

VALTIOPÄIVÄT

1933

PÖYTÄKIRJAT

I

ISTUNNOT 1—32

VALTIOPÄIVIEN ALUSTA MARRASKUUN 28 PÄIVÄÄN

HELSINKI 1934
VALTIONEUVOSTON KIRJAPAINO

Pöytäkirjat

vuoden 1933 varsinaisilla valtiopäivillä.

Heinäkuun 1 ja 3 päivinä 1933 valittu Suomen Eduskunta kokoontui perjantaina syyskuun 1 päivänä vuoden 1933 varsinaisille valtiopäiville maan pääkaupunkiin Helsinkiin. Edellisenä päivänä esittivät eduskunnan jäsenet valtakirjansa tarkastettaviksi Esittelijäneuvos A. E. Rautavaaralle, jolle valtiopäiväjärjestyksen 23 §:ssä säädetty tehtävä oli uskottu.

Pöytäkirja, joka tehtiin heinäkuun 1 ja 3 päivinä 1933 toimitetuissa edustajanvaaleissa Suomen Eduskuntaan valittujen, saman vuoden varsinaisia valtiopäiviä varten kokouksetunneiden kansanedustajain valtakirjain tarkastamistilaisuudessa Helsingissä, eduskuntatalossa, elokuun 31 päivänä 1933.

Sittenkuin Esittelijäneuvos A. E. Rautavaara, jonka Tasavallan Presidentti oli määrännyt tarkastamaan edustajain valtakirjat syyskuun 1 päivänä 1933 kokoontuvilla varsinaisilla valtiopäivillä, oli yllämainittuna päivänä kello 12 saapunut eduskuntataloon ja allekirjoittanut Eduskunnan notaari kutsusta ryhtynyt pitämään pöytäkirjaa, merkittiin, että Esittelijäneuvos Rautavaara oli pääkaupungin suuremmissa sanomalehdissä julkaistulla sekä

eduskuntatalon pääovelle ja ilmoitustauluille julkipannulla ilmoituksella kutsunut kaikki edustajat saapumaan elokuun 31 päivänä 1933 eduskuntatalossa olevaan suuren valiokunnan huoneeseen, Uudenmaan, Turun, Hämeen ja Viipurin läänien vaalipiireistä valitut kello kaksitoista ja muut edustajat kello kolmetoista, esittääkseen valtakirjansa tarkastettaviksi.

Tämän jälkeen jättivät tähän pöytäkirjaan liitettyssä luettelossa mainitut kansanedustajat, kukin henkilökohtaisesti, edustajanvaltakirjansa Esittelijäneuvos Rautavaaralle tarkastettaviksi.

Jätetyt valtakirjat, yhteensä 198, hyväksyttiin; ja oli niistä edustajista, jotka näin olivat näyttäneet olevansa oikein valtuutetut, säädetty luettelo kirjeen kera Eduskunnalle lähetettävä, jota paitsi valtakirjat oli Eduskunnan sihteerin kautta edustajille toimitettava.

Vakuudeksi:
Aku Kostia.

Luettelo

niistä edustajista vuoden 1933 varsinaisilla valtiopäivillä, jotka valtiopäiväjärjestyksen 23 §:n mukaisesti toimitetussa valtakirjain tarkastuksessa ovat näyttäneet olevansa oikein valtuutetut.

Aakula, Eemeli, pienviljelijä.
 Aaltonen, Aleksius, päätoimittaja.
 Aarniokoski, Paavo, maanviljelijä.
 Aattela, Hugo E., piirisihteeri.
 Aittoniemi, S. S., maisteri, Pienviljelijäin Keskusliiton sihteeri.
 Ala-Kulju, Reino, lehtori.
 Alestalo, Anshelm, maanviljelijä.
 Ampuja, Mikko, viilaaja.
 Andersson, Gunnar, förbundssekreterare.
 Annala, Juho Anton, kirkkoherra.
 Annala, Vilho, filosofiantohtori.
 Arffman, Kusti, maanviljelijä.
 Asikainen, Albin, maanviljelijä.
 von Born, Ernst, godsägare, friherre.
 Brander, Akseli, agronomi.
 Bryggari, Tuomas, kivityömies.
 Böök, Leo R., pastori.
 Colliander, Rafael, redaktör.
 Ellilä, K. J., maatalousneuvos.
 Erkkö, Eljas, lakit. kand., päätoimittaja.
 Eskola, Valfrid, asutusneuvoja.
 Estlander, Ernst, professor.
 Fagerholm, Karl-August, redaktör.
 Forstadius, Hjalmar, maanviljelijä.
 von Frenekell, Erik, diplomingeniör.
 Furuhjelm, Ragnar, professor.
 Haga, Edvard, bonde.
 Hakkila, Väinö, pormestari.
 Halonen, Antti, maanviljelijä.
 Halonen, Toivo, pienviljelijä.
 Hannula, Uuno, päätoimittaja.
 Harvala, Kaarlo, Pienviljelijäin Liiton sihteeri.
 Hautala, Yrjö, maanviljelijä.
 Heikkinen, P. V., maanviljelijä.
 Heiniö, Sulo, insinööri.
 Heiskanen, V. A., professori.
 Helenelund, Edvard, jordbrukare.
 Helo, Johan, filosofiantohtori.
 Herrala, Hilda, neulojatar.
 Hildén, Amanda Katariina, taloudenhoitaja.
 Hiltunen, Onni, myymälänhoitaja.

Hirvensalo, L. O., agronomi.
 Honka, Aarne Uno Johannes, lehtori.
 Honkala, Sakari, agronomi.
 Horelli, Toivo, pankinjohtaja, varatuomari.
 Huittinen, Kaapro, maanviljelijä.
 Huotari, Anni, rouva.
 Hämäläinen, Alex, työmies.
 Hänninen, Kaarlo, filosofiantohtori.
 Hästbacka, J. E., ekonomieråd.
 Ikonen, Toivo, maanviljelijä.
 Inkilä, Arvo, maisteri, työväenopiston johtaja.
 Jacobsson, Otto, justitierådman.
 Janhonen, Toivo, kirkkoherra.
 Jatkola, Emil Julius, lääninsihteeri.
 Jern, Levi, bonde.
 Jokinen, Emil, toimitsija.
 Junnila, Taave, kunnallisuusneuvos.
 Jutila, Emil, maanviljelijä.
 Kaasalainen, Väinö Viljami, filosofianmaisteri, kansanopistonjohtaja.
 Kaijalainen, Lauri, sanomalehdentoimittaja.
 Kallio, Kyösti, pankinjohtaja.
 Kalliokoski, Viljami, maanviljelijä.
 Kares, Kaarlo Rietrikki, asessori.
 Karvetti, Einari, filosofianmaisteri.
 Kauranen, Jooseppi, maanviljelijä.
 Kemppi, Antti, maanviljelijä.
 Kesti, Yrjö Henrik, pienviljelijä.
 Kettunen, Pekka, myymälänhoitaja.
 Kivenoja, Yrjö, pastori, kappalainen.
 Kivimäki, T. M., pääministeri, professori.
 Kivioja, Vilho Heikki, pastori.
 Kivisalo, Väinö, lohkotilallinen.
 Koivisto, Juho, maanviljelijä.
 Koivulahti-Lehto, Hilma, pienviljelijä.
 Koivuranta, Janne, maanviljelijä.
 Komu, Vilho, luennoitsija.
 Koponen, Albin, levyseppä.
 Korvenoja, Kaarle August, filosofianmaisteri, maanviljelijä.
 Kosonen, Antti Juho, sanomalehdentoimittaja.
 Kujala, Edvard, pienviljelijä.
 Kukkonen, Antti, maanviljelijä, pastori.
 Kullberg, Henrik, jordbrukare.
 Kulovaara, Urho, kansakoulunopettaja.
 Kuusisto, August, pienviljelijä.
 Kämäräinen, Kalle, maanviljelijä.
 Kääriäinen, Heikki, pienviljelijä.
 Lahdensuo, Jalo, maanviljelijä, filosofianmaisteri.
 Lahtela, Matti Oskari, maanviljelijä.

Lampinen, Juho Emil, maanviljelijä.
 Lastu, Anton Agapetus, kansakoulunopettaja.
 Lehtokoski, Aino, rouva.
 Lehtonen, K. F., agronomi.
 Leiwo, Yrjö, pankinjohtaja.
 Lepistö, L. Matti, pienviljelijä.
 Leppälä, Juhani, maanviljelijä.
 Lindman, David Bernhard, piirisihteeri.
 Lindström, Gottfrid, arbetare.
 Linkomies, Edwin, professori.
 Linna, Jalmari, tilanhoitaja.
 Lohi, K. A., maanviljelijä.
 Lonkainen, Jussi Jaakko, toimittaja.
 Lumijärvi, Kristian, piirisihteeri.
 Lumme, Alpo, lastensuojelutyön johtaja.
 Luostarinen, Alpo O., kunnallisneuvos.
 Löthman, Tilda, kansanopiston johtajatar.
 Malkamäki, Aino, kansakoulunopettaja.
 Malmivuori, Johan Emil, postiljooni.
 Mangs, Josef, bonde.
 Mantere, Oskari, fil. tohtori, ylijohtaja.
 Marttila, Otto, pienviljelijä.
 Mattsson, Herman, hemmansägare.
 Meriläinen, Antti, maanviljelijä.
 Metsäranta, Elsa Matilda, rouva.
 Miikki, Matti, maanviljelijä.
 Moilanen, Kaapro, sanomalehdentoimittaja.
 Mustasilta, Frans, pienviljelijä.
 Myllymäki, Kalle, liikkeenjohtaja.
 Mäkeläinen, Onni, talollisenpoika.
 Nikkola, Iisakki, maanviljelijä ja lautamies.
 Nyman, K. Fr., bankdirektör, borgmästare.
 Oksala, Arvi, insinööri.
 Oksanen, Kaino W., filosofiantohtori.
 Oulasmaa, Sigrid Elviira, emäntä.
 Paasivuori, Matti, entinen ammattijärjestön puheenjohtaja.
 Pajunen, Niilo, työmies.
 Paksujalka, Juho, maanviljelijä.
 Palmgren, Axel, direktör.
 Pekkala, Mauno, ylijohtaja.
 Peltonen, Onni, veturinkuljettaja.
 Pennanen, Pekka, maanviljelijä, kunnallisneuvos.
 Penttala, Isak, toimittaja.
 Perho, Kustaa, kirvesmies.
 Pesonen, Edvard, asioitsija.
 Pilppula, Juho Erland, maanviljelijä.
 Pitkänen, Matti, maanviljelijä.
 Pohjala, Kyllikki, sairaanhoitajatar.
 Puittinen, Matti Samfrid, kirvesmies.
 Pärssinen, Hilja Amanda, opettaja.

Rantala, Viljo, maatyöläinen.
 Rantanen, Martti, pastori.
 Reinikainen, Oskar Brynolf, lääketieteen lisensiaatti.
 Riipinen, Hilja, yhteiskoulunjohtaja, filosofianmaisteri.
 Rydman, Eero Hj., lakit. kand., pankinjohtaja.
 Rytinki, Eino, pienviljelijä.
 Ryömä, Hannes, pääjohtaja.
 Räisänen, Yrjö, toimittaja.
 Salmenoja, Johan Pietari, johtaja.
 Salo, Sulo, pienviljelijä.
 Salonen, Oskar, piirisihteeri.
 Sariola, Lauri A., maanviljelijä.
 Sarlin, Bruno, entinen maaherra, toimitusjohtaja.
 Schildt, Yrjö, maanviljelijä.
 Sergelius, Max, rektor.
 Setälä, Edvard, pienviljelijä.
 Simojoki, Elias, pastori.
 Sinisalo, Väinö Viljami, työmies.
 Sirén, Aatto, pienviljelijä.
 Sjöblom, Johan Alexander, häradshövding.
 Soini, Kalle, agronomi.
 Somersalo, Arne, everstiluutnantti, päätoimittaja.
 Sundström, Bruno A., lakit. professori.
 Suokas, Mikko, pienviljelijä.
 Suurkonka, Anton, maanviljelijä.
 Sventorzetski, Reinhold, sanomalehdentoimittaja.
 Syrjänen, August, kansakoulunopettaja.
 Särkkä, V. K., kunnallisneuvos, maanviljelijä.
 Söderhjelm, J. O., jurisdoktor.
 Takala, Juho, kansakoulunopettaja.
 Tanner, Väinö, toimitusjohtaja.
 Tapaninen, L. P., kirkkoherra.
 Tarkkanen, E. M., maanviljelijä.
 Toivola, Urho, päätoimittaja.
 Toivonen, Otto, luennoitsija.
 Tolonen, Juho Fredrik, pienviljelijä.
 Tukia, Elias, maanviljelijä.
 Tuomivaara, Eino Aarne, agronomi.
 Turkia, Matti, toimittaja.
 Turkka, Arvi, toimittaja.
 Tyrni, Toivo, lääketieteen ja kirurgian tohtori.
 Vaarama, Edvard, rehtori.
 Wainio, Jalo Veikko, lehtori.
 Vallas, Vilho, maanviljelijä.
 Valta, Kalle, pienviljelijä.

Vehkaoja, Heikki, maanviljelijä.
Welling, Yrjö, maanviljelijä.
Venman, Karl J., bonde.
Venho, Viljo, agronomi.
Vesterinen, Vihtori, maanviljelijä.
Wickman, Albin, predikant.
Wiik, K. H., filosofianmaisteri.

Vilhula, T. N., agronomi.
Virkkunen, Paavo, teologiantohtori.
Voionmaa, Väinö, professori.
Väisänen, Jalmari, maanviljelijä.
Åhlström, Axel Leonard, redaktör.
Östenson, Ebba, fil. mag., fru.
Österholm, John, redaktör.

Helsingissä elokuun 31 päivänä 1933.

A. E. Rautavaara.

Eduskunnan jäsenet vaalipiirittäin lueteltuina vuoden 1933 varsinaisilla valtiopäivillä.

Uudenmaan läänin vaalipiiri.

Ampuja, Mikko, viilaaja, Helsingin kaupungista. S. 1882.
Andersson, Gunnar, förbundssekreterare, Helsingfors. F. 1896.
von Born, Ernst Viktor Lorentz, godsägare, friherre, Pernå socken. F. 1885. (Toinen varapuhemies. Andre vicetälman.)
Erkko, Eljas, lakitieteenkandidaatti, päätoimittaja, Helsingin kaupungista. S. 1895.
Forstadius, Hjalmar, maanviljelijä, Iitin pitäjältä. S. 1881.
von Freneckell, Erik diplomingeniör, Helsingfors. F. 1887.
Furuhjelm, Ragnar, professor, Helsingfors. F. 1879.
Huotari, Anni, rouva, Helsingin kaupungista. S. 1874.
Kullberg, Henrik, jordbrukare, Strömfors socken. F. 1891.
Kuusisto, August, pienviljelijä, Vihdin pitäjältä. S. 1883.
Lampinen, Juho Emil, maanviljelijä, Porvoon maalaiskunnasta. S. 1882.
Linkomies, Edwin, professori, Helsingin kaupungista. S. 1894.
Linna, Jalmari, tilanhoitaja, Nurmijärven pitäjältä. S. 1891.
Nyman, Kuno Fredrik, borgmästare, bankdirektör, Helsingfors. F. 1887.
Palmgren, Axel, direktör, Helsingfors. F. 1867.

Riipinen, Hilja, yhteiskoulunjohtaja, filosofianmaisteri, Lapuan pitäjältä. S. 1883.
Rydman, Eero Hjalmar, lakitieteenkandidaatti, pankinjohtaja, Helsingin kaupungista. S. 1889.
Ryömä, Hannes, pääjohtaja, Helsingin kaupungista. S. 1878.
Sergelius, Max, rektor, Helsingfors. F. 1879.
Sirén, Aatto, pienviljelijä, Orimattilan pitäjältä. S. 1873.
Syrjänen, August, kansakoulunopettaja, Kuusankoskelta. S. 1883.
Turkia, Matti, toimittaja, Helsingin kaupungista. S. 1871.
Wiik, Karl Harald, filosofianmaisteri, Helsingin pitäjältä. S. 1883.
Ählström, Axel Leonard, redaktör, Helsingfors. F. 1891.
Östenson, Ebba, filosofiemagister, fru, Helsingfors. F. 1894.
Österholm, John, redaktör, Helsingfors. F. 1882.

Turun läänin eteläinen vaalipiiri.

Aaltonen, Aleksius, päätoimittaja, Turun kaupungista. S. 1892.
Colliander, Rafael, redaktör, Helsingfors. F. 1878.
Honka, Aarne Uno Johannes, lehtori, Turun kaupungista. S. 1889.

Jokinen, Emil, toimitsija, Turun kaupungista. S. 1890.
Kares, Kaarle Rietrikki, asessori, Lapuan pitäjältä. S. 1873.
Karveti, Einari, filosofianmaisteri, Naantalin maaseurakunnasta. S. 1897.
Korvenoja, Kaarle August, maanviljelijä, filosofianmaisteri, Perttelin pitäjältä. S. 1891.
Kulovaara, Urho, kansakoulunopettaja, Turun kaupungista. S. 1889.
Lehtokoski, Aino, rouva, Helsingin kaupungista. S. 1886.
Lindström, Gottfrid, arbetare, Dalsbruk. F. 1887.
Mattsson, Herman, hemmansägare, Sund socken. F. 1882.
Perho, Kustaa, kirvesmies, Raision pitäjältä. S. 1885.
Pilppula, Juho Erland, maanviljelijä, Laitilan pitäjältä. S. 1886.
Sjöblom, Johan Alexander, häradshövding, Mariehamn. F. 1873.
Toivola, Urho, päätoimittaja, Turun kaupungista. S. 1890.
Tyrni, Toivo, lääketieteen ja kirurgian tohtori, Mynämäen pitäjältä. S. 1890.

Turun läänin pohjoinen
vaalipiiri.

Aakula, Eemeli, pienviljelijä, Kokemäen pitäjältä. S. 1879.
Aarniokoski, Paavo, maanviljelijä, Kaanpään pitäjältä. S. 1893.
Alestalo, Anshelm, maanviljelijä, Ulvilan pitäjältä. S. 1880.
Ellilä, Kaarle Johannes, maatalousneuvos, Helsingin kaupungista. S. 1888.
Junnila, Taave, kunnallisneuvos, Tyrvään pitäjältä. S. 1869.
Komu, Vilho, luennoitsija, Ulvilan pitäjältä. S. 1895.
Lastu, Anton Agapetus, kansakoulunopettaja, Ulvilan pitäjältä. S. 1882.
Malmivuori, Johan Emil, postiljooni, Rauman kaupungista. S. 1887.
Mustasilta, Frans, pienviljelijä, Hämeenkyrön pitäjältä. S. 1879.
Pajunen, Niilo, työmies, Tyrvään pitäjältä. S. 1894.
Pohjala, Kyllikki, sairaanhoitajatar, Nakkilan pitäjältä. S. 1894.

Rantala, Viljo, maatyöläinen, Punkalaitumen pitäjältä. S. 1892.
Soini, Kalle, agronomi, Tampereen kaupungista. S. 1884.
Somersalo, Arne, päätoimittaja, everstiluutnantti, Helsingin kaupungista. S. 1891.
Tanner, Väinö, toimitusjohtaja, Helsingin kaupungista. S. 1881.

Hämeen läänin eteläinen
vaalipiiri.

Honkala, Sakari, agronomi, Vanajan pitäjältä. S. 1895.
Kivisalo, Väinö, lohkotilallinen, Hämeenlinnan maalaiskunnasta. S. 1882.
Leiwo, Yrjö, pankinjohtaja, Hämeenlinnan kaupungista. S. 1884.
Malkamäki, Aino, kansakoulunopettaja, Janakkalan pitäjältä. S. 1895.
Mantere, Oskari, filosofiantohtori, ylijohdaja, Helsingin kaupungista. S. 1874.
Marttila, Otto, pienviljelijä, Janakkalan pitäjältä. S. 1879.
Myllymäki, Kalle, liikkeenjohtaja, Hämeenlinnan kaupungista. S. 1883.
Sariola, Lauri Artturi, maanviljelijä, Someron pitäjältä. S. 1887.
Sinisalo, Väinö Viljami, työmies, Riihimäen kauppala. S. 1892.
Sundström, Bruno Aleksander, lakitieteen professori, Helsingin kaupungista. S. 1890.
Toivonen, Otto, luennoitsija, Hämeenlinnan kaupungista. S. 1884.

Hämeen läänin pohjoinen
vaalipiiri.

Aattela, Hugo Emil, piirisihteeri, Tampereen kaupungista. S. 1897.
Böök, Leo Richard, pastori, Tampereen kaupungista. S. 1891.
Eskola, Valfrid, asutusneuvoja, Jämsän pitäjältä. S. 1889.
Hakkila, Väinö, pormestari, Tampereen kaupungista. S. 1882. (Ensimmäinen varapuhemies.)
Harvala, Kaarlo, Pienviljelijäin Liiton sihteeri, Helsingin kaupungista. S. 1885.
Heiniö, Sulo, insinööri, Tampereen kaupungista. S. 1888.
Hildén, Amanda Katariina, taloudenhoitaja, Tampereen kaupungista. S. 1891.

Horelli, Toivo, varatuomari, pankinjohtaja, Tampereen kaupungista. S. 1888.
Kujala, Edvard, pienviljelijä, Ruoveden pitäjältä. S. 1884.
Lumme, Alpo, lastensuojelutyön johtaja, Tampereen kaupungista. S. 1890.
Voionmaa, Väinö, professori, Helsingin kaupungista. S. 1869.

Viipurin läänin läntinen
vaalipiiri.

Annala, Vilho, filosofiantohtori, Helsingin kaupungista. S. 1888.
Inkilä, Arvo, maisteri, työväenopiston johtaja, Viipurin kaupungista. S. 1881.
Kemppi, Antti, maanviljelijä, Viipurin maalaiskunnasta. S. 1893.
Kivenoja, Yrjö, pastori, kappalainen, Vehkalahden pitäjältä. S. 1880.
Lindman, David Bernhard, piirisihteeri, Viipurin kaupungista. S. 1891.
Metsäranta, Elsa Matilda, rouva, Kotkan kaupungista. S. 1887.
Moilanen, Kaapro, sanomalehdentoimittaja, Viipurin kaupungista. S. 1878.
Oksanen, Kaino Wilhelmiina, filosofiantohtori, Helsingin kaupungista. S. 1884.
Paasivuori, Matti, entinen ammattijärjestön puheenjohtaja, Helsingin kaupungista. S. 1866.
Pärssinen, Hilja Amanda, opettaja, Viipurin kaupungista. S. 1876.
Reinikainen, Oskar Brynolf, lääketieteenlensisiaatti, Viipurin kaupungista. S. 1885.
Salmenoja, Johan Pietari, johtaja, Kotkan kaupungista. S. 1893.
Suurkonka, Anton, maanviljelijä, Valkealan pitäjältä. S. 1886.
Särkkä, Wille Kustaa, kunnallisneuvos, maanviljelijä, Suomenniemen pitäjältä. S. 1877.
Tukia, Elias, maanviljelijä, Lappeen pitäjältä. S. 1877.
Venho, Viljo, agronomi, Haminan kaupungista. S. 1893.

Viipurin läänin itäinen
vaalipiiri.

Halonen, Antti, maanviljelijä, Jaakkiman pitäjältä. S. 1885.
Helo, Johan, filosofiantohtori, Helsingin kaupungista. S. 1889.

Huittinen, Kaapro, maanviljelijä, Kurkijoen pitäjältä. S. 1893.
Ikonen, Toivo, maanviljelijä, Antrean pitäjältä. S. 1891.
Kaasalainen, Väinö Viljami, filosofianmaisteri, kansanopistonjohtaja, Räisälän pitäjältä. S. 1902.
Kauranen, Jooseppe, maanviljelijä, Muolaan pitäjältä. S. 1880.
Leppälä, Juhani, maanviljelijä, Sortavalan pitäjältä. S. 1880.
Lonkainen, Jussi Jaakko, toimittaja, Viipurin kaupungista. S. 1890.
Lumijärvi, Kristian, piirisihteeri, Viipurin kaupungista. S. 1880.
Miikki, Matti, maanviljelijä, Ruokolahden pitäjältä. S. 1889.
Oksala, Arvi, insinööri, Sortavalan kaupungista. S. 1891.
Paksujalka, Juho, maanviljelijä, Hiitolan pitäjältä. S. 1883.
Pitkänen, Matti, maanviljelijä, Sortavalan maalaiskunnasta. S. 1885.
Suokas, Mikko, pienviljelijä, Kivennavan pitäjältä. S. 1893.
Tuomivaara, Eino Aarne, agronomi, Uudenkirkon (V. l.) pitäjältä. S. 1887.
Vallas, Vilho, maanviljelijä, Valkjärven pitäjältä. S. 1894.
Welling, Yrjö, maanviljelijä, Kirvun pitäjältä. S. 1885.

Mikkelin läänin vaalipiiri.

Asikainen, Albin, maanviljelijä, Mikkelin pitäjältä. S. 1873.
Halonen, Toivo, pienviljelijä, Säämingin pitäjältä. S. 1893.
Heiskanen, Veikko Aleksanteri, professori, Helsingin kaupungista. S. 1895.
Hämäläinen, Alex, työmies, Mikkelin pitäjältä. S. 1894.
Jutila, Emil, maanviljelijä, Mäntyharjun pitäjältä. S. 1884.
Kivimäki, Toivo Mikael, pääministeri, professori, Helsingin kaupungista. S. 1886.
Luostarinen, Alpo O., kunnallisneuvos, Kerimäen pitäjältä. S. 1886.
Pesonen, Edvard, asioitsija, Sysmän pitäjältä. S. 1904.
Salonen, Oskar, piirisihteeri, Mikkelin kaupungista. S. 1881.
Schildt, Yrjö, maanviljelijä, Sysmän pitäjältä. S. 1899.

Sventorzetski, Reinhold, sanomalehdentoimittaja, Helsingin kaupungista. S. 1881.
Tolonen, Juho Fredrik, pienviljelijä, Kerimäen pitäjästä. S. 1882.

Kuopion läänin läntinen
vaalipiiri.

Heikkinen, Pekka Wille, maanviljelijä, Muuruveden pitäjästä. S. 1883.
Hiltunen, Onni, myymälänhoitaja, Varkauden kauppalaista. S. 1895.
Hirvensalo, Lassi Olli, agronoomi, Iisalmen maalaiskunnasta. S. 1882.
Kämäräinen, Kalle, maanviljelijä, Kiuruveden pitäjästä. S. 1892.
Kääriäinen, Heikki, pienviljelijä, Iisalmen maalaiskunnasta. S. 1872.
Löthman, Tilda, kansanopiston johtajatar, Kuopion maalaiskunnasta. S. 1874.
Mäkeläinen, Onni, talollisenpoika, Tervon pitäjästä. S. 1889.
Räisänen, Yrjö, toimittaja, Helsingin kaupungista. S. 1888.
Simojoki, Elias, pastori, Kiuruveden pitäjästä. S. 1899.
Takala, Juho, kansakoulunopettaja, Varkauden kauppalaista. S. 1902.
Vaarama, Edvard, rehtori, Kuopion kaupungista. S. 1878.
Valta, Kalle, pienviljelijä, Pielaveden pitäjästä. S. 1876.

Kuopion läänin itäinen
vaalipiiri.

Brander, Akseli, agronoomi, Kiteen pitäjästä. S. 1876.
Kettunen, Pekka, myymälänhoitaja, Pielisensuun pitäjästä. S. 1890.
Koponen, Albin, levyseppä, Pielisjärven pitäjästä. S. 1881.
Kosonen, Antti Juho, sanomalehdentoimittaja, Joensuun kaupungista. S. 1888.
Kukkonen, Antti, maanviljelijä, pastori, Pielisensuun pitäjästä. S. 1889.
Oulasmaa, Sigrid Elviira, emäntä, Valtimon pitäjästä. S. 1898.
Pennanen, Pekka, maanviljelijä, kunnallisneuvos, Kesälahden pitäjästä. S. 1872.
Puittinen, Matti Samfrid, kirvesmies, Helsingin kaupungista. S. 1883.

Ryynänen, Juho Gabriel, kunnallisneuvos, Pielisjärven pitäjästä. S. 1873.
Väisänen, Jalmari, maanviljelijä, Pälkjärven pitäjästä. S. 1893.

Vaasan läänin itäinen
vaalipiiri.

Ala-Kulju, Reino, lehtori, Seinäjoen kauppalaista. S. 1898.
Annala, Juho Anton, kirkkoherra, Soinin pitäjästä. S. 1897.
Bryggari, Tuomas, kivityömiest, Jyväskylän kaupungista. S. 1881.
Koivulahti-Lehto, Hilma, pienviljelijä, Virtain pitäjästä. S. 1881.
Pekkala, Mauno, ylijohdaja, Helsingin kaupungista. S. 1890.
Peltonen, Onni, veturinkuljettaja, Jyväskylän kaupungista. S. 1894.
Sarlin, Bruno, ent. maaherra, toimitusjohtaja, Helsingin kaupungista. S. 1878.
Setälä, Edvard, pienviljelijä, Virtain pitäjästä. S. 1874.
Vesterinen, Vihtori, maanviljelijä, Laukaan pitäjästä. S. 1885.
Vilhula, Taavi Nikolai, agronoomi, Jyväskylän kaupungista. S. 1897.

Vaasan läänin eteläinen
vaalipiiri.

Aittoniemi, Sikstus Samppa, maisteri, Pienviljelijäin Keskusliiton sihteeri, Helsingin kaupungista. S. 1892.
Estlander, Ernst, professor, Helsingfors. F. 1870.
Helenelund, Edvard, jordbrukare, Solv socken. F. 1885.
Jacobsson, Otto, justitierådman, Vasa. F. 1886.
Jern, Levi, bonde, Korsholm socken. F. 1893.
Koivisto, Juho, maanviljelijä, Kurikan pitäjästä. S. 1885.
Mangs, Josef, bonde, Närpes socken. F. 1883.
Nikkola, Isakki, maanviljelijä, lautamies, Ilmajoen pitäjästä. S. 1888.
Penttala, Isak, toimittaja, Isonkyrön pitäjästä. S. 1883.
Tarkkanen, Emil Mikael, maanviljelijä, Laihian pitäjästä. S. 1886.

Wenman, Karl Johan, bonde, Närpes socken. F. 1895.
Virkkunen, Paavo Eemil, teologiantohtori, Helsingin kaupungista. S. 1874.

Vaasan läänin pohjoinen
vaalipiiri.

Fagerholm, Karl-August, redaktör, Helsingfors. F. 1901.
Haga, Edvard, bonde, Vörå socken. F. 1893.
Hästbacka, Johan Emil, ekonomieråd, Terijärvi socken. F. 1872.
Kalliokoski, Viljami, maanviljelijä, Halsuan pitäjästä. S. 1894.
Lahdensuo, Jalo, maanviljelijä, filosofianmaisteri, Lapuan pitäjästä. S. 1882.
Lepistö, L. Matti, pienviljelijä, Toholammista pitäjästä. S. 1901.
Rantanen, Martti, pastori, Kauhavan pitäjästä. S. 1885.
Söderhjelm, Johan Otto, jurisdoktor, Helsingfors. F. 1898.
Vehkaoja, Heikki, maanviljelijä, Ylistaron pitäjästä. S. 1889.
Wickman, Albin, predikant, Terijärvi socken. F. 1896.

Oulun läänin eteläinen
vaalipiiri.

Arffman, Kusti, maanviljelijä, Sotkamon pitäjästä. S. 1885.
Hautala, Yrjö, maanviljelijä, Nivalan pitäjästä. S. 1903.
Janhonen, Toivo, kirkkoherra, Suomussalmen pitäjästä. S. 1886.
Jatkola, Emil Julius, lääninsihteeri, Oulun kaupungista. S. 1879.
Kallio, Kyösti, pankinjohtaja, Helsingin kaupungista. S. 1873. (Puhemies.)

Kesti, Yrjö Henrik, pienviljelijä, Muhoksen pitäjästä. S. 1885.
Kivioja, Vilho Heikki, pastori, Kalajoen pitäjästä. S. 1896.
Lehtonen, Kustaa Fredrik, agronoomi, Kaajanin maalauskunnasta. S. 1883.
Meriläinen, Antti, maanviljelijä, Sotkamon pitäjästä. S. 1887.
Niskanen, Heikki, maanviljelijä, Nivalan pitäjästä. S. 1896. (Poissa valtiopäiviltä).
Salo, Sulo, pienviljelijä, Puolangan pitäjästä. S. 1887.
Turkka, Arvi, toimittaja, Oulun kaupungista. S. 1894.
Wainio, Jalo Veikko, lehtori, Oulun kaupungista. S. 1894.

Oulun läänin pohjoinen
vaalipiiri.

Hannula, Uno, päätoimittaja, Kemin kaupungista. S. 1891.
Herrala, Hilda, neulojatar, Kemin kaupungista. S. 1881.
Hänninen, Kaarlo, filosofiantohtori, Helsingin kaupungista. S. 1876.
Koivuranta, Janne, maanviljelijä, Rovaniemen pitäjästä. S. 1885.
Lahtela, Matti Oskari, maanviljelijä, Kemijärven pitäjästä. S. 1881.
Lohi, Kalle Aukusti, maanviljelijä, Ranuan pitäjästä. S. 1872.
Rytinki, Eino, pienviljelijä, Pudasjärven pitäjästä. S. 1903.
Tapaninen, Leonard Pietari, kirkkoherra, Ylitornion pitäjästä. S. 1893.

Lapinmaan vaalipiiri.

Kaijalainen, Lauri, sanomalehdentoimittaja, Rovaniemen kauppalasta. S. 1900.

1. Perjantaina 1 p. syyskuuta 1933

kello 12.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

	Siv.
1) Puhemiehen ja kahden varapuhemiehen vaali	11
2) Neljän jäsenen vaali kansliatoimikuntaan	13

Ikäpuhemiehen alkajaissanat.

Puhemiehen paikalle asetuttuaan ikäpuhemies edustaja Matti Paasivuori julistaa täysistunnon alkaneeksi.

Tämän jälkeen lausuu

Ikäpuhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 25 §:n mukaan tulee minun, iältäni vanhimpana eduskunnan jäsenenä, johtaa tässä täysistunnossa puhetta, kunnes eduskunta keskuudestaan on valinnut puhemiehen ja kaksi varapuhemiestä ja nämä ovat eduskunnan edessä antaneet säädetyn juhallisen vakuutuksen. Tämän vuoksi olen eduskunnan työjärjestyksen 2 §:n 1 momentin mukaisesti asettunut puhemiehen paikalle.

Pyydän sihteeriä tulkitsemaan lausuntoni ruotsiksi.

Nimenhuuto.

Ikäpuhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 23 §:ssä säädetty edustajavaltakirjain tarkastus on sanotun pykälän mukaisesti toimitettu eilispäivänä ja on esittelijäneuvos A. E. Rautavaara, jolle tasavallan presidentti on valtakirjain tarkastuksen

uskonut, eduskunnalle antanut aakkosellisen luettelon niistä edustajista, jotka ovat näyttäneet olevansa oikein valtuutetut. Valtiopäiväjärjestyksen 25 §:n 1 momentin ja työjärjestyksen 3 §:n 2 momentin mukaisesti on nyt toimitettava nimenhuuto tämän luettelon mukaan.

Pyydän notaaria toimittamaan tämän nimenhuudon.

Nimenhuuto toimitetaan ja siinä merkitään läsnäoleviksi kaikki muut mainittuun luetteloon merkityt edustajat paitsi ed. Lepistö ja Myllymäki.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat.

1) Puhemiehen ja kahden varapuhemiehen vaali.

Ikäpuhemies: Nyt seuraa puhemiehen vaali, joka, kuten varapuhemiestenkin vaali, toimitetaan umpilipuin ja noudattamalla työjärjestyksen 2 §:n 2 momentin ja 45 §:n 2 momentin säännöksiä. Edustajat panevat vaalilippunsa urnaan siinä aakkosjärjestyksessä, missä heidän nimensä luetaan.

Pyydän avustajiksi vaalitoimituksessa edustajat Aaltosen, J. Annalan, von Bornin ja Leiwon.

Vaali toimitetaan.

Vaalissa saavat ääniä ed. Kallio 156, ed. Virkkunen 29 ja ed. Hakikila 3 sekä edustajat von Born, Paasivuori, Lahdensuo ja Pennanen kukin yhden. Sitä paitsi on jätetty 2 tyhjää vaalilippua.

Ikäpuhemies: Eduskunnan puhemieheksi vuoden 1933 valtiopäiville on valittu ed. Kallio.

Ikäpuhemies: Nyt seuraa ensimmäisen varapuhemiehen vaali.

Avustajiksi vaalitoimituksessa pyydän edustajat Ampujan, Ellilän, Jatkolan ja Tuomivaaran.

Vaaliin ryhdytään.

Vaalissa saavat ääniä: ed. Hakkila 143, ed. Virkkunen 29, ed. Pekkala 8, ed. von Born 5, ed. Pennanen 4, ed. Tanner 3 ja ed. Voionmaa yhden. Sitäpaitsi on jätetty kaksi tyhjää vaalilippua.

Ikäpuhemies: Eduskunnan ensimmäiseksi varapuhemieheksi vuoden 1933 valtiopäiville on siis valittu edustaja Hakkila.

Ikäpuhemies: Nyt seuraa toisen varapuhemiehen vaali.

Avustajiksi tässä vaalissa pyydän edustajat Fagerholmin, Forstadiuksen, von Freneckellin ja Kalliokosken.

Vaali toimitetaan.

Ikäpuhemies: Koska ed. Kalliokoski ei ole saapuvilla, pyydän ed. Asikaista hänen sijaansa avustajaksi.

Vaalissa saavat ääniä: ed. von Born 111, ed. Pennanen 54, ed. Virkkunen 28, edustajat Furuholm ja Pekkala kumpikin yhden. Sitäpaitsi on annettu kaksi tyhjää vaalilippua.

Ikäpuhemies: Eduskunnan toiseksi varapuhemieheksi vuoden 1933 valtiopäiville on valittu ed. von Born.

Puhemiehen ja varapuhemiesten juhlalliset vakuutukset.

Ikäpuhemies: Kehoitän valittua puhemiestä ja varapuhemiehiä, kutakin vuo-

ronsa mukaan, antamaan eduskunnan edessä valtiopäiväjärjestyksen 25 §:ssä säädetyn juhlallisen vakuutuksen.

Kaikki edelläolevat ikäpuhemiehen lausumat on eduskunnan sihteeri tulkinnut ruotsiksi.

Puhujakorokkeelle asettuen lausuvat

Puhemies Kallio: Minä Kyösti Kallio vakuutan, että minä puhemiestoimessa tahdon voimieni mukaan puolustaa Suomen kansan, eduskunnan ja hallituksen oikeutta perustuslakien mukaan.

Ensimmäinen varapuhemies Hakkila: Minä Väinö Hakkila vakuutan, että minä puhemiestoimessa tahdon voimieni mukaan puolustaa Suomen kansan, eduskunnan ja hallituksen oikeutta perustuslakien mukaan.

Toinen varapuhemies von Born: Jag Ernst Viktor Lorentz von Born försäkrar, att jag vill i utövningen av talmansbefattningen efter all min förmåga upprätthålla finska folkets, riksdagens och regeringens rätt i enlighet med grundlagarna.

Minä Ernst Viktor Lorentz von Born vakuutan, että minä puhemiestoimessa tahdon voimieni mukaan puolustaa Suomen kansan, eduskunnan ja hallituksen oikeutta perustuslakien mukaan.

Ikäpuhemies: Pyydän herra puhemiestä ottamaan paikkansa eduskunnassa ja ryhtymään toimeensa.

Puhemiehen puhe ja muist sanat ed. Päivänsalo-vainajasta.

Puhemies Kallio astuu nyt puhemiespaikalle ja lausuu eduskunnalle seuraavat sanat:

Arvoisat edustajat! Puhemiehen vaalissa osakseni tulleen luottamuksen perusteella on minun ryhdyttävä puhemiehen vastuunalaaiseen tehtävään. Siitä johtuen olen jo antanut vakuutuksen, että tahdon voimieni mukaan täyttää tämän tehtävän. Kokemuksesta kumminkin tiedän, että hyvästä tah-

dosta huolimatta toiminnassani tulee olemaan puutteita ja sentähden pyydän, ei itseni, vaan yhteisen työmme menestyksen tähden, edustajien suopeamielisesti suhtautumaan tehtävääni.

Kaksi kuukautta sitten toimitetuissa vaaleissa on kansamme uskonut meille eduskunnalle kuuluvien tehtävien hoidon. Eduskunnan kokoonpano henkilöihin nähden on muuttunut näissä vaaleissa tavallista suuremmassa määrässä. Vaalien tulos kumminkin osoittaa, että kansamme luottaa edelleen meillä voimassaolevan parlamentarismin rakenteeseen ja henkeen. Mutta ilmeistä on, että kansamme odottaa tältä eduskunnalta paljon. Se odottaa taloudellisissa koettelemuksissaan eduskunnan ja valtion väliintuloa ja tukea lähemmin harkitsematta, mitä rajoituksia tällainen aika asettaa myöskin valtiolle. Lainsäädännöstä ja valtiotaloudesta huolehtivan vallan edustajina on meidän velvollisuus ottaa huomioon nämä molemmat tekijät: kansan tarpeet ja valtion kantokyky, järjestäessämme oloja kansamme kaikkien kerrostien tarpeiden ja menestyksen mukaisesti. Valtion talousarvion ja yli vaalien äänestettyjen lakien käsittely tulevat näiden valtiopäivien keskeisimmiksi kysymyksiksi. Mutta näiden käsittelyn ohella odottavat työttömät eduskunnan toimenpiteistä ansiomahdollisuuksia ja ulosottouhan alaisina olevat talonpojat asemansa turvaamista.

Toivossa, että yhteinen pyrkimys kansamme menestyksen saavuttamiseksi tulee edistämään työtämme ja toimintaamme, on minulla kunnia kiittää edustajia osakseni tulleesta luottamuksesta.

Samalla on minun ilmoitettava, ennenkuin aloitamme varsinaisen työmme, että Uudenmaan läänin vaalipiiristä edustajaksi valitun tohtori Päivänsalon elämäntaival lyhyen sairauden jälkeen on elokuun 23 päivänä päättynyt. Tohtori Päivänsalo oli kymmenillä valtiopäivillä eduskunnan jäsenenä osoittaen suurta harrastusta tehtävänsä. Me säilytämme hänen omintakeisen persoonallisuutensa ja työnsä kunnioittavassa muistossamme.

Hetken hiljaisuus.

Puhemiehen puhetta kuuntelevat edustajat seisten.

Yleistulkin tehtävien hoito.

Puhemies: Ilmoitan, että olen pyytänyt toimittaja Heikki Koivulan hoitamaan yleistulkin tehtäviä, kunnes toimi tulee täytetyksi.

2) Neljän jäsenen vaali kansliatoimikuntaan.

Puhemies: Päiväjärjestykseen sisältyy myös neljän jäsenen valitseminen kansliatoimikuntaan. Pyydän esittämään ehdokkaita.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. Lohi: Yhdeksi jäseneksi kansliatoimikuntaan pyydän ehdottaa ed. Kalliokosken.

Ed. Tanner: Ehdotan jäseneksi kansliatoimikuntaan ed. Harvalan.

Ed. Junnila: Yhdeksi jäseneksi kansliatoimikuntaan pyydän ehdottaa ed. Leiwon.

Ed. Jauhonen: Luovun.

Ed. Sarlin: Ehdotan jäseneksi kansliatoimikuntaan ed. Rydmanin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on jäseniksi kansliatoimikuntaan ed. Lohi ehdottanut ed. Kalliokosken, ed. Tanner ed. Harvalan, ed. Junnila ed. Leiwon ja ed. Sarlin ed. Rydmanin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Kun useampia kuin neljä ehdokasta ei ole ehdotettu, niin on eduskunnan katsottava jäseniksi kansliatoimikuntaan yksimielisesti valitun edustajat Kalliokosken, Harvalan, Leiwon ja Rydmanin.

**Oikeusministerin ilmoitus ed. Niskasen
passittamisesta lääninvankilaan.**

Puhemies: Oikeusministeriltä on saapunut kirjelmä, jonka sihteeri lukee.

Sihteeri lukee:

Valtioneuvosto
Oikeusministeriö.

Helsingissä,
elokuun 30 p:nä 1933.
N:o 1252.

Eduskunnan Herra Puhemiehelle.

Viitaten Valtiopäiväjärjestyksen 14 §:n 3 momenttiin saa oikeusministeriö kunnioittaen Herra Puhemiehelle ilmoittaa, että Nivalan piirin kruununnimismies, tänne saapuneen tiedon mukaan, on viime heinäkuun 20 päivänä vankipassilla Oulun läänin lääninvankilaan passittanut Korkeimman oikeuden 21/4 1933 kapinasta tuomitseman kansanedustajan maanviljelijä Heikki Niskasen, Nivalasta, kärsimään hänelle tuomitun 2 vuoden kuritushuonerangaistuksen.

Ministeri Eric J. Serlachius.

Esittelijäneuvos T. Langolain.

Ilmoitus valtiopäivien avajaisista.

Puhemies: Valtiopäivien juhlamenohjaaajalta on saapunut kirjelmä, joka luetaan.

Sihteeri lukee:

Eduskunnan
Juhlamenohjaaaja.

Helsingissä, 29 päivänä elokuuta 1933.

Eduskunnan Puhemiehelle.

Tasavallan Presidentin ilmoitettua, että vuoden 1933 varsinaiset Valtiopäivät juhlallisesti avataan lauantaina 2 päivänä syyskuuta 1933, tulee Tasavallan Presidentti

mainittuna päivänä, sen jälkeen kuin Suurkirkossa on pidetty jumalanpalvelus, Eduskunnan istuntosalissa julistamaan Valtiopäivät avatuiksi. Juhlamenohjaaajaksi määrättyä ja Tasavallan Presidentin määräyksestä kutsun kunnioittaen Teidät, Herra Puhemies, sekä Eduskunnan Varapuhemiehet ja Edustajat jumalanpalvelukseen Suurkirkkoon, antaen samalla tiedoksi, että jumalanpalvelus alkaa klo 14 ja että juhlamenot Eduskunnan istuntosalissa tapahtuvat heti kirkonmenojen päätyttyä.

Rafael Hakkarainen.

**Riksdagens
Ceremonimästare.**

Helsingfors, den 29 augusti 1933.

Till Riksdagens Talman.

Sedan Republikens President meddelat, att 1933 års lagtima Riksdag skall högtidligen öppnas lördagen den 2 september 1933, kommer Republikens President sagda dag, efter det gudstjänst i Storkyrkan förrättats, att i Riksdagens sessionssal förklara Riksdagen öppnad. I egenskap av tillförordnad ceremonimästare och på uppdrag av Republikens President har jag äran härmed inbjuda Eder, Herr Talman, och Riksdagens Vicealmän och Riksdagsmän till gudstjänsten i Storkyrkan samt tillika anmäla, att gudstjänsten vidtager kl. 14 och att ceremonin i Riksdagens sessionssal äger rum omedelbart därefter.

Rafael Hakkarainen.

**Ilmoitus puhemiehen ja varapuhemiehen
vaalista.**

Puhemies: Tarkistamista varten esitellään äsken toimitettujen eduskunnan puhemiehen ja varapuhemiesten vaalia koskeva Tasavallan Presidentille osoitettu kirjelmä.

Sihteeri lukee:

Tasavallan Presidentille.

Eduskunta ilmoittaa kunnioittavimmin, että Eduskunta on voimassa olevan valtio-

päiväjärjestyksen 25 §:n mukaisesti tänä päivänä toimittanut puhemiehen ja kahden varapuhemiehen vaalin 1933 vuoden varsinaisten valtiopäiväin ajaksi ja että täten on valittu:

puhemieheksi Suomen Pankin johtokunnan jäsen Kyösti Kallio;

ensimmäiseksi varapuhemieheksi pormestari Väinö Hakkila; sekä

toiseksi varapuhemieheksi tilanhoitaja, vapaaherra Ernst von Born.

Helsingissä 1 p:nä syyskuuta 1933.

Till Republikens President.

Riksdagen har äran anmäla, att Riksdagen, jämlikt 25 § riksdagsordningen denna dag förrättat val av talman och tvenne vicetalmän för 1933 års lagtima riksdag och att därvid utsetts:

till talman medlemmen i Finlands Banks direktion Kyösti Kallio;

till förste vicetalman borgmästaren Väinö Hakkila; samt

till andre vicetalman godsägaren, friherre Ernst von Born.

Helsingfors den 1 september 1933.

Kirjelmä hyväksytään.

Edustajain istumajärjestys.

Puhemies: Huomautan, että työjärjestyksen mukaan edustajain tulee täysistunnoissa noudattaa aakkosellista istumajärjestystä, kunnes eduskunta kansliatoimikunnan ehdotuksesta toisin päättää.

Puhemies: Kehoitän eduskunnan jäseniä kokoontumaan huomenna lauantaina kello 13,45 säätytalolle mennäksemme sieltä kulkueessa jumalanpalvelukseen Suurkirkkoon. Kirkosta edustajat saapuvat tänne eduskuntataloon, jossa valtiopäivien avajaiset tapahtuvat. Sittenkuin avajaiset ovat päättyneet, kokoontuu eduskunta täysistuntoon kello 16,30.

Puhemies: Pyydän kansliatoimikunnan jäseniä kokoontumaan tämän istunnon päätyttyä.

Täysistunto lopetetaan kello 13,40.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Anton Kotonen.

Valtiopäiväjumalanpalvelus

lauantaina syyskuun 2 päivänä 1933

kello 14.

Kokoonnuttuaan säätytalon edustalle kello 13,45 lähtivät edustajat kulkueessa, puhemies ja varapuhemiehet etumaisina, valtiopäiväjumalanpalvelukseen Suurkirkkoon, jonne myös eduskunnan oikeusasiamies, korkein sotilaspäällystö, korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden jäseniä sekä Helsingin yliopiston kansleri saapuivat.

Sittenkuin eduskunnan jäsenet, kutsuvieraat ja muu yleisö olivat asettuneet paikoilleen, saapuivat kirkkoon tasavallan presidentti, valtioneuvoston jäsenet ja oikeuskansleri.

Jumalanpalveluksessa avusti Suomen Laulu hra G. Petterssonin johtamana. Alttaripalveluksen suorittivat pastorit Väinö Forsman ja Eino Sormunen ja urkujen soitosta huolehti urkuri John Sundberg.

Valtiopäiväsaarnan piti suomeksi ja ruotsiksi kansanedustaja, pastori L. R. Böök.

Saarna, jonka aiheena oli 1 Kor. 13. 4—8, oli näin kuuluva:

„Rakkaus on pitkämielinen, rakkaus on lempeä, rakkaus ei kadehdi, ei kerskaa, ei pöyhkeile, ei käyttäydy sopimattomasti, ei etsi omaansa, ei katkeroidu, ei lue kärsimäänsä pahaa, ei iloitse vääryydestä, vaan iloitsee totuudesta; kaikki se peittää, kaikki se uskoo, kaikki se toivoo, kaikki se kärsii; rakkaus ei koskaan häviä.”

Arvoisat kansanedustajat.

Olen lukenut teille tämän saarnani tekstiksi nämä apostolin sanat, jotka meille ku-

vaavat rakkauden sisintä olemusta. Olen tehnyt sen siksi, että katson rakkauden puutteen mitä suurimmaksi onnettomuudeksi ihmisille ja paljon kurjuuden aiheuttajaksi sekä yksilöille että kansalle. Emmekö sisimmässämme kaikki tuntisi ja tunnustaisikin tätä tosiasiaa. Olemmehan me, nykypäivien kansa, saaneet olla todistajina rakkaudettomuuden ja vihan riehuntaan. Olemme nähneet sotien ja melskeiden tuottamat mittaamattomat kärsimykset. Olemme saaneet kauhistuen katsella, miten synnilliset intohimot ja paheet ovat tehneet vankilat ahtaiksi tai muuten syösseet tuskiin ja kurjuuteen sanomattoman monia ihmisiä — veljiä, jotka sentään olivat kutsutut jalompaan ja kirkkaampaan elämään. Olemme monet murheella panneet merkille miten meidänkin kansamme on raastettu rikkinäiseksi. Näemme ajassa katkeruutta, vihaa, kateutta, valhetta ja paljon, paljon muuta sellaista, joka kaikki on rakkaudettomuuden karvasta, elämää myrkyttävää hedelmää.

Eikö meidän kaiken tuon edessä olisi pysähdyttävä ajattelemaan kukin omaa vastuutamme asiain tällaiseen tilaan? Eikö meillä ole syytä pysähtyä ajattelemaan, mitä Herran sana meille tässä kohdin sanoo?

Ken sen tekee, kuulee Herran sanan: tehkää parannus. Hän kehoittaa meitä panemaan pois kaiken vihan, kateuden, pannelun, vilpin — „Rakastakaa”, sanoo Herra Kristus, „rakastakaa, niinkuin minä teitä rakastin”.

Entä miten sitten Kristus rakasti meitä?

Sen varmaankin kaikki tiedämme. Hän rakasti meitä juuri sellaisella rakkaudella, kuin millaiseksi apostoli tässä tekstissämme täydellisen rakkauden kuvaa: omaansa etsi-

mättömällä, kaikesta totuudesta iloitsevilla, kaikki toivovalla ja kaikki kärsivällä rakkaudella.

Tiedämme, että se rakkaus vei Herran kuolemaan, ristille. Sillä niin rakasti maailma Jumalaa, että se Hänen korkeimman ja pyhimmän rakkaudenlahjansa, Jeesuksen, ristille nautitsi!

Mutta, arv. kuulijani, asian toinen puoli on tämä: niin rakasti Jumala maailmaa, että Hän antoi sen tapahtua, että Hän antoi ainokaisen Poikansa alttiiksi pelastaakseen tuon suruttoman, vihaavan maailman ja antaakseen itsekullekin, joka Häneen uskoo ijankaikkisen elämän, voiman uuteen elämään. Tuossa Hänen antamassaan eläimässä on pantu pois viha. Siinä vallitsee rakkaus.

Onko nyt meillä ja kansallamme tuo rakkaus? Onko Herra saanut viedä meitä katselemaan Kristuksen rakkautta niin, että olisimme oppineet mekin rakastamaan? Onko meidän kaikessa toiminnassamme sisäisenä ja ainoana innoittimena vain rakkaus?

Pelkäänpä, että on paljon „omaansa etsivää”, pöyhkeilevää, kerskaavaa, kadehtivaa mieltä keskuudessamme, koskapa meillä on niin paljon vääryä puoluemieltäkin, eripuraisuutta ja onnettomuutta. Eipä olisi ihme, jos pusertuisi yhden ja toisen rinnasta huokaus: Herra armahda meitä. Voi meitä, että niin syntii teimme! —

Eipä ole meillä kuitenkaan pakko toivoa menettää. Kun vain Herra on saanut meitä herättää tuon rakkauden puutteen tuntoon, niin se tietää jo hyvää sekin. Ei ole Herra silloin meistä toivoaan menettänyt. Sanoo-han tekstimme rakkaudesta näinkin: kaikki se toivoo. Ja siksi saamme mekin toivoa. Saamme odottaa sitä siunattua aikaa, jolloin rakkaus on lopullisesti voittanut vihan vallat.

Pyytäkäämme itsekukin jouduttaa sen päivän tuloa omistamalla Kristus ja Hänen armonsa ja antautumalla Hänen täydellisen rakkautensa johdettaviksi.

Tämän jälkeen jatkoi puhuja ruotsiksi:

I mitt finska andragande har jag med ledning av några heliga ord i 1 Kor. 13 talat om Guds kärlek, som uppenbarats för oss i Kristus Jesus. Jag har och velat framhålla, huru denna kärlek borde om-

skapa oss sálunda, att kärleken till Gud och nästan skulle bliva alla våra gärningars högsta motiv.

Då jag nu skall fortsätta på svenska, ber jag att få stanna inför en annan vers, den sista, i sagda 1 Kor. 13, där aposteln Paulus skriver:

„Så bliva de då beståndande, tron, hoppet och kärleken, och störst bland dem är kärleken”.

I denna vers nämnas sálunda, förutom den största av Guds Andes gåvor, kärleken, även tron och hoppet. —

Tron, mina ärade åhörare, är någonting, på vilken hela det kristna tänkandet, ja, hela kristendomen på sätt och vis vilar. Ty endast genom tron komma vi i levande kontakt med Herren.

Har det någon gång, på allvar frågats: „vad skall jag göra, på det att jag må ärva evigt liv, så har svaret alltid lytt: tro! Tro allenast. Tro på Jesus Kristus, så skall du nå det din själ längtat efter. Tro, och du skall bliva salig.

Men det finnes en hel del människor, som i fråga om tron spörja: skola vi då tänka, att frukten av den kristna tron blott är en teori, som pekar på livet efter detta? Har den icke någon praktisk betydelse för detta liv? Frågan beror på, att man ofta anser salighet och evigt liv betyda något, som hör endast himmelriket till, och man vill icke nöjas med ett himmelrike bortom graven. Man vill hava ett himmelrike på jorden, ett jordiskt paradiset. Så kan det hända, att man förkastar tron såsom en onyttig, och helt fruktlös teori! Följden blir: otro och — vantro. Man förnekar Gud, man glömmar evigheten, man förkastar kristendomens evigt beståndande värden. Och man tror på någonting så skräpigt som människans, det mänskliga vetandet, den mänskliga förmågan. Man tror på utvecklingen, kulturen, på allt det som är „nedanefter”.

Dock, på en sådan tro kan man icke bygga. Därom torde varje ärligt tänkande människa ha sina erfarenheter.

Nej. Människosjälen längtar och trängtar efter Gud. Människosjälen hungrar och törstar efter en större rättfärdighet än vad som bor i den naturliga, syndiga människan. Till Gud komma vi genom Frälsaren Kristus. Genom tron på Kristus erhålla vi en „trons rättfärdighet” och ett

levande hopp om evig salighet hos Gud. Detta är den så att säga inre sidan av saligheten och det eviga livet. Men tron måste även bära frukt, en livsduglig frukt — för individen och sammanhållet. Jag behöver blott nämna en av dessa frukter: kärleken, för att bevisa detta. Tänk, vilket paradiset vi skulle äga redan här nere, om blott en i kärlek verksam tro skulle „bliva bestående” över allt i detta land! Må

därför Herren själv i sin nåd leda oss till en levande tro i hopp och kärlek.

Honom vare ära från evighet till evighet. Amen.

Saarnan jälkeen seurasi ruotsinkielinen alttaripalvelus.

Jumalanpalveluksen päätyttyä edustajat lähtivät eduskuntatalolle, jossa valtiopäivien avajaiset tapahtuivat.

Valtiopäiväin avajaiset

Eduskunnan istuntosalissa

syyskuun 2 p:nä 1933.

Pöytäkirja, joka laadittiin 1933 vuoden varsinaisten valtiopäivien avajaisissa Eduskunnan istuntosalissa lauantaina 2 p. syyskuuta 1933.

Oltuaan läsnä Suurkirkossa pidetyssä, kello 14 alkaneessa valtiopäiväjumalpalveluksessa saapui tasavallan presidentti, ent. valtionhoitaja Pehr Evind Svinhufvud sekä eduskunnan puhemiehet ja jäsenet eduskuntataloon. Eduskunnan jäsenet ja eduskunnan oikeusasiamies asettuivat paikoilleen eduskunnan istuntosalissa. Valtioneuvoston jäsenet, oikeuskansleri ja apulaisoikeuskansleri saapuivat heille puhemiehen vasemmalle puolelle varatuille paikoille. Tämän jälkeen asettui puhemiehen korokkeen oikeanpuoleiselle sivustalle eduskunnan puhemies, Suomen Pankin johtokunnan jäsen Kyösti Kallio. Pöytäkirjaa ryhtyi 20 päivänä tammikuuta 1928 annetun valtiopäivien avajaisista ja päättäjäisistä noudatettavia juhlamenonohjeita koskevan asetuksen 7 §:n määräyksen mukaisesti pitämään allekirjoittanut eduskunnan sihteeri.

Ulkovaltain diplomaattiset edustajat olivat asettuneet heille varattuun aitoon oikealle alaparvekkeelle sekä korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden jäsenet, sotaväen päällikkö, yleisesikunnan päällikkö ynnä muut kutsuvieraat keski- ja vasemmanpuoleiselle alaparvekkeelle.

Kun kaikki olivat asettuneet paikoilleen, saapui juhlamenojen ohjaajan saattamana istuntosaliin tasavallan presidentti asettuen puhemieskorokkeen vasemmanpuoleiselle sivustalle.

Tasavallan presidentti tervehti Eduskuntaa ja julisti valtiopäivät avatuiksi seuraavin, ensin suomeksi ja sitten ruotsiksi lausutuin sanoin:

Suomen kansan edustajat!

Uusien vaalien jälkeen kokoontuu Eduskunta alkamaan toimintaansa ja lausun sen johdosta arv. edustajat tervetulleiksi.

Eduskunnan tärkeimpänä tehtävänä on oleva ensi vuoden tulo- ja menoarvion käsitteleminen. Valmistaessaan sitä koskevaa esitystä, joka nyt Eduskunnalle jätetään siihen liittyvine verolaki- ja muine esityksineen, on Hallitus edelleen noudattanut suurta säästäväisyyttä kaikilla aloilla, joissa se suinkin on ollut mahdollista. Tämä on ollut tarpeellista tulojen ja menojen tasapainoon saattamiseksi, mikä valtiotalouden perusvaatimus onkin saatu toteutetuksi. Tulevan vuoden tulot on voitu arvioida jonkin verran suuremmiksi kuin kuluvan vuoden talousarviossa; kun ulkomaan rahan agiotappio myös vähenee, osoittaa tulo- ja menoarvio, huolimatta eräistä lisäyksistä tärkeissä hallinnonhaaroissa, säästöäkin. Tähän tulokseen on voitu päästä ilman uusia veroja ja lainoja, jolla seikalla pääomanmuodostukseen nähden on suuri merkitys.

Maailmantaloudessa yhä jatkuva lamaanuskausi vaikuttaa edelleen raskaasti meidänkin talouselämäämme, vaikka eräillä aloilla voidaankin havaita vähäistä helpotumista. Varsinkin pääelinkeinomme, maatalous, kärsii edelleen tuotteiden hintojen laskusta. Ne toimenpiteet, joihin valtiovalta tähän asti on ryhtynyt vaikean ajan seurausten lieventämiseksi, ovat suurin piirtein osoittautuneet tarkoituksenmukaisiksi. Niihin liittyen tulo- ja menoarvioon on

otettu määrärahoja maataloustuotteiden hintojen vakiinnuttamiseksi sekä maanviljelijäin ja heidän luottolaitostensa maksettavien korkojen alentamiseksi. Sen lisäksi Eduskunnalle annetaan esityksiä, jotka tarkoittavat valitettavan lukuisten pakkohuutokauppojen seurausten lieventämistä ja asutustoiminnan tehostamista siinä mielessä, että vaikeuksissa olevat asutustilalliset saisivat oloihinsa helpotusta ja että uusia asutustiloja saataisiin entistä mutkattomammin ja suuremmassa määrin syntymään. Myöskin tukalaan asemaan joutuneet asunto-osakeyhtiöt ovat osoittaneet olevansa valtiovallan tuen tarpeessa, päästäkseen vaikeitten aikojen ohi.

Siitä huolimatta, että eräillä teollisuuden aloilla on tapahtunut elpymistä, tulee työttömyyttä ensi työkaudenakin olemaan varsinkin kaupungeissa ja taajaväkisissä yhdyskunnissa. Siitä syystä on huomattavia määrärahoja edelleen varattu työttömyyden lieventämiseksi, samalla kuin niiden käyttöä on koetettu ohjata tuottaviin töihin. Työpalkoissa tulee nousua, joka tekee mahdolliseksi varatoissakin maksettavien palkkojen kohottamista.

Vaikka monilla aloilla on vaikeuksia, olemme kuitenkin useaan muuhun maahan verraten suhteellisen hyvin kestäneet viime aikojen puristuksen. Sisäisissäkin oloissamme on varsinkin vaalien jälkeen vakiintumista ja rauhoittumista tapahtunut.

Hallitus on edelleen kiinnittänyt huomiota siihen olojen kehittämiseen, mitä valtiollinen elämä jatkuvasti kaipaa. Yhtenä puutteellisuutena, jonka korjaamiseen kokemus on osoittanut tarpeelliseksi, on pidettävä sitä, että Eduskunnassa ei aina ole ollut edustettuna tarpeeksi suurta erikoisasiantuntemusta taloudellisten ja sosiaalisten kysymysten alalla. Tämän vuoksi Hallitus on valmistanut esityksen ammatillisen edustuksen pohjalte perustuvasta talousneuvostosta.

Suhteemme ulkomaihin ovat jatkuvasti olleet hyvät. Pula-ajan kansainvälisestä luonteesta on johtunut, että on ollut ryhdyttävä uusimaan ja tarkistamaan taloudellisia ja kaupallisia yhteyksiä erinäisiin maihin. Niinpä on pidetty tarpeellisenä Suomen liittymisen taloudellista lähentymistä tarkoittavaan n. s. Oslon sopimukseen. Viime keväänä ja kuluneena kesänä on Suomen tuotteiden suurimman ostajan, Ison-Britan-

nian, kanssa käyty neuvotteluja kauppasopimuksesta ja ovat neuvottelut myös johtaneet tulokseen. Muista kansainvälisten taloudellisten suhteitten järjestelyä koskevista asioista mainittakoon Suomen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välinen porosopimus, joka pitkäaikaisten neuvottelujen jälkeen on allekirjoitettu.

Eduskunnalle annetaan nyt seuraavat Hallituksen esitykset:

- 1) Esitys valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1934.
- 2) Esitys laiksi koroitettun tupakkavalmisteveron kantamisesta vuonna 1934.
- 3) Esitys laiksi tulitikkuverosta.
- 4) Esitys laiksi makeisvalmisteverosta.
- 5) Esitys laiksi mallasjuomaverosta.
- 6) Esitys väkiviinasta ja marjaviineistä sekä paloviinasta suoritettavista valmisteveroista.
- 7) Esitys leimaverolain muuttamisesta.
- 8) Esitys laiksi moottoriajoneuvoverosta.
- 9) Esitys laiksi Suomen Pankin 1933 vuoden voiton käyttämisestä.
- 10) Esitys laiksi perheettömien viran- ja toimenhaltijain palkkausten vähentämisestä vuoden 1934 aikana.
- 11) Esitys määrärahan myöntämisestä eräiden rakennusten rakentamista varten Salmin rajavartioston keskussijoituspaikalle Pitkärantaan.
- 12) Esitys Lontoon lähetystön kiinteistön myynnistä.
- 13) Esitys Suomen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välisen porosopimuksen hyväksymisestä.
- 14) Esitys laiksi talousneuvostosta.
- 15) Esitys laiksi vähittäismaksukaupasta.
- 16) Esitys laiksi ulosottolain väliaikaisesta muuttamisesta.
- 17) Esitys laiksi ulosottolain 5 luvun 18 ja 48 §:n muuttamisesta.
- 18) Esitys laiksi eräiden asunto-osakeyhtiöiden pakkohallinnosta.
- 19) Esitys määrärahan myöntämisestä tullirakennuksen rakentamista varten Petsamoon.
- 20) Esitys Suomen liittymisestä taloudellista lähentymistä tarkoittavaan kansainväliseen sopimukseen.
- 21) Esitys pakkohuutokaupalla myytävien maatalouskiinteistöjen lunastamisesta.
- 22) Esitys erikoisasutustoiminnan harjoittamisesta työttömyyden torjumista silmälläpitäen.

Arvoisat Edustajat! Toivotan Teille menestystä vastuunalaisessa työssänne ja julistan 1933 vuoden valtiopäivät avatuiksi.

Representanter för det finska folket!

Efter nyvalen sammanträder Riksdagen för att begynna sin verksamhet och hälsar jag med anledning härav dess ärade ledamöter välkomna.

Riksdagens viktigaste uppgift kommer att utgöra behandlingen av statsförslaget för instundande år. Vid uppgörandet av budgetpropositionen, som nu jämte till densamma sig anslutande propositioner rörande skatte- och andra lagar, överlämnas till Riksdagen, har Regeringen fortfarande iakttagit den största sparsamhet på alla de områden, där sådant blott varit möjligt. Detta har varit nödvändigt för åstadkommande av jämvikt mellan inkomster och utgifter, vilken statshushållningen grundläggande princip även kunnat förverkligas. Inkomsterna för nästa år hava kunnat beräknas något högre än i budgeten för det löpande året; då agioförlusterna på utländsk valuta även minskas, utvisar statsförslaget, trots en del förhöjningar av anslagen för viktiga grenar av förvaltningen, t. o. m. någon besparing. Detta resultat har kunnat uppnås utan nya skatter och lån, en omständighet som med hänsyn till kapitalbildningen är av stor betydelse.

Den för det världsekonomiska läget alltför jämt kännetecknande lågkonjunkturen drabbar fortfarande tungt även vårt ekonomiska liv, om ock på en del områden en viss lättnad kan iakttagas. Särskilt lider vår huvudnäring, jordbruket, allt ännu av nedgången i prisen på dess produkter. De åtgärder, som regeringen hittills vidtagit i syfte att lindra följderna av den svåra tiden, hava i stort sett visat sig ändamålsenliga. I anslutning till densamma hava i statsförslaget upptagits anslag för stabilisering av prisen på jordbruksprodukter och för reducering av de räntor jordbrukarna och deras kreditanstalter nödgas erlägga. Därjämte överlämnas till riksdagen propositioner åsyftande lindring av de, tyvärr, talrika exekutiva auktionernas följder och effektivisering av kolonisationsverksamheten i syfte att åt kolonisationslägenheternas innehavare, som råkat i svårigheter, bereda lättnader samt att få till

stånd nya sådana lägenheter i större omfattning och med iakttagande av ett enklare förfarande än hittills. Även för bostadsaktiebolag, som råkat i ett svårt läge, har stöd från statsmaktens sida visat sig vara av nöden för att hjälpa dem igenom den dåliga tiden.

Oaktat den ökade livaktighet, som gjort sig gällande inom några industrigrenar, kommer arbetslöshet att föreligga även under den kommande säsongen, särskilt i städer och i samhällen med sammanträngd befolkning. Av denna orsak hava betydande anslag fortfarande reserverats för arbetslöshetens bekämpande, på samma gång man försökt rikta in användningen av dessa medel på produktiva arbeten. Då även arbetslönerna torde komma att stiga, bör därigenom möjliggöras en höjning av de löner, som vid reservarbetena betalas.

Om ock svårigheter på många områden framträda, hava vi dock i bredd med flere andra länder jämförelsevis väl uthärdat de senaste tidernas tryck. Även i våra inre förhållanden har den avspänning av det orofyllda läget, som redan tidigare gjort sig skönjbar, efter valen fortgått.

Regeringen har fortfarande egnat sin uppmärksamhet åt den utveckling, som samhällslivet beständigt påkallar. En bristfällighet, vars avhjälpande erfarenheten visat vara av nöden, måste anses föreligga däri, att specialkunskap i ekonomiska och sociala frågor icke alltid i tillräcklig omfattning varit i Riksdagen företrädd. Av denna orsak har Regeringen utarbetat proposition angående ett på facklig representation baserat ekonomiskt råd.

Våra relationer till utlandet hava fortfarande varit goda. Kristidens mellanfolkliga karaktär har föranlett även Finland att vidare utveckla och revidera sina ekonomiska och kommersiella förbindelser med särskilda länder. Sålunda har Finlands anslutning till den ekonomiskt närmande åsyftande s. k. Oslo-konventionen befunnits påkallad. Under vårens och sommarens förlopp hava underhandlingar beträffande en handelstraktat ägt rum med den största avnämaren av Finlands produkter, Storbritannien, och hava underhandlingarna även lett till resultat. Bland andra åtgärder, som avse ordnandet av våra internationella ekonomiska förbindelser, må nämnas det mellan Finland och den Socialis-

tiska Rådsrepublikernas Förbund träffade renbetesavtalet, vilket efter långvariga förhandlingar undertecknats.

Till Riksdagen överlämnas nu följande regeringspropositioner:

1) Proposition angående statsförslaget för år 1934.

2) Proposition angående lag om uppbärande av förhöjd accis å tobak under år 1934.

3) Proposition angående lag om skatt å tändstickor.

4) Proposition angående lag om accis å sötsaker.

5) Proposition angående lag om skatt å maltdrycker.

6) Proposition angående accis å sprit och bärviner samt brännvin.

7) Proposition angående ändring av lagen om stämpelskatt.

8) Proposition angående lag om skatt å motorfordon.

9) Proposition om lag angående användningen av Finlands Banks vinst för år 1933.

10) Proposition om lag angående minskning av innehavarnas av tjänst och befattning, vilka icke hava familj, avlöningar under år 1934.

11) Proposition angående beviljande av anslag för uppförande av särskilda byggnader å centralförlägningsplatsen för Salmis gränsbevaknings avdelning i Pitkäranta.

12) Proposition angående försäljning av legationens i London fastighet.

13) Proposition om godkännande av konventionen mellan Finland och Socialistiska Rådsrepublikernas Förbund angående renar.

14) Proposition angående lag om ett ekonomiskt råd.

15) Proposition angående lag om avbetalningsköp.

16) Proposition angående lag om temporär ändring av utskökningslagen.

17) Proposition angående lag om ändring av 18 och 48 §§ 5 kap. utskökningslagen.

18) Proposition angående lag om tvångsadministration av bostadsaktiebolag i vissa fall.

19) Proposition angående beviljande av anslag för uppförande av ett tullhus i Petamo.

20) Proposition angående Finlands anslutning till en internationell konvention om ekonomiskt närmande.

21) Proposition angående inlösen till staten av lantbruksfastigheter, som skola säljas på exekutiv auktion.

22) Proposition angående speciell kolonisationsverksamhet för arbetslöshetens bekämpande.

Ärade ledamöter av Riksdagen! Jag tillönskar Eder framgång i Edert ansvarsfulla värv och förklarar 1933 års Riksdag öppnad.

Avauspuheeseen vastasi eduskunnan puolesta eduskunnan puhemies Kallio:

Kunnioitettava Herra Tasavallan Presidentti!

Avauspuheessanne olette Te, Herra Tasavallan Presidentti, kiinnittänyt eduskunnan huomiota valtion talousarviota koskevaan esitykseen, joka vuosittain onkin aina eduskunnan syysistuntokauden keskeisin tehtävä. Vaikka eduskunta ei luonnollisesti vielä tunne tätä nyt jätettyä hallituksen esitystä monine liitteineen, niin on mieluista saada eduskunnan tietää, että hallitus on ilman lainoja ja lisäveroja saanut tulo- ja menoarvion tasapainoon huomattavine työtömyysmäärärahoineen, joita edelleen tarvitaan, ja luopumatta siitä maataloustuotteiden hintojen vakaannuttamisperiaatteesta, jonka edellinen eduskunta omaksui ja jonka turvin on voitu tällä alalla tuotantoa tukea. Yhtä tärkeänä on myöskin merkileppäntä se tiedonanto, että menoarvioon on otettu määräraha maanviljelijäin ja heidän luottolaitoksiensa korkojen alentamiseksi, sillä korkeat korot, agiotappiosta johtuvat menot ja vuotuisluotukset tällaisena aikana tekevät korkeiden verojen ohella valtakaisen viljelijän aseman kestävämmäksi. Hallitus näyttää olleen kumminkin selvillä, ettei yksistään näillä rajoitetuilla toimenpiteillä voida vielä pulakauden aiheuttamaa tilannetta maaseudulla ulosottouhan alaisilla tiloilla selvittää, koska esitysten joukossa Herra Presidentti mainitsi muutosehdotuksia ulosottolakiin ja esityksen Maakiinteistöpankin toiminnan entistä joustavammaksi järjestelyksi sekä asutustilallisten aseman helpottamiseksi ja uusien perustamiseksi. Ne ovat kysymyksiä, mikäli niiden

ulottuvaisuus on tarkoituksenmukainen, jotka synnyttävät kansan keskuudessa toiveita ja uutta uskoa lamaantuneisiin mieliin. Ja epäilemättä on yhtä tervetullut se esitys, minkä hallitus on jättänyt eräiden asunto-osakeyhtiöiden pakkohallinnosta, sillä merkitseehän näiden tukeminen tuhansien vähävaraisten perheiden aseman lujittamista.

Te, Herra Tasavallan Presidentti, mainitsitte puheessanne myöskin, että hallituksen tarkoitus on ohjata työttömyyden torjumiseen varattujen määrärahojen käyttöä entistä enempi tuottaviin töihin. Tämäkin tiedonanto on merkille pantava, sillä tuotannollisen toiminnan elpyminen yleensä luo jatkuvia työmahdollisuuksia, mitä me työttömyyden torjumiseen kaipaamme.

Eduskunnan puolesta, puuttumatta esitysten sisältöön, on minulla kunnia lausua hallitukselle tunnustus siitä, että nämä tärkeät esitykset ovat jätetyt eduskunnalle heti istuntokauden alussa, jolloin eduskunta yli vaalien äänestettyjen ja vahvistamatta jätettyjen lakiehdotusten sekä eduskuntaaloitteiden ohella voi töittensä järjestelyssä ottaa huomioon esilletulevat asiat, vaikka luonnollisesti valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti tulee eduskunta hallituksen esitykset ensimmäisinä ottamaan käsiteltävikseen.

Eduskunta on tietoinen siitä, että niin hyvin taloudellinen lamakausi siitä aiheutu-

vine suurine vaikeuksineen kuin myöskin maamme sisäpoliittinen tilanne yleensä tulee asettamaan nyt työnsä alkavalle eduskunnalle tavallista suuremmat vaatimukset. Olevat olot huomioonottaen tulee eduskunnan kunniakkaana ja velvoittavana tehtävänä olemaan lieventää ja poistaa voimiansa mukaan kansan taloudellista ahdinkoa ja hätää sekä kehittää sitä parlamenttaarista valtiojärjestystämme, jonka juuret ovat syvällä kansamme kansanvaltaisessa ja isänmaallisessa luonteessa, jonka turvin olemme rakentaneet ja tulemme rakentamaan ja suojaamaan itsenäistä isänmaatamme.

Toivossa, että luottavan yhteistyön avulla hallituksen ja eduskunnan kesken voimme johtaa olojamme ohi ahtaitten aikojen, on minulla kunnia eduskunnan puolesta tervehdää Teitä, Herra Tasavallan Presidentti!

Kun tämä oli tapahtunut, poistui tasavallan presidentti juhlamenojenohjaajan saattamana istuntosalista, minkä jälkeen valtioneuvoston jäsenet, oikeuskansleri ja apulaisoikeuskansleri sekä eduskunnan puhemies ja jäsenet ynnä oikeusasiamies lähtivät salista.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Anton Kotonen.

2. Lauantaina 2 p. syyskuuta 1933

kello 16,30.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Alestalo, T. Halonen, Harvala, Kaasalainen, Kauranen, Kuusisto, Luostarinen, Mantere, Myllymäki, Reinikainen, Tukia, Tyrni ja Voionmaa.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä istunnosta perheessä sattuneen sairauden johdosta ed. T. Halonen ja tärkeän virkatehtävän takia ed. Kaasalainen.

Kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1932.

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle on tasavallan presidentin kirjelmän ohella viime kesäkuun 8 päivästä saapunut kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1932, joka on nyt edustajille jaettu.

Kertomus valtiovarain tilasta vuonna 1932.

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle on tasavallan presidentin kirjelmän

ohella viime kesäkuun 22 päivästä saapunut kertomus valtiovarain tilasta vuonna 1932, joka on nyt myös eduskunnalle jaettu.

Hallituksen esitykset.

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle on tasavallan presidentin kirjelmän ohella viime elokuun 31 päivästä saapunut hallituksen esitykset n:ot 1—22, jotka nyt on edustajille jaettu.

Kertomukset oikeusasiamiehen toiminnasta vuosina 1932 ja 1931.

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle on eduskunnan oikeusasiamiehen kirjelmän ohella viime heinäkuun 15 päivästä saapunut kertomus eduskunnan oikeusasiamiehen toiminnasta vuonna 1932, joka on nyt edustajille jaettu, sekä kirjelmän ohella eilispäivältä kertomus eduskunnan oikeusasiamiehen toiminnasta vuonna 1931, joka niinkään on nyt edustajille jaettu.

Suomen ja Viron kesken näiden maiden välisestä kauppavaihdosta johtuvien maksujen järjestelystä tehdyn pöytäkirjan voimaansaattamisesta annettu asetus.

Puhemies: Siinä tarkoituksessa, kuin hallituksen oikeuttamisesta antamaan tarpeen vaatimia säännöksiä Suomen vientikaupan turvaamisesta tammikuun 13 päivänä 1933 annetun lain 2 §:ssä säädetään, on tasavallan presidentin kirjelmän ohella viime toukokuun 30 päivästä eduskunnan puhemiehelle lähetetty sanotun toukokuun

19 päivänä annettu asetus Suomen ja Viron kesken näiden maiden välisestä kauppavaihdosta johtuvien maksujen järjestelystä tehdyn pöytäkirjan voimaansaattamisesta. Sanottu asetus ynnä siihen liittyvä pöytäkirja on nyt edustajille jaettu.

Edustajien istumajärjestys.

Puhemies: Kansliatoimikunta, jonka työjärjestyksen 7 §:n mukaan tulee antaa lausunto edustajien istumajärjestyksestä, ehdottaa eduskunnan päätettäväksi, että edustajat istuisivat täysistunnoissa eduskuntaryhmittäin siten, että puhemiehen paikalta katsottuna äärimmäisenä oikealla on ruotsalaisen kansanpuolueen eduskuntaryhmä sekä siitä lähtien muut eduskuntaryhmät seuraavassa järjestyksessä: isänmaallisen kansanliikkeen eduskuntaryhmä, kansallisen kokoomuspuolueen eduskuntaryhmä, kansallisen edistyspuolueen eduskuntaryhmä, maalaisliiton eduskuntaryhmä, sen vasemman sivustan takana Suomen pienviljelijäin puolueen ja kansanpuolueen eduskuntaryhmät sekä äärimmäisenä vasemmalla sosialidemokraattisen puolueen eduskuntaryhmä, kukin ryhmä kansliatoimikunnan tarkemmin määräämillä paikoilla.

Kansliatoimikunnan ehdotus hyväksytään.

Lakimääräisten valiokuntien jäsenluku.

Puhemies: Puhemiehistö ehdottaa, että lakimääräisten valiokuntien jäsenluku määrättäisiin olemaan seuraava: valtiovainvaliokunnan 21, pankkivaliokunnan 13 sekä muiden, nimittäin perustuslakivaliokunnan, lakivaliokunnan ja ulkoasiainvaliokunnan, 17 kunkin.

Ehdotus hyväksytään.

Ylimääräisten valiokuntien asettaminen ja niiden jäsenluku.

Puhemies: Nojautuen työjärjestyksen 10 §:n 3 momenttiin puhemiehistö ehdottaa,

että eduskunta lakimääräisten valiokuntien lisäksi päättäisi asetettavaksi seuraavat ylimääräiset valiokunnat: laki- ja talousvaliokunnan, talousvaliokunnan, sivistysvaliokunnan, maatalousvaliokunnan, työväenasiainvaliokunnan ja kulkulaitosvaliokunnan, sekä että jäsenluku näissä kussakin määrättäisiin 17:ksi.

Ehdotus hyväksytään.

Valitsijamiesten luku.

Puhemies: Puhemiehistö, nojautuen työjärjestyksen 10 §:n 1 momenttiin, ehdottaa, että eduskunta määräisi valitsijamiesten luvun 45:ksi.

Ehdotus hyväksytään.

Suuren valiokunnan jäsenluku.

Puhemies: Niinikään puhemiehistö työjärjestyksen 10 §:n 2 momentin nojalla ehdottaa, että suuren valiokunnan jäsenluku määrättäisiin 45:ksi.

Hyväksytään.

Nimenhuuto lippuäänestyksissä ja vaaleissa.

Puhemies: Työjärjestyksen 45 §:n mukaan voi eduskunta päättää nimenhuudon lippuäänestyksissä ja vaaleissa toimitettavaksi yht'aikaa kahdessa paikassa istuntosalissa. Puhemiehistö ehdottaa, että lippuäänestykset ja vaalit toimitetaan siten, että puhemiehestä vasemmalla olevalla uurnalla äänestävät ne edustajat, joilla puhemiehen paikalta katsottuna on paikkansa istuntosalin keskikäytävän vasemmalla puolella, oikeanpuoleisella uurnalla taas ne edustajat, jotka istuvat keskikäytävän oikealla puolella.

Ehdotus hyväksytään.

Ilmoitus valitsijamiesten vaalista.

P u h e m i e s: Ilmoitan, että valitsijamiesten vaali toimitetaan ensi tiistaina pidettävässä täysistunnossa, joten ehdokaslistat tätä vaalia varten on jätettävä eduskunnan sihteerille viimeistään ensi maanantaina ennen kello 12.

Ilmoitus suuren valiokunnan jäsenten vaalista.

P u h e m i e s: Ilmoitan, että suuren valiokunnan jäsenten vaali toimitetaan ensi tiistaina pidettävässä täysistunnossa, joten ehdokaslistat tätäkin vaalia varten on jätettävä myös eduskunnan sihteerille viimeistään ensi maanantaina ennen kello 12.

Ilmoitus tarkistajain ja heidän varamiestensä vaalista.

P u h e m i e s: Ilmoitan, että valtiopäiväjärjestyksen 85 §:ssä mainittujen viiden tarkistajan ja heidän varamiestensä vaali toimitetaan ensi tiistaina pidettävässä täysistunnossa.

P u h e m i e s: Seuraava eduskunnan istunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 17.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Anton Kotonen.

3. Tiistaina 5 p. syyskuuta 1933

kello 14.

Päiväjärjestys.

		Siv.		Siv.
Ilmoituksia.			jain palkkausten vähentämisestä vuoden 1934 aikana	34
1) Valitsijamiesten vaali	32		15) Hallituksen esitys n:o 11 määrärahan myöntämisestä eräiden rakennusten rakentamista varten Salmin rajavartioston keskussijoituspaikalle Pitkärantaan	36
2) Suuren valiokunnan jäsenten vaali	"		16) Hallituksen esitys n:o 12 Lontoon lähetystön kiinteistön myynnistä ..	"
3) Eduskunnan tarkistajain ja heidän varamiestensä vaali	"		17) Hallituksen esitys n:o 13 Suomen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välisen porosopimuksen hyväksymisestä	"
Esitellään:			18) Hallituksen esitys n:o 14 laiksi talousneuvostosta	"
4) Asetus Suomen ja Viron kesken näiden maiden välisestä kauppavaihdosta johtuvien maksujen järjestelystä tehdyn pöytäkirjan voimaansaatamisesta	33		19) Hallituksen esitys n:o 15 laiksi vähittäismaksukaupasta	37
5) Hallituksen esitys n:o 1 valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1934 ..	"		20) Hallituksen esitys n:o 16 laiksi ulosottolain väliaikaisesta muuttamisesta	"
6) Hallituksen esitys n:o 2 laiksi koroitettun tupakkavalmisteveron kantamisesta vuonna 1934	"		21) Hallituksen esitys n:o 17 laiksi ulosottolain 5 luvun 18 ja 48 §:n muuttamisesta	"
7) Hallituksen esitys n:o 3 laiksi tulitikkuverosta	"		22) Hallituksen esitys n:o 18 laiksi eräiden asunto-osakeyhtiöiden pakko-hallinnosta	"
8) Hallituksen esitys n:o 4 laiksi makeisvalmisteverosta	34		23) Hallituksen esitys n:o 19 määrärahan myöntämisestä tullirakennuksen rakentamista varten Petsamoon ..	38
9) Hallituksen esitys n:o 5 laiksi mallasjuomaverosta	"		24) Hallituksen esitys n:o 20 Suomen liittyämisestä taloudellista lähentymistä tarkoittavaan kansainväliseen sopimukseen	39
10) Hallituksen esitys n:o 6 väkiviinasta ja marjaviineistä sekä paloviinasta suoritettavista valmisteveroista	"		25) Hallituksen esitys n:o 21 pakko-huutokaupalla myytävien maatalouskiinteistöjen lunastamisesta	"
11) Hallituksen esitys n:o 7 leimaverolain muuttamisesta	"		26) Hallituksen esitys n:o 22 erikoisasutustoiminnan harjoittamisesta työttömyyden torjumista silmälläpitäen	"
12) Hallituksen esitys n:o 8 laiksi moottoriajoneuvoverosta	"		27) Kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1932	"
13) Hallituksen esitys n:o 9 laiksi Suomen Pankin 1933 vuoden voiton käyttämisestä	"			
14) Hallituksen esitys n:o 10 laiksi perheettömien viran- ja toimenhalti-				

- 28) Kertomus valtiovarain tilasta vuonna 1932 .....
 29) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1931
 30) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1932

Siv.

39

,,

Puhetta johtaa puhemies K a l l i o.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Myllymäki ja Oksala.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saa lääkärintodistuksella osoitetun sairauden perusteella toistaiseksi ed. Myllymäki ja ulkomaanmatkan takia tämän viikon ajaksi ed. Fagerholm.

Yksityistulkin asettaminen.

P u h e m i e s: Kansliatoimikunta ehdottaa, että eduskunta niiden virkamiesten lisäksi, jotka mainitaan työjärjestyksen 8 §:ssä, päättäisi asettaa yksityistulkin ruotsalaisia kansanmiehiä varten.

Kansliatoimikunnan ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Valitsijamiesten vaali.

P u h e m i e s: Nyt tulee toimitettavaksi valitsijamiesten vaali. Vaalia varten on jätetty kuusi ehdokaslistaa, jotka on yhdistetty vaalilipuksi, joka on edustajille jaettu. Asiantuntijaksi vaalitoimituksessa olen pyytänyt kanslianeuvos Onni Hallstenin.

Pyydän niitä edustajia, jotka ovat ehdokaslistat sihteerille jättäneet, nimittäin edustajia Oksasta, Aattelaa, Tuomivaaraa, Särkkää, Pilppulaa ja Jerniä, avustamaan vaalitoimituksessa.

Sittenkuin vaaliliput on annettu ja avattu, jatketaan täysistuntoa.

Vaali toimitetaan.

2) Suuren valiokunnan jäsenten vaali.

P u h e m i e s: Nyt on toimitettava suuren valiokunnan jäsenten vaali. Vaalia varten on jätetty kuusi ehdokaslistaa. Ne on yhdistetty vaalilipuksi, joka on edustajille jaettu. Asiantuntijaksi vaaliin olen pyytänyt kanslianeuvos Hallstenin.

Pyydän niitä edustajia, jotka ovat asiamiehinä ehdokaslistat sihteerille jättäneet, nimittäin edustajia Oksasta, Aattelaa, Tuomivaaraa, Särkkää, Pilppulaa ja Jerniä, avustamaan vaalitoimituksessa.

Sittenkuin vaaliliput on annettu ja avattu, jatketaan istuntoa.

Vaali toimitetaan.

3) Eduskunnan tarkistajain ja heidän varamiestensä vaali.

P u h e m i e s: Työjärjestyksen 12 §:n mukaan on eduskunnan valtiopäivien alussa valittava valtiopäiväjärjestyksen 85 §:ssä mainitut viisi tarkistajaa sekä näille kullekin yksi varamies. Ellei eduskunta voi vaalista yhtyä, on vaali lykättävä ja toimitettava suhteellista vaalitapaa koskevain määräysten mukaan. Kehotan esittämään ehdokkaat ja huomautan, että kun ehdotetaan tarkistajaa, on samalla ehdotettava tälle varamies.

Keskustelu:

Ed. A a t t e l a: Ehdotan, että eduskunnan tarkistajiksi valittaisiin edustajat Lonkainen ja Ählström sekä heidän varamieheksi edustajat Huotari ja Räisänen.

Ed. Tarkkanen: Minä pyytäisin saada ehdottaa eduskunnan tarkistajiksi ed. Hännisen vakinaiseksi ja varalle ed. Heiskasen.

Ed. Junnila: Yhdeksi tarkistajaksi pyydän ehdottaa ed. Virkkusen ja hänelle varamieheksi ed. Sundströmin.

Ed. von Born: Jag ber att till en justeringsman få föreslå rdm. Estlander och till hans suppleant rdm. Österholm.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Aattela ehdottanut tarkistajiksi ed. Lonkaisen ja tälle varamieheksi ed. Huotarin sekä ed. Ählströmin ja hänen varamieheksensä ed. Räisäsen, ed. Tarkkanen on ehdottanut tarkistajaksi ed. Hännisen ja hänelle varamieheksi ed. Heiskasen, ed. Junnila on ehdottanut tarkistajaksi ed. Virkkusen ja hänelle varamieheksi ed. Sundströmin ja ed. von Born on ehdottanut tarkistajaksi ed. Estlanderin ja hänelle varamieheksi ed. Österholmin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Koska useampaa kuin viittä tarkistajaa ja näiden varamiehiä ei ole ehdotettu, on eduskunnan katsottava yhtyneen heistä ja siis valinneen tarkistajiksi ed. Lonkaisen, hänelle varamieheksi ed. Huotarin, ed. Ählströmin, hänelle varamieheksi ed. Räisäsen, ed. Hännisen, hänelle varamieheksi ed. Heiskasen, ed. Virkkusen ja hänelle varamieheksi ed. Sundströmin sekä ed. Estlanderin ja hänelle varamieheksi ed. Österholmin.

4) Asetus Suomen ja Viron kesken näiden maiden välisestä kauppavaihdosta johtuvien maksujen järjestelystä tehdyn pöytäkirjan voimaansaattamisesta.

Puhemies: Hallituksen oikeuttamisesta antamaan tarpeenvaatimia säännöksiä Suomen vientikaupan turvaamiseksi tammi-kuun 13 päivänä 1933 annetun lain 2 §:n

mukaisesti esitellään täten eduskunnan tiedoksi 4) päiväjärjestyksessä oleva asia. Puhemiehistö ehdottaa, että asia lähetettäisiin ulkoasiainvaliokuntaan.

Ehdotus hyväksytään. Asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

5) Valtion tulo- ja menoarviota vuodelle 1934

koskeva hallituksen esitys n:o 1 esitellään.

Puhemies: Puhemiehistö ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kalliokoski Minä pyydän ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantaina pidettävään eduskunnan täysistuntoon.

Ed. Komu: Kannatan ed. Kalliokosken tekemää ehdotusta.

Ed. Sarlin: Luovun.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun asiaa ei ole yksimielisesti lähetetty valiokuntaan, niin on se pantava pöydälle.

Kun muuta ehdotusta pöydällepanon ajasta ei ole tehty kuin ed. Kalliokosken, pannaan asia pöydälle ensi perjantain istuntoon.

6) Ehdotuksen laiksi koroitettun tupakkavalmisteveron kantamisesta vuonna 1934

sisältävä hallituksen esitys n:o 2 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

7) Ehdotuksen laiksi tulitikkuverosta

sisältävä hallituksen esitys n:o 3 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuk-

sen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

8) Ehdotuksen laiksi makeisvalmisteverosta

sisältävä hallituksen esitys n:o 4 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

9) Ehdotuksen laiksi mallasjuomaverosta

sisältävä hallituksen esitys n:o 5 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

10) Ehdotuksen väkiviinasta ja marjaviineistä sekä paloviinasta suoritettavista valmisteveroista

sisältävä hallituksen esitys n:o 6 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

11) Ehdotuksen leimaverolain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 7 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

12) Ehdotuksen laiksi moottoriajoneuvoverosta

sisältävä hallituksen esitys n:o 8 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

13) Ehdotuksen laiksi Suomen Pankin 1933 vuoden voiton käyttämisestä

sisältävä hallituksen esitys n:o 9 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta pankkivaliokunnan lausunto.

14) Ehdotuksen laiksi perheettömien viran- ja toimenhaltijain palkkausten vähentämisestä vuoden 1934 aikana

sisältävä hallituksen esitys n:o 10 esitellään.

Puhemies: Puhemiehistö ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Oksanen: Esillä olevan hallituksen esityksen yleinen pyrkimys, maan virkamieskunnalle pannun erikoisrasituksen vähentäminen, on tyydytyksellä merkittävä. Kuitenkaan ei hallitus ole tätä vähentämistä onnistunut toimittamaan kautta linjan niin, että todella kaikki pahimmin rasitetut olisivat ensin vapautetut ja että vielä ensi vuodeksi jäljelle jääpä rasitus 35 milj. markkaa olisi tullut juuri niiden viran- ja toimenhaltijain osaksi, joiden voi olettaa sen parhaiten kestävä. Osoittaakseni tämän pyydän kiinnittää arvoisan eduskunnan huomiota muutamiin lain yksityiskohtiin.

Lakiehdotuksen 1 §:ssä on aliraja, josta ei vähennystä tehdä, edelleen sama eli 950 markkaa kuin kuluvana vuonnakin. On kuitenkin selviö, että henkilö, jonka palkka on eksistenssiminimissä tai sitä lähellä, vain suurin uhrauksin kestää 10-prosentitset palkanvähennykset. Alirajaa olisi siis ehdottomasti jonkin verran koroitettava. Sen ohella olisi lakiin tehtävä sellainen lisäys, että muutamista alirajaa lähinnä olevista palkkaluokista vähennettäisiin ainoastaan 5 prosenttia.

Lakiehdotuksen 3 §:ssä on toinen epäoikeudenmukaisuus. Ensimmäisessä momentissa sanotaan, että tulevanakin vuonna voi sellainen perheetön, jolla on elatusvelvollisuutta, tämän elatusvelvollisuutensa nojalla päästä 5 %:n vähennyksestä osalliseksi tai saada palkkansa lyhentämättömänä kuten perheelliset viran- ja toimenhaltijat. Kun kuitenkin perheellisten suhteen ei ole otettu huomioon elätettävien, esim. lasten, lukumäärää, vaan kaikki perheelliset ovat ehdotetut vapauttaviksi palkan pidätyksestä, tuntuu oudolta tämä

perheettömien huoltajien kahtiajako. Vielä epäoikeudenmukaisemmaksi muuttuu asian kautta, että 3 §:n 2 momentissa ei huoltovelvollisille perheettömille anneta samaa helpotusta kuin perheellisille huoltovelvollisille, kuten kuluvana vuonna on ollut. Alirajan nostamisesta, jota pidän välttämättömänä, ja perheettömien huoltajien asettamisesta samaan asemaan kuin perheelliset huoltajat, aiheutuu tietysti vajaus siihen 35 milj. markan tuloon, joka on asianomaiselle tulomomentille merkitty. Vajauksen syntyminen voidaan kuitenkin estää asettamalla eräs etuoikeutettuun asemaan järjestetty virkamiesryhmä yhteistä kuormaa kantamaan. Sellaiset aviopuolisot, joilla ei ole lapsia ja joista molemmat ovat ansiotyössä, ovat epäilyksittä paljon vankemmat kestämaan pula-ajan erikoisverotuksen kuin perheettömät alempipalkkaiset tai sellaiset perheettömät, joilla on huollettavia, esim. sairaita tai vanhoja läheisiä omaisia, esim. vanhemmat tai sukulaislapsia taikka ottolapsia. Hallitus on perustellut menettelyään ensiksikin sillä, että näyttää kohtuuttomalta asettaa valtion palveluksessa olevia lapsettomia aviopuolisoita huonompaan asemaan kuin sellaisia, joista toinen on kunnan tai yksityisen palveluksessa, ja toiseksi sillä, että aviopuolisoiden yhteenlasketuista palkoista laskettava tulo- ja omaisuusvero on suurempi kuin muiden veronmaksajain.

Mitä ensimmäiseen perusteluun tulee, olisi tarjona ollut vastakkainen oikeudenmukaisempi menettely, nimittäin, että kaikki ne aviopuolisot, joilla ei ole lapsia tai muita huollettavia, ja jotka molemmat ovat ansiotyössä, pannaan samaan ryhmään kuin ne perheettömät, joilla myöskään ei ole ketään elätettävää tai huollettavaa. Mitä toiseen perustelun kohtaan tulee, niin aviopuolisoiden suurempi tulo- ja omaisuusvero ei likimainkaan vastaa sitä ansiotonta etua, joka lakiehdotuksessa jälleen yritetään antaa lapsettomille aviopuolisille. Lisäksi on huomautettava, ettei ole kohtuullista ruveta korjaamaan epäkohtaa perheellisten verotuksessa ainoastaan valtion palveluksessa olevien lapsettomien aviopuolisoiden kohdalla, kun se kaikkien muiden perheellisten kohdalla, siis niidenkin, joilla on suurikin lapsilauma elätettävänä, jäisi edelleen ennalleen, vaan tämä perheellisten verotus on asia erikseen, joka

sekin on yhtäaikaaisesti ja tasapuolisesti korjattava. Tämä lakiehdotus on jälleen näyte siitä, miten työläästi tarkka ja ehdoton puolueettomuus ja oikeudenmukaisuus saavutetaan ja miten vaikeaa lakiehdotuksia valmistelevalle virkamiehelle on tasapuolisesti huolehtia muihin ryhmiin kuuluvien eduista etenkin taloudellisella alalla.

Kun eduskunnan täytyy koettaa asettaa kaikki kansalaiset lain edessä samanarvoisiksi ja erityisesti katsoa sitä, ettei sellaisille henkilöille vääryyttä tapahdu, jotka eivät voi lain valmisteluasteella eivätkä muutenkaan etujansa valvoa, on eduskunnan tällaiset epätasaisuudet — ihmisten asemaan ja muotoon katsomatta — korjattava. Näin ollen rohkenen toivoa, että asianomainen valiokunta korjaa lain ensiksikin siten, että 1 §:ssä oleva aliraja 950 markkaa koroitetaan ja että alirajaa lähinnä ylimmät palkkausluokat pääsevät 5 %:n vähennyksellä; toiseksi että 3 §:ssä tarkoitettu huoltovelvollisuus oikeuttaa myös perheettömän samanlaiseen asemaan kuin perheellinen, siis saamaan palkkansa lyhentämättä; ja kolmanneksi, että ensimmäiseen pykälään lisätään määräys, että myös perheelliseltä, jolla ei ole lapsia ja jonka puolisoilla on tuloa työstään kodin ulkopuolella, vähennetään 10 % palkkauksen kokonaismäärästä.

Ed. Bryggari: Koska täällä ovat lähetekeskustelun yhteydessä virkamiesten palkkojen koroituksen puoltajat katsoneet aiheelliseksi esiintyä, niin on syytä myöskin työläisten näkökannalta muutamalla sanalla mainita hallituksen kannanotosta tähän virkamiesten palkkojen koroitukseen.

Minusta on hallitus kovin huonosti tuntenut maassa vallitsevaa mielipidettä ja taloudellista tilannetta, kun se lähtee näin kireänä taloudellisena aikana virkamiesten palkkoja koroitamaan. Virkamiehet, nykyisen rahanarvon huomioonottaen, ovat joutuneet kaikkein pienimmän osuuden kantamaan pula-ajan seurauksista. Jos otamme huomioon, että rahanarvo on parantunut 8 %, niin perheellisten virkamiesten realipalkka vielä senkin mukaan, mitä kuluvana vuonna on palkkoja alennettu, ovat saaneet koroitettua palkan. Näin ollen olisi luullut, että hallitus koettaisi pula-

tilannetta tasoittaa kaikkien kansankerrosten kannettavaksi ja että virkamiehetkin osallistuisivat tämän taakan kantamisessa.

Minä esitän sellaisen toivomuksen asianomaiselle valiokunnalle, että hallituksen esitys virkamiesten palkkojen alentamisesta muutetaan sen sisältöiseksi, mitä se on kuluvana vuonna. Se on kaikkein pienin osuus, mitä virkamiehille on aihetta tässä yhteydessä asettaa pulatilanteen taakasta kannettavaksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiehistön ehdotus hyväksytään. Esitys lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

15) Määrärahan myöntämistä eräiden rakennusten rakentamista varten Salmin rajavartioston keskussijoituspaikalle Pitkärantaan

koskeva hallituksen esitys n:o 11 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

16) Lontoon lähetystön kiinteistön myyntiä

koskeva hallituksen esitys n:o 12 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee siitä pyytää lausunto ulkoasiainvaliokunnalta.

17) Suomen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välisen porosopimuksen hyväksymistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 13 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan, jonka tulee siitä pyytää lausunto maatalousvaliokunnalta.

18) Ehdotuksen laiksi talousneuvostosta

sisältävä hallituksen esitys n:o 14 esitellään.

Puhemies: Puhemiehistö ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivalio-

kuntaan, jonka tulee siitä pyytää lausunto valtiovarainvaliokunnalta.

Keskustelu:

Pääministeri Kivimäki: Sen valtiollisen elimen, talousneuvoston tarpeellisuutta, jonka perustamista tässä esityksessä ehdotetaan, on esityksen perusteluissa laajalti motivoitu. Asian nyt mennessä perustuslakivaliokunnan harkittavaksi tahdon korostaa vielä paria näkökohtaa, joiden vuoksi talousneuvoston perustamista on pidettävä tähdellisenä.

Sitä puutteellisuutta valtiollisessa elämässämme, että julkista taloutta ja laajakan-toisia, taloudellisia samoin kuin yhteiskunnallisia kysymyksiä käsiteltäessä ei taloudellinen erikoistuntemus kaikittellen ole ollut riittävästi edustettuna, ei millään taholla nytemmin enää tahdottane kieltää. Mutta pysyväisen elimen luomista, jossa maan paraat sanottujen kysymysten tuntijat kokoontuvat lausumaan mielensä suurista valtakunnan taloudelliseen ja sosiaaliseen kehitykseen vaikuttavista asioista, on kuitenkin vastustettu sillä perusteella, että välttämätön asiantuntemus on saatavissa kutakin eri tapausta varten kutsuttujen asiantuntijain tahi tilapäisesti asetettujen asiantuntijalautakuntain kautta.

On myönnettävä, että tälläkin tavoin on huomattavia tuloksia voitu saavuttaa. Valtioneuvos Paasikiven puheenjohtolla toiminut komitea, joka pari vuotta takaperin asetettiin tekemään ehdotuksia valtion menojen supistamiseksi, teki sangen arvokasta työtä. Ja ilman sitä perusteellista valmistelua, jonka tohtori Hynnisen puheenjohtolla toiminut neuvottelukunta kesällä vuonna 1932 suoritti suurisuuntaisen työtömyysohjelman hahmoittelussa, ei tälle ohjelmalle olisi saatu kestävää pohjaa. On kuitenkin asian luonnosta johtuvaa, että jos tahdotaan saada aikaan jatkuvaa vuorovaikutusta taloudellisessa elämässä saavutettujen kokemusten ja maan asioiden hoitamisen kanssa tilapäinen omista asioista ja harrastuksista irtautuminen julkisten asioiden käsittelyyn ei voi taata parhaita tuloksia tässä työssä. Meillä on nyt jo muutamia pysyviä erikoisasiantuntijalautakuntia: kauppasopimuskomitea, vientiluotokomitea, puolustusneuvosto, taloudellinen puolustusneuvosto, joiden korvaamista tila-

päisneuvottelukunnille ei kukaan enää ajattele ja ne hyvät kokemukset, joita näiden työstä on saatu, puhuvat hyvin sen käsityksen puolesta, että periaatteellista laatua olevat tai laajakantoiset taloudelliset ja sosiaaliset kysymykset olisivat, tulakseen maan parhaaksi ratkaistuksi, saatettavat perusteellisen erikoisvalmistelun alaisiksi.

Mainittujen jo olevien pysyvien lautakuntien työskentely ei myöskään anna tukea sille talousneuvoston perustamista vastaan esitettylle väitökselle, että puolue- tai ryhmäedut estäisivät asioiden asiallisen arvostelun. Kun talousneuvosto tulisi kokoonpannuksi ammatillisen edustuksen pohjalla ja huomioon ottaen taloushallinnon ja taloustieteitten alalla saavutetut kokemukset, on asioiden yksipuolinen arvostelu estetty, niin hyvin kuin tämä on ollut mahdollista, tulemasta talousneuvostossa vallitsevaksi. Kun neuvoston jäsenluku on ehdotettu vähäiseksi, on myöskin odotettavissa, että työ tulee kiinteätä ja että sovinnollinen yhteistoiminta eri ammattipiirien välillä käy tulokselliseksi. Viimeksimainittu pyrkimys, saada eri etupiirit yhteisen neuvottelupöydän ääreen keskustelemaan ja pohtimaan niitä kysymyksiä, joissa vastakohdat ovat vaikeasti yhteensoviteltavissa, on myöskin, niinkuin esityksen perusteluista näkyy, yksi ehdotetun elimen päämääristä, joka sekin kokemusperäisesti puhuu kysymyksessä olevan elimen tarpeellisuuden puolesta.

Tärkeätä on, että talousneuvoston juoksevan työn suorittaminen ja neuvoston toiminnan onnistumiselle tarpeellisen selvityksen hankkiminen tulee uskotuksi päteviin käsiin. Tätä on pidetty silmällä talousneuvoston kustannusarviota laadittaessa.

Talousneuvostoa vastaan on vielä sanottu, että kun sen tehtävä rajoittuu lausuntojen antamiseen ja päätöksiä tekevät valtioelimet siis voivat jättää lausunnot varteen ottamatta, talousneuvoston merkitys supistuisi vähäiseksi. Jos tämä olisi totta, olisi myöskin totta se, että tilapäisetkin asiantuntijalautakunnat ja pysyvät erikoiskomiteat olisivat merkityksettömiä. Mutta, niinkuin nämä lausuntojensa perusteitten voimalla ovat vaikuttaneet ja vaikuttavat asioihin, on epäilemättä talousneuvostonkin suhteen käyvä niin, ettei sitä, mitä neuvosto voi asiallista ja vakuuttavaa esittää, ole mahdollista sivuuttaa.

Nykyaikana ovat valtiolliset elimet — millaisia ne sitten laadultaan ovat olleetkin — taloudellisten asioiden käsittelyssä ja hoidossa joutuneet kovalle koetukselle. Voittaakseen syntyneitä vaikeuksia ja ohjatakseen asioiden kulkua oikeaan suuntaan on kaikkialla pidetty tarpeellisena saattaa taloudellisten kysymysten erikoistuntemus palvelemaan yhteistä menestystä. Se suunnitelma, jonka hallitus nyt esittää eduskunnalle, ei siis ole mitään uutta tai muualla koettelematonta, vaan se rakentuu välttämättömyyksille, joita ei voida syrjäyttää. Tämän vuoksi hallitus odottaa, että eduskuntakin on havaitseva ehdotetun toimenpiteen tarpeelliseksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiehistön ehdotus hyväksytään. Esitys lähetetään perustuslakivaliokuntaan, jonka tulee pyytää valtiovarainvaliokunnan lausunto asiasta.

19) Ehdotuksen laiksi vähittäismaksukaupasta

sisältävä hallituksen esitys n:o 15 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

20) Ehdotuksen laiksi ulosottolain väliaikaisesta muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 16 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

21) Ehdotuksen laiksi ulosottolain 5 luvun 18 ja 48 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 17 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

22) Ehdotuksen laiksi eräiden asunto-osakeyhtiöiden pakkohallinnosta

sisältävä hallituksen esitys n:o 18 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

23) Määrärahan myöntämistä tullirakennuksen rakentamista varten Petsamoon

tarkoittava hallituksen esitys n:o 19 esitellään.

Puhemies: Puhemiehistö ehdottaa, että esitys lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kaajalainen: Esilläoleva hallituksen esitys, joka tarkoittaa tulliolojen muuttamista äärimmäisellä pohjoisella rajaseudulla aivan uudelle kannalle, johtaa mieleen ajat, jolloin Petsamon alue liitettiin Suomeen. Silloin, kuten tunnettua, perustettiin Petsamosta oma lääni, jota hoitamaan lähetettiin maaherra. Komeasti Norjan kautta kävi maaherran matka, mutta kun hän jonkun aikaa oli toiminut Petsamossa, joutui hän ennen pitkää työtömäksi ja siihen loppui satu Petsamon läänistä. Niin tapahtui, kun riennettiin kehityksen edelle, ja kehityksen edelle kiiruhtamista on myöskin ryhtyä perustamaan Petsamoon nykyisenä taloudellisesti vaikeana ajankohtana erityistä tullivartiolaistosta.

Tullivartiointista Petsamossa sekä Utsjoen ja Inarin kunnissa on tähän saakka huolehtinut Lapin rajavartiosto tavalla, joka ei ole antanut aihetta huomautuksiin valvonnan tehokkuutta vastaan. Päinvastoin on voitu todeta, että rajavartiosto noissa erikoisissa olosuhteissa on suorittanut tästä tehtävästä tunnustusta ansaitsevalta tavalla. Voipa sanoa, että rajavartiostolla tullivalvontaan nähden siellä on ja tulee olemaan eräissä suhteissa verrattomasti paremmat edellytykset kuin tullilaitoksella, jonka toiminta varmasti tulisi pitkät ajat olemaan enemmän tai vähemmän kokeiluun verrattavaa. On kyllä totta, että tullivalvonta sellaisenaan ei varsinaisesti kuulu rajavartioston tehtäviin, mutta Lapin rajavartiosto ei ole asettunut tämän tehtävän hoitamista vastaan, vaan päinvastoin on osoittanut sitä kohtaan aivan erikoista harrastusta, josta on osoituksena, että rajavartiosto on kouluttanut määrätyillä alueilla toimivaa päällystöönsä ja miehis-

töään myöskin tähän tehtävään, ja tulos, kuten sanottu, on asialle kautaltaan myönteinen.

Rajavartiosto on hoitanut tullivalvonnan ilman, että sen vuoksi olisi tarvinnut lisätä rajavartioston päällystöä tai miehistöä. Valvonta ei myöskään millään tavalla ole häirinnyt rajan vartiointia. Tähän asti ei siis valtion ole tarvinnut maksaa kysymyksessä olevan rajaseudun tulliasioiden hoidosta itse asiassa mitään, kun Lapin rajavartiosto on siitä varsinaisen tehtävänsä ohella huolehtinut. Nyt esittää hallitus, että tästä taloudelliselta kannalta mitä edullisimmasta järjestelmästä olisi luovuttava, vieläpä niin kiireellisesti, että jo kuluva vuotta varten olisi Petsamon tullivalvontaa varten myönnettävä lähes $\frac{1}{2}$ milj. markkaa. Tämä olisi luonnollisesti vasta alku. Sen jälkeen tietenkin olisi asiaan vähän väliä palattava, kunnes kalliskustannuksinen tullivartiolaitos muutamaa tuhatta asukasta varten olisi kokonaisuudessaan valmis.

Esitystään perustelee hallitus m. m. sillä, että kun nyt rajavartiostolle on uskottu uusia sotilaallisia tehtäviä, ei rajavartiosto enää hallituksen mielestä voi menestyksellisesti huolehtia varsinaisista tullitehtävistä, kuten hallituksen esityksessä sanotaan. Ilmeisesti tarkoitetaan näillä uusilla tehtävillä asevelvollisuuden ulottamisesta Taka-Lappiin ja Petsamoon rajavartiostolle aiheutuvia tehtäviä. Tämä onkin mielestäni ainoa asiallinen kohta hallituksen esityksessä, mutta silläkin on se heikko puoli, että sitä ei edes yritetä lähemmin perustella. Ollessani aivan äskettäin keskusteluissa rajavartiolaistoksen johdon kanssa, sain sen käsityksen, ettei tulliasian hoito suinkaan estä rajavartiostoa hoitamasta niitä uusi sotilaallisia tehtäviä, joihin hallituksen esityksessä viitataan. Ja mikäli tullivalvonta näitä uusia tehtäviä häiritisi, niin joka tapauksessa on valtiotalouden kannalta edullisempaa lisätä rajavartioston vahvuutta muutamalla miehellä, sen sijaan, että ryhdyttäisiin tällaisena vaikeana aikana perustamaan Petsamoon kallista tullivartiolaistosta.

Hallituksen esityksessä viitataan myöskin Petsamon tullitilaston numeroihin. Tältä pohjalta asiaa harkittaessa on huomattava, että melkoisen osan Petsamon kautta maahan tuotavista tavaroista kuluttaa matkailijaliikenne. Mitä itse väestöön tulee, elää se sellaisissa olosuhteissa, ettei sen toimeen-

tuloa ilman välttämättömien kulutustavaroitten tullivapauksia voida ajatella. Tämän seikan toteaa hallituskin, joka esityksessään mainitsee, ettei nykyistä tullivapautta ole tarkoitus supistaa. Näin ollen tulee tullinkanto Petsamossa jatkuvasti pysymään pienenä, nousten viime vuonna ainostaan 376,177 markkaan.

Julkisuudessa on hallituksen esitystä tullihallituksen taholta puolustettu myöskin sillä, että valtiovarainministerin käydessä kuluneena kesänä Petsamossa ja pitäessä asian johdosta kokouksen, ei kokouksessa olleiden taholta uusia tullisuunnitelmia vastustettu. Tämä ei kuitenkaan ole mikään pätevä syy, jolla mainittuja suunnitelmia voitaisiin tukea, sillä onhan aivan luonnollista, että jos johonkin kuntaan aiotaan perustaa valtion toimesta uusia virkoja, niin kunta kiinnittää asiassa huomiota ensi kädessä siihen seikkaan, että kunnalle avautuu sen kautta uusia verotusobjekteja. Mutta eri asia on, miten hanketta on arvosteltava valtion ja veronmaksajain kannalta.

Jos eduskunta nyt sitoo kätensä tässä asiassa hyväksymällä hallituksen esityksen, niin joudutaan Petsamon hallintomenojen suhteen sellaiselle tielle, joka nykyisen pula-ajan taustaa vasten katsottaessa tuntuu lievimmin sanoen arveluttavalta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiehistön ehdotus hyväksytään. Esitys lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

24) Suomen liittymistä taloudellista lähentymistä tarkoittavaan kansainväliseen sopimukseen

koskeva hallituksen esitys n:o 20 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

25) Pakkahuutokaupalla myytävien maatalouskiinteistöjen lunastamista

koskeva hallituksen esitys n:o 21 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mu-

kaisesti maatalousvaliokuntaan, jonka tulee siitä pyytää lausunto lakivaliokunnalta.

26) Erikoisasutustoiminnan harjoittamista työttömyyden torjumista silmälläpitäen

koskeva hallituksen esitys n:o 22 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta lausunto valtiovarainvaliokunnalta.

27) Kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1932

esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan ja, mikäli kertomus koskee suhteita ulkovaltoihin, ulkoasiainvaliokuntaan.

28) Kertomus valtiovarain tilasta vuonna 1932

esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

29) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1931

esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

30) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1932

esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

Puhemies: Eduskunnan istunto keskeytetään ja jatketaan sitä tänään kello 16,20.

Täysistunto keskeytetään kello 15,41.

Täysistuntoa jatketaan

kello 16,20.

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Lomanpyyntö.

Vapautusta eduskuntatyöstä saa ulkomaanmatkan takia kolmen päivän ajaksi ed. Wiik.

Valitsijamiesten vaalin tulos.

Puhemies: Valitsijamiesten vaalin tulos julistetaan. Notaari lukee vaalista laaditun pöytäkirjan.

Eduskunnan valitsijamiesten vaalissa 5 päivänä syyskuuta 1933, jota vaalia varten oli annettu kuusi ehdokaslistaa, on kunkin ehdokaslistan hyväksi antanut äänensä

listan n:o 1:n hyväksi 16 äänestäjää

"	"	2:n	"	77	"
"	"	3:n	"	14	"
"	"	4:n	"	15	"
"	"	5:n	"	51	"
"	"	6:n	"	21	"

eli yhteensä 194 äänestäjää, jota paitsi annettiin yksi tyhjä äänestyslippu.

Vaalijärjestyksen 7 §:n mukaan osamäärä järjestettäessä huomataan, että eri ehdokaslistojen ehdokkaista on valittu

listasta n:o 1:stä 3 jäsentä

"	"	2:sta	19	"
"	"	3:sta	3	"
"	"	4:stä	3	"
"	"	5:stä	12	"
"	"	6:sta	5	"

Vaalijärjestyksen 11 §:n mukaan on näin ollen eri ehdokaslistoista valittu seuraava määrä varajäseniä:

listasta n:o 1:stä 2 varajäsentä

"	"	2:sta	7	"
"	"	3:sta	2	"
"	"	4:stä	2	"
"	"	5:stä	5	"
"	"	6:sta	2	"

Yllä olevan nojalla on tullut valituksi, kun otetaan huomioon, ettei ehdokaslistassa n:o 2 ole enempää kuin 24 ehdokasta eikä ehdokaslistassa n:o 5 enempää kuin 15 ehdokasta:

Ehdokaslistasta n:o 1.

Jäseniksi:

edustaja Oksanen,
" Moilanen,
" Honka.

Varajäseniksi:

edustaja Böök,
" Forstadius.

Ehdokaslistasta n:o 2.

Jäseniksi:

edustaja Myllymäki,
" Aaltonen,
" Kuusisto,
" Rantala,
" Huotari,
" Puittinen,
" Hildén,
" Koivulahti-Lehto,
" Meriläinen,
" Lepistö,
" Jokinen,
" Tolonen,
" Kulovaara,
" Syrjänen,
" Kujala,
" Pelttonen,
" Andersson,
" Lindström,
" Hiltunen.

Varajäseniksi:

edustaja Mäkeläinen,
" Kääriäinen,
" Sinisalo,
" Valta,
" Pajunen.

Ehdokaslistasta n:o 3.

Jäseniksi:

edustaja Somersalo,
 „ Tuomivaara,
 „ Vainio.

Varajäseniksi:

edustaja Honkala,
 „ Schildt.

Ehdokaslistasta n:o 4.

Jäseniksi:

edustaja Heiniö,
 „ Inkilä,
 „ Särkkä.

Varajäseniksi:

edustaja Tyrni,
 „ Kesti.

Ehdokaslistasta n:o 5.

Jäseniksi:

edustaja Aakula,
 „ Aittoniemi,
 „ Halonen, A.,
 „ Heiskanen,
 „ Hirvensalo,
 „ Ikonen,
 „ Jutila,
 „ Kaijalainen,
 „ Karvetti,
 „ Pilppula,
 „ Vallas,
 „ Venho.

Varajäseniksi:

edustaja Paksujalka,
 „ Sariola,
 „ Vilhula.

Ehdokaslistasta n:o 6.

Jäseniksi:

edustaja von Born,
 „ Colliander,
 „ Jern,
 „ Nyman,
 „ Haga.

Varajäseniksi:

edustaja Österholm,
 „ Mangs.

Helsingissä 5 päivänä syyskuuta 1933.

Onni Hallsten.

Suuren valiokunnan vaalin tulos.

Puhemies: Suuren valiokunnan vaalin johdosta pidetty pöytäkirja luetaan.

Notaari lukee:

Eduskunnan suuren valiokunnan vaalissa 5 päivänä syyskuuta 1933, jota vaalia varten oli annettu kuusi ehdokaslistaa, on kunkin ehdokaslistan hyväksi antanut äänensä

listan n:o 1:n hyväksi 17 äänestäjää

„	„	2:n	„	77	„
„	„	3:n	„	14	„
„	„	4:n	„	15	„
„	„	5:n	„	51	„
„	„	6:n	„	21	„

eli yhteensä 195 äänestäjää.

Vaalijärjestyksen 7 §:n mukaan osamäärä järjestettäessä huomataan, että eri ehdokaslistojen ehdokkaista on valittu

listasta n:o 1:stä 4 jäsentä

„	„	2:sta	18	„
„	„	3:sta	3	„
„	„	4:stä	3	„
„	„	5:stä	12	„
„	„	6:sta	5	„

Vaalijärjestyksen 11 §:n mukaan on näin ollen eri ehdokaslistoista valittu seuraava määrä varajäseniä

listasta n:o	1:stä	2	varajäsentä
"	"	2:sta	7
"	"	3:sta	2
"	"	4:stä	2
"	"	5:stä	5
"	"	6:sta	2

Yllä olevan nojalla on tullut valituksi

Ehdokaslistasta n:o 1.

Jäseniksi:

edustaja Horelli,
" Pennanen,
" Oksanen,
" Korvenoja.

Varajäseniksi:

edustaja Linkomies,
" Virkkunen.

Ehdokaslistasta n:o 2.

Jäseniksi:

edustaja Hakkila,
" Kosonen,
" Mäkeläinen,
" Puittinen,
" Kulovaara,
" Sinisalo,
" Hämäläinen,
" Koponen,
" Aarniokoski,
" Kääriäinen,
" Fagerholm,
" Malmivuori,
" Pajunen,
" Herrala,
" Salonen,
" Lonkainen,
" Valta,
" Tolonen.

Varajäseniksi:

edustaja Pekkala,
" Andersson,
" Syrjänen,
" Hiltunen,
" Väisänen,
" Metsäranta,
" Eskola.

Ehdokaslistasta n:o 3.

Jäseniksi:

edustaja Tuomivaara,
" Kares,
" Schildt.

Varajäseniksi:

edustaja Sundström,
" Vainio.

Ehdokaslistasta n:o 4.

Jäseniksi:

edustaja Sarlin,
" Jatkola,
" Hautala.

Varajäseniksi:

edustaja Rydman,
" Kesti.

Ehdokaslistasta n:o 5.

Jäseniksi:

edustaja Aittoniemi,
" Halonen, A.,
" Hannula,
" Hänninen,
" Jutila,
" Kalliokoski,
" Karvetti,
" Lampinen,
" Luostarinen,
" Suurkonka,
" Vehkaoja,
" Kemppi.

Varajäseniksi:

edustaja Lohi,
" Ellilä,
" Heiskanen,
" Kaijalainen,
" Aakula.

Ehdokaslistasta n:o 6.

Jäseniksi:

edustaja Estlander,
" Jern,
" Helenelund,
" Söderhjelm,
" Sjöblom.

Varajäseniksi:

edustaja Kullberg,
" Haga.

Helsingissä syyskuun 5 päivänä 1933.

Onni Hallsten.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat:

Ed. Estlander: Suuri valiokunta koontuu huomenna keskiviikkona kello 12 puheenjohtajan vaalia varten.

Stora utskottet sammanträder i morgon kl. 12 för att välja ordförande.

Ed. Huotari: Valitsijamiehet kokoontuvat heti tämän istunnon jälkeen tähän saliin valitsemaan puheenjohtajaa.

Puhemies: Kansliatoimikunnan jäseniä pyydetään kokoontumaan tämän istunnon jälkeen.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi perjantaina kello 11.

Täysistunto lopetetaan kello 16,35.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Anton Kotonen.

4. Perjantaina 8 p. syyskuuta 1933

kello 11.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Esitellään:

Hallituksen esitys n:o 1 valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1934 .. 50

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Fagerholm, Leiwo, Myllymäki, Pärssinen, Vesterinen ja Wiik.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat läheisen omaisen kuoleman takia tästä päivästä ensi torstaihin ed. Vesterinen, sairauden takia tästä istunnosta ed. Pärssinen ja yksityisasiain takia ed. Leiwo, ulkomaanmatkan takia, ottaakseen osaa yliopiston edustajana Tanskan yliopiston vihkiäisiin, tästä päivästä ensi torstaihin ed. Linkomies sekä Suomen edustajaksi kansainvälisen geofysikalisen unionin kongressiin valittu ed. Heiskanen 10 päivästä 29 päivään.

Eduskunnan yleistulkki ja yksityistulkki.

Puhemies: Ilmoitetaan, että kanslia-toimikunta on eduskunnan yleistulkiksi

päättänyt ottaa toimittaja Heikki Koivulan ja yksityistulkiksi ruotsalaisia kansanmiehiä varten toimittaja Axel Lindforsin.

Valitsijamiesten ja suuren valiokunnan puheenjohtajat.

Puhemies: Ilmoitetaan, että valitsijamiehet ovat valinneet puheenjohtajakseen ed. Hirvensalon ja varapuheenjohtajakseen ed. Moilasen sekä suuri valiokunta puheenjohtajakseen ed. Kallio-kosken ja varapuheenjohtajakseen ed. Hakkilan.

Valiokuntien jäsenet ja varajäsenet.

Puhemies: Valitsijamiehiltä on saapunut erikoisvaliokuntien vaaleja koskeva kirjelmä, joka luetaan.

Notaari lukee:

„Eduskunnan Valitsijamiehet.

Helsingissä,
syyskuun 7 p:nä 1933.

N:o 2.

Eduskunnalle.

Eduskunnan valitsijamiehet saattavat täten kunnioittaen Eduskunnan tietoon, että tänään pidetyssä valitsijamiesten kokouksessa on eri valiokuntiin jäseniksi ja varajäseniksi valittu:

Perustuslakivaliokuntaan:

Jäseniksi:

	listalta n:o 1
Wiik	
Koponen	" " "
Aaltonen	" " "
Åhlström	" " "
Malkamäki	" " "
Kulovaara	" " "
Toivonen	" " "
Estlander	" " 2
Nyman	" " "
Linkomies	" " 3
Sundström	" " 4
Aakula	" " 5
Luostarinen	" " "
Hirvensalo	" " "
Heiskanen	" " "
Lahdensuo	" " "
Rydman	" " 6

Varajäseniksi:

	listalta n:o 1
Lindman	
Lonkainen	" " "
Voionmaa	" " "
Furuhjelm	" " 2
Pennanen	" " 3
Riipinen	" " 4
Hannula	" " 5
Annala, J.	" " "
Toivola	" " 6

Lakivaliokuntaan:

Jäseniksi:

	listalta n:o 1
Kosonen	
Komu	" " "
Perho	" " "
Salonen	" " "
Lastu	" " "
Sirén	" " "
Huotari	" " "
Jacobsson	" " 2
Sjöblom	" " "
Forstadius	" " 3
Simojoki	" " 4
Kivioja	" " 5
Arffman	" " "
Kämäräinen	" " "
Ellilä	" " "
Vallas	" " "
Jatkola	" " 6

Varajäseniksi:

	listalta n:o 1
Malmivuori	
Turkka	" " "
Räisänen	" " "
von Born	" " 2
Rantanen	" " 3
Kares	" " 4
Miikki	" " 5
Jutila	" " "
Rydman	" " 6

Ulkoasiainvaliokuntaan:

Jäseniksi:

	listalta n:o 1
Voionmaa	
Ryömä	" " "
Hakkila	" " "
Räisänen	" " "
Sventorzetski	" " "
Tanner	" " "
Huotari	" " "
Furuhjelm	" " 2
Sergelius	" " "
Rantanen	" " 3
Somersalo	" " 4
Hannula	" " 5
Huittinen	" " "
Karvetti	" " "
Kukkonen	" " "
Lampinen	" " "
Toivola	" " 6

Varajäseniksi:

	listalta n:o 1
Reinikainen	
Helo	" " "
Åhlström	" " "
Colliander	" " 2
Forstadius	" " 3
Sundström	" " 4
Koivuranta	" " 5
Venho	" " "
Erkko	" " 6

Valtiovarainvaliokuntaan:

Jäseniksi:

	listalta n:o 1
Helo	
Harvala	" " "
Puittinen	" " "

Welling	listalta n:o 1
Rantala	" " "
Kuusisto	" " "
Pekkala	" " "
Lehtokoski	" " "
Turkia	" " "
von Born	" " 2
Hästbacka	" " "
Heikkinen	" " 5
Leppälä	" " "
Lohi	" " "
Pilppula	" " "
Tarkkanen	" " "
Vesterinen	" " "
Erkko	" " 6
Moilanen	" " 8
Annala, V.	" " "
Junnila	" " "

Varajäseniksi:

Ryömä	listalta n:o 1
Aattela	" " "
Sventorzetski	" " "
Bryggari	" " "
Österholm	" " 2
Huittinen	" " 5
Janhonen	" " "
Ellilä	" " "
Kesti	" " 6
Leiwo	" " 8
Tapaninen	" " "

Pankkivaliokuntaan:

Jäseniksi:

Ryömä	listalta n:o 1
Suokas	" " "
Hämäläinen	" " "
Aattela	" " "
Salmenoja	" " "
Väisänen	" " "
Asikainen	" " 5
Brander	" " "
Pitkänen	" " "
Ikonen	" " "
Nyman	" " 7
Särkkä	" " "
Schildt	" " 8

Varajäseniksi:

Sinisalo	listalta n:o 1
Alestalo	" " 5

Kämäräinen	listalta n:o 5
Hästbacka	" " 7
Böök	" " 8

Laki- ja talousvaliokuntaan:

Jäseniksi:

Myllymäki	listalta n:o 1
Linna	" " "
Kulovaara	" " "
Koivulahti-Lehto	" " "
Kivisalo	" " "
Peltonen	" " "
Kettunen	" " "
Jern	" " 2
Haga	" " "
Horelli	" " 3
Wainio	" " 4
Lahtela	" " 5
Paksujalka	" " "
Kauranen	" " "
Salo	" " "
Tukia	" " "
Heiniö	" " 6

Varajäseniksi:

Kujala	listalta n:o 1
Kääriäinen	" " "
Pajunen	" " "
Jacobsson	" " 2
Lehtonen	" " 3
Tuomivaara	" " 4
Sariola	" " 5
Vilhula	" " "
Kesti	" " 6

Talousvaliokuntaan:

Jäseniksi:

Reinikainen	listalta n:o 1
Kujala	" " "
Tolonen	" " "
Penttala	" " "
Metsäranta	" " "
Aarniokoski	" " "
Lumme	" " "
Mattsson	" " 2
Helenelund	" " "
Pohjala	" " 3
Nikkola	" " 4

Kemppi	listalta n:o 5
Halonen, A.	" " "
Vehkaoja	" " "
Kaasalainen	" " "
Venho	" " "
Oulasmaa	" " 6

Varajäseniksi:

Lehtokoski	listalta n:o 1
Pesonen	" " "
Hämäläinen	" " "
Mangs	" " 2
Oksanen	" " 3
Honkala	" " 4
Arffman	" " 5
Löthman	" " "
Heiniö	" " 6

Sivistysvaliokuntaan:

Jäseniksi:

Voionmaa	listalta n:o 1
Pärssinen	" " "
Åhlström	" " "
Pesonen	" " "
Herrala	" " "
Lonkainen	" " "
Syrjänen	" " "
Österholm	" " 2
Söderhjelm	" " "
Vaarama	" " 3
Riipinen	" " 4
Annala, J.	" " 5
Löthman	" " "
Kaijalainen	" " "
Kukkonen	" " "
Takala	" " "
Tyrni	" " 6

Varajäseniksi:

Lumme	listalta n:o 1
Salonen	" " "
Kivisalo	" " "
Östenson	" " 2
Virkkunen	" " 3
Ala-Kulju	" " 4
Kaasalainen	" " 5
Heiskanen	" " "
Inkilä	" " 6

Maatalousvaliokuntaan:

Jäseniksi:

Setälä	listalta n:o 1
Eskola	" " "
Jokinen	" " "
Halonen, T.	" " "
Mustasilta	" " "
Marttila	" " "
Lepistö	" " "
Kullberg	" " 2
Mangs	" " "
Soini	" " 3
Honkala	" " 4
Alestalo	" " 5
Vilhula	" " "
Koivisto	" " "
Koivuranta	" " "
Aittoniemi	" " "
Särkkä	" " 6

Varajäseniksi:

Tolonen	listalta n:o 1
Koivulahti-Lehto	" " "
Pekkala	" " "
Mattsson	" " 2
Korvenoja	" " 3
Nikkola	" " 4
Lampinen	" " 5
Paksujalka	" " "
Hautala	" " 6

Työväenasiainvaliokuntaan:

Jäseniksi:

Paasivuori	listalta n:o 1
Bryggari	" " "
Fagerholm	" " "
Hildén	" " "
Turkka	" " "
Andersson	" " "
Lindström	" " "
Palmgren	" " 2
Östenson	" " "
Lehtonen	" " 3
Kivenoja	" " 4
Ikonen	" " 5
Asikainen	" " "
Suurkonka	" " "
Miikki	" " "
Brander	" " "
Inkilä	" " 6

Varajäseniksi:

Ampuja	listalta n:o 1
Perho	" " "
Pajunen	" " "
Sergelius	" " 2
Böök	" " 3
Simojoki	" " 4
Lahtela	" " 5
Takala	" " "
Tyrni	" " 6

Kululaitosvaliokuntaan:

Jäseniksi:

Aaltonen	listalta n:o 1
Linna	" " "
Penttala	" " "
Hiltunen	" " "
Väisänen	" " "
Peltonen	" " "
Lumijärvi	" " "
Colliander	" " 2
Wickman	" " "
Honka	" " 3
Ala-Kulju	" " 4
Janhonen	" " 5
Sariola	" " "
Kalliokoski	" " "
Pitkänen	" " "
Hirvensalo	" " "
Rytinki	" " 6

Varajäseniksi:

Koivulahti-Lehto	listalta n:o 1
Suokas	" " "
Syrjänen	" " "
von Frenckell	" " 2
Vaarama	" " 3
Annala, V.	" " 4
Kaijalainen	" " 5
Jutila	" " "
Sarlin	" " 6

Valitsijamiesten puolesta:

L. O. Hirvensalo.

Viljo Rantala."

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Voionmaa: Ulkoasiainvaliokunta kokoontuu valitsemaan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa heti tämän istunnon päätyttyä tai keskeydyttyä.

Sivistysvaliokunta kokoontuu puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan valitsemista varten puolen tunnin kuluttua tämän istunnon päätyttyä tai keskeydyttyä.

Ed. Junnila: Valtiovarainvaliokunnan jäseniä pyydetään valiokunnan huoneeseen heti tämän istunnon keskeydyttyä valitsemaan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa.

Ed. Estlander: Perustuslakivaliokunta kokoontuu tämän istunnon jälkeen.

Grundlagsutskottet sammanträder efter detta plenums avslutande.

Ed. Paasivuori: Työväenasiainvaliokunta kokoontuu tämän istunnon päätyttyä valitsemaan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa.

Ed. Tukia: Laki- ja talousvaliokunta kokoontuu ensi tiistaina kello 11 valitsemaan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa.

Ed. Colliander: Kululaitosvaliokunta kokoontuu heti tämän istunnon jälkeen.

Kommunikationsutskottet sammanträder omedelbart efter plenum.

Ed. Setälä: Maatalousvaliokunnan jäseniä pyydetään kokoontumaan heti tämän istunnon jälkeen valiokunnan huoneeseen valitsemaan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa.

Ed. Sjöblom: Lakivaliokunnan jäsenet suvaitsevat kokoontua heti kun tämä istunto keskeytetään lakivaliokunnan huoneeseen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan valitsemista varten.

Lagutskottets medlemmar behaga sammanträda, då detta plenum avbrutits, för val av ordförande och viceordförande.

Ed. Asikainen: Pankkivaliokunnan jäseniä pyydetään kokoontumaan valiokunnan huoneeseen tänä päivänä tämän istunnon keskeydyttyä puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vaalia varten.

Ed. Tolonen: Talousvaliokuntaa pyydetään kokoontumaan heti tämän istunnon päätyttyä valiokunnan huoneeseen valitsemaan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

1) Ehdotus valtion tulo- ja menoarvioiksi vuodelle 1934

sisältävä hallituksen esitys n:o 1 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Apulaisvaltiovarainministeri Witting: Herra puhemies! On ollut tapana, että tässä tilaisuudessa valtiovarain hoidosta ensi kädessä vastuunalainen valtioneuvoston jäsen on selvittänyt esitetyn tulo- ja menoarvion sisältöä sekä antanut jonkinlaisen kuvan vallitsevasta taloudellisesta tilanteesta. Tällä kertaa on kaksi hallituksen jäsentä mainitunlaisessa vastuussa. Ministeri Relander ja minä olemme sopineet siitä, että kumpikin antaa selityksensä asian siitä puolesta, joka lähinnä koskee hänen toimintaansa valtioneuvostossa. Siten ministeri Relander selostaa maailman yleistä taloudellista tilannetta ja sen vaikutusta meidän maamme talouteen. Minä puolestani saanen ensiksi jonkin verran kosketella tulo- ja menoarvioesitystä ja tähän selostukseen liittää muutamia sanoja oloista, joita tulo- ja menoarvioesitys heijastaa.

Esityksen yleisperusteluissa on selostettu sen pääpiirteitä. Selonteossa valtion tulo- ja menoarvion laskelmissa vuodelle 1934 on tulo- ja menoarvioon ehdotettuja muutoksia ja lisäyksiä perusteltu sekä verrattu vastaaviin tulo- ja menoarvioihin vuoden 1933 tulo- ja menoarviossa. Tällöin on, kuten

tavallisesti on tapahtunut ja oikeinta on, lähtökohdaksi otettu vuoden alussa vahvistettu tulo- ja menoarvio, jota vastoin niitä lisäyksiä joita siihen myöhemmin on tehty ei ole otettu huomioon. Tulopuolella nousevat nämä lisäykset yli 270 miljoonan markan, pääasiassa lainoja. Menopuolella taas mainitut lisäykset ovat yli 376 miljoonan markan, suurimmat osaksi määrärahoja työttömyyden lieventämiseksi, poikkeukselliset kyllä, mutta oleelliset. Lisäksi on huomioon otettava arviomäärärahojen välttämättömiä hyvityksiä kuluvana vuonna noin 40 milj. markan kokonaismäärä. Yhteensä nousevat nämä arvioitavissa olevien menojen lisäykset kuluvana vuonna lähes 420 milj. markkaan, mikä määrä tulee lisäykseksi alkujaan vahvistettuun menoarvioon. Verrattuna näihin jo tapahtuneisiin menolisiäyksiin, voidaan esityksessä kuluvan vuoden alussa vahvistettuun vuoden 1933 tulo- ja menoarvioon ehdotettua 119 milj. markan lisäystä pitää suhteellisesti pienenä.

Tulo- ja menoarvioesityksen tarkastus ja sen vertailu vuoden 1933 tulo- ja menoarvioon siis ei, kuten edellä esitetystä käy ilmi, voi tulla täysin tyhjentäväksi, jos se perustuu ainoastaan verrattavana olevaan tulo- ja menoarvioiden numeroaineistoon. On huomioon otettava lisäksi, että esityksessä on ollut tarpeellista tehdä eräitä siirtoja tulo- ja menoarvioiden eri kohtien kesken. Määrärahojen tarkoitusta ja niiden suuruuden oikeutusta on tutkittava ennenkuin niistä annetaan arvostelu. Tulen palaamaan tähän puoleen asiasta.

Esityksen yleisperusteluissa on, kuten usein ennenkin, huomautettu, että valtion menot suureksi osaksi ovat lailla sidottuja ja että osa näistä laeista on viime vuosina muutettu. Eräät tällaiset lakien muutokset ovat kuitenkin herättäneet arvostelua ja voitaneen sanoa, että oleellinen osa niistä laeista, jotka sitovat tulo- ja menoarvion menoja, on luonteeltaan sellaista, että yhteiskunnan sekä taloudellisen että sivistyksellisen toiminnan rauhallinen kehitys edellyttää, että mainitut lait, ainakin kaikissa pääkohdissaan, pidetään voimassa ja ettei äkillisistä muutoksista ja niistä aiheutuvista uudelleenjärjestelyistä ajan mittaan ole hyötyä. Se asiantuntijalautakunta, jonka valtioneuvosto tänäkin keväänä, kuten joskus aikaisemminkin, asetti tutkimaan valtion raha-asiaa tilaa sekä ehdottamaan

mahdollisia supistuksia ja välttämättömiä muutoksia valtion tulo- ja menoarvioon, lausuukin seuraavaa: „Tarkastaessaan tulo- ja menoarviota neuvottelukunta on havainnut, ettei kaikissa kohdin ole mahdollista välttää lisäyksiä verrattuna kuluvan vuoden menoarvioon. Erikoisesti on huomattava, että työttömyyden aiheuttamat ylimääräiset yleiset työt kuluvana vuotena on rahoitettu lainavaroilla, jotka eivät sisälly varsinaiseen menoarvioon”. Ja vielä: „Toisaalta tuottaa supistuksien aikaansaaminen erinomaisia vaikeuksia sen jälkeen kuin viime vuosina on vähennetty valtion menoja ankaralla kädellä. Jos suurempaa pysyvistä säästöä tahdottaisiin aikaansaada valtion menoissa, olisi tämä saavutettavissa ainoastaan siten, että valtion hallinnon järjestelmää muutettaisiin. Tästä koituva menojen tuntuvampi vähennys olisi kuitenkin havaittavissa vasta pitemmän ajan kuluttua”. Tätä lausumaa voitaneen pitää oikeana. Mutta tämä käsitys ei kuitenkaan tee tarpeettomaksi sitä, että jatkuvasti — luonnollisesti sen jälkeen, kun tarpeellinen selvitys on hankittu — — pyritään hallinnon organisation yksinkertaistuttamiseen ja parantamiseen. Ja tässä tarkoituksessa onkin ryhdytty toimenpiteisiin.

Selvää siis on, että tulo- ja menoarvio on tehtävä vallitsevien valtiollisten olosuhteiden puitteissa ja erityisesti sellaiset uudistukset, jotka vuosiksi eteenpäin sitoisivat uusia valtion varoja, eivät nyt tule kysymykseen. Tulo- ja menoarvion taloudelliset puitteet taas määrää maan omat varat. Lisääntynyttä velkaantumista valtion tavallisten hoitomenojen rahoittamiseksi on kaikissa olosuhteissa vältettävä. Nykyisissä oloissa sellainen menettely ainoastaan viivittäisi täysin säännöllisiin oloihin palautumista. Yhä vielä jatkuva taloudellinen pula, jonka seuraukset tuntuvat sekä maaseudulla että kaupungeissa, tekee mahdottomaksi uusien verojen säätämisen. Pikemmin olisi pyrittävä lieventämään verorasitusta, mutta tämä nykyisissä oloissa on tuskin mahdollista. Työttömyysprobleemia ei vielä ole voitu päiväjärjestyksestä poistaa ja työttömyyden hoito vaatii suuria ylimääräisiä menoja.

Tällaiset ovat lyhyesti sanoen ne edellytykset, joita hallituksen on ollut noudatettava tulo- ja menoarvioesitystä laatiessaan ja tulo- ja menoarvioesitys on laadittu tarkkaa säästäväisyyttä noudattaen.

Osoittaakseni tätä en voi tyytyä esittämään ainoastaan lopullisen yhteenvedon. Minun täytynee tarkemmin, sillä tavalla kuin edellä olen esittänyt, selvittää ainakin joittenkuitten määrärahojen laatua ja laajuutta. Koskettelen ainoastaan kahta pääluokkaa, joiden valitseminen esitykseni aiheeksi on näyttänyt tarkoituksenmukaisimmalta, nimittäin puolustuslaitoksen menoarviota ja maatalousministeriön menoarviota.

Ensiksi puolustusministeriö, josta täällä tänä päivänä todennäköisesti tullaan paljon puhumaan huolimatta siitä selostavasta esityksestä, jonka tässä tulen antamaan. Esityksen ja kuluvan vuoden menoarvion suoranainen vertailu osoittaa yli 30½ milj. markan lisäystä. Todellakin huomattava summa säästäväisyysbudjetissa. Lisäys olisi todellakin suuri, jos se olisi todellinen. Tästä lisäyksestä tulee 27 miljoonaa sotalaitoksen ja 3½ miljoonaa suojeluskuntien osaksi.

Mutta lopullisesti verrattaessa sotalaitoksen, siis maajoukkojen, ilmapuolustuksen ja rannikkopuolustuksen, siihen luettuna laivaston, määrärahoja, on ensinnäkin huomattava, että kuluvan vuoden menoarviossa näihin tarkoituksiin otetut arviomäärärahat äskettäin tehdyn arviolaskelman mukaan tulevat ylitetyiksi 21 milj. markalla sen johdosta, että ne kuluvaa vuotta varten ilmeisesti on arvioitu liian alhaisiksi, ja lisäksi, että kuluvana vuonna noin 5⅓ milj. markan arvosta pukuesineitä on otettu liikekannallepanovarastoista, mikä ei enää ole mahdollista, jotapaitsi mainittu vajaus jätetään pian ja aivan pian on peitettävä, aiheuttaen siis menoja 20 Pl:n kohdalla. Esityksessä olevaa 27 milj. markan lisäystä on siis vastaamassa noin 26.3 milj. markan vajaus kuluvan vuoden menoarviossa. Lisäys on siis itse asiassa 1 milj. markkaa pienempi. Kun, vaikkakin on koetettu merkitä arviomäärärahat oikeisiin määriinsä ensi vuodeksi, saattaa olla mahdollista, että jotkut arviot sittenkin ovat jääneet liian alhaisiksi, täytynee laskea esityksessä olevan jonkin verran kokonaismenojen lisäystä, ei kuitenkaan enempää kuin pari kolme milj. markkaa. Ja kuitenkin ovat palkkausmenot lisääntyneet yli 5 milj. markalla, josta pyöreän luvun puolet lentovoimien osuutta, jotka edelleen ovat kehityksen alaisia, ja joiden tarkasta hoidosta eduskunta on äskettäin lausunut toivomuksensa. Loput vii-

meksimainitusta lisäyksestä aiheutuvat välttämättömistä uudelleen järjestelyistä armeijassa ja rannikkopuolustuksessa sekä uudessa valtion hevossiittolassa, jonka upseerinviroista säädetään lailla. Lopuksi on lentoaseen kuntoon saattamiseksi ja uudistuksiksi tehty 3 milj. markan lisäys, jota paitsi nestemäisten polttoaineiden lisämäärärahaan on osoittautunut välttämättömäksi tehdä 1.5 milj. markan lisäys. Uutta on esityksessä ehdotus sotilasasiamiehen asettamisesta Berliiniin ja lisäystä ehdotetaan tilaisuuden valmistamiseksi myös korkeammalle päällystölle opintomatkoihin ulkomaille.

Suojeluskuntien määrärahoihin ehdotetaan todellista lisäystä 3.5 milj. markkaa, josta 1 miljoonaa aluejärjestelmän voimaansaattamisesta aiheutuviin menoihin, $\frac{1}{2}$ miljoonaa markkaa Lotta Svärd-järjestölle, joka tähän asti ei ole saanut mitään avustusta valtiolta, 1 milj. markkaa vaatetuksen ja varustusten hankintaan, mikä lisäys aiheutuu siitä, että vapaaehtoiset avustukset suojeluskunnille nykyisinä huonoina aikoina ovat entisestään supistuneet, sekä 1 milj. markkaa kertamenona suojeluskuntatalojen avustamiseksi, joille myönnettyistä lainoista valtiolla kaikissa tapauksissa on tappion vaaraa.

Kaikkiaan näin ollen on todellista lisäystä koko 9 Pääluokan kohdalla noin 5 milj. markkaa, suurempi osa näistä suojeluskunnille (Vasemmalta: Vackert sä!). Tässä kohdin voidaan kuitenkin ehkä tehdä se huomautus, että sensijaan 19 ja 20 Pääluokan kohdilla on puolustuslaitoksen menoissa lisäystä yli 2 ja lähes 19 miljoonaa eli yhteensä 21 milj. markkaa. Tässä on todellakin asianlaita toinen kuin varsinaisissa menoissa, ei kuitenkaan siihen suuntaan kuin nämä numerot näyttävät viittaavan. Niihin 67.7 milj. markkaan, jotka on merkitty kuluvan vuoden menoarvioon, on lisättävä ne 54 miljoonaa, jotka erityisen suunnitelman mukaisesti on käytetty erilaisiin sotilashankintoihin siitä 350 milj. markan määrärahasta, mikä viime vuonna osoitettiin työttömyyden lieventämiseksi, yhteensä siis kuluvaa vuotta varten lähes 122 milj. markkaa. Sitävastoin edellytetään, että ensi vuonna vastaavanlaisiin toimenpiteisiin työttömyyden vastustamiseksi käytetään ainoastaan 30 milj. markkaa. Ja jos tämä määrä lisätään esitykseen merkit-

tyihin 89 milj. markkaan, saadaan yhteensä lähes 119 miljoonaa. Ja tämä määrä pienenee vielä, kun mainittu liikekannallepanovarastojen tänä vuonna tapahtunut kulu, yli 5 milj. markan, peitetään, sillä ovathan nämäkin varat lopultakin jostakin saatava. Meillä on siis kuluvana vuonna lähes 122 miljoonaa pääomamenoja puolustuslaitosta varten, jota vastoin ensi vuodeksi ehdotettu uusi todellinen meno on lähes 114 milj. markkaa. Vähennys kuluvaan vuoteen verraten on siis todellisuudessa 8 milj. markkaa. Jos nämä 8 milj. markkaa vähennetään niistä noin 5 milj. markasta, mihin määrään varsinaisten puolustuslaitoksen menojen lisäys nousee, lisäys, joka aiheutuu eduskunnassa päätetyistä ja sen tarpeellisina pitämistä uudistuksista, saadaan lopputulokseksi, että maanpuolustukseen ensi vuonna tulee käytettäväksi pari kolme milj. markkaa vähemmän kuin tarkoitukseen tänä vuonna käytetään.

Maatalouden menoissa on esityksen loppusumma 68.5 milj. markkaa suurempi kuin saman pääluokan loppusumma kuluvan vuoden menoarviossa. Myöskin tämä lisäys on näennäinen. Huomattavin lisäys on kotieläinhoidon tuotteiden hinnan vakiinnuttamispalkkioiden kohdalla, mihin tarkoitukseen kuluvan vuoden menoarviossa on arviomäärärahana osoitettu 25 milj. markkaa, jota vastoin esityksessä samaan tarkoitukseen ehdotetaan myönnettäväksi kiinteänä määrärahana 95 milj. markkaa. On kuitenkin huomattava, että tänä vuonna tarkoitukseen hyvin todennäköisen arvion mukaan tulee käytettäväksi 52 milj. markkaa munien ja sianlihan vientipalkkioiksi, aiheuttaen viimeksimainittu määrä yhtä suuren vähennyksen tullituloissa. Nämä 52 milj. markkaa eivät ollenkaan esiinny kuluvan vuoden budjetissa menopuolella, ja lisäksi on huomattava, että edellämainittu 25 milj. markan arviomääräraha tulee myöskin hyvin todennäköisen arvion mukaan ylitetyksi 15 milj. markalla. Näistä vakiinnuttamispalkkioista kuluvana vuonna johtuva meno ei siis nouse budjettiin otettuihin 25 milj. markkaan, vaan 92 milj. markkaan. Kysymyksessä on siis tällä kohdin ainoastaan 3 milj. markan todellinen lisäys. Ja samanaikaisesti muuttuvat nämä menot arviomäärärahasta suoritetuista kiinteältä momentilta suoritettaviksi menoiksi, mikä valtiotalouden kannalta, koska siinä,

mikäli mahdollista, ennakolta on tiedettävä, kuinka suuret menot todellisuudessa ovat, epäilemättä on etu.

Maatalousbudjetin erinäisten lukujen kohdalla olevat lisäykset, kuten maanparannustöitä varten merkitty 6 milj. markan ja maataloudellisen neuvonnan menoihin merkitty 3.5 milj. markan lisäys ovat ainoastaan kirjanpidollista laatua, kun osa viimeisen luvun menoista tarkoituksenmukaisuussyistä on siirretty oikealle paikalle j. n. e. Viimeisessä luvussa peittyä vastaava vähennys siinä olevaan ennen mainittuun 70 milj. markan lisäykseen. Vähennyksiä on tehty eri kohdissa samaa mittapuuta käyttäen kuin yleensä kautta menoarvion. Uusista lisäyksistä on mainittava 2.5 milj. markkaa ahdinkotilassa olevien meijerien avustamiseksi. Uutta on myös määräraha luotettavamman kalastustilaston aikaansaamiseksi. Huomattava lisäys on maanmittaus- ja verollepanokustannuksissa, yli 3 milj. markkaa. Mutta tämä meno kertyy suurimmaksi osaksi vähitellen valtiolle takaisin. On vielä olemassa numeroissa näkymätön meno, yhteensä 4.5 miljoonaa ehdotettu käytettäväksi maataloudelle tai maataloudellisille tuotantolaitoksille myönnettyjen lainojen korkojen alentamiseksi. Yhteinen todellinen lisäys on siis noin 6 miljoonaa, josta kuitenkin osa kertyy valtiolle takaisin. Mainittakoon vielä tässä yhteydessä pääomamenoihin merkityt uudet 2.5 milj. markan lainat maataloudellisille tuotantolaitoksille.

Muut 14 16:sta ensimmäisestä pääluokasta antavat enemmän tai vähemmän aiheutta vastaavanlaisiin vertailuihin. Sivuttain kuitenkin yksityiskohdat ja mainitsen vain lopputulokset.

Neljä ensimmäistä pääluokkaa, yleisiä hallituksen ja eduskunnan menoja, osoittaa pientä vähennystä. Viides pääluokka, ulkoasiain hallinto, aivan pientä vähennystä ja oikeusministeriö 1 miljoonan todellista lisäystä, sisäasiainministeriö yli 4 milj. markan lisäystä, valtiovarainministeriö 1 miljoonan vähennystä, sivistysbudjetti kaikkein suurinta lisäystä, ei kuitenkaan enempää kuin 6 milj. markkaa, kulkulaitokset ja yleiset työt parin miljoonan markan lisäystä, kauppa- ja teollisuus 3.5 milj. markan lisäystä, sosialiministeriö alle 1 miljoonan markan lisäystä, jos työttömyydestä

aiheutuva lisäys jätetään huomioonottamatta. Sekalaiset yleiset menot 2 milj. markan vähennystä ja eläkkeet vähennystä 4 milj. markkaa. Eroavaisuudet ovat tällaiset, kun varsinaisia menoja verrataan toisiinsa.

Jos keräämme yhteen varsinaiset menot valtion säännöllistä hallintoa varten, siis 16 ensimmäisen pääluokan menot, saamme käsiteltävänä olevassa esityksessä loppusummaksi 2,110 milj. markkaa. Tähän summaan ei ole otettu työttömyysmäärärahoja, joihin palaan myöhemmin. Vastaava meno on vuoden 1933 tulo- ja menoarviossa, lukuunottamatta siihen myöhemmin tehtyjä lisäyksiä, yli 1,995 milj. markan. Mutta tähän on oikean vertailun aikaansaamiseksi lisättävä myöhemmin päätetyt menot, jotka luonnollisesti olisi ollut otettava esitykseen, valtion syyttäjiä varten $\frac{1}{3}$ miljoonaa, liikkuvaa poliisikomenuskuntaa varten $5\frac{3}{4}$ miljoonaa, sotilasarviomäärärahojen ylityksen 21 milj. markkaa, mainitut kustannukset sotilasvaatetuksesta yli 5 milj. markan sekä kotieläinhoidon tuotteiden vientipalkkiot, mistä aiheutuu merkitsemätöntä menoa 67 milj. markkaa. Kun nämä 99 miljoonaa markkaa otetaan huomioon, nousee kuluvan vuoden hallintomenosumma 2,105,000,000:ksi, joten esityksessä oleva lisäys on ainoastaan 5 miljoonaa markkaa. Nämä 5 miljoonaa markkaa muodostavat siis sen menojen lisäyksen maan hallintomenoihin, lukuunottamatta siis valtion velkaa, valtion liikelaitoksia, pääomasijoituksia ja työttömyysmenoja, jotka nyt ehdotetaan niiden supistusten jälkeen, joita viime vuosina on tehty. Tätä lisäystä ei kukaan voine pitää suurena. Jos lisätään 11 pääluokalla myöhemmin osoitettu määräraha Keskuslainarahaston kurssitappioiden korvausta varten, jonka olen jättänyt pois, tulevat maan sisäisen hallinnon ja puolustuksen varsinaiset menot esityksen mukaan olemaan 15 miljoonaa markkaa pienemmät kuin ne ovat kuluvan vuoden tulo- ja menoarviossa, sen jälkeen kun siinä olevat selvät vajaukset on korjattu.

Siirryn valtiovelan hoidosta johtuviin varsinaisiin menoihin, 17 pääluokkaan. Kuluvan vuoden tulo- ja menoarvion ja tulo- ja menoarvioesityksen vertailusta huomataan, että nämä menot vähenevät 81 miljoonalla markalla. Itse asiassa vähen-

nys on pienempi, sillä korko- ja agiomenot jäävät tänä vuonna todennäköisesti budjettiin osoitettua määrää alhaisemmiksi. Nämä menot kuluvalta vuodelta arvioidaan noin 8 à 10 miljoonaa markkaa pienemmiksi kuin niitä varten tulo- ja menoarvioon otettu yhteinen määrä, joten siis ensinmainittu vähennys supistuu 72 miljoonaan. Ensi vuoden laskelmien perusteeksi on otettu dollarin kurssina 53, vielä maksamattomat tämän vuoden erät taas laskemispäivän, elokuun viimeisen päivän kurssiin. Sen johdosta, että kuten tunnettua, suurempi osa valtion velasta on dollarimääräistä, riippuu supistuu arvioimisen paikkansapitäväisyys, joka tänä päivänä näyttää luultavalta, rahallisen aseman kehityksestä, ei ainoastaan meidän maassamme, vaan koko maailmassa. Meidän on luonnollisesti osaltamme tehtävä voitavamme tämän kehityksen soveltamiseksi meille edulliseen suuntaan.

18 pääluokan kohdalla olevien valtion liikeyritysten, valtion rautateiden ja postin, tehtaiden, metsien ja maatilojen menoja ei tässä ole tarpeen laajemmin kosketella. Nämä laitokset ovat osittain kehitystilassa samaan suuntaan kuin aikaisemmin. Jättäen pois superfosfaatti- ja rikkihappotehtaat, jotka eivät enää esiinny ensi vuoden tulo- ja menoarvioesityksessä ja sivuuttamalla valtionrautateiden pääkonepajat ja puutavaraliikkeet, jotka tulo- ja menoarvioesityksessä ensi kertaa esiintyvät erillisinä, on tämän pääluokan kohdalla ulkopuolelle sarakkeen viety summa, joka siis ei suoranaisesti vaikuta menojen kokonaissummaan, noin 7 miljoonaa markkaa pienempi kuin kuluvan vuoden tulo- ja menoarviossa oleva summa, toista miljoonaa markkaa. Kuluvana vuonna on kuitenkin annettu lupa ylittää kysymyksessä olevia menoja pyöreän luvun 16 miljoonalla, joita ei vertailussa ole otettu huomioon.

Valtion pääomamenot, 19 pääluokka tuloa tuottavat pääomamenot, 20 pääluokka tuloa tuottamattomat pääomamenot, ovat esityksessä yhteensä pienemmät kuin kuluvan vuoden tulo- ja menoarviossa, jos myöskin tällä kohdalla jätämme pois työttömyysmäärärahat, jotka, sitä meidän ainakin on toivominen, eivät jää pysyväisiksi tulo- ja menoarviossa. Esitykseen sisältyy 19 pääluokan menoja 220 miljoonaa, siinä 60 mil-

joonaa uusia rautateitä varten, mitä määrää noin 10 vuotta sitten pidettiin normaalina. Vuoden 1933 tulo- ja menoarviossa on saman pääluokan menoja 232 miljoonaa, joten siis esityksessä tällä kohdalla on 12 miljoonan markan vähennys.

20 pääluokassa ovat vastaavat summat 181 miljoonaa esityksessä ja 171 miljoonaa vuoden 1933 tulo- ja menoarviossa, joten siis lisäys siinä on noin 10 miljoonaa.

Yhteensä pääomamenot osoittavat vain 2 miljoonan vähennystä.

Tämä, tavallisten menojen tarkastus, lukuunottamatta siis työttömyysmäärärahoja, osoittaa, että säännölliset menot usealla kymmenellä, noin 70 miljoonaa, alittavat nämä menot vuoden 1933 tulo- ja menoarviossa, jos siihen tehdään tarpeelliset oikaisut.

Tulemme sitten työttömyysmäärärahoihin. Kuluvan vuoden tulo- ja menoarvioon on otettu 12 miljoonaa kulkulaitosministeriön kohdalle, alle 1 miljoonaa sosiaaliministeriön kohdalle ja 75 miljoonaa pääomamenona 20 pääluokkaan, yhteensä siis runsaasti 87 miljoonaa. Mutta tähän tulee lisäksi niistä 320 miljoonasta, jotka on siirretty työttömyyden lieventämistä varten hyväksytystä erikoisbudjetista vuodelle 1933, noin 270 miljoonaa, siis kaikkiaan 357 miljoonaa vuonna 1933. Työttömyys on meillä ollut suureksi osaksi aika-ajoittaista työttömyyttä. Työttömiä on suurin määrä vuoden alulla, jota vastoin työttömiä kesällä on paljon vähemmän. Käytettävissä olevan tilaston mukaan oli vuoden 1930 alussa noin 35,000, vuoden 1931 alussa noin 55,000, vuoden 1932 alussa noin 90,000 ja vuoden 1933 alussa noin 83,000 työtöntä. En uskalla lähteä tarkalleen arvioimaan, kuinka paljon työttömiä tilasto tulee osoittamaan vuonna 1934. Kaikesta päättäen voidaan tämä luku arvioida alhaisemmaksi kuin työttömien määrä 1933. Myös näyttää selvältä, että työttömyys tulee jonkin verran muuttamaan luonnettaan. Parantuneet suhdanteet, joihin monet uskovat ja joita kaikki toivonevat, tulevat varmaankin ensin vaikuttamaan työoloihin maalla ja myöhemmin kaupungeissa. Tätä osoittaa myös tilasto, jonka mukaan myös kesällä on olemassa huomattavaa työttömyyttä etupäässä kaupungeissa.

Työttömyyden torjumiseksi käytettiin vuonna 1930 50 miljoonaa, v. 1931 64 mil-

joonaa, v. 1932 106 milj. markkaa. V. 1933, jolloin, kuten jo mainittu, työttömäin luku on alentunut korkeimmasta määrästä, tullaan käyttämään noin 360 miljoonaa. On selvää, että kuta kauemmin työttömyyttä kestää, sen lieventämiseksi käytettävien varojen tarve lisääntyy ja sitä enemmän työttömäin kestävyys vähenee. Näissä seikoissa on selvitys siihen, että tarkoitukseen käytettyjen varojen määrää on vuodesta 1932 lähtien niin suuresti korotettu, että se on enemmän kuin kolminkertainen. Toisena syynä on ilmeisesti ollut saada työmarkkinat vilkastumaan panemalla enemmän varoja liikkeeseen. Vuoden 1933 ohjelma ottaa huomioon teollisuuden ja muiden ammattien työläisten tarpeita aivan toisella tavoin kuin aikaisemmin noudatettu ohjelmaa. Kuluvan vuoden varojen käytön perusteena on lisäksi se, että entistä enemmän on koetettu saada tuloa tuottavia töitä käyntiin sekä valmistaa pysyviä työtilaisuuksia työttömille. En tahdo laajemmin tätä asiaa kosketella, koska siitä tässä istuntosalissa vielä tänä syksynä tulee olemaan useasti puhetta. Ne määrärahat, joita työttömyyden lieventämiseksi nyt ehdotetaan, ovat edelleen varsin suuret. Niin suuret kuin kuluvana vuonna ne eivät ole, mutta kuluvan vuoden määrärahoilla oli-kin, kuten jo edellä olen maininnut, myös-kin toinen tarkoitus, ja työttömyys vähenee, jos nyt alkanutta yleistä taloudellista parantumista jatkuu.

Esityksessä ehdotetaan ensinnäkin 165 miljoonaa puhtaita työttömyysmäärärahoja. Tähän on lisättävä ne 50 miljoonaa tai ehkäpä jonkun verran enemmän, mikä määrä kuluvan vuoden määrärahoista on jäljellä vuoden vaihteessa. Lisäykset sosialibudjetissa ja kulkulaitosbudjettiin tehdyt siirrot, jotka ennen ovat rasittaneet työttömyysmäärärahoja, ovat yhteensä n. 5 miljoonaa. Koko määrä on näin ollen 220 miljoonaa. Hyvin lähellä näitä ovat vielä ne 5 miljoonaa, jotka 15 pääluokassa on erotettu työttömyysmäärärahoista avustukseksi ahdinkoon joutuneille kunnille, jotka lisäksi voivat saada lainoja valtion rahastoista.

Vielä mainittakoon tässä yhteydessä, että eri esityksessä ehdotetun nopean uudisasutuksen rahoittamiseksi paitsi työttömyysvaroja on aiottu käyttää obligatioita 42 milj. markan määrästä. Ne rahamäärät 220+5+42 milj. markkaa, joita siten on suunniteltu

mobilisoitaviksi työttömyyden lieventämiseksi, ovat kylläkin pienemmät kuin tänä vuonna käytettävänä olevat noin 360 miljoonaa, mutta huomioon ottaen parantuneet suhdanteet ja ne sivutarkoitukset, joihin kuluvan vuoden työttömyysmäärärahoja käytetään, uskallan olla sitä mieltä, että ensi vuodeksi työttömyyttä varten on varattu varsin runsas määräraha.

Esityksen menojen loppusumma on 2,996,500,000, eli 5 milj. markkaa pienempi kuin menot vuoden 1932 tilinpäätöksessä, vaikkakin esitykseen sisältyy noin 65 milj. markkaa enemmän työttömyysmäärärahoja kuin v. 1932. Jos taas kuluvana vuonna 1933 todellisuudessa käytetyksi tulevat työttömyysmäärärahat sekä arviomäärärahojen ylitykset otetaan huomioon, saadaan kuluvan vuoden tulo- ja menoarvion menojen loppusummaksi 3,243,000,000. Vertailun oikeudenmukaisuuden tähden on vielä lisättävä 50 milj. markkaa säästyneitä työttömyysvaroja ensi vuoden loppusummaan, joka siten nousee 3,050,000,000 markkaan. Esityksen kokonaismenot siis itse asiassa ovat noin 200 milj. markkaa alhaisemmat kuin tämän vuoden suoritettavat menot, varsinaiset hallinto- ja pääomamenot jokseenkin samansuuruiset, valtiovelan hoito noin 70 miljoonaa ja työttömyyden aiheuttamat menot noin 130 milj. markkaa helpommat, johtuen molemmat toivottavana olevasta taloudellisen tilanteen parantumisesta.

Tähän voidaan tietysti väittää, että myös-kin ensi vuonna odottamattomista syistä tullaan tekemään lisäyksiä menoarvioon ja niin tapahtuneekin. Kuitenkin on muistettava, että ne asiat, jotka tänä vuonna ovat lisäyksiä aiheuttaneet, on esityksessä otettu varteen ja arviomäärärahoja lasketun tarpeen mukaan lisätty. Kurssiolot voivat kylläkin ennustamattomalla tavalla muuttua. Kuitenkin näyttää todenmukaiselta, ettei sanottavan suuria lisäyksiä synny, ei ainakaan sellaisia, että esityksen edellyttämien menojen ja vuoden 1933 kuluksen erotus tulisi päinvastaiseksi.

Voimassaolevain lainsäädännön mukaan tulee hallituksen osoittaa ne varat, joilla menot ovat peitettävät. Hallitus on, kuten jo mainitsin, koettanut tämän tehdä esittämättä varsinaisia, uusia veroja, jota paitsi uusia lainoja ei ehdoteta otettavaksi. Ainoastaan leimaverolakiin ehdotetaan tehtä-

väksi muutamia tarkistuksia. Verohuojen-
nuksia ei ole voitu ehdottaa, ellei oteta huo-
mioon, että perheelliset virkamiehet ehdo-
tetaan vapauttaviksi siitä rasituksesta,
joka viime vuosina on ollut heidän kannet-
tavanaan.

Valtion tulot ovat kuluvan vuoden ai-
kana jatkuvasti lisääntyneet ja tämän joh-
dosta on näyttänyt mahdolliselta korottaa
tuontitullin arviota 53 miljoonalla. Kun
lisäksi vientipalkkiot sianlihasta ja mu-
nista 52 miljoonaa eivät enää tule lyhen-
nykseksi tuontitullin tuottoon, on tämä
tuotto arvioitu 105 milj. markkaa suurem-
maksi kuin kuluvan vuoden tuloarviossa.
Valtion osakeyhtiöistä lasketaan tulo- ja
omaisuusveroa kertyvän 35 miljoonaa, muu
lisäys on arvioitu 25 miljoonaksi vastaten
vuoteen 1932 verraten 12 milj. markan
vähennystä. Yhteensä tulo- ja omaisuus-
veron tuottoon on merkitty lisäystä 60 mil-
joonaa. Tulli- ja verotulojen lähempi tar-
kastus, viittaa esityksen erikoisperustelui-
hin, osoittaa, että nämä lisätulot toden-
näköisesti kertyvät.

Monet vähemmän tärkeät tulolähteet
osoittavat lisääntynyttä tuloa ja kertyy
näistä lisäyksistä eräitä miljoonia. Valtion
rautateiden liike ja valtion metsätalous
osoittavat ilmeistä nousua ja mahdollista
on, että niistä kertyy tuloa enemmänkin
kuin esityksessä on arvioitu. Pääomatulo-
ihin on m. m. merkitty 54 miljoonaa
takaisinmaksettua lainavaroja, joista osa
vastaa ennen otettua muualle sijoitettua
lainaa, ja 22 miljoonaa markkaa valtion
osakeyhtiöiden suorittamia lainanlyhennyk-
siä, jotavastoin pääomatuloihin ei sisälly
mainittavaa siirtoa rahastoista. Nämä 76
miljoonaa ovat verrattavat vuoden 1933
tuloarviossa olevaan 123 miljoonaan vas-
taavanlaatuista tuloa, joka sisältää siir-
tona vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutus-
rahastosta 40 milj. markkaa, tavallaan se-
kin laina. Vuoden 1933 tuloihin on lisät-
tävä myöhemmin tulo- ja menoarvioon mer-
kityt yli 270 miljoonaa, pääasiassa kotimai-
sia lainoja, joita kuitenkin kuluvana
vuonna todennäköisesti ei kokonaisuudes-
saan tarvitse ottaa, riippuen siitä, että val-
tion tulot ovat jo kuluvana vuonna nous-
seet. Esitykseen otetut tulot ovat 158 mil-
joonaa suuremmat kuin tulot vuoden 1933
tuloarviossa. Mutta kun myöhemmin lisäksi
tulleet lainavarat otetaan huomioon, ovat

esityksen tulot vuoden 1933 tuloja pal-
jon, toistasataa miljoonaa markkaa, pie-
nemmat.

En siis luule poikkeavani totuudesta jos
vielä kerran lausun esityksessä ehdotetun
tulo- ja menoarvion olevan säästäväisyys-
budjetin. Esityksessä ehdotetuilla määrä-
rahoilla voitaneen valtion asioita kuitenkin
kohtuuden mukaan hoitaa. Esityksessä
olevat sekä menot että tulot ovat vuoden
1933 menoja ja kertyneitä tuloja pienem-
mät, ja jos hallitus ja eduskunta noudat-
tavat pidättyväisyyttä lisäysten myöntä-
misessä tulo- ja menoarvioon, tulevat me-
not ja tulot myös todellisuudessa olemaan
pienemmät kuin vuonna 1933. Että ilman
lisätyä velkaantumista ensi vuoden aikana
valtion talous on hoidettavissa, on valta-
kunnan asioiden normaaliiseen tilanteeseen
palauttamiselle tärkeä ja voidaan sillä ta-
voin myöskin ehkä odottaa riittävää ulko-
maiden taloudellista arvonantoa.

Vuoden 1932 tilinpäätöksessä oleva va-
jaus, kuten esityksen yleisperusteluista
käy ilmi, tulee esityksen mukaan peiteteksi
tulojen ylijäämällä, jotapaitsi jää pieni
säästö. Mutta tämä säästö on valtiotalou-
den tarkoituksenmukaista hoitoa varten
aivan liian pieni. On jo aikaisemmin las-
kettu, että valtion käteisen rahantarpeen
tydyttämiseksi sekä varastojen hankintaan
tarvitaan noin 600 milj. markan pääoma-
säästö ja kun tätä ei ole ollut, on varat
mainittuihin tarkoituksiin ollut hankittava
lyhytaikaisilla lainanotoilla. Olisi siis py-
rittävä lähivuosina huomattavasti lisää-
mään mainittua säästöä. Mikäli lähivuo-
sina maahan hankitaan uusia pitkäaikai-
sia lainoja, olisi varat käytettävä lyhytai-
kaisen velan maksamiseen, mikä myös mer-
kitsisi pääomasäästön lisäämistä. Sivumen-
nen voitaneen mainita, että lisämenoarvio-
esityksen rajoittamiseksi kaikkein välttä-
mättömpään voitaisiin ajatella sellaista
järjestelyä, että lisäysten myöntämistä
varten vahvistettuun tulo- ja menoarvioon
vaadittaisiin eduskunnan määränemmistö.

Viime vuodet ovat olleet koettelemuksen
aikaa kansallemme ja ahtaat ajat ovat
aiheuttaneet sisäistä levottomuutta. Se
hyvä kuitenkin tällä koettelemusten ajalla
on ollut, että kansan on ollut pakko tar-
kistaa niitä vaatimuksia, joita valtiolle ase-
tetaan. Tässä suhteessa on viimeisten kol-
men vuoden aikana tapahtunut tervehty-

mistä. Velan ottaminen sellaisten tarkoitusten saavuttamiseksi, joihin mielellään pyritään, on huomattu sellaiseksi apukeinoksi, johon tätänykyä ryhdytään paljon suuremmin epäilyksin kuin ennen. Jo otettut velat ovat muodostuneet meille liian kalliiksi sekä tehneet huonojen aikojen kestämissä vaikeammaksi. Olkoot saavutettut kokemukset omiansa painamaan mieliin, että me lopultakin voimme luottaa ai-noastaan itseemme, omaan työhömmä ja omaan säästäväisyyteemme. Tähän selvään totuuteen, niinhyvin kuin se todellisuuden rajoissa on saavutettavissa, pyrkii myös hallituksen nyt esilläoleva tulo- ja menoarvioesitys perustumaan.

I den allmänna motiveringen till propositionen har, såsom ofta förut redan, framhållits att statsutgifterna till stor del äro bundna av lag, och att av dessa en del under de senaste åren ändrats. Emellertid ha även en del av de genomförda lagändringarna mötts av kritik, och det torde kunna utsägas att en väsentlig del av just de lagar, som binda budgetens utgifter, är av den natur, att ett lugnt fortskridande av samhällets så ekonomiska som kulturella arbete förutsätter, att dessa åtminstone i all huvudsak bestå, och att tvära ändringar och därav betingade omkastningar ej i längden kunna vara till något gagn. Den sakkunnig nämnd som statsrådet åter i vår, såsom det tidigare även skett, tillsatt för att granska statsfinansernas läge och föreslå möjliga inskränkningar och nödighetsfulla ändringar i statsbudgeten uttalar även: „Vid granskandet av utgiftsstaten har nämnden iakttagit, att det ej i alla punkter är möjligt att undvika tillskott till det löpande årets utgiftsstat. I synnerhet är att märka, att de av arbetslösheten betingade extraordinarie allmänna arbetena under det löpande året ha finansierats med låne-medel, vilka icke ingå i den egentliga utgiftsstaten.” Och vidare: „Å andra sidan vållar ernående av minskningar utomordentliga svårigheter, sedan det statsens utgifter under de senaste åren nedtryckts med sträng hand. Om en större bestående besparing skall ernås i statsens utgifter, kan detta uppnås endast sålunda, att organisationen av statsens förvaltning ändras. Härav följande mera kännbar minskning av

utgifterna, skulle kunna förmärkas först efter förloppet av en längre tid.”

Detta uttalande torde kunna betraktas som riktigt. Men denna uppfattning utsluter emellertid icke att successivt, efter nödig utredning, en förenkling och en förbättring av förvaltningens organisation må äga rum; och ha även åtgärder för sådant ändamål vidtagits.

Emellertid är sålunda nu den statliga ram, inom vilken budgeten är att uppgöra, de bestående förhållandenas ram. Och åtgärder, som för år framåt binda nya statsmedel, äro nu uteslutna.

Den ekonomiska ramen är åter föreskriven av våra egna tillgångar. En ökad skuldsättning för skötseln av statsens vanliga löpande åligganden är under alla förhållanden att undvika; nu kan sådant förfarande endast fördröja återgången till fullt normala förhållanden.

Den ännu ej upphörda ekonomiska krisen, kännbar både på land och i stad, utsluter tanken på införande av nya skatter. Snarast vore en lättnad av skattetungan att eftersträva, men är detta i nu rådande läge knappast uppnåeligt. Arbetslöshetsproblemet är alls icke avskrivet, och arbetslöshetens skötsel betingar stora extraordinarie utgifter.

Härmed äro i korta drag de betingelser angivna, vilka regeringen haft att följa vid uppgörandet av budgetpropositionen. Det är en den noggranna sparsamhetens budget.

För att visa detta är det icke tillräckligt att jämföra de siffror, som ingå i statsförslaget för innevarande år och i propositionen. En hel del omställningar hava varit nödvändiga. Dels hava överföringar av bokföringsnatur skett, dels hava anslag, nödvändiga för ändamål, som redan senaste år beviljats, blivit införda. Granskar man, ur dessa synpunkter den föreliggande budgeten, så blir i själva verket den höjning på de olika budgetposterna, som framträder i propositionen, betydligt förändrad.

Sålunda uppvisa de 4 första kapitlen sammanlagda en ringa minskning. Utrikesförvaltningen uppvisar en obetydlig minskning, justitieministeriet en verklig ökning på 1 miljon, inrikesministeriet en ökning på 4 miljoner, finansministeriet en minskning om 1 miljon, försvarsministeriet i

själva verket en ökning av 5 miljoner, ehuru synliga siffrorna ge $30\frac{1}{2}$ milj., undervisningsministeriet en ökning, i själva verket den största, på 6 miljoner, lantbruksministeriet en ökning på inemot 6 miljoner, kommunikationsministeriet en ökning på 3 miljoner, emot den minskning om $4\frac{1}{2}$ milj. som är skenbar i budgeten, handels- och industriministeriet en ökning på $3\frac{1}{2}$ milj. och socialministeriet en ökning mindre än 1 milj., medan däremot särskilda utgifter minskats med 2 och pensioner med 4 milj.

Samlar man upp alla dessa förändringar så äro i själva verket utgifterna för statsförvaltningen, som ingå i de 16 första huvudtitlarna, 2,110 milj. mark; motsvarande utgifter enligt innevarande års budget voro 1,995 milj. mark, men härtill hava vi att lägga de kostnader, som hava påförts statsverket under sista året på grund av åtgärder, som betinga fortsättning. Sålunda tillkommer för statsåklagare $\frac{1}{3}$ milj., för den rörliga poliskommenderingen $5\frac{3}{4}$ milj., för överskridningar av förslagsanslag inom militären 21 milj., för täckande av brist i mobilisationsförråden $5\frac{1}{3}$ milj., — bristen har uppkommit genom att i år för militärens beklädnad uttagningar därifrån skett — och slutligen de dolda 67 milj. vilka åtgå till premiering av kreatursskötselns produkter. Dessa 99 milj. böra sålunda tilläggas för att man skall komma till någon riktig jämförelse. Summan blir då 2,105 milj., alltså uppgå de rena förvaltningsutgifterna enligt propositionen, de i de 16 första huvudtitlarna upptagna, till 5 miljoner mark mera än det som i år behöves. Beaktar man dessutom de 20 miljoner mark som på 11 H. T. detta år ha använts för andelskassornas centralkassa, så bli i själva verket de i propositionen förutsedda utgifterna för nästa år 15 miljoner mark mindre än utgifterna under detta år.

På samma sätt visar en likartad granskning, att minskningen för statsskuldens skötsel uppgå till 72 miljoner i stället för de 81 miljoner mark, som äro nämnda i propositionen, och att i själva verket på kapitalutgifter sammanlagt en minskning av 2 miljoner mark uppkommit.

Utom detta ligga då utgifterna för lindring av arbetslösheten. Arbetslösheten har under de senaste åren jämt stigit, för att under detta sista år något minskas. An-

talet arbetslösa enligt kommunikationsministeriets statistik, som omfattar hela landet, var år 1930 35,000 personer, år 1931 55,000 personer och 1932 90,000 personer, allt hänförande sig till toppen i början av åren, medan den år 1933 sjönk till 83,000 personer vid samma tid. Arbetslösheten har visserligen förändrat karaktär, lättnad har konstaterats på landsorten, men i städerna äro förhållandena i huvudsak sådana som tidigare och t. o. m. en smula sämre.

I alla fall har man skäl att hoppas att denna nedgång från 1932 till 1933 skall fortsätta, då ju våra ekonomiska förhållanden visat en tydlig förbättring. År 1930 användes för arbetslöshetens bekämpande 50 miljoner, år 1931 64 miljoner, år 1932 106 miljoner och i år kommer man att använda 358 miljoner. Denna ökning till det tredubbla har ingalunda betingats av det, att arbetslösheten skulle hava ökats, som jag redan sade har den något avtagit, men den har vidtagits, emedan man önskade få det allmänna ekonomiska livet stimulerat genom ökning av allmänna arbeten och ökad penningcirkulation. Nu ha brister, som här förefanns, blivit fyllda, och jag är övertygad om att de penningar, som i år föreslås komma att räcka till för ändamålet.

I år föreslås 165 miljoner verkliga arbetslöshetspengar, vartill komma 50 miljoner, som bliva över från de anslag, vilka redan äro beviljade för detta år, och vidare 5 miljoner, tidigare osynliga utgifter för arbetsledning och anslag, som belastat olika poster i själva arbetslöshetsanslagen, och som för ordningens skull överförts till kommunikationsministeriet och till socialministeriet, alltså 5 miljoner för detta. Tillsammans ger detta 220 miljoner och är härvid ännu att beakta, att för den snabba kolonisation, som är avsedd att inledas, 42 miljoner beräknats. Alltså summan understiger den tidigare använda, men torde kunna anses fullkomligt tillräcklig.

Sammanfattar jag nu de siffror jag här har anført, så torde man kunna säga att den rena förvaltningsbudgeten och statens kapitalplaceringar föreslagna för nästa år äro ungefär desamma som i år, att utgifterna för statsskulden bliva ungefär 70 miljoner mindre och att utgifterna för arbetslösheten bliva ungefär 130 miljoner

mindre, beroende på den förbättring av det ekonomiska läget, som kan förutses.

De nödvändiga inkomster, som regeringen har att anvisa för täckande av budgeten äro här uppskattade högre än senaste år. Jag hänvisar till motiveringen i själva budgetpropositionen. Tullinkomsterna äro ökade i själva verket endast med 53 miljoner. 52 miljoner kommer till genom den ändrade bokföringen. Inkomst- och förmögenhetsskatten har beräknats bliva ökad med 25 miljoner mark över det för i år beräknade. Vidare tillkommer att statens egna aktiebolag komma att betala 35 milj. inkomst- och förmögenhetsskatt. I själva verket är då denna summa 12 miljoner mark mindre än det som år 1932 inflöt.

Jag betecknar än en gång den här framlagda budgeten som en sparsamhetsbudget, men en sådan att med däri föreslagna anslag rikets angelägenheter anständigt böra kunna skötas. Utgifter och inkomster enligt denna understiga verkliga utgifter och inkasserade medel under år 1933, och för såvitt regering och riksdag pålägga sig någon återhållsamhet i tilläggsbudgeterna, komma de i verkligheten betydligt att göra detta. Att sålunda utan ökad skuldsättning statsangelägenheterna redan under nästa år böra kunna omhänderhas, är för återförandet av statsfinanserna till ett normalt tillstånd av vikt, och torde även i sin mån gagna vårt anseende ute i världen.

Bristen i statsbokslutet för 1932 blir, såsom i motiveringen till propositionen anförts, täckt av budgetöverskottet, varförutom återstår en mindre besparing. Men detta överskott är för ett riktigt handhavande av statshushållningen alltför litet. Redan tidigare har beräknats, att för statens kassabehov och för uppläggning av nödvändiga förråd erfordras en kapitalbehållning om 600 miljoner mark. Då sådan ej funnits, ha dessa medel varit att anskaffa genom kortfristig upplåning. De närmaste årens strävan bör vara att betydligt öka kapitalbehållningen. I den mån under de instundande åren nya stående lån upptagas, böra dessa användas för avkortning av kortfristig skuld, vilket betyder en ökning av kapitalbehållningen.

I detta sammanhang må i förbigående hänvisas till att för begränsning av tilläggsanslag till ett oundgängligt minimum, den ordning kunde insläs, att för bevil-

ning av tillägg till redan fastställd budget inom riksdagen kvalificerad majoritet erfordrades.

Dessa år ha varit en provotid för vårt folk, och de trånga tiderna ha givit utslag i en inre oro. Ett gott har denna prövning haft med sig. Vårt folk har tvingats att granska även de ekonomiska krav, som det ställer på staten. Under de tre gångna åren har en tillnyktring ägt rum. Skuldsättning för att nå mål, som locka, är en utväg, som man numera med mycket större tvekan än tidigare tillgriper. Den gamla skuldsättningen har blivit oss för dyr, och den har även gjort de tillstramade tiderna svårare att bära. Mätte den förnyade lärdomen bestå, den att det till sist är vårt eget arbete och vår egen sparsamhet vi ha att lita, på oss själva. På denna klara sanning, så gott det mänskligt är möjligt att nå, söker även den budgetproposition bygga, som regeringen nu framlägger.

Valtiovarainministeri R e l a n d e r:
Herra puhemies! Valtion talousarvion sisällys riippuu oleellisissa kohdin siitä käsituksesta, minkä hallitus itselleen muodostaa taloudellisten olojen yleisestä kehityksestä tulevana budjettivuonna. Tätä käsityskantaa luotaessa ja perusteltaessa on huomio tietenkin ensisijassa kiinnitetty oman maan taloudellisiin edellytyksiin. Nämä taas ovat huomattavassa määrässä riippuvaiset maailmantalouden kehityssuunnasta. Maassamme valmistettujen tuotteiden hinnat riippuvat yleisestä hintatastosta ja velkasuhteemme ulkomaihin näiden raha-arvojen muutoksista. Myöskin yleistä taloudellista kehitystä on niin muodoin ollut seurattava. On siis varmaankin paikallaan, että tulevan vuoden budjettiesityksen yhteydessä luodaan katsaus eräisiin tärkeimpiin maailmantalouden vaiheisiin ja suuntaviivoihin, kosketellaksemme senjälkeen oman maamme kehityksestä saatuja taloudellisia näkökohtia. Pyydän saada näistä antaa lyhyen selostuksen ja täten valaista niitä arvioita ja johtopäätöksiä, joille hallituksen budjettiesitys rakentuu.

Nykyisen maailmantalouden merkillisin ilmiö ja samalla suuripiirteis in ja valtaavin yritys maailmanpulan poistamiseksi ja hintojen koroittamiseksi on epäilemättä Yhdysvaltain presidentin tunnettu aloite. Hä-

nen alkuunpanemansa reflatiopolitiikan ja uuden yleisen ostokyvyn kohottamista tar koittavan recovery-ohjelman pääkohdist a lienee sen johdosta syytä tässä esittää eräitä näkökohtia ja arvosteluja.

Huhtikuussa tänä vuonna presidentti Roosevelt sai kongressilta laajat valtuudet luotonottoon ja valtiovarain käyttöön yleisiin töihin sekä dollarin devalvatioon aina 50 %:lla. Näitä valtuuksia hän tähän saakka on vain verrattain säästävaisesti käyttänyt. Dollarin vapauduttua kullasta sen arvo laski noin 25—30 %, vaihdellen näiden rajojen välillä ja joskus niitä ylittäenkin. Mutta etupäässä psykologisista vaikutteista riippuen presidentti Rooseveltin suunnittelut aikaansaivat ensi kuukausina hyvinkin huomattavan tuotannon lisääntymisen ja hintojen nousun kultahintoihinkin verrattuna. Hän sai toivehikkaan mielialan syntymään ja uutta yritteliäisyyttä herätetyksi. Pörssivaihto nousi varsin yllättäviin määriin. Tätä voimakasta kehitystä kesti aina heinäkuun keskivaiheisiin, mutta tällöin tapahtui huomattava lasku pörssissä. Tämä tietenkin oli osaksi luonnollista seurausta liian kiihtyneestä noususta, mutta ammattikirjallisuudessa julkaistujen arvostelujen mukaan se myöskin aiheutui epävarmuudesta presidentti Rooseveltin kokonaisohjelmaan nähden ja varsinkin epäilyksistä niihin säännöstelysuunnitelmiin nähden, jotka nyt esitettiin julkisuudessaakin. Nyt kävi ilmi, että hän valtiovallan voimalla tahtoi säännösteltäväksi koko tuotantotoiminnan, että hän joko hyvällä tai pakkoo käyttämällä pyrki mitä laajimpaan valtiovalvontaan varsinkin teolliseen toimintaan nähden. Niinpä oli kutakin teollisuusryhmää varten järjestettävä viikkotyöaika ja alin tuntipalkka. Samalla oli sopimuksissa tarkalleen määrättävä tehtaan myyntihintojen perusteet. Myöskin muusta työstä oli niinkään alimmat palkat määrättävä. Kuluttajat oli myös saatava suosimaan niitä liikennöitsijöitä, jotka vapaaehtoisesti liittyivät tähän hänen luomaansa suureen renkaaseen National Recovery Association-liittoon. Pää tarkoituksena oli laajentaa työmahdollisuuksia, korottaa palkkoja ja lisätä ostokykyä, mutta samalla pitää kulutustavarain hinnat mahdollisimman alhaisina. Palkankorotusten vaikutusta ei niin muodoin saisi tehdä tyhjäksi koroitta-

malla tavaroiden hintoja ja elintarveku- tannuksia.

Tämä näin hahmoiteltu toinen aste presidentti Rooseveltin talouspolitiikassa on taloudellisissa asiantuntijapiireissä herättänyt huolestusta. Jos se ei onnistu, niin se voi johtaa mitä suurimpaan sekasortoon. Tuollainen valtiovallan diktaattorimainen sekaantuminen tuotantotoiminnan palkka- ja hintapolitiikkaan yksityisseikkoja myöten on sellaista väkivaltaa lounnollista taloudellista kehitystä kohtaan, että se herättää vakavaa epäilystä sen onnistumisesta. Koko tehtävä on niin jättäjäismäinen, että se tuntuu inhimilliselle kyvylle ylivoimaiselta. Näin on äskettäin asiantuntevalta englantilaiselta taholta julkilausuttu.

Mitään selvemmin näkyvää tulosta ei vielä voida huomata. Päinvastoin on tilanne hyvin sekava. Työnantajain ja työntekijäin välille on syntynyt vakavia erimielisyyksiä palkkatasosta, jotka ovat osaltaan vaikeuttaneet muutenkin hitaasti tapahtuvaa työnantajaryhmien liittymistä suureen yhtymään. Presidentti on lopulta pakottanut eräiden suurten pääteollisuuksien johtajat hyväksymään hallituksen asettamia sopimusehtoja toisten asettuessa jyrkästi vastarintaan. Se toivorikkaus, joka alussa oli vallalla recovery-suunnitelmiin nähden, alkaa jo siellä täällä osoittaa heikkenemistä. Myöskin kysymys ostovoiman piiloutumisesta, tesauroimisesta, eli toisin sanoen se ilmiö, ettei lisättyä ostovoimaa käytetäkään uusien tavaroiden ostamiseen, alkaa olla vakavan huomion esineenä.

Mielenkiinnolla kaikkialla seurataan Yhdysvaltain valtavaa kokeilua. On huomattava, kuten edellä mainittiinkin, ettei presidentti Roosevelt ole vielä sanottavalla määrällä käyttänyt varsinaisia inflatiovaltuuksiaan; ei ole käytetty hänelle myönnettyä uutta luottoa eikä setelistöäkään lisätty. Tämä kokeilu on siis tavallan vielä alussa, mutta edelleen yhä epätietoista on, mihin se johtaa. Niin paljon kumminkin on selvää, että tuskin mikään muu maa voi ryntäy sellaisiin pakkotoimenpiteisiin tuotannon kiihoittamiseksi ja hintojen nostamiseksi. Järjestelmän ytimenä on voimakas agitatio ja vetoaminen tunnuseikkoihin. Yhdysvalloilla on tässä se etu, että sen talous on omavaraista, sillä on valtavan suuret omat varat, joukossa myös paljon piiloitettua omaisuutta. Presidentti Rooseveltin

toiminta on tähän saakka tähännyt hyvin päättäväisesti yksipuolisen omavaraistalouden kehittämiseksi ja lujittamiseksi asettamalla kansainväliset intressit kokonaan syrjään. Hänen avustajiensa joukossa on kumminkin ollut voimallisia kansainvälisen kaupan vaatimusten kannattajia. Voineeko ehkä erään huomattavan, edellisten periaatteiden kannattajan poistumista hänen lähimpäin neuvonantajainsa paikalta pitää merkinä siitä, että kansainväliset intressit tulevat saamaan paremman sijan tulevissa toimenpiteissä. Tätä nykyä ei kumminkaan voi vähimmässä määrässä rakentaa tulevaisuutta sille olettamukselle, että Yhdysvaltain kokeilu johtaisi pysyväiseen markkinahintojen nousuun.

Tosin myös Englannissa ja Skandinavianmaissa on tärkeänä pyrkimyksenä hintain koroittaminen. Tätä varten toivotaan yhteistä talouspolitiikkaa kaikkien niiden maiden kesken, jotka muodostavat n. s. Sterling-ryhmän ja johon myös Suomi kuuluu. Englannin taholta on äskettäin huomautettu, että on vältettävä rahallista inflatiota liiallisten valtion menojen kautta, mutta on harkittava kaikkia valtiotallan toimenpiteitä, joilla voitaisiin elähyttää elinkeinoja. Siellä Englannissa nimittäin nämä pyrkimykset ovat lähinnä kohdistuneet halpakorkoisten rahojen välittämiseksi tuotannon hyväksi. Ruotsissa on suunniteltu yleisiä töitä laajassa mittakavassa. Meillä on kuljettu varovaista keskietä, on pyritty vastustamaan työttömyyttä järjestämällä yleisiä töitä ottamalla kumminkin samalla huomioon, ettei kotimaisia rahamarkkinoita liiaksi rasitettaisi. Täten on päästy sekä markkinain helpottumiseen että työttömyyden vähenemiseen.

Tämä katsaus niiden valtojen pyrkimykseen hintatason korottamiseksi, joiden kanssa olemme lähinnä tekemisissä, ei niinmuodin vielä anna takeita pysyväisestä hintain paranemisesta, joskin siihen viittaavia oireita, huomattaviakin, on olemassa. On epäilemättä välttämätöntä, että valtio edelleen tukee maataloustuotteiden vientiä. Niistä yleistaloudellisista näkökohdista huolimatta, jotka puhuvat vientipalkkiojärjestelmää vastaan, on hallitus niinmuodin ehdottanut sitä tulevanakin vuonna sovellettavaksi.

Niitä talousoloja, joita edellä on seurattu, on välttämätöntä tarkastaa myös

eräältä toiselta kannalta, nimittäin valuuttakursseja seuraamalla. Tämä on varsin tärkeää voidakseen muodostaa käsitystä Suomen ulkomaisen valtiovelan, sekä lyhytaikaisen että pitkäaikaisen, arvon muutoksesta niitten markka-arvoon verrattuna.

Sen jälkeen kuin Amerikan Yhdysvallat viime huhtikuussa luopuivat kultakannasta ja kun Lontoon talouskonferenssissä tehty yritykset vakaannuttaa maailman johtavat valuutat, epäonnistuivat, rahakurssit ovat joutuneet voimakkaiden vaihteluiden alaisiksi. Niiden vastainen kehitys riippuu monista ristiriitaisista voimista ja on tällä hetkellä epävarmempi kuin minään ajankohtana maailmansotaa seuranneen inflatiokauden jälkeen.

Tässä sekavassa tilanteessa on meillä Suomen kannalta katsoen varma kiinnekohta Suomen markan suhteessa Englannin kultaan. Enemmän kuin vuoden ajan punnan kurssi on meillä ollut täysin vakaa. Suomen Pankin asema on kuukausi kuukaudelta vahvistunut ja oli sen kulta- ja valuuttavarasto elokuun 15 p:nä ilman kreditiivejä 972 miljoonaa markkaa, vastaavan summan oltua vuosi takaperin 720 miljoonaa markkaa. Myöskin liikepankkien ulkomaiset maksusuhteet ovat huomattavasti parantuneet, kuten myöhemmin pyydän saada vähän tarkemmin selostaa. Ulkomaisen maksutaseemme kehittyessä edullisesti tämä suunta jatkunee edelleenkin ja Suomen Pankki saa siten lisääntyvät mahdollisuudet hallita valuuttatilannetta. Voimme näin ollen edellyttää että Suomen markan ja Englannin punnan välinen suhde säilyy ensi vuoden kuluessa jotensakin nykyisellään eikä ainakaan muodostu meille epäedullisemmaksi. Punnan kurssin alentaminenkin voi tulla kysymykseen, jos maailmanmarkkinain hinnat punnissa laskeutuina nousevat tai muita samaan suuntaan vaikuttavia asianhaaroja ilmaantuu.

Samoin kuin Suomen markka on Ruotsin kruunu kiinteästi liittynyt puntaan. Koska Ruotsin Valtiopankin ja liikepankkien valuutta-asema on nykyisin erittäin vahva, voimme me olettaa kruunun edelleenkin seuraavan puntaa. Mikäli näin tapahtuu, pysyy Suomen markan ja Ruotsin kruunun suhde suurin piirtein muuttumattomana.

Toistenkin meidän kannalta tärkeiden rahakurssien kehitys riippuu siitä, missä

määrin niiden ja Englannin punnan välisissä suhteissa tapahtuu muutoksia. Kysymykseen tulevat lähinnä Amerikan dollari ja Ranskan frangi. Kun viimeainittu on nykyisin johtava kultavaruus, riippuu sen kehityksestä läheisesti myös muiden kultavarojen kehitys.

Rajuimmat vaihtelut ovat, kuten luonnollista, esiintyneet punnan ja dollarin välisissä suhteissa. Kun niiden välinen kurssi oli alkuvuodesta pysytellyt n. 3.40:ssä, kohosi se nopeasti 4.00:aan Yhdysvaltain luovuttua kultakannalta. Näytti jonkin aikaa siltä, että se pyrittäisiin sitomaan tähän, mutta kun näin ei tapahtunut, alkoi uusi, jyrkkä kurssinousu, joka heinäkuun puolivälissä vei dollarin kurssin 4.86:een eli vanhaan dollarin ja punnan väliseen kultapariiteettiin. Siitä se vähitellen kuitenkin laski niin, että se on elokuussa vaihdellut 4.40—4.60 paikkeilla, dollarin kurssin Suomen markkoissa ollessa noin 50. Dollarikurssin viimeaikainen vaihtelu ahtaammissa rajoissa ei vielä poistanut epävarmuutta sen vastaiseen kehitykseen nähden. On nimittäin otettava huomioon, että dollari nykyisellään on tuntuvasti aliarvioitu verrattuna sen sisäiseen ostovoimaan, sillä sen huonontuminen on lähinnä johtunut keinottelusta ja pääoman paosta, ja tämän vuoksi ja kun Amerikalla on aktiivinen maksutase, ja syyskausi säännöllisesti on sen maksusuhteiden kannalta edullinen, täytyisi olettaa dollarikurssin lähiaikoina parantuvan, jos talouselämän luonnolliset voimat saisivat vapaasti tehdä tehtävänsä. Toiselta puolen erinäiset seikat kuitenkin viittaavat siihen, että vaikka tällainen paraneminen todella tapahtuisi, se ehkä muodostuisi lyhytaikaiseksi. Ensinnäkin on huomattava, että Amerikassa on viime aikoina neuvoteltu erityisen valuuttarahaston perustamisesta, jonka lähimpänä tehtävänä olisi pidättää dollarin ulkomaisen arvon kohoamista. Edelleen täytyy ottaa lukuun sekin mahdollisuus, että presidentti Roosevelt tulee enemmän kuin tähän saakka käyttämään kongressilta saamia inflatiovaltuuksia. Jos näin tapahtuu, viene se dollarin sisäisen ostovoiman alentumiseen ja uudistettuun pääomapaikoon sekä samalla myös dollarin ulkomaisen arvon entistä suurempaan laskuun. Kun on siis eri suuntiin vaikuttavia voimia eikä Amerikan hallituksen taholta liene julkisesti esitetty, mihin dollarikurssiin siellä

lopulta pyritään, ei näytä olevan muuta mahdollisuutta kuin lähteä siitä otaksu-masta, että dollarikurssi ensi vuonna pysyy suunnilleen siinä missä se viime aikoina on ollut.

Tulemme Ranskan frangin ja punnan välisiin suhteisiin. Ne ovat viime aikoina olleet verraten rauhalliset johtuen Englannin Pankin ja Ranskan Pankin välisestä yhteistoiminnasta. Aikaisemmin keväällä ilmeni pakoa frangista, kun oli liikkeellä huhuja, että Ranska olisi pakotettu luopumaan kultakannasta. Ranskan täytyi sen johdosta ottaa Englannista valuuttalaina, mutta myöhemmin ja varsinkin senjälkeen kun n. s. kultamaat heinäkuun alussa tekivät sopimuksen toistensa tukemisesta, frangi on osoittautunut erittäin vahvaksi. Frangin ja punnan välinen kurssi on elokuun kuluessa muuttunut hieman frangin eduksi, elokuun lopussa ja syyskuun alussa huomattavastikin, kun Englannin valuuttapolitiikka dollarin laskun johdosta on ottanut itsenäisemmän suunnan.

Mitä vastaiseen kehitykseen tulee, on otettava huomioon, että senjälkeen kuin Amerikka luopui kullasta, Englannissa on esiintynyt suunta, joka on vaatinut punnan huonontamista verrattuna kultavaroituihin. Sitä myöten kuin dollarin arvon alenemisen epäedulliset vaikutukset Englannin ulkomaankauppaan tulevat näkyviin ja varsinkin jos dollarin arvo edelleen laskee, tällaiset vaatimukset luonnollisesti voimistuvat ja voivat lopulta viedä punnan kulta-arvon alenemiseen. Siihen viittaavana enteena voidaan pitää frangin kallistumista Englannin markkinoilla viime viikkoina. Varovaisinta lienee näin ollen lähteä siitä edellytyksestä, että Englannin punta ja sen mukana myös Suomen markan arvo Ranskan frangiin ja muihin kultavaroituihin verrattuna saattaa ensi vuonna muodostua jossain määrin nykyistä epäedullisemmaksi. Kokonaan mahdollisuuksien ulkopuolella ei ole sekään, että jos sekä punta että dollari huomattavasti laskevat arvossa frangiin verrattuna, kultakannassa pysyminen käy Ranskalle ja sen mukana todennäköisesti muillekin vielä kultakantaan sidotuille maille ylivoimaiseksi. Jos näin tapahtuisi, syntyy tilanne, joka tekisi tyhjiksi kaikki ennakkolaskelmat.

Kun tämän jälkeen kääntää huomion kotimaan talouselämän kehitykseen kuluvan vuoden aikana, on siinä monen pula-ajan

ilmiön ohella todettava myös sellaista nousua, joka antaa toiveita alkavasta kehityksestä parempia aikoja kohti. Tosin työttömyys vielä rasittaa, joskin vähemmän kuin viime vuonna. Suurilla kansalaisryhmillä kuten maaseudun maanviljelijöillä ja asunto-osakeyhtiöiden osakkailla kaupungeissa on taloudelliset vaikeutensa, ja monet kunnat ovat myöskin etupäässä työttömyyden vaikutuksesta joutuneet taloudellisiin vaikeuksiin. Mutta voidaan myös jo huomata valoisampia puolia taloutemme nykyisissä vaiheissa. Sellaisena tahtoisin ensin mainita tuotantotoiminnan huomattavan elpymisen.

Kotimarkkinateollisuuden tuotanto on huomattavasti laajentunut. Erään suurpankkimme tilaston mukaan, joka käsittää 40 % maamme kotimarkkinateollisuudesta, on tämän tuotannon kokonaisarvo tämän vuoden edellisellä puoliskolla 20 % suurempi kuin vastaavana aikana viime vuonna. Nousua on huomattavana kaikilla tärkeimmillä kotiteollisuuden aloilla, suurinta (30 %) metalliteollisuuden alalla, huomattavaa (18 %) ravinto- ja nautintoaineteollisuuden osalla, 17 % nahka- ja kenkäteollisuudessa, ja 15 % kutomateollisuudessa. Näiden tavarain tukkuhinnat ovat olleet jonkinverran alemmat kuin vastaavaan aikaan viime vuonna; heinäkuun indeksiluku osoittaa kumminkin nousua viime vuoden vastaavaan indeksilukuun verrattuna.

Myöskin vientiteollisuutemme on tämän vuoden edellisellä puoliskolla miltei kauttaaltaan laajentanut toimintaansa. Niinpä selluloosan tuotanto on kasvanut 423 milj. kilosta edellisen vuoden ensimmäisellä puoliskolla 441:een, puuvanukkeen tuotanto 88:sta 116 miljoonaan kiloon, paperin 163:sta 172:een, faneerituotannon pysyessä jotakuinkin ennallaan. Hintojen kehitys on yleensä ollut epäedullinen, joskin viime aikoina osittaista parannusta on huomattavana. Voimakkain kehitys on ollut sahateollisuudella. Vuoden edelliseltä puoliskolta arvioidaan sahattu määrä noin 500,000 standerttiin, sen oltua vuotta aikaisemmin 440,000 standerttia. Elokuun keskivaiheilla oli 725,000 standerttia myyty, vastaavan määrän edellisenä vuonna ollessa vain 425,000 standerttia. Koko vientimäärän oletetaan tänä vuonna nousevan 800,000 standerttiin. Hinnat ovat nousemaan päin. Tämän lisäksi voidaan mainita,

että puunjalostusteollisuudella puolivuoden vaihteessa oli niin paljon tilauksia, että ne vastaavat noin 6 à 9 kuukauden säännöllistä tuotantoa.

Myöskin kaupan alalla on vilkastumista näkyvissä. Yhteensovittamalla keskusosuusliikkeiden, maakauppiaitten yhtymäin ja eräiden yksityisten tukkuliikkeiden myyntinumerot eri vuosina 7 ensimmäiseltä kuukaudelta saadaan seuraavat indeksiluvut: vuoden 1926 indeksi — siis myyntiarvo — merkitään 100:lla. Seuraan tämän indeksiluvun kehitystä muutamina vuosina. V. 1929 tämä indeksi oli 138, seuraavana vuonna 120, v. 1931 96, viime vuonna, siis 1932, 95, tänä vuonna 106. Viime vuoteen verrattuna on siis lisäys 10 %. Tämän ohella on huomattava, että tämän vuoden hintataso sekin on ollut vähän alempana viime vuoden, se on ollut 89, viime vuoden hintayksikön ollessa 90.3.

Edellä kuvattu edullinen kehitys on joutunut myöskin siitä, että rahamarkkinat ovat huomattavasti helpottuneet. Liikepankkien talletukset, jotka kesästä 1931 lukien melkein yhtä mittaa vähenivät, ovat vuoden vaihteesta lukien alkaneet kasvaa: tämän vuoden 7 kuukaudelta on lisäys 223 miljoonaa markkaa. Antolainauksen edelleen vähetessä, tänä vuonna kumminkin heikommin kuin edellisenä vuonna, on rediskonttauksia huomattavasti vähennetty; ne on tänä vuonna vähennetty 275 miljoonasta 21 miljoonaan markkaan. Myöskin säästöpankeissa, osuuskauppojen säästokassissa ja postisäästöpankeissa ovat talletukset kasvaneet 57 milj. markalla vuodessa 7 kuukautena — edellisenä vuonna oli samana aikana 70 milj. markan vähennys.

Täten tapahtunut rahamarkkinain huojennus on saattanut valtiopankin kolme kertaa alentamaan diskonttokorkonsa; 1 p:nä helmikuuta alin diskonttokorko pudotettiin 6 1/2:sta 6:een prosenttiin, 3 p:nä kesäkuuta 5 1/2 prosenttiin ja nyt syyskuun 4 p:nä 5 prosenttiin. Pankkien maksukate ulkomaita kohtaan on myös huomattavasti parantunut. Niinpä valtiopankin ja yksityispankkien ulkomaiset nettosaatatavat ovat vuoden 7 kuukauden aikana lisääntyneet 455 milj. markalla nousten elokuun 1 p:nä 1,187 milj. markkaan, vastaavan luvun ollessa vuotta aikaisemmin 698 milj. markkaa. Ulkomaan kauppa on tänä vuonna ollut huomattavasti vilkkaampaa kuin edel-

lisenä vuonna. Tuonti on kuukausi kuukaudelta osoittanut suurempia kokonais-arvoja ja myöskin vienti on saavuttanut edellisen vuoden tulosta huomattavasti korkeamman loppuarvon.

Vuoden 7 ensimmäiseltä kuukaudelta tuonnin määrä, volyymi, on ollut 25 % suurempi kuin vuonna 1932, mutta hintatason ollessa 3 % alempana, tuonnin raharvo lisääntyi vain 21 prosentilla eli 1,655 miljoonasta 2,007 milj. markkaan. Tästä 352 miljoonan markan noususta suurin osa johtuu raaka-aineitten ja koneitten tuonnin lisäyksestä. Edellisten osalle tulee näet 159 milj. markkaa ja jälkimmäisten 122 miljoonaa. Vain 71 miljoonalla markalla on valmiitten kulutustavarain tuonti kasvanut. Myöskin nämä numerot kuvastavat selvään kotimaisen tuotantotoiminnan elpymistä.

Viennin volyymi on samaan aikaan lisääntynyt 15 %; hintataso on ollut 5 % edellisen vuoden arvoa alempi, joten viennin raha-arvo on kasvanut 10 %:lla eli 2,409 miljoonasta 2,638 miljoonaan markkaan. Tämän nousun ovat puutavarat aiheuttaneet. Näitten vienti on näet noussut 764 miljoonasta 1,052 miljoonaan markkaan eli siis 288 miljoonalla markalla.

Vuoden seitsemän ensimmäisen kuukauden kauppataase on näin muodoin edullinen. Viennin ylijäämä on 631 miljoonaa markkaa. On vielä huomattava, että tähän tulokseen sisältyy pääomatavarain eli siis tuotantoa edistävien tavarain tuonnin nousua edellisestä vuodesta 281 miljoonaa markkaa.

Viimeksi saatujen tietojen mukaan on kauppataaseen suotuisa kehitys jatkunut myöskin elokuun ajan. Vientienemmyyttä oli elokuun viimeisenä päivänä noin 820 miljoonaa markkaa, siis muutama kymmen miljoonaa markkaa vain alempi viime vuoden erinomaisen suurta tulosta. Maatalous on kansantaloudessamme niin tärkeä ala, että sen tulokset kuluvalta vuodelta samoin kuin siihen läheisesti liittyvän metsätalouden tulokset ja toiveet vaativat erikoista huomiota. Kulunut talvi oli viljan talvehtimiselle varsin edullinen, niinpä oraat olivat kesän tullen hyvin rehevät. Kuuma ja kuiva kesä ja alkukesä tuntuvasti huononsi näitten viljain ja myöskin heinän kasvua, eivätkä kevätiljat eikä juurikasvit tahtoneet päästä alkuun. Hei-

näkuun alkupuolesta lähtien kumminkin oli huomattavaa parannusta havaittavissa niin että ruis ja vehnä antanevat tavallista paremman sadon, perunatkin tyydyttävän eikä ohran eikä kaurankaan sato ole huomattavasti viimevuotista heikompi. Heinäsadossa on monin paikoin huomattava vähennys. Määriltään tämän vuoden sato on arvioitu seuraavin numeroin verrattuna vuoden 1932 satoon. Numerot esittävät satoa miljoonin kiloin. Niinpä vehnän sato on arvioitu tänä vuonna 43 miljoonaksi, viime vuonna 42, ruis tänä vuonna 356, viime vuonna 329, ohra 161, viime vuonna 179, kaura 586, viime vuonna 669, peruna 1,123, viime vuonna 983, kylvöheinä 2,619, viime vuonna 3,016, luonnonheinä 263, viime vuonna 304.

Viime vuoden sadon kokonaisarvon on Maataloustuottajain Keskusliitto laskenut 5,312 miljoonaksi markaksi. Tällöin on yksikkönä käytetty viime vuoden keskihintoja, jotka on laskettu tukkuhintojen perusteella. Käyttämällä nykyisiä tukkuhintoja on tällä taholla saatu tämän vuoden sadon arvo noin 300 milj. markkaa alemmaksi. Tällaista laskelmaa vastaan voidaan kumminkin huomauttaa, että saadut tulosnumerot eivät ole verrattavissa toisiinsa, koska ne on johdettu eri perusteista. Eräässä toisessa laskelmassa, joka perustuu Pellervo-seuran markkinatutkimuslaitoksen hankkimien maanviljelijäin saamiin n.s. luovutushintoihin, on tultu siihen tulokseen, että tämän vuoden sato tätä nykyä voitaneen arvioida hiukan suuremmaksi, noin 100 milj. suuremmaksi kuin viime vuoden satotulos. Tämä arviotulos tuntuukin luonnolliselta tapahtunutta hintakehitystä tarkastettaessa. Kuluvana vuonna on vehnän, ohran ja kauran hinta ollut edellisen vuoden hintoja korkeampikin, mikä suhde ilmeisesti tulee jatkumaan ensi satokaudenkin osalta. Rukiin hinta on tosin viime vuoden hintaa vähän alhaisempi, mutta suurempi sato nostaa sadon raha-arvoa senkin osalta. Perunan suurempi satomäärä myöskin tekee sadon raha-arvon senkin osalta alhaisemmasta hinnasta huolimatta edellisen vuoden raha-arvoa hieman korkeammaksi. Heinäsadon raha-arvo sen sijaan jää sadon pienentymisen vuoksi hiukan korkeammasta hinnasta huolimatta viime vuoden sadon raha-arvoa jonkin verran alhaisemmaksi.

Sen tulolähteen rinnalla, minkä maatalous muodostaa, ovat maalaisväestölle metsätalouden antamat tulot mitä tärkeimmät. Puutavaran kysynnän ollessa vilkasta, saa metsänomistaja paremman hinnan, jota paitsi hakkuut ja uittotyöt antavat työtilaisuutta ja ansiota lukuisille, jotka eivät saa elatusta maataloudesta. Se tilasto, mikä on saatavissa hakkuista ja puuraaka-aineen kysynnästä, osoittaa ilahduttavaa nousua pariin edelliseen vuoteen verrattuna.

Pyydän ensinnä saada esittää seuraavan numerosarjan yksityismetsien hakkuista kahdelta viimeksikuluneelta hakkuukaudelta. Viime talven hakkuukausi siis käsittää vuodet 1932—33, edellisen vuoden hakkuukausi käsittää vuoden 1931—32. Hakattu sahapuutavaramäärä edellisenä vuonna teki 11 milj. runkoa, viime vuonna 18, faneeripuita, edellinen hakkuukausi 1.3, nyt 1.6 milj. runkoa, parrupuita, edellinen hakkuukausi 100,000 runkoa, viime talven 300,000 runkoa, paperipuun hakkuu sisälsi edellisenä hakkuukautena 1.5 milj. pinokuutiometriä, viime talven hakkuu 3.6 milj. p-m³. Mäntypurseja ensinmainittu hakkuukausi 0.7 milj. p-m³ ja viime talven hakkuu 1 miljoonaa. Halvoja tämä ensinmainittu hakkuukausi 0.9 milj. p-m³ ja viime talven 2 miljoonaa.

Viime talven hakkuista saivat yksityistilain omistajat kantorahoina pyöreän luvun lausuttuna 550 milj. markkaa, mikä summa oli miltei kaksinkertainen edelliseen talvikauteen verrattuna. Kantohintojen ohella oli maaseudun asukkailla viime hakkuukautena tuloja työpalkkoina metsä- ja uittotöistä 425 à 450 milj. markkaa, mihin summaan sisältyvät valtion ja yhtiöiden metsien hakkuutkin.

• Sahatavaran myynnit ovat sujuneet yli odotusten ja paperijalosteiden miltei vuoden tuotanto eteenpäin on sijoitettu markkinoille. Puuraaka-aineen kysyntää tulee siis varmasti alkavana ostokautena olemaan runsaammin kuin vuosi sitten. Yksityismetsien hakkuista heinäkuun viimeiseen päivään mennessä tehdyt metsänhakkuuilmoitukset tukevat myös tätä olettamusta. Tämän perusteella voitaneen edellyttää sahapuiden hakkuiden yksityismetsien kohdalla laajentuvan ainakin 10 à 15 prosentilla. Osapuulleen samassa suhteessa on faneeritehtaiden lisättävä koivutukkien

hankintoja. Paperipuuhakkuut lisääntyvät kuitenkin eniten. On se mahdollisuus olemassa, että yksityistilain metsissä tullaan valmistamaan 5 à 5.5 milj. pinokuutiometriä paperipuita. Parrujen veisto sekä propsien ja halkojen valmistuskin pysynee ainakin viime talven tasolla.

Sahatavaran hintojen varsin huomattava nousu on jo nyt vaikuttanut kohottavasti tukkien hintoihin. Paperiteollisuus on nyt kuluttamaisillaan aikaisemmin kalliilla hinnoilla hankitut raakatavaravarastonsa loppuun. Maaseudulla on siitä syystä havaittavissa paperipuiden kohdalla hintatason nousua. Kaiken tämän perusteella ja ottamalla huomioon hakkuumäärien todennäköinen lisäys, voitaneen maaseudun tulot metsien myynnistä ensi talvikauden aikana arvioida noin 750 milj. markaksi. Vertauksen vuoksi mainittakoon, että yksityistilain omistajat ovat itsenäisyytemme aikana nostaneet kantorahoina vuosittain noin keskimäärin 680 milj. markkaa. Mitä taasen työpalkkoihin tulee, niin niitähän teollisuuspiirit ovat suunnitelleet nostettaviksi jonkin verran. Metsätalouden tarjoama työansio tulisi tämän mukaan olemaan 500 à 525 milj. markkaa.

Edelläesitetystä katsauksesta yleisen maailmantalouden ja oman maamme taloudellisten olojen kehitykseen käynee selväksi, että meidän on, kuten monasti ennenkin vaikeina aikoina, luotettava itseemme ja omin voimin, rohkein mielin ja ututteralla työllä käytettävä hyväksemme niitä mahdollisuuksia, joita täällä tarjoutuu oman taloutemme kohottamiseksi, sillä vankka taloudellinen pohja on kaikkien pyrintöjemme, valtiollisten ja sivistyksellistenkin terveille kehitykselle välttämätön edellytys. On tällä kertaa melko vaikeampaa kuin esim. viime vuosina budjettia esiteltäessä löytää perusteita, kun pyrkii ennustamaan, mitä teitä suuressa maailmassa maailmanpulasta ja sen aiheuttamista onnettomuuksista löydetään pelastusta. Tältä kohdalta tulevaisuus näyttää synkältä. Omien olojemme kannalta tie on selvä. Se on suurin piirtein katsottuna sen raha- ja talouspolitiikan jatkamista, jolla tämän vuoden ajan on koetettu saada luottamusta herätetyksi, pääomamuodostusta elvytetyksi, työttömyyttä vähenneeksi, vähävaraisten taloudellisia oloja parannetuiksi ja siten perusteita onnellisem-

malle kehitykselle luoduiksi. Tämän kehityksen välttämättömänä edellytyksenä on, että yhteiskunnan rauha säilyy ja sen säännönmukainen toiminta saa häiriöittä jatkua.

Ed. Somersalo: Hallituksen esitys valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1934 on siitä merkillinen asiakirja, että se jälleen vahvistaa Nevanlinna-vainajan väitteen: Tehkää mitä tahdotte menoarvion supistamiseksi, se kasvaa kuitenkin. Sen lopputuloksena näet on, että valtion menot kuluvan vuoden tulo- ja menoarvioon verraten jälkeen ovat lisääntyneet noin 120 milj. markalla. Siitä huolimatta on tulo- ja menoarvio saatettu ainakin paperilla tasapainoon ilman lainoja. Tulopuolella me havaitsemme lisäystä tulo- ja omaisuusveron kohdalla 60 milj. markkaa, tuontitullin kohdalla 105 milj. markkaa ja leimaveron kohdalla 10 milj. markkaa. Osakeyhtiö Alkoholi liikkeen ylijäämän on hallitus arvioinut kasvavan, samoin valtionrautateitten ja metsätalouden ylijäämän. Tämä todistaa, että hallitus katsoo talouspulan ensi vuonna huomattavasti helpottuvan, niinkuin me tässä äsken kuulimmekin. Oireet eri maissa viittaavat tosin tähän hallituksen osoittamaan suuntaan, mutta suositeltavaa tuskin on, että se valtion tulo- ja menoarviossa jo ennakoon noteerataan kiinteästi arviotuna rahatulona ja sijoitetaan heti saman tien myöskin menopuolelle. Yksityinen liikemies, joka näin menettelisi omassa ja varsinkin toisten raha-asioissa menettäisi piankin varovaisen ja harkitsevan miehen maineen, ja ehkäpä vielä muutakin. Hallitukset sitävästoin voivat tavallisesti lohdutella itseään vastaavissa tapauksissa sillä, että kun laskelmien paikkansapitämättömyys todetaan, ne itse jo miltei säännöllisesti ovat siirtyneet historian lehdille ja yksityisenä miehenä on sellaisen eronneen hallituksen jäsen senkin jälkeen yhtä kunnioitettu ja arvossapidetty kuin ennenkin, eikä hänen maineensa politiikkonaakaan, kokemuksen mukaan, näytä siitä kärsivän. Mutta vaikka pula-aika hallituksen odotuksen mukaan muuttuisikin korkeasuhdanteeksi, mistä meillä ei kuitenkaan ole vielä vähimpiäkään takeita, on syitä, joiden tulisi pakottaa meidät äärimmäisiin rajoituksiin valtion menoissa. Tähän voidaan tosin huomauttaa, että useimmat menot ovat lailla määrätty. Valitettavasti.

Mutta silloin on näitä lakeja kiireellisesti muutettava. Kun tutkimukset todistavat, että valtion menot meillä tekevät tai ainakin vuonna 1928 tekivät — eikä se ollut mikään poikkeusvuosi — 26 % kansallistulosta, mutta esim. Ruotsissa vain 12 %, olisi todellakin aika ryhtyä näitä menoja armotta vähentämään. Kun pääomanmuodostus maassamme vuosina 1922—29 on kokonaisuudessaan laskettu nousseen vain noin 20 miljaardiin markkaan, mutta valtion nettomenot tekivät samaan aikaan 23 miljaardia eli 3 miljaardia enemmän, olemme me sellaisella tiellä, jonka jokaisen täytyy ymmärtää johtavan vaivaistaloon. Jos vielä otamme huomioon kuntien menot samalla ajanjaksolla, saamme julkisiksi menoiksi jopa 30 miljaardia ja nettomenot lähes 50 % pääomanmuodostuksesta. Samantapaisen suhteen löydämme me tietääkseni vain Neuvosto-Venäjältä, jonka talousjärjestelmän tulokset eivät tosiaankaan kehoita esimerkin ottamiseen. Jos pula-aika siis ulkomailla väistyisikin, todistavat nämä numerot, että me omasta puolestamme elämme sellaisessa pulassa, josta ei korkeasuhdannekaan voi meitä pelastaa, ellemme vähennä ja perusteellisesti vähennä valtion menoja.

Maatalouden alalla suoritettut laskelmat osoittavat, että noin 88,000 tilalla eli noin 33 % Suomen kaikista maatiloista, jos niiden täytyy lyhentää velkojaan vaikkapa 5 % :lla, eivät tulot riitä edes velkojen hoitoon. Niitä ei Maakiinteistöpankkikaan pysty pelastamaan, vaan ainoastaan huomattava koron alentaminen ja pääomamarkkinoiden tuntuva helpottuminen. Mutta kuinka voisivatkaan nämä markkinat helpottua ja korko alentua, jos valtio vie koko pääomamuodostuksen ja vielä 50 % sen yli? Yhtä vähän voivat luonnottoman alhaiset työpalkkamme nousta ja samoin raaka-aineiden esim. puun hinta kohota, kun rahan kireys ja korkea korkokanta, jotka juuri ovat pakottaneet teollisuuslaitoksia tällaisiin säästöihin, eivät helpotu. Kaikki ne toimenpiteet, joihin meillä on ryhdytty pula-ajan kestämiseksi ja voittamiseksi, ovat jättäneet pula-ajan tärkeimmän kotimaisen syyn ja aiheen, julkistaloutemme menojen ylenmääräisyyden koskemattomiksi ja sitä jopa osittain lisänneetkin. En kylläkään usko, että hallituksella nykyisen lainsäädäntömme puitteissa

olisi ollut suuriakaan mahdollisuuksia sellaisen menoarvion laatimiseen, joka pystyisi kumoamaan tämän nurinkurisen tilanteen ja vihdoin johdattamaan meitä taloudellisen tervehtymisen kaidalle tielle.

Menot puolustuslaitoksen tehostamiseksi, työttömyyden torjumiseksi ja maatalouden hätätilan lieventämiseksi ovat välttämättömiä, mutta tässäkin nyt käsiteltävänä olevassa menoarvioesityksessä on kohtia, joissa säästöt eivät olisi olleet mahdottomia. Esim. 2 Pääluokassa havaitsemme 60,000 markan menot Parlamenttien välisen Liiton Suomen ryhmän käytettäväksi (Keskusta: Silloin se tuntuukin!). Tämä on tosin pieni meno, mutta näin Englantilaisen viikon aikana lienee sallittua muistuttaa erään kunnia-arvoisan englantilaisen vieraamme sanoista: „Pidä kiinni penneistä, markat tulevat kyllä perässä”. Tätä määrärahaa me näet emme ollenkaan tarvitse. Valtiollinen kehitys läntisissä naapurimaissamme on kulkemassa sellaiseen suuntaan, ettei se kelpaa tuontitavaraksi meidän maahamme. Ruotsin, Norjan ja Tanskan parlamenttien kanssa on meillä todellakin sangen vähän yhteistä ja kun tuota liittoa käytetään sellaiseen sopimattomaan politiikoimiseen kuin viime kuun lopulla täällä sen neuvoston kokouksessa tapahtui, voi se vahingoittaaakin meitä. Sannon neuvoston tervetuliaisiksi lausui sen puheenjohtaja opetusministeri Mantere m. m. seuraavaa: „Tuntuu hyvältä saada lausua tervetulleiksi yhteisiin neuvotteluihin naapurimaiden parlamentaarikkoja, miehiä, joiden tietää ajan suurissa valtiollisissa kysymyksissä seisovan samalla peruskannalla. Tämä tuntuu mieluisalta etenkin nykyisenä ajankohtana, jolloin kansalaisvapauksille rakentuva valtiojärjestelmä, kansanvalta ja parlamentarismi, ovat joutuneet ankarien hyökkäyksien alaisiksi. Nähdessämme miten diktatoriset pyrkimykset moniahtaalla Euroopassa ovat voittaneet jalansijaa, toisaalla tosin väliaikaisesti ja hyvin ymmärtäen, mitä se merkitsee vapaalle kulttuurikehitykselle ja rauhallisten olojen säilymiselle niin valtioiden sisällä kuin valtioiden kesken, tunnemme entistä suurempaa tarvetta etsiä toistemme yhteyttä ja sitä tietä vahvistaa voimiamme taistelussa noita pyrkimyksiä vastaan, pyrkimyksiä, jotka eivät ole tuntemattomia täällä Pohjolassakaan, vaikka niillä täällä

näyttääkin olevan verraten vähäiset menestymisen mahdollisuudet (Eduskunnasta: Oikein!). — Ei liene Europankaan valtiolliselle ja sivistyskehitykselle vailla merkitystä miten Pohjolan kansat selviytyvät ajan suurista pulmakysymyksistä, varsinkin kun muistaa, että tämä valtioryhmä nyt on joutunut puolustamaan länsieurooppalaista vapautta ei ainoastaan itäisellä vaan myös eteläisellä rajalla. Terveen kansanvallan ja kansalaisoikeuksien säilyminen näiden valtioiden sekä lännen suurten demokratioiden piirissä on varmaan auttava niitä maita, joissa diktatuurijärjestelmä syystä tai toisesta on saanut yliotteen.” Tällaista puhetta on katsottava aivan sopimattomaksi sekaantumiseksi toisten meidän kanssamme ystävällisissä suhteissa olevien valtioiden sisäisiin asioihin (Naurua eduskunnasta. — Puhemies koputtaa). Siinähan kuvitellaan, että me olisimme jo saksalais-suomalaisen sodan kynnyksellä. Se ei kuitenkaan liene Parlamenttien välisen Liiton tarkoitus (Vasemmalta: Ei sitä kukaan usko!), ja näin harhapoluille johdettu työ on parasta lopettaa.

Neljännessä pääluokassa me lahjoitamme satoihin tuhansiin kohoavia turhia menoja käytännöllisesti katsoen tarpeettomista käännös- ja painatustöistä. Koska kaikki ne ruotsinkielitä käyttävät sivistyneet, joita varten lukematon määrä julkaisuja ruotsinnetaan ja ruotsiksi erikseen painatetaan, osannevat myös suomea, olisivat nopeat lainsäädäntötoimenpiteet tällaisen tuhlauksen lopettamiseksi tarpeelliset (Keskustasta: Aivan oikein! — Ed. Lohi: Siinä hän on oikeassa!).

Mutta erikoista huomiota kiinnittävät viidenteen pääluokkaan kuuluvat ulkoasiainministeriön menot. Niissä on arviomäärärahana varattu muuttokustannuksiin 300,000 markkaa. Aivan äskettäin suoritettiin ulkomaisessa edustuksessamme ennen kuulumaton sarja siirtoja, eli seuraavat siirrot: ministeri Hynninen Riistä Tallinnaan, linnuntietä 300 kilometriä, ministeri Palin Helsingistä Riikaan 380 kilometriä, ministeri Thesleff Oslost Helsinkiin 800 kilometriä, ministeri Wuolijoki Berlinistä Osloon 900 kilometriä, ministeri Vuorimaa Tallinnasta Berliniin 1,000 kilometriä, ministeri Orasmaa Madridista Helsinkiin 3,000 kilometriä, ministeri Valvanne Helsingistä Tokioon 7,500 kilomet-

riä ja ministeri Winekelmann Tokiosta Madridiin 10,000 kilometriä linnuntietä. En tiedä, mitä nämä siirrot ovat maksaneet, mutta kysyä täytyy, olivatko ne kaikki nykyisenä pula-aikana, jolloin jokainen tarpeeton penni valtionmenoissa on säästettävä, todellakin niin kiireellisiä ja välttämättömiä? Ja kun nekään eivät liene maksaneet 300,000 markkaa, on kysyttävä, mitä odottaa ulkoasiainministeriö sitten ensi vuonna tapahtuvan, että vieläkin suuremmat siirrot kävisivät tarpeellisiksi? Muuttuisiko ehkä valtiollinen suunta nyt vuorostaan — Norjassa?

Myös matkakustannukset 600,000 markkaa tuntuvat sangen korkeilta. Ei ole mielestäni aivan välttämätöntä, että ministeri Wuolijoki ensi vuonna johtaja Tannerin saapuessa läpikulkumatkallaan jostain sosialistikongressista, ehkä Tukholmaan, valtion kustannuksella lentää häntä sinne tapaamaan. Välttämättömät diplomaattiseen edustukseen kuuluvat matkustusmenot on tietenkin suoritettava, mutta tällaisten matkojen suhteen on harjoitettava harkintaa, kieltämällä tarpeettomat ja hyvittämällä tarpeelliset todellisten menojen mukaan, mikä ei nykyään aina tapahtune.

Tilapäiseen edustukseen diplomaattisissa neuvotteluissa on arviomäärärahana varattu 500,000 markkaa. Vaikka summaa onkin tästä vuodesta huomattavasti vähennetty, tuntuu sekin tarpeettoman korkealta. Meillä ei ole mitään syytä ottaa osaa kaikkiin asevarustusten supistamisneuvotteluihin, joissa suurvallat keskenään riitelevät laivastojen tonnistosta tai miljoona-armeijoidensa suuruudesta pääsemättä niille itsellekään saatikka sitten meille merkityksellisiin käytännöllisiin tuloksiin. Riittänee jo, kun me Kansainliitolle, josta ei ole kenellekään suurta hyötyä suoritamme miljoonia hyviin sikaareihin ja loisteliaaseen elämään.

Suomen tuotteiden tunnetuksi tekemiseen ulkomailla on varattu 250,000 markkaa. Tämä voisi olla todella hyödyllinen ja korkoa kantava meno, mikäli sitä harkiten ja suunnitelmallisesti käytetään. Mutta kun esim. päätoimittaja Urho Toivola lähetetään aina Amerikkaan asti maattamme mainostamaan, en kuitenkaan lukisi häntä tällaisiin tuotteisiin.

Valtionapuna erinäisille yhdistyksille on 7 pääluokassa varattu 530,000 markkaa,

10 pääluokassa työväenopistojen ja muiden vapaiden opistojen avustukseen 2,150,000 markkaa (Vasemmalta: Mitäs 9 pääluokassa?), avustuksena erinäisille valistusjärjestöille 330,000 markkaa ja opintokerhotoiminnan tukemiseen 300,000 markkaa (Ed. Voionmaa: Liian pieni!). Mikäli tällaiset menot todellakin palvelevat yhteiskunnallista valistusta ja varsinkin työväen ja pienviljelijäin henkistä ja taloudellista nousua, ovat ne viisaasti ja kaukonäköisesti sijoitetut. Mutta vielä tänäkin vuonna on myönnetty huomattavia varoja tarkoituksiin, jotka ovat antaneet päinvastaisen tuloksen. Niitä on käytetty sosialidemokraattisen puolueen puoluepropagandaan, mikä merkitsee pimitystä eikä valistusta. Eduskunnan on saatava täydet takeet, tällaisia avustusvaroja myöntäessään, ettei sellainen menettely enää voi uudistua.

14 pääluokassa on arviomäärärahana varattu apurahana työttömyyskassoille 2 miljoonaa markkaa (Vasemmalta: Liian vähän!). Jo aikaisempina vuosina on tällä osoitettu, eivätkä olosuhteet ole sen jälkeen paljoakaan muuttuneet, että suhteettoman pieni osa noista varoista joutuu käytetyksi todellisiin avustuksiin. Huomattavan osan valtionavusta nielee nimittäin työttömyyskassojen hoito, joka edelleenkin tulee kohtuuttoman kalliiksi. Kassojen hoito ei edes viime aikoina ole järjestetty lain vaatimusten mukaisesti. Kommunistisen ammattijärjestön ja sen ammattiliittojen tultua hajoitetuksi ovat uudet sos. dem. ammattiliitot jakaneet avustuksia ennenkuin avustuksen saajat ovat täyttäneet laissa määrättyt ehdot. Tämä on tapahtunut, jotta työläiset entistä runsaammin liittyisivät näivetystautia sairastaviin sosialidemokraattisiin liittoihin ja puolue siten saisi heistä lujemman otteen. Mutta tällaisen puoluepropagandan tukeminen vielä puolueen hyväksi, joka pyrkii marxilaiseen yhteiskuntajärjestykseen, jonka mukaan Neuvosto-Venäjä erään sosialidemokraattisen puolueen johtajamme todistuksen mukaan, ja sangen avomielisen todistuksen mukaan, jo hallitaan, ei voi eikä saa olla valtion tarkoituksena. Nämä varat ne on kokonaan pyyhittävä ja työttömien ammattityöläisten avustus järjestettävä kokonaan uusien periaatteiden mukaan.

Huomiota kiinnittää samassa pääluokassa 90,000 markan arviomääräraha kansainväli-

sen työjärjestön kustannusten peittämiseksi. Tämä järjestö on viime vuosina kulkenut teitä, joiden suhteen, ministeri Mantereen sanoja käyttäkseni, ajan suurissa valtiollisissa kysymyksissä me emme seiso samalla peruskannalla. Edustuksemme tuossa järjestössä on ollut epäpätevä ja siellä on tehty päätöksiä, jotka eivät sopeudu meidän oloihimme. Tässäkin suhteessa olisi harkittava, eivätkö säästöt meidän kohdaltamme ole mahdollisia (Vasemmalta: Ei!).

Loppulausuntotani tahtoisin tulo- ja menoarvion pääpiirteisiin palaten viitata erään hallituksen toimesta suoritettua taloudellisen selvityksen lausuntoon, että „pikainenkin silmäys maan raha-asoiden hoitoon viime vuosina riittää osoittamaan, että Suomen talouspolitiikassa odottamattoman vähän on kiinnitetty huomiota ahtaammassa mielessä finanssipoliittisiin näkökohtiin, se on huolenpitoon maan rahamarkkinoista. Näyttää siltä kuin tällä alalla katsottaisiin riittäväksi, että Suomen Pankki hoitaa valuuttapolitiikkaa ja hallitus budjettiasiat sekä että valtio tarvittaessa ottaa lainoja ulkomailta — mikä nyt onneksi ei ensi vuonna tapahtune —, ja takaa niitä sekä säättää veroja tarpeittensa mukaan. Se suuri vastuu, mikä valtiolla on maan rahamarkkinain kehityksestä ja valtion suuret mahdollisuudet vaikuttaa niihin muutenkin kuin vain verottamalla niitä, ovat käsittämättömässä määrässä jääneet Suomessa huomiota vaille.” Julkiset menomme ovat suhteettomat ja pääomasijoitukset keskitetään tarkoituksiin, jotka eivät palvele tuotantoa eivätkä siten luo edellytyksiä uuden pääoman muodostumiselle ja uusien työtilaisuuksien syntymiselle, mikä tie yksinään johtaisi meidät ulos pula-ajasta. Ja kun tällaisia sijoituksia joskus yritetään, voi käydä, kuten Leivejoen uudisasukassiirtolassa, että maahan kiinnitetään 800,000 markkaa, mutta virastokankeuden vuoksi eivät uudisasukkaat pääse paikalle muuttamaan, niin että ojat kasvavat umpeen ja maatuvat. Ja niin vieraita kaikelle käytännölle ovat meidän viranomaisemme, että herra Hatvan vakuuttaessa Leivejoella asuvan 40 uudisasukasta, ei sieltä hakemallakaan löydy enempää kuin kuusi tai seitsemän. Toiset 33 lienee sitten susi syönyt. Näin kivettyntä on nykyinen virastojärjestelmämme. Ennen-

kuin valtion menoja todenteolla voidaan pienentää sellaiseen mittaan, että pääoman muodostus meillä jälleen käy tuottavaksi, on tätä nykyistä järjestelmää, jonka helmaan valtion kaikki tulot ovat kiinni jäätyneet, lainsäädännöllä löyhennettävä. „Kysymys on kansanvaltaisen hallintokoneiston teknillisestä heikkoudesta, josta on päästävä. Kun esim. on ratkaistavana kaksisataa polttavaa kysymystä ja kymmenen puoluesuuntaa tahtoo ehkä osallistua ratkaisuun, niin tuloksena on, että kysymyksiä on käsiteltävä 2,000 eri tavalla. Todellisuudessa kaikki monimutkaistun komiteain ja kaikenlaisten hallinnollisten toimeenpanovaltaan liittyvien muodollisuuksien kautta”. Näin seisoo „Suomen Sosialidemokraatissa”. Ja erään lehden mukaan „Hitlerin voitto ei merkitse mitään muuta kuin että loistavalla järjestökoneistolla hänen on onnistunut särkeä koko kansanvaltainen ja työkyvytön eduskunta”. Tämä on myös „Suomen Sosialidemokratista”. Kansanvaltaisella hallituksella on „nykyjään valittavana: joko niiden on toimintaansa tehostettava tai peräännyttävä diktatuuriin edessä”. Lausunto on myös „Suomen Sosialidemokratista” (Keskuksista: 7.5 miljoonaa vähennystä!).

Ed. H a u t a l a : Koska hallituksen esitys vuoden 1934 tulo- ja menoarvioksi on mielestäni kaikkea muuta kuin pula-aikaa silmälläpitäen laadittu, lienee välttämätöntä, että vakavasti huomioidaan tilanteen tuntemattomuutta, joka annetusta esityksestä räikeästi ilmenee.

Ensinnäkin tulopuoli on otettu kovin ihan-teellisesti, vaikka edellisen vuoden tilinpäätös selvästi osoittaa, ettei tuloarvio ole pitänyt paikkaansa. Ja se merkityksellinen mahdollisuus on aina olemassa yksityisessä sekä valtiotaloudessa, että suunnitellut tulot useasti pettävät, mutta kiinteästi määritellyt menot, ne pitävät aina paikkansa. Ja vaikkapa olisi niinkin, että jollakin tavoin saataisiin kansalaistemme tyhjentyneestä kukkarosta kaiveltua viimeisetkin pennit pystyssäpitääksemme sitä komeutta, jota viimeisten vuosien aikana on suunniteltu, emme mielestäni sitä saa tehdä, sillä kansa, etenkin sen pohjakerrokset, huokailevat toivotomina niiden raskaiden välillisten verojen alla, jotka sen harteille on sälytetty. On ymmärrettävää, että kun muutamien tuhan-

sien markkojen vuotuisista tuloista kiskaitaan 40 à 50:kin % välillisiä veroja, niin eipä ole ihme, että usko elämään pettää parhaimmankin miehen. Sillä niukaksi käy leipä pureskellessa niitä viimeisiä prosentteja, jotka käytettäväksi jää. Ja valtiotaloutemme suunnattomat menot ovat raskaasti arvostelun alaisena niissäkin piireissä, jotka vielä kykenevät jotenkuten syömään riittävän jokapäiväisen leivän. Siksi on mielestäni tarpeellista muutamalla sanalla arvostella hallituksen antamaa tulo- ja menoarvioesitystä.

2 ja 3 pääluokassa on tehty heti alussa se periaatteellinen erehdys, että on lähdetty kohottamaan edustajien ja hallituksen jäsenten palkkoja ja siten ehdotettu kuin suunta, johonka lähdetään kulkemaan. Mielestäni edustajien palkaksi pitäisi riittää 150 markkaa päivältä eikä hallituksen jäsentenkään palkkojen korottamista voida mitenkään eikä olekaan asiallisesti perusteltu. Ministerien palkkoja koroitettaessa on m. m. pääministerin palkka ehdotettu koroitettavaksi 180,000 Suomen markkaan. Ehdotukset ovat kaikkea muuta kuin järjellisiä. Toivon ja myöskin uskon, ettei moisia ehdotuksia koskaan tässä talossa päätökseen lyötäisi, vaan lähdetään päinvastoin rohkeasti palkkojen alentamisen tielle.

Edellisen puhujan kanssa täytyy minun olla vakavasti eri mieltä 9 pääluokan meno-eristä. Siis puolustuslaitoksen menoissa ei ole yritettykään sitä suunnanmuutosta, jota ehdottomasti tarvittaisiin, vaan edelleen tahdottaisiin lisätä sen suurilukuista virkakuntaa ja monin uhrauksin kehittää menot mahdollisimman suuriksi ja siten lisääntyvien rasitusten muodossa haavoittaa jo hajalle lyötyä puolustustahtoa. Puolustuslaitoksen menoissakin on joskun tultava pyykkikivelle, uskallettava supistaakin sen menoja, sillä kieltämättä suurin osa Suomen kansaa arvostelee puolustuslaitoksen menot liian suuriksi ja sitä ne ovatkin. Emme jätä maattamme vieraan kouristeltavaksi, mutta emme saa myöskään rajattomiin kasvattaa, viimeisenkin leipäpalan kansamme suusta murtamalla, puolustuslaitoksemme nykyjäänkin jo liian suurta virkamiesten joukkoa, jota sinne hallituksen esityksen mukaisesti lisää jälleen tarvittaisiin. Puolustuslaitoksemme menoissa on vältettävä menoja lisääviä uudistuksia, sillä on turhaa hahmoitella maastamme määräävää sotilasvaltiota.

11 pääluokassa, maataloudellisessa, siis tuottavaa toimintaa tarkoittavien yritysten tukemisessa, on hallitus osoittautunut kitsammaksi. Esimerkiksi vaikeuksissa olevien maatalouden harjoittajain ja osuusmeijerien tukemiseen ehdotettu määräraha on mitätön, — esim. osuusmeijereille 2.5 miljoonaa markkaa — että tilanteen tuntien sitä hyvällä syyllä voidaan ehdottaa korotettavaksi ainakin 8 à 10 milj. markkaan.

Enempää yksityiskohtia tarkkailematta voidaan kieltämättä tulla hallituksen antamasta esityksestä sellaiseen lopputulokseen, että se on laadittu kaikkea muuta kuin kansan kantokykyä vastaavalla tavalla. On valitettavaa, että on lakiin perustuvia menoja, mutta monia niistä olisi kyllä hyvällä tahdolla, hyvällä syyllä voitu esittää runsaasti pienennettäväksi, kuten esim. suuria virkamiesten palkkoja, sekä samalla säästeliäämin laatia tuottamattomiin tarkoituksiin esitetyt lisäykset, kuten esimerkiksi edellämaitsemani puolustuslaitoksen määrärahat. Eipä taitaisi olla haitaksi, vaikka tällaisia taloussuunnitelmia antavalla hallituksella olisikin heidän kaipaamansa holhous-tai talouslautakunta, mutta uskon, että eduskunta kykenee toistaiseksi sen tehtävän suorittamaan ja täyttämään, joten lisää lautakuntia ei siis mielestäni tarvita.

Valtiovarainvaliokunnan tehtäväksi siis ensi kädessä jää poimia nisut akanoista. Toivon, että se siinä tehtävässään onnistuu paremmin kuin hallitus, jonka työtä täällä on koetettu kiittää ensimmäisestä päivästä lähtien, vaikka ei se puolissakaan kohdissaan sitä suinkaan ansaitsisi. Jos otetaan huomioon, mihin markkamääräisiin suorituksiin kansamme tällä kertaa ehkä kykenisi, niin olisi tulo- ja menoarvion lopputulos saatava pysähtymään runsaasti $\frac{1}{3}$ alhaisempiin lukuihin, ja siihen suuntaan meidän on ehdottomasti pyrittävä. Tässä maassa on elettävä muidenkin kuin suurista palkoista unta näkevien ja niitä jo nauttivien virkamiesten. Se on Suomen kansan tänä raskaana aikana asettama oikeutettu vaatimus.

Ed. T a n n e r: Herra puhemies! Valtion tulo- ja menoarvion esittäminen eduskunnalle on tavallisesti parlamenttaarisessa elämässä suurtaapahtuma. Tähän on myöskin täydet syynsä, sillä tulo- ja menoarvion merkitsee seuraavan vuoden taloudellisessa elämässä paljon. Tulo- ja meno-

arvion yhteydessä määrätään, keltä varat kerätään, ja menopuolella, kenen hyväksi ne jaetaan. Nyt näyttää kuitenkin tänä vuonna siltä, kuin tulo- ja menoarviota kohtaan olisi vallalla melkoisen heikko intressi. Se on näkynyt etukäteen jo sanomalehtikeskusteluista, ja minusta tuntuu ilma täällä eduskunnassakin siltä, että mielenkiinto täälläkin on verrattain laimea. Tunnelmahan oli parin ensimmäisen tunnin aikana niinkuin jollakin luokalla, jossa vanhat rehtorit pitävät esitelmiä. Sen jälkeen on tosin tullut vähän vilkkaampaa. Eduskunnan molemmat uudet puolueet ovat esittäytyneet ja esittäneet eduskunnalle ohjelmansa, jonka me tietysti etukäteen olemme jo sanomalehtien välityksellä saaneet kuulla. Minä olisin odottanut, että varsinkin ensimmäisen puhujan lausunto olisi tuonut jotakin uutta keskusteluun, päättäen siitä suuresta metelistä, mitä etukäteen asianomaisen puhujan oman lehden palstoilla on pidetty, mutta hänen puheensa oli täydellinen pettymys. Minä koetin päässä seurata hänen ehdottamiaan vähennyksiä ja luullakseni ne nousivat noin 7 milj. markkaan koko kolmen miljoardin budjetissa. Siinä hänen koko reformiohjelmansa (Vasemmalta: Nekin hän olisi antanut sotalaitokselle!). Tämä puhe oli, niinkuin eduskunta tietää, neitsytpuhe. Näin ollen voinee todeta, että asianomaisen puhujan parlamenttaarinen neitsyys on heitetty jokseenkin turhan asian vuoksi hukkaan (Eduskunnassa naurua. Ed. Hakila: Ellei se ole kainoutta!).

Tämä mielenkiinnon vähäisyys tulo- ja menoarviota kohtaan johtuu tietysti sen sisällöstä. Pula-aika, joka painaa leimansa kaikkeen, painaa myöskin tulo- ja menoarvioon leimansa ja määrää jokseenkin tarkoin sen loppusumman. Siinä ei eri puolueilla ja ryhmillä ole vallan paljoa jaettavaa ja senvuoksi riitakin on pienempää kuin tavallisesti. Oppositioninkin on tähän tyydyttävä ja koetettava vain tulo- ja menoarvion sisällä olevia summia siirtelemällä pääluokasta toiseen ja momentilta toiselle pitää paremmin puoliaan.

Ensimmäinen vaikutus tulo- ja menoarviosta on — se on suoraan sanottava — melko lailla miellyttävä. Se on saatu tasapainoon ilman uusia veroja ja ilman lainoja. Tähän tulokseen, tasapainoon saamiseen, hallituskin ilmoittaa erikoisesti pyrki-

neensä ja kaikesta päättäen hallitus on hyvin tyytyväinen tulokseen. Tähän onkin tietysti täysi syy ja eduskunnallakin on aihetta onnitella hallitusta ja sen molempia rahaministereitä tästä hyvästä tuloksesta (Vasemmalta: Tuonti kasvaa!). Ehkä voi sanoa tämän paremmin toisin päin: on syytä onnitella hallitusta siitä, että se on sattunut syntymään onnelliseen aikaan (Ed. Komu: Hyvien tähtien alla!). Monet onnelliset seikat ovat nimittäin helpottaneet tulo- ja menoarvion tasapainoon saatamista.

Täällä on jo koko laajastikin selostettu niitä olosuhteita, joiden vallitessa tulo- ja menoarvio on ollut laadittavana. Niistä on näkynyt, että tulot voidaan arvioida noin 200 miljoonaa markkaa suuremmiksi kuin tämän vuoden tulo- ja menoarviossa. Siinä on tullituloissa noin 65 miljoonaa lisäystä, tulo- ja omaisuusverossa 60 miljoonaa, alkoholiliike antaa lähes 90 miljoonaa j. n. e. Tuloja tulee toisin sanoen usealta eri taholta enemmän kuin aikaisemmin. Menopuolella taas on varsinkin se ilahuttava ilmiö havaittavissa, että me aivan ilman omaa ansiotamme saamme suuren säästön agiomenoissa johtuen siitä, että dollari on erkaantunut kullasta ja sen kurssi on huomattavasti alentunut. Hallitus laskee korko- ja lyhennysmenot 53 markan mukaan dollarilta — tällä hetkellähän kurssi on vieläkin edullisempi, vaihdellen siinä 50 markan kahden puolen. Jos tämä kurssi tulee pysymään, tulee valtiovarainvaliokunnalla olemaan hauska tehtävä arvioida nämä menot vieläkin pienemmiksi, kuin mitä hallitus on tehnyt. Tämän tapaisten onnellisten asianhaaran avulla on siis hallitukselle ollut mahdollista päästä siihen edulliseen tulokseen, johon budjettia tehtäessä on päästy.

Joka tapauksessa on eduskunnankin taholta ja tältä paikalta syytä sanoa, että se tulos, johon on tultu, se että tulo- ja menoarvio näinkin helposti menee tasapainoon, osoittaa selvää selvemmin, että se mustamaalaus, jota valtion rahalliseen asemaan nähden niin mielellään varsinkin oikeistopiireissä on harjoitettu, on jokseenkin haettua. Kaikessa täytyy tietysti ottaa huomioon olevat olosuhteet ja minä pyytäisin kysyä näiltä mustamaalajilta, voivatko he osoittaa montakaan maata, jossa tulo- ja menoarvio näinkin helposti voidaan saada

lukkoon. Mieleeni johtuu tätä mainitessani Ranskan entinen finanssiministeri Cheron, joka pari vuotta takaperin parlamentissa kauhistuneena lausui, että vajuus valtion budjetissa kasvaa miljoonalla frangilla joka minuutti. Meillä ei vajuusta tulo- ja menoarviossa vielä ole ollut ja toivottavasti voimme edelleenkin saman aseman säilyttää. Meillä ei myöskään vielä ole koskaan tarvinnut jättää virkamiesten palkkoja maksamatta, vaikka valtiolla joskus on ollut tilillään vajuus Suomen Pankissa (Ed. von Frenckell: Ei työläistenkään!). Ei, mutta niistä huolehtivat yksityiset enemmän (Ed. Räisänen: Ja Punainen Risti!). Tällä hetkellä valtiolla jälleen on tilillään rahoja, joskin parin vuoden aikana, kuten mainitsin, tili on ollut väärällä puolella.

Tämmöiseen tulokseen on päästy vain senkautta, että eduskunta jo parin vuoden aikana on harjoittanut ankaraa säästävyyttä hyväksyen kaksikin säästävyyssbudjettia. Tapahtuneet supistukset ovat monen mielestä ehkä saattaneet tuntua liiankin ankarilta ja monella alalla ne ilmeisesti ovat sitä olleetkin. Mutta kun tuloja ei ole voitu lisätä — porvarillisten ryhmien tavallisesti käyttämä tulolähde, tulliruuviakin oli jo kierretty ihan pohjaan saakka, ja muut tulolähteet ovat myös olleet ehtyneinä — ei ole ollut muuta keinoa kuin supistaa menoja. Tällöin on pohjana ollut pari vuotta takaperin istuneen n. s. Paasikiven komitean ehdotukset, joita hallitukset senjälkeen ovat suurin piirtein seuranneet. Tänäkin vuonna on istunut eräs sentapainen säästävyysskomitea tohtori Tudeerin johdolla. Minä ihmettelen, ettei siitä koskaan ole missään aikaisemmin mainittu, ei sanomalehtiutisissa eikä muutenkaan. Äsken ministeri Wittingin lausunnossa minä ensi kerran kuulin siitä julkisuudessa mainittavan. Tämä komitea teki ehdotuksensa ensi vuoden budjettia varten. On tässä lausuttava, että tätä esitystä ei vallan paljoa ole seurattu ja että siitä poikkeamiset eivät tavallisesti ole olleet myöskään onneksi.

Budjetin onnellisesta lukkoon menemisestä emme kuitenkaan mielestäni saa vetää vääriä johtopäätöksiä. Valtion rahallinen asema on tietysti yhä edelleenkin kireä ja se käy hyvin selvästi ilmi budjetistakin. Täytyyhän hallituksen vielä tänäkin vuonna ehdottaa, että esim. Suomen

Pankin koko voitto siirrettäisiin käytettäväksi valtion menoihin, vaikka pankin ohjesäännön mukaan toistaiseksi vielä puolet olisi pidätettävä pankin omien rahastojen kartuttamiseksi. Alkoholiliikkeen koko arvioitu ylijäämä halutaan niinkään ottaa mukaan ilman, että edes veropidätyksiä tilinpäätöksessä sallittaisiin tehdä. Se suuri laina, jonka valtio aikanaan on antanut Enso-Gutzeitille ja joka oli 250 milj. markan suuruinen, on peritty hyvin nopeassa tahdissa takaisin, jopa niin nopeassa, että tällä hetkellä on peritty niin paljon takaisin, kuin alkuperäisen sopimuksen mukaan vasta vuonna 1937 olisi ollut määrä periä. Osakeyhtiö Tornatorin osakkeet, joista valtio omisti suuren osan, ovat kaikki tulleet myydyiksi, ei tosin yksityisille, vaan Enso-Gutzeit-osakeyhtiölle. Kaikki tämä osoittaa valtion suurta rahantarvetta ja senvuoksi on varovaisuus edelleenkin tarpeellinen valtion tulo- ja menoarviota rakennettaessa.

Miten hallitus sitten on onnistunut noudattamaan varovaisuutta tulo- ja menoarvion rakentamisessa ja varsinkin sen menopuolella? Täällä on jo aikaisemmin mainittu, että menot ovat kasvaneet noin 120 milj. markalla kuluvan vuoden budjettiin verraten. Siitä, millä tavalla ne ovat kasvaneet, antaa hallitus selostuksen esityksensä 2 sivulla ja siitä käy ilmi, että ensinnäkin 46 milj. markan suuruinen kasvu on johtunut siitä, että erinäisiä menoja on arvioitu tarkemmin kuin aikaisemmin. Muut kasvua osoittavat numerot ovat todellisia lisäyksiä, joko hyödyllisiä, jotka voi tyydytyksellä ottaa vastaan, tai myöskin tarpeettomia. Mihinkään yksityiskohtiin en tässä tarkastelussa tietysti voi yrittääkään mennä. Koetan vain muutamia yleispiirtejä kuvata, miltä tämä tulo- ja menoarvio minun silmissäni näyttää.

Ensinnäkin, lausuisin suuren tyytyväisyyteni siitä, että sivistysmenoja on jälleen pitkästä ajasta voitu korottaa, tosin vain 6 milj. markalla, mutta joka tapauksessa se osoittaa suunnan kääntyneen. Summa on tietysti vähäinen, kuin muistaa, mitenkä ankaralla kädellä kahtena edellisenä vuonna sivistysbudjettia on käsitelty. Nytkin teen sen havainnon, että nämä lisäykset tulevat yliopiston ja oppikoulujen hyväksi. Sensijaan kansakoululaitos on edelleen ikäänkuin pannassa, sen hyväksi ei katsota voi-

tavan uusia uhrauksia tehdä. — Sairaanhoidon on myöskin, jos olen oikein ymmärtänyt, tullut jonkun verran lisäyksiä ja se tietysti on myös ansiopuolelle mainittava.

Sen sijaan nousee heti epäilyksiä mieleen, kun siirtyy 9 pääluokkaan, joka koskee puolustuslaitosta. Rahaministeri Witting täällä jo arvelikin, että hallituksen ehdotuksesta tässä pääluokassa tullaan paljon puhumaan ja minä koetan nyt aluksi täyttää hänen (Ed. Voionmaa: Toivomuksensa!) — — — toivomuksensa tässä suhteessa.

Puolustusmenoja on meillä usein verrattu vakuutusmaksuihin. Jos niin on laita, niin kyllä me olemme koko kalliissa vakuutusyhtiössä vakuutettuja. Puolustusmenot nousevat meidän vaatimattomissa oloissamme liian korkeisiin summiin. Kun vuosi takaperin täällä esiteltiin uutta aluejärjestelmää, vakuutettiin meille hallituksen taholta, että se ei tule muodostumaan kalliimmaksi kuin aikaisemmin, mutta nyt me näemme, että siihen siirtyminen kuitenkin tulee maksamaan maalle kokolailla lisäyksiä. Lisäys puolustusbudjetissa on, niinkuin ministeri Witting täällä mainitsi, 30 ¹/₂ milj. markkaa ja se on, siteeratakseen hänen sanojaan, „huomattava summa esiintyvän säästäväisyyshudjetissa”. Se on huomattava etenkin sen vuoksi, että puolustuslaitos on aivan liian kallis jo entisestäänkin, joten kaikki mitä siihen lisätään on pelkästä pahasta. Nythän se hallituksen esityksen mukaan tulisi maalle maksamaan säännöllisiä menoja 476 milj. markkaa. Lisäksi tulisi vielä 100 milj. markan suuruinen perushankinta, jonka budjettiin ottaminen herättää ainakin näin vasemmistolaisen puhujan mielessä suurta ihmettelyä, koska se aikanaan on eduskunnassa päätetty toteutettavaksi nimenomaan vain siinä tapauksessa, ettei budjetin rakentaminen tuota vaikeuksia. Tästä 100 miljoonan perushankintamäärärahasta tosin kirjataan 30 milj. markkaa työttömyysmäärärahojen joukkoon, mutta sehän on vain kirjanpitokysymys; todellisuudessa määräraha pysyy 100 milj. markan suuruisena. Eräitten muitten pikkuerien kanssa nousee meidän puolustusbudjetimme siis lähes 600 milj. markkaan silloin, kun koko budjetti on 3,000 miljoonaa, se muodostaa siis viidennen osan koko budjetin loppusummasta. Tosin ministeri Witting käytti paljon vaivaa ja työtä osoittaakseen, ettei kasvu ole niin suuri kuin näistä nume-

roista käy selville. Hän jongleerasi tässä työttömyysmäärärahoilla, joita on sotkettu eri tavalla tämän vuoden ja ensi vuoden budjettiin. Minä toivoisin, ettei tällaisilla keinoilla koeteta osoittaa tässä pääluokassa säästäväisysharrastuksia. Eihän ole oikein, että työttömyysmäärärahat lasketaan erikseen silloin kun budjetin todellisista menoista on kysymys. — Yhtenä syynä määrärahojen kasvuun puolustusbudjetissa on asevelvollisten lukumäärän lisäys. Se tietysti nostaa automaattisesti ruoka- ja vaateusmenoja. Mutta monet muutkin momentit ovat kasvaneet. Niinpä taisteluvälineet, aluksien korjaus, ilmailu, kiinteistöt, kuljetusmaksut, kaikki ne ovat saaneet osaltaan lisäyksiä. Näyttää siis siltä, että hallituksen säästäväisysharrastukset eivät ole laisinkaan koskeneet puolustuslaitosta.

Ministeri Witting siteerasi erästä kohtaa mainitsemastani Tudeerin komitean mietinnöstä. Minä pyydän saada seurata hänen esimerkkiään ja myöskin lukea sieltä erään kappaleen. Kun tällä komitealla oli harkittavanaan puolustusmenojen pääluokka, esiteltiin sille laskelma, jonka mukaan menot olisivat kasvaneet 25 milj. markalla, ei siis edes niin paljon kuin hallitus nyt esittää. Tämän vaatimuksen johdosta neuvottelukunnan mietintöön kuitenkin tuli seuraava kohta: „Neuvottelukunta kuitenkin katsoo, ettei puolustusmenoja nykyhetkellä voida lisätä, jos niitä toiselta puolen ei myöskään, katsoen yleisvaltiollisen tilanteen epävarmuuteen, mitenkään tällä hetkellä voitane vähentääkään. Niiden lisääntyminen olisi ehkä vältettävissä asevelvollisten palveluspäivien luvun vähentämisellä. Myös olisi ylimääräisen palkatun henkilökunnan käyttöä supistettava, kun näille uskottu tehtävä voidaan suorittaa asevelvollisilla. Vielä olisi harkittava, mitä avoimiksi joutuvia virkoja voidaan jättää täyttämättä”. Tämä hallituksen asettaman komitean kanta on jäänyt hallituksen taholta täysin huomioon ottamatta ja se ei ole mikään hyvä enne hallituksen esittämän taloudellisen neuvottelukunnan vastaiselle toiminnalle. Mielestäni olisi semmoisen pienen maan kuin Suomen, jolla on riittävästi tehtävää taloudellisissakin asioissa, syytä jättää kilpajuoksu aseellisen varustelun alalla toisille valtioille.

Puolustusbudjetissa herättää erikoista huomiota suojeluskuntajärjestöä koskeva osa. Tämä laitos on tosin niin koskematto-

maksi julistettu, että siitä näyttää ainakin parlamentin ulkopuolella olevan vaarallista totuutta lausua. Siitä saa heti oikeusministerin liikkeelle ja hän koettaa puuhata asianomaisen puhujan Pontius Pilatuksen eteen vastaamaan puheistaan, ja tällöin syytetään valheellisten tietojen levittämisestä silloinkin kun silkka totuus on ollut kysymyksessä. Täällä on kuitenkin toistettava samaa, mitä parlamentin ulkopuolella on sanottu, että suojeluskuntalaitokseen on varsinkin sen nykyisessä kehitysvaiheessa suhtauduttava hyvinkin varovaisesti. Sen viime vuosien otteet eivät ole olleet semmoisia, että ne olisivat omiaan herättämään luottamusta laitosta kohtaan edes porvarillisella taholla, saati sitten niiden piirien taholla, jotka ovat kokonaan laitoksen ulkopuolella. Semmoiset nimet kuin Mäntsälä ja Tampere viittaavat ilman pitempiä puheita siihen, mitä tarkoitan. Ne ovat olleet hyvin kuvaavia tapahtumia viime aikojen kehityksessä, muista pienemmistä tapahtumista puhumatta. Olisi odottanut, että hallituskin olisi kiinnittänyt tähän seikkaan huomiota ja pannut suojeluskuntalaitoksen joksikin vuodeksi karanteeniin, kunnes on selvitetty, kuinka se olisi lopullisesti järjestettävä. Sen sijaan hallitus ikäänkuin palkkioksi hyvästä käyttäytymisestä ja isänmaalle hyödyllisestä toiminnasta lisää sille käyttövaroja ja sen kautta antaa tunnustuksen sen työlle (Ed. Voionmaa: Ylimääräiselle työlle!). Tämän laitoksen vakinaista henkilökuntaa aiotaan lisätä 600,000 markan arvosta. Vaatetukseen ehdotetaan lisää kokonainen miljoona markkaa ja sitä perustellaan sillä, että yksityisten lahjoitukset ovat pienentyneet. Että ne ovat pienentyneet, sen kai voi hyvin ymmärtää suojeluskuntien viimeaikaisen toiminnan valossa, mutta onko silloin hallituksen syytä lähteä tätä aukkoa tukkeamaan (Ed. Ryömä: Lotille annetaan miljoona sopparahoja. — Ed. Räisänen: Ei saisi ottaakaan lahjoitusrahoja!).

Aivan uusi määräraha suojeluskuntabudjetissa on n. s. lottien määräraha. Nekin ehdotetaan nyt valtion leipiin otettaviksi ja siinä mielessä esitetään lotta-järjestölle maksettavaksi 500,000 markkaa. Minun nähdäkseni innostus tässä järjestössä on ilman valtion apurahaakin ollut riittävän suuri tähänkin saakka. Nuorilla neitosilla on tavallisesti taipumus mennä sinne, missä nuoria miehiä on ja vieläpä pukeutumaankin niinkuin nämä toivovat.

Suorastaan oudon vaikutuksen tekee hallituksen esitys siinä kohden, jossa ehdotetaan, että suojeluskuntatalojen avustamiseen myöskin myönnettäisiin miljoonan markan määräraha. Nehän ovat itse asiassa huvi- ja seurataloja, ei niillä mitään puolustusmerkitystä ole. Jos muutkin huvi- ja seuratalot saataisiin asettaa samaan asemaan, että valtio niitä tukee, kun ne nykyisen pulakauden johdosta ovat joutuneet vaikeuksiin, niin hyvä on, menkööt silloin nämäkin siinä joukossa, mutta minä arvaan, että sitä ehdotusta ei ainakaan hallituksen taholta tulla tekemään. Näitä suojeluskuntataloja on liian paljon rakenneltukin maaseudulle. Moniin kuntiin, joissa ennestään on verrattain hyvät seuratalot, on niitä pystytetty, ja silloin ymmärtää, että yleisömenestys ei voi olla enää niin suuri, että se jaksaa ylläpitää näin monta taloa (Ed. Räisänen: Isoja taloja!). Että suojeluskunnat eivät suinkaan ole rahasta tyhjiä vielä talokysymyksessäkään, näkyy siitä, että viime vuosien kuluessa on useita kymmeniä työväentaloja pakkohuutokaupassa joutunut suojeluskuntien haltuun. Myöskin työväentalot ovat nimittäin olleet siinä huonossa asemassa, etteivät ole voineet talouttaan täysin tyydyttävästi hoitaa.

Toinen kohta hallituksen esityksessä, jota epäilyksin lähestyy, on se, joka koskee ehdotettuja palkkojen korotuksia. Se herättää epäilystä sen johdosta, että palkkojen korotukset nykyään ovat niin kovin harvinaisia. Niistä ei ole pariin kolmeen vuoteen millään taholla mitään kuultu.

Hallitus ehdottaa perheellisille virkamiehille yhteensä noin 36 milj. markan tulojen lisäystä, joka järjestettäisiin siten, että pari vuotta voimassa ollut 5 %:n palkanalennus poistettaisiin. Eduskunnan jäsenille hallitus ehdottaa 25 markan päiväpalkan lisäystä, niin että me onnelliset pääsisimme 200 markan päiväpalkkoihin. Ja itseäänkään ei hallitus ole unohtanut tai sanoisinko kohteliaammin: seuraavaa hallitusta, vaan ehdottanut, että tulevalle pääministerille maksettaisiin 180,000 ja niille toisille herroille 140,000 markkaa.

Minä myönnän, että näitä esityksiä voi erittäin hyvin perustella. Jos katsoo ensinnäkin perheellisten virkamiesten asemaa, varsinkin alemmpipalkkaisten, niin on se epäilemättä ollut sangen vaikea viime vuosina. Eduskunnan jäsenille ei 200 markkaa luultavasti myöskään olisi liikaa, ei aina-

kaan niille, jotka maaseudulta tänne tulevat ja ovat pakotettuja hankkimaan itselleen ulkopuolelta kodin asunnon ja ruoan. Ja myöskin hallituksen jäsenten palkkoja minä normaalisisäisissä oloissa olisin valmis korottamaan. Ei minusta ole liikaa — ainakaan hyvälle pääministerille — maksaa 180,000 ja hyvälle ministerille 140,000 markkaa. Voidakseen hyvin valita, täytyy myöskin voida kilpailla yksityisten kanssa. Helsingin kaupunki kulkee tässä suhteessa vielä edelläkin. Sehän maksaa vielä korkeammat korvaukset kaupunginjohtajilleen. Eduskunta itse maksaa luottamusmiehilleen Suomen Pankissa korkeampia korvauksia. Ja valtio on sekin sentään koko iso affääri, ainakin suurimpia mitä meidän horisontissamme on näkyvissä.

Mutta vaikka näin hyvin voidaan näitä ehdotuksia perustella, niin minusta olisi sitenkin hyvin tarkkaan harkittava, ennenkuin tämänsuuntainen ratkaisu otetaan. Ovathan elinkustannukset edelleenkin alentuneet ja edelleenkin eletään vielä pula-ajan keskellä. Työttömyys on suuri, palkat ovat hyvin laajoissa yhteiskuntapiireissä paljon alle aikaisempain palkkojen ja millään taholla ei vielä ole koroituksiin suinkaan menty. Myöskin maatalous huutaa kovasti pulaansa ja näihin varsinaisiin pula-ajan ilmiöihin uppoaa tietysti vielä satoja miljoonia, ennenkuin asiat alkavat olla järjestyksessä. On tietysti myöskin muistettava, että tämmöiset palkankorotukset eivät ole kansalaisten keskuudessa niin kovin populaarisia. Miten epäpopulaarisia ne ovat, sen sai aikoinaan herra Mantereen hallitus tuntea lähtiessään niissä merkeissä vaaleihin.

Tässäkin kysymyksessä oli tuolla äskensmainitsemallani Tudeerin komitealla toinen kanta, jossa tosin kyllä myönnettiin olevan tärkeätä, että valtion viran- ja toimenhaltijain palkat pian koroitettaisiin entiselle tasolle, mutta lausuttiin samalla mietinnössä: „Tästä huolimatta neuvottelukunta ei ole nähnyt muuta mahdollisuutta kuin jatkaa mainittua vähentämistä vielä vuonna 1934, elleivät olosuhteet siihen mennessä muutu paremmiksi, jolloin tämä vähennys olisi poistettava.” Neuvottelukunnalla oli vielä oma itsenäisenkin kantansa eräihin detaljeihin nähden. Se katsoi, että säännöllisestikin olisi valtion perheettömille virkamiehille ja semmoisille, joilla ei ole elatus-

velvollisuutta, maksettava jonkin verran vähemmän kuin niille, joilla on elatusvelvollisuutta. Siinä katsottiin, että noin 5 %:n säännöllinen ero olisi hyvin hyvästi perusteltavissa ja se ehdotettiin otettavaksi käytäntöön jo ensi vuoden budjetissakin ja laskettiin siitä koituvan säästöä noin parikymmentä miljoonaa markkaa. Hallitus sen sijaan kulkee toista linjaa: ei säästä, vaan lisää, kuten sanoin, noin 36 milj. markkaa.

Lopullista kantaani tässä kysymyksessä en ole tällä mitenkään tahtonut esittää. Mielestäni asia ansaitsee erittäin vakavan harkinnan kumpaankin suuntaan.

Heikoin kohta hallituksen tulo- ja menoarvioesityksessä on epäilemättä hallituksen kanta työttömyyskysymyksen hoitamiseen nähden. Hallitushan on yleensäkin erittäin optimistinen tulo- ja menoarvioesityksessään, mutta tämä optimismi tulee selvimmin näkyviin siinä tavassa, jolla työttömyyskysymys aiotaan hallituksen ohjelman mukaan hoitaa. Hallitus kuvittelee nimittäin, ettei asema työttömyyden alalla enää ole läheskään niin vakava kuin aikaisemmin. Lasketaampa, että täksi vuodeksi varatuista työttömyyden vastustamismäärärahoista voitaisiin säästääkin, jopa kerrassaan 50 milj. markkaa, ja kun ensi vuodeksi ehdotetaan 165 milj. markkaa, olisi ensi vuonna siis käytettävänä 215 milj. markkaa. Tämän lisäksi ilmoittaa hallitus, että se „tällä kertaa eri pääluokkien kohdalle on ottanut melkoiset työmäärärahat, joita voidaan käyttää työmarkkinoilla kulloinkin vallitsevia oloja silmälläpitäen”.

Mitä ensinnäkin tähän viimeksimainittuun ilmoitukseen tulee, on sitä vaikea kontrolloidrata, kun ei ole ollut tilaisuudessa suorittamaan yhteenlaskua budjettiin eri momenteille hajoitettuihin työmäärärahoihin nähden. Sikäli kuin olen vertailussa onnistunut itselleni tätä kysymystä selvittämään, on minusta kuitenkin tuntunut, että varsinaiset työmäärärahat olisivat jonkin verran vähentyneet, eivätkä suinkaan lisääntyneet. Mutta en ole asiasta varma, koska en ole, niinkuin sanottu, voinut laskelmia toimittaa. Eduskunnan olisi kuitenkin tätä kohtaa käsitellessään muistettava, että työttömyysmaassa on edelleen erittäin suuri ja koko kysymys sen kautta erittäin vakava. Talvi-kuukausinahan työttömyys lähentelee vieläkin noin 100,000 henkeä ja tuskinpa se siitä ensi talvenakaan tulee paljoa alenemaan.

Voi tosin sanoa, että maaseudulla työttömyys osoittaa alenevaa suuntaa, johtuen siitä, että metsätöitä suoritetaan paljon runsaammin kuin aikaisemmin ja asema siis siellä myöskin huomattavasti kevenee. Mutta kaupungeissa asia on vielä ainakin entisessä kunnossaan, jollei huonommassa. Ainakin täällä pääkaupungissa huomaa, että kysymys takertuu yhä pahemmin tervaan. Sekä varatöihin käytettäviä määrärahoja että köyhäinhoitomenoja on saanut jatkuvasti yhä lisätä. Ja jos työttömien lukumäärä jonkin verran laskisikin, niin ei se vielä oikeuta suurempaan optimismiin tässä asiassa. Eihän tähänkään mennessä kaikkia työttömiä ole voitu hoitaa, korkeintaan $\frac{1}{4}$ tai ehkä $\frac{1}{3}$, ja niillekin, jotka on hoidettu, ovat maksetut palkat olleet kovin vähäiset.

Aikanaanhan n. s. Hynnisen komitea laski tarvittavan vuoden 1932 loppupuolta ja vuotta 1933 varten 500 milj. markkaa. Tästä hallitus ja eduskunta tinki jo 150 milj. pois ja nyt istuva hallitus näkyy vielä aikovan tinkiä 50 miljoonaa siten, ettei kaikkea tätä rahaa panna käytäntöön. Näistä tinkimisistä huolimatta tulee tänä vuonna joka tapauksessa käytettäväksi työttömyyden torjumista varten noin 360 miljoonaa markkaa, kuten olen laskenut ja huomatakseni ministeri Witting mainitsi myöskin saman summan. Tämä siitä huolimatta, että hallitus aikoo tuon 50 miljoonaa markkaa vielä nitistää pois määrärahasta. 360 miljoonaa siis tänä vuonna ja ensi vuodeksi vain 215. Minusta tällöin ei voi sanoa, kuten ministeri Witting mainitsi, että „työttömyyden torjumiseen on varattu varsin runsas määräraha”. Päinvastoin tämä määräraha on liian pieni. Mitenkä toisissa maissa asia hoidetaan, sen osoittaa esimerkiksi vertaus Ruotsiin, jossa aivan tänä keväänä on eduskunnan päätöksellä varattu 170 miljoonaa kruunua, siis noin 2 miljardia markkaa yleisten töiden käyntiinpanoon. Jos ottaa asukasluvun perusteeksi, pitäisi meillä varata ehkä 1 miljardi. Mutta kun Suomi on köyhempi maa, niin alkäämme pyytäkö niin paljon. Mutta kun se pudotetaan viidenteen osaan, niin silloin on oltu liian paljon säästäväisyysbudjetin kannalla, mutta väärässä paikassa.

Yleisen työttömyyden ohella on asemaa vielä paljon vaikeuttanut se, että työpalkat ovat hirveästi pudonneet. Metsätöissähan viime talvena 8—10 markan päiväpalkat ei-

vät olleet mitään harvinaisuuksia. Tämä on herättänyt suurta huomiota. Kunnat ovat valittaneet, kun ovat saaneet köyhäinhoitomenonsa kasvamaan. Eduskunnassa nousi voimakas kritiikki viime kevättälvella kahdenkin välikysymyksen yhteydessä ja jopa maan ulkopuolellakin on kaiku tästä kiirinyt. Englannin parlamenttissakin on asiasta tehty kyselyjä, joissa on vähän ilkeämielisesti vertailtu Suomen työoloja Venäjän pakkotyöoloihin ja pyydetty hallitukselta selvityksiä. Nähtävästi sen johdosta täällä on kaikessa hiljaisuudessa käynyt eräs Englannin parlamentin jäsenten muodostama lähetystö ottamassa selvää meidän työoloistamme. Se kierteli kokonaisen viikon käyden eräissä tehtaissa ja tavaten myöskin alaan kuuluvia henkilöitä. Toivottavasti tämä lähetystö on saanut sen kuvan, ettei asema ole niin huono kuin Englannissa on luultu. Mutta emme voi myöskään kehua palkkaoloissa vallitsevilla oloillamme. Nähtävästi puunjalostusta harjoittavat liikkeet itsekin nyt tuntevat aseman olevan heikon ja häpeävät entistä menettelyään. Tähän viittaa se että nyt suunnitellaan toisenlaista toimintaa, luvataan palkkojen korotuksia. Ja jotta tätä voitaisiin kontrolloerata, aikovat liikkeet omalle keskusliitolleen ryhtyä lähettämään säännöllisiä palkkatilastoja, jotka tämä keskusliitto sitten jättää puolestaan hallituksen käytettäväksi. Jos näin menetellään, saadaan aikaan jonkunlainen parannusaskel. Silloin syntyy palkkatilasto, joka on julkinen ja tavallaan virallinen ja jonka pohjalla keskustelu paljon paremmin silloin voi tapahtua. — Teollisuudellamme onkin tätä nykyä paljon suuremmat mahdollisuudet kuin vielä joku aika takaperin korottaa työläistensä palkkatasoa, sillä koko meidän teollisuutemmehan ansaitsee tällä hetkellä aika hyvin, niin hyvin vientiteollisuus kuin myös kotimarkkinateollisuus, joiden kaikkien toiminta on vilkastunut ja ansiot siitä johtuen kasvaneet.

Mielestäni olisi työttömyyden vastustamista tarkoittavaa määrärahaa huomattavasti lisättävä. On hankittava useammille työttömille työtä ja kaikille täten työhön otetuille enemmän palkkaa kuin aikaisemmin. Mainitsen tässä yhteydessä, että tohtori Tudeerin komitea ehdotti 200 miljoonaa markkaa aivan uutta rahaa. Minun nähdäkseni sekin on arvioinut asemaa liian optimistisesti. Ymmärtääkseni pitäisi ainakin

300 miljoonaa markkaa varata työttömyyden torjumiseen.

Olisi ehkä väärin jättää tässä yhteydessä kajoamatta maatalouspääluokkaan. Sehän muodostaa niin kovin suuren ja samalla monihaaraisen osan budjetista. Kun maatalous myöskin on pääelinkeinomme, merkitsevät sen kohdalla jaetut summat aika paljon maan taloudessa. Tässä pääluokassa näkyy hallitus ehdottavan kulkemista entistä monasti täällä arvosteltua suuntaa myöten. Entiset maatalouden tukemismäärärahat on säilytetty ja lisäyksiä on monissa kohdissa esitetty. Kokonaislisäys tässä pääluokassa tekee 18 miljoonaa markkaa, vaikkakin erinäisiltä oppilaitoksilta y. m. on huomattavia summia vähennetty.

On tietysti myönnettävä, että maatalous elää vaikeaa aikakautta ja että sekin taistelee pulan kourissa niinkuin monet muutkin yhteiskuntapiirit. Mielestäni pulaa kuitenkin melkolailla liioitellaan. Varsinkin nyt, kun sato tänä vuonna on onneksi tullut niinkin hyvä kuin se on tullut, ei ole syytä turhaan mustamaalaukseen tälläkään alalla. Nyt on ennen kaikkea muistettava, että maatalous tulee saamaan runsaasti lisätuloja aivan luonnollista tietä. Metsärahojahan tulee virtaamaan ensi talvena maaseudulle paljon enemmän kuin aikaisemmin. Metsiä ostetaan runsaasti ja hinnat ovat myös nousseet huomattavasti. Kaikki maassa olevat sahat tulevat nähtävästi käyntiin pantaviksi ja niitä varten tarvitaan raaka-aineita, myöskin ennestään käynnissä olleiden vanhat varastot ovat jokseenkin loppuun kulutettuja (Vasemmalta: Ostorengas on liian lujassa! — Hajoittakaa!). Tosin ei valtion metsähuutokauppoja vielä ole pidetty eikä siis tiedä tarkkaan, mille kohdalle hinnat asettuvat, mutta sikäli kuin kuulee ammattimiesten ja asiantuntijain lausuntoja, niin ilmeisesti sahatavarain kantohinta nousee noin markalla kuutiojalalta. Jos meillä sahaus nousee miljoonaan standerttiin, niinkuin samaiset asiantuntijat arvioivat, merkitsee se 250 miljoonaa kuutiojalaa ja markan nousu kuutiojalalta siis yksin koroitettua hintaa 250 milj. markkaa. Lisäksi tulee tietysti runsaasti paperipuita ja muuta pientä puutavaraa. Rahaministeri Relander tosin laski, että metsätuloja tulisi maaseudulle noin 750 milj. markkaa, sen sijaan että ne tänä vuonna nousivat 550:een, siis noin 200 milj. markan lisäys. Minä luulen, että tämä on

aivan liian vaatimattomasti laskettu. Lisätuloja täytyy tulla useampia satoja miljoonia markkoja edelliseen vuoteen verraten ja se tietysti parantaa aivan ratkaisevasti maaseudun asemaa.

Tästä huolimatta hallitus ehdottaa runsaasti jatkuvia tukemistoimenpiteitä. Näistä on ainakin minun silmissäni kaikkein vastenmielisin vientipalkkiojuttu. Sitä eivät täällä esiintyneet rahaministeritkään voineet kuin hieman häpeillen puolustaa eikä sitä millään voikaan puolustaa. Se on ennestään ollut jo koko rasittava ja nyt se hallituksen esityksen mukaan tulee muodostumaan vieläkin rasittavammaksi. Samalla tulee sen sisäinen järjestely myöskin kokonaan mullistettavaksi. Sen sijaan että tämmöisiä vientipalkkioita tähän saakka on maksettu voille korkeintaan 3 markkaa, juustolle 2 markkaa, sianlihalle 3: 25 ja kananmunille 4 markkaa, aiotaan nyt aivan toisella tavalla käsitellä näitä maatalouden eri tuotteita. Se tapahtuu siten, että vain avustus nostetaan, jopa niin voimakkaasti kuin 5 markkaan saakka kilolta. Ja samalla vähennettäisiin munille tähän saakka maksettu vientipalkkio, joka nyt on ollut 4 markkaa, ja aikanaan jopa 5 markkaa, 2 1/2 markkaan. Tiedätekö, mitä tämmöinen järjestely merkitsee? Se merkitsee sitä, että meijereitä halutaan tukea tämän kautta. Se ei tule maatalouden hyväksi, vaan meijereiden huonon taloudellisen aseman parantamiseksi. Sen sijaan pienviljelijät, joita on houkuteltu vuosien kuluessa kohottamaan kanatalouttaan, jätettäisiin nyt puolen avustuksen varaan, jolla heidät tälle alalle on houkuteltu. Se on aivan väärään suuntaan menevää avustusta, jos avustusta tahdotaan jakaa. Tämä „köyhän-apu”, jos sitä siksi rohkenee kutsua, mikä vientipalkkiona maataloudelle suoritettaisiin, tulee tekemään kokonaista 95 milj. markkaa vuodessa ja on siinä huomattavaa kasvua tämän vuoden budjetinumeroihin nähden, joihin verraten se tulee nousemaan huomatakseni 20 milj. markalla.

Tämä ei ole ainoa lisäys, joka maatalousbudjetissa esiintyy. Meijereitä aiotaan avustaa toisellakin tavalla, varaamalla niille 2 1/2 miljoonaa markkaa akordien tekoon. Yleisesti tunnettu asia on, että meijerit ovat meillä liian ylellisesti ja raskaasti rakennettuja, monasti liian lähelle kaupunkia, niin että niiden taloudellinen asema on ollut pitkän aikaa heikko. Tietysti nykyinen pula-

aika on sitä vielä huonontanutkin, mutta todeta voi, että juuri meijerien liian raskaiden käyttökulujen vuoksi maidon hinta karjataloustuottajille monilla seuduilla putoaa aivan kohtuuttoman alhaiseksi.

Edelleen ehdotetaan Maakiinteistöpankin lainojen korko alennettavaksi 5 %:iin. Se maksaa valtiolle 500,000 markkaa. Ja kaikki entiset tukemistoimenpiteet, korkeat tullit, jauhatuspakot ja muut semmoiset jäisivät tietysti edelleen voimaan. Ei siis voi syyttää ainakaan sitä, ettei hallitus olisi koettanut maataloutta muistaa, päinvastoin on se hyvinkin runsaalla kädellä koettanut panna muut yhteiskuntaluokat tukemaan tätä maamme pääelinkeinoa.

No, en tahdo vastustaa maatalouden tukemista, päinvastoin, autettakoon sitä jos se apua tarvitsee. Mutta älköön tällöin unohdettako myöskään vieläkin heikommassa asemassa olevia, kättensä työstä ja palkkatuloista eläviä työläisiä. Suosittelisinikin valtiokunnalle sen vuoksi jonkinlaista pula-avustajärjestelyä samaan malliin kuin Ruotsissa ja Tanskassa on äskettäin tehty, jolloin koetetaan kumpaakin ryhmää avustaa niin pitkälle, kuin maan varat riittävät.

Ehkä olisi epäkohteliaista unohtaa niin tärkeä tekijä kuin alkoholi budjettikeskustelun yhteydessä. Se ansaitsee oman lunksa. Ja varsinkin nyt, kun suunnitellaan toisen kokonaisen vuoden toimintaa kieltolain kaaduttua, on jo parempia näköaloja siitä, minkälaiseksi tulevaisuus näyttää muodostuvan.

Silloin kuin kieltolain kaatamiseksi tehtiin työtä, annettiin meille paljon lupauksia ja kauniita lupauksia. Tästä maasta piti tulla täydellinen paratiisi, jos vain päästäisiin siitä riestä eroon. Meille luvattiin valtion kukkaroon lisätuloja 300—500 milj. markkaa riippuen siitä, kuinka antelias kukin lupaa-oli. Edelleen luvattiin, että maa saadaan täysin raittiiksi ja salakuljetus pois. Miten lienee nyt sen raittiuden laita? Minusta näyttää, että tilanne on huonompi kuin ennen (Vasemmalta: Varmasti!). Pari päivää sitten näimme erään läänin maaherran vaativan hallitusta kiireellisiin toimenpiteisiin, jotta Karhuviina saataisiin pois. Se on ollut nähtävästi liian vahvaa juomaa pohjalaisillekin. Täälläkin se on paljon tuhoa tehnyt (Vasemmalta: Ne sanovatkin sitä IKL:ksi! — Hilpeyttä). — Salakuljetusta ei myöskään ole saatu poistetuksi,

se päinvastoin rehoittaa edelleen ja se on näyttänyt jättäneen jälkiä myöskin hallituksen tulo- ja menoarvioesitykseen. Siinä ehdotetaan nyt jälleen pitkästä ajasta, että merivartiolaistosta vahvistettaisiin ja siihen tarkoitukseen annettaisiin 2,400,000 markkaa. Tarkoituksena on hallituksen perustelujen mukaan panna laivoja taas enemmän liikkeelle kuin ennen. Miksei näin yksinkertaisia keinoja ole tehokkaammin aikaisemmin käytetty, — se menee yli minun ymmärrykseni. Budjettiehdotus tuo myöskin armotta näkyviin niiden lupausten ontouden, joita valtiolle kertyviin tuloihin nähden annettiin. Luullakseni olen onnistunut löytämään kaikki eri momenteilla olevat tulolähteet, kuin mainitsen, että alkoholiliikkeeltä odotetaan noin 89.5 milj. markkaa, oluen ja paloviinan valmistusverojen lasketaan tuottavan ensi vuonna 72 milj. markkaa. Lisäksi tulee jonkin verran tulleja, mutta siinä se sitten kaikki myöskin on. 300 miljoonaan markkaan ei läheskään päästä, puhumattakaan 500 milj. markasta, jota summaa useat eduskunnankin jäsenet meille vilkuttelivat. On siis sanottava, että kieltolain kaatajain vekselit ovat jääneet kokonaan lunastamatta ja että moraalinen tila maassa ei myöskään ole sen jälkeen parantunut (Vasemmalta: Päinvastoin!).

Kuriositeetin vuoksi mainitsen vielä pari kolme momenttia, jotka voinevat herättää eduskunnan jäsenissä mielenkiintoa. Oikeistobolshevistinen lapuanliikekin on saanut tulo- ja menoarvioon puumerkkinsä painetuksi. Siellä on eräs momentti, joka johtuu sen toiminnasta. Poliisimenoja on nimittäin lisätty. Liikkuva polisikomennuskunta on perustettu ja se on tapahtunut yksinomaan niiden yleisten järjestyshäiriöiden vuoksi, joita tämä oikeistobolshevistinen liike on maassa aiheuttanut. Se maksaa meille nyt 7.9 milj. markkaa vuodessa, niin että nyt me senkin hinnan tiedämme. Lisäykset ensi vuodeksi nousevat 5.5 milj. markkaan. — Samanlainen huvittava momentti on eräs toinen, jossa ehdotetaan 250,000 markkaa, jotta voitaisiin peittää ne kavallukset, joita virkamiehet yksityisten varoista tekevät. Kavalluksetkin alkavat tulla niin säännöksi, että nekin täytyy organiseerata. — Ja komiteain kohalta on jälleen aivan toisennäköinen kuin muutama vuosi sitten. Meillähän oli joku

vuosi sitten eräs hallitus, joka saavutti suurta kansansuosiota esiintymällä komiteain teurastajana; ne piti silloin kaikki hävittää. Nyt esitetään taas lisäyksiä 400,000 markkaa, niin että sekin homma on valunut täydellisesti hiekkaan.

Meillä vasemmistossa ei tietysti voida olla lähestulkoonkaan tyytyväisiä siihen tapaan, jolla hallitus budjetin menopuolta on käsitellyt. Mainitsin jo, että me odotamme hartaasti, että työttömyyskysymys otetaan paljon vakavammalta kannalta ja että sen torjumiseen varataan enemmän varoja. Työaika olisi myöskin järjestettävä ainakin 8 tunnin päivätöön pohjalle ja sillä tavalla varattava jonkin verran lisää työmahdollisuuksia nykyisille työttömille. Se tietysti maksaisi valtiolle jonkin verran lisämenoja. Maataloudesta puheen ollen ei saisi unohtaa maataloustyöväkeä. Senkin asemaa olisi huomattavasti parannettava ja varsinkin sen perin kurjia asunto-oloja olisi korjattava.

Ennenkuin lopetan on ehkä syytä muutamalla sanalla vielä kosketella budjettiehdotuksen tulopuolta. Siitä ei tosin ole paljon sanottavaa, kun ei mitään muutosehdotuksia tuloihin ja veronkantoon nähdä tehdä. Kaikki entiset raskaat verot jäävät siten vastoin kansalaisten hartaita toivomuksia yhä edelleen entiselleen.

Hallitus näyttää tulopuolessakin olevan melkolailla optimistinen ja ehkä täydellä syyllä. Mainitsin jo, että tullitulojen tuotto arvioidaan 65 milj. markkaa nettotulona suuremmaksi kuin aikaisemmin. Otaksutaan niin ollen kansan pystyvän ylläpitämään sitä kiihtynyttä tuontia, jota tänä vuonna on tapahtunut. Tulo- ja omaisuusveron arvioidaan kasvavan 60 milj. markalla. Luullaan siis, että liikkeet ja yksityiset kansalaiset saavat huomattavasti lisätuloja. Metsätulojen arviointiin nähden on tietysti nykyinen ajanhetki huonosti valittu, koska vasta ensi viikolla alkavien valtion metsähuutokauppojen jälkeen voidaan sanoa, mille tasolle hinnat asettuvat. Valtion liikelaitokset ovat tulopuolella lisänneet jonkun verran tuloksiaan, kaikki muut, paitsi puolustuslaitoksen, joiden tilinpäätöksissä tulot ja menot hyvin merkillisellä tavalla menevät aivan tasan. Jos yksityisliikkeessä näin tapahtuu, on silloin aina lähellä epäily, että siellä on suuriakin tappioita olemassa. Ar-

vattavasti näin on laita näissäkin laitoksissa ja sitäkin tietä valtio niin ollen ylläpitää puolustuslaitosta ilman että siitä mitään numeroita meille esitetään.

Kootakseni sanottavani jonkinlaisen yleisvaikutuksen muotoon tekisi mieleni karakterisoida tämä budjetti semmoiseksi, että se tekee jonkin verran harmaan ja värittömän vaikutuksen. Siinä ei ole mitään reippaita otteita, se tallaa vanhoja polkuja. Suurempia lisäyksiä siinä esitetään vain puolustuslaitoksen ja maatalouden menoissa ja vähäinen lisäys kulttuuribudjetissa, maamme sivistysmenoissa. Muissa kohdin se on yleensä varovainen.

Tämännäköinen on siis nykyisin istuvan kulttuuri-liberaalisen hallituksen taloudellinen ohjelma.

Ed. Sarlin: Herra puhemies! Valtion talousarvion rakentaminen kestäväälle pohjalle ei ole mikään helppo tehtävä yleismaailmallisen lamakauden jännittäessä talouselämän jousta halki sivistysmaiden ja valtiollisten mielialojen lainehtiessa pulan puristuksessa jyrkkäharjaisina kansojen pohjakerroksista aina huippuihin asti.

Tasavaltamme hallitusta on mielestäni syytä onnitella siitä, että se pidättyväisyyden sääntöjä seuraten ja äärimmäisyyksien vaatimuksia päättävästi torjuen on kyennyt tarjoamaan eduskunnalle budjettiesityksen, joka on saatu tasapainoon tarvittamatta turvautua uusiin veroihin tai lainojen ottoon tai muihin erikoistointeipiteisiin. Nähtäväksi jää, jaksako eduskunta, kuten kahtena edellisenä vuotena tunnustusta ansaitsevalta tavalla on tapahtunut, seurata hallituksen esimerkkiä ja pysyä samalla pidättyväisyyden linjalla, vai ryhdytäänkö jälleen, niinkuin valitettavasti kylläkin tapahtui nousukonjunktuurien maassa vallitessa, lisäilemään budjettiesityksen menomomenteja erikoisalojen eduksi sellaisellakin tavalla, että jälleen tasavallan talouden kokonaisuus siitä tulisi kärsimään. Yleensä tuntuvat ne perustelut ja päätelmät, joilla hallitus on esilläolevan budjettiehdotuksensa rakentanut, samoinkuin se erinomaisen mielenkiintoinen katsaus maailman yleisiin talousilmiöihin, jonka herra rahaministeri täällä esitti, oikeilta ja harkituilta, niin eriäviä mielipiteitä kuin tietenkin saattaa ilmetä-

kin erikoiskohdissa yksityiskohtia arvosteltaessa.

Onhan näet ensiksikin, kuten herra rahaministerikin täällä on todennut, pantava merkillle, että vaikka taloudellinen tilanne maailmassa vielä laajoin mitoin ja sangen yleisesti on varsin epämääräinen ja vaikka valtakuntien välisissä neuvospöydissä ei ole onnistuttu avaamaan kansojen välistä kauppaa kahlehtivaa gordiolaista solmua, viittaavat kuitenkin monet seikat, kuten hallitus nimenomaan on selittänyt, siihen, että taloudellinen asema kotimaassamme on jonkinverran helpottumassa. Kauppataaseemme on useita vuosia peräkkäin ollut vientivoittoinen ja rinnan tämän ilahduttavan ilmiön kanssa on kyetty vähentämään lyhytaikaista velkaamme ulkomaille, niin että se vuodenvaihteessa oli supistunut pienimpään määrään koko itsenäisyytemme aikana, nimittäin 690 milj. markkaan. Kun samoihin aikoihin tuli tunnetuksi, ettei Suomessa tulaisi toteuttamaan mitään inflatiota, kaikkein vähimmin rahamme arvon tahallista huonontamista muista maista riippumattomana, irrallisena, ja sellaisena julkistaloudelle ja yksityistaloudellekin turmiollisena toimenpiteenä, seurasi siitä, kuten tiedämme, että rahaa on ollut liikkeessä enemmän kuin ennen. Ilmoitetaanhan liikepankeissa kesäkuussa olleen jopa noin 400 milj. markkaa kassavaroja, eikä tämä määrä ole sen jälkeen ainakaan sanottavasti vähentynyt. Siten helpottuneen rahatilanteen johdosta Suomen Pankki saattoi kesäkuussa alentaa diskonttokorkonsa alemmaksi kuin mitä se on ollut sitten vuoden 1919, ja yksityispankkien sekä talletus- että antolainauskorkoja on alennettu. Vastikään on lisäksi Suomen Pankin diskonttokorkoa uudelleen alennettu, kuten täällä jo on mainittu, 0.5 %:lla. Kuta pidättyväisempiä valtion menoissa ollaan, sitä varmemmin voidaan odottaa kehityksen jatkuvan ylläkerrottuun onnelliseen suuntaan, sillä rahankierron vilkastumista ja yksityisyritteliäisyyden elpymistä heikontaisi varmaankin tuntuvasti huomattavampi jatkuva rahojen investoiminen kotimaisten valtion obligatioiden tai muussa muodossa enemmän tai vähemmän tuottamattomien yleisten menojen peittämiseksi. Uusien lainojen välttäminen onkin niinmuodoin painava asianhaara talouselä-

mämme elvyttämispyrkimykselle yleensä ja on oltava tyytyväisiä siitä, että hallitus on valtion talousarvioesityksensä nyt saanut lukkoon niitä esittämättä.

On edelleen todettava, että puunjalostusliikkeitemme asema vahvistui jo viime vuoden aikana huomattavasti. Tämän vuoden sahatavaravarastot alkavat olla kokonaan loppuun myydyt ja hinnat ovat entistään hieman kohonneet. Selluloosaa on myöskin myyty vilkkaasti, vieläpä 1935 vuoden laivaukseenkin. Tästä kaikesta tulee olemaan seurauksena, että maaseudun työttömyystilanne, joka jo viime talvena, kokonaisuudessaan katsottuna, oli melkoisesti helpompi kuin talvella 1931—1932, ensi talvena kaiken todennäköisyyden mukaan tulee edelleen ainakin vähän helpotumaan sekä että metsätyöpalkat, jotka paikoin viime talvena vielä olivat toimeentulon minimirajan alapuolella, pääsevät kohoamaan. Maanviljelijöille avautuu samalla laajempia mahdollisuuksia metsänmyyntiin kuin edellisellä myyntikaudella ja hinnatkin kiertyvät ainakin jonkunverran korkeammiksi. Nämä seikat, ellei niitä yliarvioida, oikeuttavat käsittääkseni määrättyihin supistuksiin valtion budjetin menoissa, mutta vaikka niin onkin laita, ei tietenkään ole tilannetta katseltava liian optimistisin silmin. Maatilojen pakkohuutokauppojen runsas lisääntyminen, maalaiskuntien, jopa erinäisten kaupunkienkin, edelleen sangen kireä, etten sanoisi kestämatön taloudellinen asema varsinkin Pohjois-Suomessa sekä työttömyysnumeroitten ilmeinen nousu jälleen heti syksyn alettua suuremmissa kaupungeissamme ja eräissä väkirikkaissa asutuskeskuksissamme puhuvat jatkuvasti siksi vakavaa kieltä, että valtiovallan on mielestäni pidettävä edelleen silmät auki ja katsottava, ettei joudata auttamattoman hädän eteen heikommilla seuduilla. Vaikkakin siis edellä kosketellut tilanteen helpottumisiilmiöt ovat osaltaan vaikuttaneet valtion talouteen, jonka keventymistä ovat sen lisäksi edistäneet eräät muutkin seikat, kuten rahaministerin mainitsema dollarin arvon lasku, ei hallituksella mielestäni ole ollut perusteltua syytä antaa optimistisempaa budjettiesitystä kuin mitä on tapahtunut. Osoittaahan budjetti, kuten täällä on mainittu, jo nyt 39 milj. markan ylijäämää,

joka on ehdotettu käytettäväksi 1932 vuoden tilinpäätöksen osoittaman vajauksen peittämiseen.

Tietenkin vasta budjetin tarkempi, yksityiskohtaisempi tarkkailu, kuin mihin nyt on ollut riittävästi aikaa, on osoittava, onko laskelmissa osuttu täysin oikeaan, vai onko määrättyissä kohdin tarkistukselle varaa, jotta eri tarpeet tulisivat tasasuhteisesti ja riittävästi tyydytetyiksi ja jotta toiselta puolen arvioidut tulot ne pystyisivät tosiasiallisestikin peittämään. Olen ollut ohimennen tekevinäni sen havainnon — ja sehän on hallituksenkin taholta tänään jo myönnetty — että hallitus on katsonut mahdolliseksi sangen yleisesti koroittaa tulomomentteja kuluven vuoden eristä. Mutta uskottavasti ovat koroitukset riittävästi perusteltuja. Situmennen voinen kuitenkin mainita, että valtion metsätalouden nettotuloa, sikäli kuin minulle ainakin on ilmoitettu, on hallituksessa koroitettu 30 milj. markalla siitä 43 milj. markan määrästä, johon asianomainen ammattivirasto oli nykytilanteen perusteella tuon tulon arvioinut. Tuleeko tämä koroitus todella osoittautumaan olojen mukaiseksi, on oleva kiintoisaa nähdä, vallankin kun edellisinä vuosina tulojen suurentuminen yli alkuperäisen arvion oli tietämäni mukaan ainakin osaksi aiheutunut siitä, että työttömyyden torjumistarkoituksessa oli täytynyt hakkuuttaa säännöllisiä määriä enemmän, jollainen luonnollisesti ei ole hyväksyttävää muutoin kuin pakkotilanteessa, jota taasen ensi talvena toivottavasti ei enää esiinny. Toivottavasti metsän hinnat kuitenkin tulevat kohoamaan yli ammattiviranomaisien arvion ja piakkoin pidettävät valtion tukkihuutokaupat tuovat asiaan lopullisen varmuuden, niin että tilanne voidaan valtiovarainvaliokunnassa harkita.

Sikäli kuin näin tapahtuu ja tulojen arviointi myös tulo- ja omaisuusveron, tuontitullien, korko- ja osinkotulojen sekä valtionrautateitten tuottoon nähden toteutuu, kuten näyttää olevan perusteellistakin syytä päätellä, esitykseen otetut menot ovat peitettävissä lainoitta ja veronkoroituksitta, mikäli esitetyillä menoilla lisäyksittä selviydytään. Hyvällä tahdolla ja tiukalla säästäväisyydellä on eduskunnassakin käsittäkseni näille perille vakavasti pyrittävä ja tunnustus on annettava

hallitukselle siitäkin, ettei se valtiotalouden kevennysharrastuksessa ole unohtanut niitä taloudellisen elämämme aloja, joita lama-kausi raskaana on pyrkinyt puristamaan. Onhan maataviljelevän väestön taloudellista ahdinkoa pyritty lieventämään valtion varoista annettavan tuntuvan tuen kautta m. m. alentamalla valtion vastattavaksi Maakiinteistöpankin korkoa, ottamalla määräraha, vaikkakin vaatimaton, hädässä olevien meijerilaitosten pelastamiseksi sekä lisäämällä erinäisten karjataloustuotteiden hintojen vakaannuttamismielessä vientipalkkioita. Työmäärärahoissa sen sijaan esiintyy jonkun verran supistuksia jälleen. Niinpä on metsänhoito- ja suonkuivaustöitä varten valtionmailla osoitettuja määrärahoja ehdotettu vähennettäväksi 2½ milj. markalla, samoin neljenteen osaansa määrärahaa „varsinaisia suonkuivaustöitä varten valtionmailla”, mitkä vähennykset olisi mielellään nähnyt vältettävän, koska mainitut määrärahat tarkoittavat todella tuottavaa työtä ja edellinen niistä samalla on sellainen erä, jolla on tyydytettävä valtion metsätalouden säännöllisiä vuotuistarpeita, s. o. hakkuualan saattamista uudelleen metsistyskuntoon, jota tietenkään ei ole laiminlyötävä kestävä metsätalouden turvaamista vaarantamatta. Vähemmässä määrin on supistettu myös rautateiden liikkuvan kaluston lisäämismäärärahoja sekä uudis- ja uusimistöitä varten valmiilla radoilla osoitettua määrärahaa, niinikään tie- ja siltarakennusmäärärahoja, Pohjois-Suomen ja Karjalan raja-seutujen maantieverkoston määrärahaa ja joenperkausmäärärahaa. Ja kun samalla työttömyysmäärärahatkin on ollut alennettava, jää työmarkkinatilanne kenties sittenkin ahtaaksi, ellei yksityisyrityksien kykene odotettua enemmän tarjoamaan sijoitusmahdollisuuksia työvoimille. Omasta puolestani rohkenisinkin olla sitä mieltä, mikäli siinä voitaisiin onnistua, että olisi syytä eduskunnassakin koettaa keksiä menojen lievennyksiä muilla aloilla ja sijoittaa siten aikaansaavat säästöt työ- ja työttömyysmäärärahojen koroituksiin, jotta enenevin määrin päästäisiin valtionkin ponnistuksin siitä suoranaista epätoivoa kylvävästä onnettomuudesta, johon vuosi vuodelta jatkuva työttömyys ahdistaa joutilaisuuteen ja sen kautta nälkään ja viluun tuomittuja ihmisjoukkoja, niin ruumiillisen

kuin henkisenkin työn tekijäin parissa. Lisäksi on muistettava, että vain riittävien työ- ja työttömyysmäärärahojen turvin kyetään työstä suorittamaan sellaiset palkat, että perheellisetkin pystyvät niillä köyhäinhoidon hartioille sortumatta itse-elatukseen, johon pääsyksi valtiovallankin on määrätietoisesti työskenneltävä myöskin yksityisiin työnantajiin voimakkaasti vedoten, jotta kuntien talous ei murenisi suorastaan kestäättömäksi rurentavien köyhäinhoitorasitusten kohoamisen johdosta. — Pääkaupungissamme on tilanne kehitymässä tässä kohden suorastaan ylivoimaiseksi, ja näin etenkin sen johdosta, että pulan seurauksena monet tuhannet henkisen työn tekijätkin, varsinkin liike-elämän alalla palvelleet naiset ja miehet, joille on miltei mahdotonta löytää sopivia tilapäisiä varatoita, ovat ilman ansiotuloja ja proletarisoituvat pelottavan nopeassa tahdissa siten lisäten yhteiskunnallista tyytymättömyyttä. — Olen siinä vakaumuksessa, että hallitus on parhaansa yrittänyt työttömyys-tilanteen lieventämispyrkimyksen tehokkaaksi edistämiseksi ja hallituksen ote muiden muassa asutustoiminnan kehittämiseksi työttömyyttä pysyväisesti vähentävällä linjalla on oikea-aikainen ja oikeasuuntainen ote. Mutta työttömyyden kurjuus on meidän kylmällä leveysasteellamme, pitkien talviemme kourissa, niin vakavan raskas ilmiö, että sen helpottamiseksi on molempien valtiomahtien yhteisen luottamuksellisen ponnistuksen kautta koetettava löytää varoja mahdollisimmassa määrin, eikä vähimmin, jotta korvaukseton suoranainen avustus köyhäinhoidon muodossa ei painaisi yhä uusia ja uusia joukkoja sille yrittämättömyyden, itse-elatustarmon tyrehtymisen ja siveellisen selkärangan taittumisen notkopolulle, jolta vain harva sittemmin kykenee nousemaan.

Menoista puhuttaessa ei voi sivuuttaa sitä tosiasiaa, että puolustusmenot ja suojeluskuntajärjestön apurahat jälleen kohoavat, vaikka niin lähinnä tapahtuukin eduskunnan säätämän aluejärjestelmän johdosta. Meidän on oltava valmiit, se on käsitykseni ja siinä yhdyin täydelleen hallituksen käsitykseen, kovinakin aikoina uhraamaan mahdollisimman pitkälle varoja puolustuslaitoksemme puolustusvalmiuden kehittämiseksi ja sen rinnalla isänmaan itsenäisyyden turvaksi luodun suojelus-

kuntalaitoksen tukemiseksi. Mutta edelliseen kohdistuvien määrärahojen käyttöön nähden on yhä edelleen vaadittava, että ne tulevat todella niin sijoitetuiksi, että armeijamme kunto kohoaa eikä, niinkuin esim. ilmavoimiin nähden olen ollut pakotettu tältä samalta paikalta aikoinani toteamaan, että puolen kolmatta sataa miljoonaa on itsenäisyytemme aikana uponnut suoraan sanoen suohon eikä ilmojen herruuden ylenemiseksi (Keskustasta: Liioittelua!). On paikallaan, että hallitus ja puolustusministeriö ovat ryhtyneet muiden muassa juuri ilmavoimien asioiden käsittelyn keskitystä tarkoitaviin toimenpiteisiin sekä sellaiseen järjestelyyn yleisesikunnassamme, että pätevä mies otetaan jakamaan ja valvomaan hankintoja, niin että ne todella onnistuvat entistä paremmin ja haa-raantuvat oikeammassa suhteessa eri ase-lajien osalle.

Mitä taasen suojeluskuntajärjestöömme tulee, ei eduskunnassa liene unohdettu, mitä valtiovarainvaliokunta tämän edellistä budjettia käsiteltäessä ehdotti määrärahojen korotusta kannattaessaan eduskunnassa lausuttavaksi. Valiokunnan mietinnössä sanottiin: „Valiokunta, joka ei ole voinut jättää huomioon ottamatta niitä häiriöitä, mitä suojeluskunnissa kuluvan vuoden aikana on ilmennyt ja joista todisteena ovat muiden muassa ne rangaistukset, mihin suojeluskuntain päällikkö päiväkäskyllään on langettanut lukuisat suojeluskuntain päällystöön kuuluvat henkilöt, katsoo tarpeelliseksi korostaa, että on tehokkaasti valvottava, että kaikenlainen poliittinen vehkeily suojeluskunnissa vältetään, koska suojeluskunnat ainoastaan sillä ehdoin voivat toteuttaa korkeaa ja uudistuksen johdosta yhä merkityksellisemmäksi käyvää tehtäväänsä tasavallan turvana.” — Näin valtiovarainvaliokunta viime vuonna. Eikä minulla tässä yhteydessä ole aihetta muuhun kuin alleviivata sanat „on tehokkaasti valvottava”. Sillä monin paikoin ja monin kohdin näyttää valvonta — senhän ovat viimekesäisetkin tapahtumat todistaneet — olevan yhtä tärkeätä, jotta päästäisiin todella siihen, että tämä kansamme kenties tärkein laitos eheänä ja erehdyksittä seisoi tasavallan turvana sekä ulos- että sisäänpäin vaaran uhatessa, eikä edes osittain ekyisi kantamaan valtion kivääriä muun järjestön kuin Suomen suojeluskuntajärjestön

univormupukimen yllä (Eduskunnasta: Hyvä!).

Mielestäni hallitus on budjettiesityksessään osannut, vastaväitteistä huolimatta, oikeaan siinäkin, että se on koroittanut korkeimpien virkamiesten palkkoja lainkäyttömme ylimmissä instansseissa, puhuttakoon mitä tahansa tästäkin otteesta. Toistisesti on jo korkea aika valtiovallan niin palkata oman oikeusjärjestyksensä ylläpidossa välttämättömät elimet, että taito, kyky ja koeteltu kansalaiskunto niissä ovat parhaalla mahdollisella tavalla edustetut. Suorastaan typerää, etten sanoisi arveluttavaa, olisi niin menetellä, että luottamus esim. oikeuslaitokseemme pääsisi horjumaan sen johdosta, että sen ylimpien asteiden henkilökohtainen kykeneväisyys joutuisi kysymyksenalaiseksi.

Budjetin eri kohdista puhuttaessa herättää uutuutena huomiota se seikka, että valtion rautateiden kohdalla budjetissa esiintyy kaksi liikelaitosta, joista valtion budjetti aikaisemmin ei ole tietänyt mitään, nimittäin valtionrautateiden pääkonepajat ja valtionrautateiden puutavaraliike, joista edellisen tulot ja menot on arvioitu noin 107 milj. markaksi ja jälkimmäisen 38 milj. markaksi. Kun ottaa huomioon, että tähänastisissa budjeteissa on esiintynyt sellaisiakin valtion liikelaitoksia kuin on esim. maanmittaushallituksen valokopiolaitos, jonka sekä tulot että menot pysyttelevät huomattavasti alapuolella 1 milj. markan, niin on epäilemättä ollut jo korkea aika ottaa budjettiin mainitut rautateiden suuret liikelaitokset, jotka tähän asti on hoidettu, kuten sanottu, budjetin ulkopuolella. Sen jälkeen kun valtion puunjalostuslaitokset vuosi sitten luovutettiin erityiselle osakeyhtiölle, havaitsee eduskunta nyt, että valtion välittömään hallintaan on edelleenkin jäänyt eräs sahalaitos, nimittäin rautateiden Roikonkosken saha, jonka olemassaolosta useimmat edustajat, edes aikaisemmat valtiovarainvaliokunnan jäsenetkään, eivät tähän asti liene tienneet mitään — niin, tuskinpa aina kaikkien hallitusten jäsenetkään, syystä että tätä sahalaitosta on hoidettu budjetin ulkopuolella.

Liikelaitoksista puhuttaessa saattaa olla paikallaan kosketella sitä jo aiemminkin eduskunnassa huomautettua seikkaa, että vaikka valtion liikelaitosten erikoisbudjeteissa on erikseen huomattu määrärahat

näiden laitosten korjauksiin ja ylläpitoon, jopa niiden uusimisiinkin, joilla määrärahoilla ne siis pidetään asianmukaisessa kunnossa, niin sen lisäksi on huomattu erityinen määräraha kuoletuksiin, mikä tällaisen liikelaitoksen kannalta tietää käsittäakseni yksinkertaisesti vain laitoksen verottamista valtiorahaston hyväksi. Tällainen määräraha on näet olemassa ainoastaan senvuoksi, että voitaisiin valtion pääomatulona huomioida vastaavansuuruinen rahamäärä. Asiassa olisi mielestäni riittävästi perustetta siinä tapauksessa, että näistä kuoleluskusmaksutuloista muodostettaisiin esim. jonkinlainen valtion liikelaitosten uudistusrahasto, jonka varoilla näissä laitoksissa toimeenpantaisiin uudistuksia, täydennyksiä y. m. Mutta niinhän ei ole asian laita, vaan niitä, kuten valtion muitakin pääomatuloja, käytetään valtion juoksevien, tavalisten kulutusmenojen suorittamiseen, ja jos jokin uudistus jollakin tehtaalla on toimeenpantava, on sitä varten aina osoitettava erityinen uusi määräraha. Aivan luonnottomaksi tulee asia puolustuslaitoksen tehtaasiin nähden, ne kun ovat rakennetut sota-ajan tarvetta silmälläpitäen. Niiden rauhanaikainen liike on siksi vähäinen, että käy jotakuinkin ylivoimaiseksi sillä kuoleltaa tehtaiden sodanajan tarvetta varten hankittua kiinteistöä ja irtaimistoa. Puolustuslaitoksen tehtaiden kuolelukset ovatkin tietäakseni tämän vuoksi arvioidut vastaavasti pienemmiksi. Mainittu kuoleluskusmääräraha on siten aivan harkinnan varainen menoerä, joka on otettu tehtaan budjettiin vain perinpiin vuoksi, kun laki kerta kaikkiaan sellaista vaatii. Koska puolustuslaitoksen tehtaiden tulot ja menot ovat samansuuruisia, se on, tuotteiden hinnat määrätään sellaisiksi, että tehtaan menot tulevat tuotteiden hinnalla peitetyiksi, ja kun tuotteiden melkein yksinomaisena ostajana on puolustusministeriö, niin jokainen tällainen kuoleluskusmeno on omiaan lisäämään puolustusministeriön maksettavaa tuotteiden hintaa, se on, puolustusministeriö pystyy hankkimaan sitä vähemmän puolustustarpeita, mitä korkeammaksi tehtaiden kuolelukset eli siis verotukset valtiorahaston hyväksi merkitään, jotenka nuo kuolelukset loppujen lopuksi asiallisesti merkitsevät erinäisten puolustusmenosääntön määrärahain vastaavaa typistystä. Järjestelmä tuntuu olevan sitäkin vähemmän

puolustettavissa, kun kysymyksessä olevien tehtaiden perustamiskustannukset oikeastaan jo ovat aikoinaan tulleet täysin kuoletetuiksi puolustuslaitoksen kertakaikkisina menoina, joita puolustuslaitos siis nyt on pakotettu toistamiseen kuolettamaan. Olisikin epäilemättä aika ottaa kysymys valtion liikelaitosten kuoletuksista ja myös niiden liikepääoman korosta uuden perusteellisen harkinnan alaiseksi, sillä nykyisessä järjestelmässä näyttää olevan jotakin vinossa. Esitykseni venymisestä huolimatta en malta olla parilla sanalla koskettelematta Saimaan kanavan uusimis- ja korjaustyökysymystä. Budjetin perusteluista käy selvän selkeästi ilmi, että Saimaan kanavaa on todella ryhdytty laajentamaan ja syventämään melkoiselta osalta lähes puolensadanmiljoonan kustannuksilla ja yli 2.5 sadanmiljoonan lasketuilla lisäkustannuksilla, ennenkuin edes on ollut lopullista tietoa siitä, mihin määrään vielä näiden erien lisäksi tulisivat nousemaan kanavan yläpuolisten väylien laajentamisesta kanavan laajennuksen suuruuteen johtuvat kustannukset, enempää kuin siitäkään, tekevätkö nämä kustannukset, varmaan 100-miljoonaiset nekin, koko Saimaan kanavan uusimishankkeen kannattamattomaksi ja mahdottomaksi.

Tämä valtion tilintarkastajienkin toteamia tosiasioita on omansa herättämään hämmästyksiä. Satoja miljoonia vain ilman että on aikanaan tiedetty hajuakaan lopullisista kustannuksista tai koko hankkeen varsinaisesta kannattavuudesta. Nykyinen hallitus on mielestäni kreivin aikaan pannut pisteen tälle hankkeelle esittämällä, ettei mitään jatkotöitä enää, vaan keskenraisten lopettamista, kunnes laskelmat ovat selvät; ja selvyys näistä toki hallituksen toimesta saataneen vielä tämän syksyn aikana ja riittävällä pätevyydellä.

Kajoamatta tällä kertaa laajemmalti yksityiskohtiin saanen lopettaa lausuntoni, herra puhemies, siihen toivomukseen, että kaikki kansansa parasta todella harrastavat voimat tasoittaisivat yhteisymmärryksessä tietä talouselämämme elvyttämiseksi myöskin valtion menoarvion osalta, sekä että valtiollinen ja yhteiskunnallinen taistelutanner pysyisi täysin vapaana sellaisesta vallankumouksellisuuden — sanoisinko, huumasta, jonka päähän nousulla eräillä tahoilla näyttään melkeinpä kerskailtavan,

vaikka niilläkin tahoilla luulisi lopultakin oivallettavan, että suurieleinen lörpöttely tällaisista asioista, ikävä kyllä, yhtä paljon kuin valtio- ja oikeusjärjestyksen vastaiset liikehtimiset tai teot ovat omiansa maan rajojen takana, tarkoitan ainakin maissa, joihin ei sivu virallisen ulkomaisen edustuksen ole viety ryhmätunnuksia, pilaa maan luottamusta maahamme ja sen talouden vakavuuteen sekä sitä tietä niitä kansainvälisiä suhteitamme, joista lopulta valtiotaloutemme menestys on riippuvainen.

Apulaiskulutusministeri Koskenmaa: Herra puhemies! — Arvoisat kansanedustajat! — Tahdon tässä esittää työttömyyskysymyksessä muutamia tietoja, jotka ehkä valaisevat budjettia. Kuten kuukausittain sanomalehdille annetuista ilmoitustistakin ilmenee, on työttömien luku koko tämän vuoden työttömyyskaudella vähentynyt edelliseen vuoteen verraten. Tämä vähennys oli viime lokakuulla edelliseen vuoteen verraten 0.6 %, marraskuulla se oli 9.1 %, joulukuulla 5.2 %. Sitten se alkoi tämän vuoden aikana vielä tuntuvammin vähentyä, nimittäin tammikuussa se oli 12.5 %, helmikuussa 22.8 %, maaliskuulla 28.7 %, huhtikuulla 29.2 %, toukokuulla 20.6 %, kesäkuulla 15.8 %, ja heinäkuulla 15.2 %. Elokuun tiedot eivät ole vielä aivan täysin saapuneet, että voisimme niitä esittää. Niinikään on tällä työttömyyskaudella voitu järjestää töitä paljon suuremmalle työttömien määrälle verrattuna koko työttömien määrään kuin edellisellä työttömyyskaudella. Viime lokakuulla voitiin järjestää 7.1 %:lle työttömistä enemmän töitä kuin edellisellä työttömyyskaudella, marraskuulla 7.6 %:lle, joulukuulla 5.1 %:lle, tammikuulla 12.4 %:lle, helmikuulla laski kuitenkin taasen enemmitys ainoastaan 1 %:iin, maaliskuulla se oli 3.9 %, huhtikuulla 4.5 %, toukokuulla 7.8 %, kesäkuulla 19.6 % ja heinäkuulla oli 9.9 %. (Vasemmalta: Paljonko jäi ilman töitä?). Kyllä ne ovat täällä myöskin, se voidaanankin paikalla ilmoittaa. Viime työttömyyskaudella voitiin järjestää töitä lokakuussa 37.7 %:lle, marraskuussa 41.6 %:lle, joulukuussa 42 %:lle, tammikuussa 43.9 %:lle, helmikuussa 46 %:lle, maaliskuussa 48.4 %:lle, huhtikuussa 50.6 %:lle, toukokuussa 58.9 %:lle, kesäkuussa 56.2 %:lle, heinäkuussa, jolloin vara-

töitä vähennettiin kesäajan johdosta, 46.2 %:lle.

Mitä nyt ensin tulee työttömien määrän vähennykseen, niin on se ensikädessä aiheutunut taloudellisen tilanteen parantumisesta varsinkin puutavaramarkkinoilla, josta on ollut seurauksena rahojen virtaaminen maaseudulle ja yksityisyritteliäisyyden lisääntyminen sekä sen johdosta myös työtilaisuuksien lisääntyminen. Tämä havaittiin viime talvena, kun puutavaran hankintamiehiä tarvittiin varsinaisilla metsäalueilla entistään enemmän ja varatöitä voitiin sen johdosta metsäalueilla vähentää. Myöskin on koetettu valtion töitä entistä enemmän järjestää.

Näyttää siltä kuin työttömyystilanne edelleen paranisi, ellei vaan mitään häiriötä markkinatilanteessa tai muutenkaan tapahdu. M. m. puutavarayhtiöt ovat ilmoittaneet, että puutavaran hakkuumäärät tulevat alkavana hakkuukautena lähenemään normaalisia määriä. On sentähden syytä olettaa, että työttömyystilanne tulee maaseudulla ja varsinkin metsäseuduilla edelleen helpottumaan. Vaikeammassa asemassa, kuten täällä on jo moneen kertaan mainittu, tulevat olemaan vain kaupungit, kauppalat ja taajavälikiset yhdyskunnat, joissa melkoista työttömyyttä tulee ensi talvena ja nähtävästi myöhemminkin olemaan. Kun siis työttömyys näissä paikoissa näyttää muodostuvan pysyväiseksi ilmiöksi on ryhtytti erityisiin toimenpiteisiin työttömien siirtämiseksi muualle, varsinkin maalle, m. m. uudisasutuksen kautta ja antamalla heille opetusta, jotta he voisivat siirtyä toisille toimialoille, joissa työväkeä tullaan enemmältä tarvitsemaan. Esimerkkinä voisin mainita, että on ollut tarkoituksena m. m., että Kemin y. m. metsäpaikkojen läheisyyteen järjestettäisiin asutuskeskusten työttömille kurseja, että he, varsinkin kausityöläiset, lastaajat ja semmoiset, voisivat saada myös talvella työtä eivätkä jäisi kunnan ja valtion hoidettaviksi. Täten voitaisiin työttömyyttä ajan ollen vähentää ja ehkä lopullisesti poistaakin, joten kunnat ja valtio pääsisivät niistä melkoisista rasituksista, jotka köyhäinavun jakaminen ja varatyömaiden järjestäminen niille aiheuttaa, jotka saattavat varsinkin heikommille kunnille tulla ylivoimaisiksi.

Kuluvana vuonna on myös tehty useita aloitteita tuotannollisen toiminnan virkis-

tyttämiseksi, jolloin työväkikin taas pääsisi säännöllisiin töihin. Mainittakoon vain tohtori Jänneksen ehdotukset tuotannon elvyttämiseksi, hyödyllisten töiden lisäämiseksi j. n. e. Kuten ylempänä on jo mainittu, tulee käynnissä oleva teollisuus myös vaatimaan enemmän työvoimaa. Kuitenkaan ei ole tahdottu luottaa vain täten syntyviin luonnollisiin työtilaisuuksiin, vaan on järjestetty jatkuvasti varatyönluontoisia töitäkin n. s. ylimääräisten yleisten töiden lisäksi, joita jatkuvasti vielä suoritetaan 350 milj. markan määrärahan varoilla. Näitä varatöitä varten on kesän kuluessa tehty suunnitelmia, koettaen silloin antaa etusija tuotaville yrityksille. Kun varatyörahoja on vielä melkoinen määrä jäljellä, voidaan varatyöt myös tarpeen mukaan alkaa.

Kuluvana vuonna on koetettu kohottaa alhaisia työväen palkkoja. Jotta valtio näyttäisi tässä suhteessa hyvää esimerkkiä, korotettiin työpalkat heti vuoden vaihteessa valtion työmailla. Senjälkeen ovat työpalkat valtion työmailla yleensä olleet korkeammat kuin muissa töissä samalla seudulla.

Asian valaisemiseksi esitetään kuntien ilmoittamat viime toukokuun sekatyömiesten palkat, joista annetut tiedot maaherrat ovat vielä tarkistaneet sekä samoissa kunnissa vastaavana aikana valtion töissä olevain palkat läänittäin yhdistettyinä. Siis kuntien ilmoittamien ja maaherrojen tarkistamien tietojen mukaan oli Uudenmaan läänissä maaseudulla keskityöpalkat, nimittäin keskimäärä koko läänistä, 23 mk. 78 p. Valtion töissä oli vastaava luku 30 mk. 86 p., siis 29.8 % suurempi. Turun ja Porin läänissä oli yksityisen työssä 21 mk. 37 p. ja valtion töissä 26 mk. 61 p., siis 24.5 % suurempi. Hämeen läänissä oli yksityisten sekatyöläisten palkka keskimäärin 21 mk. 51 p. ja valtion töissä 24 mk. 66 p., eli siis 14.6 % suurempi. Viipurin läänissä oli yksityisten töissä sekatyöläisten palkka 22 mk. 49 p. ja valtion töissä 25 mk. 30 p., eli siis 12.5 % suurempi. Mikkelin läänissä oli yksityisten sekatyöläisten palkka keskimäärin 18 mk. 57 p. ja valtion töissä 25 mk. 57 p., eli siis 37.7 % suurempi. Kuopion läänissä oli yksityisten sekatyöläisten palkat 19 mk. 49 p. ja valtion töissä 26 mk. 7 p. eli siis 33.7 % suurempi. Vaasan läänissä oli yksityisten töissä 21 mk. 51 p. ja valtion töissä 27 mk. 12 p. eli siis 26.1 % suurempi. Oulun läänissä oli yksityisten sekatyöläisten palkka keski-

määrin 24 mk. 52 p. ja valtion töissä 28 mk. 35 p. eli siis 15.6 % suurempi.

Varsinkin viime alkutalven kuluessa valitettiin metsätyömiesten palkkojen eräillä paikkakunnilla laskeneen toimeentulominimin alapuolelle, jopa siinä määrin, että kunnat joutuivat elättämään metsätyöläisten perheitä. Tämän epäkohdan korjaamiseksi käännyttiin puutavarayhtiöiden puoleen pyytäen pikaista korjausta. Kun senjälkeenkin vielä ilmoitettiin metsätyömiesten palkkauksen olevan liian alhaisen, annettiin ammattimiesten tutkia metsätyömaita ja niiden palkkausoloja yli 40 kunnassa, joissa metsätöitä suuremmassa määrin suoritettiin. Tällöin ilmeni, että valitukset olivat lukuisissa tapauksissa aiheellisia. Samalla kuitenkin myös kävi ilmi, että useiden vielä metsätöihin tottumattomien työmiesten työteho oli tavallista alkaisempi ja että huonokelinen alkutalvi oli myös osaltaan vaikuttanut työsaavutuksiin. Kun keli sitemmin parani, mutta hakkuukausi näytti muodostuvan lyhyeksi, nostivat puutavarayhtiöt palkkoja ja olivat työmiesten ansiot keväämmällä paikatellen hyvinkin tyydyttävät, varsinkin Itä-Suomessa.

Kun puutavaramarkkinat ovat viime syksystä parantuneet, näyttää puutavarayhtiöillä olevan mahdollista maksaa ensi talvena työväelleen tyydyttävää palkkaa. Tiedusteltaessa ovat puutavarayhtiöt ilmoittaneetkin, että Pohjois-Suomessa tulevat metsätöiden taksat koroitettaviksi viimevuotisista tuntuvasti. Etelämpänä ei ole kylläkään vielä taksoja vahvistettu, vaan se tapahtuu vasta syys-lokakuun vaihteessa. Kuitenkin luvattiin täälläkin koroittaa palkat kohtuullisiksi. Yleensä katsottiin metsätyöläisten palkkaus voitavan järjestää semmoiseksi, että työkykyinen ja työhaluinen mies, joka tekee täyden päivätyön, voi itse elättää perheensä.

Ed. von Frenckell: Herra puhemies! Hallitus on sanonut laatineensa budjettinsa pitämällä päämääränään tulo- ja menoarvion tasapainoon saattamista tarvitsematta turvautua uusiin veroihin tahi lainojen ottoon. Tämä merkinnee, että normaaliajast ainakin hallituksen käsityksen mukaan vähitellen palautuvat, jolloin tasapaino on saatava aikaan ilman lainoja taikka muita tekokeinoja. Toinen kysymys on, tuleeko suuri yleisö tyytymään siihen,

että verot normaaliaikoina jäävät ennalleen. Tuntuu päinvastoin siltä, kuin kaikkialla olisi odotettu ja vaadittukin verojen alentamista sekä välillisten, että välittömien. Emme vastaisuudessa voi turvautua sellaisiin tulleihin, jotka olemme pakosta ottaneet käytäntöön. Ei myöskään tuloja omaisuusveroa voida vastaisuudessa kantaa samassa mittakaavassa kuin tähän asti, erittäinkin sen jälkeen kuin köyhäinhuoltomenot miltei kokonaan on jätetty kuntien niskoille, jolloin kunnallisverot ovat nousseet miltei kaksinkertaisiksi siitä mitä niiden pitäisi olla. Ennenkuin veroja voidaan tuntuvasti alentaa, on siis jyrkästi torjuttava jokainen menopuolen suurentamista tarkoittava yritys, tapahtukoon lisäys muodossa tai toisessa. Ikävä kyllä hallitus ei ole kiinnittänyt huomiotaan tähän kohtaan. Päinvastoin tuntuu, niinkuin hallitus tahallisesti tahtois lisätä muutamia sekä valtion ja kuntien että yksityistenkin menoja. Hallitus ei kyllä ole omaksunut mitään inflatio-ohjelmaa, minkä suurella mielihyvällä tältä paikalta totean, ei ainkaan siinä muodossa, että rahamme huononnettaisiin. Mutta nähtävästi hallituksen pyrkimys on ollut saada palkkataso yleisesti nyt jo ylenemään. Onhan hallitus, jättäen naimattomat virkamiehet huomioon ottamatta ehdottanut palkanlisäystä naimisissa oleville virkamiehille, vaikkakin vain 5 %. Minä en tiedä, minkä tähden naimattomat ovat jääneet ulkopuolelle, eihän ainoastaan perheellisten menot ole nousseet, siis rouvien ja lasten eikä miesten. Kaikille edustajille on ehdotettu 15 %:n palkankorotus, sekä naimisissa oleville että naimattomille, herroille ministerille 40 %:n ja herra pääministerille 50 %:n palkankorotus. Minä mielelläni soisin virkamiehille, heihin luettuna herrat ministerit ja pääministeri, palkankorotuksen, koska heidän palkkansa ovat olleet liian alhaiset. Mutta jos kerran palkkoja ruvetaan koroittamaan ja hallitus antaa tähän koroitukseen merkin, jonka eduskunta vielä varmentaisi, niin tämä tietysti merkitsee palkkatason nostamista koko maassa. Mutta onko aika jo tähän yleiseen palkkatason nostamiseen kypsä? Minä sitä suuresti epäilen. Talouselämämme ei vielä kestäne yleisiä palkankorotuksia ja toiselta puolen palkankorotukset, jotka ainoastaan suoritettaisiin eduskunta- ja hal-

lituspiireissä, synnyttäisivät vain katke-ruutta ja lopettaisivat sen työrauhan, joka tähän asti on vallinnut.

Hallitus on huomannut, että paremmat ajat ovat tulossa, ja herrat ministerit ovat myöskin täällä vielä vahvistaneet sen eräillä numeroilla. Siis hyvä oras on näkyvissä; mutta orasta ei pitäisi vihantarehuna niittää eikä korjata. Työttömyys on vielä siksi suuri ja valtion ja kuntien on uhrattava siihen niin suuret summat, etteivät voimat eivätkä varat vielä riitä palkankorotuksiin. Näin ollen ovat kaikki palkankorotukset ainakin minun ymmärtääkseni ennenaikaisia. Mitä kansanedustajien palkkaan tulee ja koska elinkustannusten indeksi Helsingissä ei ole noussut, olisi korotus turha lahja, jota edustajien ei pitäisi ottaa hallitukselta vastaan (Vasemmalta: Oikein! — Ei sitä otetakaan!).

Mainitsin jo, että suoranaisia veroja olisi alennettava. Hallitus päinvastoin laskee, että tulo- ja ontaisuusvero nousisi 70 miljoonalla markalla. Myöskin tullitulot on koroitettu 50 miljoonalla markalla. Mitään tullialennuksia tuskin on ajateltu. Näin ollen ja koska varastot ylimalkaan ovat Suomessa hyvin pieniä, ei ehdotettu tulli kumminkaan ole liian optimistisesti laskettu. Nähtävästi tuonti tulee suurene-maan. Onhan meillä parasta aikaa brittiläinen viikko käynnissä, jonka tarkoituksena on lisätä m. m. englantilaisten tavara-ain tuontia Suomeen. Että tämän Englannin viennin lisäyksen pitäisi tapahtua toisten maiden tuonnin kustannuksella eikä kotiteollisuuden menekkiä vähentämällä, on minusta aivan selvää, vaikkei siitä tarpeeksi ole sanomalehdissä mainittu. Kotiteollisuutta on nyt ja vastaisuudessaakin kaikista ulkomaalaisista viikoista huolimatta pidettävä ensi kädessä silmällä.

Tämä vain ohimennen. Minä tahtoisin nimittäin tämän yhteydessä hallitukselle huomauttaa eräästä epäkohdasta, jossa ehdottomasti on kaikin voimin pyrittävä saamaan korjausta aikaan ja johon juuri nämä päivät ovat edullisia. Hallitus on m. m. kosketellut sitä asiaa ja sanoo että „edelleen rehoittavan väkiviinan salakuljetuksen torjumiseksi ehdotetaan merivartiolaitselle lisättyjä määrärahoja.” Koskettelemani epäkohta tarkoittaa Englannin lipun väärinkäyttämistä, jota ikävä kyllä juuri näinä aikoina on tapahtunut ja

vastedes tapahtuu. Tarkoitin siis salakuljetuslaivojen oleskelua Suomenlahdella ja Pohjanlahdella Englannin lipun suojassa. Näitä laivoja on kesän kuluessa ollut 9 kappaletta, joista parastaikaa 4 oleskelee vesiemme ulkopuolella Suomenlahdella. Koska ilmoituksen mukaan kaikkien muiden maiden lippujen alla kulkevien salakuljetuslaivojen lukumäärä ei ole ollut enempää kuin 7 tai 8, niin muodostavat Englannin lipun alla kulkevat laivat tämän „mustan laivaston” enemmistön. Kun vielä ottaa huomioon, että näistä laivoista jokainen tuo meille noin 100,000 litraa 96 prosentista pirtua, josta aineesta ei Englannissa valmisteta tippaakaan, niin Suomen hallituksen pitäisi Englannin arv. hallitukselle huomauttaa, miten suurta harmia tämä väärinkäyttö on herättänyt yli koko Suomen.

Ed. Tanner täällä kosketteli paria asiaa, joihin minä omasta puolestani pyytäisin saada vastata kumminkin hyvin lyhyesti. Hän puhui salakuljetuksesta ja alkoholin käytöstä. Me, jotka olimme kieltolakia kaatamassa, olemme huolestuneena huomanneet, etteivät asiat ole parantuneet niinkuin me olisimme toivoneet. Ed. Tanner sanoi ettei moraali ole noussut ja minun täytyy todeta, että niin on asianlaita. Joka kerta kun on kysymys tästä uudesta alkoholilaista, niin vasemmisto, siis sosialidemokraatit, ovat iloisia siitä, että uusi laki ei ole onnistunut, niinkuin me olisimme toivoneet. Se on tosin hyvin alhainen moraali, mitä sieltä puolelta tähän nähden näytetään!

Ed. Tanner myös sanoi että suojeluskunta on parlamentin muurien ulkopuolella pidettävä pyhänä ja että jos totuuden siitä sanoo, voi joutua linnaan. Eihän kukaan kansalainen Suomessa ole joutunut linnaan siitä, että hän totuuden on puhunut, mutta jos hän „muunnettua totuutta” puhuu, niin hän hyvin helposti linnaan voi joutua. Ja ed. Tanner nähtävästi vielä tulee näkemään, että suojeluskunta-ajatus on pyhä ei ainoastaan eduskunnan muurien ulkopuolella vaan myös sen sisäpuolella (Oikealta: Hyvä!). Jos ed. Tanner ja sosialidemokraatit mielellään haluavat säilyttää rauhan, niinkuin he väittävät, niin he voivat sallia porvarien nostaa Suomen siniristi-lipun niihin paikkoihin, minne nämä haluavat ja jättävät punaisten lip-

pujen nostamisen ainakin niin suuressa kaupungissa kuin Tampereella (Äärimmäisestä oikeistosta: Hyvä! — Vasemmalta: Punainen kaupunki!). Silloin rauha säilyy ja silloin myös suojeluskunta ja suojeluskuntalaiset voivat tehdä vapaasti sen mitä niiden on tehtävä. Mutta niitä ei pidä aina kiusata ja provosoida.

Jag ber ännu att få beröra en punkt som regeringen i sin budget berört, nämligen det belopp av Finlands Banks vinstmedel som ånyo skall anslås till täckande av budgetbristen. Enligt Finlands Banks av riksdagen antagna reglemente skall hälften av Finlands Banks vinst överföras till stärkande av bankens fonder, medan den andra hälften skall ställas till riksdagens fria förfogande. Emellertid har riksdagen på regeringarnas initiativ redan för andra gången underlåtit att stärka den finska marken och den finska valutan, och föreslår att hela årsvinsten oavkortad skulle ställas till riksdagens förfogande. Detta är att överskatta den finska valutans inre styrka och att överskatta Finlands Banks ställning. I den mån tiderna förbättras kommer större krav att ställas på Finlands Bank och dess långivning och Finlands Banks egna medel måste stärkas. Det synes mig därför vara synnerligen oklokt om riksdagen är ut och är in tänker lägga beslag på Finlands Banks vinstmedel. Låt så vara att Finlands Banks bokslut måhända uppgöres speciellt försiktigt just med tanke på den penninghunger som från riksdagens och regeringens sida visas, men mot denna brandskattning av Finlands Bank måste en bestämd reservation inläggas. Det vore tid på att redan i år respektera Finlands Banks reglemente varvid endast hälften av vinsten av riksdagen borde disponeras.

Man har även hört att inom regeringen dryftas ett nytt lagförslag som skulle avse beskattning av nya bostadsfastigheter såväl i stad som på landet. Visserligen är det för tidigt att ännu uttala sig om ett dylikt lagförslag, så mycket mer som detaljerna icke äro kända. Avsikten vore enligt hörsägen att förhindra en lättsinnig kreditgivning till dylika nya bostadsbyggen, med andra ord, man hyser icke mer tilltro till våra banker och deras omdöme sedan de under den senaste högkonjunk-

turen på ett så glänsande sätt misslyckades i sin kreditgivning. Jag tillåter mig dock ställa mig rätt så tveksam till en dylik lag och är icke övertygad om behövligheten av ett dylikt lagförslag, åtminstone så länge icke motiveringen har framlagts. Som känt önskar städerna för undvikande av tomtspekulation vid försäljning av sina tomter förpliktiga köparen att inom en viss tid, inom tre resp. fem år, bebygga den inköpta tomten. Därest tomten icke inom 3 år är bebyggd måste 30 % tilläggspris erläggas, och därest tomten förblivit obebyggd under 5 år höjes försäljningspriset med 150 %. Skulle en ny lag stiftas utan att stadsförbundet såsom sakkunnig har hörts, kan det inträffa att statens och städernas intressen råka i konflikt, och de personer, som i god tro under åren hava köpt tomter, bliva bestraffade antingen de bygga eller underlåta att utföra detta. Ett dylikt ingrepp i äganderätten bör överhuvudtaget icke ske, och därest så sker bör dylik lag stiftas på sätt som i grundlag stadgas.

Må det slutligen vara mig tillåtet att framföra en komplimang till herrar finansministrar för det sätt på vilket budgeten rent tekniskt sett har blivit uppgjord. Under de gångna åren har från riksdagens sida upprepade önskemål uttalats och såvitt jag vid studium av budgeten har funnit hava samtliga goda önskemål, av herrar finansministrar respekterats.

Ed. Kesti: Herra puhemies! Täällä on tässä tulo- ja menoarvion lähetekeskustelussa tänään jo sitä arvosteltu puolelta jos toiseltakin. Sen vuoksi rajoitunkin tekemään arvosteluni vain lyhyessä muodossa.

Hallitus tulo- ja menoarvionsa perusteella lausuu ikäänkuin tyydytyksenä sen saavutuksen, että se on saanut tulo- ja menoarvion tasapainoon ilman uusia veroja ja lainoihin turvautumisia ja että menoarvion lopputulos vielä osoittaa ylijäämääkin yli 40 milj. markkaa, vaikka ensi vuoden menot onkin arvioitu 120 milj. markkaa suuremmiksi kuin kuluvana vuonna tulee olemaan.

Niiden muutamien päivien aikana, kun tulo- ja menoarvio on ollut eduskunnan jäsenille jaettuna, tuskin monikaan edustaja on sen sisältöön ehtinyt lähemmin pe-

rehtyä. Sen perusteella, mitä olen joutunut menoarvioon tutustumaan, toivoisin valtiovarainvaliokunnan kiinnittävän enemmän huomiota siihen puoleen, miten olisi mahdollisuuksia saada verohuojennuksia kansalle, johon puoleen asiasta hallitus ei näytä kiinnittäneen ollenkaan huomiota, vaan on lisäillyt menoja sitä mukaan kuin on luullut tulojen kasvavan.

Meillä on kulutustavarain tullivero, m. m. viljatulli, niin korkea, että se panee suuret väestöryhmät suoranaisesti näkemään nälkää ja alastomuutta. Sen vuoksi kansalaiset odottavat eduskunnalta pidättyväisyyttä turhiin menoihin nähden toivoen, että niistä kokonaan luovutaan ja monissa hyvinä aikoina tarpeellisiksi katsotuissa menoissakin tehtäisiin supistuksia enemmän kuin mitä hallitus on ehdottanut. Jos sitävastoin edelleen tahdotaan välttämättömiin kulutustavaroihin nähden säilyttää tulliverot entisen suuruisina, niin tuntuu aivan luonnolliselta, että valtio, joka on viime vuosina sortunut suurimmaksi työnantajaksi työmarkkinoilla rupeaa näyttämään suuntaa palkkojen koroittajana työmiehille eikä virkamiehille. Se käynee mahdolliseksi ainoastaan työmäärärahoja menoarvioon lisäämällä, jos ne lisätään ainakin kaksinkertaisiksi siihen nähden, mitä hallitus on menoarviossa esittänyt. Sillä sitä luonnotonta olotilaa ei voitane enää jatkaa, missä on oltu vuosia, että valtion varatyöläiset työmaalla saavat syödä vettä ja leipää ja kunnat elättävät valtion ja puutavaraliikkeiden työläisten perheet.

Se suunta, johon hallitus on kirjanpidollisesti pyrkinyt, saadakseen tulo- ja menoarvion tasapainoon, on oikea ja siinä suhteessa voipi hallitusta onnitella, koska ylimäämääkin menoarviossa syntyy.

Hallituksen talousarvioesityksessä kiinnittää erikoisesti huomiota puolustuslaitoksen menojen kasvu, jota hallitus ensi vuoteen nähden pitää välttämättömänä. Sillä pääluokalla menojen lisäystä on 46 milj. markkaa. Tämä hallituksen esitys tuntuu näin siviiliaivoille mahdottomalta, kun sanotun puolustuslaitoksen menot kuluvana vuonna, kaikki yhteen laskettuna tekevät noin 600 milj. markkaa pyöreissä luvuissa.

Täällä pääministeri viime istunnossa esitti lausunnon talousneuvoston perustamisen tarpeellisuudesta ja luetteli entisten jo asetettujen neuvostojen nimiä. Ja jollen

minä väärin muista, mainitsi hän olevan meillä jo m. m. puolustusneuvoston (Vasemmalta: On olemassa!), joka lienee julkinen (Vasemmalta: Niin on!) ja sen lisäksi olen kuullut olevan vielä salaisen puolustusneuvoston, joten luulisin näiden neuvostojen ajan olevan jo ryhtyä miettimään keinoja menojen pienentämiseksi puolustuslaitoksessa (Vasemmalta: Päinvastoin!). Ja jos ne eivät siihen kykene, niin turhaa on enää tähän maahan lisää neuvostoja perustaa. Tällaisilla neuvostoilla, kuten edellä olevatkin, saadaan tästä maasta pian neuvostovalta. Sillä vaikka koko maan talouselämä on aivan lamassa ja veronmaksajat näkevät nälkää, määräilevät nämä neuvostot ehdotuksiaan ollenkaan välittämättä kansasta, jaksako se kantaa ne raskaudet, joita lisääntyvät menot aiheuttavat.

Uusi asevelvollisuuslaki, joka perustuu aluejärjestelmään, on aiheuttanut lisämenoja jo huomattavasti ja näkyy edelleen niitä vaativan. Siinäkään ei voitu odottaa parempia taloudellisia aikoja. Samoin on lento- ja laivasto-ohjelmien käytäntönpänon suhteen. Ne täytyy kansan toteuttaa, vaikka veronmaksajat laumoittain sortuvat kodeistaan mieronitelle.

Näinä viimeisinä vuosina olen tullut näkemään, kuinka pian kansasta saadaan puolustustahto kokonaan lamaan ja sen kautta olen tullut enemmän ymmärtämään niitä, jotka puolustuslaitostamme vastaan hyökkäivät. Niillä seuduilla maataamme, missä pakkohuutokaupat raivoavat, talonpojasta, joka on lähtenyt kodistaan kilometritehtaalle, painaen viimeisen kerran kotiveräjänsä kiinni, on samalla hetkellä tullut mies, jolle ei tarvitse mennä saarnaamaan isänmaallisuutta eikä isänmaan eteen uhrautuvaa puolustusvalmiutta. Heillä ei tässä yhteiskunnassa ole mielestään mitään puolustettavaa silloin kun kotitalot siirtyvät pankkilaitoksille.

Ehdotan siis valtiovarainvaliokunnalle, että se poistaisi hallituksen puolustuslaitokselle esittämän määrärahan korotuksen ensi vuoden menoarviosta, ja jos mahdollista on, tekisi supistuksia enemmänkin, että jatkuva puolustuslaitoksen menojen nousu lakkaisi.

Suojeluskuntajärjestölle ehdotetut määrärahan korotukset tuntuvat kokonaan kohtuuttomilta. Sellaisen järjestön, jolla on itsemääräämisoikeus sisäisissä asioissa

ja joka nauttii hallitusvallan tukea taloudellisesti, pitäisi toki vaatia jäseniltään ehdotonta kuuliaisuutta valtiovaltaa kohtaan ja puhdistaa järjestönsä siihen alistumattomista aineksista. Vai onko sanotun järjestön johto jo menettänyt auktoriteettinsa jäsenistönsä nähden? Jos niin on, silloin hallituksen, joka vielä käyttää isäntävaltaansa, olisi pitänyt panna ehtoja määrärahojen saantiin, sillä sitä lasta, jota isä rakastaa, sitä hän myös kurittaa.

Lotta Svärd-yhdistys suojeluskuntalaitoksen osana on myös tullut huomioonotetuksi menoarviossa, jolle yhdistykselle ehdotetaan 500,000 markkaa. Se tuntuu myös kohtuuttomalle, sillä jos sanottu yhdistys on tähän asti voinut toimia ilman valtioapua, pitäisi sillä olla siihen eteenkin päin samat mahdollisuudet olemassa. Vai johtuuko sanotun yhdistyksen taloudellinen heikkous siitä, että se uhrautui tänä vuonna liian usein vaalivalistustilaisuuksien järjestämiseen, joissa oli tuhansia ja taas tuhansia henkilöitä? Eikö näistä saatukaan tuloja, että nyt tultaisiin omin voimin toimeen, koska täytyisi saada apua näissä tilaisuuksissa haukutulta valtiovallalta.

Kymmenennen pääluokan kohdalla on hallitus ehdottanut lisäystä yli 6 milj. markkaa. Nämä lisäykset, jotka tulisivat korkeimman koulusivistyksen hyväksi, eivät ole mielestäni ehdotetut oikeaan paikkaan, vaikka en tahdo kieltääkään korkeamman sivistyksen tarpeellisuutta. Sillä nämä sivistyslaitokset eivät ole oikeassa suhteessa kansan kantokykyyn nähden, paremmin kuin puolustuslaitoksemme. Eikö meillä ole jo koulusivistyneistöä liikaa, jolle ei ole yhteiskunnassa varaa antaa työtä? Tätenhän on muodostunut maahan sivistynyt köyhälistö. Hallituksen tulisi kiinnittää enemmän huomiota varsinaiseen kansan sivistämiseen ja erikoisesti ammatilliseen sivistykseen, sillä silloin ne pääomat, jotka opetukseen uhrataan, eivät olisi tuottamattomia, niinkuin ne nyt monen koulunkäyneen kohdalla ovat.

10:nneen pääluokan XIII luvun kohdalla esiintyvät menot, 12 milj. mk., ovat suurimmalta osalta hukkaan heitettyjä. Mitä maaseudulle on hyötystä teattereista ja oopperoista, joista kaupunkilaiset nauttivat? Me emme tahdo kieltää kaupunkilaisilta huvittelua, jos heillä on siihen aikaa ja varoja, mutta antaa valtion tukea niiden

pystyissäpitämiseen siinäkin muodossa, missä se nyt tapahtuu, ei ole oikein. Niille rahoille täytyisi löytää parempia sijoitusmahdollisuuksia, varsinkin näin raskeana taloudellisena aikana.

Vaativuutta ja säästäväisyyttä ei nykyisen hallituksen tulo- ja menoarvio sisällä, paremmin kuin edellistenkään hallitusten laatimat menneinä vuosina. Niissä kaikissa ilmenee jatkuvaisuuden laki liian voimakkaasti. Jatkuvaisuuden lakia niistä lienee mahdotonta saada kokonaan poistetuksi, koska lailla on suurin osa menoista järjestetty. Mutta hyvällä tahdolla luulisin tuloksiin päästävän. Se muutos hallituksen esityksessä kyllä on hiukan havaittavissa, että on enemmän ryhdytty kiinnittämään huomiota myös tuotannollisen toiminnan edistämiseen. Jos käytäisiin toiselta puolen vastaavasti vähentämään sitä loistoa ja ylellisyyttä, joka meillä valtiotaloudessamme esiintyy monella muotoa, m. m. ulkomaalaisessa edustuksessa, armeijan loistavapukuisessa upseeristossamme, julkisten rakennusten ylellisyydessä ja niiden turhamaisuuteen asti hienossa sisustuksessa, niin sitä hätää, mikä kansan keskuudessa nytkin vallitsee, voitaisiin paljon suuremmassa mittakaavassa lievittää, kuin mitä nytkin voidaan tehdä.

Valtiovarainvaliokunnan pyydän koetamaan saada tästä tulo- ja menoarviosta todella pula-ajan budjetin. Sillä kansalaiset seuraavat tehtäväämme ehkä enemmän kuin ennen. Ne veromarkat, jotka sieltä saloilta kootaan valtion kukkaraan, on aivan liian monessa tapauksessa säästetty lasten leipää kaventamalla, alastomuutta ja vilua kärsien, joten tuhlaukseen valtiolla ei ole mielestäni varaa. Ja sen estämiseen on jokaisella edustajalla moraalinen velvollisuus.

Maatalousministeri Jutila: Herra puhemies! Täällä ovat jo herra apulaisvaltiovarainministeri ja valtiovarainministeri kuvanneet sitä taloudellista taustaa, jota vastaan hallituksen tulo- ja menoarvioesitystä vuodelle 1934 myös maatalousmäärärahoihin nähden on arvosteltava. Koska eräät arvoisat edustajat ovat puheenvuoroissaan koskettelleet eräitä näistä määrärahoista, pitäen joitain niistä mikä tarpeettomina tai liian suurina, mikä taas liian pieninä, saa-

nen seuraavassa lyhyesti kosketella erinäisiä maatalousmäärärahoja.

Mainittakoon tällöin aluksi, että hallituksen esityksessä eduskunnalle valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1934 on myös niissä kohdissa, jotka koskevat maataloutta, koetettu niin paljon kuin valtion rahataloudellisen tilanteen on arvioitu sen sallivan kiinnittää huomiota maatalouden alalla edelleenkin vallitsevan pula-ajan lieventämiseen sekä siitä johtuvan maataviljelevän väestön taloudellisen ahdingon helpottamiseen. Tällöin on pyritty käyttämään liikenevät varat niin tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti kuin suinkin maataloutemme hyväksi. Maatalouspulan jatkuvaisuutta osoittaa m. m. se, että maatalouskiinteistöjen pakkohuutokaupat ovat olleet edelleen lisääntymässä. Niinpä näiden maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppojen luku oli vuonna 1931 kuukautta kohden 137, mutta vuonna 1932 210 ja kuluvan vuoden alkupuoliskolla aina 293.

Pakkohuutokauppojen luku näyttää nykyisin johtuvan ensi sijassa siitä, että yhä useammat maanviljelijät eivät enää jaksa maksaa lainoista erääntyneitä, nytkin vielä verraten korkeaprocenttisia korkoja. Lainapäätöksen kuoletuksia luotonantajat ovat sen sijaan ruvenneet vähitellen yhä lempeämmin ja lempeämmin vaatimaan takaisin.

Käydäkseen hyvällä esimerkillä edellä korkojen alentamisessa on hallitus menoarvion yhteydessä tahtonut sellaisiin lainoihin nähden, jotka, valtio on antanut erinäisille maataloutta rahoittaville luottolaitoksille, s. o. Suomen Hypoteekkiyhdistykselle ja Osuuskassojen Keskuslainarahasto Osakeyhtiölle, nähnyt välttämättömäksi esittää melkoisen koron alennuksen. Tätä silmällä pitäen on esitetty mainittujen rahalaitosten vuonna 1925 otetusta dollarilainasta määrätty 8 %:n korko alennettavaksi 6 %:ksi sekä vuonna 1926 otetusta dollarilainasta samoille rahalaitoksille myönnettujen lainojen 7½ %:n korko niinkään alennettavaksi 6 %:ksi. Näin aiheutuva korkotulojen vähennys merkitsisi valtiolle 3½ miljoonaa markkaa, mikä siis vastavasti tulisi niiden maanviljelijäin hyväksi, jotka sanotuista lainavaroista ovat saaneet lainoja. Samanlaista korkohelpotusta, mikä myöskin tulisi maanviljelijöiden hyväksi, tietää 11 Pl:n 16 momentin kohdalla oleva esitys, joka tarkoittaa 500,000 markan määrä-

rahan käyttämistä Osakeyhtiö Maakiinteistöpankin myöntämien lainojen korkojen alentamiseksi 5 %:iin. Määräraha ei ole tämän suurempi, johtuen siitä, että Maakiinteistöpankillä on vielä käytettävänä lähes 3 miljoonaa markkaa varoja, jotka sille on myönnetty vuoden 1932 menoarviossa pankin mahdollisten tappioiden peittämiseksi ja joita varoja se myöskin voi käyttää antolainauskoron alentamiseen. Kun Maakiinteistöpankki sitäpaitsi on äskettäin työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutusrahastosta eduskunnan valtuutuksen mukaisella valtioneuvoston päätöksellä saanut 30 miljoonan markan suuruisen lainan 4 %:lla, voidaan näistäkin varoista tulevia korkovottoja käyttää pankin antolainauskoron alentamiseen. Kun korkokanta muutenkin jatkuvasti näyttää alenevan, johtuen maan yhä paranevasta maksutaseesta sekä vastaavasta Suomen Pankin ja kauppapankkien ynnä eräiden muiden luottolaitosten aseman helpottumisesta, kuten täällä on osoitettu, on yhä enemmän toiveita siitä, että vähitellen maataloudessakin korkokanta muodostuu sopusointuiseksi maatalouden kannattavuuden kanssa. Tätä on omiaan helpottamaan sekin, että metsäntuotteiden hinnat näyttävät olevan nousussa sekä työansiomahdollisuudet ensi hakkuukauden aikana metsätaloudesta lisääntymässä, kuten täällä on esitetty.

Vallitseva pulakausi ei ole vaikeuttanut ainoastaan yksityisten maanviljelijäin taloudellista asemaa, vaan lisäksi vallinneiden alhaisten tuotehintain takia tuottanut vaikeuksia myös monille maataloudellisille tuotantolaitoksille, kuten osuusmeijereille, karjanmyynti-, kone- sekä turvepehku-, sähkö-, mylly- ja muille sellaisille osuuskunnille, niin että monet näistä ovat maksukyvyttöminä joutuneet vararikkoon. Varsin lukuisat tuotanto-osuuskunnat tulevat edelleen ennen pitkää, jos pikaista apua ei tule, saman kohtalon alaisiksi. Hallitus onkin tämän vuoksi Pellervo-seuran avustaessa toimituttanut verraten yksityiskohtaisia tutkimuksia sanotunlaisten osuuskuntien taloudellisesta tilasta saadakseen selville tosiasiallisen tilan sekä tämän perusteella menoarvion yhteydessä esittänyt toimenpiteitä sanottujen maataloudellisten tuotantolaitosten aseman helpottamiseksi. Niinpä on varsinaisten tulojen kolmannen osaston ensimmäisessä momentissa ehdotettu, että val-

tioneuvosto oikeutettaisiin alentamaan maataloudellisten tuotantolaitosten valtiolta saamien lainojen korkoja kuitenkin huomioon ottaen, etteivät nämä alennukset aiheuta valtion korkotuloihin suurempaa vähennystä kuin 1 miljoona markkaa. Tätä varten on lisäksi kiinnitetty huomiota erinäisten meijerien taloudellisen aseman helpottamiseen ja tätä varten otettu 11 Pl:n XIX luvun 17 momentin kohdalle 2.5 miljoonan markan määräraha, jonka rajoissa valtio voisi avustaa vaikeuksissa olevia meijereitä lähinnä suostumalla akordeihin valtionvaroista niille myönnettyjen lainojen osalta kuitenkin huomioon ottaen ettei valtion käyttämä etu olisi prosentteissa suurempi kuin yksityisten velkojain akordin tarjoajalle antama helpotus. Näin menetellen on toiveita saada monikin meijeri pelastumaan vararikosta ja jatkamaan toimintaansa normaalilla tavalla, kun vain on päässyt vaikean ajan yli.

Ed. Tanner on täällä esittämässään lausunnossa pitänyt kyllä tällaisia määrärahoja tarpeettomina ja m. m. tällöin huomauttanut siitä, etteivät ne muka tulisi ensinkään pienviljelijöiden hyväksi. Tahdon kuitenkin huomauttaa, että maahamme on vuoden 1920 jälkeen perustettu noin 300 uutta meijeriosuuskuntaa. Näistä on suuri enemmistö menestynyt toistaiseksi hyvin ja niin on asianlaita varsinkin sellaisten meijerien suhteen, jotka perustettiin ennen vuotta 1928 ja jotka siis pääsivät vielä pari kolme vuotta toimimaan tuotteiden hintojen ollessa tyydyttävät. Sensijaan ovat eräät meijerit, jotka ovat perustetut yllämainitun ajankohdan jälkeen ja varsinkin maan itäisille ja pohjoisille pienviljelijäalueille, viime aikoina joutuneet vaikeuksiin, koska meijerituotteiden hinnat ovat viime aikoina alentuneet melkein 50 %:iin siitä, mitä ne olivat meijereitä suunniteltaessa ja perustettaessa. Meijerituotteista saatujen heikkojen hintojen vuoksi eivät meijerituottajat ole pystyneet ostamaan väkirehuja, mikä seikka on vaikuttanut luonnollisesti alentavasti maidon tuotantoon. Lukuisat pakkohuutokaupat, joitten kautta karjatalous monilla tiloilla on kokonaan hävitetty, ovat myöskin osaltaan vaikuttaneet meijerien maitomäärien vähenemiseen. Mitä erityisesti Oulun lääniin tulee, on ilmastollisista olosuhteista johtuen siellä kahtena viime vuotena saatu perätysten huono rehu-

sato, mikä seikka luonnollisesti on ollut omansa vielä tuntuvasti alentamaan maidontuotantoa ja meijerien vastaanottamia maitomääriä. Kootun tilaston mukaan on siten erinäisten pohjoisten ja itäisten meijeriliittojen alueilla maidontuotanto viime vuonna laskenut jopa 30 %:lla ja tänä vuonna edelleen viime vuotiseen verrattuna noin 20 %. Tällaisissa olosuhteissa ovat tietysti meijerit, jotka ovat rakennetut ja suunnitellut kokonaan toisilla hintaperusteilla ja jotka eivät aikaisempina edullisempina vuosina vielä ole kerinneet kuolettamaan rakennuspääomiaan, joutuneet vaikeuksiin korkojen ja pääomalyhennysten suorittamisessa. Meijerituotteiden hintojen alennuttua ja maitomäärien vähennyttyä on syntynyt ristiriita toiselta puolen meijeriin sijoitetun ja vielä maksamatta olevan lainapääoman ja toiselta puolen meijerin vastaanottaman maitomäärän ja siitä tilitetyn rahamäärän välillä.

Nyt mainitusta vaikeasta tilanteesta eivät erinäiset osuusmeijerit kykene selviytymään muutoin kuin sitä tietä, että niiden lainapääoma tavalla tai toisella saadaan vähenemiseksi niin, että se on oikeassa suhteessa vastaanotettuun maitomäärään ja siitä tilitettyyn rahamäärään. Tällainen järjestely voidaan saada aikaan ensinnäkin siten, että asianomaiset meijerit joutuvat vararikko-tilaan, jonka jälkeen perustetaan uusi meijeri, joka konkurssihuutokaupasta ottaa itselleen vararikon tehneen meijerin koneistoinen ja kalustoinen. Tätä menettelytapaa onkin jo osittain muutamissa tapauksissa käytetty, mutta on sillä huomattu olevan se haitta, että maidontuotajat, jotka joutuvat lisämaksujen, takuiden y. m. muodossa kantamaan vararikon tehneen meijeriosuuskunnan puolesta varsin suuria rasituksia, eivät mielellään liity jäseniksi uuteen meijeriosuuskuntaan eivätkä halua edes lähettää sille maitoaan jalostettavaksi, joten sen menestysmahdollisuudet on huomattu useimmissa tapauksissa olevan sangen heikot. On senvuoksi ajateltu, että tällaisiin vaikeaan asemaan joutuneisiin meijeriosuuskuntiin voitaisiin sovelluttaa samaa menetelmää, mitä rahalaitokset käyttävät teollisuus- ja kauppaliikkeisiin nähden niiden jouduttua maksuvaikeuksiin, nimittäin akordimenetelmää.

Tunnustaa täytyy, että ne helpoitukset, mitkä valtio tällä tavalla menoarviossa on

esittänyt valtion kustannettaviksi tuet- taessa maataloutta ja osuuskuntia, eivät si- nänsä ole kovin suuret, mutta esitettyjen määrärahojen turvin voitaneen kuitenkin pelastaa huomattava joukko sellaisia tuotan- tolaitoksia, jotka pohjaltaan ovat terveitä ja voivat, kun maataloustuotteiden hinnat saa- daan paranemaan, taasen menestyksellisesti toimia. Vaikkakin maataloustuotteiden hin- nat viime kuukausina, ilahuttavaa kyllä, ovat olleet jossain määrin noususuunnassa, on kotieläintuotteiden hinnat edelleen kui- tenkin niin alhaiset, että ne edellyttävät jat- kuvasti niitä toimenpiteitä, jotka ovat olleet jo tänä vuonna ja muutamana aikaisempai- nakin vuonna voimassa, nimittäin erikoisia palkkioita näiden tuotteiden hintojen va- kauttamiseksi. Siihen nähden, että kuluvan vuoden lopussa päätyvät sekä kananmunain että sianlihan vientitodistuksista annetun lain että voin ja juuston hintojen vakiinnut- tamisesta annetun lain voimassaoloaika, on hallitus huolellisesti harkinnut niitä toimen- piteitä, joilla kotieläintuotteiden hintoja edelleenkin voitaisiin vakiinnuttaa ja saat- taan ne silloin sopusointuun tuotantokustan- nusten kanssa. Kuluvana vuonna on ar- vioitu edellämainittujen lakien perusteella maksettavien kotieläintuotteiden vientipalk- kioiden nousevan lähes 92 milj. markkaan. Tästä on kuluvan vuoden menoarviossa ker- tamenona merkitty vain, kuten täällä on mainittukin, 25 milj. markan arviomäärä- raha, joka kuitenkin tullee ylitettäväksi noin 15 milj. markalla ja käytettäväksi voin ja juuston vientipalkkioina. Muut vienti- palkkiot on tänä vuonna sensijaan otettu huomioon vähennyksenä tuontitullin tuo- tossa ja on arvioitu nousevan lähes 52 milj. markkaan. Hallitus ei ole pitänyt tarkoi- tuksenmukaisena tehdä esityksiä yllämainit- tujen vientipalkkiolakien uusimiseksi ja sit- ten sitoa ehkä useaksikin vuodeksi valtion menoja, koska hintasuhdanteet vuodesta toi- seen sanottuihin maataloustuotteisiin näh- den voivat melkoisestikin vaihtua, vaan sen- sijaan hallitus on ottanut menoarvioon 11 Pl. XIX: 15 momentin kohdalle kerta- menona 95 milj. markan suuruisen määrä- rahan, käytettäväksi vuoden 1934 aikana voin, juuston, sianlihan ja munain hintojen vakiinnuttamiseksi siten, että vastaavat vientipalkkiomaksimit olisivat kiloa kohden voille 5 markkaa, juustolle 2 mk., pekoni- lle 2: 60, tuoreelle sianlihalle 2 sekä kanan-

munille 2: 50. Sanotun palkkion maksa- minen loppuisi silloin, kun voin tukkuhinta nousee 27 markkaan, juuston 14, pekoni- n ja tuoreen sianlihan 14 sekä kananmunain 15 markkaan. Hallituksen esitys merkitsee tällöin sitä, että kuluvaan vuoteen verraten voin maksimipalkkio nousisi kiloa kohden 2 markalla, mutta pekoni- n sen sijaan las- kisi 65 pennillä, tuoreen sianlihan 50 pen- nillä sekä kananmunain 1 mk. 50 pennillä. Hallitus on pitänyt erittäin tärkeänä sitä, että eritoten voin hinta vakiinnutettaisiin ja sen kautta myöskin maidon hinta maas- samme saataisiin siksi korkealle, että se suunnilleen vastaisi nykyisiä keskimääräisiä maidontuotantokustannuksia. Tämä hyöty, mikä tällä tavalla saataisiin, tulisi mitä laajimmille maataloustuottajapiireille, myös- kin niille yhdenkin lehmän omistajille, jotka maitoa myyvät. Jos tässä onnistu- taan, merkitsee se sitä, että Suomen pien- viljelys- ja maitotalousvaltainen maatalous siten saisi niin paljon rahatuloja, että se voisi vähitellen, kun vielä otetaan huo- mioon, että viljan hinnat tällä hetkellä jo ovat tyydyttävät sekä metsätulot lisäänty- mässä, yhä enemmän omin voimin suoriutua maatalouspulan vaurioista.

Maitotalaustuotteiden hintojen kohottami- nen olisi myös omiaan varmistamaan hei- kossa taloudellisessa asemassa olevien meije- rien taloutta, niin että nekin voisivat vä- hitellen luonnollista tietä, se on liikkees- tään saamallaan rahatuloilla, hoitaa raha- menonsa ja tällöin maksaa lainainsa korot ja kuoletukset. Kun palkkioiden lähemmät perusteet ja maksujärjestyksen vahvistaisi valtioneuvosto näin myönnettävän määrä- rahan puitteissa, saataisiin myöskin riittä- vät takeet siitä, että palkkiot tulisivat mah- dollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla käytetyiksi karjataloutemme vaikean ase- man helpottamiseksi, ja tällöin myös niin, etteivät kuluttaja- ja teollisuusintressitkään tästä kärsisi, vaan että koko toimenpide koituisi koko meidän talouselämämme hy- väksi kokonaisuudessaan.

Koskettelen vielä eräitä kohtia maata- lousmäärärahoista. Varsinaiset maatalous- määrärahat kokonaisuudessaan ovat halli- tuksen esityksessä arvioidut vuodelle 1934 261.5 milj. markaksi. Kun kuluvan vuo- den menoarviossa on vastaava luku 193 milj. markkaa, on lisäys näin ollen 68.5 milj. markkaa, josta todellista kuitenkin

vain 18.5 milj. markkaa, koska eräät vientipalkkiot eivät tänä vuonna ole sisältyneet menoarvioon. Lisäyksistä on tällöin mainittava ensinnäkin lisäykset maanmittaus- ja verollepanokustannusmäärärahoihin, joita on täytynyt huomattavasti kohottaa siitä syystä, että ne eivät ole tämän vuoden menoarviossa todellisen suuruiseksi arvioidut. Maanparannustoimintaan myönnettyjen määrärahojen lisäys 6.1 milj. markkaa on sen sijaan näennäinen, johtuen momenttisiirrosta. Päinvastoin on todellisuudessa rahallisista syistä valtionavustusta maanparannustöihin täytynyt vähentää 5.5 milj. markalla. Tällöin on kuitenkin otettava huomioon, että hallituksen menoarvioehdotuksessa esittämästä työttömyysmäärärahasta on tarkoitettu myönnettäväksi avustusta maanparannustöiden kustantamiseen seuduilla, missä työttömyyttä tulee erikoisesti vallitsemaan, jota varten myöskin on varattu valmiita työsuunnitelmia. Noin 3.3 milj. lisäys XII luvussa, maataloudellisen neuvontatyön kohdalla, on myöskin momenttisiirrosta johtuva, sillä todellisuudessa on useimpien maataloudellisten järjestöjen määrärahoja, valitettavaa kyllä, oltu pakotettuja rahataloudellisista syistä vähentämään. Ainoastaan sian- ja lampaanhoidon edistämiseksi sekä Pellervo-seuran markkinatutkimuslaitoksen suorittaman markkinatutkimustoiminnan tehostamiseksi, samoin kuin karjanmyyntiosuuskuntain neuvonnan, ohjauksen ja harjoittelutoiminnan järjestämiseksi samoin kuin markkinataloudellisen tutkimustyön ja neuvontatyön edistämiseksi maamme ruotsinkielisellä alueella on esitetty myönnettäväksi pienehköjä määrärahoja lisää. Näin on tehty siksi, että mainitut maatalouden alat kaipaavat tällä hetkellä erityistä kohentamista. Määrärahojen lisäys 57 milj. markkaa XIX luvussa on aiheutunut pääasiassa, kuten täällä on mainittu, kotieläinhoidon tuotteiden hintojen vakiinnuttamispalkkiomäärärahasta sekä meijerien auttamismäärärahasta. Luvun sisällä on kuitenkin erinäisiä tärkeitä määrärahoja ehdotettu vähennettäväksikin, tällöin m. m. valtionavustusmäärärahaa maanparannustöiden kustantamiseksi 5.5 miljoonalla markalla. Tällöin on tarkoitettu myös saada tarpeellinen lisämääräraha vastaavista työttömyysmäärärahoista.

Niinikään on rahataloudellisista syistä oltu pakotettuja esittämään avustusmääräraha yksityisille maatalousoppilaitoksille vähennettäväksi kuluvan vuoden määrärahasta $\frac{1}{2}$ miljoonalla markalla, joskin toisaalta on todettava, että yhä useammat yksityisluontoiset maatalousoppilaitokset ovat joutuneet suuriin rahallisiin vaikeuksiin saattaakseen loppuun jo aletut rakennushankkeensa.

Mitä muihin vähennyksiin maatalousmenoarviossa tulee, mainittakoon niistä, että maatalousoppilaitosten määrärahoja on vähennetty kuluvan vuoden menoarvioon verraten 818,500 markalla, asutustoimintamäärärahoja 313,000 markalla sekä yksityismetsätalousmäärärahoja 289,700 markalla, kun sen sijaan kalastus on saanut lisäystä 149,700 markkaa sekä maatalouden koe- ja tutkimustoiminta 121,200 markkaa. Huomattava toimenpide viimeksimainitun toiminnan alalla on se, että on ehdotettu otettavaksi menoarvioon erinäisiä määrärahoja jo kauan kaivatun kohtilan hankkimiseksi laidunkoetoiminnan tarpeisiin.

Todettava siis on, että vaikkakin maatalouden tilanne edelleenkin on vaikea ja edellyttäisi se menoarviossakin melkoisia määrärahoja, ei hallitus parhaallakaan tahdolla, saadakseen tulo- ja menoarvioesityksen tasapainoon, ole, siis rahataloudellisista syistä, voinut enempää lisätä maatalousmenoja kuin mitä on tosiasiaassa tapahtunut. Mikäli hallituksen tulo- ja menoarvioesityksessä onnistutaan, sitä eduskunnassa käsiteltäessä, löytämään lisätuloja valtiolle, ei minulla maatalousministerinä ole mitään sitä vastaan, että maatalouskin niistä saa tarpeellisen osuutensa.

Puhemies: Kun useat valiokunnat kutsuttiin kokoontumaan tämän istunnon keskeydyttyä, niin keskeytetään nyt istunto ja sitä jatketaan tänään kello 19.

Täysistunto keskeytetään kello 16,30.

Täysistuntoa jatketaan

kello 19.

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Keskustelu tulo- ja menoarvioesityksestä jatkuu:

Ed. Sventorzetski: Herra puhemies! — Täällä eduskunnassa on ennenkin, voin sanoa, vuosittain ekspedieerattu tämä paksu budjettikirja tavallisen mallin mukaisesti, ilman että erikoista mielenkiintoa budjetti olisi koskaan herättänyt. Siinä suhteessa ne sanat, joita täällä eräs edustaja aikaisemmin lausui, että sekä itse budjettiesitys että sen vastaanotto ja keskustelu sen ympärillä on tehnyt nytkin, niin kuin aina, harmaan vaikutuksen, olivat oikeat. Se johtuu eräistä seikoista, joita ei ole niin selväpiirteisesti joka kerta selitetty. Minä sen vuoksi, herra puhemies, en aio puuttua tässä tilaisuudessa itse talousarvion yksityiskohtiin. Täällä on jo ehditty onnitella hallitusta sekä oikealta että vasemmalta, niin että minä siinä suhteessa jätän hallituksen jäsenet toistaiseksi rauhaan, mutta mielelläni esittäisin muutamia ajatuksia, jotka koskevat, ei niin paljon hallituksen talouspoliittista suuntaa budjettia laadittaessa kuin porvariston suhtautumista näihin hallituksen esittämiin budjetteihin.

Joka on ollut pidemmän aikaa seuraamassa eduskunnassa porvarillisten hallitusten budjettipolitiikkaa, hän kyllä osaa antaa arvoa sille valtiotaloudelliselle kompromissioittelulle, jota porvarilliset puolueet ovat kaikkina vuosina talousarviota hyväksyessään harjoittaneet ja jota eduskunnan markkinakielellä kutsutaan lehmäkaupoiksi. Tämä tulos on aina ollut selvä siinä suhteessa, että nämä sovittelut oli tehty työväenluokan etujen kustannuksella. Tästä johtuu, että jos porvarilliset puolueet taktillisista syistä syyttelivät toinen toistaan, niin kuin viime aikoina on ollut muodissa, yhteistoiminnasta työväenluokan kanssa jonkun määrätyn asian yhteydessä, niin sitä vastoin ne vaikenivat niin kuin hiiri, silloin kuin hiljaisen sopimuksen tulos ilmenee eduskunnassa porvarillisen talousarvion muodossa. Silloin asianomaisella taholla ymmärretään mai-

niosti, mistä on kysymys. Silloin ei budjetin evästyskeskustelussa sanallakaan toisteta niitä paljon lupaavia vaalipuheita, joissa jaettiin hyvää oikealle ja vasemmalle, tietoisina siitä, että lupauksia tähänastisen porvarillisen talousarvion puitteissa on hyvin vaikea toteuttaa. Tästä on kuitenkin se hyvä seuraus, että valitsijajoukot alkavat antaa suurempaa arvoa ja suurempaa luottamusta sellaiselle talousarviopolitiikalle, joka on esiintynyt tietysti vain osittain sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän vastalauseessa ja joka etsii valtiotaloudessa oikeita lähtökohtia, asettaen valtion budjettipolitiikan riippuvaiseksi Suomen kansan todellisesta veronkantokyvystä.

Kun olemme taas kokoontuneet arvostelemaan ja evästämään nykyisen hallituksen budjettiesitystä, joka on samanlainen asiakirja kuin kaikki edelliset porvariston hyväksymät budjettiesitykset, niin on syytä tämän vuoden evästyskeskustelussa kiinnittää huomio siihen, että esillä oleva talousarvio joutuu uuden eduskunnan käsiteltäväksi hieman muuttuneissa poliittisissa olosuhteissa. Ennen budjetin evästyskeskustelua eduskunnassa on Suomen kansa ehtinyt vaaleissa evästää itse eduskuntaa. Ja tämä kansan eduskunnalle antama evästys puhuu selvää kieltä laajojen valitsijapiirien nimessä. Sosialidemokratien suuri voitto valtiollisissa vaaleissa velvoittaa sen vuoksi meitä enemmän kuin tähän saakka toimimaan siihen suuntaan, jota kansa vaaleissa on ilmeisesti edellyttänyt ja jota sosialidemokraattinen työväenpuolue on parlamentissa aina edustanut. Olen syvästi vakuutettu siitä, että jos Suomen kansa saisi kerran välittömästi, se tahtoo sanoa, kansanäänestyksen kautta lausua arvostelevalle sanan porvarillisten puolueiden hyväksymästä valtion talousarviosta, niin luulen, että useat sen tähänastiset, jos niin voi sanoa, tabu-luokat, joita ei saa koskea, muuttuisivat sellaisiksi, ettei porvarillinen hallitusvalta budjetin alkuperäisenä laatijana niitä enää kovin helposti omikseen tuntisi. Mutta koska meillä ei sellaista kontrollimenetelmää valtiosäännössä valitettavasti ole olemassa, niin sitä suuremmalla syyllä on puhuttava tästä asiasta eduskunnan puhujalavalta, jotta kansalaiset pääsisivät selville siitä, mikä ero on porvarillisen ja sosialistisen

käsityskannan välillä, silloin kun on kysymys kansalaisilta nostettujen verojen käyttämisestä. Tässä suhteessa pyydän esille tuoda muutamia näkökohtia.

Suurin käytännöllinen ero suhtautumisessa budjettiin on siinä, että porvarillinen edustajaehdokas lupaa valitsijoille rahallisissa kysymyksissä sellaista, jota sama henkilö, niin pian kuin hän tulee valituksi kansanedustajaksi, ei voi käytännössä toteuttaa rikkomatta porvarillisen talousarvion raameja ja osittain myöskin sen luokaluonnetta (Ed. Moilanen: Niin tekevät juuri vasemmistoehdokkaat!). Ed. Moilanen, vasemmisto valitettavasti ei ole ollut tilaisuudessa esitellä ja hyväksyä budjettia. Me toivomme, että sellainen hetki tulee (Ed. Tarkkanen: Kyllä se oli jo esitelymahdollisuus!). Tästä johtuu, että porvarillinen puhuja helposti lupaa kuulijakunnalle suuria valtiollisia avustuksia, koska tällaiselta puhujalta ei valitettavasti vaadita vastausta hyvin tärkeään ja valtiotaloudessa ratkaisevaan kysymykseen: Mistä nuo valtion varat otetaan tai millä tavalla ne valtiolle hankitaan. Porvarillinen edustajaehdokas ei voi enää kansanedustajan ominaisuudessa puhua samaa kieltä niin pian kuin hän joutuu talousarvion evästykeskustelussa eduskunnan ja tosiasioiden eteen. Sellainen edustaja on voinut sanoa valtiolle: Antakaa rahaa, mutta sama henkilö ei voi vastata eduskunnalle eikä hallitukselle, mistä nämä rahat otetaan.

Toista on, kun sosialidemokraattinen työväenpuolue lähtee vaaleihin ja perustelee eduskunnassa kantaansa talousarvion politiikassa. Sosialidemokraatit ovat aina osoittaneet niitä talousarviossa olevia menoja, joita voitaisiin tuntuvasti supistaa ja käyttää ne siellä, missä kansan todellinen hätä ja kurjuus vallitsee ja missä nuo varat voisivat paljon tuntuvammin kuin tähän saakka lieventää pulassaolevien kansalaisten ahdinkotilaa. Siis silloin kuin sosialidemokraatit voivat hankkia pulasta kärsivälle kansanosalle rahallista ja taloudellista apua hallituksen esittämän budjettisumman puitteissa, eli siis lisäämättä kansalaisten verotaakkaa ja ottamatta uusia lainoja eivät porvarilliset puolueet voi saman päämäärän saavuttamiseksi toimia muuten kuin paisuttamalla budjettia uusilla valtion ja kansan rasituksilla, joista

he eivät uskalla valitsijoilleen suoraan puhua. Tästä johtuu, että maamme puolustusmenot ovat saaneet yhä vain jatkuvasti kasvaa, ilman että porvariston taholta uskallettaisiin ryhtyä toimenpiteisiin tämän paisuvan pääluokan menojen järkipäraseksi supistamiseksi.

Toisena tärkeänä ja tehokkaana jarruna eduskunnan budjettipolitiikassa on ollut porvariston yhteinen tahto lyödä oma tyyppillinen luokkabudjettimalli jo etukäteen kiinni lailla. Tällä menettelyllä on tahdottu panssaroida kaikki ne menoerät, jotka muodostavat porvariston politiikassa sellaisen kompromissituloksen, johon on vaikea kajota. Minä vain sanon, että tällainen porvariston politiikka on maksanut Suomen kansalle useita tuhansia miljoonia. Tästäkin siis jo käy selville, miten vaikeata on taistella tällaista porvariston lukemattomissa — käytän taas sitä rumaa sanaa — lehmäkaupoissa jäätynyttä budjettimallia vastaan.

Minusta valtion talousarvio ei saa olla vaikean pulakauden aikana yhtä kankea ja jäätynyt kuin säännöllisissä oloissa. Nyt täytyy budjettipolitiikan olla niin ajanmukainen ja joustava, että eduskunta voisi vapaasti siirtää huomattavia rahasummia yhdestä pääluokasta toiseen sitä mukaa kuin kansalaisten hätä ja pulan kehitys kulloinkin vaatii. Talousarvion käsittelyssä eduskunnalla täytyy olla suurempi aloite- ja liikuntavapaus kuin normaalissa oloissa, samanlainen aloite ja menettelytapavapaus kuin sodassa, jolloin varajoukkoja heitetään rintaman eri osille, riippuen siitä, mikä sivusta vaatii tilapäistä tukea, armeijan kokonaisuuden säilyttämiseksi. Tämä olisi mielestäni pulakauden ensimmäinen vaatimus budjettiin nähden. Ei se pelkkä toteaminen, että budjetti on lyöty lailla kiinni merkitse vielä sitä, että sitä mikä lailla on kiinnilyöty, ei voi lailla muuttaa toisenlaiseksi. Eduskunta olisi väärässä käsityksessä, jos luulisi, että tämäkin vakiintunut malli on jotain sellaista, johon ei voi koskaan saada mitään muutoksia.

Porvariston laatimien budjettien perinnölliset ominaisuudet ilmenevät yhtä räikeästi myös tässä esityksessä. Puuttumatta kuitenkaan tässä tilaisuudessa sen yksityiskohtiin — niistä on jo paljon aamupöydällä puhuttu — muistutan eduskunnalle

vielä kerran, että hallitus on pyrkinyt edelleenkin paisuttamaan ja lisäämään menoja siellä, missä niitä eduskunnan päätöksenkin mukaisesti olisi pitänyt tuntuvasti vähentää ja päinvastoin osoitti lyhytnäköistä ja vahingollista säästäväisyyttä siinä, missä työttömyys- ja muu hätä samaten kuin työkansan sivistys- ja valistusjano vaativat valtiotaloudelta suurempaa myötätuntoa sekä valtiotaloudellista ja yhteiskunnallista kaukonäköisyyttä. Valaisevat esimerkit tulevat tässä suhteessa eduskunnalle tunnetuiksi heti sen jälkeen kuin valtion talousarvio palaa takaisin eduskuntaan. Minä senvuoksi toivonkin, että valtiovarainvaliokunta koettaisi toimia hallituksen budjettiesitystä käsitellessään siinä hengessä kuin Suomen kansa on vaaleissa eduskuntaa tavallansa jo evästänyt.

Oli mielenkiintoista kuulla — tekisi mieli sanoa — herttaisen ministeri Relanderin kertomusta kansainvälisestä tilanteesta tällä hetkellä, ja kaikista niistä eri symptomeista, joita voidaan havaita pörrsien pelissä, kauppapoliittisessa elämässä, kurssien vaihteluissa ja muussa suhteessa. Tällainen yleinen esitys budjettikeskustelun yhteydessä on minusta hyvin paikallaan ja tervetullut. Mutta kun ministeri oli kovin levoton Amerikan presidentti Rooseveltin rohkeista kokeiluista, niin johtuu mieleen, miksi hän ei ollut levoton silloin, kuin Rooseveltin edeltäjä Hoover on kokeillut taloudellisella politiikalla sillä tavalla ja siihen suuntaan, joka on saanut Amerikassa sellaisen rahataloudellisen anarkian, jota nyt täytyy koettaa parantaa hevoskuureilla. Minä luulen, että jos me hetkeksi jätämme tämän meidän eduskuntamme ja meidän pienet olomme ja siirrymme käsittelemään näitä pulaesityksiä suuressa mittakaavassa — minä en tule sitä tekemään, se ottaisi monta tuntia kallista aikaa eduskunnalta — niin minä tahtoisin vain huomauttaa herroille finanssiministereille, että sen virallisen optimismin — niin hauskaa kuin se tietysti onkin tässä kodikkaassa salissa kuulla, — lähtökohta on yhtä vakaa ja luotettava kuin kaikki ne kokemukset ja kokeilut, joita porvarillinen maailma ja sen eturivin miehet ovat pulakauden aikana yrittäneet panna täytäntöön monessa suuressa konferenssissa, missä istuu miehiä, jotka luulevat olevansa ainakin viisaampia kuin me täällä Suomessa ja jotka ovat

päättäneet, niinkuin herrat tietävät, sillä tavalla, että yksi fiasko on laskettava toisensa jälkeen pitkässä ja loppumattomassa aakkosjärjestyksessä. Kun on tällainen kansainvälinen tausta ja kun porvarillinen hallitseva luokka kantaa yksinään edesvastuun siitä taloudellisesta anarkiasta, joka vallitsee maailmassa, niin, ed. Moilanen, käy naurettavaksi, kun te syytätte tästä lopputuloksesta meitä vaatimattomia ja tässä suhteessa oikeuksia vailla olevia marxilaisia sosialidemokraatteja. Minä tunnen ed. Moilasan hyvin jo, me olemme vanhoja työkavereita ja minä tiedän, että hän naureskelee itsekin omalle välihuudahdukselleen.

Ed. Kares: Niin kauan taaksepäin kuin minä muistan tämän yksikamarisen eduskunnan istuntoja — ja minä muistan niitä, muutamia väliaikoja lukuunottamatta, aina ensimmäiseen eduskuntakautteen asti — niin kauan on täällä aina, kun on valtion tulo- ja menoarvio esitetty, pidetty pitkiä ja viisaita, erinomaisen viisaita budjettiluentoja. Niitä ovat pitäneet budjettiehdotusten tekijät, valtakunnan finanssiministerit ja eri puolueitten talousviisaat ovat lausuneet omia viisaita periaatteitaan, erinomaisen tärkeitä ja suuriarvoisia. Me edustajat olemme kuunnelleet niitä usein henkeä pidätellen. Yhteistä näissä kaikissa viisaissa esitelmissä koko yksikamarisen eduskunnan aikana on ollut se, että sekä finanssiministerit että puolueitten talousnerot ovat aina esittäneet, mitenkä ehdottomasti on valtion menoissa noudatettava säästäväisyyttä ja pyrittävä menojen supistamisessa aivan välttämättömpään sekä valtion pääomasäästön säilyttämiseen ja kartuttamiseen. Uskoakseni tuskin yksikään näistä suurista finanssipuheista on ollut sellainen, ettei siinä jollakin tavalla ole tämäkin sävel soinnut. Mutta tämä kansa ei ole kaikista näistä viisaista esitelmistä viisastunut, eikä myöskään kansaneduskunta tullut viisaammaksi (Vasemalta: Mutta nyt tulee!). Eikä eduskunta niistä viisastukaan, ennenkuin se oppii erään yksinkertaisen asian, nimittäin sen, että se lakkaa kansaneduskunnan korkeimmalla viisauden osoituksella, tylsällä naurulla, kohtelemasta kaikkia ehdotuksia, jotka koskevat pieniä säästöjä, jotka koskevat esim. 7 miljoonaa, 60,000:sta mar-

kasta puhumattakaan. Semmoiselle säästöllehän täällä äsken naurettiin, niinkuin mitättömyydelle nauretaan. Hyvät herrat, tämä nauru on ennenkaikkea naurua suurimmalle osalle edustajista itselleen, sillä olen vakuutettu siitä, että eduskunnassa on perin harvoja edustajia, jotka kykenevät talousasioissa ja budjetissa suuriin asioihin perinpohjin syventymään, vaan he liikkuvat pienissä ja huomaavat pienet. Lisäksi on muistettava, että vain pienissä asioissa säästämällä lopultakin säästö toimeensaadetaan. Valtiotaloudessakin on varmasti totta se, mitä yksityiskodeissa sanotaan: suuria menoja ei voida välttää, mutta pienissä asioissa on koetettava tehdä säästöjä.

Ei ole viisastuttu mainitsemistani kauniista budjettipuheista. Hyvinä vuosina on kerran erinäisten seikkojen takia kokoonnutunut suuri pääomasäästö. Muistan professori Nevanlinna-vainajan kerran sanoneen, että tämä pääomasäästö olisi surkeasti tarvittu liikepääomaksi valtion suuressa toiminnassa. Tämä pääomasäästö on kuitenkin kaikista viisaista budjettipuheista kulutettu, hävitetty, ja vielä on näinä hyvinä vuosina tehty sangen suuri valtionvelka, jonka korot ja kuoletukset nyt painavat budjettia sillä tavalla, että jo senkin tähden on peräti vaikea suunnitella säästöjä.

Ed. Tanner puhui pilaa siitä, että ed. Somersalo ei ole voinut suoralta kädeltä esittää suuria satojen tai edes kymmenien miljoonien poistoja talousarviosta (Vasemmalta: Sehän oli kirjoitettu puhe, ei se ollut suoralta kädeltä!). — — Aivan, kirjoitettu puhe, niinkuin kaikki täällä ovat puhuneet paperista. Kaikki, ed. Tanneria lukuunottamatta, ovat näet käyttäneet kotona kirjoittamaansa. Mutta hän ei kyllä, se on totta, esittänyt suuria poistoja (Eduskunnasta: Ei voinut!). Niitäkin kyllä voidaan meidän taholta, kun tilaisuus tulee, esittää ja esitettäneekin, mutta minä myönnän ed. Tannerille, että suuria säästöjä tuskin ja varmastiakaan ei aikaansaada ennenkuin nykyinen järjestelmä perinpohjin muuttuu (Ed. Leppälä: Niin kommunistitkin sanoivat ennen!). — — Jos kommunistitkin ovat niin sanoneet, niin se ei estä sitä, että asia on tältä puolen varmasti totta (Eduskunnassa naurua). Hallitseva demokratia on osannut asiat hoitaa niin taitavasti, että kaikki tulevatkin eduskunnat ovat

budjettiin nähden käsistä ja jaloista sidotut liikkumattomiksi niin täydellisesti, että eduskunnan budjettimääräysoikeus on tullut miltei varjoksi ja nimelliseksi.

On jo viitattu siihen, mitenkä suurin osa valtion menoista on jähmetetty, jäädytetty laeilla, joita ei eduskunnassa yhtäkkiä voida muuttaa, vaan on muutoksia varten eduskunnassa ja hallituksessa tehtävä pitkiä ennakkovalmistuksia. Ed. Sventor-zetski huomautti, että porvarit ovat näitä budjettikohtia lailla jähmetyttäneet. Varmasti ovat porvaritkin syyppäät siihen. Mutta eivät marxilaiset sosialidemokraatit suinkaan ole siihen syyttömiä. Minä muistan suoralta kädeltä erään tapahtuman sivistysvaliokunnassa, kun oli kysymyksessä erään pienten lasten laitoksen vuosimenoarvion järjestäminen lailla. Kun vastustin sitä, pidettiin minua vallan mustana vanhoillisena, niinkuin yleensä kyllä olen ollutkin. Sosialidemokraatit sillä kertaa jyrkästi vaativat, että asia on lailla järjestettävä. Niin että minä luulen, että tässä herrat edustajat molemmilta puolilta saavat lyödä kättä käteen ja jakaa syyn keskenään (Keskustasta: Puhuja muiden mukana!). Kaikissa tapauksissa on asia nyt järjestetty sellaiseksi, eikä sitä hetkessä voida auttaa.

Sitten toiseksi on tämä sosialidemokratian hapattama järjestelmä asettanut kaiken elämän niin leveälle jalalle, että vuotuiset menot laitosten ja asioiden hoidossa ja kunnossapidossa vievät tavattomia rahamääriä. Huomautan vain esimerkkinä tästä meidän erinomaisen upeasta eduskuntatalosta (Keskustasta: Tyytyväisiä olette tekin!). — — Olen äänestänyt tämän talon perustamista vastaan, en ole koskaan kannattanut tätä, vaan olen pitänyt sitä hullutuksena meidän pieniin varoihin nähden (Keskustasta: Mutta ei ole puhunut sitä vastaan!). — — Olen puhunut sitä vastaan missä kysymys siitä on ollut (Ed. Aaltonen: Kansankouksissa!). Eduskuntatalon vuotuiset hoitomenot, jos lasketaan rakennuskustannuksille edes 6 %:n korko, ja yhdistetään siihen rakennusten hoitokustannukset — budjettiehdotuksen mukaan 820,000 markkaa — merkitsevät joka vuosi jokaista meitä korkeista edustajista kohden 39,000 markan vuosivuokraa. Rakennuskustannukset nousivat puoleen miljoonaan markkaan jokaista edustajaa kohden. Mutta onhan tämä siten erinomaisen komeata. Tätä voi näytellä

European turisteille, ja täällä on erinomaisen leveätä tylsästi nauraa kaikille puheille pikkusäästöistä; samalla aikaa nauraa pikkusäästöille, kun se mitä ed. Kesti sanoi tapahtuvan tilaltaan karkoitettujen viljelijäin sieluissa, ja — lisään — myös työstä häädettyjen ja työtä saamattomien kunnollisten työmiesten sieluissa, on kauhistuttavaa ja veristä totuutta. Kaiken muun olemme tässä demokraattisessa järjestelmässä osanneet asettaa samalle kannalle kuin eduskuntatalokin. Meidän koululaitoksemme rakennukset maalaishäntäkouluista alkaen ovat upeita palatseja (Vasemmalta: Entäs asessorin istuimet!). Asessorin istuin Turussa on rakennettu ehkä jo parisataa vuotta sitten (Vasemmalta: Entäs rovestin puustelit!). Rovastinpuustelli Lapualla on suurista pappiloista pienimpiä, ja seurakunnan rakentama ilman että papit ovat lisää vaatineet (Vasemmalta: Ja kalliit palkat!). Palkat eivät ole minun järjestämiäni. Amerikassa näin suurissa paikkakunnissa kansakouluina vaatimattomia tupia, joskin taasen sellaisissa paikoissa, missä oli verotettavana suuria kaivosyhtiöitä, koulut olivat yllellisiä loistolaitoksia. Sairaalamme ovat tehdyt niin loistaviksi, että ne monin paikoin muistuttavat entisajan kuninkaan palatseja (Vasemmalta: Mistähän niitä saisi?). Meillä vaaditaan kunniltä köyhäintaloja nykyään sellaisia, että muutamien Turun puolessa olevien pikkukuntien miltei kannattaisi hoitaa köyhänsä Turun hienoimmassa hotelissa ja saisivat halvemmalla kuin köyhäintalossa (Vasemmalta: So so!). Niin on laskettu eräässä yhteisessä köyhäintalossa (Eduskunnasta paljon välihuudahduksia. Puhemies koputtaa). Tämä kaikki, herrat edustajat (Vasemmalta: Ja naiset!), vie sellaisia vuosimenoja tältä kansalta, että budjetin, valtion ja kuntien, suurempi supistaminen on erinomaisen vaikeata, jopa suorastaan mahdotonta. Vallitsevaa pula-aikaa on käytetty tähän samaan yllelliseen leventelemiseen. Työmiehille on ollut hankittava työtä, ja sitä tässä maassa totisesti on ja voidaan hankkia myöskin tuottavassa toiminnassa. Mutta meillä on valmiiksi päätetty, johon emme voi muutosta enää tehdä, esimerkiksi ylen upea autotie Turusta Helsinkiin, merkillinen tuhlauksen ja yllisyyden ja meidän pieniin oloihimme nähden typeryyden tuote. Tie on perustettu lujemmin kuin rautatie. Se rakennetaan vanhan tien syrjään, mutta

kuitenkin useissa paikoissa asumattomia seutuja pitkin niin että vanhan tien täytyy olla paikoillaan niinkuin ennenkin. Se rakennetaan valtion rautatien kilpailijaksi (Vasemmalta: Koska se on rakennettu?). Ollaan paraikaa rakentamassa, olen pätkiä siitä usein ajanut (Vasemmalta: Tarpeellinen tie!). Koko tämä tie, samoin kuin tie Helsingistä Porvooseen on vain muutamien yllisyyssautoajajien, mukavuusautoajajien, hyväksi suunniteltu (Vasemmalta: Sekoitatte asioita! — Kares on ajanut sitä!). Olen niinkin itse ajanut sitä ja tiedän, mistä se kulkee ja siitä tulee aikoinaan eduskunnassa esitettäväksi hyvin hauskat tarinat, kunhan herrat jaksavat odottaa.

No, tosin on pari laitosta, josta te, herrat marxilaiset, aina osaatte ehdottaa suuria säästöjä ja josta on tietysti erinomaisen helppo leikata kymmeniä miljoonia, ehkä satojakin, nimittäin maanpuolustuslaitos ja suojeluskunta. Mutta asia on niin, että näihin laitoksiin ei tässä maassa toistaiseksi voida eikä saada kajota. Ja syy, minkätähden niihin ei voida kajota, on teidän, herrat marxilaiset (Vasemmalta: Oho!). Mikä raja on meillä puolustettavana? Ainoastaan se raja, jonka takaista valtakuntaa teidän omien todistustenne mukaan hallitaan Marxin periaatteiden mukaan (Vasemmalta: Hyvä!). Se on se raja, jota varten meidän on ylen kallista puolustuslaitosta ylläpidettävä (Vasemmalta: Hyökkäämättömyyssopimus!). Ja me pidämme sitä yllä niin kauan kuin tässä maassa on niitä, jotka eivät tunnusta heidän siellä ja meidän kuuluvan samaan sivistyspiiriin. Suojeluskunnan synnyn, herrat marxilaiset, myös tiedätte, ja me tiedämme, miksi sitä salaisiin, että sinä päivänä kuin suojeluskunnat tuhoataan marxilaisuus rupeaa tässä maassa pitämään sitä paholaisen sabattia, joka on marxilaisuudelle ominaista (Vasemmalta: Siis luokkakaarti!). Se ei ole luokkalaitos. Se on laitos, joka puolustaa valtiota, kotia, kirkkoa niillä perusteilla, millä niitä on vuosituhannet rakennettu vasten sitä, mitä marxilaisuus suunnittelee (Ed. Koivisto: Kunhan lapualaiset vaan antavat sen olla!). Lapualaiset kyllä hoitavat suojeluskunnan ilman herra edustajan huomautusta yhtä hyvin kuin tekin (Vasemmalta: Nyt sen kuulette, maalaisliittolaiset!). — Minä olin Amerikan kongressissa eränä päivänä, seuraamassa asiain käsittelyä siellä. Siellä

silloin tällöin joku puhuja toisen puhuessa nousi, teki kysymyksiä, pitipä lyhyen puheenkin, ja varsinainen puhuja vastasi. Meillä on demokratia kehittynyt siksi, että eduskunta on yhdessä määkivä lammassa, joka toisen puhuessa nostaa minkälaisen rähäkän tahansa (Keskustasta: Kainista puhetta! — Hävytöntä! — Vasemmalta: Kuka on pässi?).

Onhan vielä kolmas asia, mistä voidaan säästöjä tehdä. Se on edustaja Tannerin mainitsema lentävä poliisikomennuskunta. Hyvät herrat, emme me ole sitä halunneet, eikä edes ystävämme oikeistossa ole sitä halunneet, vaan olemme päinvastoin sanoneet, että jos ne miljoonat, joita lentävään poliisikomennuskuntaan käytetään, käytettäisiin poliisilaitoksen täsmälliseen, järjestelmälliseen kuntoonpanemiseen ja järjestämiseen, niin poliisilaitoksesta voisi tulla elin, jolla nykyään niin valtavaksi tullut huliganismi voitaisiin kurissa pitää. Lentävä poliisikomennuskunta siihen ei kykene. Me emme kyllä tarvitse tätä lentävää poliisikomennuskuntaa, sillä meidän keskuudessa kyllä järjestys pidetään (Vasemmalta: Sikäli mikäli!). Kysymys siitä, milloin teitä vastaan, herrat marxilaiset, sitä tarvitaan, ei ole tällä kertaa vielä vastattavissa (Keskustasta: Hm!). Ei missään tapauksessa pidä tämän lentävän poliisikomennuskunnan kanssa hermostua ainakaan niin paljon, että ruvettaisiin herroja hallituksen jäseniä keskellä Helsingin ja keskellä päivää poliisikomennuskunnalla varjelemaan. Sellaistakin hermostumista voi helposti tulla (Eduskunnasta: Onko se uhkaus? — Tai ennustus? — Se on hermostumista!). — Olkoon nyt mitä tahansa, hyvät herrat. — Mutta siihen asti kuin nyt odotetaan, ketä vastaan lentävää poliisikomennuskuntaa käytetään, pyytäisin, herrat ministerit, että lentävää poliisikomennuskuntaa tarmokkaasti käytettäisiin, niinkuin eräissä paikoissa jo on käytetty, meidän syksyisissä metsissämme hävittämään salapolttajien polttopaikkoja ja ottamaan kiinni sitä trokarien kauhistuttavaa laumaa, joka maassamme rehoittaa (Eduskunnasta: Kannatetaan!). Jos lentävä poliisikomennuskunta tehokkaasti tätä toimittaa, voi se siinä saada paljon aikaan.

Ed. von Freneckellille muuten huomautaisin, että hän ei saa yhtään hermostua siitä, jos niiden taholta, jotka ennen puolus-

tivat kieltolakia, joskus kysytään herroilta, jotka jyrkimmin vaativat kieltolain kaatamista, missä huudetut tulokset näkyvät, mikä on teidän järjestelmänne siunaus? Se on vain kaatamista siihen kuppiin, jonka te itse kieltolain päivinä valmistitte, lukemalla kaiken pahan, mitä tässä maassa tapahtui, kieltolain syyksi ja koettamalla kaikin keinoin jarruttaa niitä toimenpiteitä, joilla lain valvontaa olisi saatu tehokkaaksi. Nythän on ruvettu raittiutta ajamaan heidänkin taholtaan, onpahan perustettu eräs vanhojen herrojen raittiusseurakin, jossa sihteerinä on herra Rantakari — minä olen hänen monessa nähnyt, mutta en ole häntä ennen nähnyt raittiusseuran sihteerinä! — mutta asioissa ei ole saatu korjausta, ei sitenkään.

Minä sanoin alussa, etteivät pitkät budjettipuheet ole mitään hyödyttäneet (Eduskunnasta: Ei tämäkään!). Ei minun puheeni olekaan mikään budjettipuhe (Eduskunnassa naurua), ei tähän asti ainakaan, olen koettanut herrain väitteitä pikkusen oikoa. Kaikista budjettipuheiden viisauksista huolimatta ovat valtion verot, välittömät ja välilliset, yhä vaan nousseet ja kasvaneet. Nyt hallitus voi iloita ja täällä on lausuttu monet tunnustukset siitä, että on meno- ja tulopuoli saatu helpolla vaivalla tasapainoon. Mutta kunhan herrat edustajat täyttävät kaikki ne lupaukset, mitä on vaaliaikoina tullut tehdyksi (Vasemmalta: Ette ole tekään täyttänyt!). — minä en ole onneksi tehnyt yhtään lupausta, vaan olen ilmoittanut kaikille, etten minä lupaa mitään (Eduskunnasta: Se oli viisaasti tehty!) — kunhan nämä lupaukset on täytetty, niin kysyisin, missä budjetin tasapaino on. Ja kunhan sitä paitsi on tehty se, mikä on välttämättömästi tehtävä, jos isänmaa mietitään pelastaa suurelta tuholta, nimittäin on saatu karkoitetuksi vasaranpauke maanviljelijämme talojen päältä, saatu pelastetuksi monien vähävaraisten, tuhansien vähävaraisten, kodit kaupungeissa ja annetuksi työtä niille, jotka työtä haluavat ja tahtovat tehdä, niin haluan taas kysyä, missähän kehuttu tasapaino lienee.

Minun on tunnustettava, etten ainakaan käytettävänä olleessa lyhyessä ajassa ole kennyt tämän miljardikirjan salaisuuksiin syventymään. Mutta en minä siinä suhteessa eduskunnassa joudu yksinäiseksi. Eduskunnassa on ehkä kahden käden sor-

milla luettava määrä niitä edustajia, jotka todella kykenevät paneutumaan valtion talousarvion koko rakenteeseen ja syventämään kaikkeen siihen, mikä talousarviossa on johtavana lankana, kaikki muut edustajat ovat ulkopuolella tällaisen, voivat arvioida joitakin yksityiskohtia ja niistä mielipiteensä lausua (Ed. Kivisalo: Entäs puhuja itse?) — Luullakseni jo äsken mainitsin oman kompetenssini, ei minun tarvinne yhdelle kuuralle pitää kahta saarnaa. — Ainakin kuusi vuotta takaperin, kun viimeksi istuin eduskunnassa, sitä menoa taas kuusi vuotta, olivat asiat näin, ja minä en usko, että näiden kuluneiden kuuden vuoden aikana, kun olen ollut täältä pois, asia on siitä yhtään korjautunut. Uskallan sanoa tämän pelkäämättä, että korkea-arvoinen puhemies koputtaa minua järjestykseen tämän korkean seuran loukkaamisesta. Uskallan sanoa sen sentähden, että maan demokraattinen ja parlamentaarinen hallitus on jo tämän eduskunnan aikana antanut epäpätevyystodistuksen eduskunnan kyvystä käsitellä taloudellisia ja sosiaalisia asioita. Minä ymmärrän puolustusneuvoston, ymmärrän kauppasopimusneuvoston, mutta taloudellisten ja sosialisten asiain oikean neuvottelukunnan pitäisi kaiken järjen nimessä tulla tämä eduskunta. Jos se ei siihen kykene, mihin se sitten kykenee ja mitä sillä sitten on tekemistä? Mutta korkea hallitus on tehnyt ehdotuksen, että asetetaan talousneuvosto, ellen väärin muista, lähes miljoonan markan vuosimenosäännöllä (Eduskunnasta: Ei läheskään, 700,000!). — 700,000 ko se oli? — 700,000 markan vuosimenosäännöllä. Tällä tavalla perustetaan valtakuntaan kansanvallan taloudellinen ja sosiaalinen aivotrasti, johon jäseniksi, ainakin erään ehdotuksen mukaan, jonka aikaisemmin näin, m. m. kutsutaan edustajia niinkin erinomaisen kompetenttilta taloudellisen järjen taholta kuin Työväen Sivistysliitto. Siitä syntyy oivallinen kah-tiajako. Taloudellinen neuvosto neuvottelee, neuvottelee, ja tekee viisaat suunnitelmat, ja me kansanedustajat, me vain päätämme. Meidän ei tarvitse neuvotella, me päätämme. En usko, että räikeämpää heit-tovalaistuskuvaa siitä, mihin aikoinaan niin kehuttu parlamentaarinen hallitusmuoto on vaipunut, voidaan antaa kuin tämä ehdotus talousneuvostosta, jonka pitäisi kor-

vata eduskunnan kyvyttömyys juuri sillä alalla, missä toki kansaneduskunnalla pitäisi jotakin kykyä olla.

Olen aikaisemmin kuullut monta kertaa, että on puhuttu tyhjistä ilmasta, mitä on pumpattu budjettiin. Eiköhän tässäkin budjetissa sentään ole aika vahvasti tyhjää ilmaa (Eduskunnasta: Ja tässä puheessa!). — Niin, en minä ole puheessani nykyoloihin nähden väittänytkaan paljon muuta olevan (Eduskunnassa naurua). — Tässä budjetissa on sängen paljon hyväuskoisuuden tyhjää ilmaa. Luotetaan ennusmerkkeihin, joita maallikko ei sentään huomaa, ja joiden ennusmerkkien alla semmoinen suuri valtakunta kuin Amerikan Yhdysvallat nykyään on erinomaisen vaikean kriisin kohdassa. Meillä luotetaan niihin niin voimallisesti, että budjetti on rakennettu tämän luottamisen varaan.

Tämän hyväuskoisuuden perustuksella ja aivan kuin luottaen hyväntahtoisuuteen eduskunnan puolelta sentähden, että budjetti on saatu näin mukavasti tasapainoon, on hallitus ehdottanut omien jäsentensä palkkojen korottamista, pääministerin 180,000 markaksi ja muiden ministerien 140,000 markaksi. Hallitus perustelee tätä lyhyesti sanomalla, että korotus on tarpeellista hallitusten jäsenten tehtävien laatuun ja etenkin niiden edesvastuullisuuteen katsoen. Minä ihmettelen vain, ettei hallitus ole tässä kohden perustellut samalla tavoin kuin viidennen pääluokan I luvun 1) kohdassa, kun on ulkoasiainministeriön sanomalehtijaoston „arvovaltaa” esitetty korotettavaksi, ehdottamalla 6,000 markan palkan lisäys (Vasemmalta: Niin, siellä on ystäväni Rantakari!) — niin, hänen arvovaltaansa nostetaan nyt 6,000 markalla —. Minä en suinkaan halua olla pikkumainen (Eduskunnassa naurua). Hyvät hallitusmiehet tarvitsevat hyvän palkan. Mutta kyllä ajankohta tälle palkankorotuksen ehdottamiselle on erinomaisen epäsovelias. Hallitus tekee ehdotuksensa palkankorotuksesta jäsenilleen samalla kertaa, kuin se vielä ehdottaa alaisiltaan virkamiehiltä koottavaksi 35 miljoonan markan erikoisveron pula-ajan takia. Se ehdottaa palkkojaan korotettavaksi samalla aikaa kuin kansa eräissä osissa maata on syönyt ja syö rehuja uhoja, ja missä nyt voimallisesti juorutaan, että korkea esivalta on määrännyt jauhoihin sekoitetta-

vaksi tuhkaa, jotta niitä ei voitaisi syödä. Minä tiedän, mistä juoru on kotoisin. Eihän asia ole aivan sanallisesti niin, mutta vähän sinne päin, siksi niissä paikoissa kuitenkin tulee muodostumaan, että he eivät voi enää rehujaakaan syödä, koska tuhkaa tulee joukkoon (Keskustasta: Kyllä on asessorin puhe paksua! — Olisi paras lopettaa!). Sen tähden uskallan sanoa: on ollut aikalailla rohkeata tällaisenä aikana ehdottaa koroitettavaksi palkkoja ministereille. Muutenkin suurta palkkaa pitäisi vastata myöskin asianomainen kompetenssi. En millään tavalla kiellä nykyiseltä hallitukselta kompetenssia. Sehän on sen osoittanut „hyvällä” budjetilla ja sehän on m. m. laadittanut eduskunnalla lain, jolle se ei nyt löydä käytäntöä. Mutta täytyyhän kuitenkin huomauttaa, että hallituksen jäsenten virkoihin ei meillä yleensä suurempaa kompetenssia vaadita. Edellisenä hallitusaikana ennen vapaussotaa, ainakin yhteen aikaan, pidettiin senaattorin paraimpina kompetenssina sitä, että hän oli kenraali. Sekin miltei tuntui paremmalta kuin se, että kompetenssina ovat määrätty puoluepalvelus ja puolueansio. Enkä minä mitään mielikuvitusta kerro, kun sanon, että näissä korkeapalkkaisiksi aiotuissa viroissa on ollut usein miehiä, joilla ei ole edes mahdollisuutta vähänkään syventyä niihin hallitushaaroihin, joita heidän pitäisi hoitaa (Keskustasta: Ja vieläkin tylsemät sinne pyrkivät!). Tämähän on tosiaasia, jota ei kukaan kieltäne (Keskustasta: Ovat täyttäneet tehtävänsä hyvin!), ja tämä epäkompetenttisuus on vaikuttanut, että asianomainen voi sekaantua äänestysissäinkin niin, ettei asiaa ole raastuvan-oikeudessakaan selville saatu. Mutta tämäkin epäkompetenttisuus on turmiollinen myös sen tähden, että se estää ihmisen panemasta asiain hoitoon kaikkea harrastusta, kykyä ja tarmoa, ja sitä kuitenkin hallitusmiehiltä, jos keltään vaadittaisiin. Jos ministereiksi saadaan kompetentteja henkilöitä, jotka kaiken aikansa, tarmonsä, voimansa ja intonsa uhraavat hallitusasiain hoitoon, ei sellaisia miehiä voida kyllin korkealla palkalla palkata. Mutta, kun asioita ei hoideta hyvin, eikä osata hoitaa hyvin, asia muuttuu. Tosin ministerien liian pienet palkat voivat vaikuttaa sen, että kyvykkäilläkin miehillä on liian monia toimia hoidettavana. Tunnen erään usean kerran

ministerinä olleen miehen, kyvykkään miehen, jonka asiain hoidosta kerrotaan, että hänen pöydälleen kasautui asiakirjoja asiakirjojen päälle. Kasa kasvoi yhä korkeammalle ja korkeammalle, kunnes alimmaisat putosivat lattialle ja sieltä ne nostettiin hyllylle. Mutta asiain hoito ei kärsinyt, sillä tällä miehellä oli ainakin neljän henkilön työkyky. Silloin kuin hän taas tarttui asioihin, ne luistivat hyvin. Mutta kailta ei käy näin. Tämä asiain harrastamattomuus ja mahdottomuus syventyä niihin, vaikuttaa sen, että ministeriöstä ministeriöön tulee käytäntöön eräänlainen „antaa mennä”-taktiikka. Meillähän kuuluisassa asutusskandaalissa paljastui sellainen. Ajatellaan, että on ollut ministereitä eri ryhmistä, usein ministereitä siitä puolueesta, joka on ottanut aivan erityiseksi tunnussanakseen virasto-olojen yksinkertaistuttamisen, niin sieltä puolueesta on useita ministereitä tällä paikalla ollut. Siitä huolimatta on vuodesta vuoteen annettu säilyä järjestelmän, missä vaaditaan 20—30 astetta sisältävä tie ennenkuin viljelijä pääsee viljelemään jo valmiiksi ojitettua ja kuokittua sarkaa. Siis palkankorotuksen yhteydessä on ehdottomasti myöskin järjestelmää muutettava niin, että kansakunnalla on takeita siitä, että hallitusmiehet myöskin täyttävät mitan.

Hallitus on omien palkkojensa koroitamisehdotuksen yhteydessä ehdottanut meille edustajille myös annettavaksi 200 markkaa päivässä. Minä en taaskaan tahdo olla pikkumainen, enkä suinkaan halua, että edustajien palkat oman toimensa syrjässä hoidettavasta toimesta alennetaan niin alas kuin esim. oli sen valtion viran palkka, jota olen hoitanut 6 vuotta, ja, jota kykenin hoitamaan vain siten, että muista lähteistä saamastani palkasta käytin aika runsaan osan. En halua edustajien palkkoja suinkaan tähän alennettavaksi, mutta 6 vuotta takaperin oli ensimmäisenä aikana edustajan palkka 125 markkaa, sitten se nostettiin 150:een. Se riitti silloin hyvin huolimatta siitä, että aika oli monin verroin kalliimpi kuin nyt. Tämä nykyinen palkka riittää erittäin hyvin, olenpa valmis ajattelemaan, että sitä voitaisiin vähentää. Tai ainakin voitaisiin ajatella ja ehdotan ajateltavaksi, eikä edustajien palkkoihin nähden olisi sovitettava komitean palkkojen järjestelmää: erilaista

palkkaa kaupungissa oleville ja erilaista niille, jotka ovat maaseudulta. Komiteoissa tätä järjestelmää on noudatettu, enkä minä ole koskaan kuullut, että olisi ilmestynyt haluttomuutta komiteoitien jäsenyyteen sen paremmin kuin hallituksen jäsenyyteenkään näiden palkkojen pienuuden tähden.

Erittäin olisi tarkistamista siinä tavassa, millä edustajien matkalaskuja hoidetaan. Olen 9 vuotta kirjoittanut valtiolle matkalaskuja, ja takaan, että olen ottanut niistä jokaisen pennin kuin laillisesti voi saada, mutta sittenkään en osannut eduskunnan matkalaskua kyllin taitavasti kirjoittaa. Kirjoitin sen aivan matkustussäännön mukaisesti, ottamalla 175 markkaa päivältä, mutta minun laskuani ei maksettu sillä tavalla, vaan minulle työnnettiin 175 markkaa lisää (Keskustasta: Se oli yhdestä päivästä!) sellaiselta päivältä, jolloin minä Lapualla en vielä edes kapsäkkiäni pakannut. Ihmettelin sitä, ja sanottiin, että on sellainen järjestelmä, että Seinäjoelta asti lasketaan kaksi matkapäivää ja kolmas oli se päivä, jolloinka täällä valtakirjat tarkastettiin. Se oli minulle suuri yllätys, ja se selittää minulle myöskin erään ihmeellisen kertomuksen, jonka olen kuullut, mutta jota en ole uskonut, nimittäin, että edustaja voi valtiopäivien lopussa olla kotonaan samana iltana — hän on nimittäin aikaisemmin lähtenyt täältä kuuluisille saunamatkoilleen — sen päivän iltana, jolloin eduskunta täällä juhlallisesti lopetetaan, mutta palkka hänelle juoksee kolme päivää jälestäpäin. Tämä matkalaskujen ihmeellinen kirjoittaminen selittää tämän salaisuuden. Maassamme kävi toistakymmentä vuotta sitten eräs ulkomaalainen, joka oli käynyt parlamenttaarisia oloja tutkimassa eri maissa. Hän lausui muutamille suuren ilonsa siitä, että Suomi on ainoa maa, missä ei politiikasta vielä tehdä rahaa yksityisille. Minusta tuntui, että hän silloinkin jo sanoi liian kauniisti, ja sen ajan jälkeen on politiikasta, puoluepolitiikasta, saatu suuriakin palkkoja ja palkkioita. Meidän on, edustajat, varottava kaikissa edesottamisissamme, matkalaskuista alkaen, että me emme etuile niillä varoilla, mitkä ovat käytettävissä.

Yleensä on talousarviossamme menty entiseen tapaan. On m. m. porvarillisen yhteiskunnan välttämättömyydeksi katsottu, että sen pitää myöskin tukea niitä pyrki-

myksiä, joilla kasvatetaan marxilaista ainesta tähän maahan, sitä ainesta, joka ei ole koskaan salannut, että se aikoo tuhota nykyisen yhteiskuntajärjestelmän — laillisella tavalla, jos se käy päinsä, mutta tilaisuuden tullen myöskin laittomalla tavalla. Tämä nykyinen porvarillinen yhteiskunta on siksi höllä, että se valtionvaroilla tukee laitoksia, jotka tarkoittavat tämän hengen juurruttamista ja kasvattamista. Se on vanhaa perintöä ja nähtävästi nykyinen eduskunta jatkaa sitä kaikesta huolimatta ja rohkeasti. Sellaisessa ei ole säästetty, mutta kyllä säästääkin on osattu. Ei ole budjettiin vielääkään otettu sitä peräti vaatimatonta matkarahaa, mikä aikaisempina aikoina oli Suomen kirkon pappien opintomatkoja varten ulkomaille. Se oli pieni määräraha, mutta erinomaisen tärkeä nuoremman pappispolvemme kehittämiselle, jotta he saivat tutustua toisten kirkkojen oloihin ja elämään, ja tuoda vaihtuoksia oman kirkkomme toimintaan. Samoin huomautan, että uskonnollisten järjestöjen rautatiepiletien korvaukseksi niiden tärkeässä työssä, joka tarkoittaa koko maata ja kansaa, oli aikaisemmin myönnetty 50,000 markkaa vuodessa. Nyt on siitäkin supistettu 10,000 markkaa, siis säästöjä on toimitettu. Nähtävästi tämä 10,000 markan supistus tarvittiin sitä varten, että hallitus on tänä vuonna myöntänyt erälle kirjailijattarelle, joka on kirjoittanut „Miehen kylkiluu”-nimisen kirjan, 10,000 markan ylimääräisen eläkkeen. Hän ei ole siinä asemassa, että hän olisi tarvinnut eläkettä, ja hänen pääteoksensa „Miehen kylkiluu” ja muutkaan eivät koskaan pääse kansalliskirjallisuuden asemaan maassamme. Tällaiseenkin asiaan on varoja käytetty, mutta uskonnollisen toiminnan edistämiseltä on koetettu vaatimattomasta summasta supistaa 10,000 markkaa.

P u h e m i e s: Ed. Kareksen lausunnon johdosta huomautan, että hän käytti puhuesaan edustajien välihuudahduksista edustajia loukkaavaa sanontaa, joka valtiopäiväjärjestyksen 58 §:n mukaan ei ole sallittu.

E d. H ä n n i n e n: Herra puhemies! Valtion tulo- ja menoarvion käsittely eduskunnassa antaa joka syksy parhaimman käsityksen toiselta puolen hallituksen, toiselta eduskunnan ja sen eri ryhmien taloudellisesta

suuntautumisesta. Hallituksen suuntaa ja käsitystä kuvaavat tulo- ja menoarvioesitys kokonaisuudessaan. Se ilmenee niinhyvien tulojen ja menojen kokonaissummissa ja jaoituksissa, varsinkin kun niitä vertailee edellisten vuosien tulo- ja menoarvioihin, kuin myöskin siinä, miten hallitus aikoo ottaa kansalta ne tulot, mitkä valtio tarvitsee, — kun meillä valtion varaston pääomasäästöä ei enää ole, — ja miten se menopuolella aikoo ne käyttää valtakunnan ja kansakunnan hyväksi. Jokaiseen pääluokkaan, jokaiseen lukuun ja jokaiseen momenttiin hallitus ikäänkuin vuodattaa oman käsityksensä. Eduskunnan enemmistön kanta ja suunta tulee lopullisesti esille vasta eduskunnan vastauksessa, joka tavallisesti valmistuu joulun edellä, sen jälkeen kuin kaikki tulo- ja menoarviossa olevat asiat ovat sekä valtiovarainvaliokunnassa että eduskunnan täysistunnossa olleet satojen keskustelujen, sovitteiden ja äänestysten alaisina.

Kun taloudellinen ahdinko omaisuuksien menetyksen, työttömyyden sekä siitä seuraavan hädän ja kärsimysten muodossa mitä raskaimmin painaa kansakuntaa, varsinkin sen toisia elinkeinoryhmiä, ja kun kansa on taas uusien vaalien kautta valitut edustajansa lähettänyt eduskuntaan, seurataan yleisönkin puolelta entistä kiinteämmin tulo- ja menoarvioesitystä täällä eduskunnassa.

Minun käsitykseni mukaan tämä käsiteltävänä oleva tulo- ja menoarvioesitys ei poikkea sanottavassa määrässä kahdesta edellisestä. Se on tyypillinen, liiaksi puristettu ja typistetty pula-ajan budjetti, jollaisia lähinnä edellisetkin ovat olleet. Tavallisina aikoina kaikkien maiden budjetit säännöllisesti kasvavat, ainakin pysyvät yleissummiin nähden entisellään. Se on yleensä terveen kehityksen merkki. Suuret heilahdukset puoleen tai toiseen ovat turmiollisia tai häiriöitä tuottavia, eikä niitä terveesti hoidettujen valtioiden budjeteissa huomatakaan. Niinpä valtion menot meilläkin Suomessa vuosien 1890—1910 eli 20 vuoden kuluessa kasvoivat säännöllisesti. Ne kasvoivat 36,600,000:sta 156,600,000 markkaan eli keskimäärin 16.4 % vuosittain. Vuosien 1920—28 välillä kasvoivat valtion menot 2,089 miljoonasta 5,041,578,000 markkaan eli keskimäärin 369 milj. markkaa eli noin 17 % vuodessa. Meillä on kyllä paljon puhuttu ja kirjoitettu siitä, että noina nousukauden vuosina 1920—28 välillä tuhlattiin liian pal-

jon valtionkin varoja, ja edellinen puhuja täällä hyvin räikeästi esittikin joitakin esimerkkejä. Mutta niinkuin vertailusta nähdään, oli jo 1890 ja 1910 välillä valtion menojen vuosittainen nousu prosenteissa lähes yhtä suuri ja tuloja on valtiolle hankittu ja täytynyt hankkia samassa suhteessa kuin menot ovat nousseet. Vuodesta 1928 alkaen ilmenee sensijaan jyrkkä laskusuunta, jota on jatkunut näihin saakka. Valtion menot on supistettu 5,041,578,000 markasta 2,470,000,000 markkaan. Vähennys kuuden vuoden kuluessa siis tekee 2,570,000,000 ja jonkun verran päälle, joka on noin puolet 1928 menoarviosta. Suurempaa kokonaissupistusta tuskin voidaan terveesti ajatellen suositella. Tuskin missään sivistysmaassa on tällaisia heilahduksia valtion tuloissa ja menoissa edellisiin vuosiin nähden tapahtunutkaan kuin meillä. Muutokset on meillä sitäpaitsi tehty useimmiten liian karkealla kädellä, usein vain prosenteissa, katsomatta sitä, mitä se vaikuttaa maan taloudelliseen ja henkiseen elämään ja kehitykseen yleensä. Meillä on julkisestikin iloittu siitä, että valtion menoarvio supistuu. Se on muka oikean säästämisen tulos. Mutta vähemmän siitä iloittaisiin, jos asiaa perinpohjin punnittaisiin. Silloin ei huomata, mitä se vaikuttaa m. m. rahan kiertokulkuun yleensä. On näet muistettava, että valtio on suurin työnantaja, jonka velvollisuutena on tukea niin hyvin henkistä kuin taloudellista elämää, jonka velvollisuus on pitää työttömyyttä käynnissä silloinkin, kun yksityisyritteliäisyys ei riitä ja jonka velvollisuutena on pitää huolta siitäkin, että rahankierto maassa ei pahasti häiriinny ja rahan kotimainen arvo ei pahasti vaihtelee, siitäkin huolimatta, että sen arvo ulkomaille ehkä jonkin verran alenisi. Niin paljon puristettu ja pienennetty budjetti kuin tämänkin esitys tietää vuoden 1928 budjettiin verraten on sinänsä murheen merkki, aikana jolloin valtion pitäisi entistä enemmän korvata yksityisyritteliäisyyden lamaannusta.

Kun kansa lisääntyy ja kehittyy, samalla valtionkin menot suurenevät säästäväisyydestä huolimatta, siitä me emme pääse mihinkään. Sentähden voidaan puhuakin kasvavan budjetin laista. Meidän nykyinen maatalousministerimme onkin tästä aikoinaan kirjoittanut tutkimuksen. Meillä se näyttää muuttuvan supistuvan budjetin laiksi. Tämä budjetti ei lupaa mitään sa-

nottavia muutoksia ja edistystä edelliseen kään budjettiin verraten eikä sen numeroissa vielä ilmene nousukauden ja aikojen paranemisen merkkejä, kuten rahaministeri puheessaan täällä huomautti. Se on tehty yleensä liian korkean markanarvon merkeissä. Tässä budjettiesityksessä ei myöskään ilmene sanottavassa määrässä pyrkimystä valtion voimalla saada tyrehtynyt rahankierto maassa elpymään. Jos niin olisi olisivat työ- ja työttömyysmäärärahaehdotukset paljon suuremmat. Nälkää tämä tietää edelleen köyhille ja vähävaraisille seuduille. Valtiovarainvaliokunnan pitäisi sen tähden työ- ja työttömyysvaroja tuntuvasti lisätä.

Hallituksen esityksen johdannossa mainitaan kuluvan vuoden työttömyysarviosta säästävän noin 50 miljoonaa markkaa. Säästöt ovat hyvät olemassa ja säästäväisyys oikealla paikalla ja ajalla on hyve, mutta sille, joka tuntee elämää maan köyhimmillä seuduilla, herää kysymys, eivätkö nämä säästöt ole syntyneet äärimmäisessä hädässä olevien kustannuksella, eivätkö ne ole sen tähden synninvaroja. Hallitukselta sopinee kysyä — hallituksen jäseniä täällä ei tosin näy — onko ollut työtä työttömille riittävästi, onko työstä maksettu kunnollinen palkka, jolla työmies valtion varatoissa ja muissa valtion töissä on hyvin elänyt ja voinut elättää myöskin perheensä. Tähän ei hallitus voine vastata myönteisesti. Työttömyyttä on pelottavan paljon ollut niin hyvin maaseudulla kuin kaupungeissakin ja omaisuutensa pilahinnasta menettäneistä tulee yhä lisää. Niitä tulee sekä mailtaan sortuvista tilallisista että liikkeen- ja teollisuudenharjoittajistakin, joilla sattuu olemaan jonkin verran velkaa, sillä nyt on arvossa raha, mutta ei tavara eikä työ. Nähtävästi hallitus katselee liiaksi valoisin toivein tilannetta esittäessään työttömyyden lieventämiseksi ensi vuodelle vain 165 miljoonaa markkaa. Pelkään, että ensi vuonnakin uusiintuu kuluvan vuoden surullinen tilanne, että töihin pääsee vaan vähäinen prosentti työnhakijoista, ja että suurin osajää kuntien ja valtion suoranaisten avustusten varaan. Työpalkat valtionkin töissä ja varsinkin varatoissa ovat olleet liian alhaiset, useinkin nälkäpalkkoja. Valtio on palkkauksessaan näyttänyt huonoa esimerkkiä suuryhtiöille ja siten on yleinen palkkataso, ainakin pohjoisessa painunut liian alas,

niin alas, että kuntien on laajassa mitassa täytynyt elättää työntekijäin perheitä. Palkkojen pienuus ja työansioiden puute varsinkin Pohjois-Suomessa on suurimpana syynä siihen, että tilallisia joutuu paljon pois tiloiltaan — kun eivät saa kerätyksi korkorahojaan — että verotettava tulo ja veronmaksajain luku vähenee ja että kunnat ovat joutuneet vaikeaan asemaan. Puutavara-yhtiöt seuraavat valtion esimerkkiä, vieläpä ovat vointinsa mukaan vaikuttaneet siihen suuntaan, ettei valtiokaan nostaisi palkkoja. Näin ollen on ainakin Pohjois-Suomessa voinut jatkua — kun ihmisten henkensä pitimiksi on täytynyt jotakin yrittää — sellainen tilanne, että hevoskanta harvenee ja huononee yhtiöiden ja valtion töissä, ajoneuvot kuluvat eikä uusia voida tilalle hankkia ja että ihmiset tekevät työtä ruokapalkalla kuluttaen työkykyään ja vaatetustaankin. Tässä kyllä kehutaan, että Suomi on paremmin kestänyt pula-ajan kuin moni muu valtio. Voisihan se siltä näyttää Helsingistä päin katsottuna — vaikka täälläkin löytyy kurjuutta — mutta Pohjois- ja Koillis-Suomessa on monin paikoin huomattavissa yleinen taloudellinen luhistuminen. Kunnat sortuvat, kuntien varakkaatkin köyhtyvät raskaan verotaakan alla ja köyhät viettävät kituvaa elämää. Äärimmäisillä rajaseuduilla näkee entistä enemmän aliravittuja lamalaihoja aikuisia sekä heikkoja ja sairaita lapsia, joiden vaatetuksestaan ei ole paljon tietoa. Rahaa siis tarvittaisiin uusien työmaiden avaamiseen ja palkkauksien parantamiseen enemmän kuin tuloja menoarvioehdotuksessa on esitetty. Työtä olisi saatava kaikille ja työstä maksettava kunnollinen palkka. Missä yksityinen yritteliäisyys ei riitä, on valtion annettava työtä. Vain siten se voi virkistää rahan kiertokulkua maakunnissa. Suomi on vielä niin alkuvoimainen maa, että se voi elättää ja antaa työtä paljon suuremmallekin väestömäärälle, kuin mitä meillä on. Meillä ei ole maasta puutetta, niinkuin on esimerkiksi Tanskassa, Belgiassa ja Hollannissa ja monissa muissa Keski-Europan maissa. Annettakoon maata huokeilla ehdoilla niille, jotka sitä haluavat viljellä, kuivatettakoon soita ja rakennettakoon teitä.

Minä en tahdo sanoa, ettei hallituksen esityksessä olisi hyviäkin otteita, mutta ne vaativat laajemmassa mittakaavassa toteutettuna enemmän rahaa.

Pulan paino on meillä samoin kuin monissa muissakin maissa raskaimmin kohdanut talonpoikia ja työläisiä. Liian kireä rahapolitiikka sitä vielä tehostaa. Maatalouden alalla vallitsevan pulan lieventämiseksi ehdotetaan noin 100 milj. markkaa. Sekin on kyllä huomattava rahaerä, mutta ei läheskään riittävä. Eikä mielestämme näillä avustuskeinoilla voidakaan muuta kuin siirtää tuhansien maanviljelijäin taloudellista luhistumista jonkin verran tuonnemmaksi, jollei rahaa saada kiertämään valtakunnassa, enemmän ostokykyä nousemaan ja korkokantaa huomattavasti alentumaan. Kun maamiehen asema paranee, katoa myöskin työttömyys maaseudulta, se on vakaumukseni.

Hallitus kuitenkin näkyy edelleenkin uskovan, ettei rahapolitiittisin keinoin voida tilannetta korjata. Valtion tulot aiotaan ensi vuonnakin hankkia jokseenkin samoilla keinoilla kuin edellisinä vuosina ja viime aikoina yleensä. Tulo- ja omaisuusveron on arvioitu tuottavan 460 milj. markkaa, jossa summassa tai hiukan yläpuolella ne ovat olleet 1921 vuodesta lähtien. Tuontitullien osalle on laskettu 1,250 milj. markkaa, jossa määrässä ne ovat pysytelleet vuodesta 1927 lähtien. Ei mitään muutosta tulo- ja omaisuusveron ja tulliveron välisessä suhteessa ole tässäkin tulo- ja menoarviossa, vaikka tulliverotus on meillä, Latviaa ja Viroa lukuunottamatta, suhteessa muuhun verotukseen suurempi kuin muissa maissa. Meillä ei ole vielä hallituksen esitystä tullitariffiksi emmekä siis tiedä, millainen se tulee olemaan. Mutta luultavasti sekään ei tule paljon muuttumaan edellisistä. Olisi kuitenkin hallituksen sitä valmistellessaan huomattava, että tullien rasitus silloin, kuin se koskee kaikkien tärkeimpiä ja välttämättömiä nimikkeitä, on köyhälle kansalle ja maan köyhimmille osille rahan kotimaisen ostoarvon ja rahatulojen vähenemisen tähden entistä paljon raskaampi. Kaikkein välttämättömmistäkin tarvikkeista täytyy köyhien seutujen asukasten luopua. Enemmän rasittaa rukiin tulli maan pohjoisia köyhiä seutuja. On laskettu, että Oulujoen vesistön pohjoispuolelta olevilta alueilta menee tätä veroa noin 20 milj. markkaa, eikä se siellä ole suojelustulli, niinkuin se on maan muissa osissa, vaan se on siellä suorastaan verotulli. Kun ei olisi varaa tullittomakaan viljan

ostoon, niin vielä vähemmin sitä on siellä kalliin viljan ostamiseen.

Edellinen puhuja täällä mainitsi, että monin paikoin käytetään jo leivän korvikkeita m. m. leseitä, joissa hän sanoi olevan tuhkaakin. Minä olen ollut tilaisuudessa näkemään leipää, johon on sekoitettu petäjää.

Täällä on esitetty mielihyvän tunteita siitä, että ei ole tarvinnut turvautua verojen lisäykseen ja uusien verojen kantamiseen. Uudet verot yleensäkin ovat epämieluisia, mutta niihinkin on täytynyt monissa maissa turvautua esim. työttömyyden torjumiseksi. Uudet verot ovat paikallaan silloin, kun saadaan oikeat vero-objektit ja kun ne kohdistuvat varakkaampaan kansaluokkaan.

Kuntien raha-asiat ovat monin paikoin joutuneet aivan hunningolle. Se 5 milj. markkaa, jonka hallitus köyhien kuntien auttamiseksi ehdottaa, ei mielestämme ole läheskään riittävä. Viittaan tässä niihin numeroihin, joita n. s. Sipin komitean mietintöön on kerätty eri kunnista ja niiden asemasta, joka mietintö valmistui viime kesänä. Tilanne ei ainakaan Pohjois-Suomessa ole vielä parantunut. Päinvastoin se on tullut siellä useimmissa kunnissa entistä paljon huonommaksi. Kun monessa kunnassa veroäyri hinta on kohonnut yli 20 markan, niin sellaista verotusta ei varakkaan enää kestä, vaan pian ovat varakkaammatkin köyhtyneet.

Yksityiskohtainen eri luokkien, lukujen ja momenttien käsittely tapahtuu valtiovarainvaliokunnassa, eikä niihin ole näin yleisessä keskustelussa aikaakaan. Yleisenä evästyksenä tahtoisin valtiovarainvaliokunnalle lausua, niinkuin jo aikaisemmin olen viittaillutkin, että työ- ja työttömyysmäärärahoja olisi tuntuvasti lisättävä, samoin kuntien ja maatalouden auttamiseksi ehdotettuja määriä ja että työtilaisuuksia edustajain aloitteidenkin pohjalla olisi tuntuvasti tulo- ja menoarviossa lisättävä.

Ed. Sergelius: Herr talman! Regeringens förslag till årsstat för 1934 har mångenstädes utom riksdagen, men även inom denna, rönt ett rätt gynnsamt mottagande, om jag frånser från några yttranden, i vilka kritiken berörde allting annat än själva budgeten, vilket också av respektive talare medgavs. Ett yttrande gjorde

åtminstone på mig ett pinsamt intryck så tillvida att jag hade känslan av att vi förts tillbaka till den tid, då kommunismen hade sin representation här i riksdagen. Det är beklagligt att vi skola sänka oss ned till samma diskussionsplan som under de åren, som föregingo tilldragelserna år 1930.

Det måste emellertid medgivas att erkännandet som kommit regeringens proposition till del är berättigat på många punkter, men varje målmedvetet arbetande regering har ändå alltid försmaken av den malört, som vedersakarna i objektivitetens namn icke kunna undgå att krydda kritiken med. Otvivelaktigt har, såsom här redan av en föregående talare nämdes, utvecklingen till det bättre här hemma givit regeringen en gynnsammare grund att bygga på än vad förhållandet varit under de par tre senaste åren. Men dessa orsaker, de gynnsamma förhållandena, får man ej enbart tillskriva det synbarligen goda positiva resultat som regeringen i sin proposition kommit till — 39 miljoners överskott trots stegrade utgifter av 72 miljoner mark — utan främst anser jag förtjänsten böra tillskrivas en viss återhållsamhet parad med ett visst erkännansvärt förutseende.

Budgeten är väl inpackad. Lån behöver ej anlitas, men optimismen som präglar budgetpropositionen kommer starkast till uttryck på inkomstsidan, där bland annat inkomst- och förmögenhetsskatten beräknas medföra ett tillskott av icke mindre än omkring 60 miljoner finska mark och importtullarna beräknas till 53 miljoner. Det beräknade överskottet av tullintraden kommer väl ej att i nämnvärd grad ytterligare fördyra levnadskostnaderna, då jag förutsätter att endast en mindre del av dessa intrader skola inflyta i form av förhöjda tullar. Något märkligt, men dock ett nog så behövt steg, har sålunda regeringen icke på grund av sin beräkning av tullintraderna tagit i den protektionistiska politik som under senare år blivit tradition i vårt land. Läger man härtill ännu förslaget om höjning av exportpremierna med 25 miljoner mark, vilket ingenting annat är än dumping mot utlandet och som möjligen kan försvara sig såvitt det gäller de mindre bemedlades, närmast småbrukarnes, intressen, vilket icke är fallet med de föreslagna exportpremierna på smör, delvis också på fläsk, så finner man, att regerin-

gen sugit sig fast vid den oriktiga uppfattningen att restriktioner, alltså tullar, premier och dylikt, under olika former kunna befrämja handelsutbytet nationerna emellan. Detta är ju icke fallet. Problematisk är överhuvud nyttan av dessa exportpremier till och med för producenterne, för konsumenterna är åtgärden fullt klar, den betyder ingenting annat än dyrare levnadsförhållanden.

Om regeringen fått sin budget att gå i lås till och med utan överskott och kunnat påvisa att de mindre bemedlade skulle kunnat motse en lindring i den alltför tunga särskilt indirekta skattebördan, så hade propositionen åtminstone fått de ekonomiskt betrycktas välsignelse. Men detta är icke förhållandet med 1934 års budget. Den kommer således icke i detta avseende att vara till någon tröst för dem som hava synnerligen stora svårigheter att skaffa sig livets nödtröft. Detta gäller arbetare, tjänstemän och lönetagare överhuvud.

Beträffande utgiftssidan må här nämnas ett par märkligare omständigheter. Allt missnöje från statens befattningshavares sida hade naturligtvis regeringen kommit från, om den tagit steget fullt ut och återbördat åt samtliga statstjänstemän dem tillkommande löneförmåner. En sådan åtgärd hade varit fullt berättigad och billig. De ekonomiska förhållandena hava, om de också icke äro fullt tillfredsställande, likväl utvecklats så att regeringen icke enbart hade behövt begränsa löneförhöjningen till familjeförsörjarnas kategori, utan kunnat låta denna komma samtliga statstjänare till del. Att lämna de ogifta tjänstemännen och befattningshavarne helt åt sitt öde — icke ens den minsta löneförbättring föreslås — det verkar så mycket mer, om jag så får uttrycka mig „överraskande” som i budgetpropositionen föreslås vissa löneförhöjningar, vilket här flera gånger i dag nämnts, åt en del av statens förtroendemän liksom högsta tjänstemän. Även riksdagsrepresentanterna ihåggkommas. Detta säger jag ingalunda i den mening att icke de föreslagna förhöjningarna också vore berättigade, men då regeringen utgått från reciprositetsprincipen: „Giv åt dem som giva åt oss”, och denna följts med undantag för de ogifta befattningshavarne, så anser jag att denna förfördelning borde korrigeras i riksdagen.

Beträffande utgiftssidan måste ännu nämnas att man ej ens vid en första flyktig genomläsning undgår att lägga märke till de stora nya utgiftsposter som upptagas under försvaret och utrikesrepresentationen. Det är icke utan skäl och med stort bekymmer en stor del av landets befolkning frågar sig, om det har varit oefftergivligt, om det är ur många synpunkter framsynt och billigt att år från år öka försvarsbudgeten, nu senast med 31 miljoner mark och likaså att införa nya utgiftsposter i vår utrikesbudget, då vi här i landet helt säkert även under nästa vinter måste räkna med ett halft hundra tusen arbetslösa. Det märkliga är härvid dock att, medan riksdagens majoritet icke uttalat sig för en begränsning av försvarsutgifterna med undantag för de hundra miljoner, som rdm. Tanner berörde och regeringen sålunda på denna punkt icke kan belastas för ohörsamhet eller obstruktion, så har riksdagen upprepade gånger och under mycket kategorisk form uppmanat till återhållsamhet beträffande vår utrikesrepresentation.

Utan att denna gång ingå på en mera detaljerad granskning av 5 H. T., utrikesministeriets budget, och de däri upptagna nya utgiftsposterna kan jag dock ej underlåta att redan i detta sammanhang fästa vederbörandes uppmärksamhet, främst statsutskottets, vid den poetiska apologi, varmed hr utrikesministern försökt motivera inrättandet av en ny legation i Budapest och ökning av anslagen för kanslipersonalen vid konsulat och legationer m. m. I motiveringen anslås såväl de nationella strängarna, reciprocitetsprincipen och det märkliga „vårt lands värdighet“, vilken kan tänka skulle taga skada av att hava sin hemvist i ett distrikt av London, dit icke börsaristokratin gärna sätter sin fot, emedan detta distrikt, såsom i propositionen säges, numera blivit ett pensionsdistrikt. Det är ett av motiven för att legationshuset i London skall säljas.

Vilka utgifter alla de av hr utrikesministern föreslagna omställningarna skola medföra framgår ej ur budgeten och kommer ej heller att kunna bestämmas vid budgetens fastställande. I propositionen jongleras med en mängd poster, transporter, och detta giver en tydlig försmak av att den, som motiverat budgeten, icke själv haft klart för sig, vilka utgifter som slut-

ligen omställningarna komma att medföra. Nya anslag måste otvivelaktigt för utrikesrepresentationen begäras och naturligtvis ett par månader efter det 1934 års budget slutbehandlats, om nämligen hr utrikesministerns diplomatiska intuitioner skola följas: bestående i inrättande av nya sändebudsposter, vidflyttiga och oändamålsenliga förflyttningar från fjärran östern till fjärran västern, ombyte av kanslipersonal och dylikt. Erfarenheten har nämligen från detta år visat att knappast har utrikesministeriets budget fastställts förrän nya anslag kort därpå äskats, och att anslagen ej bliva obetydliga, därför har jag ännu ett belägg, om man observerar, att agioförlusterna, kursförlusterna, upptagits detta år till ungefär enahanda belopp, d. v. s. omkring finska mark 7 miljoner, såsom uti innevarande års budget, trots det att finmarken i förhållande till många utländsk valuta avsevärt förbättrats. Det visar således tendensen, vartill budgeten strävar, trots riksdagens uttryckliga uppmaning till återhållsamhet. Här har således utrikesliksom statsutskottet ett rikligt material att sovra, och härvid bör utskotten gå så tillväga, att de uttryckligen påminna utrikesministern om att han äger ställa sig av riksdagen givna uppmaningar och föreskrifter till efterrättelse. En obstruktion i fortsättningen mot riksdagen kan jag icke förstå. Den måste bliva farlig, ja, jag vågar säga att den till och med kan bliva parlamentariskt livsfarlig.

Biträdande finansministern Witting nämnde i förbigående vid budgetens presentation bland annat, att 5 H. T. uppvisar en obetydlig minskning. Ja, det äger sin riktighet, för såvitt man grundar sitt omdöme på det siffermaterial, som levereras i budgeten. Men en djupare inblick i här tidigare nämnda och föreslagna omställningar talar sitt tydliga språk. Någon minskning, vågar jag påstå, kommer 5 H. T. icke att uppvisa om regeringens förslag godkännes, men väl de facto en ökning. Men frånsatt alltså från en ökning eller minskning hoppas jag, att riksdagen skall hävda sin ställning gentemot regeringens representant och visa, att den med sina föreskrifter menar allvar, något som hr utrikesministern tills vidare icke lärt sig att inse.

Ed. Heiskanen: Herra puhemies! — Tarkastellessani hallituksen laatimaa valtion ensi vuoden tulo- ja menoarviota kiintyy huomioni sen lisäksi, mitä jo useat edelliset puhujat ovat maininneet, osaksi siihen, mitä hallitus on tehnyt, vaikka ei olisi pitänyt tehdä, osaksi siihen, mitä hallitus ei ole tehnyt, vaikka olisi pitänyt tehdä. Edellinen koskee ulkoasiain hoidolle varattua budjettia, jälkimäinen sivistysbudjettia. Puhuessani ulkoasiainministeriön menoista en tahdo kajota Lontoon lähettilään nimitys-kysymyksen. Tahdon vain huomauttaa, että tämän, vastoin Suomen kansan tahtoa virkaansa nimitetyn lähettilään Lontoossa pitäminen näkyy tulevan kovin kalliiksi, kuten jo edellinen puhuja mainitsi. Hallituksen esityksen mukaan tarvitaan nyt Lontoon lähetystöön kansliahenkilökuntaa varten 65,000 markan lisämääräraha ja jo nyt maksetaan, mikäli tietooni on tullut, tänä vuonna lähettiläälle viikoittain 16 punttaa erikoista asuntoavustusta, jollaista aikaisemmat lähettiläät eivät ole tarvinneet. Tämäkin tekee vuodessa 832 punttaa eli noin 190,000 Suomen markkaa. Ja ilmeisesti lienee yhtenä tärkeimmistä syistä lähettiläämme mukavuuden lisääminen, jonka takia aiotaan nyt erittäin epäedullisena aikana myydä Lontoon lähetystön kiinteistö hyvin huokeaan hintaan, ja todennäköisesti ensi vuonna joudutaan sitten ostamaan ehkä uusi talo, sanokaamme vaikka kymmenen kertaa korkeammalla hinnalla. Kun entinen lähettiläs, joka kykeni edustamaan myös suomalaista Suomea ja antamaan maamme kulttuurista oikean kuvan ulkomailla, tyytyi vaatimattomammin elämään, niin nähdäkseni siihen saisi tyytyä nykyinenkin, jonka kyky näissä asioissa lienee kovin rajoitettu.

Hallitus ehdottaa sanomalehti- jaoston arvovallan kohottamiseksi tämän jaoston muutettavaksi osastoksi. Tämä tuntuu tarpeettomalta, kun ottaa huomioon, miten paljon pienempi tämä osasto on kuin poliittinen, kaupallinen ja oikeudellinen osasto ja kun muistaa, että nykyinen sanomalehti- jaoston päällikkö näyttää paljon enemmän hoitelevan sisäpolitiikkaa kuin ulkopoliitiikkaa. Tuo muutos on siis käsitykseni mukaan aivan tarpeeton. Muista ulkoasiain alalla olevista epäkohdista valtion budjetissa on jo aikaisemmin mainittu.

Jos siirryn katselemaan sivistysbudjettia, niin kiintyy huomioni erikoisesti oppikoulumenoihin ja niiden jakautumiseen suomenkielisten ja ruotsinkielisten koulujen kesken. Viime talvena tehdyn tilaston mukaan käytettiin 1930—31 ruotsinkielisten oppikoulujen hyväksi 22.1 % valtion kaikista oppikoulumenoista, kuten kielilainsäädäntömme epäkohtia korjaamaan tarkoitusta ed. Suurkongran aloitteesta eduskunnassa viime toukokuun 4 päivänä keskusteltaessa kansanedustaja Annala osoitti. Kun maassamme ruotsinkielistä väestöä on noin 10 %, ehkä ei sitäkään, niin merkitsee tämä sitä, että ruotsinkielistemme koulutukseen valtio käytti 1930—31 varoja suhteellisesti kaksi kertaa enemmän kuin suomalaisten koulutukseen, ja koska viime vuosina ei ruotsalaisia kouluja, „Oulun skoulu” lukuunottamatta, ole ehdotettu lakkautettavaksi eikä suomalaisia uusia kouluja ainakaan useita perustettavaksi, niin lienee suhde yhä edelleen suunnilleen sama. Jos tässä siirryttäisiin suhteellisuusperiaatteen, joka ilmeisesti oppikoulujen alalla olisi oikea ja paras jakoperuste, merkitsisi se, sittenkuin muutos on toteutettu, valtiolle noin 15 milj. markan vuotuista säästöä. Sillä suomalaisiakin kouluja on nyt tarpeeksi, joten niitä ei tarvittaisi nykyisten lisäksi perustaa.

Mainitsemaani säästöä tietysti ei nyt heti saataisi syntymään, mutta jotakin olisi voitettu jo nytkin ja säästö lisääntyisi vuosittain. „Pikkusumma”, sanottaneen, ja totta on, että tämä 15 miljoonaa tekee valtion tulo- ja menoarviosta vain noin $\frac{1}{2}$ %. Mutta se on kyllin suuri, jotta sillä voitaisiin palkata 200 uutta professoria laajentamaan suomalaisen kulttuurin sarkaa ja syventämään suomalaista hengen viljelystä tai avustaa noin 300 taiteilijaa tai noin 400 nuorempaa tieteenharjoittajaa tai pelastaa noin 600 talonpoikaa avustamalla heitä kutakin keskimäärin 25,000 markalla. Tämän summan, 200 professorinviran palkkausta vastaavan summan, Suomen valtio uhraa turhaan ruotsalaisuuden alttarille yksistään oppikoulujen alalla eikä tämä uhraus ole yksistään turhaa, vaan siitä on suorastaan vahinkoa suomalaiselle sivistykselle, sillä siten valtio tulee kasvattaneeksi niin paljon ruotsinkielisiä virkamiehiä, että niistä ainakin joka toisen täytyy hankkia elatuksensa suomalaisesta Suomesta. Nämä

virkamiehet, jotka ovat saaneet opetuksensa sellaisten ruotsalaisten opettajain johdolla, jotka eivät kärsi nähdä koulunsa katolla Suomen valtakunnan lippua, kuten Kristiinan koulun esimerkki osoittaa, ovat saaneet koulussaan niin oudon kuvan suomalaisesta Suomesta, etteivät he mitenkään voi ymmärtää ympäristöään, jouduttuaan suomalaiseen seutuun virkamieheksi, vaan pysyvät vieraina sen sivistysharrastuksille.

Meillä on maailman vapaamielisin hallitusmuoto, joka takaa 10 % vähemmistön kielelle samat oikeudet kuin pääväestön kielelle, hallitusmuoto jonka muuttamiseen siinä suhteessa olisi jo korkea aika (Keskustasta: Oikein!). Mutta meillä on käytännössä menty vielä paljon yli niiden kuuluisain „samanlaisten perusteiden”, joiden mukaan valtion on „suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisiä ja taloudellisia tarpeita tyydytettävä”, joista hallitusmuodon 14 §:ssä puhutaan. Sillä mikä on se samanlainen peruste, joka pakottaa ruotsalaisen oppikouluopetuksen hyväksi käyttämään suhteellisesti kaksi kertaa enemmän valtion varoja kuin suomalaisen oppikouluopetuksen hyväksi. Pidetäänkö ehkä ruotsalaisia kaksi kertaa tyhmempinä? Tuskin. Ja tuskin se lienee lainlaatijan tarkoitus. Tai jaetaanko ehkä oikeuksia kukkaron mukaan? Tuskin sekään lienee lainlaatijan tarkoitus. Mitkä ovat sitten ne samanlaiset perusteet? Sivistystarve, sanotaan. Ruotsalaisten sivistystarve on muka paljon suurempi kuin suomalaisten. Se joka tätä puhuu, ei tunne asioita tai tietoisesti valehtelee. Kun esim. Helsingin ruotsalaisiin oppikouluihin mahtuvat melkein kaikki pyrkijät, niin Helsingin suomalaisiin valtion oppikouluihin pyrkijöistä ei ole mahtunut aina edes puoltakaan. Minulla on tässä tilasto, vuosi sitten esitetty. Silloin Helsingin suomalaiseen normaalilyseoon pyrki kaikkiaan ensimmäiselle luokalle 211 oppilasta, joista voitiin ottaa ainoastaan 74. Suomalaiseen lyseoon pyrki 169, niistä hyväksyttiin 128 ja kouluun voitiin ottaa vain 66. Helsingin toiseen suomalaiseen lyseoon pyrki 51, niistä hyväksyttiin 35. Suomalaiseen tyttölyseoon pyrki ensimmäiselle luokalle 161, voitiin ottaa vain 81, suomalaiseen tyttökouluun pyrki 120, voitiin ottaa vain 74 j. n. e. Helsingin toiseen suomalaiseen tyttökouluun pyrki 100, voitiin ottaa vain 33. Hel-

singin kolmanteen suomalaiseen tyttökouluun pyrki 68, voitiin ottaa vain 34. Verrattuna vuoksi mainitsen ruotsalaisista oppikouluista. Ruotsalaiseen normaalilyseoon pyrki ensimmäiselle luokalle 84, ja niistä voitiin ottaa 75, siis miltei kaikki j. n. e. Ruotsalaiseen tyttölyseoon pyrki 69 ja voitiin ottaa 57, ja toisissa kouluissa samalla tavalla.

Täten hallitukset siis määrätietoisesti estävät suomalaisia opiskelijoita oppikouluihin pääsemästä, mutta pitävät samalla huolen, että vain ruotsalaisilla olisi siihen aina tilaisuutta. Oppineiston lukumäärä meillä saisi kyllä paremmin pienetä kuin suureta, mutta sen täytyisi tapahtua ainakin suhteellisesti eikä yksistään siten, että sitä valtion toimenpiteillä pyritään suomalaisella taholla vähentämään ja ruotsalaisella paremminkin lisäämään. Jos suomalaiset tahtovat lapsiaan saada koulutetuiksi, niin heidän on yhä edelleen ylläpidettävä kalliita yksityisiä yhteiskouluja. Siihen oli tiin pakotettuja suomalaisuustaistelun alkuaikoina ja siihen ollaan pakotettuja valittavasti nytkin, 15 vuotta itsenäisiksi tulomme jälkeen.

Olen äskeisillä esimerkeillä osoittanut, ettei myöskään sivistystarve ole ollut määräässä silloin kun valtio on tukenut ja tukee ruotsalaisia oppikouluja suhteellisesti kaksi kertaa enemmän kuin suomalaisia. Lyhyesti sanottuna hallitus on mielestäni vielä nytkin toiminut suorastaan hallitusmuodon selviä määräyksiä ja henkeä vastaan, kun ei ole ryhtynyt tätä epäkohtaa korjaamaan.

Mistä ruotsalaisiin kouluihin saadaan oppilaita? Suurimman ryhmän muodostavat tietysti ruotsalaisten vanhempien lapset. Mutta sangen huomattavana vähemmistönä ovat myös suomalaisten vanhempien lapset. Tulen myöhemmin esittämään yksityiskohtaisen tilaston kustakin eri ruotsalaisesta oppikoulusta. Ja sitten kolmannen ryhmän muodostavat passilla Suomessa asuvien ulkomaisten alamaisten lapset. Jos kerran valtio katsoo olevan oikein, että ulkomaisten täällä asuvien alamaisten lapset koulutetaan, jota vastaan minulla ei ole mitään sanottavaa, niin totta ihmeessä sen täytyy silloin tapahtua suomenkielisissä kouluissa, eikä maan vähemmistökielisissä kouluissa. Kun suomalaisiin kouluihin eivät mahdu ne oppilaat, jotka sinne

pyrkivät, niin ruotsalaiset koulut kituvat, kuten hyvin on tiedossa ja tunnetaan, oppilaiden puutetta. Näistä asioista on eduskunnassa keskusteltu aikaisemmin ja tehty aloitteita, m. m. kansanedustaja Saarisen aloite 1925 ja sitten edustaja Suurkongon aloite, josta viime keväänä täällä keskusteltiin. Tämä viimeinen aloite päättyi ed. Annalan tekemän muutosehdotuksen jälkeen ponteen, „että hallitus ensi tilassa valmistaisi kielilainsäädännön uudistamista tarkoittavan esityksen, joka on laadittu sille pohjalle, että tarpeeton ja kohtuuton ruotsinkielen hyväksi vallitseva kaksikielisyys sekä virasto- että opetuslaitoksen alalla lakkautetaan”. Tämä aloite sai valitettavasti kolme ääntä liian pienen äänimäärän, mutta sitä vastaankin äänesti muistaakseni vain 89 edustajaa, siis ei ehdotonta enemmistöä. Se, että hallitus ei ole eduskunnan näin suuren vähemmistön ja varmasti Suomen kansan valtavan enemmistön mielipidettä missään muodossa ottanut huomioon osoittaa, että hallitus ei ole tässä kysymyksessä osannut arvioida tilannetta oikein.

Ryhtymättä tässä yhteydessä puhumaan muista kaksikielisyyjärjestelmän aiheuttamista tarpeettomista menoista tyydyn vain toteamaan, että hallitus siis tällä oppikoulubudjetin alalla on menetellyt epäviisaasti ja, kuten äsken mainitsin, myöskin hallitusmuodon kirjainta ja henkeä vastaan. Toivon, että kun tämä valtion tuloja menoarvio joutuu yksityiskohtaiseen käsitelyyn, tässä kohdassa eduskunnan taholta tullaan tekemään siihen tarpeelliset muutokset.

Ed. Soini: Herra puhemies! Tarkastellessa hallituksen ehdotusta valtion tuloja menoarvioksi vuodelle 1934 ja lähinnä arviota 11 pääluokan kohdalla en voi maatalousmiehenä olla tyydytyksellä panematta merkille niitä hallituksen toimenpiteitä, jotka tarkoittavat maataloutemme tärkeimman haaran, karjatalouden, pelastamista siltä tuholta, joka sitä on ollut uhkaamassa tuotteiden hintojen romahdusmaisesti las-
kiessa. Että karjatalouden taantuminen vielä kulumassa olevana vuonna on ollut ilmeinen, osoittaa parhaiten se, että tämän vuoden kahdeksan ensimmäisen kuukauden voinvienti on ollut noin 60,000 astiaa pienempi vastaavaa vientiä edellisenä vuonna.

Menetykset rahallisesti maalle on tässä suhteessa sitäkin suurempi, kun voin keskihinta on ollut noin 66 penniä pienempi kuin vastaavasti edellisenä vuonna huolimatta vientipalkkion antamasta tuesta. Kun karjataloutemme taantuminen tietää maatalousväen ja ennen kaikkea pien- ja keskikokoisviljelijöitten elämismahdollisuuden arveluttavaa pienentymistä on näin ollen hallituksen esitys, jonka tarkoituksena on voin vientipalkkion avulla tukea tämän kansanluokan elämisen mahdollisuutta, ei ainoastaan paikallaan vaan myöskin välttämätön toimenpide. Ehdotusta voin vientipalkkion määräksi voi pitää kohtuuden mukaisena. Ennenkuin vähääkään voi ajatella jonkun myytäväksi aijotun tuotantoa harjoittavan yrityksen menestymistä täytyisi tuotteista saadun hinnan vastata edes tuotantokustannuksia. Kirjanpitotulokset m. m. Länsi-Suomen karjanjalostusyhdistyksen kirjanpito toimiston tekemien tutkimusten mukaan osoittavat voin tuotantokustannuksien nykyisten suhdanteitten vallitessa nousevan noin 27 markkaan kilolta. Miten toivotonta karjatalouden asema on ollut, kun sen tuotteita on myyty 7 à 8 markkaa alle tuotantokustannusten, on ilman muuta selvää.

Toinen karjatalouden kannalta yhtä toivottu ja tervetullut hallituksen ehdotus koskee vaikeaan asemaan joutuneiden osuusmeijerien avustamista. Vaikka meillä yleensä osuusmeijerit ovat menestyneet erikoisen hyvin, on kuitenkin niiden meijerien joukossa, jotka ovat perustetut vuonna 1928 tai sen jälkeen useita hyvin vaikeassa asemassa olevia varsinkin syrjäseutujen meijereitä. Kyseelliset meijerit ovat koko ajan joutuneet toimimaan tuotteiden laskusuunnan merkeissä, jolloin on ollut vaikeata kerätä riittävästi lyhennyksiä rakennus- y. m. velkojen peittämiseksi. Kun alhainen maidon hintataso on vähentänyt tuotantoa ja pienentänyt meijeriin tuodun maidon määrää on se nostanut voikilon valmistuskustannuksia ja siten alentanut maidosta tillettävää hintaa siihen määrään, ettei lainojen suoritusta ole voinut ajatellakaan. Näin on meillä yli 30 sellaista meijeriä, joiden asema on kestävä. Seurauksena oleva vararikko voi käydä vallan kohtalokkaaksi näiden seutujen maatalousväestölle jo sellaisenaan, mutta vielä kauaskantoisemmaksi seuraukset voivat käydä sen tähden että karjatalous, pienviljelijäväestön

sittenkin varmin toimeentulon edellytys, tyrehtyy pitkäksi ajaksi. Valtion väliintulo tässä yhteydessä avustamalla kyseellisiä osuusmeijereitä on sen tähden tuiki välttämätöntä.

Kun ottaa huomioon edellä olevat hallituksen ehdotukset, ei voi toisaalta olla ihmetellen panematta merkille sitä kielteistä kantaa, jonka hallitus on omaksunut niihin toimenpiteisiin nähden, jotka tarkoittavat vastaisen karjataloutemme kehittämistä sille tasolle, että se kykenisi ilman edellä viitattuja toimenpiteitä takaamaan elämisen- ja toimentulon mahdollisuuden harjoittajalleen. Kun nimittäin tarkastelee hallituksen tekemiä ehdotuksia niillä kohdilla, jotka tarkoittavat karjataloutemme jatkuvaa kehittämistä entistä tuotantokykyisemmäksi ja kannattavammaksi, on hallitus siihen määrään ollut vähentämässä avustummäärärahoja näillä kohdin, että vähennys toteutettuna panee kyseenalaiseksi, voidaanko suunnitelmallista työtä jatkaa siinä määrässä, että se voisi olla takeena jatkuvasta karjataloutemme kehittymisestä. Voipa seuraukset olla siksikin kohtalokkaat, että kehittymässä oleva karjataloutemme lähtee taantumaan.

Kun tämä suunta pistää esiin miltei joka ainoalla kohdalla hallituksen esityksessä, joka tarkoittaa karjataloutemme kehittämistä, on se sitäkin ihmeellisempi, kun palauttaa mieleen esitykset, jotka tarkoittavat karjataloutemme tilapäistä avustamista. Kun on kyseessä karjanhoito- ja meijerialousoppilaitokset, joiden merkitys kunnollisen, ammattitaitoisen karjanhoitoväen kasvattamiseksi on niin tärkeä ja suurmerkitseellinen kuin se on, ehdotetaan määrärahoja tässä kohden supistettavaksi. Tämä ei suinkaan ole suotavaa, koskapa nämä koulut nykyiselläänkään eivät suinkaan toimi liian väljissä olosuhteissa.

Edelleen ehdotetaan XII luvun 3 momentin kohdalla karjatalouden edistämistä tarkoittavien määrärahojen supistamista varsin huomattavasti. Kohta tarkoittanee niitä varoja, jotka maataloudellisille yhdistyksille, lähinnä maanviljelysseuroille, antavat mahdollisuuksia työhön karjatalouden kehittämiseksi. Kun tuntee nykyiset mahdollisuudet tähän työhön, ei todella määrärahojen supistukseen enää ole vähintäkään asiallista syytä. Vähennys tuntuu sitäkin luonnottomammalta, kun tietääkseni tällä

kohdalla esitetyillä varoilla olisi hoidettava karjataloutemme kehittämistyön a ja o, tarkastusyhdistysten valvontaa ja kyseellisten yhdistysten avustaminen varsinkin silloin kun on kyseessä sen toimintamuodon elvyttäminen ja tukeminen pienviljelijöiden keskuudessa. Mitenkä voi yleensä ajatella karjataloudellisen neuvontatyön tehostamista, tarkastusyhdistystoiminnan tehokasta valvontaa ja sen elvyttämistä pienennetyillä määrärahoilla, kun nykyistenkään avustusten varassa ei sitä ole pystytty riittävän tehokkaasti tekemään ja mistä osaltaan on ollut jo seurauksena, että tarkastusyhdistysten toiminta, karjatalouden kehittämistyön ensimmäinen ehto ja edellytys, on päässyt varsin arveluttavasti taantumaan.

Edelleen on XII luvun 7 momentin kohdalla „karjanjalostusyhdistykset” tehty varsin tuntuva vähennys määrärahoista. Nimike mielestäni on harhaan johtava ja saattaa asiaa lähemmin tuntemattoman saada siihen käsitykseen, että se on karjanjalostusyhdistysten saama suoranainen avustus. Tähän kohtaan sisältyvät kuitenkin myöskin ne avustukset, jotka lakiin perustuvina jaetaan karjanjalostusyhdistysten välityksellä pienviljelijöiden sonninpitoyhtymille, ja käsittävät nämät noin puolet koko summasta. Vähentämällä tällä kohdalla avustummääriä tietää se siis samalla sonninpitoyhdistysten toimintamuodon laimauttamista ja on se omiaan samalla tyrehtyttämään yhden kaikista voimakkaimpia apukeinoja pienviljelijöiden karjakannan kehittämiseksi. Että asia nykyisellä asteellaan ei ole enää vähäksi arvioitava, käy selville, kun mainitsen, että meillä nykyään on yli 1,200 pienviljelijöiden perustamaa sonninpitoyhtymää ja niissä noin 20,000 karjanomistajaa mukana karjataloutensa kehittämistyössä.

Vähentämällä kyseellisellä kohdalla määrärahoja, vähennetään myöskin karjanjalostusyhdistysten toimintamahdollisuuksia siihen määrään, että niille käy toiminnan säännöllinen jatkaminen hyvin kyseenalaiseksi. Näin sitäkin suuremmalla syyllä, kun vallitseva pulakausi on rajoittamassa niiden omien tulojen hankintamahdollisuuksia, jotka tulot näihin asti ovat muodostaneet huomattavasti suuremman osan kuin valtion avustukset. Voi täydellä syyllä kysyä, onko todella jalostusyhdistysten suorittama työ tämän maan karjatalouden ke-

hittämiseksi ollut niin vähäarvoinen, että niiden toiminta voidaan tällä tavalla lamauttaa ja niiden työ keskeyttää siksi, kunnes karjanomistajat jälleen voivat pulakauden helpottuessa näiden yhdistystensä toiminnalle taata työn jatkamisen edellytyksiä. Tämä tuntuu merkilliseltä, kun ajattelee esim. niitä ylistäviä arvosteluja ja kiitoksia, joita v. 1932 Viipurin suurnäyttelyn yhteydessä maamme hallituksen, koti- ja ulkomaisten asiantuntijoiden y. m. taholta lausuttiin siitä työstä, jonka maamme karjanjalostusyhdistykset ovat suorittaneet karjataloutemme kehittämiseksi. Uskallan kyllä olla sitä mieltä, että jalostusyhdistysten edustama työ on sen arvoinen, että valtiotavallan taholta olisi jo aika vapauttaa ne siitä epävarmuuden tilasta, jossa ne vuodesta vuoteen ovat olleet taloudellisesti epävarmoin mahdollisuuksin yrittäessään työtään tehdä. Vähintäkään oikeutta en näe siihen, että tätä epävarmuutta määrärahoja vähentämällä vain lisättäisiin ja siten tämä työ karjataloutemme kehittämiseksi saatettaisiin tyrehtymään.

Minä myönnän, että säästäväisyys valtion varojen käytössä ei ole ainoastaan toivottava vaan välttämätön. Mutta olen vakuutettu, että jos säästäväisyysperiaate pannaan käytäntöön edellä viittaamissani tapauksissa, tulee se ajan ollen maallemme liian kalliiksi, sillä saattamalla karjatalous taantumaan, merkitsee se maallemme kymmenien miljoonien menetystä ja maamme maatalousväestön valtavalle enemmistölle elämismahdollisuuksien arveluttavaa vähentymistä. Uskallan sen tähden toivoa, että valtiovarainvaliokunta ja eduskunta ottaa vakavasti harkittavakseen, onko meillä todellakin varaa päästää maataloutemme tärkein puoli, karjatalous, taantumaan.

Ed. Schildt: Herra puhemies! Tulen tässä omalta vaatimattomalta osaltani toteuttamaan sitä ennustusta, jonka ministeri Witting täällä aamupäivällä antoi. Kysymyksessä on nimittäin 9 pääluokka, nimenomaan sen XIII luku 6 kohta, joka koskee suojeluskuntatalojen avustamista. Hallituksen selitys tästä asiasta on selvä ja todellista tilannetta tarkasti kuvaava ja en puutu siihen tässä enemmän, sillä oletan, että kaikki edustajat ovat tämän tulo- ja menoarvion lukeneet läpi.

Tässä kohdassa osoitettu määräraha suojeluskuntatalojen auttamiseksi ei kuitenkaan riitä. Esitän siksi evästyksenä, että tämä määräraha koroitettaisiin 8 milj. markalla (Eduskunnasta: Miksi ei kohta 20:llä!). Pyydän perustella tätä muuttamalla sanoilla viitaten kuitenkin tähän hallituksen selostukseen tulo- ja menoarviossa. Tästähän nimittäin käy selville, että yksityiset, jotka ovat suojeluskuntataloja tukeet, ovat nyttemmin vaikean ajan vuoksi joutuneet sellaiseen tilaan, että eivät voi enää toimintaansa jatkaa, vaan että heitä uhkaavat tämän tukemisensa vuoksi ulosmittaukset ja kotikonnultaan lähtö. Tätä tulo- ja menoarviota selittäessään ministeri Witting huomautti myöskin siitä, että valtio on useissa näistä taloista mukana ja olen vakuutettu, että tässä osoitettu määräraha ei riitä näiden asioiden järjestämiseksi. Jos nimittäin suuremmat näistä taloista joutuvat suoritustilaan, tulee valtiotavallan kuitenkin puuttua asiaan pelastaakseen ne rahat, mitkä se on jo näihin taloihin sijoittanut. Näin ollen on pakko edessä ryhtyä silloin tätä asiaa järjestämään, mutta en ymmärrä, miksei tätä voitaisi järjestää jo etukäteen.

Täällä aamupäivällä ed. Tanner vastoin parempaa tietoaansa sanoi, että suojeluskuntatalot ovat ainoastaan huvittelupaikkoja. Kun käytän poissaolevasta edustaja Tannerista tällaista lausuntoa, niin johtuu se siitä, että minä pidän häntä yhtenä niistä suojeluskunta-asiaintuntijoista, joita sosialidemokraattisella puolueella on. Arvoisa edustajahan nimittäin on aktiivisesti ottanut osaa suojeluskuntatoimintaan, tosin kylläkin paraatissa. Ed. Tanner huomautti myöskin siitä, että suojeluskuntatalojen vaikea tilanne johtuu siitä, että niitä on rakennettu niin paljon, ja kun ne ovat kaikki tuollaisia huvittelupaikkoja ja samanlaisia taloja on muidenkin yhdistysten vallassa niin kilpailu on niin kova, että tästä seuraa vaikea aika suojeluskuntataloille. Ed. Tanner ollen suurliikemies ymmärtää tietysti kilpailun merkityksen ja luulenkin, että hän on kanssani samaa mieltä, että kilpailua tässä suhteessa olisi vähennettävä, ja allekirjoittaa kai sen tosiasian, että niin moni kommunistisista taloista on siirtynyt suojeluskunnan käsiin, joten kilpailu tässä suhteessa tulee vähenevän.

Ed. Kesti on tätä kohtaa 9 pääluokassa käsitellessään huomauttanut, että noin suuri menoerä tällaiseen tarkoitukseen osoitetaan ja viitannut siihen, että tuo pakkohuutokauppojen peikko saattaa monet miehet pois kodiltaan ja konnultaan ja heidän puolustustahtonsa laskee silloin nolnaan. Sopisi kuitenkin tämän yhteydessä kysyä, eikö sellainen seikka, että jokin Suomen kansalainen joutuu lähtemään kodiltaan ja konnultaan pois siitä syystä, että on avustanut vapaaehtoista maanpuolustustyötä, ole vielä omiaan lisäämään katkeruutta tuon miehen sydämeen.

Täällä on tässä tulo- ja menoarviossa nyt esitetty paljon avustuksia kaikenlaisille yksityisille ja yhtiöille ja enhän tahdo väittää, että ne eivät olisi paikallaan. Mutta tahtoisin kiinnittää huomiota siihen, eikö yleisistä varoista olisi avustettava myöskin niitä, jotka ovat vapaaehtoisen maanpuolustuksen vuoksi joutuneet vaikeuksiin.

Ed. Löthman: Herra puhemies! Pyytäisin kiinnittää arv. eduskunnan huomiota esilläolevan hallituksen tulo- ja menoarvion 10 Pl:n X lukuun, siinä ensiksi esitettyyn rahamäärään kansanopistojen valtionavuksi. Se on esitetty 1,700,000 markaksi, siis juuri samaksi summaksi, mikä se oli kuluneenakin vuotena. Kansanopistot ovat valtion varoista kansanopistolain mukaan oikeutetut saamaan 45—60 % niiden todellisista menoista. Kuluvana vuotena on valtionapu ollut 54 %. Vähempi kuin 60 % ei kuitenkaan riitä. Sitä voisi hyvinkin pitkälti perustella, mutta en myöhäisen hetken tähden tahdo eduskuntaa pitkillä puheilla enää vaivata. Tietoisena siitä, että näin on asiat, on kouluhallitus puolestaan ehdottanut hallitukselle sen mukaisen lisäyksen, että kansanopistojen valtionavustus tulevaa vuotta varten lisättäisiin 800,000 markalla, siis 11,500,000 markkaa. Hyvin ymmärtäen hallituksen supistuseriaatteen valtion menoissa täytyy kuitenkin kiinnittää huomiota siihen tosiasiaan, että valtio avustaessaan yhteiskunnalle hyödyllisiä laitoksia ei voi jättää välttämätöntä apua vaille kansanopistolaitosta. Velkataakka painaa monta kansanopistoa. Riittämättömällä avustuksella se velkataakka yhä kasvaa. On ymmärrettävää, etteivät kansanopistot voi toimintansa tehoa ja menestystä vaarantamatta

ryhtyä enää menoja supistuksiin. Ja siinä suhteessa ovat kansanopistomme parina viime vuotena tehneet kaikkensa vähentämällä n.s. todellisia menoja, joiden mukaan niiden valtioapukin lasketaan. Niinkään on kouluhallituksen tekemät menojen supistusehdotukset otettu huomioon niin tarkalleen kuin suinkin on ollut mahdollista, silloin kuin kansanopistojen johtokunnat ovat tehneet tulo- ja menoarvioitaan. Tuntien kansanopistojen hädänalaisen aseman ja mahdottomuuden uusiin menojen supistuksiin onkin kouluhallitus tehnyt, niinkuin sanottu, edellä esitetyn lisäyksen kansanopistomenojen kohdalla tulevan vuoden budjettiin.

Erikoisen merkittävä välttämättömien menojen erä, vieläpä sellainen, jonka suhteen kansanopistot itse eivät voi aikaansaada supistuksia menoissaan, vaan tarvitsevat siihen aivan erikoistoimenpiteitä valtion taholta, joista tullaankin täällä aikanaan tekemään rahaasia-aloite, on velkojen korot ja kuolelutukset. Niiden suhteen ovat useat kansanopistot jo kuluvan vuoden aikana joutuneet mitä suurimpiin vaikeuksiin ja jos nyt kansanopistomme eivät saa sitä vähintään välttämätöntä apua valtiovalan puolelta, niin joutuu monien kansanopistojen olemassaolo suorastaan kysymyksenalaiseksi.

Sanomatta on selvää, mitä sivistyksellistä tuhoa se merkitseisi meidän maaseutuväestöllemme, entä mitä vaurioita sellainen saisi aikaan niissä sivistystä harrastavissa kansalaispiireissä, jotka takaajina tai muuten ovat joutuneet kansanopistotoimintaa tukemaan.

Kuntien kansanopistojen kannatus omien lisääntyneiden menojensa tähden ei ole juuri lisättävissä ja yksityisten avullakin on nykyisissä oloissa rajansa. Sellaista kansalaiskasvatusta, jota kansanopistomme tekevät, ei ole nykyisenäkään ajankohtana mitenkään väheksyttävä. Kansanopistot tarvitsevat nyt välttämättömän avun, sillä hallituksen esityksen mukaan se arviomäärä on vähäinen ja riittämätön. Pyydän siis arv. eduskunnan huomiota kiinnittää siihen asiaan, mitä kouluhallitus esittää esittäessään kansanopistojen määrärahasiksi 800,000 mk. suuremman summan, että se hyväntahtoisesti otettaisiin huomioon. Ja se siitäkin huolimatta, että, niinkuin täällä tänä päivänä olemme kuulleet budjetin yleiskeskustelussa, sivistysasiain kohdalta tekee valtion tulo- ja

menoarvio tulevaa vuotta varten 6 milj. markkaa enemmän kuin tänä kuluvana vuotena.

Pyytäisin myöskin tämän 10 pääluokan kohdalla ei ainoastaan kansanopistojen avustamiseen välttämätöntä lisäystä, mutta myös toivottavasti lisäystä sellaisiin avustuksiin, niinkuin valistusjärjestöille ja opintokerhotoiminnan tukemiseen. Tarkoittavathan sekä kansanopistotyö että erinäisten valistusjärjestöjen ja myöskin opistokerhotoiminnan tukeminen sitä vapaan valitustyön muotoa, joka on pääasiassa maaseudun monessa suhteessa lapsipuolen asemassa olevan valistustarpeen tyydyttäjänä.

Ed. Korvenoja: Herra puhemies! — Kun ed. Tanner ei malttanut puheenvuorosaan olla puuttumatta menoarviossa maatalouden tukemista koskevaan kohtaan, katson asiakseni kajota tähän lausuntoon, vaikka siihen on täällä jo toisissa puheenvuoroissa selvitystä annettukin ja vaikka toteankin, että vasemmisto loistaa täällä poissaolollaan (Vasemmalta: Missä on oikeisto?). Minun käsittääkseni sanontani kuuluu tällä kertaa oikeastaan enemmän vasemmistolle senkin vuoksi, että minä käsittän ed. Tannerin puheenvuoron käytön tämän budjettikäsittelyn yhteydessä olevan jonkinlainen ohjelmapuhe. Hän mainitsi, että maatalousmenoarviossa on vientipalkkio vastenmielisin ja että se tulee muodostumaan vielä entistään rasittavammaksi, ja kun me siis lähdemme asiaa katselemaan siltä kannalta, että ed. Tanner esittää täällä, niin kuin sanoin, ohjelmapuhetta tämän tärkeän maataloudellisen kysymyksen suhteen, niin täytyy ihmetellä sitä sanontaa, minkä hän tästä esitti. Olisi odotanut, ettei ed. Tanner ylläsanotussa mielessä ainakaan olisi puuttunut siis maataloustuotteiden tukemistoimenpiteisiin, sillä olettaisin hänen kaikkein parhaiten koko ryhmässään tietävän, mistä tässä kohden on kysymys, että tässä on kysymyksessä maan pääväestön osan niukan toimeentulon tukeminen olosuhteissa, joihin he itse eivät ole syyppäitä. Maataloustuotannon tukemiseen on meillä merkittävässä määrässä juuri karjataloustuotantoa tukemalla ryhdytty suhteellisesti hyvin myöhään, melkein päyhdennellätoista hetkellä, ja sittenkin kovin varovasti. Maataloustuottajain taholtahan esitettiin kuluva vuodeksi voim hinnan

tukemiseksi 5 markkaa kilolta, mutta eduskunta myönsi vain 3 markkaa ja senkin nipin napin toverien sosialistien pannessa yksimielisesti vastaan, — eikö tämä ole totta? — vaikka he ovat muka ajavinaan myöskin pienviljelijäin asiaa. Olosuhteet muodostivat tilanteen sitten sellaiseksi, että tästä 3 markasta tuli apua kuitenkin vain ikäänkuin oljenkorresta hukkuvalle, sillä kun maailmanmarkkinain hinta laski laskemistaan, jouduttiin siihen, että maalisi- ja huhtikuussa maitotaloustuotteiden hintaindeksi putosi alle 60:n vuosien 1926—28 hinnasta ja heikoimmat meijerit jaksoivat tilittää vain 50—60 penniä maitokilon kermasta. Kun tietää, että karjasta meillä maataloutta harjoittava väestö, niin pienkuin suurviljelijätkin, saavat päätuloläheteensä, niin tuollaisella hintapohjalla laskettu meijeritili ei tosiaankaan huvita. Kyllä siinä tahtoo mennä väkisinkin sisu kaulaan. Ja kun näin käy tässä maassa maanviljelijälle, niin sen tietää jokainen, mitä se merkitsee koko maan talouselämälle. Ei ole silloin varaa teettää taloudessaan ehkä kaikkein tärkeimpiäkin töitä, kun täytyy ensisijassa suorittaa verot ja korot, jotta edes voisi tilallaan pysyä. Tässä kohden on käsittääkseni meidän oloissamme työttömyystilanteen suuri ratkaisemismahdollisuus. Yritettäköön saada maanviljelijät jaloilleen, niin kyllä silloin työttömyystilannekin helpottuu luonnollista tietä. Teollisuus vaikeroi tuskissaan, mutta pitää kuitenkin tuotteilleen hintoja, jotka ovat yli 100 % vuoden 1926—28 keskihinnasta. Kuka lie nee tässä maassa huomattavin teollisuustuotteiden ostaja, jollei maanviljelijä, kun hänellä vaan on siihen varoja. Nyt niitä ei ole ollut. On joten kuten koetettu tulla toimeen entisillä ja teollisuuden varastot ovat täynnä. Seurauksena siis tästä on vaikea aika teollisuustyöväestöllekin. Tämän herat sosialistit kyllä ymmärtävät, vaikka tahovat kieroilla selvässä asiassa. Kun nyt siis näin onnettomasti on käynyt, että vientipalkkio jäi toivottua pienemmäksi ja hintataso painui arvaamattoman alas, on se maataloudessakin kiristänyt tilannetta niin, että tarvitaan huomattava hintatason nousu ennen kuin vauriot korjautuvat. Maataloustuottajain taholta hallitukselle tehtyä ehdotusta ei hallitus katsonut voivansa sellaiseenaan ottaa menoarviossa hoidettavaksi, vaan esittää sen nyt tässä menoarviossa typiste-

tyssä muodossa. Mutta silloin juuri tätä määrää, joka tässä menoarviossa on esitetty, jos siihen kerran maataloudenharjoittajain kannalta tyydytään, on pidettävä käsittääkseni aivan kaikkein vaatimattomimpana minimivaatimuksena, ja sen vuoksi toivoisin, että valtiovarainvaliokunta sen sellaisenaan hyväksyisi. Se jo osoittaisi sitä, että on edes hyvää tahtoa asioita korjata ja minä uskon, että meidän maamme maanviljelijöillä riittää tarmoa ja työkykyä ponnistella kotinsa ja perheensä hyväksi, kun heille avautuu edes kaikkein välttämättömmät elämisen edellytykset, ja juuri maatalouden tukemistoiminnalla poistetaan myöskin kaikkein varmimmin nykyisen ajan suuri vitsaus, tämän maan niin paljon puhuttu vaikea työttömyystilanne (Vasemmalta: Köykäinen neitsytpuhe!).

Ed. Aittoniemi: Tähänastista maamme itsenäisyysajan pienviljelyspolitiikkaa saamme osaltaan kiittää siitä, että tuskin minkään muun yhteiskuntaryhmän kuin pienviljelijäväestön keskuudessa esiintyy niin voimakkaana pyrkimys selviytyä ajan aikaansaamista vaikeuksista myös oman ammattipätevyytensä parantamisella. Tätä on pidettävä erittäin ilahduttavana ilmiönä niin hyvin pienviljelijäväestön itsensä kuin koko yhteiskuntamme kannalta asiaa katsottuna. Siksi odottaisikin pienviljelyspolitiikallamme mainitsemanilaista jatkoa, mutta sellaisia merkkejä ei kuitenkaan osoita nyt esillä oleva valtion tulo- ja menoarvio. Pienviljelijäin ammattisivistyksen kohottamista ja pienviljelyksen edistämistä tarkoittavia määrärahoja on katsottu voitavan supistaa, jopa tavalla, joka tekee miltei tyhjäksi eräitä tähänastisia hyviä saavutuksia.

Meillä on käytetty muutamien vuosien kuluessa valtion varoja noin miljoona markkaa retkeilytiloiksi soveltuvilla pien-tiloilla sellaisiin uudistuksiin ja parannustöihin, jotka lisäävät asianomaisen tilan tuottavaisuutta ja sen merkitystä esikuvatilana. Niiden tilojen isänniltä, jotka ovat mainitunlaista avustusta saaneet, on otettu kirjalliseen sitoumukseen määräys siitä, että avustuksen saaja suostuu vähintään viitenä vuotena avustuksen saamisesta lukien päästämään tilalleen sellaiset pienviljelijäin opintoretkekunnat, jotka saavat valtion avustusta tai jotka asianomainen

ammattijärjestö muuten toimeenpanee, sekä antamaan tällaisten retkikuntien johtajille tarpeelliset tiedot sillä saaduista tuloksista. Tällaisten retkeilytilojen lukumäärä tulee vuonna 1934 olemaan noin 200. Mutta näiden lisäksi on maassamme paljon muita sellaisia pientiloja, joita voidaan pitää esikuvallisina joko kokonaisuudessaan tai joltain osaltaan ja joiden haltijat ovat halukkaita vastaanottamaan retkeilyjäitä.

Pienviljelijävällä onkin ollut runsaasti retkeilyinnostusta. Köyhätkin pientilalliset, kunhan ne ovat saaneet vähäisen avustuksen, ovat lähteneet opintomatkalle. Paljon hyvää ovatkin pienviljelijäin opintomatkat aikaansaaneet. Tässä yhteydessä ei kuitenkaan ole syytä näitä saavutuksia ryhtyä lähemmin kuvailemaan.

Tähänastiset toimenpiteet retkeilytilojen synnyttämiseksi, pienviljelijäin vähävaraisuus ja heidän halunsa parantaa ammattitaitoaan sekä opintomatkojen tähän tarkoitukseen hyvin soveltuminen puhuvat voimakkaasti sen puolesta, että valtion tuloja menoarviossa pitäisi olla määräraha pienviljelijäin opintomatkojen järjestämistä varten. Tällaista ei sieltä kuitenkaan löydä. Sillä momentille, jonka nimikkeenä on ennen ollut „pienviljelijäin opintomatkat ja esikuvatalouksien avustaminen” ehdotetaan nyt nimeksi „kokotalouskilpailun järjestäminen”. Tämä nimike ja momentissa esitetyt perustelut ilmaisevat että tarkoitus on nyt vain edistää retkeilytilojen syntymistä ja jättää köyhät edistyshaluiset pitempien matkojen takana asuvat pientilalliset niille pääsemästä.

Uusien retkeilytilojen kehittämistä on kyllä kannatettava, mutta pienviljelijöille on myös varattava retkeilyavustusta, jopa mielestäni enemmänkin kuin kuluvana vuonna. Jos tässä kohdassa yritetään säästää, niin siitä voidaan sanoa että pennin säästö aiheuttaa kymmenien markkojen häviön.

Muissakin pienviljelijäin ammattipätevyyden parantamisen tukemista tarkoittavissa määrärahoissa on tehty supistuksia, joskaan ei niin rajuja kuin opintomatkojen järjestämiseen tarkoitettussa määrärahassa. Pienviljelijät tuntevat nykyisin hyvinkin raskaasti heitä painavat taloudelliset vaikeudet. He ovat myöskin selvillä siitä, että samoin kuin yksityisten menoissa on tehtävä supistuksia, on niitä tehtävä

valtionkin menoissa. Mutta miksi juuri pienviljelijäin opetus- ja neuvontamäärärahoihin on tehtävä supistuksia, sitä ei voi ymmärtää. Pienviljelijäin osallehan tulee heidän lukumääräänsä ja vähävaraisuutensa katsoen valtion opetus- ja neuvontamäärärahoista ylen vähän. Toivon että valtiovarainvaliokunta tekee pienviljelijöitä koskeviin määrärahoihin tarpeelliset oikaisut.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

Valiokuntain puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat.

Puhemies: Ilmoitetaan, että eri valiokunnat ovat puheenjohtajikseen ja varapuheenjohtajikseen tänään valinneet:

Perustuslakivaliokunta puheenjohtajaksi ed. Rydmanin ja varapuheenjohtajaksi ed. Lahdensuon;

Lakivaliokunta puheenjohtajaksi ed. Jatkolan ja varapuheenjohtajaksi ed. Komun;

Ulkoasiainvaliokunta puheenjohtajaksi ed. Voionmaan ja varapuheenjohtajaksi ed. Kukkosen;

Valtiovarainvaliokunta puheenjohtajaksi ed. Helon ja varapuheenjohtajaksi ed. Heikkisen;

Pankkivaliokunta puheenjohtajaksi ed. Ryömän ja varapuheenjohtajaksi ed. Branderin;

Talousvaliokunta puheenjohtajaksi ed. Reinikaisen ja varapuheenjohtajaksi ed. Kempin;

Sivistysvaliokunta puheenjohtajaksi ed. Kukkosen ja varapuheenjohtajaksi ed. Ählströmin;

Maatalousvaliokunta puheenjohtajaksi ed. Koiviston ja varapuheenjohtajaksi ed. Marttilan;

Työväenasiainvaliokunta puheenjohtajaksi ed. Palmgrenin ja varapuheenjohtajaksi ed. Paasivuoren; sekä

Kululaitosvaliokunta puheenjohtajaksi ed. Janhosen ja varapuheenjohtajaksi ed. Aaltosen.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi tiistaina kello 15.

Täysistunto lopetetaan kello 22.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Anton Kotonen.

5. Tiistaina 12 p. syyskuuta 1933

kello 15.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Esitellään:

1) Puhemiesneuvoston laatima luettelo lepäämässä olevista, vuoden 1933 valtiopäivillä vireille pantavista lakiehdotuksista	119
2) Puhemiesneuvoston laatima luettelo tasavallan presidentin vahvistamatta jättämistä, vuoden 1933 valtiopäivillä vireille pantavista lakiehdotuksista	120

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Heikkinen, Heiskanen, Huittinen, Hästbacka, Lahdensuo, Leiwo, Linkomies, Lohi, Mantere, Moilanen, Myllymäki, Ok-sala, Tarkkanen, Turkka, Tyrni ja Vesterinen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä istunnosta oikeusasian takia ed. Turkka, virkatehtävien takia ed. Tyrni, valtiovarainvaliokunnan jäsenyydestä johtuvan matkan takia edustajat Moilanen ja Huittinen ja yksityisten asiain takia edustajat Hästbacka ja Lohi sekä tästä ja huomisesta päivästä valtion tilintarkastuksesta aiheutuvan matkan johdosta ed. Tarkkanen.

Uusi hallituksen esitys.

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle on tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvaan syyskuun 9 päivästä saapunut hallituksen esitys n:o 23, joka on nyt edustajille jaettu.

Laki- ja talousvaliokunnan puheenjohtajat.

Puhemies: Ilmoitetaan, että laki- ja talousvaliokunta on valinnut puheenjohtajakseen ed. Horellin ja varapuheenjohtajakseen ed. Linnan.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Palmgren: Työväenasiainvaliokunta kokoontuu kohta tämän täysistunnon jälkeen.

Socialluskottet behagade sammanträda omedelbart efter avslutandet av plenum.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Puhemiesneuvoston laatima luettelo lepäämässä olevista, vuoden 1933 valtiopäivillä vireille pantavista lakiehdotuksista.

Esitellään edelläsananotun luettelon a) kohdassa mainittu asia, nimittäin

ehdotus laiksi oppivelvollisuudesta 15 päivänä huhtikuuta 1921 annetun lain 9 §:n muuttamisesta

ja lähetetään asia puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lausunnon antamista varten sivistysvaliokuntaan.

Esitellään luettelon b) kohdassa mainittu asia, nimittäin

ehdotus laiksi kotimaisen viljan menekin edistämisestä.

Puhemiesneuvoston ehdotus, että lakiehdotus katsottaisiin rauenneeksi, hyväksytään.

Esitellään luettelon c) kohdassa mainittu asia, nimittäin

ehdotus laiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa eräät valtion teollisuuslaitokset perustettavalle osakeyhtiölle.

Puhemiesneuvoston ehdotus, että lakiehdotus katsottaisiin rauenneeksi, hyväksytään.

Esitellään luettelon d) kohdassa mainittu asia, nimittäin

ehdotus laiksi hallitusmuodon 49 §:n muuttamisesta

ja lähetetään asia puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lausunnon antamista varten perustuslakivaliokuntaan.

Esitellään luettelon e) kohdassa mainittu asia, nimittäin

ehdotus laiksi valtiopäiväjärjestyksen 85 §:n muuttamisesta

ja lähetetään asia puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lausunnon antamista varten perustuslakivaliokuntaan.

Esitellään luettelon f) kohdassa mainittu asia, nimittäin

ehdotus laiksi yhdistyksistä annetun lain eräiden pykälien muuttamisesta

ja lähetetään asia puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lausunnon antamista varten lakivaliokuntaan.

Esitellään luettelon g) kohdassa mainittu asia, nimittäin

ehdotus laiksi työttömyyskassoista, joilla on oikeus saada apurahaa valtion varoista

ja lähetetään asia puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lausunnon antamista varten työväenasiainvaliokuntaan.

Esitellään luettelon h) kohdassa mainittu asia, nimittäin

ehdotukset laiksi valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaon perusteista sekä laiksi valtioneuvoston oikeuskanslerin vapauttamisesta eräistä tehtävistä

ja lähetetään asia puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lausunnon antamista varten perustuslakivaliokuntaan.

2) Puhemiesneuvoston laatima luettelo tasavallan presidentin vahvistamatta jättämistä, vuoden 1933 valtiopäivillä vireille pantavista lakiehdotuksista.

Esitellään edelläsänotun luettelon a) kohdassa mainittu asia, nimittäin

tasavallan presidentin vahvistamatta jättämä ehdotus laiksi kansakoulun kustannuksista annetun lain muuttamisesta.

Puheenvuoroja ei haluta.

Puhemiesneuvoston ehdotus asian lähettämistä valtiovarainvaliokuntaan lausunnon antamista varten hyväksytään.

Esitellään luettelon b) kohdassa mainittu asia, nimittäin

tasavallan presidentin vahvistamatta jättämä ehdotus laiksi vähittäismaksukaupasta.

Puheenvuoroja ei haluta.

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lausunnon antamista varten lakivaliokuntaan.

Esitellään luettelon c) kohdassa mainittu asia, nimittäin

tasavallan presidentin vahvistamatta jättämät ehdotukset metsästyslaiksi ja laiksi rikoslain 33 luvun 12 §:n muuttamisesta.

Puheenvuoroja ei haluta.

Puhemiesneuvoston ehdotus asian lähettämistä lausunnon antamista varten laki- ja talousvaliokuntaan hyväksytään.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi perjantaina kello 15.

Täysistunto lopetetaan kello 15,17.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
Anton Kotonen.

6. Perjantaina 15 p. syyskuuta 1933

kello 15.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Esitellään:

1) Hallituksen esitys n:o 23 eläin- suojelulaiksi	Siv. 123
2) Ed. Pennasen y. m. aloite edus- kunnan työjärjestyksen eräitten pykä- lien muuttamisesta	125

Pöydällepanoa varten esitellään:

3) Lakivaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksen johdosta laiksi ulosottolain 5 luvun 18 ja 48 §:n muuttamisesta	139
4) Lakivaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksen johdosta laiksi ulosottolain väliaikaisesta muuttami- sesta	”
5) Valtiovarainvaliokunnan mie- tintö n:o 1 hallituksen esityksen joh- dosta määrärahan myöntämisestä eräi- den rakennusten rakentamista varten Salmin rajavartioston keskussijoitus- paikalle Pitkärantaan	”

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi
edustajat Arffman, Heiskanen, Jern, Ko-
ponen, Mantere, Myllymäki, Paasivuori,
Puittinen, Tanner, Valta ja Åhlström.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ensi
maanantaiksi ja tiistaiksi kunnallisten teh-
tävien takia ed. Särkkä ja virkatehtävien
takia ed. Kares, 15 päivästä 19 päivään
ulkomaanmatkan takia edustajat Åhlström
ja Aaltonen sekä ensi maanantaiksi yksi-
tyisten asiain takia ed. Pennanen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen eläinsuojelulaiksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 23 esitel-
lään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdot-
taa, että asia lähetettäisiin talousvaliokun-
taan.

Keskustelu:

Ed. Karvetti: Esiteltävää lakiehdotusta tarkasteltaessa tuntuisi siltä, kuin eläinsuojelulain laatijat tässä eivät olisi riittävästi ottaneet huomioon olosuhteita maaseudulla. Edelleen tuntuisi siltä kuin eläinlääkärit tässä tahtoisivat pidättää itselleen eräitä sellaisia oikeuksia, joita aikaisemmin ovat suorittaneet asiantuntijat maaseudulla. Meillähän on harvaan asuttuja seutuja ja eläinlääkäreitä vain siellä täällä ja tässä lakiehdotuksessa on kohtia, joihin nähden ehdottomasti tultaisiin suorittamaan rikkomuksia, jos laki näin hyväksyttäisiin. Tässä suhteessa minä vain viittaan lakiehdotuksen 2 §:n 1 kohtaan,

jossa kielletään esim. muun kotieläimen kuohitseminen, joka on neljä kuukautta vanha, eläintä tiedottomaksi saattamatta tai käyttämättä paikallisturrutusta. Siinä on sellainen tapaus, joka jää eläinlääkäreille, esim. karjun kastreeraaminen, jonka tähän asti ovat yleisesti suorittaneet asian-
tuntijat maaseudulla. Edelleen 2 §:n 4 momentti; siinä sanotaan, että punnitseminen jostakin ruumiinosasta ripustamalla on kielletty, vaikka Skandinavian maissa ja meilläkin nyt jo on menty siihen, että porsaita myydessä yleisesti niitä punnitaan ripustamalla nahkaremmistä taikka nauhasta toisesta takajalasta. Edelleen 6 §:ssä, siinä on hevosen kuohitsemisesta mainittu, että sen saa suorittaa laillistettu eläinlääkäri tai muu maatalousministeriön eläinlääkintöosaston siihen hyväksymä henkilö, johon viimeainittuun tietysti eläinlääkintöosasto hyväksyy vain eläinlääkärin. Siinä pitäisi siis olla laillistetun eläinlääkärin asemasta siihen taitavaksi tunnettu henkilö, jonka tähän tehtävään maatalousministeriön eläinlääkintöosasto hyväksyy, sillä meillähän on esimerkiksi paljon taitavia miestarkastuskarjakoita, jotka tämän työn pystyvät suorittamaan.

Erikoisesti tahtoisin vielä 8 §:n 2 momentista huomauttaa, että jos suoritetaan katselmusta, jonka 7 § edellyttää, niin siinäkin tapauksessa, että tämä katselmus ei antaisi asiantuntijalle aihetta muistutuksiin, niin silloinkin joutuu eläimen omistaja suorittamaan ilman tuomiota ja päätöstä tuon katselmusmaksun. Tämän katselmusmaksun suorittaminen, jos sen joutuu eläimen omistaja maksamaan ilman, että se olisi aiheellinen, niin se on omiansa viemään mielivaltaan. Tässä suhteessa pitäisi lakia täydentää.

Edelleen 7 §:ssä mainitaan sivulla 3: „Jos kotieläin saamansa vamman johdosta tai muusta syystä on sellaisessa tilassa, että sen hengissäpitäminen ilmeisesti on julmuutta eläintä kohtaan, on poliisiviranomaisen toimitettava eläimen katselmus, käyttäen apunaan, milloin se suurempaa viivytystä aiheuttamatta käy päinsä, laillistettua eläinlääkäriä, jos sellainen on saatavissa, tai kotieläinhoitoa tuntevaa muuta luotettavaa henkilöä.” Siinä haluaisin pyyhkiä pois sanat „laillistettu eläinlääkäri” ja sanoa vain: „koti-eläinhoitoa tuntevaa luotettavaa henkilöä”.

Ja samaa myös 8 §:n 1 momentissa, jossa sanat „eläinlääkärin tai muun” kolmannella rivillä tahtoisin pyyhkiä pois.

Mitä tulee 12 §:ään, joka koskee juutalaisten ja muhamettilaisten rituaalista teurastustapaa, niin se on erinomaisen paikallansa.

Jos siis teuraskarjakauppaa harjoittavan tai puhtaasti käytännön maanviljelijän kannalta tarkastetaan tätä lakiesitystä, niin se antaa varaa monessa suhteessa korjauksille.

Ed. Sventorjetski: Herra puhemies! — Maallikolle tämä asia on tietysti hyvin vaikea päättää monessa suhteessa ja varsinkin siinä kohden, jossa puhutaan juutalaisten menettelytavoista eläinten teurastuksessa. Minä kuitenkin, vaikkon ole kompetentti tähän asiaan kajoamaan sen enempää, olen kiinnittänyt huomiota siihen, että tämän kysymyksen ympärille jo alusta on syntynyt jonkinmoinen ilmakehä, jossa ehkä on poliittistakin esimakua, ehkä kansallistakin. Sen vuoksi minä pyytäisin aivan lyhäisesti evästää asianomaista valiokuntaa, varsinkin kun tiedän, että sen puheenjohtaja on lääkäri (Vasemmalta: Ihmislääkäri!), että eräässä kirjasessa, jota on tämän asian yhteydessä levitetty, on tuotu esille hyvin paljon sellaisia lausuntoja, jotka puolustavat juutalaisten menettelytapaa (Ed. Komu: Huono menettelytapa!), ja että niiden puolustajain joukossa on pitkä sarja hyvin tunnettuja, kansainvälisestikin hyvin tunnettuja, auktoriteetteja ja meidän omiakin. Ensimmäisenä sellaisena on professori Carl Tigerstedt, — minä en aio tekstiä lukea, mainitsen vain nimiä: tohtori Walter Castrén ja sitten skandinavialaisia auktoriteetteja koko joukko, tunnettu berliniläinen anatomian professori Hans Wirchow, ja koko joukko muita, joiden lausunnot menevät siihen suuntaan, että tämä juutalainen tapa teurastaa eläimiä ei ole missään suhteessa enemmän tuskia tuottava eläimille kuin muut tavat ja monessa suhteessa se on vielä humaanisempi. Niin kuin sanottu, herra puhemies, minä en ole asiantuntija näissä asioissa, mutta minusta tuntuu siltä kuin tätä asiaa asianomaisessa valiokunnassa ei saisi noin lyödä kiinni ilman muuta, vaan olisi syytä tätä asiaa pohtia enemmän ja pyytää asiantuntijoita, jotta tämä kysymys tulisi valaistuksi kaikilta puolilta puolueettomasti.

Ed. Hänninen: Kyseessäoleva hallituksen esitys on kyllä koko lailla parempi kuin se lakialoite, joka vuonna 1926 oli eduskunnassa käsiteltävänä. Siinä oli menty monessa suhteessa suorastaan hentomielisyyteen. Esimerkkinä mainitsen, että eläimelle, jos se ulkona asettuu makuulle, oli tehtävä jonkinmoinen vuode. Tämä olisi johtanut m. m. siihen, että metsästäjällä metsästysmatkoilla olisi pitänyt olla jonkinmoinen patja koiralleen aina mukana (Keskustasta: Entäs poroille?). Poroille myös.

Tämä hallituksen esitys yleensä liikkuu asiallisella pohjalla, mutta joitakin huomautuksia tämänkin johdosta on tehtävä. Niinpä esityksen perusteluista, kun niissä mainitaan ne lait ja lainkohdat, joiden tilalle tämä eläinsuojelulaki olisi laadittava, puutuu poronhoitolaki, vaikka sen 19 ja 39 §:ssä on eläinsuojelua koskevia säädöksiä. Edellisessä selitetään, mitenkä poro on merkittävä, ettei se kärsi, nimittäin niin, että merkkiä leikatessa ei saa poistaa kolmatta osaa enempää korvan päästä eikä myöskään ulottaa viiltoa kolmatta osaa syvemmälle korvan laidasta; 39 §:ssä on taas säännöksiä, mitenkä poro on teurastettava, ja että se välttämättömästi ennen teurastusta on tainnutettava. Mielestäni tähän eläinsuojelulakiin ei olisikaan otettava säännöksiä poronhoidosta ja poron teurastamisesta, vaan olisi se jätettävä edellämmainitun porolain varaan. On myöskin vaikeaa selvittää, mikä on kesy ja mikä on villi poro, sillä poro ei yleensä ole kumpikaan, ei oikein kesy eikä villi, vaan se on siltä väliltä. Siihen käsitykseen on m. m. poronhoitokomitea tullut.

Toinen kohta, josta aikoisin asianomaista valiokuntaa evästää, on 4 §:n 2 momentti. Siinä selitetään, mitenkä kanoja saa teurastaa. Siinä esitetään luvalliseksi tuo vanha tapa, että kanalta saa kirveellä tai muulla teräaseella lyödä kaulan poikki. Se on nyt jo vanhentunut teurastustapa, eikä se kelpaa esim. vientikanoja käsiteltäessä. Niissä pitää olla pää mukana. Silmästähän näkee, onko kana kauan sitten vai äsken teurastettu. Nykyjään teurastetaankin kanat sillä tavalla, että erityisesti rakennettu veitsi työnnetään kidasta aivoihin ja hiukan punnautetaan. Kana kuolee silloin silmänräpäyksessä. Mutta tästä teurastustavasta ei ole mainintaakaan tässä momentissa.

Palaan vielä hiukan poronhoitoon. Tässä kielletään m. m. haavoittamasta eläintä, niin

että tulee sisäinen verenvuoto. Kyllä usein täytyy ampumalla kaataa poro. Siitä ei päästä mihinkään, kun monillakin seuduilla porot ovat niin villiintyneitä, että niitä ei saada kiinni, kun ampumalla. Siinä tapauksessa syntyy aina sisäinen verenvuoto.

Minä kehoittaisin talousvalikuntaa ottamaan huomioon nämäkin huomautukset.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään; esitys lähetetään talousvaliokuntaan.

2) Eduskunnan työjärjestyksen eräitten pykälien muuttamista

tarkoittava ed. Pennasen y. m. aloite esitellään.

Puhemies: Kysymyksessäoleva ed. Pennasen y. m. aloite jaettiin painettuna edustajille viime istunnossa. Työjärjestyksen 66 §:n mukaan on edustajan tekemä aloite työjärjestyksen muuttamiseen, ellei eduskunta sitä suorastaan hylkää, lähetettävä lausunnon antamista varten puhemiesneuvostoon.

Keskustelu:

Ed. von Born: Jag tillåter mig, herr talman, att å svenska riksdagsgruppens vägnar med några ord beledsaga remissen av det föreliggande initiativet.

Det är ju ett anmärkningsvärt och för den nuvarande situationen betecknande faktum, som knappast kan annat än beklagas, att det första inom riksdagen framkomna initiativ, som riksdagen i sin nya sammansättning har att taga befattning med, innebär ett angrepp på det svenska språkets ställning och rätt inom vår folkrepresentation. Förslaget verkar snart sagt som en efterdyning från valkampanjen. Det tyder på att där bakom ligga vissa utfästelser, som tidigare givits och som det nu gäller att infria. Ja, det låter en nästan ana, att nu skall kapplöpningen börja om de svensktalandes och deras språks fördrivande från det offentliga livets olika områden.

Det talades dock under öppningshögtidligheten vid denna riksdag vackra ord om kärlek och förståelse människorna emellan. Är detta nu det första utslaget inom riksdagens egen krets av denna kärlek och förståelse, den, om vilken även en av förslagens undertecknare så högstämt ordade. Eller var det endast en ropandes röst i öknen den gången; när allt kommer omkring, var det kanske blott en ljudande malm.

Det må försvaras huru värtaligt och skickligt som helst, detta förslag, det må framläggas vilka välfunna förevändningar som helst för detsamma, envar förstår dock och inser, att det måste framstå för de svenska riksdagsmännen och hela den svenska befolkningen såsom ett hugg emot dem, såsom en orättvisa, ett intrång på en ställning och rätt, som de åtnjutit och som de fortfarande anse sig böra få åtnjuta. Förslaget såsom sådant är uppenbarligen framsprunget ur en ovilja och fientlighet, som man icke kan misstaga sig på; hela dess tendens bär denna prägel av bristande förståelse och bristande god vilja. Är det i detta tecken vårt arbete här skall gå, i ofördragsamhetens, hänsynslöshetens, de själviska strävandenas tecken. Är då verkligen det finska språkets och de finstalandes rätt i allmänhet och i riksdagen isynnerhet otillfredsställande och ofullständig därför, att även det svenska språket och de svensktalande vid sidan därav åtnjuta vissa rättigheter? Lida verkligen de finstalande därav, att de svensktalande få hålla den rätt oförkränt, som de hittills åtnjutit? Den, som själv sätter så mycket värde på sina språkliga rättigheter som de finstalande, borde dock hava någon förståelse för att också andra önska bevara sina.

Förslaget bottnar icke enligt vår mening i saklighet och omtanke om allas gemensamma bästa, utan i politik, snarast den rena partipolitiken. Riksdagen bör dock hava bättre att göra än att nu tänka på sådana saker, vilka hava en bismak av småaktighet, trångsynthet och trakasseringslusta. Det befordrar åtminstone icke saneringen av det offentliga livet, varom så mycket talats, det konsoliderar icke, det isolerar och separerar. Det lägger grunden till missnöje och vantrevnad. Är det detta man velat åstadkomma, skall man säkerligen lyckas däri. Djupt beklagligt är det i varje fall att man på detta sätt på alla områden skall söka

störa samarbetet och samförståndet och skapa denna atmosfär av misstämning, som synes vilja lägga sin hämsko över allting, och framför allt denna känsla av vantrevnad för den svenska befolkningen uti dess eget land.

Man motiverar förslaget bl. a. med att tvåspråkigheten i riksdagsarbetet är onödig och skadlig, „haitallinen”. Om onödigheten kan man vara av annan uppfattning och är det även på svenskt håll. Långt onödigare är i varje fall mycket annat, som förekommer i riksdagen, icke minst det rikliga ordflödet, som ju allt sättes till pappers och tryckes och inbindes. Talet om tvåspråkighetens skadlighet, eller kanske rättare uttryckt menlighet, vågar jag åter anse såsom både ohållbart och olämpligt. Eller har det verkligen gått så långt, att ingen finsk riksdagsman, som ej förstår svenska, vidare skulle bry sig om att taga någon som helst notis om vad en svensk riksdagsman tilläventyrs har att säga, med andra ord att han skulle vara fullkomligt likgiltig för vad denne yttrar eller föreslår. Jag vill i det längsta tro, att så icke är förhållandet. Jag vågar förutsätta, att det i denna församling dock finnes någon, som vill lyssna även till vad vi här ytterst till höger i salen hava på hjärtat, också om han icke kan få del därav annorlunda än genom en kortfattad översättning. Översättningen av de svenska anförandena sker ju dock till stor del i de finstalande riksdagsmännens intresse. Men därutöver har naturligtvis även de svenska riksdagsmännen intresse av, ja rätt att kräva, att deras yttranden skola kunna uppfattas av riksdagens övriga medlemmar. Att lämna bort den allmänna tolkningen kan dessutom så mycket mindre komma i fråga som ju den behöves för att exempelvis för talmannen, i händelse denne ej behärskar svenska, göra klart vad en svensk representant yttrat och föreslagit, och framförallt göra möjligt för honom att korrekt återgiva de formulerade förslag, som under diskussionen från svenskt håll tilläventyrs framkommit. Det är icke sagt, att riksdagens sekreterare alltid hinner eller ens har förmåga att ombesörja detta.

Att talmannens meddelanden skulle givas endast på finska, vore enligt min tanke hänsynslöst emot de svensktalande riksdagsmännen, i synnerhet mot de svenska allmogerepresentanterna och andra, som icke i

erforderlig mån behärska finska språket. Envar riksdagsman bör dock fullständigt i varje ögonblick kunna följa med förhandlingarna och vid omröstningarna fullt förstå, varom fråga är. I många fall, såsom vid långa redogörelser från talmannens sida, t. ex. då vid budgetbehandlingen ett otal förslag med mycket siffror framlagts, är det säkerligen även för flere riksdagsmän välkommet att få höra förslagen och omröstningspropositionerna tvenne gånger. Att enskild tolkning skulle kunna ersätta den officiella återgivningen på svenska av talmannens meddelanden och omröstningspropositioner, är knappast möjligt, så mycket mindre som det många gånger kanske skulle gälla tolkning för flere representanter samtidigt och dessa säkerligen icke på en gång kunde betjänas av en och samma tolk. Därtill kommer ju, att tolkningen mitt under pågående förhandlingar och omröstningar lätt kunde verka störande på andra nära sittande riksdagsmän.

Vad slutligen det svenska protokollssammandraget beträffar, så redigeras detsamma såsom mellanarbete på svenska kansliet och kräver icke därför extra kostnader; och tryckningen därav åter drar dock en försvinnande del av de kostnader, som belöpa sig på riksdagens digra tryck i övrigt med alla yttranden, framställningar och betänkanden in extenso återgivna. Genom sin korthet och översiktlighet är för övrigt det svenska sammandraget mycket användbart såsom uppslagsverk och orientering med avseende å de vidlyftiga riksdagsförhandlingarna.

Svenska riksdagsgruppen kan icke förstå, att något verkligt intresse ur finsk synpunkt vore förenat med det föreliggande förslaget. Det är mer eller mindre uppkonstruerat och synes närmast nu få tjäna vissa taktiska syften. Det vore knappast värdigt den nyss sammankomna riksdagen att börja sin verksamhet med en lagstiftningsåtgärd av denna art. Här är ju dock ej fråga om en rätt, som den finska befolkningen saknar, utan om en, som man vill fråntaga den svenska. Detta är icke ett arbete av positivt uppbyggande art, utan av negativt nedrivande. Det är icke ett arbete för den finska befolkningen, utan ett arbete mot den svenska. Det åstadkommer säkerligen intet gott för någon, men det gör lika säkert mycket förfång för många.

Man frågar sig ofta, då förslag sådana som det föreliggande se dagen: Finnes det verkligen ingen på finskt håll, som har vilja och mod att stiga fram och säga: „Nej, detta anstår oss icke. Vi behöva icke förgripa oss på andra för att själva kunna leva. Vår ställning är given, vår rätt är obestriddig och fullt tryggad; låt oss icke beröva andra vad dem rättvisligen tillkommer, låt oss icke hava lust till något, som vår nästa tillhör. Vi kunna själva utveckla oss fritt, må vi även låta andra göra detsamma. Det vi icke vilja, att andra skola göra oss, det skola vi icke heller göra dem.”

Svenska riksdagsgruppen, som icke vill motsätta sig förslagets sakliga prövning i vederbörande utskott, uttalar emellertid den bestämda förhoppningen, att ordningen i riksdagen skall få förbli vid det gamla hävdvunna, som kränker ingen, men i varje fall tillfredsställer många.

Ed. Kivioja: Eduskunnan työjärjestyksen muuttaminen viimeisellä vaalikaudella ja sitä edellisellä osoittautui aivan toivottomaksi tehtäväksi, siitä huolimatta, että osoitettiin muutamia sellaisia kohtia työjärjestyksessä, jotka ovat jääneet ristiin vakiintuneen käytännön kanssa. Saattaa nyt olla parempi onni tällä muutosehdotuksella, jonka Pekka Pennanen y. m. ovat ehdottaneet. Minä teen tämän johtopäätöksen siitä, että juuri siitä ryhmästä, jossa Pennanen silloin oli puheenjohtajana, tuli vuonna 1929 syyskuussa ensimmäinen ja suurin vastustus sille aloitteelle, jonka minä tein työjärjestyksen muuttamiseksi. Ehkäpä nyt on ryhmässä henki muuttunut, ja sen pyydän tyydytyksellä panna merkille. Aloitettani, joka silloin tarkoitti suuremman työtehon aikaansaamista, kohdeltiin sangen pilkallisesti ja se esitettiin jopa silloisen puhemiesen toimestakin erikoisesti korostaen, että „ellei eduskunta nyt tätä heti hylkää”, niin sitten puhemiesneuvostoon, ja hylkääjä myös esitti asian, vaikka oli huonosti aloitteisiini tutustunut, sangen ylmieleisesti. Meissä poloissa kaikissa on tietysti koston henkeä ja jos minussa nyt sitä olisi oikein paljon, niin minä tietysti vastalahjaksi esittäisin, että tämäkin nyt heti hyljättäisin sillä tavalla kuin silloin ja vielä muulloinkin minun aloitteilleni on tehty. Mutta minä en tule sellaista esi-

tystä nyt tekemään. Pyytäisin vain kiinnitettäväksi huomiota siihen, että työjärjestys vieläkin kaipaa perinpohjaisempaa tarkastusta, kuin mitä tässä aloitteessa esitetään, ja kun minä sellaista tarkastusta siihen toivon, niin minä myöskin toivon, että tämä aloite menee puhemiesneuvostoon ja siellä laajenee niin että siihen tulee mukaan monia muita kohtia, jotka kaipaavat korjausta.

Tahtoisin tässä yhteydessä mainita, että vuoden 1930 toisten valtiopäiväin asiakirjan 4 osan loppupuolella on puhemiesneuvoston lausunto työjärjestyksen eräiden pykälien muuttamista koskevan ed. Kiviojan aloitteen johdosta ja perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 10 samasta asiasta. Mietinnässä lausutaan: „Valiokunnan mielestä olisi tarkoituksenmukaisinta, että puheenaoleva muutosehdotus otettaisiin harkittavaksi vastedes mahdollisesti kysymyksen tulevan työjärjestyksen yleisen tarkistamisen yhteydessä.” Perustuslakivaliokuntaa pidetään hyvin arvovaltaisena valiokuntana ja sen asian käsittelyssä on ollut mukana tämän käsilläolevan aloitteen allekirjoittajista silloinen vakinainen jäsen ed. Riipinen ja varajäsen ed. Pennanen tällaista lausuntoa antamassa. Nyt siis olisi kysyttävä, miksi ed. Pennanen niin halveksii silloista perustuslakivaliokuntaa, jossa oli mukana, että ehdottaa vieläkin vastoin silloista perustuslakivaliokunnan mietintöä yksityisiä kohtia muutettavaksi, mutta ei yleistä tarkistusta. Ne kohdat, jotka yleistä tarkistusta kaipaivat, mielestäni vieläkin olisivat ne kohdat, joissa säädetään tämän työn alkuunpääseminen. Nyt me olemme kaksi viikkoa jo täällä olleet eikä vielä ole päästy oikein kunnolliseen alkuun kaikissa valiokunnissa. Työjärjestyksessä tarvitsisi saada määräajat valitsijamiesten valitsemiseen ja valiokuntien asettamiseen hyvin lyhyiksi ja muita sellaisia korjauksia toivoisin tehtäväksi, että täällä työteho paranisi, ja toivoisin, että puhemiesneuvostossa ja eduskunnassa ei enää löytyisi sellaisia, jotka sanovat: „katsotaanpa, sopivatko nämä sinun ehdotuksesi edustajille vai paremmin joillekin koulupojille, jotka kovaa kuria tarvitsevat.” Ja sitten edelleen johtuu tässä vain sattumalta mieleeni yksi pykälä, jota ennen en ole maininnut aloitteessani, joka olisi muutettava käytännön mukaiseksi. Työjärjestyksen 45 § 1 momentin 2 koh-

dassa säädetään, että kun äänestyskone on epäkunnossa ja sillä yritetään äänestää, niin ei saa palata seisomalla tapahtuvaan äänestämiseen, vaan on mentävä lippuäänestykseen. Mutta senkin voisi muuttaa sillä tavalla, että saa palata myöskin seisomalla koettamiseen, ellei sitä ole ensinnä yritetty. On sattunut tässä talossa oltaessa, että eräässä asiassa heti aluksi yritettiin koneäänestystä ja kun kone ei antanut vastusta, niin sitten käskettiin nousta joidenkin seisomaan, en muista, oliko ne „jaa” tai „ei” äänestäjiä, sillä kertaa. Mutta se oli työjärjestyksen vastaista ja sellaista puhemies valtiopäiväjärjestyksen 55 §:n mukaan ei olisi saanut esittää, joten minä toivon, että kun nyt siltä taholta, jolta vastustus on ollut niin huomattava ja pon-teva, on tehty aloite työjärjestyksen muuttamiseksi, että nyt todella muutetaan tarpeelliset kohdat ja toimitetaan työjärjestyksen yleinen tarkistus.

Mitä sitten tulee näihin kohtiin, jotka tässä erikoisesti esitetään, niin minä luulen, että ed. von Bornkin sentään on siinä yksimielinen, että toisinaan on tilanne jokseenkin joutava tässä salissa, kun luetaan ensiksi vastaus kyselyyn, vastaus välikysymykseen suomeksi tunnin toista, sitten aloitetaan samaa paasata ruotsiksi ja sali tyhjenee, niin että siinä ei ole aina ollut ed. Bornkaan lähellä. Niin että kyllä tilanne on silloin jokseenkin nolo, joten kyllä näissä olisi jotakin korjaamista. Minä kyllä myönnän ed. von Bornin lausunosta sen, että aina ei edustaja kerkiä kun on paljon esityksiä ja sattuu olemaan joku toinen toveri jostakin asiasta keskustelemassa, niin ei kerkiä aina huomata suomalaista äänestysesitystä. Siinä tapauksessa on hyvä, että se sanotaan vielä toisen kerran ja pääsee huomaamaan, mistä on kysymys. Tämän olen huomannut kyllä olevan hyödyksi monelle ruotsinkielä taitamattomallekin, koska he kyselevät sitten vierustoveriltaan uudelleen, että miten se olikaan, otitko tarkemman selon, miten se ruotsiksi sanottiin. Asialla on monta puolta ja minä toivon, että asia saisi nyt perinpohjaisen ja rauhallisen käsittelyn täällä.

Ed. Sarlin: Herra puhemies! Valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaan edustaja täysistunnossa on oikeutettu pöytäkirjaan

vapaasti puhumaan ja lausumaan mielensä kaikista silloin keskustelun alaisina olevista asioista ja kaiken sen laillisuudesta, mitä valtiopäivillä tapahtuu. Esillä on ehdotus eduskunnan työjärjestyksen eräiden pykälien muuttamisesta ja tämän ehdotuksen tarkoituksena on helpottaa eduskunnasta aiheutuvia valtion rahamenoja sekä vapauttaa eduskuntatyö kaksikielisyyden ja sen vaatiman tulkintajärjestelmän hankaluuksista. Keskustelun alaisena voidaan siis katsoa olevan kysymys eduskuntatyön tehokkuudesta yleensä ja sitä häiritsevien seikkojen poistamisesta. Sen vuoksi katson tässä yhteydessä olevani oikeutettu rakentavassa mielessä lausumaan oman ja edustamani eduskuntaryhmän käsityksen niistä muistakin haitoista, joita eduskunnan työskentelyssä on ollut havaittavissa ja joiden korjaamiseen olisi luvallisin keinoin pyrittävä.

Eri maiden parlamentit ovat aikojen kuluessa luoneet itselleen omat tapansa ja tottumuksensa. Parlamentarismin vanhoissa emämaissa, varsinkin Englannissa, tavanmukainen oikeus, vaikkei sitä olekaan kiteytetty lain muotoon, on katsottu parlamentin jäseniä sitovaksi. Traditiot siellä vallitsevat jokaisen edustajan toimia ohjaavina normeina ja niitä vastaan nouseva tekisi itsensä nopeasti lainsäätäjäkunnassa mahdottomaksi.

Meidän parlamentarismimme on vielä varsin nuorta, mutta se ei ole niin äsken luotua enää, etteikö jo meilläkin olisi mahdollista pyrkiä vakiinnuttamaan parlamentaarisia tapoja. Tässä pyrkimyksessä ei mielestäni olisi lähdeittävä lainaamaan esikuvia ulkomailta. Kunkin maan parlamentin on menettelytavoissaan ja tottumuksissaan kuvastettava oman kansakuntansa parhaita erikoisominaisuuksia ja luonteenlaatua, ja parlamentissa ja parlamenttia valitsevat tavat ovat siten vakiinnutettavat edellisten mukaisiksi, s. o. sellaisiksi, että ne vastaavat kansan käsitystä hyvästä ja sopivasta, sopimattoman hyljäten. Niin on tärkeitä menetellä varsinkin aikoina, jolloin yleismaailmallisen ahdinko- ja kuohuntatilan johdosta meilläkin on syntynyt valtiollisia ryhmyksiä, joiden ohjelmaan näyttää kuuluvan joko kokonaan aiheettomien tai asiattomilla syillä perusteltujen hyökkäysten tekeminen sekä valtiovaltaa vastaan yleensä että etenkin eduskuntaa vastaan,

järkyttääkseen kansan luottamusta parlamentarismiin.

Epäkohtien poistaminen eduskuntatyöstä on tällaisissa oloissa jokaisen edustajan kaksinkertainen velvollisuus.

Tätä taustaa vastaan katsottuna ei voi olla arvostelematta ensinnäkin sellaista välihuudahdusten käyttöä, joka on päässyt täysistunnoissa vallalle.

Valtiopäiväjärjestyksen 58 §:n mukaan edustajan tulee esiintyä vakavasti ja arvokkaasti eikä hän saa käyttää loukkaavia, pilkallisia tahi muutoin sopimattomia sanoja, ja puhemiehen on, jos niin tapahtuu, kutsuttava rikkoja järjestykseen. Työjärjestyksen 57 §:ssä vuorostaan kielletään meluavat suosion- tai paheksumisenosoitukset täysistunnoissa. — Jokainen edustaja, jolla on pitempiaikaista kokemusta eduskuntatyöstä, tietää, miten paljon eduskunnassa on näitä säännöksiä vastaan rikottu. Rikkomuksia puolustellaan tavallisesti selittelemällä, että eräiden toisten maiden parlamenteissa välihuudahtelut ja muut suosion- tai paheksumisenosoitukset ovat runsaammasakin käytössä kuin meillä. Puolustelu on kestämaton jo siihenkin nähden, ettei maissa, joista esimerkit otetaan, liene säädetty tällaiselle menettelylle kieltoa eikä niiden parlamenteissa siis rikota kirjoitettua lakia vastaan. Lisäksi on asiaa arvosteltaessa otettava oleellisena tekijänä varteen, miten suosion- tai paheksumisenosoitukset tapahtuvat. Mentäisiin liian pitkälle, jos vaadittaisiin, ettei missään olosuhteissa koskaan saisi välihuudahduksilla ilmaista mieltään kuulemastaan. Niin suureen jäykkyYTEEN ei eduskuntatyössä ole välttämätöntä mennä. Mutta ero, jopa sangen suuri, on huudahduksella ja toisella. Lyhyet ja sattuvat huomautukset voivat hedelmöittää keskustelua ja joskus antaa valaistustakin asiaan, mutta tylsät ja sopivasta huumorista tai älykkyydestä vapaat tahi tarkoituksellisesti ilkeät huudahdukset eivät virkistä ketään, vaan tympäisevät. Lisäksi voivat ne sivullisessa kuulijassa herättää eduskunnalle epäsuopeata arvostelua, sillä kansamme luonteenmukaista on esiintyä julkisissa tilaisuuksissa rauhallisesti ja arvokkaasti.

Välihuudahtelujen liiallisesta käytöstä yleensä ja etenkin puhujia häiritsevien sellaisten viljelystä on eduskunnassa päästävä. Siihen on jokaisen edustajan pyrittävä, ja siihen herra puhemiehellä on oikeus meitä

lujalla kädellä velvoittaa pitäessään valtiopäiväjärjestyksen 55 §:n säättämää järjestystä istunnoissa.

Oikean tavan luominen on tässä tehokain keino, mutta ellei siinä onnistuta, lienee syytä harkita työjärjestyksen tiukentamista.

Toinen epäkohta, jota ei ole syytä vaittollen sivuuttaa, on vaikeus saada kaikkien valiokuntien työ luistamaan tarpeellisella teholla ja osanotto täysistuntoihin mahdollisimman säännölliseksi. Edellinen riippuu osaksi valiokuntien puheenjohtajista, mutta oleellisimmin niiden jäsenistä, jälkimmäinen kaikista edustajista. On tullut tavaksi, että maaseudulla asuvat edustajat sangen usein matkustavat kotiinsa sunnuntaiksi. Jos matkat supistuisivat vain sunnuntai- ja pyhäpäivien poissaoloon, ei niitä vastaan voitaisi tehdä muistutusta. Mutta kuta pitemmälle valtiopäivien työ edistyy, sitä useammin ollaan matkalla jo lauantait, jopa osa maanantaistakin, josta johtuu, että mainittuina päivinä usein vältetään valiokuntien kokouksia tai että niinä on hankala saada valiokunnat päätösvaltaisiksi. Mikäli kuitenkin valiokuntien asettamat jaostot näinä päivinä kokoutuvat, ei matkoista synny häiriötä eduskuntatyölle ja päivät tulevat hyödyllisesti käytetyiksi. Valtiopäiväjärjestyksen 17 §:ssä säädetään, että edustaja, joka eduskunnan luvatta jää pois istunnosta ilman hyväksyttävää estettä, voidaan tuomita menettämään edustajapalkansa tai osan siitä sekä, ellei edustaja ole ottanut tästä ojentuakseen, toimensa menettäneeksi. Jos valiokunnan jäsen vuorostaan ilman hyväksyttävää estettä tai erityistä lupaa on jäänyt valiokunnan kokouksesta pois, asia on työjärjestyksen 17 §:n mukaan ilmoitettava eduskunnalle, joka tämän johdosta voi julistaa hänet saman seuraamuksen alaiseksi kuin edellä on mainittu. Ilmoituksen tekeminen on kuitenkin hyvin yleisesti — etten sanoisi säännöllisesti — laiminlyöty, ja siitä on johtunut, että edustajat joskus, asiasta varajäsenelle ilmoittamattakin, ovat jääneet valiokuntaan saapumatta.

Myönnettäköön kernaasti, että maaseudulla asuvan olisi vaikea antautua kansanedustajan tehtävään, ellei hän saisi silloin tällöin käydä kotonaan asioitaan hoitamaassa, sekä että valtiollisten asiain tarpeellinen valaiseminen ja kosketuksen ylläpitä-

minen valitsijain kanssa velvoittaa edustajaa liikkumaan vaalipiirissään. Mutta liika usein toistuva poissaolo eduskuntatyöstä ei ole hyvän tavan mukaista ja on omansa herrättämään oudoksumista laajemmissakin piireissä. Voimassaolevat säännökset riittävät korjaamaan kosketellun epäkohdan, kunhan niitä vain käytetään.

Olen jo viittannut valtiopäiväjärjestyksen 58 §:n säännökseen edustajan velvollisuudesta esiintyä vakavasti ja arvokkaasti sekä puhemiehen 55 §:ssä säädettyyn velvoitukseen ylläpitää järjestystä eduskunnan istunnoissa. Näiden säännösten vastaista on käsitykseni mukaan ollut menettely, johon ovat tehneet itsensä syypäiksi edustajat, jotka ovat eduskunnassa, vieläpä sen juhlallisessa avajaistilaisuudessaakin, esiintyneet johtajiensa suulla itsensä vallankumoukselliseksi julistaneen puolueyhymityksen sotilasmallisissa univormupukimissa osoittaakseen siten eduskunnallekin sotilaallisen järjestäytymisensä ulkoiset tunnusmerkit vaikuttavina tekijöinä valtiollisessa taistelussa.

Käsitys vakaasta ja arvokkaasta esiintymisestä riippuu itsekunkin kulttuuritasosta ja tapojen sekä sopivaisuuden tajusta ja on siis pohjaltaan yksilöllinen tai, missä yksilöllistä harkintaa ja vastuuta vähemmän viljellään, ryhmäkunnallinen. Mutta eduskunnalla kokonaisuudessaan ja sen puhemiehellä tulee olla määrätty käsityksensä vakaan ja arvokkaan esiintymisen sekä hyvän järjestyksen ja hyvän tavan vaatimuksista. Ja tämän käsityksen on vastattava kansan valtavan enemmistön käsitystä, joka taasen on kyettävä toteamaan ilman erikoismääritelmiäkin. Eduskuntaa ja sen kautta tapahtuvaa lainsäädäntötyötä kunnioittava kansa ei voi pitää vakaan ja arvokkaan esiintymisen eikä hyvän tavan ja hyvän järjestyksen mukaisena kansanedustajan esiintymistä lainsäätäjäkunnan korkeassa työssä vormupuserossa, joka laadultaan ja kuosiltaan näyttää paremmin soveltuvan tappelutantereelle tai ruumiillisen työn suoritukseen. Ja tätä kansan käsitystä on omansa vahvistamaan tietoisuus siitä, että sama pusero on tapahtumien logiikan painolla kansan silmissä muodostunut väkivaltaisten otteiden symboliksi, ja periytynyt niiden kannettavaksi, jotka työskentelevät samoilla linjoilla kuin valtiovallan toimenpiteellä toistaiseksi keskeytetty lapuanliike, jonka lakautusvaatimus paraillaan odottaa tuomio-

istuimen ratkaisua. Olisimmekin siis, kun erääst edustajast kaikesta tästä ja edustajatovereittensa ilmeisestä paheksumisesta huolimatta eivät ole tällaisen vormun kantamisesta eduskunnassa luopuneet, toivoneet, että eduskunnan herra puhemies olisi kieltänyt tämän hyvän tavan vastaisen menettelyn, jota kieltöä eduskunnan suuri enemmistö epäilemättä olisi ollut valmis tukemaan sekä että puhemies siten olisi saattanut eduskunnan mainittuihin puseroihin nähden ottamaan heti alussa julkisessa toimessa olevien edustajien osalta saman kannan kuin mille hallitus oli asettunut virkamiehiin nähden. Kun näin ei kuitenkaan ole tapahtunut ja muutamat edustajat, joille lienee eräältä arvovaltaa vaativalta lakimiestaholta eduskunnassa selitetty edellämainittu kielto mahdolltomaksi ilman perustuslain muutosta, näyttävät pitkittävän hylättävää menettelyään, vaikka siitä luopuminen, jota yhä odotamme, osoittaisi heidän antavan arvoa eduskunnalle ja sen enemmistön käsitystavalle, on jätettävä kansliatoimikunnan harkintaan keinojen keksiminen kosketellun vallattomuuden lopettamiseksi. Siitä on mielestäni päästävä senkin vuoksi, että menettely, ellei sitä saada loppumaan, voi antaa aihetta esimerkin seuraamiseen toisilla tahoilla ja riistää eduskunnalta mahdollisuuden silloinkin reagoida vallattomuutta vastaan. Kansan oikeustajunta ei käsitä, että isänmaallisen kansanliikkeen omaotteisen kyltin alla kulkeva ryhmä saisi olla eduskunnassa poikkeusasemassa hyvään tapaan alistumatta. Ja mitähän sanottaisiin eduskunnassa, jos joku edustaja saapuisi tänne esim. punaisessa puserossa, Marxin merkit kaulanauhassa.

Parlamentin on tässäkin suhteessa kyettävä luomaan sen arvon mukainen käytäntö ja vakiintunut tapa; ja keinoja siihen, herra puhemies, ei puuttune, jos tahtoa riittää (Ed. Voionmaa: Hyvä!).

Ed. Pennanen: Herra puhemies! — Kun ed. von Born on avannut keskustelun tämän kysymyksessä olevan työjärjestyksen muuttamista koskevan aloitteen johdosta, niin pyydän minäkin antaa pienen lisän tähän keskusteluun. Minä en ryhdy vaihtamaan mielipiteitä kahden viimeisen puhujan kanssa. Koetan pysyä lausunnossani niissä rajoissa, joissa aloite on pysynyt. Ed. von Born on lausunnossaan käyt-

tänyt sellaisia voimasanoja, että sävynä hänen esityksessään oli, että tämän aloitteen takana on jotain muuta kuin puhtaasti asiallisia syitä, että siinä on joku hyökkäystarkoitus ja itsekkyyttä, taktiikkaa tai jotain sellaista. Minä en olisi odottanut ed. von Bornin lausunnossaan tällaista ajattelevankaan toisista. Niin kauan kuin olen edustajana ollut, se pyrkinnee ruotsalaistenkin myöntää, en ole pyrkinyt suinkaan taktikoimaan edes kielikysymyksessä ja se ei ole ollut nytkään tarkoitus. Mutta jos ed. von Bornin lausunto on käsitettävä niin kuin se on käsitettävä ja niin kuin hän nimenomaan sanoi, ruotsinkielistä puhuvan kansanaineksen mielenilmauksena, niin kyllä täytyy sanoa, että meidän ruotsinkielinen kansanaineksemme, — minä en sano ruotsalaisen, vaan ruotsinkielisen kansanaineksen — käsitys on vallan sama kuin takaisina aikoina. He eivät nähtävästi, kokonaan otettuina, ole vielä mitään oppineet eivätkä mitään unohtaneet. Jos asia olisi toisin, niin minun käsitykseni mukaan monet kysymykset kielialalla olisi voitu ratkaista rauhallisemmin ja varmastikin myös paremmin sekä ruotsalaisen kansanaineksen että suomenkieltä puhuvan kansanaineksen kannalta.

Tälle eduskunnalle on jätetty käsiteltäväksi koko joukko aloitteita, jotka ovat joko puhtaasti kielipoliittisia tai hyvin läheltä sivuavat niitä, ja monet näistä aloitteista tietävät muutosta meidän valtiosääntöömme, meidän perustuslakeihimme. Tämä aloite, josta nyt on kysymys, eduskunnan työjärjestyksestä koskeva aloite on siinä suhteessa niin vaatimaton, ettei se meidän perustuslakeihimme kajoa ollenkaan. Valtiopäiväjärjestyksen 88 §, jossa sanotaan, että „asiain käsittelyissä valtiopäivillä käytettäköön suomen- tai kielillä” pysyköön sellaisena, ainakin minun puolestani. Edelleen sanotaan: „Valtiokunnan mietinnöt ja lausunnot, niin myös puhemiesneuvoston ja kansliatoimikunnan kirjalliset ehdotukset ovat toimitettavat molemmilla näillä kielillä”. Pysyköön puolestani sekin säännös sellaisena. „Suomeksi ja ruotsiksi ovat myös annettavat hallituksen kirjalliset ilmoitukset eduskunnalle”. Ei siihenkään säännökseen esitetä muutosta. Muutosehdotukset koskevat vain sitä tulokintamenettelyä, sitä kaksikielisyyttä, jota eduskunnan työjärjestyksen mukaan edus-

kunnassa on tähän asti noudatettu. Ja minä arvelen, että ruotsinkielistenkin edustajien täytynee ainakin sydämensä pohjassa myöntää se, että täällä eduskunnassa harjoitetaan liian paljon kaksikielisyyttä. Sehän tietää ei ainoastaan rahallisia kustannuksia, joille minä en puolestani ollenkaan pane pääpainoa. Se tietää myöskin eduskunnan ajan hukkaa ja, mikä mielestäni on haitallisinta, sillä on epäedullinen psykologinen vaikutus. Aloitteessa mainitaan jo, mitenkin erinäisissä tilaisuuksissa saat-
taa tuo tulkintajärjestelmä tuntua suorastaan kiusalliselta, mutta minä en luule lausuvani mitään halventavaa eduskunnasta, kun sanon sen käsityksen, jonka olen monelta maaseutulaiselta kuullut heidän käydessään joskus eduskuntaa katselemassa, että kun esim. puhemies joutuu tekemään useamman laatuksia äänestys ehdotuksia ja nämä kaikki on joko puhemiehen itsensä tai tulkin toistettava toisella kielellä, tämä on tuntunut kuuntelijoista siltä, jolta se on varmasti tuntunut meistä monesta edustajastakin. Sellainen menettelyhän sivuaa jotakin sellaista, jonka paikka ei ole tässä salissa, komiikkaa nimittäin. Jos ne muutosehdotukset, joita aloitteessa ehdotetaan, tietäisivät kohtuuttomuutta ruotsinkielisille, niin minä en ainakaan sellaiseen aloitteeseen nimeäni panisi, mutta voidaanko tosiaan puhua kohtuuttomuuksista, kun ker-
ran tämänkin aloitteen mukaan ne ummikkoruotsinkieliset, jotka eivät taida suomenkieltä, eivätkä sitä ymmärrä, saavat käyttää hyväkseen yksityistulkkia, joka sopot-
taa heille niin paljon kuin tarpeellista on ja he tahtovat. Mitä taas tulee ruotsinkieliseen sivistyneistöön, niin minun nähdäkseni heillä ei ole syytä puhua mistään kohtuuttomuudesta. Jos he tahtovat jokainoan sanan, mitä he täällä esittävät, saada meille suomenkielisille tunnetuksi, niin puhukoot suomea, sillä kyllä he sitä osaavat. Jos he taas tahtovat puhua ruotsia, niin se on heidän oma asiansa.

Suuri valiokuntahan on rakenteeltaan, niinkuin tiedämme, tavallaan kamari-kamarissa. Siellä istunnoissa ja käsittelyissä noudatetaan suunnilleen samaa tapaa kuin eduskunnassa muuten, mutta ei vain tul-
kita. Ja suuressa valiokunnassa on ollut puheenjohtajia ja on parhaallaankin pu-
heenjohtaja, joka ei käytä ruotsinkieltä, mutta onko kellään ollut syytä valitella sitä, ettei suuren valiokunnan asiain käsit-

telyssä olisi tullut tolkulle siitä, mitä kukin on tarkoittanut, puhukoon sitten suomenkieltä tai ruotsinkieltä. Mitenkä siellä esi-
tykset, jos esimerkiksi joku ummikkoruot-
salainen, jolla on kuiskaaja vieressään — ja se saa olla ja pitääkin olla — mitenkä on saanut jonkun ehdotuksensa ummikko-suomalaisille tunnetuksi, sitä käykää hy-
vät edustajat suuressa valiokunnassa kat-
somassa. Siellä ovat edustajat tulleet toimeen ilman tulkintajärjestelmää. Niin on tultu toimeen monessa yksityisvalio-
kunnassakin. Toisissa valiokunnissa on kyllä jonkunlaista tulkintajärjestelmää käytetty. Ei aloite tiedä sitä, että täällä eduskunnassa, jos joku ummikkoruotsin-
kielinen tekisi jonkun ehdotuksen, että siitä ei suomenkielinen saisi tietoa. Pu-
hujan velvollisuus on antaa, ja puhemies voi pyytää ehdotuksen kirjallisesti ja se on puhemiehen ja sihteerin asia, mitenkä se suomentuu. Nämä muutokset, joita tässä on ajateltu, eivät tee sitä ollenkaan mahdottomaksi.

Olisi hyvin houkuttelevaa ryhtyä puhu-
maan myöskin niistä asioista, joita ed. Sar-
lin kosketteli, mutta niinkuin sanoin minä pysyn tämän aloitteen puitteissa.

Tätä eduskuntaa on monellakin taholla ja niin usein arvosteltu mielestäni liikaa-
kin. Käsitakseni on se ja se on kokemuk-
seni pitkältä ajalta, että eduskunta on sit-
tenkin kaikista puutteistaan huolimatta ny-
kyistä mainettansa parempi. Mutta edus-
kunnan on itsensä pidettävä huoli siitä, että mainetta ei syytä suotta alenneta ja kuten jo mainitsin, tarpeeton tulkinta, tarpeeton toistaminen herättää arvostelua ei vain suomenkielisten niissä kansalaisissa, jotka joutuvat seuraamaan eduskunnan työtä. Maaseutulaiset usein käyvätkin täällä ja hyvähän se onkin että käyvät katsomassa ja seuraamassa eduskunnan työtä. Minusta siis ei ole mitään asial-
lista syytä ruotsinkielistenkään suhtau-
tua sillä tavalla tähän aloitteeseen kuin ed. von Born on suhtautunut. Ei tässä ole kysymys kaksikielisyyden tarpeettomana poistamisesta, tässä on vain kysymys tar-
peettoman kaksikielisyyden poistamisesta. Sikäli kuin kaksikielisyyden on eduskunta-
työssä vielä tarpeellista, niin sikäli se säily-
köön, sitä tämä aloite ei kiellä.

Muuten tästä ruotsinkielistemme kannan-
otosta olisi puhumista paljonkin. Minä nyt en tiedä, onko tässä tilaisuus siitä lä-

hemmin keskustella. Käsityksenäni sanon vain, että jos ruotsinkieliset ja suomenkieliset osaisivat edes tällaisessa asiassa, joka ei ollenkaan kajoa ruotsinkielisten valtiosäännössä myönnettyihin oikeuksiin, rauhallisesti ja ennakkoluulottomasti järjestellä asian, niin monet kiperämmätkin kysymykset voitaisiin sitten rauhallisemmin järjestellä. Mutta näissä asioissa näyttää olevan kysymys ei vain ruotsinkielisyydestä ja suomenkielisyydestä, vaan myös ruotsinmielisyydestä ja suomenmielisyydestä. Eiköhän se siitä johdukin, että tällä tavalla ennakkoluuloisesti suhtaudutaan toisiinsa? Ja olkoon nyt sen verran sanottu tässä, että minä vielä käsittäisin sen, jos ummikkoruotsalainen talonpoika suhtautuisi ennakkoluulolla tällaiseen, ja pelkäisi, että hän ummikkona joutuu vaikeuksiin. Mutta sitä minä en käsitä, että ruotsinkielinen sivistyneistö suhtautuu asiaan tällä tavalla, sivistyneistö, joka ei lähestulkoonkaan aina ole, jos lähdetään sukujuuria etsimään, ollenkaan pesunkestävää ruotsalaista.

Ed. T a k a l a: Herra puhemies! Valtiolle kalliiksi tuleva kaksikielisyysjärjestelmä on kehitetty sängen pitkälle meidän maassamme. Suureksi osaksi suomalaisista sukujuurista polveutunutta, aikojen kuluessa ruotsinkielen omaksunutta ja sitä kieltä vielä puhuvaa väestöä on maamme rannikkoseuduilla ja virkamiehinä suomalaisilla seuduilla vain $\frac{1}{10}$ valtakuntamme väestöstä. Suomenkieltä puhuu 90 % eikä jaksa käsittää sitä asiantilaa, että pieni ruotsinkielistä puhuva kansallinen vähemmistö saa maassa suurempia oikeuksia kuin valtakunnan kieltä puhuva suomalainen kansa.

Täällä eduskunnassakin on tuo kaksikielisyys kehitetty niin pitkälle, että täällä on ruotsalaisia varten yleistulkki ja ruotsinkielistä puhuvia kansanmiehiä varten yksityistulkki, vaikka eduskunnassa ei ole montakaan edustajaa, joka ei ymmärtäisi valtakunnan kieltä. Sitten täällä on eduskunnan työjärjestyksen mukaan erikoinen eduskunnan ruotsalainen kanslia virkamiehineen, joka kai pohjautuu valtiopäiväjärjestyksen 88 §:ään, mutta joka sekkin on kehitetty laajemmaksi kuin mitä valtiopäiväjärjestyksen asianomainen kohta edellyttää. Myöskin täällä on ruotsinkielinen pi-

kakirjoituskanslia ja, vaikka eduskunnan keskustelupöytäkirjoissa ruotsinkieliset lausunnot julkaistaankin ruotsinkielellä, niin siitä huolimatta julkaistaan vielä eduskunnan asiakirjoista ruotsinkielinen laitos. Täsäkin tehdään enemmän kuin mitä mielestäni valtiopäiväjärjestys tällaisenaankin voimassaolleen edellyttää. Sitäpaitsi tuon valtiopäiväjärjestyksen muuttamiseen suomalaisuuden oikeutettuja vaatimuksia vastaavaksi on tullut jo korkea aika, että käytäntö saadaan yhteen jo paljon edelle menneen luonnollisen kehityksen kanssa. Asiahän on niin, että suomalainen asutus, joka ennen tunkeutui valtakunnan rajankin yli korpeen ja katajaisella sitkeydellä kirveellä ja kuokalla valloitti suomalaista maata viljelykselle, on nyt alkanut vastustamattomasti vyöryä niihinkin keskuspaikkoihin, joista ylpeä ruotsalainen taikka venäläinen herra hallitsi sitä. Ruotsalaisenemmistöinen kaupunki toisensa jälkeen on joutunut ja joutuu suomalaisen enemmistön käsiin ja hallittavaksi. Jo lähes parikymmentä vuotta sitten väenlaskussa Vaasassa huomattiin, että sielläkin on jo enemmistö suomalaisia, lukuunottamatta vaivaistaloa, jossa enemmistö ainakin silloin oli ruotsinkielisiä. Ja ilolla voidaan panna merkille, että Helsingin suomalaisen ja ruotsalaisen väestön suhde lähentelee nopeasti jo samaa lukua kuin ruotsalaisen ja suomalaisen väestön suhde koko maassa. Se historiallinen vääryys, mitä lukuisat suomalaiset sukupolvet ovat saaneet kärsiä omassa maassaan, on nyt loppumassa. Se alkuvoima, joka vuosisatain aikana suomalaisen kansan taholta kohdistettiin yksinomaan kivikkoisen maakamaran raivaamiseen, on osaksi käännetty muokkaamaan myöskin hengen kivipeltoa. Ja me olemme saaneet nähdä, että suomalainen sivistys on vuosisadassa kohonnut kukoistukseen elämän erilaisilla aloilla, ja ettei ainoastaan suomalainen ruumiinkulttuuri, mutta myöskin suomalainen tiede ja taide ovat tuoneet oman panoksensa ihmiskunnan kulttuurikehitykseen.

Maalaisliittolainen, joka edustaa suomalaista talonpoikaa ja työmiestä, tämän kansan syviä rivejä, on iloinen siitä, että taisteluun suomalaisuuden oikeutettujen vaatimusten puolesta saadaan lisävoimaa. Ed. Pennasen y. m. nyt puheenaoleva ehdotus eduskunnan työjärjestyksen eräiden pykä-

lien muuttamisesta on merkki siitä, joskin vielä toistaiseksi vaatimaton, että suomalainen oikeisto hylkää sen erittäin raskaasti tuomittavan kannan, joka on ilmaistu lauseessa, että „eivät kysy tämän maan pelloit, mitä kieltä sen kyntäjät puhuvat”. Minä uskaltaisin sanoa, että juuri sitä kysyy tämä maa, sen pyhä ja vaivankostea multa, joka kätkee poveensa menneisyyteen häipyneiden suomalaisten sukupolvien valjenneet luut, sukupolvien, joidenka työn tuloksena tämä nyt elävä sukupolvi on saanut astua itsenäisen Suomen valtakuntaan (Vasemmalta: Juhlapuhe). Ja mustapaidoille, narrikaapujen kantajille — —

Puhemies (koputtaa): Ei saa käyttää loukkaavia sanoja.

Puhuja: — ja muukalaisten apinoitsijoille, tahtoisin sanoa sekä kieli- että muista kysymyksistä puheen ollen, että tämä kansa osaa ajatella suomalaiskansallisesti, niin että se ei pureksimatta niele kaikkea sitä muukalaista, jota te koetatte tälle kansalle syöttää. Vain se, mikä kumpuaa tämän kansan omasta keskuudesta, tämän kansan ajatusmaailmasta ja sen sieluelämän pohjalta, on pysyvää ja sillä on ja saa olla sija maassa. Sosialismi, oli se sitten marxilaista tai hitleriläistä, on sellaista saksalaista rihkamaa, joka on liian huonoa tälle kansalle.

Mutta palatakseni takaisin eduskunnan työjärjestyksen muutosesitykseen, niin yhdyin minä esityksen tekijöihin työjärjestyksen 18 §:n poistamisesta ja 40 §:n muuttamisesta sellaiseksi kuin sen ed. Pennanen y. m. ehdottavat. Asiallisesti toisenlaiseksi ei viimeksimainittua pykälää valtiopäiväjärjestyksen nykyisellään voimassa ollen voida tehdä, niin nurinkurista kuin onkin, että nämä säännökset edellyttävät, että Suomen valtakunnan parlamentissa on edustajia, jotka eivät osaisi eivätkä edes ymmärtäisi Suomen valtakunnan kieltä, suomenkieltä, koska tarvitsevat sitä varten yksityistulkkin. Tässä kohden tulee pakotakin mieleen suomenkielisten asema Ruotsissa, jossa he poloiset eivät saa alkuopetustakaan omalla äidinkielellään, samaan aikaan kuin tällä puolella Pohjanlahden valtio palkkaa eduskuntaankin tulkit huolehtimaan siitä, että ruotsinkieltä puhuvat ymmärtävät täällä puhemiestä ja suomalaisia

edustajia. Yleistulkin tarpeettomuus on niin ilmeinen, että siitä ei voida kiistää. Yleistulkin tehtävä muodostuu nykyisellään suorastaan koomilliseksi, kun hän usein puhuu tyhjälle salille, josta eivät ainoastaan suomalaiset edustajat, mutta myöskin ruotsinkielisiämme edustavat edustajat usein tulkitsemisen aikana poistuvat. Talousarvion käsittelyn yhteydessä panin merkille, että kun ministeri Witting alkoi, ensiksi puhuttuaan suomeksi, puhua samaa asiaa ruotsiksi, niin eduskunta tyhjeni niin tyystin, että eduskunnassa oli vain kymmenisen ruotsalaisen ryhmän edustajaa, ja kuusi suomalaista edustajaa. Jos ruotsalaisemme tätä asiaa vastustavat, käsitän minä heidän tekevän sen jonkinlaisista kunnianarkuussyistä.

Työjärjestyksen 60 §:n ehdottavat aloitteentekijät muutettavaksi seuraavanlaiseksi: Eduskunnan keskustelupöytäkirjat julkaistaan painosta. Tämä merkitsee käytännössä toteutettuna sitä, että eduskunnan keskustelupöytäkirjoissa tulisi olemaan myöskin ruotsinkielinen käännös. Mielestäni valtiopäiväjärjestyksen säännös ei estä tätä pykälää muuttamasta siten, varsinkin kun ruotsalaisia kansanmiehiä varten on yksityistulkki, että eduskunnan keskustelupöytäkirjat julkaistaan suomeksi.

Kun tämä aloite toivottavasti saa eduskunnassa niin paljon kannatusta osakseen, että työjärjestystä todellakin muutetaan, niin olisi mielestäni mentävä vieläkin pitemmälle kuin mitä ehdotus edellyttää. Evästäisin asianomaisia eduskunnan elimiä, jotka tätä asiaa käsittelevät, että ne ottaisivat harkittavakseen eduskunnan ruotsalaisen kanslian lakkauttamisen samoin kuin ruotsalaisen pikakirjoituskanslian lakkauttamisen. Valtiopäiväjärjestyksen edellyttämät mietintöjen, lausuntojen, ehdotusten ja ilmoitusten käännökset arvelisin voitavan tehdä osaksi asianomaisessa valiokunnassa ja eduskunnan keskuskansliassa. Kun ruotsalainen pikakirjoituskanslia lakkautettaisiin, mikä niinkään valtiopäiväjärjestyksen mukaan mielestäni kävisi päinsä, niin suomalaiseen pikakirjoituskansliaan voitaisiin hankkia kaksi ruotsalaista pikakirjoittajaa, joiden tehtävänä olisi ruotsinkielisten puheiden pikakirjoittaminen. Näitä puheita on niin vähän, että kaksi pikakirjoittajaa niistä luullakseni selviytyisi. Ruotsalaisen kanslian lakkauttaminen vaatisi silloin

muutosta paitsi työjärjestyksen 8 §:ään, myöskin työjärjestyksen 59 §:ään, jossa voitaisiin sanoa, että käsittelyn pohjaksi eduskunnassa pannaan suomenkielinen teksti. Ruotsinkielinen teksti, milloin sitä valtiopäiväjärjestyksen mukaan tarvitaan, laaditaan joko asianomaisessa valiokunnassa tai eduskunnan keskuskansliassa, ja olisi valtiopäiväjärjestyksen 85 §:ssä mainituilla tarkistajilla oikeus eduskunnan vallalla päättää ruotsinkielisen tekstin lopullisesta sanamuodosta. Kun kerran eduskunnan työjärjestystä lähdetään muuttamaan, niin olisi muutokset suomalaisuuden vaatimusten mukaan tehtävät sellaisiksi kuin valtiopäiväjärjestyksen puitteissa on mahdollista.

Ihmettelen muuten, että mikään hallitus ei ole katsonut velvollisuuksiinsa kuuluvan antaa eduskunnalle esitystä valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta siten, että hyödytön, aikaa vievä ja kuluja aiheuttava kaksikielisyysjärjestelmä eduskunnasta voitaisiin poistaa.

Ruotsinkieltä puhuville suomalaisille ja heidän edustajilleen tahtoisin sanoa, että heittäkää pois turha kansallisuustaistelu ja päätetään sulautua yhdeksi ja kokonaiseksi Suomen kansaksi. Kuitenkin on, ja niin varmasti onkin, että taistelu kehitystä, luonnollista kehitystä vastaan nyt niinkuin ennenkin on traagillista.

Ed. Mattsson: Föreliggande förslag till ändring av de stadganden, som möjliggöra den svenska allmogens deltagande i ordnandet av rikets angelägenheter, inger hos samma svenska allmoge mycken oro och bekymmer. Valbarhet till Finlands riksdag är ju fotad på den bredast tänkbara bas, i det att inga stipulationer om kompetens eller andra företräden finnas. Skulle riksdagen besluta denna ändring, är därmed en kompetensfordran för valbarhet till riksdagen ställd för svenskarna, som icke äger motsvarighet på det finska folket. Tyngst drabbades den svenska allmogen, ty härefter kunde den icke utse representanter inom sin egen klass, utan måste uppdraget helt överlämnas åt sådana som äro utbildade för offentliga tjänster. Systemet bleve då för framtiden, att riksdagen bleve i ordets rätta bemärkelse en folkrepresentation endast för landets finska befolkning. Ock då vi, Finlands svensk-

talande allmoge, ännu aldrig försport någon ovilja mot att se och höra oss, då det gällt fullgörande av de medborgarskyldigheter riket fordrar, anse vi det som en uppenbar orättvisa, att bliva beskurna de rättigheter medborgarna i allmänhet äro tillförsäkrade. Det mest elementära rättsbegrepp torde kunna sammanfattas i att skyldigheter och rättigheter skall i förhållande till varandra, utmätas lika för alla, i detta fall, att svensk och finne skall på sitt modersmål betjänas.

Ändringsförslaget motiveras med ekonomisk besparing och tidsvinst. Ett syfte som är väl värt att taga fasta på och i anledning av vilket man kunde anföra, att om trånaden att komma svenskt språk och svensk kultur i landet till livs, kunde något dämpas, skulle redan detta lämna en besparing i både tid och medel, som många gånger om skulle kompensera den obetydliga kostnaden och det ringa omaket, som förorsakas av att göra den svenska allmogen skälig rättvisa. Skulle därjämte svensk och finne gemensamt koncentrera sig på uppgiften att ordna rikets angelägenheter under tillbörlig arbetsro för vardera nationaliteten, skulle besparingarna bliva oanat stora och förhållandena i landet gestalta sig helt annorlunda.

I det jag sålunda helt ansluter mig till vad som redan av rdm. von Born anförts, hoppas jag, i hela den svenska allmogens i Finland intresse, att utskottet skall finna den begärda ändringen orättvis, och icke av behovet påkallad.

Ed. Virkkunen: Herra puhemies! — Pyydän lausua muutaman sanan ainoastansa esillä olevasta aloitteesta. Kaikki se, mitä ed. Sarlin täällä esitti, kuuluu mielestäni toiseen yhteyteen ja sen käsittelylle olisi valmistettava tilaisuus erikseen. On epäkäytännöllistä ja epäkiitollista (Ed. Ryömä: Sitä se ainakin on!) kiinnittää useita asioita toisiinsa. Parempi on niiden käsittelyä pitää täällä erillään.

Esillä oleva aloite lähtee siitä käsityksestä, että jokainen yleisiä asioita seurannut kansalainen tässä maassa ei ole voinut olla huomaamatta, että kaikkien kielilainsäädäntöön uudet olot ja ajan kehitys asettavat uusia vaatimuksia. Ei joutu, niinkuin ed. von Born arvelee, pahasta tahdosta tai hyökkäyshalusta taikka mistään huonoista

motiiveista, että käydään kielilainsäädäntöön eri aloitteissa sekä eduskunnassa että eduskunnan ulkopuolella käsiksi, vaan se johtuu siitä, että ajan kehitys ei voi pysyä samalla kannalla, millä tähän saakka on oltu. Status quo kielilainsäädännössä ei ole ylläpidettävissä, vaan meidän on pakko ja velvollisuus koettaa kunkin ajan vaatimusten mukaan järjestää nämäkin tärkeät, vaikka kyllä arkaluontoiset lainsäädännölliset asiat. Näin on myöskin kaksikielisyyden laita. Kaksikielisyyttä tarvittiin, sanokaamme 20 vuotta sitten enemmän tämän maan virallisessa elämässä, kuin mitä sitä nykyään tarvitaan, ja voimme kait erehtymättä sanoa, että 20 vuoden kuluttua kaksikielisyyttä tarvitaan vielä vähemmän valtakunnan julkisessa elämässä, kuin mitä sitä tänä hetkenä vielä tarvitaan. Periaate kaksikielisyyden järjestämisessä niin eduskunnassa kuin kaikessa muussa virallisessa toiminnassa on mielestäni vallan selvä. Kaksikielisyyttä on virallisessa elämässä edelleen ylläpidettävä sen mukaan, kuin käytännöllinen tarve ja siihen liittyvät eräät kohtuussyyt vaativat. Erimielisyyttä tietysti syntyy keskuudessamme erityisesti ruotsinkielisen ja suomenkielisen väestön edustajien välillä siitä, mikä on tänä hetkenä tämä käytännöllinen tarve ja mitkä ovat siihen liittyvät kohtuussyyt, mutta niiden selvittämisessä pitäisi menettellä juuri niin, kuin ed. Kivioja täällä ehdotti, että koettaisimme perusteellisesti ja rauhallisesti yhteisymmärrykseen pyrkien asiaa käsitellä.

Mitä erittäin eduskunnassa tähän asti ylläpidettyyn kaksikielisyyteen tulee, niin kyllä oli odottamatonta, että ed. von Born koko ryhmänsä nimessä niin jyrkästi ja paheksuvasti esiintyi tätä aloitetta vastaan. Kun olen ollut mukana tämän aloitteen valmistamisessa, niin kaiken aikaa minulla todellakin on ollut se käsitys, että laajoissa piireissä eduskunnassa — myöskin ruotsinkielisellä taholla — olisi tultu huomaamaan, että sellaista kaksikielisyyttä, jota eduskunnassa nykyjansä vielä on, ei käytännöllinen tarve eivätkä myöskään kohtuussyyt vaadi ylläpidettäväksi. Minusta ruotsinkielistenkin edustajain esiintyminen viime aikoina on viitannut siihen, etteivät hekään ole tyytyväisiä tähän yleiseen tulkitsemisjärjestelmään, eivät hekään ole huomanneet sitä omien etujensa kannalta tyydyttäväksi.

Työjärjestys säättää, että ruotsinkielisen puhujan lausunnon „ponsi” on suomeksi tulkittava. On pitkin aikaa ollut kysymyksen- ja tulkinnanalaisena, mitä sanamuoto „ponsi on tulkittava” oikeastaan tarkoittaa. Sen pitäisi tietysti sanamuodoltaan tietää sitä, että ainoastaan se suoranainen ehdotus, joka ruotsinkielisessä lausunnossa on, tehdään yleistulkinnassa myöskin toisella kielellä tiettäväksi. On tulkitsemisessä koetettu myöskin motivoida pontta, mutta usein on tuntunut siltä, että tulkinta on muodostunut laajemmaksi, kuin mitä työjärjestyksen suoranainen sanamuoto edellyttää. Mutta on käynyt niin, että ruotsinkieliset edustajat ovat itse huomanneet, ettei heidän lausunnoilleen tule riittävästi huomiota eduskunnassa tällaisen yleistulkinnan kautta. Olemmehan viime aikoina yhä enemmän saaneet huomata, että jotkut ruotsinkieliset puhujat ovat itse kokonaisuudessaan suomentaneet omat lausuntonsa. On ollut pari kolme sellaista ruotsinkielistä edustajaa, jotka jotenkin säännöllisesti ovat näin menetelleet. Myönnän, että työjärjestyksen ja puhemiehenkin kannalta tämä menettely on saattanut olla epäilyksenalaista, mutta se on kumminkin saanut tapahtua. Toiset ruotsinkieliset edustajat ovat menetelleet sillä tavalla, että he jonkun osan lausunnotansa, jota he ovat pitäneet erittäin tärkeänä, ovat esittäneet suomeksi. Kun näin on tapahtunut, tämä käytäntö jo osoittaa sitä, että nykyinen yleistulkijärjestelmä ei toimi tyydyttävästi eikä se enää ole ajanmukainen ja että se kaksikielisyyys, jota sen avulla koetetaan ylläpitää, on jo vanhentumassa ja poistumassa eduskunnasta.

Mitä erityisesti tulee siihen osuuteen, joka puhemiehellä on eduskunnan toimien johtamisessa, niin ei ainoastaan niillä puhemiehillä, jotka ovat myöskin ruotsinkielistä käyttäneet, vaan myös eduskunnan jäsenillä on ollut se käsitys, että puhemiehen toiminta tämän kaksikielisyyden kautta muodostuu aivan liian suuressa määrässä koneelliseksi, jos se muutenkin valtiopäiväjärjestyksen mukaan supistetaan hyvin ahtaisiin muotoihin. Olen kyllä itselleni tehnyt saman kysymyksen, minkä ed. von Born täällä teki, kysymyksen, eikö suomenkielisten edustajien etu vaatisi, että he saisivat jokaisen ruotsinkielisen lausunnon ponneltuksellaan tulkituksi. Mutta täällä on jo keskustelussa huomautettu, että mikäli

ruotsinkielisissä lausunnoissa varsinainen ehdotus tehdään, se tulee aina eduskunnan tietoon. Ja aivan oikein täällä on huomautettu myöskin, mitenkä viralliset kaksikieliset lausunnot, joita esimerkiksi hallituksen puolesta annetaan, eivät suinkaan toisen kielen osalta herätä sitä mielenkiintoa, mikä niillä pitäisi eduskunnassa olla.

Yksityistulkkijärjestelmä on säilytettävä. Olen kyllä sitä mieltä, että niin kauan kuin eduskunnassa on, niinkuin työjärjestys nimenomaan sanoo, „ruotsinkielinen kansanmies”, joka ei ymmärrä maan enemmistöväestön kieltä, hänelle on kohtuussyistä valmistettava erikoinen tilaisuus seurata käsitteilyä eduskunnassa.

Yleistyistulkkijärjestelmää koskeva kohta on käsiteltävänä olevan aloitteen tärkein ja varsinainen ponsi. Mitä toiseen kohtaan, ehdotukseen ruotsinkielisen supistelman poistamisesta, tulee, niin se minunkin mielestäni on koko vähäarvoinen asia. Se on otettu mukaan siitä syystä, että, mikäli tiedän ja kokemus on osoittanut, tuskinpa kukaan on tätä supistelmaa tarvinnut, se on näyttäytynyt kokonaan epäkäytännölliseksi tuotteeksi. Jos sitä vielä jonkun aikaa tahdottaisiin säilyttää, niin eihän asia paljoa merkitse. Se tulee kyllä ennen pitkää sekin häviämään, jollei vielä tällä kertaa.

Tahdon lopuksi sanoa, että ed. von Born on ryhmänsä nimessä käyttänyt aivan liiallisesti ja aivan tarpeettomasti voimasanoja, kun hän puhui siitä, että täällä „tehdään ankara hyökkäys ruotsinkielisten kielellisiä oikeuksia vastaan”, „se on vääryys”, „siinä isketään kipeästi”, „osoitetaan haluttomuutta ymmärtää heidän asemataan” ja „osoitetaan suorastaan ei ainoastaan hyvän tahdon puutetta, vaan vihamielisyyttä ruotsinkielistä eduskuntaryhmää kohtaan”. Asianomainen puhuja ja ne, jotka ovat hänen takanaan tällaisten voimasanojen käytössä, eivät nähtävästi usko vakuutustani, kun sanon, että tällaisia vaikuttimia, joita on luultu löydetävän tässä aloitteessa, siinä ei ensinkään ole olemassa. On suora totuus se, että niitä ei ole olemassa. Jos hra v. Bornin tavalla yleensä suhtaudutaan niihin kielikysymyksen selvittelyä koskeviin aloitteisiin, joita meidän kuitenkin täytyy käsitellä, niin emmehän silloin pääse yhteisymmärryksen emmekä myöskään yhteistyöhön näissä asioissa, johon pääsemistä tälläkin taholla harrastetaan, niinkuin sitä saatetaan harrastaa toisellakin taholla.

Tahdon sanoa lopuksi, että ajan kehitystä osoittaa sekin, että ruotsinkielisten edustajain kanta on sekin muuttunut. Olemme aivan viime aikoinakin saaneet kuulla erityisiä vastalauseita esitettävän siltä taholta sellaisissa tilanteissa, joissa kielelliset näkökohdat heidän mielestensä ovat tulleet huonosti varteenotetuiksi. Nyt nämä vastalauseet ovat, hyvä ja ilahduttava mainita, kokonaan hävinneet. Vieläpä ruotsalaiset edustajat ovat olleet itse mukana järjestämässä eduskuntansa asioita sillä tavalla, että heidän aikaisemmat vastalauseensa ovat menettäneet kaiken tehonsa. Minä toivon, että tätä kysymystä voitaisiin vallan asiallisesti ja rauhallisesti käsitellä. Tullaan silloin näkemään, että kysymyksessä on sellaisen kaksikielisyyden poistaminen eduskunnasta, jolla ei enää ole olemassa olemisen oikeutta.

Ed. Sundström: Ed. Sarlin hyökkäsi täällä mielestäni nyt käsiteltävän asian ulkopuolella isänmaallisen kansanliikkeen kimppuun varsin sopimattomalla tavalla. Hän väitti, että isänmaallinen kansanliike täällä edustaa väkivalta politiikkaa ja symbolisoi sitä. Näin sanoi hän siitä huolimatta, että hänen tiedossaan täytyy olla, että isänmaallisen kansanliikkeen ohjelmassa ei ole sanaakaan, joka viittaisi väkivalta politiikkaan taikka keinoihin, jotka eivät kuulu parlamentaariseen elämään. Minä katson senvuoksi, että hänen hyökkäyksensä on ollut niin matalamielinen, ettei siihen ole tässä salissa syytä enempää vastata.

Hän teki myös ehdotuksen, että eduskunta ryhtyisi säännöstelemään täällä edustajain pukuja. Kun hän on saanut tehdä tämän ehdotuksensa, niin pyydän saada sen johdosta lausua muutaman sanan.

Hän viittasi ensinnäkin kansliatoimikunnan mahdollisuuksiin. Niistä puhutaan työjärjestyksen 7 §:ssä, jossa sanotaan: „Kansliatoimikunnan tulee huolehtia eduskunnan talouden ja rahavarain hoidosta sekä määrätä maksettaviksi valtiopäiväkustannukset, julistaa kansliavirat haettaviksi ja täyttää ne, niin myös ottaa tarvittavat vahtimestarit ja muu henkilökunta, valvoa eduskunnan kanslian virkamiesten ja muun henkilökunnan toimintaa ja ryhtyä siitä ehkä aiheutuviin toimenpiteisiin, sekä antaa lausuntonsa edustajain istumajärjestyksestä”. Lisäksi on 65 §:ssä säädetty, että kansliatoimikunnalla on järjestyksen yllä-

pitämiseksi kuunteluparvekkeella oikeus antaa erinäisiä järjestysohjeita. Muita oikeuksia kansliatoimikunnalla ei ole. Näistä säännöksistä selviää, että työjärjestyksen mukaan kansliatoimikunnalla ei ole mitään laillista oikeutta ryhtyä määräämään, millä tavoin edustajain on pukeuduttava edustajatehtäväänsä suorittaessaan. Kansliatoimikunnan päätös, jos se sisältäisi tässä suhteessa määräyksiä, olisi laitton.

Eduskunnalla ei ole sisäisen oikeusjärjestyksensä piirissä myöskään mahdollisuutta perustuslakeja loukkaamatta ryhtyä määräämään, millä tavoin edustajain on edustajatehtäviään suorittaessaan pukeuduttava. Valtiopäiväjärjestyksen ja muiden voimassa olevien perustuslakien sekä laillisten säännösten mukaan, joita vielä saanee katsoa sitoviksi silloinkin, kun ne turvaavat isänmaallisen kansanliikkeen edustajia ja miehiä, on edustajilla henkilökohtainen oikeus tässä talossa käydä puetuna yksilöllisen makunsa mukaisesti (Ed. Ryömä: Vaikka lakki päässä!), kunhan he eivät siten loukkaa valtiopäiväjärjestyksen 58 §:n määräystä, että edustajan tulee esiintyä vakaasti ja arvokkaasti. Sanojen „vakaasti ja arvokkaasti” merkitys ja sisältö on selvä, varsinkin jos samalla asemamme rinnalle ruotsinkielisen sanonnan „allvarligt och värdigt”. Arvokkuus on esteettinen käsite, jolla tarkoitetaan lujan, levollisen ja usein ylevyyttä lähestyvän luonteen ilmausta. Tämä määritelmä selvittää myös, mitä arvokkaalla esiintymisellä on ymmärrettävä. En erehtyne, kun sanon, että vakaa käytös tarkoittaa jokseenkin samaa kuin arvokas käytös, siten ymmärrettynä kuin juuri mainitsin.

Tätä taustaa vastaan on selviö, ettei isänmaallisen kansanliikkeen puserossa esiintyminen ole ristiriidassa valtiopäiväjärjestyksen 58 §:n vaatimusten kanssa. Meidän puseromme ja solmiomme värit, jos mitkään ovat tyynet ja mielen ylevyyttä kuvastavat (Keskustasta: Kaukana siitä!). Ovathan ne meidän heränneitemme tunnusvärit. Puseromme malli on myös yksinkertaisen työpuseron, ja minä luulen ettei todellakaan ole häpeällistä esiintyä tässä talossa ruumiillisen työntekijän tamineissa (Vasemmalta: Ei se pue henkistä työntekijää! — Puhemies koputtaa.). Semmoisena ei sen pitäisi olla ristiriidassa vakaan käytöksen vaatimusten kanssa. Puseromme

ainoa vika voikin olla vain siinä, että se osoittaa kantajansa poliittisen maailmankatsomuksen, joka on vastenmielinen eräille toisille. Mutta eikö täällä eduskunnassa kaikki ole järjestetty siten, että edustajain poliittinen väri tulisi esille. Jo istumajärjestys on tarkoitettu havainnollisesti ulkopuolisellekin osoittamaan, mihin poliittiseen ryhmään kukin kuuluu. Siis poliittisen suuntautumisen ulkonainen tunnustaminen ei semmoisenaan voi olla parlamentaarisen elämän hengen tai arvon vastaista, vaikka se tapahtuukin ulkonaisin merkein. Eri asia on, jos katsotaan että koko se poliittinen suunta, johon joku ulkonaisesti havaittavalla tavalla tunnustautuu, ei saa olla eduskunnassa edustettuna. Silloin tietenkään ei tähän suuntaan kuulumista osoittavia tunnusmerkkejäkään ole eduskunnassa sallittava. Isänmaallinen kansanliike on kuitenkin laillinen järjestö ja isänmaallisen kansanliikkeen edustajilla on sen vuoksi ainakin toistaiseksi vielä voimassa olevien perustuslakien mukaan oikeus olla läsnä tässä eduskunnassa. Ja he vaativat itselleen täällä myös perustuslain mukaisia oikeuksia. Tässä maassa on viime aikoina paljon puhuttu ja huudettu laillisuudesta. Ylevä laillisuuskäsite on suorastaan tehty epäilyttäväksi sen vuoksi, että sen ritareiksi ovat ilmestyneet ne, joiden koko toiminnan päämääränä on laillisen yhteiskuntajärjestyksen tuhoaminen. Luottamus laillisuuteen ja materialiseen oikeuteen on sen vuoksi viime aikoina alkanut tämän kansan paraimmiston piirissä horjua (Puhemies koputtaa). Älköön ainakaan eduskunta itse horjuttako tätä luottamusta ja — —

Puhemies: Minun täytyy puhujalle huomauttaa, että koetetaan pysyä asiassa. Työjärjestyksen muutoksesta on ainoastaan kysymys.

Puhuja: Minä luulen puhuvani työjärjestyksen muutoksesta, kun puhun siitä, onko eduskunnalla oikeus käydä antamaan ehdotettuja määräyksiä.

Puhemies: Minä huomautan puhujalle, että puhemiehen huomautukset on otettava huomioon.

Puhuja poistuu puhujalavalta. Hyvähuutoja eduskunnasta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun ei ole tehty ehdotusta aloitteen hylkäämisestä, lähetetään se työjärjestyksen 66 §:n mukaisesti lausunnon antamista varten puhemiesneuvostoon.

Pöydällepanot:

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon:

3) Ehdotuksen laiksi ulosottolain 5 luvun 18 ja 48 §:n muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 1;

4) Ehdotuksen laiksi ulosottolain väliaikaisesta muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 2; sekä

5) Määrärahan myöntämistä eräiden rakennusten rakentamista varten Salmin rajavartioston keskussijoituspaikalle Pitkärantaan

tarkoittavan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on maanantaina kello 19.

Täysistunto lopetetaan kello 17,08.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Anton Kotonen.

7. Maanantaina 18 p. syyskuuta 1933

kello 19.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Esitellään:

- 1) Ed. Tannerin y. m. rah. al. n:o 1 määrärahojen osoittamisesta työttömyyden torjumiseksi 151
- 2) Ed. Moilasen y. m. rah. al. n:o 2 määrärahan osoittamisesta korvauksen myöntämiseksi vuonna 1918 Venäjällä palvelleille Suomen valtion virkailijoille heidän sodan johdosta Venäjälle jääneestä irtaimistostaan 153
- 3) Ed. Hautalan y. m. rah. al. n:o 3 määrärahan osoittamisesta frangilainojen koron alentamista varten .... "
- 4) Ed. Hännisen y. m. rah. al. n:o 4 määrärahan osoittamisesta rukiin tul- lin takaisin maksamiseksi eräissä osissa maata ..... "
- 5) Ed. Simojoen y. m. rah. al. n:o 5 määrärahan osoittamisesta rukiin tul- lin takaisin maksamista varten Kuo- pion läänin kunnille ..... "
- 6) Ed. Lepistön y. m. rah. al. n:o 6 määrärahan osoittamisesta avustuk- siksi luonnonvoimain aiheuttamain vaurioitten johdosta kärsimään joutu- neille vähävaraisille asukkaille ..... "
- 7) Ed. Tukian y. m. rah. al. n:o 7 määrärahan osoittamisesta pyörre- myrskyjen ja raesateiden aiheuttamien tuhojen korvaamista varten ..... "
- 8) Ed. Jacobssonin y. m. rah. al. n:o 8 määrärahan osoittamisesta hyl- keenpyynnistä maksettavan palkkion koroittamista varten ..... "
- 9) Ed. Moilasen y. m. rah. al. n:o 9 määrärahan osoittamisesta yhteisen

Siv.

Siv.

- koulutalon rakentamista varten Viipu- rin teollisuuskoululle ja Suomen saha- teollisuuskoululle 153
- 10) Ed. Tapanisen y. m. rah. al. n:o 10 määrärahan osoittamisesta hakkuu- palkkioiksi suomalaisille pienpuutava- ran ostajille Tornion- ja Muonion- jokien vesistöissä ..... "
  - 11) Ed. Heiniön y. m. rah. al. n:o 11 määrärahan osoittamisesta valtion len- tokonetehtaan siirtämiseksi Suomenlin- nasta Tampereelle ..... "
  - 12) Ed. Kiviojan y. m. rah. al. n:o 12 määrärahan osoittamisesta puhelin- johdon rakentamiseksi Oulusta Hai- luodon kirkonkylään ..... "
  - 13) Ed. Jatkolan y. m. rah. al. n:o 13 lisämäärärahan osoittamisesta val- tionavuksi kunnanlääkärien palkkaa- mista ja kunnallisen sairaanhoidon edistämistä varten 154
  - 14) Ed. Herralan y. m. rah. al. n:o 14 määrärahan osoittamisesta Rova- niemen yleisen sairaalan laajentami- seen ..... "
  - 15) Ed. Herralan y. m. rah. al. n:o 15 määrärahan osoittamisesta Oulun läänin lääninsairaalan laajentamiseen ..... "
  - 16) Ed. Aaltosen y. m. rah. al. n:o 16 määrärahan osoittamisesta Turun läänin lääninsairaalan laajentamista varten ..... "
  - 17) Ed. Ryömän rah. al. n:o 17 määrärahan osoittamisesta sairaus- majan rakentamista varten Enontekiöön ..... "
  - 18) Ed. Salon y. m. rah. al. n:o 18 määrärahan osoittamisesta aluesairaa- lan rakentamiseksi Säräisniemen pitä- jään ..... "
  - 19) Ed. Kalliokosken y. m. rah. al. n:o 19 määrärahan osoittamisesta yh-

	Siv.		Siv.
teisen sairaalan rakentamista varten Vetelin, Perhon ja Halsuan kunnille	154	rahoiksi itämerensuomalaisia kieliä opiskeleville ylioppilaille Eestiin tehtäviä opintomatkoja varten	156
20) Ed. Oksasen y. m. rah. al. n:o 20 määrärahan osoittamisesta Helsingin yleisen sairaalan synnytys- ja naistautienosaston vuosimenoarviota varten	"	33) Ed. Rantalan y. m. rah. al. n:o 33 määrärahan osoittamisesta avustukseksi Työväen Urheiluliitolle	"
21) Ed. Hannulan y. m. rah. al. n:o 21 määrärahan osoittamisesta valtion-sairaalan rakentamista varten Kemiin	155	34) Ed. Wenmanin y. m. rah. al. n:o 34 määrärahan osoittamisesta Suomen Rauhanliiton toiminnan edistämiseksi	"
22) Ed. von Frenckellin y. m. rah. al. n:o 22 määrärahan osoittamisesta sairaalarakennuksen rakentamiseksi Helsingin sotilassairaala varten	"	35) Ed. Oulasmaan y. m. rah. al. n:o 35 määrärahan osoittamisesta käytettäväksi varhaisnuorisotoiminnan hyväksi	"
23) Ed. Koivurannan y. m. rah. al. n:o 23 määrärahan osoittamisesta Rovaniemen yleisen sairaalan laajentamista varten	"	36) Ed. Voionmaan y. m. rah. al. n:o 36 koroitetun määrärahan osoittamisesta opintokerhotoiminnan avustamiseksi	"
24) Ed. Pohjalan y. m. rah. al. n:o 24 määrärahan osoittamisesta Porin valtionssairaalan uudelleen rakentamiseksi	"	37) Ed. Voionmaan y. m. rah. al. n:o 37 koroitetun määrärahan osoittamisesta kansantajuistieteellisten luentojen avustamiseksi	"
25) Ed. Janhosen y. m. rah. al. n:o 25 määrärahan osoittamisesta avustukseksi Oulun diakonissakodille uudisrakennuksen rakentamista varten ..	"	38) Ed. Voionmaan y. m. rah. al. n:o 38 koroitetun määrärahan osoittamisesta erinäisten valistusjärjestöjen avustamiseksi	"
26) Ed. Linnan y. m. rah. al. n:o 26 määrärahan osoittamisesta avustukseksi Uudenmaan suomalaisten kuntain y. m. yhtymälle keuhkotautiparantolan rakentamistöiden aloittamista varten	"	39) Ed. Voionmaan y. m. rah. al. n:o 39 lisätyn määrärahan osoittamisesta raittiustyötä varten	"
27) Ed. Räisäsen y. m. rah. al. n:o 27 lisämäärärahan osoittamisesta Suomen Tuberkuloosin Vastustamisyhdistykselle kahden uuden tuberkuloosihuoltopiirin perustamiseksi	"	40) Ed. Löthmanin y. m. rah. al. n:o 40 määrärahojen osoittamisesta kansanopistojen vuosiavustuksen koroittamista sekä niiden rakennusavustuksia ja kuoletuslainoja varten	157
28) Ed. Aattelan y. m. rah. al. n:o 28 lisämäärärahan osoittamisesta valtionavustuksiksi tuberkuloosiparantolain rakentamista varten	"	41) Ed. Hongan y. m. rah. al. n:o 41 määrärahan osoittamisesta Salon yhteiskoulun ottamiseksi valtion haltuun	"
29) Ed. Sarlinin y. m. rah. al. n:o 29 määrärahan osoittamisesta palotöiden edistämistä varten	"	42) Ed. Lahtelan y. m. rah. al. n:o 42 määrärahan osoittamisesta Kemijärven yhteiskoulun avustamiseen ..	"
30) Ed. V. Annalan y. m. rah. al. n:o 30 määrärahan osoittamisesta sielunhoitotyötä varten erinäisillä paikakunnilla	156	43) Ed. Oksasen y. m. rah. al. n:o 43 määrärahan osoittamisesta Kotkan tyttölyseon rakentamista varten	"
31) Ed. Lumpeen y. m. rah. al. n:o 31 lisämäärärahan osoittamisesta kotikasvatustyön tukemiseksi	"	44) Ed. Kivenojan y. m. rah. al. n:o 44 määrärahan osoittamisesta Haminan yhteislyseon rakennustyön aloittamista varten	"
32) Ed. Kukkosen y. m. rah. al. n:o 32 määrärahan osoittamisesta apu-		45) Ed. Pärssisen y. m. rah. al. n:o 45 koroitetun määrärahan osoittamisesta maalaiskansakoulujen avustamista varten	"

Siv.	Siv.
46) Ed. Lampisen y. m. rah. al. n:o 46 määrärahan osoittamisesta Mus- tialaan rakennettavaa museoraken- nusta varten 157	59) Ed. Heikkisen y. m. rah. al. n:o 59 määrärahan osoittamisesta Muuru- veden maatalouskoulujen lunastami- seksi valtiolle 161
47) Ed. Vaaraman y. m. rah. al. n:o 47 määrärahan osoittamisesta Sa- von maakunta-arkiston rakentamista varten ..... „	60) Ed. Sariolan y. m. rah. al. n:o 60 määrärahan osoittamisesta Itä-Hä- meen tietopuolisen karjanhoitokoulun ja koulutilan lunastamiseksi valtiolle „
48) Ed. Tuomivaaran rah. al. n:o 48 määrärahan osoittamisesta velkaan- tuneiden kunnollisten maanviljelijäin velkojen vakauttamista varten ..... „	61) Ed. Leiwon y. m. rah. al. n:o 61 määrärahan osoittamisesta lehtorin- viran perustamiseksi Lepaan puutar- haopistoon ..... „
49) Ed. Koiviston y. m. rah. al. n:o 49 lisämäärärahan osoittamisesta yk- sityismetsätalouden edistämistä ja val- vontaa varten ..... „	62) Ed. Hannulan y. m. rah. al. n:o 62 määrärahan osoittamisesta Pe- räpohjolan kasvinviljelyskoeaseman perustamista varten ..... „
50) Ed. Pekkalan y. m. rah. al. n:o 50 lisämäärärahan osoittamisesta avus- tuksiksi erinäisille metsätaloudellisille yhdistyksille 158	63) Ed. Lehtosen y. m. rah. al. n:o 63 määrärahan osoittamisesta raivaus- töiden suorittamiseen vankityövoimalla Petsamon kihlakunnassa ..... „
51) Ed. Pekkalan rah. al. n:o 51 määrärahojen osoittamisesta metsän- parannus- ja suonkuivaustöihin .... „	64) Ed. Lehtosen y. m. rah. al. n:o 64 lisämäärärahan osoittamisesta uudis- ja laidunviljelyspalkkioiksi rajaseudulla ..... „
52) Ed. Tolosen y. m. rah. al. n:o 52 määrärahan osoittamisesta metsä- marjojen ja sienien keräämistä sekä kauppaa edistävää valistustyötä var- ten ..... „	65) Ed. Oulasmaan y. m. rah. al. n:o 65 lisämäärärahan osoittamisesta pienviljelijäin laidun- ja uudisrai- vauspalkkioiden koroittamista varten „
53) Ed. Oksasen rah. al. n:o 53 määrärahan osoittamisesta Suomalai- selle Marttaliitolle kolmen koneellisen marjankuivaamon perustamis- ja hoi- tokustannuksiin ..... „	66) Ed. Rytingin y. m. rah. al. n:o 66 määrärahan osoittamisesta heikossa taloudellisessa asemassa olevien pien- viljelijäin raivattujen uudispeltojen kasvukuntoon saattamista varten .... „
54) Ed. Lahtelan y. m. rah. al. n:o 54 määrärahan osoittamisesta poron- lihan vientipalkkioiksi ..... „	67) Ed. Hautalan y. m. rah. al. n:o 67 määrärahan osoittamisesta jaetta- vaksi Oulun läänin pienviljelijöille perusparannusten suorittamista var- ten 162
55) Ed. Oulasmaan y. m. rah. al. n:o 55 määrärahan osoittamisesta pe- runanviljelyksen tehostamiseksi Poh- jois-Karjalan ja Oulun läänin ahdin- gossa olevissa kunnissa ..... „	68) Ed. Vallaksen y. m. rah. al. n:o 68 määrärahan osoittamisesta pien- viljelijäin ja asutustilallisten hedelmä- tarhaviljelyspalkkioiksi ..... „
56) Ed. Hirvensalon y. m. rah. al. n:o 56 koroitetun määrärahan osoitta- misesta maatalouskerhotyötä varten .. 160	69) Ed. Jokisen y. m. rah. al. n:o 69 määrärahan osoittamisesta pien- viljelijäin opintomatkojen ja esikuva- talouksien avustamista varten ..... „
57) Ed. Oulasmaan y. m. rah. al. n:o 57 määrärahan osoittamisesta maatalouskerhotyötä varten Itä- ja Pohjois-Karjalan sekä Oulun läänin heikossa taloudellisessa asemassa ole- ville kunnille ..... „	70) Ed. Lampisen y. m. rah. al. n:o 70 määrärahan osoittamisesta pien- viljelijäin laidunyhitymien avustamista varten ..... „
58) Ed. Ikosen y. m. rah. al. n:o 58 määrärahan osoittamisesta avustuk- siksi yksityisille maatalousoppilaitok- sille 161	71) Ed. Setälän y. m. rah. al. n:o 71 määrärahan osoittamisesta laidun- maan hankkimiseksi pientilallisille. .. „

	Siv.		Siv.
72) Ed. Aittoniemen y. m. rah. al. n:o 72 määrärahan osoittamisesta pienviljelyn kehittämistä varten	162	ja työkyvyttömyysvakuutuksen toteuttamista varten	163
73) Ed. Aittoniemen y. m. rah. al. n:o 73 määrärahan osoittamisesta jaettavaksi pienviljelijöille kotoisten lantavarojen talteenottoa paikkojen laittamista varten	"	86) Ed. Lumpeen y. m. rah. al. n:o 86 lisämäärärahan osoittamisesta vähävaraisten lasten ja nuorten ammattikasvatusta varten	"
74) Ed. Erkon y. m. rah. al. n:o 74 määrärahan osoittamisesta Suomen Kalastajajärjestöjen Keskusliitto r. y:n avustamista varten	"	87) Ed. Tannerin y. m. rah. al. n:o 87 määrärahan osoittamisesta maataloustyöväen asunto-olojen parantamiseksi	164
75) Ed. Leppälän y. m. rah. al. n:o 75 määrärahan osoittamisesta maatalousseurojen kalanviljelyslaitoksien ylläpitämistä varten	"	88) Ed. Pärssisen y. m. rah. al. n:o 88 määrärahan osoittamisesta äitiyshuollon järjestämistä varten vähävaraisten keskuudessa	"
76) Ed. Österholmin y. m. rah. al. n:o 76 määrärahan osoittamisesta kalanviennin palkitsemiseksi	"	89) Ed. Heiniön y. m. rah. al. n:o 89 koroitettun määrärahan osoittamisesta Ammattienedistämislaitoksen avustamista varten	"
77) Ed. Leppälän y. m. rah. al. n:o 77 määrärahan osoittamisesta Vuohensalon kalanviljelyslaitosta varten	163	90) Ed. Lumpeen y. m. rah. al. n:o 90 lisämäärärahan osoittamisesta kesävirkestyksen järjestelyä varten alle kansakouluihin oleville varattomien kotien lapsille	"
78) Ed. Österholmin y. m. rah. al. n:o 78 lisämäärärahan osoittamisesta kotimaisen kalankulutuksen lisäämiseksi	"	91) Ed. Moilasen y. m. rah. al. n:o 91 määrärahan osoittamisesta työkeskustalon rakentamista varten Viipurin itäiselle laitakaupunkialueelle ...	"
79) Ed. Kaijalaisen y. m. rah. al. n:o 79 määrärahan osoittamisesta avustukseksi Petsamon kalanmyyntiosuuskunnalle	"	92) Ed. Lahtelan y. m. rah. al. n:o 92 määrärahan osoittamisesta Kuolajärven kirkonkylän—Tuutijärven erämaantien rakentamiseen	"
80) Ed. Kaurasen y. m. rah. al. n:o 80 määrärahan osoittamisesta Vuoksen laskua varten	"	93) Ed. Lahtelan y. m. rah. al. n:o 93 määrärahan osoittamisesta Kuolajärven Kursunkylän—Ahvenseljän tien rakentamista varten	"
81) Ed. Rytingin y. m. rah. al. n:o 81 määrärahan osoittamisesta koneellisen tutkimuksen toimittamista varten Sotka- ja Pudasjärven vedenpinnan säännöstelemiseksi	"	94) Ed. Lahtelan y. m. rah. al. n:o 94 määrärahan osoittamisesta Kemi-järven—Luusuan maantien rakentamiseen	"
82) Ed. Arffmanin y. m. rah. al. n:o 82 määrärahan osoittamisesta Sotkamon vesistön ja Oulujärven tulvavedenpinnan alentamiseksi	"	95) Ed. Oulasmaan y. m. rah. al. n:o 95 määrärahan osoittamisesta Valtimon kunnassa olevan Puukarin—Koppelojärven maantien kuntoonpanoa varten	"
83) Ed. Lahtelan y. m. rah. al. n:o 83 määrärahan osoittamisesta Kemijärven tulvien ehkäisemistä tarkoittavien perkaustöiden suorittamista varten	"	96) Ed. Janhosen rah. al. n:o 96 määrärahan osoittamisesta Piispajärven—Kiannanniemen—Hossan maantien rakentamista varten	"
84) Ed. Huotar in y. m. rah. al. n:o 84 määrärahan osoittamisesta nuorisotyöttömyyden kasvua selvittävän tutkimuksen toimeenpanoa varten	"	97) Ed. Voionmaan y. m. rah. al. n:o 97 määrärahan osoittamisesta maantien rakentamista varten Tampereelta länteen	165
85) Ed. Perhon y. m. rah. al. n:o 85 määrärahan osoittamisesta vanhuus-		98) Ed. Kettusen y. m. rah. al. n:o 98 määrärahan osoittamisesta maan-	

Siv.		Siv.
	tien rakentamista varten Rääkkylän Oravisalosta Pyssysalon kautta Rääkkylän kirkonkylään	165
	99) Ed. Rytingin y. m. rah. al. n:o 99 määrärahan osoittamisesta maantien rakentamista varten Ranuan—Impiöjärven maantiestä Mäntyjärven kautta Posion kuntaan	„
	100) Ed. Kestin y. m. rah. al. n:o 100 määrärahan osoittamisesta maantien rakentamista varten Muhoksen—Ylikimingin maantieltä Utajärven—Puolangan maantielle	„
	101) Ed. Kaijalaisen y. m. rah. al. n:o 101 määrärahan osoittamisesta Palojoensuun—Kaaresuvannon—Kilpisjärven maantien rakentamista varten	„
	102) Ed. Kaijalaisen y. m. rah. al. n:o 102 määrärahan osoittamisesta Kittilän—Enontekiön maantien rakentamista varten	„
	103) Ed. Kaijalaisen y. m. rah. al. n:o 103 määrärahan osoittamisesta Savukosken—Martinkylän maantien rakentamista varten	„
	104) Ed. Kiviojan rah. al. n:o 104 määrärahan osoittamisesta maantien rakentamista varten Rautiosta Alavieskaan	„
	105) Ed. Hännisen y. m. rah. al. n:o 105 määrärahan osoittamisesta maantien rakentamiseksi Kuusamon Poussunkylän Murtovaarasta Kurvisenvaaran kautta Teerirannalle	„
	106) Ed. Hännisen y. m. rah. al. n:o 106 määrärahan osoittamisesta Posion kunnassa olevan Lehtiniemen—Paloperän maantien rakentamista varten	„
	107) Ed. Oulasmaan y. m. rah. al. n:o 107 määrärahan osoittamisesta maantien rakentamiseksi Porokylän pysäkiltä Kuhmoniemen maantielle ..	166
	108) Ed. Hännisen rah. al. n:o 108 määrärahan osoittamisesta maantien rakentamiseksi Haatajasta Ylikitkan ja Livojärven välillä olevalle tukinsiirtolaitteelle	„
	109) Ed. Kaijalaisen y. m. rah. al. n:o 109 määrärahan osoittamisesta maantien rakentamista varten Pelkosenniemen kirkonkylästä Kairalan kylään	„
	110) Ed. Lepistön y. m. rah. al. n:o 110 määrärahan osoittamisesta maantien rakentamista varten Toholammin pohjoispuolen maantieltä Eskolan asemalle	166
	111) Ed. Kososen y. m. rah. al. n:o 111 määrärahan osoittamisesta Ilomantsin—Möhkön maantien korjaamista varten	„
	112) Ed. Kaijalaisen y. m. rah. al. n:o 112 määrärahan osoittamisesta Vaalajärven—Jeesiön tieosan rakentamista varten	„
	113) Ed. Marttilan y. m. rah. al. n:o 113 määrärahan osoittamisesta teiden tekemiseen uudisasutusalueilla ..	„
	114) Ed. Kullbergin y. m. rah. al. n:o 114 määrärahan osoittamisesta Pernajan pitäjän Koskenkylän ja Kouvolan aseman välisen maantien uudelleen rakentamista varten	„
	115) Ed. Tukian y. m. rah. al. n:o 115 määrärahan osoittamisesta maantien rakentamista varten Lappeenrannasta Taipalsaarelle	„
	116) Ed. Koivurannan y. m. rah. al. n:o 116 määrärahan osoittamisesta maantien rakentamista varten Sierilän lossilta Pekkalan lossille Kemijoen eteläpuolta	„
	117) Ed. Koivurannan y. m. rah. al. n:o 117 määrärahan osoittamisesta Pellonkylän ja Meltauksen välisen maantierakennustyön jatkamista varten	167
	118) Ed. Hännisen y. m. rah. al. n:o 118 määrärahan osoittamisesta yhdystien rakentamista varten Oulun—Kuusamon maantiestä Kuoliovaaran seudulta Purnuvaaran kautta Karinien—Raistakan tiehen	„
	119) Ed. Rytingin y. m. rah. al. n:o 119 määrärahan osoittamisesta yhdystien rakentamista varten Pudasjärven—Sarajärven maantiestä Ranuan—Kelahaaran maantiehen	„
	120) Ed. Salon rah. al. n:o 120 määrärahan osoittamisesta maantiepenkereen ja sillan rakentamiseksi Otermajärven salmeen	„
	121) Ed. Hännisen y. m. rah. al. n:o 121 määrärahan osoittamisesta sillan rakentamiseksi Iijokeen laskevan Siuruanjoen yli	„

	Siv.		Siv.
122) Ed. Salon rah. al. n:o 122 määrärahan osoittamisesta sillan rakentamiseksi Oulujoen yli Utajärven —Puolangan maantiellä	167	tämisestä vakinaisessa sotapalveluksessa oleville henkilöille	168
123) Ed. Kämäräisen y. m. rah. al. n:o 123 määrärahan osoittamisesta Peltosalmen sillan rakennustöiden aloittamista varten	”	136) Ed. J. Annalan y. m. toiv. al. n:o 5 kielilainsäädännön uudistamisesta	170
124) Ed. Kiviojan rah. al. n:o 124 määrärahan osoittamisesta Ylivieskan —Ryöppään satamaradan rakentamista varten	”	137) Ed. Junnilan y. m. toiv. al. n:o 6 valtionyliopiston muuttamisesta täysin suomenkieliseksi	172
125) Ed. Kaasalaisen y. m. rah. al. n:o 125 määrärahan osoittamisesta Kyläpaakkolan—Myllypellon radan rakentamista varten	”	138) Ed. Ala-Kuljun y. m. toiv. al. n:o 7 teknillisen korkeakoulun suomaistamisesta	173
126) Ed. Janhosen y. m. rah. al. n:o 126 määrärahan osoittamisesta rautatien rakentamista varten Kontiomäen asemalta Taivalkoskelle	168	139) Ed. Lahdensuon y. m. toiv. al. n:o 8 esityksen antamisesta Suomen lippulaiksi	”
127) Ed. Rytingin y. m. rah. al. n:o 127 määrärahan osoittamisesta Oulun —Kuusamon—Paanajärven rautatien rakentamistöiden alullepanoa varten	”	140) Ed. Huittisen y. m. toiv. al. n:o 9 sakkokoron poistamisesta	”
128) Ed. Sjöblomin y. m. rah. al. n:o 128 määrärahan osoittamisesta radiomajakan rakentamista varten Utöhön	”	141) Ed. Ählströmin y. m. toiv. al. n:o 10 komissionin asettamisesta tutkimaan Tammisaaren pakkotyölaitoksessa kesällä 1933 sattuneen syömälakon yhteydessä olevia asioita	”
129) Ed. Moilasen y. m. rah. al. n:o 129 määrärahan osoittamisesta Salvarin johtoloiston rakentamista sekä erinäisiä perkaustöitä varten	”	142) Ed. Erkon y. m. toiv. al. n:o 11 erinäisistä kauppasopimuksia uudistettaessa varten otettavista seikoista	”
130) Ed. Sjöblomin y. m. rah. al. n:o 130 määrärahan osoittamisesta puhelinjohdon rakentamiseksi Degerbyn —Sottungan —Kumlingen—Brändön välille	”	143) Ed. Hannulan y. m. toiv. al. n:o 12 Tornion ja Muonion rajajokien uittoväylän rakennuskustannuksien jaosta	”
131) Ed. Schildtin y. m. rah. al. n:o 131 määrärahan osoittamisesta Päijänteen vesistöön kuuluvien Samaa- ja Hopeasalmen syventämistä varten	”	144) Ed. Tarkkasen y. m. toiv. al. n:o 13 pakkokurssin vahvistamisesta Osakeyhtiö Maakiinteistöpankin obligatioille maksujen suorituksessa	”
132) Ed. Toivolan y. m. toiv. al. n:o 1 presidentin vaalia koskevien perustuslain säännösten muuttamisesta	”	145) Ed. Takalan y. m. toiv. al. n:o 14 erikoisveron säätämisestä puolustuslaitoksen maanpuolustusvälineiden lisäämistä ja kunnostamista varten	”
133) Ed. Virkkusen y. m. toiv. al. n:o 2 kansanedustajien lukumäärän vähentämisestä	”	146) Ed. Oulasmaan y. m. toiv. al. n:o 15 erikoisveron säätämisestä talouspulan lieventämiseksi	177
134) Ed. Schildtin y. m. toiv. al. n:o 3 valtiollisen vaalioikeuden myöntämisestä vakinaisessa sotapalveluksessa oleville upseereille, sotilasvirkamiehille ja kanta-aliupseereille	”	147) Ed. Pitkäsen y. m. toiv. al. n:o 16 kultaetolainoja saaneiden maanviljelijäin vapauttamisesta kultaehdotoumuksestaan	”
135) Ed. Rantasen y. m. toiv. al. n:o 4 valtiollisen vaalioikeuden myön-	”	148) Ed. Hautalan y. m. toiv. al. n:o 17 toimenpiteistä kultaehdon poistamiseksi frangilainoista	”
		149) Ed. Kestin y. m. toiv. al. n:o 18 ulkomaisten maatalouskiinnityslainain vapauttamisesta kultaehdosta ..	”
		150) Ed. Jacobssonin toiv. al. n:o 19 velallisen oikeuttamisesta lunastamaan kultaehtoisen obligation sen ni-	

	Siv.		Siv.
mellisarvosta valtakunnan pankin seteleille	177	167) Ed. Kivisalon y. m. toiv. al. n:o 36 taajaväkisillä paikkakunnilla olevien vuokra-alueiden itsenäistyt- misestä	181
151) Ed. Erkon y. m. toiv. al. n:o 20 kulutustuotteiden tullinalennuk- sista	178	168) Ed. Kestin y. m. toiv. al. n:o 37 niiden vuokra-alueiden itsenäistyt- tämisestä, jotka jostakin syystä on jä- tetty lunastusoikeutta vaille	"
152) Ed. Ikosen y. m. toiv. al. n:o 21 korvauksen myöntämisestä Suomen kansalaisille heidän Venäjälle jää- neestä omaisuudestaan	"	169) Ed. Kiviojan toiv. al. n:o 38 kuntien rajain tarkistamisesta	182
153) Ed. Ryttingin y. m. toiv. al. n:o 22 virasto-olojen yksinkertaistut- tamisesta ja uudelleen järjestämisestä ..	"	170) Ed. Vilhulan y. m. toiv. al. n:o 39 suurradioaseman perustami- sesta Jyväskylän kaupunkiin tai sen läheisyyteen	"
154) Ed. Hannulan y. m. toiv. al. n:o 23 Tornion kaupungin vapautta- misesta ottamasta osaa Tornionjoen sillan rakennuskustannuksiin	180	171) Ed. Sarlinin y. m. toiv. al. n:o 40 muutosten aikaansaamisesta kirkollista verotusta koskeviin sään- nöksiin	"
155) Ed. von Freneckellin y. m. toiv. al. n:o 24 valtion hypoteekkilaitoksen perustamisesta	"	172) Ed. Sjöblomin y. m. toiv. al. n:o 41 ansiomaksun lakkauttamisesta ..	"
156) Ed. Linkomiehen toiv. al. n:o 25 Helsingin yliopiston päärakennuk- sen laajentamisesta	"	173) Ed. Rantasen y. m. toiv. al. n:o 42 englanninkielen saattamisesta pakolliseksi oppiaineeksi oppikoulu- hin	"
157) Ed. von Freneckellin y. m. toiv. al. n:o 26 stadionin kentän rakenta- misesta varatyömäärärahoilla	"	174) Ed. Riipisen y. m. toiv. al. n:o 43 toimenpiteistä lasten ja nuorten suojelemiseksi sukupuolirikollisuu- delta	"
158) Ed. Kestin y. m. toiv. al. n:o 27 esityksen antamisesta pankkitar- kastustoiminnan tehostamisesta ja ra- halaitoksien kontrolloimisesta	"	175) Ed. Jacobssonin toiv. al. n:o 44 maakunta-arkiston sijoittamisesta Vaasan kaupunkiin	"
159) Ed. Hautalan toiv. al. n:o 28 toimenpiteistä Suomen markan arvon alentamiseksi	"	176) Ed. Böökin y. m. toiv. al. n:o 45 partiojärjestöjen urheilutoiminnan tukemisesta raha-arpajaisten voitto- varoilla	"
160) Ed. Hautalan toiv. al. n:o 29 korkomarginaalin määräämisestä 1 ¹ / ₂ prosentiksi	181	177) Ed. Erkon y. m. toiv. al. n:o 46 almanakkojen ja kalenterien julkai- semisen erioikeuden lopettamisesta ..	"
161) Ed. Pohjalan y. m. toiv. al. n:o 30 toimenpiteistä uuden lasten- sairaalan rakentamiseksi Helsinkiin ..	"	178) Ed. V. Annalan y. m. toiv. al. n:o 47 maakiinteistöjen säilyttämi- sestä niin suurina, että ne kykenevät elättämään viljelijän perheineen	"
162) Ed. Hongan y. m. toiv. al. n:o 31 lentokoneen sijoittamisesta Tur- kuun sairaslentokuljetusta varten ..	"	179) Ed. Vilhulan y. m. toiv. al. n:o 48 tutkimuksen toimittamisesta yksityisten maanomistajain hallussa olleiden metsä-alueiden siirtymisestä vuoden 1915 jälkeen puutavaraliikettä harjoittaville osakeyhtiöille	"
163) Ed. Sarlinin y. m. toiv. al. n:o 32 esityksen antamisesta laiksi sokeus- korvauksesta	"	180) Ed. V. Annalan y. m. toiv. al. n:o 49 lainan ottamisesta velkaantu- neiden kunnollisten maanviljelijäin velkojen vakauttamista varten	183
164) Ed. Lahdensuon y. m. toiv. al. n:o 33 esityksen antamisesta muutok- siksi vesioikeuslakiin	"		
165) Ed. Lonkaisen y. m. toiv. al. n:o 34 kuuromyökkien köyhäinhoidon uudistamisesta	"		
166) Ed. Kivisalon y. m. toiv. al. n:o 35 työttömyysrahastojen perusta- mista koskevien säännösten tehostami- sesta	"		

Siv.	Siv.
181) Ed. Eskolan y. m. toiv. al. n:o 50 valtion varoista maatalouden tukemiseksi annettujen lainain muuttamisesta kuoletuslainoiksi	195) Ed. Kestin y. m. toiv. al. n:o 64 esityksen antamisesta laiksi pienviljelijäin laidunosuuskunnista .....
183	184
182) Ed. Kämäräisen y. m. toiv. al. n:o 51 maataloudessa tarvittavien luot- tojen vakauttamisesta	196) Ed. Ryttingin y. m. toiv. al. n:o 65 valtion metsämaiden asut- mista koskevan lainsäädännön muutta- misesta .....
"	"
183) Ed. Kestin y. m. toiv. al. n:o 52 taloudelliseen ahdinkoon joutunei- den pienviljelijäin velkojen vakautta- misesta	197) Ed. Salon y. m. toiv. al. n:o 66 vankityövoiman käyttämisestä asu- tusalueiden viljelyskuntoon raivaami- seen .....
"	"
184) Ed. Eskolan y. m. toiv. al. n:o 53 toimenpiteistä itsenäistyneiden vuokra-alueiden pysyttämiseksi niiden todellisilla viljelijöillä	198) Ed. Särkän y. m. toiv. al. n:o 67 puutarhataimistojen ja siemenistu- kastavaroiden saattamisesta tarkastuk- sen alaisiksi .....
"	"
185) Ed. Marttilan y. m. toiv. al. n:o 54 tutkimuksen toimittamisesta valtion asutustoimenpiteiden kautta erotettujen asutustilojen omistajain velkasuhteista	199) Ed. V. Annalan y. m. toiv. al. n:o 68 venäläisen puutavaran maahan- tuonnin kieltämisestä .....
"	"
186) Ed. T. Halosen y. m. toiv. al. n:o 55 toimenpiteistä omatta syyttään rahallisiin vaikeuksiin joutuneiden maaseudun asuntotilallisten auttami- seksi	200) Ed. Huittisen y. m. toiv. al. n:o 69 tutkimuksen toimittamisesta puutavarain mittauksessa vallitsevista epäkohdista .....
"	"
187) Ed. Leppälän y. m. toiv. al. n:o 56 Pohjois- ja Itä-Suomen metsä- seutujen väestön elämismahdollisuuk- sien tutkimisesta	201) Ed. Kullbergin y. m. toiv. al. n:o 70 yleisten ja yhdenmukaisten normien aikaansaamisesta maan puu- tavaranmyynnissä .....
"	"
188) Ed. Kestin y. m. toiv. al. n:o 57 esityksen antamisesta laiksi maata- louskiinteistöjen pakkohuutokauppo- jen lopettamiseksi määräajaksi	202) Ed. Soinin y. m. toiv. al. n:o 71 kulojen hävittämien yksityisten asunto- ja maatalousrakennusten uudel- leen rakentamisesta työttömyysmäärä- rahoilla .....
"	185
189) Ed. Kempin y. m. toiv. al. n:o 58 asutustilojen hintojen alentami- sesta	203) Ed. Miikin y. m. toiv. al. n:o 72 kalanmätihautomon perustamisesta Saimaan ja Vuoksen vesistöä varten .....
"	"
190) Ed. Vilhulan y. m. toiv. al. n:o 59 Leppäveden, Keiteleen ja Kivi- järven sekä niiden välillä olevien jär- vien vedenpinnan alentamismahdolli- suuksien tutkimisesta	204) Ed. Metsärannan y. m. toiv. al. n:o 73 valtion talouskoulun perustami- sesta Helsinkiin .....
184	"
191) Ed. Huittisen y. m. toiv. al. n:o 60 määräaikaisen verovapauden myöntämisestä uudisasukkaille	205) Ed. Tolosen y. m. toiv. al. n:o 74 metsämarjojen tarkastusaseman perustamisesta .....
"	"
192) Ed. Salon y. m. toiv. al. n:o 61 viljatullin peruuttamisesta eräissä tapauksissa	206) Ed. Tannerin y. m. toiv. al. n:o 75 vähintä palkkaa koskevan lain- säädännön soveltamisesta metsä- ja uittotyöläisten työpalkkojen turvaami- seksi .....
"	"
193) Ed. Kalliokosken y. m. toiv. al. n:o 62 valmisteveron määräämisestä margariinille ja muille kasvisrasvoille	207) Ed. Tannerin y. m. toiv. al. n:o 76 toimenpiteistä yleisen ja jatku- van työpalkkatilaston aikaansaami- seksi .....
"	"
194) Ed. Setälän y. m. toiv. al. n:o 63 laidunmaan hankkimisesta pakko- lunastuksella pienviljelmille ja itse- näistyneille mäkitupa-alueille	208) Ed. Hildénin y. m. toiv. al. n:o 77 työajan yleisestä lyhentämi- sestä .....
"	"
	209) Ed. Pärssisen y. m. toiv. al. n:o 78 sairaanhoitajien työolojen sel-

	Siv.		Siv.
vittämisestä ja heidän työaikansa ly-		pamäen asemalta Haapajärven ase-	
hentämisestä	185	malle	187
210) Ed. V. Annalan y. m. toiv. al.		224) Ed. J. Annalan y. m. toiv. al.	
n:o 79 valtion varatoissa ja yksityis-		n:o 93 rautatien rakentamisesta Mylly-	
ten liikkeiden teettämässä metsätoissa		mäen tai Haapamäen asemalta Karstu-	
maksettavan urakkapalkan yksikkö-		lan kautta Nivalan asemalle	”
hinnan nostamisesta	”	225) Ed. Vesterisen y. m. toiv. al.	
211) Ed. V. Annalan y. m. toiv. al.		n:o 94 rautatien rakentamisesta Jy-	
n:o 80 työhönsä harjaantuneen työn-		väskylästä Suolahden tai Uuraisten	
tekijän toimeentulon turvaamisesta ..	”	pitäjien kautta Haapajärven asemalle	”
212) Ed. Erkon y. m. toiv. al. n:o		226) Ed. Kalliokosken y. m. toiv.	
81 ilmailuliikennetoimiston perustami-		al. n:o 95 rautatien rakentamisesta	
sesta kulkulaitosten ja yleisten töiden		Kokkolasta Suolahteen	”
ministeriöön	212	227) Ed. Bryggarin y. m. toiv. al.	
213) Ed. Branderin y. m. toiv. al.		n:o 96 rautatien rakentamisesta Suo-	
n:o 82 Pyhäjärven ja Oriveden väli-		lahden asemalta Äänekosken kauppaa-	
sen kannaksen kanavoimisesta	”	laan	189
214) Ed. Oksasen y. m. toiv. al. n:o		228) Ed. Vaaraman y. m. toiv. al.	
83 maantien rakentamisesta Laurit-		n:o 97 Keski-Suomen poikkiradan ra-	
salasta Taipalsaaren Ampujalan ky-		kentämisestä	”
lään	”	229) Ed. Jutilan y. m. toiv. al. n:o	
215) Ed. Janhosen toiv. al. n:o 84		98 Huutokosken—Mikkelin—Heinolan	
eräitten maantiesuuntien tutkituttami-		radan rakentamisesta	”
sesta Suomussalmen y. m. pitäjissä ..	”	230) Ed. Branderin y. m. toiv. al.	
216) Ed. Hännisen y. m. toiv. al.		n:o 99 rautatien rakentamisesta Mat-	
n:o 85 eräiden maantiesuuntien tutki-		kaselän asemalta Savonlinnan ja Mik-	
tuttamisesta Kuusamon ja Posion kun-		kelin kautta Heinolaan	”
nissa	”	231) Ed. Tuomivaaran y. m. toiv.	
217) Ed. Lampisen y. m. toiv. al.		al. n:o 100 Viipurin kiertoradan ra-	
n:o 86 tutkimuksen toimittamisesta		kentämisestä	”
rautatien rakentamista varten Helsin-		232) Ed. Leppälän y. m. toiv. al.	
gin läheltä Korian kautta Harjun ase-		n:o 101 rautatien rakentamisesta Uuk-	
malle	”	sulta Salmiin	”
218) Ed. von Frenekellin y. m. toiv.		233) Ed. Leppälän y. m. toiv. al.	
al. n:o 87 rautatien rakentamisesta		n:o 102 rautatien rakentamisesta Suis-	
Korialta Porvoon—Keravan radalle	”	tamosta Ilomantsiin	”
219) Ed. Aaltosen y. m. toiv. al.		234) Ed. Pennasen y. m. toiv. al.	
n:o 88 Turun—Riihimäen rautatien		n:o 103 rautatien rakentamisesta Joen-	
rakentamisesta	”	suusta Ilomantsiin	”
220) Ed. Alestalon y. m. toiv. al.		235) Ed. Kososen y. m. toiv. al. n:o	
n:o 89 tutkimuksen toimittamisesta		104 rautatien rakentamisesta Joen-	
ratasuunnalla Mynämäki—Peipohja—		suusta Ilomantsiin	”
Kauhajoki—Vaasa	187	236) Ed. Heikkisen y. m. toiv. al.	
221) Ed. Pilppulan y. m. toiv. al.		n:o 105 rautatien rakentamisesta Sys-	
n:o 90 rautatien rakentamisesta		mäjärven asemalta Savon radalle ..	”
Uudestakaupungista Satakunnan ra-		237) Ed. Hännisen y. m. toiv. al.	
dalle	”	n:o 106 rautatien rakentamisesta Ou-	
222) Ed. Eskolan y. m. toiv. al. n:o		lusta Kuusamon Paanajärvelle	”
91 rautatien rakentamisesta Mäntästä		238) Ed. Lohen toiv. al. n:o 107	
Jämsänkosken tehdasalueen kautta		rautatien rakentamisesta Oulun tai	
Päijänteen rantaan	”	Iin asemalta Kuusamon Paanajärvelle	”
223) Ed. Vilhulan y. m. toiv. al.		239) Ed. Koivurannan y. m. toiv.	
n:o 92 rautatien rakentamisesta Haa-		al. n:o 108 rautatien rakentamisesta	
		Kulusjoelta Kittkajärvelle	”

Siv.

Ensimmäinen käsittely:

240) Ehdotus laiksi ulosottolain
5 luvun 18 ja 48 §:n muuttamisesta 190
Asiakirjat: Lakivaliokunnan
mietintö n:o 1; hallituksen esitys
n:o 17.

241) Ehdotus laiksi ulosottolain vä-
liaikaisesta muuttamisesta ..... ”
Asiakirjat: Lakivaliokunnan
mietintö n:o 2; hallituksen esitys
n:o 16.

Ainoa käsittely:

242) Ehdotus määrärahan myöntä-
misestä eräiden rakennusten rakenta-
mista varten Salmin rajavartioston
keskussijoituspaikalle Pitkärantaan .. ”
Asiakirjat: Valtiovarainvalio-
kunnan mietintö n:o 1; hallituksen
esitys n:o 11.

**Pöydällepanoa varten
esitellään:**

243) Ulkoasiainvaliokunnan mie-
tintö n:o 1 sen johdosta, että eduskun-
nan tiedoksi on saatettu asetetus Suo-
men ja Viron kesken näiden maiden
välisestä kauppavaihdosta johtuvien
maksujen järjestelystä tehdyn pöytä-
kirjan voimaansaattamisesta 191

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi
edustajat Aaltonen, Alestalo, Arffman,
Erkko, T. Halonen, Heiskanen, Helene-
lund, Hirvensalo, Jacobsson, Jern, Kares,
Koivisto, Koivulahti-Lehto, Koponen, Ko-
sonen, Luostarinen, Meriläinen, Myllymäki,
Paasivuori, Pennanen, Puittinen, Ranta-
nen, Särkkä, Tanner, Tuomivaara, Vilhula,
Voionmaa, Åhlström ja Österholm.

Muistosanat ed. Ryynäsestä.**Seisoalleen nousten lausui**

P u h e m i e s: Arvoisat edustajat! Ennen-
kuin työmme näillä valtiopäivillä on pääs-
syt alkuvalmisteluja pitemmälle, on minun
velvollisuuteni jo toisen kerran ilmoittaa,
että yhden joukostamme on ollut lähdet-
tävä matkalle sinne, mistä ei enää palata.
Meille on saapunut surusanoma, että edus-
taja Ryynäsen on tuonen viikatemies tänä
aamuna tavoittanut hänen kotonaan Pielis-
järvellä. Edustajana kaikilla valtiopäivillä
vuodesta 1919 alkaen on nyt mananmajoille
siirtynyt edustajaverimme varsinkin val-
tiovarainvaliokunnan jäsenenä ja valitsija-
miesten puheenjohtajana tunnollisesti ja
taitavasti täyttänyt niihin niinkuin muu-
hunkin edustajatyöhön kuuluvat tehtä-
vänsä, ja hilpeänä kunnan karjalaisena hän
saavutti kaikkien meidän hänen kanssaan
yhteistyöhön joutuneitten ystävyyden ja
myötätunnon. Kaivaten kunnioitamme hän-
nen muistoaan.

Yleistulkki ilmoittaa kuolemantapauk-
sesta ruotsiksi.

Puhemiehen sanoja kuuntelevat edustajat
seisoaltaan.

Hetken hiljaisuus.

Ilmoitusasiat:**Lomanpyynnöt.**

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä
istunnosta virkatehtävien vuoksi edustajat
Vilhula ja Hirvensalo, kunnallisten tehtä-
vien takia edustajat Koivulahti-Lehto, T.
Halonen ja Meriläinen ja yksityisten asiain
takia edustajat Tuomivaara, Voionmaa,
Luostarinen ja Erkko, täksi ja huomiseksi
päiväksi yksityisten asiain takia ed. Ales-
talo, tämän viikon ajaksi sairauden takia
ed. Rantanen sekä sairauden takia toistai-
seksi ed. Paasivuori.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kahden kirjelmän ohella tämän kuun 15 päivästä on eduskunnalle saapunut hallituksen esitykset n:ot 24—26 sekä kirjelmän ohella tältä päivästä hallituksen esitykset n:ot 27 ja 28, jotka kaikki nyt on edustajille jaettu.

Puhemies: Ilmoitan, että aloitteita tehneillä edustajilla, jotka tarvitsevat niitä, asioita nyt valiokuntiin lähetettäessä, on tilaisuus saada ne eduskunnan keskuskansliasta.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kalliokoski: Suuri valiokunta kokoontuu huomenna tiistaina kello 15.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Määrärahojen osoittamista työttömyyden torjumiseksi

koskeva ed. Tannerin y. m. rah. al. n:o 1 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Pääministeri Kivimäki: Herra puhemies sallinee, että minä esilläolevan aloitteen yhteydessä, joka on ensimmäinen valiokuntaan nyt lähetettävistä, muutamin sanoin koskettelen tehtyjen aloitteiden yleispiirteitä.

Aloitteiden luku on näillä valtiopäivillä tavallista suurempi. Osaksi tämä johtunee vallitsevasta vaikeasta ajasta, jonka lievitämiseksi ehdotetaan eri katsantokannoista lähteneitä tai paikallisten olojen vaatimia erilaisia keinoja. Osittain ovat eduskunnan nuoret puolueet uusien luutien tavoin tah-

toneet lähteä lakaisemaan ja osoittamaan valitsijoilleen, että niiden edustajat muka ovat löytäneet muilta huomaamatta jääneitä menettelytapoja, joilla hätä ja yhteiskunnalliset epäkohdat olisivat lopullisesti poistettavissa.

Aloiteoikeus on kansanedustajan kallisarvoinen oikeus. Aloitteiden kautta eri virtauksat kansakunnan keskuudessa tulevat valtiovallan tietoon, samoin kuin niiden kautta tulee huomio kiinnitetyksi eri kansalaispiirien ja eri paikkakuntien tarpeisiin. Useita hyödyllisiä lainsäädäntö- ja muita toimenpiteitä on eduskunta-aloitteiden johdosta tullut vireille ja saatu onnelliseen päätökseen. Mutta aloiteoikeuttakaan ei saa johtaa harhateille. Näin tapahtuu, jos aloitteita tehdään kokonaisuuden etuja vaarinottamatta ja puoluetaktillisessa mielessä, taikka siten, että aloite tulee tyhjäksi iskuksi ilmaan, jolloin aloitteesta on kärsinyt ei vain asianomaisen kansanedustajan, vaan myöskin koko eduskunnan arvo, jolta kansa täydellä syyllä odottaa ainoastaan tulokseen johtavia, maan parasta silmällä pitäen hyvin perusteltuja ehdotuksia.

Kosketelluin tavoin menettelivät aikoinaan laajassa mitassa kommunistit silloin, kuin he olivat eduskunnassa. Parlamentti oli heille ainoastaan paikka, josta he vapaasti saattoivat levittää oppejansa ja mieltömiä aatteitansa. Ne, jotka silloin olivat täällä, muistavat, että sanotulta taholta ehdotettiin jopa neuvostojärjestelmän toteuttamista eduskuntatietä. Sen jälkeen kuin mainitun suunnan edustajia ei enää eduskunnassa ole ollut, on aloitteiden teosakin ollut havaittavissa pidättyväisyyttä, kunnes taas näillä valtiopäivillä on valittava käänne huonompaan suuntaan alkanut. On tehty ehdotuksia, jotka tähtäävät talousjärjestelmämme perusteiden järkyttämiseen, niin myös aloitteita kehityksen pyörän kääntämiseksi kauemmaksi taaksepäin kuin missä se tässä maassa tuskin on ollut kirjoitetun lain aikana.

Rahaasia-aloitteita laadittaessa ei likimainkaan jokaisessa ole ajateltu, mistä varat aloitteessa ehdotetun toimenpiteen toteuttamiseksi on saatava tai on tässä suhteessa ehdotettu keinoja: veron koroituksia tai uusia veroja taikka jopa turvautumista luoton ottamiseen Suomen Pankista, jotka keinot ehkäisevät tai ainakin hidastuttavat pyrkimyksiä korkean korkokannan alenta-

miseksi, verorasitusten vähentämiseksi ja terveen talouselämän kehittämiseksi, siitä puhumattakaan, että viimeksimainittu keino — turvautuminen Suomen Pankkiin — siinäkin tapauksessa, ettei se johtaisi rahan arvon alenemiseen, heikentäisi luottamusta oikean rahapolitiikan noudattamiseen, jota maassamme on pidettävä tärkeimpänä talouspoliittisena sääntönä. Samaa suuntaa vaikuttaa myös, jos tuottamattomiin yrityksiin ehdotetut suuret määrärahat todella tulevat näin sijoitetuiksi.

Yhtenä tärkeänä syynä maamme pääomamarkkinoiden ahtauteen ja korkeaan korkokantaan on ollut, niinkuin monesti on osoitettu, liiallinen niin yksityisten kuin julkistenkin varastojen investointi rakennus- ja muihin sellaisiin tarkoituksiin, joista pääomat, jos ollenkaan tai vain sangen hitaasti, palaavat takaisin uusien yritysten perustamista ja kehittämistä palvelemaan. Kun tällaisessa sijoituspolitiikassa viime vuosina on viimeinkin tapahtunut seisahtumista, on se varmaan osaltansa myöskin saanut aikaan pääomamarkkinoiden helpottumista ja korkokannan alenemista 13 ja siitäkin korkeammasta enimmäislainauskorosta 9 %:n enimmäislainauskorkoon, jossa siinäkin toivottavasti lähiaikoina tulee tapahtumaan helpottumista.

Tämän kehityksen tulee saada jatkuu. Työttömyyspolitiikassakaan, jonka johtaminen tehokkaihin tuloksiin kylläkin on oleva eduskunnan ja hallituksen tärkeimpiä asioita nykyoloissa, ei tässä suhteessa voida tehdä suurempia poikkeuksia kuin mihin olosuhteet suorastaan pakottavat. Ei myöskään ole, niinkuin joissakin aloitteissa on ehdotettu tehtäväksi, pääomamarkkinoita rasitettava suurilla valtion tarpeisiin otettavilla obligatiolainoilla, mikäli se ei näytä ehdottoman välttämättömältä, ja tällä hetkellä ei ole mitään aihetta olettaa, että tällaista välttämättömyyttä ilmenisi. Tuskin tarvitsee mainita, ettei, jos talousarvio tahdotaan puolustettavain keinoin saada pysymään tasapainossa, menojen lisääminen siitä, mitä hallitus tulo- ja menoarviossaan esitti, ole suurestikaan, jos lainkaan mahdollista.

Useat poliittisluontoiset aloitteet, joita myös on sangen monia ja eri suuntaan meneviä, ovat niinkään sellaisia, että niiden tekemättä jättäminen olisi yleisedun kannalta ollut suotavaa. Ei maata sillä raken-

neta, että pakkokeinoin koetetaan ehkäistä kansan keskuudessa liikkuvien valtiollisten tai sivistyksellisten virtausten syntyminen, jatkuminen ja kehittyminen, vaan on vapaassa valtiossa eri ajatussuuntien niin vasemmalla kuin oikealla annettava esteettömästi toistensa kanssa kilvoitella, sikäli kuin ne pysyvät lakien ja hyvien tapojen rajoissa eivätkä pyri voimassaolevan yhteiskuntajärjestyksen väkivaltaiseen kukistamiseen tai maan kansalaisille taattuun yleisen oikeuksien ja oikeusturvan hävittämiseen.

Yhtä vähän on omiansa sisäistä rauhaa edistämään sellaiset ehdotukset kielikysymyksen järjestämiseksi, jotka saattavat maan ruotsinkielisen väestön osan, kuului se sitten sivistyneistöön tai kansanmiehiin, tuntemaan, ettei tämä maa enää olekaan heidän isänmaatansa, jossa heillä on yhtäläinen oikeus kuin muillakin kansalaisilla aineelliseen ja henkiseen viljelykseen. Näissä asioissa ovat kaikki suomenkielisen kansanaineksen oikeutetut vaatimukset tyydytettävissä ilman, että maan erikielisten väestöryhmien väliin kaivetaan ylitsepäsemätön kuilu.

Edellä vain yleispiirtein hahmoitettulla terveellä talouspolitiikalla ja suvaitsevaisen demokraattisen suunnan noudattamisella hallitusasioiden hoidossa on viime aikoina saavutettu ne myöntöperäiset tulokset, joihin on päästy, ja välttytty monista vaikeuksista, joita useat muut maat ovat joutuneet kehtämään. Tämän politiikan edelleen jatkamista pitää nykyinen hallitus välttämättömänä. Asianomaiset valiokunnat, joiden käsiteltäväksi aloitteet nyt joutuvat, samoin kuin myöhemmin eduskunta asettunevat toivottavasti seuraamaan samaa poliittista peruskäsitystä. Siinä tapauksessa, että aloitteissa, jos ne eduskunnan taholta johtavat toimenpiteisiin, olisi yksityiskohtia, joita hallitus ei voi hyväksyä, ei niiden tähden, jos toimenpiteet vain yleisesti vastaavat kosketeltua valtiollista suuntaa, ole tarvis olettaa ristiriidan syntymistä eduskunnan ja hallituksen välillä. Näin on myöskin hallituksen esityksien laita, joista useat eduskunnalle jo annetuista samoin kuin vastedeskin annettavista koskettelevat samoja asioita kuin monet aloitteista. Myös niissä on hallituksen viitoittaman suunnan seuraaminen välttämätöntä (Ed. Kivioja: Ruotsiksi myös!).

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja esitys lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

2) Määrärahan osoittamista korvauksen myöntämiseksi vuonna 1918 Venäjällä palvelleille Suomen valtion virkailijoille heidän sodan johdosta Venäjälle jääneestä irtaimistostaan

koskeva ed. Moilasen y.m. rah. al. n:o 2 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

3) Määrärahan osoittamista frangilainojen koron alentamista varten

tarkoittava ed. Hautalan y.m. rah. al. n:o 3 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

4) Määrärahan osoittamista rukiin tullin takaisin maksamiseksi eräissä osissa maata

tarkoittava ed. Hännisen y.m. rah. al. n:o 4 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

5) Määrärahan osoittamista rukiin tullin takaisin maksamista varten Kuopion läänin kunnille

tarkoittava ed. Simojoen y.m. rah. al. n:o 5 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

6) Määrärahan osoittamista avustuksiksi luonnonvoimain aiheuttamain vaurioitten johdosta kärsimään joutuneille vähävaraisille asukkaille

tarkoittava ed. Lepistön y.m. rah. al. n:o 6 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

7) Määrärahan osoittamista pyörremyrskyjen ja raesateiden aiheuttamien tuhojen korvaamista varten

tarkoittava ed. Tukian y.m. rah. al. n:o 7 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

8) Määrärahan osoittamista hylkeenpyynnistä maksettavan palkkion korvoittamista varten

tarkoittava ed. Jacobssonin y.m. rah. al. n:o 8 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

9) Määrärahan osoittamista yhteisen koulutalon rakentamista varten Viipurin teollisuuskoululle ja Suomen sahateollisuuskoululle

tarkoittava ed. Moilasen y.m. rah. al. n:o 9 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

10) Määrärahan osoittamista hakkuupalkkioiksi suomalaisille pienpuutavaran ostajille Tornion- ja Muonionjokien vesistöissä

tarkoittava ed. Tapanisen y.m. rah. al. n:o 10 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

11) Määrärahan osoittamista valtion lentokonetehtaan siirtämiseksi Suomenlinnasta Tampereelle

tarkoittava ed. Heiniön y.m. rah. al. n:o 11 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

12) Määrärahan osoittamista puhelinjohdon rakentamiseksi Oulusta Hailuodon kirkonkylään

tarkoittava ed. Kiviojan y.m. rah. al. n:o 12 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

13) Lisämäärärahan osoittamista valtion-avuksi kunnanlääkärien palkkaamista ja kunnallisen sairaanhoidon edistämistä varten

tarkoittava ed. Jatkolan y.m. rah. al. n:o 13 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto asiasta.

14) Määrärahan osoittamista Rovaniemen yleisen sairaalan laajentamiseen

tarkoittava ed. Herralan y.m. rah. al. n:o 14 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto asiasta.

15) Määrärahan osoittamista Oulun läänin lääninsairaalan laajentamiseen

tarkoittava ed. Herralan y.m. rah. al. n:o 15 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto asiasta.

16) Määrärahan osoittamista Turun läänin lääninsairaalan laajentamista varten

tarkoittava ed. Aaltosen y.m. rah. al. n:o 16 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto asiasta.

17) Määrärahan osoittamista sairasmajan rakentamista varten Enontekiöön

tarkoittava ed. Ryömän rah. al. n:o 17 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta talousvaliokunnalta.

18) Määrärahan osoittamista aluesairaalan rakentamiseksi Säräisniemen pitäjään

tarkoittava ed. Salon y.m. rah. al. n:o 18 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta talousvaliokunnalta.

19) Määrärahan osoittamista yhteisen sairaalan rakentamista varten Vetelin, Perhon ja Halsuan kunnille

tarkoittava ed. Kalliokosken y.m. rah. al. n:o 19 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta talousvaliokunnalta.

20) Määrärahan osoittamista Helsingin yleisen sairaalan synnytys- ja naistautienosaston vuosimenoarviota varten

tarkoittava ed. Oksasen y.m. rah. al. n:o 20 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta talousvaliokunnalta.

Keskustelu:

Ed. Huotari: Vaikka pääministeri antoi vähän toiveita, että esityksistä monikaan menisi myönteisiin tuloksiin, siitä huolimatta minä yhtenä tämän aloitteen allekirjoittajana pyytäisin kumminkin valtiovarainvaliokunnan jäsenille huomauttaa asian tärkeydestä. Vaikka tätä sairaalaa varten onkin tulevan vuoden tulo- ja menoarviossa otettu huomattava summa, niin kumminkin toivoisimme, että valtiovarainvaliokunta näkisi tähän varoja saatavan, niin että toiminta tässä sairaalassa voitaisiin alkaa, niinkuin on toivottu, elokuun 1 päivänä. Me eduskunnan naisjäsenet olimme viime viikolla katselemassa sitä sairaalaa ja vakuutivat siellä rakentajat, että sairaala valmistuu hyvään aikaan, niinkuin on ajateltukin.

Elokuun alussa sinne voitaisiin jo sijoittaa sairaita. Ja kun tietää sen mahdollisuuden tilanahtauden, mikä nykyisin vallitsee naistautien sairaalassa, mitenikä lääkärioppilaat ja kätilöoppilaat joutuvat kärsimään liiasta ahtaudesta, niin olisi toivottavaa, että tämä summa, mitä tässä pyydetään, ehdottomasti valtiovarainvaliokunnassa löydettäisiin tähän tarkoitukseen ja että asia tulisi siellä hyväksytyksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään. Aloite lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta talousvaliokunnalta.

21) Määrärahan osoittamista valtionsairaalan rakentamista varten Kemiin

tarkoittava ed. Hannulan y. m. rah. al. n:o 21 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta talousvaliokunnalta.

22) Määrärahan osoittamista sairaalarakennuksen rakentamiseksi Helsingin sotilas-sairaala varten

tarkoittava ed. von Freneckellin y. m. rah. al. n:o 22 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta talousvaliokunnalta.

23) Määrärahan osoittamista Rovaniemen yleisen sairaalan laajentamista varten

tarkoittava ed. Koivurannan y. m. rah. al. n:o 23 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta talousvaliokunnalta.

24) Määrärahan osoittamista Porin valtion-sairaalan uudelleen rakentamiseksi

tarkoittava ed. Pohjalan y. m. rah. al. n:o 24 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvos-

ton ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta talousvaliokunnalta.

25) Määrärahan osoittamista avustukseksi Oulun diakonissakodille uudisrakennuksen rakentamista varten

koskeva ed. Janhosen y. m. rah. al. n:o 25 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta talousvaliokunnalta.

26) Määrärahan osoittamista avustukseksi Uudenmaan suomalaisten kuntain y. m. yhtymälle keuhkotautiparantolan rakentamistöiden aloittamista varten

koskeva ed. Linnan y. m. rah. al. n:o 26 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta talousvaliokunnalta.

27) Lisämäärärahan osoittamista Suomen Tuberkuloosin Vastustamisyhdistykselle kahden uuden tuberkuloosihuoltopiirin perustamiseksi

tarkoittava ed. Räisäsen y. m. rah. al. n:o 27 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta talousvaliokunnalta.

28) Lisämäärärahan osoittamista valtion avustukseksi tuberkuloosiparantolain rakentamista varten

tarkoittava ed. Aattelan y. m. rah. al. n:o 28 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta talousvaliokunnalta.

29) Määrärahan osoittamista palotoimen edistämistä varten

tarkoittava ed. Sarlinin y. m. rah. al. n:o 29 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston

ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta laki- ja talousvaliokunnalta.

30) Määrärahan osoittamista sielunhoitotyötä varten erinäisillä paikkakunnilla

koskeva ed. V. Annalan y. m. rah. al. n:o 30 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta sivistysvaliokunnalta.

31) Lisämäärärahan osoittamista kotikasvatustyön tukemiseksi

koskeva ed. Lumpeen y. m. rah. al. n:o 31 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta sivistysvaliokunnalta.

32) Määrärahan osoittamista apurahoiksi itämerensuomalaisia kieliä opiskeleville ylioppilaille Eestiin tehtäviä opintomatkoja varten

koskeva ed. Kukkonen y. m. rah. al. n:o 32 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta sivistysvaliokunnalta.

33) Määrärahan osoittamista avustukseksi Työväen Urheiluliitolle

tarkoittava ed. Rantalan y. m. rah. al. n:o 33 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta sivistysvaliokunnalta.

34) Määrärahan osoittamista Suomen Rauhanliiton toiminnan edistämiseksi

tarkoittava ed. Wenmanin y. m. rah. al. n:o 34 esitellään ja lähetetään puhemies-

neuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta sivistysvaliokunnalta.

35) Määrärahan osoittamista käytettäväksi varhaisnuorisotoiminnan hyväksi

koskeva ed. Oulasmaan y. m. rah. al. n:o 35 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta sivistysvaliokunnalta.

36) Koroitetun määrärahan osoittamista opinkerhotoiminnan avustamiseksi

koskeva ed. Voionmaan y. m. rah. al. n:o 36 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta sivistysvaliokunnalta.

37) Koroitetun määrärahan osoittamista kansantajuistieteellisten luentojen avustamiseksi

koskeva ed. Voionmaan y. m. rah. al. n:o 37 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta sivistysvaliokunnalta.

**38) Koroitetun määrärahan osoittamista eri-
näisten valistusjärjestöjen avustamiseksi**

koskeva ed. Voionmaan y. m. rah. al. n:o 38 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta sivistysvaliokunnalta.

**39) Lisätyn määrärahan osoittamista raittius-
työtä varten**

tarkoittava ed. Voionmaan y. m. rah. al. n:o 39 esitellään ja lähetetään puhemies-

neuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta sivistysvaliokunnalta.

40) Määrärahojen osoittamista kansanopistojen vuosiavustuksen koroittamista sekä niiden rakennusavustuksia ja kuoletuslainoja varten

tarkoittava ed. Löthmanin y.m. rah. al. n:o 40 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta sivistysvaliokunnalta.

41) Määrärahan osoittamista Salon yhteiskoulun ottamiseksi valtion haltuun

tarkoittava ed. Hongan y.m. rah. al. n:o 41 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta sivistysvaliokunnalta.

42) Määrärahan osoittamista Kemijärven yhteiskoulun avustamiseen

tarkoittava ed. Lahtelan y.m. rah. al. n:o 42 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta sivistysvaliokunnalta.

43) Määrärahan osoittamista Kotkan tyttölyseon rakentamista varten

koskeva ed. Oksasen y.m. rah. al. n:o 43 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta sivistysvaliokunnalta.

44) Määrärahan osoittamista Haminan yhteislyseon rakennustyön aloittamista varten

koskeva ed. Kivenojan y.m. rah. al. n:o 44 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston

ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta sivistysvaliokunnalta.

45) Koroitetun määrärahan osoittamista maalaiskansakoulujen avustamista varten

koskeva ed. Pärssisen y.m. rah. al. n:o 45 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta sivistysvaliokunnalta.

46) Määrärahan osoittamista Mustialaan rakennettavaa museorakennusta varten

tarkoittava ed. Lampisen y.m. rah. al. n:o 46 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta sivistysvaliokunnalta.

47) Määrärahan osoittamista Savon maakunta-arkiston rakentamista varten

koskeva ed. Vaaraman y.m. rah. al. n:o 47 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta sivistysvaliokunnalta.

48) Määrärahan osoittamista velkaantuneiden kunnollisten maanviljelijäin velkojen vakauttamista varten

tarkoittava ed. Tuomivaaran y.m. rah. al. n:o 48 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta maatalousvaliokunnalta.

49) Lisämäärärahan osoittamista yksityismetsätalouden edistämistä ja valvontaa varten

koskeva ed. Koiviston y.m. rah. al. n:o 49 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston

ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta maatalousvaliokunnalta.

50) Lisämäärärahan osoittamista avustuksiksi erinäisille metsätaloudellisille yhdistyksille

koskeva ed. Pekkalan y. m. rah. al. n:o 50 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta maatalousvaliokunnalta.

51) Määrärahojen osoittamista metsänparannus- ja suonkuivaustöihin

tarkoittava ed. Pekkalan rah. al. n:o 51 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto asiasta maatalousvaliokunnalta.

52) Määrärahan osoittamista metsämarjojen ja sienien keräämistä sekä kauppaa edistävää valistustyötä varten

koskeva ed. Tolosen y. m. rah. al. n:o 52 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

53) Määrärahan osoittamista Suomalaiselle Marttaliitolle kolmen koneellisen marjankuivaamon perustamis- ja hoitokustannuksiin

koskeva ed. Oksasen rah. al. n:o 53 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

54) Määrärahan osoittamista poronlihan vientipalkkioiksi

koskeva ed. Lahtelan y. m. rah. al. n:o 54 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

55) Määrärahan osoittamista perunanviljelyksen tehostamiseksi Pohjois-Karjalan ja Oulun läänin ahdingossa olevissa kunnissa

koskeva ed. Oulasmaan y. m. rah. al. n:o 55 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että esitys lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

Keskustelu:

Ed. Oulasmaa: Herra puhemies! — Kun nykyinen eduskunta aloitti työnsä, lausui herra puhemies eduskunnan yhtenä tehtävänä olevan etsiä keinoja maassamme vallitsevan talouspulan poistamiseksi ja hädänalaisten väestökerrosten auttamiseksi. Tässä asiassa odottaakin kansa nykyiseltä eduskunnalta todella tehokkaita toimenpiteitä, sillä tuhoisat ovat nykyisen lama-kauden seuraukset olleet erittäinkin vähä-
väkiselle pienviljelijäluokalle kautta maamme, mutta raskaimpana ovat tämän lama-kauden koettelemukset kohdistuneet maamme köyhimpien seutujen, Pohjois-Karjalan ja Oulun läänin vähäväkisiin eläjiin, pienviljelijöihin ja metsätyöläisiin. Elämä näillä seuduilla ei normaaliaikanaan ollut sillä tasolla, jonka voi katsoa vastaavan inhimillisen elämän kohtuullisimpiakaan vaatimuksia, mutta jota aikaa sentään nämä vähään tyytyvät korveneläjät muistelevat nykyisin jonkinlaisena ihanneolotilana. Pohjois-Suomen asukkaat on nykyinen pula-aika asettanut sellaiseen ankaraan puristukseen, että useassa tapauksessa on heidän elämänsä vain päivästä päivään kestävää painia nälkäkuoleman kanssa. Pohjois-Suomessa asuvana ja siellä laajoilla alueilla tehtävieni vuoksi liikkumaan jou-

tuneena olen nähnyt monen monia koteja, joissa ellettävää elämää ei juuri enää voi ihmiselämäksi sanoa, koska heiltä puuttuu kaikki ihmiselämälle välttämättömät tarpeet, ruoka ja vaatteet, muusta puhumattakaan. Suurin syy tähän tilanteeseen on nykyisin vallitseva rahan niukkuus, sillä suurin osa näiden nyt kurjassa asemassa olevien seutujen asukkaista on elänyt suurimmaksi osaksi raha-ansiotöiden, metsätöiden, varassa maanviljelyn ollessa jääneenä lapsipuolen asemaan heikoksi ja yksipuoliseksi. Sillä ennen tätä nykyistä pulaaikaa, rahan liikkeessa runsaammin metsätyömailla, jäi maanviljelys näillä Pohjois-Suomen pikkutiloilla yhä enemmän ja enemmän sivuelinkeinoksi, joten pula-aika yllätti nämä pienviljelijät rappeutunein main ja heikoin viljelyksin luonnonniittyjen ollessa valta-alana heidän viljelyskelpoisista maistaan. Raha, joka pohjoisen seudun asukkaille näin ollen on a ja o ja jota liikkui, kuten jo mainitsin, ennen nykyistä pulakautta sentään verrattain runsaasti Pohjois-Suomen metsätyömailla, on nykyisen metsätyöväestön alipalkkausjärjestelmän vuoksi, mikä järjestelmä viime talvena oli huipussaan Pohjois-Suomen metsätyömailla, nykyisin sangen harvinainen vieras sikäläisellä pieneläjällä. Tämä työväestön alipalkkaus on suureksi osaksi syynä myös siihen vaikeaan asemaan, johon Pohjois-Suomen kunnat ovat joutuneet, ollen eräät kunnat nykyisin aivan taloudellisen romahduksen partaalla, ja on niiden talouden tasapainossa pitäminen nykyisissä oloissa suorastaan ylivoimainen asia. Ylenmäärin kasvanut köyhäinhoitorasitus on raskain painolasti näille sortuville kunnille, jotka eivät mitenkään enää voi selviytyä asioistaan ilman valtion apua. Köyhäinhoitorasituksen kasvun taas ovat aiheuttaneet juuri metsätöissä alipalkattuina olleiden pienviljelijäin perheet, jotka ovat siirtyneet kuntien ruokittaviksi suurimmaksi osaksi vuotta, nimittäin talvikuukausiksi ja alkukesäksi, jona aikana omasta maasta saadut tuotteet eivät riitä perheen ravinnoksi — eikä, kuten ymmärrettävää on, metsätöissä 8 tai 10 markan päiväpalkoilla, jollainen oli jalkamiehen päiväpalkka esim. Pielisen Karjalan metsätyömailla, voida elättää perhettä.

Käsityksen siitä, miten suuria joukkoja täysin työkykyisiä ihmisiä ja heidän per-

heitään ovat nämä köyhät kunnat joutuneet elättämään, saa siitä tilastosta, joka viime talvena julkaistiin sanomalehdissä puolueettoman, asiaa tutkineen henkilön työn tuloksena, mikä tilasto käsitti m. m. Oulun läänin kunnat. Tämän tilaston mukaan oli näiden kuntien elätettävänä 3,000 metsätyöläisen perhettä. Kun ajatellaan, että kussakin perheessä on vaikkapa vain neljäkin henkilöä, mikä perheen jäsenluvun pienenus näillä köyhillä seuduilla on kuitenkin harvinainen, niin nousee näiden varsinaisten köyhäinhoidonapua nauttivien ohella elätettävien luku sangen suurene määrään. On myös huomattava, että tämän taakan alle joutuneet kunnat ovat olleet maamme köyhimpiä jo ennestäänkin. Edellämainittu tilasto ei kuitenkaan käsittänyt Kuopion läänin kuntia, joissa erikoisesti Pielisen Karjalassa ja muuallakin kyllä, ovat asiat vähintään yhtä huonosti, ollen kunnan leivissä oljain lukumäärä kasvanut viimeisten vuosien aikana 50, jopa 60 dlakin prosentilla. Mainitsen tässä esimerkin vuoksi, että esim. Nurmeksen kunnan köyhäinhoitomenot olivat viime vuonna 853,735 markkaa, ollen samat menot v. 1928 vain 506,317 markkaa. Tämän valtavan kasvun on aiheuttanut työväestön alipalkkausjärjestelmä metsätyömailla. Samanlainen on tilanne suurin piirtein katsoen kaikissa näissä ahdingossa olevissa kunnissa, joiden yhä harvenevat veronmaksajat nääntyvät verotaakan alle, joutuessaan maksamaan jopa 25 % tuloistaan veroina. Ymmärrettävää on, että tämä tällainen suunta ei voi jatkua, vaan täytyy näiden kuntien, kuten jo äsken mainitsin, yhä enenevässä määrässä turvautua valtion apuun voidakseen selviytyä ylenmäärin kasvaneista menoistaan.

Suunniteltaessa toimenpiteitä näiden ahdingossa olevien kuntien avustamiseksi, olisi mielestäni erittäin tärkeää, että näiden ahdingossa olevien kuntien suurinta räsitusta, köyhäinhoidon viljamenoja, pyrittäisiin ensi sijassa vähentämään. Eräs tällainen keino on se, että aletaan tehostaa juurikasvien ja ennenkaikkea niistä tuotetuimman, perunan, viljelystä näissä kunnissa. Erittäinkin maataomistavia köyhäinhoidonapua nauttivia olisi saatettava viljelemään perunaa ravinnokeeseen. Mutta myös muidenkin vähävaraisten näissä kunnissa olisi erittäin tähdellistä pyrkiä lisäämään

Pohjois-Suomessa takapajulla olevaa perunanviljelyä ja sen ruoaksi käyttöä, vähentämällä siten kalliin ja nykyisin raskaan tulliveron alaisena olevan ostoviljan käyttöä.

Mainitsin jo alussa maanviljelyksen olevan vielä verraten heikkoa ja yksipuolista näissä pohjoisissa seuduissa, ollen esim. Pohjois-Karjalan kuntien pinta-aloista vain keskimäärin noin 1 % viljeltyä maata. Totta kyllä on, että viljelyspinta-alat ovat viime aikoina pienviljelijäin uudisraivauspalkkioiden ansiosta huomattavasti laajentuneet. Maanviljelys on kuitenkin täällä etupäässä vähemmän tuottoisaa viljanviljelyä, tuottoisamman juurikasvi- ja perunanviljelyn ollessa sangen vähäistä, jopa toisin paikoin aivan mitätöntäkin, mitä todistavat esim. sellaiset tapaukset Pohjois-Karjalasta, että 40—75 maahehtaarin omistajalla saattaa olla $\frac{1}{2}$ hl perunaa kylvössä. Yleensä on perunanviljely näillä pohjoisilla seuduilla niin alkuasteella, että viime talvena Pohjois-Karjalasta kootun tilaston perusteella ainoastaan 10 % sellaisista pienviljelijöistä, joilla kaikilla olisi maan puolesta mitä parhaat edellytykset olla omavaraisia perunanviljelyn suhteen, vieläpä viljellä sitä myytäväksikin, on omavaraista perunanviljelyn suhteen. Kun perunanviljely on näin vähäistä, on ymmärrettävää myöskin viljan kulutuksen suhteettoman suuri prosenttimäärä juuri näillä maamme köyhimmillä seuduilla, minkä seikan voi todeta esim. köyhäinhoidon viljamenoja vertailemalla eri kuntien kesken.

Kun ruoka-aineena arvokas peruna, jonka välttämättömyys leivän lisänä, jopa sijaisnakin muualla maassamme täysin käsitetään, suurimman osan vuotta puuttuu köyhän pohjois-suomalaisen pieneläjän ruokapöydältä ja sen korvaa kalliin ostoviljan käyttö, on ymmärrettävää, miten yksipuolista ja puutteellista on sellainen ruokajärjestys, joka sisältää vain leipää ja suolaa. Syyn siihen, että perunanviljelys on näin vähäistä, sanovat useimmat olevan sen, että ei ollut keväällä varaa siemenen ostoon. Mutta myöskin se tapa, millä täällä perunaa viljellään, ei ole ollut omiaan kannustamaan lisäämään perunanviljelystä, sillä käytännössä oleva liian tiheä kylvö ja pohjosiin oloihin sopimaton siemenlaatu antavat heikkoja satoja, kun sensijaan oikeata kylvötapaa ja pohjosiin oloihin so-

veltuva siemenlaatua käyttämällä saadaan hyviä tuloksia hyvinkin pohjoisella leveysasteella, vieden peruna täällä voiton kaikista muista viljelyskasveista. Tehokas ja nopea perunanviljelyn lisääminen näissä pohjoisissa kunnissa on nyt ehdoton välttämättömyys, jotta niiden väestö estettäisiin nääntymästä nälkään. Olen ollut puheissa useiden Pohjois-Suomen kuntien köyhäinhoidon esimiesten kanssa, ja he ovat olleet poikkeuksetta sitä mieltä, että perunanviljelyn tehokkaalla lisäämisellä on aivan ensiarvoisen tärkeä merkitys näille sortuville kunnille. Toivomukseni olisi, että asianomainen valioikunta myös ymmärtäisi asian tärkeyden ja puolustaisi ehdottamaani 1 miljoonan määrärahaa annettavaksi perunanviljelyn tehostamista varten ahdin-gossa oleville Pohjois-Karjalan ja Oulun läänin kunnille, jolla määrärahalla hankittaisiin pohjoisella leveysasteella menestyviä perunansiemenlaatuja jaettavaksi korottomina siemenlainauksina erikoisesti köyhäinhoidon apua nauttiville maataomistaville kuntalaisille, mutta myös, mikäli siementä riittää, muillekin vähävaraisille kuntalaisille sekä että paikallisten maataloudellisten järjestöjen avulla tehostettaisiin järj-peräistä perunanviljelyä neuvonnan muodossa sekä toimeenpantaisiin perunanviljelys- ja säilytyskilpailuja viljelyshalun kannustamiseksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

56) Määrärahan osoittamista maatalouskerho-työtä varten

tarkoittava ed. Hirvensalon y. m. rah. al. n:o 56 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

57) Määrärahan osoittamista maatalouskerho-työtä varten Itä- ja Pohjois-Karjalan sekä Oulun läänin heikossa taloudellisessa asemassa oleville kunnille

tarkoittava ed. Oulasmaan y. m. rah. al. n:o 57 esitellään ja lähetetään puhemies-

neuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

58) Määrärahan osoittamista avustuksiksi yksityisille maatalousoppilaitoksille

tarkoittava ed. Ikosen y. m. rah. al. n:o 58 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

59) Määrärahan osoittamista Muuraveden maatalouskoulujen lunastamiseksi valtiolle

tarkoittava ed. Heikkisen y. m. rah. al. n:o 59 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

60) Määrärahan osoittamista Itä-Hämeen tietopuolisen karjanhoitokoulun ja koulutilan lunastamiseksi valtiolle

tarkoittava ed. Sariolan y. m. rah. al. n:o 60 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

61) Määrärahan osoittamista lehtorinviran perustamiseksi Lepaan puutarhaopistoon

tarkoittava ed. Leiwon y. m. rah. al. n:o 61 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

62) Määrärahan osoittamista Peräpohjolan kasvinviljelyskoeaseman perustamista varten

tarkoittava ed. Hannulan y. m. rah. al. n:o 62 esitellään ja lähetetään puhemies-

neuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

63) Määrärahan osoittamista raivaustöiden suorittamiseen vankityövoimalla Petsamon kihlakunnassa

tarkoittava ed. Lehtosen y. m. rah. al. n:o 63 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

64) Lisämäärärahan osoittamista uudis- ja laidunviljelyspalkkioiksi rajaseudulla

tarkoittava ed. Lehtosen y. m. rah. al. n:o 64 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

65) Lisämäärärahan osoittamista pienviljelijäin laidun- ja uudisraivauspalkkioiden korottamista varten

tarkoittava ed. Oulasmaan y. m. rah. al. n:o 65 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

66) Määrärahan osoittamista heikossa taloudellisessa asemassa olevien pienviljelijäin raivattujen uudispeltojen kasvukuntoon saattamista varten

tarkoittava ed. Rytingin y. m. rah. al. n:o 66 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

67) Määrärahan osoittamista jaettavaksi Oulun läänin pienviljelijöille perusparannusten suorittamista varten

tarkoittava ed. Hautalan y. m. rah. al. n:o 67 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

68) Määrärahan osoittamista pienviljelijäin ja asutustilallisten hedelmätarhaviljelyspalkkioiksi

tarkoittava ed. Vallaksen y. m. rah. al. n:o 68 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

69) Määrärahan osoittamista pienviljelijäin opintomatkojen ja esikuvatalouksien avustamista varten

tarkoittava ed. Jokisen y. m. rah. al. n:o 69 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

70) Määrärahan osoittamista pienviljelijäin laidunhytymien avustamista varten

tarkoittava ed. Lampisen y. m. rah. al. n:o 70 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

71) Määrärahan osoittamista laidunmaan hankkimiseksi pientilallisille

tarkoittava ed. Setälän y. m. rah. al. n:o 71 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

72) Määrärahan osoittamista pienviljelyksen kehittämistä varten

tarkoittava ed. Aittoniemen y. m. rah. al. n:o 72 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

73) Määrärahan osoittamista jaettavaksi pienviljelijöille kotoisten lantavarojen talteenottopaikkojen laittamista varten

tarkoittava ed. Aittoniemen y. m. rah. al. n:o 73 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

74) Määrärahan osoittamista Suomen Kalastajajärjestöjen Keskusliitto r. y:n avustamista varten

tarkoittava ed. Erkon y. m. rah. al. n:o 74 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

75) Määrärahan osoittamista maatalousseurojen kalanviljelyslaitoksien ylläpitämistä varten

tarkoittava ed. Leppälän y. m. rah. al. n:o 75 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

76) Määrärahan osoittamista kalanviennin palkitsemiseksi

tarkoittava ed. Österholmin y. m. rah. al. n:o 76 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

77) Määrärahan osoittamista Vuohensalon kalanviljelyslaitosta varten

tarkoittava ed. Leppälän y.m. rah. al. n:o 77 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

78) Lisämäärärahan osoittamista kotimaisen kalankulutuksen lisäämiseksi

tarkoittava ed. Österholmin y.m. rah. al. n:o 78 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

79) Määrärahan osoittamista avustukseksi Petsamon kalanmyyntiosuuskunnalle

tarkoittava ed. Kaijalaisen y.m. rah. al. n:o 79 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

80) Määrärahan osoittamista Vuoksen laskua varten

tarkoittava ed. Kaurasen y.m. rah. al. n:o 80 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

81) Määrärahan osoittamista koneellisen tutkimuksen toimittamista varten Sotka- ja Pudasjärven vedenpinnan säännöstelemiseksi

tarkoittava ed. Rytingin y.m. rah. al. n:o 81 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

82) Määrärahan osoittamista Sotkamons vesistön ja Oulujärven tulvavedenpinnan alentamiseksi

tarkoittava ed. Arffmanin y.m. rah. al. n:o 82 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

83) Määrärahan osoittamista Kemijärven tulvien ehkäisemistä tarkoittavien perkaustöiden suorittamista varten

tarkoittava ed. Lahtelan y.m. rah. al. n:o 83 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

84) Määrärahan osoittamista nuorisotyöttömyyden kasvua selvittävän tutkimuksen toimeenpanoa varten

tarkoittava ed. Huotarin y.m. rah. al. n:o 84 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää työväenasiainvaliokunnan lausunto asiasta.

85) Määrärahan osoittamista vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksen toteuttamista varten

tarkoittava ed. Perhon y.m. rah. al. n:o 85 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää työväenasiainvaliokunnan lausunto asiasta.

86) Lisämäärärahan osoittamista vähävaraisten lasten ja nuorten ammattikasvatusta varten

tarkoittava ed. Lumpeen y.m. rah. al. n:o 86 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiova-

rainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää työväenasiainvaliokunnan lausunto asiasta.

87) Määrärahan osoittamista maataloustyöväen asunto-olojen parantamiseksi

tarkoittava ed. Tannerin y. m. rah. al. n:o 87 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää työväenasiainvaliokunnan lausunto asiasta.

88) Määrärahan osoittamista äitiyshuollon järjestämistä varten vähävaraisten keskuudessa

tarkoittava ed. Pärssisen y. m. rah. al. n:o 88 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää työväenasiainvaliokunnan lausunto asiasta.

89) Koroitetun määrärahan osoittamista Ammattienedistämislaitoksen avustamista varten

tarkoittava ed. Heiniön y. m. rah. al. n:o 89 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää työväenasiainvaliokunnan lausunto asiasta.

90) Lisämäärärahan osoittamista kesäviriketyksen järjestelyä varten alle kansakouluiän oleville varattomien kotien lapsille

tarkoittava ed. Lumpeen y. m. rah. al. n:o 90 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää työväenasiainvaliokunnan lausunto asiasta.

91) Määrärahan osoittamista työkeskustalon rakentamista varten Viipurin itäiselle laitakaupunkialueelle

tarkoittava ed. Moilasen y. m. rah. al. n:o 91 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston

ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää työväenasiainvaliokunnan lausunto asiasta.

92) Määrärahan osoittamista Kuolajärven kirkonkylän—Tuutijärven erämaantien rakentamiseen

tarkoittava ed. Lahtelan y. m. rah. al. n:o 92 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää kulkulaitosvaliokunnan lausunto asiasta.

93) Määrärahan osoittamista Kuolajärven Kursunkylän—Ahvenseljän tien rakentamista varten

tarkoittava ed. Lahtelan y. m. rah. al. n:o 93 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää kulkulaitosvaliokunnan lausunto asiasta.

94) Määrärahan osoittamista Kemijärven Luusuan maantien rakentamiseen

tarkoittava ed. Lahtelan y. m. rah. al. n:o 94 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää kulkulaitosvaliokunnan lausunto asiasta.

95) Määrärahan osoittamista Valtimon kunnassa olevan Puukarin—Koppelojärven maantien kuntoonpanoa varten

tarkoittava ed. Oulasmaan y. m. rah. al. n:o 95 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää kulkulaitosvaliokunnan lausunto asiasta.

96) Määrärahan osoittamista Piispajärven—Kiannanniemen—Hossan maantien rakentamista varten

tarkoittava ed. Janhosen rah. al. n:o 96 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston

ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää kulkulaitosvaliokunnan lausunto asiasta.

97) Määrärahan osoittamista maantien rakentamista varten Tampereelta länteen

tarkoittava ed. Voionmaan y.m. rah. al. n:o 97 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää kulkulaitosvaliokunnan lausunto asiasta.

98) Määrärahan osoittamista maantien rakentamista varten Rääkkylän Oravisalosta Pysysalon kautta Rääkkylän kirkonkylään

tarkoittava ed. Kettusen y.m. rah. al. n:o 98 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää kulkulaitosvaliokunnan lausunto asiasta.

99) Määrärahan osoittamista maantien rakentamista varten Ranuan—Impiöjärven maantiestä Mäntyjärven kautta Posion kuntaan

koskeva ed. Rytingin y.m. rah. al. n:o 99 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää kulkulaitosvaliokunnan lausunto asiasta.

100) Määrärahan osoittamista maantien rakentamista varten Muhoksen—Ylikiimingin maantieltä Utajärven—Puolangan maantielle

tarkoittava ed. Kestin y.m. rah. al. n:o 100 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää kulkulaitosvaliokunnan lausunto asiasta.

101) Määrärahan osoittamista Palojoensuun—Kaaresuvannon—Kilpisjärven maantien rakentamista varten

tarkoittava ed. Kaijalaisen y.m. rah. al. n:o 101 esitellään ja lähetetään puhemies-

neuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää kulkulaitosvaliokunnan lausunto asiasta.

102) Määrärahan osoittamista Kittilän—Enontekiön maantien rakentamista varten

koskeva ed. Kaijalaisen y.m. rah. al. n:o 102 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää kulkulaitosvaliokunnan lausunto asiasta.

103) Määrärahan osoittamista Savukosken—Martinkylän maantien rakentamista varten

koskeva ed. Kaijalaisen y.m. rah. al. n:o 103 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää kulkulaitosvaliokunnan lausunto asiasta.

104) Määrärahan osoittamista maantien rakentamista varten Rautiosta Alavieskaan

tarkoittava ed. Kiviojan rah. al. n:o 104 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää kulkulaitosvaliokunnan lausunto asiasta.

105) Määrärahan osoittamista maantien rakentamiseksi Kuusamon Poussunkylän Murtovaarasta Kurvisenvaaran kautta Teerirannalle

tarkoittava ed. Hännisen y.m. rah. al. n:o 105 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto kulkulaitosvaliokunnalta.

106) Määrärahan osoittamista Posion kunnassa olevan Lehtiniemen—Paloperän maantien rakentamista varten

koskeva ed. Hännisen y.m. rah. al. n:o 106 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston

voston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää kulkulaitosvaliokunnalta lausunto asiasta.

107) Määrärahan osoittamista maantien rakentamiseksi Porokylän pysäkiltä Kuhmonien maantielle

tarkoittava ed. Oulasmaan y.m. rah. al. n:o 107 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää kulkulaitosvaliokunnalta lausunto asiasta.

108) Määrärahan osoittamista maantien rakentamiseksi Haatajasta Ylikitkan ja Livojärven välillä olevalle tukinsiirtolaitteelle

tarkoittava ed. Hännisen rah. al. n:o 108 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää kulkulaitosvaliokunnalta lausunto asiasta.

109) Määrärahan osoittamista maantien rakentamista varten Pelkosenniemen kirkonkylästä Kairalan kylään

tarkoittava ed. Kaijalaisen y.m. rah. al. n:o 109 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää kulkulaitosvaliokunnalta lausunto asiasta.

110) Määrärahan osoittamista maantien rakentamista varten Toholammin pohjoispuolen maantieltä Eskolan asemalle

tarkoittava ed. Lepistön y.m. rah. al. n:o 110 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta lausunto kulkulaitosvaliokunnalta.

111) Määrärahan osoittamista Ilomantsin Möhkön maantien korjaamista varten

tarkoittava ed. Kososen y.m. rah. al. n:o 111 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston

ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta lausunto kulkulaitosvaliokunnalta.

112) Määrärahan osoittamista Vaalajärven—Jeesiön tieosan rakentamista varten

tarkoittava ed. Kaijalaisen y.m. rah. al. n:o 112 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta lausunto kulkulaitosvaliokunnalta.

113) Määrärahan osoittamista teiden tekemiseen uudisasutusalueilla

tarkoittava ed. Marttilan y.m. rah. al. n:o 113 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta lausunto kulkulaitosvaliokunnalta.

114) Määrärahan osoittamista Pernajan pitäjän Koskenkylän ja Kouvolan aseman välisen maantien uudelleen rakentamista varten

tarkoittava ed. Kullbergin y.m. rah. al. n:o 114 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta lausunto kulkulaitosvaliokunnalta.

115) Määrärahan osoittamista maantien rakentamista varten Lappeenrannasta Taipalsaarelle

tarkoittava ed. Tukian y.m. rah. al. n:o 115 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta lausunto kulkulaitosvaliokunnalta.

116) Määrärahan osoittamista maantien rakentamista varten Sierilän lossilta Pekkalan lossille Kemijoen eteläpuolta

tarkoittava ed. Koivurannan y.m. rah. al. n:o 116 esitellään ja lähetetään puhemies-

neuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta lausunto kulkulaitosvaliokunnalta.

117) Määrärahan osoittamista Pellonkylän ja Meltauksen maantierakennustyön jatkamista varten

tarkoittava ed. Koivurannan y. m. rah. al. n:o 117 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta lausunto kulkulaitosvaliokunnalta.

118) Määrärahan osoittamista yhdystien rakentamista varten Oulun—Kuusamon maantiestä Kuoliovaaran seudulta Purnuvaaran kautta Kariniemen—Raistakan tien

tarkoittava ed. Hännisen y. m. rah. al. n:o 118 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta lausunto kulkulaitosvaliokunnalta.

119) Määrärahan osoittamista yhdystien rakentamista varten Pudasjärven—Sarajärven maantiestä Ranuan—Kelahaaran maantiehen

tarkoittava ed. Ryttingin y. m. rah. al. n:o 119 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta lausunto kulkulaitosvaliokunnalta.

120) Määrärahan osoittamista maantienpenkeen ja sillan rakentamiseksi Otermajärven salmeen

tarkoittava ed. Salon rah. al. n:o 120 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta lausunto kulkulaitosvaliokunnalta.

121) Määrärahan osoittamista sillan rakentamiseksi Iijokeen laskevan Siuruanjoen yli

tarkoittava ed. Hännisen y. m. rah. al. n:o 121 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta lausunto kulkulaitosvaliokunnalta.

122) Määrärahan osoittamista sillan rakentamiseksi Oulujoen yli Utajärven—Puolangan maantiellä

tarkoittava ed. Salon rah. al. n:o 122 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta lausunto kulkulaitosvaliokunnalta.

123) Määrärahan osoittamista Peltosalmen sillan rakennustöiden aloittamista varten

tarkoittava ed. Kämäräisen y. m. rah. al. n:o 123 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta lausunto kulkulaitosvaliokunnalta.

124) Määrärahan osoittamista Ylivieskan—Ryöppään satamaradan rakentamista varten

tarkoittava ed. Kiviojan rah. al. n:o 124 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta lausunto kulkulaitosvaliokunnalta.

125) Määrärahan osoittamista Kyläpaakkolan—Myllypellon radan rakentamista varten

tarkoittava ed. Kaasalaisen y. m. rah. al. n:o 125 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta lausunto kulkulaitosvaliokunnalta.

126) Määrärahan osoittamista rautatien rakentamista varten Kontiomäen asemalta Taivalkoskelle

tarkoittava ed. Janhosen y. m. rah. al. n:o 126 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta lausunto kulkulaitosvaliokunnalta.

127) Määrärahan osoittamista Oulun—Kuusamon—Paanajärven rautatien rakentamistöiden alullepanoa varten

tarkoittava ed. Ryttingin y. m. rah. al. n:o 127 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta lausunto kulkulaitosvaliokunnalta.

128) Määrärahan osoittamista radiomajakan rakentamista varten Utöön

tarkoittava ed. Sjöblomin y. m. rah. al. n:o 128 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta lausunto kulkulaitosvaliokunnalta.

129) Määrärahan osoittamista Salvarin johtoloiston rakentamista sekä erinäisiä perkaustöitä varten

tarkoittava ed. Moilasen y. m. rah. al. n:o 129 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta lausunto kulkulaitosvaliokunnalta.

130) Määrärahan osoittamista puhelinjohdon rakentamiseksi Degerbyn—Sottungan—Kumlingen—Brändön välille

tarkoittava ed. Sjöblomin y. m. rah. al. n:o 130 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtio-

varainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta lausunto kulkulaitosvaliokunnalta.

131) Määrärahan osoittamista Päijänteen vesistöön kuuluvien Samaan- ja Hopeasalmen syventämistä varten

tarkoittava ed. Schildtin y. m. rah. al. n:o 131 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta lausunto kulkulaitosvaliokunnalta.

132) Presidentin vaalia koskevien perustuslainsäännösten muuttamista

tarkoittava ed. Toivolan y. m. toiv. al. n:o 1 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

133) Kansanedustajien lukumäärän vähentämistä

tarkoittava ed. Virkkusen y. m. toiv. al. n:o 2 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

134) Valtiollisen vaalioikeuden myöntämistä vakinaisessa sotapalveluksessa oleville upseereille, sotilasvirkamiehille ja kantaaliupseereille

tarkoittava ed. Schildtin y. m. toiv. al. n:o 3 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

135) Valtiollisen vaalioikeuden myöntämistä vakinaisessa sotapalveluksessa oleville henkilöille

tarkoittava ed. Rantasen y. m. toiv. al. n:o 4 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Le i w o: Herra puhemies! Kun minä toistamiseen olen mukana allekirjoittamassa samansuuntaista aloitetta kuin vuoden 1931 valtiopäivillä, jolloin tekemässämme toivomusaloitteessa ehdotettiin eduskunnan päätettäväksi että hallitus ottaisi harkittavakseen sellaisen lainmuutoksen aikaansaamisen valtiopäiväjärjestyksen 6 §:ään että vakinaisessa sotapalveluksessa oleville myönnettäisiin vaalioikeus, katson olevani pienen selityksen velkaa.

Aloite joutui perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi vuoden 1932 valtiopäivillä sekä lopulliseen käsittelyyn eduskunnassa joulukuun lopulla samana vuonna. Eri näisistä seikoista johtui että perustuslakivaliokunnan hylkäävä mietintö tällöin tuli keskustelutta hyväksytyksi. Koska aloitteessamme esitetty toivomus mielestämme kuitenkin on senlaatuinen ettei sen periaatteellista oikeutusta voida kieltää, olemme me nyt, silloisen aloitteen tekijät tahtoneet sen uudistaa siinä toivossa että se nyt tulisi laajemminkin eduskuntapiireissä ajattelun ja käsittelyn alaiseksi. Hylkäävän ehdotuksensa perusteluksi esitti perustuslakivaliokunta seuraavan lyhyen lausunnon: „Valiokunta on pitänyt selvänä että luja järjestys ja kuri ovat puolustuslaitokselle välttämättömät. Jos vakinaisessa sotapalveluksessa oleville myönnettäisiin vaalioikeus, olisi siitä seurauksena, että heille olisi myös hyväksyttävä oikeus ottaa osaa vaali- ja myös muuhun poliittiseen toimintaan. Sotilaallinen järjestys ja kuri joutuisi siitä kuitenkin kärsimään. Puolustuslaitoksen tehtävän ja aseman kannalta on tärkeitä, ettei sotaväessä anneta aihetta politikoimiseen. Useissa muissakin Euroopan maissa voimassaolevan lainsäädännön mukaan vakinaisessa sotapalveluksessa olevat ovat vaalioikeutta vailla.”

Mietinnöstä ei käy selville, onko valiokunta asiaa valmistaessaan käyttänyt asiantuntijoita vai onko se luottanut vain omiin arveluihinsa vaalioikeuden myöntämisen vaikutuksesta sotilaalliseen järjestykseen ja kuriin. Jos näillä valtiopäivillä olisi asetettu erikoinen puolustusasiainvaliokunta, olisinkin ehdottanut, että perustuslakivaliokunnan tulisi ennen asian käsittelyä pyytää puolustusasiainvaliokunnan lausuntoa, jotta asia tulisi täydellä asiantuntemuksella

käsitellyksi. Kun nyt ei ole näin asian laita, on minun tyydyttävä vain lausumaan se toivomus, että perustuslakivaliokunta hankkisi asiasta mahdollisimman perusteellisen selvityksen.

Onhan asian laita niin, että tällä aloitteella ei lainsäädäntöömme tuotaisi sille ennestään uutta ja vierasta, sillä vasta vuoden 1906 valtiopäiväjärjestys meillä ensi kerran kielsi vaalioikeuden vakinaisessa sotapalveluksessa olevilta. Tällä valtiopäiväjärjestyksen määräyksellä on oma historiansa. Vuonna 1905 asetettu n. s. eduskunnan uudistuskomitea oletti sotilaalliselta kannalta pidettävän välttämättömänä, että sotaväen miehistöltä kielletään valtiollinen vaalioikeus, ja edellytti, että samat syyt, joiden katsotaan vaativan sotajoukkojen miehistöä pysymään erillään politiikasta, myös tulisivat otettaviksi huomioon päällikkökuntaan nähden. On kuitenkin erikoisesti huomattava, että komitea perusti käsityksensä yksinomaan sotilaallisiin syihin, mikä oli silloin ymmärrettävää senvuoksi, että Suomi oli silloin sotilaallisesti vieraan valtion vallan alaisena eikä omaa sotaväkeä ollut. Sitäpaitsi komitea ehdotti äänioikeuden ikärajan 21 vuodeksi, joten ehdotus olisi tullut koskemaan aliallisesti miehistöäkin. Vuosien 1905 ja 1906 perustuslakivaliokunta taas vastoin sanotun komitean kantaa lausui mietinnössään asiasta seuraavaa: „Siihen nähden, että ikäraja vaalioikeutta varten on korotettu 24 vuoteen, minkä johdosta useimmat asevelvolliset tulevat sotapalveluksen suorittaneiksi ennenkuin he saavat vaalioikeuden, voidaan sanoa, että sillä seikalla, että on muodostettu nyt puheenaoleva poikkeusluokka, jota ei ole keisarillisen senaatin tekemässä esitysehdotuksessa, ei ole mitään suurempaa käytännöllistä merkitystä mikäli on kysymys asevelvollisesta miehistöstä, mutta päällystö ja vakinaisesti palveleva alipäällystö, jotka ovat ottaneet sotilasammatin elämäntehtäväkseen, joutuvat tämän kautta asemaan, joka ei hyvin sovellu vanhastaan meillä vallitsevaan käsitykseen sotaväen suhteesta kansalaisyhteiskuntaan. Kun kysymyksessä olevan määräyksen ei kuitenkaan voida katsoa olevan sitä laatua, että eduskuntareformin perille ajaminen siitä syystä pitäisi panna lykkääntymisvaaran alaiseksi, ei valiokunta ole katsonut nyt olevan syytä ehdottaa sen poista-

mista''. Silloinen perustuslakivaliokunta oli siis sitä mieltä, että vaalioikeutta ei olisi kiellettävä sotilailta ja pysytti sitä koskevan määräyksen vain siitä syystä, ettei venäläisten viranomaisten taholta tästä syystä estettäisi koko eduskuntauudistusta. Tämä syy on nyt poissa ja olisi jo aika poistaa sen aiheuttama epäoikeudenmukaisuus ja kohtuuttomuus lainsäädännöstä.

Vuoden 1932 perustuslakivaliokunta perustelee hylkäävää lausuntoansa myös sillä, että useissa muissa Euroopan maissa voimassa olevan lainsäädännön mukaan vakinaisessa sotapalveluksessa ovat vaalioikeutta vailla. Tämä väite pitää kyllä paikkansa, sillä viime vuonna suoritettujen tutkimusten mukaan ovat vakinaisessa palveluksessa olevat valtiollista vaalioikeutta vailla seuraavissa maissa: Suomi, Saksa, Ranska, Puola, Unkari, Tshekkoslovakia, Itävalta, Rumania ja Jugoslavia, mutta sanottu oikeus taas on Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa, Virossa, Sveitsissä, Espanjassa, Belgiassa ja Englannissa sekä myöskin Neuvosto-Venäjällä. Englannissa tosin vaalioikeus on kielletty määrättyiltä korkeilta virkamiehiltä ja osaksi määrättyiltä korkeilta upseereilta. Italiassa ja Kreikassa on vaalioikeus upseereilla, mutta ei aliupseereilla eikä sotilailta. Hollannin laissa taas säädetään, että äänioikeutta ei ole meri- ja maavoimissa aktiivisessa palveluksessa olevilla niin kauan kuin nämä kokonaan tai osaksi pidetään poikkeuksellisella tavalla aseissa s. o. sodan, sodanvaaran tai muun säännöllisistä poikkeavien olosuhteitten aikana.

Aloitteessamme ei ole erikoisesti käsitelty kysymystä vaalikelpoisuudesta, vaan on se jätetty hallituksen harkittavaksi vaalioikeutta koskevien asioiden yhteydessä. Olkoon tässä kuitenkin mainittu, että ylläluetelluissa maissa, missä on vaalioikeus, on myös vaalikelpoisuus, eräissä maissa vain vähäisin poikkeuksin.

Perustuslakivaliokunnan mietinnössä pelätään politikointia. Onhan kyllä mahdollonta olettaa ja odottaa, ettei poliittista ajattelua syntyisi niiden keskuudessa, jotka rauhallisen politiikan päättyessä ovat ensimmäisinä tulella. Kysymys on vain siitä, onko parempi, että syntyy erikoinen upseeripoliitikka kuin se, että upseerit ovat yhteistoiminnassa valtiollisissakin asioissa siviiliväestön kanssa. Kokemus on sitäpaitsi

osoittanut, ettei politikointia sotaväessä ole suuremmassa määrin niissä maissa, missä sotilailla on vaalioikeus kuin siellä, missä sitä ei ole. Pikemmin päinvastoin. Eihän liene havaittu esim. meillä kunnallisen äänioikeudenkaan sitä aiheuttaneen yhtä vähän kuin se on aiheuttanut kurin hölymistäkään. Sitä kurin hölymistä ei ole havaittavissa, vaikka ehkä usealla muullakin paikkakunnalla on laita samoin kuin siellä, mistä minä olen kotoisin, että rykmentin komentaja istuu rinnakkain väepelinsä kanssa kaupungin valtuustossa.

Yllä esitetyistä syistä toivon, että nykyinen perustuslakivaliokunta myönteisemmin ja toivoakseni myönteisemmin kuin edellinen perustuslakivaliokunta suhtautuisi nyt tehtyyn aloitteeseen.

Ed. Kuusisto: Edellisen puhujan pitkä polemiikki edellisten valtiopäivien perustuslakivaliokunnan mietintöä vastaan tuli jotenkin tarpeettomaksi, kun muistaa, että aloitteentekijät eivät itse tehneet minäänlaista esitystä viime valtiopäivillä, että heidän esityksensä hyväksyttäisiin täällä; eduskunta joutui sen siis hylkäämään aivan yksimielisesti.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

136) Kielilainsäädännön uudistamista

tarkoittava ed. J. Annalan y. m. toiv. al. n:o 5 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. J. Annala: Sen johdosta, että herra pääministeri täällä antamassaan lausunnossa viittasi m. m. kielilainsäädännön uudistamista tarkoitaviin aloitteisiin pyydän lausua, että tämä aloite ei tahdo kaivaa kuiluja erikielisten kansalaisten välille. Herra pääministeri mielestäni vähemmän

sopivasti, aivan liioitellen ja asiattomasti puhui sellaisesta kuilujen kaivamisesta tässä suhteessa. Tämäkin aloite päinvas-toin tarkoittaa kuiluja aiheuttavien syitten poistamista ja kielilainsäädännön johta-mista sellaisille urille, että myöskin maam-me väestön valtava enemmistö s. o. suomen-kielinen kansa tuntisi kielilainsäädännön vastaavan oikeuden ja kohtuuden vaati-muksia. Toivon siis, että asianomainen va-liokunta ja eduskunta tällä kertaa tulee tämän aloitteen ratkaisemaan myönteisesti.

Ed. von Born: Jag hade kanske icke anledning att efter statsministerns uppträ-dande här i afton taga till ordet uti en fråga som denna. Men jag skall i varje fall tillåta mig säga ett par ord utan att, såsom jag hoppas, röra upp det hav, över vilket statsministern här sökt gjuta olja.

Till denna riksdag har inlämnats ett antal initiativ, vilka alla syfta till samma mål, det svenska språkets undanträngande från olika områden av det offentliga livet i vårt land. Det föreliggande förslaget ut-gör ett led uti denna aktion, denna offen-siv, som snarast framstår som en trumeld på bred front. Jag förstår icke för min del den iver, med vilken man just nu be-reder sig att gå till storms mot allt svenskt i landet. Jag förstår ej hela denna menta-litet, som ligger bakom dessa strävanden. Jag förstår ej heller, vilka verkliga olägen-heter man har av de nuvarande förhållan-dena, om man en gång, såsom man ju må-ste, utgår från att vårt land dock har vid sidan av den finska befolkningen en sedan hedenhös här bofast svenskspråkig befolk-ning. Jag förstår ej slutligen, vilka verk-liga intressen man på finskt håll kan hava av denna befolknings oroande, förförde-lande, hetsande, såsom ju dock genom de många nu framlagda initiativen måste ske.

Man hänvisar vanligen till att tvåsprå-kigheten kostar så mycket. Oavsett att nu härutinnan ligger stora överdrifter, är det ju merändels så, att skola vi undvika allt, som kostar litet, är det sannerligen icke mycket, som blir kvar orört. Statsmaski-neriet drager sina kostnader, det kan ej undvikas. Alla bidraga vi till dess uppe-hållande, alla hava även rätt att ställa vissa anspråk därpå och att få njuta vissa förmåner därav. Alla intressen måste där-

vid i möjligaste mån av staten tillgodo-ses. Därför har även språklagstiftningen strävat.

Men det är säkerligen onödigt att i detta sammanhang spillta ord på detta initiativ liksom på de många andra av samma art, vilka senare komma att föredragas för re-miss. Vi stå uppenbarligen här på svenskt håll och finskt håll i tvenne skilda världar, urständsatta att nå varandra. Ätminstone tyda de framlagda förslagen på, att det knappast finnes möjlighet för oss att finna varandra och verkligen förstå varandra. Detta är djupt beklagligt. Jag vet ej, var det brister. Allt samarbete kan i öv-rigt ordnas bra mellan svenskar och finnar, det må gälla kommunala värv, ekonomiska strävanden eller politik i allmänhet, men så snart vi komma in på de språkpolitiska förhållandena, är det slut med friden och endräkten. Det är icke blott beklagligt detta, det innebär ofta även en betydande fara, ty andra skola på denna väg lätt kunna slå kilar in i en sammanhållning och ett samförstånd, som eljest kunde upp-rätthållas och som säkerligen ofta nog vore av utomordentlig betydelse.

Man trodde för tio år sedan, när språk-lagstiftningen enhälligt antogs av riksdagen, att nu skulle det bliva slut på de upprepade språkstriderna. Men också det hoppet sveks, och nu är man tydligen i färd att riva upp allt, som då i endräkt och samförstånd genom ömsesidiga efter-gifter tillskapades.

Det har ofta sagts, att svenskarna ingen-ting lärt och ingenting glömt. Ja väl, det är sant, det är mycket vi icke glömt. Vi hava icke glömt tidigare uppgörelser och utfästelser och de löften, som t. ex. språk-lagstiftningens antagande innebar. Vi hava ej heller glömt vapenbrödalaget med de finsktalande från många tidigare skeden såväl i stridens som fredens värv. Det vore kanske icke ur vägen, om man även på finskt håll skulle icke helt förgäta allt sådant. Vi hava dock ingenting lärt, säger man. Jo, vi hava i varje fall lärt ett, att man icke kan bygga på lag och grundlag i detta land, att man icke kan lita på att icke genom majoritetsbeslut och maktbud sådant rives upp, som ansetts böra gälla såsom rätt, och att man icke kan tro på att den goda viljan och förståelsen alltid skall vara i tillräcklig grad företrädd bland

dem, som bestämma om landets öden och dess medborgares väl och ve.

Jag skall icke gå in på enskildheter i det framlagda förslaget, lika litet som jag vidare skall yttra mig, då de övriga till samma kategori hörande initiativen här remitteras. Vi äro ju i varje fall på svenskt håll i tillfälle att vid ärendenas vidare behandling i riksdagen och dess utskott göra våra påminnelser mot desamma gällande.

Ed. J. Annala: Minä en lähde tällä kertaa väittelemään ed. von Bornin kanssa siitä, minkä jo viime keväänä täällä selvitelimme. Osoitin silloin ne sekä humanistiset että taloudelliset näkökohdat, jotka vaativat tässä asiassa lainsäädännön uudistamista. Minun mielestäni maamme ruotsinkielinen väestö itse pahentaa asiansa kaikista eniten sillä, että he pitävät itsepintaisesti kiinni kaikista niistä kohtuuttomista etuoikeuksista taikka sanokaamme mieluummin kohtuuttomuuksista, jotka meillä kielilainsäädännössä ovat vallalla, ja sen tähden me joudumme pitämään tätä asiaa esillä niin kauan kunnes me saamme parannuksia aikaan tässä asiassa.

Kun minä katselen asiaa ruotsinkielisen kansanosamme kannalta, niin minun mielestäni olisi viisainta ja edullisinta tälle ruotsinkieliselle kansanosalle, niinkuin meille kaikillekin, että me poistaisimme nämä kohtuuttomuudet. Silloin voisimme tehdä rauhassa työtä muissakin asioissa ja paljon paremmassa yhteisymmärryksessä kuin nyt.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

137) Valtionyliopiston muuttamista täysin suomenkieliseksi

tarkoittava ed. Junnilan y.m. toiv. al. n:o 6 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Furuhielm: För min del ber jag att få föreslå remiss till kulturutskottet. Ett liknande ärende var under senaste riksdagsperiod också föremål för behandling i kulturutskottet.

Ed. von Born: Jag har i talman konferensen förordat detta samma förslag och ber här nu att få understöda det av rdm. Furuhielm framställda förslaget.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vastoin puhemiesneuvoston ehdotusta on ed. Furuhielm ed. von Bornin kannattamana ehdottanut, että esilläoleva asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Furuhielmin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Furuhielmin ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Kehoitän niitä edustajia, jotka äänestävät „ei”, nousemaan seisalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Vähemmistö.

Ed. Furuhielm pyytää koneäänestystä.

Puhemies: Esitän vastattavaksi „jaa” tai „ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 78 jaa- ja 50 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 68.

Eduskunta on siis hyväksynyt puhemiesneuvoston ehdotuksen.

Asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

138) Teknillisen korkeakoulun suomalaistamista

tarkoittava ed. Ala-Kuljun y.m. toiv. al. n:o 7 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

139) Esityksen antamista Suomen lippulaiksi

tarkoittava ed. Lahdensuon y.m. toiv. al. n:o 8 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

140) Sakkokoron poistamista

tarkoittava ed. Huittisen y.m. toiv. al. n:o 9 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

141) Komissionin asettamista tutkimaan Tammisaaren pakkotyölaitoksessa kesällä 1933 sattuneen syömälakon yhteydessä olevia asioita

tarkoittava ed. Ählströmin y.m. toiv. al. n:o 10 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

142) Erinäisiä, kauppasopimuksia uudistettaessa varten otettavia seikkoja

koskeva ed. Erkon y.m. toiv. al. n:o 11 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

143) Tornion ja Muonion rajajokien uittoväylän rakennuskustannuksien jakoa

koskeva ed. Hannulan y.m. toiv. al. n:o 12 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

144) Pakkokurssin vahvistamista Osakeyhtiö Maakiinteistöpankin obligatioille maksujen suorituksessa

tarkoittava ed. Tarkkasen y.m. toiv. al.

n:o 13 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

145) Erikoisveron säätämistä puolustuslaitoksen maanpuolustusvälineiden lisäämistä ja kunnostamista varten

tarkoittava ed. Takalan y.m. toiv. al. n:o 14 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtionvarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Heiniö: Herra puhemies! Toivomusaloite lakiesityksestä ylimääräisen verotuksen toimeenpanemiseksi puolustuslaitostamme varten on sellaisenaan siksi merkityksellinen, että sen käsitteleminen jo heti näin ensi asteessa on tarpeellista. Kuten jo hallituksen tulo- ja menoarvioehdotuksessa on mainittu, nousevat puolustuslaitoksen menot noin 20 % :iin kokonaisarviosta. Kansalaiselle, jolle maan puolustuslaitos on tärkeä, on tietysti aina mieluista nähdä sitä vaalittavan. Mutta kansalainen ei voi kuitenkaan kiinnittää huomiota yksinomaan tähän puoleen kansakunnan elämässä, ainakaan ajankohtana, jolloin inhimillisesti nähtynä ei ole olemassa ilmeistä uhkaa naapurivaltujen taholta. Senvuoksi vaikea taloudellinen aika, jonka voittamisesta tosin saattaa lausua hyviä toiveita, ei anna oikeutta tällaisilla uusilla veroilla rasittaa veronmaksajain maksukykyä. Toivomusaloitteen laatijat ovat jättäneet veronmaksun ulkopuolelle kansan valtavan enemmistön asettamalla tulorajaksi 50,000 mk., tosin jättämällä näin vapautetuille tilaisuuden vapaaehtoiseen veron suoritukseen. Kun verotus samalla on tehty tulojen mukaan asteittain nousevaksi, ovat ehdotuksentekijät luulleet voivansa hyvin perustella verotusehdotustaan sillä, että se koskisi vain niitä „pii-rejä, jotka eivät ole sanottavasti tai eivät ollenkaan kärsineet pulan aiheuttamasta ansioiden vähenemisestä”.

Ehdotuksella on mielestäni muutamia heikkouksia, jotka sen tekijät ovat sivuut-

taneet joko tietien tahtoen tai ehdotuksensa seurauksia tarkemmin harkitsematta. Puoluetaktillisena en halua ehdotusta pitää, koska se sellaisena olisi vastenmielinen yleensäkin ja tällaisessa koko kansan elinkysymyksessä eritoten.

Yhtenä ja varsin tärkeänä heikkoutena ehdotuksella on se, että se niin ilmeisesti järjestää veronmaksun vain määrätyn kansanosan suoritettavaksi. Onhan puolustuslaitos kuitenkin koko kansan oma, laitos, jonka olemassaolosta hyötyvät kaikki, vieläpä meidän kiivaat rauhanystävämme, jotka julkisesti saarnaavat puolustusnihilismiiä. Jos kerran näin on asianlaita, voimme katsoa yksimielisesti valtion asettaman veron olevan sen hinnan, jolla yksityiset ostavat valtiotyhteyden tuottaman edun, tässä tapauksessa takuun rauhallisesta, turvallisesta yhteiskunnasta ja sen sisällä tapahtuvasta kansakunnan elämästä. Näin ollen on mielestäni verotus kohdistuva kansaan kokonaisuudessaan, olkoonkin niin, että se pientulaisia kohtaa hyvin lievästi ja suurtulaisia nousevalla asteikolla. Vallan omituisesti olisi asia järjestetty, jos verotus laajoille piireille olisi kokonaan ehdonvallan asia.

Toinen heikkous on mielestäni siinä, että halutaan säätää tulovero, jonka käyttö on edeltäksin määrätty. Tosin meillä on joskus ennenkin tällaista harrastettu, kun säädettiin tulovero kansakoululaitoksen, rautateiden y. m. peruskustannuksiin, mutta olisi syytä välttää tällaista varsinaisen verotuksen sivulla liikkuvaa verotusta. Siitä voisi muodostua ennakkotapaus, jota tahdottaisiin uusia tuonnempanakin, koska hyviä ja hyväksyttäviä tarkoituksia aina löytyy, vieläpä helpostikin. Kolmas ja tärkein heikkous on kuitenkin siinä, että ehdotuksen tekijät laskevat maassamme löytyvän ehkä laajojakin piirejä, joita ei ahdas taloudellinen aika olisi paljonkaan tai ei lainkaan koskenut. Mitä ja missä ne piirit ovat, ei ole ilmoitettu. Maatalouspiirejä ne tuskin ovat, koska hallituksen tulo- ja menoarvio jo niin monessa suhteessa on valjastettu tukemaan heikosti kannattavaa maataloutta. En tahdo suinkaan hallituksen ehdottamaa tukea moittia, vaan asian vuoksi tässä yhteydessä siihen ohimennen viitata.

Meidän kotimarkkinatoiminnallisuudellamme ei ole viime vuosina ollut eikä ole vielääkään

leveänleivän päiviä, sitähan osoittavat tulisuusojapyyntö, lyhennetyt työviikot j. n. e. Sitä osoittavat myöskin vähentyneet osingonjaot, josta taas riippuu osakkeenomistajain vähentynyt veronmaksukyky. Kun lisäksi tiedämme, että nykyisiä valtionveroja on moitittu rasittavan korkeiksi, ja kunnallisverotus on osoittanut huolestuttavia nousun merkkejä juuri ahtaan ajan seurauksena, niin on ilmeistä, että tällaiseen lisäveron perimiseen tällä ajankohdalla on varsin vähän oikeutusta, vaikka kannatettava asia, puolustuslaitoksemme, onkin meille kaikille läheinen ja rakas.

Kun lisäksi ehdotus koskee määrävuosia, kolmea lähinnä olevaa, joiden taloudellinen määrittely on edelleen sangen vaikeata, on ehdotus tältäkin kohdalta ilmeisen heikko.

Jos halutaan välttämättä lisätä puolustuksen kohdalla määrärahoja, tehtäköön esityksiä lisämäärärahoista siinä yhteydessä, osoittamalla samalla, mistä vastaavat vähennykset olisi tehtävä, vähennykset, jotka eivät ole puolustusmäärärahojen merkitykseen verrattavia, tai eivät ainakaan siinä määrin ajankohtaisia kuin nämä.

Näillä perusteilla rohkenen valiokunnalle suosittaa puheenaolevan toivomusaloitteen hylkäämistä.

Pääministeri Kivimäki: Aloitteen perusteluissa ehdotetaan, että puheena oleva erikoisvero voitaisiin kantaa kuluvan ja lähivuosien, esimerkiksi kolmen vuoden aikana valtion verotuksen veronalaisesta tulosta ylenevän asteikon mukaan, jossa alin veroprosentti olisi 1 ja ylin 6. Niille, joiden tulo on alle 50,000 markan, olisi veronmaksu kuitenkin jätettävä vapaaehtoiseksi. Heidän olisi veroilmoituksessaan mainittava, haluavatko maksaa veronsa tai ei, myöhemmin siitä ei sitten enää voisi kieltäytyä.

Ehdotetun veron tuotto esitetään käytettäväksi erityiseen laissa edeltäksin määrättyyn tarkoitukseen. Tällaista menettelyä ei kuitenkaan voida budjetin yhtenäisyyden kannalta pitää hyväksyttävänä. Kerran aikaisemmin on tämä kysymys ollut esillä eduskunnassa. Vuoden 1928 valtiopäiville annettussa hallituksen esityksessä moottoriajoneuvoverosta ehdotettiin säädettäväksi, että veron tuotto olisi käytettävä yleisten teiden parantamiseen ja kunnossapitoon moottoriajoneuvoliikennettä silmäl-

läpitäen. Valtiovarainvaliokunta lausui mietinnössään tämän johdosta: „Koska valiokunnan mielestä eduskunnan tulee saada vapaasti päättää myös tämän veron tuotosta, on lakiehdotuksesta poistettu kysymyksessä oleva momentti.” Verrattain laajan keskustelun jälkeen eduskunta hyväksyikin tämän kannan. Sellainen menettely, että jotkut valtion tulot lailla säädettäisiin käytettäväksi määrättyihin tarkoituksiin, voisi muuten muodostua hyvin arveluttavaksi ennakkotapaukseksi etenkin kun on kysymys puolustusmenoista.

Ehdotettu erikoinen puolustusvero tuotaisi, mikäli verotus on pakollista, vuoden 1929 tulojen perusteella laskettuna yhteensä noin 87 milj. markkaa. Fyysillisten henkilöiden osalle tulisi tästä 46.2, kotimaisten osakeyhtiöiden 31.4 ja muiden yhtymien ynnä muiden osalle 9 $\frac{1}{2}$ milj. markkaa. Jos 50,000 markkaa pienempien tulojen nauttijat jätetään pakollisesta veronmaksusta vapaiksi, merkitsee se, että varsinaisia verovelvollisia tulee vuoden 1929 tulojen verotusta koskevan tilaston mukaan olemaan ainoastaan 20,000 fyysillistä henkilöä, mikä on vain 2.72 % mainitulta vuodelta tulo- ja omaisuusverotuksessa verotettujen fyysillisten henkilöiden luvusta, 746,000:sta. Mitä erityisesti maanviljelijöihin tulee, oli verotettuja maanviljelijöitä vuodelta 1929 toimitetussa verotuksessa 201,000, mutta heistä tulisi ehdotettua puolustusveroa pakollisesti suorittamaan ainoastaan 1,800 eli $\frac{9}{10}$ %, ollen heidänkin veronsa ainoastaan 2,686,000 markkaa eli 5.8 % fyysillisten henkilöiden yhteensasketusta verosta.

Ed. T a k a l a: Herra puhemies! Vaikka aloite erikoisveron määräämisestä valtakuntamme turvallisuustakeiden lujittamiseksi onkin eduskunnassa vasta ensimmäisessä vaiheessa ja tätä on näinkin vähän käsitelty, niin katson sopivaksi ja tarpeelliseksi jo nyt asiasta lausua aloitteen ensimmäisenä allekirjoittajana muutamia ajatuksia. Siihen minua kehoittaa paitsi itse asian laajakantoisuus myöskin se arvostelu, jonka tämä aloite on saanut n. s. kolmannen valtiollisen mahdin, sanomalehdistön ja sanomalehtimiesten taholta. Arvostan julkisen sanan antamia arvosteluja sitä taustaa vastaan katsoen, että kunkin puolueen sanomalehtien kannanotot vaikuttavat

huomattavasti asioiden käsittelyyn myöskin täällä eduskunnassa.

Minun täytyy tunnustaa, että olen lievästi hämmästynyt sekä vasemmiston että oikeiston ottamasta asenteesta puheenaolevaan kysymykseen. Sosialidemokraattien pää-äänenkannattaja näki maalaisliiton taholta tehdyn puolustusapuneuvojen vahvistamista tarkoittavan aloitteen kumarrukseksi oikeistolle. Sen mielestä voitaisiin ehkä asiasta neuvotella, jos vero kannettaisiin muihin kuin puolustustarkoituksiin. Kokoomuspuolueen taholta on aloite koetettu leimata harkitsemattomuudesta aiheutuneeksi ja sen antamisen tarkoituksia on epäilty tai sitten on minut, aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, suorastaan leimattu tehneen aloitteeni sosialidemokraattien toimeksi annosta. Kokoomuksen pää-äänenkannattaja oli erikoisesti huolestunut pankkien ja suurliikkeiden sekä teollisuudenharjoittajain puolesta, samoista syistä myöskin I. K. L:n pääkaupunkilainen lehti polemisoi jyrkästi aloitetta vastaan, peljäten koron kasvamista, jos vero tultaisiin kantamaan, ja ellen väärin muista, niin viimeksimainittu lehti, jonka pääkirjoituksen kirjoittaja on johtavimpia tuon puolueen edustajia täällä eduskunnassa, sanoi puolustusveron kantamista joksikin verotusbolshevismiksi, josta eniten muka hyötyisi Moskova.

Aloite, jonka useat maalaisliittolaiset edustajat ovat allekirjoittaneet ja johon nähdäkseni koko ryhmä on suhtautunut myötätuntoisesti, on kuitenkin lähtenyt puhtaasti isäänmaallisista motiiveista ja on se ilmaus siitä vastuuntunnosta, mitä maalaisliittolaisissa piireissä tunnetaan nimenomaan maanpuolustusasiain ollessa kysymyksessä. Meidän on katsottava puolustusasiaa taktillisista näkökohdista vapautuneina ja ottaen huomioon ne kylmät tosiasiat, jotka painollaan pakottavat meitä uhrautuvaisuuteen taloudellisten mahdollisuuksiemme rajoissa yhteisen isänmaan asian hyväksi. Toivomusaloitteen perusteluissa on viitattu sekaavaan kansainväliseen tilanteeseen, joka saattaa tuoda Suomelle epämieluisia yllätyksiä ja suhteellisesti lyhyessä ajassa vähentää mahdollisuuksiamme itsenäisen asemamme puolustustamisessa. Vaikka meidän on kunnioitettava kansainvälisiä sopimuksia, myöskin niitä, joita olemme solmineet itäisen naapurivalta-

kuntamme kanssa, niin on kuitenkin muistettava, että ne eivät elä ikuisesti. Kansainvälisissä myrskyissä saattaa niiden merkitys nopeastikin menettää vaikutusvoimansa ja silloin poliittisten keinojen loppuessa valitettavasti ratkaisevat aseet. Mitä heikompi puolustuslaitos on, sitä nopeammin on vaara joutua mahdollisen hyökkäyksen kohteeksi. En tahdo väittää, etteikö meillä vastuunalaisissa piireissä olisi mahdollisesti myös kiinnitetty huomio siihen, mitä itäisen rajamme takana tapahtuu, mutta ei liene sopivaisuudesta poikkeavaa, jos muistutan niistä tiedoista, jotka kertovat itäisen naapurimme varusteluista sekä Itä-Karjalassa että Inkerissä. Siellähän on rakennettu tai parhaillaan rakennetaan maanteitä ja rautateitä sotilaallisia tarkoituksia silmälläpitäen. Kun me emme voi ajatellakaan, että Suomen puolelta uhkaisi Venäjää minkäänlainen hyökkäyksen pelko — sellainenhan on suorastaan mahdottonuus — niin meidän täytyy päätellä Venäjällä olevan sotilaallisia suunnitelmia Suomea kohtaan. Tämä taas meitä suomalaisia vakavasti muistuttaa siitä historiallisesta tehtävästä ja sen jatkuvaisuudesta, jota Suomen kansa raskain uhrein on suorittanut puolustuen olemassaoloaan ja sivistysmuotoaan hyökkäävää itää vastaan.

Tältä pohjalta lähtee esitys erikoisen veron määräämisestä valtakuntamme puolustusvoimien apuneuvojen lisäämiseksi. Olin iloinen siitä, että eduskunnan kaikki puolueet yksimielisinä löytäisivät toisensa tämän isänmaan suuren asian käsittelyssä. Uskallan puhua kaikkien tämän aloitteen allekirjoittajien puolesta, ja toivomuksemme on, että se saisi osakseen maltillisemman ja asiallisemman käsittelyn eduskunnassa kuin mikä sen osaksi on tullut eduskunnan ulkopuolella. Uskaltaisn edelleen toivoa, että myöskin sosialidemokraatit, jotka nähdäkseni viime vuosina ovat asiallisemmin kuin ennen suhtautuneet puolustuslaitokseen ja maanpuolustusasiaan yleensä, ymmärtäisivät tämän erikoisveron tähdellisen tarkoituksen. Tämänlaatuista veroa ei mielestäni voida kantaa mihinkään muuhun tarkoituksen kuin maanpuolustuksen hyväksi. Silloin se tulee palvelemaan koko maata ja kansaa eikä erityisesti mitään kansaluokkaa yksinään. Esim. työttömyystarkoituksiin, niin ensiluokkaisen tärkeää kuin sekin asia on, on mielestäni käytettävä

muuta varoja, sillä puhtaasti pelkästään työttömyyden poistamiseksi kannettava erikoisvero voitaisiin selittää asiallisiin syihin nojautuen omaisuuden siirtämiseksi toiselta yhteiskuntaluokalta toiselle.

Ehdotuksessa on ajateltu vero pakollisena kohtaamaan niitä, joiden verotettava tulo olisi 50,000 mk. tai sitä suurempi. Tässä kohdin on esitystä vastaan tehty julkisuudessa huomautuksia ja väitetty asetettua rajaa liian korkeaksi. Minulla on kuitenkin kansamme isänmaallisesta mielestä niin hyvä käsitys, että uskoisin niiden, joita taloudellinen pula ei ole tehnyt kokonaan maksukyvyttömiksi, maksavan vapaaehtoisestikin tuloistaan ehdotetun 1 %:n. Sitäpaitsi täytyy ottaa myöskin huomioon, että pienituloiset kansalaiset joutuvat maksamaan välillistä veroa tuloistaan suhteellisesti raskaammin kuin suurituloiset, joten heidän osuuttaan valtion talouden tasapainossa pitämisessä ja puolustustasärahoissa ei ole väheksyttävä. Ei ole myöskään väheksyttävä sitä, että lukuisissa perheissä on sellaisia jäseniä, jotka joutuvat suorittamaan sotapalvelusta, siis olemaan useita vuosia valtion palveluksessa. Ei sentähden mielestäni ole asiallista väittää, että tämän veron kautta puolustusrasitus asetettaisiin muutamien harvojen kannettavaksi. Lisäksi on ilmeinen tosiasia, että pienituloisen maanviljelijäväestö ja työväestö ovat joutuneet ankarimmin pula-ajasta kärsimään. Toiselta puolen ainakin eräät yhtymät ovat mainittujen väestöosien joutuessa kärsimään keränneet jopa kymmenien miljoonien vuosivoitot, kuten niistä veroilmoituksista ja tilinpäätöksistä on voitu todeta. Ja oikeistonkin taholta tunnustetaan esim. teollisuudessa palkkatason alhaisuus koska siltä taholta on annettu aloite asiasta.

Ymmärrettävistä syistä en tahdo lähteä, eikä minulla tällä hetkellä ole siihen riittäviä mahdollisuuksiakaan, tekemään selvää puolustusapuneujemme nykyisestä tilasta. Siinä suhteessa erikoisasiantuntijat voivat eduskuntaa valaista. Katson riittäväksi tässä yhteydessä todeta, että aloitteeseen on olemassa hyvin painavia aiheita ja puolustusapuneuvojen täydentäminen on kiireellinen asia, ehkä kiireellisempi kuin luullaankaan.

Että tätä aloitetta ei mitenkään käsiteltäisi imperialistisista pyrkimyksistä lähte-

neeksi, tahdon alleviivata aloitteen viidettä kohtaa, jossa m. m. sanotaan, että turvallisuustakeittemme lisäämistötoiminnassa sodan halu pienen maan taholta ei voi eikä saa näytellä minkäänlaista osaa. Poliittisin keinoin, jotka ovat hallituksen ja eduskunnan käytettävissä, on tehtävä mitä tehtävissä on, mutta siltä varalta, että sovinnollinen politiikkakaan ei pelasta hyökkäykseltä, on maan puolustusvoimat pidettävä uhkaavaa vaaraa vastaavassa kunnossa.

Jos tätä aloitetta omistavien piirien taholta lähdetään vastustamaan — mistä selviä merkkejä jo täällä eduskunnassa ja muualla on ilmennyt — niin pitäisin sitä valitettavana seikkana. Onhan juuri tällä taholla aina tehostettu maanpuolustuksen tärkeyttä ja uhrauksien välttämättömyyttä maanpuolustusasian, todella suuren isänmaan asian hyväksi. Toivottavasti ei nyt kuitenkaan tapahdu niin, että erikoisoikeus myydään hernerokasta. Jos sosialidemokraatit taas tätä asiaa vastustavat, todistavat he oikeaksi heihin kohdistetun syytöksen vihamielisyydestään maanpuolustusasiaan ja maanpuolustuslaitosta kohtaan.

Ed. H a k k i l a: Edellinen puhuja useampaan kertaan vetosi vasemmiston kannatukseen haluten alleviivata sitä, että aloitteensa tähtää liian suuren sotilasrasituksen vähentämistä ja tämän rasituksen siirtämistä vähävaraisten osalta rikkaampien ja maksukykyisempien kansankerrosten kannettavaksi. Mielestäni hänen aloitteessaan on epäilemättä paljon varteenotettavaa ja ellei olekaan tällä kertaa sattunut saamaan onnellista muotoa, niin se varmasti on varteenotettava vastaisuudessa, kun pyritään vähentämään liian suureksi paisunutta puolustusmenoeräämme ja vähävaraisen kansan osalta siirtämään varakkaitten kannettavaksi isänmaan puolustusta.

Puhuja lausui, että hänen aloitteensa on saanut lämmintä vastakaikua oman ryhmänsä s. o. suurimman porvarillisen ryhmän taholta. Kun siihen lisäksi tulee se tosiasia, että tämä aloite epäilemättä tulee saamaan osakseen ymmärtämystä täältä vasemmalta, ja että siitä ainakin, jollei nyt, niin tulevaisuudessa, koetetaan muokata jotakin hyvää, niin tämä nuori edustaja

varmaankaan ei ole aloitettaan turhaan tehnyt.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään. Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

146) Erikoisveron säätämistä talouspulan lieventämiseksi

tarkoittava ed. Oulasmaan y. m. toiv. al. n:o 15 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

147) Kulthaetolainoja saaneiden maanviljelijäin vapauttamista kulthaetositoumuksesta

tarkoittava ed. Pitkäsen y. m. toiv. al. n:o 16 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

148) Toimenpiteitä kulthaedon poistamiseksi frangilainoista

koskeva ed. Hautalan y. m. toiv. al. n:o 17 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

149) Ulkomaisten maatalouskiinnityslainain vapauttamista kulthaedosta

tarkoittava ed. Kestin toiv. al. n:o 18 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

150) Velallisen oikeuttamista lunastamaan kulthaetoisen obligation sen nimellisarvosta valtakunnanpankin seteleillä

tarkoittava ed. Jacobssonin y. m. toiv. al. n:o 19 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

151) Kulutustuotteiden tullinalennuksia

tarkoittava ed. Erkon y. m. toiv. al. n:o 20 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

152) Korvauksen myöntämistä Suomen kansalaisille heidän Venäjälle jääneestä omaisuudestaan

tarkoittava ed. Ikosen y. m. toiv. al. n:o 21 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

153) Virasto-olojen yksinkertaistuttamista ja uudelleen järjestämistä

tarkoittava ed. Rytingin y. m. toiv. al. n:o 22 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Rydman: Herra puhemies! Kun valtiopäiväjärjestys suo yksityiselle edustajalle oikeuden aloitteen tekemiseen, on tarkoitus tietysti, että tällaiset aloitteet tehdään harkiten ja että se, mitä aloitteella toivotaan aikaansaattavan, todella on ainakin aloitteentekijän mielestä käytännöllisesti mahdollista ja toivottavaa.

Taktillisessa mielessä tehdyt aloitteet eli sellaiset, joita aloitteentekijät eivät itse rohkenisi panna täytäntöön, jos he siihen vallan saisivat, ja jotka siis ainoastaan tarkoittavat valitsijain suosion voittamista, mutta joiden hyväksytyksi tulemistä aloitteentekijät kukaties sisimmässään eivät edes toivo, kuuluvat niihin ilmiöihin, jotka ovat osaltaan olleet omiaan herättämään tyytymättömyyttä parlamenttaariseen elämäämme ja jotka sentakia olisi siitä kitketävä.

Kun tarkastaa niitä lähes 300:aan nousevaa eduskunta-aloitetta, jotka näille valtiopäiville ovat jätetyt, ei voi parhaimmallaan tahdolla välttyä saamasta sitä käsi-

tystä, että osa niistä on juuri tällaisia taktillisia aloitteita, siksi mahdottomilta ja toista tarkoitusta kuin toteuttamista varten tehdyiltä ne näyttävät. Minä voin ehkä erehtyä. Ehkei asianlaita ole näin. Mutta siinä tapauksessa ne ainakin on tehty sellaisella asiantuntemattomuudella ja keveydellä, etten sanoisi kevytmielisyydellä, ettei tämäkään ole kansanedustajan arvon mukaista eikä eduskunnan arvoa ylläpitävää.

Kun minä olen pyytänyt puheenvuoroa nyt käsiteltävänä olevan aloitteen yhteydessä, en tee sitä tuomitakseni nimenomaan ja juuri vain tätä aloitetta sellaiseksi, joita tässä olen rojhennut moittia, vaan olen sen joutunut valitsemaan enemminkin sattumalta usean muun samanarvoisen ja kukaties vähemmänkin hyväksyttävistä syistä tehdyn aloitteen joukosta, koska minusta tällaisten aloitteiden ilmentymistä ei voida vaitiollen sivuuttaa.

Toivomusaloitteen n:o 22 aloitteen allekirjoittajat ilmoittavat aluksi toivomuksensa olevan, että hallitus kiireellisesti valmistaisi esityksen virasto-olojemme yksinkertaistuttamisesta ja uudelleen järjestämisestä siten, että virkoja ja virastoja mahdollisimman paljon yhdistetään ja tarpeettomia virkoja lopetetaan sekä virkamiesten työtehoa ja työtehtävää lisätään. Eivätkö aloitteentekijät tosiaankaan tiedä, että kysymys virasto-olojen parantamisesta on ollut jatkuvasti päiväjärjestyksessä koko itäsenäisyytemme ajan? Jo vuonna 1920 asetettiin n. s. virastokomitea, johon, ellen minä muista väärin, jäseninä kuuluivat m. m. eduskunnan nykyinen puhemies ja eduskunnan sihteeri. Tämä virasto virastolta harkitsi mahdollisuuksia virastojen yhdistämiseen ministeriöihin ja toisiin virastoihin ja niiden järjestysmuodon saattamiseen ajanmukaiselle kannalle. Tuloksena komitean monivuotisesta työstä oli sekä se, että virastojen järjestysmuodot tosiaan oleellisilta osiltaan tulivat uusituiksi ja että useita huomattavia virastojen yhteensulautumisia toimeenpantiin. Virastokomitean työn päätyttyä asetettiin n. s. virastolautakunta, joka kohdisti huomionsa ennenkaikkea virastojen työtapain yksinkertaistuttamiseen. Virastolautakuntakin teki pitkäaikaista ja tarkkaa työtä, mutta siitä huolimatta se suhteellisen harvoissa tapauksissa keksi toimintamuotoja, jotka toteutettuina olisivat sanottavassa määrin olleet

entisiä toimintamuotoja yksinkertaisemmat. Virastokomiteaan ja virastolautakuntaan oli koetettu saada ja oli epäilemättä saatukin jäseniä, joilta ei puuttunut halua yhtä vähän kuin kykyäkään saada työstään mahdollisimman hyvät tulokset. Mutta piireissä, joilla luonnollisista syistä kylläkään ei ole minkäänlaista aavistusta virastotyöstä, luullaan tästä huolimatta edelleen voitavan tehdä virastoja koskevia vaikka minkälaisia aloitteita.

Mutta jos aloitteentekijät edes olisivat päättäneet toivomuksensa tähän, ei minulla kuitankaan olisi ollut aihetta kosketella sitä siinä mielessä, joka ilmeni lausuntoni alussa. Mutta aloitteentekijät haluavat lisäksi, että uusiin virkoihin nähden ja vanhoissakin viroissa viranhaltijain vaihtuessa kokonaan luovuttaisiin eläkkeestä ja että virkamiesten palkkoja — aloitteentekijät käyttävät kyllä sanamuotoa „korkeapalkkaisten virkamiesten palkkoja”, mutta täytöntöönpano veisi kyllä pakosta toimenpiteen koskemaan lähes kaikkia virkamiehiä — että siis virkamiesten palkkoja alennettaisiin niin, että korkein palkka olisi 60,000 markkaa. Tässä joutuu hyväksyäkin uskova lukija — ja tahtoisinpa vakuuttaa sitä olevani ja ainakin tahtovani sitä olla — joutuu hyväksyäkin uskova lukija epäilemään aloitteentekijäin hyvää tahtoa. Jos virasto-oloissamme tosiaan on niin paljon korjattavaa ja muutettavaa kuin aloitteentekijät toivomuksensa alkuosasta päätellen tuntuvat luulevan, olisikohan se virkamiesten laatua huonontamalla aikaansaataavissa? Valtion palkathan ovat yleensä, mutta eritoten ylimmissä ja vastuullisimmissa viroissa, nytkin alhaisempia, osittain huomattavastikin alhaisempia kuin kunnallisissa, osuustoiminnallisissa ja yksityisissä yrityksissä, niin alempia kuin esim. eduskunnan omille virkamiehilleen maksamat. Jos nämä palkat vielä alennettaisiin, kuten aloitteentekijät ilmoittavat haluavansa, noin 50 % :lla, ja useassa tapauksessa, kun eläke-edun poistaminen otetaan huomioon, siitäkin yli, tulisi valtiolle mahdottomaksi kilpailla kyvykkäistä voimista. Nämä silloin epäilemättä hakeutuisivat muualle. Seuraus tällaisesta toimenpiteestä olisi — ja luulisipa toki aloitteentekijäin tämän ymmärtävän — virasto-olojemme täydellinen kurjistuminen. Tapautuisi jotakin aivan päinvastaista sille, miksi aloitteen alkuosassa väitetään pyrit-

tävän. Enpä tosiaankaan usko, että se vähäväkinen kansanainees, se väestöluokka, joka on maamme suurimpia, ellei suurin, ja jonka aseman vahvistamista ja nostamista on pidettävä eräänä valtiollisen elämämme tärkeimmistä tehtävistä, että tämä väestöluokka, jota aloitteentekijät juuri ovat täällä edustamassa, tällaisesta tilasta olisi kiitollinen. Ovathan juuri nämä väestöryhmät enemmän kuin muut taloudellisesti vahvemmat riippuvaisia virkakoneiston kunnollisesta hoidosta. He joutuisivat kyllä tällaisen uudistuksen kalliisti maksamaan. Ja vielä: mitä erikoisesti eläke-etuihin tulee, tahtoisivatko aloitteentekijät todellakin kääntää kehityksen kulun pois siltä uralta, joka koettaa saattaa elämäntyönsä täyttäneen ja aikansa isänmaataan palvelleen henkilön vanhuudenpäivät taloudellisesti turvatuiksi. Yksityiset liikkeet ovat yhä enenevässä määrässä pyrkineet eläkejärjestelmään, joka turvaisi niiden palveluksessa olleiden loppuiän. Yhä useammat kunnat suorittavat eläkkeitä virkamiehilleen ja työmiehilleen. Valtio saisi suorittaa eläkettä työmiehilleen, mutta virkamieskunta, ylimmästä alimpaan, sen pitäisi olla tuota vanhuudenturvaa vailla. Minkä takia? Senkö takia, että kansan syvien rivien silmissä, niiden silmissä, joiden useasti on vaikea arvostella oikein näitä asioita, on niin kiitollinen aihe rynnätä juuri virkamiesten kimppuun. Ja eikö todella ole virkamiesten kimppuun ryntäämistä, kun perusteluissa sanotaan, että kansan pohjakerrokset saavat kärsiä voittamattomia vaikeuksia, kun toiset piirit ja erikoisesti virkamiespiirit saavat kansan kärsimysten kustannuksella itselleen ylimääräistä etua (Keskustasta: Oikein!), siis salakavala viittaus siihen, että virkamiehille nykyiset ajat ovat olleet varsin mieluiset. Voipa lukija saada sen käsityksenkin, että virkamiehet suorastaan ovat olleet myötävaikuttamassa kovan ajan syntymiseen. Tällaiset viittaukset ovat väärinä todistuksina tuomittavat. Ja mitä erinomaista etua virkamiehet sitten näinä vuosina ovat saaneet? Tämä etu on siinä — vastaavat aloitteentekijät — että rahanarvo on kohonnut miltei kaksinkertaiseksi ja siis heidän palkkansa samanaikaisesti ja samassa suhteessa. Koska tällainen rahanarvon nousu olisi tapahtunut? Jos siirrymme vertaamaan rahanarvoa pitemmältä ajalta, on se päin-

vastoin laskenut. Mutta vaikka ottaisimme lähtökohdaksi vuoden 1926, jonka jälkeen rahanarvo kyllä on noussut, on tämä nousu sellaiseen tavaraan nähden, jota virkamiehet joutuvat kuluttamaan, korkeintaan 15 à 20 %:n välillä. Näin ollen ei ole oikein eikä rehellistä puhua kaksinkertaisesta nousta.

En ole sillä, mitä tässä olen lausunut, mitenkään tahtonut väittää ensiksikin, että virasto-olot ehdottomasti olisivat ihanteellisia. Ne ovat tietysti puutteellisia, kuten kaikki inhimillinen toiminta, ja luonnollisesti on pyrittävä niitä jatkuvasti parantamaan. En myöskään tahdo väittää, ettei virkamiesten palkoista ja palkkaeduista saisi keskustella ja ettei niitä saisi arvostella, mutta minun täytyy panna vastalauseeni sitä helppohintaista tapaa vastaan, jolla näitä asioita nyt kyseessäolevassa aloitteessa on käsitelty. Se ei mielestäni ole ollut arvokasta ja minä valitan, että useassa muussa aloitteessa edustajan ja eduskunnan arvosta on välitetty yhtä vähän.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

154) Tornion kaupungin vapauttamista ottamasta osaa Tornionjoen sillan rakennuskustannuksiin

tarkoittava ed. Hannulan y. m. toiv. al. n:o 23 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

155) Valtion hypoteekkilaitoksen perustamista

tarkoittava ed. von Frenckellin y. m. toiv. al. n:o 24 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää pankkivaliokunnan lausunto asiasta.

156) Helsingin yliopiston päärakennuksen laajentamista

tarkoittava ed. Linkomiehen toiv. al. n:o 25 esitellään ja lähetetään puhemiesneu-

voston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto asiasta.

157) Stadionin kentän rakentamista varatyömäärärahoilla

tarkoittava ed. von Frenckellin y. m. toiv. al. n:o 26 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto asiasta.

158) Esityksen antamista pankkitarkastustoiminnan tehostamisesta ja rahalaitoksien kontrolloimisesta

tarkoittava ed. Kestin y. m. toiv. al. n:o 27 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pankkivaliokuntaan.

159) Toimenpiteitä Suomen markan arvon alentamiseksi

tarkoittava ed. Hautalan toiv. al. n:o 28 esitellään

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin pankkivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Toivola: Päiväjärjestyksestä käy ilmi, että tämän asian yhteydessä eduskunnan pitäisi ryhtyä tahallisesti huonontamaan Suomen markan arvoa. Kun meillä varmaankaan useimmilla ei ole ollut tilaisuutta tutustua tämän aloitteen perusteluihin — meidän emme saa nähdä näitä perusteluja eduskunnalle jaettuina —, niin uskallan ehdottaa, että tämä asia pantaisiin pöydälle eduskunnan seuraavaan täysistuntoon.

Tässä samassa yhteydessä pyydän lisäksi panna vastalauseen nimenomaan sitä tapaa vastaan, millä nämä aloitteet käsitellään. Lähes 300 aloitetta on eduskunnan päiväjärjestyksessä mainittu, mutta jos edus-

tajat tahtoisivat ja olisivat tahtoneet tutustua näihin aloitteihin ernakolta, tietääkseen, ovatko ne sen arvoisia, että ne on valiokuntaan lähetettävä, niin eduskunnan kanslia ei olisi voinut tätä nykyistä järjestelmää käyttäen tarjota edustajille tilaisuutta tähän tutustumiseen. Minä luulen, että harva lienee se eduskunta, joka tällä tavalla lähettää aloitteita valiokuntaan, näkemättä mitä aloitteiden perusteluissa sanotaan ja tietämättä niistä muuta kuin sen lyhyen maininnan, mikä sisältyy päiväjärjestykseen.

Ed. Rydman: Kannatan ed. Toivolan tekemää ehdotusta.

Puhemies: Koska asiaa on pyydetty pöydälle, niin kehoitan seuraavia puhujia lausumaan ajatuksensa vain pöydällepanosta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Tehty pöydelläpanoehdotus hyväksyttäneen yksimielisesti.

Ehdotus hyväksytään. Asia pannaan pöydälle ensi istuntoon.

160) Korkomarginaalin määräämistä
1 ½ % :ksi

tarkoittava ed. Hautalan toiv. al. n:o 29 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pankkivaliokuntaan.

161) Toimenpiteitä uuden lastensairaalan rakentamiseksi Helsinkiin

tarkoittava ed. Pohjalan y. m. toiv. al. n:o 30 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

162) Lentokoneen sijoittamista Turkuun sairaslentokuljetusta varten

tarkoittava ed. Hongan y. m. toiv. al. n:o 31 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

163) Esityksen antamista laiksi sokeuskorvauksesta

tarkoittava ed. Sarlinin y. m. toiv. al. n:o 32 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

164) Esityksen antamista muutoksiksi vesi-oikeuslakiin

tarkoittava ed. Lahdensuon y. m. toiv. al. n:o 33 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

165) Kuuromykkien köyhäinhoidon uudistamista

tarkoittava ed. Lonkaisen y. m. toiv. al. n:o 34 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

166) Työttömyysrahastojen perustamista koskevien säännösten tehostamista

tarkoittava ed. Kivisalon y. m. toiv. al. n:o 35 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

167) Taajaväkisillä paikkakunnilla olevien vuokra-alueiden itsenäistyttämistä

tarkoittava ed. Kivisalon y. m. toiv. al. n:o 36 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

168) Niiden vuokra-alueiden itsenäistyttämistä, jotka jostakin syystä on jätetty lunastusoikeutta vaille

tarkoittava ed. Kestin y. m. toiv. al. n:o 37 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

169) Kuntien rajain tarkistamista

tarkoitava ed. Kiviojan toiv. al. n:o 38 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

170) Suurradioaseman perustamista Jyväskylän kaupunkiin tai sen läheisyyteen

tarkoitava ed. Vilhulan y. m. toiv. al. n:o 39 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

171) Muutoksen aikaansaamista kirkollista verotusta koskeviin säännöksiin

tarkoitava ed. Sarlinin y. m. toiv. al. n:o 40 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

172) Ansiomaksun lakkauttamista

tarkoitava ed. Sjöblomin y. m. toiv. al. n:o 41 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

173) Englanninkielen saattamista pakolliseksi oppiaineeksi oppikouluihin

tarkoitava ed. Rantasen y. m. toiv. al. n:o 42 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan sivistysvaliokuntaan.

174) Toimenpiteitä lasten ja nuorten suojelemiseksi sukupuolirikollisuudelta

tarkoitava ed. Riipisen y. m. toiv. al. n:o 43 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

175) Maakunta-arkiston sijoittamista Vaasan kaupunkiin

tarkoitava ed. Jacobssonin toiv. al. n:o 44 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

176) Partiojärjestöjen urheilutoiminnan tukemista raha-arpajaisten voittovaroilla

tarkoitava ed. Böökin y. m. toiv. al. n:o 45 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

177) Almanakkojen ja kalenterien julkaisemisen erioikeuden lopettamista

tarkoitava ed. Erkon y. m. toiv. al. n:o 46 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

**178) Maakiinteistöjen säilyttämistä niin suu-
rina, että ne kykenevät elättämään viljelijän
perheineen**

tarkoitava ed. V. Annalan y. m. toiv. al. n:o 47 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Toivola: Ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

Ed. Rydman: Kannatan ed. Toivolan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Toivola ed. Rydmanin kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Asia pannaan yksimielisesti pöydälle seuraavaan istuntoon.

**179) Tutkimuksen toimittamista yksityisten
maanomistajain hallussa olleiden metsäalueiden
siirtymisestä vuoden 1915 jälkeen puu-
tavaraliikettä harjoittaville osake-
yhtiöille**

tarkoitava ed. Vilhulan y. m. toiv. al. n:o 48 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

180) Lainan ottamista velkaantuneiden kunnollisten maanviljelijäin velkojen vakauttamista varten

tarkoittava ed. V. Annalan y.m. toiv. al. n:o 49 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Toivola: Pyydän ehdottaa, että tämäkin asia pantaisiin pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

Ed. Rydman: Kannatan ed. Toivolan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Toivola ed. Rydmanin kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Asia pannaan yksimielisesti pöydälle seuraavaan istuntoon.

181) Valtion varoista maatalouden tukemiseksi annettujen lainain muuttamista kuoletuslainoiksi

tarkoittava ed. Eskolan y.m. toiv. al. n:o 50 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

182) Maataloudessa tarvittavien luottojen vakauttamista

tarkoittava ed. Kämäräisen y.m. toiv. al. n:o 51 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

183) Taloudelliseen ahdinkoon joutuneiden pienviljelijäin velkojen vakauttamista

tarkoittava ed. Kestin y.m. toiv. al. n:o 52 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston

ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

184) Toimenpiteitä itsenäistyneiden vuokra-alueiden pysyttämiseksi niiden todellisilla viljelijöillä

tarkoittava ed. Eskolan y.m. toiv. al. n:o 53 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

185) Tutkimuksen toimittamista valtion asutustoimenpiteiden kautta erotettujen asutustilojen omistajain velkasuhteista

tarkoittava ed. Marttilan y.m. toiv. al. n:o 54 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

186) Toimenpiteitä omatta syyttään rahallisiin vaikeuksiin joutuneiden maaseudun asuntotilallisten auttamiseksi

tarkoittava ed. T. Halosen y.m. toiv. al. n:o 55 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

187) Pohjois- ja Itä-Suomen metsäseutujen väestön elämismahdollisuuksien tutkimista

tarkoittava ed. Leppälän y.m. toiv. al. n:o 56 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

188) Esityksen antamista laiksi maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppojen lopettamisesta määräjäksi

tarkoittava ed. Kestin y.m. toiv. al. n:o 57 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

189) Asutustilojen hintojen alentamista

tarkoittava ed. Kempin y.m. toiv. al. n:o 58 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

190) Leppäveden, Keiteleen ja Kivijärven sekä niiden välillä olevien järvien vedenpinnan alentamismahdollisuuksien tutkimista

tarkoittava ed. Vilhulan y.m. toiv. al. n:o 59 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

191) Määräaikaisen verovapauden myöntämistä uudisasukkaille

tarkoittava ed. Huittisen y.m. toiv. al. n:o 60 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

192) Viljatullin peruuttamista eräissä tapauksissa

tarkoittava ed. Salon y.m. toiv. al. n:o 61 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

193) Valmisteveron määräämistä margariinille ja muille kasvisrasvoille

tarkoittava ed. Kalliokosken y.m. toiv. al. n:o 62 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

194) Laidunmaan hankkimista pakkolunastuksella pienviljelmille ja itsenäistyneille mäkitupa-alueille

tarkoittava ed. Setälän y.m. toiv. al. n:o 63 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

195) Esityksen antamista laiksi pienviljelijäin laidunosuuskunnista

tarkoittava ed. Kestin y.m. toiv. al. n:o 64 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

196) Valtion metsämaiden asuttamista koskevan lainsäädännön muuttamista

tarkoittava ed. Rytingin y.m. toiv. al. n:o 65 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

197) Vankityövoiman käyttämistä asutusalueiden viljelyskuntoon raivaamiseen

tarkoittava ed. Salon y.m. toiv. al. n:o 66 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

198) Puutarhataimistojen ja siemenistukas-tavaroiden saattamista tarkastuksen alaisiksi

tarkoittava ed. Särkän y.m. toiv. al. n:o 67 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

199) Venäläisen puutavaran maahantuonnin kieltämistä

tarkoittava ed. V. Annalan y.m. toiv. al. n:o 68 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan maatalousvaliokuntaan.

200) Tutkimukseen toimittamista puutavaran mittauksessa vallitsevista epäkohdista

tarkoittava ed. Huittisen y.m. toiv. al. n:o 69 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

201) Yleisten ja yhdenmukaisten normien aikaansaamista maan puutavaran myynissä

tarkoittava ed. Kullbergin y.m. toiv. al. n:o 70 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

202) Kulojen hävittämien yksityisten asunto- ja maatalousrakennusten uudelleen rakentamista työttömyysmäärärahoilla

tarkoittava ed. Soinin y.m. toiv. al. n:o 71 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

203) Kalanmätihautomon perustamista Saimaan ja Vuoksen vesistöä varten

tarkoittava ed. Miikin y.m. toiv. al. n:o 72 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

204) Valtion talouskoulun perustamista Helsinkiin

tarkoittava ed. Metsärannan y.m. toiv. al. n:o 73 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

205) Metsämarjojen tarkastusaseman perustamista

tarkoittava ed. Tolosen y.m. toiv. al. n:o 74 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

206) Vähintä palkkaa koskevan lainsäädännön soveltamista metsä- ja nittotyöläisten työpalkkojen turvaamiseksi

tarkoittava ed. Tannerin y.m. toiv. al. n:o 75 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiaivaliokuntaan.

207) Toimenpiteitä yleisen ja jatkuvan työ-palkkatilaston aikaansaamiseksi

tarkoittava ed. Tannerin y.m. toiv. al. n:o 76 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiaivaliokuntaan.

208) Työajan yleistä lyhentämistä

tarkoittava ed. Hildénin y.m. toiv. al. n:o 77 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiaivaliokuntaan.

209) Sairaanhoitajien työolojen selvittämistä ja heidän työaikansa lyhentämistä

tarkoittava ed. Pärssisen y.m. toiv. al. n:o 78 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiaivaliokuntaan.

210) Valtion varatoissa ja yksityisten liikkeiden teettämässä metsätöissä maksettavan urakkapalkan yksikköhinnan nostamista

tarkoittava ed. V. Annalan y.m. toiv. al. n:o 79 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiaivaliokuntaan.

211) Työhönsä harjaantuneen työntekijän toimeentulon turvaamista

tarkoittava ed. V. Annalan y.m. toiv. al. n:o 80 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin työväenasiaivaliokuntaan.

Keskustelu:

Puolustusministeri Oksala: Monien ihmeteltävään aloitteiden joukossa on käsiteltävänä oleva aloite ihmeteltävimpiä. Se on ihmeteltävä varsinkin sentähden, että aloite on lähtöisin porvarillisen ryhmän taholta. Vanha kokemus, vanha porvarillinen ajatustapa on sitä mieltä, että työnantaja ja työntekijä keskinäisellä sopimuksella sopivat palkasta. Mitkään muut tekijät eivät voi vaikuttaa tämän palkan suuruuteen eivätkä tuntea vastuunalaisuutta palkan suuruutta määrättäessä. Ei ole ollut onnellista, että mitkään järjestöt, ammattijärjestöt taikka muut ovat sotkeutuneet palkanmääräämiskysymyk-

seen. Yhtä vähän onnellista on varmaan, jos se on mahdollistakaan, valtion sekaantua palkkauskysymyksen järjestelyyn.

Minä toivoisin, että tämä asia valiokunnassa saisi (Keskustasta: Hiljaisen hautauksen!) hiljaisen hautauksen, aivan oikein. Ei valtiolla ole mitään mahdollisuuksia lähteä määräämään palkkoja niin kauan kuin valtio ei myöskään määrää tuotteiden hintoja. Ja näin pitkälle ei kuitenkaan koskaan voida ajatella mentäväksi, joten koko tämä aloite on täydellinen isku ilmaan.

Ed. Toivola: Minä uskallan olla hie-
man eri mieltä kuin edellinen puhuja tämän aloitteen arvosta. Minun täytyy huomauttaa, että Euroopan porvarillisimpiin kuuluva suurvalta, Englanti, on vuoden 1909 jälkeen parilla kolmella eri lailla ryhtynyt nimenomaan minimipalkkoja säättämään, koska ihmisyyys jo vaatii, ettei työntekijöitä käytetä töissä sellaista palkkaa vastaan, joka ei riitä ihmisarvoisen elämän ylläpitämiseen. Minä siis toivoisin, että aloite saisi asiallisen käsittelyn valiokunnassa. Sen puolesta voidaan esittää monia näkökohtia. En tahdo kuitenkaan tällä sanoa, että kaikki ne yksityiskohdat, jotka aloitteen perusteluissa esiintyvät, olisivat paikkansapitäviä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään. Asia lähetetään työväenasiainvaliokuntaan.

212) Ilmailuliikennetoimiston perustamista kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriöön

koskeva ed. Erkon y.m. toiv. al. n:o 81 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

213) Pyhäjärven ja Oriveden välisen kannaksen kanavoimista

koskeva ed. Branderin y.m. toiv. al. n:o 82 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

214) Maantien rakentamista Lauritsalasta Taipalsaaren Ampujalan kylään

koskeva ed. Oksasen y.m. toiv. al. n:o 83 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

215) Eräitten maantiesuuntien tutkituttamista Suomussalmen y. m. pitäjissä

koskeva ed. Janhosen toiv. al. n:o 84 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

216) Eräiden maantiesuuntien tutkituttamista Kuusamon ja Posion kunnissa

koskeva ed. Hännisen y.m. toiv. al. n:o 85 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

217) Tutkimuksen toimittamista rautatien rakentamista varten Helsingin läheltä Korian kautta Harjun asemalle

koskeva ed. Lampisen y.m. toiv. al. n:o 86 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

218) Rautatien rakentamista Korialta Porvoon—Keravan radalle

koskeva ed. von Frenckellin y.m. toiv. al. n:o 87 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

219) Turun—Riihimäen rautatien rakentamista

koskeva ed. Aaltosen y.m. toiv. al. n:o 88 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

220) Tutkimuksen toimittamista ratasuunnalla Mynämäki—Peipohja—Kauhajoki—Vaasa

koskeva ed. Alestalon y.m. toiv. al. n:o 89 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

221) Rautatien rakentamista Uudestakaupungista Satakunnan radalle

koskeva ed. Pilppulan y.m. toiv. al. n:o 90 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

222) Rautatien rakentamista Mäntästä Jämsänkosken tehdasalueen kautta Päijänteen rantaan

koskeva ed. Eskolan y.m. toiv. al. n:o 91 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

223) Rautatien rakentamista Haapamäen asemalta Haapajärven asemalle

koskeva ed. Vilhulan y.m. toiv. al. n:o 92 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

224) Rautatien rakentamista Myllymäen tai Haapamäen asemalta Karstulan kautta Nivalan asemalle

koskeva ed. J. Annalan y.m. toiv. al. n:o 93 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

225) Rautatien rakentamista Jyväskylältä Suolahden tai Uuraisten pitäjien kautta Haapajärven asemalle

koskeva ed. Vesterisen y.m. toiv. al. n:o 94 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

226) Rautatien rakentamista Kokkolasta Suolahteen

koskeva ed. Kalliokosken y.m. toiv. al. n:o 95 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin kulkulaitosvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Hästbacka: Herr talman! För byggandet av järnvägar inom rayonen Haapamäki — Pieksämäki—Idensalmi—Ylivieska och stambanan till förstämda utgångspunkt föreligga nu fem skilda hemställningsmotioner. En av dem kommer utan allt tvivel att antagas av riksdagen. Nämda banfria område är det största av alla söder om Uleåborg och i fråga om behovet av järnväg i syfte att betjäna tätbefolkade bosättningsområden samt handeln, att förmedla varutransporten till utlandet, står detta område även obestridligt främst bland alla i behov av järnväg. Det gäller för utskottet att utvälja någon av de fem föreslagna banlinjerna, som korsa området och vid valet tillse att den bansträckning, som mest betjänar statens allmänna intressen och den redan inom området befintliga bosättningen utväljes. Jag är övertygad om, om utskottet frigöres från de starkt utpräglade lokala eller privatpolitiska intressen, som tidigare så starkt framträtt vid beslut om nya järnvägsbyggen, och fäster huvudmotivet vid antydda synpunkter, samt jämför räntabilitetskalkyler, som järnvägsstyrelsen uppgjort för de olika banlinjerna, och då finner, att Gamla-karleby—Suolahti banan står främst av alla konkurrerande banlinjer. Den är också den mest naturliga bansträckningen inom området, om man tar hänsyn till den tomtans form och till järnvägsnätets framtida utveckling såväl beträffande varutransporten som uti försvarstekniskt avseende. Den sammanbinder inlandet med en av landets främsta hamnar, som hamnkommittén föreslagit till centralhamn för mellersta Österbotten. Denna hamn har även större utvecklingsmöjligheter än någon annan hamn i landet, till icke blott

landsdelens utan hela landets fromma. Som bevis för att hamnen betjänar stora lokala och allmänna intressen må nämnas att exportprisen för rundvirke varit c:a 9 % högre från Gamlakarleby tulldistrikt än medelpriset från samtliga övriga utförselhamnar i landet. Med andra ord från Gamlakarleby tulldistrikt har under femårsperioden 1928—1932 erhållits för pappersved 14:10 högre medelpris per m³ än medelpriset utgör för totala exporten i hela landet. Avseende bör även fästas vid den omständigheten, att medelpriset för den pappersved, som utskeppas från Gamlakarleby distrikt, varit 19 mark 40 penni per m³ högre än medelpriset från de närmast konkurrerande hamnar, nämligen Brahestad, Jakobstad, Vasa, Kaskö och Kristinestad, till vilka trafiken skulle ledas om någon av de till Gamlakarleby—Suolahti banan konkurrerande banlinjer skulle byggas. De ekonomiska förluster som härigenom skulle tillskyndas mellersta Österbotten, Keski-Suomi och hela landet äro avsevärda. För den pappersved, som under femårsperioden 1928—1932 exporterats från Gamlakarleby tulldistrikt, hava exportörerna erhållit i högre pris än det sammanlagda medelpriset varit vid konkurrerande hamnar, i runda tal 13,130,500 mark, samt för props 20,341,600 mark, tillhopa således 33,472,100 mark, vilket utgör per år 6,694,400 mark.

Jag har velat fästa utskottets uppmärksamhet på dessa sakförhållanden, ty det är ett avsevärt tillskott att årligen erhålla c:a 6, 7 mark högre pris för export av varor från en hamn än från en annan, om samma varumängd fördelats på de närgränsande hamnar, till vilka de med Gamlakarleby—Suolahti banan konkurrerande banlinjerna leda exporten. Dessa sakförhållanden ge riksdagsmännen en direkt anvisning att se till att anläggandet av järnvägar beslutes så, att exporten ledes direkt till den hamn, varigenom det största ekonomiska utbytet erhålles för exporterade alster. Detta icke blott i exportörernas intresse, utan fastmer för att bereda möjlighet för skogsägarne att erhålla högre pris för skogen och därjämte för att kunna draga de mesta möjliga fördelar av utlandet av exporten. De anförda exemplen, om skillnaden uti exportpris från Gamla-

karleby tulldistrikt och från de konkurrerande hamnarna, ger vid handen, att Gamlakarleby—Suolahti banlinjen fyller järnvägarnas främsta uppgift, att befördra en allsidig lösning av de national-ekonomiska problemen på de mest givande sätt beträffande exporten av rundvirke till utlandet. Men denna bansträckning har även den fördelen framom de konkurrerande bansträckningarna, att den icke leder trafiken bort från redan färdigt byggda banor och undergräver deras redan dåliga räntabilitet, utan fastmer ökar trafiken på dem, såväl person- som godstrafiken.

Det ekonomiska utbytet av ifrågavarande järnväg är även avsevärt bättre än för konkurrerande banlinjer, vilket framgår av hittills framlagda kalkyler.

Jag skall nu avstå från att i detalj beröra de motiv, som tidigare anförts för olika banlinjer, då jag icke känner till om nya synpunkter anförts. Vill blott uppmäna utskottet att noga bedöma de motiv, som anförts för olika banlinjer och icke såsom ofta varit fallet gå till arbetet med förutfattade meningar, och handla därefter. Våra järnvägsbyggen måste frigöras från privatpolitiska intressen för att få vårt lands ekonomiska utveckling att vila på en fastare grund och våra järnvägar att ge ett bättre och jämnare utbyte.

Jag är även fullt övertygad att, om utskottet granskar alla på sak verkande omständigheter för behovet av en järnväg, Gamlakarleby—Suolahti banan kommer att få en långt framskjuten plats framom de konkurrerande banlinjerna.

Såsom av det anförda framgår, anser jag att utskottet bör noggrannt undersöka motiven för de föreslagna nya järnvägarna och utvälja endast någon av de mest lönande. I detta nu är det icke riktigt att anlägga nya järnvägar i större utsträckning.

Keskustelu julistetaan päättäneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään kulkulaitosvaliokuntaan.

227) Rautatien rakentamista Suolahden asemalta Äänekosken kauppalaan

tarkoittava ed. Bryggarin y.m. toiv. al. n:o 96 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

228) Keski-Suomen poikkiradan rakentamista

tarkoittava ed. Vaaraman y.m. toiv. al. n:o 97 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

229) Huutokosken—Mikkelin—Heinolan radan rakentamista

tarkoittava ed. Jutilan y.m. toiv. al. n:o 98 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

230) Rautatien rakentamista Matkaselän asemalta Savonlinnan ja Mikkelin kautta Heinolaan

tarkoittava ed. Branderin y.m. toiv. al. n:o 99 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

231) Viipurin kiertoradan rakentamista

tarkoittava ed. Tuomivaaran y.m. toiv. al. n:o 100 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

232) Rautatien rakentamista Uuksulta Salmiin

tarkoittava ed. Leppälän y.m. toiv. al. n:o 101 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

233) Rautatien rakentamista Suistamosta Ilomantsiin

tarkoittava ed. Leppälän y.m. toiv. al.

n:o 102 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

234) Rautatien rakentamista Joensuusta Ilomantsiin

tarkoittava ed. Pennäsen y.m. toiv. al. n:o 103 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

235) Rautatien rakentamista Joensuusta Ilomantsiin

tarkoittava ed. Kososen y.m. toiv. al. n:o 104 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

236) Rautatien rakentamista Sysmäjärven asemalta Savon radalle

tarkoittava ed. Heikkisen y.m. toiv. al. n:o 105 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

237) Rautatien rakentamista Oulusta Kuusamon Paanajärvelle

tarkoittava ed. Hännisen y.m. toiv. al. n:o 106 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

238) Rautatien rakentamista Oulun tai Iin asemalta Kuusamon Paanajärvelle

tarkoittava ed. Lohen toiv. al. n:o 107 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

239) Rautatien rakentamista Kulusoelta Kitkajärvelle

tarkoittava ed. Koivurannan y.m. toiv. al. n:o 108 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

240) Ehdotus laiksi ulosottolain 5 luvun 18 ja 48 §:n muuttamisesta.

Esitellään lakivaliokunnan mietintö n:o 1 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 17, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 1.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

241) Ehdotus laiksi ulosottolain väliaikaisesta muuttamisesta.

Esitellään lakivaliokunnan mietintö n:o 2 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 16, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelu:

Ed. Simojoki: Herra puhemies! Kun tämä lakiesitys oli lakivaliokunnassa käsiteltävänä, tehtiin valiokunnan maalaisliittolaisten jäsenten taholta vastalauseessa mainittu muutosehdotus. Äänestyksessä asetuin kannattamaan hallituksen esitystä sellaisenaan, ehtimättä harkita missä suhteessa maalaisliiton tekemä ehdotus olisi niihin aloitteisiin nähden, joita on nyt eduskunnalle jätetty ja jotka tarkoittavat pakkohuutokauppojen väliaikaista keskeyttämistä ja maatalousvelkain vakauttamista. Tähän kysymykseen ja niihin aloitteisiin tutustuttuani, joita on kyseessäolevassa asiassa tehty, olen tullut siihen tulokseen, että ellei kyseessäolevassa lakiesityksessä sanottua hallituksen ehdottamaa kiinteistöjen ulosmittauksen ja sen myymisen välistä aikaa pidennetä, ei pakkohuutokauppojen keskeyttämistä ja velkojen vakauttamista tarkoittavat lakiehdotukset hyväk-

syttynäkään ehdi niiden maanviljelijöiden avuksi, joiden kiinteistöjen pakkohuutokaupat lähikuukausina kuulutetaan tai ovat jo kuulutetut pidettäväksi. Kuitenkin on mielestäni riittävää pidentää sanottu aikamäärä, mikäli on kysymys kiinteistöjen myymisestä maalla, 1 vuodeksi, ja mikäli on kysymys kaupunkikiinteistön myymisestä, $\frac{1}{2}$ vuodeksi. Jos eduskunta hyväksyy sen lisäksi hallituksen ehdottaman ja valiokunnan hyväksymän lisäyksen tähän 23 §:ään, jonka mukaan oikeusministeri on oikeutettu vielä lisäksi myöntämään määrättyissä tapauksissa lykäystä maalla olevan kiinteistön myymisestä 3 kuukautta sanotun määräajan yli, jää velalliselle mielestäni riittävästi aikaa velkojensa järjestelyyn tähän asti mahdollisten ja eduskunnan toivottavasti lähitulevaisuudessa hyväksymien lisätoimenpiteiden kautta.

Ehdotan siis, että esittämäni ehdotus otetaan huomioon tämän kysymyksen jatkuvassa käsittelyssä (Ed. Lahdensuo: Tulkaa meidän mukaan vain!).

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

242) Ehdotus määrärahan myöntämisestä eräiden rakennusten rakentamista varten Salmin rajavartioston keskussijoituspaikalle Pitkärantaan.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 11, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1.

Puheenvuoroa ei haluta.

Eduskunta hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

Pöydällepano.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon:

243) Sen johdosta, että eduskunnan tiedoksi on saatettu

asetus Suomen ja Viron kesken näiden maiden välisestä kauppavaihdosta johtuvien maksujen järjestelystä tehdyn pöytäkirjan voimaansaattamisesta,

laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1.

Ehdotuksen metsästyslaiksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 27 esitellään.

Puhemies: Kun edustajille on jaettu hallituksen esitys n:o 27 metsästyslaiksi, ehdottaa puhemiesneuvosto, että asia nyt lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään; esitys lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 21,57.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Anton Kotonen.

8. Keskiviikkona 20 p. syyskuuta 1933

kello 14.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia.

Esitellään:

1) Hallituksen esitys n:o 24 laiksi puolustuslaitoksen soittorahastoista ..	195
2) Hallituksen esitys n:o 25 laiksi Jyväskylän kasvatusopillisesta korkeakoulusta	196
3) Hallituksen esitys n:o 26 korvauksen antamisesta vuonna 1918 Venäjällä palvelleille Suomen valtion virkailijoille heidän silloin syntyneen sodan johdosta menettämästään irtaimesta omaisuudesta	„
4) Hallituksen esitys n:o 28 laiksi tuontitavaroiden pakollisesta alkupe- rämerkinnästä	„
5) Ed. Hautalan toiv. al. n:o 28 toimenpiteistä Suomen markan arvon alentamiseksi	197
6) Ed. V. Annalan y. m. toiv. al. n:o 47 maakiinteistöjen säilyttämisestä niin suurina, että ne kykenevät elättämään viljelijän perheineen	208
7) Ed. V. Annalan y. m. toiv. al. n:o 49 lainan ottamisesta velkaantuneiden kunnollisten maanviljelijäin velkojen vakauttamista varten	„
8) Ed. Heiskanen y. m. lak. al. n:o 1 laiksi Suomen hallitusmuodon 14 §:n muuttamisesta	„
9) Ed. V. Annalan y. m. lak. al. n:o 2 laiksi Suomen hallitusmuodon 14 §:n muuttamisesta	„
10) Ed. Vilhulan y. m. lak. al. n:o 3 laiksi valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n muuttamisesta	„
11) Ed. V. Annalan y. m. lak. al. n:o 4 laiksi valtiopäiväjärjestyksen 7 §:n muuttamisesta	209

12) Ed. Horellin y. m. lak. al. n:o 5 laiksi valtiopäiväjärjestyksen 7 §:n muuttamisesta, laiksi maalaiskuntain kunnallislain 10 §:n muuttamisesta ja laiksi kaupunkien kunnallislain 11 §:n muuttamisesta	209
13) Ed. Heiskanen y. m. lak. al. n:o 6 laiksi Helsingin yliopiston järjestysmuodon perusteista annetun lain muuttamisesta, laiksi Helsingin yliopiston järjestysmuodon perusteista koskevan lain voimaannpanosta annetun lain muuttamisesta ja laiksi Åbo akademian valtionavusta	„
14) Ed. V. Annalan y. m. lak. al. n:o 7 laiksi Helsingin yliopiston järjestysmuodon perusteista annetun lain sekä sen voimaannpanoa koskevan lain eräiden pykäläin muuttamisesta	„
15) Ed. V. Annalan y. m. lak. al. n:o 8 laiksi ulkomaalaisen ottamisesta Suomen kansalaiseksi annetun lain muuttamisesta	„
16) Ed. Hautalan y. m. lak. al. n:o 9 laiksi valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen 30 p:nä joulukuuta 1924 annetun lain kumoamisesta	210
17) Ed. Takalan y. m. lak. al. n:o 10 laiksi valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen annetun lain 5 §:n muuttamisesta	„
18) Ed. Kiviojan lak. al. n:o 11 laiksi neuvoo-antavan kansanäänestysten toimeenpanemisesta koron säännöstelyn selvittämiseksi	„
19) Ed. Pitkäsen y. m. lak. al. n:o 12 laiksi rikoslain 38 luvun 10 §:n muuttamisesta	„
20) Ed. Pitkäsen y. m. lak. al. n:o 13 laiksi lisäyksestä kauppakaaren 9 lukuun	„

	Siv.		Siv.
21) Ed. Hautalan lak. al. n:o 14 laiksi lisäyksestä kauppakaaren 9 lukuun	210	35) Ed. Wickmanin y. m. lak. al. n:o 28 laiksi kananmunain vientitodistuksista	227
22) Ed. Lohen y. m. lak. al. n:o 15 laiksi maakaaren 1 luvun muuttamisesta 9 päivänä kesäkuuta 1933 annetun lain 2 §:n muuttamisesta	„	36) Ed. Sergeliuksen y. m. lak. al. n:o 29 laiksi valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen annetun lain 3 §:n muuttamisesta	229
23) Ed. J. Annalan y. m. lak. al. n:o 16 laiksi yhdistyslain muuttamisesta	„	37) Ed. Pekkalan y. m. lak. al. n:o 30 laiksi eräiden viljatuotteiden tulista vuonna 1934	„
24) Ed. V. Annalan y. m. lak. al. n:o 17 laiksi yhdistyksistä 4 p. tammi-kuuta 1919 annetun lain 4 §:n muuttamisesta	217	38) Ed. Koiviston y. m. lak. al. n:o 31 metsänparannuslaiksi	„
25) Ed. Kiviojan y. m. lak. al. n:o 18 laiksi eräiden kapinaan osaaottaneiden henkilöiden armahtamisesta ..	„	39) Ed. Leppälän y. m. lak. al. n:o 32 laiksi varojen varaamisesta uudis- ja laidunviljelykseen pienviljelijöille annettavia palkkioita varten annetun lain 1 §:n muuttamisesta ..	„
26) Ed. Vesterisen y. m. lak. al. n:o 19 laiksi eräiden maatalousluottojen korko- ja kuoletusmaksujen väliaikaisesta järjestelystä	„	40) Ed. Kämäräisen y. m. lak. al. n:o 33 laiksi Suomen Pankin ohjesäännön muuttamisesta	„
27) Ed. Ellilän y. m. lak. al. n:o 20 laiksi maanviljelijäin maatalousomaisuuteen kohdistuvien ulosottotoimenpiteiden siirtämisestä toistaiseksi	219	41) Ed. Ryömän lak. al. n:o 34 laiksi Helsingin yliopiston järjestysmuodon perusteista annetun lain 30 §:n muuttamisesta	„
28) Ed. V. Annalan y. m. lak. al. n:o 21 laiksi maalla olevien maanviljelyskiinteistöjen ja niiden viljelemiseen tarvittavan irtaimiston pakkomyyntin keskeyttämisestä	„	42) Ed. von Frenckellin y. m. lak. al. n:o 35 laiksi väkijuomista annetun lain 1 §:n muuttamisesta	230
29) Ed. V. Annalan y. m. lak. al. n:o 22 laiksi ulosottolain muuttamisesta	220	43) Ed. Tannerin y. m. lak. al. n:o 36 laiksi elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain muuttamisesta ..	„
30) Ed. Kiviojan y. m. lak. al. n:o 23 laiksi edustajanpalkkiosta annettua lakia väliaikaisesti muuttaneen lain voimassaoloajasta	226	44) Ed. Kivisalon y. m. lak. al. n:o 37 laiksi maalaiskuntain kunnallislain 9 §:n 1 momentin muuttamisesta ja laiksi kaupunkien kunnallislain 10 §:n 1 momentin muuttamisesta	„
31) Ed. Kestin y. m. lak. al. n:o 24 laiksi viran- ja toimenhaltijain palkkausten vähentämisestä vuoden 1934 aikana	„	45) Ed. Korvenojan y. m. lak. al. n:o 38 laiksi maalaiskuntain kunnallislain muuttamisesta ja laiksi kaupunkien kunnallislain muuttamisesta ..	„
32) Ed. Tannerin y. m. lak. al. n:o 25 laiksi omaisuusveron kantamisesta koroitettuna vuonna 1934	„	46) Ed. Sarlinin y. m. lak. al. n:o 39 laiksi tielain 78 §:n muuttamisesta ..	„
33) Ed. Nymanin y. m. lak. al. n:o 26 laiksi kantoajan jälkeen valtion ja kunnan veroja maksettaessa suoritettavasta veronlisäyksestä ja laiksi tuloja omaisuusverolain 65 §:n muuttamisesta	227	47) Ed. Kiviojan lak. al. n:o 40 laiksi tielain 93 §:n muuttamisesta ..	„
34) Ed. V. Annalan y. m. lak. al. n:o 27 laiksi eräiden lahjoitusmaakruununpuistojen luovuttamisesta ..	„	48) Ed. Salon y. m. lak. al. n:o 41 laiksi tilusten rauhoittamisesta kotieläinten vahingonteolta 18 p:nä helmikuuta 1921 annetun lain muuttamisesta	„
		49) Ed. Sarlinin y. m. lak. al. n:o 42 laiksi palosuojelumaksusta	„
		50) Ed. Koivurannan y. m. lak. al. n:o 43 laiksi valtion metsämaiden asuttamisesta ja niillä olevien vuokra-	

Siv.
 alueiden lunastamisesta annetun lain
 eräiden pykälien muuttamisesta 230
 51) Ed. Fagerholmin y. m. lak. al.
 n:o 44 laiksi kahdeksan tunnin työ-
 ajasta annetun lain 2, 3, 11 ja 12 §:n
 muuttamisesta ..... ”
 52) Ed. Toivosen y. m. lak. al. n:o
 45 laiksi työajasta maataloudessa .. ”

Toinen käsittely:

53) Ehdotus laiksi ulosottolain 5 lu-
 vun 18 ja 48 §:n muuttamisesta .... ”
 Asiakirjat: Suuren valiokun-
 nan mietintö n:o 1; lakivaliokunnan
 mietintö n:o 1; hallituksen esitys
 n:o 17.

54) Ehdotus laiksi ulosottolain väli-
 aikaisesta muuttamisesta 231
 Asiakirjat: Suuren valiokun-
 nan mietintö n:o 2; lakivaliokunnan
 mietintö n:o 2; hallituksen esitys
 n:o 16.

Ainoa käsittely:

55) Asetus Suomen ja Viron kes-
 ken näiden maiden välisestä kaupp-
 a-vaihdosta johtuvien maksujen järjes-
 telystä tehdyn pöytäkirjan voimaan-
 saattamisesta 240
 Asiakirjat: Ulkoasiainvalio-
 kunnan mietintö n:o 1; mainittu ase-
 tus.

Pöydällepanoa varten esitellään:

56) Perustuslakivaliokunnan mie-
 tintö n:o 1 vuoden 1932 valtiopäivillä
 lepäämään jätettäväksi hyväksytyn
 ehdotuksen johdosta laiksi valtioneu-
 voston oikeuskanslerin ja eduskunnan
 oikeusasiamiehen tehtävien jaon pe-
 rusteista sekä samoilla valtiopäivillä
 lepäämään jätetyn ehdotuksen joh-
 dosta laiksi valtioneuvoston oikeus-
 kanslerin vapauttamisesta eräistä teh-
 tävistä ..... ”
 57) Perustuslakivaliokunnan mie-
 tintö n:o 2 vuoden 1931 valtiopäivillä
 lepäämään jätettäväksi hyväksytyn

Siv.
 ehdotuksen johdosta laiksi hallitus-
 muodon 49 §:n muuttamisesta 241
 58) Perustuslakivaliokunnan mie-
 tintö n:o 3 vuoden 1931 valtiopäivillä
 lepäämään jätettäväksi hyväksytyn
 ehdotuksen johdosta laiksi valtiopäi-
 väjärjestyksen 85 §:n muuttamisesta ”
 59) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö
 n:o 2 hallituksen esityksen joh-
 dosta Suomen liittymisestä taloudel-
 lista lähentymistä tarkoittavaan kan-
 sainväliseen sopimukseen ..... ”

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi
 edustajat Alestalo, Arffman, Heikkinen,
 Heiskanen, Kalliokoski, Lohi, Myllymäki,
 Paasivuori, Rantanen, Reinikainen, Riipi-
 nen ja Suurkonka.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä
 istunnosta virkatehtävien takia ed. Riipi-
 nen, yhteiskunnallisten tehtävien takia
 edustajat Kalliokoski ja Suurkonka sekä
 kunnallisten tehtävien takia ed. Heikkinen,
 ensi perjantaiksi ja lauantaisiksi virkatehtä-
 vän takia ed. Sjöblom sekä ensi perjantaiksi,
 lauantaisiksi ja maanantaiksi ed. Jatkola, tä-
 män viikon ajaksi yksityisten asiain takia
 ed. Lohi sekä tämän kuun 25 päivästä loka-
 kuun 14 päivään ulkomaanmatkan takia pu-
 hemiehelle lähemmin ilmoitetussa tehtä-
 vässä ed. Toivola.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen laiksi puolustuslaitoksen soittorahastoista

sisältävä hallituksen esitys n:o 24 esitel-
 lään ja lähetetään puhemiesneuvoston eh-
 dotuksen mukaisesti valtiovarainva-
 liokuntaan.

2) Ehdotuksen laiksi Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulusta

sisältävä hallituksen esitys n:o 25 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan, jonka tulee pyytää valtiovarainvaliokunnan lausunto asiasta.

3) Korvauksen antamista vuonna 1918 Venäjällä palvelleille Suomen valtion virkailijoille heidän silloin syttynneen sodan johdosta menettämästään irtaimesta omaisuudesta

koskeva hallituksen esitys n:o 26 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

4) Ehdotuksen laiksi tuontitavaroiden pakollisesta alkuperämerkinnästä

sisältävä hallituksen esitys n:o 28 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Österholm: Beträffande den föreliggande propositionen ber jag få framhålla, att jag icke har stort förtroende för åtgärder av det slag som nu föreslås i syfte att gynna den inhemska produktionen. Dylika åtgärder äro till sin natur sådana, att de äro ägnade att väcka uppmärksamhet i de länder, med vilka vi stå i handelsförbindelse och framkalla håg till repressalier och önskan att betala med samma mynt. Jag ber att få nämna, att under de senaste åren krafter varit i rörelse i Sverige i syfte att få till stånd ursprungsbeteckning för fisk. Det är främst fiskarorganisationerna på svenska östkusten, som velat resa hinder mot import av levande fisk från Finland till Stockholm. Dessa ansträngningar ha tillsvidare lett till att den statskommitté, som bär namnet jordbruksutredningen, inkommit med förslag om införande av ursprungsbeteckning för fisk och fiskkonserver. I hän-

delse denna tanke förverkligas, kommer åtgärden att hårt drabba det nästan enda nämnvärda, som vi ha kvar av vår fiskexport, och göra sina följder gällande särskilt för fiskarbefolkningen i Satakunta, Åboland och Åland, men också för vårt fiske i allmänhet, i anseende till att det komme att uppstå en ytterligare ökning av det överskott, som trycker prisen på fiskmarknaden. Det är klart att dessa strävanden i Sverige få vind i seglen, om vi här hemma sätta i gång en tillämpning av ursprungsbeteckningssystemet, även om det komme att gälla andra varuslag än fisk.

Jag vet väl, att en hänvisning till fiskerinäringens trångmål och svårigheter inte har någon betydelse i och för sig som argument i en diskussion om handelspolitiska åtgärder. Så bortglömd och missgynnad och misshandlad som denna näringsgren sedan länge varit och fortfarande är, lär det icke för riksdagen och regeringen betyda stort till eller ifrån, om det blir i någon mån sämre ställt än det hittills varit på detta område. Men det finnes andra intressen, som äro för statsmakten värdefullare och dyrbarare och som städse kunna räkna på skydd och som på samma sätt som fisket kunde komma att få vidkännas följderna av att vi begynt tillämpa systemet med ursprungsbeteckning.

Stadgandena om obligatorisk ursprungsbeteckning äro alltid att betrakta som tveeggade vapen och särskilt äro de det i en tid som denna, då handelsutbytet är på många sätt försvårat, då stämningen är irriterad och misstänksamheten vaken. Jag vädjar till utskottet att det noga måtte övertänka frågan om behövligheten av en sådan lag som den förevarande. För min del skulle jag helst se att vi icke behövde öka vår ekonomiska stridsberedskap med en lag om ursprungsbeteckning, i synnerhet som det icke alls är sagt, att dess verkan på den köpande allmänheten här hemma skulle bli den som man avsett. Ursprungsbeteckningen är, som sagt, ett tveeggat vapen, och sådana bör man icke taga i bruk utan att en tvingande nödvändighet föreligger. Det är ju nu visserligen fråga om en fullmakt för regeringen att tillämpa systemet med ursprungsbeteckning, men de psykologiska verkningarna

även av detta förslag äro i huvudsak de samma som om det vore fråga om en lag om införande av obligatorisk ursprungs-beteckning.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

5) Toimenpiteitä Suomen markan arvon alentamiseksi

tarkoittava ed. Hautalan toiv. al. n:o 28 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin pankkivaliokuntaan.

Keskustelu:

Valtiovarainministeri R e l a n d e r: Herra puhemies! Tämä toivomusaloite on sisällykseltään senkaltainen, että se vaatii jonkunlaista arvostelua valtio talouden hoidon kannalta. Pyydän siitä syystä saada sitä vähän lähemmin tarkastaa.

Ne perustelut, jotka nyt esilläolevassa toivomusaloitteessa esitetään, koskettelevat suurelta osalta aikaisemmin jo esitettyjä ajatuksia ja suunnitelmia. Näitä asioita on julkisuudessa käsitelty ja ne olivat eduskunnassa viimeksi päättyneen istuntokauden aikana monta kertaa esillä ja erittäin tarkan ja monipuolisen harkinnan alaisina. Eduskunta myöskin aina, kun Suomen Pankin seteli- ja korkopolitiikkaa koskeva kysymys oli esillä, osoitti päätöksessään selvään sen kantansa, että Suomen Pankin rahapolitiikka on ollut pääsuunniltaan oikea. Luulisin nyt, kun uusi edustaja tekee niinkin tärkeän, koko maan talouselämän juuria niin läheltä koskettelevan aloitteen eduskunnalle kuin nyt esillä oleva on, että hän olisi omistanut jotakin huomiota sille perinpohjaiselle selvittelylle, jota esim. viime keväänä on näille kysymyksille omistettu. Niin ei ole ollut laita ja näin on syntynyt tämä aloite, joka sekä muodoltaan että sisällyk-

seltään on sillä tasolla kuin se on. Uutta tässä nimittäin on se erinomainen rohkeus, etten sanoisi häikäilemättömyys, jolla väitteitä singotaan huolimatta asian laajakan-toisuudesta ja huolimatta niistä vakavista ja asiallisista syistä, jotka on niitä vastaan esitetty.

Tällaisiin kuuluu ensinnäkin väite, että valtiopankki muka on setelipolitiikallaan monien vuosien aikana vaikeuttanut maan rahaliikettä, jonka suunnan tuhoisat seuraukset ovat selvästi näkösällä. Mennäänpä tässä aloitteessa niinkin pitkälle, että sanotaan Suomen Pankin rikkoneen oman ohjesääntönsä perussäännöksiä vastaan. Tämä väite aiheutunee lähinnä siitä, että Pankin taholta on vastustettu sellaista keino-tekoista setelistön lisäystä, joka johtaisi inflatioon ja rahanarvon romahdukseen. Enemmittä perusteluista sitten sanotaan: „Suunnan ollessa tällaisen on suoralta kädeltä selvää, että valtiopankin setelistöpolitiikka on ratkaisevasti vaikuttanut talouselämän sortumiseen.” Tällaisia suoralta kädeltä heitettyjä väitteitä on lukuisia. En aio niihin kaikkiin kajota. Mutta tah-toisin kumminkin eduskunnan huomiota vieläkin kiinnittää niihin väitteisiin, jotka esitetään Suomen Pankin setelipolitiikkaa vastaan ja sen vaikutuksista.

Tässä väitteessä, niinkuin se esitetään tässä toivomusaloitteessa, taaskin ilmenee tuo harhakäsitys, että setelistön pienuus olisi syynä pulaan. Asia on kumminkin niin, että setelistön suuruus itsestään mukautuu taloudellisten vaatimusten mukaisesti. Pieni setelistö on pulan seuraus-ilmio. Milloin työtilaisuuksia on runsaasti, palkat nousevat ja yleisön ostokyky tämän johdosta on hyvä, kasvaa myös setelistön liikkeessäoleva määrä ilman mitään erikoi-sia toimenpiteitä. Tuon harhakäsityksen vallassa kiinnitetään setelistön pienuuteen huomiota niin paljon, että aivan ensiluok-kaiset asiaan vaikuttavat perussyyt jää-vät syrjään. Meidän talouspulamme riip-puu, kuten muuallakin, peräti tärkeältä osalta luottamuksen puutteesta. Se on pää-asiaassa johtunut maailmanmarkkinain hin-tojen romahdusmaisesta laskusta. Pulan voittamista eli tuotantoelämän elpymistä on vaikeuttanut juuri se luottamuksen puute, joka on ollut omansa suuressa mää-rin rajoittamaan rahalaitostemme halua uusien luottojen myöntämiseen. Nyt on

tosiaankin olemassa oireita, huomattavia-kin, siitä, että tuotantotoiminta on vilkastumassa. Minulla oli tilaisuus tulevan vuoden budjetin lähetekeskustelussa esittää koko sarja numeroita eri taloudellisilta aloilta, jotka selvään osoittavat taloudellisen elämän elpymistä. Nämä kaksi viikkoa, jotka siitä ovat kuluneet, vain tukevat silloin esittämiäni johtopäätöksiä taloutemme elpymisestä. Viittaa esim. vain niihin hintoihin, joita on puutavarahuuto-kaupassa näiden kahden viikon aikana saatu.

On muistettava myöskin, että maamme taloudellinen toiminta perustuu ensi sijassa rahatalouteen. Sen elpymisen mitä tärkeimpänä ehtona on, että raha virtaa luotolaitoksiin tuotantoelämän käytettäväksi. Se edellyttää niinmuodoin pääomanmuodostusta, siis säästäväisyyttä ja tämän säästäväisyyden tuloksien käyttämistä maan hyväksi. Mutta kaiken tämän perusedellytyksenä on pysyvä rahanarvo, ja varma vakaumus siitä, ettei rahanarvoa päästetä huononemaan (Keskustasta: Eikä parane-maan! — Mitenkäs Amerikassa?). Kuten tiedetään, tämä kohta oli tärkeimpiä nykyisen hallituksen julistuksessa sen astuessa viime joulukuussa toimeensa. Rahanarvon vakavana pysyttämiseksi se on toiminut, siinä mielessä se on tukenut Suomen Pankin rahapolitiikkaa, tätä politiikkaa, Suomen Pankin, jonka päätehtävänä on perussääntöjensä mukaan Suomen rahalaitoksen pitäminen vakavalla ja turvallisella kannalla. Tämän tietysti herra Hautala on jättänyt mainitsematta. Ja hallitus katsoo, että juuri tämä periaatteellinen kanta on huomattavalta osalta auttanut taloudellista kehitystä pois siitä ahtaudesta, joka sitä suuresti puristi vielä vuosi sitten, ja avannut suurempia mahdollisuuksia tulevaisuuteen nähden. Tämä politiikka on myöskin saanut huomattavaa tunnistusta niiden ulkomaisten asiantuntijain taholta ja varsinkin niiden puolelta, joiden kanssa olemme raha-asioissa, joiden meille suomaa luottamusta tulemme edelleenkin tarvitsemaan. Valtion lyhytaikaiseen ulkomaiseen velkaan nähden, joka aivan äskettäin laskettiin nykyisten arvojen mukaan 614 miljoonaksi Suomen markaksi ja jonka hoito vuosi sitten tuotti melkoisiaakin vaikeuksia etupäässä niiden inflatio-suunnitelmien johdosta, joita silloin kannatettiin tähän ulkomaiseen velkaan näh-

den, on tilanne nyt aivan toisenlaiseksi muuttunut. Koko monihaaraaisessa talouselämässämme selvään huomattava elpyminen ja maamme taloudelliselle kehitykselle omistettu arvonnanto ja luottamus perustuu tosiasiallisesti ja oleellisesti siihen talousjärjestelmään, jonka kulmakivenä on rahanarvon vakavana pysyttäminen. Tämä ohjelma ja sen saavutukset on herra Hautalan periaatteiden mukaan nyt uhrattava. Eikä hän esityksensä perustelemiseksi tarvitse pitkiä todisteita. Hän sanoo, „että voitaisiin säilyttää sitkeiden ponnistusten tuloksena hankitut realiomaisuudet oikeille omistajilleen ja saada tuotannollinen elämä vilkastumaan ja siten työttömyyksen poistetuksi, on välttämättä käytävä rahanostovoimaa heikentämään”. „Mikä on hyöty kohta tulevan pakkohuutokaupan lykkäämisestä, ellei tahdota valmistaa tilaisuutta realiomaisuuksien arvon nousulle. Ja se voi tapahtua ratkaisevimmin vain inflation kautta.” Näin varmalle talousmiehelle tuskin kannattaa esittää, mitä kokemus puhuu inflatiosta. Tahdon kuitenkin muutamalla rivillä siitäkin mainita eduskunnan jäsenille, vaikka se ehkä on useimmille ennestään tuttua, nimittäin se että kokemuksen mukaan tuo inflatio ei tuota niitä seurauksia, mitä hän toivoo. Päinvastoin on pelättävissä, että ne jäävät saavuttamatta. Inflatio ei luo mitään uusia varoja, se hävittää omaisuutta. Se johtaa sellaisten hintojen ja työpalkkojen nousuun, jotka ehkäisevät tuotantotoimintaa, puhumattakaan siitä mielivaltaisesta omaisuuden siirrosta, jonka se aiheuttaa velkojain ja velallisten kesken (Keskustasta: Entäs inflatio?).

Tähän vertailuun nähden pyydän vielä esittää, mitä herra Hautala sanoo: „Sillä — inflatio — toimenpiteellä tulisi estetyksi se kohtuuton saalistusmahdollisuus, mikä rahalla nyt on olemassa — ja näin ei mielestäni tehtäisi kenellekään vääryyttä, vaan tuhansille oikeutta.” Pyydän huomauttaa, että vuoden 1931 tilaston mukaan oli henkivakuutus kirjain luku 1,294,000, säästöpankkien säästäjien säästökirjain luku vuoden 1932 päättyessä 811,000, pankkien eri säästötilien haltijain luku 628,000. Näissä on hyvin paljon vähävaraisia. Mitähän nämä kaikki pitävät herra Hautalan väitteestä?

Tämä aloite on lähtenyt hyvin ahtaasta, kierosta ja yksipuolisesta katsantokannasta. Sen on aiheuttanut nähtävästi pakkohuuto-

kauppojen luoma valitettava ahdinkotilanne. Mutta sen hämmentämänä on taruttu lähinnä tarjoutuvaan keinoon, voimatta ollenkaan harkita ja arvostella näiden keinojen taloudellista vaikutusta ja kantavuutta. Niinpä on syntynyt esitys, jota täytyy katsoa sekä muodollisesti heikoksi että asiallisesti ala-arvoiseksi.

Ed. Tanner: Tarkoitukseni on, herra puhemies, ehdottaa, että tämä ed. Hautalan toivomusaloite hyljättäisiin valiokuntaan lähettämättä.

Tämän huoneen tapoihin on kyllä kuulunut lähettää valiokuntaan heikostikin perusteltuja aloitteita. Pelkkä kohteliaisuus eduskunnan jäsenten taholta on luonut meillä semmoisen käytännön. Luullakseni tähän kysymykseen nähden täytyy kumminkin omaksua toisenlainen kanta. Jos kysymys inflation aikaansaamisesta jälleen rupeaa meillä olemaan vireillä ja kummittelemaan, on se omiaan mitä suurimmassa määrässä luomaan levottomuutta maassa kaikissa niissäkin piireissä, jotka kuluvan vuoden aikana ovat saavuttaneet luottamusta taloudelliseen kehitykseen. On voitu havaita kaikkialta, että niin pian kuin voimakkaammin ryhdytään vaatimaan rahan huonontamista, säikähtävät kaikki tallettajat, samoin kuin henkivakuuttajat ja kaikki ne, joille inflatiosta on vahinkoa, ja se on omiaan saattamaan taloudellisen elämän liukkaalle pinnalle.

Ryhtymättä laajemmin perustelemaan inflation vahingollista vaikutusta, josta herra valtiovarainministeri juuri edellä on antanut elävän kuvan, ehdotan näin ollen, että eduskunta hylkäisi ed. Hautalan toivomusaloitteen.

Ed. Hautala: Herra puhemies! Täällä on ankarasti hyökätty tekemääni aloitetta vastaan ei ainoastaan tässä istunnossa, vaan jo selvä käry siitä tuntui edellisessäkin. On huomattava, kuinka täällä vanhojen tekijöiden taholta arvostellaan uusia aloitteita, sillä on huomautettu, että uudet tuulet puhaltavat — ja on tosiaasia, että uudet tuulet puhaltavat tässä maassa — nuo tuulet ovat myös tuoneet tänne niitä hiukan parjattuja, ehkä raskaastikin arvosteltuja uusia luutia. Nämä luudat ovat rohjeneet, ja yhtenä niistä olen rojhennut tehdä esityksen, jota tällä kertaa ja jota viime

istunnossa jo — sanoisinko — ainakin hiljaisesti ankarasti arvosteltiin. Mielestäni tuntuu siltä kuin näitä tällaisia ajatuksia, joita uudet luudat uusien tuulten mukana ovat täällä julkituoneet, niitä on enemmänkin tuolla kansalaisten syvissä riveissä, niitä huokuu enemmänkin siellä kansanmiesten rinnoissa, mutta uskaltaisın ajatella, että tokkopa niitä kaikki täällä, joille nämä arvokkaat oikeudet aloitteiden julkituontiin on uskottu, tokkopa täällä kaikki uskaltavat tuoda niitä esille tavalla sellaisella, jolla heidän valitsijansa toivovat. Täällä on tosin asiallisesti huomautettu ja on totta, että aloiteoikeus on pyhä ja arvokas ja minä puolestani pidän myöskin sen sellaisena, vaikka niitä aloitteita, joihin olen ryhtynyt, ei suinkaan täällä pidetä siinä arvossa, kuin ne piirit ja minä, joihin kuulun, näkökulmaltamme mielellämme ne pitäisimme.

Täällä on näissä kysymyksissä näiden uusien aloitteiden julkitulua käyty ilmeiseen taisteluun näitä uusia ajatussuuntia vastaan. Virkamiesten ja niin sanottujen rahamiesten taholta on ilmeisesti käyty tukahduttamaan, ikäänkuin nenästä kääntämään, olkaa pojat hiljaa. Rohkenen huomauttaa, että nämä virkamieskysymykset, joita täällä on tehty, on niiden ryhmien taholta, joihin varmaankin nämä tehdyt aloitteet raskaaimmin sivaltaisivat, käyty myöskin raskaasti arvostelemaan. Kun nyt jo täällä on selville tullut, että meidän budjettimme menoarvio päättyy nytkin annetussa menoarviossa noin pyöreänä 3:een miljaardiin markkaan ja meidän täytyy muistaa, että meillä on nyt vain seteleitä liikkeessä, niinkuin tiedämme, pyöreä miljaardi ja me muistamme, jos menemme hiukan taaksepäin, kuinka budjettimme menoarvio vuodelta 1928 päättyi noin 3.4 miljaardiin markkaan, on luonnollista, että kun tällainen vain vähäinen ero on menoarvion päätteessä ja nyt kansa tällä markkamäärällä, mikä meillä on käytettävissä, joutuu suorittamaan tuon menoarvion, lyömään sen lukkoon, niin on silloin oikeutettuja myöskin näitä näkökohtia silmälläpitäen ne vaatimukset, jotka esitetään menojen supistamiseksi, ja niin muodoin myöskin ovat oikeutettuja ne vaatimukset, jotka esitetään virkamiesten palkkojen vähentämiseksi ja myöskin eläkkeiden poistamiseksi. Kun me tiedämme, että virkamiehet ovat

saavuttaneet nuo oikeutensa niinä aikoina, jolloin tosiaankin on ollut riittävä markkamäärä liikkeellä, kansa on kyennyt välillisinä veroina suorittamaan näihin yleisiin menoihin tarvittavat markkamäärät, riittävän rahamäärän liikkeellä ollessa, mutta nyt kun on tosiaankin, niinkuin täällä on julkituotu ja olen kohdaltani koettanut, sen kuin olen siihen kyennyt esittää, johdattu tilanne tunnettuun rahanvähyyteen, niin ei voida myöskään ymmärtää, että voitaisiin suorittaa virkamiehille nämä markkamääräiset palkat ja eläkkeet, joihinka ne ovat parempina aikoina lainkin kirjaimella kytkettyinä. Me tiedämme, että virkamies-temme eläkkeisiin menee pyöreästi runsaasti 100 miljoonaa markkaa ja tiedetään, että ikälisiin ja sen sellaisiin menee runsaasti noin 60 miljoonaa markkaa ja että vielä lisäksi n. s. lapsiavustuksia maksetaan virkamiehille noin parikymmentä miljoonaa markkaa. Nämä tällaiset summat yhdistettyinä ovat summia, joiden täytyy tuntuu kansan miesten ja naisten kukkaroissa, ja kun ne otetaan vielä aikana tällaisena-kin, jolloin todellakin on niinkuin sanottu, vain $\frac{2}{3}$ setelimäärästä liikkeellä siitä, mitä on ollut niinä aikoina, jolloin nämä etuisuudet on myönnetty, niin ei ole ihme, jos Pohjanmaalta ja Pohjan perukoilta ja uskallan sanoa, kaikilta Suomen ääriiltä kaku- kavat oikeutetut vaatimukset, että tämän markkamäärien liikkeellä ollessa voidaan oikeudella vaatia virkamiehiltä niitä parempina aikoina myönnettyjä etuisuuksia poistettavaksi.

Ja jos, niinkuin näyttää, että virkamiehemme eivät voi eivätkä ainakaan hyvillä mielin näiden etuisuuksien menettämiseen taivu, mutta tahtovat säilyttää välttämättä ne markkamääräiset tulonsa, niin on luonnollista, että saamme riittävän markkamäärän liikkeelle, että todella, koska paljon markkoja tarvitaan, on vara antaa virkamiehille ja silloin niitä myös riittää niille uudisasukkaille, niille yrittäjille, kansan miehille ja naisille, jotka ovat rohjenneet käydä kuokan ja auran varresta leipäänsä irti ottamaan. — En ole ammattimies, mutta tiedän varmaan, että teissä on monta sellaista, jotka kykenette, ja täällä on annettu-kin jo huomata, että täällä arvostellaan asioita eri tavalla kuin me kansanmiehet siellä kentillä. Mutta tiedän kuitenkin, ja kokemus on näyttänyt, että se, sanottakoon,

setelipolitiikka ja se rahapolitiikka, jolla meidän rahatalouttamme on johdateltu, ei ole vienyt niihin tuloksiin käytännössä, joihin sillä on tahdottu pyrkiä. On eletty paremman ajan toivossa, on puristettu niin sanottua luottoa. Täällä jo tältä arvon paikalta herra valtiovarainministeri lausui, ettei ole puutetta rahasta, ei ole puutetta seteleistä, mutta on puute luottamuksesta. Mistä johtuu luottamuksen puute? Siinä voi olla monia tekijöitä. En ole kylliksi pätevä jokaista ongelmaa perinpohjin selvittämään, mutta mielestäni korkokannan suuruus ennen kaikkea vaikuttaa myös haitallisesti luoton saantiin. Suomen Pankki on pitänyt diskonttokorkoansa ja maataloudellisiin tarkoituksiin myöntämiensä luottojen korkoa siksi korkeana, että se on ratkaisevasti vaikuttanut myös luoton heikentymiseen. Siksi että taloudelliset markkinat tuotteiden laskeutuessa ovat käyneet ahtaammiksi ja kun maatalous paremmin kuin muutaakaan tuotannolliset yritykset eivät ole voineet tuottaa sellaista korkomäärää, johonka rahapääoma lainaajansa velvottaisi, niin on luonnollista, että tämä on johtanut luottamuksen puutteeseen. Sillä ei lainaaja paremmin kuin lainanottajakaan ollessaan tietoinen että tulee sidotuksi sellaiseen sitoumukseen, josta ei voi vastata, niin on luonnollista, että tämä myös haitallisesti vaikuttaa molemminpuoliseen luottamukseen, jota rahakaupassa välttämättä tarvitaan. Siis koron suuruus on mielestäni yksi selvimpiä ilmiöitä siihen, että luottamus on käynyt niin vähäiseksi, ettei rahaa ole liikkeellä. Näin ollen on ollut mahdollista järjestelmällisesti säilyttää tilanne sellaisena, että on käynyt mahdolliseksi säilyttää Suomen Pankin holveissa ja samojen syitten pakottamana muidenkin pankkien holveissa se markkamäärä, mikä olisi tarvittu liikkeessä tuolla maakunnissa. Mutta kun näin on kerran käynyt, että on, niinkuin voinen todeta, järjestelmällisesti rahapääoman omistajien etuisuuksia silmälläpitäen suojattu vain heidän pääomaansa, niin on luonnollista, että rahan liikunto tuolla maakunnissa ja taloudellisessa elämässä on käynyt vähäisemmäksi. Me tiedämme, että raha on tarkoitettu välikappaleeksi, se on tarkoitettu palvelemaan ihmiskuntaa, mutta siitä on muodostunut ei ainoastaan meillä, vaan myöskin muualla, varsinkin viimeisen puo-

len vuosikymmenen työn tuloksena, jonka me voimme todeta, meidänkin maassamme, kansankielellä sanottuna pirullinen välikappale — —

P u h e m i e s, koputtaen: Kiellän käyttämästä sellaisia sanoja.

P u h u j a: — — joka on viemässä kansan oikeuksia hukkaan (Ed. Tanner: Piti puhua siitä markan arvosta!). On huomautettu, että markan arvosta, sen ostovoimasta kai on tarkoitus, pitäisi muuttama sana sanoa. Mielestäni me tiedämme käytännön miehinä, vaikka ehkei sitä täällä näillä seuduilla, joissa tosiaankin nautitaan niitä etuisuuksia, mitkä kansan työn tuloksina pinnalle saadaan, ehkei täällä tiedetä, mitä merkitsee markan arvo. Mutta tuolla maakylissä, jossa ollaan sidotut, yrittäjät pienemmistä suurimpiin, etenkin maataloudessa takavuosien markkamääräisiin sitoumuksiin, siellä nyt kiskotaan takaisin näitä pula-ajan markkoja, joita on niin tavattoman vähän liikkeellä ja joiden liikkeelle saantiin ei tuotannollisen elämän aloilla löydetä pohjaa. Siellä tiedetään markan arvo. Nyt ostetaan, niinkuin täällä on kai tahdottu tietää, sellaisilla markkamäärillä, joiden pitäisi vastata realiomaaisuuksien arvosta vain noin 50 %, sillä ostetaan monissakin tapauksissa pakkovasaralta 100 %:n omaisuus. Siinä näkyy mielestäni selvimpänä se, mikä markan nykyinen ostovoima on. Ja siksi, että nämä epäkohdat poistuisivat, on välttämätöntä, että myös palautetaan markkamäärässä laskettu arvo niille realiomaaisuuksille, joita tähän maahan näiden viimeisten puolivuosikymmenien työntuloksina on luotu.

Tahtoisin sanoa: Mikä on hyöty siitä suurisuuntaisesta asutustoiminnasta? Mikä on hyöty kaikista niistä maatalous- kuin muista taloudellisista yrityksistä, joita on tehty tämän viimeisen puolivuosikymmenen aikana? Ellei näille yrittäjille myönnetä oikeuksia, vaan riistetään ne noilla markkamääräisillä sitoumuksilla yrittäneen käsistä pois. Tämä voi tapahtua yhtä hyvin maaseudulla, ja se voi tapahtua yhtä hyvin kaupunkikeskuksissa. Vähäisiksi tulevat käymään ja aina raskaiksi kansan harteilla kannettaviksi ne tilapäiset toimenpiteet, joihin pulan lievittämiseksi on ryhdytty. Me tiedämme, että on säädetty viimeisenkin eduskunnan aikana jo monia kymme-

niä n. s. pulalakeja. Mutta kuka teistä voi osoittaa käytännössä niiden paljoakaan merkinneen. Pakkokuutokauppojen lakkauttaminen, se on tärkeä ja ensiarvoinen asia. Mutta ellei valmisteta noille uhatuille viljelijöille, noille uhatuille realiomaaisuuksilla yrittäjille, tilaisuutta myös vastata sitoumuksistaan, niin ei voida tuolla pakkokuutokauppojen lopettamisella sittenkään siirtää heidän sortumistaan muuta kuin johonkin määrättyyn aikaan.

Nykyinen rahan vähyys kieltämättä vaikuttaa myös teollisuuden markkinoilla. Kun maatalous ja suurin piirtein se kuluttava väestö, olkoon se maataloudessa tai muilla tuotannonaloilla elävää, kun se tehdään ostokyvyyttömäksi, niin on luonnollista, että sen täytyy vaikuttaa myös teollisuuden heikontumiseen. Mutta jos kerran maatalousväestö, joka on suurin kuluttajajoukko, kykenee kuluttamaan sen, minkä teollisuus tuottaa, niin silloin varmaankin myös työmarkkinat, jotka ovat niin ahtaaksi käyneet maatalouden ja myöskin teollisuuden alalla, myöskin virkistävät ja niistä voidaan löytää ja saada varmaankin sellainen ratkaisu työttömyyskysymykselle, joka ei ole vain näennäistä eikä minkään raskaiden välillisten verojen muodossa kansalta irtiotettua, vaan se on luonnollisen kehityksen tulos, ja tämä luonnollinen kehitys saa myös sen aikaan, että näille työätekeville, työtapelkäämättömille joukoille avautuu mahdollisuudet käyttää parhaiten voimansa, työvoimansa, millä he tahovat itselleen ja perheelleen toimeentulon hankkia.

Tahdotaan myös toiselta puolen väitellä — se on myös n. s. rahamiesten politiikkaa, — kun sanotaan, että agiotappiot muodostuisivat niin suuriksi, että se olisi kansantaloudellisesti suuri menetys.

On luonnollista, että jos Suomen markan arvoa ulkomaiseen valuuttaan verrattaessa alennetaan, niin siitä aiheutuu kultavaluuttaan verraten agiotappiota. Mutta jos tällä rahan lisäyksellä saavutetaan se merkityksellinen tulos, että tuotannollinen elämä lähtee elpymään ja virkistymään, niin silloin myös saavutetaan ja voidaan pitää paremmin huolta niistä mahdollisista tappioista, minkä suomenmarkan arvon vaihtelu aiheuttaisi.

Täällä on puhuttu, kuinka tällä tavoin tosiaan riistettäisiin oikeudet tuhansilta

säästäjiltä ja mainittiin monenlaisia säästäjiä. On totta, että niitä on olemassa, mutta tällä rahapolitiikalla on riistetty oikeudet tässä maassa, ei tuhansilta, vaan voidaanpa sanoa kymmeniltä tuhansilta, ja sadoiltakin tuhansilta kansalaisilta. Puhuttiin ja mainittiin tosiaan noista säästäjistä. Niitä voi olla suuria lukuja. Voi olla säästäjiä. Tiedämme käytännön miehinä maa-seudulla, että siellä on esim. osuuskassoissa sellaisia pikkusäästäjiä, siellä on osuuskas-sojen välityksellä jaettu pienen pieniä säästölaitteita, joihin kansakoululapset, -pojat ja -tyttäret, ovat keränneet markan, kymmenen ehkä sata. Näistä saadaan säästäjään lukumäärä nousemaan. Mutta se ei pidä käytännön kanssa yhtä. Tämä todellisten säästäjien lukumäärä ei edellytä sitä että säästetty rahamäärä olisi niin suuri, että säästäjien edut olisi ratkaisevasti esteenä markan arvoa laskettaessa. Puhutaan paljon, ja me odotammekin toivorikkaina parempaa aikaa, mutta sittenkin ne ovat vielä toistaiseksi, niinkuin näitten pitkien vuosien aikana on voitu todeta, tulevaisuuden utukuvia. On myönnettävä, että merkit monilla taloudellisillakin aloilla viittaavat siihen, mutta ei voida kieltää sitä tosiasiaa, että näitten merkkien perusteella ei voida vielä edellyttää, että tuotannollinen elämä pelastettaisiin näitten merkkien valossa, ja että maataloutta uhkaava vaara voitaisiin torjua myöskin näiden samaisten merkkien valossa. Täällä on kyllin päteviä raha-asiaintuntijoita, joten luulisin teidän tietävän, mitä tarkoittaa inflatio; minun ei tarvitse vähin tietoineni käydä perustelemaan sitä sen pitemmälle, sillä te näytte olevan kyllin kypsiä ajattelemaan ja arvostelemaan lausuttuja ajatuksia. Ja näyttää siltä, että täällä ollaan myöskin kyllin valmiita, vaikkakin vasta päivän kuluttua, torjumaan tällaisia aloitteita. Paljon mieluummin olisin kuullut tuomioni eilispäivänä, heti suoralta kädeltä kansanmiesten rahamiesten ajatuksina näistä asioista, nyt olen kuullut ja kuuntelen lisää niitten todellisten rahapolitiikkojen mielipiteitä moisesta kysymyksestä. Mutta sittenkin uskon ja toivon, että tällaiset ajatukset eivät ole vieraita Suomen kansalle, ja minä luulen, että ne eivät ole vieraita teille kaikille arvoisille edustajillekaan. Luulisin, että näitä samaisia terveisiä ja eväitä on varmaankin mukanaan tänne parlamenttiin lähetetty, kun vain te rohkenette ne julkituoda.

Mielestäni inflatio, rahanarvon alentaminen, on ainoa mahdollinen keino estää rahapääoman saamasta aiheutonta voittoa ja hyötyä. Se on ainoa keino, jolla palautetaan työlle ja sen tuloksille oikea arvonsa.

Ed. H ä n n i n e n: Herra puhemies! On luonnollista, että hallituksen ja hallituspuolueitten taholta toivotaan tällaiselle aloitteelle mitä hiljaisinta hautausta, sillä hallitus, niinkuin täällä jo herra valtiovarainministerikin mainitsi, on ohjelmassaan sitoutunut koroitettun markan arvon varti-jaksi. Hallitus on myöskin monasti antanut meidän ymmärtää, että se ei lainkaan usko rahapolitiisin keinoin voitavan pulaa parantaa. Toisenlainen käsitys on kuitenkin tästä asiasta monissa muissa maissa. Esim. Tanskassa Stauningin ministeriön esityksestä laskettiin kruunun arvoa 15 %:lla (Ed. Vesterinen: 20 %!). Ja tämä tehtiin maatalousmiesten painostuksesta. Ruotsissa kultakannasta luopumisen aikoina sekä hallitus että eduskunta antoi valtakunnan pankille sellaisen määräyksen, että kruunun sisäinen ostovoima on pysytettävä vakavana. Ja niin Ruotsissa on tehtykin. Lisäksi meillä on tuorein esimerkki Pohjois-Amerikan Yhdysvalloista, maasta, jota me aina tähän asti olemme pitäneet jonkinlaisena finanssimaana ja jonka oppeja me olemme täällä omaksuneet aika paljon. Siellähän juuri tarkoituksellisesti pyritään inflatioon, vaikka kultavarastot ovat satumaisen suuret. Nyt tiedämme, että äsken 76 kongressin jäsenestä jo 71 on äänestänyt inflation puolesta. Että meillä on hallituksessa toinen käsitys kuin siellä, sille minä en tietysti mitään mahda. Mutta kun asiat näin ovat, minusta herra valtiovarainministerin ei olisi ollut hyökättävä aloitteen kimppuun siten kuin hän äsken hyökkäsi.

Tässä kysymyksessä olevassa aloitteessa on aivan sama pyrkimys kuin Amerikan Yhdysvalloissa nykyään. Tässä tahdottaisiin liikkeessäolevan setelistön lisäämistä, rahan kiertökulun parantamista ja rahassa mitatun omaisuuden ja työn arvon korottamista. Tämä pyrkimys on minusta pohjaltaan oikea, vaikkakaan minä en hyväksy aloitteen perusteluja enkä myöskään pontta sellaisenaan. Perustelut ovat jonkinverran sekavia ja ponsi epäonnistunut. Mutta kuitenkin tämä aloite on lähtenyt sellaiselta pohjalta, että suotakoon sille asianomainen valiokuntakäsittely. Keskustellenhan asiat

selvenevät, se kai pitänee tässäkin paik-
kansa.

Tosiasia on, että meillä on vuodesta 1928 alkaen rahapolitiikkaa johdettu deflation eli rahanarvon korotuksen merkeissä. Defla-
tiopolitiikalle ominaiset keinot: liikkuvan setelistön vähentäminen, korkea korkokanta ja luoton rajoittaminen, ovat meillä olleet tehokkaammin käytännössä kuin missään muussa maassa vastaavana aikana. Onhan meillä liikkeessäoleva setelistö tänä aikana vähentynyt ei vähempää kuin kolmannelle osalla. Ja on otettava huomioon, että tästä noin miljaardista markasta, mikä meillä on liikkuvaa setelistöä, on yksityispankeissa, niinkuin täällä on aikaisemmin mainittu, lepäämässä noin 400 miljoonaa. Kun otetaan vielä huomioon, että setelistön määrää ei ole kontrolloitu, sillä seteleitä myöskin hukkuu aikojen kuluessa, niin voidaan arvioida, että liikkeessä on setelistöä meillä vain noin $\frac{1}{3}$ siitä mikä oli vuonna 1928.

Tämän aloitteen perusteluissa aivan oikein huomautetaan, että vuosisadan vaihteessa, 20 vuoden aikana, meidän liikkeessä oleva setelistömme kohosi $2\frac{1}{2}$ kertaiseksi. Ja se onkin oikein, että jokaisessa valtakunnassa täytyy myöskin rahamäärän kohota, koska ostettavien tavaroiden arvo kasvaa ja ihmisiä tulee lisää. Liikkuvan setelistön pitäisi olla oikeassa suhteessa ostettaviin tarvikkeisiin. Siitähän emme pääse mihinkään.

Herra valtiovarainministeri täällä huomautti, että liikkuvan rahan määrä riippuu siitä, miten paljon on työtilaisuuksia maassa. Hän sanoi: „Milloin työtilaisuuksia on paljon, silloin raha liikkuu ja ostokyky suurenee.” Mutta minun mielestäni hallituksen velvollisuutena on, silloin kuin raha ei liiku yksityisyrityksien kautta, panna työtilaisuuksia käyntiin, niin että kaikki saavat työtä ja että kaikille saadaan myöskin työstä kunnollinen palkka, niin että sillä elävät, ei ainoastaan työntekijä, mutta myöskin hänen perheensä (Ed. Ryömä: Se on oikea periaate!). Niin ei meillä ole ollut. Työttömien laumat ovat olleet aika suuret ja hallituksella olisi tilaisuus myös katsella, mitenkä Helenankadulla odottaa työttömiä yhä kasvavat laumat, ja pohjoisesta on minulla havaintoja siitä, että sielläkin työttömiä on paljon. Ei ole yksityisten eikä valtionkaan töitä; ja jos on, niin maksetaan niissä sellaiset palkat, että kuntien täytyy

elättää työmiesten perheet (Vasemmalta: Se on paha asia!). Tämä ei ole oikeaa politiikkaa. Kun näin on, niin minä ihmettelen, että herrojen sosialistien taholta tehdään sellainen ehdotus, että tämä aloite saisi jo täällä kuoliniskun (Ed. Tanner: Sehän on ihan eri asia!). Ei se ole eri asia, sillä työttömyyden torjumiseen tarvitaan rahaa ja töitä (Ed. Hakkila: Antakaa rahaa eikä puheita!). Ei ole oikein, että meidän kireä rahapolitiikkamme, ainakin osalta, on vaikuttanut arvojen laskuun, niin että esim. maakiinteistöjen arvo on laskenut puolella. Meidän maakiinteistöjemme velat lasketaan olevan nykyisin 6 miljaardia markkaa. Kun niitä vastaavat omaisuudet ovat arvossa laskeneet puoleen, niin arvaamme, mitä seurauksia tästä on ollut (Ed. Hakkila: Eivät ne ole laskeneet, raha on noussut!). — Niin, raha on noussut taikka omaisuuden arvo laskenut, kummin sanottaneen, sama asia (Vasemmalta kuuluu vielä sivuhuudahdus-
sia. Puhemies, koputtaen: Hiljaa!).

Amerikassa pyritään inflation avulla siihen, että omaisuuksien arvot taas kohoisivat. Tämä ajatus ei ole minusta niin hyljeksittävä, että aloite siitä nyt voitaisiin suoralta kädeltä kaataa.

Herra valtiovarainministeri täällä toi esimerkkejä, kuinka säästäjiä on miljoonia ja kuinka henkivakuutuksien arvot alenisivat pienenkin inflation kautta. Niinhän tietysti tapahtuisi, mutta toisaalta on otettava huomioon niiden tuhansien ja kymmenien tuhansien velkaisten ihmisten asema, joiden velat ovat kohonneet rahan arvon kohotessa kaksinkertaisiksi, niin korkeiksi, että he eivät voi velkojaan suorittaa. Viime syksynä kerättiin tilastoa vaikeuksiin joutuneista maamiehistä. Sellaisia, jotka eivät omin varoinsa voi pulasta selvitä, oli silloin 15,000, mutta vähän jäljemmin jo laskettiin niitä olevan 20,000. Niistä on kyllä pelastettu jo melkoinen osa Maakiinteistöpankin avulla, se myönnettäköön. Mutta se on ollut mielestäni vain asian siirtämistä tuonne maksiksi. Ei heidän elämänsä tilallisina ole siitä paljon parantunut. Kymmenettuhannet kaupunkilaiset, joilla on kaupunkikiinteistöjä, taloja ja osakehuoneistoja, huokavat pulan painon alla. — Kyllä herra valtiovarainministeri sen tietää. — Nekin odottaisivat jotakin helpotusta asemaansa, mutta nykyinen tilanne ei sitä, ainakaan minun käsittääkseni, paljon lohduta.

Meillä on kyllä ollut vientiylijäämä aika suuri viime aikoina. Oikeastaan voimme sanoa, että kauppataaseemme on ollut loistava. En ainakaan minä tiedä yhtään muuta maata, jossa kauppataase olisi ollut niin aktiivinen kuin meillä viime aikoina. Muutamien vuosien kuluessa on vientiylijäämä kohonnut neljännelle miljaardille hyvään määrään. Minne tämä on kadonnut? Tähän vastattaneen, että tällä on maksettu paljon niin yksityisiä kuin valtionkin velkoja ulkomaille. Mutta yleisössä on hyvin laajalle levinnyt se käsitys, että kaikki valuutta ei ole viime aikoina tullut maahan. Jos näin on, niin meillä ei ole toivoa tästä vientiylijäämästäkään.

Tätä taustaa vastaan ymmärtää hyvin tällaisenkin suoran käden aloitteen, vaikka, niinkuin jo mainitsin, omasta puolestani en hyväksy sen muotoa. Kannatan kuitenkin, että asia lähetetään asianomaiseen valiokuntaan jatkuvaa käsittelyä varten.

Ed. von Frenckell: Herra puhemies! Aluksi pieni huomautus arvoisalle ed. Yrjö Hautalalle. Hän luulee, että ne ajatukset ja ehdotukset, mitä hän täällä on tuonut esiin, olisivat uusia. Ei suuressa maailmassa eikä pienessä eduskuntatalossaakaan ole mitään uutta hänen ehdotuksessaan. Päinvastoin täällä on jauhettu vuosittain samoja ehdotuksia ja aina samalla tuloksella. Siis ne „syksymyrskyt”, mitä hän nyt täällä luulee tuulevan, ovat minusta pienet lounaistuulet, jotka jo pari kolme vuotta täällä eduskunnassa on havaittu. Ehkä ed. Hautalaa voisi vielä kehoittaa lukemaan vähän finanssihistoriaa. Hän saisi silloin havaita, että jo keskiajalla oli olemassa tällaisia ehdotuksia ja jopa koetettiin toteuttaaakin rahan alentamisia. Seuraus oli hyvin ikävä; kaikki nämä ehdottajat hirtettiin ennen pitkää, koska tulos oli huono. Minä lausun sen toivomuksen, että ed. Hautala säilyisi vielä meidän keskuudessamme ja sentähden, herra puhemies, minä ryhdyin kannattamaan ed. Tannerin ehdotusta.

Ed. Hautala on sitä mieltä, ettei tekisi kenellekään vääryyttä, vaan tuhansille oikeutta, jos Suomen markka alennettaisiin, ja väittää, että ainoastaan joku markka on joutunut säästöpankkien holviin. On syytä huomauttaa hänelle, että tilaston mukaan — ja tilasto nähtävästi ei tällä kertaa nar-

raa meitä — on yli 4 miljaardia säästöpankeilla ja noin 6 miljaardia säästörahoja kauppapankeilla, siis yhteensä 10 miljaardia markkaa säästörahaa. Jos kymmeneskin osa näistä säästetyistä rahoista saataisiin ed. Hautalalle käytettäväksi, niin eiköhän se ainakin aluksi riittäisi.

Ed. Hautala ja ed. Hänninen väittävät, että liikkeessä olevien setelien lukumäärä olisi huomattavasti pienentynyt (Ed. Hänninen: Tilastot sen näyttävät!). — Niin, mutta täytyy lukea tilasto oikealla tavalla, eikä väärällä. — Tilasto näyttää ensiksi sen, että maaliskuussa, silloin kun liikkeessä olevien setelien lukumäärä on suurin, on lasku ollut noin 300 miljoonaa. Verraten 1,500,000,000 markkaan, tämä tekee vain 20 % eikä 30 %. Ja sitten on huomioonotettava, etteivät kauppapankit säilytä mitään seteleitä ainakaan suuressa määrin holveissaan. Ne kantavat takaisin ne Suomen Pankkiin. Niitä ei pitäisi laskea kaksi kertaa: ensiksi Suomen Pankin holveissa löytyviä ja toiseksi yksityispankkien kirjoissa olevia. Se on kaksinkertaista amerikkalaista kirjanpitoa, mitä ei täällä pitäisi harjoittaa.

Suomen Pankin 1 §:n mukaan on maan rahaliikkeen edistäminen ja helpoittaminen silmälläpidettävä ja myöskin maan rahan vakiinnuttaminen. Eihän Suomen markan arvoa vakiinnutettaisi, jos eduskunta hyväksyisi ed. Hautalan esityksen. Päinvastoin.

Kun täällä huomautetaan, että Amerikassa nähtävästi ryhdytään inflatioon, niin siihen on vastattava ensiksi, että Suomessahan on ollut inflatio, joka meiltä vei noin 90 % alkuperäisestä kultamarkan arvosta. Sen jälkeen on vielä 30 % näistä jällelläolevista 10 %:sta mennyt, silloin kun me punnan kanssa romahdimme. Ja nyt lisäksi halutaan, että Suomen markka itse tekisi pari kolme kuperkeikkaa, ennenkuin pohjassa oltaisiin. Amerikassahan on kultakannasta luovuttu, mutta toistaiseksi ainoastaan 30 %:lla. Nähtävästi tämä romahdus vielä tulee lisääntymään, mutta Amerikan olot vaikuttavat automaattisesti meihin. Sen jälkeen kuin Suomen Pankki jätti kultakantansa ja Suomen markka liitettiin puntaan, olemme itse asiassa tehneet 30 %:n inflation siinä merkityksessä, mitä herra Hautala toivoo. Ja jos Amerikan dollari vielä huononee ja koska dollari

on jossakin suhteessa punnan kanssa yhteydessä, niin Suomen markka sitä tietä myöskin tulee „romahtamaan” kultavaluuttoihin nähden. Tämä minusta pitäisi toistaiseksi meille riittää. Onhan huomioon otettava, että puutavaran hinnat ovat nousseet noin 20:lla jopa 30:lläkin prosentilla, voin hinta, jolla Suomessa on suuri merkitys, on noussut tänä vuonna yli 10 prosentilla j. n. e.

Vaikkapa minä soisin ed. Hautalalle, siis hänen esitykselleen, niin hyvän hautauksen kuin mahdollista, niin minä en voi olla mukana siinä, että eduskunnan aikaa turhaan tähän käytetään. On hyvin tärkeätä, sekä kotimaassa että ulkomailla, että alusta alkaen saadaan tieto, minkä kannan uusi eduskunta ottaa rahapolitiikassamme. Ei päivääkään pitäisi viivyttää tällaista asiaa, ja näin ollen lausuisin sen toivomuksen, että aloite heti järjestettäisiin pois päiväjärjestyksestä.

Muuten minun täytyy vielä huomauttaa siitä, että ennenkuin kaikille työttömille voidaan järjestää työtä, vaikkapa nykyisillä alhaisilla palkoilla, ei ole syytä kiristää työläisten oloja nostamalla hintoja, ennenkuin työläisten palkat on nostettu. Tähän asti meidän kukkaromme on ollut liian pieni.

Ed. Toivola: Täällä on jo tämän aloitteen johdosta siksi selvästi osoitettu, että inflatiolla ei tällä hetkellä ole eduskunnassa laajempaa kannatusta, ettei minun tarvitse monta sanaa lausua. Pyytäisin vain suositella aloitteentekijöille erästä suomalaista teosta, varsin tuoretta, josta myöskin asia saisi valaistusta, nimittäin Hynnisen komitean mietintöä, joka varsin perusteellisesti näitä asioita käsittelee. Tässä mietinnössä lyhyessä muodossa kuvaillaan inflation turmiollisuus seuraavasti: „Inflatio, tapahtuipa se missä muodossa hyvänsä, ei tuottaisi toivottua helpotusta talouselämälle, vaan olisi päivinvastoin erinomaisen turmiollinen koko yhteiskunnalle. Täällä tarvitaan ennen kaikkea luottamusta Suomen markkaan ja maamme oloihin yleensä, työrauhaa, levollisuutta ja vakavuutta. Kaikenlaiset inflatiota tai muunlaisia kokeiluja vaativat kansankokoukset ja sanomalehtien kirjoitukset ovat omansa ylläpitämään levottomuutta ja ovat siten vain va-

hingoksi, vaikka ne eivät johtaisikaan toimenpiteisiin.”

Kun jo puhe inflatiosta olisi vahingoksi, vaikka se ei johtaisikaan toimenpiteisiin, niin yhdyn kannattamaan ed. Tannerin tekemää ehdotusta, että aloite jo täällä hylättäisiin.

Ed. Pitkänen: Täällä kaikki toiset puhujat, lukuunottamatta ed. Toivolaa, samalla linjalla esiintyneistä, ovat Suomen Pankin johdossa, hyvin lähellä Suomen Pankkia olevia edustajia. On aivan luonnollista, että heidän täytyy puoltaa omaa työnsä ja sitä politiikkaa, jota Suomen Pankki on harjoittanut. Muuten tämä juuri, että näin on tapahtunut, tämä painee ihmettelemään, miksikä se on niin arka paikka, ettei Suomen Pankin politiikkaa saisi arvostella niin paljon, että valiokuntakäsittelyn läpi se kulkisi. Minä huomautaisin ed. Tannerille tästä asiasta eräällä vanhalla kokemuksella ja esimerkillä. Muutama vuosi sitten ed. Ikola teki erään aloitteen täällä eduskunnassa, joka ei saanut valiokuntakäsittelyä, mutta hylättiin jo esitellessä. Kolmen vuoden kuluttua saatiin kansanäänestyksen tuloksella todeta, että maisteri Ikola, silloin edustaja, ajoi suuremman osan Suomen kansan asiaa eikä millään tavalla ollut siis erehtynyt. Mutta ne, jotka äänestivät sen aloitteen ilman valiokuntakäsittelyä hylättäväksi, ne olivat väärässä. Minä olen varma, että jos tänä vuonna esimerkiksi saataisiin kansanäänestys toimeenpannuksi, onko Suomen Pankki harjoittanut kansantaloudelle tervettä politiikkaa, niin tulos olisi samanlainen kun esimerkkinä mainitussa äänestyksessä. On luonnollista, että ed. von Frenckell joutuu tällaista ehdotusta kannattamaan, sillä tietääkseni hänen miljoonansa ovat myös kysymyksessä, ja jos ne eivät poiji kyllin nopeaan, niin kyllä se on vahinko sekin, mutta vain ed. v. Frenckellille. Myöskin tämä nykyinen Suomen Pankin politiikka on mieleistä vasemmistolle, joka on kuluttajia edustava puolue, nehän nyt kaikki nauttivat siitä, että Suomen Pankki pitää yllä tällaista rahapolitiikkaa, joka ottaa arvot kaikelta työltä ja toiminnalta ja myöskin pääomalta.

Ed. Pennanen: Herra puhemies! Ed. Tanner on tehnyt ehdotuksen kysymyk-

sessäolevan aloitteen suoralta kädeltä hylkäämiseksi. Tämä ehdotus tuntuu vakiintuneen käytännön jälkeen kai jossain määrin oudolta. Onhan yksikamarisessa eduskunnassa vakiintunut tavaksi, että edustajan tekemä aloite, koskekooppa se mitä asiaa tahansa, tärkeätä tai vähemmän tärkeätä, lähetetään valiokuntaan valmisteltavaksi ja uudelleen eduskunnan pohdittavaksi. Tämä menettely eduskunnassa on nähtävästi vakiintunut sellaiseksi, että katsotaan kohtuussyiden vaativan niin tekemään. Tällä tavalla ei kuitenkaan ole aina menetelty Suomen parlamentissa. Säätyvaltiopäivillä yleensä oli tapana, että edustajan tekemä aloite jaettiin muistaakseni painettuna edustajille ja edustajat pohtivat asiaa lähetekeskustelussa jokseenkin seikkaperäisesti ja antoivat siitä tuomionsa, eikä ollut ollenkaan harvinaista, että edustajan tekemä aloite hylättiin suoralta kädeltä (Ed. Lahdensuo: Nyt ei olekaan painettu!). Kumpiko näistä menettelytavoista on sekä asiallisesti oikeampi että käytännöllisesti parempi, siitähän saattaa olla eri mieliä ja minä pyysinkin puheenvuoron lausuakseni käsitykseni näistä kahdesta erilaisesta menettelytavasta.

Tällä viimeksimainitulla, nimittäin säätyvaltiopäivien noudattamalla menettelytavalla, oli se hyvä puoli, että se velvoitti edustajan pidättymään tarpeettomista ja toisarvoisista aloitteista. Edustajan nimittäin oli jo koetettava etukäteen pohtia, oliko hänen asiansa sellainen, että se kestää sen ensimmäisen kiirastulen, ja jos oli syytä epäillä sitä, niin kyllä valitsijainkin mielipide huomioonotettuna oli viisaampaa jättää tekemättä sellainen aloite, josta saattoi olla jotenkin varma, että se tuli jo lähetekeskustelussa hylätyksi. Minä arvelen, että vastaisuudessa olisi syytä ruveta tässä yksikamarisessa eduskunnassa noudattamaan tuota säätyvaltiopäivien menettelyä. Luulisin, että siitä asiat eivät asiallisesti kärsisi, eduskunnan asiakirjat lyhenisivät, painatustyöt vähenisivät ja monelta arvoisalta edustajalta jäisi tekemättä moni turha työ. Nyt on kumminkin jo näilläkin alkaneilla valtiopäivillä lähetetty valiokuntaan aloitteita, jotka mielestäni, ainakin jotkut niistä, olisivat ansainneet saman kohtalon, mikä nyt on tälle aloitteelle ehdotettu, eikä siis se menettelytapa, että seuloittaisiin jo lähetekeskustelussa kukin aloite

suoralta kädeltä, käy enää päinsä kaikkiin aloitteisiin nähden.

Pääasiassa tästä syystä enkä siis mistään periaatteellisista syistä minä puolestani arvelen sopivammaksi, että myöskin tämä aloite menköön nyt valiokuntaan, kuten sinne on mennyt moni muukin oikeastaan hylättävä aloite. Lausun vain sen toivomuksen, että valiokunta niin pian kuin mahdollista antaisi tästä mietintönsä, ettei se epävarmuus, johon jotkut puhujat ovat viittanneet, epävarmuus eduskunnan kannasta inflatioon nähden enää kauan jatkuisi.

Mitä sitten itse asiaan tulee, minä en kylläkään kannata tahallista inflatiota ja olen sitä mieltä, että mikä rikkaalle Amerikalle sopii kokeiltavaksi, se ei sovi meille. Mutta, kuten sanoin, en luule siitä meidän luottomme ulkomaillaakaan juuri kärsivän, jos asia lähetetään valiokuntaan, kun valiokunta vain nopeasti antaa siitä mietintönsä, että eduskunta saa sanoa lopullisen sanansa asiassa.

Mitä sitten vastaisuuteen tulee, niin toistan sen vielä, jonka jo mainitsin, että kenties olisi parasta vastaisuudessa ruveta tässä yksikamarisessakin eduskunnassa seuloamaan tarkemmin kaikkia aloitteita, ansaitsevatko ne ollenkaan valiokuntaan lähtämistä vaiko ei.

Ed. Tuomivaara: Vaikka en voikaan hyväksyä ed. Hautalan y. m. toivomusaloitetta n:o 28, niin kuitenkin niistä syistä, joita täällä on esitetty, olen sitä mieltä, että tapahtuisi kohtuuttomuus ed. Hautalan kohtaan, jos hänen hyvässä tarkoituksessa, parhaan kykynsä mukaan laatima aloite nyt jo tässä tilaisuudessa hylättäisiin, ilman että se saisi sille valtiopäiväjärjestyksen mukaan kuuluvaa asiallista käsittelyä asianomaisessa valiokunnassa. Periaatteena on ollut, harvoja tapauksia lukuunottamatta, että edustajain tekemät aloitteet ilman tarkempaa seuloamista on lähetetty valiokuntien seulotaviksi ja punnittaviksi. Minusta tästä periaatteesta luopuminen voisi helposti viedä siihen, että täällä kulloinkin eri tahoilta kohdeltaisiin meille vastenmielisiä aloitteita tämän mukaisesti, joka veisi pakostakin jonkunlaisen mielivaltaan. Näin ollen ilmoitan, että ryhmäni asettuu samalle kannalle, siis sille,

että tämäkin aloite olisi lähetettävä valio kuntaan käsittelyä varten.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Tanner ed. von Frenckellin y. m. kannattamana ehdottanut, että hylkäämällä puhemiesneuvoston ehdotus asian lähettämistä pankkivaliokuntaan aloite hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Tannerin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Tannerin ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 84 jaa- ja 85 ei-ääntä, 9 tyhjää; poissa 21.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Hautala: Pyydän avointa äänestystä.

Puhemies: Avointa äänestystä on pyydetty. Kehoitän niitä edustajia, jotka kannattavat avointa äänestystä, nousemaan seisolle.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Avoin äänestys tulee toimitettavaksi.

Sihteeri lukee äänestysesityksen uudelleen.

„Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aakula, Aittoniemi, Ala-Kulju, Asikainen, Brander, Ellilä, Eskola, Estlander, Halonen A., Halonen, T., Hannula, Hautala, Hirvensalo, Honka, Honkala, Huittinen, Hämäläinen, Hänninen, Ikonen, Janhonen, Jokinen, Jutila, Kaasalainen, Kailajainen, Kares, Karveti, Kauranen, Kemppe, Kesti, Kivenoja, Kivioja, Koi-

visto, Koivuranta, Korvenoja, Kukkonen, Kämäräinen, Kääriäinen, Lahdensuo, Lahlata, Lampinen, Leppälä, Lindman, Luostarinen, Löthman, Miikki, Mäkeläinen, Nikkola, Oulasmaa, Paksujalka, Pennanen, Pilppula, Pitkänen, Puittinen, Rantala, Rytinki, Räisänen, Salo, Sariola, Schildt, Simojoki, Somersalo, Sundström, Suokas, Sventorzetski, Takala, Tapaninen, Tarkkanen, Tolonen, Tukia, Tuomivaara, Turkia, Wainio, Vallas, Valtta, Vehkaoja, Venho, Vesterinen, Vilhula, Virkkunen ja Väisänen.

„Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Aarniokoski, Aattela, Andersson, von Born, Colliander, Erkkö, Fagerholm, Forstadius, von Frenckell, Furuholm, Haga, Hakkila, Harvala, Heiniö, Helenelund, Helo, Herrala, Hildén, Hiltunen, Horelli, Huotari, Hästbacka, Inkilä, Jacobsson, Jatkola, Jern, Junnila, Kettunen, Kivimäki, Kivisalo, Koivulahti-Lehto, Komu, Koponen, Kosonen, Kujala, Kullberg, Kuusisto, Lastu, Lehtokoski, Lehtonen, Leiwo, Lepistö, Lindström, Lonkainen, Lumijärvi, Lumme, Malkamäki, Malmivuori, Mangs, Mantere, Marttila, Mattsson, Meriläinen, Metsäranta, Moilanen, Mustasilta, Nyman, Oksala, Oksanen, Pajunen, Palmgren, Peltonen, Penttala, Pesonen, Pohjala, Rydman, Ryömä, Salmenoja, Salonen, Sarlin, Sergelius, Sinisalo, Sirén, Sjöblom, Soini, Syrjänen, Särkkä, Söderhjelm, Tanner, Toivola, Toivonen, Turkia, Tyrni, Vaarama, Wickman, Wiik, Voionmaa, Ählström, Östenson ja Österholm.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat 26 edustajaa:

Alestalo, Ampuja, Annala J., Annala V., Arffman, Bryggari, Böök, Heikkinen, Heiskanen, Kalliokoski, Kulovaara, Linkomies, Linna, Lohi, Myllymäki, Paasivuori, Pekkala, Perho, Pärssinen, Rantanen, Reinikainen, Riipinen, Setälä, Suurkonka, Welling ja Wenman.

Puhemies: Avoimessa äänestyksessä on annettu 80 jaa- ja 91 ei-ääntä, joten aloite on hylätty.

**6) Maakiinteistöjen säilyttämistä niin suu-
rina, että ne kykenevät elättämään viljelijän
perheineen**

koskeva ed. V. Annalan y. m. toiv. al. n:o 47 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

**7) Lainan ottamista velkaantuneiden kunnol-
listen maanviljelijäin velkojen vakauttamista
varten**

tarkoittava ed. V. Annalan y. m. toiv. al. n:o 49 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

**8) Ehdotuksen laiksi Suomen hallitusmuo-
don 14 §:n muuttamisesta**

sisältävä ed. Heiskasen y. m. lak. al. n:o 1 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

**9) Ehdotuksen laiksi Suomen hallitusmuo-
don 14 §:n muuttamisesta**

sisältävä ed. V. Annalan y. m. lak. al. n:o 2 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

**10) Ehdotuksen laiksi valtiopäiväjärjestyksen
88 §:n muuttamisesta**

sisältävä ed. Vilhulan y. m. lak. al. n:o 3 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Vilhula: Herra puhemies! Nyt lähetekeskustelussa oleva aloite tähtää eduskunnan suomalaistamiseen kielellisesti. Vii-

me tiistain istunnossa on herra pääministeri kosketellessaan tälle eduskunnalle kielikysymyksen järjestämisen suhteen jätettyjä aloitteita maininnut, että „ne saattavat maan ruotsinkielisen väestönosan, kuului se sitten sivistyneistöön tai kansanmiehiin, tuntemaan, ettei tämä maa enää olekaan heidän isänmaatansa, jossa heillä on yhtäläinen oikeus kuin muillakin kansalaisilla aineelliseen ja henkiseen viljelykseen”. Kun herra pääministeri on tällä lausumallaan tarkoittanut luonnollisesti myöskin nyt juuri esillä olevaa aloitetta, niin on paikallaan sen johdosta huomauttaa, että ei suinkaan se, mitä kieltä esim. eduskunnassa puhutaan, estä ruotsinkielistä väestöä aineellisen ja henkisen viljelyksen harjoittamisesta sitä suuremmalla syyllä, kun vain harvoja poikkeuksia lukuunottamatta koko nykyisen ruotsalaisen kansanpuolueen eduskuntaryhmän jäsenet osaavat suomenkieltä ja samoin on asianlaita ollut aikaisempiinkin moniin saman puolueen ryhmiin nähden. Myöskin ruotsinkielisten sosialidemokraattien äänillä valitut ruotsinkieliset edustajat osaavat suomenkieltä. Suhtautuminen kysymyksessä olevaan aloitteeseen riippuu kokonaan siitä, tahdotaanko eduskunnassa käytännöllisesti jo melko tarpeettomaksi muodostunut kaksikielisyys lopettaa vai pidetäänkö välttämättömänä sen edelleen jatkamista. Aloitteen tekijät katsovat, että se voidaan lopettaa ja tämän kannan takana uskomme olevan Suomen kansan valtavan enemmistön. On väärin luulla, että tämäkin aloite olisi johtunut sorron halusta tai vihasta maan ruotsinkielistä kansanainesta kohtaan tai jonkinlaisesta kansalliskiihkosta, sillä totuus on, että se johtuu vain siitä syvästä vakaumuksesta, että Suomen kansalla täytyy olla oikeus suomalaisen kansallisvaltion muodostamiseen, ja tätä oikeutta ei voi siltä mikään mahti kieltää, sillä siihen perustuu ratkaisevalla tavalla kysymys siitä, voiko Suomen kansa täyttää tehtävänsä kansakuntana kansakuntien joukossa. Ja Suomen eduskunnan suuriarvoinen kunniatehtävä pitäisi olla kaikkien tähän päämäärään tähtäävien toimenpiteitten toteuttajana.

Niin pienellä kielellisellä vähemmistöllä kuin ruotsinkielinen väestönosa Suomessa on, ei missään muussa maassa liene näiden maiden parlamenteissa niin pitkälle meneviä kielellisiä oikeuksia kuin ruotsinkielellä Suomessa on, huolimatta siitä, että kielelli-

set vähemmistöt näissä maissa saattavat olla melkoisesti suurempia kuin Suomessa. Ja sen kieltämättä arvokkaan työn vuoksi, jota meidän maamme ruotsinkielinen väestö on suorittanut länsimaisen kulttuurin välittäjänä kansakunnallemme, on tälle väestölle suotu, mikä onkin välttämätöntä, varsin monia etuja ja oikeuksia, jotka turvaavat jatkuvasti sen olemassaolon osana Suomen kansasta, näiden etujen ja oikeuksien olematta kuitenkin oikeutettuja estämään suomalaisuuden toteutumista Suomessa, johon esilläoleva aloitekin osaltaan tähtää. Kaksikielisen järjestelmän käytäntöön ottaminen eduskunnassa on tietysti johtunut myöskin siitä, että aikoinaan on kokonaan suomenkieltä taitamattomia edustajia ollut melkoisen runsaasti eduskunnan jäseninä. Mutta nythän on asianlaita niin, että nykyisessäkin eduskunnassa lienee ainoastaan viisi sellaista edustajaa, jotka ovat kokonaan suomenkieltä taitamattomia. Käytännön kannalta voidaan siis katsoa, että kaksikielisyyttä pidetään nykyisin yllä tämänkin eduskunnan suhteen vain noiden viiden edustajan vuoksi. Tämä määrä on siis vain $2\frac{1}{2}\%$ koko eduskunnan edustajamäärästä. Kieltää ei myöskään voida sitä, että kaksikielisyys vie melkoisesti eduskunnan kallista aikaa ja sen tarpeettomuus tulee sangen selvästi ilmi hyvin usein asioiden käsittelyssä eduskunnassa, kuten eduskunnan puhujalavalta on monta kertaa jo todettu.

Asian taloudelliseen puoleen on myöskin syytä kiinnittää huomiota. Kaksikielisyys eduskunnassa maksanee vuosittain 500,000—700,000 markkaan riippuen istuntokausien pituudesta elikkä siis noin 100,000 markkaa ja ylitsekin sen yhtä kokonaan suomenkieltä taitamatonta nykyisen eduskunnan jäsentä kohti. Lienee myönnettävä, että tässä siis ollaan tekemisissä taloudellisestikin varsin kalliin järjestelmän kanssa.

Näidenkin tässä esittämieni näkökohtien perusteella minä toivon asian joutuessa valiokunnan käsiteltäväksi sille myönteistä ratkaisua.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

11) Ehdotuksen laiksi valtiopäiväjärjestyksen 7 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. V. Annalan y. m. lak. al. n:o 4 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

12) Ehdotukset laiksi valtiopäiväjärjestyksen 7 §:n muuttamisesta, laiksi maalaiskuntain kunnallislain 10 §:n muuttamisesta ja laiksi kaupunkien kunnallislain 11 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Horellin y. m. lak. al. n:o 5 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

13) Ehdotukset laiksi Helsingin yliopiston järjestysmuodon perusteista annetun lain muuttamisesta, laiksi Helsingin yliopiston järjestysmuodon perusteita koskevan lain voimaannpanosta annetun lain muuttamisesta ja laiksi Åbo akademien valtioneuvoston

sisältävä ed. Heiskasen y. m. lak. al. n:o 6 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

14) Ehdotukset laiksi Helsingin yliopiston järjestysmuodon perusteista annetun lain sekä sen voimaannpanoa koskevan lain eräiden pykälien muuttamisesta

sisältävä ed. V. Annalan y. m. lak. al. n:o 7 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

15) Ehdotuksen laiksi ulkomaalaisen ottamisesta Suomen kansalaiseksi annetun lain muuttamisesta

sisältävä ed. V. Annalan y. m. lak. al. n:o 8 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

16) Ehdotuksen laiksi valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen 30 p:nä joulukuuta 1924 annetun lain kumoamisesta

sisältävä ed. Hautalan y. m. lak. al. n:o 9 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

17) Ehdotuksen laiksi valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen annetun lain 5 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Takalan y. m. lak. al. n:o 10 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

18) Ehdotuksen laiksi neuvoa-antavan kansanäänestyksen toimeenpanemisesta koron säännöstelyn selvittämiseksi

sisältävä ed. Kiviojan lak. al. n:o 11 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

19) Ehdotuksen laiksi rikoslain 38 luvun 10 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Pitkäsen y. m. lak. al. n:o 12 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

20) Ehdotuksen laiksi lisäyksestä kauppa-kaaren 9 lukuun

sisältävä ed. Pitkäsen y. m. lak. al. n:o 13 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

21) Ehdotuksen laiksi lisäyksestä kauppa-kaaren 9 lukuun

sisältävä ed. Hautalan lak. al. n:o 14 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

22) Ehdotuksen laiksi maakaaren 1 luvun muuttamisesta 9 päivänä kesäkuuta 1933 annetun lain 2 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Lohen y. m. lak. al. n:o 15 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

23) Ehdotuksen laiksi yhdistyslain muuttamisesta

sisältävä ed. J. Annalan y. m. lak. al. n:o 16 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. J. Annala: Herra puhemies! — Jokaisen kansan tärkein velvollisuus on huolehtia itsenäisyytensä ja vapautensa turvaamisesta. Tässä tehtävässään kansakunnan tulee kiinnittää huomiota sekä niihin ulkomaisiin että sisäisiin ilmiöihin, jotka valtakunnan vapautta ja sisäistä rauhaa mahdollisesti vaarantavat. Niin on asia myöskin Suomen kansan kohdalla. Me olemme saavuttaneet valtiollisen itsenäisyyden ja siksi meidän velvollisuutemme on myös huolehtia siitä, että tämä kansakunnan suurin saavutus on aina tarpeeksi hyvin turvattu sekä sisään että ulospäin. Ilman tätä edellytystä ei kansa voi sisäistä rauhaa nauttien täyttää sitä kansallista tehtäväänsä, mikä sillä kansakuntien joukossa on.

Meidän täytyy kuitenkin valitettavasti todeta, että itsenäisyytemme aikana on kansamme keskuudessa esiintynyt sellaisia aatesuuntia ja niiden valtiollista toimintaa, jotka ovat olleet omiaan vaarantamaan sekä kansakunnan sisäistä rauhaa että ulkonaista vapautta, jopa suorastaan tähdättykin vii-mainittua vastaan. Tällainen kansakunnan rauhalliselle kehitykselle ja ulkonaiselle vapaudelle vaarallinen toiminta on ollut maassamme kaikissa ilmenemismuodoissaan aina järjestetty jonkun ulkonaisen esikuvan mukaan, jopa usein myöskin kokonaan ulkomailta johdettukin. Esimerkkinä vain

mainittakoon kommunistinen puolue, joka oli kokonaan johdettu maamme rajain ulkopuolelta.

Meille on siis hyvin tunnettua tällaisten valtiolliseen toimintaan osaaottavien vierasperäisten suuntien vahingollisuus. Sen tähden valtiovalta onkin ryhtynyt päättäviin toimenpiteisiin näistä suunnista kaikkein vaarallisinta, nimittäin kommunismia vastaan. Mutta meidän valtiojärjestyksemme vapaamielisyys näyttää johtavan siihen, että täällä yritetään yhtä jos toistakin ulkomaisen esikuvan mukaan järjestettyä eräänlaista vallankumousta panna toimeen. Kansalliseksi häpeäksemme on meidän viime vuosina täytynyt todeta, että eräät ulkolaiset valtiolliset suuntautumiset ovat täällä saaneet sellaisia kannattajia, joiden toiminta on muodostunut suoranaiseksi uhkaksi valtiovaltaa vastaan, kuten aikoinaan m. m. kommunistienkin toiminta oli. Näin olemme joutuneet siihen, että meidän on yhä määrätietoisemmin toimittava oman erikoisen kansallisen vapautemme ja voimassaolevan valtiosaäntömme lujittamiseksi, jos mielimme täyttää sen erikoisen kansallisen tehtävämme, joka meillä kieltämättä on kansakuntien keskuudessa täytettävä. Valtiovalta on sen tähden velvollinen estämään kaikki sellaiset yritykset, joiden tarkoitus on valtiojärjestyksemme vapaamielisyyttä hyväkseen käyttäen tuhota tämä kansanvaltainen valtiojärjestys ja eräänlaisen vallankumouksen kautta saattaa täällä voimaan jonkun ulkolaisen esikuvan mukaan joko punainen, ruskea tai musta diktatuuri. Valtiovallan täytyy kyetä puolustamaan voimassa olevaa kansallista ja kansanvaltaista valtioja yhteiskuntajärjestystä, joten sen on otettava päättävästi torjuva asenne kaikkiin edellämäinitsemiini epäkansallisiin ja huonossa mielessä kansainvälisiin, meidän itenäisyydellemme ja vapaudellemme vaarallisiin suuntautumisiin. Meidän maassamme on jo tähänkin saakka esiintynyt liian paljon väärässä mielessä kansainvälistä toimintaa, mutta siitä huolimatta se näyttää pyrkivän yhä laajentuneella rintamalla lisääntymään. Huomattava kuitenkin on, että kansainvälisyys kelpaa noudatettavaksi vain määrättyihin rajoihin saakka, mutta ei niin pitkälle, että valtio menettää oman erikoisen kansallisen merkityksensä. Valtioelämässä on pyrittävä toimimaan kansallisten voimien rajoissa, jolloin siinä ilmenevät ne kansalli-

set voimatekijät ja se kansallinen erikoisuus, mikä kussakin kansassa on erikoista ja valtakuntaa rakentavaa.

Meillä suomalaisilla on kieltämättä oma erikoinenkin tehtävämme pohjoisimpana länsimaisen kulttuurin ja demokraattisen valtiojärjestelmän etuvartijakansana. Tämä tehtävä meidän on täytettävä omalla kansallisella tavallamme, käyttäen hyväksemme kansallisuutemme erikoisia ominaisuuksia ja vaalimalla sitä vapautta, jonka olemme saavuttaneet ja jonka turvin voimme tehtävämme täyttää. Täällä ei käy laatuun se, mikä on mahdollista idässä tai etelässä, sillä meillä on omat tapamme ja maailmankäsityksemme, joista tahdomme myöskin kiinnipitää. Suomen kansa on mielestäni ylpeä ja vapautta rakastava kansa, se ei alistu ilman taistelua diktatuurin ruoskanalaisuuteen, eikä luovu hevillä omista kansallisista tavoistaan ja saavutuksistaan valtiollisen elämän alalla (Keskustasta: Ei varmaankaan!). Valtiovallan on sentähden pidettävä huolta siitä, että me saamme rauhassa kehittää olojamme niin taloudellisen kuin yhteiskunnallisenkin elämän alalla. Koska kuitenkin meidän yhdistyslaissamme sellaisena kuin se on voimassa, on ilmeisesti sellainen heikkous, että sellaisten yhdistysten ja yhteenliittymien toiminta, jotka ottavat ohjeensa ulkomailta, on mahdollista, niin olemme nyt esillä olevan aloitteen allekirjoittajat tahtoneet tehdä tämän lakialoitteen, jolla mainitun yhdistyslain sisältö täydennettäisiin. Toivomme sentähden, että asianomainen valiokunta ratkaisee nopeasti tämän asian myönteiseen suuntaan, sillä valtiiovallan on vihdoinkin pontevilla toimenpiteillä tehtävä loppu sellaisesta valtioelämässämme esiintyvistä kansainvälisyydestä, mitä meillä viime vuosina on esiintynyt, ja joka väkevästi heikontaa kansallisen politiikkamme vahvistumista ja kehitystä.

Sisäasiainministeri P u h a k k a : Herra puhemies! Olen ollut tilaisuudessa vuoden 1932 valtiopäivillä erästä yhdistyslain muutosta tarkoittavaa ehdotusta käsiteltäessä huomauttamaan siitä oikeusperiaatteesta, että valtiollisessa elämässä toimivat järjestöt eivät saa olla ulkomaisen johdon alaisia eikä siitä riippuvaisia. Tämä periaate ilmenee meillä siinä yhdistyslain säännöksessä, että ulkomaalainen ei saa olla jäsenenä yhdistyksessä, jonka tarkoituksiin kuuluu val-

tiollisiin asioihin vaikuttaminen. Sanotun periaatteen toteuttamiseksi on nyt tehty laki-aloitteet n:o: 16 ja 17, joista edelliseen nähdäkseni on antanut aiheen ensi sijassa isänmaallisen kansanliikkeen nimellä toimiva järjestö, jälkimmäisen ollessa tähdätty etupäässä sosialidemokraattista puoluetta vastaan. Ei tietenkään ole muistuttamista sitä vastaan, että yleisesti tunnustetut oikeusperiaatteet saavat selvän ilmaisumuotonsa positiivisissa laissa. Toinen asia on, onko tämä olevana ajankohtana välttämätöntä ja niin kiireellistä, että siihen olisi ryhdyttävä sellaisen ehkä riittämättömän valmistelun pohjalla kuin esillä olevat lakialoitteet mahdollisesti ovat laaditut. Olen aikaisemmin tältä paikalta lausunut, että sosialidemokraattisen puolueen riippuvaisuus ulkomaisesta johdosta oli varsin kysymyksenalainen ja riippuvainen siitä, miten eräät epäselvät ja tulkinnan alaiset kohdat sen ohjelmassa olivat ymmärrettävät. Puolue on sen jälkeen itse selittänyt nämä kohdat niin että se ei olisi ulkomaisen johdon alainen eikä siitä riippuvainen. Mitä sitten tulee isänmaallisen kansanliikkeen nimellä toimivaan järjestöön, niin käsittääkseni tämä järjestö ei ole yleensä aiheuttanut ehdotuksia siihen kohdistuvista toimenpiteistä läheskään niin paljon jotensakin vähän sanovalla, tosin suurelta osalta ulkomailta lainatulla n. s. perusohjelmallaan, jota vasta viime aikoina on ryhdytty yksityiskohtaisesti kehittämään, kuin suuriäänisellä esiintymisellään kaikkia toisin ajattelevia vastaan. Järjestöhän selittää yhtenä pääpyrkimyksenään olevan kaikkien puolueiden yleensä ja sosialidemokraattisen puolueen erikseen hävittämisen ja esittää tämän ohjelmansa usein uhitellen ja sellaisessa äänilajissa, joka helposti aiheuttaa vihaa ja katkeruutta sitä vastaan. Mainitsen tästä vain aivan hiljakkoin sattuneen esimerkin osoittaakseni, ketä kaikkea vastaan järjestö asettuu sotakannalle. Eräässä järjestön järjestämässä tilaisuudessa esiintynyt puhuja lausui m. m. seuraavaa: „Kun kannattajajoukko kasvaa niin suureksi, että isänmaallinen kansanliike pääsee valtaan, täytyy erinäisiä puoluepukareita, raaputtajia y. m. vastustajia panna häkkiin eli keskitysleirille aivan kuin Saksassa. Vastustajia kohtaan tullaan olemaan armottomia.” Tässä siis nykyiset politikit saavat kuulla, mikä on heidän murheellisen matkansa määrä. Edelleen järjestö saman

puhujan esityksen mukaan on uppiniskainen, jos niin saa sanoa, isäänsäkin vastaan. Hän nimittäin sanoo näin: „Puoluevaltaa vastaan taisteltaessa isänmaallinen kansanliike on joutunut tekemään pesäeron myös kokoomuspuolueen kanssa, koska tämä puolue ei ole ryhtynyt toteuttamaan liikkeen päämääriä, vaan on osoittautunut vanhoilliseksi, homehtuneeksi, mitään aikaansaamatomaksi oikeistopuolueeksi” (Eduskunnasta naurua ja hälyä. — Puhemies koputtaa.), niin että siinä saa sitten kuulla kokoomuspuoluekin kunniansa. Mutta jos saan vielä hiukan jatkaa näitä otteita, niin sanotaan puheessa myöskin näin: „Puoluepukarit ovat liikkeen leppymättömiä vastustajia syystä että liikkeen voitto tekee lopun korkeista viroista ja suurista palkoista, kun taas liemiesten palkkana nykyaikana voi olla korkeintaan vankila.” Kun tällaisia ja lukemattomia samantapaisia lausumia tulee toisin ajattelevien tietoon harva se päivä, niin nähdäkseni minulla on syytä siihen oletukseen, että esillä oleva aloitekin on johtunut ainakin yhtä paljon isänmaallisen kansanliikkeen nimellä toimivan järjestön räikeistä menettelytavoista kuin sen ohjelman sisällöstä tai sen suhteista maan ulkopuolelle. Toivottavasti tämä seikka tulee asianmukaisesti huomioon otetuksi esilläolevaa lakialoitetta käsiteltäessä, eikä hairahduta siihen käsitykseen, että aloitteen hyväksymisellä ehkä saavutettaisiin sellaisia tuloksia, joihin on pyrittävä toista tietä, sikäli kun niihin pyritään. Tämä ei luonnollisestikaan tiedä sitä, etteikö tehtyjen aloitteiden pohjalla voitaisi saada alussa mainitsemaani oikeusperiaatetta nimenomaisena säännöksenä sisällytetyksi meidän oikeusjärjestyksemme.

Ed. Wiik: Koska ed. Annala äskeisessä lausunnossaan esitti yhtä paljon, mutta yhtä sisällyksettömiä sanoja kuin on esitetty hänen aloitteensa johdannossa, mainitsematta kuitenkaan, mihin oikeastaan tällä aloitteella pyritään ja mitkä tulisivat olemaan sen seuraukset, pyydän siitä saada lausua käsitykseni.

Arvattavasti tällä aloitteella on tarkoitettu myöskin sosialidemokraattisen puolueen lakkauttamista; ainakaan aloitteen tekijät tuskin ovat voineet olla ottamatta huomioon tällaista mahdollisuutta. Ehkä he ovat myöskin ajatelleet, että maassa toimivat fascistiset yhteenliittymät tulisi-

vat lakkauttaviksi, koska he puhuvat aloitteessaan myöskin ulkonaisista tunnusmerkeistä. En tiedä, ovatko he tulleet ajatelleeksi, että tämän lain mukaan tulisi lakkauttavaksi myöskin parlamenttien välisen liiton Suomen osasto ja että samaan luokkaan kuuluvat ne yhdistykset, jotka eri maissa — luullakseni myös meidän maassamme — toimivat Kansainliiton aatteen levittämiseksi, edelleen rauhan-yhdistykset, Pan-Europa-yhdistys y. m. s. Tämä on selvää; ei auttaisi se, että aloitteen tekijät mahdollisesti rientäisivät tuomioistuimille selittämään, että he eivät ole sellaista tarkoittaneet.

Ylipäänsä, kun aloitteessa sanotaan, että se tarkoittaa yhteenliittymiä, joiden „voidaan katsoa olevan riippuvaisuussuhteissa johonkin ulkomailla esiintyvään valtiolliseen järjestöön, yhteenliittymään tai suuntaan taikka sellaisen välittömän vaikutuksen alaisena”, niin tähän määritelmään mahtuvat kaikki mahdolliset valtiolliset yhteenliittymät (Keskustasta: Lukekaa edelleen!). Enitenhän ihminen saa vaikutelmia lukemalla sanomalehtiä, eri suuntien äänenkannattajia, ja tällainen vaikutushan on erittäin „välitön”. Onko kukaan ihminen elänyt niin säkissä, ettei hän ole saanut mitään vaikutelmia ulkoa; onko sellaista kansaa, joka on täysin läpipääsemättömän kiinalaisen muurin ympäröimä? Jos on, niin sellainen ihminen ja sellainen kansa ovat siis maalaisliiton ihanteita. Mutta tuskin maalaisliitto on pystynyt ihannettaan edes omassa keskuudessaan täysin toteuttamaan. Ellen erehdy, niin maalaisliittokin on ollut kosketuksissa eräiden muiden maiden talonpoikaisjärjestöjen kanssa. Se on kaikei tällöin saanut vaikutelmia, koska niiden saanti on jokaisen yhteistoiminnan eräänä tarkoituksena (Keskustasta: Onko ne olleet vallankumouksellisia?), ja silloin myöskin maalaisliitto pitää lakkauttaa.

On pantava merkille, että tässä ei ole kysymys mistään rikoksesta. Jos joku yksityinen ihminen saa vaikutelmia vaikka ulkomailta, niin hän ei tulisi edes tämänkään lain mukaan siitä rangaistavaksi. Mutta jos useat sellaiset ihmiset liittyvät yhteen, niin silloin heidän yhteenliittymisensä lakkautetaan ja kaikei ne, jotka siihen ovat kuuluneet, tulevat rangaistaviksi.

Pahinta tällaisen lakiehdotuksen suhteen

on, että niinkuin tällainen laki on vain lakimuotoon puettua mielivaltaa, niin se aukaisee oven täydelliselle mielivallalle myös lain käytössä. Vaikka Suomessa on puhuttu laillisuudesta niin paljon kuin harvassa maassa, niin laillisuuskäsite on täällä niin vähän juurtunut, että jos joku ryhmä arvelee voivansa säätää jonkinlaisia lakeja, joiden se luulee vahvistavan sen valta-asemaa, vaikkakin vain tilapäisesti, niin se säätää ne. Ei oteta huomioon sitä arvoa, mikä on pysyväisillä oikeusnormeilla, sellaisilla, jotka eivät vaihtele joka kerta kun poliittiset voimasuhteet hiukan muuttuvat.

Tällaista lakia porvaristo ei varmaan-kaan uskaltaisi koskaan säätää, ellei se luulisi olevansa varma siitä, että se aina itse tulee myöskin lakia käyttämään, että varsinkin tuomioistuimet tulevat aina olemaan sen vallan käytön välineinä. Mutta itse porvaristossakin ilmenee eri ryhmiä, ja viime vuosina saatu kokemus on osoittanut, että laki, joka on säädetty käytettäväksi porvariston yhteisiä vihollisia vastaan, on voinut tulla käytettäväksi myöskin eri porvariryhmiä vastaan. Hyötyykö ajan pitkään kukaan sellaisesta epävarmuuden tilasta, joka syntyy yhä uusien poikkeuslakien säätämisestä? Hyötyykö oikeuskäsitteiden horjuttamisesta kukaan muu kuin ne, jotka tahtovat asettaa oikeusjärjestyksen tilalle anarkian ja siitä nousevan diktatuurin?

Mitkä tulevat olemaan tämän lain yhteiskunnalliset seuraukset, jos laki säädetään ja jos sen tarkoitus saavutetaan, jos muun muassa — sillä käsittääkseni se on eräänä tämän lain tarkoituksena — sosialidemokraattinen puolue lakkautetaan? Ainoastaan se, joka vuosikymmeniä on läheltä katsonut, miten mahtavasti sosialidemokraattinen työväenliike on vaikuttanut sivistyksellisesti ja siveellisesti työläisjoukoihin kohoittavasti, se voi muodostaa itselleen käsityksen siitä, minkälaiseksi tila muuttuisi, jos työväenluokan julkinen toiminta tukahdutettaisiin. Sosialidemokraattinen työväki ei liioin käytä isänmaallisia korulauseita, mutta se on omasta puolestaan pyrkinyt toteuttamaan isänmaa-käsitteen. Se, mikä sillä tähän saakka on ollut arvokasta ja puolustettavaa, se tahdotaan nyt kaikki siltä riistää. Viime vuosina työväen enemmistö on saatettu nälän ra-

jalle. Nyt toiset tahtovat riistää siltä äänioikeuden, toiset yhdistymisvapauden. Jos siinä onnistutaan, se joutuu sellaisen paaerialuokan asemaan, jolla ei ole yhteistä muun kansan kanssa, joten ei sille voida myöskään vaatimuksia asettaa.

Viisaat, todella isänmaalliset porvarit ovat varoittaneet saattamasta työväenluokkaa sellaiseen tilaan, että kansallamme vaaran uhatessa ei ole mitään yhteistä. Tämän asian käsittely tulee osoittamaan, paljonko näitä vastuuntuntoisia porvareita on eduskunnassa. Pääministeri äsken kyllä huomautti, että „ei maata sillä rakenneta, että pakkokeinoin yritetään ehkäistä kansan keskuudessa liikkuvien valtiollisten tai siivistyksellisten virtausten syntyminen, jatkuminen ja kehittyminen, vaan on vapaassa valtiossa eri ajatussuuntien, niin vasemmalla kuin oikealla, annettava esteettömästi toistensa kanssa kilvoitella, sikäli kuin ne pysyvät lakien ja hyvien tapojen rajoissa”.

En tiedä, onko harkittu puolueolojemme kehitystä, sellaiseksi kuin se muodostuisi, jos tämä lakiehdotus toteutuisi. Tähän saakka maalaisliiton tapana on ollut käyttää vasemmiston apua oikeistoa vastaan ja päinvastoin. En tiedä, mistä johtuu se voimantunne, joka nyt tahtoo aikaansaada täydellisen muutoksen tähänastiseen menettelyyn (Ed. Tanner: Kai vaalien tulokista!). Arvellaan nyt, että jos kansanvallasta suljetaan työväenluokka pois, niin siitä kuitenkin jää sen verran jäljelle, että se vastaa erikoisesti maalaisliiton edustamaa luokkaetua. Minä luulen kuitenkin, että äärimmäinen oikeisto on arvioinut tilanteen oikeammin, kun se on laskenut, että jos vasemmisto saadaan pois, niin keskusta on sitä helpommin voitettavissa. Se on johdonmukaisesti ajateltu. Jos maalaisliitto nyt yhtyy mainittuun pyrkimykseen ja jos tämä saavuttaa tarkoituksensa, ehkä jo kohta sen jälkeen tavataan maalaisliittolaisten kanssa maanalaisuudessa. Työväki on jo eri aikoina saanut tottua sellaiseen toimintaan, Bobrikoffin aikana, maailmansodan aikana osaksi; se tulisi toimintaansa jatkamaan niinkuin se jatkaa sitä Italiassa ja Saksassa. Me emme tahdo siirtää yhteiskunnallista etutaistelua sellaiselle tasolle; jos toiset sen tekevät, kantakoot edesvastuun (Vasemmalta: Oikein, oikein!).

Luultavasti ei näitä seikkoja ole tarkemmin harkittu, kun tämä eduskuntaesitys laadittiin, eikä myöskään kaiketi ole harkittu sellaista pikkuseikkaa kuin että kansan toiselta puolelta ei voida riistää sen perustuslainmukaisia oikeuksia tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä, vaan että tämä lakiehdotus on käsiteltävä siinä järjestyksessä, kuin perustuslain muutoksesta on säädetty.

Vielä on aikaa harkita kaikkia näitä seikkoja. Käytettäköön sitä hyväksi (Vasemmalta: Hyvä!).

Ed. Kares: Herra sisäasiainministeri on katsonut asiakseen tässä yhteydessä ruveta arvostelemaan isänmaallisen kansanliikkeen ohjelmaa ja menettelytapoja. Tietääkseni eivät nyt kysymyksessä olevat aloitteet millään tavalla antaneet aihetta asiasta syrjäytymiseen, mikä tässä tapahtui. Näissä aloitteissahan on kysymys siitä, että kielletäisiin järjestöt, jotka ovat joko riippuvaisia joistakin vieraassa maassa, ulkopuolella maan, olevista järjestöistä tai ilmaisevat jollain tavoin yhteytensä näitten järjestöjen kanssa. Herra sisäasiainministerinhän täytyi tunnustaa, ettei tämä aloite, mikä nyt on esillä, millään tavoin siltä puolelta koske IKL:ää. Mekin puolestamme, kuullessamme tästä aloitteesta ja havaitessamme, että aloitteen tekijällä on erinomaisen lämmin halu käydä isänmaallisen kansanliikkeen kimppuun, olimme aloitteesta aivan välinpitämättömiä. Se ei kosketa edes meidän kylmiä vaatteitamme (Ed. Voionmaa: Mustia paitoja! — Puhemies koputtaa). — Ei edes mustia paitojamme. Sillä sitä miestä ei tule, joka osaisi näyttää, että isänmaallinen kansanliike olisi jossakin riippuvaisuusyhteydessä tai edes ohjeyhteydessä johonkin ulkomalaiseen järjestöön (Vasemmalta: Soo!). Päinvastoin, hyvät herrat, jos asioita ruvetaan tarkemmin tutkimaan, niin saksalaiset ovat taitaneet ottaa meiltä yhtä ja toista (Naurua eduskunnasta), jota ette havaitsekaan. Siltä puolelta asia on siis jotakuinkin selvä. Mitä tulee siihen, että aloitteen tekijä tahtoi, ettei saisi ilmaista edes lausumilla tai joillakin merkeillä, että ollaan ikäänkuin yhteismielessä jonkun ulkomalaisen järjestön kanssa, niin sehän on jotain aivan päätöntä. Sillä aatteethan lentävät maasta maahan ja kansasta kan-

saan. Ja jos herrat katselevat nykyaikaista maailmankuvaa, niin te näette, että samat aatteet, mitä isänmaallisen kansanliikkeenkin keskuudessa ajetaan, kulkevat nykyään aivan vastustamattomalla voimalla koko tämän turmeltuneen demokratian läpitse. Sitä ei millään voida estää. Ja silloin kyllä joskus julkilausuma, jossa aate lausutaan, voi näyttää samanlaiselta kuin se on toisessa maassa. Sitäkään ei voi millään tavoin kukaan ihminen estää. Mutta toiselta puolen on isänmaallinen kansanliike tietääkseni jo aloitteissaan esittänyt tarkoituksperiään sellaisina, että sen omavaraisten suomalaisuuden pitäisi koko hyvin tulla näkyviin. Se siitä.

Mutta, niinkuin sanoin, herra sisäasiainministeri käytti tilaisuutta hyväkseen hyökätäkseen meidän ohjelmiamme ja meidän menettelytapojemme kimppuun. Mitä ohjelmiin tulee, eihän siinä, mitä herra sisäasiainministeri sanoi, ollut mitään salaisuutta. Emme ole koskaan peittäneet kahta asiaa: nimittäin että meidän tietoisena pyrkimyksenämme tässä maassa on hävittää marxilaisuus ja hävittää se viimeistä rahtua myöten. Että edellinen puhuja tässä puhui siitä, että työväenluokkasen kautta erotettaisiin jonkinlaiseen erikoisasemaan, suljettuna pois kaikesta yhteiskuntaelämästä, se on sitä marxilaista „liian ihmeellisen” puhumista, koskapa ei parlamentaarinen kieli suvaitse mitään huonompaa sanaa, siis „liian ihmeellisen” puhumista, niinkuin kohtelias kiinalainen sanoo siitä, mikä ei ole totta. Sillä marxilaisuus ei toki ole samaa kuin työväenasia. Minä myönnän, että porvarillisissa piireissä on tässä kohden tehty eräs, minä sanoisin, perussynti, peruserohdys. Ennen kaikkea se tuli näkyviin viime eduskuntakaudella, jolloinka porvarillisilla piireillä oli esteetön valta järjestää maan lainsäädäntö ja maan yleiset asiat. Silloin olisi porvarillisten edustajain pitänyt huomata, että heidän on hoidettava myös ruumiillisen työntekijäin asemaa samalla kertaa ja samassa yhteydessä kuin maanviljelijäväestön asemaa hoidettiin. Mutta tämän porvarit kyllä jättivät suuressa määrässä aivan kuin urakalle meidän marxilaiselle vasemmistollemme. Niin on usein tapahtunut. Viime istunnossa, jossa en ollut läsnä, kuulin täällä jonkun oikeistousedustajan puhuneen meidän isänmaallisen kansanliikkeen

työväen asioita koskevista asioista, että ne ovat tuiki sopimattomia porvareille, että jos me olemme porvareita, niin meidän pitäisi sellainen aloite hylätä. Se oli hyvin kuvaavaa sille käsityskannalle, mikä on ollut vallitsemassa. Isänmaallinen kansanliike, sen voin ilmoittaa, on jyrkästi päättänyt tässä ottaa toisen kannan. Te tullette saamaan meiltä yksiä ja toisia aloitteita, jotka todella syvästi koskevat myöskin meidän työmiestemme elämää ja pyytävät sitä edistää, sillä me haluamme, että tästä kansasta kerran tulee sellainen kansa, missä ei luokitain jaeta oikeuksia eikä etuja, jossa tunnustetaan valheeksi ja vääryydeksi se marxilaisuudesta lainattu luokkaoppi ja luokka-ajatus, joka on myrkyttänyt suorastaan koko meidän yleisen katsumuskantamme myöskin porvariston piireissä. Tämä on meille sellaisenaan selviö, jota meidän ei tarvitse todistella, mutta marxilaisuuden henki, marxilainen maailmankatsomus, rienaava, kieltävä, kaikkea sitä hylkäävä, mille nykyinen yhteiskunta on rakentanut tuhansia vuosia, se on meidän vihollisemme loppuun asti (Ed. Ampuja: Kareksen kirkko on rienaava!).

Mitä tulee toiseen asiaan, jonka sisäasiainministeri mainitsi, nimittäin, että me taistelemme kaikkia puolueita vastaan, niin me emme ole sitäkään kieltäneet. Jok'ainoa puolue tässä maassa on meidän taistelumme kohde (Vasemmalta: Isänmaallinen kansanliike on puolue!). Isänmaallisen kansanliikkeen muka asettumisesta puolueeksi on paljon puhuttu. Mitä herrat sillä puheella tarkoittavat? Tehän olette monta kertaa sanoneet meille: „Täytyy käyttää parlamenttaarisia keinoja, ei saa käyttää ulkoparlamenttaarisia keinoja.” Isänmaallisen kansanliikkeen johto ja sen miehet ovat päättäneet jyrkästi pyysyä parlamenttaarisella linjalla (Vasemmalta: Se on hyvä!), tehdä siellä kaikki, mitä tehdä voidaan, saada aikaan marxilaisuuden hävittämiseksi ja puolueiden hävittämiseksi kaikki, mitä voidaan sillä tiellä saada aikaan. Mutta, hyvät herrat, kun tämä päätös oli tehty, eihän meillä ollut muuta mahdollisuutta kuin muodostua tavallaan puolueyhtymäksi keskellä tätä parlamenttia (Hilpeyttä eduskunnassa). Kun te nauratte sitä, nauratte te tälle nykyiselle järjestelmälle, sillä niin onnettomasti ja niin, minä sanoisin, viheliäisesti on

olomme tässä kohden järjestetty, että ei kukaan ihminen voi laillisella tavalla tämän maan asioihin ottaa osaa kuulumatta johonkin puolueeseen (Vasemmalta: Oikein!). Me koetamme opettaa kaikessa opetuksessa sitä, että yksimielisyys vallitsisi kansalaisten keskuudessa, mutta maamme lainsäädännössä on perustukseksi pantu puoluehenki, puolueet ja joka kolmen vuoden perästä tapahtuva puolueiden emäriita. Tätä me emme voi toistaiseksi estää. Meidän on täytynyt asettua tälle kannalle, koska laki meidät siihen suorastaan pakottaa, mutta päämäärä on meillä tässä aivan selvä, täysin selvä. Sinä päivänä, kun vaikutusvalta on isänmaallisella kansanliikkeellä, sinä päivänä, kun ja jos se päivä koittaa (Vasemmalta: Ei se koita!), — se koittaa kerran, kuinka pian, sitä en tiedä —, jolloinka isänmaallisen kansanliikkeen väki tässä komeassa salissa on johtoasemassa (Vasemmalta: Herra varjalkoon!), sinä päivänä — saatte sen merkitä aikakirjoihin, että se on jo nyt sanottu — sinä päivänä puolueet lakkaavat olemasta, ilman että oikean kansanvaltaisen järjestelmän päästä olisi yhtään ainoata hiusta pudotettu, sillä kansanvalta ei toki tarvitse puolueita, ei millään tavalla. Ja jos väitetään, että demokratia tarvitsee puolueita, niin silloin tehdään väite, joka on kuolinisku demokratialle, sillä puolueet ovat pahasta. Me emme sitä väitetä usko.

Nämät ovat meille selvät päämäärät. Eihän niistä olisi sisäasiainministerin tarvinnut huomauttaa. Mutta hän mainitsi siten eräitä yksityisen puhujan ankaroituja ja kovia lauseita, mitä oli käytetty. Jokainen puhuja vastaa itse puolestaan; emmehän me ennakolta sensuroi kenenkään ihmisen puheita. Ja me puolestamme valitamme sellaisia ylisanoja, mitä tässä puheessa on käytetty (Ed. Lahdensuo: Pankaa pois viralta!), mutta toiselta puolen, hyvät herrat, on teidän kuitenkin muistaminen, että isänmaallisen kansanliikkeen miehiä ja pyrkimyksiä on puolueitten taholta kohdeltu sillä tavalla, ettei voi oudoksua, jos joku innostunut mieli joskus puhkeaa tuollaisiinkin sanontoihin. Ajatellaan — minä mainitsen vain herrojen rakastamien puolueitten lehdistä, mainitsen ylisanoja, jotka taisivat teidän mielestä olla kovin kohteliaita ja sopivia. Ilkka-lehdessä on m. m. allekirjoittaneesta viime viikolla mainittu

tämäntapainen epiteetti: „Älykäs, pirullinen, ilkeämielinen ja pahasisuinen.” Minä luulen, että tämä lausunto täysin painaa vaa’an tasapainoon sen lausunnon kanssa, mitä herra sisäasiainministeri siteerasi. Ja tämä ei ole ainoa, vaan marxilaiset lehdet ovat aina Lapuanliikkeen alkupäivistä asti kohdelleet meitä huligaaneina ja lurjuk-sina, niitä sanojakin ovat yleisesti käyttäneet. Sosialidemokraatti-lehti ei ole vuosikausiin esim. minusta yhtään ainoata totuudensanaa kirjoittanut. Me emme itseämme puolusta, en minä sitä varten tästä puhu. Käykää päälle vain, se on meille aivan yhdentekevää. Mutta kyllä minun täytyy ihmetellä sitä, että porvarillisissa isänmaallisissa piireissä ei ole isänmaallisen kansanliikkeen pyrkimyksissä nähty mitään kauniimpaa eikä syvempää, ettei siellä ole huomattu sitä mitä kello nykyään lyö, ettei ole nähty, mitenkä teidän, puolueitten johtomiestenkin nuorukaiset ovat meidän joukossamme innostuneimpina kaikista, ettekä te voi niitä estää. Se on ihmeellistä, ettei sitä ole huomattu, vaan kaikesta tästä huolimatta kohdellaan isänmaallisen kansanliikkeen miehiä kuin jotakin pariasluokkaa (Ed. Tanner: Selittäkää nyt kyyditykset, murhapoltot ja murhat!). — — Eikö vielä mitä, herra Tanner? (Ed. Tanner: Vaikka kaikki rikoslain pykälät!). — — No, se oli kaikkein parasta. Jos tätä meinoa, hyvät herrat jatkuu, mihin joudutaan? Sanon: me emme häiritse eduskunnan työtä. Meidän puolesta ei ole yhtään välihuudahdusta huudettu. Me olemme tehneet aloitteemme täysin vilpittömässä mielessä. Herrat saavat ne kaataa tai hyväksyä, se ei sitten asiaan meidän puoleltamme vaikuta. Me kuljemme täällä siinä mielessä, että me teemme kaikki mitä voimme. Minun täytyy surkutella, jos puolueiden sokeuden takia meidän maassamme olot kehitetään siihen, että se uusi henki, joka on syntynyt, joka kasvaa ja voimistuu, jonka lävitsepääsyä mikään ei voi estää, että se lopulta tulee väkivaltaisena voimana kansakunnan elämään (Vasemmalta: Niin tulee!). Minä en toivoisi sitä. Minä viimeiseen asti toivoisin ja odottaisin, että meidän maassamme ei edes Saksassa käytyä sisällissotaa tarvitsisi käydä. Mutta jotta siihen päästäisiin, täytyisi meillä kansalaiset, aina sisäasiainministeriä myöten, olla hyvää tahtoa kaikkien niiden kesken, jotka

kuitenkin tunnustavat tämän isänmaan ylemmäksi kaikkia muita maallisia etuja. Niitä on täällä eduskunnassa paljon. Välistä mieli masentuu. Ed. Sarlinin puheessa mieleni oli hyvin masentunut (Vasemmalta: Hyvin ymmärrettävää!). Hänellä ei todellakaan ollut kauneimpia sanoja miehestä, joka menee tietään myöten ja lähtiessään lausuu: „Tänä päivänä minulta menee minun virkani, mutta minä teen sen kuitenkin”. Minä olisin odottanut toisenlaista arvostelutapaa. Olen nähnyt ed. Sarlinin joskus liikkuvan ihanteellisen maailmankatsomuskannan piirissä ja puhuvan ihanteellisesti miehen teoista. Jos jatkamme tätä suuntaa, niin mihin joudumme? Ja edesvastuu on silloin puolueiden eikä meidän.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

24) Ehdotuksen laiksi yhdistyksistä 4 p. tamikuuta 1919 annetun lain 4 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. V. Annalan y. m. lak. al. n:o 17 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

25) Ehdotuksen laiksi eräiden kapinaan osattaneiden henkilöiden armahtamisesta

sisältävä ed. Kiviojan y. m. lak. al. n:o 18 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

26) Ehdotuksen laiksi eräiden maatalousluottojen korko- ja kuoletusmaksujen väliaikaisesta järjestelystä

sisältävä ed. Vesterisen y. m. lak. al. n:o 19 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan, jonka tulee pyytää valtiovarainvaliokunnan lausunto asiasta.

Keskustelu:

Ed. Vesterinen: Herra puhemies! Rahan korkoa koskeva kysymys on näinä aikoina, jolloin taloudellinen pulakausi on kaikkialla maailmassa painanut syvät jäljet kansojen elämään, joutunut ankaramman arvostelun alaiseksi kuin ehkä milloinkaan ennen. Tässäkin kamarissa on tämä asia ollut päiväjärjestyksessä ja keskustelun alaisena näinä viime vuosina. Niinpä nytkin, kun eduskunta vaalien jälkeen on kokoontunut, on tämä asia jälleen esillä tosin vain edustajien aloitteena eikä hallituksen esityksenä, kuten olisi ollut syytä odottaa.

Maassamme vallitsevasta korkokannasta nykyisen lamakauden aikana tuotannollisen elämän maksukyvyyn heikentyessä ei voitane olla muuta kuin yhtä mieltä, että se on liian korkea, jota ei etenkään maatalous kykene nykyisten tuotteiden hinnalla suoriuttamaan. Tämä tunnustetaan koronsäännöstelyn vastustajienkin taholla. Puhuihan m. m. pääministeri ohjelmapuheessaan viime istunnossa koron alennuksen tarpeellisuudesta, vaikka hallituksen taholla luotettaneekin koron alenemiseen ilman lainsäädäntöä.

Tämän asian esillä ollessa joutuu kysymään, onko välttämätöntä käydä valtiovalan toimenpitein rahan korkoa lailla säännöstelemään. On myönnettävä, että vapaaehtoisuuden, sovinnon tie olisi tässäkin asiassa parhain. Mutta aivan viimeaikaisetkin tapahtumat antavat vakavata tukeaa koron säännöstelyn kannattajille. Valtiopankkimme alensi diskonttokorkoa tämän kuun alkupäivinä. On ollut syytä toivoa, että yksityiset rahalaitokset noudattaisivat Suomen Pankin antamaa ohjetta. Tiedämme, että rahalaitosten väliset neuvottelut ovat johtaneet kielteiseen tulokseen ja yleinen koron alennus on jäänyt epämääräisestä tulevaisuudesta riippuvaksi. Näin ollen ovat Suomen Pankin koron alennuksesta päässeet osallisiksi vain harvat ja erittäin vakavaraiset liikkeet, ja yleinen koron alennus, jota Suomen Pankin taholta todennäköisesti on tarkoitettu, jää toteutumatta.

Näinä raskaina aikoina, jolloin kymmenet tuhannet, eräiden tilastojen mukaan maataloudessa noin 80,000 tilallista, taistelevat raskaan velkataakan alla ja todennäköi-

sesti sortuvat, ellei pikaista apua voida antaa korkeiden korkojen tuottamiin rasiin, on vähemmän harkittua, ettei edes sitä puolen prosentin alennusta ole voitu vapailla markkinoilla toteuttaa, jota Suomen Pankin antama ohje edellyttää. On ollut suuri kiusaus laajentaa lakiesityksen vaikutusta näin tuoreiden tapahtumain jälkeen, kun on tietoinen siitä, että eräänkin suurpankin reservivarasto ylittää 200 milj. markan erän ja on korottomana Suomen Pankissa. Mutta kaikesta huolimatta on esitys varsin varovainen ja tarkoittaa vain pitkäaikaisten kottojen säännöstelyä. Lakiehdotus on ehkä monen mielestä liian varovainen. Mutta se on valmistettukin vain siinä mielessä, että se oikeudenmukaisuudella ja asiallisuudella voittaisi puolelleen eduskunnan kannatuksen. Tämänkin esityksen hyväksymisellä päästään sentään huomattaviin korkohelpotuksiin, jota niin kipeästi maatalousväestön keskuudessa kaivataan. Minulla on syytä toivoa, että tämä eduskunta on näissä taloudellisissa asioissa suopeampi ja asettuu hätää kärsivien kansalaisten toivomuksille enemmän ymmärtävälle kannalle kuin aikaisemmassa kokoonpanossa. Onhan tähän eduskuntaan tullut uutta voimaa, uusi puolue, joka varmaankin radikaalisella talousohjelmallaan on hämmästyttänyt yksinpä omia äänestäjiäänkin. Tämä aikakausi on monessa suhteessa merkillinen ja yllätyksille altis. Kuka olisi uskonut, että I. K. L., joka muutama kuukausi sitten erään huomattavan johtomiehenä julisti maailmalle syvän halveksumisen kaikkea materialistista maailmaa vastaan ja loihe lausumaan: Meille ei kuulu korkoprosentit, ei pinokuutiometrit, ei kananmunien vientipalkkiot eikä porsaan kasvatusta (Ed. Kares: Minä en ole koskaan sitä lausunut), nyt kirjoittaa alle ja jättää eduskunnan hyväksyttäväksi aloitteita porsaan kasvatuksesta, kanan munista, pinokuutiometreista ja korkoprosenteista (Vasemmalla: Ja minimipalkoista!). En pienimmälläkään tavalla tahdo aliarvioida pikaista kääntymistä ja nopeaa parantumista (Ed. Hakila: Vanhanakin!), onhan silläkin ollut usein pysyvän arvonsa. Päinvastoin on maatalousväestön ja minun heidän mukansa syytä iloita siitä avusta, jota uusi puolue, isänmaallinen kansanliike, tarjoaa maalaisliiton taloudellisen hätäohjelman hyväksymisen puolesta. Tun-

tuu ikäänkuin turvallisemmalta, kun rintama laajenee. Tähän asti olemme tunteet olevamme orpoja ja vailla aseita. Kesällä toimitettujen vaalien tulos osoitti, että kansanvaltainen valtiosääntömme saa tämän kansan kannatuksen. Mutta kansanvallan ystävien on mielestäni tätä aikaa käytettävä kansanvallan lujittamiseen ja rakentavaan työhön maan ja kansan hyväksi. Ei riitä meille yksinomaan teroittaa ihmisten mieliin kansanvallan olemassaolon välttämättömyyttä valtiollisen elämämme perustana, jos emme samalla kertaan kykene poistamaan suurempia epäkohtia ja estämään ennen kaikkea talonpoikaissäestön joukkosortumista. Tuskin liioittelen kun sanon, että maatalousväestö, talonpojat, riippumatta heidän tilojensa suuruudesta, on tämän kansan niin valtiosääntömme kuin itsenäisyytemmekin lujin tuki ja turva. Jos se voima alkaa hajota, jos maatalousväestö saa kokea oikeutetuille vaatimuksilleen eduskunnan taholta ivaa, ylenkatsetta ja kylmyyttä, niin sen luottamus, niin luja kuin se vielä onkin, parlamentarismiin loppuu. Ja silloin jätetään maan parhaat voimat alitiiksi kiihoitukselle, joka voi koitua maallemme varsin kohtalokkaaksi. Senpä vuoksi on näihin taloudellisiin kysymyksiin tartuttava nopein ottein ja vakain mielin, todella etsien oikeaa ratkaisua ja rakentavassa mielessä.

Toivon, että tämä lakiehdotus saisi valio-kunnassa myönteisen päätöksen.

Ed. Kares: Kun edellinen puhuja esitti erään erinomaisen jutun, joka on kiertänyt kaikissa maalaisliiton lehdissä, että minä olisin joskus sanonut, että meille ei kuulu sianporsaat ja muut tuollaiset, niin asia ei ole ensinkään niin, vaan kerroin parissa esitelmässä, että kuuntelin eräänä sunnuntaina suomalaista radiolähetystä Venäjältä ja minua suretti suuresti, että siellä ei mistään muusta puhuttu kuin pinopuiden kuutioista ja raskaan työn saavutuksista ja porsaiden kasvatuksesta. Minua suuresti surettää tämä kansan sielun mataloittaminen. Se oli ainoa, mitä minä sanoin. Muuten pyydän samalla anteeksi sitä, että edellisessä puheenvuorossani mainitsin ed. Sarlinin sanoneen jokin Tampereesta. Se oli samassa istunnossa joku toinen, joka siitä puhui, ja siis pyydän anteeksi, että kohdistin sen ed. Sarliniin.

Ed. Vesterinen: Minä valitan, jos asia ei ole tosi, mutta se on ollut joka tapauksessa ympäri maan lehdissä ja minä nyt käytin tässä tilaisuudessa sitä ja minusta on ikävää jo senkin vuoksi, ettei ole todennäköisesti tämän selityksen mukaan kääntymystä tapahtunutkaan, jonka minä ilokseni luulin tapahtuneeksi. Valitan, että minä olen tullut sitä käyttäneeksi tässä tilaisuudessa. Toivon, että näissä talousasioissa ymmärrämme toisiamme.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan, jonka tulee pyytää valtiovarainvaliokunnan lausunto asiassa.

27) Ehdotuksen laiksi maanviljelijäin maatalousomaisuuteen kohdistuvien ulosottotoimenpiteiden siirtämisestä toistaiseksi

sisältävä ed. Ellilän y. m. lak. al. n:o 20 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

Keskustelu:

Ed. Ellilä: Herra puhemies! Esitys pakkohuutokauppojen lykkäämisestä tulee eduskunnassa käsiteltäväksi useamman aloitteen ja myöskin hallituksen esityksen pohjalla. Tämä hallituksen esitys tulee tänä päivänä toiseen käsittelyyn. Senvuoksi tahaisin kaiken sekaannuksen välttämiseksi kiinnittää huomiota nyt kysymyksessä olevaan lakialoitteeseen n:o 20 ja siihen, että se on tarpeellinen siitä huolimatta, vaikkapa hallituksen esitys hyväksyttäisiin siinä muodossa, jonka se on suuressa valiokunnassa nyt saanut.

Hallituksen esityksen mukaan jäisi nimittäin pakkohuutokauppain lykkääminen riippumaan yksinomaan ulosottoviranomaisen hyvästä tahdosta, kun sensijaan hyväksymällä nyt kysymyksessä olevaan aloitteeseen sisältyvä lakiehdotus, saataisiin toistaiseksi

yleinen sulku maatalouden pakkohuutokau-
poille. Tämän aloitteen mukainen lainsäädäntö onkin tällä kertaa välttämättömän tarpeellinen. Tahdon huomauttaa vielä siitä, mistä jo aloitteen perusteluissa on mainittu, nimittäin, että ehdotettu lykkäys on yhtä tarpeellinen saamamiesten kuin velallistenkin kannalta. Tämä johtuu siitä, että pakkohuutokaupoissa, jos niitä pidetään tuhka-
tiheään, kuten pyt tapahtuu, huutosummat laskevat tarpeettoman alas. Täten saavat velkojat pyyhkiä suuren osan saatavistaan eivätkä he silloin suinkaan hyödy mitään siitä, että joukottain velallisia maanviljelijöitä sortuu tiloiltaan. Kun nyt kaikesta päättäen vihdoin paremmat ajat ovat edessä ja maanviljelijät lähiaikoina paremmin kuin ennen pystyvät tyydyttämään velkojiensa vaatimukset, olisi tällaisen yleisen hengähdysajan heille järjestäminen ensiluokkaisen tärkeitä. Viittaen vielä siihen, että esim. metsätuotteiden hintojen kohoa-
minen avaa monelle ahdingossa olevalle viljelijälle uusia selviytymismahdollisuuksia. Samoin näyttäisi jonkinlaista paranemista olevan tapahtumassa myöskin maitotalous-
tuotteiden markkinoilla. Mutta ken tuntee maataloudellisen tuotannon hitauden, sen täytyy olla selvillä siitä, että tarvitaan melkoisesti aikaa, jos mieli maanviljelijän velan-
ja koronmaksukyvyn parantua. Olen senvuoksi vakuutettu siitä, että jos eduskunta tällä kertaa todella katsoo tarpeelliseksi harjoittaa tehokasta pulan torjumispolitiikkaa, niin ensimmäisenä toimenpiteenä siinä on sellainen pakkohuutokauppojen määräaikainen keskeyttäminen, kuin tässä aloitteessa tarkoitetaan. Senvuoksi olisi mitä toivottavinta, että tämä aloite käsiteltäisiin mahdollisimman kiireellisesti.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

28) Ehdotuksen laiksi maalla olevien maanviljelyskiinteistöjen ja niiden viljelemiseen tarvittavan irtaimiston pakkomyynnin keskeyttämisestä

sisältävä ed. V. Annalan y. m. lak. al. n:o 21 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston

ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

29) Ehdotuksen laiksi ulosottolain muuttamisesta

sisältävä ed. V. Annalan y. m. lak. al. n:o 22 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

Keskustelu:

Ed. Sarlin: Herra puhemies! Siitä huolimatta, että kansanedustaja Kares täällä eräässä lausunnossaan viittasi siihen, että siitä tavasta, millä Suomen kansanvaltaa kannattavat miehet toteuttavat valtiollista taisteluaan kansanvallan puolesta, voi tulevaisuudessa riippua tuleeko n. s. isänmaallinen kansanliike pakotetuksi väkivaltaisesti toteuttamaan ohjelmansa, katson minä, herra puhemies, olevani tämänkin riskin edessä pakotettu varsin vakavasti ja asiallisesti arvostelemaan nyt esillä olevaa aloitetta.

Esillä oleva aloite tarkoittaa voimassaolevan ulosottolain muuttamista siten, ettei maanviljelystilaa, jolla velallinen perheineen asuu ja jota on pidettävä hänen toimeentulonsa pääasiallisena lähteenä, olisi oikeutta ulosmitata velasta, joka on syntynyt senjälkeen, kun hän tuli edellämäin tulon tilan omistajaksi, tai otettu vasta siten, kun esitetty ulosottolain muutos olisi astunut lakina voimaan. Lakiehdotuksen mukaan ei olisi lupa ulosmitata myöskään kotieläimiä tai maataloustuotantoon tarvittavia työkaluja ja koneita, paitsi milloin ne kuuluisivat toiselle kuin sille, joka kiinteistöllä harjoittaa maataloutta. Mutta ei vielä tässäkään kyllin. Lakiehdotuksessa on vielä lisäksi säännös, jonka mukaan edelläselotetunlaiselta velalliselta ei olisi lupa ulosmitata hänen viljelystilansa maatalous- ja karjataloustuotosta enempää kuin $\frac{1}{3}$ eikä liiain kasvavaa metsää hakattavaksi muutoin kuin metsänhoitolautekunnan suostumuksella, jota suostumusta myönnettäessä

olisi otettava huomioon, paitsi metsänhoidollisia näkökantoja, sekin, että tilalle jäisi riittävästi metsää sen kotitarvetta varten.

Aloite ei mielestäni sellaisenaan ole sen luontoinen, että sille olisi suurempaa huomiota eduskunnassa omistettava. Aikaisemmin on täällä toiselta taholta, jolla tunnetuista syistä eduskunnassa ei enää ole edustajia, tehty poliittisia tarkoituspieriä varten sarja aloitteita — sanoisinko höyhensarjaaloitteita —, jotka asianomaisissa valiokunnissa ovat saaneet verrattain lyhyen tuomion, sen enempää eduskunnan työskentelyä häiritsemättä. Mutta nyt esillä olevalla aloitteella on siinä mielessä uutuuden viehätöksensä, että se liittyy yhtenä, ilmeisesti sangen painavaksi tarkoitettuna renkaana siihen enemmän tai vähemmän demagogisten aloitteiden sarjaan, joita, kuten täällä jo ennemminkin on lausuttu, näytään visliltä taholta tehdyn kenties taktikoimistarkoituksessa, jotta tekijät eduskunnassakin täyttäisivät velvollisuutensa n. s. isänmaallisen kansanliikkeen päämäärien toteuttamiseksi.

Siinä monessa suhteessa sangen valaivassa haastattelussa, jonka sanotun puolueen lähetti, kansanedustaja, eversti Somersalo antoi Saksan kansallissosialistisen liikkeen taistelulehdelle nimeltään „Völkischer Beobachter” viime elokuun 1 p:nä, mutta jota minulle tuntemattomista syistä liikkeen pää-äänenkannattaja „Ajan Suunta” täällä ei ole suomalaiselle yleisölle lainkaan selostanut, eversti Somersalo ilmoittaa Lapuan liikkeen, isänmaallisen kansanliikkeen nimisenä, laajennetun ohjelmansa mukaisesti nyttemmin vaativan työtä ja leipää kaikille kansalaisille, puhtaasti kansallista valtakunnanjohtoa, talonpoikain maan pyssyttämistä omistajiensa hallussa sekä kansan uskonnollisten tunteiden ja tapojen kunnioittamista; ja mielenkiintoista on todeta, että suunnilleen juuri näissä puitteissa puolueen eduskuntaryhmän aloitteetkin liikkuvat.

Koskettelemassani haastattelussa haasteltu erityisesti mainitsee, että liikkeen lähimpänä päämääränä nyt on voittaa liikkeen hyväksi maalaisliiton jäsenmassa. Sillä keinoin liike, näin sanotaan haastattelussa, muka pääsee lopputaistelun vaiheeseen. Jo sillä eleellä, jonka n. s. kansanliikkeen puolueen johto aikaisemmin oli tehnyt, anoesaan tasavallan presidentiltä, että edus-

kunta kutsuttaisiin määräaikaan aikaisemmin koolle päättämään maatilojen pakkohuuto-kauppojen keskeyttämisestä, oli puolueelle muka saavutettu suuria etuja. Kokonaan riippumatta siitä, millä tavalla tasavallan presidentti anomukseen suhtautuisi, oli anomus muka saava osakseen koko talonpoikaisen kansan kannatuksen ja siten vievä kansanliikettä — näin jatketaan „Völkischer Beobachterin” haastattelussa — valtavasti askeleen eteenpäin. — Mainittuun eieeseen ei siis näytä ryhdytyn asian itsensä vuoksi, ahdingossa olevien maanviljelijäin pelastamiseksi konnuilleen, vaan ainakin lähinnä, jotta n. s. kansanliikkeen kannatus talonpoikaisen väestön keskuudessa sen kautta valtavasti kasvaisi.

Samantyyppisessä tarkoituksessa näyttävät puolueen eduskuntaryhmän maataloutta ja pulatilannetta koskevat aloitteet melko yleensäkin tehdyn ja näytäänhän niistä, „Ajan Suunnan” ilmoituksen mukaan, otettavan erikoispainoksiakin, jotta ne tulisivat tunnetuiksi Suomenniemellä joka talossa ja joka mökissä. Ja kieltää ei voikaan, että siinä suhteessa on onnistuttu keksimään melko hyviä vetonumeroita. Mainitsen niistä ryhmän aloitteet maatilojen pakkohuuto-kauppojen keskeyttämisestä, sukuperintölakiin tähtäävästä lainsäädännöstä tilojen liian pieneksi pirstomisen estämiseksi, 500 miljoonan markan osoittamisesta maatalousvelkojen vakauttamiseen 4 %:n korolla sekä nyt käsillä olevan aloitteen maanviljelystilojen omistajain ainaisen omistusoikeuden turvaamisesta (Ed. Vesterinen: Hyviä aloitteita!).

Lähtökohtana viimeksi mainitulle lakiesitykselle esitetään, että jos valtion tai yksityisen palveluksessa oleva palkkannauttija velkautuu siinä määrin, että hän ei enää kykene velkojaan hoitamaan, ei häneltä pakkoluovuteta hänen virkaansa, s. o. toimeentulonsa lähdeä, vaan häneltä ulosmitataan vain kolmannes tuloista. On muka täysi syy soveltaa samaa periaatetta myöskin maanviljelijöihin: maanviljelijältäkään ei ole veloista pakkomyyntitietse otettava pois hänen toimeentulonsa lähdeä, sitä maatilaa, jota viljellen maanviljelijä saa oman ja perheensä pääasiallisen elatuksen, eikä myöskään maataloudessa tarvittavia työkaluja ja koneita eikä kotieläimiä. Ulosmitata saataisiin vain — kuten jo olen sanonut — kolmannes maa- ja

karjatalouden bruttotuotosta sekä metsästä myyttää vain sen verran puutavaraa kuin metsänhoitolautakunnat sallivat, jolloin metsänhoidollisten näkökohtien lisäksi olisi otettava huomioon myös se seikka, että tilalle jäisi riittävästi puuta kotitarvetta varten.

Aloitteentekijät näyttävät tästä päättäen olevan siinä käsityksessä, että toimeentulon lähdeä voidaan ulosottotoimissa käsitellä samanvertaisena, olipa kysymyksessä virka tai maatala tahi mikä muu arvo tahansa. Kun aloitteen allekirjoittajissa on sekä lainopillista että taloudellista asiantuntemusta omaavia, olisi kuitenkin odottanut heidän kiinnittävän huomiota m. m. siihen tosiasiaan, että maatilalan omistajaksi voidaan päästä oston kautta, mutta että virkoja ja toimia ei Suomessa ainakaan toistaiseksi vielä ole voitu ostaa eikä liioin periaakaan. Mutta vaikka siten virkaa ei voidakaan ulosmitata eikä pakkohuutokaupalla myydä enimmäen tarjoavalle, olipa nyt sitten kysymys valtion virasta tai yksityisen toimesta, niin ei kai tehtäisi itseänsä syypääksi vähempään kuin erittäin kepeä-kenkäiseen loogilliseen päättelyyn, jos tästä katsottaisiin ilman muuta johtuvan sen, ettei myöskään maatilaa saisi ulosmitata. Ja edelleen, jos virkamiehen palkasta onkin helppo ulosmitata kolmannes, hän kun nostaa palkkansa määräpäivinä, niin kolmannoksen ulosmittaaminen maanviljelijän bruttotuotosta ei suinkaan ole yhtä helppo tehtävä. Maanviljelijän bruttotuotto on näet sangen moninainen ja osaksi päivittäin, osaksi vuosittain korjattava. Miten olisi ulosottomiehen meneteltävä sitä ulosmitatessaan ja huutokauppaa kuuluttaessaan? Viljoista, heinistä ja juurikasveista olisi kai kolmannes ulosmitattava vuosittain ja arvatenkin elonkorjuuajakaan. Mutta jos näin on tarkoitettu meneteltäväksi, olisi ollut samalla ehdotettava muutettavaksi ulosottolain 6 luvun 20 §, jossa ulosottomiehelle on säädetty ulosottoasiakirjojen vastaanottamisesta lukien verrattain lyhyt määräaika ulosmittausta ja irtaimen omaisuuden huutokauppaa varten. Vielä vaikeampi olisi ulosottomiehen noudattaa lakia maitona saadun bruttotuoton ulosmittaukseen nähden. Maito olisi tietysti ulosmitattava päivittäin. Mutta sellainenhan kävisi minun järkeni mukaan mahdottomaksi, ja eihän nyt toki voitane edes va-

kavasti ajatella, että ulosottomiehen pitäisi seistä kiulun vieressä jokaisen maidontuottajan lypsytarhassa tai navetassa. Olisiko lisäksi kunkin päivän toimitusta pidettävä eri ulosmittauksena, josta ulosottomies joka kerran saisi erityisen ulosmittauspalkan? Miten ulosmitattujen maitojen myytäväksi kuuluttaminen ja pakkohuutokauppa sitten olisi järjestettävä, j. n. e.? Ulosottolain 5 luvun 6 §:n säännökset, joita ei ole ehdotettu muutettavaksi, eivät soveltuisi ainaakaan maitohuutokauppaan. Edelleen tulisi kai ulosottomiehen olla läsnä esimerkiksi jokaisessa teurastuksessa saadakseen kolmannuksen kullakin kerralla tuoreeltaan ulosmitatuksi. Ja kun viljelystilallisen kotieläinperheessä tapahtuisi iloinen tapaus, syntyisi varsa, vasikka tai porsaita, olisi taasen ulosottomiehen oltava nopeasti kummina läsnä panemassa sinettinsä joka kolmannen pään selkään tai lyömässä näin saatu tuotto kolmia, ellei lisäystä siunautusikaan pääluvun mukaan kolmea. Muutoin ei ulosottomies olisi täyttänyt velvollisuuttaan velkojan edun valvomiseksi, sillä jos hän huolimattomuudellaan olisi päästänyt tuottokolmannuksen käsistään niin viljasta, heinistä, maidosta, kananmunista, vasikoista, lampaista ja porsaista kuin mahdollisista muistakin maan- ja karjanäntimistä, niin mistäpä hän sen enää ottaisi, kun se olisi syöty, juotu tai myöty. Mutta eiköhän tähän tällaiseen, herrat aloitteen tekijät, tarvittaisi vähän liian monta ulosottomiestä?

Kasvavan metsän ulosmittaamiseen taasen on täytäntöönpanovaikeuksien takia ulosottolain 4 luvun 29 §:n 2 momentin mukaan kielletty muulla tavoin kuin että tila, taikka jos velallisella on ainoastaan nautinto-oikeus siihen, tämä oikeus ulosmitataan. Tuota säännöstä ei ole ehdotettu muutettavaksi, vaikka se tulisi olemaan ristiriidassa lakialoitteen 5 a §:n 3 momentin kanssa. Kun 5 a §:n 1 momentti kieltää siinä mainituin edellytyksin kokonaan maanviljelystilojen ulosmittauksen, niin edellä mainittu 4 luvun 29 §:n 2 momentin mukaan myös kasvavan metsän ulosmittaaminen olisi samalla kokonaan kielletty, mutta sensijaan lakialoitteen 5 a §:n 3 momentin mukaan sallittu. Varmasti joutuisivat ulosottomiehet täytäntöönpanossa umpikujaan tällaisen sotkun edessä, kun näet toinen lainpaikka kieltäisi sen, minkä toi-

nen sallisi tehdä. Ja vallan mahdottomaksi kävisi myös metsänhoitolautakuntien asema, jos ne joutuisivat kysymyksessä olevaa 3 momenttia käytännössä soveltamaan ja kulkemaan ulosottomiesten mukana metsiä tarkastamassa suostumuksen antoa varten tai leimatakseen metsää ulosmittaukseen. Metsänhoitolautakunnat joutuisivat pakostakin ylivoimaisen tehtävän eteen, heidän kun pitäisi leimata tai osoittaa puita niin paljon, että saamamiehen etu ei tulisi loukatuksi, mutta ei kuitenkaan enempää kuin että maatalon kotitaloustarve jatkuvasti olisi turvattu. Ja samalla olisi huolehditava siitäkin, että hakkuu muodostuisi metsänhoidon vaatimusten mukaiseksi.

Lakialoitteessa ehdotetun lain soveltamisen käytännössä olisi, lyhyesti sanoen, mielestäni mahdottomuus. Meidän ulosottolakimme on paraita lakejamme, ja on se ehyt kokonaisuus sinänsä, joka on syntynyt ehtevien lainoppineiden monien vuosien uutteran työn tuloksena. Sen muuttaminen vaatii huolellista valmistelua ja tarkkaa harkintaa. Sellainen muuttamisyritys kuin käsillä oleva, on, sikäli kuin se todella on tarkoitettu läpivietäväksi, katsottava sangen kepeäkenkäiseksi.

Näiden käytännöllisten seikkain rinnalla, jotka, niihin tällä kertaa syvemältä puutumatta, osoittavat lakialoitteen kestämatömyyden, jää muutamain sanoin vielä valaistavaksi asian periaatteellinen puoli ja aloitteen merkitys taloudellisena tekijänä maanviljelijän kannalta katsottuna.

Viime maanantain istunnossa herra pääministeri viittasi siihen, miten outoon suuntaan kehitystä johdettaisiin, jos yhteiskunnallista ja taloudellista elämää ryhdyttäisiin säännöstelemään tavalla, joka taannuttaisi olot kirjoitettujen lakien takaiselle tasolle. Niinpä onkin todettava, ettei edes maakuntalakien aikana, jotka noin 1200-luvulla ovat kirjoitetut muistiin kuvaamaan sitä ennen vallinneita oikeussuhteita, menty siihen ettei sellaisissa primitiivisissä oloissa elävät maanviljelijät olisi vastanneet veloistaan. Suvun omistusoikeuden merkitystä korostettiin ainoastaan siten, että, jos tila joutui myytäväksi, sukulaiset saivat sen lunastaa ostajalta; ja tämäkin tapahtui etupäässä sen vuoksi, että tilan omistaminen samalla oli poliittisten oikeuksien ehtona. Se ei siis hempeämielisyydestä kevytmielisesti asioitaan hoitelevaa tilallista

kohtaan ollut saanut alkusysäystä. Ja vaikka Rooman valtakunnan vanhemman niin sanotun peltokansalaisuuden aikainen lainsäädäntö oli etupäässä agraarilainsäädäntöä sanan laajemmassa mielessä, s. o. lainsäädäntöä siitä, miten maanviljelijäin väliset oikeussuhteet oli järjestettävä, ei niihinkään toki sisältynyt sellaisia otteita kuin mihin nyt näytään pyrittävän.

Esillä oleva aloite toteutettuna loisi Suomen tasavaltaan turpeeseen sidotun kansaluokan sukupolvesta toiseen, jonka merkitys valtakunnan ja yhteiskunnan tukena ja turvana ei, niinkuin aloitteen perusteluissa näytään edellyttävän, suinkaan ylenisi, kohoaisi ja tiivistyisi, vaan sen sijaan surkastuisi olemattomaksi.

Aloitteen perusteluissa sanotaan, että maanviljelijäin velkaantuminen ei suurimalta osalta ole pula-ajan eikä sen seurausten aiheuttamaa, vaan että velat ovat syntyneet jo ennen kuin maataloustuotteiden hintojen lasku saattoi maatalouden nykyisiin vaikeuksiin. Ja kaikki tämä on aloitteentekijäin käsityksen mukaan, niin perusteluista selviää, johtunut muka vain siitä, että maatalouden yleistä kehitystä on meillä varsinkin sodan jälkeisinä vuosina tietoisesti, kuten perusteluissa sanotaan, johdettu siihen suuntaan, että maanviljelijät ovat ruvenneet käyttämään luottoa enemmän kuin maatalouden terve kehitys edellyttäisi. Ja tämän vuoksi sekä kun ei ole odotettavissa, niin jälleen kuuluvat perustelun sanat, että kehityksen suunta itsestään muuttuisi sellaiseksi, että maataloudessa ruvettaisiin luotonkäyttöä supistamaan, on sitten tämä aloite tehty ja valtio haastettu avuksi sillä tavoin, että sen tulisi lailla luoda maanviljelijöistä eräänlainen turpeeseen sidottu pariasluokka, jolla ei olisi valtaa Suomen tasavallassa enää vapaasti käyttää omaa omaisuuttaan. Olkoonpa niinkin, että maatalouden yleisessä suuntaus- ja ohjaustyössä olisi tapahtunut väitettyjä virheitä, että jalostuslaitoksia kenties olisi perustettu paikoin liian kepeälle pohjalle sekä että luottoa vähemmän tuottaviinkin yrityksiin olisi melkoisesti käytetty, ei tuosta ole yrittävä päästä sillä, että valtiolta ryhtyisi korjaamaan epäkohtia rankaisemalla niitä, joiden viaksi ei voitaisi lukea muuta kuin se, että he ovat alistuneet noudattamaan valtiiovallan avustuksella annettuja neuvoja ja ohjeita. Sehän ei toki olisi minkään oikeudenmukaisuuden mukaista.

Jo periaatteellisestikin on siis lakiehdotus oikeudentunnon vastainen. Korjausta liiallisen luoton käytössä on etsittävä vallan toisella linjalla, järjestämällä ohjaus ja neuvonta niille perille vieväksi ja luotonanto enenevässä määrässä varmojen realivakuuksien varaan.

Eikä lakialoite itse asiassa taloudellisesti-kaan toisi helpotusta velkaantuneitten maanviljelijäin asemaan, vielä vähemmän maatalouden harjoittajien vastaisiin mahdollisuuksiin vaikeuksiensa voittamiseksi. Lakihan ei lainkaan tulisi koskemaan tähänastisia velkoja, vaan ainoastaan niitä, joita maanviljelijä mahdollisesti tekisi sen jälkeen kun laki olisi astunut voimaan. Niistä taasen ei, hyvät herrat, enää sen jälkeen surutakaan surua olisi, sillä tuskinpa kukaan enää sen jälkeen kuin tällainen laki olisi Suomessa säädetty, myöntäisi maanviljelijöille luottoa muuta kuin kenties henkilötakuita vastaan, jollaisesta luotosta sen peräti tuhoisien seurausten vuoksi maanviljelijäin keskuudessa on juuri koetettu pääsemällä päästä vapaaksi ja jollaisten henkilötakuitten käyttöä maatalouslainoissa on ankarasti vastustettu. Lakiehdotuksen mukaan lainan kiinnitys maatilaan tosin olisi sallittu, mutta kun ulosmittaus olisi kielletty, ei kiinnityksellä olisi asiallista merkitystä. Nykyinen maatalous on kuitenkin, se on minun käsitykseni, ja tulee epäilemättä vastaisuudessaakin olemaan siihen määrään luotosta riippuvainen, että luoton saannin tällä tavoin tyrehtyttäminen useimmissa tapauksissa tyrehtyttäisi maataloudenkin. Kun luottoa maatilaan ei enää olisi mainittavammin saatavissa ja siten maatilojen kauppahinnatkin olisi kätevästi suoritettava, alenisivat maatilojen hinnat luonnollisesti romahdusmaisesti, mikä tietenkin aiheuttaisi jyrkän pysähdyksen myöskin toimenpiteissä maatalouden velkain vakauttamiseksi. Maatilaan perimysasiat vaikeutuisivat lakiehdotuksen johdosta sangen suuresti nekin, sillä mistäpä saatavilla tai millä varoilla toinen perismyskumppani pitkässä veljessarjassa pystyisi toisen osuuden lunastamaan. Lisäksi vielä on huomattava, että kun mitään pelkoa maanviljelijällä ei enää olisi siitä, että hänen tilansa voisi joutua pakkotoimenpitein pois hänen huostastaan, voisi se heikentää intressiä tilan hyvästä hoidosta ja siten johtaa maatalouden taantumukseen.

Esillä oleva lakialoite, vaikka se nyt onkin n. s. Isänmaallisen kansanliikkeen ryhmän kaikkien jäsenten allekirjoittama, on minun ymmärtääkseni tyypillinen esimerkki ryhmän maatalousaloitteista yleensä ja laadultaan sekä asialliselta sisällöltään käsittääkseni sen mittainen, että tuntuupa miltei valitettavalta, ettei lakialoitteitakin voida suoralta kädeltä hylätä, vaan että niiden täytyy mennä valiokuntaan. Siellä aloitteelle kuitenkin annettaneen sille kuuluva arvo.

Sanomalehti Ajan Suunnan viime perjantain numerossa sanotaan: „Isänmaallinen kansanliike on mennyt eduskuntaan työskennelläkseen siellä puolueitten rinnalla maamme lainsäädännön uudistamiseksi ja kehittämiseksi niitten periaatteitten mukaisesti, jotka kansanliike on ohjelmassaan julkilausunut. Tässä mielessä on se valmistanut joukon aloitteita — — —. Isänmaallisen kansanliikkeen vastustajat” — niin jatketaan — „ovat liikkeen koko toimintajan parjanneet sitä sekä ohjelmattomaksi että vain väkivaltaa ja laittomuutta harjoittavaksi. Heillä on nyt tilaisuus eduskuntaryhmiensä kautta kansallemme osoittaa, ottavatko he valtakuntaa rakentavan lainsäädäntötyön, yhteiskuntajärjestyksemme lujittamisen ja talouspuolan lievittämisen yhtä vakavalta kannalta kuin Isänmaallinen kansanliike sen nyt esitetyissä aloitteissaan on tehnyt”.

Olen kosketellut yhtä näistä aloitteista. — Onko Suomen kansa ja varsinkin sen maatalajevä väestö siinä näkevä valtakuntaa rakentavan, yhteiskuntajärjestystä lujittavan ja hädässä, vieläpä tosihädässä olevien maanviljelijäin asemaa helpoittavan otteen, sitä on oleva kiintoisaa huomioida.

Eduskunnalle uskoisin aloitteen antavan esikuvan niistä periaatteista, joilla n. s. isänmaallinen kansanliike aikoo lainsäädäntötyötä uudistaa ja kehittää. Lakialoite on, se on minun käsitykseni, valaiseva näyte, etten sanoisi pieni kouluesimerkki siitä, millä tavalla lainsäädäntötyötä ei ole suoritettava ja mihin joudutaan, jos taktikoimisenäkökannat pääsevät Suomen tasavallan eduskunnassa valta-asemaan.

Ed. V. Annala: Tässä yhteydessä en katso tarpeelliseksi perusteellisesti puuttua asiaan; siihen on tilaisuus sitten, kun asia

toivoakseni tulee täällä eduskunnassa käsitelyn alaiseksi.

Ed. Sarlinille muutama sana. Hänen esityksensä alusta loppuun oli hölyn pölyä — anteeksi ruma sana (Ed. Sarlin: Todistakaa se!), jo se on tuota asiallista keveyttä, että hän rohkenee väittää, että tämä aloite on taktikoimistarkoituksessa tehty. Pyydän sen todistamaan (Ed. Sarlin: Se on jo todistettu!). Ei sinnepäinkään. Ja se mitä hän esittää itse aloitteesta, on yhtä kevyttä. Hän huomauttaa, että lakiehdotus maatilojen pakkomyynnin estämisestä siinä muodossa kuin se nyt on tehty, merkitsee, että on käytännössä mahdollon toteuttaa tällaista lakia. Jos todella on asianlaita niin, että siinä ei ole mitään muuta vikaa kuin nämä käytännölliset seikat, niin silloin ei ole liian suurta arvoa kiinnitettävä esitettyyn arvosteluun. Ja kun hän koettaa olla sukkela ja mainitsee, että entä kun tapahtuu iloinen perhetapahuma karjassa, niin sitäkin uutta tulokasta on ulosottomiehen tultava ulosmittaamaan. Kotieläimiä esityksen mukaan ei saa ulosmitata. Tämä osoittaa vain, kuinka hatarasti ed. Sarlin on itse aloitteeseenkin perehtynyt. Ja sitten erinomaisen painavaksi tarkoitettu muistutus: tämä aloite muka aiheuttaa sen, että maanviljelijäväestöstä tulee turpeeseen sidottu kansanluokka. On todellakin logiikka omituista! Kun aloite tähtää siihen, että tässä maassa on luotava sellainen talonpoikaishuokka, joka on lujasti kiinni maakamarassa, joka ei ole altis kumouksellisten oppien houkutuksille, niin tämä aloite leimataan sellaiseksi, että se tekee maanviljelijäväestöstä turpeeseen sidotun, siis suunnilleen maaorjatalonpoikien asemaan verrattavan kansanluokan. Eihän aloitteen mukaan suinkaan ole kielletty maatilän myynti! Eikö ed. Sarlin älyä, että on kielletty vain sen pakkomyynti velasta. Ja ed. Sarlin huomauttaa, että tällaista periaatetta ei lainsäädäntö tunne ensinkään kahlaten ummet ja lammet aina roomalaislakeihin saakka. Mutta nyt on asia niin, että sen tuntee meidänkin lainsäädäntömme. Asetus rangaistusten täytäntöönpanosta säättää 5 luvun 3 §:ssä näin: „Jos sakkoon tuomitulla on varoja sakkonsa maksamiseen, vaan ei puhdasta rahaa, on sakko otettava ulos hänen muusta yksityisestä omaisuudestaan tai hänen pesäosuudestaan, niinkuin velan ulosottamisesta on säädetty.

Sakosta ei kuitenkaan saa ulosottaa, mitä sakotettu tarvitsee omaksi tai omaistensa elatukseksi yhden kuukauden aikana, taikka vaatteen itselleen tai niille, eikä myöskään hänen ainoata ansiokeinoansa eikä tarpeellista asumustansa eikä kiinteistöä, josta hän saa tarpeenmukaisen elatuksensa, eikä mitä sen kiinteistön viljelemiseen tarvitaan”.

Se, mitä ed. Sarlin mainitsee siitä, että tämä laki toteutettuna vaikeuttaa perinnönjaon tekemistä, se on asiallinen huomautus. Mutta tässä lakiehdotuksessa nimenomaan mainitaan, että se ei koske sellaisia velkoja, jotka ovat syntyneet, ennenkuin asianomainen tulisi kiinteistön omistajaksi. Perinnönjaossa syntyy luonnollisesti kauppa tilalle jäävän ja muiden perijäin kesken, ja hyvin useinhan kauppakontraktiin pannaan se nimenomainen ehto, että omistusoikeus siirtyy ostajalle vasta sitten kun hinta on täysin maksettu. Tämä ehto tietenkin voidaan panna myöskin, milloin kauppa koskee maakiinteistöä, nimittäin aina silloin, kuin myyjä ei katso saavansa riittäviä takeita siitä, että kauppasumma tulee maksetuksi. Tämä ehto tekee mahdolliseksi päästä maahan käsiksi siis sellaisenkin, jolla ei ole varaa maksaa tilan kauppahintaa, siis tekee mahdolliseksi alkaa maataloustoiminnan sellaiselle perilliselle, joka ei pysty koko perintösummaa muille perillisille maksamaan. Kun siis tämäkin seikka, ainoa, joka siinä oli varsinaisesti asiallinen, on sen luontoinen, että sekin järjestyy, en katso olevan mitään syytä siihen valitteluun, jonka ed. Sarlin teki, valitteluun, että tätä ei voida jättää valiokuntaan lähettämättä.

Toivon, että valiokunta kiinnittää asiaan erikoisen suurta huomiota. Jos aloitteessa aukkoja on, ne on korjattava. Sen pääpyrkimys tähtää maanviljelijäväestön aseman parantamiseen tässä maassa. Ja minä yhdyin siihen, mitä täällä ed. Vesterinen huomautti maanviljelijäväestön merkityksestä. Me emme pääse mihinkään siitä, että tämä maa on maanviljelysmaa, että siis maanviljelys on maan pääelinkeino. Tästä seuraa, että maanviljelijäväestö muodostaa kansakunnan selkärangan. Ei ole samantekevää, millainen tämä selkäranka on. Jos se murtuu, murtuu koko yhteiskunta. Ja se murtuu varmasti, jos lähdetään sille vapaamieliselle tielle, jota ed. Sarlin täällä suo-

sittelee, vapaamieliselle „laissez faire, laissez passer”-tielle. Se vie perikatoon, jos mikään, ja minä toivon, että eduskunta ei kulje sellaista tietä.

Ed. Kivisalo: Hyvään tapaan kuuluu, ettei ala-arvoisista asioista puhuta pitkälti. Sen vuoksi minäkin sanon ajatukseni tästä, mielestäni ala-arvoisesta lakialoitteesta mahdollisimman lyhyesti.

Tämä lakialoite muistuttaa hyvin paljon kommunistien täällä aikoinaan tekemää aloitetta, jonka mukaan myöskään ei saanut ulosmitata pienviljelijältä veloista tai muusta saatavista hänen tilaansa eikä irtaimistoansa. Se ero täällä kuitenkin on, että kommunistien aloite oli, sanoisinko, rehellisempi, sillä siinä ilman muuta sanottiin, ettei saa ulosmitata, eikä ollut mitään takaporttia, jolla tämä säädös sitten tehtiin tyhjäksi, niin kuin on tässä ed. Annalan y. m. tekemässä lakialoitteessa. Tämän lakialoitteen perusteluissa, samoin kuin sen kolmessa ensimmäisessä momentissakin, demagoogisin elein puhutaan hädässä olevain maanviljelijäin auttamisesta ja ettei heidän omaisuudestaan saa mitata muuta kuin $\frac{1}{3}$, mutta sitten neljännessä momentissa otetaan se takaisin. Siinä sanotaan, että tämä laki ei koske niitä velkoja, jotka ovat olleet ennen tämän lain voimaan astumista. Siis juuri niitä, joiden auttamiseksi laki muka on tarkoitettu, ei sillä voida auttaa viidenpennin edestä. En voi olla tämmöistä huomautusta tekemättä. Vaikka nyt puhaltavatkin uudet tuulet, niin ei se ole täällä uutta. Se muistetaan siltä ajalta hyvin, kun kommunistit täällä olivat.

Toisenkin huomautuksen tahtoisin tehdä tätä lakiehdotusta vastaan. Sen mukaan kuin minä olen tietänyt ja maatalousmiehet yleensä puhuvat, eivät maatilat meillä ole sellaisia kultakaivoksia, että niiden bruttotuloista yli 30 % on voittoa. Ja kuitenkin tämän lain mukaan voidaan $\frac{1}{3}$ bruttotuloista mitata. Eikö se ole jokseenkin samantekevää, jos maanviljelijältä mitataan $\frac{1}{3}$ bruttotuloista, jos häneltä otetaan silloin koko tilakin, jos tämmöinen ulosmitaus sitten on edes mahdollistakaan, jota ed. Sarlin edellä on epäillyt.

Edelleen minä pidän tätä lakia turmiollisena maanviljelijäinkin kannalta. Kuka sen jälkeen enää uskoo maanviljelijälle mi-

tään lainaa, kun tietää, ettei tältä voida ulosmitata. Taikka kuka menee takaamaan maanviljelijälle lainaa, sen jälkeen kuin tällainen laki on tullut voimaan? Minä en suinkaan ole ulosmittausten ystävä, mutta kyllä asia on niin, että kun tahdotaan maanviljelijäin luotto-oloja parantaa, niin kyllä siinä näin pitkälle meneviä uudistuksia on kartettava, huolimatta siitä, että sitä nyt ajaa puolue, jonka pää-äänenkannattajan päätoimittaja on julistanut joukkonsa vallankumoukselliseksi.

Ed. V. Annala: Minä pyydän edelliselle puhujalle vain lyhyesti huomauttaa, että tämä laki ei ole tarkoitettukaan niiden auttamiseksi, jotka nyt ovat pulaan joutuneet, vaan että niiden auttamiseksi on aivan toiset aloitteet (Ed. Kivisalo: Tässä sanotaan niin!). Ja mitä nimenomaan tulee siihen pelkoon, että maatalous ei saa riittävästi luottoa, sen jälkeen kuin tällainen laki tulisi voimaan, se on minusta vallan aiheeton. Nyt samanlainen laki on voimassa virkamiehiin nähden ja kokemus osoittaa, että virkamiehet voivat velkautua ihan korviansa myöten. Ja mahdollisuudet maanviljelijöihin nähden tulisivat olemaan samat. On aivan selvää, että silloin merkitsisi luottamus henkilöön paljon enemmän kuin nykyänsä. Ja se hän olisi etu. Silloin tulisivat autetuiksi varmasti aina kunnollisimmat maanviljelijät, jotka apua tarvitsevat. Ja se, että heiltä otetaan pois $\frac{1}{3}$ tuloista, se merkitsee sitä, että menoja on vastaavasti supistettava, aivan niin kuin virkamiestenkin. Jos esim. valtion viran ja toimen haltijalla on palkkaa 1,000 mk. kuukaudessa ja siitä otetaan 333 markkaa pois, niin ei muuta kuin kiristää suolivyötä ja tulla toimeen sillä, mitä jäljelle jää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään. Asia lähetetään lakivaliokuntaan, jonka tulee pyytää siitä maatalousvaliokunnan lausunto.

Puhemies: Istunto keskeytetään nyt; sitä jatketaan tänään kello 20.

Täysistunto keskeytetään kello 17,54.

Täysistuntoa jatketaan

kello 20.

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Hakikila.

Ensimmäinen varapuhemies: Jatketaan päiväjärjestyksessä olevain asiain käsittelyä.

30) Ehdotuksen laiksi edustajanpalkkiosta annettua lakia väliaikaisesti muuttaneen lain voimassaoloajasta

sisältävä ed. Kiviojan y. m. lak. al. n:o 23 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

31) Ehdotuksen laiksi viran- ja toimenhaltijain palkkausten vähentämisestä vuoden 1934 aikana

sisältävä ed. Kestin y. m. lak. al. n:o 24 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

32) Ehdotuksen laiksi omaisuusveron kantamisesta koroitettuna vuonna 1934

sisältävä ed. Tannerin y. m. lak. al. n:o 25 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

33) Ehdotuksen laiksi kantoajan jälkeen valtion ja kunnan veroja maksettaessa suoritettavasta veronlisäyksestä ja laiksi tulorainvaliokuntaan 65 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Nymanin y.m. lak. al. n:o 26 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

34) Ehdotuksen laiksi eräiden lahjoitusmaakruununpuistojen luovuttamisesta

sisältävä ed. V. Annalan y.m. lak. al. n:o 27 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee hankkia perustuslakivaliokunnan lausunto asiasta.

35) Ehdotuksen laiksi kananmunain vientitodistuksista

sisältävä ed. Wickmanin y.m. lak. al. n:o 28 esitellään.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Wickman: Som bekant utgår i och med detta år lagen av den 29 december 1928 om exportbevis för hönsägg och fläsk. Under den tid nämnda lag existerat har äggproduktionen vuxit år från år. Denna utveckling borde vara för alla glädjande, ty förutom den nationalekonomiska betydelse den stegrade äggproduktionen fått, så har den även blivit en första rangens fråga av social art. I detta nu finnes i landet över 19,000 familjer, som mer eller mindre hava sin utkomst genom hönsskötseln. En blick på dessa hönsgårdsägares ställning beträffande ägandet av odlad jord låter oss ana att det är förnämligast „småfolket” som profiterat av denna näringsgren: 6,403 hönsgårdsägare hava mindre än 2 ha åker, 6,965 ägare hava 2—10 ha, 3,873 hava 10—15 ha, 1,830 hönsgårdsägare hava mer

än 25 ha åker. Vidare märka vi att de flesta hönsgårdar hava en relativt liten besättning. Av våra 19,071 hönsgårdar äga 13,952 mindre än 50 hönor per gård, 3,340 hava 50—100 hönor, 1,497 hava 100—250 hönor, 250 gårdar äga 250—500 hönor, 29 hava 500—1,000 hönor och endast 3 gårdar hava över 1,000 hönor. Detta bevisar att det är de mindre bemedlade som i hönsskötseln fått en god ekonomisk hjälp i dessa bistra tider.

Av intresse torde det även vara att taga del av hönsskötselns geografiska utbredning. I Nylands län bedrivs hönsskötsel i 9 kommuner, Åbo-Björneborgs län i 58 kommuner, Tavastehus län i 25 kommuner, Kuopio län i 21 kommuner, Vasa län i 54 kommuner och Uleåborgs län i 18 kommuner. I dessa uppgifter ingår ej Åland, där dock hönsskötseln i ganska stor omfattning bedrivs. Hönsbeståndet har vuxit från 1.5 milj. hönor 1928 till 3 milj. 1933. Äggproduktionen och exporten har vuxit i samma grad, eller från 1928, då exporten var 5,800 kg., till 6 milj. kg. 1932. I år beräknas exporten stiga till 10 milj., och regeringen räknar 1934 med 12 milj. kg. eller lika mycket i kilovikt som exportsmöret. År 1910 importerades 45 milj. st. ägg. Nu beräknar man konsumtionen av ägg i vårt land till 136 milj. st. eller 7 milj. kg. Våra äggproducenter fylla hemlandsmarknaden med egna ägg och exportera dessutom som sagt 10—12 milj. kg. per år. Vi ha kommit upp till en produktion av 342 milj. st. eller 19 milj. kg. per år eller i pengar räknat efter 15 mark per kg. 258 milj. mark. Det är lätt att räkna ut vilken enorm summa hade gått till utlandet för äggimporten, ifall inte lagen av den 29 dec. 1928 hade kommit och sporrat till produktion av ägg i vårt eget land. Man räknar ej fel, om man beräknar summan till inemot 100 milj. mark för importäggen, om ej det nuvarande uppsvinget på äggproduktionsområdet hade inträffat. Nu har vårt land icke blott denna summa till godo för hemlandets penningmarknad, utan nu kommer i år c:a 110 milj. in dessutom för exportäggen. Nästa år beräknas exporten ännu stiga, enligt regeringens beräkning till 12 milj. kg.

Staten har som bekant under de gångna fem åren erlagt i premier för exportägg,

för de fyra första åren mk 5 per kg. och i år 4 mk kg. Nu synes för mången som om denna premiering vore orättvis gentemot andra samhällsmedlemmar. En kort redogörelse för huru hönsgårdsägarna se på frågan torde därför vara på sin plats. Kanhända skall en sådan utläggning korrigera någons feluppfattning. Som känt är, har staten belagt havren med en tull av 25 pi kg. och korn 1 mk per kg. Å olika torrfoderingsredienser betalar äggproducenten 30 pi per kg. i tullavgift. Å varje producerad äggkilo betalar producenten till staten 1:50—1:80 mk. Nu är det uträknat att våra hönsgårdar konsumera ca 33 milj. kg. inhemsk säd. För det foder som åtgår till 3 milj. hönor betalar hönsägaren 30 milj. mk till staten eller samma belopp som staten erlägger i premier. Toge man bort spannmåls- och andra för hönsägaren besvärliga tullar, finge man även slopa premieringen och hönsskötseln skulle bära sig. Men nu vet alla att något sådant ej kan i detta nu ske, ty nu om någonsin behöver jordbrukaren avsättningsmarknader för sin spannmål, särskilt för havren. Att blott stegra eller uppmuntra till stegring, produktionen av havre utan att tänka på avsättningsmarknaden är ej klokt. Att tänka på export av foderhavre kan knappast komma i fråga. Nu hava våra hönsgårdar kommit som en välbehövlig spannmålsförbrukare till spannmålsproducentens egen dörr i och för uppköp av säd. Tack vare äggpremierna kan äggproducenten betala 25 pi kg. för havre och 1 mk för kg. korn, mera än bonden finge för sin säd i utlandet. Äggpremierna gagnar alltså väsentligast bonden och i sista hand alla i vårt land. Tack vare den rikliga tillgången till små ägg och icke exportdugliga ägg hava äggkonsumenterna i vårt land de senaste fem åren kunnat köpa ägg till pris som man aldrig kunnat drömma om. Icke minst de mindre bemedlade borde vara tacksamma för denna utveckling. Nu hålla äggen på att bli, som rätt är, en verklig folkrätt.

Av här nämnda fakta och skildring finna vi att hönsskötseln och äggproduktionen hava blivit en första rangens fråga av ekonomisk och social natur. På många ställen är det hart när omöjligt att utfinna arbetsmöjligheter som kunde föda

sin man än mindre en familj. Emigrationen är otänkbar nu och för en längre tid framåt. I vida delar av vårt land äro jordlägenheterna så små, att en vidare styckning ej kan komma i fråga. Därför måste nya utkomstmöjligheter och näringsgrenar uttänkas och stödjas. En sådan ny samhällsnyttig och någorlunda lönande näringsgren har hönsskötseln utgjort för de 19,071 hönsgårdsägarna här varit fråga om.

Men det finnes ett ganska betydelsefullt men, som nu möter denna grupp av småfolket. Redan i våras riktades hårda slag mot vår unga hönsskötsel från utlandets sida. Före den 7 mars var tullen i Tyskland 5 rmk per 100 kg. Samma dag höjdes tullen till 30 rmk och den 11 samma månad till 70 rmk per 100 kg. eller 11 fmk per kilo. Men icke nog därmed, samtidigt höjdes kvalitetsfordringarna och fastställdes därutöver en ganska besvärlig och svåruppfyllbar kontingentering 1,751,100 kg. per år. Visserligen fick den 10 maj en förändring till stånd, så att tullen är i detta nu 40 rmk för de 9 första månaderna och 30 rmk för de 3 sista av årets månader, allt detta beräknat för 100 kg. ägg. Att detta var ett hårt slag är givet. Bäst som det är följer England exemplet. Sverige har stängt sin för oss en tid så goda marknad redan tidigare. Men det värsta är ännu ej omnämnt. Det synes som om det förslag till ordnandet av statens understöd för äggproduktionen, enligt det som framgår av det till riksdagen överlämnade statsförslaget för år 1934, ej vore lyckat. I 11 H. T. XIX kapitlet under rubriken „Särskilda anslag” föreslås en summa stor fmk 95 milj. som ett engångs anslag för premiering av produkter från husdjursskötseln i och för prisens stabilisering. Till dessa premierade produkter höra smör, ost, fläsk och hönsägg. I sin „redogörelse för kalkylerna till statens inkomst- och utgiftsstat för år 1934” (sid. 192) får man närmare del av grunderna för anslagets fördelning. Vi märka bland annat en avsevärd förhöjning av premierna för smör, vilket torde nog vara på sin plats, men att i samma stund minska understödet för hönsskötseln genom en sänkning av premierna från 5 à 4 mk per kg., som det nu varit i fem år, till 2:50 per kg. med

gränserna för partipris till 12:50 och 15 mk per kg. synes vara att fara tillräckligt hårdhänt fram med vår yngsta husdjurnäringsgren. Läger man därtill att anslaget måste betraktas som blott tillfälligt, för ett år i sänder, förstår man lätt den oro som förslaget skapat i hönsgårdskretsar. I den händelse regeringens förslag vinner understöd, vilket jag icke hoppas, kan en katasrof bland många av våra 19,000 hönsgårdar icke undvikas. Många hava uppmuntrats, tack vare statens tidigare premieringspolitik, till att bygga dyra hönsgårdar och lägga ned stora summor i och för anskaffning av prima besättning och genom en kostsam avelsverksamhet draga försorg om att skapa i landet en god hönsstam, och nu vore man färdig att med några penndrag spoliera alltsammans. Sådant kan omöjligt få ske. Därför vågar jag hoppas att vederbörande utskott ville noggrannt sätta sig in i denna fråga innan utslaget fälles. Det är inte blott de 19,000 hönsgårdsägarna som hava ekonomiskt intresse av att denna fråga löses i den riktning föreslagits i den föreliggande lagmotionen, utan det är jämväl en viktig fråga för de tusentals arbetare som arbeta vid förpackningsstationerna, kvarnarna där torrfodret tillverkas, fartygsägarna som föra äggen till utlandet, statsjärnvägarna, emballeringstillverkarna och icke minst för jordbrukarna, som nu tack vare hönsskötseln hava en säker avsättningsmarknad för sin spannmål, särskilt i nordligare trakter där havre odlas till avsalu.

Jag vågar hoppas att föreliggande lagförslag blir av vederbörande utskott förordat, ty det borde ligga i alla, ja hela samhällets intresse att denna vår yngsta husdjursskötselgren i lugn och ro får utvecklas till den betydelsefulla ekonomiska och sociala faktor i samhället den har stora betingelser att bliva. Lagförslaget avser icke att införa något nytt i vårt folks ekonomiska liv, utan blott att i lag fastslå ett beprövat system för 5 år framåt.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään; asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

36) Ehdotuksen laiksi valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen annetun lain 3 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Sergeliuksen y. m. lak. al. n:o 29 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

37) Ehdotuksen laiksi eräiden viljatuohteiden tullista vuonna 1934

sisältävä ed. Pekkalan y. m. lak. al. n:o 30 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee hankkia maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

38) Ehdotuksen metsänparannuslaiksi

sisältävä ed. Koiviston y. m. lak. al. n:o 31 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee hankkia maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

39) Ehdotuksen laiksi varojen varaamisesta uudis- ja laidunviljelykseen pienviljelijöille annettavia palkkioita varten annetun lain 1 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Leppälän y. m. lak. al. n:o 32 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee hankkia maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

40) Ehdotuksen laiksi Suomen Pankin ohjesäännön muuttamisesta

sisältävä ed. Kämäräisen y. m. lak. al. n:o 33 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pankkivaliokuntaan.

41) Ehdotuksen laiksi Helsingin yliopiston järjestysmuodon perusteista annetun lain 30 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Ryömän lak. al. n:o 34 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

42) Ehdotuksen laiksi väkijoumista annetun lain 1 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. von Frenckellin y. m. lak. al. n:o 35 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

43) Ehdotuksen laiksi elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain muuttamisesta

sisältävä ed. Tannerin y. m. lak. al. n:o 36 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

44) Ehdotukset laiksi maalaiskuntain kunnallislain 9 §:n 1 momentin muuttamisesta ja laiksi kaupunkien kunnallislain 10 §:n 1 momentin muuttamisesta

sisältävä ed. Kivisalon y. m. lak. al. n:o 37 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

45) Ehdotukset laiksi maalaiskuntain kunnallislain muuttamisesta ja laiksi kaupunkien kunnallislain muuttamisesta

sisältävä ed. Korvenojan y. m. lak. al. n:o 38 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

46) Ehdotuksen laiksi tielain 78 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Sarlinin y. m. lak. al. n:o 39 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

47) Ehdotuksen laiksi tielain 93 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Kiviojan lak. al. n:o 40 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

48) Ehdotuksen laiksi tilusten rauhoittamisesta kotieläinten vahingonteolta 18 p:nä helmikuuta 1921 annetun lain muuttamisesta

sisältävä ed. Salon y. m. lak. al. n:o 41 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

49) Ehdotuksen laiksi palosuojelumaksusta

sisältävä ed. Sarlinin y. m. lak. al. n:o 42 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

50) Ehdotuksen laiksi valtion metsämaiden asuttamisesta ja niillä olevien vuokra-alueiden lunastamisesta annetun lain eräiden pykälien muuttamisesta

sisältävä ed. Koivurannan y. m. lak. al. n:o 43 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

51) Ehdotuksen laiksi kahdeksan tunnin työajasta annetun lain 2, 3, 11 ja 12 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Fagerholmin y. m. lak. al. n:o 44 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

52) Ehdotuksen laiksi työajasta maataloudessa

sisältävä ed. Toivosen y. m. lak. al. n:o 45 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

53) Ehdotus laiksi ulosottolain 5 luvun 18 ja 48 §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 1 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 17, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 1. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu; sen jälkeen siirtyy eduskunta käsittelemään asiaa yksityiskohtaisesti.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään lakiehdotuksen 18 ja 48 § sekä johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

54) Ehdotus laiksi ulosottolain väliaikaisesta muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 2 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 16, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 2. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu; sen jälkeen siirrytään asian yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Oikeusministeri Serlachius: Herra puhemies! Hallituksen esityksessä eduskunnalle ulosottolain väliaikaisesta muuttamisesta ehdotetaan ulosottolain 6 luvun 23 §:ssä pakkohuutokaupan toimittamista varten maalla säädetty neljän kuukauden määräaika pidennettäväksi 6 kuukaudeksi eli yhtä pitkäksi ajaksi kuin se oli määrätty lokakuun 2 päivänä 1931 annetussa laissa. Suuri valiokunta on kuitenkin päättänyt, että määräaika olisi pidennettävä yhdeksi vuodeksi, minkä lisäksi valiokunta vielä päätti, että kaupungeissa olisi vastaava aika oleva 6 kuukautta.

Suuren valiokunnan kantaa ei voida hyväksyä. Lainkohdassa on kysymys siitä ajasta, joka ulosottomiehelle on oleva käytettävänä ulosmittauksen loppuun suorittamista varten, ja tarkoittaa muutosehdotus

tämänmukaisesti ainoastaan helpotuksen suomista ulosottomiehille heidän suorittaessaan virkatehtäviään, niin että ulosottomies, milloin hänen suoritettavakseen on kertynyt paljon pakkohuutokauppoja, voisi ne kaikki kohtuuttomitta vaikeuksista ja muista virkatehtäviään laiminlyömättä suorittaa. Hallituksen esityksen perusteluissa 1931 valtiopäiville lausuttiin tästä kysymyksestä seuraavaa:

„Nykyinen taloudellinen pulakausi, joka erityisen ankarasti on kohdistunut maatalouteen, on aiheuttanut maalla olevien kiinteistöjen pakkohuutokauppojen tavattoman lisääntymisen varsinkin eräissä osissa maatamme. Kun tällaisten huutokauppojen toimittaminen käytännössä miltei poikkeuksetta joutuu kruununvoudin tehtäväksi ja ulosottolaki kieltää kruununvoutia panemasta toista sijaansa ulosottomieheksi sellaiseen toimitukseen, johtuu siitä että kruununvoudin on ainakin eräissä tapauksissa vaikea, laiminlyömättä muita virkatehtäviään, saada huutokaupat toimitetuiksi mainitun lain VI luvun 23 pykälässä säädettyssä määräajassa, neljässä kuukaudessa siitä kuin hän on saanut täytäntöönpanon perusteena olevat asiakirjat. Senvuoksi ja kun tämän, toivottavasti pian ohimenevän epäkohdan korjaamiseksi ei ole syytä ryhtyä sanotunlaisten virkamiesten luvun lisäämiseen, näyttää tarpeelliselta tilapäisesti jossakin määrin pidentää mainittua määräaikaa. Kahden kuukauden lisäystä voitaneen pitää riittävänä, joten sanottu määräaika tulisi olemaan kuusi kuukautta.”

Sanottuihin näkökohtiin nojautuvana ei hallituksen näille valtiopäiville annetussa esityksessäkään ehdotettu ulosottomiehille suurempaa helpotusta tehtäviensä määräaikaisessa suorittamisessa. Hallitus on ollut selvillä siitä, että ulosottomiehille ei tule antaa kovin pitkää aikaa tehtäviensä suorittamiseen, koskapa siitä voi olla seurauksena että ulosottomies tarpeettomastikin pitkittää toimenpiteitensä ja siten aiheuttaa haittaa ja vahinkoa. Kärsimään voisivat joutua eivät ainoastaan säästöpankit, osuuskassat ja muut rahalaitokset, vaan myöskin esim. kunnat verosaataviaan periessään sekä maanviljelystyöväki, jonka taloudellinen asema ei yleensä ole sellainen, että se voisi vuosikaupalla odottaa pallojensa maksamista. Tämän vuoksi on myöskin velkojen vakauttamislainsäädännön yh-

teydessä aina erityisesti pidetty silmällä vero- ja palkkasaatavien pikaista maksamista. Vielä on huomattava että kovin pitkän määräajan varaaminen ulosottomiehelle saattaisi aiheuttaa kohtuutonta etua sellaiselle velalliselle, joka niskoittelullaan on syypää uloshakuun. Tapaukset, jotka ovat aiheuttaneet uloshaun, ovat kerta kaikkiaan niin erilaiset että liian pitkän määräajan suominen ulosottomiehelle ehdottomasti vie kohtuuttomuuksiin. Mainitakoon vielä että, jos ulosottomiehelle annettaisiin suuren valiokunnan ehdottamat laajat valtuudet sen ajankohdan määrittämiseen, jolloin hän katsoo asiakseen ryhtyä uloshakuun, ulosottomies saattaa joutua esiintymään jonkunlaisena välittäjänä velkojan ja velallisen välillä, mikä voisi saattaa hänet, koska painostustakin puolelta ja toiselta ehkä tultaisiin harjoittamaan, pahaan välikäteen virkatehtäviensä asianmukaisessa hoitamisessa.

Mitä kaupunkiin tulee, ei ole mitään syytä pidentää kysymyksessäolevassa lainkohdassa olevaa määräaika, koska valituksia siitä, että kaupunginvoudit ja maistraatit eivät kolmen kuukauden kuluessa ehdi ulosottoimenpiteitä suorittaa, ei ole kuulunut.

Niinkuin siitä, mitä edellä olen lausunut, ilmenee, on se lainsäädännöllinen perusta, johon ulosottolain kysymyksessäoleva säännös nojautuu, se että säännöksen avulla ulosottomiehen virkatehtävien suorittamista helpotettaisiin. Sama lainsäädännöllinen perusta on myöskin 23 a §:llä, joka antaa oikeusministerille vallan pidentää 23 §:ssä olevia määräaikoja. Siihen katsoen, että oikeusministerin päätöksen tulee nojautua siihen seikkaan että velallisen velat todennäköisesti ovat vakautettavissa, on säännöksen tarkoituksena kuitenkin myös moratorion, joskin vain enimmäismääräisen, myöntäminen. Tämänvuoksi ei varsinaista teknillistä estettä ole siihen että tässä säännöksessä olevia määräaikoja jonkun verran pidennetään. Asiallisia syitä tällaiseen pidennykseen ei kuitenkaan näytä olevan olemassa, sillä lainkohdan mukaan voi huutokauppa lykkäytyä jopa kolmella kuukaudella 23 §:ssä säädetyn 6 kuukauden määräajan yli.

Viitaten siihen, mitä edellä olen lausunut, olen sitä mieltä että eduskunnalla ei ole aihetta omaksua suuren valiokunnan ehdottamia muutoksia.

Ed. Kemppi: Kyseessäolevan lain 6 luvun 23 § on minusta onnistuneempi suuren valiokunnan ehdottamassa muodossa kuin hallituksen esityksessä ja lakivaliokunnan mietinnössä. Tämän lainmuutoksen tarkoituksena on viivyttää ulosmitatun kiinteistön myyntiä että kiinteistön omistajat niin maalla kuin kaupungeissa saisivat aikaa velkojensa maksun järjestämiseen. Jos olot meillä olisivat normaaliset, niin emme me tarvitsisi silloin tätäkään poikkeuslakia. Mutta nythän niinkuin kaikki tiedämme ovat olot poikkeukselliset ja sen tähden tarvitaan poikkeuksellisia hyvinkin pitkälle meneviä toimenpiteitä. Tilanne meillä, kuten kaikki tiedämme, on vakava. Pakkahuutokauppojen luku tänäkin vuonna on lisääntymistään lisääntynyt. Vaadittiinhan tänä syksynä tämän asian tähden eduskuntaakin kokoontumaan jo ennen määräaikaansa.

Minusta olisi asialle, sekä velallisille että heidän takausmiehilleen kuin myös velkojille ja koko yhteiskunnalle edullisempaa, jos tämä esitetty määräaika olisi vieläkin pidempi. Sentähden minä pyydän ehdottaa että 23 §:ssä sanat: „1 vuoden” muutettaisiin „1 vuodeksi 6 kuukaudeksi” ja sanat „6 kuukauden” muutettaisiin „1 vuodeksi”, joten pykälä tulisi kuulumaan: „Kun kiinteistö on ulosmitattu, tulee ulosottomiehen siten suorittaa kaikki tehtävänsä, ettei omaisuuden myyminen hänen syystänsä viivästy, maalla päälle yhden vuoden kuuden kuukauden ja kaupungissa päälle yhden vuoden siitä, kun 3 luvun 21 ja 22 §:ssä mainitut asiakirjat on otettu vastaan”. Tämä ehdotus on sama kuin lakivaliokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen ehdotus.

Ed. Estlander: Stadgandet i 23 § utsökningslagen har till ändamål att garantera egendomsutmätning för gäld så skyndsamt som med nödiga praktiska åtgärder och med rättssäkerheten är förenligt. Med sagda ändamål är däremot icke förenligt att skrida till den ändring som stora utskottet har vidtagit, nämligen en högst betydande förlängning av ifrågavarande tidsfrist för exekutionerna. Denna ändring utgår nämligen från ett helt annat och motsatt syfte, som är att hindra omedelbar och snabb rättsexekution. Stora utskottet synes emellertid icke hava betänkt att ändringen och för-

längningen icke komma att hänföra sig endast till de ömmande fall, för vilka man velat göra undantag, utan kunde komma att ske till förfång för alla rättssökande överhuvudtaget. Ändringen kan därför ur lagstiftningssynpunkt icke försvaras. Den inbegriper i själva verket ett försök att indirekte införa någotslags moratorium. Ett dylikt försök bör dock förverkligas genom ett helt annat slag av lagstiftning än en ändring uti utsökningslagens förevarande paragraf. Moratorium innebär ju ett intrång i enskild rätt, låt vara endast tillfälligt, och lagstiftningen borde också därefter lämpas.

Jag tillåter mig, hr talman, att redan nu föreslå ett sådant ändringsförslag, att riksdagen ville omfatta lagförslaget 23 § uti den formulering som lagutskottet givit densamma.

Ed. Jatkola: On valitettavaa, että suuri valiokunta muutti käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen 23 §:ssä olevia määräaikoja, joiden kuluessa kiinteistöhuutokaupat on toimitettava. Suuren valiokunnan päätös, niin luulen, perustuu ainakin osaksi erehdykseen (Ed. Komu: Kokonaan erehdykseen!). Muutamat valiokunnan jäsenet ja ehkä useatkin ovat olleet nähtävästi siinä käsityksessä, että ulosottomiehet eivät saisi pitää huutokauppoja lyhyemmän ajan sisällä kuin mitä lainpakkassa on säädetty ja että siis, jos määräaika on pitempi, huutokauppa välttämättömästi lykkäytyy pitemmälle. Mutta sitä hän tässä ei ole säädetty. Olipa tuo määräaika miten pitkä tahansa, on ulosottomiehellä, jos pykälä muuten jää sellaiseksi kuin se on, oikeus toimittaa huutokauppa aivan lyhyenkin ajan kuluessa, eivätkä minun nähdäkseni ulosottoviranomaiset voi ilman muuta siirtääkään kaikkia huutokauppoja maalla vuoden ja kaupungissa puolen vuoden päähän, sillä se voisi aiheuttaa ainakin muutamissa kihlakunnissa maalla ja ehkäpä kaupungeissakin pelotettavaa ruuhkautumista heidän töissään ja monenlaista muuta hankaluutta, josta kumminkaan ei ole tässä tarvis lähemmin tehdä selkoa. Mutta asianomaiselle velallsellekaan ei kysymyksessä olevasta kovin pitkästä määräajasta olisi hyötyä kuin ehkä harvoissa tapauksissa.

Hallitus on ehdottanut 23 §:n määrä-

aikaa maaseudulla pidennettäväksi 4:stä kuukaudesta 6:ksi kuukaudeksi muun ohella siitä syystä, niin kuin perusteluissa mainitaan, että maatalouden velkain vakauttamislain avulla paremmin ehdittäisiin vakauttamistoimenpiteet suorittaa ja pelastaa ne maanviljelijät sortumasta, jotka ovat pelastettavissa. Tätä varten ei kuitenkaan tarvita niin pitkää aikaa kuin vuosi, vaan kuuden kuukauden aika on tavallisissa tapauksissa riittävä. Tämä kävi selville m. m. siitä lausunnosta, jonka Osa-keyhtiö Maakiinteistöpankin johtaja laki-valiokunnan jaostossa antoi, kun häntä siellä asiantuntijana kuultiin. Ja varsinkin senvuoksi on kuuden kuukauden määräaika riittävä, että 23 a §:n nojalla tulee oikeusministerillä olemaan valta velallisen tai luottolaitoksen hakemuksesta määrätä, että maatalouskiinteistön myyminen on lykättävä, silloin kun siihen on erikoista syytä, 23 §:ssä säädettyä määräaikaa pidemmälle, enintään kolme kuukautta tuonnemmaksi eli siis aina yhdeksän kuukauden päähän siitä, kun kruunuvouti on ulosottoasiakirjat vastaanottanut. Jos luullaan, että vakauttamistoimenpiteet eräissä tapauksissa vaatisivat vielä pitemmän ajan kuin yhdeksän kuukautta, niin olisi silloin pidennettävä 23 a §:ssä säädettyä määräaikaa. Sillä olisi merkitystä enempi kuin 23 §:n määräajan pidentämisellä siitäkin syystä, että oikeusministerin myöntämää lykkäysaikaa on ulosottomiehen ehdottomasti noudatettava ja että siis oikeusministerin päätös aina tietää todellista lykkäystä huutokaupan toimittamisessa.

Mitä taas tulee 23 §:n määräajan pidentämiseen kaupunkiin nähden, niin ei siihen ole mitään aihetta, niinkuin herra oikeusministerikin täällä jo lausui. Ja se on omansa vaikuttamaan, vain ulosottoasiain kasautumista kaupungeissa, jos nimittäin kaupunkien ulosottoviranomaiset kovin usein siirtäisivät huutokaupat aina kuuden kuukauden päähän ulosottoasiakirjain vastaanottamisesta. Mutta tässä on toki jonkun verran otettava huomioon myös velkojain oikeuksia ja etuja. Sekä maalla että kaupungeissa voivat velkojat usein itse olla semmoisessa asemassa, että heidän on oman ahdinkotilansa takia saatava mahdollisimman paljon saamisiansa ja lainsäätäjän ei senvuoksi pidä kokonaan

jättää heidänkään etujaan huomioonottamatta antamalla ulosottoviranomaisille kovin pitkän määrärajan huutokaupan toimittamista varten.

Minun nähdäkseni olisi edellämainituista syistä palautettava lakiehdotuksen 23 pykälä siihen muotoon, joka sillä oli hallituksen esityksessä ja lakivaliokunnan mietinnössä, mutta sen sijaan voitaisiin aivan hyvin pidentää 23 a §:ssä säädettyä määräaikaa 3 kuukaudesta eli 6 kuukaudeksi. Ja kannatan minä senvuoksi ed. Estlanderin täällä jo tekemää ehdotusta 23 §:ään nähden sekä ehdotan, että 23 a §:ssä säädetty määräaika 3 kuukaudesta, säädettäisiin 6 kuukaudeksi.

Mitä tulee sitten pakkohuutokauppojen kokonaan keskeyttämiseen toistaiseksi, josta täällä on puhuttu, niin se on asia erikseen. Minä olin viime huhtikuussa sitä mieltä, että siihen olisi jo keväällä ollut mentävä, mutta sen jälkeen on Osakeyhtiö Maankiinteistöpankin toiminta jo järjestynyt niin, että nykyisin lieene kaikilla maanviljelijöillä, joita tilan pakkohuutokauppa uhkaa, mutta jotka ovat vielä pankin avulla pelastettavissa, tilaisuus saada siihen pankilta tehokasta apua. Valitettavaa erikoisesti on vain se, etteivät asianomaiset velalliset tarkoista ohjeista huolimatta osaa riittävästi käyttää hyväkseen sanotun pankin tarjoamia etuja. Onko aihetta vielä nyt säätää pakkohuutokauppojen toistaiseksi kokonaan keskeyttäminen, nyt kun on tulossa laki, jolla Maankiinteistöpankin toimintamahdollisuuksia yhä laajennetaan, ja myös laki asunto-osakeyhtiöiden pakkohallinnasta, siitä tulee eduskunta tehtyjen aloitteiden johdosta aikaan päättämään ja se kaipaa erittäin tarkkaa harkintaa. Mutta nyt esillä oleva lakiehdotus voidaan käsitellä ja on käsiteltävä itsenäisenä asiana sitä tarkoitusta silmälläpitäen, joka sillä on.

Ed. Kivioja: Työjärjestyksen 20 §:n mukaan olisivat samaa asiaa koskevat aloitteet valiokunnassa käsiteltävät toistensa yhteydessä eikä niin itsenäisenä asiana tätä, niinkuin edellinen puhuja esitti. Lakivaliokunnassa huomattava vähemmistö ehdotti, että tämä asia olisi pidetty pöydällä, kunnes edustajien aloitteet olisivat sinne joutuneet ja ne olisi voitu yhdessä käsitellä, mutta enemmistön päätös oli se,

että tämä asia käsiteltiin itsenäisenä ja siitä on nyt tullut se, mikä on tullut, että täällä ei yksimielisyyteen tunnuta päästävän. Minä ehdotan siis senvuoksi, että valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 5 momentin mukaan eduskunta palauttaisi tämän asian vielä lakivaliokuntaan uuden lausunnon antamista varten. Asia olisi jo tämänkin esityksen vuoksi tärkeä, että se saisi siellä uuden käsittelyn, koskapa oikeusministeri on täällä esittänyt omalle kannallensa eri perusteet kuin mitä hallituksen esityksessä oli, ja senkin vuoksi se olisi tärkeä, että ne yksityisten edustajien aloitteet, jotka äsken sinne lähetettiin ja jotka hyvin läheltä koskevat tätä samaa asiaa, muuten jäävät käsittelemättä, ellei tätä hallituksen esitystä saada niille kyytimieheksi.

Ed. Sundström: Hyvän ulosottomenettelyn tunnusmerkeinä ovat nopeus ja tehokkuus. Hallituksen käsiteltävänä oleva esitys on jo semmoisenaan kuitenkin ristiriidassa varsinaisten ulosottomenettelyä koskevien periaatteiden kanssa. Sekin lykkää täytäntöönpanoa yli sen ajan, mikä on välttämätöntä itse ulosmittauksen kannalta. Kysymyksessä olevaa pidennystä vaativat hallituksenkin mielestä tärkeät sosialipoliittiset syyt, joiden vuoksi puhtaasti prosessuaaliset näkökohdat toissijaisina saavat väistyä. Ehdotettu pidennys on katsottu välttämättömäksi m. m., jotta Maankiinteistöpankillä olisi mahdollista suorittaa ne toimenpiteet, jotka ovat tarpeellisia hädässä olevan, ulosmitattua kiinteistöä omistavan maanviljelijän auttamiseksi. Tällaisen näkökohdan varten ottaminen onkin yhteiskunnan jo kokonaisuuden edun kannalta ehdottomasti välttämätöntä. Yhteiskunta on tällä hetkellä eräänlaisessa pakkotilassa. Huomattava osa kansastamme kamppailee epätoivoisesti taloudellisessa hädässä, johon he ovat joutuneet, ainakin suurin osa, ilman omaa syytään. Erittäinkin maanviljelijöitä on taloudellinen häviö uhkaamassa. Maankiinteistöjen pakkohuutokauppojen lukuan on ollut aivan pelottavan suuri ja osoittaa edelleen kasvua. Ne uhkaavat tehdä tuhansista maanviljelijöistä kodittomia ja siten lisätä sen väestöosan määrää, jossa maaperä on suopea yhteiskunnan vastaisille opeille.

Näin ollen ei siis vain ihmisyyden, vaan myöskin porvarillisen yhteiskunnan etu eh-

dottomasti vaativat, että yhteiskunnan on tehtävä kaikkensa pelastaakseen omatta syyttään hätään joutuneet. Pakkotilaperiaatteiden mukaan voidaan tällöin pienempi etu aina uhrata suuremman pelastamiseksi. Ja meidän mielestämme on selviö, että se etu, mikä saavutetaan ulosottomenettelyyn säilyttämällä normaalissa kulussa on pienempi sitä etua, mikä yhteiskunnalla on siitä, että tehdään mahdolliseksi tuhansien maanviljelijäin pelastaminen.

Ne keinot, jotka Maakiinteistöpankilli on nykyisin käytettävissään hädässä olevien auttamiseksi, eivät kuitenkaan ole läheskään tyydyttäviä. Pankin mahdollisuuksia on senvuoksi lisättävä. Maatalousvelkain vakauttamista koskeva lainsäädäntö on uudistettava. Siinä tarkoituksessa ovat m. m. isänmaallisen kansanliikkeen edustajat täällä tehneet aloitteen. Me aloitteentekijät olemme vakuutettuja siitä, että eduskunta ymmärtäen suuren hädän, tulee suhtautumaan myötelemisyydellä tähän aloitteeseen yhteiskunnan kokonaisedun vuoksi. Mutta nyt on myöskin huolehdittava lisäksi siitä, että suunniteltu apu voidaan turvata niille, jotka nyt kiemurtelevät hädän kourissa ja joihin nykyisen lainsäädännön luomat vakauttamistoimenpiteet eivät ulotu. Sitä varten on tehtävä mahdolliseksi, että pakkomyyntejä ei näiden kohdalta tarvitse toimittaa, ennenkuin maatalousvelkain vakauttamislainsäädäntö on eduskunnan avulla ehditty uusia. Tässä tarkoituksessa ovat isänmaallisen kansanliikkeen edustajat ehdottaneet pakkomyyntien tilapäistä keskeyttämistä. Mutta tämäkään aloite ei voi parhaimmassakaan tapauksessa ehtiä niiden avuksi, joiden tilat nyt jo ovat ulosmitatut. Tätä varten on tarpeellinen suuren valiokunnan hyväksymä ajan pidennys. Jos ulosottolain 6 luvun 23 § muutetaan siten, että pakkomyyntiä maalla ei tarvitse toimittaa, ennenkuin viimeistään vuoden kuluessa tarpeellisten asiakirjain saapumisesta ulosottomiehelle, silloin eduskunnalla, jos sillä on hyvää tahtoa, mahdollisuus ojentaa auttava käteensä niillekin kunnollisille maanviljelijöille, joiden kiinteistöt nyt jo ovat joutuneet ulosmitatuiksi, mutta joille nykyisin mahdollisista vakauttamistoimenpiteistä ei ole apua. Mielestäni on eduskunnan velvollisuus huolehtia siitä, että suunnitellut auttamistoimenpiteet voivat ehtiä kaikkien

niiden pelastukseksi, joita varten ne ovat tarkoitetut. Meidän yhteiskunnallamme ei todellakaan pitäisi olla varaa heikentää itsenäistä ja omilla jaloillaan seisovaa maanviljelijäväestöämme. Se uhraus, mitä nyt vaaditaan, on pieni saavutettavaan hyötyyn verrattuna. Mitkään muodollisjuridiset vastaväitteet eivät myöskään ole paikallaan. Herra oikeusministerin esittämät seikat eivät mielestäni asiallisesti ole myöskään niin painavia, että ne vaatisivat suuren valiokunnan kannasta luopumista. Muistettakoon, että nyt on toimittava sitenkin pakkotilassa ja porvarillisenkin yhteiskuntaperiaatteen mukaan on tällöin pienemmän edun ehdottomasti väistyttävä suuremman tieltä.

Ehdotan senvuoksi suuren valiokunnan kannan hyväksymistä.

Pääministeri Kivimäki: Ed. Sundströmin lausunnosta voisi saada sen käsityksen, ikäänkuin kruununvouti voisi mieltävaltaisesti lykätä huutokaupan pitämisen, jos suuren valiokunnan ehdotus hyväksyttäisiin. Näin ei tietenkään ole laita, vaan tulee jokaisen virkamiehen suorittaa tehtävänsä ilman viivytystä. Se on yleinen sääntö, josta ulosottomieskään ei saa poiketa. Suuren valiokunnan ehdotus ei siis, niinkuin luullaan, sisällä mitään moratoriota eikä tuota, jos kruununvouti menettelee virkavelvollisuutensa mukaisesti, velalliselle sitä etua, jota ed. Sundström kuvitteli. Varsinainen moratoriota muistuttava pykälä on lakiehdotuksen 23 a §. Se antaa oikeusministerille vallan harkintansa mukaan myöntää lykkäystä huutokaupan pitämisestä, jota valtuutta kruununvoudilla ei ole 23 §:n mukaan. Jos eduskunta tahoo pidentää määräaika 23 a §:ssä, niin sitä vastaan, niinkuin oikeusministerikin huomautti, ei ole mitään teknillistä esettä.

Ed. Sundström: Jos suuren valiokunnan kannan mukaisesti hyväksytään 23 § niin kuuluvana, että siinä määrätään tämä määräaika yhdeksi vuodeksi, niin mielestäni on ulosottomiehellä, silloin kun esitetään perusteellisia syitä lykkäyksen aikaansaamiseksi, oikeus viivyttää kysymyssä olevan huutokaupan toimittamista. Jos velallinen esim. ilmoittaa hänelle, että hänellä on toiveita maksun saantiin ja että

hänellä siis on mahdollisuus ilman pakko-toimia suorittaa velkansa, kun hänelle annetaan siihen aikaa, niin silloin mielestäni ulosottomiehellä on mahdollisuus lykätä kysymyksessäolevan huutokaupan toimittamista, kunhan siten ei ylitetä tuota 23 §:n säättämää maksimiaikarajaa.

Pääministeri Kivimäki: Ed. Sundströmin täytyy tietää, että paljon kante-luja on tullut virkamiehiä vastaan siitä, että he ovat laiminlyöneet tehtäviensä suorittamisen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kivioja tehnyt ehdotuksen asian palauttamisesta lakivaliokuntaan, mutta kun ehdotusta ei ole kannatettu, ei se tule äänestyksenalaiseksi.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kivioja: Ed. Vallas on kahdesti pyytänyt puheenvuoroa sitä kannattaakseen, mutta puhemies ei ole sitä huomannut.

Ensimmäinen varapuhemies: Ed. Vallas pyysi ensi kerran vastoin työjärjestystä puheenvuoron toisen edustajan puheenvuoron aikana, suullisesti, toisen kerran hän teki sen sen jälkeen kuin keskustelu oli julistettu päättyneeksi.

Ed. Hänninen: Minä huomasin, että ed. Vallas pyysi puheenvuoroa jo aikaisemmin, mutta herra puhemies ei huomannut sitä.

Ensimmäinen varapuhemies: Minä mainitsin juuri, että hän teki sen ed. Sundströmin puheenvuoron aikana, mutta ei työjärjestyksen mukaisesti.

Nuijanlyönti.

Ensimmäinen varapuhemies: Yleiskeskustelun kuluessa on tehty useita muutosehdotuksia lakiehdotuksen yksityiskohtiin. Nämä ehdotukset on asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä uudistettava ja

kannatettava tullakseen äänestyksenalaiseksi.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

23 §.

Keskustelu:

Ed. Kivioja: Pyydän saada uudistaa ehdotuksen, että koko asia palautettaisiin lakivaliokuntaan valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 5 momentin mukaan, koska toinen käsittely vielä kestää.

Ed. Vallas: Pyydän kannattaa ed. Kiviojan tekemää ehdotusta.

Ensimmäinen varapuhemies: Kun keskustelun kuluessa ed. Kivioja ed. Vallaksen kannattamana on ehdottanut, että eduskunta pyytäisi asiasta lakivaliokunnan uutta lausuntoa ja kun, jos tämä ehdotus hyväksyttäisiin, asian käsittely keskeytyisi, kehoitan seuraavia puhujia lausumaan mielipiteensä ed. Kiviojan ehdotuksesta.

Ed. Estlander: Jag begärde ordet för att upprepa mitt förslag från allmänna diskussionen och anhaller att herr talmannen ville föredraga detsamma sedan nu förevarande förslag avgjorts.

Ed. Korvenoja: Minä pyysin puheenvuoroa oikeastaan kannattaakseni ed. Jatkolan tekemää ehdotusta 23 §:n suhteen ja senvuoksi pysyn sillä kannalla, että asia käsiteltäisiin tässä yhteydessä, siirtämättä sen käsittelyä muuhun yhteyteen.

Ed. Jatkola: Pyydän kannattaa ed. Estlanderin tekemää ehdotusta.

Keskustelu lausunnon pyytämisestä lakivaliokunnalta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kivioja ed. Vallaksen kannattamana ehdottanut, että eduskunta päättäisi pyytää lakivaliokunnalta uuden lausunnon asiasta.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kiviojan ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 36 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 56.

Eduskunta on siis hylännyt ed. Kiviojan ehdotuksen.

Asian käsittely jatkuu.

Ed. Estlander: Jag ber att få föreslå att 23 § måtte antagas i den lydelse lagutskottet givit densamma.

Ed. Kemppi: Minä pyydän uudistaa yleiskeskustelun aikana tekemäni ehdotuksen, että 23 §:ssä aika 1 vuosi muutettaisiin 1 vuosi ja 6 kuukautta, ja toisessa kohdassa 6 kuukautta 1 vuodeksi.

Ed. Komu: Minäkin pyydän saada kannattaa ed. Estlanderin tekemää ehdotusta, että tämä pykälä hyväksyttäisiin lakivaliokunnan ja hallituksen esittämässä muodossa. Eihän tässä voi olla kysymys mistään moratoriosta siinä muodossa, että pakkohuutokauppojen toimeenpano toistaiseksi lykättäisiin, vaan kysymys on yksinomaan siitä, missä ajassa ulosottomiehen pitää toimittaa toimeksi saamansa ulosotto-toimitus loppuun. Maalaisliittolaisten taholta tätä pykälää vastaan tehtiin muistutuksia jo lakivaliokunnassa ja ehdotettiin, niin kuin vastalauseesta näkyy, näitä määräaikoja pidennettäväksi sillä perusteella, että kysymyksessä olisi muka pakkohuutokauppojen kokonaan estäminen määräajaksi. Nähtävästi eivät asianomaiset ehdotuksen tekijät olleet silloin perehtyneet tähän asiaan, mutta luulisin, että sen jälkeen kuin oikeusministeri on täällä perusteellisesti asiaa valaissut samoin kuin edustajat Estlander ja Jatkola, ei pitäisi olla mitään sitä vastaan, että tämä pykälä hyväksyttäisiin siinä muodossa kuin se on lakivaliokunnassa hyväksytty. Jos kerran pakkohuutokaupat aiotaan kokonaan kieltää joksikin ajaksi, niin sehän on tapahtuva aivan toisella perusteella ja siihen kai lienee nyt näiden valiokuntaan lähetet-

tyjen aloitteiden perusteella mahdollisuus, jolloin minäkin voin tästä asiasta lausua mielipiteeni.

Ed. Jatkola: Ilmoitan uudelleen, että kannatan ed. Estlanderin tekemää ehdotusta.

Ed. Vallas: Pyydän vain ed. Komulle huomauttaa, ettei tässä suinkaan ole kysymys mistään moratoriosta, eikähän asian käsittelystäkään voi kukaan sellaista käsitystä saada. On vain kysymys tarpeellisesta ajan voittamisesta vaikeuksiin joutuneen maanviljelijäin aseman järjestämiseksi. Pyydän kannattaa ed. Kempin tekemää ehdotusta.

Ed. Sjöblom: På de skäl som här framhållits av rdm. Estlander och rdm. Jatkola ber också jag att få understöda det förslag som av rdm. Estlander här framfördes. Jag finner att även om man skulle stadga en så lång tid som stora utskottet här föreslagit, detta icke hindrar vederbörande utmättningsman att verkställa auktion även tidigare så fort han hinner, varför jag finner det vara betydelselöst, om tiden på detta sätt förlänges.

Ed. Komu: Ed. Vallakselle huomautan vain, että herra pääministerin ja viimeksi ed. Sjöblomin lausunnon olisi pitänyt hänelle valaista, ettei hänen mainitsemaansa aikaa voida millään tavalla voittaa, koska mikään ei velvoita ulosottomiestä pitkittämästä pakkohuutokaupan toimeenpanoa pitempään määrääikaan, vaan hänen on suoritettava toimituksensa niin pian loppuun kuin hän suinkin muilta töiltään joutaa.

Ed. Vehkaja: Minä vain huomautan ed. Komulle, että on nykyisenkin lain aikana sattunut tapauksia ainakin meillä päin, jolloin pakkohuutokauppa on kuulutettu jo pidettäväksi, mutta sekin, joka on ollut saamamiehenä tästä tilasta, on katsonut itselleen olevan eduksi peruuttaa sillä kertaa tämä pakkohuutokauppa ja antaa vielä tilaisuuden velalliselle koettaa järjestää velkojansa, siis ilman pakko-toimenpiteitä. Jos nyt me saamme tämän pitemmän ajan, niin on aivan luonnollista, että silloin kruununvouti, jos velallinen ja velanantaja, kun he katsovat, että heidän

yhteinen etunsa vaatii saada mahdollisimman pitkän ajan tämän asian järjestämiseksi, niin silloin vuosi on aina parempi tähän tarkoitukseen kuin kuusi kuukautta; ja kun siitä ei ole mitään vahinkoa, vaikka tämä aika on pitempi kuin kuusi kuukautta, niin minä en ymmärrä, minkä tähden sitä täytyy vastustaa. Minä antaisin olla sen vieläkin pitemmän kuin vuosi ja siinä suhteessa minä yhdyin kannattamaan myös ed. Kempin tekemää ehdotusta.

Ed. K o m u: Edellisen puhujan lausunnon johdosta vielä huomautan, että asia saattaa olla näin yksinkertainen kuin hän kuvasi, jos on yksi velkoja ja hän suostuu huutokaupan lykkäykseen eikä kolmas henkilö tee kantelua maaherralle, että ulosottomies toimenpiteitensä tarpeettomasti viivyttää. Mutta jos velkojia on useampia eivätkä kaikki ole samalla kannalla kuin tuo, joka on etuoikeutettu saamamies, ja tehdään kantelu, ettei ulosottomies ole suorittanutkaan tehtävänsä niin pian loppuun kuin olisi ollut mahdollista, niin siitä on muistutus selvänä seurauksena hänelle, niin kuin herra pääministeri huomautti.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Estlander ed. Komun y. m. kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin lakivaliokunnan ehdotuksen mukaisesti. Ed. Kemppi ed. Vallaksen kannattamana on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin lakivaliokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen mukaisesti. Kutsun edellistä ed. Estlanderin, jälkimmäistä ed. Kempin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä ehdotan meneteltäväksi sillä tavalla, että ensin äänestetään ed. Estlanderin ja ed. Kempin ehdotusten välillä ja voittanut asetetaan vastaehdotukseksi suuren valiokunnan ehdotukselle.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Estlanderin ja ed. Kempin ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Estlanderin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kempin ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 93 jaa- ja 62 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 43.

Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Estlanderin ehdotuksen.

2) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Estlanderin ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Estlanderin ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 81 jaa- ja 73 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 42.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Estlander: Jag anhåller om öppen omröstning.

Ensimmäinen varapuhemies: Kehoitin niitä edustajia, jotka kannattavat avointa äänestystä, nousemaan seisalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Ensimmäinen varapuhemies: Avoin äänestys tulee toimitettavaksi.

Sihteeri lukee äänestysesityksen uudelleen.

„Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aakula, Aattela, Aittoniemi, Ala-Kulju, Annala, J., Arffman, Asikainen, Brander, Böök, Ellilä, Eskola, Halonen, A., Hannula, Hiltunen, Hirvensalo, Huittinen,

Hämäläinen, Hänninen, Ikonen, Jutila, Kaasalainen, Kaijalainen, Kares, Karveti, Kauranen, Kemppi, Kesti, Kivenoja, Kivioja, Koivisto, Kujala, Kukkonen, Kulo-vaara, Kämäräinen, Kääriäinen, Lahden-suo, Lahtela, Lampinen, Lehtonen, Lep-pälä, Lindström, Luostarinen, Löthman, Miikki, Mäkeläinen, Nikkola, Oulasmaa, Paksujalka, Perho, Pesonen, Pilppula, Pärssinen, Rantala, Rytinki, Salo, Salo-nen, Sariola, Schildt, Simojoki, Soini, So-mersalo, Sundström, Suokas, Takala, Tark-kanen, Tolonen, Tukia, Tuomivaara, Turkka, Vaarama, Vainio, Vallas, Valta, Vehkaoja, Welling, Venho, Vesterinen, Vilhula, Virkkunen ja Väisänen.

„Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Aarniokoski, Ampuja, von Born, Colliander, Erkkö, Estlander, For-stadius, von Frenckell, Furuhjelm, Haga, Hakkila, Halonen, T., Harvala, Heiniö, Helenelund, Herrala, Hildén, Honka, Ho-relli, Hästbacka, Inkilä, Jacobsson, Jat-kola, Jern, Jokinen, Junnila, Kettunen, Kivimäki, Kivisalo, Koivulahti-Lehto, Komu, Koponen, Korvenoja, Kosonen, Kullberg, Kuusisto, Lastu, Leiwo, Lepistö, Linkomies, Linna, Lumijärvi, Lumme, Mal-kamäki, Malmivuori, Mangs, Marttila, Mattsson, Meriläinen, Metsäranta, Moila-nen, Mustasilta, Nyman, Oksanen, Paju-nen, Palmgren, Pekkala, Peltonen, Penna-nen, Penttala, Pohjala, Puittinen, Ryd-man, Salmenoja, Sarlin, Sinisalo, Sirén, Sjöblom, Särkkä, Toivola, Toivonen, Tur-kia, Tyrni, Venman, Wickman, Wiik, Voionmaa ja Österholm.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat 38 edustajaa:

Alestalo, Andersson, Annala, V., Bryg-gari, Fagerholm, Hautala, Heikkinen, Heiskanen, Helo, Honkala, Huotari, Jan-honen, Kalliokoski, Koivuranta, Lehto-koski, Lindman, Lohi, Lonkainen, Man-tere, Myllymäki, Oksala, Paasivuori, Pitkänen, Rantanen, Reinikainen, Riip-pinen, Ryömä, Räisänen, Sergelius, Se-tälä, Suurkonka, Sventorjetski, Syrjänen, Söderhjelm, Tanner, Tapaninen, Åhlström ja Östenson.

Puhemies Kallio asettuu paikalleen.

Puhemies: Avoimessa äänestyksessä on annettu 80 jaa- ja 79 ei-ääntä.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

23 a §.

Keskustelu:

Ed. Jatkola: Viitaten siihen, mitä yleiskeskustelussa lausuin, ehdotan, että 23 a §:ssä oleva määräaika „kolme kuu-kautta” muutettaisiin sanoiksi „kuusi kuu-kautta”.

Ed. Komu: Minä kannatan ed. Jat-kolan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Jatkola ed. Komun kannattamana eh-dottanut, että 23 a §:ssä olevat sanat „kolme kuukautta” muutettaisiin sanoiksi „kuusi kuukautta”. Kutsun tätä ehdo-tusta ed. Jatkolan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan eh-dotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voit-taa, on ed. Jatkolan ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 38 jaa- ja 117 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 42.

Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Jatko-lan ehdotuksen.

Lain voimassaoloaikaa koskeva säännös, lakiehdotuksen johtolause ja nimike hyväk-sytään keskustelutta.

Puhemies: Kun lakiehdotusta ei ole muuttamatta hyväksytty, palautetaan asia suureen valiokuntaan, joten asian toinen käsittely tulee jatkumaan.

55) Asetus Suomen ja Viron kesken näiden maiden välisestä kauppavaihdosta johtuvien maksujen järjestelystä tehdyn pöytäkirjan voimaansaattamisesta.

Esitellään ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 ja otetaan ainoaan käsitte-lyyn siinä valmistelevasti käsitelty mainittu asetus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelu:

Ed. Voionmaa: Herra puhemies! Tämä kysymys ei ole niitä valtakuntaa mullistavia suuria asioita, mutta koska se kuitenkin on luonteeltaan erikoinen ja kun varmaankaan monet eduskunnan jäsenet eivät ole tulleet tarkemmin asiaan perehtyneiksi, saattaa olla syytä parilla sanalla aivan lyhyesti selostaa asiaa.

Asia perustuu eduskunnan viime keväänä hyväksymään lakiin hallituksen oikeuttamisesta antamaan tarpeenvaatimia säännöksiä Suomen vientikaupan turvaamiseksi, jonka lain alussa sanotaan, että jos jossakin maassa on ryhdytty vaikeuttamaan Suomen tuotteiden vientiä sanottuun maahan voidaan, silloin kuin eduskunta ei ole koolla, Suomen vientikaupan turvaamiseksi asetuksella antaa mainituista maista Suomeen tapahtuvaan tuontiin kohdistuvia vastaavia säännöksiä. Ja toisessa pykälässä säädetään, että tämän lain nojalla annetut asetukset on viipymättä ilmoitettava eduskunnan puhemiehelle, jonka tulee saattaa ne eduskunnan tietoon, niin pian kuin se kokoontuu, ja ne on kumottava, mikäli eduskunta niin päättää. Koko laki on muuten voimassa ainoastaan vuoden 1933 loppuun saakka.

Tosin luultiin, että tätä lakia ei tarvitsisi käytännössä toteuttaa, että se täyttäisi tehtävänsä vain paljaalla olemassaolemisellaan. Kuitenkin on sitä tullut sovellettavaksi Suomen ja Viron välillä, joiden kesken on keväällä tehty pöytäkirja, joka koskee Suomen ja Viron välisen kaupan maksusuoritusten järjestämistä clearing-järjestelmän mukaisesti siten, että virolaiset Suomen tavarain ostajat ovat velvolliset tilittämään tuontinsa Suomen Pankin tilille

Virossa ja päinvastoin. Tämä ei ole kuitenkaan mikään vihollisten keskinäinen sopimus, vaan ystävällisessä hengessä suoritettu järjestely, mikä käy esille siitakin pöytäkirjan kohdasta, jossa sanotaan, että „kun edellytetään, että tämän pöytäkirjan mukainen järjestely ei tule vähentämään maiden välistä normaalista kauppavaihtoa, Eestin hallitus sitoutuu myöntämään tuontilupia varsinkin niille suomalaisille tavaroille, joille voimassa olevassa kauppasopimuksessa on myönnetty tullietuja”. Tämä pöytäkirja saatettiin sitten lainvoimaiseksi Suomessa erityisellä asetuksella. Tämän asetuksen voimaansattamisesta tai kumoamisesta nyt on kysymys. Ulkoasiainvaliokunta, tutkittuaan tätä asiaa ja havaittuaan ja kuultuaan, että vaikkakaan tämä pöytäkirjassa lausuttu toivomus ei ole täydellisesti vienyt tarkoituksen perille, niin sittenkin se on ollut tarpeenvaaita ja mahdollisesti tulee samanlaista lainsäädäntöä tai samanlaisia järjestelyjä vieläkin tarvittavaksi.

Kun näin asia on ja kun ulkoasiainvaliokunta ei ole havainnut tässä mitään vaaraa, vaan nähnyt pöytäkirjan olevan maan etujen mukainen, se on ehdottanut eduskunnan päätettäväksi, ettei edellämäinnittua asetusta olisi kumottava. Rohkenen toivoa, että eduskunta hyväksyy tämän ehdotuksen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta hyväksyy ulkoasiainvaliokunnan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

Pöydällepanot:

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon

56) Vuoden 1932 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksytyn ehdotuksen johdosta laiksi valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaon perusteista sekä samoilla valtiopäivillä lepäämään jätetyn ehdotuksen johdosta laiksi valtioneuvoston oikeuskanslerin vapauttamisesta eräistä tehtävistä

laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1;

57) Vuoden 1931 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksytyn ehdotuksen johdosta laiksi hallitusmuodon 49 §:n muuttamisesta

laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2;

58) Vuoden 1931 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksytyn ehdotuksen johdosta laiksi valtiopäiväjärjestyksen 85 §:n muuttamisesta

laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3; sekä

59) Suomen liittymistä taloudellista lähentymistä tarkoittavaan kansainväliseen sopimukseen

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. H a k k i l a: Suuren valiokunnan kokous pidetään huomenna kello 14.

Tarkistajain puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja.

P u h e m i e s: Ilmoitetaan, että tarkistajat ovat valinneet puheenjohtajakseen ed. V i r k k u s e n ja varapuheenjohtajakseen ed. H ä n n i s e n.

P u h e m i e s: Eduskunnan seuraava istunto on ensi perjantaina kello 15.

Täysistunto lopetetaan kello 22,04.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Anton Kotonen.

9. Perjantaina 22 p. syyskuuta 1933

kello 15.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Toinen käsittely:

- 1) Ehdotus laiksi ulosottolain väliaikaisesta muuttamisesta 243
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 2 a ja 2; laki-valiokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 16.

Ainoa käsittely:

- 2) Ehdotukset laiksi valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaon perusteista ja laiksi valtioneuvoston oikeuskanslerin vapauttamisesta eräistä tehtävistä 244

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1; vuoden 1932 vp:ltä lepäämässä olevat lakiehdotukset.

- 3) Ehdotus laiksi hallitusmuodon 49 §:n muuttamisesta 246

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2; vuoden 1931 vp:ltä lepäämässä oleva lakiehdotus.

- 4) Ehdotus laiksi valtiopäiväjärjestyksen 85 §:n muuttamisesta ..... ”

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3; vuoden 1931 vp:ltä lepäämässä oleva lakiehdotus.

- 5) Ehdotus Suomen liittymisestä taloudellista lähentymistä tarkoittavaan kansainväliseen sopimukseen .. 248

Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 20.

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat J. Annala, von Frenckell, Hautala, Heiskanen, Jatkola, Lohi, Myllymäki, Paasivuori, Rantanen ja Sjöblom.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat perheessä sattuneen kuolemantapauksen johdosta tästä päivästä ensi keskiviikkoon ed. Hautala sekä ed. Ryyinä-vainajan hautauksen takia maanantaiksi ja tiistaiksi edustajat Kukkonen ja Brander.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Ehdotus laiksi ulosottolain väliaikaisesta muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 2 a ja otetaan jatkettuun toiseen käsittelyyn siinä sekä saman valiokunnan mietinnössä n:o 2 ja lakivaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 16, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 2 a, josta nähdään, että suuri valiokunta asian uudelleen käsiteltyään on kaikissa kohdin yhtynyt eduskunnan asiassa tekemiin päätöksiin. Valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 3 momentin mukaisesti julistetaan asian toinen käsittely näin ollen päättyneeksi.

2) Ehdotukset laiksi valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaon perusteista ja laiksi valtioneuvoston oikeuskanslerin vapauttamisesta eräistä tehtävistä.

Esitellään perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1 ja otetaan ainoaan käsittelyyn yllämainitut siinä valmistelevasti käsitellyt vuoden 1932 valtiopäiviltä leppäimässä olevat lakiehdotukset.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1. Ensin sallitaan keskustelu molemmista lakiehdotuksista yhteisesti. Sen jälkeen tehdään päätös erikseen kummastakin lakiehdotuksesta, jotka valtiopäiväjärjestyksen 73 §:n mukaan voidaan nyt muuttamattomina hyväksyä tai hylätä. Jos tehdään ehdotus lakiehdotusten hylkäämisestä, on ensinnä toimitettava äänestys ensimmäisestä lakiehdotuksesta. Sanottu lakiehdotus tulee tällöin hyväksytyksi, jos vähintään $\frac{2}{3}$ annetuista äänistä sen hyväksymistä kannattaa, mutta muussa tapauksessa on lakiehdotus hylätty. Jos ensimmäinen lakiehdotus tulee hyväksytyksi, tehdään yksinkertaisella ääntenenemmistöllä päätös jälkimmäisen lakiehdotuksen hyväksymisestä taikka hylkäämisestä, mutta jos ensimmäinen lakiehdotus hylätään, on jälkimmäinen lakiehdotus katsottava rauenneeksi.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Riipinen: Näiden lakiehdotusten hyväksyminen tietää sitä, että meillä vakiinnutetaan edelleen oikeusasiamiehen toimi ja kun minä periaatteellisista syistä vastustan tätä tointa, täytyy minun myöskin vastustaa näiden lakiehdotusten hyväksymistä. Minä vastustan tätä tointa siitä syystä, että se on tarpeeton. Se on jonkinlainen jäljittely oloista, jotka eivät meillä ensinkään vastaa tarkoitustaan. Pyydän viitata vielä siihen lausuntoon, jonka täällä nykyinen pääministeri tämän asian esilläollessa on antanut. Hän on sanonut, että oikeusasiamiehen toimi on tässä muodossa aivan tarkoitustaan vastaama-

ton. Minä vastustan tätä tointa siitä syystä, että minusta nämä asiat on keskitettävä yhden viraston hoitoon, joka virasto hoidettakoon sitten mahdollisimman pätevästi. Hoidettakoon oikeuskanslerin toimi, johon kai ainakin pitäisi nimittää mahdollisimman pätevä oikeusoppinut, hoidettakoon se sellaisilla työvoimilla ja niin pätevästi, että kaikki asiat voidaan keskitää sen alaisuuteen. Ja toiseksi minä vastustan tätä taloudellisista syistä. Siinähan tulee valtiolle hyvin huomattava säästö, jos toinen tarpeeton instanssi lakkautetaan ja sen toimet keskitetään toiseen.

Sitten minun täytyy vastustaa tätä vielä siitä syystä, että tässä jälkimmäisessä lakiehdotuksessa ehdotetaan sellaisten asiain kuin puolustuslaitosta ja suojeluskuntia koskevien asioiden käsittely siirrettäväksi oikeusasiamiehelle, oikeusasiamiehelle, joksi eduskunta valitsee kulloinkin (Keskustasta: Luotettavan miehen!) puolueheilahteluja silmälläpitäen mieluisensa henkilön. Muun muassa sitä on aivan äskettäin, nimittäin varaoikeusasiamiehen virkaa, hoitanut tunnettu kommunistien asianajaja, tohtori Mikko Erich. Minusta vaarannetaan tämän tärkeän alan kuin puolustuslaitoksen ja suojeluskuntalaitoksen asioiden käsittelyä sillä, että siirretään tällaisen puolueenäkökohtia silmälläpitäen valitun henkilön hoitoon nämä asiat. Täällähan paljon vastustetaan politikoimisen viemistä puolustusasioihin ja suojeluskuntaan. Tämä jos mikään on viittaus siihen, että myöskin poliittiset näkökohdat tulisivat näissä asioissa määrääviksi.

Näistä syistä minä pyydän, herra puhemies, ehdottaa nämä lakiehdotukset hylättäviksi.

Ed. Österholm: Med anledning av det nyss avgivna yttrandet ber jag få framhålla att frågan om justitieombudsmannabefattningen nu icke är aktuell. Den frågan avgjordes, då riksdagen för icke så länge sedan tog ställning till förslaget om ämbetets indragning. Då nu återigen från den yttersta högern framföres motivet att justitieombudsmannabefattningen är onödig, så må det då kunna sägas, att detta är betecknande för den yttersta högerns syn på rättsstillståndet i landet. Efter allt som skett här i vårt land under de senaste åren är det dock ganska märk-

ligt, att man anser att vi hava för mycket av skydd för den enskilda medborgarens rätt.

Ed. Linkomies: Olen samaa mieltä kuin ed. Riipinen sikäli, että oikeusasiamiehen toimi on tarpeeton ja että se tarpeettomana olisi lakkautettava. En näe vähintäkään vaaraa oikeusturvalle siitä, että tämä toimi lakkautettaisiin, koska käytännössä on varsin selvästi käynyt ilmi, että oikeuskanslerinvirasto voi hoitaa ne tehtävät, jotka oikeusasiamiehelle kuuluvat, yhtä tehokkaasti, kuin mitä ne nyt kahden viranomaisen toimesta tulevat hoitetuiksi. Mutta tällä kertaa ei enää ole kysymys oikeusasiamiehen toimen lakkautamisesta. Eduskunta on siinä jo tehnyt päätöksen, joka on käynyt toiseen suuntaan, kuin minun mielipiteeni on. Tällä kertaa on siis vain käsiteltävä sitä, onko saatava aikaan jotakin työnjakoa näiden kahden viranomaisen välillä, ja käsittääkseni, kun kerran on lähdeittävä siitä, että meillä on nämä kaksi viranomaista, on syytä tällaiseen työnjakoon pyrkiä. Minäkään en pidä onnistuneena sitä, että oikeusasiamiehelle siirretään jälkimmäisen lakiehdotuksen mukaan ne asiat, joista ed. Riipinen mainitsi, mutta en kuitenkaan tästä syystä katso voivani asettua sille kannalle, että lakiehdotukset olisi hylättävä, koska minusta käytännöllisiin näkökohtiin on asiassa kiinnitettävä huomiota. Näin ollen olen perustuslakivaliokunnassa asettanut sille kannalle, että lakiehdotukset voidaan hyväksyä, ja olen edelleenkin samaa mieltä.

Ed. Sundström: Siihen tapaan näiden, millä oikeuskansleri ja oikeusasiamies ovat viime aikoina hoitaneet niitä korkeita tehtäviä, mitä heillä lain mukaan on, voidaan tehdä paljon huomautuksia. Molemmista viroista on tavallaan tullut jonkinlaisia kruunun juristivirkoja. Niiden haltijain tärkeimpänä tehtävänä olisi pitänyt olla kansalaisille perustuslain mukaan kuuluvien oikeuksien turvaaminen. Tähän puoleen eivät kuitenkaan asianomaiset viranhoitajat ole ymmärtääkseni tarpeellisella huolella kiinnittäneet huomiota. Tämän vuoksi olisi kyllä mielestäni hyvin tärkeätä, että niin hyvin oikeuskanslerin kuin oikeusasiamiehenkin tehtäviä säännösteleviä la-

keja ja säännöksiä muutettaisiin. Se muutos, jota nyt suunnitellaan, ei mielestäni kuitenkaan missään kohden ole omiansa johtamaan kehitystä oikeaan suuntaan, vaan päinvastoin tekemään kysymyksessä olevien virkojen asianmukaisen hoidon yhä vaikeammaksi. Erikoisen vaarallisenä pidän sitä, että puolustuslaitoksen asiain lähin valvonta joutuu tällä tavoin oikeusasiamiehen hoitoon, oikeusasiamiehen, joka lähinnä valitaan yksinomaan puoluenäkökoh-
tien mukaan. Katson sen vuoksi, kuten ed. Riipinen täällä, että kysymyksessä olevan lainsäädännön kautta yksinomaan vaikeutettaisiin asiain saattamista jälleen oikealle tolalle. Vastustan sen vuoksi kysymyksessä olevan lain hyväksymistä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Riipinen ed. Sundströmin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Koska lakiehdotuksia ei ole yksimielisesti hyväksytty, niin tulee nyt äänestettäväksi ensimmäisestä lakiehdotuksesta.

Äänestykset ja päätös:

Joka hyväksyy esillä olevan lakiehdotuksen sellaisena kuin eduskunta on sen 1932 vuoden valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksynyt, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä on jaa-ääniä, on lakiehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 155 jaa- ja 30 ei-ääntä; poissa 14.

Eduskunta on siis hyväksynyt ensimmäisen lakiehdotuksen.

Puhemies: Tulisi äänestettäväksi toisesta lakiehdotuksesta yksinkertaisella ääntenemmistöllä.

Joka hyväksyy toisen lakiehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on sanottu lakiehdotus hylätty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 155 jaa- ja 26 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 17.

Eduskunta on siis hyväksynyt toisenkin lakiehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi hallitusmuodon 49 §:n muuttamisesta.

Esitellään perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2 ja otetaan ainoaan käsitelyyn yllämainittu, siinä valmistelevasti käsitelty vuoden 1931 valtiopäiviltä lepäämässä oleva lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2. Valtiopäiväjärjestyksen 73 §:n mukaan voidaan lakiehdotus nyt muuttamattomana hyväksyä tai hylätä. Jos tehdään ehdotus lakiehdotuksen hylkäämisestä, on äänestys toimitettava. Lakiehdotus tulee tällöin hyväksytyksi, jos vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä sen hyväksymistä kannattaa, mutta muussa tapauksessa on lakiehdotus hylätty.

Menettelytapa hyväksytään.

Puheenvuoroa ei haluta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi valtiopäiväjärjestyksen 85 §:n muuttamisesta.

Esitellään perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3 ja otetaan ainoaan käsitelyyn yllämainittu siinä valmistelevasti käsitelty vuoden 1931 valtiopäiviltä lepäämässä oleva lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3.

Valtiopäiväjärjestyksen 73 §:n mukaan voidaan lakiehdotus nyt muuttamattomana hyväksyä tai hylätä. Jos tehdään ehdotus lakiehdotuksen hylkäämisestä, on äänestys toimitettava. Lakiehdotus tulee tällöin hyväksytyksi, jos vähintään $\frac{2}{3}$ annetuista äänistä sen hyväksymistä kannattaa, mutta muussa tapauksessa on lakiehdotus hylätty.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Lahdensuo: Niillä syillä, jotka on mainittu perustuslakivaliokunnan mietintöön liittyvässä vastalauseessa, minä ehdotan, että tämä lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Estlander: Herr talman! Jag ber att få uttala mig till förmån för grundlagsutskottets förslag och således för lagförslaget antagande. Jag skall be att i korthet få anföra vissa skäl, som synas mig tala för en ökning av antalet justeringsmän. Jag har i själva verket ända från det den nugällande ordningen blev antagen, haft den uppfattningen, att denna viktiga sida av riksdagsarbetet icke blivit till fullo beaktad, och att det sätt, på vilket riksdagens expeditioner nu åstadkommas, icke lämnar så fullständiga garantier som önskligt vore.

Om vi tänka oss förhållandet sådant det var under den gamla fyrstånds lantdagens tid, så finna vi att det existerade en ganska stor olikhet i det sätt, varpå de skilda stånden motiverade sina beslut, och det var en svår, ofta nog endast, om man så må säga, med diplomatisk skicklighet genomförbar uppgift att åstadkomma en motivering av besluten, vilken motsvarade det som av ständerna antagits, men därjämte var så formulerad, att den av alla stånden också kunde betraktas motsvara deras beslut. Med andra ord det var då, i högre grad än nu visserligen, men också nu i viss mån nödvändigt att se till att anledningar icke givas till störningar i förtroendet för justering och expedition av riksdagsbesluten. För närvarande är ju naturligtvis icke samma anledning för handen att tillse att alla olika riktningar inom riksdagen äro representerade i justeringsmannakollegiet. Men om vi tänka på

riksdagsarbetet, måste vi erkänna, om vi också göra det ogärna, att de grupper, som bestå inom plenum och som påverka besluten, kunna hava skälig anledning att anse sig böra vara representerade vid justeringen och expedieringen, då riksdagens skrivelser i deras slutliga form fastställas.

Även för närvarande uppstå inom riksdagen nya grupper, och jämväl detta är ett skäl varför antalet justeringsmän bör ökas.

För de svenska expeditionerna är emellertid en ökning av justeringsmännens antal särskilt av behovet påkallad. Det har nämligen någon gång förekommit att fullständig insikt och kunskap med avseende å justeringen av de svenska texterna icke tillgodosetts inom det antal justeringsmän som enligt nugällande R. O. kan utses.

Med avseende å de svenska texterna är emellertid justeringen vida viktigare än med avseende å de finska. För det första därför att de svenska texterna från början äro betydligt sämre tillgodosedda än de finska. Redan med avseende å propositionerna gäller detta i hög grad. Och därtill är att märka att beredningen i utskotten avser nästan uteslutande de finska texterna, så att det är lämnat åt de svenska medlemmarna att så gott de kunna justera de svenska texterna efter de finska. Också det svenska kansliet, som i detta avseende naturligtvis måste utföra den största delen av uppgiften, arbetar under synnerligen tryckta förhållanden. Ty kansliet får vanligen först i sista minuten hand om betänkandena som då måste rättas möjligast snabbt. Det är icke någon enkel sak, när det gäller lagtexter, att så att säga på stående fot justera in ändringar efter den finska texten, som måhända i flere läsningsundergått ändringar vid utskottsbehandlingen.

Och när de svenska texterna slutligen komma till justeringsmännen, hava dessa med avseende å dem en helt annan och mera maktpåliggande uppgift, än med avseende å de finska texterna. Genom justeringen av de svenska skrivelserna skola nämligen de svenska lagtexterna bli originala ifrån att tidigare hava varit endast översättningar av de finska.

Allt detta gör att det vore önskligt att hava en fullt tryggad representation för justeringen särskilt av de svenska lagtexterna.

Också det nuvarande arbetssättet vid justeringen synes mig påkalla en ökning av antalet. Arbetssättet är nämligen för närvarande, jag måste tillåta mig att säga det, ganska summariskt, medan det borde vara ytterligt noggrannt. Detta beror för det första på det ringa antalet justeringsmän och för det andra på ett slags pression av opinionen i riksdagen, där man fordrat allt snabbare expeditioner. Det har därför ansetts vara möjligt att till och med icke så alldeles sällan, nöja sig med endast en läsning av expeditionerna. Detta förstår jag mycket väl, ehuru enligt min tanke tvenne läsningar böra företagas, vilket naturligtvis sker i viktigare fall. Ty detta bidragar till att förlänga expeditionsarbetet. Om justeringsmännen endast äro fem, är det icke möjligt att dela upp dem på tvenne divisioner med självständigt arbete. Detta vore däremot möjligt om man ökade antalet, såsom här är föreslaget, till sju, ehuru jag för min del hellre sett att det ökades ända till nio. Det bleve då möjligt att utföra arbetet på tvenne linjer, som kunde arbeta samtidigt. Den andra läsningen skulle sålunda ske med nya krafter, med nya ögon och bleve därför betydligt mer verksam och betydligt mindre ansträngande än den upprepade genomläsning, som samma personer nu måste företaga, klart medvetna om att detta icke medför en fullt säker kontroll, eller ens en så säker kontroll, som man hade att tillgå i händelse tvenne avdelningar av justeringsmännen skötte var och en sin del av arbetet. Skulle det föreliggande lagförslaget antagas, kunde tvenne divisioner, den ena på fyra och den andra på tre medlemmar inrättas, och skulle arbetet icke endast därigenom bliva snabbare utan också ernå större grundlighet. Och detta är väl i alla fall det viktigaste och det som just med detta lagförslag åsyftas.

Jag ber med åberopande av dessa omständigheter att få, herr talman, förorda lagförslagets antagande.

Ed. Hirvensalo: Kannatan ed. Lahdensuon ehdotusta, että lakiehdotus hylätäisiin.

Ed. Virkkunen: Herra puhemies! — Ed. Jacobssonin ynnä muiden aloite on aikanaan tehty sen takia, että taattaisiin ruotsinkielisen edustajan osanotto eduskun-

nan tarkistajien työhön. Tämä pyrkimys on kyllä täysin oikeutettu. Tarkistajissa on tarpeen ruotsinkielinenkin jäsen, kun tarkistajien on vastattava toimituskirjain myöskin ruotsinkielisestä tekstistä. Onkin tunnustettava, että ruotsinkielien edustaja tai edustajat tarkistajissa ovat yleensä suoritaneet arvokkaan työn, valvoen tarkistajien työn sitä osaa, joka heille lähinnä kuuluu.

Mutta olen joutunut epäilemään, onko lain muutos tarpeellinen mainitun oikean pyrkimyksen saavuttamiseksi. Eduskunta on tietääkseni hyvin oivaltanut, että tarkistajien joukossa tarvitaan ruotsinkielinenkin edustaja ja toimittanut tarkistajien vaalin tätä näkökohtaa silmälläpitäen. Mikäli tiedän ja muistan, on eduskunta siitä lähtien, kun tarkistajien laitos perustettiin, huolehtinut siitä, että tarkistajista joku olisi ruotsinkielinen. Ed. Estlander äskens mainitsi, että olisi jonkun kerran tapahtunut, että tätä näkökohtaa ei olisi noudatettu. Jos niin on tapahtunut, se on valitettavaa. Tällä kertaa esim. on puheenaoleva tarve niin hyvin turvattu, että tarkistajissa on kaksi ruotsinkielistä edustajaa. Minusta tuntuu näin ollen, että käytäntö osoittaa, että lain muutos tuskin on tarpeellinen. Ja mikäli olen saanut kokemuksia tarkistajien työstä, en liioin voisi sanoa, niinkuin edellinen arv. puhuja vakuuttaa, että tämä työ voittaisi työn suorittajien lukumäärän lisäämisestä kahdella. Ed. Estlander esitti kyllä huomattavan näkökohdan, että tarkistajat voisivat jakautua kahteen jaostoon ja että siis voitaisiin palautua sille kannalle, jolla aikaisemmin oltiin, kun erikoinen toimitus- ja tarkastusvaliokunta huolehtivat eduskunnan toimituskirjojen toimittamisesta. Minä kuitenkin en ymmärrä, mitenkä 7 tarkistajaa voisi jakautua kahteen jaostoon. Kummankin jaoston työntekijäin lukumäärä tulisi silloin siksi vähäiseksi, että se ei varmentaisi tarkistajain tarkkaa työtä, vaan päinvastoin saattaisi sen enemmän vaaranalaiseksi. Minä saatan yhtyä siihen, mitä ed. Estlander sanoi, että tarkistajien työn erinäisissä tapauksissa on pakko muodostua sillä tavalla ylimalkaiseksi, että täytyy tyytyä yhteenkin lukemiseen silloin, kuin asiat ovat erikoisen kii-reellisiä. Mutta kuitenkin voin sanoa, että tällainenkin poikkeustapauksessa esiintynyt menettely ei ole tuottanut vauriota tarkistajien työlle.

Tulen siis siihen, että minun kokemukseni puoltaa lähinnä mietintöön liitetyn vastalauseen hyväksymistä ilman että se oikea näkökohta, jota täällä olen puoltanut, joutuisi vaarannetuksi.

Ed. Sundström: Luovun.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Lahdensuo ed. Hirvensalon kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy esilläolevan lakiehdotuksen sellaisena kuin eduskunta on sen 1931 vuoden valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksynyt, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään $\frac{2}{3}$ annetuista äänistä on „jaa” ääniä, on lakiehdotus hyväksytty, mutta muussa tapauksessa se on hylätty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 76 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 20.

Eduskunta on siis hylännyt lakiehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus Suomen liittymisestä taloudellista lähentymistä tarkoittavaan kansainväliseen sopimukseen.

Esitellään ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 ja otetaan ainoaan käsitelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 20, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsitelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelu:

Ed. Kukkonen: Pyydän ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle ensi viikon perjantain istuntoon.

Ed. Huittinen: Kannatan ed. Kuk-
kosen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on
ed. Kukkonen ed. Huittisen kannattamana
ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle
ensi viikon perjantain istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Kun kaksi edustajaa on
pyytänyt asian pantavaksi pöydälle, on se
valtiopäiväjärjestyksen 65 §:n mukaan pöy-
dälle pantava.

Kun muuta ehdotusta kuin ed. Kuk-
kosen ei ole tehty, pannaan asia pöy-
dälle ensi viikon perjantain istuntoon.

Puhemies: Eduskunnan seuraava is-
tunto on ensi tiistaina kello 15.

Täysistunto lopetetaan kello 16,10.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Anton Kotonen.

10. Tiistaina 26 p. syyskuuta 1933

kello 15.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi ulosottolain 5 luvun 18 ja 48 §:n muuttamisesta 252

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 1; lakivaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 17.

2) Ehdotus laiksi ulosottolain väliaikaisesta muuttamisesta ..... ”

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 2 a ja 2; lakivaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 16.

Pöydällepanoa varten esitellään:

3) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksen johdosta määrärahan myöntämisestä tullirakennuksen rakentamista varten Petsamoon 253

4) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1 vuoden 1931 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksytyn ehdotuksen johdosta oppivelvollisuudesta huhtikuun 15 päivänä 1921 annetun lain 9 §:n muuttamisesta ..... ”

5) Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 vuoden 1931 valtiopäivillä lepäämään jätetyn ehdotuksen johdosta laiksi työttömyyskassoista, joilla on oikeus saada apurahaa valtion varoista ..... ”

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Brander, T. Halonen, Hannula, Hautala, Heiskanen, Kukkonen, Myllymäki, Oksanen, Paasivuori, Paksujalka, Pitkänen, Sjöblom, Tanner ja Toivola.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä istunnosta kunnallisten tehtävien takia ed. Pitkänen sekä yksityisten asiain takia edustajat T. Halonen ja Hannula.

Uusi edustaja.

Puhemies: Ilmoitetaan, että maanviljelijä Heikki Soininen, joka nyttemmin kuolleen kunnallisneuvos Ryynäsen varamiehenä on valittu tulemaan eduskunnan jäseneksi, on tänään minulle näyttänyt asianmukaisesti tarkastetun ja hyväksytyn edustajavaltakirjansa ja siis tullut oikeuteksi ryhtymään edustajatointaan hoitamaan.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle on tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvaan syyskuun 12 päivästä saapunut hallituksen esitykset n:ot 29—32, jotka nyt on edustajille jaettu.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi ulosottolain 5 luvun 18 ja 48 §:n muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 17, jota on valmistele- vasti käsitelty lakivaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 1, esitellään kolmanteen käsit- telyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskus- telu asiasta, senjälkeen tehdään päätös laki- ehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämi- sestä.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Asian toisessa käsittelyssä päätetty laki- ehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely juliste- taan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi ulosottolain väliaikaisesta muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hal- lituksen esitys n:o 16, jota on valmistele- vasti käsitelty lakivaliokunnan mietinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnöissä n:ot 2 ja 2a, esitellään kolmanteen käsit- telyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, senjälkeen tehdään päätös asian toi- sessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Keskustelu:

Pääministeri Kivimäki: Se muutos, joka asian toisessa käsittelyssä on tehty la- kiehdotuksen 23 §:ään, on valitettava siltä kannalta, että arveluttavan pitkän lykkäyk- sen myöntäminen pakkohuutokaupan toi- mittamiselle on jätetty riippuvaksi ulosot- tomiehen vapaasta harkinnasta. Tähän muutokseen ei ole ollut edes mitään käy- tännöllistä tarvetta. Kaikkien pakkohuu-

tokauppojen lykkäämistä niin kaupungissa kuin maallakin siitä ajasta, jonka kuluessa ne nykyään ovat toimitettavat, nimittäin maalla 4 kuukaudesta ja kaupungissa 3 kuu- kaudesta, aina 1 vuodeksi maalla ja 6 kuu- kaudeksi kaupungissa, ei mitenkään voida puolustaa sillä, että ylivelkaantuneille maan- viljelijöille on huutokaupan siirtämisellä varattava tilaisuus asioittensa järjestämi- seen. Miksi esim. on kaupunkitalojen, kau- punkitonntien, tehdaslaitosten, jopa vuokra- maallakin olevan tehdaslaitoksen pakko- myynnit lykättävä 6 kuukaudeksi tai 1 vuo- deksi, jos ulosottomies ehtii ne aikaisemmin toimittaa? Tästä ei ole mitään hyötyä hä- dässä oleville maanviljelijöille, vaan yksin- omaan haittaa velkojille. Sen kautta suosi- taan sellaisiakin velallisia, jotka eivät lain- kaan tällaista suosimista kaipaa ja pannaan esteitä omaisuuksien rahaksimuutolle kon- kurseissa ja muissakin tapauksissa, jolloin esim. takausmiesten etu vaatii omaisuuden nopeaa rahaksimuuttoa. Voi sattua usein, että esim. tehdaslaitoksen, jonka uudelleen käyntiinpanoa pidettäisiin tärkeänä, omis- tusoikeuteen välttämättömästi olisi saatava nopeasti muutos aikaan tai että rakentama- ton tontti, joka olisi pian saatava rakenne- tuksi, pitäisi lyhyessä ajassa voida rahaksi muuttaa. Ehdotuksesta seuraavaa tarpee- tonta pysähtymistä liike- ja talouselämän säännöllisessä kulussa ei nähdäkseen voida sallia, vaan on hallituksen, jos esillä oleva lakiehdotus kuitenkin hyväksytään, otettava harkittavaksi, onko mahdollista lakiehdotuk- sen johdosta syntyvät huomattavat haitat poistaa hallinnollisin toimenpitein, vai onko, jos tämä ei näytä käyvän päinsä, lakiehdotus jätettävä vahvistamatta ja asiassa an- nettava eduskunnalle uusi esitys, jossa toi- sella tavoin kuin tässä ehdotuksessa, otetaan huomioon niitä muistutuksia, joita hallituk- sen esitystä vastaan on täällä tehty. Myön- nettävä on, että haittoja esiintyy myös halli- tuksen esityksessä, niitä haittoja, joita kos- kettelin, mutta ne eivät ole niin suuret ja ehdotus kysymyksessä olevan ajan pidentä- misestä maalla 6 kuukaudeksi on perustel- tavissa sillä, että useimmissa ulosottopii- reissä ulosottotoimenpiteitten luku viime vuosien aikoina on niin paljon lisääntynyt, että lyhyempi ajanpidennys on tarpeellinen. Jos ulosottomiehille olisi ehdotettu oikeus määrätyissä, laissa luetelluissa tapauksissa ja erityisistä syistä myöntää lykkäystä ah-

dingossa oleville velallisille, olisi lakiehdotusta voitu arvostella toisin kuin nyt, jolloin se on saanut ei hätään joutuneen maanviljelijän auttamista tarkoittavan, vaan sellaisen yleisen moratorioluonteen, jonka säätämiseen ei ole mitään käytännöllistä tarvetta ja joka siitä syystä hipoo perustuslain rajoja. Täytyy valittaa, että vissien yksipuolisten päämäärien ajaminen on voinut siinä määrin himmentää asian ulkokoh- taista arvostelua, että syntyy lakiehdotus, jonka voimaansaattaminen aiheuttaa epäilyksiä. Ei voi muuta kuin toivoa, että tämä ei uudistuisi. Epäkypsillä lakiehdotuksilla annetaan vain ilon aihetta niille, jotka täl- laisia aiheita tarvitsevat aseeksi eduskuntaa vastaan.

Ed. Estlander: Jag tillåter mig föreslå att detta ärende skulle bordläggas till följande plenum.

Ed. Pekkala: Kun käsilläoleva asia herra pääministerin lausunnon johdosta on tavallaan joutunut uuteen vaiheeseen, on syytä sitä vielä lähemmin harkita, ja sen vuoksi kannatan puolestani ed. Estlanderin ehdotusta asian pöydälle panosta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Estlander ed. Pekkalan kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Pöydällepanoehdotus hyväksyttäneen yksimielisesti.

Hyväksytään; asia pannaan pöydälle ensi istuntoon.

Pöydällepanot:

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon

3) Määrärahan myöntämistä tullirakennuksen rakentamista varten Petsamoon

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2;

4) Vuoden 1931 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksytyn ehdotuksen johdosta oppivelvollisuudesta huhtikuun 15 päivänä 1921 annetun lain 9 §:n muuttamista

koskeva sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1; ja

5) Vuoden 1931 valtiopäivillä lepäämään jätetyn ehdotuksen johdosta laiksi työttömyyskassoista, joilla on oikeus saada apurahaa valtion varoista,

koskeva työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi perjantaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 15,26.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Anton Kotonen.

11. Perjantaina 29 p. syyskuuta 1933

kello 14.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.	
Kolmas käsittely:	
1) Ehdotus laiksi ulosottolain väliaikaisesta muuttamisesta	256
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 2a ja 2; laki-valiokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 16.	
Ainoa käsittely:	
2) Ehdotus laiksi oppivelvollisuudesta 15 päivänä huhtikuuta 1921 annetun lain 9 §:n muuttamisesta	271
Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1; vuoden 1931 vp:ltä lepäämässä oleva lakiehdotus.	
3) Ehdotus laiksi työttömyyskassoista, joilla on oikeus saada apurahaa valtion varoista	301
Asiakirjat: Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; vuoden 1932 vp:ltä lepäämässä oleva lakiehdotus.	
4) Ehdotus Suomen liittymisestä taloudellista lähentymistä tarkoittavaan kansainväliseen sopimukseen ..	302
Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 20.	
5) Ehdotus määrärahan myöntämisestä tullirakennuksen rakentamista varten Petsamoon	316
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 19.	
Esitellään:	
6) Hallituksen esitys n:o 29 laiksi maatalouskiinteistöistä saatujen tulojen	

verottamisesta kaupungeissa ja kaupaloissa	323
7) Hallituksen esitys n:o 30 evankelis-luterilaisten seurakuntain papiston palkkauksesta 4 päivänä elokuuta 1922 annetun lain 2 §:n muuttamisesta	"
8) Hallituksen esitys n:o 31 määrärahan myöntämisestä valtion eläinlääkintölaboratorion uuden tallirakennuksen käyttökuntoon saattamista varten	"
9) Hallituksen esitys n:o 32 laiksi oppisopimuslain muuttamisesta.	"
10) Ed. Pennasen y. m. aloite eduskunnan työjärjestyksen eräitten pykälän muuttamisesta sekä puhemiesneuvoston siitä antama lausunto	"

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Heiskanen, Myllymäki, Paasivuori ja Wainio.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ulkomaisen edustustehtävän takia lokakuun 2 päivästä saman kuun 18 päivään edustajat Mantere ja Hannula, oikeusasian vuoksi ensi maanantaiksi ja tiistaiksi ed. Turkka, virkatehtävien takia samoin ed. Vaarama, yksityisten asiain takia tästä istunnosta ed. Wainio sekä ensi tiistaiksi ed. Kaijalainen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi ulosottolain väliaikaisesta muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 16, jota on valmisteluvasti käsitelty lakivaliokunnan mietinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 2 ja 2a, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, sen jälkeen tehdään päätös lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Keskustelu:

Ed. Sundström: Herra pääministeri lausui tämän kuun 26 päivän täysistunnossa käsiteltävänä olevan asian yhteydessä eduskunnalle vakavia sanoja. Edistysmielinen lehti „Häme” kirjoittikin jo, että pääministeri iski eduskunnalle nyrkkiinsä pöytään ja oli niin tiukka, että aivan väikkyi mielessä jo diktaattorihahmo. Lujana pääministeri todellakin esiintyi. Mutta valitettavasti se tapahtui heikon asian puolesta ja vielä heikommin perustein. Pääministeri lausui vaatimuksiaan perustellakseen m. m.: „Kaikkien pakkohuutokauppojen lykkäämistä niin kaupungeissa kuin muuallakin siitä ajasta, jonka kuluessa ne nykyään ovat toimitettavat, nimittäin maalla 4 kuukaudesta ja kaupungeissa 3 kuukaudesta aina 1 vuodeksi, ei mitenkään voida puolustaa sillä, että ylivelkaantuneille maanviljelijöille on huutokaupan siirtämisellä varattava tilaisuus asioittensa järjestämiseen. Miksi esimerkiksi kaupunkitalojen, kaupunkitonttien, tehdaslaitosten, jopa vuokramaallakin olevan tehdaslaitoksen pakkomyynnit olisi lykättävä 1 vuodeksi, jos ulosottomies ne ehtii aikaisemmin toimittaa. Tästä ei ole mitään hyötyä hädässä oleville maanviljelijöille, vaan yksinomaan haittaa velkojille. Senkautta suositaan sellaisiakin velallisia, jotka eivät lainkaan tällaista suosiota kaipaa.”

En todellakaan tässä kohden ymmärrä herra pääministerin perusteluja. Esilläolevan lakiehdotuksenhan mukaan ei kiinteistön pakkohuutokauppaa saa kaupungissa viivyttää päälle 6 kuukauden, mutta päämi-

nisteri puhui ehdotuksen mahdottomuutta todistaessaan yhdestä vuodesta. Olisi odotanut, että silloin kun nyrkki lyödään eduskunnan edessä pöytään, sitä ennen ainakin perehdyttäisiin niihin asioihin, joiden vuoksi nyt näin lujasti esiinnyttiin. Mutta pakkohuutokauppa-ajan pidentäminen kaupungissa 3:sta 6:een kuukauteen ei todellakaan ole mullistava tai vaarallinen. On aivan turhaa liottelua pääministerin tavoin väittää, että se aiheuttaisi pysähtymistä liike- ja talouselämän säännöllisessä kulussa. Näin sitäkin suuremmalla syyllä, kun lakiehdotuksen mukaan huutokaupan lykkäytyminen ei ole ehdotonta, vaan riippuu ulosottomiehen harkinnasta.

Pääministerin kysymyksessäoleva väite tuntui todellakin varsin merkittävältä kun hän itse aikaisemmin samoin kuin oikeusministerikin täällä pontevasti huomautti, ettei suunniteltu lain muutos tosiasiallisesti voi aikaansaada mitään huutokauppojen lykkäytymistä velallisen eduksi, koska ulosottomiehen on virkasyytteen uhalla ne toimitettava niin pian kuin mahdollista. Mitä juuri kaupunkeihin tulee, niin ei ole edes pelättävissä, että siellä aiheuttomasti viivyteltäisiin huutokauppoja. Kaupungeissahan kiinteistöjen pakkomyynnit säännöllisesti toimittaa itse maistraatti. Luulisin, että pääministerin pitäisi voida luottaa maistraattiin kysymyksessäolevassa asiassa. Missään tapauksessa ei laki, joka antaa maistraateille mahdollisuuden lykätä huutokaupanpitoa entisen 3 kuukauden sijasta korkeintaan 6 kuukaudella, silloin kun se katsoo sen maksun järjestämisen kannalta tarpeelliseksi, vaaranna liike- ja talouselämää kaupungeissa, kuten pääministeri pelotteli. Muuten on sanottava, että juuri maistraatti on liike- ja talouselämän turvallisuuden kannalta tosiasiallisesti paljon varmempi elin myöntämään huutokaupan lykkäyksen kuin konsanaan oikeusministeri, jolle ehdotuksen 23 a § myöskin myöntää oikeuden pyynnöstä lykätä huutokaupan pitoa. Puolueiden määräämälle oikeusministerille ei pitäisi antaa oikeutta sekaantua oikeudenkäyttöön, johon ulosmittauskin tavallaan kuuluu.

Edellä sanomani osoittaa, ettei ehdotettu pieni ajan pidennys ainakaan kaupungeissa tuota mitään oikeusvaaraa tai oleellista haittaa liike-elämälle. Kaupunkikiinteistöjä koskevien huutokauppojen lykkääntymisen perusteella ei siis ainakaan voida vastustaa

maalla olevien kiinteistöjen pakkohuuto-kauppoja koskevien säännösten hyväksymistä, kuten pääministeri oleelliselta osalta kuitenkin teki. Esillä olevan lakiehdotuksen päätarkoitus onkin, että maalla olevien kiinteistöjen pakkohuutokaupat voidaan saada lykätyiksi silloin, kun se on tarpeellista kunnollisten maanviljelijäin pelastamiseksi maantielle joutumasta. Mutta tähän puoleen pääministeri kiinnitti tuskin mitään huomiota. Huomaatan uudelleen, että ne keinot, mitkä voimassaolevien säännösten ja järjestelyjen perusteella Maakiinteistöpankilla on nykyisin käytettävissä hädässä olevien auttamiseksi, eivät ole läheskään tyydyttäviä. Pankin mahdollisuuksia on ehdottomasti suuresti lisättävä. Maatalousvelkojen vakauttamista koskeva lainsäädäntö on uusittava. Siinä tarkoituksessa onkin hädässä olevien maanviljelijäin auttamiseksi täällä tehty aloitteita. Voimme olla vakuutettuja siitä, että eduskunta ymmärtää maaseudun suuren hädän ja maanviljelijäväestön murtumatta säilymisen välttämättömyyden ja tulee yhteiskunnan kokonaisedun vuoksi suhtautumaan myönteisyydellä näihin aloitteihin. Mutta nyt on eduskunnan huolehdittava lisäksi siitä, että suunniteltu apu tulee turvatuksi niille kunnollisille maanviljelijöille, joiden kiinteistöt nyt jo ovat ulosmittauksen alaisia, mutta joihin nykyisen lainsäädännön luomat vakauttamistoimenpiteet eivät ulotu. Heidät on kuitenkin ehdottomasti pelastettava maantielle joutumasta. Sitä varten on siis tehtävä mahdolliseksi, että pakkomyyntejä näiden kohdalta ei tarvitse toimittaa, ennenkuin maatalousvelkojen vakauttamislainsäädäntö on eduskunnan avulla uusittu. Tässä samassa tarkoituksessa on, kuten tiettyä, isänmaallisen kansanliikkeen edustajat tehneet lakialoitteen pakkomyyntien tilapäisestä keskeyttämisestä (Ed. Vesterinen: Ja maalaisliitto!), mutta tämäkään aloite ei voi parhaimmassakaan tapauksessa, kun ylimääräisiä valtiopäiviä ei kutsuttu koolle, ehtiä avuksi, niiden avuksi, joiden tilat nyt jo ovat ulosmitatut. Tämän vuoksi on eduskunnan toisessa käsittelyssä hyväksymän lakiehdotuksen mahdolliseksi tekemä ajanpidennys välttämätön. Jos ulosottolain 6 luvun 23 § muutetaan siten, että pakkohuutokauppaa maalla ei tarvitse toimittaa, ennenkuin viimeistään vuoden kuluessa tarpeellisten asiakirjain saapumisesta ulosottomiehelle, silloin

on eduskunnalla, jos sillä on hyvää tahtoa, mahdollisuus ojentaa auttava kätensä niillekin kunnollisille maanviljelijöille, joiden kiinteistöt nyt jo ovat joutuneet ulosmittauksen alaisiksi, mutta joille nykyisin tarjolla olevista vakauttamistoimenpiteistä ei ole mitään hyötyä. Mielestäni on eduskunnan ehdoton velvollisuus huolehtia siitä, että suunnitellut auttamistoimenpiteet voivat ehtiä juuri niiden avuksi, joita varten ne on ajateltu. Yhteiskunnan kokonaisuus vaatii, että nyt sortumassa olevat tuhannet maanviljelijät pelastetaan maantielle joutumasta. Sitä vaatii nimenomaan myöskin liike- ja talouselämän etu, jolle herra pääministeri näyttää panevan ratkaisevan merkityksen. Myöskin velkojain etu vaatii, ettei pakkomyyntiä kiirehditä silloin, kun pienellä lykkäyksellä on ehkä mahdollista maksusaanti. Herra pääministerikin puhui velkojista, mutta hän näyttää ajattelevan vain niitä velkojia, jotka ovat vaatineet ulosmittausta. Otettakoon kuitenkin huomioon myöskin ne huonommassa asemassa olevat velkojat, jotka pakkomyynnin kautta usein menettävät koko saatavansa ja joiden intressissä senvuoksi on, että pakkomyynti lykkäytyisi maksun järjestämiseksi. Tällaisessa asemassa ovat usein yksityiset hyväuskoiset velanantajat, kun sen sijaan katteen omistavat ja sen vuoksi turvallisessa asemassa olevat ulosmittauksen hakijat ovat useimmiten rahalaitoksia. Yhteiskunnan kokonaisuus vaatii kuitenkin edellistenkin intressien varten ottamista.

Pääministeri puhui myös takaajien eduista. Olen vakuutettu siitä, että takaajien etu erittäinkin vaatii kysymyksessä olevaa lykkäystä, sillä samalla kuin se lisää sitä mahdollisuutta, ettei heidän tarvitse maksaa, lykkää se säännöllisesti heitäkin uhkaavaa ulosmittausta ja pakkomyyntiä. Juuri takauksethan maaseudulla synnyttävät ulosmittausten ja pakkomyyntien keskeyttämättömän ketjun, mutta tämän ketjun nopea pidentyminen ei ainakaan yhteiskunnan edun kannalta ole toivottava. Minun täytyy muuten ihmetellä sitä jäätävää kylmyyttä, joka hallituksen taholta on huokunut niitä ehdotuksia kohtaan, jotka tarkoittavat suunnitteilla olevan avun turvaamista niille hädässä oleville maanviljelijöille, joita nykyiset velkain vakauttamistoimenpiteet eivät pysty pelastamaan. Hallitus näyttää noudattavan periaatetta „fiat justitia, pe-

reat mundus" eli toteutukseen oikeus, vaikka maailma häviäisi, mikä periaate selvemmin voidaan nyt kysymyksessä olevan asian yhteydessä julkilausua sanoin: Velkojain on pakkomyynnillä saatava heti omansa, vaikka ylivoimaisten tapahtumien vuoksi tuhannet kunnolliset maanviljelijät menettäisivät sitten kontunsa ja kotinsa ja joutuisivat maantielle ja vaikka lisäksi toiset huonommassa asemassa olevat velkojat pakkomyynnin kautta jäisivät saataviaan vaille. Minä saatan hyvin ymmärtää, että pankkimaaailmaa lähellä oleva pääministeri ajattelee näin, mutta minulle on käsittämätöntä, että hallituksessa olevat maatalousmiehet ovat samalla kannalla.

Huomioon ottaen, että kysymyksessä olevan lakiehdotuksen hyväksymisellä oikeuden voimaansaattamiselle tuotetut haitat ovat paljon pienempiä kuin ne edut, mitkä kansakunnalle ja yhteiskunnalle turvataan sen kautta, että kunnollisille velallisille varataan tilaisuus pelastumiseen, katson, että eduskunnan olisi hyväksyttävä nyt esillä oleva lakiehdotus. Näin olisi tehtävä hallituksen uhkauksista huolimatta, varsinkin kun hallitus ei ole tarkemmin ilmoittanut, millaiseksi uusi esitys tulee. Pelkään kuitenkin, että asia tulee saamaan tänään toisen ratkaisun. Jo viime istunnon tapahtumat viittasivat siihen, että ruotsalaiset, edistys ja vasemmisto ovat asian tavalliseen tapaan jo etukäteen järjestäneet. Tulee olemaan mielenkiintoista nähdä, uskaltavatko ne vasemmiston maalaisedustajat, jotka aikaisemmin ovat lakiehdotusta puoltaneet, seistä kannallaan, vai tottelevatko he puolueensa kaupunkilaisjohdon määräyksiä hallituksen tahdon voittoon viemiseksi.

Lopuksi en voi olla kiinnittämättä huomiota pääministerin eduskunnalle antaman uhkauksen muotoon. Hän sanoi: „Ehdotusta seuraavaa tarpeetonta pysähtymistä liike- ja talouselämän säännöllisessä kulussa ei nähdäkseen voida sallia, vaan on hallituksen, jos esillä oleva lakiehdotus kuitenkin hyväksytään, otettava harkittavaksi, onko mahdollista lakiehdotuksen johdosta syntyvät huomattavat haitat poistaa hallinnollisin toimenpitein, vai onko, jos tämä ei näytä käyvän päinsä, lakiehdotus jätettävä vahvistamatta ja asiassa annettava eduskunnalle uusi esitys.” Pääministeri tässä siis jo kaa-vailee hallinnollisia toimenpiteitä, joilla eduskunnan mahdollisesti hyväksymän lain

tarkoitus lykätä pakkomyynnejä kunnollisten velallisten pelastamiseksi — sitähan pääministeri ilmeisesti pitää liike-elämää vaarantavana haittana — tehtäisiin saavuttamattomaksi, tai lain vahvistamatta jättämistä. Edellinen vaihtoehto tuntuu juriidisesti mahdottomalta toteuttaa, ellei tässä todella pidetä diktatuuria tähtäimessä, mihin pääministerin oman puolueen „Häme” viittoi. Pääministerin esittämä toinen vaihtoehto tuntuu myös merkilliseltä. Hän lausui, että hallitus tulee silloin harkitsemaan, onko lakiehdotus jätettävä vahvistamatta. Mutta vielä ainakin toistaiseksi voimassa olevan hallitusmuodon mukaan kuuluu tämän kysymyksen lopullinen ratkaiseminen tasavallan presidentille. Minusta ei tunnu sopivalta, että pääministeri esittää hallitukselle kuuluvana sellaisen vallankäytön, joka kuuluu valtion päämiehelle. Se osoittaa aivan väärää asennetta tasavallan presidenttiin nähden. Käsitykseni mukaan olisikin hallituksen ollut käytettävä eduskuntaan nähden parlamentarismiin kuuluvia keinoja tahonsa toteuttamiseksi eikä tehtävä viitteitä suuntaan, jonka päässä monelle saattaa hämmöittää jonkinlainen edistysmielis-ruotsalais-marxilainen diktatuuri.

Katson, että eduskunnan olisi hyväksyttävä esillä oleva lakiehdotus eikä alistuttava hallituksen esittämään uhkavaatimukseen. Tärkeä asia on asiallisesti ratkaistava.

Ed. Kalliokoski: Herra puhemies! — Vaikka onkin selvää, että minun yritykseni puolustaa nyt esilläolevan lain muutosesityksen hyväksymistä, kalpenee edellisen esityksen rinnalla, katson kuitenkin asianmukaiseksi minäkin puolestani muuttamalla sanalla asiaan puuttua.

Esillä olevan ulosottolain muutosesityksen tueksi on esitetty kaksi perustetta. Ensimmäinen niistä esiintyy hallituksen esityksessä ja se koskee maanviljelijäin velkain vakauttamistoimenpiteitten helpottamista tämän esillä olevan lakiesityksen hyväksymisen kautta. Hallituksen esityksessä sanotaan: „Koska kokemus nyttemmin kuitenkin on osoittanut, että maataloudenharjoittajain velkain vakauttaminen eräissä tapauksissa on alkaneen ulosottomenettelyn johdosta tarpeettomasti vaikeutunut tai kokonaan rauennutkin, vaikka vakauttamisen edellytykset muuten ovat olleet olemassa, näyttää sittenkin tarpeelliselta,

että sanottua — viittaus koskee viime vuoden lopussa rauennutta lakia — lakia vastaava väliaikainen laki säädetään uudelleen. Täten varattaisiin Osakeyhtiö Maakiinteistöpankille, jonka toimialaan maatalouden velkain vakauttaminen nykyään pääasiallisesti kuuluu, riittävä aika tämän vakauttamisen toimittamiseen yksityisten velkojain kanssa tehtävin sopimuksin ja vältettäisiin kuluja ja ikävyyksiä tuottavat pakkohuutokaupat.” Sitten on esitetty toinen peruste ja sen on esittänyt herra oikeusministeri asian toisessa käsittelyssä antamassaan lausunnossa. Oikeastaan se peruste oli ote hallituksen aikaisemman esityksen perusteluista, ja kuuluu: „Nykyinen taloudellinen pulakausi, joka erityisen anakarasti on kohdistunut maatalouteen, on aiheuttanut maalla olevien kiinteistöjen pakkohuutokauppojen tavattoman lisääntymisen varsinkin eräissä osissa maamme. Kun tällaisten huutokauppojen toimittaminen käytännössä miltei poikkeuksetta joutuu kruununvoudin tehtäväksi ja ulosottolaki kieltää kruununvoutia panemasta toista sijaansa ulosottomieheksi sellaisiin toimituksiin, johtuu siitä, että kruununvoudin on ainakin eräissä tapauksissa vaikea, laiminlyömättä muita virkatehtäviään saada huutokaupat toimitetuksi mainitun lain 6 luvun 23 §:ssä säädettyssä määräajassa, neljässä kuukaudessa siitä, kun hän on saanut täytäntöönpanon perusteena olevat asiakirjat. Sen vuoksi ja kun tämän, toivottavasti pian ohimenevän, epäkohdan korjaamiseen ei ole syytä ryhtyä sanotunlaisten virkamiesten luvun lisäämiseen, näyttää tarpeelliselta jossain määrin pidentää mainittua määräaika.” Nämä esitetyt perusteet ovat molemmat olemassa, ovat siitä huolimatta, että herra oikeusministeri edellä viittaamassani lausunnossa osaksi yrittikin kieltää sen perusteen, joka hallituksen esityksessä esiintyy. Ainakin hän yrittää sen kieltää esillä olevan lakiesityksen ensimmäisen eli kuudennen luvun 23 §:n osalta. Kun minä väitän, että myös hallituksen esitykseen sisältyvä perustelu, nimittäin maanviljelijäin velkain vakauttamistoiminnan helpottuminen tämän lain kautta on olemassa, en suinkaan väitä, että tämä lakiesitys olisi jonkinlainen moratorio. En ainakaan tahdo väittää, että se on sitä hyvin suuressa määrin. Jonkinlaisen moratorion kuitenkin

sen 23 a §:n kohdalla myös herra oikeusministeri tunnustaa. En suinkaan myöskään tahdo väittää, että tällä lakiesityksellä voitaisiin korjata esimerkiksi sen lainsäädännön puute, josta on tehty aloite ja joka koskee pakkohuutokauppain lykkäämistä toistaiseksi (Ed. Vesterinen: Maalaisliitto on tehnyt!). Niin, minä tarkoitan juuri maalaisliiton aloitetta. (Puhe mies koputtaa.) Mutta, vaikka onkin myönnettävä, että tämä ei suinkaan ole mikään moratorioesitys edes sellaisena kuin se nyt on eduskunnan hyväksyttävänä ja että se ei suinkaan poista pakkohuutokauppojen lykkäämisen tarvetta, niin on siltikin tässäkin asiassa puolia, jotka ovat varteenotettava myöskin hädässä olevan velalisen maamiehen kannalta.

Omasta puolestani en lainkaan kykene arvostelemaan kysymystä siitä, onko välttämätöntä kaupungeissa pidentää pakkohuutokauppojen toimittamisaikaa sillä tavalla kuin esillä olevassa lakiesityksessä on esitetty, mutta maaseudulla se myöskin velassaolevain maanviljelijäin kannalta on välttämätöntä. Tämä pidennetty aika, sillä tavoin pidennetty aika kuin käsiteltävänä olevassa lakiesityksessä ehdotetaan, on mielestäni tarpeellinen monista käytännöllisistä syistä. Tähänastinen kokemus esimerkiksi maatalouden velkain vakauttamistoiminnasta on osoittanut, ettei tämä toiminta suinkaan ole niin nopea kuin maatalouden velkain vakauttamislakia säädetäessä toivottiin. Se, että asiat eivät järjesty nopeasti, riippuu monesta syystä. Tilojen omistuspaperit eivät lähimainkaan aina ole sellaisessa kunnossa, että periaatteessa myönnetty laina voitaisiin nopeasti saada nostamiskuntoon. Monissa tapauksissa tuottaa vaikeuksia myös se, että maanjakotoimitukset ovat suorittamatta ja ainakin tähän asti Maakiinteistöpankki näyttää noudattaneen sellaisia lainoitusperiaatteita, että se vain erittäin harvoissa poikkeustapauksissa myöntää lainoja muihin kuin sellaisiin kiinteistöihin, jotka ovat laillisesti toisista erotetut ja omalla rekisterinumerolla varustetut. Siis m. m. tällaisista syistä velkojen vakauttamistoiminta viipyy ja pidennetty määräaika pakkohuutokauppojen toimittamiselle on jo tästä syystä tarpeen.

Kun velkojen vakauttamislakia säädetäessä edellytettiin myös akordimenetelmää

ja toivottiin sen tulevan käytäntöön lukuisissa tapauksissa, jotta konkurssimenettelmät ja pakkohuutokaupat voitaisiin välttää ja että tämä pyrkimys saataisiin tehokkaaksi, olisi myöskin siltä kannalta välttämätöntä saada nämä pakkohuutokauppojen toimittamismääräajat ainakin niin pitkiksi kuin esillä olevassa lakiesityksessä ehdotetaan. On nimittäin niin, että akordimenettely ainakin nykyisten säännösten ja menettelytapojen mukaan edellyttää useasti monivaiheisia neuvotteluja velallisen ja saamamiesten kesken, niinikään se edellyttää välimiesmenettelyäkin ennenkuin se lopullisesti järjestyy. Jos pakkohuutokaupan toimittamismääräaika on lyhyt, saattaa käydä niin, että sellainen arkordimenetelmä, joka pidemmän määräjän kuluessa voisi toteutua, jää toteuttamatta ja pakkohuutokauppa, joka voitaisiin määrärajan ollessa pidempi välttää, joudutaan toimittamaan, tietenkin yleisten etujen vahingoksi.

Olen viitannut vain esimerkin vuoksi näihin muutamiin tapauksiin, jotka mielestäni vaativat määräjän pidentämistä sillä tavoin kuin esilläolevassa lakiesityksessä esitetään. Lakiesitystä vastaan on esitetty huomautuksia, joilta kaikilta ei tietenkään voida kieltää arvoa. On sanottu, että velalliset ja velkojat näissä ulosottoasioissa joutuvat tämän lakiesityksen hyväksytyksi tulemisen vuoksi ulosottomiesten mielivaltaan. Velallisen kannalta minun mielestäni on kuitenkin parempi joutua meikäläisissä oloissa useimmissa tapauksissa humanisen virkamiehen mielivallan alaiseksi kuin elää ehdottomassa pakkohuutokaupan varmuudessa. Meidän virkamieskasvatuksemme mielestäni edellyttää jonkinlaista humanisuutta myöskin ulosottomiehiltä heidän harjoittaessaan toimintaansa ja kuten sanottu, luottaisin niin paljon myös meidän ulosottomiehiimme, tämän heidän kasvatuksensa perusteella, että minä mieluummin jättäisin hädässä ja vaikeuksissa olevat velalliset sellaisen ulosottomiehen mielialvaltaan, jolla on valta siirtää pakkohuutokaupan toimittaminen tuonnemmaksi, kuin jättäisin heidät elämään ehdottomassa pakkohuutokaupan toimittamisvarmuudessa. Tällainen on tilanne velallisen kannalta. Mutta saamamiehenkään kannalta ei mielestäni tämän mielivallan, joksi sitä on sanottu, varaan jääminen näytä olevan

niin kovin vaarallista. Ei nimittäin tarvitse edellyttää, että ulosottomiehet saadessansa valtuudet pakkohuutokauppojen toimittamisajan pidentämiseen, sitä ehdottomasti joka tapauksessa käyttäisivät. Minun käsittääkseni on syytä pikemminkin edellyttää, että ulosottomiehet kaikissa niissä tapauksissa, joissa he pitävät selvänä, että mitään mahdollisuuksia asian järjestämiselle ilman pakkohuutokaupan toimittamista ei ole, toimittavat huutokaupan ennenkuin se pisin määräaika, jota laki edellyttää on loppuun kulunut. Tällä tavalla siis kaikissa niissä tapauksissa, joissa saamamiehen etu ehdottomasti vaatii pakkohuutokaupan nopeata toimittamista, on sellainen mahdollista ja käsittääkseni myös useimmissa tapauksissa tulee tapahtumaan.

Herra oikeusministeri mainitsi täällä puheessaan, että tämän lainsäädännön kautta saataisiin, useasti juonittelevalle ja vastahakoiselle velalliselle, kohtuutonta etua. Tämänlainen väite nyt tietenkin perustuu ensinnäkin siihen käsitykseen, että ulosottomiehet kaikissa tapauksissa viivyttävät pakkohuutokaupan toimittamista pisimmän sallitun ajan, ja sitäpaitsi sen kai täytyy perustua sellaiseen käsitykseen, että ulosottoimen alaiselle omaisuudelle ulosmittauksen jälkeisenä aikana ehdottomasti tulee tapahtumaan jotakin vahinkoa. Mitenkään muuten en ymmärrä saamamiehen vahinkoa ehdottomaksi selviöksi tällaisessa asiassa. Mielestäni on kuitenkin niin, että milloin on syytä pelätä velallisen sillä tavoin hoitavan omaisuuttaan, että sen arvo ennen huutokaupan toimittamista ehdottomasti vähentyy, että siis omaisuus huolimattoman hoidon kautta menettää osan arvostaan, on ulosottomies velvollinen toimittamaan pakkohuutokaupan ennen tämän pisimmän määräjän loppumista. Ei missään tapauksessa voisi tulla kysymyseenkään, että nyt esillä oleva lainsäädäntö estäisi ulosottomiestä tällaisesta toimenpiteestä. Pikemminkin kai on käsitettävä niin, että hän tekisi virkavirheen, jos hän huolimatta siitä, että hänen tietoonsa on saatettu asioita, joiden perusteella hänellä on syytä otaksua ulosmittauksen alaiselle omaisuudelle tapahtuvan vahinkoa, viivytäisi huutokaupan toimittamista (Vasemalta: Nyt viivytellään liikaa!). Siksi en katsoisi, että ulosottomiehen valta, joka

tässä kyllä kieltämättä tulee melkoisen suureksi, asettaisi myöskään saamamiehien oikeuksia liian suuren vaaran alaiseksi, koska heilläkin on syytä edellyttää, että ulosottomiehet ovat tunnollisia ihmisiä, ovat vastuuntunnolla varustettuja virkamiehiä. Siis vaarallista, tältä kannalta katsoen, ei mielestäni tämän vallan ulosottomiehelle antaminen ole, mutta välttämätöntä se on edellä esittämistäni ja monista muistakin syistä, joita en tässä ryhdy tarkemmin esittämään.

Sanon uudelleen, että en suinkaan pidä esillä olevaa lakiesitystä sellaisena, että se vastaisi pakkohuutokauppojen yleistä lykkäämistä tarkoittavia esityksiä, mutta sanon, että se helpottaisi merkitsevällä tavalla asioiden hoitoa siihen mennessä, kunnes mainitun lakiesityksen kohtalo eduskunnassa on tullut ratkaistuksi, ja laki on tullut saatettua voimaan. Siltä kannaltakin, jotta tämän asian käsittelylle saataisiin riittävä aika ja jotta sinä aikana ei ehtisi tapahtua korvaamattomia vahinkoja, joka mielestäni lakiesityksen hyväksyminen välttämätöntä. Maalaisliiton eduskuntaryhmä onkin päättänyt yksimielisesti kannattaa lakiesityksen hyväksymistä.

Hallituksen taholta on kyllä tehty ilmoitus, että hallitus tulee harkitsemaan sitä, eikö tämä lakiesitys, jos se kaikesta huolimatta tulee hyväksytyksi, olisi jätettävä vahvistamatta. Minulla on kuitenkin syy vakavasti toivoa, että hallitus, edellyttämällä, että lakiesitys nyt tulee hyväksytyksi, niinkuin minä hartaasti toivon, että hallitus tämän jälkeen asiaa harkitessansa kuitenkin tulee asiassa toisenlaiseen tulokseen, ja että hallitus esittää lakiesityksen tasavallan presidentille vahvistettavaksi, koska lakiesityksen vahvistamatta jättäminen viivyttaisi ehdottomasti asian lopulliseen ratkaisuun tuloa ja saattaisi tuottaa arvaamatonta vahinkoa tärkeille yleisille eduille.

Pääministeri Kivimäki: Ed. Sundström puhui täällä vallan aiheettomasti hallituksen nyrkin pöytään iskemisestä (Vasemmalta: Ei suinkaan!). Edellisessä istunnossa minä hyvin vaatimattomasti ainoastaan huomautin, ettei ole tarpeellista eikä ole oikein ulottaa pakkohuutokauppojen lykkäämistä muille aloille kuin niille, missä se on ehdottoman välttämätöntä. Eikä

ed. Sundström ole esittänyt yhtään perustetta, joka voisi kumota tämän käsityksen.

Ed. Sundström, jonka korkeana lainoppi-neena pitäisi tietää kuinka vaarallista on, että poikkeussäännöksiä viedään aloille, joissa elämän säännöllisen kulun jatkaminen on tarpeellista, katsoi mahdolliseksi ryhtyä tässä asiassa esittämään pateettista demagogiaa ja henkilökohtaisia, miltei sopimattomia syrjähyppäyksiä. Siihen ei minulla ole mitään sanomista, koska jokainen ajaa asiaansa niinkuin haluaa. Mutta menäkseni ed. Sundströmin esityksen asialliseen puoleen lausun vain, että jo edellisessä istunnossa huomautin, että lakiehdotusta voitaisiin arvostella aivan toisin kuin sitä nyt on arvosteltava, jos siinä ulosottomiehelle olisi annettu oikeus erityisissä, laissa nimenomaan luetelluissa tapauksissa, myöntää lykkäys, eikä, niinkuin tässä on ehdotettu, antaa asian ratkaisemisen riippua ulosottomiehen mielivallasta. En suinkaan tahdo vastustaa ehdotuksia, jotka helpottavat todellisessa lykkäyksen tarpeessa olevien maanviljelijöiden asiaa.

Uutta esitystä valmistettaessa, jos sellainen tulee kysymykseen, voidaan sen lisäksi, mitä äsken mainitsin, ottaa harkittavaksi, eikö huutokaupan lykkäämisen myöntämistä aikaisemmin mainitsemillani edellytyksillä ole mahdollista siirtää oikeusministeriltä ulosottomiehelle, jolloin menettely tulisi yksinkertaisemmaksi kuin mitä se esillä olevassa lakiehdotuksessa on, muutos, josta aikaisemminkin on useasti ollut kysymystä.

Ed. Sarlin: Herra puhemies! Todennäköisesti minut sen jälkeen mitä tässä uskallan lausua, tullaan myöskin leimaamaan jäätävän kylmäksi kaikelle sille, mitä maatalouden hyväksi olisi tehtävä ja ennen kaikkea velkaantuneiden maanviljelijäin hyväksi. Olisinkin taipuvainen uskomaan, että se hehkuva lämpö, joka eräässä lausunnossa täällä esiintyi, olisi todella inhimillisen sydämen lähimmäisen rakkauden kylästä lähtenyt, ellei sen ryhmän asiamies, jonka puolesta tämä lausunto annettiin, olisi, niinkuin minulla on ollut kunnia jo kerran tältä paikalta eduskunnalle todeta, ulkomailta selittänyt, että yleensä ne aloitteet, mihin täällä siltä taholta on ryhdytty, ovat poliittisesti välttämättömiä maalaisliittolaisten äänestäjämassoja siirtämiseksi niille linjoille, joilla lopputaisteluun edellä-

mainitun ryhmän taholta nyt väkevästi pyritään (Ed. Lahdensuo: Turha yritys! — Naurua). Minä kuitenkin menen asiallisesti asiaan ja koetan lämpimän sydämeni rinnalla pitää pääni tarpeeksi kylmänä.

Kuten muistetaan ja esillä olevan ulosottolain väliaikaista muuttamista koskevan lakiesityksen perusteluissa todetaan, muutettiin lokakuun 2 päivänä 1931 annetulla lailla ulosottolakia väliaikaisesti siten, että 6 luvun 23 §:ssä pakkohuutokauppojen toimitamista varten maalla säädetty neljän kuukauden määräaika pidennettiin kuudeksi kuukaudeksi, ja että tähän lakiin lisätyssä 23 a §:ssä annettiin oikeusministerille valta myöntää maalla olevan ulosmitatun kiinteistön tai maatalousirtaimiston pakkohuutokauppa lykättäväksi enintään kolme kuukautta saman luvun 20 ja 23 §:ssä säädettyjen määräaikojen yli. Mikä kaikki kuitenkin tapahtui vain sen vuoksi, että siten voitiin voittaa riittävästi aikaa vakauttamistoimenpiteiden loppuun suorittamista varten sellaisissa tapauksissa, jolloin velallisen velat olivat vakautettavissa. Lokakuun 2 päivänä 1931 annettu laki oli kuitenkin, kuten muistetaan, voimassa vain 1932 vuoden loppuun, koska oli edellytetty, että sitä ennen aikaansaattava laki eräiden maatalouden velkain vakauttamisesta olisi tehnyt ensiksi mainitun lain tarpeettomaksi.

Nyt esillä olevan lain perusteluissa on kuitenkin todettu, että maataloudenharjoittajien velkain vakauttaminen eräissä tapauksissa, joka vakauttaminen nykyisin, kuten tunnettua, tapahtuu pääasiassa O. Y. Maa-kiinteistöpankin kautta, on saattanut vaikeutua alkaneen ulosottomenettelyn vuoksi, sekä että ulosottolain 23 §:ssä säädettyä määräaikaista siitä syystä olisi väliaikaisesti edelleen jatkettava maalla 6 kuukauteen, jollaista pidennystä hallitus ja lakivaliokunnan kuulema asiantuntija ovat pitäneet täysin riittävänä ja johon lakivaliokunnan suuri enemmistökin puolestaan on yhtynyt.

Suurempaa pidennystä ei ole osoitettu tarpeelliseksi senkään johdosta, että ulosottomiesten työtaakka on pula-ajan ja taloudellisen lamakauden vuoksi huomattavasti lisääntynyt. Eduskunta on kuitenkin asian toisessa käsittelyssä muuttanut puheenalaisen 23 §:n sisällön oleellisesti toisenlaiseksi, vieläpä kokonaan toisenluontoiseksi. Sen sijaan, että ulosottomiehen voimassaolevan lain mukaan tu-

lee, kun kiinteistö on ulosmitattu, niin kiireisesti, kuten lain sanat kuuluvat, suorittaa kaikki tehtävänsä, ettei omaisuuden myyminen hänen syystensä viivästy maalla päälle 4 ja kaupungissa päälle 3 kuukauden siitä kuin 3 luvun 21 ja 22 §:ssä mainitut asiakirjat on otettu vastaan, eduskunta väliaikaisen muutoslain toisessa käsittelyssä on päättänyt kokonaan poistaa 23 §:stä ulosottomiehelle säädetyn veloituksen suorittaa tehtävänsä kiireisesti ja tyytynyt sanontaan, että ulosottomiehen tulee siten suorittaa, kuten sana kuuluu, tehtävänsä, ettei omaisuuden myyminen viivästy maalla päälle 1 vuoden ja kaupungissa päälle 6 kuukauden asiakirjain vastaanottamisesta. Siten on säännös kokonaisuudessaan menettänyt nykyisen luonteensa. Maksimi-määräajasta, johon asti asiaa voimassaolevan lain mukaan ei saisi vitkastuttaa, ellei voitaisi näyttää pätevää virkaestettä, on tullut aikaa normeeraava pääsääntö, jolla ilmeisesti on pyritty siihen, ettei kiinteistöhuutokauppoja, kokonaan riippumatta siitä, mitkä syyt ovat ulosmittauksen aiheuttaneet, väliaikaisen lain voimassaollessa yleensä pidettäisi, ennenkuin maalla noin vuosi ja kaupungissa noin 6 kuukautta on kulunut asiakirjain vastaanottamisesta, mutta pitkitys jäisi lakiesityksen mukaan kuitenkin ulosottomiehen vapaaseen harkintaan, niin että hän mielensä mukaan voisi päästää tai sitoa. Ulosotonhaltija ei käytännöllisesti katsoen voisi tämän jälkeen viivästelylle yhtään mitään ja hänen tarkastettavikseen vuosineljänneksittäin lähetettävät ulosottopäiväkirjainotteet paisuisivat sietämättömän pitkiksi, aiheuttaen melko runsaasti lisää työtä sekä ulosottomiehille itselleen että ulosotonhaltijoille.

Lakivaliokunnan mietintöön liittyvä vastalause osoittaa, että niillä säännöksillä, jotka eduskunta asian toisessa käsittelyssä on hyväksynyt, on tähdätty tykkäänään toiseen päämäärään kuin mitä hallitus on esityksellään tarkoittanut. Sanotaanhan vastalauseessa — ja samaa puhuttiin poliittisin värivivahduksin suuressa valiokunnassakin yllin kyllin — että pakkohuutokauppatalva on paisunut siksi valtavaksi, että tarvitaan vaikuttavampia toimenpiteitä asian auttamiseksi sekä että normaalsiin oloihin päästäisiin parhaiten siirtämällä kaikki pakkohuutokauppatoimenpiteet määräajaksi, kysymys, joka, kuten jokainen heti huo-

maa, on kokonaan sivulla siitä kysymyksestä, johon ulosottolain nyt esilläolevalla muutoksella on tähdätty.

Kuten herra pääministeri täällä jo edellisessä istunnossa ja vielä tänään on oikein osoittanut, esilläolevalla lainmuutoksella siis ilmeisesti, vaikkakin verhoittuna, on tahdottu aikaansaada melko yleinen moratorio, joka hipoo perustuslain rajoja ja jonka välttämättömyyttä asian yhteydessä, käytännöllisen tarpeen sanelemana, ei ole edes yritetty seikkaperäisesti täällä selvittää.

Minulla ei ole syytä uudistaa kaikkea sitä, mitä asian käsittelyissä sekä eduskunnassa että valiokunnissa on esitetty. Hallituksen taholta on jo mielestäni riittävän selvästi osoitettu, että laki sellaisena kuin miksi se toisessa käsittelyssä muodostui, tuskin voinee tulla vahvistetuksi. Sain kunnian eräässä lausunnossa täällä kuulua siihen ryhmään, joka kolmiyhteisenä muodostaisi Suomessa tulevan diktatuurin. Mutta minä luulisin, että herra pääministeri täällä mainitessansa, että voi olla epäilyksenalaista, tultaisiinko tämä laki vahvistamaan, on ajatellut hallituksen tässäkin käytävän sille perustuslain mukaan kuuluvaa oikeutta, niin että valtioneuvoston jäsenet, koska presidentti tekee päätöksensä valtioneuvostossa, saavat antaa asiassa neuvoja, tähtäämättä toki suorastaan diktatuuriin.

Tyydynkin siis puolestani vain toteamaan, että määräjän pidentäminen yli hallituksen esittämän ei ole tarpeellinen velkautuneiden maanviljelijäin velkain vakauttamistoimenpiteille eikä ulosottomiesten virkain säännölliselle hoidolle, sekä että se voimaansaatettuna ainakin määrätyissä tapauksissa vakavasti loukkaisi ahdingossa olevain saamamiesten etua ja oikeutta ja tuottaisi aiheutonta hyötyä niillekin velallisille, jotka eivät mitään helläkätisyyttä kaipaisi. Edelleen siitä koituisi moninaisia haittoja, se on minun käsitykseni, aivan samoin kuin hallituksen taholta on viitattu, talous- ja liike-elämän säännölliselle kululle yleensä ja olisi jälleen omansa ainakin josakin määrin vaikeuttamaan m. m. juuri maanviljelijäin luotonsaantimahdollisuuksia, jotka muutoinkin jo ovat kireät, jopa konkurssipesäinkin selvittelyä. Harhakäsitys siitä, ettei huutokaupanpitoa, ellei nyt esilläolevia määräaikoja pidennettäisi, voitaisi lainkaan jatkaa edes saamamiehen tahdosta, lienee toki jo jokaiselta edusta-

jalta hälvennyt, kun jo suuressa valiokunnassakin selkeästi osoitettiin ja todistettiin, että ulosottolain, lähemmin sanoen sen 6 luvun 20 §:n, mukaan saamamies voi myöntää milloin tahansa maksuajan pitennystä joko lyhyemmäksi tai pitemmäksi ajaksi.

Suuressa valiokunnassa olin puolestani jo tilaisuudessa viittaamaan siihen, että asia olisi muuttunut kokonaan toiseksi, kuten täällä jo on huomautettukin, jos laissa olisi edes yritetty määritellä ne tapaukset, joissa, ja ne syyt, joiden perusteella ahdingossa oleville velallisille olisi ollut lykäystä myönnettävä, eikä jätetty asiaa tykänänsä ulosottomiesten mielivaltaan. Sille puheelle ei kuitenkaan korvaa suuressa valiokunnassa lainkaan kallistettu, vaan tehtiin epäilyksenalaiseksi päinvastoin jo sekin, oliko valtiopäiväjärjestyksen hengen mukaistakaan, että suuri valiokunta, asian sinne palatessa, lausuisi muuta kuin yhtymisensä eduskunnan aikaisempaan päätökseen. Ja niin on nyt tästä tärkeästä väliaikaisesta laista tullut sellainen, etten ainakaan minä, ja toivottavasti rinnallani moni muu, voi sitä hyväksyä, vaan ehdotan, herra puhemies, että laki hylättäisiin, niin tärkeätä kuin olisikin ollut, että 23 a § olisi viipymättä saatettu voimaan kunnollisten viljelijäin pelastamiseksi siinä tarkoitetuissa tapauksissa kotikonnuilleen.

Hallitus voinee kuitenkin keksiä keinoja asian pelastamiseksi tältäkin osalta ajan hukatta, ja tehnee hallitus edelleen muutenkin voitavansa hädänalaisten kunnollisten viljelijäin, niinkuin muidenkin velallisten aseman helpottamiseksi toimenpiteillä, jotka ovat terveellä ja arvostelun kestäväällä pohjalla, jollaisella pohjalla lakiesitys sellaisena kuin miksi se eduskunnan toisessa käsittelyssä muodostui, ei mielestäni lepää.

Ed. K e s t i: Herra puhemies! — Tämän lyhyen eduskunnan koossaolon aikana on saanut huomata hallituksen taholta, jos pääministerin lausunnot kuvastavat hallituksen kantaa, mielestäni liian neuvovan asenteen eduskuntaa kohtaan. Pääministeri on monta eri kertaa tahtonut tuoda ilmi sen, että näin on tehtävä tai muuten se ei sovi. Niinpä herra pääministeri täällä viime istunnossa tämän asian esillä ollessa osoitti lausunnossaan, että tämä laki siinä muodossa, kuin eduskunta sille antoi toisessa käsittelyssä, olisi hylättävä. Ja jos

sitä alistumista ei täällä tapahdu, jää laki vahvistamatta.

Ne muutokset, jotka lakiin on tehty eduskunnassa, ovat välttämättömyyden aiheuttamat. Eduskunnan jäsenet ovat olleet tietoisia siitä, olisivatpa olleet ilman nyrkiniskujakin, että tämä keino pakkohuutokauppojen lopettamiseksi tällä ulosottolain muutoksella ei ole niitä parhaimpia keinoja eikä näin ollen ole käytännöllisyytensä puolesta puolustettavissa. Mutta sopinee kuitenkin kysyä pääministeriltä, mitä muutakaan eduskunta olisi voinut tehdä tämän pakkohuutokaupan kurjuuden laimentamiseksi, kun sitä varten ei saada hallitukselta erikoista esitystä. Kansanedustajat, jotka ovat olleet näkemässä sen tuhoisan hävityksen, mikä maaseudulla tapahtuu laillisen ryöstön muodossa, jossa omaisuudet siirretään toisiin käsiin ilman, että hätäintyneille ihmisille ulosottoviranomaisille tilaisuuden laiskottelemiseen sellaisissakin tapauksissa, joissa se ei olisi tarpeellista, mihin pääministeri lausunnossaan täällä viittasi. Mutta minä tahtoisin herra pääministeriä asettamaan vaakalaudalle tämän asian yhteydessä mielestäni toisen tärkeän puolen asiasta, joka myös häiritsee normaalia elämää. Meillähan on vuosia ollut havaittavissa se, että velkaiset siirtävät omaisuuksiansa pois omasta hallinnastaan saadakseen näin aikaa asioittensa järjestämiseen, joista sitten saamamiehet eivät saa mitään, vaikka kuinka kiireellä yrittävät. Tästähän tulee olemaan seurauksena yleinen jatkuva moraalinen rappeutuminen, jota ei voida saada enää lainlaadinnallakaan palautumaan ja joka moraalinen rappeutuminen tulee esiintymään vielä normaalisten olojenkin palattua. Tämä omaisuuksien siirtovimma on jo niin suuressa mittakavassa, että on eräitä pitäjää, joissa eivät tahdo tietää paikalliset asukkaatkaan, mitä mikin omistaa. Senvuoksi ihmetyttää, miksi nykyinen hallitus yhtä hyvin kuin edellinenkin sulkee korvansa sille vaatimukselle, joka täälläkin on monta kertaa tuotu esille, että pakkohuutokaupat on määrääjäksi lo-

petettava. Pitäkö hallitus niitä tilastonumeroita, joita pakkohuutokaupoista on laadittu, vielä liian pieninä? Laki pakkohuutokauppojen lopettamisesta määrääjäksi on, se myönnettäköön, järjestyneissä oloissa rohkeaa leikkaus ja epänormaalisten olojen tulos, vaan koska muutkaan toimenpiteet eivät tuo tuloksia, tuntuu välttämättömyydelle, että siihen on mentävä, sitäkin suuremmalla syyllä, koska näyttää siltä, että nousevat konjunktuurit talouselämässä ovat tulossa, joten akordeeraukseenkaan ei parin vuoden kuluttua ehkä tarvitse mennä. Pääoman omistajille tämän toimenpiteen kautta, jos lamakauden aallonpohja on lopussa, tulee varmasti olemaan etua, samoin kuin velkaisillekin, jotka saavat jäädä edelleen yrittämään olleiden konjunktuurivaihtelujen opettamana uutta, varovampaa elämää.

Minä toivoisin, että eduskunta hyväksyisi tämän lain, huolimatta niistä murhaavista lausunnoista, joita täällä on sitä vastaan annettu, koska hallitus voi saada tähän lakiin muutoksen eduskunnassa heti, kun eduskunta on saanut hallitukselta kunnollisen esityksen pakkohuutokauppojen lopettamiseksi määrääjäksi maataloudenharjoittajiin nähden. Silloinhan tämä mahdolliton ulosottolaki, joka nyt tuntuu mullistavan järjestyneet olot, saadaan kahdessa viikossa olemattomaksi.

Maan sanomalehdistö on koko tämän lain käsittelyajan suurin rubriikein antanut kansalaisille tiedon, että pakkohuutokaupat on aiottu tämän lakiehdotuksen avulla lopettaa yhdeksi vuodeksi, vaikka se todellisuudessa ei sitä ole. Olisi sen vuoksi hauska nähdä, mitkä ryhmät täällä ottavat vastatakseen siitä pettymyksestä, joka kansalaisille täten aiheutetaan, jos tämä laki hylätään eduskunnassa. Jos lakia ei vahvisteta, se on asia erikseen, joten asian siihen puoleen en tahdo kajota.

Koska täällä edellinen puhuja teki ehdotuksen tämän lain hylkäämisestä, niin minä puolestani pyydän ehdottaa eduskunnalle seuraavan punnen:

Huomioonottaen maassa vallitsevan vaikean taloudellisen tilanteen, eduskunta kehottaa hallitusta antamaan eduskunnalle kiireellisesti ehdotuksen laiksi pakkohuutokauppojen lopettamiseksi maatalouden harjoittajain kiinteistöihin ja irtaimistoihin nähden määrääjäksi, ja että hallitus sa-

malla antaisi edellisestä laista aiheutuvat tarpeelliset muutosehdotukset ulosottolaikiin.

Ed. Korvenoja: Herra puhemies! — Nyt ratkaistavana olevan ulosottolain väliaikaista muuttamista tarkoittavan lakiesityksen käsittelyssä on käsittääkseni eduskunnassa ilmennyt melkoista sekavuutta siitä, mitä tällä lainmuutoksella tosiasiallisesti tarkoitetaan. Tätä on omiaan lisäämään se, että on ajoittain näyttänyt siltä, kuin hallituksenkaan taholta ei olisi oltu täysin selvillä tarkoituseristä. Pohjautuahan hallituksen esityksen perustelu pääasiassa siihen, että väliaikainen laki pakkohuutokauppojen lykkäämisestä olisi tarpeen sen vuoksi, että maataloudenharjoittajain velkain vakauttaminen eräissä tapauksissa on alkaneen ulosottomenettelyn johdosta tarpeettomasti vaikeutunut tai kokonaan rauennutkin, vaikka vakauttamisen edellytykset muuten ovat olleet olemassa. Mutta sen jälkeen kun lakiehdotukseen tehtiin siinä nyt olevat muutokset, selvisi oikeusministerin lausunnosta huomattavasti toisenlainen kanta. Herra oikeusministerihän lausui, että muutosehdotus tarkoittaa ainoastaan helpotuksen suomista ulosottomiehille heidän suorittaessaan virkatehtäviään ja että tätä päämäärää tavoittelee myöskin vuoden 1931 valtiopäivillä hyväksytty ulosottolain muutos. Samalla hän esitti niitä haittoja, joita aiheutuu tarpeettomasti pitkitetystä ulosottotoimenpiteestä. Lakiehdotuksen 23 a §:n hän selitti tarkoittavan moratorion myöntämistä siinä tapauksessa, että velallisten velat todennäköisesti ovat vakautettavissa.

Suuressa valiokunnassa asiaa ensimmäistä kertaa käsiteltäessä asetuin oman harkintani pohjalla pääasiassa lain tarkoitukseen nähden sille kannalle, kuin herra oikeusministeri täällä on esittänyt, seuraavista syistä: Ensinnäkään en käsitä tätä lakimuutosehdotusta miksikään erikoiseksi pulan helpottamisvälineeksi, sillä en käsitä, että asioita sillä korjataan, että niiden ratkaisua puoleen tai toiseen luonnottomasti viivytetään. Pääasia on tilanteen auttamiseksi keksiä keinoja, millä ylivelkautuneita maanviljelijöitä voidaan todella nopeasti auttaa asiainsa selvittelyssä, silloin kun siihen on todellisuuspohjaisia mahdollisuuksia. Näitä keinoja on ehkä liiaksikin hitaasti kehitetty,

mutta se on asia erikseen. Toiselta puolen siinäkin muodossa, mikä lailla on hallituksen esityksessä, jää varsin huomattava aika asian järjestelylle silloin, kun siihen on kerran mahdollisuuksia. Tiedetäänhän, että ulosottotoimenpiteet, ennenkuin ne ehtivät pakkohuutokauppa-asteelle, voivat viedä lähes kuusi kuukautta, ja tähän tulee lisäksi lakiehdotuksessa edellytetty kuuden kuukauden aika; ja ellei senkään vielä katsota riittävän, niin voi oikeusministeri myöntää lisäksi lykkäystä kolme kuukautta. Siis suurin aikamäärä voi tätä tietä nousta noin 15 kuukauteen siitä kun asianomainen on saatettu tietoiseksi, että hänen on todenteolla ryhdyttävä asioitaan uudelleen järjestämään, jos siihen on mahdollisuutta. Yhtenä apuna velallisella on kaikessa tapauksessa Maakiinteistöpankki, joka saatuaan tiedon ulosmittauksesta kehoittaa velallista hakemaan apua Maakiinteistöpankilta. Ellei se ole sellainen pankkilaitos, että se kykenee apua antamaan, niin tehtäköön siinä suhteessa korjaus. Riittävästi aikaa avunsaantiin Maakiinteistöpankista tarjoaa kyllä hallituksen esityksen mukainen lainmuutos, jos vain asianomainen velallinen ripeästi hoi-
taa asioitaan. Huomattavana asiain järjestelyn jouduttamisen helpottajana on pidettävä vielä sitä, että Maakiinteistöpankilla on oikeus kiinnityksen saantiin jo ulosmittattuun omaisuuteen. Siis siitä huolimatta, että ulosmittaus on toimitettu, voi velallinen rauhassa järjestellä asioitaan Maakiinteistöpankin välityksellä. Jos taas asiat ovat siksi vaikeat, ettei niitä ennen pakkohuutokauppaa voida ratkaista, on Maakiinteistöpankilla oikeus lunastaa kiinteistö pakkohuutokaupan jälkeenkin. Sitä paitsi on nyt koossa olevalle eduskunnalle annettu esitys Maakiinteistöpankin tämänsuuntaisen toiminnan laajentamisestakin. Ellei tätä tietä nyt voida asioita järjestää riittävän nopeasti, niin en käsitä, mitä hyötyä on asioiden pitkittämisestä siirtämällä niitä hämärään tulevaisuuteen, sillä varmaa on, että sillä suositaan sellaisiakin velallisia, jotka eivät lainkaan tällaista suosimista kaipaa, kuten herra pääministerikin edellisessä istunnossa mainitsi ja josta minullakin on useita esimerkkejä tiedossa. Edustajia näyttää tässä asiassa johtaneen harhaan yleisenä puheenaiheena oleva pulatilanne, ja ovat herkkäuskoisimmat tällä lainsäädäntötoimenpiteellä luulleet auttavansa tuntuvasti

asiaa, mutta lienee joukossa sellaisiakin, jotka ovat asiaan sotkeneet jotain muutakin, niin että täytyy valittaa, kuten herra pääministerikin mainitsi, että vissien yksipuolisten päämäärien ajaminen on voinut siinä määrin himmentää asiassa ulkokohtaista arvostelua, että syntyy lakiehdotus, jonka voimaan saattaminen aiheuttaa epäilyksiä. Mutta samalla minun täytyy kuitenkin valittaa, että herra pääministeri esiintyi asiassa vähän liian myöhäisellä asteella, varsinkin kun, kuten alussa viittasin, herra pääministerin olisi pitänyt jo aikaisemmin huomata, että eduskunta oli tässä asiassa jonkun verran harhaan johdettu.

Edellä esittämälläni perusteilla katson siis olevan paikallaan, ettei lakiehdotusta nykyisessä muodossaan hyväksytä, jos varsinkin, kuten täällä herra pääministeri mainitsi, uusi lakiehdotus hetimiten saadaan ja siihen tehdään ne korjaukset, jotka eduskuntakäsittelyn aikana ovat katsotut tarpeen vaatimiksi.

Ed. Vallas: Niinkuin täällä jo käytetyissä puheenvuoroissa on mainittu, niin tämän asian esillä ollessa edellisessä täysistunnossa herra pääministeri moitti eduskunnan enemmistöä siitä, kun se oli muuttanut hallituksen esitystä, siten kuin se nyt on muutettu. Tällöin herra pääministeri lausunnossaan toi esille kaikki sekä todelliset että oletetut tämän lain varjopuolet samalla tuomiten sen tietenkin hylättäväksi. En tahdo mitenkään kieltää, etteikö pääministerillä olisi ollut vissi oikeutuksensa tähän, mutta siihen tapaan ja sävyyn nähden, millä se esitettiin, en ilman muuta voi tyytyä. Eihän ole eduskunnan viaksi luettava sitä, jos hallitus esitystä valmistaessaan ei ollut riittävässä määrässä ottanut huomioon maassa vallitsevaa hätätilannetta. Ja kun ei niin ollut tapahtunut, on eduskunnan enemmistö tämän tilanteen vakavuuden syvästi tuntien ja käsitykseni mukaan täysin vilpittömässä mielessä pyrkinyt saamaan siihen sellaisen muutoksen, joka todella vastaisi tilanteen asettamia vaatimuksia. Sananlaskussa sanotaan, että hukkuva tarttuu oljenkorteenkin pelastusta toivoessaan, ja minä tahtoisin verrata eduskunnan enemmistön kannanottoa tässä kysymyksessä juuri tuollaiseen epätoivon vimmassa tapahtuneeseen pelastautumisyritykseen. Kun lisäksi ottaa huomioon sen, että

edustajien keskuuteen oli levinnyt sellais-takin käsitystä, että tämä hallituksen esitys tappaisi kaikki edustajien tätä samaa kysymystä koskevat aloitteet, ja kun tästä syystä johtui vielä epäilemään sitäkin mahdollisuutta, että tämä esitys olisikin juuri siinä tarkoituksessa annettu, ja kun vielä mainitsen senkin, joka täällä edellisessä puheessa tuli mainituksi, että herra pääministeri esiintyi tässä asiassa, sanoisinko, liian myöhään, niin minun täytyy todeta tämän johdosta, että on ollut syytä sysissä, jospa on ollut sepissäkin. Toivottavasti herra pääministeri vielä tahtoo tarkistaa eduskunnan enemmistöön kohdistamaansa arvostelua. Mitä sitten itse asiaan tulee, niin minä puolestani myönnän sen, että eduskunnan enemmistön aikaansaama muutos olisi, kukaties herra pääministerinkin mielestä, paremmin onnistunut, jos se olisi tehty vain sanotun lain 23 a §:n kohdalla. Mutta sekin on tällä hetkellä vain oletamus, josta ei tiedä, miten sen asian laita käytännössä olisi ollut.

Siihen katsoen, kun hallituksella on tilaisuus antaa uusi ja parempi lakiesitys eduskunnalle vielä senkin jälkeen, kun tämä käsiteltävänä oleva ehdotus on tullut hyväksytyksi, niin tulen kaiken varalta antamaan ääneni tämän lain hyväksymisen puolesta.

Ed. Estlander: Min anmärkning, som jag tidigare vid behandlingen av ärendet framställt, innebär att den ändring, vilken fått inflyta i 23 §, genom sitt syfte alls icke hör dit och att den, däri införd, gör lagförslaget både logiskt och lagtekniskt omöjligt. Jag ber, herr talman, att få med denna motivering understöda förslaget att lagen nu måtte förkastas. Å regeringen ankommer ju sedan att överväga om ett nytt lagförslag bör överlämnas till riksdagen.

Ed. Sundström: Sen johdosta, että pääministeri lausui, ettei hän mitenkään ollut esittänyt jyrkässä äänilajissa vaatimuksia eduskunnalle, luen uudelleen sen kohdan puheesta, jota on hänen oman puolueensa lehdistössä pidetty nyркиniskuna ja kuten mainittu diktatuurin välyttämisenä. Hän sanoi ehdotuksesta seuraavaa: „Tarpeetonta pysähtymistä liike- ja talouselämän säännöllisessä kulussa ei nähdäk-

seni voida sallia, vaan on hallituksen, jos esillä oleva lakiehdotus kuitenkin hyväksytään, otettava harkittavaksi, onko mahdollista lakiehdotuksen johdosta syntyvät huomattavat haitat poistaa hallinnollisin toimenpitein, vai onko, jos tämä ei näytä käyvän päinsä, lakiehdotus jätettävä vahvistamatta". Eikö tässä ole esitetty selvä uhka siltä varalta, että laki hyväksytään? En ymmärrä, miten se olisi voitu sanoa selvemmin. Mielestäni olen tällä lausunnon lukemisella myöskin esittänyt todistukset väitteelleni. Totean lisäksi, ettei pääministeri ole voinut esittää mitään asiallista esitystäni vastaan. Pääministeri huomautti, että olen tehnyt itseni syyppäksi pateettis-demagogiseen esiintymiseen. Tämä väite on juuri sellainen henkilökohtainen loukkaus, josta herra pääministeri itse minua syyttää, ja liittyy se niiden loukkausten pitkään sarjaan, jota edustamaani ryhmää vastaan pääministerin ja hallituksen taholta niin runsaasti on katsottu voitavan syyttää (Vasemmalta: Entäs siellä?).

Mitä sitten tulee ed. Korvenojan täällä esittämään lausuntoon, niin pyydän kiinnittää huomiota vain yhteen ainoaan kohtaan. Ed. Korvenoja arvostelee tilannetta voimassa olevan lainsäädännön perusteella. Kuten tiettyä, on eduskunnassa kuitenkin tehty aloitteita siihen suuntaan, että laajematkin piirit, kuin nykyisin, tulisivat osallisiksi yhteiskunnan avusta. Meidän mielestämme on välttämätöntä, että nykyisiä avustamistoimenpiteitä laajennetaan. Mutta jotta nämä avustamistoimenpiteet voisivat tulla niiden hyväksi, jotka nyt jo ovat ulosmittausuhan alaisia, niin on välttämätöntä, että näiden kohdalta ulosmittauksia tai niiden johdosta tapahtuneita pakkomyynnejä voidaan lykätä siksi, kunnes uusi lainsäädäntö ehditään aikaansaada. Tämä mielestäni on näkökohta, jonka ed. Korvenoja on kokonaan jättänyt huomioon ottamatta ja mikä juuri meidän kohdaltamme on erittäin tärkeä, koska katsomme, kuten sanoin, että vakauttamislainsäädäntö on uusittava ja yhteiskunnan apua annettava niillekin, jotka nykyisen lainsäädännön mukaan eivät voi tulla siitä osallisiksi.

Ed. Kivioja: Minäkin yhdyn siihen arvosteluun, että pääministerin esiintymi-

nen tuli liian myöhään. Kun hän nyt sanoo, että laki olisi pitänyt tehdä sellainen, että ulosottomiehille „eräissä laissa tarkemmin määrätyissä tapauksissa” olisi annettu oikeus myöntää lykkäystä, niin hänen olisi pitänyt yhtyä kannattamaan sitä ehdotusta, jonka kaksikin kertaa tein, että tämä laki olisi toisen käsittelyn kestäessä palautettu lakivaliokuntaan. Tämä hänen kaipaa-mansa muutos lakiin on siksi suuri, että se olisi tarvinnut tällaisen perinpohjaisen käsittelyn. On kyllä vahinko, että ei mitään lippuäänestystä siitä ehdotuksestani suoritettu, mutta erinäisistä kriteerioista minulla on syytä vetää se johtopäätös, että hän vastusti sitä ehdotusta. Siinä vaiheessa hänen olisi pitänyt esiintyä.

Ed. Sarlinin lausunnon johdosta haluaisin myöskin tehdä pienen huomautuksen. Hän valitti sitä, että tästä laista on jätetty pois sana: „kiireellisesti”. „Ulosottomiehen tulee niin kiireellisesti toimia”. Minä tahtoisin antaa hänen valittelulleen osoitteen. Se, joka nämä sanat ehdotti poisjätettäväksi, tästä laista „kiireellisyyden” poistettavaksi, oli hänen ryhmätoverinsa ed. Rydman.

Ed. N y m a n: Jag ber att få framhålla att jag icke kan godkänna ifrågavarande lagförslag, främst på grund av de ändringar, som omotiverat införts under riksdagsbehandlingen. Denna min ståndpunkt är dikterad av sakliga skäl, och jag är fullkomligt omedveten om några taktiska överenskommelser av den art rdm. Sundströms agitatoriska första andragande här antydde om. På vilket håll de partitaktiska manövrerna äro mest gouterade, det lämnar jag till riksdagens bedömande.

Då hr statsministern ställt i utsikt en ny proposition i ärendet, sedan den nu till behandling föreliggande förkastats, så har ju riksdagen möjlighet inom kort att ånyo upptaga frågan till behandling, och jag hoppas, att den då blir på visst håll behandlad mer sakligt än denna gång. Jag omfattar förslaget om lagförslagets förkastande.

Ed. Somersalo: Täällä on ed. Sarlin jo toiseen kertaan tehnyt eduskunnalle selkoa erästä isänmaallisen kansanliikkeen taholta ulkomaiselle lehdelle annetusta haastattelusta, jossa hänen ilmoituksensa mu-

kaan on muka selitetty erinäiset esitykset välttämättömiksi maalaisliiton jäsenmassojen valtaamiseksi, joten siis sanotusta haastattelusta selviää näiden esitysten demagooginen tarkoitus (Keskustasta: Aivan niin!). Kun tällaisia haastatteluja yleensä ei ulkomaalaisille lehdille ole annettu muita kuin eräs, jonka minä olen antanut Völkischer Beobachterille ja jota ed. Sarlin siis todennäköisesti tarkoittaa, tahdon tässä huomauttaa, että mitään tällaista ajatusta minä en ole lausunut eikä sellaista ole myöskään missään lehdessä muka minun haastattelunani painatettu, joten siis joko ed. Sarlin valittavasti ei hallitse saksankieltä ja on tullut tämän väärin taikka on hän tehnyt itsensä syypääksi sellaiseen menettelyyn, jonka nimeä minä en tahdo tässä lähemmin mainita. Huomautan vain, että sellainen kaikkein vähimmin on omiaan koroittamaan sitä eduskunnan arvovaltaa, jonka puolesta ed. Sarlin sanoo taistelevansa.

Ed. Swentorjetski: Herra puhe mies! Ilmoitan, että olen asiassa samalla kannalla kuin ne suuren valiokunnan sosialidemokraattiset jäsenet, joiden myötävaikutuksella tämä hallitukselle vastenmielinen, mutta pakollisten huutokauppojen alaisille kansalaisille tervetullut eduskunnan tähänastinen päätös on syntynyt. En ryhdy kuitenkaan puhumaan tästä asiasta, koska olen tietoinen, että ryhmäni enemmistön kanta on toisenlainen, mutta sensijaan tahtoisin lausua muutamia sanoja tämän ristiriidan pääsyylliselle — istuvan hallituksen herra pääministerille, koska hänen uhkavaatimuksensa kaipaa eräitä reunamuistutuksia.

Meilläkin on oikeus muutamia ajatuksia istuvalle hallitukselle eduskunnan lavalta esittää. Olen nimittäin huomannut, että nykyinen hallitus on unohtanut kokonaan ne parlamenttaariset voimasuhteet, joiden valitessa herra Kivimäen hallitus on omasta aloitteestaan päättänyt jatkaa omaa toimintaansa eduskuntavaalien jälkeen. Ehkä tämä tosin laillinen mutta epäparlamenttaarinen ilmiö olisikin mennyt syksyn pimeydessä huomaamatta, jollei hallituksen yliolkainen ja siinä suhteessa sopimaton asenne eduskunnan edessä samaten kuin sen monet muutkin otteet olisi kiinnittänyt laajojen poliittisten piirien huomiota kahteen seikkaan. Ensiksi siihen, että hallituksen yhteistoiminta ja yhteisymmärrys uuden edus-

kunnan kanssa ei lepää minkään ennakkolta myönnetyn tai tarkistetun parlamenttaarisen luottamuksen pohjalla. Ja toiseksi siihen, että herra Kivimäki ja hänen hallituksensa ei ole ottanut omasta aloitteestaan niin tärkeätä yhteistoiminnan kysymystä asianomaisissa instansseissa esille, vaikka hyvä parlamenttaarinen tapa tapahtuneiden eduskuntavaalien jälkeen ja uusien konjunktuurien vallitessa tällaista menettelytapaa kyllä edellyttäisi. Tätä taustaa vasten syntynyttä ristiriitaa arvosteltaessa herättää epäilemättä suurta ihmettelyä ja osittain myöskin hymyilyä se esiintymistapa, jolla herra pääministeri luulee voivansa imponeerata sellaiseen uuteen eduskuntaan, joka ei ole ollut myötävaikuttamassa nykyisen hallituksen muodostamiseen eikä näin muodoin kanna pienintäkään edesvastuuta sen olemassaolosta. Sen sijaan, että hallitus antaisi ymmärtää, että se tarjoaa uudelle eduskunnalle tilaisuuden määrätä suhteensa hallitukseen, alkaa herra pääministeri esiintymissarjansa epäparlamenttaarisella uhkauksella jättää eduskunnan lailliset päätökset vahvistamatta. Herra Kivimäen hallitus on parlamenttaarisesti ja kokoonpanoltaan liian epämääräinen voidakseen esiintyä sellaisella varmuudella äskän valitun parlamentin edessä. Uusi eduskunta edustaa Suomen kansaa, mutta minä kysyn, ketä edustaa poliittisesti ja parlamenttaarisesti tämän uuden eduskunnan edessä viimevuotinen hallitus? Minusta tuntuukin, että hallitus tässä suhteessa on laiminlyönyt parlamenttaarista yhteistoimintaa edellyttävän ennakkoselvittelyn, mikä on laskettava vahingoksi hallitukselle itselleen, eduskunnalle ja asioiden käsittelylle eduskunnassa.

Ed. Oulasmaa: Pyydän saada vain kannattaa ed. Kestin täällä aikaisemmin tekemää ponsiehdotusta.

Ed. Wiik: Minäkin pyysin puheenvuoron kannattaakseni ed. Kestin esittämää anomusponntta.

Ed. Sarlin: Ed. Somersalon lausunnon johdosta pyytäisin huomauttaa, että minä en ainoastaan „nähtävästi” tarkoittanut „Völkischer Beobachterille” annettua haastattelua, vaan minä tarkoitin juuri sitä. Se on annettu viime elokuun 1 päivänä ja julkaistu Völkischer Beobachterissa elokuun

2 päivänä. Ikävä kyllä ed. Somersalo ei silloin, kun minä ensi kerran tämän asian eduskunnan puhujalavalta esitin, ryhtynyt minua koettamaan ojentaa, sillä silloin minulla oli mukana mainittu saksankielinen lehti ja minä olisin lukenut asian siitä saksankielellä näyttääkseni, että ymmärrän sitä. Mutta kun lehti, ikävä kyllä, ei tällä kertaa ole mukana, niin, ed. Somersalo, tulen sen vastaisuudessa lukemaan näyttääkseni ymmärtäväni saksankieltä ja todetakseni, etten minä missään ole erehtynyt.

Ed. K o m u: Käydystä keskustelusta päättäen saattaa olettaa, että tämä nyt käsiteltävänä oleva laki tulee hylätyksi ja hallitus tulee antamaan myöhemmin uuden esityksen, jossa otetaan huomioon esitystä vastaan eduskunnassa tehty muistutukset sekä rakentamaan esityksensä sille pohjalle, ettei pakkohuutokauppojen lykkäämisestä pääsisi osallisiksi ne, joille se ei ole tarpeellinen eikä suotava. Kun hallitus siis siinä tapauksessa, että laki hylätään tai jätetään vahvistamatta, tulee antamaan uuden esityksen, toivoisin, että hallitus sovittaisi tällöin pakkohuutokauppojen lykkäämisestä osallistuvien joukkoon myöskin palkannauttijat, joilta velasta melkein poikkeuksetta voidaan nykyään kolmaosa palkasta ulosmitata, ilman että heidän mieltään kysytäänkään, ja näin ollen he jäävät siis edelleen vanhan lain alaisiksi. Tämän vuoksi, että palkannauttijoillekin vastaisuudessa tultaisiin tekemään oikeutta, olen sitä mieltä, että tämä esitys olisi nyt hylättävä, ja toivon, että hallitus ottaa myöskin mainitsemani kaikkein huonoimmassa asemassa olevat vastaisuudessa huomioon.

Ed. P e n n a n e n: Niin toisen kuin toisenkin täällä esitetyn mielipiteen puolesta on vakuutettu, että takana on puhtaasti asialliset syyt. Minä otan nämä vakuudet täydestä (Ed. Sventorzetski: Niin täytyy ottaa!). Mutta pyydän huomauttaa siitä, että kyllä tässä keskustelussa on esiintynyt paljon muutakin kuin asiallista. Minä en käsitä, mitä joku sanomalehtihaastattelu tai jonkun edustajan saksankielen taito kuuluu tämän asian yhteyteen enkä minä pidä pääasiana arvostelua siitäkään, onko herra pääministeri esiintynyt tässä liian jyrkästi vai aivan tarpeen mukaisesti. Minun mielestäni hallituksen on esiinnyttävä kyllin sel-

västi ja tarmokkaasti silloin kun katsoo siihen tarvetta olevan. Myönnän kyllä minäkin, että hallitus mahdollisesti olisi voinut käsityksensä ilmoittaa jonkun verran aikaisemmin.

Mitä sitten asiaan tulee, niin minä olen asian alkuvaiheissa ollut hallituksen esityksen kannalla enkä tästä lakiehdotuksesta ole pyrkinyt valmistamaan minkäänlaista osिताistakaan moratoriolakia, mutta suuressa valiokunnassa pääasiallisesti muodollisista syistä olen kyllä yhtynyt eduskunnan käsitykseen, ja toiseksi siitäkin syystä, kun en lakiehdotusta tässäkään muodossa kuin se nyt on esillä, pidä niin kovin haitallisena ja vaarallisena. Mutta kun hallituksen puolesta on ilmoitettu, että asiasta tultaisiin antamaan uusi esitys, jossa todennäköisesti mentäisiin siihen, että 23 a § kävisi tarpeettomaksi, ja se oikeus, joka siinä ehdotetaan oikeusministerille, siirrettäisiin ulosottoviranomaiselle, niin minun mielestäni jo yksinomaan tästä syystä paraneisi lakiehdotus aika paljon, sillä ei ainakaan kaikkien velallisten tule tarpeenkaan vaatiessa käännyttyä oikeusministerin puoleen, joka on siksi, sanoisin ylhäinen ja kaukainen viranomainen monelle sydänmaan maanviljelijälle. Mikäli tällaisen ilmoituksen Maankiinteistöpankki tekee velallisen puolesta, se kyllä käy tietysti helpommin ja käytännöllisemmin päinsä. Mutta, kuten sanoin, asia jo yksinomaan siitä syystä, että ulosottoviranomainen voisi visseillä edellytyksillä harkita onko jatkettu aika tarpeen vaatima vai ei, minä katson, että se ajan hukka, jonka tämän asian hylkääminen aiheuttaisi, tulee korvatuksi sillä, että laki loppujen lopuksi tulisi paremmaksi kuin mitä se nyt on jos näin hyväksyttäisiin.

Minä näistä syistä yhdyn kannattamaan niitä, jotka ehdottavat tämän lakiehdotuksen tällä kertaa hylättäväksi.

Ed. V a l l a s: Ed. Komun lausunnon johdosta pyytäisin huomauttaa, kun hän toivoessaan hallitukselta uutta esitystä tässä asiassa, niin hän ehdotti, että palkannauttijoita erikoisesti siinä olisi muis-tettava. Nythän kuitenkin on asia sillä tavalla, että palkannauttijathan nyt ovat niitä, joilla rahaa on, jotka voivat jotakin ostaa ja maksaa myöskin velkansa (Vasemmalta: Jos niillä on palkkaa!). Tarkoitin nimittäin sellaisia palkannaut-

tijoita, jotka saavat vakituudesta toimesta tai virasta palkkatuloa. Jos hän tarkoitti työläisiä, joilla on vain 1:50 tuntipalkkaa taikka 10 à 15 markan päiväpalkkaa, niin asia tietenkin on toinen, mutta sitä hän ei tietenkään tarkoittanutkaan.

Ed. Pitkänen: Minun teki mieleni myös ed. Komulle huomauttaa siitä, että palkkannauttijat ovat tässä asiassa nyt niin paljon edellä maanviljelijöistä jo, että ei siinä suhteessa liene mitään syytä vielä käydä korjausta tekemään. Onhan tunnettua, että palkkannauttijoilta otetaan vain $\frac{1}{3}$ tuloista. Jos palkka on niin pieni, että perheellisen palkka on vain 30 markkaa päivässä, niin siitä ei oteta mitään. Mutta maanviljelijöiltä myydään ammatti ja se tehdään useissa tapauksissa aivan kykenemättömäksi tämän toimenpiteen kautta perheestänsä huoltamaan. On tapauksia, että velkoja on kulkenut ulosottomiehen mukana myymässä ja on myyty ruoka-aittakin niin tyhjäksi, että seuraavalla kerralla syöntiin ei ole ollut varaa.

Ed. Komu: Minä kyllä olen tietoinen siitä, että perheelliseltä mieheltä, jos hänen palkkansa ei ylitä 30 markkaa päivässä, ei voida ulosmitata. Mutta käytännössä on kuitenkin menty siihen, että tätä määräästä ei ole noudatettu. Minä olen kahtena edellisenä kesänä joutunut antamaan lainopillisia neuvoja sellaisille työläispolioisille, jotka ovat päässeet talven työttömänä oltuaan lyhyeksi ajaksi töihin kesällä ja heti ensimmäisestä tilistä on „rouhaistu” heiltä $\frac{1}{3}$, vaikka palkka toisessa tapauksessa on ollut 30 markkaa, toisessa on jäänyt sen allekin. Nämä onnettomat eivät valitusteitsekkään voi saada mitään oikaisua sen vuoksi, että toimenpiteet viipyvät niin kauan, valitti tai ei, että veromäärä ehditään periä siihen mennessä loppuun. Ei ole ollut siis apua, vaikka olisi valitettukin. Ja nämä epäkohdat voidaan kyllä lainsäädännöllä ja myös hallinnollisilla toimenpiteillä estää, jos vain on halua.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Sarlin ed. Estlanderin ja Korvenojan

kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Sarlinin ehdotukseksi. Ed. Kesti ed. Oulasmaan kannattamana on ehdottanut hyväksyttäväksi näin kuuluvan ponsilauseelman: „Huomioonottaen maassa vallitsevan vaikean taloudellisen tilanteen, eduskunta kehoittaa hallitusta antamaan eduskunnalle kiireellisesti esityksen laiksi pakko-huutokauppojen lopettamiseksi maataloudenharjoittajain kiinteistöihin ja irtaimistoihin nähden määrääjäksi, ja että hallitus samalla antaisi edellisestä laista aiheutuvat tarpeelliset muutosehdotukset ulosottolakiin.” Kutsun tätä ehdotusta ed. Kestin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Äänestyksessä esitän menettäväksi sillä tavalla, että ensin äänestetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä ja sen jälkeen otetaan ratkaistavaksi erillisenä ed. Kestin ehdotus.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Sarlinin ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 77 jaa- ja 109 ei-ääntä, 6 tyhjää; poissa 7.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kalliokoski: Pyydän avointa äänestystä.

Puhemies: Avointa äänestystä on pyydetty. Kehoitetaan niitä edustajia, jotka kannattavat avointa äänestystä, nousemaan seisomaalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Avoin äänestys tulee toimitettavaksi.

Sihteeri lukee äänestysesityksen uudestaan.

„Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aakula, Aittoniemi, Ala-Kulju, Alestalo, Annala, J., Annala, V., Arffman, Asikainen, Brander, Ellilä, Halonen, A., Hannula, Hautala, Heikkinen, Hirvensalo, Honkala, Huittinen, Hänninen, Ikonen, Janhonen, Jutila, Kaasalainen, Kaijalainen, Kalliokoski, Kares, Karveti, Kauranen, Kemppi, Kesti, Kivenoja, Kivioja, Koivisto, Koivuranta, Kujala, Kukkonen, Kulovaara, Kämäräinen, Kääriäinen, Lahdensuo, Lahtela, Lampinen, Leppä, Lohi, Luostarinen, Löthman, Miikki, Mäkeläinen, Nikkola, Oulasmaa, Paksujalka, Perho, Pilppula, Pitkänen, Rantanen, Riipinen, Rytinki, Räisänen, Salo, Sariola, Schildt, Setälä, Simojoki, Soininen, Somersalo, Sundström, Suokas, Suurkonka, Sventorjetski, Takala, Tapaninen, Tarkkanen, Turkia, Tuomivaara, Vallas, Valta, Vehkaoja, Venho, Vesterinen, Vilhula ja Väisänen.

„Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Aarniokoski, Ampuja, Andersson, Bryggari, Böök, Colliander, Erkkö, Estlander, Fagerholm, Forstadius, v. Frenczell, Furuhjelm, Haga, Hakila, Halonen, T., Harvala, Heiniö, Helenelund, Helo, Herrala, Hildén, Hiltunen, Honka, Horelli, Huotari, Hämäläinen, Hästbacka, Inkilä, Jacobsson, Jatkola, Jern, Jokinen, Junnila, Kettunen, Kivimäki, Kivisalo, Koivulahti-Lehto, Komu, Koponen, Korvenoja, Kosonen, Kullberg, Kuusisto, Lastu, Lehtokoski, Lehtonen, Leiwo, Lepistö, Lindman, Lindström, Linkomies, Linna, Lonkainen, Lumijärvi, Lumme, Malkamäki, Malmivuori, Mangs, Mantere, Marttila, Mattsson, Meriläinen, Metsäranta, Moilanen, Mustasilta, Nyman, Oksala, Oksanen, Pajunen, Palmgren, Pekkala, Peltonen, Pennanen, Penttala, Pesonen, Pohjala, Puittinen, Pärssinen, Reinikainen, Rydman, Ryömä, Salmenoja, Salonen, Sarlin, Sergelius, Sinisalo, Sirén, Sjöblom, Soini, Syrjänen, Särkkä, Söderhjelm, Tanner, Toivola, Toivonen, Tolonen, Turkia, Turkka, Tyrni, Vaarama, Wenman, Wickman, Wiik, Virkkunen, Voionmaa, Ahlström, Östenson ja Österholm.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat 9 edustajaa:

Aattela, von Born, Eskola, Heiskanen, Myllymäki, Paasivuori, Rantala, Wainio ja Welling.

Puhemies: Avoimessa äänestyksessä on annettu 80 jaa- ja 109 ei-ääntä.

Eduskunta on siis hylännyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely on päätynyt.

Puhemies: Tulee äänestettäväksi ed. Kestin ponsiehdotuksesta.

Joka hyväksyy ed. Kestin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on sanottu ehdotus hylätty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 107 jaa- ja 63 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 26.

Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Kestin ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi oppivelvollisuudesta 15 päivänä huhtikuuta 1921 annetun lain 9 §:n muuttamisesta.

Esitellään sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1 ja otetaan ainoaan käsitte-lyyn yllämainittu, siinä valmistelevasti käsitelty vuoden 1931 vp:ltä lepäämässä oleva lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1. Ensin sallitaan keskustelu asiasta. Sen jälkeen tehdään valtiopäiväjärjestyksen 73 §:n mukaisesti ääntenemmistöllä päätös lakiehdotuksen muuttamattomana hyväksymisestä taikka hylkäämisestä.

Keskustelu:

Ed. J. Annala: Supistetun kansakoulun entistä yleisemmäksi saattamista tarkoittava lakiesitys on nyt tullut yli vaalien äänestettynä lakina eduskunnan lopullisesti

ratkaistavaksi, joten tahdon lausua asiasta jonkun sanan, koska olen ollut aina esillä olevaa lakiesitystä kannattamassa (Vasemmalta: Voi! Voi!). Tätä lakia vastaan on varsinkin vaalien jälkeen käyty erittäin voimakasta taistelua. Hyvin usein on erinäisissä päivälehdissä ollut joko sen tai tämän paikkakunnan opettajakokouksen julklausuma tai joku muu kirjoitus tätä lakia vastaan. Kaikesta on voinut tehdä sen huomion, että lain hyväksymisestä on tahdottu tehdä hyvin huomattavassa määrässä poliittinen kysymys (Vasemmalta: Sitä se todella onkin!). Maalaisliitto ei kuitenkaan ole tätä asiaa nyt, enempää kuin aikaisemminkaan, käsitellyt minään poliittisena kysymyksenä, vaan taloudellisena ja valistuksellisenä kysymyksenä. Mitä itse oppivelvollisuuteen tulee, niin jo oppivelvollisuuslakia säädettäessä oltiin sitä mieltä, että sellainen on säädettävä, mutta siitä, kuinka laaja ohjelma on kansakouluille hyväksyttävä, oltiin eri mieltä eduskunnan enemmistön kanssa. Maalaisliiton taholta tahdottiin saada oppivelvollisuuslaista sellainen, että kansakoulu olisi ollut yksiosainen, jolloin sama opettaja olisi opettanut lapsia ensimmäiseltä viimeiselle luokalle saakka. Oppivelvollisuuslakia eduskunnassa käsiteltäessä toisessa käsittelyssä 26 päivänä lokakuuta 1920 esitettiin maalaisliiton taholta laskelmia, joiden mukaan yksiosainen kansakoulu olisi tullut todennäköisesti noin 30 à 40 miljoonaa markkaa huokeammaksi vuosittain kuin kaksiosainen kansakoulu. Näitä silloisen edustajan Vuorimaan laskelmia ei silloin osoitettu kokonaan pätemättömiksi, mutta siitä huolimatta, että maalaisliiton taholta tämän lisäksi vielä m. m. ed. Lohi y. m. puhuivat yksiosaisen eli supistetun kansakoulun puolesta, eduskunta kuitenkin hyväksyi kaksiosaisen kansakoulumuodon antamatta arvoa niille taloudellisille tekijöille, joihin maalaisliiton taholta oli vedottu.

Mutta koska tämän asian yhteydessä on harjoitettu eräissä sanomalehtikirjoituksissa viime aikoina, varsinkin vaalien edellä, paljon humpuukia, niin minun täytyy tässä yhteydessä saattaa erään täällä nyt edustajana istuvan sanomalehden päätoimittajan tietoon m. m. se, että oikeisto oli silloin maalaisliiton kantaa vastaan eduskunnassa. Ja m. m. nyt esillä olevan lakiehdotuksen antaja Paavo Virkkunen lausui

oppivelvollisuuslain kolmannessa käsittelyssä 23 päivänä marraskuuta 1920 m. m. seuraavaa: „Olen ollut läheisesti mukana oppivelvollisuuslain valmistavassa eduskuntakäsittelyssä sen kaikilla asteilla ja olen joka kohdalla suhtautunut siihen myönteisesti. Teen samoin nytkin asian ratkaisevassa käsittelyssä. Olen sitä mieltä, että varsinainen lakiehdotus on rakennettu oikealle pohjalle siinä tärkeimmässä periaatteessaan, että maaseudunkin kansakoulutoimi toimii kaksiosastoisenä. Tämä pohja on oikea, paitsi kasvatustaloudelliset syistä, sentähden, että se ottaa huomioon opetusolojen todellisen kehityksen meillä. Puheenaoleva kahtiajako alemman- ja ylempien kansanopetuksen välillä on jo tosiasiallisesti olemassa hyvin monessa kunnassa. Se on viime aikoina asian luonnosta raivannut itselleen yhä enemmän tilaa varsinkin Etelä-Suomessa. Jopa voi sanoa sen olevan tavallaan jo vakiintunut kaikkialla maassamme, kun ottaa huomioon, että alkuopetusta pienille lapsille on yleisesti annettu erikseen kirkollisessa lasten opetuksessa. Olen kaiken aikaa oppivelvollisuuden ajamisessa käsittänyt asian siten, että kysymyksessä on juuri tämän erillään annetun lasten alkuopetuksen kehittäminen ajanmukaisemmalle kannalle kuin mitä se nykyään on, ja yleensä liittäminen varsinaisen kansakouluopetuksen yhteyteen, joka mielestäni onkin oikein.”

Minä voisin jatkaa tällaisten esimerkkien esitystä, mutta se on tarpeetonta. Tämä oli vain yksi esimerkki sellaisesta käsityskannasta. Nyt on meillä syytä iloita siitä, että maalaisliittolainen ajatustapa on saanut yhä laajempien piirien kannatuksen kuin mitä sillä vielä oli mainittuna päivänä vuonna 1920. Tuosta ajasta on nyt kulunut alun toistakymmentä vuotta. Sinä aikana on käytäntö näyttänyt, että maalaisliiton silloin sivistysviholliseksi leimattu kanta ei ollut niinkään huono, etteikö se olisi ansainnut jo silloin vakavampaa huomiota. On nimittäin tultu siihen, että tuo parjattu ja äärettömän huonoksi arvioitu supistettu kansakoulu on kaikesta ylempien kouluviranomaisten vastustuksesta huolimatta raivannut itselleen sangen huomattavan aseman kansakoulumme keskuudessa. Nykyjään toimivista 5,286 kansakoulusta on nimittäin 1,260 supistettua kansakoulua. Erikoisesti on supistettuja kouluja synty-

nyt viimeisinä vuosina, jolloin kunnilla on ollut kouluviranomaisiin nähden vähän vapaampi valta määrätä, minkälatuksen koulun se tahtoo lain säätämässä rajoissa perustaa. Käytäntö on siis osoittanut toisaalta sen, että kunnat mielellään perustavat myöskin supistettuja kansakouluja, koska ne tulevat taloudellisesti huomattavasti helpommiksi kantaa. Edelleen on käytäntö osoittanut huomioitavaksi, että supistetut kansakoulut ovat opetukselliseen tehoonsa nähden kyetneet saavuttamaan sellaisia tuloksia, ettei siinä ole jäänyt paljoa sanansijaa muuta kuin kaikkein piintyneimmille teoreetikoille ja niille, joilla on ollut hyvä halu sortaa supistettua kansakoulumuotoa.

Tämä kaikki onkin vaikuttanut sen, että supistettu kansakoulumuoto on saanut yhä enemmän kannattajia niissä vastuunalaisissa kansalaispiireissä, jotka tuntevat mitä merkitsee olla vastuussa yhteiskunnan menoista kun itse niitä veroillaan maksaa. Niinpä onkin supistetun kansakoulun yleistämistä tarkoitettavaan toimintaan liittynyt yhä laajemmat piirit, kuten äsken osoittamani ed. Virkkusen ja hänen mukanaan toivottavasti tälläkin kertaa koko oikeiston suunnanmuutos osoittaa. Nyt kuitenkin vasemmiston ja edistysmielisen puolueen taholta erikoisesti tahdotaan vastustaa tätä lakia, joka antaisi kunnille entistään vähän laajemmat oikeudet supistetun kansakoulun yleistämiseen. Tällainen lainsäädäntö on tahdottu leimata jopa kokonaan taantumukselliseksi ja ehkäpä sivistysvihollisuudesta johtuvaksi toiminnaksi. Tahdon kuitenkin tässä yhteydessä kohta huomauttaa, ettei tämä pidä ainakaan minuun nähden, eikä myöskään maalaisliiton eduskuntaryhmään nähden paikkaansa. Olemme kansanvalistuksen ystäviä ja erikoisesti on ainakin minulle tärkeää, että myöskin maaseutu saa osansa tiedon ja sivistyksen alkeista, sillä ei oppimaton ja tietoja vailla oleva ihminen nykyisessä yhteiskunnassa pärjää pahaisesti. Sen vuoksi pitäisi jokaisella kansanlapsellakin olla tilaisuus saada välttämättömät tiedonalkeet voidakseen täysi-ikäiseksi vartuttuaan paremmin tässä yhteiskunnassa pärjätä. Yhteiskunnan velvollisuus on antaa kansalle tämä tieto ja tähän on kaikkien hyväksymä periaate. Toinen asia on sitten se, kuinka laajan ope-

tuksen yhteiskunta on velvollinen kaikille varaamaan.

Tämä asia mielestäni riippuu taas sen kanton kyvystä, eikä siitä, mikä muoto mahdollisesti teoreettisessa mielessä olisi kaikkein paras. Kannattaessani supistetun kansakoulun yleistämistä, teen sen siis sen vuoksi, että toivon mahdollisimman tarkasti kaikkien maaseudun syrjäkylienkin lasten tulevan osalliseksi kansakoulutiedoista. Minua on kyllä syytetty eräissä lehdistä ja täällä eduskunnassakin tämän asian käsittelyn yhteydessäkin siitä, että unohtan kokonaan syrjäkylät, jotka sama tämän lain hyväksymisen jälkeen jäisivät huonommalle osalle kuin asutuskeskukset ja kirkonkylät. Asia ei ole niin, että unohtaisin syrjäkylät, sillä kannatan supistetun kansakoulun yleistämistä juuri sen vuoksi, että syrjäkylätkin saisivat entistä nopeammin kansakoulunsa. Käytännössä on nimittäin ollut sellainen menettely vallalla, että monilukuisissa kunnissa ovat syrjäkylät tähän saakka saaneet turhaan odottaa kansakoulua, vaikka kunnissa on koko tämän ajan, alun toistakymmentä vuotta, toteutettu oppivelvollisuuden täytäntöönpanoa, mutta tehty se sillä tavoin, että suurempia kouluja on pyritty kaikkien sääntöjen mukaan kehittämään yhä täydellisemmiksi perustamalla niihin alakouluja silläkin uhalla, että syrjäkylät saavat yhä odottaa omaa kouluaan. Parempi mielestäni olisi, että pyritäisiin saamaan esim. supistetun koulun muotoinen kansakoulu ensin hyvin yleiseksi ja vasta sitten, kun kaikilla olisi edes sellaisen käyntimahdollisuudet, olisi aika harkita, jos varat riittävät, kuinka laajaksi kansakoulun ohjelma mahdollisesti pitäisi laajentaa. Tässä on oppivelvollisuuslakia säädettäessä tehty virhe, joka uhkaa käydä hyvin tuhoisaksi koko kansakoululaitokselle. Perustamalla aikanaan täydellisesti kaksiosainen kansakoulumuoto mentiin pitämälle kuin kansan kantokyky olisi sallinut. Asutuskeskuksiin ja kirkonkyläin nousi osaksi aivan liiankin useita koulutaloja, mutta syrjäkylät ovat jääneet ilman. Nyt kuitenkin eräitten vähemmän kansanvaltaisten ja hyvin vähän harkitsevien piirien taholta on jo väitetty, että tähänkin saakka „kansakouluja töröttää aivan liian tiheässä” tässä maassa. Tällaista ei voi hyväksyä, mutta vastavaikutus on käsittääkseni ollut mahdollista jo kesken oppivelvol-

lisuuslain täydellistä toteuttamista ja voimaantumista sen vuoksi, että ohjelma on ollut liian raskas kantaa. Me voimme kuitenkin vielä huomattavasti tasoitaa mielipiteitä ja korjata asiaa hyväksymällä tämän lain, joka nyt on esillä ratkaisevassa käsittelyssä, sillä tämä antaisi kunnille vähän suuremman vapauden perustaa sellaisia kouluja kuin käytäntö ja paikkakunnallinen tarve kussakin kunnassa vaatii.

Minä en lähde väittelemään supistetun ja kaksiosaisen kansakoulun paremmuudesta tai huonommuudesta, sillä siitähän voi esittää syitä ja vastasyitä melkein kuinka pitkälle tahansa, silti pääsemättä ehdottomaan lopputulokseen. Tahdon kuitenkin lausua, että epäilen sangen suuresti niiden etujen laajuutta, joita alakansakoululla tahdotaan usein väittää olevan. Myönnän, että sillä on etujakin, mutta sillä on myöskin huomattavia haittoja, esim. se, että lapset varsin harvempaan asutulla maaseudulla joutuvat aivan liian nuorina pois kotoaan kouluun. Sellainen on monestakin syystä hyvin arveluttavaa, sillä siinä piilee lasten terveydelle huomattavia vaaroja, kuten helposti liikarasitus y. m. sellaisia vaaroja nuorille lapsille pitkistä koulumatkoista. Sitäpaitsi tämä järjestelmä johtaa siihen ikävään ilmiöön, että vanhemmat yhä enemmän johdetaan laiminlyömyään lastensa kasvatuksen, ennen kaikkea lukutaidon ensimmäisen opettamisen.

Minua ei ole saanut vakuutetuksi supistetun kansakoulun sopimattomuudesta enempää täällä aikaisemmin viime eduskuntakaudella esitetyt näkökohdat kuin ne lukuisat opettajakokousten julkilausumatkaan, joita on ollut lehdistä ja jaettu erinäisinä kirjasina edustajillekin. Vaikka minulla on maamme kansakoulunopettajien pätevydestä hyvä käsitys, niin mainitsemiani julkilausumia lukiessani en ole joskus voinut olla hymyilemättä niiden melkein sanallisesti samansisältöiselle asulle. En ole nimittäin voinut välttää ajatusta niiden yhteisistä alkuperästä ja siitä, että tälle kysymykselle on tahdottu määrättyllä taholla antaa liian suuressa määrässä poliittinen luonne. Niin ei kuitenkaan pitäisi tehdä, sillä tämä asia olisi ratkaistava kansakoululaitoksen jatkuvaa kehitystä silmällä pitäen, mutta kuitenkin ottaen vakavasti huomioon, mitä tämä kansa voi taloudellisesti kantaa.

Supistettua koulumuotoa, jonka ohjelmaa

on tahdottu moittia liian suppeaksi, voitaisiin mielestäni sitäkin kehittää esim. kouluajan pidentämisellä alakoulun kouluajan kustannuksella, ilman että siitä tarvitsisi olla mitään vahinkoa. Nämä asiat eivät kuitenkaan kuulu tähän asiaan, eivätkä ole nyt ratkaistavia, sillä niistä on säädetty asetuksella.

Kaiken kaikkiaan on syytä vakavasti toivoa, että eduskunta hyväksyy tämän lain. Sitä toivoo suuri osa maamme kansasta ja melkein kaikki vastuuntuntoiset kunnallismiehet ja sillä tavalla menetellen eduskunta tekisi kansakoululaitoksen vastaisen kehityksen nykyistään paljon notkeammaksi.

Edellä lausumani perusteella pyydänkin siis, herra puhemies, ehdottaa, että eduskunta hyväksyisi lakiesityksen sivistysvaliokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen mukaisesti.

Opetusministeri M a n t e r e : Herra puhemies! Esillä oleva asia on aikaisemmin eri kerroilla ollut täällä eduskunnassa niin laajan ja perusteellisen käsittelyn alaisena, että näyttää tarpeettomalta siihen enää perinpohjaisemmin puuttua. Tähän on sitä vähemmän syytä, kun sivistysvaliokunta varsin huomattavalla enemmistöllä — 12 äänellä 5 vastaan — ehdottaa lakiehdotuksen hylättäväksi, esittäen siis ratkaisua, jota omalta osaltani olen asian kaikissa vaiheissa puoltanut. Voin näin muodoin rajoitua etupäässä tarkastamaan vain niitä perusteita, joita mietintöön liitettyssä vastalauseessa on esitetty lakiehdotuksen hyväksymisen puolesta.

Vastalauseessa huomautetaan ensinnä siitä, että supistetulla koululla on oma oikeutettu asemansa maamme kansakoululaitoksessa. Asia on epäilemättä näin. Supistettu kansakoulumuoto kuuluu oppivelvollisuuslain mukaisesti meidän kansakoulujärjestelmäämme. Mutta tähän on heti lisättävä, että lainlaatija on käsittänyt supistetun koulun oikeutuksen ilmeisesti toisin kuin vastalauseen allekirjoittajat. Tämän todistamiseksi tarvitsee vain palauttaa muistiin saman oppivelvollisuuslain 9 §, jonka muuttaminen nyt on kysymyksessä. Sen mukaanhan jokaisessa kansakoulupiirissä, jossa yläkansakouluun pantavien lasten luku nousee vähintään 30:een ja alakansakouluun pantavien lasten luku vähintään 15:een, tulee olla täydellinen kansakoulu.

Vain siinä tapauksessa, että yläkansakouluun pantavien lasten lukumäärä on 30 pienempi eikä kunta ole piiriin perustanut tällaista kansakoulua, annettakoon opetusta supistetussa koulussa, kuten 9 §:n 2 momentti kuuluu. Voimassaolevan lainlaatijan tarkoitus oli siis tehdä supistettu koulu poikkeusluonteiseksi, tehdä se kouluksi, joka tulisi toimimaan vain siellä, missä kouluun pantavien lasten luku on alhainen, mutta ei muualla. Siinä tarkoituksessa se oppilasmäärän ylin raja, joka oikeutti perustamaan supistetun koulun, säädettiin verraten alhaiseksi ja siitä syystä jätettiin kunnille vapaus olla yleensä ollenkaan perustamatta supistettua koulua. Oppivelvollisuuslain varsinainen isä professori Soininen lukiisissa lausunnoissa esitti käsityksensä, että supistettu kansakoulu, vaikka se taloudellisesti saattoi ollakin edullisempi, on opetuksen tehokkuuden kannalta katsoen erilaatuisista kansakouluista heikoin, eli niinkuin hän sanoi „lasten kannalta huonoin”. Että kouluviranomaiset myöhemmin, kun vähäoppilaisia kouluja muodostui tuntuvasti enemmän kuin mitä oppivelvollisuuslakia säädettäessä osattiin arvata — minä ohimennen myönnän, että tässä oppivelvollisuuslakia laadittaessa laskettiin väärin — ovat, varsinkin sen jälkeen kuin taloudellinen pula synnytti suuria vaikeuksia sekä valtion että kuntien taloudenhoidolle, kehoittaneet kuntia muuttamaan täydellisiä kouluja supistetuiksi, ei merkitse sitä, niinkuin on usein tahdottu väittää, että kouluviranomaisten käsitys supistetusta koulusta, sen heikkomuudesta täydelliseen kouluun verrattuna, olisi muuttunut. Näihin kehoituksiin on ollut yksinomaisena syynä se, että on tahdottu säästää sekä valtion että kuntien varoja siellä, missä oppilasluku on ollut niin vähäinen, että täydellistä kansakoulua ei ole ollut syytä ylläpitää, ja jossa siis supistettukin kansakoulu juuri oppilasluvun vähäisyyden takia voi menestyksellä toimia.

Kuten tunnettua, ovat kunnat yleensä olleet vastahakoisia muuttamaan täydellisiä kansakoulujaan supistetuiksi. Kun ed. Anala on nyt täällä viimeksi taas väittänyt toista, niin hän ei voi esittää tosiasioita tämän väitteen tueksi. Senkin jälkeen kun kouluviranomaiset taloudellisten olojen kiristyksessä ovat, kuten jo huomautin, kuntia siihen kehoittaneet, eivät kunnat muutok-

seen ole yleisesti menneet, kuten valiokunnan mietinnössäkään huomautetaan. Tätä nykyäkin on maassa 413 täydellistä kansakoulua, jotka oppilaslukunsa perusteella voitaisiin, tulkitsemalla lakia niinkuin sitä viime vuosina on tulkittu, muuttaa supistetuiksi. Kuntien vastahakoisuus on helposti ymmärrettävissä. Ne karttavat supistettua koulua, koska se on täydellistä kansakoulua heikompi. Tämä osoittaa, että vastalauseessa esitetty väite kuntien ja lasten vanhempien käsityksestä supistetun koulun sopivaisuudesta ja sen eduista on paikkansa pitämätön. Ei supistettu koulu myöskään ole niin yleinen kuin vastalauseessa sanotaan. Koulujen lukumäärä tosin lähenee $\frac{1}{4}$, mutta kun ottaa huomioon, että supistetut koulut ovat pieniä, täydellisten koulujen ollessa usein suuria, kaksi- ja useampiopettajaisia, ja niiden oppilasluku huomattavasti suurempi kuin supistettujen koulujen, alenee supistetun koulun osuus kansakoululaitoksesamme vastalauseessa mainittua määrää tuntuvasti vähäisemmäksi.

Lakiehdotuksen hyväksymistä suositellaan vastalauseessa edelleen selittämällä ehdotetun lain muutoksen tarkoituksen olevan kehittää kunnallisen itsehallinnon pohjalla „vapaata kilpailua” täydellisen ja supistetun kansakoulun välillä. Sanonta on jonkinverran hämää. Jos oikein ymmärrän vastalauseen tarkoitusta, sisältyy sanottuun perusteluun vaatimus, että valtion viranomaisen olisi pysyttäydettävä syrjässä erinäisiä tärkeitä kansakouluasioita ratkaistaessa, nimenomaan ratkaistaessa kysymystä, onko perustettava supistettu vaiko täydellinen kansakoulu. Tätä ei voi pitää kansakoululaitoksen kehityksen kannalta hyväksyttävänä. Valtion viranomaisella täytyy olla oikeus ja velvollisuus vastustaa epätaroituksenmukaisten koulujen perustamista. Muussa tapauksessa kansakoululaitoksemme voisi piankin alkaa kehittyä tavalla ja suuntaan, joka ei vastaisi sen tarkoitusta eikä tyydyttäisi kansallisen sivistyksen välttämättömiä tarpeita. Tämä seikka onkin otettu varteen tähänastisessa kansakoululainsäädännössämme eikä siitä ole vastedeskään luovuttava. Jos lähdetäisiin vastalauseessa suositellun „vapaan kilpailun” tielle, olisi siitä todennäköisesti seurauksena sekin, että kaksikielisissä kunnissa vähemmistö saisi usein tyytyä, vaikka olosuhteet eivät sitä edellyttäisi, heikompiinmuotoiseen kou-

luun kuin enemmistö. Valtiovallan asia on katsoa, ettei tällaista pääse tapahtumaan, asettua heikomman tueksi ja yleensä tehokkaasti vaikuttaa kouluolojen tarkoituksenmukaiseen kehitykseen. Laki on siis niin laadittava, että valtion viranomaisella on siihen täysi mahdollisuus.

Vastalauseessa huomautetaan edelleen, ettei ehdotettu lain muutos pakottaisi kuntia perustamaan supistettuja kansakouluja. Asia on kyllä näin. Mutta lakiehdotuksen tarkoitus on avata kunnille mahdollisuus tehdä koulunsa nykyistä yleisemmin supistetuksi, mitä mahdollisuutta niiden tietenkin toivotaan myös käyttävän hyväkseen, muutenhan ei koko tällä lakiehdotuksella olisi mitään merkitystä. Seurauksena olisi, kuten asian käsittelyn eri vaiheissa on osoitettu, maaseudun kansakoulun arveluttava heikontuminen niin opetuksellisessa kuin kasvatuksellisessakin suhteessa. Erityisesti joutuisivat maaseudun syrjäkylät, jotka muutenkin ovat huonommassa asemassa sekä taloudellisesti että sivistyksellisesti, tästä kärsimään, ja yleensä lisääntyisi se epätasaisuus kansakoululaitoksemme, jota siinä valitettavasti nytkin on havaittavissa jo liiankin suuressa määrässä. Toisaalla tulisi olemaan vähäoppilaisia täydellisiä kouluja, joissa opetus muodostuisi erittäin tehokkaaksi, mikä tietenkin on paikallaan ja oikein, toisaalla suuoppilaisia supistettuja kouluja, joiden työteho pakosta muodostuisi heikoksi. Vastakohta kaupunkien ja maaseudun välillä, mitä tulee kansakoulun opetustasoon yleensä, tulisi nykyistä yhä suuremmaksi: kaupungeissa olisi kaikkialla täydellisiä kansakouluja luokkaopettajineen, maaseudulla varsin yleiseen supistettu koulu ja siinä kaikki luokat yhdellä opettajalla. Kansakoululaitoksemme jatkuva kehittäminen tähän suuntaan ei voi, niinkuin olen useaan kertaan tältä samalta paikalta koettanut osoittaa, olla maaseutuväestömme edun mukaista. Tämän lakiehdotuksen mukaan kaupungit tulisivat kansakoululaitoksen etuihin, siis kaikkein tärkeimpään sivistyslaitokseen nähden, yhä edullisempaan asemaan maaseutuun verrattuna.

Nyt ratkaisuun joutunut lakiehdotus onkin supistetun kansakoulun heikkomuuden takia saanut osakseen ankaraa arvostelua sekä kouluviranomaisten että kansakoulunopettajain taholta. Viimeksimainitut ovat käsitelleet asiaa lukuisissa kokouksissaan —

ja minä en luule, ettei heillä ole ollut tässä, eikä ole voinut olla mitään poliittisia tarkoituksia — ja selvässä muodossa lausuneet vastustavansa ehdotettua lainmuutosta. Minulle on muutama päivä sitten lähetetty m. m. Savonlinnan tarkastuspiirin opettajiston yksimielisesti hyväksymä julkilausuma, jossa sanotaan näin: „Koska supistettu kansakoulu on sekä opetuksen että kasvatuksen puolesta paljon heikompi koulu muoto kuin nykyjään jo yleinen täydellinen kansakoulu ja koska supistetun kansakoulun yleistämisen kautta kansakoulu jakautuisi eri tyypeihin, joista toinen, supistettu kansakoulu, tuottaisi oppivelvollisuutensa siinä suorittaneelle huomattavasti suurempia vaikeuksia niin käytännöllisessä elämässä kuin opintojen jatkamisessa, ja koska pienen kansan itsenäisyydelle ja tulevaisuudelle on välttämätöntä, että jokainen sen jäsen omaa mahdollisimman korkean sivistysmäärän, kokous pitää välttämättömänä, että kansamme todellista sivistyksellistä etua harrastavat keskittävät ponnistuksensa siihen, että lepäämässä oleva lakiehdotus supistetun kansakoulun yleistämisestä saadaan raukeamaan.”

Niinkuin ed. Annala huomautti, niin tällaisia päätöslauselmia on hyväksytty useita eri tarkastuspiirien kokouksissa ja ne ovat kyllä pääasiassa samankaltaisia. Mutta on varsin luonnollista, että näin on asianlaita: asia on sama ja mielipiteet samat. Siitä ei ole pienintäkään epäilystä, että meidän kansakoulunopettajistomme on lakiehdotusta vastaan. Se julkilausuma, minkä minä olen esittänyt, edustaa ilmeisesti maan kansakoulunopettajiston kantaa yleensä, ja samaa mieltä ovat myös kouluviranomaiset.

Odotettuja suuria säästöjä ehdotettu muutos ei myöskään synnyttäisi, mutta tavallaan kyllä tuhlausta, kun koulurakennuksia jäisi tarkoitukseensa käyttämättä, virattomiksi jääville opettajille pitäisi maksaa lakkautuspalkka ja lisäksi on otettava huomioon, että kauniille alulle saatettu alakansakoululaitos, yksi oppivelvollisuuslailla toimeensaadun kansakoululaitoksemme arvokkaampia tuloksia, niinkuin ed. Virkkunenkin oppivelvollisuuslakia säädettäessä huomautti, hävitettäisiin suurelta osalta, mikä tietysti vaikuttaisi pahasti koko kansakoululaitoksemme toimintaan. Jos silloin kun oppivelvollisuuslaki hyväksyttiin ja yleistä oppivelvollisuutta ruvettiin toimeenpanemaan, olisi

menty sille linjalle, jota ed. Annala nyt on esittänyt ja joka aikanaan oli maalaisliiton kanta, niin ilmeisesti olisi saavutettu huomattavasti halvempi kansakoululaitos, kuin mikä meillä nyt on. Mutta kun yleistä oppivelvollisuutta nyt on toteutettu toistakymmentä vuotta ja se suurimmalta osalta on jo toimeenpantu ja kaikki laitokset ovat jo suurimmalta osalta olemassa, niin hyvin koulutalot kuin myös kaikki varsin kalliit seminaarilaitokset, jotka on tarvittu alakansakoulunopettajien valmistamiseksi, niin nyt ei enää voida saavuttaa niitä suuria säästöjä, joista on paljon puhuttu.

Kun kaiken tämän ottaa huomioon, ei voi mielestäni tulla muuhun lopputulokseen kuin siihen, että lakiehdotus olisi hylättävä.

Ed. Pärssinen: Herra puhemies! Tänään jälleen ratkaistaan kenties pitkäksi ajaksi maamme kansakoululaitoksen kohtalo. Kansakoulua on jo monin tavoin vahingoitettu samaan aikaan kun sen vaatimukset kasvavat ja sitä olisi ei suinkaan supistettava, vaan kehitettävä yleiseen oppikoulun pohjakouluksi. Varmaankin on julkisuudessa tapahtunut keskustelu paljon selventyäntä asiaa. Suuret kansakouluväen kokoukset, joissa tuhannet opettajat edustajiensa kautta ovat lausuneet tästä esityksestä hylkäävän tuomionsa, osoittavat meille suuntaa, miten on äänestettävä. Jo kaksi vuotta sitten, jolloin tämä esitys annettiin, asetti silloinen sivistysvaliokunta esitykseen nähdessä hylkäävälle kannalle. Kun kuitenkin vastakkainen mielipide pääsi voitolle, jätettiin asia lepäämään yli vaalien. Jälleen ehdottaa sivistysvaliokunta suurella enemmistöllä esityksen hylättäväksi. Ja meillä on hyvä syy toivoa, että nyt tämä kanta onnellisesti voittaa.

Ed. Annala jätti lausumatta, että tämä esitys tarkoittaa paitsi sitä, että uusia supistettuja kouluja entistä tiheämmin perustettaisiin, myöskin sitä, että arvaamaton määrä, vähintään 500 säännöllistä kansakoulua muutettaisiin supistetuiksi. Siis näin moni varsinainen alakansakoulu lakkautettaisiin ja kaapiomuotoisena yhdistettäisiin supistettuun yläkouluun.

Tämä esitys on laadultaan sellainen, että se ei voi kestää arvostelun kiirastulta. Kun kansakoululaitos aikoinaan perustettiin, oli sen perustajan päämääränä yksi ja yhtäläinen kansakoulu kaikkialle maahan, vieläpä

koulu sellainen, joka pohjakouluna liittyisi oppikouluun. Vasta yleistä oppivelvollisuutta suunniteltaessa kehittyi ajatus supistetusta koulusta väliasteeksi ja aikaa voitetaan ohimeneväksi koulumuodoksi. Kuinka siis nykyaikana, jolloin kansakoulu jo on vanha vakiintunut sivistyslaitos, voisi tulla kysymykseen supistetun koulun lukumäärän lisääminen ja sen puolittainen yleistäminen! Ei ole voinut olla panematta merkille, että asia on sen ajajien taholta paisutettu suureksi keinotekoisen puoluepaineen avulla, samalla kuin esitetyt perustelut ovat olleet jopa joko pintapuolisia otaksumia tahi suoranaista kulissimaalausta. Huippukohtana tämän asian ajosta onkin, että me saamme nähdä edustajien Virkkusen ja Annalan harjoittamassa kilpajuoksua siitä, kumpi heistä enemmän voi palvella tälläkin alalla taantumusta.

Sekä aikaisemmassa eduskunnassa että sivistysvaliokunnassa ovat eräät tämän supistetun kansakoulun puoltajat lausuneet mielipiteitä, että sitä on puolustettava, koska muka siten lapset saadaan takaisin kodin kasvattavaan hoivaan. He ovat unohtaneet, että koteja on kahdenlaisia, hyviä ja huonoja, mutta että koulu kokonaisuudessaan on ei ainoastaan opetuslaitos, vaan juuri kasvatuslaitos. Jos heidän ajatustapaansa kehitettäisiin pitemmälle, tulisimme siihen, että kansan lapset ovat kokonaan otettava pois koulusta, että he pääsevät kokonaan kodin vaikutuspiiriin.

Täällä on opetusministeri selittänyt supistetun koulun heikkoja puolia. En siis käy asiaa laajasti valaisemaan. Pyydän kuitenkin tehdä muutamia vertauksia rajoituen eräisiin pääkohtiin.

Supistetussa koulussa on yläkoulun lukuvuosi 28 viikkoa pitkä, säännöllisessä kansakoulussa 38 viikkoa. Siis rajoittuu oppilasten kouluaika supistetussa koulussa joka vuosi kahdella kuukaudella tullen aika neljänä vuotena 8 kuukaudeksi. Näin ollen yläkoulun oppilaat tosiasiallisesti supistetussa koulussa ovat $\frac{3}{4}$ aikaa siitä, minkä ne ovat säännöllisessä koulussa. Tästä johtuu, että supistetun koulun opetusohjelma on myöskin aivan toisenlainen kuin tavallisen. Oppiaineista jätetään osa kurssista pois. Niinpä esimerkiksi laskennossa jäisi pois tavalliset murtoluvut, moniehtoinen päätöslasku ja sen ohella korkolasku. Kun lukuvuosi kestäisi 1 päivästä lokakuuta tou-

kokuun 1 päivään, ei voisi olla puhetta mistään maanviljelysopetuksesta eikä liioin kasvitarhaopetuksesta. Minä suuresti ihmettelen, ettei maalaisliiton taholla ole tahdottu tietää siitä, että nykyään on paraikaa elpymässä uusi kokeellinen työopetukseen perustuva maatalousopetus. Kehoitaisin maatalousharrastajia tutustumaan siihen kansakoulun maatalousopetuksen ohjelmaan, joka on kansakoulun opetusohjelmakomitean mietinnössä julaistu. Luulisin, että tämä tutustuminen saisi heidän muuttamaan kantansa. Eikö meillä ole syytä vihdoinkin vaatia maatalousopetuksen parempaa toteuttamista? Mutta supistettu koulumuoto päinvastoin tekee sille esteitä, tekee sen mahdottomaksi. Myöskin on nykyaikaisessa kansakoulussa uusi oppiaine yhdistettynä toisiin. Se on aine kotieläinten tuntemisesta ja niiden hoidosta. Tämän oppiaineen avulla lasketaan pohja karjanhoidon harrastukselle. Niinkään vanha kansakoulun oppiaine, käsityöt, vaatii oman aikansa. Supistetussa koulussa tulisivat nämä oppiaineet melkein kokonaan sivuutetuiksi. Käsityöt rajoitettaisiin 4 tunnista 3 tuntiin, jolloin opetusta, niinkuin nykyäänkin supistetuissa kouluissa käsityön opetusta annetaan vain kerran viikossa. On syytä kysyä, minkä vuoksi suurelle osalle maaseudun lapsia halutaan nyt tällainen huonompi kansakoulumuoto.

Edelleen: erikoisesti on parannettu alakansakoulu näyttänyt olevan sen vastustajille kompastuskivi. Muistan hyvin, kuinka yli 20 vuotta sitten myöskin eduskunnassa etenkin sen pappisedustajat sitä vastustivat. He vastustivat sitä vanhojen kirkollisten kiertokoulujen säilyttämisen halusta. Mutta kasvatuskysymystä ei voida ratkaista pimeässä. Nykyajan kasvatustiede kirkastaa valonheittäjän tavalla lasta ja sen kasvatusta koskevat asiat, asettaen uusia vaatimuksia ja viittoen uusia menettelytapoja. Niinpä esim. alakansakoulu ei ole enää pelkkä tavauksen ja sisäluvun oppilaitos, joka työskentelisi vain valmistaakseen oppilaan yläkansakouluun; se on kasvatuskoulu itsessään ja sen vuoksi sen on asetettava seitsenvuotiaan ja yhdeksänuotiaan lapsen ruumiin ja hengen kehityksen tasolle. Tästä syystä onkin sen ohjelmassa laskennon, sisäluvun ja kirjoituksen ohella kotiseutuopetusta, muovailua, puheharjoituksia satujen muodossa, piirustusta, paperi- ja niinistöitä y. m. askartelua. Tähän opetukseen ovat

alakoulujen opettajat saaneet erikoisvalmistuksen ja kun nyt haluttaisiin yhdistää alakoulu 12-viikkoisena kääpiönä yläkoulun opettajalle, johon toimeen tällä ei ole ammattivalmistusta eikä kenties taipumusta, niin ei sellaista voi pedagogiselta kannalta käsittää. Jos nyt todella annettaisiin isku sadoille alakansakouluille, niin eiköhän seuraava aste olisi yritys palauttaa itse kansakoulunkin tilalle vanha Jukolan veljesten lukkarikoulu.

Ja vihdoin: mitä tällä muutoksella taloudellisesti voitettaisiin? Supistetun kansakoulun kustannukset ovat vain 2,700 markkaa pienemmät kuin 18-viikkoisella alakansakoululla varustetun yläkoulun. Viittä-sataa koulua kohti se tekisi 1,350,000 markkaa. Näin pienestä summastako voisimme Suomen syrjäisimpien ja harvaan asuttujen seutujen kansan lasten oppilaitoksen vain sen vuoksi, että joidenkin puoluepolitiikoitsijoiden säästäväisyysiskulauseet tulisivat täytäntöön (Keskustasta: Kyllä se on kärkeerattua!). Ei ole!

Ed. Annala puhui lämpimästi syrjäseutujen oppilaiden lyhyempien koulumatkojen puolesta. Hänen puheensa ei pitänyt paikkaansa. Voi ymmärtää, että jos kouluja muutetaan supistetuiksi ja yleensä enemmän perustetaan supistettuja kouluja, niin seuraus on, että koulut harvenevat tällä, eivätkä siis lisäänty, ja jos kouluja on harvemmassa, sanoo toisten yksinkertainenkin järki, että myöskin koulumatkat ovat silloin pidemmät (Keskustasta: Ei pidä paikkaansa!). Kyllä se pitää.

On valitettavaa, että viime vuosina, kuten mietinnössä näkyy, supistettujen koulujen luku on kasvanut. Tämä kuitenkin osoittaa, että ilman tätäkin lakia voidaan välttämättömän tarpeen vaatiessa supistettuja kouluja järjestää. Siltäkin kannalta on siis lainmuutos tarpeeton. Esillä olevassa mietinnössä on jätetty lausumatta, että maamme maalaiskunnissa on siinä lueteltujen 5,286 yläkoulun lisäksi noin 2,500 kiinteää 36-viikkoista ja lähes 1,000 18-viikkoista alakansakoulua. Tästä näemme, mitenkä suuressa määrässä kansamme itse asiassa alakansakoululaitosta suosii. Näiden olemassaolo osoittaa, mihin suuntaan luonnollinen kansakoululaitoksen kehitys kulkee. Älkäämme siis pyrkikö kääntämään kehityksen pyörää taaksepäin, älkäämme liioin heittääkö työttömiksi sadottain opettajia,

jotka sitten hätätilaan joutuneina lisääisivät köyhäinhoitolaisten joukkoa. Olkoon tämä asia kokonaisuudessaan pahaa unta, josta eduskunta pian herää. Olkaamme vakuutettuja siitä, että kansanopetus yhä parannettuna palvelee kansan siveellistä, älyllistä ja käytännöllistä kasvatusta, luoden lujan pohjan kansakunnan sivistykselle ja elämälle. Siihen uhratut varat myöskin ovat parhain säästö, minkä mikään kansakunta tekee. Tässä mielessä kannatan valiokunnan ehdotusta, että esitykseen sisältyvä lakiehdotus hylätään (Vasemmalta: Hyvä!).

Puhemies: Eduskunnan istunto keskeytetään ja jatketaan sitä tänään kello 19.

— — —

Täysistunto keskeytetään kello 17.

— — —

Täysistuntoa jatketaan

kello 19.

Puhetta johtaa puhemies **Kallio**.

Jatketaan 2) asian käsittelyä.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Virkkunen: Herra puhemies! Esillä oleva kysymys supistetun kansakoulun tekemisestä nykyistä yleisemmäksi oli eduskunnassa laajan käsittelyn alaisena syyskuussa 1931. Tällöin annetuissa monissa lausunnoissa esitettiin asiaa sekä puoltavia että vastustavia perusteluja luulakseni niin perin pohjin, että sekä asian puolesta että sitä vastaan lieene sanottu yleensä kaikki, mitä sanottavaa on jopa aina taantumukseen saakka, josta ed. Pärsinen on täällä puhunut. Minulla sentähden ei ole tarkoitus eikä halu tällä kertaa, kun aikaisemmasta käsittelystä, johon olen viitannut, on pari vuotta kulunut, uudelleen lausua kaikkea sitä, mitä silloin minulla oli tilaisuus esittää asian puolesta. Olen tässä kohden sama mieltä kuin ministeri Mantere, että on jo puolelta ja toiselta hyvin tyhjentävästi asiaa käsitelty. Niinpä sivistysvaliokunnan mietintökin, jonka sisällyksen valio-

kunnan enemmistö on määrännyt, tällä kertaan tyytyy pääasiassa viittaamaan aikaisempaan, samaa asiaa käsitelleeseen, paljon laajempaan mietintöön. Tämä onkin asian nykyisessä vaiheessa sopivaa. Samoin vastalausekin, jonka takana minäkin olen, sisältää ainoastaan joitakin viittauksia tärkeimpiin huomioonotettaviin näkökohtiin. Minäkin rajoitun pääasiassa viittaamaan niihin. Jos jonkun sanan kuitenkin pyydän lisäksi esittää, niin se johtuu siitä, että minunkin nimeni täällä aikaisemmassa keskustelussa on mainittu.

Valiokunnan enemmistö sanoo, että kansakoululaitoksen kehityksen kannalta ei ole syytä suosia supistettujen koulujen syntymistä. Mutta huolimatta siitä, että näitä kouluja ylemmät kouluviranomaiset eivät suinkaan ole suosineet, ne ovat kuitenkin, eikä vähimmin viimeisinä vuosina, valloittaneet itselleen alaa siinä määrin, että tämän koulumuodon osuus maalaiskansakoulujen kokonaismäärästä lähentelee nykyään, niinkuin olemme vastalauseessa sanoneet, neljättäosaa. Tämä tosiasia oikeuttaa sanomaan, että supistetulla kansakoululla on oma oikeutettu asemansa kansakoululaitoksesamme, sellainen asema, joka vaatii sekä lainsäätäjiä että kouluviranomaisia suhtautumaan niihin myönteisesti eikä enimmäkseen kielteisesti, kuten kuitenkin tapahtuu.

Herra opetusministeri on täällä tulkinnut asianomaisia oppivelvollisuuslain pykäläi siihen suuntaan, että lainsäätäjä on tarkoittanut supistettua koulua ainoastansa poikkeukselliseksi ja ohimeneväksi. Olen taipuvainen myöntämään, että tämä tulkinta on oikea, mutta sitä huomattavampaa on, että lainsäätäjän tarkoituksista huolimatta supistettu kansakoulu on kuluneina oppivelvollisuuden toimeenpanemisen kymmenenä vuotena kuitenkin saavuttanut sen määrän, mikä sillä nykyään on. Kehitys on osoittanut, ettei tämä koulumuoto ole mikään väliaaste oppivelvollisuuden toteuttamisessa, niinkuin ed. Pärsinen täällä on sanonut, vaan kyllä sillä on oma elinvoimainen asemansa erityisesti meidän maamme harvemmin asutuissa ja köyhemmissä seuduissa. Eihän voi selittää sitä, että meillä tänä hetkenä on supistettuja kouluja niin suuri määrä kuin 1,260 muulla tavoin, kuin että se osoittautuu todellakin paikkansa puolustavaksi ja elinvoimaiseksi koulumuodoksi. Minä en voi nytkään, yhtä vähän kuin ai-

kaisemmin olen voinut, luopua siitä käsityksestäni, että kun pedagogiselta ja lapsipsykologiselta kannalta punnitaan supistetun koulun etuja ja haittoja, niin edelliset edut ovat voitolla. Terveydelliset näkökohdat taas kieltämättä puoltavat tätä koulumuotoa niissä maamme osissa, joihin olen viitannut. Oma käsitykseni on se, että jos täydellistä kansakoulua alakouluineen tahdotaan yleistää näissä maamme itäisissä ja pohjoisissa osissa, täytyy myös yleistää sitä käytäntöä, mitä nyt on kokeiltu erityisesti Kainuunmaassa pienten lasten asuntokodeilla. Ainoastansa asuntokoteja enemmän ja laajemmin perustamalla, jos valtiovallalla siihen on enemmän varoja kuin tätä nykyä, voidaan ajatella, että täydellinen koulumuoto menestyy niissä seuduin, joita tässä pidän silmällä. Tahdon sanoa, että taloudelliset näkökohdat, toisin sanoen se, että supistettu kansakoulu tulee huokeammaksi, eivät ainakaan minulle ole olleet määräävinä, vaikka niillä tietysti on huomioonotettava merkitys tätä asiaa selvitettäessä. Mutta, kuten sanoin, minä en tällä kertaa tahdo ryhtyä todistamaan näitä käsityksiäni, vaan viittaan eduskunnan pöytäkirjoissa luettaviin aikaisempiin lausuntoihini. Mielestäni ne kuitenkin osoittavat, että supistettua kansakoulua meidän kansakoululaitoksesamme ei pitäisi kohdella ainakaan enää lapsipuolen tavoin. Päinvastoin pitää sitäkin suosiolla, asiantuntemuksella ja harastuksella vaalia. Ja kun näin tehdään, niin saadaan nähdä, mitä hyvää sekin voi meidän kansakouluopetuksellemme tuottaa, varmaan paljon enemmän hyvää, kuin mitä tätä nykyä tahdotaan myöntää.

Olen tehnyt näitä viittauksia vain sitä varten, että se, mikä on lainmuutoksen kannatava ajatus, tulisi asianmukaisesti korostetuksi. Lainmuutos tahtoo nojata kunnalliseen itsehallintoon. Herra opetusministeri sanoi, että vastalauseen maininta vapaasta kilpailusta on jonkin verran hämärä. Lause tarkoittaa yksinkertaisesti sitä, että kunnat ja kuntien viranomaisina kotien edustajat ja lasten vanhemmat saisivat enemmän kuin tähän saakka valita, kummanko koulumuodon he tahtovat perustaa lapsilleen. Tämä aloite on aikanaan Svinhufvudin hallituksessa syntynyt, ei ylhäältä päin tulleista kehoituksista, vaan se on syntynyt toivomuksista, joita maakunnista, erityisesti maan itäisistä ja pohjoisista osista on esitetty.

Tämä aloite luottaa kunnallisen itsehallinnon valistuneeseen toimintaan myöskin, kun on kysymys kuntien koulu- ja opetustoiminnan järjestämisestä. Lainmuutos tahtoo hankkia kunnalliselle itsehallinnolle jonkin verran suurempia toimintamahdollisuuksia, kun tehtävänä on järjestää kunnan kansakoululaitos. Jos lakiehdotus olisi pakollinen, minä sitä en kannattaisi, mutta se tekee asian kunnille vapaaehtoiseksi. Tämä minusta on oikeutettua ja kannatettavaa. Minä en ole, niinkuin ed. Annala täällä on lausunut, muuttanut 10 vuotta sitten esittämäni kantaa. Minä en tahdo hävittää täydellistä kansakoulua alakansakouluineen. Minä olen tältä paikalta monesti sanonut, että niillä on merkityksensä erityisesti maan vauraammissa ja tiheämmin asutuissa osissa ja ennenkaikkea kaupunkiyhteiskunnissa. Niillä on suuri tehtävänsä, minä olen myös alakansakoulun ystävä, vaikka minulla olisi nykyhetkellä yhtä ja toista arvosteltavaa alakansakoulun järjestämisestä. Olen mukana laajentamassa supistetun kansakoulun käyttöä erittäin niiden kokemusten pohjalla, joita kansakoulutoiminnasta on varsinkin syrjäisemmillä ja harvaan asutuilla seuduilla saatu viimeisen vuosikymmenen kuluessa. Jos tahdotaan, niin voitaneen sanoa, että minä korostan tätä puolta asiasta enemmän, kuin ehkä olen sitä aikaisemmin tehnyt.

Minua on oudoksuttanut se, että valiokunnassa on ollut ja tässä eduskunnassakin, joka on kokoontunut uusien vaalien jälkeen, näyttää olevan vähän luottamusta kuntien harkintaan, kun on järjestettävä niiden koulutoiminta, ja kuntien kykyyn tehdä oikeita ratkaisuja, kun yksityistapauksissa vaali on tehtävä täydellisen koulun tai supistetun koulun välillä. Minä voin yhtyä herra opetusministeriin siinäkin, että kouluviranomaisten, ylhäisten ja alempien, tietysti ei ole syytä eikä ole oikeuttakaan asettua ikäänkuin kädet ristissä katselemaan ja seuraamaan tätä kehitystä tai vapaata kilpailua. Tietysti kouluviranomaiset ohjaavat kansakoulujen toimintaa oman käsityksensä mukaan. Mutta kyllä mielestäni on täysin oikeutettu sekin vaatimus, että niillä, joita lasten kasvatus ja koulutus lähinnä koskee, kodeilla ja vanhemmilla ja heitä edustavilla kuntien viranomaisilla, on asiasta myöskin sanottavaa ja ratkaistavaa ehkä suuremmassa määrässä kuin ennen.

Tämä on se pääajatus, joka minun käsitykseni mukaan kannattaa lainmuutosta, ja se ajatus mielestäni on oikea.

On huomautettu lakiehdotusta vastaan, että se on liiaksi väljentänyt supistetun koulun mahdollisuutta asettamalla ylärajaksi oppilasluvulle, kun supistettu kansakoulu voi tulla kysymykseen, 39. Olen huomannut olevan niitä, jotka mieluummin hyväksyisivät lakiehdotuksen, jos puheenaoleva yläraja olisi alaisempi. Käytännöllistä merkitystä tällä vastahuomautuksella kuitenkaan tuskin on. On näet niin, että käytännössä tulisi supistetun koulun mahdollisuus enimmäkseen liikkumaan sen oppilasmäärän, jonka laki nyt määrää, läheisyydessä, siis 30:n läheisissä rajoissa, liukuen 30:stä 35:een. Näin kait käytännössä tämä supistetun koulun yleiseksi tekeminen tulisi tapahtumaan. Kun näin on laita, menettää merkityksensä myöskin toinen vastaväite, joka valiokunnassakin on esitetty lakiehdotusta vastaan, nimittäin se, että alakoulun oppilasmäärän pysyttäminen muutetussa laissa niin alhaalla kuin 15:ssä, olisi epäjohdonmukaisuus. En huomaa, että se sitä olisi, kun otetaan huomioon, että supistetun koulun järjestämisen mahdollisuus, kuten mainitsin, tulisi liikkumaan sillä tasolla, jolla oppilasmäärä on noin 35 ja tavallisesti kait tämän numeron alapuolellakin. Silloin alakouluun pantavain lasten lukumäärä hyvin voi olla 15.

Täällä on puhuttu, ainakin ed. Annala ja myös herra opetusministeri ovat sitä tehneet, siitä vastustuksesta, jota lakiehdotus on julkisuudessa, erittäin viime aikoina, saanut vastaansa asiantuntijain, erityisesti kansakoulunopettajain taholta. Minulla on sama käsitys, minkä joku edustaja täällä jo aamupäivällä lausui, että asiata on kyllä paisutettu yli ymmärrettävien mittojen. Minä myönnän oikeaksi senkin opetusministerin huomion, että kaiketi enemmistö, ehkä suurikin enemmistö meän kansakoulunopettajia tällä hetkellä vastustaa tätä lakia. Mutta hyvin on minulle tunnettua sekin, että on opettajia ja opettajapiirejä, jotka sitä lämpimästi puolustavat. Henkilökohtaisesti olen tehnyt sen havainnon, että yleensä vanhemmat opettajat ovat tämän lakiehdotuksen puolella, jota vastoin nuoremmat näyttävät olevan sitä vastaan. Kun herra opetusministeri täällä luki jonkun lausunnon, jonka hän oli saanut Savonlinnan

tarkastuspiiristä, niin voisin ilmoittaa, että minulle on myöskin tullut lausuntoja asiantuntijoilta, myöskin niiltä alueilta, joita herra opetusministeri täällä mainitsi. Koulukentälläkin näyttää olevan kahdenlaista ilmaa. Ehkä saan lukea minäkin vuorotani jonkun otteen lausunnoista, joita minulle on tullut (Ed. Pärssinen: Onko ne kokouksen päätöksiä!). Asiantuntija kirjoittaa: Jos supistettu koulu järjestetään siten, että alakouluja pidetään syksyllä 8 viikkoa, annetaan talveksi kotitehtäviä lukemisessa ja kirjoituksessa, ja keväällä 2 viikkoa, se on yhteensä 10 viikkoa ja sitten vielä sinä syksynä, jolloin alakoululaiset tulevat yläkouluun, he ovat 8 viikkoa alakoulun kolmantena osastona, niin he yhteensä saavat alakoulun opetusta 28 viikkoa. Ja yläkoululle jää 30 viikkoa, se on sama kuin entisessä kansakoulussa. Silloin ei tosiaan tarvitse tätä järjestelyä moittia, vaikka oppilaita olisikin keskimäärin vähän yli 30, satunnaisesti se voisi mennä aina 39:ään, mutta yleensä luku olisi 32 ja 33 paikkeilla. Alakouluun nähden tämä olisi paljon parempi kuin 18 viikkoisella alakoululla varustettu täydellinen koulu, jossa alakoulun oppilaat saavat olla kokonaisen vuodenkin koulutta (Ed. Pärssinen: 18 viikkoa vain!). Kyllä, mutta se jakautuu sekä syksyyn että kevääseen ja sehän on opetuksellisen edistymisen kannalta, niinkuin opettaja Pärssinen tietää, erinomaisen tärkeä asia. Kun vielä supistettuun kouluun oppilaat otettaisiin vielä vuotta vanhempina s. o. 8-vuotuisina, kuten on oikeus, ovat he jo aika kehityskelpoisia yläkoulussa.

Tällaisia lausuntoja myöskin on olemassa. Olen tutustunut moniin painosta toimitetuksi, minullekin lähetettyihin lausuntoihin. Niissä on näkökohtia, joita mielellään ottaa varteen ja punnitsee. Minusta niissä kaikissa kuitenkin keveästi käsitellään tai kokonaan sivuutetaan, mikä oikeus kuntien itsehallinnolla on asiassa. Kyllähän myönnän, että monet muut esitetyt näkökohdat ovat sellaisia, joista voidaan keskustella ja joista asiallisessa pedagogisessa ajatusvaihdossa voidaan vaihtaa mielipiteitä ja esittää eriäviä ajatuksia. Mutta ne syyt, joihin lakiehdotus perustuu, minun mielestäni useimmissa tapauksissa painavat enemmän kuin vastasyt. Minä katson, että julkisuudessa esitetty arvostelu on useissa kohdin muodostunut epäoikeutetuksi. Kannatan

sivistysvaliokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen mukaisesti lakiehdotuksen hyväksymistä ja pyydän siis, herra puhemies, yhtyä ed. Annalan ehdotukseen.

Ed. Österholm: Herr talman! Kulturutskottets betänkande står nu på samma ståndpunkt som utskottets yttrande i saken till 1931 års riksdag, då ärendet anhängiggjordes genom propositionen i ämnet. Dess avstyrkande är lika bestämt nu som då, och utskottet finner stöd för sin uppfattning av den utveckling, som ägt rum sedan dess. Bakom propositionens förslag stå nu av utskottets medlemmar, egendomligt nog, tre präster, en läroverkslektor och en folkskollärare. Om därav skall dragas någon slutsats, så är det i varje fall icke den, att reservanterna företräda folkskolans och dess lärares opinion, ty den har i avgjort övervägande omfattning klart och tydligt gått emot förslaget att underlätta förutsättningarna för den reducerade skoltypens förallmänligande. Detta har hr undervisningsministern intygat under debatten på förmiddagen och detta har också rdm. Virkkunen, förslagets främsta förespråkare, just nu medgivit. Folkskollärarna ha med oro följt denna frågas utveckling och de betrakta förslagets avvärjande som en sak av största vikt för vår folkskola och dess framtid.

I själva verket är det spörsmål, som nu föreligger till avgörande, någonting mycket mer än en vanlig skolteknisk fråga. Det är knappast för mycket om man betecknar den som en viktig kulturfråga. Folkskolan med förkortad lärokurs projekterades vid läropliktslagens stiftande som en undantags- typ, avsedd att tillgodose behovet främst i glest bebyggda trakter. Den är som sådan snarast att betrakta som en övergångsform, vilken skulle ersätta den fullständiga folkskolan efterhand som utvecklingen kunde medgiva detta. Jag vågar vidhålla denna uppfattning även efter det jag nyss åhört rdm. Virkkunens framställning. Den tid som gått sedan läropliktslagens tillkomst har knappast givit anledning till att ändra uppfattningen om den reducerade skolans betydelse. Den omständigheten, att utmärkta lärare under vissa förhållanden kommit till goda resultat inom ramen för den reducerade skolans begränsade arbets- möjligheter, betyder naturligtvis inte, att

denna typ vore jämgod med den fullständiga. Det framgår ju redan därav, att den sammanlagda lärotiden för den ena är 136 veckor och för den andra 216. De barn, som undervisas i den reducerade skolan, få åtnjuta skolans undervisning under 80 veckor kortare tid än de, som ha förmånen att gå i en fullständig skola. Vad detta betyder av minskade utsikter till uppfostran och kunskapsförvärv är utan vidare klart, oavsett betydelsen av att på det lägsta stadiet undervisningen handhaves av särskilt utbildade lärare för de små barnens handledning. Den reducerade skolan är under alla förhållanden en skoltyp av lägre klass, vars förallmänligande icke står i överensstämmelse med folkundervisningens intressen.

Lagförslaget inrymmer allvarliga konsekvenser även för lärarutbildningen, som hittills försiggått med beaktande av den lägre och den högre skolans särskilda behov. Vår lägre skola, småskolan, har tack vare en tidsenlig lärarutbildning uppvisat en vacker utveckling, som det verkligen icke är skäl att göra slut på eller att försvåra. Lagförslagets antagande skulle av allt att döma föra det med sig, att frågan om indragning av småskoleseminarier komme upp på dagordningen och att den lägre skolans betydelse i vår folkundervisning komme att avsevärt försvagas.

Särskilt oförnuftigt synes det vara att i dessa tider tillmötesgå anspråken på den reducerade skolans förallmänligande. Nu försiggår det omfattande utredningsarbete, som avser att undersöka möjligheterna för den planerade stora skolreformen. Denna reform, som måhända ännu kräver år av arbete och förberedelser innan den kan förverkligas, förutsätter som ett oeftergivligt villkor, att folkskoleundervisningen är av utmärkt beskaffenhet. Det kan verkligen icke göras troligt, att lagförslagets antagande skulle kunna detta syftemål. Tvärtom är det alldeles uppenbart, att dess godkännande skulle innebära ett försvagande av folkskolans betydelse därigenom att effekten av dess undervisning och uppfostran skulle minskas.

Den tankegång som ligger till grund för propositionen, kan icke dölja sin reaktionära karaktär. Förslaget såg dagen under lapporörelsens klang- och jubeldagar, då mycket egendomliga åsikter, som man torde

minnas, framfördes angående de mest tränande reformbehoven inom folkundervisningen. Det föreliggande spörsmålet får sin karaktär av kulturfråga just därigenom att det hotar att avbryta eller i varje fall försvaga en utvecklingslinje i vår folkundervisning och göra folkskolan sämre ställd än förut inför sina växande framtidsuppgifter. Det vore ett steg tillbaka i vår folkundervisning och i vår skolpolitik, om propositionen bleve godkänd, och man måste därför hoppas, att riksdagen skall följa kulturutskottets tvenne gånger uttalade uppfattning att lagförslaget bör avbjas.

Ed. Wiik: Herra puhemies! Sosialidemokraattinen ryhmä on myötävaikuttanut siihen, että tämä lakiehdotus lykkääntyi yli vaalien, ja olen varma siitä, että tämä lykäys on ollut asialle eduksi. Se saattaa suorastaan ratkaisevasti vaikuttaa sen kohtaloon. Ryhmämme vastustaa edelleen tätä lakiehdotusta, sillä ryhmämme edustaa kansanluokkaa, joka pyrkii yhteiskunnallisesti kohoamaan ja sentähden tarvitsee tietoja, ja niinpä puolueemme harrastaakin tietojen levittämistä mahdollisimman laajoihin kansanjoukkoihin. Se onkin johdonmukaisesti vastustanut yrityksiä oppivelvollisuuslain huonontamiseksi, muun muassa yrityksiä supistetun kansakoulun yleistämiseksi.

Valitettavasti maalaisliitto on ollut yhtä johdonmukaisesti päinvastaisella kannalla. Se on käsittäakseni liian yksipuolisesti pitänyt silmällä maan köyhimpien seutujen oloja, ikäänkuin näiden pitäisi saada määrätä yleisen kehityksen nopeus. Tähän ehkä vastataan, niinkuin vastalauseessa sanotaan, että lain muutos ei pakota perustamaan supistettuja kouluja, vaan jättää kunnille harkintavallan. Mutta mielestäni niin laajaa harkintavaltaa ei ole kunnille jätettävä. Kunnallismiehet ovat kitsaita, niinkuin kaikki tiedämme. Lainsäätäjällä pitää olla avarammat näköalat kuin kyläpolitiikoilla.

Vastalauseen alla ovat myöskin kokoomuspuolueen ja sen kansanliikkeen edustajien nimet. Joka kerta kuin tämä asia on ollut ennen eduskunnassa käsiteltävänä — neljä kertaa, tämä on viides — niin kokoomuspuolueen äänet on niin hyvin valiokunnissa kuin täysistunnossa annettu supistetun kansakoulun hyväksi. Tämä on johdonmukaista, sillä kokoomuspuolue edustaa vallassaolevaa kansanluokkaa, jonka luokkaetu ei liioin

vaadi tietojen levittämistä kansan keskuuteen, joka ehkä tulisi niitä käyttämään omalla tavallaan. Ja mitä enemmän varoja käytetään kansalle hyödyllisiin tarkoituksiin, sitä vähemmän niitä riittää niihin muihin, joita oikeisto saattaa harrastaa enemmän.

Kuitenkaan ei kokoomuspuolue ole esiintynyt tässä asiassa aivan johdonmukaisesti. Viime vaalien edellä, kun opettajain keskuudessa oltiin huolestuneita tämän asian takia, ryhdyttiin siltä taholta hankkimaan tietoja eri puolueiden kannasta tähän asiaan nähden. Näitä toimenpiteitä ei voitu ilman muuta sivuuttaa, sillä kansakoulunopettaja on vaikutusvaltainen tekijä: hän on johtavana sieluna nuorisoseurassa, hän pitää kaikki puheet sen juhlassa, hän johtaa laulukuoroa ja opintokerhoa ja hän tietää, missä kodeissa ollaan punaisia, missä sinivalkoisia ja missä sinimustia. Myöskin kokoomuspuolue joutui siis pohtimaan ehkä entistä hartaammin tätä asiaa ja nähtävästi tämän pohdinnan tuloksena ilmestyi „Uudessa Suomessa” viime kesäkuun 18 päivänä pääkirjoitus, joka osoittaa jonkinlaista suunnanmuutosta ja joka muuten niin erinomaisesti valaisee tätä kysymystä, että pyydän saada lukea siitä muutamia otteita.

Siinä sanotaan, että „opettajilla näyttää olevan pätevät syyt kantaansa, että yläkoululuokkien työteho ja -tulokset huomattavasti kärsisivät suunnitellusta supistetun koulutyypin yleistämisestä. Vielä perusteellisemmän muutoksen aiheuttaisi kysymyksessä oleva lakiesitys alakoululuokkien opetukseen. Se joutuisi yläkoulun opettajan hoidettavaksi ja vähenisi siihen käytettävä aika ainakin kolmannella osalla vuodessa . . . mutta useimmissa tapauksissa jopa kolmanteen osaan nykyisestään. Tällainen muutos, jos se lakiesityksen sallimissa puitteissa yleisesti pantaisiin toimeen, muodostuisi kohtalokkaaksi koko alakansakoululle. Ensinnäkään ei ole tarkoituksenmukaista, että yläkansakoulun opettaja toimii samalla alakoululuokkien opettajana. Alakoulussa ovat oppilaat aivan toisella kehitystasolla kuin yläkoulussa, ja sen vuoksi täytyy opetuksenkin olla luonteeltaan toisenlaatuista. Yläkoulun opettajan on vaikea soviuttautua alakouluaasteella olevien lasten kehitystason mukaisesti. Siitä on riittävät kokemukset ajalta ennen maailmansotaa . . . Osittainen palaaminen noihin oloihin ei tunnu suositel-

tavalta, ellei siihen ole ehdottomasti pakottavia taloudellisia syitä. Nykyisin alakoulu- luokilla opetusta antavat naisopettajat, jotka ovat vartavasten tehtävänsä valmistuneita ja voivat aivan toisella tavalla kuin yläkoulun opettajat vaalia alakoulu- iässä olevia herkkiä ihmistaimia.

Supistetussa kansakoulussa alakoululuo- kille varattu lyhyt työaika vähentää sitä- paitsi näiden luokkien työmahdollisuuksia vielä suuremmassa määrässä kuin yläkoulu- luokilla. Opetuksen on työajan lyhyiden vuoksi pakko muodostua pääasiallisesti ko- neelliseksi luku-, kirjoitus- ja laskutaidon harjoittamiseksi. Ei ole aikaa siihen, minkä kuitenkin tulisi olla alakansakoulun päätehtävä, lapsen tieto- ja toimintavoimien ja eri- tyisesti havaintokyvyn kehittämiseen. Ala- koulun kasvattava merkitys häipyä siis su- pistetussa kansakoulussa jotenkin olematto- miin." Kirjoittaja tulee siihen tulokseen, että „meistä tuntuu, että eduskunnan olisi hylättävä lepäämään jätetty supistetun kan- sakoulun yleisemmäksi tekemistä tarkoittava lakiesitys" (Ed. Ryömä: Se oli vaalivaltti, se! — Vasemmalta: Kuka sen on kirjoitta- nut?). Tämän kirjoituksen ilmeisesti on kir- joittanut harras kansansivistyksen ystävä. Hänen nimeään en tiedä, koska kirjoitus on ilmestynyt toimituksen pääkirjoituksena puolueen pää-äänenkannattajassa kaksi viik- koa ennen vaaleja. Puolueen johto ei ole sitä oikaissut, puolueen puheenjohtaja, joka aina niin innokkaasti ja viimeksi tässä istun- nossa on esiintynyt supistetun kansakoulun puolesta, ei ilmaissut eriävää kantaansa ja puolueen edustajaehdokkaat kautta linjan vaikenivat. Näin ollen täytyi saada se käsi- tys, että puolue oli valitsijain edessä lupau- tunut esiintymään pöydällä olevaa lakiehdotusta vastaan.

Minä jo silloin epäilin, jääkö tuo kannan- otto pysyväiseksi. Rohkenin julkisuudessa lausua, että kanta ehkä muuttuu jo piankin vaalien jälkeen. En saanut tähän vastausta, enkä sitä odottanutkaan. Nyt olen saanut vastauksen, ja se on täsmälleen sellainen kuin odotin. Nyt saadaan nähdä, onko ko- koomuspuolueen ryhmässä kuitenkin sellai- sia, jotka antavat arvoa sille kannalle, jonka puolueen pää-äänenkannattaja vaalitaiste- lun pyörteissä omaksui, vai täytyykö tämän asian valossa todeta, että niin vanholliseksi luultu kokoomuspuolue on kuitenkin niin kehityskykyinen, että se kolmessa kuukau-

dessä muuttaa kantaa kaksi kertaa (Vasem- malta: Tärkeissä asioissa!). Jos niin on asianlaita, niin minun täytyy valittaa tätä kannanottoa, sitä enemmän, koska luullak- seni se tämän jälkeen ei enää tule muuttu- maan, ellei mahdollisesti ensi vaaleissa (Va- semmalta: Hyvä!).

Ed. Malkamäki: Lepäämään jätetty lakiehdotus supistetun kansakoulun yleis- tämisestä oppilasmäärää lisäämällä on nyt ratkaisevassa vaiheessaan. Monet kerrat on asiasta aikaisemmilla valtiopäivillä kiis- telty, kunnes vuonna 1931 supistetun kou- lun yleistämisen kannattajat pääsivät voi- tolle hallituksen esityksen turvin. Voitto ei kylläkään ollut loistava, vain 103 äänellä tuli supistetun koulun yleistäminen hyväksytyksi asian kolmannessa käsit- telyssä. Vastustajat jättivät 92 äänellä lain sitten lepäämään ylitse vaalien.

Nyt vaalien jälkeen on eduskunnan si- vistusvaliokunta ehdottanut, että kysymyk- sessä oleva lakiehdotus hylättäisiin. Yh- dyn täydellisesti sivistysvaliokunnan hyl- käävään lausuntoon ja toivon, että tämä uusi eduskunta yhtyisi myöskin siihen. Jokaiselle mielestäni pitäisi olla selvää, että opetuksellisesti lapset jäävät heikom- malle puolelle, silloin kun kuutena koulu- vuotena oppiaika supistetussa koulussa jää kokonaista 80 viikkoa lyhyemmäksi kuin täydellisessä kansakoulussa. Pienen oppi- lasmäärän kanssa jotenkuten selviydytään. Kenties päästään tyydyttäviinkin tulok- siin, kun yläkoulun oppilaiden luku on alle 30, kuten nyt on asianlaita. Mutta jos oppilasluku saa nousta aina 39:ään, kuten tämä lakiehdotus sallisi, niin se ei ole opetukselle onneksi. Täydellisenkin maalaiskansakoulun luokat ovat nykyään liian suuria oppilasmäärän noustessa yli 40. Sallittu ylijärjahan on maalaiskansa- kouluissa 50 oppilasta yhdellä luokalla. Näissäkin kouluissa olisi mielestäni tule- vaisuudessa päästävä suurin sallittu oppi- lasmäärä vähentämään 40:een, eikä siis missään tapauksessa supistetussa koulussa olisi oppilasmäärää siihen asti lisättävä.

Aikoinaan eduskunta on hyväksynyt pe- riaatteen, että tässä maassa kansakoulu on saatava oppikoulun pohjakouluksi. Oppi- koulukomitea ehdottaakin nyt mietinnös- sään tähän suuntaan mentäväksi, kun op- pikoulujen uudelleen järjestelyyn ryhdy-

tään. Supistetun koulun oppilasmäärää lisäämällä vaarannetaan kuitenkin pohjakouluaatteen toteutumista. Sillä supistetun koulun lyhyt työaika ja suuri oppilasmäärä alentavat ehdottomasti tuloksia. Nythän jo usein on moitittu kansakoulun työtä. Pohjakouluaatteen vastustajien mielestä kansakoulu ei kykene tarpeeksi oppilaita kehittämään. On ikävää, että pohjakouluaatteen kannattajina esiintyneet, nimittäin maalaisliittolaiset, ainakin suuri osa heistä, tämän lakiehdotuksen hyväksymisellä antavat uusia aseita vastustajien käsiin.

En myöskään voi hyväksyä sellaista kantaa, että maaseutu aina syrjäytetään, että se saa aina vain muruja, jotka putoavat rikkaan pöydältä, ja vain korvikkeita ja vastikkeita koulualallakin. Kaupungit, kauppalat, ja tiheät asutuskeskukset ovat melkein kaikissa suhteissa varsinaista maaseutua edullisemmassa asemassa. Kansakoulun jälkeen näissä voidaan hankkia helposti lisää tietoja ja taitoja. Syrjäisen maalaiskylän asukkailla ei tällaisia tilaisuuksia ainakaan runsaasti ole. Maalaiskylän lasten melkein aina tiedontie, ainoa sivistysahto on kansakoulu, mutta sekin suodaan heille typistetyssä muodossa. Ja nyt tätä typistettyä muotoakin vielä esillä olevan lakiehdotuksen avulla tahdotaan huonontaa.

Täällä on moneen kertaan viitattu siihen, että lisäämällä tämän lain avulla supistettuja kansakouluja täydellisten kustannuksella säästetään varoja näin pulaaikana. On kuitenkin taas toisaalta todettu, ettei säästöjä voida tehdä ainakaan heti, koska koulujen muuttaminen supistetuksi ja opettajain lakkautuspalkalle asettaminen kysyy aikaa. Samoin lakkautus ja supistettujen koulujen paremmat palkat nielevät nämä odotetut säästöt ainakin aluksi suurimmaksi osaksi. Huoneistokysymys ja rakennuskustannukset eivät tässä asiassa näyttele suurta osaa, koska supistettu koulu vaatii melkein samat kustannukset kuin yhden ylä- ja alakoulunopettajan koulukin.

On sitten myöskin sanottu, että supistettu koulumuoto tarjoaisi kodeille suuremmat kasvatusmahdollisuudet ja että vanhemmat eivät mielellään päästäisi lapsiaan pitkäaikaisempaan täydelliseen kouluihin. Mutta nykyään vanhemmat suoras-

taan eivät ehdi kasvatustyöhön tarpeeksi huomiota kiinnittämään. Ainakin maalaistyöväestön keskuudessa ovat molemmat vanhemmat usein työhön sidotut, ja kovasti näkyvät olevan työssä kiinni tavallisten talojen isännät ja emännätkin. Joka tapauksessa olen tehnyt sen havainnon, että vanhemmat yleensä mieluummin lähettävät lapset kouluun kuin pitävät niitä oman onnensa nojassa kotinurkissa. Ja missä koulukeittolat ovat toiminnassa, siellä vanhemmat usein sallisivat lastensa jo liiankin nuorina astuvan opintielle. Olen ollut tilaisuudessa toteamaan, että opettajain on ollut pakko lähettää kotiin näitä liian nuoria alakouluun pyrkijöitä. Vanhempien mielestä nim. lapset ovat koulussa turvassa opettajain silmälläpidon alaisina, eivät ole pahaa tekevässä eivätkä oppimassa. Ja lämmin ateria koulussa lasketaan nykyään kallisarvoiseksi köyhissä perheissä. Jos koulukeittola siis toimii, niin vanhemmat mieluummin antaisivat lasten käydä alakoulua 2 vuotta kuin vain 12 viikkoa kahtena lukuvuonna, kuten supistetussa koulussa käydään.

Minunkin mielestäni olisi myös tässä asiassa kuultava etupäässä niiden ääntä, jotka työskentelevät koulualalla, varsinkin siis opettajien ja myöskin kansakouluntarkastajien. Heidän puoleltaan on kyllin selvästi ja kyllin monta kertaa lausuttu, että he vastustavat tämän esilläolevan lakiehdotuksen hyväksymistä. Supistetun kansakoulun opettaja saa 200 markkaa korkeamman palkan kuukaudessa kuin täydellisen koulun opettaja, ja nykyään oppilasmäärässä on ollut huomattava ero, mutta silti melkein koko opettajakunta vastustaa supistetun koulun yleistämistä. Eivätkä supistettujen koulujen opettajapaikat ole suuremman palkkansa vuoksiakaan olleet halutuimpia paikkoja, vaikka yleensä kaikki ihmiset ottaisivatkin mielellään korkeampaa palkkaa kuin alemmaa. Siitä syystä tulen siihen johtopäätökseen, että supistetun koulun täytyy olla koulumuotona jo nykyiselläänkin epätydyttävä, koska se ei ole kenenyt opettajia puolelleen voittamaan suuremman palkkan houkutellessa.

Kun olen tarkastellut sivistysvaliokunnan mietintöön liitettyä vastalauseita, on mieleni aivan masentunut, kun niin korkeasti opinneet herrat kuin teologiantohtori, kirkkoherra, pastori, lehtori ja vieläpä maalaisliittolainen kansakoulunopettajakin, joita

itseään ja joiden lapsia laki ei tule koskemaan, ovat valmiit pimeimmän maaseudun oloja tällä tavalla yhä huonontamaan. Masentavaa on todeta suomalaisen sivistyneistön taholta tällaista „jäättävää kylmyyttä”, niinkuin eräässä toisessa yhteydessä tänään on lausuttu, kansakoulua kohtaan. Varsinkin kirkon miesten osuus tässä huononnuksessa tuntuu vastalauseen perusteella silmiinpistävän suurelta.

Joka tapauksessa opettajain keskuudessa seurataan jännityksellä tämän päivän päätöstä. Erityisesti alakoulun opettajiin lain hyväksyminen tulisi raskaasti koskemaan. Heitähän jäisi ilman paikkaa, siis ilman työtä ja leipää, tavaton joukko. Täällä on esitetty, kuinka opettajain puolelta on kirjelmia lähetetty puoleen ja toiseen. Minäkin voisin tuoda suullisia terveisii kokoomuksen ja I. K. L:n edustajille. Voin mainita, että heidän kannattajiensa ja äänestäjiensä opettajain keskuudessa on kääntynyt minunkin puoleeni tässä asiassa. He ovat valittaneet suuresti, että he eivät äänestäessään kokoomuksen ja I. K. L:n ehdokkaita ole arvanneet eivätkä uskoneet, että nämä lähtisivät sille tielle tässä asiassa, kuin sivistysvaliokunnan vastalause nyt kuitenkin osoittaa. Tuntuukin omituiselta, että näiden täytyy lähteä sosialisteilta, noilta vihatuilta marxilaisilta, apua etsimään omiansa vastaan. On vahinko, etteivät he tosiaankaan tunteneet omiansa oikein jo vaalien edellä, vaan uskoivat niihin kokoomuslehtien „luikkaisiin” kirjoituksiin, joista ed. Wiik täällä äsken mainitsi. He luulivat silloin, että sosialidemokraattien ja edistyspuolueen valistustyö tässä suhteessa olisi ollut vain heidän omien ehdokkaitensa parjausta. Nyt he ovat ruvenneet pelkäämään, että meidän puheesamme on ollut perää, ja ovat lausuneet huolestuksensa siitä yksinpä meillekin. Kuitenkin kaikesta huolimatta minä henkilökohtaisesti toivon, että sentään kokoomus ja I. K. L. tässä asiassa eivät kokonaisuudessaan olisi sivistysvaliokunnassa olevien edustajiensa kannalla (Vasemmalta: Kyllä ne ovat!), vaan tulisivat meidän mukaamme, edes ainakin pieni osa, niinkuin tuntuu maalaisliitossakin pieni osa olevan, joka kulkee samaa tietä meidän kanssamme.

Tässä kysymyksessä on kiinnitetty huomiota myöskin vastalauseen tekijäin tähän lauseeseen: „Kun lain muutos ei pakota perustamaan supistettuja kouluja lain edellyt-

tämissä tapauksissa, vaan jättää kunnille harkintavallan järjestää kansakouluopetuksen jommankumman vaihtoehdon mukaan, on sitä vähemmän syytä sitä vastustaa.” Mutta minä taas pelkään, että jos tämä lakiehdotus hyväksytään, niin ennen pitkää varmaan kunnille lähetetään määräyksiä, joissa pula-ajan tähden voidaan vaatia kysymykseen tulevat koulut muuttamaan supistetuiksi kentiespä vaikka valtioavun menetyksen uhalla. Tuo harkintavalta voidaan siis poistaa, vaikkapa sitä ei juuri tämä lakiehdotus veisikään.

Minun mielestäni kaikki syyt puhuvatkin sivistysvaliokunnan hylkäävän ehdotuksen puolesta ja toivon, että eduskunta asettuu tälle valiokunnan kannalle ja siten lopullisesti lyö takaisin tämän taantumuksen hyökkäyksen kansakoululaitosta vastaan. Uskallan käyttää sanaa „taantumus” vielä, vaikka siitä äsken huomautettiin. Sillä minun mielestäni on taantumuksen voitto, jos supistettu kansakoulu tulee entistä yleisemmäksi.

Ed. L u m m e: Herra puhemies! Harva eduskunnan käsittelemä kysymys on kautta maan herättänyt viime vuosina niin suurta huomiota kuin nyt käsiteltävänä oleva supistettua kansakoulua koskeva asia. Mutta eipä ihmekään. Tämähän koskettaa niin valtavia ihmisryhmiä. Kymmenien tuhansien lasten koulukysymys on ratkaistavana. Siksi asiaan on kiinnitetty ja on kiinnitettävä edelleen erikoista huomiota. Lakiesityksessä pyritään huonontamaan Suomen kansakoululaitoksen vaikutusta tekemällä supistetun kansakoulun maaseudun kansakoulun yleistyyppiksi, siitä ei päästä mihinkään. Kuten on tunnettua ja täällä tänään on sanottu, on nykyisten säännösten mukaan koulupiiriin perustettava täydellinen kansakoulu, jos piirissä on vähintään 30 yläkouluikäistä lasta; muussa tapauksessa on supistetun koulun perustaminen sallittu.

Nyt esillä olevassa laissa tulisi tämä raja nousemaan 40 lapseen. Sivistysvaliokunnan mietinnöstä, joka ilokseni on lakiehdotusta vastaan, ilmenee, että lukuvuonna 1932—33 oli maalaishkansakouluja 5,286, joista jo supistettuja 1,260. Kolmen viimeisen kouluvuoden kuluessa on täydellisiä kansakouluja muutettu 212 supistetuksi, eikä ihme, sillä keväällä vuonna 1931 kouluhallitus nimenomaan antoi kehoituksen tähän suuntaan. Nykyjään olevista täydellisistä kouluista

saattaisi muuttaa 413 supistetuksi kouluksi, mutta, ilahduttavaa kyllä, koulun johtokunnat ja maalaisvaltuustot eivät ole tähän supistukseen vielä lähteneet. Ja jos tämä esitys tulee hyväksytyksi, niin edelleen lisäksi saattaa 380 koulua joutua supistuksen tielle. Näin ollen ennen pitkää olisi alun kolmattatuhatta koulua maassamme supistettuna. Ja mikä ero on näiden supistettujen koulujen ja tavallisen täydellisen kansakoulun välillä. Ero ei ole 6 vuoden opetusaikaan nähden pienempi kuin 80 viikkoa. Kouluelämässä, sen kokemuksen mukaan, mikä minullakin on sekä maalaiskoulun opettajana olleena että kaupunkilaiskoulun opettajana olleena, jo 80 tuntia merkitsee melko paljon puhumattakaan 80 päivästä, jotka voidaan työskennellä lasten keskuudessa. Mutta tässä ei ole kysymys 80 tunnista eikä ole 80 päivästä, vaan tässä on kysymys 80 kouluviikon supistuksesta ja se on paljon.

Kaikki työ vaatii aikansa eikä lyhyemmässä ajassa yhtä suurin voimin voi suorittaa samaa työmäärää kuin pitemmässä ajassa. Tämä pitää paikkansa ennen kaikkea juuri kasvatustyöhön nähden, jollaista varsinkin kansakoulutyö suuressa määrin on. „Hiljaa hyvä tulee”, sanotaan sananlaskussa, ja se voitaneen kasvatustyöhön erikoisesti myöskin sovelluttaa.

Supistettu kansakoulu tulisi siis maaseudun melko yleiseksi kansakoulumuodoksi. Kansakoulu on suurimmalle osalle maaseudun lapsia heidän ainoa koulunsa, heidän oppikoulunsa ja myöskin heidän yliopistonsa. Kun koko maassa noin 50,000 lasta saa kansakoulusta päästötodistuksen keväisin, niin vajaa 20 % heistä jatkaa oppikoulussa tai jossain ammattikoulussa tai muussa opiskelupaikassa. Kun edelleen tiedämme, että kaupunkien ja taajaväestön yhdyskuntien kansakoulun oppilailla on paljon suuremmat mahdollisuudet jatkaa, — onhan heillä esimerkiksi työväenopistot, vapaaopistot y. m., — niin saamme käsityksen, että köyhien saloseutujen nuorille, joitakin harvoja poikkeuksia lukuunottamatta, jää ainoaksi opinjohjoksi kansakoulu. Tosin maaseudun varakkaat perheet voivat kouluttaa lapsensa vaikkapa yliopistoon saakka, mutta toista se on pienviljelijälle ja palkkatyöväestölle. Minua oudoksuttaa sivistysvaliokunnan vähemmistön kanta. Henkilöt,

jotka ovat yhteiskunnan kustannuksella tulleet osalliseksi sangen kalliista opetuksesta yliopistoa myöten ja jotka kaiken todennäköisyyden mukaan eivät koskaan omia lapsiaan panisi supistettuun kansakouluun, pitävät siitä tiukasti kiinni. Eikö olisi paljon kauniimpaa jakaa sitä hyvää, mitä on yhteiskunnalta itse saanut, myöskin vähempiosaisille, myös köyhien mökien pienille tytöille ja pienille pojille sadoissa maalaiskunnissamme? Minä en ole myöskään huomannut, että täydellisen koulun vastustajat olisivat valmiit pudottamaan kolmanneksen oppikoulujen ja yliopiston tasosta, vaan päinvastoin siltä taholta pyritään kohentamaan korkeampaa opetustyötä. Se on kyllä hyvä, enkä minä ole sitä vastaan, mutta oltakoon tasapuolisia. Muistettakoon, että tasavaltamme valtavan osan kansalaisistamme muodostavat vähävaraiset pieneläjät, joille olemme paljon velkaa. Heidän lastensa koulumahdollisuuksia ei ole supistettava, vaan oikeastaan olisi lisättävä.

Entistä laajemmassa määrässä tulisi myös lain mukaan olemaan kahdenlaisia tai jopa kolmenlaisia kansakoulun päästötodistuksen saaneita. Kun ajattelee heidän vastaista oloaan ja eloaan rinnastusen, niin heidän sivistystasossaan olisi huomattava ero. Edelleen supistettu koulu muoto luonnollisesti ei voisi tulla yleiseksi oppikoulun pohjakouluksi, niin kuin kansakoulusta eduskunta on aikaisemmin periaatteellisesti päättänyt ja oppikoulukomitea käytäntöön suunnitellutkin. Olen tullut ajatelleeksi, että mahdollisesti supistetun kansakoulun yleistämisellä pyritäänkin ajamaan kansakoulun pohjakoulukysymys karille. Kansakouluun pohjakouluna on kuitenkin pyrittävä. Jo Uno Cygnaeus, kansakoulumme isä, aikoinaan lausui: „Ei kestä kauan, ennen kuin uudenaikaisesti järjestetyssä kansakoulussa käy kaikkien yhteiskuntakerrosten lapset, mistä seuraa, että n. s. paremman ja huonomman kansan välinen juopa tasautuu.” Cygnaeuksen valoisaa luottamusta tulevaisuuteen kuvastaa hänen sanansa: „Olen vakuutettu siitä, että hallitusta, jos se kannattaa esittämäni periaatetta ja järjestää vastaisen kansakoulumme senmukaisesti säikähtämättä sellaisen laitoksen välttämättä vaatimia kustannuksia, kiittävät ja siunaavat vastaiset sukupolvet,

jotka saavat nauttia sellaisen laitoksen hedelmiä ja käsittävät sen hyödyn selvemmin kuin nykyinen sukupolvi.” Näin sanoi Suomen kansakoululaitoksen isä jo yli 70 vuotta sitten. Hänelle olisi varmaan murheen hetki ollut kuulla sellaisia lausuntoja kuin ed. Annala ja ed. Virkkunen täällä tänään ovat esittäneet. Kun oppivelvollisuuslaki aikoinaan säädettiin, käytiin samalla eduskunnassa taistelua supistetun kansakoulun puolesta ja vastaan. Asia on siis jo vanha. Tämä taistelu ilmeisesti merkitsi juuri sitä, oliko täydellinen vaiko supistettu kansakoulu tehtävä kansakoulumme päätyypiksi. Oppivelvollisuuslain asianomainen pykäli siinä muodossa, jonka se eduskunnassa sai, oli samalla vastaus kysymykseen: täydellinen kansakoulu oli oleva kansakoulumme päätyyppi ja supistettu vain poikkeustyyppi harvaanasuttuja seutuja varten. Supistettu koulumuoto oli todella alkujaan tarkoitettu käytettäväksi vain poikkeustapauksissa, minkä saattaa todeta silloisista mielipiteistä, niin kuin herra opetusministeri täällä jo tänään mainitsi. M. m. Mikael Soininen, joka oli oppivelvollisuuslakia valmistamassa alusta loppuun asti, sen kaikissa asteissa, jolle siis silloiset mielipiteet ovat olleet hyvin tunnettuja, lausui oppivelvollisuuslain voimaantulovuotena 1921 julkaisemassaan lain selitysteoksessa: „Supistettu kansakoulu on taloudellisesti edullisin, mutta lapsille kaikista epäedullisin kansakoulumuoto. Kun se taloudellisista syistä on sallittu kaikkein harvimmin asutuissa ja siis ainoastaan laajoissa piireissä, tulee myöskin alakansakoulun asteella olevien oppilaiden koulumatkat pitkiksi. Supistettu kansakoulu on väliaikainen koulumuoto, joka häviää sikäli kuin lasten luku koulussa kasvaa niin suureksi, että se on muutettava täydelliseksi kansakouluksi.”

Mitä tuloksia on jo antanut supistettu koulu verrattuna täydelliseen kansakouluun? Olen tutustunut m. m. pariin painettuun, supistetussa kansakoulussa vuosikautia työskennelleen opettajan perusteelliseen lausuntoon. Ne antavat surullisen kuvan siitä tasosta, jolle kansakoulu nyt haluttaisiin suunnata. Toinen opettajista kertoo yhdeksänvuotisen kokemuksen perusteella, että hän alkoi työnsä supistetussa kansakoulussa tämän koulumuodon

kannattajana vapaaehtoisesti valiten supistetun kansakoulun, siirtymällä siihen hyvästä kaksiopettajaisesta yläkoulusta. Supistetun koulun hyvät puolet: oppilaat saavat olla koko ajan saman opettajan vaikutuksen alaisina, pieni oppilasmäärä, yläkoulun oppilaat saavat syys- ja kevät-aikana olla kotitöissä ja opettajalle tuleva lisäpalkka saattaa supistetun koulun näytämään sellaisena, että siihen ilman ennakoluuloa uskaltaisi siirtyä jopa vanhempien opettajien varoituksista huolimatta. Mutta tämä opettaja pettyi. Näin sanoo hän kokemuksesta: Sellaisessa „tulipalokiireessä”, joka supistetussa koulussa täytyy aina olla, tulee koulunkäynti liian raskastavaksi. Alituinen, hellittämätön ponnistelu kuluttaa voimia liian paljon, eikä opettajakaan voi sellaisessa kiireessä tehdä oppimista niin miellyttäväksi ja selväksi kuin muuten voisi. Jos hän erehtyy muutamaksi viikoksi opettamaan siinä tahdissa kuin lasten kehityskyvyn mukaan pitäisi, niin seuraavat viikot on kiirehdittävä entistä huimemmin. Jos hän koko vuoden erehtyy opettamaan lasten enemmistön käsityskykyä vastaavalla tavalla, niin kaikki kurssit jäisivät auttamattomasti kesken. Nyt täytyy tyytyä siihen, että oppilaista pysyy vauhdissa mukana vain ne, jotka siihen pystyvät ja toiset saavat jäädä jälkeen.

Maamies ei vaadi laihoaan kasvamaan lyhyemmässä ajassa kuin mitä se kypsyäkseen luonnonlakien mukaan tarvitsee, hän ei valjasta varsaansa raskaan kuorman eteen. Ei edes moottorikulkuneuvoilta vaadita suurempaa nopeutta kuin niiden rakenne kestää. Mutta tämän kansan kymmenillä tuhansille maalaislapsille tahdotaan säilyttää liian raskas taakka ja heiltä vaaditaan nopeampaa henkistä työskentelykykyä kuin heidän kehityksensä edellyttää. Maalaislapsen elämä ei tosiaan ole kadehdittava. Useat heistä saavat olla supistetun koulumuodon vallitessa toisen puolen vuotta liian raskaassa ruumiillisessa työssä ja toisen puolen liian raskaassa henkisessä työssä. Tietenkin supistetun koulun opettajat tekevät voitavansa, vähentääkseen supistetun koulun aiheuttamia vaurioita ja kohottaaksensa oppilaitensa elämäniloa ja elämänkelpoisuutta, mutta parhaimmilla ponnistuksillaankaan eivät voi korvata 80 viikon vähennystä

kouluajassa eikä niitä seurauksia, jotka tästä johtuvat. Heistä tuntuu mahdottomalta ajatella, että supistettuja kouluja lisättäisiin silloin, kun pitäisi olla kysymys niiden vähentämisestä.

Tuo opettaja 9 vuoden kokemusten perusteella päättää lausuntonsa sanoihin: „Suotakoon tämän maan lapsille tänä muutenkin vaikeana aikana edes sellainen koulu-aika, jota heillä on oikeus odottaa.”

Eräs kansakoulujen tarkastaja lausuu havaintonaan seuraavaa: „Kokemus on osoittanut, että supistetussa koulussa, jossa yläkoululaisten lukumäärä on enintään 20 vaiheilla, on saavutettu tyydyttäviä tuloksia, mutta oppilasmäärän noustessa 30:een näyttäytyvät tämän koulumuodon varjopuolet selvästi. Ainoastaan aniharvoissa tapauksissa erikoisen tarmokkaan ja innostuneen opettajan hoidossa oleva koulu on voinut kohottaa työn tulokset riittävän suuriksi ylituntien ja erikoisopetuksen avulla. Enimmissä näin suurissa kouluissa ovat saavutukset pakostakin jääneet melkoista heikommiksi kuin täydellisessä kansakoulussa. Ja jos oppilaslukua vielä koroitettaisiin 40:n vaiheille, olisivat tulokset varmasti vielä paljon heikommat niinkuin helposti on ymmärrettävissä.”

Supistetun kansakoulun puoltajat ovat erikoisesti alleviivanneet myöskin sitä, että lapsi joutuu supistetussa koulussa koko kouluajakseen saman opettajan luokalle ja se olisi kasvatuksellisesti ja opetuksellisesti eduksi. Tokkopa vain? Kenellä tosiaan riittää niin voimakasta harrastusta ja kykyä, että jaksaa perehtyä hyvin nykyaikaiseen paljon vaativaan alkuperäiseen ja taas monipuolista taitoa vaativaan yläkansakouluopetukseen ja vielä jatko-opetukseen. Joko ala- tai yläkouluopetus siitä kärsii, taikkapa molemmat. Juuri erikoistuminen on meidän ajallemme tunnusmerkkillistä. Se tekee mahdolliseksi kaikilla aloilla hyvät saavutukset.

Myöskin viitataan oppikoulujen opettajiin ja osoitetaan, miten he monella ikäasteella opettavat. Siihen on vain huomautettava, että oppilasaines on heillä paljon iäkkäämpää ja he hoitavat vain yhden tai kaksi ainetta eikä niinkuin kansakoulunopettajat puolentoistakymmentä ainetta. Vertailua pätevästi ei voi missään tapauksessa tehdä.

Yhtenä syynä supistettuun kouluun mainitaan myös, että kodit saavat pitää enemmän lapsensa. Aivan niin. Mutta onko liikaa, jos pitkän lapsuuden ja nuoruuden aikana lapsi käy koulua kuuden vuoden aikana noin 190—200 päivää vuoden 365:stä päivästä ja viipyy koulussaan 4—5 vuorokauden 24 tunnista. Minä en ole tavannut niitä vanhempia, jotka olisivat tahtoneet lapsensa pois koulusta, mutta niitä olen tavannut monen monta, jotka esim. lupa-aikojen pituutta valittavat ja näkevät koulussa auttajansa ja tukijansa. Ja edelleen emme voi kieltää sitä tosiasiaa, että tuhansissa tapauksissa meilläkin lapsen kouluun pääseminen merkitsee hänelle ruumiillista hoitoa ja kehittämistä sekä hyvien henkisten ja siveellisten vaikutusten saamista, joita vaille hän ilman koulua jäisi taikka saisi aivan päinvastaisia vaikutuksia. Monen monelle lapselle koulu on valoisin kohta hänen elämässään, koulumuistot elämän ihanimpia muistoja.

Puhutaan nykyään paljon rikollisuudesta ja nuorten rikollisuudesta erikoisesti. Rikollisuushan ilmenee jo kansakouluasteellakin. Yksityisiä esimerkkejä voisi mainita, miten jossakin jo kansakoulupoika kesällä 1933 juovuksissa päättää päivänä tai surmaa toisen. Eivätkö tuolaiset tapaukset velvoita huolehtimaan lapsista ja nuorista, velvoita sitomaan heidän vapaa-aikaansa ja johtamaan heitä tiedon, taidon ja kasvamisen tielle? Nyt ei ole varaa ottaa lapsilta pois ja supistaa heidän etujaan. Suunnan pitäisi olla aivan toisen, ja kun voimme edelleen todeta, että lapset mielellään käyvät koulua pitkienkin matkojen takaa, niin mitä mennään heidän kevättään sumentamaan. Valtion tulisi osoittaa kunnille ja koko kansalle suuntaa ylöspäin, olla suunnannäyttäjänä. Joskaan supistettu kansakoulu ei tule pakolliseksi, niin suuntaa lakiesityksellä näytetään supistettua koulua kohti. Tätä käsitystäni tukeakseni minä pyydän viitata toiselle alalle. Nykyinen väkijuomajärjestelmä ei tietysti suoraan sano, että kansan on juotava, että se on pakko, mutta kyllä se voimakkaasti suuntaa näyttää ja kansa seuraa viittausta kiireellä ja pelottavin jäljin (Eduskunnasta: Yksi asia kerrallaan!). Valtion teko on viittaus kansalaisille suunnasta, mihin päin on kuljettava, siitä ei päästä. Ellei tällä laki-

esityksellä olisi myös tarkoitus suunnata kansakoulua supistusta kohti, niin ei sitä koskaan olisi annettukaan.

Kaksi valoisaa piirrettä kuitenkin tässä kysymyksessä näen. Ensiksikin Suomen työväestö rakastaa kansakouluaan ja vaalii sitä. Se seisoo täydellisen kansakoulun puolesta. Kun vaalien edellä useissa tapauksissa jouduin maalaiskansankin kanssa kosketuksiin ja näistä asioista oli puhe, niin yhtenä seinänä seisottiin täydellisen koulun puolella. Jostakin muusta on säästettävä, mutta ei lasten osasta. Työväestö tajuaa myöskin, että varsinkin kansanvaltaisessa maassa kasvatusta ja opetustyössä tehdyt virheet ovat tuhoa tuottavat. Tietorikas, ruumiillisesti, henkisesti ja siveellisesti kasvanut kansa pystyy paremmin täyttämään kutsumuksensa kuin vähän tietävä ja vähän taitava kansa.

Toinen valoisa piirre on tämän asian yhteydessä esille tullut näinä vuosina, jolloin yleistä täydellistä kansakoulua kohti on nuolia lennellyt aikaisemmasta hallituksesta saakka. Kansakouluväki, niin tarkastajat kuin opettajistokin, ovat seisoneet miehekkäästi Uno Cygnaeuksen perintöä vaalien. Vaikkakin supistetun koulun opettajan vuosipalkka on 2,400 markkaa korkeampi kuin tavallisen opettajan palkka, niin ei ole raha houkutellut vakaumuksesta luopumaan. Se tietää hyvää ja osoittaa, että kansakouluväki käsittää, miten suuresta on kysymys. Ja suurestahan onkin kysymys. Opetuksen tulee, käyttäkseni Pestalozzin sanoja, olla perustus, jolle voidaan rakentaa kuinka korkea pilvenpiirtäjä tahansa. Kun siis näin paljosta on kysymys, niin on huolella asiaan suhtauduttava. Älköön pääskö Suomen nuori polvi sanomaan, että eduskunta siltä otti suuren osan sen edellytyksistä kasvaakseen terveeseen suuntaan. Saakoot siksi Suomen maalaiskuntien salokylä pienten töllienkin lapset viestin tänään siitä, että täällä heitä muistetaan ja heidän kouluun, saloseutujen lyhtyä, niinkuin kansakoulumies Alpo Noponen vainaja aikoinaan sanoi, tuetaan ja heille tahdotaan kasvatuksellisesti ja opetuksellisesti antaa ainakin samassa määrässä kuin tähän asti parhaat eväät elämän telmeeseen. Siksi on nyt esillä oleva lakiehdotus hylättävä Suomen maalaislasten tähden.

Ed. Paksujalka: Herra puhemies! Kun täällä tänään on tämän asian ollessa esillä koitettu tehdä selvää puolin sekä toisin, on moitittu tätä lakiesitystä tarpeettomana ja myöskin turmiollisena kouluojemme kehityksen estäjänä ja se on ehdotettu hylättäväksi, toiselta puolen taas koitettu puolustella lain tarkoitusta ja sitä parannusta, jonka se etenkin maalaiskouluoloihin nähden saisi aikaan, niin en tahdo lähteä pitemmälle lakiehdotusta tarkastelemaan, mutta en malta olla myöskään mainitsematta eräistä kohdista, joihin opetusministeri aikaisemmassa puheessaan ja sen lisäksi ed. Pärssinen ovat viitanneet. Täällä herra opetusministeri kuvaili sitä saavutusta, joka oppivelvollisuuslain säätämällä on alakouluun nähden aikaansaatu ja mainitsi monasti siitä merkityksestä, mikä sillä alkeisena opinantajana on meidän koulunuorisollemme olemassa, mutta minulla on hiukan eriävä käsitys kumminkin siitä, vaikka en lähde tässä väittämään, etteikö alakoululla kaupunkioloissa olisi merkitystä olemassa. Tuntien läheisesti maaseutuelämää, on minun sanottava, että maaseudulla tämän lain soveltaminen on jo eri lailla huomioon otettava, sillä muistaen ne pitkät koulumatkat ja ne vaikeat tieolot, joita nämä ensi asteella olevat lapset joutuvat kulkemaan, niin siitä huolimatta, vaikka nämä koulumatkat eivät ylittäisikään niitä laissa säädettyjä pisimpiä matkoja, tulevat ne kuitenkin olemaan näille pienille lapsille siksi rasittavia, että sitäköön vähäistä oppia, jota alakoulut ohjelmallaan tarjoavat, ei tämä oppilas pysty riittävästi vastaanottamaan. Täällä ed. Pärssinen huomautti siitä, että maalaisliiton eduskuntaryhmän taholta on tahdottu hyökätä tämän tärkeän opinahjon kimppuun, jolla maaseutuväestön keskuudessa on ensiluokaisen tärkeä merkitys olemassa. Minä huomautan vaan, että kyllä maalaisliittolaiset kansanedustajat ovat käsittäneet, mikä merkitys esilläolevalla lailla on kansakouluoloissamme maaseutuväestön keskuudessa, mutta ne ovat ottaneet myös muut seikat huomioon, joita en tahdo ruveta kertaamaan, koska ne on täällä jo monasti sanottu.

Lain vastustajat ovat koettaneet kyllä puolustella kantaansa sillä, että nyt, jos lähdetään tälle supistetulle koulutiele ja koulumuotoa käytännössä soveltamaan, tul-

laan heikontamaan sitä pohjasivistystä ja sitä pohjatietoa, jota meidän kansakouluistamme lähteneet ja opintielle joutuneet oppilaat tulisivat ehdottomasti kaipaamaan. Mutta minulla on kokonaan toinen käsitys, että jos nyt jollakin meidän kansakouluista lähteneellä oppilaalla tulisi olemaan sellaisia edellytyksiä, että se pystyisi meidän nykyisten kouluolojemme mukaan riittävässä määrässä selviytymään oppikouluohjelmassa, niin se silloin myös pystyy suorittamaan tämän supistetun koulun käymisen jälkeenkin. Minusta olisi oikeastaan tarpeellista päästä rajoittamaan sellaiset ainekset oppikoulutielle joutumasta, joilla ei luontaisia taipumuksia ole olemassa ja jotka ovat tulleet monasti meidän yhteiskunnalle varsin kalliiksi ja joidenka oma taloudellinen asemakin on joutunut loppujen lopuksi sen takia kärsimään.

Vaikka täällä on kovin koetettu puolustaa nyt voimassaolevan lain olemassaoloa ja vastustaa samalla tämän uuden lain hyväksymistä, niin minun täytyy kuitenkin sanoa, että voimassaoleva oppivelvollisuuslaki olisi eräiltä kohdin lainsäädännöllä saatava paranemaan. Kun tietääkseni suuri osa maalaisväestön keskuudessa on ollut jo pitemmän aikaa sitä mieltä, että lainsäädännön kautta olisi alakoulu oppivelvollisuuslaista poistettava, niin tuntuu omituiselta se, että tahdotaan pitää yllä sellaista lakia, jota kansan suuri enemmistö ei tule omaksumaan. Täällä ed. Pärssinen huomautti vielä siitä, että jos nyt mentäisiin tällaiselle supistetulle koulutielle, niin tässä on verrattain pieni säästö olemassa, ettei siihen oikeastaan kannattaisi paljon kiinnittää huomiota, m. m. mainiten sen olevan alle 3,000 markkaa koulua kohden vuodessa, mutta minun käsittääkseni ed. Pärssinen ei ole ottanut huomioon niitä menoja, joita oppilaiden majoitus- ja kvydityskustannukset tulisivat edustamaan etenkin niillä seuduilla, niinkuin alussa jo mainitsin, jotka ovat vielä harvaan asuttuja.

Kun sivistysvaliokunta perustelee mietinnössään hylkäävää kantaansa sillä, että on käytännössä olemassa jo meillä 1,260 supistettua koulua ja tämän voimassaolevan lain mukaan olisi vielä tilaisuus kohottaa niiden lukumäärää 413 koululla ja jos tämä lakiesitys hyväksyttäisiin, tulisi se vielä lisäämään valtuuksia 380 supistetun koulun perustamiselle, niin katsoo valio-

kunnan enemmistö, ettei olisi suositeltavaa supistettujen koulujen enempää syntymistä, mitä nyt voimassaoleva laki edellyttää. Kun valiokunta lähti ehdottamaan tätä hylkäävää mietintöä, niin olisin toivonut, että valiokunta olisi esittänyt tarkemmat perustelut siitä, mikä vaara tulisi siinä olemaan, jos tämä lakiehdotus hyväksytään, sillä nämä mietinnössä esitetyt perustelut tällaisenaan eivät tule minun käsitykseni mukaan mitenkään sotimaan tämän lain hyväksymistä vastaan, vaan päinvastoin, sillä se suuri käytännössä olevien supistettujen koulujen lukumäärä on jo omiaan osoittamaan sitä halua, mikä etenkin maalaiskunnissa on ollut supistettuun koulumuotoon pääsemiseen ja sitä tietä koulurasitusten supistamiseen.

Kun tämän lain hyväksymisellä ei ole pakottava, vaan supistetun koulumuodon laajempien käytäntöönottomahdollisuuksien myöntämistä tarkoittava merkitys ja kun mielestäni ei tässä mitään sellaista vaaraa ole olemassa, joka estäisi kouluolomme edelleen kehitystä, niin tulen yhtymään esilläolevaan sivistysvaliokunnan mietintöön liittyvään vastalauseeseen ja ehdotan tämän lakiehdotuksen hyväksyttäväksi.

Ed. Vallas: Täällä on jo tämän asian käsittelyn yhteydessä puhuttu paljon, hyvin kauniisti ja liikuttavasti tämän nykyisen koulujärjestelmän puolesta, mutta minusta on täällä puhuttu myös paljon sellaista teoriaa, joka ei minun käytännön miehen päähän ole mennyt, ja minä pyysinkin puheenvuoron erityisesti herra opetusministerin lausunnon johdosta, kun hän esitti eräiden kansakoulunopettajain mielipiteen tästä kysymyksestä.

Minun mielestäni sitä mielipidettä, jonka kansakoulunopettajat tässä kysymyksessä ovat ottaneet, on pidettävä luonnollisena, ei suinkaan niin paljon poliittisista syistä, kuin ed. Annala mainitsi, vaan paremminkin siitä yksinkertaisesta syystä, että erinäiset opettajapiirit — eivät siis kaikki — pyrkivät siten torjumaan työmäärän lisäämistä, joka supistetuissa kouluissa kieltämättä on suurempi kuin varsinaisissa yläkansakouluissa. Mutta tästä näkökohdasta lähtenyt opettajapiirien kannanottoa ei mielestäni kuitenkaan voida huomioon ottaa nyt esilläolevaa lakiehdotusta käsitellessä. Päinvastoin, ratkaiseva merkitys olisi annettava sille mielipiteelle, jota maalaiskuntien vas-

tuunalaiset kunnallismiehet ja erittäinkin maalaislasten vanhemmat edustavat. Mikäli tunnen näitä mielialoja Itä-Suomessa ja erittäinkin Karjalan kannaksen kunnissa, josta olen kotoisin, niin ne edustavat — mahdollisia harvoja poikkeuksia lukuunottamatta — sitä, mitä tämä kyseessäoleva lainmuutos tarkoittaa. Meneepä yleinen mielipide siellä vielä pitemmällekin. Siellä ollaan nimittäin aivan vakavasti sitä mieltä, että pienten lasten koulu tässä alakansakoulumuodossaan olisi kerta kaikkiaan lakautettava ja palattava takaisin siihen vanhaan pienten lasten koulumuotoon, joka ennen tätä oli olemassa. Tämä mielipide ei suinkaan pohjaudu, niinkuin voisi luulla, yksinomaan säästäväsyyssnäkökohtiin, vaan tähän on ollut vaikuttamassa paljon painavammat syyt. Olen tavannut useitakin eri kunnissa toimivia kansakoulunopettajia, jotka ovat antautuneet tutkimaan tämän nykyisen koulujärjestelmän vaikutusta niin lasten opilliseen kuin fyysilliseenkin kehitykseen nähden, ja ne tutkimuksen tulokset lyhyesti sanoen ovat olleet kielteisiä. Kun tällä kerralla ei kuitenkaan ole kysymys juuri tästä asiasta, ei liene lupa siitä pitemmästi puhuakaan.

Ed. J. Annala laajassa lausunnossaan on varsin yksityiskohtaisesti luonnehtinut ne ajatukset, jotka maalaisväestöllemme ovat ominaisia tähän esilläolevaan kysymykseen nähden. Emme me siitä huolimatta mitään sivistysvihollisia liene me maalaisliittolaiset, vaikka sitä onkin tahdottu vastustajien taholta väittää, me vaan pyrimme seuraamaan sitä ajatusta, josta sananlaskussakin sanotaan ja, jota Lumme täällä jo käytti, tosin päinvastaisessa tarkoituksessa — nimittäin, että hiljaa hyvää tulee, ajatellen aivan kaunis — siis luonnollista vaikka hitaampaa eikä keinotekoisista kehitystä on seurattava. Siten virheet käyvät harvinaisemmiksi, joita meillä liiallisessa edistys- ja uudistusinnossa kieltämättä paljon on tehty. Näitä on eduskunnankin mielestäni syytä ottaa varteen aina milloin se suinkin on mahdollista, kuten esim. nyt tätä kysymystä ratkaistaessa.

Pyydän siis kannattaa sivistysvaliokunnan mietintöön liittyvää ed. Virkkusen y. m. allekirjoittamaa vastalauseetta.

Ed. Lohi: Kun tätä oppivelvollisuuslakia säädettiin 12 vuotta sitten, oli minulla

myöskin kunnia olla jo silloin mukana tämän lain säätämässä. Tämän lain säätäminen tapahtui aikana, jolloin oltiin tavallaan sellaisessa nousuhumalassa, jolloin ei arvioitu paljon, mitä meidän kansa kykenee kantamaan ja kehtämään. Luultiin oltaavan rikkaita ja tulevaisuus näytti niin ruusunhohteiselta. Vasta oli saavutettu itsenäisyys, taloudelliset konjunktuurit olivat noususuunnassa ja yleinen mieliala tuntui silloin olevan, että meillä on tilaisuus kaikin puolin elää, niinkuin rikkaat elävät. Silloin kun tätä oppivelvollisuuslakia säädettiin, me, jotka epäilimme, että askel on liian pitkä, että me emme kykene sitä astumaan, vaadimme niiltä, jotka pitivät sellaisia juhlasaarnoja, kuin tässä parin edellisen puhujan edellä pitämät, että osoittakaa edes jonkinlaisia numeroita, mitä tämä tulee maksamaan Suomen kansalle, kun yhtäkkiä hypätään tähän kaksinkertaiseen koulujärjestelmään, mutta näitä numeroita ikävä kyllä ei kukaan osannut esittää. Minä myönnän sen, että tämä näin pitkältä jo kulunut aika on johtanut siihen, että nyt ehdotetulla lainmuutoksella ei ole enää sitä käytännöllistä arvoa, mikä sillä olisi ollut silloin, kun alkujaan oppivelvollisuuslakia säädettiin, nimenomaan sentakia että nykyisen oppivelvollisuuslain mukaan on suurelta osalta jo kansakoululaitos järjestetty, mahdolliset rakennukset rakennettu, jotta on hyvin vaikeaa todellista menojen säästöä saada useissakaan tapauksissa enää aikaan.

Mutta kaikesta huolimatta, vaikka edistys tällä alalla on ollut huomattava, niin tosiasia on se, että oppivelvollisuuslakia ei vielä kukaan ole saatu läheskään kaikkialla toteutetuksi siinä mittakaavassa, kuin oppivelvollisuuslaki edellyttää. Ja toinen tosiasia on se, että tämä niin huonoksi ja pataluhaksi soimattu supistettu kansakoulumuoto se kaikesta huolimatta on osoittautunut tähänkin asti vielä erittäin elinvoimaiseksi, vaikka mahdollisuudet siihen ovat olleet hyvin rajoitetut. Mutta ennen kaikkea se seikka on vaikuttanut, että on monessa tapauksessa astuttu aivan tarpeettomasti kehityksen edelle, että kaksinkertainen kansakoulu huoneiston ja opettajain puolesta on järjestetty, kun koulupiireissä on silloin perustamisaikana ollut tuo oppilasmäärä, mikä lain mukaan velvoittaa kaksinkertaisen koulun perustamisen. Olihan selvää, että silloin kun koulu perustettiin, näitä oppivelvolli-

suusijässä olevia lapsia, kun otettiin kaikki, mitkä sillä ikärajan välillä on, mitkä on oppivelvollisuuslain alaisia, niitä useissa tapauksissa löytyi yli kolmenkymmenen. Mutta sitten ei olekaan riittänyt näitä lapsia, kun on päästy säännöllisiin oloihin, että monet kaksiopeettajaiset koulut nyt ovat paljon vähemmällä oppilasmäärällä, kuin mitä oikeastaan voimassaoleva lakikin edellyttää, ja jos mikään niin tämä on tuhlausta. Täällä on puhuttu hyvin kauniita sanoja tämän kaksinkertaisen koulujärjestelmän puolesta ja minä en tahdo lähteä väittelemään siitä, että onko parempi vai huonompi se järjestelmä kuin se, että olisi pysytty sillä vanhalla suunnalla, jolla ennen oppivelvollisuuslakia oltiin, että pienten lasten opetus olisi järjestetty samassa koulussa syksyisin ja keväisin. Mutta minun täytyy sanoa, että minä en voi tälläkään hetkellä ummistaa silmiäni myöskään asian toiselle puolelle, hetkellä, jolloin eletään meidän maassa sellaisessa tilanteessa, että satojen ja tuhansien näiden koulujen lasten vanhemmista täytyy oma kotinsa jättää ja lähteä maailman tattereita kiertämään. Ei niihin tehoa nämä juhlasaarnat silloin kun tietävät, että yhtenä syynä tähän pois kodista sortumiseen on ollut se liiallinen suuruuden hulluus ja into, johon on tällä alalla pyritty niin kuin niin monella muullakin alalla. Meillä oli tänä päivänä edellä asia, jolloin oli kyseessä, että tätä pakkohuutokauppojen vyöryä saataisiin keskeytetyksi, mutta se sama vasemmisto, joka nyt niin kauniita saarnoja pitää, se oli valmis sen hylkäämään. Sillä taholla ei näytä pantavan mitään arvoa sille, mitä me kykenemme kantamaan, mutta me talonpoikien edustajat, joiden täytyy myös ottaa se puoli huomioon, kun meidän täytyy viulut maksaa, me emme voi ummistaa silmiämme myöskään tältä puolelta kun me tiedämme, kuinka monet meidän joukostamme sortuvat yhteiskunnan asettaman raskaan taakan alle. Ja tämä tosiasia kun otetaan toiselta puolen huomioon sen elämän todellisuuden valossa, missä nykyhetkenä eletään, niin kyllä ne kauniit pateettiset saarnat, joita pidetään täällä, eivät ne tehoa niiden korviin, jotka joutuvat kotinsa menettämään. Niin kuin minä sanoin, niin tällä lain muutoksella ei enää ole sitä merkitystä ja vaikutusta kuin olisi ollut silloin, jos olisi nämä näkökohdat otettu suuremmassa määrin huomioon, kun oppivelvolli-

suuslaki säädettiin. Mutta sittenkin, kun toiselta puolen on totta, että oppivelvollisuuslakia ei ole vielä köyhimmillä ja harvaanasutuilla seuduilla läheskään saatu toteutetuksi tälläkään hetkellä, niin minä antaisin mahdollisuuden kunnan viranomaisille harkita laajemmassa mitassa kuin nykyinen laki sen sallii, että milloin on supistettu kansakoulu perustettava. Vaikka täällä ed. Wiik pilkallisesti näitä kuntien johtomiehiä, valtuustoja ja muita, nimitti „kyläpoliitikoiksi”, niin kyllä asia on siten, että ne kyläpoliitikot, ne ne sittenkin tässä yhteiskunnassa raskaimman kuorman kantavat.

Minä kannatan vastalauseita.

Ed. Soininen: Täällä opetusministeri toi esille, että oppivelvollisuuslain toimeenpano on lähimain loppuun saatettu, jonka vuoksi ei olisi nyt syytä taantumukseen. Parempi olisi tietysti, jos maalaisliiton ehdottama supistettu koulumuoto olisi aikaisemmin tullut käytäntöön. Mutta entistä enemmän käytännössä kumminkin ollaan menossa sinne päin, että kuntien kannettava kuorma kouluihin nähden tulee entistäankin raskaammaksi. On nyt vielä aikaa tarkistaa, kumpi painaa vaa'assa enemmän, leipä vai sivistys. Myönnän, että molemmat ovat varsin tarpeelliset, mutta käytännössä on kumminkin osoittautunut, että Suomen kansa ei ole tyytyväinen oppivelvollisuuslakiin maaseudulla siinä laajuudessa, jossa sitä on koitettu toimeenpanna, vaan se kaipaa supistetumpaa koulumuotoa. Opettajien puheissa on täällä kaunis idea täydellisen kansakoulun puolesta. Mutta jos olisi ollut tiedossa, kuinka vähävarainen kansa suhtautuu yli varojen käypään lakiin, niin, vaikkakin opettajien olisi siinä syytä kuulla niiden mielipidettä, jotka ovat joutuneet kovalle koetukselle käyttäessään vähävaraisina pitkien matkojen päässä pyryssä ja pakkasessa aliravittuna ja alivaaletettuna koulussa lapsiansa ja vaikka kunnat tekevät kaiken voitavansa vaatettaessaan ja ravitessaan lapsia, ei ne enää voi sitä jatkuvasti tehdä vaarantamatta kuntien taloudellista asemaa. Kun jo Pohjois- ja Itä-Suomessa moni kunta on joutumassa valtion pakkohuollon partaalle ja se seikka, johon jo viittasin, että lapset joutuvat 7 vuoden iässä terveydelle hyvin vaarallisissa olosuhteissa hakemaan valistusta, niin tältäkin kannalta katsoen ei ole tästä sydänmailla

vastaavaa hyötyä. Kun asiassa on menty pitkälle, niin lopetan ja yhdyn vain sivistysvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen vastalauseeseen.

Ed. Kares: Ed. Lohi sanoi aivan oikein, että nämä asiat olisi pitänyt hoitaa jo alusta alkaen. Mutta kun tästä puhun, niin teen kyllä erään varauksen. On mahdollista, että ed. Annala voi niiltä ajoilta, jolloinka eduskunnassa ensi kertoja puheltiin oppivelvollisuudesta, löytää minunkin lausuntoinani varsin rajuja ajatuksia siihen aikaan, kun professori Soininen ajoi tätä asiaa silloisen vanhan suomalaisen puolueen keskuudessa. Nyt, jos niitä sieltä löytyy, — en itse niitä muista — niin en minä muuta voi sanoa kuin sen, että minä iloitsen jokaisesta vuodesta, jolloin minä vielä voin tulla viisaammaksi. Eikä sitä saa ihmetellä, jos kokoomuksenkin miehistä on sellaista kehitystä tapahtunut. Ed. Pennanen, vanha mies, ilmoitti äsken, että hän on vielä niin kehityskykyinen, että hän äskeisessä pakkohuutokauppajutussa voi kolme kertaa muuttaa mielipidettään. Sehän on ilahduttavaa, eikä siitä mitään pahaa ole sanottava (Ed. Pennanen: Tässä ei yhtään kertaa!). Muuten on mielestäni tästä asiasta paisutettu puolin ja toisin vähän liian suuri juttu. Ensinnäkin ne, jotka puolustavat lakiehdotusta, ovat mielestäni tässä nähneet liian paljon vaivaa, sillä, niin kuin ed. Lohi huomautti, on tämä suuressa määrin hiivan heittämistä uuniin sen jälkeen kun leivät jo on leivottu. Oppivelvollisuuslain määräämät kansakoulut on suurimmassa osassa maata jo järjestetty, ja mitä maan keskiosiin tulee, niin saamme olla varmat siitä, että siellä supistettujen koulujen perustaminen kohtaa erinäisiä vaikeuksia. Perin harvoin varmaan tulee tapahtumaan se, että jo olemassa oleva täydellinen koulu jossakin kylässä muutettaisiin supistetuksi kouluksi, koskapa kyläläiset sitä vastustavat, ja sanovat, etteivät he tahdo olla huonommassa asemassa kuin toisetkaan kylät. Ja kun uusia kouluja perustetaan, niin tämä sama vastarinta kohtaa. Vanhemmat sanovat: Miksi meidän pitäisi olla huonommalla koululla, koska nyt kaikkien niiden mielestä, jotka kouluasioista kauniita puheita pitävät, täydellinen koulu on niin erinomainen laitos. Näin ollen se supistetun koulumuodon laajentamisyritys mitä tämä lakiehdotus tietää, tulee merkitsemään jota-

kin vain maan syrjäisimmille osille, mutta olen varma, että se siellä myös merkitsee varsinkin kotien kannalta, niinkuin tulen vähän jälkeinpäin huomauttamaan, erittäin paljon.

Mutta jos on liikaa toivottu niiden puolilta, jotka tätä lakiehdotusta puolustavat, niin mielestäni lakiehdotuksen vastustajain taholta on tämän kysymyksen yhteydessä liioiteltu vallan valtavassa määrässä, kun on kuvattu sitä tavattoman suurta eroa, mikä muka on olemassa täydellisen kansakoulun ja supistetun kansakoulun välillä. Kun käyn siitä puhumaan, niin pyydän huomauttaa, että olen sen verran ollut opettajana ja kasvattajana, että tiedän opetustulosten riippuvan sangen suuresta määrin siitä, minkälainen opettaja kussakin koulussa on. On varmaa, että kansakouluunkin nähden on totta Grundtvigin periaate, että opettaja tekee koulun. Ja opettaja, joka todellakin tekee koulun, hän kykenee puolta lyhyemmässäkin ajassa opettamaan sen, mitä toinen heikompi lahjainen opettaja ei kykene opettamaan pitemmässäkään ajassa. Tämä on siis lopultakin henkilökohtainen kysymys. Mitä nyt tulee näiden kahden koulumuodon etevämyyteen toinen toisensa rinnalla, ensinnäkin tiedolliseen puoleen nähden, niin minä en usko, että hyvässä supistetussa koulussa käynyt oppilas koulusta päästyään osaa paljonkaan vähemmän kuin se, joka on käynyt täydellisen kansakoulun. Kurssithan tulevat olemaan sittenkin jotakuinkin samanlaiset ja sitäpaitsi on varmaa se, että supistetun koulun alakoulu tulee antamaan tiedollisesti oppilaille enemmän kuin nykyinen alakoulu antaa. Sillä opettaja, joka sitä pitää, pitää lakkaamatta silmällä sitä, että hänen oppilaansa valmistuvat yläkouluun. Tämä merkitsee tiedollisesti varsin paljon. Meillä ei nyt ole tilaisuus puhua nykyisen alakoulun järjestelystä, siinähan olisi todella paljon huomauttelemista ja puhumista juuri myös tietojen antamiseen nähden. Mutta se sikseen.

Täällä on sitten puhuttu ennen kaikkea siitä, mitenkä täydellinen kansakoulu kasvatuksellisesti on parempaa kuin supistettu kansakoulu. Eiköhän, hyvät herrat ja naiset, sillä täällähän on pidetty kovin koreita puheita naisedustajain taholta, eiköhän nyt kuitenkin tätä kansakoulujen kasvatuksellista puolta yleensäkin aivan paljon liioitella? Meillä on viimeisenä 10 vuotena, jo kauemminkin, kansamme elämässä ilmesty-

nyt mitä surettavimpia rappeutumisilmiöitä (Vastimmalta: Ei ne kansasta johdu!) ja olen joskus nähnyt kirjoituksia, joissa syytetään näistä myöskin sitä koulukasvatusta, mitä on niin runsaasti kansalle jaettu. On tehty koulut siihen syypäiksi. Minä luulen, että niin voimallisella puheella kansakoulujen kasvatuksellisesta merkityksestä kuin täällä tänäkin päivänä eräältä taholta on pidetty, annetaan yltyä juuri tällaiselle vaaralliselle arvostelulle kansakoulunopettajien työstä. Minä tiedän ja olen sen monta kertaa myös tunnustanut, että meidän kansakoulunopettajistomme yleensä tekee erittäin tunnollista ja ahkeraa työtä, tekee yleensä kaiken, minkä se voi nousevan nuorisomme hyväksi, mutta alkäämme nyt toki eduskunnan puhujalavoilta panko näiden opettajien niskoille raskaampaa taakkaa, kuin he kantaa voivat. Sillä koulujen kasvattava vaikutus, se meidän on nyt kerta kaikkiaan todettava, jää sittenkin verrattain pieneksi. Me vanhemmat raukat kasvattelemme paria kolmea lasta ja me tiedämme, kuinka erinomaiset vaikeudet meillä usein tässä on, ja kuinka perin usein meidän kasvatustyömme näinkin pienen lapsijoukon kanssa aivan epäonnistuu, ja kuitenkin meillä on käytettävänäamme kasvatukseen aivan toisenlaisia keinoja, kuin kansakoulunopettajalla on. Meillä on kasvatukseenme kodissa käytettävänä elävän sanan ja sydämen sanan voima, se, joka lähtee äidin, ennen kaikkea äidin, sydäimestä. Meillä on sitäpaitsi kodeissamme kurikeinoja, joita ilman lapsen kasvatus ei koskaan tule menestymään. Opettajien ympärillä on 40—50 lasta. Monet heistä toimivat pienillä edellytyksillä elävään sanaan nähden, ja kurikeinot, joita lasten kasvatuksessa välttämättömästi tarvitaan, ovat heiltä otetut jotakuinkin tyystin pois. Näin sitä kasvatuksellista puolta, mitä kansakoulut voivat vaikuttaa, ei todellakaan saa kovin suureksi arvioida. Minä tunnen kristillisiä kansakoulunopettajia, nöyriä työntekijöitä tällä työmaalla, jotka tunnustavat, että heidän ainoa kasvatuskeinonsa usein on hiljainen salattu tie korkeuden kautta lasten sydämiin. Missä tätä tietä kuljetaan, siellä kasvatus voi menestyä, mutta siellä, missä kansakoulunopettajat, niinkuin täällä, naureskelee tällaiselle puheelle, siellä ei todellakaan kasvatuksesta suuriakaan vaikutuksia saa.

On sanottava ja ikävällä todettava, että

kansamme on pyrkinyt antamaan lapsenkasvatuksensa suorastaan urakalle koulujen opettajille. Vieläpä niin paljon, että, jos joskus vanhemmille puhuu heidän lastensa huonosta käyttäytymisestä, he sanovat: olemmehan me käyttäneet ne kouluissa ja eivät ne ole sen paremmiksi tulleet. He ovat jättäneet siis lapsen kasvatuksen opettajan huolehdittavaksi, ja täällähän ed. Malkamäki antoi luvan, että näin saakin tapahtua, ja piti oikeana sitä, että vanhemmat pyrkivät lykkäämään lapsensa kouluihin niin aikaisin ja niin pitkäksi aikaa kuin mahdollista. Siihenhän nykyisin voimallisesti pyritään. 9-vuotiaana yläkansakouluun, 7-vuotiaana jo alakansakouluun, jossa käydään koko talvikaudet, 5-vuotiaana mennään lastenseimeen, jota myöskin on pyritty yleistämään. Näin tapahtuu hiljalleen lastemme sosialisoinen. Siihenhän pyritään. Ed. Malkamäki puheessaan aivan avoimesti tunnusti, että päämääränä on lasten sosialisoinen. Kristityt vanhemmat tätä katselevat murheella. On huomautettu minulle, mitenkä esim. kristittyjen kotien piireissä kovin raskaalla mielellä m. m. Perä-Pohjossa lähetetään lapsia koulukoteihin, joita siellä on pakko pitkien matkojen tähden pitää. Lapsehan jäävät kouluissa sittenkin etupäässä kaikista opettajien raskaista pontuksista huolimatta toistensa kasvatettaviksi. Vanhemmat oivaltavat tämän ja siksi he raskain mielin lähettävät lapsiaan koulukoteihin. Jos supistetun koulun kautta voidaan edes osa näiden vanhempien huolia keventää, nimittäin perustamalla supistettu koulu lähemmäs heidän kotejaan, niin olemme tehneet näille kodeille ja vanhemmille erinomaisen hyvän palveluksen.

En siis tahtoisi, että niin kovin paljon puhutaan kasvatuksellisesta puolesta, vaikka, vieläkin kerran sanon, myönnän, että opettajat siinä tekevät kaikkensa, minkä voivat. Mutta jos siitä nyt puhutaan, niin onhan supistetulla koululla myöskin omat kasvatukselliset puolensa, jotka ovat hyvin tärkeästi huomioonotettavat täydelliseen kansakouluun nähden. Eihän ole suinkaan pienenmerkityksellistä se, niinkuin täällä jo on huomautettu, että lapset varhaisimmassa iässä, niinä vuosina, jolloin niiden pitäisi olla alakansakoulussa, saavat suurimman osan talveansa olla kodissaan isän ja äidin hoidossa, ottaa osaa siellä kodin askareihin j. n. e. Tämä on todella suurimerkityksel-

listä lapsille juuri niiden herkeimpänä ikäkautena, jolloin niiden lapsuus vasta oikeastaan avaa ensimmäiset terälehtensä. On suuri merkitys myöskin sillä, että supistuksessa kansakoulussa sama opettaja lapsia kasvattaa, sikäli kuin heitä nyt kasvattaa voidaan, alusta alkaen. Totta kai kaiken järjen nimessä siitä pitäisi tulla täydellisempää kasvatustyötä, kuin se, että toinen kasvattaa kaksi herkeintä ikävuotta, jonka perästä toinen rupeaa kasvattamaan ehkä vallan erilaisten periaatteiden mukaan. Jos koulussa on marxilainen opettaja, eiköpähän hän mielellään opettaisi lapsia jo alakoulusta asti, ettei joku kristitty opettaja saisi lapsia muka turmella, ja kristitty opettaja varmaan, aivan varmasti, on pahoillaan siitä, että joku marxilainen opettaja alakoululapset ensinnä sielun pohjaa myöten turmelee. Niin on mielestäni kasvatuksellisessa puolella supistettu koulu ainakin yhtä hyvä kuin täydellinen koulu.

Että opettajien enemmistö puolustaa täydellistä kansakoulua, eihän sitä kukaan voi ihmetellä. Ei se mitään politiikkaa ole, niinkuin ed. Annala sanoo. Sehän kuuluu jo heidän ammattiinsa, ja mielestäni heillä tässä kohden on valvottavana eräitä tärkeitä asioita oman ammattinsa kannalta, sellaisia, että kun puolestani asetun puolustamaan supistettua kansakoulua, teen sen raskaalla mielellä juuri sen tähden, että kansakoulunopettajilta tämän kautta sulkeutuu eräitä työpaikkoja, joita kyllä tarvittaisiin.

Niinkuin sanoin, en pidä tätä asiaa minään erityisen suurena asiana. Se ei puoleen eikä toiseen suuria vaikuta. Mutta kun tässä nyt kuitenkin lakiehdotuksen kautta jätetään eräs varaventiili raskaita ja vaikeita aikoja varten, sellaisia, joita nykyään eletään, jolloin monet lasten vanhemmat todellakin ovat konnuistaan häviämässä pois, varataan eräs helpompi varaventiili, niin sitä on eduskunnan nyt käytettävä ja siksi minä kannatan vastalauseita.

Ed. Brander: Herra puhemies! Yli kolmikymmenvuotisen kokemukseni nojalla kansakoulun johtokunnan toimissa niin yksityisen kuin kunnan valitsemissa kansakoulun johtokunnissa ja osittain myös kansakoulukeittolan toiminnassa, pyydän lausua muutamia kokemuksiani.

Ilokseni on minun sanottava, että koko ajan on koulussamme ollut erittäin onnis-

tuneita opettajia ja saipa opettajamme johtama koulukeittola Tampereen näytellyssä 1,000 markan palkinnonkin kerho-toiminnastaan sodan aiheuttaman pulan aikana, vaikkei silloin vielä sitä nimeä maalla tunnettu. Molemmat kansakoulumuodot ovat tarpeelliset paikallaan. Alakoulu voi mielestäni menestyksellä toimia talvisaikaan vain 2 kilometrin säteellä koulun ympäristössä. Pitemmät matkat vievät lapsen terveyttä niin paljon takaisin, ettei opetuksen takia ole syytä pienokaisten terveyttä uhrata. Lasta ei kannata viskata tunkiolle pesuveden mukana (Eduskunnasta: Eikä edes pellolle!). Johdokunta, jossa olen pisimpään ollut, onkin katsonut, että alakoulun pakollinen kouluvollisuus on astunut voimaan ainoastaan tällä 2 kilometrin etäisyydellä tavallisen luonnonlain pakosta.

Alakoulu on hyvin tarpeellinen tiheissä asutusalueissa, mutta ei harvaan asutuilla maaseuduilla. Välttääkseen alakansakoulun aiheuttamia haittoja olisi kouluja rakennettava ainakin kaksi kertaa tiheimpään kuin nyt on rakennettu.

Kahden kansakoulun piirijaossa olen kansakoulun tarkastajan lausunnon harhaanjohtamana ollut vaikuttamassa, että yksi täydellinen kansakoulu on perustettu kahden supistetun koulun sijalle. Kansakoulupiirin asukkaat olivat ankarasti vastaan ehdotustani. Tarkastajan avulla ajoin ylemmän koulun läpi vasten piirin asukkaiden selvästi lausumaa tahtoa. Olen perästäpäin huomannut erehdykseni ja seuraavissa jaoissa olen ottanut salolais-tenkin toivomukset varteen paikallisten olojen aiheuttamina.

En mitenkään loukkaa alakansakoulun opettajain taitoa. On sattunut niin onnellisesti, että alakansakoulun opettajalla piirissäni on ollut parhaat luonnolliset taipumukset opettajan toimeen kuin millään tuntemillani kansakoulunopettajilla. Kun haluan kuulla, miten kansan lapselle on puhuttava hartaasti ja vaikuttavasti, niin menen alakansakoulun opettajan tutkintoon hänen harrasta puhettaan kuulemaan. Olisi kappalaiselle ja piispallekin oppimista alakansakoulun opettajan herättävästä yksinkertaisesta sanasta.

Maalla on lapsilla niin paljon oppimista kotona ja luonnosta, ettei ole turhaa kiirettä kouluun, eli niinkuin eräs kansan

mies sattuvasti sanoi, kun määräsin hänen lapsensa 5 kilometrin päästä alakansakouluun: „Antakaa lapsen edes rauhassa kuivaa syntymisen jälkeen ennenkuin raa haatte lastani koulutielle kylmettymään.” Asia selveni minulle pikemmin tällä lauseella kuin pitkää opetuksen teoriaa lukiesani.

En osaa pitääni puolesta edes syyttää kansakoulua tähänastisista kustannuksista-kaan.

On ollut onnellinen sattuma, että hamasta ensimmäisestä opettajasta 60 vuotta sitten nykypäiviin asti on aina sattunut pitäjäämme onnistuneita kansakoulunopettajia. Pitäjä on opettajille kiitoksen velkaa siitä että entisestä kerjäläispitäjästä on tullut maatalouspitäjä, johon pahin pula-aika ei ole löytänyt tietään suurin piirtein katsoen. Vielä vuonna 1918 kysyivät Sortavalan kauppiaat minulta tunteen kotipitäjäni vanhan maineen, kun oli puhe muonan hankkimisesta valkoiselle armeijalle: „tuleeko Kiteeltä muita kuin kerjäläisiä, piikoja ja perunoita.” Aika oli onneksi muuttunut ja sortavalalaisia sai vuorostaan tulla kerjuulle Kiteelle. Sitä on kansakoulu Kiteellä tehnyt. Nostan hattuani kansakouluopettajille.

Molemmat koulumuodot ovat aivan paikallaan ja tarpeelliset, kun ne vain sovitaan oikein ympäristönsä ja onnistutaan valitsemaan seminaariin oppilaita, jotka katsovat elävää elämää avoimin silmin. Opettaja, joka on innostunut alaansa, voi innostaa oppilaansakin ja saa paljon aikaan vähemmälläkin oppitunneilla. Epäonnistunutta opettajaa ei auta supistettu eikä täydellinen kansakoulu alallaan onnistumaan. Väärin valittu toimiala painaa kuten lauta härän silmien edessä, estäen näkemästä luontoa. Eikä asiaa auta se, että opetuksen onnistumattomat opettajat vapautetaan toimestaan ja asetetaan kansakouluntarkastajan virkaan. Molemmat koulumuodot ovat paikallaan, kun ne vain sovitaan oikein ympäristönsä.

Kannatan ed. Annalan tekemää vastalauseita.

Ed. Linkomies: Ammattimiespiirit pitävät jotenkin yksimielisesti supistettua kansakoulua sekä kasvatuksellisesti että opetuksellisesti epäedullisempana koulu-

muotona. Vielä epäedullisemmaksi se luonnollisesti tulisi, jos sen oppilasluku saisi kohota aina 39:ään, niinkuin käsiteltävänä olevan lakiesityksen mukaan olisi mahdollista. Lakiesitystä voidaan siis puoltaa pääasiallisesti vain taloudellisilla näkökohdilla. Mutta aivan täydellisesti yli maalin ammutaan, kun tässä yhteydessä ruvetaan puhumaan maan taloudellisesta kantokyvystä. Ne suhteellisen vähäiset taloudelliset säästöt, jotka tässä olisivat saavutettavissa, eivät mielestäni tällaisessa sivistyskysymyksessä ole ratkaisevia. Senvuoksi olen tullut siihen käsitykseen, että tämä lakiesitys olisi hylättävä, ja kokoomuspuolueen eduskuntaryhmässä ovat monet samalla kannalla (Eduskunnasta hyvähuutoja). Yhdyn ed. Wiikin täällä siteeraamaan Uuden Suomen kirjoitukseen, jossa näiden lainausten perusteella nähtävästi oli varsin hyviä kohtia.

Ed. Ala-Kulju: Täällä esitetyissä lausunnoissa on mainittu, että meidän olisi kuunneltava tässä asiassa ensi kädessä niiden ääntä, jotka toimivat koulu-alalla ja ovat siis asiantuntijoita. Herra opetusministeri on täällä maininnutkin, että kouluviranomaiset ovat tuominneet tämän supistetun koulun yleistämissuunnitelman. Kuitenkin tästä voisi saada sen käsityksen, että kouluviranomaisten keskuudessa ei siis yleensä ole esiintynyt olenkaan supistetun koulun puolesta mielipiteitä. Sen tähden minä pyydän tässä mainita eräistä sellaisista, joissa supistettua koulua on kannatettukin. Nimittäin maalaiskansakoulujen tarkastajain kokouksen pöytäkirjasta, kokouksen, joka pidettiin 1931. Siellä m. m. eräs kansakouluntarkastaja mainitsee näin: Minua ilahduttaa, että supistettu kansakoulu on saanut myötätuntoa osakseen. Olen aina kuullut niihin, jotka ovat pitäneet sitä huomionarvoisena koulumuotona. En minäkään kyllä tahtoisin sen oppilasmäärän yleistä koroittamista, mutta säännökset siinä suhteessa olisi saatava joustavammiksi. Jos nyt oppilasmäärä supistetussa koulussa joskus tilapäisesti nousee 30:een, pitäisi koulu muuttaa täydelliseksi. Heti seuraavana vuonna oppilasmäärä voi laskea sen alle. Tästä saattaisi johtua koulumuodon alituista vaihtelua. Sehän ei saata olla asianmukaista. Supistettu kou-

luhan ei ole mikään ihanne, mutta meillä täytyisi sitä olojen pakosta edelleen kehittää.” Tämän lepäämään jätetyn esityksen hyväksyminen, sehän merkitsisi sitä, että säännökset oppilasmäärään nähden tulisivat joustavammiksi, mistä ei voi olla muuta kuin etua kansakoululaitoksen kehittämiselle.

Täällä on myöskin, kun tätä asiaa on tahdottu suurennella puolin ja toisin, peloteltu sillä, että tämän lakiehdotuksen hyväksyminen merkitsisi sitä, että moni alakansakoulu jouduttaisiin lakkauttamaan, ja muistaakseni täällä mainittiin, että niitä olisi 500. Näin ei kuitenkaan asianlaita voine olla. Minulle on asian tuntijain taholta huomautettu, että tämän lain nojalla ei yleensä voitaisi lakkauttaa muita alakouluja kuin mitkä jo nykyisenkin voimassaolevan lain nojalla voidaan lakkauttaa ja koulu muuttaa supistetuksi kouluksi. Täydellisen koulun muuttaminen supistetuksi voi tapahtua nykyisen samoin kuin ehdotetun lain nojalla vain siinä tapauksessa, että alakouluun pantavien lasten luku laskee alle 15. Tässä kohdassa siis ei voimassaolevalla lailla ja käsiteltävänä olevalla lakiesityksellä ole mitään eroa. Ei siis voi myöskään puhua siitä, että jos tämä laki tulee hyväksytyksi, monet, ehkä sadat alakoulun opettajat joutuvat lakkautuspalkalle, jolloin siis myöskään taloudellisesta säästöstä ei voisi puhua mitään.

Sivistysvaliokunnan mietinnössä mainittu 380 koulua, jotka voitaisiin muuttaa supistetuiksi, jos hallituksen esitys hyväksyttäisiin, ovat kouluja, joissa ei vielä alakoulua ole ollut.

On myöskin mainittu, ettei tällä tavalla saataisi sanottavastikaan säästöä. Mutta ainakin kansakoulurakennuksiin nähden tätä säästöä voitaisiin saada. Minä äskettäin keskustelin erään kansakoulutarkastajan kanssa, joka mainitsi, että supistetun koulun rakennus tulee maksamaan vain noin 140—150,000 markkaa ja täydellisen kansakoulun rakennus 250—300,000 markkaa samalla paikkakunnalla. Ja merkitseehän tämäkin sentään aika paljon, jos 100—150,000 markkaa koulutaloon nähden voidaan säästää.

Täällä on myöskin paljon huomautettu siitä, että supistettu koulu olisi opetuksellisessa suhteessa huonompi kuin täydell-

linen kansakoulu. Tässäkin sisältää tämä kansakoulujen tarkastajain kokouksen pöytäkirja, jossa kysymys oli käsiteltävänä, eräitä lausuntoja. Eräs kansakoulutarkastaja sanoo m. m. näin: „Minun täytyy tunnustaa, että aluksi suhtauduin epäluullolla supistettuun kouluun, mutta ilokseni olen havainnut, että se vastaa tarkoitustaan.” Eräs toinen mainitsee: „Puolestani en ole havainnut supistetuissa kouluissa saatavan huonompia tuloksia kuin täydellisissä. Tuloksethan riippuvat niin kovin paljon opettajista.” Kolmas mainitsee näin: „Supistetuista kouluista kokemukset siis näyttävät olevan erilaiset. Minä olen niistä saanut suhteellisen hyvät kokemukset.” Ja edelleen neljäs: „Ei mielestäni ole syytä erikoisesti kiittää eikä moittia supistetun koulun nykyisiä saavutuksia.” Tästä voi tehdä sentään sen johtopäätöksen, ettei niin suoralta kädeltä voida mennä supistettua koulua tuomitsemaan opetuksellisessa enempää kuin kasvatuksellisessakaan suhteessa huonommaksi kuin täydellinen kansakoulu on. Ja kun erittäinkin otetaan huomioon vielä se seikka, että nykyään on kansakoulu tulemassa suurten kustannusten tähden kansan keskuudessa jopa epäpopulääriseksi, niin pitäisi jättää kunnille se vapaus, se hiukan suurempi vapaus, jota tämä laki edellyttää, niin että tämäkin haitta sillä tavalla voitaisiin välttää.

Näillä perusteilla minä tulen kannattamaan tämän lepäämään jätetyn lakiehdotuksen hyväksymistä.

Ed. M a l k a m ä k i: Minä ihmettelen ed. Kareksen lausuntoa, jossa hän sanoo minun avoimesti suositelleen lasten kasvatuksen siirtämistä kokonaan kodeilta koulun haltuun. Puhuin kuitenkin vain kokemuksistani ja lausuin tästä asiasta seuraavaa: „On sanottu, että supistettu koulumuoto tarjoaisi kodeille suuremmat kasvatusmahdollisuudet ja että vanhemmat eivät mielellään päästäisi lapsiaan pitkäaikaisempaan täydelliseen kouluun. Mutta nykyään vanhemmat suorastaan eivät ehdi kasvatustyöhön tarpeeksi huomiota kiinnittämään. Joka tapauksessa olen tehnyt sen havainnon, että vanhemmat usein mieluummin lähettävät lapset kouluun kuin pitävät niitä oman onnensa nojassa kotinurkissa. Ja missä koulukeittiöt ovat toiminnassa, siellä vanhemmat

usein sallisivat lastensa jo liiankin nuorina astuvan opin tielle. Vanhempien mielestä lapset ovat koulussa turvassa opettajain silmäläpidon alaisina, eivät ole pahaa tekemässä eivätkä oppimassa. Ja lämmin ateria koulussa lasketaan nykyään kallisarvoiseksi köyhissä perheissä''.

Lisäksi huomautan vielä, että ed. Kareksen ei pidä olla niin kovin luulevainen, että hän uskoo aina hänen lausunnoilleen naurettavan, vaikka ne usein tänä syksynä ovatkin olleet sitä laatua, että ne ovat eduskunnassa hilpeyttä herättäneet.

Ed. Virkkunen: Minä kuuntelin ed. Wiikin hyökkäävää lausuntoa melkoisesti ihmetellen. Hänen lausuntonsa läpi kuului se käsitys, että tällaisenkin kysymyksen, kuin se on, joka sisältyy käsittelynalaiseen lakialoitteeseen, pitäisi olla puoluekysymys. Se voi olla sitä ehkä hänelle, mutta ei minulle. Kokoomuspuolue ei ole milloinkaan puolueena ottanut kantaa tähän asiaan, vaan tietääkseni kaiken aikaa kun asiaa on käsitelty, on oltu meidän keskuudessamme eri mieltä siitä. Minulla on läheisiä aatetovereita, joilla asiassa on toinen käsitys kuin minulla. Olemme vapaasti vaihtaneet siitä ajatuksia. Ed. Wiik ahtaassa puoluekatsannossaan ei voi käsittää sitä, että tällaista asiaa voidaan käsitellä kaikista puoluenäkökohdista ja ohjelmista irrallisena. Meidän keskuudessamme käsitellään puolueeseemme lukeutuvat kansalaiset ja myöskin kansanedustajat, niinkuin täällä on kuultu, käsittelevät tätä asiaa aivan vapaasti, kukin määrää kantansa vakaumuksensa mukaan. Tätä vapaata kantaa minä suosittelen myös sosialidemokraateille.

Ed. Kares: Panen vain merkille, että ed. Malkamäki, kun hän referoi sitä erittäin luonnotonta tilaa ja suhdetta, missä useissa paikoissa vanhemmat ovat kouluihin nähden, ei millään tavalla maininnut sitä paheksuvansa, vaan päinvastoin juuri sitä piti yhtenä tärkeimpänä puolustajana sille mieliteelle, ettei supistettua kansakoulumuotoa pitäisi yleistää.

Ed. Kallio Koski: Kun olen vuosien kuluessa usein joutunut tässä asiassa peistä taittamaan, en malttanut vielä tämän asian nähtävästi toistaiseksi viimeisessä vaiheessa olla puuttumatta muutamalla sanalla asiaan.

Kun on kysymys tämän asian taloudellisesta puolesta, niin silloin on sanottava, että se asian tässä vaiheessa ei ole erikoisen suuri. Jos voidaan muuttaa muutama sata täydellistä kansakoulua supistetuksi kouluksi, ei se merkitse mitään ratkaisevaa säästöä valtion taloudessa ja varsinkaan maan taloudessa se ei ole erikoisen suuri asia. Jos välttytään muuttamasta muutamaa sataa supistettua koulua täydelliseksi kouluksi, ei sekään ole niin ratkaiseva asia taloudelliselta kannalta arvostellen, että sille maan ja valtion taloudellisia kysymyksiä järjestettäessä voitaisiin antaa edes taloudellisesti vaikeana aikana ratkaiseva merkitys. Mutta tämä kysymys tässä viimeksimainitussa merkityksessä on kuitenkin huomattavasti suurempi kuin miksiä ed. Pärssinen sen on laskenut. On otettava huomioon, että erityisesti niitä kouluja meillä vielä on hyvin paljon ilman omaa taloa, jotka toistaiseksi toimivat supistettuina kouluina ja jos supistetun koulun käyttämismahdollisuudet tehtäisiin suuremmiksi kuin minkälaiset ne nyt ovat, välttyttäisiin lukuisissa tapauksissa rakentamasta taloja täydellistä koulua varten, kun se nykyisten säännösten mukaan joudutaan niin rakentamaan. Tässä mielessä tämä kysymys siis taloudelliselta kannalta katsoen muuttuu jo vähän suuremmaksi ja huomattavastikin suuremmaksi kuin miksi ed. Pärssinen sen on laskenut. Mutta suureksi taloudelliselta kannalta katsoen tämä kysymys vasta sitten muuttuu, kun asia otetaan koko kansakoululaitosta koskevana. Jos meillä olisi kansakoululaitos järjestetty alakansakoulukysymykseen nähden alun perin supistetun kansakoulun linjalle, silloin olisi todella saavutettu suuri säästö niin hyvin kansakoululaitoksen perustamiskustannuksiin nähden kuin sen vuotuisiin ylläpitomenoihin. Mutta siitähän nyt tässä vaiheessa ei suinkaan ole kysymys ja siitä ei siis kannata tämän pitemmälle puhua. Kun kuitenkin vähäisenkin säästön saavuttaminen on tärkeätä, asetun asian tässä vaiheessa sille kannalle, jolla olen aikaisemminkin ollut, ja yhdyin siis kannattamaan sivistysvaliokunnan mietintöön liitettyä vastalauseetta.

Tahdon kuitenkin muutamalla sanalla vielä kosketella tämän koulukysymyksen opetuksellista ja kasvatuksellistakin puolta.

Täällä on monissa puheenvuoroissa lausuttu sellainen käsitys, että koulu aika ratkaisee tavattoman paljon ja että kysymys siitä,

onko kouluaika muutaman viikon pitempi tai lyhyempi, on sekä opetukselliselta että kasvatukselliseltakin kannalta suuri asia. Tätä vastaan on toisaalta sanottu, että opettaja tekee koulun ja sekin on totta. En tahdo kieltää kaikkea arvoa niiltä väitteiltä, jotka painostavat kouluaajan pituutta, mutta suuremman arvon annan sille väitteelle, että opettaja tekee koulun. Tahtoisin kuitenkin tähän vielä lisätä yhden ajatuksen, nimittäin sen, että oppilaat tekevät koulun, ja kun on puhe kansakoululaitoksen opetussellisistä ja varsinkin sen kasvatuksellisista saavutuksista, on minun mielestäni paljon suurempi kuin kysymys muutaman viikon kouluajasta kysymys siitä, mitenkö voitaisiin koululaitoksemme niin järjestää, että vähälähijaiset ja usein huonotapaiset lapset, jotka nykyaikana ovat erittäin pahana jarruna kansakoulutyölle, saataisiin jollakin tavalla eri koululaitoksiin. Silloin jos päästäisiin siihen, että kiltimmät ja lahjakkaammat lapset saisivat opiskella erikseen, voitaisiin aivan varmasti nykyistä kansakoulukurssia vastaava oppimäärä ja myöskin sen tarjoamat kasvatukselliset saavutukset saavuttaa paljon lyhyemmässä ajassa, kuin mikä nykyisin on välttämätöntä. Niille, jotka niin erityisellä lämmöllä puhuvat kansakoululaitosta koskevista kysymyksistä ja jotka syyttävät meitä supistetun kansakoulun ystäviä sivistysvihollisuudesta, olisi minun mielestäni tärkeämpää kuin tästä kouluaajan muuttamalla viikolla lyhentämisestä tai pidentämisestä kiinnipitäminen, sen seikan selvittäminen, mitenkö päästäisiin siihen, että todella edistyskykyiset ja edistyshaluiset lapset saisivat kansakoulussa tilaisuuden päästä osallisiksi siitä kehityksestä, mihin kehitykseen he ilman sitä painolastia, mitä kansakouluissa niin paljon on, voisivat päästä.

Lopuksi kiinnitän huomiota siihen kohtaan ed. Kareksen lausunnossa, jossa hän kertoi siitä, että usein esiintyy ristiriitaa periaatteiden ja käytännön välillä näissä kansakouluasioissa. Hän mainitsi, että löytyy paljon tapauksia, jolloinka henkilöt, jotka periaatteellisesti asettuvat supistetun kansakoulun kannalle, kuitenkin silloin, kun tulevat oman kylän kouluasiat kysymykseen, pitävät tiukasti kiinni täydellisestä kansakoulusta. Näin epäilemättä saattaa useassa tapauksessa olla asianlaita, sehän on varsin inhimillistäkin. Tällaista kantaa mielestäni

hyvin sattuvalla tavalla kuvastaa eräs kansakouluasioita koskeva ja „isänmaallista kansanliikettä” hyvin lähellä sattunut tapaus viime kesänä. En muista tarkkaan, mihin aikaan se oli, kun kansanliikkeen suuri johtaja piti sen suuren puheensa, jossa sanottiin, että oliko se nyt jokaisen viiden tai jokaisen kymmenen kilometrin päässä „törröttävät” kansakoulut vievät tämän maan perikatoon. Pari päivää tämän jälkeen tuli eräs kansanliikkeen tunnettu johtomies, jonka nimi myös sattuu olemaan Vihtori, kouluhallitukseen sen tähden, että aiottiin hänen kotikylältään lakkauttaa kansakoulu ja yhdistää tämä kansakoulupiiri toiseen kansakoulupiiriin, koska silläkään menettelyllä eivät kansakoulumatkat olisi tulleet kovinkaan pitkiksi, ja hän sanoi kansan lasten ja kotikylänsä lasten kasvatuksellisten tarpeiden vaativan välttämättömästi tämän koulun voimassa pitämistä ja hän piti siitä kiinni siitäkin huolimatta, että hänelle huomautettiin isänmaallisen kansanliikkeen pyrkimyksistä kansakoululaitoksen supistamiseksi ja siitä sen periaatteesta, että nämä liian tiheässä törröttävät kansakoulut vievät maan taloudelliseen perikatoon. Saatkaa kyllä useasti näissä tapauksissa olla niin, kuin sen entisen isännän mielestä oli rautatieasioissa, jotta se on aivan turhaa kiistellä siitä, mistä rautatie menee, kunhan se vaan meidän kautta menee.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. J. Annala ed. Virkkusen y. m. kannattamana ehdottanut, että sivistysvaliokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen mukaisesti lepäämään jätetty lakiehdotus hyväksyttäisiin. Kutsun tätä ed. J. Annalan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy sivistysvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. J. Annalan ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 126 jaa- ja 60 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 10.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. J. Annala: Pyydän avointa äänestystä.

Puhemies: Avointa äänestystä on pyydetty. Kehoitän niitä edustajia, jotka kannattavat avointa äänestystä, nousemaan seisolle.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Avoin äänestys tulee toimitettavaksi.

Sihteeri lukee äänestysesityksen uudelleen.

„Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Aarniokoski, Aattela, Ampuja, Andersson, von Born, Bryggari, Böök, Colliander, Ellilä, Erkkö, Eskola, Estlander, Fagerholm, Forstadius, von Frenckell, Furuhjelm, Haga, Hakkiila, Halonen, T., Hanula, Harvala, Helo, Herrala, Hildén, Hiltunen, Honka, Huotari, Hämäläinen, Hästbacka, Inkilä, Jacobsson, Jatkola, Jern, Kaasalainen, Kaijalainen, Karveti, Kesti, Kettunen, Kivenoja, Kivimäki, Kivisalo, Koivulahti-Lehto, Komu, Koponen, Korvenoja, Kosonen, Kujala, Kullberg, Kulovaara, Kuusisto, Kääriäinen, Lahtela, Lastu, Lehtokoski, Lehtonen, Lepistö, Lindman, Lindström, Linkomies, Linna, Lonkainen, Lumijärvi, Lumme, Löthman, Malkamäki, Malmivuori, Mangs, Mantere, Marttila, Mattsson, Meriläinen, Metsäranta, Moilanen, Mustasilta, Mäkeläinen, Nikkola, Nyman, Oksanen, Oulasmaa, Pajunen, Palmgren, Pekkala, Peltonen, Penttala, Perho, Pesonen, Pohjala, Puittinen, Pärssinen, Rantala, Reinikainen, Rydman, Rytinki, Ryömä, Räisänen, Salmenoja, Salonen, Sarlin, Sergelius, Setälä, Sinisalo, Sirén, Sjöblom, Sundström, Suokas, Suurkonka, Sventorzetski, Syrjänen, Särkkä, Söderhjelm, Tanner, Toivola, Toivonen, Tolonen, Tukia, Turkia, Turkka, Tyrni, Valtä, Welling, Venho, Wenman, Wickman, Wiik, Voionmaa, Väisänen, Ählström, Östenson ja Österholm.

„Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aakula, Aittoniemi, Ala-Kulju, Alestalo, Annala, J., Annala, V., Arffman, Asikainen, Brander, Halonen, A., Hautala, Heik-

kinen, Heiskanen, Hirvensalo, Honkala, Horelli, Huittinen, Hänninen, Ikonen, Jutila, Kalliokoski, Kares, Kauranen, Kemppi, Kivioja, Koivisto, Koivuranta, Kukkonen, Kämäräinen, Lahdensuo, Lampinen, Leiwo, Leppälä, Lohi, Luostarinen, Miikki, Oksala, Paksujalka, Pennanen, Pilppula, Pitkänen, Riipinen, Salo, Sariola, Schildt, Simojoki, Soini, Soininen, Somersalo, Takala, Tapaninen, Tarkkanen, Tuomivaara, Vallas, Vehkaoja, Vesterinen, Vilhula ja Virkkunen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat 10 edustajaa:

Heiniö, Helenelund, Janhonen, Jokinen, Junnila, Myllymäki, Paasivuori, Rantanen, Vaarama ja Wainio.

Puhemies: Avoimessa äänestyksessä on annettu 130 jaa- ja 58 ei-ääntä.

Eduskunta on siis hyväksynyt sivistysvaliokunnan hylkäävän ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi työttömyyskassoista, joilla on oikeus saada apurahaa valtion varoista.

Esitellään työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 ja otetaan ainoaan käsitelyyn siinä valmistelevasti käsitelty vuoden 1932 vp:ltä lepäämässä oleva yllämainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsitteilyn pohjana on työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1.

Ensin sallitaan keskustelu asiasta. Sen jälkeen tehdään valtiopäiväjärjestyksen 73 §:n mukaisesti ääntenenemmistöllä päätös lakiehdotuksen muuttamattomana hyväksymisestä taikka hylkäämisestä.

Keskustelu:

Ed. Colliander: För de flesta eller för en stor del av riksdagens ledamöter är väl denna fråga rätt lätt att avgöra, då de tidigare hava behandlat densamma, men för oss, som nu första gången stå inför frågan, är det däremot icke så lätt att

fatta position. På denna grund anser jag att vi borde få någon tid på oss för att sätta oss in i frågan och föreslår att ärendet måtte bordläggas till plenum nästa fredag.

Ed. Tukia: Kannatan ed. Collianderin tekemää ehdotusta.

Puhemies: Kun kaksi edustajaa on asiaa pyytännyt pöydälle, niin on se pantava pöydälle, ja sen takia kehoitan seuraavia puhujia lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Keskustelu:

Ed. Tuomivaara: Luovun.

Ed. Somersalo: Luovun.

Ed. Bryggari: Luovun.

Ed. Inkilä: Luovun.

Ed. Lehtonen: Luovun.

Ed. Pennanen: Kun asia on pantava pöydälle, niin minä ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon.

Ed. Vallas: Minä pyydän kannattaa ed. Pennasen tekemää ehdotusta.

Ed. Toivola: Minä kannattaisin ed. Collianderin ehdotusta nimenomaan sillä perusteella, että eduskuntaryhmillä ei ole tilaisuutta, jos asia otetaan esille tiistain istunnossa, niin perusteellisesti asiaa käsitellä kuin olisi toivottavaa. Pyydän, että tämä näkökohta otettaisiin huomioon nyt pöydällepanosta päätettäessä.

Ed. Pennanen: Minun käsittääkseni eduskuntaryhmillä on ollut aikaa riittävästi harkita myöskin tätä kysymystä (Ed. Lahdensuo: Liikaakin!).

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Colliander ed. Tukian kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle

ensi perjantaina pidettävään istuntoon. Kutsun tätä ehdotusta ed. Collianderin ehdotukseksi. Ed. Pennanen ed. Vallaksen kannattamana on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi istuntoon. Kutsun tätä ed. Pennasen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ed. Pennasen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Collianderin ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 76 jaa- ja 110 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 12.

Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Collianderin ehdotuksen. Asia pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon.

4) Ehdotus Suomen liittymisestä taloudellista lähentymistä tarkoittavaan kansainväliseen sopimukseen.

Esitellään ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 ja otetaan ainoaan käsitteilyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 20, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelu:

Ed. Kukkonen: Pyytäessäni viikkositten asian pöydälle, ei minua vähimmässäkään määrin johtanut halu aiheettomasti viivyttää esityksen käsittelyä. En ole myöskään epäillyt hallituksen vilpittömyyttä pyrkiä sopimuksen voimaansaattamisella palvella yhteistä parasta. Kun minä kuitenkin, ollen itse ulkoasiainvaliokunnan jäsen, olen hakenut tilaisuutta vielä lähemmin tarkastaa jo syntynyttä mietintöä, johtuu se yksinomaan siitä havainnosta, että minä ja todennäköisesti monet muutkin valiokunnan jäsenet näytämme liian vähän kiinnostaneen huomiota tämän kansainvälisen sopimuksen merkitykseen, tarkoituksenmukai-

suuteen ja sen soveltamisesta ilmeisestikin syntyviin vaikeuksiin. Näin on tapahtunut luullakseni lähinnä senvuoksi, ettei meillä, ehkä jotakuta valiokunnan jäsentä lukuunottamatta, ole ollut käytettävänämmä kaikkein tuoreimpia sopimuksen merkitystä valaisevia asiatietoja. Sittenmin olen niitä hankkinut. Tämän sanottuani toivon jo ennakkolta torjuneeni vaikuttimieni mahdollisen väärinkäsittämisen.

Puheenaoleva asia kuuluu niiden kansainvälisten sopimusten joukkoon, joita eduskunta tuon toistakin saa hyväksyttäväkseen, mutta joiden sisältö useissa tapauksissa jää sille varsin hämäräksi, niistä selityksistä huolimatta, joita ulkoasiainministeriön taholta annetaan. Kun nykyisenä ajankohtana tämänkaltaisiin sopimuksiin, eritoten jos niihin, kuten nyt käsillä olevaan, sisältyy kauppapoliittisia toimenpiteitä, on suhtauduttava erikoisen varovaisesti, pidin tarpeellisena saada aikaa tarkempaa selvitystä ja harkintaa varten. Lykkäys johtaakin nyt ainakin minut sellaiseen tulokseen, että kysymyksessä olevaa sopimusta on arvosteltava toisin kuin mihin ulkoasiainvaliokunta saamansa selvityksen perusteella oli tullut ja kuin mitä itsekin myöhemmin lähemmin mainittavasta syystä olen asian eräässä varhaisemmassa vaiheessa arvellut.

Kauppapoliittiset suhteet maailmassa eivät siitä lähtien kuin Oslon sopimus likipitään kolme vuotta sitten perustajajäsenten taholta allekirjoitettiin, eivätkä senkään jälkeen kuin Suomi tiedusteli pääsyä sopimukseen, ole, kuten silloin otaksuttiin, helpottuneet, vaan päinvastoin käyneet entistä kireämmiksi, jopa saaneet suoranaisten kauppasodan luonteenkin. Suomikin saa, niin arvelen, sentähden varustautua useiden kauppasopimustensa tarkistamiseen, jolloin, kuten eräässä ed. Erkon y. m. toivomusaloitteessa aivan oikein esitetään, joudutaan ehkä hyväksymään aivan toiset periaatteet m. m. yleisen suosituimuuden käyttöön nähden kuin mille kauppasopimuksemme aikaisemmin ovat rakentuneet. Olisi mielestäni senvuoksi jo nyt, ennenkuin Oslon sopimukseen sitoudutaan, syytä harkita, eikö Suomen olisi tarkistettava kauppasopimuspolitiikkaansa siinä mielessä, että niiden maiden kanssa, jotka käytännössä eivät noudata kaupan vapauden periaatteita, jätettäisiin tekemättä sellaiset

kauppasopimukset, joihin sisältyy määräys yleisestä suosituimmuudesta. Niistä maista, jotka kuuluvat Oslon sopimukseen, on Hollanti viime aikoina ryhtynyt tuontiaan kontingentoimaan, Tanska, kuten tiedämme, ylläpitää edelleen valuuttasäännöstelyä ja Ruotsi pyrkii laajentamaan ennestäänkin ylen kiusalliseksi tunnettua tavaramerkintäjärjestelmäänsä. Kaikki nämä toimenpiteet ovat enemmän tai vähemmän Oslon sopimuksen hengen vastaisia.

Voi sentähden hyvällä syyllä asettaa kysymyksenalaiseksi, onko Suomella aihetta edellä esitetyssä suhteessa Oslon sopimuksella sitoa toimintavapauttaan, eritoten kun asianomaiset allekirjoittajamaat eivät itsekään sitä enää ainakaan tarkoin noudata. Siihen osallistuneet Hollanti ja Belgia, jotka ovat Suomen puutavaratuotteiden tärkeimpiä ostajamaita, ovat n. s. Ouchyn sopimuksen puitteissa, joka syntyi Belgian aloitteesta, asettuneet puolustamaan kauppasopimuksissa rajoitettua suosituimmuutta, siis toimimaan enemmän tai vähemmän Skandinavian maiden omaksumaa typistämättömän suosituimuuden periaatetta ja Oslon sopimusta vastaan. Tosin Englanti, tietämäni mukaan, on tehnyt tyhjäksi Ouchyn sopimuksen, mutta suuntaa ilmaiseva yritys pysyy tosiasiana. Sitäpaitsi saattaa kysyä, eikö nyt nimenomaan Ouchyn sopimuksen rauettua Oslon sopimukseen ole menettänyt oleellista osaa merkityksestään.

Ilmeistä on, että Suomen vientikaupan kannalta tunnetusti tärkeät maat pyrkivät tällä tavoin ohjaamaan oman kauppavaihtonsa vastavuoroisemmaksi kuin se yleisen suosituimuuden perusteella on mahdollista. Nykyisin tuottaa tämä myöskin Suomen kauppasopimuksiin kuuluva määräys enemmän vahinkoa kuin hyötyä eritoten sentakia, että sitä kaikenlaisin verukkein eri maissa on alettu kiertää.

Lisäksi tulee kysymys tulleista. Voidaan nimittäin panna kyseenalaiseksi, onko nykyoloissa viisasta sitoa tullipoliittikkamme, joka on edelleen varsinaisen tullitariffin puitteissa, sopimuksella sellaisiin maihin, joiden kauppa Suomen kanssa ei edes lähentelekään vastavuoroisuutta. Ruotsin myynnit meille päin ovat joskus olleet kolmekin kertaa omiamme suuremmat, Norjan joskus yli kaksi kertaa. Oslon sopimus kaikessa sisällyksettömyydessään sisältää

kuitenkin määräyksen, että tullinkoroituksia ei saa panna toimeen, ilman että muiden konventioniin kuuluvien maiden hallituksille, siis tässä tapauksessa myös Ruotsin ja Norjan, ensin tehdään asiassa ilmoitus, jonka tulee tapahtua vähintään 15 päivää ennen tullinkoroituksen toimeenpanoa. Ymmärtää helposti, mihin avuttomuuden tilaan tänä kaupallisen levottomuuden aikana saattaa joutua maamme, jolla lähimpien naapurimaittensa kanssa on kerrotunlainen kauppataase. On sitäpaitsi aiheellista kysyä, onko tätä asiaa valmisteltaessa hankittu selvitys siitä, mitä käytännössä merkitsee sopimuksen sisältämä ennakoilmoitus tullien koroittamisesta? Mitä merkitystä jäisi niin sanotulle taloudelliselle valtalaille, jota aikanaan, muistaakseni viime vuonna, sekä eduskunta että hallitus piti tulki tarpeelliseksi? Ja edelleen, ovatko ne korkeimmat viranomaiset, esim. valtiovarainministeriö, joiden asiana on soveltaa tullilakejamme, saaneet ajoissa tahi edes lainkaan tilaisuutta lausua mielipiteensä sopimuksen vaikutuksesta äsken mainitsemissani suhteissa. Oslon sopimuksen teon aiheena mainitaan olleen, ja minä omaltakin kohdalta sen varsin hyvin muistan, myöskin sen, että siihen liittyneet maat voisivat yhteistoiminnassa puolustaa kaupallisia ja siis kauppasopimuksellisiakin etujaan Englannissa sen jälkeen kuin tämä maa oli siirtynyt tullisuojelejärjestelmän kannalle. On luonnollisesti vaikeata siviilisen arvostella, missä määrin kyseessä olevilla Oslon sopimukseen liittyneillä valtioilla tosiasiallisesti on ollut etua tästä sopimuksesta silloin kuin ne ovat tehneet äskettäin allekirjoittamansa kauppasopimukset Englannin kanssa. Tosiasiaksi joka tapauksessa jää, että Suomen ilmoittautumista osalliseksi Oslon sopimukseen ei hyväksytty ennenkuin kauppasopimus Englannin kanssa suurin piirtein jo oli saatu Oslon sopimusmaiden taholta valmiiksi. Minä totean tämän seikan, jolla on merkitystä arvosteltaessa Suomen liittymistä Oslon sopimukseen. Suomen liittymisen Oslon sopimukseen tapahtui siis tähän tärkeään aloitteeseen nähden aivan sananmukaisesti „post festum” liian myöhään (Oikealta: Aivan oikein!). Minuun, joka puolestani juuri tässä ja, saattaisin sanoa, ainoastaan tässä suhteessa olen uskaltanut odottaa Oslon sopimuksesta elinkeinoelä-

mällemme etua, vaikuttaa pettymys masentavasti. Mielialaa ei ole suinkaan omansa kohottamaan se havainto, että on jäänyt asian käsittelyssä osoittamatta, mitä muita etuja asemamme Oslon valtiona meille ehkä toisi. Päinvastoin saapuu tietoja uusien pilvien kohoamisesta ainakin karjataloustuotteittemme kaupan taivaalle, mikäli on Skandinavian maista kysymys. Kun Suomella nyttemmin on ollut onni, vaikkakin monessa suhteessa tuotantoelämän tekemin raskain uhrauksin, saada kolmeksi vuodeksi aikaan sopimus Englannin kanssa, ei mielestäni ole mitään aihetta ilman uutta tähänastista paljon perusteellisempaa harkintaa sitoa käsiään tämän Suomen taloudellisille eduille epäsuotuisan sopimuksen kautta, vaan on ne ymmärtääkseni säilytettävä vapaina niiden monien muiden kauppasopimusten tarkistamista varten, joihin olosuhteet ennen pitkää meidät palkottavat.

Mitä tulee yleensäkin kansainvälisiin sopimuksiin, solmitaan niitä nykyään varsin runsaasti. Saattaa sanoa, että aika on kansainvälisille sopimuksille suorastaan kulta-aika. Mutta samalla on helppoa havaita, että niitä solmitaan kepeästi sikäli, että jo alunperin koetetaan varata tilaisuutta määräysten sivuuttamiseen. Eipä puutu tapauksia, jotka on leimattava suorastaan hyväksytyjen sopimusten loukkauksiksi. Sellaisia sattui varsin vihreässä menneisyydessä, muistaakseni viime vuonna, aiheuttaen, kuten muistettanee, välikysymyksenkin eduskunnassa. Tässä mielessä, sanoisin puolestani, ei meidän pitäisi sopimuksia solmita. Jos sellaisia tehdään, on niitä myös tarkoin noudatettava. Minä pelkään, että Oslon sopimus vie meidät kiusausten liukkaalle polulle. Sen vuoksi suosittelenkin varovaisuutta ja omasta puolestani ainakin toistaiseksi kieltäydyn lähtemästä sille tielle.

Lähempi keskustelu Oslon sopimuksesta luonteensa vuoksi on kuitenkin tapahtuva ei täällä pöytäkirjan edessä eduskunnassa, vaan valiokunnassa. Sen vuoksi minä, herra puhemies, rohkenenkin edellä sanoamani viitaten ehdottaa, että valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 5 momentin mukaan eduskunta päättäisi lähettää nyt esillä olevan asian ulkoasiainvaliokuntaan uuden lausunnon antamista varten.

Ehdotustani vastaan esitettäneen se väite, että sopimuksen perusteellisempi tutkiminen

ehkä pantaisiin pahaksi Skandinavian maissa. Minä puolestani olen varma siitä, että meidän skandinavialaiset ystävämme hyvin ymmärtävät varovaisuuden eritoten taloudellisissa kysymyksissä. Itse he osaat olla polkematta ansaan eivätkä varmaanakaan pahastu, jos me jäljittelemme heitä tässä jalossa taidossa. Liittyminen Oslon sopimukseen on täydellisesti vapaaehtoinen, ehdonvallan asia, se varmasti käsitetään myöskin lahden takana, ja mitä omiin kansanedustajiimme tulee, en saata edellyttäkään, että kukaan heistä olisi ennakkollisesti sitonut käsiänsä enempää sopimuksen puolesta kuin sitä vastaanakaan. Jos asia, kuten puolestani toivon, palautuu valiokuntaan, luulisin valiokunnan olevan syytä samassa yhteydessä kiinnittää huomiotansa myös siihen edustajain Erkon y. m. aloitteeseen, joka tarkoittaa rajoittaa yleisen suosituimmuusehdon käyttöä kauppasopimuksissa niihin maihin nähden, jotka miltei tuontikielloksi muodostuvin rajoituksin ehkäisevät normaaleja kauppasuhteita.

Ed. Voionmaa: Herra puhemies! Oslon sopimuksen taloudellinen merkitys Suomelle ei ole suuri. Tosin Suomen kauppa muiden Oslon maiden kanssa on melkoinen, hallituksen esityksessä näkyvään numeroiden mukaan kun 22.1 % Suomen koko tuonnista ja 14.6 % maamme koko viennistä viime vuonna sisältyi tähän kauppaan, mutta Oslon sopimuksen vaikutus tässä kohden supistuu siihen, että kunkin sopimuspuolen tulee olla valmis viivyttämään mahdollisesti kokonaisen kuukauden ajan aikomainsa suojelustullien koroituksia ja että päinvastoin taas kukin sopimuspuoli voi viivyttää toisten sopimuspuolten samanlaisia aikeita yhtä kauan. Puntaroidessaan taas sen taloudellisen vahingon suuruutta, mikä saattaisi sopimuksesta maallemme koitua, hallitus toteaa, että vain 35 % Suomen tulleista on sellaisia, joita sopimus voisi mahdollisesti katoa tuon yhden respiittikuukauden kuluessa, mutta että näitäkään tullinalaisia tavaroita ei sanottavassa määrässä ole tuotu Oslon sopimuksen valtioista. Hallituksen esityksestä on luettava se ajatus, että sopimuksen voi hyväksyä, kun ei siitä mitään vahinkoakaan ole.

Mielipide siitä, että puheenaolevan sopimuksen taloudellinen merkitys on jokseen-

kin vähäinen ja että se on voimaton muuttamaan olevia oloja, lienee jokseenkin yleinen. Muistan tässä mitä erään Skandinavian maan pääministeri kesällä 1932 Pohjoismaiden parlamenttien välisen liiton kokouksessa Oslossa lausui vallalla olevasta kauppapoliittisesta itsekkäisyydestä. „Se on olemassa”, hän lausui, „se kuuluu nyt kerta kaikkiaan vallalla olevaan yhteiskuntajärjestelmään emmekä me sitä voi voittaa, asetuihmpa vapaakaupalliselle kannalle tai muunlaiselle” — mikä ei estänyt häntä kumminkaan olemasta mukana tässä hyvässä sopimuksessa, joka mainitussa Oslon kokouksessa (missä Suomenkin eduskunta oli edustettuna) yksimielisesti ilman mitään epäluuloja ja epäilyksiä katsottiin hyväksyttäväksi.

Mutta sopimuksen varsinainen merkitys ei olekaan mielestäni siinä jokseenkin vähäisessä ellei olemattomassa hetken taloudellisessa edussa, minkä se voi osallisilleen tuottaa. Hallituksen esityksessä mainitaan vain ohimennen sopimukseen kuuluva pöytäkirja, jossa sopimusvaltioiden hallitukset ilmoittavat kannattavansa kaupalle asetettujen esteiden vähentämistä ja harkitsevansa sopimuksen periaatteiden soveltamista muissakin suhteissa keskinäiseen kauppaansa. Sopimuksen varsinainen merkitys on mielestäni kuitenkin juuri tässä. Huomautettaneen, että tuolla pöytäkirjan lausumalla on vain deklaratoorinen ja moraalinen merkitys. Siitä huolimatta se on arvokas. Kansat ja valtakunnat elävät edelleen yhtämittaisessa taloudellisessa sotatilassa. Monet arvelevat, että se kyllä itsestään järjestyy rauhallisemmaksi ja paremmaksi, mutta merkit osoittavat, että sitä tietä tulee rauha vasta sen jälkeen, kun kaikki ovat romahtaneet samaan turmion kuiluun. Kokemuksesta pitäisi meidänkin jo tietää, ettei parempaa valtiolista ja taloudellista maailmaa voida luoda sen ikuisen epäluottamuksen ja epäluulon perusteella, jota mainituilta tahoilta altuisesti korviimme kuiskutellaan.

Tällaisina yleismaailmallisen anarkian aikoina on jo yhdessä pysyminen itsessään avu. Sellaisenkin kansojen keskeisen yhteistoiminnan aikaansaaminen, joka tasavaroisen ystävyyden ja keskinäisen luottamuksen pohjalla oleviin mahdollisuuksiin rajoittuen ja estämättä kutakin kansaa ja maata koettamasta omin apuinensa rat-

kaista taloudellisia ja muita vaikeita kysymyksiä, päinvastoin niitä oikealla tavalla tukemalla, koettaa edistää keskinäistä tiedoitusta, keskinäistä järjestystä ja keskinäistä yhteistyötä kaikkien yhteinen menestys silmämääränä, on moraalisesti arvokasta ja ansiokasta. Jos tällaista järjestystä saadaan aikaan vanhassa, historiallisessa, luonnollisessa talouspiirissä ja samaa demokraattisesti edistyneiden kansojen keskuudessa, niin sillä saattaa olla tosiasiastakin, valtiollistakin ja maailmantaloudellistakin merkitystä. Tässä kohden on huomioon otettava, että Oslon sopimuksen piiriin luettujen maiden väkiluku Euroopassa nykyään on 32 ja neljäsosa miljoonaa henkeä, mikä lukumäärä tosin on vain 10 % Euroopan väkiluvusta, Neuvosto-Venäjä pois luettuna, mutta joka sinänsä on melkein jo suurvallan suuruinen väkiluku. Ja suuremman merkityksen tämä väkirikas yhtymä saapi, kun otetaan huomioon se korkea taloudellinen ja valtiollinen kanta, jolle nämä kansat ovat nousseet. Näiden Oslon valtioiden kauppa, viime vuonna (1932) teki niiden yhteenlaskettu tuonti yhteensä 11.3 % maailman tuontikaupasta, niiden vienti 10.2 % maailman vientikaupasta ja koko kauppavaihto 10.8 % koko maailman kauppavaihdosta. Mutta se on kuitenkin semmoinen kauppavaihto, joka voittaa sekä Saksan että Ranskan samanaikaiset kauppavaihdot erikseen ja joka yhteiseksi katsottuna edustaa suuruusjärjestyksessä kolmatta kauppapiiriä koko maailmassa, sillä ainoastaan Englannin ja Yhdysvaltain kauppa on suurempi kuin näiden maiden kauppavaihto, niiden osallisuus maailmankauppaan yhteensä. Ei ole vähäarvoista, jos tällaisessa piirissä, joka meillekin on sangen tärkeä, saadaan vallalle keskinäiseen yhteisymmärrykseen ja hyvään järjestykseen tähtäävä toiminta, eikähän mistään muusta, kuten hallituksen esityksestä selvästi näkee, ei mistään mullistavista taloudellisista muutoksista, ei mistään minikään valtion taloudellisen itsemääräämisoikeuden supistamisesta ole kysymys. Kysymys on yhteistoiminnasta yleismaailmallisen anarkian vallitessa, joka pyrintö mielestäni antaa tälle Oslon sopimukselle sellaisen arvon, jota Suomen pitäisi välttämättömästi tavoitella. Kuten sanottu, tämä sopimus onkin saanut kannatusta, ja viimeksi se vapaassa ja luottamuksellisessa Pohjoismaiden

parlamenttien välisessä kokouksessa Oslossa hyväksyttiin. En voi olla toivomatta, että eduskunta hyväksyy ulkoasiainvaliokunnan ehdotuksen.

Minua ilahduttaa se, että maalaisliiton taholta on äskeisessä puheessa osoitettu suurta kiinnostusta tähän asiaan, mutta en voi olla valittamatta sitä henkeä, jossa sen esittäminen äsken tapahtui. Ei voi juuri tuoda julki suurempaa epäluottamusta kuin siinä tuotiin hallituksen solmimaa ja allekirjoittamaa ja eduskunnan valiokunnan yksimielisesti hyväksymää sopimusta vastaan. Jään kysymään ihmetellen, mitä merkitsee asian valiokuntaan takaisin lykkäminen, kun eduskunnan julkisessa istunnossa on lausuttu tästä sopimuksesta semmoisia sanoja, joista huokuu yleinen pessimismi, yleinen epäluuloisuus, yleinen epäluottamus, huolimatta niistä silittelevistä sanoista, joita siihen liitettiin.

Asia sietää kyllä tulla täällä julkisesti keskusteltavaksi. Oslon sopimuksen erikoisuuksia onkin juuri se, että se ei ole mikään salaisen diplomatian tuote, vaan se on hyvin julkinen asiakirja, jota on koko ajan julkisesti käsitelty kansojen julkisella forumilla, vapaassa sanomalehdistössä ja parlamentteissa, eikä siihen liity mitään salaisia asiakirjoja. Kun nyt esitetään tämän asian lykkäämistä takaisin valiokunnan harkittavaksi, niin on muistettava, että kaksi hallitusta jo on harkinnut tätä asiaa, arvattavasti jonkin verran, ennenkuin ne ovat menneet tekemään eduskunnalle esitystä, ja että aikaisempi, kolmaskin hallitus, silloisen ulkoministerin ilmoituksen mukaan ulkoasiainvaliokunnassa, olisi ollut kyllä halukas yhtymään tähän ja oli sitä mieltä, että Suomen oli yhdyttävä tähän sopimukseen, vaikka hän sitä ajankohtaa ei pitänyt sopivana. Täällä tehty ilmoitus, että Suomea ei muka alun perin olisi huolitettu mukaan, on täydellisessä ristiriidassa Norjan nykyisen pääministerin Movinekelin kesällä 1932 Oslon konferenssissa antaman tiedon kanssa, jossa hän ilmoitti Oslon sopimuksen teosta joulukuussa 1930 m. m. että Suomea kysyttiin myöskin mukaan, mutta sen kauppapoliittinen asema oli sellainen, että se katsoi, että sen ei ollut onnellista sillä hetkellä yhtyä sopimukseen.

Se on siis kauan ollut päiväjärjestyksessä tämä kysymys ja ihmeellistä on, että nyt vasta siinä löydetään ne hirveän vaaralliset

ansat ja muut vaarat, joista täällä puhutaan, jotka muka tähän liittyisivät (Ed. Alestalo: On hyvä, että ne huomataan nytkin!). Ei pidä asioita liioitella ja varsinkaan tällaisissa kansainvälisissä asioissa ei pidä suotta aikoja maalata paholaisia seinälle. Sopimuksen lukemisessa täytyy käyttää tervettä järkeä. Se on minun mielestäni ja minä käsittän hallituksen mielestä ja ulkoasiainvaliokunnan mielestä, joka sitä on yksimielisesti kannattanut, erinomaisen selvä ja ymmärrettävä sopimus, jossa ei ole mitään haudattuja koiria ja se ei sisällä mitään kauppasopimuksia kajoavia kohtia. Se sisältää yksinkertaisen menetelmäohjeen, tiedoitusohjeen siltä varalta, että kun jotkut maat aikovat tehdä muutoksia tulleihinsa, siitä on ystävällisessä mielessä ilmoitettava sopimuspuolille, jotta ne saavat tehdä samalla muistutuksiansa sitä vastaan. Se periaate tuli yleismaailmallisesti hyväksytyksi myöskin kansainvälisessä talouskonferenssissäkin 1930 Genevessä, jossa minäkin kuulin Suomen valtuuskuntaan. Ei tämä tällainen toiminta mahda nyt mitään sellaista olla, joka kovin koskisi ja vaikuttaisi meidän vapaaseen ja itsenäiseen kauppapolitiikkaan ja meidän oman-avun politiikkaan, jota sopii kyllä ihailla, kuinka suuresti tahansa.

Mielestäni joudutaan vielä omituisemmille poluille, jos tätä suurennetaan tämän asian merkitystä sillä tavoin, että ulkoasiainvaliokunnan, jolle läksy annetaan takaisin, pitäisi ruveta käsittelemään koko meidän maamme kauppapolitiikan muuttamista tämän asian yhteydessä. Johan valtiopäiväjärjestyksin sanoo, että eri asiat on erikseen käsiteltävä. Tässä on esillä Oslon sopimus, se on nyt käsiteltävä, eikä siihen ole mielestäni muita seikkoja sekoitettava; se on asia itselleen, sillä on oma luonne ja sen hyvää henkeä ja selvää pyrkimystä ei minusta millään tavoin voida poisselittää, mikä ei suinkaan estä eduskuntaa ja valiokuntaa ryhtymästä niihin suuriin kauppapoliittisiin uudistuksiin, vaikka ne ovat luonnollisesti erikseen käsiteltävät.

Näin ollen minä en näe mitään syytä asian takaisin lykkäämiseen valiokuntaan. Minun ymmärrykseeni ei mahdu, mitä enempää se tässä asiassa voisi tehdä. Se ei voi ruveta käsittelemään kaiken maailman asioita, eikä se ole sitä tarkoittanutkaan. Kaikkia mahdollisia tulevaisuuden tapauksia se ei ole

voinut ottaa huomioon, koska kukaan ihminen ei voi niitä tietää. Se on pysynyt vain asiassa ja tullut siihen päätökseen, mihinkä se on tullut.

Sen sijaan on mielestäni edustaja Kukkonen täällä tuonut esille täydellisen arsenaalinsa tämän ehdotuksen hylkäämistä vastaan. Ja kun hän on oman kantansa perustellut asian hylkäämistä varten, niin ihmettelen, miksei hän ole valmis täällä hylkäämään sopimusta. Sitä varten me täällä tätä käsittelemme oikeassa, harkitussa ja hyvässä järjestyksessä, että nyt päätämme tästä sopimuksesta, joka on niin kypsytetty kuin se näissä oloissa voi olla. Päätämme sen hyväksymisestä taikka hylkäämisestä.

Ed. Sergelius: Herr talman! Utrikesutskottets hr ordförande har här berört i korthet Oslo-konventionens innehåll och dessutom hänvisat till det viktiga och nyttiga behov, som kommer till uttryck i det till konventionen fogade protokollet, däri undertecknarna förklara sig vara beredda att stöda de internationella strävanden, som gå ut på att försöka få en sund mellanfolklig handelspolitik till stånd genom att minska alla de konstlade skrankor som regeringarna under årtal byggt för att hindra varubyttet nationerna emellan. Det är icke så mycket jag i mitt yttrande kommer att beröra själva konventionens innehåll som mer dess historik.

Jag vill då först säga, att Finlands anslutning till en sådan konvention bör hälsas med största tillfredsställelse. I denna min historiska belysning av ärendet kommer jag in på en omständighet, som berördes av rdm. Kukkonen, och i följd av vilken omständighet han ville påstå, att Oslo-fördraget numera skulle förverkat sin betydelse. Det gäller nämligen Finlands ställning till det engelska handelsfördraget.

Det beklagliga med denna konvention är endast, att vår anslutning ur mer än en synpunkt icke tidigare kommit till stånd. Och förstod jag rdm. Kukkonen rätt, så ansåg han också, att tidpunkten för ett år eller par år sedan hade varit lämpligare för konventionens godkännande än vid nuvarande tidpunkt.

Redan hösten 1930 hörde sig, såsom utrikesutskottets ordförande nämnde, dåvarande statsminister Movinckel för hos bland annat vår regering om dess ståndpunkt till

ett fördrag av här angiven art, men vår regering avvisade kategoriskt tanken på en anslutning från Finlands sida, enär, såsom svaret lydde, den handelspolitiska situationen hemma icke var gynnsam för en anslutning hösten 1930. Många röster höjdes redan vid denna tid för ett annammande av konventionen, enär varje vän av handelspolitisk fred med oro måste vara vittne till det tullskyddspolitiska liebhabet, som år från år tog allt skadligare former, — och häri ligger just Oslo-konventionens stora betydelse. Sådana orsaker, som angivas som hinder för anslutning till Oslo-konventionen, och som man fortfarande på vederbörande håll vill göra gällande, är det att år 1930 ej ännu existerade ett handelsfördrag Norge—Finland. Ett sådant påstående är enbart löst prat. Hade den goda viljan år 1930 funnits hos vår regering, så hade Norge högst säkert utan det numera ratificerade handelsfördraget med tillfredsställelse hälsat Finlands anslutning. Men huvudorsaken, varför regeringen hösten 1930 icke ville ansluta sig till denna konvention, som icke syftade till annat än till ett fredligt handelsutbyte nationerna emellan, var att regeringen då hade sina kraftiga tullsatser i bakfickan och ej i anständighetens namn kunde träda i underhandlingar.

Hade regeringen också med arbetet på längre sikt i sina protektionistiska strävanden varit i någon mån återhållsam hösten 1930, hade Oslo tullfördrag kunnat accepteras, enär detta till sin natur är ytterst elastiskt och lämnar bland annat alla finanstullar utom konventionen. I konventionen säges visserligen, att i undantagsfall få finanstullar utan särskild framställning höjas, men då det icke i artikeln uttryckligen stipuleras någon tid för dessas ikraftsättande, följer därav a priori, att de kunna omedelbart av vilken regering som helst tagas till användning. Konventionen är dessutom elastisk i det avseende såsom utrikesutskottets hr ordförande här nämnde, att den berör endast skyddstullar och dessa skyddstullar utgöra 35 % av samtliga tullar enligt ett i tiden uppgjort förslag till tulltariff, vartill ännu kan fogas, att skyddstullarna inom kort tid, 15 dagar, kunna uppsägas och nya sedan av regeringen införas.

År 1930, den ödesdigra hösten, gick frå-

gan i baklås, ända till hösten 1932, då den finska regeringen ansåg tiden vara mogen för att göra sin entré, då först, efter att åter hava fått sin tullproposition med ytterligare förhöjda tullar för 1933 stadfäst. Hoppet att denna om ock sentida demarche skulle göra det möjligt för vårt land att i tullpolitiska frågor upptagas i den „första rondens" underhandlingar med England, kom på skam, och därmed förverkades även den främsta uppgiften som konventionen borde hava haft, enligt rdm. Kukkonen. Hade vi för ett år sedan varit anslutna till fördraget hade vi kommit i första rondens underhandlingar, detta blev nu endast förunnat de tre skandinaviska länderna, och medan dessa redan en tid haft sin handelspolitik klarlagd gentemot England befinna vi oss ännu, trots ständigt återkommande notiser i dagspressen, på ovisshetens plan, åtminstone för såvitt det gäller några bestämdare meddelanden beträffande det finsk-engelska handelsfördraget till utrikesutskottet. Och dock hade man åtminstone kunnat vänta under den månad som gått och riksdagen varit samlad något meddelande från regeringshåll i förenämnt avseende.

Att frågan om möjligheten för Finlands anslutning först efter ett år, efter den finska regeringens demarche, blivit avgjord av de tidigare till konventionen anslutna fem staterna har man uppgivit bero på ett missförstånd från en av de ursprungliga signatärmakterna. Låtom oss hoppas att orsaken varit den angivna.

Huru som helst, blir såsom jag livligt önskar och hoppas, Finlands anslutning till Oslo-konventionen i dag en verklighet och förmodar jag att därmed vår tullpolitiska krigsrustning för en längre tid framåt icke ytterligare skall utbyggas.

Det är häri konventionens stora betydelse ligger. Jag är ense med rdm. Kukkonen i det avseendet att Finlands handelspolitik borde omläggas, men omläggas just i den anda och mening som angives uti tilläggsprotokollet till konventionen. Genom en anslutning till denna konvention binda vi oss icke — den tjänar endast det handelspolitiska upplysningsarbetet.

Vartill tjänar, frågar rdm. Kukkonen, hela detta fördrag, omnämmande bl. a. att återigen nya moln synas på den tullpoli-

tiska himmeln västeröver. Jo, det är just för att förekomma bildningen av sådana tullpolitiska moln i framtiden, för att befärma handelsutbytet, däri ligger hela konventionens betydelse.

Jag anser att en återremiss är onödig till utskottet för utrikesärenden, där icke en enda röst höjdes för konventionens förkastande eller en enda röst skulle höjts för kritik av dess enskilda delar. Jag motsätter mig sålunda remissförslaget emedan resultatet efter förnyad behandling knappast skulle bliva något annat än det tidigare, nämligen ett förordande av konventionens godkännande.

Att de krafter, som möjligen satt sig senare i rörelse och försökt få bl. a. rdm. Kukkonen övertygad om skadligheten av denna konvention, icke äro förtrogna med konventionens innehåll och de övriga konventioner, som hava varit uppe i samband med denna, detta är min övertygelse.

Ulkoasiainministeri Hackzell: Herra puhemies! Pyydän tämän hallituksen esityksen hyväksytyksi tulemisen puolesta pääasiassa yhtyä siihen, mitä ulkoasiainvaliokunnan herra puheenjohtaja lausui. Tämän lisäksi pyytäisin muutamalla sanalla vielä kosketella eräitä tätä Oslon sopimusta koskevia seikkoja.

Tällä sopimukseen liittymisellä, jonka edellinen hallitus pani alulle, on puhtaasti kauppaja myös yleispoliittinen puolensa. Sopimuksen kauppapoliittisesta merkityksestä on tärkeimmät näkökohdat esitetty hallituksen esityksen perusteluissa. Viitataan niihin, erityisesti kuitenkin vielä korostaen, että sopimus ei koske vero- vaan ainoastaan suojatulleja, joita meillä on laskettu olevan vain noin 35 % kaikista tulleista. Kun siis sopimus tulisi koskemaan ainoastaan pienempää osaa tullejamme ja niittenkin suhteen rajoittuisi vain ilmoittamisvelvollisuuteen koroitamistapauksessa tuottamatta missään vaiheessa muuta kuin suunnittelun koroituksen lykkääntymisen enintään kuukaudeksi, ei tämä sopimus asiallisesti lainkaan sido toimintavapauttamme. Se velvoittaa meidät suojatullien koroitussuunnitelmissamme noudattamaan vain määrättyjä muodollisuuksia, jollaisiin toiset sopimusvallat ovat samalla tavoin veloitettut meihin nähden. Niinkuin esityksen perusteluista selviää, käsittää vientimme

sopimusmaihin meidän kauppamme kannalta tärkeämpiä artikkeleita ja on jonkun verran suurempikin kuin tuontimme niistä, jonka vuoksi mainittu viivytyks todennäköisesti koituu meille useammin hyödyksi kuin vahingoksi. Sen kestäessä voimme, niin kuin mainituissa perusteluissa huomaataankin, koettaa vaikuttaa asiain kulkuun, mihin ilman tämän sopimuksen mukaista ilmoittamisvelvollisuutta tuskin olisi teoreetistakaan mahdollisuutta. Käsiteltävässä sopimuksessa on vapaakaupallinen henki, mutta kun kansantaloutemme riippuu viennistä enemmän kuin tiettävästi ainoankaan muun eurooppalaisen maan, yhtä ainoaa kenties lukuunottamatta, niin saattavatko todella muut kuin vapaakauppaa lähentyvät periaatteet asemaamme suurin piirtein tarkastaen olla ylipäänsä etujemme mukaiset, tietysti sillä rajoituksella, että oman maamme markkinoita tyydyttävää Suomeen jo täysin kotiutunutta teollisuutta sekä muuta tällaista tuotantoamme on kaikin tavoin suojeltava ja että etenkin dumpingia vastaan on taisteltava kaikin keinoin, mitkä olosuhteet suinkin sallivat. Tällainen oli asema silloin kuin edellinen hallitus pani alulle nyt käsiteltävän asian, missä se muuten sai meidän yleisen mielipiteenkin edustajilta kannatusta, eikä kauppapoliittisessa tilanteessa ole sen jälkeen tapahtunut sellaista muutosta, joka kehoittaisi silloin omaksutuista periaatteista luopumaan. Mitä taas yleispoliittiseen puoleen tulee, on huomattava, että silloin kuin asia pantiin alulle, oli Suomella tekeillä tai tiedossa joukko kauppasopimuksia, joita solmimaan oli ryhdyttävä. Näistä katsottiin luonnollisesti voitavan selvittää helpommin liittymällä taloudellisessa mielessä johonkin valtaryhmään, koska eristäytyminen varsinkin vähäväkiselle maalle saattaa helposti muodostua kaikkea muuta kuin loistavaksi. Siksi Skandinavian maatkin pyrkivät jonkinlaiseen blokkiin, vaikkapa vaatimattomaankin. Valittavana ei meillä puolestamme ollut kuin tämä ryhmä tai sitten mahdollisesti jotkut epämääräiset ryhmytykset.

Tahdon vielä huomauttaa, että maamme yhtyi vuonna 1930 tehtyyn sopimukseen määrättyjen periaatteiden nimessä. Ja kun yleispoliittisessakaan asemassa ei sen jälkeen ole tapahtunut sellaisia muutoksia, jotka pakottaisivat meitä niistä peräytymään tai selittäisivät sen, voisi taannoiselta kannal-

tamme luopuminen tuskin tapahtua kansainvälistä arvoamme heikentämättä.

Sopimukselta on eräillä tahoilla tahdottu kieltää käytännöllinen merkitys. On yhtenä syynä tähän mainittu nimenomaan pula-aikakin, jonka sanotaan pakottavan kansamme toimimaan tällaisista sopimuksista piittaamatta. Tahtoisin siihen sanoa, ettei tätä liene alkujaan tarkoitettu, vaan miksikään nimenomaan pulatoimenpiteeksi, ja että pula-ajallakin on toivottavasti loppunsa. Niinikään tahtoisin sanoa, että monen muun sopimuksen käytännöllinen merkitys on alunperin käsitetty nyt käsiteltävääkin pienemmäksi, vaikka lukuisat, eräissä tapauksissa miltei kaikki, valtiot ovatkin niihin liittyneet, koska ne ovat pitäneet eristäytymistä niihinkin nähden itselleen epäedullisena.

On myöskin huomautettu suosituimmuuden muodostuneen useasti vaikutuksiltaan vastakkaiseksi sille, mitä tällä periaatteella on alkujaan tarkoitettu, missä huomautuksessa onkin täysi perä. Tähän jälleen saatan vastata vain, että jos kerran pyritään korjaamaan niitä epäkohtia, mihin suosituimmuusperiaate nykyisellään saattaa antaa aihetta, on meillä tällaiseen korjaustyöhön vastaisuudessa toki suuremmat mahdollisuudet ryhmässä kuin yksinämme.

Kuten ulkoasiainvaliokunnan herra puheenjohtaja vallan oikein huomautti, on nykyhetkenä pantava suuri pääpaino Oslon sopimuksen pöytäkirjaan, jossa lausutaan, että kysymyksessä olevat hallitukset ovat valmiit tukemaan kansainvälistä toimintaa, jonka tarkoituksena on kaupalle asetettujen esteiden vähentäminen ja kauppavaihdon yleisten edellytysten parantaminen. Mitään syytä ei ole olettaa, etteivätkö nämä valtiot rehellisesti ja tunnollisesti aikoisi jatkaa tätä toimintaa, jota ovat tässä suunnitelleet, huolimatta kaikista vaikeuksista, mitkä nyt maailmassa vallitsevat ja mitkä ovat pakottaneet nekin, ainakin eräät niistä, erinäisiin toimenpiteisiin, jotka saattavat näyttää visiltä luopumiselta tältä päältä.

Olen myöskin vakuutettu siitä, että jos olot niin kehittyvät, että meidän olisi pakko saada aikaan muutoksia meidän kauppapolitiikassamme, niin voimme täydellä luotamuksella kääntyä näiden valtioiden puoleen ja neuvotella uusista periaatteista, joita me katsomme itsellemme olevan välttämättömän pakon ajaa läpi. Ehkä meille tä-

män kautta tulee mahdollisuus saada näitä valtioita osittain meihin yhtymään ja sen kautta saada asia lujemmalle pohjalle ja ehkä myöskin suuremmalla voimalla saada niitä periaatteita, joita me ehkä tulemme pitämään välttämättöminä, tunnustetuiksi semmoistenkin valtakuntien puolelta, jotka ovat ulkopuolella tämän sopimuksen.

Minä siis pyytäisin suositella tämän esityksen hyväksymistä siinä muodossa kuin se nyt on annettu erittäin korostamalla sitä, että ulkoasiainvaliokunnassa, jossa asiaa käsiteltiin, ja jossa myöskin olin läsnä, yksimielisesti asetettiin kannattamaan tätä ehdotusta.

Ed. Karvetti: Oslon sopimusta tehtäessä ei liene edes tiedusteltu Suomen mielipidettä sopimukseen liittymisestä. Kun Suomi myöhemmin, tehtyään tällä välin kauppasopimuksen Norjan kanssa, nimenomaan päästäkseen kauppasopimusneuvotteiluissa Englannin kanssa Skandinavian maiden asemaan, pyrki päästä Oslo-konvention, viivyttivät sopimusmaat suostumuksen antamista Suomelle osio-sopimukseen liittymisasiassa. Kun Suomi näin ollen on tullut estetyksi konventioon liittymästä aikana, jolloin Suomi katsoi tämän itselleen tärkeäksi, niin nyt Oslon sopimukseen meneminen, jolloin kauppasopimus Suomen ja Englannin välillä on tehty, on, kuten täällä ed. Kukkonen mainitsi, post festum. Kun Ruotsikin kuuluu Oslon sopimusmaihin, niin ei meillä senkään vuoksi ole syytä sitoa sopimuksilla itseämme, koska Ruotsi kaikin muin keinoin kuin Oslon sopimuksessa mainituin, koettaa estää suomalaisten tuotteiden vientiä maahansa. Tarkoiton tällä erikoisesti niitä leimausmääräyksiä, joita Ruotsi sovelluttaa suomalaisiin tuotteisiin nähden, ja jotka leimausmääräykset vaikuttavat paljon tehokkaammin kuin tullit, — nehan vaikuttavat suorastaan vientikiellon tavoin. Kun ruotsalaiset ovat suomalaisten hyväuskoisuutta hyväksikäyttäen aikaansaaneet m. m. lihanviennin estymisen Ruotsiin, jota vientiä ikimuistoisista ajoista on maastamme harjoitettu, niin m. m. tällaisten vientiesteiden aikaansaaminen on vuosi vuodelta saattanut kauppataaseamme Ruotsiin yhä epäedullisemmaksi. Niinpä vielä vuonna 1922 Suomen vienti Ruotsiin oli tuonnistamme mainitusta maasta 115,8 % eli kauppataaseamme Ruotsiin oli silloin aktiivinen.

Nyt on se vuosi vuodelta huonontunut, tähden vienti 1924 83 %, 1927 34.8 %, 1930 33.5 % ja viime vuonna 35.3 %, ja tämän vuoden 8 ensimmäisenä kuukautena enää vain 27.7 %. Vientimme tammi—elokuun aikana oli tänä vuonna 68 milj. markkaa, viime vuonna lähes 77 milj. markkaa ja edellisenä vuonna vastaavana aikana yli 81 milj. markkaa. Vientimme on viime vuodesta 8 kuukauden aikana vähentynyt lähes 9 milj. markalla. Mutta tuonti Ruotsista on tänäkin vuonna lisäytynyt sitä vastoin suuresti, ollen 8 ensi kuukautena tänä vuonna nimittäin 246 milj. markkaa, mutta viime vuonna vastaavana aikana vain 155 milj. markkaa ja 1931 179 milj. markkaa. Tuontimme Ruotsista tämän vuoden 8 kuukauden aikana on suurentunut siis 91 milj. markkaan ja kauppataaseemme muuttunut noin 100 milj. markkaa passiivisemmaksi kuin 1932 vastaavana aikana.

Jos Suomi liittyisi Oslon sopimukseen, tulisi se sopimuksen edellyttämällä tavalla sitoneeksi itsensä tulleihin nähden ja sen ohessa Ruotsi edelleen yrittäisi ylläpitää muitakin vientikiellon tapaisesti vaikuttavia määräyksiänsä ja ehkä tehden uusiakin samanlaisia. Näin ollen Suomen liittyminen Oslon sopimukseen juuri suhteeseemme nähden Ruotsiin tekee liittymisemme kyseenalaiseksi. Maamme joutuisi todella naurunalaiseen asemaan, jos se säilyttäköseen ikivanhoja oikeuksiansa Ruotsissa olisi pakotettu julistamaan pahimmassa tapauksessa ehkä boikotin ruotsalaisia tuotteita vastaan, mutta kuitenkin ennen boikotin aloittamista tekisi tullipoliittisen sopimuksen mainitun maan kanssa. Näin menetellen joutuisimme valitettavaan välikäteen muiden maiden silmissä, olkoot vaatimuksemme kuinkakin oikeutettuja tahansa.

Vaikka Oslon sopimuksessa, se myönnettäköön, on hyvin vähän oikeudellisesti sitovia kohtia, katsoisin kuitenkin olevan syytä palauttaa asia takaisin ulkoasiainvaliokuntaan ja yhdyin kannattamaan ed. Kukkosen täällä tekemää ehdotusta siitä syystä, ettei valiokunnan tiedossa ole ollut kaikkia niitä asioita, joita ehkä tällä välin on saatu kuulla ja joihin tutustuminen saattaa olla paikallaan ennen asian ratkaisuvaiheeseen joutumista (Vasemmalta: Vastalauseen tekemistä varten!).

Puhemies: Kun on tehty ehdotus asian palauttamisesta ulkoasiainvaliokun-

taan ja tätä ehdotusta on kannatettu ja kun tämän ehdotuksen hyväksyminen keskeyttäisi asian asiallisen käsittelyn, on siitä työjärjestyksen 41 §:n mukaan ensin päätettävä. Kehotan seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa tähän ehdotukseen.

Ed. V. Annala: Koska minun on tämän takia luovuttava lausumasta ajatus-tani itse esillä olevasta kysymyksestä, ehdotan, että kysymystä ei lähetettäisi takaisin ulkoasiainvaliokuntaan, vaan että se ratkaistaisiin tässä istunnossa.

Keskustelu ulkoasiainvaliokuntaan palauttamisesta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kukkonen ed. Karvetin kannattamana ehdottanut, että asia palautettaisiin ulkoasiainvaliokuntaan. Kutsum tätä ehdotusta ed. Kukkosen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka haluaa jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa”; jos „ei” voitaa, on ed. Kukkosen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 110 jaa- ja 53 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 35.

Eduskunta on siis päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Keskustelu asiasta jatkuu:

Ed. Kukkonen: Koska ehdotusta asian palauttamisesta valiokuntaan ei ole hyväksytty, ehdotan, että mietintö hylättäisiin.

Ed. V. Annala: En tahdo eduskunnan aikaa paljon kuluttaa, muutama sana vain. Täällä ed. Voionmaa on lähinnä saanut minut vakuutetuksi siitä, että tähän sopimukseen ei ole liityttävä. Hän nimenomaan huomautti, että sopimuksen taloudellinen merkitys on merkityksetön. Kuitenkin on kysymys juuri taloudellisesta sopimuksesta. Minkä takia meidän siis olisi mentävä sopimukseen, josta me jo etukäteen tiedämme, että se on merkityksetön tai ainakin hyvin vähänmerkityksellinen. Meidän kaup-

pammehan suuntautuu pääasiassa Englantiin. Minä olen samaa mieltä herra ulkoasiainministerin kanssa siitä, että harvan maan kansantalous on niin riippuvainen viennistä kuin Suomen. Mutta täällä on jo numeroinkin osoitettu, että se vienti, josta tämä kansantalous on niin riippuvainen, ei kohdistu lähinnä niihin maihin, joista on kysymys tässä käsittelynalaisessa Oslon sopimuksessa. Kun meidän vientimme nyt on toistaiseksi saatu järjestetyksi Englannin kanssa, ei meidän siis sentakia ole syytä mennä tähän sopimukseen. Jos me siihen liitymme sentakia, että me järjestäisimme yksissä neuvoin lähinnä naapurimaamme Ruotsin kanssa vientimme Englantiin, silloin me joudumme vetämään tässä sopimuksessa lyhemmän korren. Siis tämäkään seikka ei puolla sopimukseen liittymistä.

Eräs toinen seikka: meillähän on tullijärjestelmä nykyään sangen joustava sen jälkeen kuin on otettu käytäntöön nuo n. s. tähtitullit, jotka siis tekevät hallitukselle mahdolliseksi visseissä rajoissa koroittaa tulleja ilman eduskunnan päätöstä. Tämä Oslon sopimukseen liittymisen tekee mahdolltomaksi tai ainakin hyvin hankalaksi tämän tähtitullijärjestelmän käyttämisen. Tosin voidaan tulleja koroittaa sillä tavalla, että korotuksesta ilmoitetaan sopimusvalloille, jotka 15 päivän kuluessa tekevät siitä huomautuksen, jos tekevät. Jos kaikki sopimusvallat hyväksyvät tullikorotuksen, menee asia ilman vaikeuksia. Mutta täällä ei ole ainoakaan puhuja kiinnittänyt huomiota siihen, mitä tapahtuu sitten, jos asianomaisista sopimusvalloista joku tai jotkut kieltäytyvät hyväksymästä. Seurauksena on konflikti. Saattaa olla, että se konflikti menee ohi ilman mitään seurauksia, mutta suuri mahdollisuus on myöskin siihen, että se jättää varsin pysyviä seurauksia. Minkä takia me menemme siis sopimukseen, josta ei ole taloudellista hyötyä, mutta poliittisia vaaroja. Ja nämä hankauksen mahdollisuudet on minusta otettava hyvin vakavasti harkittaviksi, ennenkuin tähän sopimukseen liitytään. Poliittinen merkitys, johon ed. Voionmaa erikoisesti kiinnitti huomiota, ei ole myöskään suuri. On nimittäin otettava huomioon, että kysymys on taloudellisesta sopimuksesta ja että sopimusvallat eivät ole keskenänsä tekemisissä muuta kuin taloudellisissa, nimenomaan tulleja koskevissa, kysymyksissä. Tosin minä myönnän, että

Suomen kannalta ei tällä hetkellä ole erikoisen suurta pelkoa mennä tähän sopimukseen, koska meillä on tullit koroitettu jo melkein pä siihen äärimmäiseen rajaan, mitä ajatella saattaa. Mutta on otettava huomioon, että voi olla yksi ja toinen tavara, joka tällä hetkellä ei ole tulleilla suojattu siinä määrin, kuin jokin kaupallinen tilanne saattaa tehdä tarpeelliseksi myöhemmin, ja silloin tietenkin on pakko tulleja pyrkiä koroittamaan.

Kun tämä siis voi aiheuttaa erinäisiä vaikeuksia nimenomaan meidän tullipoliittikasamme ja kun minä katson, että ne poliittiset edut, jotka se mahdollisesti mukanaan tuo, ovat niin vähäiset sen rinnalla, mitä vaikeuksia se voi mukanaan tuoda, niin minä yhdyn ed. Kukkoseen ja ehdotan, että ehdotus Oslon sopimukseen liittymisestä hylättäisiin.

Ed. Lohi: Minun huomioni on tämän asian yhteydessä kiintynyt nimenomaan siihen seikkaan, että meillä aikaisempina vuosina, kun tulleja oli pakko ehtimiseen muuttella, muodostui asema sellaiseksi, että kun tuottajaryhmät saivat tietää olevan tekeillä jotain tullien koroitusta, niin ne vuoden viimeisinä päivinä ryhtyivät tuomaan sitä tavaraa varastoihin pitkiksi ajoiksi. Tämän johdosta säädettiin laki, että hallituksella on oikeus tullinkorotus panna heti toimeen, kun tällaisen esityksen on presidentti hyväksynyt, sillä varauksella tietysti, että jos eduskunta ei hyväksy, niin silloin nämä koroitetut tullit maksetaan takaisin. Jos tällaiseen sopimukseen mennään, mitä tällä lailla sitten on merkitystä? Tämä varokeino jääpi aivan kuolleeksi kirjaimeksi ja sen takia minusta jo tästä syystä tuntuu arvelutavalta tällaiseen sopimukseen mennä, jolla tehdään käytännöllisesti tarpeettomaksi se laki, joka vasta muutamia vuosia sitten säädettiin.

Ed. Huittinen: Yhtymällä niihin perusteluihin, joita ed. Kukkonen täällä äsken lausunnossaan esitti, minäkin yhdyn kannattamaan hänen äsken tekemäänsä hylkäämisedotusta.

Mutta tässä yhteydessä minä en voi olla herra ulkoasiainministerille huomauttamatta, että tämän asian käsittelyn yhteydessä ei valiokunnassa ole, vastoin kaikkia vakuutteluja, esitetty kaikkia asiaan vaikut-

tavia seikkoja ja tekijöitä, ja tästä syystä myöskin me, joiden mielestä nyt, saatuumme asiasta lisätietoja, olisi tämä kysymys kokonaisuudessaan ollut palautettava valiokunnkaan uutta käsittelyä varten, olemme olleet yksimielisinä hyväksymässä sen ulkoasiainvaliokunnan mietinnön, joka nyt on käsittelyn pohjana.

Ei voitane vaatia, että ainakaan me ulkoasiainvaliokunnan niin sanoakseni maallikkojäsenet tuntisimme kaikki ne epämääräisen lukuisat kansainväliset sopimukset, joita nyt eri valtioiden välillä kaikkennimisinä ja -laatuina on voimassa, mutta meillä on oikeus odottaa, että ulkoasiainministeriössä asiat tarkoin selvitetään ja selvittelyn tulokset — niin sen myönteiset kuin kielteisetkin puolet — avoimesti ja tarkoin tuodaan esille, silloin kun valiokunta pyytää ministeriön lausuntoa asiassa. Ainoastaan tällä tavalla menetellen vältetään vastaisuudessa tällaisesta keskustelusta, joka nyt on tapahtunut täällä eduskunnassa.

Ed. Toivola: Tarkoitukseni ei ollut puuttua tähän keskusteluun, mutta kun tässä on tullut tästä keskustelusta erinomaisen hupaisa siinä suhteessa, että täällä useammat ulkoasiainvaliokunnan jäsenet ovat puhuneet ja tehneet ehdotuksia ulkoasiainvaliokunnan yksimielistä päätöstä vastaan, niin sallittaneen myöskin sellaisen jäsenen, joka vielä on valiokunnan päätöksen kannalla, muutama sana lausua esilläolevasta asiasta.

Minä luulen, että asiaa erällä tahoilla — Oslon sopimusta nimittäin — on käsitetty jossain määrin väärin. On puhuttu siitä, että tällä sopimuksella olisi erikoisen suuri poliittinen merkitys, jota vastoin kaupalliselta kannalta sopimuksesta koituisi meille yksinomaan vahinkoa. Asia lienee kuitenkin aivan päinvastoin. Niin vähäpätöinen, niin mitätön kuin Oslon sopimus lieneekin, niin palvelee se eräitä tärkeitä tunnustettuja periaatteita nykyaikaisen kauppapolitiikan alalla. Jo kauan on sivistysmaailma kokonaisuudessaan ollut selvillä siitä, että nykyisen maailmanpulan syihin on myöskin luettava se epävarmuus, mikä vallitsee ja on vallinnut kymmenkunnan vuoden ajan kansainvälisen kaupan alalla. Tämä epävarmuus on osittain johtunut m. m. siitä, että tullitariffeihin on harva se vuosi ja eri maissa moneen kertaan saman vuo-

den kuluessa tehty muutoksia. Nämä muutokset sinänsä ovat synnyttäneet epävarmuutta ja vaikeuttaneet kansainvälisen kaupan käyntiä. Jokseenkin yksimielisiä ollaan myöskin siitä, että kansainvälisen kaupan tyrehtyessä hyvinvointi siinä osassa sivistysmaailmaa, joka on mitä kiinteimmin liittynyt maailmankauppaan, yhä entisestään laskeutuu. Kun näin on, niin on sellaisen maan, jonka kansallistulosta noin kolmas osa vuosittain kulkeutuu maailmanmarkkinoille, on tällaisen maan edun mukaista, että kansainvälisiin kauppasuhteisiin saadaan jonkunlaista vakavuutta; ja niinkuin esityksen perusteluissakin on sanottu, on Suomen hallitus omalta osaltaan vuosien varrella ollut mukana kansainvälisessä yhteistyössä, jonka tarkoituksperiin on kuulunut m. m. vakavuuden aikaansaamisen kansainvälisen kaupan alalla. Onnettomuudeksi meille, onnettomuudeksi monelle muulle maalle eivät nämä pyrkimykset ole johtaneet niin hyviin tuloksiin kuin on toisinaan uskallettu optimismiin hetkinä toivoa ja uskoa. Niinpä maailman talouskonferenssi, joka 1927 kokoontui Genèveen ja jossa olivat mukana kaikkien sivistysmaiden, johtavien ja pienempienkin, pätevimmät kyvyt talouselämän ja kansainvälisen kaupan alalta, teki itse asiassa suurimmalta osalta turhaa työtä. Se ei tehnyt kuitenkaan aivan turhaa työtä, kun se totesi, että nimenomaan häilyväisyys ja epävarmuus tariffien alalla on osaltaan vaikeuttanut kansainvälistä tilannetta ja myöskin kiristänyt maailmanpulaa. Tämän toteamisen pohjalta voidaan sanoa Oslon sopimuksen nousseen. Se on niitä sopimuksia, joiden avulla pienilukuinen valtioryhmä on käytännössä koettanut ottaa ensimmäisiä askeleita hyveen tiellä. Myönnetään, että vakavuuden aikaansaaminen tullitariffeihin on välttämättömyys. Siitä huolimatta tullitariffeja muutellaan. Muutamat Pohjois-Euroopan pienet maat, jotka yhteenliittyneinä voivat kuitenkin jotakin merkitä maailman suurtenkin rinnalla, muutamat tällaiset pienet maat päättävät silloin asettaa erinäisiä vaikeuksia tullitariffien liian nopean, liian hätäisen, liian päähänpistotain tapahtuvan muuttelamisen tielle. Tässä on Oslon sopimuksen käytännöllinen merkitys. Se ei estä ainoatakaan sopimusvaltaa noudattamasta omia etujaan tullitariffipolitiikassaan, se ainoastaan jossain määrin vaikeuttaa tullien muuttamista, siinä tar-

koituksessa, että syntyisi ainakin näiden maiden välille jonkinlaista kauppapoliittista vakavuutta. Ja jos te muistette, hyvät herrat ja naiset, taaksepäin viime vuosia, niin te muistatte epäilemättä, että huhutkin siitä, että Englanti aikoo kohottaa sanokaamme käärepaperin tullia, ovat synnyttäneet levottomuutta meidän vientipiireissämme, huhutkin siitä, että Englanti aikoo asettaa tullin jollekin maataloustuotteellemme, jonka markkinapaikkana on Englanti, ovat synnyttäneet suurta levottomuutta kansamme pääelinkeinon harjoittajain keskuudessa (Keskustasta: Tulli on pantu siitä huolimatta!). Tulli on pantu siitä huolimatta, mutta minä luulisin, että jos Englanti myöskin kuuluisi niihin sopimusvaltoihin, joista Oslon sopimuksessa on kysymys, ja jos se olisi valmis ennen tullin koroittamista neuvottelemaan meidän kanssamme asiasta, niin meillä olisi, myös maanviljelijöillä samoin kuin teollisuudenharjoittajilla, suuremmat varmuudet ja takeet siitä, ettei meitä ainakaan yllätetä.

Kun ne maat, jotka Oslon sopimuksen ovat allekirjoittaneet, tarjoavat toisilleen tällaisen varmuuden ja kun ne eivät millään tavalla houkuttele meitä mukaansa, vaan ovat ainoastaan valmiit ottamaan meidät, jos meillä itsellämme on halua, sopimus-kumppaniksi, niin meidän on kiinnitettävä ennen kaikkea huomio siihen käytännölliseen, tuntuvaan hyötyyn, mikä tällaiseen sopimukseen liittymisestä johtuu, eikä ole suinkaan väheksyttävää myöskään niiden maiden merkitystä omalle taloudellemme, jotka mainitun sopimuksen ovat allekirjoittaneet. Vuonna 1931 oli Suomen vienti Oslon sopimusmaihiin 758 miljoonaa, viime vuonna oli vientimme 678 miljoonaa. Prosentteissa se oli edellisenä vuonna 17.7 prosenttia koko viennistämme ja viime vuonna 14.6 prosenttia koko viennistämme.

Minä rohkenen sanoa, että maailmanmattava Englanti, kun se saapuu meidän markkinoillemme järjestelemään viikkojaan, antaa arvon paljon pienemmälle prosenttimäärälle omasta viennistään, kuin mitä tässä on kysymyksessä meidän vientiimme nähden. Niissä vaikeissa oloissa, joissa pieni kansa, joka verrattain harvojen vienti-artikkelien nojassa pyrkii suurempaa hyvinvointia kohti, näissä vaikeissa oloissa ei minun mielestäni tämän kansan sovi halveksia niitä kauppayhteyksiä, joita meillä vanhastaan on Hollantiin, Belgiaan, Nor-

jaan, Tanskaan ja Ruotsiin. Ei ole katsottava sokeasti Ruotsiin päin, on nähtävä, että tässä on mukana myös toisia korkealla kulttuuritasolla olevia kauppakansoja, joiden kanssa meidän on hyvä säilyttää hyvät suhteet ja myös vakauttaa tullitariffit esimerkiksi muille ja hyödyksi itsellemme.

Ulkoasiainministeri Hackzell: Minä olisin tässä kosketellut paria seikkaa, joista eräät puhujat, jotka puhuivat tämän esityksen hyväksymistä vastaan, mainitsivat. Kansanedustaja Toivola juuri korosti m. m. Hollannin ja Belgian suurta merkitystä meidän vientikaupallemme, ja pyydän kansanedustaja Annalalle erittäin alleviivata, että Oslon sopimukseen kuuluvat myöskin nämä valtiot, jotka vanhastaan ovat meidän hyviä, ehkäpä luotettavimpia ostajiamme ja että tällaiset läheiset suhteet niiden kanssa meille ehdottomasti ovat suuresta merkityksestä.

Mitä sitten tulee kysymykseen siitä, että jokainen ilmoitus tullikoroituksesta aiheuttaa, voi aiheuttaa jännitystä jopa konfliktejakin, on asiassa kyllä perää. Mutta sellainenhan on tilanne nytkin joka kerta kun joku maa ilmoittaa jonkun meidän tärkeän vientitavaran tullin koroituksesta, siitä tulee aina jännitystä ja pahaa mieltä ja pyrkimystä selvittää tilanteesta mahdollisesti vastatoimenpitein. Tässä suhteessa ei tilanne ensinkään muutu, vaikka me olemme tässä Oslon sopimuksessa. Meillä on se etu, että me pääsemme asiasta etukäteen neuvottelemaan. Ja pyydän juuri kansanedustaja Annalalle korostaa, että erinomaisen tärkeä puoli asiassa on juuri tämä yhteistointa näiden suhteellisesti pienten valtioiden kanssa, mitkä valtiot kansainvälisessä yhteistyössä kuitenkin merkitsevät verrattoman paljon enemmän kuin niiden asukasluku edellyttäisi. Niissä on vanhaa kulttuuria, niiden lausuntoja, niiden mielipiteitä kuullaan paljon enemmän kuin monen suuren valtakunnan.

Sitten kansanedustaja Lohelle pyydän korostaa sitä, että tässä ei ole kysymystä finanssitulleista, vaan suojelutulleista. Onhan tunnettua, että finanssitullien korotus, jos siitä huhu rupeaa leviämään, aiheuttaa pikaista tuontia jostakin naapurimaasta löytyvästä varastosta. Tämä nyt on, kuten tunnettua, koskenut kahvia, sokeria ja sellaisia tuotteita. Ne tavarat, joista on kysymys tässä Oslon sopimuksessa,

ne eivät ole niin helposti tuotavissa, eivätkä ne ole tuollaista joukkotavaraa. Ne ovat koneita, ne ovat metallituotteita, höyrylaimoja ja sen sellaista, niitä ei kenenkään kannata suurin määrin lähettää toiseen maahan toivossa tienata vähän tulleissa. Ja sitten on edelleen otettava huomioon, että sopimuksen ensimmäisen artiklan lopussa mainitaan, että tällaisia toimenpiteitä suunnitteleva sopimuspuoli voi vaatia ilmoituksen käsiteltäväksi luottamuksellisena. Jos voi olla epäilystä jonkun tavaran suhteen, niin silloin voi vaatia asian käsittelyä salaisena, jolloin juuri kun on tekemisissä niiden sopimuspuolten kanssa, joista tässä on kysymys, voi olla jotakuinkin vakuutettu siitä, että asia tosiaankin pysyy salassa. Mitä kansanedustaja Huittisen huomautukseen tulee, ettei ulkoasiainvaliokunnassa ole esitetty kaikkia niitä sopimuksia, jotka voisivat vaikuttaa asiaan, valitan kyllä suuresti, että tällainen käsitys on voinut syntyä. Minusta tämä hallituksen esitys on verrattain tyhjentävä kaikkeen siihen nähden, mikä asiaan voi vaikuttaa. Siinähan on lueteltu meidän tuontimme ja meidän vientimme näitten maitten suhteen, enkä parhaalla tahdolla voi johdattaa mieleeni niitä sopimuksia, joista tässä olisi pitänyt vielä lisäksi mainita ja suuresti epäilen, onko edes sellaisia sopimuksia, jotka nyt tähän asiaan nimenomaan olisivat erityistä vaikuttaneet. Mikäli nyt olen ymmärtänyt, voi olla joitakin uusia suunnitelmia meidän kauppapolitiikkaamme nähden, mutta näitä suunnitelmia ei toistaiseksi ole esitetty, vielä vähemmän on niitä voitu tutkia. Jos sellaisia ilmenee, niin niitähän voi sitten tutkia ja, kuten jo edellisessä lausunnossani sanoin, en voi käsittää, että mitään lopullisia esteitä niitten toteuttamiseksi asetettaisiin, sen kautta että hyväksyttäisiin tämä Oslon sopimus.

Ed. V. Annala: Minä en ensinkään ole vähäksynyt Belgian ja Hollannin kauppaamme. Herra ulkoasiainministeri on siinä suhteessa käsittänyt minut täydellisesti väärin. Minä olen vain väittänyt, että kaupallinen tilanne, joka nyt on Suomen ja näitten valtioitten välillä, jotka kuuluvat Oslon sopimukseen, ei muuttuisi siitä paremmaksi, että me liittyisimme tähän sopimukseen, mutta että siitä olisi juuri ne haitat, jotka minä mainitsin. Ja tämän takia minä kat-

son, että tuohon sopimukseen ei ole mentävä. Minä ymmärrän varsin hyvin, että herra ulkoasiainministeri kaikin voimin puolustaa tätä; se kuuluu hänen virkaansa. Ellei hän sitä tekisi, olisi tilanne vallan merkillinen, varsinkin herra ministerin kannalta. Mutta hänen esityksensä ei ole saanut minua vakuutetuksi siitä, että puheenalaiseen sopimukseen välttämättä olisi liittyttävä.

Ed. Sergelius: Ainoastaan pari sanaa mitä asian käsittelyyn tulee valiokunnassa ja täällä eduskunnassa. Herrat Kukkonen ja Karvetti väittivät täällä useamman kerran, ellen minä muista väärin, sopimuksen tulleen „post festum”. Nythän tiedämme ja on tosiseikkana mainittu useampaan kertaan tänä iltana eduskunnassa, että valiokunta yksimielisesti hyväksyi tämän sopimuksen. Mukana olivat silloin asiaa valiokunnassa käsiteltäessä sekä herra Kukkonen että Karvetti, joten, jos mikään, niin heidän arvostelunsa tässä tilaisuudessa on tullut post festum.

Ed. Huittinen: Haluamatta pitemmästi jatkaa keskustelua, huomautan vain herra ulkoasiainministerille siitä, että tiedossani on tällä hetkellä asioita, jotka oikeuttivat minut äskeiseen lausuntooni.

Ed. Hakkiila: Minä myöskin haluaisin todeta, että molempien niitten ryhmien taholta, joilta tänään on haluttu tämä asia joko palauttaa ulkoasiainvaliokuntaan tai hylätä, ulkoasiainvaliokunnassa toisen ryhmän taholta ei käytetty ainoatakaan puheenvuoroa eikä tehty vastalauseita ja toisen ryhmän taholta hyväksyttiin myöskin muitten kanssa yksimielisesti tämä asia, joten tämä uusi käänne on outo. Sellainen ei ole suositeltavaa, kun on kysymys niin vakavista asioista kuin ovat nämä ulkoasiainvaliokunnan käsiteltävät.

Ed. Kukkonen: Minä olen ensimmäisessä lausunnossani puolestani ilmoittanut syyn menettelyyni. Se on sama kuin ed. Huittisen äsken mainitsema.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kukkonen ed. V. Annalan kannattamana

ehdottanut, että ulkoasiainvaliokunnan ehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Kukkosen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ulkoasiainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kukkosen ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 105 jaa- ja 58 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 35.

Eduskunta on siis hyväksynyt ulkoasiainvaliokunnan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus määrärahan myöntämisestä tullirakennuksen rakentamista varten Petsamoon.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2 ja otetaan ainoaan käsitelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 19, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

P u h e m i e s: Käsitelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelu:

Valtiovarainministeri **R e l a n d e r:** Esillä oleva hallituksen esitys on herättänyt jonkun verran vastustusta. Jo lähetekeskustelussa ed. Kaijalainen esitti huomautuksia hallituksen suunnitelmaa vastaan ja valtiovarainvaliokunnassa vähemmistö on asettunut samalle kannalle. Minulla on se tunne, että tämä vastustus aiheutuu etupäässä kahdesta seikasta. Pelätään, että ne erikoisedut tulliverotukseen nähden, jotka on myönnetty muutamien Lapin kuntien asukkaille, nyt lakkautettaisiin, ja pelätään myöskin, että tämä hallituksen suunnitelma toisi mukanaan rakennuskustannuksia huomattavia määriä niiden lisäksi, mitä esitys käsittää. Toivon voivani osoittaa, että tämä pelko on kumpaiseltakin kohdalta aiheeton. Mutta pyytäisin samalla, vaikka aika on

näin myöhäinen, vielä saada vedota eduskunnan kärsivällisyyteen esittäökseni eri puolia tästä kysymyksestä semmoisina kuin ne hallituksen kannalta näyttäytyvät.

Kuten esityksessä huomautetaan, ovat tulliliot Petsamossa tämän alueen tultua yhdistetyksi Suomeen, olleet järjestettyinä väliaikaiselle kannalle. Mutta jo v. 1925 oli hallitus kiinnittänyt huomionsa näihin oloihin tarkoituksella määrätä ammattiviranomainen Petsamon ulkomaisessa liikenteessä suoritettavia tullitehtäviä varten. Tässä tarkoituksessa annettiin tullihallitukselle toimeksi m.m. rakennuttaa tarvittava rakennus Salmijärvelle, ja tämä rakennus valmistuikin v. 1925. Kun ei kuitenkaan silloin ollut maantieyhteyttä Petsamoon, katsottiin voitavan toistaiseksi tulla toimeen siten, että rajavartiostolle uskottiin myös tullin hallinto Petsamon alueella. Tuonti oli silloin verrattain vähäistä. Kun sitten maantie Petsamon Liinahamariin saakka 1930 valmistui ja suora yhteys Jäämereen aikaansaatiin, vilkastui liikenne. Niiden ilmoitusten perusteella, jotka Petsamon rajavartiosto on vuoden 1932 kuluessa lähettänyt Kemin tullikamarille, on sikäläinen tuonti käsittänyt v. 1932 m.m. seuraavat tavaramäärät: ruisjauhoja 817,000 kiloa, vehnäjäuhoja 206,000 kiloa, ohra-, kaura-, vehnä- ja riisisuurimoita 90,000 kiloa, sokeria 304,000 kiloa, kahvia 52,000 kiloa. Koko tuonti oli v. 1932 10.1 milj. markkaa, oltuaan edellisenä vuonna vain 6.3 milj. markkaa. Tullin kanto oli v. 1931 ainoastaan 38,870 markkaa, mutta nousi v. 1932, kuten hallituksen esityksessä mainitaan, jo 376,177 markkaan. Näistä numeroista jo käy ilmi, kuinka liikenne ja varsinkin tullituloja tuottava liikenne on lisääntymässä. Mutta muitakin seikkoja voidaan mainita, jotka osoittavat vilkastuvaa talouselämää. Paitsi kalastaja-aluksia, on Liinahamarin ja Trifonan satamissa viime vuonna käynyt toistasataa laivaa, tuoden mukanaan lasteja ulkomaan satamista, pääasiassa Norjasta, mutta myöskin Saksasta. Tämän lisääntyvän liikenteen takia ja sen edelleen kehittämiseksi on Loviisan Kalastus-Osakeyhtiö perustanut Liinahamariin eri varastoja. Näistä asemistaan ja muista aikeistaan sanottu yhtiö eräässä valtiovarainministeriölle osoitetussa esityksessä esittää seuraavaan tapaan: Aikomuksemme on saada ulkolaisia troolareita, jotka kalastavat Jäämerellä

Muurmanin rannikon ja Kuolan niemimaan seuđuilla, tulemaan Petsamoon ottamaan kivihiiltä ja laskemme, että vuotuinen vaihtomme tulee nousemaan 10,000—15,000 tonniin, ja kun tähän lisätään oma tarpeemme kahdelle troolarille ja kalajauhotehtaaalle, olisi aseman vaihto 15,000—20,000 tonnia vuodessa. Kun ulkolaiset troolarit sitäpaitsi tarvitsevat suolaa, jätää, vettä ja muonaa, on näitäkin tarpeita paikkakunnalla tyydytettävä. Meillä oli tänä vuonna pieni jäävarasto, noin 500 tonnia, joka kävi aivan riittämättömäksi. Aikomuksemme on ensi talvena ottaa noin 5,000 tonnia, josta itse käytämme noin 2,000 ja loput 3,000 myymme. Paitsi kalajauhotehdasta, joka valmistunee lokakuun lopulla tai marraskuun alussa, on meidän pakko rakentaa uusi suolamakasiini niin pian kuin suinkin voidaksemme tyydyttää ulkolaisten suolan tarpeen. Muun hankinnan järjestävät sikäläiset kauppiaat. M. m. SOK tulee laajentamaan leipomoansa siten, että voivat toimittaa niitä eri leipälajeja, joita eri kansallisuudet vaativat (Ed. Hannula: Tulevaisuuden toiveita!). Näin sanoo tuo yhtiö. Tämä laajeneva liikenne valtakunnan ai-noassa Jäämeren satamassa, joka koko vuoden on jäätä vapaa, vaatii hallituksen käsityksen mukaan pätevää ja joustavaa tullikäsittelyä. Tullitariffin soveltumislain perusteella on valtioneuvosto myöntänyt tullivapauden suurimmalle osalle tuontitavaroita, mikä tullivapaus elinkeinonharjoittajille myönnetään hakemuksen perusteella. Jo tämä lisenssijärjestelmä ja sen valvomisen kaippaa, samoinkuin tavarain maahan tuonti, tarkkailua. Mutta Petsamoon tuodaan myöskin tullinalaisia tavaroita ja sekin on lisääntymässä, kuten jo huomautin. Joskin rajavartiosto hoitaessaan tullitehtävät on tehnyt parhaansa, on sillä ollut hankaluutensa. Tulliteknillisten tietojen puutteesta on johtunut hitautta ja joustavuuden puutetta tullikäsittelyssä. On ollut pakko järjestää tullinkanto monimutkaiseksi pankin välityksellä tapahtuvaksi, asiakirjain lähetys on viivästynyt, kun se aina saa kulkea Kemin tullikamarin kautta. Tunnettuahan on, että tullihallinto nykyään monipuolisine tullitariffi-, kauppapoliittisine- ja terveydenhoidollisinekin määräyksineen on niin monimutkainen toiminta, että sitä voi tyydyttävästi ja asiantuntemuksella hoitaa ainoastaan tulliteknillisen koulutuk-

sen ja kokemuksen saanut tullivirkamies. Mainittakoon tämän lisäksi vielä, että Loviisan kalastusyhtiö, joka tuntee sikäläiset oloinkin, pitää tullikamarin perustamista liikenteen kannalta aivan välttämättömänä, huomauttaen, että nykyisen tullikäsittelyn hitautta sinne tulevat laivat jo valittavat. Tätä samaa moitetta nykyään kilpailevat ulkolaiset hiilen myyjät levittävät väittäen edullisemmaksi ostaa hiilen Norjan puolelta, jossa tulliselvitykset toimitetaan nopeasti. Kokenutta tullimestä kysytään myöskin niitä toimituslaitoksia varten, joita varmaankin perustetaan vientitavarain valmistusta varten. Tässä nimittäin myös tulee kysymykseen tullitariffin soveltamislain edellyttämä lisenssi- ja tullietujärjestelmä.

Valtiovarainministerin käynnillä viime elokuulla Petsamossa selvisi, että kaikki henkilöt, joiden mielipidettä asiassa on kuultu, empimättä ovat selittäneet, että he katsovat tullihallinnon Petsamossa olevan ensi tilassa siirrettävän tullihallituksen alaiseksi. Näiden henkilöiden lausunnoille on annettava sitä suurempi arvo kun he ovat läheltä voineet seurata liikennettä sekä sen kehitystä ja nykyistä tulliselvitystä.

Kun hallitus näin ollen katsoo välttämättömäksi valtion edun kannalta, että tullihallinto siirretään rajavartiostolta tullilaitokselle, se ei edellytä sitä, että ne edut, mitkä valtioneuvosto tullivapauksien muodossa on myöntänyt Petsamon, Inarin, Utsjoen ja Enontekiön asukkaille, lakkautetaisiin. Pääinvastoin on valtioneuvostolla tarkoitus vielä myöntää näitä tullivapauksia niitä vähentämättä paikallisille asukkaille ja liikkeen harjoittajille. Mutta hallitus pitää tärkeänä, että tämän liikkeen kaikinpuolinen valvominen ja seuraaminen on tullialaan perehtyneen ammattimiehen käsissä.

Koska Liinahamarissa, jonne aiottu tullikamari on sijoitettava, ei ole rakennuksia, joita voitaisiin tarkoitukseen käyttää, on välttämätöntä, että tulliviranomaisille, jotka Liinahamariin määrätään, rakennetaan asuinrakennus toimistohuoneineen. Aika näyttää olevan rakentamiselle sopiva, sekä mitä tulee työpalkkoihin että tarveaineihin. Rakennustyötä voidaan hyvinkin verrata varatoihin. Eräässä valtiovarainvaliokunnan jäsenille ulkoapäin lähetetyssä esityksessä väitetään, että tullihallinnon siirtäminen Petsamossa tullilaitokselle piankin mat-

kaansaattaisi valtiolle miljoonia kysyviä kustannuksia yksinomaan rakennustoiminnan kautta. Tähän huomautettakoon vain, että kuten edellä on mainittu, tullilaitoksella on jo oma rakennuksensa Salmijärvellä, eikä uutta rakennusta kaivata silläkään paikalla, jossa tullipuomi nykyään on. Petsamon tullirakennuksen sisustus ei kysy sanottavasti uusia varoja, koska kassakaappi ja kaikkein välttämättömin kalusto jo on olemassa (Keskustasta: Katsotaanpa vuoden päästä!). Kun on tarkoitus, että rajavartiosto mahdollisimman laajalti edelleen hoitaa itse rajan vartiointia, ei ole myöskään aihetta puhua niistä suurista kustannuksista, jotka muka tullihenkilökunnan palkkaaminen tulisi vaatimaan. Lähinnä nyt on tarkoitus saada tulliteknillisesti pätevä tullivalvonta vain Petsamon Liinahamariin ja Trifonaan.

Katsoisin edellisen perusteella hyvin suotavaksi ja Petsamon taloudelliselle kehitykselle varsin tärkeäksi, että valtiovarainvaliokunnan esitys hyväksytään, ja pyydän niinmuodoin saada mitä parhaiten suositella eduskunnalle tällaista ratkaisua.

Ed. Kaijalainen: Ennenkuin eduskunta ratkaisee tämän asian, on mielestäni syytä kiinnittää vielä huomiota niihin seikoihin, jotka puhuvat hallituksen esityksen hyväksymistä vastaan.

Hallituksen esityksestä ja valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä käy ensinnäkin selville, ettei kummallakaan taholla ole havaittu olevan aihetta huomautuksiin rajavartioston tähän asti suorittamaa tullitehtävien hoitoa vastaan Petsamossa ja Takalapissa. Sensijaan on ainakin minulle jäänyt epäselväksi se seikka, tulisivatko nämä tehtävät hallituksen esittämän ja valiokunnan kannattaman uuden järjestelyn tapahtuttua siirtymään tullihallitukselle myöskin Inarin ja Utsjoen kunnissa sekä niissä osissa Petsamoa, jotka eivät kuuluisi suunnitellun Liinahamarin tullikamarin vartiopiiriin. Hallituksen esityksessä mainitaan myöskin Inarin ja Utsjoen pitäjät, mutta se tapahtuu vain ohimennen. Valtiovarainvaliokunta sitä vastoin puhuu kaiken aikaa yksinomaan Petsamon alueesta. Kummastakin, niin hyvin hallituksen esityksestä kuin myös valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä tulee siihen käsitykseen, että tullitehtävät on tarkoitus siirtää tullihallituksen

käsiin vain osittain. Miten asianlaita todellisuudessa on, siihen olisi mielenkiintoista saada riittävän selvä vastaus. Valiokunnan mietintö ja myöskin herra valtiovarainministerin äskenen lausunto viittaa siihen, että todellakin on tarkoitus järjestää nämä tullitehtävät kahden eri viraston samanaikaisesti hoidettaviksi. Jos tarkoituksena tosiaankin on asettaa rajavartiosto ja tullihallitus yhdessä suorittamaan näitä tehtäviä pohjoisella rajaseudulla, niin siitä syntyy ennemmin tai myöhemmin samanlainen sekasotku kuin Kannaksella, jossa asiat nyttemmin ovat kehittyneet siihen vaiheeseen, että kuulemani mukaan vastoin tullihallituksen ankaraa vastustusta tullin hallussa olevia tehtäviä on pakko siirtää sikäläiselle rajavartiostolle, koska tullihallitus on osoittautunut kykenemättömäksi niitä hoitamaan. Kun kokemus näin ollen osoittaa, minkälaista sekaannusta saatetaan syntyä, kun kaksi eri virastoa samalla alueella asetetaan tullitehtäviä hoitamaan, niin tuntuu käsittämättömältä jos sama hallitus, joka kenties aivan lähiaikoina joutuu suorittamaan Kannaksella erotuomarin tehtäviä molempien tulliasioita hoitavien virastojen välillä, nyt tahtoi jatkaa samanlaista järjestelmää toisella taholla. Niin tarkoin ei nimittäin kummallekin virastolle tulevia tehtäviä voida määritellä, etteikö erimielisyyksiin ja kahnauksiin aina jäisi mahdollisuuksia.

Edellyttäen, että hallitus tosiaankin pyrkii tähän käytännössä huonoksi havaittuun järjestelmään myös pohjoisella rajaseudulla, olisi siis tämän vuoksi Petsamoon nyt rakennettava hallituksen esittämä tullitalo, jota varten jo kuluva vuoden menoarvioon olisi lisäyksenä otettava kokonaista 450,000 markkaa eli huomattavasti enemmän, kuin mitä vuotuiset tullitulot ovat koko sillä alueella, jossa nyt rajavartiosto huolehtii tullitehtävistä. Talon rakentamiseksi jouduttaisiin näin ollen pohjoisella rajaseudulla kantamaan toista vuotta tullimaksuja, ennenkuin talon hinta olisi saatu suoritetuksi. Sitäpaitsi ei hallituksen esityksestä eikä valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä käy selville, sisältyvätkö hallituksen esityksessä mainittuun kustannusarvioon myös tullitalon sisustuskustannukset. Ottaen huomioon rakennuskustannusten kalleuden Petsamossa näyttää siltä, että näitä kustannuksia ei tässä ole huomioon

otettu. Merkit viittaavat siihen, että ennenkuin tullitalo kaikkine sisällyksineen on Petsamon puuttomille rannoille saatu pystytetyksi, uppoavat siihen kenties kahden perättäisen vuoden tullitulot sanotulta alueelta. Lisäksi olen kuullut kerrottavan, että kun tullihallitus, joka monta eri kertaa yritti turhaan taivuttaa edellisen hallituksen valtiovarainministeriä tämän asian puolelle, sai nykyisen hallituksen sille lämpenemään, heräsi tullihallituksessa halu yksillä lämpimillä ottaa hallitukselta irti enemmän. Ellei saamani tieto ole erehdyttävä, suositteli tullihallitus 12 huonetta sisältävää rakennussuunnitelmaa, jonka mukaan Petsamon tullitaloon olisi tullut huoneistot myöskin tullinhoitajan apulaiselle ja kamreerille. Tässä kohden pysähtyi hallitus kuitenkin ajattelemaan hieman asian kalleutta tyytyen tällä kertaa siihen suunnitelmaan, joka sille ensiksi esitettiin. Ajateltiin kaiketi, että kun saadaan eduskunta aluksi sitomaan kätensä pienemmällä summalla, tulevat kyllä tullinhoitajan apulainen ja kamreerikin saamaan asuntonsa aikanaan. Ja valtiovarainvaliokunnan enemmistön päätös osoittaa, että hallitus on laskelmissaan ainakin toistaiseksi sangen hyvin onnistunut.

Tähän saakka on tullitehtäviä Petsamon Liinahamarissa, jonne nyt suunnitellaan komeaa tullitaloa kallispalkkaisine virkailijoinen, hoitanut rajavartioväpeli ja sotamies asianomaisen rajavartiokomppanian päällikön valvonnan alaisena. Sen mahdollisuuden varalta, että satamaan saapuu yhtäaikaan useampia laivoja, on rajavartiostolla aina ollut tilaisuus lähettää tullitehtäviin totuttamaansa päällystää ja miehistöä paikalle niin paljon kuin kulloinkin on tarvittu. Kun tätä tullitehtäviin osallistunutta rajavartiomiestistöä muina aikoina on voitu käyttää muihin toimiin, niin on tosiasia, että käytännöllisempää ja samalla kustannuksiltaan halvempaa tulliasiainhoitamistapaa Petsamon toistaiseksi vielä vaatimattomiin oloihin on vaikea ajatella. Se on myöskin tarkoituksenmukainen, sillä rajavartiostolla on tullitehtävien hoitamisessa siellä yli 10 vuoden kokemus, eikä tullihallitus ole vielä tähän päivään mennessä voinut esittää mitään sellaista huomautusta rajavartiostoa vastaan, joka voitaisiin ottaa vakavalta kannalta. Tullimieskään ei näet syntyessään ole valmis

publikaani, jonka vuoksi myöskin sille kokemukselle jonka tullitehtäviä Petsamossa hoitamaan erikoisella huolella valitut rajavartioupseerit, aliupseerit ja sotamiehet ovat saavuttaneet, on annettava arvoa.

Jos nyt, kuten sanottu, tarkoituksena on järjestää tullielot pohjoisella rajaseudulla siten, että varsinaiset käytännölliset tullitehtävät jäisivät edelleenkin rajavartiostolle ja erityinen tullivirkamiehistö asetettaisiin hoitamaan vähäisiä konttoritehtäviä, tai niinkuin hallituksen esityksessä hienosti sanotaan: „seuraamaan olojen ja liikenteen kehitystä”, niin kyllä minun täytyy sanoa, että valtion varojen sijoittaminen tällaiseen tarkoitukseen ei ole valtion eikä veronmaksajain kannalta mitenkään oikein. Ei ole tällaisena vaikeana ajankohtana vastoin todellista tarvetta syytä ryhtyä kalliiseen rakennustoimintaan ja perustaa uusia tarpeettomia virkoja. Ennestään on valtiolla Petsamossa tappiota tuottavaa laivaliikennettä valvomassa erityinen virkamies, jolla siellä liikennöivän ainoan vuorolaivan valvonnasta ei ole sanottavasti muuta vaivaa kuin vilkaista ulos ikkunasta. Nyt suunnitellaan samanlaisia virkoja perustettavaksi lisää.

Olen edellä kosketellut esillä olevaa asiaa sen aiheellisen olettamuksen pohjalla, että tulliasiaain hoidosta Petsamossa sekä Inarin ja Utsjoen pitäjissä tulisivat yhdessä huolehtimaan rajavartiosto ja tullihallitus. Jos sen sijaan tarkoituksena on siirtää nämä tehtävät yksinomaan tullihallituksen käsiin, niin tulos on yhtä mahdoton. Sitä tietä päädytään valtion menoissa ennen pitkää sellaisiin summiin, että se tie ei mitenkään houkuttele. Tässä suunnitelmassa olisi se lähes puolen miljoonan markan menoerä, joka nyt esitetään tarkoituksen varattavaksi, vasta hiljaista alkusoittoa. Me saisimme täällä eduskunnassa varustautua siihen, että tullihallituksen rakennuskustannuksiin ja palkkauskuluihin pohjoisella rajaseudulla jouduttaisiin vuosittain ties kuinka pitkän ajan myöntämään määrärahoja, sillä itsestään selvää on, että rajavartiosto ei varsinaisen tehtävänsä vuoksi voi luopua erinäisistä vartioasemistaan — niitä on nimittäin muuallakin kuin Salmijärvellä —, eikä näin ollen luovuttaa tullin käytettäväksi myöskään omia asuntojaan. Varmaa myös on, että sillä miesmäärällä, jolla nämä tehtävät hoitaa raja-

vartiosto, ei tullihallitus noissa harvaan asutuissa vaikeakulkuisissa erämaissa tule toimeen ja koko tämä kallis koneisto olisi perustettava pyydystämään sitä verrattain pientä tuloerää, joka Petsamosta ja Taka-Lapista vuosittain saadaan. Siinä ei mielestäni ole mitään järkeä.

Tämän asian yhteydessä olen myös kuulut puhuttavan valtion arvovallasta. Valtion arvo muka kärsii siitä, että Petsamossa ja Taka-Lapissa tulliasiat hoidetaan sotilaan puvussa. En ole kuitenkaan havainnut tulliasioita hoitavien rajavartiostolaitten esiintymisessä mitään sellaista, joka antaisi aiheutta huomautuksiin. Ellei kuitenkaan tämän suuremmista „epäkohdista” ole kysymys, niin on aivan yksinkertainen asia hankkia niille rajavartiomiehille, jotka tulliasioita hoitavat, siviilipuvut. Tämä ei ole minun ajatukseni, vaan olen sen kuulut asianomaiselta sotilastaholta. Se ei vaadi valtiolta suuria kustannuksia, ja mitä tulee siihen seikkaan, että Lapin rajavartiosto varsinaisten tehtäviensä lisääntymisen vuoksi — kysymyksessä on 30 à 40 Taka-Lapin asevelvollisen kouluttaminen vuosittain — tarvitsisi muutaman miehen lisää tullitehtäviä varten, niin ovat myöskin siitä aiheutuvat kustannukset vain pieni osa siitä, mitä erityisen tullilaitoksen perustaminen pohjoiselle rajaseudulle tulee maksamaan.

Mutta kun on puhe valtion arvosta, jonka väitetään kärsivän sen vuoksi, ettei Petsamossa ole vahvistetun mallin mukaisia tullimiehiä, niin en voi olla kiinnittämättä hallituksen huomiota erääseen pohjoisella rajaseudulla tehtyyn ilmeiseen laiminlyöntiin, johon nähdäkseni olisi syytä käyttää juuri niitä varoja, joita hallitus ja valiokunta nyt ehdottavat kiinnitettäväksi tullilojen tarpeettomaan uudestijärjestelyyn samalla rajaseudulla. V. 1930 hankittiin valtion toimesta pylväät Utsjoen—Nuorgamin puhelinlinjalle. Kustannukset tästä tulivat kalliiksi, sillä pylväät oli sinne metsättömälle seudulle tuotava kaukaa Inarinjoen varrelta. Mutta nämä pylväät, jotka ensin oli poroilla vedätettävä Inarinjoen varrelle sekä sen jälkeen uitettava suunnitellun linjan varten Inarin- ja Tenojokea myöten ja taas poroilla yksitellen paikoilleen vedätettävä, jätettiin pystyttämättä. Siellä lahoaa valtion omaisuutta noin 200,000 markan arvosta eikä vielä tähän päivään

mennessä ole näkynyt pienintäkään merkkiä siitä, mihin hallitus aikoo tämän asian vuoksi ryhtyä, vaikka asiasta on posti- ja lennätinhallitus useita kertoja hallitukselle huomauttanut ja pyytänyt varoja, viimeksi aivan äskettäin. Mainittakoon, että suunniteltu linja sijaitsee Suomen ja Norjan rajan välittömässä läheisyydessä. Mitähän tällaisesta saamattomuudesta ajatellaan rajan takana, Norjan puolella? Onkohan hallitus tullut koskaan tätä asiaa ajatelleeksi? Mielestäni tämä on kiistattomasti sellainen laiminlyönti, josta maamme arvokin kärsii, puhumattakaan muusta vahingosta, mikä asian yhteydessä valtiolle on tapahtunut.

Perustelut, joilla tullihallituksen innoittamana hallitus ja valiokunta pohjoisen rajaseudun tullilojen uutta järjestelyä esittävät, ovat kauttaaltaan hatarat ja joutuu pakostakin epäilemään, onko edes hallitus ollut kaikista tähän asiaan liittyvistä seikoista selvillä. On myönnettävä, että Petsamon alueen olosuhteet ovat kehittyneet siitä, mitä ne olivat silloin, kun alue liitettiin maahamme. Valitettavaa on kuitenkin se, että tullilojen uudelleen järjestämistä ajetaan m. m. sillä, että Petsamon liikeolot kuvataan suuremmiksi, kuin mitä ne todellisuudessa ovat. Niinpä kun valtiovarainvaliokunta puhuu Petsamon teollisuuslaitoksista, tulivat välittömästi mieleeni erään rautatiehankkeen yhteydessä aikaan käytetyt perustelut. Rautatien tarpeellisuutta perusteltaessa viitattiin m. m. rautatiesuunnan varrella oleviin sahalaiteksiin, mutta kun asiaa tutkittiin, niin havaittiin, että perustelujen kirjoittajan oli täytynyt laskea sahalaiteksiksi mainitsemansa määrän tavallisia halkosahoja, sillä koko siltä alueelta, jossa sahalaiteosten piti olla, ei muita teollisuuslaitoksia löytynyt kuin yksi vanha myllyrähjä. Jos on ensinkään tarpeellista puhua tämän asian yhteydessä Petsamoon suunnitelluista teollisuuslaitoksista, niin on tällöin lähinnä kiinnitettävä huomiota rakenteilla olevaan kalajauhotehtaaseen, josta myöskin herra valtiovarainministeri äsken mainitsi ja jonka teho on suunniteltu niin suureksi, että se voisi jauhaa koko Petsamon vuotuisen kalansaaliin yhdessä viikossa. Annettakoon nyt tämän hankkeen kuitenkin rauhassa kehittyä ja katsotaan, mitä tästä suurusuuntaisesta yrityksestä tulee. Tämä on kuitenkin hieman arkaluontoinen asia, jonka vuoksi en tahdo

siitä jatkaa pitemmälle. Missään tapauksessa ei ainakaan kalajauhotehtaan vastapainoksi ole valtion tarpeellista ryhtyä rakentamaan sinne veronmaksajain varoilla suuremmoista tullitaloa etenkään tällaisena aikana.

Täällä herra valtiovarainministeri puheessaan siitä seikasta, mihin tässä viimeksi koskettelin, viittasi eräisiin muihin suunnitelmiin, joita Petsamosta päin on kuulunut. Täytyy kuitenkin sanoa, että mitä tulee siihen ajatukseen, että ulkolaiset trawlarit käyttäisivät Petsamoon suunniteltua kivihiilisatamaa, niin se ajatus on koko lailla hiekalle rakennettu. Niin kauan kuin sikäläisillä vesillä on liikkunut ulkolaisia aluksia, jotka tarvitsevat kivihiiltä, ne ovat aina käyttäneet Vuoreijan kivihiilisatamaa ja tulevat varmasti käyttämään sitä edelleenkin syystä, että se on sopivasti matkan varrella. Poikkeaminen Petsamoon aiheuttaisi näille ulkolaisille laivoille runsaan vuorokauden viivytyksen, eikä näin ollen ole luultavaa, että Petsamoon suunnitellulla kivihiilisatamalla tulisi olemaan mitään merkitystä. Kaikki ne, Petsamon teollisuuslaitokset, joista nyt puhutaan, ovat tällä hetkellä vielä enemmän tai vähemmän kokeiluasteella. Mitään varmaa ei niiden varaan voi vielä tässä vaiheessa perustaa.

Herra valtiovarainministeri kiinnitti huomiota myöskin Petsamon kautta maahan tuotavien tavaroiden määriin. Niiden luvuilla ei kuitenkaan tämän asian yhteydessä ole merkitystä, ennen kuin voidaan sitovasti todistaa, missä määrin rajavartiosto on suorittanut tullitehtävien hoidossa laiminlyöntejä. Mutta sitähan ei ole täällä esitetty. Päinvastoin hallitus samoin kuin myöskin valtiovarainvaliokunta ovat todenneet, että rajavartiosto on niistä suoriutunut hyvin, mitään aihetta huomautuksiin ei ole havaittu olevan. Mutta jos tätä asiaa ruvetaan paisuttelemaan, niin kyllähän tästä tärkeä saadaan; ja minun täytyy sanoa, että tällaisten asiain kysymyksessä olen on tullihallitus parhaita mainosmestareita. Se on tämänkin asian yhteydessä saatu nähdä ja siitä ovat monet edustajat, jotka näinä päivinä ovat tuolla kahvilassa istuneet, tulleet aivan henkilökohtaisiin kokemuksiin.

Viitaten siihen, mitä edellä olen lausunut, pyydän, herra puhemies, ehdottaa, että valiokunnan ehdotus hylättäisiin. Säästet-

täköön nyt näillä myöhäisillä tunneilla se määräraha, mitä hallitus nyt aikoo tähän tarkoitukseen sijoittaa, ja ajateltakoon myös sitä, mistä nämä rahat otetaan. Veronmaksajain kukkarosta ne otetaan, ja tällaisena aikana on mielestäni tähän seikkaan syytä kiinnittää vakavaa huomiota.

Ed. Pilppula: Herra puhemies! — Nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys eduskunnalle on jatkoa sille monilukuiselle esitysten sarjalle, joita nykyinen hallitus on antanut eduskunnalle jo viime valtiopäivien aikana. Suuri osa hallituksen antimista esityksistä on ollut lisäyksiä kuluvan vuoden ylimääräiseen tulo- ja menoarvioon ja varat lisättyjä menoja varten on aina ehdotettu otettavaksi kuluvana vuonna kertyvistä valtion tuloista. Tällaisten esitysten antaminen on ollut mahdollista siksi, että nykyinen hallitus on sattunut syntyään näin onnelliseen aikaan, kuten ed. Tanner budjetin lähetekeskustelussa lausui, että valtion tulot ovat kohonneet tänä vuonna arvioitua määrää suuremmiksi. Mutta tästä huolimatta olisi odottanut nykyiseltäkin hallitukselta suurempaa pidättyväisyyttä tämänlaatuisten esitysten antamisessa. Ei ainakaan näillä valtiopäivillä olisi pitänyt hallituksen enää jatkaa tällaisten poikkeusluontoisten esitysten antimista, koska sillä olisi ollut tilaisuus tehdä esityksiä asiallisemmin ensi vuoden varsinaiseen menoarvioon, jolloin myös eduskunnalla olisi ollut mahdollisuus perustellu-
lisemmin ja asiallisemmin harkita, onko valtiolla todellakin käytettävissä varoja jatkuvasti taaskin kohoamassa olevien menojen peittämiseen siinä laajuudessa kuin hallitus ehdottaa niitä ensi vuodellekin lisättäväksi. Monet hallituksen esitykset kuluvan vuoden ylimääräiseen menoarvioon ovat olleet uusien virastojen ja virkojen perustamista tarkoittavia ja niiden joukkoon on luettava myös esillä oleva hallituksen esitys. Kun edellinen, maalaisliiton johdolla toiminut, hallitus pyrki antamallaan esityksillä saamaan valtion menoissa säästöjä aikaan ja supistamaan valtion menoja yleensä, niin nykyinen hallitus päinvastoin antaa esityksiä niin ylimääräiseen menoarvioon kuin varsinaiseen ensi vuoden menoarvioon, jotka, jos eduskunta ne tulisi hyväksymään, tietäisivät varsinkin virasto- ja palkkamenoissa usean kymmenen

miljoonan lisäyksen ensi vuodelle. Turhaan on saatu etsiä hallituksen esitysten joukosta sellaisia esityksiä, jotka tietäisivät menojen vähentämistä tai ainakin niiden pysyttämistä kuluvan vuoden menoarvion puitteissa. Tästä, samoin kuin nyt käsiteltävänä olevasta hallituksen ehdotuksesta onkin hyvällä syyllä vedettävä sellainen johtopäätös, että nykyinen hallitus, jota hyvällä syyllä on sanottu virkamieshallitukseksi, on lähtenyt taloudellista pulaa helpottamaan maan virkakoneistoa lisäämällä ja virastomenoja huomattavasti nykyisestään korottamalla.

Tämäkin esitys tullirakennuksen rakentamisesta Petsamoon edellyttää taaskin menojen lisäämistä tullilaitoksen kohdalle, ei ainoastaan rakennuskustannuksissa, vaan myös vuotuisia ylläpitokustannuksia ja lisääntyviä palkkamenoja, menoja, jotka eivät ainakaan tällä hetkellä näyttäisi olevan aivan välttämättömiä. Esityksessä ehdotettu menoerä 450,000 markkaa ei tosin ole erikoisen suuri, mutta kun kustannusarvio on varsin summittainen eikä siihen sisälly edes rakennuksen sisustamiskustannuksia, on todennäköistä, että ehdotettu menoerä tulee huomattavasti ylitetyksi rakennusta rakennettaessa. Tämän hallituksen esityksen samoin kuin valtiovarainvaliokunnan antaman mietinnönkin perustelut ehdotuksen hyväksymiselle ovat varsin heikot ja riippuvat enemmän tulevaisuuden valoisalta kajastavassa ilmapiirissä kuin olevien olojen tosiasiallisella pohjalla. Pula-aika on vaikuttanut myöskin Petsamon olojen kehityksessä samalla tavalla kuin kaikkialla muuallakin, joten nykytilanne ei siellä edellytä nykyisin verrattain hyvästi järjestetyn tullinkanto- ja tullivalvontajärjestelyn muuttamista sitäkin vähemmän, koska tämän tehtävän on hoitanut sikäläinen rajavartiosto kokonaan ilman mitään korvausta ja kuten asiantuntija-taholta on ilmoitettu, se voidaan siellä edelleenkin hyvin hoitaa varsin pienin lisäkustannuksin vuosikaudet eteenpäin tarvitsematta ryhtyä ehdotettua tullirakennusta rakentamaan.

Valtiovarainvaliokunta perustelee ehdotuksen hyväksymistä m. m. sillä, että liikenne Petsamossa on yleensä alkanut elpyä, niinpä siellä on nyttemmin jo pari teollisuuslaitosta ja uusia sellaisia on paraillaan suunnittelun alaisena. Valiokunta ei tosin ole rohjennut mainita, mitä teollisuuslai-

toksia Petsamossa on ja ovatko ne nykyisin edes toiminnassa. Mikäli olen kuullut eivät nämä teollisuuslaitokset, jos niitä semmoisiksi voi sanoa, ole viime aikoina olleet siellä toiminnassa. Ja jos uusia sellaisia sinne suunnitellaankin, niin ei siitäkään tule valiokunnan mietinnössä edellyttämää liikenteen elpymistä.

Yhtenä syynä esityksen antamisella on mainittu olevan sen, että matkailijain ja myöskin norjalaisten taholta on lausuttu paheksumisia siitä, kun tullimies täällä pohjoisella rajalla esiintyy tavallisessa sotilaan puvussa, eikä, kuten muualla, tarkastuksia toimita siviilipuvussa oleva henkilö. Tämä seikka ei ole kuitenkaan missään suhteessa tuottanut häiriötä matkailijaliikenteelle enempää kuin mitään ikävyysrajanaapurienkaan välille. Tällä ed. Kaijalainen on varsin perusteellisesti selvittänyt Petsamon oloja ja tuonut selville sen tosiasian, että tällaiseen lisämenoon tällä kertaa ei olisi aihetta, joten minä siis kannatan ed. Kaijalaisen tekemää hylkäävää ehdotusta.

Ed. Sjöblom: Efter den uttömmande utredning, som gavs av hr finansministern, är det icke nödigt att nu och i synnerhet i anseende till den sena timmen, närmare beröra dessa speciella förhållanden. Det är endast några synpunkter jag i frågan ville framhålla särskilt med anledning av de två senaste talarens yttranden, vilka så bestämt och kraftigt hava motsatt sig detta anslags beviljande.

På grund av den utveckling trafiken i Petsamo-området numera vunnit, måste det anses naturligt, att från tullstyrelsens sida yrkanden framställts på åtgärders vidtagande för inrangerande av förhållandena på detta område i det tullorganisationssystem, som gäller i landet för övrigt. I sådant syfte är den första naturliga åtgärden att i denna gränsmark med dess — ju längre det lider — alltmer tillväxande trafik, — export och import, — en tullkammare, låt vara även i anspråkslös form, inrättas. Betydelsen härav torde av envar kunna inses utan vidare. Att överlämna tullbevakningen och tullbehandlingen av gods åt gränsvakningen kan icke överensstämma med ordningen och överensstämmer icke heller med ordningen i de övriga delarna av landet och har endast kunnat gå för sig under

hittills rådande enkla och outvecklade förhållanden. Gränsbevakningen har ju helt andra uppgifter att fylla, och man kan även våga påstå, att densamma ej ens skall vara kompetent att omhänderhava alla de göromål, som en mer utvecklad trafik kommer att i tulltekniskt avseende ställa på densamma. Då det såväl för personalens bekvämlighets skull i denna avlägsna bygd som i synnerhet för statens anseende, som fordrar att dess tjänstemän skola åtminstone åtnjuta den respekt som anständiga bostadsförhållanden medföra, är jag av den åsikten, att propositionen borde godkännas och det äskade anslaget i enlighet med statsutskottets betänkande bifallas, i synnerhet då kostnaderna ej stiga till högre belopp än 450,000 mark och tullkamrar finnas inrättade å orter med mindre tulluppbörd än i Petsamo; ja tullanstalter förekomma å orter där någon nämnvärd uppbörd alls ej förekommer.

Reservanterna hava som stöd för sin avvikande mening anført att det murådande systemet ej skulle givit skäl till några anmärkningar och att den ökning av trafiken, som under den närmaste framtiden kan emotes, icke skulle förutsätta den föreslagna omorganisationen. Men från tullmannahåll, från tullstyrelsens sida, föreligga helt andra uppgifter härom. Där anses det oundgängligen nödvändigt att omorganisationen nu redan verkställes — och på fackmyndigheterna måste man ju dock lita.

Jag vågar därför emotse, att riksdagen nu skall godkänna förslaget.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kaijalainen ed. Pilppulan kannattamana ehdottanut, että valtiovarainvaliokunnan ehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Kaijalaisen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voitaa, on ed. Kaijalaisen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 89 jaa- ja 67 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 41.

Eduskunta on siis hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotuksen laiksi maatalouskiinteistöstä saatujen tulojen verottamisesta kaupungeissa ja kauppaloissa

sisältävä hallituksen esitys n:o 29 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan, jonka tulee pyytää valtiovarainvaliokunnan lausuntoa asiasta.

7) Evankelis-luterilaisten seurakuntain papiston palkkauksesta 4 päivänä elokuuta 1922 annetun lain 2 §:n muuttamista

tarkoittava hallituksen esitys n:o 30 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

8) Määrärahan myöntämistä valtion eläinlääkintölaboratorion uuden tallirakennuksen käyttökuntoon saattamista varten

tarkoittava hallituksen esitys n:o 31 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

9) Ehdotuksen laiksi oppisopimuslain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 32 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

10) Eduskunnan työjärjestyksen eräitten pykälien muuttamista

tarkoittava ed. Pennasen y. m. aloite sekä puhemiesneuvoston siitä antama lausunto esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Rydman: Herra puhemies! Eduskunnan työjärjestyksen 66 § säättää, että edustajan tekemä aloite työjärjestyksen muuttamiseen, siis sellainen, joka meillä nyt tässä on käsiteltävänä, on, ellei eduskunta sitä hylkää, lähetettävä puhemiesneuvoston lausunnon antamista varten. Kun tämä aloite oli ensimmäisen kerran esillä täysistunnossa lähetettiin se työjärjestyksen mukaisesti mainittua tarkoitusta varten puhemiesneuvostoon, jonka siis tuli siitä antaa lausunto. Lausumatta mitään itse esityksen sisällyksestä, esittää puhemiesneuvosto nyt eduskunnalle lausuntoaan, että aloite valtiopäiväjärjestyksen 46 §:n 2 momentin mukaisesti lähetettäisiin perustuslakivaliokunnan tarkastettavaksi. Kun puhemiesneuvostossa olen kuulunut siihen vähemmistöön, joka ei ole katsonut tätä puhemiesneuvoston ehdotusta asialliseksi, rohkenen vielä muutamalla sanalla täälläkin asiaa kosketella. Puhemiesneuvoston lausunto ei sisällä muuta kuin mitä puhemiesneuvosto lausuu kaikista aloitteista, joita ei eduskunta ole suoralta kädeltä hylännyt. Tämä mielestäni ei voine olla työjärjestyksen 66 §:n tarkoitus. Jos sillä toisin sanoen ei olisi tarkoitettu mitään muuta tai muunlaista menettelyä kuin sitä, mitä puhemiesneuvosto nyt ehdottaa, ei tällaista erikoista säännöstä olisi ollenkaan tarvittu, koska se ei sisältäisi mitään, joka poikkeaisi siitä mitä noudetaan kaikkiin muunlaisiinkin aloitteisiin nähden. Ei voitane mielestäni myöskään väittää, että 66 § olisi tulkittava niin, että puhemiesneuvosto olisi oikeutettu, mutta ei velvollinen, antamaan lausuntonsa tällaisesta aloitteesta. Tulen näin ollen siihen, että puhemiesneuvosto ehdottaessaan ainoastaan, että asia olisi lähetettävä perustuslakivaliokuntaan, ei ole asiasta antanut sellaista lausuntoa, jota työjärjestyksen 66 § edellyttää. Että tarkoitus todellakin on, että puhemiesneuvoston on sinne lähetettyä työjärjestyksen muutosta koskevaa aloitetta käsiteltävä todellakin asiallisesti, käy ilmi myöskin työjärjestyksen

29 §:stä, jossa sanotaan, että puhemiesneuvoston tehtävänä on m.m. antaa lausunto edustajan tekemästä aloitteesta työjärjestyksen muuttamiseen. Tämä ei myöskään ole, niinkuin on väitetty, ristiriidassa valtiopäiväjärjestyksen 46 §:n kanssa, jossa määritellään perustuslakivaliokunnan käsiteltävät asiat ja jonka 2 momentti kuuluu: „Valiokunnan tulee myös tarkastaa sinne lähetetyt ehdotukset eduskunnan työjärjestyksen ja valtiopäivillä suhteellisen vaalitavan mukaan toimitettavia vaaleja koskevien määräysten sekä eduskunnan oikeusasiamiehen johtosäännön säätämisestä, muuttamisesta taikka kumoamisesta”. Jos 2 momentin sanoja „sinne lähetetyt ehdotukset” tulkitaan niiden tavallisen merkityksen mukaan, sisältäisi lukemani säännös ainoastaan sen, että perustuslakivaliokunnan on käsiteltävä momentissa mainitut asiat, mikäli ne valiokuntaan lähetetään, mutta ettei siis olisi olemassa pakkoa lähettää ne sinne. Tällaisen tulkinnan puolesta puhuu se seikka, että esim. vaikka 2 §:n 1 momentin sanamuoto täysin nyt koskettelemassani suhteessa vastaa 2 momentin sanoja ja tässä perustuslakivaliokunnan käsiteltävien asioiden joukossa luetellaan „sinne lähetetyt” — siis samat sanat kuin 2 momentissa — perustuslain säätämistä, muuttamista, selittämistä ja kumoamista taikka perustuslain kanssa läheisessä asiallisessa yhteydessä olevaa lainsäädäntöä koskevat asiat, näitä asioita koskeva toivomusaloite epäamättä voidaan eduskunnassa hylätä valiokuntaan lähettämättäkin, eikä siis joudu perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi.

Jos se tulkinta, jonka tässä olen esittänyt, on oikea, eikä siis olisi pakkoa lähettää työjärjestystä koskeva aloite perustuslakivaliokuntaan, ei ristiriitaa tietysti ole olemassa valtiopäiväjärjestyksen 46 §:n ja työjärjestyksen 66 §:n välillä. Jos taas oltaisiin sitä mieltä, jota kantaa kyllä myöskin voi puolustaa, että valtiopäiväjärjestyksen 46 §:n 1 ja 2 momenteissa mainitut asiat ehdottomasti ovat valmisteltavat perustuslakivaliokunnassa, on eduskunnan, sittenkuin puhemiesneuvosto on antanut työjärjestyksen muuttamista koskevasta aloitteesta asiallisen lausunnon, lähetettävä se perustuslakivaliokuntaan, joka sitten asiasta antaa mietintönsä, joka käsitellään tavallisessa järjestyksessä. Näin

on muutoin tehtykin, esim. kun ed. Kivioja vuoden 1930 toisilla valtiopäivillä teki aloitteen työjärjestyksen 1 ja 33 §:ien muuttamisesta. Puhemiesneuvosto antoi silloin aloitteesta täysin asiallisen ja perustellun eikä vain muodollisen lausunnon, jonka jälkeen eduskunta puhemiesneuvoston ehdotuksesta päätti lähettää asian perustuslakivaliokuntaan. Perustuslakivaliokunnan sittemmin antamassa mietinnössä lausutaankin m. m., että valiokunnalle on lähetetty ed. Kiviojan aloite sekä puhemiesneuvoston aloitteen johdosta antama lausunto. Ja seurasi tämä lausunto mietintöä liitteenä. Eiköhän hieman hymyilyttäisi, jos perustuslakivaliokunta nyt tulisi lausumaan samoin ja mietintöön liittyisi tämä niin omituisen sisältörikas lausunto. Sattuvasti olikin tämän puhemiesneuvoston lausunnon ensimmäinen luonnos kirjoitettu seuraavaan muotoon: „Lausuntonaan asiasta saa puhemiesneuvosto ainoastaan ehdottaa”, vaikka sana „ainoastaan” sitten pyyhittiin siitä pois, koska se liiaksi alleviivasi lausunnon laihuutta. On mielestäni aivan ilmeistä, että puhemiesneuvosto ei ole toiminut oikein, kun se ei ole asiallisesti käsitellyt aloitetta, vaan ainoastaan keksinyt lausunnon sanamuodon ehdotukselle, joka ei sisällä muuta kuin asian siirtämistä puhemiesneuvostosta perustuslakivaliokuntaan.

Ehdotan sentakia nyt, herra puhemies, että asia palautettaisiin puhemiesneuvostoon, jonka tulee työjärjestyksen eräiden pykälien muuttamista koskevasta ed. Pennasen y. m. aloitteesta antaa asiallinen lausunto.

Ed. Kivioja: Kannatan ed. Rydmanin ehdotusta.

Ed. Kalliokoski: Minäkin olen eduskunnan puhemiesneuvostossa ollut sen tulkinnan kannalla, jonka ed. Rydman täällä esitti, ja siksi yhdyin kannattamaan hänen tekemäänsä ehdotusta. Mielestäni olisi puhemiesneuvoston tullut, vaikka sillä ei olisi siihen ollut varsinaista velvollisuuttakaan, käsitellä sinne lähetetty aloite asiallisesti. Mutta minulla on tämän aloitteen puhemiesneuvostoon palauttamiseen toinenkin mielestäni asiallinen syy, nimittäin se, että perustuslakivaliokunnalla ei mielestäni valtiopäiväjärjestyksen mukaan

ole oikeutta tehdä työjärjestykseen muita muutosehdotuksia kuin aloitteeseen sisältyviä. Puhemiesneuvostolla sen sijaan sellainen valta valtiopäiväjärjestyksen 54 §:n mukaan eittämättömästi on. Kun tarkoituksenmukaisuusnäkökohdat vaativat muidenkin muutosten tekemistä työjärjestykseen kuin niiden, joita aloitteessa on ehdotettu olisi mielestäni asianmukaista, että puhemiesneuvosto käsitelisi tämän aloitteen ja samalla toisenkin työjärjestyksen muuttamisesta tehdyn aloitteen, sekä näiden yhteydessä harkitsisi, eikö työjärjestys eräiltä muiltakin kuin aloitteissa ehdotetuilta kohdiltaan kaipaishi muuttamista.

Ed. Virkkunen: Puhemiesneuvoston eduskunnalle tekemä ehdotus oli mielestäni hyvin omituinen, herättäen arveluita. Tuskin kumminkaan olisin asiassa mitään lausunut, jollei ed. Rydman täällä olisi esiintynyt. Mutta minun on sanottava, että käsitykseni mukaan ed. Rydman on vallan oikeassa. Työjärjestyksen mukaan puhemiesneuvosto toimii työjärjestyksen muuttamista koskeissa asioissa samalla tavalla, kuin jotakin asiaa valmistava valiokunta. Jos puhemiesneuvosto huomaa, että asian joistakin puolista olisi laillisuuteen nähdessä saatava perustuslakivaliokunnan lausunto, silloin puhemiesneuvoston on meneteltävä samalla tavalla kuin valiokunta samanlaisessa asiassa menettelee. Minä siis myöskin yhdyin siihen käsitykseen, että tätä asiaa ei ole hoidettu sillä tavalla, kuin 66 § työjärjestyksessä määrää ja niinkuin muistakseni tällaisia asioita aikaisemmin on hoidettu. Pyydän myös yhtyä siihen, että asia palautetaan asiallista käsittelyä varten puhemiesneuvostoon.

Ed. Åhlström: Då på grund av missförstånd från riksdagsmännens sida salongen nu är blott halvbesatt och då frågan synes påkalla ett närmare övervägande från riksdagsmännens sida, förrän den här avgöres, så ber jag att få föreslå att ärendet bordlägges till nästa plenum.

Ed. Estlander: Enligt min tanke är talmanskonferensens förslag visserligen i så mätto olämpligt stiliserat, att det skulle giva vid handen att detta vore det

utlåtande som riksdagen av talmanskonferensen begärde. Men däremot kan jag icke anse, att icke talmanskonferensen hade varit berättigad föreslå att ärendet skulle hänskjutas till grundlagsutskottet. Det förekommer att ett utskott, till vilket ett ärende alldeles ovedersägligen skall enligt R. O. hänskjutas, kan föreslå på särskilda skäl att ärendet hänskjutes till annat utskott. Och detta är tillämpligt, synes det mig, också i detta fall. Jag finner därför icke något skäl, varför ärendet nu skulle återremitteras till talmanskonferensen.

Ed. Virkkunen: Ed. Estlander on samaa mieltä kuin minäkin siinä, että puhemiesneuvosto on tässä tapauksessa se asianomainen valiokunta, jonka tulee asiallisesti asiaa käsitellä. Tietysti asiaa käsittelevä valiokunta voi erinäisistä syistä ehdottaa, että se vapautetaan tehtävästään ja tehtävä annetaan jollekin toiselle. Mutta silloin täytyy, niinkuin ed. Estlander myöskin huomautti, tämä ehdotus olla perusteltu. Eihän mikään valiokunta ilman muuta pyri vapaaksi sen tehtävän suorittamisesta, joka sille valtiopäiväjärjestyksen mukaan kuuluu. Sillä täytyy olla esitettävänä asialliset syyt, jotka puhuvat sen vapauttamisen puolesta. Onhan esimerkiksi tavallista esittää sellainen syy, että toisessa valiokunnassa on joku samanluontoinen asia jo ennakkolta käsiteltävänä. Mitään tällaista puhemiesneuvosto ei voi esittää. Sen tähden se vertauskohta, minkä ed. Estlander tässä esitti, ei sovi tähän tapaukseen.

Ed. Ampuja: Kannatan ed. Ählströmin tekemää ehdotusta, että asia pantaisiin pöydälle.

Puhemies: Kun on tehty ehdotus, että asia pantaisiin pöydälle, ja sitä ehdotusta on kannatettu, ja koska tämän ehdotuksen hyväksyminen keskeyttäisi asian asiallisen käsittelyn, on siitä ensin päätettävä. Kehoitetaan senvuoksi seuraavia puhujia lausumaan mielensä tästä ehdotuksesta.

Ed. Pennanen: Tuntuu jonkun verran merkilliseltä, kun tällaista mielestäni jotenkin helppotajuista ja yksinkertaista asiaa ei oikeastaan — kainostellaanko tässä vai mitä? — haluaisi kukaan ottaa käsiteläkseen. Puhemiesneuvosto lykkäisi sen pe-

rustuslakivaliokunnalle, siellä ei tunnu olevan erityistä halua ottaa sitä vastaan ja nyt pitäisi eduskunnankin pidättyä sitä edes kunnolleen johonkin lähettämästä. Minä toivoisin kumminkin, että alote nyt jonnekin passitettaisiin käsiteltäväksi.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Ählström ed. Ampujan kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi istuntoon. Kutsun tätä ehdotusta ed. Ählströmin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka haluaa jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Ählströmin ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Kehoitän niitä edustajia, jotka äänestävät „ei”, nousemaan seisolle.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Vähemmistö.

Eduskunta on siis päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Keskustelu asiasta jatkuu:

Ed. Estlander: Jag ville bara nämna att talmanskonferensen i detta särskilda fall kunde hava anledning att föreslå remiss till grundlagsutskottet, ty i 46 § R. O. förutsättes just att ärenden av detta slag kunna remitteras till grundlagsutskottet. Under sådant förhållande behövs det icke påvisas något särskilt sammanhang med ärenden som i övrigt skulle behandlas där. En annan sak är ju att motiveringen hade bort vara annorlunda eller betänkandet annorlunda avfattat.

Ed. Virkkunen: Tietysti asia voidaan lähettää perustuslakivaliokuntaan. Mutta jos puhemiesneuvosto asianomaisena valiokuntana huomaa tarpeelliseksi saada

perustuslakivaliokunnan lausunnon, niin sillä itsellä on suora tie kääntyä perustuslakivaliokunnan puoleen eikä asian tarvitse kulkea eduskunnan kautta.

Ed. Kivioja: Tällä kosketeltujen säännösten tarkoitus tuntuisi olevan se, että puhemiesneuvosto antaa aloitteen johdosta lausunnon, mitenkä muutos olisi asiallisesti oleva, mutta sitten viimeisen muodon stilisoiminen voidaan lähettää perustuslakivaliokunnan tehtäväksi.

Ed. Estlander: Gentemot hr Virkkunen ville jag framhålla, att visserligen talmanskonferensen liksom också utskotten kunna vända sig till andra utskott och begära utlåtande, men detta är icke detsamma som här är fråga om och som riksdagsordningen förutsätter, då det säges, att till grundlagsutskottet kunna sändas också ärenden, som röra arbetsordningen. Såsom ärendet nu har fattats skall det remitteras genom riksdagen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Rydman ed. Kiviojan kannattamana ehdottanut, että asia palautettaisiin puhemiesneuvostoon asiallisen lausunnon antamista varten. Kutsun tätä ehdotusta ed. Rydmanin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Rydmanin ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Kehoitin niitä edustajia, jotka äänestävät „ei”, nousemaan seisalleen.

Kun tämä on tapahtunut, lausuu

Puhemies: Enemmistö.

Koneäänestystä pyydetään.

Koneäänestys toimitetaan.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 41 jaa- ja 83 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 73.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Rydmanin ehdotuksen.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle on tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan syyskuun 29 päivästä saapunut hallituksen esitykset n:ot 33 ja 34, jotka on nyt edustajille jaettu.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi tiistaina kello 19.

Täysistunto lopetetaan kello 1,10.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Anton Kotonen.

12. Tiistaina 3 p. lokakuuta 1933

kello 19.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Esitellään:

1) Hallituksen esitys n:o 33 laiksi helpotusten myöntämisestä erinäisissä tapauksissa lainanottajille sodan johdosta vahinkoa kärsineiden lainausrahastosta myönnettyjen lainojen takaisinmaksussa valtiolle	329
2) Hallituksen esitys n:o 34 laiksi lainajyvästöistä ja siemenrahastoista	330
3) Ed. Kiviojan aloite eduskunnan työjärjestyksen eräitten pykälien muuttamisesta	„

Pöydällepanoa varten esitellään:

4) Lakivaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksen johdosta laiksi eräiden asunto-osakeyhtiöiden pakko-hallinnosta	332
5) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3 vahvistamatta jätetyn ehdotuksen johdosta laiksi kansakoululaitoksen kustannuksista annetun lain muuttamisesta	„

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Hannula, Harvala, Jacobsson, Jern, Kaijalainen, Kares, Koivuranta, Kuusisto, Lahtela, Lehtonen, Mangs, Mantere, Myllymäki, Paasivuori, Sventorzetski, Tanner, Turkka, Vaarama ja Wickman.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat sairauden takia tästä istunnosta ed. Kares, perheessä sattuneen kuolemantapauksen johdosta tämän viikon ajaksi ed. Jern, yksityisten asiain takia tästä istunnosta edustajat Lehtonen ja Wickman, ulkomaanmatkan takia tämän kuun 15 päivään ed. Tanner, yksityisten asiain takia huomispäivästä tämän viikon loppuun ed. Mattsson ja tämän viikon ajaksi ed. Lahtela sekä tästä istunnosta ja huomiseksi päiväksi ed. Koivuranta.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Ehdotuksen laiksi helpotusten myöntämisestä erinäisissä tapauksissa lainanottajille sodan johdosta vahinkoa kärsineiden lainausrahastosta myönnettyjen lainojen takaisinmaksussa valtiolle

sisältävä hallituksen esitys n:o 33 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Ikonen: Noudattaen eduskunnan toivomusta, on hallitus nyt esilläolevassa lakiehdotuksessa ehdottanut helpotusta lainanottajille niinsanottujen sotavahinkolainojen takaisinmaksamisessa. Tämän esityksen antaminen onkin ollut paikallaan. Esi-

tystä voitaisiin nähdäkseni lainoja saaneiden taholtakin pitää tyydyttävänä, jos asiaan ei sisältyisi mitään muuta kuin 85 %:n korvauksen järjestäminen vahinkoa kärsineille avustuksen ja lainojen poispyyhkimisen muodossa. Asiassa on kuitenkin pari tärkeätä seikkaa, jotka pyytäisin valtiovarainvaliokunnan ottamaan huomioon asiaa käsitellessään. Toinen näistä seikoista, rahan arvon jatkuva aleneminen kyseellisten lainojen saannin jälkeen, joka on mainittu hallituksen esityksen perusteluissa, aiheutti sen, ettei saaduilla avustuksilla suinkaan voitu esimerkiksi hävitettyjä rakennuksia rakentaa. Päinvastoin tuli rakentaminen monta kertaa kalliimmaksi kuin mitä oli saatu avustusta hävitetyistä rakennuksista. Toiseksi on otettava huomioon, että vahingot korvattiin obligatioilla, joita hätään joutuneet olivat pakotetut muuttamaan rahaksi 60—75 prosentin nimellisarvosta. Näin ollen eivät asianomaiset todellisuudessa ole saaneet puoltakaan siitä avustusmäärästä, mikä paperilla lasketaan heidän saaneen.

Pyydän siis valtiovarainvaliokunnan ottamaan nämä seikat huomioon asiaa käsitellessään ja tekemään siitä aiheutuvat muutokset hallituksen esitykseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Esitys lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

2) Ehdotuksen laiksi lainajvästöistä ja siemenrahastoista

sisältävä hallituksen esitys n:o 34 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

3) Eduskunnan työjärjestyksen eräitten pykälien muuttamista

tarkoittava ed. Kiviojan aloite esitellään.

Puhemies: Päiväjärjestyksessä 3:nä asiana olevan ed. Kiviojan aloitteen johdosta on minun lausuttava seuraavaa:

Aloitteen 10 §:n 1 momentissa ehdotettu aikamääräys sisältää poikkeuksen valtiopäiväjärjestyksen 39 §:n 1 momentissa säädetystä aikamääräyksestä, aloitteen 10 §:n 2 momentissa ehdotettu taas valtiopäiväjärjestyksen 40 §:n 1 momentin ja 42 §:n 1 momentin aikamääräyksistä ja aloitteen 14 §:ssä oleva valtiopäiväjärjestyksen 51 §:n 1 momentissa säädetystä määräajasta. Kun mainitut ehdotuksen säännökset siis tulisivat olemaan ristiriidassa perustuslain kanssa ja kun valtiopäiväjärjestyksen 55 §:n mukaan puhemiehen tulee valvoa, ettei mitään perustuslakien vastaista oteta käsiteltäväksi, ja saman perustuslain 80 §:n mukaan kieltäytyä nostettua kysymystä esille ottamasta, jos katsoo sen olevan vastoin perustuslakia, niin en katso voivani käsiteltäväksi esitellä puheenaolevaa aloitetta sikäli kuin se koskee työjärjestyksen 10 ja 14 §:ää. Muilta osiltaan esitteen aloitteen nyt käsiteltäväksi, huomauttaen, että aloite näiltä osiltaan on, ellei eduskunta sitä heti niiltä osilta hylkää, työjärjestyksen 66 §:n mukaan lähetettävä lausunnon antamista varten puhemiesneuvostoon.

Keskustelu:

Ed. Rydman: Kun minä olen pyytänyt puheenvuoroa tässä asiassa arvostellakseni sitä ehdotusta työjärjestyksen muuttamiseksi, jonka ed. Kivioja täällä on tehnyt, olen minä rohjennut tähän ryhtyä siitä huolimatta, että minä, niinkuin ed. Kiviojakin, varsin innokkaasti harrastan muutosten aikaansaamista työjärjestykseen, mikäli siinä aukkoja on havaittavissa, jotka estävät eduskunnan töiden hyvää järjestystä ja hyvää eteenpäinviemistä. Mutta minusta kuitenkin ne muutokset, jotka ed. Kivioja tässä on tehnyt, lukuunottamatta niitä, jotka herra puhemies täällä jo mainitsi, eivät valitettavasti johda siihen tulokseen, jota hän tarkoittaa.

Mitä ensiksikin tulee 12 §:n kohdalla ehdotettuun muutokseen, on mielestäni tällainen muutos aiheeton, koska tarkistajia, joita tässä pykälässä kosketellaan, ei tarvita kiireellisesti eduskunnan alkuajoina ja koska valtiopäiväjärjestyksen 85 §:n 3 momentin mukaan eduskunta itsekin voi tarkistuksen hätätilassa toimittaa. Näin

lienee muutoin tapahtunutkin erittäinkin eduskuntatyön alussa, kun esim. puhemiehen vaalista on ilmoitettu tasavallan presidentille.

Mitä sitten tulee 17 §:ään, jossa ed. Kivioja ehdottaa, että jaoston kokouksesta-kin pois jäänyt edustaja voisi tulla saman seuraamuksen alaiseksi kuin valiokunnan kokouksesta poisjäänyt, niin minä luulen, että työjärjestyksen tarkoitus, sellaisena kuin se nytkin on, sen jo sisältää. Minä luulen, että ed. Kiviojan ehdotus tässä suhteessa ei aikaansaa mitään muutosta. Näin ollen minusta tämä muutosehdotus on tarpeeton.

Sitten ed. Kivioja ehdottaa työjärjestyksen 23 §:ään muutoksen, jonka mukaan valiokunnan olisi ilmoitettava eduskunnalle syy siihen, ettei se saa ensimmäistä mientintään valmiiksi kuuden päivän kuluessa eduskunnan kokoontumisen jälkeen. Minä luulen, että tämäkin muutosehdotus tuottaisi pääasiallisesti vain hankaluutta ja lisätyötä sekä valiokunnille tietysti, että myöskin eduskunnalle, ilman, että se oikeastaan aikaansaisi mitään parannusta valiokuntien työtödessä. Hyvin useinhan valiokunta kohta alussa voi saada laajan hallituksen esityksen käsiteltäväkseen, jolloin tietysti olisi hieman hymyilyttävää, jos sen jo kuuden päivän kuluessa pitäisi ilmoittaa, että meillä on nyt näin laaja ehdotus käsiteltävänä ja että me emme ehdi saada sitä nyt valmiiksi. Ja johdonmukaisuushan minun mielestäni vaatisi, vaikka ed. Kiviojan ehdotuksessa ei sellaista nimenomaan mainita, että aina uudestaan joka kuudes päivä pitäisi tästä ilmoittaa. Se nyt tulisi vähän liian vaivalloiseksi, niin että minusta tuntuu, että tämäkään ei ole oikein tarkkaan ja hyvin harkittua.

Sitten ed. Kivioja 33 §:n kohdalla ehdottaa, että täysistunnon alkaessa on nimenhuuto toimitettava, ellei eduskunta päättä muuten todettavaksi, kutka edustajat merkitään läsnäoleviksi. Mikäli minä olen kuullut, — minä en itse ole ollut edustajana silloin, kun tällainen samanlainen ehdotus on täällä ollut käsiteltävänä — mutta mikäli minä olen kuullut, on eduskunta aikaisemmin samanlaisen ehdotuksen hylännyt. Minun täytyy sitä paitsi suoraan tunnustaa, että minä en oikein käsitä, mitä ed. Kivioja tällä muutoksella tarkoittaa. Hän ei nimittäin ollenkaan tässä viit-

taa mihinkään toimenpiteeseen, jolla edustajien läsnäolo olisi muulla tavalla kuin nimenhuudolla todettavissa (Ed. Kivioja: Vähätietoinen!). Voin olla vähätietoinen, ed. Kivioja, minä vain sanon, että minä en tiedä.

Vielä ed. Kivioja ehdottaa muutosta myöskin 45 §:ään. Se on minusta ehkä nyt kaikkein omituisin näistä ehdotuksista. Laki nykyisessä muodossaan, 45 §:n 2 momentti, josta nyt on puhe, sanoo, että „jos äänestyskoneella toimitettavassa äänestyksessä konetta ei voida käyttää taikka jos koneella suoritettu äänestys puhemiehen mielestä” j. n. e. Tottakai nyt minun ymmärtääkseni on suurempi syy toimittaa avoin äänestys silloin, kun äänestyskonetta ei ollenkaan voida käyttää, kuin siinä tapauksessa, että koneäänestys ei puhemiehen mielestä ole antanut luotettavaa vastausta. Edellisessä tapauksessa kai syy on vielä suurempi, ja minä en nytkään, ed. Kivioja, ymmärrä, miksi tämä osa tästä jätetään pois. Minun täytyy valittaa, että minä näin ollen tulen siihen tulokseen, että näillä ed. Kiviojan ehdottamilla muutoksilla työjärjestykseen ei päästä ollenkaan parempaan työtehoon kuin työjärjestyksen ollessa sellaisena kuin se nytkin on. Ja minun täytyy näin ollen ehdottaa — siitä huolimatta, että minun on sulkeuduttava eduskunnan suosioon, koska täällä nyt juuri on jaettu eräs muutosehdotus työjärjestykseen, joka on minun allekirjoittamani — minun täytyy, herra puhemies, ehdottaa, että tämä ehdotus valiokuntaan lähettämättä hylättäisiin.

Ed. Ryömä: Niinkuin edellinen puhuja jo laajemmin teki selvää tästä aloitteesta, ovat siinä tehdyt ehdotukset kaikki järjestään hyvin mitättömiä ja asiattomia. On senvuoksi tarpeetonta vaivata eduskuntaa tällaisten asiain käsittelyllä, kun on kerran asiaruuhkaa muutenkin tavattoman paljon. Yhdyn kannattamaan edellisen puhujan ehdotusta, että tämä asia ilman muuta hylättäisiin.

Ed. Kivioja: Minä en voi yhtyä siihen puhemiehen tulkintaan, että ehdotetut työjärjestyksen pykälät ovat vastoin valtiopäiväjärjestystä. Valtiopäiväjärjestyksessä säädetään vain eräessä tapauksessa viiden päivän määräaika ja toisessa tapauk-

sessä kahden päivän määräaika, minkä kuluessa kyseelliset toimet on tehtävä. Minun ehdotuksessani ne on tehtävä heti, siis se sisältyy viiden päivän ja kahden päivän määräaikaan, ja vastaavanlaisia „ristiriitoja” on olemassa muuallakin työjärjestyksen ja valtiopäiväjärjestyksen välillä, joita ei ole nyt tässä syytä lähteä sen enempi esittelemään.

Mitä sitten tulee ed. Rydmanin mainitsemiin kohtiin, niin minun täytyy valittaa, että hän ei ole tutustunut perusteluun ja perustuslakivaliokunnan mietintöön n:o 10 vuoden 1930 toisilla valtiopäivillä. Siinä pitäisi olla hyvin selvästi vastaus niihin moniin kysymyksiin, joita hän ei täällä tiennyt, m. m. tästä nimenhuutoasiasta; ja mitä siihen nimenhuutoasiaan tulee, niin siinä juuri eduskunta työjärjestyksestä poikkeaa ilman valiokuntavalmistelua joka kerran kun puhemies ehdottaa, vieläpä vastoin valtiopäiväjärjestyksen 55 §:ää, puhemies, silloin kun samana päivänä useampia istuntoja pidetään, myöhemmissä istunnoissa ehdottaa, että poikettaisiin työjärjestyksestä, niin siitä on poikettu. Ed. Rydmanin uuden esityksen mukaan pitäisi jokainen sellainen ehdotus lähettää valiokuntaan valmisteltavaksi. Hänen ehdotuksensa ei muutoinkaan kävele. Minä voin aikanaan tehdä vastapalveluksen (Naurua eduskunnasta).

Mitä sitten tulee hänen mainitsemaansa 45 §:n muutosehdotukseen, se koskee sitä tapausta, kun äänestyskonetta ei voida käyttää, niin nyt on säädetty, että äänestyskonetta käytetään m. m. silloin kun puhemies käskää, ja jos ei voida käyttää sitä, tulee lippuäänestys. Mutta meillä on ollut tapauksia, että puhemies on ilman seisomaan nousemista käskenyt käyttämään äänestyskonetta, ja kun se on ollut rikki, ei ole kuitenkaan suoritettu lippuäänestystä. Mutta taasen ilman valiokuntavalmistelua puhemies ehdottaa vastoin työjärjestystä, että noustaisiin seisomaan ja niin on tehty. Tämä ehdotukseni tekee tämän mahdolliseksi, että puhemies voi äänestyttyä koneella äänestysyrityksen perästä seisomaan nousemalla vastoin nykyistä työjärjestystä. Minä luulen, että olisi syytä antaa asian mennä puhemiesneuvostoon, jolla nyt muutenkin on tekemistä työjärjestyksen kanssa, ja koettaa katsoa, eikö tässä olisi mitään

käyttökelpoisia kohtia. „Ceterum censeo inertiam esse delendam.”

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Rydman ed. Ryömän kannattamana ehdottanut, että aloite hylättäisiin lähettämättä sitä puhemiesneuvostoon. Kutsun tätä ehdotusta ed. Rydmanin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka kannattaa aloitteen lähettämistä lausunnon antamista varten puhemiesneuvostoon, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Rydmanin ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 65 jaa- ja 98 ei-ääntä, 6 tyhjää; poissa 30.

Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Rydmanin ehdotuksen.

Aloite hylätään.

Pöydällepanot:

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle seuraavaan istuntoon:

4) Ehdotuksen laiksi eräiden asunto-osakeyhtiöiden pakkohallinnosta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 3; sekä

5) Vahvistamatta jätetyn ehdotuksen johdosta laiksi kansakoululaitoksen kustannuksista annetun lain muuttamisesta

laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi perjantaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 19,35.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Anton Kotonen.

13. Perjantaina 6 p. lokakuuta 1933

kello 14.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi eräiden asunto-
osakeyhtiöiden pakkohallinnosta ....

Asiakirjat: Lakivaliokunnan
mietintö n:o 3; hallituksen esitys
n:o 18.

Ainoa käsittely:

2) Ehdotus laiksi työttömyyskas-
soista, joilla on oikeus saada apurahaa
valtion varoista .....

Asiakirjat: Työväenasiainvalio-
kunnan mietintö n:o 1; vuoden 1932
vp:ltä lepäämässä oleva lakiehdotus.

3) Ehdotus laiksi kansakoululaitok-
sen kustannuksista annetun lain muut-
tamisesta .....

Asiakirjat: Valtiovarainvalio-
kunnan mietintö n:o 3; vuoden 1932
vp:llä hyväksytty, vahvistamatta jä-
tetty lakiehdotus.

4) Ehdotus täysistuntojen ja valio-
kuntain työsuunnitelmaksi vuoden
1933 varsinaisilla valtiopäivillä .....

Asiakirjat: Puhemiesneuvoston
ehdotus.

Esitellään:

5) Ed. Rydmanin y. m. aloite edus-
kunnan työjärjestyksen 43 §:n muut-
tamisesta .....

Siv.

Pöydällepanoa varten esitellään:

6) Valtiovarainvaliokunnan mie-
tintö n:o 4 hallituksen esityksen joh-
dosta korvauksen antamisesta vuonna
1918 Venäjällä palvelleille Suomen
valtion virkailijoille heidän silloin
syntyneen sodan johdosta menettä-
mästään irtaimesta omaisuudesta ....
7) Lakivaliokunnan mietintö n:o 4
hallituksen esityksen johdosta laiksi
vähittäismaksukaupasta .....

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi
edustajat Hannula, Heikkinen, Jern, Kiven-
oja, Lahtela, Mantere, Mattsson, Myllymäki,
Paasivuori, Tanner, Tarkkanen ja Toivola.

Ilmoitusasiat:

Uusi hallituksen esitys.

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskun-
nalle on tasavallan presidentin kirjelmän
ohella tältä päivältä saapunut hallituksen
esitys n:o 35, joka on nyt edustajille jaettu.

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat erään
luottamustehtävän takia tämän istunnon

alkuosasta ed. Tarkkanen, perheessä sattuneen sairauden takia tästä istunnosta ed. Kivenoja sekä yksityisten asiain takia tästä istunnosta ed. Heikkinen ja tämän kuun 9 ja 10 päiviksi ed. Pennanen.

Ed. Räisäsen yleisradion järjestelyä koskeva kysymys.

Puhemies: Esitellään ed. Räisäsen asianomaisen hallituksen jäsenen vastattavaksi osoittama kysymys, joka koskee yleisradion järjestelyä, sekä kulkulaitosten ja yleisten töiden ministerin antama kirjallinen vastaus siihen.

Notaari lukee kysymyksen ja siihen annetun vastauksen:

Eduskunnan Herra Puhemiehelle.

V. 1930 helmikuussa lausui Eduskunta toivomuksen, että hallitus kiireellisesti selvittäisi kysymyksen yleisradiotoiminnan teknillisen järjestelyn talouden ja ohjelmatoinnin keskittämisestä yhteisen johdon alaisiksi ja muiden tarpeellisten parannusten aikaansaamiseksi, ja että hallitus sen jälkeen tekisi Eduskunnalle asianmukaisen esityksen yleisradiotoiminnan uudestaanjärjestämiseksi. Tämän Eduskunnan toivomuksen mukaisesti asettikin hallitus huhtikuun 11 päivänä v. 1930 asiantuntijakomitean harkitsemaan kysymystä ja tekemään ehdotuksen asiassa. Vaikka yleisradiokomitean mietintö valmistuikin jo maaliskuussa v. 1931, ei Eduskunnan toivomaa hallituksen esitystä ole Eduskunnan käsiteltäväksi jätetty. Maamme yleisradion järjestelyssä on yhä edelleen kuitenkin havaittavissa sama hajanaisuus ja samat puutteellisuudet, jotka aikanaan antoivat aiheen Eduskunnan lausumaan toivomukseen. Koska yleisradiollamme ei ole sen kokonaistaloudesta huolehtivaa ja sen toimintaa suunnitelmallisesti ohjaavaa johtoehtoa, ei yleisradiomme ole voinut seurata tällä alalla kaikissa muissa maissa tapahtunutta nopeaa kehitystä. Oleellisimpana seurauksena tästä on ollut, että radiokuuntelijain lukumäärä, joka kaikissa muissa maissa on edelleen nopeasti noussut, on meillä alkanut vähentyä

tai ainakin pysyä paikoillaan. Lähetykseseinien teknillinen kehittäminen on viime vuosina laiminlyöty, mikä nyt helposti johtaa siihen, että Suomi ankarassa kansainvälisessä kilpailussa voi menettää tärkeimmät aaltopituutensa yleisradiomme korvaamattomaksi vahingoksi. Edelleen on todettava, että maamme yleisradion nykyinen hajallinen organisatio on epätaloudellinen ja kallis. Lisäksi sille valtion virastolle, joka sivutehtävänäään hoitaa yleisradion teknillistä puolta, on yleisradiotoiminta sellaisenaan vieras. Vielä osoittavat muista maista tällä alalla saadut kokemukset, että yleisradion ohjelmallisen ja teknillisen hoidon yhdistäminen yhteen on elinehto menestykselliselle yleisradion toiminnalle. Yleisradiossa valalla olevan pahimman epäkohdan korjaaminen on näin ollen, kuten Eduskunta on toivomuksessaan lausunut, kiireellinen asia eikä siedä viivytystä, varsinkaan kun yleisradiokomitean ehdottama uudelleenjärjestely ei aiheuta sanottavia kustannuksia, vaan pikemminkin säästöä.

Kun niiden esitysten joukossa, jotka hallitus on Eduskunnalle jättänyt ei ole ollut tätä asiaa koskevaa esitystä, eikä sanomalehtitiedoista päättäen kulkulaitosministeriöstä ole voitu antaa vastausta tiedusteluun, tullaanko tällaista esitystä Eduskunnalle jättämäänäkään, katson olevani pakotettu nautuen valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1) kohtaan laajojen kuuntelijapiiriin puolesta esittämään asianomaisen hallituksen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miksei hallitus, vaikka perinpohjainen selvitys asiasta on jätetty Valtioneuvostolle jo kolmatta vuotta sitten, ole jättänyt Eduskunnalle yleisradiomme järjestelyä koskevaa esitystä; sekä

koska tällainen esitys tullaan Eduskunnalle hallituksen puolesta jättämään?

Helsingissä, syyskuun 22 päivänä 1933.

Yrjö Räisänen.

Eduskunnan Herra Puhemiehelle.

Eduskunnan lausuttua toivomuksen, että hallitus selvittäisi kysymyksen yleisradiotoiminnan teknillisen järjestelyn, talouden ja ohjelmatoiminnan keskittämisestä yhtei-

sen johdon alaisiksi ja muiden tarpeellisten parannusten aikaansaamiseksi ja että hallitus sen jälkeen tekisi Eduskunnalle asianmukaisen esityksen yleisradiotoiminnan uudestaan järjestämiseksi, on kansanedustaja Yrjö Räisänen Herra Puhemiehelle annetussa kirjoituksessa esittänyt asianomaisen hallituksen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miksei hallitus, vaikka perinpohjainen selvitys asiasta on jätetty valtioneuvostolle jo kolmatta vuotta sitten, ole jättänyt Eduskunnalle yleisradiomme järjestelyä koskevaa esitystä; sekä

koska tällainen esitys tullaan Eduskunnalle hallituksen puolesta jättämään?

Tämän johdosta saan kunnioittaen täten ilmoittaa, että asia on valmistavan käsitteilyn alaisena valtioneuvoston asettamassa ministerivaliokunnassa. Kun asia viimeksi oli valiokunnan käsiteltävänä, valiokunta katsoi tarpeelliseksi, ennenkuin se lopullisesti merkitsi kantansa asiassa, selvityttää yksityiskohtaisemmin kuin mitä yleisradiokomitean mietinnössä oli tapahtunut komitean vähemmistön ehdotusta, että yleisradioasemien ja samalla valtion muiden radiolaitteiden teknillistä hoitamista varten muodostettaisiin valtion liikelaitos. Varsinkin tahdottiin lisäselvityksen avulla saada tietoja ehdotetun liikelaitoksen aiheuttamista kustannuksista, niin perustamis- kuin käyttökustannuksista, ja niiden perusteella toimittaa tarpeellisia vertailuja. Lisäselvityksen hankkiminen annettiin kahden teknikon toimeksi. Kun tämä selvitys, jota parhaillaan toimitetaan, on saatu, niin valiokunta jatkaa sille annetun tehtävän suorittamista.

Aikanaan tulen antamaan tarkemman vastauksen asiassa.

Helsingissä, kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriössä, 3 päivänä lokakuuta 1933.

Ministeri K. E. Linna.

Riksdagens Herr Talman.

Sedan Riksdagen hemställt att regeringen måtte låta utreda frågan om koncentration av rundradioväsendets tekniska organisation, ekonomiska förvaltning och programverksamhet under en gemensam ledning och åstadkommandet av övriga nödiga förbättringar samt att regeringen därpå till Riks-

dagen måtte avlåta vederbörlig proposition angående omorganisation av rundradioväsendet, har riksdagsmannen Yrjö Räisänen i en till Herr Talmannen ingiven skrift till vederbörande regeringsmedlems besvarande framställt följande spörsmål:

Varför har icke Regeringen, ehuru en grundlig utredning i saken inlämnats till statsrådet för mer än två år sedan, förelagt Riksdagen proposition angående organisationen av vår rundradio; samt

när kommer från regeringens sida dylik proposition att överlämnas till Riksdagen?

Med anledning härav får jag fördsamt meddela, att saken är under förberedande behandling i ett av statsrådet tillsatt ministerutskott. Då ärendet senast behandlades i utskottet, ansågs nödigt att, innan utskottet definitivt fastslog sin ståndpunkt i frågan, låta mera i detalj än vad som skett i rundradiokommitténs betänkande utreda minoritetens inom kommittén förslag, att för den tekniska skötseln av rundradiostationerna och samtidigt av statens övriga radioanläggningar måtte grundas en statens affärsinrättning. Särskilt ville man genom ytterligare utredning erhålla uppgifter om de kostnader, den föreslagna affärsinrättningens anläggning och drift komme att föranleda, och på basen av dessa uppgifter verkställa erforderliga jämförelser. Införskaffandet av denna tilläggsutredning har uppdragits åt två tekniker. Så snart utskottet fått emottaga denna utredning, som ännu ej slutförts, skall utskottet återupptaga sitt arbete.

I sinom tid kommer jag att lämna närmare besked i ämnet.

Helsingfors, å ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena, den 3 oktober 1933.

Minister K. E. Linna.

P u h e m i e s: Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momentin mukaan ei asiasta sallita keskustelua eikä tehdä päätöstä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Ehdotus laiksi eräiden asunto-osakeyhtiöiden pakkohallinnosta.

Esitellään lakivaliokunnan mietintö n:o 3 ja otetaan ensimmäiseen käsitte-

lyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 18, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelu:

Oikeusministeri Serlachius: Herra puhemies! Lakivaliokunta on tehnyt eräiden asunto-osakeyhtiöiden pakkohallintoa koskevan lakiesityksen 12 §:n 2 momenttiin sangen huomattavia muutoksia. Sanottu säännös koskee asunto-osakeyhtiön veloista maksettavia korkoja. Hallitus oli ehdottanut, että pakkohallinnon alaiseksi asetetun yhtiön velalle tai sille osalle velkaa, jonka pakkohallinnon aikaisen, sopimuksenmukaisen koron maksuun talon tuotto ei riitä, on laskettava 5 %:n korko. Pakkohallinnon alkamiseen asti sitävastoin laskettaisiin veloille täysi sovittu korko. Lakivaliokunta on ehdottanut säännöksen muutettavaksi ensinnäkin siten, että pakkohallinnon aikana erääntyneitä korkoja, joiden maksuun yhtiön tuotto ei riitä, ei saisi yhtiöltä myöhemminkään periä, ja toiseksi siten, että ennen pakkohallinnon alkua erääntyneitä korkoja, mikäli niitä on maksamatta 6 kk. pitemmältä ajalta, ei voitaisi ollenkaan vaatia suoritettaviksi. Yhtiölle toisin sanoen ilman muuta anteeksiannettaisiin tässä mainitut korkovelat. Nämä hallituksen esitykseen tehdyt muutokset eivät mielestäni ole oikeaan osuneita. Asian valaisemiseksi pyydän saada esiintuoda seuraavaa.

Keskinäisten hypoteekkilaitosten säännöissä on yleensä määräys, jonka mukaan hypoteekkiyhdistys ei heti välittömästi jonkun puolivuotismaksun eräännyttyä ole oikeutettu ryhtymään lainhakutoimiin, vaan yhdistyksen lainanottajalla on oikeus viivyttää maksua joko kolme tai kuusi kuukautta maksamalla siltä ajalta sakkokorkoa. Sekä Suomen Hypoteekkiyhdistyksessä että Suomen Asuntohypoteekkipankissa, jotka kumpikin ovat valtion tukemia lainanottajien keskinäisiä yhdistyksiä, on nykyisen pulakauden kestäessä saatu se kokemus, että yhdistysten jäsenet ovat varsin yleisesti tätä viivyttämisoikeuttaan yhdistyksen vahingoksi väärinkäyttäneet. Kun myöhempiin kiinnitysten haltijat ovat välittömästi kor-

kojen eräännyttyä voineet uhata lainanottajaa lainhaulla, ovat lukuisat lainanottajat maatilastaan tai kaupunkitalostaan kertyvillä tuloillaan ensi sijassa maksaneet myöhempäin kiinnitysten korkoja, jätteen sen vuoksi ilman varoja, kun hypoteekkilaitoksen korko erääntyy. Eivät ole harvinaisia nekään tapaukset, joissa asunto-osakeyhtiön hallituksen jäsenet, jouduttuaan menemään takaukseen yhtiölle otetusta kassakreditivilainasta tai vekselistä, ovat vapautuakseen takuusta käyttäneet talon tulot näiden velkojen maksamiseen.

Olisi peräti kohtuutonta pyyhkiä ensimmäisten kiinnitysten korot niissä tapauksissa, joissa myöhemmät kiinnityksenhaltijat ovat voineet periä saamisensa. Suomen Asuntohypoteekkipankista saatujen tietojen mukaan on tällä pankilla sellaisista asunto-osakeyhtiötaloista, jotka voivat joutua pakkohallinnon alaisiksi, kuutta kuukautta vanhempia rästejä yli 1 milj. markkaa. Sellaisia asunto-osakeyhtiötalojen rästejä, joiden erääntymisestä ei vielä ole kuutta kuukautta kulunut, on yli 2.8 miljoonaa markkaa. Kun uuden lain julkaisemista odoteltaessa taloyhtiöt todennäköisesti pyrkivät viivyttämään suorituksiaan, saadakseen koroistaan mahdollisimman paljon anteeksi, on laskettava, että Suomen Asuntohypoteekkipankki joutuisi tästäkin 2.8 milj. markan määrästä pyyhkimään huomattavan osan, jos lakivaliokunnan ehdotus tulisi laiksi. Tällainen usean miljoonan markan menetys voisi käydä pankille, joka muutenkin on vaikeassa asemassa, kohtalokkaaksi.

Lakivaliokunnan ehdottama menettely, että aikaisemmin kuin kuutta kuukautta ennen pakkohallinnon alkua erääntyneet korot pyyhitään siinäkin tapauksessa, että kysymyksessä on ensiarvoista kiinnitysluottoa jakavan hypoteekkilaitoksen myöntämä tai etuoikeudeltaan siihen verrattava kiinnityslaina, on senkin vuoksi kohtuuton, että talojen nykyinen vuokratuotto säännönmukaisesti riittää hypoteekkilainan koron maksamiseen. Kun pakkohallintolaki kaikissa muissa kohdin on asettanut sille kannalle, että kiinnitysten keskinäistä etuoikeusjärjestystä on maksujen suorituksessa noudatettava, ei tässä kohden ole syytä poikkeukseen. Lakivaliokunnan ehdottama sanamuoto edellyttää välttämättömästi sellaisen lisäsäännöksen, että hypoteekkilaitoksen myöntämän ensisijaisen kiinnitysluoton tai

sen kanssa yhdenarvoisen kiinnitysluoton korkoja tai puolivuotismaksuja ei pyyhitä.

Samanlainen epäoikeudenmukaisuus tulee kohtaamaan ensiarvoisten kiinnityslainojen myöntäjiä myöskin sen kautta, että lakivaliokunnan ehdotuksen mukaan myöskin ne pakkohallinnon aikana tai 6 kk. sitä ennen erääntyneet korot, joita ei jonakin pakkohallintovuotena voida talon tuotolla peittää, pyyhitään. Sellainen asunto-osakeyhtiö, jolla on huomattavia korkorästejä pakkohallintoa edeltäneeltä 6 kk. ajalta, joutuu käyttämään ensimmäisen pakkohallintovuoden tulot pääasiassa näiden rästikorkojen maksamiseen, jolloin pakkohallintoajalta laskettavat korot tulisivat myös ensiarvoisen kiinnitysluoton kohdalta ensimmäisenä vuotena pyyhityiksi. Tällaisen kohtuuttoman tuloksen välttämiseksi olisi lakivaliokunnan ehdotukseen välttämättä tehtävä lisäys, joka turvaa ensiarvoisen kiinnitysluoton oikeudet myöskin äsken käsittelemässäni kohdassa.

Voidaan edelleen asettaa kysymyksenalaiseksi, eikö lakivaliokunta ole mennyt liian pitkälle muuttaessaan hallituksen esityksessä olevaa ehdotusta, jonka mukaan jonakin pakkohallintovuotena maksamatta jääneistä koroista 5 % olisi myöhemmin velkojalle hyvitetävä. Tuntuu siltä, kuin lakivaliokunta olisi perusteluissaan jonkun verran liioitellut korkojen pyyhkimisen merkitystä sekä jättänyt kiinnittämättä tarpeellista huomiota siihen vaikutukseen, mikä korkojen pyyhkimisellä ilmeisesti tulee olemaan niihin luotonantajiin, jotka kiinteistöihin ovat myöntäneet toissijaista kiinnitysluottoa. Jos pakkohallintojärjestelmän kautta kyetään palauttamaan hallinnon alaisille yhtiöille niiden osakepääoman arvo kokonaisuudessaan tai osittain takaisin, on pidettävä kohtuuttomana, että kiinnityksen haltijat kokonaan menettävät korkonsa. Osakepääomalla luonnollisesti on aina kiinnityssaamisiin verraten oleva huonompi oikeus.

Edellä lausumaani viitaten toivon, että suuri valiokunta palauttaisi lakiehdotuksen hallituksen ehdottamaan muotoon tai ainakin tekisi lakivaliokunnan ehdotukseen ne lisäykset, jotka edellä olen maininnut.

Ed. N y m a n: Det har på mig verkat frapperande, att lagutskottets betänkande föreligger utan några som helst reservationer. De ändringar utskottet infört i 12 §

synas mig så stridande mot vedertagna rättsprinciper, att man hade väntat sig att utskottsbetänkandet skulle åtföljas av en reservation åtminstone av en del av utskottsmedlemmarna. Man har visserligen fått vänja sig vid mycket på senare tider; med hänvisning till kristiden har en hel del lagförslag genomtruffats, som utan vidare trampat under fötterna rättsgrundsatser, vilka tidigare ansetts som oförgripliga. Men vad man nu i detta utskottsbetänkande utläser, utgör ett av de mest cyniska exempel på tendensen i nutida lagfabrikation. Utan betänkande vill man beröva borgenär, vad honom rättmätigt tillkommer, och detta oberoende av vilken prioritetsordning han bland inteckningshavarna har. Då lagutskottet föreslagit, att under administration ställt bostadsaktiebolag skall vara befriat från erläggandet av förfallna räntor, som äro oguldna för längre tid än sex månader före administrationens början, så har lagutskottet tydligen icke varit fullt medvetet om att ett sådant lagstadgande innebure en oerhörd kränkning av de främst prioriterade inteckningshavarnas rätt, jag menar då deras, som i stöd av sina fullgoda inteckningar haft sina räntor fullt tryggade, även om dessa icke erlagts på förfallodagen. Den som något haft att taga beaktning med fastighetskreditgivningen i städerna vet, att de i förmånsrättsordningen först varande inteckningshavarna — till stor del bestående av sparbanker, försäkringsbolag, bostadshypoteksbanken, kassor av olika slag, fonder för allmännyttiga ändamål — i talrika fall av ren välvilja på anhållan av vederbörande bostadsbolag underlåtit att järnhårt i lag-sökningsväg på förfallodag indriva låneräntor. Man har icke önskat skrida till sådan extrem åtgärd, som skulle haft till följd bolagets konkurs, utan försökt förhjälpa vederbörande bolag till att vinna tid för eventuell konvertering av högprocentiga lån till lån med lägre räntor och för överenskomelser med sina borgenärer. I många fall har en sådan hänsynsfull behandling av bostadsbolag lett till att vederbörande bolag fått möjligheter att klara sig undan konkurs, i andra har detta syftemål icke nåtts, utan har ränteuppskovet blott kommit inteckningshavare med sämre förmånsrätt till godo, i det dessa fått sina räntor erlagda på de bättre prioriterades bekostnad. Det vore en besynnerlig belöning lagstiftaren skulle

giva en inteckningshavare med prima säkerhet, som av ren hygglighet, i förlitan på att räntan under alla omständigheter vore tryggad enligt inteckningslagen under tre år med samma rätt som lånekapitalet, väntat med ränteindrivningen mer än ett halvt år. — För min del kan jag icke under något förhållande gilla det grepp på saken lagutskottet anlagt. Ty utskottets förslag i denna del innefattar i själva verket den konsekvensen att de sämre prioriterade inteckningshavarna gynnas på de bättre prioriterades bekostnad, vartill ingen anledning finnes.

Och för övrigt vill jag ännu i detta sammanhang framhålla, att det av lagutskottet tänkta stadgandet i denna punkt är orimligt även i ett annat avseende. Det är nämligen så att även om en inteckningshavare ganska snart efter förfall anlitat lagsökningsvägen för utfående av förfallen ränta, så är det rätt vanligt att sex månader icke hinna till för fordrans exekutiva uttagande, i synnerhet om alla rättsmedel av vederbörande utnyttjas, men även fränsett detta. Även om alltså en långivare — vilket väl dock icke avsetts att betecknas som en önskvärd princip — hänsynslöst omedelbart efter förfall skridit till lagsökningsåtgärder och sålunda icke låtit sig bevakas till mildhet, så riskerar borgenären att det oaktat gå miste om en del av honom tillkommande ränta, att alltså notera en klar förlust på en säker fordran. Och detta kan icke anses rättvist.

I själva verket måste en skarp åtskillnad göras mellan inteckningshavare med fullgod säkerhet och sådana, vilkas kapital och ränta med hänsyn till fastigheternas värdeminskning icke nu kunna ur fastigheterna utgå, skillnad måste göras mellan prima inteckningar och toppinteckningar. Dessa sistnämnda kunna i detta nu betecknas som mer eller mindre värdelösa och i avseende å dem kan det ifrågasättas, huruvida icke lagstiftaren ägde även moralisk rätt att ingripa reglerande med hänsyn till förfallna räntor, som i varje fall vid en eventuell exekutiv realisation nu kunna anses definitivt förlorade jämte kapitalet. Ett av administrationens syftemål vore ju att tillgodose dessa senare inteckningshavares intressen genom att förhindra exekutiva åtgärder under administrationstiden och att sålunda, om en värdestegring på fastigheter verk-

ligen i sinom tid inställer sig såsom man hoppas, rädda inteckningshavaren undan förlust av hans kapital. Hade lagutskottet alltså försökt draga en gräns mellan prima inteckningar och vad jag kallat toppinteckningar och rörande de förstnämnda i 12 § föreslagit sexmånads-bestämmelsen, så skulle jag förstått utskottet. Då hade förslaget grundats på av det ekonomiska livet fattbara skäl, som kunnat försvaras. I dess nuvarande form är 12 § oantagbar, och jag vågar uttala förhoppningen att stora utskottet skall godkänna paragrafen i den lydelse den har enligt regeringens proposition. Jag föreställer mig nämligen, att med avseende å tiden före administrationen svårigheter skulle inställa sig vid formulerandet av lagtexten, ifall man ville gå in för tanken att mer än sex månader förfallna oguldna räntor på toppinteckningar skulle strykas. Det vore icke lätt att generellt ange, i vilka fall räntan icke skulle behöva erläggas. Närmast borde väl då prövningen härav in casu överlämnas till någon lämplig instans, kanske magistraten, som ägde befogenhet avgöra, om räntan vore att hänföra till ett inteckningslån av sådan kategori, att dess värde med hänsyn till för tiden gällande fastighetspris vore att anse som förlorat, och som då skulle kunna resolvera, att ogulden ränta av åberopad art icke behövde erläggas. Betänkligheter mot en sådan anordning kunna dock även anföras, och därför synes det mig riktigare att i denna punkt återgå till regeringspropositionen.

Jag har främst här i dag beaktat den största principiella avvikelse lagutskottet gjort från propositionen. Överhuvud är det ju icke angenämt att nödgas skrida till en undantagslagstiftning som nu ifrågavarande. Men det kan icke förnekas att fastighetskrisen medfört så allvarsamma följder för innehavare av bostadsaktier och för en del långivare, att ett ingripande från lagstiftarens sida är till en viss grad motiverat. Trots de betänkligheter, som kunna anföras mot denna lag, bör propositionen dock kunna i sina huvuddrag betecknas som tillfredsställande. Att alla lagsöknings- och exekutiva åtgärder mot bostadsaktiebolag under administrationstiden måste omöjliggöras, bör anses som naturligt och överensstämmande med administrationens syftemål. Däremot kan det på fullgoda skäl ifrågasättas, om stadgandet i 2 § mom. 2 rörande lag-

sökning hos borgesman för bolagets gäld är riktigt. Jag går med på att så kan vara fallet med hänsyn till borgesmän, som äro bolagets aktionärer och andra vilkas förmögenhet icke räcker till för gäldens betalning. Men i praktiken har det faktiskt förekommit talrika fall, då penninganstalterna givit lån till bostadsbolag endast och allenast med hänsyn till att god borgen presterats jämte inteckningssäkerhet, där firmor exempelvis utverkat kredit mot inteckning och sin borgen för möjliggörande av arbeten av olika slag i vederbörande bolags fastighet. Det förefaller icke vara rätt att i dylika fall avskära möjligheten för långgivare att hos borgesman, som är fullt vederhäftig för sin löftesförbindelse, utsöka gälden även under administrationstiden. Det måste tagas med i räkningen att en löftesman före administrationens avslutande kan bliva insolvent, och om inteckningssäkerhet icke då heller betyder något, så har administrationsförfarandet genom att förhindra borgenär att gå lös mot löftesman, medan han varit solvent, i själva verket förorsakat långgivaren förlust. Det synes mig som om stora utskottet hade anledning att ägna denna sida av saken uppmärksamhet och i sådant avseende göra något tillägg till 2 § 2 mom., som skulle göra möjligt för borgenär att vända sig mot borgesman i sådana fall jag antytt om. Måhända kunde magistraten givas rätt att i undantagsfall, där vägande omständigheter det kräva, i och för tillvaratagandet av borgenärs rätt bevilja honom tillstånd att utföra talan mot borgesman för gäld, som beviljats huvudsakligast med beaktande av att borgen ställts. Sålunda kunde momentets alltför radikala förbud för lagsökning av borgesman eventuellt modifieras.

Ed. Kares: Herra puhemies! Kun valiolukunnassa joutui seuraamaan tämän asian käsittelyä ja sai kuulla sinne kutsuttuja asiantuntijoita, tuli pian havaitsemaan, että koko tämän lakiehdotuksen varsinaisen ydinpykälä on täällä jo usein mainittu 12 §. Siitä, mitenkä korkomääräykset siinä järjestetään, riippuu, voidaanko tällä lakialoitteella mitään aikansaada sen varsinaisen tarkoituksen toteuttamiseksi, vieläpä voidaan, jos se pykälä sopimattomasti järjestetään, väittää, että koko lakialoite sellaisenaan on tarpeeton, vieläpä asunto-osakeyhtiöille niiden asemaa vai-

keuttava. Lakiehdotuksen tarkoituksesta mainitsee hallitus esityksensä alussa: „Nykyinen pula-aika on saattanut useat asunto-osakeyhtiöt, joiden varsinaisena tarkoituksena on varata rakentamansa talon huoneistot osakkaitensa omaan henkilökohtaiseen käyttöön, niin vaikeaan taloudelliseen asemaan, etteivät ne ilman erikoisia toimenpiteitä näytä pula-ajasta selviytyvän. Näiden sortuminen tietäisi ei ainoastaan kaiken omaisuuden menetystä niille tuhansille, useimmiten vähävaraisille perheille, jotka säästövaroillaan ja lisäksi lainavarojen turvin ovat vakinaisen kodin saannin tarkoituksessa hankkineet itselleen osakkeita tällaisissa yhtiöissä, vaan myöskin sijoituksen menetystä niille, jotka toisarvoista kiinnitysvakuutta vastaan ovat antaneet lainoja näille yhtiöille”. Hallitus siis pitää lain varsinaisena päätarkoituksena niiden tuhansien, useimmiten vähävaraisten kansalaisten turvaamista, jotka hyvänä aikana, sinä aikana, minä huomautan, jolloin hallituksen ja yhteiskunnan taholta yleensä kehoiteltiin ja avustettiin rakennustoimintaa ja tällä tavalla tehtiin yhteiskunta omalta osaltaan syylliseksi siihen tilanteeseen, mikä kaupunkien asuntooloissa nykyään vallitsee.

Hallitus viittaa myös siihen, että samalla on otettava, mikäli mahdollista, turvattavaksi niiden oikeudet, jotka ovat näihin yhtiöihin kiinnittäneet pääomia, antaneet niille lainoja. Tämä puoli onkin erittäin voimallisesti otettu huomioon. Se näkyy siitä, että kolmijäseniseen komiteaan, jonka hallitus on asettanut, on pantu kaksi pankkimiestä, jotta siis ainakin pankkien asema on komiteassa ollut erittäin hyvin valvottu ja hoidettu. Ja se kyllä näkyy hallituksen esityksestä, sillä se käy kokonaan lainanantajien turvaamisen merkeissä, niinkuin tulen huomauttamaan.

On luonnollista, että tällaisessa asiassa aina tulevat olemaan asuntokiinteistön osakkeenomistajain ja lainanantajain edut ristiriitaiset. Ja jos tästä jotakin mieltään, niin päästään tulokseen vain siten, että molemmiin puolin ollaan valmiit menettämään jotakin siitä, mitä nyt kullakin on. Jos jompikumpi puoli yrittää pitää kiinni omista eduistansa lyhentämättöminä, niin tällaisesta lainsäädännöstä ei tule mitään. Osakkeenomistajat kaikissa tapauk-

sisä, tuli tätä lakia tai ei, ovat jo menettäneet paljon ja tulevat eteenkinpäin asunto-osakeyhtiöidensä kautta paljon menettämään. He ovat nyt jo menettäneet koko pääomansa; on jotakuinkin turhaa toivoa, että minkään pakkohallintoajan jälkeen näillä pääomilla olisi mitään suu- rempaa arvoa. Pääoma on jo nyt mene- tetty. Ellei jotakin aivan ihmeellistä kon- junktuurien muutosta tapahdu, niin tämä kai pitää paikkansa. Toiseksi ovat nämä asuntokiinteistöjen osakkaat menettäneet sen kautta, että he ovat tähän asti mak- saneet erittäin suuria vuokria. Sikäli kuin tunnen esim. Turusta oloja, niin osakkeenomistajain vuokrat muihin saman- veroisiin vuokriin nähden ovat tunnetusti suuremmat. Tämän ovat osakkeenomista- jat nyt jo saaneet menettää. Mutta useim- mat osakkeenomistajista menettävät tämän lisäksi sen kautta, että ovat lainanneet sen pääoman, jolla ovat asunto-osakkeita ostaneet ja lainanneet myöskin usein huo- neistonsa kunnossapitämiseen, ja näiden korot painavat heitä lisäksi kalliiden vuokrien ja muun menetyksen ohessa. Sa- nottiin valiokunnassa, — muistaakseni se oli juuri Asuntohypoteekkipankin puo- lelta — että jos korkomäärä alennetaan sillä tavalla kuin lakivaliokunta nyt on ehdottanut, niin voivat asunto-osakeyhtiön osakkeenomistajat konjunktuurien parant- tuessa joutua kovin edulliseen asemaan. Mutta ei huomattu ensinkään, että laki- ehdotuksen 19 § antaa lainanantajille ti- laisuuden siinä tapauksessa, jos asunto- osakkeen omistajain edut tulevat liian huomattaviksi, lopettaa pakkohallinto, ja sen ne tietysti tekevät heti kun tilanne sellaiseksi muuttuu.

Näin ovat siis osakkeenomistajat me- nettäneet ja tulevat kaikissa tapauksissa menettämään. Niiden asemaa ei enää lo- pullisesti voida menetykseltä pelastaa, niin että herra oikeusministerin huomautus siitä, että lainat toki ovat etuoikeutetut osakepääomaan verraten, menettää merki- tyksensä, koska osakepääoma useimmissa tapauksissa on jo menetetty. Lainananta- jain on ehdottomasti myöskin luovuttava joistakin eduista, joita he nyt nauttivat ja joita laki muuten heille tukee. Sillä asemahan on nyt sellainen, että jos yhtiöt menevät konkurssiin, niinkuin ne ilman tätä pakkolakia menevät, niin lainananta-

jat ovat menettäneet pääomansa, vieläpä, jos kerran niin on, kuin on täällä sanottu, ettei ensimmäisen kiinnityksenkään omis- tajat voi saada täyttä korkoa, ensimmäi- sen kiinnityksen omistajatkin menettävät ainakin osan pääomastaan, jos pakkohuuto- kauppa tulee. Siis laki pyrkii kaikessa tapauksessa erääseen lainanantajille erin- omaisen arvokkaaseen päämäärään, nimit- täin säilyttämään lainanantajain pääoman mahdollisesti tulevia parempia aikoja var- ten. Tämän suuren edun rinnalla on lai- nanantajain varmastikin edullista luopua eräistä toisista eduista. Ja nämä eduista luopumiset eivät voi tulla kysymykseen muissa kuin koroissa. Asemahan on nyt kertakaikkiaan sellainen, jos käytännöl- lisesti tuntee asunto-osakeyhtiöitä, että, jos hallituksen ehdottama 12 § sellaisenaan hyväksytään, yhtiöt pakkohallintovuosina tulevat joka vuosi yhä enemmän velkaut-amaan. On yhtiöitä, joiden velat tämän ehdotuksen mukaan, kun 5 % kaikissa ta- pauksissa veloista on maksettava, nousevat sadalla, parillasadallatuhannella, vieläpä enemminkin vuodessa. Niin huonossa ase- massa ollaan. Ja ne osakkeenomistajat, jotka vielä talossa asuvat, tietävät, että kaiken sen kuorman ohessa, mitä he nyt kantavat varsin raskaina vuokrina j. n. e., heillä on edessään varsin synkkä tulevai- suus silloin kuin pakkohallinto loppuu. Talon velka on noussut niin paljon että, vaikkapa konjunktuurit olisivat parant- neetkin tällä alalla, niin heidän asemansa ei missään tapauksessa ainakaan paljon pääse paranemaan. Tästä on luonnollisesti seurauksena, että osakkeenomistajat pyr- kivät häviämään asunnoistaan, niin kuin ne jo nyt ovat jättäneet osakkeensa huo- neistojensa pöydille ja menneet sitä tietä. Yhä voimallisemmaksi tämä halu tulee tämmöisen pakkohallinnon alaisuudessa. Ja tästä taas on seurauksena, että yhä useampi huoneisto, osakeyhtiön talossa tu- lee vapaille vuokramarkkinoille, ja sehän talonmistajien laskelman mukaan merkit- see suurta tappiota siihen nähden, että osakkeenomistajat asuisivat vakinaisesti huoneissaan ja maksaisivat korkeinta käy- pää vuokraa. Yhtiölle jäisi silloin makset- tavaksi asuntojen ylläpito- ja korjauskus- tannukset, jotka nyt ovat osakkailla. Yh- tiöiden tulisi pitää huoneistot usein pitkiä aikoja vuokraamattomina, kesäajat j. n. e.

Niiden olisi annettava huoneistot paljon halvemmalla vuokralla kuin se vuokra, minkä ne nyt saavat. Tämä olisi seuraus. Minulle on ilmoitettu, että talonomistajat laskevat tällaiset vahingot, jotka näistä äskennämainitsemistani seikoista koituvat, noin 10 % ksi talon bruttotuloista. Niin että minä lopulta kysyn, onko lainanomistajan etujen mukaista ajaa asiat tällaiseen tilanteeseen? Osakkeenomistajat eivät hyödy mitään ja lainanantajat eivät myöskään hyödy mitään, vaan heidän tappionsa päinvastoin tulevat aina suuremmiksi.

Näitä seikkoja silmälläpitäen on valio-kunta joutunut siihen korkosäännöstelyyn, mitä 12 § valiokunnan mietinnössä nyky-jään merkitsee. Minä huomautan, että hallituksenkin on ollut pakko mennä korkosäännöstelyyn tämän pykälän yhteydessä. Hallituksenkin on täytynyt supistaa korkomäärä niiltä lainoilta, joihin korkotulot eivät riittä, 5 % :iin. Siis on jo luovuttu siitä periaatteesta, mitä tähän asti on aivan lujana pidetty, että korkoja ei saa säännöstellä. Me olemme lakivaliokunnassa joutuneet menemään pitemmälle tässä asiassa päästäksemme sellaiseen tilanteeseen, että talojen velat eivät pakkohallintovuosina lisäännä ja että jäljelläolevat osakkeenomistajat eivät tuntisi eduilleen välttämättömäksi lähteä hekin pois taloistaan ja jättää osaketalat siihen. Se lakiehdotus, minkä valiokunta on tehnyt, oikeastaan vain vahvistaa nykyisen asiointilan, joka on se, että suuri osa lainanantajista ei enää saa mitään korkoja ja että usein ensimmäisen kiinnityksenkin omistajat saavat korkonsa ainoastaan sikäli kuin osakaat vielä kykenevät uusia lainoja tekemään. Valiokunnankin ehdotuksessa on määrätty, että korot maksetaan etuoikeusjärjestyksessä, siis niitten prosenttien mukaan, mikä niille velkakirjoissa on määrätty, mutta kun talon tulot korkoihin eivät enää riittä, silloin jäävät asianomaiset ilman korkoja; tyhjistä ei yksinkertaisesti enää mitään voi ottaa, se on sentään pankkimiehillekin aivan mahdotonta. Tässä on kyllä huomattu etuoikeutettujen saamiesten oikeutettu etu. Valiokunnan ehdotuksessaan 12 § perustuu siihen. Minä myönnän, että ehdotuksen 12 §:n 2 momentti, joka säättää, että kuusi kuukautta aikaisemmat erääntyneet velat jätetään maksamatta, mahdollisesti sietää suuressa

valiokunnassa erään korjauksen siihen tapaan, että siinäkin etuoikeutettujen saamiesten asema otetaan huomioon, mutta se korjaus on tehtävä sillä tavalla, että asunto-osakeyhtiöitten osakkaiden edut eivät siitä joudu kärsimään, vaan että sen kärsivät ne viimeiset kiinnityksen omistajat, joitten saatavat nyt jo ovat kokonaan menetetyt.

Herra oikeusministeri on sanonut erityisesti Asuntohypoteekkipankin etuja loukatun. Minä ihmettelen suuresti sitä, että Asuntohypoteekkipankin johtaja, kun hän oli asiantuntijana valiokunnassa, ei esittänyt meille tätä näkökohtaa eikä maininnut, mitä mahdollisia tappioita Asuntohypoteekkipankki tulee saamaan, jos asia siten järjestetään kuin valiokunnassa on ajateltu. Siitä hän ei puhunut yhtään mitään, joten tämä tieto tulee, niinkuin korkean esivallan taholta viime aikoina yllättävät tiedot ovat tulleet, kovasti myöhään. Mutta muilta tahoiltakin olen saanut selvää, että Asuntohypoteekkipankki joutuu tämän pykälän kautta jonkin määrän kärsimään. Se ei voi saada täyttä korkoa tämän pykälän mukaan edes, vaikka sillä onkin ensimmäinen kiinnitys taloihin, vaan useissa tapauksissa sekin korko jää alle sen, mitä on velkakirjoissa määrätty. Mutta mielestäni Asuntohypoteekkipankin vahingot ovat sitenkin otettavat erittäin tyyneltä kannalta. Ensinnäkin, jos mitään lakia ei hyväksytäsi, pankki joutuisi olemaan siinä asemassa, että se ei nytkään voi saada täysiä korkoja näistä ensimmäisistä kiinnityksistä. Jos laki hyväksyttäisiin hallituksen esittämässä muodossa, niin silloin kyllä Asuntohypoteekkipankilla olisi eräs erinomainen etu, se voisi pakkohallintovuodet näyttää kirjanpidossaan, että se ei ole saanut tuntuvampia tappioita. Se voi merkitä tulopuolelleen saatavia näistä asunto-osakeyhtiöistä sen 5 %, jonka hallitus sille lupaa, mutta tähän etu on lopultakin katsoen puhtaasti kirjanpidollinen etu, joka sitten pakkohallintovuosien loputtua merkitsee sitä suurempaa tappiota pankille, kun korot ovat kertakaikkiaan pyyhittävät saamattomina. Niinhän asema lopulta on.

Se vahinko, mikä tämän lain hyväksymisen kautta lakivaliokunnan esittämässä muodossa tulee Asuntohypoteekkipankille, ei ole sittenkään varsin suuri, ei ainakaan niin suuri, että se voisi ratkaisevasti vai-

kuttaa pankin asemaan. Se vahinko ei missään tapauksessa ole verrannollinen niihin tappioihin, mitä Asuntohypoteekkipankki on jo muuten saanut, esim. sen kurssin alenemisen kautta, mitä maamme raha on ulkomailla kärsinyt. Nämä vahingot ovat siksi suuria ja vaikuttavat siksi raskaasti pankin asemaan, että pankin sietäisi varmaankin tarkasti ja kaikkein tarkimmin huolehtia juuri tästä seikasta, eikä koettaa hyötyä jo loppuun lypsetyistä asunto-osakeyhtiöitten osakkaista ihan viimeiseen asti. Ei siltä taholta kuitenkaan paljon apua lähde, ja se apu, mikä lähtee, on sittenkin vain nimellinen apu, pankki on voinut maksaa tähän saakka kärsimänsä kurssihäviöt ainoastaan sen kautta, että se on vahvemmilta osakkailta saanut lainaamiaan varoja takaisin, ja niillä varoilla se on ostanut amerikkalaisilta markkinoilta alikurssiin pankin omia obligatioita, joilla se on voinut nimellisarvoon lyhentää ulkomaista velkaansa. Täten saadulla kurssivoitolla on pankki voinut maksaa maksunsa. Nyt tämäkin tie näyttää tukkeutuneen tai ainakin tulleen paljon vaikeammaksi, sillä pankin obligatioiden kurssit Amerikassa ovat nousseet korkealle ja lisäksi niitä on sieltä nykyään kai erittäin vaikeata saada. Sen jälkeen kuin Suomi ainoana maana maksoi sotavelkansa Amerikalle, nousivat tämänkin pankin obligatit varsin huimaavasti ja tuntuvasti ja ovat jatkuvasti nousseet etupäässä pankin omien suurien obligatio-ostojen kautta ja myöskin, koska pankki tähän asti täsmällisesti on maksanut lankeavat korkonsa ja kuoletuksensa, jonka kautta luottamus pankin obligatioihin Amerikassa on tullut suureksi. Ei niitä ole voitu vaihtaa edes niihin valtion 4 %:n obligatioihin, joita viime keväänä eduskunnassa kai myönnettiin ja joihin amerikkalaiset olivat suostuneet. Amerikkalaiset pitävät nämä hyvät korkeampikorkoiset obligatit hyvänä, koska Suomi nyt kerran on niin rikas ja varakas maa, että se kykenee sitoumuksensa suorittamaan silloinkin kun muut valtakunnat eivät niitä suorita (Ed. Pitkänen: Tekee uutta velkaa!). En minä muuten moiti hallitusta siitä komeasta eleestä, jonka Suomen valtakunta teki maailman kansojen edessä suorittamalla maksunsa. Se oli kaunis ja komea ele, mutta kyllä tässäkin olisi täytynyt laskea kulut ennenkuin ruvetaan

tornia rakentamaan, ja näitä kuluja me saamme nyt vähän kerrassaan maksaa myöskin siinä, että Hypoteekkipankki on joutunut suuriin vaikeuksiin, joista sen on kovin hankala selvittää. Niin että kun katselee asiaa tältäkin puolelta Hypoteekkipankin muiden vaikeuksien edessä ja rinnalla, niin ei voi mennä siihen, että tämän lakialoitteen tarkoitus, nimittäin tuhansien pienivaraisten eläjien pelastaminen, kokonaan uhrataan pankin eduille. Lakiehdotuksen 12 § hoidettakoon siihen suuntaan kuin lakivaliokunta on sen hoitanut. Muuten tullaan siihen tilanteeseen, että tämä laki on hylättävä, koska, jos se hyväksytään hallituksen esittämässä muodossa, nämä asunto-osakeyhtiöt joutuvat entistäkin viheliäisempään tilaan, ne eivät nimittäin pääse edes konkurssiin, vaan niiden täytyy olla hirressä pakkohallinnon vuodet ja odottaa, että kun hirressäoloaika viimein loppuu, silloin on konkurssi edessä. Minä olen kyllä kuullut kansanomaisen sanan, joka sanoo, että ensimmäinen hetki hirressäkin pahin on, kyllä se sitten myöhemmin menee, mutta tässä on sellainen hirttonuora, joka vuodesta vuoteen kuristaa ja jota asunto-osakeyhtiöt eivät edes konkurssiin menemällä saa pois, saamamiehet eivät niitä konkurssiin päästä.

Katson, että lakivaliokunta on tässä menetellyt oikein. Minulla puolestani on eräseen pykälään vielä muutosehdotus, mutta sen tekemiseen minulla on tilaisuus suuressa valiokunnassa.

Ed. Kosonen: Herra puhemies! Katsoen siihen, että lakivaliokunnan mietintö esillä olevasta asiasta tulee yksimielisenä, tuntuisi selvältä, että ajatusten vaihtaminen ei olisi enää tarpeellinen. Mutta se seikka, että tämän lain vaikutusala on niin kovin suppea kuin se on, antaa aihetta tuoda ilmi vakavan huolestumisen. Eräissä muissakin suhteissa täällä on keskustelu virinnyt.

Monien pulavuosien aikana on eduskunta säättänyt lukuisan määrän lakeja, jotka ovat kohdistuneet ainoastaan maatalouskiinteistöjen omistajiin ja yleensä elinkeinonharjoittajiin maa- ja karjatalousalalla. Muiden väestöosien auttaminen on saanut jatkuvasti odottaa vuoroaan. Kun maan työväestön taholta on pyydetty vain riittävästi työtä ja kunnollista palkkaa, on

saatu nähdä tapahtuvan niin, että sille vastataan leipäorren korkeammalle nostamisella. Työväestön pulavaatimuksiin vastataan sille tärkeiden kulutustarvikkeiden hintojen keinotekoisilla koroituksilla edun langetessa toisaanne.

Tällä kertaa näyttää tulevan vuoro apuun asunnonomistajille, tai oikeammin sittenkin luotonantajille. Että se tulee nyt vasta yhdennellätoistahetkellä, johtuu kai siitä, että asunnonomistajat ovat hekin lopulta menettäneet kainoutensa ja vedonneet vasta viime kädessä valtion apuun, hetkellä, jolloinka jo valtaisa määrä niitä asunto-osakkeiden omistajia esim. Helsingissä, joiden asunto maksaa 400—600 markkaan kuutiolta, ovat joutuneet pelaamaan pelinsä loppuun. Apu kuitenkin tulee, jos ei aikanaan, niin jolloinkin.

Toukokuun 18 päivänä, niinkuin asiakirjoista huomataan, ryhtyi hallitus tuumasta toimeen, antaen asettamalleen komitealle tehtäväksi suunnitella lainsäädäntöä velkaantuneiden asunto-osakeyhtiöiden auttamiseksi, ja nyt sitten on eduskunnan kädessä laki hyväksyttävänä. Jo lain nimi sanoo miten sen vaikutus supistuu. Se koskee vain niitä asunnonomistajia, jotka ovat muodostaneet keskenään helmikuun 5 päivänä 1926 annetun lain mukaisen asunto-osakeyhtiön, niitäkin sellaisin rajoituksin kuin lakiehdotuksen 1 §:ssä säädetään.

Huomataan siis, että laki sulkee piiristään kaikki muut asuntokiinteistöjen omistajat ja ennen kaikkea yksityiset pienrakentajat. Kun mailmansodan jälkeen rakennettujen osakehuoneistojen luvuksi on arvioitu maassa 20—25,000, saattaa arvata, etteivät ole vallan vähäiset yksityisetkään asuntorakennusyritykset samalta ajalta. Suotuisten konjunktuurien vallitessa ja ajan henkeä seuraten samalla kuumeisella kiireellä kuin suurkaupungeissa, kohosi myös pikkukaupungeissa, esikaupungeissa ja taajaväkisissä yhdyskunnissa asuintalo yksityisille tai pienemmille yhtymille, sellaisille, joita ei tämä laki lainkaan koske. Pieneläjät, kuten työmiehet ja pikkuvirkailijat, sitoivat näihin asuntoyrityksiin ainoat vuosien ja vuosikymmenien kestäessä kunnialla ansaitsemansa säästövaransa ja hankkivat lisän kustannuksia varten luotolla, joutuen yhdet velalliseksi valtiolle, toiset rahalaitoksille, kolmannet yksityisille j. n. e.

Ja niin kuin nyt ovat ja ovat jo ammin olleet vaikeuksissa asunto-osakeyhtiöt, ovat myös muut omakotirakentajat. Kun ulosottomiehen vasara paukkuu talonpojan pirtin seinään ja suuren kaupunkiosaketalon kiviseinämään, ei se jätä koskettamatta myös yksityisen omakotirakentajan vaatimattomaan taloon. Nämäkin ovat siis huu-tavassa hukassa. Ja jos tunnustetaan yhteiskunnan edun olevan tulla avuksi asunto-osakeyhtiöille, niin se on sitä myös näihin toisiinkin nähden. Sen todistele-miseen ei tarvinne ryhtyä. Luotetavasti on ilmoitettu, että ennen kuin on seuraavaan vuoteen päästy, menevät esim. Viipurin kaupungissa sadat omakotikiinteistöt pakkomyyntiin. Tämä meno käy sitäkin kiireisemmäksi, jos jatketaan vielä kuntain-kin toimesta siten kuin eräissä kaupun-geissa jo on sattunut, että omakotiraken-nusten maanvuokraa nostetaan — vaikeuk-sien vallitessa — ainapa 399-kertaisesti.

On sen tähden enemmän kuin valitetta-vaa, että hallitus ei komitealle, joka tätä lakiehdotusta varten aineistoa hankki, antanut laajempia toimintaohjeita silmällä-pitäen laajempipohjaisen lain aikaansaamista. Valitettavaa on myös se, ettei hal-litus antanut kannatustaan muodossa eikä toisessa Helsingin asuntoyhtiöiden ja asun-nomistajain yhdistyksen tarjoamalle laki-esitykselle viime keväänä. Sanotun laki-esityksen 1 §:n 1 momentti kuuluu seuraavasti: „Milloin kaupungissa, kauppalassa tai taajaväkisessä yhdyskunnassa olevan asuntokiinteistön omistaja on taloudellisten suhdanteiden sekä korkeakorkoisten ja ly-hytaikaisten kiinteistöä rasittavain vel-kainsa vuoksi joutunut maksuvaikeuksiin, ovat hänen velkojansa velvolliset myöntä-mään hänelle toistaiseksi, kuitenkin enin-tään vuoden 1935 loppuun saakka, lyhen-nystä velan pääoman ja sen lyhennysten suorittamisessa ja sinä aikana joko koko-naan tai osaksi luopumaan vaatimasta kor-koa pääomalle.” En halua sanoa, että si-teeraamani lakiehdotuksen paikka sisältäisi maailman viisaimman ajatuksen, mutta joka tapauksessa se ottaa huomioon nekin avuntarpeessa olevat asuntokiinteistöjen omistajat, jotka hallituksen lakiesitys jät-tää huomioon ottamatta. Ja luullakseni jotakin tuohon suuntaan käyvän avun tu-lee näillekin poissuljetuille olla. Kun heille sitä vain nopeasti saataisiin. — Omakoti-rakentajain omassa piirissä kaivataan vii-

den vuoden maksutaukoa, kuten hallituksenkin tietoon on hiljattain saatettu.

Nähtävästi lähinnä siitä aiheutuen, että äskettäin on omakotirakentajain taholta käännytty hallituksen ja eduskuntaryhmien puoleen, näyttää hallitus panneen asiassa alulle joitakin tutkimustoimenpiteitä. Mutta kun enemmän kuin kaksi kertaa on saatu havaita toteutuvan vanhan sanantavan: „Hitaita herrojen kiireet”, sekä hädässä olevalle apua odotellessa sen: „Ennen kurki kuolee, ennen kuin suolaksi tulee”, katsoisin, että eduskunnan olisi jo tällä ajankohdalla omalta osaltaan sekaannuttava asioihin. Ellei suuri valiokuntakaan, niin kuin ei lakivaliokunta, voisi tätä lakia viedä laajemmalle pohjalle, en epäilisi asettaa harkittavaksi, olisiko laista luovuttava ja jätävä odottamaan hallitukselta nopeasti annettavaa uutta esitystä, sellaista kuin ankarasti pakottavat syyt sitä tällä hetkellä vaativat. Jos taas havaitaan, ettei tällainen menettely sovellu, en näkisi hallituksen loukkaukseksi, jos eduskunta lausuisi toivomuksen ryhtyä ja kiirehtiä toimenpiteitä, jotka tarkoittavat helpotuksen suomista omakotirakentajain vakavaan asemaan. Näin sitäkin suuremmalla syyllä, koska eduskunta ei ole vielä kukaan tietoinen, mihin tuloksiin hallitus on tullut selvittäessään, mitä mahdollisuuksia olisi helpotusten myöntämiseksi vähäväkisen väestön valtiolta saamain lainojen lyhennys- ja korkomaksujen suorittamisesta, jollaista selvitystä eduskunta helmikuun 26 päivänä viime vuonna osoittamassaan toivomuksessa kaipasi. — Vuoden 1932 hallituksen kertomuksen mukaan olisi asia maataloushallituksen harkittavana. Tästäkin muuten huomataan, ettei aika ole aina kallista.

Esillä olevan lakiehdotuksen tarkasteluun en katso aiheelliseksi puuttua, vaan viitataan lakivaliokunnan mietinnön perusteluihin, jotka vastaavat minunkin käsitystäni. Asian kolmannessa käsittelyssä esittänen, jos tarkoituksenmukaiseksi havaitsen, pyrkimystä tähdentävän toivomusponnen.

Ed. Jacobsson: Med anledning av rdm. Nymans yttrande ber jag få framhålla, att då propositionen behandlades i lagutskottet jag för min del föreslog att 12 § skulle antagas enligt regeringens pro-

position. Det är visserligen sant att härigenom den hjälp propositionen avser att medföra, avsevärt skulle minskas. Men å andra sidan är det fråga, om icke den redigering lagutskottet givit paragrafen kan medföra en ödesdiger inverkan på den i regel såsom bergsäker ansedda kreditgivningen mot första inteckning och att sålunda den större hjälp för några enskilda bostadsbolag, som lagutskottets förslag innebär, skulle köpas på bekostnad av kreditgivningen i allmänhet mot inteckning. Jag måste för den skull för min del hoppas, att stora utskottet ville ägna paragrafen förnyad omprövning och granskning och att 12 §:n måtte godkännas i överensstämmelse med regeringens proposition.

Ed. K o m u: Herra oikeusministeri oli kovasti huolissaan senvuoksi, että lakiesityksen 12 § tässä muodossa kuin lakivaliokunta on sen esittänyt, aiheuttaa muka tuntuja tappioita Asuntohypoteekkipankille. Minä ihmettelen, että tuon pankin toimitusjohtaja, tuomari Linturi, ollessaan kuultavana asiantuntijana lakivaliokunnassa, ei tästä seikasta maininnut mitään, vaikka häneltä koetettiin lypsää tietoja, mitä tuollainen lainmuutos tulisi vaikuttamaan hänen johtamaansa pankkiin, sillä hänelle nimenomaan selitettiin, että aikaisemmin käydyissä keskusteluissa sekä valiokunnassa että valiokunnan asettamassa jaostossa oltiin hyvin taipuvaisia hyväksymään lakiesitystä valmistelleen komitean sihteerin laatimassa vastalauseessa esitetty muutos. Hän ei nähtävästi ollut silloin selvillä asiasta eikä hän tahtonut siihen puoleen kiinnittää huomiota. Minä en nyt omasta puolestani pitäisi kovin turmiollisena tuota lainmuutosta Asuntohypoteekkipankille. — En tunne kyllä tuon laitoksen sääntöjä, enkä siis tiedä kuinka pian sen on perittävä rästikorot, mutta jos se on jättänyt niitä monelta vuodelta kantamatta, niin kyllä kai silloin on huolimattomuudenkin syyksi asiassa jotakin luettava. No, jos täältä kohdalta olisi välttämättä selvennettävä lakivaliokunnan muutosehdotusta, niin minulla ei ole mitään sitä vastaan. Mutta että lain 12 § hyväksyttäisiin hallituksen esityksen mukaisena, sitä minä pidän kohtuuttomana. Olen näet sitä mieltä, että silloin lailla ei voitettaisi yhtään mitään, vaan saataisiin paperille laki, jolle ei ainakaan

suurta käytäntöä voitaisi löytää, enempää kuin sille viime keväiselle puserolaillekaan, ja jos löydetäisiinkin, niin se hyöty, mikä laista olisi niille, joille se on tarkoitettu antaa, olisi varsin minimaalinen. Joka tapauksessa on asiain tila valiokunnankin saaman selvityksen mukaan sellainen, että toissijaiset luotot, puhumattakaan nyt osakepääomasta, joka on kaikkein huonoimmalla tilalla, ovat tällä kertaa menetetyt, ja laki-valiokunta on mainitun §:n muutosta tehdessään lähtenyt siitä näkökulmasta, että kun pakkohallinnalla voitaisiin turvata noiden toissijaisten luottojen haltijoille myöhemmin heidän pääomansa, olisi heidänkin jotakin puolestaan uhrattava ja luovuttava niistä koroista, jotka pakkohallinnon aikana jäävät rästiin. Ja jos näin tulee käymään, niin ei nähdäkseni ole vääryyttä tehty kenellekään. Lakiesitystä valmistellessa on sitäpaitsi jätetty melkein kokonaan huomioon ottamatta velkaisten asunto-osakeyhtiöiden osakkeiden omistajat. Nämä osakkeiden omistajat jäävät tämän lain mukaan hyvin pienen turvan varaan. He voivat pakkohallinnon alaiseksi jouduttuaan siinä tapauksessa, että konjunkttuurit parantuvat, mahdollisesti ehkä turvata osan osakepääomastaan. Mutta millä hinnalla se tapahtuu? Heidän täytyy koko pakkohallinnon ajan maksaa „korkeinta käypää” vuokraa, niinkuin lakiesityksen 1 §:n toisessa ja 4 §:n ensimmäisessä momentissa nimenomaan mainitaan. He ovat olleet useammassa tapauksessa jo hyvin ylivelkaantuneita, silloin kuin asunto-osakeyhtiöiden osakkaiksi ovat menneet, saaneet osakekirjoja pantiksi antaen kalliilla koroilla lainoja, joutuneet monessa tapauksessa työttömiksi, ja jos ovat saaneet työtä, saavat siitä nyt pienen palkan, niin että heidän velkansa omista asioistaan ja sitoumuksistaan ovat kasvamistaan kasvaneet. Jos heidän täytyy tämän pakkohallinnon alaisina maksaa korkeinta käypää vuokraa siinä toivossa, että he, jos ajat paranevat, saavat osakepääomansa osittain turvatuksi ja siis ponnistella tuon hurskaan luulon varassa, kantaen suurta velkataakkaa omista sitoumuksistaan ja ottaaksensa pakkohallinnon lakattua vielä kantaakseen yhtiön lisääntyneet velat, niin onhan siitä nimenomaisena seurauksena, ettei vuokrataso tällaisissa taloissa suinkaan, ensiksikään jo yhtiön lisääntyneiden velkojen vuoksi, mi-

tenkään voi laskea, vaan se jää pakkohallinnon lakattuakin sangen korkeaksi. Ja kun heillä ovat vielä nämä omat sitoumuksensa suorittamatta ja niitä täytyisi käydä hoitamaan, niin, jos tuolla linjalla, kuin hallitus on esittänyt, lain 12 § säädetään, merkitsee se minun nähdäkseni vain sitä, että on siirretty muutamia vuosia eteenpäin se välttämätön paha, romahdus, jonka edessä nyt tällä kertaa nämä velkaiset osakkeiden omistajat ovat. Ja jos mitään muuta ei asiassa aikaan saada tällä lainsäädännöllä kuin välttämättömän pahan siirtäminen muutamiksi vuosiksi eteenpäin, niin senvuoksi nähdäkseni ei kannata lakia säätää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

Poisto päiväjärjestyksestä.

Puhemies: Kun hallitus on tänään antanut uuden esityksen työttömyyskassoista, niin tarkoituksenmukaisuussyistä katson johtuvan, että toisena päiväjärjestyksessä oleva asia otetaan esille vasta sitten kun hallituksen uusi esitys on lopullisesti käsitelty. Näin ollen poistetaan päiväjärjestyksestä 2) asia.

3) Ehdotus laiksi kansakoululaitoksen kustannuksista annetun lain muuttamisesta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty vuoden 1932 vp:llä hyväksytty, vahvistamatta jätetty yllämainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3. Ensin sallitaan keskustelu asiasta. Sen jälkeen tehdään valtiopäiväjärjestyksen 73 §:n mukaisesti päätös lakiehdotuksen muuttamattomana hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Keskustelu:

Valtiovarainministeri R e l a n d e r: Herra puhemies! Pyytäisin saada kiinnittää arv. eduskunnan huomiota tämän kysymyksen taloudelliseen puoleen ja siinä kohden nyt varsinkin alleviivata sitä, mitä valtiovarainvaliokunnan enemmistö lausuu. Ensiksi ehkä muutamia numeroita. Keskimäärin on vuosina 1926—28 käytetty kansakoulujen oppikirjoihin ja oppilaiden muihin koulutarpeisiin noin 17 $\frac{1}{2}$ milj. markkaa vuodessa. Oppikirjoihin ja koulutarpeisiin käytetyt varat vaihtelevat eri kunnissa ja saman kunnan eri kouluissakin kovin suuresti. Tarkastuspiirittäin laaditut keskiarvot vaihtelevat oppilasta kohden 90—57 markan välillä ja alin kustannus oppilasta kohti eri kouluissa on vaihdellut 18 markasta 353 markkaan, mikä osoittanee, että varojen käyttöön nähden voidaan tehdä muistutuksia.

Voitaneen arvioida, että käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen hyväksymisestä vuonna 1935 aiheutuisi valtiolle ainakin noin 8 milj. markan lisämenot. Kun ottaa huomioon, mitä vaikeuksia viime vuosina on ollut saada budjetin tulot ja menot tasapainoon ja erittäinkin, miten laajalti on täytynyt varsin tärkeitä tarpeita jättää rahallisista syistä tyydyttämättä, niin tuntuu tällaisen suuren lisämenon lailla vahvistaminen varsin arveluttavalta. Ja tähän tulee vielä mielestäni lisäksi, etteivät esilläolevatkaan näkökohdat vaadi sellaista ratkaisua, jota valiokunnan vastalauseessa esitetään, sillä minun mielestäni oikea periaate on, että vähävaraisille toimitetaan kansakoulutarpeet valtion kustannuksella ja kuuleman mukaan on myöskin monissa kunnissa tämä asia voitu järjestää kaikkien tyydytykseksi. Näin ollen katsoisin siis, että tätä esitystä asiallisesti arvosteltaessa ja varsinkin valtiotalouden järkevän hoidon kannalta ajateltaessa olisi hyvin tärkeätä, että valtiovarainvaliokunnan mietinnössä esitetty kanta eduskunnassa tulisi hyväksytyksi.

Ed. R a n t a l a: Herra puhemies! Kansakoulun kustannuslain muutoksista etenkin mikäli kysymys on lain 18 §:stä, joka koskee oppikirjojen ja koulutarpeiden kansakoulun oppilaille antamista, on viime vuosien aikana eduskunnassa monet kerrat ollut laajoja keskusteluja. Tämän vuoksi

tällä kertaa en katso olevan syytä perusteellisesti kosketella tätä asiaa. Pyydän kuitenkin lyhyesti perustella sitä kantaa, joka esiintyy valtiovarainvaliokunnan mietintöön liittyvässä vastalauseessa.

Kun vuoden 1931 valtiopäivillä kustannuslain 18 § sai sen sisällön, joka sillä nykyään voimassaolevassa laissa on, oltiin lain muutoksesta suuresti erimielisiä ja pykälän sanamuoto ratkaistiin useimmissa äänestyksissä vain muutaman äänen enemmistöllä. Kun hallitus oli aikaisemmin useampia kertoja esittänyt kansakoululaitoksen kustannuslakiin muutoksia, jotka olivat tulleet eduskunnassa hylätyiksi ja samassa lakiehdotuksessa oli kysymys useampien pykälien muuttamisesta, joilla muutoksilla tahdottiin saada säästöjä aikaan kansakoululaitoksen kustannuksissa, ei eduskunnassa voimakkaammin asetuttu silloista lainmuutosta vastaan sen sittemmin ollessa ratkaisevassa kolmannessa käsittelyssä. Että lain 18 § ei ollut saanut tyydyttävää muotoa, osoittaa se, että heti seuraavana vuonna eduskunta-aloitteen pohjalla tuli hyväksytyksi lakiehdotus, joka tarkoittaa oppikirjojen ja muiden koulutarpeiden maksutta kansakouluoppilaille antamista, lukuunottamatta jatko-opetuksessa tarvittavia oppikirjoja, jotka olisi maksutta annettava oppilaille ainoastaan käytettäväksi. Tämä vahvistamatta jätetty laki on nyt eduskunnan ratkaistavana.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä perustellaan sitä kantaa, johon valiokunta äänestyksen jälkeen yhden äänen enemmistöllä on tullut ehdottaen lakiehdotuksen hylkäämistä. Näissä perusteluissa mainitaan m. m., että kansakoululaitoksen toiminta on tämän järjestelmän puitteissa toistaiseksi voinut tyydyttävästi jatkua. Valiokunnan jaoston saamat tiedot kuitenkin osoittavat, että nykyisestä järjestelmästä on ollut varsin huomattavia haittoja itse koulutyölle. Niinpä valitetaan yleisesti, etteivät oppilaat nykyisen järjestelmän aikana kouluun saapuessaan ole varustettuja oppikirjoilla ja koulutarpeilla ja että kestää usein pitkiäkin aikoja, ennenkuin ne oppilaat, jotka eivät varattomuuden perusteella ole saaneet näitä ilmaiseksi, ne hankkivat. Käypä usein niinkin, ettei tällainen oppilas mitenkään niitä pysty saamaan. Lisäksi on ilmoitettu, että järjestelmän muutoksesta on ollut seurauk-

sena, että samalla luokalla saattaa oppilailla olla samassa aineessa varsin erilaisia oppikirjoja käytettävänä, kun vanhoja kirjoja ollaan pakotettuja lainaamaan. Tällöin voi sattua niinkin, että esim. maantieteessä jollakin oppilaalla voi olla oppikirja, jonka mukaan Suomi kuuluisi vielä Venäjän keisarikuntaan. Oppikirjojen puuttumisesta ja niiden kirjavuudesta aiheutuu luonnollisesti näin ollen huomattavaa haittaa koulutyölle. Ilman pakottavaa syytä ei suuri osa maalaiskuntia myöskään olisi ryhtynyt siihen, että ne tällaisena pula-ajanakin katsovat täytyvänsä omalla kustannuksellaan hankkia kirjat ja koulutarpeet kaikille kansakoulunoppilaille.

Muitakin epäkohtia kuin mitä edellä olen maininnut on nykyisestä järjestelmästä aiheutunut. En tahdo niitä ryhtyä laajemmin käsittelemään. Mainitsen vain, että ne epäilykset, joita eduskunnassa vuonna 1931 lausuttiin uutta järjestelmää vastaan, kuten siitä, että opettajat ryhtyvät kirjasiamehiksi ja siitä syntyy erinäisiä hankaluuksia, ovat osoittautuneet sellaisiksi, ettei niitä ole aiheuttomasti esitetty. Muistutan vain niistä epäkohdista, joista hiljattain sanomalehdissä on ollut tietoja ja joitten epäkohtien johdosta oikeuskanslerin on ollut ryhdyttävä tutkimuksiin ja toimenpiteisiin.

Käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen hyväksymisestä syntyy kyllä valtiolle lisämenoja nykyisestäään. Sitä ei voida kieltää, mutta ne säästöt, joita valtiolle nyt on saatu nykyisen järjestelmän aikana oppikirja- ja koulutarvekustannuksista, tullevat seuraavien vuosien aikana lisääntymään nykyisestäään, vaikkapa nykyinenkin järjestelmä pysytettäisiin. Tähän astiset säästöt ovat osaksi saavutetut sillä, että on kulutettu vanhoja varastoja, joita kouluilla ja kunnilla oli tai vanhoja kirjoja lainaamalla tultu toimeen. Menot tällä kohtaa, kun varastot ovat loppuun kulutetut, siis joka tapauksessa lähivuosina tulevat kohoaamaan. Kansakoulumenoissa on sitä paitsi toteutettu niin suuria säästöjä, että muissa valtion vähänkään suuremmissa menoerissä ei juuri vastaavanlaisia säästöjä löydy. Niinpä esim. maalaiskansakoulujen avustussääräraha on alentunut niin, että kun se vuonna 1930 oli noin 60¹/₂ miljoonaa markkaa ja vuonna 1931 noin 57 miljoonaa markkaa, oli se viime vuonna enää

noin 30¹/₂ miljoonaa markkaa. Säästöjen aikaansaaminen on kyllä tarpeellinen ja välttämätönkin asia, mutta kansanopetussessakaan ei pitäisi säästää niin paljon, että opetus siitä kärsisi eikä säästöihin pyrkä sillä tavalla, että valtion menojen säästöt aiheuttavat lisättyjä menoja kunnille ja lisäksi vaikeuttavat vähävaraisten kansalaisten asemaa.

Vaikka varattomille kansakouluoppilaille annetaankin nykyjään johtokunnan harjennusta riippuen oppikirjat ja koulutarpeet ilmaiseksi, on muistettava, että sittenkin esim. maaseudulla pienviljelijäväestön keskuudessa sellaisillekin lasten vanhemmille, joita ei voida sanoa suorastaan varattomiksi ja joilla on esim. jonkun verran omaisuutta, mutta sen ohessa ehkä huomattava velkataakka, tuottaa nykyinen järjestelmä suuria vaikeuksia niiden menoerien suorittamiseen nähden, jotka tarvitaan nyt lasten kirjoihin ja koulutarpeisiin. Tämä osa väestöstä saa nykyjään suorittaa entisestäänkin usein kohonneita veroja valtiolle, mutta etenkin kunnille. Ei olisi suinkaan kohtuutonta, jos nämä perheet saisivat yhteiskunnalta jotakin korvausta ja helpotusta lastensa koulunkäynnin kustannuksista.

Kuten valtiovarainvaliokunnan mietintöön liittyvässä vastalauseessa huomauteetaan, lakiehdotuksen hyväksymisen ei tarvitsisi merkitä eikä johtaa yhtä suuriin menoihin kuin mitä vapaiden oppikirjojen ja koulutarpeiden antamisesta valtiolle aikaisemmin aiheutui. Kouluviranomaisten ohjeilla ja valvonnalla olisi pidettävä huoli siitä, ettei tällä alalla tuhlausta saataisi harjoittaa.

Lakiehdotus, joka edellisessä eduskunnassa tuli hyväksytyksi ja jonka lepäämään jättämisehdotusta ei edes riittävä määrä edustajia silloin kannattanut, olisi nyt hyväksyttävä. Pyydän, herra puhe mies, ehdottaa, että valiokunnan mietintöön liittyvän vastalauseen mukaisesti eduskunta päättäisi hyväksyä käsiteltävänä olevan vahvistamatta jätetyn lakiehdotuksen sellaisenaan.

Ed. L e p p ä l ä : Nyt käsiteltävänä oleva asia on varsinkin kansanedustajille, eduskunnassa aikaisemmin suoritettujen keskustelujen ja sanomalehtikirjoittelun vuoksi, hyvin tuttu. En senvuoksi halua kes-

kustelua pitkittää, varsinkaan senvuoksi, että aikaisemmissa vaiheissa olen perustellut ehdotustani.

Muutamasta seikasta en kuitenkaan voi nyt olla huomauttamatta. Eräät edustajat ovat epäilleet hyväksyä käsiteltävänä olevaa lakiehdotusta senvuoksi, että siinä ehdotetaan koulukirjat ja koulutarpeet jaettaviksi oppilaille maksutta omiksi, vaikka olisivat jo aikaisemmin olleet valmiit hyväksymään minun alkuperäisen ehdotukseni, jossa ehdotetaan koulukirjat ja koulutarpeet annettaviksi maksutta käytettäviksi. Epäilemättä jälkimmäinen vaihtoehto tuntuisi, kun säästäväsyyttä tahdotaan erikoisesti alleviivata, niinkuin tulee tehdä, mukavammalta. Tällaista vaihtoehtoa nyt ei kuitenkaan enää ole käytettävissä. Eikä ero edellisen ja jälkimmäisen vaihtoehdon välillä ole niin suuri kuin tahdotaan kuvitella. Koulutarpeista, kun niitä neljä vuotta on käytetty, ei ole juuri mitään enää käyttökelpoista toiselle tarjottavaksi. Kirjat taas kuluvat neljän vuoden käytössä sellaisiksi, ettei niitä terveydellisistä ynnä muista syistä juuri voi uusille oppilaille enää antaa. Niiden siis, jotka hyväksyivät alkuperäisen ehdotuksen, ei pitäisi olla vaikea hyväksyä nyt käsiteltävänä olevaa lakiehdotusta.

Yhdyn kannattamaan ed. Rantalan tekemää ehdotusta.

Ed. Vehkajoki: Esillä oleva lakiesitys on, kuten täällä on huomautettu, meille jokaiselle siksi tuttu, ettei siitä montakaan sanaa tarvitse lausua. Enkä minäkään aio asiassa paljon aikaa kuluttaa. Mutta se käsitys, millä valtiovarainvaliokunta on tullut hylkäävään tulokseen, minun mielestäni kaipa jonkun verran käsittelyä.

Kuten valtiovarainvaliokunnan mietinnön perusteluista näkyy, on valtiovarainvaliokunta kohdistanut hylkäävän mietintönsä kolmeen eri kohtaan. Ensiksi ensimmäisessä kohdassa lausutaan: Koska nykyinen järjestelmä on ollut voimassa vain toista vuotta, ei siitä ole meidän käsityksemme mukaan saatu tarpeellista kokemusta. Siihen minun mielestäni on lausuttava, että minun käsitykseni on se, että kaikki kansakoulujen johtokuntien jäsenet ja myös kunnallismiehet ovat saaneet tässä jo tarpeeksi paljon kokemusta. Sillä onhan melkein mahdotonta kansa-

koulun johtokunnan määrätä raja varattoman ja vähän varakkaamman lasten vanhempain välillä. Se on sellainen tehtävä, jota tuskin yksikään kansakoulun johtokunta meidän maassamme on voinut oikealla tavalla tehdä.

Toiseksi valtiovarainvaliokunta mainitsee, että tämänkin nykyisen järjestelmän mukaan ei ole tavattu mitään erikoista häiriötä kansakouluoloissamme, jotenka siis on syytä jatkaa tätä nykyistä järjestelmää, koska ei ole häiriötä tapahtunut. Tähän minun on myöskin sanottava, että onhan luonnollista, ettei nykyisenkään lain mukaan voi tapahtua suurempia häiriöitä kansakoulutoiminnan alalla, sillä oppivelvollisuuslaki pakottaa jokaisen kouluikässä olevan lapsen koulua käymään. On luonnollista, että vaikka ristiriitoja syntyy lasten vanhempain ja johtokunnan välillä siinä, että kun sattuu sellainen lasten vanhus, joka katsoo, ettei hän olisi oikein kykenevä ostamaan oppikirjoja ja opetusvälineitä lapselleen, niin hän mieluummin tahtoi jättää lapsensa koulusta kokonaan tai lykätä tämän koulunkäynnin myöhemmäksi. Tällöin syntyy johtokunnan ja lasten vanhempain välillä erimielisyyttä, sillä johtokuntahan on velvollinen vaatimaan jokaisen kansakouluiässä olevan lapsen käymään koulua. Nämä periaatteet, mitä valtiovarainvaliokunta näissä kahdessa mainitsemassani tapauksessa on lausunut, ne ovat minun mielestäni jokseenkin heikosti perusteltuja.

Mitä taas tulee kolmanteen kohtaan, mikä on ikäänkuin pääkohta valtiovarainvaliokunnan mietinnössä, valtiovarain säästäminen, niin siinähan nyt on asiaa, sitä ei voi kieltää. Sillä onhan ilmeistä, että kun me elämme sellaista aikaa, kuin tällä kertaa elämme, jolloin valtiovallankin täytyy kaikki keinot käyttää saadakseen mahdollisimman paljon säästöjä syntymään, silloin luonnollisesti voidaan myöskin tällaiseen valtiovarainvaliokunnan taholta vedota. Mutta kun ajattelee sitten, onko tässä oikea paikka säästää valtion varoja (Eduskunnasta: Ei ole!), niin minun mielestäni, kun asiaa harkitsee maalaisväestön kannalta tällaisena vaikeana taloudellisena aikana, jota nyt elämme, niin täytyy tulla siihen tulokseen, että tämä paikka ei ole sellainen, jota valtio ja eduskunta ja hallitus voi käyttää säästämistarkoituksessa. Onhan ilmeistä,

että ne monet kymmenettuhannet, ehkä sadattuhannet oppilaat, jotka saavat vain kansakouluopetuksen maassamme, erikoisesti juuri maalaiskansakoululapset, niillähän on hyvin harvoin mahdollisuus muuta kuin jotakin itsekasvatustietä nuorisoseuroissa tai muissa kehittää sitä pohjaopetusta, minkä ovat kansakouluissa saaneet. Ja nyt, kun tämä apu, tämä muutama miljoona markkaa, mitä tässä uhrattaisiin tämän laajan maalaisväestön ja niitten oppilaitten hyväksi, niin minun käsittääkseni tämä ei ole sellainen paikka, missä pitäisi tätä säästäväisyyttä harjoittaa. Minä vain tahdon mainita sen, että meillä ovat samat henkilöt, jotka nyt ovat valmiit kieltämään tämän avustuksen maalaislasten vanhemmilta ja maalaiskunnilta, köyhiltä kunnilta, samat henkilöt ovat valmiit varmasti tänäkin vuonna, kuten niin monta kertaa ennen, moneen muuhun valistustyöhön antamaan avustusta. Minä mainitsen vain siitä, että tässäkin talousarviossa löytyy 10,500,000 markkaa varattuna tieteen ja taiteen hyväksi näistä raha-arpajaisista, joita siis pidetään meidän maassamme tieteen ja taiteen hyväksi. Tässä talousarviossa sanotaan, että täytyy avustuksena myöntää sellaisille teattereille, joilla ei ole vakinaista osuutta raha-arpajaisista, 1,700,000 markkaa. Kun nyt rinnastetaan niitä henkilöitä, jotka käyvät esim. Helsingissä teattereissa, näihin maalaiskansakoululapsiin ja niiden vanhempiin, niin totta totisesti minun täytyy kysyä niiltä valtiovarainvaliokunnan jäseniltä, jotka ovat tulleet hykkäävään esitykseen tähän lakiin nähden: Kummassa tapauksessa menevät oikeampaan paikkaan valtion rahat, silloinko, kun annetaan kymmenkuntamiljoonaa markkaa teatterien ylläpitämiseksi kaupungeissamme, vai silloinko, kun annetaan saman verran rahaa maalaiskansakoululasten koulutarpeiden hankkimiseksi valtion kustannuksella? Jos me tätä ajattelemme, niin silloin minun mielestäni tämä paikka on korjattava ja minä olen vakuutettu siitä, että vaikka tämä lakiesitys, niin kuin minä toivon, tulisi hyväksytyksi täällä eduskunnassa, minä olen vakuutettu siitä, että jos kouluhallitus ja kansakouluopettajat tahtovat säästäväisyyttä harjoittaa, niin ne varmasti voivat tämän lain voimaankin tultua harjoittaa säästäväisyyttä verrattain huomattavasti. Minä olen aikaisemminkin jo sanonut tältä paikalta,

että meillä on kansakoululaitoksen suhteen harjoitettu tuhlaavaisuutta ja suurelta osalta myöskin siinä suhteessa, että kouluhallitus on ollut aina valmis hyväksymään uuden oppikirjan. Milloin joku uusi koulu-neuvos on ilmestynyt meidän kansamme keskuuteen, niin se on laatinut oman mielensä mukaisen oppikirjan ja tätä oppikirjaa on taas ruvettu myymään kaikkiin kansakouluihin siitä huolimatta, että siellä ennestään on ollut jo tarpeeksi ja ainakin yhtä hyvä oppikirja. Tällaisella alalla voidaan säästää huomattavasti ja minä ainakin toivon, että jos tämä laki nyt tulee hyväksytyksi, kansakoulunopettajat ja myöskin kouluhallitus ja kansakouluntarkastajat kiinnittävät huomiota säästämiseen, ettei tarpeettomasti vaihdella oppikirjoja, koska siihen ei ole mitään pakottavaa syytä.

Minä siis toivon, että eduskunta hyväksyisi tämän esillä olevan lakiesityksen ja yhdyn myöskin kannattamaan ed. Rantalan tekemää ehdotusta.

Ed. K e s t i: Herra puhemies! — Kun kansakoululapsille annettavia vapaita oppikirjoja ja koulutarpeita vastaan on niin paljon puhuttu, niin ei sovi jättää vertailematta sitä vastaavaan menettelyyn eräällä toisella pakollisella koulutusalalla. Valtiotaloudelle olisi varmaan varsin edullista vaatia, että ne asevelvolliset, joilla tai joiden vanhemmilla siihen suinkin on varaa, ostaisivat itse ammuksensa. Varmaan voisivat monet asevelvollisista hankkia myös oman kiväärinsä puhumattakaan vaatetuksesta ja ruuasta. Mutta se, joka sellaista lakia ehdottaisi, leimattaisiin luonnollisesti suoralla kädellä hölmöksi, sillä vaikkapa sellaisesta omavaraistaloudesta asevelvollisten kesken olisikin valtiolle melkoinen säästö — varmaankin asevelvolliset itsekin koettaisivat säästellä itse kustantamiaan ammuksia y. m. välineitä — niin ilmenisi siitä myöskin niin paljon hankaluutta, että sellaisesta järjestelmästä ei voida puhua. Mutta asevelvollisuuteen verraten on oppivelvollisuus yhtä ankara ellei ankarampi rasitus. Asevelvollisuus suoritetaan noin vuodessa, mutta oppivelvollisuuden alaisuus kestää kuusi vuotta, monelle enemmänkin ja ottaen eri velvollisuuksien suorittajien ikäero huomioon, on oppivelvollisuuden suorittaminen kylläkin raskasta. Tämän huomioonottaen tunnustetaan alku-

peräisessä oppivelvollisuuden kustannuslaissa koululapsille oikeus saada ilmaiseksi ja omiksi kaikki tarvittavat oppikirjat ja koulutarpeet. Tämä oli oppivelvollisuuslain laatijoille selviö ja sanotun lain perusedellytyksiä, kuten sen täytyy olla yhä edelleenkin.

Samaan aikaan kun oppivelvollisuuslaki säädettiin, siis vuoden 1919 valtiopäivien aikana, lausuttiin eräässä sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o:ssa 1 sivulla 7 seuraavaa: „Taloudelliselta kannalta katsoen on luonnollista, että oppivälineiden maksuttomuus oppilaille ennemmin tai myöhemmin johtaa siihen, että joko valtio tai kunta itse kustantaa oppivälineet.” Ja niinpä sivistysvaliokunta ehdotti eduskunnan sanottavaksi, että hallitus ryhtyisi toimiin itse kustantaakseen kansakouluoppikirjat ja jakaakseen ne maksutta kaikille kansakouluille. Eduskunta sitten todella tekikin sellaisen ehdotuksen hallitukselle, vaikka silloinen hallitus, joka oli virkamieshallitus ja jonka jäsenenä oli erään kansakouluoppikirjoja kustantavan yhtiön johtaja, ei ottanut eduskunnan päätöstä huomioon, vaan aivan samoin kuin tapahtui esilläolevalle eduskunnan päättämälle lainmuutokselle, jätti sen vahvistamatta, joten harhauttavasti valtion oppikirjamonopoliksi ristitty aloite sillä kertaa jäi toteuttamatta. Mutta aivan yhtä luonnollista kuin on se, että valtion kivääritehtaassa valmistetaan asevelvollisia varten kiväärit ja patruunat ja niihin panokset, joita asevelvolliset saavat ilmaiseksi käyttääkseen, yhtä luonnollista on valmistuttaa valtion omistamissa paperitehtaissa paperi kansakoulukirjoja varten ja painattaa ne valtion omassa kirjapainossa ja jakaa kirjat ilmaiseksi ja omiksi, kuten alkuperäisessä laissa jo säädettiin. Ja kun tätä toimenpidettä ei ole toteutettu ennemmin, niin on se toteutettava myöhemmin, kuten vuoden 1919 valtiopäivien sivistysvaliokunta jo ennusti.

En kuitenkaan tällä kertaa eikä tässä yhteydessä tahdo ehdottaa tehtäväksi hallitukselle tätä tarkoittavaa toivomuspontta, vaikka se tämän asian yhteyteen tuntuisi sopivan (Ed. Lahdensuo: Joko peloittaa!), koska nykyinen hallitus tuntuu tykkäävän pahaa sellaisesta toivomuksesta, ja koska epäillen, ettei nykyinen hallitus kuitenkaan pystyisi tätä toteuttamaan tarkoituksenmukaisella tavalla. Tyydyn siis nyt vain

toteamaan ja lausumaan julki sen toteamuksen, että myöhemmin tulen esittämään ja ajamaan sellaista lakia, jonka mukaan valtio itse painattaa ja kaikille kansakouluoppilaille ilmaiseksi jakaa tarpeelliset oppikirjat.

Tämän vaatimuksemme perusteluitakaan ei siis ole syytä tässä kosketella. Erästä seikasta ei kuitenkaan sovi olla nyt jo mainitsematta, koska se on aivan ajankohtainen. Edellä mainitsemassani vanhassa sivistysvaliokunnan mietinnössä kerrotaan näet sivulla 3, että m. m. Amerikan Yhdysvalloissa on havaittu väärinkäytöksiä hankittaessa kansakouluille oppikirjoja yksityisiltä kustannusliikkeiltä ja että esim. Japanissa samoissa olosuhteissa paljastui sellainen väärinkäytös, että valtio puhdistakseen maan niistä vuonna 1903 eli jo tasan 30 vuotta sitten otti oppikirjojen painatukseen ja jakelun omaan haltuunsa.

Valitettavasti on meilläkin juuri tänä vuonna paljastunut asioita, joiden johdosta kouluhallitus on pyytännyt oikeuskanslerin toimenpiteitä m. m. ainakin 200 opettajaa vastaan. Ja parhaillaan levittää eräs toinen kustannusliike osakepapereitaan opettajiston keskuuteen ilmeisellä tarkoituksella saada kiedotuksi näitä omaa etua tavoitteleviin toimenpiteisiin tämänkin liikkeen kustantamain kansakouluoppikirjojen levittämiseksi. Alkaa siis olla korkea aika pelastaa maan kansakouluopettajisto kiusaajitten kynsistä ottamalla oppikirjojen valmistuttaminen ja ilmaiseksi jakelu valtion välittömään hoitoon. Silloinkin oppikirjat saadaan ilmaiseksi, katoaa itsestään kaikki rahapeli ja keinottelu niiden avulla.

Minä siis odotan ja toivon paljon parempaa ja paljon täydellisempää järjestelyä kansakouluoppikirjojen ja opetusvälineiden hankinnan ja jakelun alalla kuin mitä ed. Leppälän ehdotuksen mukainen eduskunnan hyväksymä lainmuutos sisältää. Mutta sitä parempaa odottaessani tulen antamaan ääneni kyseessäolevan lain puolesta, joten yhdyin valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitettyyn vastalauseeseen.

Ed. Leiw o: Herra puhemies! Sekä kevättalvella 1932 että nyt tässä eduskunnassa olen joutunut valtiovarainvaliokunnan jaostossa ja valiokunnassa käsittelemään tätä samaa ed. Leppälän aloitetta. Olen kummallakin kerralla asettunut sitä

vastustamaan ensiksikin sentähden, että pidän aivan oikeudenmukaisena sen, että sellaiset vanhemmat, joilla siihen on kykyä ja mahdollisuutta, itse hankkivat lapsillensa oppikirjat. Mikään oppivelvollisuus, oppipakko ja koulunkäyntipakko eivät voi velvoittaa yhteiskuntaa näitä sellaisille antamaan, jotka itse pystyvät ne hankkimaan. Velvoittaahan laki meitä monessa asiassa paljoon sellaiseen, joka vaatii kustannuksia, silti noita kustannuksia meille korvaamatta.

Toinen syy, minkä vuoksi aikoinaan tätä vastustin, oli se, että kokemus oli liian pieni tämän lain toteuttamisessa. Nyttämmin on kokemusta vähitellen ruvettu saamaan, on luotu useilla paikoilla järjestelmä, jonka mukaan varattomille oppilaille oppikirjat jaetaan. Ja päinvastoin kuin jotkut edelliset puhujat ovat maininneet, minulla on omasta kohdastani siitä koulusta, jonka johtokuntaan olen kuulunut, ja moniaalta muualtakin sellaisia tietoja, että järjestelmä onnistuu aika hyvin, kunhan se vain käytännöllisesti järjestetään.

Tätä vuonna 1931 annettua lakia on vastustettu monilla sekä käytännöllisillä että periaatteellisilla syillä. Täälläkin on jo väitetty, että se monessa tapauksessa siirtää ne kustannukset, joita valtio aikaisemmin kantoi, nyt kuntien niskoille. Minä en tiedä ainoatakaan tapausta, missä se välttämättömyydellä niin tekisi. Sillä minäkään kunnan ei ole pakko antaa vapaita oppikirjoja niille, jotka voivat ne itsekin hankkia. Se on monessa kunnassa ollut epäilemättä ennaaikaista turhaa hätäntymistä ja jonkinlaisten häiriöiden ja epäselvyyden pelkoa.

Ei myöskään tällä lailla, vuoden 1931 lailla, tuoteta minkäänlaista lisäkustannusta tai haittaa tai vahinkoa maan varattomalle väestölle. Sillä sikäli kuin minä tiedän, niin yleensä johtokunnat verrattain väljästi tuota käsittelevät ja vapautusta myönnettään sellaisissa tapauksissa, missä vähänkin katsotaan siihen aihetta olevan. Asian käsittelyssä valiokunnassa ja jaostossa on vedottu siihen, että maassamme on seutuja, joissa ei ole varakkaita ja köyhiä, vaan joissa kaikki ovat jotenkin köyhiä. Jos on sellaisia seutuja, joissa kaikki koululapset ovat köyhien vanhempien lapsia, niin silloinhan nykyisinkin voimassa olevan lain mukaan näille annetaan oppikirjat kaikille

vapaasti, mikään ei sitä estä. Minulle on kerrottu sellaisistakin kouluista, joissa 37:stä oppilaasta vain 3 itse kustantaa itsellensä oppikirjat ja muut kouluvälineet. Tällaisia saattaa olla ja on aivan oikein, että varattomat vapautetaan. Mutta minäkätähden sitten pakotettaisiin niillä seuduilla, missä on varallisuutta siksi paljon, että kyetään lapsille oppikirjat antamaan, vapaita oppikirjoja vastaanottamaan?

On myöskin monta kertaa tämän asian käsittelyssä sanottu sitä, että on säälimättömyyttä, on sopimatonta ennen aikaan ruveta jakamaan jo lapsia rikkaihin ja köyhiin. Se jakohan nyt joka tapauksessa on olemassa ja se huomaantuu joka tapauksessa tavalla tai toisella. Sillä eivät kaikki varallisuussuhteittensa vuoksi voi pukeutua samalla tavoin j. n. e. Ja sitäpaitsi tällainen jako jää joka tapauksessa olemaan kouluissakin, sillä niissähän jaetaan myöskin sekä vaatetusapua varattomille, että myös ruoka-avustusta varattomille.

Täällä on myöskin puhuttu niistä haittoista, joita tämä vapaiden oppikirjain antamiskielto muka olisi tuonut mukansa opetustyöhön. Ehkäpä siitä on haittoja tullut, ehkä ei opetusvälineitä ole kylliksi ajoissa hankittu. Mutta vika on silloin johtokunnissa ja opettajissa. Sillä onhan tilaisuus järjestää niin, että ne kyllä ajoissa saadaan yhtä hyvin silloin, kun ne annetaan vapaasti taikka maksusta. On myöskin liiallista yleistämistä, kun täällä vedotaan siihen asiantuntijana jaostossa esiintyneen henkilön lausuntoon että on tavattu sellainenkin oppikirja, jossa sanotaan, että Suomi on Venäjän keisarikunnan osa. Sellainen on ehkä vain yhden tapauksen yleiseksi tekemistä, joka ei muuta todista kuin sitä, että opettaja ei oikein valvo asioita eikä tarkastaja huolehdi siitä, että opettaja asiat hyvin hoitaa.

Minusta tuntuisi erinomaisen arveluttavalta lähteä nyt tätä voimassa olevaa lakia kumoamaan ja hyväksymään vahvistamatta jätettyä uutta lakia sen vuoksi, että me olemme tämän nyt voimassa olevan lain kautta saaneet tuoduksi kansakoulujen hallintoon ympäri maata erittäin voimakkaana juuri opetusvälineisiin nähden säästäväsyyssnäkökohdan. Kunnat ovat oppineet säästämään ja myöskin lasten vanhemmat ovat oppineet säästämään, vieläpä itse lapsetkin oppivat säästämään. Jos nyt näin

yhtäkkiä tästä järjestelmästä luovuttaisiin, merkitsisi se moniaalla melkein pä sitä, että nyt annetaan lupa taas ryhtyä hupakäitsemmin ja tuhlaavammin opetusvälineitä käyttelemään.

Tahtomatta keskustelua pitemmälle jatkaa ilmoitan kannattavani valtiovarainvaliokunnan mietintöä.

Ed. Lastu: Herra puhemies! Esilläoleva kysymys lienee suurelle osalle eduskuntaa erittäin moneen kertaan pohdittu ja selitetty, mutta koska eduskunnassa on uusiakin tulokkaita, uusiakin jäseniä, jotka eivät ole tämän asian selvittelyssä olleet ennen mukana, niin lienee paikallaan muuttamiin kohtiin tässä kajota ammattimiehenkin, joka 30 vuotta on joutunut asian kanssa hyvin läheisesti tekemisiin sekä pienissä kouluissa että suurissa, maalla ja esikaupungissa.

Periaatteellinen kysymys tässä nyt ei suinkaan ole se, kuin täällä on tahdottu väittää, että tässä olisi säästäminen se kannustin, jota eräs puoli tässä eduskunnassa ajaa, vaan siinä lienee muitakin asioita.

Erityisesti eräät ryhmät vastustavat tätä kysymystä juuri muista syistä. Mutta kun ottaa huomioon, että eduskunnassa on viime aikoina käsitelty eräitä kysymyksiä, joissa hyvin pontevasti on puhuttu maalaisväestön puolesta — tarkoitan lakiesityksiä, joissa on otettu ajaakseen juuri sortuvan, pulaan joutuneen vähäväkisen maanviljelijäväestön asemaa, niin on ihmeteltävä, että siltäkin taholta, jotka pulasioita ajavat, on ilmaantunut tässä kysymyksessä vastustusta. Sillä sellainen pienviljelijä, joka on ollut taloudellisessa ahdinkotilassa ja pulassa, ehkä menettänyt vararikossa jo omaisuutensa ja on elämän ja kuoleman välillä hoippunut, eikä heidän lapsilleen, ehkä 3—4 lasta käy koulussa, eikä näille juuri olisi tarpeen saada ilmaiset koulutarpeet, sillä he voivat olla sellaisessa asemassa vielä, että johtokunta ja muut kouluviranomaiset eivät katso heitä siksi varattomiksi, että ilman muuta he tästä oikeudesta pääsisivät osallisiksi. Täällähän on nimittäin jo sanottu useaankin kertaan, että tämän asian ratkaiseminen on perin vaikeata, kuka on varallinen ja kuka on varaton. Tässä on esimerkkejä siitä, että toisessa pitäjässä arvostellaan avustus 80:kin prosenttia silloin kun käsi-

tellään esim. vapaita koulutarpeita ja kirjoja, mutta myöskin kenkä-, vaatetusavustusta ja myöskin vapaata ruokaa. Toisaalla mennään 60 %:iin ja toisella puolella Suomea jopa toisessa koulupiirissäkin mennään aivan päinvastoin 30:een joskus 20:eenkin prosenttiin. Vieläpä kunnan eri kouluissa menetellään aivan eri tavalla. Toisessa koulussa otetaan perustaksi 60, toisessa 30 %. Vieläpä eri johtokunnatkin samassa koulussa arvostelevat eri tavalla. Ajatellaan, että tässä johtokunta on tehnyt tänä vuonna eräänlaisen päätöksen, pannut prosentiksi 60, tulee johtokunnan muutos, pari jäsentä vain muuttuu johtokunnassa, niin otetaan perustaksi 30 % seuraavana vuonna. Vieläpä samalla luokalla tai samassa koulussa on 4—5—6 opettajaa — opettajain varaan täytyy suureksi osaksi tässä rakentaa — millä tavalla arvostellaan vanhempien varallisuus, koska usein opettajat parhaiten tämän asian tuntevat? Toiset opettajat luokissaan ottavat eri prosenttilukuja käytäntöön. Tämä käytännöllinen ratkaisu tässä juuri alunperinkin on kannustanut siirtymään toiseen parempaan järjestelmään. Noin 20 vuotta sitten, kun tämä asia astui esille, olin jo tilaisuudessa Savon ja Karjalan rajoilla n. s. vanhoissa kunnankokouksissa tämän asian saamaan lävitse maalaisliittolaisten avustuksella, ja ikävä kyllä, että he kuitenkin parin vuoden päästä tästä taantuivat ja tekivät siinä kunnassa jo toisen päätöksen. Tämän 20 vuoden aikana on eri puolilla maata taisteltu tästä vaihtelevalla onnella ja se näkyy juuri nyt m. m. eduskuntatyössäänkin ja eduskunnan pöytäkirjoissa.

Jos käytännöllinen järjestely tässä suhteessa yksin olisi vaikea, vielä sen ymmärtäisi, mutta kun ajatellaan juuri sitä puolta, millä tavalla nämä kirjat ja koulutarpeet sitten toimitetaan oppilaille. Nyt on otettava huomioon, että maalaiskunnissa ei ole kirjakauppoja, ei niitä ole kaikissa taajaväkisissä yhdyskunnissakaan. Niiden varaan ei voi koulutarpeiden ja kirjojen jakoa laittaa. Sentähden onkin tullut tavaksi, että suurilta liikkeiltä nämä tarpeet tilataan. Johtajaopettajan on se tilaus tehtävä, mutta vaikea on kesäkuussa esim. sanoa, paljonko tarvitaan kirjoja tulevana vuonna, varsinkin koulussa, jossa oppilasluku saattaa viikottain vaihtua suuressa määrässä, vieläpä lukukausittain useampi

kymmen vaihtuu luokalla. Silloin täytyy tehdä urakalla suuri tilaus ja pitää huolta siitä, että joka tapauksessa riittää. Silloin ei voi säästävyyttä ainakaan tarkalleen noudattaa, jos mieli saada työ alkuun ja rauhallisesti jatkumaan säännöllisesti koko vuoden. Sittenkuin nämä kirjat tulevat kouluun, täytyy sopia siitä, kuka ne jakaa, opettaja ilman muuta ei ole velvollinen ryhtymään kirjakauppiaaksi. Johtokunnan täytyy valita siihen muu henkilö, jos opettaja kieltäytyy siitä. Silloin on annettava kirjat oppilaille syksyllä, koulutarpeet pitkien vuotta, välitunnilla kyniä, toisille kumi, ja kirjakauppias on velvollinen säännöllisesti tuon työnsä suorittamaan vieläpä tunnillakin usein, jos opettajat eivät kerran voi muuten ottaa tätä asiaa omaan hoitoonsa. Silloin se luonnollisesti käy paremmin. Ja sittenkuin taas annetaan kirjat ja koulutarpeet niille, joiden puolesta kunta nämä maksaa, niin sitten tulee kolmas luokka — tai ensimmäiseksi voisimme sanoa — varakkaat, joilta varmasti saa kaikki maksut, mutta tähän väliin jää eräs alue, jolta voi saada noita maksuja, mutta usein niiltä ei saakaan. Silloin opettaja joutuu tilittämään joka tapauksessa nuo maksut säännöllisesti sinne, mistä kirjat on tilattu, mutta saako hän niitä rahoja. Ei puutu esimerkkejä, että opettajan on täytynyt oikeustietä hakea 3 markkaa, 6 markkaa, nimittäin vanhaa rahaa, nykyään tietysti 30, 40, 50 markkaa, ja tällainen, jos mikään herättää koulun ja vanhempien välille huonoa henkeä, ja sitä joka tapauksessa olisi vältettävä. Tämäntapaiset käytännölliset syyt, jotka tulevat eteen elämässä, ovat olleet niin painavia, että kaikki, jotka johtokunnissa ja kunnallisissa toimissa ja varsinkin opettajina ovat tulleet asian kanssa tekemisiin, ovat melkein yksimielisesti sillä kannalla, että järjestelmän muutos tässä vain auttaa, ja täytyy siis valittaa, että tässä suhteessa on ollut olotila, jolloin on oltu taantumuksen sylissä.

Täällä ed. Leiwo jo lausui muutamia väitteitä, joihinka olisi tietysti yksityiskohtaisemminkin kajottava, mutta eduskunnassa arvoisat jäsenet kai ovat ottaneet näissä jo oman kantansa ja lopuksi toivoin, että varsinkin oikeistossa, jossa pienviljelijäin ja pulaan joutuneiden kansalaisten etua erikoisesti ajetaan, otettaisiin myöskin tämä asia käsiteltäväksi, kun tästä äänes-

tys tulee, ja pyydän siis kannattaa myöskin ed. Rantalan vastalauseita.

Puhemies: Eduskunnan istunto keskeytetään nyt; sitä jatketaan tänään kello 19.

Eduskunnan istunto keskeytetään kello 16,50.

Täysistuntoa jatketaan

kello 19.

Puhemies: Jatketaan 3) asian käsittelyä.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Malkamäki: Olen tosin itse selaisesta kunnasta, jossa kustannetaan ilmaiset oppikirjat ja muut koulutarpeet niillekin kansakoulun oppilaille, joita ei pidetä varattomina, joten en opettajana ole joutunut kärsimään siitä sekaannuksesta ja niistä työn haitoista, jotka nykyään vallitsevat monissa kansakouluissa. Mutta mielestäni tässä asiassa omakoh-taista kokemusta omaavien opettajien lausuntoihin olisi vakavaa huomiota kiinnitettävä. Ja he ovat moneen kertaan selittäneet, miten nykyinen tilanne on omiaan hidastuttamaan ja vaikeuttamaan koulutyötä. Muutamat oppilaat eivät millään tahdo saada koulutarpeita kotoaan juuri varojen puutteen vuoksi. He saattavat olla pitkiäkin aikoja ilman tarpeellisia välineitä, tai välineet ovat hyvin kirjavia ja kehoja laadultaan. Muun muassa eilisesssä „Helsingin Sanomissa” oli julkaistu Pohjanmaan opettajien käsitys tästä asiasta. Siinä sanotaan: „Kansakoulunopettajat Pohjanmaalla ovat poikkeuksetta sitä mieltä, että ellei tarpeita jaeta maksutta kaikille kansakoulun oppilaille, kärsii kansakoulutyö siitä.”

Lisäksi eri kunnissa, vieläpä saman kunnan eri koulupiireissäkin, voidaan myös varallisuussuhteet arvostella aivan eri tavoin. Siten tosin paikoin köyhätkin vanhemmat, jotka jossakin muualla eivät tarvitsisi lapsilleen koulutarpeita ja oppikir-

joja kustantaa, ovat pakotetut itse lastensa koulumenot suorittamaan. Koulujen johdokuntien asema on myöskin hyvin tukala lajitellessa vanhempia maksaviin ja ei-maksaviin. Välttyäkseen näistä ikävistä puolista monet kunnat ovatkin katsoneet paremmaksi maksaa rikkaittenkin lasten koulutarpeet, s. o. antaa ne kaikille ilmaiseksi. Mutta kuntienkin varallisuus saattaa vähentyä ja myötämielisyys kylmetä, ja niin vähitellen voidaan joutua ympäri maan nykyiseen sekavaan tilanteeseen, joka muutamien paikoin vallitsee. Sitä paitsi mielestäni nykyään juuri huonoinmassa asemassa olevien kuntien, jotka eivät kykene lapsille ilmaisia koulutarpeita jakamaan, niiden kuntien jo ilmankin raskaasti rasitettuja vanhempia nykyinen olo-tila pahimmin painaa. Vieläpä he joutuvat suorittamaan vähittäin ostaessaan koulutarpeista paljon korkeammat maksutkin kuin kunta, joka on tukkuostaja.

Tämän asian yhteydessä on myös paljon puhuttu tuhlauksesta. Se ei kuitenkaan voine tulla perin suureksi, vaikka valtio osallistuisikin ilmaisiin koulutarpeisiin, jos kussakin kunnassa valvotaan ja annetaan tarkat määräykset koulutarpeiden jaosta. Ainakin siinä kunnassa, jonka oloja tarkemmin tunnen, on tuhlaus saatu rajoittumaan jotenkin vähiin opettajiin vetoamalla, vaikka kyllä myönnän, että tässä tapauksessa koulutarpeita jakavat henkilöt, siis opettajat, merkitsevät jonkin verran puoleen taikka toiseen.

Joka tapauksessa olen kuitenkin tullut siihen tulokseen, olen siis sitä mieltä, että kansakoulun oppilaille olisi annettava ilmaiset koulutarpeet ja oppikirjat, koska valtio velvoittaa lapset kouluun lähettämään. Ed. Kesti puhui täällä aivan oikein lasten asevelvollisuudesta. Kun siis lapset suorittavat tätä asevelvollisuuttaan, niin heitä olisi kohdeltava edes vähän sinne päin kuin muita asevelvollisia. Jos vanhemmat, tai kun vanhemmat siis ruokivat ja vaatettavat lapset, niin olisi oikeus ja kohtuus, että valtio antaisi heille edes työaseet tai toisin sanoen avustaisi niiden saannissa.

Kannatan siis vahvistamatta jätetyn lakiehdotuksen hyväksymistä sellaisenaan ja toivon, että eduskunnan enemmistö yhtyy myös valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitettyn vastalauseeseen.

Ed. Aarniokoski: Herra puhemies! Kun tämä kansakoululaitoksen kustannuksista annettu lainmuutos, mikä nyt on uudelleen käsiteltävänä, tuli kansan keskuudessa tunnetuksi, hyväksyttiin se varsin maaseudulla melkein yksimielisesti. Ne harvat vastustajat, joita löytyi, perustelivat vastustavaa kantaansa ainoastaan sillä, että on tarpeetonta juuri voimaan saatettua lakia uudelleen muuttaa. Mutta se toivova usko, mikä suurimmalla osalla kansaamme oli tämän lain voimaan astumiseen nähden, sai ankan iskun, kun ei eduskunnan jo hyväksymä laki saanutkaan virallista vahvistusta. Kun vertaa vuoden 1932 valtiovarainvaliokunnan mietintöä n:o 21 nyt valtiovarainvaliokunnan hylkäävään mietintöön, niin ihmetellen joutuu kysymään, mistä se kylmähäiskoisuus johtui, että nyt on katsottu olevan syytä poiketa pois entisen valtiovarainvaliokunnan kuin myös sivistysvaliokunnan ottamalta linjalta. Eihän yleinen pulakausi ole enää niin raskaasti painamassa kuin aikaisemmin, ja kaikki talouselämää koskevat merkit alkavat vähitellen viitata siihen, että taloudellisissa kysymyksissä tehdään nousua ylöspäin. Ken on, arvoisat edustajat, joutunut käytännössä toimeenpanemaan sitä n. s. kastijakoa, mikä nykyään voimassa olevan kansakoululaitoksen kustannuslain 18 §:n mukaan on johdokuntien tehtävä oppikirjain ja muiden koulutarpeiden jakamista varten, niin varmaan on huomannut, että tehtävä ei ole niinkään helppo kuin sen on luullut, jos ei suorastaan oteta sellaista kantaa, että maximiraja nousee oppilasmäärään nähden kohtuuttoman korkeaksi. Ikävä kyllä on todeta että tämäkin laki mikä nykyään on voimassa kansakoululaitoksen kustannuksista, on johdattanut aivan rehelliset kansalaiset palvelemaan tietten tai tietämättään epärehellisyyttä, sillä on aivan varma, että kun valtio ottaa osaa varattomien kansakoululasten oppikirjoihin ja muihin koulutarpeisiin, on epävakaisessa taloudellisessa asemassa olevat kunnat joutuneet hyvin kiusalliseen tilanteeseen todetessaan kansakoulujen johdokuntien hyväksymän varattomien oppilaiden maximirajan, ja yksinkertaisesti siitä syystä, että se tietää tuloa valtiolta kunnille. Että tuo rajaviivan veto lapsen ja lapsen välillä vanhempien varallisuuden perusteella on

tosiaan vaikea ja arkaluontoinen tehtävä, johtuu siitä, ettei ole olemassa mitään käytännössä olevaa jakoperustetta, mitä voitaisiin sovittelalla yleiseksi jakotavaksi. Onhan ihmisten todelliset varallisuussuhteet toiselle hyvin hämärät, ja ovat näinollen monien kansakoulujen johtokunnat tehneet vääriä päätelmiä koulupiiriläisten varallisuudesta, ja ne tuhannet lasten vanhemmat, jotka rajaviivan vedossa ovat joutuneet varakkaiden puolelle, vaikka yhtä hyvä syy olisi heillä ollut jäädä varattomiin, ne vanhemmat huokaavat taloudellisen taakan alla, ja kun on kysymyksessä useamman lapsen eri luokilla koulutaminen, painaa tuo kansakoulun johtokunnan asiantuntemattomuudesta ottama kanta aivan ylivoimaisesti rajan yläpuolelle asetettuja lasten vanhempia. Jos koulutyön käytännöllisen menestymisen kannalta arvioi tuota asiaa, niin siltäkin kannalta on nyt esillä oleva laki hyväksyttävä. Oppikirjojen ja koulutarpeitten yhtäläisyys, siisteys ja niitten käytössä täsmällisyys sekä hankinnassa yhteisostojen kautta suurempi kannattavuus ovat tekijöitä, joita ei saa sivuuttaa tätä asiaa tällä kertaa lukkoon lyötäessä. Juuri edellä mainitut seikat ovat jo kymmenissä ja voidaan sanoa sadoissa hyvin raskaasti kuormitetuissa kunnissa omaksumat ja toimittu nykyisen voimassa olevan kansakoululaitoksen kustannuslain periaatteita vastaan toimittamalla kunnan kustannuksella kaikille kansakoulun oppilaille oppikirjat ja muut koulutarpeet. Tämänlainen lain täytäntöönpanijain ottama kanta niin henkiseltä kuin taloudelliselta kannaltakin on otettava huomioon ja on valtiiovallan täydellisesti käytävä nyt tukemaan kansakoulun työn menestystä viitoittamalla valoisaksi se tie, jotta lapset tuntevat jokapäiväisessä koulutyössä olevansa vain yhdenvertaisia lapsia eivätkä varakkaitten ja varattomien lapsia, joka jo on puolueopin lapsen sielunelämään istuttamista. Sen tähden onkin suotavaa, että nyt hyväksyttäisiin vuonna 1932 valtiopäivillä jo hyväksytty, mutta vahvistamatta jätetty laki, kansakoulun kustannuksista annettu lainmuutos.

Ed. Paksu ja lka: Sen jälkeen, mitä täällä on tänään tästä esillä olevasta lakiehdotuksesta sanottu, ei minulla ole sii-

hen mitään lisättävää, vaan yhdyn kannattamaan valtiovarainvaliokunnan mietintöön liittyvää vastalauseetta.

Ed. Brander: Herra puhemies! Olen pitkään ollut ilmaisten kirjojen antamisen puolella. Monasti kunnanvaltuustossa olen saanut panna kaiken puhetaitoni liikkeelle ja sittenkin nipin näpin saanut tämän lävitse. Ukot eivät tahdo tätä tunnustaa oikeaksi. Sanovat: Sittenhän me ollaan niinkuin Venäjällä, ettei tarvitse mitään muuta, kuin että lapsi vain syntyy, ja valtio pitää kaikesta muusta huolen. Toiselta puolen ovat ukot lopulta ymmärtäneet, että ei tässä mitään ihan ilmaisia kirjoja anneta ainakaan varakkaammille, jota he ensiksi pelkäsivät, sillä varakkaat kuitenkin kunnan kuitit lunastavat.

Mutta pitkän ajan kuluessa seurattuani ilmaisten kirjojen käsittelyä on minussa kehittynyt toinen näkökulma. Hyvin harvaasti käyn koulullani huomioita tekemässä, missä olen pitkään ollut puheenjohtajana. Koululla kuulin erään meidän talonpoikamme lauseen: „lapsen kasvatus se taitaa kannattaa paremmin kuin puun kasvatus, vaikka toiset pitävät sitä kaikkein tärkeimpänä”. Olen huomannut, että ilmainen kirja ei ole suurenkaan arvoinen. Jos siitä olisi vähänkin maksettu, niin kirjaa kohdeltaisiin hellemmmin ja se kestäisi pitemmän aikaa, kuin ed. Leppälä mainitsi. Kirjat kai kestävätkin pitempään ja sisarsarjassa sisarukset voivat käyttää samaa kirjaa. En tarkoita, että kirjoja käytettäisiin niin pitkän aikaa kuin minun kouluajanani. Esim. ranskankielen oppikirja oli painettu — se oli Swahnin kirjoittama — 1834, muistaakseni, ja minä luin sitä 1890-luvulla ja äitini oli lukenut sitä samaa kirjaa. Täällä on minulla ollut eduskunnassakin aamulukemisenä eräs koulukirja ja se on vielä tämännäköinen (näyttää kirjaa), kun se on maksettu kirja, ja siitä kouluajasta on 40 vuotta. Pyytäisin lukea täältä neljä riviä, sillä olen huomannut, että näissä vanhoissa kirjoissa on usein asiat paljon paremmin sanottu kuin uusissa. Täällä sanotaan: „Rebus angustis animosus atque Fortis adpare; sapienter idem Contrahes vento nimium secundo Turgida vela” (Ed. Komu: Mitä se on suomeksi?). No, minä sanon: Silloin kun asiat ovat ahtaalla — eli siis pula aikana — osoittaudu sisukkaaksi ja roh-

keaksi; myötätuulessa vedä kokoon tuulen liaksi pullistamat purjeet. Ja sitä meidän olisi tehtävä. Sisua pitää olla, mutta säästäväisyyttä pitää olla myöskin. Tämä on kaikkein tärkeintä tässä koulukirja-asiaassa. Ellemme lapsillemme opeta jo pienestä, että täytyy säästää myöskin (Ed. Kalliokoski: Myötätuulessa!) koulukirjoissa, niin ne oppivat ilmaisia kirjoja viskomaan pahasti ja silloin saamme heti tuon tuhlaavaisuuden liikkeelle. Se on se oppi joka siinä maksaa enemmän kuin kirjat, sillä köyhille ne annetaan kuitenkin ilmaiseksi. Maksavatko kansalaiset ne suoraan itse ostaen tai valtion kuitissa, se on herttaisen sama asia, mutta tuo pieni opetus, säästää kirjoja, on suuri opetus, ehkä monta kertaa yhtä suuri kuin heikon opettajan koko muu opetus.

Minä olen nähnyt paljon kirjoja ja koulutarpeita väärinkäytettävän, jos opettaja ei ole keskitasoa korkeammalla — hyvät opettajat sitä eivät salli. Käytäntö kyllä tulee asettamaan kirjat kylliksi huokeiksi, vaikkapa niitä myytäisiinkin. Tässä voisi tulla yksi parannus, että uusien kirjojen käytäntöönottoraiho hiukan supistuisi. Sillä minä olen nähnyt monta hyvää, klassillisen hyvää kirjaa, hylättävän ja jonkun puolivillaisen tekijän tekeleet otettavan uusiksi koulukirjoiksi. Minulla on esim. tämä Xenophonin Anabasis-kirja, joka on kirjoitettu yli 2,000 vuotta sitten, ja se on meidän kadettikoulussamme vielä kurssikirjana. Pidän suurena vahinkona, ettei se ole meidän suojeluskunnissa kurssikirjana ja siitä saisi myöskin osia kansakouluun. Se on sittenkin parhaita kirjoja mitä löytyy. Kaikki tämä vanha, hyvä, kun jokin tekee uuden, se unohdetaan ja se hukataan kirjojen tulvaan. Meillä Suomessa ollaan siinä hyvässä asemassa, ettemme me tarvitse pelätä liikaa valtiososialismia, me kykenemme paremmin kuin missään muussa valtakunnassa hoitamaan yksityisyritteliäisyyden varassa asioita. Pitäkäämme vara pienissä asioissa, ettei käy kuin suurelle Amerikalle. Minua ihmetytti, kun presidentti Rooseveltin täytyi käydä samoihin temppuihin kuin Venäjän hallituksenkin: ruveta perustamaan valtion elintarvekauppoja. Suomessa se tuskin enää tulisi tarpeelliseksi, me olemme jo niin paljon sivistyneitä, että yksityinen yritteliäisyys, johon on luettava osuustoiminta yksityisten harjoittamana, se on niin kehittynyt Suomessa, ettemme kos-

kaan tarvitse tätä kehuttua Amerikan mallia. Me olemme Amerikasta ainakin yhden sukupolven edellä ja enemmänkin. Minua aina harmittaa, kun kuulen jonkun Amerikassa käyneen miehen sanovan, että meidän pitäisi ottaa sieltä oppia ja kuitenkin amerikkalaiset saisivat vielä moneksi vuodeksi tulla meille oppiin, niin siellä ei olisi selaista pulaa. Mutta oppikirjoissa meillä juuri on semmoinen kiire, ensin tehdä paljon uusia oppikirjoja, sitten kiireellä viedä lapsia liian nuorena kouluun, sitten kiireellä saada ne ylioppilaisiksi, kiireellä saada professoreiksi ja lopuksi huomataan, että professorilta on jäänyt se tärkein työ tekemättä, korvantaukset ovat jääneet kuivamatta (Eduskunnassa naurua). Sentähden tämä ei ole niinkään pieni asia kuin se näyttää. Meidän täytyy säästäväisyyttä harjoittaa, sillä ellemme pennistä aloita, emme myöskään markkaa näe. Silloin kun meillä oli vuoden 1918 sota, oli minulla paljon perunoita, niin kuitenkin annoin määräyksen armeijassa ja kotona, että kaikki perunat on syötävä kuorineen (Eduskunnassa hilpeyttä) ja minä söin ne, koko sota-ajan kuorineen sentakia, että säästäväisyys vaati tätä ja myös sentakia, ettei ruvettaisi hulluttelemaan ja kiskomaan petäjästä kuoria ja menemään johonkin muuhun hullutteluun. Tämä on sitä samaa säästäväisyyttä, mitä tässäkin koulukirja-asiaassa tarvitaan.

Ed. Kesti otti hyvin huonon vertauksen kivääristä. Se ei sovi tässä asiassa ollenkaan esimerkiksi. Se on juuri meidän köyhyyttä, että meidän täytyy niin paljon patruunoita käyttää, jotka ammutaan huonosti. Meidän täytyisi tähdätä tarkemmin eikä saisi antaa niin paljon ilmaisia patruunia. Meidän olisi otettava oppia buureilta, jotka vastustivat suurta maailmanmahtia yksinään. Ei siellä saanut liikoja patruunia. Ellei buurinuorukainen tuonut yhtä monta otusta, kuin sai ammusta mukaansa, niin poika sai selkäänsä.

Puhemies (koputtaa): Pyydän puhujaa pysymään asiassa.

Puhuja: No niin! Minä teen uuden vertauksen. Paremmin sopisi tähän se peite, jonka hölmöläiset huomasivat liian lyhyeksi. Kun varpaita kylmi, niin ne leikkasivat yläosasta ja ompelivat sen varpait-

ten kohdalle, jolloin peite jäi yläosasta liian lyhyeksi. Ja tätä kansaa, ellei se opi säästämään, niin sitä aina kylmää nämä valtion verot.

Ed. Riipinen: Tätä pitkää keskustelua, vaikkapa se nyt sai tuonkinlaisen käänteeksi kuin äsken, ei saisi jatkaa, mutta minä en voi vaieten sivuuttaa huomautusta, joka täällä on tehty. Täällähän on sanottu, että ne, jotka tekevät aloitteita maatalouspulasta, maatalouspulan lieventämiseksi, ne ovat nyt velvollisia äänestämään vapaita oppikirjoja kaikille kansakoululapsille. Minä en ollenkaan käsitä, mitä tekemistä näillä asioilla on toistensa kanssa. Ja jos niillä jotakin tekemistä on, niin se on juuri päinvastaista kuin mitä täällä on neuvottu. Jos me aiomme lievittää maatalouspulaa, niin tottahan meidän myös pitää keksiä keinoja millä julkisia varoja niin hyvin valtion kuin kunnan, säästetään, ja tässähän juuri on sellaisesta kysymys. Ilmaisten oppikirjojen antaminen kaikille lapsille, siis varakkaidenkin kotien lapsille, se on aivan kaikkia säästäväisyysperiaatteita vastaan. Valtiovarainvaliokunta onkin perustellut tätä näillä säästäväisyysperiaatteilla ja se on aivan oikein. Mutta minä katsoisin, että vielä paljon tärkeämpi kuin nämä taloudelliset syyt tässä vastustaa vapaita oppikirjoja kaikille lapsille, ovat kasvatukselliset syyt. Täällä joku sanoi, että Pohjanmaan opettajat ovat kirjoittaneet sitä ja sitä ja että olisi annettava vapaat oppikirjat. Kyllä minäkin näin sen kirjoituksen ja kyllähän siellä Pohjanmaalla saatetaan olla sellaisiakin opettajia. Mutta minä olen kuullut ja saanut Pohjanmaan opettajilta, vanhoilta kokeneilta opettajilta, jotka ovat nähneet monenlaisia aikoja, kireämmät ja helpommat ajat, olen saanut tehtäväksi heiltä tuoda tänne sen ajatuksen, että vapaiden oppikirjojen antaminen on suorastaan sellainen teko, joka johtaa moraaliseen höltymiseen ja on kasvatuksellisesti vaarallinen. Ja minä ymmärrän täydellisesti näitä opettajia. Katsokaa: koko se pieteetti, jonka lapsi tuntee oppikirjoja kohtaan, ja jota hänen täytyy tuntea, sen hän yhdistää samalla myöskin siihen oppiin, siihen kasvatukseen, hän yhdistää sen konkreettiseen esineeseen. Ja kun oppikirja on sellainen, jonka hän saa ilmaiseksi, jonka hän saa tuhrata, repiä,

heitteä nurkkaan, saa uuden sijalle — minä tiedän tämän, minä tiedän sen, että näin tapahtuu — hän saa uuden, niin sehän on ihan selvää, että koko se pieteetti, mitä hän tuntee tuota oppia ja tuota kirjaa kohtaan, häviää siitä. Ja se minusta on hyvin vaarallista. Minä luulen, että on tehty jo aika suuri vahinko niille oppilaspolville, jotka ovat vapaita oppikirjoja käyttäneet. Ne eivät ole myöhemminkään oppineet käyttämään oppikirjoja sillä tavalla, millä oppikirjoja on kohdeltava. Ja minä uskon, että sillä tavalla olisi vähitellen kasvatettu tähän maahan sellainen sukupolvi, joka vielä paremmin kuin me olisi pystynyt johtamaan tämän maan asiat suurella tuhlaillulla aivan suoranaisesti vararikoon.

Minun täytyy siis vastustaa näitä vapaita oppikirjoja.

Vasemmistossa on nimenomaan näitä oppikirjoja puollettu. Senhän vielä ymmärtää. Se kuuluu heidän ohjelmaansa tuolla lapsen sosialisointi ja kotien vapauttaminen kaikenlaisesta edesvastuusta ja kaikenlaisista menoista lapsen hyväksi, siis koko huoltopuolesta lapseen nähden. Mutta minä en käsitä ensinkään, että täällä voi olla muita, jotka kannattavat tuollaista periaatetta.

On vaarallista menettää sellainen kasvatustekijä kuin kodit tässäkin suhteessa. On selvää, että kun koti osallistuu koulutyöhön ainakin siinä muodossa, että se seuraa koulua ainakin hankkimalla koulutarpeet lapsellensa, niin se samalla on eräs myötäkasvatustekijä lapsen koulu-aikana. Ja meillä ei ole varaa menettää tällaisia kasvatustekijöitä.

Minä siis näistä kasvatuksellisista syistä olen tullut sille kannalle, jolla valtiovarainvaliokunta on, ja toivon, että valtiovarainvaliokunnan esittämä mietintö tulee hyväksytyksi.

Ed. Honka: Yhdyn täysin siihen lausuntoon, jonka ed. Leiwo tässä asiassa aikaisemmin antoi. Tarkoitukseni oli lisäksi kosketella asian kasvatuksellista puolta, mutta koska edellinen puhuja on siihen jo tarttunut, en katso olevan syytä siinä pitemmältä viipyä. Tahdon vain lopuksi huomauttaa, että kun kerran eduskunnalla on nyt tilaisuus hylkäämällä tämä lakiehdotus aikaansaada valtiolle 8 milj. mar-

kan säästön, ilman että sillä vaarannetaan minkään väestöryhmän oleellisia etuja, niin silloin on velvollisuus äänestää tämän lakiehdotuksen hyväksymistä vastaan.

Ed. Pärssinen: Herra puhemies! Katsoen siihen, minkälaisen käänteeseen asia on saanut, kun sitä on ruvettu hetken tilanteen ja, voi sanoa, yllytyksen valossa selittämään, ikäänkuin kysymys olisi aivan uusi, pidän oikeutettuna esittää, minkälaisen vaiheiden lävitse tämä n.s. oppikirjapykälä eduskunnassa on kulkenut ja kuinka paljon sillä on eri aikoina ollut kannatusta. Tämä selitys osaltaan valaisee sitä, ovatko todellakin asian takana olleet ainoastaan sosialidemokraattiset edustajat ja onko kysymystä ajettu jonkin lasten sosialisoinnin valossa. Se myös valaisee sitä, onko niillä, jotka ovat puolustaneet vapaita oppikirjoja ja koulutarvikkeita, ollut sellaiset käsitykset opettajakunnan hyltyneestä moraalista kuin edellinen puhuja osoitti. Päävastoin me näemme, että eduskunta on aina ennen luottanut opettajiin ja uskonut, että kun tämä asia oikein järjestetään, niin Suomen kansakoulun opettajakunta pitää kyllä huolen siitä, ettei oppilaille ilmaiseksi annettuja oppikirjoja väärinkäytetä.

Kun vuodesta 1907 lähtien oppivelvollisuuslaki oli eduskunnassa esillä, niin sen yhteydessä aina käsiteltiin tätä oppikirjapykälää. Sitten vuonna 1910 säädettiin oppivelvollisuuslaki ja me näemme, että silloinen sivistysvaliokunta, yhtä henkilöä lukuunottamatta, oli vapaiden oppikirjain jakamisen kannalla kaikille kansakoulun oppilaille. Tämän mielipiteen puolesta äänestivät siis valiokunnassa myöskin maalaisliittolaiset ja suomettarelaisetkin edustajat. Ainoastaan ed. Y. K. Yrjö-Koskinen pani vastalauseen, jossa hän ehdotti, että laki hylättäisiin. Mutta silloin jo nähtiin, mistä päin olisi tälle kysymykselle löydettävä haudankaivajat. Ne olivat suomettarelaiset, jotka valtiovarainvaliokunnassa ehdottivat, että eduskunnan hyväksymä oppivelvollisuuslaki ei saisi korkeimmassa paikassa vahvistusta. Ja niinkuin sen ajan edustajat muistavat, oli suomettarelaisilla silloin hyvät suhteet Pietariin päin, ja kun eduskunta siis hyväksyi oppivelvollisuuslain ja otti siihen pykälän, jossa määrättiin vapaat oppikirjat kaikille

kansakoulun oppilaille, niin onnistuivat he sitten perästäpäin vaikuttamaan Pietariin sillä tavalla, että korkeimman vallan taholta oppivelvollisuuslaki hylättiin taikka siis jätettiin vahvistamatta. Kun tietää, missä nykyisen isänmaallisen kansanliikkeen juuret ja kokoomuspuolueen juuret ovat, ei ollenkaan ihmetytäkään, että siltä taholta on samaan suuntaan tullut ehdotuksia, jotka kyllä osataan hyvin villaiseen vaipaan kätkeä.

Viipyi sitten kymmenkunnan vuotta ennenkuin oppivelvollisuuslaissa päästiin uuteen ratkaisuun. Asia tuli eduskunnalle 1919 ja siitä annettu hallituksen esitys sisälsi pykälän, että oppikirjat ja koulutarpeet ovat jaettavat vapaasti oppilaille. Siinä hallituksessa ei istunut sosialisteja, vaan oli tämän esityksen valmistanut kunioitettava professori Mikael Soininen, joka ei suinkaan ollut lasten sosialisoinnin kannalla. Ja kun asia sitten 1920 eduskunnassa käsiteltiin, niin ei sivistysvaliokunnassa kenenkään päähän tullut vastustaa tätä oppikirjojen vapaasti jakamista kaikille. Se meni sivistysvaliokunnassa läpi ja myöskin se meni eduskunnassa niin läpi, ettei löydy pöytäkirjoissa minkäänlaista vastaehdotustakaan. Siis aivan yksimielisesti vuonna 1920 hyväksytyssä oppivelvollisuuslaissa on tämä pykälä. Ne, jotka nyt ovat ruvenneet täällä aivan niinkuin uutuuksena tarjoamaan erinomaisen viisasta säästäväisyyttänsä ja jäkälän syömistä sivistysvainiolla, ne saisivat hieman tutustua myös tällaisten suurten asiain historialliseen entisyyteen.

Sitten 15 päivänä huhtikuuta 1921 vahvistettiin oppivelvollisuuslaki ja oli se kauan voimassa sellaisenaan ja vieläpä kun 1926 annettiin sitä koskevia muutoksia, niin jäi edelleen lakiin tämä oppikirjojen ja koulutarpeiden vapaasti jako kaikille oppilaille. Tuli sitten pula-aika. Mutta tämän ajan yhteydessä nosti myös valtiollinen harvainvalta päätänsä ja sen mukana loihdittiin esiin sivistysvihollinen virtaus. Tämä sivistysvihollinen virtaus kulki sukulaissuhteessa sen pyrkimyksen kanssa, jota parakaikaa tunnetulta taholta kautta Suomen niin kiihkeästi ajetaan. Se asetti oppikuntisuuden tilalle uuden voimasanan, uuden määritelmän, asekontoisuuden. Se tahtoo nuorison käteen kirjojen asemasta pyssyt ja aseet muka maan puolustuksen nimessä.

Se pelkää kansalaisten henkisen näkökulman avartamista ja tekee kaikkensa sen supistamiseksi. Se tahtoo, että heikkenisi se sivistystyö, se syvien rivien valistuminen, joka kautta maan on ollut niin voimallisessa käynnissä itsenäisyytemme ajan, ja että sen sivistyksen suunnan täytyisi muuttua. Sen mielestä olisi sivistystyön tielle saatava esteitä, täytyisi saada kansalaisille ahtaampi ja matalampi hengentaso, että voitaisiin sitten valtiollisella alalla kulettaa maamme kansanvallasta harvainvaltaan, kansalaisten yhdenvertaisuudesta herravaltaan. Sen homman hedelmiä ovat suurimmalta osalta kaikki ne pyrkimykset, joilla kansakoululaitosta tahdotaan huonontaa (Oikealta: Oho!). Kyllä niin on.

Mutta eduskunta puolestaan on hyvin työläästi lähtenyt tälle tielle. Niinkuin arvoisat edellisen eduskunnan edustajat muistavat, niin vuonna 1930 vielä sivistysvaliokunta ja valtiovarainvaliokunta asettuivat vapaiden oppikirjojen ja koulutarpeiden kannalle. Asiaa ei siis eduskunnassa saatu läpi. Seuraavana vuonna sitten oli jo taantumus — minä käytän sitä sanaa, vaikka tuolla taholla ei siitä tykätä — voittanut niin paljon, että eduskunnassa saatiin tilapäisesti menemään läpi pykälä, joka kieltää vapaat oppikirjat ja koulutarpeet kaikilta kansakoululapsilta. Mutta ei pidä luulla, että tähän tultiin yksimielisesti ja ilman suurta vastustusta. Se oli oikeastaan satunnainen voitto, sillä vain 94 ääntä 84 vastaan sai tuon asian päätökseen. Ja syynä myös oli se, että osa sellaisia edustajia, jotka olivat toisella kannalla, ei ollut saapuvilla äänestyksessä ja näin ollen sellainen päätös oikeastaan ei kuvastanutkaan eduskunnan mielialaa. Tulikin pian asialle uusi käänne. Kun ed. Leppälä teki tunnetun aloitteensa, niin jo muutaman kuukauden perästä, kun tästä asiasta oli marraskuussa äänestetty, niin jo kevätkaudella 1932 laadittiin laki, jossa myönnettiin vapaat oppikirjat. Nyt täytyy minun johtaa edustajain mieliin taasen eräs kuvaava seikka. Tällöinkin tehtiin kokoomuksen taholta ehdotus, että tämä laki saataisiin lepäämään ylitse vaalien, mutta sen ehdotuksen puolesta äänesti ainoastaan 41 edustajaa. Sillä tavalla heidän yrityksensä sillä kertaa meni myttyyn. Nyt kun olemme siinä, että ei maan päämies ole vahvistanut tätä lakia ja asia siis

tällä kertaa ratkaistaan, niin on hyvä johtaa mieleen näitä seikkoja ja sitä, että siis eduskunnan traditsioonin kuuluu olla vapaiden oppikirjain ja koulutarpeiden kannalla. Minä en mitenkään jaksa uskoa, että se eduskunta, joka nyt vaalien jälkeen kokoontuu ja jossa on niin paljon uusia edustajia, joilta kansa odottaa, että nämä sen mieltä kuuntelevat, että tämä eduskunta tulisi hylkäämään lain, jonka mukaan kansakoulun oppilaille vapaat oppikirjat ja koulutarpeet myönnetään.

Minä erikseen vetoan tässä Suomen talonpoikien ja työläisten edustajiin. Tahdon johtaa heidän mieleensä, että tilaston mukaan maalaiskansakouluissa on pientilallisten ja pienliikkeenharjoittajain lapsia 55.1 % ja työväen lapsia 41.5 %. Siis enemmistö syvien rivien lapsia. Ja kaupunkikansakouluissa, kuten tunnettu, on suurin osa lapsista vähävaraisia. Se pykälä, jota nykyään noudatetaan oppikirjojen jaossa, on todellakin epäonnistunut sen takia, että siinä käytetään sanaa „varaton”. Sana „varaton” ja „vähävarainen” ovat kaksi aivan eri käsitettä. Tästä johtuukin, että johtokunnat esim. kaupungeissa vaativat köyhäinhuoltolautakunnan todistusta, ennenkuin antavat vapaat oppikirjat. On aivan vaikea määrätä, kuinka voitaisiin vähävaraisille antaa oppikirjat vaikka tältä vähävaraiselta puuttuisi rahaa nimenomaan kirjojen ostoon, koska laissa sanotaan, että tulee olla täysin varaton.

Minä en käy toistamaan niitä väitteitä ja lausuntoja, joita täällä on lausuttu vapaiden ja kaikille omiksi annettavien oppikirjojen ja koulutarpeiden puolesta muuta kuin aivan yksinkertaisesti toivon, että eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitettynä vastalauseeseen.

Ed. Pennanen: Minä ainakin huo-
maan erehtyneeni tänä iltana. Oletin nimittäin, että tämä asia on jo aikaisemmin keskusteltu niin kypsäksi, ettei tästä liioin kukaan enää mitään irti saa. Mutta ainakin kaksi viimeistä puhujaa ovat osoittaneet, että kun on vilkas mielikuvitus ja antaa ajatustensa vapaasti lentää, niin yhtä ja toista uutta aina vielä tulee. Viimeistä edellinen puhuja katsoi tässä olevan kysymyksen lasten sosialisoinnista, viimeinen puhuja arveli, että tämä kysymys pohjautuu herravaltaan ja johonkin harvainval-

taan. Minä olen nähnyt tässä kysymyksen vain siitä, annetaanko maksukykyisten ja varakkaitten vanhempain lapsille ilmaiset oppikirjat vai eikö anneta. Tämä on minusta verrattain vaatimaton kysymys kasvatukselliselta kannalta. Rahalliselta kannalta sanotaan sen tietävän jonkun 8 miljoonaa markkaa vuosittain ja täällä on eräs puhuja aikaisemmin pitänyt kovasti kiinni 60,000 markan säästöstä, niin miksei nyt säästetä tuota suunnilleen 8 miljoonaa markkaa vuosittain. Ei tämä pienviljelijöitä eikä yleensä köyhiä koske, sehän on täällä sanottu enemmän kuin kymmenen kertaa. He saavat joka tapauksessa oppikirjat ilmaiseksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Rantala ed. Leppälän kannattamana ehdottanut valtiovarainvaliokunnan mietintöön liittyvän vastalauseen mukaisesti, että eduskunta päättäisi hyväksyä käsiteltävänä olevan vahvistamatta jätetyn lakiehdotuksen. Kutsun tätä ehdotusta ed. Rantalan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Rantalan ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 73 jaa- ja 106 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 17.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Junnila: Pyydän avointa äänestystä.

Puhemies: Avointa äänestystä on pyydetty. Pyydän niitä edustajia, jotka kannattavat avointa äänestystä, nousemaan seisolle.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Avoin äänestys tulee toimitettavaksi.

Sihteeri lukee äänestysesityksen uudelleen.

„Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aakula, Ala-Kulju, Alestalo, Annala, V., von Born, Brander, Böök, Colliander, Ellilä, Erkkö, Estlander, Forstadius, von Freneckell, Furuhjelm, Haga, Halonen, A., Heiniö, Heiskanen, Helenelund, Hirvensalo, Honka, Honkala, Horelli, Huittinen, Hästbacka, Inkilä, Jacobsson, Jatkola, Junnila, Kares, Kemppi, Kivimäki, Kivioja, Koivisto, Korvenoja, Kukkonen, Kullberg, Lampinen, Lehtonen, Leiwo, Linkomies, Lohi, Mangs, Moilanen, Nikkola, Nyman, Oksala, Oksanen, Palmgren, Pennanen, Pohjala, Rantanen, Riipinen, Rydman, Sarlin, Schildt, Sergelius, Simojoki, Sjöblom, Soini, Sundström, Suurkonka, Särkkä, Söderhjelm, Tapaninen, Tarkkanen, Tukia, Tuomivaara, Tyrni, Vaarama, Wainio, Vesterinen, Virkkunen, Östenson ja Österholm.

„Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Aarniokoski, Aattela, Aitto-niemi, Ampuja, Andersson, Annala, J., Arffman, Asikainen, Bryggari, Eskola, Fagerholm, Hakkiila, Halonen, T., Harvala, Hautala, Helo, Herrala, Hildén, Hiltunen, Huotari, Hämäläinen, Hänninen, Ikonen, Janhonen, Jokinen, Jutila, Kaasalainen, Kaijalainen, Kalliokoski, Karveti, Kauranen, Kesti, Kettunen, Kivisalo, Koivulahti-Lehto, Koivuranta, Komu, Koponen, Kosonen, Kujala, Kulovaara, Kämäräinen, Kääriäinen, Lahdensuo, Lastu, Lehtokoski, Lepistö, Leppälä, Lindman, Lindström, Linna, Lonkainen, Lumijärvi, Lumme, Luostarinen, Löthman, Malkamäki, Malmivuori, Marttila, Meriläinen, Metsäranta, Miikki, Mustasilta, Mäkeläinen, Oulasmaa, Pajunen, Paksujalka, Pekkala, Peltonen, Penttala, Perho, Pesonen, Puittinen, Pärssinen, Rantala, Reinikainen, Rytinki, Ryömä, Räisänen, Salmenoja, Salo, Salonen, Sariola, Setälä, Sinisalo, Sirén, Soininen, Sventorzetski, Syrjänen, Takala, Toivonen, Tolonen, Turkia, Turkka, Vallas, Valta, Vehkaoja, Welling, Venho, Wenman, Wickman, Wiik, Vilhula, Voionmaa, Väisänen ja Ählström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat 16 edustajaa:

Hannula, Heikkinen, Jern, Kivenoja, Kuusisto, Lahtela, Mantere, Mattsson, Myllymäki, Paasivuori, Pilppula, Pitkänen, Somersalo, Suokas, Tanner ja Toivola.

Puhemies: Avoimessa äänestyksessä on annettu 75 jaa- ja 107 ei-ääntä.

Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Rantalán ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus täysistuntojen ja valiokuntain työsuunnitelmaksi vuoden 1933 varsinaisilla valtiopäivillä.

Esitellään ainoaan käsittelyyn puhemiesneuvoston yllämainittu ehdotus.

Puhemies: Ensiksi esitellään järjestyksessään työsuunnitelman alussa olevat 1—4 § ja sen jälkeen kutakin valiokuntaa koskeva osa työsuunnitelmasta erikseen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Kivioja: Ken tarkastelee tätä työsuunnitelmaa ja valiokuntien aikaansaamia lausuntoja ja mietintöjä, joutuu toteamaan, että pyrkimykset alkutoimien nopeammaksi tekemiseksi ovat aiheellisia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

1—4 § hyväksytään keskustelutta.

Perustuslakivaliokuntaa koskeva osa hyväksytään.

Lakivaliokuntaa koskeva osa.

Keskustelu:

Ed. Oulasmaa: Nivalan tapausten johdosta tuomittujen miesten turvattomiksi jääneiden perheiden hädän nimessä rohkenen esittää sen toivomuksen, että lakivalio-

kunta jouduttaisi näiden miesten armahdusasiain koskevan lakialoitteen käsittelyä, mikä asia on merkitty kahdeksanneksi tähän lakivaliokunnan työsuunnitelmaan. Kun nämä tuomitut, joiden rikos, väitetty rikos ei ole tarkoittanut hallituksen kumoamista, ovat jo suurimman osan rangaistustaan kärsineet, sensijaan että toisia mielestäni vieläkin suurempaa pahaa tehneitä on etukäteen armahdettu, olisi nyt kii-reesti vapautettava nämä miehet köyhiä perheitään huoltamaan ja hoitamatta jääneitä peltojaan kyntämään ennen maan jäätymistä. — Älköön suon sulaminen viipyä niin kauan, että kurki ennättää kuolla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Ulkoasiainvaliokuntaa, valtiovarainvaliokuntaa, pankkivaliokuntaa, talousvaliokuntaa, laki- ja talousvaliokuntaa, sivistysvaliokuntaa, maatalousvaliokuntaa, työväenasiainvaliokuntaa ja kulkulaitosvaliokuntaa koskevat osat hyväksytään ilman keskustelua.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Eduskunnan työjärjestyksen 43 §:n muuttamista

koskeva ed. Rydmanin y. m. aloite esitellään.

Puhemies: Huomautan, että työjärjestyksen 66 §:n mukaan on aloite, ellei eduskunta sitä hylkää, lähetettävä lausunnon antamista varten puhemiesneuvostoon.

Keskustelu:

Ed. Kivioja: Herra puhemies! Minun olisi tietenkin aluksi oltava kohtelias ja toivotettava ed. Rydman tervetulleeksi seuraani, mutta minulta nyt poloiselta puuttuvat nämä kohteliaisuuslahjat, etten minä osaa sitä niin hyvin tehdä kuin pitäisi (Eduskunnassa hilpeyttä), mutta mieluistahan on saada seuraa, kun on joutunut yksin näitä asioita vuosikausia harrastamaan. Mutta minä toivoisin ed. Rydmanin seuraani saa-

deksa, että hän ryhtyisi todella positiiviseen työhön työjärjestyksen muuttamiseksi eli oikeammin työtehon parantamiseksi eikä ainoastaan vikoja hakemaan hyvistä, hänen huonosti tuntemistaan aloitteistani. Minä soisin uuden toverin käyvän, koska hänellä siihen pitäisi olla edellytyksiä, työjärjestyksen perinpohjaiseen tarkastamiseen. Onhan sitäpaitsi työjärjestyksessä paljonkin jo pykälää, että niitä ei paljon tarvitse lisää, mutta tarvittaisiin monta käytännöstä unohtunutta pykälää panna käytäntöön.

Minä olisin suonut, että hän nyt tätä ehdotusta, mikä tässä nyt on käsillä, olisi pitänyt toistaiseksi pöytälaatikossaan, ensinnäkin kotonaan ja sitten vielä jonkun aikaa siellä jakaranda-laatikossa, eikä tuonut näin epäkypsänä tätä esille näin yhtäkkiä, ed. Kestin ponnesta suuttuneena. Tahtoisin mainita, että kunnianarvoisa edellisen eduskunnan jäsen, presidentti Ståhlberg, täällä eräässä lausunnossaan myöskin kaipasi, että jotakin tällaista pitäisi saada kuin mitä ed. Rydmankin ajaa takaa, mutta hän ei kuitenkaan, varovainen kun oli, kerinnyt tehdä siitä mitään ehdotusta, sillä asia on todella vaikea ja arkaluontoinen ja tämä varovaisuus tietysti olisi ed. Rydmanin ja ed. Sarlininkin otettava huomioon, sillä tässä maailmassa voidaan eteenpäin pyrkiessä tarvita sitäkin ominaisuutta (Eduskunnassa hilpeyttä). Tässä on nyt sattunut sellainen aloite, että tätä täytyy sanoa taantumukselliseksi. Eiköhän siinä lieene tullut nyt erehdys edistyspuolueen miehille lähtiessään näin taantumuksen asioille? Sillä taantumukseksi se täytyy merkitä, että miehet käyvät lyhentämään edustajan perustuslaissa turvattuja oikeuksia. Tähän saakka on tuolaisten ponsien teko-oikeus ollut ja niiden hyväksytyksi tulemisen oikeus samoin. Nyt se aloitteen mukaan on suorastaan lakkaava ilman perustuslainmuutosta. Voidaan huomauttaa, että ei lakkaa, vaan että nämä ponnet tulevat parempina valiokuntakäsittelyn jälkeen jälleen tänne esille. Katsotaanpas nyt tätä tapausta, joka tämän aloitteen on aiheuttanut. Aloitteentekijän mielestä olisi siis äskenen ed. Kestin ponsi ollut palautettava lakivaliokuntaan, jossa pääasiakin oli käsiteltävänä, ja tässä meillä oli äsken valiokuntain työsuunnitelma. Siellä lakivaliokunnan koh-

dalla on jo nyt 20 asiaa ja uusia tuntuu olevan tulossa hallituksesta. Nyt ei ole sanottu tässä käsillä olevassa työjärjestyksen muutosehdotuksessa sitä, missä järjestyksessä valiokunnan pitää käsitellä tällaiset eduskunnasta sinne takaisin lähetetyt toivomusponnet. Kun se tietysti on yksityisen edustajan aloite, niin se menisi tässä työsuunnitelmassa pohjimmaiseksi ja niin ollen se tulisi täällä 21:nneksi asiaksi. Siten sinne tulee alkupäähän lisäksi hallituksen esityksiä, niin todennäköisyyden mukaan se ainakin siellä viipyisi. Ja mikäli minä tiedän, niin lakivaliokunnan pöytä tuskin milloinkaan on tullut puhtaaksi vaalien edelläkään. Se siis asiallisesti merkitsisi sitä, että tällaista toivomusponntta ei enää koskaan voisi saada hyväksytyksi, kun se lähetetään samaan valiokuntaan takaisin, ainakin mitä lakivaliokuntaan tulee, tähän äskeiseen tapaukseen nähden. Toista olisi asia ollut, jos olisi ehdotettu, että sellainen ponsi on lähetettävä suureen valiokuntaan, sillä mikäli tiedän, niin sinne asiat eivät ole vanhentuneet, tai sitten joku muu ehdotus olisi ollut sopiva. En nyt osaa sanoa, olisiko sellainen asia valiokuntaan lähettämättä ja pöydälle panemalla saatu kypemmäksi, mutta asiallisesti nyt tämä muutosehdotus tällaisena kuin se on nyt edesämme, merkitsee siis aivan samaa kuin kieltää edustaja mitään ponsia ehdottamasta ja saamasta käsittelyn alaisiksi tai ainakaan hyväksytyiksi.

Mutta vielä arveluttavammasi tulee asia silloin, kun on kysymyksessä hallituksen tiedonantojen johdosta syntynyt keskustelu ja välikysymyskeskustelu ja niissä tehtävät ponnet. Ne voivat myös olla toivomusponsia. Tässä käsillä olevassa työjärjestyksen muutosehdotuksessa sanotaan sen uuden momentin alussa: „Kun eduskunnassa lainsäädäntö- tai muuta asiaa käsiteltäessä tehdään ehdotus toivomuspäätökseksi” j. n. e. On siis huomattava, että „kun asiaa käsitellään”, „muuta asiaa käsiteltäessä”. Valtiopäiväjärjestyksen 36 ja 37 §:ssä puhutaan myöskin asian käsittelystä, 37 §:n 2 momentti, joka koskee välikysymystä, puhuu, että milloin edustaja tahtoo tehdä valtioneuvoston jäsenelle tämän virka-alaan kuuluvasta asiasta välikysymyksen, siis ainakin valtiopäiväjärjestyksen mukaan pitää väli-

kysymyksen olla asiaa eikä asiattomuutta, ja siis kun sellaista asiaa käsitellään, niin sitä käsiteltäessä tulee käytäntöön tämä ed. Rydmanin ja ed. Sarlinin ehdottama muutos. Mutta nyt viittaamieni valtiopäiväjärjestyksen pykälien mukaan niissä asiankäsitelyissä voidaan päiväjärjestykseen siirtymisponsi hyväksyä ilman mitään valiokuntakäsittelyä. Tässä suhteessa siis tämä ehdotus aivan jyrkästi sotii valtiopäiväjärjestyksen selvää määräystä vastaan. Ajatellaanpa esimerkkiä. Jos nyt olisi ollut ed. Kestin tekemä välilyksymys siitä, „tietääkö hallitus, että maassa on ollut liika paljon pakkohuutokauppoja”, ja siitä olisi täällä sitten keskusteltu ja vastoin puhemiehen ehdotusta hän olisi esittänyt jokseenkin samanlaisen toivomusponnen, että hallituksen pitää antaa lakiehdotus, jolla pakkohuutokaupat keskeytetään, niin ed. Rydmanin ehdotuksen mukaan tällaista asiaa käsiteltäessä tehty toivomuspäätösehdotus olisi pitänyt lähettää valiokuntaan, siihen valiokuntaan, jossa päämietintö on annettu. Se jää siis vähän hämäräksi minhin valiokuntaan (Ed. Lohi: Kestin omaan valiokuntaan!) tällaisessa asiassa se olisi ollut lähetettävä. Mutta valtiopäiväjärjestyksen mukaan se voidaan ilman valiokuntaan lähettämättä, vaikka kuinka äkkiä käsitellään tullut ponsi, hyväksyä. Jos siis tämä ei ole vastoin valtiopäiväjärjestyksen selvää määräystä, niin minä ainakaan en ymmärrä, mikä sitten on sitä vastaan. Tällainen on siis aivan selvästi valtiopäiväjärjestyksen vastainen ja verrattain ihmeellistä on, että sellainen nyt tällä kertaa voitiin esitellä.

Ed. Rydmanin ehdotus olisi siis pitänyt olla kokolailla toisenlainen, ennenkuin se voitaisiin sanoa valtiopäiväjärjestyksen mukaiseksi. Tämä ei ole tällä kertaa edes lojaalinen valtiopäiväjärjestystä kohtaan.

Sitten vielä, ed. Rydmanin sanoja käytäkseni, „ei ehdotettu momentti aikaansaa mitään muutosta”. Meillä on täällä paljon sääntöjä, mutta mitä puustaavi auttaa, kun säännöksiä ei noudateta. Ei ainakaan sääntöjen puute olisi milloinkaan estänyt eduskuntaa esim. ryhtymästä kurinpidollisiin toimenpiteisiin edustajaa vastaan, joka saapuu juovuksissa täysistuntoon, ja moneen muuhun asiaan on meillä pykälä, mutta niitä ei käytetä. Mistä ed. Rydman ja ed. Sarlin tietävät, että heidän

momenttiaan sen paremmin käytettäisiin? Mitä takeita siitä on, ettei sekin jäisi vain kuolleeksi kirjaimeksi? Ja mistä ed. Rydman ja ed. Sarlin tietävät, ettei työjärjestyksestä heidän uuden momenttinsa kohdalla aina vapaasti muutettaisi „in casu”? Niinhän väittää voitavan tehdä tohtori Y. W. Puhakka Lakimies-aikakauskirjassa v. 1930 ja hän on näissä asioissa suureksi osaksi tunnustettu auktoriteetti, minun silti sitä väittämättä, soisivatko mahdollisesti aloitteen tekijät hänelle tällä kertaa ylennystä oikeuskanslerin paikalle. Mainitussa Lakimiehen vuosikerrassa sivuilla 165—171 hän esittää, että jonkun asian voi käsitellä eduskunnan työjärjestyksen vastaisesti, ja silloin hänen mielestään työjärjestys muutettiin siinä „in casu” tapauksessa, minkä jälkeen se heti palasi ennalleen. Kuka menee takaamaan, ettei aina ed. Kestin ponnen esille tullessa työjärjestyksestä muutettaisi, vaikka ed. Rydmanin ehdotus olisikin virallisesti työjärjestyksenä? Tämä tulkinta kai jäi päteväksi, sillä saman lehden sivuilla 259—260 vastustin tätä käsitystä, että työjärjestys näin vapaamuotoisesti voitaisiin muuttaa miten hyvänsä, ja lausuin, että asia on aina puhemiesneuvostossa ja perustuslakivaliokunnassa valmistettava, milloin työjärjestyksestä muutetaan. Mutta vielä sittenkin sivuilla 351—352 alkuperäinen kirjoittaja piti kiinni muuttamisjärjestyksäksityksestään eikä sen jälkeen tietääkseni kukaan ole siihen vastannut. Jos siis tällainen käsitys omaksutaan, niin voi joku edustaja vastakin saada enemmistön ehdotukselleen ja sillä aina „in casu” suspendeerata tämän Rydmanin uuden momentin.

Tulkoon vielä mainituksi, että saman tohtori Puhakan käsityksen mukaan valtiopäiväjärjestys ei myönnä yksityiselle edustajalle aloiteoikeutta työjärjestyksen muuttamiseen; se on hänen vakaa käsityksensä. Silloin olisivat ilman muuta olleet ed. Pennasen y. m. ja minun useat ja niin myös tämä ed. Rydmanin ja ed. Sarlinin aloite aivan valtiopäiväjärjestyksen vastaisia ja jätettävät esittelemättä. Näin ollen, jos sekin tulkinta on oikea, täytyy jäädä ihmettelemään, kuinka silloinen puhemies kun nykyistä työjärjestyksestä hyväksyttiin, on sallinut tähän työjärjestykseen salakuljettaa valtiopäiväjärjestyksen vastaisen 66 §:n 2 momentin (Eduskunnasta: Mitä

siinä sanotaan?). Siinä sanotaan, että edustajalla on aloiteoikeus, mutta tri Puhakan mielestä valtiopäiväjärjestys sanoo, että edustajalla ei ole aloiteoikeutta vaan ainoastaan puhemiesneuvostolla.

Kun siis ed. Rydmanin aloite ei mitenkään tässä muodossaan vie edes toivotuille perille ja on aivan tarkoituksen vastainen sekä ristiriidassa valtiopäiväjärjestyksen selvien määräysten kanssa, ja kun muun muassa täällä perusteluissa jo näkyy, että hän ei ole ollut ainakaan sen tohtori Puhakan kirjoituksen mielestä perillä valtiopäiväjärjestyksestä, sillä täällä esitetään valtiopäiväjärjestyksessä säädetyn: „kaikkien eduskunnan päätettäväksi joutuvien asiain valiokuntavalmistelu on sääntönä” ilman poikkeusta, mutta sitä Puhakka nimenomaan vastustaa ja kysyy, että missä pykälässä se on säädetty, niin tämä kaikin päin on erittäin hätköidysti ja epäonnistuneesti valmistettu ehdotus, josta ei voi mitenkään kunnollista saada. Minä siis näin asiallisilla syillä, herra puhemies, ehdotan, että nyt tämä käsillä oleva työjärjestyksen muutosehdotus hylätään valiokuntaan lähettämättä.

Ed. Virkkunen: Herra puhemies! Minä en halua sekaantua edellisen puhujan yrityksiin maksaa kalavelkojansa, vaan minä jätän ne hänen ja hänen vastapuolensa keskinäiseksi asiaksi.

Olen melkoisella mielenkiinnolla tutustunut tähän aloitteeseen ja olen pääasiassa samaa mieltä kuin aloitteentekijät tarpeellisuudesta tehdä työjärjestyksen 43 §:ään sen suuntainen lisäys, mikä aloitteessa ehdotetaan. Yleensä on eduskunnan työn ohjaamisessa varsinkin viime vuosina yhä määrätietoisemmin pyritty siihen, että eduskunnan istunnoissa tehtyjen ehdotusten pitää, jotta ne voitaisiin esittää ratkaistaviksi, perustua johonkin asialliseen aloitteeseen tai niiden on pitänyt ennen suoritettavaa ratkaisua saada välttämätön valiokuntakäsittely. Oikein on, että valtiopäiväjärjestyksen 63 §:n sisältämiä säännöksiä päätöstä edeltävän valiokuntakäsittelyn välttämättömyydestä johdonmukaisesti sovelletaan ja kehitetään sillä tavoin, että eduskunta istunnoissaan yleensä ei tekisi päätöksiä saamatta sitä ennen asianomaisen valiokunnan selvitystä asiassa. Näin ollen pidän nyt tehtyä aloitetta tarpeellisena ja ajanmukai-

sena. Ajanmukainen se on siihen nähden, että esim. se tapahtuma eduskunnan eräässä aikaisemmassa istunnossa, joka lähinnä on aiheuttanut aloitteen tekemisen, kyllä alastomattomasti osoitti, miten eduskunnan ei pitäisi tehdä laajakantoisia ratkaisuja. Jos siis yleensä kannatan aloitetta, teen sen kuitenkin eräitä poikkeustapauksia silmälläpitäen. Pyydän näet puhemiesneuvoston harkittavaksi alistaa, eikä kuitenkin olisi aihetta muodostaa työjärjestyksen mainittuun pykälään ehdotetun lisämomentin sanamuoto vähemmän kategoriseksi, kuin miksi se aloitteessa on kirjoitettu. Voidaan ajatella tapauksia, ja sellaisia on eduskuntakäsittelyssä kyllä esiintynyt, joissa toivomuspäätös tai toivomusponsi on niin välittömässä yhteydessä käsiteltävänä olevan asian kanssa tai se niin luontevasti seuraa jostakin päätöksestä, että ehdotus toivomuspäätökseksi tai toivomusponneksi tuskin sellaisessa tapauksessa tarvitsi mitään valiokuntavalmistelua. Tarpeettomasti ei tällaista asiaa tarvitsi valiokuntaan lähettää. Tarpeeton olisi valiokunnan lausunto silloin, kun ehdotus sinänsä on selvä ja yksinkertainen. Jos niin kategorisesti meneteltäisiin, kuin aloitteentekijät ovat ajatelleet, olisi seurauksena se, että ilman mitään pakottavaa syytä viivytettäisiin ja ehkä vaikeutettaisiin itsessään selvän asian ratkaisua. Mielestäni voitaisiin puhemiehelle antaa oikeus harkita, milloin sellainenkin ehdotus, jota aloitteessa mainitaan, on senluontoinen, että se ilman mitään vaaraa voidaan suoraan esittää eduskunnan ratkaistavaksi. Jos puhemiehelle myönnettään tällainen harkinta, ei tarvitse pelätä, että vähemmän harkittuja tai valmistusta vaativia ehdotuksia puhemies suoraan esittäisi eduskunnan päätettäväksi, mutta kuitenkin olisi mahdollisuus säilytetty eduskunnan istunnossa viipymättä ratkaista myöskin sellaisia ponsiehdotuksia, joilla on katsottava olevan enemmän muodollinen kuin asiallinen sisälllys.

Asetan näin ollen puhemiesneuvoston harkittavaksi, eikä ehdotettuun lisämomenttiin olisi esimerkiksi 7:n rivin jälkeen lisättävä sanat: „tai ellei puhemies katso, että tehty ehdotus voidaan heti esittää ratkaistavaksi”. Siitä, mitä olen lausunut, seuraa, että minä kannatan aloitteen lähettämistä asiallista käsittelyä varten puhemiesneuvostoon.

Ed. Rytinki: Kannatan ed. Kiviojan tekemää ehdotusta.

Ed. V. Annala: Herra puhemies! On ehdotettu lisäys valtiopäiväjärjestyksen 43 §:ään, jonka mukaan täysistunnossa asiain käsittelyn yhteydessä tehty ehdotus toivomuspäätökseksi, edellyttäen että ehdotusta on kannatettu, lähetettäisiin, ellei eduskunta sitä hylkää, asianomaiseen valiokuntaan. Tarkoitus on siis se, että voitaisiin estää harkitsemattomien päätösten syntyminen eduskunnassa aivan niinkuin ed. Virkkunen täällä alleviivasi. Minä myönän, että esitetyllä muutoksella voi olla jotakin merkitystä niin kauan kuin edustajat katsovat voivansa edustajatehtävänsä hoitaa sillä tavalla kun se nyt täysistuntojen osalta suuressa määrin hoidetaan. Ei ole edustajille eikä Suomen kansalle mikään salaisuus, että edustajat seuraavat kyllä mukana istuntojen alkupuolella, mutta sitten rivit täällä istuntosalissa harvenemistaan harvenevat. Osalle edustajia näyttävät nämä täysistunnot olevan erinomainen tilaisuus viettää joutoaikaa tuolla kahvilan puolella. Se aika siis, mikä olisi käytettävä asian käsittelyyn täällä istuntosalissa, käytetään viihtyisämmin kahvikupin ääressä. Tämä hauskuus keskeytetään vain siksi ajaksi kuin kello kutsuu sisälle äänestykseen. No, nyt tietenkin ovat nämä kahvilassa istujat, jos istunnossa on tehty asian normaalisesta kulusta poikkeava toivomusehdotus, joka on äänestyksellä ratkaistava, pahassa pulassa, sillä kuinka edustaja osaa ottaa kantaa asiassa, josta ei mitään tiedä. Ja nyt tahtovat edustajat Rydman ja Sarlin ojentaa pelastavan kätensä näille ällikällä lyödyille tekemällä puheenalaisen ehdotuksensa eduskunnan työjärjestyksen muuttamiseksi.

Toinen osa edustajia hoitaa, vieläkin kevytmielisemmin sen osan eduskuntatyötä, joka on lopulta ratkaisevinta, nimittäin nämä eduskunnan täysistunnot. Näitä edustajia ei vaivaa pakokauhu istuntosalista ainoastaan siinä lievemässä muodossa, että he pysähtyisivät kahvilan puolelle, vaan he katsovat, että eduskunnan päätökset eivät heitä ensinkään liikuta. Ja niin he lähtevät kokonaan pois eduskuntatalosta teille tietymättömille. Tästä juoruavat ylen ilkeästi nuo äänestystaulut, joiden alimmalta riviltä voi ken tahansa lukea, montako

edustajaa täältä livistä omille teilleen. Sillä rivillähän ei pitäisi olla muuta kuin se luku, joka ilmoittaa niiden edustajien määrän, joille eduskunta on antanut vapauden olla istunnosta poissa (Ed. Kivioja: Ja Niskanen!). Mutta niin vaatimaton se ei ole milloinkaan vähänkin pitemmän istunnon jälkipuoliskolla, vaan se osoittaa, että edustajia on jopa kymmenittäinkin livistänyt istunnosta pois. Kuvaava on tämänkin päivän äänestys. Kuinka monelle on eduskunta antanut luvan olla pois: parisen kymmentä niitä oli äänestyksestä poissa. Sitä, joka täällä on vasta-alkaja, on tämä meno hämmästyttänyt (Ed. Voionmaa: Kunnes oppii!). Niinkö vähän velvoittavana tätä edustajatehtävää pidetään, ettei katsota tarpeelliseksi seurata asiain käsitteilyä niin tarkoin, että pystyttäisiin äänestämään niistä ehdotuksista, joita edustajat keskustelun aikana tekevät? Jos eduskunnan enemmistö haluaa asettua tukemaan edesvastuttomuutta eduskunnassa, niin se hyväksyy herrojen Rydmanin ja Sarlinin ehdotuksen. Minä puolestani en halua olla tällaisessa mukana, koska minä en usko ehdotuksen hyväksymistä tarpeelliseksi senkään takia, että edustaja, jos hän on keskinkertaisella älyllä varustettu ja jos hän on tarkoin asian käsittelyn kulkua täysistunnossa seurannut, ei pystyisi määräämään kantaansa keskustelun aikana tehtyyn uuteen ehdotukseen.

Vielä toinen seikka, joka puhuu ehdotuksen hyväksymistä vastaan. Se seikka, että edustajien on ilman ryhmäneuvotteluja pakko määrätä kantansa johonkin uuteen ehdotukseen, on omansa vähentämään puoluepoliittisten kompromissien eli kansankielillä sanoakseni lehmäkauppojen solmimista. Ja edelleen: onko nyt välttämättöntä pyrkiä hidastuttamaan ja kangistamaan eduskuntakäsittelyä? Sen sijaan, että asia nyt ratkaistaan tai ainakin voidaan ratkaista myöskin lisäponnen osalta samalla kertaa kuin itse pääasia, jonka yhteydessä se on tehty, se siirtyy nyt käsiteltävänä olevan ehdotuksen mukaan valiokuntaan. Valiokunta käsittelee sitä kolmessa eri käsittelyssä, jonka jälkeen asia palaa takaisin lopullista käsittelyä varten täysistuntoon. Tähän on mennyt aikaa vähintään pari viikkoa ja kun se nyt uudelleen kysyttyinä, useissa tapauksissa varmaankin muuttumattomana, palaa takaisin tänne

täysistuntoon, ovat puhehaluiset kansanedustajat ehtineet kirjoittaa paksuja pinkkoja sanaa täällä eduskunnassa julkilauletavaksi. Tällöin asetetaan kovalle koetukselle nimenomaan sellaisten edustajien kärsivällisyys, jotka ovat tunnollisesti asian käsittelyä seuranneet jo silloin, kun se oli käsittelyn alaisena ensimmäistä kertaa. Jos nyt kuitenkin keskustelun kuluessa tehdään sellainen ehdotus, joka todellakin on laajakantoinen siinä määrin, että tarvitaan aikaa asiaan syventymistä varten, silloin on, jos eduskunnan enemmistö niin tahtoo, mahdollisuus panna asia pöydälle johonkin eduskunnan seuraavaan istuntoon. Tämä tietenkin on mahdollista, sillä asia on kai käsiteltävä niin, että pönnen käsittelyä on pidettävä omana käsittelynään, siis kokonaan erillisenä siitä käsittelystä, jonka yhteydessä tuo ponsiehdotus tehtiin, joten siis samalla tavoin kuin voidaan vaatia pöydälle mikä asia tahansa, samoin voidaan vaatia pöydälle myöskin jokainen asian käsittelystä syntynyt ehdotus toivomuspäätökseksi.

Näin ollen minä siis en näe mitään alialista syytä siihen lisäykseen, jonka herrat Rydman ja Sarlin ehdottavat, ja esitän puhemiesneuvostolle harkittavaksi, eikä olisi syytä antaa hylkäävä lausunto kyseenalaisesta asiasta.

Ed. Forstadius: Tahtoisin vain ed. V. Annalalle sanoa, että on ehkä ennen-aikaista pitää noin mahtipontista nuhde-saarnaa edustajille. Minä luulen, että kaikki muutkin ryhmät ovat olleet yhtä innokkaita ja täsmällisiä työssään kuin hänen ryhmänsä; ja viime äänestyksessä oli hänen ryhmästään poissa kokonaista 7.14 %.

Ed. Räisänen: Minä kuulin suurella mielenkiinnolla ed. Kiviojan lausunnon ja minä siitä pyydän julkisesti kiittää, sillä se oli hänen paras puheenvuoronsa täällä eduskunnassa. Se oli kerrassaan ruhjova edustajien Rydmanin ja Sarlinin ehdotukseen nähden, joka on syntynyt siitä kii-vaudesta, jonka ed. Kestin ponsi, jonka eduskunta niin suurella enemmistöllä hyväksyi, näyttää aiheuttaneen eräissä piireissä, varsinkin pankkimiespiireissä. Minä en kyllä pelkäisi tämän kysymyksen alialista käsittelyä puhemiesneuvostossakaan, mutta minusta asia on nyt tässä vai-

heessa niin selvä, että minä toivoisin, että eduskunta antaisi sille armonpiston ja se äänestettäisiin paperikoriin tässä istunnossa. Minä kannatan ed. Kiviojan tekemää ehdotusta.

Ed. Sarlin: Kun minulla ei ole tilaisuutta, vaikka olenkin allekirjoittanut ed. Rydmanin rinnalla tämän aloitteen, puhemiesneuvostoon kuulumattomana olla mukana sitä käsiteltäessä puhemiesneuvostossa, jos asia sinne lähetetään, niin pyytäisin lyhyesti huomauttaa, että minulla puolestani ei ole mitään sen suuntaista muutosta vastaan kuin ed. Virkkusen täällä ehdottama. Ei tämä aloite ole tehty vallan niin hätiköiden kuin täällä eräät näyttävät luulevan, ja kyllä meillä on ed. Rydmanin kanssa vissit tuntosarvet varovaisuuden saralla. Me olemme käyneet neuvottelemassa sen auktoriteetin kanssa, jonka suurta varovaisuutta täällä äsken voimakkaasti korostettiin, eikä hän ole nähnyt aloitettamme armonpiston arvoiseksi, niinkuin ed. Räisänen, vaan katsonut sen erittäin tärkeäksi ja valtiopäiväjärjestyksen mukaiseksi, ja se riittänee vastapainoksi sille kritiikille, jonka ed. Kivioja täällä voimallisesti toi esille siihen suuntaan, että aloite ei olisi valtiopäiväjärjestyksen kanssa sopusoinnussa. Mutta seikka, johon ed. Virkkunen viittasi, oli meillä hyvinkin vakavan harkinnan alaisena. Voisi näet todellakin käydä niin, että joku toivomusponsi-päätösehdotus joutuisi pitkäksi ajaksi valiokuntaan. Valtiopäiväjärjestys säättää näet, missä järjestyksessä asiat ovat valiokunnissa käsiteltävät, ja jotta puheenalaisissa tapauksissa ei tarvitsisi niin käydä, on edustaja Virkkusen ehdottama muutos mielestäni otettava varteen. Ei mikään muuten estäne, jos todella tunnustetaan, niinkuin jokaisen harkitsevan edustajan täytyy tunnustaa, että korjausta nyt kyseessäolevalla kohdalla työjärjestykseen kaivataan, pyytämästä tai huomauttamasta hallitukselle, että myös valtiopäiväjärjestys saattaisi tämän työjärjestyksen muutoksen johdosta kaivata muutosta.

Mitä taas tulee siihen ed. Annalan lausuntoon, että jokainen, jolla on keskin-kertainen järki, voisi ilman muuta, jos hän olisi eduskunnan istunnossa ollut mukana, eikä istunut kahvilassa, pätevästi päätellä kannastaan tehtyyn ponsiehdotukseen, niin

luulen, että hän on jonkun vuoden kuluttua valmis justeeraamaan tätä ajatustaan. Tällainen ponsiehdotushan voidaan tehdä hyvinkin vakavan asian yhteydessä ja hyvin kauaskantoisena vallan viimeisissä puheenvuoroissa, niin että äänestysesitys seuraa välittömästi muutaman minuutin kulluttua. Minä ehkä kuulun keskinkertaista järkeä omaavien alapuolelle, mutta olen eduskunta-aikanani tullut monta kertaa havaitsemaan, että on ollut peräti vaikeata ottaa kantaa asiassa, jonka on kuullut jonkun edustajan ehdotuksenaan lausuvan muutaman minuutin sitä ennen kuin siihen on kanta otettava. Ja usein tällaiset ponnet suurten ja sosiaalisesti tai valtiollisesti vaikeiden kysymysten ohella voivat olla yhtä kauaskantavia, vakavia sekä valtioetta yhteiskuntaelämään suurestikin vaikuttavia. Jotta ei tarvitsisi vaatia, että edustajan täytyy olla heti valmis ottamaan kanta kysymyksissä, joilla voi olla peräti vakava merkitys, jopa laajakantoinen taloudellinen merkitys, ei nyt toki liene pois laidoiltaan, että pyritään siihen, minne aloitteessa on pyritty ja että annetaan tilaisuus valiokuntakäsittelyyn ja edustajille aikaa perehtyä asiaan paremmin.

Ed. Vallas: Kun ed. V. Annala lausunnossaan täällä äsken selitti tietoisesti väärin sitä, mistä johtuvat ne numerot, jotka äänestystauluun ilmestyvät poissaolevien tilille, niin, kun se minun käsitykseni mukaan ei sellaisenaan pidä paikkaansa, pyydän senvuoksi huomauttaa hänelle, etteivät ne yksin johdu siitä, että joku edustaja on sattunut jäämään kahvilan puolelle tai on sitten lomalla. Saattaahan näet olla niin, kuten usein olen havainnut, etteivät kaikki edustajat ensinkään ota osaa äänestykseen, siis äänestyskone laskee ne silloin poissaolevien luokkaan kuuluviksi. Nyt todella voi eduskunta ja lehteriyleisö äkkiä saada sen käsityksen, että noin paljon todellakin oli edustajia poissa. Eräässä tapauksessa aivan hiljattain oli poissaolevien luku noin 70 tai lähimain ja kuitenkin edustajat olivat melkein kaikki paikallaan. On todellakin ikävää, että tällä tavoin agitatoorisessa mielessä selitetään väärin asioita. Ja muutenkin lausunto oli aivan ala-arvoista niin korkeasti oppineelta mieheltä.

Ed. Kivioja: Minä jätin äsken sanomatta, että tämä ehdotus on vielä hallitustakin vastaan, sillä hallitus ei halunnut valiokuntaan takaisin lähettämistä ja selvyyden saamista, kun sitä asiaa käsiteltiin, jonka yhteydessä ed. Kestin ponsi lopuksi hyväksyttiin. Kun sitä käsiteltiin toisessa käsittelyssä, niin minä esitin asian takaisin lakivaliokuntaan juuri siinä tarkoituksessa kuin nyt ed. Sarlin ja Rydman perustelivat, että asia saisi perinpohjaisen valmistelun. Minä en saanut silloin kannattajiksi en ed. Rydmania enkä ed. Sarlinia enkä pääministeriä. Siis hallituksen tarkoitus oli, kun ei se siinä lyönyt nyrkkiä pöytään, että asiaa ei saa palauttaa valiokuntaan, ei saa valmistella sen erikoisemmin. Nyt hallituksen kannattajain puolesta sanotaan, että pitäisi saada vielä kolmannen käsittelyn jälkeenkin asia valiokuntaan jossain muodossa. Miksei silloin kannatettu, että lähetetään se toisen käsittelyn kestäessä takaisin valiokuntaan?

Sitten minulle jäi vielä ed. Sarlinin viimeisen puheenvuoron jälkeen epäselväksi se, että mitä työjärjestys paremmin auttaa tällaisen selvityksen antamiseen, kun eivät valtiopäiväjärjestyksen määräykset ole auttaneet? Tai sitten ed. Sarlin tähän asti ei ole tahtonut niitä käyttää. Minä en ainakaan ole kuullut täällä oloni aikana esitettävän esim. valtiopäiväjärjestyksen 71 §:ää käytettäväksi, jonka mukaan saa minkä asian tahansa suureen valiokuntaan ja sen kautta mihin valiokuntaan hyvänsä lausunnon antamista varten. Jos ei tätä ole kerran käytetty eikä tarvittu, niin mitä me teemme uusilla pykälillä kun ei entisiäkään ole tarvittu? Minä en ainakaan tätä käsitä; minun käsityskykyni on niin paljon keskinkertaista alempi.

Ed. V. Annala: Ed. Vallas täällä puhui taas joko vastoin parempaa tietoa tai pahasti erehtyen. Jos ed. Vallas ei usko näitä lukuja, mitkä ilmestyvät äänestystaululle, niin kai sitten ainakin julkista äänestystä. Mikä oli tänäpäivänä julkisen äänestyksen tulos? Se oli se, että äänestäjä oli, ellen erehdy, 180. Onko kahdellekymmenelle edustajalle myönnetty oikeus olla poissa istunnosta?

Ja sitten minulla on ilo todeta, että ed. Forstadius on täällä paljon rehellisempi. Hän tunnustaa, että poissa täältä ollaan

eikä väitä ensinkään, että täällä sitä istutaan ja ahkeroidaan, niinkuin ed. Vallas.

Ed. Sarlinille pyytäisiin vain huomauttaa, ettei ole, jos asia todellakin on laajakantoinen ja edustajat haluaisivat siihen syventyä, välttämättömästi ratkaista sitä sillä kertaa, jolloin ehdotus tehdään, koska on oikeus pyytää asia pöydälle. Ja jos eduskunnan enemmistö tahtoo yhtä vakavasti asiaan suhtautua, niin kai se silloin myöskin jää pöydälle.

Ed. Räisänen: Ed. Sarlinin puheenvuoron johdosta minun täytyy sanoa, että pitää vähentää herrojen Rydmanin ja Sarlinin tekijäosuutta tähän esitykseen. Kun ed. Kestin ponsi 107 äänellä 63 vastaan hyväksyttiin viime perjantaina, viikko sitten, niin seuraavana päivänä, lauantaina, sisälsi Uusi Suomi ankaran hyökkäyksen eduskuntaa vastaan ja siinä taasen — kuinkahan monennen sadannen kerran? — sanottiin kuinka huono ja viheliäinen laitos tämä eduskunta on, ja sitten jatkettiin: „Tällaiset tapaukset olisi eduskunnan itsensäkin takia tulevaisuudessa saatava estetyiksi. Sen vuoksi olisi eduskunnan työjärjestystä tai, jos asia pelkällä työjärjestyksen muutoksella ei ole järjestettävissä, itse valtiopäiväjärjestystä muutettava siten, että kävisi mahdolltomaksi tällaisten päätösten tekeminen ilman valiokuntavalmistelua.” Kaksi päivää tämän jälkeen, maanantai-aamuissa Helsingin Sanomissa ja Turun Sanomissa, oli voimakasta rumputulta, joka kävi näissä samoissa merkeissä ja samana päivänä, maanantaina, on allekirjoitettu se edustajien Rydmanin ja Sarlinin esitys, joka on täällä tänäpäivänä esillä ja joka toivottavasti tässä istunnossa hylätään.

Ed. Vallas: Ed. V. Annala koetti täällä hyvässä järjestyksessä peräytyä siitä räikeästä syytöksestä, minkä hän eduskuntaa kohtaan heitti, mutta mielestäni hän ei kuitenkaan siinä onnistunut. Vaikka hän nyt jo selittää hiukan toisin, niin äskén hän sanoi, että tuo taulu tuolla seinällä juoruaa, hän ei silloin puhunut mitään avoimesta äänestyksestä. Mutta yhtä hyvin voi edustaja, joka on pidättynyt koneäänestyksestä myöskin pidättäytyä avoimesta äänestyksestä, jolloinka hän ei anna lippuansa (Ed. Kalliokoski: Se ei ole miehkestä!). Siis ed. Annalan täytynee vielä-

kin peräytyä. Muuten mitä tulee niihin, jotka nyt ovat tänne eduskuntaan tulleet puhdistamaan tätä kaikesta siitä, mistä sitä lieneekin syytetty, niin varmastikin yhtä paljon ja vieläpä varsin huomattavakin I.K.L:n edustajia on loistanut poissaolollaan (Ed. Räisänen: Taitaa olla parhaillaankin!), niin että syytös siitä muihin puolueisiin kuuluvia edustajia kohtaan on kyllä, niin kuinkas sitä osaa sanoa, se on hyvin — olkoon sanomatta.

Ed. Rydman: Valtiopäiväjärjestyksen 65 § säättää: „Valiokunnan mietintö on, kun se ensi kerran esitellään, pantava pöydälle. Seuraavan kerran esiteltäessä on se keskusteltua tai keskustelutta vielä pöydälle pantava, jos kaksi jäsentä tai useammat sitä pyytävät. Mutta kun asia kolmannen kerran tulee esille, älköön sitä enää pöydälle pantako”. Mutta tällainen ponsiehdotus voidaan tällöinkin tehdä enkä minä tiedä, ed. Annala, kuinka silloin pantaisiin tämä asia pöydälle. Pontta ei kai erikseen voida panna pöydälle (Ed. V. Annala: Kyllä!).

Ed. V. Annala: Saan vastata tähän ensiksi. Jos minä oikein ymmärrän asian, niin se on näin. Kolmannessa käsittelyssä käsitellään ja ratkaistaan tietenkin ensiksi itse pääasia. Tämän käsittelyn yhteydessä tehdään ehdotus toivomuspäätökseksi. Sen jälkeen kuin pääasia on ratkaistu, puhemies esittelee ratkaistavaksi toivomusehdotuksen. Tätä minä pidän eri käsittelynä. Ellei asia näin olisi, silloin on käsittelyn-alainen ehdotus kokonaan perustuslainvastainen (Ed. Rydman: Välittömässä yhteydessä!). Välittömässä yhteydessä käsitellään, mutta on katsottava eri käsittelyksi (Keskustasta: Ei, ei!).

Pyytäisin vielä ed. Vallakselle huomauttaa, että minä en ole mistään peräytynyt enkä ole ensinkään puhunut mistään puolueista, vaan kansanedustajista. Jos meillä ja teillä on syntisiä, niin kukin ottakoon osansa.

Ed. Rydman: Minä tahdon vain lyhyesti ed. Annalalle huomauttaa, että tuo hänen menettelynsä ei ole mahdollinen, koska keskustelu silloin jo on julistettu päättyneeksi. Mitenkä tämä ehdotus sitten enää tehdään? Se ei käy enää päinsä.

Ed. Wiik: Valitan, että edustajien Rydmanin ja Sarlinin aloite on tehty siinä yhteydessä, jossa se on tehty. Ensinnä se on omiansa antamaan hallitukselle sen käsityksen, ettei ed. Kestin anomusponntta tarvitsekaan ottaa huomioon. Toiseksi aloite ei ole nyt voinut saada sellaista muotoa, että se voitaisiin hyväksyä. Kuitenkin se käsittääkseni sisältää myöskin varteen otettavaa. Jos se nyt hylätään, niin aloitteentekijät saavat tilaisuuden saattaa ehdotuksensa sellaiseen muotoon, että eduskunta voi sen hyväksyä. Käsittääkseni tämä työ olisi mieluummin tehtävä aloitteentekijäin toimesta, jotta ei puhemiesneuvostoa sillä rasitettaisi (Eduskunnasta: Oikein!).

Ed. Kivioja: Minä haluan huomauttaa, että ed. Rydman erehtyi tulkitessaan valtiopäiväjärjestyksen 65 pykälää. Siinä ei puhuta ensinkään kolmannen käsittelyn asioista, joidenka yhteydessä näitä ponsia tavallisesti tehdään ja niinkuin viimeksikin tapahtui, sillä tässä puhutaan vain valiokunnan mietinnöstä, kun se ensi kerran esitellään. Se on ensimmäisen käsittelyn asia ja sitten toisessa käsittelyssä tulee suuren valiokunnan mietintö joka tavallisesti ei olekaan pöydällä, jollei sitä pyydetä. Sitten kuin nämä pöydällepannut mietinnöt ensimmäisessä käsittelyssä ja toisessa käsittelyssä on tarpeeksi monesti pantu pöydälle, että ne kolmannen kerran siinä käsittelyssä tulevat esille, niin pöydällepanoon ei enää suostuta. Näin on tulkittu. Mutta kolmannen käsittelyn asiat on voitu panna pöydälle kuinka monta kertaa hyvänsä.

Vielä haluaisin sitten väärinkäsityksen välttämiseksi huomauttaa, että minä en vastusta eduskunnan työtehon parantamista ja järjestyksen ylläpitämistä enkä asian perinpohjaista tutkimista. Päinvastoin minä olen sitä koettanut yrittää, vaikka tosin yksinäni ja niin kauan, ja iloitsen, että muutkin tulevat siinä mukaan. Mutta kun meillä jo löytyy, niinkuin olen osoittanut, pykälää tarpeeksi, niin minusta riittää, että entiset pykälät pannaan käytäntöön ja uudet annettakoon olla poissa.

Ed. Bryggari: En olisi pyytänyt puheenvuoroa, jos ed. V. Annala tuntisi

omatkin puutteensa ja heikkoutensa. Haluan hänelle palauttaa mieleen, että täällä on itse kenenkin tilillä yhtä ja toista. Erikoisesti on huomautettava, ettei edustajain tehtävä rajoitu yksistään täysistuntoihin, vaan siihen kuuluu myöskin valiokuntatyö, ja minä suosittelen, että ed. V. Annala valiokuntatyöhön nähden tekisi samoin kuin Nummisuutarin vaimolle kanttori kehoitti tekemään, että pitäisi katsoa ensin omaan poveen ja sitten vasta ryhtyä toisia kivittelemään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kivioja ed. Ryttingin y. m. kannattamana ehdottanut, että aloite hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Kiviojan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka kannattaa aloitteet lähettämistä työjärjestyksen 66 §:ssä mainitussa tarkoituksessa puhemiesneuvostoon, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kiviojan ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 61 jaa- ja 76 ei-ääntä, 9 tyhjää; poissa 53. (Naurua eduskunnassa).

Puhemies: Eduskunta on siis hylännyt aloitteen.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Rydman: Pyydän avointa äänestystä.

Puhemies: Avointa äänestystä on pyydetty. Kehoitetaan niitä edustajia, jotka kannattavat avointa äänestystä, nousemaan seisoaalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Avoin äänestys tulee toimitettavaksi.

Sihteeri lukee äänestysesityksen uudelleen.

„Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aakula, Ala-Kulju, Alestalo, Annala, V., von Born, Bryggari, Colliander, Erkko, Estlander, Fagerholm, Forstadius, von Frenckell, Furuhjelm, Hakkila, Heiniö, Helenelund, Helo, Hiltunen, Hirvensalo, Honka, Horelli, Hämäläinen, Hästbacka, Inkilä, Jatkola, Kivimäki, Kivisalo, Komu, Korvenoja, Kullberg, Lehtonen, Leiwo, Lindman, Lindström, Linkomies, Löthman, Malmivuori, Moilanen, Nyman, Oksanen, Pajunen, Palmgren, Pennanen, Penttala, Puittinen, Rydman, Ryömä, Sarlin, Sergelius, Sjöblom, Syrjänen, Särkkä, Söderhjelm, Tolonen, Tuomivaara, Vaarama, Wainio, Venho, Wickman, Virkkunen, Ahlström ja Östenson.

„Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Aattela, Aittoniemi, Ampuja, Arffman, Asikainen, Brander, Ellilä, Halonen, A., Halonen, T., Hautala, Heiskanen, Huittinen, Huotari, Hänninen, Ikonen, Janhonen, Jutila, Kaasalainen, Kaijalainen, Kalliokoski, Kares, Karvetti, Kauranen, Kemppi, Kesti, Kettunen, Kivioja, Koivuranta, Koponen, Kosonen, Kulovaara, Kämäräinen, Kääriäinen, Lampinen, Lastu, Leppälä, Linna, Lohi, Lonkainen, Lumijärvi, Luostarinen, Malkamäki, Marttila, Meriläinen, Miikki, Mäkeläinen, Nikkola, Oulasmaa, Paksujalka, Peltonen, Perho, Pesonen, Rantala, Rytinki, Räisänen, Salmenoja, Salo, Salonen, Sariola, Schildt, Setälä, Simojoki, Sinisalo, Sirén, Soininen, Suurkonka, Sventorzetski, Takala, Tapaninen, Toivonen, Tukia, Turkia, Vallas, Valta, Vilhula ja Väisänen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat 59 edustajaa:

Aarniokoski, Andersson, Annala, J., Böök, Eskola, Haga, Hannula, Harvala, Heikkinen, Herrala, Hildén, Honkala, Jacobsson, Jern, Jokinen, Junnila, Kivenoja, Koivisto, Koivulahti-Lehto, Kujala, Kukkonen, Kuusisto, Lahdensuo, Lahtela, Lehtokoski, Lepistö, Lumme, Mangs, Mantere,

Mattsson, Metsäranta, Mustasilta, Myllymäki, Oksala, Paasivuori, Pekkala, Pilpula, Pitkänen, Pohjala, Pärssinen, Rantanen, Reinikainen, Riipinen, Soini, Somersalo, Sundström, Suokas, Tanner, Tarkkanen, Toivola, Turcka, Tyrni, Vehkaoja, Welling, Wenman, Vesterinen, Wiik, Voionmaa ja Österholm.

Puhemies: Avoimessa äänestyksessä on annettu 62 jaa- ja 77 ei-ääntä.

Eduskunta on siis hylännyt aloitteen.

Asia on loppuun käsitelty.

Pöydällepanot:

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi istuntoon

6) Korvauksen antamista vuonna 1918 Venäjällä palvelleille Suomen valtion virkailijoille heidän silloin syntyneen sodan johdosta menettämästään irtaimesta omaisuudesta

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4; sekä

7) Ehdotuksen laiksi vähittäismaksukaupasta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 4.

Puhemies: Kun edustajille on jaettu hallituksen esitys n:o 35 laiksi työttömyyskassoista, joilla on oikeus saada apurahaa valtion varoista, niin voitaneen sekini esitellä valiokuntaan lähettämistä varten.

Ehdotuksen laiksi työttömyyskassoista, joilla on oikeus saada apurahaa valtion varoista

sisältävä hallituksen esitys n:o 35 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin työväenasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Sosiaaliministeri Hynninen: Herra puhemies! Lakiesitys työttömyyskassoista, mikä vaalien yli äänestettynä on nyt joutunut eduskunnan lopullisesti käsiteltäväksi, ei eräissä kohdin näytä olevan täysin tarkoituksenmukainen. Tämän vuoksi on annettu eduskunnalle uusi esitys laiksi työttömyyskassoista, joilla on oikeus saada apurahaa valtion varoista. Tässä uudessa esityksessä asetetaan sille kannalle, että työttömyyskassoille olisi taattava jonkin verran suurempi valtioapu, kuin mikä esiintyy nyt vaalien yli äänestetyssä lakiesityksessä ja että kassan jäsen olisi oikeutettu avustukseen siinä tapauksessa, ettei hänellä ole saatavissa hänen työkykyään ja ammattitaitoaan vastaavaa työtä, kun sitävastoin vaalien yli äänestetyssä ehdotuksen mukaan tämä oikeus häneltä menisi siinä tapauksessa, että hän kieltäytyisi vastaanottamasta työtä yleensä, mikä olisi hänen voimiaan ja taitoansa vastaavaa. Nykyisessä lakiesityksessä on myös päiväavustuksen suuruus korotettu 30 markaksi vaalien yli äänestetyssä esityksessä olleen 25 markan sijasta. Pyrkimys valmistaa työttömyyskassoille entistä suurempi mahdollisuus kehittymiseen näyttää tarkoituksenmukaiselta. Kokemushan osoittaa meillä, että työjärjestelmän avulla, se on, työtilaisuuksia hankkimalla työttömille, ei ole voitu huoltaa yleensä kuin $\frac{1}{3}$ työttömien määrästä ja että varsinkin ammattioppineelle työväelle on ollut hyvin vaikea työttömyysaikoina järjestää työtilaisuuksia. Tämän epäkohdan auttamiseksi on ammatillisesti järjestäytyneet työväki meillä samoin kuin eräissä muissa maissa turvautunut omaan apuun perustaen työttömyyskassoja. Nykyjään Suomessa kymmenen tällaista työttömyyskassaa, joista jäsenluvultaan suurimmat ovat Kirjatyöntekijäin Liiton, Metallityöväen, Liiketyöntekijäin Liiton ynnä Rakennustyöväen ja Puutyöväen liittojen kassat.

Työttömyyskassojen kehitystä meillä on edistänyt se seikka, että valtio työttömyyskassoista v. 1917 annetun asetuksen perusteella on myöntänyt näille avustusta,

nimittäin huoltovelvollisille $\frac{2}{3}$ osaa ja muille puolet kassan jäsenille suoritetuista avustuksista. Mainitun asetuksen mukaan ei työttömyyskassalla ole kumminkaan ollut oikeutta suorittaa työttömyysavustusta jäsenilleen kuin enintään 10 mk. päivältä. Myöskin useimmissa muissa maissa, missä työttömyyskassoja esiintyy, on valtio tai yhdessä valtio ja kunta avustaneet työttömyyskassoja. Niinpä ovat Norjan työttömyyskassat saaneet tällaisista lähteistä avustusta noin 50 %. Tanskan työttömyyskassoille valtion ja kuntien taholta annetut avustukset ovat eri aikoina suuresti vaihdelleet, ollen kumminkin niiden määrä viime aikoina yleensä keskimäärin 40 %. Eräissä maissa taas, kuten Belgiassa ja Sveitsissä, ovat työttömyyskassat yleisistä varoista saaneet vieläkin huomattavampia avustuksia.

Vaikkakin meillä on ollut valtionavustus työttömyyskassoille, kuten aikaisemmin mainittiin, kutakin huoltovelvollista kohden $\frac{2}{3}$ osaa ja muille puolet suoritetuista työttömyysavustuksista, niin ei meillä ole tällainen kassatoiminta huomattavammin kehittynyt. Kun esim. Tanskassa on työttömyyskassojen jäsenenä yli 300,000 työläistä ja Norjassa noin 47,000, oli meillä kymmenessä työttömyyskassassa jäseniä viime heinäkuun 1 päivänä vain alle 17,000. Useat kassat meillä eivät ole myöskään kenneet maksamaan työttömille jäsenilleen asetuksen sallimaa korkeinta avustusta 10 markkaa päivältä. Enemmän vallitsevat päivämaksut näyttävät esim. Kutomateollisuuden ja Liiketyöntekijäin Liiton kassoissa vaihtelevan vain 4—6 markan välillä ja Puutyöväenliiton kassassa 6—8 markan välillä j.n.e., vaikka tämän korkeampiakin maksuja niissä esiintyy. Kirjatyöntekijäin ja Rakennustyöväen liittojen ynnä Metallityöväen kassat näyttävät maksavan sen sijaan yleensä asetuksen salliman korkeimman avustuksen; näissäkin kyllä esiintyy tiettyä määrää alempia avustuksia.

Meikäläisten työttömyyskassojen kehittämisen kannalta on niin ollen tärkeää, että aikaisemmin asetuksen mukainen valtionapuraha suoritetaan kutakin 10 markan päivittäistä avustusmäärää kohden. Tämän yli menevältä määrältä on sen sijaan katsoitu valtionavustus voitavan jättää samaksi miksi se oli esitetty vaalien yli äänestetyssä lakiehdotuksessa eli puoleksi

huoltovelvollisille ja kolmanneksiksi muille kassojen jäsenille suoritetuista avustuksista.

Niinkuin edellä jo mainittiin, on uudessa esityksessä asetuttu sille kannalle, että tiettyssä ammatissa toimiva työntekijä, joka on kassan jäsenenä, on oikeutettu työttömyysavustukseen, jollei hänellä ole saatavissa hänen ammattitaitoaan vastaavaa työtä. Tällainen määräys näyttää olevan kohtuullinen ja oikeudenmukainen, sillä ei ole toivottavaa, että määrätyn ammattitaidon oppinut työntekijä pakotetaan työttömyysaikana siirtymään työskentelemään mahdollisesti aivan vieraille työaloille ja että hän näin voi joutua vaikuttamaan osaltaan siihen, että palkkataso näillä aloilla mahdollisesti polkeutuu alas. Työntekijäin liittymistä työttömyyskassaan edistää myös huomattavassa määrin se seikka, että työläiset saavat vakuuden siitä, että he työttömyyden sattuessa heidän ammattialallaan ovat jossain määrin turvatut työttömyyskassan heille suorittaman avustuksen kautta.

Uudessa eduskunnalle jätetyssä lakiesityksessä on sen sijaan asetuttu samalla kannalle kuin aikaisemmassakin esityksessä siinä, että työttömyyskassat on selvästi erotettava ammattijärjestön yhteydestä, niin että ne esiintyvät itsenäisinä laitoksina. Aikaisemmin, jolloin tämä yhteys oli muodollisestikin varsin läheinen, näytti tällaisesta yhteistoiminnasta johtuneen kassoihin nähden eräitä haitallisia seurauksia. Työttömyyskassojen toimintaa viime ai-

koina uudelleen järjesteltäessä on kyllä nykyisenkin lainsäädännön puitteissa esim. kassojen säännöt uusimalla voitu kassojen itsenäisyys säilyttää ja välttää siten yhteistyöstä ammattijärjestöjen kanssa mahdollisesti johtuvat epäkohdat, mutta on tästä huolimatta asiallista, että lainsäädännön kautta tämä jo tavallaan käytännössä saavutettu asiantila varmennetaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kalliokoski: Suuri valiokunta kokoontuu huomenna kello 10.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi tiistaina kello 19.

Eduskunnan täysistunto lopetetaan kello 21,32.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Anton Kotonen.

14. Tiistaina 10 p. lokakuuta 1933

kello 19.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi vähittäismaksukaupasta 373
Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 15.

Ainoa käsittely:

2) Ehdotus korvauksen antamisesta vuonna 1918 Venäjällä palvelleille Suomen valtion virkailijoille heidän silloin syttyneen sodan johdosta menettämästään irtaimesta omaisuudesta 381
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 26.

3) Ehdotus puhemiesneuvoston kehoittamisesta ehdottamaan eduskunnan työjärjestykseen tarpeelliseksi katsomiaan muutoksia ..... ”
Asiakirjat: Ed. Kiviojan kirjelmä.

Pöydällepanoa varten esitellään:

4) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4 eduskunnan oikeusasiamiehen toiminnastaan vuosina 1931 ja 1932 antamien kertomusten johdosta 382
5) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksen johdosta evankelis-luterilaisten seurakuntain papiston palkkauksesta 4 päivänä elokuuta 1922 annetun lain 2 §:n muuttamisesta ..... ”

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Arffman, Hannula, Hästbacka, Mantere, Myllymäki, Paasivuori, Riipinen, Salo, Tanner ja Turkka.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisten asiain takia tästä istunnosta edustajat Hästbacka, Salo, Riipinen ja Arffman.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle on tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan lokakuun 6 päivästä saapunut hallituksen esitykset n:ot 36—38 sekä tältä päivältä esitys n:o 39, jotka nyt on edustajille jaettu.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kalliokoski: Suuri valiokunta kokoontuu huomenna kello 12.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi vähittäismaksukaupasta.

Esitellään lakivaliokunnan mietintö n:o 4 ja otetaan ensimmäiseen käsitte-

lyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 15, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelu:

Ed. Sundström: Vähittäismaksutapa saattaa olla yhteiskunnallisesti hyödyllinen, sillä se tekee hyödykkeiden ja tarvikkeiden saannin mahdolliseksi niillekin, joilla ei ole varaa yhdellä kertaa suorittaa niiden hintaa. Mutta tällainen on se vain niissä tapauksissa, joissa molemmat sopimuskumppanit ovat vastuuntuntoisia. Jos ostaja on ymmärtämätön tai kevytmielinen, on suuri vaara tarjolla, että vähittäismaksujärjestelmä johtaa usein sitoumuksiin, jotka aiheuttavat velkaantumista ja saattavat olla ostajalle muutenkin mitä turmiollisimpia. Kun ostaja pienellä käteismaksulla saattaa saada haltuunsa esineen, jota hän himoitsee, tai johon myyjä kaunomaalauksillaan on saanut hänet innostumaan, vaikka hänellä tosiasiallisesti ei ole varoja sen hankkimiseen ja vaikka se ei ole edes hänelle tarpeellinen, sattuu helposti, että hän kiinnittämättä tarpeellista huomiota sitoumuksen todelliseen sisältöön ja ajattelematta, kykeneekö hän myöhempiä maksujaan suorittamaan, solmii vähittäismaksusopimuksen, joka johtaa hänelle tuhoisiin seurauksiin. Näin saattaa käydä varsinkin silloin kun tällainen henkilö joutuu asiansa taitavan myyjän käsiin. Vähittäismaksujärjestelmä on tästä syystä lyhyesti sanoen sangen usein vahingollisen velkaantumisen salakuljettaja, jonka suhteen yhteiskunnalla on syytä pitää silmänsä auki. Ymmärrän sen vuoksi hyvin ne motiivit, ja hyväksyn ne tarkoitukset, mitkä ovat johtaneet lakivaliokunnan mietintöön liittyvän vastalauseen allekirjoittajia. Mutta juristina en kuitenkaan saata hyväksyä sitä ehdotusta vähittäismaksujärjestelmän haittojen poistamiseksi, mikä sisältyy vastalauseeseen.

Vastalauseen mukaan olisi ensinnäkin ostajalla aina oikeus peräyttää vähittäismaksukauppasopimus, vaikka hänen oikeuttaan ei olisikaan millään tavoin sopimuksella loukattu. Se antaisi toista sanoen ostajalle oikeuden täydelliseen mielivaltaan kaupan purkamiseen nähden. Mutta sellai-

nen ei olisi terveen yhteiskuntaelämän periaatteiden eikä moraalinkaan kannalta suotavaa. Se hävittäisi sitäpaitsi kaiken varmuuden vähittäismaksukauppaan nähden. Mutta toiselta puolen ei vastalauseen allekirjoittajain ehdotus anna läheskään riittävää suojaa sellaiselle ostajalle, joka ei ole heti esineen saatuaan palauttanut sitä myyjälle. Kysymyksessä olevassa ehdotuksessa on näet pidetty silmällä vain niitä tapauksia, jolloin myyjän asiamies edeltäpäin ilmoittamatta on saapunut ostajan luokse ja silloin saanut syntymään sopimuksen. Mutta ostajan suojaaminen on ymmärtääkseni tarpeellinen muulloinkin. Se että myyjän asiamies etukäteen ilmoittaa tulostaan ei tainne lopuksi suurestikaan suojella ostajaa vähittäismaksujärjestelmän vaaroilta. Useimmiten jäisi tuollainen ilmoitus kaiken todennäköisyyden mukaan vaikutuksettomaksi. Ja miten voisi myyjä riidan sattuessa todistaa ilmoittaneensa tulostaan.

Kesäkuun 13 päivänä 1926 annettu oikeustoimia koskeva laki säättää 30 §:ssä että petollisella viettelyllä aikaansaatu oikeustoimi on pätemätön. Sen 31 §:ssä säädetään että, jos joku käyttäen hyväkseen toisen pulaa, ymmärtämättömyyttä tai kevytmielisyyttä on ottanut tai edustanut itselleen aineellista etua, joka on ilmeisessä epäsuhteessa siihen, mitä hän on antanut tai myöntänyt, niin ei täten syntynyt oikeustoimi sido sitä, jonka etua näin on loukattu. Näillä säännöksillä on siis peijaten taikka kiskoen tehty kauppasopimus julistettu pätemättömäksi. Mielestäni eivät sanotut säännökset vähittäismaksukaupasta puheenollen kuitenkaan ole riittäviä. Ne eivät anna yhteiskunnan edun mukaista turvaa vähittäismaksutavan väärinkäyttöä vastaan sellaisissa tapauksissa, joista edellä mainitsin. Sanottaneen että lainsäädännöllä ei ole mahdollista muutenkaan estää ymmärtämättömiä tai kevytmielisiä ihmisiä vahingoittamasta itseään sopimusvapauden piirissä ja että yhteiskunnalla ei ole edes syytä pyrkiä tähän, koska silloin toimintavapautta liiaksi rajoitettaisiin kokonaisedun vahingoksi, minkä lisäksi vastuuntuntoa heikennettäisiin. Sääntönä tällainen käsitys onkin tietenkin oikea. Mutta vähittäismaksujärjestelmä on semmoisenaan ainakin suurelta osalta niin sanoakseni keinotekoinen menettelytapa vaihdannan lisäämiseksi. Se tavallaan poiseliminoi eräät luonnolliset

varmuuskeinot sopimusvapauden väärinkäyttöä vastaan. Tämän vuoksi ja kun on notoorinen tosiasia että vähittäismaksujärjestelmä on varsin laajassa mitassa johtanut väärinkäytöksiin ja kevytmieliseen velkaantumiseen, niin on mielestäni yhteiskunnan kokonaisedun mukaista että yhteiskunta antaa poikkeuksellista suojaa vähittäismaksujärjestelmää vastaan ainakin niihin nähden, jotka syystä tai toisesta eivät kykene suojelemaan itseään tämän järjestelmän haitallisilta seurauksilta.

Edellämainitsemani vuoden 1926 lain 31 §:n mukaan on, kuten sanoin, toisen ymmärtämättömyyden tai kevytmielisyyden hyväksi käyttäminen kohtuuttoman edun saavuttamiseen selitetty yleiseksi oikeustoimen pätemättömyysperusteeksi. Tässä lainkohdassa lausutaan periaate, joka mielestäni olisi sovellettava vähittäiskauppaan nähden riippumatta siitä, onko myyjä pyrkinyt kohtuuttoman edun tavoitteluun. Katsoisin, että aina, milloin vähittäismaksukauppa-sopimus on aikaansaatu käyttämällä hyväksi ostajan ymmärtämättömyyttä tai kevytmielisyyttä, pitäisi ostajalla olla oikeus vaatia kaupan purkamista, jos hän esittää tämän vaatimuksen heti sen jälkeen kuin hän on saanut vastaanottaa myydyin esineen ja jos hän samalla palauttaa tuon esineen myyjälle.

Sanottaneen, että tällainen periaate vaarantaisi liike-elämän varmuutta ja että se olisi ristiriidassa sopimusvapauden kanssa. Mitä ensimmäiseen väitteeseen tulee, niin on kyllä totta, että esittämäni periaate supistaisi vähittäismaksukauppasopimusten loukkaamattomuutta. Mutta näin tapahtuisi vain sellaisissa tapauksissa, joissa yhteiskunnan todellinen etu vaatii sitä. Seurauksena olisi, että myyjät eivät käyttäisi vähittäismaksujärjestelmää sellaisissa tapauksissa, joissa on pelättävissä, että sopimus voidaan ostajan ymmärtämättömyyden tai kevytmielisyyden takia peräyttää. Mutta tästä olisi varmasti niin hyvin yksityisille kuin yhteiskunnallekin etua. Vähittäismaksukauppa tulisi, kun sen yhteydessä nykyisin esiintyvä epäterve reklaami ja houkuttelu lakkaisi, rakentumaan realistisemmalle pohjalle ja palvelemaan enemmän tositarpeita.

Mitä sitten tulee siihen väitteeseen, että esittämäni periaate loukkaisi sopimusvapautta, niin onkin totta, että se ei olisi

sopusoinnussa viime vuosiin saakka vallinneen taloudellisen liberalismin kanssa. Mutta tuo liberalismi kaipaakin yhteiskunnan kokonaisedun nimessä rajoituksia, kuten osoittavat edellä mainitun vuoden 1926 lain sopimusvapautta koskevat säännökset, joilla pyritään suojelemaan heikompaa. Samaa päämäärää tähtää esittämäniikin periaate.

Ehdottaisin siis ensinnäkin, että ehdotukseen laiksi vähittäismaksukaupasta lisättäisiin uusi pykälä, jossa säädettäisiin: Jos vähittäismaksukauppaa koskeva sopimus on syntynyt käyttämällä hyväksi ostajan ymmärtämättömyyttä tai kevytmielisyyttä, on ostajalla oikeus purkaa sopimus, jos hän esineen vastaanotettuaan heti vaatii sitä ja samalla palauttaa myyjälle esineen.

Mutta ymmärtämättömälle ja kevytmieliselle ostajalle olisi käsittääkseni annettava suojaa silloinkin kun hän sanottujen heikkouksiensa vuoksi ei ole itse osannut ajoissa peräytyäkään sopimuksesta ja tulee sitten kykenemättömäksi täyttämään itselleen ottamiaan maksuvelvollisuuksia. Tämän pitäisi mielestäni tapahtua siten, että siinä tilityksessä, joka 3 §:n mukaan toimitetaan silloin, kun myyjä tahtoo ottaa esineen takaisin, ostajan hyväksi olisi luetava käteismaksuhinnan ja vähittäismaksuhinnan välinen ero, mikä siinä tapauksessa, ettei ensin mainitusta ole riittävää selvitystä, olisi tämän pykälän viimeisen momentin mukaan laskettava yhdeksi viidennekeksi vähittäismaksuhinnasta. Tällä tavoin menettäisi myyjä sen taloudellisen hyödyn, minkä hän vähittäismaksutavan perusteella olisi itselleen saanut, mutta johon hänellä yhteiskunnan kokonaisedun mukaisesti ei voida antaa oikeutta silloin, kun vähittäismaksusopimus on syntynyt ostajan ymmärtämättömyyttä tai kevytmielisyyttä hyväksikäyttäen.

Edellä esittämäni perusteella ehdotan näin ollen lisäksi, että käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen 3 §:n 2 momentti muutettaisiin näin kuuluvaksi: „Tilityksessä on ostajan hyväksi laskettava esineen arvo sitä takaisinostettaessa, määrättyinä sen mukaan, mitä myyjän katsotaan voivan esineestä silloin saada toimittaessaan sen tarkoituksen mukaisella tavalla myydyksi”. Milloin asianhaaroista ilmenee, että kauppa on syntynyt käyttämällä hyväksi ostajan ymmärtämättömyyttä tai kevytmielisyyttä, lasket-

takoon lisäksi ostajan hyväksi käteismaksuhinnan ja vähittäismaksuhinnan välinen ero.

Uskallan toivoa, että suuri valiokunta ottaa muutosehdotukseni huomioon.

Ed. Kosonen: Herra puhemies! — On jälleen tilaisuus panna merkille, että sattuu toisinaan asioita, että kaksi äärimmäisyyttä joutuu samalle linjalle. Se, mitä minäkin aioin sanoa, pääasiassa kulkee samaan suuntaan kuin edellisen puhujan lausunto.

Täytyy myöntää, että hyväksyttäessä sitä vähittäismaksukauppaa säännöstelevää lakia, jonka tasavallan herra presidentti korkeimman oikeuden antaman lausunnon nojalla jätti vahvistamatta, mentiin eduskunnan enemmistöpäätöksellä eräissä suhteissa liiallisuuksiin. Tällä kertaa ainakin laki-valiokunnan enemmistö on koettanut sellaista varoa ja uskottavasti niin menettelee eduskuntakin.

Ed. Kivioja ja pari kolme hänen kumppaniaan ovat kuitenkin tahtoneet kirjoitettavaksi lakiin jotakin sellaista, että jos sillä pyrkimyksellä olisi laajempaa kannatusta, saattaisi pelätä tämänkin lain ajautuvan hakoteille. Vastalauseen kirjoittajat pyrkivät ilmeisesti erääseen uuteen periaatteeseen, nimittäin siihen, että samasta asiasta laadittaisiin laki erikseen älykkäitä varten ja erikseen niitä varten, jotka eivät käsittä „petiitillä painetun sopimuksen tarkoitusta”. Muuhun käsitykseen ei voi tulla siitä pykälämallista, jonka vastalauseen kirjoittajat ovat kirjoitukseensa liittäneet. Mihin mahtanevat muuten vastalauseajat käytännössä pyrkiä ja minkälaisin perustein? Tätä on koetettava arvata. He nyt joka tapauksessa tahtovat varata ostajalle oikeuden luovuttaa ostamansa esine heti sen saatuaan takaisin myyjälle vieläpä hyvitystä saaden aiheuttaa myyjälle jonkinlaisen sakon. Entä perusteet? Niitä ei sanota. Onko niin, että ostajalle tahdotaan varata tilaisuus harjoittaa narrimaisuutta: tehdä reilusti kauppa, mutta kun on tavara hänelle saapunut, hän saa sen heti luovuttaa takaisin, vieläpä saa sakotuttaa myyjää viidenneksellä esineen vähittäismaksuhinnasta, jos myyjän asiamies ilman edelläkäynnystä ilmoitusta on saapunut ostajan luokse puhelemaan kaupasta. Jos nyt saat- taisi luulla, että edellytetään petostapausta:

ostaja olisi saanut huonomman tavaran kuin millaisesta oli puhe ja hän siksi tahtoo luovuttaa esineen takaisin, niin tämä olisi toki myös pitänyt sanoa laissa. Mutta tapahtuneesta petoksestahan sitäpaitsi voi petetyksi tullut vaatia hyvitystä toisen lain avulla. Vastalausejain pykälän muoto on siksi avara, että ostajalla tuon takaisinluovutus-oikeuden käyttämiseen ei tarvitse olla mitään perusteita. Ostaja voi ilman muuta kaupanteon jälkeen heittäytyä katuma-päälle ja esineen saavuttua antaa sen heti takaisin, jopa vastalausejain tarkoittamassa tapauksessa sakotuttaa myyjää viidenneksellä esineen hinnasta.

Ei voi muuta kuin ihmetellä, että ed. Kivioja pitkäaikaisena lainsäätäjänä sekä asia- ja muutotarkkana miehenä saattaa ulosantaa sellaisenkin lakipykälän kuin hänen ja kumppaniensa vastalauseeseen liittyy. Vaikka onhan tosin ed. Kivioja taistellut täällä m. m. kuvapatsaita vastaan, jos hän nyt taistelee tuulimyllyjä vastaan, sillä suoraan sanoen aivan jotakin niin huikeaa hänen tämäkin otteensa ilmeisesti on. Onkin siksi vakavasti kysyttävä, että jos lainsäädäntö tahdotaan painaa tämänlaiselle keveälle, etten sanoisi narrimaisuutta osoittavalle tasolle, niin mistä voikaan lopulta tulla se tarpeellinen arvovalta eduskuntatyötä kohtaan. Toivoa täytyy että suuri valiokunta pitemmättä ajanhukatta sivuuttaa vastalausejain Eskon puumerkit, pyyhkii ne ja asettuu lakivaliokunnan mietinnön kannalle.

Muuten vähittäismaksukauppatavan säännöstelemisen tarpeellisuudesta kohtuullisella tavalla tuskin voinee ilmetä erimielisyyttä. Jos ottaisi asian tiukasti osuustoimintaihmissen kannalta, niin tie olisi selvä ja mutkaton: vähittäismaksutapa olisi kokonaan estettävä. Osuustoiminta-aatteen perusteihin näet kuuluu saada aikaan tarvikkeiden jakelussa terveet tavat. Mutta kun äkillinen ryykäys tässäkin asiassa ei ole mahdollista, on tyydyttävä pahimpien haittojen poistamiseen puheenaolevalla alalla.

Kun vähittäismaksujärjestelmä on ilman lain esteitä saanut kehittyä niin laajaksi kuin se on, ovat sen tuottamat haitat painavimmat kuin siitä tulevat edut. Tottumus epätaloudellisuuteen, s. o. yli varojensa ja maksukykyjensä elämiseen on monesta vapaasta ihmisestä tehnyt säällittävän velkaorjan, mistä orjuudesta saa maksaa usein-

kin tuntuvia oppirahoja. Toiselta puolen kontrolloimaton järjestelmä on päästännyt valtaaan tunnottoman huijauksen, siitä esimerkkejä kertoilematta. Ja onko nyt sitten järjestelmän etuisuudeksi luettava se, että sen turvin saa vähävarainen opiskelija tärkeän kirjateoksen, käsityöliikkeen alkaja käsityökoneen, autoalalle aikova auton j. n. e., mutta kun jokapäiväiset kulutus-tarvikkeetkin aletaan myydä ja ostaa saman tavan mukaan, on kehityksen katsottava rientäneen liian pitkälle epäterveeseen suuntaan. Käyneekin sen vuoksi tarpeelliseksi rajoittaa vastaisuudessa tämän järjestelmän liiksuma-alaa. Tällöin lienee syytä harkita sitäkin, voidaanko ja miten sallia helpommaksi kotimaisten tarvikkeiden kauppa ennen ulkolaisten puheenaolevaa maksutapaa noudattaen. Vastaisuuden varaan mahdollisesti muun lainsäädäntöuudistuksen yhteyteen on myöskin jätettävä, jos tarvetta on, keinottelumahdollisuuksien poistaminen tätä kauppamuotoa harjoitettaessa. Terveellä pohjalla toimivien kaupallisten järjestöjen ja muultakin taholta harjoitetulla valistustyöllä tässä suhteessa voisi olla hyvä merkitys saada kansanmieskin aikanaan tajuamaan „petiitillä painetun kauppasopimuksen” merkitys.

Puhemies: Huomautan puhujalle, että hän on sanonut lausunnossaan vastalauseen narrimaiseksi ja siten loukannut vastalauseen allekirjoittajia, joka ei ole sallittua.

Ed. Kivioja: Herra puhemies! On ilahduttava asia, että vastalauseen tekijät ovat saaneet ed. Sundströmin, äskeisestä lausunnosta päättäen, samalle asialle, millä vastalauseen tekijätkin ovat olleet, ja heidän puolestansahan jo m. m. prof. Sundströmin apua pyydettiin, ennenkuin laki-valiokunnassa asia loppuun käsiteltiin ja ennenkuin vastalause kirjoitettiin, mutta silloin erinäisistä syistä ei keritty sitä saada. Kun siis voi näin edustajalle ja professorille olla asia sellainen, ettei siitä aivan äkkiä voi sanoa, miten olisi tehtävä, nyt vasta järempää hänellekin se on selvinnyt — ja minä suurin piirtein voin sitä ehdotusta kannattaa — mutta kun ne näin ovat tällaiset vähittäismaksukaupan alaan kuuluvat asiat epäselviä edustajille, niin onko

mikään ihme, jos siis saloseutujen mökeissä voidaan joutua ymmälle, kun sinne saapuu kauppamatkustaja kaunomaalauksiensa kanssa kehumaan tavaraa. Ei siellä ole sen lain mukaan, jonka puolesta ed. Kosonen peistä kävi taittamassa, mitään mahdollisuutta pyytää asiaa pöydälle, että saisi miettiä, jota keinoa kyllä ed. Kosonen osaa käyttää sekä täysistunnoissa että valiokunnassa. Jos tulee pikkusenkin hankalampi asia esille, niin ei muuta kuin pannaan asia pöydälle seuraavaan viikkoon, että saa tätä asiaa miettiä ja saa ryhmäsäkin siitä neuvotella. Jos tällainen vastaava etu olisi säädetty tässä laissa ostajille, että ne, kun myyjä saapuu, saavat pyytää asian pöydälle ja pitää perheneuvottelun, niin me emme olisi panneet mitään vastalauseita. Jos nimittäin ostosopimus syntyy sillä tavalla, että toinenkin puoli käsittää, mistä on kysymys ja on saanut harkita ja sitten panee nimensä alle, niin jos hän on tehnyt tyhmyydenkin silloin, niin vastatkoon siitä. Sitä mieltä ovat vastalauseen kirjoittajat olleet. Mutta kun tässä nyt ei ole niillä mitään pöydällepyyntömahdollisuutta tässä laissa, vaan asia tapahtuu tästedespäin niinkuin tähänkin asti sillä tavalla, että sinne mökkiin tulee myyjä tarjoamaan tavaraa, siellä tuskin ovat kaikki perheenjäsenet kotona, että ne voisivat heti neuvotella ja ne ovat siinä myyjän lumoissa, että ne eivät siinä kerkii mitään tarkkoja harkinnan alaisia päätöksiä tehdä, kaikki tapahtuu äkkiä, niin kyllä on aivan oikea tämä pyrkimys, mikä vastalauseen tekijöillä on ollut, että tällaiseen tilanteeseen joutuneet ostajat pitäisi jollakin lain säädöksellä turvata. Siinä olemme ed. Sundströmin kanssa yhtä mieltä ja ellen väärin muista, niin vielä viime vuonna ed. Kosonenkin oli kiivaasti samalla kannalla. Minä siis valitan, että täällä lainsäätäjien joukossa on sellaisia ed. Kososen kaltaisia, jotka puolessa vuodessa voivat näin täydellisesti kantaansa muuttaa ostajain puolelta kiivaaksi myyjäin etujen ajajaksi.

Niinkuin tästä vastalauseesta näkyy, niin vastalauseen tekijät nöyrästi tunnustavat, että he eivät ole keksineet tämän parempaa keinoa. Jos se suuressa valiokunnassa keksitään, niin me ilolla lähdemme sitä kannattamaan. Mutta niin kauan kuin ei mitään parempaa ollut keksitty, niin me

panimme näkösalille tähän paperille sen, mikä meistä oli hyvä.

Mitä tulee tähän 1 momenttiin, niin siinä säädetään, että ostaja saa heti esineen saatuaan antaa sen takaisin, tietysti siinä tapauksessa, että se ei ole vastannut kehumista. Onhan meillä vastaavanlainen säädös esim. hevoskauppoihin nähden, että saa kolmen päivän kuluessa sen purkaa, niin että minusta tämä ei niin erittäin kummallinen säädös olisi, vaikka jotakin sensuuntaista tähän 1 momenttiin jäisikin. Mutta en nyt sitä pidä kaikkein tärkeimpänä, tätä 1 momentin muuttamista.

Mutta kaiken sen jälkeenkin, mitä ed. Kosonen täällä koetti esittää, niin minusta tuntuu, että tämä 3 §:n 2 momentin muuttaminen sittenkin on osunut jotakuinkin lähelle oikeaa ja ehkä siihen suuntaan parannettuna kuin ed. Sundström esitti siitä tulee aivan hyväkin. Ei voi pitää tällaista säännöstä mitenkään „terveiden yhteiskuntaperiaatteiden ja moraalien kannalta arveluttavana”, eikä tämä pitäisi olla mikään uusi periaate, että tällä tavalla sakotetaan myyjää. Perusteluissa on sanottu, että tällä sakolla luulemme siihen päästävän, että myyntiliikkeet paremmin valvoisivat liiaksi tungettelevia asiamiehiään. Minä luulen, että rahasakko siinä paremmin panee ne valvomaan. Kun ne tietävät, että on vaara menettää $\frac{1}{5}$ esineen hinnasta, niin tietysti ne silloin antavat sellaisia ohjeita myyjille, ettei pidä semmoiseen paikkaan mennä tarjoamaan, missä se on yleisyytavaraa ja missä nähtävästi ei voida sitoumuksista vastata. Mutta jos taasen sillä tavalla syntyy tämä kauppasopimus, että on osattu odottaa myyjän saapumista, jos ne ovat kortilla ilmoittaneet, niinkuin aikoja ennen ilmoittaa esim. edustajille Akateemisen Kirjakaupan vähittäismaksuosasto, että heidän edustajansa saapuu, jos siis joku tällainen ilmoitus on annettu ja sellaisen perästä siellä ostajan kotona tehdään ostosopimus, niin se saa olla pätevä. Jos taasen ostaja on mennyt myyntiliikkeeseen, kirjakauppaan tai autokauppaan, ja siellä tehnyt itselleen kuinka tyhmän sitoumuksen tahansa, niin sekin minun mielestäni saa olla seisovainen sitoumus, sillä siinä on aloite ollut hänellä. Hän on lähtenyt sitä tavaraa hakemaan, ja silloin minun mielestäni ei ole niin erittäin suurta syytä turvata häntä. Mutta ainoastaan

siinä tapauksessa, että tyrkyttävä edeltäpäin ilmoittamatta saapuu ostajan luo ja siellä ei ole ketään vieraita ihmisiä, eikä edes lähelläkään saatavana niitä kiinteistökaupan vahvistajia, joista viime keväänä laki säädettiin, niin siinä tapauksessa mielestäni on ostaja turvattava tällaisilla säädöksillä. Ei minun mielestäni oikein kansanvaltaiset ja liberaaliset periaatteetkaan edellytä sitä, että ostajalla pitää olla vapaus tehdä suuria tyhmyyksiä. Eikä tässä ole niin uusi periaate siinäkään, josta ed. Kosonen mainitsi, että tehdään eri lainsäädäntö eräille kansalaisryhmille. Minusta tuntuu, kun tarkasti lukee tämän hallituksen esityksen perustelut, että tässä hallitus on tahtonut tehdä erilaisen lainsäädännön myyjälle ja erilaisen lainsäädännön ostajalle, asettaa ostajan eri asemaan ja myyjän eri asemaan. Kun tässä arvostellaan hallituksen esityksen perustelujen 2 sivulla toisen palstan keskipaikkeilla edellistä vahvistamatta jäänyttä lakia vähittäismaksukaupasta, niin hallitus siinä lausuu näin: „Joskin myyjä voisi saada korvausta näistä kustannuksista ajamalla siitä erikseen kannetta tuomioistuimessa, on käytännöllisesti tärkeätä, että nämä menot otetaan huomioon jo myyjän ja ostajan välisessä tilityksessä.” Nyt ed. Kosonen oli sitä mieltä, että meillä on jo lakia aivan tarpeeksi peijausta vastaan, ja niinhän täällä professori Sundströmmkin esitti, että siihen on lakipykälä. Hallituksen mielestä siis ostajan hyväksi ei tarvitse tilityksessä laskea mitään tällaista, sillä hänelle on jo eri lakipykälät. Menköön käräjiin. Tiedämmehän kyllä, mitenkä sydänmaan mökkiläinen voi käräjissä asiansa ajaa, hän pelkää jo koko käräjäpaikkaa, ei hän sinne mielellään lähde. Mutta hallituksen mielestä on niin tehtävä, tilityksessä ei voi ottaa ostajaa huomioon, että hän on tullut petetyksi. Tilityksessä hallituksen esityksen mukaan ei voi myyjää sakottaa sillä tavoin kuin vastalause edellyttää. Mutta hallitus sanoo tässä, että myyjällä olisi oikeus saada kulut oikeudenkäynnissä kaikista niistä kustannuksista, mitä hänelle johtuu esineen takaisin ottamisesta, mutta käytännöllisesti on tärkeää, että myyjää ei vaivata eri oikeudenkäynnillä vaan että myyjän kustannukset otetaan jo tilityksessä huomioon. Minusta tuntuu hallituksen esityksen mukaan, että tässä pannaan ostaja ja myyjä vähän eri-

laisten periaatteiden alaisiksi ja vastalauseen tekijät ovat tarkoittaneet ainoastaan tämän myyjään sovitettua periaatteen sovellettavaksi myös ostajaan. Sanamuodosta ja yksityiskohdista minä en rupea väittelemään, mutta kannatan jokaista ehdotusta, joka samoilla periaatteilla vie siihen, mihin tällä vastalauseella on pyritty.

Ed. Brander: Herra puhemies! Vastustan vastalauseen tekijöitä, en periaatteen tähden, vaan pykälän mahdollisuuden takia käytännössä. Tarkoitus on kyllä hyvä, mutta pienissä tapauksissa lain käyttäminen pieneläjälle on mahdotonta. Meidän oikeusvaakamme on niin kalliisti silattava, ennenkuin se punnitsee oikeutta. Pienellä vähittäismaksutavalla myytävät esineet eivät kannata tätä menettelytapaa ollenkaan. Sentähden kannatan, että käytäisiin navakammin vaan pahan juuriin eikä seurauksiin. Säilytetään ainoastaan hevoskaupalle 3 päivän purkamisoikeus eikä lisätä muille. Tässä on tehtävä se, mitä maalaiset sanovat, kun eläimet eivät tahdo pysyä alallaan niitä paimennettaessa: „älä lyö, vaan pane aita!” Vähittäismaksutavalle on pantava kylliksi luja aita, ettei synny ollenkaan turhia oikeuskuluja. Niinkin suuren esineen kuin separaattorin takia ei talonpojan kannata ryhtyä oikeudenkäyntiin, sillä asianajaja vie separaattorin, ja lehmän vielä kaupanpäällisiksi. Maakiinteistöpankin arviomiehenä olen todennut, että useissa velkaluetteloissa on vähittäismaksutavalla myyty kone yhtenä ikävänä tekijänä. Ensin vähittäismaksutavan etuja väärin selitellen on agentti voinut myydä 1,000 markan arvoisen koneen 2,500 markalla. Protesti- ja muiden kulujen kanssa nousee summa tavallisesti lähes 3,000:een markkaan. Kone on tavallisesti ulkolainen. Kirjailija Maila Mikkolan kuvaama virman agentti on vielä ilmielävänä maaseudun painajaisena juuri tämän vähittäismaksutavan vuoksi ja vaarallinen erittäin vekselioikeutta hyväkseen käyttäen. Voisin tässä aivan lyhyen esimerkin mainita naapuripitäjästä, missä uudisviljelijä oli saanut vasta tupansa valmiiksi ja peltosarkansa alulle — ylijohdaja Hatva ei ollut vielä kerinnyt tarjota viljelyslainaa kylliksi. — Uudistalossa ei ollut vielä ainoakaan lehmää. Siihen tuli ulkolaisen virman agentti separaattori autossaan. Tupa oli niin pieni,

että emäntä komensi kauppiaan pellolle ja sanoi: „pane se kone vaikka tuonne kannon päähän”. Agentti teki työtä käskettyä ja ruuvasi separaattorin kannon päähän. Vihdoin tuli isäntä kotiin ja agentti selitti isännälle kohteliaasti: „Tämä jätetään teille nähtäväksi. Olisiko isäntä ystävällinen ja panisi nimensä tähän säilytyskuittiin, että kone saa jäädä taloon. Pääkonttori vaatii näkyviin, missä kone on.” Niin pani isäntä nimensä, eikä tietänyt, että se oli vekseli. Tuli protesti. Päästäkseen tuomiosta mies suostui vähittäismaksutapaan, koska katsoi, että oikeudenkäynti, vaikka kauppa oli tehty ymmärtämättömyydessä, ei kannattanut (Eduskunnasta: Aivan!). Niin, minun käydessäni separaattori oli vieläkin kannon päässä ja isäntä nimitteli sitä separaattoria alkuperäisellä latinasta suomeksi käännettyllä nimellä, joka on semmoinen, etten uskalla sanoa, puheenjohtaja voisi koputtaa vasaralla.

Näitä esimerkkejä olisi tuhansittain. Vaikkapa niin hyödyllisten esineitten kuin kirjojen ostosta vähittäismaksutavalla olisi kysymys, niin en voi hyväksyä. Kun näen että nuori toivorikas liikeapulainen on ostanut kovin kalliin kirjan vähittäismaksutavalla, niin minun täytyy heti merkitä tapaus hänen luottonsa huonolle puolelle, koska käyttää vähittäismaksutapaa. Ikävä kokemus pakottaa tähän. Maalaisten käsitys koko vähittäismaksutavasta on se, ettei se ole yhdessä eikä toisessa suhteessa hyvä. Koko tapa joutaisi ainakin maalta poistettavaksi, jotta välttyttäisiin ainakin näistä juttukuluista.

Kaupan purkamiset aiheuttaisivat kuitenkin, että koneitten hinnat kallistuisivat, koska kaupasta aiheutuisi lisäkuluja myöskin myyjille. On ostajienkin parissa rettelönhaluisia. Silloin saisivat myös käteillä ostajat maksaa hiukan korkeamman hinnan. Tehtaan täytyy panna kaikki menot kuluihinsa, menipä tavara mitä tietä hyvänsä. Sen takia jo tehtyjen kauppojen purkaminen ei ole kunnon ostajillekaan edullinen. Kaupan purkamisesta seuraava esimerkki. Sama edellä mainittu agentti möi melkein samoja tapoja käyttäen vähittäismaksutavalla myöskin meidän pitäjän salokylään erään koneen ja ruuvasi sen tupaan. Siellä oli ainoastaan talon tyttäret läsnä ja toinen lopulta kirjoitti myöskin tuohon säilytyskuittiin nimensä.

Odotettiin sitten, että talon asioita hoitava veli olisi tullut kotia. Kirkolle oli veljellä 20 kilometrin matka. Tuli hämää, ja sillä aikaa kerkisi huhuja levitä tuon tyttären korviin, että se voi olla paha paperi, johon pani nimensä. Tyttäret pitivät neuvottelun ja tulos oli se, että toinen tyttö kirves kädessä asettui ovelle ja nimensä kirjoittanut astui keskilattialle hiilikoukulla varustettuna ja sanoi: „nyt paperi takaisin tai tästä tulee!” Kauppa purettiin luonnollain voimalla. Minä toivoisin, että purkamiset parhaimmin selvitettäisiin tämän tavan eikä lakipykälän mukaan (Eduskunnasta: Ahaa!).

Itse paha ei parane yksin vähittäismaksutapaa supistaen, meidän on päästävä aikanaan myöskin vekselilakiin. Sillä kun vekseliin on niin helppo panna nimensä eikä siihen tarvita todistajia, on vaara joutua narratuksi suuri ja seuraukset korjaamattomat. Sillä vaikka tavara ei tulisi perillekään, niin vekseli on lunastettava sittenkin. Olen ollut selvittämässä asiaa, missä tavara on lähetetty Helsingistä. Todistettiin, että eräs ajuri Joensuusta oli sen tavaran ottanut rautatieltä ulos ja varastanut. Perille ei separaattori tullut koskaan. Kun vekseli oli kirjoitettu, niin oli vekseli myös maksettava, vaikka pienviljelijä ei saanut separaattoria koskaan. Hänen olisi pitänyt nostaa juttu tätä ajuria vastaan, mutta hän katsoi, ettei se kannata, kun ajuri oli varaton. Sen vuoksi olisi mielestäni paras tehdä sillä tavalla kuten meidän arvoisa entinen Kiteen tuomiokunnan tuomari Forss aikoinaan lausui allekirjoittaneelle: „En ole 40 vuoden tuomaritoimiaikanani ottanut ainoatakaan talonpojan konkurssiasiaa käsiteltäväkseni. Kun talonpoika tulee taskut täynnä papereja ja pyytää konkurssia, käskän heti pellolle ja sanon: konkurssi ja vekseli ovat vain liikemiesten etuoikeuksia.” Ja tuomari sanoi, että nuoret tuomarit eivät uskalla tehdä oikeita tuomioita ollenkaan. Ukko noudatti tuomariohjeiden kultaista ohjetta, mikä löytyy meidänkin lakiemme alussa: „Hyvä tuomari on parempi kuin laki, koska hän asettaa kaikki asiat paikalleen.”

Sentakia kannattaisin, että kaikki vähittäismaksutapa supistettaisiin eikä pantaisi liika monia pykälä purkamiseen. Sillä tavalla me parhaiten valvomme niiden vähä-

väkisten maalaisten etua, jotka näissä kaupoissa muuten joutuvat enemmän kärsimään.

Ed. Kallio koski: Ed. Branderin perustelujen mukaan olisi minun mielestäni pitänyt tulla aivan päinvastaiseen tulokseen, kuin mihin hän tuli. Sitä pyrkimystä, jota ed. Brander käsittääkseni tarkoitti edistää, tarkoittavat myöskin vastalauseen allekirjoittajat edistää, nimittäin harkintakyvyttömän maalaiseläjän suojaamista vähittäismaksutavan aiheuttamilta taloudellisilta vaaroilta. Kokemuksen perusteella maaseudulta ei minusta voi olla muuta kuin yksi mieli tämän vähittäismaksukaupan turmiollisuudesta, kun sitä yleisesti arvostellaan. Siellä säännöllisesti ovat asiat kulkeneet tosiaankin niin että lukemattomia pieneläjiä, jotka eivät ole kauppaa tehdesänsä kysyneet asioita tarpeeksi harkitsemaan, on tämän vähittäismaksukaupan turvin johdettu sitoumuksiin, jotka ovat olleet heille ilmeiseksi vahingoksi.

Mitä tulee siihen ehdotukseen, jonka ed. Sundström teki tämän 3 §:n 2 momentin suhteen, on minun mielestäni, vaikkakin se ilmeisesti tarkoittaa edistää sitä pyrkimystä, jota vastalausujatkin tahtovat edistää, hyvin epäilyksen alaista, johtaisiko se toivottuun tulokseen. Hän nimittäin asetti tämän pykälän muodon niin, että ostajan hyväksi voitaisiin eräissä tapauksissa laskea käteismyyntihinnan ja vähittäismyyntihinnan välinen ero. Ken nyt näitä vähittäiskauppanuotoja tuntee, tietää kuitenkin hyvin, että varsin useassa tapauksessa on asian laita niin, että vähittäismaksuhinnalla ja käteismaksuhinnalla ei ole minkäänlaista eroa. Näin on asian laita ainakin kirjakauppaan nähden ja minä luulen että useihin muihinkin kauppatavaroihin nähden on asian laita sillä tavalla, että tavaraan vähittäismaksuhinnalla ja käteismaksuhinnalla ei ole minkäänlaista eroa. Eri asia sitten on, jos näitä asioita arvostelemaan pystyvä ostaja käteisellä ostaessaan saa tavaran huokeammalla, kuin mikä on ilmoitettu hinta. Tavallisessa käytännössä kai useimmassa tapauksessa asian laita on niin, että näillä kahdella nyt puheenaolevalla hinnalla ei ole minkäänlaista eroa ja siis tämän eron ostajan hyväksi lukeminen ei itse asiassa ole mikään rangaistus myyjälle eikä se millään tavalla tur-

vaa ostajaa myyjän mahdollisia petoksia vastaan.

Ed. Kosonen: Ed. Kiviojan lausunnon johdosta täytyy sanoa, että minä en puolessa vuodessa enkä edes puolessa vuosikymmenessä aio siirtyä ostajan kannaltani myyjän kannalle niin yksipuolisesti kuin mitä hän täällä edellyttää. Minä huomautan, että tämän edellistä lakia laadittaessa eduskunnan enemmistö meni eräässä suhteessa liiallisuuksiin sillä tunnetulla seurauskella, ja tämän vuoksi en tahdo nyt enää olla mukana sentapaisessa lainsäädännössä. Ed. Kivioja haluaa vastalauseensa mukaan varata ostajalle mahdollisuuden panna asian pöydälle. Tahtoisin vain huomauttaa, että ostajalla on mahdollisuus ilman lainsäädäntöä haudata kokonaan asia, ilman pöydällepanoa.

Ed. Sundström: Sikäli kuin tiedosani on, niin yleensä on vähittäismaksuhinta korkeampi kuin käteismaksuhinta ja minun mielestäni tämä sama käsitys käy ilmi tästä lakivaliokunnan hyväksymästä lakiehdotuksesta. Siinähan sanotaan: „Ellei käteismaksuhinnasta ole riittävää selvitystä, katsotaan sen olevan $\frac{4}{5}$ vähittäismaksuhinnasta”. Tässä siis nimenomaan lähdetään siitä olettamuksesta, että vähittäismaksuhinta on aina korkeampi kuin käteismaksuhinta, ja lisäksi sitten julkilausutaan tämä periaate sitä tapausta varten, jolloin ei voida vähittäismaksuhintaa todeta. Mielestäni niin ollen siis tämä ehdotukseni käytännöllisesti johtaa samaan tulokseen kuin mihin vastalauseen allekirjoittajainkin ehdotus vie.

Ed. Kivioja: On todettava, että ed. Kosonen ei tunne näitä asioita ollenkaan, kun hän luulee, että nämä agentit sallivat asian panna pöydälle. Kyllä ne vaativat heti ostamaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

2) Ehdotus korvauksen antamisesta vuonna 1918 Venäjällä palvelleille Suomen valtion virkailijoille heidän silloin syttyneen sodan johdosta menettämästään irtaimesta omaisuudesta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 26, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4.

Puheenvuoroja ei haluta.

Eduskunta hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus puhemiesneuvoston kehoittamisesta ehdottamaan eduskunnan työjärjestykseen tarpeelliseksi katsomiaan muutoksia.

Esitellään ja otetaan ainoaan käsittelyyn ed. Kiviojan kirjelmä, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Ed. Kivioja on, todennäköisesti työjärjestyksen 34 §:n 3 momentin nojalla, eduskunnan kansliaan jättänyt eduskunnalle osoitetun, kuluvaan lokakuun 4 päivälle päivätyn kirjoituksen, jossa ehdotetaan, että eduskunta päättäisi kehoittaa puhemiesneuvostoa toimittamaan valtiopäiväjärjestyksen 54 §:n mukaan ehdotuksen eduskunnan työjärjestyksen muuttamiseksi tarpeelliseksi katsomiltaan kohdilta. Vaikka puheenaoleva ed. Kiviojan ehdotus, joka päiväjärjestyksessä on kolmantena asiana, ei hyväksyttynäkään sisältäisi mitään sen lisäksi, mitä valtiopäiväjärjestyksen 54 §:n 2 momentissa jo on puhemiesneuvoston velvollisuudeksi säädetty, katson kuitenkin voivani esitellä asian eduskunnan käsiteltäväksi. Asia esitellään siis nyt ainoaan käsittelyyn. Käsittelyn pohjana on sanottu edustaja Kiviojan kirjoitus.

Keskustelu:

Ed. Hakkila: Kun puhemiesneuvostolla valtiopäiväjärjestyksen 54 §:n mukaan on sama velvollisuus ja työjärjestyksen muuttamismahdollisuus kuin mitä tässä kirjelmässä ehdotetaan, niin minä katson, että tällainen ehdotus on tarpeeton, ja ehdotan sen vuoksi, että se hylättäisiin.

Ed. Horelli: Kannatan ed. Hakkilan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Hakkila ed. Horellin kannattamana ehdottanut, että kirjelmässä tehty ehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Hakkilan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy kirjelmässä tehdyn ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Hakkilan ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Kehoitin niitä edustajia, jotka äänestävät „ei”, nousemaan seisalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Enemmistö.

Eduskunta on siis hylännyt ed. Kiviojan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

Pöydällepanot:

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon

4) Eduskunnan oikeusasiamiehen toiminnasta vuosina 1931 ja 1932 antamien kertomusten johdosta

laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4, sekä

5) Evankelis-luterilaisten seurakuntain pappiston palkkauksesta 4 päivänä elokuuta 1922 annetun lain 2 §:n muuttamista

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 3.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 20,09.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Anton Kotonen.

15. Perjantaina 13 p. lokakuuta 1933

kello 13.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi eräiden asunto-
osakeyhtiöiden pakkohallinnosta 384
Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 3; lakivaliokunnan
mietintö n:o 3; hallituksen esitys
n:o 18.

Ensimmäinen käsittely:

2) Ehdotus laiksi evankelis-luteri-
laisten seurakuntain papiston palk-
kauksesta 4 päivänä elokuuta 1922 392
annetun lain 2 §:n muuttamisesta ..
Asiakirjat: Laki- ja talous-
valiokunnan mietintö n:o 3; hallituk-
sen esitys n:o 30.

Ainoa käsittely:

3) Eduskunnan oikeusasiamiehen
kertomukset toiminnastaan vuosina
1931 ja 1932 ..... ”
Asiakirjat: Perustuslakivalio-
kunnan mietintö n:o 4; mainitut ker-
tomukset.

Esitellään:

4) Hallituksen esitys n:o 36 laiksi
torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-
alueen vuokrauksesta 12 päivänä maa-
liskuuta 1909 annetun asetuksen
67 §:n muuttamisesta 402
5) Hallituksen esitys n:o 37 laiksi
maalaiskuntain asutuslautakunnista 5

Siv.

päivänä toukokuuta 1925 annetun
lain 1, 8 ja 10 §:n muuttamisesta .. 402

6) Hallituksen esitys n:o 38 eräistä
puutavarayhtiöiden lainvastaisesti
hankkimista kiinteistöistä 403

7) Hallituksen esitys n:o 39 laeiksi
oikeudenkäymiskaaren 17 luvun, 21
luvun 3 §:n ja 24 luvun 3 §:n, maa-
kaaren 1 luvun sekä rikoslain 17 lu-
vun muuttamisesta ..... ”

8) Ed. Pennasen y.m. aloite edus-
kunnan työjärjestyksen eräiden py-
käliden muuttamisesta ja puhemiesneu-
voston siitä antama lausunto ..... ”

Pöydällepanoa varten
esitellään:

9) Laki- ja talousvaliokunnan mie-
tintö n:o 1 hallituksen esityksen joh-
dosta metsästyslaiksi ja laiksi rikos-
lain 33 luvun 12 §:n muuttamisesta 413

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi
edustajat Forstadius, Hannula, Heiskanen,
Mantere, Paasivuori, Sjöblom, Tanner ja
Tapaninen.

Puhemiehen muistosoanat ed. Myllymäestä.

Seisoalleen nousten lausuu

Puhemies: Arvoisat edustajat! En-
nenkuin ryhdymme tämän päivän täys-
istunnon osalle tuleviin tehtäviin, on mi-
nun taaskin ilmoitettava eduskunnalle su-

rusanoma. Edustaja Kalle Myllymäki on vaikean sairauden jälkeen eilen illalla kuollut sairaalassa, johon hän meni valtiopäivien alussa. Edustaja Myllymäki oli eduskunnan jäsenenä vuodesta 1922. Me olemme menettäneet hänessä ahkeran, tunnollisen ja innostuneen työtoverin, joka kauan säilyy kunnioittavassa muistossamme.

Puhemiehen sanoja kuuntelevat edustajat seisaltaan.

Hetken hiljaisuus.

Tulkki ilmoittaa lyhyesti ruotsiksi tapahtumasta.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisten asiain takia tästä istunnosta edustajat Forstadius ja Tapaninen sekä tämän istunnon loppuosasta ed. Oulasmaa, kunnallisten tehtävien takia ensi tiistaksi ed. Mustasilta, kunnallispäivien takia ensi tiistaksi ed. Brander sekä virkatehtävien takia kolmen päivän ajaksi ed. Jatkola.

Puhemies: Ed. Toivola, jolle varemmin myönnettiin vapautusta eduskuntatyöstä ulkomaanmatkan takia, vaan joka sattuneen esteen takia ei ole sitä käyttänyt, pyytää vapautusta eduskuntatyöstä ulkomaanmatkan takia tämän kuun 17 päivästä kuukauden loppuun.

Vapautus myönnetään.

Pankkivaltuusmiesten vaalin toimittaminen.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 83 §:n 4 momentin mukaan on pankkivaltuusmiehet valittava eduskuntavaalien jälkeen alkavilla ensimmäisillä varsinaisilla valtiopäivillä. Tämän johdosta puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta päät-

täisi kehoittaa valitsijamiehiä toimittamaan sanotun vaalin.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Suomen Pankin tilintarkastajien ja heidän varamiestensä vaalin toimittaminen.

Puhemies: Niin ikään ehdottaa puhemiesneuvosto, että eduskunta päättäisi kehoittaa valitsijamiehiä toimittamaan valtiopäiväjärjestyksen 83 §:n 5 momentissa mainitun Suomen Pankin tilintarkastajien ja näiden varamiesten vaalin.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Vuoden 1934 valtiontilintarkastajien ja heidän varamiestensä valitseminen.

Puhemies: Edelleen ehdottaa puhemiesneuvosto, että eduskunta kehoittaisi valitsijamiehiä hallitusmuodon 71 §:n mukaisesti valitsemaan vuodeksi 1934 viisi valtiontilintarkastajaa sekä varamiehen kullekin heistä.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi eräiden asunto-osakeyhtiöiden pakkohallinnosta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 3 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 18, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 3. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta. Sen jälkeen käydään lakiehdotuksen yksityiskohdaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Oikeusministeri Serlachius: Herra puhemies! Siinä muodossa, jossa suuri valiokunta on hyväksynyt asunto-osakeyhtiöiden pakkohallintolain 12 §:n, on ainoastaan yksi niistä lakivaliokunnan mietinnössä esiintyneistä epäkohdista, joista huomautin hallituksen esityksen lähete keskustelussa, tullut korjatuksi. Suuri valiokunta on selvittänyt lakivaliokunnan mainitulle pykälälle hyväksymää sanamuotoa siinä, etteivät ennen pakkohallinnon alkua syntyneet rästikorot joudu kilpaillemaan ensimmäiseltä pakkohallintovuodelta menevien korkojen kanssa. Tämä on jo huomattava parannus lakivaliokunnan mietintöön, mutta jäljellejääneet viat ovat vielä siksi oleelliset, että lakia suuren valiokunnan ehdottamassa muodossa mielestäni ei voida hyväksyä.

Minulla oli lähete keskustelussa tilaisuus mainita, että niiden korkojen pyyhkiminen, jotka ovat erääntyneet aikaisemmin kuin 6 kuukautta pakkohallinnon alkamisesta, tulisi raskaimmin koskemaan kaupunkikiinteistöjen omistajien keskinäistä hypoteekkilaitosta, Suomen Asuntohypoteekkipankkia, joka nähtävästi tulisi menettämään tämän säännöksen kautta ainakin 1 milj. markan, mutta hyvin todennäköisesti kaksi tai kolme kertaa enemmän, riippuen siitä, milloin laki astuu voimaan. Asuntohypoteekkipankki on myöntänyt asianomaisille kiinteistöille lykkäystä korkojen maksussa antaakseen näille mahdollisuuden hoitaa myöhempään kiinnitysten korkoja ja siten välttää talon joutumista pakkohuutokauppaan. Tällaista hyväntahtoisuutta on osoitettu tietäen, että pankilla etuoikeusjärjestyksen mukaan on kolmen vuoden koroille sama etuoikeus kuin itse pääomallekin. Korkojen maksun lykkäämiseen suostuminen on siis asiallisesti ollut uutta luotonantoa ensimmäistä mahdollisimman turvallista vakuutta vastaan. Jos tällaiset luotot pyyhitään, herätetään epäluottamusta siihen reaalivakuuteen, jota tähän asti on meillä totuttu pitämään vuorenvaramana, nimittäin kaupunkien asutokiinteistöjen ensimmäisiin kiinnityksiin.

Seuraamus tällaisesta menettelystä tuskin voi olla muu kuin se, että luottolaitokset eivät vastedes uskalla antaa minäkäänlaista lykkäystä kiinteistöluoton koron

maksussa, vaan ilman muuta panevat saamisensa hakuun heti kun koronmaksun eräpäivä on sivuutettu. Joskin käsiteltävänä oleva laki koskee vain asunto-osakeyhtiöitä, niin luottolaitokset luonnollisesti pelkäävät, että samat säännökset myöhemmin tulevat ulotettaviksi muihinkin asutokiinteistöihin, kuten lakivaliokunta mietinnössään nimenomaan on sanonut toivovansa. Minulle on Suomen Asuntohypoteekkipankista tiedusteltu ilmoitettu, että pankin on kiireimmiten haettava useita kymmeniä yksityisten ja tavallisten kiinteistöosakeyhtiöiden omistamia kiinteistöjä pakkohuutokauppaan, jos tahdotaan välttää, ettei pankki joudu saamaan pakkohallintolainsäädäntöä laajennettaessa uusia seitsennumeroisissa luvuissa laskettavia tappioita.

Minulla oli tilaisuus lakiesityksen lähete keskustelussa viitata erääseen sovittelumahdollisuuteen hallituksen esityksen ja lakivaliokunnan mietinnön välillä, jolla viime mainituksa esiintyvät pahimmat virheet olisivat tulleet autetuiksi. Kun pakkohallinnon alaisiksi joutuvat talot jotenkin säännönmukaisesti tuottavat ylijäämää niin paljon, että ensiarvoisen hypoteekkiluoton tai muun etuoikeudeltaan siihen verrattavan luoton korot saadaan joka tapauksessa maksetuiksi nykyisenkin vuokratason vallitessa, olisi laissa voitu määrätä, ettei ensiarvoisen hypoteekkiluoton tai muun siihen verrattavan luoton korkoja missään tapauksessa pyyhitä. Oikeudenmukaisuus vaatii, ettei saamista, joka on pidettävä varmana, tällaisella poikkeuslainsäädännöllä tehdä arvottomaksi.

Edellä sanotun lisäksi tahdon tässä vielä huomauttaa eräistä seikoista. Jos niin käy, että ennen pakkohallinnon alkua erääntyneet korot lain voimin pyyhitään pois siten kuin suuri valiokunta on ehdottanut, on otettava huomioon, että Asuntohypoteekkipankin voi olla pakko, välttääkseen mahdollisuuden mukaan tappioita, käyttää hyväkseen sen osakkaina olevien asunto-osakeyhtiöiden välillä vallitsevaa keskinäistä vastuuvuorollisuutta, eli toisin sanoen kääntäjä sääntöjensä mukaisin lisämaksuvaatimuksin sellaisten lainanottajiensa puoleen, jotka eivät ole joutuneet pakkohallinnon alaisiksi. Tämä olisi erinomaisen raskas toimenpide, sillä siten itse asiassa korkojen poispyyhkimisestä eräille pankin osakkaille aiheutuva etu siirtyisi asiansa

hoitamaan kykenevien osakkaiden kustannettavaksi. Mutta tämän lisäksi on vielä otettava huomioon, että pakkohallinnossa ollut osakas, jota korkojen poispyyhkimisellä on tarkoitettu auttaa, vuorostaan voi joutua osallistumaan niihin pankin kärsimiin tappioihin, mitkä korkojen poispyyhkiminen on aiheuttanut. Pakkohallinnon lakattua ei näet ole mitään oikeudellista estettä siihen, että pakkohallinnossa olleet osakkaat yhtäläisesti pankin muiden osakkaiden kanssa vastaavat pankille sen tappioista. Huomataan siis, että ehdotettu korkovapauden myöntäminen ei ainoastaan johda tästä aiheuttavan edun siirtymiseen suorituksensa hoitaneiden osakkaiden kustannettavaksi, vaan myöskin saattaa korkovapautuksen saaneet osakkaat osaltaan vastuullisiksi saamastaan korkovapautuksesta. Tämä vahingon siirtyminen muiden osakkaiden vastattavaksi sekä sen kiertokulku osaltaan osoittavat, miten vaikeata on oikeudenmukaisesti ja käytännöllisesti järjestää suuren valiokunnan ehdottamaa korkovapautusta.

Lopuksi huomautan siitä, että lakiehdotuksen 12 §:lle suuren valiokunnan ehdottama sanamuoto ei ole täysin selvä, joten se voisi johtaa käytännössä eriäviin tulkitoihin.

Ed. Erkkö: Herra puhemies! Käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen tarkoituksena on suojella niitä monia pääasiassa pikkueläjien perheitä, jotka hankkiakseen itselleen oman kodin, ovat joutuneet ottamaan osakkeita asunto-osakeyhtiöissä ja estää niitä pula-ajasta johtuvan arvojen laskun johdosta menettämästä sekä tämän kodin että vielä lisäksi jäämästä kotinsa menettäneinä ja usein velkautuneina varsin heikkoina ottamaan osaa taisteluun olemassaolosta.

Jotta tämä sosiaalisesti erittäin tärkeä päämäärä saavutettaisiin, on pakko lainsäädännöllä rajoittaa eräitä niistä yleisistä oikeuksista, joita laki normaali-aikoja silmälläpitäen on omaisuus-oikeudellisessa suhteessa kullekin antanut. Tällaiset rajoitukset eivät kuitenkaan saa mennä pitemmälle kuin mitä sosiaalinen tarkoituksenmukaisuus välttämättömästi vaatii. Ne eivät myöskään saa olla luonteeltaan sellaisia, että ne auttaessaan toisia asettaisivat toiset asemaan, joka

vain laajentaisi sitä pulaa ja ahdinkoa, jonka supistamista on tarkoitettu.

Edellä olevan lakiehdotuksen 12 §:ää on arvosteltava tätä taustaa vastaan. Hallituksen esityksessä oli puheenalainen pykälä kirjoitettu molempia edelläkosketeltuja näkökantoja silmälläpitäen. Lakivaliokunta taas näyttää panneen pääpainon vain sosiaaliselle näkökannalle. Käsitelyn pohjana olevassa suuren valiokunnan mietinnössä vuorostaan näytään pyrityn löytämään asialle ratkaisu, joka ottaisi tasapuolisemmin varteen molemmat puheenalaiset linjat. Ilmeisesti kuitenkin ei se tulos, johon suuri valiokunta on päättänyt, ole oikeusperiaatteiden kannalta kaikissa kohdissaan hyväksyttävissä. Lain päätarkoitushan, s. o. ahdinkoon joutuneiden asunto-osakeyhtiöiden osakkaiden pelastaminen ei vaadi paremman oikeuden järjestämistä niille saamamiehille, jotka, jos talot pula-ajan johdosta menisivät pakkohuutokauppaan, joka tapauksessa joutuisivat menettämään saatavansa. Ensisijaisen ja sellaisenaan kaikissa oloissa järkkymättömäksi järjestetyn kiinnitysluoton oikeuden supistaminen toissijaisten luoton hyväksi on pahasti ristiriidassa kaikkina aikoina noudatettavan oikeus- ja luottoperiaatteen kanssa. Olisikin siis vielä uudelleen tarkoin harkittava, onko todella perusteltua syytä säätää edes väliaikaisesti lakia, jonka kautta ainakin osa ensisijaisen kiinnitysluoton erääntyneistä koroista poistettaisiin toissijaisten eduksi tällä silti parantamatta ahdinkoon joutuneiden velallisten asemaa.

Olen turhaan hakenut lakivaliokunnan ja suuren valiokunnan mietinnöistä perusteluja, joiden nojalla arvostelemaani kohtaa voitaisiin puolustaa.

Mutta jos siis edellä lausumani periaatteellinen muistutus näyttää siksi painavalta, että se riittäisi perustelemaan asian palauttamisen lakivaliokuntaan, puhuvat palauttamisen puolesta myös lakitekniset seikat. Suuren valiokunnan koskettelemalleni pykälälle antama sanamuoto, joka lienee johtunut sinänsä kylläkin hyvän tarkoituksen, nimittäin asian jouduttamisen auttamisesta, on ainakin kahdessa kohdassa siksi epäselvä, että se antaa aihetta ristiriitaiseen tulkitaan. Niinpä on 2 momentin ensimmäinen lause kirjoitettu sellaiseksi, että se, vaikka sitä tuskin lienee tarkoitettu, velvoittaa, samalla kun osa koroista joutuisi pois pyyhittäväksi, suorittamaan päältä pitkäaikais-

ten kuoletuslainojen kaikki pääomanlyhennykset etuoikeusjärjestyksen mukaan, vaikkei olisikaan mitään järkeä siinä, että samalla kuin nämä kustannukset maksettaisiin, korkoja suoritettaisiin ainoastaan tilivuodelta tai kuudelta kuukaudesta sitä ennen.

Momentin viimeinen lause vuorostaan on kirjoitettu siten, että sen ensimmäinen sana „nämä” voisi hyvällä syyllä lukea tarkoittavan edellisessä lauseessa mainittuja kaikkia ennen pakkohallinnan alkua erääntyneitä korkoja. Nämä kuitenkin, mikäli ne eivät ole langenneet maksettaviksi kuuden kuukauden aikana pakkohallinnan alusta lukien, momentin puheenalaisen kolmannen lauseen mukaan ovat poistettavat, mutta tulisivat viimeisen lauseen mukaan maksettaviksi.

Olenkin siis sitä mieltä, että eduskunnan olisi valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 5 momentin mukaisesti pyydettävä lakivaliokunnalta asiassa uutta lausuntoa, mikä olisi suotavaa senkin vuoksi, ettei tämä tärkeä lakiesitys kolmanteen käsittelyyn joutuisaan ajautuisi karille. Ehdotankin siis, herra puhemies, että asiasta vaadittaisiin lakivaliokunnalta uusi lausunto.

Ed. Junnila: Käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen 12 §:ään sisältyvien ensisijaisten lainojen korot ovat mielestäni jääneet liian vähälle huomioimiselle. Kun sitäpaitsi pykälässä suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan esiintyy sentapaisia ristiriitoja, joista ed. Erkko juuri täällä mainitsi, olen minäkin tullut siihen vakaumukseen, että eduskuntakäsittelyssä lienee lähinnä juuri tätä pykälää vaikea oikoa, jonka vuoksi se olisi palautettava uudelleen lakivaliokuntaan lähinnä näiden selvennysten ja ensisijaisten korkojen tarkemman huomioimisen johdosta. Tästä syystä pyydän kannattaa ed. Erkon ehdotusta.

Puhemies: Kun on tehty ehdotus, että asia palautettaisiin lakivaliokuntaan ja tätä ehdotusta on kannatettu ja koska tämän ehdotuksen hyväksyminen keskeyttäisi asian asiallisen käsittelyn, niin on ensin ratkaistava tämä ehdotus ja sentakia kehoitan seuraavia puhujia lausumaan mielensä tästä ehdotuksesta.

Ed. Linkomies: Herra puhemies! Minäkin voin yhtyä kannattamaan asian palauttamista lakivaliokuntaan. Mutta kun lakivaliokunta ottaa asian uudelleen käsiteltäväksi siinä tapauksessa, että eduskunta tällaisen palautuspäätöksen tekee, niin mielestäni olisi koko 12 § otettava tarkalleen uuden harkinnan alaiseksi. Nythän on niin, että lakivaliokunta ja suuri valiokunta ovat yhtyneet erittäin suurista muutoksista juuri 12 §:ään. Laajakantoisin hallituksen esitykseen tehty muutos on, että yhtiö ainaiseksi vapautetaan pakkohallinnon aikana erääntyneitä korkoja suorittamasta, jos tuotto ei niiden maksamiseen riitä, ja että yhtiö samoin on vapautettu maksamasta korkoja, jotka ovat erääntyneet kuusi kuukautta ennen pakkohallinnan alkua. Tällainen korkojen pyyhkiminen merkitsisi tietäkseni lainsäädännössämme aivan uutta periaatetta, jonka käytäntöön ottaminen voi viedä varsin arveluttaviin johtopäätöksiin. Sillä jos tälle tielle lähdetään, ei silloin periaatteellisesti olisi muistuttamista myöskään sellaista järjestelyä vastaan, että kaikki maatalouskiinteistöt, joita omistaja itse viljelee, vapautettaisiin suorittamasta niitä korkoja, joihin tilan tuotto ei riitä. Mutta toistaiseksi ei ainakaan ole katsottu voitavan tällaiselle tielle maatalouskiinteistöihin nähden lähteä. Mielestäni voitaisiin kumminkin tällaista menettelyä maatalouskiinteistöjen kohdalta puoltaa yhtä hyvillä tai ehkä paremmillakin perusteilla, koska maanviljelijä, joka menettää tilansa, kadottaa samalla toimeentulomahdollisuutensa, mutta maksuvaikeuksissa olevan yhtiön asunto-osakkeen omistaja itse asiassa nykyään ei menetä mitään, koska sellaisen yhtiön osakepääoma, niinkuin täällä on lausuttu, on jo katsottava menetetyksi ja koska vapailla markkinoilla on vuokrattavissa huoneistoja aivan yhtä hyvillä tai edullisemmillakin ehdoilla.

Lakivaliokunta on perustellut kantaansa sillä, että osakkeenomistajan sijoitukselle on annettava yhtäläinen suoja kuin luotonantajallekin. Kumminkin on yleisten oikeusperiaatteiden mukaan niin, että luotonantajan saamisella on etuoikeus osakepääomaan verrattuna. Sellainen lainsäädännös, joka yrittää turvata osakkeenomistajaa luotonantajan kustannuksella, on siis tähän asti vallitsevien oikeusperiaatteiden vastainen. Jos luotonantajat eivät enää voi olla

varmoja siitä, että heidän korkosaatavansa ovat lailla turvatut, niin on seurauksena oleva, että asunto-osakeyhtiöiltä tulevaisuudessa loppuu luotto jotensakin tyystin. Kun lain voimassaoloaika on kulunut umpeen, on pelättävää, että lainat tulevat sanottavaksi irti, ja kun ei uutta luottoa varmastikaan ole saatavissa, on seurauksena oleva vielä suurempi ahdinko kuin nykyään. Sellainen järjestely, jota lakivaliokunta ja suuri valiokunta ovat ehdottaneet, ei näin ollen käsittääkseni lopulta olisi myöskään osakkeenomistajain todellisen edun mukainen. Mielestäni siis olisi, jos asiaa käydään järjestämään hallituksen viitoittamaan suuntaan, ehdottomasti pysyttävä hallituksen esityksen pohjalla. Siinä taataan luotonantajille myös pakkohallinnon ajalta kohtuullinen korko, samoin kuin turvataan oikeus myöskin kuutta kuukautta aikaisemmin erääntyneiden korkojen perimiseen, vaikkakin maksu lykkääntyy siksi, kunnes yhtiö on päässyt maksuvaikeuksista. Hallituksen esityksen mukaan siis luotonantajalta ei riistettäisi mahdollisuutta periä laillista saamistansa, mikäli olosuhteet tulevaisuudessa muuttuvat niin, että periminen käy mahdolliseksi. Valiokuntien tähänastisen ehdotuksen mukaan taas kysymyksessä olevat luotonantajat ainaiseksi menettäisivät korkosaatavansa, vaikkapa olosuhteet muuttuisivatkin niin, että yhtiö voisi nuo saatavansa suorittaa. On muistettava, että niiden luotonantajain joukossa, jotka tästä lainsäädännöksestä joutuisivat kärsimään, on paljon yleishyödyllisiä kassoja, joita valtion ei ole syytä tällä tavalla rangaista niiden asunto-osakeyhtiöille osoittaman auliuden johdosta.

On viitattu siihen, että valtio on velvollinen auttamaan asunto-osakkeiden omistajia, koska valtio itse on ollut mukana perustamassa Asuntohypoteekkipankkia, jonka kultaklausulilainat tulevat nyt asuntokiinteistöille kohtuuttoman kalliiksi. Tässä väitteessä on epäilemättä perää. Mutta jos laki saa sen muodon, jonka valiokunnat ovat hyväksyneet, suositaan Asuntohypoteekkipankkia muiden luotonantajain kustannuksella, sillä Asuntohypoteekkipankki saisi pakkohallintoajalta yleensä korkonsa, kun taas muut luotonantajat, joiden kiinnitykset tulevat Asuntohypoteekkipankin kiinnitysten jälkeen, eivät useinkaan saisi saatavastaan korkoa. Mutta ei ole oikein,

että Asuntohypoteekkipankin toiminnan haitalliset seuraukset tällä tavalla pannaan toisten luotonantajain kannettavaksi. Jos siis tahdotaan auttaa asuntoyhtiöitä kultaklausulilainain korkojen maksamisessa, olisi valtion suoranaisesti avustettava pankkia, jotta sen ei tarvitsisi periä lainoista korkeampaa korkoa, kuin alunperin oli tarkoitettu. Tällainen menettely olisi paremmin sopusoinnussa myöskin sen menettelyn kanssa, jota on noudatettu Keskuslainarahaston kultafrangilainoihin nähden.

Kun siis mielestäni ne periaatteet, joille lakivaliokunta on perustanut muutoksensa lakiesityksen 12 §:ään, joihin muutoksiin suuri valiokunta pääasiassa on yhtynyt, eivät ole hyväksyttävät, ja kun kysymyksessä oleva lainsäädännös tässä muodossa ei myöskään käsitykseni mukaan tulevaisuudessa tule olemaan asunto-osakeyhtiöiden todellisen edun mukainen, olisi mielestäni lakivaliokunnalla syytä vielä perinpohjin harkita, minkä muodon 12 § on saava.

Ed. N y m a n: Herr talman! Jag ber också att få förorda återremiss till lagutskottet och vill något motivera denna min standpunkt.

Det kan icke bestridas, att den formulering 12 § i regeringens proposition innehåller med hänsyn till betalning av räntor på inteckningslån vore den mest sympatiska, men medgivas måste, att svårigheterna för tvångsadministrerade bostadsbolag skulle gestalta sig tämligen öövertinneliga om oguldna räntor skulle kumuleras år efter år. Med beaktande av det sakförhållandet, att vid i detta nu föranstaltade exekutiva auktioner mot inteckningar av lägre förmånsrättsordning långivet kapital jämte utestående ränta vore förlorat, kan man måhända försvara att räntor å lån, som icke under administrationstiden räkningsårsvis ur det administrerade bolagets inkomster kunna bestridas, finge strykas. Men går man in för denna princip, så kräver logiken principens tillämpning även för tiden före administrationen. Det är icke riktigt, utan tvärtom i högsta grad orättfärdigt, att såsom nu föreslagits stryka ut oguldna räntor, som varit förfallna över ett halvt år, för såvitt prima inteckningar angår. Om det nu gäller att slå in på den linje jag nyss nämnde, bör man i allt förnufts namn även

med hänsyn till tiden före administrationen för vart räkningsår på grund av de inkomster bostadsbolag haft under räkningsåret fastslå, på vilka lån ränta kunnat erläggas, om såsom rättvisligen bort ske förmånsrättsordningen vid räntebetalningen iakttagits. Med beaktande av detta skulle det då falla sig naturligt att ogulda, mer än sex månader förfallna räntor skulle strykas endast för de inteckningslån, som falla utanför den gräns, där bostadsbolags inkomster icke vidare medgivit räntebetalning, om förmånsrättsordningen alltså följts. På de lån, som falla inom nämnda gräns, borde då förfallna ränta alltså erläggas. På detta sätt vore i varje fall den principen räddad, att prima inteckningshavare icke skulle bliva utsatta för en expropriation av den art lagutskottet föreslagit, utan den av lagutskottet såsom riktig ansedda grundsatsen med avseende å räntefrihet under administrationstiden för toppintekningarna skulle blott logiskt utsträckas till tiden före administrationen.

För att även de synpunkter, jag här framkastat, skola bliva underkastade allsidig prövning, förordar jag alltså återremiss till lagutskottet.

Ed. Pekka la: Kun minunkin mielestäni lakiehdotuksen 12 §:n 2 momentti suuren valiokunnan esittämässä muodossa on siksi epäselvä, että se olisi kokonaan uudelleen kirjoitettava, kannatan minäkin puolestani ed. Erkon ehdotusta asian lähettämisestä uudelleen lakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Ed. Kares: Koska jyrkästi vastustan tämän asian lykkäämistä takaisin valiokuntaan ja siis lain voimaantulon hidastuttamista, sillä asia on hyvin kiireellinen, pyydän perustella tätä kantaani varsinkin niihin syihin nähden, millä asiaa on pyydetty valiokuntaan takaisin lähetettäväksi, vähän laajemmin.

Herra oikeusministeri, niinkuin tässä muutkin puhujat, on asettunut vastustamaan pääasiallisesti, ja sen tähden ehdottanut lähettämistä valiokuntaan, suuren valiokunnan ehdotusta, jonka mukaan sellainen korko, jonka maksuun talon tuotto ei riitä, poispyyhitään. Hän on ehdottanut, että tähän pykälään tehtäisiin sellainen muutos, että ainakin ensikiinnityksen tai

siihen verrattavan kiinnityksen maksamattomaa korko-osaa ei poispyyhitäisi, vaan että se kirjattaisiin yhtiön velaksi. Sitä kai ehdotus tarkoittaneen. Minä en voi parhaalla tahdollaanikaan yhtyä tähän oikeusministerin ja edellisten puhujain kantaan, enkä voi olla suorastaan ihmettelemättä sitä, että tässä asiassa vastuunalaisen ministerin taholta osoitetaan niin suurta intoa. Tämä lakihan, sellaisena kuin se nyt on, antaa ensimmäiselle kiinnitykselle sille kuuluvan etuoikeutuksen, jonka nojalla ensikiinnityksen haltija saa nauttia ehkä useimmissa tapauksissa kaiken talon tulon hyväkseen. Nyt pitäisi tämän pulalain avulla — sillä minä huomautan, että on kysymys pulalaista — antaa tälle kiinnitykselle vieläkin suurempi etuoikeus kuin yleinen laki on jo antanut sille ennen muita. Tämän lain avulla pitäisi ensikiinnityksen haltijan poikkeuksellisesti muihin kiinnityksenhaltijoihin nähden saada kytkeä velallinen sellaiseen korkorjuuteen, josta, elleivät konjunktuurit aivan ihmeellisesti muutu, velallisen on mahdollonta koskaan selviytyä. Onko tämä oikeudenmukaista? Ja onko tämä silloin myöskään sellainen laki, jonka tarkoituksena olisi auttaa vaikeuksissa olevia asunto-osakkaita, joiden valtava enemmistö, niin kuin näkemäni tilasto osoittaa, noin 80 %, on luettava yhteiskuntamme vähäosaisimpiin. Minä pyydän huomauttaa vielä kerran, että tätä lakia laadittaessa on toki lähdettävä siitä päätarkoituksesta, jonka hallitus on tälle laille esittänyt esityksensä alussa, kun se sanoo: „Näiden asunto-osakkeiden omistajain sortuminen tietäisi ei vain kaiken omaisuuden menettämistä niille tuhansille, useimmiten vähävaraisten perheille, jotka säästövaroillaan ja lisäksi lainavarojen turvin ovat vakinaisen kodin saannin tarkoituksessa hankkineet itselleen osakkeita tällaisessa yhtiössä.” Siis tämän lain päätarkoitus on tukea näitä vähävaraisia, joita on 80 % asunto-osakeyhtiön osakkeista. Tältä kannalta on lakia arvosteltava.

Jos tarkastelee hallituksen asiassa antamaa esitystä ja vieläpä, 12 pykälää lukuunottamatta, lakiehdotusta sellaisena kuin se nyt on tullut suuresta valiokunnasta, kun katselee sitä kohta kohdalta, niin huomaa, miten yksinomaan lainantajain etua on pyydetty suojella. Asunto-

osakeyhtiöiden etuja ei siinä ole nimeksi kään otettu huomioon, ellei eduksi lueta sitä, että asunto-osakeyhtiöt eivät pääse konkurssiin. Sekin ainoa pykälä, jonka valiokunta on muuttanut asunto-osakeyhtiöitä suojaavaksi, herättää nyt sekä oikeusministerin että edellisten puhujain taholta ankaraa vastustusta. Lakivaliokunta ja myös suuri valiokunta eivät kuitenkaan ole voineet, ja minä huomautan, miltei yksimielisesti, lakivaliokunta vain yhden edustajan vastustaessa, suuri valiokunta kolmen jäsenensä vastustaessa, valiokunnat eivät ole voineet olla tekemättä esittämäänsä muutosta, koska on voitu todeta, että tästä laista hallituksen esittämässä muodossa olisi tullut suorastaan loistonäytös niistä paperilaeista, mitä meillä usein laaditaan. Se olisi ollut tyhjä isku ilmaan, jolla ei olisi yhtään mitään merkitystä. Jos laki olisi jätetty hallituksen esittämään muotoon, ja minä pelkään, vaikkapa se muodostettaisiin senkin mukaan kuin edelliset puhujat ovat tästä lausuneet, on varsin todennäköistä, ettei yksikään yhtiö olisi suosittavainen pakkohallintaan. Ja jos talo lainanantajan toimesta asetetaan pakkohallintaan, lähtisivät, niinkuin edellisessä istunnossa, jolloin asia oli puheena, mainitsin, osakkaat talosta, jolloin pakkohallinta olisi lopetettava. Lainanantajatkin jäävät silloin vaille sitä turvaa, mitä osakkeenomistajat kaikessa tapauksessa tässä asiassa tietävät.

Muuta tulosta ei voikaan odottaa laista, josta ensinnäkin huomaa, että sen vaikutuspiiri on tahdottu rajoittaa mitä suppeimmaksi. Se sulkee piiristään kaikki omakotiasuntojen omistajat ja muut vaikeuksiin joutuneet kiinteistönomistajat. Lisäksi vaikka sen pitäisi käsittää asunto-osakeyhtiöitä, lain vaikutus on rajoitettu käsittämään vain ne yhtiöt, joissa alunperin on saatu määrätty määrä osakkeita myydyksi, jättäen lain ulkopuolelle ehkä enimminkin avun tarpeessa olevat yhtiöt. Tätä kyllä voi eräältä puolelta ymmärtää, mutta kaikessa tapauksessa on todettava, että näillä supistuksillakin on tarkoitettu tukea lainanantajain, eikä suinkaan asunto-osakeyhtiöiden etua.

Saman pykälän 2 momentissa määrätään, että osakkaiden on maksettava korkeinta käypää vuokraa, huolimatta siitä, että ovat maksaneet kymmeniä tuhansia

markkoja yhden huoneen osakkeesta. Lisäksi kumoo laki varsin radikaalisella tavalla sekä osakeyhtiölain että yhtiöiden säännöt siinä suhteessa, että se muuttaa kokonaan tähänastiset vuokranmaksun perusteet. Säädetään nimittäin, että sen sijaan, kun nyt lasketaan yhtiövuokra samansuuruiseksi kaikilta lattiapinta-aloilta, tästä lähtien kukin huoneisto erikseen maksaa korkeinta käypää vuokraa. Tämä merkitsee sitä, että sellaisessa talossa, missä on sekä pieniä että suuria asuntoja, pienten asuntojen neliövuokran käyvillä markkinoilla ollessa korkeamman, säännöllisesti pienten osakehuoneistojen yhtiövuokra pakkohallintaan otetuissa taloissa tulee nykyisestäään nousemaan. Koska täten kuitenkin saadaan taloista korkein mahdollinen tulo, on tämäkin säännös mitä suurimmassa määrin lainanantajain etuja tukeva. Tässä kohtaa, joka mitä syvimmin muuttaa voimassaolevia lakeja ja tapoja, hallitus ei ole pelännyt mennä äärimmäisyyksiin asti muutoksissa. Nähtävästi siitä syystä, että se on nähnyt täten voivansa suojella lainanantajien etuja.

Lakiesityksessä määrätään, että taloa hoitaa toimitsijamies, joka siis ylinnä, välittämättä osakkaiden valitsemasta hallituksesta tai yhtiökokouksesta, saa määrätä yhtiön asioista. Tämä toimitsija ehdottaa yhtiövuokrat, perii vuokrat, sekä lisäksi yksin päättää siitä, ajetaanko osakas talosta pois, joka valta tähän saakka on ollut vain yhtiökokouksella. Laissa on määräys siitä, että vanhoja, useimmissa tapauksissa työtömyydestä johtuvia, perimättä jääneitä yhtiövuokria ei pyyhitä, vaan jäävät nämä velkana rasittamaan osakasta, joka vuokravelka hänen on aikanaan suoritettava, ennenkuin saa ruveta nauttimaan etuina tuloja huoneistosta siinäkin tapauksessa, että konjunktuurit kovasti paranisivat. Myös säädetään, että takaaaja ja vekseliosakas, joka on osallisena yhtiön velasta, jossa ei ole kiinnitysvakuutta, saa vastata heti velasta. Tiedetään, että tällaisina takaaajina ovat vain yhtiön osakkaat, tarkemmin sanoen useimmiten johtokunnan jäsenet, ja tiedetään myös, että viime vuosina tällaisia vekseleitä ei juuri ole syntynyt muussa tarkoituksessa kuin maksaa ensikiinnitysten korkoja, etupäässä asuntopankin korkoja. Sillä asuntopankin luonnottoman korkea sakkokorko — se voi todellakin nousta erit-

täin korkealle, minulla on siitä kyllä tietoja — on ollut sellaisena pelotuksena, että yhtiön johtokuntien jäsenet ovat mieluummin menneet vekseliin osallisiksi, lainanneet rahoja toisista rahalaitoksista maksaakseen korkovelat kuin olleet halukkaat maksamaan noita sakkokorkoja. Tällaisten vekseliön osalliset saavat siis heti nyt pakkohallinnon alkaessa niskoilleen nämä velat.

Toimitsijan on lakiehdotuksen mukaan maksettava sikäli kuin varoja kertyy ja rahat riittävät ja niitä katsotaan korkoihin riittävän, koron velanantajalle, riippumatta koronmaksuun sovitusta määräpäivästä. Mitään suurempia korjauksia ei lainanantajasta riippuva toimitsija myöskään saa suorittaa, koska rahat on kerättävä koronmaksuun. Osakkaan on huolimatta siitä, että hän suorittaa korkeimman käyvän vuokran, suoritettava huoneistossaan kaikki korjaustyöt.

Edellä sanomastani jo näkyy, että laki joka kohdaltaan mitä voimallisimmin tukee lainanantajan etuja joka-ainoassa pykälässä. Koko laki edellyttää, että osakas jää taloon asumaan, jossa tapauksessa lainanantaja voisi päästä nauttimaan niitä etuja, joita tämän lain kautta sille on tahdottu pysyttää. Jos kuitenkin laki hyväksytään hallituksen esittämässä muodossa tai vaikkapa se hyväksyttäisiin oikeusministerin esittämän muutoksen mukaisesti, ei tätä päämäärää kuitenkaan tulla saavuttamaan. Osakkaat jättävät tällöin huoneistonsa, jolloin toimitsijan on yhtiön varoilla korjattava huoneisto, jolloin huoneisto joksikin aikaa voi jäädä tyhjäksi tai jos siihen saadaan vuokralainen, joka ei edes lupaa maksaa korkeinta käypää vuokraa, mutta joka ehkä jättää pienenkin vuokran maksamatta. Tällöin lainanantaja jäisi sitä turvaa vaille, jonka hallitus esityksellään on tahtonut antaa. Nyt kun lakivaliokunta ja myös suuri valiokunta ovat yksimielisesti tehneet hallituksen esitykseen muutoksen, joka antaa turvaa sekä lainanantajalle kohtuullisesti — suurempaa turvaa ei tämän lainsäädännön puitteissa voida antaa — että myös jonkun verran asunto-yhtiölle, asettuvat kuitenkin oikeusministeri ja edelliset puhujat ehdotusta vastustamaan. Pitäisi ajatella, mihin asemaan sellainen osakas joutuu, jolla ehkä ennen pakkohallinnon alkua on suuri vuokravelka,

joka tulee maksettavaksi pakkohallinnon päätyttyä yhdellä kertaa, ja jolla lisäksi on korot maksettava osakeveloista. Jos nyt lisäksi yhtiön on tällöin suoritettava suuri rästiinjäänyt korkovelka ja sen johdosta joutuu verottamaan osakkaitaan, niin asema tulee vallan kestäättömäksi. Täällä on puhuttu, herra oikeusministeri, siitä, että Asuntohypoteekkipankki mahdollisesti joutuu verottamaan muita osakeyhtiöitä, mutta ei huomata lainkaan tässä, että yhtiö pakkohallinnon jälkeen joutuu raskaasti verottamaan niitä osakkaitaan, jotka maksettuaan korkeinta käypää vuokraa neljän vuoden ajan ovat jo raskaan taakan kantaneet eivätkä ole voineet viedä sinä aikana yhtiötänsä edes vararikoon. Tämä on, hyvät herrat, sydämetön lakiesitys, siitä ei päästä. Kysyä voi, onko tällaista lakia säädettävä, mutta jos sitä ruvetaan säätämään, niin täytyyhän toki pitää edes jonkun verran silmällä lain tarkoitusta, näiden tuhansien osakkeenomistajain turvaamista. Tässä sitä ei ole huomioon otettu.

Täällä herra oikeusministeri on eräänä ikäänkuin uhkauksena esittänyt, että tämän lain tultua hyväksytyksi nähdään, miten Hypoteekkipankki ja luonnollisesti muutkin rahalaitokset tulevat kostamaan niille taloille, jotka eivät ole oikeutetut pääsemään pakkohallintoon.

Puhemies (koputtaa): Pyydän huomauttaa puhujalle, että mielestäni olisi puhujain nyt rajoitettava lausuntonsa ainoastaan niihin syihin, joilla he puoltavat tai vastustavat valiokuntaan lähettämistä. Muu keskustelu itse asiasta suoritetaan myöhemmin, ellei asiaa palauteta valiokuntaan.

Puhuja: Näillä syillä olen tahtonut osoittaa, että valiokuntaan lähettäminen on aivan turhaa.

Täällä ed. Erkko on sitten vielä maininnut erityisiä epäselvyyksiä 12 §:ssä siinä muodossa kuin se on saanut suuressa valiokunnassa. Minä ihmettelen näitä huomautuksia. Eräs saksalainen sananlasku sanoo „Der Richter soll kein Esel sein”, tuomari ei toki saa olla aasi. Ja varmaa on, että tuomari, joka ei ymmärrä 12 §:n 2 momentin loppuosassa, mitä korolla tarkoitetaan, on enemmän kuin aasi. Niin selvä tämä pykälä on. Ja se toinen kohta, josta

herra Erkki myöskin huomautti, on samanlainen. Minä olen vakuutettu siitä, että jos nyt perusteellisesti poiketaan 12 §:stä siinä muodossa kuin suuri valiokunta on sen viimeksi laatinut, silloin voidaan sanoa että lainsäätäjät on aasi. Se tekee lain, jolla ei vähääkään lähennytä sitä tarkoitusta, mihin sillä pyritään. Tämän tähden vastustan asian lähettämistä valiokuntaan.

Ed. Kalliokoski: Minäkin vastustaisin asian palauttamista lakivaliokuntaan. Jos suuren valiokunnan ehdotusta vastaan olisi tehty sellaisia huomautuksia, jotka eivät vielä ole olleet valiokuntien harkittavana, voisi ehdotusta asian palauttamisesta valiokuntaan puolustaa. Niin ei kuitenkaan ole asianlaita, vaan kaikki nyt esitetyt huomautukset ovat jo ennenkin esitetyt ja ovat ne olleet harkittavina paitsi lakivaliokunnassa myös suuressa valiokunnassa ja sen jaostossa. Edustajille pitäisi mielestäni jo asian tässä vaiheessa olla selvää, että herra oikeusministerin esittämiä asiallisia huomautuksia ei voida ottaa varteen, koska ne tekisivät lain tarkoituksen saavuttamattomaksi niinkuin edellinen puhuja on täällä esittänyt. Esitetyt huomautukset ehkä voitaisiin paremminkin ottaa huomioon, ellei tällä lailla estettäisi asunto-osakeyhtiöitä tekemästä konkurssia. Mutta kun niin tulee tapahtumaan, kun esitetty laki estää pakkohallinnon uhassa elävät talo-osakeyhtiöt tekemästä konkurssin, ei mielestäni voida näitä vaatimuksia, joita herra oikeusministeri on esittänyt, ottaa huomioon. Ei myöskään niiden muodollisten huomautusten johdosta, joita lakiehdotuksen 12 §:n 2 momentin suhteen on tehty, olisi mielestäni syytä palauttaa asia uudelleen lakivaliokuntaan. Selventävät muutokset epäilemättä ovat valmiina edustajain taskuissa nyt jo tässä istunnossa esitettäväksi, ja siinä tapauksessa, että ne havaitaan täällä perusteelliseksi, palautuu asia vielä uudelleen suureen valiokuntaan, jossa näitä muodollisia muutoksia voidaan edelleen harkita, niin että mielestäni ei ole mitään aihetta palauttaa asiaa lakivaliokuntaan.

Keskustelu valiokuntaan palauttamisesta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Erkki ed. Junnilan y. m. kannattamana

ehdottanut, että asia palautettaisiin uuden lausunnon antamista varten lakivaliokuntaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Erkon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka haluaa jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Erkon ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 60 jaa- ja 110 ei-ääntä, 6 tyhjää; poissa 23.

Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Erkon ehdotuksen. Asia palautetaan lakivaliokuntaan.

2) Ehdotus laiksi evankelis-luterilaisten seurakuntain papiston palkkauksesta 4 päivänä elokuuta 1922 annetun lain 2 §:n muuttamisesta.

Esitellään laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 3 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 30, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 3.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

3) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomukset toiminnastaan vuosina 1931 ja 1932.

Esitellään perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt yllämainitut kertomukset.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelu:

Ed. Linkomies: Eduskunnan oikeusasiamies on kertomuksessaan vuodelta 1932 sivulla 10 maininnut toimenpiteistään sen seikan selvittämiseksi, oliko asianomaisen virkamiehen taholta tapahtunut laiminlyönti etsintäkuulutetun entisen kaupunginviskaalin Arvo Lindhin pidättämisessä. Oikeusasiamies vaati asianomaiselta virkamieheltä selitystä, joka kuitenkin osoittautui tyydyttäväksi. Mitään laiminlyöntiä ei siis tässä suhteessa todettu tapahtuneen. Tähän tapaukseen on nyt perustuslakivaliokunta kiinnittänyt mietinnössään huomiota, ja sekin on tähän yksityistapaukseen nähden päätenyt samaan tulokseen kuin herra oikeusasiamies. Kumminkin on valiokunta katsonut olevan aihetta tässä yhteydessä esittää sellaisen ylimalkaisen lausunnon, etteivät kaikki ne viranomaiset, joiden asiana etsintäkuulutettujen pidättäminen on, tässä suhteessa aina ole toimineet niin huolellisesti ja tarmokkaasti kuin heidän virkavelvollisuutensa olisi vaatinut. Tämän lausunnon, joka sisältää osaan virkamieskuntaa kohdistuvan ylimalkaisen syytöksen, perustaa valiokunta luetteloon vuosina 1930—1933 etsintäkuulutetuista henkilöistä, joiden on epäilty tehneen itsensä syytäviksi poliittisluontoihin rikoksiin. Tästä luettelosta, joka on ollut perustuslakivaliokunnan käytettävänä, näkyy, että etsintäkuulutetuista henkilöistä eräiden on pitkäaikoinen aikaa onnistunut välttää pidättäminen. Kumminkin on huomattava, että nyttemmin pidättämättä olevat tällaiset henkilöt ovat kaikki kommunisteja.

Valiokunta ei ole kuitenkaan ainoassakaan tapauksessa, kun se on tätä asiaa tutkinut, voinut havaita, että pidättämättä jääminen olisi johtunut viranomaisten laiminlyönnistä. Päinvastoin on valiokunnassa osoitettu, että pidättämättä jäämiseen on vaikuttanut monesti se seikka, että väestön taholta on annettu etsintäkuulutetuille suojaa ja että väestön taholta ei siis ole annettu virkamiehille sitä apua, jota virkamiesten toiminta onnistuakseen olisi vaatinut. Näin ollen viranomaiset eivät niissä tapauksissa, joita valiokunta tarkoittaa, ole tehneet itseänsä syytäviksi virkavelvollisuuden laiminlyöntiin. Päinvastoin ovat viranomaiset monesti olleet liiankin virkaintoisia, esim. kun erästä henkilöä, jota epäiltiin

etsintäkuulutetuksi, kuljetettiin pidätettynä pitkät matkat, ennenkuin hän sai henkilöllisyytensä selvitettyksi.

Valiokunta ei siis ole tosiasioiden pohjalla ollut oikeutettu lausumaan sellaista, mistä nyt on kysymys. Puheena oleva lausunto sisältää virkamiehistöön kohdistuvan todistamattoman syytöksen, eikä ole eduskunnan arvon mukaista ryhtyä hyväksymään sellaisia moitelauseita, joiden asiallisuuden voi lievimminkin sanoen asettaa epäilyksenalaiseksi. Virkamiehet ovat oikeutetut vaatimaan, että heitä eduskunnan taholta kohdellaan oikeudenmukaisesti. Täällä eduskunnassa on kyllä ollut tapana, että virkamiehistä on esitetty perustelemattomia väitteitä, mutta varmastikaan sellainen ei myöskään menestyksellisen hallinnon kannalta missään tapauksessa ole maalle edullista.

Mielestäni koko se kappale, jossa esiintyy kysymyksessä oleva lause, on valiokunnan mietinnössä tarpeeton, mutta nimenomaan se lause, johon II vastalauseessa viitataan, on virkamiehistöä ylimalkaisesti loukkaava ja tosiasioiden valossa kestävä. Sen vuoksi ehdotan II vastalauseeseen mukaisesti, että tämä lause valiokunnan mietinnöstä poistetaan.

Ed. Sundström: Herra puhemies! Koskettelen samaa kohtaa kuin edellinenkin puhuja. Perustuslakivaliokunta on mietinnössään lausunut asianhaarain viittaavan siihen, etteivät kaikki ne viranomaiset, joiden asiana etsintäkuulutettujen pidättäminen on, aina ole toimineet niin huolellisesti ja tarmokkaasti kuin heidän virkavelvollisuutensa olisi vaatinut. Tässä lauselmassa, jossa ymmärtääkseni pidetään silmällä poliisiviranomaisten toimintaa vain sellaisia poliittisia rikoksentehtäviä kohtaan, jotka eivät ole kommunisteja, lausutaan poliisiviranomaisia loukkaava moite ilman, että valiokunnalla on ollut pienintäkään todistusta siitä, että poliisiviranomaiset todella olisivat tehneet itsensä syytäviksi virkavelvollisuutensa laiminlyöntiin. Se seikka, että valiokunta on todennut, että eräät poliittisluontoihin rikoksiin syyllistyneet ovat voineet piileskellä maassa pitemmän aikaa kiinni joutumatta, ei vielä semmoisenaan todista mitään siitä, että poliisiviranomaiset olisivat tehneet itsensä syytäviksi laiminlyönteihin. Siihen, että etsintä on jäänyt

tuloksettomaksi, on voinut vaikuttaa monet muut realiset syyt. Poliisivoiman heikkous maaseudulla on varmaankin yksi tärkeimpiä niistä. Toisena hyvin tärkeänä tekijänä on mainittava etsittävien saama suoja paikalliselta väestöltä. Tällaisissa olosuhteissa ei poliisiviranomainen parhaimmallaan tahdolla voi aina päästä nopeasti tulokseen. Ennenkuin täällä ryhdytään julkilausumaan moitteita poliisiviranomaisille, olisi muistettava näiden viranomaisten erinomaisten arkaa tehtävää ja vaikeata asemaa. Henkilöetsinnän efektiivisin keino on kotitarkastus. Vain sen avulla voidaan kylliksi nopeasti päästä tuloksiin. Mutta kotitarkastus on samalla mitä vaarallisin sekä poliisiviranomaisille että valtiovallalle. Jo rikoslaki pakottaa poliisin tarkasti harkitsemaan, onko edellytykset sen käyttämiseen kulloinkin olemassa. Kodin loukkaamattomuutta ei ole rikottava muutoin kuin aivan pakottavissa tapauksissa. Poliisiviranomaiset eivät saa eivätkä uskalla ryhtyä sellaisiin edellytyksin kotietsinnän avulla häiritsemään kansalaisille perustuslailla turvattua kotirauhaa, kun korkeat viranomaiset määrätessään esim. tunnetun kotitarkastuksen Mommilassa. Tuonlaatuiset kotietsinnät, jos niitä kaikkialla tuhkatiheään toimitettaisiin, johtaisivat ehkä joskus tuloksiinkin, mutta tekisivät kyllä pian poliisiviranomaiset toimintapaikkakunnalla vihatuiksi ja katkaisisivat kaikki yhteistoiminnan mahdollisuudet poliisin ja paikallisen väestön välillä. Tästä olisi seurauksena normaalin poliisitoiminnan suuri vaikeutuminen yhteiskunnalle arvaamattomaksi vahingoksi. Meidän poliisiviranomaisillamme on ollut pyrkiessään luottamukselliseen yhteistoimintaan paikallisen väestön kanssa kriminaalipoliittisten päämäärien saavuttamiseksi suuria vaikeuksia voitettavanaan sen johdosta, että Venäjän vallan aikainen epäluulo ja ynseys poliisia kohtaan väistyy vain hitaasti, eikä ole vielä kukaan kaikkialla kokonaan väistynyt sen luottamuksen tieltä, jota poliisi tehtävissään onnistuakseen ehdottomasti tarvitsee. Poliisiviranomaisemme ovat kuitenkin maltillisella esiintymisellään ja harkitulla toiminnallaan virantoimituksessaan vähitellen voittaneet laajoissa yhteiskuntaa säilyttävissä kansalaispiireissä ehdottoman luottamuksen. Ja tämä luottamus on niin suuriarvoinen, että yhteiskunnan etu vaatii, ettei sitä harkitsemattomilla

tai virkaintoisilla teoilla horjuteta. Tämän ovat poliisiviranomaisemme ymmärtäneet ja sen mukaisesti toimineet. Mutta sen sijaan ei sitä aina ole tajuttu hallituksessa. Sieltä annettujen määräysten perusteella on poliisiviranomaisia esim. käsketty ryhtymään mielestäni aiheettomiin poliisitoimenpiteisiin kunniallisten isänmaallisten kansalaisten toiminnan suhteen aivankuin jos nämä olisivat törkeitä rikoksellisia. Juuri tällainen menettely on ja on ollut omiaan vaikeuttamaan poliisitoimintaa ja estämään sen menestyksellistä suoritusta. Sen voivat varmaan poliisimiehet todistaa.

Moite, joka sisältyy perustuslakivaliokunnan mietintöön, on selvästi väritykseltään poliittisluontoinen. Se on tarkoitettu jonkinlaiseksi aasinpotkuksi ainakin osittain muka epäluotettavalle virkamiesryhmälle. Kun se lisäksi, kuten jo huomaustin, on vailla asiallista pohjaa, on se aiheeton loukkaus vaikeissa olosuhteissa työskentelevää virkakuntaa kohtaan. Ehdotettu moitelause lma ei senvuoksi ole myöskään eduskunnan arvon mukainen. Ehdotan näin ollen, että perustuslakivaliokunnan mietintöön liittyvä II vastalause hyväksytäisiin.

Ed. Aaltosen: Herra puhemies! Kun edustajat Linkomies ja Sundström ovat edelleen täällä eduskunnan istunnossakin vastalauseensa mukaisesti ehdottaneet perustuslakivaliokunnan mietinnöstä poistettavaksi erään kohdan, niin senvuoksi ja jotta ei jäisi sellaista käsitystä, ettei tämän kohdan ottamiseen olisi ollut mitään aihetta, pyydän esittää muutamia tapauksia esimerkkinä kertomuskauden ajalta.

Mitä ensinnäkin Lindhin tapaukseen tulee, niin sehän ei ole tässä pääasia; se on ollut vain lähtökohtana valiokunnan lausumalle. Kuitenkin on tämäkin tapaus yhtenä osoituksena siitä, kuinka helppoa on lapualaisten ollut välttää viranomaisten kätkten ulottuville joutuminen. Se selostus, minkä asianomainen nimismies on läänin maaherralle tästä asiasta antanut ja johon täällä ed. Linkomies on viittannut, ei ole saanut ainakaan minua, eikä nähtävästi useita muitakaan perustuslakivaliokunnan jäseniä vakuutetuksi siitä, että hän olisi tehnyt kaikkensa etsintäkuulutetun Lindhin kiinniottamiseksi, jos se lieneekin maaherraa tyydyttänyt, siksi naiivilta koko se se-

lostus, joka perustuslakivaliokunnalle esitettiin, vaikutti.

Suurempaa huomiota kuin Lindhin tapaus on kuitenkin herättänyt eräiden muiden etsintäkuulutettujen mahdollisuudet välttää joutumasta pidätetyiksi. Mäntsälän kapinan alkaessa, niinkuin hyvin muistetaan, annettiin määräys eräiden lapuanliikkeen johtoon kuuluvain henkilöiden, jotka silloin oleskelivat Hämeenlinnassa, pidättämisestä. Näitä ei kuitenkaan sieltä, merkittävää kyllä, tavattu, eikä heitä löydetty muualtakaan pitkiin aikoihin, esim. Idänpään seuratalolta, missä heidän tiedetään Hämeenlinnasta poistuttuaan pitäneen neuvottelujaan, koskapa sinne mainitaan täältä Helsingistäkin päin eräiden huomattavien poliitikkojen olleen kosketuksessa puhelimen välityksellä. Oliko tähän syy paikallisissa viranomaisissa vai ehkä jo määräystä Hämeenlinnaan välitettäessä, ei muuta sitä tosiasiaa, että ilmeistä huolellisuuden ja tarmokkuuden puutetta virkavelvollisuuksien täyttämiseen tässäkin on ollut.

Eerolaisen mahdollisuudet välttää kuuksimääriä viranomaisten käsiin joutumasta on myös ollut omiaan suuresti vahvistamaan käsitystä, etteivät ainakaan kaikki viranomaiset ole olleet selvillä velvollisuuksistaan, sillä eihän voitane ajatella, että hän olisi voinut muuten piileskellä niin kauan kuin todella tapahtui ja vielä hännätäkin viranomaisia, kuten myös silloisena aikana saatiin havaita. Mäntsäläisten Vuoren, Talanterän, Gestrinin y. m. mahdollisuudet piileskellä niin kauan kuin todella tapahtui, vieläpä kotinurkilaan, kuten myös tiedetään tapahtuneen, ei niinkään ole omiaan vakuuttamaan, että kaikki viranomaiset olisivat toimineet niin huolellisesti ja tarmokkaasti kuin heidän virkavelvollisuutensa olisi vaatinut. Näistä tähän saatiin eräät kiinni vasta sitten kuin he itse tekivät kotiin saapumisestaan ilmoituksen viranomaisille.

Muitakin esimerkkejä samaan suuntaan kertomuskaudelta voisin mainita, mutta edelläolevatkin jo riittävät osoittamaan, että perustuslakivaliokunnalla on ollut riittävästi aihetta lausua sen verran kuin mitä esilläolevassa mietinnössä on tässä suhteessa sanottu. Jos edustajain Linkomiehen ja Sundströmin vastalauseen ja täällä uudistetun ehdotuksen mukaisesti kysymyksessä oleva lause poistetaan, merkitsisi se samaa

kuin että eduskunta siunaisi ne lainmääräykset, joita jokainen näitä asioita seurannut ihminen on voinut havaita tapahtuneeksi. Siihen nähtävästi myöskin vastalauseja ja ehdotuksentekijät pyrkivät, mikä onkin varsin ymmärrettävää, koskapa oikeuston taholta on kaiken aikaa hyväksyvästi ymmärretty niiden tekoja, jotka edelläsanoituin tavoin ovat, kuka pidemmän kuka lyhemmän aikaa, voineet välttää viranomaisten käsiin joutumisen. On kuitenkin liikaa vaadittu, kun vaaditaan eduskuntakin tämmöistä ymmärtämään.

Ed. Sundström puhui täällä myöskin kotirauhasta ja sen säilymisen ja suojaamisen tärkeydestä. Mielestäni tämä ed. Sundströmin lausuma tulee kuitenkin kovin myöhään (Vasemmalta: Oikein!). Ei esim. 1930 siltä taholta puhuttu samalla tavalla kotirauhan turvaamisen puolesta. Päinvastoin juuri siltä taholta, johon ed. Sundström on kuulunut, toimeenpantiin lukuisia kotirauhan rikkomisia. Muistuu tässä mieleeni yhtäkkiä pari tapausta. Toinen siitä vaalipiiristä, jonka edustajana täällä olen, Pöytyältä, ja toinen Forssasta. Pöytyällä eräässä Turussa pidetyssä lapualaiskokouksessa olleet miehet hyökkäsivät yön pimeydessä erään työmies Vainion asuntoon, rikkoivat kotirauhaa aikoessaan kyyditä Vainion, mutta mies ei lähtenyt häiritsijän mukaan, vaan pani kovan kovaa vastaan, jolloin eräs kotirauhan häiritsijöistä, Raukonoja oli muistaakseni hänen nimensä, sai kahakassa surmansa. Työmies Vainion vaimo sitävastoin pakotettiin lähtemään asunnostaan. Tapahtui törkeä kotirauhan rikkominen ja tapahtui siinä yhteydessä vielä paljon muutakin, paitsi itseään Vainiota myös hänen puolisoaan kohtaan. Forssassa taas hyökättiin keskellä yötä työmies Holmin asuntoon. Hänet surmattiin siellä. Tätä tapausta ei ole vielä tähän päivään mennessä edes saatu lopullisesti selvitettyksi. Tämän olen tahtonut sanoa vain palauttaakseni herrojen muistiin, millä tavalla sillä taholla on kotirauha käsitetty vielä niinkin myöhään kuin kolmen vuotta takaperin.

Ed. Pennanen: Ei ole ensimmäisen kerran kun perustuslakivaliokunta käsittelee oikeusasiamiehen kertomusta, samaten kuin oikeuskanslerin ja myöskin hallituksen kertomuksia pysähtyy erinäisiin po-

liittisiin näkökohtiin ja kirjoittaa niistä mietintöönsäkin mietelmiään. Minusta tällä kertaa näyttää myöskin siltä, että koko kappale, johon sisältyy II vastalauseessa poistettavaksi ehdotettu lause, on syntynyt jonkinmoisten poliittisten mielteiden johdosta. Ei tarkoitukseni ole nyt enemmän kuin koskaan ennenkään puolustella sitä, mikä on laitonta, mutta minun mielestäni ei perustuslakivaliokunnan, saati sitten eduskunnan, sovi asiakirjoissaan liikkua pelkkien olettamusten varassa. Toista on, jos on voitu todeta laiminlyöntejä tapahtuneen poliisiviranomaisten taholta, sanottakoon se silloin ja saatettakoon laiminlyöjät lailliseen edesvastuuseen. Niin ei ole nyt, kuten monasti ennenkään, ollut asianlaita. Näin ollen minusta näyttää, että koko kysymyksessä oleva kappale olisi ollut poistettava. Ainakin kappaleen viimeinen lause sisältää epäsuorasti sen saman moitteen, sanoisinko syytöksen, poliisiviranomaisia vastaan, joka sisältyy vastalauseessa mainittuun lauseeseen. Pidän kumminkin aivan toivottomana edes ehdottaa tämän viimeisen lauseen poistamista, saati koko kysymyksessä olevan kappaleen poistamista. Pyysin vain puheenvuoron merkitäkseni käsitykseni, että koko kappale kokonaan luettuna sisältää epäoikeutetun ja perustelemattoman syytöksen kysymyksessä olevia viranomaisia vastaan.

Ed. K o p o n e n: Minulla itse asiassa ei ole perustuslakivaliokunnan mietintöä vastaan mitään muistuttamista, mutta sen sijaan haluaisin kiinnittää huomiota erääseen vähemmän huomattavaan asiaan. Perustuslakivaliokunta tarkastaessaan oikeusasiamiehen kertomukseen liittyvää selontekoa eduskunnan edellisinä vuosina tekemistä päätöksistä huomasi, että niistä aiheutuvat hallituksen toimenpiteet kertomusvuoden päättyessä ovat olleet keskeneräisiä. Tämän johdosta valiokunta lausuu, että viimeksimainittujen joukossa on eräitä sellaisia asioita, jotka ovat jääneet liian pitkäksi aikaa valmisteltaviksi. Näistä on erikseen mainittava eduskunnan jo joulukuun 2 päivänä 1921 antama kehoitus esityksen antamisesta laiksi asemakaavan mukaan järjestetyissä tai asutustiheydeltään sellaisiin verrattavissa asutusryhmissä tahi niihin vastaisuudessa liitettävillä alueilla olevain niiden vuokramiesten vuok-

rasuhteista johtuvien oikeuksien järjestämiseksi, jotka eivät saa alueitaan lunastaa. Eduskunnan oikeusasiamies vuoden 1931 kertomuksen sivulla 44—45 sekä vuoden 1932 kertomuksen sivulla 52—53 tekee selkoa kysymyksessäolevan asian eri vaiheista. Sen mukaan sisäasiainministeriö antoi elokuun 14 päivänä lainvalmistelukunnan neljännelle jaostolle toimeksi laatia ehdotuksen sanotuksi laiksi. Lainvalmistelukunnan ehdotus valmistui lokakuun 1 päivänä 1926, minkä jälkeen siitä pyydettiin lausuntoa valtiovarainministeriöltä sekä asutushallitukselta ja maanmittaushallitukselta. Sittemkun nämä lausunnot oli saatu, annettiin heinäkuun 2 päivänä 1928 lainvalmistelukunnan 4:n jaoston tehtäväksi laatia tarkistettu ehdotus. Marraskuun 21 päivänä 1928 lainvalmistelukunta lähetti yhdistelmän annetuista lausunnoista sekä oman lausuntonsa ilmoittaen samalla, ettei jaosto asian käsittelyssä ilmaantuneen periaatteellisen kysymyksen takia ollut vielä laatinut ehdotusta hallituksen esitykseksi, vaan jäi odottamaan hallituksen toimenpidettä esitetyn lausunnon johdosta, että hallitus lakiehdotusta tarkastaessaan ottaisi harkittavakseen, olisiko sen yhteydessä ryhdyttävä toimenpiteisiin niiden vuokramiesten oikeuksien turvaamiseksi, jotka ehdotuksen mukaan jäisivät ilman lunastusoikeutta. Valtioneuvosto päätti marraskuun 20 päivänä 1930 kehoittaa lainvalmistelukuntaa puheenaolevan lakiehdotuksen yhteydessä laatimaan ja aikanaan valtioneuvostolle lähettämään ehdotuksen mainittujen vuokramiesten oikeussuhteiden turvaamista tarkoittavaksi lainsäädännöksi. Tähän päättyy oikeusasiamiehen tiedonannot, paitsi että vuotena 1931 on uudella lainsäädännöllä pidennetty vuokramiesten vuokra-aikaa.

Kuluvan vuoden kevälistuntokaudella ed. Hakala teki asianomaiselle hallituksen jäsenelle kysymyksen samasta asiasta. Tähän kysymykseen ei vastattu.

Kun pidennetty vuokra-aika päättyy vuonna 1936 ja asemakaavalain vahvistaminen on poistanut tärkeimmän esteen kysymyksessäolevan lainsäädännön tieltä, niin olisi toivottavaa, että hallitus nyt, kun perustuslakivaliokunta ja toivottavasti eduskunta myöskin hyväksyy tämän lausunnon, tämän jälkeen asiassa antaisi esityksen ja että eduskunta voisi ryhtyä tässä suhteessa asian vaatimiin toimenpiteisiin.

Ed. Sundström: Ed. Aaltosen lausunnon johdosta pyytäisin vaan sanoa, etten ole koskaan hyväksynyt laitonta kotirauhan rikkomista, tapahtuipa se miltä taholta tahansa. Sellainen teko on mielestäni pidettävä törkeänä rikoksena, joka on ankarasti rangaistava. Tahtoisin, että olisi tässäkin maassa ehdottomasti pidettävä kiinni siitä ylevästä englantilaisesta periaatteesta että minun kotini on minun linnani, johon kenelläkään ei ole mitään asiaa (Vasemmalta: Mutta mustat eivät ole pitäneet! — Ed. Lahdensuo: Olisi voinut opettaa käytännössä!).

Ed. Kares: Tämä puheenaoleva lause tekee todella varsin merkillisen vaikutuksen, kun ei edes tämän keskustelun aikana voida sen lauseen perusteeksi mainita mitään muuta kuin se, mitä ed. Aaltonen on tuonut esille, ja se on todella peräti heikkoa. Huomautan vaan, että hän mainitsi mäntsäläläisten Vuoren, Talanterän ja Gestrinin kiinniottamisesta, mitenkä sitä ei saatu toimitetuksi. Sehän tapahtui täällä esivallan silmien alla tämä pidättämisyritys, esivallan, joka ei suinkaan ollut pidätettävälle millään tavalla suosiollinen. Sinne lähetettiin myöskin uskollisimpia miehiä Helsingistä tätä pidätystä toimittamaan. Niin että kyllä kai siinä nyt todella koetettiin kaikki, mitä koetettavissa oli, ja kuitenkin peräti huonolla menestyksellä, niin ettei suinkaan sitä nyt millään nimellä voi tuoda esimerkiksi viranomaisten ja poliisimiesten huolimattomuudesta. Ja kun kerran näistä puhutaan, niin olisi odottanut, että olisi esim. tuotu esille sellainenkin seikka, että pidätyksi määrättyistä kommunistiedustajista ei saatu pidätetyiksi pidätysmääräyksen jälkeisinä kuukausina eikä vielä nytkään oikeastaan ketään muita kuin ne, jotka lapualaiset ottivat kiinni, ja josta nämä lapualaiset nyt istuvat vankilassa. Vai ajatteleeko herra Aaltonen ja muut marxilaiset, että näiden kommunistien pidättämättömyys oli lapualaismieliseksi väitetyn virkamiehistön ja poliisimiehistön syy, niinkuin tässä nyt syytetään? Se osoittaa parhaiten, mitenkä vaikeassa tilanteessa näissä asioissa ollaan, aivan niinkuin edustajat Sundström ja Linkomies jo ovat maininneet.

Mitä tulee ed. Aaltosen puheeseen kotirauhan rikkomisista, niin eiköhän ed. Aaltonen huomaa, mitenkä hän erityisen raskaalla

tavalla sotkee asiat sekaisin. Tässähän on kysymys viranomaisten laiminlyömisistä ja myöskin siitä, onko viranomaisille annettava ja kuinka laaja oikeus mennä kansalaisten koteihin pitämään kotitarkastuksia minkälaisen heikkojen syytösten perustuksella tahansa. Jos tässä kohden menetellään sopimattomasti, niin totisesti annetaan kuolinisku hallituksen arvovalle, sikäli kuin sitä nyt yleensä vielä on olemassa. Eihän tähän nyt voi millään tavalla verrata niitä kotirauhan rikkomisia, mitä yksityiset kansalaiset ovat tehneet. Muuten en puutu tähän asiaan. Minä olen varma siitä, että me täällä ed. Aaltosen ja muiden marxilaisten kanssa saamme vielä monta kertaa puhua sekä silloisten lapualaismielisten rikkomuksista että marxilaisten molempien ryhmien vielä suuremmista rikkomuksista. Niin että minä luulen, että meillä on hyvä aihe olla sitä sotkematta tähän asiaan, joka on aivan toinen asia. Se mikä on minusta surullisinta tällaisen lauseen ottamisessa ja että eduskunta sen hyväksyy, on se, että perustuslakivaliokunta, jota nyt kuitenkin on totuttu pitämään, aikaisemmin ainakin, ensimmäisinä eduskuntakausina, erittäin arvovaltaisena ja vakavana valiokuntana ja jonka jo nimi varsinkin maaseudulla kansan keskuudessa pitäisi taata ehdottoman oikeamielisyyden, että tämä valiokunta sotketaan aivan puhtaaseen puoluepoliiniin. Sillä tätä lausetta, josta tässä nyt on puhe, ei voi millään muulla puolustaa kuin sillä puoluevaltaisella menolla, mikä nykyään valtakunnassa vallitsee. Sotkekaa vain, hyvät herrat, puoluekomento perustuslakivaliokunnan lausuntoihin, sitä pikemmin saatte nähdä, mitä se tämän kansan keskuudessa vaikuttaa (Vasemmalta: Onko uhkaus?). Pitäisi toki parlamentin varoa sitä, ettei edes perustuslakivaliokuntaa sotketa aivan selvästi ilmeiseen ja kieltämättömään puolueimielisyyteen (Ed. J. Annala: Puhuja sekottaa asiallisuuteen puolueimielä!).

Ed. Rydman: Perustuslakivaliokunnalla on ollut käytettävänä, niinkuin sen mietinnöstäkin näkyy, etsintäkuulutettujen luettelo kolmen vuoden ajalta; ja tästä käy eittämättömästi ilmi, että usea etsintäkuulutettu on pitemmän ajan ollut kateissa, ilman että viranomaiset ovat onnistuneet heitä pidättämään. On jotenkin varmaa, että monessa tällaisessa tapauksessa tämä

on riippunut ei ainoastaan siitä, että paikallinen väestö olisi heitä suosinut, vaan juuri siitä, että viranomaiset eivät ole toimittaneet tehtäväänsä niinkuin heidän olisi tullut tehdä. Mutta tästä huolimatta valiokunta on tässä mietinnössään käyttänyt erinomaisen varovaista sanontatapaa. Sanotaan vain, että „tämä näyttää viittaavan siihen, etteivät kaikki viranomaiset, joiden asiana etsintäkuulutettujen pidättäminen on, tässä suhteessa aina ole toimineet niin huolellisesti ja tarmokkaasti kuin heidän huolellisuutensa olisi vaatinut”. Minä luulen, että ed. Kareskin aivan hyvin tietää, että näin paljon toki voi sanoa (Vasemmalta: Vielä enemmänkin!).

Ed. Wiik: Kun on esitetty asia sillä tavalla, kuin perustuslakivaliokunta olisi useinmainitulla lauseella tahtonut moittia maan virkamieskuntaa ylipäänsä, minä jyrkästi torjun tällaisen vääristelyn, johon ei myöskään lauseen sanamuoto millään tavalla anna aihetta. Olemme kaikki tietoisia siitä häikäilemättömästä terroristista, joka lapualaisten taholta on kohdistunut niin lainkuuliaisiiin virkamiehiin kuin kansalaisiin yleensä. Se on tietysti otettava huomioon lieventävänä asianhaarana arvosteltaessa eräiden virkamiesten laiminlyöntejä. Tiedämme myös, että useat virkamiehet ovat täyttäneet tehtävänsä ja useat muut olisivat sen tehneet, jos olisivat sen voineet ja uskaltaneet, jos hallitukset olisivat antaneet heille riittävästi tukea.

Ed. Aaltonen: Ed. Kareksen lausunnon johdosta on huomautettava, että perustuslakivaliokunnan mietinnössä ei tehdä minkäänlaista eroa etsintäkuulutuksen alaisten lapualaisten ja etsintäkuulutuksen alaisten kommunistien välillä. Ne, jotka täällä ovat syyttäneet — ja sen teki ed. Kares lähinnä — perustuslakivaliokuntaa puoluekomennosta, ne ovat itse tehneet tästä asiasta, en tiedä mistä syystä, puoluekysymyksen, olkoon siihen ollut sitten aiheena huono omatunto tai mikä tahansa (Vasemmalta: Se juuri!).

Kun kiinnitin huomiota myöskin kysymykseen kotirauhasta, sain aiheen siihen ed. Sundströmin lausunnosta. Totean miehilyvällä, että ed. Sundström nyt niin päättävästi ja rohkeasti tuomitsee tällaiset teot. Olisi vaan odottanut, että myöskin

lapuanliikkeen johdon taholta olisi tällaiset teot aikanaan tuomittu eikä „ymmärretty” niitä niin pitkälle, että näiden tekojen yhteydessä saatettiin puhua hyväksyvässä äänilajissa jopa „eräänlaisesta vallankumouksestakin”. — Olen muuten ed. Kareksen kanssa yhtä mieltä siitä, että meille tarjoutuu vastedes tilaisuus keskustella näistä asioista vähän laajemmaltikin. Senvuoksi minäkin olen pidättäytynyt lausumaan vain muutamia kaikkein oleellisia tapahtumia perusteluiksi sille lausumalle, jonka perustuslakivaliokunta on omaksunut. Perustuslakivaliokunnan mietinnössähän jo edellytetään, että keskustelu Mäntsälän kapinan tapahtumista ja sen yhteydessä olevista asioista voidaan suorittaa lähemmin vasta sitten kun hallituksen kertomus sieltä eduskunnan käsiteltäväksi palaa.

Ed. Kuusisto: Minä pyytäisin ed. Sundströmitä kysyä, oliko hän siinä „isänmaallisen kansanliikkeen” johdon kokouksessa, jossa päätettiin, että työväentalojen polttoja he eivät voi estää, elleivät jotkut nimeltä mainitut laillisuutta puolustaneet virkamiehet väisty paikoiltaan? Jokseenkin tämänsuuntaisen lausunnon „isänmaallisen kansanliikkeen” johto antoi sinä aikana, jolloin maassamme melkein joka yö paloi työväentaloja. Sitä ei minun käsittääkseni voi käsittää millään muulla tavoin kuin että tällä taholla epäsuorasti siunattiin tällaisia tekoja ja ikäänkuin kehoitettiin niitä jatkamaan.

Ed. Sundström: Ed. Aaltosen lausunnon johdosta pyytäisin ensinnäkin mainita, ettei ole ketään tässä talossa, joka uskoisi, että vasemmisto on ottanut tämän lauselman kysymyksessä olevaan mietintöön sen vuoksi, että kommunistisia etsittäviä ei ole saatu aikanaan kiinni.

Edellisen puhujan kysymykseen pyytäisin vastata, että tiedossani ei ole, että isänmaallisen kansanliikkeen johto olisi koskaan tällaista päätöstä tehnyt tai edes koskaan tällaista kysymystä käsitellyt.

Ed. Kivisalo: Minäkin pyydän kiinnittää hallituksen huomiota siihen asiaan, josta ed. Koponen edellä puhui. Se koskee tässä mietinnössä mainittua taajaväkisillä ja niihin verrattavilla paikkakunnilla

olevien vuokralaisten asiaa. Näitä vuokralaisia on lainvalmistelukunnan kokoamien tietojen mukaan lähes 13,000 ruokakuntaa, joten se, perheenjäsenet lukuunotettuina, on suuri osa meidän väestöstämme. Nämä vuokralaiset ovat olleet oikeudellisesti katsoen ilmassa. Heidän asiaansa on hoidettu väliaikaisesti vuokra-aikaa viisi vuotta kerrallaan pidentämällä. Joka kerta kun tällainen pidennys on annettu, on se tehty siinä toivossa, että ennen sen loppuun kulumista saadaan näiden vuokralaisten asia lopullisesti järjestetyksi. Viimeksi annettiin tällainen viiden vuoden pidennys v. 1930 toisilla valtiopäivillä, ja sen mukaan loppuu vuokra-aika maaliskuun 14 päivänä 1936. Nämä vuokralaiset odottavat mitä suurimmalla levottomuudella, mikä heidän oikeudellinen kohtalonsa on. Tämä pitkäaikainen epävarma olotila, jossa heidän on tarvinnut elää, on ollut heille monella tavalla kiusallinen. Kun ei ole ollut varmuutta siitä, saako viisi vuotta kerrallaan pidennetyn vuokra-ajan jälkeen enää jäädä tilalleen siedettävillä ehdoilla edes vuokralaiseksi, niin tämä epävarmuus on estänyt tekemästä mitään suurempia perusparannuksia. On tapauksia, että torpparin rihi on niin rappeutunut, ettei sitä enää ole hyväksytty palovakuutukseen, mutta uuden rihihenkin rakentaminen on epävarmaa, kun on ainoastaan 3 tai 4 vuotta vuokra-aikaa jäljellä.

Tämä epävarma tila myös katkeroittaa asianomaisten vuokramiesten mieltä. He eivät voi käsittää, minkä vuoksi oikeutta jaetaan heille eri tavalla kuin on jaettu muille. He katsovat itsensä yhtä ansiokkaiksi pääsemään tilansa omistajiksi tai ainakin varmalle vuokraoikeudelle kuin nekin, joiden asia jo on aikaisemmalla lainsäädännöllä ratkaistu, nimittäin vuonna 1918 annetun ja 1919 parannetun vuokramaiden lunastuslain kautta ja sitten myöhemmin annettujen lunastuslakien kautta. Sitten on huomattava, että vuonna 1926 annetun valtionmailla olevien vuokralaisten lunastusoikeutta koskevan lain 8 §:ssä sanotaan, että korvauksen maksamisesta niille vuokramiehille, jotka jäävät lunastusoikeutta vaille, säädetään erikseen. Tällä tavoin oikein lakipykälässä luvattiin korvaus niille, jotka ovat jääneet lunastusoikeutta vaille. Mutta sen jälkeen kuin tällainen pykälä on säädetty ei näistä kor-

vauksista ole kukaan mitään puhunut. Päinvastoin. Kun näiden vuokralaisten asia oli esillä v. 1930 toisilla valtiopäivillä, tekivät kokoomuslaiset ja ruotsalaiset edustajat sekä valiokunnassa että eduskunnan täysistunnossa ehdotuksen, että näiden vuokramiesten vuokramaksua sallittaisiin korottaa viisikertaiseksi. Siis korvauksen asemesta tahdotaan sälyttää näiden vuokralaisten harteille viisinkertainen vuokrankorotus. Tällainen menettely ei ole tasa-puolista, se on näitä vuokralaisia kohtaan harjoitettua puolueellisuutta.

Mitä tulee muihin täällä keskustelun-alaisina olleisiin seikkoihin, niin niihin ei liene syytä enempää puuttua. Minä tahdoisin vain lyhyesti sanoa, että mikä on pahaa, se on pahaa, eikä sitä ole syytä myöskään valiokunnan mietinnössä salata. Ed. Karekselle lienee tunnettu se profeettain sana, että se, mitä he salassa tekevät, pitää saarnattaman kattoon päällä, ja on mielestäni oikein, että valiokunta on sanonut pahaksi sen, mikä pahaa on. En voi ymmärtää kuinka tällaista rehellistä totuuden sanomista voivat paheksua sellaiset edustajat, jotka sanovat vartavasten toimivansa poliittisen elämän puhdistamiseksi.

Ed. Linkomies: Täytyy leimata puolustamattomaksi käsitteiden sekoittamiseksi, kun esitetään sellainen väite, että muka vaatimus puheenaolevan lauseen poistamisesta valiokunnan mietinnöstä olisi puolue-mielestä johtunut. Tässähän on huomautettu, että valiokunnalla ei ole ollut ainoassakaan yksityistapauksessa mitään perustetta tällaiseen viittaukseensa, ja on vaadittu esitettäväksi tosiasioita, joihin tämä lause voisi perustua. Sellaisia ei ole voitu täällä antaa ja näin ollen, jos siis puhutaan puolue-mielestä, täytyy lausua, että päinvastoin juuri se valiokunnan mietinnön lause, josta nyt tässä on kysymys, on puolue-mielen sanelema.

Ed. Kuusisto: Ed. Sundströmin lausunnon johdosta minä huomautan, että sen julistuksen, josta äskeisessä lausunnossani mainitsin, alla oli herra Vihtori Kosolan nimi. Minä en kyllä todellakaan satu muistamaan, oliko herra Kosola sillä hetkellä lapuanliikkeen vai „isänmaallisen kansanliikkeen” toimitusjohtaja.

Ed. Aaltonen: En tiedä, oliko ed. Linkomies sisällä silloin, kun ed. Kares käytti puheenvuoronsa. Jos hän oli silloin sisällä, en olisi odottanut, että hän olisi kääntänyt puoluemielestä puheen täältä-päin lähteneeksi, sillä nimenomaan ed. Kares täällä puhui puoluemielestä, mikä ei suinkaan ole valiokunnan enemmistön kantaa sanellut.

Kun sain puheenvuoron, on syytä vielä lyhyesti huomauttaa ed. Kareksen edellisestä lausunnosta, kun hän siinä antoi niin erinomaisen suuren arvon eduskunnan perustuslakivaliokunnalle, mikä sille kieltämättä onkin annettava. Suuri arvo on sille annettu kerran aikaisemminkin, silloin kuin lapualaisten taholta hyökättiin perustuslakivaliokunnan istuntoon, häirittiin sitä, keskeytettiin sen työ. Oliko tämä kenties tunnustus nimenomaan juuri perustuslakivaliokunnalle, siltä taholta, sellaiseksi sitä nyt ed. Kareksen lausunnon jälkeen voisi ajatella.

Ed. Kares: Ed. Kivisalo puhui siitä, että se, mitä salassa tapahtuu, se katoilta julistetaan. Se on aivan tosi, mutta sellaista, mitä ei lainkaan ole tapahtunut, sitä ei julisteta katoilta, vaan sitä, että tyhjiä puhutaan, kutsutaan siinä samassa kirjassa tuulen synnyttämiseksi, ja tässä on puhuttu tyhjiä kaikesta päättäen. Täällä on puhuttu jostain julistuksesta ja sanottu, että se tapahtui siihen aikaan, jolloin työväentaloja paloi miltei joka yö. En minä muista semmoista aikaa, että työväentaloja paloi miltei joka yö (Ed. Voionmaa: Joka toinen yö!). En tiedä, yhden työväentalon polttamisen minä muistan ja tuli selville, että se oli jollain tavalla hyvin läheltä taloa olleitten sytyttämä. En minä muita muista. Eikä nämä ainakaan ole tapahtuneet kansanliikkeen johdon aikana.

Mitä taasen edellinen puhuja sanoi, niin kai hän käsitti väärin professori Linkomiestä. Ed. Linkomieshän väitti nimenomaan, että te ette siellä millään tavalla voi väittää, ettei puheinaoleva lause, jolla ei ole mitään perustetta, perustuisi puoluemiehen. Sehän on selvä, että se perustuu siihen.

Ed. Simojoki: Minä panen vastalauseeni sitä menettelyä vastaan, että täällä on ed. Kivisalo käyttänyt Jumalan pyhää

sanaa (Naurua eduskunnassa.) poliittisessa puheenvuorossa poliittisten vastustajiensa likaamiseksi, ja kaikkein inhottavimmaksi tällaisen menettelyn tekee se, että tällaista Jumalan sanan käyttöä joudutaan kuulemaan Hämeen läänin vuoden 1918 punaisen maaherran, Kivisalon, suusta.

Ed. Kivisalo: Minä tahdon vain lyhyesti huomauttaa ed. Karekselle, että kyllä sellaista on tapahtunut, jota tässä perustuslakivaliokunnan mietinnössä mainitaan.

Ed. Simojolle tahdon mainita, että kyllä kai meillä on oikeus uskoa raamatun totuuksia meillä marxilaisillakin, sillä onhan se kirjojen kirja ja onhan siinä ikuisia totuuksia ja kyllä kai niitä korkeita velvoituksia, mitä siinä sanotaan, on velvollisuus noudattaa myöskin valtiollisessa elämässä.

Mitä tulee siihen viittaukseen, että minä olen ollut Hämeen läänin maaherrana, niin sillä asialla on tämän asian kanssa yhtä vävän yhtäläisyyttä kuin esim. lehmällä ja käsirattailla, jos tämä on sopiva esimerkki osoittamaan kahden asian erilaisuutta. Minä olen siitä vastannut ja vastaan edelleenkin, sekä Jumalan että ihmisten että yleisen oikeuden edessä. Vastaan myös silloisista teoistani.

Ed. Sarlin: Jokaisen oikeusvaltion ylin tehtävä on minun käsittääkseni valtion oikeusjärjestyksen ylläpitäminen, ja juuri sitä varten Suomen tasavallassakin on oikeuskansleri ja oikeusasiamies Suomen eduskunnassa. Jos nämä kajoavat jonkinlaisiin oikeusjärjestyksen ylläpitämistä koskeviin tapauksiin ja ilmoittavat toimittaneensa niiden johdosta tutkimuksia siitä syystä, että on ollut perusteltua aihetta epäillä, että valtion ne viranomaiset, joiden velvollisuus on toimia oikeusjärjestyksen ylläpitämiseksi, eivät olisi hoitaneet huolella tehtäviensä, niin ei voitane totisesti väittää, että kun tällainen kertomus ja sen yhteydessä olevat asiat menevät eduskunnan perustuslakivaliokuntaan, eduskunnan perustuslakivaliokunta muuttuisi jonkinlaiseksi puoluepoliittiseksi elimeksi käsitellessään tätä kysymystä. Sellaista ajatusta vastaan on mielestäni syytä panna vastalause (Vasemmalta: Oikein!). Ja jos nyt, niinkuin on tapahtunut, seitsemästätoista 15 perustuslakivaliokunnan jäsentä on saa-

nut etsintäkuulutuksia tarkastaessaan sen käsityksen, että ei ole menetelty aina sillä huolella ja tarmolla kuin olisi ollut odotettavaa, silloin kun on ollut etsittävänä poliittisista motiiveista rikkonut rikollinen, niin minä en voi ymmärtää, että voidaan väittää, että nämä 15 valiokunnan jäsentä vain puoluemielessä ovat tämän julkilausuman tahtoneet mietintönsä ottaa, ja sen vuoksi minusta ei liioin ole aihetta sitä sillä syyllä vaatia pois.

Ed. Sundström: Kuten ed. Sarlin mainitsi, on valtiovallan tehtävänä lähinnä oikeusjärjestyksen ylläpitäminen. Valtiovallan orgaanien on toimittava nimenomaan tässä tarkoituksessa. Mutta mielestäni on aksiomimaisesti julkilausuttava myöskin, että julkinen valta ei missään tapauksessa saa halventaa näitä omia orgaanejaan. Nykyisin eräällä taholla katsotaan kuitenkin, kun valtiovallan orgaanien avulla ei ole päästy niihin päämääriin, joihin poliittisessa tarkoituksessa on pyritty, mahdolliseksi ilman asiallista syytä halventaa näitä valtiovallan julkisia orgaaneja. Minun mielestäni valtiovallalla tietysti on oikeus arvostella orgaanejaan, kun on siihen syytä. Mutta kun moititaan viranomaisia, niin vaaditaan ehdottomasti, että esitetään myös syyt näiden moittimiseen. Nyt ei perustuslakivaliokunta ole voinut esittää ainoatakaan aiheellista syytä kysymyksessä olevaan moitteeseen. Kun perustuslakivaliokunta tahtoo kuitenkin pitää kiinni tästä moitteestaan, osoittaa tämä, että tämä moittiminen on tapahtunut poliittisessa tarkoituksessa.

Ed. Linkomies: Ed. Sarlinin puheenvuoron johdosta haluan huomauttaa, että oikeusjärjestyksen mukaista on myöskin se, että suojataan virkamiehiä perustelemattomilta syytöksiltä myöskin eduskunnan taholta.

Ed. Kares: Minä myöskin pyydän ed. Sarlinin puheenvuoron johdosta huomauttaa, kun minä tämän puolueasian ensin toin esille, että ei ole vielä puoluemieltä se, että perustuslakivaliokunta ottaa käsiteläkseen kaikki ne seikat, mitä tässä kertomuksessa on esilletuotu, mutta puolueielisyys näkyy sitten siinä, mitä perustuslakivaliokunta siitä lausuu.

Ed. Kuusisto: Ed. Kares näkyy olevan kovin muistamaton eräisiin meidän maassamme viime aikoina tapahtuneisiin tapauksiin nähden. Mutta minä nyt haluaisin kysyä, että jos näitä työväentalojen tuhopolttoja ei olisi tapahtunut enempää kuin hänen mainitsemansa yksi, niin minäkätähden sitten Lapuan liikkeen ja „isänmaallisen kansanliikkeen” yhteinen toimitusjohtaja selitti, että he eivät voi estää niitä tapahtumasta, elleivät laillisuutta noudattavat virkamiehet väisty paikoiltaan tai eroteta. Silloinkin tämä kehoitus olisi ollut tarpeeton, jos kerran tällaisia tuhopolttoja ei olisi tapahtunut aivan järjestelmällisesti.

Ed. Riipinen: Minusta vasemmistolle kaikkein vähimmin kuuluu tässä oikeus arvostella maan virkamiehistöä ja Lapuan liikettä ja Isänmaallista kansanliikettä sillä tavalla kuin ovat täällä arvostelleet. Meillähän on viime vuosien kuluessa tapahtunut yhtä ja toista (Ed. Komu: Varsinkin sitä toista!) ja niihin tapauksiin on täällä myöskin tässä esillä olevassa mietinnössä viitattu. Mutta vasemmisto täydellisesti unohtaa, mistä syyistä asiat täällä ovat menneet säännöllisiltä raiteiltaan pois. Se on juuri siitä syytä, että te olette suojelleet täällä välillisesti ja välittömästi suurinta rikollisuutta, valtiopetosta, suojelemalla kommunismia ja vaatimalla, niinkuin edelleenkin vaaditte, kommunisteille kansalaisoikeutta ja täydellistä toimintavapautta. Vasta sitten kuin te olette sanoutuneet irti tästä marxilaisuudestanne ja tästä kommunismin suojelemisesta, vasta sitten teillä on oikeus puhua ja arvostella täällä virkamiehiä, jotka joutuivat juuri teidän töittenne hedelmien takia (Vasemmalta: Teidän töittenne!) tavallista suurempiin vaikeuksiin virkavelvollisuksiensa täyttämisessä. Tämä on sitä samaa ulkokullaisuutta, jota sieltä vasemmalta aina saadaan nähdä näiden asioiden esille tullessa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Linkomies ed. Sundströmin kannattamana ehdottanut, että perustuslakivaliokunnan mietintöön liitetyn II vastalauseen mukaisesti poistettaisiin siinä mainittu lause

perusteluista. Kutsun tätä ehdotusta ed. Linkomiehen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy perustuslakivaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos ei voittaa, on ed. Linkomiehen ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 147 jaa- ja 52 ei ääntä; poissa 52.

P u h e m i e s: Koska koneäänestyksessä ei saatu tällä kertaa oikeaa tulosta, niin on toimitettava avoin äänestys.

Sihteeri lukee äänestysesityksen uudelleen.

„Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aakula, Aaltonen, Aarniokoski, Aattela, Aittoniemi, Alestalo, Ampuja, Andersson, Annala, J., Arffman, Asikainen, von Born, Bryggari, Colliander, Ellilä, Erkkö, Eskola, Estlander, Fagerholm, von Frenckell, Furu-
hjelms, Haga, Hakki, Halonen, A., Halonen, T., Harvala, Hautala, Heiniö, Heiskanen, Helenelund, Helo, Herrala, Hildén, Hiltunen, Hirvensalo, Huittinen, Huotari, Hämäläinen, Hänninen, Hästbacka, Ikonen, Inkilä, Jacobsson, Janhonen, Jatkola, Jern, Jokinen, Jutila, Kaasalainen, Kaijalainen, Kalliokoski, Karvetti, Kauranen, Kemppe, Kesti, Kettunen, Kivioja, Kivisalo, Koivisto, Koivulahti-Lehto, Koivuranta, Komu, Koponen, Kujala, Kukkonen, Kullberg, Kuolavaara, Kuusisto, Kämäräinen, Lahdensuo, Lahtela, Lampinen, Lastu, Lehtokoski, Lepistö, Leppälä, Lindman, Lindström, Linna, Lohi, Lonkainen, Lumijärvi, Lumme, Luostarinen, Löthman, Malkamäki, Malmivuori, Mangs, Marttila, Mattsson, Meriläinen, Metsäranta, Miikki, Mustasilta, Mäkeläinen, Nyman, Pajunen, Paksujalka, Palmgren, Pekkala, Peltonen, Penttala, Perho, Pesonen, Puittinen, Pärssinen, Rantala, Reinikainen, Rydman, Rytinki, Ryömä, Räisänen, Salmenoja, Salo, Salonen, Sariola, Sarlin, Sergelius, Setälä, Sinisalo, Sirén, Soininen, Suokas, Suurkonka, Sventorzetski, Syrjä-

nen, Särkkä, Söderhjelm, Takala, Tarkkanen, Toivonen, Tolonen, Tukia, Turkia, Turkkala, Tyrni, Vallas, Valta, Vehkaoja, Welling, Venho, Wenman, Vesterinen, Wickman, Wiik, Vilhula, Voionmaa, Ahlström, Östenson ja Österholm.

„Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Kulju, Annala, V., Böök, Honka, Honkala, Horelli, Junnila, Kares, Kivenoja, Kivimäki, Korvenoja, Lehtonen, Leiwo, Linkomies, Nikkola, Oksanen, Pennanen, Pohjala, Rantanen, Riipinen, Schildt, Simojoki, Somersalo, Sundström, Tuomivaara, Vaarama, Wainio ja Virkkunen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat 19 edustajaa:

Brander, Forstadius, Hannula, Heikkinen, Kosonen, Kääriäinen, Mantere, Moilanen, Oksala, Oulasmaa, Paasivuori, Pilpula, Pitkänen, Sjöblom, Soini, Tanner, Tapaninen, Toivola ja Väisänen.

P u h e m i e s: Avoimessa äänestyksessä on annettu 150 jaa- ja 28 ei-ääntä.

Eduskunta on siis hyväksynyt perustuslakivaliokunnan mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotuksen laiksi torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrauksesta 12 päivänä maaliskuuta 1909 annetun asetuksen 67 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 36 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

5) Ehdotuksen laiksi maalaiskuntain asutuslautakunnista 5 päivänä toukokuuta 1925 annetun lain 1, 8 ja 10 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 37 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

6) Eräitä puutavarayhtiöiden lainvastaisesti hankkimia kiinteistöjä

koskeva hallituksen esitys n:o 38 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta lausunto valtiovarainvaliokunnalta.

7) Ehdotukset laeiksi oikeudenkäymiskaaren 17 luvun, 21 luvun 3 §:n ja 24 luvun 3 §:n, maakaaren 1 luvun sekä rikoslain 17 luvun muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 39 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kalliokoski: Kun kysymyksessä on erittäin laaja hallituksen esitys — esityksessä on 40 sivua — ja kun kysymys on asiasta, jota on vuosikymmeniä valmisteltu ennenkuin se on voitu eduskunnalle esittää, olisi minun mielestäni tarkoituksenmukaista varata eduskunnan jäsenille tilaisuus jo ennen asian valiokuntaan lähettämistä vähän lähemmin perehtyä esitykseen, ja siksi minä pyytäisin, herra puhemies, ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle tulevan viikon viimeiseen istuntoon.

Ed. Tarkkanen: Pyydän saada kannattaa ed. Kalliokosken tekemää ehdotusta.

Puhemies: Kun asiaa ei ole päätetty yksimielisesti lähettää valiokuntaan, niin on se jääpä pöydälle; kehoitan senvuoksi seuraavia puhujia lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Ed. Komu: Minä ehdotan, että asia pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kalliokoski ed. Tarkkasen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi viikon viimeiseen istuntoon. Kut-

sun tätä ehdotusta ed. Kalliokosken ehdotukseksi. Ed. Komu on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi istuntoon. Kutsun tätä ehdotusta ed. Komun ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ed. Komun ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kalliokosken ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Kehoitän niitä edustajia, jotka äänestävät „jaa”, nousemaan seisolleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Vähemmistö.

Eduskunta on siis päättänyt panna asian pöydälle ensi viikon viimeiseen istuntoon.

8) Eduskunnan työjärjestyksen eräiden pykälien muuttamista

koskeva ed. Pennasen y. m. aloite ja puhemiesneuvoston siitä antama lausunto esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että aloite valtiopäiväjärjestyksen 46 §:n 2 momentin mukaisesti lähetettäisiin perustuslakivaliokunnan tarkastettavaksi.

Keskustelu:

Ed. Ryömä: Herra puhemies! Kun nyt ryhdytään järjestelemään eduskunnan omia keskinäisiä sisäisiä kielioloja, jotka tietäkseni ovat tällaisina olleet aina yksikamari-sen eduskunnan alusta alkaen, olisi mielestäni kajottava vain sellaisiin seikkoihin, jotka näyttäisivät muodostaneen oleellisen epäkohdan, mutta ei kaikenlaisiin pieniin merkityksettömiin asioihin, yhtä vähän kuin olisi ryhdyttävä sellaisiin muutoksiin, jotka tekisivät suomenkieltä taitamattoman ruotsinkielisen edustajan toiminnan edus-

kunnassa vaikeaksi. Eduskunnan kaksikielisyyteen huomiota kiinnitettäessä luulen osuvani varsin oikeaan siinä, että enin siinä suhteessa on suomenkielisiä edustajia ikävystyttännyt hallituksen vastausten ja ilmoitusten kahdella kielellä esittäminen. Vaikkei tämä asia suoranaisesti nyt käsiteltävänä olevaan asiaan kuulukaan, uskallan tässä yhteydessä huomauttaa tästä, sanoisinko epäkohdasta. Minun mielestäni tulisikin hallituksen kanssa yhdessä neuvotella siitä, eikö tätä asiaa voitaisi toimittaa yksinkertaisemmin, ilman että sen vuoksi olisi valtiopäiväjärjestystä suinkaan muutettava. Ajattelen asiaa järjestettäväksi esim. siten, että sanotut asiakirjat jaettaisiin ruotsinkielisille edustajille ruotsinkielellä samanaikaisesti, kuin ne suomenkielellä esitettäisiin, ja sitten vain ilmoitettaisiin, että asiakirja on ruotsinkielellä edustajille toimitettu. Tällä tavalla tämä toimitus suuressa määrässä lyhenisi.

Mitä ruotsinkielisten edustajain puheiden tulkitsemiseen suomeksi tulee, olen asiassa kuulunut vähemmistöön puhemiesneuvostossa, joka yhden äänen enemmistöllä päätti ehdottaa niiden tulkitsemisen lopettamista. Minun mielestäni nämä tulkitsemiset siten toimitettuina kuin on tapahtunut, eivät ole kuluttaneet kovin paljon eduskunnan aikaa, mutta siitä huolimatta on ruotsinkielisillä puhujilla ollut mahdollisuus saada ruotsinkieltä ymmärtämättömienkin tietoon, mitä ovat halunneet asiassa lausua tai ehdottaa. Tietystikin ei tällä useastikaan ole ollut sanottavaa merkitystä asian ratkaisulle, mutta on myöskin esitetty ruotsinkielisiä lausuntoja — ajattelen tässä suhteessa esim. professori Estlanderin eräitä erittäin tiiviitä ja arvokkaita lausuntoja, — joiden suomenkielisiä tulkintoja suomenkieliset edustajat ovat erikoisella mielenkiinnolla seuranneet. On huomattava, että muulla kielellä kuin äidinkielellä pidettävien puheiden valmistus vaatii hyvin suuren työn eikä sellaista ole sittenkään helppoa saada yhtä hyvään muotoon kuin äidinkielistä, vaikka jossakin määrin toista kieltä hallitsisikin. Toiselta puolen suomenkielisilläkään edustajilla ei pitäisi olla hauskaa kuulla virheellistä suomenkielen käyttöä. Tämä on asian käytännöllinen puoli, ja sen periaatteellinen puoli on siinä, että ruotsinkielinen suomenkieltä taitamaton edustaja tietää tulkitsemisen avulla voivansa tulla koko eduskunnassa

ymmärretyksi. Asia on sitäpaitsi sekä rahallisesti että eduskunnan ajan kulutukseen nähden sangen pieni, minkä vuoksi toivoin, että perustuslakivaliokunta asettuisi kosketellun tulkitsemisen jatkuvan säilyttämisen kannalle.

Puhemiesneuvostossa tein erään ehdotuksen, joka suuresti lyhentäisi äänestyskässä vallitsevaa käännösjärjestelmää. Ehdotukseni ei kuitenkaan puhemiesneuvostossa asian käsittelyssä noudatetun äänestysmenettelyn johdosta lainkaan joutunut sellaisena erinäisenä äänestettäväksi jääden siten asiallisesti huomioon ottamatta, vaikka sillä tietääkseni puhemiesneuvostossa olisi ollut enemmistö. Ehdotukseni oli se, että työjärjestyksen 40 §:n viimeistä momenttia muutettaisiin siten, että ruotsiksi käännettäisiin puhemiehen esityksistä, paitsi hänen tiedoksiantonsa, hänen selostuksensa kulloinkin keskustelun kuluessa tehdyistä eri ehdotuksista. Viimeksimainittu selostus on siksi tärkeä, että se on täydellisenä saatettava myös suomenkieltä ymmärtämättömän edustajan tietoon. Yksityistulkinta ei ole niinkään varma, jotenka se on oleva yleistulkin tehtävänä. Mutta mitä sitten tulee puhemiehen tekemiin ehdotuksiin usein sangen pitkäksikin äänestysmenettelyksi, jotka ehdotukset ovat aivan muodollista laatua ja tavallisesti sellaisenaan hyväksytään, ne voi yleistulkki jo helposti selostaa, kun ehdotusten sisältö on jokaisen tiedossa. Ja kun sanottujen äänestysmenettelyehdotusten kääntäminen ruotsiksi vie hyvin paljon aikaa, voitaisiin nämä samoin kuin äänestysesitykset haitatta jättää kääntämättä.

Suosittelen näinollen perustuslakivaliokunnalle koskettelemaani muutosta työjärjestyksen 40 §:n viimeiseen momenttiin, jolloin se tulisi kuulumaan seuraavasti: „Puhemiehen tiedoksiannot ja keskustelun kuluessa tehtyjä ehdotuksia koskevat selostukset esitetään kummallakin kielellä”. Tämä olisikin minun mielestäni ainoa muutos, joka tämän aloitteen johdosta olisi toimitettava.

Ed. Pennanen: Herra puhemies! Arvoisa edellinen puhuja on huomauttanut siitä, että voimassa oleva eduskunnan työjärjestys on ollut suunnilleen samanlainen yksikamarisen eduskunnan alkua ajoista asti

ja hänen mielestään juuri siitä syystäkin olisi jatkuvasti samanlaisena pidettävä. Minusta tämä työjärjestyksen pitkä voimassaoloaika jo sinänsä panee ajattelemaan, eivätkö tämän suunnilleen neljännesvuosisadan aikana ole olot sen verran muuttuneet kielellisessäkin suhteessa, että myös eduskunnan työjärjestys, mikäli on kysymys kaksikielisyydestä, kaipaa korjausta. Sillä eihän maailma ole kielellisissäkään kysymyksissä aivan paikallaan seisonut sanottuna aikana. Eteenpäin on mentä ja mentä siinä suhteessa hyvään suuntaan, että suomenkielen taito ja myöskin käyttö on tänä kuluneena aikana yleistynyt. Kun nyt tämä kysymyksessäoleva aloite eduskunnassa tähän asti noudatetun tulkintajärjestelmän muuttamisesta ja typistämisestä on taaskin, muistaakseni kolmannen kerran, jonkunlaisessa evästysasteessa, niin minäkin pyydän muutamalla sanalla evästää perustuslakivaliokuntaa, kun oletan asian varmastikin perustuslakivaliokunnan tarkastettavaksi joutuvan. Minä lausuisin valiokunnalle sen toivomuksen, että valiokunta, rajoittumatta tarkastamaan vain aloitteen ehdotusten soveltuvaisuutta valtiopäiväjärjestyksen säännöksiin, tarkastaisi aloitetta ja siihen sisältyviä ehdotuksia myös asiallisesti, niin että valiokunnan lausunnosta näkyisi, ovatko ehdotukset valiokunnan mielestä asiallisestikin hyväksyttäviä.

Aloitteeseen sisältyvien ehdotusten laillisesta puolesta tuskin mitään epäilyksiä voitaneenkaan esittää. Sellaista ei puhemiesneuvostossa esiintuotu jyrkinkään mielipide ole voinut löytää, vaikka se muuten on asettunut aloitteeseen nähden ihan kielteiselle kannalle. Mitä sitten tulee puhemiesneuvoston päätökseksi tulleeseen ehdotukseen, niin sisältää se m. m., että selostus tehdyistä ehdotuksista ja äänestysmenetelyehdotus toistettaisiin ruotsinkielellä. Tekee mieli kysyä, mitä ja ketä varten niiden tulkinta tai toistaminen on tarpeellista. Kun suomea ymmärtävät edustajat ovat jo ne kerran kuulleet ja kun ummikkoruotsinkieliset, joita on ja ehkä tulee olemaan vastakin joitakin, saavat asiasta selon yksityistulkinnan välityksellä, niin ei toki puhemiesneuvoston kannan perusteeksi riitä se, että on muka hyvä kuulla niitä molemmillakin kielillä, siis kahteen kertaan. Täytyyhän toki edellyttää edustajilla olevan sen ver-

ran muistilahjaa ja tarkkaavaisuuttakin tallella, ettei toistaminen jonkinlaisena niin sanoakseni laiskanlaksynä olisi tarpeellista.

Mitä sitten tulee ruotsinkieliseen supisteluun eduskunnan pöytäkirjoista, niin edellyttäisihän oikeastaan jonkinlainen vastavuoroisuus sitä, että suomenkielisiä varten laadittaisiin supistelu ruotsinkielisistä lausunnoista, joita eduskunnassa on annettu ja varmaan annetaan ei vain suomenkielen taitamattomuudesta, mutta myös periaatteista. Mutta tällaista supistelua ruotsinkielisistä lausunnoista ei toki kenellekään suomenkieliselä ole johtunut mieleen toivoakaan eikä varmasti tule johtumaan. Mielestäni on myös kyseenalaista, minkä verran mainitusta supistelmasta on käytännöllistä hyötyä ja minkä verran sillä on merkitystä ruotsinkielistenkään seutujen kansalaisille, kun kerran eduskunnan asiakirjat, siis hallituksen esitykset, eduskunta-aloitteet ja mietinnöt y. m., mitä asiakirjoihin kuuluu, laaditaan myös ruotsinkielisinä.

En myöskään katso olevan syytä Skandinavian maiden takia minkäänlaista supistelua laatia. Myönnän kyllä, että on hyvä olla vuorovaikutuksessa ja kosketuksessa naapurimaiden kanssa. Mutta eikö hän siinäkin suhteessa riittä tavallinen vastavuoroisuus, että kunkin maan asiakirjat ovat saatavissa sillä kielellä, mitä maassa yleisesti käytetään.

Minä en ole pyrkinyt enkä pyri nytkään tekemään tämän kysymyksessäolevan aloitteen ehdotuksista sen suurempaa numeroa, kuin mitä ne itse asiassa ovat. Olen jo aikaisemmin sanonut, että minusta tämä asia on verraten vaatimaton varsinaisten kielikysymysten rinnalla. Mutta jos eduskunnan enemmistö osoittautuu haluttomaksi järjestelemään kielioloja omassa keskuudessaan edes sikäli, että käytännössä tarpeettomaksi osoittautunut kaksikielisyyden poistettaisiin, niin mitä voitaisiin toivoa sitten, kun tulee kysymys koko maata koskevien virasto-olojen vapauttamisesta tarpeettomasta kaksikielisyydestä. Minä rohkenen kumminkin esitetystä vastaväitteistä huolimatta toivoa, että perustuslakivaliokunta katsoo tehtyjen ehdotusten ei vain soveltuvan valtiopäiväjärjestyksen säännöksiin, mutta myös asiallisesti sellaisiksi, että ne tulevat ei hankaluuttamaan, mutta päinvastoin edistämään eduskunnan työtä.

Ed. Lindström: I rdm. Pennanens m. fl. förslag till ändring av särskilda paragrafer i arbetsordningen för riksdagen göres gällande att användningen av finska och svenska språken har skapat en onödig och skadlig tvåspråkighet även i riksdagsarbetet.

Förslagsställaren riktar sitt ändringsförslag mot 40 § i riksdagens arbetsordning, i vars 1 mom. stadgas, att riksdagen skall tillsätta en allmän tolk, vars uppgift är att på finska återgiva „klämmarna” i anförandena på svenska språket, och föreslår, att denna tolkbefattning såsom varande obehörlig skall indragas, motiverande denna sin framställning med att inom riksdagskretsar torde den uppfattningen vara synnerligen allmän, att allmänna tolkbefattningen såsom föråldrad och obehörlig borde indragas. Denna synpunkt på saken kan vara berättigad beträffande sådana personer, som kunna svenska och för vilka tolkens översättning är en upprepning av vad de redan hört, men för det stora flertalet av de finska riksdagsmännen, som inte förstå svenska, borde det inte vara likgiltigt vad en svensktalande har att anföra. Det kan ju hända att han i sitt anförande framhåller sådana synpunkter i frågan, som de inte kommit att tänka på. Jag vill således framhålla, att tolkningen av „klämmarna” till finska av de svenska anförandena inte är alldeles värdelös och borde därför bibehållas.

Annorlunda ställer sig ej heller frågan ur svensk synpunkt sett, då även andra och tredje momenten i samma 40 § beröras. Visserligen medger förslagsställaren, att en privat tolk är av behovet påkallad för de svenska allmogeri riksdagsmännen liksom tidigare, men den allmänna tolkningen av talmannens meddelanden och omröstningspropositioner, som talmannen skall framställa, liksom själva omröstningsförfarandet och uppgiften av, på vilket sätt omröstningspropositionerna skall besvaras, uttalas endast på finska språket. Huru förslagsställaren tänkt sig, att den privata tolken skall kunna meddela sig med alla dem som anlitat hans hjälp utan att yttra sig högt, då såsom nu är fallet de svenska talande tillhöra olika partier och sitta på vardera sidan i plenisalen, är för mig obegripligt. Enligt min uppfattning är det just talmannens meddelanden

och förslag, huru vid omröstningen skall förfaras, som är av största betydelse för den enskilde riksdagsmannens ställningstagande till de föreliggande olika förslagen, som underställas omröstning och böra således omedelbart såsom hittills tolkas till svenska.

Riksdagsman Pennanen liksom de övriga undertecknarna av detta ändringsförslag av riksdagens arbetsordning har med den föreslagna ändringen medvetet velat rikta ett slag mot de svenska allmogeri riksdagsmännen, ty de svenska skolade riksdagsmännen äro inte berörda därav, emedan de ju kunna bägge språken, likasom de finska bildade riksdagsmännen. Alltså är det landsbygdens representanter, den svenska allmogebefolkningens ombud, som inte kunnat eller haft möjligheter att skaffa sig tillräckliga kunskaper i finska språket och vilka nu av språkfanatiker skall berövas möjligheten att sakligt följa med riksdagens arbete.

Enligt förslagsställarnas mening skall nu den svenska arbetar- och bondebefolkningen vara tvungen att mot sin vilja invälja till riksdagen enbart sådana personer, som behärska finska språket. Det är nämligen inte sagt att sådana personer finnas att tillgå, till vilka den svenska allmogebefolkningen odelat kan giva sitt förtroende. När, såsom nu är fallet, de svenska riksdagsmännens antal ändå uppgår till över tiondedelen av hela antalet, borde de ändå kunna påräkna så stora rättigheter som vad en tolkning av talmannens meddelanden, uppställandet av omröstningspropositionerna samt deras besvarande innebär. Förslagsställarna gå dock väl långt, då de i sin motivering framhålla: „Direkte pinsamt kan en enbart formell tillämpning av tvåspråkigheten bli i sådana fall, i vilka talmannen skänker något tillkännagivande till riksdagen en högtidligare form, exempelvis då det innehåller minnesord över avlidna. Tolkens uppgift är att till svenska översätta ett sådant yttrande officiellt och torrt, vilket ingalunda är ägnat att höja stämningen.” Jag undrar var det finnes stadgat att tolken måste översätta dessa tillkännagivanden officiellt och torrt till svenska. Varför kan eller får inte tolken giva sina ord en högtidligare form liksom talmannen. I ändringsförslaget har inte ens ifrågasatts att i fall en svensk-

talande avlider (de äro ju också dödliga) minnesorden över honom skulle få översättas till hans modersmål, så att hans språkfränder kunde förstå vad som om honom av talmannen tillkännagivits för riksdagen.

Det är sorgligt att språkstriden, med andra ord svenska språkets utrotande från riksdagen, gjorts till en av huvudfrågorna i nu sittande riksdag. Det borde vara många viktigare och för landet och dess inbyggare nyttigare lagförslag, som vänta på sin lösning. Tiotusental av landets befolkning lever på svältgränsen, hänvisade till fattigvården eller den privata välgörenheten för att uppehålla livshanken, medan lagstiftaren, som äger bestämmanderätten över statsmedlens förvaltning, framlägger lagförslag, som rentav omöjliggöra för en del av dess medlemmar att effektivt deltaga i riksdagens arbete. De finska borgerliga riksdagsmännens inställning till denna fråga, på några få undantag när, liksom den studerande finska ungdomens ställningstagande i samma sak är såtillvida förkastlig som den inte har sin motvarighet bland folkets breda lager. Jag har nämligen en 30-årig erfarenhet därav från min verksamhet inom arbetarrörelsen på en tvåspråkig ort. Någon språkstrid har inte ifrågakommit på denna tid, utan man talar det språk man kan, tolkar och gör sig förstådd på bästa sätt i gott samförstånd. Den uppfattning jag fått om tvåspråkigheten i riksdagen under den korta tid jag varit i tillfälle att närvara, är att den inte utgör något hinder för riksdagens framgångsrika arbete, svårigheten härleder sig nog av andra orsaker. Socialdemokratiska partiets ställningstagande till språkfrågorna anser jag vara riktig och betryggande för språkminoriteten i landet. Vid partikongressen i Tammerfors innevarande år fastställdes nämligen att: „Partiet tillerkänner även den nationella minoriteten i landet rätt till en sådan ställning, att dess språkliga behov i det offentliga livet bliva rättvisligen tillgodosedda, och att den är i tillfälle att utveckla sin kultur på sitt eget språk med tillhjälp av de av samhället understödda läroinrättningarna av alla olika grader.”

Uttalar härmed den förhoppningen att grundlagsutskottet besluter förkasta detta ändringsförslag, likasom talmanskonferen-

sens utlåtande, så att svenska språket får begagnas i riksdagen såsom härintills.

Ed. Heiskanen: Herra puhemies! Ensiksikin pyydän lausua iloni siitä, että suomalaisuustaistelu on johtanut niin pitkälle, että kuollutkin puu jo alkaa tehdä urpuja, s. o., että ed. Pennanen, joka vielä toissa talvena äänesti yliopiston suomalais-tamista vastaan ja viime keväänä vastusti kaksikielisyyden poistamista, nyt on tehnyt aloitteen kaksikielisyyden vähentämiseksi eduskunnasta (Ed. Pennanen: Vähentämistä olen aina kannattanut!). Lausun ed. Pennanen tervetulleeksi suomalaisuusrintamaan ja olen hyvilläni, että suomalaisustyö on, kuten näyttää, saanut voimallista oikealta (Ed. Pennanen: Kiitos!). Samalla toivoisin myöskin, että suomalaisuustaistelu saisi vastaavaa voimallista myöskin vasemmalta (Keskustasta: Turha toivo!).

Valtiopäiväjärjestyksen 88 §:ssä sanotaan: „Asiain käsittelyissä valtiopäivillä käytettäköön suomen- tai kka ruotsinkieltä. Valiokuntain mietinnöt ja lausunnot, niin myös puhemiesneuvoston ja kansliatoimikunnan kirjalliset ehdotukset ovat toimitettavat molemmilla kielillä. Suomeksi ja ruotsiksi ovat myös annettavat hallituksen kirjalliset ilmoitukset eduskunnalle”. Ja tämän määräyksen puitteissa tietysti täytyy eduskunnan työjärjestyksen muutosten tapahtua, kunnes valtiopäiväjärjestyksen mainittu 88 § muutetaan, mikä toivon mukaan tapahtunee pian. Aloite asiasta on jo tehty. Eikä liene vaikea huomata, että esillä oleva ed. Pennanen y. m. muutosaloite on sopusoinnussa valtiopäiväjärjestyksen kanssa. Päinvastoin voidaan todeta, että se ei ole mennyt niin pitkälle tarpeetoman kaksikielisyyden poistamisessa eduskunnassa kuin olisi voinut mennä, joten tämä aloite meitä tosisuomalaisia ei läheskään tyydytä. Eduskunnan työjärjestystä laadittaessa on näet katsottu yllämainitun valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n sisällön tulevan toteutetuksi vasta siten, että eduskunnan kansliassa on ruotsalainen kanslia, ruotsalainen pikakirjoituskanslia ja sitäpaitsi vielä yleistulkki ja yksityistulkki „ruotsalaisia kansanmiehiä” varten, kuten termi kuuluu. Näistä olisi voinut jo aikoja sitten lakkauttaa ruotsalaisen kanslian, ruotsalaisen pikakirjoituskanslian ja yleis-

tulkin viran ja näiden tilalle hankkia keskuskansliaan jonkun tai joitakuuta ruotsinkielentaitoisia virkamiehiä ja suomalaiseen pikakirjoituskansliaan jonkun tai joitakin ruotsalaista pikakirjoitusta taitavia henkilöitä. Täten voitaisiin aivan hyvin toimittaa valiokuntien mietinnöt ja lausunnot, niin myös puhemiesneuvoston ja kansliatoimikunnan kirjalliset ehdotukset molemmilla kielillä, kuten nykyinen valtiopäiväjärjestys edellyttää. Mitä taas hallituksen kirjallisiin ilmoituksiin tulee, jotka myös on annettava molemmilla kielillä, niin hallitushan voi itse käännettää ruotsalaiset ilmoituksensa suomeksi ja päinvastoin suomalaiset ilmoitukset ruotsiksi, mikäli niitä annetaan.

Kun siis esillä olevassa aloitteessa ei ole menty niin pitkälle kuin valtiopäiväjärjestys olisi sallinut, vaan aloitteessa on rajoitettu lakkauttamaan ainoastaan yleistulkin toimi ja hiukan rajoittamaan kaksikielisyttä eduskunnassa, niin olisi luullut, että se puhemiesneuvostossa olisi yksimielisesti ehdotettu hyväksyttäväksi. Mutta näin ei ole tapahtunut. Puhemiesneuvoston ruotsalaiset, sosialistiset ja edistysmieliset jäsenet ovat vastustaneet ehdotusta ja ehdottavat yleistulkin toimen säilyttäväksi ja entisen komennon pysytettäväksi suurin piirtein muuttumattomana, sillä ne myönnytykset, joihin tämä puhemiesneuvoston osa suostuu, eivät asiallisesti paljon merkitse. Että ruotsalaiset ovat tällä kannalla, sitä vielä joten kuten ymmärtää, vaikka tällainen kannanotto ei heidänkään kannaltaan ole ajanpitkään oleva viisasta. Mutta että tälle ruotsalaisuutta suosivalle ja kaikki kansalliset näkökohdat tuomitsevalle kannalle asettuvat myöskin sosialidemokraattiset puhemiesneuvoston jäsenet, jotka ainakin sanovat edustavansa täällä suomalaista työmiestä ja suomalaista pienviljelijää, niin sitä on vaikeampi käsittää (Ed. Hakkila: Ei meidän tarvitse näytellä!). Nämä miehet ovat käsittäneet valtakirjansa aivan väärin, sillä tiedän sosialisteja äänestäneen työmiehen ja pienviljelijän yleensä ajattelevan suomalaiskansallisesti, vaikka heidän ruotsalaiset ja kansainvälisesti orientoituneet johtajansa ovat tehneet kaikkensa kansallisen ajatustavan poisjuurruttamiseksi joukoista. Tiedän, että maalaisväestö, sosialidemokraatteja äänestävä, ajattelee näin, sillä olen luultavasti joutunut niiden kes-

kuudessa työskentelemään enemmän kuin ehkä moni teidän ryhmänne jäsenistä (Ed. Hakkila: Kyllä me valtuutuksemme tunnemme!). Edistyspuolueen edustajista puhemiesneuvostossa en puhu, sillä siltä taholta ei voida tässä asiassa paljoa odottaa. Edistyspuolue tahtoo ruotsalaisia syleilläään tehdä jonkinlaisen harakirin, joka tälle ryhmälle olkoon sallittu. On helppo todeta, että jos eduskunnan sosialististen ja edistysmielisten edustajien tarkoitus on kaivaa maata alta pois kansanvallalta ja parlamentarismilta, niin silloin heidän asettumisensa tällaiselle mahdottomalle kannalle kysymyksissä, joissa kansan valtava enemmistö ajattelee toisin, on ymmärrettävää. Mutta samalla voin mainita, että heidän tällainen kannanottonsa on omiaan kaikkea muuta kuin lujittamaan kansanvaltaa.

Ruotsalaiset ovat saaneet suomalaiset suggeroiduiksi siihen luuloon, että tasapuolisuuden y. m. nimessä olisi ruotsalaisille jääneet etuoikeudet säilytettävä ikuisiksi ajoiksi ja heidän kielelleen varattava suunnilleen yhtä laaja käytäntö kuin valtakunnan pääkielelle. Kun ruotsalaiset puhuvat tasapuolisuudesta, niin pyydän tehdä ajatuskokeen ja kysyä, mitenkä te ruotsalaiset menettelisitte, jos tässä maassa olisi 90 prosenttia ruotsalaisia ja 10 prosenttia suomalaisia. Keskustelisitteko te parlamentissanne siitä, miten saataisiin suomalaiset puheenvuorot tulkituiksi ruotsiksi, miten puhemiehen tiedoitukset selostettaisiin suomeksi ja miten laaja yhteenvedo pöytäkirjoista julkaistaisiin suomeksi, miten monta tulkkia pitäisi olla „suomalaisia kansanmiehiä” varten tai sallittaisiinko edes suomea käyttää parlamentissanne? Olisin kiitollinen, jos joku teistä tämän tai jonkun muun kysymyksen yhteydessä vastaisi ilman sarvia ja hampaita tähän kysymykseen. Toisessa yhteydessä minulle tulee todennäköisesti tilaisuus puhua siitä, miten te olette menetelleet silloin kuin teillä oli määräämisvalta, ja verrata teidän menettelyänne meidän tosisuomalaisten menettelyyn, joita te olette valmiit haukkumaan bobrikoffilaisiksi, isänmaan vihollisiksi ja ties miksi. Katsomme sitten vertauksen suoritettuanne kumpaisenko menettelytavat ovat tasapuolisia. Tällä kertaa en näihin kysymyksiin kajoa. Totean vain, että tehty aloite ei läheskään meitä kaikkia tyydytä, koska se ei vedä niin pitkälle meneviä johtopäätöksiä

kuin se olisi voinut vetää. Kun siinä kuitenkin edes hiukan nykyistä outoa, etten käyttäisi kuvaavampaa sanaa, tilaa pyritään korjaamaan, niin katson voivani sitä kannattaa. Ja toivon, että se valiokunnassa — jossa vielä saan tilaisuuden asiaan puuttua — samoin kuin eduskunnassakin hyväksytäisiin.

Ed. Kivisalo: Herra puhemies! Minulla ei ole ollut tilaisuutta tarkastaa mitä kaikkia seikkoja puhemiesneuvostossa tätä asiaa käsiteltäessä on ollut esillä. Senvuoksi minä voin tätä asiaa katsella vain siltä kannalta, miltä se minusta ruotsia taitamattomana kansanmiehenä näyttää ja mitä muuten tässä asiassa oikeana sisimmässäni pidän.

Minä en tahdo epäillä, ainakaan kaikkien aloitteentekijäin hyvää tarkoitusta. En myöskään väitä, ettei kaksikielisyyden vähentämiseksi täällä olisi jotakin tehtävä. Mutta niin pitkälle meneviä toimenpiteitä kuin aloitteessa esitetään, en voi hyväksyä. Enemmistö ei saa tehdä vähemmistölle vääryyttä.

Aloitteentekijäin ehdotus, ettei eduskunnan pöytäkirjoista toimitettaisi ruotsinkielistä supistelmaa, merkitsee asiallisesti sitä, että ruotsalaiselle rahvaalle, joka ei osaa suomea, ei tahdota antaa mitään tietoja heidän omalla kielellään niistä keskusteluista, joiden tuloksena ovat lainsäädännökset, joiden noudattamista heiltä niinkuin muiltakin vaaditaan ja tuleekin vaatia. Tämä ei ole oikein. Ennenvanhaan sanottiin, että suomalainen mies sai ruotsiksi protokollat ja suomeksi selkään. Tätä asiaa pidettiin vääränä, niinkuin se olikin. Nyt tahdotaan tämä kääntää ainakin verrannollisesti niin päin, että ruotsalainen kansanmies saa suomeksi protokollat ja ruotsiksi selkäänsä. Ei vääryys voi olla yhdessä tapauksessa muuta kuin vääryys, samoin kuin se on toisessakin. Puhemiesneuvostossa ovat ne oikeassa, jotka väittävät, että ruotsia taitamattoman on ennen puhemiehen keskustelun selostusta saatava tietää mitä ruotsinkielinen lausunto on sisältänyt. Muutenhan ei ruotsia taitamaton kansanmies voi harkita, hänellä ei ole aikaa, harkita, asettuuko hän ruotsiksi esitettyä ehdotusta kannattamaan vai vastustamaan. Siinä silmänräpäyksessä kuin jo keskustelu on päät-

tynyt ja ehdotus lyhyesti sanotaan, on vaikea kantaansa ratkaista.

On myös oikeutettua, että suomea taitamaton ruotsalainen edustaja saa ajatuksensa kaikkien edustajien tietoon. Mutta aloitteen hyväksyminen, toisin sanoen yksityistulkien toimen lakkauttaminen, tietää tämän oikeuden kieltämistä. Tämä tietää siis sitä, kuten edellä jo ed. Lindström on sanonutkin, että ruotsalaiset eivät voi valita edustajakseen suomea taitamatonta kansanmiestä. Eduskunta lakkaa olemasta ruotsalaiseen rahvaaseen nähden todellinen kansaneduskunta. Se muuttuu heihin nähden jonkinlaiseksi herrainpäiviksi, joksi aikoinaan hyvällä syyllä säätyeduskuntaa sanottiin.

Jos tätä aloitteen ajatusta johdonmukaisesti kehitetään, niin täytyisi sen kai johtaa siihenkin, ettei suomalainenkaan rahvas voisi valita edustajakseen sellaista, joka ei osaa ruotsia, sillä kyllä kai niin tärkeässä tehtävässä kuin lainsäädännössä jokaisen edustajan tulisi saada tietää, mitä siinä keskustelussa, jonka tuloksena lopullinen lainsäädös on, sanotaan. Sitäpaitsi semmoinen ylimielisyys, ettei haluta tietääkään, mitä toiskielisillä on sanottavaa, ei ole eduskunnan arvon mukaista. Myös maamme ruotsalaisen väestön tulee pitää tätä eduskuntaa omanansa ja senvuoksi ei siinä heidänkään oikeuksiansa saa loukata.

Kaksikielisyyden vähentämiseksi riittää mielestäni tällä kertaa se, mitä ed. Ryömä on tässä edellä esittänyt ja johonka minä pyydän yhtyä. Toivon, että perustuslakivaliokunta ottaa sen huomioon tätä asiaa käsitellessään. Pidemmälle meneviä uudistuksia tällä alalla on mielestäni syytä tällä kertaa karttaa senkin vuoksi, kun niistä vaalien edellä, jolloin ruotsalaiset asettivat ehdokkaansa, ei ollut laajasti puhetta. Päinvastoin silloin itse Vihtori Kosolakin puhui: „eivät kysy tämän maan peltoa, mitä kieltä niiden kyntäjä puhuu” ja hänen joukkonsa huusivat „hyvä, hyvä” niin äänekkäästi kuin jaksoivat.

Ed. Jern: Herr talman! Då rdm. Lindström redan har berört flera av de punkter jag tänkt uttala mig om, så kan jag fatta mig kort. Det föreliggande initiativet har på svenskt håll givetvis väckt stora bekymmer. Då förslaget främst riktar sig mot de svenska allmogerepresentan-

terna, äro bekymren störst inom vårt läger. Om arbetsordningen ändras i den föreslagna riktningen, komme vi, som icke behärska finska språket, i ett sämre läge än andra. Detta överensstämmer icke med vare sig ordalydelsen eller andemeningen i regeringsformen, som stadgar om lika rätt för båda språkgrupperna.

Minoriteten av talmanskonferensen uttalar visst, att „ingen önskar motsätta sig åtgärder, vilka äro oundgängliga för att även en riksdagsman, som icke förstår finska, skall oberoende av denna brist kunna fullfölja sina åligganden”. Detta låter ju nog så vackert, men envar borde inse att de föreslagna åtgärderna icke överensstämma härmed utan i hög grad ledera de svenska allmogemännens rätt och att deras deltagande i riksdagsarbetet nära nog omöjliggöres om åtgärderna genomdrivas.

På finskt håll resonerar man kanske helt kallt på det sättet, att till riksdagen må väljas endast sådana personer, som behärska finska språket. Men vad bleve följden om den svenska befolkningen vore hänvisad till att så förfara? Följden bleve att den svenska landsbygden, enkannerligen allmogebefolkningen, i stort sett bleve utan representation i riksdagen. Man bleve tvungen att välja nästan uteslutande personer, som hava högre skolbildning, emedan det ju inom allmogens led finnes ytterst få som behärska finska språket. Jag tillåter mig vädja till dem, som på finskt håll representera allmogen, de breda folklagren, och frågar huruvida de anse det vara lyckligt att den svenska allmogebefolkningen ej bleve i tillfälle att göra sin röst hörd i folkrepresentationen. Det är icke förenligt, varken med demokratins eller rättens principer, att åstadkomma sådana ändringar i arbetsordningen, att de svenska riksdagsmän som icke behärska finska, icke kunna ordentligt följa med förhandlingarna eller giva uttryck åt sin mening på ett sådant sätt, att det uppfattas av dem, som icke kunna svenska språket.

Förslagsställarna påstå, att tvåspråkigheten och tolkningssystemet förutom kostnader även bereder svårigheter i riksdagsarbetet. Detta hava förslagsställarna dock icke förmått bevisa. De ondgöra sig över allt det som skall framställas på svenska

språket „även om i riksdagen icke skulle finnas en enda svensktalande allmogeman”. Detta är alldeles onödiga bekymmer, ty alltjämt finnes här i riksdagen flera riksdagsmän, som icke kunna finska språket.

Man hade hoppats att talmanskonferensen skulle föreslagit, att initiativet helt och hållet skulle avböjas. Allt det som anföres i förra delen av talmanskonferensens uttalande hade även varit fullgoda motiv för ett avböjande förslag. Likväl föreslår talmanskonferensen, att de svenskspråkiga anförandena icke skulle översättas till finska och att omröstningspropositionerna icke skulle översättas till svenska. Detta är enligt min uppfattning ett olyckligt förslag. Särskilt ville jag understryka nödvändigheten av att de svenska anförandena översättas till finska. Om den saken säger talmanskonferensen bland annat: „Även de riksdagsmän, som icke förstå svenska, böra redan innan talmannen redogjort för de framställda förslagen få del av vad någon svenskspråkig riksdagsman föreslagit, för att de må kunna motsätta sig förslaget eller förena sig om detsamma. Den tolkning till finska av svenskspråkiga anföranden, som sker genom allmänna tolken, kan vara av nöden jämväl av den anledningen, att därigenom även de riksdagsmän, som icke förstå svenska, bättre må kunna följa med diskussionerna i riksdagen”. Och sedan längre fram: „Den av allmänna tolken verkställda tolkningen kan vara på sin plats jämväl med hänsyn till talmannen, därest denne icke tillfyllest förstår svenska.” Av detta uttalande framgår det tydligt, att om översättningen av de svenskspråkiga anförandena till finska upphör, detta skulle medföra kännbara olägenheter i riksdagsarbetet, således alldeles motsatsen till vad förslagsställarna göra gällande. Det är nu för övrigt icke så ofta de svenska riksdagsmännen uttala sig, varför man icke med skäl kan göra gällande att det tager för lång tid, om dessa andraganden i korthet översättas till finska språket.

Envar, som lidelsefritt och objektivt prövar denna sak, bör komma till det resultatet, att den tolkning, som nu förekommer i riksdagen, är nödvändig, att, om den bortfaller eller inskränkes, detta medför kännbara olägenheter, varjämte det

betyder en skriande orättvisa mot de svenska allmogemännen.

Kostnaderna för tolkningen äro så små, att det rent ut sagt är löjligt att tala om dem. Jag uttalar förhoppningen, att grundlagsutskottet skall beakta de av mig anförda synpunkterna och alltså föreslå initiativets förkastande. I det praktiska livet är man överallt, där de båda språkgrupperna komma i beröring med varandra, angelägen om att så ordna förhållandena, att man förstår varandra. Det vore verkligen bedröfligt, om i riksdagen förhållandena så skulle ordnas, att de olika språkgrupperna icke skulle förstå varandra.

Ed. Pennanen: Julkisessa toiminnassa yleensä ja siis myöskin eduskuntatyössä saa tottua siihen, että kuulee arvosteluja jos minkälaisia. Siinä, mitä ed. Heiskanen äsken lausui, on nyt sentään minulle jotakin uutta. Hän verrattain nuorena miehenä toivottaa minut vanhan miehen tervetulleeksi suomalaiseen rintamaan (Ed. Ryömä: Tosisuomalaiseen!). Tietääkseni olen ollut, ja myöskin muiden tietten, suomalainen syntymästäni saakka enkä ole voinut muuta ollakaan. Kysymys on vaan suomalaisessakin rintamassa siitä, miten ja missä sävyssä suomalaisuuden asiaa parhaiten ajetaan, ja minä arvelen edustajien olevan jotenkin yksimielisiä siitä, että ed. Heiskasen lausunto ei ole suinkaan omiaan edistämään sellaista asiallista neuvottelua tässäkin kysymyksessä, kuin suotavaa olisi (Ed. von Frenckell: Hyvä!).

Ed. Wickman: Man har förut från finskt håll alltid försäkrat, att man med sin kamp för det finska språkets rätt och den framtida finska nationalstaten ej på något sätt åsyftar att skada eller förfördela den svenska allmogebefolkningen. Emellertid är det svårt att förstå av det föreliggande förslaget annat, än att turen nu kommit till den svenska allmogen att få bevittna de finsknationellas lust att inskränka den svenska allmogebefolkningens lagliga rätt att göra sin talan och vilja hörd och förstådd i parlamentet. Man påstår att de svenska allmogerepresentanterna kunna få del av de finska yttrandena i riksdagen genom tolkning som sker genom privatolk, om de svenska allmogemännen så önska. Det är ju gott och väl

att så är. Men, vi äro så pass naiva, att vi våga tro, att det ingalunda skulle skada de riksdagsmän, som ej förstå svenska, att genom den allmänna tolkens hjälp få del av vad de svenska riksdagsmännen ha att säga. Jag är övertygad om att den finska och svenska bonden och arbetaren, alltså allmogen, har mycket att lära av varandra och behöva varandras stöd. Var, om icke i riksdagen, borde vårt lands allmogerepresentanter räcka varandra brodershanden till uppbyggande arbete för hela vårt kära fosterlands bästa. Om riksdagsman Pennanens förslag blir antaget, har Finlands svenska allmogebefolkning fått en sådan mindervärdighetsförklaring, som sent skall glömmas. Jag vädjar till den finska arbetaren och bonden samt till varje sunt tänkande och kristligt sinnade medlem av det finska folket att bannlysa allt brodershat och nationell trångbrösthed. Vårt folk, alltså hela Finlands folk, håller på att underskriva sin egen dödsdom, ifall det icke gör allvarlig bot och bättring från det språkhat, som odlats i vårt land.

De prästvigda riksdagsmän, som under-tecknat rdm. Pennanens motion, vill jag lämna att begrunda söndagens högmäso-text vars grundtanke är: låtom oss älska. Detta är kärlekens högsta bud och detta är Mästarens bud till oss. Alltså förenar jag också mig med rdm. Jerns uttalade förhoppning, att rdm. Pennanens motion blir förkastad. •

Ed. Ryömä: Tahdon ed. Heiskaselle, joka täällä on nuorena tulokkaana antanut hyviä neuvoja joka suuntaan, huomauttaa, että sosialidemokraattinen puolue ei ole mikään kielipuolue, vaan se edustaa maan sekä suomen- että ruotsinkielistä väestöä. Ja minä pitäisin maalaisliitollekin parempana, että se lopettaisi kielikiikkonsa ja koettaisi vetää yhteyteensä myös ruotsinkielisen talonpoikaisväestön. Se ajojahti, jota tällä kertaa suoritetaan ruotsinkielistä väestöä vastaan, ei ole paikallaan. Tulee sellaisia näytteitä, kuin esim. että ed. v. Frenckell ryhmineen turvautuu suojelussyömykseensä Lapualla.

Ed. Heiskanen: Sen johdosta, että kansanedustaja Pennasella on epäilemättä hyvin suuret ansiot parlamentarismien alalla, en katso olevan syytä vastata hänen

puheeseensa, varsinkin kun mielihyvin olen voinut todeta, että hänenkin kantansa suomalaisuusasiassa on näyttänyt kulkevan kohti aktiivisempaa suomalaisuutta. Mitä taas sosialistisen edustaja Ryömän lausuntoon tulee, niin pyytäisin vain siihen mainita, että alkää turhaan hermostuko. Jos te kerran olette oikealla asialla, niin ei ole hermostumiseen syytä, mutta se hermostuneisuus, joka sillä taholla aina silloin tällöin näiden asiain esille tullessa on havaittavissa, osoittaa, että siellä eivät ruotsalaisuutta harrastavat johtajat tunne olevansa aivan oikealla asialla. Onhan kyllä ymmärrettävää, että suomalaista miestä voipi joskus nolottaakin, kun on ruotsalaisten asianajajaksi ryhtynyt. Mitä maalaisliittoon tulee, niin käsitykseni mukaan maalaisliiton puolueohjelma on aivan selvä ja riidaton, kuten jokaisen eduskunnan jäsenen täytyisi tietä, ja siis maalaisliitto missään tapauksessa ei voi keskeyttää suomalaisuustaistelua ennenkuin suomalainen kansallisvaltio on luotu.

Ed. Kivisalo: Minäkin huomautan ed. Heiskaselle, ettei tällä asialla nyt ole mitään tekemistä sosialidemokratian kansainvälisyyden kanssa. Ei meillä ole tässä edes minkäänlaista ryhmäpäättöstä. Minua ainakin tässä kiinnostaa etupäässä se asia, kuinka minä saisin selon siitä, mitä ruotsinkielisen edustajan lausunto, joka saattaa olla hyvinkin varteenotettava, sisältää. Siitä en saa tietoa, jos aloite hyväksytään. En minä mielelläni loukkaisi toisinajattelevaa lähimmäistäni, mutta en ole voinut vapautua siitä ajatuksesta, että tässä asiasta puhuttaessa on hyvä annos taktikoimista, josta niin usein moititaan. Suomalaisilla porvareilla oli tässä eduskunnassa kokonaista kolme vuotta valtava enemmistö. Te olisitte silloin voineet säätää täällä niin radikaaliset kieliuudistukset kuin teitä ikinä olisi haluttanut (Eduskunnasta: Oikein! — Ei ihan!). Mutta te ette tehneet silloin mitään, paitsi että kulutitte aikaa meidän sosialidemokraattien kansainvälisyyden mustaamiseksi, ja nyt kun te olette joutuneet vähemmistöön, te olette kovaa poikaa asian puolesta, aivan kuin se olisi joku uusi asia, niinkuin se ei olisi nyt sama kuin mikä se on ollut viimeksi kuluneen kolmen vuoden aikana ja sitä ennenkin. Tämöinen me-

nettely ei ole kaunista. Panen sitä vastaan vastalauseeni.

Ed. Virkkunen: Keskustelun kuлуessa on annettu useita lausuntoja, jotka vaativat selvittelyä ja vastausta. Pidän kumminkin sopivampana, että keskustelun jatko siirtyy ratkaisevaan tilaisuuteen, jossa asiasta päätetään. Sentähden en tahdo tässä istunnossa käyttää pitempää puheenvuoroa, vaan yhdyin siihen ed. Pennasen lausuntoon, että perustuslakivaliokunta tätä aloitetta käsittelee kaikinpuolin asiallisesti.

Ed. Kares: Minun täytyy kerran ilolla todeta, että olen yhtä mieltä kuin joku marxilainen. Nimittäin ed. Kivisalon lausunnon ensimmäisessä osassa (Ed. Kivisalo: Toivottavasti tulemme olemaan sitä usein!), sillä tämä ensimmäinen osa oli aivan paikallaan. Ja kun vielä ottaa huomioon, että näissä asioissa suuria luvannut maalaisliitto piti hallitusta hallussaan.

Ed. Takala: Minä en ole tyytyväinen tähän puhemiesneuvoston lausuntoon. Aloite on kaksi kertaa lähetetty puhemiesneuvostoon lausunnon antamista varten, mutta se lausunto on tullut sellainen, että olisi melkein syytä vielä kolmannen kerran se sinne lähettää. Minä ymmärrän, että tähän päätökseen ovat eniten vaikuttaneet sosialidemokraatit, joidenka kansallinen väri on täällä tunnettu. Tätä sosialidemokraattien kannanottoa ei kuitenkaan voi ihmetellä, kun tietää, että sosialidemokraattien viimeisessä puoluekokouksessa Tampereella kansallisuusohjelman saneli tämän ryhmän ruotsinkielisiin kuuluva mies, maisteri Karl H. Wiik (Ed. Pärssinen: Wiik puhuu hyvää suomea!). Minä kuitenkin tahtoisin sosialidemokraateille nuorena miehenäkin sanoa, että alkää jännittääkö joutua liian ankarasti kansallisuuskysymyksessä. Minä olen vakuutettu siitä, että suomalaisuus tulee voittamaan tässä maassa, ja suomalaisuuden virta on niin voimakas, että se tulee pyyhkäisemään myöskin sosialidemokraatit tieltään, jos ne eivät aikanaan ymmärrä etsikko aikaansa tässä maassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään; asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Pöydällepano:

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon

9) Ehdotukset metsästyslaiksi ja laiksi rikoslain 33 luvun 12 §:n muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1.

Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 19.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kalliokoski: Suuri valiokunta kokoontuu huomenna kello 1/2 10.

Täysistunto lopetetaan kello 16,45.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Anton Kotonen.

16. Tiistaina 17 p. lokakuuta 1933

kello 19.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi vähittäismaksukaupasta .....

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 4; lakivaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 15.

2) Ehdotus laiksi evankelis-luterilaisten seurakuntain papiston palkkauksesta 4 päivänä elokuuta 1922 annetun lain 2 §:n muuttamisesta ..

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 5; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 30.

Ensimmäinen käsittely:

3) Ehdotus metsästyslaiksi ja laiksi rikoslain 33 luvun 12 §:n muuttamisesta .....

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 27.

Pöydällepanoa varten esitellään:

4) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 1 pankkitarkastustoiminnan tehostamista ja rahalaitosten kontrolloimista koskevan toivomusaloitteen johdosta .....

5) Talousvaliokunnan mietintö n:o 1 toivomusaloitteen johdosta, joka tarkoittaa lastensairaalan rakentamista Helsinkiin .....

Siv.

416

430

„

448

„

Siv.

6) Talousvaliokunnan mietintö n:o 2 toivomusaloitteen johdosta, joka tarkoittaa lentokoneen sijoittamista Turkuun sairaalentokuljetusta varten 448

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Brander, A. Halonen, Leiwo, Suokas, Toivola ja Östenson.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat sairauden takia toistaiseksi lääkärin lausunnon perusteella ed. Suokas, sairauden takia tästä istunnosta ed. Östenson, virka-tehtävän takia tämän kuun 18 päivästä 22 päivään ed. Lindström, läheisen omaisen sairauden johdosta tästä istunnosta ed. A. Halonen sekä kunnallisten tehtävien takia tästä istunnosta ed. Leiwo.

Uusi edustaja.

Puhemies: Ilmoitetaan, että toimitaja Akseli Kanerva, joka nyttemmin edesmenneen liikkeenhoitaja Kalle Myllymäen varamiehenä on valittu eduskunnan jäseneksi, on tänään puhemiehelle esittänyt asianmukaisesti tarkastetun ja hyväksytyn edustajanvaltakirjansa ja on siis tullut oikeutetuksi ryhtymään edustajatointaan hoitamaan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi vähittäismaksukaupasta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 4 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 4 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 15, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 4. Ensinnäkin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen käydään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Sundström: Kun esilläoleva lakiehdotus oli ensi käsittelyssä, tein perustellun ehdotuksen eräitten lisäysten ottamisesta ehdotukseen. Esittämälläni syillä uudistin eräin täydennyksin ehdotukseni suuressa valiokunnassa. Ehdotin, että lakiehdotukseen lisättäisiin näin kuuluva uusi 2 §: „Jos vähittäismaksukauppaa koskeva sopimus on syntynyt käyttämällä hyväksi ostajan ilmeistä ymmärtämättömyyttä tai kevytmielisyyttä, on ostajalla oikeus purkaa sopimus jos hän esineen vastaanottuaan heti vaatii sitä ja samalla palauttaa myyjälle esineen”. Samoin ehdotin, että lakiehdotuksen 3 §:n 2 momenttiin tehtäisiin seuraava lisäys: „Milloin asianhaaroista ilmenee, että kauppa on syntynyt käyttämällä hyväksi ostajan ilmeistä ymmärtämättömyyttä tai kevytmielisyyttä, laskettaisiin lisäksi ostajan hyväksi käteismaksuhinnan ja vähittäismaksuhinnan välinen ero”. Nämä ehdotukseni hylättiin suuressa valiokunnassa lähinnä sosialidemokraattien, ruotsalaisten ja edistyneiden äänillä. Ne syyt ja näkökohdat, joihin ehdotukseni hylkääjät nojautuvat, eivät mielestäni ole oikeudelliselta tai sosiaaliselta kannalta päteviä. Olen edelleen sitä mieltä, että yhteiskunnan kokonaisuus vaatii, että lakiehdotukseen vähittäismaksukaupasta tehdään ehdottamani lisäykset ja pyydän senvuoksi vielä koetella eduskunnan kärsivällisyyttä esittämällä eräitä näkökohtia ehdotukseni tueksi.

Lähden siitä kiistämättömästä tosiasiasta, että vähittäismaksujärjestelmää on varsin laajassa mitassa käytetty väärin menekin lisäämiseksi. Esittämällä maksuehdot näennäisesti helpoiksi ja houkutteleviksi on hyvin usein saatu jo kaupalliselta kannalta epäterveen kaunomaalauksen ja reklamoinnin avulla syntymään kauppa, joka on niin hyvin kansantaloudellisesti kuin ostajankin kannalta vahingollinen. Sängen monasti on tällaisissa tapauksissa kaupan syntymiseen suurelta osalta lisäksi syynä ostajan ilmeinen ymmärtämättömyys tai kevytmielisyyys. Kun myyjä on, kuten jokapäiväisin sanotaan, puhunut ostajan pään pyörälle, ei tämä ole monasti enää osannut oikein arvioida sitoumuksensa koko laajuutta ja sen suhdetta siihen hyötyyn, mikä ostetulla esineellä hänelle on. Myyjäkään ei tällöin enää usein toimi kokonaan hyvässä uskossa. Hän on itse tietoinen siitä, että ostaja ei kauppaa tehdessään harkitse kuten huolellinen ja ymmärtäväinen mies. Vai rohkeneeko joku vakavissaan väittää toista silloin kuin myyjä saa edullisten maksuehtojen avulla esimerkiksi yhden lehmän omistajan ostamaan separaattorin tai pienen puutarhan haltijan ostamaan perunannostokoneen tai mökkiläisen ostamaan Electrolux-pölyimurin? En usko. Tällaisissa ja niihin verrattavissa tapauksissa pitäisi ostajalla olla oikeus purkaa kauppa, jos hän sitä vaatii heti esineen haltuunsa saatuaan ja samalla palauttaa esineen myyjälle. Tätä vaatii mielestäni materiaallinen oikeus ja kohtuus. On suorastaan vääryys, että esim. tuo ymmärtämättömän separaattorin ostaja pakotetaan pitämään tuo hänelle tosiasialisesti hyödytön separaattori, jota hän ei kykene maksamaan, vaikka siitä ehkä seuraa, että häneltä separaattorin hinnan maksuksi on ulosmitattava hänen ainoa lehmänsä. Yhteiskunnan kokonaisuus vaatii, ettei toisen ymmärtämättömyyttä tai kevytmielisyyttä hyväksi käytetä sellaisten sopimusten tekemiseen, jotka vahingoittavat tätä ja jotka samalla johtavat hyödykkeiden epätaloudelliseen käyttöön. Toisen ymmärtämättömyyden tai kevytmielisyyden tietoinen hyväksikäyttäminen taloudellisten etujen saavuttamiseen on myös eettisesti hylättävää. Näiden molempien periaatteiden paikkansa pitävyyttä ei tahdottane kiistää. Vain formaalijuristi, jolle itse elämä ja sen tar-

koitus on vieras tai merkityksetön, saattaneekin olla toisella kannalla. Tiedän, että jotkut ovat valmiit viittaamaan liike-elämän varmuuden vaatimuksiin. Mutta sitäköän ei mielestäni saa toteuttaa moraalisten periaatteiden kustannuksella.

Olen tahtonut korostaa tätä puolta, koska ehdotukseni mukaan ostajalla on oikeus purkaa vain sellainen kauppa, jossa on käytetty hyväksi ostajan ilmeistä ymmärtämättömyyttä, toisin sanoen, jossa myyjä on tietensä pyrkinyt käyttämään ostajan ymmärtämättömyyttä tai kevytmielisyyttä hyväkseen. Ostajalla olisi purkamisoikeus ehdottamani säännöksen perusteella näet vain niissä tapauksissa, joissa vastuuntuntoinen myyjä olisi itse omasta aloitteestaan jättänyt kaupan tekemättä.

Jo aikaisemmassa käsittelyssä olen huomauttanut, että käsitteet ymmärtämättömyys ja kevytmielisyyys ovat lainsäädännössä jo ennenkin omaksuttuja. Vuoden 1929 laki oikeustoimista mainitsee 31 §:ssään ymmärtämättömyyden ja kevytmielisyyden pätemättömyysperusteena silloin kuin toinen sopimuslupakumppani on toisen näitä heikkouksia hyväksikäyttäen hankkinut itselleen kohtuuttoman edun. Ja rikoslain 38 luvun 10 § julistaa toisen ymmärtämättömyyttä tai kevytmielisyyttä hyväksikäyttäen tapahtuneen kiskomisen rangaistavaksi teoksi. Näin ollen on siis todettava, että nämä molemmat käsitteet ymmärtämättömyys ja kevytmielisyyys ovat niin kiinteitä ja tarkkamääräisiä, että ne kelpaavat juriidisen arvostelun perusteeksi. Väärinkäsityksen välttämiseksi huomautan, että ehdottamassani lisäyksessä ei tietenkään ole kysymys ostajan ymmärtämättömyydestä yleensä tai hänen kevytmielisestä luonteestaan. Kun siinä puhutaan ilmeisestä ymmärtämättömyydestä tai kevytmielisyydestä, tarkoitetaan tietenkin, että sopimuksen solmiminen niissä olosuhteissa, joissa se on syntynyt, osoittaa objektiivisesti arvostelun ilmeistä ymmärtämättömyyttä tai kevytmielisyyttä ostajan puolelta. En luule, että näiden seikkojen toteamisen suhteen syntyisi käytännössä suurempia vaikeuksia. Tuomari joutuu kyllä usein paljon vaikeampien probleemien eteen ja ehdotuksen mukaan tämän kysymyksen lopullinen ratkaisu aina voidaan saattaa tuomarin käsiin.

On sanottu, että ehdotuksellani tarkoitta-

mani päämäärä voidaan saavuttaa oikeustoimia yleensä koskevien pätemättömyysperusteidenkin avulla. Näin ei ymmärtääkseni kuitenkaan ole asianlaita. Edellämämainitun vuoden 1929 lain mitkään pätemättömyysperusteet eivät sovellu tarkoitamiini tapauksiin, jollei niissä samalla ole kysymys 31 §:n mukaan petollisesta vietytystä tai 32 §:n tarkoittamasta kiskomisesta tai jollei, kuten 33 §:ssä edellytetään, sopimus ole tehty sellaisissa olosuhteissa, että niistä tietoisesti olisi kunnianvastaista ja arvotonta vedota oikeustoimeen. Vain viimeksimainitun lain kohdan tarkoittama sopimus saattaa todellakin eräissä tapauksissa olla sellainen, että se vastaisi sellaisissa olosuhteissa tehtyä sopimusta, jota ehdotuksessani tarkoitan. Mutta näin olisi kuitenkin asianlaita vain poikeustapauksissa. Toisen ilmeisen ymmärtämättömyyden tai kevytmielisyyden hyväksikäyttäminen sopimuksen aikaansaamisessa katsottaneen näet vain harvoin nykyaikaisen reklaamin vallitessa kunnianvastaiseksi teoksi, mikäli ei siinä samalla ole kysymys esim. ruumiillisen sairauden, vanhuudenheikkouden, juopumuksen tai muun sellaisen syyn takia oikeustoimen sisällystä arvostelemaan kykenemättömästä henkilöstä.

Mitä sitten tulee 3 §:n 2 momenttiin ehdottamaani lisäykseen, niin on sitä vastaan huomautettu, että se merkitsisi myyjälle jonkinlaista rangaistusta, joka on vieras kaikille oikeusperiaatteille. Näin ei ole mielestäni asianlaita. Myyjä menettäisi tässä käteismaksuhinnan ja vähittäismaksuhinnan välisen eron, toisin sanoen sen voiton, jonka saamiseksi hän on juuri käyttäen hyväksi toisen ilmeistä ymmärtämättömyyttä ja kevytmielisyyttä tehnyt vähittäismaksusopimuksen. Tämän ylimääräisen edun menettäminen ei mielestäni näissä olosuhteissa ole kohtuutonta. Jäähän hänelle vielä käteismaksuhintaan säännön mukaisesti sisältyvä voitto.

Vielä on sanottu, että ulosottomies joutuu suuriin vaikeuksiin, kun hänen harkittavakseen tulee kysymys, onko sopimus tehty toisen ilmeistä ymmärtämättömyyttä tai kevytmielisyyttä hyväksi käyttäen. En usko, että ratkaisu tulisi ylivoimaisen vaikeaksi. Voidaanhan sitäpaitsi hänen päätöksestään ulosoton haltijalle valittamalla kysymys jättää epätietoisissa tapauksissa tuomioistuimen harkittavaksi, ja sen har-

kintaan voimme varmaan luottamuksellisesti jättää tämänkin kysymyksen. Saahan se, kuten jo mainitsin, ratkaistavakseen paljon vaikeampiakin problemeja.

Mielestäni näin ollen kysymyksessä olevat lisäykset olisi otettava huomioon.

Oikeusministeri Serlachius: Herra puhemies! Lakiehdotuksen 1 §:n mukaan on vähittäismaksukauppaan sovellettava niitä yleisiä oikeussäännöksiä, mitkä irtaimen esineen kaupasta ovat voimassa. Itse vähittäismaksukaupan luonne oikeustoinena ei kaipaakaan siinä suhteessa säädettyä poikkeuksia tai lisämääräyksiä. Ne epäkohdat, jotka ovat ilmenneet siinä, että vähittäismaksukauppaa harjoittavien liikkeitten asiamiehet ovat käyttäneet hyväkseen ostajien kevytmielisyyttä tai ymmärtämättömyyttä eivät johdu tämän kauppatoimen oikeudellisesta luonteesta, sillä myöskin muissa kaupoissa, varsinkin luotokaupoissa, voi myyjä yhtä hyvin käyttää hyväkseen ostajan kevytmielisyyttä tai ymmärtämättömyyttä. Näin ollen ei voida pitää oikeana, että tähän lakiin otetaan yleisistä periaatteista poikkeavia säännöksiä ostajan kevytmielisyyden ja ymmärtämättömyyden varalta.

Sitäpaitsi on huomattava, että se ehdotus, mikä täällä on tehty, lähtee periaatteellisesti kokonaan väärältä pohjalta. Se ei kehoita suurempaan harkintaan, vaan pikemminkin edistää ja suojelee kevytmielisyyttä ja ymmärtämättömyyttä. Olisi kaikkien hyväksytyjen lainsäädäntöperiaatteitten sekä oikeusjärjestyksemme perusaatteiden vastaista, että ostaja ehdotuin tavoin oikeutettaisiin hyötymään omasta kevytmielisyydestään tai ymmärtämättömyydestään. Tällainen säännöstely osoittaisi lainsäätäjän puolelta täydellistä piittaamattomuutta siitä, miten lainsäätäjän on pyrittävä ylläpitämään vakavia suhteita kaupallisessa elämässä. Tällaiseen huomautukseen on minulla aihetta senkin vuoksi, että ehdotettu oikeustoimen pätemättömyyden tunnusmerkki, joka ei sisällä mitään muuta kuin, että myyjä on käyttänyt hyväkseen ostajan ymmärtämättömyyttä tai kevytmielisyyttä, on käytännöllisenä kriteeriona kerrassaan kelvoton epämääräisyytensä vuoksi. Toistaiseksi ei ole minkään maan lainsäädännössä jätetty varallisuus oikeudellisten oikeustoimien pä-

tevyyttä yksinomaan sanotunlaisesta tunnusmerkistä riippuvaksi. Suomen lainsäätäjän ei ole syytä lähteä tässä suhteessa tiennäyttäjänä kokeilemaan siinä hyvässä uskossa, että ehdotetut säännökset muka poistaisivat epäkohdat, jotka ovat ilmenneet vähittäismaksukaupassa. Tällaisella kokeilulla vain aikaansaataisiin, että se oikeusuhde, joka vähittäismaksukaupan kautta luodaan, kävisi niin epävarmaksi, että myyjät kokonaan luopuisivat tekemästä sellaisia kauppasopimuksia, joita on arvosteltava vähittäismaksukaupasta annetun lain mukaan. He luonnollisesti siirtyisivät luottokauppaan, joka on yleisten säännösten alainen ja turvaisivat siinä tarpeellisin sopimusehdoin oikeutensa. Jos lainsäätäjä tahtoo olla johdonmukainen, olisi siis myös ryhdyttävä ankaraan luotokaupan säännöstelyyn.

Mitä ehdotetun muutoksen lakitekniikkaan toteuttamiseen tulee, on huomattava, että sen johdosta olisi useita muitakin lakiehdotuksen pykälä muutettava, niiden joukossa varsinkin 10 §. Tämä on kuitenkin tehtävä, jonka menestyksellistä suorittamista ei asian nykyisessä vaiheessa enää voida ajatellakaan mahdolliseksi.

Edellä sanottuun viitaten minä puolestani jyrkästi torjun ehdotetun muutoksen huomioon ottamisen ja odotan lakiehdotuksen hyväksymistä sellaisenaan.

Ed. Kivioja: Herra puhemies! Kun lakia säädetään, on se niin koetettava säättää, ettei siihen ainakaan tahallaan jätetä puutteellisuuksia tai suorastaan räikeitä epäkohtia suosita. Niin räikeitä jää tähän suuren valiokunnan ja herra oikeusministerin puoltamaan lakiin, siinä määrässä räikeitä, että lakiehdotusta, ellei siihen nyt saada muutoksia, ei voi kolmannessa käsittelyssä hyväksyä.

Yksi lainsäätäjän johtotähtiä hänen työssään on se, että vähäväkisten puolta on koetettava pitää. Nyt on kuitenkin tämän lain käsittelyssä sekä lakivaliokunnassa, eduskunnassa että suuressa valiokunnassa ja jälleen täällä täysistunnossa ilmennyt vähäväkisiä kansan pohjakerroksia kohtaan sellainen jättävän kylmä henki, ettei tämän lain säätämisessä ole muka tarvis heistä välittää. Jos ken tekee tyhmyyksiä, hän sen itse kärsiköön. „Olenko minä veljeni vartija?” se on täällä ollut

enemmistön kanta, vaikka sentään yleisesti täälläkin myönnetään, että taistelu ei ole läheskään tasaväkistä kaikki mahdolliset kurssinsa suorittaneen vähittäismaksukauppa-asiamiehen ja tätä myyntiprosenteistaan elävää ja rikastuvaa tyrkyttäjää vastaan torjuvan asenteen ottaneen kansanmiehen ja kansannaisen välillä. Ei ole valistus vielä niin levinnyt ja voimaansa eikä vaikutukseensa päässyt, ettei vielä tänäkin syksynä olisi tehty tyhmyyksiä, jollaisilta tämä laki ei tule ketään varjelemaan.

Minä ja muut vastalauseajat emme tahdo tehdä vääryyttä vähittäismaksukauppaa harjoittaville liikkeille, vaan estää heidän asiamiehensä tekemästä vääryyttä yksinkertaiselle kansalle. Tämä on päämäärä, nimittäin se, että myyntiliikkeiden pitää entistä paremmin valvoa kiertäviä asiamiehiään. Tähän pyrimme ja pidämme pyrkimyksemme, vielä oikeusministerin lausunnon jälkeenkin, aivan aiheellisenä, oikeutettuna ja kannatettavana. Eivät ne kuulu menneisyyteen, vaan ovat aivan näiden viikkojen asioita tällaiset, että separaattoria tyrkytetään pienviljelijälle, jolla jo on sellainen, nimittäin kotimainen. Mutta tyrkyttäjää on samalla aimo määrässä konsulentin vikainen. Hän selittää, että kotimainen separaattori kyllä erottaa kerman, mutta se samalla särkee kermassa rasvapisarat niin pilalle, ettei siitä tule niin paljon voita kuin nyt tarjottavan ja joka talossa ostetun ulkolaisen separaattorin kuorimasta kermasta. Hän tyrkyttää ja tähän hänellä on tilaisuus paljon enemmän kuin missään muussa kaupassa, vaikka herra oikeusministeri väitti, että muuallakin on tilaisuus tällaisiin väärinkäytöksiin, mutta tässä siihen on enemmän tilaisuutta, ja kun hän tyrkyttää, kun ei ole ketään vierasta läsnä puhumassa järkeä — jos säädettäisiin jonkinlaisen kaupanvahvistajan läsnäolo välttämättömäksi, niin tyytyisin; sellaiset ja monet muut ehdotukseni eivät kelvanneet lakivaliokunnan jaostolle — niin hän saa jossakin talossa vielä nyt ja vastakin tuollaisen aivan tarpeettoman kaupan syntymään. Tarkoittamani tapaukset ovat sellaisia, joissa vielä hiukan alaikäiset ovat tehneet kaupan panemalla holhoojansa, vanhan isoisän nimen vekseliin, joka eräässäkin tapauksessa lieenee langennut tämän kuun 15 päivänä ja sisäl-

tänyt 2,000 markkaa eli enemmän kuin kaksinkertaisen hinnan kotimaisesta separaattorista. Toinen tapaus, että tyrkyttäjäkonsulentti on saanut „ylipuhutuksi” jo vanhuudenhouriassa, mutta ei holhouksenalaisena olevan yksin kotiin sattuneen isännän panemaan nimensä aivan liian separaattorin ostositoumukseen. Kun valtio on edesmenneinä aikoina avustanut kaikenlaisia konsulentteja kiertämään valistusta jakamassa, niin nytkin luullaan näitä kaunopuheisia tyrkyttäjiä hyväntekijöiksi ja uskotaan, että nyt on otollinen aika ottaa vastaan sellainen taikasampo, että kaikki köyhyys poistuu kuin yhdellä iskulla. Ei niissä tilaisuuksissa, kun kaupan vahvistaja puuttuu, ostaja arvaa kysellä pölyimurin käyttövoimaa, vaan on sattunut tapauksia, että sellainen on saatu myydyksi jopa 6 p:n päähän viimeisestä sähkölinjan päästä. Tyrkyttäjäkonsulentti tietysti maalasi sen, kuinka hyödyllinen emännänapulainen tyrkytettävä esine on, mutta tahallaan jätti sanomatta sen käyttövoiman tarpeen, mikä onkin luonnollista, kun hänen pitää saada paljon kauppvoja syntymään ja rikastua myyntiprosenteilla. Tällainen tavara on tyrkytys minne tahansa pitää saada estetyksi. Hyvällä tahdolla kiertävä myyjä jo näkee, missä hänen käyntinsä ja nimenkiristyksensä ostosopimukseen on terveitten yhteiskunnallisten periaatteiden vastaista.

Olen puhunut vain maalaisoloista ja siivuttanut monet pääkaupunkilaistapaukset, joissa valistustaso on kyllä kokolailla toinen ja joissa vähävaraiselle konttorineidille on „edullisilla” vähittäismaksuehdoilla tyrkytetty liian paljon vaatteita ja turkiksia, niin että — ellei hän ole osannut nykyaikaiseen tapaan jättää hoitamansa kassan tilinpäätä auki — hän on joutunut liaksi supistamaan kunnollisia ruoka-annoksiaan ja siten valmistanut heikontuneessa ruumiissaan maaperän esim. keuhkotaudille.

Tällaiset näköalat silmien edessä en voi mennä tähän lainsäädäntöön. Minä jo asian ensimmäisessä käsittelyssä osoitin, kuinka tämä on puolueellinen siinä, että ostaja aina tällaisissa tapauksissa kylmästi jätetään turvautumaan „eri oikeudenkäyntiin”, josta hän yksinkertaisena syvien rivien kansalaisena ei mitenkään voi kunnialla ja lisähäviöttä suoriutua, mutta

myyjälle on katsottu tarkoituksenmukaiseksi varata tilaisuus etuansa valvoa jo tilityksessä ilman eri oikeudenkäyntiä, johon myyjällä olisi paremmat edellytykset. Eikö johdonmukaisuus olisi myös vaatinut että tilityksessä on myyjän hyväksi luettava myös esim. 10 markkaa jokaiselta tunnilta, vaillinaiseltakin, minkä tämän asiamies on suvainnut viipyä ostajan luona kauppaa hieromassa ja valistavia neuvojaan jakamassa? Jos jollakin muulla tavalla saataisiin vähittäismaksukauppain kalastelu säädyllisemmälle tasolle, niin minä olen valmis lähtemään muullekin linjalle kuin lakivaliokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen viitoittamalle. Toistaiseksi minä kuitenkin pidän 3 §:n 2 momentin vastalauseesta kiinni. 1 momentti saa olla hallituksen esityksen mukaankin, jotta saataisiin muutosehdotukselle suurempi kannatus 2 momentin kohdalla. 1 momenttihan tarkoittaa takaisinanto-oikeutta, mutta siihen päästään jo hallituksen esityksen mukaan siten, että kieltäydytään maksamasta erääntyneitä maksuja. Tällä ehdotetulla 2 momentin muutoksella, josta haluan pitää kiinni, päästään siihen — joka erään edustajan mielestä suuressa valiokunnassa oli paha — että kun myyjällä on riski menettää $\frac{1}{5}$ tavaran hinnasta, niin hän tulee varovaisemmaksi tykittämään separaattoria ja karjakeittiötä lehmättömälle tai sille, jolla jo on sellainen tai muuripata navetan yhteydessä, ja pölymuria emännän apulaiseksi sähköttömään kylään, tai tulee estetyksi vielä naraamasta, että muka valtion toimesta tulevalla viikolla tämäkin kylä sähköistetään, olkaa nyt hyvä ja ottakaa tavara vastaan, sillä seuraavalla kerralla sen hinta on jo kohonnut, mutta ymmärtäkää nyt pitää säkin suuta auki, kun saatte halvalla.

Udistan vielä, etten voi olla mukana säättämässä sellaista lakia, joka sallii tällaisten epäkohtien jäädä rehoittamaan. En voi nähdä vastaavaa sosiaalista hyötyä siitäkään asianpuolesta, että tänä työttömänä aikana olisi varattava mahdollisimman monille tilaisuus ansaita leipänsä vähittäismaksukauppatkustajina. Jos työttömiä sillä autetaan, ettei tuollaista kiertävän konsulentin virkaa rohjeta säätää ehdottamallani tavalla edes myyntiliikkeen valvonnan alaiseksi, niin siitä tulee sitä enemmän kurjuutta peijattujen ostajain perhei-

siin, jotka tämän lain mukaan vain kylmästi jätettäisiin hakemaan oikeuttansa „eri oikeudenkäynneillä”, jos pystyvät siihen. Ja varmaan on aina oleva sellaisia työttömiä asianajajia, jotka omaksi edukseen heitä yllyttäisivät näihin „eri oikeudenkäynteihin” ja siten tuottaisivat heille lisää vahinkoa.

Minä en voi tulla muuhun kuin että lainsäätäjän on nyt asetettava päättävästi heikomman puolelle näissä tapauksissa, ja siitä syystä asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä aion tehdä sen ehdotuksen, jonka hyvyydestä olen yhä vakuutettu.

Ed. Söderhjelm: Herr talman! Det förslag till ändring av regeringens proposition, som nyss framställts av rdm. Sundström och som redan förkastats av stora utskottet, synes mig icke taga tillbörlig hänsyn till ändamålet med nu under handläggning varande initiativ. Vi hava att göra med lagstiftning på lång sikt och i ett ömtåligt ämne. Det är icke nu fråga om krislagstiftning. Det gäller ej heller, såvitt jag kan förstå, att hjälpa någon viss samhällsklass ur en tillfällig svårighet. Fråga är om en lagstiftning rörande en viss kategori av köpeavtal, och då kan man icke lämna alldeles utan beaktande de regler, som enligt vår rätt böra tillämpas på förmögenhetsrättsliga avtal i allmänhet och köpeavtal i synnerhet. Regeringspropositionen uppfyller detta krav så långt görligt är utan att minska lagens effektivitet. Men rdm. Sundströms linje tager icke hänsyn till sådana fordringar. Tvärtom kan man säga, att detta förslag på en väsentlig punkt negligerar den lagstiftning och de principer, som gälla civilrättsliga avtal i allmänhet.

I lagen om rättshandlingar inom förmögenhetsrättsens område av 1929, däri grundreglerna för köp ingå, finnes ett uttryckligt stadgande rörande de fall, då någon på grund av oförstånd eller lättsinne ingått ett avtal. Enligt den allmänna principen kan icke den lättsinnige eller oförståndige blott och bart på grund härav, i stöd av sina nämnda egenskaper fordra att avtalet skall anses ogiltigt. Men om medkontrahenten har använt sig av detta oförstånd eller detta lättsinne till att skaffa sig själv uppenbart oskäligen vinst på den andres bekostnad, då blir rättsärendet utan

gällande kraft. Det är då fråga om någonting som närmast är att jämföra med ocker. Ifall sådant inträffar i avbetalningshandel, skall den allmänna regeln tillämpas: köparen kan bryta köpet. Men att i varje fall av lättsinne och oförstånd vid avbetalningsköp göra detta ogiltigt, alltså även om säljaren icke skaffar sig oskäligen nytta, utan handeln är på allt sätt ärlig och för båda parterna lika fördelaktig, detta leder till fullständigt ohållbara konsekvenser. Man bör då med samma rätt kunna och man måste utsträcka principen även till andra former av köp och avtal. Om rdm. Sundström vill skapa ändringar i avtalslagens principer, så att blotta lättsinnet och oförståndet gäller såsom kriterium för avtalets ogiltighet, varför inskränker han sig då till avbetalningsköp? Lättsinniga och oförståndiga människor göra dagligen avtal, som äro för dem ofördelaktiga, köpa kontant eller på kredit varor, som de ej behöva, låta övertala sig av skickliga butiksbiträden, hyra våningar, som icke passa dem, och, speciellt viktigt, upptaga lån för ändamål, som icke äro nyttiga och som kanske giva ingen valuta för pengarna. Om den gamla principen skall övergivas att den, som av oförstånd eller lättsinne gör en handel, också får stå för konsekvenserna, varför göra det blott ifråga om avtalbetalningsköp? T. ex. gårdfarihandlare kunna ofta med ännu större skicklighet än avbetalningsagenter övertala en oförständig människa till ett köp, och alla veta vi vilken skicklighet och förmåga vältränade butiksbiträden lyckats förskaffa sig.

Härtill kommer att ifråga om sådana avbetalningsköp, som synas oskäligen, det långtifrån alltid just kan åberopas oförstånd och lättsinne från köparens sida. Det missförhållande, som i denna handel är det väsentliga, det på vilket uppmärksamheten framför allt bör riktas, det är de lockande former under vilka varan utbjudes. Det är försäljarens löften, beskrifningar, övertalningar som göra avbetalningsköp farliga, och det är allra främst dessa falska förespeglingar, som av lagstiftaren skall beaktas. Men i detta avseende behöves ingen ny lagstiftning. I § 30 av avtalslagen säges uttryckligen, att, där avtal tillkommit genom svekligt förledande, detsamma icke är gällande mot den för-

ledda. Det är mot dessa svekliga försäljare lagstiftaren ingriper. Däremot bör han icke premiera oförstånd och lättsinne. Här ligger det sundströmska förslagets stora fel. Det träffar icke alls den sjuka punkten och slår dessutom sönder det civilrättsliga system avtalslagen, tillkommen så sent som 1929, har skapat.

Men rdm. Sundströms förslag är icke blott juridiskt principvidrigt och misslyckat, det är också opraktiskt och det giver sist och slutligen den oförståndige och lättsinnige köparen ingen som helst fördel. Vi skola taga det fall att varan kommer till köparen och, såsom rdm. Sundström har tänkt sig, han återsänder den till säljaren. Det finnes väl ingen säljare, åtminstone större firma, som utan vidare tager varan tillbaka. Det är för dem en absolut nödvändighet att hålla reda på sin stora kundkrets. För dem blir det ett tvång att vägra att återtaga det sålda ända tills klara bevis äro framlagda. Köparen kan icke göra sig tillgodo den sundströmska paragrafen utan att gå till process. I denna process skall han alltså visa med vittnen och utredning, att han är lättsinnig eller att han är obegåvad. Det blir en process, som blir en fullkomlig komedi och långtifrån leder till något verkligt objektiskt resultat. Men dessutom bereder det köparen i de flesta fall, utomordentliga svårigheter att framlägga denna bevisning därför att processen kommer att ske i nio fall av tio på säljarens hemort. Alltså, en köpare t. ex. i norra Finland, som har köpt av en över hela landet arbetande firma med hemort i Helsingfors, skall driva sitt mål vid rådstuvurätten i Helsingfors. Detta blir också fallet t. o. m. om han endast sitter hemma och vägrar att göra någonting och vägrar att betala sina avbetalningsrater. Orsaken är den, att de flesta avbetalningsfirmor taga växlar, så fort det gäller större avbetalningsförsäljningar, och efter vad jag har sett äro dessa växlar genomgående utställda att betalas i Helsingfors eller åtminstone på säljarens hemort. Resultatet är att de kunna drivas in genom stämning till rådstuvurätten på säljarens hemort, och där måste alltså köparen visa sin dumhet och sitt oförstånd. Man måste komma med vittnen och advokater från någon avlägsen trakt och processa i Helsingfors.

Också om växlar icke hava utfärdats finnes det en massa avbetalningskontrakt, i vilka forum har bestämts. Man prorogerar rättegången från köparens hemort till säljarens, och detta villkor är icke förbjudet i avbetalningslagen. Alltså blir processen också i dessa fall i nio fall av tio i Helsingfors, kanske någon gång på någon annan ort, men aldrig på köparens hemort. Då dylika processer bliva alldeles för dyra för den, som har blivit lurad vid ett köp, så blir hela lagen utan någon som helst betydelse. Ingendera parten har någonting att vinna på det hela. Man kan dessutom antaga, att säljaren för att skydda sig mot dylika risker något höjer priset på varan och alltså den hederliga och arbetsamma, den som behöver varan till vilket pris som helst, han får betala denna riskpremie.

Alldeles omöjligt synes mig det av rdm. Sundström gjorda förslaget, såvitt det gäller återbetalning till köparen av skillnaden mellan avbetalningspriset och det kontanta betalningspriset, i vanliga fall $\frac{1}{5}$ av köpesumman. Om t. ex. en vanlig birschafför köper en flere hundra tusen marks bil, så är det ju icke annat än rena rama lättsinnet. Han lämnar omedelbart bilen obegagnad tillbaka. Dess värde har alltså icke sjunkit alls, men han får räkna sig tillgodo $\frac{1}{5}$ av dessa flere hundra tusen mark. Denna konsekvens kan naturligtvis av en god domare motarbetas, men taga vi lagen logiskt som den är föreslagen, så uppnår en ohederlig köpare lätt stora fördelar.

Rdm. Sundströms förslag för endast till långa processer och till hopplösa stridigheter och skadar därigenom avbetalningshandeln. Man får icke alldeles glömma bort, att denna handel har stora förtjänster. Det är riktigt att systemet har sina nackdelar, men t. ex. i huru många hem underlättas icke husmoderns arbete av en symaskin, köpt på avbetalning? Huru många separatorer, sådana som verkligen äro till nytta, har icke sålts och köpts på liknande villkor o. s. v. Vi få icke skada en legitim näring med en krislagstiftning som sist och slutligen hjälper ingen.

Då enligt mitt förmenande rdm. Sundströms förslag icke blott bryter mot vår rätts allmänna och i lag fastställda principer, utan även är opraktiskt och hjäl-

per ingen, mer än regeringens proposition gör det, så hoppas jag att riksdagen, liksom lagutskottet och stora utskottet, med förkastande av detta och andra liknande förslag, skall godkänna regeringens proposition.

Ed. Kallio koski: Herra puhemies! Suuressa valiokunnassa ja sen jaostossa on tätä asiaa, vähittäismaksukauppaa koskevaa lakiehdotusta verrattain monipuolisesti käsitelty. Tämän asian käsittelyssä on kiinnitetty hyvin paljon huomiota niihin myönteisiin puoliin, joita vähittäismaksukaupalla kieltämättä runsaasti on. Asian käsittelyn yhteydessä on osoitettu, että vähittäismaksukaupan turvin meillä esimerkiksi vuokra-autoliikenteen alalla olosuhteet ovat aivan toiset kuin tuskin missään muualla maailmassa. Kun maailmassa yleensä vuokra-autoliikenne on yksityisten liikkeenharjoittajain hallussa ja autojen kuljettajat ovat heidän palkkatyöläisiään, on asianlaita meillä sellainen, vähittäismaksukaupan ansiosta, että vuokra-autot ovat yleensä kuljettajain omia, joka on kieltämättä myönteinen ilmiö tässä asiassa. On myös tuotu esille se seikka, että vähittäismaksukaupan turvin vähävaraiset perheet ovat tilaisuudessa hankkimaan tarpeellisia esineitä itselleen ja esimerkiksi nuoret vähävaraiset ihmiset kotia perustaessaan ovat tilaisuudessa sen varustamaan ja kalustamaan. Näiden suurten myönteisten puolien vuoksi, joita vähittäismaksukaupalla on, ei ole tahdottu vaikeuttaa vähittäismaksukaupan kehitystä, vaikka valiokunnassa ei ole suinkaan voitu kieltää, ettei tällä vähittäismaksukaupalla siinä muodossa, kuin se nykyisin meidän maassamme esiintyy, olisi runsaasti myös kielteisiä puolia.

Näistä kielteisistä ilmiöistä on valiokunnan jäsenten käsityksen mukaan, ainakin enemmistön käsityksen mukaan, uskottu voitavan vapautua: ensiksi, nousevan kansanvalistuksen kautta, jolleka asialle on pantu hyvin suuri paino tämän asian käsittelyn yhteydessä. Nousevan kansanvalistuksen on uskottu vastaisuudessa turvaavan myyjään nähden heikommassa asemassa olevat ostajat niiltä taloudellisilta vaaroilta, joita kansalaisten alhaisen sivistystason vuoksi vähittäismaksukauppa niin useassa tapauksessa varsinkin maan syrjäi-

sillä seuduilla tuo. Nykyisin vallitsevaan käytäntöön melkoisen parannuksen tuovana lainsäädännöllisenä seikkana on sitäpaitsi tahdottu panna merkille tämän lainsäädännön edellyttämä tilitys ostajan ja myyjän kesken, silloin kun kauppa syystä tai toisesta tulee puretuksi. Tällaista tilitystä kun aikaisemmin ei ole toimitettu, on lukemattomissa tapauksissa käynyt niin, että kaupan tullessa purettavaksi on myyjä menettänyt jo suorittamansa osan kauppahinnasta, joka on saattanut olla melkoisen suurikin, ja lisäksi hankkimansa esineen ja kärsinyt siten hyvinkin suuria taloudellisia tappioita. Mielestäni lähinnä näiden seikkojen nojalla on suuren valiokunnan enemmistö katsonut asianmukaiseksi puolustaa lakiesityksen hyväksymistä sellaisenaan, varsinkin kun heidän mielestään on tuntunut tärkeältä edistää pyrkimystä saada tällä alalla meidän maassamme vallitseva lainsäädäntö yhdenmukaiseksi useissa naapurimaassamme olevan vastaavanlaisen lainsäädännön kanssa.

Asian käsittelyn yhteydessä ei kuitenkaan ole voitu kieltää kaikkea oikeutusta niiltä näkökohdilta, joita on esitetty laki-valiokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa ja joita eräät puhujat, lähinnä ed. Sundström täällä eduskunnassa ja myöskin suuressa valiokunnassa, ovat esittäneet. Omasta puolestanikin olen sitä mieltä, että sekä vastalauseessa ehdotettujen että ed. Sundströmin esittämien muutosehdotusten tarkoitus on ehdottomasti hyvä. Se peruste, joka suuressa valiokunnassa, ainakin sen jaostossa, aluksi tuotiin esiin, että taloudellisia sopimuksia koskevassa laissa ja rikoslaissa olevat säännökset, jotka tuntevat sellaiset perusteet kuin ymmärtämättömyys ja kevytmielisyys, turvaisivat ostajan nyt puheena olevan kaupan tuottamilta vaa-roilta, on tullut jo tämänkin keskustelun yhteydessä osoitetuksi nyt puheena oleviin tapauksiin soveltumattomaksi. Näiden säännösten mukaan paitsi ymmärtämättömyyttä ja kevytmielisyyttä tarvitaan edellytyksenä jonkin sopimuksen purkautumiseen, että toinen asianpuoli on sopimuksen yhteydessä saanut tai edustanut jotakin sellaista etua, joka on epäsuhteessa siihen, mitä hän on antanut tai myöntänyt, ja vain tällä edellytyksellä purkautuu sellainen sopimus, jossa toinen sopimuspuoli on ollut ymmärtämätön tai kevytmielinen. Nyt kysymyk-

sessä olevissa tapauksissa ei suinkaan voida lähimainkaan aina väittää, että myyjä olisi siitä huolimatta, että ostaja on ollut ymmärtämätön tai kevytmielinen, hankkinut itselleen sellaista etua, joka olisi ilmeisessä epäsuhteessa siihen, mitä hän on antanut tai myöntänyt, ja siis näiden yleisten säännösten perusteella ei käsittäakseni tämän lain alaisia sopimuksia saada puretuksi siitä huolimatta, että nämä sopimukset monessa tapauksessa saattavat olla ostajan kannalta erittäin turmiollisia.

Olisin siis periaatteessa valmis hyväksymään sellaisen pykälän, jota ed. Sundström on esittänyt uudeksi 2 §:ksi lakiehdotukseen. En kyllä ole vakuutettu siitä, että hänen ehdotuksensa sanamuoto on ehdottomasti tarkoituksenmukaisin, enkä edes siitä, että siinä edellytetty suoraviivainen menettely on paras tapa kysymyksessä olevan asian ratkaisemiseksi, mutta joitakin mahdollisuuksia tällaisten toisen asiapuolen ymmärtämättömyyteen ja kevytmielisyyteen perustuvien kauppasopimusten purkamiseksi olisi saatava. Sen ehdotuksen rinnalla, jonka ed. Sundström on tehnyt, voitaisiin mielestäni harkita esim. sellaista menettelyä, että ostaja, ymmärtämätön tai kevytmielinen tahi sivistyksellisten edellytystensä puolesta arvostelukyvytön ostaja, joka tavallisesti verrattain nopeasti tällaisen kaupan tehtyensä katuu sitä, olisi tilaisuudessa kaupan jälkeen menemään joko jonkun kunnallisen viranomaisen, poliisiviranomaisen tai muun lain määräämän henkilön luokse saamaan hänen apunsa kaupan purkamiseksi. Olisi mielestäni välttämättömästi säädettävä ainakin niin, että milloin tällainen purkamisvaatimus tehtäisiin niin nopeasti, että myyntiliike ei ole vielä lähettänyt myymäänsä tavaraa, purkamisvaatimus olisi ehdottomasti otettava huomioon. Tunnen nimittäin lukuisia sellaisiakin tapauksia että tällainen arvostelukyvytön ostaja on seuraavana päivänä kaupan tehtyensä mennyt kunnallisen viranomaisen tai muun paikkakunnalla olevan luottamusta nauttivan henkilön luokse, on ilmoittanut kaupansa ja katuransa sitä, mutta mitään mahdollisuuksia kaupan purkamiseen ei tällöin enää ole ollut olemassa, koska kauppasopimus jo on tullut allekirjoitetuksi. Tällaisessa tapauksessa, kun purkaminen on tapahtunut näin nopeasti, ei myyjälle koituisi kaupan purka-

misesta mitään vahinkoa ja olisi mielestäni ainakin tällainen mahdollisuus kaupan purkamiseksi välttämättömästi varattava.

Mitä sitten tulee siihen ehdotukseen, jonka ed. Sundström on tehnyt lain 3 §:n suhteen, niin sitä vastaan tietysti voidaan esittää erinomaisten paljon teoreettisia epäilyksiä, ja kyllähän kieltämättä on myöskin käytännöllisesti outoa, että ostaja, joka sillä perusteella, että hän on ollut ymmärtämätön ja kevytmielinen tai arvostelukyvyn saa puretuksi tekemänsä sopimuksen, että hän vielä saisi purkamispalkkiota $\frac{1}{5}$:n kaupanalaisen omaisuuden arvosta. Siltä kannalta kyllä, että nämä myyntiliikkeet joutuisivat tällaisen riskin vuoksi pitämään asiamiehiansa riittävästi kurissa, siltä kannalta tällainen säännös saattaisi olla paikallaan, mutta ei luonnollisesti ole tarkoituksenmukaista sillä tavoin suojella heikkoa ja arvostelukyvytöntä ostajaa, että hän saisi käyttää hyväksensä arvostelukyvyyttömyyttensä, ymmärtämättömyyttensä ja kevytmielisyyttensä ja saisi, jos onnistuisi saamaan kaupan syntymään, tästä palkkioksi sitten $\frac{1}{5}$ mahdollisesti hyvinkin kalliin hinnan kaupanalaisen esineen arvosta. Olisi siis kyllä mielestäni tarkoituksenmukaista, mikäli tällainen riski myyjälle tahdotaan säilyttää, jota seikkaa minä puolestani en pitäisi niinkään paheksuuttavana, järjestää asia niin, että tämä rangaistuksen luontoinen riski tulisi jonkun toisen kuin ostajan hyväksi, esim. valtiovalan hyväksi, edellyttämällä, että tämän lain toimeenpanosta mahdollisesti sille aiheutuu kustannuksia. Näiden kustannusten peittämiseksi saattaisi tällaisen sakkoverotuksen järjestäminen olla paikallaan ja kohtuullista, niin että tällaisia seikkoja silmälläpitäen minusta tuntuu siltä, niinkuin lakiesitys vielä ei olisi loppuun asti valmisteltu ja niinkuin asiaa vieläkin pitäisi harkita.

Täällä on kyllä väitetty, että kevytmielisyyttä ja ymmärtämättömyyttä kauppoissa esiintyy, voi esiintyä ja tulee esiintymään riippumatta siitä, miten hankalaksi vähittäismaksukaupan harjoittaminen tehdään ja miten hyvin ymmärtämätöntä ja kevytmielistä ostajaa siinä esiintyviltä vaaroilta suojellaan. On sanottu, että esim. vähittäiskaupassa tapahtuu hyvin paljon kevytmielistä esineiden ostamista ja että tässä kaupamuodossa yhtä hyvin kuin vähittäismaksukaupassa myyjä voi käyttää hyväkseen

ostajan ymmärtämättömyyttä ja kevytmielisyyttä. Tätä väitettä vastaan on kuitenkin huomautettava ensinnäkin, että vähittäiskauppaa tavallisesti harjoitetaan kiinteissä myymälöissä, joiden kanssa ihmiset joutuvat asioihin vain menemällä näihin myymälöihin. Näiden taholta ei siis tavallisesti harjoiteta sellaista tavaroiden tyrkyttämistä, jonkaalaista harjoittavat nämä eri puolilla maata liikkuvat vähittäismaksuliikkeiden asiamiehet. Sitä paitsi varsinkin nykyoloissa on luottokauppa vähittäiskaupassa melko tarkkaan rajoitettu, ja rahan puute, kun luottokauppaa ei paljon käytetä, estää muuten ymmärtämätöntä ja kevytmielistä ostajaa menemästä sellaisiin kauppasitoumuksiin, jotka ovat hänelle suureksi vahingoksi. Kun sen sijaan vähittäismaksukauppa perustuu suuresti, melkein yksinomaan luoton käyttämiseen, ei tietenkään samanlaista suojaa tällä alalla ole olemassa kuin on olemassa vähittäiskauppaa vastaan.

Vielä on huomattu, että kulkukauppias, joka pieni tavaravarasto mukanaan liikkuu paikkakunnilla talosta taloon, saattaa tuottaa vahinkoja ymmärtämättömille ja kevytmielisille ostajille. Tähän on kuitenkin huomautettava, että ensiksikin nämä kulkukauppiaat, kulkekoat ne sitten jalan, hevosella tai autolla, tavallisesti kykenevät kulettamaan mukansa vain suhteellisesti vähäarvoisia esineitä. Niiden kaupassa ei tavallisesti voi tulla kysymykseen suuret vahingot. Sitä paitsi kulkukauppiaat vain harvoissa tapauksissa myyvät velaksi. Ne useasti liikkuvat laajoilla aloilla ja omistavat niin vähän pääomaa, että he eivät kykene myymään velaksi ja sen vuoksi eivät ostajat ole vaarassa tulla kovin suureen vahinkoon heidän tähtensä, koska ymmärtämättömiä ja kevytmielisiä ostajia kauppoissa näiden kanssa suojelee rahan puute.

Myös on puhuttu siitä, että esim. lainausliikkeessä saattavat ymmärtämättömät ja kevytmieliset ihmiset saada itselleen suuria vahinkoja. He voivat ottaa lainoja epätarkoituksenmukaisesti ja kevytmielisesti ja siis vähittäismaksukauppalaissa heidän hyväksensä annettu suoja ei kuitenkaan turvaa heidän omaisuutensa, koska heillä on tilaisuus muuten tehdä velkaa. Tietysti asianlaita niin on, että mitään ehdotonta suojaa näiden ymmärtämättömien ja kevytmielisten ihmisten omaisuuden säilyttämiselle ei vähittäismaksukauppalaan kiristä-

misellä saada, mutta kyllä nyt kuitenkin asianlaita niin on, että ainakin maaseudun rahalaitoksissa jonkin verran arvostellaan, onko syytä sille henkilölle, joka lainanhakijana esiintyy, sellainen myöntää. Parempina raha-aikoina tämä harkinta ei aina saattanut olla erikoisen tarkka, ja kieltämättä on sattunut tapauksia, jolloin lainoja on myönnetty sellaisissakin tapauksissa, jolloin lainanhakija ilmeisesti on ollut ymmärtämätön ja kevytmielinenkin. Mutta nykyinen rahankireyden aika on varmasti muuttanut olot tässä suhteessa, ainakin, kuten sanotti, maaseudun rahalaitoksissa, sellaisiksi, jotta erittäin harvoissa tapauksissa saattaa tulla kysymykseen rahalainen antaminen sellaiselle henkilölle, joka käyttäisi saamansa lainan ymmärtämättömästi tai kevytmielisesti. Kaiken edellä sanomani perusteella olisin siis sitä mieltä, että joko vastalauseessa tehtyjä ehdotuksia tai ed. Sundströmin ehdotuksia tai ehkäpä näiden rinnalla kysymykseen tulevia muita ehdotuksia olisi edelleen harkittava. En kuitenkaan tahdo ehdottaa asian palauttamista lakivaliokuntaan asian tässä vaiheessa, mutta tulen kannattamaan ed. Sundströmin lakiesitykseen ehdottamaa toista uutta pykälää siinä tarkoituksessa, että asia palautuisi vielä suureen valiokuntaan ja tulisi siellä harkittavaksi niiden mahdollisten rinnakkaisehdotusten ohella, jotka tässä tapauksessa saattaisivat tulla kysymykseen.

Ed. Kosonen: Ed. Kivioja puhui voimalla vähäväkisten auttamisesta. Saanee luulla, että hän itse tykönänsä kuvittelee olevan vaalien lähellä. Nähtävästi irtipäässeet sunnuntaimetsästäjien jänikset alkavat kummitella. Paljon muun ohella on ed. Kivioja tahtonut jatkuvasti väittää, että asiamiehet saapuessaan kutsumattomina jonkun yksinkertaisen kansanmiehen asuntoon tarjoamaan kaupaksi jotain esinettä eivät halua mitenkään siirtää kaupantekoa, vaan houkuttelevat sen päättämään heti, joten voi syntyä ostajalle epäedullinen sopimus. En tahtoisni mielelläni uskoa, että näin herkkä kauppaan ryhtyminen on sittenkään yleistä, pikemminkin kun kysymyksessä on varsinkin kauppa, joka vaatii tuntuvan rahamäärän, vaikkakin vähittäismaksuakin, on yksinkertainen ihminen halukas sitä miettimään ja lykkäämään kaupasta päättämisen montakin kertaa. Kyllä taasen

asiamies on valmis panemaan asian pöydälle, ed. Kiviojan sanontaa käyttäen, ja juoksemaan saman asian takia vaikka kymmenen kertaa. Sellaisen minä luulen olevan tavan. Jos taasen kauppaan on saatu houkutelluksi henkilö, joka on täyttä ymmärrystä vailla, siinähan on silloin tapahtunut petos, ja sellainen sopimus lieene tehtävissä pätemättömäksi; sen laatuinen tapauksen varalta on olemassa laki.

Vähittäismaksujärjestelmän haitoista olen jo ennemmin lausunut käsitykseni, joten voin sen puolen asiassa sivuuttaa. Olen edelleenkin sitä mieltä, ettei lakiin olisi tällä kertaa otettava muuta kuin mitä se nyt sisältää.

Ed. Sundström: Täällä on ehdotuksiani vastaan tehty kovin monia eri väitteitä. Niiden niin sanoakseni systemaattinen käsittely on sen vuoksi varsin vaikeata. Rajoitun sen vuoksi kohta kohdalta vastamaan niihin eri väitteisiin, joita täällä on tehty.

Ensiksikin koskettelen herra oikeusministerin tekemiä huomautuksia. Herra oikeusministeri käsittelee esillä olevaa tapausta kuin kylmä formaalijuristi. Mutta minun käsitykseni mukaan näitä tapauksia ei saa tällä tavoin käsitellä. Jos muodollinen oikeus johtaa ilmeiseen vääryyteen, niin silloin ei muodollisen oikeuden soveltaminen ole yhteisen edun mukaista. Ja käsitteäkseni olen osoittanut, että esillä olevien ankarasti muodollisjuridisten säännösten soveltaminen johtaa sellaiseen tulokseen, että oikeus ja kohtuus siitä kärsii. Sen vuoksi mielestäni näistä vanhoista, niinsanoakseni, muodollisjuridisista periaatteista on tingittävä.

Kuvaavaa herra oikeusministerin ajatustavalle oli, että hän sanoi: „On väärin, että ostaja saisi hyötyä oman ymmärtämättömyytensä ja kevytmielisyytensä perusteella.” Mitä on silloin se hyöty, jota oikeusministeri tässä ajattelee. Se hyöty ei voi olla mikään muu kuin se, että hän pääsee kärsimästä sitä vahinkoa, mikä hänelle on koitunut siitä kaupasta, jonka hän ymmärtämättömyytensä ja kevytmielisyytensä perusteella on solminut. Ja jos hän todellakin saa tämän hyödyn, niin minun käsitteäkseni sitä vastaan ei yhteiskunnan eikä moraalin kannalta voida tehdä mitään huomautuksia.

Herra oikeusministeri mainitsi myös, että ymmärtämättömyyden ja kevytmielisyyden kriteerit ovat niin tavattoman epävarmoja, etteivät ne kelpaa pätemättömyysperusteeksi. Olen jo huomauttanut, että nämä samat käsitteet esiintyvät lainsäädännössämme aikaisemminkin ja ovat jo sielläkin kelpaaviksi havaitut. Ne kelpaavat siis kokemuksen mukaisesti myös tässä. Oikeustoimia koskevassa laissa ovat mainitut seikat pätemättömyyden perusteina niissä tapauksissa, joissa on hankittu kohtuutonta etua. Esillä olevassa tapauksessa ovat ne pätemättömyyden perusteina sen sijaan silloin kun oikeustoimi sen tarkoituksia silmällä pitäen on yhteiskunnallisesti tai taloudellisesti järjetön. Kun sanotaan, että kauppa voidaan purkaa silloin kun se on syntynyt ilmeisen ymmärtämättömyyden tai kevytmielisyyden vuoksi, niin minä katson, että tuomarilla kauppiaan liittyvien objektiivisten seikkojen perusteella on helppo todeta, onko tämä kauppa sen tarkoitusta silmällä pitäen syntynyt ilmeisestä ymmärtämättömyydestä tai kevytmielisyydestä. In dubio mitius. Silloin kun asia ei ole selvä, niin tietenkin tuomari katsoo, että kauppa sitoo ostajan.

Oikeusministeri sanoi myös, että jos tekemäni ehdotukset hyväksytään, niin on vaara tarjolla, että myyjät luopuvat vähittäismaksujärjestelmästä. Kuten jo aikaisemmin olen huomauttanut, onkin vähittäismaksujärjestelmä tavallaan keinotekoinen tapa vaihdannan lisäämiseksi. Yhteiskunnan kannalta on vain etua, että kysymyksesssäolevaa kauppamuotoa käytetään niin vähän kuin mahdollista. Sen liiallinen käyttö lisää nimittäin turhaa kulutusta ja myöskin aiheuttaa tarpeetonta velkaantumista. Olen varma siitä, että vähittäiskauppajärjestelmästä luovutaan, jos ehdotukseni hyväksytään, vain niissä tapauksissa, jolloin myyjän on syytä epäillä, että tehty kauppa ei tule pysyväiseksi. Niissä tapauksissa, joissa hän on varma, että mikään ymmärtämättömyys ja kevytmielisyys ei voi tulla kaupan purkamisen perusteeksi, solmii hän sensijaan empimättä kaupan. Ehdotukseni kautta myyjät pakotettaisiin luopumaan tarpeettomasta reklaamin teosta, he tulisivat myös enemmän varovaisiksi, ja tämä olisi mielestäni yhteiskunnan kannalta vain hyödyksi.

Mitä sitten tulee ed. Söderhjelman teke-

miin huomautuksiin, niin pyydän niihinkin kohta kohdalta palata.

Ed. Söderhjelm kysyy ensinnäkin minkä vuoksi minä tässä vähittäismaksukauppaa koskevassa laissa teen sellaisia muutosehdotuksia, jotka koskevat yksinomaan vähittäiskauppaa eivätkä kaikkia oikeustoimia yleensä. Minä en pysty ymmärtämään ed. Söderhjelman kysymystä. En tiedä edes, onko se vakavasti tarkoitettukaan. Kyllä kai ed. Söderhjelman pitää tietää, että esilläolevan lakiehdotuksen yhteydessä on mahdotonta tehdä mitään muutosehdotuksia, jotka koskisivat oikeustoimia yleensä. Kun tässä nyt on puhe yksinomaan vähittäismaksukauppaa koskevasta laista, niin minun on tietenkin pakko rajoittua vain sitä koskeviin muutosehdotuksiin.

Ed. Söderhjelm huomautti ehdotuksessani mainitusta ymmärtämättömyydestä ja kevytmielisyydestä puhuessaan, että ostajan siistituli mahdollisessa oikeudenkäynnissä ryhtyä näyttämään toteen, että hän on ymmärtämätön tai kevytmielinen, ja sanoi, että siitähän tulisi selvä komedia. Tämäkin huomautus on sellainen, että minä en taaskaan voi uskoa, että ed. Söderhjelm on tehnyt sen vakavassa mielessä. Minä edellisessä puheenvuorossani nimenomaan huomautin, että kysymys oikeustoimeen myötävaikuttaneesta ymmärtämättömyydestä tai kevytmielisyydestä on tietenkin arvosteltava niiden objektiivisten seikkojen perusteella, jotka liittyvät itse oikeustoimeen. Ei siinä ole puhe ostajan yleisestä kevytmielisyydestä vaan siitä, onko kysymyksessäoleva oikeustoimi syntynyt sellaisissa olosuhteissa, että ne ilmeisesti osoittavat sen syntyneen kevytmielisyydestä.

Sitten huomautti ed. Söderhjelm myös, että vuoden 1929 lain 31 § petoksesta peittäisi ne tapaukset, joista olen puhunut ehdotuksessani. Olen aikaisemmin jo suuressa valiokunnassa vastanut tähän ed. Söderhjelman huomautukseen. Olen nimenomaan sanonut, että ne tapaukset, joista minä puhun, eivät ole sellaisia, että ne mahtuisivat rikosoikeuden piiriin ja 31 §:ssä on ilmeisesti kysymys vain petollisesta kaupasta. On varsin leveä raja petollisuuden ja toisen ymmärtämättömyyden hyväksi käyttämisen välillä.

Osoittaakseen siten ehdotukseni käytännöllisen mahdottomuuden on ed. Söderhjelm huomauttanut, että ostajan olisi kovin vai-

kea saada hyväkseen näitä etuja, joita ehdotukseni hänelle tarkoittaa tarjota. Hän huomautti, että oikeudenkäynnin aina tulisi tapahtua sillä paikkakunnalla, missä myyjä asuu. Tämä on ehdottomasti väärin. Jos ostaja haluaa luopua kaupasta, niin hänen on ehdotukseni mukaan palautettava esine myyjälle. Kun ostaja toimittaa tämän tavaran myyjän ovelle, niin on myyjän otettava tämä tavara vastaan. Ostaja saa hänen riskillään jättää sen siihen. Ja kun hän on näin tavaran myyjälle takaisin palauttanut, niin myyjällä ei senjälkeen ole mitään muuta keinoa kuin oikeudenkäynnillä vaatia ostajalta maksua tai vahingonkorvausta ja tämä oikeudenkäynti on ehdottomasti käytävä ostajan kotipaikalla. Siinä kohden on laki ehdottomasti selvä, paitsi milloin mahdollisesti on sovittu jostakin muusta oikeuspaikasta, mutta näin ei säännön mukaisesti ole asian laita.

Sitten huomautti ed. Söderhjelm myöskin erään autoa koskevan esimerkin perusteella, kuinka mahdottomiin tuloksiin 3 §:n 2 momentin lisäys johtaisi. Hän sanoi, että ostaja tässä saisi aivan uuden auton perusteella itselleen tavattoman suuren hyvityksen. Mielestäni nyt kuitenkin kaikkea lakia on järjellä tulkittava. 3 § tarkoittaa tietenkin 2 momentissaan niitä tapauksia, jolloin myyjällä on kaupan perusteella ostajalta jotakin saatavaa. Tämän saatavan lyhennykseksi luetaan tämä käteismaksun ja vähittäismaksukaupan välinen ero. Jos hän saa, kuten ed. Söderhjelm mainitsi, aivan uuden auton takaisin, niin todennäköisesti on tämän auton myyntihinta vielä siksi suuri, ettei se jää paljoakaan alle ostajan lupaamaan hinnan. Tässä tapauksessa siis kysymyksessä olevaa viidennestä on tarvis käyttää vain sikäli kuin ehkä myyjälle vielä jotakin saatavaa jää päälle sen, mitä hän on saanut kysymyksessä olevasta aivan uudesta autosta. Missään tapauksessa ei kysymyksessä oleva ehdotus johda siihen, että myyjän olisi pakko antaa ostajalle vielä jotakin rahaa kaupan purkaisiksi. Ja tässä kohden pyydän oikaista ed. Kallioksen huomautusta. 3 §:n 2 momentti tarkoittaa nimittäin vain niitä tapauksia, jolloin ostaja jää myyjälle velkaa. Ostaja ei tule toisin sanoen koskaan hyötymään kysymyksessä olevasta tilinteosta. Ehdotukseni tarkoittama hintain ero laskeaan hänen hyväkseen hänen velkansa ly-

hennykseksi, ja mielestäni onkin ehdottomasti oikein, että niissä tapauksissa, joissa myyjä on saanut aikaan kaupan käyttäen hyväkseen ostajan ilmeistä ymmärtämättömyyttä ja kevytmielisyyttä, hänen on tyydyttävä pienempään käteismaksuhintaan eikä vaadittava ostajalta korkeata vähittäismaksuhintaa. Minun mielestäni tämä on oikeus ja kohtuus. Katson näin ollen siis, että minä olen tässä kohden aivan samaa mieltä kuin ed. Kallioksikin. Lopputulos on meillä sama.

Olen näin ollen siis kohta kohdalta käynyt läpi ne muistutukset, jotka täällä ehdotuksiani vastaan on tehty.

Ed. Kivioja: Ed. Söderhjelm kyllä paljasti täällä hyvinkin selvästi sen, কেন etuja hän ajaa ja minulla ei ole syytä puuttua siihen puoleen sen enempää. — Ed. Kososen kanssa on epäilemättä aivan turhaa ruveta keskusteluun täällä, kun hän tähän asiaan sotki metsästyslaitkin. Ei nyt tähän kuulu ollenkaan siitä väitellä, millä kannalla minä siinä laissa olen, eikä siitä, että minä en edes ikipäivinäni ole ollutkaan metsästäjä. Ed. Kosonen ei tuntunut tässä asiassa, mikä on esillä, ottavan ollenkaan huomioon esittämiäni esimerkkejä eikä mitään muutakaan. Ja koko lausunto osoitti, että hän ei tunne olevia oloja eikä näiden kiertävien agitaattorien ja agenttien tapoja, eikä hän tunne myöskään sitä, että minä en ole hänen kaltaisansa juuri missään enkä ensinkään siinä, että vaalien läheisyys tai kaukaisuus määräisi minun kantani. Minulla on vaakaumus muutenkin.

Ed. Kalliokoski: Jos ed. Sundströmin ehdottama lisäys lakiesityksen 3 §:ään tosiaankin olisi tulkittavissa niin kuin ed. Sundström on sen viimeksi käyttämässään puheenvuorossa tulkinnut, ei minulla puolestani olisi mitään tällaisen muutoksen tekemistä vastaan. Ihmettelen kuitenkin, että vaikka samat epäilykset, jotka minä esitin äskeisessä puheenvuorossani, esitettiin suuressa valiokunnassa useammassakin eri puheenvuorossa, ed. Sundström ei tätä tulkintaa lainkaan siellä esittänyt, jotta olisi voitu siellä harkita, voidaanko tämän muutosesityksen sanamuoto tosiaankin käsittää niinkuin ed. Sundström sen nyt selitti voitavan käsit-

tää. Minä puolestani epäilen, että sitä tuskin voitaisiin niin tulkita kuin ed. Sundström on sen nyt tulkinnut. Mutta jos se voidaan niin tulkita, niin minulla, kuten sanottu, ei ole mitään sitä vastaan.

Ed. Söderhjelm: Jag är mycket glad, om man kan tolka rdm. Sundströms förslag till tredje paragrafen såsom han själv har gjort, liksom även rdm. Kallio-koski sagt, men så som han skrivit den kan jag åtminstone icke tolka den så.

Vad sedan hans invändning om forum vidkommer, så torde vi som jurister icke behöva diskutera om saken. Det är riktigt, att det är köparens forum som skall ifrågakomma i vanliga fall, men redan i mitt senaste yttrande påpekade jag, att i nio fall av tio i avbetalningsköp ingår prorogation av forum, och den föreslagna nya lagstiftningen skulle medföra att i tio fall av tio prorogation komme att införas antingen uttryckligen eller genom att avbetalningsvexlarna ställts betalbara på säljarens hemort.

Ännu en detalj vill jag beröra, d. v. s. frågan om de subjektiva och objektiva omständigheter, som skola tagas i betraktande i en eventuell process. Om en person köper ett kartverk som kostar 200 kronor, såsom det blev fråga om i stora utskottet, så kan det vara en fullt legitim handel, men det kan vara ett lättsinne, och detta kan endast bevisas genom att man drager fram personens privata förhållanden och hans ekonomiska ställning.

Det är också rätt att rdm. Sundström icke i detta sammanhang kan föreslå ändringar i de allmänna principerna, men så många motioner som han framlagt i början av denna riksdag, borde han väl också ha framlagt motion rörande ändring av denna huvudpunkt, denna utomordentligt viktiga princip i hela vår civilrätt. Huru har han kunnat gå omkring och tänka, att allt borde ändras, men inte i denna punkt inlämnat någon motion.

Jag tror emellertid att en diskussion i juridik mellan hr Sundström och mig icke nu är på sin plats. Rdm. Sundström sade just att vi äro gamla förenade jurister från den gamla tiden. Jag håller på lagen från 1929, men det är väl så att han anser att sedan 1930 all juridik borde förändrats.

Ed. Vallas: Niinkuin täällä jo tämän asian ensimmäisen käsittelyn yhteydessä käytetyissä puheenvuoroissa ilmeni, niin tämän esilläolevan lakiehdotuksen tarkoitus niissä yleensäkin tunnustettiin oikeaksi. Mutta useat puhujat kuitenkin pitivät lakiehdotusta semmoisenaan vielä riittämättömänä ja esittivät toivomuksia, että suuri valiokunta korjaisi sitä niin, että väärinkäytökset ja kevytmielinen velkaantuminen saataisiin sen avulla paremmin ehkäistyksi. Oli kuitenkin odotettavissa, ettei suuri valiokunta tulisi muutoksia siihen tekemään ja niin on käynytkin. Arvattavasti siihen ovat olleet vaikuttamassa samat syyt, jotka estivät lakivaliokuntaa sisällyttämästä lakiehdotukseen säännöksiä, joita muuten kylläkin pidettiin tarpeellisina. Lakivaliokunnassakin siis oli aivan yleinen se mielipide, ettei tämä lakiehdotus täytä kaikkia niitä vaatimuksia, joita vähittäismaksukauppaa koskevan kysymyksen vastainen järjestely vaatii. Tämä käsitys ilmeneekin aivan selvästi valiokunnan mietinnön perusteluissa, joissa sanotaan: „Yhtyen hallituksen esityksen perusteluihin lakivaliokunta pitää ehdotettua lakia vähittäismaksukaupan järjestämisestä sekä tarpeellisenä että myöskin kiireellisenä, erittäinkin vähittäismaksukaupassa ilmenneiden väärinkäytösten ehkäisemiseksi. Valiokunta tosin oli sitä mieltä, ettei tämänkään lain avulla voida riittävän tehokkaasti poistaa epäkohtia, joita on esiintynyt vähittäismaksukauppaa harjoittavien liikkeiden asiamiesten hankintatoiminnassa varsinkin maan syrjäseuduilla, mutta valiokunta ei ole katsonut tarkoituksenmukaiseksi ehdottaa tähän lakiehdotukseen lisäsäännöksiä, joiden avulla koetettaisiin turvata kehittämättömiä henkilöitä tekemästä harkitsemattomia ostositoumuksia. Tähän puoleen vähittäismaksukaupasta voitaneen, sittenkun on saatu kokemusta tämän lain vaikutuksesta, vastaisuudessa sopivalla tavalla kiinnittää huomiota joko voimassaolevaa elinkeinolakia uudistettaessa tai muun lain-säännön yhteydessä.” Valiokunta tässä siis samalla esittää sen toteamuksen, ettei sellaista aita, jota ed. Brander aikaisemmassa lausunnossaan tarkoitti, tämän lakiehdotuksen puitteissa ole mahdollista rakentaa, vaan että se olisi tehtävä voimassaolevaa elinkeinolakia vastaavasti muuttamalla.

Olisi tietenkin ollut hyvin toivottavaa se, että kun tämä asia nyt eduskunnassa on käsiteltävänä, että se samalla olisi voitu lopullisesti saattaa pois päiväjärjestyksestä. Kun sellaiseen ei nyt kuitenkaan ole aloitetta olemassa ja kun tähän käsiteltävänä olevaan lakiehdotukseen tehdyt muutosehdotukset eivät käytännössä varmaankaan olisi kyllin riittäviä esitettyjen epäkohtien poistamiseksi, tulen siihen tulokseen, että on parasta hyväksyä hallituksen ehdotus semmoisenaan ja mahdollisesti myöhemmin hallitukselta saada sellaisia esityksiä, joita lakivaliokunta mietinnössään on toivonut.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 § hyväksytään.

2 §.

Keskustelu:

Ed. Sundström: Minä olisin pyytänyt ehdottaa, että kysymyksessään olevaan lakiin olisi hyväksytty uusi 2 §, joka kuuluisi seuraavasti: „Jos vähittäismaksukauppaa koskeva sopimus on syntynyt käyttämällä hyväksi ostajan ilmeistä ymmärtämättömyyttä tai kevytmielisyyttä, on ostajalla oikeus purkaa sopimus, jos hän esineen vastaanotettuaan heti vaatii sitä ja samalla palauttaa myyjälle esineen.”

Ed. Vesterinen: Minä voin kannattaa ed. Sundströmin tekemää ehdotusta.

Ed. Simojoki: Minä tahdoin sanoa samaa. Kannatan ed. Sundströmin ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Sundström ed. Vesterisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukseen otettaisiin uusi näin kuuluva 2 §: „Jos vähittäismaksukauppaa koskeva sopimus on syntynyt käyttämällä hyväksi ostajan ilmeistä ymmärtämättömyyttä tai kevytmielisyyttä, on ostajalla oikeus purkaa sopimus, jos hän esineen vastaanotettuaan heti vaatii sitä ja

samalla palauttaa myyjälle esineen”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Sundströmin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Sundströmin ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 112 jaa- ja 70 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 14.

Puhemies: Eduskunta on siis hylännyt ed. Sundströmin ehdotuksen.

Lakiehdotuksen 2 § hyväksytään.

3 §.

Keskustelu:

Ed. Kivioja: Ehdotan, että tämä pykälä, muita momenteja muuttamatta, hyväksytään 2 momentin kohdalta sellaisena kuin se on lakivaliokunnan mietintöön liitetyssä vastalauseessa.

Ed. Arffman: Minä pyydän kannattaa ed. Kiviojan tekemää ehdotusta.

Ed. Sundström: Ehdottaisin, että 3 §:n 2 momenttiin lisättäisiin seuraava lause: „Milloin asianhaaroista ilmenee, että kauppa on syntynyt käyttämällä hyväksi ostajan ilmeistä ymmärtämättömyyttä tai kevytmielisyyttä, laskettakoon lisäksi ostajan hyväksi käteismaksuhinnan ja vähittäismaksuhinnan välinen ero.”

Ed. Tuomivaara: Pyydän kannattaa ed. Sundströmin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kivioja ed. Arffmanin kannattamana ehdottanut, että 3 §:n 2 momentti saisi sen sanamuodon, mitä lakivaliokunnan mietintöön liitetyssä vastalauseessa tälle momentille ehdotetaan. Kutsun tätä ehdotusta ed.

Kiviojan ehdotukseksi. Ed. Sundström ed. Tuomivaaran kannattamana on ehdottanut, että samaan momenttiin lisättäisiin näin kuuluva lause: „Milloin asianhaaroista ilmenee, että kauppa on syntynyt käyttämällä hyväksi ostajan ilmeistä ymmärtämättömyyttä tai kevytmielisyyttä, lasketta- koon lisäksi ostajan hyväksi käteismaksu- hinnan ja vähittäismaksuhinnan välinen ero.” Kutsun tätä ehdotusta ed. Sund- strömin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Koska ehdotukset ovat vastakkaisia, niin ehdotan äänestyksessä meneteltäväksi sillä tavalla, että ensin äänestetään ed. Kiviojan ehdotuksen ja ed. Sundströmin ehdotuksen välillä ja voittaja asetetaan vastaehdotukseksi valiokunnan ehdotukselle.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Sundströmin ja ed. Kiviojan ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Sundströmin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kiviojan ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 84 jaa- ja 74 ei-ääntä, 27 tyhjää; poissa 14.

Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Sundströmin ehdotuksen.

2) Äänestys suuren valiokunnan ehdo- tuksen ja ed. Sundströmin ehdotuksen vä- lillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan eh- dotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Sundströmin ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 65 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 15.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren va- liokunnan ehdotuksen.

4—19 §, lakiehdotuksen johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely juliste- taan päättyneeksi.

2) Ehdotus laiksi evankelis-luterilaisten seu- rakuntain papiston palkkauksesta 4 päivänä elokuuta 1922 annetun lain 2 §:n muutta- misesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 5 ja otetaan toiseen käsitte- lyyn siinä sekä laki- ja talousvaliokun- nen mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsi- telty hallituksen esitys n:o 30, joka sisäl- tää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 5. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta; sen jäl- keen käydään lakiehdotuksen yksityiskoh- taiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelussa ei kukaan halua pu- heenvuoroa.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä lakieho- tuksen 2 §, lakiehdotuksen johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely juliste- taan päättyneeksi.

3) Ehdotus metsästyslaiksi ja laiksi rikos- lain 33 luvun 12 §:n muuttamisesta.

Esitellään laki- ja talousvaliokunnan mie- tintö n:o 1 ja otetaan ensimmäiseen kä- sittelyyn siinä valmistelevasti kä- sitelty hallituksen esitys n:o 27, joka si- sältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelu:

Maatalousministeri Jutila: Herra pu- hemies! Sen johdosta, että laki- ja talous- valiokunta on mietinnössään asettunut hyl- käävälle kannalle hallituksen esitykseen

nähdessä uudeksi metsästyslaiksi, saan seuraavassa hallituksen esityksen perusteluiksi kunnioittaen esittää eräitä näkökohtia.

Sen jälkeen kun eduskunta huhtikuun 16 päivänä 1914 päivätyssä anomuksessaan oli kehottanut hallitusta saattamaan voimassa olevan, metsästyksessä lokakuun 20 päivänä 1898 annetun asetuksen perinpohjaisen uudistuksen alaiseksi, on metsästyslain uudistuskysymys ollut monien vaihteitten alaisena. Komitea sanottua asiaa valmistelemaan asetettiin heinäkuussa 1918, antaen tämä ehdotuksensa toukokuussa 1921. Ensimmäinen hallituksen esitys asiasta annettiin eduskunnalle helmikuussa 1930, mutta jäi se tällöin eduskunnassa vaille lopullista käsittelyä. Toinen uusi esitys annettiin eduskunnalle lokakuussa 1930. Sen perusteella eduskunta hyväksyi metsästyslain ja lain rikoslain 33 luvun 12 §:n muuttamisesta helmikuun 21 päivänä 1933.

Nämä lait eivät kuitenkaan saaneet vahvistusta, koska valtioneuvosto ja tasavallan presidentti yksimielisesti katsoivat eduskunnan hyväksymän metsästyslain sisältävän eräitä säädöksiä, jotka eivät olisi olleet omiaan edistämään maan metsänriistataloutta, vaan päinvastoin olisivat, eritoten Suomen eteläpuoliskolla, olleet omiaan suuresti vaarantamaan jopa tähänastisenkin riistakannan, varsinkin valtion metsämailla.

Metsästyksellä on Suomessa, missä on 343,000 km² maata ja siitä 25,000 km² metsää sekä 45,000 km² vettä, mutta asukkaita vain vajaa 11 henkeä neliökilometrillä, vaihdellen asukastiheys eri lääneissä 44:stä 2.5 henkeen, jo nytkin, vaikka ei juuri mitään riistanhoitoa harjoiteta, huomattava kansantaloudellinen merkitys. Niinpä todennäköisyyslaskelmia käyttäen on arvioitu maassa vuosittain tapetun riistan, turkiseläimetkin siihen mukaan luettuina, arvon nousevan keskimäärin 100 miljoonaan markkaan, se on, käyttäksämme vertausta, noin $\frac{1}{3}$ sikataloutemme vuotuisesta kokonaistuotosta. Varsinkin metsäriikkailla, harvaan asutuilla pohjoisilla ja itäisillä seuduilla maata antaa metsästystalous jo nykyisellään alkeellisella asteellaan paikalliselle väestölle huomattavaa lisäansiota sellaisina aikoina vuotta, jolloin muuta ansiomahdollisuutta ei ole tarjolla.

Sitä paitsi on huomattava, että Suomen luonnonoloissa metsänriistan liha on erit-

täin hienonmakuista sekä turkiseläinten nahkat korkealaatuisia. Välttämättömänä ehtona on kuitenkin metsästystaloutemme kohottamiselle, että tietoisuus metsästystaloutemme mahdollisuuksista tehdään tunnetuksi kansan laajoillekin kerroksille ja että metsästystalous saatetaan taitavan järkiperäisen ja järjestelmällisen hoidon alaiseksi. Liikaa vapautta on tällöin yhteisen hyvän nimessä rajoitettava, jotta sen kautta jokainen yhteisön jäsen lopulta saisi yhä suurempaa hyötyä ja huvia. Kaikilla tällaisilla pyrkimyksillä, joiden kautta kansakunnat ovat saattaneet muun muassa maan, metsän ja vuorien aarteet säännöllisen taloudenhoidon piiriin sekä siten kohottaneet ja varmentaneet niiden tuotantomahdollisuuksia, on aina ollut vastustajia, jotka eivät ole tajunneet järjestetyn taloudenpidon etuja, vaan ovat, käyttäkseni metsästysterminä, „ampuneet soitimelta”.

Ne pääkohdat, joissa hallituksen esitys metsästyslaiksi poikkeaa eduskunnan hyväksymästä, mutta nyttemmin vahvistamatta jääneestä lakiehdotuksesta, ovat seuraavat:

Eduskunnan hyväksymän lain 2 §:ssä ehdotetaan, että: „Sillä, jolla on vakaa hallintaoikeus maahan tai joka hallitsee virkataloa tai muuta siihen verrattavaa tilaa, on myöskin metsästysoikeus hallinnassaan olevalla alueella. Kun maa muuten annetaan vuokralle, siirtyy metsästysoikeus vuokramiehelle, ellei vuokrasopimuksessa ole nimenomaan toisin määrätty”. Hallitus on sen sijaan ollut sitä mieltä, että riistanhoidolliselta kannalta on tarpeellista, että metsästysoikeus tavallisessa maanvuokrassa on yhdistetty maanomistukseen, koska tällöin saadaan laajoja yhtenäisiä metsästysalueita, joilla voidaan riistaa hoitaa. Tähän pyritään myös maanomistajain vapaan yhtymisen kautta, jota jo nytkin voimassaoleva metsästyslakimme edellyttää. Senvuoksi on hallituksen esityksen 2 §:n loppulause ehdotettu seuraavaksi: „Muuten siirtyy, kun maa annetaan vuokralle, metsästysoikeus vuokramiehelle vain, jos se on vuokrasopimuksessa nimenomaan määrätty”.

Arveluttava on laki- ja talousvaliokunnan hyväksymän lakiehdotuksen 4 §:ssä paikallisille asukkaille suotu oikeus vapaaseen metsästykseseen valtion metsämailla kautta maan, s. o. noin 13,300 km²:llä. Hallituksen esityksessä on tämä oikeus suotu paikal-

lisille asukkaille vain Lapin ja Petsamon kihlakunnissa sekä Kemin kihlakuntaan kuuluvissa Kolarin, Kemijärven ja Kuolajärven kunnissa ja Oulun kihlakuntaan kuuluvissa Kuusamon ja Posion kunnissa olevilla valtion mailla eli vain 8,100 km²:llä.

Metsästyoikeudesta muilla valtionmailla, s. o. n. 5,200 km²:llä, tulisi sen sijaan hallituksen esittämän lakiehdotuksen 3 §:n mukaan olemaan voimassa seuraavaa: „Metsästyoikeus valtion viranomaisten hallinnassa ja hoidossa olevilla valtionmailla voidaan, sikäli kuin huolenpito riistakannan säilymisestä ja lisääntymisestä sen sallii, antaa yksityisten käytettäväksi, jolloin paikallisväestön etu ensi sijassa on otettava huomioon.”. Tästä säädettäisiin tarkemmin asetuksella.

Laki- ja talousvaliokunnan mietinnön mukainen vapaan metsästyoikeuden laajennus valtionmailla on jo periaatteessa hylättävä siksi että se seuduilla, missä asutus on vähänkin taajempi, ehdottomasti johtaa riistakannan tuhoon. Niinpä jos esim. Turun ja Porin läänissä, missä on 24 asukasta km²:llä, annettaisiin tällainen oikeus paikalliselle väestölle, olisi se varmaan tuhoisampi kuin Oulun läänissä, missä on vain 2¹/₂ asukasta km²:llä. Oulun läänin salomailla voi metsästyksellä verraten lukuisien henkilöiden elinkeinona vapaankin metsästyksen vallitessa, mutta Etelä-Suomessa tällainen vapaus veisi siihen, että olisi jokaisen metsällä kävijän hengenvaarallista valtion metsämailla liikkua, puhumattakaan riistakannan tuhoutumisesta. Sitäpaitsi kaikille vapaa metsästyoikeus eteläisen Suomen valtionmailla edistäisi metsänhaaskausta sekä kuivalla ajalla kulovaaran takia jopa vaarantaisi metsien olemassaolon. Rajaseuduilla vapaa metsästyoikeus vaikeuttaisi valtakunnan rajain tehokasta vartiointia. Vapaa metsästyoikeus valtionmailla johtaisi myös kaikkialla, missä näihin liittyy yksityismetsiä, luvattomaan metsästyksen yksityismailla.

Kun Pohjois-Suomen asukkaiden tarpeet tulisivat tyydytetyiksi hallituksen esityksen mukaan niin pitkälle kuin heillä siihen on laillinen oikeus ja järkipäiväinen metsästytalouden harjoittaminen sen suinkin sallii, ei pitäisi olla järkevää esittää hallituksen esityksen tätäkään kohtaa vastaan.

Jos kuitenkin katsotaan, että Pohjois-Suomessa olisi vapaan metsästyoikeuden

aluetta laajennettava siitä, mitä hallituksen esityksessä on esitetty, on se kysymys, jota vielä voitaisiin lähemmin harkita.

Paikallisille asukkaille Etelä-Suomen valtionmailla vapaan metsästyoikeuden myöntäminen ei sen sijaan ole tarpeen siksikään, että metsästyslupien myöntäminen metsähallinnon alaisille valtion omistamille maa- ja vesialueille on nyttemmin uudelleen järjestetty niin, että pääasiassa paikalliseen väestöön kuuluvat henkilöt saavat metsästyoikeuksia erinäisin ehdoin ja että m. m. tilattomat ja pienviljelijäväestöön kuuluvat henkilöt voivat omiksi tarpeikseen alhaisin metsästysmaksuin harjoittaa metsästystä.

Koska tämä uusi, vastikään tapahtunut metsästysolojen uudelleen järjestely valtionmailla ei liene arvoisille kansanedustajille vielä tunnettu, saanen sitä tässä lähemmin selostaa, koska toivon, että sekin puolestansa puhuisi hallituksen kannan puolesta.

Kirjeellään 9/6 1933 esitti metsähallitus maatalousministeriölle, että sen lisäksi, mitä metsästyslupien myöntämisestä metsästysyhdistyksille on määrätty, metsänhoitoviranomaisille annettaisiin oikeus, harkinnan mukaan, myöntää määrääjäksi, etupäässä paikalliseen väestöön kuuluville henkilöille, lupakirjoilla alhaista maksua vastaan metsästyoikeuksia niillä metsähallituksen hallinnassa olevilla valtion omistamilla metsämailla, joita metsähallitus ei katso tarvittavan metsänriistan tarpeellisen säilymisen ja lisääntymisen turvaamiseksi rauhoittaa metsästykseltä, ilman, että näiltä henkilöiltä otettaisiin sitoumusta noudattaa määrättyä metsänriistanhoitoa sillä alueella, johon metsästyslupa annetaan.

Maatalousministeriö suostui metsähallituksen esitykseen edellytyksellä, että lupakirjain maksu on kohtuullinen sekä että henkilöt, joille lupa annetaan, ovat tunnetut sellaisiksi, että heidän voidaan odottaa käyttävän saamaansa metsästyslupaa riistakannan jatkuvalle säilymiselle ja lisääntymiselle myönteisellä tavalla.

Tämän johdosta on metsähallitus katsonut tarpeelliseksi metsähallinnon hallinnassa oleville valtionmailla metsänhoitoviranomaisten toimesta myönnettäviin metsästyslupiin sekä metsästykseltä rauhoitettavien alueiden järjestelyyn nähden määrätä, että 1/11 1933 mennessä on hoitoalueesta asianomaisessa järjestyksessä metsähallituksen hyväksyttäväksi alistettava karttapiirroksin

selvennetyt esitykset niistä alueista, jotka katsotaan välttämättömäksi tarvittavan toistaiseksi joko kokonaan tai osittain rauhoittaa metsästykseltä, ollen esityksiä tehtäessä huomioon otettava, että kenenkään voimassa oleviin lakeihin, asetuksiin, julistuksiin tai erikoislupiin perustuvia metsästysoikeuksia ei rauhoitusten kautta tulla rajoittamaan tai lakkauttamaan; että milloin muuttuneet olosuhteet myöhemmin vaatisivat tehtäväksi muutoksia näiden esitysten perusteella muodostettuihin rauhoitusalueisiin nähden, on asianomaisen piirikuntakonttorin tai alue-metsänhoitajan tästä aikanaan tehtävä esitys metsähallitukselle; että metsähallitus ratkaisee metsästyshdistysten, varsinaisten ammattimetsästäjien, yksityisten henkilöiden pitempiä aikaista metsästysoikeutta tarkoittavat, hirvenmetsästystä koskevat sekä 23/2 1933 annetun luonnonsuojelulain edellyttämille valtion metsämaille mahdollisesti muodostettaville suoja-alueille sekä tieteellisiin tarkoituksiin ja ulkomaalaisille metsähallinnon toimesta ehkä myönnettävät metsästysluvat; että aluemetsänhoitajat oikeutetaan kukin hoitoalueessaan metsähallituksesta saatavia lupakirjalomakkeita käyttäen ja huomioon ottaen voimassaolevat metsästystä koskevat lait ja asetukset sekä rauhoitusalue määräykset, myöntämään niille valtion omistamille ja metsähallinnon hallinnassa oleville maa- ja vesialueille, joita metsähallitus ei ole katsonut tarvittavan rauhoittaa metsästykseltä, korkeintaan yhden metsästyskauden kestäviä metsästyslupia sellaisille, pääasiassa paikalliseen väestöön kuuluville henkilöille, jotka ovat tunnetut sellaisiksi, että heidän voidaan odottaa käyttävän saamaansa metsästyslupaa riistakannan jatkuvalla säilymiselle ja lisääntymiselle myönteisellä tavalla.

Sanottu lupa saadaan seuraavilla, osaksi lupakirjoihin painetuilla, osaksi niihin liitettävillä ehdoilla: Metsästyslupa ei sisällä metsästäminen yksinoikeutta eikä oikeutta metsästää hirveä; metsästystä saadaan harjoittaa ainoastaan laillisella ajalla ja laillisin keinoin sekä siten, ettei riistakannan säilyminen sen johdosta vaarannu; metsästysoikeutta ei saa siirtää toiselle; tulen varomaton käsittely ja sen hoidotta jättäminen on laillisen edesvastuun uhalla kielletty; luvattoman metsästyksen harjoittajista, mikäli niitä metsästysmatkalla tavaan, on lupatodistuksen saajan viipymättä

asianomaiselle metsänhoitoviranomaiselle ilmoitettava; tämä lupatodistus on metsästysmatkoilla aina mukana pidettävä sekä vaa-dittaessa viranomaiselle näytettävä.

Lupakirjoilla myönnettävistä metsästys-oikeuksista on, riippuen paikkakunnasta ja metsästysajan pituudesta sekä missä määrin metsästystä harjoitetaan tulolähteenä, metsästyskaudelta toistaiseksi perittävä määrätty maksu.

Sanottu maksu vaihtelee tällöin: Peräpohjolan ja Pohjanmaan piirikuntien sekä Rovaniemen hoitoalueen alueella 5—20 markkaa, Länsi-Suomen piirikunnan sekä Korkeakosken, Tuomarniemen ja Evon hoitoalueitten alueella 10—40 markkaa, Itä-Suomen piirikunnan sekä Nikkarilan hoitoalueen alueella 5—30 markkaa. Tilattomaan ja pienviljelijäväestöön kuuluvilta henkilöiltä, silloin kun he harjoittavat metsästystä ainoastaan omiksi tarpeikseen, kannetaan tällöin edellämainittu alin maksu, mutta urheilumetsästäjiltä ja heihin verrattavilta henkilöiltä yllämainittujen korkeimpien maksujen kaksinkertainenkin määrä.

Lupakirjalla annettavan metsästyslupan voi myöntää myös asianomainen piirikuntakonttori, milloin lupakirjan hankkiminen aluemetsänhoitajalta käy hankalaksi tai milloin se muuten, kuten esim. silloin, kun metsästysalue sisältää osia useammasta piirikuntakonttorin alaisesta hoitoalueesta, katsotaan tarpeelliseksi ja tarkoituksenmukaiseksi. Täten myöntämistään metsästysluvista on piirikuntakonttorin aikanaan ilmoitettava asianomaisiin hoitoalueihin.

Tämän ohella on metsähallitus katsonut tarpeelliseksi ilmoittaa, että senaatin päätös 28 päivästä toukokuuta 1907, jolla metsähallitus oikeutetaan myöntämään metsästyslupia metsähallituksen alaisille viran- tai toimenhaltijoille sekä valtion metsätorppareille ja muille valtionmaan asukkaille sekä vuokraamaan metsästysoikeuksia metsästysyhdistyksille ja yksityisille henkilöille, jotka ovat osoittaneet harrastavansa riistanhoidon edistämistä ja sitoutuvat toimenpanemaan järjestetyn metsästysvalvonnan, on, ottaen huomioon, mitä myöhemmin on erikseen määrätty, soveltuvin kohdin edelleenkin voimassa.

Tämän senaatin päätöksen sekä 24/8 1922 annetun metsähallintoa koskevan ohjesäännön nojalla on metsähallinnon alaisista virka- ja palvelusmiehistä tässä senaatin

päätöksessä olevia erikoismääräyksiä noudattaen aluemetsänhoitajille kullakin hoitoalueessaan, muilla metsänhoitovirkamiehillä niillä metsähallinnon alaisilla maa- ja vesialueilla, jotka ovat heidän tarkastuksensa alaisia, sekä tämän ohella niillä alueilla, joilla he sillä kertaa ovat virka-asioissaan, työnohtajilla kullakin toimintapiirissään sekä metsänvartijoilla ja ylimääräisillä metsänvartijoilla kullakin vartiopiirissään oikeus vapaasti metsästää omiksi tarpeikseen.

Yllämainitun senaatin päätöksen nojalla on aluemetsänhoitajilla siten oikeus myöntää päätöksessä lähemmin mainituilla ehdoilla valtion metsätorppareille vapaita metsästysoikeuksia valtion mailla.

Tämän lisäksi on huomattava, että 5/4 1879 annetun knihtikontrahtien osittaista kumoamista koskevan julistuksen mukaan pitäjänmiehillä on n. s. knihtikontrahtipitäjien alueilla olevilla valtion mailla edelleenkin vapaa metsästysoikeus.

Rajavartiostoilta on taasen maatalousministeriön kirjeellä 5/9 1922 myönnetty oikeus vapaasti harjoittaa luvallista metsästystä niiden toiminta-alueille sattuvilla valtion mailla. Valtakunnan itärajalta sijaitsevien tullivartiostojen henkilökunnalle on niinkään maatalousministeriön kirjeellä 14/10 1924 myönnetty oikeus harjoittaa luvallista metsästystä tullivartiostojen toiminta-alueille sattuvilla valtion mailla, sillä poikkeuksella, ettei metsästysoikeutta myönnetä Raivolan lehtikuusialueelle, Ikolan järven ja Veikkolan valtionpuistoihin eikä metsätieteelliselle tutkimuslaitokselle kuuluaan osaan Uosukkalan valtionpuistoa.

Maatalousministeriön kirjeellä 21/1 1933 on sitäpaitsi Petsamon alueella olevan Suoninkylän kolttahteiskunnan eli siitin asukkaille myönnetty toistaiseksi oikeus laillisella ajalla ja laillisin keinoin maksutta harjoittaa metsästystä ja kalastusta siitin alueella sekä samaten virkansa vuoksi Suoninkylän siitin alueella oleville tai liikkuville viranomaisille sekä Suoninkylän kansakoulun opettajalle oikeus omaksi tarpeikseen maksutta metsästää ja kalastaa siitin alueella laillisella ajalla ja laillisin keinoin, ollen tätä varten kuitenkin, milloin se on mahdollista, etukäteen hankittava lupatodistus asianomaiselta metsänhoitajalta.

Näin ollen pitäisi nyttemmin voimaantuneiden uusien sekä edelleen voimassa

olevien vanhojen määräysten metsästyksestä valtion mailla taata niilläkin alueilla, joilla ei sallita vapaata metsästystä, tyydyttää myöskin tilattoman ja pienviljelijäväestön metsästystarpeen niin pitkälle valtion metsämailla, kuin se voidaan sallia ilman, että vaarannetaan riistakannan säilyvääisyyttä tai muuten loukataan tärkeitä yleisiä etuja.

Kolmas tärkeä kohta, jossa hallituksen esitys eroaa vahvistamatta jääneestä lakiehdotuksesta, on riistanhoitoyhdistysten alueet. Laki- ja talousvaliokunnan puolta kunnallisia riistanhoitoyhdistyksiä vastaan puhuu se, että tällöin muodostuisi maahamme parhaassa tapauksessa lähes 550 riistanhoitoyhdistystä, joiden kunkin alue on sangen pieni järkipäisen riistanhoidon aikaansaamiseksi. Sitäpaitsi on todennäköistä, että monissa kunnissa ei syntyisi ensinkään riistanhoitoyhdistystä, jolloin järjestelmällinen riistanhoito näissä tapauksissa jäisi kokonaan toteutumatta. Sitä paitsi jakautuisivat riistan hoitoon käytävissä olevat varat niin monille yhdistyksille, ettei juuri kukaan niillä saisi sanottavia aikaan. Riistan hoitoon kertyvien varojen oikeudenmukainen jakaminen kävisi tällöin myös mahdottomaksi.

Riistanhoitoyhdistysten alueitten tulisi-kin olla siten valittuja, että ne muodostaisivat riittävän suuria yhtenäisiä piirejä. Hallituksen esityksessä on riistanhoitoyhdistysten rajat jätetty maatalousministeriön tarkemmin määrättäviksi, samoin kuin riistanhoitoyhdistyksen sääntöjen vahvistaminenkin. Jos eduskunta ei katso voivansa tällaisia valtuuksia antaa maatalousministeriölle, joka kuitenkin voi käyttää asiassa pätevää asiantuntemusta, olisi sellainenkin järjestely mahdollinen, että riistanhoitoyhdistysten alueet vahvistettaisiin esim. samoiksi kuin nykyisten metsänhoitolautakuntien alueet. Metsänhoitolautakuntia on maassamme nykyisin 18, jolloin riistanhoitoalueiden luku tulisi yli kaksi kertaa niin suureksi kuin läänien luku. Sitä paitsi voitaisiin ajatella, että riistanhoitoyhdistyksen puheenjohtajana toimisi asianomaisen metsänhoitolautakunnan puheenjohtaja, joka valitaan metsänhoitolautakunnan jäsenten keskuudesta. Metsänhoitolautakuntaan kuuluu taasen vähintään kolme ja enintään viisi metsänhoitoon perehtynyttä ja paikallisoja tuntevaa varsinaista jäsentä sekä yhä monta varajäsentä. Kun

metsänhoitolautakunnat ovat vuorovaikutuksessa alueensa sekä maa- että metsätaloudellisten yhdistysten ja järjestöjen kanssa ja kun niiden jäsenillä muutenkin täytyy katsoa olevan metsästystaloudellistakin asiantuntemusta, saataisiin metsänhoitolautakunnasta näin ollen verraten helposti elin, joka huolehtisi riistanhoidollisestakin edistystyöstä maassamme.

Ne muut eroavaisuudet, jotka ovat hallituksen esityksen ja vahvistamatta jääneen metsästyslakiehdotuksen välillä, on edellä oleviin pääkohtiin verraten katsottava toisarvoisiksi. Sellaisia ovat esim. määräykset kurvien käyttämisestä lähellä naapurin rajaa kanalintuja ammuttaessa. Niinikään kysymys siitä, minkä suuruiset riistanhoitomaksut olisi katsottava kohtuullisiksi, samoin kuin n. s. „koira- ja kissapykälät”.

Hallitus on esityksessään pyrkinyt niin pitkälle kuin suinkin ottamaan huomioon eduskunnan tekemät muutokset aikaisempaan hallituksen esitykseen, mikäli ne eivät vain ole vaarantaneet järkiperaista metsästystaloutta, johon hallitus esityksellään eduskunnalle metsästyslaiksi on kiinteästi pyrkinyt. Esitystään valmistaessaan on hallitus saanut erittäin arvokasta asiantuntemusta niistä lausunnoista, joita ovat antaneet Suomen Yleinen Metsästäjäliitto, Suomen valtion luonnonsuojelunvalvoja sekä metsähallitus.

Uskallan toivoa, että yllä esittämäni asialliset näkökohdat hallituksen esityksen tärkeitten pääkohtien perusteluiksi tulevat suosiollisesti huomioon otetuiksi, kun lakiehdotus tulee suuren valiokunnan käsiteltäväksi.

Maallamme on mahdollisuuksia kehittyä huomattavaksi metsänriistamaaksi, jos me vain ymmärrämme järkevällä lainsäädännöllä ohjata metsänomistajiamme, metsästäjiämme ja metsästyksen harrastajia tähän päämäärään. Senvuoksi hallitus ei voi muuta odottaa kuin että sen esitys metsästyslaiksi tärkeine pääkohtineen tulee eduskunnassa hyväksytyksi.

Ed. Salo: Jo 15 vuotta sitten alettiin suunnitella vanhentuneen metsästysasetuksen korvaamista uudella metsästyslailla. V. 1918 asetettiin komitea tätä asiaa tutkimaan ja lainsäädännön uusiminen tässä kohden on ollut siis perin aikaa vievä. Viime eduskunnalta kului tässä asiassa ver-

rattain paljon aikaa. Annettiinhan hallituksen ensimmäinen esitys eduskunnalle jo v. 1930 ja vasta viime keväänä eduskunta päätti hyväksyä metsästyslain laki- ja talousvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti.

Tapahtuu harvemmin, että joku asia, joka on käsitelty erikoisvaliokunnassa, vieläpä suuressa valiokunnassa ja siellä jaostossakin, palaa takaisin erikoisvaliokuntaan. Kaikki nämä monet mutkat on metsästyslaki viime eduskunnan aikana tehnyt. Pitkän valmistelun jälkeen olisi luullut asian olevan jo selvän. Asian toisen käsittelyn aikana tehtiin paljon muutosehdotuksia, mutta laki- ja talousvaliokunnan perusteellinen työ piti suurin piirtein paikkansa. 97 äänellä 73 vastaan hyväksyi eduskunta lain 21 päivänä helmikuuta 1933. Saman päivän iltä-istunnossa eduskunta 135 äänellä 63 vastaan hylkäsi ehdotuksen lain lepäämään jättämisestä. Puhemies totesi, että asia on loppuun käsitelty ja eduskunta huokasi helpotuksesta saatuaan tämän sitkeän asian pois päiväjärjestyksestä. Mutta ei sitä näy kaikista asioista niin vain pääsevän, vaikkapa puhemieskin sen nuijallaan vahvistaa. Kun tänä syksynä tulimme taas tänne, oli edessämme pulpetilla uudelleen asia vieläpä sanoisinko suurentuneena. Huomasimme heti, että lain vastustajien toiveet ovat toteutuneet. Valtion päämies on jättänyt vahvistamatta eduskunnan päätöksen. Ohjatakseen uuden eduskunnan mielipiteitä vähemmistön mielen mukaan annettiin sille asiasta uusi hallituksen esitys rinnakkain siis käsiteltäväksi tämän vahvistamatta jääneen lain kanssa. Kun valtiopäiväjärjestys antaa eduskunnalle ylivallan presidentin veto-oikeutta vastaan, tuntui uuden esityksen antaminen samasta asiasta lievimmin sanoen oudolta. Tuntui niinkuin hallitus uudella esityksellään tahtoi korottaa omaa minäänsä ja aliarvioida eduskunnan viime keväänä tekemää päätöstä. Kai se johtuu suomalaisen luonteesta, että tällaisella liiallisella ohjaamishalulla on usein juuri päinvastainen tulos kuin mihin pyritään. Ehkä olisi ollut viisaampaa hallituksen sentään odottaa mille kannalle eduskunta asettuu vahvistamatta jääneeseen lakiin nähden, joka itsestään palaa eduskunnan lausuntoa saamaan. Mutta ehkäpä hallitus katsoi voivansa ja uskaltavansa pohjaansa luottaen opettaa ja neuvoa eduskuntaa tätä asiaa käsittelemään.

On sanottava suoraan, vaikka olenkin myötävaikuttanut valiokunnassa ja eduskunnassa metsästyslain syntymiseen, ettei se niin mikään erinomainen mestariteos maalaisten kannalta ole. Ei niiden seikkojen vuoksi se ole huono, jotka hallitukselle ovat pahasta, vaan muista syistä. Tehtävään metsästyslaki täällä minkälaiseksi tahansa, se varmasti otetaan vastaan maalla suurella tyytymättömyydellä. Onhan se jälleen uusi rengas siihen ketjuun, jolla nykyinen yhteiskunta niin monilla muodoilla kahlehtii jäseniensä tavallista elämää. Ihmisten vapaus supistetaan lailla lain perään pakkopaitaan ja niin tarkoin, ettei kohta kukaan kuolevainen tarkkaan tiedä milloin on tehnyt jotakin, josta lakikirja kädessä häntä jo voidaan syyttää. Kuluu varmasti kauan ennenkuin kansa uskoo todeksi, että me olemme täällä tehneet sellaisen lain, joka kieltää heiltä oikeuden astua jalallaan omaan metsäänsä ampuma-aseen kanssa, vaikka heillä on josen kantamislupa monesti uudistettu, ellei heillä ole taskussaan nimismiehen antama lupalippu. Kun hän saa tästä lupalipusta joka vuosi vielä maksaa suuren maksun, jolla palkataan suuri joukko isoja herroja, metsästyksen valvojia, jotka kävelevät, mikäli kävelevät, siellä metsissä ja joilla on oikeus asettaa semmoiset ehdot, ettet saa mennä pyssyn kanssa omaan metsäsi, vaikka olet joka vuosi maksanut näiden tarkastusherrain palkan nimismiehelle. Meille varmaankin sanotaan monesti, että eikö teillä ole siellä eduskunnassa enää mitään muuta tekemistä kuin tällaisen lain laatiminen, josta tuntuu niinkuin sen olisivat tehneet sellaiset, jotka eivät ole metsää nähneetkään, saatikka sitten metsästäneet. Mutta sehän on tavallista, että kun me teemme jonkun lain, me teemme sen niin perusteellisen, ettemme itsekään pysty sitä noudattamaan. Minusta tuntuu, että jos rikoslakiin olisi sisällytetty tämän metsästyslain 22 §:n mukainen säädös, joka antaisi hallitukselle oikeuden riistanpyynnin rajoituksiin missä vain ja milloin vain sekä riittävät määräykset koirain kurissa pitämiseksi, niin näillä olisi tultu toimeen vielä pitkän aikaa.

Kun tällaisia epäilyksiä tämän lain tarpeellisuudesta ja käytännöllisyydestä maalla tietää olevan, niin ryhdyimme mekin käsittelemään laki- ja talousvaliokun-

nassa tätä hallituksen ensinnä antamaa ehdotusta aika suuresti epäillen. Kumminkin selitettiin meille, että n. s. riistanhoitoyhdistyslinja, jollainen muodostuisi riistamaksunsa suorittaneiden henkilöiden yhteenliittymisellä, on nyt ainoa, jolla voidaan riistanhoitoa järjestää, niin valiokunta ryhtyi asiallisesti hallituksen esitystä käsittelemään, vaikka järjestelmä olikin sen mielestä outo. Yksityiskohdiltaan oli silloinen esitys, samoin kuin nykyisenkin hallituksen antama, varsinkin eräin osin, aivan sopimaton. Aikaa vievien sovittelujen jälkeen on se kuitenkin paljon parantunut, mutta nyt se ei kuitenkaan vielääkään tunnu kelpaavan hallitukselle. Jos täällä ei kerran saada syntymään lakia, joka edes jollakin tavalla ymmärretään maaseudulla, niin annetaan sen vielä olla tekemättä. Ei Suomen kansa itke, jos emme sille teekään tällaista metsästyslakia. Varmasti se tykkää paremmin siitä hyvää kuin että kiittäisi meitä tällaisen lain tekemisestä.

Kun verrataan hallituksen esitystä n:o 22 vuoden 1930 valtiopäiville ja nyt käsillä olevaa uutta hallituksen esitystä metsästyslaiksi, on niillä paljon enemmänkin eroa kuin mitä maatalousministeri täällä äskettäin puheessaan lausui. Se kai johtuu siitä, että sittenkin on täytynyt hallituksen ottaa huomioon aika paljon eduskunnasta tullutta tervettä järkeä, ettei siis yksistään urheilumetsästäjiin viisaus ole saanut määritellä metsästyslain sanamuotoa, vaan on täytynyt meidän maalaistenkin mielipiteitä ottaa lain rakenteessa hiukan huomioon. Minä tahtoisin sanoa, että tämä uusi esitys on aikalailla samanlainen kuin mitä ed. Sarlin ajoi viime keväänä asianomaisessa valiokunnassa ja suuressa valiokunnassa, ja tästä päättäen on hän hyvin ratkaisevasti saanut mielipiteensä uuteen lakiin ja osoittaa siis erinomaisen viisasta miestä, joka näin paljon voi vaikuttaa hallituksen esityksen muotoon!

Suurimmat eroavaisuudet hallituksen esityksen ja eduskunnan hyväksymän, mutta vahvistamatta jääneen lain välillä ovat seuraavissa pykälissä. Herra maatalousministeri mainitsi niistä myöskin, mutta omalla tavallaan. Minä tahtoisin niistä lausua muutaman sanan itse kustakin.

Valiokunnan mielestä oli mentävä metsästysoikeuden vuokraamisessa heikomman puolelle. Jos kerran vuokrataan maa, niin

useasti tuo vuokraaja ei ymmärrä pitää eduistaan niin paljon huolta, että hän muistaisi kysyä, tuleeko tähän metsästys-oikeus mukana. Tällöin olisi hallituksen esityksen mukaan se jäänyt maanomistajalle ja varmasti ikäväksi katkeruudeksi vuokramiehelle, joka olisi luullut saaneensa vuokratessaan maan myös kaikki muut edut siinä mukana. Jotta ei tällaista erehdystä tapahtuisi, valiokunta muutti pykälän sillä tavalla, että maanvuokran mukana menee myös vuokratun alueen metsästysoikeus maanomistajalta.

Se suurin riitapykälä on 4 pykälä, joka vuoden 1930 esityksessä oli ja joka on nykyisessäkin hallituksen esityksessä ja jonka nyt väitetään tekevän kokonaan ihmeitä, niin pieneltä kuin se oikeastaan nyt meidän mielestä tuntuukin. Hallituksen ensimmäisessä esityksessä oli jo verrattain suuret alueet valtion metsämaita luvattu paikkakuntalaisten vapaaseen metsästykseen. Sovittelujen kautta laki- ja talousvaliokunnassa ja suuressa valiokunnassa mentiin niin pitkälle, että voi sanoa ainakin $\frac{3}{4}$ Suomen valtion metsistä luvattun paikkakuntalaisten vapaaksi metsästysmaaksi. Kun tällöin heräsi kysymys, että mitä syytä on silloin enää jättää muuta Suomea ulkopuolelle, kun kerran näin suuri osa valtionmaista on jo kerran annettu yleiselle metsästykselle vapaaksi niillä ehdoilla nimittäin, mitä laki siitä määrää, niin laki- ja talousvaliokunta ehdotti, että metsästys-oikeus valtion metsämailla, ei siis valtion tilain mailla, olisi vapaa kaikille Suomen kansalaisille. Tämän kannan eduskunta hyväksyi viime keväänä ja nyt tuntuu, niin kuin tästä asiasta tehtäisiin se suurin kysymys, vieläpä tänänaamuisen hallituksen pää-äänenkannattajan mukaan siitä tulisi sellainen kanki, joka ehkä horjuttaisi ja kaataisi hallituksen tuolin. Minä en nyt tahtoisi uskoa tällaista asiaa sentään kaatoasiaksi. Sitä voi aivan hyvin verrata silloin jo Vaskurin juttuun, joka kerran kaatoi hallituksen. Jos hallituksella on muuten halu kuolla, niin silloinhan se tietysti hakee itsemurha-aiheita ja eihän me sille mitään voida. Mutta ei tällamoisten syiden vuoksi eduskuntaa voi pakottaa sentään tekemään päätöksiä, jos se kerran näkee ennemmin tehdyn päätöksen oikeammaksi kuin hallituksen myöhemmän kannan. 5 ja 6 § hallituksen viimevuotisesta esityksestä poistet-

tiin mahdottomana senvuoksi, että se olisi pakottanut pienet metsäalueet yhdistymään toistensa kanssa, ennenkuin ne olisivat saaneet metsästys-oikeutta lainkaan. Siinähan oli määritelmä, että pitäisi olla 150 hehtaaria metsämaata yhteisessä lohkoksa, ennenkuin lainkaan voisi metsästystä harjoittaa. Laki- ja talousvaliokunta poisti nämä molemmat näitä asioita järjestelevät pykälät, koska katsottiin ne aivan mahdottomiksi. Samoin valiokunta lisäsi lakiin oikeuden pyydystää toisenkin maalla petoeläimiä Oulun läänissä enemmän kuin mitä hallitus oli ehdottanut. Hallitus oli nimittäin jättänyt ilveksen ja maakotkan kokonaan pois ja valiokunta katsoi, että Oulun läänissä nämä tekevät siksi paljon vahinkoa, ettei ole kiellettävä metsästyksen jatkamista, jos näitä petoeläimiä ajaen täytyy mennä toisenkin maalle. Metsästys-oikeutta talon likellä ed. Sarlin ja hallitus kovasti harrasti, hän kun piti riittävänä 50 metrin matkaa talosta. Niin likelle talon nurkkia emme sentään halua päästää räiskyttämään pysyjä. Me valiokunnassa siirsimme tuota rajaa 100 metrillä, niin ettei saa 150 metriä lähemmäksi taloa mennä ammuskelemaan. Pitäähän nyt olla sentään turvassa kodeissa pyssymiehiltä, — jos pihalla kävelee emäntä ja lapset, etteivät saa haulia nahkaansa. Niin ollen me muutimme hallituksen esityksen 50 metriä vähemmän matkan 150 metriksi. Myöskin kuvainpidosta valiokunnassa tuli kova riita. Hallitus esitti nimittäin, ettei teeren kuvia saisi asettaa 200 metriä lähemmäksi toisen rajaa, kun kuvilta ammutaan. Tästä olisi ollut seurauksena, että hyvin moni maanviljelijä, joille maanjaotus on pannut rajat siten, että niiden metsälohkot saattavat olla monta kilometriä pitkiä, mutta leveyttä niillä ei ole kuin 200 — 300 metriä, eivät siis saisi tällaiselle lohkolle kuvia panna lainkaan, vaikka heillä olisi sadan hehtaarin ala maata. Mutta sen sijaan toinen lohko, jonka pinta-ala olisi vaikka 10 hehtaarin ala, jos se on neliön muotoinen hän saisi panna kuvia. Tällamoista järjestystä ei valiokunta voinut hyväksyä, vaan päätti jättää linnun omaan valtaansa, mihinkä puuhun se tahtoo istua, olipa se rajaa likellä tai ei, päättäköön lintu siitä itse, jos istuu, niin siitä saa sen ampua. Tämä määritelmä siis kokonaan metsästyslaista poistettiin ja minusta se on varmasti oikeaan osunut päätös, eikä herra

maatalousministerilläkään ollut siitä mitään muistuttamista. Rauhoitusaikoja muutettiin hyvin suurella määrällä asiantuntijain lausuntojen mukaan ja, niinkuin kuulumme, ei niistäkään ollut mitään moitetta sanottavana. Riistanhoitomaksun alensi valiokunta hallituksen aikaisemmasta esityksestä 50 markasta 20 markkaan. Valiokunta nimittäin katsoi, ettei tässä laissa riistanhoitomaksun suuruus saa olla määräävänä eikä tämä laki saa olla tienestiväline valtiolle, vaan tärkeintä on se, että tällä järjestelmällä saadaan järjestetyksi metsästysasia ja rahatulo tästä on sivuasias. Sen vuoksi valiokunta alensi riistanhoitomaksua paljon, enemmän kuin puolella hallituksen aikaisemmasta ehdotuksesta. Riistanhoitoyhdistysten aluekysymys oli se paha riitakysymys, joka valiokunnassa kesti kauan. Tässä maatalousministeri puolusti hallituksen kantaa, vaikka tuntui myötenantavan, että siinä voisi tehdä muutoksiakin hallituksen esittämästä kannasta, esim. siirtyä metsälautakuntien alueenmukaisiin riistanhoitoyhdistyksiin. On hauskaa todeta, että tässäkin on tapahtunut parannusta. Ensiksi ajettiin jyrkästi sitä, että riistanhoitoyhdistysten pitää olla suuria ja läänejä käsittäviä. Me osoitimme valiokunnassa, kuinka mahdolltomaksi menevät tällaisten suurten riistanhoitoyhdistysten kokoukset. Eihän kannata esimerkiksi Oulun läänistä lähteä 300 kilometrin tai pitemmän matkan päästä Ouluun pitämään kokousta lintujen metsästyksestä, sillä seurauksella, että kun maalaiset jäävät sieltä pois, niin kaupunkilaiset saavat tehdä siellä mieleisiään päätöksiä. Tätä tällaista me emme ole suinkaan valiokunnassa voineet sallia. Tämähän on nimittäin siitä merkittävä laki, että kun maksaa riistanhoitomaksun, niin pääsee riistanhoitoyhdistyksen jäseneksi ja pääsee päättämään metsästysasioista, vaikka ei omistaisi maata tuumaakaan, ei vuokratua eikä omaa. Nyt voisi rikas, kun tietää, että pitkät matkat estävät maalaisia tulemasta kaukana kaupungissa pidettävään kokoukseen, ostaa itselleen, emännälleen ja tyttärilleen ja pojillensa kaikille metsästyskortin ja viedä kaikki kokoukseen äänestämään, helpostihan silloin saa enemmistön ja mieleisiään päätöksiä. Tätä peläten me emme mitenkään voineet suostua tavattoman suuriin riistanhoitoyhdistysalueiden muodostamisiin ja niin ollen lopulta tultiin

siihen, että riistanhoitoyhdistyksien rajat ovat kunnan rajat, mutta ei kiinteästi — siinä ei herra maatalousministeri ollut käsittänyt aivan oikein asiaa, — siinä on väljennyksiä: luonnontieteelliset rajat, kuten vesistöt ja maastot otetaan rajoina pääasiallisesti huomioon. Hallituksen uudessa esityksessä, sanoisinko, ei ole uskallettu määrätä mitään rajoja, vaan on ne jätetty hallituksen myöhemmin harkittavaksi, mutta emme me uskalla luottaa hallitukseen, ettei se tee niitä läänejä käsittäviä riistanhoitoyhdistyksiä jälleen, ei siitä mitään varmuutta ole, jos niistä tehdäänkin sellaisia suuria alueita, ja me sitten kumminkin kärsisimme tuon haitan, minkä vuoksi juuri suurten riistanhoitoyhdistysten kokoonpanon hylkäsimme.

Koirapykälä valiokunnassa oli kovan kiistan alaisena. Ed. Sarlin piti kovasti hyvien koirien puolta, ettei niitä nyt mitenkään saa tappaa, jos ne sattuu menemään yhden kerran talonpojan lammaslaumaan repimään siellä lampaita. Meidän käsittääksemme taas, kun tunnemme, mistä johtuu, että riistakanta kesällä häviää tavattoman paljon, suurelta osalta juuri irtijuoksevat koirat ovat syyttä siihen, että riistaa on vähän. Nythän on tavallista, että rauhoitusaikana maalla on melkein kaikkialla jos minkänäköisiä ja kokoisia piskejä irti ja nämä näyttävät katoavan illalla myöhään metsään ja aamulla ne tulevat kotiin väsyksissä ja märkinä ja makaavat auringonpaisteessa päivän kun ovat yön syöneet lintuja ja pesistä poikasiasia. Minä luulen, että nämä ovat tehneet yksinään paljon enemmän vahinkoa riistalle kuin pyssymiehet yhteensä. Tämän vuoksi valiokunta otti heti alunperin jyrkän kannan tällaisiin luvattomina juokseviin koiriin nähden. Se päätti, että laki on kirjoitettava sillä tavalla, että jos kuka tahansa näkee koiran rauhoitusaikana metsässä, niin sen saa tappaa. Hallituksen esitys oli sellainen, että koiran saa tappaa vasta kolmannella kerralla, kun sen näkee. Kuka hyvä ihminen voi todistaa, että hän on kaksi kertaa ennen sen koiran nähnyt ja nyt hän näkee sen kolmannen kerran? Ei sellaista voi todistaa, eihän siellä todistajan kanssa käydä metsässä koiria katselemassa, ja sitten, jos todellakin näkee sellaisen koiran, niin omistaja sanoo, ettei se ollut minun koirani, niitä on saman värisiä muillakin. Ei tam-

möisillä esityksillä voi siis minkään koiran hävitystyötä metsässä estää ja sen vuoksi valiokunnan täytyi ottaa jyrkkä kanta, jonka minä käsitan vievän hyviin tuloksiin ja riistakannan lisääntymiseen.

Hallitus näytti olleen myöskin esityksissään tavattoman karhu-ystävällinen. Se ehdotti tapporahan karhulta kokonaan poistettavaksi. Kyllä kai se tuntuu mukavalta tuollaiselta kaupunkilaismetsästäjältä, kun lähtee ampumaan karhuja, kun niitä siellä kuuluu olevan, ja sydän nousee innosta, että nyt saa tappaa siellä karhun. Mutta ei se ole meistä, jotka elätämme ne karhut ja kasvatamme niitä lehmillämme ja lampailamme, ei ne ole kovinkaan hyviä elukoita. Kyllä me emme niistä tykkää ja tahdomme, että niitä kohtaan edelleenkin saa käydä täyttä sotaa täysillä aseilla. Valiokunta päättikin antaa karhusta 500 markan tapporahan niinkuin sudesta ja ahmastaakin, ja minä pidän, että sellaisen täytyy lain olla, jos ei mielitä tehdä syrjäseutujen asujamille tavattoman pahaa palvelusta.

Rangaistuksia valiokunta ja eduskunta on koventanut hallituksen esityksistä. Tämä siis todistaa, että me emme ole tahtoneet lievittää tämän lain tarkoitusta, kun olemme sitä eräiltä kohdin koventaneet. M. m. eduskunta hyväksyi laissaan, että metsästyskortti ja kortinsantioikeus menee kolmeksi vuodeksi, jos rikkominen tätä lakia vastaan on kovin raskas.

Lausun vielä muutaman sanan siitä, mikä maatalousministerin mielestä, siis valtion metsämailla vapaa metsästäminen, on tässä laissa kaikkein pahin, ja josta myös uhkaa, niinkuin kuuluu, tulevan kysymys, jossa lyödään nyrkinisku eduskunnan edessä pöytään ja sillä pakotetaan eduskunta polvilensa.

Väitetään, että tämä olisi valtion omaisuuden sosialisoimista, jos annetaan metsästysoikeus valtion mailla paikkakunnan asukkaille. On sanottu, että kun kerran yksityismaillakin metsästysoikeus riippuu maanomistuksesta, niin silloin on myöskin kiellettävä valtion mailla metsästysoikeuden antaminen kansalaisille. Minä tahtoisin kysyä, kuka muodostaa sitten valtion, muodostaako sen kansa, vai muodostaako sen ehkä metsähallitus ylijohtajineen ja metsäneuvoksineen vai kuka oikeastaan on tämän valtion omaisuuden omistaja? Minä tah-

toisin väittää, että valtio-omaisuuden omistaja on koko kansa ja vissin rajoituksin se saa sitä käyttää. Samaa silmällä pitäen me myöskin olemme menneet sille kannalle, että lain määräämin ehdoin saa jokainen Suomen kansalainen, jos se lunastaa tuon metsästyslipun joka vuosi nimismieheltä, metsästää valtion metsissä, ei tilojen metsissä, vaan varsinaisilla hoitoalueilla. Ei ole väitettykään, että valtion metsästysvuokratulot olisivat olleet suuret, päinvastoin, etteivät ne ole merkinneet mitään. Metsähallituksen ylijohtaja Cajander viime keväänä helmikuun 21 päivänä lausui eduskunnan istunnossa, että „rahallisesti se ei merkitse suuriakaan. Esim. viime vuonna oli 5-vuotisia metsästysvuokrauksia voimassa 38 ja ne tuottivat valtiolle vain 10,270 markkaa. Lupia oli myönnetty yksityisille henkilöille 345 ja ne tuottivat 7,322 markkaa. Edellisistä siis keskimäärin tuli 54 markkaa vuodelta luvulta ja jälkimmäisistä noin 21 markkaa keskimäärin luvulta”. Kun laskee valtion metsien pinta-alan, niin ne näyttivät tuottaneen siis noin 7 penniä hehtaarilta vuokraa. Tämä on niin pikkuihin asia valtiolle, että sen vuoksi siis siitä ei kannata riidellä. Mutta hallitus perustelee sitä sillä, että metsänriista loppuu, jos paikkakuntalaiset saavat mennä metsään metsästämään. Omituiset ovat hallituksen viimeiset perustelut tässä asiassa. Se pani tämänkesäiset metsäpalotkin oikeastaan tämän metsästyslain syyksi, vaikkei lakia oltu vielä vahvistettukaan. Ja minä en ole kuullut koskaan, että syyskuussa metsät palavat, jolloin metsästetään, kesällä ei saa kukaan metsästää eikä silloin ole mitään metsästysaikaa ja silloinhan ne palavat jos palavat. Tällainen perustelu on niin tehty, että ei luulisi hallituksen tällaista käyttävän. Myös isänmaan turvallisuus sanotaan olevan vaarassa, jos siellä valtion metsissä joku haulikon kanssa kävelee. Eivät ne talonpojat ole enenkään sotaa synnyttäneet. Herrat ne ovat sodan saaneet syntymään ja talonpojat saaneet siitä riskin kärsiä. Eivät ne siellä metsässä sotaa synnyttä, jos ne siellä kävelevät, kyllä ne muita teitä sodat sytyttävät.

Mutta kun on väitetty, että tämä laki saisi aikaan sen, että metsänriista loppuisi valtionmailta, niin minä tahdon väittää, että me olemme valiokunnassa tarkoituksella ja tietten hyväksyneet hallituksen esi-

tyksen 22 §:n sellaisena kuin hallitus on sen esittänyt, ja se pykälä on raju. Sehän kuuluu, — se nimittäin tarkoittaa rajoituksia yleensä metsästyoikeuteen —: „jos kokemus osoittaa, että 17 ja 18 §:ssä säädettyjä rauhoitusajoja pitäisi joko koko maassa tai joissakin sen osissa pidentää tai jokin näissä mainittu riistalaji joksikin ajaksi tai toistaiseksi kokonaan rauhoittaa, säädettäköön siitä asetuksella. Sama olkoon laki sellaisenkin riistan rauhoittamisesta, jota ei ole sanotuissa pykälissä mainittu.” Sitten 2 momentissa sanotaan hirvenmetsästyksestä, mutta 3 momentti on vielä ankarampi; asetukseen, josta tässä puhutaan, voidaan vielä ottaa ne erityiset määräykset, jotka riistakannan säilyttämiseksi katsotaan tarpeellisiksi. Minä en ymmärrä, mitä hallitus on tarkoittanut sitten tällä pykälällä kirjoittaessaan tämän, jos ei se luule sillä mitään voivansa tehdä. Minä käsitän, että tällä pykälällä on mahtava voima. Sillähän voidaan milloin vain ja missä vain ja mikä riistalaji hyvänsä ja kuinka kauaksi tahansa rauhoittaa. Ja kun vielä sanotaan, että vielä nekin riistalajit, jotka eivät ole koskaan rauhoitettuja, siis sudet ja karhut, voidaan tämän pykälän nojalla asetuksella rauhoittaa, niin mitä ihmettä enää hallitus epäilee, ettei se pysty kurissa pitämään vallatonta metsästystä. Minun mielestäni se onkin vaan tekosyy. Syyhän on siinä se, että kun nyt rauhoitetaan valtion hoitoalueita, niin tietysti riista niissä lisäytyy, mutta sitten kun se on lisääntynyt ja saattaa jollekin antaa lupia metsästyä, niin sinne pääsevät muutkin eikä herrat yksin metsästämään, niin sehän se paha on, siitähän se kenkä puristaa. Se on niin vähän seuranhaluista väkeä tuo urheilumetsästäjä, ettei se tahtoisi samaan metsään ketään muuta väkeä, kun itse menee koirinensa. Me taas katsomme, että tavallinen paikkakuntalainen, pikkuviljelijä tai työmiehen, on paljon vaarattomampi meidän lampaillemme kuin se kaupungista kalliiden koirien kanssa tuleva urheilumetsästäjä.

Minulla on se käsitys, että siis se paisutettu väite, että jos tämä laki hyväksytään tällaisenaan, se tietää riistakannan tuhoa on turha, että hallitus ei ole tätä asiaa lupulleen harkinnut. Jos se tämän pykälän nojalla nyt katsoo kunniansa tulleen loukatuksi, niin minä uskallan olettaa, että se

muuten on kyllästynyt elämäänsä ja tahtoo päästä vapaaksi valjaista. Tämä asia on niin pikkuinen, niinkuin minä alussa lausuin, ettei tästä luulisi voivan tehdä itselleen kaatumiskysymystä. Kun kansakoulunkustannuslaista, joka minun mielestäni oli periaattellisesti paljon tärkeämpi, ei hallitus silloinkaan tehnyt mitään kabinettikysymystä, niin kyllä tätä nyt nauraa kaikki, jos hallitus tähän itsensä kaataa.

Minä siis toivonkin, että suuri valiokunta hylkää tämän hallituksen esityksen ja sitten kun tämä asia tulee kolmanteen käsittelyyn eduskuntaan ja sen rinnalla käsitellään ainoassa käsittelyssä viime keväänä päätetty ja vahvistamatta jäänyt metsästyslaki, että silloin hyväksytään se eduskunnan aikaisempi kanta siitä huolimatta, mitä hallitus tästä asiasta nyt onkin sanonut. Kansan käsitys viime vaaleissa on lausuttu tässä asiassa ja sen nojalla aivan hyvin ja rauhallisesti voi tämän lain hyväksyä siinä muodossa kuin viime keväänä sen eduskunta on päättänyt.

Puolustusministeri Oksala: Ed. Salon lausunnon johdosta minä katson olevani velvollinen sanomaan muutaman sanan.

Ed. Salon lausunto minusta osoitti, että hän ei ymmärrä taikka paremminkin hän ei tahdo ymmärtää, mistä tässä on kysymys. Kyllä hän tietää, että tämä asia ei ole niin vähäpätöinen ja niin merkityksellinen kuin hän täällä esitti, mutta taktillisista syistä hän toi asiat esille siinä muodossa kuin hän ne toi.

Kun metsästyslaki oli edellisillä valtiopäivillä käsiteltävänä, huomautettiin eräissä lausunnoissa täällä eduskunnassa, että vapaa metsästyoikeus valtion omistamissa metsissä kaikkialla valtakunnassa on vaarallinen puolustuslaitoksen kannalta katsoen. Tästä seikasta on myöhemminkin sanomalehdissä silloin tällöin mainittu. Mutta tätä tosiasiaa ei ole ehkä tuotu esille sillä painolla ja vakavuudella, jonka se kieltämättä ansaitsee. Asia on vakava eikä se ole niin ylimalkaisesti otettava kuin ed. Salo äsken täällä lausunnossaan teki. Maanpuolustuksen kannalta katsoen olisi vapaa metsästyoikeus valtion metsissä erittäin vaarallinen ja arveluttava oikeus, joka tuottaisi enemmän ikävyöksiä ja vaikeuksia rajan vartioinnissa kuin nyt osataan aavistaakaan.

Jos tarkastetaan karttaa, johon on merkitty valtion metsät, niin huomataan, että valtion metsät muodostavat käytännöllisesti katsoen katkeamattoman vyöhykkeen valtion itärajalla aina Laatokasta Jäämereen asti. Onpa valtion metsiä rajaa vasten myös Kannaksella, jonka merkitys puolustuksellisessa suhteessa tunnetaan. Ja tämä metsävyöhyke on pitkin matkaa maan harvimmin asuttuja seutuja ja synkkää korppea. Raja kulkee pitkin suuria metsiä, vesistöjä ja soita satojen kilometrien pituudelta. Tällaisen maarajan täysin tarkka vartiointi vaatisi kohtuuttoman suuria miesmääriä, jos se sittenkään olisi toteutettavissa. Meille on rajan vartiointi muodostunut helpommaksi juuri senvuoksi, että rajalla olevat metsät ovat tavallaan rauhoitettut. Vartiomiesten ei ole tarvinnut kiinnittää huomiotaan eikä pelätä hyökkäystä metsissä liikkuvien henkilöiden taholta, koska metsänkävijöillä ei ole ollut oikeutta metsästystarkoituksessaan kantaa aseita paitsi luonnollisesti poikkeustapauksissa erikoisluvalla. Mutta jos nyt metsästysoikeus tehdään kaikkialla vapaaksi rajalla olevissa valtion metsissäkin, niin metsästyksen nimellä voivat maallemme vihamieliset henkilöt, ei suinkaan talonpojat, niinkuin ed. Salo täällä arveli epäiltävän, liikkua rajoilla. Harvalukuinen vartiomiestistö ei voi menestyksellisesti toimittaa rajan vartiointia, jos aseistettujen henkilöiden ja joukkojen liikkuminen rajalla tehdään mahdolliseksi. Vartiomiesten turvallisuus häviää ja heidän täytyy kiinnittää huomiotaan entistä enemmän kaikkiin rajan lähellä liikkuviin henkilöihin, olla heihin nähden varuillaan ja seurata heidän toimiaan ja sillä tavalla lyödä laimin varsinaista tehtäväänsä, ainakin osaksi.

Maanpuolustuksen ja rajan tehokkaan vartioinnin kannalta katsoen on siis minun jyrkästi vastustettava vapaan metsästysoikeuden myöntämistä valtion metsissä valtakunnan pitkillä maarajoilla.

Ed. Österholm: Herr talman! Utskottets ståndpunkt i jaktlagsfrågan har som känt väckt stor uppmärksamhet både inom och utom riksdagen. Efter det den av senaste riksdag antagna lagen lämnats utan stadfästelse och därigenom hela frågan fått en annan karaktär än förut, måste man förutsätta, att utskottet ägnat

detta lagstiftningsärende all den allvarliga prövning det förtjänar. Emellertid har utskottet kommit till det resultat, att regeringens proposition borde avböjas. De skäl, som anföras i betänkandet för denna ståndpunkt, äro visserligen många för såvitt det gäller antalet paragrafer, beträffande vilka utskottsmajoriteten hyser en annan mening än den som framföres i propositionen, men för såvitt det rör betydelsefullare praktiska spörsmål och principfrågor äro meningsolikheterna enligt min mening ganska få.

Till dessa viktigare frågor kan man icke räkna den, huruvida jakträtten vid lega av jord övergår till legotagaren endast ifall därom uttryckligen bestämmes i legoavtalet, eller om detta alltid skall ske, såvida icke i legoavtalet annorlunda bestämmes. Icke heller äro skiljaktigheterna av större betydelse beträffande fastställandet av jaktvårdsavgiften och utfärdandet av jaktkort. Än mindre kan detta sägas vara fallet med avseende å stadgandena om jakt med bulvan, användande av hund vid lojakt samt rätt att döda hund, som anträffas lös, samt katt eller beträffande någon av de bestämmelser, till vilka hänvisas i utskottets betänkande rörande inskränkning av fångstsätt och utfärdande av jaktföbud.

Rdm. Salos långa yttrande var enligt min mening ett typiskt exempel på huru man förmår tillspetsa och fördjupa motsetserna efter en lång behandling av ett ärende utan att meningsolikheterna faktiskt i sak äro så stora och betydelsefulla som man vill göra dem till.

Av ett något större intresse är frågan om jaktvårdsföreningarnas verksamhetsområden. För min del anser jag att det mål, som det moderna jaktvårdsarbetet eftersträvar, kan uppnås både på den väg som propositionen föreslår, och på det sätt, som utskottsmajoriteten avser. Mig personligen tilltalar tanken på kommunala jaktvårdsföreningar mera, isynnerhet då det är avsett att större sammanslutningar kunna bildas oberoende av kommunernas gränser. Men i ingen händelse skulle jag finna det riktigt att göra detta spörsmål till en stor fråga, av vilken hela jaktlagsreformens öde gjordes beroende.

Slutligen kvarstår bland utskottets motiv för propositionens avböjande den verkligt

betydelsefulla tvisten om den fria jakträtten på statens skogsmarker. Under de tidigare skedena av frågans behandling har det av sakkunskapen ådagalagts, att den fria jakträtten på statens marker inom ganska kort tid skulle äventyra villebrådsbeståndet i landet. Dessutom rubbar denna fria jakträtt själva den grundläggande tanken i jaktlagsreformen, emedan den i stort sett upphäver betydelsen av den kontroll över jakten, som är avsedd att komma till stånd genom bestämmelsen om jaktkort, som envar skall innehava, vilken i syfte att bedriva jakt rör sig i skog och mark och för vars anskaffande jakträtt bör vara en förutsättning. Och slutligen träder den fria jakträtten för nära principen om att rätten till jakt åtföljer äganderätten till jorden. Den uppluckrar grunderna för den åskådning, som hittills varit gällande och som bör för all framtid vara fredad för intrång. Här, på denna punkt, ha vi alltså att göra med en fråga av både principiell och praktisk innebörd. Med tanke på det som passerat under behandlingen av jaktlagsreformen och den skärpta situation, som uppkommit kring densamma, måste man dock ifrågasätta, om det för någon grupp inom riksdagen kan vara ett verkligt intresse att medverka till propositionens förkastande och till uppkomsten av en konflikt för denna tvistefrågas skull, isynnerhet som propositionen har på sin sida hela den sakkunskap, som kommit till orda i denna sak, och det icke heller annars torde vara möjligt att utom riksdagen räkna på nämnvärd förståelse för ett framhårdande i ståndpunkten, att jakträtten skall vara fri på statens marker. De som tänka allvarligt på denna fråga och beakta allt vad som därmed har sammanhang, böra förena sig i önskan att saken skall läggas till rätta i stora utskottet, så att propositionen i huvudsak godkännes och framför allt i den del det gäller jakträtten på statens skogsmarker. Det skulle vara ett dåligt vittnesbörd om riksdagens förmåga att låta förnuftet komma till sin rätt, om stora utskottet och riksdagen skulle följa den väg, som lag- och ekonomiutskottet anvisar. Runt omkring i landet följer man med uppmärksamhet riksdagens ställningstagande i denna fråga både därför att jaktlagsreformen äntligen borde fås i hamn

och komma bort från dagordningen, men framför allt därför att den inrymmer möjlighet till en politisk konflikt. Ingen önskar det hellre än riksdagens talrika vadersakare, att riksdagen skulle lyssna till lag- och ekonomiutskottets råd. Men detta bör icke få ske.

Ed. Oulasmaa: Herra puhemies! Tämän metsästyslakiasian tähänastisen käsittelyn aikana ei hallituksen taholta vielä ole voitu saada suinkaan ketään vakuuteksi siitä, että valtion metsät olisi pidettävä metsästykseseen nähden yksityisiltä suljettuna asiallisten syitten perusteella. Kun hallitus kaikin keinoin pyrkii säilyttämään valtion maiden metsästysoikeuden, eräitä Pohjois-Suomen kuntia lukuunottamatta, oman määräysvaltansa alaisina, niin varsinainen kansa näkee tässä yksinomaan pyrkimyksen varata tämän metsästysoikeuden määrättyjä piirejä varten. Tällaiseen käsitykseen antaa erikoisesti aihetta nimenomaan tähänastinen käytäntö. Valtion metsät ovat olleet yksityisiltä metsästykseseen nähden suljettuna, mutta tämä metsästys-oikeus sen sijaan vuokrattu mitättömästä korvauksesta joillekin kaupunkilaisille huvimetsästäjille, jotka eivät suinkaan harjoita metsästystä taloudellisista syistä ansiokseen tai yleensä hyötyä saadakseen, vaan yksinomaan huvikseen. Tässä yhteydessä olisi aihetta laajempaankin vertailuun näiden herrasmetsästäjien, paikallisten asukkaiden ja ammattimetsästäjien esim. metsästystapojen, riistanhoidon edistämisen ja riistakannan suojelun suhteen. Rajoitun kuitenkin ainoastaan toteamaan, että niin hyvin tavallisen maalaisväestön kuin ammattimetsästäjienkin metsästystavat kestävät kaikissa suhteissa vertailun niiden tapojen kanssa, joita n. s. huvimetsästäjät noudattavat. Voisipa sitä metsästystä, jota nämä huvimetsästäjät suurin seuruein useinkin harjoittavat, pikemminkin nimittää juopottelun ja hummauksen yhteydessä tapahtuvaksi eläinräkkykseksi kuin oikeaksi metsästykseksi. Kun näiltä piireiltä tulisi uuden lain mukaan pääsy valtion metsiin estetyksi, niin varmaan senvuoksi on pantu sekä suuret että pienet pillit soimaan hallituksen uuden esityksen puolesta. Se, että hallitus on lähtenyt näiden huvimetsästäjien asialle esittäessään eduskunnalle uuden metsästyslakiehdotuksen, näkyy

hyvin selvästi niistä tärkeimmistä muutoksista, jotka hallitus esittää eduskunnan hyväksymään ja presidentin vahvistamatta jättämään lakiin. Niinpä hallitus haluaisi jättää riistanhoitoyhdistyksen alueiden määrittämisen maatalousministerin tehtäväksi. Hallituksen pyrkimyksenä näyttää olevan, että nämä alueet saataisiin mahdollisimman suuriksi, sillä siinä esityksessä, jonka perusteella presidentin vahvistamatta jättämä uusi metsästyslaki on laadittu, oli nämä alueet määrätty läänin käsittäväksi ja sittemmin hyväksytyssä laissa määrätään riistanhoitoyhdistyksen alueiden perustaksi kunta. Tätä hallitus kuitenkin vastustaa. Ne perustelut, joita hallitus uudessa esityksessään on esittänyt kunnan käsittävän alueen suurentamisen puolesta, eivät kuitenkaan missään kohdin ole vakuuttavia varsinkin kun otetaan huomioon että vahvistamatta olevan lain mukaan on mahdollisuus yhdistää useampia kuntia yhdeksi riistanhoitoyhdistykseksi. Jos riistanhoitoyhdistyksen alue määrätään kovin suureksi, läänin käsittäväksi tai jos varsinkin maatalousministeriölle annetaan valta alueen määrittämiseen, niin joudutaan tällöin siihen, että koko riistanhoitoyhdistyksen perustaminen muodostuu viralliseksi asiaksi, varsinaisten metsänomistajien kadottaessa kosketuksen ja vaikutusvallan yhdistyksen perustamiseen ja myöskin toimintaan. Niinpä hallitus ehdottaa yhdistyksen puheenjohtajan määrittämisen maaherran asiaksi ilman että yhdistyksellä on siihen mitään sanottavaa. Ilmeisenä tarkoituksena on pyrkiä siihen, että näistä riistanhoitoyhdistyksistä muodostuisi huvimetsästäjien metsästysmonopolialueita, joiden monopolioikeuksien hankkiminen ei liene tällöin kovinkaan vaikeata kun otetaan huomioon, että suurin osa metsästäjiä suhtautuu metsästysoikeuteensa hyvinkin välinpitämättömästi. Suuret metsästysseurat, varsinkin useammat yhdessä kykenevät vuokraamaan suuremmankin riistanhoitoyhdistyksen metsästysoikeuden, mihin esim. ammatimetsästäjät eivät milloinkaan kykene. Asianomaisen pykälä on nimenomaan paikallisen väestön metsästysoikeuden suojelemisen kannalta hallituksen uudessa esityksessä presidentin vahvistamatta jättämään ja eduskunnan hyväksymään lakiin verrattuna erittäin arveluttava.

Myöskin riistanhoitomaksun suuruus esi-

tetään koroitettavaksi 20 markasta 30 markkaan. Mutta vaikka näissä kohdin saataisiinkin hallituksen taholta tyydyttävältä näyttävä kompromissi aikaan, niin ei missään tapauksessa sitä koko lakiesitykseen nähden voida hyväksyä ennenkuin hallitus myöntyy siihen, että metsästys kaikilla valtion mailla, sellaisin rajoituksin kuin vahvistamatta olevassa laissa on, säädetään täysin vapaaksi ja ennenkuin se voi taata, että laki tällöin tulee myöskin vahvistetuksi. Minulla onkin syytä erikoisesti varoittaa niitä maalaisliittolaisia, jotka hallituksen nyrkin nähtyään olivat jo valmiit sovittelemaan hallituksen kanssa, joka lienee ilmoittanut suostuvansa erinäisiin myönnytyksiin riistanhoitoyhdistyksiä koskevassa osassa lakia. Hallituksellahan on varaa tehdä tällaisia myönnytyksiä hyvinkin paljon saadakseen uuden lain hyväksytyksi ja presidentin vahvistamatta jättämän lepäämässä olevan lain hylätyksi. Sillä sen jälkeenhän on presidentillä jälleen tilaisuus estää lain tulemasta voimaan, jos havaittaisiin, ettei uusi laki riittävästi vastaisi hallituspiirien toivomuksia. Jos maalaisliittolaiset nyt, niinkuin on kuulunut, perääntyvät tähänastiselta kannaltaan ja puolueohjelmansa selvien määräyksien takaa vetoamalla hallituksen mahdollisesti tekemiin toisarvoisiin ja vaikkapa huomattaviinkin myönnytyksiin, asettuu ratkaisevassa vaiheessa kannattamaan hallituksen esitystä, niin silloin jää heidän vastuulleen, jos lakia ei kuitenkaan saada voimaan ja jos siis presidentti jälleen käyttää veto-oikeuttaan. Eduskunnalla on tilaisuus hallitusmuotomme mukaisesti saattaa jo kerran hyväksytty laki voimaan. Mitään syytä sen sijaan ei ole olemassa, joka antaisi aiheen eduskunnalle luopua omaksumaltaan kannalta ja perääntyä hallitusvallan painostuksen edessä. Tällaiseksi aiheeksi ei voida suinkaan lukea hallituspuolan tai eduskunnan hajoituksen uhkaa. Tällaiseen uhkaukseen on eräissä hallituksen äänenkannattajissa kylläkin viitattu, mutta en ainakaan minä voi käsittää, mitä syytä hallituksella olisi tällaisten uhattujen johtopäätösten tekemiseen sen johdosta, että eduskunta saataisi voimaan jo aikaisemmin hyväksytyn lain, koska hallitus ei silloinkaan kuin tämä presidentin hyväksymättä jättämä metsästyslaki hyväksyttiin, ole tällaista johtopäätöstä asiassa vetänyt. Eikä suinkaan

se, että presidentti sitten käytti veto-oikeutta, poistanut hallituksen ja eduskunnan välille tässä asiassa syntynyttä ristiriitaa. Mutta jos tämä hallitus omaksuu nyt esim. valtion metsämaiden metsästysoikeuteen nähden toisenlaisen kannan kuin eduskunnan enemmistö, niin en ainakaan minä voi käsittää mitä esim. eduskunnan hajoitus vaikuttaisi hallituksen hyväksi. Jos eduskunta kerran hyväksyy vahvistamatta olevan lain ja saattaa sen siten voimaan, niin eihän eduskunnan hajoitus enää tähän asiaan vaikuta mitään. Mitä taasen hallituspuolan uhkaan tulee, niin on erittäin ihmeellistä, jos nimenomaan maalaisliitto antaa tämän vaikuttaa kannan muutokseensa. Mitä syytä on maalaisliitolla nykyisen hallituksen suojelemiseen (Keskustasta: Ei mitään!), jos kerran maalaisliitto vähänkään ajattelee pulassa olevan maalaisväestön oloja. Päinvastoin. Jos maalaisliitto haluaa pyrkiä vaaliohjelmansa toteuttamiseen, niin pitäisi nykyisen hallituksen kaatamisen olla sille kaikkein toivottavinta.

Suomen pienviljelijäin puolueen edustajat tulevat täysin asiallisilla syillä viimeiseen saakka kannattamaan vahvistamatta jätetyn metsästyslain voimaansaattamista ja sen vuoksi vastustamaan hallituksen uutta esitystä.

Ed. Heiniö: Herra puhemies! — Minä olen luullut, että ed. Salo täällä esiintyy asiantuntijana ja ehkä myös ed. Oulasmaa. Mutta kyllä minun täytyy tunnustaa, että minä voin rohkealla mielellä liittyä näihin sunnuntaimetsästäjiin ja alkaa tämän metsästyslainkäsittelyn yhtä suurella asiantuntemuksella kuin hekin, vaikkakin minä olen tähän saakka tuntenut itseni täysin oudoksi tällä alalla.

Ed. Salo osoitti täällä olleensa hallituksen tiennäyttäjää tätä lakia laadittaessa jatkuvasti. Se ilo on ed. Salolle kaikella muotoa myönnettävä, vaikka ei nyt juuri mielellään kuuntelekaan sellaista omahyväisyydelle tuntuvaa puhetapaa kuin mitä hän käytti. Hän sitäpaitsi, muutamia kohtia ottaakseni hänen puheestaan, hieman väärin siteerasi hallituksen esityksiä. Hän sanoi, että metsästyslipun saa, vaikkei omista tuumaakaan maata, ja sillä tavoin voi kuka tahansa olla jäsenenä riistanhoitoyhdistyksessä ja määrämässä siellä mielin määrin. Mutta hallituksen esityksessä on nimenomaan 28 §:n

2 momentti, jossa sanotaan: „Metsästyslipun saamista varten tulee asianomaisen esittää todistus siitä, että hänellä on oikeus metsästää määrättyllä alueella ja että hän on suorittanut riistanhoitomaksun.” Näin ollen täytyy olla metsästysmaita hallittavissa, eikä ilman muuta vain lähteä metsästyretkelle ja metsästysyhdistyksiin pyrkiään, niinkuin ed. Salo täällä huomautti. Tämä hallituksen esityksen toinen momentti, se on tässä muodossa, mutta ed. Salo valiokunnassa ehdotti sen hylättäväksi saadakseen siis sekaannusta aikaan, jota hän halusikin tässä. Olen kuullut sanottavan, että hallituksen hirttopuusta tavallisesti puhuu sellainen henkilö kevytmielisesti ja ilomielin, jolla itsellään on hyvä halu havitella hirtetyn jäämistöä. Minä en usko valiokuntatoverillani ed. Salolla olevan tällaisia hitteluja, vaan että hänen puheestaan sittenkin olisi löydettävissä vain huonosti keksittyä viisastelua vakavan asian yhteydessä. Ja sellainenkin sitä haluaville sallittakoon, vaikkakaan se nyt ei korista aikamiestä.

Mennäkseni itse asiaan tahtoisin lausua seuraavaa.

Kun laki- ja talousvaliokunnan enemmistö on metsästyslain hyväksymisessä asettunut valiokunnan käsittelemään hallituksen esitykseen täysin hylkäävälle kannalle, on minulla aihe muutamain sanoin puolustaa valiokunnan mietintöön liittämäni vastalausetta ja siihen sisältyvää metsästyslain ehdotusta.

Uuden lain tarpeellisuudesta on tältä paikalta puhuttu aikoinaan jo siksi paljon, etten pidä tarpeellisena sitä toistaa. En myöskään yritä perustella sitä kansantaloudellista merkitystä, mikä metsänriistalla on maallemme, koska siitäkin on jo varsin lausuttu ajatuksia ja vieläpä pareminkin kuin mihin minun asiantuntemukseni riittäisi. Haluankin sen vuoksi vain rajoittua tarkastamaan eräitä kohtia lakiehdotuksessa, joista valiokunnassa on oltu eri mieltä tai yhtä mieltä.

Sellainen kohta on lain 4 §, jossa valiokunnan enemmistö asettui hallituksen esityksen puolustajaksi. Panin mielihyvin merkille, että valiokunta tällä tavoin osoitti hyväksyvänsä sen pohjan, jolla koko laki lepää, sillä lakiehdotuksen muista kohdista saattaa olla eri mieltä ja perustuu kannanottaminen niissä enempi tai vähempi useastikin teoreettisiin otaksumiin, mitä seuraa-

muksia lain hyväksyminen saattaisi tuoda tullessaan ja on näiden kohtien muuttaminen tulevaisuudessa mahdollista paremmin olevia oloja vastaaviksi saatujen kokemusten pohjalla. Niillä ei ole sitä periaatteilista ja lain tarkoituksen vastakkaista merkitystä kuin on 4 §:llä, jos sen sanamuoto muutetaan sellaiseksi kuin se oli siinä laissa, jonka tasavallan presidentti jätti vahvistamatta. Vaikka onkin jo monesti ennenkin painostettu sitä seikkaa, että valtion metsämaille ulotettu vapaa mesästysoikeus johtaa ennen pitkää riistakannan tuhoon, sanottakoon se tässä vielä kerran. Hallituksen ehdottama poikkeus 4 §:n 2 momentissa on mielestäni puolustettavissa siinä mainittujen paikkakuntain vähävaraisten asukkaiden hyväksi, koska seutujen harva asutus ja laajat alueet voivat vaikuttaa siihen, että riistakannan säilymistä ei ehdotetulla poikkeuksella vaaranneta, mutta kyllä josakin määrin kohotetaan paikallisen väestön muutoin raskaita toimeentulomahdollisuuksia.

Pykälissä 5—28 oli valiokunta asettunut kannattamaan hallituksen esitystä, pienenä poikkeuksena 13 §:n 2 momentti, jonka lopusta pyyhittiin pois sanat: „jos metsästyksenalvoja sitä puoltaa”. Pykälässä on maininta, millä ehdoilla saa ampua riistaa, jota on tuotettu maahan riistakannan lisäämiseksi. Olen valiokunnassa asettunut samalle kannalle, koska uskon maaherran tavallisesti tällaista metsästyksenalvojan lausuntoa pyytävän, joten hallituksen esityksen tulos on sitä tietä saavutettavissa. Tosin en ole vastalauseessani tästä maininnut, vaan ottanut sen hallituksen esityksen mukaisena, välttyäkseen puuttumasta peräti toisarvoisiin seikkoihin. Haluan tästä mainita senvuoksi, että eräissä myöhemmissä pykälissä on uusiutunut sama menettely, ilman että se merkitsi minun luopuneen kannastani.

Lakiehdotuksen 28 §:ssä mainittu riistanhoitomaksu olisi voinut olla hallituksen esityksen mukainen 30 markkaa, mutta koska kokemusta puuttuu, missä määrin maksuista kertyy tuloja riistanhoidolliseen työhön, voinee tyytyä valiokunnan ehdotukseen ja korjata sitä, sikäli kuin kokemus myöhemmin osoittaa sen tarpeelliseksi, korkeammaksi tai vaikkapa laskeakin. Poikkeuksena vahvistamatta jääneestä lakiehdotuksesta on alinta maksua koskeva kohta, jonka mukaan vähin riistanhoitomaksu on oleva 5 mark-

kaa, eikä 2 mk. 50 penniä, jota entisessä oli ehdotettu ja joka mielestäni olisi ollut aivan mitätön, tuskimpa olisi vastannut siihen kulutettujen blankettien hintaa.

Lakiehdotuksen 29 §:ään, jossa mainitaan riistanhoitopiireistä, sisältyy otaksuille perustuva ehdotus, jonka käytännöllisyydestä ja tarkoituksenmukaisuudesta voidaan olla eri mieltä, kunnes kokemus on osoittanut jommankumman käytännössä. Omasta puolestani olen pitänyt parempana hallituksen esitystä, jonka mukaan maatalousministeriö määrää ne alueet, jotka kustakin läänistä riistanhoidollisesti ovat tarkoitukseen soveltuvia muodostamaan yhteisen riistanhoitopiirin. Kun kuitenkin vahvistamatta jätetyssä ehdotuksessa voi maaherra riistanhoitoyhdistysten hakemuksesta muodostaa kunnan rajoista riippumatta sitäkin suurempia tai pienempiä riistanhoitoyhdistyksiä, joilla kullakin on oma alueensa, ei näillä eri ehdotuksilla ole käytännössä kovinkaan suurta eroa.

Seuraavasta pykälästä, jossa on määräys metsästysoikeuden eväämisestä määräajaksi, on hallitus jättänyt pois sanat: „Manttaalikuntaa kuultuaan”, perustelematta esityksessä sitä sen enempää. Saattaisi kuitenkin olla paikallaan kuulla paikallisen asiantuntimuksen mieltä, niin että puolestani voin mainittua lisäystä tässä yhteydessä ryhtyä kannattamaan, kysymystä myöhemmin tarkemmin harkittuani, ja varsinkin kun maalaisliiton taholta on juuri tähänkin pykälään erikoisesti viitattu. Koska sillä on lisäksi toisarvoinen merkitys, niin mielestäni se voidaan heidän tahtonsa mukaan mielihyvin muuttaa.

Lakiehdotuksen 33 §:n 4 momentti koirien ampumisesta on saanut ehdotuksessani hallituksen esityksestä poikkeavan muodon, syystä että en ole katsonut voivani hyväksyä esityksessä olevan pykälän varsin monimutkaista sanamuotoa. Kun valiokunnassa kerrottiin varsin laajasti niistä vahingoista, joita isännättöminä juoksentelevat koirat aiheuttavat maanviljelijöille, on ankaruus paikallaan, ja kun kuitenkin ehdotuksenkin mukaan oletetaan karkuteille joutuneiden koirien pidättäminen korvausta vastaan, on mielestäni tällä tavoin hankittu kunnollisesti hoidetuille koirille riittävästi suojaa.

40 §:n 3 momentiksi olen ottanut vahvistamatta jätetystä laista vastaavan kohdan: „Metsänriistaa ei saa ampua sen ol-

lessa yleisellä tiellä,” koska nykyisenä vilkkaana maantieliikenteen aikana on arveluttavaa tehdä tästä poikkeusta. Yleinen turvallisuus velvoittaa rajoittamaan tätä sangen pienelle metsästäjäjoukolle sattuvaa harvinaista oikeutta, koska ihmishengen menetys, sattuiapa se vaikka kerran kymmenessä vuodessa, on sittenkin paljon suurempi menetys kuin joidenkin lintujen tai jänisten mahdollisuus vapautua maantien turviin.

Vastalauseeni muut pykälät ovat sitten yleensä hallituksen esityksen mukaisia ja on niistä valiokunnassa oltu yksimielisiä. Poikkeuksena ovat kuitenkin vielä 54 § ja 57 §, joista edelliseen on tehty se muutos, että karhun tappamisesta annetaan aina valtion varoista nykyisessäkin laissa määrätty korvaus. On haluttu sanoa, että korvaus olisi vain silloin tarpeen, kun karhu tavataan haaskalta, koska silloin on elukan omistajalla jo ilmeistä vahinkoa karhusta, mutta karhun tunnustamisesta petoeläimeksi johtuu jo, että syytä on aina maksaa karhusta tapporaha. Sitä paitsi tienoota kiertelevä karhu on ainaisenä uhkana karjalle ja panee korven asukkaan vuorokausikaupalla olemaan varuillaan ja tällainen työ on myöskin palkan ansainnut, niin että karhusta saatakoon aina tapporaha, olipa se haaskalta tavattu taikka ei. Sitä paitsi voi todistaminen karhun haaskalta kierrästä aiheuttaa paljon joutavaa lisäkulua ja ajanhukkaa ei vain asianomaiselle tapporahan pyytäjälle, vaan myöskin sen myöntäjälle, viranomaiselle.

Pykälä 57 aiheutti valiokunnassa laajan keskustelun ja olen sen ottanut vastalauseeseeni hallituksen esityksen mukaisena. On tämän pykälän yhteydessä viitattu siihen, että valtion tulo- ja menoarviota ei saisi lailla liiaksi sitoa, jotta kerran vapauttaisiin jäätyneestä budjetista. Olen samaa mieltä ja juuri sen vuoksi olenkin erottanut valtion osuuden määrärahojen myöntämisestä kokonaan pois. Kun vahvistamatta jätetyssä laissa lausutaan: „Valtion tulo- ja menoarvioon on joka vuodeksi otettava riistanhoidon edistämiseksi määräraha”, on se sitova määräys, josta ei hallitus eikä eduskunta voi poiketa. Kysymys on enää vain määrärahan suuruudesta ja se taas ilmeisesti on omiaan herättämään joutavaa keskustelua eduskunnassa ja valtiovarainvaliokunnassa. On oikeam-

paa, että aluksi tyydytään niihin rahamääriin, joita valtiolle kertyy riistanhoitomaksuina vuosittain, ja että ne käytetään riistanhoidon edistämiseksi. Jos osoittautuu tarpeelliseksi, niin myöntäköön eduskunta joko hallituksen esityksen tai edustajain aloitteiden nojalla tähän tarkoitukseen lisävaroja. Silloin olemme vapaalla tolalla ilman ennakkositoumuksia ja pohjana on tulolähteen tukeminen sillä määrärahalla, jonka tulolähde tuotantonsa lisäämiseksi tai varmistamiseksi itse on antava, eikä verovarainen avustus tarkoitukseen, josta useimmat verovelvolliset eivät pääse tuloja nauttimaan. Jos taas halutaan tulo- ja menoarvioon ottaa joka vuosi määräraha, joka on pienempi kuin riistanhoitomaksuista kertynyt tuloerä, s. o. halutaan tällä erällä kartuttaa valtion tuloja, voidaan sama tulos saada aikaan sillä, että hallituksen esittämässä pykälässä muutetaan sana „suunnilleen” sanaksi „korkeintaan”, mitä jo valiokunnassa suositellinkin joustavamman käsittelyn saamiseksi.

Kuten edellä sanotusta ilmenee, on valiokunnan enemmistö päätöksymyksestä ollut yksimielinen ja siis ainoastaan toisarvoisista seikoista joutunut sellaiseen lopputulokseen, että valiokunnan enemmistö on katsonut voivansa ehdottaa eduskunnalle lakiesitysten hylkäämistä. Kun asia on näin, toivoisin suuren valiokunnan ottavan käsittelyn pohjaksi vastalauseeni ja onnistuvan antamaan sille sellaisen muodon, jonka hyväksyminen eduskunnan enemmistölle on mahdollista. Kun pahimpana esteenä, kuten jo huomautin, ovat, oikeastaan teoreettisille otaksumille perustuva käsitys ehdotuksien paremmuudesta, lakiehdotuksen 29 § ja vain pienemmältä osaltaan 30 §, luotan suuren valiokunnan pystyvän asian ratkaisemaan myönteisesti ja siten saamaan pois päiväjärjestyksestä kysymyksen, jonka ratkaisua on jo kauan odotettu ja odotettu ilmeisellä jännityksellä.

Asiantuntijain arvostelun mukaan tulisi laista hallituksen esitykseen pohjautuvana paras pohjoismaissa löytyvä ja samaten asiantuntijain mukaan maallemme tärkeän tulolähteen turva ja elvyttäjä. Rohkenen vielä uskoa lakiesityksille positiivisempaa lopputulosta kuin mihin laki- ja talousvaliokunta on päätenyt, eikä vähimmin sen vuoksi, että siten välttyttäisiin nostamasta

päiväjärjestykseen kysymystä hallitusmuotoomme otetun tasavallan presidentin veto-oikeuden merkityksestä.

Ed. Jern: Jag har anhallit om ordet endast för att få tillkännagiva, att jag ilag- och ekonomiskottet röstat med minoriteten, ehuru jag senare icke blev i tillfälle att underteckna den till utskottsbetänkan- det fogade reservationen. Jag har icke ansett mig kunna förena mig med majoriteten främst på den grund, att jakträtten på statens marker förklarar fri. En av jaktlagens främsta uppgifter bör väl vara att åstadkomma en rationell jaktvård, men detta blir icke möjligt om jakträtten blir fri på statens marker. Under sådana omständigheter ber även jag att få rekommendera regeringens proposition.

Ed. Kivisalo: Mielelläni yhdyin herra maatalousministerin ajatukseen, että metsästystalouds olisi meillä järjestettävä niin, että se tulisi nykyistä paljon tuottavamaksi. Jos vertaa metsästyksen kautta saatuja tuloja täällä ja eräissä muissa maissa, huomataan että ne ovat meillä suhteellisesti melkoistakin pienemmät. Luulen, että täällä vasemmistossa kaikki ovat valmiit sen ajatuksen allekirjoittamaan. Mutta hallitus ei ole pysynyt sille ajatukselleen uskollisena. V. 1918 asetettiin asiantuntijoista komitea joka laati ansiokkaan mietinnön, jossa esitettiin, että metsästysoikeus erotettaisiin maanomistuksesta ja muodostettaisiin maassa vain 500 ha:n suuruisia metsänriistahoitoalueita, joita annettaisiin sellaisille henkilöille vuokralle pitkäköksi ajaksi, joilla on harrastusta metsänriistan hoitoon, eikä ainoastaan harrastusta niiden ampumiseen, ja joilla myöskin on tarpeellinen metsästystaito, joilta ei jää metsiin kitumaan otuksia, jotka sitten kuolevat joissakin lymypaikoissa ja laittavat metsän lemuamaan, niin että varsinainen riista sieltä pakenee pois. Mainittu komitea teki tällaisen ehdotuksen, mutta hallitus ei ole ottanut sitä huomioon, vaan vastoin komitean hyvästi perusteltuja ehdotuksia kytkenyt metsästysoikeuden maanomistukseen ja tullut siinä sellaiseen riistanhoidon kannalta huonoon tulokseen, kuin se on tullut. Asiahan on, niinkuin komitea sanoo, että meillä ovat maatilain metsäalat niin vähäiset, että niillä on mahdollon har-

joittaa järkipäistä metsästystaloutta. Sen- vuoksi komitea teki ehdotuksen, että erotet- taisiin metsästysoikeus maanomistuksesta. Ja jos tälle kannalle hallitus vastedes aset- tuu ja laki sellaiseksi laitetaan, kuin mai- nittu komitea ehdottaa, niin minä ainakin olen valmis sitä kannattamaan, mutta nyt esillä olevassa muodossa minä en voi sitä hyväksyä.

Muuten huomautan, että täällä puhutaan nyt verrattain vähäisestä asiasta, ikäänkuin se olisi joku suuri asia. Hallitus sallii met- sästysoikeuden valtion mailla vapaaksi Lap- pin ja Petsamon kihlakunnissa sekä Kemian kihlakuntaan kuuluvissa Kolarin, Kemijär- ven ja Kuolajärven kunnissa sekä Oulun kihlakuntaan kuuluvissa Kuusamon, Posion y. m. kunnissa ja lisäksi saimme kuulla herra maatalousministeriltä, että hallitus on valmis vielä laajentamaan sitä aluetta, jolla valtionmailla sallittaisiin paikalliselle väes- tölle metsästys vapaaksi. Tämä tietää siis sitä, että lähes $\frac{9}{10}$ valtionmailla hallitus sallii vapaan metsästysoikeuden, mutta ei tällä $\frac{1}{10}$ llä. Siitä nyt on tehty niin suuri numero kuin olisi tässä jo vaarassa jos kohta vaikka mitä. Tämä ei ole oikein. Tässä niellään kameeleja, mutta kuurnitaan hyt- tysiä.

Herra puolustusministerin väite, johon myös herra maatalousministeri viittasi, että metsästysoikeus valtion mailla vaarantaa maanpuolustusta, tuntuu minusta oudolta siitä syystä, ettei sitä ole aikaisem- min esitetty. Se tuntuu oudolta myös sen- vuoksi, että hallitus sallii Pohjois-Suomessa rajallakin metsästysoikeuden vapaaksi ra- jan lähellä valtionmailla. Eikö pohjoisessa- kin ole maanpuolustus sentähden vaarassa? Jos hra puolustusministerin väite on otet- tava täydestä, niin silloin olisi pitänyt laittaa säädös siitä, että joku matka ra- jan lähellä on sellaista, jolle ei kukaan metsästäjä saa mennä. Mutta mitään sel- laista säännöstähän tässä hallituksen esityk- sessä ei ole. Minusta ei tästä asiasta olisi tehtävä niin suurta numeroa kuin tästä on tehty (Keskustasta: Oikein!).

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

Pöydällepanot:

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pyöälle ensi perjantaina pidettävään istuntoon:

4) Pankkitarkastustoiminnan tehostamista ja rahalaitosten kontrolloimista

koskevan toivomusaloitteen johdosta laadittu pankkivaliokunnan mietintö n:o 1;

5) Lastensairaalan rakentamista Helsinkiin

tarkoittavan toivomusaloitteen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 1; ja

6) Lentokoneen sijoittamista Turkuun sairaslentokuljetusta varten

tarkoittavan toivomusaloitteen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 2.

Uusi hallituksen esitys.

P u h e m i e s: Ilmoitetaan, että eduskunnalle on tasavallan presidentin kirjelmän ohella tältä päivältä saapunut hallituksen esitys n:o 41, joka on nyt edustajille jaettu.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. K a l l i o k o s k i: Suuri valiokunta kokoontuu huomenna kello 9,30.

P u h e m i e s: Eduskunnan seuraava istunto on huomenna kello 15.

Täysistunto lopetetaan kello 22,58.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Anton Kotonen.

17. Keskiviikkona 18 p. lokakuuta 1933

kello 15.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Siv.

Esitellään:

Hallituksen esitys n:o 41 laiksi eräiden väkijuomalakia vastaan tehdyistä rikoksista tuomittujen henkilöiden pitämisestä pakkolaitoksessa 449

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat V. Annala, von Frenckell, A. Halonen, Kares, Lindström, Lonkainen, Nyman, Oksala, Paasivuori, Suokas, Tanner, Toivola, Tukia, Wiik ja Östenson.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä istunnosta kunnallisten tehtävien takia ed. Wiik sekä komiteatöitten takia ed. Kares.

Uusi hallituksen esitys.

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle on tasavallan presidentin kirjelmän ohella eilispäivältä saapunut hallituksen esitys n:o 40, joka on nyt edustajille jaettu.

Valitsijamiehet.

Puhemies: Ilmoitetaan, että valitsijamieheksi ed. Myllymäki-vainajan sijaan tulee ed. Mäkeläinen.

Laki- ja talousvaliokunnan jäsenet.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta päättäisi kehoittaa valitsijamiehiä valitsemaan jäsenen laki- ja talousvaliokuntaan ed. Myllymäki-vainajan sijaan.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Ehdotuksen laiksi eräiden väkijuomalakia vastaan tehdyistä rikoksista tuomittujen henkilöiden pitämisestä pakkolaitoksessa

sisältävä hallituksen esitys n:o 41 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Sisäasiainministeri Puhakka: Herra puhemies! Lähtien siitä riidattomasta periaatteesta, että jokaisen valtion ensisijaisiin tehtäviin kuuluu oman oikeusjärjestyksensä ylläpitäminen ja puolustaminen, hallitus on pitänyt velvollisuutenaan kiinnittää erityistä huomiota siihen ammattimaiseen rikollisuuteen, joka kohdistuu väkijuomalainsäädäntöömme.

Hallitus on sitä mieltä, että tästä laajalle levinneestä ammatiksi ja elinkeinoksi kehitetystä rikollisuudesta on siihen taroitukseen riittävän tehokkain toimenpitein tehtävä loppu. Puoli vuotta kestäneiden neuvottelujen tuloksena on Ison-Britannian kanssa saatu aikaan sopimus, jonka avulla tämän valtakunnan lipun väärinkäyttö spriivarastolaivojen suojana Suomenlahdella ja Pohjanlahdella voidaan estää. Puheena olevan rikollisuuden estämiseksi taroitettavan toiminnan elvyttämiseksi annettiin viime kesäkuun 22 päivänä uusi asetus sakkojen ja menetetyksi tuomitun tavaran arvon jakamisesta tullijutuissa, jolla asetuksella huomattavasti koroitettiin ilmiantajan ja takavarikon tekijän osuuksia, ja samana päivänä annettulla toisella asetuksella ulotettiin oikeus näihin osuuksiin myös niihin väkijuomalakirikoksia koskeviin juttuihin, joita ei ole käsitelty tullijuttuina. Edelleen säädettiin samana päivänä annetussa asetuksessa poliisitoimiasetuksen muuttamisesta, että maaherra voi määrätä poliisitehtäviä varten asettaa ylimääräisiä poliisikonstaapeleita. Tällä säännöksellä tarkoitettiin tehdä mahdolliseksi yksityinen poliisivaltuuksin tapahtuva toiminta väkijuomalain ylläpitämiseksi. Hallituksen esityksen johdosta muutettiin myös maaliskuun 24 päivänä 1933 annettulla lailla eräitä väkijuomalain säännöksiä niin, että tätä lakia vastaan tehtyjen rikosten johdosta omaisuutta voidaan entistä laajemmin tuomita menetetyksi.

Hallitus on kuitenkin ollut sitä mieltä, että nämä kylläkin hyvin huomattavat toimenpiteet eivät vielä takaa sitä, että kosketteleman rikollisuus saadaan loppumaan. Sen harjoittajat muodostavat nimittäin kokonaisen ammatikunnan, joka, niin kauan kuin se on olemassa ja ammatti jotenkuten menestyy, ei ole halukas palaamaan luvallisiin elinkeinoihin. On tultu siihen tulokseen, että ainoa todella tehokas keino jo mainitsemieni toimenpiteitten ohella on se, että kysymyksessä oleva rikollinen ammatti sen harjoittajiin kohdistuvin

pakkotoimenpitein tehdään heille mahdolliseksi. Sitä tarkoittaa nyt valiokuntaan lähetettävä hallituksen esitys.

Voidaan huomauttaa, että tähän esitykseen sisältyvä lakiehdotus on melkoinen poikkeus siitä, mihin lainsäädännössä yleensä on totuttu. Tämä huomautus torjuttakoon kuitenkin sillä vastahuomautuksella, että se rikollisuuden laji, jota vastaan lakiehdotus on tähdätty, myöskin menee kauas niiden rajojen ulkopuolelle, joiden sisällä normaalin ja normaalin lainsäädännön tarkoittama rikollisuus pysyttelee. Kuten esityksen perusteluissa on mainittu, ne, jotka joutuisivat ehdotetun lain alaisiksi, ovat myös tekemällä rikollisen toiminnan ammatikseen ja elinkeinokseen menettäneet siveellisen oikeutensa niihin etuihin, jotka nykyaikainen oikeusjärjestys muutoin takaa.

Rohkenen lausua sen toivomuksen, että eduskunta, ymmärtäen ehdotetun lain välttämättömyyden, on sen hyväksyvä ja siten antava hallitukselle sen tarvitsemat aseet kysymyksessä olevan rikollisuuden lopettamiseksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Esitys lähetetään lakivaliokuntaan.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi perjantaina kello 15.

Täysistunto lopetetaan kello 15,26.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Anton Kotonen.

18. Perjantaina 20 p. lokakuuta 1933

kello 15.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia.

Kolmas käsittely:

- 1) Ehdotus laiksi vähittäismaksu-
kaupasta 452
Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 4; lakivaliokunnan
mietintö n:o 4; hallituksen esitys
n:o 15.
- 2) Ehdotus laiksi evankelis-luteri-
laisten seurakuntain papiston palk-
kauksesta 4 päivänä elokuuta 1922
annetun lain 2 §:n muuttamisesta .. 453
Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 5; laki- ja talous-
valiokunnan mietintö n:o 3; hallituk-
sen esitys n:o 30.

Ainoa käsittely:

- 3) Ehdotus pankkitarkastustoimin-
nan tehostamista ja rahalaitosten
kontrolloimista koskevan esityksen
antamisesta 454
Asiakirjat: Pankkivaliokunnan
mietintö n:o 1; ed. Kestin y. m. toiv.
al. n:o 27.
- 4) Ehdotus toimenpiteistä uuden
lastensairaalan rakentamiseksi Hel-
sinkiin ..... ”
Asiakirjat: Talousvaliokunnan
mietintö n:o 1; ed. Pohjalan y. m.
toiv. al. n:o 30.
- 5) Ehdotus lentokoneen sijoittami-
sesta Turkuun sairauslentokuljetusta
varten ..... ”
Asiakirjat: Talousvaliokunnan
mietintö n:o 2; ed. Hongan y. m. toiv.
al. n:o 31.

Esitellään:

- 6) Hallituksen esitys n:o 39 laeiksi
oikeudenkäymiskaaren 17 luvun, 21
luvun 3 §:n ja 24 luvun 3 §:n, maa-
kaaren 1 luvun sekä rikoslain 17 lu-
vun muuttamisesta 454
- 7) Hallituksen esitys n:o 40 Suo-
men ja Ison-Britannian sekä Pohjois-
Irlannin Yhdistyneen Kuningaskun-
nan välisen kauppasopimuksen hyväk-
symisestä 457

Pöydällepanoa varten esitellään:

- 8) Lakivaliokunnan mietintö n:o 5
vuoden 1932 valtiopäivillä lepäämään
jätetyn ehdotuksen johdosta yhdistyk-
sistä annetun lain eräiden pykälien
muuttamisesta 459
- 9) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö
n:o 4 erinäisiä, kauppasopimuksia
uudistettaessa varten otettavia seik-
koja koskevan toivomusaloitteen joh-
dosta ..... ”

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi
edustajat V. Annala, von Frenckell, Furu-
hjelm, Lindström, Moilanen, Paasivuori,
Suokas, Söderhjelm ja Toivola.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat sai-
rauden takia tästä istunnosta ed. V. An-

nala, perheessä sattuneen sairauden takia täksi ja huomiseksi päiväksi ed. Moilanen, oikeusasian takia tästä illasta ensi tiistaihin ed. Aarniokoski, yhteiskunnallisten luottamustehtävien takia ensi tiistaiksi ed. Honkala sekä virkatehtävien takia ensi viikon ajaksi ed. Janhonen.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle on tasavallan presidentin kirjelmän ohella tältä päivältä saapunut hallituksen esitykset n:o 42—46, jotka nyt on edustajille jaettu.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Hirvensalo: Valitsijamiesten kokous pidetään eduskunnan istuntosalissa keskiviikkona tämän kuun 25 päivänä alkaen kello 15. Ehdokaslistat valtiontilintarkastajain, Suomen Pankin tilintarkastajain ja Suomen Pankin pankkivaltuusmiesten vaaleja varten pyydän jättämään allekirjoittaneelle viimeistään keskiviikkona tämän kuun 25 päivänä, jolloin olen tavattavissa huoneessa n:o 8 kello $\frac{1}{2}$ 11—11.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi vähittäismaksukaupasta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 15, jota on valmistelevalisti käsitelty lakivaliokunnan mietinnössä n:o 4 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 4, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, sen jälkeen tehdään päätös asian toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Keskustelu:

Ed. Kivioja: Kun tästä samasta asiasta on leppäämässä lakiehdotus, joka

myöntää ostajalle eräitä etuja m. m. moratoriota erääntyneiden erien maksamisessa ja kun uudessa esityksessä ei ole vastaavia etuja ja muutenkaan uuteen esitykseen ei saatu sinne tarpeelliseksi esitettyjä muutoksia hyväksytyksi, niin pyydän ehdottaa, että tämä nyt käsillä oleva lakiesitys hylättäisiin.

Ed. Vallas: Kun tähän esillä olevaan asiaan nähden on sekä lakivaliokunnassa että myöskin täällä eduskunnassa käydyssä keskustelussa mielestäni riittävän selvästi osoitettu se tosiasia, että vähittäismaksukauppa eräillä aloilla on päässyt kehittymään sellaiseen suuntaan, joka yleiseltäkin kannalta katsoen on pidettävä erittäin vahingollisena tähänastisen lainsäädännön kykenemättä sitä ehkäisemään, ja kun tämä käsillä oleva lakiehdotuskaan ei rakennu sille pohjalle, että sen kautta olisi mitään ratkaisevaa tässä suhteessa aikaansaatua ja kun nekään muutosehdotukset, joita lakivaliokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen yhtenä allekirjoittajana aluksi yhdyin kannattamaan, eivät mielestäni riittävässä määrässä vastaa käytännöllistä tarvetta, kuten asian toisen käsittelyn yhteydessä käsityksenäni jo lausuin, niin samalla kuin kannatan käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen hyväksymistä, rohkenen ehdottaa eduskunnan lausuttavaksi toivomuksen, että hallitus viipymättä antaisi eduskunnalle ehdotukset sellaisiksi elinkeinolain ja rikoslain muutoksiksi, että kiertävien asiamestien ja kulkukauppiaiden harjoittama epäterve vähittäismaksukauppa suorastaan kiellettäisiin. Tämän ehdotukseni perusteeksi pyydän vielä huomauttaa, että ainakaan mitään todellista tarvetta ei ole kyseellisen kauppataivan suosimiseen nähden olemassa, sillä nykyään on jo maaseudullakin pysyviä kaupaliikkeitä miltei joka kylässä, isommissa useampiakin, jotka kyllä pystyvät vähintäänkin yhtä hyvin kuin kiertävät asiamehetkin hankkimaan ostajapiiriensä tarvitsemia tavaroita. Erittäinkin osuuskauppojen toimintaa tässä suhteessa pidän kaikinpuolin tarkoituksenmukaisena ja luottamusta ansaitsevana. Lisäksi pyydän vielä mainita, että ehdotukseni tarkoittaa jotenkin samaa, mitä lakivaliokunnankin mietinnön perusteluissa sanotaan. Tarkoitukseni on ainoastaan jouduttaa kysymyksen

lopullista saattamista pois päiväjärjestyksestä, erittäinkin kun tämäkin kysymys on tavallaan luettava n. s. pulakysymysten luokkaan. Ehdotan siis, että eduskunta lausuisi toivomuksenaan, että hallitus viipymättä antaisi eduskunnalle esityksen sellaisista elinkeinolakiin ja rikoslakiin tehtävistä muutoksista, että kiertävien asiamiesten tähän asti esteettä harjoittama epäterve vähittäismaksukauppa kiellettäisiin.

Ed. Arffman: Minä olisin odottanut, että edellinen puhuja niiden perustelujen jälkeen, mitä hän lausui, olisi tullut kielteiseen tulokseen, sillä se olisi ollut johdonmukaista, mutta hän toivoo uutta esitystä hallitukselta huolimatta siitä, vaikka nyt tämä laki hyväksyttäisiin. Kun minulla on sama käsitys kuin ed. Kiviojalla tämän lain tarpeellisuudesta, niin minä sen tähden pyydän saada kannattaa ed. Kiviojan tekemää ehdotusta.

Ed. Vallas: Asiasta saattaa kyllä olla erilaisia käsityksiä, ja minun mielestäni tämä käsiteltävänä oleva hallituksen esitys tarkoittaa vain vähittäismaksukaupan saattamista raiteilleen muuten, mutta en suinkaan tahdo sitä kieltää, jota vastoin minä, samalla kun kannatan kyllä tätä raiteilleen saattamista niissä puitteissa, mitä lakiesitys tarkoittaa, toiselta puolen vastustan koko vähittäismaksukauppaa tai ainakin siinä muodossa kuin mitä esimerkkejä täällä on jo riittävästi esitetty, nimittäin väärinkäytökset sillä alalla minä tahtoisin saada poistetuksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kivioja ed. Arffmanin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Kiviojan ehdotukseksi. Ed. Vallas on ehdottanut eduskunnan päätettäväksi toivomuksen, että hallitus viipymättä antaisi eduskunnalle esityksen sellaisista elinkeinolakiin ja rikoslakiin tehtävistä muutoksista, että kiertävien asiamiesten tähän asti esteettä harjoittama epäterve vähittäismaksukauppa kiellettäisiin. Tätä ehdotusta ei ole kannatettu, joten se ei tule äänestyksen alaiseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisenaan miksi se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kiviojan ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Kehoitin niitä edustajia, jotka äänestävät „ei”, nousemaan seisolle.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Vähemmistö.

Eduskunta on siis hyväksynyt lakiehdotuksen sellaisenaan miksi se on toisessa käsittelyssä päätetty.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi evankelis-luterilaisten seurakuntain papiston palkkauksesta 4 päivänä elokuuta 1922 annetun lain 2 §:n muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 30, jota on valmiutelevasti käsitelty laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 3 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 5, esitellään kolmannen käsittelyn.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on, mitä tulee lakiehdotuksen julistamiseen kiireelliseksi, suuren valiokunnan mietinnössä siitä esitetty ehdotus. Ensin sallitaan keskustelu asiasta. Sen jälkeen tehdään päätös lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi. Siinä tapauksessa, että suuren valiokunnan tätä koskeva ehdotus hyväksytään, päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, mutta jos ehdotus lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi hylätään, on päätös tehtävä lakiehdotuksen hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljellä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin tai sen hylkäämisestä. Keskustelun kuluessa on esitettävä kaikki ehdotukset, jotka halutaan asiassa tehdä.

Menettelytapa hyväksytään.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Ehdotus lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus pankkitarkastustoiminnan tehostamista ja rahalaitosten kontrolloimista koskevan esityksen antamisesta.

Esitellään pankkivaliokunnan mietintö n:o 1 ja otetaan ainoaan käsitte-lyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Kestin y. m. toiv. al. n:o 27, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on pankkivaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelu:

Ed. Kesti: Ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistaina pidettävään istuntoon.

Ed. Hautala: Kannatan ed. Kestin tekemää ehdotusta.

Puhemies: Kun kaksi edustajaa on pyytänyt asiaa pöydälle, niin on se jääpä pöydälle. Sen takia kehoitan seuraavia puhujia lausumaan mielensä ainoastaan pöydällepanon ajasta.

Pöydällepanosta ei kukaan halua puheenvuoroa.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kesti ed. Hautalan kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistaina pidettävään istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Kun muuta ehdotusta ei ole tehty, asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

4) Ehdotus toimenpiteistä uuden lastensairaalan rakentamiseksi Helsinkiin.

Esitellään talousvaliokunnan mietintö n:o 1 ja otetaan ainoaan käsitte-lyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Pohjalan y. m. toiv. al. n:o 30, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 1.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Eduskunta hyväksyy talousvaliokunnan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus lentokoneen sijoittamisesta Turkuun sairaslentokuljetusta varten.

Esitellään talousvaliokunnan mietintö n:o 2 ja otetaan ainoaan käsitte-lyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Hongan y. m. toiv. al. n:o 31, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 2.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Eduskunta hyväksyy talousvaliokunnan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotukset laeiksi oikeudenkäymiskaaren 17 luvun, 21 luvun 3 §:n ja 24 luvun 3 §:n, maakaaren 1 luvun sekä rikoslain 17 luvun muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 39 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Oikeusministeri Serlachius: Herra puhemies! Kun nyt käsiteltäväksi jou-

tuva hallituksen esitys oikeudenkäymiskaaren 17 luvun ja eräiden muiden lainkohtien muuttamisesta merkitsee uutta käännettä oikeudenkäyntilaitoksemme uudistuspyrkimysten alalla, pyydän saada muutamalla sanalla kosketella puheenaolevan esityksen yleistä merkitystä sekä oikeudenkäyntilaitoksemme uudistamiseksi tehdyn työn aikaisempia vaiheita.

Yleinen oikeudenkäyntilaitoksen uudistus on ollut meillä vuosikymmeniä valmisteltavana. Asian aikaisemmissa vaiheista mainittakoon tässä, että jo v. 1870 perustettiin erityinen laamanninkäräjäkapoista koottu rahasto tuomioistuinlaitoksen uudistamista varten. Samoihin aikoihin pantiin vireille myös uudistusehdotusten valmistaminen. Vuoden 1872 valtiopäivillä lausutun toivomuksen johdosta valmistettiin komiteassa ehdotus, jonka pohjalla 1877 ja 1878 vuoden valtiopäiville annettiin esitys, joka tarkoitti jokseenkin perinpohjaista muutosta kihlakunnanoikeuksien toimintaan siinä mielessä, että ne saataisiin jatkuvasti toimiviksi tai ainakin tiheämmin käräjille kokoutuviksi. Tämä esitys ei kuitenkaan johtanut tulokseen. Laajemmalla pohjalla otettiin asia sittemmin esille 1891 valtiopäivillä, kun valtiosäädyt anoivat, että ryhdyttäisiin toimiin tuomioistuinlaitosta ja oikeudenkäyntiä koskevan lainsäädännön tarkastamiseksi. Anomuksen johdosta asetettiin erityinen komitea, jonka mietintö valmistui vuosisadan vaihteessa sisältäen kolme täydellistä lakiehdotusta, 1) tuomioistuinlaiksi, 2) laiksi riita-asiaiden oikeudenkäynnistä ja 3) laiksi rikosasiaiden oikeudenkäynnistä. Mainitut ehdotukset, jotka sittemmin ovat pysyneet jatkuvan valmistelutyön pohjana, ynnä niistä annetut lausunnot jätettiin lainvalmistelukunnan tarkastettaviksi lisäjäsenten avulla. Lainvalmistelukunta antoi uudet täydelliset ehdotukset vv. 1908, 1909, 1911 ja 1912. Sitten jäi asia kuitenkin sikseen, kunnes työhön käytiin jälleen käsiksi Suomen tultua itsenäiseksi. Jo elokuussa 1918 sai erityinen komitea tehtäväkseen valmistaa lainvalmistelukunnan edellämäinittujen ehdotusten pohjalla ehdotuksen eduskunnalle annettavaksi esitykseksi. Komitean ehdotus valmistui vielä samana vuonna. Esitystä täydelliseksi oikeudenkäyntilaitoksen uudistamiseksi, jollaisen aikaansaamista oli tarkoitettu, ei kuitenkaan eduskunnalle annettu.

Sen sijaan ryhdyttiin valtioneuvoston seuraavan vuoden tammikuussa tekemän päätöksen mukaisesti laatimaan ehdotusta sellaisiksi osittaisiksi muutoksiksi oikeudenkäyntimenettelyymme, jotka voitaisiin, säilyttämällä nykyinen tuomioistuinten järjestysmuoto, toimeenpanna verrattain nopeasti ja tuottamatta kovin suuria kustannuksia. Komitean ehdotus, josta hankittiin myös korkeimman oikeuden lausunto, ei kuitenkaan johtanut tulokseen, koska maan silloisen hallituksen mielestä tarkoituksenmukaista tulosta ei ollut mahdollista saavuttaa sellaisilla osittaisilla uudistuksilla, jossa varsinkin ylemmät oikeusasteet olisivat säilyttäneet entisen järjestysmuotonsa.

Tämän jälkeen palattiinkin täydellistä uudistamista tarkoittavan suunnitelman kannalle. Seuraavien vuosien aikana useat komiteat samoin kuin myös lainvalmistelukunta työskentelivät tämän suunnitelman toteuttamiseksi. Viimeinen tässä tarkoituksessa laadittu ehdotus on lainvalmistelukunnan v. 1929 antama. Sen jälkeen ei kysymys oikeudenkäyntilaitoksemme täydellisestä uudistamisesta enää ole ollut yhtä keskeisenä kuin aikaisemmin, ja on nyttemmin tällaisen uudistuksen aikaansaamisesta toistaiseksi luovuttu m. m. siitä syystä, että sen aiheuttamat täytäntöpanokustannukset eivät ole oikeassa suhteessa maan yleiseen varallisuustasoon ja rahatalouteen.

Huolimatta siitä, että monien vuosikymmenien aikana tehty työ, joka on tarkoittanut oikeudenkäyntilaitoksemme täydellistä uudistamista, näin ollen ei ole johtanut tulokseen, ei kuitenkaan voida sanoa, että tämä työ, johon maan parhaat lakimiesvoimat ovat osallistuneet, olisi mennyt hukkaan. Niitä lukuisia ehdotuksia, jotka asiassa on valmistettu, voidaan päinvastoin hyvinkin menestyksellisesti käyttää hyväksi suunniteltaessa toimenpiteitä osittaisten parannusten aikaansaamiseksi oikeudenkäyntimenettelyymme. Tämä on selvästi voitu havaita myöskin nyt kysymyksessä olevia lakiehdotuksia valmisteltaessa. Hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset perustuvat tärkeimmiltä osiltaan edellämäinitsemaani lainvalmistelukunnan v. 1929 laatimaan ehdotukseen, poiketen siitä pääasiassa vain niissä kohdin, joissa sanottu ehdotus sisälsi suullisuus- ja välittömyysperiaatteesta johtuvia säännöksiä, jota periaatetta

nyt puheenaolevassa lakiehdotuksessa ei ole otettu käytäntöön, koska on katsottu, että todistelu oikeutemme uudistus voidaan menestyksellisesti toteuttaa myös voimassaolevan suullispöytäkirjallisen oikeudenkäyntimenettelyn puitteissa. Tällainen yleisluontoinen uudistus, jota hallitus esittää toteutettavaksi, tarkoittaa vapaan todistusten harkinnan periaatteen käytäntöönottamista kaikessa oikeudenkäyntimenettelyssä. Tämä periaate on lausuttu julki lakiehdotuksen 1 §:ssä. Sen mukaan on oikeuden vapaasti harkittuaan kaikki kussakin asiassa esiintulleet asianhaarat päätettävä, onko jokin seikka pidettävä toteennäytettynä vai ei. Sellaisenaan ei periaate kylläkään enää ole uusi lainsäädännössämme, vaan on siitä useissa tapauksissa luovuttu myöskin rikosasioita koskevan oikeudenkäyntimenettelyn yhteydessä. Tämän periaatteen tarkoituksenmukaista soveltamista käytäntöön ovat kuitenkin tähän mennessä häirinneet varsinkin todistajanesteitä koskevat kohta 200 vuotta muuttumattomina pysyneet säännökset, jotka ovat tuntuvasti rajoittaneet asian ratkaisulle merkityksellisen materialin keräämistä. Puheenaoleva rajoitus ehdotetaan nyt poistettavaksi. Kantaja ei siis hallituksen esityksen mukaan voi esim. estää kuulemasta vastaajan sukulaista todistajana asiassa. Sen sijaan varataan lakiehdotuksessa läheiselle sukulaiselle samoin kuin häneen läheisessä lankoussuhteessa olevalle henkilölle mahdollisuus kieltäytyä rupeamasta todistajaksi asiassa.

Todistusten vapaan harkinnan periaatteesta on niinkään johtunut, että meneeltä ajalta periytynyt asianosaisen täyte- ja puhdistusvala ehdotetaan arviovalaa lukuunottamatta poistettavaksi. Sen sijaan on lakiehdotukseen otettu säännöksiä asianosaisen kuulustelemisesta todistelutarkoituksessa. Säädettyväksi ehdotetaan, että oikeus voi riita-asiassa tai rikosasiassa, jossa rangaistusta ei vaadita, harkintansa mukaan, sittenkuin muut todisteet on esitetty, määrätä jompaakumpaa asianosaista tai heitä molempia kuulusteltavaksi todistelutarkoituksessa. Todistajavalan sijasta antaa asianosainen kunniansa ja omantuntonsa kautta vakuutuksen, että hän lausunnossaan on pysyvä totuudessa.

Viipymättä tässä muiden oikeudenkäymiskaaren 17 luvun säännösten tarkastelussa haluan vielä viitata tärkeimpiin niistä

muutoksista, jotka on tehty oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 3 §:ään. Hallitus ehdottaa säädettäväksi, että tuomiossa on mainittava myös ne pääperusteet, joihin nojautuen todistusten harkinta on tapahtunut. Tämä säännös on omiaan ehkäisemään todistusten vapaan harkinnan väärinkäyttämistä sekä tekemään mahdolliseksi alioikeuden suorittaman todistusten harkinnan tehokkaan jälkitarkastuksen ylemmän oikeusasteen puolelta tämän joutuessa juttua muutoksenhaun tai alistuksen johdosta käsittelemään.

Lopuksi huomautan siitä, että todistelu-oikeutemme prosessuaalien uudestaan järjestely on aiheuttanut oleellisia muutoksia myös rikoslain 17 lukuun, mikä luku nykyisessä muodossaan sisältää rangaistussäädykset vääristä valasta, mutta uudessa muodossaan tulisi koskemaan myös vallasta annettua perätöntä lausumaa. Niinkään joutuu esityksen mukaan rangaistavaksi henkilö, joka antaa perättömän lausuman poliisiviranomaisen tai virallisen syyttäjän toimittamassa valmistavassa tutkinnassa. Näiden muutosten ohella on n. s. tuottamuksellisen vääran valan rankaiseminen kokonaan poistettu.

Viitaten edellä sanottuun sekä hallituksen esityksen perusteluihin minä käytän tilaisuutta lausuaakseni sen vakaumukseni, että kysymyksessä olevan uudistuksen toteuttamisella varmaankin tullaan huomattavalla tavalla edistämään niiden tulosten saavuttamista, joita vanhaan oikeuskulttuuriin perustuvan valtion oikeudenkäyntilaitokselta on syytä odottaa.

Ed. Kivioja: Herra puhemies! Kun meille tämän kuun 10 päivänä jaettiin tämä hallituksen esitys n:o 39 ja huomaisimme sen alla oikeusministerin nimen, niin ihastuimme, että näinkö pian todella hallitus on kerinnyt toteuttaa erään lupauksensa, antaa nimittäin todella ajan-kohtaisen ja tärkeän ja kipeästi kaivatun esityksen, josta pääministeri lausui 26 päivänä syyskuuta erään lakiehdotuksen yhteydessä, että „asiassa on annettava eduskunnalle uusi esitys, jossa toisella tavoin kuin tässä ehdotuksessa otetaan huomioon niitä muistutuksia” j. n. e. Mutta lähemmin tarkastaessa tätä nyt käsiteltävää ehdotusta huomasivat edustajat, että tämä onkin aivan eri asia ja että oikeusministe-

rille on tullut tärkeämmäksi nyt vain noin yks kaks' käydä oikeudenkäyntilaitoksen uudistamiseen. En minä sitä tahdo väittää, ettei siinäkin olisi uudistamisen varaa ja uudistamisen tarvetta olemassa, mutta kun uudistus on jo ollut vireillä yli 60 vuoden, niinkuin oikeusministeri juuri todisti, siis pitkänkin miespolven ajan, niin on käsittämätöntä, miksi nyt tämän esityksen laatimiseen tuli niin kova hoppu, juuri nyt, kun hallituksen, oikeusministerin ja esittelijäin kaikki työtarmo olisi tarvittu toiseen asiaan, jonka tärkeiden pääministeri 29 päivänä viime syyskuuta myöskin määritteli ja silloin ilmoitti eräitä suuntaviivoja, jonkalainen se uusi esitys olisi oleva.

Tämä uudistus, joka nyt on käsillä, on kovin suuri ja laajakantoinen ja, voipa sanoa, se on arveluttavaakin ruveta sitä nyt äkkiä kesken kaikkien kiireiden säätämään. Sillä meidän oikeudenkäyttömme vahvimpia puolia on ollut — ainakin auktoriteetit ovat niin pitäneet — juuri todistelumenettelymme, jonka on katsottu antavan takeet asian objektiivisesta käsittelystä. Sanotaan olevan surullisia kokemuksia lännen suuresta vapaasta maasta, jossa todistelumenetelmä on toisenlainen. Siellä pitäisi vielä enemmän kuin täällä olla totta sananlasku: „laki on niinkuin se luetaan”. Siellä voi puolueoveruus tai vastapuolueen jäsenyys panna sikäläisten tuomarien myötätunnon tai vastenmielisyyden asiapuolta kohtaan arvioimaan todistusten painavuutta.

En voi pitää tätä erittäin kiireellisenä lahjana hallitukselta, tätä esitystä tänä aikana puolueintojien repimälle kansapallemme. Siksi ei olisi ollutkaan tätä esitystä nyt annettava kesken näiden muiden kiireiden. Eivät kiireellisyyttä muka puolustavat perustelut, joita on esitetty tässä painetussa esityksessä ja nyt oikeusministerin suun kautta, eivät ne tunnu ensinkään vakuuttavilta siitä, että tällä asialla juuri nyt tällä kerralla olisi niin kiire, että eduskunnan lakivaliokunnan aikaa olisi siihen sidottava viikko- jopa kuukausikautalla, niinkuin epäilemättä tulee käymään nyt. Mutta sitä vakuuttavammalta tuntuisivat tällä hetkellä nämä hallituksen lupaukset, joihin viittasin, niiden täyttäminen ja n. s. Kestin ponsi, jolla hallitusta kehoitettiin kiireellisesti valmistamaan eräitä toi-

sia esityksiä. Sen suuntaisia on kyllä useitakin lakivaliokunnassa, johonka nyt tätä puhemiesneuvosto ehdottaa lähetettäväksi, sen äsken hyväksytyssä työsuunnitelmassa, joka muistaakseni viime viikolla oli täällä esillä, ja ellei hallitus lupauksistaan huolimatta halua pakkohuutokauppojen lykäysesitystä uusia, olisi sen ainakin annettava lakivaliokunnalle työrauha käsitellä tärkeämpiä asioita ja oikein tosissaan tuntuksi olevan esitettävä hallitukselle se toivomus, että sen olisi tällä kertaa nyt tämä käsillä oleva esitys kiireellisesti peruutettava, mihin sillä valtiopäiväjärjestyksen mukaan on oikeus, sillä tämä ei ole mikään ensiarvoinen asia eikä edes toisarvoinenkaan, mutta aivan viimearvoinen asia tällä kerralla. Joka tapauksessa on täällä eduskunnassa yleinen se toivomus, että lakivaliokunta ei sallisi hyväksyttyä työsuunnitelmaansa häiritävän näillä uusilla vahvistettuun työsuunnitelmaan kuulumattomilla esityksillä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja esitys lähetetään lakivaliokuntaan.

7) Suomen ja Ison-Britannian sekä Pohjois-Irlannin Yhdistyneen Kuningaskunnan välisen kauppasopimuksen hyväksymistä

koskeva hallituksen esitys n:o 40 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin ulkoasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Österholm: Herr talman! Att regeringens fått handelsfördraget med England i hamn har väckt allmän tillfredsställelse, men det behövs icke inträngande studier i propositionens text och tabeller för att upptäcka, att det köpts dyrt och med dryga offer från vår sida. För min del önskar jag taga fasta på den omständigheten, att den näringsgren som åter fått släppa till av sina ekonomiska intressen, är värt skärgårdsfiske. Jag säger att det åter

skett. När handelsfördraget med Estland senast reviderades, gjordes nämligen från vår sida en del medgivanden, vilkas följder vårt hemmafiske får lov att dragas med, ehuru det alltsedan den ryska marknaden bortföll, befunnit sig i beträngt läge, emedan det icke varit möjligt att upparbeta nya avsättningsområden i stället för dem som gått förlorade. Huru det står till i detta avseende framgår därav att vår fiskexport, som under tiden närmast före kriget utgjorde i medeltal 9.3 milj. kg. per år, motsvarande i nuvarande myntvärde c. 100 milj. mark, under de senaste åren, då den i främsta rummet gått till Sverige, utgjort endast 1.2 milj. kg., motsvarande 9.5 milj. mark. Vår fiskexport har sålunda nedgått till ungefär en tiondedel av sitt värde före kriget. Och då hemmamarknaden icke kunnat ge nämnvärd ersättning för exportens avtynande, har följden blivit att vi ständigt ha ett överskott av fisk i handeln som, utöver kristidens speciella verkningar, trycker ned prisen. Den del av landets befolkning, som skall söka sin bärgning av denna urgamla näring, har därigenom råkat i ett läge som under de senaste åren blivit allt mer bekymmersamt. Man kan utan överdrift säga, att åtminstone den del av vår skärgårdsbefolkning, för vilken strömmingsfisket är den huvudsakliga inkomstkällan, sedan länge befinner sig nära svältgränsen. Det finnes följaktligen ingenting att ge bort av dess utkomstmöjligheter.

Nu kommer emellertid handelsfördraget med England och för med sig ett nytt allvarligt hot för vårt skärgårdsfiske. Det inrymmer nämligen med avseende å import av salt sill en tullkontingering, som innefattar att under det första året efter fördragets ikraftträdande skall få införas 1,400,000 kg. med en tull av endast 50 penni per kg. samt därefter 2,600,000 kg. årligen med en tullsats av 1 mark per kg. Det erbjuder inga svårigheter att inse vad detta betyder, då de inhemska sillfiskebolagen i stort sett hittills förmått fylla behovet av sill och importen för övrigt begränsats av en så hög tullsats som 2 mark per kilo. Man måste förutsätta att vi framdeles få in till landet stora mängder av billig sill, som konkurrerar i marknaden med våra egna fiskprodukter och yttermera trycker ned deras förut låga pris. Regeringen har skyndat

att hålla våra sillfiskeföretag skadeslösa för den konkurrens som nu möter dem genom att de beviljats fördelaktiga lån för att de skola kunna utvidga sin verksamhet till områden, som icke beröras av det engelska handelsfördragets bestämmelser. Detta hade varit dem väl unnat, om regeringen samtidigt hade dragit försorg om att fiskarbefolkningen, som på det allvarligaste beröres av de nya förhållandena, skulle på något sätt fått en handräckning av staten. Att så icke är fallet, vet envar av oss. I budgetpropositionen för nästa år föreslår regeringen visserligen ett nytt anslag till förmån för fisket. Det utgör 100,000 mark och gäller upprättande av fiskeristatistik. Under nuvarande förhållanden betyder detta att ge stenar i stället för bröd. Ty det är verkligen bröd, som fiskarbefolkningen behöver. Det må vid sådant förhållande icke synas underligt, om vår fiskarbefolkning med bittra känslor mottagit under rättelsen om det engelska handelsfördragets villkor. Denna bitterhet är så mycket mer förståelig som det är känt att i lantbruksministeriet ligger ett av lantbruksstyrelsen redan år 1930 inlämnat förslag om införande av exportunderstöd för fisk. Detta förslag har veterligen icke blivit behandlat av statsrådet, ehuru flera fiskarorganisationer inlämnat framställningar, i vilka enträget begärts, att frågan måtte upptagas till avgörande. Lantbruksministeriet har remitterat den ena framställningen i saken efter den andra till utlåtande av lantbruksstyrelsen och på detta sätt har ärendets behandling förhalats. Medan lantbruket omhuldats genom talrika kristidslagar, — ingen minnes mer huru många de äro, — och genom ett särskilt understödssystem, som drager ett hundratal miljoner, vilket allt skattebetalarna, och således även skärgårdsbefolkningen, får lov att vara med om att betala och då för arbetslöshetens lindrande offrats stora belopp, har det under hela kristiden icke funnits det minsta intresse till övers från statens sida för vårt skärgårdsfiske. Svaret på dess hovsamt uttalande begäran om hjälp för exportens upparbete har blivit ett förslag om 100,000 mark till statistik samt de nya prövningar som det engelska handelsfördraget för med sig.

Det är mig fullständigt främmande att söka resa opposition mot handelsfördragets

godkännande. Jag har endast velat visa vilka konsekvenser det för med sig för vårt fiske. Och så vill jag även uttala förhoppningen att utskottet, då det granskar de uppoftningar, med vilka fördraget köpes, ville ägna uppmärksamhet även åt den andel vårt hemmafiske har i dessa offer. Ifall så sker skall utskottet knappast underlåta att i sitt uttalande om fördragets betydelse och följder framhålla nödvändigheten av att staten på ändamålsenligt sätt håller utövarna av vårt skärgårdsfiske skadeslösa för de nya svårigheter som genom fördraget åsamkas dem.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja esitys lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Pöydällepanot:

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi istuntoon:

8) Vuoden 1932 valtiopäivillä lepäämään jätetyn ehdotuksen johdosta laiksi yhdistyksistä annetun lain eräiden pykälien muuttamisesta

laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 5; sekä

9) Erinäisiä, kauppasopimuksia uudistettaessa varteenotettavia seikkoja

koskevan toivomusaloitteen johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 4.

Puhemies: Seuraava eduskunnan istunto on ensi tiistaina kello 15.

Täysistunto lopetetaan kello 15,57.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

19. Tiistaina 24 p. lokakuuta 1933

kello 15.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Ainoa käsittely:

1) Ehdotus laiksi yhdistyksistä annetun lain eräiden pykälien muuttamisesta 462

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 5; vuoden 1932 vp:ltä lepäämässä oleva lakiehdotus.

2) Ehdotus toivomukseksi pankki-tarkastustoiminnan tehostamista ja rahalaitosten kontrolloimista koskevan esityksen antamisesta 464

Asiakirjat: Pankkivaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Kestin y. m. toiv. al. n:o 27.

3) Ehdotus toivomukseksi erinäisistä kauppasopimuksia uudistettaessa varten otettavista seikoista 472

Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Erkon y. m. toiv. al. n:o 11.

Esitellään:

4) Hallituksen esitys n:o 42 laiksi tullien kantamisesta vuonna 1934 ... 475

5) Hallituksen esitys n:o 43 eräistä kutomakoneista suoritettun tullin korvaamisesta 480

6) Hallituksen esitys n:o 44 laiksi veronmaksun laiminlyömisien johdosta suoritettavasta veronlisäyksestä .... "

7) Hallituksen esitys n:o 45 laiksi metsänmyynnistä eräänlaatuksilta asutustiloilta 28 päivänä huhtikuuta 1925 annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta 481

Siv.

8) Hallituksen esitys n:o 46 lisämäärärahan myöntämisestä valtion maiden asuttamisen johdosta erinäisille toimihenkilöille suoritettaviin palkkioihin ja korvauksiin 481

Pöydällepanoa varten esitellään:

9) Lakivaliokunnan mietintö n:o 3 a hallituksen esityksen johdosta laiksi eräiden asunto-osakeyhtiöiden pakko-hallinnosta ..... "

10) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5 lakialoitteiden johdosta, jotka sisältävät ehdotuksen laiksi Suomen hallitusmuodon 14 §:n muuttamisesta ..... "

11) Talousvaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksen johdosta eläin-suojelulaiksi ..... "

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Asikainen, Janhonen, Kares, Leiwo, Paasivuori, Rantanen, Riipinen, Suokas, Toivola ja Vesterinen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä istunnosta oikeusasiain takia ed. Asikainen,

virikatehtävän takia edustajat Kares ja Leiwo, ensi perjantaiksi virikatehtävän takia ed. Hirvensalo sekä täksi ja huomiseksi päiväksi ed. Rantanen ja läheisen omaisen kuoleman takia tästä istunnosta ed. Riipinen.

Eduskunnan sihteerin tehtävien väliaikainen hoitaminen.

Puhemies: Ilmoitan, että eduskunnan sihteeri, laamanni Kotonen on lääkärintoimituksella näytetyn sairauden takia toistaiseksi estetty sihteerintointaan hoitamasta, jonka takia olen työjärjestyksen 9 §:n 2 momenttiin nojautuen kutsunut keskuskanslian notaari **Kostian** hoitamaan sihteerin tehtäviä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi yhdistyksistä annetun lain eräiden pykälien muuttamisesta.

Esitellään lakivaliokunnan mietintö n:o 5 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty, vuoden 1932 vp:ltä lepäämässä oleva edellämainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 5. Ensin sallitaan keskustelu asiasta, sen jälkeen tehdään valtiopäiväjärjestyksen 73 §:n mukaisesti äänten enemmistöllä päätös lakiehdotuksen muuttamattomana hyväksymisestä taikka hylkäämisestä.

Keskustelu:

Ed. Tanner: Pyydän, että asia pantaisiin pöydälle tämän viikon perjantain istuntoon.

Ed. Komu: Kannatan ed. Tannerin tekemää ehdotusta.

Puhemies: Koska asiaa on pyydetty pöydälle, niin on se valtiopäiväjärjestyksen mukaan jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Ed. Kivioja: Ensi perjantaiksi pöydällepano on kaikkein sopimattominta sen takia, että silloin nähtävästi eduskunta hajaantuu kekrilomalle vähäksi aikaa ja kun muutenkin on osoittautunut perjantaisin, että meitä on ollut täällä aivan liian vähän iltamyöhällä asioita käsittelemässä, niin minä pelkään, että asianlaita ensi perjantaina on vielä huonompi. Sen tähden ensi perjantaiksi tämän asian pöydällepano on kaikkein epäonnistunein. Jos olisi ollut seuraavan viikon perjantai kysymyksessä, niin minä olisin kyllä voinut sitä kannattaa, mutta vastustan ensi perjantaita ja ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle ensi torstaina pidettävään istuntoon. — Muuten on ihmeellistä, että lakivaliokunnan jaoston äskeisen kokouksen aikana ed. Komu ilmoitti, että heidän ryhmänsä puolelta ei ainakaan sitä pyydetä pöydälle ja nyt hän oli sitä kannattamassa.

Ed. Pitkänen: Minä kannatan ed. Kiviojan tekemää ehdotusta.

Ed. Virkkunen: Valtiopäiväjärjestyksen mukaan istunnon määrääminen on puhemiesen asia, eikä mielestäni voida tehdä sellaista ehdotusta, jonka ed. Kivioja on tehnyt. Että on pyydetty asia pöydälle perjantain istuntoon, kaiketi tarkoittaa sitä, että se pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon. Minä vastustan ed. Kiviojan ehdotusta.

Ed. Tanner: Ed. Kivioja on pyrkinyt hankkimaan itselleen eduskunnassa sen maineen, että hän vaatii kaikkia seuraamaan työjärjestystä ja kaikkia muita sääntöjä. Minua hämmästyttää, että hän nyt antaa eduskunnan jäsenille perjantaina luvan lähteä niin aikaisin pois, ettemme kerkiä yhdistyslakia täällä käsitellä. Se poistaa hänen päänsä ympäriltä paljon sitä gloriata, minkä hän eduskunnan tapainvartijana on itselleen koettanut hankkia.

Ed. Kalliokoski: Minunkaan mielestäni ei tämän viikon perjantai, jona päivänä todennäköisesti pidetään seuraava eduskunnan istunto, ole sopiva aika tämän asian pöydälle panemiseksi. Sen vuoksi ehdotan, herra puhemies, että asia pantaisiin pöydälle tulevalle viikolla pidettävään ensimmäiseen eduskunnan istuntoon.

Ed. Virkkunen: Minä pyydän selvittää äskeistä puheenvuoroani niin, että ehdotan asian pöydällepanoa seuraavaan istuntoon.

Ed. Koivuranta: Kannatan ed. Kalliokosken tekemää ehdotusta.

Ed. Colliander: Jag ber också att få understöda rdm. Kalliokoskis förslag.

Ed. Pennanen: Minä kannatan ed. Virkkusen ehdotusta. Sen mukaan jää puhemiesneuvostolle mahdollisuus harkita, onko tarpeellista pitää seuraava istunto ennen ensi perjantaita.

Ed. Tanner: Äänestyksen helpottamiseksi minä pyydän luopua omasta ehdotuksestani ja yhtyä ed. Virkkusen ehdotukseen.

Ed. Kivioja: Äänestyksen helpottamiseksi minäkin pyydän luopua ehdotuksestani, jota tehdessäni jo sanoin, että jos olisi pyydetty pöydälle ensi viikolle, niin minä olisin sitä kannattanut. Muuten käytän tilaisuutta hyväkseni kiittääkseen ed. Tanneria siitä „hyvin ansaitusta” kunniasta, mitä hän minulle osoitti.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Virkkunen ed. Pennasen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi istuntoon. Ed. Kalliokoski ed. Collianderin y. m. kannattamana on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi viikolla pidettävään ensimmäiseen istuntoon. Kutsun tätä ehdotusta ed. Kalliokosken ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka kannattaa ed. Virkkusen ehdotusta, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kalliokosken ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 91 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 13.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kalliokoski: Kun oli vain yhden äänen ero tässä äänestyksessä, niin minä pyydän avointa äänestystä.

Puhemies: Avointa äänestystä on pyydetty. Kehoitin niitä edustajia, jotka kannattavat avointa äänestystä, nousemaan seisolle.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Avoin äänestys tulee toimitettavaksi.

Sihteeri lukee äänestysesityksen uudelleen.

„Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Aarniokoski, Aattela, Ala-Kulju, Ampuja, Andersson, Annala, V., Bryggari, Erkko, Eskola, Fagerholm, Hakila, Halonen, T., Harvala, Helo, Herrala, Hildén, Hiltunen, Honka, Huotari, Hämäläinen, Inkilä, Jokinen, Junnila, Kanerva, Kesti, Kettunen, Kivimäki, Kivisalo, Koivulahti-Lehto, Komu, Koponen, Kosonen, Kujala, Kulovaara, Kuusisto, Lastu, Lehtokoski, Lepistö, Lindman, Linna, Lonkainen, Lumijärvi, Lumme, Malkamäki, Malmivuori, Marttila, Meriläinen, Metsäranta, Mustasilta, Mäkeläinen, Nikkola, Oksala, Pajunen, Pekkala, Peltonen, Pennanen, Penttala, Perho, Pesonen, Puitinen, Pärssinen, Rantala, Reinikainen, Rydman, Rytinki, Ryömä, Räisänen, Salmenoja, Salonen, Setälä, Simojoki, Sinisalo, Sirén, Soini, Somersalo, Sundström, Sventorzetski, Syrjänen, Tanner, Toivonen, Tolonen, Tuomi-vaara, Turkia, Turkka, Vaarama, Valta, Welling, Wenman, Wiik, Virkkunen, Voionmaa, Väisänen ja Åhlström.

„Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

• Aakula, Aittoniemi, Alestalo, Annala, J., Arffman, von Born, Brander, Böök, Colliander, Ellilä, Estlander, Forstadius, von Frenckell, Furuhejm, Haga, Halonen, A., Hannula, Hautala, Heikkinen, Heiniö, Heiskanen, Helenelund, Hirvensalo, Huitinen, Hänninen, Hästbacka, Ikonen, Jacobsson, Jatkola, Jern, Jutila, Kaasalainen,

Kaijalainen, Kalliokoski, Karveti, Kauranen, Kemppi, Kivenoja, Kivioja, Koivisto, Koivuranta, Korvenoja, Kukkonen, Kullberg, Kämäräinen, Lahdensuo, Lahtela, Lampinen, Lehtonen, Leppälä, Lindström, Linkomies, Lohi, Löthman, Mangs, Mantere, Mattsson, Miikki, Moilanen, Nyman, Oksanen, Oulasmaa, Paksujalka, Palmgren, Pilppula, Pitkänen, Pohjala, Salo, Sariola, Sarlin, Schildt, Sjöblom, Soininen, Suurkonka, Särkkä, Söderhjelm, Takala, Tapaninen, Tarkkanen, Tukia, Tyrni, Wainio, Vallas, Vehkaoja, Venho, Wickman, Vilhula, Östenson ja Österholm.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat 15 edustajaa:

Asikainen, Honkala, Horelli, Janhonen, Kares, Kääriäinen, Leiwo, Luostarinen, Paasivuori, Rantanen, Riipinen, Sergelius, Suokas, Toivola ja Vesterinen.

Puhemies: Avoimessa äänestyksessä on annettu 94 jaa- ja 89 ei-ääntä.

Eduskunta on siis päättänyt panna asian pöydälle ensi istuntoon.

2) Ehdotus toivomukseksi pankkitarkastustoiminnan tehostamista ja rahalaitosten kontrolloimista koskevan esityksen antamisesta.

Esitellään pankkivaliokunnan mietintö n:o 1 ja otetaan ainoaan käsitteilyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Kestin y. m. toiv. al. n:o 27, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on pankkivaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelu:

Ed. Forstadius: Herra puhemies! Käsiteltävänä oleva pienviljelijäin aloite on monessa suhteessa merkillinen asiakirja. Ensinnäkin se sisältää joukon sellaisia ajatuksia ja väitteitä, jotka ovat aivan vastakkaisia niille pyrkimyksille ja sille katsantokannalle, jota pienviljelijäpuolue edustaa ja jota se on äänenkannattajassaan pitkän aikaa ajanut. Toiseksi

aloitteeseen sisältyy toisilleen jyrkästi vastakkaisia väitteitä. Alussa voidaan puhua asiasta periaatteellisesti katsoen aivan toisin kuin mitä myöhemmin samasta kysymyksestä sanotaan. Kolmanneksi aloitteen perustelut osoittavat, ettei sen tekijöillä eikä allekirjoittajilla näytä olleen mitään tietoa siitä, mitä lait sisältävät juuri niistä asioista, joita aloite koskee.

Kun pienviljelijäin luotoista on, kuten pienviljelijäin taloutta koskeva tohtori Willandtin tutkimus osoittaa, ainoastaan 5 % liikepankeista saatua ja kun liikepankkien toiminta niinmuodoin vain niittömän vähän välittömästi koskee pienviljelijöitä, niin ovat aloitteentekijät saadaksen aloitteelle edes jonkinlaista pohjaa, asettuneet ajamaan muka suurteollisuuden ja vapaan yksityisen yritteliäisyyden asiaa. Tässä toisten talousryhmien etujen harrastamisessa ei sinään olisi mitään moitittavaa, vaan päinvastoin se osoittaisi esimerkiksi kelpaavaa yhteisen hyvän palvelushalua ja omien ahtaitten puoluepyrkimystensä tukahuttamiskykyä, jos se olisi lähtenyt vakaasta mielenmuutoksesta.

Aloite näyttää perustuvan sellaisiin motiiveihin, jotka eivät kestä asiallista arvoselua. Jo lähtökohtakin on pettävä. Aloitteen perusteluihin sisältyy niin suuri määrä yleisen kokemuksen, talousteorian ja tunnettujen tosiasioiden vastaisia väitteitä, ettei niitä kaikkia saata lähteä oikomaan. Koskettelen seuraavassa vain muutamia niistä.

Jo ensimmäiseen lauseeseen sisältyvä ajatus, että yksityinen liikepankkitoiminta muodostaa erittäin suuren vaaran vapaalle yksityiselle yritteliäisyydelle, on käsittämätön jokaiselle, joka vähänkin on talouselämän kysymyksiin perehtynyt. Eihän voida edes ajatella mitään laajempaa yritteliäisyyttä ilman liikepankkeja. Pankkien olemassaolo on juuri yritteliäisyyden ehto, muutoinhan ei pääomia saataisi kokoon. On näin muodoin vaikea käsittää, kuinka pankit silloin muodostaisivat suuren vaaran yritteliäisyydelle. Jos aloitteentekijät tarkoittavat sanonnallaan suorastaan sellaista, että koko pankkitoiminta olisi meillä yhteiskunnallistutettava, niin että luotoista pääsisivät määräämään eri puolueiden valitsemat valtion omistamien liikepankkien johtajat, niin silloin käy edellämainittu sanonta selväksi. Kun aloitteessa ei kuiten-

kaan vielä ole menty noin pitkälle, jää ensimmäisen lauseen ajatus käsittämättömäksi. Samaan lauseeseen sisältyy lisäksi toinenkin ajatus, joka on selvästi ristiriidassa sen katsantokannan kanssa, jota pienviljelijäryhmän äänenkannattajassa on näihin asti ajettu. Siinä valitetaan pankkitoiminnan keskittymistä, jolle on annettu nimi „trustituminen”, jotta voitaisiin tehokkaammin vaikuttaa niiden mieliin, joita on yllytettävä rahalaitoksia vastaan. Ei ole kulunut kahta vuotta enempää kuin pienviljelijäin äänenkannattaja selitti pankkitoimintamme suureksi viaksi juuri sen, että meillä oli silloin liian paljon pankkeja ja pankin konttoreja. Tuon seikan väitettiin silloin kohottavan tarpeettomasti korkokantaa ja aiheuttavan muutakin pahaa. Sen jälkeen kuin tuo moite pienviljelijäin taholta lausuttiin, on pankkien ja varsinkin pankinkonttorien luku vähentynyt. Kun kehitys on kulkenut nyt pienviljelijäin toivomaan suuntaan, niin ei se enää kelpaakaan pienviljelijäryhmälle. Nyt se onkin pahasta. Nyt se leimataan trustitumiseksi, jonka avulla muka pyritään harjoittamaan painostusta tärkeissä taloudellisissa kysymyksissä. Tuntuu siltä kuin aloitteentekijöille johdonmukaisuus olisi samantekevä. Pääasia on saada joka hetki näytellä arvostelijan ja repijän kiitollista osaa.

Kun ryhmä on lähtenyt muka parantamaan huonoiksi havaitsemiansa luotto-olojamme, olisi odottanut, että se rakentavassa mielessä käsittelee luottoturvallisuuden kannalta niin perin tärkeät kysymystä kuin saamamiehen oikeutta reaali-vakuuksien turvaamiseen ja niiden rahaksi muuttamiseen. Näin eivät aloitteentekijät kuitenkaan tee, vaan päinvastoin aloitteen perusteluissa ajetaan sellaista luottoliikkeen vakavuuden kannalta turmiollista katsantokantaa, että liikepankit muka menettelisivät väärin ja kohtuuttomasti ryhtyessään turvaamaan niiden omaisuuksien säilymistä, jotka ovat saatavien vakuutena. Pankkien toimenpiteet yrityksissään epäonnistuneiden velallisten omaisuuden hunkaamisen estämiseksi samoin kuin saatavan panttien realisoiminen selitetään aloitteessa kokonaan nurjalta puolelta siinä samassa hengessä, jossa epäonnistunut yrittäjäkin sen miltei poikkeuksesta selittää osoittaaksensa olevansa omasta kohdastaan syytön epäonnistumiseensa.

Siinä, että yrityksiä kaatuu näin ras-kaana pula-aikana, ei ole mitään epätavallista eikä luonnotonta. Niin käy talouselämässä aina. Kun luotonantaja tuollaisissa tapauksissa joutuu joko ottamaan valvontaansa taikka realisoimaan saataviensa panttina ollutta vakuutta, niin sekin on aivan tavallinen ilmiö yhtä hyvin muualla kuin meilläkin. Meidän luottolaitoksemme ovat tuossa asiassa menetelleet juuri sillä tavoin kuin niiden pakostakin on meneteltävä, jos ne kerran tahtovat turvata saataviaan niin pitkälle kuin sellainen on mahdollista nykyisen kaltaisissa oloissa.

Jos asetuttaisiin sille kannalle, jota aloitteentekijät ja pulaliike pitävät oikeana, nimittäin ettei luotonantaja saa millään tavoin koskea pantteihin, vaikka velallisen asema olisi kehittymässä kuinka huonoksi, vaan luotonantajan on aina vain uskottava velallisen vakuutuksia ja puheita, niin silloin menisivät asiat hyvin pian sille kannalle, ettei luottoa olisikaan enää missään saatavana.

Luotto-oloja ei vähääkään edistetä sellaisen katsantokannan levittämällä, että on muka epäoikeudenmukaista, jos luotonantaja velallisen aseman käydessä kestävämmäksi koettaa turvata saatavansa ajoissa estämällä vakuuksien häviämisen. Tuollaisen mielipiteen ajaminen vain horjuttaa koko luotonannon pohjaa. Sillä ei ole mitään oikeudellista, eikä siveellistäkään perustaa. Se suosii huonoja yrittäjiä hyvien kustannuksella eikä se kelpaa toiminnan ohjeeksi ainakaan nykyisessä yhteiskunnassa ja tuskinpa missään muussakaan.

Kun lähdetään selittämään pankkiliikettä ja pankkiteoriaa, niin pitäisi silloin olla näissä kysymyksissä sisällä edes sen verran, ettei puhuttaisi talletuspankkien maksuvyvystä sillä tavoin kuin tässä aloitteessa tehdään. Sellaista vaatimusta, että talletuspankin olisi jollakin hetkellä tai jonkin aivan epätavallisen ajan kuluessa „tehtävä suoritus kaikille velkojilleen”, ei pankeille voida asettaa. Pankkien toimintahan perustuu nimenomaan siihen pitkäaikaiseen kokemukseen, ettei talletuksia vaadita ulos kuin jokin osa. Usein ne säännöllisesti vain kasvavat. Tämän kokemuksen mukaisesti ne sijoitetaankin. Varoista sijoitetaan osa pitkäaikaisemmin, osa taas lyhytaikaisemmin. Siitä, että osa pankkien varoja on sijoitettu pitkäaikaisempiin tarkoituksiin, ei

pitäisi tehdä sellaista väärän kiihoituksen keinoa eikä luottamuksen horjuttamisasetta, jollaista pienviljelijäryhmä koettaa siitä, äänenkannattajansa oppeja noudattaen, tässä aloitteessaan tehdä. Juuri tässä kohdassa paljastuvatkin aloitteen todelliset tarkoituserät.

Niistä omituisista ristiriitaisuuksista, joita aloite sisältää, mainittakoon esimerkkinä seuraava. Alussa kuvailaan liikepankkien voimaa ja mahtia ja selitetään se niin suureksi, että koko taloudellisen ja yhteiskunnallisen elämän kehitys on niistä riippuvainen, jopa sanotaan, että ne saattavat mahdolliaan alistaa tahtonsa alle koko yhteiskunnallisen hallinnan. Mutta vähän edempänä puhutaan aivan päinvastoin, kun on tarkoitus koettaa horjuttaa yleisön luottamusta. Silloin selitetään, että useat pankit muka voivat pysyä pystyssä vain sen varassa, ettei yhteiskunta voi sallia niiden kaatuvan. Nämä kaksi vastakkaista ajatusta eivät oikein sovi johdonmukaisuuden puitteisiin. Sellainen henkilö ne kyllä saattaa yhdistää, joka ei välitä johdonmukaisuudesta.

Räikeimpänä koko aloitteen tarkoitusperä paljastuu kuitenkin siinä kohdassa perusteluja, jossa noustaan vastustamaan sitä pankeille kuuluvaa luonnollista oikeutta, että ne saavat realisoida niiden haluttuun joutuneet vakuudet, silloin kun niistä varminnin saadaan takaisinsaatavien vastarvo. Ilmeisesti pankkien tarkoituksena on koettaa saada takaisin saatavansa myymällä realiomaisuudet silloin, kun niistä voidaan nuo saatavat takaisin saada. Varmemmaksi vakuudeksi sanotaan, että tuollainen on jyrkästi tuomittavaa.

On, kaikkein lievintä sanaa käyttäen, syvästi valitettavaa, että kansaneduskunnalle tehdyssä aloitteessa edes yritetään yhteisen hyvän nimessä aikaansaada ilmeistä vahinkoa ja haittaa niin tärkeälle taloudellisen toiminnan haaralle kuin pankkiliike on. Nyt kysymyksessäoleva ajatus sopii hyvin huonosti yhteen sen aikaisemmin esitetyn valittelun kanssa, että pankkien asema olisi muka kovin heikko. Jos tämä väite olisi oikea, niin silloin odottaisi aloitteen tekijöiltä todellista vilpittömyyttä halua pyrkiä rehellisesti korjaamaan tuota puutetta. Niin eivät he kuitenkaan tee, vaan aivan päinvastoin. Aloitteessa puhutaan myöskin siitä, että pankit olisivat muka tähän asti

harjoittaneet deflatiopolitiikkaa. En puolestani oikein tajua, millä tavoin liikepankit saattaisivat harjoittaa deflatiopolitiikkaa. Tähän asti on katsottu, että sellaiseen on mahdollisuus vain setelipankeilla. Tuo sama syytös liikepankkeja vastaan on pienviljelijäryhmän äänenkannattajassakin esitetty monta eri kertaa jo ennenkin, mutta koskaan sitä ei ole vain voitu ymmärrettävästi selittää. Aloitteen tekijät puhuvat perusteluissaan parissakin kohdassa pankinjohtajain tantiemeista ja vaativat ne poistettaviksi, vaikka äskettäin voimaan astunut uusi pankkilakimme ne nimenomaan kieltää. Samoin siinä väitetään pankkitarkastusvirastosta ja sen toiminnasta sellaista, joka ei pidä paikkaansa ja joka on tullut uuden pankkitarkastuslain voimaan astuttua korjatuksi. Sellainen väite, että pankkitarkastusvirasto ei seuraisi pankkien luotovakuuksien arvoa, on perätön ja loukkaava, jollaista ei saisi julkisuudessa tehdä. Pankkitarkastusviraston tiedossa on aivan yksityiskohtaisesti kaikkien tärkeimpien luottojen vakuudet, niin että virasto saattaa millä hetkellä hyvänsä tutkia vakuuksien arvon ja saada siitä selvän. Samoin on tarkastusvirastolla oikeus saada pankeilta kaikki tiedot pankin luotoista, niiden vakuuksista sekä pankeille hankituista kiinteistöistä, niin että tämä virasto pysyy joka hetki hyvin tarkoin tapahtumain kulun tasalla. Kaiken lisäksi on pankkitarkastusvirastolla uuden lain mukaan muitakin laajoja oikeuksia pankin toiminnan seuraamiseksi ja mahdollisten väärinkäytösten estämiseksi. Niinpä voi pankkitarkastusviranomaisen olla läsnä pankin hallintoneuvoston kokouksissa, samoin tilintarkastustilaisuudessa, hän voi kutsua kokoon pankin hallinnon, jos hän katsoo sen tarpeelliseksi, muita oikeuksia tässä lähemmin mainitsematta. Voidaan sanoa, että uusi pankkien tarkastusta koskeva laki antaa tarkastusviranomaiselle hyvin suuren vallan ja laajat oikeudet. Jos aloitteen tekijät olisivat lähemmin tutustuneet uuteen pankkitarkastusta koskevaan lakiin, niin he tuskin olisivat tehneet sellaisia väitteitä tarkastuksen puutteellisuudesta, kuin aloitteessa nyt on. Sellainenkin väite, että pankkitarkastustoiminta on meillä vailla auktoriteettivaltaa, on tosi pohjaa vailla, sillä tarkastajiksi on nimetty henkilöitä, joilla on pitkäaikainen

pankkikokemus ja talouselämän tuntemusta sekä tarpeelliset teoreettiset tiedot.

Toivomusponnessa ehdotetaan, että hallitus kiireellisesti toimituttaisi tutkimuksen pankkien toiminnasta. Aloitteen tekijöille näyttää tästä päättäen olevan tuntematonta sekin, että meillä noin vuosi sitten eduskunnan lausuman toivomuksen mukaisesti pantiin toimeen tuollainen tutkimus, joka on yksityiskohtaisuudessaan ja aineiston luotettavuudessa ainutlaatuinen. Mainittu tutkimus antaa, käsittääkseni, valaistusta pankkeja koskeviin tärkeimpiin kysymyksiin aivan riittävästi, niin ettei ole mitään aihetta panna toimeen uutta tutkimusta samasta asiasta.

Kannatan pankkivaliokunnan ehdotusta, että eduskunta hylkäisi edelläolevan aloitteen.

Ed. Kesti: Herra puhemies! Pankkivaliokunnan hylkäävä mietintö esilläolevasta asiasta osoittaisi, että meillä rahalaitoksia hoidetaan hyvin ja valtion puolesta tarkastetaan riittävän tehokkaasti, koska yhdenkään sanotun valiokunnan jäsenen puolesta ei ole edes vastalauseita valiokunnan mietintöön liitetty. Ja sitä samaa mieltä tuntuu ed. Forstadiuskin olevan.

Valiokunta vetoo perusteluissaan siihen, että meillä pankkilainsäädäntömme on niin nuorta, ettei sen vuoksi ole mitään syytä ryhtyä aloitteessa esitettyihin toimenpiteisiin, koska uusi pankkilaki ja pankkitarkastuslaki astuivat voimaan niin myöhään kuin kuluvan vuoden huhtikuun 1 päivänä. Aloitteen tekijät ovat olleet yhtä hyvin kuin pankkivaliokunnan jäsenetkin tietoisia näiden lakien olemassaolosta, vaan ottaen huomioon niiden tehon, niin ne vievät samaan tulokseen pankkitarkastusalalla kuin eduskunnan kolmen edellisen vuoden aikana hyväksymät pulan lieventämislait maatalouden auttamiseksi. Se vetoamus siis valiokunnan puolesta, että vastahyväksytyt lait ovat tulleet voimaan, ei mielestäni ole kyllin riittävä syy yliolokaiseen aloitteeseen hylkäämiseen, jos asialla muuten on pohjaa olemassa. Sillä me olemme saaneet nähdä kokemuksesta, että hallituksen esityksen pohjallakin laadittuja lakeja on saatu ryhtyä muuttamaan kuukauden, kahden kuluessa, ja aika tulee näyttämään pian sen, että uusi voimassaoleva laki pankkitarkastuksen alallakaan ei tule riittävän tehokkaasti estä-

mään käytäntöön vakiintunutta pankkilaitoksen käyttämää lainkiertämistä.

Aloitteessa esitetty epäkohdat, jotka tosin ovat ainakin alkuunpäässeet aikaisemman pankkilain voimassa ollessa, eivät tule vielä uudenkaan voimassaolevan pankkilain perusteella korjatuiksi eikä voida poistaa, ja näihin epäkohtiin viitaten aloitteessa esitetäänkin toivomus uuden tehokkaamman pankkitarkastuslain aikaansaamiseksi, eikä aloite tarkoita suinkaan koko pankkilain uusimista, kuten valiokunta antaa mietinnössään ymmärtää, vaan nykyistä tehokkaamman pankkitarkastustoiminnan ja rahalaitosten luotto- ja korkopolitiikan kontrollin aikaansaamista ja, että valtiolle saataisiin oikeus nimittää valtion edustajat liikepankkien ja yleisten rahalaitosten johtokuntiin. Jos yhteiskunta tahtoo valvoa määräämänsä henkilön kautta m. m. sen, miten tässä maassa metsänriistaa on hoidettava „Jumalan suuressa luonnossa”, kuten hallitus esitti metsästyslaissa, niin tottanutta yhteiskunnalla täytyy olla oikeus seurata rahalaitosten toimintaa, koska se saa aina vastata rötöksistäkin, jotka tulevat ilmi vasta sitten kuin ne eivät enää ole muutoin korjattavissa, kuin menemällä satoihin miljooniin takaukseen pankkien puolesta. Jos meillä näiden rahalaitosten keinottelupolitiikka yrittää kostaa heille itselleen, silloin aina pannaan suuret ja pienet pillit soimaan pankkien aseman pelastamisen puolesta eikä tule kysymyksenkään, että jonkun suurpankkimme annettaisiin kaatua huonoihin affääreihinsä, vaikka niiden syntymiseen on ollut syynä heidän oma harjoittamansa rahapolitiikka.

Sellaista suurta mullistusta eivät aloitteen allekirjoittajatkaan toivoisi, mutta ei ole pankkilaitoksen johtokuntia tuuditettava siihen luuloon, että vaikka he miten riskeeraavat ja liikkeensä hoitavat, niin yhteiskunta ei tohdi antaa mennä heidän johtamansa liikkeen nurin. Tällaista uhkapeliä meidän pankkilaitoksemme ovat harjoittaneet pitkät ajat suuria voittoja tavoitellessaan. Minusta tuntuukin sen vuoksi ihmeelliseltä se, että pankkivaliokunta, jonka jäsenet ovat tietoisia monista viime vuosina tapahtuneista kouraantuntuvista opeuksista pankkiromahduksien muodossa, on niistä huolimatta voinut olla noin hyväuskoinen tulevaisuuteen nähden, kuten pankkivaliokunnan perusteluissa esiintyy.

Minun kai täytyy tämän asian yhteydessä hiukan ryhtyä virkistämään pankkivaliokunnan jäsenten ja muiden edustajain muistia eräissä tapahtuneissa tosiasioissa. Meillähän taloudellinen yritteliäisyys tapahtuu miltei aina luoton varassa. Pankista riippuu, mitkä yritykset saavat tilaisuuden edes yrittää. Tämä pankkilaitosten talouselämän kontrolli on luonnollisesti sitä tehokkaampi, mitä suuremmassa määrässä pankkitoiminta on trustiutunut. Ja tässä suhteessa on kehitys meillä Suomessa mennyt viime vuosina huimaavaa vauhtia juuri trustiutumista kohti. Vuodesta 1911 lähtien on 17 pankkia meillä lopettanut toimintansa, siis enemmän kuin yksi jokaista vuotta kohden. Jos tämä kehitys vielä vähän aikaa saa rauhassa jatkua, niin silloin meillä ei kohta ole muuta kuin yksi ainoa yksityispankki, joka määrää silloin kaikesta, mitä täällä tapahtuu ja saa tapahtua (Eduskunnasta: Suomen Pankki!). Tällainen määräysvalta on meidän muutamilla suurpankeilla jo melko täydellisesti olemassa. Aloitteemme perusteluissa olemme huomauttaneet siitä, kuinka se alkaa arveluttavasti ulottaa vaikutusvaltansa m. m. koko yhteiskunnan hallintoon. Kun keskittymisen pankkialalla johtaa siihen, että muuttamat miehet määräävät maassa, mitä rahalla saa yrittää ja mitä ei, niin se vie siihen, että joku liikeala, joka on saanut heiltä luottoa, voidaan, jos se heidän toiminnalleen on edullista, luottoruuvia kiristämällä saada sellaiseen asemaan, että eivät mitkään voimat voi sitä pelastaa pankkien kynsistä. Luoton varassa elävä henkilö on aina jossakin määrin pienemmässä tai suuremmassa määrässä luotonantajansa armoilla, varsinkin sellaisena aikana, jolloin taloudellisessa elämässä tapahtuu heilahteluja. Sitä paitsi nämä pankkilaitosten johdon taholta tulevat mielenilmaisut tulevat toisin ajoin näkyviin talouselämän ulkopuolellakin. Ne voivat kohdistaa toimintansa m. m. maan yleiseen politiikkaan, saattaen poliittisesti velkaiset henkilöt tanssimaan omien pilliensä mukaan. Ja jos sellainen rupeaa yleisemmin esiintymään, vie se kai siihen, että on pian tehtävä aloite täällä eduskunnassa, että julkisille johtaville paikoille yhteiskunnan suojelemisen vuoksi pankkien valtaa vastaan täytyy asettaa ainoastaan pankeista taloudellisesti riippumattomia henkilöitä. Yksityisen talouselämän eri aloilla voi

luetella suuren määrän esimerkkejä siitä, kuinka pankit ovat ottaneet haltuunsa suuria taloudellisia yrityksiä, pienemmistä yrittäjistä ja m. m. maanviljelystiloista puhumattakaan. Tämä kaikkihan käy kuten itsestään luottoruuvia kiristämällä, johon niiden uhrien on taivuttava. Toiselta puolen taas pankit voivat oman asemansa korjaamiseksi ryhtyä tukemaan sellaisia yrityksiä, jotka alusta alkaen ovat olleet epäterveellä pohjalla tai jotka häikäilemättömän keinottelunsa takia ovat menettäneet niihin sijoitetut pääomansa. Näinhän meillä on ollut asianlaita m. m. sahateollisuuteen nähden. Nehän tosiasiallisesti vuonna 1928 ja 1929 tapahtuneessa puutarvan hintojen laskussa menettivät useat käytännöllisesti katsoen kokonaan omat pääomansa, vaan koska niihin olivat pankit sijoittaneet huomattavia pääomia, täytyi pankkien keinoitekoisesti ryhtyä niitä tukemaan rahanarvon muuttamisella y. m. keinoin, muutoin niiden olisi ollut pakko tehdä vararikko, joka luonnollisesti olisi tuottanut pankeille voittamattomia luottotappioita. Jos silloin olisi pankkien tarkastus ja pankkien kirjanpito tapahtunut todellisten reali-arvojen perusteella, niin voidaankin väittää verrattain suurella varmuudella, että eräät pankit olisivat tällöin joutuneet menettämään koko osakepääomansa ja näin ollen niiden pankkilain mukaan olisi ollut pakko asettua suoritustilaan. Minusta uusi pankkilaki samoin kuin pankkien tarkastuskaan ei ole tilannetta tässä suhteessa parantanut. Voisi vielä nytkin olla niin, että jos eräät pankkimme pantaisiin saman ankaruuden alaisiksi, kuin aikoinaan pantiin Maakuntain Pankki, kun se yhdistettiin Kansallispankkiin, niin parantuneista olosuhteista huolimatta pankkialalla voisi luottotappiot olla sellaiset, että eräiden pankkien täytyisi sulkea ovensa.

Väärinymmärryksen välttämiseksi pyydän huomauttaa toistamiseen, että me aloitteentekijät emme suinkaan toivo tällaisia mullistuksia, joka tietäisi koko talouselämämme karillemenoja, jos joku suuri pankkimme joutuisi tähän asemaan. Me luonnollisesti olisimme heti vaaran uhatessa valmiit ehdottamaan yhteiskunnan väliinmenoa romahduksen estämiseksi, mutta ainoastaan siinä muodossa, että ne, jotka pääomalla pelaavat tällaista uhkapeliä uskoessaan johdon sellaisiin käsiin, menettäisivät ensin

oman osakepääomansa ennen yhteiskunnan apua, sillä yhteiskunnan velvollisuuteen ei saa kuulua mennä pelastamaan uhkapelajia uhkapelaajien hyväksi varsinkaan silloin, kun sitä tehdään melkein siinä uhmassa, että heidän johtamaansa liikelaitosta yhteiskunta ei tohdi päästää kaatu-
maan.

Pankkilaitosten toiminta on saatava niin terveille liikeperiaatteille käytännöllisesti, että ne voivat kuten muutkin liikkeet tilinpäätöksissään esittää todellisen taloudellisen tilansa tallettajain ja osakkaittensa nähtäväksi. Mutta sitä ne eivät tähän mennessä ole olleet, siitä ovat todistuksena olleet lukuisat pankkiromahdukset ja niiden yhteydessä ilmenneet tosiasiat. Jos meidän yksityisten kansalaisten velkoja ja omaisuuksia arvioidaan toisiinsa päivän arvojen mukaan, niin ei ole mitään syytä olemassa siihen, että sellaiset laitokset kuin pankitkin on, saisivat olla erikoisasemassa ja se on saavutettavissa tehokkaan pankkitarkastuksen avulla ja pankkimiesten esimerkillistä kylmäverisyyttä käyttäen, silloin kun nämä asettavat velkamiehensä suoritustilaan.

Olemmehan tulleet näkemään näinä vuosina, miten pankkimiehet eivät ole jääneet odottamaan konjunktuurien paranemisia eräiden velkaisten liikkeiden suhteen, jos heidän sijoituksensa on luultu niistä vielä löytyvän. Miljoonien ja kymmenien miljoonien omaisuudet on täytynyt niiden omistajan luovuttaa menemään murto-osasta pankkien hyväksi, kun pankit ovat niin tahtoneet. Jos pankit oman asemansa säilyttämiseksi ovat olleet tähän pakotetut, saman täytyy olla lain pankkien suhteen. Yhteiskunnan tulee pitää huoli siitä, että se ei anna selkäänsä varjossa keinotella, sillä tarvitsematta antaa tulla voittamattomia häiriöitä talouselämään pankkiromahdusten muodossa, koska valtion kaikessa tapauksessa täytyy vastata seurauksista, jos ne tulevat. Pankkielämässä meillä on jo myöhäisemmällä ajalla esiintynyt niin kourautuntuvia huijauksia, että on aivan ihme, että niiden opettamina ei ole tämän pitemmälle päästy valtion puolesta sen liiketoiminnan vartiointiin ja pitämiseksi oikeilla raiteilla. Kun me palautamme muistiin m. m. Suojärven lahjoitusmaajutun, niin esiintyy siinä pankin osallisuus verrattain räikeällä tavalla. Pankki, joka oli ottanut aikoinaan rahoittaakseen sen yhtiön, jolle sittemmin

annettiin Suojärven lampuotitilain maat, olisi joutunut kärsimään sijoituksestaan, jos yhtiö ei olisi näitä maita saanut, mutta sitä vahinkoa ei pankki ottanut kantaakseen, vaan taivutti silloisen hallituksen polvilleen eteensä vetoamalla ulkomaalaisten oikeuksiin, jotka nimellisesti kuuluivat yhtiöön. Suojärven talonpojat saivat kestää vahingon. Pankki pelasti nahkansa ja johtajat kunniansa huonoista sijoituksista. Yhtä kuvaava juttu pankkien toiminnasta on Parkuinmäen Sahaosakeyhtiön juttu, missä varsin pienestä luottomäärästä kysymyksen ollessa lopussa kävi niin, että sen omistaja menetti toistakymmentä miljoonaa markkaa silloista rahaa.

Nämä edellä lyhyesti esitetyt ovat vanhoilta ajoilta esimerkkeinä siitä, että se mitä meillä nykyisinä vaikeina taloudellisinä aikoina on esiintynyt, ei ole mitään uutta pankkien liiketoiminnassa. Nythän me olemme saaneet tottua vaikka mihin, tapausten tosin ollessa erillisiä, kuten edellisetkin, mutta lähtöpaikan ollessa sama aivankuin yksityisen merellä ajelehtivan jäävuorensuhteen on olemassa. Ne lukuisat pankkiromahdukset, joista edellä mainitsin, ovat todistuksena siitä, että niiden toimintaa ei ole voitu kyllin tehokkaasti ajoissa valvoa. Eikö niissä useammassa, kun on jouduttu tosiasiaihin eteen, ole ilmennyt suurempia tai pienempiä rötöksiä, kuvaavimmin Maakuntain ja Vientipankin kaatumisen yhteydessä.

Kun yleisö tallettaa varansa ja varsinkin ne sadattuhannet pienet tallettajat, joista täällä aina pidetään suurta ääntä, silloin kun velkaisen talonpojan asian hoitaminen on kyseessä, ovat nämä tallettajat luottamuksella vieneet säästönsä pankkiin uskoen, että lain avulla pankkien toiminta on niin määritelty, että niissä ei voida kadottaa talletettua omaisuutta. Sitten tullaan sellaisten tosiasiaihin eteen pankkien hoidossa kuin oli Maakuntain Pankin suhteenkin, että luottoa oli yksille henkilöille annettu anteeksiantamattoman kevytmielisesti kymmeniä miljoonia ilman mitään vastinetta ja joka pankin kaatuminen toiseen pankkiin aiheutti osakkeenomistajille 140 miljoonan markan menetyksen ja jonka pankkirötöksen yhteydessä tuli m. m. julkisuuteen, että nielevän pankin taholta vielä keinoiteltiin näiden vahinkoa kärsineiden vahingoksi keinotekoisella osakkeiden arvon korkealla-

pitämisellä, ja samalla oli sekin pankin kaatumisen yksi rengas lisää pankkivallan trustitumista kohti. Vaikka näin tapahtui, niin eivät nämä tapahtumat olleet senaikaisten lakien perusteella sellaisia, että ketään olisi voitu rangaista syyllisenä ja tuskinpa nykyisen pankkilain perusteellakaan sitä voitaisiin tehdä. Silloinkin tultiin vain tapahtuneiden tosiasiaihin eteen, siinä kaikki. Vientipankin romahdusta tutkittaessa tuli esille, jos arvoisat edustajat sen muistaisivat, niin paljon pankkialalla olevia puutteellisuuksia, että ne kyllä puhuisivat tämän aloitteen puolesta, että minun ei tarvitsisi tätä aloitetta puolustaa. Vaan me ihmiset olemme sentään niin hyvänahkaisia, että me pian uneutamme ne. Siitä on hyvä näyte pankkivaliokunnan lausunto.

Pankkilaitosten menettelytavoista mainitsinkin jo edellä, miten ne ovat näyttäneet reilua esimerkkiä, miten on meneteltävä. Siitä on kuvaavana esimerkkinä ollut liikepankkien suhtautuminen maatalouteen annettuun luottoon. Siinä ei ole osoitettu mitään helläkätisyyttä. Maaseudun velkainen talonpoika on saanut kuulla näiltä herroilta johtajilta armoa anoessaan ja maksuaikaa kerjätessään, että mitään mahdollisuuksia odotukseen ei ole olemassa, ja pankkien pääjohtajat täällä Helsingissä pari vuotta sitten sanoivatkin maaseudun omaisuuksien siirtyessä kädestä toiseen, että siinä ei kansantaloudellisesti tapahdu mitään vahinkoa, jos talot vaihtavatkin omistajia; sillä jos Matti lähtee talostaan, niin Mikko tulee, ja maat viljellään kuten ennenkin (Keskustasta: Eivät pankinjohtajat niin sanoneet!). Käytäntö kuitenkin osoittaa toista, sillä pankeille tilojen siirtyessä jäävät ne myös viljelemättä.

Erikoista huomiota voi myös kiinnittää pankkien toimintaan talonpoikien muodostamain puutavaraliikkeiden rahoittamisen yhteydessä. Siinä on näinä vuosina tullut näkyviin aivan kouraantuntuvasti pyrkimys auttaa suurta puutavarateollisuutta pienten poisraivaamisella, pistämällä nämä pienet puutavaraliikkeet penkin ja seinän väliin. Ja voipa sanoa, että siinä suhteessa pankit ovat onnistuneetkin niin hyvin opettamaan talonpoikaa, että ei tämä sukupolvi ainakaan ryhdy puutavarateollisuutta laittamaan omiin nimiinsä, vaikka valtio palkkaisi sinne konsulentit niitä siihen yllyttämäänkin. Ja nyt voikin jo melkein var-

muudella sanoa suurpuutavarateollisuuden pysyvän jaloillaan, kun ne ovat saaneet pankkien avulla samoin kuin muitakin keinoja käyttäen valtion, talonpojan ja työmiehen tukemaan näitä yrityksiä.

Myöskin se julkisuudessa esiintynyt väite, että pankit ovat lakia kiertäen hankkineet realiomaisuuksia haltuunsa, pitää paikkansa. Siinä suhteessa on hyvin surullisia esimerkkejä olemassa, mainitakseni pari vuotta sitten tapahtuneen Barkerin puuvillatehtaan ja Littoisten Verkatehtaan siirtymisen Kansallis-Osake-Pankin haltuun, joka omaisuuden siirto ei tapahtunut ainoastaan taloudellisten syitten perusteella, vaan johtui alusta sisäpoliittisista kysymyksistä, koska sanotun liikkeen johto oli eri mieltä maan sisäpolitiikassa pankinjohtajien kanssa (Ed. Kalliokoski: Onko niin?). Jos pankit ovat olleet pakotetut tekemään rohkeita leikkauksia asiakkaittensa kanssa, ei se sinänsä suinkaan ole pankkilain vastaista, vaan jos se tapahtuu edelleen samaan tapaan kuin se on tapahtunut tähän asti, että pankit ryhtyvät apuyltiön muodossa liikkeen harjoittajaksi, johon heillä pankkilain mukaan ei ole oikeutta ja tämmöistä toimintaa lakia kiertäen harjoitetaan, niin silloin on lakia tarkastuksen suhteen tehostettava, samoin kuin sitäkin puolta pankkialalla, että jos joku pankki erikoisesti rahoittaa jotakin teollisuuden haaraa suuremmassa määrässä, että niiden johdossa olisi myös silloin sen teollisuuden alan tuntija. Muuten käy niinkuin eräälle pankille menneinä vuosina, joka suurimmat lainauksensa kiinnitti puutavarateollisuuteen ollen läkähtyä huonoihin affääfeihinsä, joutuen pankki lopuksi siihen asemaan, että sen täytyi antaa luottoa lisää, vaikka entisetkin olivat vettä juomassa, eikä uudesta luotosta määrännyt enää pankin johto vaan velkaiset liikkeenharjoittajat. Tämmöinen rahalaitoksen johto voi viedä rahalaitokset perikatoon.

Koska olen sitä mieltä, että rahalaitoksimme luottojen vakuudet eivät tällä hetkellä ole nykyisten hinta-arvojen mukaan riittävät, joka seikka jokaiselle pitäisi olla selvä, niin tämän johdosta pitäisi yhteiskunnan ryhtyä myöskin asianmukaisiin toimenpiteisiin asian selvittämiseksi, koska yhteiskunnan äärimmäisessä tapauksessa täytyy vastata niistä. Ainoa keino, johon rahamiespiirimme luottavat, on hintatason ko-

hottaminen, koska nykyisten hintojen mukaan ne eivät niitä luovuta pois hallinnastaan. Tämä johtaa siis siihen, että jos pankki tahtoo päästä luottotappioista koostamaan omaisuuksia luovuttaessaan, täytyy niiden muuttaa rahan ostovoimaa nykyisestäään, s. o. ryhtyä johtamaan maan rahapolitiikkaa edukseen, joten rahan arvo ei silloin ole kullan määräämässä arvossa, vaan pankkiherrojen määräämässä arvossa omien johtamiensa liikkeiden eduksi. Jos rahan arvon määrääminen saa niin olla muutamien miesten mielivallan varassa, johtaa se maan talouselämän hunningolle, kuten viimeisten vuosien aikana on ollut, että rahan arvon heilahtelun seurauksesta on kolko talouselämä ollut sekaisin. Sen estämiseksi, että pankkimiehet eivät saisi määritellä rahamme arvoa mielensä mukaan ja omien huonojen afääriensä peittämiseksi, olisikin yhteiskunnan kokonaisuuden edun kannalta katsoen ryhdyttävä ajoissa tehokkain toimenpitein valvomaan pankkimiesten toimintaa ja siihen aloitteemme tähtääkin. Senvuoksi minä, herra puhemies, ehdotan, että eduskunnan hyväksyttäväksi vastoin pankkivaliokunnan mietinnössä esitettyä kantaa seuraavan, aloitteessa esitetyn toivomusponnen:

että hallitus kiireellisesti toimituttaisi tutkimuksen pankki- y. m. rahalaitoksien toiminnasta kiinnittämällä huomiota erikoisesti siihen, että rahalaitoksien luottojen vakuudet ovat riittävät ja että todelliset tappiot on otettu niiden tilinpäätöksissä huomioon; sekä ettei rahalaitoksien johtajille tai osakkeenomistajille jaeta osinkoja olemattomista voitoista; niin myöskin etteivät rahalaitokset ole lakia kiertäen hankkineet reaaliomaisuuksia haltuunsa; sekä että hallitus valmistaisi kiireellisesti eduskunnalle esityksen nykyistä tehokkaamman pankkitarkastustoiminnan ja rahalaitoksien luotto- ja korkopolitiikan kontrollin aikaansaamisesta sekä myöskin esityksen, jonka avulla valtiolle saataisiin oikeus nimittää valtion edustajat liikepankkien ja yleisten rahalaitoksien johtokuntiin.

Ed. Schildt: Pankkivaliokunnassa hylättiin tämä aloite yksimielisesti sen jälkeen kuin oli kuultu asiantuntijoita. Se, mitä ed. Kesti on tässä lausunut, ei muuta minun aikaisempaa käsitystäni pankkivaliokunnan jäsenenä tästä asiasta. Ihmettelen

vain sitä, että ed. Kesti nyt, kun hän ensin totesi sen, että paljon liikeyrityksiä ja teollisuuslaitoksia on joutunut pankkien haltuun, rohkenee väittää, että nämä inflation avulla tahtoisivat keinotella. Tämähän on päinvastoin, sillä pankithan juuri vastustavat säästäjiensä vuoksi inflatiota, mutta erinäiset muut ryhmät kyllä kannattavat inflatiota. Tässä on eräs niistä ristiriidoista, joita ed. Kesti on tuonut esiin. Yhdyn ed. Forstadiuksen esitykseen ehdottaen tämän aloitteen hylättäväksi.

Ed. Hautala: Minä vaan pyydän kannattaa ed. Kestin tekemää ehdotusta.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kesti ed. Hautalan kannattamana ehdottanut eduskunnan päätettäväksi toivomuksen, „että hallitus kiireellisesti toimituttaisi tutkimuksen pankki- y. m. rahalaitosten toiminnasta, kiinnittämällä huomiota erikoisesti siihen, että rahalaitosten luottojen vakuudet ovat riittävät ja että todelliset tappiot on otettu niiden tilinpäätöksissä huomioon sekä ettei rahalaitosten johtajille tai osakkeenomistajille jaeta osinkoja olemattomista voitoista, niin myöskin, etteivät rahalaitokset ole lakia kiertäen hankkineet reaaliomaisuuksia haltuunsa, sekä että hallitus valmistaisi kiireellisesti eduskunnalle esityksen nykyistä tehokkaamman pankkitarkastustoiminnan ja rahalaitosten luotto- ja korkopolitiikan kontrollin aikaansaamisesta sekä myöskin esityksen, jonka avulla valtiolle saataisiin oikeus nimittää valtion edustajat liikepankkien ja yleisten rahalaitosten johtokuntiin.” Kutsun tätä ehdotusta ed. Kestin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy pankkivaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kestin ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Kehoitin niitä edustajia, jotka äänestävät „ei”, nousemaan seisolle.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Vähemmistö.

Eduskunta on siis hyväksynyt pankki-valiokunnan hylkäävän ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus toivomukseksi erinäisistä kauppasopimuksia uudistettaessa varteenotettavista seikoista.

Esitellään ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 4 ja otetaan ainoaan käsitte-lyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Erkon y. m. toiv. al. n:o 11, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsitteilyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelu:

Ed. Erkkö: Aluksi on minun valittaan todettava, että en ole voinut ottaa osaa ulkoasiainvaliokunnan mihinkin kokouksiin, joissa asiantuntijoita kyseessä olevan aloitteen johdosta kuultiin. Työni valtiovarainvaliokunnassa esti sen. Mutta ulkoasiainvaliokunnan nyt esillä olevasta mietinnöstäkin näkyy asiantuntijain jäljet kyllin selvästi. Muutama sana lienee tässä paikallaan selvittääkseni aloitteen tarkoitusta.

Niinä vuosina, jolloin Suomi on ollut itsenäisenä valtakuntana, ei tietääkseni eduskunnassa ole ollut periaatteellista keskustelua niistä suuntaviivoista, joita kaupapolitiikassa on noudatettava. Keskustelut, milloin niitä on ollut, ovat rajoittuneet muutamaan lausuntoon aina kulloinkin käsiteltävissä olevasta valmiista kauppasopimuksesta. En tahdo tällä väittää, että olisi tehty joitakin kohtalokkaita virheitä, pikemminkin olisin taipuvainen toteamaan, että ne henkilöt, joita neuvotteluja on valittu käymään, ovat suorittaneet työnsä hyvin. Mutta ajat ovat muuttuneet kauppasopimuksiinkin nähden. Sen sijaan, että ne olisivat pysyneet puhtaina kauppa- ja merenkulkusopimuksina, joita laadittiin vissien yleisesti tunnustettujen periaatteiden mukaan, ovat kauppasopimukset saaneet yhä voimakkaamman sekä ulko- että sisäpoliittisen luonteen. Ei tarvitse muuta kuin luoda katse Euroopan eri valtioihin, kun jo huomaa miten tärkeätä osaa kauppasopimukset

näyttelevät poliittisessakin mielessä. Viitataan m. m. sellaisiin sopimuksiin kuin Saksan ja Venäjän aikaisemmat kauppasopimukset joiden ympärille kiteytyi voimakas ulkopoliittinen taisteluase. Viitataan äsken solmittuun italialais-venäläiseen kauppasopimukseen, johon heti liittyi toiset sopimukset, jotka muullistavalla tavalla ovat vaikutaneet koko Euroopan yleispoliittiseen tilanteeseen. Viitataan myöskin Ottawan konferenssiin ja sen seurauksiin ja vaikutuksiin Englannin suhtautumisessa toisiin valtakuntiin, mistä meillä itsellämmekin on tuorein esimerkki eduskunnassa käsiteltävänä olevassa kauppasopimuksessa, josta muutamalla taholla on jo ennätetty tehdä suorastaan poliittinenkin sopimus. Yksinpä Os- lon sopimuksellakin, johon Suomi yhtyi äskettäin, on olemassa poliittinen luonne, suuntaa näyttävä merkitys, joka saa aivan erikoisen arvon varsinkin nykypäivien tapahtumain valossa, etenkin Keski-Euro- passä.

Nämä kauppasopimuksethan ovat aivan ensiluokkaisena poliittisena aseena monessa maassa ajankohtana, jolloin melkein kaikkialla pyritään tavattomien rajoituskeinoin sulkeutumaan omaan kuoreen ja eristäytymään toisista valtioista. Tällöin ei aina, kuten ulkoasiainvaliokunnan mietinnöstäkin käy ilmi, ole olemassa takeita siitä, että sopimusten henkeä noudatetaan, vaan on olemassa tapauksia, jolloin eniten suositun valtion ehto, josta nyt onkin etupäässä kysymys, tosiasiaa jää kirjaimeksi.

Väärinkäsitysten välttämiseksi tahdon tässä yhteydessä nimenomaan lausua, että allekirjoittaneen aloite lähti siitä periaatteesta, että eniten suositun valtion periaatetta olisi Suomen kauppasopimuksissa edelleenkin noudatettava ja että Suomen etujen mukaista on pysyä yleensä kaupan vapauden kannalla. Mutta on sattunut sellaista, että meidän on pakko maille, jotka ovat olleet meidän tärkeimpiä ostajamaitamme ja joiden varassa koko talouselämämmme pysyy pystyssä, myöntää vissejä tullietuja ja muitakin etuja. Tämä merkitsee sitä, että eniten suositun klausulin periaate näiden etujen mukaisesti ulotettaisiin kaikkiin sellaisiin valtioihin, joiden kanssa meillä on kauppasopimus, joihin tämä sama ehdotus sisältyy. Kuten edustajat tietävät, on olemassa tapauksia, jolloin eräät valtiot, joidenka pitäisi käytännössä

sopimusten mukaisesti myöntää meille kauppasopimusten hengen mukaisen kohtelun, eivät sitä kuitenkaan kaikissa tapauksissa ole tehneet, vaan valuuttarajoituksin, kontingenttimääräyksin ja muita keinoja käyttäen, jotka eri tavalla kohdistuvat eri maihin, käytännössä tekevät kaupankäynnin varsin vaikeaksi ja erinäisissä tapauksissa melkein mahdottomaksi. Samaa aikaan nämä valtiot itse saavat nauttia Suomessa kaikkia kaupan vapauden ja toisille valtioillekin sopimuksissa muita myönnettyjä etuja! Tarkoitukseni on aloitteellani viitata juuri tähän ristiriitaiseen tilanteeseen, jossa ilmeisesti on korjaamisen varaa. Nykyinen tilanne on eräissä tapauksissa kestämätön, eikä sen kautta ja nykyisten olosuhteiden vallitessa voida kaupallamme hankkia kaikkia sen tarvitsemia helpotuksia, eivätkä myöskään ne edut, joita me myönnämme niille valtioille, jotka suurin piirtein katsoen pysyttävät kaupan vapauden voimassa, tule täysin arvoonsa.

Ulkoasiainvaliokunta myöntää kyllä tässä olevan epäkohtia, ja minun täytyy sanoa ulkoasiainvaliokunnan mietinnöstä, että se on sävyiltänsä täysin myönteinen, ja on itse asiassa tullut samoihin tuloksiin kuin allekirjoittanutkin. Ulkoasiainvaliokunta on johtopäätöksissään m. m. todennut, että nykyisissä olosuhteissa olisi entistä tärkeämpää, että hallitus turvautuisi eduskuntaan ja eritoten ulkoasiainvaliokuntaan ja sen antamaan tukeen useammin kuin tähän asti on ollut tapana. Nykyhetkihän on maailmassa sellainen, että ei todellakaan voi sanoa mihinkä suuntaan asiat tulevat kehittymään. Jo yksistään sellaiset seikat, että sellaiset pienet, puolueettomina aina pysyneet valtakunnat kuin Tanska ja Sveitsi ovat pakotettuja ryhtymään erikoisiin puolustusvarustustoihin, osoittaa tilanteen kireyttä ja todistaa, että määrätynlainen onneton sotapsykoosi on pääsemässä valtaan maailmassa kansainvälisissä suhteissa. Kaupallisetkin suhteet joutuvat tämän psykoosin vaikutuspiiriin ja voidaan tällaistenkin sopimusten yhteydessä sitoa kansojen kohtalot. Tämäkin seikka puoltaa kiinteämpää yhteyttä eduskunnan ja hallituksen välillä näissä kysymyksissä. Tähänastinen kauppasopimusten käsittelyhän on ollut varsin muodollista laatua ja on eduskunnan suu sidottu jo senkin kautta, että selitetään arvostelun

merkitsevän jonkunlaista epäsuopeutta tai epäkohteliaisuutta sitä valtiota kohtaan, jonka kanssa sopimus on solmittu.

Lopuksi tahdon vain todeta, että katson ulkoasiainvaliokunnan, joskin hylkäävään ponteen päättyvän, mietinnön perustelujen asettuvan periaatteellisesti samalle kannalle kuin toivomusaloitteenkin allekirjoittajat. Asia on kaatunut mielestäni eteenpäin ja voi olla hyvinkin läheisen tulevaisuuden kysymys, että toivomusaloitteessa tuodut näkökohdat saavat käytännöllisen merkityksen.

Ed. Sergelius: Herr talman! Motionen om omläggande av Finlands handelspolitik gentemot utländska makter innebär praktiskt sett ett officiellt avståndstagande från den hittillsföljda principen om mestgynnad nation vid avslutandet av handelsavtal med en främmande stat, på grunder som anförs i utskottets betänkande och vilka jag nu icke här bryr mig om att upprepa. Medgivas måste dock att om ett land har erforderliga resurser så kan det övergå, för att förekomma överraskningar, till ett konsekvent system med tväsidiga fördrag, vartill motionärerna syfta. Men detta system innebär, såsom utskottet alldeles riktigt anmärker, ett steg längre bort från frihandelsprincipen än vad som nu är fallet. Och även praktiskt sett kan den mestgynnande klausulen användas för att befrämja handelsutbytet, t. ex. för att köpa en viss kontingent, eller andra sekundära fördelar. Utöver de skäl, som i utskottets för utrikesärenden betänkande anförs mot en så kategoriskt uttalad önskan, under vilka motionärerna klätt sin framställning om ny handelspolitisk orientering, kan ännu anföras, att såvitt från sakkunnigt håll uppgivits inga andra nationer, vilka hittills följt den mestgynnande principen, „officiellt” skulle avskrivit denna, om också, såsom bekant, principen de facto kringgås med allehanda föreskrifter och restriktioner av den art som här den föregående talaren nämnde.

Men varför jag har begärt ordet är icke så mycket för att beröra själva motionen, utan för att i detta sammanhang främst fästa riksdagens och regeringens uppmärksamhet vid det näst sista stycket i motiveringingen. Här påtalas ett missförhållande

som en gång måste bli tillrättalagt, nämligen att handelsfördragen komma till behandling i riksdagen först då parlamentet icke längre kan inverka på fördragens innehåll. Riksdagen har såsom bekant beträffande sådana propositioner endast möjlighet att antingen antaga eller förkasta dessa. Några önskvärda och behöfliga ändringar i en del detaljer ligga helt och hållet utom möjligheternas gränser. Naturligtvis tillkommer det enligt mitt förmenande regeringen och den på regeringens uppdrag arbetande traktatkommittén att förbereda handelsfördragen till ett långt framskridet stadium, men innan det ömsesidiga undertecknandet kommer till stånd bör riksdagens närmaste forum, utrikesutskottet, höras beträffande innehållet, såsom i motiveringen till utskottets betänkande alldeles riktigt nämnes. Utskottet för utrikesärenden har åtminstone muntligen flera gånger framfört till vederbörande regeringsmedlem önskan om ett delgivande av detaljinhållet av ett handelsfördrag som regeringen har för avsikt att upprätta, dock hittills utan åsyftat resultat.

Intressenterna hava visserligen med välgående motiv för sina framställningar om ändringar av vissa detaljer i handelsfördragen uppvaktat utskottet, men deras önsksningar hava endast underkastats diskussion utan att hava kunnat beaktas. De stora trusterna, intressegrupperna, de hava alltid haft möjlighet att bevaka sina intressen hos regeringen och hos vederbörande utländska makter. Och har någon mäktigare grupp genom traktaten blivit förfördelad, så har regeringen lämnat denna grupp compensation under en eller annan form. Sådana exempel kunna anföras i många fall. Jag vill erinra endast om de senaste compensationer som beviljades tvenne sillbolag och delvis även textilindustrin med anledning av det helt nyligen undertecknade engelsk-finska handelsfördraget. Men mindre och ekonomiskt svagare organisationer, såsom t. ex. den del av vår kustbefolkning, som driver strömmingsfiske, har man åtminstone icke tillsvidade hållit skadeslös för de umbäranden som t. ex. genom här nämnda fördrag dem högst antagligen kommer att åsamkas.

Genom utskottet för utrikesärenden kan påtagligen billiga fordringar upptagas till

prövning och ändringar fås till stånd även beträffande ekonomiskt svagare organisationers intressen, om regeringen i framtiden erinrar sig utskottets tydligt formulerade uttalande beträffande behandlingen av handelsfördrag.

Utskottet för utrikesärenden kan sammanställas under alla tider av året utom under den tid som förflutit efter det nyval ägt rum till dess den nyvalda riksdagen sammanträtt, och som i regeln omfattar endast en tid av två månader. Låtom oss hoppas att denna sista officiella uppmaning till parlamentariskt samförstånd skall hava åsyftad verkan och lända alla parter till bättnad.

Ulkoasiainministeri H a c k z e l l: Minä en alkujaan aikonut käyttää puheenvuoroa tässä kyllä pohdintaa ansaitsevassa asiassa, mutta katson olevan syytä tässä parilla sanalla vastata kansanedustaja Sergeliukselle hänen vaatimukseensa, koskeva kaikkien kauppasopimuksia koskevain asiain käsittelyä edeltä käsin ulkoasiainvaliokunnassa, mitä seikkaa mietinnössä myös on kosketeltu.

Mietinnössä lausutaan, tosin ei niin jyrkässä muodossa kuin kansanedustaja Sergelius täällä teki, että kaupalliset sopimukset yleensä ovat joutuneet eduskunnan käsiteltäviksi vasta sillä asteella, jolloin eduskunnalla ei enää ole ollut mahdollisuutta vaikuttaa niiden sisällykseen, ja että hallituksen niimuodoin olisi suuremmassa määrässä kuin tähän asti on tapahtunut pidettävä ulkoasiainvaliokunta tietoisena kauppasopimusneuvotteluista.

Tahdon tämän johdosta huomauttaa, että hallitusmuodon 33 §:n mukaan tasavallan presidentti määrää Suomen suhteista ulkomaihin, kuitenkin niin, että sopimukset ulkovaltojen kanssa ovat eduskunnan hyväksyttävät, mikäli ne sisältävät säännöksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan tai valtiosäännön mukaan muuten vaativat eduskunnan suostumusta. Kauppasopimukset vieraiden valtojen kanssa joutuvat säännöllisesti eduskunnan hyväksyttäviksi. Ulkoasiainvaliokunnan lausunnosta saa sen käsityksen, että sille olisi varattava tilaisuus jo neuvottelujen kuluessa ja ennen sopimuksen tekoa perehtyä neuvotteluihin ja lausua mielipiteensä valmisteilla olevasta sopimuksesta. Sopimusneuvottelut kuuluvat

kuitenkin hallituksen tehtäviin ja tasavallan presidentti päättää lopullisesti sopimuksista, joten mainittu ulkoasiainvaliokunnan ja täällä nyt jatketusti esitetty vaatimus saada, mikäli mahdollista, tilaisuutta vaikuttaa kaikkiin sopimusneuvotteluihin, ei ole perusteltu. Erinäisissä ja melko useissakin tapauksissa saattaa edeltäkin tapahtuva neuvottelu hallituksen ja eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan välillä tulla tarpeelliseksi, jopa välttämättömäksi, mutta hallituksen täytyy saada vapaasti harkita, milloin näin on meneteltävä.

Ulkoasiainministeri on usein antanut ulkoasiainvaliokunnalle selostuksia valtakunnan suhteista ulkovaltoihin ja on tällöin myös kosketeltu sopimuksia, joista parhaillaan on neuvoteltu. Erittäin tärkeissä tapauksissa on ulkoasiainvaliokunta kutsuttu koolle vireillä olevien sopimusneuvottelujen takia valtiopäiväin väliajallakin, niinkuin esim. tapahtui Tarton rauhanneuvottelujen aikana. Hallitus tulee vastaisuudessaakin mielihyvin antamaan ulkoasiainvaliokunnalle tietoja ulkomaiden kanssa käytävistä kauppasopimuks- y. m. neuvotteluista, mikäli se katsoo neuvottelujen tärkeyden sitä vaativan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan hylkäävä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotuksen laiksi tullien kantamisesta vuonna 1934

sisältävä hallituksen esitys n:o 42 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Valtiovainministeri *R e l a n d e r*: Herra puhemies! Käsiteltävänä olevassa esityksessä hallitus ensin selostaa niitä yleisiä suuntaviivoja, joita on noudatettu esitystä

valmistettaessa, ja perustelee sitten lähemmin ehdottamiaan muutoksia voimassa olevaan tullitariffiin, ottamalla huomioon jo vahvistetun Suomen ja Ranskan välisen lisäkauppasopimuksen sekä myöskin jo allekirjoitetun Suomen ja Suur-Britannian välisen kauppasopimuksen aiheuttamat muutokset. Hallituksen ehdottamat koroitukset supistuvat verrattain vähin. Vain neljän nimikkeen kohdalle ehdotetaan suoranaista koroitusta, jota paitsi 9 nimikkeen kohdalle ehdotetaan tähteä, jotta valtioneuvosto voisi tarpeen vaatiessa lisätä erinäisille kotimaisille teollisuuksille tullisuoja. Näistä koroituksista tulenkestäville tiileille ehdotettu vaikuttaisi tuntuvammin kuluttajiin. Vuoden 1932 tuonnin mukaan laskettuna se tietäisi noin 600,000 markan lisäveroa näiden tiilien käyttäjille. Yhteensä kaikki koroitukset merkitsisivät tuonnin pysyessä ennallaan noin vähän päälle miljoonan markan lisäystä tulliverotukseen. Tällöin on edellytetty tähtinimikkeiden tullieriä jonkin verran koroitettavan. Ne tullialennukset taas, jotka esitys sisältää, koskevat joko verrattain vähäpätöisiä tuontieriä tai johtuu tämä Suomen ja Englannin välisen kauppasopimuksen ehdoista, jotka aiheuttavat eräille teollisuuksille korvausta tullialennuksen muodossa vähennetystä tullisuo- jasta. Huomattavin on kutomateollisuudelle ehdotettu tullivapaus sellaisiin koneisiin nähden, joita ei valmisteta kotimaassa ynnä painovalssein. Vuoden 1932 tilaston mukaan arvostellen tämä kohta tietäisi noin 580,000 markan vähennystä vuotta kohti lasketuissa tullituloissa. Muut alennukset vastaavat noin 237,000 markan vähennystä. Yhteensä siis alennukset aiheuttavat noin 800,000 markan vähennyksen tullituloissa. Tässä yhteydessä on ehkä syytä huomauttaa, että Suomen ja Englannin välisen kauppasopimuksen tariffierät aiheuttivat viime vuoden tuontimäärien mukaan arvosteltuna noin 8 milj. markan vähennyksen vuotuisen tullinkantoon. Tosin on samalla mainittava, että tällainen laskelma perustuu teoreettisiin edellytyksiin, jotka käytännössä muuttuvat, sillä alempi tulli ja siitä johtuvat alemmat hinnat varmaankin jossain määrin lisäävät tuonnin määrää.

Edellä selostettujen tariffimuutosten johdosta on kumminkin odotettavissa jonkin verran vähennystä viime vuoden tullitulo-

hin verrattuna tämän vuoden saavutuksiin. Tämä seikka kehoittaa suureen varovaisuuteen uusiin tullialennussuunnitelmiin nähden, joita ehkä valtiovarainvaliokunnallekin esitetään. Hallituksen kantaan tämä näkökohta on ratkaisevasti vaikuttanut niitä lukuisia ehdotuksia käsiteltäessä, jotka on esitetty tulliesityksen yhteydessä harkittaviksi.

Näistä eri ehdotuksista eräs mielestäni ennen muita on siksi laaja ja valtion varoja kysyvä, että siihen on syytä nyt jo lähetekeskustelussa kiinnittää eduskunnan ja varsinkin valtiovarainvaliokunnan huomiota. Tarkoitin hallituksen esityksessä erikseen mainittua Oulun läänin 47 kunnan anomusta kunnan asukkaiden maksaman viljatullin palauttamisesta kunnille. Tämä sanottujen kuntien anomus, joka jätettiin valtioneuvostolle viime keväänä, päättyy seuraaviin ponsiin: 1) että Oulun läänin kunnille palautetaan keskimäärin 50 % sen asukkaiden maksamasta viljatullista, ei kuitenkaan enempää kuin 40 markkaa keskimäärin henkikirjoissa olevaa asukasta kohti; 2) että Oulun läänin kunnissa jokainen kunnallisveroa maksava yksityinen henkilö tai siihen verrattava saa laskea verovähennystä niin monta äyriä, kuin se luku osoittaa, joka saadaan siten, että valtion palauttama henkeä kohti laskettu viljatullin markkamäärä jaetaan edellisen vuoden äyrimäärän hinnalla ja osamäärä kerrataan verovelvollisen elättämällä henkilöluvulla. Jos osalukuja syntyy, alennetaan äyrimäärä lähinnä olevaksi kokonaisluvuksi. Ja 3) että nämä lait säädetään voimassa oleviksi 5 vuotta. Siihen nähden, että tämä maamme pohjoisten kuntien viljatullikysymys on aikaisemmin jo ollut eri hallituksissa harkittavana ja varsin perusteellisten valmistelujen alainen, pyydän ensinnä saada lähemmin tehdä tästä selvää, varsinkin kun nykyisen hallituksen omaksuma kanta suurimmalta osalta perustuu tämän valmistelun tuloksiin.

Kysymys korvauksen myöntämisestä rukiin tullien maksuista niissä maamme kunnissa, joissa rukiinviljely on vähäistä ja joihin ruis on sen vuoksi suurelta osalta tuotava, oli v. 1930 silloisen hallituksen pohdittavana. Tällöin hallitus asetti asiantuntijatoimikunnan selvittämään kysymystä tuontitullien joko osittaisesta tai kokonaan poistamisesta tai peruuttamisesta siitä ruis-

viljasta, joka kulutetaan valtakunnan pohjoisosissa, erityisesti Oulujoen vesistöä pohjoiseen päin, taikka sanotun tullin paikalliselle väestölle tuottaman rasituksen muulla tavoin korvaamisesta, ollen paikkakuntien tehtävänä yksinomaan kysymyksen käytännöllinen ratkaisu. Alueeseen nähden, jolla tullien korvaamista muodossa tai toisessa olisi suoritettava, toimikunta esitti ensimmäisenä perusteena, että tullin korvausalueeseen ei ole tarkoituksenmukaista ottaa paikkakuntia sieltä täältä, vaan että alueen tulisi muodostaa yhtenäinen kokonaisuus. Tämän vuoksi toimikunta jätti alueiden ulkopuolelle Oulujoen eteläpuolella olevat paikkakunnat, vaikkakin se myönsi, että Oulun läänissä ja Kuopion läänin pohjoisosissa oli eräitä erillisiä paikkakuntia, jotka rukiin tuottoon nähden olivat melko heikossa asemassa. Lähtien siitä, että rukiintuotto koko valtakunnassa, Oulun läänin lukuunottamatta, oli v. 1920 keskimäärin 97 kiloa ja vv. 1925—28 taas 118 kiloa asukasta kohden, vastaavat luvut Oulun läänissä 47 ja 62 kiloa, toimikunta omaksui toiseksi perusteeksi aluetta määriteltessään, että korvausalueeseen olisi otettava vain poikkeustapauksissa sellaisia kuntia, joiden rukiintuotto nousi v. 1920 yli 35 kilon, mikä määrä oli hieman yli $\frac{1}{3}$:n koko valtakunnan rukiintuotosta asukasta kohden v. 1920 Oulun läänin lukuunottamatta. Vuoden 1920 luvut otettiin perusteeksi sen vuoksi, että myöhempää kunnitain laadittua tilastoa rukiintuotosta silloin ei ollut. Edelleen toimikunta esitti, että koko tullin korvausalue oli jaettava vyöhykkeisiin, joissa korvaus suoritettaisiin erisuuruisena. Tätä perusteltiin osittain sillä, että suunnitellulla korvausalueella oli kuntia, jotka sekä luonnonsuhteiden että taloudellisten edellytysten puolesta melkoisessa määrässä erosivat toisistaan ja että rukiintuotto, mikä oli komitean lähtökohta ja ratkaiseva tekijä, oli myös eri suuri. Toimikunta ehdotti sen vuoksi, että korvausalue oli jaettava kahteen vyöhykkeeseen, pohjoiseen ja eteläiseen. Pohjoiseen vyöhykkeeseen oli otettava vain ne kunnat, joihin jotensakin kaikki kulutettava ruisvilja oli muualta tuotava. Tässä vyöhykkeessä oli korvattava rukiin koko tulli määrätulle kulutusmäärälle laskettuna. Muu korvausalue jäisi eteläiseen vyöhykkeeseen, missä rukiin keskimääräinen tuotto v. 1920 oli

vain noin $\frac{1}{4}$ muun Suomen rukiintuotosta maalla asuvaa henkeä kohti laskettuna. Tässä alueessa korvauksen olisi siis tullut olla noin 75 % tullin määrästä. Siihen nähden, että eteläisessä vyöhykkeessä voitiin viljellä ohraa paljon paremmalla menestyksellä kuin pohjoisessa vyöhykkeessä, toimikunta katsoi vyöhykkeiden tulevan oikeampaan suhteeseen keskenään, jos eteläisessä vyöhykkeessä korvattaisiin vain $\frac{2}{3}$ tullin määrästä. Näiden vyöhykkeiden raja ehdotettiin kulkemaan yleensä Kemijoen seutua. Mitä niihin henkilöihin tulee, joiden tuli päästä tullikorvauksesta osalliseksi, toimikunta asettui sille kannalle, että ainoastaan ne henkilöt, jotka olivat korvausalueella kulloinkin hengille pannut, saataisivat tulla osalliseksi puheenaolevasta edusta. Sitä vastoin ei tehtäisi eroa kaupunkien ja maaseudun väestön välillä, vaan kummallekin suoritettaisiin korvausta samojen perusteiden mukaan. Niinpä Tornion ja Kemun kaupungit ja Rovaniemen kauppa kuului eteläiseen vyöhykkeeseen.

Kuten edellä mainittiin, asettui toimikunta sille kannalle, että puheenaolevaa korvausta olisi suoritettava kutakin asukasta kohti kiinteästi määrätyn ruismäärän perusteella. Vertaamalla rahtiavustuksen turvin kysymyksessäolevalle alueelle v. 1929 kuljetettua ruisjauhomäärää noin 169 kg. asukasta kohti rukiin kulutukseen koko maassa ja ottamalla toiselta puolen huomioon, että Pohjois-Suomen alkuperäisissä oloissa leipää käytetään suhteellisesti paljon enemmän kuin muualla Suomessa, toimikunta esitti, että 150 kiloa ruista kutakin puheena olevalla alueella kulloinkin hengille pantua asukasta kohti oli pantava perusteeksi, jonka mukaan tullikorvaus oli maksettava. Tullihelpotuksen toimeenpanon toimikunta katsoi olevan järjestettävissä kolmea eri tietä: 1) Tulliperuutuksen muodossa, jolloin peruutusalueelle ulkomailta tuotava ruis olisi tullivapaa ja muualta Suomesta tuodusta viljasta myönnettävä tulliperuutus; 2) korttijärjestelmän avulla, jolloin asianomaisille henkilöille jaettaisiin määrätyle rukiin kilomäärälle asetettu kortti ja 3) antamalla korvaus suoranaisesti rahassa.

Tarkastaessaan näitä eri järjestelmiä ja niiden aiheuttamia kustannuksia toimikunta päätyi siihen, että tullirasitusta oli helppo-

tettava korvaamalla tulli rahassa. Vaikkakin rahakorvauksen maksaminen tuntui oudolta, toimikunta oli sitä mieltä, että asiallisesti ottaen valtion maksama korvaussumma oli sama, annettiinpa se yhtä suuresta viljamäärästä tulliperuutuksena, korttisysteemin hinnanalennuksena tai suoranaisena rahakorvauksena. Rahakorvausjärjestelmän etuna mainittiin toimeenpanon aiheuttamien kustannusten pienuus ja se seikka, ettei se vahingoittanut paikallista viljan tuotantoa painamalla viljan hintaa alas kuten kaksi ensimmäistä järjestelmää.

Järjestelmän toimeenpanoa sitten tämä toimikunta suunnitteli yksityiskohtia myöten. Sen valtiolle aiheuttamat menot toimikunta arvioi silloin, että se pohjoisessa vyöhykkeessä tulisi vaatimaan 3,615,187 markkaa 50 penniä, eteläisessä 9,273,825 markkaa, yhteensä siis noin lähes 13 miljoonaa. Tällöin oli korvausta suoritettava henkilöä kohti vuodessa pohjoisessa vyöhykkeessä 112 mk. 50 penniä ja eteläisessä vyöhykkeessä 75 markkaa.

Tässä olen nyt siis verrattain laajalti selostanut tämän toimikunnan ehdotusta. Tästä edelläsanotusta ehdotuksesta pyydettiin sittemmin — valtioneuvosto pyysi — lausuntoa maataloustuotteiden viennin ja kotimaisten maataloustuotteiden menekin lisäämistä sekä välityskustannusten supistamista koskevia kysymyksiä käsitelleeltä neuvottelukunnalta, siis hyvin pitkänimiseltä neuvottelukunnalta. Tämä neuvottelukunta katsoi, että esitetty korvausjärjestelmä oli ainoa mahdollinen, jos tällaisiin avustuksiin katsottaisiin syytä olevan. Omasta puolestaan se esitti mielipiteenään, että ehdotusta ei voitu puoltaa. Lähempiä perusteluja tosin ei esitetty, mutta mainittiin esityksessä, että avustus m. m. kysyisi huomattavasti enemmän rahoja kuin toimikunta oli arvioinut. Tämä neuvottelukunta arvioi tämän menon noin 20 milj. markaksi. Toimikunnan esitys oli neuvottelukunnan lausunnon mukana edellisessä hallituksessakin käsiteltävänä. Yksimielisesti hallitus sen hylkäsi ja lausunnot liitettiin asiakirjoihin.

Nyt esilläolevassa tulliesityksessä mainittu 47 kunnan anomus tähtää pääasiassa samanlaiseen järjestelyyn kuin edelläselotetun toimikunnan ehdotus. Vaikka siinä painostetaan, että on kysymys kuntain avustamisesta, niin kumminkin järjestely

kohdistuu verohelpotuksiin kaikille kunnallisveroa suorittaville asukkaille, periaatteessa siis jotakuinkin samalla tavalla kuin useinmainittu toimikunta on esittänyt. Tämä käy aivan selvään ilmi niistä ponsista, jotka jo mainitsin. Kustannuksiinkin nähdessä tämä anomus on asetettava toimikunnan ehdotuksen rinnalle. Se tietäisi anomuksessa mainittujen laskelmien mukaan noin 16—17 milj. markan lisämenoa valtiolle.

Siirtyessäni nyt selostamaan hallituksen ehdotusta ja kantaa, en koskettele viljatullikysymyksen periaatteellista puolta. Lähinnä nyt on kysymys käytännöllisistä toimenpiteistä. Se huomattava lisärasitus, minkä nykyinen viljatulli aiheuttaa maamme vähävaraisille kunnille niillä seuduilla, joissa viljaa vähän viljellään, vaatii erityistä huomiota valtiovallan puolelta ja antaa aihetta harkita sopivia avustustoimenpiteitä tullikysymyksen yhteydessä. Mutta siinä mielessä edellä selostettu neuvottelukunnan ehdotus yhtä vähän kuin sanottu kuntain anomus kelvannee kysymyksen ratkaisun pohjaksi. Viljatullien vähävaraisille aiheuttama rahallinen rasitus ei jakaudu alueellisesti, joskin on myönnettävä että rasitus väestön yleisen vähävaraisuuden vuoksi rasakaimmin kohdistuu kosketellulle alueelle. Toiselta puolen on huomattava että valtio nyt jo rahtiavustusten muodossa, joita esim. viime vuonna suoritettiin kaikkiaan 3,111,459 markkaa 70 penniä, helpottaa kyseessäolevan korvausalueen väestön asemaa. Alueen ulkopuolella on nykyjäänkin kuntia, joiden väestön toimeentulo varsinkin nykyisenä pula-aikana on yhtä vaikea kuin kyseessäolevalla alueella ja joiden liikenneyhteydet ovat suunnilleen yhtä huonot ilman että heillä on edes rahtiavustusta. Lisäksi on huomattava ettei suinkaan kaikki kyseessäolevalla alueella henkikirjoitetut asukkaat ole tämän avustuksen tarpeessa; puhumattakaan varakkaammista palkannauttijoista ja liikkeen harjoittajista, joita tällä alueella sentään on, joutuisivat tullinkorvauseduista osallisiksi myös sellaiset maanviljelijät, joiden taloudessa ei tarvita ostaa viljaa. Ehdotukset ovat siis liian kaavamaisia eivätkä tarjoa oikeudenmukaista jakoperustetta edes sillä alueella, jota varten se on tarkoitettu. Sen valtiolle aiheuttamat kustannukset nykyoloissa nousisivat niinkuin tässä edellä on

mainittu, parinkymmenen miljoonan markan vaiheille.

Tarkasteltaessa varsinkin jälkimmäistä, nimittäin tuota 47 kunnan anomusta, joutuukin ajattelemaan että ehdotuksella on tarkoitettu yhtä paljon kuin väestön puutteenalaisen aseman lieventämistä, kuntien talouden helpottamista siten että kuntalaiset voisivat nostamallaan tullikorvauksilla maksaa veronsa. Pohjois-Suomen heikkojen kuntien taloudellisen aseman helpottaminen on kuitenkin järjestettävissä toistakin tietä niin että se tulee paremmalla, kohtuudenmukaisemmalla tavalla järjestetyksi eikä aiheuta niin suuria menoja kuin nämä edellä olevat esitykset.

Tunnettuahan on että varsinkin Pohjois-Suomen kunnissa köyhäinhoitomenot ovat suuresti kasvaneet nimenomaan poikkeuksellisen työttömyyden vuoksi. Varsinaisen köyhäinhoidon lisäksi ovat kunnat olleet pakotettuja jakamaan huomattavia määriä elintarpeita etupäässä viljatuotteita työttömyydestä kärsiville kuntalaisille. Jos kunnille korvattaisiin näiden viljamäärien tullimaksut, heikoimmissa kunnissa kokonaan ja heikoissa osaksi, se helpottaisi kuntien taloudellista asemaa ja hyödyttäisi välillisesti myös kuntalaisia. Täten säilyisivät näissäkin kunnissa kunnallisen verotuksen perusteet samanlaisina kuin muissakin maamme kunnissa. Sen seikan harkitseminen, mille kunnille korvausta olisi suoritettava, ei myöskään tuota sanottavia vaikeuksia. Kuntien taloudellisen aseman arvostelemiseksi hallituksella on nykyään käytettävään koko joukko tilastollista aineistoa kunnallistaloudellisen neuvottelukunnan lausunnosta alkaen ja kuten kuntien antamat tiedot näiden taloudellisesta asemasta kahdelta viime vuodeltakin osoittavat. Näiden selvitysten ja kunnille avustuksia ja avustuslainoja myönnettäessä saavutettujen kokemusten nojalla on oleva suhteellisen helppoa arvostella, mille kunnille ja kuinka paljon korvausta olisi myönnettävä. Tarkkoja tietoja siitä, kuinka suuret kyseessäolevien toimenpiteiden valtiolle aiheuttamat menot olisivat, ei tietenkään voida antaa, koska korvaus koski vuotta 1934. Mainittakoon kuitenkin että Oulun läänin maaherran antamien tietojen mukaan köyhäinhoidon kuluttamat viljamäärät nousivat viime vuonna, siis vuonna 1932 Oulun läänissä seuraaviin

määriin: ruisjauhoa kulutettiin 1,604,000 kiloa, ohraja 223,000 kiloa, yhteensä siis 1,827,000 kiloa. Tänä vuonna on tähän saakka jaettu yhteensä 1,450,000 kiloa. Myöskin Suomen Punaisen ristin välityksellä on jaettu viljaa vuonna 1932 noin 950,000 kiloa, tarkoitan jauhoja. Nämä numerot olisi myöskin tässä otettava huomioon. Tosin Oulun läänin kaikki kunnat eivät tule puheenaolevasta edusta osallisiksi. Mutta kun toiselta puolen lienee välttämättömyöntä korvausta eräille toisten läänien heikkovaroisille kunnille, voitaneen arvion pohjana käyttää Oulun läänin maaherran esittämiä lukuja. Näin ollen aiheuttaisi kyseessäolevien viljatullien korvaus valtiolle noin 4 miljoonan markan menot.

Mitä kysymyksen tulliteknilliseen puoleen tulee, on ajateltu että kun tarkempi arviolaskelma avustusmenojen suuruudesta on tehty, hallitus tulevan vuoden menoarvion tultua vahvistetuksi, esittää tarpeellisen lisämenon tähän budjettiin, jonka vahvistamisessa rajoissa sitten näitä avustuksia voisi kunnille antaa.

Tässä nyt esittämäni näkökohtien perusteella hallitus esittää lakiin otettavaksi ne säännökset, jotka sisältyvät ehdotetun lain 4 §:ään.

Ed. Salo: Useammalta taholta on aikaisemmin esitetty toivomus viljatullin järjestelyn aikaansaamiseksi sellaisilla senduilla maata, joissa luonnonesteet kehoittavat perustamaan tuotannon enemmän karjanhoidon kuin viljanviljelyksen varaan. Paitsi Pohjois-Suomen edustajien tekemiä aloitteita on mainittava Oulun läänin 47 kunnan yhteinen anomus asian järjestämiseksi tulliperuutuksen kautta. Vaikka tässä asiassa eräs hallituksen asettama toimikunta, kuten kuulumme täällä äsken herra rahaministerin lausunnosta, on laatinut ehdotuksen peruutuksen toteuttamiseksi, näyttää hallitus vielä ensi vuoden tulliesityksen mukaan jättävän jatkumaan sen erittäin raskaan epäoikeudenmukaisuuden, josta koko laaja maan pohjois- ja itäosa niin raskaasti kärsii (Vasemmalta: Kaikki köyhät!) ja jonka tuntien pakottaa sellaisetkin, jotka muuten koko kansantalouden kannalta hyväksyvät viljan viljelyksen suojaamisen tullin avulla, asettumaan vastustamaan viljatullia. Tulliesityksensä perusteluissa hallitus ei kosketa leipäviljatullin

peruutuksesta johtuvia valtion menoja, vaikka nyt kuulumme siitä tarkemman selonteon herra rahaministerin lausunnosta, eikä ne komitean ehdottamalla tavalla järjestettynä merkitsekään suuria sen hyödyn rinnalla, minkä tullisuoja viljan viljelyksen lisääntymiselle on tehnyt kansantaloudelle välillisesti. Sen sijaan hallitus perustelee peruutuksen suuria kontrollimisvaikeuksia. Jos hallitus on lukenut edellä mainitun komitean mietinnön ja jos sillä ei ole muuta kuin peruutuksen tarkailuvaikeudet esteenä peruutusesitykselle, ei sillä ole mitään tosisuutta lykätä asian järjestelyä. Mainitussa komitean mietinnössä ehdotetaan, että peruutus suoritettaisiin kunnan välityksellä kunnan henkikirjaan merkityn väkiluvun mukaan eri tavalla eri osissa maata riippuen siitä, minkä verran niissä tilaston mukaan tuotetaan omissa pelloissa leipäviljaa. Kun kunta näin saisi väkilukuun vastaavan peruutusmäärän valtiolta, jakaisi se sen siten, että kuntalaisten verot tai muut maksut kuitataan sen mukaan kuin peruutussumma riittää, tai jos se on suurempi kuin hänen maksunsa, saa hän erotuksen rahana. Minkäänlainen väärinkäyttö peruutuksen jaossa ei siis mitenkään voi tulla mahdolliseksi ja hallituksen väite kontrollivaikeuksista on siis aiheeton. Jos esim. kunta on katsottava tilaston mukaan sellaiseksi, että siellä tuotetaan vain puoli leipäviljasta ja toinen puoli ostetaan, on helppo keskimääräisen henkilökulutuksen mukaan määrätä, minkä suuruinen summa sille kunnalle sen väkiluvun mukaan on maksettava. Summan jakamisessa asianomaisille varmaankin kunta toimii täysin oikeudenmukaisesti ja siitähän kunnan tilintarkastajat taas pitävät puolestaan huolta.

Kun olisi suotavaa, että tämä ikävä, maan erilaisesta ilmastosuhteista johtuva erimielisyys saataisiin pois päiväjärjestyksestä, toivon, että asianomainen valiokunta hyväksyisi tämän asian yhteydessä eduskunnalle jättämäni toivomusaloitteen ponnin, jossa hallitusta kehoitetaan antamaan esityksen asian järjestämiseksi.

Nyt kun vasemmistokaa ei enää vaadi viljatullien poistamista kokonaan, kuten lienee oikeus päättää ed. Pekkanen aloitteen nojalla, jossa pyydetään vain 50 pennin alentamista kilolta, toivoisin siltä ta-

holtakin toisenlaista suhtautumista tähän peruutusjuttuun kuin mitä tähän asti on ollut.

Mitä tulee hallituksen tulliesityksessä mainittuun köyhien kuntien avustamiseen siten, että ne saisivat tulliperuutuksen sille leipäviljalle, jonka ne käyttävät köyhäinhoitoon, on se tyydytyksellä merkittävä, mutta ei sinänsä voi tyydyttävästi ratkaista viljatullikysymystä pitemmäksi aikaa. Täällä herra rahaministeri mainitsi lausunnossaan, että näitä kuntia voidaan muuten auttaa ja niitä on avustettu ja hyvitetty niiden kaukaista asemaa rahtipalkkioita maksamalla. On huomautettava kumminkin, että apu, jota rukoillaan, on aina vaikea maksaa ja vaikea pyytää. Tällainen kuntien alinomainen kerjääminen, johon tällä tavalla annetaan ikäänkuin neuvua, ei ole suinkaan hallitusmiehillekään mieleistä. Sen vuoksi olisi näiden seutujen asia, jotka joutuvat tällä tavalla väkiseläkin ilmastosuhteitten vuoksi uhraamaan muun Suomen hyväksi niin paljon, järjestettävä paremmin vakinaiselle kannalle ja se minun käsittääkseni parhaiten tulisi juuri viljatulliperuutustietä pysyväisesti ja vakavasti järjestetyksi.

Mitä tulee rahtipalkkioiden maksuun, joita nyt suoritetaan, nehan eivät ole varsinaisesti mitään avustuksia kunnille. Nehan ovat oikeastaan valtion korvaus siitä, ettei se ole kyennyt kaikille seuduille rakentamaan rautateitä ja siis rahtiin nähdessä asettamaan niitä yhtä edulliseen asemaan kuin muita osia maassa.

Siirtyäkseni sitten tulliesityksessä mainittuihin muihin kysymyksiin, tulee siinä huomaamaan siinä mainitun tulenkestävien tiilien tullikoroituksen. Minä olen kiitollinen hallitukselle tästä otteesta. Kun meillä nyt jo voidaan todistaa varmasti löytyvän suuret määrät maassa sellaista kaoliinia, joka kelpaa ainakin tulenkestävien tiilien valmistukseen, niin olisi järjestöntä ostaa tätä ulkomaista tavaraa 8 milj. markan edestä vuodessa, kuten nykyisin olen kuullut tähän tulenkestävään tiileen ulkomaille maastamme vuosittain menevän. Toivonkin, että tulenkestävän tiili-teollisuuden päästessä alkuun, nyt hallituksen tullikoroituksen johdosta tullaan toteamaan, että meikäläinen kaoliini voi korvata nykyisin Saksasta ja muista maista tuotavan tavarahan, johon on

uhrattu toistakymmentä miljoonaa markkaa vuodessa ja joka tuonti voidaan vähentää, jollei kokonaan lopettaa, ja kun mainitulla tulenkestävällä savella tai kaoliinilla, kuten sitä mainitaan, tullaan nyt kokeilemaan tässä tarkoituksessa ja käyttämään, tullaan ehkä havaitsemaan, että se myöskin kelpaa posliinin valmistukseen, jolloin myöskin Saksasta tuonti voidaan vähentää. Ja tätä eivät kai ainakaan ne, jotka ovat kokeneet Saksan toimenpiteitä, meidän kaupallisissa suhteissa ainakaan pitäisi pahana. Minä toivoisin siis, että hallituksen tulliesitys tulenkestäviin tiileihin nähden hyväksyttäisiin, mutta toivoisin, että asianomainen valiokunta viljatulliperuutukseen nähden antaisi hallitukselle sellaisen toivomuksen kuin sitä koskeva aloite tarkoittaa.

Ed. Bryggari: Koska meidän esitystämme viljatullin poistamisesta eikä myöskään sen vähentämisestä ole maalaisliiton taholta tähän saakka kannatettu, niin minä pyydän yhtyä toisella nimellä asian toteuttamiseen, jota täällä suosittelee ed. Salo. Hän käyttää tälle asialle nimitystä viljatullin peruutus. Yhdyn suosittamaan hänen ehdotustaan ehdolla, että jokaiselle kunnalle, sen asukkaille, annetaan viljatullin peruutuksena takaisin se rahamäärä, mitä he ovat viljatullina maksaneet valtiolle.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään. Esitys lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

5) Eräistä kutomakoneista suoritettun tullin korvaamista

tarkoittava hallituksen esitys n:o 43 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

6) Ehdotuksen laiksi veronmaksun laiminlyö-misen johdosta suoritettavasta veron-lisäyksestä

sisältävä hallituksen esitys n:o 44 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston eh-

dotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

7) Ehdotuksen laiksi metsänmyynnistä eräänlaatuksilta asutustiloilta 28 päivänä huhtikuuta 1925 annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 45 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

8) Lisämäärärahan myöntämistä valtionmaiden asuttamisen johdosta erinäisille toimihenkilöille suoritettaviin palkkioihin ja korvauksiin

koskeva hallituksen esitys n:o 46 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

Pöydällepanot:

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon:

9) Ehdotuksen laiksi eräiden asunto-osakeyhtiöiden pakkohallinnosta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 3 a;

10) Ehdotuksen laiksi Suomen hallitusmuodon 14 §:n muuttamisesta

sisältävien lakialoitteiden johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5; ja

11) Ehdotuksen eläinsuojelulaiksi

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 3.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Helo: Valtiovarainvaliokunta kokoontuu vielä tänään kello 19.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 17,27.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Aku Kostia.
v. t.

20. Perjantaina 27 p. lokakuuta 1933

kello 13.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia.

Ainoa käsittely:

1) Ehdotus laiksi yhdistyksistä annetun lain eräiden pykälien muuttamisesta .....

Siv.

485

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 5; vuoden 1932 vp:ltä lepäämässä oleva lakiehdotus.

Toinen käsittely:

2) Ehdotus laiksi eräiden asunto-osakeyhtiöiden pakkohallinnosta ....

505

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 3; lakivaliokunnan mietinnöt n:ot 3a ja 3; hallituksen esitys n:o 18.

Ensimmäinen käsittely:

3) Ehdotukset laiksi Suomen hallitusmuodon 14 §:n muuttamisesta ....

513

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5; ed. Heiskasen y.m. lak. al. n:o 1; ed. V. Annalan y.m. lak. al. n:o 2.

4) Ehdotus eläinsuojelulaiksi ....

518

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 23.

Pöydällepanoa varten esitellään:

5) Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksen johdosta laiksi oppisopimuslain muuttamisesta .....

521

6) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksen johdosta Suomen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välisen porosopimuksen hyväksymisestä .....

521

7) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 6 hallituksen esityksen johdosta Suomen ja Ison-Britannian sekä Pohjois-Irlannin Yhdistyneen Kuningaskunnan välisen kauppasopimuksen hyväksymisestä .....

”

8) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 7 Tornion ja Muonion rajajokien uittoväylän rakennuskustannuksien jakoa tarkoittavan toivomusaloitteen johdosta .....

”

9) Lakivaliokunnan mietintö n:o 6 hallituksen esityksen johdosta laiksi eräiden väkijuomalakia vastaan tehdyistä rikoksista tuomittujen henkilöiden pitämisestä pakkolaitoksessa ..

”

10) Lakivaliokunnan mietintö n:o 7 vuoden 1932 valtiopäivillä hyväksytyn, mutta vahvistamatta jätetyn ehdotuksen johdosta laiksi vähittäismaksukaupasta .....

”

11) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 4 tielain 93 §:n muuttamisesta tarkoittavan lakialoitteen johdosta .....

522

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Helenelund, Hirvensalo, Janhonen, Jatkola, Rytinki, Suokas ja Toivola.

Ilmoitusasiat:**Lomanpyynnöt.**

Vapautusta eduskuntatyöstä saa ulkomaamatkan takia marraskuun 3 päivästä 17 päivään ed. Oksala.

Puhemies: Yksityisasiain takia pyytää vapautusta tästä istunnosta ed. Jatkola.

Tämän johdosta puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kivioja: Kaikkiko ne pyytää lomaa näin tärkeästä istunnosta? Minä ehdotan, ettei myönnetä kenellekään lomaa.

Puhemies: Puhemiesneuvosto puoltaa tätä anomusta.

Vapautus myönnetään.

Yksityisasiain takia saavat tästä istunnosta vapautusta edustajat Helenelund ja Rytinki.

Puhemies: Valitsijamiehiltä on saapunut kolme kirjelmää, jotka sihteeri lukee.

Laki- ja talousvaliokunnan jäsenet.

Sihteeri lukee:

Eduskunnan valitsijamiehet.

Helsingissä,
lokakuun 25 päivänä 1933.
N:o 3.

Eduskunnalle.

Eduskunnan Valitsijamiehet saattavat kunnioittaen Eduskunnan tietoon, että he ovat kokouksessaan tänään Eduskunnan päätöspöytäkirjansa 4 §:n kohdalla kulu-
van lokakuun 18 päivänä antaman kehoi-

tuksen mukaisesti valinneet jäsenen laki- ja talousvaliokuntaan ed. Myllymäki-vainajan sijaan ja että valituksi on tullut ed. Kanerva.

Valitsijamiesten puolesta:

L. O. Hirvensalo.

Viljo Rantala.

**Suomen Pankin pankkivaltuusmiehet sekä
Suomen Pankin tilintarkastajat.**

Sihteeri lukee:

Eduskunnan Valitsijamiehet.

Helsingissä,
lokakuun 25 päivänä 1933.
N:o 4.

Eduskunnalle.

Eduskunnan Valitsijamiehet saattavat kunnioittaen Eduskunnan tietoon, että he ovat kokouksessaan tänään Eduskunnan päätöspöytäkirjansa 1 a §:n kohdalla kulu-
van lokakuun 13 päivänä antaman kehoi-
tuksen mukaisesti valinneet Suomen Pan-
kin pankkivaltuusmiehet.

Valituiksi ovat tulleet:

Tanner, Väinö, toimitusjohtaja,
Lahdensuo, Jalo, filosofianmaisteri,
Helo, Johan, filosofiantohtori, vara-
tuomari,
Vesterinen, Vihtori, maanviljelijä,
Ryömä, Hannes, pääjohtaja,
von Frenckell, Erik, dipl. insinööri,
Kilpi, Eino, päätoimittaja,
Leppälä, Juhani, maanviljelijä,
Junnila, Taave, kunnallisneuvos.

Suppeampaan pankkivaltuustoon kuulu-
vat kolme ensiksi mainittua, eli Tanner,
Lahdensuo ja Helo.

V. J:n 83 §:n 3 momentissa mainituissa
tapauksessa tulee suppeampaan pankkival-
tuustoon Tannerin sijaan ensiksi Ryömä ja

toiseksi Kilpi, Lahdensuon sijaan ensiksi Vesterinen ja toiseksi Leppälä sekä Helon sijaan ensiksi von Frenckell ja toiseksi Junnila.

Samoin Valitsijamiehet ilmoittavat Eduskunnan päätöspöytäkirjansa 1 b §:n kohdalla lokakuun 13 päivänä antaman kehoituksen mukaisesti toimittaneensa Suomen Pankin tilintarkastajain ja heidän varamiestensä vaalin.

Tilintarkastajiksi ovat tulleet valituiksi:

Harvala, Kaarlo, toimittaja ja hänen varamiehekseen, Valta, August, toimitsija,

Huittinen, Kaapro, maanviljelijä ja hänen varamiehekseen Lohi, K. A., maanviljelijä,

Kuusisto, August, maanviljelijä ja hänen varamiehekseen Saarinen, Paavo, taloudenhoitaja,

Fränti, Aleksanteri, kunnallisneuvos ja hänen varamiehekseen Tuomivaara, E. A., maanviljelijä, sekä

Aalto, Artturi, ent. sanomalehdentoimittaja ja hänen varamiehekseen Hiltunen, Onni, kansanedustaja.

Valitsijamiesten puolesta:

L. O. Hirvensalo.

Viljo Rantala.

Valtiontilintarkastajat ja heidän varamiehensä.

Sihtööri lukee:

Eduskunnan Valitsijamiehet.

Helsingissä,
lokakuun 25 päivänä 1933.
N:o 5.

Eduskunnalle.

Eduskunnan Valitsijamiehet saattavat kunnioittaen Eduskunnan tietoon, että he ovat kokouksessaan tänään Eduskunnan päätöspöytäkirjansa 1 a §:n kohdalla kulu-

van lokakuun 13 päivänä antaman kehoituksen mukaisesti valinneet viisi valtiontilintarkastajaa sekä varamiehen kullekin heistä varainhoitovuotta 1934 varten.

Valituiksi ovat tulleet:

Rantala, Viljo, kansanedustaja ja hänen varamiehekseen Puittinen, Matti, kansanedustaja,

Tarkkanen, E. M., maanviljelijä ja hänen varamiehekseen Särkkä, K. V., kunnallisneuvos,

Paasonen, Armas, rautatieläinen ja hänen varamiehekseen Helo, Johan, filosofiantohtori, varatuomari,

Hästbacka, J. E., talousneuvos, pankinjohtaja ja hänen varamiehekseen Udd, I. Vilh., rakennusmestari, sekä

Tukia, Elias, maanviljelijä ja hänen varamiehekseen Kalliokoski, Viljami, maanviljelijä.

Valitsijamiesten puolesta:

L. O. Hirvensalo.

Viljo Rantala.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi yhdistyksistä annetun lain eräiden pykälien muuttamisesta.

Esitellään lakivaliokunnan mietintö n:o 5 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty, vuoden 1932 vp:ltä lepäämässä oleva yllämainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 5. Ensin salitaan keskustelu asiasta, sen jälkeen tehdään valtiopäiväjärjestyksen 73 §:n mukaisesti ääntenenemmistöllä päätös lakiehdotuksen muuttamattomana hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Keskustelu:

Ed. Tanner: Herra puhemies! Yhdistyslain kohtalot kuvastavat niitä vaihte-
luita, joita meidän sisäpolitiikassamme vii-

meisten 15 vuoden aikana on ollut. Ensimmäinen yhdistyslaki, jonka Suomi sai itseksi tultuaan, vahvistettiin vuoden 1919 alussa ja oli siis vuoden 1918 eduskunnan käsittelyjen tulos. Se käsiteltiin siis heti kansalaissodan jälkeen ja eduskunnassa, joka oli melkein kemiallisesti puhdas kaikista muista kuin luotettavista valkoisista aineksista. Siitä huolimatta tästä yhdistyslaista tuli melkoisen siedettävä laki ja sen varassa onkin melkoisen hyvin voitu tähän saakka toimia. Kuvaavaa silloiselle katsantokannalle on, että maalaisliiton taholta silloin kovin ankarasti moitittiin viranomaisen vieroksuva suhtautumista yhdistyksiin ja yleensä vapaaseen kansalaiselämään ja vaadittiin, ettei lakia ainakaan siinä suhteessa saisi millään lailla raskaammaksi tehdä. On tietysti muistettava, että tämä tapahtui maalaisliiton nuoruudessa, jolloin se vielä palveli ihanteita (Vasemmalta: Alkion aikana!) ja jolloin sillä oli johtajana tunnettu vapaamielinen henkilö, Santeri Alkio. Sen jälkeen ovat maalaisliiton polut kulkenet yhä enemmän taantumukselliseen suuntaan. Kun olot vieläkin tasaantuivat, saatiin nähdä sekin ihme, että vuonna 1923 yhdistyslakia uudistettiin parantamalla sitä monessa suhteessa, niin että siitä tuli vieläkin mieluisampi laki kuin aikaisempi.

Sen jälkeen ovat olot kuitenkin ja varsinkin viimeisten vuosien aikana huomattavasti muuttuneet. Vuoden 1929 lopulla joutui eduskunta käsittelemään silloisen hallituksen muutosehdotusta yhdistyslakiin. Hallitus oli kansanliikkeen pakottamana antanut lakiesityksensä ja eduskunta hyväksyi sen hallituksen pakottamana. Mutta ei siltäkään hyvä. Me olemme sen jälkeen saaneet vieläkin uuden ehdotuksen yhdistyslain muutokseksi, ja se oli herra Svinhufvudin hallituksen esitys. Se joutui käsiteltäväksi viime eduskunnassa keväällä 1932, keskellä Mäntsälän kapinaviikkoa, ja se kai osaltaan selittää, että eduskunta on voinut ollenkaan asettua tällaiseen lain kannalle. Eduskunta kuitenkin siirsi lain vaalien ylitse ja sillä tavalla se on säästynyt meidän lopullisesti ratkaistavaksemme tässä eduskunnassa (Keskustasta: Hyvä laki!). Tämä esitys on monessa suhteessa sen laatuinen, että se tekee yhdistymisvapauden jokseenkin illusooriseksi. Tämän jälkeen tuskin enää voi puhuaakaan

mistään yhdistysvapaudesta, korkeintaan jostain säännöstellystä yhdistysten toiminnasta. Kun nyt on kysymyksessä ainoastaan lain joko hyväksyminen tai hylkääminen, en rupea rasittamaan eduskuntaa luettelemalla niitä monia kohtia, joissa laki tietää suorastaan pelottavaa uhkaa yhdistymisvapaudelle, vaan tyydyn koskettelemaan ainoastaan paria kohtaa, jotka lähinnä pistävät silmään.

Ensimmäinen tällainen kohta sisältyy lakiehdotuksen 22 §:ään ja sen viimeiseen momenttiin. Siinä sanotaan: „Jos yhdistys on lakkautettu sen johdosta, että se toimii Suomen voimassa olevan valtio- ja yhteiskuntajärjestyksen väkivaltaiseksi kumoamiseksi, voidaan yhdistyksen omaisuus tuomita valtiolle menetetyksi.” Tämä ehdotus tuo meidän lainsäädäntöömme kokonaan uuden periaatteen, mutta samalla se tuo meidän yhdistyksiemme toiminnalle hyvin vakavan uhkan tulevaisuudessa. Tosinhan tässä ehdotetaan, että vain semmoisten yhdistysten omaisuus voidaan tuomita menetetyksi, jotka toimivat valtio- ja yhteiskuntajärjestyksen väkivaltaiseksi kumoamiseksi, mutta kuka voi sanoa, mikä ryhmä milloinkin voidaan yleisen mielipiteen tai vallassa olevan puolueen taholta selittää tällaiseksi (Ed. Lohi: Tuomioistuimet ratkaisee!). Tuomioistuihin me olemme aikaa sitten lakanneet luottamasta (Keskustasta: Ohoh!). Kuvitelkaapa semmoistakin tapausta, että esim. Helsingin Työväenyhdistys, jota vastaan paraikaa on käynnissä kanne sen toiminnan lakkauttamiseksi juuri tällaisilla perusteilla, että se todella lakkautettaisiin ja että sen omaisuus tuomittaisiin valtiolle menetetyksi. Me tiedämme kuitenkin jokainen, että tämä yhdistys on täydellisesti puhdas kaikesta sentapaisesta toiminnasta, että se on täydellisesti sosialidemokraattisten aineiden hallinnassa, mutta siitä huolimatta on kanne pantu vireille eikä kukaan voi tällä hetkellä sanoa, kuinka se päättyy. Jos sen omaisuus tuomittaisiin valtiolle menetetyksi, tulisi se merkittävään sellaista uhkaa rauhalliselle yhteiskuntaelämälle, että minä luulen, että sitä ei olisi aivan mieluisaa nähdä. — Me olemme sitäpaitsi voineet nähdä, kuinka omaisuudet tällaisissa tapauksissa, jolloin ne valtion puolesta asetetaan toimitsijamiesten hoidettaviksi, hupenevat aivankuin tina tuhkaan.

Näin näyttää käyvän esim. lakkautetun Suomen Ammattijärjestön omaisuuden, josta ei tule jäämään ei valtiolle eikä ammatillisille järjestöille minkäännäköistä iloa (Ed. Koivisto: Se on kuin Salomonin tuomio!).

Toinen kohta, johon näin viimeisessä tarkastelussa lähinnä huomio kiintyy, on lakiehdotuksen 27 § ja varsinkin sen toinen momentti, jossa määrätään, millä tavalla perustettu yhdistys on merkittävä rikosrekisteriin (Eduskunnasta naurua. — Yhdistysrekisteriin! — Sama asia!), — yhdistysrekisteriin, — eduskunta voi huomata, kuinka ajatussosiatio kulkee tämän lakiehdotuksen polkuja (Hilpeyttä eduskunnassa), — ja jossa annetaan yhdistysrekisterin hoitajalle aivan ennen tuntemattomia valtuuksia. Sen sijaan, että hänen tehtävänsä tähän saakka ovat olleet enemmän niin sanoakseni teknillistä laatua, hänen tehtävänään kun on ollut katsoa sisältyykö sääntöihin kaikki ne määräykset, joita laki vaatii, ja että ne muutenkin ovat laillisessa kunnossa, annettaisiin tämän lakiehdotuksen mukaan tälle verrattain pienelle virkamiehelle oikeus harkita, voiko yhdistystä yleensä rekisteriin ottaa. Hänen tehtäväkseen annetaan harkita yhdistyksen poliittinenkin puoli, eikä vain harkita, vaan „jos hänellä on aihetta otaksua”, että yhdistys on tarkoitettu toimimaan vastoin lakeja ja hyviä tapoja j. n. e., niin silloin yhdistystä ei ainakaan ilman pitempiä lisäselvityksiä tulla merkitsemään rekisteriin. On outoa, että tällaisista tapauksista saada meidän lainsäädäntöömme. Eihän perustettu yhdistys näin menetellen pääse edes kunnollisesti toimimaankaan, vaan hallinnolliset viranomaiset harkitsevat etukäteen, onko se sovelias alkamaan toimintansa vaiko ei. Jos näiden harkinta kulkee kielteiseen suuntaan, ei yhdistyksellä ole minkäänlaisia toimintaanpääsymahdollisuuksia. Minun nähdäkseni pitäisi täysin riittää ne takeet, mitä on annettu lain 21 §:ssä, missä annetaan tuomioistumelle oikeus lakkauttaa jos se on toiminut vastoin lakia ja hyviä tapoja.

Puuttumatta muihin tähän lakiin sisältyviin outoihin periaatteisiin tyydyn tällä kertaa vain mainitsemaan nämä edelläolevat. Me mielestäni osoittavat, että olemme epäilyttävässä määrässä luisumassa puhtaan mielivallan tielle, jos tällainen laki

tullaan hyväksymään. Jos hallitus katsoo tarvitsevänsä valtuuksia hoitaa maan asioita yleensä ja erikoisesti yhdistyselämää, niin ne valtuudet hallitukselle tietysti voidaan antaa ja ne on jo annettukin. Siinä mielessähän eduskunta aikoinaan on hyväksynyt tasavallan suojelulain, jossa hallitukselle on annettu melkoisen laajat valtuudet. Muidenkin valtuuksien antamisessa on eduskunta viime vuosina ollut verrattain aulis, ja luulisin olevani oikeassa uskoessani, että eduskunta edelleenkin on valmis antamaan tilapäiseen tarpeeseen tarvittavia valtuuksia. Mutta herättää heti epäilyksiä, jos pysyväiseksi tarkoitettuun lainsäädäntöön ryhdytään ottamaan mukaan kaikenlaisia mielivaltaisuutta helpottavia määräyksiä, joita kuitenkin tultaisiin tarvitsemaan vain lyhyen ajan.

Me emme tietysti tällä hetkellä tiedä, minkä ryhmän toimintaa tällainen laki tulisi vastaisuudessa vaikeuttamaan taikka ehkä ehkäisemään. Tähänastinen kokemus on osoittanut, että kaikki ne rajoittavat lakimääräykset, joita eduskunta kolmen viime vuoden aikana on hyväksynyt, ovat etupäässä tulleet käytetyksi äärimmäisen oikeiston toimintaa vastaan. Mutta meillä vasemmistossa on joka tapauksessa omat epäilyksemme. Me olemme nähneet, miten ainakin visseissä piireissä on olemassa järjestelmällinen pyrkimys vaikeuttaa työväenliikkeen toimintaa tässä maassa ja kasata sen eteen kaikenlaisia esteitä. Kuuluuhan eräällä taholla melkein jokapäiväisenä sotahuutona: „marxilaisuus on tästä maasta hävitettävä, sen julkinen toiminta on estettävä”. Tämä antaa meille aiheen olla varovaisia ennen kuin annamme hyväksymisemme mihinkään semmoiseen lakiin, josta voi tässä mielessä koitua vaikeuksia. Meillä on sitä paitsi kovin kouraantuntuvia esimerkkejä aivan viime päiviltä, minkälaisia vaikeuksia epäonnistunut lainsäädäntö voi tuoda mukanaan. Mainitsen tässä suhteessa ne lukemattomat, moniin kymmeniin nousevat tapaukset, joissa kunnallisvaalilistoja on hylätty sillä perusteella muka, että niissä olevat ehdokkaat ovat aikoinaan kuuluneet jäseninä joihinkin sittemmin lakkautettuihin järjestöihin. Kun tuommoista sattuu joka päivä, niin ymmärrettäköön, että me emme voi olla tällaisessa lainsäädännössä mukana, ja että jos se hyväksytään, me tulemme käsittämään sen nyrikiniskuna työväenluokkaa vastaan.

Tämä laki onnistuttiin viime eduskunnassa saamaan lykätynsä yli vaalien. Sen jälkeen on meillä ollut vaalit, joissa siihenastinen poliittinen suunta on saanut mitä jyrkimmän tuomionsa. Eduskunta on nyt kokonaan toisella tavalla kokoonpantu kuin edellinen eduskunta. Tämä eduskunta on jo toiminnallaan myöskin ennättänyt osoittaa, että se monista asioista ajattelee toisella tavalla kuin edellinen eduskunta. Se on lyhyenä kokoontumiskautenaan ennättänyt torjua luotaan useitakin yli vaalien lykättyjä, lepäämään saatettuja lakiehdotuksia, siten antaen näytteen tahdostaan. Minä rohkenen olla niin hyväuskoinen, että odotan eduskunnan tähänkin lakiin nähden osoittavan samantapaista pyrkimystä. Muussa tapauksessa ei liene varsin terveellistä astua seuraavissa vaaleissa kansan eteen.

Minä pyydän, herra puhemies, ehdottaa, että eduskunta hylkäisi tämän lakiehdotuksen.

Ed. K o m u: Herra puhemies! — Käsitelyn pohjana olevaan lakivaliokunnan mietintöön liittyvässä vastalauseessa ehdottavat valiokunnan sosialidemokraattiset jäsenet tämän käsiteltävänä olevan lain hylättäväksi. Ed. Tanner tekikin jo ryhmämme puolesta tällaisen hylkäämisehdotuksen ja minä pyydän, herra puhemies, saada kannattaa hänen ehdotustaan. Sen lisäksi, mitä asian aikaisemmissa käsitelyissä ja mainituissa vastalauseissa on tämän hylkäävän kantamme tueksi esitetty, minä pyydän tässä yhteydessä saada lyhyesti perustella vielä tätä hylkäävää kantaa.

Lain muutoksen tarpeellisuutta perusteltiin aikoinaan m. m. sillä, että oli muka osoittautunut hankalaksi saada lakkautetuksi sellaiset yhdistykset, jotka olivat perustetut lakia kiertäen jatkamaan jonkun lakkautetun yhdistyksen toimintaa sekä että tämän vuoksi olisi varattava rekisteri-viranomaisille tilaisuus kontrolloida jo yhdistyksen rekisteri-ilmoitusta käsitellessään, onko mahdollisesti kyseessä tällainen yhdistys, sekä estää sen rekisteriin merkitseminen. Edelleen perusteltiin esitystä sillä, että on tarpeellista muuttaa laki siten, että hallinnolliset viranomaiset voivat määrätä jonkin yhdistyksen toiminnan lakkautettavaksi tai keskeytettäväksi, asettaa yh-

distyksen holhouksen alaiseksi, sekä estää siis yhdistykselle vastuunalainen hallitus tai johtokunta hoitamasta yhdistyksen omaisuutta ja taloutta, edes siihen asti kuin lakkauttamispäätös on tuomioistuinmessä annettu. Muitakin muutoksia nykyisin voimassaolevaan lakiin silloin esitettiin, mutta etten kuluttaisi eduskunnan aikaa liiaksi ja koska esitys on suurelle osalle edustajia tunnettu, niin rajoitun selostuksessa tähän. — Tulloon muuten tässä yhteydessä mainituksi, että asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä aikaisemmin eduskunnassa emme onnistuneet saamaan lakiin sellaisia muutoksia, joita silloin sekä vielä nytkin pidetään aivan välttämättöminä.

Siirryn sitten tarkastelemaan muutamin sanoin tämän lainmuutoksen tarpeellisuutta. Kuluneet vuodet ovat osoittaneet, että voimassaoleva laki antaa viranomaisille tarpeeksi keinoja lakia ja hyviä tapoja vastaan rikkoneiden yhdistysten lakkauttamiseen. Ovathan kaikki yhdistykset, joissa aikoinaan oli kommunisteilla edes joltistakin vaikutusvaltaa, nyt lakkautetut. Onpa tässä yhdistysten lakkauttamisinnossa menty niinkin pitkälle, että on vaadittu ja saatukin lakkautetuiksi sosialidemokraattiseen puolueeseen jo vuosia ennen kuin kommunisteja alettiinkaan hätyytellä kuuluneita yhdistyksiä. Lakkautuksen perusteet ovat hyvin usein tuntuneet varsin löysiltä. Niinpä tiedän tapauksen, yhden esimerkin vain tässä mainitakseni, että on vaadittu lakkautettavaksi ja onnistuttukin lakkauttamaan yhdistys, jonka ainoana vikana on ollut se, että yhdistys on hankkinut vappujuhlaansa puhujan sittemmin lakkautetulta ammattijärjestöltä. Yhdistys oli ollut pakotettu tähän puhujan pyyntöön mainitulta taholta siksi, ettei se ollut onnistunut omalta piirijärjestöltään saamaan puhujaa, koska juhlia järjestetään sinä päivänä paljon ja puhujien määrä oli rajoitettu. Koskaan tämä yhdistys ei ole maksanut esim. veroa millekään muulle järjestölle kuin puolueemme asianomaisille elimille. Tällaisia tapauksia on sattunut muitakin, ja näin lakkautettujen yhdistysten pesien selvittäjät ovat saaneet tilittää yhdistyksen omaisuuden jäännöksen sen myytyään puolueemme kassaan, kuten ne ovat yhdistysten säännöissä jo niitä perustettaessa määrätty. Mutta pesän selvitys on, kuten ed. Tannerkin jo täällä huo-

mautti, usein vienyt niin pitkän ajan, että varojen lailliselle perijälle ei ole jäänyt-kään juuri mitään saatavaa, ja on käynyt niinkin hullusti, että tällainen pesänhoitaja, Kuusamon esimerkin mainitakseni, on kavaltanut koko loput varat, joten puoleemme ei mahdollisesti tämän yhdistyksen peruja tule saamaan koskaan yhtään penniä.

Lepäämässä olevan lain mukaan olisi lisäksi, kuten sanottu, annettava hallinnollisille viranomaisille valta määrätä väliaikaisesti lakkauttamalleen yhdistykselle toimitsijamies ja kieltää siis yhdistyksen hallitus harjoittamasta yhdistyksen puolesta liiketoimintaa sekä hoitamasta sen omaisuutta. Tällöin voisi käydä siten, että toimitsijaksi määrättäisiin henkilö, jolla ei ole kykyä tehtävänsä kunnolliseen täyttämiseen, eikä varoja vastatakseen myöhemmin yhdistykselle mahdollisesti aiheuttamastaan vahingosta, joka vuosia kestäneen kärkeilymisen aikana on saattanut nousta suuriinkin summiin, etenkin tapauksissa, joissa on kysymyksessä suuret omaisuudet ja suuri liikevaihto. Vaikka siis lakkauskanne myöhemmin kumottaisiinkin täysin aiheettomana, olisi yhdistykselle aiheutettu korvaamattomia tappioita, sillä laista puuttuu määräys, että valtio olisi korvausvelvollinen tällaisissa tapauksissa. Ja kun näin on, paljonko silloin enää jää jäljelle hallitusmuodossamme säädetystä omaisuuden turvasta.

Voimassaolevien säädösten mukaan ei yhdistysten rekisteröiminen ole välttämättömän toimenpide, se on vain siviilioikeudellinen laadultaan eikä siis poliittisluontoinen. Rekisteriin merkitsemättömyys ei estä perustamasta yhdistyksiä, mutta kylläkin niitä hankkimasta nimiinsä omaisuutta. Mutta nyt käsiteltävänä olevalla lailla tahdotaan asettaa yhdistykset poikkeusasemaan, nimittäin ne yhdistykset jotka ilmoitetaan rekisteriin merkittäväksi. Rekisteri-viranomaisille annettaisiin mahdollisuus harkita, mikä yhdistys voidaan merkitä rekisteriin, mikä ei. Tämä toimenpide vie nähdäkseni tielle, jota tuskin voidaan pitää perustuslain hengen mukaisena. Tällainen hallinnollisten viranomaisten harkinta johtaa jonkinlaiseen ennakkoestämiseen vapaassa kansalaistoiminnassa, joka kuitenkin on perustuslaissa turvattu ja siis koko rekisteriin merkitsemis- ja ilmoittamishomma

tulee tällä tavalla viranomaisten harkinnasta riippuvaksi.

Yhdistysten rekisteröiminen tämän lain mukaan, jos se hyväksytään, tulee sitäpaitsi niin mutkalliseksi, kustannuksia ja vaivoja aiheuttavaksi ja viranomaisten mielivaltaista riippuvaksi, ettei tällaiselle tielle käsitykseni mukaan voida lähteä ainakaan siinä tapauksessa, että maotamme aiotaan edelleenkin pitää perustuslaillisena tasavaltana. Myöskään ei voida pitää säännöstä, että kansalaisten yhdistystoiminnalla kokoamat varat voidaan eräissä tapauksissa tuomita valtiolle menetetyksi, oikeudenmukaisena. Tällainen valtiolle menettämissäännös sisältyy kyllä nyt jo voimassaoleviin lakeihin niiden tapausten varalta, joissa omaisuutta on käytetty rikoksentekeväliseen. Mutta kuten edellä eräillä esimerkeillä olen jo osoittanut, on tämän lain alaisissa tapauksissa usean rikkomuksen laatu senluontoinen, ettei näin raskaita seuraamuksia voida säätää tekemättä laista poikkeuslakia.

Lepäämässä oleva laki sisältää kyllä kiellettä muutamia selvennyksiä. Mutta lain kielteiset puolet ovat paljon painavammat, vieläpä arveluttavatkin, ja kun mikään tositarve ei vaadi tällaista lakia, olisi esityksen hylkäämiseen sitäkin suurempi syy. Niillekin, jotka toivoisivat tätä lakia äärimmäisen oikeistosuunnan kurissa pitämiseksi — ja tätähän maalaisliittolaiset sanovat tällä lailla pyrkivänsä ajamaan — lienee ainakin selviö, että vasemmisto on voitu pitää kurissa voimassa olevallakin lailla ja vieläpä on voitu sitä kurittaa liiaksikin. Tämän huomioonottaen luulisin olevan maailman helpoimman asian „tukistaa” — tuota kuuluisaa termiä käyttäkseni — myöskin oikeistoa silloin, kun se katsotaan tarpeelliseksi. Voimassa oleva laki siihen antaa kyllä tilaisuuden, sillä sen nimikkeessä enemmän kuin sisällössäkään ei ole sanottu, että se olisi säädetty vain vasemmistoa varten.

Edellä sanotun nojalla rohkenen toivoa, että lepäämässä oleva esitys hylätään. Jos hallitus katsoo tarpeelliseksi yhdistyslain eräiden kohtien selventämisen siinä tapauksessa, että esityksemme hyväksytään, olisi sen uutta esitystä antaessaan jätettävä kuitenkin yhdistyslain ne kohdat, joiden muuttaminen kaventaisi perustuslaissa säädettyä omaisuuden turvaa ja kenenkään ennakolta.

estämätöntä yhdistysoikeutta, nykyisin voimassa olevan lain varaan.

Ed. Lohi: Nyt käsiteltävänä oleva asia on epäilemättä yksi niitä kansanvaltaisen yhteiskunnan tärkeimpiä lakeja, koska se säännöstelee ne puitteet, missä kansalaiset voivat yhdistysten turvin omia aatteitansa ajaa. Ensimmäinen puhuja, ed. Tanner, huomautti siitä, että tätä yhdistyslakia säädettäessä nimenomaan maalaisliittolaiset olivat erinomaisen vapaamielisiä (Ed. Komu: Sehän on totuus!). Minä en tahdo kieltää sitä. — Samalla hän huomautti, että maalaisliittolaiset nyttemmin ovat kääntyneet taantumuksen puolelle (Vasemmalta: Niinkuin ovatkin!). Minä tahtoisin tähän huomauttaa, että me maalaisliittolaiset olemme sittenkin sellaista väkeä, että elävä elämä meille jotakin opettaa ja voin tähän sanoa sen tunnetun lauseen, että me kiitämme Jumalaa jokaisesta hetkestä, kun me tulemme viisaammiksi (Ed. Ampuja: Ei se viisautta ole!). Me toivoimme silloin kuin vuoden 1918 surkeista tapahtumista oli päästy, että tämä oli jo opettanut meidän kansaa siinä määrin, että voidaan kansalaisten vapaus ulottaa hyvin laajalle, mutta surullinen kokemus nyt kuluneelta ajalta totesi, että myöskin yhdistyslakia voitiin niin suuressa määrin väärinkäyttää, että juuri yhdistyslain nojalla muodostettiin yhdistyksiä, joiden varsinaisena tehtävänä oli maan- ja valtiopetoksen toiminnan harjoittaminen, ja niin pitkälle, niinkuin eräs maalaisliiton edustaja eduskunnan puhujalavalta sanoi, että meidän lakiemme turvissa voidaan laillisesti maan- ja valtionpetosta harjoittaa. Olosuhteet parhaan kommunistiriehunnan aikana muodostuivat tosiasiasa tällaisiksi. Onko silloin ihmeteltävää, että tällaiset tosiasiat silmiemme edessä me olemme asettuneet sille kannalle, että täytyy tarkistaa myöskin sitä lainsäädäntöä, joka kansalaisten oikeudet ja vapaudet säännöstelee, siihen rajaan, että julkista valtion- ja maanpetosta ei lain turvissa voida harjoittaa.

Kun me seuraamme kehitystä tällä hetkellä yleensä kaikkialla maailmassa, niin minun mielestäni tosiasiana on pidettävä se, että niissä maissa, missä kansanvaltainen yhteiskuntajärjestelmä on menetetty ja diktatuuri astunut tilalle, on suurimpana syynä ollut se, että kansanvaltaiset ainekset

eivät ole ajoissa ymmärtäneet lainsäädännössä täyttää niitä aukkoja, jolloin tuo rajaton kansalaisvapaus on muodostunut koko kansakunnalle vaaraksi. Ja juuri tästä syystä me maalaisliittolaiset, kun me pidämme kansanvaltaisen yhteiskunnan perustukset niin pyhinä, että me emme tahdoisi meidän maata ja kansaa saada siihen surulliseen tilaan, että täällä joku diktaattorivalta vielä ottaisi valtuudet kansan yli käsiinsä, olemme valmiit tarkistamaan jokaista sellaista lainsäädäntöä, joka antaa vapauden valtio- ja yhteiskuntajärjestyksen vastaiseen toimintaan.

Kun viime eduskunnassa oli tämä lakiehdotus käsiteltävänä, niin se ei tapahtunut sen hallituksen painostuksesta, joka tämän esityksen oli antanut, meidän suhtautumismme tähän lakiin, mutta se tapahtui vakavan, asiallisen harkinnan jälkeen. Ja tämä harkinta, me käsitämme tälläkin hetkellä, oli oikea. Yhteiskunnan, jos se tahtoo yhteiskuntarauhan säilyttää, velvollisuus on lakien kautta toimia niin paljon kuin yhteiskunnalle on mahdollista, jotta sellaiset ainekset, joiden tarkoituksena on kumota ja hävittää yhteiskunnan perustukset, laillisesti ajoissa saadaan kiinni, ettei tuho muodostu sellaiseksi, että se hukuttaa meidät kaikki.

Täällä ed. Tanner huomautti eräistä tämän lain kohdista, jotka hän piti kaikkein arveluttavimpina, esim. sen kohdan 22 §:ssä, jossa säädetään, että jos yhdistys on lakautettu sen johdosta, että se on toiminut Suomen voimassa olevan valtio- ja yhteiskuntajärjestyksen väkivaltaiseksi kumoamiseksi, voidaan yhdistyksen omaisuus tuomita valtiolle. Kyllä minusta tämäkin säännös on aivan oikea ja paikallaan. Silloin kuin yhdistyksen omaisuutta käytetään koko kansakunnan tuhoamiseksi, niin ei mitään moraalista oikeutta ole tuon yhdistyksen perillisillä enää siihen omaisuuteen. Kyllä se on aivan oikein, että yhteiskunta ottaa sellaisen omaisuuden huostaansa.

Ed. Tanner myöskin huomautti 27 §:n säännöksistä, jossa annetaan mahdollisuus rekisteriviranomaiselle tutkia yhdistyksen sääntöjä, ennenkuin se merkitsee sen yhdistysrekisteriin. Tässähän säädetään: „Jos yhdistysrekisteriin tehtyä ilmoitusta tarkastettaessa on aihetta otaksua, että yhdistys on tarkoitettu toimimaan vastoin lakia

tai hyviä tapoja tahi lakia kiertäen jatkaamaan jonkin lakkautetun yhdistyksen toimintaa, hankkikoon rekisteriviranomainen asianomaisen poliisiviranomaisen välityksellä tarvittavaa lisäselvitystä", ja jos hän tämän selvityksen saatuaan katsoo, että tämä yhdistys on tarkoitettu juuri sillä tavalla toimimaan, niin hän voipi kieltää tuon rekisteriin merkitsemisen, mutta yhdistyksellä on oikeus tästä päätöksestä valittaa. Sillä on oikeus siihen hakea muutosta korkeimmassa hallinto-oikeudessa, jotta se lopultakin tulee korkeimman tuomioistuimen harkittavaksi, ovatko ne syyt olemassa, joiden takia tuo rekisteriviranomainen on evännyt tuon yhdistyksen rekisteriin merkitsemisen. Täällähän kyllä ed. Tanner huomautti, että he ovat aikoja sitten lakanneet tuomioistuihin luottamasta, mutta me maalaisliittolaiset emme nyt ainakaan toistaiseksi sen korkeampaa normia tunne, johon voitaisiin nojata oikeuskysymyksissä, kuin mitä meidän tuomioistuimet ovat. Me emme hyväksy sellaista valtiomuotoa eikä sellaista periaatetta, että se on voiman oikeus ja että itsekukin „me teemme mitä tahdomme", saadaa ottaa tunnuslauseeksi. Me pidämme kiinni siitä, että oikeusjärjestyksen täytyy pysyä loukkaamattomana, ja me sitenkin pidämme, että meidän tuomioistuiemme ovat puolue- ja luokkanäkökohtien ylä- ja ulkopuolella, ja sen takia me turvallisesti luotamme oikeusviranomaisiimme ja sitä enemmän näihin korkeimmalla asteella oleviin.

Täällä huomautti edellinen puhuja, että maalaisliittolaiset tätä lakia kannattavat sen takia, että tätä voitaisiin käyttää oikeistoa vastaan. Me emme tahdo, että tätä lakia käytetään ketään rehellistä ihmistä vastaan, mutta olkoon se kuka tahansa oikealla tai vasemmalla, joka tahtoo meidän valtio- ja yhteiskuntajärjestelmän väkivaltaiseksi kumoamiseksi toimia, se on kaikkia varten tämä laki tarpeellinen (Vasemmalta: Voimakasta väkeä!).

Ed. Estlander: Herr talman! Dessa senaste år ha både inom den politiska och den ekonomiska lagstiftningen tillgripits åtgärder, som dikterats av begäret att till vad pris som helst och så att säga på genvägar uppnå resultat, vilka man tyckt

hägra inom närmaste räckhåll, blott man resolut och utan skrupler ingrepe med statsmaktens alla utvägar. För ändamål, vilka ingalunda alltid kunnat godkännas, om de också i andra fall varit i och för sig försvarliga och nyttiga, har man genom dylika lagstiftningsåtgärder kränkt de allmänna grunderna för själva rättstillståndet i landet. Man har försvagat tilltron till rättsväsendet och man har på detta sätt kraftigt motverkat själva syftet att upprätthålla och återställa normala förhållanden. „Exempla sunt odiosa" heter det, och huru frestande det än vore, skall jag icke här skrida till att uppräknat dylika lagstiftningsakter, men beträffande den föreliggande anser jag mig böra framhålla de betänkliga sidor, som vidlåda densamma.

Det föreliggande lagförslaget bryter mot lagstiftningens grundprinciper däri, att det antages genom enkel lag, ehuru det uppenbarligen genom sitt innehåll inkräktar på själva grundsatsen om föreningsfrihet. Detta kan numera icke längre ändras, då lagförslaget är vilande. Men detta är ett väsentligt skäl för att förkasta detta lagförslag.

Genom antagande av lagen skulle också, materialiter, i själva lagstiftningen införas en bestämmelse, vilken är ägnad att så att säga förtaga kraften uti lagens själva syfte, som ju ostridigt är tillåtelset att medborgarne att bilda föreningar utan i förväg lagda hinder. Ett dylikt sätt att till synes upprätthålla en princip om medborgerliga rättigheter, men likväl på bakvägar sträva att omintetgöra dess utövning, ett dylikt sätt är icke blott osympatiskt i högsta grad utan, ännu mera, det är skadligt ur alla synpunkter, från vilka lagstiftning överhuvudtaget kan betraktas. Slutligen kan man icke undgå att framhålla att även denna lagändring, såsom många flere tidigare, knappast är ägnad ens att leda till det uppställda målet.

Jag bör icke heller förbigå lagförslagets stadganden om konfiskation. Under inflytande av just de betänkliga strömningar inom lagstiftningen, som jag i början antydde och som icke har uppträtt allena i vårt land, har det redan gått så långt, att man också uti gamla kulturländer fått bevittna många yttringar av ett dylikt lagstiftningsbarbari. Men det kan endast vara

önskligt att vårt land och vår lagstiftning icke må följa dessa exempel.

Herr talman! Jag föreslår, att ifråga-varande lagförslag måtte förkastas.

Ed. Virkkunen: Herra puhemies! Lopulle kolme vuotta kestänyt yhdistyslain muutosten käsittely on nyt vihdoinkin tullut ratkaisevalle asteelle. Olisi ollut suotavaa ja tarpeellista, että tämä lakiehdotus olisi paljon aikaisemmin voitu hyväksyä. Se olisi epäilemättä auttanut viranomaisia monesta vaikeasta tilanteesta ja helpottanut sellaista kärjistymistä, jota viime vuosina taistelussamme maan- ja valtiopetoksellista toimintaa vastaan on esiintynyt.

Täällä on ed. Tanner ryhmänsä nimessä jo käsitellyt erityisesti niitä näistä muutosehdotuksista, joita vastaan sosialidemokraatit ja muutamat muutkin eduskunnan jäsenet ovat viimeisenä kahtena vuotena joka kerran, kun tämä asia täällä on ollut käsiteltävänä, ankarasti taistelleet. Täällä on ed. Lohi jo esittänyt mielestäni sitovia perusteita juuri näiden riidanalaisien kohtien välttämättömyydelle kyseessä olevassa laissa. Täytyy taistelussa kommunistista kiihoitusta vastaan päästä siitä, että lain varjolla voidaan tällaista kiihoitusta yhä edelleen ylläpitää senkin jälkeen, kun viranomaiset ovat voineet lakkauttaa taikka lopettaa jonkun tällaisen järjestön. On ollut valtiovalle edellisinä vuosina suorastansa alentavaa, että sitä on voitu lain varjon avulla monessa tapauksessa ikäänkuin vetää nenästä. On yleisen oikeudenkäsitelyksen mukaista, että sellainen omaisuus, jonka omistaa valtiota ja yhteiskuntaa vastaan taisteleva järjestö, peruutetaan valtiolle ja että tällaisen omaisuuden käyttäminen edelleen samanlaiseen rikolliseen tarkoitukseen tehdään tyhjäksi. Ja myös on yleisen oikeuskäsitelyksen mukaista se, että kun jollakin naamioidulla tavalla yritetään edelleen ylläpitää sellaista yhdistystä, joka oikeuden päätöksellä on määrätty lakkautettavaksi, tällainen yritys torjutaan, ja että asianomaisella viranomaisella on ei ainoastaan oikeus, vaan suorastaan velvollisuus tutkia, millä edellytyksillä uutta yhdistystä tahdotaan perustaa.

Ed. Tanner on monien muiden arvelut-

tavien sanojensa joukossa lausunut myös sen, että heidän tahollaan on jo aikoja sitten menetetty luottamus maan tuomioistuihin. Minun täytyy sanoa, että tällainen lausunto julkisesti esitettynä ja kun sen sellaisessa asemassa oleva mies kuin ed. Tanner täällä lausuu, on sentään ei ainoastaan odottamaton, vaan jotakin kuulumatonta kansaneduskunnassa. Puheenaoleva uusi muoto yhdistyslain §:lle nimenomaan antaa asianomaiselle oikeuden viranomaisen päätöksestä vedota korkeimman hallinto-oikeuden tutkimukseen ja tuomioon. Ed. Lohi on oikeassa sanossaan, että lakia ja yhteiskuntajärjestystä puolustavat kansalaiset ja erityisesti kansanedustajat eivät voi muuta kuin luottamuksella jättää tällaiset asiat valtakunnan korkeimpien oikeuksien lopullisesti ratkaistaviksi.

Ed. Estlander on tällä kertaa, niinkuin aikaisemminkin, lausunut sellaisia suuria sanoja, että ehdotettu lainsäädäntö rikkoisi lainsäädännön yleisiä perusvaatimuksia vastaan erityisesti siinä kohden, että tätä lainsäädäntöä ei aiota toteuttaa perustuslain muutoksesta säädettyssä järjestyksessä. Pyytäisin ed. Estlanderia itseään johdattamaan mieleen, mitenkä edellisessä eduskunnassa, kun tämä sama kysymys oli käsiteltävänä, silloinen eduskunnan jäsen, presidentti Ståhlberg, täydellisesti kumosi ed. Estlanderin vaatimuksen siitä, että tämä laki olisi säädettävä perustuslain säätämisen järjestyksessä. Ed. Ståhlberg silloin huomautti, että yhdistysvapaus on hallitusmuodossa vakuutettu ainoastaan sellaisille yhdistyksille, joiden tarkoitus ei ole vastoin lakia ja hyviä tapoja. Tarkoitukseltaan lainvastaiset tai hyvien tapojen vastaiset yhdistykset jäävät perustuslaissa vakuutetun yhdistysvapauden ulkopuolelle. Ja hän lisää: „Mitä erittäin hallitusmuodon 6 §:ssä säädettyyn omaisuuden turvaan tulee, niin se on perustuslaissa vakuutettu ainoastaan Suomen kansalaisille, siis luonnollisille henkilöille, kun taas yhdistysten samaten kuin muidenkin yhtiymien omaisuusoloja voidaan siitä riippumatta lainsäädännöllä järjestää, miten tarkoituksenmukaiseksi katsotaan.” Ed. Estlanderilla ei olisi syytä puhua niin korneita sanoja asian lainmukaisesta käsitte-lystä eduskunnassa sen jälkeen kuin hän jo aikaisemmin on saanut siltä taholta,

jonka olen maininnut, sen ojennuksen, mikä on asianmukainen.

Pääeroavaisuus ed. Tannerin ja hänen kannattajiensa sekä niiden välillä, jotka kannattavat yhdistyslain muutosten hyväksymistä, on kokonaan erilainen käsitys kommunisteista ja siitä kiihoituksesta, jota kommunistit valtakunnassa harjoittavat (Vasemmalta: Myös lapualaisiin!). Olisin toivonut, että myöskin ed. Jacobsson vastalauseessaan olisi kiinnittänyt jotakin huomiota tähän koko tämän lainsäädännön pääkysymykseen. En voi ymmärtää, että ed. Jacobsson oikeusistuimen jäsenenä Suomen valtakunnassa ei olisi joutunut huomaamaan, minkälaisiin vaikeuksiin viranomaiset useasti ovat joutuneet juuri sen takia, että nykyinen yhdistyslaki ei heille tarjota riittäviä keinoja juuri kommunistisen kiihoituksen vastustamista vastaan. Olisin toivonut, että tuomarin asemassa oleva henkilö olisi asian käsittelyssä kiinnittänyt huomiota tähän koko lainsäädäntökysymyksen pääkohtaan eikä sitä vastalauseessaan kokonansa syrjäyttänyt. Tämä vastakohta on se, joka tällä hetkelläkin erottaa tämän lain puolustajien ja vastustajien käsitykset toisistaan. Onhan ed. Tanner pari vuotta sitten eduskunnan pöytäkirjaan lausunut sen erinomaisen arveluttavan käsityskannan, että hänen mielestään olisi otollista, että Suomen eduskunnassa edelleenkin istuisi joku kommunistien mallikappale edustamassa tätäkin aatesuuntaa Suomen kansan keskuudessa. Mutta tämä aatesuunta on valtio- ja maanpetoksellinen, ja kun näin on, ei voi käsittää sitä, että ed. Tanner ja hänen kannallansa olevat näin keveästi ja kevytmielisesti käsittelevät koko valtakunnan turvallisuudelle mitä vakavinta asiaa. Tuleehan joka päivä uusia todistuksia, mitä kommunistinen maanalainen ja salakavala kiihoitus valtakunnassa merkitsee, minkälaisten vaarojen keskellä meidän on ylläpidettävä valtio- ja yhteiskuntajärjestystämme. Kun näin on, on käsittämätöntä, että eduskunnassa saattaisi löytyä enemmistö, joka vastustaa sellaisia lain selventämisä ja koventamisia, jotka antavat valtiollalle ja viranomaisille tehokkaampia keinoja taistelussa kommunistista kiihoitusta vastaan.

Ed. Tanner lopetti lausuntonsa mainitsemalla nyrkiniskusta. Hän ei ole ainoas-

taan puhunut nyrkiniskusta, vaan hän on myöskin puheessaan lopuksi iskenyt nyrkinsä eduskunnan edessä. Meillä on hyvin tiedossa, — eduskuntapiireissä puhutaan siitä varsin yleisesti — että sen ryhmän nimessä, jonka edustajana ja johtajana ed. Tanner täällä esiintyy, on annettu toisille ryhmille tieto, mitä heidän rauhaansa sopii ja mitä sosialidemokraatit tämän lain suhteen eduskunnan enemmistöltä odottavat.

Kun tämä lainsäädäntöasia viimeisen kerran oli kolmannessa käsittelyssä, se oli huhtikuun alkupäivinä 1932, silloisen hallituksen puolesta selvin ja jyrkin sanoin ilmoitettiin, että hallitus pitää välttämättömänä lain hyväksymisen. Silloinen oikeusministeri, nykyinen pääministeri, myöskin käytti puheenvuoroa ja ilmoitti eduskunnalle käsityksensä, että lakiehdotus oli niistä tärkeistä syistä, joita asiakirjoissa ja keskustelussa oli esitetty, hyväksyttävä. Minä en voi odottaa muuta, kuin että nykyinen hallitus ja nykyinen pääministeri yhtä selvästi ja voimakkaasti esittävät kantansa eduskunnalle nyt, kun puolentoista vuotta sitten (Vasemmalta: Olosuhteet ovat muuttuneet!).

Eduskunnan yhteiskuntaa suojelevat jäsenet täyttävät tänä hetkenä velvollisuutensa, kun he hyväksyvät tämän lain (Vasemmalta: Mitäs ne suojeltavat sanoivat!).

Ed. Tuomivaara: Koska olen aikani joutunut tätä esitystä ministeriössä valmistamaan ja sen allekirjoittamaan, katson tarpeelliseksi kosketella eräitä seikkoja, jotka ovat aiheuttaneet tällaisen esityksen antamisen.

Täällä ed. Tanner väitti, että tämä esitys yhdistyksistä annetun lain eräiden pykälien muuttamisesta on syntynyt sen takia, että kansanliike aikoinaan pakotti Svinhufvudin hallituksen sellaisen antamaan. Ed. Tanner tehdessään tällaisen väitteen, unohtaa kokonaan ajan ennen tämän kansanliikkeen syntymistä ja Svinhufvudin hallituksen muodostumista. Minulla oli tilaisuus olla mukana eduskunnassa silloin, kun sen äärimmäisenä vasemmistona oli kommunistinen eduskuntaryhmä. Minä muistan vielä selvästi sen rienauksen ja meidän yhteiskuntajärjestyksemme häpäisemisen, jota sanottu ryhmä järjestelmäl-

lisesti suoritti eduskunnan puhujalavalta. Minä muistan ne ponnistukset, joita silloin tekivät sellaiset eduskunnan jäsenet, jotka näkivät, että jos sitä menoa jatkuu, joudumme umpikujaan. Mutta kaikki yritykset asettaa este lainsäädäntötietä antamalla valtiovallalle tarpeelliset valtuudet tämän rienauksen lopettamiseksi, vuotivat hiekkiaan sen takia, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ja siihen liittyneet eräät porvarilliset puolue ryhmät, eritotenkin ruotsinkielinen ryhmä, tekivät mahdolltomaksi kaikki lainsäädännölliset yritykset ajoissa tukahduttaa kommunistien maanpetoksellinen puhuminen ja esiintyminen eduskunnassa ja muualla. Huolimatta niistä varoittavista äänistä, joita täällä eduskunnassa silloin lausuttiin, huolimatta niistä lukemattomista lähetystöistä, jotka kävivät hallituksen ja eduskunnan luona pyytämässä, että laillista tietä lainsäädännön avulla kommunistinen rienaus lopetettaisiin, eduskunnan enemmistö suhtautui siihen aina vastustaen sitä ja hyläten kaikki yritykset sellaisen lainsäädännön aikaansaamiseksi. Ja lopulta me tulimme sitten olosuhteiden pakosta kansanliikkeeseen, talonpoikaismarssiin ja Svinhufvudin hallitukseen. Silloin oli ryhdyttävä tekoihin, eikä enää keskusteltava ja harkittava, sillä keskustelun aika oli jo menetetty. Silloin oli lakkautettava sellaiset yhdistykset, jotka toimivat vastoin yhteiskuntajärjestystämme sen kumoamiseksi marxilaisten päämäärien saavuttaminen päämääränään. Mutta miten kävi? Kun nämä yhdistykset lakkautettiin, ei kulunut pitkää aikaa, kun sosialiministeriöön, jossa silloin hoidettiin yhdistysrekisteriasioita, saapui toinen toisensa perästä anomuksia uusien yhdistysten rekisteriin merkitsemisestä. Silmäillessään näitä anomuksia saattoi useimmista jo havaita, että kysymyksessä oli lakkautettujen yhdistysten toiminnan jatkaminen toisella nimellä ja peiteytessä muodossa. Allekirjoittanut katsoi tehtäväkseen ja velvollisuudekseen perehtyä tähän asiaan lähemmin ja sitä varten pyysin etsivältä keskuspoliisilta — pyysin kirjallisesti, jota siihen saakka ei oltu uskallettu tehdä — lausunnon kaikista tällaisista yhdistyksistä. Ja minä havaitsin silloin, että useimpien näiden yhdistysten perustajat ja toimihenkilöt olivat kommunistiseen toimintaan osallistuneita, jopa

syytteessä olevia ja vieläpä rangaistuja henkilöitä. Minä yritin silloin voimassa olevan yhdistyslain puitteissa toimia niin, että tällaisia aivan selvästi kommunististen lakkautettujen yhdistysten jatkoksi perustettuja vapaa-ajattelijain yhdistyksiä, veneseuroja ja sen sellaisia, ei merkittäisi rekisteriin, mutta silloin tuli aina esteeksi ja tielle se, että yhdistyslakimme ei oikeuta tällaista epäämistä tekemään, yhdistyksen täytyy päästä toimintaan siitä huolimatta, vaikka oli näin selvät todistukset. Ja minulle lainoppineet, jotka hoitivat näitä asioita, selittivät, että täytyy päästää tuollainen yhdistys toimimaan, antaa sen sitten toiminnassa näyttää, että se tosiaankin on tuollainen yhdistys. Siis toisin sanoen jatkaa aivan samaa, mikä oli nostatunut kansan voimakkaaseen kansanliikkeeseen, viedä järjestelmällisesti jälleen heti lakkautetut kommunistiset yhdistykset yhdistysrekisteriin ja päästää ne toimimaan. Mahdotontahan on hallituksen ja minkään ministeriön, joka kerran on vastuussa maan asioiden hoidosta, antaa tilanteen ilman muuta säännöllisesti ja aivan selvästi painua takaisin siihen, mitä vastaan isänmaallinen kansanainees niin jyrkästi oli noussut. Tässä on syy siihen, että tällaisia muutoksia voimassaolevaan yhdistyslakiin nyt eduskunnassa käsitellään ja että niistä esitys on annettu. Ed. Tanner on siis hakenut syytä aivan väärältä taholta. Syy on löydettävissä sieltä, missä taannoin sen mainitsin silloin aikoinaan olleen ja jonka seurauksia tässä nyt vain tarkastellaan ja käsitellään. On luonnollista, ainakin allekirjoittaneen mielestä, että jos perustetaan yhdistys, täytyy yhdistyksen perustajien ja sen toimihenkilöiden olla hyvämaineisia kansalaisia. Minusta tämä on niin selvä vaatimus, että ei siihen oikeastaan pitäisi kenelläkään olla mitään vastaan. Mutta ed. Komu „Sosialidemokraatille” antamassaan selostuksessa tästä huonosta yhdistyslaista sanoo, että se kuuluu niiden voimassaolevien lakien huononnusten saraan, jotka Lapuan liike aikoinaan antoi (Ed. Komu: Ja Tuomivaara oli allekirjoittamassa!). Hän sanoo, että tällainen vaatimus on kohtuuton vaatimus (Ed. Komu: On kyllä, pysyn vieläkin siinä!), että vaadittaisiin yhdistyksen perustajilta ja toimihenkilöiltä hyvää mainetta, nimitäin todellakin siinä määrässä, että olisi

taattu, että näillä on hyvä maine, että se todellakin voitaisiin nähdä ja todeta. Ja hänen mielestään tämä asia on joutava, sitä ei pitäisi vaatia sen takia, niinkuin hän sanoo, „mikä työ ja mitkä kulungit tästä asianomaisille aiheutuisivat, on sanomattakin selvää” (Ed. Komu: Niin onkin!). Kyllä kai nyt on oikeudenmukaista aiheuttaa kulunkejakin, jos on kysymys siitä, että yhdistys on tosiaankin hyvämaineisten kansalaisten perustama ja niiden johdossa. Minusta kulungit eivät määrää tätä asiaa, sen määräävät muut tekijät, joita ei tässä tarvitse selittää ja jotka vaativat juuri tätä hyvää mainetta.

Sitten ed. Tanner on täällä pitänyt hyvin pahana sitä, että tähän lakiin on tullut semmoinen määräys, että rikollisesti toimineen yhdistyksen omaisuus voidaan tuomita valtiolle menetetyksi. Tähänkin asiaan me jouduimme pakosta kiinnittämään huomiota. Täällä ed. Tanner mainitsi, että sen ammattijärjestön, joka silloin lakkautettiin, varat ovat nyt mukavunneet aivan olemattomiin tämän sen asioiden selvityksen aikana. Jollen minä nyt väärin muista, niin me näimme silloin, että tämän tai, jollei se ollut tämän, niin jonkun toisen samantapaisen kommunistisen yhdistyksen varat oli ovelalla tavalla, lahjoitettu tai näennäisten velkojen maksamiseen siirretty ajoissa pois, jotta ne eivät enää olleet käytettävissä niiden velkojen suorituksiin ja asioiden järjestykseen, mitä sanotulla yhdistyksellä oli. Minusta tämä ei ole oikein. Se on väärin, että näin tehtiin ja että näin voidaan tehdä. Mutta yhdistyslaki ei anna mitään mahdollisuuksia tarttua tähän asiaan, koska siinä ei tätä seikkaa ole otettu huomioon.

Sitten ed. Tanner mainitsi täällä, ettei ole sopivaa antaa rekisteriviranomaisille valtaa harkita, onko yhdistys todennäköisesti sellainen, joka toimintansa puolesta tulee rikkomaan lakia, hyviä tapoja tai suorastaan toimimaan rikollisesti (Ed. Komu: Mistä sen tietää?). Minä jo mainitsin alussa, minkälaiseen tilanteeseen jouduimme, kun kaikki piti merkitä rekisteriin, ja katsoimme silloin välttämättömäksi, että tässä täytyy saada viranomaisille jonkinlainen harkintaoikeus. Sitä tietysti voidaan epäillä ja asettaa kysymyksenalaiseksi, missä määrin joku poliisikonstaapeli voi tässä asiallisen arvostelun

lausua. Mutta ei nyt yksistään tarvitse ollakaan jonkun maalaispoliisikonstaapelin varassa, silloin kun tällaisesta asiasta on kysymys (Ed. Komu: Keltä sitä sitten?). Asianomaisella viranomaisella on kyllä mahdollisuuksia ottaa asioista selvä. Ja minä en malta tässä myöskään olla mainitsematta sitä, että kun nämä asiat olivat päiväjärjestyksessä, olivat polttavia ja ehdottomasti jollain lailla selvitettäviä seikkoja, etsivä keskuspoliisi, joka kokeuksiansa toi silloin esille, kun tätä lakia valmisteltiin, oli sitä mieltä, että tämän tapaiset tehokkaammat määräykset yhdistyslakiin olisi saatava, jotta yhteiskunnan vastainen kommunistinen toiminta maassa voitaisiin estää, supistaa se mahdollisimman vähiin. Nämä eivät ole siis mistään tuollaisista tunnesyistä taikka jostakin erikoisesta vihamielisyydestä jotakin ryhmää vastaan syntyneitä. Nämä muutosehdotukset, jotka tässä lakiesityksessä ovat, ovat olevien olojen ja asiallisten syiden esiin-pakottamia. Siksi että tätä yhdistysvapautta oli ennen talonpoikaismarssia jatkuvasti vuodesta vuoteen käytetty väärin yhteiskuntajärjestyksen kumoamiseksi ja marxilaisen yhteiskunnan luomiseksi tulevaisuudessa. Siitä johtuu koko tämä asia, siis nyt voimassaolevan yhdistyslain räikeästä väärinkäytännöstä, jota sosiaalidemokraatit aina puolustivat, silloin kun siitä huomautettiin ja esteitä sille tahdottiin saada.

Sitä, että yhdistysviranomaisella saa jonkinlaisen harkintaoikeuden, pidetään tässä nyt niin vaarallisena. Mutta näkyy olevan niin, että nytkin voimassaolevan yhdistyslain aikana sen tapaista käytetään, ainakin siihen verrattavaa. Mikäli tiedän, isänmaallisen kansanliikkeen lukuisista yhdistyksistä vain Helsingin paikallisyhdistys on rekisteröity, ja mikäli olen kuullut, kerrotaan, että oikeusministeri on antanut määräyksen rekisteriviranomaisille, että muita yhdistyksiä toistaiseksi ei saa rekisteröidä, vaikka niiden säännöt ovat samanlaiset kuin rekisteröidyn Helsingin paikallisyhdistyksenkin säännöt. Tässäkin viranomaiset nyt voimassaolevan lain aikana näkyvät jo käyttävän tällaista harkintaa. No, en minä tiedä, mitä varten vasemmisto sitä nyt niin hirveästi pelkää, sillä niinkuin kuulette, käytännössä se jo jollakin tavalla on. (Vasemmalta: Miksi te

siis uusia loukkuja itsellenne asetatte? — Hylätkää laki!).

Tämän yhdistyslain tarkoituksena ei ole ollut, silloin kuin siitä esitys annettiin, ja minun käsittääkseni ei ole tänäkään päivänä milläänlailla vaikeuttaa työväen toimintaa tässä maassa, niinkuin ed. Tanner sanoi, mikäli työväen toiminta ei ole marxilaisessa hengessä suoritettua yhteiskuntajärjestyksen kumoamiseen pyrkivää toimintaa. Jos se sellaista on, silloin tietysti sitä ei voida sallia. Täytyy silloin olla laki, joka asettuu sellaisen toiminnan tielle.

Ed. Komu täällä vielä totesi tuosta puhujalavalta, että keskusta erikoisesti toivoo tätä lakia äärimmäisen oikeiston kurisapitämiseksi (Ed. Komu: Niin minulle on sanottu!). Ed. Komu ei nyt sanonut, mitä hän tarkoitti tällä „äärimmäisellä oikeistolla”, mutta ehkäpä hän tarkoitti isänmaallista kansanliikettä (Ed. Komu: Se tiedetään sanomatta!). Mitä siihen tulee, että näin olisi — ed. Lohi kyllä korjasi tätä ed. Komun selitystä — mitä taas siihen tulee, että tätä yhdistyslakia toivotaisiin hartaasti hyväksytyksi siksi, että sillä päästäisiin lopettamaan isänmaallisen kansanliikkeen toiminta, on se minusta otaksuma, joka ei toteudu. Kun täällä huhtikuussa käsiteltiin n.s. puserolakeja, minulla oli kunnia tältä paikalta silloin jo huomauttaa, että tällä puserolailla tai näillä lakiloilla ei voida tässä maassa tukahduttaa isänmaallisen kansanliikkeen toimintaa. Ja minä voin tästä nyt esillä-olevasta muutoksesta yhdistyslakiin sanoa aivan samaa (Oikealta: Oikein!). Jos tällä sitä yritetään tehdä, silloin, minä sanon sen suoraan, valtiolta lähtee mieltävaltaisuuden tielle ilman, että sillä on asiallista syytä tai aihetta siihen. Sillä isänmaallinen kansanliike toimii isänmaallisessa hengessä kansakunnan kokoamiseksi ja eheyttämiseksi ja suomalaisen kansallisuusaatteen lopulliseen voittoon viemiseksi. Jos ne ovat tarkoituksperiä, joiden hyväksi toimiminen tässä maassa kielletään tällä yhdistyslailla, silloin me olemme tulleet hyvin räikeään mielivaltaan, joka mieltävalta tulee kostamaan, jos sitä yritetään, pahasti itsensä. Viimeinen selvä esimerkki siitä ovat Eestin tapahtumat. Ja minä uskon, että hallitus, olkoon tämä tai joku toinen, ei ole niin harkitsematon, että se

lähtee tielle, jossa se varmasti lopulta häviää ja häviää perusteellisesti.

Näin ollen minulla ei ole mitään syytä, herra puhemies, pelätä näiden muutosten hyväksymistä, mitkä tässä nyt ovat käsiteltävinä. Ja yhdyn niihin, jotka ovat suostelleet lakiehdotuksen hyväksymistä.

Pääministeri Kivimäki: Muutokset yhdistyslakiin kävivät tarpeellisiksi sen johdosta, että kommunistiset ainekset maassa alkoivat käyttää väärin yhdistysvapautta koskevia säädöksiä. Saadakseen tämän estetyksi annettiin jo, niinkuin ed. Tanner täällä mainitsi, 1929 vuoden valtiopäiville esitys yhdistyslain säännösten tiukentamiseksi siihen suuntaan, että lakia ja hyviä tapoja vastaan työskentelevän yhdistysten toiminta voitiin väliaikaisesti lakkauttaa, ja että lain säännösten kiertäminen vaikeutui. Näin säädettyjen lainmuutosten johdosta ja kun myös painovapaussäädäntöä sittemmin vuoden 1930 valtiopäivillä kovennettiin, on kommunistien n.s. legaalinen toiminta voitu tukahuttaa eikä sen maanalainen, illegaalinen työskentely, jota viranomaiset ovat valppaasti seuranneet, ole aikaansaanut merkityksellisiä tuloksia.

Eräät muut yhdistyslain säännökset, joita vuoden 1929 valtiopäivillä käsitelty muutokset eivät koskeneet, kaipasivat myös tarkistamista. Siinä tarkoituksessa annettiin vuoden 1931 valtiopäiville se hallituksen esitys, jonka pohjalle nyt käsiteltävänä oleva lakiehdotus perustuu. Tärkeimmät muutokset, joista on kysymys, koskevat yhdistyksen omaisuuden valtiolle menettämistä, lakkautetun tai väliaikaisesti toimimasta kielletyn yhdistyksen omaisuuden hoitoa ja yhdistyksen rekisteröimistä. Kanta näihin kysymyksiin on määrättävä asiallisesti ja intohimottomasti.

Mitä ensiksi mainittuun muutokseen tulee, on omaisuuden menettämisessä tahdottu nähdä nykyaikaiseen oikeusjärjestykseen soveltumaton seuraamus lainvastaisesta toiminnasta. Konfiskatio, jota tämä seuraamus tavallaan tietää, olisi jopa perustuslain vastainen. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon että kysymys on siitä, kuka tulee lakkautetun s.o. kuolleen juriidisen henkilön omaisuuden saajaksi, lähemmin sanoen siitä, onko yhdistyksen säännöissä lakkauttamisen varalta omai-

suuden siirtymisestä toiselle olevia säännöksiä noudatettava vai voidaan ja onko syytä säätää että tämä omaisuus on lankeava valtiolle. Jos yhdistys lakkautetaan esim. hyvien tapojen vastaisen toiminnan vuoksi, lankee yhdistyksen omaisuus säännöissä määrättyyn tarkoitukseen ja valtiolle vain, jos sitä ei voida käyttää niinkuin säännöissä on määrätty. Mahdollisimman tehokkaasti estääkseen yhdistyksiä ryhtymästä työskentelemään voimassaolevan valtio- ja yhteiskuntajärjestyksen väkivaltaiseksi kumoamiseksi ehdotetaan säädettäväksi ettei säännöissä mahdollisesti olevaa käyttömääräystä ole tällaisessa tapauksessa noudatettava, vaan on omaisuus ehdottomasti menevä valtiolle. Tämä on mielestäni oikein ja tarpeellista.

Tulkittaessa jonkun yhdistyksen toiminnan lainvastaisuutta näyttää erimielisyyttä voivan ilmetä ja ilmenee siitä, onko yhdistys, joka on lopetettu tällaisen toiminnan ja sisäisen järjestelyn kautta pitänyt huolta siitä ettei lainvastaisuus myöhemminkään jatku, kuitenkin aikaisemman toimintansa vuoksi lakkautettava. Laki jättää tämän kysymyksen tuomioistuimen yksityistapauksissa vapaasti harkittavaksi. Muuan ylioikeutemme on hiljattain antamassaan tuomiossa lausunut, että kun yhdistyksen lainvastainen toiminta on lakanut ja mainittuja takeita on luotu vastaisen lainvastaisuuden estämiseksi, yhdistystä ei aikaisemman toimintansa vuoksi ole ollut lakkautettava. Sellainen käytäntö, joka kaikissa tapauksissa tahtoi estää yhdistykset enää palaamasta laillisen toiminnan tielle, sotisikin lain omaksumaa kantaa vastaan, jolla vain tarkoitetaan ehkäistä laillisten vapauksien väärinkäyttöä. Sellaista käytäntöä vastaan, jos sitä vastoin luuloa ilmenisi, olisi lainsäädännön puututtava.

Sama koskee myös sellaisen yhdistyksen lakkauttamista tai toiminnan väliaikaista kieltämistä, joka on perustettu lakkautetun yhdistyksen tilalle ja joka on saanut omakseen tällaisen yhdistyksen omaisuuden. Ellei uuden yhdistyksen tarkoitus ole kiertää lakia, s. o. uuden nimen naamiossa olla lakkautetun yhdistyksen jatkona, ei laki pane esteitä uuden yhdistyksen toiminnalle. Tämäkin on yksityistapauksissa harkittava, kaikki asiassa esiintyvät seikat huomioon ottaen.

Käsiteltävänä oleva lakiehdotus säätää yhdistyksen omaisuuden hoidosta lakkau-

tetun tai toiminnan väliaikaisen kieltämisen varalta, että viranomaiset voivat määrätä yhden tai useamman ulkopuolisen henkilön yhdistyksen hallituksen sijasta hoitamaan yhdistyksen omaisuutta ja harjoittamaan yhdistyksen harjoittamaa elinkeinoa, kunnes lainvoimainen päätös yhdistyksen lakkauttamisesta on saatu. Viranomaiset voivat mainittuun ajankohtaan asti sallia myös yhdistyksen hallituksen hoitaa yhdistyksen omaisuutta, mutta jos asianhaarat osoittavat sen tarpeelliseksi, on hoito uskottava vieraille. Kun lakkauttaminen on lopullinen, on pesänselvitys tapahtuva aina oikeuden määräämien selvitysmiesten kautta. Syynä siihen, ettei yhdistyksen omille toimihenkilöille voida kaikissa tapauksissa uskoa omaisuuden hoitoa, ovat kommunistien tunnetut manipulatiot, joilla he koettivat pelastaa yhdistystensä taloja joutumasta lain seuraamusten alaisiksi. Samaan tulokseen voisi päästä kieltämällä omaisuuden myynnin kunnes lainvoimainen päätös yhdistyksen lakkauttamisesta on tullut. Tätä mahdollisuutta, jota käyttämällä omaisuuden epätarkoituksenmukainen hoito vieraisa käsissä voitaisiin välttää, ei lakiehdotusta valmisteltaessa ole otettu lukuun. Mutta on siihen, jos lakiehdotuksessa säädetty menettely käytännössä osoittautuisi suurina haittoja ja vahinkoa tuottavaksi, vastaisuudessa kiinnitettävä huomiota. Kun yhdistys on lopullisesti lakkautettu, ei mainittua haittaa tarvitse ottaa niin paljon lukuun kuin kysymyksen ollessa väliaikaisesti toimimasta kielletystä yhdistyksestä, jota koskeva kiello voi yleisissä oikeusasteissa tulla kumotuksi.

Suurinta epäilystä on herättänyt 27 §:ään ehdotettu rekisteröimistä koskeva muutos. Sitä ei nähdäkseen voida vastustaa sillä perusteella, että erotus rekisteröidyn ja rekisteröimättömän yhdistyksen välillä olisi ainoastaan siviilioikeudellista laatua, sillä tärkeitä eroavaisuuksia on myöskin julkisoikeudellisessa mielessä. Niinpä ei rekisteröimättömälle yhdistykselle ole annettu lupia iltamien tai muiden huvitilaisuuksien pitämiseen. Tämä julkisoikeudellinenkin etu on saanut ja saa aina yhdistyksen niin pian kuin mahdollista pyrkimään yhdistysrekisteriin, eikä yleiseltäkään kannalta ole yhdentekevää käytetäänkö rekisteröimisoikeutta oikein tai väärin, ja väärinkäytökseksi on leimattava se,

että lakkautettu yhdistys toisin nimin pääsee rekisteröimisen kautta nauttimaan laissa taattuja etuisuuksia. Tämän väärinkäytöksen estämiseksi tarpeellista lainmuutosta ei voida asiallisilla syillä vastustaa. Eri asia on, miten arvostelee ehdotuksen oikeaanosumista tarkoituksenmukaiselta ja periaatteelliselta kannalta. Käytännölliseltä kannalta käsilläolevaa ehdotusta vastaan voidaan tuskin painavia muistutuksia esittää. Sen mukaan rekisteriviranomainen voi poliisiviranomaiselta hankkimansa selvityksen nojalla evätä rekisteröimisanoimuksen, jos yhdistys on ilmeisesti tarkoitettu lakia kiertäen jatkamaan jonkin lakkautetun yhdistyksen toimintaa tai jos sen tarkoitus muuten on vastoin lakia ja hyviä tapoja. Sen, mikä on ilmeistä tai tarkoitettua, voinee rekisteriviranomainen useimmiten oikein ja tasapuolisesti harkita. Mutta jos tahdotaan tämä kysymys saattaa periaatteelliseltakin kannalta täysin kohdallensa, on mahdollista asia järjestää niin, että milloin kosketeltuja epäilyksiä rekisteröimistä vastaan ilmenee, rekisteröiminen lykätään, kunnes tuomioistuim on asianomaisessa järjestyksessä ratkaissut, onko yhdistystä vastaan olemassa laissa säädettyjä esteitä. Tämä voisi tapahtua esim. siten, että nostetaan kanne rekisteröimättömän yhdistyksen lakkauttamisesta sillä perusteella, että se on tarkoitettu jatkamaan lakkautetun yhdistyksen toimintaa ja sitten kun lainvoimainen tuomio tässä jutussa on langennut, rekisteröimishakemus, tuomion sisällyksestä riippuen, joko hyväksytään tai hylätään. Yhdistyslainsäädäntöä edelleen kehitettäessä on tätä puolta asiassa huolellisesti harkittava.

Lakiehdotusta vastaan on vielä huomautettu siitä, että sen voimaantullessa kumoutuu yhdistyslain 4 § siinä muodossa, jonka se sai viime keväänä. Asiallisesti tämä huomautus on tärkeä, mutta ei kuitenkaan ihan ratkaiseva. Mainitulla 4 §:n muutoksella saatiin aikaan se, että sotilaalliseen tapaan järjestyneitä yhteenliittymiä ei syntynyt, vaan taipuivat kansalaiset, jotka sellaisten perustamista suunnittelivat, vapaaehtoisesti lain säännöksiin. Ei ole syytä luulla, että sinä väliaikana, joka on kuluva ennen kuin 4 §:stä on, jos tämä laki tulee voimaan, ehditty antaa uusi esitys ja se hyväksyä, perustettaisiin tällaisia sotilaallisia yhdistyksiä. Sitäpaitsi jää viime keväänä säädetty samaa asiaa kos-

keva rikoslain muutos voimaan ja se antaa mahdollisuuden ryhtyä toimenpiteisiin sellaisia yhdistyksiä vastaan, joiden jäsenet rikkovat sotilaallista järjestäytymiskieltoa vastaan. Mutta epäilemättä on asia niin, että jos tämä lakiehdotus hyväksytään, 4 § on uuden esityksen kautta saatettava muodolliseen sopusointuun rikoslain kanssa. Siinä yhteydessä on harkittava, onko 4 §:ään tehtävä muitakin muutoksia, joita koskevia aloitteita on eduskunnalle jätetty. Myöskin on herätetty kysymys, eikä väliaikaisesti toimimasta kielletyn yhdistyksen tilalle perustetun yhdistyksen toiminta olisi myöskin kiellettävä, kunnes edellisen yhdistyksen toiminnan lainvastaisuudesta on lopullinen päätös saatu.

Niinkuin siitä, mitä edellä olen lausunut, näkyy, kaipaa yhdistyslainsäädäntömme, vaikka käsiteltävänä oleva lakiehdotus hyväksytään, useissa kohdin tarkistamista ja kehittämistä ja hallitus on ryhtyvä näihin toimiin kummassakin tapauksessa, sekä siinä, että lakiehdotus nyt hyväksytään että silloin, jos se hylätään (Ed. Voionmaa: Molempi parempi!). Esilläolevan lakiehdotuksen hyväksymisestä olisi se etu, että eräät yhdistyslain säännösten aiheuttamat erimielisyydet saataisiin lopullisesti pois päiväjärjestyksestä ja rekisteröinnissä ilmenneitä vaikeuksia, joita minusta tosin on suuresti liioiteltu, helpotettaisiin. Tämän vuoksi ja vaikka sen jälkeen kun lakiehdotus puolitoista vuotta takaperin hyväksyttiin, onkin seikkoja ilmaantunut, jotka puhuvat uuden tarkistetun ehdotuksen antamisen puolesta, en omalta kohdaltani katso olevan syytä sen kannan muuttamiseen, jolle lakiehdotukseen nähden asetuin, kun siitä keväällä 1932 äänestettiin. Samasta syystä pitää hallituskin lainsäätämistä toivottavana vaikkei se, kun myönnettävä on, että kommunistien yhdistystoiminta on voitu ja voidaan voimassaolevan lain säännöksen nojalla pitää kurissa ja kun lakia sen tultua voimaan heti kuitenkin on oleellisissa kohdissa uudistettava, voi ehdottomasti vaatia sen hyväksymistä (Ed. Voionmaa: Ei ollut suositus!).

Ed. Tarkkanen: Pyydän saada ilmoittaa, että maalaisliiton ryhmään lukeutuvat edustajat tulevat äänestämään yksimielisesti tämän lakiehdotuksen hyväksymisen puolesta.

Täällä pääministeri lausunnossaan huomautti siitä, mitä tulee tapahtumaan tämän lain hyväksymisen kautta, ja viittasi niihin muutoksiin, jotka viime keväänä eduskunta hyväksyi, että näistä tulee nyt tapahtumaan poikkeuksia, ja hän samalla huomautti siitä, että on tarkoitus antaa esitys näiden säännöksiin uudelleen lakiin ottamisesta. Pyydän saada myöskin siitä huomauttaa, että juuri tällaista täydentävää lainsäädäntöä maalaisliiton eduskuntaryhmä odottaa, ja niin ollen jää siihen käsitykseen, että hallitus, vastuuntuntoinen hallitus, tulee pitämään huolta siitä, että eduskunnalle tulee annetuksi aikanaan täydentävät esitykset.

Ed. Jacobsson: I sitt andragande frågade rdm. Virkkunen mig, om jag icke såsom praktisk domare vet, att nugällande föreningslag icke förmår hindra den kommunistiska agitationen. Jag ber då att få svara att, för såvitt denna agitation utövas i föreningar, så kan redan gällande lag förhindra densamma. Därpå hava vi bevis i de hundratals föreningar, vilka med stöd av gällande lagstadganden blivit upplösta. Och i detta hänseende kan jag ju även hänvisa till det yttrande, som nyss avgavs av statsministern. Rdm. Virkkunen tror att 27 § i det vilande lagförslaget ännu bättre än nu gällande lag skulle förmå sätta en damm för den kommunistiska agitationen. Detta är nu ett misstag, nämligen därför att föreningar kunna verka även såsom icke inregistrerade. Man kan visserligen i förväg förhindra, dock i strid med 10 § R. F., föreningar att såsom juridiska personer verka, men man kan icke ens genom det vilande lagförslaget hindra den i föreningar bedrivna brottsliga agitationen och verksamheten. Och det är väl ändå detta, som enligt allt förnuft måste vara ändamålet och syftet med ändringen i 27 §! Jag kan icke förstå annat än att rdm. Virkkunens uttalande åtminstone i dessa delar måste bero på att han icke tillräckligt känner redan gällande lagstadganden om föreningar!

Ed. von Frenckell: I sitt andragande fällde rdm. Tuomivaara ett yttrande, som icke kan passera opåtalat. Han påstod att ett antal av de s. k. kommunist-

lagarna icke hade blivit antagna av riksdagen, emedan socialdemokraterna och svenskarna, „ruotsalaiset“, hade motsatt sig dessa lagars antagande. Så var emellertid icke fallet. Orsaken varför dessa lagar icke antogs var att, då ett så stort antal medlemmar av riksdagen med finska såsom modersmål motsatte sig lagarnas antagande och då ett antal riksdagsmän med svenska såsom modersmål intog samma ståndpunkt, lagarnas antagande förhindrades. Det vore skäl för rdm. Tuomivaara, förrän han gör en så grav beskyllning mot en hel språkgrupp, att först sopa rent för egen dörr. Han borde undersöka huruvida icke procentantalet bland dem, här i landet som har finska till modersmål och som ha sympatier för kommunismen, är större än motsvarande procentuella antal bland de svensktalande.

Jag vill ännu tillägga att vi, som icke bara under en valkampanj, utan också i riksdagen bekänna oss till högerfraktionen och erkänna oss vara högermän, städe hava intagit en klar ställning mot kommunismen och jämväl i framtiden komma att göra det. Däremot måste sådana politiska grupper vara behäftade med misstankar, som, efter det en valkampanj är avslutad, i sin politiska trosbekännelse framföra åsikter, vilka under valkampanjen icke berörts och vilka enligt utomstående uppfattning icke sammangå med det program, som de gentemot valmännen hava förpliktigat sig att genomföra.

Om den politiska grupp, som rdm. Tuomivaara tillhör, även i framtiden önskar arbeta för det borgerliga samarbetet inom landet, så är det skäl att också i praktiken visa det. Men då har man icke rätt att göra dylika grava beskyllningar, som rdm. Tuomivaara nu gjort sig skyldig till.

Ed. Inkilä: Katson velvollisuudekseni ilmoittaa, että tulen äänestämään lepäämässä olevan lakiehdotuksen hylkäämisen puolesta. Näin teen siitä syystä, että lakiehdotuksessa käsitykseni mukaan on säännöksiä, joiden soveltuvaisuus voimassaoleviin oikeusperiaatteisiin on kyseellinen ja joiden perusteella helposti voidaan johtua kohtuuttomuksiin ja kansalaisille perustustaeissa turvattujen oikeuksien rajoittamiseen. Hylkäämiseen on sitäpaitsi tarpeeksi perustetta jo siinä, että hallituksen taholta

täällä on ilmoitettu heti tultavan antamaan korjausehdotuksia lakiin, jos lepäämässä oleva ehdotus sellaiseksi tulee. Eihän voi olla tarkoituksenmukaista eikä eduskunnan arvolle sopivaa säätää lakeja, joista jo niitä säädettyä tiedetään, että ne eivät kelpaa käytäntöön sovellettaviksi, vaan ovat heti korjattavat.

Ed. Tuomivaara: Ed. von Frenekellille minä pyydän sanoa, että minä en ole erikoisesti tarkoittanut mitään lakia, kun minä sanoin sen, mistä hän minua moitti. Minä tarkoitin sillä sitä yhteistointa, mikä oli ruotsalaisen kansanpuolueen ryhmän ja sosialidemokraattien kesken ja joka yhteistointi alkoi aikana, jonka ed. von Frenekell hyvin itsekin muistaa. Ja tästä yhteistoinnista suomalaisia porvarillisia puolueita vastaan siis vasemmiston kanssa, sosialidemokraattien kanssa, suureksi osaksi johtui se, ettei saatu sellaisia lakeja, jotka olisivat asettaneet esteitä kommunistien maanpetokselle toiminnalle. Siis sen se vaikutti välillisesti.

Ed. Wiik: Pyysin puheenvuoron, herra puhemies, lausuakseni mielipiteeni siitä lakiehdotuksen säännöksestä, jonka mukaan, „jos yhdistys on lakkautettu sen johdosta, että se on toiminut Suomen voimassaolevan valtio- ja yhteiskuntajärjestyksen väkivaltaiseksi kumoamiseksi, voidaan yhdistyksen omaisuus tuomita valtiolle menetetyksi.” Taantumuksen esitaistelijat eivät mielellään kuule, että eduskunnassa käytetään raamatun sanoja. Ja se on ymmärrettävää kyllä, sillä raamattu on täynnä sanoja, jotka kääntyvät heidän pahoja tekojansa vastaan. Kuitenkin uskallan käyttää täällä vieläkin muutamia raamatun sanoja, nimittäin: Älä himoitse lähimmäisesi huonetta (Vasemmalta: Jatka vielä sitä samaa!).

Viime vuosina on runsaasti lakkautettu yhdistyksiä, jotka ovat jättäneet jälkeensä sekä huoneita että muuta omaisuutta. Sitä omaisuutta ei valtio koskaan ole hankkinut eikä omistanut, vaan köyhä työväestö on sen hankkinut aikana, jolloin Suomen työväenluokka vielä oli ehjä. Se on sen hankkinut luvallisten tarkoituksiensa edistämiseksi, hankkinut sen usein omilla voimillaan käyttäen siihen harvoja vapaa-

hetkiään. Työläisnaiset ovat perustaneet ompeluseuroja kerätäkseen varoja näiden rakennusten kunnossa pitämiseksi. Nuo työväentalot ovat muodostuneet Suomen työväenluokan sivistystyön keskipisteiksi, sivistystyön, jonka tulos on sellainen, että vanhat ihmiset, joilla on tilaisuus tehdä vertailuja, tunnustavat, että työväki on sivistynyt ja raitistunut siinä määrin kuin työväkeä ja varsinkin työväen nuorisoa on vedetty työväenliikkeen vaikutuspiiriin. Myöskin työväentalot ovat vaikuttaneet ulospäin. Monella paikkakunnalla on työväentalo ollut ainoa kokouspaikka, ainoa missä voidaan katsella taide-esityksiä. Ulkomaalaiset, jotka käyvät Suomessa ja joille näytetään työväentaloja ja kerrotaan, että tällaisia on Suomessa lähes 1,000 kappaletta, he ihailevat sitä työväkeä, joka on sellaisen omaisuuden luonut, sillä sen vertaista ei tietääkseni ole missään muussa maassa. Niinpä Suomen työväki on tälläkin toiminnallaan hankkinut maaillemme kunniaa, — maalle, jonka nyt taantumuksien vaatimusten mukaan pitäisi riistää työväestöltä tämä sen omaisuus.

Siitä, millä perusteilla saatetaan tällaisina taantumuksen aikoina lakkauttaa yhdistyksiä, mainitsen pari esimerkkiä. On tapauksia, joissa sosialidemokraattinen yhdistys on lakkautettu sen johdosta, että kun ensin samalla paikkakunnalla on lakkautettu kommunistinen yhdistys ja sen jälkeen perustettu sosialidemokraattinen yhdistys, johon ei ole kuulunut ainoatakaan lakkautetun yhdistyksen jäsentä ja joka on toiminut vallan toisessa hengessä, jolla siis ei ole ollut mitään yhteistä lakkautetun yhdistyksen kanssa, niin kuitenkin tämä sosialidemokraattinenkin yhdistys on lakkautettu, koska sitä on pidetty mukana entisen yhdistyksen jatkona. Taiikka on sattunut, että sosialidemokraattinen yhdistys on, vaikkakin vain yhdeksi illaksi, vuokrannut talonsa käytettäväksi sellaiselle yhdistykselle, joka myöhemmin on havaittu kommunistiseksi ja tullut lakkautetuksi, ja on tätä vuokraamista pidetty valtiopetoksellisen toiminnan tukemisena. Tällaisia päätöksiä on tehty nimismiesten ja poliisien lausuntojen perusteella, joilta on puuttunut pätevyys arvostella tällaisia asioita.

Tällaista mielivaltaa on siis jo tähän saakka harjoitettu verraten suuressakin

laajuudessa. Jos nyt esillä oleva lakiehdotus hyväksyttäisiin, niin mikään sellainen yhdistys, joka saattaa joutua vallanpitäjien vihoihin, ei voisi olla varma siitä, ettei se menetä omaisuuttaan.

Oikeiston johtaja on hänelle ominaisella paatoksella puhunut siitä, mitä tapahtuu lain varjolla ja mitä vaatii valtion arvo. Minä kysyn: jos nyt onnistuisi tämän lainmuutoksen avulla valtion ja sen kautta omistavan luokan viedä lain varjolla köyhimmältä luokalta sen omaisuutta, olisiko tämä valtion arvon mukaista ja voisivatko herrat maalaisliittolaiset ja kokoomuspuolueen jäsenet hyvällä omallatunnolla pitää juhlatilaisuuksiaan sellaisissa taloissa, joita he eivät ole rakentaneet ja joista tietävät, että heillä ei ole niihin mitään siveellistä oikeutta (Eduskunnasta: Voivat!)?

Ed. Komu: Panin mielihyvin merkille herra pääministerin lausunnosta, ettei hän antanut kovin kehoittavaa ja suosittelevaa lausuntoa tästä lepäämässä olevasta laista. Hän piti joka tapauksessa tarpeellisena yhdistyslain muidenkin kohtien tarkastamisen siitä huolimatta, hyväksytäänkö vai hylätäänkö tämä laki. Näin saattaakin olla asianlaita, mutta siitähän ei tässä yhteydessä ole kysymys. Pääministeri samoin kuin ed. Tuomivaarakin viittasi siihen, että on liioiteltu niitä vaikeuksia, mitä lepäämässä oleva laki hyväksyttynä aikaansaisi yhdistyksen rekisteröimisessä. Pysyn vieläkin siinä väitteessäni, jonka olen „Sosialidemokraatille” antamassani selostuksessa maininnut ja josta ed. Tuomivaara huomautti, sitä ei pysty kumoamaan ed. Tuomivaaran lausunto ei yhtään vähää. On ilman muuta selvää, että jos yhdistyksen perustajia on useampia kymmeniä, vieläpä satojakin, totta siitä silloin täytyy rahallisia kuluja aiheutua, kun jokaisen henkilön osalta täytyy kolme papinkirjaa tai kolme siviilirekisterinotetta liittää mukaan. Tähän voidaan väittää, etteihän yhdistyksen perustamisessa tarvitse ollakaan mukana muuta kuin vain muutamia henkilöitä. Jos näin meneteltäisiin, tähän estäisi toiset samalla tavalla ajattelevat henkilöt liittymästä jo alkuhamasta yhdistyksen toimintaan mukaan. Yhdistyksen perustajien hyvämaineisuudesta en sinänsä riitele. Jos selvitys siitä katsotaan tarpeelliseksi, niin säädettäköön laki sellaiseksi, että valtio

hankkii sen omin kustannuksinsa, mutta köyhille työläisille ei saa tällaista velvollisuutta asettaa. En ole käydyn keskustelun kuluessa voinut tulla toiselle kannalle kuin minkä olen jo aikaisemmin tältä paikalta esittänyt, ja toivon siis edelleen, että esitys hylätään.

Ed. Kuusisto: Jos tämä lakiehdotus hyväksytään, niin ne kaksi kapinallista puoluetta, jotka maassamme elävät ja vaikuttavat, eivät sen kautta tulisi menettämään yhtään taloa, joka olisi heidän omansa. Mitä ensinnäkin vasemmistobolsheviikeihin tulee, niin ne eivät ole rakentaneet tässä maassa ainoatakaan työväentaloa. He ovat väliaikaisesti tosin siellä ja täällä päässeet toisten rakentamien työväentalojen isännäksi ja nyt valtio siitä syystä, kun sosialidemokraatit eivät kaikkialla ole kyenneet kylliksi pitämään puoliaan, riistäisi heidän rakentamansa omaisuuden itselleen. Mitä taas oikeistobolsheviikeihin tulee, niin tietääkseni heidän eivät ole vielä rakentaneet ainoatakaan toimitaloa tässä maassa. Ja jos tämä laki hyväksytään, niin seurauksena siitä tulisi olemaan se, että kaikki talot, jotka he ovat saaneet vuokrata tai käyttää, suljetaan. Jos tämä oikeistobolsheviikien liike — niinkuin nyt on tapahtunut vasemmistobolsheviikien toiminnan suhteen — myöhemmin tuomitaan lainvastaiseksi, niin tästä seuraa, että valtiolle tuomitaan menetetyiksi myös nämä oikeistobolsheviikien käyttämät talot. Niiden joukkoon, joissa harjoitetaan oikeistobolshevistista kiihoitusta, kuuluu m. m. eduskunnan entinen talo Heimola, joka joutuisi siis saman kohtalon alaiseksi kuin useat työväentalot, siis valtion omaisuudeksi, jos lakiehdotus hyväksytään. Laki on siis hylättävä, koska sen nojalla voidaan rangaista syytöntä.

Ed. Pitkänen: Herra pääministerin lausunnon lopussa esittämä hallituksen kanta on mielestäni verrattain outo. Jos hallitus on tähän sisäpoliittisesti tärkeään lakiin nähden näin lojaalisella kannalla, että menipä niin tai näin, niin hallitukselle se on samantekevää, niin silloin voi hyvällä syyllä toivoa, että hallitus muihinkin lakeihin, esim. metsästyslakiin nähden, ottaisi samanlaisen kannan, tai jos ei hallitus näin menettele, niin minä olen pakotettu vetämään sellaisen johtopäätöksen, että metsäs-

tyslaki on tämän hallituksen tärkein sisäpoliittinen laki.

Ed. Virkkunen: Ed. Jacobssonilta ei ole voinut jäädä huomaamatta, että muutosehdotukset yhdistyslakiin ovat johtuneet käytännössä ilmenneistä vakavista puutteista ja välttämättömistä tarpeista. Olen oudoksunut sitä, että ed. Jacobsson ei ole mitään havainnut noista puutteista. Kielitämätöntä on, että muutos yhdistyslain 27 §:ään, josta ed. Jacobsson mainitsi, paremmin tehoaa taistelussa kommunistista kiihoitusta vastaan kuin pykälä sen nykyisessä muodossa. Ja kun ed. Jacobsson nojautui pääministerin äsken kuultuun lausuntoon, huomautan että, mikäli ymmärrän, pääministerin lausunnon eräs kohta kääntyy nimenomaan ed. Jacobssonin vastalausesta vastaan. Ed. Wiik ei ole käyttänyt oikein siteeraamaansa kymmenettä käskyä (Vasemalta: Kyllä!). On toinen sana samassa kirjassa, joka paljon olennaisemmin kuuluu tähän tilaisuuteen. Se on se sana, joka kehoittaa meitä kaikessa toimimaan niin, että voisimme kunniallisesti ja arvokkaasti elää tässä maassa. Siihen lainsäädännönkin pitää myötävaikuttaa.

Ed. Lohi: Minä pyysin myöskin puhevuoron herra pääministerin lausunnon johdosta ja valitan sitä lopputulosta, johon pääministeri tuli. Pääministeri lausunnossaan aivan selvästi kumosi kaikki ne väitteet, mitä tätä lakia vastaan on tehty, mutta siitä huolimatta lopputulos oli se, että molempi parempi. Tällainen ei ole mielestäni päämäärästään tietoisien hallituksen arvon mukaista.

Ed. Penttala: Ed. Tuomivaara tässä äsken selosti hyvin laajasti niitä syitä, jotka ovat aiheuttaneet nyt käsillä olevan lakiesityksen eduskunnalle antamisen. Tahdomatta ryhtyä väittelemään, olivatko nämä syyt ainoat, jotka tämän esityksen aiheuttivat, pyydän vaan viitata kahteen tapaukseen, jotka osoittavat, että nyt jo voimassaolevaa yhdistyslakiaakin voidaan verrattain menestyksellisesti käyttää silloin, kun yhdistyslakia tahdotaan käyttää työväen toiminnan ehkäisemiseen.

Silloin kun muutetun yhdistyslain nojalla alettiin työväenyhdistyksiä lakkauttaa, annettiin m. m. Nurmon pitäjän Kou-

ran työväenyhdistykselle väliaikainen lakkauttamispäätös. Tämän lakkauttamispäätöksen johdosta käsiteltiin juttua useamman kerran Lapuan käräjillä ja oikeus perinpohjaisen tutkimuksen jälkeen huomasi, että siinä yhdistyksessä ei ole mitään syytä, jonka vuoksi sitä voitaisiin edes muistuttaa, vielä vähemmän lakkauttaa. Yleinen syyttäjä vetosi hovioikeuteen, joka pitkän odotuksen jälkeen antoi päätöksen vahvistaen kihlakunnanoikeuden päätöksen. Tällä välin, kun oli kaksi oikeuden päätöstä jo olemassa, että yhdistystä ei lakkauteta, tehtiin yhdistyksen puolesta anomus, että myöskin yhdistyksen talo saataisiin yhdistyksen käytettäväksi. Tämä anomus evättiin sillä perusteella, koska oikeuden päätös ei ole saavuttanut lain voimaa. Ja näin ollen on tänä päivänä vielä Kouran työväenyhdistyksen talo suljettuna, on ollut jo vuosikausia ja tulee kai ainakin niin kauan pysymään suljettuna, että asiassa saadaan ihan korkeimman oikeudenkin päätös. Näin ollen meillä ed. Lohen täällä vakuuttama, että maalaisliittolaiset luottavat oikeudenkäyntiin, on tämä oikeudenkäynti käytännössä johtanut siihen, että kun joku yhdistys nykyisenkin yhdistyslain mukaan asetetaan syytteen, niin sen talo voidaan sulkea ja pitää suljettuna niin kauan, että vuosikausia kestäneen oikeudenkäynnin jälkeen siihen saadaan korkeimman oikeuden päätös. Tämä tapahtuma on senlaatuinen, että mielestäni olisi herra sisäasiainministerillä syytä kiinnittää huomiota tähän juttuun ja tarkistaa, onko tässä ihan tarkalleen noudatettu kaikkia lain kirjaimia.

Toinen tapaus, mikä niin ilmeisen selvästi kuvaa myöskin sitä oikeudenkäyttöä, johon ed. Lohi täällä niin voimakkaasti sanoi luottavansa: Teuvan Äystön työväenyhdistyksen lakkauttamisjuttu on ollut useamman vuoden ajan riidanalaisena. Sitä on useamman kerran käsitelty Teuvan kihlakunnanoikeudessa. Sieltäkin on päätös vielä tulematta. Mutta tämän jutun seuraukset ovat ulottuneet nyt jo niin laajalle, huomautkaa edustaja Lohi, että Teuvan kunnan asioista on 3 vuotta Teuvan työväestö ollut kokonaan syrjäytettyä. Teuvan keskuslautakunta nimittäin yli 3 vuotta sitten teki päätöksen, että koska Äystön työväenyhdistyksen puheenjohtaja on sallinut voimisteluseuran, joka

piti työväenyhdistyksen talolla iltaman, iltamassa lausua erään edustaja Pärssisen vuonna 1907 kirjoittaman runon, niin tämän yhdistyksen puheenjohtajan täytyy olla kommunisti, ja niin ollen hylkäsi ehdokaslistat, joten Teuvan kunnanvaltuustoon ei työväestö tullut saamaan ainuttakaan edustajaa. Ja jos nyt sanomalehtitiedoissa on perää, niin Teuvan kunnan keskusvaalilautakunta on näissä vaaleissa hylännyt kaikki työväen ehdokaslistat sen vuoksi, että Teuvan Äystön työväenyhdistys on syytteessä. Tätä yhdistystä ei syyttäjä ole edes syyttäneytäkään mistään valtiopetoksellisesta, vielä vähemmän maanpetoksellisesta toiminnasta, vaan muista rikoksista, joista raskaimpana syytöksenä on ollut muka virkamiesten harhaan johtaminen. Kun nykyisen yhdistyslain mukaankin jo aina silloin, kun porvaristo tahtoo vaikeuttaa työväen toimintaa, sillä on mahdollisuutta ja voi myöskin saada työväestön toiminnan ehkäistykseksi, nämä kaksi, vuosikautia kestänyttä oikeusjuttua ovat siitä selvinä todistuksina, niin ei ainakaan tältä kannalta luulisi olevan enää ollenkaan tärkeää yhdistysten toimintaa rajoittaa. Eikä se ole myöskään porvariston etujen kannaltakaan tärkeää, sillä vaikka yhdistystoimintaa onkin voitu rajoittaa, niin sitä päämäärää, että työväenliike tai työväen yhteiskunnalliset harrastukset hävitettäisiin, ei näillä kummallakaan paikakunnalla ole saavutettu, sillä esim. viime eduskuntavaaleissa Kouran äänestysalueella sosialidemokraatit saivat suurimman äänimäärän, kuin mitä milloinkaan ennen sillä alueella on saatu.

Pyydän, herra puhemies, kannattaa ed. Tannerin tekemää ehdotusta.

Ed. Kivisalo: Minä en voi ymmärtää ed. Pitkäsen lausuntoa, että sisäpoliittinen tilanne nyt tämmöistä lakia vaatisi. Jos sisäpolitiikassamme sellaista on, niin esittäköön hän mitä se on. Minä olen seurannut tätä keskustelua tarkasti enkä minä ole havainnut, että olisi tuotu ainoatakaan tosiasiaa, joka osoittaisi, että tämä laki tällä kertaa on välttämätön. Koska kommunistijärjestöt on voitu lakkauttaa ilman tätä lakia, niin voitane heidän toimintansa estää vastakin ilman tätä lakia.

Valtiovalan velvollisuus tietysti on valvoa, ettei yhdistysvapautta käytetä väärin.

Mutta yhtä tarkasti on sen velvollisuus valvoa, ettei samaa oikeutta aiheuttomasti loukata eikä rajoiteta, sillä kun sitä käytetään maan lakien ja hyvän tavan mukaisesti sekä hyväksyttävien tarkoituserien edistämiseksi. Tämä laki olisi siis hylättävä sitäkin suuremmalla syyllä, kun herra pääministeri ilmoitti, että hallitus joka tapauksessa tulee antamaan esityksen, jossa muitakin korjauksia lakiin tehdään, jotka eivät tämän esityksen kautta korjaannu.

Ed. Virkkuselle huomautan, että kielto: älä himoitse lähimmäisesi huonetta, ei ole kymmenennessä käskyssä, vaan yhdeksännessä (Hilpeyttä eduskunnassa).

Ed. Estlander: Hövligheten fordrar mähända, att jag med några ord besvarar ett uttalande av rdm. Virkkunen i hans första andragande. Jag hyser stor aktning för president Ståhlberg såsom en erfaren rättslärare, men jag tillskriver honom inte någon ofelbarhet, och jag anser att i det yttrande, som rdm. Virkkunen av honom åberopade, han far vilse. Däremot måste jag säga, att jag har föga aktning till övers för personer, som i juridiska frågor överhuvud åberopa auktoriteter.

Jag har ännu några ord att tillägga, som inte rikta sig alls mot rdm. Virkkunen. Jag ville framhålla, att jag avstår från att om ett påstående av rdm. von Freneckell fälla ett omdöme, som därom rätteligen borde fällas; jag avstår därför att jag anser att sådant icke hör till denna offentliga diskussion.

Ed. Kivioja: Kommunilakien ensimmäisen käsittelyn ajoilta linjastaan tunnettu pääministeri täällä lupasi, että joka tapauksessa tulee uusi lakiesitys tällaisesta asiasta kuin yhdistyslain muutoksista. Minä toivoisin, että eduskunta hyväksyisi tämän lain ja että hallitus sitten antaisi jo lakivaliokunnalle rauhan käsitellä muita asioita. Ja minulla on syytä odottaakin, että pääministerin lupaus tulee viipymään, sillä niiden kommunistilakien käsittelyn päättyessä hän ilmoitti, että hän ei voi niihin tyytyä, vaan tulee tekemään aikanaan oman linjansa mukaisen aloitteen. Viipyköön myös uusi yhdistyslain muutos yhtä kauan; hyväksyttäköön tämä ja annettakoon lakivaliokunnan käsitellä tärkeämpiä asioita pulan poistamiseksi.

Ed. Virkkunen: Minä pyydän vain sanoa ed. Kivisälölle, että tavallaan olemme oikeassa käskynjärjestyksestä. Yhdeksäs ja kymmenes käsky kuuluvat alkuperäisesti yhteen ja ensimmäinen käsky on erotettava kahdeksi, niinkuin se alussa on ollut.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Tanner ed. Komun y. m. kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Tannerin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Tannerin ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 90 jaa- ja 94 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 9.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Virkkunen: Pyydän avointa äänestystä.

Puhemies: Avointa äänestystä on pyydetty. Kehoitatan niitä edustajia, jotka kannattavat avointa äänestystä, nousemaan seisalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Avoin äänestys tulee toimitettavaksi.

Sihteeri lukee äänestysesityksen uudelleen.

„Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aakula, Aittoniemi, Ala-Kulju, Alestalo, Annala, J., Annala, V., Arffman, Asikainen, von Born, Brander, Böök, Ellilä, Forstadius, von Frenckell, Halonen, A., Hannula, Hautala, Heikkinen, Heiniö, Heiskanen, Honka, Honkala, Horelli, Huitinen, Hänninen, Ikonen, Junnila, Jutila, Kaasalainen, Kaijalainen, Kalliokoski, Kar-

vetti, Kauranen, Kemppe, Kivenoja, Kivimäki, Kivioja, Koivisto, Koivuranta, Korvenoja, Kukkonen, Kämäräinen, Lahdensuo, Lahtela, Lampinen, Lehtonen, Leiwo, Leppälä, Linkomies, Lohi, Luostarinen, Löthman, Miikki, Moilanen, Nikkola, Nyman, Oksala, Oksanen, Oulasmaa, Paksujalka, Palmgren, Pennanen, Pilppula, Pitkänen, Pohjala, Rantanen, Riipinen, Salo, Sariola, Sarlin, Schildt, Simojoki, Sjöblom, Soini, Soininen, Somersalo, Sundström, Suurkonka, Takala, Tapaninen, Tarkkanen, Tukia, Tuomivirta, Vaarama, Wainio, Vallas, Vehkaoja, Venho, Vesterinen, Vilhula ja Virkkunen.

„Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Aarniokoski, Aattela, Ampuja, Andersson, Bryggari, Colliander, Erkkö, Eskola, Estlander, Fagerholm, Furuhielme, Haga, Hakki, Halonen, T., Harvala, Helo, Herrala, Hildén, Hiltunen, Huotari, Härmäläinen, Hästbacka, Inkilä, Jacobsson, Jern, Jokinen, Kanerva, Kesti, Kettunen, Kivisalo, Koivulahti-Lehto, Komu, Koponen, Kosonen, Kujala, Kulovaara, Kullberg, Kuusisto, Kääriäinen, Lastu, Lehtokoski, Lepistö, Lindman, Lindström, Linna, Lonkainen, Lumijärvi, Lumme, Malkamäki, Malmivuori, Mangs, Marttila, Mattsson, Meriläinen, Metsäranta, Mustasilta, Mäkeläinen, Paasivuori, Pajunen, Pekkala, Peltonen, Penttala, Perho, Pesonen, Puitinen, Pärssinen, Rantala, Reinikainen, Rydman, Ryömä, Räisänen, Salmenoja, Salonen, Sergelius, Setälä, Sinisalo, Sirén, Sventorzetski, Syrjänen, Särkkä, Söderhjelm, Tanner, Toivonen, Tolonen, Turkia, Turkka, Tyrni, Valta, Welling, Wenman, Wickman, Wiik, Voionmaa, Väisänen, Ahlström, Östenson ja Österholm.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat 9 edustajaa:

Helenelund, Hirvensalo, Janhonen, Jatkola, Kares, Mantere, Rytinki, Suokas ja Toivola.

Puhemies: Avoin äänestys annettu 91 jaa- ja 98 ei-ääntä.

Eduskunta on siis päättänyt hylätä lakiehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi eräiden asunto-osakeyhtiöiden pakkohallinnosta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 3 ja otetaan toiseen käsitteilyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 3 ja 3 a valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 18, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 3. Ensinnä käsitellään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen käydään lakiehdotuksen yksityiskohdattaisen käsittelyn.

Yleiskeskustelu:

Oikeusministeri Serlachius: Herra puhemies! Lakiehdotuksen 12 §, mikäli se koskee pakkohallintoon joutuneen asunto-osakeyhtiön vastuuta velkojensa koroista, on se kohta lakiehdotuksessa, jonka suhteen yksimielisyys näyttää olevan vaikeimmin saavutettavissa. Tämän asian käsittelyn aikaisemmissa vaiheissa on minulla ollut tilaisuus viitata niihin vaikeuksiin, joihin joudutaan, jos hallituksen esityksessä omaksutulta kannalta luovutaan ja moratorion ohella vapautetaan yhtiö maksamasta aikaisempia korkoja. Samalla olen voinut viitata myöskin siihen, että eräin edellytyksin saattaisi rajoitettu korkojen anteeksiantokin olla puolustettavissa. Tällaisena edellytyksenä mainitsin m. m. sen, että ensiarvoisen tai siihen verrattavan kiinnityksen korot olisi turvattava. Tämän mukaisesti lakivaliokunta ehdottaakin korkojen poispyyhkimisen järjestettäväksi, mitä ensiarvoisten kiinnityslainojen turvaamiseen tulee. Lakivaliokunnan omaksumasta kannasta on näin ollen sanottava, että se ainakin periaateratkaisuna pyrkii toteuttamaan osan asettamistani edellytyksistä. Onko lakivaliokunta onnistunut tyydyttävästi järjestämään myöskin korkovapauden laajuuden sekä sen teknillisen ja käytännöllisen puolen, on kuitenkin kysymys, johon voidaan suhtautua eri tavoin. Minulla on tässä kohden vakavat epäilykseni. Mitä ensinnäkin korkovapauden laajuuteen tulee, on huomattava, että lakivaliokunta menee siinä vielä pitemmälle kuin suuri valiokunta, joka ehdotti suori-

tettaviksi sellaiset korot, mitkä eräänntyvät maksettaviksi kuuden kuukauden aikana ennen pakkohallinnon alkua. Lakivaliokunta sitävastoin ehdottaa maksettaviksi ainoastaan sellaiset aikaisemmat korot, jotka ovat juosseet pakkohallintoa edeltäneiden kuuden kuukauden aikana. Tähän sisältyy sellainen korkovapautuksen laennus, jota ei mitenkään voida hyväksyä. Kun useissa tapauksissa korko maksetaan kerran vuodessa, tulisi lakivaliokunnan ehdotuksen mukaan näissä tapauksissa pyyhkiä pois sellaisiakin korkoja, jotka eivät ennen pakkohallinnon alkua ole edes eräntyneet ja joita ei sitä ennen ole voitu velallisilta vaatia.

Mitä sitten tulee lakivaliokunnan ehdotamaan ensiarvoisen kiinnityksen määrittelmään, jonka mukaan kiinnityksen ensiarvoisuus olisi määrättävä 45—55 %:n mukaan laskettuna rakennetun talon ja tontin yhteisestä arvosta, on siitä sanottava, että määritelmä epämääräisyytensä vuoksi on vaikeasti käytäntöön sovelutettavissa. Varsinkin on määritelmän nojalla vaikea päätellä, onko kiinteistön arvoa määrättäessä katsottava ratkaisevaksi lainan myöntämishetki vai ko se hetki, jolloin yhtiö joutui pakkohallintoon. Lakivaliokunnan omaksuma määrittely synnyttää myös toisenlaisia epäilyksiä. Niihin onkin viitattu mietintöön liittyvässä vastalauseessa. Lakivaliokunnan ehdotuksesta näet johtuisi, että korot menetettäisiin myös kiinnityksestä, joka tosin sellaisenaan on toisarvoinen kiinnitys, mutta joka täytetäkauksen turvin on saatettu ensiarvoisen kiinnityksen veroiseksi.

Yleisenä huomautuksena lakivaliokunnan ehdotuksen johdosta tahtoisin vielä mainita seuraavaa:

Lakivaliokunnan muutosehdotukset nähtävästi perustuvat siihen näkökantaan, että pakkohallinto, katsoen sen alkamisen edellytyksiin, on eräänlainen konkurssin estämistä tarkoittava menettely, joten kiinnitettyjä saamisia ei voida käsitellä paremmin ja suopeammin, kuin jos konkurssi todella olisi syntynyt ja talo myyty pakko- huutokaupassa. Mielestäni ei kuitenkaan ole paikallaan ryhtyä järjestämään pakkohallintoa tällaisen näkökohdan varassa. Ei ole oikein, että velkojille annetaan vain se, mikä heille konkurssissa olisi tuleva, kun samalla kuitenkin yhtiön osakkaille, vaikka näille yleisten oikeusperiaatteiden mukaan

kuuluu yhtiön omaisuuteen huonompi oikeus kuin yhtiön velkojille, turvataan likipitään yhtä täydelliset edut kuin jos yhtiö ei olisi konkurssissa.

Esittämistäni huomautuksista selvinnee, että vaikeudet, joihin lakivaliokunnan omaksuma kanta tulee johtamaan, ovat kieltämättömät. Kun puheenaolevan lakiehdotuksen tarkoituksena on moratorion järjestäminen ja aikanaan voidaan harkita, onko muita toimenpiteitä asiassa tarpeen, on käsitykseni mukaan hallituksen esitys hyväksyttävä ennen lakivaliokunnan ehdotusta, mitä koskettelemaani 12 §:ään tulee. Minä näin ollen toivon, että eduskunta hyväksyisi puheenaolevan pykälän hallituksen ehdottamassa muodossa.

Ed. N y m a n: Herr talman! 12 § av lagförslaget i lagutskottets senaste redigering kan oförbehållsamt betecknas såsom ett framsteg gentemot den olyckliga formulering paragrafen i utskottets första betänkande hade. Lagutskottet har nu gått in för att upprätthålla de förstklassiga inteckningslänens förfallna räntor, som varit oguldna mer än 6 månader före administrationens inträde. Därmed har en viktig rättsprincip hävdats och de anmärkningar, som i ärendets tidigare skede härutinnan framgått hava i viss grad beaktats. Utgår man från det resonnemannang, som utgör grunden till lagutskottets formulering av 12 §, nämligen att räntan på toppinteckningar i varje fall vid exekutiv försäljning av fastigheten i detta nu vore förlorad, så vore paragrafen i dess nuvarande form rätt så acceptabel. Jag vill icke fördölja att definitionen på begreppet förstklassig inteckning är rätt så godtyckligt avfattad, men torde den i alla fall praktiskt sett kunna betecknas såsom någorlunda tillfredsställande. Det förefaller mig svårt att finna på andra lämpliga karaktäristika för förstklassigheten än den ram, inom vilken inteckningen i förhållande till värdet av fastigheten bör ligga. Denna ram har lagutskottet angivit till 55, resp. 45 % av värdet på hus och tomt enligt vid inteckningslån allmänt följda beräkningsgrunder. Dessa siffror äro godtyckliga, men detsamma kunde sägas om vilka andra förslag man än ville använda sig av i detta hänseende. En viss schablonmässighet vid

definieringen av förstklassigheten har naturligt nog icke kunnat undvikas, men magistratens rätt att in casu slita meningskiljaktigheten i denna punkt utgör i varje fall ett hälsosamt korrektiv däremot i praktiken.

Emellertid synes mig som en synnerligen allvarlig anmärkning fortfarande kan göras gällande emot lagutskottets uppfattning i avseende å räntefriheten, även om man i övrigt skulle vara böjd att godtaga lagutskottets principiella motiv härför. Lagutskottet har icke ens i sitt andra betänkande fäst avseende vid det fall, som herr justitieministern just anförde, vid det fall då borgen eller annan säkerhet ställts för inteckningslån, som icke kunna hänföras till de förstklassiga eller för vilka ränteinkomsterna under administrationstiden icke förslår. Det är onekligen en brist i den logiska konstruktionen av stadgandena rörande räntefriheten, att lagutskottet icke beaktat, att ett toppinteckningslån och dess räntor gentemot fyllnadssäkerhet kunde vara tryggade, ja att sådana lån ursprungligen kanske givits endast och allenast med hänsynstagande till dessa fyllnadssäkerheter. Sådana krediter förekomma icke så sällan, särskilt kanske vid handelsbankerna men även i sparbankerna.

Minä olen huomauttanut, ettei lakivaliokunta toisessa mietinnössään, mikä kyllä merkitsee suuren askeleen eteenpäin, mikäli koskee määräyksiä korkojen poispyyhkimisestä, on kiinnittänyt huomiotaan sellaisiin tapauksiin, joissa muu vakuus, takaus tai pantti, on olemassa toissijaisen eli huippukiinnityksen ohella. Sellaisia tapauksia löytyy kylläkin, joissa luottoa on annettu kiinnitystä vastaan, joka ei ole ensisijainen tai jonka korkojen maksamiseen pakkohallinta-aikana tulot eivät riitä, ja ainoastaan huomioonottamalla, että muuta vakuutta on asetettu. Eräs maa-seutusäästöpankki on kirjeellisesti ilmoittanut minulle huolensa juuri tässä kohdassa. Minulla on kirje tässä käsillä ja luen siitä erinäisiä osia. Kirjeessä sanotaan m. m.:

„Pyydämme kohteliaimmin saada esittää muutamia lainoja, joita tekeillä oleva asunto-osakeyhtiön pakkohallinnasta annettava laki tulisi koskemaan ja josta meille

sen voimassaoloaikana voisi koitua miljoonien markkojen tappio, vaikka meillä laillisesti olisi mahdollisuus saada täysi korvaus. Olemme myöntäneet m. m. seuraavat lainat, joiden vakuutena on viimesijainen kiinnitys ja täysin pätevä joko ominais- tai täytetakaus, mutta joista me kyseessä-olevan lain voimaannastuttua ja sen mukaan asunto-osakeyhtiön jouduttua pakkohallintaan emme tulisi saamaan mitään korkohyvityksiä." Tässä on mainittu sitten näiden asunto-osakeyhtiöiden nimet, mutta niitä minä en nyt tässä luettele. Smk. 3,200,000, jossa on vakuutena viimesijainen kiinnitys ja takauksessa eräs tässä mainittu kaupunki; Smk. 2,400,000, jossa on viimesijainen kiinnitys ja takauksessa tässä myös eräs nimitetty liikepankki; Smk. 460,000, jossa on vakuutena viimesijainen kiinnitys ja useiden täysin pätevien henkilöiden takaus; Smk. 200,000, jossa on vakuutena viimesijainen kiinnitys ja useiden eri henkilöiden täysin pätevä takaus; Smk. 150,000, jossa on vakuutena viimesijainen kiinnitys ja täysin pätevä takaus; Smk. 240,000, jossa on vakuutena viimesijainen kiinnitys ja täysin pätevä takaus sekä Smk. 1,250,000, jossa on vakuutena keskimäinen ja viimesijainen kiinnitys sekä useiden henkilöiden takaus. „Kun näistä", kirjeessä edelleen sanotaan, „ja useista muista pienemmistä lainoista tulisi meille koitumaan useiden miljoonien markkojen vahinko sinä aikana, jolloin kyseessäoleva laki on ajateltu voimassaolevaksi, täytyy meidän vastuunalaisina pankkien hoitajina huomauttaa kaikille oikein ajatteleville lainlaatioille, että tässä on tapahtumassa perustuslainvastainen lainsäädäntö, josta yksityiset ja vieläpä hyvantekeväisyyslaitokset tulevat kärsimään suuria tappioita toisten hyväksi."

Tällaisia esimerkkejä olisi tietysti sängen runsaasti saatavissa liikepankeilta, jotka toissijaisia kiinnityksiä vastaan myöntävät luottoa samalla kuitenkin usein vaatien muutakin vakuutta. Kyllä olisi väärin, jos tällaisissakin tapauksissa, jolloin korkojen maksu on turvattu näiden muiden vakuuksien kautta, korko ilman muuta pyyhittäisiin pois. Ellei tässä kohdassa vielä voi lakia parantaa, niin kyllä tämä panee minut epäilemään, voidaanko tällaiseen lainsäädäntöön mennä.

Det synes mig också vara synnerligen nödvändigt att man uppmärksammar det fallet, då jämte in-teckning tryggande sekundär säkerhet ställts. Lagutskottets konstruktion av stadgandena angående räntefriheten måste logiskt utvecklas så att kredit av nyssnämnda art, vad tiden för administrationen beträffar, jämnställes med krediten mot förstklassiga in-teckningar, och så att räntefrihet icke under administrationstiden för dem inträder, och borde låntagaren då givas rätt att taga i anspråk den sekundära säkerheten för räntornas gäldande. I dessa fall bör förlusten på grund av räntefrihet under inga förhållanden vältras på bostadsbolagens långivare, snarare kunde då tänkas att borgesmannen finge vidkännas denna förlust och att han icke medgäves regressrätt mot det tvångsadministerade bolaget. Det vore i varje fall rättvisare än den ordning lagutskottet tänkt införa, men naturligtvis verkar det motbjudande att beröva borgesman sådan regressrätt. I varje fall skulle lagutskottets principiella motivering för räntefriheten mycket väl kunna anföras såsom skäl även för ett sådant stadgande.

Därest man icke ser sig i stånd att utplåna de påtagliga brister, som fortfarande vidlåda lagutskottets förslag med hänsyn till § 12 och även till § 2, så synes mig rätt klart, att man icke kan gå med på lagförslaget, som ju för övrigt eljes i många stycken ingriper i rättsförhållandena på ett föga tilltalande sätt.

Ed. Linkomies: Herra puhemies! Lakivaliokunta on, niinkuin täällä jo on esitetty, lakiehdotuksen tärkeimpään säännökseen, sen 12 §:ään, nähden pysynyt, erästä poikkeusta lukuunottamatta, pääasiassa entisellä kannallaan. Siten se on edelleen ehdottanut, että ne korot, joihin tuotto pakkohallinnon aikana ei riitä, olisi kokonaan pyyhittävä, samoin kuin nekin korot, jotka ovat olleet maksamatta 6 kuukautta pitemmän ajan ennen pakkohallinnon alkua. Kuten jo aikaisemmin olen huomauttanut, sotii tällainen säännös yleisiä oikeusperiaatteita vastaan. Lakivaliokunta puoltaa perusteluissa kantaansa sillä, että muka on melkoisen varmaa, että osakkeen omistajat jättävät huoneistonsa, jos he eivät pakkohallinnon aikana saa itselleen sellaista etua, jota

valiokunnan ehdottama säännös tarkoittaa. Käsittääkseni tämä lakivaliokunnan esittämä arvelu ei pidä paikkaansa. Sillä pakkohallinnon alaisiksi joutuisivat luonnollisesti yleensä vain sellaiset yhtiöt, joiden osakkaat nyt suorittavat huomattavasti korkeampaa vuokraa, kuin lakiehdotuksessa pakkohallinnon aikana edellytetty korkein käypä vuokra. Tällaisten yhtiöiden osakkeille tuottaisi siis käsiteltävänä oleva laki jo ilman korkojen pyyhkimistäkin huomattavaa etua. Senvuoksi ei käsittääkseni ole ensinkään pelättävä, että sellaiset osakkaat, jotka eivät nyt jo ole asunnoitaan hylänneet, lain voimaan tultua jättäisivät huoneistonsa, jollei korkoja pyyhittäisi. Kun siis lain tarkoituksen saavuttamiseksi ei ole välttämätöntä sillä tavalla poiketa vallitsevista oikeusperiaatteista, kuin lakivaliokunta esittää, niin mielestäni olisi lakiehdotuksen 12 § hyväksyttävä hallituksen esityksen mukaisessa muodossa.

Huomaan tässä yhteydessä, että myöskin lakiehdotuksen 2 §:ssä on säännös, joka tulee vaikuttamaan kohtuuttomasti. Sillä 2 §:ssä säädetään, että yhtiöltä ei voida pakkohallinnon aikana mitään velkaa periä. Toiselta puolen kumminkin voidaan yhtiön velan takuumieheltä periä velka siinä tapauksessa, että vakuutena ei ole kiinnitystä tai kiinnitettyä velkakirjaa. Nyt on asunto-osakeyhtiöillä, varsinkin juuri niillä, jotka ovat huonossa asemassa, sellaisiakin velkoja, joihin yhtiön osakkaat ovat kirjoittautuneet takaajiksi, mutta joiden vakuutena ei ole sen paremmin kiinnitystä kuin kiinnitettyä velkakirjaakaan. Nyt siis tämän 2 §:n mukaan, jos se hyväksytään siinä muodossa, kuin hallitus on esittänyt ja lakivaliokunta ja suuri valiokunta tätä esitystä ovat kannattaneet, tulisi käymään niin, että puheena olevan laatuksen velan takaajalta voitaisiin hakea velka, mutta hän ei voisi tehdä minkäänlaisia vaatimuksia yhtiötä kohtaan. Tämä on mielestäni myöskin sellainen kohtuuttomuus, joka on asiaa käsiteltäessä otettava huomioon.

Ed. K a r e s : Se, mitä herra oikeusministeri ja toiset ovat puhuneet lakivaliokunnan tekemää viimeistä ehdotusta vastaan, on asiallista ja oikeaa. Eihän voi kieltää sitä, että lakiehdotuksessa poiketaan vahvasti sellaisista oikeusperiaatteista, joita tavallisessa lainsäädännössä velan ottajan ja ve-

lan antajan välisissä suhteissa on noudatettu ja joita on ehdottomasti säännöllisissä oloissa noudatettava. Jos näistä halutaan jyrkästi pitää kiinni, niin koko tällainen lainsäädäntö, mitä nyt on ajateltu ja mitä hallitus on esittänyt, tulee mahdottomaksi.

Lakivaliokunta on koettanut pitää kiinni hallituksen esityksessään esittämästä ensimmäisestä tarkoituksesta, mihin ajatellulla lainsäädännöllä pyritään, joka hallituksen lakiesityksessä, minun täytyy se sanoa, on itse lakitekstissä kokonaan unohdettu. Hallitus sanoo esityksensä perusteluissa, että tarkoitus on pelastaa romahdukselta tuhannet useimmiten vähävaraiset perheet, jotka ovat omia kotja hankkiakseen sijoittaneet usein velkavaroja asunto-osakkeihin. Tämä tarkoitus on ehdottomasti ensiluokkaisen tärkeä ja sellainen, jota yhteiskunnan on koettava auttaa, ottaen myös erityisesti huomioon, että valtio ja kaupunkikunnat ovat osaltaan syyllisiä siihen, että rakennuskiihko eräänä aikana tuli niin suureksi, että tähän tilanteeseen nyt on jouduttu. Valtion ja kaupunkikuntien puolelta kiihoitettiin rakennustoimintaan erityisillä apuvaroilla ja muillakin toimenpiteillä, niin että ihmiset yleensä menettivät maltillisen harkintansa tässä asiassa. Tämäkin on otettava huomioon, kun asiaa lähdetään tarkastamaan. Luonnollisesti on myös asiaa hoidettaessa lainanantajienkin etuja ja oikeuksia tuettava niin paljon kuin mahdollista, ja lakivaliokunta on koettanut ottaa huomioon kaikki ne muistutukset, mitä asiassa on tehty ja mennyt ehdotuksessaan niin pitkälle, että ainakin muutamat meistä lakivaliokunnan jäsenistä emme ole tähän olleet myötävaikuttamassa, vaikka emme ole halunneet vastalausestakaan tehdä. Lainanantajain etuja ja oikeuksia on tuettava, mutta kuitenkin sikäli, ettei lain ensimmäinen päätarkoitus tule kokonaan syrjäytetyksi. Pyydän vielä huomauttaa erästä seikkaa, jonka tämän lakiehdotuksen vastustajat tavallisesti aina unohtavat, miten ensiluokkaisen tärkeä etu lainanantajille on se, että asunto-osakeyhtiön osakkaat koetaan pitää taloissaan kiinni. Täällä kyllä edellinen puhuja sanoi, että hallituksen esityksenkin mukaan jää asunto-osakkeitten omistajille niin suuria etuja, että he eivät osakkeistaan luovu, jos nämä edut saavat. Minä en näitä etuja erityisesti näe. On huomattava, että he saavat maksaa tästä-

kin lähin korkeimman käyvän vuokran. Tosin he vähäksi aikaa vapautuvat kovin korkeitten korkojen maksamisesta, mutta hallituksen esityksen mukaan nämä kaikki kasaantuvat tulevaisuuteen, niin että jos kerran pakkohallitus voidaan lopettaa, talo on siinä tilassa, että osakkaat menettävät kaikkensa. Tämä on huomattava. Olen ollut asunto-osakeyhtiöiden omistajien kanssa tästä keskusteluissa ja he nimenomaan sanovat, että asema on sellainen, että, jos hallituksen esitys hyväksytään, heidän täytyy koettaa tavalla tai toisella päästä vapaaksi pakkohallinnosta; mutta pääsevätkö he, se on tuskin luultavaa, koskapa pankkien, lainanantajien, edut vaativat silloin pakkohallinnon asettamista.

On muuten merkillistä, että oikeusministeri nyt haluaa kääntää hallituksen esityksen sisällyksen vain siksi kuin tarkoittaisi se moratorion myöntämistä näille asunto-osakeyhtiöille, vain moratorion, ja väittää, että asia lakivaliokunnassa on viety aivan toiselle suunnalle. Minä pyydän huomauttaa kuitenkin, että hallitus esityksensä on lähtenyt jo pois pelkästä, moratoriaajatuksesta ja mennyt korkojen säännöstelyn tielle. Se on luopunut, sekin, tähän asti voimassa olleesta oikeusperiaatteesta ja määrännyt, että ne lainanantajat, joiden korkoihin eivät talon tulot riitä, saavat korkoa vain 5 % pääomalta ja tämä korko vielä sellaista, joka jää maksamatta aina pakkohallinnon loppuun asti, ja siitä ei edes korkoa makseta. Siis hallitus on jo lähtenyt tälle tielle, ja jos aiotaan esityksen tarkoituksesta kiinnipitää, niin on lakivaliokunnan viimeinen ehdotus toki äärimmäinen, mille asteelle voidaan mennä. Sen pitemmälle ei lainanantajain etujen puolustamisessa voida mennä.

Tosin on erittäin vaikea määritellä ensiluokkaisen kiinnityksen luonnetta. Se on ollut lakivaliokunnassa suuren pohdinnan alaisena ja on lakivaliokunnan taholta oltu tätä pykälää nykyiseen muotoon saadessa yhteydessä lainvalmistelukunnan jäsenten kanssa, niin että on hankittu kaikkea mahdollista juriidista apua, mitä saatavissa on ollut tähän. Jos mennään tämän ensiluokkaisen kiinnityksen määrittelyssä siihen, että otetaan huomioon viimeisistä kiinnityksistä takaukset, niin joudutaan mielestäni aivan täydellisestä vesiajolle, ja sellaiseen kohtaan, että takausten päte-

vyyttä — pyydän näet, huomauttaa, että on päteviä takauksia muitakin kuin pelkästään pankki ja joku kaupunkikunta — ei kai voitaisi selvittää muuten kuin siten, että yhtiö pannaan suoritustilaan, jolloin takausmiesten maksukyky vasta tulee koetelluksi. On muuten merkillistä, että säästöpankkien taholta on meille täällä äsken esitettyjen tapaisia luetteloja lähetetty. Erään kaupungin säästöpankin puolesta oltiin valiokunnassa puhumassa näistä asioista ja tämä luettelo, joka tässä on esitetty, se luultavasti esitettiin jo meillekin. Mutta ihmeellisintä on se, että emme saaneet kysymäläkään tietää, ovatko luettelossa mainitut yhtiöt kaikki sellaisia tai mitkä niistä ovat sellaisia, että joutuisivat pakkohallinnon alaisiksi. Sen kaupunkisäästöpankin puolesta, josta se mainittiin, tuli selville, että oli vain yksi sellainen laina, että sen saanut talo tulisi pakkohallinnon alaiseksi, ja tästä luettelosta, joka täällä luettiin, emme saaneet mitään selvää, oli vain lueteltu kaikki ne asunto-osakeyhtiöt, joille asianomainen pankki oli lainoja antanut. Me emme voineet tällaisiin tiedonantoihin paljon perustaa. On aivan selvää, että lakiehdotus, mikä meillä nyt on esillä, on, niin kuin sanoin, toisia latuja kulkeva kuin ne periaatteet, mitä normaalioloissa noudatetaan, ja kysyä voi, onko yleensä tällaiseen lainsäädäntöön ryhdyttävä vai ei. Olen vakuutettu siitä, että jos siihen ryhdytään, niin tien täytyy olla se, minkä lakivaliokunta on ottanut. Muuta tietä ei tässä voi olla. Silloin on tämä lakiehdotus hylättävä, sillä ei tule siitä paikkaamalla tämän parempaa, sitä ei saada sen paremmaksi. Se on silloin hylättävä ja lähdeittävä kaupunkien asunto-osakeyhtiöitä auttamaan samalla tavalla kuin maakiinteistöjä on pyritty auttamaan, halpakorkoisilla obligatioilla. Tässä on pyritty ilman valtion väliintuloa ja rahallista apua järjestämään asia, jota näyttää olevan vaikea saada sitä tietä järjestetyksi. Minä pyydän kannattaa lakivaliokunnan viimeistä mietintöä.

Ed. Kivioja: Herra puhemies! Minäkin pyysin puheenvuoron puolustaakseni lakivaliokunnan mietintöä, varsinkin koska lakivaliokunnan puheenjohtaja valitettavasti ei ole täällä voinut olla saapuvilla. Toinen syy, miksi puheenvuoron pyysin, oli tarkoitus ehdottaa, että käsittelyn poh-

jaksi nyt tässä toisessa käsittelyssä hyväksyttäisiin tämä lakivaliokunnan uusi mietintö, nimittäin n:o 3 a, jota ehdotustani kai ed. Kares jo edeltäpäin tarkoitti kannattaa. Senjälkeen kun hän on puhunut tämän lakivaliokunnan mietinnön puolesta, ei minulla olekaan syytä lähteä enää kaikkea kertaamaan. Huomauttaisin vain varsinkin ed. Nymanin lausunnon johdosta siitä, että hän lukee toisen pykälän sanamuodon lakivaliokunnan viaksi. Siinä hänelle on tapahtunut erehdys, sillä toinen pykälä on lakivaliokunnan ensimmäisen mietinnön mukaan ja suuren valiokunnan mietinnön mukaan, ja lakivaliokunnan toisen mietinnön mukaan ehdotettu hyväksyttäväksi aivan kuin hallituksen esityksessä. Jos siis toisessa pykälässä on jotain moittimista, niin lakivaliokunta tietysti torjuu ne moitteet ohitsensa hallitusta kohti. Mutta tämä toinen pykälä, jota ed. Nyman moitti ja toivoi muutettavaksi, sisältää tarkasti luettuna sellaista, jota ed. Nyman ei ole siitä löytänyt. Hän valitti sitäkin, että sellaiset lainat jäävät korottomiksi, joissa toisarvoisen ja viimearvoisen kiinnityksen lisäksi on hyvä takaaja, esim. kaupunki tai suuri pankkilaitos. Mutta toinen pykälä säättää, että yhtiöltä ei saa periä velkaa eikä yhtiön takaajalta saa periä velkaa, mutta siinä on jätetty nimenomaan sanomatta se, ettei korkoja saisi periä takaajalta. Ehkä pykälä, jos sanamuoto siihen suuntaan selvitetään, merkitsee sitä, mitä minä luulen, että pääomaa eli velkaa ei saa pakkohallinnon aikana periä, mutta kyllä sen koron. Olkoon tuon asian laita miten hyvänsä, kyllä kai se jatkuvan käsittelyn aikana selvenee.

Siirryn ensimmäiseen muutokseen, jonka lakivaliokunta on tehnyt. Se on 6 §:ssä. Se pykälä lakivaliokunnan ensimmäisen mietinnön mukaan ehdotettiin hyväksyttäväksi, kuten hallituksen esityksessä. Suuri valiokunta meni sitä parantelemaan mielestensä, ja lakivaliokunnan mielestä suuren valiokunnan ehdotus johtaisi siihen kohtuuttomuuteen, että siinä tapauksessa, että yhtiön isännöitsijä määrätään pakkohallinnon aikaiseksi toimitsijaksi, hän saisi ensimmäiseltä kuukaudelta kaksinkertaisen palkan. Sen takia lakivaliokunta teki 6 §:ään lisäyksen, jolla tämä suuren valiokunnan siihen pykälään sisällyttämä kohtuuttomuus poistetaan, ja tämä on kai

sellainen asia, josta ei kukaan tahtone lakivaliokuntaa moittia. Asia kuuluu olevan niin, että suuri valiokunta edellyttää, ettei isännöitsijää määrättäisi toimitsijaksi, ja lakivaliokunnan mielestä se olisi oleva melkein sääntö. Pääasialliset erimielisyydet koskevatkin tätä 12 §:ää. 19 §:ssä tosin on lakivaliokunta palanut entiselle kannalle, joka on hallituksen esitys, vaikka suuri valiokunta oli senkin ehdottanut muutettavaksi. Se koski sitä, mitenkä yhtiön pakkohallinto lakkaa. Se tulee pakkohallinnon alle siten, että yhtiökokous päättää ja myöskin sama kokous päättää lakkauttamisesta eikä, kuten suuri valiokunta on ehdottanut, yhtiön hallitus. Näissä kohdissa minä luulen, että eduskunta on jokseenkin yksimielinen siitä, että lakivaliokunnan toinen mietintö on parannus.

Mitä sitten tulee tähän 12 §:ään, niin siinähan voi sanoa kaiken sen, mitä täällä on sanottu, puoleen ja toiseen, ja vielä paljon moneenkin suuntaan. Mutta se täällä on vielä jäänyt sanomatta, että kun tällaista lakia valmistetaan, niinkuin tämäkin, joka on komiteassa valmistettu, niin on komitealta salattu sellaiset asiat, jotka nyt vasta toista kertaa asiaa käsiteltäessä toisessa käsittelyssä tuodaan esille. Sellainen salattu asia on komiteassa ollut se, että Asuntohypoteekkipankilla on korkorästejä perimättä pitkiltä ajoilta. Niitä eivät tienneet komitean jäsenet, eikä sitä ollut komitean mietinnössä, ei sitä ollut sanottu hallituksen esityksessä eikä sitä sanottu myöskään lakivaliokunnalle, kun lakivaliokunta kuuli päteviä asiantuntijoita asiaa aluksi käsitellessään. Mutta vasta suuren valiokunnan jaostossa tuotiin esille, että näitä korkorästejä on niin paljon, että se vaarantaa Asuntohypoteekkipankin aseman. Se on uusi tieto. Sen takia tietysti, kun lakivaliokuntaan asia palautettiin, se täytyi ottaa huomioon, kun saatiin selville, että siinä tiedossa on perää ja kun eduskunta ei ollut antanut mitään ohjeita, eipä edes asian lakivaliokuntaan palautettavaksi ehdottaja ed. Erkkökaan ollut antanut mitään ohjeita, jotka kyllä olisi voitu antaa työjärjestyksen mukaan, ohjeita siitä, mihin suuntaan valiokunnan mietinnössä pitää mennä. Siis eduskunnan ohjeita ei ollut, yksityisten lausuntoja kyllä oli, joten valiokunta ei tietysti voinut muuta kuin käsitellä asiaa

niinkuin ensikerrallakin, ottaa selvää asiantuntijoilta ja miten vain saa selvää ja muodostaa vapaasti mielipiteensä ja niin lakivaliokunta tuli sille kannalle, että oli syytä muuttaa käsitystä näistä ensiarvoisista kiinnityksistä, sellaisista lainoista, joiden vakuutena on ensiarvoinen kiinnitys. Ja sitten sen mukaan muodostettiin tämä pykälä, tällaiseksi kuin nyt on esillä. Lakivaliokunnalle sitten tuotiin taas uusi asia, jota ei oltu koskaan ennen esitetty. Sen jaostossa tätä asiaa käsiteltäessä sinne tarjoutui asiantuntija kertomaan samoista asioista, joista täällä ed. Nyman kertoi, että niitä on sellaisia viimearvoisia kiinnitysluottoja, joiden korot pyyhitään ja tehdään luotonantajalle suuri vahinko. Kun lakivaliokunnan jaosto kysyi asiantuntijalta sitä, että ovatko nämä talot, joihin on luottoa myönnetty, sellaisia, että ne joutuvat pakkohallinnon alaisiksi, niin asiantuntija sanoi, että sitä hän ei tiedä, eikä edes uskokaan, että ne joutuvat, kuten ed. Kareskin esitti. Eihän valiokunnan jaostolla eikä valiokunnalla ollut syytä ottaa sellaisia huomioon, jotka eivät tulisi tämän lain alaisiksi ollenkaan, ja niin pykälä on koetettu lakivaliokunnassa muodostaa parhaan ymmärryksen mukaan. Mutta se nyt on sellainen kuin se on tässä, että siihen voidaan tehdä muistutuksia taholta ja toiselta ja minä luulen, että jos ne kaikki muistutukset eduskunnassa otetaan huomioon, niin tullaan siihen, kuten ed. Kares sanoi, että tämä laki tietysti täytyy hylätä. Jos ei kenenkään oikeuksia saa mennä lyhentämään, jos kaikille pitää ne taata, niin silloin tämä lakiehdotus on hylättävä ja valtion on muuten autettava näitä vaikeuksiin joutuneita asunto-osakeyhtiöitä. Mutta kun lähdetään siltä kannalta, jolta lakivaliokunta aluksi lähti, että tällä esityksellä, niinkuin sen perusteluissa sanotaan, oli tarkoitus auttaa näitä poloisia osakkeenomistajia, niin silloin oikeastaan pitäisi tulla toisiin tuloksiin, ei siihen, mihin lakivaliokunta on tullut tässä jälkimäisessä mietinnössään, että jonkun oikeudet turvataan, vaan että olisi kaikkien luotonantajien vähän kärsittävä ja sillä tavalla yhteisesti otettava osaa tuohon hätään. Mutta minä pelkään, niinkuin ed. Kareskin, että jos hallituksen esitys hyväksytään, siis pakkohallinnon aikaiset korot jäävät rästäiksi ja ovat vastaisuudessa mak-

settavat, niin asukkaat eivät katso etunsa vaativan pysyä ollenkaan yhtiön osakkaina ja pakkohallinnon alaisina, vaan hiljaisuudessa painavat oven kiinni ja hakevat asunnon muualta, sillä nykyisen asuntoreservin aikana sellainen on halvalla saatavissa ja heidän osakepääomansa joka tapauksessa on menetetty. Minä siis vieläkin uudistan ehdotuksen, että nyt käsittelyn pohjaksi otettaisiin tämä lakivaliokunnan viimeinen mietintö n:o 3 a.

Ed. K o m u: Olen pyytänyt puheenvuoron kannattaakseni ed. Kiviojan tekemää ehdotusta. Lakivaliokunnan esityksen 12 §:ään nähden ottamaa kantaa on arvosteltu monelta taholta sangen ankarasti. Kuitenkin on käsittääkseni asia niin, että jos tätä pakkohallintojärjestelmää aiotaan käydä sovelluttamaan ja sillä jotakin etua vaikeuksissa oleville asunto-osakeyhtiöille ja niitten osakkeenomistajille saada, täytyy siinä jonkun luopua eduistaan. Miten pitkälle luopumisessa mennään, se on aivan eri asia. Valiokunta on lähtenyt pykälän sanamuotoa muuttaessaan siitä näkökannasta, että jonkinlainen varmuus täytyy olla asunto-osakkeiden omistajilla siitä, minkälaisia etuja tällä pakkohallinnolla heille taataan. Kun heidän nyt täytyy maksaa kalleinta käypää vuokraa, eivät he ilman, ettei edellämainitusta seikasta ole selvitystä, pakkohallintaan suostu, vaan siirtyvät, kuten ed. Kivioja ja ed. Kares ovat maininneet, vapaana oleviin muihin huoneistoihin sekä jättävät asunto-osakkeensa tyhjiksi ja tästä eivät suinkaan lainanantajatkään hyödy. Lakivaliokunta on, kuten ed. Kivioja lausui, parhaan ymmärryksensä mukaan koettanut muodostaa tämän pykälän mahdollisimman laajoja piirejä tyydyttäväksi, mutta oikeusministeri ei ollut muutokseen aivan tyytyväinen, vaikkakaan hän ei kovin ankarasti valiokuntaa arvostellut. Suuri valiokunta, jonne asia nähtävästi palaa, voinee korjata pykälän siltä kohdalta, johon oikeusministeri toivoi muutosta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Yleiskeskustelun kuluessa on ed. Kivioja ed. Komun kannattamana ehdottanut, että eduskunta päättäisi käsittelyn pohjaksi ottaa lakivaliokunnan mie-

tinnön n:o 3 a. Kutsun tätä ehdotusta ed. Kiviojan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kiviojan ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 35 jaa- ja 135 ei-ääntä, 7 tyhjää; poissa 22.

Eduskunta on siis päättänyt ottaa käsittelyn pohjaksi lakivaliokunnan mietinnön n:o 3 a.

1 § hyväksytään keskustelutta.

2 §.

Keskustelu:

Ed. Linkomies: Viitaten siihen mitä yleiskeskustelussa esitin, ehdotan, että 2 §:n 2 momentti saisi seuraavan sanamuodon: „Pakkohallinnon aikana älköön yhtiön velkaa haettako myöskään yhtiön takausmieheltä; älköön myöskään takaajan sellaisesta velasta antamaa panttia rahaksi muutettako.” Tarkoitus on siis poistaa se määräys, jonka mukaan yhtiön velka voitaisiin hakea takausmieheltä, jos sen vakuutena ei ole kiinnitystä tai kiinnitettyä velkakirjaa.

Ed. Horelli: Pyydän kannattaa ed. Linkomiehen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Linkomies ed. Horellin kannattamana ehdottanut, että 2 §:n 2 momentti saisi seuraavan sanamuodon: „Pakkohallinnon aikana älköön yhtiön velkaa haettako myöskään yhtiön takausmieheltä; älköön myöskään takaajan sellaisesta velasta antamaa panttia rahaksi muutettako.” Kutsun tätä ehdotusta ed. Linkomiehen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakivaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Linkomiehen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Kehoitin niitä edustajia, jotka äänestävät „ei”, nousemaan seisolle.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Vähemmistö.

Eduskunta on siis hyväksynyt lakivaliokunnan ehdotuksen.

3—11 §:t hyväksytään keskustelutta.

12 §.

Keskustelu:

Ed. Sjöblom: I den till utskottets betänkande fogade reservationen har jag föreslagit, att § 12 måtte godkännas i den form paragrafen erhållit i regeringens proposition, och får jag till utvecklande av den motivering jag i reservationen anfört i korthet framhålla, att jag anser ifrågavarande lagförslag egentligen endast avse beviljande av ett uppskov med likvidering av bostadsaktiebolags skulder till en tidpunkt, då bolagens ställning genom inträdda gynnsammare konjunktioner gör det möjligt för fordringsägarna att bliva gottgjorda för sin fordran. Häremot har invänts, att bolagen då icke komme att njuta någon synnerlig nytta av hela lagen, emedan skulderna genom de upplupna räntornas kumulering endast komme att stiga och svårigheterna för bolagen att fullgöra sina betalningsförbindelser skulle ökas, varför det ansetts nödvändigt, att bolagen borde beredas lättnader genom avskrivning av räntorna i vissa fall för lån, som beviljats mot sämre inteckningssäkerhet. Det bör emellertid kunna fastställas, att även ett moratorium medför stor nytta och att ett dylikt förfarande först borde försökas, innan man skrider till en så radikal åtgärd, som avskrivning av räntan utgör. En sådan avskrivning skulle även drabba sådana lån, vilka beviljats mot svag inteck-

ningssäkerhet, men i stället mot fullt vederhäftig borgen. I utskottet har meddelats fall, då t. ex. solida bankinstitut och t. o. m. stadskommuner iklätt sig borgen för sådana lån, för vilka, om utskottets förslag bleve lag, räntan kunde komma att avskrivas för alltid. Detta är enligt min tanke stridande mot all rättvisa. Varför skola sådana lån anses vara i sämre läge än förstklassiga inteckningslån? Och vidare, om bolagets ställning efter administrationen skulle möjliggöra full betalning av de efterskänkta räntorna, vilket teoretiskt är möjligt, vore det väl den största orättvisa, om ej fordringsägaren ens i detta fall skulle utfå sina avtalade räntor. Åtminstone denna möjlighet hade av utskottet bort beaktas.

Det har invänts, att regeringens förslag ju även innehåller en avskrivning av räntorna, i det att desamma nedsatts till 5 % på lån, där tillgångarna icke förslå till beräknande av den avtalade räntan och att den rena moratorieprincipen således även av regeringen frångåtts. Detta är till en del sant, och enligt min tanke hade det ovillkorligen varit sakenligare, om denna räntereducering ej föreslagits. Men då känt är, att en sådan räntenedsättning redan på frivillighetens väg allmänt genomförts och några anmärkningar häremot ej heller avhörts, giver denna omständighet icke anledning till uttalande från min sida.

Ur rent principiell synpunkt måste det anses förkastligt att avhjälpan av missförhållanden på det ekonomiska området skall ske sålunda, att endast ena parten drager nytta, medan den andra lider all förlust. Avtalets hälgd får ej på detta sätt kränkas. Ett godkännande av utskottets förslag skulle med sannolikhet öppna portarna för många andra företag, vilka kunde yrka på befrielse från erläggande av sina räntor, ty det är mången som gärna sluppe sina räntor, där de icke äro i tillfälle att betala dem.

Slutligen bör det anmärkas att de förluster som, ifall utskottets förslag godkännes, drabba långivarna, i många fall, ja kanske i de flesta, komme att drabba enskilda sparare, ty det är ju dock sist och slutligen deras pengar, som kassor och sparbanker placera i bostadsbolag.

Jag får därför föreslå att 12 § måtte

godkännas i den form densamma har i regeringens proposition.

Ed. Linkomies: Kannatan ed. Sjöblomin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Sjöblom ed. Linkomiehen kannattamana ehdottanut, että 12 § hyväksyttäisiin hallituksen esityksen mukaisena. Kutsun tätä ehdotusta ed. Sjöblomin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakivaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Sjöblomin ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 125 jaa- ja 44 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 25.

Eduskunta on siis hyväksynyt lakivaliokunnan ehdotuksen.

13—23 §, lakiehdotuksen johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Puhemies: Kun suuren valiokunnan ehdotusta ei ole muuttamattomana hyväksytty, palautetaan asia takaisin suureen valiokuntaan, joten asian toinen käsittely tulee jatkumaan.

3) Ehdotukset laiksi Suomen hallitusmuodon 14 §:n muuttamisesta.

Esitellään perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt ed. Heiskanen y. m. lak. al. n:o 1 ja ed. V. Annalan y. m. lak. al. n:o 2, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelu:

Ed. Heiskanen: Herra puhemies! Kun perustuslakivaliokunta vastoin odotus-

tani on ehdottanut lakialoitteet, jotka sisältävät ehdotuksen Suomen hallitusmuodon 14 §:n muuttamisesta, hylättäviksi, niin pyydän saada jo tässä vaiheessa selostaa hiukan, mistä tässä on kysymys, ja johdannoksi johdattaa mieliin hallitusmuodon tämän n. s. kielipykälän syntymisvaiheita, koska ne todennäköisesti eivät liene kaikille arvoisille edustajille tunnettuja.

Tarkastettaessa hallitusmuodon esivalmistuksia vuosina 1917—1918 havaitaan, että professori K. J. Ståhlbergin puheenjohtolla toiminut n. s. perustuslakikomitea oli lokakuun 3 päivänä 1917 päivätyyn ehdotukseensa Suomen hallitusmuodoksi sisällyttänyt 10 §:n, joka kuului: „Suomen kansalaisella olkoon valta oikeudessa ja hallintoviranomaisen luona omassa asiassaan käyttää suomalaista tai ruotsalaista äidinkieltään, niinkuin siitä laissa säädetään. Säännöksiä tämän maan oikeus- ja virkakielestä annetaan lain kautta.” Komitean jäsenen, professori Wreden ehdotukseen liittämässä vastalauseessa ehdotetaan 10 §:n kohdalta vain sanat „niinkuin siitä laissa säädetään” poistettavaksi.

Tämän komitean ehdotukseen perustui marraskuun 30 päivänä 1917 päiväty ja joulukuun 4 päivänä 1917 eduskunnalle annettu hallituksen esitys Suomen hallitusmuodoksi. Ennenkuin eduskunta sai asian loppuun käsitellyksi, syntyi kapina. Kun se oli kukistettu, jätti hallitus kohta, nimittäin kesäkuun 6 päivänä 1918 päiväty esityksen, joka asettui, kuten muistamme, monarkistisen valtiomuodon kannalle. Esitys sisälsi edellämainittua 10 §:ää vastaavan 34 §:n, johon kuitenkin oli otettu nykyisen hallitusmuodon 14 §:n 3 momenttia vastaava kohta, joka puhuu niistä paljon puhutuista „samanlaisista perusteista”. Lisäksi oli tähän pykälään tehty säännös asianosaisen oikeudesta saada toimituskirjat äidinkielellään. Nämä molemmat lisäykset professori Setälän eräessä kirjoituksessaan lausuman maininnan mukaan hallitus hyväksyi vapaaherra R. A. Wreden tekemän ehdotuksen perusteella. Hallituksen esitystä eduskunnalle antaessaan senaatin varapuheenjohtaja J. K. Paasikivi m. m. lausui: „Kun perustuslain säännöksillä julkilausutaan ne periaatteet, joiden mukaan kielelliset olot valtion puolelta ovat järjestettävät, niin poistetaan sen kautta epä tietoisuus siitä, että tällä alalla tulevaisuu-

dessä noudatetaan oikeutta ja kohtuutta, mikä on omiaan ruotsalaisen kansanaineksen keskuudessa lisäämään turvallisuuden ja tyytyväisyyden tunnetta.” Asiaa eduskunnassa käsiteltäessä kuitenkin perustuslakivaliokunta ehdotti puheenaolevan säännöksen poistamista, lausuen mietinnössään muun muassa: „Säännöksen, että maan oikeus- ja virkakielestä säädettyä lailla on asianomaiselle siinä mikäli mahdollista varattava oikeus saada toimituskirjat suomalaisella tai ruotsalaisella äidinkielellään, niin myös säännöksen, että maan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisiä ja taloudellisia tarpeita valtion tulee tyydyttää samanlaisten perusteiden mukaan, ehdottaa valiokunta poistettavaksi.” Ja edelleen jatkaa valiokunta: „Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, ettei valiokunta tunnustaisi säännöksissä lausuttuja periaatteita oikein tulkittuina hyväksyttäviksi, mutta kun säännökset ovat niin epämääräiset, että niiden merkitys kokonaan riippuu tulkinnasta, näyttävät ne, tuottamatta sitä turvaa vähemmistönä olevalle kieliryhmälle, jota säännöksillä on tarkoitettu, olevan omansa vain antamaan aihetta riitaisuuksiin. Valiokunta on vakuutettu siitä, että maamme kielellisen vähemmistön missään tapauksessa ei tarvitse peljätä sortoa enemmistön puolelta, ei kielelliseen asemaansa nähden maamme hallinnossa ja yhteiskunnallisessa elämässä eikä sivistyksellisten ja taloudellisten tarpeittensa tyydyttämisessä.” Ainoastaan kuusi valiokunnan jäsentä kahdessa vastalauseessa, näiden edustajien joukossa m. m. edustaja Lauri Ingman, ehdotti „samanlaiset perusteet” hyväksyttäväksi suunnilleen hallituksen esittämässä muodossa. Eduskunta kuitenkin hyväksyi nämä „samanlaiset perusteet” edustaja Ingmanin vastalauseen mukaisesti, mutta koko hallitusmuotoehdotus jäi lepäämään yli vaalien. Tämän johdosta hallitus antoi eduskunnalle samoilla valtiopäivillä syyskuun 27 päivänä 1918 päiväty esityksen hallitusmuodoksi. Täällä esityksessä oli myös samantapainen säännös „samanlaisista perusteista”. Perustuslakivaliokunnan tällä kertaa antamaan lausuntoon liitettyä vastalauseessa viisi maalaisliittolaista edustajaa ehdotti pykälälle toista muotoa, pitäen valiokunnan hyväksymää muotoa „kansamme ja valtakuntaa hajoittavana sekä onnistumattomina yrityksinä sen kiikhon

hiljittämiseksi, joka ruotsalaisen kansanaineksen keskuudessa vallitsee”.

14 §:n 1 momentti: „Suomi ja ruotsi ovat tasavallan kansalliskielet”, ei myöskään ollut ensimmäisissä hallitusmuodon luonnoksissa. Sitä ei ollut ehdotuksessa maaliskuun 31 päivältä 1918 eikä hallituksen esityksessä huhtikuun 16 päivältä 1918, ei myöskään edustaja Ritavuoren y. m. tekemässä ehdotuksessa saman kuun 14 päivältä. Se ilmestyi vasta hallituksen esitykseen, joka on päivätty 13/5 1919, ja tuli kuten näyttää, osittain eduskunnallekin yllätyksenä. Sen johdosta esitettiin useampia vastalauseita. Eräissä, jonka allekirjoittajina ovat m. m. Setälä, Kotonen, Erich, Elfving ja Ryömä y. m., sanotaan m. m.: „Sitä vastaan voidaan muistuttaa, että se joko asiallisesti ei sano mitään, jota pykälä jo itsessään ei sisällä, taikka sanoo jotakin, mikä ei ole täysin selvää”. Ja myöhemmin siitä sanotaan: „Asettuen kuitenkin sille kannalle, että nyt perustuslakiin ehdotettu säännös sisältää sen periaatteen, että Suomen erikieliset kansanainekset kuuluvat samaan kansakuntaan, jolla on kaksi kansalliskieltä, olemme katsoneet voivamme hyväksyä hallitusmuotoon otettavaksi tämän säännöksen, johon ruotsinkielisellä taholla on pantu paljon painoa.” Parissa muussa vastalauseessa ehdotetaan säännös täysin poistettavaksi.

Se tuli kuitenkin valitettavasti hyväksytyksi sen jälkeen kuin ruotsinkielinen eduskuntaryhmä ja ruotsinkielinen sanomalehdistö olivat painostaneet suomalaisia enemmän kuin mitä olisi ollut sallittua, viittaamalla maan silloiseen vakiintumattomaan valtiolliseen asemaan ja m. m. uhkaamalla asettua kannattamaan Ahvenanmaan erottamista Suomesta. Niinpä mainitsikin m. m. ed. Linna: „Me olemme taipuvaiset myöntämään kaiken sen, mitä ruotsalaisilla on oikeutettuja vaatimuksia, mutta me olemme myös oikeutetut odottamaan aivan toisenlaista kieltä, kuin mitä esimerkiksi ruotsalainen sanomalehdistö on käyttänyt tätä kysymystä käsiteltäessä.” Ja edustaja Erich, nykyinen Ruotsissa oleva lähettiläämme, nyt aiantuntijana kuultu ministeri Erich, huomautti m. m.: „Minusta tuntuu miltei siltä kuin suuri valiokunta myöntäväisyydessään olisi mennyt liian pitkälle... Minusta tuntuu kuin ruotsalaisen kansanaineksen esiintyminen olisi ollut senkal-

taista, että tämä momentti ei olisi paikallaan.” Hän kuitenkin sanoo äänestävänsä säännöksen hyväksymisen puolesta toivoen, että ruotsinkielinen kansanainekse toiminnallaan osoittaisi sellaista isänmaallisuutta ja yhteenkuuluvaisuuden tunnetta maan pääväestöä kohtaan, että ruotsinkieli todella „ansaitsisi kansalliskielen nimen maassamme”.

Olen viipynyt näin kauan hallitusmuodon 14 §:n syntymishistoriassa osoittaakseni, että jo silloin oli suuria epäilyksiä pykälän onnistuneisuudesta ja että se tuli hyväksytyksi vasta ruotsalaisten ankaran painostuksen jälkeen. Jos tämä taikka tätä vastaava hallitusmuodon pykälä olisi hyväksytty esimerkiksi professori Ståhlbergin johdolla toimineen komitean ehdotuksen mukaisesti, niin mitään keskustelua hallitusmuodosta nyt ja mahdollisesti vastaisuudessa ei tarvittaisi esittää.

Kun siis professori Setälä tässä perustuslakivaliokunnan mietintöön liitettyssä liitteessä esittämässään lausunnossa sanoo m. m.: „Se seikka, että Suomi vaikeana aikana on tähän valtiosääntöön ottanut erikielisten kansanainesten oikeutta ja etua turvaavat säännökset, tekee nämä säännökset vapaasti annetun lupauksen luontoiseksi, jonka peruuttamista minun käsitykseni mukaan ei oikeuden- eikä kunniantunto salli”; niin tämä ei minun käsittääkseni pidä täysin paikkaansa, koskapa tässä ei ole kysymys tosiasiallisesti vapaasti annetusta lupauksesta, vaan ruotsalaisten painostukseen lopulta — monien epäilyksien jälkeen, kuten edellisessä on osoitettu — taipumisesta. Ei siis mitenkään voi olla oikeuden- tai kunniantunnon vastaista tehdä tähän nyt sellaisia muutoksia, jotka nyt katsotaan tarpeellisiksi.

Ministeri Erichin äsken mainitsemassani lausunnossaan esittämä toivomus, että ruotsinkielisellä kansanaineksella olisi sellainen yhteenkuuluvaisuuden tunne maan pääväestöä kohtaan, että ruotsinkieli todella ansaitsisi kansalliskielen nimen maassamme, ei ole toteutunut. Päinvastoin, ruotsalaisten eristäytymishalu on vuodesta toiseen jatkunut. Sitä osoittavat ruotsalainen kouluhallitus ja ruotsalainen hiippakunta, jotka tänne on perustettu, sitä todistaa ruotsalaisten halu saada erikoiset ruotsalaiset läänit, ruotsalaiset joukko-osastot j. n. e. Sitä todistaa myös se kiihkeä

vastustus, joka siltä taholta on kohdannut kaikkia yrityksiä suomalaisuuden aseman parantamiseksi maassamme sekä se — voi käyttää sanaa halventava — sävy, jossa ruotsalainen lehdistö jatkuvasti puhuu maamme suomenkielisen kulttuurin kohottamisesta ja niistä toimenpiteistä, jotka myös lainsäädännön alalla katsotaan tähän päämäärään pääsemiseksi välttämättömiksi. Siis ruotsinkieli, käyttäakseni ministeri Erichin sanontatapaa, ei tämän perusteella „ansaitse kansalliskielen nimeä maassamme”, koska ruotsalaisilla ei ole ollut riittävästi yhteenkuuluvaisuuden tunnetta pääväestöä kohtaan. Kun kerran ruotsalaiset pyrkivät eristäytymään, niin on nähdäkseni hyvin luonnollista, että ruotsinkieli saa paikalliskielen oikeudet ruotsalaisella alueella. Tämä merkitsee sitä, että siellä olisi ruotsalaisia kouluja, ruotsinkielinen oikeuslaitos j. n. e., ja että Suomen kansalliskieleksi julistetaan yksinomaan suomi. Sitäpaitsi, ja ennenkaikkea ei ruotsinkielelle voida jatkuvasti säilyttää kansalliskielen asemaa maassa, jossa on vähevä määrä, tätä nykyä jo alle 10 %, tätä kieltä äidinkielenänsä puhuvaa väestöä.

Kun meillä on hallitusmuodossa säädetty kaksi kieltä kansalliskieliksi, niin siten on lainsäädäntö ja käytäntö myös joutunut tukemaan epäluonnollista kaksikielisyyttä, joka nurjan historiallisen kehityksen tuloksena meillä vielä vallitsee.

Min. Erich sanoo nykyisessä lausunnossaan, kun hän puhuu siitä, että meillä ei ole mitään kansallista vähemmistöä, että siitä koituu ruotsalaiselle kansanainekselle sekä etua että vahinkoa. Hän sitten jatkaa: „Kun siis meillä joskus on ruotsinkieliseltä taholta suunniteltu esim. jonkunlaista „Suomen ruotsalaisten kansallisuusrekisteriä”, jonkinlaista erikoista ruotsalaista edustuslaitosta y. m. s. nämä suunnitelmat toteutettuina olisivat merkinneet ilmeistä poikkeamista lainsäädäntömme johtavista periaatteista; nykyisen universaalisuusperiaatteen sijalle olisi asetettu selvä partikulaarisuusjärjestelmä ja selvä n. s. minoriteetti-autonomia. Ei ole kiellettävissä, että eräät jo nyt toteutuneet uudistukset ovat viitanneet jälkimmäiseen suuntaan, mutta nuo perustuslain johtavat periaatteet ovat silti jääneet voimaan.”

Tässä meidän lainsäädännössämme on juuri tuollainen dualismi vallalla. Osittain on pyritty tuollaiseen universaali-periaatteen noudattamiseen, mutta niillä aloilla, missä ruotsalaiset ovat katsoneet itsellensä olevan etua, he ovat mitä selvimmin asettuneet toista, ed. Erichin sanoja käyttäakseni „partikulaarisuusjärjestelmää” kannattamaan. Sitähän osoittavat juuri ruotsalainen kouluhallitus, ruotsalainen hiippakunta j. n. e. Silloin kun ruotsalaiset katsovat olevan hyötyä taas universaalisuusperiaatteesta itselleen, kuten esim. silloin kun on virkapaikka haettava supisuomalaisessa seudussa, silloin kyllä he siihen turvautuvat.

Kun tätä hallitusmuotoa on ehdotettu muutettavaksi 14 §:n kohdalta, niin olen usein kuullut mainittavan, että tässä suomalainen väestö aikoo sortaa ruotsalaista väestöä. Tämä nyt on kuitenkin tulesta temmattu väite. Että ruotsalaiset ovat tällaisen psykoosin vallassa, sen hyvin ymmärtää, kun ottaa huomioon, että heillä itsellään on aina ollut halu sortaa suomalaisia, silloin kuin heillä siihen on ollut tai nyt on tilaisuutta. Että Suomessa ei millään tavalla ruotsalaisia sorreta, eikä pyritä sortamaan, siihen jo viittaa sekin, että maamme passilla elävät ulkomaalaiset panevat lapsensa melkein poikkeuksetta ruotsinkielisiin oppikouluihin eikä suomenkielisiin. Tässä ei missään muodossa ole sorrosta kysymys, kun hallitusmuoto muutetaan sillä tavoin kuin näissä kahdessa lakialoitteessa ehdotetaan. Ei myöskään muutos ole lähtenyt kunnianarkuussyistä, kuten useilla tahoilla on haluttu väittää, vaan kyllä siihen ovat vaikuttaneet asialliset syyt.

Annankin tässä vielä muutamaksi hetkeksi puheenvuoron asiantuntijana kuululle tri Ruudulle, koska moneen hänen esittämänsä kohtaan voin täydellisesti yhtyä. Nämä kyllä ovat tästä liitteestä luettavissa, mutta epäilen, mahtaako jokainen edustaja tulla niitä tarpeellisella huolella lukeneeksi. Hän sanoo: „H. M:n 14 §:ssä ei ole ainoastaan tärkeää yksilöiden kielellisiä oikeuksia määrittelevä merkitys, vaan myös perustavaa laatua oleva sivistyspoliittinen luonne. Siinä nimittäin säädetään maamme erikielisten väestöryhmien sivistystarpeiden tyydyttämisen perusteet. Käytäntö ja tosio-

ovatkin johtaneet siihen, että tähän pykälään on vedottu, kun erimielisyyttä on syntynyt suomen- ja ruotsinkielisen sivistystyön tukemisesta valtion varoilla. Nämä tosiseikat ja nykyaikaisen yhteiskunnan yhä kasvavat kansansivistystarpeet vaikuttavat myös sen, että H. M:n puheena olevan pykälän merkitys ei suinkaan ole vain deklaratorinen, ei edes sen ensimmäisen momentin, vaan päinvastoin siinä määritellyillä periaatteilla on melkoinen vaikutus tärkeisiin sivistyspoliittisiin ratkaisuihin niin hyvin valtion tulo- ja menoarvion laadinnassa kuin koululaitoksen ja korkeakouluopetuksen kehittämisessä. Näillä seikoilla on kenties vähäinen merkitys monessa muussa maassa, mutta meillä on, johtuen maamme historiallisten olojen ja kansamme nykyaikaisten kasvavien sivistystarpeiden välisestä ristiriidasta, tällaisen hallitusmuotopykälän sisällöllä tärkeä merkitys."

Mitä taas tulee momenttiin „suomi ja ruotsi ovat tasavallan kansalliskieliä", joka nyt ehdotetaan muutettavaksi siten, että suomenkieli on oleva ainoa kansalliskieli, niin siitä mainitsee tohtori Ruutu näin: „Näillä säännöksillä on, kuten sanottu, oma sivistyspoliittinen merkityksensä katsottuna maamme historiallisen kehityksen taustaa vastaan ja samalla huomioonottaen nykyaikaisen kansanvallan sivistyspoliittiset vaatimukset. Kansalliskieli on se kieli, jonka varassa kansan suuri enemmistö saavuttaa tietonsa, ammatillisen, valtiollisen ja yhteiskunnallisen pätevyytensä sekä yleisen henkisen sivistyksensä. Kansalliskieli on t. s. se kieli, jolla suoritusta henkisestä työstä kansan kokonaisuuden sivistyskehitys riippuu. Pienen vähemmistön kieli ei asiallisesti katsoen voi olla muuta kuin paikalliskieli, eikä se muuksi muutu edes hallitusmuodon säännöksellä."

Sitten hän sanoo, kuten toisissakin asian tuntijalausunnoissa on mainittu, että ehkä ei olisi välttämätöntä ollenkaan mitään sääntää kansalliskielestä. Hän jatkaa kuitenkin: „Suomessa kuitenkin säännös kansalliskielestä on paikallaan huomioonottaen, että kieliolot maassamme ovat, johtuen historiallisista syistä, vielä varsin sekavat ja että juuri siitä on syntynyt erimielisyyksiä ja sivistyspoliittisia ristiriitoja. Tilannetta selventäisi ja mieliä rauhoittaisi

sellainen yleisesti tajuttava määritelmä, että suomenkieli on kansalliskieli ja ruotsinkieli paikalliskieli. Tämän kautta olisi vanha ja liian kauan päiväjärjestyksessä ollut kieliriita saanut periaatteellisen ja samalla nykyajan tosioaloja vastaavan ratkaisun."

Kun meillä on kansallisen vähemmistön taholta joskus jopa vihjattu siihenkin, että tässä olisi kansallisen vähemmistön kääntävä jo kansainliiton puoleen, niin tekisi mieli lukea tässä, mitä asiantuntija esittää niistä oikeuksista, jotka kansainliitto ja kansainvälinen käytäntö ehdottaa kansallisille vähemmistöille myönnettäväksi eri maissa. Tämä kuitenkin on tässä tohtori Ruudun esityksessä selvästi sanottu ja siihen voivat edustajat kiinnittää tarpeellista huomiota.

Meillähän ei ole tähän asti tunnustettu mitään erikoista enemmistö- tai vähemmistökansallisuutta. Tämä „johtuu siitä luonnottomasta valta-asemasta, joka ruotsinkielellä historiallisista syistä maassamme on ollut. Tämä ruotsinkielen suhteeton valta-asema myös teki aikoinaan kansainvälisen vähemmistösuojeluperiaatteen soveltumattomaksi Suomeen. Kansainväliset suojeluperiaatteet olisi pikemminkin pitänyt sovelluttaa Suomen kansalliseen enemmistöön, mutta sehän olisi ollut mahdotonta. Ajanoloon ei tämä luonnonton epäsuhte ruotsalaisen liikasivistyneistön ja Suomen kansan syvien rivien kasvavien sivistysvaatimusten välillä voinut jatkua. Tuo ristiriita on aiheuttanut pitkäaikaista tyytymättömyyttä ja levottomuutta, joten vihdoinkin olisi syytä ratkaista tämä kysymys, jotta huomio Suomen sisäisessä rakennustyössä voisi kohdistua ja keskittyä muihin tärkeisiin kysymyksiin."

Asiantuntijain lausunnoissa on monessa suhteessa tultu päinvastaisiin tuloksiin. Kun esim. tohtori Ruutu pitää ulkopoliittisistakin syistä tärkeänä, että kysymys ratkaistaisiin kerta kaikkiaan, niin asiantuntijana kuultu ministeri Erich taas pitää tätä ulkopoliittisesti vaarallisena. Hän sanoo: „Vähemmistökansallisuuskysymykset ovat tunnetuista syistä viime aikoina taas joutuneet kansainvälisissä keskusteluissa viireille ja tämä kysymysryhmä on tosiasiaa myös hyvin arka kansainvälisessä suhteessa. Kansa, joka nyt näyttäisi antavan aihetta siihen moitteeseen, että se aikoo huonontaa

vähemmistönsä asemaa, saattaisi itsensä juuri nyt varsin epäedulliseen valoon". Tähän voi huomauttaa, että sitä vartenhan meillä on juuri ulkoedustus järjestetty eri maihin, että viralliselta taholta esitettäisiin todellinen tilanne maassamme, jos missä ulkomailla tästä on väärä käsitys vallitsemassa, joten siis mitään tällaista pelkoa, johon professori Erich viittasi, ei ole tosiasiallisesti olemassa.

Pyydänkin saada lopettaa esitykseni ensin muutamalla tohtori Ruudun lauseella ja sitten professori Setälän lauseella. Tohtori Ruutu sanoo: „Suomessa oli vuonna 1900 ruotsinkielisiä 12.89 %. Nyt heitä on vajaa 10 %. Parinkymmenenvuoden perästä vajaa 7 % j. n. e. Tällaisen kehityksen välttämättömyyden valossa olisi meilläkin tällaisia lainsäädäntökysymyksiä arvosteltava, jotta voitaisiin välttää tarpeettomia ja tuon tuostakin uudistuvia ristiriitoja". Ja professori Setälä taas sanoo, kun on kysymys Sveitsin oloista: „Italiankieliset, joiden lukumäärä on noin 6 % koko asukasluvusta, eivät yleensä maan yhteisissä asioissa vaadi itselleen samaa huomiota kuin ranskankieliset, koska italiankieliset, jotka julkisessa elämässä toimivat, yleensä ymmärtävät ranskaa ja saksaa". Minä toivoisin ja odottaisin, että meillä ruotsinkielinen vähemmistö, jota ei ole kovin paljon enempää kuin italiankielistä vähemmistöä Sveitsissä käsittäisi asemansa tällä tavalla, koska myöskin meillä ne ruotsinkieliset, jotka julkisessa elämässä toimivat, yleensä ymmärtävät suomea ja useimmat osaavat sitä puhuakin.

Kajoamatta tässä yhteydessä asiaan tämän pitemmältä toivoisin, että suuri valiokunta, joka joutuu asiata käsittelemään, hyväksyisi I vastalauseessa esitetyn lakialoitteen.

Ed. Rydman: Luovun.

Ed. Kares: Koska asiasta ilmeisesti tulee varsin pitkä keskustelu ja tänä iltana eduskunta menee lomalle ja muitakin asioita vielä on, niin pyytäisin, että tämä asia pantaisiin pöydälle eduskunnan seuraavaan istuntoon.

Ed. Linkomies: Kannatan ed. Kareksen tekemää ehdotusta.

Puhemies: Kun kaksi edustajaa on pyytänyt asiaa pöydälle, on se valtiopäiväjärjestyksen 65 §:n mukaan jääpä pöydälle. Kehoitän seuraavia puhujia lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanon ajasta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kares ed. Linkomiehen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi istuntoon. Kutsun tätä ehdotusta ed. Kareksen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Kun muuta ehdotusta ei ole tehty, pantaneen asia pöydälle ensi istuntoon.

Asia pannaan pöydälle ensi istuntoon.

4) Ehdotus eläinsuojelulaiksi.

Esitellään talousvaliokunnan mietintö n:o 3 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 23, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelu:

Ed. Kemppi: Herra puhemies! Hallituksen eläinsuojelulakiesitys on ollut talousvaliokunnassa tarkan ja perinpohjaisen harkinnan alaisena. Ja niinkuin eduskunnan jäsenet huomaavat, on valiokunta tehnyt siihen kauttaaltaan suuria muutoksia. Me olemme lakiesitystä käsitellessämme ottaneet myöskin huomioon kaikki ne alialiset muistutukset, joita lähetekeskustelussa edustajat Kares, Karvetti, Hänninen ja Sventorjetski tekivät hallituksen esityksen heikkouksista. Valiokunta on poistanut ensimmäisen kohdan, jossa hallituksen esityksen mukaan olisi kielletty 4 kuukautta ja sitä vanhemman hevosen tai muun koti-

eläimen paitsi siipikarjan kuohitseminen, eläintä tiedottomaksi saattamatta tai käyttämättä paikallista turrutusta.

Mielestäni meillä on jo ennestään ole-massa liian paljon lakipykälää. Tämän 2 §:n 1 kohta hallituksen esityksen mukaan hyväksyttynä toisi taas lisää yhden käytännön vastaisen määräyksen, sillä, kuten olemme saaneet tietää, eivät eläinlääkärinkään ole tähän saakka käyttäneet nukutamista eikä paikallista turrutusta monesakaan tapauksessa, joten mielestämme ei ole tarpeellista tehdä lakiin sitovaa määräystä. Ja kun määräys koskisi, ei ainoastaan hevosia, vaan niinkuin hallituksen esityksessä sanotaan, kaikkia muitakin kotieläimiä siipikarjaa lukuunottamatta, niin tuntuu oudolta ja totutun käytännön vastaiselta, että esim. 4 kuukautta vanhempi lammas, pieni pössikin, olisi nukutettava tai käytettävä paikallista turrutusta ja haettava eläinlääkäri sitä toimittamaan usein ehkä kymmenien kilometrien päästä. Ja kotieläimiinhän kuuluu muitakin, joiden nimiä en tässä tahdo luetella. Olen ollut sekä valiokunnassa sekä jaostossa mukana tätä kohtaa poistamassa, koska se mielestäni on liian humaaninen ja teoreettinen. Saman pykälän 4 kohdassa kielletään hallituksen esityksen mukaan elävän eläimen kuljettaminen tai punnitseminen jostakin ruumiinosastaan ripustamalla. Kun edellisessä kohdassa kielletään elävän kanan punnitseminen panemalla se joltakin osaltaan puntarin koukkuun, niin valiokunta ehdottaa tässä 2 §:n 4 kohdassa sanat „tai punnitseminen” poistettavaksi, kun esim., kuten tiedetään, meillä Suomessa ja muissakin maissa sikaporsaita on ruvettu myymään kiloittain ja punnitseminen toimitetaan siten, että nahkaremmi tai kumirengas asetetaan toiseen takajalkaan, johon sitten asetetaan puntarin koukku. Mielestäni ei kukaan asiaa tunteva henkilö voi pitää tällaista menettelyä eläinrääkkäyksenä. Pykälän 8 kohtaan, jossa kielletään ilmeisesti vaarallisen ravinnon antaminen kotieläimille, on valiokunta ehdottanut lisättäväksi sanan „tiedettävästi” koska mielestämme ei ole oikein, että eläimen haltijaa tai omistajaa syytetään silloinkin, kun hän on tietämättään antanut eläimilleen terveydelle ilmeisesti vaarallista ravintoainetta.

Niiden monien muutosten tähden, joita tässä pykälässä on tehty, pitää valiokunta

luonnollisena, että viimeinen momentti poistetaan. Vaikka valiokunta onkin tehnyt tässä pykälässä niin paljon tarpeellisia poistoja ja muutoksia, niin se ei eläinsuojelun kannalta ole mielestämme huonontunut. Siinä on säilytetty 2, 3, 6 ja 7 kohta muuttumattomina.

Siirryn sitten 4 §:ään. Tämän pykälän johdosta on kaikille eduskunnan jäsenille jaettu eläinsuojeluyhdistysten kustantamaa kirjasta, jossa selostetaan juutalaista teurastustapaa. Valiokunnan jäsenet ovat vakavasti ja sivuvaikutteista vapaana koettaneet muodostaa itselleen asiallisen kannan tähänkin kohtaan nähden. Olemme koettaneet tutustua sekä koti- että ulkomaisten asiantuntijain antamiin lausuntoihin. Olemme myöskin olleet tilaisuudessa kuulemaan eläinlääkärien sekä Helsingin ja Viipurin kaupungin teurastuslaitosten johtajien mielipiteitä. Meistä 5 valiokunnan jäsentä kävi myöskin Helsingin kaupungin teurastamossa omin silmin katsomassa juutalaista teurastusta eli sektausta, joka viime aikoina on ollut niin ankaran arvostelun alaisena. Sikäli kuin me valiokunnan jäsenet olemme koettaneet ottaa eri tahoilta tästä kysymyksestä selkoa, olemme tulleet yksimielisesti siihen käsitykseen, että juutalainen teurastus aikaisemmin on ollut eläinrääkkäystä ja on muistuttanut ehkä paremmin jotain pakanallista uhritoimistusta kuin sopivaa ja inhimillistä teurastustapaa. Mutta nykyään teurastamoilla jo käytännössä olevaa tapaa ei voitane asiallisilla syillä sanoa eläinrääkkäykseksi. Tämän vakuuttavat monet kymmenet eri maiden tiedemiehet ja asiantuntijat. Ja jos laki hyväksytään suuressa valiokunnassa ja eduskunnassa siinä muodossa kuin talousvaliokunta ehdottaa, ei juutalaisilla eikä muhamettalaisilla ole oikeutta toimittaa muualla teurastusta kuin yleisillä teurastamoilla laitoksen eläinlääkärin valvonnan alaisina. He eivät saa tuoda teurastusta valvomaan laitokseen edes omaa hyväksymäänsä eläinlääkäriä, vaan tapahtuu teurastus 4 §:n 1 momentin tulkitsemattoman määräyksen mukaan laitoksessa ja laitoksen eläinlääkärin valvonnan alaisena. Eikä myöskään sektauksessa enää ole käytännössä, niinkuin ennen, kolme edestakaista viiltoa, vaan ainoastaan yksi viilto, jolloin verisuonet akkiä katkeavat ja eläin heti välittömästi viillon yhteydessä tainnutetaan

joko ampumalla tai lyömällä. Kun nämä molemmat tapahtuvat noin yhdessä sekunnissa aivan silmänräpäyksessä, niin kyllä se minun mielestäni tuntuu liian humailta, etten sanoisi hiuksien halkomiselta, jos kuka tahtoo väittää, että tätä menetelmää voidaan pitää eläinräakkäyksenä. Antaa juutalaisten ja muhamettilaistenkin täällä Suomessakin syödä suomalaista lihaa.

Valiokunta on lisännyt myöskin 4 §:ään uuden 3 momentin, jossa ehdotetaan asetuksella säädettäväksi maastavietävän siipikarjan teurastaminen. Hallituksen esityksessä määriteltiin poikkeuksetta siipikarjan teurastus toimitettavaksi siten, että pää terävällä aseella voimakkaalla iskulla erotetaan ruumiista. Valiokunnassa olemme saaneet tietää, että siipikarjan lihasta on viime vuosina tullut huomattava vientitavara ulkomaille. Jos pykälä hyväksyttäisiin hallituksen esityksen mukaan, niin tämän tavaran vienti loppuisi, sillä ulkomaille ei kuulu ostettavan päättömiä kanoja. Suomen Vientiyhdistykseltä olemme tullihallituksen kautta saaneet tietää, että esimerkiksi viime vuonna vietiin maastamme teurastuskanoja 400,000 kg. ja tänä vuonna seitsemän kuukauden aikana noin 150,000 kg. Kun valiokunnan mielestä erityisessä asetuksessa voidaan soveliaammin antaa tässä asiassa yksityiskohtaisia määräyksiä, olemme ehdottaneet säädettäväksi määritelmän ulosvietävän siipikarjan teurastuksesta asetuksella. Jos sitä sitten tulevaisuudessa olisi muutettava, niin asetuksen muuttaminen on aina yksinkertaisempi asia kuin lainmuutos.

Niinikään on valiokunta poistanut 5 §:stä poron teurastusta koskevan kohdan, kun vasta viime vuotena annetun poronhoitolain 39 §:ssä on määritelmä myöskin poron teurastuksesta. Edelleen on 6 §:stä poistettu kokonaan hevosen kuohitsemista koskeva kohta, jonka hallituksen esityksen mukaan olisi saanut toimittaa ainoastaan laillistettu eläinlääkäri tai maatalousministeriön eläinlääkintöosaston siihen hyväksymä henkilö. Mutta käytännössä olisi kai jouduttu siihen, että sellainen oikeus olisi useimmin ehkä annettu vain eläinlääkärille. Mielestämme ei ole syytä hallituksen esityksen mukaan tässä mennä muuttamaan vakiintunutta käytäntöä. Tosinhan hevosten kuohitsemisen nykyään toimittaa ehkä useimmiten laillistettu eläinlääkäri, mutta ei lainsäätäjällä pitäisi olla mitään sitä vastaan, jos tä-

män tehtävän yhtä hyvin toimittaa ilman erikoista lupaa siihen hakematta joku esimerkiksi mieskarjakko tai muu taitavaksi tunnettu henkilö. Ja emmehän me maalaiset usko hevostamme jonkun taitamattoman ja tuntemattoman puoskarin käsiin. Hevosen hännän typistämisen, jota verrattain vähän käytetään, on valiokunta ehdottanut hyväksyttäväksi hallituksen esityksen mukaan, jätettäväksi siis vain laillistetulle eläinlääkärille.

7 §:ssä, jossa määritellään, mikä on näiden eläinten katselmus, jonka viranomaisen saa tarpeen vaatiessa toimittaa, käyttäen hallituksen esityksen mukaan apuna taas vain laillistettua eläinlääkärinä, on valiokunta ehdottanut lisättäväksi sanat: „tai kotieläinhoitoa tuntevaa muuta luotettavaa henkilöä”, sillä varsinkin harvaan asutuilla seuduilla maalla saattaa laillistettu eläinlääkäri olla haettavana usein monien kymmenien kilometrien päästä ja aiheuttaisi eläimen haltijalle tai omistajalle ehkä hyvinkin suuria kustannuksia.

Valiokunnassa on myös harkittu paljon, olisiko 8 §:n 2 momenttiin tehtävä sellainen lisäys, että edellisessä pykälässä määritellyn katselmuksen kulut suorittaisi eläimen omistaja, jos katselmus on ollut aiheellinen ja syy omistajassa, mutta kun tämä johtaisi siihen, että kysymys kustannuksista olisi aina alistettava tuomioistuimen harkittavaksi ja täten aiheutettaisiin ehkä hyvinkin runsaasti vähemmän tärkeää oikeudenkäyntiä ja ehkä hyvinkin runsaita lisäkustannuksia, niin olemme jääneet tässä kohdin hallituksen esityksen kannalle, selvittäen vain 8 §:n 2 momenttia siten, että eläimen haltijan maksettavat kustannukset voidaan periä eläimen myyntihinnasta, jos hän on samalla myöskin sen omistaja. 9, 10, 11 ja 12 §:n valiokunta ehdottaa hyväksyttäväksi hallituksen esityksen mukaan.

Niinkuin edellä esittämästäni selviää, on talousvaliokunta tehnyt hallituksen esitykseen koko joukon asiallisia muutoksia sekä myöskin muodollisia muutoksia, muuttaen m. m. 2 §:ssä eri momenttien sijoitusta siten, että arvokkaammat kotieläimet on asetettu ensimmäiselle sijalle ja siipikarja ja kalat sitten sinne viimeisille. Hallituksen esityksessä oli aivan päinvastoin.

Talousvaliokunta on tärkeimmissä kohdissa kirjoittanut melkein uudelleen eläinsuojelulain. Tämä on ollut mielestämme

tarpeellista siksi, kun lain kirjoittajat eivät ole ottaneet riittävästi huomioon varsinkin maaseudun olosuhteita. Hallituksen esityksen mukaan hyväksyttynä olisi tästä eläinsuojelulaista maaseudulla yhdeltä osaltaan tullut myöskin eläinlääkärien suojelulaki ja samalla laki, joka käytännöllisessä elämässä olisi vaikeasti toteutettavissa, etten sanoisi osittain mahdotonkin. Käytännöllistä elämää maaseudulla tuntevina, missä varsinaisesti eläimet ovatkin, olemme samalla koettaneet eläinsuojelun kannalta saada laista mahdollisimman hyvän. Samoin olemme hyväksyneet hallituksen esityksen eri pykälien kohdalla kaikki sellaiset esitykset, jotka eläinsuojelun kannalta ovat hyviä ja varteen otettavia eivätkä johda uuteen käytäntöön ja ovat mahdolliset toteuttaa. Ja kuten eduskunnan jäsenet huomaavat, on talousvaliokunnan mietintö, joka nyt on käsitteilyn pohjana, aivan yksimielinen. Sen tähden toivonkin, että suuri valiokunta ja eduskunta tulevat eläinsuojelulaissa yhtymään myöhemmin talousvaliokunnan ehdotukseen.

Ed. Karvetti: Ehdotan, että asia pannaan pöydälle ensi istuntoon.

Ed. Sariola: Minä pyydän kannattaa ed. Karvetin tekemää ehdotusta.

Puhemies: Kun kaksi edustajaa on pyytänyt asiaa pöydälle, on se valtiopäiväjärjestyksen mukaan pantava pöydälle. Kehoitetaan seuraavia edustajia lausumaan mielensä pöydällepanojasta.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Keskustelu pöydällepanojasta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Karvetti ed. Sariolan kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Kun muuta ehdotusta ei ole tehty, pantaneen asia pöydälle ensi istuntoon.

Asia pannaan pöydälle ensi istuntoon.

Pöydällepanot:

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon:

5) Ehdotuksen laiksi oppisopimuslain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2;

6) Suomen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välisen porosopimuksen hyväksymistä

tarkoittavan hallituksen esityksen johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5;

7) Suomen ja Ison-Britannian sekä Pohjois-Irlannin Yhdistyneen Kuningaskunnan välisen kauppasopimuksen hyväksymistä

tarkoittavan hallituksen esityksen johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 6;

8) Tornion ja Muonion rajajokien uittoväylän rakennuskustannuksien jakoa

tarkoittavan toivomusaloitteen johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 7;

9) Ehdotuksen laiksi eräiden väkijuomalakia vastaan tehdyistä rikoksista tuomittujen henkilöiden pitämisestä pakkolaitoksessa

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 6;

10) Vähittäismaksukauppaa

koskevan, vuoden 1932 valtiopäivillä hyväksytyn, mutta vahvistamatta jätetyn ehdotuksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 7; sekä

11) Tielain 93 §:n muuttamista

tarkoittavan lakialoitteen johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 4.

Puhemies: Kun eduskunnalle on jaettu talousvaliokunnan mietintö n:o 4, niin voitaneen sekin esitellä pöydällepanoa varten.

Puhemiehen ehdotus hyväksytään.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon:

Väkijuomista annetun lain 1 §:n muuttamista

tarkoittavan lakialoitteen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 4.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle on tasavallan presidentin kirjelmän ohella tältä päivältä saapunut hallituksen esitykset n:ot 47—51, jotka on nyt edustajille jaettu.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi perjantaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 17,47.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Aku Kostia.
v. t.

21. Perjantaina 3 p. marraskuuta 1933

kello 14.

Päiväjärjestys.

		Siv.
Ilmoituksia.		
Ensimmäinen käsittely:		
1) Ehdotus eläinsuojelulaiksi	524	
Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 23.		
2) Ehdotus laiksi oppisopimuslain muuttamisesta	537	
Asiakirjat: Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 32.		
3) Ehdotus laiksi Suomen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välisen porosopimuksen eräiden säännösten hyväksymisestä	545	
Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 13.		
4) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Ison-Britannian sekä Pohjois-Irlannin Yhdistyneen Kuningaskunnan välisen kauppasopimuksen säännösten hyväksymisestä	”	
Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 6; hallituksen esitys n:o 40.		
5) Ehdotus laiksi eräiden väkijoumalakia vastaan tehdyistä rikoksista tuomittujen henkilöiden pitämisestä pakkolaitoksessa	546	
Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 6; hallituksen esitys n:o 41.		
6) Ehdotukset laiksi Suomen hallitusmuodon 14 §:n muuttamisesta ...	”	
Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5; ed. Heiskasen y. m. lak. al. n:o 1; ed. V. Annalan y. m. lak. al. n:o 2.		
7) Ehdotus laiksi tielain 93 §:n muuttamisesta	578	
Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Kiviojan lak. al. n:o 40.		
8) Ehdotus laiksi väkijuomista annetun lain 1 §:n muuttamisesta	579	
Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. von Freneckellin y. m. lak. al. n:o 35.		
Ainoa käsittely:		
9) Ehdotus laiksi vähittäismaksukaupasta	582	
Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 7; vuoden 1932 vp:llä hyväksytty, vahvistamatta jätetty lakiehdotus.		
10) Ehdotus toivomukseksi sopimuksen aikaansaamisesta Ruotsin kanssa Tornion ja Muonion rajajokien uittoväylän järeillä olevien rakennuskustannuksien yhteisestä maksamisesta valtionvaroista	”	
Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 7; ed. Hannulan y. m. toiv. al. n:o 12.		
Esitellään:		
11) Hallituksen esitys n:o 47 laiksi lisäyksestä puolustuslaitoksen viroista ja toimista 22 päivänä joulukuuta 1927 annettuun lakiin	584	
12) Hallituksen esitys n:o 48 erään valtiolle otetun obligatiolain järjestyksestä	”	
13) Hallituksen esitys n:o 49 vesi-oikeuslain I luvun 5 §:n muuttamisesta	”	

14) Hallituksen esitys n:o 50 laiksi eräiden kiireellisten vesioikeusasiain käsitlemisestä .....

15) Hallituksen esitys n:o 51 työntekijäin tapaturmavakuutuslainsäädännön muuttamisesta .....

16) Ed. Heiniön toiv. al. n:o 109 esityksen antamisesta kauppasopimuksia varten tarpeelliseksi muutoksiksi tullitariffiin .....

**Pöydällepanoa varten
esitellään:**

17) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksen johdosta erikoisasutustoiminnan harjoittamisesta työttömyyden torjumista silmälläpitäen .....

18) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksen johdosta laiksi pakkohuutokaupalla myytävien maatalouskiinteistöjen lunastamisesta .....

19) Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksen johdosta laiksi työttömyyskassoista, joilla on oikeus saada apurahaa valtion varoista .....

20) Lakivaliokunnan mietintö n:o 8 aloitteen johdosta laiksi eräiden kapiinaan osaaottaneiden henkilöiden armahtamisesta .....

21) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksen johdosta laiksi lainajyvästöistä ja siemenrahastoista .....

22) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 6 tielain 78 §:n muuttamista tarkoittavan lakialoitteen johdosta ..

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Alestalo, J. Annala, Arffman, Bryggari, Ellilä, Hautala, Hiltunen, Jokinen, Kesti, Koivulahti-Lehto, Kulovaara, Linna, Lohi, Mangs, Mantere, Nyman, Paasivuori, Pilppula, Rytinki, Suokas ja Särkkä.

Siv.

585

”

”

586

”

”

”

”

”

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat lääkärintodistuksella näytetyn sairauden perusteella toistaiseksi ed. Paasivuori, sairauden perusteella toistaiseksi ed. Alestalo ja tästä istunnosta ed. Mantere, ulkomaanmatkan takia tästä päivästä 8 päivään ed. Bryggari, virkatehtävien takia tästä ja huomispäivästä ed. Ellilä, samaksi ajaksi yhteiskunnallisten tehtävien takia ed. Särkkä, kunnallisten tehtävien takia tästä istunnosta edustajat Mangs, Kesti, Kulovaara ja Rytinki sekä yksityisten asiain takia edustajat J. Annala ja Lohi.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle on tasavallan presidentin kirjelmän ohella viime lokakuun 27 päivästä saapunut hallituksen esitys n:o 52 sekä kirjelmän ohella tältä päivältä esitykset n:ot 53—59. Kaikki nämä esitykset on nyt edustajille jaettu.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kalliokoski: Suuri valiokunta kokoontuu huomenna kello 10.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus eläinsuojelulaiksi.

Esitellään talousvaliokunnan mietintö n:o 3 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 23, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelu:

Ed. Reinikainen: Kuten tunnettua, ovat meidän eläinsuojelua koskevat

säännöksemme hajallaan eri asetuksissa ja eri laeissa. Jo tämän tähden on tärkeätä, että saadaan yhtenäinen lainsäädäntö tälläkin alalla. Mutta lisäksi kaipaavat eläinsuojelua koskevat säännökset lisäyksiä ja korjauksia. Mutta kun tällaiseen lainsäädäntöön mennään, niin on ehdottomasti pidettävä huolta olevista oloista ja elävästä elämästä, ettei tultaisii säätämään lakia, jota olisi mahdoton toteuttaa. Tämä on ollut valiokunnalla mielessään, kun sen on täytynyt hylätä useita niitä esityksiä, joita n. s. eläinsuojeluystävien puolesta on sille esitetty ja myöskin on valiokunnan täytynyt tätä seikkaa silmälläpitäen hylätä hallituksen esityksiäkin.

Täällä viime kerralla jo tuotiin esille muutamia näistä seikoista, mutta pyydän erityisesti kiinnittää huomiot tämän hallituksen esityksen 2 §:ään. Kuten viime kerralla täällä huomautettiin, oli hallitus esittänyt, että neljää kuukautta vanhemmat eläimet olisi kuohittaessa joko nukutettava tai paikallisesti turtutettava. Minun käsittääkseni ensinnäkin eläinsuojelun kannalta ei ole mitään eroa, onko eläin neljä kuukautta vanhempi tai nuorempi. Tällainen raja on aivan mielivaltainen ja käytännöllisessä elämässä se johtaisi varmasti mahdottomuuksiin. Jos lakia aiottaisiin noudattaa niinkuin sen tarkoitus on, täytyisi olla selvillä jokaisen eläimen ikä ja siinä täytyisi panna erityinen virasto pitämään kirjanpitoa, milloin esim. joku kissanpoikanen tai koiran pentu on syntynyt. Ei kai oikeudenkäynnissä voitaisi antaa täyttä arvoa sille omaisen antamalle väitteelle, että hänen kissanpoikansa on neljä kuukautta vanha tai että palvelusväki täsmälleen muistaisi sellaisen tärkeän perhetapauksen kuin esim. kissanpoikasen syntymisen. Minä en ole nähnyt hallituksen asetusta, mutta minulle on ilmoitettu, että hallitus ei ole tätä asetusta vielä tehnyt, niin etten tiedä, miten hallitus olisi näin tärkeän asian järjestänyt. Minusta tuntuu siltä, ettei herra maatalousministeri ole tätä asiaa ajatellut loppuun saakka (Maatalousministeri Jutila: Olen ajatellut!). Herra maatalousministeri sanoi, että hän on ajatellut. Jään jännityksellä odottamaan, miten tämä asia on käytännössä sitten ratkaistava. Tämä tulee sitäkin vaikeammaksi, kun tämä sama pykälä oli aiottu niin kauas ulottuvaksi, että kanat ja siipikarjakin piti

tähän yhdistää. En koskettele muita samanlaisia seikkoja tässä lainsäädännössä, koska edellisessä istunnossa jo ed. Kemppi niistä huomautti. Minä pyydän käsitellä erästä seikkaa, joka varmasti on tämän lakiehdotuksen se pykälä, josta kaikkein enimmän on erimielisyyttä olemassa ja se on niinsanottu shektauspykälä. Valiokunta on lähtenyt siitä, minun käsittääkseni oikeasta periaatteesta, etteivät uskonnollis-kaan ajatustavat saa olla määräämässä siihen suuntaan, että eläintä saisi rääkätä. Mutta valiokunta on myös lähtenyt siitä, etteivät tällaiset määrätyt poliittiset seikat saa olla määräämässä, miten eläintä teurastetaan, kunhan on takeita siitä, ettei tapahdu eläinräökkäystä. Tästä asiasta on viime aikoina kirjoitettu sanomalehdissä erittäin paljon. Tavattoman paljon asi-
tonta, mutta paljon myös sellaista, joka on asiallista. Ne, jotka tästä asiasta ovat kirjoittaneet, niistä läpikuultaa se, ettei olla aivan selvillä siitä, miten valiokunta on ajatellut tämän asian ratkaistavaksi. Valiokunta myöntää perusteluissaan, että tähän saakka se tapa, jota Suomesakin on noudatettu shektaukseseen nähden, siinä on ollut paljon eläinräökkäystä mukana. Mutta täytyy muistaa, että siitä tavasta, jota valiokunta ehdottaa, ovat asiantuntijat sanoneet, ettei se ole enää shektausta, ja kun se niin toimitetaan, kun valiokunta ehdottaa, niin ei yksikään asiantuntija ole voinut väittää, että se on eläinräökkäystä. Valiokunta on perinpohjaisesti tätä tutkinut, osa valiokuntaa on itse käynyt paikalla tutustumassa tähän tapaan ja lisäksi olemme ottaneet lausunnot kaikista niistä teurastamoista, joissa on tällä tavalla suoritettu eläinten teurastamista. Ja, kuten sanottu, näiden lausuntojen mukaan se ei ole ollut eläinräökkäystä. Valiokuntahan huomauttaa, että tällainen tapa, shektaus, on tapahtunut käytännössä niin nopeasti, ettei se voi olla eläinräökkäystä ja että siitä takeita olisi, niin se on tapahtuva yleisissä teurastamoissa ja edelleen eläinlääkärin valvonnan alaisena. Minä luotan niin paljon Suomen eläinlääkäreihin, että ne todella pitävät huolta siitä, ettei tässä tulla sallimaan minkäänlaista eläinräökkäystä.

Eläinsuojeluväen taholta on lähetetty valiokunnalle kirjelmiä, joissa on pyydetty ja huomautettu vivisektiosta, se tahtoo sanoa,

että eläinten käyttäminen tieteellisiin tutkimuksiin ja määrättyjen seerumien valmistamiseen olisi kiellettävä. Jos tämä hyväksyttäisiin, niin se merkitsisi kymmenien tuhansien ihmisten kuolemaa tässä maassa eikä vain ihmisten, vaan se merkitsee myös monen eläimen ennen aikaista kuolemaa ja ennen kaikkea se tulisi monelle eläimelle tuottamaan tavatonta kärsimystä, jos tähän suostuttaisiin. Sillä eri seerumien avulla voidaan useiden eläinten kärsimystä lieventää, jopa niiden henkikin pelastaa. Minä viittaan käytännössä vain niin tärkeään seerumiin, difteriaserumiin, sen valmistamiseen tässä maassa (Eduskunnasta: Vesikauhu!), niin, vesikauhu ja monet muut. Tämä esim. osoittaa, kuinka hyvää asiaa ajettaessa helposti ammutaan yli maalin.

Valiokunnassa ja täällä eduskunnassa aloitokeskustelussa kiinnitettiin huomio siihen kysymykseen, että jos tehdään ilmianto tämän lain rikkomisesta ja se on osoittautunut perättömäksi, kuka maksaa silloin korvauksen. Täällä huomautettiin, että tällä tavalla voidaan köyhälle ihmiselle, jos valiokunnan ehdotus hyväksytään, tuottaa turhia suuria kuluja. Ja olen kuullut, että lähetokeskustelussa tullaan kiinnittämään tähän samaan kysymykseen huomiota. Sen vuoksi pyytäisin kehottaa lukemaan hyvin tarkkaan valiokunnan tässä antamat perustelut ja huomaamaan, että me olemme harkinneet tätä kysymystä, sen juridista puolta aivan lainvalmistelukuntaa myöten, emmekä ole voineet saada tälle hyvälle asialle sellaista muotoa kuin olisi ollut toivottava. Ei nimittäin voi mennä siihen, että poliisiviranomainen ilman oikeudenkäyntiä voisi määrätä, kuka on syyllinen ja kuka maksaa, ja kun se menee oikeudenkäyntiin, niin tällaisessa asiassa molemmat riitapuolet saavat maksaa omat kulunsa, ja niin ollen tulisi useasti asianomaiselle paljon kalliimmaksi tällainen toimenpide, jota on täällä esitetty kuin valiokunnan ehdottama muoto.

Vielä erääseen sekkaan on kiinnitettävä huomiota, ja se on porokysymys. Hallitus on tahtonut tämän lain yhteyteen asettaa myös porot. Mehän täällä olemme monta kertaa tästä poroasiasta olleet keskustelussa. Kun ensi kerran täällä ulkoasiainvaliokunnan silloinen puheenjohtaja Tanner esitti porokysymyksen, niin hän huomautti, että useat meistä eivät ole tunte-

neet porokysymystä eivätkä nähneet poroa muuta kuin näytellyssä. Luulen, että porokysymystä, sallittakoon se minun sanoa, ei hallitukseen vielä tarpeeksi tunne, vaikka se on tietysti kehittynyt paljon pitemmälle kuin ed. Tanner aikanaan. Poron soveltaminen tämän lain yhteyteen tulisi varmasti käytännössä tuottamaan sellaisia vaikeuksia, että tätä lakia tulitaisiin aina tavattomasti rikkomaan. Jos tämä laki hyväksytään sillä tavalla kuin hallituksen esityksessä on ehdotettu aina 4 §:n 2 momenttia myöten niin pitäisi palkata monia eläinlääkäreitä yksistään rajaseutuja varten j. n. e. ja toiseksikin ero kesyn poron ja villin poron välillä on sellainen kysymys, — niin meille ovat poromiehet sanoneet, — joka käytännössä on hyvin vaikeata. Minun ymmärtääkseni meidän eri oikeusistuimillamme, tästä kysymyksestä tuomiota antaessaan, olisi hyvin vaikea sanoa, mikä on kesy poro ja mikä villi poro. Kun minä kysyin eläinlääkäreiltä, mikä on kesyn poron ja villin poron ero, niin eläinlääkärit sanoivat, että ajokasporo on kesy poro ja muut porot ovat viljejä. Jos tällä tavalla sanottaisiin, niin voisi olla mahdollista lain soveltaminen, mutta hallitus kaikesta päättäen on ajatellut asian toisella tavalla ja paljon laajemmaksi kuin tämä selitys. Siis kesyn poron ja villin poron toisistaan erottaminen on hyvin vaikea ja teoreettinen kysymys. Eikä meillä ole mitään syytä mennä tämän lain yhteydessä porokysymykseen, kun meillä on säädetty erityinen laki poroista, ja että on täytynyt säätää erityinen laki poroista osoittaa, että porokysymys on sellainen, ettei sitä pidä sotkea muitten asiain yhteyteen eikä muihin kotieläimiin. Kaikki ne määräykset, jotka hallitus tahtoo antaa, ne voidaan panna porolakiin ja sinnehan mahtuu vielä yhtä ja toista. Minä tällä nimittäin tarkoitan sitä, että porokysymyksiä on täällä vaikea ajaa sentakia, että tämä porokysymys on varmasti suurimmalle osalle eduskuntaa, muutamia Pohjois-Suomen edustajia lukuunottamatta, aivan tuntematon. Kun suuri valiokunta menee tekemään muutoksia eläinsuojelulakiin ja talousvaliokunnan mietintöön, niin minä antaisin sen evään, että se koettaisi yhtä perinpohjaisesti harkita tätä kysymystä kun talousvaliokunta on tehnyt, ja jos se niin tekee, niin luulen, ettei paljon muutok-

sia talousvaliokunnan mietintöön voida tehdä.

Maatalousministeri Jutila: Herra puhemies! Talousvaliokunta on mietinnössään n:o 3 tehnyt hallituksen esitykseen eläinsuojelulaiksi erinäisiä muutoksia, joitten johdosta ja myöskin tästä asiasta täällä käytettyjen puheenvuorojen johdosta saan kunnioittaen lausua seuraavaa.

Talousvaliokunta on poistanut lakiehdotuksen 2 §:stä kohdan, jossa ehdotetaan kiellettäväksi 4 kuukautta ja sitä vanhemman hevosen tai muun kotieläimen paitsi siipikarjan kastreeraus eläintä tiedottomaksi saattamatta taikka paikallista turrutusta käyttämättä. Hallitus on tämän tehnyt siksi, että 4 kuukautta on asetettu kotieläinten sukukypsyyssrajaksi. Sitä nuorempi kotieläin ei yleensä ole vielä sukukypsiä. Pienemmät kotieläimet tämän ikärajan jälkeen tulevat sukukypsiksi ja tämä minun käsittääkseni on siis sanottuun ikärajaan syynä, jonka ed. Reinikainen anatomiaa ja fysiologiaa ymmärtävänä ehkä käsittänee. Valiokunta on tehnyt sanotun muutoksen väittäen, että kastreerauskustannukset hallituksen esityksen mukaisesti kohtuuttomasti kallistuvat ja etteivät eläinlääkäritkään nykyisin yleensä käytä nukutusta tai paikallista turruttamista. Tähän on kuitenkin huomautettava, että käytännössä tapahtuu vain harvoin, kun muu kotieläin paitsi hevonen kastreerataan 4 kuukautta vanhempana, sillä verraten harvoin kastreerataan vanhoja karjuja ja vain ylen harvoin 4 kuukautta vanhempia sonneja. Mitä taasen turrutus- ja nukutusaineitten käyttökustannuksiin tulee, eivät ne ole kohtuuttomat. Niinpä nousevat ne esim. paikalliskuoletuksessa kokaiinia käytettäessä noin 5 markan seuduille sekä esim. eläin nukutettaessa kloraalihydraattia käytettäessä vain noin 5 markkaan. Mitä itse kastreerauskustannuksiin taas tulee, ovat maatalousministeriön eläinlääkintöosastolta saamieni tietojen mukaan yksityiset hevosleikkurit perineet maksua 50—125 markkaa eläimeltä. Eläinlääkärien vastaava taksa on taasen ollut, silloin kun eläinlääkärit järjestävät yhteisen vastaanoton, jolloin useampia hevosia samana päivänä voidaan käsitellä, 75—150 markkaa sekä muitten eläinten, kuten sonnien ja karju-

jen kastreerausmaksu 50—100 markkaa. Näin ollen eivät kustannukset hallituksen esityksen mukaan eläinlääkäriin hevosia leikatessa sanottavasti nousisi korkeammiksi kuin mitä maanviljelijät jo nykyisin joutuvat maksamaan, varsinkin kun lisäksi tällöin voidaan käyttää maatalousministeriön eläinlääkintöosaston siihen hyväksymää muutakin taitavaa henkilöä. Tällä tavalla vain saataisiin ehdoton varmuus siitä, että maanviljelijäin kalliit kotieläimet eivät ainakaan joutuisi n.s. puoskarien käsiin. Sitäpaitsi on huomattavaa, että eläinlääkärit jo enemmältä osalta nykyisin käyttävät kastreerauksessa turrutusta tai nukutusta ja tämä menettelytapa laajenee yhä.

Näin ollen näyttää siltä, että valiokunta olisi hetkellisen hyödyn tavoittelussa antautunut liiaksi tinkimään eläinsuojeluperiaatteista.

Mitä sitten 2 §:än siihen kohtaan tulee, jossa kielletään elävän eläimen punnitseminen, se jostakin ruumiinosasta ripustamalla, voinee olla, että tämä kohta käytännössä merkitsee niin vähän eläinsuojelunäkökohtia silmälläpitäen, että se saat-
taa jäädäkin, kuten valiokuntakin ehdottaa, pois, koska sanotunlaista punnitsemista käytetään tavallisimmin vain siaporsaita punnittaessa.

Valiokunnan tekemä lisäys lakiehdotuksen 4 §:n 1 momenttiin, n.s. shektausmomenttiin, voitaneen hyväksyä valiokunnan esittämässä muodossa ehdolla, että tällöin tarkoin pidetään huolta siitä, että eläinlääkinnällisillä ja teurastusteknisillä menetelmillä riittävässä määrässä pidetään huolta siitä, että lisäyksen mukaisesti teurastettava eläin ei tarpeettomasti kärsi ja ettei teurastus tällöin muutoinkaan joudu ilmeiseen ristiriitaan hyvien tapojen ja humaniteettivaatimusten kanssa. Eläinten kärsimyksiä tällöin, ne ennen teurastamista sidottaessa alustansa, voidaan eräin tavoin nykyisinkin jo vähentää käyttämällä huumaavia aineita ennen tätä sitomistoimistusta. Niinpä esim. Saksassa ja eräissä muissa Keski-Europan maissa viime aikoina juutalaisten teurastustapoja käytettäessä eläinräkkäyksen välttämiseksi on ruiskutettu eläimen verisuoniin ennen kaatamis- ja tappamistilaisuutta tiedottomaksi tekeviä aineita, joilla ei ole mitään vaikutusta lihaan. Tällaisina aineina on ennen-

kaikkea käytetty kloraalihydraattia ja pernoktaamia. Eläimen kaataminen ja sitä seuraavat toimitukset tapahtuvat tällöin eläimen huumautuneena ollessa. Liha-hygieniseltä kannalta ei tällaista menettelytapaa vastaan voida tehdä muistutuksia. Sen käytäntöön saattaminen Suomessa ei myöskään kohdanne mitään vaikeuksia, jos sanottu teurastustapa rajoitetaan tällöin määrättyihin, hyväksytyihin teurastamoihin, joissa kaikissa on eläinlääkäri teurastustilaisuudessa läsnä.

Mitä taasen tulee siihen aikaeroon mikä tällöin on eläimen kurkun aukileikkaamisen ja tainnuttamisen välillä, niin siinä kyllä voidaan nämä eri toimitukset lähentää niin paljon toisiaan, että ne tapahtuvat, ainakin teoreettisesti katsoen, samanaikaisesti, tällöin siten järjestämällä, että eläimen pää, heti kun kurkku on katkaistu, nopeasti käännetään ja siihen annetaan tainnuttava isku. Jos tällä tavalla tosiaankin menetellään, s. o. jos asia teknillisesti voidaan näin järjestää, silloin voidaan sanoa, että ne eri katsantokannat, joita mietinnössä on koetettu sovittaa toisiinsa, tulevat siihen pisteeseen, että niiden voidaan oikeastaan katsoa olevan yhtä.

Mitä sitten tulee siihen muutokseen, joka on tehty siipikarjan teurastamiseen nähden, voitaneen katsoa tarkoituksenmukaiseksi, että siipikarjan teurastamisesta maastavientiä varten säädetään asetuksella, koska siipikarjalle vientimaissa asetetaan hyvin vaihtelevia vaatimuksia.

Hallituksen esityksen 5 §:ssä on kesy poro asetettu samaan asemaan kuin muutkin kotieläimet teurastamiseen nähden. Valiokunta huomauttaa kuitenkin, että koska poron teurastamisesta on säännös viime vuonna annetun poronhoitolain 37 §:ssä, voisi se jäädä tästä pois. Sanotussa pykälässä sanotaan: „Ennenkuin poro teurastetaan, on se tainnutettava.” Siis kaikki porot on tainnutettava, eikä ainoastaan kesyt porot, jotka mainitaan hallituksen lakiehdotuksessa. Vaikka poronhoito-laissa näin onkin säännös tainnuttamisesta laajemmassa mielessä kuin hallituksen esityksessä poroa teurastettaessa, on kuitenkin käytännölliseltä kannalta ja ottaen huomioon, että eläinsuojelulakiin on haluttu saada kootuiksi hajanaiset säännökset eri laeista ja asetuksista, paikallaan, että poro olisi tässäkin laissa mainittu

ikäänkuin muistin virkistämiseksi, kun kesyistä poroista on kysymys. Ei mikään asiantuntemattomuuskaan ole tällöin kysymyksessä, sillä poronhoitolaki on katsottava asiantuntijain laatimaksi ja eduskunta on sanotussa laissa menetelmälle porojen tainnuttamiseksi siten jo antanut siunausensa (Vasemmalta: Kesy poro!). — Sitä suuremmalla syyllä olisi kesyyn poroon nähden näin meneteltävä, koska villiinkin poroon nähden on tästä jo säännös olemassa. Hallitus on lakiehdotuksessaan ollut vain vähän ahtaammalla kannalla kuin poronhoitolaki.

Mitä muihin talousvaliokunnan mietinnössä tehtyihin muistutuksiin eläinsuojelulakiehdotuksen johdosta tulee, ovat ne verrattain vähäpätöisiä (Vasemmalta: Kirjanpito). — Ei tarvita!

Ed. Bööck: Herra puhemies! Suomen eläinsuojeluväki on ilolla tervehtinyt esitystä eläinsuojelulaiksi, johon, niinkuin täällä jo on sanottu, nykyisin voimassa olevat hajanaiset säännökset koottaisiin ja jossa ne saisivat nykyoloja vastaavan ja tarkoituksen mukaisen sisällön. Kun olen tutustunut hallituksen esitykseen eläinsuojelulaiksi ja talousvaliokunnan mietintöön siitä, tahdon, kun asia nyt joutuu suuren valiokunnan käsiteltäväksi, tuoda julki joi-takin ajatuksia niistä, toivomuksella, että suuri valiokunta mikäli mahdollista, ottaisi ne huomioon.

Ensiksi pyydän huomauttaa siitä, mitä talousvaliokunta lausuu asiasta yleensä mietintönsä perusteluissa. Siellähän valiokunta lausuu: „Kuitenkin näyttää valiokunnan mielestä siltä, kuin lakiesitys menisi kiitettävässä pyrkimyksessään suojella turvattomia eläimiä raakaa kohtelua vastaan muutamissa kohdin liian pitkälle, jolloin on odotettavissa, että lainsäännöksiä ei tul-taisi noudattamaan eikä hyvää tarkoitusta siten saavutettaisi.” Tähän ajatukseen on minun vaikea yhtyä. Olen sitä mieltä, että tässä kiitettävässä pyrkimyksessä ei ole menty ja tuskin voidaankaan mennä liian pitkälle. Ihmisellehän on annettu oikeus monella tavalla käyttää hyväkseen luomakuntaa. Mutta hänelle ei ole annettu oikeutta esim. taloudellisen hyödyn tähden tai mukavuussyistä menetellä niin, että tuottaa tarpeetonta tuskaa ja kärsimystä luomakunnalle, kaikkein vähimmin kotieläi-

mille, jotka palvelevat häntä, jotka tekevät raskaan työn hänen hyväkseen. Suhdetamme turvattomiin ihmisen armoille annettuihin eläimiin on katseltava yhtä paljon ellei enemmänkin eettiseltä kuin yksinomaan taloudelliselta kannalta. Pyydän teitä, arvoisat edustajat, tältä kannalta katsomaan asiaa, kun tutustutte niihin huomautuksiin, joita muutamien pykälien kohdalla nyt tulen tekemään.

Mitä ensinnäkin tulee 2 §:ään, siitä on, kuten täällä on mainittu, talousvaliokunta poistanut hallituksen esitykseen sisältyvän ensimmäisen kohdan, joka koskee neljäkuukautisen tai sitä vanhemman hevosen tai muun kotieläimen kastreerausta. Minä olen kuullut asiantuntevilta henkilöiltä, että pykälää on ehkä näin kuuluvana vaikea hyväksyä, koska sitä olisi vaikea toteuttaa. Kuitenkin olisin hyvin halukas jättämään tälle kohdalle määräyksen hevosesta. Silloin tämä kohta tulisi kuulumaan: „Kielletty on 4 kuukautta vanhemman hevosen kuohitseminen eläintä tiedottomaksi saattamatta tai käyttämättä paikallista turrutusta.” Ehdoton parannus 2 §:ään olisi myös kielto, jyrkkä kielto, ettei hevosen häntää saa ollenkaan typistää häntäluustoa, -lihaksia tai -jänteitä katkaisemalla. Hevosen hännän typistäminen tällä tavalla on mieletön ja luonnoton muoti, jolle hake-mallakaan ei löydä mitään järkeviä perusteita. Häntä on hevoselle luonnon antama puolustusase kiusaavia hyönteisiä vastaan ja järkevän ihmisen silmissä kaunistuskin. Tällaisen määräyksen sisällyttäminen lakiin ei tuottane minkäänmoisia vaikeuksia missään suhteessa. Ja sama, mikä koskee hevosta, voitaisiin myös panna koskemaan koiraa. Eläinsuojeluliiton kirjelmässä talousvaliokunnalle mainitaan m. m., että Englannin ja Amerikan koiranäyttelyihinkään ei enää oteta sellaisia koiria, joiden korvat taikka hännät ovat typistetyt.

Serraava huomautukseni koskee 3 §:ää. Ehdottaisin harkittavaksi, eikö olisi syytä poistaa laista tämän pykälän toista kappaletta, jossa puhutaan niistä eläimistä, joita näytetään menaserioissa ja niistä, jotka näyttävät taitojaan sirkuksissa. Opetettujen eläinten taitojen näyttäminen sirkuksissa on mielestäni aivan yhtä hyvällä syyllä kiellettävä kuin paikasta toiseen kuljetettavien eläinten näyttäminen n. s. mena-

serioissa. Kyllä kaiketi on selvää, että tällaisilla opetetuilla eläimillä jo oppiaikanaan on monta kovaa koettavana ja samoin tietysti näytöskausina. Älköön laki tulko sellaiseksi, että se houkuttelisi ketään yrittämään hankkia elatustansa tai itselleen taloudellista hyötyä eläinten tuskien ja kärsimysten kustannuksella.

Edellyttäen, että edellä tekemäni muutosehdotukset 2 §:ään tulisivat huomioonotetuiksi, pitäisi 6 §:stä poistaa kokonaan se lause, jonka talousvaliokunta on siihen jättänyt, siis, että hevosen hännän typistämisen häntälihaksia, -jänteitä ja -luustoa katkaisemalla saa toimittaa ainoastaan laillistettu eläinlääkäri. Sensijaan katsoen siihen, että suurimman ja jaloimman kotieläimemme, hevosen sterilisoiminen joka tapauksessa on verrattain suuri, vaativa ja tuskaa tuottava operatio, ehdottaisin, että hallituksen esitykseen sisältyvä määräys siitä saisi jäädä lakiin ja tulisi 6 § siis kuulumaan niin, että hevosen kuohittamisen saa toimittaa ainoastaan laillistutettu eläinlääkäri tai muu maatalousministeriön eläinlääkintöosaston siihen hyväksymä henkilö. Ei kai siitä enää silloin kukaan voisi väittää, että kustannukset tällöin tulisivat niin korkeiksi, etteivät ne olisi kohtuullisessa suhteessa eläimen hintaan, ja joka tapauksessa meillä olisi mahdollisimman suuret takeet siitä, että eläimet, hevoset, tulisivat varjelluiksi taitamattomuudesta johtuvista turhista kärsimyksistä.

Mitä tulee lakiehdotuksen 4 §:ään, johon valiokunta myös on tehnyt muutosehdotuksen, olisin omasta puolestani ollut hyvin halukas ilman muuta hyväksymään esityksessä olevan pykälän, ja esitän vieläkin suuren valiokunnan harkittavaksi, eikö valiokunnan tekemää lievennystä teurastustapaan katsoen voitaisi sittenkin hylätä. Esitän tämän siitä huolimatta, että olen hyvin tietoinen niistä vaikeuksista, joita lainsäätäjäällä on kyseessäolevan pykälän kohdalla juutalaisten käyttämän shektausmenetelmän takia, ja saanen senkin sanoa, että 4 § talousvaliokunnankin ehdottamassa muodossa tuo niin suuren parannuksen nykyiseen käytäntöön, etten pidä senkään hyväksymistä mitenkään mahdottomana, ellei nyt pykälälle voida saada vielä parempaa muotoa. Kuitenkin tekisin tämän myönnytyksen nimenomaan sillä varauksella, että tällaista shektausmenetelmää ei tehtäisi

niin yleiseksi, kuin miksikä se talousvaliokunnan ehdotuksen mukaan tulee, tässä kun ei ole mainittu mitään siitä, milloin shektaus-menetelmää niin esitettyä, kuin talousvaliokunta sitä kuvaa, saa suorittaa. Mielestäni pykälään pitäisi tulla kohta, jossa määriteltäisiin, että tällaista shektaus-menetelmää ei saa suorittaa muulloin, kuin milloin vakavat rituaaliset syyt sitä vaativat.

Vielä minä olisin halunnut sanoa 5 §:stä, jossa hallitus ehdottaa määrättäväksi: „milloin eläintä saa käyttää tieteellisiin kokeiluihin, määrätään asetuksella”. Siihen edellytetään, että n. s. vivisektio tulee luvalliseksi. Voi olla, että vivisektiosta on ollut yhtä ja toista hyötyä, vaikka on kyseellistä, olemmeko ehdottomasti oikeutettuja juuri hankkimaan itsellemme näitä hyötyjä tällaisen rääkkäyksen kautta. Mutta minä olen myöskin tietoinen siitä, että tällaista vivisektiota harjoitetaan monta kertaa, ei enää oikeastaan tieteellisenä tutkimuksena, vaan näytöksiä esim. eläinlääkärinoppilaille ja luonnontieteen oppilaille ja silloin se jo menettää merkityksensä. Onhan paljon sellaisia kokeiluja, joista opettaja voisi oppilaalle sanoa ilman muuta, että näin on kokeiltu ja näin ovat asiat, mutta kun nyt yhä uudelleen ja uudelleen tehdään samat kokeet, ei se voi enää olla tarkoituksenmukaista. Ehkä arvoisat edustajat ovat joskus lukeeet esim. siitä, miten jatkuvasti eläinlääkäriopistoissa Saksassa menetellään, kun koiran pää vähitellen irroitetaan ruumiista, verisuonet liitetään letkuihin, jotka koneesta pumpuavat määrättyä nestettä koiran aivoihin, ja sillä tavalla pää saadaan vähitellen irroitetuksi ruumiista ja pidetään jatkuvasti keinotekoisesti elossa. Sellaiset näytökset tuntuvat joka tapauksessa merkityksettömiltä ja hyödyttömiltä ja mielestäni myöskin ihmisarvolle soveltumattomilta. Minä en kuitenkaan rohkene, kun en ole asiantuntija enkä ole paljon asiantuntijoiden kanssa puhunut, tässä pykälässä mitään muutosehdotusta tehdä, mutta minä olen jokseenkin varma siitä, että eläinsuojeluväki ei tule lepäämään, ennenkuin tähänkin kohtaan saadaan humaniteettiperiaatteita ja eettillisiä periaatteita vastaavat muodot.

Ed. Sergelius: Herr talman! Jag har begärt ordet för att fästa stora ut-

skottets uppmärksamhet vid 4 §:ns 2 mom. i ekonomiutskottets betänkande, vilket enligt mitt förmenande borde få en avfattning, som står i konformitet med innehållet i samma paragrafs 1 mom.

Ekonomiutskottet har i regeringens proposition angående lag om djurskydd infört en del väsentliga förbättringar bl. a. beträffande bestämmelsen om skäkt. Enligt regeringens proposition borde den nuvarande skäkten förbjudas, vilket ju sig innebär en begränsning av friheten till religionsutövning för de mosaiska trosbekännarna, åtminstone att döma av de broschyrer, som tillställts olika riksdagsmän. Numa har, efter det hr lantbruksministern också medgivit, att ekonomiutskottet uti förenämnda avseende lyckats giva paragrafen en sådan avfattning, att också han för sin del kan godkänna den, begränsningen från regeringens sida förfallit.

Ekonomiutskottet har efter att hava prövat bestämmelsen om förbudet mot den ortodoxa judiska slaktmetoden kommit enhälligt till den uppfattningen, att ur djurskyddssynpunkt inga giltiga skäl kunna anföras mot metoden sådan den kommit till användning vid slaktinrättningarna i Helsingfors och Viborg, och att förty regeringens proposition således i förenämmt avseende ändrats.

I andra momentet, varom jag redan nämnde, i § 4 stadgas likväl, att utan bedövning kan avlivning av fjäderfä äga rum blott huvudet med ett kraftigt hugg skiljes från kroppen, vilken bestämmelse bör uppfattas så, att skäkten, enligt vilken huvudet även efter slakten bör hänga kvar vid kroppen, icke får tillämpas på fjäderfä, utan anlitande av allmän slaktinrättning. Denna föreskrift kommer uppenbarligen att bli ytterst svår att övervaka för det fåtal fåglar, som användas i hemmen, alltså för det privata behovet. Bestämmelsen förefaller så mycket mer egendomlig, då denna icke skall beröra exportvara. Ekonomiutskottet har således på denna punkt beträffande fjäderfä beaktat de reala, de verkliga, de ekonomiska behoven, men icke tagit hänsyn till den religiösa övertygelsen.

Det är ju uppenbart att varje slaktmetod kan innebära djurplågeri. Som bekant äro såväl fack- som vetenskapsmännen av mycket olika uppfattning beträffande skäkten, och jag förmodar också, att uti denna församling åsikterna äro delade. Om

man sålunda på grund enbart av anlitade sakkunnigutlåtanden icke med säkerhet kan bilda sig en bestämd uppfattning, huruvida denna metod innebär djurplågeri eller icke, så väger så mycket tyngre den lagstiftning i olika kulturländer, som folkrepresentationerna stiftat angående den judiska slaktmetoden. Frånse vi från Tyskland, som för närvarande på lagstiftningsområden icke så sällan erbjuder överraskningar, så är för närvarande skäkten som bekant i Europa förbjuden endast delvis i Schweiz, enligt vad för mig uppgivits, där skäkten av fjäderfä är tillåten, alltså omvänt förhållande mot vad nu av ekonomiutskottet föreslås, samt i Norge. Härvid må dock beträffande Norge erinras om att bland motståndare till förbudet befann sig en stor mängd kända kulturpersonligheter, bland dem även förra statsministern Lykke, vilka utan reservation anslutit sig till den i det övriga Europa gängse uppfattningen om att slakten enligt judisk ritus ej är djurplågeri.

Slutligen vill jag ännu nämna, att det engelska parlamentet helt nyligen antagit en lag, enligt vilken uttryckligen föreskrives att skäkten är tillåten i det brittiska riket.

I hopp om att stora utskottet skall ägna nödig uppmärksamhet åt den anmärkning, vilken jag här anfört främst med anledning av andra mom. i 4 §, ber jag att i övrigt få förorda hos stora utskottet ekonomiutskottets förslag.

Ed. Karvetti: Herra puhemies! — Vertaillessa talousvaliokunnan mietintöä eläinsuojelulaiksi hallituksen asiasta antamaan esitykseen on myönnettävä, että valiokunta on tehnyt — maatalousministeriön äskeisestä esityksestä huolimatta — minun mielestäni monta ei ainoastaan tarpeellista, vaan välttämätöntäkin parannusta. Vaikka olenkin siis valmis myöntämään, että valiokunta on varsin harkiten ja tunnustusta ansaitsevalta tavalla tehnyt tehtävänsä, on tässä kuitenkin eräitä seikkoja, joista en nyt asiaa suureen valiokuntaan lähetettäessä saata olla evästystä lausumatta siinä toivossa, että suuri valiokunta siihen kiinnittää huomiota ja tekee asianomaiset muutosehdotuksensa.

Ensinnäkin tahtoisin kohdistaa huomion

talousvaliokunnan mietinnössä olevan 2 §:n 4 momenttiin, jossa sanotaan: „Kielletty on siipikarjan elävältä kyneminen tai eläimen elävältä nylkeminen tai ripustaminen”. Nyt on asianlaite kuitenkin niin, että pekonisikoja teurastettaessa ne tainnuttamisen jälkeen takajalkaan sidottavasta kettingistä kiinnitetään pyörivään kuljetuselevaattoriin ja pistäminen tapahtuu kylläkin verrattain nopeasti tainnuttamisen jälkeen, mutta vasta sitten kuin eläin on ripustettu sitä kuljettavaan elevaattoriin. Tällöin on eläintä vielä pidettävä elävänä, joskin kohta tainnutettuna. Tämä menettely on talousvaliokunnan ehdotuksen mukaan kielletty. Tämä on kuitenkin yleinen pekoniteurastamoissa käytännössä oleva tapa ja aivan välttämätön suurissa teurastamoissa. Sillä jos siat tainnuttamisen jälkeen jäävät lojumaan lattialle, jossa pistäminenkin tapahtuisi, niin syntyy ensinnäkin tainnutusaparaatin ääreen ruuhkautumista, joka estää työn normaalista edistymistä, ja toiseksi tapahtuu epäinhimillisyyttä pakotettaessa tainnutusaparaattiin tulevat siat näkemään, kuinka toisia sikoja pistetään, toisien joukoittain lojuessa verissään lattialla, sen sijaan että nyt kukin eläin heti niin pian kuin se on tainnutettu, takajalastaan ripustettuna kiinnitetään elevaattoriin, joka kuljettaa eläimen erikoiseen suljettuun pistopoksiin, missä pistäminen toimitetaan.

Tämä on yleinen käytäntö meillä ja muualla, missä siat tainnutetaan ennen pistämistä. Pyydänkin näin ollen ehdottaa, että tässä momentissa lisättäisiin viimeisen sanan eteen sana „tainnuttamatta”, joten siis momentti kuuluisi: „Kielletty on siipikarjan elävältä kyneminen tai eläimen elävältä nylkeminen tai tainnuttamatta ripustaminen.” Sekä että valiokunnan ehdottama 6 momentti kokonaan edellä esittämästäni syystä poistettaisiin, koska sekä 4 että 6 momentissa on yhteistä, mikä tuntuu tekevän niiden yhdistämisen mahdolliseksi. Ellei taas katsottaisi voitavan 6 momenttia jättää pois, on 4 momentin loppuun lisättävä vielä sen lisäksi, mistä jo mainitsin, kaksi sanaa, nimittäin „ja kuljettaminen”, joten siis momentti kokonaisuudessaan kuuluisi näin: „Kielletty on siipikarjan elävältä kyneminen tai eläimen elävältä nylkeminen tai tainnuttamatta ripustaminen ja kuljettaminen.”

Edelleen kiinnitän huomiota 4 §:n 1 momentin toiseen lauseeseen, jossa puhutaan pistämisestä ennen tainnuttamista. Valiokunta sanoo mietinnön perusteluissa olevansa hallituksen esityksen kannalla siinä, että juutalaisten ja muhamettilaisten teurastustavat on kiellettävä, sikäli kuin ne ovat eläinrääkkäystä. Talousvaliokunnan mietinnössä ei siis enää voida puhua shektauksesta, mutta jos ymmärrän oikein, tarkoittaa kyseessäoleva toinen lause jotakin siihen verrattavaa. Eläimen pistäminen ja sitten vasta tainnuttaminen on aikaisemmin ollut maassamme verrattain yleinen teurastustapa ainakin sikoihin nähden, mutta on epäinhimillisyytensä takia lähes kokonaan häviämässä maamme maaseuduiltakin.

Tässä valiokunta tekee mainitun teurastustavan sallituksi, tosin vain „yleisissä” teurastamoissa, kuten ehdotuksessa sanotaan. Kuten tunnettua on maassamme kolmenlaisia maatalousministeriön eläinlääkintöosaston tarkoitukseen hyväksymiä teurastamoja, nimittäin yleisiä teurastamoja, vientiteurastamoja ja tavallisia kotimaista käyttöä varten tarkoitettuja teurastamoja. Yleinen teurastamo on sellainen laitos, johon kuka tahansa korvausta vastaan saa viedä eläimensä teurastettavaksi, ja sellaisia on maassamme tietääkseni vain Helsingissä, Viipurissa — jos sekään hyväksytty —, Tampereella, Oulussa ja Porissa. Kun Turussakin asuu melkoisesti juutalaisia, olisi, esimerkin mainitakseni, talousvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti, mikäli juutalaiset, ja ehkä tulee myöhemmin muitakin samantaisia ihmisiä, jotka tämän jälkeen haluavat ennen tainnuttamista pistetystä eläimestä saatavaa lihaa, se tuotava Turkuun Helsingistä, Viipurista tai Tampereelta, vaikka todellisuudessa tapahtuu nykyisin juuri päinvastoin, nimittäin, että Turun ympäristö lihan ylituotantoseutuna muonittaa sekä Helsingiä että Viipuria. Jos siis tämän pykälän 1 momentin toinen lause säilytetään, olisi sanan „yleinen teurastamo” asemasta käytettävä „maatalousministeriön eläinlääkintöosaston tarkoitukseen hyväksymässä teurastamossa”, joissa kussakin silloin myös on samaisen eläinlääkintöosaston hyväksymät eläinlääkäritutkinnon suorittaneet lihantarkastajat. Kohutonta lienee, että esim. sellaiset kuin Karjakeskuskunnan teurastamo Helsingissä

ja Lounais-Suomen Osuusteurastamo Turussa, joilla on yleistä teurastamoa hyvinkin vastaavat laitokset, estettäisiin teurastamasta eläimiä tavalla, jonka talousvaliokunta tässä, tosin ehdollisesti, tekee luvalliseksi.

Koska eläin on kaadettava, milloin se teurastetaan verisuonet katkaisemalla ennen tainnuttamista, on tätä kaatamista, olkoon, että siinä käytetään apuna tyynyäkin, jolloin eläin milloin kaatuu tyynyn päälle, milloin sen viereen, pidettävä epäinhimillisenä tekona ja eläinsuojelulain vastaisena. Juutalaisten tarpeita varten teurastetaan vain yleensä suurikokoista nautakarjaa, vieläpä ihan voimakkaimpia ja parhaita raavaskarjajaksiloita, ja ainakin muhamettilaisia varten hevosia, jolloin täysin elävänä kaadettavat eläimet kaadettaessa loukkaavat polvensa ja muitakin ruumiinosiaan, mikä myös käytännössä näin tapahtuu, vieläpä Helsingin yleisessä teurastuslaitoksessa, joskaan ei ehkä sillä kertaa, jolloin eräät talousvaliokunnan jäsenet olivat tähän teurastustapaan sanotussa laitoksessa tutustumassa. Minulle mainitsi juuri viime viikolla eräs eläinlääketieteen tohtori; hän oli ollut katsomassa tätä teurastustapaa, todenneensa niin tapahtuneen, että eläimet loukkaavat jäseniänsä.

Kun nyt lainsäätäjä säätää eläinsuojelulain, olisi ehdottomana vaatimuksena pidettävä teuraseläimen tainnuttamista ennen veren juoksettamista, sillä ainoastaan näin suoritettu teurastus takaa teuraseläimelle tuskattoman kuoleman ja on ainoa inhimillistä oikeuskäsitystä täysin vastaava ja eläinrääkkäystä estävä teurastustapa, jonka vuoksi pyydän saada ehdottaa, että suuri valiokunta ja eduskunta poistaisi 4 §:n 1 momentin toisen lauseen kokonaisuudessaan talousvaliokunnan mietinnöstä, nimittäin lauseen, joka kuuluu: „Kuitenkin saadaan eläin teurastaa yleisessä teurastamossa laitoksen eläinlääkärin valvomana myöskin siten, että eläin heti verisuonten äkillisen katkaisemisen jälkeen tainnutetaan”

Ed. Böökin lausunto, mikäli se koskee hevosen hännän typistämistä häntäluustoa ja -lihaksia tai -jänteiden katkaisemista, on hyväksyttävä ja voitaisiin mielestäni jättää tästä lakiesityksestä kokonaan pois. Sen sijaan en katso voitavan mennä siihen, että hevosen kastreerauksen saisi toimittaa yksinomaan eläinlääkäri, koska muutkin

henkilöt oppivat sen tekemään ja osaavat sen tehdä yhtä hyvin kuin eläinlääkärikin. Myönnettävä tosin on, että joitakin taidonnäytteitä ehkä voitaisiin vaatia hevosen kastreerausta suorittavilta ei-eläinlääkäreiltä.

Kun 8 §:n 2 momentissa puhutaan 7 §:ssä mainitusta katselmuksesta aiheutuneista kustannuksista, on talousvaliokunta selventänyt siinä hallituksen esitystä. Tässäkin tapauksessa jäivät kustannukset kuitenkin eläinten omistajain maksettaviksi huolimatta siitä, että katselmus on osoittautunut täysin aiheettomaksi. Talousvaliokunta on perusteluissaan hyvin pyöreästi, kiertäen kaartaen, sivuuttanut tämän kohdan mainitsemalla: „koska ilman oikeudenpäättöstä ei kernaasti voitaisi määrätä kustannuksia maksettavaksi yleisistä varoista”. Allekirjoittaneeseen eivät sanat „ei kernaasti” tee oikein vakuuttavaa vaikutusta, toisin sanoen jää kysymään, voisikohan sentään, milloin eläinten kuljettaja tai omistaja on katselmuksessa osoittautunut syyttömäksi ja katselmus siis on ollut aiheeton, voisiko tällaisissa tapauksissa suorittaa katselmuksen kustannukset yleisistä varoista. Niin pitäisi olla laita, ellei, kuten on selitetty, riskoslain mukaan ilman oikeudenkäyntiä tällaisessa tapauksessa kustannuksia käy periminen poliisiviranomaiselta tai häneen verrattavalta. Kustannusten periminen ilman oikeudenkäyntiä, milloin sanottu katselmus on ollut aiheeton, on vääryys ja vie mielivaltaan. En arvostelisi talousvaliokunnan mietinnön tätä kohtaa, ellei tiedossani olisi juuri tuoreita tähän sovellettavia tapauksia, jolloin, jos eläinsuojelulaki olisi ollut voimassa, olisi aiheettomasti jouduttu suorittamaan sanotunlaisesta katselmuksesta johtuneita kustannuksia. Kun tässä siis joka tapauksessa on kohtuuttomuudesta kysymys, joskin tosin muutamista satamarkkasista vain kerrallaan, niin olisi mielestäni pykälän tätä kohtaa selvennettävä.

Hallituksen esityksen 9 §:ssä, jonka talousvaliokunta on esittänyt hyväksyttäväksi hallituksen esityksen mukaisesti, puhutaan henkilöistä, joille jollakin paikkakunnalla erityisten olosuhteiden vaatiessa, nimittäin maaherroilla on valta antaa samanlaiset oikeudet 7 ja 8 §:ään nähden kuin poliisiviranomaisillakin, nimittäin suorittaa katselmuksia. Tämä pykälä tarkoittanee ensi

kädessä oikeuksien myöntämistä sellaisille eläinsuojelua erikoisalanaan harrastaville vanhoille tädeille ja ehkäpä sedillekin, joita useat meistä tuntevat ja jotka näkevät eläinrääkkäystä melkein missä tahansa. Jos 8 § hyväksytään talousvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti, rohkenisin tällöin 9 §:ään ehdottaa sellaisen lisäyksen, että sanotun pykälän ensimmäisen lauseen alku tulisi kuulumaan: „Kunnanvaltuuston esityksestä on maaherralla valta maatalousministeriön eläinlääkintöosastoa kuultuaan määrääjäksi, korkeintaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan, milloin erityiset olosuhteet jollain paikkakunnalla sitä vaativat, määrätä” j. n. e. Jos edelläsanotunlainen muutos tehtäisiin, olisi kunnanvaltuustoilla, jotka tässä kyseessäolevassa tapauksessa tuntevat olosuhteita paremmin kuin ehkä maaherra, tilaisuus lausua mielensä asiassa ja tulisipa vielä varsinaisen ammatti-institanssinkin, nimittäin maatalousministeriön eläinlääkintöosaston mielipide asiassa huomioonotettavaksi. Ja lisäksi tietääkseni ei tällainen erikoisoikeus saisi olla elinikäinen, vaan määrääjäksi annettu. Uskallankin näin ollen toivoa, että sekä suuri valiokunta että eduskunta ottaisivat varteen lakiesitykseen kohdistamani huomautukset.

Ed. V e h k a o j a : Minulla on tilaisuus suuressa valiokunnassa asiaan lähemmin kajota. Mutta maatalousministerin lausunnon johdosta tahtoisin vain, koska hän on vielä täällä saapuvilla, huomauttaa, että eiköhän sittenkin asia mahda olla niin, että talousvaliokunta on osunut oikeaan silloin, kun näiden kotieläinten kuohitseminen on annettu muidenkin suorittaa kuin eläinlääkäriin. Hän mainitsi, että eläinlääkärit suorittavat yleensä pienemmästä maksusta näitä tehtäviä kuin yksityiset. Minä luulen, että asiantuntijana tiedän sanoa, että näin ei ole asianlaita. Mitä sitten tulee huumausaineiden käyttöön, jota maatalousministeri mainitsi verrattain pieneksi lisäkustannukseksi, niin minä kuitenkin luulen, että ne eivät aivan yhtä pieniä ole silloin kun niitä joutuu maanviljelijä lunastamaan, joka niitä tulee käyttämään. Eiköhän siihen sentään voi sisältyä ehkä sata tai parisataa prosenttia hintaa lisää, kuin ne hinnat ovat, mitkä maatalousministeri mainitsi, sillä ne ovat kai myyntihintoja millä maanviljelijä niitä joutuu ostamaan. Minä

luulen, että vaikkakin suuri valiokunta tätä asiaa tutkii, jos se perusteellisesti lähtee tästä asiasta selvää ottamaan, niin tuskinpa suurempia muutoksia tähän lakiesitykseen voidaan sittenkään saada, sillä talousvaliokunta on koettanut saada tämän niin käytännöllistä elämää vastaavaksi kuin se vain on suinkin mahdollista ottamalla huomioon myöskin sen seikan, ettei eläinrääkkäystä tulisi harjoitettavaksi. Miksei sitä eläinrääkkäykseksi voida sanoa hyvin sitäkin, jos eläin esim. kaadetaan teurastuspaikalla ja joku kirves sattuu sen jalkaan, onhan se eläinrääkkäystä. Mutta sattuuhan eläimille sellaista paljon enemmän kuin niitä pidetään työhommissa, ilman että se on omistajan tai hoitajan vika, jos vahinkoja sattuu.

Ed. Reinikainen: Me kuulumme herra maatalousministerin lausunnosta, että maatalousministeri on suurin piirtein yhtynyt talousvaliokunnan mietintöön, ja näin ollen näkee, että hallituskin on peräytynyt siltä kannalta, jonka se on ottanut. Maatalousministeri on tahtonut pitää kiinni kahdesta seikasta. Toinen on 4 §:n 2 momentissa oleva määräys siitä rajasta, jota vanhimmat eläimet pitäisi kuohita nukutamalla tai turruttamalla. Sanoin, että minä jään odottamaan jännityksellä sitä, millä tavoin herra maatalousministeri järjestää sen kirjanpidon, jota tässä ikäkysymyksessä hän tahtoo noudattaa, mutta emme ole sitä kuulleet. Ja minä luulen, että se on käytännössä mahdoton. Minun täytyy sanoa, ettei maatalousministerin puheenvuoro voinut saada eduskuntaa vakiinnutetuksi siitä, ettei hallituksen esittämällä tavalla tämä pykälä olisi mahdollinen. Jos kerran tahdotaan tälle kannalle mennä, niin silloin on mentävä niin pitkälle, kuten eläinsuojeluväki vaatii, että jokainen eläin ikään katsomatta on nukutettava tai turrutettava kuohittaessa. Mutta jos tälle kannalle ei mennä, silloin on parempi, ettei aseteta mitään määrättyä rajaa. Tai sitten pitää mennä sille kannalle, mitä eläinsuojeluväki vaatii, ettei eläintä saa ollenkaan kuohita.

Toiseksi herra maatalousministeri vielä tahtoo puolustaa hallituksen esittämää porokysymystä. Minun täytyy sanoa, että yhtä vaikeasti hän tässä voi puolustaa kantaansa kuin edellisessäkin. Me muistamme, että ai-

koinaan eduskunnassa säädettiin laki poronlihan, niinkuin muunkin lihan tarkastuksesta, ja minä luulen, että maatalousministerillä on ollut tarpeeksi harmia tämän kysymyksen järjestämisestä, ja hän on varmasti monta kertaa katunut, että sotkettiin poro muitten kotieläinten määräyksien alaiseksi. Minä antaisin sen neuvon, että jätetään nyt koko poro pois tämän lain yhteydestä, sillä porohan on siksi poikkeuksellisissa oloissa elävä eläin, että on parempi, ettei sitä sotketa muihin lakeihin. Aina silloin kun me tähän porokysymykseen sokeudumme, ammuimme me harhaan (Ed. Hannula: Varmasti!). Siellä huutaa joku Pohjois-Suomen edustaja: „varmasti”, ja minä luulen, että niin se tulee käymään.

Hallitus on yhtynyt muissa asioissa talousvaliokunnan mietintöön ja minun täytyy sitä suuremmalla syyllä toivoa, että se menisi suuressa valiokunnassa nyt tämän hallituksenkin evästyksen perusteella talousvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti.

Ed. Karvetti on täällä kiinnittänyt huomiota vielä pariin seikkaan. Täytyy sanoa, että ed. Karvetti on tämän asian käsittelyssä vähän epäjohdonmukainen. Hän on johdattanut meitä valiokunnassa varmasti vähän eläinrääkkäyksen kannalle siinä suhteessa, että olemme ottaneet huomioon m. m. hänen esityksestään täällä sen, ettei tarvitse neljää kuukautta vanhempaa eläintä nukuttaa eikä tainnuttaa. Lisäksi on hän antanut monta muuta hyvää neuvoa, jotka olemme ottaneet huomioon. Mutta kun hän tulee 4 §:ään, hän tietää, ettei ole eläinrääkkäystä sillä tavalla menetellä kuin valiokunta ehdottaa, mutta hän määrätysti, en tiedä mistä syistä, kuitenkin koettelee sen pykälän saada hallituksen esityksen kannalle. Tämä pykälä koskee tuota n. s. shektausta.

Mitä tulee hänen huomautukseensa 8 §:ään, niin minä viittaan siinä aikaisemmin antamaani lausuntoon. Minä myönnän, että periaatteellisesti se kanta on oikea, mitä hän ajaa, mutta, kuten huomautin, emme saa sille sellaista muotoa, jotta se voitaisiin käytännössä toteuttaa. Minä vielä kerran viittaan siihen, että valiokunta oikein lainvalmistelukuntaa myöten tutki tämän kysymyksen. Minä luulen, että sen pitäisi riittää sen juridista puolta harkittaessa. Ehkä lienee syytä huomauttaa, että meillä on sihteerinä valiokunnassa siviili-

oikeuden apulaisopettaja, jonka spesialialana on tällaisten kysymysten laintulkinta.

Sitten vielä ehkä muutama sana ed. Böökin vivisektiota koskevassa kysymyksessä. Minä, ikävää kuin on ennustella, olen vakuutettu siitä, että kehitys, ikävä kyllä, tulee käymään toiseen suuntaan kuin mitä hän ennusti, nimittäin koko lääketiede menee yhä enemmän ja enemmän seerumin käyttämiseen ja meidän täytyy, pelastaaksemme eläimiä ja ihmisiä kuolemasta ja kärsimyksistä, käyttää seerumia. Hän otti muutaman esimerkin siitä, kuinka joku professori muka on turhan tähden piinannut eläimiä. Minä kovasti epäilen tätä. Ehkä joku sairaaloinen henkilö voi niin menetellä, mutta eduskunta voi olla vakuutettu siitä, että tämän maan ja koko maailman tiedemiehet eivät turhan tähden, kuten eläinsuojeluväki usein syyttää, eläimiä piinaa eikä rääkkää. Niiden asema tiedemiehenä takaa, että tällaista ei tule tapahtumaan.

Maatalousministeri Jutila: Herra puhemies! — Tahdon muutamalla sanalla vielä vastata ed. Reinikaiselle, koska hän on kiinnittänyt huomiota 4 kk:n ikärajaan kotieläimiä kastreerattaessa. Käytännössä tällainen määräys ei ole osoittautunut niin vaikeaksi kuin teoriassa luulisi, sillä tämä raja on asetettu tähän lakiehdotukseen kuulemalla eläinlääkäreitä, jotka ovat kyllä sannotuihin asioihin perehtyneet. Tavallisimmin maataloudessa kastreerataan nim. vain 4 kk. nuorempia sianporsaita, mutta hevosia, karjuja ja sonneja kastreerataan vanhempina. Poikkeusasemassa tulevat täten olemaan vain kissat ja koirat. Mutta kiskatkin minun luullakseni useimmiten kastreerataan neljä kuukautta nuorempina. Koiriin nähden asianlaita on toinen. Näin ollen minä luulen, että käytännössä nämä väitteet, mitkä täällä on esitetty, että täytyisi erikoisrekisteriä pitää kaikista syntyvistä kotieläimistä, käyvät varsin perusteellomiksi. Sitäpaitsi, jos epäiltävä tapaus tulee, silloin voidaan in casu tutkia tällainenkin. Mutta sellaisia tapauksia, kuten sanottu, tulisi käytännössä olemaan aniharvoja. Näin ollen minä katson, että vaadittu rekisterinpito kastreerattavien kotieläinten iästä on ollut vain ehkä leikillinen huomautus ed. Reinikaisen taholta.

Ed. Tolonen: Kun maassamme on runsaasti olemassa hyvää eläinsuojelustahtoa,

sitten on runsaasti ymmärtämättömyyttä ja tietämättömyyttä ja edelleen on olemassa suoraa raakuutta, niin silloin ymmärrämme, kuinka vaikea on säätää lakia eläinsuojelulaksi. On tehty huomautuksia m. m. sitä pykälää vastaan, jossa puhutaan eläinten teurastuksesta. Tämän johdosta on minun sanottava, että eläinten teurastuksessa, jos se toimitetaan tämän pykälän ja tämän lain mukaisesti, ei koskaan kärsimykset eläimiä tule kohtaamaan niin suuressa määrin kuin mitä ne kärsivät elävässä elämässä ihmisten palveluksessa ollessansa (Vasemmalta: Oikein!). Minä viittaan vain niihin hevosiin, jotka huonostipalkattujen miesten käsissä metsätoissa, myöskin ensi talvena tulevat olemaan. Kun suuri valiokunta tulee asiaa käsittelemään, niin minä luulen, että suurempia muutoksia se ei pysty tähän lakiin tekemään, jos se koettaa nimittäin niitä katsantokantoja palvella, mitä tässä suhteessa ilmenee. Minäkin puolestani kyllä sallin sen muutoksen, joka on hyvä, mutta tuskin niitä hyviä paljon pystytään esittämään.

Ed. Brander: Herra puhemies! Tarpeetonta tuskaa eläimille yritetään vähentää nukutusaineilla ja paikallista turrutusta käyttäen. Pelkään vaikutuksen käytännössä olevan päinvastaisen. On huomattava, että nukutusaineet siirtävät tuskan vain tuonnemmaksi ja siihen liittyy vielä sitten kiusallinen kokaini- y. m. myrkkyyhumala. On varottava tieteellistä eläinlääkintärääkkäystä apteekkien kannattavaisuuden parantamiseksi.

Ihmisille käytetään usein kuoletusaineita heikkojen hermojen takia. Eläimien hermot eivät tässä tule kysymykseen. Meidän kunnanlääkäri sanoi lähes 30 vuoden praktiikkansa aikana panneensa hammaskuoletuksen pääasiassa puhdasta vettä asiakkaitensa uskon vahvistamiseksi, että kuoletusainetta on käytetty. Ainoastaan kerran elämässäni olen antanut panna kokaiinia hampaaseeni ja silloinkin sain koko iltapäivän kärsiä sitä kokaiinituskaa, kun kokaiinia käyttämättä tuska kestää vain ehkä sekunnin (Ed. Hakila: Pitää pysyä periaatteessaan lujempänä!).

Eläinsuojelus perustuu suurelta osalta hyvään eläinhoitoon eikä lääkkeiden käyttöön. Eläinrääkkäys lisääntyy suurelta osalta liiallisten lääkkeiden kautta niin eläinlääkärien kuin maallikoiden toimesta.

Pääasia on reseptin kirjoittamisessa eläimen omistajan luottamuksen saavuttaminen kylliksi suuren laskun esittämistä varten. Aivan samoin kai menetelmä on myös ihmislääkärien kesken.

Olen opettanut karjanhoito-oppilailleni erään totuuden, joka perustuu 30-vuotiseen opettajatoimeen. Olen sanonut oppilailleni: „Ette huomaa eläinrääkkäystä lääkkeiden avulla, ennenkuin tulette niin oppineiksi, että huomaatte milloin olette lääkkeellä aiheuttanut eläimen kuoleman. Tähän tarvitaan paljon kokemusta. Siis lääkkeitä käyttäkää ainoastaan muutamissa välttämättömyyden vaatimissa tapauksissa”. Ei pidä sittenkään pelätä liiaksi kaikkia kansanlääkäreitä, sillä kaikki he eivät ole puoskareita. Löytyy myös erittäin onnistuneita kansanlääkäreitä, vaikka niitä on harvassa, samaten kun löytyy myös eläinlääkeopillisia puoskareita, vaikka niitäkin on ilahduttavasti harvassa.

Toivon, että valiokunta poistaa laista paljon tarpeettomia pykäläiä ja jättäisi ehdonvallan asiat käytännön kehitettäväksi. Liit pykälät tulevat vain kansalle kalliiksi.

Ed. Wickman: Herr talman! I 4 § i regeringens proposition stadgas att slakt av fjäderfä skall tillgå sålunda att huvudet å slaktdjuret avskiljes genom ett kraftigt hugg från kroppen. Av samma mening synes också ekonomiutskottet hava varit. Man synes alltså ej räkna med andra slaktmetoder när det gäller slakt av fjäderfä. Ett undantag göres för slakt av fjäderfä, ämnade för export. Nu är emellertid saken den att den vanliga praxis vid slakt av ung-tuppar vid större hönsgårdar blivit att slaktdjuret genom s. k. nackvridning av-livas. Denna slaktning tillgår sålunda att den person, som skall slakta djuret, tager med ett stadigt grepp i tuppens huvud och genom en hastig svängning av dess kropp i en cirkelformig rörelse i luften avskiljer huvudet från kroppen utan att nackskinnet för den skull brustit. Alla blodkärl, ådror och strupen bliva på en gång avbrutna och detta lika snabbt som vid halshuggning. Dessutom besparas djuret det plågsamma att man sträcker ut dess huvud på en slaktstubb och slaktaren sålunda också att se huru blodet såsom vid halshuggning flyger vida omkring.

Jag vågar på dessa grunder anhålla, att stora utskottet ville taga dessa synpunkter i beaktande och föreslår att slakt av unghöns finge ske utan vare sig bedövning eller halshuggning, på här beskrivet sätt, icke blott vid slakt av höns avsedda för export utan vid hönsslakt i allmänhet.

Ed. Kivioja: Ed. Böökin lausunnon johdosta olisi huomautettava, että hän paisee liian paljon arvoa eläinlääkärien oppineisuudelle. Tähän edustajain pöydällehen on nyt jaettu lakivaliokunnan mietintö n:o 8, josta näkyy, että hekin voivat erehtyä. Ehkäpä he erehtyisivät myöskin silloin, kun on kysymyksessä tuskien tuottaminen eläimille. Hallituksen esitys siinä suhteessa, niinkuin ed. Böökin vaatimuksetkin, menee liian paljon ajasta edelle, kun tahdottaisiin tottuneilta maalaisammattimiehiltä kieltää vuosikymmeniä harjoittamansa kastreeraus-toimi. Eläinlääkäri voi siinä tapauksessa, johonka viittasin, menetellä välistä niinkin kuin on kerrottu, että hänen tekemisinsä voi vaikuttaa yleisön välihuudotkin.

Ed. Tolosen lausunnon johdosta olisi huomautettava, että se on kyllä kannatettava asia, ettei metsänajoissakaan saisi eläinrääkkäystä harjoittaa. Tietystikin on mahdotonta työttömänä aikana kieltää metsätöitä. Mutta minä ihmettelen, miksi ei ole yritetty hallituksen esityksessä eikä valiokunnan mietinnössä kieltää kilpa-ajoja. Ne ovat eläinrääkkäystä ja tarpeettomia tänä moottorijoneuvoliikenteen aikana. Ne on eläinrääkkäystä. Jos katsette vapaana olevia hevosia, kun ne huvikseen koettavat mennä kovaa, niin ne laukkaavat, mutta se kilpailuissa estetään ja vaaditaan niitä juoksemaan vaikeammalla tavalla.

Ed. Wiik: Lakiehdotuksen 3 §:n 2 momentin mukaan sallittaisiin edelleen näyttää eläimiä „sirkus- tai muissa niihin verrattavissa näytännöissä, joiden tarkoitus on pääasiassa eläimille opetetun taidon esittäminen”. Se eläinrääkkäyksen muoto, josta tässä on kysymys, on paljasta huvittelua, josta ei ole hyötyä kansalle ensinkään, vaan korkeintaan muutamille affäärimiehille, jotka tavallisesti ovatkin ulkomaalaisia. Mitään opettavaista ei niissä näytännöissä myös-

kään voi olla, koska eläimet pannaan niissä esittämään juuri sellaisia taitoja, joita niillä luonnontilassa ei ole. Minä näin ollen toivon, että suuri valiokunta poistaa tämän 3 §:n 2 momentin ja selventää 3 §:n 1 momenttia niin, että myös eläinten näyttäminen sirkusnäytännöissä tulee kielletyksi.

Maatalousministeri Jutila: Herra puhemies! Ed. Kiviojalle tahtoisin huomauttaa, että hän on kai käsittänyt väärin hallituksen esityksen, sillä hallituksen esityksen mukaan kaikkien muiden, paitsi yli 4 kk. vanhan hevosen, kuohitsemisen voi toimittaa muukin kuin laillistutettu eläinlääkäri, ja vieläpä vanhemman hevosen kuohitsemisen ja hevosen hännän työstämisenkin muukin maatalousministeriön eläinlääkintöosaston siihen hyväksymä henkilö. Siis kaikki taitavat henkilöt, jotka sellaisiksi todetaan, saavat nämä vaatimatkin tehtävät suorittaa. Näin ollen hallituksen esityksen tarkoituksena on vain eliminoida pois n. s. puoskarit, joista, minä luulen, ei myöskään eläimen omistajille ole mitään erikoista iloa. Tahdon vielä tässä tämän sanoa senkin tähden, että eduskunnassa on aikaisemmassa istunnossa huomautettu, että tämä lakiehdotus olisi eläinlääkärilaki. Tämä ei ole lain tarkoitus, vaan sen tarkoituksena tosiaan on suojella kotieläimet, niin että niistä ihmiset saavat mahdollisimman kauan ja mahdollisimman suurta hyötyä, jota he eivät saa, silloin kun kotieläimiä lyhytnäköisesti kiusataan ja rääkätään tai ne joutuvat puoskarien parannettaviksi.

Ed. A. Halonen: Täällä on erikoisesti huomiota kiinnitetty siihen, että eläinten koulutusaika tulee niille olemaan raskas ja siinä tapahtuisi eläinrääkkäystä. Se myönnettäköön eläinsuojelun kannalta katsoen. Mutta jos kouluaika onkin raskas, niin myöhemmin niillä on kerrassaan hyvät päivät joko hevosilla tai muilla koulutetuilla eläimillä, ja silloin tulee rinnastettavaksi, kumpi on suurempaa eläinrääkkäystä: sekö, että eläin tyhmänä ja taitamattomana, yksinkertaisena työjuhtana saa kärsiä koko elämänsä ajan, vetäen raskasta kuormaa ja olla suurten kärsimysten alainen, vai se, että se, kouluaikana on kovemalla ja myöhemmin sitten taas hyvällä

hoidolla ja helpommalla. Mitä taas siihen huomautukseen tulee, että se tulee omistajaansa hyödyttämään näyttelyeläimenä, niin omistajan hyödyksi hän se toimii työnsäkin. Ajatellaan esim. rahtihevosta. Minä myönnän, että mahdollisesti se harjoitusaika on kovaa. Eläin joutuu joka tapauksessa siinä kärsimään yhteiskunnan ja ihmiskunnan keskuudessa ollessaan, siitä me emme voi niitä rasituksia millään tavalla kokonaan vapauttaa.

Ed. Tolonen: Ed. Kiviojan lausunnon johdosta pyydän mainita, että eikö olisi parempi olla vääristelemättä minun ajatustani. En suinkaan ole toivonut, että metsätyöt jäisivät tekemättä.

Ed. Oulasmaa: Ed. Kemppi täällä eduskunnan viime istunnossa jo selosti talousvaliokunnan kannan tässä eläinsuojelulakiasiaassa ja samoin on selostettu tässäkin istunnossa, ja minäkin hyväksyn talousvaliokunnan mietinnön kaikissa muissa kohdissa paitsi 4 §:n kohdalta. Kielteisen kantani toin esille jo talousvaliokunnassa, vaikkakin ensikertalaisena edustajana en osannut esittää vastalauseitani tarpeeksi aikaisin. Tähän pykälään nähden minullakin olisi se toivomus, jonka ed. Karvetti täällä jo esitti, nimittäin, että kysymyksessä olevan pykälän ensimmäisen kohdan toinen lause poistettaisiin ja hallituksen esitys tämän pykälän kohdalta sellaisenaan, ilman mitään varauksia, hyväksyttäisiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

2) Ehdotus laiksi oppisopimuslain muuttamisesta.

Esitellään työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 32, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelu:

Ed. Palmgren: Herra puhemies! Kuten työväenasiainvaliokunnan esillä olevasta mietinnöstä käy selville, on valiokunta muutamissa vähemmän oleellisissa kohdissa tehnyt pienehköjä muutoksia. Syyt niihin ilmenevät perusteluista. Toisissa kohdinkin on valiokunnassa tosin valinnut erimielisyyksiä, mutta eivät ne ole olleet senlaatuisia, että ne olisivat aiheuttaneet vastalauseita. Sitävastoin 13 §, jonka tarkoituksena on säännöstellä suurta periaatekysymystä, millaiseksi oppilaan asema muodostuu lakon tai työsulun kohdatessa hänen työmaataan, erinäisten äänestysten jälkeen hyväksyttiin toisin kuin oli arveltu, ja tuli sen vuoksi kahden vastalauseen kohteeksi. Viitaten vastalauseeseen anon kunnioittaen, että suuri valiokunta huomioonottaisi sen, ja pyydän vielä mielipiteeni tueksi mainita, että ammattikasvatusneuvosto, jonka pätevyyttä tällä alalla ei voitane epäillä, aikanaan sosialiministeriölle antamassaan ehdotuksessa eräiksi muutoksiksi oppisopimuslakiin hyvällä syyllä 8 äänellä 2 vastaan myöskin ehdotti, että koko 13 § poistettaisiin laista. Valitan suuresti, ettei sosialiministeriö ole ottanut sitä huomioon.

Lopuksi saan vielä huomauttaa, että valiokunnan kokoonpano tämän asian käsittelyn aikana sairaustapausten takia ja muistakin syistä tavallista enemmän vaihteli. Jäsenen vaihtelu vaikutti myöskin lopputulokseen.

Såsom av socialutskottets nu föreliggande betänkande framgår har utskottet i några mindre väsentliga delar vidtagit smärre förändringar. Skälen därtill framgå ur motiveringen. I en del andra punkter hava skiljaktiga meningar visserligen gjort sig gällande, men de hava icke varit av den beskaffenhet, att de blivit föremål för reservationer. Däremot har 13 §, som ju avser att reglera den stora principfrågan, huru lärlings ställning skall gestalta sig om strejk eller lockout utbryter på hans arbetsplats, efter särskilda omröstningar utfallit annorlunda än man beräknat och därför även blivit föremål för två reservationer. Hänvisande till min reservation har jag äran anhålla att stora utskottet behagade beakta densamma samt såsom

stöd för min mening ytterligare framhålla att yrkesutbildningsrådet, vars kompetens på detta område icke kan betvivlas, på sin tid i sitt till socialministeriet ingivna förslag till särskilda ändringar i lagen om läroavtal på väl grundade skäl med 8 röster mot 2 också föreslagit, att hela 13 § skulle utgå ur lagen. Jag beklagar mycket att socialministeriet icke beaktat detta.

Slutligen må ännu meddelas att utskottets sammansättning under behandlingen av detta ärende på grund av sjukdomsfall och andra skäl mer än vanligt växlat. Detta ombyte av ledamöter inverkar också på slutresultatet.

Ed. Inkilä: Herra puhemies! Niinkuin työväenasiainvaliokunnan herra puheenjohtaja täällä jo huomautti, on valiokunta päässyt yksimielisyyteen kaikista muista oppisopimuslain muutettavaksi esitetyistä pykälistä kuin 13:nnesta, jonka suhteen on olemassa kolme eri ehdotusta. Kun puolestani olen valiokunnassa yhtynyt valiokunnan enemmistön hyväksymään sanamuotoon, suotanee minun lyhyesti tätä kantaa perustella ja suuren valiokunnan hyväksyttäväksi suositella.

Niin valiokunnan enemmistö kuin kummankin vastalauseen allekirjoittajat lähtevät siitä, että oppisopimuslain alaiset oppilaat on koetettava niin tiystin kuin suinkin mahdollista pitää erillään työriitaisuuksista, joita heidän työpaikallaan sattuu. Eri mieltä on ilmennyt vain keinoista, joiden avulla tämä päämäärä paraiten saavutetaan.

Kun vastalauseissa esitetään oppilassuhteen pakollista jatkumista työriidan aikakin, ellei yhteistä sopimusta sen keskeyttämisestä saada aikaan, niin ei tällä tavalla käsittääkseni suojella oppilaita joutumasta työriidan aiheuttaman taistelun pyörteeseen, vaan päinvastoin työntämällä työntään heidät sen piiriin. Jos on kysymyksessä työsulku, niin silloin työnantaja selvästikin useimmissa tapauksissa haluaa pysähdyttää koko tuotantotoiminnan eikä kernaasti ryhdy oppilaiden tahdosta heille töitä järjestelemään. Oppilaat saavat silloin varmasti tuntea, että he ovat työsulun aikana työnantajalle ainoastaan haitaksi ja että hän mieluummin näkisi heidät jossakin muualla kuin työpaikalla. Jos taas on kysymyksessä lakko, niin silloin työnantaja

kyllä useasti mielellään näkee oppilaat työssä, mutta sitä eivät tee heidän lakossa olevat täysoppineet työtoverinsa, jotka saattavat esiintyä heitä kohtaan hyvinkin kiihkoisasti. Oppilaat joutuvat siis, työriidan sattuessa jatkaessaan työtään, sellaiseen asemaan, että heidän välinsä työriidan johdosta pakostakin kärjistyvät joko työnantajaan tai työtovereihin.

Tätä tällaista oppilaan kannalta katsottuna aiheetonta — sillä oppilashan itse asiassa on kokonaan työriidan ulkopuolella — välien kärjistymistä koettaa hallituksen esitys välttää siten, että se sallii jommankumman asianomaisen, joko työnantajan tai oppilaan, työriidan sattuessa sen ajaksi keskeyttää oppilassuhteen tai vaikkapa purkaa koko oppisopimuksen. Tällä tavoin säilyy oppilas paraiten ristiriidoilta, joihin hän muuten joutuisi. Samanlainen määräyshan on nykyäänkin voimassa. Ja näihin kysymyksiin niin perinpohjin perehtynyt mies kuin ammattikasvatuseuvoston puheenjohtaja, kunnallisneuvos von Wright todisti, häntä työväenasiainvaliokunnassa asiantuntijana kuultaessa, ettei siitä määräyksestä ole käytännössä minkäänlaisia vaikeuksia aiheutunut. Ei tunnu näin ollen olevan mitään syytä muuttaa hallituksen esitystä tässä kohden ja ryhtyä poikkeamaan nykyisestä käytännöstä.

Hallituksen esityksessä on tähän pykälään lisäksi otettu määräys, jota ei ennen ole siinä ollut ja jonka tarkoituksena on, asiaa valmistelleen hallitussihteerin Venäläisen työväenasiainvaliokunnalle tekemän ilmoituksen mukaan, avata oppilaille tilaisuus, jos suinkin mahdollista, käydä lukukauden loppuun asti ammattikoulua työriidankin aikana. Kun tämä tarkoitus valiokunnan mielestä on varsin hyväksyttävä, on valiokunta muuttanut määräyksen sanamuodon siten, että oppilaan oikeus käydä lukukauden loppuun koulua todella tulee turvatuksi, vaikkapa oppilassuhde työriidan johdosta kesken lukukautta keskeytyisikin.

Jos työnantaja ei työriidan sattuessa pura oppisopimusta, johon purkamiseen hänellä on oikeus, vaan ainoastaan keskeyttää oppilassuhteen, niin silloin on ilmeistä, että hän katsoo oppilassuhteen taas jonkun kuukauden kuluttua voivan jatkua. Ja koska hän oppisopimuslain 11 §:n mukaan on velvollinen sallimaan oppilaan kol-

mena ensimmäisenä oppivuotenaan käydä ammattikoulua ja maksamaan hänelle palkan siltäkin ajalta, minkä hän on tällaiseen koulunkäyntiin käyttänyt, kuitenkin viikottain enintään yhtä hänen työpäiväänsä vastaavalta ajalta, niin tuntuu luonnolliselta, että työnantaja on valmis antamaan oppilaan suorittaa ammattikoulun käyntiään oppilassuhteen keskeyttämisenkin aikana, jotta hänen ei sitten enää, kun hän taas voi käyttää oppilasta työhön, tarvitsisi uhrata vastaavaa aikaa oppilaan koulunkäyntiin, vaan saisi pitää hänet tuonkin ajan tuotannollisessa työssä.

Ja samalla tavalla kuin keskeytysajan käyttäminen koulunkäyntiin on hyödyksi työnantajalle, on se myös hyödyllinen oppilalle. Tälle olisi luonnollisesti perin haitallista joutua kesken lukukautta lopettamaan koulunkäyntinsä, sillä silloin jäisi oppikurssi aivan keskeneräiseksi ja olisi myöhemmin aloitettava taas uudelleen. Ja voihan oppilas, oppilassuhteen joksikin aikaa keskeytyessä, entistä perinpohjaisemmin syventyä koulunkäyntiin, kun ei hänellä enää työpaikalla ole työvelvollisuutta. Onhan monissa maissa työttömyysavustukseenkin nojaten pyritty järjestelemään asiat niin, että työttömäksi joutunut voi pakollisen työttömyysaikansa käyttää opin-
noihin.

Kun ammattikoulussa käynnin järjestämisestä valiokunnan esittämällä tavalla tuntuu olevan hyötyä sekä työnantajalle että oppilalle, mutta mitään haittoja ei siitä näy kenellekään johtuvan, uskallan odottaa, että valiokunnan ehdotus tässäkin kohden hyväksytään.

Ed. Heiniö: Herra puhemies! — Tämä nyt muutettavana oleva laki on siinä suhteessa merkillinen, että se on voinut kymmenen vuotta olla voimassa ilman, että siihen on tehty vielä muutoksia; siis aika harvinaista meidän lainsäädäntöelämässämme ja siis kunnialla merkittävä, että se on kestänyt tulikokeensa. Onko se kestänyt sen juuri täysipitoisuutensa vuoksi, siitä saattaa kyllä olla eri mieltä, sillä luulin, että siinä on ollut ja on edelleen tämänkin paikkauksen jälestä useita huonoja kohtia, joihin olisi syytä tehdä muutoksia. Mutta ammattioppilaslautakunnat ovat ammattitarkastajain myötävaikutuksella koettaneet sovelluttaa sitä parhaansa mu-

kaan ja päässeekin jonkinlaiseen tulokseen. — Haluaisin kuitenkin nyt vain lausua muutaman sanan valiokunnan eräiden muutosten vuoksi, koska niissä on epäselvyyksiä, joita ei saisi lakiin jättää.

Sellainen on mielestäni 1 §:n neljäs kohta, missä valiokunta sanoo: „Pykälän 4 momenttiin tehty muutos on muodollista laatua ja sen tarkoitus on, että sananmuodosta kävisi paremmin selville, että ammattioppilaslautakunnan varapuheenjohtaja ei kuulu lautakuntaan vakinaisena jäsenenä, niinkuin asiainlaite yleensä on kunnallisissa lautakunnissa, vaan että hän toimii lautakunnassa vain puheenjohtajan estettynä ollessa”. Tämä tällainen tapa ei ole mielestäni hyväksyttävä, sillä varapuheenjohtajan täytyy olla yhtä hyvin perillä kuin puheenjohtajankin tehtävistä ja jos varapuheenjohtaja ei ota osaa lautakunnan töihin, tehtäviin, muuta kuin sattumoisin, on aivan selvää, että hän ei yhtäkkiä kokoukseen kutsuttuna voi johtaa täysin asiallisesti puhetta tällaisessa kokouksessa. Sattuu ammattioppilaslautakunnissa silloin tällöin, että joku oppilas on kurinpidon tarpeessa. Puheenjohtaja on häntä muistuttanut ja hänet kutsutaan uudelleen kokoukseen. On varsin vaikeata varapuheenjohtajan, joka taas tässä seuraavassa kokouksessa on antamassa kuritusta, täysin asiallisesti suhtautua, koska hän ei tiedä, mitä edellisessä kokouksessa on tämän asian kohdalla jo sanottu ja tehty. Ja ottaakseni esimerkin vielä toisen, joka kuvaa ehkä paremmin tätä, voin mainita, että Tampereella on kunnallisissa asunto-osakeyhtiöissä tapa sellainen, että puheenjohtajalla on varamiehensä, niinkuin tässäkin ehdotetaan, ja jäsenillä samaten, mutta näitä varamiehiä ei kutsuta kokouksiin vuosikausiin. Itse olen erään tällaisen yhtiön johtokunnan jäsen, mutta en ole kertaakaan saanut kutsua kokoukseen vain säästäväisyyssyistä, kuulemma. Kokousmaksut eivät tosin ole suuret, mutta nähtävästi ne kuitenkin olisivat liika suuret, eikä näin ollen varamiehiä ole kutsuttu ainoatakaan kertaa johtokunnan kokoukseen. Jos minun nyt täytyisi yhtäkkiä mennä puheenjohtajaksi tuommoiseen johtokunnan kokoukseen, olisi toimintani varsin vaikeata ja puutteellista. Sen vuoksi pitäisin varsin tärkeänä, että näissä ammattioppilaslautakunnan kokouksissa olisi mukana myös varapuheenjohtaja, joko niin, että vara-

puheenjohtaja on yksi lautakunnan vakinaisista jäsenistä, tai sitten, jos, niinkuin on tahdottu sanoa, täytyisi tämä puheenjohtaja olla puolueettoman, varapuheenjohtaja kerta kaikkiaan määrättäisiin olemaan mukana lautakunnan tehtävissä ja töissä. Tahtoisin tästä erikoisesti huomauttaa suurelle valiokunnalle, että se kiinnittäisi huomiota tähän ja korjaisi lakiehdotusta tältä kohdalta.

Mitä tulee 13 §:ään, josta täällä ovat jo edelliset puhujat maininneet, niin tahtoisin suurelle valiokunnalle siinä suosittaa hallituksen tekemää ehdotusta. Asia on nimittäin niin, että tämä pykälämuoto, jonka valiokunta on hyväksynyt, ei ole periaatteessa täysin hyväksyttävä. Nykyisin, jolloin nuoriso politikoi täyttä päätä, jolloin jo tarjotaan puseroita valmistavan koulun oppilaille, alaluokilta yläluokille, olivatpa ne sitten mustia tai punaisia puseroita, nykyisin, jolloin jokainen alaluokkalainen katsoo olevansa oikeutettu lausumaan päivän politiikasta sanansa, niin saattaa käydä, että myöskin tällaisessa tapauksessa ammattioppilaslautakunnan hyväksymä oppilas saattaa aiheuttaa vaikkapa työrettelöitä. Näin ollen on omituista, että valiokunnan tekemän ehdotuksen perusteella velvoitettaisiin työnantaja, siitä hyvästä, että joku sen palveluksessa oleva oppilas on aiheuttanut työlakon, maksamaan tälle vielä palkka lakkoajalta, tosin vain sen perusteella, että asianomainen oppilas käy ammattikoulua eikä oppisopimusta ole purettu. On näin ollen periaatteellisesti väärin, että työnantaja tällaisessakin tapauksessa velvoitetaan palkanmaksuun. Hallituksen esitys onkin tällä kohdalla tuntuvasti parempi.

Toisessa vastalauseessa on tälle pykälälle uusi esitys, mutta siinä on eräs heikkous, nim. se, että siinä velvoitetaan työnantaja, ammatinharjoittaja ja oppilas yhteisestä sopimuksesta sarkemään oppisopimuksen ja saattaa olla eräitä tapauksia, jolloin tuollainen tuottaa vaikeuksia. Jos työnantaja ei mielellään, syystä tai toisesta, suostu siihen, niin silloin oppilas joutuu ilman muuta lakkoilevaksi. Oppilaalla taas täytynee olla oikeus jäädä työstä pois, ei niin paljon lakkoilevana, vaan suorastaan sen vuoksi, että hän työpaikallaan voi muuten myöhemmin joutua n. s. poliittisen sorron alaiseksi. Näin ollen on viisainta, että laki ilman muuta siis antaa oppilaalle mah-

dollisuuden sanoa irti tällaisen oppisopimuksen ja jättää työpaikkansa toistaiseksi. Hallituksen esityksessä onkin mainittu se sillä tavoin, että sanotaan: „Työlakon tai työsulun kohdatessa sitä työpaikkaa, jossa oppilas työskentelee, olkoon niin hyvin ammatinharjoittaja kuin oppilas oikeutettu työseisauksen ajaksi keskeyttämään oppilassuhteen”. Siinä siis ei vaadita yhteistä sopimusta, vaan kummallakin on tämä oikeus. Ainoa poikkeus, joka tähän ilman muuta hallituksen esityksestä tulee, on se tapaus, milloin oppilas jää pois työstä lukukauden aikana. Sanotaanhan hallituksen esityksessä: „Oppilassuhdetta älköön kuitenkaan keskeytettävä lukukauden aikana, jos oppilas silloin käy koulua ja ammatinharjoittaja voi antaa käytännöllistä opetusta työnseisauksesta huolimatta”. Tämän pykälän alku mielestäni kuitenkin jo antaa sen vakuutuksen, jota tässä tarvitaan, niin että oppilas voi keskeyttää oppilassuhteensa, eikä tässä pykälän loppuosassa ehdottomasti sidota asianomaista, paitsi siinä tapauksessa, että hän on työnantajan palveluksessa saaden tavamukaisen palkkion oppitunnilta, jota 11 § laissa edellyttää. Minä pitäisin siis tätä hallituksen esitystä parempana, tuntuvasti parempana kuin 2 vastalauseessa mainittua ehdotusta, mutta ehdottomasti täysin hyväksyttävänä, jos vertaamme sitä valiokunnan esittämään 13 §:ään.

Tässä ohimennen voin huomauttaa, että 1 vastalauseessa ovat vastalauseen tekijät erehdyksestä huomauttaneet eräässä kohdassa, että oppisopimusta tehtäessä oppisopimukseen merkittäisiin kiinteä palkka ja näin ollen oppilailla ei ole aihetta työriitaisuuksiin, koska siis palkka on jo etukäteen määrätty. Tämä palkanmaksu peruste on kuitenkin ainakin Tampereella ollut prosenttipalkka, t. s. määrätty prosentti siitä, mitä ammattitaitoinen työntekijä saa, niin että se saattaa siis nousta ja laskea sen mukaan, kuinka ammattitaitoisen työväen palkka nousee ja laskee, joten tämä perustelu vastalauseessa on siis sikäli hieman harhaanjohtava.

Nämä kaksi kohtaa mielestäni ansaitsevat tulla suuren valiokunnan erikoisen harkinnan alaiseksi ja toivoisin, että suuri valiokunta niissä löytää sen ratkaisun, minkä hyödyllinen työskentely ammattioppilaslautakunnassa vaatisi.

Ed. Palmgren: Herr talman! Den av den ärade föregående talaren gjorda påminnelsen beträffande 1 § 4 mom. för tjänar beaktande och jag ber att såsom material vid den frågans behandling i stora utskottet få framhålla, att socialutskottet vid behandlingen av denna fråga också ägnade den uppmärksamhet. Man fann att regeringen i propositionen hade avsett att yrkeslärlingsnämnderna skulle bestå av endast 3 personer, nämligen en ordförande och 2 ledamöter samt att dessa 2 ledamöter såsom här också är upptaget skulle utses, den ena bland arbetsgivare och den andra bland arbetare. Ifall såsom den föregående talaren önskade, till utskottet skulle väljas en ordförande, en vice-ordförande och dessutom 2 ledamöter, nämligen en representant för arbetsgivare och en för arbetare, så skulle utskottet bestå av 4 personer och man skulle icke där kunna vinna det som med propositionen har avsetts nämligen att det skulle vara 2 representanter för de olika meningsriktningarna och så att säga en ojävig ordförande. Efter rätt mycket överbälgande kommo vi nog också i utskottet till att regeringen uti sin proposition hade åsyftat att valet skulle ske så att det skulle väljas en ordförande och vid förfall för honom en viceordförande samt dessutom 2 representanter, en för arbetsgivare och en för arbetare. När utskottet gjorde sin omformulering, så var utskottet av den mening att det icke var en ändring i sak utan endast ett förtydligande av vad redan i propositionen åsyftats.

Ed. Ikonen: Minäkin pyysin puheen-
vuoron ed. Heiniön lausunnon johdosta. Hän mainitsi 1 §:ssä siitä puutteellisuu-
desta, ettei varapuheenjohtaja joudu seuraamaan asiain käsittelyä, jos pykälä täl-
laisenaan hyväksyttäisiin. Tämä pykälä oli
pitkän keskustelun alaisena valiokunnassa,
mutta kun tässä on säilytettävä se peri-
aate, että työnantajain sekä työntekijäin
puolelta on valittava saman verran jäseniä
ja puheenjohtaja on puolueeton, niin ei
voitu löytää mitään keinoa saada va-
apuheenjohtaja mahtumaan vakinaisten jäsen-
ten joukkoon, sillä silloin tämä tasapuoli-
suusperiaate häviäisi. Ed. Heiniökään ei
osannut esittää mitään muotoa, jolla tämä
periaate voitaisiin säilyttää, jos otettaisiin

varapuheenjohtaja myöskin vakinaisten jäsenten joukkoon. Jos suuri valiokunta voiki sellaisen menettelyn, niin minä luulen, että kenelläkään ei ole sitä vastaan, luulen kuitenkin, että se on käytännössä mahdollisuus.

Mitä tulee II:n vastalauseen sisältöön, niin sen myöskin ed. Heiniö jonkun verran tulkitsi väärin, kun hän sanoi, että oppilas ja ammatin harjoittaja velvoitettaisiin lopettamaan oppilassuhde työnseisauksen ajaksi. Sitä se ei edellytä. Se vain oikeuttaa heidät siihen, jos he molemmat ovat yhtä mieltä asiasta.

Ed. Peltonen: Herra puhemies! Ammattitaidon kehittämisen kannalta katsoen on oppivelvollisuuslaki tärkeä ja samalla se myös luo edellytykset oppilaille vuosikausiksi eteenpäin vakinaisiin työsuhteisiin, jotka oppisopimuksessa yksityiskohtaisesti tarkoin määritellään. Kuitenkaan eivät oppisopimukset ole oppilaiden taholta aina hyvin pidettyjä, sillä sopimusta tehtäessä asianomainen työnantaja melkein poikkeuksetta on vahvemmalla puolella ja voi senalla oppisopimuksen mielensä mukaisesti. Poikkeuksen tästä muodostavat ainoastaan ne työalat, joissa työväestö on hyvin järjestäytynyt ja joissa se on pystynyt ammatillisten järjestöjensä avulla määrittelemään ne palkat, mitä oppiaikana on työnantajien oppilaille maksettava. Siitä huolimatta, vaikka näin on asianlaita, ei oppilaalla ole varaa kieltäytyä oppisopimuksen teosta ja vaikka sopimuksessa määritelty palkka on aivan kohtuutoman pieni riittämään edes vaatimattomaankaan toimeentuloon, sillä kilpailu oppipaikoista on varsin ankara, jossa kilpailussa eivät edes palkkaedut ole määräävinä. Oppilaan on toimeentullakseen siis turvauduttava omaisten apuun tai jos niitä ei ole, tultava toimeen siten kuin tulee. Ammatillinen järjestäytyminen entistään paremmin takaisi siis paremmat mahdollisuudet parempaan palkkaan y. m. etuisuuksien saamiseen oppilaille ja ehkäpä tässä suhteessa onkin hyvää tulossa, koska ammatillista järjestäytymistä nykyaikana näyttävät erittäin voimakkaasti myös suosivan työnantajat, vaikka suoraan sanoen työväestö ei tätä pyrkimystä oikein pidä omanaan. Se näkee siinä vain vahinkoa työväen edun kannalta ja pitää sitä sellaisena, johon jo

valtiovallankin olisi kiinnitettävä huomiota ja hillittävä tätä työnantajain, voipa sanoa melkein raivoa, millä ne pyrkivät sekautumaan ammattiyhdistysliikkeen toimintaan.

Olisin odottanut, että hallituksen esityksessä oppisopimuslain muuttamiseksi, olisi varattu ammattioppilaslautakunnille valta puuttua oppilaille oppiaikana maksettavan palkan määrittelyyn. Jos palkka olisi oppilaalle oppiajalta pienempi kuin vastavassa työpaikassa paikkakunnalla maksetaan tai riittämätön oppilaan kohtuulliseen toimeentuloon ja tehty ilmeisesti oppilaan puolustuskyvyttömyyttä hyväksi käyttäen, olisi varsin kohtuullista, että ammattioppilaslautakunta oikeutettaisiin tekemään tästä asianomaisille huomautuksen sekä että tällaista oppisopimusta ei olisi rekisteriin merkittävä. Tällä tavoin autettaisiin oppisopimuksien mukaisien hyvien työsuhteitten säilymistä ja saatettaisiin myöskin äärimmäisen kilpailun varassa olevien oppilaiden palkkausolot siedettävälle kannalle ja alinomaiset oppisopimuksien purkaukset sillä tavoin mielestäni häviämään. Sillä onhan selvää, että kun oppisopimus on aivan yksipuolisesti laadittu, niin oppilas ei kiinny tarpeeksi työpaikkaansa ja on valmis ensimmäisen tilaisuuden tullessa muuttamaan työpaikkaansa, mikä useassa tapauksessa on myöskin vahingoksi työnantajalle ja myöskin tälle kyseelliselle oppilaalle.

Mutta sitten sisältyy voimassaolevaan oppisopimuslakiin muudan ristiriitaisuus tai ainakin sellainen, joka on verrattain vaikeasti tulkittavissa. Mielestäni olisi tätä kohtaa nyt tällä kertaa, kun oppisopimuslaki uusitaan, jollain tavoin selvennettävä. Oppisopimuslain 3 §:ssä säädetään, että ammatinharjoittaja alkoon pitääkö oppilasta tekemättä siitä kirjallista sopimusta oppilaan kanssa, mikä aika sitten tarkemmin on määritelty lain 7 §:ssä. Tämä sopimuksen teko tulee sellaisilla paikkakunnilla kysymykseen, missä on ammattioppilaslautakunta, siis yleensä siellä, mikä sisältyy tämän lain alaisuuteen. Edelleen määrätään lain 3 §:ssä 3 kohdassa, että sopimuksessa on mainittava se tai ne ammatilliset opetuslaitokset, joita oppilaan tulee saada ammattikasvatukseen käyttää. Samoin opetuksen laajuus ja ammattikokeiden suoritustapa. Ja edelleen lain 8 §:ssä

taasen määritellään ne tapaukset, milloin sopimusta ei ole rekisteriin merkittävä. Yhtenä sellaisena seikkana mainitaan 3 §:n 3 kohdassa mainitut määräykset opetuksen laajuudesta ja niistä opetuslaitoksista, joita oppilaan tulee käydä. Jos nämä ovat sellaisia, että niiden ei katsota takaavan oppilaalle tyydyttävää ammattikasvatusta, silloin oppisopimusta lain mukaan ei ole rekisteriin merkittävä. Ja edelleen lain 11 §:ssä sanotaan: „Jos paikkakunnalla on yleinen ammatilaiskoulu tai muu julkisen valvonnan alainen ammatillinen opetuslaitos, tulee ammattienharjoittajan varata oppilaalleen tarpeellinen aika opetuksen saamiseen sellaisessa opetuslaitoksessa, sekä valvoa, että oppilas asianmukaisesti suorittaa koulunkäyntinsä j. n. e.

Kun lähemmin vertaa kysymyksessä olevia lain kohtia, huomataan ehdottomasti ristiriitaisuus, mikä tässä on olemassa. Jos paikkakunnalla ei ole sellaista ammattitai muuta koulua, jossa oppilaalle voidaan antaa tyydyttävää ammattiopetusta, muodostuu oppisopimuslain mukaan sopimuksen rekisteriin merkintä mahdottomaksi. Kansakoulujen jatkokouluja ei hyväksytty sellaisiksi oppilaitoksiksi, mitä laki edellyttää. Näitä kyseellisiä ammatilaiskouluja ja muita niihin verrattavia kouluja ei kuitenkaan ole läheskään kaikilla paikkakunnilla, joilla oppisopimuslaki on sovellettava voimaan. Näitä kouluja ei kuitenkaan laissa velvoiteta kuntia ehdottomasti perustamaan, vaan on niiden perustaminen kuntien oma asia ja niinpä onkin asianlaita, että vain harvoissa kunnissa on mainittuja kouluja ja on myöskin monia kaupunkeja, joissa ei ole tarkoitustaan vastaavia ammatilaiskouluja.

Eräässä kaupungissa on ajateltu, että kansakoulun jatko-opetuksella voidaan korvata oppilaalle tuleva ammatilaiskouluopetus. Tämä ei kuitenkaan käy päinsä, sillä kansakoulujatko-opetuksen ei katsota vastaavan sitä opetusta, minkä oppilaan tulee ammattikasvatukseen saada, kuten ammattikasvatusneuvoston ja kauppa- ja teollisuusministeriön seuraavista lausunnoista käy lähemmin ilmi. Tässä huomautetaan ensinnäkin, että „Verrattaessa kansakoulujen jatko-opetuksen ja yleisten ammatilaiskoulujen opetusohjelmia keskenään huomataan, että ne ovat näennäisesti sekä tuntimääräänsä että opetusaineisiinsa

nähdessä jokseenkin samanlaisia. Oleellisena eroituksena esim. Jyväskylän kansakoulun jatkolle kuitenkin on se, että yleisissä ammatikouluissa huomattavan suuren tuntimäärän omaava ja tärkeänä pidettävä ammattiopirustus on korvattu yksipuolisella käsityöopetuksella, tässä tapauksessa puutyöopetuksella. Ammattiopirustuksen opetusta ammatillisissa kouluissa on kuitenkin pidettävä yhtenä niiden oleellisesti tärkeimpänä opetusaineena, koska teknillisen sivistyksen saanut opettaja juuri sen kautta pääsee lähimpään kosketukseen kunkin eri ammattiin kuuluvan oppilaansa kanssa sen omalla alalla, antamalla juuri siltä alalta piirustustehtäviä ja sen yhteydessä ammattiopetusta. Ammatteihin kuuluvien piirustusten teko ja vallankin niiden ymmärtäminen on nykyaikaiselle ammatimmiehelle ja siksi pyrkivälle nuorukaiselle monin verroin tärkeämpää kuin puusepäntyön osaaminen esim. kirjanpajan, vaatturin tai kellosepan oppilaalle. Edellä on jo mainittu, että kysymyksessä olevain koulumuotojen ohjelmien yhtäläisyys on vain näennäinen. Verrattaessa niiden sisältöä keskenään käy niiden oleellinen eroavaisuus ilmeiseksi. Käy selville, että jatkokoulun opetus seuraa yleissivistyksellistä linjaa, kun sitävastoin ammatillisten koulujen opetuksen tulee olla puhtaasti ammatillisella pohjalla, sen antamiin kaikkiin opetusaineisiin nähden. Ammatillisen opetuksen tulee etupäässä soveluttaa kansakoulun antamia tietoja käytännöllisen ammatitoiminnan puitteisiin, antaakseen ammatilliselle ne tarpeelliset, ammatinsa vaatimat yleiset tiedot, joita hän useimmissa tapauksissa ei koulunkäyntinsä jälkeen enää ole tilaisuudessa suuremmassa määrässä hankkimaan. Verrattaessa näiden eri koulumuotojen samoissa aineissa esiintyvän opetuksen sisältöä käy selville, että esim. äidinkielen opetus kohdistuu kansakoulun jatkolle eri kirjailijoiden teoksiin tutustumiseen, kotikirjaston järjestämiseen, äänen muodostukseen, kaunolukuun ja oikein- ja ainekirjoitukseen, jota vastoin ammatillisissa kouluissa luetaan ammatillisia lukukirjoja, annetaan ammatillioille kuuluvia kirjallisia tehtäviä, kirjoitusohjeita ja aineita sekä opetusta yleisimpien kielivirheiden välttämiseksi j. n. e. Verrattaessa muidenkin aineiden opetuksen sisältöä näissä kouluissa, huomaa saman oleellisen

eroavaisuuden niin lasku- ja mittausopin, kirjanpidon ja hinnoittelun kuin ammattiopin ja muidenkin opetusaineiden opetuksessa.” — — — „Ottaen huomioon yllä sanotun saa Ammattikasvatusneuvosto kunnioittaen yksimielisenä mielipiteenään lausua, että kansakoulun jatko-opetuksen ei voida katsoa antavan sitä opetusta, jota ammattioppilaan tulee ammattikasvatukseen saada, kuten oppisopimuslain 3 §:n 3 momentti, samoin kuin saman lain 8 §:n 3 momentti edellyttävät.” Ja tämänlaatuisen lausunnon on antanut myös sitten kauppa- ja teollisuusministeriö, jossa aivan samalla tavalla huomautetaan sekä perustellaan, että kansakoulujen jatko-opetus ei kelpaa sellaiseksi opetusaineeksi kuin mitä tarkoittaa tämä ammattikoulu.

Nyt kun asia on tällä tavalla, joutuvat asianomaiset ammattioppilaslautakunnat ja työnantajat varsin ikävään välikäteen. Laki ehdottomasti vaatii, että työnantaja ei saa pitää oppilasta tekemättä siitä asianmukaista oppilassopimusta joka sitten vielä on ilmoitettava ammattioppilaslautakunnalle ja rekisteriin merkitsemistä varten. Toiselta puolen on yhtä ehdottomasti määriteltä ne tapaukset, jolloin sopimusta ei ole rekisteriin merkittävä ja se on, tuo tärkein kohta opetuksen laajuudesta ja niistä opetuslaitoksista, joita oppilaan on ammattikasvatukseen käytävä. Mutta sen sijaan, että ammattilaiskoulun perustaminen olisi pakollinen, lain mukaan se ei ole pakollinen. Se on jätetty, kuten minä äsken mainitsin, kokonaan vapaaehtoisuuden varaan, ja tästä vapaaehtoisuudesta myöskin johtuu, kuten minä huomautin, että useat kaupungit, puhumattaakaan kauppaloista ja muista kunnista, eivät ole tähän mennessä perustaneet näitä ammattilaiskouluja eivätkä tule perustamaan, ellei niitä siihen lain voimalla pakoteta, sillä useassa tapauksessa on oppilasmäärä näissä kouluissa verrattain pieni ja opetus myöskin näissä kouluissa tulee suhteellisen kalliiksi oppilaslukumäärään nähden.

Kun asia on näin, olisi mielestäni suuren valiokunnan, johonka asia joutuu, kiinnitettävä tähän huomiota ja tehtävä lakiin sellaisia selventäviä muutoksia, jotta kysymyksenalainen epäkohta poistuisi.

Mitä sitten tulee hallituksen esittämiin oppisopimuslain muutoksiin, on mielestäni

työväenasiainvaliokunta tehnyt siinä suhteessa onnistuneita muutoksia. Sellaisena mielestäni on ensinnä pidettävä muutosta, että työlakon tai työsulun kohdatessa ja oppilassuhteen keskeytyessä jatkukoon kuitenkin oppilaan opetus, jos hän silloin käy ammattikoulua, lukukauden loppuun saakka, ja että hän myöskin on oikeutettu saamaan lain 11 §:ssä mainitun palkan työnantajaltaan tältä koulunkäyntiajalta. Myöskin mielestäni muut työväenasiainvaliokunnan tekemät muutokset tietävät aiheellisia ja hyviä korjauksia hallituksen esitykseen.

Ed. Heiniö: Täällä tehtiin minulle huomautus siitä, että ammattioppilaslautakunnan jäsenmäärään, jos se on kolme, ei saataisi lisätä puheenjohtajan lisäksi varapuheenjohtajaa mukaan sillä tavalla, että varapuheenjohtajakin tulisi asiantuntijaksi lautakuntaan. Minä ehdottaisinkin sen vuoksi, että tämä jäsenmäärä määrättäisiin kuudeksi, sillä silloinhan asiantuntemuskin paranee ja sillä tavalla voitaisiin varapuheenjohtajakin kuljettaa mukana näissä kokouksissa. Että asiantuntemustakin tarvitaan lisää, sitä osoittaa sekin, että vaikkakin tällainen lautakunta on kuuttakin suurempi ollut, niin saattaa syntyä tietämättömyyttä siitä, mikä työ on senlaatuista, että siitä pitäisi oppisopimus tehdä mikä ei. Esimerkkinä voin mainita, että aikoinaan syntyi riita siitä, että tahdottiin puuseppätehtaassa sellainen oppilas, jolla ei ollut mitään muuta tehtävänä kuin ikkunapokien vernissaus, tehdä maalariksi ja tälle oppilassopimus. Mutta aivan järjetöntä on vaatia tälle maalarinopimusta, aivan samaten kuin jossakin muotiliikkeessä juoksu-tytönä olevalle vaadittaisiin oppisopimusta. Tällaiseen kohtuuttomuuteen saatetaan mennä, jos asiantuntemusta puuttuu erinäisissä kohdin. Sen tähden pidän suotavana, että jäsenmäärä olisi luvultaan ainakin kuusi, sillä ei se säästö, josta tässä on kysymys, ole kuitenkaan niin aivan suureksi arvioitava, jos jäsenmäärä pantaisiin kolmeksi. Täällä huomautettiin myös siitä, että minä olisin tulkinut väärin toista vastalauseita. Siinä nimittäin sanotaan: „Elleivät ammatinharjoittajat ja oppilaat yhteisestä sopimuksesta tahdo työselkkauksen sattuessa sopimusta keskeyttää.” Minä viittasin siihen, että tässähän

nimenomaan sanotaan, että tämä oppilas-suhde jatkuu, ellei sopimusta saada aikaan, ja se saattaa olla visseissä tapauksissa vaikeata, joten en tahtois asettaa oppilasta tällaiseen välikäteen.

Mitä tulee tämän 13 §:n jättämiseen kokonaan pois, niin, vaikka olisi syytä varoa, ettei oppilas joutuisi tällaisiin lakkoretelöihin ja työsulun alaiseksi, minun mielestäni ei oppilaan asemaa paranneta sillä, että jätetään pykälä pois, vaan on oppilaan suhde sanottava laissa tällöinkin. Tämän pykälän poisjättämisellä tehdään vaikeaksi myös työnantajan suhtautuminen oppilaaseen työsulku- ja lakkotapauksessa, jollei ole minkäänlaista ohjetta, mitä noudattaa, ja voi tästä joutua vielä vaikeampaan tilanteeseen itse oppilas. Sen vuoksi olisi parempi rohkeammin sanoa, mitä tällaisissa tapauksissa lainsäätäjällä on halunnut, eikä jättää mitään epämääräiseksi.

Ed. Palmgren: Eduskunnan suuren valiokunnan ja työväenasiainvaliokunnan käsiteltävinä ovat tässä yhteydessä ainoastaan ne pykälät, joihin hallitus esityksessään on tehnyt muutosehdotuksia. Ed. Peltonen on huolimatta tästä lausunut mielensä ja toivomuksensa eräistä pykälistä, jotka eivät nyt ole ollenkaan käsittelyn-alaisia ja siitä syystä minä arvelen, että suuri valiokunta ei myöskään voi tehdä niiden toivomusten johdosta mitään (Eduskunnasta: Selvä on!).

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

3) Ehdotus laiksi Suomen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välisen porosopimuksen eräiden säännösten hyväksymisestä.

Esitellään ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 13, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5. Huo-

mautan, että esitykseen sisältyvä porosopimus pöytäkirjoineen otetaan ainoaan käsittelyyn lakiehdotuksen kolmannen käsittelyn päätyttyä.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

4) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Ison-Britannian sekä Pohjois-Irlannin Yhdistyneen Kuningaskunnan välisen kauppasopimuksen säännösten hyväksymisestä.

Esitellään ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 6 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 40, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 6. Huomautan, että ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäinen ponsi esitellään ainoaan käsittelyyn lakiehdotuksen kolmannen käsittelyn päätyttyä.

Keskustelu:

Ed. Sergelius: Trots de anmärknin-gar som kunna anföras beträffande en del detaljer i det engelska handelsfördraget och de offer som en del intressegrupper få vidkännas, måste väl ur stabiliserings-synpunkt av varuutbytet mellan Finland och England handelsfördraget accepteras. Vilka svårigheter ett godkännande av handelstraktatet kommer att medföra kan åtminstone tillsvidare icke överblickas. Dock kan man redan nu förutse att dessa bliva betydande, men ur handelssynpunkt sett finnes väl ej heller för stora utskottet annan utväg än den som utrikesutskottet enhälligt valt, nämligen ett godkännande av traktaten. Jag finner ej anledning att i denna läsning ingå på en detaljprövning av handelsfördraget, men anser mig skyldig att i detta sammanhang bemöta det yttrande som av utrikesministern avgavs i tisdags för en vecka sedan med anledning av mitt ställningstagande till utskot-

tets för utrikesärenden uttalande beträffande behandlingen av sådana handelsfördrag som ankomma på riksdagens prövning.

Efter att i mitt yttrande hava konstaterat att frågan om handelsfördrag komma till behandling i riksdagen först då parlamentet icke längre kan inverka på fördragens innehåll och med några exempel belyst nackdelarna av att utskottet för utrikesärenden icke på ett förberedande stadium, före handelstraktatens undertecknande, får del av detaljerna, uttalade jag förhoppningen att utskottets uppmaning till parlamentariskt samförstånd skall hava åsyftad verkan och lända alla parter till bättnad. Denna uppmaning, vilken utrikesministern betecknar som en „fordran” från min sida, bemötte han med att citera regeringsformens 33 §, enligt vilken republikens president bestämmer om Finlands förhållande till de utländska makterna med beaktande av riksdagens rätt, för så vitt det gäller lagstiftningsåtgärd eller annat ärende som ankommer på riksdagen. Ur utskottets för utrikesärenden betänkande utläser utrikesministern alldeles riktigt utskottets åsikt nämligen att detta borde beredas tillfälle, innan fördragen avslutas, d. v. s. undertecknas, att uttala sig om innehållet, men anser utrikesministern på grund av den av honom citerade paragraf 33 i regeringsformen, att regeringen bör förbehållas rätt att i förenämnda avseende förfara såsom den för gott finner. Men en sådan uppfattning står enligt mitt förmenande i strid med 48 § R. O., som kompletterar regeringsformens 33 § på följande sätt. „Utskottet för utrikesärenden äger bereda frågor angående de statsfördrag eller i statsfördrag ingående bestämmelser, vilka enligt regeringsformen skola av riksdagen godkännas, så ock de övriga utrikesärenden, för vilkas avgörande erfordras riksdagens samtycke” o. s. v., vilket första moment ännu mer kategoriskt kompletteras av det andra. „Så ofta omständigheterna det påkalla skall utskottet av regeringen erhålla redogörelse för rikets förhållanden till utländska makter.” Med orden „bereda” i första mom. och då „omständigheterna det påkalla skall utskottet av regeringen erhålla redogörelse” o. s. v. avses väl icke enbart ett godkännande eller

förkastande av t. ex. en handelstraktat, utan det avser för så vitt jag förstår och som även kommit till uttryck i utskottets betänkande en beredning av den art som av mig påtalades i mitt senaste yttrande, då frågan om handelsfördragen var uppe. Det är även denna § 48 i R. O. jag åsyftar, då jag slutar mitt yttrande med en uppmaning till parlamentariskt samförstånd.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

5) Ehdotus laiksi eräiden väkijuomalakia vastaan tehdyistä rikoksista tuomittujen henkilöiden pitämisestä pakkolaitoksessa.

Esitellään lakivaliokunnan mietintö n:o 6 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 41, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 6.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

6) Ehdotukset laiksi Suomen hallitusmuodon 14 §:n muuttamisesta.

Esitellään perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Heiskasen y. m. lak. al. n:o 1 ja ed. V. Annalan y. m. lak. al. n:o 2, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelu:

Ed. Rydman: Herra puhemies! Hallitusmuodon 14 §:n sanat vastaavat sitä

tosiseikkaa, että Suomen kansa kieleen katsomatta on yksi ja jakamaton. Se lausuu julki sen totuuden, etteivät Suomen kansan ruotsia puhuvat jäsenet suinkaan ole, kuten heidän joukostaan toisinaan ja erittäinkin viimeisten vuosikymmenien aikana on kuultu väitettävän, mitään itäruotsalaisia, „östsvenskar”. Suomenkieliseltä taholta onkin aina jyrkästi vastustettu tällaisten ruotsinkielisten esittämien väitteiden totuuden- ja oikeudenmukaisuutta. Koko historiallisen aikamme ovat nämä eri kieliset kansanryhmät asuneet viereksessä tässä samassa maassa, eläneet samoja vaiheita, kärsineet samoja vaikeuksia, sisäisiä ja ulkonaisia, ja yhdessä kohottaneet maan kulttuuritasoa. Noin 1000 vuotta kestäneenä tämä historiallinen tosiseikka on ja pysyy tällaisena. Sitä ei voi tehdä mitättömäksi ruotsinkielisen yläluokan keskuudessa esiintynyt, mutta luullakseni heidänkin joukossaan enää ilman suurtakaan kaikupohjaa oleva eristäytymispyrkimys. Mutta sitä eivät tee mitättömäksi myöskään suomenkielisenkään väestöaineksen keskuudessa syntyneet pyrkimykset saattaa ruotsinkielinen kansanosamme toisarvoiseen ja huonompaan asemaan kuin kieleltään enemmistössä oleva kansamme osa. Minä luulen, että me tässä esittämälläni perusteella voimme olla yksimielisiä, — meidän pitäisi ainakin voida sitä olla — siitä, että Suomen kansa ei ole jakautunut suomalaisiin ja ruotsalaisiin, vaan suomen- ja ruotsinkielistä puhuviin Suomen kansalaisiin.

Seikka sinänsä on sitten se, että suomen kieli Ruotsin valtakunnan noustua suurvallta-asemaan joutui maassamme syrjäytyksi ja lopulta sorrettuun asemaan. Seurauksena tästä oli, että Suomen sivistyneistö muuttui kieleltään ruotsinkieliseksi, suomen kielen babylonialainen vankeus alkoi. Suomen irroittuminen Ruotsin valtakunnasta ja Suomen kansan kohottaminen kansaksi kansakuntien joukkoon ei vapautanut suomen kieltä vankeudesta. Sitä piti siellä edelleen ruotsinkielistynyt sivistynyt luokkamme. Vasta Snellmanin aikoina alkoivat kahleet katketa ja kun alku kerran oli tehty, oli edelleen jatkaminen helpompaa. Kehitys onkin sitten meidän päiviimme asti kulkenut samaan suuntaan yhä kiihtyvämpää vauhtia. On vain valitettavaa, että suuri osa sivistyneistöstämme, se osa, joka edelleen jäi kieleltään ruotsalai-

seksi, kynsin hampain vastusti kansan suuren enemmistön kielellisten oikeuksien kehittämistä. Kun ruotsin kielen yhä enenevässä määrässä täytyi antaa tilaa suomenkin kielelle asemissa, joissa ruotsin kieli aikaisemmin oli ollut yksinvaltiaana, alettiin jo puhua suomenkielisten harjoittamasta sorrosta vähälukuisempia ruotsinkielisiä vastaan. Syntyi tai oikeamminkin synnytettiin kansamme erikielisten ainesten välille väerien väitteiden kautta keinotekoinen juopa. Syntyi ja kehittyi se väärä ja vahingollinen käsitys, että Suomen suomenkieliset ja Suomen ruotsinkieliset olivat joskin samaan valtioyhtymään kuuluvia kuitenkin toistensa vastustajia. Ruotsinkieliset pitivät suomenkielisiä huonompaan rotuun kuuluvana ja suomenkieliset ruotsinkielistä kansanosaa Suomen kansan vierasperäisenä kasvannaisena. Ne, jotka laativat Suomen hallitusmuodon, eivät ole antaneet tällaisten väerien katsantokantojen sokaista silmiään näkemästä asian todellista laitaa, nimittäin sitä, jonka alussa mainitsin, että Suomen kansa on kieleen katsomatta yksi ja jakamaton ja että kummatkin kielet täällä ovat historiamme alusta alkaen kotoisia. Niinpä säädetttiinkin hallitusmuodossamme, toteamalla tämä tosiseikka, että „suomi ja ruotsi ovat tasavallan kansalliskielet”.

Mutta tämän tosiseikan toteamisen johdonmukainen tulos on myöskin se, että valtiiovallan on kohdeltava kumpaankin kieliryhmään kuuluvaa väestöä samojen yleisten periaatteiden mukaan. Se seikka, että toinen ryhmä puhuu toista ja toinen toista kieltä, ei tässä suhteessa saa vaikuttaa periaatteellista eroa, eikä sekään, että toinen osa muodostaa noin 90 % koko kansan lukumäärästä ja toinen vain 10 %. Niinpä johdonmukaisesti säädetttiin samassa 14 §:ssä, että maan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisiä ja taloudellisia tarpeita tulee valtion tyydyttää samanlaisten perusteiden mukaan. Mutta tämä lainsäädäntö ei ole ollut ainoastaan johdonmukaista, se on ollut myöskin oikeamielistä. Enemmistö, suuri enemmistö on voittanut kiusauksen syöstä vähemmistön siihen asemaan, jossa tuo vähemmistö vallassa ollessaan oli koettanut enemmistöä pitää. Se ymmärsi, että sekin juopa, joka oli lyöty kansamme erikielisten ainesten välille, oli yritettävä luoda umpeen, jotta voisimme seisoa vank-

koina ja säilyä aikojen ristiaallokossa. Tuoreina olivat myöskin hallitusmuotoa luotaessa muistot siitä, että ruotsinkielinen kansanainees uskollisesti oli seisonut suomenkielisen rinnalla pitkän laillisuustaistelun aikana, että tämä kansanainees oli osallistunut yhtä innokkaasti itsenäisyystaistelumme alkuvalmisteluihin, kuten esim. jääkäriliikkeeseen, kuin muu osa kansaa ja että vapaussodassa ruotsinkielinen kansanainees melkein kokonaisena taisteli Suomen vapauden, sekä ulkonaisen että sisäisen, puolesta suomenkielisen sarkatakin rinnalla. Se oli osoittanut, että se kaikista sen taholta tai ehkä pääasiassa sen sivistyneistön taholta tulleista suomenkielisiin kohdistuneista erehdyksistä ja vääryyksistäkin huolimatta oli valmis samoihin uhrauksiin yhteisen isänmaan puolesta kuin muukin osa Suomen kansaa.

Mitä me sitten voittaisimme sillä, että hallitusmuodon 14 § muutettaisiin sellaiseksi kuin käsiteltävänä olevissa kummassakin lakialoitteessa on ehdotettu? Muuttamalla ensimmäistä momenttia ei voida muuttaa sitä tosiseikkaa, että tässä maassa on kaksi kotoista kieltä ja siis kaksi väestöryhmää, jotka kielestään huolimatta ovat oikeuksissaan ja velvollisuuksissaan samanarvoiset. Hallitusmuodon sanamuodon muutos ei tässä kohden siis muuttaisi mitään, mutta antaisi tosioloista väärän kuvan. Muuttamalla pykälän loppuosa supistettaisiin sitä vastoin kyllä niitä oikeuksia, joita ruotsinkielisellä kansanaineksella Suomessa on. Ne tulisivat pienemmiksi kuin suomenkielisen kansanaineesen vastaavat oikeudet. Mitä hyötyä tästä olisi? „Se on ollut esteenä suomalaiskansalliselle kehitykselle ja kansallisen kulttuurin nousulle maassa”, sanotaan ed. Heiskasen aloitteessa, ja molemmissa aloitteissa puhutaan siitä, että pykälän loppuosa on antanut aiheita erilaisiin tulkintoihin. Vielä mainitaan ed. Annalan aloitteessa, että pykälän sanamuoto tässä kohden liaksi sitoo eduskuntaa ja hallitusta, ja ed. Heiskasen aloitteessa, että tämän kohdan sanonnan epämääräisyys on johtanut ruotsinkielisen väestöryhmän näkemään siinä sellaista, mitä lainsäätäjät ei ole tahtonut siihen sisällyttää. Lienee kyllä esitetty erilaisia tulkintoja siitä, mitä sanat „samanlaisten perusteiden mukaan” merkitsevät. On kuitenkin selvää mielestäni, ja niin on epäile-

mättä lainsäätäjän tarkoittanut, että nämä sanat merkitsevät sitä, mitä professori Setäläkin lausunnossaan esittää, nimittäin, että perusteet, joiden mukaan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisiä tarpeita on tyydytettävä, eivät saa olla erilaiset. Se on ruotsinkielisiin sovellettu, että valtion on pidettävä samaa huolta ruotsinkielisistä kuin suomenkielisistäkin asukkaista. Näin ollen ei pykälän sanamuoto ja tulkinta aiheuta mitään vaikeuksia ja näin ollen se myöskin antaa vastauksen, millaisiin ruotsinkielisten väitteisiin ja vaatimuksiin ei ole pakko suostua. Ja jos kerran ollaan sitä mieltä, että se periaate samanlaisista perusteista, joista 14 §:ssä puhutaan, on kohtuullinen, ei sen periaatteen julkilausuminen laissa myöskään kohtuuttomasti sido eduskuntaa ja hallitusta.

Mitä sitten vihdoin tulee siihen väitteeseen, että pykälä nykyisessä muodossaan olisi esteenä suomalaiskansalliselle kehitykselle ja kansallisen kulttuurin nousulle maassamme, ei tämä väite voine pitää paikkaansa. Ei suinkaan se seikka, että ruotsinkielisten sivistystarpeille täällä annetaan samat oikeudet kuin suomenkielisten sivistystarpeille, voi estää edellisten kehitystä. Ja mitä suomenkielisen kulttuurin nousuun tulee, ei sitä tässä maassa voi ymmärtääkseni enää mikään estää. Minulla on se käsitys tästä kulttuurista, kun sen kehitystä vain muutaman vuosikymmenen ajan seuraan, että sen kehitys on ollut valtava. Minusta me suomenkieliset voimme olla ylpeitä saavutuksistamme. Me olemme tosiasiallisesti puolessa vuosisadassa saavuttaneet ruotsinkieliset, joilla on ollut meistä vähintään neljä kertaa niin pitkä etumatka. Me olemme nyt voimakkaammat. Meillä on yhdeksänkertainen lukumäärä takanamme ja meillä on omakielinen, yhtä korkea sivistyksemme ja kulttuurimme kuin ruotsinkielisillämme.

On puhuttu meidän torpparimielestämme, joka ilmeni siinä, että emme osaa pitää kiinni oikeuksistamme emmekä tarttua niihin. Torpparimielteä me osoittaisimme, jos vahvemmiksi kehittyneinä riistäisimme niiltä, jotka nyt ovat meitä heikommat, jotakin heille kohtuuden mukaan ja nimessä kuuluvaa, sentakia, että he aikaisemmin ovat meitä kohdelleet huonosti. Minä sanoisin, että me olemme niin vah-

voja, ettei meidän tarvitse näyttää vahvuuttamme toisten kustannuksella. Tämä on mielestäni oikeata isäntämieltä. Kehittääkäämme edelleen suomenkielistä kulttuuriamme, pitäkäämme kiinni saavutetuista oikeuksistamme ja vaatikaamme niitä, missä ne puuttuvat, mutta älkäämme sen lisäksi rajoittako toisten kehitysmahdollisuuksia.

Osoittaa suurta epäuskoa suomenkielisen kulttuurin elinvoimaisuuteen, kun ei uskota sen vapaasti hengenvoimalla kilpaillen pystyvän samanlaisiin saavutuksiin kuin ruotsinkielinen sivistyksemme. Tällaiselle kansalliselle pessimismille ei ole mitään perustetta. Vaikeimmissakin olosuhteissa on suomenkielinen kulttuurityö raivannut tiensä voittoon ja sitä voittoja ei suinkaan varmisteta negatiivisilla toimenpiteillä, vaan tarkasti huomioiden, että suomenkielisen kulttuurin pohjaa ei kavenneta. Tuntee omituiselta ajatella, että suomalaisuutta niin jyrkästi ajavat piirit toisaalta ovat mukana sellaisissa aloitteissa, jotka ehkäisisivät todellista positiivista suomalaisuustyötä, mitä on kansan laajojen kerrosten, siis etupäässä suomenkielisten sivistyksellisten olojen kehittäminen. Eikö esim. supistetun kansakoulumuodon yleistäminen olisi merkinnyt juuri suomalaisen kulttuuripohjan heikentämistä? Eikö äänioikeuden rajoittaminen koske nimenomaan laajoja suomenkielisiä piirejä, joilta tahdottaisiin evätä vaikutus maan asioihin? Samaan johtaisi mielestäni myöskin sen vaatimuksen toteuttaminen, että kansanedustajain lukumäärää vähennettäisiin, mikä tietäisi nykyisen ruotsinkielelle edullisen vaalipiirijaon johdosta suomenkielisten edustajain lukumäärän suhteellista vähenemistä ruotsinkielisten hyväksi.

Kun perustuslakivaliokunta on mietinnössään tullut lakialoitteisiin nähden hylkäävään lopputulokseen, on siihen vaikuttanut valiokunnan käsitys siitä, että hallitusmuodon 14 § ei ole nykyisessä muodossaan esteenä suomenkielisen kansanaineksen oikeuksien ja sen omakielisen sivistyksen kehitykselle, vaan että ne esteet, jotka vielä tässä suhteessa ovat olemassa, voidaan poistaa tähän pykälään koskematta. Mutta hyväksymällä lakiehdotus voitaisiin ehkä vastaisuudessa luoda esteitä kansamme toisen osan vastaiselle kehitykselle. Minä tahtoisin uskoa, että sama käsityskanta todistuksena suomenkielisen kansanaineksen voimasta ja

sen siveellisestä tasosta vallitsee myöskin suuressa valiokunnassa ja että eduskuntakin sen jälkeen on tämän kannan hyväksyvä.

Puhemies: Eduskunnan istunto keskeytetään ja jatketaan sitä tänään kello 19.

Täysistunto keskeytetään kello 16,54.

Täysistuntoa jatketaan

kello 19.

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Ilmoitusasia:

Vapautusta eduskuntatyöstä saa oikeusasian takia tästä istunnosta ed. Pilppula.

Puhemies: Jatketaan 6) asian käsittelyä.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Heiskanen: Herra puhemies! Viikko sitten osoitin tältä paikalta, läheisesti liittyen Suomalainen Suomi nimisen aikakauskirjan kirjoitukseen, että hallitusmuodon 14 § tuli hyväksytyksi monien epäilyksien jälkeen vasta sitten, kun ruotsalaiset olivat tunnettuun tapaansa mitä epälojalisimmalla tavalla painostaneet suomalaista mielipidettä. Edelleen osoitin asiantuntijana kuullun tohtori Ruudun lausuntoon nojautuen, että hallitusmuodon 14 §:n muuttamiseen sillä tavalla kuin se perustuslakivaliokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa ehdotetaan, on jo korkea aika ja että jo liian kauan päiväjärjestyksessä ollut kielikysymys saadaan vain täten lopulliseen, myöskin maamme enemmistökansallisuutta täysin tyydyttävään ratkaisuun. Tällä kertaa en olisikaan tarvinnut puuttua asiaan, ellei kulunut viikko mitä selvemmin olisi osoittanut, miten omituisiin ja keskenään ristiriitaisiin tulkin-

toihin hallitusmuodon 14 § voi kaksikielisyysmiesten ja ruotsalaistemme taholla johtaa. Tarkoitoin yliopistokysymyksen yhteydessä suoritettua keskustelua. Kun hallitusmuodon 14 § ruotsalaisten ja maamme hallituksen erittäin jäsenten käsityksen mukaan vaatii ruotsalaisillemme perustettavaksi erityistä korkeakoulua, niin se yliopiston herra rehtorin käsityksen mukaan edellyttää taas erikoista ruotsinkielistä linjaa, valistuneen suomalaisen mielipiteen käsittäessä, että ruotsalaisten yliopisto-opetustarve tulee tyydytetyksi ja hallitusmuodon 14 §:n sisältö toteutetuksi siten, että ruotsalaisille ylioppilaille suodaan oikeus kuunnella luentoja ja suorittaa tutkintoja suomalaisessa yliopistossa.

Vaikkakaan hallitusmuodon 14 § ei oikein tulkittuna tietenkään voi olla, eikä ole, yliopiston suomalaistamisen esteenä, niin viime päivien keskustelu osoittaa selvästi tämän pykälän epämääräisyyden takia johtavan jatkuvasti tuollaisiin ristiriitaisiin käsityksiin. Siis jo käytännölliset näkökohdat vaativat tämän pykälän muuttamista. Mutta ennen kaikkea sitä vaativat periaatteelliset seikat. Ei näet ole ollenkaan samantekevää, onko Suomen kansalliskielenä ainoastaan suomi vaiko sekä suomi että ruotsi. Professori Setälä on tahtonut väittää — ja sama ajatus on kulkeutunut myöskin viime sununtain Uuden Suomen pääkirjoitukseen — että säännös siitä, että suomi ja ruotsi ovat tasavallan kansalliskielet, oikein tulkittuna sisältää vain sen, että ruotsinkielikin tunnustetaan kotoiseksi kieleksi, jota lainsäätämisen rajoissa voidaan viranomaisissa käyttää. Mutta näin ei ilmeisesti näytä olevan asian laita. Puhumattakaan siitä, mitä kaikkea ruotsinkielisemme näkevät tähän sanontaan sisältyvän, on se omiaan vakaannuttamaan meillä vallitsevaa monessa suhteessa epäedullista kaksikielisyyttä, eikä se anna kansalliselle vähemmistölle mitään kiihoketta liittyä suomalaiseen kulttuuripiiriin eikä halua ryhtyä työskentelemään suomalaisen sivistyksen hyväksi, vaan on omiaan jatkuvasti pitämään yllä suomalaista „kulttuurivuotoa”, käyttäakseni professori Koskeniemen sanontaa. Meidän hallitusmuotomme kaksine kansalliskielineen, sen pohjalle rakentuva epäonnistunut kielilainsäädäntö ynnä käytäntö ovat esim. Suomen alamaaisiksi päässeitä ulkomaalaisia, saksalaisia, venäläisiä, belgialaisia y. m. ikään-

kuin houkutellut liittymään maamme ruotsalaisiin, joiden kulttuuriharrastukset liian usein ovat suuntautuneet maamme rajojen taa. Tämäkään piirre ei ole valtakunnan yhtenäisyyden ja valtakunnan mahtavuuden kannalta edullinen. Muualla pyrkii valtakunnan pääväestö lainsäädäntötietä ja muuten sulattamaan itsensä maahan tulevat ja sinne jäävät ulkomaalaiset. Meillä nämä ikäänkuin kehoitetaan liittymään vähemmistökansallisuuteen. Haluaako suomalainen olla isäntänä omassa maassaan, sillä on myös tärkeä ulkopoliittinen merkitys ja nimenomaan myönteinen merkitys, päinvastoin kuin mitä tohtori Erich tahtoo myöntää. Jos suomalainen pääväestö ei halua olla isäntänä edes omassa maassaan, vaan antaa pienen vähemmistön, jonka keskuudessa on paljon ruotsalaistuneita suomalaisia, hallita itseään, niin miten Suomi voi vaatia tasa-arvoista asemaa myöskään ulkopoliittisessa suhteessa. Kuka tahtoo renki olla, häntä myöskin helposti sinä pidetään.

On myöskin huomautettu — niin tapahtui perustuslakivaliokunnassa ja samaa olen nähnyt myös esitettävän ainakin eräässä päivälehdessä — että hallitusmuodon 14 § on korjauksen tarpeessa, mutta että sitä pitää muuttaa ainoastaan riittävän harkinnan jälkeen. Erikoisesti on lausuttu toivomus, että hallituksen olisi ryhdyttävä asiassa niihin toimenpiteisiin, joita asian tärkeys välttämättä vaatii ja joita maan valveutunut mielipide siltä odottaa. Tätä täytyy pitää pelkkänä verukkeena, sillä vaikkakin paras olisi, että juuri maan hallitus valmistaisi tämänkin kysymyksen, niin me tiedämme, ettei siitä kuitenkaan tule mitään. Mitä ensinnäkin nykyisen hallituksen suomalaisuustahtoon tulee, niin sen on parhaiten luonnehtinut herra pääministeri eduskunta-aloitteen yleiskeskustelussa esittämässään puheenvuorossa, joten siihen en tarvitse kajota. Emme voi odottaa, että nykyinen hallitus ainakaan tässä asiassa tekisi mitään ja näyttää siltä kuin sellaista hallitusta, jonka sydämellä on suomalaisuusasia, ei saatane lähivuosina, joten jos mieli suomalaisuusasiaa edistää, on se tapahtuva eduskunta-aloitteitten tietä ja eduskunnan kautta. Ja jos hallituksemme näitä asioita vastoin tahtoaan käsittelee, niin se voi olla yhtä perusteellista kuin opetusministeriön surullisen kuuluisa aloite eli n. s. „opetusministeriön hallituksen ni-

mallä kulkeva aloite” yliopiston suomalais-tamiseksi, jolle aloitteelle yliopiston konsistorio viime tiistaina antoi armoniskun. Monet muut tämän kysymyksen yhteydessä tehdyt aloitteet, jotka ovat tulleet hallituksen ulkopuolelta, ovat olleet paljon paremmin perusteltuja kuin hallituksen aloite.

Ja mitä erikoisesti tulee tähän esillä olevaan kysymykseen, niin tässäkin ovat aloitteet hyvin perusteltuja ja jos niissä joitakin puutteita huomataan, niin sanamuodonhan voi suuri valiokunta tai vieläpä eduskuntakin jossain määrin muuttaa, jos katsoo sen tarpeelliseksi, kunhan vain näissä aloitteissa esitetyt periaatteet pidetään muuttamattomina. Erikoisesti odotaisin, että suuressa valiokunnassa sekä eduskunnassa olevat kokoomuspuolueen edustajat olisivat toisella kannalla kuin kokoomuksen edustaja oli perustuslakivaliokunnassa, sillä jos täten puolue menettelisi, niin se varmasti menettelisi valitsijoittensa enemmistön mielipiteen mukaan, ja tämä toiminta käsityksenä mukaan olisi myöskin lähempänä sen puolueen ohjelmaa. Myös toivoisin, että edistyspuolueesakin olisi edes joitakin jäseniä, jotka kannattavat aloitetta. Ilomme yhdestäkin parannuksen tehneestä edistysmielisestä olisi parempi kuin 50 maalaisliittolaisesta, jotka eivät parannusta tarvitse.

Ed. Rydmanin puheenvuoron johdosta pyydän sanoa vielä seuraavaa. Hallitusmuodon 14 §:n muuttaminen ei mitenkään estä ruotsinkielisiä tuntemasta Suomea isänmaakseen ja olemasta lojaalinen toiskielinen väestönosa maassamme. Päinvastoin hallitusmuodon 14 §:n muuttaminen ja myös muu kielilainsäädännön päättävä uudistaminen, samalla kuin se lopettaisi kieliriidan, yhtenäistäisi Suomen kansaa, ja kuta enemmän yhdensuuntaisesti kansakunnan enemmistö ajattelee, sitä voimakkaampi on valtio. Tekemällä pikkuparannuksia nykyisiin kielellisiin epäkohtiin, jotka epäkohdiksi suomalainen mielipide meillä miltei yksimielisesti käsittää, me tahallisesti pitkitämme kieliriitaa ja saatamme ruotsinkielisemme eräänlaisen kiihkoutumisen tilaan, mikä valtakuntamme kokonaisuuden kannalta ei ole suotavaa. Ratkaisemalla nämä kysymykset, jotka kuitenkin kerran on ratkaistava kerta kaikkiaan, se ehkä hetkeksi tuntuisi ruotsinkielisistämme, jotka ovat tätä maata tottu-

neet hallitsemaan, ehkä jossakin määrin vaikealta, mutta he pian tottuisivat uusiin oloihin, jopa mahdollisesti koko ruotsalainen puolue voisi kokonaan loppua ja sen eri ainekset siirtyisivät niihin puolueihin, joita lähinnä kukin heistä sosialisesti ja talouspoliittisesti on. Yksi raja, joka jakaa maamme kansalaiset kahtia, olisi ehkä poistunut. Eihän lääkärikään, kun hän rupeaa tekemään jotakin leikkausta, leikkaa yhtenä päivänä yhtä osaa, toisena päivänä toista osaa samasta haavasta ja samaan leikkaukseen oleellisesti kuuluvasta osasta, vaan hän tekee kertakaikkisen leikkauksen koska se potilaan kannalta joka tapauksessa lopputilissä on parasta.

Kun ed. Rydman sanoi, että nykyinen hallitusmuodon 14 §:n säännös kahdesta kansalliskielestä muka antaa oikean kuvan maamme oloista, niin se ei voine pitää paikkaansa. Ja jos se pitää paikkansa, niin se samalla antaa mitä surkeimman kuvan maamme suomenkielisestä väestöstä. Sillä eihän tilanne silloin, kun 10 %:n vähemmistön kieli on julistettu ja kohotettu kansalliskieleksi, voi olla luonnollinen ja jatkuva tilanne missään maassa. Päinvastoin säädös siitä, että pääväestön kieli on kansalliskieli tai valtakunnan kieli, miten sitä nyt halutaan nimittää, ja kansan vähemmistön kieli paikalliskieli ruotsinkielisen väestön asumalla alueella, antaa oikean kuvan luonnollisesta ja kiihkottomasta asian järjestelystä tässä maassa.

On sanottu, että Suomi on niin humainen, että se haluaa myöntää vähemmistölle ne ja ne edut — tosiasiaa etuoikeudet —, jotka ruotsinkielisillämme yhä meillä ovat. Mutta mikä on ollut siitä palkka? Lainsäädäntömme on siten ikäänkuin pyrkinyt vahvistamaan ruotsalaisuutta maassamme, ja kuten esim. oppikoulualalla yhä edelleen tapahtuu, suomalaisuuden kustannuksella. Ruotsinkielisemme ovat levittäneet lehdissään mitä selvimmän totuuden kanssa ristiriidassa olevia tietoja kielioloista maassamme ja niistä päämääristä, joihin kansallisuuskysymyksen alalla pyritään, ja tämän he tekevät osittain siksi, että suomalaisten joukossa on sellaisia, jotka ovat halukkaita kannattamaan ruotsalaistemme kohtuutomia vaatimuksia.

Kun ed. Rydman sanoi, ettei suomalaisuuden voittoa mikään voi estää, niin hän

on oikeassa. Mutta epäonnistunut kiellainsäädäntö on omiaan sitä hidastuttamaan. Lainsäädäntö on meilläkin saatava sellaiseksi, että se pyrkii edistämään ja jouduttamaan suomalaisuuden voittoa. Ja että meillä niinkin pitkälle on päästy kuin mihin ed. Rydman viittasi edellisessä puheenvuorossaan, niin se johtuu suureksi osaksi niistä uhrautuvista miehistä, jotka aikaisemmin vuosikymmenestä toiseen ovat tehneet kaikkensa suomalaisuuden hyväksi, enemmän heistä kuin niistä, jotka puhuvat luonnollisesta kehityksestä ja suomalaisen sivistyksen omalla painollaan eteenpäin menemisestä. Muuten puhe luonnollisesta kehityksestä ja painollaan eteenpäin menemisestä tuntuu tässä yhteydessä järjenvastaiselta. Sillä yleensä, jos joku kapale menee painonsa vaikutuksesta, niin se putoaa alaspäin. Jos jossakin perheessä on etevä lapsi ja isä sanoisi, että tämä lapsi on niin etevä, ettei häntä tarvitse panna kouluun, kyllä hän menee eteenpäin joka tapauksessa, niin tämä isä tuntuisi koloilla lapselliselta. Yhtä lapselliselta minusta tuntuvat ne meillä, jotka puhuvat suomalaisen sivistyksen omalla painollaan eteenpäin menemisestä. Se kyllä menee eteenpäin, sitä ei voi kieltää eikä estää, mutta se ei myöskään oikeuta asettamaan esteitä taikka olemaan vastakkaisella kannalla, kun halutaan niitä esteitä poistaa, joita suomalaisen sivistyksen tiellä meillä vielä on.

Kun ed. Rydman puhui myöskin kohtuuskäsitteistä, niin eivät suinkaan kohtuuden mukaan ruotsalaisemme voi vaatia, että ruotsinkieli pysytetään samassa asemassa, kansalliskielen asemassa, kuin suomenkieli meillä on. Ja, kun ed. Rydman puhuu myöskin torpparimielestä ja isäntähengestä, niin en häntä voinut ymmärtää. Sekö on isäntämieltä, että annetaan pienen vähemmistön maassamme jopa sortaa pääväestöä, ettei uskalleta muuttaa päivänväliseksi käyviä epäkohtia siinä pelossa, että vähemmistö muka loukkautuisi, että järjestetään vähemmistön asema jopa eräissä kohdin paremmaksi kuin enemmistön asema? Jos tämä on isäntämieltä, niin silloin sitä ei ole ainakaan sellaisissa sivistysvaltioissa kuin on Saksa, Ranska, Ruotsi, Puola y. m. Minun nähdäkseni vallitsee meissä suomalaisissa, sanoisinko, rengin mieli, kun me olemme valmiit yhdessä ruot-

sinkielistemme kanssa vastustamaan suomalaisuuden kehitystä edistävää lainsäädännön muutosta, yhdessä heidän kanssaan moittimaan suomalaisuusmiehiämme, tai kun me emme tahdo tai uskalla tunnustaa omaa kieltämme ainoaksi kansalliskieleksi maassa, joka väestösuhteen mukaan on mitä puhtain kansallisvaltio.

Toivon, että suuressa valiokunnassa on olemassa niin paljon suomalaisen isäntämielen omaavia, että suuri valiokunta hyväksyy aloitteessa esitetyt ehdotukset hallitusmuodon 14 §:n muuttamisesta.

Ed. Kares: Herra puhemies! Valta-kuntamme ja kansamme kieltämättä yhtenä suurimmista risteistä ja onnettomuuksista on ollut se, että tähän yhteen isänmaahan on historian vuosisatain kuluessa asettunut kahdenkielinen väestö. Se on kuitenkin, tämä kahdenkielinen väestö, yhdessä elettyjen vaiheiden, kestettyjen kärsimysten ja voittojen kautta muodostunut yhdeksi kansaksi. Nykyisin niin suosittu ja muotiin tullut rotututkimus ei voi erottaa tässä maassa kahta kansaa. Kuinka monet sadat esim. niistä sivistyneistä, jotka nyt katsovat velvollisuudekseen taittaa peistään ruotsinkielen oikeuksien puolesta, periytyvätkin suomalaisesta verestä, ja voitaisiin siis, jos tahdottaisiin häijyillä, nimittää kansallisuuden luopioiksi ja suvutetaan huonontuneiksi! Mutta totuuden nimessä on toiselta puolen myönnettävä, että suomalaisten puolelta on löydettyissä paljon samanlaista. Kukahan meistä, varsinkin Länsi-Suomen ja Satakunnan ranta-milta syntyneistä voikaan väittää, että hänen suonissaan virtaa täysin puhdasta suomalaista verta, samoin kuin eivät ruotsalaisetkaan voi sanoa, että heissä liikkuisi ruotsalainen veri. Tänne on sittenkin syntynyt yksi kansa. Kaikenlaiset yritykset erottaa tässä maassa rotuja, niin että niiden yhteiseksi nimeksi kelpaisi vain tuo ruotsalaisten taholla niin halukkaasti käytetty „finländare”, suomenmaalainen, ovat sekä typeriä että häijyjä. Runeberg, Suomen kansalliseksi runoilijaksi leimattu, väistosi tässä oikean ratkaisun. Hänhän sanoo: „Även jag är en finne” — myös olen suomalainen. Ja on sekin muistettava, että ruotsinkieltä puhuva ja suomenkieltä puhuva kansanaines tässä maassa ovat yleensä eläneet erittäin suuressa sovinnossa.

Historia ei tiedä meidän maassamme asuvien Ruotsin rannikkolaisten ja suomalaisten välillä tapahtuneen niinkään paljon taisteluja, kuin Suomen eri heimojen välillä, ja muutenkin sovinto on ollut niin suuri, että tuskinpa on eri kielisten välillä edes kylätappeluja ollut sen enempää kuin yhteen aikaan kautta Satakunnan ja Pohjanmaan suomalaisissa pitäjissä.

Ruotsalaisilla, huolimatta vähemmistöasemastaan on ollut eräs erinomaisen tärkeä esikoisasema ja oikeus tässä maassa: sivistyksen, varakkuuden, sanalla sanoen korkeamman kulttuurin esikoisoikeus. Mitä tämä esikoisasema on saatu, siitä meidän lienee paras vaieta, ettemme herättäisi katkeria muistoja. Suomen kansa ei ole esim. koskaan, niinkuin Ruotsin kansa vastaavassa tapauksessa, tyranni-nimellä leimannut sitä ruotsalaista kuningasta, joka kerran Turun linnan muurien ääressä mes-tautti Suomen suomenkielisen kulttuurin kukan, sen suomenkielisen aateliston. Emme muistele näitä, sitä tietä, mitä on kuljettu. Historiassa kulkee kaikki omaa tietään ja kansa ei saa patouttaa itseensä katkeruutta tällaisia vanhoja muistelemalla. Suomen kansa päinvastoin suurella kiitollisuudella muistelee ja on lukenut suurmiestensä joukkoon niitä ruotsalaisia, jotka käsittivät tämän esikoisaseman tuomat velvollisuudet. Eikö ole suorastaan merkillistä, että se suomalainen ylioppilasnuoriso, jota esim. ruotsalaisten ja osittain suomalaisten keskustalaisten taholta nykyään solvataan ruotsalaisviihasta ja jos mistä, että tämä ylioppilasnuoriso kokoontuu uudestaan ja uudestaan innostumaan ja lupauksia tekemään miehen patsaan luo, joka on ruotsinkielellä kirjoittanut ja ruotsinkielellä toimittanut isänmaallisen elämäntehtävänsä. Eikö se ihmetytä teitä, ruotsalaiset. Kuinka monet tuosta nuorisoparvesta käsitteivät Snellmanin sen ajan filosofian suuren mestarin ajatuksiin pohjautunutta maailmankäsitystä. Perin harvat tuon nuorison joukosta sitä edes tuntevat. Meillä olisi toisia ja on toisia, joiden aivan kuin luonnostaan pitäisi olla tätä nuorisoa paljon lähempänä ja joita he varmaan paljon enemmän tajuavat. Meillä on Lönnrot, suomalaisen hengen aarteiden kokooja, meillä on Kivi, jonka sieluun rakkaan Suomi-äidin kuva oli voimallisimmin ja syvimmin piirtynyt. Meidän nuorisomme

muistelee näitä miehiä ja ihailee heitä, mutta on merkillistä, se palvoo vain Snellmania, miestä, joka on täyttänyt esikoisoikeutensa velvollisuuden, miestä, jolla eräältä puolen on ollut aivan uudenaikaiset tunnussanat: Pois sivistyneistö vääristä luokkaeduistaan, pois kieliedufistaan kaikki, jotta Suomen isänmaa voisi elää ja menestyä, pois tanssimasta Suomen kansan haudan päältä. Minä huomautan teille, että tällä ruotsiksi kirjoittaneella kansallisuutemme miehellä on elämänpäämääriä, jotka aivan viime aikana on lausuttu vasta aitosuomalaisella kielellä. Nuoriso on kiitollinen ja tuntee syvästi sen, missä on tehty oikeutta ja vanhurskautta, sen missä mies on ollut valmis luopumaan kaikesta, jotta isänmaa ja sen kansa pelastuisi.

Jospa tätä esimerkkiä olisi silloin ruotsinkieltä puhuva sivistyneistömme seurannut ja käsittänyt. Ei olisi vuosisadan kuluessa istutettu katkeruuden juuria, jotka uhkaavat repiä kansamme kokonaisuuden. Mutta niin ei tapahtunut. Luuletteko, että kansakunta hevin jaksaa unohtaa sitä, että sen kieli on julistettu vieraaksi kieleksi sen omassa isänmaassa. Mistä tulisi, herrat ruotsinkieliset edustajat, mistä tulisikaan se voima, joka saisi enemmistökansallisuuden unohtamaan, että teidän isänne, juuri teidän, jotka nyt hoidatte ruotsalaisten arpa tässä maassa, elätte ja vaikutatte, että nämä teidän isänne kauhistuneina pitivät laittomuutena suomenkielen käyttämistä esim. sellaisessa paikassa kuin ritari- ja aatelissäädyn istunnoissa, ja että nämä samat isät rakentelivat piikkilanka-aitoja suomenkielisten lasten estämiseksi pääsemästä heitä varten yksityisuhrauksilla ja suurella rakkaudella rakennettuihin kouluihin. Nämä ovat kovin myöhäisiä asioita. Älkää luulko, että nämä unohtuvat niin pian. Me luulimme, isänmaalliset suomalaiset luulimme, että kansamme voisi sen unohtaa. Vapaussodan päivinä te ruotsalaiset seisoitte rinnan niiden suomalaisten miesten kanssa, jotka kulkivat kuolemanvirran reunaa. Te ette tehneet siinä mitään ihmeellistä ettekä erinomaista. En minä sitä sentähden mainitse. Miehen suurin kiitos on se, että hänestä sanotaan „teid velvollisuutesi” ja sen te teitte. On joskus teidän taholta sanottu: punaiset olivat vain suomalaisten keskuudessa. Ei ollut niin. Ensimmäinen punapäällikkö, joka minua

pappilassani kävi ahdistamassa, osasi suomea vain perin huonosti ja ruotsinvoittoisesti. — Te täytitte velvollisuutenna. Veriside yhdistää, ja me luulimme vuodatetusta verestä kasvavan uuden polven, myös uuden ruotsalaisen polven, joka olisi valmis luopumaan sellaisesta, mistä yhteisedun kannalta ja koko kansan edun kannalta olisi ehdottomasti luovuttava, jotta maassa ja kansassa asuisi sovinto ja yksimielisyys niitä voimia vastaan, jotka vapaussodassa kerran kukistettiin.

Mutta me petyimme taaskin ja petyimme paljon. Minun on myönnettävä ja ilolla myönnettävä, että ruotsalaistemme joukossa on miehiä, jotka suuren teon mukana jakoivat nousta pikkumaisesta ja ahtaasta tavallaan tavoittelemaan suuren Snellmanin asettamaa asemaa. Me tervehdimme heitä näitä ruotsinkielisiä miehiämme ja naisiamme, me tervehdimme heitä meihin kuuluvina nytkin, vaikka he epäilevät meidän joutuneen sortajan tielle ja väärään mieleen. Tämän tunnustamme ilolla. Mutta yleensä me petyimme. Minä muistan kuin eilispäivän erään eduskunnan historian surullisimmista hetkistä. Se oli vuoden 1926 valtiopäivillä Heimolan salissa. Silloin tänne oikeiston puhujalavalle nousi marxilainen Sventorzetski, ja hän tarjosi ruotsalaisillemme, ruotsalaisille puoluemiehille, apua ja tukea sillä ehdolla, että siellä asenne marxilaisuuteen muuttuisi. Ja sinä hetkenä ruotsalaisen puolueen johtajat möivät korkean esikois-asemansa punaiseen hernerokkaan (Vasemmalta: Aivan totisesti! — Kauheaa!). Me varoitimme silloin. Minä m. m. pidin puheen, jossa huomautin: älkää lähtekö tälle linjalle, teidän käy niinkuin saksalaisten, kun he liian kauan olivat eturintamilla, etulinjoilla, he eivät koskaan saaneet käyttää sitä Siegfried-linjaa, jonka olivat viimeiseksi puolustuspaikakseen varanneet. Varoitin puheessani ja samoin muut teitä varoittivat: teidän oman rintamanne takana marxilaisuus tulee saamaan voittoja tämän teidän tekonne jälkeen. Ei huolitettu varoituksista, vaan tarjottu apu kelpasi teille, ja te olette siitä asti sitä tarkasti noudattaneet huolimatta siitä, että apu tuli suunnalta, jossa kansallisuudelle ja kielelle jo periaatteen tähden annetaan aivan mitätön merkitys, vaikka teidän piti tietää, että se apu, mikä täältä annetaan, ei

tule rakkaudesta tämän maan kumpaan-kaan kieleen erityisesti, vaan aivan omien etujen tavoittelemishalusta (Vasemmalta: Te äänestitte kommunistien kanssa sairausvakuutuksen nurin! — Ja monessa muussa!).

Puhemies koputtaen: Ei saa häiritä puhujaa!

Puhuja: Hetkenä vuonna 1930 tuntui toiselta. Ne ruotsalaisten joukosta, joilla oli avoin sydän ja miehen mieli, näkivät kansamme ja valtakuntamme kauhistuttavan vaaran, punaisen vaaran, marxilaistruton (Vasemmalta: Oho!), ja ne voimat pitivät hetken ruotsalaisia puoluejohtajia samoin kuin suomalaiselta puolelta pidettiin suomalaisia puoluejohtajia kurissa. Me uskalsimme silloin toivoa sitä ihmeellistä hetkeä, jolloin keskenäiset riitakysymykset kieliasiaassa voitaisiin neuvotteluilla isänmaallisten miesten ja naisten kesken kummastakin kieliryhmästä sovittaa. Minä tarjosin Lapuan liikkeen johdon puolesta puheessani Pallokentällä heinäkuussa 1930 ruotsalaisille tilaisuutta näihin neuvotteluihin ja pyysin niitä aloittamaan (Vasemmalta: Ei nyt olla Pallokentällä!). Minä tarjosin samaa tilaisuutta vielä, ja taaskin johdon puolesta, ruotsinkielellä pitämässäni puheessa seuraavana vuonna, kesällä 1931. Silloin puheessani sanoin myös perusehdot neuvotteluille. Ja nämä perusehdot olivat: ruotsalaisten on pidettävä kiinni vain ehdottoman välttämättömästä, sellaisesta, joka on välttämättöntä siihen, jotta ruotsinkieltä puhuva tässä maassa voisi asua ja rakentaa rauhassa tuntematta sortoa ja kunnioittaen kaikkea, mitä hänelle on pyhää ja kallista, mutta kaikesta, missä vain on kysymys ambitioasioista ja siitä, että Suomen valtakunta yhä maailman kansojen edessä kantaisi myös ruotsalaista leimaa, olisi luovuttava. Sellaisista asioista kiinni pitäminen isänmaan kasvojen edessä on pientä, matalaa ja itsekästä. Sen yli on noustava niiden, joilla on miehen mieli ja sydän. Meillä suomalaisilla on sitä vastoin aivan elintärkeätä, että meidänkin kiellemme olemassaolo esiintyy maailman kansojen edessä suomalaisena. Näyttää olevan kunkin elinvoimaisen kansan sisimpään olemukseen kuuluva vaisto ja vaatimus, että se kerran maailmassa toteuttaa

itsensä yksinään ja sekoittamattomana mihinkään toiseen. Ruotsinkieli on kansojen näyttämöllä kokonaisen valtakunnan kieli. Se on itsensä toteuttanut, niinkuin kansakunnat aina haluavat ja vaativat itsensä toteuttamista. Monta yliopistoa vaalii sen kielen asemaa tieteellisessä tutkimuksessa. Meidän pieni kansamme vaatii myös itselleen asemaa, jossa sen kieli on määräämässä ja kuin lippuna, vain omavärisenä lippuna kaikkien nähtävissä. Ja tämän kansan varat ja voimat on käytettävä, jotta yksinäisen kieleemme asema myös olisi ja näkyisi tieteiden vaalinnassa.

Ed. Rydman mielestäni aivan väärin käsitti tässä nyt kysymyksessä olevat aloitteet, samoin kuin eivät ole syvällisemmin käsittäneet sitä ne, jotka puhuvat vain käytännöllisistä seikoista. Eivät olot ja vaikeudet kielellisessä suhteessa estä suomenkielen kehitystä ja kansallisuuden kehitystä. Ne eivät ole estäneet tähänkään asti. Tällä kansalla on, vaikka sen on runoilija sanonut, sittenkin katajaista sitkeyttä, joka painojen alta aina nousee ylös. Ei tässä ole vaikuttamassa pelko, että me emme kilpailussa kestäisi, ei edes väärä isäntämieli, joka tahtoo näyttää isännöytään sortamalla vähemmistöä. Ei, tässä on kysymyksessä heimmomme hengen itsetoteuttaminen maailman edessä, oman lipun nostaminen, josta ei kukaan voi erehtyä. Onko ed. Rydman kokonaan unohtanut tämän näiden aloitteiden tarkoituksen?

Me tarjosimme, niinkuin sanoin, neuvoteltua näillä pohjilla. Niistä ei tullut mitään. Ei kukaan ruotsalaisista puolueimhistä vastannut siihen. He olivat sokeutuneet esi-isiensä syntiin: seistä paikallaan ja pitää kaikki, mitä historialliset olot ovat myöntäneet, liikaakin, ja sellaista, mitä vähemmistökansallisuuksilla missään muussa maassa ei ole. Ja pian näimme vanhan liiton, joka punaisesta hernerokasta kerran oli tehty, täysin vaikuttavaisena. Ruotsalaisten puoluemiesten taholta asetettiin maan hallitukseen miehiä, joiden pelkkä olo siellä jo pelkkäin historiallisten muistojen takia oli omansa ärsyttämään kansalaismieliä toisella puolella. Ja eräät historiamme onnettomat viikot lukevat alkunsa siitä, että edellämainitun liiton vaikuttama mieli provosoi sovittamattomalta tuntuvan ristiriidan.

Meillä isänmaallisen kansanliikkeen mie-

hillä ja naisilla ei ole siis jäänyt ruotsalaiseen puolueeseen nähden — se meidän on sanottava, huolimatta siitä, että meillä vielä on ystäviä ruotsalaistenkin riveissä (Vasemmalta: Frenckell!) — meille ei ole jäänyt käytettäväksi muuta kuin se, mitä meidän on käytettävä kaikkiin puolueisiin nähden: taisteltava puolueita vastaan, kuljettava niiden ylitse ja koetettava poistaa kaikki ne edut ja oikeudet, jotka kantavat puolue-etujen, luokkaetujen ja ryhmäetujen leimaa. Ja sen täytyy ilmeisesti tapahtua taistelun kautta. Isänmaallisen kansanliikkeen kielialoitteet kasvavat aivan samalta pohjalta kuin sen muutkin aloitteet, yleisisänmaalliselta, koko kansan yhdistämiseen tähtäävältä näkökulmalta. Ja me pääsemme tässäkin perille. Me toivomme vain, että miesten mielet ja avautuneet sydämet ruotsinkieliseltä taholta pian taas tulisivat mukaan, ettei kuohuva katkeruus tulisi liian suureksi ja tekisi tuhoa siellä, missä ei saa koskaan tuhoa tehdä (Vasemmalta: Muilutusennustus!).

Yksi seikka vielä: me emme ole koskaan ajatelleet ruotsinkielisen kansanaineksemme sortamista. Jos meitä syytetään sellaisesta, niin me työnämme syytöksen inhoten takaisin. Tässä maassa asuu ja sitä viljelee ruotsinkielistäkin kansaa. Sillä on satojen vuosien kärsimysten ja yhdessä kestätyjen taistelujen pyhittämä kansalaisoikeus tähän maahan. Meitä on pilkattu lauseesta: „Tämän maan pellot eivät kysy, mitä kieltä sen kyntäjä käyttää”. Tästä lauseesta ovat ruotsalaisen puolueen lehdet ottaneet ajatuksen, jolla ne ovat yrittäneet pettää ystäviämmekin ruotsalaisten taholla, nimitäin sen ajatuksen, niinkuin Lapuan liike ja isänmaallinen kansanliike olisi tahtonut asettua kylmäksi Suomen kansan kansalliseksi itsetoteutumiselle. Mistä tällainen ajatus on voinut syntyä, kun kuitenkin, niinkuin mainitsin, Lapuan liikkeen johdon taholta kaksi eri kertaa on tarjottu neuvotteluja, siis huomautettu, että jotain on vinossa ja korjattava. Eihän koskaan ole tätä lausetta siis tähän suuntaan tarkoitettu.

Niiden taholta taasen, jotka kieliasiaa ovat aina käyttäneet vaaliratsuna, mutta vallassaollessaan eivät ole panneet kortta ristiin asian eteenpäin viemiseksi, niiden taholta on tämän lauseen edessä meiltä kysytty: No eikö se kysy sitten vaikka

puhuttaisiin ryssä (Eduskunnasta: Typerä kysymys! — Onko niin? — Naurua eduskunnassa.). Typerä kysymys, joka osoittaa, että ne kysyjät eivät ole koskaan tunteneet suomeksi eivätkä täyttä totta kieliasiansa tarkoittaneet (Keskustasta: Ohoh!). Mitä on ryssällä tekemistä tässä asiassa, missä on heidän kansalaisoikeutensa tämän maan kamaraan, missä ovat heidän vuosisataiset talonsa ja peltonsa tässä maassa. Mutta ruotsinkielisillä ne kaikki ovat. Me käännyimme teidän ylitsenne, ruotsalaiset puoluejohtajat, niinkuin kaikkien puolueitten johtajien ylitse, niihin joukkoihin, joita te olette sokaisseet ja jatkuvasti sokaisette, te, niinkuin muutkin puolueet. Me käännyimme ruotsia-puhuvan kansanaineksen, rannikon talonpojan, saariston kalastajan puoleen, ja me käännyimme joka-ainaan ruotsinkielitä puhuvan puoleen, joka tässä maassa kutsumuksensa velvollisuutta isänmaata rakastaen täyttää, ja me huudamme heille: viljelkää rauhassa viljelyksiänne, tehkää tehtävänne ja puhukaa äitienne kieltä, sydäntenne kieltä, meidän taholtamme ei koskaan, niin kauan kuin teitä täällä on, kielletä teitä puhumasta äidinkieltänne, ei teidän lapsianne saamasta tällä kielellä kansalaisopetusta ja teidän kirkoistanne kaikumasta teidän kieleenne isien Jumalan ylistykseksi. Teillä tulee olemaan aina ruotsinkieliset opettajanne, pappinne ja virkamiehenne, ja tulee myöskin aina olemaan kouluja, tarpeeksi kouluja, joissa teidän nuorisooanne valmistetaan suomalaiseen yliopistoon. Sen me lupaamme sen isänmaamme nimessä, jota me rakastamme ja jota tekin rakastatte, ystävämme ruotsalaisten joukossa. Te ette voi kieltää, ettekä väittä vääräksi meidän pyrkimystämme siihen, että maailmassa olisi yksi suomalainen valtio, niinkuin on olemassa ruotsinkielinen valtio. Tämä on meidän luonnollinen oikeutemme, niinkuin teidän oikeutenne on säilyttää ruotsalainen kielenne. Historian Jumala ei ole säilyttänyt meitä, pientä pirstaletta ennen suuresta heimosta, ellemmme siinä näkisi pyhää tarkoitusta, että tämänkin heimon on kerran omakielisenä itsensä toteutettava maailman kansojen edessä. Meillä on syvä halu järjestää kieliasiat tässä maassa lopullisesti (Vasemmalta: Niin tuntuu olevan!) ja meillä on kiire tähän lopulliseen järjestämiseen, sillä

meitä ahdistaa veljiemme vaiva. Me emme jaksa katsella länteenpäin, mitä siellä meistä sanotaan, meitä ahdistaa idän tuska. Inkeri itkee, Viena valittaa ja Karjalan kanteleen kielet ovat katkenneet (Ed. Räisänen: Taas tuli runoa!). Meidän sydämemme sykkii sinne. Teidän sydämenne siellä vasemmalla ei sinne osaa sykkiä (Vasemmalta: Kovemmin! Vielä kovemmin!). Meidän sydämemme sykkii sinne. Siellä on Suomen kansan suuri kutsumus, jota me emme saa laiminlyödä. Suomalainen Suomi tuntee veljiensä sorron ja siksi haluamme asiat niin tässä maassa järjestää, ettei pienempi osa Suomen kansaa joudu sortoa kärsimään omassa maassaan.

Kannatan siis ed. Annalan tekemää aloitetta huomioonotettavaksi suuressa valio-kunnassa.

Ed. Linkomies: Herra puhemies! — Edellinen arvoisa puhuja on voimakkaasti kuvannut käsiteltävänä olevien aloitteiden isänmaallista ja kansallista pohjaa. Sen vuoksi riittänee, että kiinnitän huomiota asian käytännölliseen puoleen.

Sellaisiin aloitteihin, jotka tarkoittavat maassamme vallitsevan yleisen kaksikielisyysjärjestelmän poistamista, on kiinnitettävä erittäin vakavaa huomiota. Sillä yhä yleisemmin alkaa kansamme suomalainen enemmistö tuntea rasitukseksi sen, että suhteellisen pienen vähemmistön kieltä lain mukaan on pakko käyttää yhtä suuressa määrässä kuin kansan suuren enemmistön kieltä. Niinpä on sitä päämäärää, johon nyt käsiteltävänä olevilla aloitteilla pyritään, mielestäni pidettävä ehdottomasti oikeana. Myönnettävä on samoin, että hallitusmuodon 14 § ei eduskuntakäsittelyssä aikoinaan saanut sellaista muotoa, joka tyydyttäisi suomalaista ajatustapaa. Valiokunnan käyttämä arvovaltainen asiantuntija professori Erich nimenomaan lausuu, että jos nyt olisi kysymys perussäännöksen laatimisesta, voitaisiin ajatella sanottavaksi jotain sellaista kuin että suomenkieli on yleinen virallinen kieli ja ruotsinkieli on virallinen kieli niissä rajoissa, jotka lainsäädäntö tarkemmin määrää. Mutta juuri tätä aloitteentekijätkin epäilemättä tarkoittavat, vaikka he lausuvat saman asian toisilla sanoilla. On erittäin valitettavaa, ettei hallitusmuotoa säädettäessä annettu

tälle pykälälle sellaista muotoa, jota valtiösääntöoikeutemme etevä tuntija ilmeisesti, vaikka hän lausuuakin mielipiteensä varovaisessa muodossa, pitää parempana kuin hallitusmuodossa nyt olevaa säännöstä. Kun en kumminkaan ole voinut kannattaa lainmuutosta nyt käsiteltävänä olevien aloitteiden pohjalla, johtuu se syistä, joihin olen allekirjoittamassani vastalauseessa viitannut. Oikeistokannalta katsoen kuuluu aloitteen teko tällaisessa laajakantoisessa kysymyksessä lähinnä maan hallitukselle. Tämä kanta ei ole mikään veruke, jollaiseksi se on täällä leimattu, vaan se todistaa vakavaa käsitystä edustajatehtävän luonteesta. Tahtoisin tässä yhteydessä ed. Heiskaselle huomauttaa, että hänen ei ole syytä ryhtyä neuvomaan kokoomuspuoluetta, sillä hän voisi paljon paremmin kohdistaa sanansa maalaisliiton jäseniin (Keskustasta: Ei tarvitse!). Siellä on myöskin sellaisia, jotka yhä edelleen tarvitsevat parannusta, koskapa kerran puhemiesneuvostossa käsiteltäessä edustaja Pennasen ehdotusta työjärjestyksen muuttamiseksi maalaisliiton taholta on äänestetty ruotsinkielisen pöytäkirjasupistelman säilyttämistä, kun kumminkin suomalaisella taholla yleisesti katsottiin, että tämä supistelu on aivan tarpeeton.

Mielestäni ainoastaan hallituksella näyttää olevan mahdollisuus pätevien lakimiesvoimien avulla saada harkituksi, minkälainen muoto tällaisella perussäännöksellä on oleva, jotta se kerran muutettuna voisi sitten jäädä muuttamatta. Juuri se pintapuolinen käsittely, jonka tämä pykälä sai osakseen vuonna 1919 hallitusmuotoa säädettäessä, varoittaa mielestäni liian kiireellisesti nyt antamasta pykälälle uutta muotoa, joka ehkä sitten taas voisi osoittautua vähemmän onnistuneeksi. Erikoisesti on syytä lausua, että paikalliskielen käsite, joka aloitteiden mukaan tulisi lainsäädännössämme käytäntöön otettavaksi, on sellaisenaan kokolailla epäselvä. Pitäisi olla olemassa valmis suunnitelma erikoislainsäädännöksi, josta ilmenisi, mikä sija paikalliskielellä tulisi olemaan yleisessä hallinnossa, sillä muuten tulee epäilemättä ilmenemään riitaisuuksia siitä, millä tavalla paikalliskielen käsitettä on erikoislainsäädäntöön sovellettava. Kaikki hankauksen aiheet tulevat vältetyiksi, jos ennen hallitusmuodon 14 §:n muuttamista selvitetään,

miten kielilainsäädäntömme kokonaisuudessaan olisi järjestettävä sitä silmälläpitäen, että kaksikielisyys kaikkialla poistetaan. Tällaisen selvityksen hankkiminen ei ole ollut perustuslakivaliokunnalle mahdollinen, ja tämän tehtävän voi menestyksellisesti mielestäni ainoastaan maan hallitus suorittaa. Tältä kannalta katsoen on erittäin valitettavaa, että pääministeri ei ole seuraamassa näin tärkeän asian käsittelyä eduskunnassa (Ed. Räisänen: Lehestä lukkaa sitte!).

Viitataan vielä erääseen seikkaan, joka niinkään on omiaan osoittamaan, että aloitteita tehtäessä ei näytä punnitun kaikkia muutoksesta seuraavia johtopäätöksiä. Hallitusmuodossa on näet eräs toinen pykälä, joka epäilemättä myös olisi muutettava, jos 14 § saa uuden muodon. Tarkoitin 22 §:ää, jossa säädetään, että lait ja asetukset niin myös hallituksen esitykset eduskunnalle sekä eduskunnan vastaukset esityksiin ja muut kirjelmät hallitukselle annetaan suomen- ja ruotsinkielellä. Jos nyt ruotsinkieli asetetaan paikalliskielen asemaan, olisi tuskin perusteltua, että hallituksen esitykset eduskunnalle ja eduskunnan kirjelmät hallitukselle aina annettaisiin kahdella kielellä. Lait ja asetukset olisi kai edelleen julkaistava molemmilla kielillä, mutta täydellisen kaksikielisyysjärjestelmän säilyttäminen eduskunnan ja hallituksen välisissä suhteissa tuskin sen jälkeen enää olisi ajateltavissa. Hallitusmuodon 14 §:n muuttamisen yhteydessä on siis myös harkittava, mitä muutoksia tällöin on 22 §:ään tehtävä. Tietysti voi sanoa, että 14 § sisältää sellaisia perussäännöksiä, jotka ensin on muutettava. Mutta käsitykseni mukaan ei kumminkaan olisi syytä ryhtyä sellaiseen lainsäädäntötoimenpiteeseen, jonka johdosta hallitusmuodossa tulisi olemaan rinnan kaksi pykälää, jotka eivät ole keskenänsä sopusoinnussa.

Toiselta puolen taas asiaa on toki käsiteltävä niin, ettei sekoiteta siihen kaikkea, mitä yleensä lainsäädännön alalla voi tulla kysymykseen. Tähän virheeseen teki mielestäni itsensä syypääksi perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja ed. Rydman, kun hän tässä yhteydessä rupesi puhumaan äänioikeudesta, edustajien lukumäärän vähentämisestä ja kaikesta sellaisesta, jolla ei mitenkään voi olla vähäisintäkään yhteyttä

hallitusmuodon 14 §:n muuttamisen kanssa. Myöskään ei mielestäni ed. Rydman oikein tulkinnut perustuslakivaliokunnan mietinnön perusteluja, kun hän esitti asian siinä valossa, ikäänkuin lainsäädännössä ei olisi mitään muutettavaa. Perustuslakivaliokuntahan on nimenomaan, mietinnössään lausunut, että on odotettava hallituksen toimenpiteitä eduskunnan viime keväänä lausuman toivomuksen johdosta. Näin ollen perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan sentään on ollut jotakin odotettavaa. Asiat eivät perustuslakivaliokunnan mielestä ole niin ihanteellisella kannalla kuin mitä ed. Rydmanin puheenvuoron perusteella olisi voinut päättää.

Joskin siis olen sitä mieltä, että kysymyksessäoleva hallitusmuodon pykälä on ennen pitkää muutettava suomalaista ajatustapaa ja tosioloja vastaavaan sekä samalla tulkinnallisesti selvään muotoon, niin olisi ratkaisua vielä käsittääkseni perusteellisesti valmisteltava.

Ed. Virkkunen: Herra puhemies! Minä pyydän käsitellä yksinomaan perustuslakivaliokunnan mietintöä.

Perustuslakivaliokunnan mietintö hallitusmuodon 14 §:n muuttamisesta on sisältykseltään köyhä ja vaikutukseltaan myöskin melkoisen heikko. Kumminkin mietinnöllä tulee olemaan se merkitys, että vaikka siinä tällä kertaa vastustetaan ehdotuksia hallitusmuodon 14 §:n muuttamisesta, se yhtä kaikki, tavallaan vastoin tahtoaan, sysää tämän kysymyksen hyvän matkan eteenpäin lopullista ratkaisuaan kohti. Selitän seuraavassa, mihin perustan käsitykseni, että perustuslakivaliokunnan mietintö itse asiassa on tehnyt eduskunta-aloitteiden ajamalle asialle suuremman palveluksen, kuin valiokunta on ajatellutkaan.

Jos mietintö sinänsä on laiha, niin sitä vastoin ne lausunnot, jotka siihen on liitetty, ovat sisällyksikkaita ja yhtä mielenkiintoisia kuin antavia. Voi sanoa, että eduskunnan asiakirja ei monesti tarjoa niin paljon ohjaavia näkökohtia ensiluokaisen kysymyksen ratkaisemiselle kuin ne kolmen asiantuntijan lausunnot, jotka liittyvät mietintöön. Jokaisen edustajan, joka on näitä lausuntoja tutkinut — niitä pitääkin tutkia, ei hätäisesti lukea — on täytynt saada käsitys niiden kysymysten laajakantoisuudesta, jotka liittyvät hallitusmuo-

don 14 §:ään, ja hänessä tuskin on voinut olla heräämättä uusia ajatuksia hallitusmuodon puheenaolevan kohdan tarkastamisen tarpeellisuudesta, oli hänen kantansa asiasta aikaisemmin ollut myönteinen tai kielteinen. Perustuslakivaliokunta ehkä tahdotkin puolustaa mietintönsä niukkuutta viittaamalla siihen arvokkaampaan ja monipuolisempaan sisällykseen, jonka se voi tarjota mietintönsä mainituissa liitteissä. On vain todettava, että perustuslakivaliokunta ei ole itse tehnyt tarpeellisia johtopäätöksiä siitä runsaasta ainehistosta, jonka se kylläkin kiitettävästi on hankkinut ja eduskunnalle jättänyt.

Perustuslakivaliokunnan mietintö onkin epätyydyttävä ennen kaikkea siinä ilmenevän epäjohdonmukaisuuden takia. Valiokunta myöntää, että hallitusmuodon 14 §:n eräät säännökset ovat aiheuttaneet toisistaan eriäviä tulkintoja, jotka tietenkin osoittavat, että pykälän säännökset on epäonnistuneesti laadittu. Valiokunta edelleen myöntää, että kaksikielisyydestä on haittoja, mutta samalla se, tosin varsin epävarmasti lausuu, että nämä haitat näyttävät olevan supistettavissa myöskin „hallitusmuotomme viitoittamia periaatteita seuraten”. Nämä viimeksimainitut sanat ovat ydinkohta perustuslakivaliokunnan aloitteiden johdosta antamassa lyhyessä lausunnossa. Mutta ei voi olla huomaamatta, miten horjuvia ne ovat.

Valiokunnan varsinainen epäjohdonmukaisuus ilmenee seuraavassa. Valiokunta tekee oikein, kun se viittaa niin tuoreeseen tapahtumaan kuin edellisen eduskunnan viime toukokuun alussa hallitukselle lausumaan toivomukseen, että hallitus ottaisi harkittavakseen kysymyksen kielilainsäädännön uudistamisesta siihen suuntaan, että m. m. kaksikielisyydestä johtuvat haitat saataisiin supistetuksi. Hallitusmuodon 14 §:n säännökset niiden nykyisessä sanamuodossa ovat omiaan johtamaan, kuten kokemus kyllin on osoittanut, monenlaisiin väittelyihin ja riitoihin, kun käsitellään erinäisiä valtakunnan virallisessa elämässä esiintyviä kaksikielisyydskysymyksiä. Mikä olisi tällöin ollut johdonmukaisempaa ja tarpeellisempaa kuin että valiokunta, kun se syystä on viitannut eduskunnan viime keväänä hallitukselle lausumaan toivomukseen, olisi valiokunnan nyt käsiteltävänä olevien eduskunta-aloitteiden johdosta

lausunut, että niissä esitetyt hallitusmuodon 14 §:n sisällystä ja muutosta koskevat kysymykset myöskin kuuluvat samojen asioiden piiriin, joista eduskunta aikaisemmin on pyytänyt hallitusta valmistamaan muutosehdotuksia? Valiokunnan näin ollen olisi, johdonmukaisena omalle viittaukselleen eduskunnan viime keväänä tekemään päätökseen, pitänyt johtaa mietintönsä ainakin sopivaan toivomusponteen, jollei valiokunta suorastaan tahtonut hyväksyä aloitteissa esitettyjä ehdotuksia. Tämän aivan itsestään antautuvan johtopäätöksen sijasta perustuslakivaliokunta ilmoittaa, että sen käsityksen mukaan ei ole esiintynyt riittäviä syitä hallitusmuodon puheenaolevan pykälän muuttamiseen. Valiokuntaakaan ei siis tahdo kieltää sitä, siitä täällä jo edellinen puhuja on huomauttanut, että syitä on olemassa, mutta se ei ole katsonut syitä riittäviksi. Mietinnön lukija nyt kysyy, kun valiokunta itsekin näin monissa kohdissa myöntää aloitteentekijäin esityksessä olevan varteenotettavia kohtia, eikö valiokunnalla ollut sitäkin suurempi aihe pyytää hallitusta toimittamaan selvityksen kysymyksestä sen koko laajuudessa. Tätä oikeaa johtopäätöstä omista myönnytyksistään perustuslakivaliokunta kuitenkin ei ole tahtonut tehdä. Päinvastoin valiokunta lopettaa lyhyen mietintönsä lausunnolla, joka yhä enemmän oudoksuttaa lukijaa. Valiokunta näet ilmoittaa mielipiteensä olevan, että olisi odotettava hallituksen toimenpiteitä eduskunnan edellämäinitun viime toukokuussa esittämän toivomuksen johdosta. Valiokunnan ajatus näyttää siis olevan se, — muuten kait lausuntoa ei voi ymmärtää — että jakha eduskunta aikanaan saa hallitukselta pyytämänsä ja hallituksen tarkoituksenmukaiseksi katsoman esityksen kielilainsäädännön uudistamisesta, silloin eduskunnalla on oleva tilaisuus uudelleen ja valiokunnan mielestä kait asiallisemmin kuin tällä kertaa harkita, eikö ole tarpeellista ryhtyä uudistamaan myöskin hallitusmuodon 14 §:ää. Mutta tottahan tämä harkinta kuuluu hallitukselle samassa yhteydessä, jossa hallitus tutkii kielilainsäädännön tarpeellista uudistamista. En voi käsittää, miksi perustuslakivaliokunta ei ole kiinnittänyt enempää huomiota ministeri Erichin asiantuntijalausunnossaan esittämään ajatukseen, että jos havaitaan, että kielellisiä suhteita ja kielitaitoa koskevissa

tavallisissa laeissa on korjaamisen varaa, silloin on aika harkita, voidaanko tarpeelliseksi havaitut muutokset toteuttaa perussäännösten puitteissa yleisessä lainsäädäntöjärjestyksessä, vai pitääkö ensiksi ryhtyä perustuslain muutokseen. Tällä lausunnolla on selvästi osoitettu, että eduskunnan hallitukselle viime keväänä antama tehtävä ikäänkuin sisällisellä välttämättömyydellään voi johtaa hallitusta myöskin käsittelemään hallitusmuodon 14 §:ssä tehtyjä säännöksiä. Valiokunnan hylkäävä ehdotus on näin ollen vallan epäjohdonmukainen teko, koskapa valiokunta kerran on nojautunut eduskunnan viime keväänä tekemään päätökseen.

Kun tämän jälkeen siirryn nyt käsiteltävänä olevaa kysymystä tarkastamaan yleisesti ja käytännön kannalta eräiden tosiasioiden valossa, niin vain vahvistuu käsitys, että hallitusmuodon 14 §:n muutos ei ole vältettävissä, vaikka sitä monet tällä hetkellä vielä epäilevätkin. Mainitsen eräitä kumoamattomia tosiasioita, jotka tekevät revidoimisen tarpeelliseksi.

Pykälän varsinkin 1 ja 3 momentti ovat epäselviä, aiheuttaen erilaisia tulkintoja ja väitteitä, ja ennen kaikkea on niiden sisältämä pääsäännös selvästi näinä aikoina jo yli-ikäinen. Riidanalainen kysymys, mitä pykälän 1 momentissa mainitulla kansalliskielellä tarkoitetaan, saa opettavaista valaistusta asiantuntijoilta. Ed. Heiskanen on edellisessä istunnossa ilmoittanut, miten satunnaisesti pykälän maininta kansalliskielestä on syntynyt. Siitä, että lausunto suomen- ja ruotsinkielestä tasavallan kansalliskielenä otettiin hallitusmuotoon varsin valmistumattomana, johtuu se, että kansalliskieltä on eri tavalla selitetty. Prof. Setälä asiantuntijalausunnossaan selittää tätä kansalliskielen käsitettä lausuntonsa kolmessakin eri kohdassa. Kansalliskieli merkitsee hänen mukaan vastakohtana vieraalle kielelle samaa kuin kotoinen kieli, jota siis voidaan käyttää kansakunnan viranomaisissa. Hallitusmuodon 14 § tahtoo siis tämän mukaan julkilausua, että ruotsinkieltäkin saadaan käyttää virallisissa asioissa. Mitään muuta ei tämä lainsäädännös sisällä, jatkaa prof. Setälä. Ministeri Erich käyttäikin asiantuntijalausuntonsa selityksissä miltei johdonmukaisesti virallisen kielen sanamuotoa, tällä tavoin selittäen, mitä kansalliskieleen sisältyy. Hänen selityksensä

on, mikäli olen voinut ymmärtää, suunnilleen sama kuin Setälän. Kolmas asiantuntija, tohtori Ruutu, käsittelee vain sivumennen 1 §:n 1 momenttia. Sen sijaan hän näistä asiantuntijoista laajimmin esittää 3 momentin sisällystä.

Näiden asiantuntijain tulkintoja hyväksynee suomalainen väestö yleensä. Mutta ruotsalaisen väestön ainakin nykypäiväiset johtajat eivät sitä tee. Sentähden luetaan polemiikkiakin asiantuntijain lausunnoissa. Edelliset kaksi asiantuntijaa, erityisesti ministeri Erich, korostavat sitä, millä tavoin 14 §:n lausuntoa kansalliskielestä ei saa tulkita ja mitä johtopäätöksiä siitä ei saa tehdä. Asiantuntijat jyrkästi vastustavat sitä mielipidettä, joka ruotsalaisen kansanpuolueen johtavalla taholla on lausuttu, että maassa muka olisi kaksi kansallisuutta, vieläpä on katsottu sillä taholla voitavan mennä sellaiseen yltiöpäisyyteen, että ruotsalaisen kansanpuolueen viimeisessäkin puoluekokouksessa on puhuttu suorastaan ruotsalaisesta rodusta tässä maassa. Tällaista historiallisesti ja etnografisesti täysin mahdotonta käsitystä vastaan Erich sanoo, että valtiosääntö ja lainsäädäntö eivät tunne mitään kansallista, vielä vähemmän rodullista vähemmistöä. Setälä taas korostaa sitä, että laki meillä tuntee ainoastaan yhden Suomen kansan, johon kuuluu suomen- ja ruotsinkielistä väestöä. Perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan tulkinta tässä kohden oli mielestäni myös pääasiassa samaan suuntaan menevä. Suomalaisella taholla onkin hallitusmuodon 14 §:n deklaratorinen lause joutunut hyvin epäilyksenalaiseksi ja on huomattu tarpeelliseksi sitä selventää myöskin sen kokonaan väärän tulkinnan takia, jonka sille ruotsinkieliset johtajat ovat yrittäneet antaa.

Mutta tämä väärä tulkinta ehkä ei kuitenkaan tekisi pykälän uusimista tässä kohden välttämättömäksi. Painavampi peruste siihen on se, että hallitusmuodon kansalliskieliä käsittävä lausunto ei nykyajan Suomessa enää vastaa tosiooloja sellaisina, kuin ne ovat. Teoksessaan „Suomen valtio-oikeus” Erich lausuu, kun hän selittää 14 pykälää, olevan ilmeistä, että „kansalliskieli” on voimakkaampi sana kuin „virallinen kieli” taikka „kotimainen kieli”, joka on vieraan kielen vastakohta, ja hän lisää, että kansalliskieleksi tunnustetulla kielellä pitää käsitteen mukaisesti olla sija

korkeimman asteisessakin julkisessa elämässä valtion ylimpien elimien toiminnassa. Näin Erich. Mutta onhan kieltämätön tosiasia, että ruotsinkielellä ei enää ole nykyajan Suomessa tätä asemaa. Erich itse toteaa asiantuntijalausunnossaan, että useat keskusvirastot joutuvat aivan vähässä määrin käyttämään ruotsinkieltä. Niinpä hän sanoo: „Vain häviävän vähäinen murto-osa siitä kirjeenvaihdosta, joka suoritetaan ulkoasiainministeriön ja lähetystöjen kesken, tapahtuu ruotsinkielellä.” Tähän Erichin lausuntoon voidaan lisätä, että samalla tavalla valtioneuvostossa, valtion ylimmän elimen toiminnassa, supistumistaan supistuu ruotsinkielellä käsiteltyjen asioiden luku. Mikään kansalliskielen asema siinäkään merkityksessä, missä siitä Erich puhuu „Suomen valtio-oikeudessa”, ruotsinkielellä nykyisin ei ole. Niin suhteellisen lyhyessä ajassa, kuin lähes puolessatoista vuosikymmenessä hallitusmuodon säätämisen jälkeen näkevät näin ollen kaikki, joilla on silmät nähdä, että suomen- ja ruotsinkielen rinnastaminen hallitusmuodossa ei vastaa nykyisiä tosioiloja.

Ensimmäisen vastalauseen allekirjoittajat huomauttavat siitä, että epäedullinen kaksikielisyysjärjestelmä on vastainen luonnolliselle kehitykselle, kuten he sanovat, Suomen valtakunnassa. Mutta he olisivat voineet sanoa enemmänkin, nimittäin sen, että tämä järjestelmä samoin kuin hallitusmuodon 14 §:n säännös on jo tullut ylikäiseksi valtakunnassa. Kysymys on tällöin, kuinka voitaisiin jättää hallitusmuodon 14 §:n sisällystä ennalleen, kun kumminkin yleisesti tunnustetaan, perustuslakivaliokuntakin sen tekee, että kielilainsäädäntömme kipeästi kaipaa uudistusta. Tällaista epäjohdonmukaisuutta ei mitenkään voida ainakaan kauan noudattaa. Jos eduskunta tällä kertaa seuraisikin perustuslakivaliokunnan epäjohdonmukaisuutta ja tekisi kokonaan kielteisen päätöksen, niin voi pitää varmana, että asia ennenpitkää omalla painollaan nousee uudelleen päiväjärjestykseen.

Lisäksi tulee, että jatkuvaa erimielisyyttä on olemassa siitä, millä tavoin on tulkitettava hallitusmuodon 14 §:n 3 momentin säännös, jonka mukaan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisiä ja taloudellisia tarpeita valtion tulee tyydyttää

samanlaisten perusteiden mukaan. Suomalaisella taholla on se kanta niin yhteinen, etten luule siitä todenteossa olevan poikkeusta, että väestösuhteiperiaate kyseeseen tulevien määrärahojen jakamisessa on ainoa luonnollinen ja oikea. Se onkin kaikkialla maailmassa vastaavissa tapauksissa omaksuttu. Tohtori Ruutu on asiantuntijalausunnossaan tämän aivan sitovasti osoittanut.

Asiantuntijoista viimeksimainittu, tohtori Ruutu, voimakkaasti kannattaa hallitusmuodon 14 §:n muuttamista aloitteen tekijäin esittämään suuntaan. Kaksi ensimmäintä asiantuntijaa taas, professori Setälä ja ministeri Erich, muutosta vastustavat. He määräävät kantansa syillä, jotka kumminkin ovat hyvin kysymyksenalaisia. Molemmat, sekä professori Setälä että ministeri Erich, myöntävät, että asia saattaisi muodostua toisenlaiseksi, jos kysymys olisi uudesta säädettävästä laista, mutta he ovat sitä mieltä, että kun säännökset kerran on otettu voimassaolevaan perustuslakiin, niiden olisi annettava pysyvä siinä. Molemmat asiantuntijat tästä huolimatta kuitenkin ovat ajatelleet, minikälautuiset muutokset olisivat mahdollisia. Setälän mielestä olisi, jos jokin muutos olisi tehtävä, pykälän koko ensimmäinen momentti, joka säättää kansalliskielestä, poistettava eikä nykyistä deklaratoorista lausumaa korvattava uudella. Hänen mielestään Suomessa ainakaan meidän päivinäme ei kukaan epäile sitä, että ainakin suomenkieli on tässä maassa kansalliskieli. Erich taas lausuu, niinkuin ed. Linkomies äsken huomautti, että jos vasta nyt olisi kysymys perussäännöksen laatimisesta, voitaisiin ehkä ajatella sanottavaksi jotakin sellaista, että suomenkieli on yleinen virallinen kieli ja ruotsinkieli niissä rajoissa, jotka lainsäädäntö tarkemmin määrää. Tämä Erichin viittaus sopivampaan, todellisia oloja paremmin vastaavaan lausumistapaan on käsittääkseni juuri se, jota aloitteessakin tavoitellaan. Muutosehdotus siihen suuntaan, että ruotsinkielellä on paikalliskielen oikeudet, tarkoittanee ruotsinkielen käyttämistä rajoitettuna virallisena kielenä erikoissäännösten perustuksella.

Minä en tahdo ryhtyä tässä yhteydessä tarkemmin käsittelemään niitä syitä, joihin vedoten kaksi mainittua arvoisaa asiantuntijaa on johtunut siihen tulokseen, että

hallitusmuodon 14 §:n sisällystä ei olisi käytävä muuttamaan huolimatta heikkouksista, joita hekin myöntävät siinä olevan. Vakuuttavia nämä syyt eivät ole. Ennen kaikkea ovat kehitys ja tilanne johtaneet, kuten olen osoittanut, siihen, että pykälän revidoimista joko nyt tai ainakin lähitulevaisuudessa ei voida jättää suorittamatta.

Asiantuntijoiden Setälän ja Erichin viittaukset muutosten sisällykseen, jos toimeen ryhdytään, ovat joka tapauksessa sen arvoisia, että niihin on kiinnitettävä vakavaa huomiota. Huomiota myös vaativat ne mielipiteet, jotka hallitusmuodon 14 §:n sanamuotoja muutettaessa tahtoisivat asettaa „kansalliskielen” sijaan „virallisen kielen” tai „valtakunnan kielen”, jota äskettäin on julkisuudessa mielestäni onnistuneella tavalla ehdotettu. Suotavaa olisi, että näitä ehdotuksia vielä olisi tilaisuus asiallisesti punnita. Erityisesti puolestani epäilen, mitä I vastalauseessa esitettyyn lakiehdotukseen tulee, onko ollut syytä 3 momentista poistaa sanaa „taloudellisia”. Kun ottaa huomioon, että pääosa ruotsinkielistä väestöä harjoittaa maataloutta, voidaan mielestäni kysyä, eikö myöskin taloudelliset tai paremmin sanoen maataloudelliset tarpeet olisi ainakin rajoitetussa määrässä mainittava kansan sivistystä koskevien tarpeiden rinnalla sellaisina, joita valtion tulee tyydyttää väestösuhteen mukaisessa määrässä. Jos suuri valiokunta päättää asettaa pohjaksi käsittelylleen vastalauseen ehdotuksen, olisi sen syytä harkita tätä yksityiskohtaa.

Minunkin on tältä paikalta torjuttava ne syytökset ja loukkaukset suomalaista väestöä kohtaan, joita joka päivä saadaan lukea ruotsinkielisistä lehdistä — myöskin ruotsinmaalaisista, — että muka vääraan osunut suomalainen kansallinen kiihkoilu tai viha ruotsinkieltä vastaan tai halu sortaa ruotsinkielistä väestöä tai mitä muuta pahaa osataan mainita, muka olisi vaikuttimena esityksiin kielilainsäädäntöön tehtävistä muutoksista, joita suomalaiselta taholta esitetään. Kun tällaisia valituksia ja syytöksiä loppumattomasti päivä päivältä vatkutetaan, paljastavat niiden esittäjät kyllä, millä puolella sokea kiihkoilu on. Kielilainsäädännön uudistus on suoritettava täysin kiihkottomasti asiallisilla perusteilla ja ennenkaikkea nykyisiä tosioja silmälläpitäen. Tähän toimintaan pi-

täisi ruotsinkielisenkin väestön edustajien myötävaikuttaa. Pelkästään kielteinen ja torjuva kanta on kokonaan hedelmätön. Myönteinen suhtautuminen vaikuttaisi sen, että ruotsinkielisen vähemmistöväestön näkökohtia ja toivomuksia myötämielisesti otettaisiin varteen, siinä määrin kuin mahdollista on. Asiantuntijoista erityisesti Erich korostaa sitä merkitystä Suomen kansainvälisen aseman edulliselle lujittumiselle, joka on johtunut siitäkin, että ulkomailla tiedetään, että Suomen kielilainsäädäntö on vapaamielisempi kuin minkään muun maan lainsäädäntö suunnilleen vastaavissa oloissa. Olen vakuutettu siitä, että tämä edullinen maine on säilyvä senkin jälkeen, kun kielilainsäädännössämme kokonaisuudessaan, hallitusmuodon 14 § siihen luettuna, tehdään ne muutokset, joihin ajan kehitys ja suomen- ja ruotsinkielisen väestön todelliset olosuhteet kehoittavat. Jos ne vaatimukset, joita esitetään kielilainsäädännön ja myös hallitusmuodon 14 §:n muuttamisesta, eivät olisi oikeudenmukaisia, ne eivät suomalaisen väestön keskuudessa — siitä minä olen varma — saisi sitä kannatusta yhä laajenevassa määrässä, minkä ne kuitenkin saavat. Niitä kannatetaan ja niitä ajetaan sentähden, että niitä pidetään juuri oikeudenmukaisina ja kaiken kohtuuden ilmauksina. Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja puhui torpparimielestä ja isäntämielestä, mutta hänen puheensa ei tässä kohden osunut oikeaan. Suomalainen väestö on kyllä voittanut kaikki torpparimielensä katkeruudet kärsitystä sorrosta ja babylonialaisesta vankeudesta, josta ed. Rydman puhui. Tällä väestöllä on varmasti nyt se oikea isäntämieli, joka arvaa oman tilansa, mutta antaa arvon toisellekin. Kuinka voisi maamme enemmistöväestö milloinkaan ryhtyä sortamaan vähemmistöväestöä, kun se omasta historiastaan hyvin tietää, mitä sorronalainen asema on merkinnyt sille. Kuinka se voisi kenellekään toiselle suoda samoja kohtaloita, joita sen itsensä on täytynyt kestää katkeamattomassa, ankarassa taistelussa oman kielensä luonnollisimpien vaatimusten puolesta. Myöskin vastaisuudessa on Suomi säilyttävä maineensa valtakuntana, joka vapaamielisemmin kuin mikään muu maa kohtelee vähemmistöväestönsä. Tämä on tuleva ulkomaisillekin Suomen ystäville vastaisuudessakin selväksi.

Olen ollut ja olen sitä mieltä, ja se yleensä on oikeistolaisen katsantokannan mukaista, että tällaisissa suurissa laajakantoisissa lainsäädäntökysymyksissä kuin kielilainsäädäntömmme muutokset ovat, eduskunnan lainsäädännöllisiä tehtäviä pitäisi hallituksen johtaa. Hallitus on paremmin kuin jotkut edustajat tai edustajapiirit tilaisuudessa käsittelemään monipuolista asiaa sen koko laajuudessa ja suorittamaan kaikki ne valmistelut, jotka ovat tarpeellisia, kun muutoksia suoritetaan. Mutta hallituksella ei ole ainoastaan tilaisuus tähän. Hallitus on tähän valmistavaan ja johtavaan työhön myöskin velvollinen sillä paikalla, jossa se valtakunnassa on. Tämä käsitys, edustaja Heiskanen, ei ole mikään veruke, vaan se päinvastoin johtuu asian omasta luonnosta (Ed. Räisänen: Mitenkuten!). Kyllä aloitteita voidaan eduskunnassakin tehdä, mutta minä pelkään, että ne jäävät puolitiehen, jollei ole hallitusta, joka tahtoo uudistusta johtaa, ja eduskuntaa, joka ymmärtää asettua tällaisen johdon alaiseksi. Siinä aloitteessa eduskunnan työjärjestyksen muuttamiseksi siten, että tarpeeton kaksikielisyys eduskunnan työssä poistettaisiin, joka paraikaa myös on perustuslakivaliokunnan käsiteltävänä ja jonka valmistelussa olen ollut mukana, nimenomaan on lausuttu perusteluissa, että hallitusmuodon ja valtiopäiväjärjestyksen kielikysymystä koskevia kohtia, samoin kuin muuta kielilainsäädäntöämme, muutettaessa, hallituksen olisi tehtävä aloitteet. Kun nyt kumminkin päiväjärjestyksessä oleva asia on eduskunta-aloitteiden kautta joutunut käsiteltäväksi, olisi perustuslakivaliokunnan pitänyt johtaa, niinkuin minä olen mielestäni todistanut, asia myönteiseen lopputulokseen. Perustuslakivaliokunnan epäjohdonmukainen ponsiehdotus toivottavasti ei tälläkään kertaa tule olemaan viimeinen sana asiassa. Puolestani toivon, että ne näkökohdat, joita olen esittänyt, pääsisivät vaikuttamaan tämän asian jatkuvassa käsitelyssä.

Ed. Estlander: Då jag är ense om grundlagsutskottets kläm, har jag icke anledning att nu närmare utveckla de skiljaktigheter i uppfattning som likväl förefinnas mellan de svensktalandes uppfattning och utskottsmajoritetens. I betänkandet tyckes det mig, och så mycket anser

jag mig böra framhålla, att det icke erforderligen lagts vikt vid vad som likväl är alldeles ogensägligt i fråga om syftet med förevarande tvenne motioner om ändring av 14 § R. F. Upphävandet i det väsentliga av detta grundlagsstadgande, vilket uti dess nuvarande avfattning intager en så uppmärksammas och så betydelsefull ställning i det självständiga Finlands första regeringsform, skulle lämna fritt spelrum åt godtycke och orättfärdiga åtgärder i avseende å den likställighet i medborgerligt avseende som lagstadgandet har till uppgift att trygga.

Någon anledning att i sammanhang med dessa motioner framhålla riksdagens den 4 maj detta år gjorda hemställningsmotion beträffande en reform av språklagstiftningen har jag för min del icke haft. Naturligtsvis måste dock detta riksdagens beslut av alla erkännas såsom ett faktum.

I den fråga, varvid de av utskottet hörda sakkunniga väsentligen uppehållit sig och som i utskottet varit föremål för den mest omfattande diskussion, vill jag blott antyda, att det icke kan vara riktigt att söka reducera betydelsen av stadgandena i gällande regeringsform till att endast vara tomma deklarationer, de där skulle avse förnämligast att göra intryck på opinionen i utlandet. Detta synes mig vara en ovärdig tolkning. Också det som de tvenne sakkunniga, professor Setälä och minister Erich, i sina yttranden framhållit eller låtit förstå, visar redan tydligen, att frågans innebörd, dessa grundlagsbestämmelsers betydelse, höjer sig vida över vad som tyckes kunna uppfattas av personer, vilka anse Finlands historia och förmodligen också finskhetens historia taga sin början från den tidpunkt, nådens år 1933, då deras riksdagsfullmakt utfärdats eller då de inträtt på den politiska banan. Men jag lämnar dessas åsikter, med denna karaktäristik, åt deras värde.

Och, för att återgå till grundlagsutskottet, bör jag icke uppsöka blott det som i denna fråga åtskiljer svenskt åskådningsätt från den opinion, vilken tager sig uttryck i grundlagsutskottets av en betydande majoritet uppburna betänkande. Jag bör fastmer uttala ett erkännande för den billighetens och humanitetens uppfattning, som i utskottsbetänkandet kommer till uttryck. Och likaså är det en skyl-

dighet, som jag gärna fullgör, att uti de tvenne sakkunnigas, professor Setäläs och minister Erichs, utlåtanden erkänna vad jag där kan erkänna: flere tydliga uttryck av rättvisa och billighet gentemot landets svensktalande befolkning, om också därjämte i dem kunna uppvisas formuleringar, vilka icke förmå tillfredsställa den genom långa tidars erfarenhet stadgade allmänna uppfattningen på svenskt håll.

Ed. Simojoki: Ed. Rydmanin lausuntoa olisi kuunnellut hämmästyksellä, ellei olisi ymmärtänyt että se oli tarpeellinen sen ruotsalais-edistysmielis-sosialistisen rintaman lujittamiseksi, mikä täällä on pyrkinyt valtaan. Vaikeata on muuten käsittää että ed. Rydman olisi sivistyneenä suomalaisena kansalaisena niin kokonaan vaille kansallistuntoa kuin hänen todella torpparihenkisestä puheestaan huokui. Ed. Rydman vetoaa m. m. ruotsalaistemme etuoikeuksia puolustaessaan siihen, että ruotsalaiset ovat ottaneet osaa jääkäriliikkeen ja Suomen vapaussotaan. Se on totta, mutta oikeuttaako tämä heidän alkeellisimpien kansalaisvelvollisuuksiensa suorittaminen heitä loppumattomasti esittämään vekseleitä suomalaisen kansanaineksen lunastettavaksi? Ainakin ne Vaasan ruotsalaiset pojat, joiden kanssa jouduin makaamaan Satakunnan ja Hämeen hangissa vuonna 1918, ajattelivat, pannessaan alttiiksi nuoren henkensä, vain isänmaata. Ed. Rydman ei ole edes selvillä meidän aloitteistamme. Niillä ei ole tarkoitus sortaa meidän ruotsalaistemme kielellisiä oikeuksia, vaan saattaa ruotsinkielinen paikalliskielen oikeuksiin kansainvälisesti hyväksytyjen periaatteiden mukaen, joihin edustajat varmaan ovat tutustuneet perustulakivaliokunnan mietintöön liitetystä tohtori Ruudun lausunnosta.

Kun edistyspuolue harrastaa ja puolustaa kansainvälistä politiikkaa, nimenomaan sitä, mihin Suomi ottaa osaa kansainliitossa, olisi sen johdonmukaisuuden vuoksi myöskin seurattava niitä periaatteita, joita kansainliitto hyväksyy vähemmistökansalaisuuksien oikeuksien turvaamiseksi ja sovellutettava niitä käytäntöön myös Suomenmaassa. Me emme pyri yhtään sen pitemmälle. Ed. Rydman pelkää että sen suomalais-kansallisen herätyksen seurauksena, joka nyt on käymässä Suomen kan-

san ja erittäin sen nuorison keskuudessa, on ruotsalaisen kansanaineksen sortaminen tässä maassa, „pahan pahalla kostaminen”, kuten hän sanoo. Se ei ole tarkoitus. Jos joskus käy niin, että suomalainen kansainainen pääsee sille oikeutettuun asemaan tässä maassa, niin se ei silloin maksa ruotsalaisille sillä mitalla, millä he ovat meille mitanneet. Me emme estä perustamasta ruotsalaisia kansakouluja sinne, missä ne ovat välttämättömiä, vaikka ruotsalaisemme ovat estäneet suomalaisten kansakoulujen perustamisen suomalaisille kansanlapsille monilla paikkakunnilla. Me emme eroita ruotsalaisia työläisiä palveluksestamme sen rikoksen perusteella, että he puhuvat eri kieltä kuin isäntänsä, niinkuin ruotsalaisemme ovat tehneet. Me emme estä painattamasta ruotsalaisia kirjoja, niinkuin ruotsalaiset aikanaan viime vuosisadalla saivat aikaan muiden paitsi uskonnollisten suomalaisten kirjojen painatuskiellon. Me annamme ruotsalaisten harjoittaa omakielistä kulttuuria niiden humaanisten periaatteiden mukaan, jotka ovat kansainvälisesti katsotut kohtuullisiksi vähemmistö-kansallisuudelle, mutta me tahdomme poistaa ne etuoikeudet, jotka ruotsalaisemme onnistui taata itselleen vapaussodan jälkeisenä vaikeana kriisikautena, jolloin oma kansallisuutemme oli heikkouden tilassa voidakseen estää ruotsalaisten unelmien toteutumisen. Ed. Rydman vetoaa siihen, että suomalainen kansallisuus voittaa tässä maassa luonnollisen kehityksen tietä. Minä olen samaa mieltä hänen kanssansa tässä asiassa, mutta tahdon huomauttaa, että taistelun tie on ollut aina suomalaisen kansallisuuden luonnollisen kehityksen tie. Vain taistellen on suomalainen kansallisuus voittanut alaa tässä maassa, eivätkä ruotsalaisemme ole pienintäkään etuoikeuttaan luovuttaneet ilman taistelua eivätkä tule luovuttamaan. Sen vuoksi, kun olemme jälleen astuneet taistelun tielle, olemme suomalaisuuden luonnollisen kehityksen tiellä ja olemme varmat siitä, että se tie vie voittoon, vaikka ruotsalaisillamme on tällä hetkellä suomalaisen nurjan parlamentarisen järjestelmän luomat edut puolellaan marxilaisten tarjotessa heille mainion selkänöjan (Keskustasta: Marx on kuollut! — Vasemmalta: Mutta selkänöja elää!). Jos te ruotsalaiset tulette saavuttamaan voiton, se vain hetkeksi kykenee

jarruttamaan suomalaishkansallisen hengen voittoja tässä maassa, jonka vuoksi olisi parasta, että ruotsalaisemme luopuisivat turhasta taistelusta, joka lopulta kuitenkin päättyy meidän voittoomme. Olisi hyvä, että tämä taistelu päättyisi nyt, että meidän kansaamme repivät kansallisuus-taistelut loppuisivat. „Se suomalaisuuden liike, jota te isät ette tajua”, sanoi Snellman, „on pääsevä voitolle. Ei ole inhimillistä voimaa, joka kykenee sen estämään”. Mutta sellainen puolue, joka asettuu ruotsalaistemme kanssa yhteisrintamaan kansallisen taistelunne suurena tatekohtana, sellainen puolue, jolla on riiveissään sellaisia suomalaisuuden asian ajajia kuin edustajat Rydman ja Mantere, se tekisi viisaimmin, että poistaisi puolueensa nimen edestä mainesanan „kansallinen”. Sellaisen puolueen pelkkä olemassaolo jo on suomalaiselle kansallisuudelle häpeäksi.

Ed. Kullberg: Herr talman! Ehuru i denna sak talats redan rätt så mycket både om röd ärtsoppa och taggtrådstängsel så skulle jag ännu för min del be att få dröja vid den föreliggande frågan med ett par ord. Närmast skall jag då försöka se saken ur svensk synpunkt sådan den ter sig för mig.

De lagmotioner, vilka ligga såsom grund för detta ärendes behandling, avse icke att skänka åt det finska språket en ställning eller rätt som det tidigare saknat utan huvudsakligen med dem är att beröva det svenska språket ock den svenska befolkningen den ställning och rätt det sedan ålder i landet egt och i grundlag tillförsäkrats. Motionerna beröra därför den svenska befolkningen i landet på ett synnerligen kännbart och i mitt tycke orättvist sätt.

Det är enligt min uppfattning fullkomligt orätt att som utgångspunkt för finskt och svenskt i landet taga förebilder utifrån, från andra länder. I de flesta länder där språkliga minoriteter finnas, hava dessa icke spelat någon nämnvärd roll i landets liv varför de även kommit att bliva av mindre betydelse. Många gånger hava de dessutom, de språkliga minoriteterna nämligen, ställt sig illojala gentemot den statliga enheten. Icke så i vårt land. Ända till de sista årtionden har det svenska språket betytt oerhört mycket i landets kulturliv och representerar än i

dag en viktig faktor som icke i procent av folkets bildningsliv kan uttryckas.

Tack vare det svenska språket har hela vårt land dragits in i den västerländska, den skandinaviska kultursamhörigheten och blivit delaktigt av västerländsk rättsuppfattning, vilket icke bör underskattas. Vi få icke glömma, att här även östern ständigt stått på lur och att de gångna seklernas kamp i huvudsak gällt österländska eller västerländska inflytanden. Även för vår generation borde denna kamp icke vara främmande, ty knappt ett och ett halft årtionde har gått sedan östern och västern förde sin gigantiska kamp om herraväldet i vårt land.

En annan sak, som vi enligt mitt förmenande icke heller få glömma, är den, att den svenska befolkningen i landet aldrig brustit i lojalitet mot riket. Den har aldrig höjt upprorsfanan eller tagit del i emot statsmakten riktade handlingar. Vi hava som svenska representanter i denna församling full rätt att säga detta. I minst lika hög grad som den finska befolkningen hava vi under växlande tider försökt värna lagens och rättens herravälde och vårt statliga oberoende. Det är visserligen att beklaga, att det finska språket under gångna tider intagit en alltför undanskymd ställning i vårt land och icke fått komma till sin naturliga rätt. Men härtill har i hög grad bidragit vårt politiska beroende av andra stater. Att förneka den sanningen är att förneka verkligheten i vårt politiska liv.

Också de senaste årens händelser bekräfta enligt min uppfattning den svenska befolkningens trohet och lojalitet gentemot riket. Här har en våldsam rörelse pågått de senaste åren, en rörelse som avsett kommunismens bekämpande. I hägnat av den har mångt och mycket företagits som skjutit betänkligt över målet. T. o. m. uppror mot statsmakten har sett dagen. De kommunistiska idéerna hava inom vår svenska befolkning fått en ytterst ringa utbredning. Vid riksdagsvalet 1929, det senaste valet, vid vilket kommunisterna fingo bedriva offentlig valverksamhet, utgjorde de svenska kommuniströsterna endast $1\frac{1}{2}$ % av samtliga på svenska listor avgivna röster. Hade kommunismen haft en lika ringa utbredning bland vår finska befolkning, hade inga stormanlopp mot

vår rättsordning varken 1930 eller senare behövt se dagen. Detta närmast sagt med tanke på ett yttrande vid senaste plenum, att svenskarna skulle gynnat kommunismen här.

Därför käns det som en förolämpning och bitter kränkning mot hela vår svenska befolkning och oss svenska folkrepresentanter, då man vill beröva oss vår grundlagsenliga likställdhet och degradera oss till ett slags andra rangens medborgare i riket. Såvitt vi kunna se hava vi under goda liksom onda tider ständigt och obrottsligt fullgjort våra skyldigheter gentemot landet och aldrig dragit oss tillbaka, då verklig fara varit å färde. Jag vågar påstå, att detta icke är självberöm. Ingen anledning finnes därför att beröva oss den ställning, som grundlagen åt oss skänker. Jag tror även, att det enhälligt skall kunna intygas av dem, som de senaste åren stått i spetsen för vårt statliga och vårt politiska liv, att det är bra litet bekymmer den svenska befolkningen berett våra maktägande i dessa av kristid och politisk oro så överfyllda tider. Och dock har den svenska befolkningen, åtminstone de senaste tiderna, icke kunnat glädja sig åt en helt och hållet fredad ställning i fosterlandet.

Man har som motiv till de förslag grundlagsändringarna framhålla, att svenskarna äro så få och vi därför böra finna oss i en tillbakasett ställning. Härtill bör dock framhållas, att rätten är ingen grundsats som bygger på fåtals- eller flertalsprincipen. Den går över såväl flertal som fåtal. Vår svenska befolkning har ingalunda minskat i antal de senaste tiderna, om också folkökningen av naturliga orsaker icke varit så stor som på finskt håll. Den svenska befolkningen består till stor del av stadsbefolkning, inom vilken folkökningen är mindre än hos landsbefolkningen. Detta torde vara en företeelse, som också på finskt håll är alltför väl känd för att här behöva ytterligare utvecklas.

Det uppseendeväckande är dock, att man i denna fråga som för oss är av den vitalaste betydelse och som avser den svenska befolkningens uppenbara tillbakasettande, säger sig handla med den svenska befolkningens bästa för ögonen. Så påstår rdm. Heiskanen i motiveringen till sin motion. Enligt ett av motionärernas förslag kunde

t. o. m. svensk folkskoleundervisning förbjudas. Vore detta överensstämmande med den svenska befolkningens rätt och bästa? Nog har man ju fått vänja sig de senaste tiderna vid ett och varje, men att i riksdagens handlingar komma fram med ett dylikt påstående är dock så grovt att det icke kan få passera utan ett bestämt tillbakavisande. Det är nog ett tal som det parlamentariska språkbruket förbjuder att till sin rätt halt karaktärisera. Huru skulle man på finskt håll uppfatta dylika förslag, om de vore riktade mot den finska befolkningen? Det torde här vara på sin plats att erinra om det gamla visdomsordet, att det man begär för sig själv, det bör man också unna åt andra.

För min del tror jag inte ens den finska kulturen skulle vinna på att tillbakatränga den svenska. All kultur har uppblomstrat som en följd av växelverkan mellan olika folk och nationaliteter. Ingen kultur kan hållas uppe och blomstra i isolering och avstängdhet, och allra minst befrämjar man den egna kulturen med att utrota en annan. Åtminstone för universitets lärare borde detta vara klart, ty de åtminstone borde veta att landets kultur och allt verkligt vetande blomstrar blott på internationell grund.

Det förefaller mig som om man på finskt håll icke tillräckligt fäst uppmärksamheten vid den fara, som kulturisoleringen kan medföra isynnerhet för ett litet folk. Jag tror att också för den finska kulturen den svenska kan vara till stor nytta. Det är nog att gå över ån efter vatten, då man vill undantränga den svenska odlingen för att komma i beröring med kulturländer längre bort. Det är enligt mitt förmenande bättre att först utnyttja de källor, som ligga inom närmare räckhåll, innan man går till källflöden belägna längre bort.

Då jag tror att bevarande av den svenska befolkningens likställighet med den finska icke blott är av betydelse enbart för vår svenska befolkning, utan också för vår finska, och då ett frångående av likställighetsprincipen mellan finskt och svenskt i vår land säkerligen skulle medföra vådor och väcka bitterhet och olust hos vår svenska befolkning, så vågar jag hoppas, att stora utskottet i denna fråga skall intaga samma ståndpunkt som grundlagsutskottet har intagit.

Ed. Rydman: Perustuslakivaliokunta on mietinnössään lausunut, että ne haitat, joita kaksikielisytydellä on, ovat supistettavissa hallitusmuotomme puitteissa, sen nykyisessä sanamuodossa. Mitä tähän supistettavaan kaksikielisytyteen taas tulee, odottaa valiokunta tässä suhteessa hallituksen toimenpiteitä kielilainsäädännön uudistamiseksi. Valiokunta ei siis ole suinkaan sanonut, että hallitusmuotoa tätä varten ehkä pitäisi muuttaa. En voi tosiaankaan käsittää, mitenkä ed. Virkkunen voi tässä löytää epäjohtoonmukaisuutta, enkä myöskään näin ollen voi tunnustaa sitä ed. Linkomiehen väitettä oikeaksi, jossa hän sanoo, että minä puhuessani siitä, ettei hallitusmuotoa ole tarvis muuttaa, olisin puhunut muuta kuin mitä perustuslakivaliokunta on mietinnössään tahtonut ja tarkoittanut sanoa. Isäntämielestä ja torpparimielestä antoi ed. Virkkunen samanlaisen selityksen ja sille antoi myöskin saman sisällön kuin minäkin. En ymmärrä, mitä ed. Virkkunen silloin tarkoittaa sillä, että minä en näistä mielialoista puhuessani olisi osunut oikeaan.

Ed. Simojoella ja minulla on niin erilaiset käsitykset siitä, mitä ylevä isäntämieli vaatii oikealta mieheltä, me seisomme tässä niin aivan eri tasolla, että minä pidän toivottomana tässä suhteessa ruveta ajatusenvaihtoon hänen kanssaan (Vasemmalta: Oikein!).

Ed. von Frenckell: Herr talman! Rdm. Kares har i denna debatt utformat en stor del av sitt anförande såsom ett angrepp mot den svenska befolkningen här i landet varför jag skall be att få beröra några punkter i hans andragande. Jag är honom emellertid tacksam för att han så att säga har framfört den fosterländska folkrörelsens programdeklaration i fråga om dess ställning till de svenska i landet. Att jag är besviken över innehållet behöver jag väl knappast tillägga, och förmodar jag rdm. Kares varit medveten om att vi på svenskt högerhåll hade förutsatt helt andra principer.

Rdm. Kares berörde det livliga samarbete som fördes emellan finska och svenska borgare sommaren och våren 1930 och vill göra gällande, att IKL, åtminstone delvis, vore identisk med den folkrörelse som då uppstod. Jag tillåter mig erinra om att

denna folkrörelses främsta programpunkt bestod i kravet på kommunismens utrotande ur det offentliga livet i landet. Vidare sade man sig önska ett förhindrande av partiväldets fortsätta missbruk. Man ville minska klasskampshetsen, och framförallt önskade man stärka den borgerliga tanken i samhället. Allt detta förklarade man sig villig att göra i frid och förståelse de olika språkgrupperna emellan. Dessa uttalanden och strävan att befärma dessa tankar gjorde att de svenska i tiotusental förklarade sig omfatta nyssnämnda programpunkter. Detta var även orsaken till att, då bondetåget anlände till Helsingfors, de svenska deltagarnes antal procentuellt var högre än det vi — enligt nuvarande terminologi — hade varit berättigade till. Men mycket snart kom man på svenskt håll underfund med att i ledningen för denna folkrörelse smugit sig in personer som icke hade någonting där att göra, personer som avsiktligt snedvred hela folkrörelsen och fick den sänkt till annat plan. Under hösten 1930 nödgades vi bevittna hurusom vid personer, inskrivna i folkrörelsen, häftade blod. Personligt övervåld utövades. Jag är emellertid glad och stolt över att från denna plats kunna vittna om att dylikt blod icke häftar vid någon svensk man.

Då Mäntsälä upproret var likviderat, eller rättare sagt, då den rörelse, som ägde rum i Mäntsälä, var likviderad, kunde vi konstatera att folkrörelsen, sådan den sommaren 1930 hade proklamerats, icke mer existerade. När nu, våren 1933, folkrörelsen skapades och man från de ledande männens inom folkrörelsen sida framhöll, att man var en arvtagare till folkrörelsen av sommaren 1930, dock med den skillnaden, att man ville använda sig utslutande av lagliga medel och på lagligt sätt önskade genomföra det program, som man 1930 hade ställt upp, så var entusiasmen på svensk håll stor för en anslutning till det nya förbundet om man också i någon mån var skeptisk då man erfor att bland ledarne fanns ett antal personer som man icke hade hundraprocentigt förtroende till. Jag vill framhålla att de svenskar, som räkna sig till högren och som 1930 anslutit sig till folkrörelsen, äro stolta över att de gjorde detta och jag till-

lägger att vi i den dag som är vore villiga att underskriva varje punkt i det ursprungliga programmet, men vi svenskar kunna sannolikt icke i framtiden tänka oss ett samarbete med IKL därest det vidblir det program som av rdm. Kares här nu har proklamerats.

Detta betyder icke att vi upphörde att arbeta för det gemensamma fosterlandet, tvärtom vi äro nu såsom tidigare villiga att ställa fosterlandet framför språket. Men det betyder att vi misstro IKL och icke tro att denna rörelse och de män som stå i spetsen för den äro de rätta männen att föra medborgarandan framåt och stärka det gemensamma fosterlandet. Vi intaga vår gamla ståndpunkt, men IKL har tyvärr svikit.

Jag önskar dem av fullaste hjärta „lycka till” om de tro att de kunna åstadkomma någonting positivt. Det kan även hända att deras led under den närmaste framtiden kommer att ökas. Det är t. o. m. möjligt att denna rörelse under de närmaste åren kommer att se sin numerär ökad, men i längden kan en rörelse icke föra ett land framåt och vinna en slutlig seger, om den, i stället för att bekämpa politikens avarter i själva verket gynnar dessa. Rdm. Kares påstod bl. a. att IKL med händer och tänder bekämpar marxismen och vänstern, men icke förty gör rörelsen allt vad den kan för att åt vänster driva de svenskar, som i likhet med vad fallet är med mig, icke hylla sig till denna världsåskådning utan försöka hålla fast vid högeridéerna. Samtidigt som svenskarna med hugg och slag drivas åt vänster påstår man sig vilja minska vänsterns inflytande här i landet. Den vänstra handen vet i detta fall inom IKL icke vad den högra handen gör. Ledarna borde läsa abc-böckerna i statskloshet för att se huru man skapar en fosterländsk rörelse och huru man icke bör göra det.

Den sanningen består emellertid fortfarande att åkrarna icke fråga efter vilket språk den plöjande talar. Och jag ville tillägga: ej heller svärdet kräver språkintyg då fosterlandet är i fara. Men de jordbrukare och ordbrukare, som icke erkänna detta, göra det främst emedan de själva aldrig gått bakom plogen. Jag tror icke att rdm.

Heiskanen t. ex. vet huru ett dylikt instrument ser ur och därför bestrider han sanningen (Huutoja eduskunnasta). Rehellinen talonpoika pysyy sanoissaan. Niin Kosola tekee! — (Eduskunnasta: Där kom sanningen fram!). Beskyllningen att de svenska skulle sälja sin övertygelse till förmån för en ärtsoppa, är t. o. m. om det framställes såsom en liknelse, absurd. Jag kan icke förstå huru en riksdagsman täcks framföra sådant i riksdagen. Att denna riksdagsman dessutom är en Herrens tjänare gör saken icke bättre. Vår övertygelse, den må vara riktig eller oriktig, den stå vi för och vi sälja den icke, hellre dö vi av hunger. Vi hava varit i tillfälle att visa det under den tiden då svenskarna hade en proportionellt större makt i landet än de nu hava och då ryssen försökte locka oss med sin ärtsoppa. Vår hunger kunde vi då tillfredsställa på annat sätt än med den av ryssen bjudna ärtsoppan.

Rdm. Kullberg har här med siffror bevisat att senaste gång man kunde räkna de svenska kommunisterna deras antal uppgick till $1\frac{1}{2}\%$ av de svenska röstande. Efter det jag vid senaste plenum, då denna fråga avhandlades, uppmnade särskilda talare från IKL att räkna ut huruvida procentsatsen kommunister bland dem, som tala finska, var större än bland de svenska, så läste jag till min häpnad dagen därpå i Ajan Suunta påståendet att de, som vågade rösta mot föreningslagen, därmed hade dokumenterat sig som kommunister. Om en riksdagsman icke har bättre omdöme än så, då är hans plats bland kåsörerna i en tidning, men icke i riksdagen.

Man har här upprepade gånger, såväl tidigare som nu, önskat framhålla att de svenska i landet skulle vilja separera sig, att de ville betrakta sig såsom någon sorts elit eller något slags gräddde. Den som påstår detta har slutat tidningsläsandet på 1870 och 1880 talet. Det kan hända att i svenska tidningar fanns yttranden som kunde berättiga till detta uttalande för 50, 60 och 70 år sedan. Sedan dess är det en myt som språkfanatikerna leva högt på.

Våra enkla krav sträcka sig icke längre än till yrkandet på att alla här i landet skola behandlas lika och att vi svenskar

skola behandlas såsom vi skulle tillhöra majoritetsgruppen. Detta önskar man i själva verket förmena oss.

Ed. von Born: Rdm. Kares långa och av motsägelser fulla tal, som kanske hade passat bättre på bollplan än i denna kammar, giver mig anledning till tvenne korta repliker.

När rdm. Kares erinrar om, att det en gång gavs ett tillfälle — det var som känt i landets första riksstånd, ridderskapet och adeln — då användningen av finska språket från svenskt håll stämplades som en olaglighet, bör det dock i rättvisans namn tilläggas, att denna då framförda uppfattning uttryckligen stödde sig på en tolkning av den dåvarande riddarhusordningen, som var av grundlagsnatur och alltså måste strikte följas. I denna riddarhusordning stadgades nämligen, att vid förhandlingar inom ståndet skulle användas landets officiella språk, varmed vid riddarhusordningens tillkomst avsetts och icke kunnat avses annat än svenska. Såsom stöd för denna uppfattning åberopades även riddarhusordningens finska text, vari det stod „maan virallista kieltä”, alltså språk i singularis. Här förelåg alltså en tolkningsfråga, och även de många, som icke anslöto sig till denna uppfattning, att en olaglighet förelåg, funno i varje fall tolkningen av stadgandet långt ifrån klar. De, som förde motståndets eller omedgörlighetens talan den gången, de uppträdde nog icke såsom finshetens svurna fiender utan som laglighetens riddersmän. Principen, att laglighetskravet går framom allt annat, utan hänsyn till sak eller person — en uppfattning, som kanske icke riktigt gått hr Kares i blodet — den var nog avgörande för dem, som man nu är så färdig att klandra. Det var alltså i och för sig alldeles samma krav, som också har många företrädare under närvarande förhållanden och som man också nu med större eller mindre framgång på olika håll söker hävda inom vårt samhälle.

Hr Kares beklagade vidare, till och med upprepade gånger, att icke svenskarna 1930 accepterat Laporörelsens förslag om underhandlingar. Svenskarna hade då kanske fått sin ställning slutgiltigt tryggad, naturligtvis under förutsättning, att de i övrigt accepterade Lappos läror och meto-

der i vätt och torrt. Nej, det var nog riktigt, att man icke i allmänhet gick in härpå från svenskt håll. Vi önskade nog icke vara med på sådana villkor. Till det priset ville vi nog icke köpa vår trygghet och komma icke heller någonsin att göra det, lika litet som vi någonsin gjort det eller komma att göra det genom köpenskap eller obehörig förbindelse vänsterut. Framom vår fördel och våra intressen, det betonades redan av den föregående talaren, går dock lag och rätt och det allmänna bästa. Vi hava aldrig funnit det allmänna bästa ligga i Lapporörelsen, lika litet som nu i IKL, och därför skola nog locktonerna från det hållet även framdeles klinga för-gäves.

Ed. Heiskanen: Herra puhemies! Pyytäisin mainita muutaman sanan niiden puheenvuorojen johdosta, jotka minun puheenvuoroni jälkeen on täällä käytetty.

Ensinnäkin pyytäisin ed. Linkomiehelle huomauttaa sen johdosta, kun hän mainitsi, että minulla ehkä olisi tekemistä maalaisliiton edustajiston keskuudessa, että selaista työtä minulla ainakin toistaiseksi on ollut kovin vähän ja jos sitä ilmenee, niin se voidaan suorittaa ryhmän keskuudessa. Kun sen sijaan minulla ei ole tilaisuutta päästä kokoomuspuolueen eduskuntaryhmään, niin kun minä pyrin vaikuttamaan sinne päin, niin sen täytyy tapahtua täällä julkisesti.

Kun täällä ed. Virkkunen tahtoi todistella, että se ei ole veruketta, kun halutaan nyt siirtää tämän kysymyksen käsittely hallituksen kautta tapahtuvaksi, niin totta totisesti minä en jaksa sitä käsittää. Sillä kyllä kai ed. Virkkunen tietää yhtä hyvin kuin minä ja me kaikki muut, että aina-kaan tältä hallitukselta me emme voi siinä suhteessa mitään hyvää odottaa, joten siis, jos tälle kannalle asetutaan, niin se merkitsee tämän kysymyksen ratkaisun siirtä-mistä ehkä kaukaiseenkin, joka tapauksessa epämääräiseen tulevaisuuteen.

Kun täällä ed. Kullberg mainitsi, että ruotsinkielien välityksellä olemme päässeet osallisiksi länsimaisesta sivistyksestä, niin minä pyydän vain tähän huomauttaa, että me olemme yhä edelleen pyrkimässä sitä n. s. länsimaista sivistystä kohti. Me emme kyllä vielä Suomessa ole likikään päässeet niin pitkälle näissä asioissa, esim. kansalli-

suuskysymyksen alalla, kuin Ruotsissa. Siellä on kansallisuuskysymykset järjes-tetty paljon suoraviivaisemmalla tavalla kuin mitä meillä, ja jos me haluamme joka suhteessa olla länsimaisen sivistyksen kanssa samalla tasolla, niin meillä tässä suhteessa on vielä sängen paljon työtä.

Kun ed. Kullberg sanoi, että ruotsalai-sista halutaan tehdä jonkunlaisia toisen luokan kansalaisia, niin tähän täytyy sa-noa, että kyllä täytyy olla ruotsalaisilla ko-vin tehostettu itsetunto, jos ruotsinkieli-semme luulevat tulevansa toisen luokan kansalaisiksi silloin, kun suomenkieli teh-dään ainoaksi kansalliskieleksi maassa, jossa suomenkieltä jo nyt puhuu 90 % ja joiden-kin vuosien kuluttua ehkä jo 92 tai 93 prosenttia. Ellen väärin ymmärtänyt ed. Kullbergin puheenvuoroa — suomalaisella edustajalla tietysti ei ole velvollisuus ym-märtää ruotsinkielistä puheenvuoroa — niin hän puhui jotain siitä, että maalais-liiton tekemässä aloitteessa ei suotu edes kansanopetusta tuettavaksi valtion varoilla. Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Sillä maalaisliittolaisten mielestä oli tämä asia, nimittäin ruotsinkielisen kansanope-tuksen tukeminen valtionvaroilla niin it-sestään selvä asia, ettei katsottu siitä ole-van edes mitään syytä missään perustus-laissa enää mainita. Tämä kanta oli sama kuin mikä oli perustuslakivaliokunnan v. 1918 silloin kuin perustuslakivaliokunta eh-dotti vastaavanlaisten kohtien ottamista hallitusmuodon 14 §:ään evättäväksi. Kun sitten oli keskustelua perustuslakivaliokun-nassa siitä, että tässä muka aloitteentekijät ehkä haluavat kieltää ruotsalaisen kansan-opetuksenkin tukemisen valtionvaroilla, niin silloin maalaisliittolaisten taholla oltiin heti valmiit huomauttamaan, että tästä tieten-kään ei ole ollut kysymys, ja kuten me tiedämme, niin kaikki maalaisliittolaiset siellä myöskin siirtyivät kannattamaan sitä aloitetta, jossa erikoisesti puhutaan ruot-sinkielisen kansanopetuksen tukemisesta valtionvaroilla.

Kun ed. von Frenckell huomautti, että eristäytymispyrkimykset ruotsinkielisellä ta-holla ovat tapahtuneet korkeintaan joita-kin vuosikymmeniä sitten, niin minä pyy-dän saada tässä lukea muutamia kohtia eräästä Kotka Dumheter — Kotka Nyheter — nimisestä lehdestä. Tämä on tosin si-taatti, joka on otettu Helsingin Sanomista

tiistaina viime lokakuun 31 päivältä. Siinä tämä ruotsinkielinen lehti huomauttaa siitä, miten ruotsalaista maata Uudellamaalla on ruvettu myymään suomalaisille ja pitää sitä hyvin arveluttavana tekona (Ed. Räisänen: Hehän kielsivät sitä ennen!). Niin, tässä on sanottu, että „viime viikkojen aikana on Ruotsinpyhtään pitäjässä ei vähempää kuin kolme ruotsalaista maatilaa myyty sisämaasta kotoisin oleville suomalaisille ulkopitäjäläisille” j. n. e., ja sitten jatketaan: „Ruotsalaisen maan luovuttaminen suomalaisille on aina ja erikoisesti nykyään erittäin vakava asia”. Siis jos tämä ei osoita ruotsalaisella taholla yhä edelleen vallitsevan eristytymishalua ja pyrkimystä, niin sitten ei mikään. Ja tämä uutinen ei ole vielä viikkokaudenkaan vanha.

Kun taas ed. von Born huomautti siitä, että ritarihuonejärjestys esti suomenkielen käytön siellä, ja leimasi ruotsalaiset silloin kuin ne kielsivät suomenkielen käytön siellä, laillisuusritareiksi, niin tämä juuri on yksi esimerkki osoittamaan, miten ruotsinkielisten taholla osataan kääntää asiat ylösalaisin. Oliko nimittäin ollut aivan mahdotonta muuttaa tai ainakin ehdottaa muutettavaksi ritarihuonejärjestystä, taikka sittenkin sallia tuollaisen laittomuuden tapahtuminen, jota nyt laittomuudeksi ei toisissaan ed. von Bornkaan halunne sanoa.

Lopuksi pyytäisin huomauttaa vielä ruotsinkielisille edustajillemme, että ei ole viisasta teidänkään kannalta olla kovin härkäpäisiä näissä asioissa. Yliopistokysymys on varottava esimerkki siitä. Jos te olisitte olleet kymmenen vuotta tai sanokaamme vain 5—6 vuotta sitten ymmärtäväisemmällä kannalla tässä asiassa, niin luultavasti te olisitte siinä asiassa päässeet teidän kannalta edullisempaan ratkaisuun kuin mihin nyt tullette pääsemään. Ja jos te vielä edelleen olette, „emme voi” kannalla, niin joidenkin vuosien kuluttua tämä asia ratkaistaan ollenkaan teidän mieltänne siinä asiassa kysymättä. Ja voi olla, että kuta pitemmältä te jarrutatte näissä suomalaisuuden kannalta mitä selvimmissä kysymyksissä hallitusmuodon muutoksen kohdalla, niin voi olla, että tilanne maassamme kehittyä teille epäedullisempaan suuntaan. En suinkaan tätä sano uhkauksena, vaan

mainitakseni tosiasian, johon ainakin yliopistoesimerkki viittaa.

Ed. Somersalo: Herra puhemies! Täällä on ed. Kullberg tahtonut vakuuttaa ruotsinkielisten kansalaisten lainkuuliaisuutta, jota kai kukaan meistä ei tahdokaan epäillä. Todistukseksi tästä lainkuuliaisuudesta, on hän esittänyt, miten kommunisteja on suhteellisesti paljon enemmän suomenkielisten kuin ruotsinkielisten keskuudessa. Tämäkin myönnettäköön. Mutta minä näen että ed. von Frenckell nyökäyttää päätään hyvin tyytyväisenä. Ehkä myös ruotsalaisella taholla kuitenkin on syytä ajatella, miten kommunisti meillä on syntynyt ja missä piireissä se on kehittynyt. Ed. Kullberg huomautti täällä myöskin, miten erikoisen suuri osa ruotsinkielistä väestöä on kaupunkilaisväestöä. Tämä ruotsinkielinen kaupunkilaisväestö, se on sivistyneistöä ja ainakaan toistaiseksi ei kommunisti ole meillä, niinkuin se näyttää olevan esim. Norjassa, myös sivistyneistön liike. Ei se ole myöskään talonpoikaisliike. Yhtä vähän kuin kommunismia tavataan Uudenmaan tai Vaasan läänin ruotsinkielisten talonpoikain keskuudessa, yhtä vähän tavataan sitä siinä terveessä suomalaisessa talonpoikaisaineksessa, joka meillä vielä, Jumalan kiitos, maaseudullamme on. Ei se ole myöskään ruotsinkielisten kalastajien keskuudessa levinnyt. Kommunismi, se on syntynyt maan irtaimen väestön keskuudessa. Kommunismi on kasvanut meillä suureksi meidän teollisuutemme kehittyessä. Kommunistit ovat rekryteranneet itsensä etupäässä niistä piireistä, jotka ovat kotoisin meidän torpparioloistamme, mitä suurimmassa ahdingossa eläneistä väestöpiireistä, väestöpiireistä, joilla on ollut ehkä enemmän tekemistä ruotsalaisen kuin suomalaisen yläluokan kanssa (Keskustasta: Nyt on kysymys hallitusmuodosta!). Kommunismi on kasvanut meillä suureksi nimenomaan teollisuuden kehityksessä meillä niinkuin kaikkialla muuallakin maailmassa. Mutta minä luulen, että tämä kommunisti ei olisi niin voimakas kuin se meillä on, jos meidän ruotsinkielisen sivistyneistömme, ennen kaikkea meidän teollisuudenharjoittaja- ja tilanomistajaluokkamme, olisi omaksunut itselleen J. W. Snellmanin aatteet ja myöskin osoit-

tanut kansallista suomalaista mieltä. Silloin olisi täällä ehkä syntynyt se kohtalon yhteys kansan välillä, yläluokan ja työväenluokan välillä, joka olisi voimakkaasti vastustanut tuollaisen liikkeen kuin kommunistin pinnalle nousua.

Edustaja von Frenckell huomautti täällä, mitenkä hän allekirjoittaa täydelleen Lapuan liikkeen alkuperäisen ohjelman, mutta ei suinkaan voi hyväksyä IKL:n ohjelmaa ja yhtyä työhön IKL:n kanssa. Senkin minä mielelläni uskon, enkä ole häneltä koskaan mitään muuta odottanutkaan. (Naurua vasemmalta). Lapuan liike, se oli tunnepohjainen liike. Se syntyi Suomen kansan närkästyksestä ja pyhästä vihasta kommunistista rienausta vastaan (Vasemmalta: Ja virmain rahoittamana!). Lapuan liike saattoi tuon voimakkaan tunteen avulla hetkeksi lyödä alas kommunismin, niinkuin se sen tekikin, mutta kommunismia ei tunteilla eikä kauniilla sanoilla maailmasta koskaan poisteta, ei sillä, että me julistamme taistelevamme marxilaisuutta vastaan. Ei marxilaisuutta tästä maailmasta korusanoilla hävitetä. Siihen tarvitaan myöskin tekoja (Vasemmalta: Lapiolla päähän!) ja nuo teot ovat ne, jotka teiltä puuttuvat ja joita te ette koskaan tule ymmärtämään, syystä että teillä ei ole mitään yhteyttä tuon suomalaisen kansan kanssa, joka juuri marxilaisuutta potee. Meillä se yhteys on ja me tuota kansaa ymmärrämme ja me ymmärrämme myös, että suomalaiselle työmiehelle on myös jotakin annettava (Vasemmalta: Lapiolla päähän!), ennenkuin hän voi marxilaisuudesta luopua. Hänelle on näytettävä, että on toisiakin teitä työväen nousuun, niin taloudelliseen kuin sivistykselliseen eikä ainoastaan toisen internationalen juutalaisjohdon alla. Näitä teitä me olemme lähteneet heille näyttämään emmekä, kuten sanoin, usko emmekä odota, että sellaiset herrat kuin edustaja von Frenckell siinä ovat mukana. Siitä me olemme jo kaiken toivomme menettäneet. Edustaja von Frenckell kertoi täällä hämmästyksellä lukeneensa eräitä prosenttivertailuja Ajan Suunnassa, kertoi lukeneensa, kuinka siinä on merkitty kommunisteiksi ne, jotka ovat äänestäneet lepäämään jätettyä yhdistyslakia vastaan. Minun täytyy valitettavasti tehdä tässä suunnilleen sama huomautus ed. von Frenckellille, jonka minä jo kerran

olen tehnyt ed. Sarlinille, että he eivät näy ymmärtävän muuta kuin äidinkieltään. Ed. von Frenckell on lukenut Ajan Suunnasta sellaista, mitä siinä ei milloinkaan ole kirjoitettu eikä seisonut, ja luulen, että yleensä mitä ed. von Frenckell täällä on esittänyt, se tuskin edes kelpaisi sellaiseksi pakinaksi, josta tässä nyt oli kysymys.

Ja nyt tahdon jättää ed. von Frenckellin ed. Kareksen huomaan.

Ed. Kares (Eduskunnassa naurua). Herra puhemies! Kyllä kai ed. von Frenckell myöntää, että minä olen vähän vanhempi lapualainen kuin hän. Minä olen tietääkseni ollut mukana ensi hetkestä asti sekä tämän liikkeen voitoissa että sen tappioissa sekä sen iloissa että suruissa (Vasemmalta: Sielunpaimen!). Vasta viime eduskunnan aikana kuulin, että täällä eduskunnassa on eräs ed. von Frenckell, joka sanoo olevansa lapualainen. Niin, minä en oikein tiedä, missä hänen lapualaisuutensa näkyi, eräissä lausunnoissa pikkuisen siihen suuntaan oli aavistusta (Vasemmalta: Antoko liian vähän rahaa?), mutta itse puolestani en ole koskaan tähän ed. von Frenckellin lapualaisuuteen vallan erityisen paljon luottanut. Hän läksi nyt siitä, hänen lausuntonsa perustui siihen, että Lapuanliike ei ole sama kuin isänmaallinen kansanliike. Lapuanliike muka likvidoitii Mäntsälässä ja Mäntsälän jälkeen (Ed. Tarkkanen: Se ei kuulu tähän asiaan, joka on esillä!). Mitäs siitä sitten nyt väitellään, sillä niitä vanhoja lapualaisia, ennen Mäntsälää olleita mukana, ei täällä ole juuri muita kuin minä ja ed. Nikkola. Me olemme niitä, jotka olemme olleet alusta alkaen vaivassa ja vaikeudessa mukana (Vasemmalta: Olihan se eversti! — Entäs Tuomi-vaara?). Isänmaallinen kansanliike lähti Hämeenlinnan kokouksessa, niinkuin sen ohjelman ensimmäisessä ponnassa sanotaan, samalta pohjalta kuin voimakas Lapualta lähtenyt kansanliike (Keskustasta: Asiaan!). Se on siltä lähtenyt, mutta se on laajentanut ohjelmaansa monella tavalla, ulkopuolelle sen, mitä yhtäkkinaisen vaiston varassa, kansan äkkinäisen suuttumisen hengessä, syntynyt Lapuan liike oli voinut tehdä ja edes tarkoittaa. Mutta minua ilahduttaa se, että ed. von Born havaitsee vanhassa Lapuan liikkeessä kolme kohtaa, jotka hän piti sen ohjelmaa määräävinä. Minä

ihmettelen sitä, että hän todellakin on nämä kohdat huomannut, sillä kaikkia näitä kohtia ei Lapuan liikkeen taholla ainakaan selvästi lausuttu muuta kuin muutamissa harvoissa esitelmissä. Ensimmäinen kohta oli se, että kommunismi on tästä maasta tuhotava. Isänmaallinen kansanliike omisti tämän ohjelman, mutta laajennettuna sellaiseksi kuin se jo eräissä esitelmissä oli laajennettu Lapuan liikkeen voiman päihin, nimittäin tarkoittamaan kaikkea marxilaisuutta (Eduskunnasta: Asiaan! Asiaan! — Puhemies koputtaa). Minä pyydän huomauttaa, että tässä on varsin paljon muutkin asiasta poikenneet, ennen kaikkea ed. von Frenckell (Puhemies koputtaa), ja miksi „asiaan” huutoa aina silloin ruvetaan käyttämään, kun me puhumme? Toiset saavat puhua mitä tahtovat.

P u h e m i e s, koputtaen: Minun täytyy kehoittaa palaamaan asiaan.

P u h u j a: Me emme huomaa sitä eroa näiden kahden asian välillä, johon eroon nytkin nähtävästi taasen ed. von Frenckell pyrkii, kommunistien ja sosialistien välillä. Toinen kohta on puoluevallan poistamisasia tai epäkohtien poistaminen puoluevallasta. Siinäkin on meidän täytynyt laajentaa ohjelmaa. Olemme huomanneet, että puoluevallasta ei saada pois epäkohtia, vaan järjestelmä sellaisenaan on muutettava, koko puoluevaltainen yhteiskuntajärjestys on muutettava. Ja mennäkseni nyt sitten lopulta asiaankin (Eduskunnassa naurua), niin ed. von Frenckell huomautti, että Lapuan liikkeen piirissä haluttiin sovintoa ja julistettiin sovintoa eri kieliryhmien välillä. Me haluamme sitä isänmaallisen kansanliikkeen piirissä myös, ja kaikki meidän aloitteemme tähtäävät tähän. Tämä kieliriita on kerta kaikkiaan saatava loppumaan. Erotus on vain siinä, että me Lapuan liikkeen päihin, minä ja muut, uskoimme tämän mahdolliseksi neuvottelujen kautta isänmaallisten ruotsalaisten kanssa, ja näitä neuvotteluja meidän taholtamme kaksi eri kertaa tarjottiin. Nythän jokainen, joka kuulee sanan „neuvottelu”, ymmärtää, etteivät ne, jotka neuvotteluja tarjoavat, suinkaan ole sitä mieltä, että olot jäisivät entiselleen. Jos me sitä olisimme tarkoittaneet, niin me emme olisi mitään neuvotteluja tarjonneet, vaan me olisimme sanoneet:

olkoon asiat niinkuin ovat, ja nyt vallitsee sula sovinto. Me tarjosimme neuvotteluja sentähden, että me alusta alkaen huomasimme, että jos tahdotaan tässä maassa saada aikaan sovintoa kieliryhmien kesken, niin on perusteellisesti korjattava kielelliset seikat. On saatava aikaan lainsäädäntö, joka paremmin vastaa suomalaisen kansan asemaa omassa isänmaassaan ja myöskin ruotsalaisen kansan asemaa siinä, ilman että siinä silti millään tavalla ruotsalaisten asemaa loukataan. Ed. von Bornkin myönsi, että tällaisia neuvotteluja tarjottiin, mutta hän taasen mainitsi neuvottelujen alkamiselle erään ehdon, jota meidän taholtamme ei lainkaan ajateltu. Minä en yhtään ker-
taa keskusteluissa, joita tästä asiasta käytiin, kuullut siitä, että ehdona olisi, että kaikkien ruotsalaisten on liityttävä lapualaisiin. Minä en ole sellaista ehtoa kuullut. Me tiesimme, että siellä on suuri voimallinen ryhmä meidän henkistämme väkeä ja kun niiden kanssa saadaan sovittelu aikaan, niin kieliasia saadaan hyvin järjestetyksi tässä maassa. Ja minä surkuttelen sitä, että niillä ruotsalaisilla Lapuan liikkeeseen kuuluvilla ei ollut sillä kertaa kylliksi ryhtiä yli puoluejohdon ja aivan sokeiden puolue-
miesten päiden ylitse ryhtyä meidän kanssamme neuvottelemaan näissä asioissa. He pelkäsivät silloin, niinkuin kai he pelkäävät tänäkin päivänä, sitä että heitä syytetään ruotsalaisuuden oikeuksien polkemisesta ja myymisestä. Näin on asia. Me olemme nyt joutuneet taistelun tietä toteuttamaan samaa ohjelmaa kieliasiaassa, mitä Lapuan liikkeen aikana aioimme ja halusimme toteuttaa neuvottelujen tietä (Ed. Colliander: Ahaa!). Minä en koskaan ainakaan mitään muuta ohjelmaa ajattele, en silloin ajatellut enkä nyt, ja olin kuitenkin kaikkein innokkaimmin neuvottelujen puolella silloin.

Täällä on ed. von Frenckell kovasti loukaantunut siitä, että sanoin ruotsalaisen puolueen johdon tai eduskuntaryhmän 1926 myyneen korkean esikisoikeutensa, kulttuuriesikisoikeutensa ja asemansa punaiseen hernerokkaan, ja sanoi, ettei vakauksia meidän tahollamme myydä. Minä pyytäisin vain kysyä, mistä ihmeestä tuli sitten yhtäkkiäinen muutos ruotsalaisen puolueen eduskuntaryhmän suhtautumiseen sosialidemokraatteihin nähden. Se tapahtui aivan yhtäkkiä. Huolimatta siitä,

että ruotsalainen ryhmä on voimallisesti kapitalismin kannattaja, suhde sosialisteihin muuttui aivan päivissä. Mikä merkillinen vakaumuksen muutos tämä oli, mistä se suuri valo yhtäkkiä tuli? Se tuli siitä, että ed. Sventorzetski oikeanpuoleiselta puhujalavalta tarjosi ruotsalaisille kannatusta kieliasiaa kielellisten oikeuksien ajamisessa, jos he muuttavat asenteen. Minä en ymmärrä mikä on sitten lehmäkauppaa ja hernerokasta myymistä, ellei tämä (Eduskunnasta: Ei mikään!). Eihän nyt kokonaisen ryhmän vakaumus muutu yhtäkkiä muutamissa päivissä. Minä en tällä mitään loukkausta tarkoita, vaan asia on kerta kaikkiaan täten.

Isänmaallinen kansanliike tahtoo ei vain sovintoa kieliryhmien välillä, vaan sovintoa kaikkien kansankerrosten välillä (Vasemmalta: Siltä kuuluu!). Ja silloin ei voi meihin sovittaa mitään, että me olemme muka sanoneet olevamme oikeistoa. Me olemme kaikkein enemmän oikeistossa tässä eduskunnassa, jos on kysymys vanhojen, ikuisten arvojen säilyttämisestä kansamme elämässä ja jos on kysymys siitä, että meidän kansamme elää niillä vuosituhantisilla perustuksilla mille isät ja esi-isät ovat rakentaneet. Siinä me olemme varmaan kaikkein vanhoillisimpia tässä eduskunnassa.

Puhemies, koputtaen: Koetetaan pysyä kieliasiaassa.

Puhuja: Mutta jos oikeistolaisella tarkoitetaan kieliasianajajain taholla sitä, että aina olisi vain ajettava pääomanimistajain etua, niin silloin me emme todellakaan ole oikeistolaisia. Mutta koska siitä ei nyt enää ole tässä lupa puhua, niin tahdon sen jättää.

Mutta huomautan vielä eräästä seikasta. Tässä ed. Somersalo jo puhui siitä, mikä meillä on vaikuttanut, että kommunisteja on niin paljon suomalaisten taholla. Eikö ed. von Frenckellin mieleen koskaan ole johtunut se, mistä tulee meidän kansamme keskuuteen eräs sen kaikkein ikävimmistä elämän ilmiöistä, sellainen katkeramielisyys, joka tekee kaiken isänmaallisen ja järkevän kansalaistoiminnan tässä maassa vähin erin mahdottomaksi, nimittäin ihmeellinen herrasviha, joka tässä kansassa vallitsee. Mistä se tulee? Kun siihen etsitään vastausta, niin löydetään se meidän

maamme onnettomista kielioloista, siinä että maamme sivistyneistö, sen virkamiehet laajassa mitassa ovat olleet ruotsinkielisiä ja kansa ympärillä aina tuntenut olevansa vieras näiden virkamiesten edessä ja joukossa, niin että tältäkin puolen katsellen ruotsalaisuuden asemassa on korjattavia kohtia, jos mielimme saada yhteyttä aikaan.

Ed. von Frenckell muuten sanoi, että täällä meidän tahollamme ei tunneta aakkosiakaan siitä — tämä on asiaan kuuluvaa, koska ed. von Frenckellkin sai siitä puhua —, että meidän tahollamme ei tunneta aakkosiakaan siitä, mitenkä isänmaallinen kansanliike on synnytettävä ja miten sitä ei ole synnytettävä. Koska ed. von Frenckell näyttää itse mielestään hyvin tuntevan ei ainoastaan aakkoset, vaan myös itse tavan täydellisesti, niin minä kehoittaisin, että hän panisi toimeen isänmaallisen kansanliikkeen, synnyttäisi isänmaallisen kansanliikkeen, voimakkaan isänmaallisen kansanliikkeen. Me emme vaadi, että hän synnyttäisi sen koko Suomeen, vaan perustaisi ruotsalaisten keskuuteen semmoisen isänmaallisen kansanliikkeen, joka taistelee lapuanliikkeen vanhoilla linjoilla. Minä toivon, että hän sen synnyttää. Mutta olen aivan vakuutettu siitä, että vähän ajan perästä tämä kansanliike löytää itsensä myös kieliasiaan nähden samalla linjalla mihinkä me olemme joutuneet. Sen verran perillä kansanliikkeitten psykologiasta minä sentään olen, että uskallan sen väittää.

Minun täytyy ihmetellä sitä, että täällä ed. von Born rupeaa esi-isiensä rikkomuksia suomenkielistä kansaa kohtaan puolustelemaan puhtaasti muodollisilla lakipykälillä, ratsastamaan eräillä muotojutuilla, niinkuin ne olisivat olleet esteenä ritaritille ja aatelistolle järjestäessään tämän kansan kieliasiat siltä puolelta, niinkuin kansan hyvä olisi vaatinut. Varmasti ei mikään muodollinen kielipykälä tässä ollut esteenä. Se este oli sydämissä, mielissä, se este oli siinä mielessä, joka tässä maassa on aina tahtonut käyttää isäntävaltaa siihen asti kuin siihen vähänkin tilaisuutta on ollut.

Ed. Kullberg puhui siitä, että ruotsalaiset ovat aina olleet erittäin uskollisia. Minä myönnän sen. Eivät he ole Mäntsälässäkään mukana olleet, sanoi ed. Kull-

berg. Minusta olisi nyt kerrankin hyvä lakata puhumasta näistä kunkin ryhmän tekemistä kapinoista ja sen sellaisista, sillä, jos niistä kovasti paljon ruvetaan tässä vielä jatkamaan, niin minun puolestani täytyy tuoda esiin ruotsalaisten kapina tässä maassa, kapina, joka on vielä rankaisematta, nimittäin ahvenanmaalaisten aivan suorastaan valtiopetoksellinen toiminta vapaussodan aikana ja vapausodan jälkeen. Koetetaan nyt varjella, ettei meidän tarvitse kaikkia tällaisia kaivaa esille ja siitä varjellutaan siten, että kerrankin ruvettaisiin vaikenemaan yhdestä ja toisesta, mitä entisyydessä on tapahtunut, sillä jos entisyyttä kaivelemme, niin kyllä sitä kaivelemista riittää monella taholla yhtä ja toista.

Ed. Toivola: Herra puhemies! — Eräs täällä aikaisemmin puhuneista edustajista päätti lausuntonsa sanaan „häpeä”. Hän tarkoitti, että ne, jotka ovat asettuneet esilläolevassa asiassa sille kannalle, ettei lakiehdotusta siinä muodossa, missä se eduskunnassa on esitetty lakialoitteena, hyväksyttäisi, että ne antavat ruotsalaisille sellaista tukea, joka on kansallinen häpeä. Ja hän sanoi lisäksi, että sellaisen puolueen olemassaolo, joka tälle kannalle uskaltaa asettua, on häpeä varsinkin, kun se liittää nimeensä sanan „kansallinen”. Ja kun minä katsoin miestä, joka nuo sanat lausui, satuin huomaamaan, että hänen päällään oli sellaisen mallin mukaan tehty puku, jota käyttävät paljon eteläisemmässä maassa miehet, jotka ovat ottaneet vallan käsiinsä väkivalloin ja tätä valtaa käyttäessään sortaneet sananmukaisesti orjuuteen erään kansanpirstaleen (Oikealta: Asiaan!), ja tuossa puvussa (Oikealta: Asiaan!) minä näin silloin myöskin tunnusmerkin siitä, mitä politiikkaa täällä tänä iltana noiden puseroiden turvin on tahdottu ajaa. Siihen puseroon sisältyy määrätty kielipolitiikka, joka on hyvin läheisessä yhteydessä hallitusmuodon 14 §:n kanssa. Minä olen asiassa, kun palautan mieleen sen, millä tavalla diktaatturit, joita — puseroita käyttäen — täällä matkitaan (Oikealta: Asiaan!), millä tavalla ne kielellisiä vähemmistöjä kohtelevat. Ja minä uskallan sanoa kansallisenä miehenä, miehenä, joka on saanut tuntea monta karvasta palaa sen tähden,

ettei ruotsalainen vähemmistö suomalaista tässä maassa suinkaan ole kohdellut, niin kuin meillä olisi ollut oikeus vaatia, minä uskallan sittenkin sanoa, että olisi onnettomuus Suomen kansalle, jos me lähtisimme sille tielle, jolle nuo puserot viittaavat (Vasemmalta: Oikein!).

Minä luulen, että sana „häpeä” on sovellutettava, jos tahdotaan olla johdonmukaisia, myöskin niihin miehiin, jotka ovat perustuslakivaliokunnalle asiantuntijalausuntoja esittäneet. Näissä lausunnoissa asetutaan asiallisesti jokseenkin samalle kannalle, kuin on se kanta, jota edusti täällä lausunnossaan ed. Rydman. Niinpä E. N. Setälä huomauttaa, että hän ei näe näitä esillä olevia ehdotuksia tarpeelliseksi käytännölliseltä kannalta, ja hän huomauttaa, että niistä eräältä toiselta kannalta katsoen voisi olla erinomaisen suurta vahinkoa, jos ne nykyisessä muodossaan päätöksiksi naulattaisiin. Hän viittaa tavallaan asiaan, joka on puolueetujen, ryhmäetujen, luokkaetujen yläpuolella. Hän viittaa siihen vaaralliseen asemaan, missä maamme elää, siihen tarpeeseen, mikä meillä on saada edelleenkin osaksemme sivistyneen maailman kunnioitus siitäkin syystä, että me oikeudenmukaisesti kohtelemme kielellistä vähemmistöämme. Hän sanoo: Suomen arvonnanto maailmassa perustuu hyvin olennaisesti siihen, että sen kielikysymyksen järjestely vastaa ylimpiä vaatimuksia ja että syystä voidaan todeta, ettei mikään muu kansa vastaavissa oloissa ole osoittanut yhtä suurta alttiutta. — Minä voin omasta kokemuksestani — parilla mantereella saadusta kokemuksesta — vakuuttaa, että tässä suhteessa Suomen kansa tosiaankin nauttii harvinaisen suurta arvonnantoa. Voidaan siis sanoa, että myöskin asiantuntijaan professori Setälään kohdistuu häpeä, kun hän tuollaisiin vähäpätöisiin seikkoihin nojautuen tahtoo asettaa esteitä nyt esillä olevien lakiehdotusten tielle (Oikealta: Aivan oikein!). Ja sama häpeä kohdistuu ilmeisesti myöskin — ennakolta voin jo olla vakuutettu siitä, että erään ryhmän taholta, sanotaan: „aivan oikein”, — kohdistuu myöskin meidän tunnetuimpaan kansainvälisen oikeuden tutkijaamme, professori Erichiin. Häinkin huomauttaa lausunnossaan useampaankin kertaan siitä, että oikeudenmukainen kielilainsäädäntö,

oikeudenmukainen vähemmistöjen kohtelu on meidän kansallemme suuriarvoinen asia.

Mutta katsokamme, mitä ohjeita antaa oma elämämme tässä maassa toiminnalle. Me muistamme ajan, jolloin Suomen oikeus ja Suomen olemassaolo kansana oli uhattu. Me nuorimmat edustajat silloin olimme poikasia. Ja me tunsimme silloin poikasina, että oli häpeä, että ne miehet, jotka nyt tahtovat tekeytyä isänmaallisuuden ylipapeiksi tässä maassa, että ne neuvovat, eräät heistä, Suomen kansaa nöyrytymään (Vasemmalta: Kares!) sen itäisen vaaran edessä, mikä meitä uhkasi (Vasemmalta: Kares oli niitä!). Silloin meitä uhkasi kansana sama vaara, jonka nyt ruotsalainen vähemmistö tuntee itseään uhkaavan. Vakuutettakoon heille tällä hetkellä näistä lakiehdotuksista kuinka kauniilla sanoilla hyvänsä, etteivät ne merkitse heille vaaraa; ilmeistä on, että he eivät sittenkään tuosta tunteestaan pääse. Ja tunne, se johtaa ihmisten ja kansojen elämässä tekoihin. Minä en ennusta mitään muuta tekoa meidän ruotsalaisen vähemmistömme taholta kuin sen, että se samalla innolla, millä monet muutkin vähemmistöt, ryhtyisi puolustamaan uhattua asemaansa, käyttäisi niitä keinoja, jotka sillä on käsissään, saadakseen puolelleen maailman myötätunnon. Maailman myötätunto, sen merkityksen me tiedämme, jotka muistamme, mitä aseita Suomi oikeustaistelussaan käytti pari kolmekymmentä vuotta sitten. Tuo maailman myötätunto on äärettömän mahtava tekijä lopukseenkin kansojen elämässä ja se on mahtava tekijä sellaisen kansan elämässä, joka on 160-miljoonaisen kansan rinnalla, kansan, joka lisääntyy vuosittain $3\frac{1}{2}$ miljoonalla, meidän maamme väkiluvulla. Kun näin on, hyvät herrat, niin meillä ei ole varaa katella näitä asioita ryhmä-, luokka- tai muiden pyyteiden valossa, vaan yhteisen, koko kansan edun kannalta (Eduskunnasta: Hyvä!). Ja tämä yhteinen, koko kansan etu vaatii, että me tämän asian hoidamme niin, ettei tosiaankaan synny vihaa ja riitaa kahden tässä maassa elävän, kahta eri kieltä puhuvan kansanosan välillä, vaan että ne voivat jatkuvasti vuosikymmenestä vuosikymmeneseen rinnakkain tehdä työtä lujemman, voimakkaamman, onnellisemman Suomen luomiseksi (Eduskunnasta: Hyvä, hyvä!).

Ed. Kivisalo: Luovun.

Ed. Lehtokoski: Kun on kuunnellut tämän päivän keskustelua hallitusmuodon 14 §:n muuttamisesta, niin täytyy tulla siihen tulokseen, että me keskustelun perusteella emme ole Suomen eduskunnassa, vaan jossakin muualla, missä voidaan kaikki eri asiat sekoittaa toinen toisiinsa. Täällä on ed. Kares kumppaneineen sovelluttanut hallitusmuodon 14 §:n muuttamiseen marxilaisuusrutot ja monet muut eri asiat. Minä pyydän ed. Karekselle mainita, että ennen kuin hallitusmuodon 14 § on ollut edes käsittelyn alaisena, on hän yleensä työtä tekeväälle kansalle julistanut vain lakia eikä milloinkaan evankeliumia. Tämän minä tahdon siltä ajalta sanoa, jolla minulla on ollut tilaisuus häntä useammin kuulla.

Mitä sitten tulee siihen, että sosiaalidemokraatit jollakin tavoin olisivat erikoisemmin vaikuttaneet siihen, että hallitusmuodon 14 § on tullut sen sisältöiseksi kuin se on, niin pyydän huomauttaa niille, jotka täällä eduskunnassa uusina edustajina neuvovat monia harmaapäisiä, niitä, jotka vuosikymmenet ovat tehneet täällä työtä, että te olisitte hyvät ja muistaisitte, kuka on antanut esityksen hallitusmuodosta 1919. Se oli silloinen valtionhoitaja Mannerheim, ja tämän esityksen on varmentanut silloinen oikeusministeri Söderholm. Ja minä uskon, ettei ed. Kares paremmin kuin kukaan muukaan voi syyttää heitä „marxilaisruton” saastuttamiksi.

Mitä sitten tulee perustuslakivaliokunnan silloiseen kokoonpanoon, niin kyllä täytyy sanoa, että niin sosiaalidemokraattiseen puolueeseen kuin kuulunkin, niin en koskaan sentään porvarillisenkaan edustajan suvaisisi käyttävän sellaista sanontaa arvovaltaisista eduskunnan jäsenistä, kuin mitä täällä on käytetty. Vuoden 1919 perustuslakivaliokunnassahan olivat m. m. sellaiset arvovaltaiset edustajat kuin ministeri Ritavuori-vainaja, prof. Erich, prof. Setälä, prof. Estlander, ed. von Born ja monet muut. Ei kai heistä, jotka suurelta osalta sanelivat silloin enemmistönä ollen perustuslakivaliokunnan mietinnön, ei kai heistä voida sovelluttaa sellaista sanontaa, että he ovat „punaisen ruton saastuttamia”. Päinvastoin m. m. ministeri Ritavuori-vainaja, joka taisteli lain ja oikeuden puolesta, sai maksaa sen hengellään.

En tahdo tähän puoleen enemmältä puuttua, mutta kun olen tänä iltana kuunnellut tätä keskustelua ja verrannut siihen keskusteluun, jota perustuslakivaliokunnassa 1919 käytiin, niin kyllä minun täytyy sanoa, että olemme paljon huonompia silloisia edustajia. En tiedä sitten, missä on vika, mutta niin on kumminkin, että monet tämän eduskunnan jäsenistä eivät ole kelvollisia edes kengännauhoja silloisilta edustajilta aukaisemaan.

Mitä sitten tulee vielä ed. Heiskasen lausuntoihin, niin jo edellisellä kerralla, kun tästä asiasta oli kysymys, käytti ed. Heiskanen sellaista puhetapaa, joka ei ainakaan maalaisliiton ryhmän jäsenelle sopisi. Meillä on ollut maalaisliittolainen hallitus, mutta tämän hallituksen taholta ei tässä suhteessa, paremmin kuin yliopiston kielikysymystä koskevassa asiassakaan, ole annettu eduskunnalle minkäänlaista esitystä. Ja sen lisäksi meillä on ollut suomalainen porvarillinen enemmistö eduskunnassa. Mutta kuinka kävi silloin, kun yliopiston suomalaistuttamisasiasta äänestettiin? Silloin monet porvarillisten eduskuntaryhmien jäsenistä pidättäytyivät äänestyksestä (Ed. Räisänen: Kaikki maalaisliittolaiset ministerit!). Ja mielestäni, jos jollakin eduskuntaryhmällä on oikea vakaumus, minkä puolesta se uskaltaa kaikissa vaiheissa esiintyä, niin silloin ei senlaatuinen puhetapa sovi, kuin mitä täällä tänä iltana on käytetty. Tahdonkin panna vakavan vastalauseen sellaista puhetapaa vastaan.

Ed. Sventorjetski: Arvoisat porvarilliset edustajat ovat kai kiinnittäneet huomiota siihen, että vasemmiston taholta ei ole käytetty tänään puheenvuoroa tämän asian yhteydessä. Tämä ei merkitse sitä, etteikö meillä olisi selvä kanta tässä asiassa. Päinvastoin olemme voineet todeta, että se, mikä herättää hyvin suurta erimielisyyttä ja vihamielisyyttä porvariston keskuudessa, on työväestön mielestä hyvin selväpiirteinen ja yksinkertainen asia, ja että se, mikä porvariston välillä aiheuttaa suurta levottomuutta ja ankaraa, jopa osittain sopimattontakin kielenkäyttöä eduskunnassa, se otetaan vasemmiston piireissä aivan tyyneesti ja objektiivisesti vastaan.

Kun eräs arvossapidetty edustaja yksinkertaisessa demagogiassa koetti sekoit-

taa allekirjoittaneenkin porvariston keskeiseen väittelyyn ja pyykinpesuun, niin minä pyydän sentään vapautusta tästä jutusta sen nykyisessä vaiheessa. Minä aivan lyhäisesti sanon, etten ole koskaan harjoittanut mitään lehmäkauppoja ruotsalaisen porvariston kanssa. Eikä sosialidemokratian tarvitsekaan sellaisia lehmäkauppoja harjoittaa ja se voi todistaa, että se ei ole sitä tehnyt koskaan. Sosialidemokraattinen puolue on suhtautunut tähän kielikysymykseen aivan samalla tavalla sekä ennen sitä minun puheenvuoroani, josta täällä oli mainittu, sekä sen jälkeen. Minä olen silloin vain ennustanut ruotsalaisten kohtaloa siinä tapauksessa, jos tämä kohtalo jäisi riippuvaiseksi vain porvariston maailmankatsomuksesta. Että olemme olleet näissä ennustuksissa oikeassa, sen todistaa parhaiten toiselta puolen tänään suoritettu harvinaisen ylevä ja hienotunteinen keskustelu, ja toiselta puolen asiasta tuleva päätös.

Ed. Mattsson: Det är synnerligen osmakligt att taga till orda i denna diskussion, en diskussion där det ena utfallet är hätskare än det andra och endast få glimtar av sak och förnuft kommit till synes. Men rdm. Kares utfall mot älänningarna uppkallade mig att tillbakavisa detta utfall. Älänningarna voro icke förrädare, älänningarna begagnade icke varken våld eller list, de framlade sin sak öppet och ärligt och världens förnämsta rättslärd godkände deras aktion. Det är märkvärdigt huru älänningarnas intuition vid det tillfället i dag besannas. Älänningarna ville nämligen undandraga sig ett framtida deltagande i sådana debatter som hava förekommit i riksdagen i kväll. Jag skall rekommendera åt rdm. Kares att han tager del av de dokument som kommo till vid tillfället och då han kommer underfund med de utfästelser Finlands regering gjorde, så kan det hända att hans förfinskningssiver i framtiden något ändras.

Ed. Heiskanen: Pyytäisin vain ed. Toivolan puheenvuoron johdosta mainita, että se tapa, jolla Suomi tulee ratkaista kansallisen vähemmistökymsymyksensä, tulee sittenkin, kun tämä hallitusmuodon 14 § muutetaan nyt esilläolevissa aloitteissa ehdotetulla tavalla, vastaamaan kaikkein

ylimpiä vaatimuksia. Jos Suomen ruotsinkieliset tuntevat siten, että he luulevat heidän oikeutettua asemaansa tässä pyritävän sortamaan, niin silloin he tuntevat väärin ja sillehän me emme mitään mahda. Eikä tämä mahdollinen väärin tunteminen voi millään tavalla estää suomalaisuuskysymyksen lopullista ratkaisua meillä. Minusta tuntuu odottamattomalta, että suomalainen edustaja kehtaa verrata ruotsalaisten asemaa nyt tai lähitulevaisuudessa siihen asemaan, joka Suomella oli Venäjän valtakunnan yhteydessä joitakin vuosikymmeniä sitten. Tässä ei pitäisi olla minkäänlaisia rinnastamismahdollisuuksia, kun asian ottaa oikealta kannalta. Ed. Lehtokoskelle pyytäisin vain lyhyesti mainita, että minä en ole koskaan kannattanut nykyistä edellisen hallituksen tekoja suomalaisuusasiassa, ja ne tulivat tuomituiksi myös puoluekokouksessa. Olen varma siitä, että kaikki maalaisliittolaiset tulevat käsitykseni mukaan äänestämään suomalaisuusaloitteiden puolesta (Vasemmalta: Eivät ole ministereinä nyt!).

Ed. Kares: Ed. Lehtokoski mainitsi, että täällä on häpäisty 1919 valtiopäivien perustuslakivaliokunnan jäseniä ja sanottu, että he olivat punaisen ruton saastuttamia. En minä ainakaan ole puhunut yhtään sanaa sen perustuslakivaliokunnan jäsenistä, enkä ole yleensä kenestäkään yksityisestä ihmisestä. Olen puhunut vain ed. Frenckellistä, ja hän osasi kyllä antaa takaisin aivan tarpeeksi, etten ota mitään syytä siihen, mitä ed. Lehtokoski sanoi. Minä siis vain totean sen, että ed. Sventorzenski v. 1926 vain „ennusti” ja ruotsalainen ryhmä pelästyi ennustuksesta, niin että se muutti yhtäkkiä katsantokantaansa. Se oli siis voimallinen „ennustus”. Mitä täällä tulee erään ruotsalaisen edustajan puheeseen ahvenanmaalaisten käyttäytymisestä, niin minä miltei luulen, että meidän on pakko vielä kerran siihen tarttua. Ei asia ole niin yksinkertainen. Minä huomautan vapaussodan päivistä. Ei heidän pelinsä ollut reilua peliä, mutta ehkä saamme siihen tilaisuuden palata.

Ed. Tarkkanen: Esillä oleva asia on synnyttänyt eduskunnassa keskustelun, joka osoittaa tasoa, jota vuoden 1930 jälkeen ei eduskuntatyössämme ole ollut ha-

vaittavissa. Sitä aikaa ennemmin kommunistit muodostivat eduskunnan istunnot sellaisiksi, joille vertoja vetää tämä päivä. Silloista eduskuntatyötä on käytetty parlamenttarismin mustaamiseksi. Nyt on lähdetty uusille teille eduskunnan asiallisuuden „vahvistamiseksi.” Mutta ne, jotka ovat sanoneet kulkevana korkeaisänmaalisessa mielessä, ja lähteneet puoluevaltaa muka tästä maasta hävittämään, ovat tänä päivänä näyttäneet, kuinka kiihkoisaan agitation voidaan käyttää eduskunnan puhujapaikkaa unohtaen asiallisuuden. Olen pakotettu tämän huomautuksen tekemään sen takia, etteivät muut eduskuntaryhmät erehtyisi samaan eduskunnan työtä häiritsevään kilpajuoksuun, mihin IKL on tänä päivänä langennut.

Ed. Ala-Kulju: Ed. Toivolan lausunnon johdosta pyytäisin vain huomauttaa, kun hän sanoi siteeraavansa professori Setälän asiantuntijalausuntoa, että hän ei siteerannut sitä, vaan ministeri Erichin asiantuntijalausuntoa, josta taas on sanottava, että siinä asiantuntijalausunnossa on tätä hallitusmuodon 14 §:n muuttamista koskevaa asiaa katseltu aivan liian paljon Tukholman horisontista. Silloin kun tämä hallitusmuodon 14 § aikoinaan säädettiin, silloinkin käytettiin suorastaan ulkopoliittista painostusta, tavallaan sitä yritetään nytkin käyttää, sellaista tuntua ainakin jossain määrin tässä ministeri Erichin asiantuntijalausunnossa on. Minusta kuitenkin meidän pitää saada vapaasti ja itsenäisesti omassa keskuudessamme järjestää tämä asia liian paljon siihen sekoittamatta sellaisia tekijöitä, jotka eivät kuitenkaan asiaan lopultakaan ratkaisevasti voi vaikuttaa. Ja eihän Suomen arvonto maailmassa lopultakaan voi perustua vain siihen, että sen kielikysymys on järjestetty mitä vapaamielisemmin, sillä jos tälle periaatteelle annettaisiin niin suuri arvo, kuin sille pyritään tässä asiantuntijalausunnossa ja myös ed. Toivolan lausunnossa antamaan, niin silloinhan me voisimme pyrkiä tätä arvontoa itsellemme yhä enemmän ja enemmän saavuttamaan myöntämällä yhä uusia ja uusia etuoikeuksia ruotsalaisille. Meidän arvontomme kansojenkin keskuudessa lopultakin perustuu siihen, johon kaikkien kansojen arvonnannon täytyy perustua, sii-

hen, että toteutamme omaa kansallista tehtäväämme omassa kansallisessa hengessämme (Vasemmalta: Suomalaiset puserot päällä!).

Ed. Kares: Minä olen iloinnut tänä päivänä siitä, että isänmaallisen kansanliikkeen ja maalaisliiton ryhmä on kulkenut samalla linjalla, mutta sitä enemmän minua hämmästyttää, että ryhmän puheenjohtajaksi on valittu mies, joka ei voi seurata keskustelua, sillä emmehän me asiasta poikenneet, vaan minun lausuntoni oli täysin asiassa pysyvä. Vasta edustaja von Frenckell poikkesi asiasta ja minä vastasin hänelle, niin että jos joku tässä on syyllinen, niin kai se sitten on ruotsalainen ryhmä, joka vei tämän keskustelun aivan toiselle tolalle, rupesi puhumaan isänmaallisen kansanliikkeen ja Lapuan liikkeen väleistä ja jos mistä. Pitäisi koettaa seurata keskustelua.

Ed. Kalliokoski: Minun valitettavasti on toteaminen, että ed. Karesen ensimmäinenkin lausunto liikkui hyvin paljon ulkopuolella asian, sillä ei käsittäkseni hallitusmuodon 14 §:ään kuulu esim. se, minkälaisia lehmäkauppoja ed. Kares on pallokentällä tarjonnut ruotsalaiselle puolueelle, tai muut lausunnon selostukset ed. Sventorzetskin oteista ja muu sellainen. Ne ovat melko kaukana asiasta, niin että mielestäni ryhmämme puheenjohtajan vastalause on kyllä oikeutettu.

Ed. von Born: Jag har tillåtit mig ytterligare be om ordet för att icke i riksdagens protokoll orättat mätte kvarstå ett påstående, som i och för sig är missvisande. Om jag icke missförstod rdm. Heiskanen, så ville han klandra det, att man icke i ridderskapet och adeln i tiden rättade ett stadgande, som hindrade, enligt vissas uppfattning, användandet av finska språket. Men det var just detta, herr Heiskanen, man gjorde eller ville göra, och just från det håll, där man ivrigast motsatte sig finska språkets användande på basen av den dåvarande riddarhusordningen, just från detta håll framställdes ett förslag till ändring av samma stadgande. Det var alltså icke någon fientlighet mot finskheten, som här tog sig uttryck, utan endast omvårdnad om lag och rätt.

Ed. Kares: Eikö ed. Kalliokoski koskaan ole parlamenttaarisessa elämässä havainnut sitä, että jonkun kysymyksen yhteydessä lausutaan ryhmän periaatteellinen kanta, ja minun lausuntoni koski kokonaan sitä, isänmaallisen kansanliikkeen periaatteellista kantaa kieliasiansa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

7) Ehdotus laiksi tielain 93 §:n muuttamisesta.

Esitellään laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 4 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Kiviojan lak. al. n:o 40, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelu:

Ed. Kivioja: Tähän käsittelyn pohjana olevaan mietintöön liittyvä vastalause on kyllä hyvä, minä voin sen hyväksyä ja yhtyä tätä kannattamaan, jos sillä olisi mahdollisuuksia tulla hyväksytyksi. Mutta juuri siitä syystä, että muutos olisi paremmin hyväksytty, lakialoite ei mene varsin niin pitkälle kuin vastalause. Valiokunnan mietinnön perustelut tuntuvat taistelevan vastalausesta vastaan eikä niinkään paljon aloitettani vastaan. Kunnat eivät yleensä vastusta tarpeellisia tietöitä, niinkuin mietinnössä edellytetään. Päinvastoin voisin mainita esimerkkejä tuntemistani kunnista, esimerkkejä sellaisia, että kunnat ovat anoneet uusia teitä ja kunnat ovat anoneet hengenvaarallisten maantiemutkien oikaisemista, mutta ainoastaan silloin, kun aivan vaarattomia mutkia tarpeettomasti ruvetaan oikaisemaan, silloin kunnat ovat niitä vastustaneet, ja sellaisia esimerkkejäkin on paljon olemassa. Ja tällä lakialoittealani olen sitä tarkoittanut, että jos valtiolla on liikojia rahoja, niin että niitä ei voi esim. suonkuivauksiin saada mahtu-

maan, vaan pitää tehdä tarpeettomia tietöitä, niin silloin valtio myöskin kokonaan vastaisi tuollaisista tarpeettomista tien siirroista, mutta mitään tarpeellisia ei tällä ole tahdottu vastustaa ja sen mukaan on lakialoitteen sanamuoto laadittu.

Kun täällä mietinnössä ensimmäisen palstan lopulla sanotaan, että on erityinen virkamies järjestetty valvomaan tiesuunnitelmia, niin minun täytyy kysyä, mitä merkitystä sellaisella virkamiehellä on, kun vielä viime kerrankin tällaisten turhien mutkien oikaisemisesta keskustellessani tie- ja vesirakennusten yli-insinöörin kanssa hän oli sillä kannalla, että Pohjanlahden rantaa pitkin kulkeva maantie on oikaistava, sanokoot kunnat mitä tahansa. Minä suosittelisin, että suuri valiokunta ottaisi käsittelynsä pohjaksi ainakin lakialoitteen, ellei tätä vastalauseita haluttaisi ottaa, joka menee kyllä pitemmälle parempaan suuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

8) Ehdotus laiksi väkijuomista annetun lain 1 §:n muuttamisesta.

Esitellään talousvaliokunnan mietintö n:o 4 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. von Frenckellin y. m. lak. al. n:o 35, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelu:

Ed. A. Halonen: Herra puhemies! Nyt käsiteltävänä oleva ed. von Frenckellin y. m. lakialoite n:o 35, joka tarkoittaa väkijuomista annetun lain 1 §:n muuttamista, jossa I veroluokan olut tulisi jäämään kokonaan rajoitusten ulkopuolelle ja II luokan oluen myyntirajoituksia vähennettäisiin ja kaikkien olutlajien veroa alennettaisiin, on ilmeisessä ristiriidassa nykyisin voimassa olevan alkoholilain 5 §:n kanssa,

jonka mukaan pitäisi raittiusnäkökohdatkin ottaa huomioon, kun alkoholilainsäädäntöä laaditaan, ja johon ed. von Frenckellin lakialoitteensa perustelujen alussa viittaa. Nyt tällä lakialoitteella kumminkin pyritään entistä suurempaan ja yleisempään oluen käyttöön, joka ei suinkaan näin ollen voi edistää kansanraittiutta, mutta varmasti päinvastoin, sillä yli 4 %:n olut on epäilemättä päihdyttävä juoma, siitä ei voine olla eri mieltä. Mitä taas siihen tulee, että oluen yleisempi käyttö vähentäisi voimakkaampien väkijuomien käyttöä, on se turhaa mielikuvitusta. Sillä oluen turmiollinen vaikutus on tunnettu jo 50 vuotta sitten, siitä että se turmiollisesti vaikuttaa nuoriin ja edistää voimakkaampien alkoholi-pitoisten juomien käyttöä. Sen vuoksi jo säätyvaltiopäivien aikana ovat talonpojat taistelleet oluen kauppaa vastaan ja aikoinaan on pyritty rajoittamaan oluen käyttöä. Nyt ed. von Frenckell taas pyrkii kansaa raitistuttamaan mahdollisimman runsaalla oluen käytöllä. Tämäntapaiset pyrkimykset ovat todelliselta raittiuskannalta katsottuna surulliset, sillä näissä pyrkimyksissä tehdään pilaa todellisesta kansan raitistuttamisesta.

Mutta suuresti liioiteltua ja etten sanoisi valheellista on ollut se tapa, millä on kieltoain ja raittiusaatteen kimppuun käyty nykyiseen alkoholilainsäädäntöön pyrkien. Kansanäänestyksen edellä sai panna merkille, ettei riittävää edesvastuuntuntoa ollut kaikilla kirjoittajilla ja puhujilla. Silloin monella tavalla johdettiin kansaa harhaan. Esimerkkinä pyydän vain lyhyesti viitata „Ajan kysymys” lehden kirjoituksiin, joka lehti ilmestyi, sikäli kuin olen käsiini saanut, neljänä numerona joulukuussa 1931 ja jonka päätoimittajana oli E. A. Tuomi-vaara. Mainitsen siitä vain joitakin kohtia. Joulukuun 19 päivänä 1931 oli kirjoitus, jonka otsikkona oli „Parempaa lainsäädäntöä kohti”. Siinä sanotaan, että kaikki rikokset, väkivalta, murhat, tappelut, salakuljetus ja nuorison turmeltuminen on kieltoain syy j. n. e. Saman numeron takasivulla oli kirjoitus, jonka otsikossa sanottiin „Naiset ojentakaa auttava kätenne”, nimittäin sen vuoksi kun maaseudun rauha on poissa. Tämän kirjoituksen loppuponnessa sanottiin: „Naiset antakaa äänenne raittiuden hyväksi, kotiemme onnen hyväksi, miesten terveyden ja lasten tulevai-

suuden hyväksi, parempien aikojen hyväksi. Kieltolain kumoaminen on maamme tervehtymisen ehto." N:o 2:ssa, joka ilmestyi 21 päivänä joulukuuta, on eräs kirjoitus, jonka otsikkona oli „Väkijuomat verotettaviksi". Kirjoituksessa sanottiin, että jos Suomessa ei olisi ollut kieltolakia, olisi Suomi velaton ja että Suomen valtio on hävinnyt 350 miljoonaa vuodessa ja kieltolain aikana yhteensä 4,200 miljoonaa markkaa. Ei tämäkään summa ole pienuudella pilattu. Joulukuun 23 päivän numerossa uhataan hirveällä verojen nousulla, ellei saada kieltolakia kumoon. Ja kun kansanäänestys läheni, niin kaiken varovaisuuden vuoksi tässä numerossa luvataan 450 miljoonaa markkaa, noin 100 miljoonaa markkaa enemmän tuloja kuin edellisessä numerossa oli väitetty. Edelleen väitetään että kieltolaki on myrkyttänyt kansan pirtulla ja edistänyt henkirikoksia. Maataloustuottajille luvataan uuden alkoholilain voimaantulua viljat, marjat, hedelmät y. m. kaupaksi ja muuta kaikkea hyvää. Numerossa 4 sanotaan: Kuka uskaltaa vielä jatkaa. Harkitkoon, kestäkö markkamme arvo, jos kieltolaki vielä pidetään edelleen voimassa.

Tämä riittääköön kuvaamaan sitä tava-tonta lioittelua, jota tämän lain aikaansaamiseksi on käytetty. Haluaisin kysyä näiltä arvoisilta kirjoittajilta, onko alkoholiliikkeen puhdas voitto 450 miljoonaa markkaa vuodelta? Sikäli kuin muistan oli viime vuoden nettovoitto vaan 57 miljoonaa markkaa. Joka tapauksessa on tällä kohdalla 300 miljoonan markan pitkä lioittelu, siis etten sanoisi valhe ed. Tuomivaa-ran lehdessä. Eivät myöskään ole murhat ja tappelut nykyisenkään lainsäädännön voimassaolon aikana loppuneet, vaan päinvastoin huomattavasti lisääntyneet. Salakuljetuskin jatkuu, vaikka sen piti heti loppua, kun kieltolaki saadaan kumoon. En luettele pitemmälti, sillä kautta linjan ne, jotka ihanaa aikaa ennustivat tälle kansalle nykyisen alkoholilain voimaan tultua, ovat osoittautuneet kauttaaltaan vääriksi profeetoiksi ja jos kaiken tämän jälkeen, mitä „Ajan kysymyksessä" oli kirjoitettu kieltolakia vastaan ja nykyisen alkoholilainsäädännön puolesta, olisi edustaja Tuomi-vaara pukeutunut mustaan murhepukuun, niin minäkin olisin sitä ymmärtänyt. Mutta näin ei kumminkaan liene asianlaita. Minä

puolestani olen varma että nykyinen alkoholilainsäädäntö on muodostava mustan lehden kansamme historiaan, ja tilasto näyttää että alkoholipitoisten juomien kulutus on jatkuvasti noussut. Näin on varsinkin kolmannen veroluokan oluen laita, jonka käyttö on tänäkin vuonna kuukausi kuukaudelta noussut. Mutta tämän rinnalla on kieltolain kahlehtima karhu-viina kauppiaan laskettuna syösty syrjäisimmillekin seuduille ja tehnyt tuhoisaa jälkeä maaseutuväestön keskuudessa ja sen kasvavan nuorison riveissä, rikollisuutta lisä-ten ja veritekoja aiheuttaen. Eikä ihme, sillä viime elokuulla myytiin yksin karhu-viinaa 529,000 litraa, ja tämän lisäksi juodaan salakuljetettua pirtua suuret määrät. Kaiken tämän huomioon ottaen ei ed. von Frenckellillä pitäisi olla syytä huolestumi-seen senvuoksi etteivät alkoholipitoiset juomat tekisi kauppaansa, vaan olisi pikem-minkin syytä jättää tämänluontoisten aloit-teiden teko toistaiseksi, jotka ilmeisesti käytäntöön pantuina pahentaisivat raittiustilannetta maassa.

Senvuoksi toivon, että eduskunta hylkäisi tämän lakialoitteen talousvaliokunnan mie-tinnön mukaisesti.

Ed. Wickman: Herr talman! Det är med beklämning varje absolutist ser på de hysteriska åtgärder, som föreslås och delvis praktiseras på håll, där man säger sig vara vän av folknykterhet, men ej av total avhållsamhet. Att göra vårt folk nyktert, men samtidigt så mycket som möjligt frigiva de berusande dryckerna har visat sig vara sådant, som ej kan förenas. Likaså har man ej kunnat förena bekämpande av smuggling och stora inkomster till statskassan genom laglig sprithandel. Det har visat sig under senaste tid bli en nödvändighet att bortlämna i kampen mot spritbruk och olaglig sprithandel alla sådana idéer och teorier, som visat sig ej genomförbara. I detta nu åtminstone har man på förbudsvänligt håll anpassat sig efter tidsförhållandena. Sålunda kunna vi t. ex. försäkra, att den paniska skräck vissa tidningar visat beträffande möjligheterna av en ny kampanj till förmån för en förbudslag äro obefogade, om blott det nya systemet i någon mån visar sig kunna befrämja folknykterheten. Men i detta nu äro absolutisterna icke nöjda med utvecklingen. Dryckenskap

och smuggling samt olaglig sprithandel florerar fortfarande i hög grad.

Här nämndes, att det gäller att bortlämna alla för tillfället ogenomförbara idéer och anpassa sig efter förhållanden förhållanden för att så kämpa mot dryckenskap och spritjobberi. Bland dessa ofruktbara idéer och teorier är helt säkert också teorin om möjligheten att förbättra nykterhetsläget genom en förändring av alkohollagstiftningen i sådan riktning rdm. von Frencells föreslår, nämligen att definitionen „alkoholhaltiga drycker” skulle förändras sålunda att 2,25 %, alkoholviktpcent, skulle höjas till 3,2 %, varjämte restriktionen vid försäljning av II-klassöl skulle väsentligen inskränkas. Ej heller torde det vara klokt vare sig ur ekonomisk eller folknykterhetssynpunkt att i enlighet med rdm. von Frencells m. fl. i lagmotionen uttalade önskemål reducera den malt-skatt, som erlägges vid framställningen av II och III klass ölet. Åtminstone bleve det svårare för rdm. von Frencell att inlösa sin 90 miljoners växel av år 1931, om man ännu ytterligare skulle sänka denna malt-skatt. Att det bleve outhärdligt beträffande möjligheten att övervaka alkoholmissbruket, om alkoholviktpcenten för det s. k. nykterhetsölet skulle höjas från 2,25 % till 3,2, är klart som dagen. Då en gång sakkunniga efter noggrann prövning, enligt ekonomiutskottets betänkande, fastställde i tiden 2,25 % alkoholviktpcent som gräns för en nykterhetsdryck, måste man förstå att varje procent eller del av procent över denna gräns bör betecknas såsom havande berusande verkan, och måste varje dryck, som innehåller över 2,25 alkoholviktpcent, för den skull av varje absolutist betecknas som en farlig rusgivande sådan. Om nu gränsen mellan en verklig nykterhetsdryck och en mer eller mindre farlig berusande maltdryck utplånas, skulle ej blott övervakningen av lagen bli outhärdlig, utan bleve även frestelsen för de unga och oerfarna så mycket större att begagna en sådan dryck, som officiellt betecknas som nykterhetsdryck, men i själva verket är på grund av sin relativt höga alkoholprocent en berusande sådan.

Av dessa skäl måste varje absolutist och folknykterhetsvän anse, att ekonomiutskottet träffat det rätta, då det vid behandlingen av rdm. von Frencells m. fl. motion

kommit till det resultat, „att det icke är antagligt att de i motionen föreslagna åtgärderna i syfte att öka bruket av malt-drycker komme att åtminstone bestående minska åtgången av starkare drycker, utan endast föranleda ett alltmera tilltagande öldruckande, varav man hos oss i början av detta sekel hade ledsamma erfarenheter i synnerhet på landsbygden och bland ungdomen.”

Det är därför att hoppas, att rdm. von Frencells m. fl. motion röner samma öde i stora utskottet som den rönt i ekonomiutskottet, nämligen att ifrågavarande motion bleve förkastad till fromma för folknykterheten i vårt land.

Ed. von Frencell: Sedan jag erfarit att O. Y. Alkoholilike till regeringen inlämnat ett förslag, att restriktionerna rörande andraklassölet väsentligen skulle minskas, uttalar jag den förhoppningen att stora utskottet ville införskaffa det av Alkoholilike gjorda förslaget. Jag bryr mig därför icke om att i kväll närmare motivera min motion, som enligt min uppfattning lugnt kan förkastas under förutsättning att Alkoholilikes förslag av regeringen omfattas och sedermera av riksdagen godkännes.

I ekonomiutskottets betänkande finnes emellertid två eller tre meningar som jag icke med tystnad kan förbigå. Utskottet framhåller att „i motionen yttras intet om I klass ölets berusande verkan”. Jag hade trott att man under de gångna åren såväl inom som utom riksdagen hade konstaterat att I klass ölet icke har berusande verkan, men för att ytterligare inskräpa det för dem, som eventuellt inte veta det, ber jag få säga, att man blir inte full, om man dricker I klass öl. Vidare säges det: I motionens motivering har icke ens påståtts, att någotdera av nedannämnda skäl numera skulle visat sig ohållbara. „Det är dock skäl att här konstatera, att alkoholgränsens fastställande till 2,25 viktprocent icke var en tillfällighet, utan skedde detta efter omsorgsfullt övervägande just på grund därav, att sagda procenthalt vid fastställandet av denna gräns ansågs vara riktig, emedan ölet kunde bevaras även vid olämpligt väder och under ogynnsamma förhållanden”. Min motion framfördes emedan jag tänkt mig att ölet främst skulle drickas och icke bevaras under ogynnsamt väder och ogynn-

samma förhållanden. Därför föreslog jag att procenthalten skulle ökas. Den statistik som jag anförde visar att III-klassölet på ett skrämmande sätt ökas på bekostnad av II och I klass ölet. Jag tillät mig därför föreslå att konsumtionen av II klass och I klass öl skulle ökas för minskandet av spritdryckernas konsumtion. Jag förstår att rdm. Wickman har sin åsikt för sig såsom absolutist därför försöker jag icke övertyga honom, men vill han göra en rundtur i Helsingfors till olika restauranger och sedan avsluta turen på poliskammaren, skall jag gärna visa vilket inflytande de starka dryckerna hava på medborgarne i Helsingfors i motsats till den inverkan de svagare dryckerna hava (Ed. Wickman: Jag har sett tillräckligt!).

Ed. Kemppi: Edellisen puheenvuoron johdosta pyytäisin huomauttaa, että alkoholiliikkeen johtaja meille talousvaliokunnassa ilmoitti, että alkoholiliike ei tahdo myyntioikeuksien laajentamisessa mennä niin pitkälle kuin ed. von Frenckell menee aloitteessaan.

Ed. von Frenckell: Minulle kuminkin on ilmoitettu, että alkoholiliike mielellään näkisi, että nykyinen tilanne muutettaisiin, ja lausun sen toivomuksen, että alkoholiliikkeen aloite myöskin otettaisiin huomioon silloin, kun tätä aloitetta käsitellään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

9) Ehdotus laiksi vähittäismaksukaupasta.

Esitellään lakivaliokunnan mietintö n:o 7 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty vuoden 1932 vp:llä hyväksytty, vahvistamatta jätetty yllämainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 7.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Eduskunta yhtyy lakivaliokunnan ehdotukseen.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotus toivomukseksi sopimuksen aikaansaamisesta Ruotsin kanssa Tornion ja Muonion rajajokien uittoväylän järeillä olevien rakennuskustannuksien yhteisestä maksamisesta valtionvaroista.

Esitellään ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 7 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Hannulan y. m. toiv. al. n:o 12, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 7.

Keskustelu:

Ed. Hannula: Herra puhemies! Niiden suurten puheitten jälkeen, joita tässä huoneessa tänä päivänä on pidetty, on perin epäkiitollista kiinnittää huomiota niin vähäpätöiseen kysymykseen kuin uittokustannuksiin Tornion ja Muonion rajajoissa. Sempä vuoksi pyydänkin vain lyhyesti lausua iloni siitä myönteisestä kannasta, jonka ulkoasiainvaliokunta on aloitteen johdosta ottanut sekä samalla toivomuksen, että eduskunta yhtyy valiokunnan kantaan.

Kysymyksessä on nimittäin epäkohdan korjaaminen, johon oikeastaan olisi pitänyt ryhtyä jo vuosia sitten. Aloite tarkoittaa Tornion ja Muonion rajajokien uittokustannusten huojentamista. Nuo kustannukset ovat nimittäin $2\frac{1}{2}$ —3 kertaa kalliimmat kuin missään muualla. Niinpä vuonna 1931 kuutiometrin uitto Kemijoessa maksoi 8:14, mutta Tornion- ja Muonionjoissa 21:63. Kuutiometrin uitto Tornion ja Muonion rajajoissa tuli siis maksamaan 13:49 enemmän kuin Kemijoessa. Luonnollisesti tästä on seurauksena ja on aina ollut seurauksena, että kantohinta on vastaavassa määrässä alentunut. Metsistä omistaa valtio Tornion ja Muonion jokien varrella 73 %. Joka ainoa vuosi on valtio ja samalla yksityiset kärsinyt suuria tappioita sen vuoksi, että puutavara on täytynyt

myydä huomattavasti halvempaan hintaan kuin Kemijoella tai muilla joilla, puhumatakaan siitä, että metsähallituksen haku- ja kaussuunnitelmia ei ole voitu vuosikausiin täydellisesti toteuttaa. Laskelmieni mukaan nousevat valtion tappiot tänäkin vuonna lähes 1 milj. markkaan. Jos puutavaraa Tornion ja Muonion joilla olisi voitu myydä tänä vuonna sama määrä kuin on myyty Kemijoella, nousisi tappio 3—4 milj. markkaan. Uittokustannusten kalleuden vuoksi on puutavaran kysyntä ja uitto Tornion ja Muonion joilla vuosi vuodelta laskenut. Vuonna 1930 käsitti uitto sanotuilla joilla vielä 16 miljoonaa uittokuutiojalkaa, mutta tänä vuonna se oli vain 6 miljoonaa uittokuutiojalkaa pyöreihin luvuihin. Kemijoella taas on uitto vastaavana aikana kohonnut 44—50 miljoonaan uj³. Uitosta Tornion ja Muonion joilla huoltaa uittoyhdistys, jossa ruotsalaisilla tähän vuoteen saakka on ollut määräämisvalta. Ruotsalaisten aloitteesta ja toimesta näillä rajajoilla rakennettiin lautaslaitteet takavuosina, jotka tulivat maksaan hyvän joukon kolmattakymmentä miljoonaa markkaa, niin että vuoden 1925 lopussa uittoyhdistyksen tilien mukaan maksamatonta rakennuspääomaa oli jäljellä 1,858,323:31 kruunua, siis yli 21 milj. markkaa. Tätä summaa on vuosien kuluessa kuoletettu ja nämä kuoletuskustannukset aikaansaavat sen, että uittokustannukset sanotuilla joilla nousevat 2½ jopa 3 kertaa kalliimmiksi kuin muualla. Pääomasta kuolettamatta tällä hetkellä lienee noin 5 milj. markkaa. Tehty aloite tarkoittaa sitä, että Ruotsin ja Suomen valtiot yhdessä ottaisivat suorittaakseen tämän jäljellä olevan määrän ja että Suomen hallitus tässä tarkoituksessa ryhtyisi neuvotteluihin Ruotsin kanssa. Ruotsille tämä toimenpide ei olisi outo, sillä se on omilla uittoväylillään jo ryhtynyt vastaavanlaiseen menettelyyn. Mitä Suomen valtioon tulee, niin ulkoasiainvaliokunnan mietintö puhuu kiireellisen myönteisen ratkaisun puolesta. Kysymyksessä on jatkuvien miljoonien markkoihin nousevien tappioiden välttäminen. Kun uittokustannukset Tornion ja Muonion rajajoilla saadaan samoiksi kuin muillakin uittoväylillä, kohoaa puutavaran hinta huomattavasti, sen menekki tulee lisääntymään ja aloitteen toteuttamisesta aiheutuneet kustannukset monin kerron korvatuiksi.

Toivottavaa näin ollen on, että hallitus aloitteen ja ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisesti ryhtyisi sellaisiin toimenpiteisiin, että sanotut uittokustannukset näillä rajajoilla saadaan järjestetyiksi likipitäen yhtä kohtuullisiksi kuin maan muilla uittoväylillä.

Ed. Tapaninen: Herra puhemies! Puheenaoleva toivomusaloite koskee Tornion—Muonion jokilaakson metsätalouden ja niin muodoin myöskin yleisen talouden elinehtoja niin läheltä, toivomusaloitteessa samoin kuin samaa asiaa koskevassa rahaaloitteessani mainitut epäkohdat läntisen rajaväylän uitto-oloissa ovat siihen määrin tuhoisat, että minäkin puolestani lausun ihmetykseni, että ei näihin epäkohtiin ole jo puututtu paljon aikaisemmin. Paremmat suhdanteet puutavaramarkkinoilla takavuosina ovat nimittäin vain voineet tehdä tilanteen Tornionjoella korkeintaan siedettäväksi, mutta se tosiasia, että metsätulot jo silloin suureksi osaksi „menivät väylään”, niinkuin sikäläinen sanonta kuuluu, on epäilemättä vaikuttanut sen, että lama-kausi jokilaaksossa on ollut niin raskas kuin se on. Nyt kun metsätöitäkin olisi käytettävä työttömyyden lieventämiseksi, mutta kantohinnoissa tapahtui tunnettu putoaminen, näyttäytyy uitto-olojen kestävyys koko surkeudessaan. Hakkuita on voitu toimittaa vain hyvin rajoitetussa määrässä ja ainoastaan syrjäyttämällä hyvin suuressa määrässä kannattavaisuuslaskelmat ja metsähoidolliset näkökohdat. On varmaa, että työttömyyttä olisi paljon vähemmän ja tiissä olisi voitu maksaa tyydyttävämpiä palkkoja, jos uittokustannusten alentamiseen olisi ryhdytty jo ennen, niinkuin Tornionjokilaakson kuntien toimikunnan puolesta on sitä eri kertoja esitetty.

Nykyhetkellä puhuu tämän toivomusaloitteen hyväksymisen puolesta nimenomaan työttömyyskysymys. Olen, koska luulen voivani olla vakuutettu, että eduskunta hyväksyy tämän ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ja ponnien, pyytänytkin tämän puheenvuoroni ainoastaan alleviivatakseni ulkoasiainvaliokunnan mietinnön perusteluissa sitä kohtaa, joka pyytää tehostaa hallitukselle toimenpiteen kiireellisyyttä, jotta helpotusta tilanteeseen saataisiin jo ensi uittokaudella. Jos toimenpide myöhästyy, niin ettei se enää ehdi vaikut-

taa kantorahoihin eikä metsätöiden palkkoihin tänä talvena, vaan korkeintaan uittotyöläisten palkkoihin keväällä, niin on siitä saatava apu jäänyt sangen puolinaikeksi. Kun työttömyyden ja alipalkkauksen torjumiseksi Tornionjoella olisi nykyisin käytettävä kaikki mahdolliset keinot, olisi tässä tarjolla keino, joka luonnollisella, niin sanoakseni normaalilla tavalla auttaisi asian ratkaisua. Mutta normaaleissaakin talouselämän oloissa on lievästi sanoen tavatonta, että aikaisemman erehdyksen tähden, erehdyksen, johon valtiovalta ei ole syytön, rangaistaan länsirajan metsänomistajia ja työväkeä tavalla, joka pitkiksi ajoiksi heikentää heidän taloudellista asemaansa ja estää sen nousua.

Olen esittänyt asiaa koskevassa rahaloitteessani esimerkkejä siitä, miten epäedullisessa asemassa rajaväylän metsät ovat muihin Suomen metsiin verrattuina. Uitto on enemmän kuin kolme kertaa kalliimpaa Tornionjoessa kuin esim. naapurissa Kemijoella. Syynä tähän ovat nimenomaan useinmainitut uittolaitteiden kuoletuskustannukset. Täällä on jo tänä iltana joitakuita numeroita mainittu tässä suhteessa. Mainitsen lisäksi, että vuoden 1931 uittotilastosta käy esim. ilmi, että kuoletuskustannukset Kemijoessa ovat 6 %, mutta Tornion ja Muonionjoessa kokonaista 33 % uiton kokonaiskustannuksista.

Tiedämme, että syynä rajaväylän korkeihin uittokustannuksiin on uittolaitteiden rakennettavaksi jättäminen ruotsalaisille, joiden korkea hintataso ja kallispalkkainen työnjohto kohottivat uittolaitteiden hinnat Suomessa ennenkuulumattomiin summiin. Mutta näin asiantuntemattomalle on käsitämätöntä, miksi rajajoella maiden yhteisten asiain hoitamisesta aiheutuvat edut joutuvat aina ruotsalaisille. Sanotaan, että asialliset syyt sitä vaativat. Mutta ainakin kyseessäolevassa asiassa ovat nämä asialliset syyt johtaneet siihen, että Tornionjoen uittolaitteet ovat nyt käymättömän kalliit ja sitäpaitsi ne jo heti niiden valmistuttua havaittiin osittain tarkoitustaan vastaamattomiksi. Tornionjoella halutaan kyllä elää sovussa, rauhassa ja rakkaudessa ruotsalaisen rajanaapurin kanssa, mutta me siellä emme käsitä, miksi etujen jaossa ruotsalaisille aina pitää langeta n. s. leijonan osa. Tämä tuli näkyviin jälleen — en saata olla sitä tässä sivumennen mainitsematta —

kun äsken esim. taas sovittiin lohenviljelyslaitoksen paikasta Tornionjoessa. Emme käsitä, että tällainen tasavertaisesta oikeudesta alati luopuminen suomalaisten puolelta olisi omiaan rajanaapurirakkauttakaan lisäämään.

Esillä oleva kysymys on niin tärkeä kuin rajaseutukysymys on. Rajalla, joka meillä on varakasta ja sivistynyttä maata, Ruotsia vastaan, siellä on Tornionjoen vahvan ja valvutuneen väestön keskuudessa hyvä tilaisuus tehdä vertailuja molempien maiden asiainhoidon välillä. On valitettavaa, että tämä vertailu ei useinkaan koidu Suomen eduksi. Eduskunnalla on nyt tilaisuus korjata vanhoja laiminlyöntejä ja ulkoasiainvaliokunnan muodosteleman toivomusponnen hyväksyminen on käsittäakseni vähintä, mitä tällä kertaa kyseessä olevan epäkohdan poistamiseksi on tehtävä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta hyväksyy ulkoasiainvaliokunnan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ehdotuksen laiksi lisäyksestä puolustuslaitoksen viroista ja toimista 22 päivänä joulukuuta 1927 annettuun lakiin

sisältävä hallituksen esitys n:o 47 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

12) Erään valtiolle otetun obligatiolainan järjestämistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 48 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

13) Ehdotuksen vesioikeuslain 1 luvun 5 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 49 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Lahdensuo: Hallitus on jättänyt eduskunnalle nyt esiteltävänä olevan esityksen vesioikeuslain 5 §:n muuttamisesta. Esityksellä tahdotaan täydentää vesioikeuslakia eräillä säännöksillä joita siinä ennestään ei ole, ja jotka säännökset koskevat vesistöjen vedenjuoksun säännöstelyä.

Kun vesioikeuslain täydelliseen uusimiseen hallituksen ilmoituksen mukaan kuuluu vielä useita vuosia, ennenkuin laki saadaan voimaan, niin on hallitus pitänyt välttämättömänä lain täydentämisellä 5 §:ään korjata siinä olevaa puutteellisuutta.

Hallituksen esittämästä täydennyksestä sinänsä tuskin on muuta kuin hyvää sanottavaa. Mutta sen sijaan voidaan kysyä, eikä hallituksella olisi ollut aihetta saman tien esittää vesioikeuslakiin eräitä muitakin muutoksia ja täydennyksiä, joista tietääkseni on hallituksellekin tehty anomuksia ja ehdotuksia, ja joista ainakin joku näyttäisi olevan niin tärkeä ja kiireellinen toteutettavaksi jo ennen vesioikeuslain täydellistä uusimista, johon vielä voi kulua sen kokemuksen perustuksella asiaa arvoitellen, mikä lain valmistelusta tähän asti on saatu, ei vain useita vuosia, vaan ehkä vielä vuosikymmen.

Eräs sellainen koko maatalousväen mielestä tärkeä ja kiireellinen asia, joka olisi pitänyt ottaa hallituksen nyt jättämän esityksen ohella ratkaistavaksi, sisältyy siihen toivomusaloitteeseen, joka näillä valtiopäivillä on tehty ja joka tarkoittaa sellaisen muutoksen aikaansaamista vesioikeuslakiin, että maanviljelys- ja talousseurojen eräille toimihenkilöille annettaisiin oikeus yhteisten viemärikysymysten selvittelyyn, jonka kautta pienempien kuivatusyritysten toteuttaminen sekä viemärien kunnossapito saataisiin näiden ammattimiesten ja kunnallisten ojalautakuntain avulla nykyistä helpommin, tehokkaammin ja nopeammin suoritetuksi. Tämäkään asia ei ole uusi, vaan on se jo ollut vuosikausia vireillä. Suomen Maatalousseurojen Keskusliiton edustajakokouksissa on sitä käsitelty ainakin kaksi eri kertaa ja ovat nämä kokoukset yksimielisesti kannattaneet sellaista vesioikeuslain muutosta kuin toivomusaloitteessa ehdotetaan ja on, kuten mainitsin, sen mukaisia anomuksia tehty hallituksellekin. Kun ne eivät ole kuitenkaan johtaneet mi-

hinkään toimenpiteeseen, on asia täytynyt koettaa saada eduskunnan kautta jonkunlaiseen ratkaisuun. Rohkenen siitä syystä kiinnittää jo tässä yhteydessä asianomaisen valiokunnan huomiota asiaan ja esittää harkittavaksi, eikä toivomusaloitteessa esitetty asia olisi niin tärkeä ja kiireellinen, että sen tarkoittama muutos vesioikeuslakiin olisi hallituksen esitykseen sisältyvän lisäyksen ohella aikaansaataava, jolloin olisi ehkä pyydettävä hallitukselta uusi esitys, koska ei ole asianmukaista, että vesioikeuslakiin tehdään pienempiä muutoksia eri kerroilla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan.

14) Ehdotuksen laiksi eräiden kiireellisten vesioikeusasiain käsittelemisestä

sisältävä hallituksen esitys n:o 50 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

15) Työntekijäin tapaturmavakuutuslain säädännön muuttamista

koskeva hallituksen esitys n:o 51 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiaivaliokuntaan.

16) Esityksen antamista kauppasopimuksia varten tarpeellisiksi muutoksiksi tullitariffiin

koskeva ed. Heiniön toiv. al. n:o 109 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

Pöydällepanot:

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi istuntoon:

**17) Erikoisasutustoiminnan harjoittamista
työttömyyden torjumista silmälläpitäen**

koskevan hallituksen esityksen johdosta
laadittu maatalousvaliokunnan mietintö
n:o 1;

**18) Ehdotuksen laiksi pakkohuutokaupalla
myytävien maatalouskiinteistöjen
lunastamisesta**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta
laadittu maatalousvaliokunnan mietintö
n:o 2;

**19) Ehdotuksen laiksi työttömyyskassoista,
joilla on oikeus saada apurahaa
valtion varoista**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta
laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö
n:o 3;

**20) Ehdotuksen laiksi eräiden kapinaan
osaaottaneiden henkilöiden armahtamisesta**
sisältävän aloitteen johdosta laadittu laki-
valiokunnan mietintö n:o 8;**21) Ehdotuksen laiksi lainajyvästöistä ja
siemenrahastoista**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta
laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö
n:o 5; sekä

22) Tielain 78 §:n muuttamista

tarkoittavan lakialoitteen johdosta laadittu
laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 6.

P u h e m i e s: Eduskunnan seuraava is-
tunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 23,30.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Anton Kotonen.

22. Tiistaina 7 p. marraskuuta 1933

kello 14.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Toinen käsittely:

- 1) Ehdotus laiksi eräiden asunto-
osakeyhtiöiden pakkohallinnosta 589
- Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietinnöt n:o 3 a ja 3; lakivalio-
kunnan mietinnöt n:o 3 a ja 3; hal-
lituksen esitys n:o 18.
- 2) Ehdotus laiksi oppisopimuslain
muuttamisesta ..... ”
- Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 6; työväenasiainva-
liokunnan mietintö n:o 2; hallituksen
esitys n:o 32.
- 3) Ehdotus laiksi Suomen ja So-
sialististen Neuvostotasavaltojen Liit-
ton välisen porosopimuksen eräiden
säännösten hyväksymisestä 595
- Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 7; ulkoasiainvalio-
kunnan mietintö n:o 5; hallituksen
esitys n:o 13.
- 4) Ehdotus laiksi eräiden Suomen
ja Ison-Britannian sekä Pohjois-Irlan-
nin Yhdistyneen Kuningaskunnan vä-
lisen kauppasopimuksen säännösten
hyväksymisestä ..... ”
- Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 8; ulkoasiainvalio-
kunnan mietintö n:o 6; hallituksen
esitys n:o 40.
- 5) Ehdotus laiksi tielain 93 §:n
muuttamisesta ..... ”
- Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 9; laki- ja talous-
valiokunnan mietintö n:o 4; ed. Kivi-
ojan lak. al. n:o 40.
- 6) Ehdotus laiksi väkijuomista an-
netun lain 1 §:n muuttamisesta 600

Siv.

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 10; talousvaliokun-
nan mietintö n:o 4; ed. von Frenckel-
lin y. m. lak. al. n:o 35.

Ensimmäinen käsittely:

- 7) Ehdotus laiksi erikoisasutustoi-
minnasta 605
- Asiakirjat: Maatalousvaliokun-
nan mietintö n:o 1; hallituksen esi-
tys n:o 22.
- 8) Ehdotus laiksi Osakeyhtiö Maa-
kiinteistöpankin oikeudesta ostaa tai
lunastaa pakkohuutokaupalla myytä-
viä kiinteistöjä 619
- Asiakirjat: Maatalousvaliokun-
nan mietintö n:o 2; hallituksen esitys
n:o 21.
- 9) Ehdotus laiksi työttömyyskas-
soista, joilla on oikeus saada apu-
rahaa valtion varoista 623
- Asiakirjat: Työväenasiainva-
liokunnan mietintö n:o 3; hallituk-
sen esitys n:o 35.
- 10) Ehdotus laiksi lainajyvästöistä
ja siemenrahastoista 641
- Asiakirjat: Laki- ja talousva-
liokunnan mietintö n:o 5; hallituksen
esitys n:o 34.
- 11) Ehdotus laiksi eräiden kapi-
naan osaaottaneiden henkilöiden ar-
mahtamisesta 646
- Asiakirjat: Lakivaliokunnan
mietintö n:o 8; ed. Kiviojan y. m. lak.
al. n:o 18.
- 12) Ehdotus laiksi tielain 78 §:n
muuttamisesta 647
- Asiakirjat: Laki- ja talous-
valiokunnan mietintö n:o 6; ed. Sar-
linin y. m. lak. al. n:o 39.

Esitellään:

- 13) Hallituksen esitys n:o 52 laiksi
tuulaakimaksun laskemisen perus-
teesta 647
- 14) Hallituksen esitys n:o 53 laiksi
hallituksen oikeuttamisesta antamaan
tarpeenvaatimia säännöksiä Suomen
vientikaupan turvaamiseksi ..... ”
- 15) Hallituksen esitys n:o 54 hyök-
käyskäsitteen määrittelemisestä Lon-
toossa 3 päivänä heinäkuuta 1933 teh-
dyn sopimuksen hyväksymisestä .... ”
- 16) Hallituksen esitys n:o 55 laiksi
velan maksun järjestelystä kiinteistön
ulosmittauksen yhteydessä ..... ”
- 17) Hallituksen esitys n:o 56 laiksi
edustajanvaaleista ja muutoksista la-
kiin niiden valitsijamiesten valitsemi-
sesta, jotka toimittavat tasavallan pre-
sidentin vaalin ..... ”
- 18) Hallituksen esitys n:o 57 mää-
rärahan myöntämisestä lisämään osta-
mista varten Satakunnan kasvinvilje-
lyskoeasemalle 648
- 19) Hallituksen esitys n:o 58 rau-
tatierakennuksista vuosina 1934—
1938 ..... ”
- 20) Hallituksen esitys n:o 59 laiksi
vakuutusneuvostosta ja laiksi valtion
tapaturmatoimistosta 651

Pöydällepanoa varten
esitellään:

- 21) Sivistysvaliokunnan mietintö
n:o 2 hallituksen esityksen johdosta
laiksi Jyväskylän kasvatustieteellisen
korkeakoulusta ..... ”

Puhetta johtaa toinen varapuhemies
von Born.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi
puhemies Kallio ja varapuhemies Hakkila
sekä edustajat Bryggari, Colliander, Est-
lander, Jokinen, Leppälä, Löthman, Ok-
sala, Paasivuori, Rydman, Suokas ja Tan-
ner.

Siv.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat vir-
ka-asiaain takia täksi päiväksi ed. Rydman
ja ed. Löthman, yksityisasiain vuoksi tä-
män istunnon alkuosasta ed. Colliander,
ulkomaamatkan takia kuluvan kuun 10
päivästä saman kuun 20 päivään ed. Toi-
vola sekä tämän kuun 10 päivästä 23 päi-
vään ed. Somersalo.

Ed. Jatkolan vapauttaminen edustajatoimes-
taan.

Toinen varapuhemies: Ed. Jat-
kola on eduskunnan keskuskansliaan jättä-
nyt eduskunnalle osoitetun kirjelmän,
jonka sihteeri lukee.

Sihteeri lukee:

Eduskunnalle.

Kun minä tultuani nimitetyksi Mikkelin
läänin maaherran virkaan en voi virkateh-
täviäni takia jatkuvasti ottaa osaa edus-
kunnan työhön, pyydän kunnioittaen, että
minut vapautettaisiin edustajatoimistani
kuluvan marraskuun 10 päivästä lukien.

Helsingissä, 6 päivänä marraskuuta 1933.

E. J. Jatkola.

Toinen varapuhemies: Viitaten
valtiopäiväjärjestyksen 10 §:ään puhemies-
neuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Suuren valiokunnan jäsenet.

Toinen varapuhemies: Ilmoite-
taan, että ed. Jatkolan tilalle suureen va-
liokunnan jäseneksi tulee ed. Rydman.

Uusi jäsen lakivaliokuntaan ed. Jatkolan sijaan.

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta päättäisi kehoittaa valitsijamiehiä valitsemaan jäsenen lakivaliokuntaan ed. Jatkolan sijaan.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kalliokoski: Suuri valiokunta kokoontuu huomenna kello 10.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi eräiden asunto-osakeyhtiöiden pakkohallinnosta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 3 a ja otetaan jatkettuun toiseen käsittelyyn siinä sekä saman valiokunnan mietinnössä n:o 3 ja lakivaliokunnan mietinnöissä n:oissa 3 ja 3 a valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 18, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsitteilyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 3 a, josta nähdään, että suuri valiokunta, asian uudelleen käsiteltyään, on kaikissa kohdissa yhtynyt eduskunnan siinä tekemiin päätöksiin. Valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 3 momentin mukaisesti julistetaan lakiehdotuksen toinen käsittely niin ollen päättyneeksi.

2) Ehdotus laiksi oppisopimuslain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 6 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä työväenasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 32, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsitteilyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 6. Ensinnä sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen käydään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Suurkonka: Pystyvistä ammatityöntekijöistä on maassamme ollut tuntuva puute jo pitemmän aikaa. Niinpä jo 50—60 vuotta takaperin, jolloin maahamme perustettiin entistä enemmän suuria teollisuuslaitoksia, oltiin pakotettuja hankkimaan näihin ammattitaitoista työväkeä osaksi myös maan rajojen ulkopuolelta. Tämän epäkohdan korjaamiseen kiinnitettiin valtiovallan puolelta kohta huomiota. Tätä tarkoitusta varten hyväksyi eduskunta 10 vuotta takaperin n. s. oppisopimuslain, joka nyt ensi vuoden alussa tulee olleeksi voimassa 10 vuotta. Aivan oikein täällä eduskunnan edellisessä istunnossa huomautettiin, että tämä laki on kunnialla täytännyt tehtävänsä, koska se näin kauan on jaksanut olla voimassa. Siinä lakiesityksessä, mikä meillä nyt on esillä, ja joka koskee oppisopimuslain eräiden pykälien muuttamista, on tarkoituksena niiden epäkohtien poistaminen ja korjaaminen, mitä kyseessäolevassa laissa 10 vuoden ajalla on havaittu olevan.

Korjauksena on pidettävä ensinnäkin tämän lakiesityksen 1 §:ään sisältyvää muutosta, jossa työnvälitystoimistojen ja työttömyyslautakuntien tilalle ehdotetaan valittavaksi ammattioppilaslautakunnat. Tämä sen vuoksi, että työttömyyslautakunnat samoin kuin työnvälitystoimistot ovat pitäneet itselleen niitä asioita, jotka heille kuuluvat oppisopimuslain mukaisesti, jonkun verran vieraina. Myöskin viime vuosina vallinnut suuri työttömyys on vaikuttanut sen, että näillä työnvälitystoimistoilla ja työttömyyslautakunnilla ei ole riittänyt aikaa parhaalla tahdollakaan kiinnittää riittävää huomiota niihin tehtäviin, mitä oppisopimuslaki niille edellyttää. Parannuksena on pidettävä myöskin sitä, että ammattioppilaiden korkein ikä ehdotetaan korotettavaksi 18 vuodesta 21 vuoteen. Tämä sen vuoksi, että, kuten asian tuntijat ovat lausuneet, meillä on ammattihaaroja, joihin ei voida ottaa ammattioppilaita juuri nuorempina kuin 18 vuotiaina

työn raskauden takia. Nämä muutokset ovat, kuten jo mainitsin, parannuksia ja niihin nähden asianomainen valiokunta on päässyt verrattain yksimielisenä tähän tulokseen.

Sen sijaan tämän lakiesityksen 13 pykälään nähden, joka antaa määräyksiä siitä, miten on meneteltävä silloin kun työlakko tai työnsulku kohtaa sellaista työpaikkaa, jossa on työskentelemässä tämän lain mukaisia ammattioppilaita, on oltu eri mieltä. Tähän asiaan on kiinnitetty suurinta huomiota sekä työväenasiainvaliokunnassa että myös suuressa valiokunnassa. Samoin siitä mainittiin useissa puheenvuoroissa eduskunnassakin asian ollessa täällä ensimmäistä kertaa esillä. Siinä asiassa on oltu yhtä mieltä, että nämä asiat olisi järjestettävä lailla niin, että työlakon tai työnsulun kohdatessa työpaikkaa, tämä mahdollisimman vähän vaikuttaisi häiritsevästi oppilaan saamaan ammattiopetukseen nähden. Mutta menettelytavoista, miten tähän päämäärään päästäisiin, on oltu eri mieltä. Nykyisen voimassa olevan lain mukaan on sekä ammattioppilailla että työnantajilla työlakon tai työnsulun kohdatessa työpaikkaa oikeus sanoa joko irti oppisopimus tai keskeyttää se työselkkauksen ajaksi. Työväenasiainvaliokunnan enemmistö on asettunut nyt pääasiassa tähän pykälään nähden samalle kannalle. Se on kyllä pykälään liittänyt erään lauseen, joka koskettaa sitä tapausta, jolloin ammattioppilas opiskelee ammattikoulussa. Valiokunnan vähemmistö taas on asettunut sille kannalle, että ammattioppilailla eikä työnantajalla ei pitäisi olla oikeutta keskeyttää tätä oppisopimusta, vaan sitä olisi jatkuvasti pidettävä voimassa, milloin tämä vain on mahdollista. Valiokunnan enemmistö on perustellut kantaansa, jolle se on tullut m. m. sillä, että kun laki ei pakota ammattioppilasta työskentelemään lakonalaudessa työpaikassa, niin silloin ei häntä myöskään voida syyttää siitä, että hän olisi lakko-rikkuri tai niin pois päin, niinkuin voi olla laita silloin jos hän on jatkuvasti pakotettu jatkamaan työskentelyä. Myöskin on viitattu siihen seikkaan, että ammattioppilaille eräissä tapauksissa, jolloin esim. hänen läheisiä omaisiaan, joko isänsä tai veljensä, ovat liittyneet lakkoon, niin hänelle olisi vaikea käydä työssä tuollaisessa työpaikassa ja olla taistelemassa toisia lakkoon yhtyneitä vastaan. Nämä perustelut mie-

lestäni kuitenkin eivät ole kovinkaan painavia. Jos laki kerran kieltää ammattioppilaan ottamasta osaa lakkoon tai työnsulkuun, niin ei ole mitään asiallista oikeutta toisilla työläisillä silloin soimata häntä lakonrikkuriksi kuten on sanottu. Valiokunnan vähemmistön mielestä sen sijaan sillä, että laki kieltäisi ammattioppilaan ryhtymästä lakkoon, ottamasta siihen osaa, sillä on erityisiä etuja puolellaan.

Työtaisteluihin liittyy aina hyvin läheisesti myöskin poliittista sivumakua, sitä ei voitane kieltää. Ja kun ajattelee, että ammattioppilaina työskentelee enimmäkseen 17—18 vuotiaita nuorukaisia, niin hyvin helposti ymmärtää, että tällaista nuorta väkeä voidaan johtaa helposti harhaan. He eivät jaksa täysin arvostella, milloin lakko on oikeutettu j. n. e. Ja tästä saattaa olla seurauksena se, että heidän ammattiopetuksensa tulee jatkuvasti siitä kärsimään.

Pyydän tätä valaista pienellä esimerkillä. Ajatelkaamme, että ammattioppilas on liittynyt lakkoon, joka työpaikalla on syntynyt. Työnantaja hankkii lakon aikana uusia ammattioppilaita tuohon työpaikkaan. Jos lakko päättyy huonosti, työntekijät eivät saa tahtoaan perille viedyksi, niin on hyvin luultavaa, että työnantaja ei enää otakaan takaisin niitä ammattioppilaita, jotka vapaaehtoisesti ovat keskeyttäneet oppisopimuksensa. Ja näin voi käydä niin, että oppilas, joka esim. itse on sitoutunut oppisopimuksen nojalla olemaan oppilaana neljä vuotta, on saattanut tästä ajasta jo olla opissa yli puolen tuosta ajasta — nyt joutuu lähtemään pois työpaikastaan, saamatta siitä todistusta. Näin hänelle on tullut suuri vahinko — hänen oppiaikansa suureksi osaksi on mennyt hukkaan.

Valiokunnan vähemmistön kantaa, joka on asettunut sille kannalle, ettei ammattioppilailla eikä työnantajalla ole oikeutta keskeyttää oppilassuhdetta, on ollut puoltamassa myös muutamien toisten maiden esimerkkejä lainsäädännössä tällä alalla. Niinpä Tanskassa ja Norjassa missä on vastaavanlaiset lait olemassa, siellä laki ei anna ammattioppilaille enemmän kuin työnantajallekaan tällaista oikeutta oppisopimuksen keskeyttämiseen. Myöskin meillä tätä asiaa kun on valmisteltu ammattikasvatusneuvostossa, niin siellä ammattikasvatusneuvoston enemmistö 8 äänellä 2 vastaan yhtyi myöskin tälle sa-

malle kannalle. Näistä syistä olen tullut siihen käsitykseen, että tässä asiassa olisi poikettava työväenasiainvaliokunnan enemmistön esittämästä kannasta ja yhdyttävä kannattamaan niitä ajatuksia, joita työväenasiainvaliokunnan mietintöön liitettiin vastalauseisiin sisältyy. Tulen asianomaisen pykälän kohdalla tekemään tästä muutosehdotuksen.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen yksityiskohtainen käsittely.

Lakiehdotuksen 1, 2, 4, 5, 7—9 § hyväksytään keskustelutta.

13 §.

Ed. Palmgren: Herr talman! Hänvisande till min reservation och det andragande jag fredagen den 3 november hade i denna angelägenhet får jag vördsamst föreslå, att 13 § i lagen måtte utgå. Till stöd härför får jag ännu framhålla, att det för lärlingens uppföstran och utveckling vore av allra största betydelse, att han under lärotiden icke skulle indragas i eventuellt förekommande arbetstvister. Lärlingens avlöning och andra förmåner äro fastställda i läroavtalet. Angående dem kan icke uppkomma tvist, som skulle berättiga till strejk. Om strejk emellertid av andra skäl uppkommer å arbetsplatsen, kan den sålunda icke beröra lärlingens personliga förhållande. Det oaktat skulle lärlingen självfallet bliva utsatt för stark påtryckning från de strejkande äldre arbetarnas sida, om lagen tillerkänner honom en förment rätt att bryta läroavtalet. Det ligger i lärlingens intresse att bliva skyddad från sådan påfrestning. Samhället har icke heller någon nytta därav, att lärlingar redan under lärotiden skola ställas inför frågan, huru de skola förhålla sig till deltagande i strejk på deras arbetsplatser.

Ed. Ikonen: Oppisopimuksen tehneiden oppilaiden lakkovapaus työnantajain ja työntekijäin välisissä työriitaisuuksissa ei tunnu sellaiselta, että se pitäisi lainsäädännössä tehdä luvalliseksi. Oppisopimuk-

sethan tehdään koko oppiajaksi, jolloin määrätään m. m. kaikki oppilaan oikeudet sekä velvollisuudet oppiaikana. Omasta asiastaan ei siis oppilaan ole syytä ryhtyä lakkoilemaan, vaan on lakkoon ryhdyttävä muiden asiain vuoksi, joko vapaaehtoisesti tai sitten painostuksesta. Jos laki on sellainen, että oppilas voi ryhtyä lakkoon, silloin on ilman muuta selvää, että hänet siihen pakotetaan vanhempien työntekijäin puolelta, mutta jos laki kieltää oppilaiden sekaantumisen työriitaisuuksiin, silloin ei oppilasta voida verrata lakonmurtajaan, vaan hän voi työtaistelun ulkopuolella jatkaa opintojaan, jotka siinä iässä, jossa oppilas on, ovatkin hänen tulevaisuudelleen tärkeämpiä kuin aktiivinen osanotto työtaisteluihin. Niihin hänelle voi vielä varautua tilaisuus ja on hänelle silloin sitä enemmän voiton mahdollisuuksia mitä pätevämpi hän on ammatissaan eli toisin sanoen, mitä välttämättömpi hän on työnantajalle.

Ammattikasvatusneuvosto, joka ammattikasvatuksen alalla edustaa pätevintä asian-
tuntemusta meillä, onkin asettunut, kuten täällä on jo mainittu, kielteiselle kannalle oppilaiden lakkovapauteen nähden, mutta hallitus esityksessään ei ole ottanut tätä kantaa muuta kuin vähäiseltä osalta huomioon. Hallitus on koettanut löytää jonkinlaista keskitietä voimassaolevan, lakkovapauden myöntävän ja ammattikasvatusneuvoston kielteisen kannan välillä. Tämä kompromissi ei ole tyydyttänyt valiokunnan enemmistöä, joka on kirjoittanut pykälään lisäyksen, jonka mukaan oppilaan lakkoileminen hyväksytään, vieläpä veloitetaan työnantaja tällaiselle oppilaalle suoritettavaan palkkaa lakkoajalta hänen käytössään ammattikoulua. Jos laki kirjoitetaan näin, niin silloin todella lakkoon yhtymätön oppilas voidaan leimata enemmänkin kuin rikkuriksi, koska hän ei ymmärrä käyttäen lain myöntämiä etuja: olla lakossa ja nostaa palkkaa siltäkin ajalta. Tällainen ehdotus 13 §:ään tuli työväenasiainvaliokunnassa, kun siellä oli tilapäisesti varajäseniä mukana, ja suuri valiokunta-kin vain yhden äänen enemmistöllä hyväksyi tämän pykälän. Minä uskon, että eduskunnan enemmistö tutustuttuaan työväenasiainvaliokunnan mietintöön liitettyn II vastalauseeseen voi sen hyväksyä. Siinä on asetettu tasapuoliselle kannalle työnan-

tajaan ja oppilaaseen nähden. Ehdotan siis, herra puhemies, että 13 § hyväksytäisiin työväenasiainvaliokunnan mietinnössä olevan II vastalauseen mukaisesti.

Ed. Bööck: Minä kannatan ed. Palmgrenin tekemää ehdotusta.

Ed. Fagerholm: Herr talman! I utskottet har i övrigt rätt en mycket stor enighet om de ändringar, som hava företagits i regeringens proposition, men i fråga om föreliggande 13 § råder det ganska djuptgående meningsskiljaktigheter. Ingenting är heller naturligare. Det är en paragraf där arbetsgivarnes och arbetarnas intresse går i sär och det är knappast möjligt att härvidlag tänka sig någon kompromiss, som skulle tillfredsställa vardera parten. Under en strejk är det givet, att arbetsgivarna i händelse de hava tillfälle därtill, komma att utnyttja lärlingarna. Och de kunna då, om i lag ingenting bestämmes härom, utnyttja lärlingarna också till sådana arbeten, som lärlingen annars icke skulle komma att befatta sig med. De skulle alltså inte blott utföra det arbete som under normala förhållanden åligger dem, alltså yrkesutbildningsarbete, utan de skulle också få utföra det arbete, som de för tillfället strejkande arbetarne skola utföra. I stora industriföretag med flere hundra arbetare spelar detta naturligtvis ingen större roll. I varje fall kan lärlingarnas arbete härvidlag icke hava någon avgörande betydelse för arbetskonfliktens utgång. Och skulle det endast vara fråga om sådana stora företag, så kunde vi för vår del gärna gå med på en sådan bestämmelse som här nu föreslås från olika håll. Men när frågan gäller små företag — och i regeln är det små företag som anställa lärlingar — så är förhållandet i stor utsträckning helt annorlunda. Där det står en 3 eller 4 arbetare och en eller ett par lärlingar, måste förhållandet vara annorlunda än då det är fråga om en stor industriinrättning med flere hundra arbetare och kanske ett tiotal lärlingar. Om arbetare i dessa små företag äro tvungna att gå ut i öppen konflikt, så kommer lärlingsarbetet utan tvivel att inverka på arbetskonfliktens förlopp och utgång. Därom kan knappast något tvivel råda. Och då

komma vi till det förhållandet, som socialutskottets majoritet har försökt undvika, vi komma nämligen därhän att arbetarna efter strejkens slut äro tvungna att betrakta dessa lärlingars under strejk utförda arbete som sedvanligt strejkbrytararbete. Och då man nu vet hurudan åsikt man på arbetarhåll har om strejkbrytararbete är det naturligt att vi för vår del inte vilja vara med om att försätta lärlingarna i sådan situation, att de måste med stöd av lag bära strejkbrytarnamnet. Det är nu en gång för alla på det sättet, att vi på arbetarhåll betrakta en strejkbrytare som en förrädare. Vi betrakta en strejkbrytare som om en den där faller de kämpande arbetarna i ryggen under en strejk. Vi betrakta alltså en sådan med samma blick som man på högerhåll betraktar en spion eller en landsförrädare. Det är ett faktum som det icke går att komma ifrån, och det borde därför inte i lag införas sådana bestämmelser som göra, att lärlingarna riskera att bära denna strejkbrytartitel.

Här har hänvisats till yrkeslärlingsnämndens ståndpunkt i denna fråga. Det är fullständigt riktigt att yrkeslärlingsnämndens flertal, däribland givetvis arbetsgivarnas representanter, hava gått in för den tanken, att denna paragraf helt skall strykas från lagen, att lärlingsförhållandet alltså icke skall kunna avbrytas under en strejk eller lockout. Men det bör dock erinras om att yrkeslärlingsnämndens aktade ordförande kommunalrådet von Wright, som hela sitt liv sysslat med dessa lärlingsspörsmål, var inne på samma linje som vi. Han ansåg att de bestämmelser, som finnas i gällande lag voro tillräckliga därvidlag och att de inte beredde något som helst förfång varken för lärlingar, arbetare eller arbetsgivare. Också regeringssekreterar Venäläinen, som utskottet hörde i denna punkt, var inne på samma tankegång. Också han ansåg det vara olyckligt om lärlingen på detta sätt skulle komma i en obehaglig mellanställning. Genom att lärlingarna ju icke i en strejk kunna hava några egna ekonomiska intressen att bevaka, så bör ju icke heller arbetsgivaren betrakta dem i händelse de avbryta lärlingsförhållandet för den tid strejken pågår, såsom varande solidariska med arbetarna. De blanda sig icke i den

pägaende arbetskonflikten och detta göra de bäst genom att för denna tid inställa arbetet.

Från agrarhåll har det föreslagits att deras i reservationen intagna förslag till formulering av 13 § skulle godkännas, men den förefaller åtminstone mig att vara fullständigt omöjligt. Där heter det att lärlingsförhållandet skall fortgå, såvitt icke yrkesidkarna eller lärlingen efter ömsesidig överenskommelse önskar avbryta detsamma. Det är ganska omöjligt att, när en konflikt står för dörren eller kanske redan utbrutit, några underhandlingar skola kunna föras mellan lärlingarna och arbetsgivarna om huruvida lärlingsförhållandet skall avbrytas eller icke. Det är givet att om det är fråga om en strejk så vill arbetsgivaren icke avbryta lärlingsförhållandet, är det fråga om en lockout så vill han det kanske, men då är måhända lärlingarnas intresse annorlunda.

Då det icke har kunnat anföras några vägande skäl emot den formulering som socialutskottet här har föreslagit, och då den gällande lagen icke i denna punkt har varit föremål för några egentliga angrepp — det är endast ur teoretisk synpunkt man har angripit denna bestämmelse — så finner jag för min del att riksdagen väl kunde godkänna den av socialutskottet föreslagna formuleringen.

Ed. Inkilä: Kun keskustelun kuluessa täällä on sanottu, että lakiehdotuksen 13 § siinä muodossa kuin se esiintyy hallituksen ehdotuksessa, antaisi oppilaille jonkunlaisen lakkovapauden, niin tämä osuu selvästikin kokonaan harhaan. Tämän pykälän avulla ei suinkaan tahdota edistää sitä, että oppilaat ryhtyisivät jollakin tavalla työriitaisuuksia aikaansaamaan. Päinvastoin tahdotaan päästä siihen, että jos työriitaisuuksia syntyy, jos niitä syntyy ilman että oppilaat siihen ovat millään tavalla vaikuttaneet, niin silloin oppilaat voidaan pitää irti näistä riitaisuuksista. Kokemus on osoittanut, ettei heitä voida pitää niistä irti, jos heidän on pakko olla työssä. Silloin he helposti joutuvat sellaisiin ristiriitoihin, jotka vetävät heidät mukaan taisteluun. Toisin sitä vastoin on asian laita, oppilaat voidaan aivan toisella tavalla suojella, jos työriidan sattuesssa oppisopimus saatetaan joko keskeyttää tai purkaa. On

selvää, että tässä kohdin saadun kokemuksen perustalla hallitus on antanut tälle pykälälle sen muodon, mikä sillä hallituksen esityksessä on. Samanlainen määräyshan on nykyäänkin voimassaolevassa laissa, ja minusta tuntuu, että eduskunnalla ei ole minkäänlaista syytä pyrkiä saamaan sitä muutetuksi.

Ed. Lehtonen: Minä pyydän kannattaa täällä tehtyä ehdotusta, että 13 § hyväksyttäisiin työväenasiainvaliokunnan mietintöön liittyvässä II vastalauseessa sanotun mukaiseksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Ikonen ed. Lehtosen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin siinä muodossa mikä sillä on työväenasiainvaliokunnan mietintöön liitettyssä II vastalauseessa. Kutsun tätä ehdotusta ed. Ikosen ehdotukseksi. Ed. Palmgren ed. Böökin kannattamana on ehdottanut, että pykälä I vastalauseen mukaisesti poistettaisiin lakiehdotuksesta ja myös voimassaolevasta laista. Kutsun tätä ehdotusta ed. Palmgrenin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Mielestäni on äänestyksessä meneteltävä siten, että ensin äänestetään suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Ikosen ehdotuksen välillä ja voittanut asetetaan ed. Palmgrenin ehdotusta vastaan, joka tietää sitä, että koko pykälä on poistettava.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Ikosen ehdotuksen välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Ikosen ehdotus hyväksytty.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 95 jaa- ja 85 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 16.

Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

2) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Palmgrenin ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Palmgrenin ehdotus hyväksytty.

Toinen varapuhemies: Kehoitän niitä edustajia, jotka äänestävät „ei”, nousemaan seisoalleen.

Kun tämä on tapahtunut, lausuu

Toinen varapuhemies: Enemmistö.

Koneäänestystä pyydetään.

Toinen varapuhemies: Esitän vastattavaksi „jaa” tai „ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 93 jaa- ja 88 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 16.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Palmgren: Jag anhaller om öppen omröstning.

Toinen varapuhemies: Avointa äänestystä on pyydetty. Kehoitän niitä edustajia, jotka kannattavat avointa äänestystä, nousemaan seisoalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Toinen varapuhemies: Avoin äänestys tulee toimitettavaksi.

Sihteeri lukee äänestysesityksen uudelleen.

„Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Aarniokoski, Aattela, Ampuja, Andersson, Erkkö, Eskola, Fagerholm, Fu-

ruhjelm, Haga, Halonen, T., Harvala, Heiniö, Helo, Herrala, Hildén, Hiltunen, Huotari, Hämäläinen, Inkilä, Jacobsson, Jatkola, Jern, Kanerva, Kesti, Kettunen, Kivimäki, Kivisalo, Koivulahti-Lehto, Komu, Koponen, Kosonen, Kujala, Kulovaara, Kuusisto, Kääriäinen, Lastu, Lehtokoski, Lepistö, Lindman, Lindström, Linna, Lonkainen, Lumijärvi, Lumme, Malkamäki, Malmivuori, Mangs, Mantere, Marttila, Mattsson, Meriläinen, Metsäranta, Mustasilta, Mäkeläinen, Pajunen, Pekkala, Peltonen, Penttala, Perho, Pesonen, Puittinen, Pärssinen, Rantala, Reinikainen, Rytinki, Ryömä, Räisänen, Salmenoja, Salonen, Sarlin, Sergelius, Setälä, Sinisalo, Sirén, Sventorzetski, Syrjänen, Särkkä, Toivola, Toivonen, Tolonen, Turkia, Turkka, Valta, Welling, Wenman, Wickman, Wiik, Voionmaa, Ählström ja Österholm.

„Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aakula, Aittoniemi, Ala-Kulju, Alestalo, Annala, J., Annala, V., Arffman, Asikainen, von Born, Brander, Böök, Ellilä, Forstadius, von Freneckell, Halonen, A., Hautala, Heikkinen, Heiskanen, Helene-lund, Hirvensalo, Honka, Honkala, Horelli, Huittinen, Hänninen, Hästbacka, Ikonen, Janhonen, Junnila, Jutila, Kaasalainen, Kaijalainen, Kalliokoski, Kares, Karvetti, Kauranen, Kemppi, Kivenoja, Kivioja, Koivisto, Koivuranta, Korvenoja, Kukkonen, Kullberg, Kämäräinen, Lahdensuo, Lahtela, Lampinen, Lehtonen, Leiwo, Linkomies, Lohi, Luostarinen, Miikki, Moilanen, Nikkola, Nyman, Oksanen, Oulasmaa, Paksujalka, Palmgren, Pennanen, Pilppula, Pitkänen, Pohjala, Rantanen, Riipinen, Salo, Sariola, Schildt, Simojoki, Sjöblom, Soini, Soininen, Somersalo, Sundström, Suurkonka, Söderhjelm, Takala, Tapaninen, Tarkkanen, Tukia, Tuomivaara, Tyrni, Vaarama, Wainio, Vallas, Vehkaoja, Venho, Vesterinen, Vilhula, Virkkunen ja Östen-son.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat 14 edustajaa:

Bryggari, Colliander, Estlander, Hakkila, Hannula, Jokinen, Leppälä, Löthman, Oksala, Paasivuori, Rydman, Suokas, Tanner ja Väisänen.

Toinen varapuhemies: Avoimessa äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 93 ei-ääntä.

Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Palmgrenin ehdotuksen.

18 §, lakiehdotuksen johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Toinen varapuhemies: Kun suuren valiokunnan ehdotusta ei ole muuttamattomana hyväksytty, palautetaan asia suureen valiokuntaan, joten asian toinen käsittely tulee jatkumaan.

3) Ehdotus laiksi Suomen ja Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton välisen porosopimuksen eräiden säännösten hyväksymisestä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 7 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 5 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 13, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsitteilyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 7.

Ensiksi sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen käydään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelussa ei kukaan halua puheenvuoroa.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta lakiteksti, lakiehdotuksen johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Ison-Britannian sekä Pohjois-Irlannin Yhdistyneen Kuningaskunnan välisen kauppasopimuksen säännösten hyväksymisestä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 8 ja otetaan toiseen käsitte-

lyyn siinä sekä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 6 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 40, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsitteilyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 8.

Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta. Sen jälkeen käydään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelussa ei puheenvuoroa pyydetä.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta lakiteksti, lakiehdotuksen johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi tielain 93 §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 9 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 4 valmistelevasti käsitelty ed. Kiviojan lak. al. n:o 40, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsitteilyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 9.

Keskustelu:

Ed. Paksu ja lka: Ensiksi pyytäisin ehdottaa että eduskunta hyväksyisi käsitteilyn pohjaksi ed. Kiviojan lakialoitteessa ehdotetun lain, kuitenkin siten muutettuna, millaisena se esiintyy laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa eli että 93 pykälä kuuluisi seuraavasti: Kun yleistä liikennettä varten uusi maantie rakennetaan tai ennestään olevia levitetään tai siirretään, tulee niitten kuntien, joitten alueen läpi tie kulkee, vastata 12 §:ssä mainittujen korvausten suorittamisesta. Valtioneuvosto voi kuitenkin harkinnan mukaan myöntää kunnalle helpotusta 1 momentissa mainitusta korvausten

suorittamisvelvollisuudesta, tai milloin erittäin painavat syyt antavat siihen aiheutta kokonaan vapauttaa kunnan tästä velvollisuudesta.

Sitten tähän mainittuun pykälään ehdotan myöskin lisättäväksi 3 momentin, joka kuuluu näin: Jos kunta ei ole anonut tai siltä vaaditussa lausunnossaan puoltanut uuden tien rakentamista tai entisen tien siirtoa, olkoon se vapaa tietä varten tarvittavien maa-alueiden lunastamisesta. Ehdotukseni perusteeksi pyytäisin lisäksi esiintuoda vielä seuraavaa.

Laki- ja talousvaliokuntahan on asettunut alunperin esilläolevaan lakiehdotukseen nähden hylkäävälle kannalle, jota kantaa laki- ja talousvaliokunta mietinnössään perustelee sillä, että jos tällainen laki hyväksyttäisiin veisi se siihen, että kunnat ilman asiallisia syitä saattaisivat ryhtyä vastustamaan monien tarpeellisienkin teiden rakentamista, niin että monenkin tärkeän tien suunnitelman toteutuminen voisi vaikeutua. Kun tässä valiokunnan mietinnössä on tultu tällaiseen tulokseen, niin ei voi olla ihmettelemättä sitä, mistä valiokunta on sen käsityksen saanut, koska ei vielä ole ollut vähääkään kokemusta siitä, mitä tällaisen lain voimaantulo tulisi käytännössä siihen vaikuttamaan. Ja onhan luonnollista, että jos kunnat tulisivat vapautumaan tiealueiden lunastuksesta, tulevat ne samalla luopumaan myöskin silloin siitä vastustamisesta, kun ne ovat tietoisia siitä, että ovat vastuusta vapaat. Vaikka ehdotetun tielain 93 §:n 3 momentin lisäyksessä sanotaankin että jos kunta ei ole anonut eikä lausunnossaan puoltanut tien rakentamista eli tien siirtoa, on se tien alle tarvittavan maa-alueen lunastamisesta vapaa, niin eihän tällä lisäyksellä tarkoiteta sitä, että sillä pyritäisiin kuntien taholta tarpeellisia teitä kuin myöskin siirtoja vastustamaan, vaan vapauttamaan kunnat siitä velvollisuudesta, josta ei kunta kuntana katso itsellään hyötyä olevan. Se lakiesityksessä esitetty tielain 93 §:n 3 momentin lisäys voisi vaikuttaa, että valtiovalan taholta oltaisiin entistä tarkemmin pakotettuja harkitsemaan tien siirron ynnä uusien teiden tarpeellisuutta, koskapa tiealueiden lunastus tulisi tapahtumaan valtion kustannuksella, joka mielestäni olisikin jossakin tapauksessa ollut jo tarpeellista. Tässä valiokunnan perustelussa sanotaan vielä siitä,

että jos tien alle tarvittavat maa-alueet jäisivät valtion lunastettaviksi, näin tulisi siinä tapauksessa maanomistaja vaatimaan korkeampaa hintaa luovuttamastaan maa-alasta kuin jos se olisi kuntien lunastettava. Mutta tämäkin sanonta mietinnön perustelussa on vain oletamus, jolta puuttuu todellisuuspohja, sillä jos jossakin erikoistapauksessa olisi jo aikaisemmin sellaista sattunut, niin onhan voinut siinä olla jokin muukin tekijä, joka on ollut vaikuttamassa siihen ja eihän tällaista yleisluontoista tai yleiseksi käynnystä asiaa ja tämän ratkaisua voida perustaa jonkin yksityistapauksen ympärille. Kun viimeksi vahvistetun tielain 93 §:n 2 momentin käytäntöön soveltaminen jää kulloinkin valtioneuvoston harkinnan varaan, niin ei se anna mitään varmuutta siitä, että kunnat pääsevät vapautumaan edellämainittujen tiealueiden lunastamisesta, sillä sehan jää riippuvaksi osaltaan siitä, millä tavalla siellä kulloinkin asiaa käsitetään, samoin niistä lausunnoista joiden pohjalla itsekukin asia luonnollisesti tullaan ratkaisemaan, että onko se ollut täysin asiantuntemuksella annettu ja toisin sanoen oikeaan osuva. Kun useat kunnat ennestään ovat jo joutuneet kantamaan raskeasti paikallistierasituksia avustuksilla, soraamaan ostoilla y. m. sekä ottamaan jo suuren osan paikallisteitä kuntien kokonaan hoidettaviksi ja kun sen lisäksi vielä lailla tahdotaan edelleen pitää valtion teittenkin alle tarvittavan maa-alueen lunastamisesta aiheutuva rasitus kuntien kannettavana, niin ei mielestäni tämä ole oikeudenmukaista, kun tällä lailla on tahdottu päästä siihen, että se epämääräisyys, joka tämän nyt voimassaolevan lain olemassaololla on mainittujen tiealueiden lunastamiseen nähden olemassa, että se tämän lain hyväksymisellä nyt poistettaisiin.

Kun tämä lakiesitys oli laki- ja talousvaliokunnan käsiteltävänä, hyväksyimme me mietintöön liitetyn vastalauseen allekirjoittaneet esityksessä esitetyn periaatteen, vaikka kumminkaan emme voineet hyväksyä siinä esitettyä tielain 93 §:n 3 momentin sanontaa sellaisena kuin esityksessä oli tullut sanotuksi, vaan sellaisena kuin vastalauseessa olemme ehdottaneet, sillä esityksen mukaan täytyisi kuntien joka eri tapauksessa kääntyä anomuksella valtiovalan puoleen, joka samalla tuottaisi kunnille

huomattavampaa huolenpitoa anomuksen aina aikanaan tekemisestä, jota vastoin, jos tämä lakiesitys hyväksyttäisiin mietintöön liittämämme vastalauseen mukaisesti, tulisivat kunnat vapautumaan siitä, ja jos valtiollan puolesta uusia tiesuunnitelmia tul-taisiin tekemään, niin että samalla valtion puolesta niiltä kunnilta, joita asia läheisemmin tulee koskemaan, myöskin lausuntoa tul-taisiin pyytämään.

Niinkuin jo olen maininnut tämän lainmuutoksen tärkeydestä, ehdotan, että eduskun hyväksyisi nyt esilläolevassa lakiesityksessä ehdotetun tielain 93 §:n muutoksen laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liittyvän vastalauseen mukaisesti.

Ed. Kivisalo: Ed. Paksujalan lausunnon johdosta minä pyydän huomauttaa, että valiokunnan mietinnössä vastataan taikka oikeastaan kumotaan kaikki ed. Paksujalan väitteet. Siinä myönnetään, että sellaisia epäkohtia, joita ed. Kiviojan aloitteessa mainitaan, on kyllä ollut, mutta että niihin ei suinkaan ole ollut syyppäänä yksin valtio, vaan myöskin kunnat anoesaan ja vaatiessaan tietöitä katsomatta aina sitä, onko heidän kulloinkin vaatimansa uusi tie tai tien oikaisu välttämätön vaiko ei.

Valiokunta myös toteaa, että milloin valtio on joutunut suorittamaan uuden tien taikka tien oikaisuun tarvittavan maa-alueen lunastusmaksun, niin tällöin se on tullut kalliimmaksi kuin silloin, kun kunta on joutunut maan lunastusmaksun suorittamaan. Tästä toimitettiin siellä tiedustelukin ja tultiin siihen tulokseen. Sitten on huomattava, että jos kunta kokonaan vapautetaan lunastusmaksun suorittamisesta, niin se on omansa kuntia vieläkin enemmän kuin tähän asti kannustamaan siihen, että vaaditaan tietöitä huolimatta siitä, ovatko ne aivan välttämättömiä.

Edelleen valiokunnan mietinnössä mainitaan, että milloin on kohtuullista, että kunta vapautetaan maanlunastusta suorittamasta, niin tämä on jo mahdollista, vaikkei tätä ed. Kiviojan aloitetta hyväksyttäisikään, sillä viime keväänä hyväksyttiin tielakiin muutos, jonka mukaan valti-neuvosto voi harkittuaan vapauttaa kunnan joko osaksi taikka kokonaan uuteen tiehen tai tien oikaisuun tarvittavan maan lunastusmaksusta ja milloinkin pakottavat syyt

siihen on, järjestää niin, että valtio suorittaa maanlunastusmaksun.

Ed. Salo: Minä kannatan ed. Paksujalan tekemää ehdotusta. Mielestäni laki- ja talousvaliokunnan enemmistö hylätessään ed. Kiviojan aloitteen lähti siitä, että jos kunnat silloin, kun ne vastustamalla ehdotusta tien muutoksesta taikka siirrosta, pääsevät siitä vapaaksi, että silloin tien rakennustoiminta kokonaan pysähtyisi, eikä tarpeellisiakaan parannustöitä tehtäisi. Minä en pelkäisi tästä muutoksesta lainkaan johtuvan sitä. Minä olen varma, että kunnat edelleenkin pyytävät varsinkin varatöiksi sellaisia tietöitä, jotka kunta-laisten mielestä ovat välttämättömiä ja korjauksen tarpeessa. Mutta on kohtuutonta silloin, kun jostakin syystä esim. puolustusnäkökannalta tai muulta lähtien määrätään toisen tien rinnalle 100 metrin tai 50 metrin päähän useiden kilometrien pituudelle toinen tie rakennettavaksi, jolloin särkeään vähät viljelykset, että kunta veloitetaan maat maksamaan. Jos kunta tällöin on vastustanut tiesuunnitelmaa, ja jos se on valtion kannalta välttämätön, niin on kohtuullista myöskin, että silloin siitä johtunut haitta valtion puolelta myöskin kannetaan, ettei enää kuntaa silloin veloiteta suorittamaan ei yksin sitä haittaa, mikä ikuisesti jää uudesta tiestä, vaan vieläpä uuden tien aiheuttamat maksut ja lunastukset. Näin ollen minä siis väitän, ettei ed. Kivisalon mainitsema seikka, että kunnat tässä luopuisivat tarpeellisiakin töitä pyytämästä, pidä paikkaansa.

Ed. Kivioja: Herra puhemies! Minunkin täytynee kannattaa ed. Paksujalan tekemää ehdotusta siinä toivossa, että kun se tulee nyt hyväksytyksi ja menee suureen valiokuntaan takaisin, niin siellä siten vähän korjataan asiaa. Ainakin minä pelkään, että jos tämä vastalause aivan sellaisenaan tulee hyväksytyksi, niin viime keväänä hyväksytty muutos tähän lakiin, johon ed. Kivisalo viittasi, ja joka myöskin on tunnettu ja kaksi kertaa mainittu minun aloitteessani, se silloin menettää osaksi merkityksensä. Voi olla, että siihenkin momenttiin silloin täytyisi koskea. Mutta senhän suuri valiokunta voi tehdä. Minun oma tarkoitukseni tämän aloitteeni

teossa ja siitä muidenkin kunnallismiesten kanssa edeltäpäin neuvotellessani ei ollut mennä varsin näin pitkälle, kuin vastalauseessa on sanottu. Aloitteen päätarkoitus on toinen. Se on tässä talousvaliokunnan mietinnössä n:o 4 väärin ymmärretty, tuo minun tarkoitukseni. Ei tällä lakialoitteella nimittäin ole tarkoitettu tehdä tyhjäksi viimekeväästä lainmuutosta. Se saisi mielestäni jäädä tällä kertaa voimaan ja tulisi tarkoitukseni mukaan käytäntöön aina uusia teitä rakennettaessa ja myös sellaisissa vanhojen teiden siirroissa, joita kunnat ovat puoltaneet, jopa anoneetkin. Mutta minun aloitteeni koskee vain sitä, että valtio omasta aloitteestaan käy siirtämään sellaisia teitä, joista oikein helposti pääsee kulkemaan, ja niitä aivan turhantakia siirretään sellaisissakin kohdissa, jotka eivät ole hengenvaarallisia. Ja sellaisista siirroista kun kunnilta lausuntoa pyydetään, kunnat tavallisesti vastustavat. Silloin on kaikki syy, että kunnat vapautuvat lunastuksesta. Mutta viime keväänä hyväksytty lain muutos ei vielä sitä sisällä, vaan näissäkin tapauksissa valtioneuvostolle jää vapaa harkinta. Se voi myöntää ja olla yhtä hyvin myöntämättä. Ei ed. Kivisalo osannut esittää mitään perustetta, että valtioneuvoston siinä tapauksessa olisi pakko myöntää kunnalle korvaus. Kokeemus osoittaa, että kunnat yleisesti anovat kaikkia tarpeellisia tiesiirtoja, mutta vastustavat tarpeettomia. Tiedän useita tapauksia ja olen jo ennenkin eräässä tuloja menoarviokeskustelussa jonakin edellisenä vuotena maininnut, kuinka valtio suurin kustannuksin kunnan vastustuksesta huolimatta aivan vängällä oli saada siirretyksi esim. Kokkolan—Raahen välisellä Pohjanlahden rantamaantiellä Kalajoen Rahjan kylässä Siipojoen luona jotensakin suoran nykyisen maantien aivan jyrkäksi mutkaksi, joka aiheuttaisi kaksi uutta purosiltaa ja siis suuria kustannuksia tienekijälle ja sitten viljelijöille viljelyksien pirstomista, jopa uusien rakennusten poistamista. Kunta vastusti, mutta tiensinöörin pitivät suorastaan „härkämäisesti” kiinni suunnitelmastaan. Kunnan luja vastustus hullutuksen toimeenpanosta ei ollut pitkiin aikoihin tepsii ollenkaan. Ei insinöörin viisaus kallistanut korviaan elämän kokemuksen kouluttamalle talonpoikaiselle viisaudelle, jonka mukaan joen ahteen vierimisen estäminen olisi halvem-

malla torjuttu ja josta asian yhteydessä osoitettiin sangen selvästi, miten se olisi tehtävä. Tällaisia turhia siirtoja kunnat vastustavat ja turhien mutkien oikaisemista, joilla ei ole mitään muuta merkitystä kuin saada joitakin kymmeniä metrejä lyhempi tie Petsamoon autoillaan meneville helsinkiläisille huvimatkailejoille. Mutta samat kunnat saavat tarpeellisia teitä, uusia teitä tiettömiin osiinsa, kipeästi kaivattuja teitä pyytää ja odottaa. Ja kunnat eivät tietysti hevin pyydäkään helpotusta sellaisesta maanlunastuksesta, jos vain muuten tulevat toimeen raha-asioissaan. Esimerkiksi samalla tiellä jonka juuri mainitsin, oli samassa kunnassa muuan hengenvaarallinen maantiemutka ja kunta anoi, että se pitää oikaista, ja teki tämän anomuksen noin 10—9 vuotta sitten, ja ilmoitti kunta anomuksessaan jo alunpitäen, että uusi tiemaa on vapaasti valtion käytettävissä. Mutta työ venyi monta vuotta ja rappiolla olevasta purosilasta huolimatta työhön tultiin vasta vuonna 1927 ja silloin, mikäli mestari ilmoitti asian oikein, oli tien oikaisukustannusarvioon varattuna valtion määräraha myös maan lunastukseen. Tämän verran valtio kiinnittää siis huomiota, tai sen insinööri kiinnittää huomiota, kunnan lausuntoihin. Kun kunta tarjoaa maan ilmaiseksi, niin vielä vuonna 1927 valtio ei huoli ilmaiseksi, vaan varaa määrärahan tien kustannusarvioon. Se on sitten taas toinen asia, että se määräraha sittenkin kuitenkin jäi käyttämättä. Että sellainen otetaan kustannusarvioon, se osoittaa, ettei nyt valtion suunnitelmatkaan ole aina kaikkein pätevimmin ja harkituimmin laadittuja ja että kannattaisi jotain huomiota kiinnittää kuntienkin lausunnoille. Toisiaakin vaarallisten mutkain oikaisuja sama kunta on anonut ja saanut vuosia odottaa. Mutta kun aloitteissa mainittuihin mutkiin, jotka ovat avaran näköalan johdosta vaarattomia, suunnitellaan oikaisuja pian toteutettaviksi, niin on mielestäni lainsäätäjällä täysi syy käydä estämään rahojen tuhlausta tuollaisiin „hullutuksiin”. Tämä on aloitteen päätarkoitus, vaikka tässä perustelujeni lopussa on sanottu varsin ankarilla sanoilla, että maksakoon valtio itse kustannukset, niin ymmärtäähän jokainen, että siinä rivien välissä on tarkoitettu sanoa, että tuollaiset turhat tiensierrot on jätettävä tekemättä. Tämä on aloitteen

päätarkoitus. Sellaiset selvät sanat olisi luullut laki- ja talousvaliokunnankin käsittelevän, varsinkin kun siellä mietinnön allekirjoituksesta päättäen oli mukana IKL:nkin edustaja. Heidän taholtaanhan vaalien edellä pidettiin erittäin suurta ääntä, — vieläpä nytkin joka pyhä ympäri maan ja myös juuri mainitun edustajan omassa vaalipiirissä — suurta ääntä siitä, että maalaisliittolainen hallitus muka panee rahat turhiin tietoihin, joten niitä ei riitä metsien parannuksiin ja suonkuivauksiin. Kun nyt vaikkapa maalaisliittolainen hänen monin tavoin parhaamansa edustaja, vieläpä hänen äänestäjäinsä neuvosta tekee aloitteen, jolla jonkin verran olisi voitu auttaa toteuttamaan tuota ohjelmaa, että rahat olisi vapautettu turhista tiedoista, niin olisi luullut olevan ohjelman takana sellaisten, jotka ovat olleet kansalle esittämässä tällaisia ohjelmia, mutta mietinnön allekirjoituksia verrattaessa vastalauseen allekirjoituksiin huomaa, että tällainen luulo pettää pahasti. Allekirjoituksista näkyy, mihin rintamaan hän on yhtynyt maalaisliittolaista rintamaa vastaan ja hän siis on ollut vakaasti sitä mieltä, että antaa rahojen mennä turhuuteen, antaa niiden mennä tieoikaisuihin, vaikka ne olisivat kuinka turhia ja vaikka kunnanvaltuustot osoittaisivat sen kuinka turhaksi tahansa, niin kunnanvaltuustoilla ei saa olla mitään määräämisvaltaa, se kaikki olkoon asian tuntijoilla insinööreillä, ja niin rahat menkööt sellaiseen tuottamattomaan tarkoitukseen ja älkööt riittäkö ollenkaan tuottaviin maanparannustarkoituksiin.

Kun tätä mietintöä katselee, niin se on murheellinen mietintö tältäkin kannalta todeta, että vaalipuheet ovat toista, mutta käytäntö eduskuntatyössä on aivan toista. Ei näin pienessä asiassakaan saada ihmisiä, jotka ovat lupautuneet sille kannalle, ei heitä kuitenkaan saada sille kannalle, että turhat tietyt pienellä lainmuutoksella estettäisiin ja rahat varattaisiin tuottavampiin tarkoituksiin.

Ed. Wainio: Minusta tuntuu, niin kuin edellinen puhuja olisi tahtonut viitata minuun. Minä en ole tottunut lukemaan tällaisia vakavia papereita rivien välistä ja minä toivon, että kun ed. Kivioja seuraavan kerran tekee järkeviä aloitteita, hän kirjoittaa ne niin, että ne riveiltä ymmär-

tää. Ehkä toisen kerran edustaja Kiviojalle lisää.

Ed. Salo: Ed. Wainio kyllä tuli valistetuksi valiokunnassa niin hyvin, ettei tarvinnut rivien välistä lukea, siellä puhuttiin rivitkin valmiiksi, mutta ed. Wainio siitä huolimatta ei voinut tulla sille kannalle, jonka oli vaaleissa hyväksynyt, vaan nyt, kun olisi voinut vaikuttaa asiaan valiokunnassa, ei tahtonut enää vaikuttaa sitä, mitä hän kesällä lupasi.

Ed. Kivisalo: Ed. Kiviojan huomautukseen epäkohdista, joista hän lausunnossaan puhui, tahtoisin sanoa, että nämä hän nyt ainakin osaksi ovat tulleet korjatuiksi sen kautta, että nyt eivät enää paikalliset insinöörit voi määrätä näitä töitä yksinään, koska valtioneuvosto on sitä varten asettanut erikoisen virkamiehen, joka katsoo ja valvoo, että m. s. „hullutuksia”, joista ed. Kivioja puhui, ei tulla tekemään. Olisi jätävä nyt odottamaan asian kehitystä ja jos eivät nykyiset säädökset auta, niin muutettakoon lakia tuonnempana.

Ed. Kivioja: Ei ole saanut vielä aikaan mitään tuo ed. Kivisalon kiittämä erikoisvirkamies sillä tiellä, jonka oikaisusta tässä perustelussani on puhuttu. — Minä luulen, että tämä ei ole oikea paikka minun ruveta kinkereitä pitämään siitä, onko ed. Wainio lukutaitoinen vai ei, mutta tässä perustelujen viimeisessä lauseessa on kyllä itse rivilläkin luettavana näin: „Kun insinöörien suunnitelmia kunnanvaltuustojen lausunnoilla eikä millään nähtävästi voida estää toteutumasta” — siinä nyt pitäisi rivilläkin näkyä, että tällä on tarkoitettu estää insinöörien „hullutukset” toteutumasta. Mutta jos ed. Wainio ei ole osannut sitä lukea, niin minä en tietysti sille mitään voi ja kansanliike IKL varmaankin valittaa suuresti, että se näin päteviä edustajia on sattunut saamaan, jotka eivät osaa lukea (Eduskunnassa hilpeyttä).

Ed. Wainio: Minun täytyy sanoa, että minä tunnustan näissä kysymyksissä piiri-insinööreille paljon suuremman pätevyyden kuin ed. Kiviojalle. Jos hän puhuu insinöörien hullutuksista, niinkuin hän teki, niin minä voin sen ilon suoda hänelle mielelläni. Minä en viitsi nyt arvostella mitään asianomaisen edustaja täällä on sanonut.

Ed. Horelli: Ed. Kivioja mainitsi äsken, ettei vielä ole näkynyt minkäänlaisia tuloksia siitä, että valtioneuvoston taholta olisi haluttu näitä haittoja saada vähenemään. Kulkulaitosministeriössä ilmoitettiin, että kyllä siellä on tuloksia tässäkin kohden näkynyt. Siellä on kulkulaitosministeriössä palvelevan insinöörin toimesta saatu aikaan korjauksia, ja voisien luetella teitä, joissa nämä korjaukset ovat nousseet melkoisiin summiin ja on tällöin silmälläpidetty, että asutukselle ja viljelyksille koituvat haitatkin pienenisivät. Kun lisäksi viime toukokuun 27 päivänä annetun tielain 93 §:n toisen momentin nojalla ei ole voitu lopullisesti asiallisilla syillä ratkaista näitä korvauskysymyksiä, niin tuskin on syytä mennä enempää herra Kiviojan kuin vastalauseenkaan allekirjoittajain viittaamalle tielle, vaan odotetaan; ehkä se toinen momentti 93 §:ssä hyvinkin vastaa tarkoitustaan.

Ed. Tuomivaara: Kun minä katseen tätä laki- ja talousvaliokunnan mietintöä ja niiden valiokunnan jäsenten luetteloa, jotka ovat ottaneet osaa asian käsittelyyn, minä näen siellä nimet Tukia ja Wainio. Nyt ed. Kivioja on hyökännyt ed. Wainion kimppuun ahdistuen häntä siitä, että hän ei ole allekirjoittanut vastalauseetta. Mutta hän on minun mielestäni menetellyt tässä vähän puolueellisesti, kun hän ei ole samalla kerralla tarttunut ed. Tukiaa niskavilloista kiinni (Vasemmalta: Ei Tukialla ole tukkaakaan!). Ja ed. Tukian harkintakykyyn minä ainakin olen oppinut monessa asiassa luottamaan, ja kun minä näen hänet täällä valiokunnan mietinnön takana, niin minun täytyy silloin vetää sellainen johtopäätös, että asialliset syyt ovat vetäneet ed. Tukian kannattamaan laki- ja talousvaliokunnan mietintöä. Kun lähtee lakaisemaan toisen rappuja, niin pitäisi ensin lakaista omansa tai ainakin aloittaa sieltä. Näin ollen siis ed. Kiviojan hyökkäys näitä vastaan on minun nähdäkseni taktiikkaa, koska se lähtee näin löyhiltä perusteilta.

Ed. Kivioja: Ed. Horellia saanen valistaa sillä tiedonannolla, että turhien suunnitelmien teko ei ole yhtään lakannut ainakaan tähän päivään mennessä. Viime viikolla vielä, kun olin kekrilomalla, siellä

kovasti viitoiteltiin tien oikaisuja samalle maantielle, mistä tässä on kysymys; ja virkamies on asetettu, ja laki jo viime toukokuussa vahvistettu! Mitä niitä suunnitelmia tekeekään, jos ne ovat turhia? — Ed. Tuomivaaralle pyytäisin huomauttaa, että olen yhtä mieltä hänen kanssaan siinä, että lakaisu on aloitettava lähempää ja kun en tunne kaukaisen vaalipiirin edustajan Tukian vaalipuheita enkä hänen valitsijainsa kantaa, niin minä aloitin sieltäpäin, missä minä ne tunnen (Eduskunnassa hilpeyttä).

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Paksujalka ed. Salon kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin eduskunta-aloite, kuitenkin siten muutettuna kuin se on laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liitettyä vastalauseessa. Kutsun tätä ehdotusta ed. Paksujalan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Paksujalan ehdotus hyväksytty.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 55 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 29.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan hylkäävän ehdotuksen.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi väkijuomista annetun lain 1 §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 10 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä talousvaliokunnan mietinnössä n:o 4 valmistelevasti käsitelty ed. von Frenekellin y. m. lak. al. n:o 35, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsitte-
lyn pohjana on suuren valiokunnan mie-
tintö n:o 10.

Keskustelu:

Ed. von Frenckell: Jag uttalar ett
beklagande av att stora utskottet icke an-
sett nödigt införskaffa det förslag till för-
ändring av försäljningen av II klassölet,
som av Alkoholilike till statsrådet har in-
lämnats.

Ed. Lumme: Herra puhemies! Huo-
lestuneena katselee nykyistä tilannetta vä-
kijuomien käytön alalla. Luulisi jo kaik-
kien ajattelevien ja vastuuntuntoisten kan-
salaisten etsivän tietä raittiusmielessä pa-
rempiin olosuhteisiin. Kun kieltolakiäänes-
tyksen aattoiltana radiossa sosialiministeri,
rovasti Kilpeläinen totesi, että tilanne on
kestämätön ja monin tavoin tahtoi sen
osoittaa, niin nyt runsaan 1½ vuotisen
kokeilun jälkeen marraskuun 7 päivänä
1933 voidaan paljon suuremmalla syyllä
sanoa ja todeta tilanne todella kestäättö-
mäksi. Siitä kantavat suuren vastuun ny-
kyisen järjestelmän luojat. Väkijuoma-
aalto paisuvana huuhtelee nyt kansaamme
ja tempaa erikoisesti nuorison pauloihinsa.
Oluthan kulkee voittokulkuaan, karhuviina
tekee samoin ja niiden rinnalla salakulje-
tus ja trokaus kukoistavat väkevänä. Ei
tarvita enää uusien valtaväylien avaamista,
vaan päinvastoin. Numerot puhuvat vaka-
vata kieltä.

Ed. von Frenckell y. m. suosittavat
meille väkevämpää olutta ulkopuolelle sään-
nöstelyn ja myös verohelpotusta mallasjuo-
mille siinä tarkoituksessa, että kansa enem-
män joisi. Siitähän ei kyllä ole suora-
naista esitystä, mutta aloitteessa kuitenkin
se mainitaan. Tämä tietysti sentähden,
että valtio saisi enemmän rahaa ja samalla
tietysti myös oluttehtaiden osakkaat y. m.
enemmän voittoa. Raittiustilannetta ei ole
koskaan kuitenkaan parannettu sillä, että
väkijuomien saantia helpotetaan ja myynti-
paikkoja moninkertaistutettaisiin ja hin-
toja pyrittäisiin alentamaan. Juopottelua
ja rikollista elämää väkijuomien käyttö on
aina lisännyt. Olutjuopottelu on meidän
maassamme huimasti noussut niinkuin ta-
lousvaliokunnan mietinnöstäkin ilmenee.
Katsottakoon sitä jättiläismäistä nousua,

joka on tapahtunut esim. tämän vuoden
aikana. Kun tammikuussa tänä vuonna
käytettiin näitä kyseenalaisia, II ja III
luokan olutta yli 313,000 litraa, niin jo
ennätettäessä huhtikuuhun käyttö on yli
600,000 litraa ja heinäkuussa 863,000 lit-
raa; elokuussa se laskee tosin 764,000 lit-
raan, mutta eipä se ole ihmekään. Samaan
aikaan ei ole vain oluen käyttö noussut,
sitä ovat tehneet muutkin väkijuomat.
Kun esim. karhuviina päästettiin elokuun
1 päivänä irti, niin tällöin viinan myynti-
määrä edellisestä kuukaudesta, heinäkuusta
253,000 litrasta nousi heti 625,000 litraan,
josta pelkästään karhuviinaa noin 529,000
litraa. Oluen runsas kulutus ei ole siis
vähentänyt väkevempien juomien käyttöä,
vaan päinvastoin. Aloitteentekijähän tah-
toivat II luokan oluen vapaaksi, jotta väke-
vämät juomat vähenisivät. Mutta se ei
pidä nykyään paikkaansa eikä se ole en-
nenkään pitänyt.

Kun edelleen kiinnittää huomiota sala-
kuljetuksen laajuuteen, niin ei sekään
osoita tyrehtymistä. Jossain lehdessä oli
askettäin, että Suomea varten on kulu-
massa olevana vuonna lastattu 3 milj.
litraa pirtua, ja siitä olisi jo noin 2 milj.
litraa tuotu maahan. Kun v. 1932 huhti-
joulukuussa takavarikoitiin väkijuomia n.
280,000 litraa, niin tänä vuonna jo elo-
kuun loppuun oli takavarikoitu merivarti-
laitoksen toimesta yli 315,000 litraa ja
tullin ja poliisien kautta n. 100,000 litraa.
Syyskuun loppuun oli merivartiolaitys ta-
kavarikoinut 65,000 litraa enemmän kuin
koko viime vuonna. Ja toisaalta tiedetään,
että tuskin viidettäosaa tuodusta salakulje-
tetusta pirtumäärästä saadaan takavarikoi-
tua. Ei tämä kansa alkoholijanoon kuole
nykyjään, vaikkapa se ei saakaan toisen
luokan olutta kuin maitoa, johon lakialoi-
teessa on pyritty. Miten surkeaksi olot tu-
lisivatkaan, jos olutjuopottelulta kaikki es-
teet poistettaisiin, siitä voi saada käsityk-
sen palauttamalla mieleen vuosisadan
alussa olleet juopottelun riemuvuodet.

Kansan parhaat ovat oluessa nähneet
mitä vaarallisimman vihollisensa ja viholli-
sen koko kansalle ja erikoisesti sen nuori-
solle ja lapsille. Jo v. 1882, siis yli 50
vuotta sitten, talonpoikaissäädystä taistel-
tiin voimakkaasti olutta vastaan. Olutteh-
taat, joita oli eri puolilla maata maaseu-
dullakin, herättivät suorastaan suuttumusta

kansan keskuudessa kirotnun vaikutuksensa tähden. Pienenä esimerkkinä voin mainita, että kun Ilmajoella oluttedas syttyi palamaan, niin kylän kansa ei mennyt sammuttamaan sitä, vaan iloitsi siitä, että kylän kirous ja kirousta tuottava talo loppujen lopuksi paloi (Keskustasta: Ei siellä ole oluttedasta palanut!). Näin meille on ilmoittanut asiantuntija, jota talousvaliokunta on käyttänyt. Ja elämä muissakin suhteissa jo pelkästään nykyjään vapaana olevankin oluen tähden alkaa tulla turvatomaksi maaseudulla. Kerrotaan seuratalojen taholta, että siellä juodaan I luokan olutta niin suuressa määrässä, että siitä päihtyvät ja senhän tiedemiehet ja lääkäritkin toteavat ja elämä alkaa käydä sel-laiseksi, että jokaisen huvitalon äärelle pitäisi saada putka. Äskettäin Hämeen läänin poliisipäällystöpäivillä on keskusteltu järjestyksenpidosta huvitilaisuuksissa. Asian alustaja valitti, että huvipaikat eivät ole sellaisia, kuin niiden pitäisi olla järjestyksenpidon kannalta. Huvihuoneistoissa pitäisi aina olla huone pidätettyjen säilyttämistä varten. Järjestysviranomaiset todella valittavat olutjuopottelun laajuutta ja pelkäävät, että se tämän aloitteen kautta, jos se hyväksyttäisiin, kasvaisi entistä enemmän. Oluttahan ei voida pitää, niinkuin eräät tahtovat sen todeta ja merkitä, lasten juomana. Aivan äskettäin esim. lääketieteen ja kirurgian tohtori P. I. Tuovinen on kirjoitelmassaan alkoholipäihtymyksestä todennut, että oluesta päihtymyksen voi saada yhtäläisesti kuin väkevämmistäkin juomista.

Edelleen on meidän otettava huomioon, että olueen eivät meidän nuoret eivätkä vanhemmatkaan, vaan olut avaa portin väkevämpien juomien käytölle. Aloitteen toteuttaminen veisi meidät moniin vaikeuksiin: tavat raastuisivat yhä ja riittäviä esimerkkejä suunnasta on tämänkin päivän sanomalehdissä, juopottelu uhkaavasti lisääntyisi, turvattomuus valtaisi kansalaiset. Väkijuomien käyttäjät eivät tyydy siis, niinkuin minä mainitsin, tähän. Mielestäni ei suuntautumisen pitäisikään tapahtua sinnepäin, mihin aloitteen tekijät tahtovat sen suunnata, vaan sen pitäisi kulkea toisaanne päin. Väkijuomien äärelle päässeissä ihmisissä kehitys tapahtuu väkevempiä juomia kohti. Valtiovallan pitäisi tehdä voitavansa, jotta tällaista alkuakaan,

ikäänkuin portin avaamista, ei tapahtuisi, ja nimenomaan nuorten tähden. Olutta pidetään vaarallisimpana alkoholijuomana raittiudelliselta kannalta. Naapurimaamme Ruotsin raittiusliike, Englannin raittiusliike j. n. e. taistelevat erikoisesti olutjuopottelua vastaan, koska se tietää, mitenkä esim. sama henkilö saattaa juoda 20, 30 ja 40:kin pulloa yhdessä ainoassa päivässä juopuaksensa. Kun joitakuita aikoja sitten olin naapurimaamme pääkaupungissa, niin satuin lukemaan siellä erään haastattelun sen päivän lehdestä ja siinä juuri asianomainen kunnallinen viranomais mainitsi, mitenkä naistenkin keskuudessa saatetaan juoda 30 ja 40:kin pulloa päivässä ja olla alituudessa olut-humalassa. Tämä näyttää siis tietä, jolta harvat palaavat. Ei ole siis ihme, että esim. Martin Luther aikoinaan puhuikin Saksan olutta ajatellessaan Saksan ruotosta. Kun tätä kysymystä katselemme, niinkuin minä olen edellä tahtonut huomauttaa, erikoisesti nuorison kannalta, niin meillä kansanedustajilla ja Suomen eduskunnalla on syytä suureen huoleen meidän nousevan polvemme tähden. Juopottelu kulkee vuosirenkaissa nuorempia aineksia kohti. Vaikkapa laki säättää, että vain 18 vuotiaat saavat kapakoissa istua, niin niissä istuu nuorempiakin nuorukaisia ja nuorempiakin neitosia. Istuvat ja imevät itseensä kapakan myrkyllistä ilmaa, henkeä ja aineita. Aivan äskettäin oli Kymniseudulta Kymenlaaksosta eräitä kirjoitelmia lehdissä ja minä pyydän mainita vain eräitä piirteitä. Kerrotaan nimittäin, että esim. Kymniseudulta kaiken kukkuraksi, kertoo seudun sanomalehti, että jotkut 17—19 vuotiaat koulutytö-porukatkin herkuttelisivat Karhulla, sillä nuoret tytötkin tahtovat esiintyä kivasti ja tarjota pojille hyvää. Ja Karhun he ovat havainneet tässä suhteessa riittävän hyväksi. Koulutytöillekään ei viini kelpaa, vaan täytyy olla ainakin Karhua, niin kertoo lehti yleisölle, ja lisää, että tietonsa on saanut puollittain viralliselta taholta.

Äskettäin kääntyi Kotkan kaupungin raittiuslautakunta Alkoholiliikkeen johdon puoleen ja Kotkan kaupunginvaltuuston puoleen, kirjoitti näistä asioista ja mainitsi m. m., että tyttöjen ja poikien juopottelemine on jo yleinen ilmiö Kotkassa, vieläpä koulunuorisoakin on tavattu hu-

maltuneena alkoholikahviloissa. Luin myöskin turkulaisesta lehdestä „Uudesta Aurasta” aivan lähipäivinä, mitenkä siellä joku kirjoittaja valittaa sitä surkeutta, joka autoasemilla, Turusta lähtevillä linja-autoilla on ja niin edelleen.

Tänä syksynä antoi Savonlinnan lyseon eräs rehtori oppilaillensa VI ja VII luokalla vastattavaksi kysymyksen: „Mitä vaikeuksia nuorisolla on raittiuden noudattamisessa, mitä mahdollisuuksia sillä on niiden voittamiseen?” Ja merkillinen ajanpiirre on, että nuo nuoret nuorukaiset oppikoulun ylemmillä luokilla, he kirjoituksissaan mainitsevat nimenomaan, mitenkä olutjuopottelukin on se, joka koulu-nuorison keskuudessa tuhoaa tuo. Useita näistä aineista on tässä käytettävänäni, mutta minä en tahdo niistä mainita paljoakaan. Eräskin kirjoittaja sanoo, että kieltoain kumoaminen on lisännyt nuorison vaikeuksia raittiuden noudattamisessa moninkertaiseksi. Nuorukaiset ensin ostavat olutta, huomaavat siinä jotakin outoa makua, syventyvät tutkimaan sitä, mieltyvät siihen, jatkavat juopotteluun ja lopulta siirtyvät väkevämpiin juomiin. Tämänlaisen huomion tekee nuorukainen oppikoulun yläluokilla, huomion, jonka vanhemmat ovat elämäkokemuksesta monin kerrin saaneet tuta. Huomattava koulukilö, maisteri Hilja Vilkema, on äskettäin kirjoittanut, että sieltä ja täältä saapuu tietoja siitä mitenkä koulunuoriso sekä kotona että tanssiravintoloissa, sekä juhlissa että arkena alkaa laskea ryypyt vakinaisiin nautintoihin kuuluviksi. Valhe ja vilppi, petokset ja varkaudet eivät ainaakaan osoita vähenemistä koulunkaan piirissä, eivät myöskään siveyshairahdukset. Nämä kuvat ja tämä mitä olen esittänyt, ne ovat asioita, jotka painavat ihmistä, joka rakastaa kansansa nuorisoa. Meidän nuorisomme on vaarassa ja nouseva polvi kulkee hokutusten teillä. Säilyykö se tai kaa tuuko se. Siitä on kysymys. Eräs vanha lause kuuluu jotenkin näin: Vastusta alkuja, vastusta ituja, silloin voitat. Olut on hokutteleva aine. Mitä yleisemmäksi se saadaan, sitä nopeammin nuoriso myrkytetään, ja minä pelolla ajattelen erikoisesti työläisnuorisoa. Oppikoulunuorisolla on koulunsa ja omat opettajansa ja on varakkaat kotinsa hoitamassa ja hoivaamassa, mutta työtön nuoriso ja työläisnuoriso,

vähäosainen nuoriso, se on paljon suuremmissa vaikeuksissa ja kiusauksissa ja sentähden jokainen ote, jolla koetetaan vähentää sen mahdollisuuksia elää raittiisti ja ryhdikkäästi, sellainen ote olisi työnnettävä takaisin.

Kun siis huolestuttavia ääniä kuuluu joka puolelta, niin on syytä, että täällä eduskunnassa sekä tämän asian yhteydessä, että muissakin kohden, milloinkaan nämä asiat tulevat esille, niihin kiinnitetään tarpeellinen huomio. Kuluneen raittiusviikon aikana on kansa lukuisissa kokouksissa innotuneena pysähtynyt raittiuskysymyksen ääreen ja se on tietääkseni jakamattomana kaikkia laajennuksia vastaan. Minä olen useampana iltana ollut näissä kokouksissa ja sieltä kumahtaa vastaan kansan ääni ja varsinkin kärsivien äitien ja köyhien kotien ääni. Työläisäidit ovat pyytäneet säästämään heitä ja heidän nuoriansa. Nytkin heidän taakkansa on ylen raskas, kun kiusaukset lasten teillä ovat ylettömät. Minä odotankin, että eduskunta kansan parasta tarkoittavana, kansan elämän, terveyden, rauhan ja onnen vaalijana tahtoo kaikin keinoin edistää kansan keskuudessa hyviä tapoja, raitista ja tervettä elämää, ja siksi estää kaikki sellaiset pyrkimykset, joilla pyritään väkijuomien levikkiä lisäämään. Suunnan täytyy muuttua. Muussa tapauksessa olo täällä tulee yhä sietämättömämmäksi.

„Erehdykset on viipymättä korjattava”, sanotaan aloitteessa. Minä yhdyin siihen, mutta lisään: erehdys on tapahtunut siinä, että väkijuomat on päästetty uudelleen vapauteensa. Vain väkijuomien saannin supistaminen tietää suuntaumista raittiutta kohti. Ja minä jäänkin odottamaan, että eduskunta hyväksyy talousvaliokunnan mietinnön yksimielisesti. Samalla minä rohkenen kunnioittaen arvoisalle valtakunnan hallitukselle esittää pyyntöni, ettei se, niinkuin huhupuheet kertovat, enää väljennä väkijuomaliikkeen teitä, vaan että se etsii raittiuteen johtavia suuntaviivoja ja tosissaan pyrkii toteuttamaan nykyisen väkijuomalain 5 §:n periaatteita (Vasemmalta: Hyvä!).

Ed. von Frenckell: Minun asiani tietysti ei ole korjata kaikkia sellaisia väärä väitöksiä, mitä täällä eduskunnassa tuodaan esille, mutta minun täytyy kummin-

kin lausua kummastukseni siitä, että ed. Lumme täällä väitti, että lääkärin ja tiedemiesten ilmoituksen mukaan ensimmäisen luokan olut olisi päihdyttävää. Löytyy mahdollisesti joku lääkäri, joka vielä on siinä harhaluulossa, mutta eivät lääkärit eivätkä tiedemiehet sitä väitä.

Ed. Wickman: Det är glädjande att konstatera, att stora utskottet i sitt betänkande kommit till samma resultat som tidigare ekonomiutskottet kommit till vid behandlingen av rdm. von Frenekells m. fl. motion, nämligen att lagmotionen bör förkastas. Nu är det blott att hoppas att riksdagen följer de anvisningar nämnda utskott givit genom att förkasta lagförslaget. Utvecklingen av nykterhetsförhållandena i landet under senaste tider pekar bestämt åt det hållet, att en ytterligare frigivning av berusande drycker ej är att rekommendera. Tvärtom böra inskränkningar göras beträffande vissa starka dryckers tillgänglighet i marknaden, t. ex. Karhu brännvinet. Mätte alltså rdm. von Frenekells m. fl. lagmotion i riksdagen bliva förkastad.

Ed. Lumme: Minä huomautin käytännön miesten näkemän perusteella, mitenkä esimerkiksi suuren määrän, 4—5 pulloa I-luokan olutta juonut saattaa päihtyä siitä. Sehän on aivan todettavissa, ja mitä enemmän sitä juodaan, sitä voimakkaampihan se on. Minulla ei ole useamman lääkärin lausuntoa tässä, mutta pyydän esittää kohdan huomatuimman tämän alan tutkijan lausunnosta. Hän sanoo näin: „Yleisesti on vallalla käsitys, että vain väkevien alkoholijuomien yhteydessä tapahtuu onnettomuuksia, väkivallan tekoja sekä muita alkoholin vakavia seurauksia. Eipä ole kai aikakautta ollut, ettei olisi kehuttu laimeita alkoholijuomia, viiniä ja oluttakin. Laimeista juomista tulee kyllä päihtymys, myönnetään, mutta suurempaa humalaa ei tule. Meidän täytyy sanoa, että tämä on ollut kohtalokas erehdys sangen monessa tapauksessa. Tieteellinen tutkimus on todennut, että yhtä suuren päihtymyksen voi saada nauttimalla laimeaa alkoholijuomaa kuin väkevääkin, kunhan vain nauttii kyllin suuren alkoholimäärän”.

Ed. Pitkänen: Jos ed. Lumme olisi ottanut vaivakseen laskea, mitä 4—5 puo-

likkaasta I-luokan oluesta tulee alkoholia saamaan ihminen, niin ei voisi väittää, että siitä voi tulla kukaan ihminen humalaan. Siitähän ei tule alkoholia millään tavalla sitä määrää, mitä esimerkiksi pienelle lapselle voidaan antaa jossakin lääkkeessä. Myöskin ed. Lumpeen puheessaan lausuma naisten juopottelusta iltamatilaisuuksissa, että 30 pulloa saattavat naiset juoda I-luokan olutta, niin ovatko ne juoneet joukolla vai yksinään, sekin jäi sanomatta. Mutta jos yksinään on joku nainen juonut, niin minä haluaisin nähdä tuommoisen naisen.

Ed. Lumme: Edelliselle puhujalle pyydän huomauttaa, että jos haluaa toisen puheenvuoroon käydä käsiksi, niin olisi kuunneltava, mitä toinen sanoo. Minä mainitsin nimittäin, että ollessani Tukholmassa luin siellä raittiusviranomaisen haastattelutiedonannossa eräässä lehdessä, mitenkä siellä on vaimoja, jotka juovat 30 pulloa päivässä olutta ja ovat ainaisessa oluthumalassa. Näin sanoi hän. Mutta minä edelleen sanoin, että kun 15-16-18-20 vuotiaat, tytöt ja pojat, juovat 4—5 pulloa, I-luokankin olutta, hekin ovat humalassa. Ja kun poliisiviranomainen minulle nimenomaan sanoi, että iltamapaikoilla nykyisellä ensiluokan oluella voi tulla humalaan niin että viedään putkaan, kai se on silloin pätevältä taholta sanottu.

Ed. Kivisalo: Minusta väittely siitä, mikä määrä alkoholia tekee ihmisen päihtyneeksi ja mikä ei, on aivan hyödytöntä, kun ottaa huomioon sen tosiasian, että miedot väkijuomat ovat itse asiassa raittiuskannalta katsoen paljon vaarallisempia kuin väkevät ja että juuri n. s. kohtuuden miehet ovat kaikkein pahimpia juoppouden edistäjiä, paljon vaarallisempia kuin ne, jotka ovat syvemmälle langenneet.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Kun muita ehdotuksia ei ole tehty, katsottaneen eduskunnan hyväksyneen suuren valiokunnan hylkäävän ehdotuksen.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi erikoisasutustoiminnasta.

Esitellään maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 22, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsitteilyn pohjana on maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1. Huomautan, että valiokunnan mietinnössä olevat ponnet esitellään ainoaan käsittelyyn lakiehdotuksen kolmannen käsittelyn päätyttyä.

Keskustelu:

Ed. Koivisto: Herra puhemies! Esilläolevasta asiasta antamansa esityksen perusteluissa ilmoittaa hallitus suunnitelmallaan toimenpiteellä pyrkivänsä kahteenkin päämäärään. Ensiksi pyritään esityksen toteuttamisella suuntaamaan työttömyyden lieventämiseksi toimeenpantavia varatöitä sellaisille aloille, joissa ne lisäävät tuotannollisia mahdollisuuksia, ja toiseksi on tarkoituksena kaupunkien ja kauppaloiden työttömäin sijoittamisella viljelys- ja raivaustöihin asutustiloilla, jolloin osalle heistä tarjoutuisi tilaisuus päästä oman tilan omistajajaksikin, suuntaamaan väestön siirtymistä asutuskeskuksista maaseudulle.

Ensiksimainitun päämäärän perusteluissa hallitus, osoitettuaan, miten pieni osa vuosittain käytetyistä varatyövaroista on tullut maatalouden edistämiseen, tie-, rautatie-, satama- ja kanavatoihin verrattuna, lausuu m. m.: „Vaikkakin tie-, rautatie-, satama- ja kanava- y. m. sellaisia töitä on edelleen varatöinä suoritettava, sikäli kuin työttömyyden torjuminen vaatii niiden käyttiinpanoa ja ne ovat todellakin hyödyllisiä, on edelleenkin pyrittävä vähentämään niiden ensisijaista merkitystä varsinkin torjuttaessa maaseudun työttömyyttä, joka tähän asti on ollut 70—75 prosenttia koko maan työttömyydestä, ja siirryttävä suorittamaan varatöinä sellaisia töitä, jotka samalla lisäävät tuotannollisia mahdollisuuksia ja siten vaikuttavat myöskin työttömyyttä ehkäisevästi. Niiden töiden lisäksi, joita tähän asti, vaikkakin pienemmässä määrässä, on suoritettu varatöinä, kuten joenperikaukset, maan

ja metsän parannukset sekä uudisraivaukset, on varatyöohjelmaan aiottu ottaa myös asutustoiminta.”

Toista tarkoitusta perustellaan m. m. seuraavasti: „Mutta asutuskysymys ei ole tärkeä vain maaseudun työttömyyskysymyksen ratkaisemiseen nähden, vaan myöskin ainakin osaksi toimeentulon hankkimiseksi kaupunkien ja kauppaloiden työttömille. Puolan edellisten vuosien kiihkeä rakennustoiminta ja teollisen toiminnan kukoistus vei nimittäin kaupunkeihin ja kauppaloihin suuren joukon maaseudun työväkeä, jolla ei enää siellä ole toimeentulomahdollisuuksia. Useilla heistä on kuitenkin riittävä maataloustöiden kokemus, jotta heidät mikäli itse haluavat voidaan menestyksellisesti siirtää uudisviljelijöiksi. On lisäksi otettava huomioon, että näissä oloissa ja kun siirtolaisuus on kokonaan pysähdyksissä, työntekijäin vuotuisen lisäyksen sijoittaminen työhön tulee tuottamaan yhä suurempia vaikeuksia.”

Kumpikin näistä tarkoituspäristä voidaan pitää täysin hyväksyttävänä ja toteuttamisen arvoisena. On hyvin käsitettävissä ne osittain kirpeätkin arvostelut, mitä esim. varatöinä suoritettavat maantien oikaisu- ja tasoitustyöt paikkakuntalaisten puolelta saavat useasti osakseen, kun täysin kulkukelpoisilla teillä suoritellaan aivan tarpeettomia oikaisuja, luiskain silauksia ja niiden heinälle kylvöä ja muuta semmoista ja kun tien kummallakin puolen on silmänkanto viljelyskelpoista suota, joka odottaa ojitusta ja raivausta, tarjotakseen sen jälkeen jatkuvan elämismahdollisuuden kymmenille perheille. Maaseutulaisten on mahdoton käsitellä tällaista varojen käyttöä ja vaikeata se lienee monelle kaupunkien työttömällekin, joka tällaiselle siirtotyömaalle viedään, varsinkin jos hän pikkutilallisen poikana, jolle kotitila ei ole voinut työtä antaa, työnhakumatkallaan on joutunut heiteltäväksi toiselta siirtotyömaalta toiselle. Siinähan aivan tien vieressä aukenisi mahdollisuus vapautua työttömän ja kodittoman kohtalosta ja antautua siihen elämäntyöhön, johon kotona on kasvanut, mutta johon ei se pienuutensa vuoksi ole voinut mahdollisuuksia tarjota. Tarvitsee vain käyttää ne varat, jotka nyt uhrataan tiehen, joka muutenkin ja ainakin vähemmällä työllä olisi täysin tyydyttävä, perusparannuksiin ja alkuraidauksiin ulkopuolelle tieliuskan.

Voimassaolevilla viimeisten kymmenen vuoden kuluessa säädetyillä asutustoimintaa koskevilla laeilla ja asetuksilla, joiden yhteinen luku nousee sadan vaiheille, on pyritty ohjaamaan asutustoimintaa oikeille urille. Kun tätä lainsäädäntöä ei ole oltu tilaisuudessa rakentamaan aikaisemman pitemmän kokeilun pohjalle, on siinä havaittavissa puutteellisuuksia. Siihen on saavutetun käytännön perusteella tehty useita parannuksia, onpa toisia lakeja laadittu uudestaankin. Toistaiseksi on kuitenkin asutustoimintaa haittaamassa joutuisuuden puute, johtuen se paitsi asetuslainsäädännössä olevista puutteellisuuksista myöskin muista syistä. Nyt käsiteltävänä olevan asian toteuttaminen edellyttää joutuisuutta ja joustavuutta, jota ei saavuteta nykyisen lainsäädännön puitteissa, vaan on sitä varten säädettävä uusi laki, joka antaa toimeenpanijoilleen mahdollisimman suuren vapauden sen toimeenpanossa ja vapauttaa toiminnan aikaa vievistä muodollisuuksista. Tähän tähtää esillä oleva lakiehdotus ponsineen. Se on eräänlainen poikkeuslaki ja sellaisena maatalousvaliokunta katsookin sen olevan säädettävä määräajaksi, jonka kuluessa saavutettava kokemus olisi antamassa ohjeita lain vastaiselle voimassapyyttämislle tai tarpeellisille muutoksille.

Maatalousvaliokunta on katsonut voivansa yhtyä puoltamaan hallituksen esitykseen sisältyvää lakiehdotusta huolimatta siitä, että sillä on siihen nähden epäilyksiä. Mietintönsä perusteluissa valiokunta lausuukin m. m.: „Valiokunta on puolestaan sitä mieltä, että työttömyyden torjumiseksi myönnettyjä ja vastedes myönnettäviä varoja on, mikäli suinkin mahdollista, käytettävä etupäässä sellaisiin töihin, joiden tarkoituksena on tuotannon kohottaminen. Valiokunnalla on kuitenkin se käsitys, että puheenaolevan esityksen toteuttaminen tulee käytännössä tuottamaan vaikeuksia. Niinkään ei valiokunta voi olla kiinnittämättä eduskunnan huomiota siihen, että suunniteltu toiminta huomattavassa määrin tulisi poikkeamaan asutustoiminnan nykyisistä toimintamuodoista. Kun kysymyksessä kuitenkin on erikoislainsäädäntö, jolla ei vielä pyritä järjestämään asutustoimintaa sellaisenaan, vaan esitys, niinkuin jo ylempänä on mainittu, on annettu työttömyyden lieventämistä silmälläpitäen, ei valiokunta puolestaan ole tahtonut asettua esitystä vastustamaan.”

Lakiehdotuksen yksityiskohtiin tekemänsä muutokset on valiokunta mietinnössään seikkaperäisesti perustellut, joten en pidä tarpeellisena niihin tässä yhteydessä ka-
miota.

Valiokunnan ponsiehdotuksessa on kyllä yksi painovirhe, johonka tulen aikanaan eduskuntakäsittelyssä kiinnittämään huomiota.

Mitä sitten tulee siihen, olisiko puheenaoleva toiminta siirrettävä yksinomaan asutushallituksen suoritettavaksi vai jätettävä kokonaan maatalousministeriön toimeenpantavaksi, kuten mietintöön liitettyissä vastalauseissa ehdotetaan, on huomautettava, että kun hallitus on halunnut saada lain toimeenpanovaltuudet sellaisina kuin ne lakiehdotuksessa ovat, ei eduskunnalla olisi syytä mennä niitä siltä kieltämään, koska ei asian esitetyllä tavalla järjestäminen tule tuottamaan mitään haittaa ja koska sen kautta maatalousministeriö ja myöskin osaksi valtioneuvosto saatetaan ensisijaisesti vastuuseen lain toimeenpanosta ja tämän asian onnistumisesta tai epäonnistumisesta. Uskallankin sen vuoksi suositella lakiehdotusta suuren valiokunnan hyväksyttäväksi maatalousvaliokunnan ehdottamassa muodossa.

Ed. H o n k a l a: Herra puhemies! Hallituksen esitys laiksi erikoisasutuksen toiminnasta sisältää vain 3 pykälää. Mutta koska sen lyhydestä huolimatta siihen sisältyy verrattain erilaisia asioita, kuten viljelyksien ja laitumen lisääminen erikoisten palkkioiden avulla, toiseksi ryhmäasutuksen aikaansaaminen ja kolmanneksi kaupunkilaistyöttömien siirtäminen maaseudulle, niin lankeaa luonnostaan, että tällaisen lain käytäntöön soveltaminen tuottaa monenlaisia vaikeuksia. Itse lain pää-tarkoitukseen nähden, että työttömyyden torjumiseksi myönnettyjä varoja on, mikäli mahdollista, käytettävä sellaisiin töihin, joiden tarkoituksena on tuotannon kohottaminen, ollaan maatalousvaliokunnassa oltu hallituksen kanssa aivan yksimielisiä. Paljon parempiähan on, että tällaiset varat tulevat sijoitetuiksi pellon rai-vaukseen kuin maantien sijansa toiseen paikkaan siirtämiseen. Mutta se suunnitelma, jonka hallitus esittää, ei näytä tarkoituksenmukaiselta ja tuntuu vaikealta soveltuttaa käytäntöön. Jos suunnitelma toteutetaan hallituksen esittämällä tavalla,

että maatalousministeriö voi siirtää maakiinteistöjen oston ja asutussuunnitelmain laatimisen O. Y. Maakiinteistöpankille, niin se voi viedä asutustoiminnan uusille aivan tuntemattomille urille, urille, joista on myöhemmin vaikea peräytyä. Se voi helposti johtaa siihen, että asutushallitus on lopetettava. Sillä jos asutushallitukselle ei myönnetä varoja ja sille kuuluvia tehtäviä siirretään vähä vähältä toisille laitoksille, niin seuraa siitä itsestään, ettei koko keskusvirastoa tarvita. Maatalousvaliokunta on kyllä hallituksen esitykseen tehnyt joitakuita korjauksia, mutta ne eivät tunnu riittävän. Käsityksemme mukaan eivät hallitus eikä maatalousvaliokuntakaan ole tuoneet esiin sellaisia pakottavia syitä, joiden perusteella maatalousministeriön olisi siirrettävä valtuutensa O. Y. Maakiinteistöpankille. Maakiinteistöpankille asutussuunnitelmain laatiminen lienee verrattain vierasta. Sen alkuperäinen tarkoitus lienee maatalousvelkain vakauttaminen ja sen olemassaolo ainakin aluksi suunniteltiin vain tilapäiseksi, niin kauaksi kuin pulaa jatkuu. Joka tapauksessa Maakiinteistöpankki on katsottava yksityispankin luontoiseksi, vaikkakin valtio omistaa sen suurimmaksi osaksi. Tällä pankkilaitoksella luulisi olevan tarpeeksi työmaata nykyisessäkin muodossaan. Ja jos sillä vielä ei sitä ole, on luultavaa, että se sitä lähitulevaisuudessa saa, sillä eihän Maakiinteistöpankki ole tähänastisella toiminnallaan kyennyt poistamaan maanviljelijäin pulaa kuin harvoissa tapauksissa, vaan ainoastaan siirtänyt sitä toistaiseksi. Jos nyt erikoisasutus siirretään O. Y. Maakiinteistöpankille, niin se lisää tarpeettomasti pankin työtaakkaa ja häiritsee sen pääasiallista tehtävää. Eikä sen nykyinen toiminta ole niin nopeaa, etteikö siinä olisi parantamisen varaa. Päinvastoin kuuluu maanviljelijäin keskuudessa moitteita siitä, että asia siellä viipyy tarpeettoman kauan. Eiköhän olisi viisainta pitää Maakiinteistöpankki vain rahalaitoksena, joka vakauttaa maanviljelijäin velkoja, eikä yhdistää siihen tarpeettomasti, kun ei ole mitään erikoista syytä, asutustoimintaa, sillä huomauttaa voidaan, etteivät senjälkeen maanviljelijät tiedä, mikä laitos Maakiinteistöpankki oikeastaan on, ja samalla hallintoviranomaisille pankin toiminnan tarkkaileminen ja seuraaminen tulee vaikeaksi, sillä jos huomautetaan

epäkohdista velkojen vakauttamisessa, niin voidaan pankin puolesta sanoa, että heillä on niin paljon työtä tuon erikoisasutuksen kanssa, ettei ole voinut toimia paremmin, ja jos huomautetaan taas erikoisasutuksesta, niin pankki voi huomauttaa heidän pääasiallisista tehtävistään. Vielä on otettava huomioon, että hallituksen esitys tietää sitä, että Osakeyhtiö Maakiinteistöpankki saisi käyttää asutushallitusta kuulematta asutusobligatioita ja asutusrahaston varoja. Koska meillä toistaiseksi on asutushallitus, joka on katsottava kaikesta huolimatta ammattivirastoksi tällä alalla ja omaa suuren kokemuksen asutusasioissa, tuntuu luonnolliselta, että maatalousministeriö myös erikoisasutussuunnitteluissa käyttä tämän viraston apua ja siirtää valtuutensa asutushallitukselle.

Emme tahdo kieltää, etteikö nykyinen asutussysteemi ole hidas ja kankea ja eikö asutushallituksessa olisi korjaamista. Mutta se on asia erikseen, joka on otettava kokonaisuudessaan käsiteltäväksi. Maatalousvaliokunnan lisäys, että valtuus myönnettäisiin Osakeyhtiö Maakiinteistöpankille tai asutushallitukselle ei paranna tilannetta, sillä mikä estää maatalousministeriötä käyttämästä siinäkin tapauksessa vain Maakiinteistöpankkia. Seikka, mikä vielä edellyttää, että lain toimeenpanijana olisi asutushallitus, on se, että ne tilat, jotka tämän lain avulla muodostetaan, koeajan jälkeen joutuisivat kuitenkin asutushallituksen ja asutusviranomaisten valvontaan. Ei tunnu onnelliselta, että toinen virasto ottaa asukkaat koeajaksi hoitoonsa ja toinen joutuu suorittamaan lopputarkastuksen ja perimään takaisin lainat, jotka toinen on voinut siihen hyvinkin avokätisesti antaa.

Maalaiskuntain kannalta herättää tässä lakiehdotuksessa epäilystä se, että maalaiskuntiin voidaan siirtää kaupunkien työtömiä ilman, että kunnat itse voivat mitään sanoa, ketä otetaan ja minkälaisia. Nämä työttömäthän otetaan koeajaksi, joka siis edellyttää, että niitä koeajan jälkeen ei tarvitse hyväksyä tilan asukkaiksi, jos henkilö on tilalle kykenemätön ja muuten sopimaton. Jos jossain tapauksessa näin tapahtuu, on asianomainen työläinen koeaikana saavuttanut kotipaikkaoikeuden jo kunnassa ja voi joutua, kun elämisen mahdollisuudet otetaan pois, kunnan köyhäinhoidon varaan. Ei tarvitse muuta kuin yksi kymmenestä tapauksesta olla tällainen,

kun asianomaiselle kunnalle on paljon suurempi vahinko tästä kuin että kunta saa yhdeksän veroa maksavaa kunnollista kansalaista.

Kysyä voi myös, millä työttömyydestä kärsivä pienviljelijä elää sen ajan kuin hän rahaa lisäpeltoa. Hallituksen esityksen mukaan hän saa vain 75 % uudisviljelyspalkkiosta rahassa. Uudisviljelyspalkkio on nykyään 600—1,000 markkaa hehtaarilta, riippuen tilan suuruudesta, siis rahassa hän saisi 450—750 markkaa ja lopulla palkkiolla lyhennettäisiin hänen veltiorahastosta saamaansa lainaa. Palkkio ei kuitenkaan lain mukaan saisi nousta yli 2,000 mk hehtaaria kohti. Maatalousvaliokunta kohotti tämän rahassa maksettavan palkkion 100 %:iin, mutta tuntuu, ettei pienviljelijä useassakaan tapauksessa kykene tälläkään summalla peltoa raivaamaan, sillä pellon raivaus nykyäänkin tulee maksamaan noin 3,000 markkaa hehtaarilta. Ei myöskään tunnu onnistuneelta, että palkkio ehdotetulla tavalla käytetään lainan lyhentämiseen. Tapa on aivan uusi eikä ole luultavaa, että sillä paljoakaan parannettaisiin heikossa asemassa olevan pienviljelijän tilaa, sillä nämä valtion lainathan ovat halpakorkoisia ja tavallaan valkautettuja, kun taas korkeakorkoiset pankkiluotot y. m. jäävät yhä tekemään pienviljelijän aseman epävarmaksi.

Toivon, että suuri valiokunta ottaisi huomioon vastalauseen n:o 1 ja siihen tehdyn ehdotuksen laiksi erikoisasutustoiminnasta siihen liittyvine toimintasuunnitelmineen. Tämä ehdotus tuli yhdellä äänellä maatalousvaliokunnassa hylättyä. Tämä ehdotus, vaikkakin se asettaa hallitukselle joi-takin rajoituksia, voidaan sovelluttaa käytäntöön, ja samalla kun sen avulla voidaan käyttää työttömyysvaroja asutustoimintaan, viedään asutustoimintaa myös eteenpäin.

Ed. Alestalo: Kun tämä esillä oleva asia tuli eduskuntaan, on se kaiken aikaa herättänyt varsin suurta mielenkiintoa etenkin eräissä piireissä. Hallituksen esityksen astutustoiminnan johtamiseksi uusille urille tultua eduskunnan käsiteltäväksi ja kun se tuli maatalousvaliokuntaan ja siellä lähetettiin jaostoon, on ensinnäkin asianomainen jaosto kiinnittänyt kysymykseen varsin vakavaa huomiota. Jos tähän esitykseen syvennyä käytännöllinen

asutustoimintahenkilö, niin hän pakostakin joutuu varsin pitkiin harkintoihin yksistään jo voimassa olevien monien asutuslakien perusteella. Kuten täällä on mainittu, on meillä asutuslakeja jo noin 100 eri kappaletta. Se jaosto, joka tätä asiaa ryhtyi valmistelemaan — ja etenkin allekirjoittanut jaoston puheenjohtajana — koetti niihin parhaansa mukaan syventyä. Tämä laki, joka nyt on esillä, jakautuu pääasiassa kahteen linjaan. Etenkin lain toinen osa jo lähentelee voimassa olevia asutuslakeja siinä määrin, että samaa toimintaa, jota aiotaan esillä olevan lain avulla suorittaa entisten pienviljelmien auttamiseksi, voitaisiin jo voimassa olevien lakienkin avulla tehdä melko paljon enemmän, mutta ainakin yhtä paljon kuin tälläkin esillä olevalla lailla. Asianlaitahan on siten, että tämän lain puitteissa tulisivat ensinnäkin entisistä pienviljelijöistä hyötymään ainoastaan ne, joilla on asutuslainoja. Kaikki muut pienviljelijät tulisivat jäämään lain ulkopuolelle. Tiedämme, että meillä on voimassa laki, jonka mukaan myönnetään pienviljelijöille uudis- ja laidunviljelysraivauspalkkioita, jotka lähentelevät jo hyvin suuressa mitassa niitä määriä, mitä tässä laissakin ehdotetaan. Esillä olevan lain mukaan tosin voidaan myöntää raivauspalkkioita aina 2,000:een markkaan asti hehtaaria kohti, mutta kun näillä palkkioilla olisi lyhennettävä valtion saatavaa, ei palkkion saaja voisi saamiaan rahoja käyttää raivauksen hyväksi, joten palkkioilla olisi ainoastaan välillinen merkitys. Kun jo voimassa olevan lain mukaan voidaan myöntää lainoja uudisviljelyksien raivaamiseen entisille pienviljelijöille myöskin aina 2,000 markkaan asti hehtaaria kohti, niin, jos hallitus olisi kiinnittänyt huomiota tähän asutuslain jo ennestään suomaan oikeuteen, se olisi voinut tätä raivaustoimintaa järjestää ilman uuden laki-esityksen antamista. Samoin voidaan voimassa olevien lakien mukaan myöntää myöskin rakennuslainoja entisille pienviljelijöille, joten entiset pienviljelijät ovat käsitykseni mukaan yhtä hyvin turvattuja tulipa tämä laki tältä kohden hyväksytyksi tai ei. Mutta kun tähän lakiin sisältyy toinen kysymys, joka lieneekin lain antamisen päämotiivi, nimittäin uusien tilojen muodostaminen ja uusien alueiden raivaaminen työttömyysvaroilla, niin siitä syystä

maatalousvaliokunnan jaostokin asettui sille kannalle, ettei esitystä olisi hylättävä. Kysymys on nimittäin varsin tärkeä siinä suhteessa, että voitaisiin työttömyysvaroja vihdoinkin käyttää terveeseen ja luovaan toimintaan. Mutta, kuten täällä jo edellinen puhuja mainitsi, meidän käsityksemme mukaan, joka pohjautuu käytännölliseen asutusasian tuntemukseen, tämän lain siinä muodossa soveltaminen, kuin se on hallituksen esityksessä ja maatalousvaliokunnan mietinnössäkkin on melkein mahdotonta ensinnäkin siitä syystä, että kaikki entinen asutuskokemus on mietintöä annettaessa kokonaan sivuutettu.

Jos tämä mietintö kulkisi edes osapuilleen vanhoja saavutetun kokemuksen linjoja, silloin voisi ajatella, että siinä ehdotettua toimintaa voitaisiin käytännössä hoitaa, mutta sehän tähtää aivan uusille urille. Kuten täällä arvoisa edellinen puhuja jo mainitsi, siirtyisi ensinnäkin tilojen osto kokonaan Maakiinteistöpankille. Toiseksi jäisi lain käytäntöön soveltaminen muussa suhteessa tietysti maatalousseuroille sen promemorian mukaan, joka esitettiin maatalousvaliokunnalle. Mutta meidän tiedämme, että maatalousseurat toimivat pääasiassa neuvojavoina ja käytännöllinen rakennustoiminta ja käytännöllinen uusien tilojen muodostaminen ovat jokseenkin kaksi eri asiaa. Ja miksikä sitten olisi lähdeittävä sellaiselle tielle, josta oikeastaan ei ole kokemuksia ja johonka on kokonaan palkattava uusia työvoimia? Miksei käytetä asutushallituksen kokeneita voimia ja miksei edes asutuslautakuntia käytetä näitä suunnitteluja laatimassa ja valmistamassa? Kyllä asianlaita sittenkin on siten, että jos viedään esim. täältä Helsingistä työttömiä maaseudulle ja vaikka ne siellä jonkin aikaa heiluttaisivat kuokkaa, — minä kyllä epäilen, että ne heiluttaisivat sitä hyvin heikosti —, niin eivät ne noin vain kädenkäänteessä opi pienviljelijän ja uudenviljelijän vaikeata tehtävää. Käsitykseni mukaan raivaustyö on suoritettava niitten miesten voimalla, jotka siihen ovat oppineet ja jotka siihen pystyvät ja joilla sitä työtä kohtaan on myöskin siinä määrin harrastusta, etteivät tee raivaustyötä ainoastaan hätäaputyönä, vaan sellaisena työnä, että he voisivat työnsä tuloksia käyttää jatkuvasti hyväkseen.

Meitä vastalauseen allekirjoittaneita on sitäpaitsi epäilyttänyt erikoisesti se seikka, että tämän uuden asutuslain kautta vaikeutettaisiin Etelä-Suomen pienviljelijäin lisämaan saantia. Meillähän Etelä-Suomessa on liian pienten tilojen lisämaa-alueiden saanti aivan mahdotonta. Sen vuoksi ennenkuin lähdetään luomaan uusia kituvia pienviljelijöitä maaseudulle, olisi yhteiskunnan velvollisuus ensi sijassa koettaa saada entiset vaikeassa taloudellisessa asemassa olevat pientalonpojat jaloilleen. Tältä pohjalta asiaa katsoen olenkin sitä mieltä, että uutta asutusta tehtäköön ja työttömiä sijoitettakoon maatalouteen ainoastaan sellaisilla seuduilla, joissa on suuria viljelemättömiä maa-alueita. Olen koko pienen elämäni pitänyt asutustyötä maamme yhtenä kaikkein tärkeimmistä kysymyksistä ja olen iloinen, että tässäkin kamarissa alkaa sille ajatukselle kypsä vähitellen pohja. Tosin se kypsyminen tapahtuu vasta pakottavien olojen vuoksi. Nyt ei ole enää mahdollisuutta koota kaupunkeihin sitä liikaväestöä ja sitä lisäkansoitusta, jota maassamme tapahtuu. On pakko lopultakin lähteä maaseudulle terveeseen, luovaan työhön, sellaiseen työhön, että sitkeällä työllä ja pitkiä päiviä tekemällä voi hankkia itselleen ja perheelleen terveellisen toimeentulon. Mutta tällä esityksellä, joka meillä nyt on esillä, emme pääse siihen tulokseen. Meidän täytyy ehdottomasti saada täydellinen uudistus asutustoiminnassa ja meidän täytyy saada asutuskomitean mietinnön pohjalla sellainen laki, jonka avulla kerrankin tämän maan korvet alkavat nousta, jotta tämä maa viimeinkin pääsisi omavaraiseksi. Sillä tavoin myös työttömyys tulee aivan kuin itsestään tästä maasta häviämään, ja se häviää pysyväisesti.

Suosittelen suurelle valiokunnalle I vastalauseetta. Se on siksi selvä, että jokainen ymmärtää, mihin siinä pyritään, ja se kulkee vanhoja kokeneita latuja pitkin.

Ed. Kulberg: Innan denna regeringsproposition angående speciell kolonisationsverksamhet med tanke på arbetslöshetens lindrande går till stora utskottet skulle jag önska fästa utskottets uppmärksamhet vid en del omständigheter som enligt mitt förmenande icke äro av oväsentlig betydelse i denna fråga.

I agrarutskottet hörde undertecknad till dem som vid ärendets förberedande behandling anslutit sig till den uppfattningen i frågan som i den till utskottets betänkande fogade första reservationen föreslås. Då det emellertid senare framgick, att regeringen icke godkände denna linje utan höll på sitt eget förslag och då utskottet med en rösts majoritet beslutat lägga propositionen till grund för behandlingen, har jag försökt inställa mig efter utskottsbeslutet, synnerligast som utskottet i propositionen enligt min uppfattning infört en del förtydliganden och tillägg som avgjort förbättrat densamma. I ett avseende har jag likväl icke kunnat förena mig med utskottsmajoriteten varför jag nu med hänvisning till den tredje reservationen i utskottets betänkande ber att få säga några ord.

Enligt min uppfattning hava vi gått alltför långt i vår undantagslagstiftning. Vi hava en sådan mängd undantagslagar, avsedda att gälla för ett år, för två år eller tre år, att knappast någon mera kan hålla reda på deras antal. Vi böra därför, ju förr dess bättre, försöka komma ifrån denna lagstiftning, ty den bringar icke reda i våra förhållanden utan den leder utvecklingen in i en sådan fåra, att vi längre fram hava ännu svårare att komma därifrån. Det är nog till den normala lagstiftningen vi fortast möjligt böra försöka komma. Men om emellertid regeringen av en eller annan orsak ännu anser sig hava skäl att fortsätta på undantagslagstiftningens väg, så bör denna verksamhet ligga regeringen så nära som möjligt och regeringen hava möjlighet att omedelbart såväl leda som övervaka densamma. Så är emellertid icke fallet med det nu föreliggande förslaget till speciell kolonisationsverksamhet. Här finge jämväl O. Y. Maakiinteistöpankki, utom kolonisationsstyrelsen, rätt att utöva dylik kolonisationsverksamhet samt dessutom rätt till kolonisationsfonden att med dess medel inköpa lämpliga fastigheter och låta utarbeta kolonisationsplaner för desamma. Här går man enligt min tanke för långt. O. Y. Maakiinteistöpankki är ett företag i rätt hög grad av privat natur och det kan icke vara förenligt med statens intresse att härav göra ett ämbetsverk för kolonisationen. Dessutom borde redan försiktigheten

mana till återhållsamhet vad Maakiinteistöpankki vidkommer, ty banken med sin nuvarande verksamhet är ett nyssgrundat företag och det är att befara, att dess verksamhet för stabilisering av lantushållningens skulder kommer att medföra förluster för statsverket. En långivning upp till 90 % av lantbrukets uppskattade kapitalvärde är högst riskabelt och redan nu har Maakiinteistöpankki, trots att den så kort tid varit i verksamhet, varit tvungen att anlita utsköning för att få in räntorna på sina till låntagarna beviljade lån. Allt tyder sålunda enligt min uppfattning på att rörande Maakiinteistöpankki försiktighet bör iakttagas och att dess verksamhet ingalunda bör utbyggas med nya arbetsfält åtminstone inte i bankens nuvarande utvecklingsskede. Redan svårigheten att utöva kontroll över de av banken för detta ändamål använda statsmedlen; borde mana till försiktighet. Jag föreställer mig att det inte kan vara så lätt att i Maakiinteistöpankkis bokföring få reda, huru statsmedlen använts och om de verkligen använts på ett sätt, som står i överensstämmelse med statens fördel och bästa. Önskar regeringen själv däremot på egen risk utföra den i propositionen föreslagna snabbkoloniseringen delvis i anslutning till arbetslösa, som kolonister villiga stadsbor, så bör detta icke förmenas, men då utsikterna för ett misslyckande på detta område såsom regeringen nu har tänkt sig äro rätt stora, är det bäst att lantbruksministeriet ensamt tar itu med arbetsuppgiften och för varje gång anlitar det ämbetsverk som härför befinnes lämpligast. Jag vågar därför hoppas, att de i tredje reservationen framförda synpunkterna av stora utskottet skola beaktas och 1 mom. i 1 § erhålla den lydelse som i reservationen föreslås.

Ed. Marttila: Kun kyseessäolevaan hallituksen esitykseen sisältyvät suunnitelmat erikoisasusustoiminnasta kesällä jo ennen eduskunnan kokoontumista tulivat julkisuuteen, herätti se laajoissa piireissä hyvin sekavia tunteita. Työttömyysasioita hoitavissa kunnan miehistä herätti tyydytystä se seikka, että suunnitelluilla toimenpiteillä tarkoitettiin töiden suuntaamista enemmän tuotannolliselle alalle. Asutusmiehet taas epäilivät, kuinka sen rullians-

sin saa käyntiin. Asutustilalliset ja siksi pyrkivät ottivat sen vastaan erikoisella tyydytyksellä, koska se toi heille huomattavia etuisuuksia. Mutta oli myös sellaisia, jotka heti tuomitsivat suunnitelman epäonnistuneeksi. Tällaisin sekavin tuntein otettiin asia vastaan myös maatalousvaliokunnassa. Parhaana osoituksena tästä on se, että asia nyt vasta on eduskuntakäsittelyssä, ja kumminkin itse asiassa ne muutokset, mitä valiokunnassa hallituksen esitykseen on tehty, ovat verrattain vähäiset. Ennenkuin valiokunnan jäsenet saivat asiantuntijoina käytetyiltä ministereiltä ynnä muilta yksityiskohtaisempia tietoja tehdyistä suunnitelmista, oli jonkunlainen ennakkoluulo kysymyksen suurisuuntaisuudesta, uusille aloille siirtymisestä, kaupunkilaisten siirtämisestä maaseudulle y. m. Valiokunnassa käytettävissä olleet, yksityiskohtaisia suunnitelmia koskevat asiakirjat ja monet asiantuntijalausunnat lopultaikin saivat valiokunnan enemmistön hallituksen suunnitelmien taakse, mutta huomattava vähemmistö jäi edelleen „tuomaaksi”.

Minun kantani määräämiseen valiokunnan mietinnön pohjalla on vaikuttanut ensinnäkin se, mistä jo alussa mainitsin, että työttömyyttä lieventävät yleiset työt tahdotaan suunnata tuotannolliselle alalle, toiseksi se, että toimenpiteillä yritetään saada helpotusta korpien uudisasukkaille, jotka tavattoman vaatimattomissa oloissa eläen, luovat korpiin arvoja tuleville sukupolville, kolmanneksi se, että katson maan-kamaraan kiinnittämisen olevan sen keinon, millä pitemmälle katsoen sittenkin parhaiten vastaista työttömyyttä lievennetään. Vielä on kantani määräämiseen, varsinkin mikäli se koskee maatalousministeriön valtuuksien siirtämistä myös O. Y. Maakiinteistöpankille, vaikuttanut se seikka, että maiden lunastamiseen voidaan käyttää obligatioita ja varsinainen rahapääoma voidaan näin ollen käyttää varsinaisiin töihin ja myöskin, että koko toiminta täten saadaan joustavammaksi. Se kokemus, mikä minulla on ollut kunnallisen työttömyyslautakunnan puheenjohtajana, osoittaa, että tässä jos missään tarvitsisi olla mahdollisimman suuri toimintavapaus. Työttömien häätö on monta kertaa siksi suuri, että se vaatisi nopeita toimenpiteitä. Työttömyy-

den lieventämistoimenpiteet eivät saisi olla kankeisiin ja aikaa vieviin kaavoihin sidottut. Siis juuri tältä kannalta katsoen olen minä ollut valmis myöntämään O. Y. Maakiinteistöpankille valtuudet maiden lunastamiseen ja välittämiseen.

Valiokunnan jäsenistä on osa tuijottanut aivan liikaa tässä asiassa asutushallitukseen ja entisiin asuttamistoimenpiteisiin vielä senkin jälkeen, vaikka hallituksen jäsen selitti, että tässä ei ole asutuskysymys pääasia, vaan tässä on pääasiana työttömyyskysymys sekä samalla ilmaisi, että hallitus haluaisi kokeilla tällä alalla ja ottaa myös asian vastuulleen. Minun mielestäni meillä on asutustoiminta tällä kertaa jonkinlaisessa taitekohdassa ja sentakia ollut la-massa jo vuosikausia. Jos tätä taitekohdan aikaa voidaan käyttää asutustoimintaan joustavammalla menetelmällä kuin tähän asti, niin se kokemus voidaan tyydytyksellä ottaa vastaan vastaista asutuslain-säädäntöä tehdessä, johon lähitulevaisuudessa ryhdytään.

On valitettavaa, että valiokunta ei tässä asiassa päässyt yksimielisyyteen, koska tästä yhdeltä osalta aiheutui, että tämän lain nojalla ei todennäköisesti kuluvana syksynä enää päästä kokeilemaan, mikä minun mielestäni, niin hyvin työttömien kuin asutustilallisten kannalta olisi ollut erittäin tärkeää.

Vaikka minäkään en usko kyseessäolevan lain saavan aikaan mitään mullistavaa ja käänteentekevää työttömyys- ja asutus-asioissa, katson kumminkin lain pyrkivän johtamaan kehitystä oikeaan suuntaan, joka on varteen otettavaa. Näistä syistä minäkin toivoisin, että suuri valiokunta hyväksyisi maatalousvaliokunnan mietinnön.

Toinen varapuhemies: Tämän asian käsittely keskeytetään. Niinikään keskeytetään nyt täysistunto ja jatketaan sitä kello 19,30.

Täysistunto keskeytetään kello 17,18.

Täysistuntoa jatketaan

kello 19,30.

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Jatketaan 7) asian käsittelyä.

Keskustelu jatkuu:

Maatalousministeri Jutila: Herra puhemies! Maatalousvaliokunnan mietinnön johdosta hallituksen esitykseksi erikoisasutustoiminnan harjoittamisesta työttömyyden torjumista silmälläpitäen saan kunnioittaen lausua seuraavaa:

Kuten hallituksen esityksessä eduskunnalle on mainittu, on valtion työttömyyskomitea v. 1932 valmistuneessa mietinnössään kiinnittänyt huomiota järkevän asutuspolitiikan merkitykseen työttömyyskysymystä ratkaistaessa. Sanottu työttömyyskomitea ei kuitenkaan katsonut voivansa tehdä asiassa yksityiskohtaisempaa esitystä eikä ehdottaa, kuten suunniteltu oli, pellonraivausta ja välttämättömien rakennusten rakentamista asutustiloille varatoinä senvuoksi, että asutushallituksen taholta ei silloin katsottu voitavan ottaa hoitaakseen asian käytännöllistä puolta, eikä muutenkaan pidetty tarpeellisena edellmainittujen töiden teettämistä varatoinä.

Suunnitellessaan toimenpiteitä työttömyyden torjumiseksi tuli kysymys hallituksen keskuudessa uudelleen esille viime kesänä. Neuvottelussa, joka asian selvittämiseksi pidettiin valtioneuvostossa, oltiin asutushallituksen taholla taaskin yleensä sitä mieltä, että pellon raivauttaminen ja rakennuksien rakennuttaminen varatoinä ei kuuluisi asutustoimintaan eikä asutushallitus voisi siis ottaa asiaa hoitaakseen. Hallitus piti asiaa kuitenkin monesta syystä tärkeänä. Niinpä asutustoiminnassa oli havaittu olevan erinäisiä puutteellisuuksia, sillä kun vuosittain oli saatu perustetuksi vain 400—700 viljelystilaa, oli se liian vähäistä, kun asutustarpeen tyydyttämiseksi olisi perustettava useammankertainen määrä tähän verraten. Perustetuista tiloista on myöskin huomattava osa muodostettu kannattavan maatalouden harjoittamista silmälläpitäen liian pieniksi, joten lisämaitten hankkiminen tiloihin on muodostunut yhdeksi kaikkein tärkeimmistä toimenpiteistä asutustoiminnassa.

Edelleen niistä 457 milj. markasta, jotka vv. 1918—31 on asutusrahaston varoista lainoina annettu, on 207 milj. markkaa eli 45.3 % annettu maanostoon, noin 213 milj. eli 46.7 % rakennusten rakentamiseen ja vain noin 17 milj. eli 3.4 % vakauttamislainoina ja vain noin 19 milj. eli 4.2 % viljelysten raivaamiseen. Näin ollen varsinkin viljelysten raivaukseen myönnettyt lainat ovat osoittautuneet mitättömiksi. Ne ovat saaneet aikaan sen, että asutustilojen peltola on liian heikossa tahdissa lisääntynyt ja tullut turvaksi asutustilalliselle itselensä. Viljelystiloiista, joihin rakennuslainoja pääasiallisesti asutusrakennusten rakentamiseen asutushallituksen hyväksymien piirustusten mukaan on annettu, on v. 1931 suoritettun tutkimuksen mukaan ollut 77.8 % sellaisia, joilla peltola on enintään 6 ha, ja 31.4 % sellaisia, joiden peltola on enintään 2 ha. Rakennuspääoma onkin täten noussut melkoiseksi tiloilla, joiden pellonraivauksesta ei ole pidetty huolta ja joiden tuotto ei siis vielä olisi edellyttänyt täten syntyneen, näin suuren rakennuspääoman koron ja kuoletuksen suorittamista, ei ainakaan itse tilalta saatavista tuloista. Valtion metsämaille perustetuista tiloista oli myöskin asutushallituksen toimeksi annetun luetteloimisen mukaan 15 päivänä toukokuuta kuluvaa vuotta 758 viljelystilaa, 760 asuntotilaa ja 247 lisämaata olleet sellaisia, joille ei, asutushallituksen ilmoituksen mukaan, ole saatu asukkaita. Tämä on johtunut m. m. siitä, että nykyisenä vaikeana aikana tilattomilla ei ole ollut omia varoja varsinkaan pellonraivaamiseen, kun perustetuille tiloille on tehty vain suuremmat kuivatusviemärit. Sivuansiomahdollisuudet viime vuosina, varsinkin maan metsäseuduilla, kuten tunnettua, ovat olleet niin niukat, että ne hädin tuskin ovat pitäneet asianomaiset metsätoissa olleet pientilalliset hengissä; vieläpä usein perheen tänä aikana on valitettavasti täytynyt turvautua köyhäinhoitoon.

Toiselta puolen on, kuten hallituksen esityksestäkin käy selville, pidetty tarpeellisenä kohdistaa varatyöt tähänastisia tuotavampiin töihin ja nimenomaan sellaisiin, joiden avulla työttömyys pysyväisesti vähenee. Tällöin on katsottu, että raivauttamalla pelloja varsinkin valtion asutustoiminnan kautta perustetuille tiloille, joilla

entuudestaan ei ole peltoa tai on sitä vain vähäinen ala, kohotetaan tilan tuottoa, parannetaan tilallisen maksukykyä, saatetaan valtion lainoina myöntämä rakennuspääoma oikeampaan suhteeseen tilan koko maatalouspääomaan verraten, saatetaan valtion lainojen takaisin saanti nykyistä varmemmaksi ja vähennetään työttömien lukua sen kautta, että asutustilallisella tulee olemaan tilansa viljelemisessä riittävästi työtä.

Asutushallituksen valtion metsämaille, valtion omistamille vero- ja räksiluontoisille maille, valtion virkataloille, samoin kuin palautuslain, valtion varoilla tapahtuvan asutustoiminnan rahoittamisesta annetun lain sekä pakkohuutokaupalla myytävien kiinteistöjen lunastamisesta valtiolle annetun lain mukaan perustettuja asutustiloja, joille voidaan raivata peltoa ja rakennuttaa vaatimattomat asuin- ja eläinsuojarakennukset, on asutushallituksessa tehdyn tutkimuksen mukaan kaikkiaan 1,791 tilaa. Tällöin voidaan, jos tyydytään siihen, että kullekin viljelystilalle tulee valmista peltoa 3 ha, raivata noin 3,300 ha peltoa, rakentaa 81 km tietä ja kaivaa 88,000 metriä viemäriajaa, joihin kaikkiin on arvioitu menevän noin 12,000 hevostyöpäivää ja noin 260,000 jalkamiestyöpäivää. Lisäksi voidaan sanotuille tiloille rakennuttaa vähintään 758 asuin- ja 450 eläinsuojarakennusta. Nämä asumattomat tilat sijaitsevat pääasiassa Pohjois- ja Itä-Suomessa. Oulun läänissä sellaisia tiloja, joille maata voitaisiin raivata, on lähes 1,000 kappaletta.

Maakiinteistöpankki on sille vakauttamislaissa myönnetyn oikeuden nojalla myös hankkinut maata ja lunastanut eiliseen päivään mennessä kaikkiaan noin 29,300 ha maata. Tästä voidaan arviolta käyttää asutustarkoitukseen ehkä noin 5,000 ha. Lunastetuille tiloille tehdään tällöin käyttösuunnitelmat, joista käy selville myös tiloille raivattavat uudet pellot sekä rakennettavat rakennukset. Käyttösuunnitelmat jo lunastetuille tiloille valmistuvat pääasiallisesti tämän vuoden kuluessa. Odotetaan vain varoja ja valtuuksia, jotta saataisiin työt panna käyntiin.

Pankeilla ja yksityisillä on myöskin hallussaan melkoinen määrä tiloja, jotka soveltuvat asutustarkoitukseen käytettäväksi. Näiden valtiolle hankkimista varten on kuitenkin tarpeen nykyistään mutkattomampi maanostomenetelmä.

Kuten edellä on huomautettu, ovat perustetut asutustilat saaneet melkoisessa määrässä asutuslainoja, kun taas tilojen peltoala on edelleenkin sangen vähäinen. Kun rakennuslaina on maksettava takaisin 10—20 vuoden kuluessa ja sen korko on 5 %, nousee vuotuismaksu 15:een tai ainakin 10 %:iin, mikä on liian raskas maksettava köyhälle, vähäpeltoiselle asutustilalliselle. Jotta tilanne asutustilallisen kannalta helpottuisi, on ehdotettu, että hänen valtion varoista saamaansa lainaa lyhennettäisiin enintään 2,000 markalla jokaista hehtaaria kohti, jonka hän raivaa tilallaan pelloksi. Lisäksi on ehdotettu, että sellaiselle tilalliselle, jonka peltoala on enintään 5 ha ja jonka taloudellinen asema on sellainen, että hän raivausaikana toimeen tullakseen tarvitsee raha-avustusta, maksettaisiin sopivissa erissä harkinnan mukaan enintään 75 % siitä, mitä hänelle pienviljelijäin uudis- ja laidunraivauspalkkioiden suorittamisesta voimassa olevilla perusteilla tekemästään pellon raivauksesta olisi tällaisena palkkiona tuleva. Tällä tavalla hän saisi sinä aikana kun hän raivausta toimittaa ainakin välttämättömät elintarvikkeet itselleen ja perheelleen. Jotta jo ennakolta olisi saatu selville, miten paljon asutustilallisia on halukkaita saamaan suunnitelluilla ehdoilla viljelyspalkkioita tai varatöiden teettoa tilallaan, on asutushallitus maatalousministeriön kehoituksesta sitä asutuslautakuntien kautta tiedustellut asutustilallisilta ja tällöin on saatu tietoon, että yli 8,000 asutustilallista olisi halukasta raivauttamaan maata ja rakentamaan tai rakennuttamaan välttämättömiä talousrakennuksia tapauksissa, jolloin tällaisia ei ole. Se, miten paljon raivaustyöhön osallistuviksi ilmoittautuneita viljelyspalkkioiden turvin on, on myöskin otettu selville erikoisilla kyselykaavakeilla. Tällöin on myöskin saatu selville, paljonko on sellaisia asutustilallisia, jotka haluavat, että heidän tiloillaan raivautetaan uutta peltoa ja rakennutetaan puuttuva asuin- tai eläinsuojarakennus, mikä toimintamuoto myös kuuluu suunniteltuun erikoisasutustoimintaan. Merkille on pantava, että kotieläinsuoja puuttuu 1,405:lta ilmoittautuneelta, mutta asuinrakennus vain 813:lta. Suunnitellut rakennukset on myöskin tarkoin määriteltä. Niitä varten on tehty erikoiset piirustusluonnokset, joissa on käytetty kaikki se kokemus, mitä

tähän asti pienviljelijäin rakennusten suunnitteluista on olemassa.

Erikoisasutustoiminnan tarkoituksena on siis tehostaa asutusmaan hankinta sille asteelle, jota nykyisin vallitsevat suhteellisesti vielä alhaiset maanhinnat edellyttävät, saattaa perustetut asutustilat, jotka muuten pellon ja välttämättömien rakennusten puuttuessa jäisivät epämääräiseksi ajaksi asukkaita vaille tai eivät antaisi heille riittävästi työtä ja toimeentuloa, tuottokuntoisiksi, korjata peltojen lisäämisellä se asutustiloilla vallitseva epäkohta, että kuollut rakennuspääoma ei ole oikeassa suhteessa muihin maatalouspääoman eri ryhmiin, saattaa pääasiassa rakennuslainojen lyhentämisellä tilalta menevien vuotuisten korkojen ja suoritusten suorittaminen tähänastista helpommaksi, ohjata valtion varoilla suoritettavat varatyöt sellaisiksi, että työttömyys niiden kautta pysyväisesti vähenisi siten, että varovasti siirrettäisiin kaupungeista sellaisia työttömiä, jotka ovat miltei kaiken ikänsä maanviljelystyötä tehneet ja olisivat siihen edelleenkin halukkaita ja joita myöskin ehkä kaupungit olisivat halukkaita avustamaan, maaseudulle asutustilalliseksi. Tällöin myöskin lopuksi saataisiin kokemusta siitä, voidaanko maaseudulta juuri tällaiseen työttömyyden pysyvään vastustamiseen asutustoiminnan kautta kiinnittää huomiota ja siirtää ennen kaikkea juuri rakennustoihinkin ja käsitöihin tottuneita henkilöitä taajaväkisistä yhdyskunnista takaisin maaseudulle. Tiedän kyllä, että tällainen toiminta erällä tahoilla on herättänyt vastahakoisuutta. Maalaiskunnat ovat pelänneet, että ne saisivat siten muka kunnottomia henkilöitä maalle takaisin. Mutta minä vakuutan, että kaupunkien työttömissä on paljon sellaisia henkilöitä, jotka ovat kunnollista asutusainesta. Sellaisessa maatalousmaassa kuin Suomi on kaupunkiväestö vielä suurimmalta osalta maaseudulla syntynyttä ja kasvanutta. Ei ainoastaan meillä, vaan suurissa teollisuusmaissakin, nykyisin vieläpä Englannissakin, pyritään siihen, että koetetaan kaupunkilaisväestöä saada, mikäli se on kunnollista asutusainesta, takaisin maalle.

Lausun tyydytykseni siitä, että maatalousvaliokunta mietinnössään on hyväksynyt hallituksen esityksen erikoisasutustoi-

minnaksi työttömyyden vastustamista varten tehden siihen vain eräitä pääasiallisesti muodollisia muutoksia.

Sitten haluaisin vielä sanoa muutaman sanan niille arvoisille herroille edustajille, jotka ovat mietintöön kirjoittaneet vastalauseita ja näitä vastalauseitaan täällä eduskunnassa vielä selostaneet.

Ed. Honkala on täällä vastalauseensa mukaisesti epäillyt sitä, että jos Maakiinteistöpankille annettaisiin asutusmaan hankinta erikoisasutusta varten ja asutussuunnitelmien laatiminen näin hankituilla mailla, ei sanottu laitos siinä onnistuisi, vaan olisi se omiaan jopa viivyttämään sanotun pankin varsinaista tehtävää s. o. maanviljelijäin velkain vakauttamista; sitäkin suuremmalla syyllä, kuten hän sanoi, koska valitetaan, että asiat Maakiinteistöpankissa muka viipyisivät. Tällöin on kuitenkin huomattava, että Maakiinteistöpankki on pakkohuutokaupoista ostanut viime aikoina maata enemmän kuin asutushallitus, vaikka ensinmainitun mahdollisuudet siihen ovat olleet huomattavasti rajoitetummat kuin asutushallituksen, koska pankki voi lunastaa vain tiloja, joiden omistajat ovat ennen pakkohuutokauppaa jättäneet laina-anomuksen pankille ja pankin johtokunta ne voimassa olevien, pankin toimintaa rajoittavien säännösten mukaan ottanut käsitelläkseen. Niinpä esim. voin esittää täällä tilaston, jonka mukaan esim. kuluneen lokakuun aikana on osakeyhtiö Maakiinteistöpankki ostanut 97 tilaa, mutta asutushallitus vaan 91. Maakiinteistöpankin hankkimien tilojen pinta-ala on 5,581 hehtaaria, mutta asutushallituksen vain 2,918. Tästä on viljeltyä maata: Maakiinteistöpankin ostamilla tiloilla 871 hehtaaria ja asutushallituksen 512. Yhteinen lunastushinta on ollut: Maakiinteistöpankin tilojen 5,300,000 markkaa, mutta asutushallituksen 2,261,000 markkaa. Siten on Maakiinteistöpankin lunastamien tilojen hinta ollut keskimäärin n. 55,000 markkaa, mutta asutushallituksen vain vajaat 25,000 markkaa. Tästä tullaan siihen, että se maa-ala, mitä on saatu asutushallituksen pakkohuutokaupoista lunastamien tilojen hankinnan kautta, on ollut varsin pieni. Siitä ei ole asutusmaaksi riittänyt oikeastaan mitään, kun sen sijaan Maakiinteistöpankin lunastamien tilojen maa-ala on niin suuri, että siitä tulee huomattavasti määrät

maata myöskin asutustarkoitukseen käytettäväksi. Sitäpaitsi on huomattava, että Maakiinteistöpankki on maksanut tilat obligatioilla, mutta asutushallitus on voinut sen, voimassa olevien lakien mukaan, tehdä vain käyttämällä rahaa ja tämä raha on ollut poissa varsinaiselta asutustoiminnalta, koska on katsottu tällä hetkellä, että vanhan asutuksen turvaaminen on välttämättömympää kuin uuden luominen ja jo olevien päästäminen konkurssihuutokauppaan. Mitä taas tulee asutussuunnitelmien tekoon Maakiinteistöpankin ostaneilla tiloilla, on siinä Maakiinteistöpankillä käytettävissä mielestäni ainakin yhtä pätevää voimaa kuin asutushallituksella on ollut käyttää. Että sanottu maanhankinta häiritsisi Maakiinteistöpankin maanviljelijäin velkojen vakauttamistoimintaa, ja että se myöskin viivyttäisi laina-anomusten käsittelyä, ei ole todistettu, sillä tähän asti Maakiinteistöpankki on ottanut vastaan noin 14,000 laina-anomusta, ja tällä hetkellä niitä on käsittelemättä asutushallituksessa vain 47 s. o. ainoastaan sen verran kuin kahden päivän kuluessa uusia asioita Maakiinteistöpankkiin tulee.

Ed. Kullbergin epäily, että Maakiinteistöpankki antaessan 90 prosenttiin asti lainoja voimassaolevien säännösten mukaan vaarantaisi Maakiinteistöpankin asemaa niin, ettei se siksi voisi hankkia maata erikoisasutustoimintaa varten, lieene paikansapitämätön. Maakiinteistöpankki nimittäin ainoastaan poikkeustapauksessa myöntää lainoja aina 90 prosenttiin asti, ja arviot ovat myös jossain määrin varovaisia. Vain silloin lainoja myönnetään tähän asti, kun on lainanhakija osoittautunut tähänastisella toiminnallaan pystyvän hoitamaan suurtenkin lainojen korot. Yleensä on menty huomattavasti alempaan prosenttimäärään ja jätetty ylivelkaantuneet tilat pakkohuutokauppatietä selvitettäväksi. Kun tällä tavoin suuri osa lainoista on tullut poispyyhittyä, on tilallinen voinut saada halvemmalla hinnalla tilansa ja tällä tavalla paremmat mahdollisuudet tilansa edelleen hoitamiseen. Lisäksi on huomattava, että vakautettavat tilat on arvioitu oloissa, jolloin tilojen hinnat ovat olleet alimmillaan — meidän olemme eläneet viime aikoina aallon pohjassa. Ja kun nyt ollaan vähitellen menossa nousukon-

junktuureihin, kuten ehkä myöhemmin olen tilaisuudessa osoittamaan, ja kun tilojen hinnat myöskin vähitellen alkavat nousta, ennen kaikkea metsien hintojen nousun takia, tulee Maakiinteistöpankista lainantaneille maanviljelijöille vähitellen helpomaksi maksaa korkojaan ja kuoletuksia. Sitä paitsi on huomattava, että kun vakauttamislain mukaan laina annetaan 40 vuodeksi sekä kuoletus ja korko alkavat vasta 1936, tähän 40 vuoden aikaan, minä luulen, mahtuu hyvinkin vaihtelevia taloudellisia suhdanteita, sekä hyviä että huonoja vuosia, joten yllämainittua Maakiinteistöpankin toimintaa ei ole arvosteltava, niin kuin ei yleensääkään kiinteistölainojen antamista, hetkellisten konjunktuurien mukaan.

Ed. Alestalo taasen olisi antanut tämän työttömyyden vastustamistoimenpiteen asutushallituksen toimitettavaksi. Mutta täällä edellä olen jo osoittanut, että asutushallitus ei ole mielellään tätä tehtävää ottanut vastaan. Sitä paitsi ed. Alestalo on huomauttanut, että olisi muutenkin hyvä käyttää asutusviranomaisia tällaisissa töissä ja myös m. m. asutuslautakuntia. Asianlaita onkin niin että jos tällaiset tehtävät annetaan valtioneuvostolle ja siellä lähinnä maatalousministeriölle, niin onhan maatalousministeriön käytettävänä alaisiaan viranomaisia ja niille suoritettavaksi voidaan antaa ilman erikoisia lainsäädännöksiäkään verrattain pitkälle sellaisia asioita, jotka heille jo ennestään lain mukaan kuuluvat.

Valitan tässä tapauksessa vain sitä, että nyt kysymyksessä olevan asian käsittely on mennyt näin pitkälle, ehkä ennen kaikkea siksi että herra Alestalon johdolla toimiva maatalousvaliokunnan jaosto on tätä lakia kovin perusteellisesti harkinnut, jotenka ei hallitus todennäköisesti saa valtuuksia niin aikaisin että edes tänä syksynä voitaisiin panna „töpinäksi”, jos niin saa sanoa (Vasemmalta: Saa sanoa!). Pohjoisessa on jo talvi ja täällä Helsingissäkin jo lumihiutaleet tanssivat. Niin ollen näyttää siltä, että jos nämä valtuudet saadaan, niitä voidaan vasta ensi keväänä käyttää.

Kuten sanottu, lausun tyydytykseni siitä, että maatalousvaliokunta on kuitenkin asetunut hallituksen esityksen kannalle ja toivon, että suuri valiokunta katsoo asian myös sen arvoiseksi, että se nopeasti saadaan täällä päätökseen.

Ed. Eskola: Minä olen kyllä niiden joukossa, jotka ovat hyväksyneet tämän lain pääasiassa hallituksen esityksen mukaisena. Mutta, en kuitenkaan usko että tällä lailla saavutetaan kaikkia niitä pyrkimyksiä ja tarkoituksia, joita hallitus on ilmeisesti lailla luullut saavutettavan. Minä olen sitä mieltä että tämän lain kautta tullaan perustamaan joukko uusia tiloja, jotka jäävät jo alkuasteellaan keskeneräisiksi ja todellisuudessa asutustoiminnan, sanoisinko, irvikuviksi. Kun näin perustetut tilat jäävät tällä tavoin keskentekoisiksi, eivät niiden omistajat myöhemminkään voi niitä rakentaa valmiiksi. Minusta olisi ollut parempi että hallitus olisi seurannut samaa menettelytapaa kuin useissa muissa maissa että tilat olisi rakennettu valmiiksi ja sitten vasta luovutettu omistajilleen, koska silloin myös rakennuskulttuuri olisi kohonnut korkeammalle kuin mitä se tämän lain kautta tulee olemaan. Ne suunnitelmat, jotka valiokunnalle esitettiin, ovat senlaatuaisia, että niitä ei kukaan järkevä asutustoimintamies voi hyväksyä. Mutta koska kuitenkin hallitus on luvannut vastata tämän lain seurauksista, ja koska se tarkoittaa työttömyyden torjumista niin ei maatalousvaliokunnan enemmistöllä ollut syytä vaikeuttaa hallituksen toimintaa tässä suhteessa. Meidän mielestämme hallituksen on vastattava siitä, mitä se tekee tai mitä se tekemättä jättää ja me arvostelemme sitten näitä tekoja sen mukaan.

Herra maatalousministeri moitti nyt, niinkuin aikaisemminkin, asutushallituksen toimintaa etupäässä siitä syystä, että asutushallitus on käyttänyt varoja liian paljon rakennustoimintaan ja liian vähän viljelysten raivaamiseen. Minä en puolestani pitäisi tätä suinkaan moittittavana, sillä pienviljelijäin asunnot meidän maassamme ovat olleet liian huonot. Niitä on ollut parannettavana myöskin valtion varoilla ja valtion toimesta. Yksi asia suoritetaan yhdellä kertaa, toinen toisella, sehän on käytännöllisen elämän tavallinen menettelytapa, ja nyt alkaa viljelysten lisäämisen vuoro.

Niinkuin sanottu, minä olen sitä mieltä, että koko tämä hallituksen suunnitelma tulee saamaan myöhemmin ankaraa arvostelua osakseen, mutta siitä vastaa hallitus, joka on tällaisen suunnitelman esittänyt, ja eduskunta minun käsittääkseni vapauttaa itsensä tästä kokonaan.

Ed. Setälä: Herra puhemies! Se, että meillä hallitus lopuksikin on kiinnittänyt huomiota siihen tilanteeseen, mikä meillä asutustoiminnan alalla ja tilattoman väestön maan hankintakysymyksessä jo vuosikymmentöistä on vallinnut, sitä toimenpiteitä on tervehdittävä tyydytyksellä. Vaikka samalla on ensinnäkin huomautettava, että tässä hallituksen esityksessä on muutamia sellaisia aukkoja, jotka me mielellämme olisimme nähneet siinä olevan mukana. Ensinnäkin, niinkuin herra maatalousministeri tietää, tästä hallituksen esityksestä on jäänyt lain ulkopuolelle suuri osa tämän maan pienviljelijöistä. Ne hallituksen toimenpiteet, mihin tässä laissa pyritään, kohdistuvat vain noin $\frac{1}{3}$:aan tämän maan pienviljelijäväestöstä. Sen lisäksi tämä hallituksen esitys asettaa tämän ryhmän vallan poikkeuksellisen eduliseen asemaan muihin tämän maan pien-tilallisiin nähden. Ovathan nämä raivauspalkkiot eräissä tapauksissa kolminkertaiset siihen nähden, mitä aivan rajanaapurina oleva yksityismaalla ja toisia teitä muodostunut pien-tilallinen tulee valtion avustusta saamaan. Saavathan nämä hallituksen esityksen mukaan ensinnäkin 75 % siitä palkkiomäärästä, mikä on säädetty 1932 uudis- ja laidunraivauspalkkiolaille. Sen lisäksi he saavat lisäpalkkiota, joka voi nousta 2,000 markkaan hehtaaria kohti, lukuunottettuna tämä 75 %. Sen lisäksi on 1922 vuoden valtionmaiden asuttamislaissa säädös, jonka mukaan uudisasukas ensimmäisenä kymmenenä vuotena raivaamastaan maa-alueesta saa Pohjois-Suomessa ja siihen verrattavilla alueilla 1,000 markkaa hehtaaria raivauspalkkiota ja Etelä-Suomessa 700 markkaa. Tämä palkkio, kuten asiantuntijat valiokunnassa selittivät, sisältyy myöskin uudisasukkaan raivauspalkkioihin, joten palkkio näin ollen voi Pohjois-Suomessa nousta 3,000 markkaan hehtaaria, kun naapuri voi siitä saada vain korkeintaan 1,000 markkaa hehtaarialta raivauspalkkiota. Nämä ovat minun käsittääkseni tämän hallituksen esityksen kielteisiä puolia.

Myönteiseksi puoleksi esityksessä on katsottava se, että tässä hallituksen esityksen perustelujen mukaan kohdistetaan asutustoiminta sellaisille alueille, joihin se olisi jo aikojen ennen ollut suunnattava. Valtion metsien arvioimistyön yhteydessä on laskettu, että Suomen eteläpuoliskossa on 2.6

milj. ha eli noin 17.5 % viljelemättömän maan koko alasta ja Suomen pohjoispuolis-kossa saman verran eli 2.6 milj. ha viljelemätöntä viljelyskelpoista maata. Tämän edellä olevan tilaston mukaan maassamme voitaisiin, mikäli viljelysteknilliset tai asutuspoliittiset syyt eivät asettaisi esteitä, vielä raivata peltoa nykyisen peltoalan kak-sinkertainen määrä. Asutustoiminnan kan-nalta on erikoisen tärkeätä todeta, että Suomen eteläpuoliskossa on yli 2 milj. ha viljelyskelpoista, mutta vielä toistaiseksi viljelemätöntä maata. Asutuspoliittisesti on tämä tosiasia sikäli tärkeä, että asutustoi-minnan harjoittamiselle on eteläosassa maata monessa suhteessa monin verroin pa-remmat edellytykset kuin Pohjois-Suomessa. Minun käsitykseni mukaan meidän asutus-toiminnan eräs perusvirhe onkin ollut juuri se, että uudisasutustoiminta on pääasialli-sesti suunnattu valtionmaille, jotka suu-rimmaksi osaksi sijaitsevat Pohjois-Suo-messa ja joilla koko viljelyskelpoinen maa-ala on vähän toista miljoonaa ha ja siitä yli 1 milj. ha on suota. Meillähän tilas-ton mukaan valtionmaille ei löydy enää kuin noin 140,000 ha:n ala viljelyskelpoista kovaa maata. Se on siitä syystä, että val-tiolle on aikoinaan jäänyt vain kaikki ka-ruimmat ja viljelykselle vähimmän sopivat maa-alueet, koska viljelyskelpoinen ja vil-jelykselle helpoimmin raivattavat maat en-siksi on otettu viljelykseen ja sitä tietä ovat yleensä joutuneet yksityisten omistuk-seen, valtionmaiden työntyössä köyhille, ka-ruille saloseuduille samaan aikaan kuin Etelä-Suomessa viljavampaa maata hyvien liikenneyhteyksien läheisyydessä on vielä yli 2 milj. ha:n ala viljelyskelpoista maata, jonne asutustoiminta olisi aivan ensi ti-lassa suunnattava.

Meillä oli maatalousvaliokunnassa, var-sinkin siinä jaostossa, joka valmisti tätä valiokunnan mietintöä, hyvin suuria epäi-lyksiä hallituksen esitykseen nähden siinä kohdin, kun siinä luovutettiin koko asutus-toiminnan hoitaminen yksityiselle pankki-laitokselle. Senvuoksi me olemmekin teh-neet maatalousvaliokunnassa muutoksen 1 §:ään, jossa maatalousministeriölle annea-ta oikeus siirtää paitsi Osakeyhtiö Maa-kiinteistöpankille myöskin asutushallituk-selle nämä valtuudet. Me olemme maata-lousvaliokunnassa pääasiassa lähteneet puol-tamaan hallituksen esitystä sillä perus-

teella, että tässä hallitukselle annetaan ti-laisuus koettaa, lähteekö meidän asutus-toiminta nopeammin kulkemaan senjälkeen kuin siihen tulee hallituksen ehdottamalla tavalla myös toinen toimintaelin. Kun täällä on sen lisäksi vielä saatu muutamia muutoksia hallituksen esitykseen, niistä joista minä puolestani pidän tärkeimpänä sen lisäyksen, että myös paikallisen lisä-maan tarve otetaan huomioon asutussuun-nitelmia ostetuilla tiloilla tehtäessä, en mi-näkään puolestani ole tämän esityksen hyl-käämisen kannalla. Mielestäni kaikki asu-tustoiminta on työttömyysstorjuntaa. Meil-lähän luonnollinen väestön lisäys on noin kolmisenkymmentätuhatta henkeä vuodessa ja siitä tulee maaseudun pienviljelijäväes-tön ja tilattoman väestön osalle noin 11,000 henkeä. Se osoittaa jo, että meillä täytyy myös asutustoimintaan ruveta kiinnittä-mään paljon enemmän huomiota valtioval-lan taholta kuin tähän asti on tehty. Mi-nun käsitykseni mukaan meillä on vielä eräs tekijä, joka on omiansa kohdistamaan työttömyyden torjuntaa ja työtöntä väkeä kiinnittämään maatalouteen ja oman tilan viljelijäksi, ja se on se, että tarvitsemme vielä noin 70—80 milj. kiloa vuodessa leipävil-jaa tuottaa ulkoa ja niin pitkältä minun mielestäni kannattaa kaikilla keinoin, mitä valtiovallallakin on käytettävänä, pyrkiä asutustoiminnalla omavaraisuustalouteen, kun me olemme saavuttaneet leipäviljaan nähden omavaraisuuden.

Minä toivoisin nyt, kun me sosialidemo-kraatit emme asetu tätä hallituksen esitystä vastustamaan, että kun hallitus antaa toi-meenpanoasetuksen, se ottaisi myös huo-mioon, että säännöllinen asutustoiminta, asu-tuslain ja asutuskassojen ohjesäännön puit-teissa, ei tulisi tästä kärsimään. Kun halli-tuksella on halu kokeilla, on sille annettava tilaisuus näyttää saadaanko tämän maan asu-tustoiminta nopeammasti käymään. Kyllä se onkin jo kymmenisen vuotta kulkenut luvalla sanoen noidutussa ympyrässä.

Ed. Soini: Herra puhemies! Kun täällä maatalousvaliokunnan mietintöön vastalauseen tekijät ovat perusteluissaan esittäneet näkökohtia, jotka eivät minusta ole asiallisia, pyydän niiden johdosta tehdä erinäisiä huomautuksia.

Maatalousvaliokunnan enemmistökin on nimittäin ottanut jo mietinnössään huo-

mioon yleensä kaikki ne epäkohdat, joihin vastalauseen tekijätkin ovat täällä viittaneet ja joita hallituksen esityksessä epäilemättä on. Niinpä on valiokuntakin pitänyt vähemmän suotavana sitä ammattivirastoa vieroksuvaan kantaa, joka esiintyy hallituksen esityksessä, ja siksi valiokunta on nähnyt välttämättömäksi tehdä mietintöön tällä kohdalla asianomaisen lisäyksen, joka tuo asutushallituksenkin osalliseksi esityksen edellyttämiin toimenpiteisiin. Kun täällä edelleen on lausuttu vastalauseen laatijain taholta, että kyseelliseen tarkoitukseen ei O. Y. Maakiinteistöpankki saisi käyttää asutusrahaston pääomaa, on valiokunnan enemmistö ehdottomasti samalla kannalla ja käy sekin varsin hyvin selvien valiokunnan enemmistön mietinnöstä. Edelleen ei valiokunnan enemmistökään ole pitänyt oikeana, että maatalousjärjestöjen neuvotat toimittaisivat esityksen edellyttämällä tavalla muodostettavilla tiloilla ja viljelyksillä tarkastus- ja valvontatoimitukset, vaan jättää sen paikallisille asutuslautakunnille, siten tuoden yhä uudelleen tässäkin muodossa asutushallituksen osalliseksi kyseellisiin toimenpiteisiin. Niinikään on valiokunta mietinnössään tuonut esille ajatuksen, että kaupungeista maaseudulle työttömiä siirrettäessä on paikallisen asutuslautakunnan lausuntoa kysyttävä. Näin ollen on minusta vastalauseitten tekijöiden esittämät näkökohdat riittämättömiä vastalauseen tueksi, koskapa mietinnössäkään nämä jo miltei kaikki ovat huomioon otetut sellaisessa muodossa, kuin vastalauseen tekijätkin ovat toivoneet.

Minäkin kuulun kyllä niihin, jotka eivät erikoisesti näe hallituksen esityksen toteuttamisella mitään suurempia aikaansaattavaa, on sitten kysymyksessä työttömyyskysymys tai siihen tässä yhteydessä kytkeyty asutustoiminta, mutta olen kuitenkin lähtenyt valiokunnassa kannattamaan hallituksen esitystä, koska meidän maassamme todella jo on korkea aika koettaa sijoittaa työttömyysmiljoonia tuottaviinkin tarkoituksiin. Siitähän asiasta meillä on viime vuosina paljon puhuttu. Nyt kyseessä oleva esitys on ensimmäinen yritys tähän suuntaan ja sentähden minusta sitä esitystä ja sen edellyttämiä toimenpiteitä on myöskin kannatettava. Toivon näin ollen, että suuri valiokunta ja eduskunta varaa hallitukselle tilaisuuden kyseellisen esityksen puitteissa

edes osan työttömyysmiljoonien sijoittamisesta maataloutemme hyväksi.

Ed. Alestalo: Täällä on ensinnäkin tahdottu väittää, että asutushallitus ei ole suostunut ottamaan tämän suuntaista työttömyysvaroilla toimitettavaa asutustoimintaa suorittaakseen. Meille kuitenkin valiokunnassa esitettiin asutushallituksen taholta suunnitelma, jonka mukaan olisi voitu käyttää noin 47 miljoonaa työttömyysvaroja juuri uuden asutustoiminnan suorittamiseen. Minä kyllä ymmärrän asutushallitusta, että se ei ole lähtenyt ilman muuta tällaisen esityksen pohjalla asutustyötä tekemään, kuin on tämä hallituksen esitys. Minä ja muut jaoston jäsenet olisimme voineet ottaa sellaisen kannan tässä kysymyksessä, minkä on ottanut ed. Eskola, että he eivät olisi ottaneet omalle vastuulleen tätä lakia, olisivat, ilman muuta hyväksyneet hallituksen esityksen ja jättäneet koko toiminnan riippumaan milloinkin olevasta hallituksesta. Mutta sattui olemaan niin erinomaisesti, että tähän jaostoon kuului 3 vanhaa asutuslautakunnan puheenjohtajaa ja ne tietysti katselivat, koettivat sovittaa tätä esitystä kentälle eikä katsella sitä ihanteena paperilla, ja me totta totisesti tulimme siihen tulokseen, että me emme voi lähteä tälle linjalle.

Mitä sitten tulee ed. Soinin lausuntoon, minä myönnän, että otettiin paljon selaista, mitä jaosto oli valmiiksi saanut, tähän hallituksen esitykseen uutta. Mutta siihen jäi vielä sellaisia aukkoja, että me emme ole voineet ottaa vastuullemme sitä sellaisenaan ja siitä syystä me olemme esittäneet vastalauseemme ja oman lakiesityksemme.

Maatalousministeri Jutila: Herra puhemies! Ed. Alestalon puheenvuoron johdosta minä olen pakotettu täällä toteamaan, että asutushallitus tosiaankaan ei ole ollut halukas, nimittäin asutushallituksen silloinen ylijohtaja, ottamaan tätä erikoisasutustoimintaa varsinkaan työttömyyden vastustamisen merkeissä suorittaakseen, ja tämän mielipiteensä hän lausui jo aikanaan työttömyyskomiteassa. Ja sittemmin, kun valtioneuvostossa pidettiin asian johdosta neuvottelu ja hän kutsuttiin sinne, hän katsoi myös siellä mahdottom-

maksi asutushallituksen taholta tällaisen suorittamisen, joskin asessori Lumiala toisena neuvottelijana oli ollut toista mieltä. Kun sitten myöhemmin tiedustelin häneltä, paljonko sellaisia tiloja mahdollisesti olisi, joilla olisi mahdollista raivausta tehdä, ennen kaikkea tiloja, jotka ovat asukasta vailla, hän mainitsi niin pienen luvun, että epäilin tämän todenperäisyyttä, jonka johdosta lähetin asutushallitukselle seuraavan kirjeen: „Esiintulleesta syystä maatalousministeriö kehoittaa asutushallitusta ensi tilassa tänne ilmoittamaan pitäjittäin, kuinka monelle metsä- ynnä muulle valtion maalle perustetulle uudistilalle ei ole tähän mennessä vielä saatu asukasta ja mistä johtuu, ettei asukasta ole tilalle ilmaantunut.”

Muistaakseni jo seuraavana päivänä silloinen asutushallituksen ylijohtaja Hatva tulee ministeriöön ja neuvottelee asiasta ja hän silloin taipuu tällaisen ehdotuksen tekemään, joka on se ehdotus, mistä herra Alestalo täällä on maininnut, ja tästä käy selville, että asutushallituksen hoidossa olevista valtion metsä- y. m. valtion maille perustetuista uudistiloista, joille ei ole toukokuun 15 päivään mennessä saatu asukasta, on luettelon mukaan viljelystiloja 758, asuntotiloja 760 ja lisämaita 248.

Sittemmin syyskuun 20 päivänä asutushallitus pyytää maatalousministeriöltä valtuuksia saadakseen ottaa väliaikaisia asukkaita sellaisille asutustoimikunnan suunnittelemissa asutusalueille, joilla tiloja ei ole vielä saatu lopullisesti erotettua ja merkittyä maarekisteriin, vaan joilla on katsottu tilan paikka ja viljelyskelpoiset alueet, joihin peltoa voitaisiin raivata. Kun tämä kirjelmä tuli maatalousministeriöön, epäilin, minkä takia tällaista kirjettä lähetetään maatalousministeriöön, ja kun tutkin asiaa, huomasin, että laissa valtion metsämaiden asuttamisesta vuodelta 1922, siten kuin se on muutettu vuonna 1927, ilman muuta osoitetaan se tie, jota tällöin on käytettävä. Silloin nimittäin tällaisessa tapauksessa tilatoman on käännyttävä asianomaisen asutuslautakunnan puoleen, se lähettää anomuksen asutustoimikunnalle, tämä asutushallitukselle ja ministeriö päättää lopullisesti väliaikaisen asukkaan ottamisesta. Tätä mahdollisuutta ei ole käytetty, kun olen tutkinut asiaa, muuta kuin yhdessä ainoassa tapauksessa.

Siis hyvän joukon toistatuhatta tapausta on silloin todennäköisesti jäänyt käyttämättä. Asutushallitus ei ole kai ollenkaan huomannut tätä asianomaista lainpaikkaa ja näin ollen minä palautin tämän kirjelmän asutushallitukseen viittaamalla yllämainituun lainkohtaan ja kehoitin asutushallitusta huolehtimaan siitä, että asutuslautakunnat ilmoittavat tilattomille, että tämäkin mahdollisuus on käytettävissä.

Kun asianlaista on tällainen, hyvä ed. Alestalo, niin minä luulen, että silloin on täytynyt hallituksen tilapäislailla etsiä uusia uria. Jos myöhemmin olenkin suostunut siihen, että asutushallitus palautetaan tähän hallituksen esitykseen ja siitä tulevaan lakiin, niin se on minun käsittääkseni tapahtunut myöskin asiallisilla perusteilla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

8) Ehdotus laiksi Osakeyhtiö Maakiinteistöpankin oikeudesta ostaa tai lunastaa pakkohuutokaupalla myytäviä kiinteistöjä.

Esitellään maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 21, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelu:

Ed. Kullberg: Förenämnda regeringsproposition, vilken avser att koncentrera all inlösningsrätt vid exekutiva auktioner hos O. Y. Maakiinteistöpankki, är i mitt tycke rätt så överflödig. Den hör till de undantagslagar, som föreslås att gälla blott för ett år och är dessutom av grundlagsnatur, så att den i brådskande ordning måste godkännas. Propositionen ingår som ett led i regeringens strävan att hos O. Y.

Maakiinteistöpankki koncentrera allt flere av statsuppgifterna. De förmåner som uppstår genom lagförslaget, äro så obetydliga, att de icke enligt min uppfattning skulle påkallat denna särskilda undantagslagstiftning. Det är nog att beklaga, att regeringen på detta sätt försöker beröva statsmaktens egna specialorgan möjlighet att operera på ett visst område, där verksamheten hittills varit oklanderlig och framgångsrik. Då agrarutskottet likväl ändrat regeringspropositionen i så måtto att jämväl kolonisationsstyrelsens rätt till inlösen tryggas, har jag icke motsatt mig propositionens godkännande, ehuru jag ansett den vara onödig. Jag vill blott uttala förhoppningen, att regeringen i fortsättningen måtte bevilja kolonisationsstyrelsens erforderliga medel, så att den vid de exekutiva auktionerna kan begagna sig av sin inlösningsrätt och förebygga en onödig stegring av fastighetsvärdena. Enligt min uppfattning är det nämligen att befara, att om O. Y. Maakiinteistöpankki får en monopolställning vid de exekutiva auktionerna, detta lätt kan leda därhän att priserna på lägenheterna drivas upp utöver bärighetsgränsen, och härpå vinner åtminstone icke den blivande nya ägaren. Vi måste försöka förebygga ett uppreparande av de exekutiva auktionerna genom att prissättningen icke går utöver räntabilitetsvärdet. Om också den förslagna lagens giltighetstid är blott ett enda år, har jag likväl ansett det vara skäl att fästa uppmärksamheten vid dessa här nämnda omständigheter.

Ed. Koivuranta: Herra puhemies! Kun en ole voinut yhtyä kannattamaan esillä olevaa pakkohuutokaupalla myytävien maatalouskiinteistöjen lunastamista tarkoittavaa esitystä, niinkuin maatalousvaliokunnan mietintöön liitetystä vastalauseesta näkyy, pyydän jo asian tässä vaiheessa aivan lyhyesti perustella hylkäävää kantaani.

Äsken suureen valiokuntaan lähetetyssä n. s. pika-asutustoiminnan harjoittamista tarkoittavassa esityksessään hallitus m. m. on pyytänyt edukunnalta valtuuksia siirtää mainitun asutustoiminnan toteuttamiseen Maakiinteistöpankille. Tässä nyt esillä olevan esityksen pääasiallisena tarkoituksena on siirtää pakkohuutokaupalla myytävien tilojen lunastaminen yksinomaan Maakiinteistöpankille, joten asutushallituksen tätä tarkoittava toiminta tulisi tyyten lakkaamaan. Kaikesta tästä on täytynyt vetää sellainen johtopäätös, että hallituksen tarkoituksena on asutushallituksen lakkauttaminen. Tätä on myöskin asutustoimintakomitean enemmistö mietinnössään ehdottanut. Kun kuitenkin tästä ei suoranaaisesti tässä yhteydessä ole välittömästi kysymys, en siihen puoleen asiasta enempää kajoa, varsinkin kun maatalousvaliokuntakaan ei ole hyväksynyt ilman muuta hallituksen tarkoituksia.

Kun tarkkailee hallituksen esillä olevan esityksen perusteluja löytääkseen ne erinomaiset syyt, jotka ovat pakoittaneet esityksen antamiseen, täytyy todeta, että ne eivät ole mitenkään vakuuttavia kyseellisen toimenpiteen uuden järjestelyn välttämättömyydestä. Tässä maassa pitäisi käsitykseni mukaan olla jokseenkin yksimielinen mielipide siitä, että pakkohuutokaupat olisi saatava vähenemään ellei kokonaan loppumaan, ja tätä pyrkimystä toteuttamaan perustettiin m. m. Maakiinteistöpankki. Tätä tarkoittavia julkilausumia on täällä eduskunnassa moneen otteeseen tuotu esille ja hyväksyttykin. Pakkohuutokauppojen luku on kuitenkin valitettavasti osoittanut lisääntymistä, mikä tietää sitä, että yhä useammat maanviljelijäperheet sortuvat pois kodeistansa. Tämä on surullinen ilmiö ja todistaa se vastaansanomattomasti, ettei ole vielä tähän mennessä tehty kaikkea mikä ehkä tehtävissä olisi pakkohuutokauppavyöryn hillitsemiseksi ja pysähdyttämiseksi. On myönnettävä, että sekä asutushallitus että Maakiinteistöpankki ovat lunastaneet paljon pakkohuutokaupalla myytyjä tiloja. Niinkuin hallituksen esityksen perusteluista näkyy, on asutushallituksen lunastustoiminta kohdistunut etupäässä pienempiin tiloihin, siis pientilallisten pelastamiseen maantielle joutumasta. Kun näin on tapahtunut, ei siinä pitäisi olla moitittavaa eikä lainkaan sen vuoksi pitäisi asutushallituksen kyseellistä toimintaa lopettaa tai heikentää, vaan päinvastoin tehostaa. Hallitus, joka tarvitsee maata pika-asutuksen aikaansaamiseksi, tahotoisi juuri tätä silmälläpitäen tehostaa pakkohuutokauppaan joutuneiden tilojen ostoa eikä ole tyytyväinen asutushallituksen tilojen lunastustoimintaan. Voidaan tietenkin

kysyä, miksei asutushallitus ole lunastanut enemmän sille tarjotuista tiloista tai niistä tiloista, joita sen lunastettavaksi on ilmoitettu. Onko asutushallitus ehkä liian paljon huolehtinut niiden ihmisten vastaisesta toimeentulomahdollisuudesta, jotka tulevat näillä lunastetuilla tiloilla asumaan ja jotka siis saavat kantaaksensa ja suoritettavaksensa tilojen lunastushinnan ja korkeat korot. Perusteluista selviää, että asutushallituksen lunastamien tilojen hinnaksi on tullut 836 markkaa hehtaaria kohti keskimäärin. Maakiinteistöpankin lunastamien tilojen hinnaksi on taas tullut 1,320 markkaa hehtaaria kohti keskimäärin, siis huomattavasti enemmän kuin mitä tilojen lunastaminen hehtaaria kohti asutushallitukselle on maksanut. Mutta tässä on jo tultu niin korkeaan maanhintaan, että saattaa kysyä, mitenkähän kauan ne ihmiset, jotka tällaisen maanhinnan ja sille kasvavan koron saavat suoritettavakseen, pysyvät tiloilansa. Ja kun tilat ositetaan, niille raivataan pellot ja rakennetaan rakennukset, niin alkaapa totisesti tilan asukkaalla olla miettimistä, millä hän kykenee kaiken maksamaan. Selvää on, että mitä korkeampi hinta maksetaan kyseenalaisia tiloja lunastettaessa, sitä paremmin turvataan saamamiesten oikeudet, eikä tämäkään tietenkään ole vailla merkitystensä. Kysymys on vain siitä, kummalle on pantava pääpaino asiassa. Mitä kalliimpaa maa, sitä enemmän tulee velkaa sille, joka jää kalliiseen hintaan lunastetun maan haltijaksi. Olen puolestani sitä mieltä, että ei ole mitään todellista aihetta lakkauttaa eikä edes heikontaa asutushallituksen tilojen lunastamistoimintaa. Mielestäni on asutushallitus ottanut kyseenalaisten tilojen lunastamistoiminnan oikealta kannalta eikä se kokemus, mikä asutushallituksessa on saavutettu jo tilojen lunastamistoiminnassa, ole suinkaan vähäksi arvettava. Uudistus tässä muodossa saisi mielestäni jäädä toimeenpanematta, koska meillä ei pulalaeista ole erikoisesti puutetta, puute on ainoastaan näiden lakien todellisesta tehosta.

Viittasin jo siihen, että maatalousvaliokuntakaan ei ole ollut valmis antamaan tilojen lunastamista yksinomaan Maakiinteistöpankille. Kun kuitenkin esillä oleva lakiehdotus, jos se hyväksytään, heikontaisi asutushallituksen maanlunastustoimintaa, olisi mielestäni tämä lakiehdotus hylättävä

ja senjälkeen, mikäli tarvetta ilmenee hallitus voisi antaa uuden esityksen, joka toisi tilojen lunastamistoimintaan niitä parannuksia, joita siinä ehkä tarvitaan myös asutushallituksen kohdalla. En voi kannattaa hallituksen pyrkimyksiä asutustoiminnan ja tilojen lunastustoiminnan siirtämisestä Maakiinteistöpankille myöskään senvuoksi, että minun ymmärtääkseni Maakiinteistöpankin varsinainen tehtävä, maatalouden velkojen vakauttamistoiminta, tulisi siitä pakostakin kärsimään. Maakiinteistöpankilla on varmaankin aivan riittävästi tehtävää hätäantyneiden talonpoikien velkojen vakauttamisessa, ja kun sitäpaitsi Maakiinteistöpankilla on oikeus lunastaa pakkohuutokaupoissa myytyjä kiinteistöjä, on sillä työtä aivan tarpeeksi. Hätäantyneiden ja taloudelliseen ahdinkoon joutuneiden talonpoikien maita ei pitäisi alkaa erikoistomin hankkia edes niinkään hyvään tarkoitukseen kuin mitä asutustarkoitus on. Se voi helposti viedä myös siihen, että vaihdetaan parempi isäntä tai viljelijä huonompaan viljelijään, joka jälleen tarvitsisi valtion uhrauksia pystyssä pysyäksään. Pakkohuutokauppojen lopettamiseen tai ainakin niiden lukumäärän rajoittamiseen olisi päähuomio kiinnitettävä.

Toivoisin, että suuri valiokunta käsitellessään kyseellistä esitystä kiinnittää huomion myös edellä lausumiini seikkoihin.

Maatalousministeri Jutila: Herra puhemies! Käsilläolevan maatalousvaliokunnan mietinnön sekä asiassa täällä käytettyjen puheenvuorojen johdosta saan kunnian lausua seuraavaa.

Ensinnä lausun tyydytykseni siitä, että valiokunta on pääpiirteissään hyväksynyt hallituksen esityksen puheenaolevassa asiassa. Koska täällä eräissä puheenvuoroissa on viitattu siihen, että pula edelleen jatkuu ankarana, saan mainita muutaman sanan tästäkin samoin kuin näiden yhteydessä niistä toimenpiteistä, joihin tähän asti on ryhdytty maanviljelijäin velkojen vakauttamiseksi.

Se ankara taloudellinen pula, mikä maassamme on vallinnut vuoden 1928 keskipäikoilta alkaen, näyttää vihdoinkin rupeavan lievenemään. Tätä todistaa ennenkaikkea se, että maakiinteistöjen pakkohuutokaupain luku on alkanut huomattavasti aleata. Niinpä, kun sanottujen pakkohuutokauppo-

jen luku oli vielä kuluvan vuoden toisella vuosineljänneksellä 1,001, on se kolmannella vuosineljänneksellä painunut 905:een, joten lasku on lähes 18 %. Tosin viime vuonnakin sanottuna aikana ilmeni lievää laskua, aleten pakkohuutokauppojen luku vastaavasti 800:sta 743:een, mutta tällöin oli kuitenkin huomattava, että kun viime vuonna huhti—toukokuulla pakkohuutokaupattujen tilojen omistajain velat nousivat 128 miljoonasta 146 miljoonaan markkaan seuraavana vuosineljänneksenä, olivat ne tänä vuonna vastaavasti laskeneet 148 miljoonasta 103 milj. markkaan. Haetut saatavat nousivat viime vuonna vastaavana aikana 77 miljoonasta 101 miljoonaan markkaan, mutta laskivat tänä vuonna 104 miljoonasta 77 milj. markkaan. Näin ollen voitaneen sanoa maakiinteistöjen pakkohuutokauppatilaston valossa pulatilanteen maaseudulla huomattavasti helpottuneen. Saman ilmiön myöskin ilmoittaa tehneensä Maakiinteistöpankin toimitusjohtaja pankille jätettyjen vakauttamisanomusten perusteella, mainiten että hyvin lukuisat vakauttamislainain hakijoista ovat tehneet sen, ei enää niin välttämättömän hädän pakoittamina, vaan useinkin tiedustellen, olisiko mahdollista Maakiinteistöpankista saada huomattavasti edullisemmin ehdoin lainoja kuin mitä heidän nykyiset lainansa ovat.

Mitä Maakiinteistöpankin toimintaan maanviljelijäin velkain vakauttamiseksi tulee, voidaan mainita, että 2 päivään marraskuuta 1933 mennessä Maakiinteistöpankista on myönnetty lainoja kaikkiaan 4,138. Hylättyjä Suomen Hypoteekkiyhdistykselle siirrettyjä on 4,631, käsittelemättöminä Hypoteekkiyhdistykseen siirrettyjä 245, rauenneita tai peruutettuja 2,570; arviomiehillä on vielä 2,058 ja Maakiinteistöpankissa käsittelemättömiä vain 47. Laina-anomuksia on Maakiinteistöpankille niin ollen tehty kaikkiaan 13,689. Lopullisesti vakautetut 4,138 lainaa käsittää kaikkiaan 279.3 milj. markkaa. Näistä lainoista tullaan lopullisesti nostamaan 239 milj. markkaa, joten niiden alle jäävien kiinnelainojen suuruus on noin 40 milj. markkaa.

Mitä pakkohuutokaupoista lunastettuihin tiloihin tulee, on Maakiinteistöpankki aikana 23/8—6/11 kuluvaa vuotta käyttänyt lunastusoikeutta 318 tapauksessa, käsittäen 480 tilaa. Näillä on viljelysmaata 5,412 ha,

kokonaispinta-ala 29,266 ha, ja lunastushinta 35.s milj. markkaa, tehden koko pinta-ala hehtaaria kohden keskimäärin 1,220 markkaa. Asutushallitus on taasen siitä alkaen, kun sillä on ollut mahdollisuus lunastaa tiloja pakkohuutokaupoista, s. o. toukokuun 14 päivästä 1932 lokakuun loppuun kuluvaa vuotta, tehnyt kaikkiaan 1,302 ostoa, tilojen lukumäärän ollessa 1,687 ja niistä maksetun hinnan 66.3 milj. markkaa. Hehtaarihinta on ollut 863 markkaa sekä hinta tilaa kohden 40,409 markkaa. Lunastettu koko pinta-ala on ollut 76,416 ha ja viljellyn maan ala 13,266 ha. Laskettaessa yhteen sekä Maakiinteistöpankin että asutushallituksen yllämainittuna ajanjaksona pakkohuutokaupoissa lunastamia tiloja koskevat luvut, saadaan, että kaiken kaikkiaan on siis tähän mennessä pakkohuutokaupoista tehty 1,620 ostoa, käsittäen 2,167 tilaa, joiden hinta on 102 milj. markkaa. Lunastettujen tilojen kokonaispinta-ala on ollut 105,682 ha sekä viljellyn maan ala 18,678 ha. Mitä hehtaarin hintaan tulee, voidaan todeta, että asutushallituksen tekemät ostot ovat kokonaispinta-alan hehtaaria kohden olleet halvemmat kuin Maakiinteistöpankin, mutta viljellyn maan hehtaaria kohden taasen päinvastoin kalliimmat, johtuen siitä, että Maakiinteistöpankin lunastamilla tiloilla on ollut suhteellisesti huomattavasti enemmän peltoa kuin asutushallituksen ostamilla tiloilla. Sitäpaitsi on pantava merkille se seikka, että Maakiinteistöpankin lunastamat tilat ovat olleet viime aikoina yli kaksi kertaa niin suuria kuin asutushallituksen ostamien tilojen kokonaispinta-ala.

Että asutushallitus on varsin varovaisesti huutokaupoista ostanut tiloja, käy ilmi siitä, että vain 22 % pakkohuutokaupatuista tiloista on ostettu.

Se taasen, että pakkohuutokauppatilanne on tällä hetkellä helpottunut, johtuu ensinnäkin siitä, että kuluneen kesän sato on katsottava varsin tyydyttäväksi, vieläpä leipäviljaan ja perunoihin nähden hyväksikin. Sitäpaitsi ovat karjataloustuotteiden hinnat viime kuukausina nousseet, joka on lisännyt maanviljelijäin rahansaantimahdollisuuksia. Heikkona kohtana on kuitenkin huomattava viljatuotteiden hinnassa viime viikkoina tapahtunut huomattava lasku. Sitäpaitsi on mainittava, että metsätaloudellinen markkinatilanne on jatku-

vasti parantunut. Puunjalostustuotteiden vienti on lisääntynyt ja metsätaloustuotteiden hinnat ovat olleet noususuunnassa. Tähän viittaa sekin, että metsähakkaukset näyttävät huomattavasti lisääntyvän. Niinpä on Keskusmetsäseura Tapiolle hakattavaksi ilmoitetun hakkuumäärä 30 päivään syyskuuta mennessä verrattuna edelliseen vuoteen noussut: sahapuihin nähden 78 %, faneeri-, rulla- ja tulitikkupuihin nähden 66 %, paperipuihin nähden 23 %, kaivospuihin nähden 134 % ja halkoihin nähden 20 %. Sahatavaramarkkinoilla on, kuten tunnettua, vallinnut poikkeuksellisen vilkas ostohalu, joten Suomenkin sahatarvara tältä vuodelta lienee jokseenkin tarkkaan loppuunmyyty. Kun hinnat vastavasti ovat kohonneet noin 2 punttaa standardilta, on tämä vaikuttanut elvyttävästi. Metsänomistajille on tukkipuista tänä vuonna maksettu huomattavasti parempia hintoja kuin edellisenä vuonna, hinnannousun yleensä ollessa yhden markan vaiheilla kuutiojalkaa kohti. Parempia toiveita ja suurempaa luottamusta tulevaisuuteen osoittaa sekin, että paperipuista, joiden kauppvoja toistaiseksi on tehty enemmän Itä- ja Keski-Suomessa, on maksettu noin 10—15 markkaa kuutiometrilta enemmän kuin viime vuonna. Voidaan siis sanoa, että varsinkin metsätaloustuotteiden hinnat ovat nousemassa. Palkat myöskin todennäköisesti nousevat 15—20 %. Ainakin niin on vakuutettu niissä neuvotteluissa, joita hallitus on käynyt asianomaisten yhtiöitten kanssa, ja josta myöskin täällä herra apulaiskulkulaitosministeri budjettikeskustelussa on tarkemmin antanut tietoja.

Näin ollen on todettava, että toiselta puolen ne erikoistoenpiteet, joihin maasamme on ryhdytty maatalouspulan poistamiseksi ja tällöin m. m. maatalouden velkain vakauttamiseksi sekä toiselta puolen parantuneet talouskonjunktuurit ovat vieneet siihen, että maaseudullakin katsellaan tulevaisuutta tällä hetkellä melkoista valoisuutena kuin vielä tämän vuoden alkupuoliskolla. Tulevaisuus voi kuitenkin vielä tuottaa yllätyksiä. Tietenkin on syytä edelleen kiinnittää huomiota niihin pulailmiöihin, jotka ovat vallalla, mutta yhtä vaarallista kuin olisi ollut luulotella itselleen, ettei Suomen maataloudessa ole ollut pulaa, on sekin, jos pulailmiötä liioitellaan ja pulan kustannuksella johdetaan ihmisiä harkitsemattomiin tekoihin.

Mitä kysymyksessä olevaan hallituksen esitykseen tulee, toivon, että se tulisi siinä muodossa suuressa valiokunnassa hyväksytyksi kuin se on tässä esillä. Se, mikä tässä valiokunnan mietinnössä kuitenkin on arveluttavin kohta, on se, jossa on esitetty, että tämä olisi käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n määräämällä tavalla. Tätä uskallan kuitenkin epäillä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

9) Ehdotus laiksi työttömyyskassoista, joilla on oikeus saada apurahaa valtion varoista.

Esitellään työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 35, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelu:

Ed. Palmgren: Herra puhemies! — Marraskuun 2 päivänä 1917 annettu laki työttömyyskassoista, joilla on oikeus saada apurahaa yleisistä varoista, ei määrätystä syystä ainakaan toistaiseksi ole työttömyyden lieventämisessä näytellyt sellaista osaa kuin alun perin ajateltiin. Osittain on työttömyys lamakauden viime vuosina saanut sellaisen laajuuden, että sen vastustaminen on valtiovallan taholta vaatinut paljon voimakkaampia toimenpiteitä. Osittain taas työttömyyskassat ovat käsittäneet ainoastaan murto-osan työväestöstä. Työttömyyskassat ovat olleet ja ovat edelleenkin läheisesti ammattiosastoihin liittyviä ja sillä työväestöllä, joka on ammattiosastojen ulkopuolella, ei suurin piirtein katsoen ole mitään työttömyyskassoja.

Koska kuitenkin kysymys työttömyyskassalain hyvin kaipaamasta tarkistuksesta jo vuosikautia on ollut hallituksen ja eduskunnan käsiteltävänä ja koska kysymys jälleen on ajankohtainen, olisi uusi laki saatava

sellaiseksi, että yhteiskunta kokonaisuudessaan voisi suhtautua siihen luottamuksella ja että se muodostuisi sellaiseksi, että se tuottaisi suurinta mahdollista hyötyä varsinaista tarkoituseräänsä, työttömyyttä, lievennettäessä.

Täysin tietoisena tästä on työväenasiainvaliokunta pyrkinyt laatimaan ehdotuksen, joka vastaisi näitä toiveita. Tämä on onnistunut erittäin hyvin. Vaikkakin on kysymyksessä asia, jota on voitu ja jota voidaan katsoa eri kannoilta, ei mietintöön ole liitetty yhtään vastalauseita. Joskin tämä seikka jo itsestään mitä parhaiten puhuu mietinnön puolesta, pyydän kuitenkin vielä sen valaisemiseksi esittää seuraavaa:

Pieni 2 §:n toiseen kohtaan tehty lisäys ei ole mikään asiallinen muutos, vaan on sen tarkoituksena ainoastaan hallituksen esityksen perusteluissa esitetyn ajatuksen mukaisesti selventää mainitun lainkohdan sanamuotoa. Tämä ilmeneekin täysin siitä, mitä valiokunnan esityksen perusteluissa esitetään. Valiokunnassa olin tosin niiden joukossa, jotka aluksi pitivät, että asia olisi ollut selvä ilman kysymyksessä olevaa lisäystä ja että sitä niin muodoi ei olisi tarvittu. Mutta toiselta puolen ei ollut pätevää syytä vastustaa lisäystä, kun tämä myönnytys näytti olevan yksimielisen ehdotuksen edellytyksenä.

Asiakirjoista ilmenee, että 26 § sisältää säännöksiä, jotka kuluneina vuosina usein ovat olleet huomion ja arvostelun kohteina, sekä että nytkin olisi ollut vaikeata, ehkäpä mahdotontakin aikaansaada ehdotus, joka olisi tyydyttänyt kaikkia. Valiokunnan ehdotuksella on tässä kohden ne edut, että kaikki sen jäsenet ovat voineet hyväksyä sen sellaisenaan, sekä ettei kukaan voi sitä vastaan tehdä vakavia muistutuksia.

Työväenasiainvaliokunnan esillä oleva ehdotus on siis aikaan saatu määrätietoisten pyrkimysten jälkeen saada vanha riitakysymys poistetuksi sekä työttömyyden lieventämiseksi ainakin säännöllisissä oloissa saada aikaan laki, jonka kaikki voivat hyväksyä.

Saan kunnioittaen jatkokäsittelyyn suuressa valiokunnassa sekä eduskunnassa suositella mietintöä ja lakiehdotusta sekä lausua sen toivomuksen, että sitä edelleenkin kannatettaisiin yhtä yksimielisesti kuin valiokunnassakin.

Lagen av den 2 november 1917 an-

gående arbetslöshetskassor, som äga rätt till bidrag ur allmänna medel, har på grund av särskilda skäl åtminstone tillsvidare icke spelat den roll vid bekämpande av arbetslösheten, som man ursprungligen tänkte sig. Dels har arbetslösheten under de senaste krisåren haft en sådan omfattning att dess motarbetande kraft mycket kraftiga åtgärder från statsmaktens sida. Dels har arbetslöshetskassorna omfattats av endast en ringa del av arbetarbefolkningen. Arbetslöshetskassorna hava varit och äro nära anslutna till fackföreningarna. Den arbetande befolkning, som står utanför fackföreningarna, har tillsvidare i stort sett inga arbetslöshetskassor. Då emellertid frågan om en välbehövlig revision av lagen om arbetslöshetskassor under årtal varit föremål för behandling inom regering och riksdag, och då denna fråga nu åter är aktuell, skulle det gälla att få den nya lagen så avfattad, att samhället i dess helhet kunde omfatta den med förtroende samt att den skulle bliva till största gagn för den uppgift, nämligen arbetslöshetens bekämpande, som den avser att fylla. Fullt medvetet härom har socialutskottet strävat att åstadkomma ett förslag, som skulle motsvara dessa förväntningar. Detta har lyckats överhövan väl. Ehuru det gäller ett spörsmål som setts och kan ses från olika synpunkter, åtföljes betänkandet icke av någon reservation. Ehuru denna omständighet redan i och för sig på bästa sätt talar för betänkandet, får jag dock till yttermera belysning av detsamma framhålla följande:

Det lilla tillägg, som fogats till 2 § 2 mom., innebär icke någon saklig förändring, utan avser endast att i enlighet med tankegången i motiveringen till regeringens proposition förtydliga ordalydelsen i berörda lagrum. Detta framgår också tillfullo av vad i motiveringen till utskottets förslag framhållits. Inom utskottet hörde jag visserligen till dem, vilka till en början ansåg att saken hade varit klar även utan ifrågavarande tillägg och att detsamma därför icke behövdes. Men det fanns å andra sidan intet giltigt skäl att motsätta sig tillägget, då en eftergift i detta avseende synes utgöra en av förutsättningarna för ett enhälligt förslag.

Av handlingarna framgår att 26 §:en innehåller stadganden, som under de

gångna åren ofta varit föremål för uppmärksamhet och kritik samt att det också nu hade varit svårt, kanske t. o. m. omöjligt att åstadkomma ett förslag, som hade tillfullo tillfredsställt alla. Utskottets förslag i denna del har de fördelar att samtliga ledamöter kunnat samlas kring det samma och att ingen kunnat förebära allvarliga invändningar emot detsamma.

Socialutskottets föreliggande förslag har sålunda tillkommit efter en målmedveten strävan att få en gammal tvistefråga ur tiden samt att beträffande bekämpandet av arbetslösheten åtminstone under normala förhållanden få till stånd en lag, omkring vilken envar kan samla sig. Jag har åren till vidare behandling inom stora utskottet och riksdagen rekommendera betänkandet och lagförslaget samt uttala den förhoppningen, att detsamma allt framgent måtte omfattas med samma enstämmighet som i utskottet.

Ed. Somersalo: Herra puhemies! Arvoisa edellinen puhuja lausui täällä, että nyt esilläolevassa lakiesityksessä työväenasiainvaliokunnan mietinnössä on se saatu sellaiseen muotoon, että siihen ei kenelläkään pitäisi olla enää vakavia muistutuksia. Minun täytyy kyllä olla tässä asiassa eri mieltä ja esittää jopa sangenkin vakavia muistutuksia juuri tätä valiokunnan mietintöä vastaan. En voi olla onnittelematta herroja sosialidemokraatteja siitä taidosta (Vasemmalta: Kiitos!), jolla he nyt ovat noin 8 vuoden ajan tätä työttömyyskassasia ajaneet ja saaneet sen nyt lopuksi jotakuinkin samaan pisteeseen, josta se pyörimään lähti. Siitähän on jo 8 vuotta, kun tämä kysymys otettiin esille. Kun voimassaoleva vuoden 1917 asetus työttömyyskassoista havaittiin tarkoitustaan vastaamattomaksi, annettiin ensimmäinen esitys uudeksi laiksi vuonna 1925. Jo tällöin havaittiin nykyisen asetuksen perusvirheet, joita työväenasiainvaliokunta katsoi välttämättömäksi korjata. Tällaisena perusvirheenä oli ennen kaikkea tuo kassojen riippuvaisuus ammatillisista järjestöistä. Eduskunta hylkäsi esityksen ja työväenasiainvaliokunta lausui ohjeeksi uudelle esitykselle, että kassoja ei saa millään muodoin yhdistää ammatillisiin järjestöihin.

Toinen esitys laiksi annettiin vuonna 1931, mutta siinä jouduttiin taas taisteluun

tuosta riippuvaisuusperiaatteesta, jonka ympärillä koko tämä kysymys pyörii. Herat sosialidemokraatit saivat lakiesityksen äänestettyä lepäämään yli vaalien ja kun se nyt näillä valtiopäivillä vihdoinkin näytti tulevan siihen kuntoon, että kassojen järjestelyä uudelle terveemmälle pohjalle vähitellen voitaisiin ajatella, silloin tapahtui se kumma, että kun työväenasiainvaliokunta oli jo tämän valmiiksi käsitellyt ja hyväksynyt ja se oli otettu täällä täysistuntoon esityslistalle, niin me hämmästyksellemme vielä täysistunnon aamuna havaitsimme, että laki oli vedetty takaisin ja sen sijaan hallitus oli tehnyt aivan uuden esityksen, kolmannen esityksen tästä samasta laista. Ja mitenkä se juuri tuossa vaiheessa on hoidettu, siitä minun täytyy antaa toinenkin aivan erikoinen tunnustus sosialidemokraateille, jotka tässä todellakin ovat osoittaneet oikeata politiikan taitoa.

Tämä lakiesitys, joka oli jätetty lepäämään yli vaalien, se saatiin vedettyä takaisin sangen taitavasti valmistetulla rumputulella kaikissa sosialidemokraattisissa lehdistä sekä valmistelulla myöskin täällä eduskunnan kuloaareissa. Niinpä kirjoitti tästä laista Suomen Sosialidemokraatissa Suomen ammattiyhdistysten keskusliiton puheenjohtaja, toveri Huttunen, seuraavan murhaavan lausunnon. Hän lausui toivovansa, että „eduskunnassa löytyy riittävä enemmistö antamaan tällaiselle laille sen arvon, mikä sille asiallisesti kuuluu, s. o. jättämään sen vain eduskunnan arkistoon muistoksi tuleville sukupolville maamme sosialipolitiikan suuntaviivoista siltä ajalta, jolloin tämän tekeleen toi eduskunnalle Svinhufvudin hallituksen sosialiministeri, nykyinen IKL:n edustaja Tuomiavaara, joka kaiketi nyt teeskentelee samanlaista työväenystävyyttä, kuin muutkin saman ryhmän jäsenet.”

No niin. Tämä lepäämään jätetty lakiesitys saatiin todellakin tänne eduskunnan arkistoon sen pimeimpään nurkkaan ja meillä on edessämme nyt aivan uusi lakiehdotus. Tuo lakiehdotus, sellaisena kuin hallitus sen on laatinut, sisältää monessa suhteessa parannuksia edelliseen lakiin, se on tunnustettava. Esim. avustusmääriä on korotettu ja se oli välttämätöntä. Mutta ikävä kyllä tuohon hallituksenkin esitykseen sisältyi eräänlainen pukinsorkka, jota herat sosialidemokraatit ovat taitavasti

osanneet hyväkseen käyttää. Hallituksen esityksessä sanotaan, että „kun työttömyyskassat nauttivat huomattavaa valtio-apua ja ammatilliset järjestöt taas ovat yksityisten eturyhmien edustajia, näyttää välttämättömältä laissa määrätä, että sanotut kaksi toimintamuotoa ovat pidettävät toisistaan erillään sekä että jäsenyys työttömyyskassassa ei mitenkään ole sidottu jäsenyyteen vastaavassa ammatillisessa järjestössä.” Tässä hallitus asettui lepäämään jätetyn lakiehdotuksen periaatteen pohjalle. Mutta siihen liittyi heti toinen lause, jota en voi käsittää muuksi, kuin sosialidemokraattien mielistelyksi. Siinä nimittäin jatketaan: „Tällaisella järjestelyllä ei kuitenkaan ole tarkoituksena ehkäistä sitä, etteivät määrätyn ammattialan tai paikkakunnan järjestyneet työntekijät muodostaisi kantajoukkoa myöskin vastaavan alan tai paikkakunnan työttömyyskassassa.” Tämä on nyt lausuttu vain perustelussa ja voitaisiin siis katsoa sangen merkitykselliseksi. Mutta ihmetellä täytyy, kuinka porvarillinen hallitus voi antaa tuollaisen merkityksen näille n. s. järjestyneille työntekijöille (Vasemmalta: Ajatelapa sitä!), joilla tarkoitetaan marxilaisia ammattiliittoja, kun me kerran tiedämme, että ne tätä nykyä pienentyen joka neljännesvuosi käsittävät enää noin 18,000 jäsentä, jolloinka tuo ammattiyhdistyksen keskusliitto SAK todellisuudessa ei käsitä edes sitä työläismäärää, mikä on liittynään suojeluskuntaan, ja tuskinpa edes sitäkään, mikä nykyään on liittynyt vapaaseen työväkeen. Silloin on todellakin paljon lausuttu hallituksen suusta jonkinlaisena toteamuksena, että nämä marxilaiset ammattiliitot tulisivat muodostamaan kantajoukon työttömyyskassoissa. Meidän ei tarvitse muuta kuin seurata asian käsittelyä työväenasiainvaliokunnassa nähdäksemme, mitä tuo tavallaan vaarattomalta näyttänyt lause on saanut aikaan.

Työväenasiainvaliokunta vetoaa juuri tuohon hallituksen myönnytykseen sanoen, että „ilmeistä kuitenkin on, että määrätyn ammattialan tai paikkakunnan järjestyneet työntekijät, joiden keskuudessa työttömyyskassoja tähän asti on perustettu, tulevat muodostamaan työttömyyskassojen jäsenten kantajoukon ja että näin ollen työttömyyskassan ja asianomaisen yhdistyksen, järjestön tai muun tässä lainkohdassa tarkoi-

tetun yhteenliittymän tehtävissä tulee toimimaan samoja henkilöitä”. Tämä siis on kehitetty edelleen tuosta pikkulauseesta. Nyt olemme jo niin pitkällä, että ammatillisissa järjestöissä ja työttömyyskassoissa saa olla samat toimihenkilöt (Vasemmalta: Voi kauhistus!), ja tämän perusteella lausuu valiokunta mietinnössään, että se on „selventänyt” pykälän 2 momentin sanamuotoa. Ja tämä „selvennys” on jälleen kehitys tästä perustelusta ja käsittää nyt seuraavan. Siinä sanotaan: „Työttömyyskassa ei saa harjoittaa muuta toimintaa kuin tässä laissa mainittua, eikä se myöskään saa kuulua muunlaista toimintaa harjoittavaan yhdistykseen, järjestöön tai muuhun yhteenliittymään eikä olla siitä riippuvainen.” Tähän asti siis seurataan hallituksen esitystä ja myöskin lepäämään jätettyä lakiesitystä. Mutta sitten seuraa loppulauseena: „eikä saa olla siitä riippuvainen, vaikka se toimisikin tällaisessa yhteydessä”. Siis nyt virallisesti jo laissa todetaan, että nämä kassat saavat toimia järjestöjen yhteydessä. Ja silloin me olemme saapuneet tuohon alkupisteeseen, josta taistelu alkoi, nimittäin siihen, että kassat ja järjestöt taas ovat mitä suloisimmassa yhteistoiminnassa, niin että niitä ei voi toisistaan erottaa. Ja että näin on, sitä todistaa se seikka, että työväenasiainvaliokunnan sosialidemokraattiset jäsenet nyt ovat voineet niellä tämän uuden lakiesityksen tällä työväenasiainvaliokunnan pienellä lisäyksellä, ne samat jäsenet, jotka panivat lepäämään jätettyyn lakiesitykseen jyrisevän vastalauseensa ja selittivät, että sitä ei kuuna päivänä voida hyväksyä (Vasemmalta: Eikä hyväksytä!). Tämähän todistaa, että he näkevät tässä pienessä lisäyksessä kaikkien niiden esteiden kaatuvan, jotka ovat häirinneet heidän toivomuksiaan kassoista. Ja silloin me saavumme peruskysymykseen, nimittäin tuohon kassojen ja järjestöjen yhteistoimintaan.

Tuo äsken mainitsemani sosialidemokraattisten jäsenten vastalause työväenasiainvaliokunnan mietintöön lepäämään jätetyssä lakiesityksessä sisälsi m. m. seuraavat sanat: „Olemassa olevia työttömyyskassoja vastaan, joilla on oikeus saada apurahaa valtionvaroista, ei ole voitu esittää mitään asiallisesti oikeutettuja muistutuksia. Kassat ovat harjoittaneet toimintaansa lain ja asetuksen puitteissa ja sosialiminis-

teriöllä on ollut tilaisuus valvoa niitä ja niiden avustustoimintaa yksityiskohtaisesti. Sitä että käytännöllisesti katsoen nämä kassat ovat olleet yksinomaan ammatillisten työväenjärjestöjen muodostamat, voi tuskin lukea näille järjestöille viaksi. Ammatillisilla järjestöillä ei liioin ole ollut näistä kassoista mitään suoranaista hyötyä, päinvastoin on niiden ollut pakko laajassa mitassa myöntää omista varoistaan avustusta näille kassoille, jotta ne voisivat täyttää sitoumuksensa.”

Tässä vastalauseessa on nyt niin paljon totta ja satua sekoitettuna toisiinsa, että minun valitettavasti täytyy uhrata aikaa näiden kysymysten perinpohjaiseen selvittelyyn. Se on välttämätöntä jo sen perusteella, että työväenasiainvaliokunnan mietinnön hyväksyminen avaisi takaportit tuolle järjestöjen ja kassojen yhteistoiminnalle. Te siellä vasemmalla sanotte, ettei ammatillisilla järjestöillä muka ole työttömyyskassoista suoranaista hyötyä. Teillekin varmasti tunnettu ammattimies Herkner puhuessaan Saksan ammatillisista yhdistyksistä jo vuonna 1890 huomauttaa, että sikäli kuin ne olivat „ilman huolellisesti järjestettyä avustuslaitosta, nuo järjestöt olivat hataroita kuin harakanpesät. Niihin lentää ihmisiä, pysyy niissä muutamia viikkoja, mutta kääntää niille pian taas selkensä kun eivät saa niistä mitään kouraantuntuva etua.” Ja kyllähän te itsekkin tiedätte, mikä vaikeus oli saada jäseniä SAK:hon, teidän uuteen ammattijärjestöönne, niin kauan kuin nämä kassat eivät olleet kunnossa. Silloin tavattiin siellä varsin huomattava prosenttimäärä juuri tuollaisia lentureita.

Tämä kysymys on jo aikaisemminkin ollut täällä eduskunnassa esillä, nimittäin myös vuonna 1926, jolloin työväenasiainvaliokunnan mietinnössä m.m. lausuttiin, että „ammatilliset yhdistykset, joiden yhteydessä työttömyyskassat tähän saakka ovat olleet, ovat perustetut määrättyyn ammattiin tai ammattiryhmiin kuuluvien työntekijäin ammatillisten erikoisetujen ajamista varten, mutta voivat ne, niinkuin meillä on asianlaita, työskennellä myöskin määrätyn valtiollisen kehityksen toteuttamiseksi. Näin ollen nämä yhdistykset eivät ole sopiva vaikuttamaan valtion työttömyysavustusten jakoon. Valtionavun myöntäminen näiden yhdistysten yhteydessä ole-

ville työttömyyskassoille merkitsee epäilemättä myös niiden muita päämääriä tarkoittavan toiminnan tukemista, koska se tekee näihin yhdistyksiin liittymisen edullisemmaksi ja niistä erottamisen epäedullisemmaksi.” Tässä siis on valiokunta lausunut selvän käsityksen kysymyksestä, ovatko kassat hyödyllisiä vai hyödyttömiä ammatillisille järjestöille.

Tällainen käsitys voidaan nyt ehkä leimata meidän porvarien harhanäyksi. Mutta miten on silloin selitettävissä, että tunnettu norjalainen kommunisti Edo Fimmen, jonka herrat hyvin tuntevat, — hänhän kävi täällä järjestelemässä suomalaistakin ammattiliittojen yhtymistä Moskovan punaiseen ammatti-internationaleen, — on eräässä haastattelussa Suomen Sosialidemokraatille m.m. todistanut, että „työttömyyskassat ovat paras houkutuskeino liittoihin liittymiseksi”. Olisiko siis asia niin, että kassoista on tai ei ole hyötyä sen mukaisesti, puhutaanko porvareille vai sosialisteille? Myös herra Tannerin hallituksen aikana oli asia esillä siinä muodossa, että hallitus antoi eduskunnalle esityksen avustuksen koroittamisesta, ilman että valiokunnan varoittavaa pontta tästä riippuvaisuuskysymyksestä lainkaan oli otettu huomioon. Silloin asianomainen esittelijä, tohtori Eino Kuusi saneli pöytäkirjaan erivän lausuntonsa ja siinä m.m. huomautettiin: „Mutta nyttemmin, kun työväen ammatillisten järjestöjen pysyttämiseksi yksinomaan ammatillisen liikkeen pohjalla ja erillään valtiollisista ja nimenomaan kommunistisista salahankkeista, ei näy olevan mitään takeita, on täysi syy työttömyyskassojen asetusta muutettaessa tai uusittaessa asettua sille kannalle, että työttömyyskassojen tulee olla erillään muista järjestöistä. Työttömyyskassaan liittymällä ei silloin samalla liitytä vaikka minkä numeroiseen internationaleen.” Kyllä tästä pitäisi ainakin eduskunnan porvarillisille jäsenille selvitä, ettei ole suinkaan samantekevää, ovatko kassat ammatillisten järjestöjen yhteydessä, niinkuin valiokunnan mietinnössä on esitetty taikka ei. Niin kipeä oli tämä asia vuoden 1927 valtiopäivillä, että maaliskuussa sitä käsiteltäessä silloinen sosialiministeri Helo kaikin mokomin yritti kieltää esittelijän tällaisen erivän mielipiteen koko olemassaolon. Hän teki sen täällä eduskunnan edessä, vaikka käy-

tettävissä olikin valtioneuvoston pöytäkirjan alkuperäiset liitteet. Ja ministeri Paa-sivuori koetti parantaa asiaa sillä, että hän väitti, ettei esittelijä muka olisi tuota lausuntoa esittelyssä lukenut.

Vastalauseessa työväenasiainvaliokunnan mietintöön lepäämään jätetystä lakiesityksestä, jolla vastalauseella sosialistit saivat hallituksen taipumaan uuden esityksen antamiseen, sanotaan, että olemassaolevia työttömyyskassoja vastaan ei ole voitu esittää mitään asiallisesti oikeutettuja muistutuksia. Ja tuota samaa ovat sosialidemokraattiset lehdet väittäneet niin kauan kuin tätä kysymystä yleensä on käsitelty, väittäneet, vaikka kymmeniä kertoja on osoitettu suuriakin väärinkäytöksiä noissa kassoissa.

Asetuksen mukaan saavat kassat toimia ammatillisten liittojen yhteydessä vielä tätä nykyä, kunhan „kassan toiminta on tarkkaan erotettu yhdistyksen tai liiton muusta toiminnasta ja siitä tehdään erityiset tilit.” Onko tätä määräystä noudatettu? Ammatilliseen järjestöön kuuluvien puuteollisuustyöntekijäin liiton säännöissä sanotaan: „Liiton toimintaa johtaa ja vastaa sen puolesta liiton toimikunta, joka toimii myöskin työttömyys- ja matka-apukassojen hallituksena liiton sääntöjen ja edustajakokouksen päätöksen mukaan.” Siis tässä jo ei ollut enää mitään eroa kassan ja liiton välillä, ja tuo sama pykälä on löydettävissä miltei kaikkien noiden entisten ammattijärjestöjen kassojen säännöistä, jotka säännöt sitaattisesti tavallisesti ovat olleet painettuina yhteen liiton sääntöjen kanssa. Sanotaanpa näissä puuteollisuustyöväenliiton säännöissä vielä edelleen: „Työttömyysavustusta maksettaessa on asianomaisen perusjärjestön, siis liiton rahastonhoitajan huolehdittava siitä, että avustuksia saavan jäsenkirja on täysin maksettu avustuksen saantipäivään asti. Jos kirja osoittaa rästejä, on ne ehdottomasti vedettävä pois.” Tämä siis merkitsee sitä, että nyt jopa yhdistetään työttömyyskassat ja liiton jäsenverot keskinäisiin suorituksiin. Kassat eivät ole edes yrittäneetkään noudattaa asetuksen vaatimaa tarkkaa erottamista liiton toiminnasta, ei edes silmänlumeeksi.

Mutta onpa vielä ollut toisia paljon vakavampia epäkohtia. Noissa liitoissa, jos jäsen erotettiin liitosta, erotettiin hänet myös automaattisesti työttömyyskassasta ja

silloin oli hänen maksettava takaisin kaikki saatu avustus ja hän kadotti kaikki oikeutensa kassaan. Erottamisen syynä saattoi olla esim. suojeluskuntaan kuuluminen, kuten eräässä ilmoituksessa selvästi onkin erottamisen syyksi sanottu. Siis suojeluskuntalaiset voitiin ilman muuta erottaa kassojen yhteydestä. Samoin erotettiin jäsen, jos hän on ollut lakon tai sulun rikkojana tai muuten käyttäytynyt „rikollisesti”; esim. satamalakon murtaminen oli siis „rikollinen teko” virallisesti vahvistettujen sääntöjen mukaan. Edelleen erotetaan jäsen, jos hän kuuluu „liitolle vihamieliseen, liiton toimintaa vahingoittavaan järjestöön”. Tämäkin taas oikeuttaa kaikki liitot erottamaan suojeluskuntalaiset keskuudestaan. Ja jos suojeluskuntalainen tahtoi päästä tällaisen liiton ja sen kautta myös kassan yhteyteen, täytyi hänen, kuten muistettaneen, esittää anteeksipyyntö ja lahjoittaa liiton valistuskassaan s. o. kommunistiseen kiihoitukseen määrätty rahasumma. Nyt täällä ehkä sanotaan, että mitäpä menneen vuoden lumesta, vanha kommunistinen ammattijärjestö on hajoitettu ja sen sijalle on astunut nuori ja puhdas, kaikkine liittoineen täysin laillinen SAK eli Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto, poliittisesti puolueeton järjestö, ja sen huostaan voidaan toki kassat nyt uskoa. Niinpä on sosialidemokraattien puolelta aivan äskettäin vielä esitetty, mitenkö edullistakin on liittää kassat tuohon SAK:oon, koska niiden hoitokustannukset silloin tulevat niin erinomaisen halvoiksi. Sosialidemokratien pääkirjoituksessa väitetään, että viime vuonna tulivat kassojen huoltokustannukset nousemaan vain 10 prosenttiin jaetuista avustuksista. Olen todennut SAK:n omasta vuosikirjasta, että työläisliitossa tuo prosenttimäärä oli 25, kunnan työläisten liitossa 30 ja kutomateollisuustyöläisten liitossa jopa 40. Kutomateollisuustyöväenliitossa nousevat hoitokustannukset 18,627 markkaan, joita valtio avusti yli 8,000 markalla. Työttömyysavustuksia jaettiin vain 4,815 markkaa 20 penniä siis $\frac{1}{4}$ huoltokustannuksista.

Me olemme tässä nyt nähneet, mitä kaikkea näiden kommunistijärjestön holhouksen alla vanhoissa kassoissa saattoi tapahtua ja silloin on kysymys SAK:n viattomuudesta sangen oleellinen. Onko se nyt siis se puhdas järjestö, jonka huostaan kassat voi-

daan jättää? SAK:n päämäärien toteuttamiseksi mainitsen vaan, että sen perustavassa kokouksessa vuoden 1932 lokakuussa sen sääntöehdotukseen hyväksyttiin m. m. seuraava pykälä: „1) Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton tarkoituksena on: b) kohdistaa työtä tekevien yhdistyneet järjestövoimat luonnonrikkauksien sekä tuotanto-, liikenne- ja jakeluvälineitten yhteiskunnallistuttamiseksi ja vallitsevan talousjärjestelmän muuttamiseksi sosialistiseksi.” Tähän siis nyt pyydetään valtion apua työttömyyskassa-avustusten muodossa. Matkalla sosialiministeriön yhdistysrekisteriin muilutettiin, tätä historiallista sanaa käyttäkseni, tosin näistä säännöistä salaperäisellä tavalla mainitun pykälän viimeiset viisi sanaa: „ja vallitsevan talousjärjestelmän muuttamiseksi sosialistiseksi”. Ne hävisivät kuin tina tuhkaan eikä kukaan näytä siellä SAK:ssa itsekään tietävän, mihinkä ne joutuivat (Vasemmalta: Eikö puhuja tiedä?). Tämä hämärä manipulaatio tuskin kuitenkaan muuttanee järjestön luonnetta.

Edelleen ilmenee, että SAK on liittynyt kansainvälisen ammattiyhdistysliiton jäseneksi ja sitoutunut noudattamaan tämän järjestön sääntöjä ja menettelytapaperiaatteita. Olen tehnyt itselleni sen väitteen, että olen selvittänyt, minkälainen tämä SAK nyt todellisuudessa on. Ehkä saan antaa tässä luettelon eräistä sen huomattavimmista toimihenkilöistä ja tämäkin on sangen oleellinen kysymys, kun muistamme, että nuo valtion tukemat työttömyyskassat ehdotetaan jälleen saatettavaksi yhteyteen tämän järjestön liittojen kanssa. SAK:n puheenjohtaja on E. Huttunen, entinen kommunistisen ammattijärjestön puheenjohtaja ja kommunistisen eduskuntaryhmän jäsen. Valtakysymyksistä riitaututtuaan siirtyi sosialidemokraattiseen leiriin. K. E. Louhikko, SAK:n sihteeri ja Suomen Työläisliiton puheenjohtaja. Vuoden 1918 punaisten johtomiehiä Laine nimellä. Oleskeli Venäjän Karjalassa vuoteen 1921, jossa terrorinsa ja erinäisten tekosiensa johdosta joutui joukkojen epäsuosioon. Saavuttuaan takaisin Suomeen toimi Suomen kommunistisen puolueen edustajana silloisen ammattijärjestön edustajakokouksessa järjestäen sen valtuuksen kommunisteille. Joutui Suomen kommunistisen puolueen yleisorganisaatto-

rina pariaksi vuodeksi Tammisaaren korkeakouluun. Sieltä palattuaan asetettiin heti Suomen Ammattijärjestön korkeimpaan johtoon. Jouduttuaan riitaan toisten puoluekihojen kanssa ja nähtyään ajan sopivaksi, hän siirtyi proselytyksi sosialidemokraattien leiriin, jossa pani alulle SAK:n .....

P u h e m i e s: Minä en katso näiden kuuluvan tähän asiaan.

P u h u j a: Voi olla, että ei ole sopivaa tämä luetteleminen. Se on todellakin uskomatonta, minkälainen „solutustyö” siinä on tapahtunut.

SAK:n säännöissä on määritelty, että sen on oltava „itsenäinen ja poliittisista puolueista riippumaton”. Eräässä perustavan kokouksen ponnassa kehoitetaan työvaliokuntaa valvomaan, ettei missään SAK:n alaisessa järjestössä vaikeuteta sellaisten henkilöiden liittymistä ammatillisten järjestöjen jäseniksi, jotka „rehelisesti tunnustavat noudattavansa järjestön sääntöjä, oman liittonsa ja SAK:n edustajakokouksen päätöksiä.” Tarkoitus oli, kuten kokousselostuksistaikin nimenomaan ilmeni, täten edistää myös kommunistien liittymistä uuteen keskusjärjestöön ja sen alaisiin ammattiliittoihin. Mutta muistaen toisaalta ne karvaat kokemukset, jotka entisellä järjestöllä oli ollut heidän valtaustaidostaan, päätetään myös, ettei „mitään hajoittavaa toimintaa uudessa järjestössä tulla sallimaan” ja että missä sellaista ilmenee, syypäät ovat viipymättä erotettavat. Pinnalta katsoen näyttää siis uusi järjestö turvaavan kaikille työläisille puolueisiin ja ajatussuuntiin katsomatta liittymismahdollisuudet ja tähän yhteiseen, epäpoliittiseen työskentelyyn puhtaasti ammatillisella pohjalla. Ja sitä kumouksellista kiihoitusta vastaan, jota vanha järjestö oli saatu palvelemaan, näytti tuo uusi järjestö myös olevan hyvin panssaroitu. Niinpä Helsingin Sanomat onnitteli sitä sen perustamisen johdosta ja toivoi, että tähän nyt työläiset „mahdollisimman runsaslukuisina” liittyisivät. Mutta kun sen johdosta eräs toinen lehti tiedusteli SAK:n suhdetta valkoiseen työväestöön, ilmoitti se suorasukaisesti, ettei suojeluskuntalaisia ja muita työväelle vihamielisiä jäseniä tulla siinä suvaitsemaan.

Uusi keskusliitto, jota siis nyt olisi avustettava, on siis puhtaasti punainen luokkataistelujärjestö, mikä sen sääntöjen yhteiskunnallistuttamispykälästäkin jo havaitaan. Poliittisen toiminnan kieltäminen järjestössä ei tietenkään tarkoittanut sen periaatteellista hylkäystä. Perustavassa kokouksessa nimenomaan painostettiin puolueen merkitystä, ollen sitä kuitenkin harjoitettava ammatillisten yhtymien ulkopuolella työväen poliittisissa järjestöissä. Vapaat kädet annettiin siis siinä suhteessa myös kommunisteille, kunhan ne eivät vain vetäisi apajaansa SAK:n sisällä, ryhtyen sitä uudelleen Moskovalle valtaamaan. Yhtenäisyysperiaatteen mukaisesti valittiin järjestön uudet toimitsijat, kuten tässä jo mainitsin, veljellisessä sovussa kummatkin leiristä. Paikat on mitä parhaimmassa yhteisymmärryksessä jaettu sosialistien ja kommunistien kesken. Mutta miten rehellisessä mielessä kommunistien liittyminen tähän uuteen järjestöön tapahtui, siitä antoi heti perustavan kokouksen jälkeen todistuksen tunnetun kommunistijohdajan Vällärin kirje ruotsalaiselle Folkets Dagbladille. Hän kirjoitti: „Työläiset ovat sopineet uudesta ammatillisesta liikkeestä. Sosialidemokraateilla on nyt enemmistö. Ei kuitenkaan tiedä, kuinka kauan. Meidän suunnallemme on suuria mahdollisuuksia. Me vaadimme rehellisesti luokkataistelua ammatillisen liikkeen perustaksi, mutta työemme sanotulla perustuksella ei merkitse mitään yhteistyötä sosialidemokraattien kanssa poliittisella alalla. Meillä on poliittiset linjamme, jotka ovat aivan vastakkaiset kuin sosialidemokraattien. Me vaadimme vallankumouksellista sosialistipuoluetta. Me olemme vakuutettuja siitä, että päivä on koittava, jolloin meitä seuraavat sekä puolue että työtätekevät joukot. Toistaiseksi on työ ammatillisella alalla tärkeintä” (Vasemmalta: Kuuluuko se asiaan? — Ed. Virkkunen: Kyllä!). Asiallisena määritelmänä sosialidemokraattien ja kommunistien nykyisestä suhteesta voidaan siis todeta, että ne ovat omaksuneet itselleen strategian tärkeimmän periaatteen siinä mielessä, että ne poliittisella alalla marssivat erillään, yhtyen kuitenkin hyökkäykseen ammatillisessa liikkeessä. Mutta sosialidemokraattien luottaessa kommunistien lojaalisuuteen, suunnittelevatkin nämä jo entisten ase-

miensa takaisin valtaamista. Yhteiskunnalle on tulevien työtaistelujen varalta hyvinkin terveellistä tietää, miltä linjalta se on kommunistit löytävä. Sosialidemokraattisesta ammattijärjestöstä, kuten olen osoittanut, ei meillä voi olla puhettakaan. Ammatillinen liike merkitsee meillä nykyään jo SAK:n sääntöjenkin mukaan punaista marxilaista yhteisrintamaa. Kommunistien taloudellinen taistelutoiminta tulee siis saamaan sosialidemokraattienkin virallisen kannatuksen. Mitä tämä merkitsee? Sen me ymmärrämme, kun ajatellaamme, miten vaikeata on esim. jossakin laossa erottaa sen poliittista ja ammatillista puolta. Todistettavasti poliittinen ja kommunistinen satamalakko oli sosialidemokraattienkin mielestä puhtaasti ammatillinen. Työehtosopimukset ovat kaikki ammatillisia, mutta teollisuudellamme on karkaita kokemuksia siitä, miten niillä voidaan palvella kommunistien poliittista järjestäytymistä.

SAK:n poliittinen kanta on määritelty itsenäiseksi. Kaksi vuotta sitten selitti liiton työvaliokunnan jäsen Ernst Lähde tämän seikan siten, että liitto jokaisessa tapauksessa joutuu ajamaan puhtaasti palkkatyöläisten etuja, kun sen sijaan poliittisten puolueiden on kompromissoitava monien muidenkin yhteiskunnallisten eturyhmien kanssa. Tämä tarkoittaa, että kun esim. sosialidemokraattisen puolueen vaatimuksissaan on ainakin rajoitetussa määrin otettava huomioon myös toistenkin ryhmien näkökohdat ja enemmän tai vähemmän mukauduttava koko kansan yhteisetuihin, voi uusi ammattijärjestö niistä mitään piittaamatta ajaa järjestyneen palkkatyöväen vaatimuksia. Niinkuin liiton päämäärät jo sen sääntöjenkin mukaan ovat nykyisen yhteiskuntajärjestyksen vastaisia, ansaitsee se siis tasa-puolisuuden vuoksi tutkimuksen hallituksenkin taholta, ovat sen menettelytavatkin lyhytnäköisessä itsekkyydessään yhteiskuntaa vahingoittavia ja silloin niitä ei voida valtion varoilla tukea. Erikoisen räikeän esimerkin niistä keinoista, joilla SAK tahtoo palkkatyöväen etuja valvoa, antoi sen virallinen äänenkannattaja „Palkkatyöläinen” syyskuun 4 päivän numerossa v. 1931. Siinä selvitettiin, miten niitä on ajettava ja nimenomaan työttömyyskas-sain avulla. Siinä kirjoitetaan: „Jos millä

työalalla esim. 75 % työläisistä on järjestyneitä, niin mitenkään ei ole mahdollista sellainen toimitus, että työpalkkaa ei olisi kyetty nimenomaan järjestäytymisestä johtuneena korvoittamaan 50 pennillä tunnilta. Siitä tulee 1,822 markkaa vuodelta." SAK ei siis lainkaan kysy, onko palkkain korotus taloudellisesti yleensä mahdollinen. Niin pian kuin sellainen järjestäytymisaste on saavutettu, että vaatimuksia voidaan — ja tietenkin lakon uhalla — menestyksellisesti esittää, tahtoo se käyttää hyväkseen tilannetta korkeampienkin palkkain hankkimiseen, johtipa tämä vaikka sanotun teollisuuden romahdukseen. Tällainen talouspolitiikka ei arvostelua kaipaa, sillä sen seuraukset ovat jokaiselle ajattelevalle työläisellekin selviä.

Mutta mielenkiintoiseksi juuri työttömyyskassain kohdalta muuttuu tämän kirjoituksen sangen avomielinen jatko. Siinä nimittäin lasketaan, mitä etuja järjestäytyminen tuottaa työläisille, ja lasketaan se seuraavalla tavalla: „Työttömyysapua 600 mk. ja sairausapua 560 mk. eli yhteensä vuodessa 1,160 mk.” Ja jatko kuuluu: „Haluaisimme nyt yhdistää nämä hyvin vähäisiksi arvioidut järjestäytymisen aiheuttamat edut työpalkkojen korotuksena” — kuten jo luin — „1,822 mk. sekä avustuksina 1,160 mk., yhteensä 2,982 mk.” Ja ottaen tämän jälkeen huomioon työläisten jäsenverot ammattiliitolleen saa kirjoittaja hänelle „puhtaaksi voitoksi” 1,614 mk. vuodessa. Toisin sanoen, aikovat herrat sosialidemokraatit maksattaa koko poliittisen kiihoituksensa, johon jäsenveroja tarvitaan, valtion kassasta työttömyysavustusten muodossa. Onko mitään häikäilemättömyydenä ennen kuultu? (Vasemmalta: Tuo puhe!) — Tästä kaikesta on jo riidattomasti selvinnyt, mikä merkitys työttömyyskassoilla on ammattiliitoille.

Mutta voinpa vielä jatkaakin. Herrat sosialidemokraatit selittävät, ettei heidän kassojensa toiminnassa olisi mitään väärinkäytöksiä tapahtunut, lain ja asetusten mukaan ovat ne muka kaikkialla toimineet. Katsotaanpa, miten laillista tämä toiminta itse SAK:ssakin on ollut.

Kun kommunistisen ammattijärjestön ja sen alaisten liittojen toiminta v. 1930 keskeytettiin ja syyte niitä vastaan nostettiin, ei tämä toimenpide ulottunut työttömyyskassoihin. Niiden avustaminen valtion va-

roilla tosin myös toistaiseksi keskeytyi, mutta kassat jatkoivat omasta puolestaan toimintaansa. Jälkeenpäin ne esittivät valtiolle avustusvaatimuksia tältäkin ajalta eli siihen hetkeen asti, jona liittojen lakkautus oikeuden tuomiolla sai lopullisen vahvistuksensa. Kun sitten SAK perustettiin, herätti suurta ihmetystä sosialidemokratien lupaus antaa jäsenille uusissa järjestöissä kaikki vanhojen jäsenten oikeudet. Katsomatta lainkaan siihen, että työttömyyden ollessa niin suuren kuin nykyjään tällaisen lupauksen pitäminen vaatisi suuria rahastoja, on jo lainkin mukaan järjestön ensin toimittava 6 kuukautta ja sinä aikana ovat kaikki jäsenmaksut maksettava sisään, ennenkuin avustuksia saadaan jakaa. Mutta jo ennenkuin eräiden kassojen säännötkään oli vahvistettu, tiedoittivat niitä hoitavien liittojen toimihenkilöt suurista jo maksetuista avustuksista. Niin oli metallityöväen kassa maksanut ulos noin 350,000 mk. ja rakennustyöväen kassa noin 100,000 mk. Eikä avustusten tarkoituksena suinkaan ollut työttömyyden lieventäminen, vaan jäsenten suoranainen ostaminen sosialidemokraattisiin liittoihin. Niinpä on kutomatyöväenliiton sihteeri K. V. Syrjänen eräässä selostuksessa järjestönsä toiminnasta kirjoittanut: „Kun esim. allekirjoittaneelle on huomautettu, että maamme metallityöväenliittohan on jäsenmääränsä nähden voimistunut ilmiömaisen nopeasti, vaikka metallialalla valitseekin huono aika, ja kun sitä on rinnastettu kutomatyöväenliittoon, niin tulokoon sanotuksi, että jos kutomatyöväenliitolla olisi ollut varaa palkata 5 vakinaista henkilöä tekemään työtä ja edelleen varoja jakaa jäseneksi tuleville avustuksina puolessa vuodessa 350,000 mk., niin olenpa varma, että sellaisella rahojen käsitelämisellä olisi kutomatyöväenliittokin saanut huonosta ajasta huolimatta jäseniä, niin että liitto nyt olisi vähintään sen vahvuinen kuin se oli v. 1928”, eli kommunistisena aikana. „Mutta kun liitto on köyhä, kuten ovat sen jäsenetkin, ei maksa vaivaa unelmoidakaan erikoisemmista uudistuksista propagandatyössä.” Ja rakennustyöväen sihteeri, eduskunnassa aikaisemmin kommunistiryhmän palopuhujana tunnettu Uno Nurminen kertoo eräässä haastattelussa, miten tämäkin liitto on jo ennen sen sääntöjen vahvistusta

maksanut avustusta 100,000 markkaa ja sitten hän jatkoi, — kuulkaa nyt tarkkaan herrat sosialidemokraatit (Vasemmalta: Kyllä!): „Nyt voimme kuitenkin numeroilla esittää, että tässä uudessa liitossa ovat työläiset saaneet liitolta yksistään avustuksina paljon enemmän kuin mitä ovat maksaneet. Tällainen suhde ei luonnollisesti voi jatkua, vaan pitää sen muuttua päinvastaiseksi, sillä eihän ammatillisia järjestöjä voida pitää etupäässä avustusjärjestöinä, vaan taloudellisia taistelujärjestöinä, jotka palkkojen ja työolojen korjaamisella korvaavat työläisille moninkertaisesti heidän jäsenmenonsa. Avustuspuoli on edellämainitun seikan suhteen pienempimerkityksellinen, joskin sille on annettava riittävää huomiota”. Siis jälleen sama laskelma tuloista ja menoista. Nämä lainaukset todistavat jo riittävästi, mihin sosialidemokraatitkin työttömyyskassojaan käyttävät. Valtion rahallinen työttömyysavustus on valjastettu palvelemaan jäsenhankintaa järjestöön, jonka päämääränä on sosialistisen talousjärjestelmän voimaansaattaminen ja joka päätehtävänään pitää taloudellista sota tuotantoelämää vastaan. Poliittinen ja taloudellinen toiminta ovat lainvastaisesti taas mitä kiinteimmästi kytketyt työttömyyskassojen toimintaan, toimintaan, jonka suoraan sanotaan nyt olevan pienempimerkityksellinen. Ja tätä menettelyä tahdottaisiin nyt jatkaa tuon pienen, pienen lauseen turvin työväenasiaivaliokunnan mietinnössä.

En ole vielä kukaan lopussa (Vasemmalta: Oho!). Meiltä jäi selvittelemättä sellainen merkillinen ilmiö, että vasta perustetut ammattiliitot, jotka eivät vielä ole voineet sanottavasti jäsenmaksuja kerätä, ovat jakaneet jäseniksi liittyville oman tunnustuksensa mukaan sellaisia summia kuin 350,000 ja 100,000 markkaa. Missä on se rikas marxilaiseno, joka on tällaisilla summilla kilttejä ammattiliittoja muistanut? Olkaa hyvät ja selittäkää, herrat sosialidemokraatit, mistä nämä varat ovat tulleet? Ei taida tulla oikeata selitystä, mutta minä voin sen antaa, eikä minun tarvitse käyttää siihen sellaisia yhteenvetokonsteja kuin ed. Sarlin kerran minun kohdaltani käytti. Te herrat sosialidemokraatit olette lehdisänne vihjailleet, mitenkä eri järjestöt täällä saavat rahoituksia ulkomaisilta poliittisilta firmoilta. Sellaisia järjestöjä

kyllä löytyy, vaikkei niihin kyllä lukeudu IKL, sellaisia kansainvälisiä järjestöjä kylläkin löytyy. Juuri niihin aikoihin, jolloin nuo suurlahjoitukset tapahtuivat, eli tasan kaksi vuotta sitten, pidettiin täällä SAK:n luentopäivät, joilla sen puheenjohtaja Edvard Huttunen reippaasti kertoi, minkälaista keinottelua on harjoitettu juuri työttömyysavustuksilla, tunnustaan senkin, että ulkomaista luottoa oli käytetty avustuksien jakoon sellaisessa laajuudessa, että työttömyyskassoja ei enää voida katsoa vakavaraisiksi, mikä on kuitenkin yksi valtioavun pääehdoista. Ja tietävästi saikin SAK Skandinaviasta noin miljoona markkaa (Vasemmalta: Mitä pahaa siinä on?). Jos se on maksettu takaisin, niin se on kai sitten tapahtunut työttömyyskassojen valtioavun nojalla (Vasemmalta: Oho, kylläpä oli johtopäätös!). Tässä me siis tapaamme sellaisia kansainvälisiä suhteita, jotka ovat sangen arveluttavia ja, niinkuin jo mainitsin, on SAK kansainväliseen ammattiyhdistysliittoon liittymällä sitoutunut noudattamaan tämän järjestön sääntöjä ja menettelytapaperiaatteita, eikä tässä ole pienintäkään vaurasta sellaiseen suuntaan, että tuo noudattaminen tapahtuisi vain, mikäli se ei sodi maamme etuja vastaan. Eikä meidän tarvitse etsiä sen etäämmältä, kuin viime syyskuun lopulta tapausta, jolloin tuo työttömyyskassoja perusteleva SAK on kansainvälisen keskusjärjestönsä kaikkea muuta kuin maallemme edullisia käskyjä nöyrästi totellut. Sehän julkaisi „Suomen Sosialidemokraatissa” syysk. 29 p:nä etusivun neljänneksen tiedonannon, jossa se vaatii jäseniään noudattamaan Brysselissä viime heinäkuussa pidetyn kansainvälisen ammattiyhdistysten liiton konferenssin käskyjä saksalaisten tuotteiden ostoboikotista eli toisin sanoen taloudellisesta sodasta meidän kanssamme ystävällisissä kauppasuhteissa olevaa valtakuntaa vastaan. Tämän johdosta saattaisi kysyä, johtaako Suomen ulko- ja talouspolitiikka vielä tasavallan hallitus vai luuleeko ehkä SAK voivansa sitä täällä johtaa, SAK, kansainvälisen firman suomalainen filiaali, joka nyt pyytää itselleen valtionapua työttömyyskassojen avustusten muodossa?

Antaakseni täydellisen kuvan tästä mainiosta SAK:sta en voi jättää selostamatta sen suhtautumista työmaaterroriin. Tuo-

reessa muistossa on, miten vanha ammattijärjestö vapaussotaan osaaottaneilta suojeluskuntalaisilta ja lakonmurtajilta terrorikeinoin aina kiristeli anteeksipyyntöjä. Sen johdosta hyväksyi eduskunta työrauhalain, joka leimaa tällaisen menettelyn rikolliseksi, säättäen siitä jopa ankaria rangaistuksia. SAK jo mainitsemillani luontopäivillä selitti sen työväenasiainvaliokunnan jäsen K. A. Fagerholm — hän lienee ehkä täälläkin tunnettu? (Vasemmalta: Hyvin luultavasti!) —, että nämä „painostusmenetelmät”, kuten hän niitä suvaitsi kutsua, ovat muka olleet vain yksityisiä tapauksia, joilla ei ole ollut järjestöjen hyväksymistä. Näistä yksityisistä tapauksista, herrat sosialidemokraatit ja herra Fagerholm, voisin täällä esittää kokolailla täydellisen luettelon (Vasemmalta: Kerro pois vaan!), mutta silloin löisi herra puhemies jälleen nuijalla jakarandapöytänsä. Onhan meidän toki päästävää täältä edes ennen aamunkoittoa nukkumaan. Kun sanotut anteeksipyyntöt aina tarvitsivat kysymyksessä olevan ammattiosaston virallisen hyväksymisen, tapaamme siis herra Fagerholmin muunnetun totuuden tieltä. Mutta tämän lisäksi SAK vielä pahoittelee, ettei mainittua menetelmää, tuota painostusmenetelmää, enää voida käyttää, sillä Fagerholm kertoi: „tämä laki, työmaaterrorilaki ei ollut tarpeellinen, ei ainakaan työläisiin nähden. Itse asiassa on uusi laki sen luontoinen, että sen hyväksyminen johtaa työttömyyskassojen merkityksen menetykseen ja niiden kuolemaan.” Siis on näillä SAK:n kassoilla merkitystä vain työmaaterrorin vallitessa ja työväen ollessa turvattomina SAK:n häikäilemättöntä jäsensaalistusta vastaan.

Tästä läpileikkauksesta SAK:n suhtautumisesta yhteiskuntaan ja työrauhaan selviää, ettei järjestön tarkoituksena suinkaan ole yhteiskunnan taloudellisen, sosiaalisen ja siveellisen tason kohottaminen, niinkuin se jäsenilleen juhlapuheissaan uskottelee, vaan kumouksellisen päämääränsä, kapitalistisen yhteiskuntajärjestelmän hävittämisen, tavoittelu selvällä katastrofipolitiikalla tuotantoelämän alalla, ja siihen työhön se tahtoo ajaa koko palkkatyöväen sekä työttömyyskeinottelulla että tunnetusti välttämättömällä osalla suunnitelmasta, työmaaterrorillakin, häpeämättä vaatia tähänkin vielä yhteiskunnan rahallista apua. Nämä totea-

mukset huomioon ottaen määritelkään myös yhteiskunta ja eduskunta suhtautumisensa SAK:hon.

Te olette, herrat sosialidemokraatit, ivailen puhuneet meistä työväen ystävinä. Juuri sitä me olemme. Ja koska me rehellisesti pyrimme siihen, mikä on sekä työläisille että meidän yhteiselle isänmaallemme parasta, me emme voi hyväksyä sellaista pykälää, joka jättää työläiset teidän ja SAK:n armoille. Emmehän me nyt kaiken täällä kuullun jälkeen voi kannattaa sellaista lisäystä lakiin, joka edelleenkin jättäisi nämä kassat teidän puoluepolitiikanne keinottelun välikappaleeksi. Eihän valtio, mikäli sillä vielä on vähänkin itsensäilytysvaistoa, voi sallia, että lain varjolla veronmaksajain varoja miljoonakaupalla työnnetään marxilaiseen kiihoitukseen. Senhän te itsekin hyvin ymmärrätte ja tunnustaisittekin, jos olisitte rehellisiä. Sitävastoin on valtion suoranainen velvollisuuskin ojentaa auttava kädensä sellaisille yrityksille, joiden päämääränä on isänmaallisen mielen kasvattaminen ja kansakunnan yhteistunnon lujittaminen. Jos tässä mielessä nyt käydään uusia, poliittisista järjestöistä täysin riippumattomia kassoja luomaan ja niissä taataan jokaiselle työläiselle, hänen mielipiteitään ja maailmankatsomustaan ennakkoon tiedustelematta, myös suojeluskuntalaisina ja vapaussoturina vapaa liittymisoikeus, ja kaikille kunniallisille miehille ja naisille, jotka tinkimättä tahtovat tätä maata työllään palvella, samanlainen kohtelu, silloin olen varma, että kaikki isänmaalliset kansalaiset mielellään myöntäisivät tällaisille kassoille nykyistä vielä paljon laajemmankin valtiovarain tuen. Jos niistä todellakin voisi muodostua jokaisen ahkeran ja vilpittömän työläisen turva hädän hetkellä, niin olisimme me, Isänmaallisen Kansanliikkeen edustajat, varmasti valmiita jopa suuriinkin uhrauksiin niiden hyväksi. Silloin hyväksyisin ainakin minä täydellisesti tällaisen valtiovarain käytön.

Esillä oleva lakiehdotus avaa mielestäni siinä muodossa, kuin hallitus sen on tehnyt, mahdollisuudet tällaiselle terveelle ja luonnolliselle kassojen kehitykselle. Siitä syystä katson, että tämä lakiesitys olisi hyväksyttävä siinä muodossa, kuin hallitus sen on laatinut, jättämällä pois tuo kohtalokas työväenasiainvaliokunnan mietinnössään te-

kemä lisäys, joka johtaisi meidät takaisin siihen kurjuuteen, josta nyt 8 vuoden ajan on yritetty päästä.

Ed. Lohi: Tämä laki työttömyyskassoista on ollut eduskunnassa esillä miltei joka vuosi pitkän aikaa. Kun nyt tämä työväenasiainvaliokunnan mietintö ilmestyi ja sain sen käsiini, niin huomasin, että siinä ei ole yhtään vastalauseetta tällä kertaa. Minä ihmettelin, miten on ollut mahdollista päästä tuollaiseen yksimielisyyteen asiassa, josta on riideltä aina niin pitkään kuin tämä laki on ollut esillä, nimittäin siitä, saavatko työttömyyskassat olla ammatillisen järjestön yhteydessä. Sitten kun minä luin tämän lain 2 §:n, minä huomasin, missä niksi on ja kyllä minä jouduin ajattelemaan, että jopa ovat porvarit nyt antaneet vetää itseään nenästä aika tavalla. Nämä viisi sanaa, niin viattomilta kun ne näyttävätkin, toisen pykälän lopussa, ovat tosiasiassa sellaiset että 2 §:n toisen momentin edellinen osa kumoutuu täydellisesti ja tässä suhteessa asia tulee aivan ennalleen, että työttömyyskassat voidaan ammatillisten järjestöjen yhteydessä pitää, kun vain eri kirjanpito niistä toimitetaan, niinkuin se on ollut tähänkin asti asiallisesti. Ja sen takia minäkin tahtoisin kiinnittää suuren valiokunnan huomiota siihen, että jos kerran tahdotaan päästä siihen, että työttömyyskassat eivät saa olla ammatillisten järjestöjen yhteydessä, koska ne ovat muodostuneet poliittisiksi järjestöiksi aina, niin silloin täytyy ehdottomasti nämä työväenasiainvaliokunnan lisäämät sanat 2 §:n lopusta poistaa.

Ed. Fagerholm: Herr talman! Det är bara en sak som förvånar mig med rdm. Somersalos tal här i afton och det är huru i all världen han skall få detta tal att rymmas in i morgonens nummer av Ajan Suunta, därtill var det ju alldeles för långt. Men det är ju ett bekymmer som vi få lämna åt honom. För övrigt får jag tacka på de socialdemokratiska utskottsmedlemmarnas vägnar för de gratulationer som han riktade till oss med anledning av utskottets betänkande. Vi taga emot dessa gratulationer, men vi vilja gärna påpeka, att det icke är socialdemokraterna ensamma som hava skrivit detta betänkande, herr Somersalo kan rikta åtminstone en del av gratulationerna till en

riksdagsman som heter Kivenoja och som är medlem av IKL:s riksdagsgrupp.

Rdm. Lohi har för sin del förklarat, att socialdemokraterna har dragit de borgerliga utskottsmedlemmarna vid näsan. Det är ju också en slags form av smicker gentemot oss, men jag vill för min del icke tro så illa om de borgerliga utskottsledamöterna, att de icke skulle hava vetat vad de hava gjort, när de hade gått med på det betänkande som nu ligger här på riksdagens bord. Jag kan icke tänka mig att av rdm. Palmgren t. ex. nu i en hast blivit en eldröd marxist, vilken uppfattning man fick av rdm. Somersalos tal här för en stund sedan. Jag förmodar att direktören för arbetsgivarföreningen många gånger bättre än rdm. Somersalo kan bedöma dessa frågor ur allmänna och ur arbetsgivar synpunkter. Jag förmodar att arbetsgivar generalen, när han behandlar sådana spörsmål, som detta, icke går längre i eftergifter gentemot arbetarna än att han väl kan försvara dem inför sina uppdragsgivare. Men naturligtvis behöver jag ju icke stå här och försvara rdm. Palmgren, det är ju ett ganska absurt förhållande.

Rdm. Somersalo behandlade här en sådan massa saker och omständigheter att det för mig med hänsyn till riksdagens tälamod är fullständigt omöjligt att ingå på någon detaljgranskning av dem. Större delen av det han yttrade hade ju icke det minsta med saken att göra; jag beundrar i det avseendet herr talmannens tälamod. Men en del rörde sig ju i frågans periferi och något därom kunde ju sägas.

Vad nu först den saken angår, varifrån de nuvarande arbetslöshetskassorna hava fått de pengar med vilka de hava kunnat utbetala mer arbetslöshetsunderstöd än de hava fått in i medlemsavgifter och statsbidrag, så är det en fråga som jag uppriktigt talat icke har något som helst intresse av att närmare belysa. Rdm. Somersalo ser mycket segerstolt ut när jag säger detta, men det är nu ungefär av samma orsaker som rdm. Somersalo icke närmare ville belysa varifrån Lapporörelsen fick pengar till Mäntsäläupproret och till ett och annat som herrarna hava på sitt konto.

Men det kan jag försäkra, att arbetslöshetskassornas administration under dessa år icke vidlåder någonting som på minsta

sätt kan anses vara opassande. Arbetslöshetskassorna hava icke på minsta sätt sålt sig åt några internationella eller utländska organisationer. Om arbetslöshetskassorna därifrån ha fått någon hjälp för att utbetala arbetslöshetsunderstöd, så är det ju närmast en skandal för detta land och detta folk att vi skola måsta mottaga ekonomiskt understöd från utlandet för att våra arbetslösa icke skola behöva leva i svält och umbäranden. Det är ju någonting som man egentligen borde tala tyst om, riksdagsman Somersalo.

Vad sedan de många frågorna här om SAK och dess utländska förbindelser angår, så anser jag mig icke vara tvungen att ingå på någon debatt angående dessa spörsmål. Rdm. Somersalo har behandlat dessa så lättvindigt och så osakligt och han har i det sammanhanget handskats så vårdslöst med sanningen, för att använda ett parlamentariskt uttryck, att jag icke har orsak att ingå på någon detaljbehandling. Han talade om norrmanen Fimmen. Jag känner bara en holländare Fimmen. Han talade om att han agiterade för anslutning till kommunistiska internationalen. Fimmen har inga förbindelser med den kommunistiska internationalen. Han talade om en funktionär i SAK som heter Välläri. Till SAK är icke ansluten någon sådan funktionär som heter Välläri, han tillhör ett förbund som icke är anslutet till SAK. Han talade om Louhikko såsom ordförande i Suomen Työläisliitto. Herr Louhikko har aldrig varit ordförande i Suomen Työläisliitto. Han talade om att kommunister mangrant äro anslutna till SAK. Detta är, jag tänkte säga lögn, men det är icke tillåtet, det är en oriktig uppgift. Till SAK har icke kommunister anslutit sig, tvärtom, från det hållet pågår gentemot SAK en mycket hätsk agitation, en agitation, vars motstycke endast kan sökas på det håll dit rdm. Somersalo räknar sig. Jag förmodar att till IKL och till Vapaa Työväenliitto har anslutit sig minst lika många Moskvakommunister som till SAK.

För att så övergå till saken, jag skall icke göra mig skyldig till samma försummelse som rdm. Somersalo, så bör det ju konstateras från socialdemokratiskt håll, att den form av arbetslöshetsförsäkring, som vi hava här i landet och som detta

lagförslag också avser att reglera, icke på minsta sätt är idealiskt. Vi socialdemokrater taga icke denna form av arbetslöshetsförsäkring på minsta sätt i försvar, men vi anse att denna arbetslöshetsförsäkring naturligtvis dock är bättre än ingen försäkring alls. Den lyckligaste formen av arbetslöshetsförsäkring vore givetvis den obligatoriska arbetslöshetsförsäkringen. Om den riksdagsgrupp, som rdm. Somersalo tillhör, vill slå sig i slang med oss så skola vi gärna vara med om att genomföra denna obligatoriska arbetslöshetsförsäkring och då kan också dessa obehagliga arbetslöshetskassor fullständigt avskaffas. Jag får hoppas att vi någon gång kunna mötas på den linjen; IKL har ju lämnat en hel del andra motioner till denna riksdag, som tyder på att man där åtminstone så där utåt vill företräda också arbetarnas intressen.

Det lagförslag, som nu ligger vilande bakom herr talmannen, och som drogs undan i sista stund, det hade enligt min åsikt ett mycket svårt fel. Det felet bestod däri att denna lag fullständigt skulle hava avskaffat arbetslöshetskassorna. Något annat fel hade det icke. Jag ber att få påpeka, att vi socialdemokrater icke äro ensamma om denna uppfattning om detta lagförslag. Jag fann nyligen i den utmärkta tidskriften Finansbladet, som jag förr har haft tillfälle att citera här i riksdagen, en artikel om just detta vilande lagförslag, och där skrev man mycket tydligt och rent på sak: „Vi avse den proposition som Svinhufvuds regering på sin tid avgav, avseende indragning av understödet för arbetslöshetskassor.” Det var åtminstone ett ärligt tal, och vi hava ju haft precis samma åsikt, att det var lagförslagets innersta avsikt, även om man icke offentligt erkände detsamma.

Den punkt som man nu häftigast angripit från olika håll, det är den att arbetslöshetskassorna hava samband med arbetarnas fackföreningar. Det är den punkten i arbetslöshetskasselagen, som flera år redan har varit på tapeten både i riksdagen och utanför densamma. På arbetsgivarhåll har man ansett, att detta samarbete giver fackföreningarna onödigt reklam och på det hållet som IKL nu representerar har man klandrat denna bestämmelse med olika motiveringar, men

den främsta har varit den, att till arbetslöshetskassorna icke intagits andra medlemmar än sådana som varit anslutna till arbetarnas fackföreningar. Socialdemokraterna hava ansett, att den bestämmelse i lagen som tillåtit detta har varit motiverad, men det bör ju påpekas att detta icke på minsta sätt har hindrat någon att bilda arbetslöshetskassor. Det har stått fritt för var och en och vilken sammanslutning som helst att starta arbetslöshetskassor. Men dylika arbetslöshetskassor hava icke startats av andra än arbetarnas fackföreningar. Jag bör erinra om att Vapaa Työväenliitto, vars talan rdm. Somersalo här nyss förde, icke tills vidare bildat någon arbetslöshetskassa, i varje fall icke så vitt jag har mig bekant. Jag vet ej varpå detta beror. Det har stått fritt för Vapaa Työväenliitto att bilda arbetslöshetskassor, men jag förmodar att orsaken ligger där, att man på det hållet icke har minsta intresse att hjälpa de arbetslösa eller arbetarna i allmänhet.

Nu har socialdemokraterna dock i fredens och samhällslugnens intresse gått med på att dessa arbetslöshetskassor icke längre skola vara så intimt förbundna till fackföreningarna som de hittills hava kunnat anses vara. Vi hava alltså gått med på att i lagen intaga en bestämmelse att till arbetslöshetskassorna får envar, som fyllt lagens bestämmelser, bli medlem. Vid medlemskapet kan man alltså icke längre förbinda något krav på medlemskap i någon annan organisation eller sammanslutning och därmed tycker vi för vår del att allan rättfärdighet är uppfylld i den punkten. Kassorna äro icke längre bundna vid fackföreningarna, men vi hava kämpat för att man icke skall omöjliggöra kassornas praktiska verksamhet genom att helt förbjuda allt samarbete mellan fackföreningarna och arbetslöshetskassorna. Vi hava alltså formulerat utskottets betänkande på det sättet att arbetslöshetskassorna, där detta är lämpligt och nödigt, får använda samma lokaler som andra sammanslutningar och till och med samma funktionärer och jag vill slå fast, att detta är en förutsättning för att arbetslöshetskassor skola kunna uppstå och skola kunna verka. Finnes icke denna förutsättning så kommer det icke heller att finnas några arbetslöshetskassor.

Det har vidare sagts att dessa arbets-

löshetskassor icke bli tillräckligt kontrollerade, att deras verksamhet är alltför fri och obunden och att de tilläventyrs kunna missbrukas av de fackföreningar, som arbeta i anslutning till kassorna. Det är ett påstående, vars riktighet vi från vår sida på det bestämdaste bestrida. Kassorna hava nu varit underkastade en inspektion, vars effektivitet vi icke hava minsta orsak att betvivla. Fackföreningsrörelsen har icke så utpräglade vänner i socialministeriet, att vi från det hållet skulle hava att vänta några så synnerliga hänsyn gentemot oss.

Men för att också i detta avseende tillfredsställa allan rättfärdighet hava vi socialdemokrater gått med på den bestämmelsen i denna nya lag att socialministeriet får rätt att i kassornas direktioner utse en medlem, alltså någon av socialministeriets tjänstemän eller vem socialministeriet överhuvud vill utse, och jag skulle förmoda att detta bör vara en tillräcklig garanti för att arbetslöshetskassorna och deras medel icke på minsta sätt kunna bli missbrukade till fackföreningarnas förmån.

Vi hava också gått med på den bestämmelsen, att administrationskostnaderna skola begränsas och de hava ju begränsats i föreliggande lagförslag, så att i det avseendet kan icke längre något godtycke äga rum, för den händelse något dylikt hittills skulle hava inträffat. Men jag vill till rdm. Somersalo säga, att när han här påstod att staten med så och så mycket har nödgats deltaga i arbetslöshetskassornas administrationskostnader, han som vanligt varit ute och rörde sig med uppgifter som inte hålla sträck inför en saklig prövning. Detta därför att staten inte betalar någon del av kassornas administrationskostnader. Staten betalar endast den i lagen bestämda delen av arbetslöshetsunderstöden men staten deltagar icke i täckande av administrationskostnaderna. Dem har kassorna och deras medlemmar själva fått betala.

Vi hava också gått med på den ur arbetsarsynpunkt synnerligen betänkliga 21 paragrafen i föreliggande lagförslag, som gäller indrivandet av understöd under vissa former av konflikter. Också detta hava vi gjort därför att denna fråga äntligen skall bli avförd från dagordningen på ett sätt som någorlunda kan tillfredsställa de i

frågan intresserade parterna. Vi hava kompromissat så gott vi kunnat, vi hava nödgats giva efter på en del punkter och från arbetsgivarhåll, närmast representerat av rdm. Palmgren, har det gjorts eftergifter i andra punkter. Det är ju enligt mitt förmenande på detta sätt det parlamentariska arbetet skall bedrivas. Jag anser att denna form av parlamentariskt arbete, då man försöker genom underhandlingar komma till resultat som i möjligaste mån kan tillfredsställa alla parter, är att föredraga framom det, att man med en knapp majoritet försöker driva igenom ett yrkande, som den stora minoriteten anser vara synnerligen farligt i det avseende det gäller. Och då nu arbetsgivarna och arbetarna äro ense om detta lagförslag, då utskottet som har behandlat lagförslaget med synnerlig omsorg och som har hört flera experter, är fullständigt enigt från yttersta högern till vänstern, då anser jag verkligen, att det icke finnes något skäl varken för stora utskottet eller riksdagen att slå sönder den kompromiss som det föreliggande betänkandet utgör. Det bör betraktas som en helhet. Det är synnerligen önskvärt, att man icke då går och slår hål på detta betänkande i någon punkt; det kan ju återigen föranleda ändringar i andra punkter, och så stå vi där som vi befunnit oss redan under flera års tid, att det råder ett stort missnöje från olika håll mot arbetslöshetskasselagen. Jag skulle tro att när denna lag, sådan den nu föreligger i utskottsbetänkandet, fått prövas i praktiken, missnöjet skall tystna och att man skall kunna vara tillfredsställd med den på olika håll.

Puhemies: Ed. Fagerholmin lausunnon johdosta huomautan, että sopimattoman sanan käyttäminen lausunnossa toisesta edustajasta on siinäkin muodossa, missä ed. Fagerholm sitä käytti, valtiopäiväjärjestyksen 58 §:n vastaista.

Ed. Inkilä: Herra puhemies! Edellisistä puhujista ovat ed. Somersalo ja ed. Lohi arvostelleet työväenasiainvaliokunnassa lain 2 §:ään tehtyä pientä lisäystä. Tämä lisäys ei kuitenkaan, niinkuin työväenasiainvaliokunnan puheenjohtaja täällä jo on huomauttanut, merkitse muuta kuin että itse lakiin on otettu sama ajatus, joka

alusta pitäen on sen perusteluissa esitetty ja jonka eduskunta jo onkin hyväksynyt.

Jos me tarkastamme sitä esitystä, jonka hallitus antoi vuoden 1931 valtiopäiville, niin me huomaamme, että siinä oli esityksen perusteluissa puhetta lakiehdotukseen otetusta määräyksestä, ettei kassa saa olla liitettyä muuta toimintaa harjoittavaan yhtymään eikä toimia sen yhteydessä. Mutta heti sen jälkeen sanottiin perusteluissa kuitenkin näin: „Tämä ei kuitenkaan estä, että samat henkilöt voivat joutua valituiksi sekä työttömyyskassan että jonkun muulla alalla toimivan yhtymän hallintoon ja että nämä laitokset esim. käyttävät yhteistä huoneistoa, kunhan vaan niiden toiminta on asiallisestikin toisistaan erotettu.”

Tämä sisältää aivan saman ajatuksen, joka on nykyisen hallituksen antaman esityksen perusteluissa, ja kun ed. Somersalo väitti, että nykyinen hallitus, pannaessaan tällaisen lausunnon perusteluihin, teki kumarruksen sosialidemokraatteihin päin, niin tämän täytyy merkitä silloin myöskin sitä, että tuo edellinen hallitus on, tällaisen aivan samanlaisen ajatuksen perusteluihin ottaessaan, myöskin tehnyt kumarruksen sinne päin. Se hallitus oli Svinhufvudin hallitus ja esityksen alla oli tämän hallituksen sosialiministerin, Tuomivaaran, nimi. Minä pyytäisin ed. Somersalolta kysyä: keneen hän nyt enää voi luottaa, jos Tuomivaarakin jo asettuu polvillensa „marxilaisten” eteen (Vasemalta: Aivan oikein! — Ehkä Riipiseen!).

Käsitellessänsä Svinhufvudin hallituksen antamaa esitystä valiokunta pyyhki siitä pois sen kohdan, jossa määrättiin, että kassa ei saa toimia muuta toimintaa harjoittavan yhdistyksen, järjestön tai yhteisliittymän yhteydessä, ja se pyyhki tämän pois sillä perusteella, että se katsoi sen olevan ristiriidassa perusteluissa annetun lausunnon kanssa, jonka mukaan sallittiin työttömyyskassojen käyttää samoja huoneistoja kuin joku muu järjestö ja jonka mukaan sallittiin sillä ja jollakin muulla järjestöllä olevan yhteisiä toimihenkilöitä. Ja tätä poispyyhkimistään valiokunta perustelee seuraavin sanoin: „Kassoille jäisi siis käytännöllisistä syistä tilaisuus muodollisesti toimia mainittujen yhdistysten yhteydessä, esim. käyttää samoja huoneistoja ja toimihenkilöitä kuin yhdistyksetkin; kuten hallituskin on lakiehdotuksen

perusteluissa edellyttänyt, mutta asiallisesti niiden toiminta tulisi olemaan toisistaan erillistä". Tämän valiokunnan kannan eduskunta hyväksyi ja sen mukaisesti siihen lakiin, joka eduskunnassa on hyväksytty ja joka nyt on lepäämässä, ei tullut minkäänlaista kieltoa siitä, että kassa voisi toimia jonkun muuta toimintaa harjoittavan järjestön yhteydessä.

Nykyisen hallituksen antama esitys, joka tällä kertaa on käsiteltävänä, asettuu samalle kannalle kuin millä oli eduskunnassa jo hyväksytty lakiehdotus. Hallitus perustelee tätä kantaa nimenomaan seuraavin sanoin: „Ei kuitenkaan ole tarkoituksena ehkäistä sitä, etteivät määrätyn ammattialan tai paikkakunnan järjestyneet työntekijät muodostaisi kantajoukkoa myöskin vastaavan alan tai paikkakunnan työttömyyskassoissa". Hallitus samalla perusteluissa ilmoittaa tarkkaan sen, mihin pyritään; pyritään vain siihen, että sanotut kaksi toimintamuotoa, nimittäin joku muuta toimintaa harjoittava järjestö ja tällainen kassa, „ovat pidettävät toisistaan erillään sekä että jäsenyys työttömyyskassassa ei mitenkään ole sidottu jäsenyyteen vastaavassa ammatillisessa järjestössä". Ja tämä pyrkimys on saavutettu, jos tämä lakiehdotus hyväksytään siinä muodossa kuin työväenasiainvaliokunta nyt esittää. Kassan toimintaa ei silloin mitenkään voida sitoa vain yksityisen ammattijärjestön jäseniin ulottuvaksi, vaan kassa on kaikille avoinna. Toiselta puolen kassa kuitenkin voi nojata ammattijärjestön jäseniin ja tämmöinen nojautuminen erikoisesti ammattijärjestön jäseniin näyttää olevan välttämätöntä sen tähden, että tämmöiset kassat eivät muualta ole jäseniä riittävästi saaneet. Ammattijärjestöt ovat suorastaan pakoittaneet jäsenensä kassaan liittymään ja sillä perusteella kassat pääasiallisesti ovat jäsenensä saaneet.

Että työttömyyskassat menestyvät ainoastaan ammatillisten järjestöjen yhteydessä tai niiden erikoisen suosion omaavina, on tosiasia, jota ei ole koettu yksin Suomessa, vaan kaikkialla muuallakin. Tämän seikan toteamisen voi löytää melkein mistä sosialipolitiikan oppi- tai käsikirjasta hyvänsä. Meillä professori Eino Kuusi niin äskettäin kuin parisen vuotta sitten ilmenteesssä Sosialipolitiikassaan sanoo: „Muisa muodoissa kuin työväen ammatillisten

järjestöjen varassa vapaaehtoinen työttömyysvakuutus ei näy voivan saavuttaa huomattavampia tuloksia. Niissäkin maissa (Tanskassa ja Sveitsissä), missä työttömyyskassalla lain mukaan ei saa olla muuta tarkoitusta kuin työttömyysavun antaminen, nämä kassat ovat tosiasiallisesti, vaikkakaan ei muodollisesti, ammatillisten järjestöjen varassa." Ja vuonna 1908 asetettu sekä 1911 mietintönsä valmiiksi saanut kanslianeuvos Onni Hallstenin johtama työttömyysvakuutuskomitea sanoo mietinnössään m. m. seuraavaa: „Ne harvat yleiset vapaaehtoiset työttömyyskassat, jotka tähän asti ulkomailta on perustettu, eivät ole saavuttaneet suurta merkitystä". „Verrattomasti suurin merkitys on tähän asti ollut sillä työttömyysvakuutuksella, jonka työväen ammatilliset järjestöt keskuudessaan ovat panneet toimeen. Miltei kaikissa sivistysmaissa antaa nykyään osa puheenaolevista järjestöistä avustusta työttömille jäsenilleen." Ja tämä komitea, jonka jäsenet pääasiallisesti olivat porvarillisia, lisää vähän myöhemmin: „Työväen ammatillisten järjestöjen toimeenpanemalla työttömyysvakuutuksella on epäilemättä suuria etuja puheenaolevan vakuutuksen muiden muotojen rinnalla. Kun vakuutetut toimivat samassa ammatissa tai samanlaatuisilla työaloilla, voidaan heidän työttömyysvaaransa helpommin arvioida ja vakuutusmaksut paremmin määrätä kuin milloin vakuutus ulottuu aivan erilaisiin ammatteihin. Työttömyyden syyn selville saaminen ja työttömien valvonta on myöskin paljon helpompaa, sillä ammatillisten järjestöjen jäsenet tuntevat toisensa ja jokaisen etu vaatii valvomaan, ettei kukaan oikeudettomasti saa avustusta yhteisestä kassasta. Kun jokainen petos siten helposti saattaa tulla ilmi aikaansaaden paheksumista ja rangaistuksia, ovat petosyritykset verrattain harvinaiset."

Jos työttömyyskassat pakotetaan pysymään mahdollisimman kaukana ammatillisten järjestöjen yhteydestä, niin näiden järjestöjen suhde kassaan helposti voi muuttua. Järjestöjen täytyy tietysti ottaa harkittavakseen, haluavatko ne yhä edelleen niinkuin tähän asti sitoa jäsenensä myös jäseniksi työttömyyskassaan vai eivätkö ne halua sitä. Jos työttömyyskassalain määräykset tehdään sellaisiksi, että niiden tarkoituksena nimenomaan on työntää jär-

jestöt kassojen tukemisesta pois, niin nämä järjestöt eivät varmastikaan ryhdy pakottamaan jäseniään kassan osakkaiksi. Mutta mistä kassat silloin jäseniä saavat? Tähänastiset kokemukset ovat niin meillä kuin muuallakin osoittaneet kyllin selvästi, ettei vapaaehtoisia kassoja ilman ammatillisesti järjestyneen työväen apua ole kyetty saamaan pystyyn ja pitämään toiminnassa.

Ja jos niitä, tällaisia kassoja, vastoin kaikkea todennäköisyyttä syntyy, saattavat ne käydä valtiolle ylenmäärin raskaiksi. Esillä olevassa laissa edellytetään, että kassat tulisivat maksamaan entistä suurempia avustuksia, koska korkein sallittu päiväavustus on määrätty 30 markaksi nykyisen 10 markan sijasta. Mutta samassa on valtion osanottoa avustumaksuihin pienennetty, milloin avustumaksut kohoavat 12 markan päivämaksua korkeammiksi. Kassan osakkailla täytyy siis entistä suurempia jäsenveroja kantaa. Kassojen tulee kuitenkin varmasti olemaan vaikea määrätä jäsenverojaan niin korkeiksi, että ne kykenevät näissä olosuhteissa omin avuin tulemaan toimeen. Ja kun ne eivät enää, niin kuin kassat monesti tähän asti, voi saada tukea järjestöiltä, joiden yhteyteen ovat kuuluneet, niin ei niillä ole muuta mahdollisuutta kuin kääntyä aina valtion puoleen, milloin joutuvat ahdinkoon. Näistä tällaisista järjestöistä erillään olevista kassoista ulkomailla sanoo Hallstenin komitea mietinnössään: „Niiden toiminta on kohdistunut pieneen alueeseen ja on niihin liittynyt vain vähäinen osa alueella toimivasta työväestöstä ja enimmäkseen sellaisia henkilöitä, joiden työttömyysvaara on suuri, joten työttöminä on ollut melkoinen osa vakuutetuista. Niinpä vastasivat työttömät Bernissä 46 % vakuutetuista toimintavuotena 1907—1908 ja Kölnissä 85 % vakuutetuista toimintavuotena 1908—1909. Vakuutus on tämän johdosta tullut hyvin kalliiksi eivätkä vakuutusmaksut ole riittäneet menojen peittämiseen, vaan on kassojen täytynyt turvautua ulkoapäin tulevaan avustukseen.”

Tätä kassalakia uudistettaessa on katsottava, ettei tehdä olemattomaksi sitä vähäistä alkua, mikä meillä työttömyysvakuutuksen alalla nyt on, ja joka osaltaan kumminkin on merkinnyt sekin jotakin työttömyysaikaisten lieventäjänä, ja katsottava on myös, ettei valtion hartioille tule liian raskasta taakkaa.

Ei ole vaikea ymmärtää niitä syitä, jotka ovat johtaneet siihen vastenmielisyyteen työväen ammatillisia järjestöjä kohtaan, jota tätä lakia käsiteltäessä on ilmennyt ja yhäkin näyttää ilmenevän. Se seikka, että kommunistiset ainekset saivat Suomen Ammattijärjestössä johdon haltuunsa ja veivät koko ammatillisen liikkeen sille aivan vieraille aloille, herätti halua eristää tämä järjestö sellaisista tehtävistä kuin työttömyyskassojen hoito. Ilmeisesti eivät nämä kassatkaan noina aikoina tulleet tarpeeksi huolellisesti hoidetuiksi, vaikkakaan tosin en siinä keskustelussa, jota tästä asiasta aiemmin aina vuodesta 1925 alkaen eduskunnassa tavan takaa on käyty, ole tavannut selvitetä ainoatakaan tapausta, jossa olisi voitu selvästi osoittaa valtiolta saadun avustuksen väärinkäyttämistä. Tällainen väärinkäyttäminen onkin ilmeisesti ollut mahdotonta, jos nykyään voimassaolevan asetuksen määräämä valtion tarkastus vain on tehtävänsä täyttänyt.

Valitettavasti tämän asian yhteydessä on heitetty kovasti paljon sellaisia syytöksiä, joita ei ole ollenkaan perusteltu. Ed. Somersalo, niinkuin ed. Fagerholm täällä jo huomautti, on hänkin esittänyt tällaisia perustelemattomia syytöksiä, joista monet osoittavat, ettei hän tunne näiden kassojen toimintaa ja niitä perusteita, joiden mukaan kassat valtion avustusta saavat. Ja kun esitetään sellainenkin syytös kuin että kassoista on erotettu jäseniä sen tähden, että ne kuuluvat tai ovat kuuluneet suojeluskuntiin, niin tämä on sellainen syytös, jota ei saa heittää noin ylimalkaan, vaan joka on perusteltava, on tuotava esiin tapauksia, jotka todistavat, että tällaiseen syytökseen on ollut aihetta.

Vaikka ed. Somersalo asian kovasti kiisti, niin minä en pääse mihinkään siitä tosiasiasta, että olot meillä ovat huomattavasti muuttuneet siitä, minkälaiset ne olivat ryhdyttyä työttömyyskassalain muuttamista suunnittelemaan. Suomen Ammattijärjestöä ei enää ole olemassa. Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliittoa ja Vapaata Työväenliittoa vastaan, jotka tällä hetkellä meillä työväen taholla pääasiallisesti edustavat ammatillista järjestäytymistä, ei käsittääkseni voida esittää sellaisia syitä, jotka oikeuttavat vastenmielisyyttä niitä kohtaan. Ovathan tämän tapaiset työntekijäin ammatilliset järjestöt nykyisessä yhteiskunnassa yhtä luonnol-

liset ja oikeutetut kuin työnantajajärjestökin (Eduskunnasta: Oikein!). Kumpia-kin nykyaikainen talouselämä kaipaa.

Työttömyyttä vastaan taistellessa tarvitaan kipeästi kaikki voimat, mitä vain siihen taisteluun saatavissa on. Ei sentähden ainakaan tällä alalla pidä kevytmielisesti rikkoo ja hävittää sitä, mitä jo on luotu, vaan päinvastoin on entiselle pohjalle mahdollisuuden mukaan edelleen rauhallisesti rakennettava. Tähän kehoittaa meitä Englanninkin antama esimerkki. Kun valtio siellä itse ryhtyi työttömyysvakuutuksesta vastuuseen, ei se työntänyt syrjään työväen ammatillisia järjestöjä, jotka sillä alalla työttömyyskassain avulla aikaisemmin olivat toimineet. Vaikka työttömyysvakuutus Englannissa aina vuodesta 1911 asti on ollut pakollinen ja valtion hoidossa, on siellä sittenkin osoitettu ammattiyhdistyksiä kohtaan sellaista luottamusta, että ne saavat ottaa käsiinsä vakuutuksen käytännöllisen järjestelyn omiin jäseniinsä nähden. Tätä tällaista periaatetta vastaan ei ole muistutuksia tehty viime vuoden vaihteessa ilmestyneessä työttömyysvakuutusta koskevassa laajassa komiteamietinnössä, vaan annetaan sen jäädä Englannissa voimaan edelleenkin. Sitä vastoin esitetään monenlaisiin muihin määräyksiin nähden muutoksia, jotka viime aika on osoittanut tarpeelliseksi.

Toistaiseksi meidän täällä Suomessa täytyy pysyä työttömyysvakuutuslalla vain työttömyyskassain varassa. Vuoden 1926 valtiopäivillä eduskunta tosin kehoitti hallitusta kiireellisesti toimittamaan tutkimuksen siitä, missä määrin pakollinen työttömyysvakuutus voidaan meillä ottaa käytäntöön, ja antamaan eduskunnalle esityksen mainittua vakuutusta koskevaksi laiksi. Tämä eduskunnan päätös osoitti, että se antoi työttömyysvakuutukselle merkitystä keinona, jonka avulla työttömyyden aiheuttamia vaurioita voidaan lieventää, työttömyyden, joka nykyajan rasituksista on yksi kaikkein vaikeimpia, ja että se sen tähden tahtoi saada tätä työttömyysvakuutusta tehostetuksi siitä, minkälaisena se nyt meillä esiintyy. Mutta vastatessaan vuonna 1931 eduskunnan kehoitukseen hallitus ei pitänyt pakollisen työttömyysvakuutuksen aikaansaamista nykyään mahdollisena, vaan katsoi, että oli edelleen pysyttävä vuodesta 1917 asti meillä voimassa olleen työnteki-

jään vapaaehtoiseen itseapuun perustuvan työttömyyskassajärjestelmän kannalla.

Älköön työttömyyskassalakia uudistettaessa siihen nyt otettako sellaisia määräyksiä, jotka riistävät tältä järjestelmältä mahdollisuuden onnistua. Suosittelen suurelle valiokunnalle työväenasiainvaliokunnan 2 §:lle esittämää sanamuotoa. Se on, niinkuin täällä useita kertoja jo on sanottu, tämä työväenasiainvaliokunnan mietintö tässä kohden, samoin kuin muissakin kohden, sovittelujen tulos, se on monien vaikeuksien jälkeen aikaansaatu. Ja kun työväenasiainvaliokunnassa on tällaiseen yksimieliseen tulokseen päästy, niin täytyy toivoa, että samaan tulokseen päästään myöskin suuressa valiokunnassa ja eduskunnassa.

Ed. Somersalo: Minä totean kahden edellisen puhujan puheen johdosta, että minun täällä antamiani tietoja ei ole yhdeltäkään kohdalta kumottu. Ei suinkaan riitä se, että ne väitetään täällä hataroiksi taikka vääriksi, silloin kun ne, niinkuin edustajat ovat olleet tilaisuudessa kuulemaan, suureksi osaksi perustuivat lainauksiin sosialidemokraattisista lehdistä taikka virallisista asiakirjoista, ja kehoitan herroja Fagerholmia ja Inkilää vaivautumaan sosialiministeriöön, josta heille kernaasti kyllä voidaan hankkia kaikki todistukset siihen, mitä olen esittänyt. En ole täällä myöskään tahtonut asettaa niitä arvoisia porvarillisia edustajia, jotka ovat tämän mietinnön hyväksyneet, mitenkään epäedulliseen valoon. Uskon mielelläni, että monet heistä eivät ole olleet edes tietoisia tällaisesta asiantilasta, ja jos ed. Palmgren on sen myöskin hyväksynyt, pyydän huomauttaa, että tämä on kysymys, joka koskee enemmän työväkeä kuin työnantajia. Jos me nyt joudumme sellaiseen tilanteeseen, että kassat jälleen ovat ammattiliittojen huoneistoissa ja niitä hoitavat ammattiliittojen sihteerit ja muut toimitsijat, jotka löydetään kommunistilueteloissa, emme kai voi odottaakaan, että suojeluskuntalainen tai vapaa työlläinen noihin kassoihin liittyy ja että hänellä edes olisi mahdollisuutta noissa kassoissa toimia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

10) Ehdotus laiksi lainajyvästöistä ja siemenrahastoista.

Esitellään laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 5 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 34, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhetta johtamaan on siirtynyt toinen varapuhemies von Born.

Toinen varapuhemies: Käsitte-
lyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelu:

Ed. Linna: Herra puhemies! Käsiteltävänä oleva laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksen johdosta laiksi lainajyvästöistä ja siemenrahastoista, jonka valiokunta on hyväksynyt pääasiassa hallituksen esityksen mukaisesti, laki kaipaa mielestäni sellaisen muutoksen 2 §:n 1 momenttiin, jonka olemme vastalauseessamme esittäneet, että lainajyvästö ja siemenrahasto voidaan perustaa kuntaan valtuuston päätöksellä. Siinä mielessä, että suuri valiokunta muuttaisi valiokunnan enemmistön tekemän päätöksen sen mukaiseksi, kuin mietintöön liittämissämme vastalauseessa olemme ehdottaneet, pyydän vielä hiukan perustella tämän muutoksen tarpeellisuutta.

Kunnilla on paremmat edellytykset valvoa lainajyvästön ja sen rahaston hoitoa kuin manttaalikunnalla. Kunnat käyttävät tilintarkastuksessa keskusjärjestönsä Maalaiskuntain Liiton apua, saaden siltä pätevän tilintarkastajan, jota tilintarkastaja ei hienotunteisuus eikä muu tuttavuus estä muistuttamasta huomaamistaan virheistä ja muista väärinkäytöksistä. Sitä vastoin manttaalikunnan tilintarkastus voi olla sellaista tuttavain kauppaa, jossa tilintarkastus ei tule toimitetuksi sillä huolella ja tarkkuudella kuin lainajyvästön

ja siemenrahaston oikea ja huolellinen tarkkailu edellyttäisi. Useinhan tilintarkastajiksi valitaan henkilöitä, joilta puuttuu taitoa tällaiseen vaativaan tehtävään. Lainajyvästökomitea mietinnössään onkin kiinnittänyt tähän seikkaan huomiota. Mietinnön sivulla 18 mainitaan, että seikka, johon komitea on joutunut kiinnittämään erikoista huomiota, on lainajyvästön hoidon heikkous. Kirjanpito on monasti puutteellinen eikä lainan saannissa ja perimisessä noudateta tarpeellista harkintaa. Tämä komitean lausunto, jossa mainitaan monista muista epäkohdista, toteaa sen, mitä me vasemmiston taholta olemme tässä asiassa esille tuoneet, että manttaalikunnat eivät ole enää sopivia tällaisten lainajyvästöjen ja siemenrahastojen perustamiseen. Tämän vuoksi ei olisi enää sallittava perustaa kahdenlaisia lainajyvästöjä ja siemenrahastoja. Olisi päästävä siitä seka-
vuudesta, joka tähän asti on ollut vallalla. Valvonta ja hoito on saatava yhtenäiseksi. Vain kunnanvaltuustoilla tulisi olla oikeus tällaisen lainajyvästön ja siemenrahaston perustamiseen, sillä kunta on tällaisen laitoksen luonnollinen haltija ja hoitaja, nämä laitokset ovat kunnan vähävaraisia maanviljelijöitä varten, joilla on mahdollisuus valvoa oikeuksiaan kunnanvaltuustoissa edustajainsa kautta, mutta joiden ääni ei tule kuulluksi manttaali miesten kuntakokouksessa, jossa pari tai kolme suurtilallista äänestää kumoon monien kymmenien pienviljelijäin mielipiteet. Onhan tunnettu tosiasia, että suurviljelijät ovat olleet koko lainajyvästöjen toimintaa vastustavalla kannalla. Eivät ole harvinaisia ne tapaukset, että suurviljelijät ovat olleet suurella manttaaliäänimäärällä äänestämässä koko lainajyvästötoiminnan lopettamista vastoin kunnan vähävaraisten pienviljelijäin tahtoa. Onpa tapauksia, jolloin suurviljelijät ovat käyttäneet lainajyvästön kautta hankkimansa varat kokonaan toisiin tarkoituksiin, kuin mihin ne alunperin on ajateltu. Vielä löytyy tapauksia, että varat ovat kokonaan hävinneet suurviljelijäin puuhaamien likeyritysten johdosta. Mitkään asialliset näkökohdat eivät puolusta sitä, että manttaaliin pannun maan omistajain ja haltijain kuntakokoukselle olisi annettava oikeus lainajyvästön ja siemenrahaston perustamiseen. Mielestäni on varojen tuhlausta ja suurta työnhukkaa, että samassa kun-

nassa on useampia kuin yksi lainajyvästö ja siemenrahasto, sillä tällaisesta asiantilasta ei ole kenelläkään tosiasiallista hyötyä. Sen vuoksi toivonkin, että suuri valio-kunta tekee tähän lain 2 §:n 1 momenttiin sellaisen muutoksen, kuin olemme vastalauseessamme ehdottaneet.

Ed. Brander: Herra puhemies! Laki lainajyvästöistä ja siemenrahastoista on liian yksityiskohtainen. Lakia saisi lyhennää ja toimeenpanoasetus saisi olla nähtävänä ennen lain vahvistamista. Käytännössä on mahdotonta pitää erillään siemen- ja syömäviljaa ilman turhan suurta kirjanpitoa. Siemenvilja muuttuu usein syömäviljaksi joko siemenviljan kysynnän puutteesta tai siemenen vanhetessa. Siemenviljan varastonpito riippuu vuodesta ja lähinnä siitä, millaista viljaa onnistutaan saamaan sisään. Käytäntö ja kysyntä muodostavat kyllä näiden eri varastojen suhteen ilman lain määräämää kirjanpitoa. Lainajyvästöt voidaan lyhyiden pykälien puitteissa kehittää aivan nykyajan vaatimuksia vastaaviksi, uusimpien siemenjalostuksen standardisoimiseksi pitäjissä, tarvitsematta anoa siihen valtion raha-apua tai vieraiden rahalaitosten lainaa.

Uudessa lakiehdotuksessa lainajyvästöistä on supistettu oleellisesti noin 200 vuotta voimassa ollut lainajyvästöjen omistajien itsehallintaoikeutta. Näissä julkisoikeudellisissa laitoksissa, joissa valtiovalle kuuluu oikeus valvoa ja ohjata varojen käyttöä, on itsehallintaperiaate laveampi kuin missään muussa maalaislaitoksessa, laveampi kuin myöhemmin syntyneessä asetuksessa maalaiskuntien kunnallishallinnosta. Ja heti on avoimesti annettava tunnus, että Suomen talonpojat ovat osoittaneet olevansa kypsyneet näinkin suurta itsehallintoa oikein hoitamaan — pienet poikkeukset vain vahvistavat inhimillisen heikkouden olemassaolon. Kunnallishallinto, jonka johtoon viranomaiset ja hallitus ovat sivusta useinkin pakkoa käyttäen tarttuneet, on monessa kohden antanut huonompia tuloksia. Jos kunnallishallintokin olisi saanut kehittyä kansan luonnollisen vaiston varassa, virkamiesten liaksi kehitystä hoputtamatta, ei olisi niin monta kuntaa ja kaupunkia valtion kerjäläisinä, kuten nyt on asiantilaita, jos ei muuta niin työttömyyskerjäläisinä, lähtien kauniista

pääkaupungistamme, eikä rahatilanne olisi maassa niin surkea eikä pankkilaitosten yksinmääräämisvalta niin suuri, kuten nyt on tilanne Suomessa. Olisimme raha-asioisakin paremmin itsehallintoa kunnioittavien englantilaisten rahanhoidon reilulla tasolla. Meidän ei ole syytä Suomessa diikkaa lainata vieraiden kansojen hallintaohjelmia, vaan oppia kansalta vanhaa hyvää kansanomaista kulttuuria.

Kuopion läänin molemmilla tämän syksyn lokakuulla pidetyillä kunnallispäivillä kannattivat kaikki osanottajat vanhaa täydellistä itsehallintoa lainajyvästöjen hoidossa paitsi kaksi henkilöä, jotka toivat eriävän mielipiteensä julki. Toinen oli tehtaan kansakoulunopettaja ja toinen suuren kirkonkylän — pogostan — kelloseppä. Viimemainittu pelkäsi yhteiskunnan tulevan niin hyväksi, ettei siihen uskalleta mitään korjauksia tehdä. Myönsin sen olevan aivan oikean kannan kelloseppän ammatin kannalta katsottuna, mutta ei talonpojan.

Kuninkaallisen majesteetin toukokuun 18 päivänä 1734 antaman armollisen käskykirjeen mukaan vakuutetaan juhlallisesti, „että lainajyvästön vilja jääköön pitäjänmiesten ja osanottajien omaan ja rajattoomaan hallintaan, kuten heidän muokin omaisuutensa, niin ettei kruunu, sen virkamiehet taikka kukaan muu joko yksityiseen tai yleiseen tarpeeseen yhtä vähän rauhan kuin sodankaan aikana saa sitä anastaa”.

Kuninkaalla ja Ruotsin hallituksella ei ollutkaan muuta annettavaa Isonvihan kauhuja kärsineelle Suomelle kuin tämä juhlallinen ja hyvä lupaus koettaa omin avuin ja omin voimin selviytyä melkein maan tasalle hävitetyssä maakunnassa. Ei ollut joka pitäjässä edes tarpeellista virkakuntaakaan, nekin olivat paenneet Ruotsiin, ja jos olisi rikkaammalla emämaalla venäläisten suoranaishan hävitykseltä säilyneenä maana ollutkin jotakin antaa, niin puuttui ainakin hyvää tahtoa.

Suomalaisilla oli vielä nuoren kansan sisu ja kyky tarttua omaan apuun ja itsehallintaan. Sitkeän työn ja kieltäytymysten pakottamana alkoi autio maa kasvaa uudestaan. Yli 2,000 autioitten talojen pellot olivat uudestaan viljelykselle raivattavat, talot rakennettavat, kotieläimet hankittavat, uudistaloja oli korpiin raivattava.

Tässä työssä oli talonpoikain perinnäisellä keskinäisellä avunannolla ja naapuriin luottamisella suuri historian toteama suuryö tehtävänä. Se työ pelasti tämän maan Pietari Suuren katalalta tarkoitukselta pyyhkäistä maan päältä suomalainen heimo perustamansa Pietarin kaupungin lähetyviltä olemattomiin venäläisen uudisasutuksen vallattavaksi. Suomen kansa ymmärsi kirjoittamatta lain „yksi kaikkien ja kaikki yhden puolesta”. Tämän uuden luomistyön pientareille kasvoivat lainajyvästöt uuden ajan luomuksina suomalaisen kansan työn ja hengen tuotteina. Itsehallinnon pohjaperustaksi oli suomalaisilla käytettävänä oma pakanuuden ajalta asti säilynyt yhteisten talousasiain hoito. Oli totuttu yhteisiin kaskiin kaukana erämaissa, n. s. kirveskuntiin. Työ oli tehty näissä yrityksissä yhden johdon alla säännöllisen tarkan perusteen mukaan. Työhön vapaaehtoisesti liittyneiden työkuntoisten kirveiden luvun mukaan kaadettiin kasket, kynnettiin, siemennettiin ja korjattiin sadot. Tarpeen tullen varjeltiin yhteiset yritykset karjan ja vihollisen tuhoilta. Englantilaisien kankurien ylpeydellä keksimäksensä sanoma osuustoiminta oli tunnettuna Suomen saloilla jo satoja vuosia aikaisemmin ja aivan yhtä puhtaana osuustoimintamuotona kuin koskaan nykyaikaiset osuuskunnat.

Itsehallinnon onnistuminen kansoille on suurimpia saavutuksia, mitä kansat kehityksessään voivat koskaan luoda eikä mitään pysyvää voida luoda kansoille muulla tavoin kuin vähitellen vuosisataisten kokemuksien koetellulle ja uskolla omistetulle pohjalle. Itsehallinto talousalalla oli Suomessa täten jo Isonvihan aikoina vanha koeteltu muoto. Sen vaikutukset ovat näkyneet myös kansan järjestämässä rajan puolustuksessa omien valittujen päälliköitten johdolla silloinkin kun ruotsalaiset, korkeamman sotakoulutuksen saaneet päälliköt eivät mihinkään kyenneet.

Näin kallisarvoista ja millään kullalla korvaamatonta itsehallintokykyä ei Suomen kansan kannata rahtuakaan pienentää tai hävittää.

Kuinka tärkeä on isiltä peritty vuosisatoja vanha taito tulla toimeen omin avuin itsehallinno turvin, huomaamme paraiten, kun vertaamme suurten sukulaiskansojemme sortumista ja häviämistä suuren

slaavilaisvyöryn alle. Suomalais-ugrilaisen Seuran tutkija, tohtori K. F. Karjalainen, kuvaa matkoiltaan ostjakkien lainajyvästöjä ja kansan rappeutumista seuraavasti: „Valtion aputoimet, etupäässä jauhovarastojen perustaminen, joista epäilemättä on ollut suuri hetkellinen hyöty, ovat antaneet ostjakeille sen käsityksen, että valtio on velvolinen heitä elättämään. Tämän käsityksen juurtuminen on luullakseni hyvinkin suurena syynä siihen, että ostjakin elämä vieläkin on laiskottelevaa ja huoletonta elostamista. Ostjakilla ei ole sen korkeampaa päämäärää kuin hengen säilyttäminen ja vakuutettuna siitä, ettei valtio anna hänen nälkään kuolla, hän ei tahdo vaivautua enemmän kuin ansaitakseen sen, mitä päivän tarpeeksi ja hetkellisten nautintojen saavuttamiseksi on välttämätöntä.”

„Niin kauan kuin kansan henkistä tilaa ei paranneta, siihen asti ei ostjakin elämä edisty, vaikka jauho- ja tavaramakasiineja laitettaisiin joka talon pihalle, vaikka joka ainoa ostjaksi syötettäisiin lihavaksi kuin herneen palko. Aineellinen hyvinvointi on kansojen henkisen ja siveellisen terveyden pääehtoja, mutta sen hankkimiseen on pantava painoa vain siksi, että sen avulla henkistä hyvinvointia voitaisiin valmistaa.”

Ostjakin itsehallinta kuvastuu lauseessa „tulevasta vuodesta saa Jumala ja tsaari pitää huolen”.

Sytä ostjakkien rappeutumiseen ja kuolemiseen etsittäessä tahtoo tohtori Karjalainen lopuksi pitää oikeana niiden mieli-pidettä, jotka tällaisten ilmiöiden päävaukuttimena pitävät liian kehittyneen kulttuurin istuttamista kehittymättömään, muokkaamattomaan maaperään.

Kun meillä Suomessa kansan kallein ominaisuus itsehallintokyky perustuu vuosisatojen pituisiin kehitysjaksoihin aina Aasian asuinsijoilta asti, on sitä tämän polven puolestaan kehitettävä edelleen eikä missään tapauksessa vähennettävä. Lainajyvästöjen osakkaitten oma lainain perimisoikeus olisi säilytettävä ainakin entisessä laajuudessaan. Vanhemmissa säännöissä on tämä pykälä näin kuuluva: „Niiden, jotka eivät saavu kutsusta maksamaan lainaa, jonka ovat saaneet, erääntyneine korkoineen, pitää maksaa sakkoo kaksi kappaa viljaa, jonka esimiehet talonpoikaissäätysiltä pääomineen ja korkoineen hakekoot ulos, ja jos viljaa ei löydy, on muuta ir-

tainta omaisuutta otettava ja kuulutetulla huutokaupalla myytävä. „Nykyisin voimassa olevassa laissa elokuun 7 päivästä 1810 sanotaan sen 3 §:ssä, että magazinein edesseisovilla ja haldioilla on oikeus että kahden lautamiehen eli muiden rehellisten miesten kautta antaa sisälle ajaa magazinein ulkona olevaisia lainoja ilman että muusa tapauksessa kuin koska asianomaiset itse sen tarpeelliseksi löytävät, tarvita siihen etsiä Maaherrain eli Kruunun Virkamiesten ja Palveliaain apua.”

Suomen eduskunnalle ehdotetun lain pykälän mukaan menisivät maksamattomat saatavat perittäviksi ruununmiesten kautta.

Kerron erään kuvaavan esimerkin (Eduskunnasta: Ahaa!). Eräässä lainajvästössä oli otettu huono tapa lain siihen pakottamatta peria saatavat kihlakunnanoikeudessa. Eräällä pienviljelijällä oli lainajvästöön velkaa noin 90 markkaa. Kihlakunnanoikeuden pöytäkirjat tulivat maksamaan noin 200 markkaa. Nimismies teki työtä käskettyä, matkusti kirkolta 30 kilometriä velallisen luo ja ulosmittasi mitä löysi ja lopuksi uudella matkalla piti huutokaupan. Köyhältä vasta-alkajalta asutus-tilalliselta maksajalta löytyi myytävää omaisuutta vähän yli 200 markkaa. Se meni kaikki ulosottokuluihin. Parin vuoden perästä oli köyhä mies taas hankkinut hiukan maallista omaisuutta. Talonpojalla on nimittäin sama sitkeä ominaisuus kuin paju-pensaalla: maata myöten niitettynäkin se heti kasvaa uudelleen. Nimismies tuli parin vuoden perästä uudestaan ja ulosmittasi ja möi uudestaan samasta velasta samalla tuloksella. Köyhältä mieheltä on nyt jo mennyt ulosottokuluihin noin 500 markkaa ja lainajvästö ei ole voinut lyhentää ollenkaan köyhän miehen velkaa. Omin ulosottomiehin olisi velka tullut kuitenkin vähemmillä kuluilla.

Koko lainajvästöjen olemassaoloajan ovat talonpoikaiset ulosottomiehet toimineet kansan tyydytykseksi. Miksi mennä hyvää vanhaa lakia huonontamaan eli niinkuin sanotaan mennä merta edemmäksi kalaan. Parempi olisi antaa lain olla aivan ennallaan kuin tehdä siihen tarpeettomia itsehalintasupistuksia.

Nimismiehille on kyllin paljon tärkeämpää tehtävää järjestyksen ja hyvien tapojen valvojana kuin köyhien viljelijäinalkujen nylkeminen alkuunsa pikkusaatavien takia.

Ei yliopistosivistyksen suuria kustannuksia tarvita muutamien lainajvästökappojen perimiseksi.

Toiselta puolen taas historian lehdet pu-nastuvat kertoessaan ruununmiesten sopimattomuudesta verojen perimisessä. Jos lainajvästöjen omat perijät olisivat tehneet itsensä niin syypäiksi niin suuriin väärinkäytöksiin lainojen perimisissä kuin ruununmiehet, niin ei olisi syytä ehdottaakaan heidän perittäväkseen kerrassaan mitään.

Muutamia poikkeuksia lukuunottamatta ovat kunnalliset ulosottomiehet toimineet harvaan asutuilla seuduilla huokeammalla ja ripeämmin sekä suuremmalla paikallistuntemuksella kuin ruununmiehet. Tässä lainajvästösaatavien perimisessä on saatava lakiin viimeisessäkin tapauksessa oikeus antaa lainajvästöjen perimiset kunnallisille ulosottomiehille, mutta vielä parempi kansalle on kuten nykyisessä voimassaolevassa laissa sanotaan.

Meidän puolivillaiset historianopettajat kertovat sodista vaan kansojen urotoina ja vaikenevat useinkin niistä mittaamattomista kärsimyksistä, joihin kansat sotien ja huonojen virkamiesten takia joutuvat.

Eilen oli suuren kuninkaan Kustaa Adolfin aurinkoinen, sotaa hehkuva päivä. Lueskelin hänen historiaansa. Suuri kuningas, tuntien virkamiesten puolueellisuuden köyhää kansaa kohtaan merkitytti vastaperustetun hovioikeuden pöytäkirjaan vuonna 1618 seuraavan ohjeen: „Jos tuomari puolueellisesti tuomitsee, silloin tahtoo kuninkaallinen majesteetti varottavaksi esimerkiksi vedättää nahan hänen ruumiistaan ja naulauttaa sen tuomarinistuimelle ja korvat kaakinpuuhun.” Ruotsin suuruuden luojan oli arvosteltava ihmiset totuuden mukaan. Ei korjauksia oloihin tullut, ellei vallanpitäjä osoittanut tuntevansa virkamiehiään. Niin, suuri kuningas ei paljon luottanut juristeihin. Eikä niihin ole Suomen kansa koskaan liikaa luottanut. Tosin Suomen kansalla on ilo todeta että valtakunnan monet arvokkaimmat miehet löydetään lainoppineista ja varsinkin niin sanoituista istuvista tuomareista.

Toinen varapuhemies, koputaen: Minun täytyy kehoittaa puhujaa olemaan poikkeamatta liian paljon asiasta.

Puhuja: Jaa. Kyllä Suomen kansa aina luottaa ja tulee luottamaan vastakin tuomioistuimiin, sanottakoon täällä eduskunnassakin mitä sanotaan. Oikeus saadaan kyllä monasti vasta korkeimmasta oikeudesta, mutta se ei kansan luottamusta tuomioistuimiin muuta. Muutamien kappojen takia ei korkeimpaan oikeuteen kannata valittaa.

Luottamus juristeihin vielä nykyäänkin verojen perijinä, konkurssipesien hoitajina, pankinjohtajina ja asianajajina on kahden eri jumalan kesken jaettuna. Lainajvästöt ja niiden opastamina maalaisten omistamat, juristien vallasta riippumattomat rahalaitokset ovat saatavat tällä vanhalla koetellulla talonpoikaisella itsehallintopohjalla niin kehitetyiksi ettei luottoa maalla käytetä yli sen, mitä itse kyetään hallitsemaan. Silloin loppuu pulakautemme pahin vitsaus työttömyys, ja juristikin liian valan menetettyään tulee tavalliseksi sangen hyödylliseksi kansalaiseksi, jonka valtaa kansan ei tarvitse vavisten enää pelätä.

Täällä on minulla vielä yksi pieni esimerkki aivan viime vuosikymmenen lopulta nimismiehen perimisen eduista. Nimismies sai muka luotettuna virkamiehenä luvan kruununvoudin asemesta pakkohuutokaupalla myydä tiloja. Apulaisineen ja alaisineen ryöväsi hän itse huutokauppaa toimittaen 4,200 markan hinnalla talonpojan 100,000 markan arvoisen maatilän metsineen. Nimismiestä sotkeutuivat puoltamaan alemmat ja ylemmät virkamiehet, kihlakunnat ja hovioikeudet. Vasta korkein oikeus purki tämän talonpojan ryöväyksen 20 vuosisadan lopulla. Nimismies oli silloin jo muista rikoksistaan kuritushuoneessa ja taisipa siellä olla joku asianajajistakin. Sattuma vain pelasti rikoksien päivän valon aiheuttajan joutumasta virkakunnan virittämään ansaan ja sitä tietä vankilaan, kuten aikoinaan v. 1653 maaviskaali Samuel Cröell virkamiesten väärinkäytöksiä paljastaessaan itse joutui Käkisalmen linnaan. Samuel Cröell kirjoitti kirjelmässä, joka sopisi edelläolevaankin asiaan: „Jos turkulaiset ja tatarit olisivat veronkantajia tässä maassa, niin ei tilanne voisi olla sen huonompi. Nämät pikkukuninkaat ja hirttämättömät kruunun varkaat, jotka teoissaan, rikoksissaan ja synneissään ovat toisiinsa takertuneet kuin syenneen varret, ovat tehneet voimiensa mukaan, mitä mieli on teh-

nyt käyttäen konnan koukkujaan ja salakavalaa eleitään.”

Lopetan esimerkkisarjan, jota olisi liioitellusti jäljellä aivan viime päiviin asti.

Järkevä ihminen hakee viisautta mieluummin menneisyyden kokemuksista kuin tulevaisuuden tuulentuvista.

Jos olisimme sivistyneessä, kansanvaltaisessa Englannissa, niin tuskin nyt käsiteltävästä vanhasta laista kirjaintakaan muutettaisiin. Ja vielä arvokkaampi olisi laki 400 vuoden vanhana. Toivon, että meidän arvoisa ja oppinut eduskuntamme kestäisi edes englantilaisen lievän arvostelun vanhojen hyvien lakien säilyttämisessä.

Lainajvästön alkuunpanijalla suomalaisella virkamiehellä asessori Ehrenmalmilla ja Viaporin perustajalla Ehrensivärdillä on ollut sama hyvä ja kunniakas tunnuslause: „Seiso tällä omalla pohjalla ja älä luota vieraaseen apuun.” Sekä historian että käytännön opastamina ottakaamme vanha hyvä varteen.

Ehdotan, että asianomainen valiokunta korjaa lakiehdotuksen tai vielä paremmin ehdottaa lakitekelen tällä kertaa kokonaan hylättäväksi kunnes samalla toimeenpanoasetus on nähtävänä.

Ed. Korvenoja: Lakiehdotuksen laki- ja talousvaliokunnan mietinnön perustelujen mukaiseen 13 §:ään haluaisin pienen korjauksen. Laki koskee lainajvästön ja siemenrahaston ylijäämän käyttämistä. Tämän mukaan, milloin jyvästön siemenrahaston lainavarat ovat kasvaneet summaan, joka voidaan katsoa riittäväksi turvaamaan lainajvästön toiminnan, voidaan ylijäämästä myöntää avustuksia maatalouden edistämiseksi laitoksen toimialueella. Kun nyt siis lailla mennään näin yksityiskohteisesti ja rajoitetusti määräämään muihin kuin suoranaisesti lainajvästön tarpeisiin ylijäämän käytöstä, varsinkin kun lainajvästöt säännöissään tähän saakka ovat saaneet verraten vapaan itsehallinnon turvin ylijäämästä päättää, tuntuu pykälän sanamuoto liian ahtaalle. Tietämäni mukaan toimivat eräät lainajvästöt sellaisilla alueilla, että niiden käyttöä kuului maanviljelijöitä kahdesta tai useammasta kunnasta. Tällöin voi helposti sattua erimielisyyksiä toimialueista tai jos näyttää vaikealta varoja käyttää tarkoituksenmukaisesti ja tasapuolisesti

lainajyvästön käyttäjien hyväksi eri pitäjissä, voi luonnollisesti tulla kysymykseen varojen käyttö jonkun verran laajemmassakin mielessä. Tällöin voisi esim. ajatella näistä varoista myönnettäväksi avustuksia seutukunnissa toimivan jonkun maatalouskoulun tai koetoimintayhdistyksen hyväksi. Muitakin yhtä hyvin tarkoituksenmukaisia lakipykälän edellyttämiä käyttömuotoja voisi esittää, mutta edellä lausumani on vain mainittu esimerkkinä. Edelläolevaan viitaten pidän siis suotavana pykälän sanamuotoon pienemmän muutoksen tekemisen, josta tulen suurella valiokunnassa tekemään ehdotuksen.

Ed. Paksu ja k a: Tämän esillä olevan lakiehdotuksen 2 § on kiinnittänyt vasemmiston huomiota siinä, että se hyväksyttyinä sellaisena kuin laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä ehdotetaan, tulisi antamaan liian laajoja valtuuksia lainajyvästöjen ja siemenrahastojen perustamiseen niinkuin laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liittyvässä vastalauseessa pelätään. Kun samalla tässä vastalauseessa ilmenee pyrkimys siihen, että kyseessäoleva lain pykälä hyväksyttäisiin sellaisena kuin vastalauseessa se esitetään, ettei vastedes olisi oikeus millään muulla elimellä perustaa lainajyvästöjä ja siemenrahastoja kuin kunnanvaltuustoilla, kun mainitun vastalauseen tekijät perustelevat kantaansa sillä, että kunnalla ja kunnanvaltuustolla on paremmat edellytykset valvoa lainajyvästöjen ja siemenrahastojen hoitoa kuin manttaalikunnalla sekä saatavana pätevämpiä tilintarkastajia, niin minä pyytäisin kysyä niiltä, jotka näin väittävät, että mikä estää manttaalikuntienkaan pääsemästä päteviin tilintarkastajiin. Eikö niillä ole myöskin yhtä suuria mahdollisuuksia kuin myöskin kunnanvaltuustoilla on. Tätä käsityskantaa, jonka vastalauseen tekijät vastalauseen perusteluissa ovat esittäneet, en voi ymmärtää, sillä vaikka manttaalikuntalaiset perustaisivat mainitunlaisia laitoksia sekä kartuttaisivat pääomia niihin, niin eivät ole silti riittävän päteviä niitä hallitsemaan. Onko tarkoitus siinä se, että manttaali miesten kokoamaa pääomaa hoitamaan on saatava ne, jotka eivät kuulu manttaalikuntaan, tai joilla ei tule olemaan mitään osuutta siinä tarvittavan pääoman muodostamiseen.

Vaikka tällä hetkellä ei lainajyvästöillä ja siemenrahastoilla ole erikoisen suurta merkitystä olemassa, niinkuin niillä on huonompina aikoina, niin ei olisi syytä käsitykseni mukaan lähteä tällä lainsäädännöllä uusienkin lainajyvästöjen ja siemenrahastojen syntymistä vastustamaan, jota tietäisi se, että kunnanvaltuustolla olisi vain yksinomaan oikeus niiden perustamiseen. Siis ehdotan, että suuri valiokunta käsitellessään nyt esillä olevaa lakiehdotusta siinä huomioonottaen sen, ettei tällä lailla mentäisi uusien lainajyvästöjen ja siemenrahastojen perustamismahdollisuuksia entisestään heikentämään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

11) Ehdotus laiksi eräiden kapinaan osaaottaneiden henkilöiden armahtamisesta.

Esitellään lakivaliokunnan mietintö n:o 8 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Kiviojan y. m. lak. al. n:o 18, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 8.

Keskustelu:

Ed. Sundström: Pyydän, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon.

Ed. Tuomivaara: Kannatan ed. Sundströmin tekemää ehdotusta.

Puhemies: Kun kaksi edustajaa on asian pyytänyt pöydälle, niin on se pöydälle jääpä. Kehotan seuraavia puhujia lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Sundström ed. Tuomivaaran kannatta-

mana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Kun muuta ehdotusta ei ole tehty, niin asia pannaan pöydälle ensi istuntoon.

12) Ehdotus laiksi tielain 78 §:n muuttamisesta.

Esitellään laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 6 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Sarlinin y. m. lak. al. n:o 39, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 6.

Huomautan, että valiokunnan mietinnössä oleva toivomusponsi esitellään ainoaan käsittelyyn lakiehdotuksen kolmannen käsittelyn päätyttyä.

Puheenvuoroa ei haluta.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

13) Ehdotuksen laiksi tuulaakimaksun laskemisen perusteesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 52 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

14) Ehdotuksen laiksi hallituksen oikeuttamisesta antamaan tarpeenvaatimia säännöksiä Suomen vientikaupan turvaamiseksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 53 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

15) Hyökkäyskäsitteen määrittelemisestä Lontoossa 3 päivänä heinäkuuta 1933 tehdyn sopimuksen hyväksymistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 54 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

16) Ehdotuksen laiksi velan maksun järjestyksestä kiinteistön ulosmittauksen yhteydessä

sisältävä hallituksen esitys n:o 55 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

17) Ehdotuksen laiksi edustajanvaaleista ja muutoksista lakiin niiden valitsijamiesten valitsemisesta, jotka toimittavat tasavallan presidentin vaalin,

sisältävä hallituksen esitys n:o 56 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. von Born: Det föreliggande lagförslaget kan hava ett nog så beaktansvärt syfte i flere avseenden. Jag önskar endast framhålla, att det i varje fall icke tillgodoser det huvudsakliga ändamål, för vilket alla tidigare förslag angående reformering av vår vallag tillkommit, nämligen förfullständigande av proportionalitetsprincipen och avlägsnande av de orättvisor, som det nuvarande systemet för med sig med avseende å riksdagsmandatens fördelning. Den nuvarande lagen gynnar ju i allmänhet de större partierna på de mindre bekostnad, och valresultatet kommer därför icke heller att rätt avspegla styrkeförhållandet mellan de olika partierna i landet. För att förstå detta behöver man blott tänka på, huru olika det antal röster i själva verket är, som inom de olika partierna erfordras för att en kandidat skall bliva vald. Jag skall icke upptaga tiden med att närmare redogöra för dessa omständigheter, som ju äro allmänt kända. Jag konstaterar blott, att

i denna synnerligen väsentliga punkt den föreliggande propositionen icke åstadkommer någon förbättring. Och detta vore dock enligt min tanke det viktigaste i hela vallagsreformen, sådan man tänkt sig den under redan mer än ett decennium.

Propositionen är fastmer ägnad att ytterligare skärpa orättvisorna i det nuvarande systemet och alltså bidra till att förrycka valresultatet. Förslaget gör det möjligt för vissa större sammanslutningar att ytterligare profitera på andras bekostnad. Förslaget drager sålunda växel på ofullkomligheten i det proportionella valsättet, sådant det hos oss är genomfört. Det går alltså stiek i stäv mot de principer, som man på svenskt håll tidigare kämpat för. I första ögonblicket förefaller det mig därför ganska svårt att reservationslöst gå med på det nya förslaget, även om det innehåller många nyttiga och riktiga saker.

Mig synes, att hela vallagsreformen blir mer eller mindre halv och fördelad innan de principer, vårt valsysteem bygger på, blivit reformerade i den av mig nyss antydda riktningen, och jag beklagar, att propositionen icke kunnat utbyggas så, att även rum däri beretts för en dylik verklig valreform. Ingenting hade säkerligen hindrat, att man förenat det i propositionen föreslagna systemet med en vallagsreform, som tillgodosåge alla billighetens och rättvisans krav.

Ed. H a n n u l a: Ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon.

P u h e m i e s: Koskei asiaa, kun se on ensi kerran käsiteltävänä, heti yksimielisesti lähetetä valiokuntaan, pitää sen olla pöydällä johonkin lähinnä seuraavista istunnoista. Kehoitän senvuoksi seuraavia puhujia lausumaan mielensä vain pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. Hannula ehdottanut esityksen pantavaksi pöydälle ensi istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s: Kun muuta ehdotusta ei ole tehty, niin pannaan asia pöydälle ensi istuntoon.

18) Määrärahan myöntämistä lisämaan ostmista varten Satakunnan kasvinviljelyskolasealle

tarkoittava hallituksen esitys n:o 57 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

19) Rautatierakennuksista vuosina 1934—1938

annettu hallituksen esitys n:o 58 esitellään.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin kulkulaitosvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. J. A n n a l a: Esillä oleva hallituksen esitys laiksi uusien rautateiden rakentamiseksi seuraavan viisivuotiskauden aikana on yhdeltä osaltaan periaatteelliseen ratkaisuunsa nähden sellainen, ettei sitä voi, vaikkakin asia on vielä näin käsitelystä alkuvaiheessa, vaitiollen sivuuttaa.

Kuten hallituksen esityksen perusteluisakin huomautetaan, on hallitus eduskunnan lausuman toivomuksen mukaan viime vuonna asettanut erityisen n. s. kulkulaitoskomitean, jonka on ollut määrä laatia asiantuntemukseen perustuva suunnitelma maakulkulaitosten kehittämisestä. Tällaisen komitean asettaminen onkin eduskunnassa jo aikaisemmin lausutun periaatteen mukaan ollut välttämätöntä, että saataisiin aikaan maamme sekä maantie- että rautatieverkon vastaisessa kehittämisessä yhtenäinen ja tarkoituksenmukainen suunnitelma, joka perustuisi asiantuntemukseen. Tätä periaatetta noudattaen voitaisiin päästä esim. rautatierakennussuunnitelmissa parempiin tuloksiin kuin jos eduskunta kulloinkin päättäisi jonkun rautatien rakentamisesta, joka ei kuuluisi mihinkään laajempaan yhtenäiseen suunnitelmaan. Asetettu kulkulaitoskomitea onkin jo tähän mennessä eh-

tinyt tehdä sangen laajan ja perusteellisen suunnitelman ja antanut valtioneuvostolle ehdotuksenkin valta- ja kantateiden vastaisesta järjestelystä. Yhtenäisyyttä ja taroituksenmukaisuutta silmällä pitäen on komitea myös tähän mennessä ehtinyt suunnitella ja valtioneuvostolle jättää ehdotuksensa rautatieverkon kehittämiseksi maamme kahdessa osassa, joissa rautateiden tarve kaikkein kipeimpänä tuntuu, nimittäin Koillis- ja Keski-Suomessa. Nyt olisi odotanut, että hallitus antaessaan lakiehdotuksen uusien rautateiden rakentamisesta olisi logiikkaa ja asiallisuutta seuraten ja asiantuntemusta arvossapitäen käyttänyt hyväkseen kulkulaitoskomitean tutkimuksia ja työtä. Näin onkin tapahtunut siltä osalta, mikä koskee Koillis-Suomen rautatietä, mutta Keski-Suomen rautatiehen nähden hallitus on kokonaan poikennut tästä mielestäni noudatettavasta periaatteesta.

On melkein kuulumatonta, että hallitus suhtautuu sillä tavoin asiantuntijakomitean perusteelliseen työhön kuin mitä nyt on tapahtunut. Viime viikolla tunnetuksi tulleessa lausunnossa kulkulaitoskomitea ehdotti, että n. s. Keski-Suomen rata rakennettaisiin Iisalmen—Ylivieskan radalta Haapamäen asemalle. Lausunnossa huomioidaan myös huomiota ansaitseväksi suunnaksi Myllymäki—Nivala tai Haapamäki—Nivala. Nyt on kuitenkin hallitus melkein samanaikaisesti kuin tämä komitean mietintö tuli tunnetuksi, jättänyt eduskunnalle lakiesityksen uusien rautateiden rakentamisesta ja jättänyt siinä esityksessään Keski-Suomen rataa nähden kulkulaitoskomitean ehdotuksen täysin huomioimatta. Tämä on mielestäni aivan väärin, sillä mitä varten yleensä sitten lainkaan asetetaan komiteoita asioita valmistamaan, jos hallitus katsoo voivansa melkein samana päivänä, kuin komitea esittää työnsä tulokset, sen ehdotukset hylätä, vieläpä tekee sen jo etukäteenkin, kuten tässä asiassa todennäköisesti on tapahtunut. Tiesihän eräs kulkulaitosministeriä lähellä oleva päivälehti jo pari viikkoa ennen hallituksen esityksen ja kulkulaitoskomitean mietinnön julkituloa kertoa, että hallituksen esitys on oleva sellainen kuin se nyt todella on. Tämä kaikki herättää kysymyksen: Mitkä ovat ne painavat syyt, joiden perusteella hallitus on ehdottanut rautatien rakentamista Haapajärveltä—Su-

lahteen vastoin kulkulaitoskomitean mietintöä? Hallituksen perusteissa mainitaan näiksi syiksi m. m. maakuntakysymys. Haapajärvi—Suolahti ratasuunta olisi hallituksen esityksen mukaan se, joka tekisi Keski-Suomen maakunnan, jonka pääkaupunki on luonnollisesti Jyväskylä. Tämä perustelu ei ole mitenkään vakuuttava, sillä ei Keski-Suomen maakunnan muodostaminen voi mitenkään riippua Pihtiputaan ja Viitasaaren kuntien yhdistämisestä rautatiellä Jyväskylään. Mainittuihin kuntiin johtaa jo nyt siksi hyvät valtatiet, että niitä myöten moottoriajoneuvot voivat täydellisesti hoitaa yhteyttä mainittuihin pitäjiin. Sen sijaan Keski-Suomen maakuntakysymys tulisi paljoo paremmin turvatuksi, jos Jyväskylään yhdistettäisiin rautatien rakentamisen kautta kulkulaitoskomitean ehdotuksen mukaisesti esim. Kinnulan, Kivijärven, Kyyjärven, Karstulan ja Pylkönmäen, Multian ja Saarijärven kunnat. Tällä tavalla tulisi Keski-Suomen maakuntakysymys huomioiduksi paljon paremmin kuin rakentamalla rautatie hallituksen ehdottamalla tavalla.

Kauttakulkuliikenne on toinen pääasia, jolla hallituksen esityksen perusteluissa puolletaan Suolahden—Haapajärven suuntaa. Tässä suhteessa on hallituksen esityksen perustelut vielä vähemmän vakuuttavat kuin edellisessä kysymyksessä. Vähäisenkin asian tarkastelu osoittaa, ettei voi edes verrata kulkulaitoskomitean ehdottamaa ja hallituksen esittämää ratasuuntaa kauttakulurata toisiinsa, sillä niin paljon edellä komitean ehdottama suunta on. Komitean mietinnön mukaan tulisi sen ehdotuksenmukainen ratasuunta lyhentämään Helsingin—Oulun väliä noin 100 kilometriä, mutta hallituksen esityksen mukaan olisi tämä lyhennys hyvin kyseenalainen. Se olisi joka tapauksessa alle 10 kilometriä, jos lyhennystä lainkaan tulisi. Sitä ei ainakaan tulisi silloin jos seurattaisiin hallituksen esityksen toista vaihtoehtoa viemällä rata Suolahdesta Saarijärven kautta Haapajärvelle. — Olisi siinäkin todella järkeä, jos tämä hallituksen ehdottama Suolahden—Haapajärven rata tuotaisiin Saarijärvelle, jolloin sen länteen suuntautuva mutka voisi tulla noin 60—70 kilometrin päähän nykyisestä Myllymäen asemasta. Tosin tästä voisi olla esimerkiksi kesän aikana se hyöty, että varsinkin päi-

vän aikaan matkustajat voisivat Myllymäellä nousta autoihin ja katsella kauniita Saarijärven seutuja sillä aikaa, kun juna tätä uutta kauttakulkurataa kiertäisi Haapamäeltä Jyväskylän kautta Saarijärvelle ja matkustajat voisivat sitten jälleen Saarijärvellä nousta junaan ja jatkaa matkaansa pohjoiseen.

Hallituksen esittämää Suolahden—Haapajärven suuntaa voidaanakin, kuten hallituksen esityksessä myös tehdään, puoltaa kauttakulkusuuntana ainoastaan sillä edellytyksellä, että sille jatkoksi rakennetaan rata Jyväskylästä etelään päin, esim. Hämeenlinnaan tai Riihimäelle. Miksei myöskin Tampereelle? Tämä on kuitenkin siksi suuri kysymys, jota ei tällä kertaa mitenkään pitäisi ennakkopäätöksellä ratkaista. Se on kysymys erikseen, josta voi olla väkävästi eri mieltä.

Tällä kertaa on vallan tavatonta, että hallituksen ehdottamaa suuntaa puolletaan muka kauttakulkratana, jollaiseksi sitä ei voi vakuuttavasti edes keinotekoisesti selittää.

Loistavin kukkanen hallituksen esityksen perusteissa on kuitenkin se kolmas peruste, jolla hallitus esitystään perustelee, nimittäin puutavaran kuljetus. Perusteluissa lausutaan tästä asiasta m. m.: „Kivijärven länsipuolella olevien valtion metsävarojen hyväksi käyttämiselle äsken mainittu rata ei ole ehdottoman välttämätön. Tätä varten voidaan nimittäin käyttää uittoreittejä, tai mikäli nämä eivät sovellu metsähallituksen puutavarain kuljetusta varten jo useita vuosia sitten rakennuttamaa ja käyttämää Eskolan pysäkillä erkanevaa metsärataa. Tästä on sanottava, ettei tämä väite lainkaan puolla hallituksen esitystä. On nimittäin huomattava, että juuri hallituksen ehdottamalta ratasuunnalta voidaan puutavara saada uittoväyliä myöten jokseenkin tarkasti uitetuksi jalostuslaitoksille. Mutta sen sijaan se on kokonaan mahdotonta Kivijärven länsipuolisilta alueilta, joilla valtion ja yksityistenkin metsät odottavat melkein koskemattomina aikaa, jolloin näitä metsävaroja voitaisiin rautateitse kuljettaa jalostuslaitoksiin. Tällä suunnalla ei nimittäin ole juuri ensinkään uittoväyliä, ainoastaan joitakin latvapuroja, joita ei voi uittoväylinä käyttää. Siksi metsät ovatkin näillä seuduilla olleet varsinkin tähän saakka melkein arvottomia.

Eskolan metsärata ei myöskään ulotu näille alueille, joten sillä on hyvin vähän merkitystä tämän alueen varsinaisiin metsävaroihin nähden. Kaikki asialliset seikat, kuten kulkulaitoskomiteakin on todennut, puhuvat juuri puutavaran kuljetukseen nähden siihen suuntaan, että rakennettavan Keski-Suomen radan pitäisi kulkea Kivijärven länsipuolitse. Haapajärven—Suolahden suunnalta on sensijaan jo tähänkin saakka uittoväyliä pitkin saatu Jyväskylän seuduille niin paljon puutavaraa, että sikäläiset jalostuslaitokset eivät ole voineet sitä läheskään kaikkia jalostaa, vaan on sitä kuljetettu raakana huomattavat määrät Haapamäen kautta muille jalostuslaitoksille.

Kaiken kaikkiaan, tarkasteli hallituksen esitystä Keski-Suomen rataa nähden miltä kannalta tahansa, niin kaikki asialliset syyt puhuvat siihen suuntaan, että tämän ratamosan kohdalla pitäisi seurata kulkulaitoskomitean ehdotusta. Tämä tietäisi rautatien rakentamista Haapamäen tai Myllymäen asemalta Iisalmen—Ylivieskan radalle. Toivonkin, että kulkulaitosvaliokunta ratkaisee tämän asian seuraten kulkulaitoskomitean asiantuntemukseen perustuvia periaatteita.

Ed. Hästbacka: Då så stor del av riksdagens medlemmar redan avlägsnat sig, anser jag att frågans behandling bör avbrytas och föreslår därför bordläggning till följande plenum.

Puhemies: Koska esitystä ei ole yksimielisesti heti päätetty lähettää valiokuntaan, niin on se pantava pöydälle. Kehoitetaan seuraavia puhujia lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Ed. Vehkaoja: Minäkin yhdyn kannattamaan pöydällepanoehdotusta.

Ed. Vilhula: Minä myöskin kannatan pöydällepanoa.

Keskustelu pöydällepanon ajasta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Hästbacka ed. Vehkaojan kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Kun muuta ehdotusta ei ole tehty pöydällepanon ajasta, pannaan asia pöydälle seuraavaan istuntoon.

20) Ehdotukset laiksi vakuutusneuvostosta ja laiksi valtion tapaturmatoimistosta

sisältävä hallituksen esitys n:o 59 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

Pöydällepano:

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon

21) Ehdotuksen laiksi Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulusta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan keskiviikkona marraskuun 8 päivänä kello 0,03.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Anton Kotonen.

23. Perjantaina 10 p. marraskuuta 1933

kello 13.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Kolmas ja ainoa käsittely:

1) Ehdotus Suomen ja Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton välisen porosopimuksen hyväksymisestä .

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 7; ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 13.

2) Ehdotus Suomen ja Ison-Britannian sekä Pohjois-Irlannin Yhdistyneen Kuningaskunnan välisen kauppasopimuksen hyväksymisestä .

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 8; ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 6; hallituksen esitys n:o 40.

Kolmas käsittely:

3) Ehdotus laiksi eräiden asunto-osakeyhtiöiden pakkohallinnosta ....

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 3 a ja 3; lakivaliokunnan mietinnöt n:ot 3 a ja 3; hallituksen esitys n:o 18.

4) Ehdotus laiksi tielain 93 §:n muuttamisesta .....

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 9; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Kiviojan lak. al. n:o 40.

5) Ehdotus laiksi väkijuomista annetun lain 1 §:n muuttamisesta ....

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 10; talousvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. von Frenckelin y. m. lak. al. n:o 35.

Siv.

Toinen käsittely:

6) Ehdotus laiksi oppisopimuslain muuttamisesta .....

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 6 a ja 6; työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 32.

7) Ehdotukset laiksi Suomen hallitusmuodon 14 §:n muuttamisesta ...

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 11; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5; ed. Heiskasen y. m. lak. al. n:o 1; ed. V. Annalan y. m. lak. al. n:o 2.

8) Ehdotus laiksi tielain 78 §:n muuttamisesta .....

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 12; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 6; ed. Sarlinin y. m. lak. al. n:o 39.

Ensimmäinen käsittely:

9) Ehdotus laiksi eräiden kapinaan osaaottaneiden henkilöiden armahtamisesta .....

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 8; ed. Kiviojan y. m. lak. al. n:o 18.

10) Ehdotus laiksi Jyväskylän kasvatusopillisesta korkeakoulusta .....

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 25.

Esitellään:

11) Hallituksen esitys n:o 56 laiksi edustajanvaaleista ja muutoksista lakiin niiden valitsijamiesten valitsemisesta, jotka toimittavat tasavallan presidentin vaalin .....

Siv.

654

657

661

669

„

673

674

690

691

705

713

Siv.

- 12) Hallituksen esitys n:o 58 rautatierakennuksista vuosina 1934—1938 ..... —
 13) Ed. Kiviojan lak. al. n:o 46 laiksi rautatierakennuksista vuosina 1934—1938 ..... —
 14) Ed. Eskolan y. m. lak. al. n:o 47 laiksi rautatierakennuksista vuosina 1934—1938 ..... —
 15) Ed. Aaltosen lak. al. n:o 48 laiksi rautatierakennuksista vuosina 1934—1938 ..... —

Pöydällepanoa varten
esitellään:

- 16) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen esityksen johdosta laiksi maatalouskiinteistöistä saatujen tulojen verottamisesta kaupungeissa ja kauppaloissa 737
 17) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6 lakialoitteen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n muuttamisesta . „
 18) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksen johdosta laiksi torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrauksesta 12 päivänä maaliskuuta 1909 annetun asetuksen 67 §:n muuttamisesta ..... „
 19) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksen johdosta laiksi maalaiskuntain asutuslautakunnista 5 päivänä toukokuuta 1925 annetun lain 1, 8 ja 10 §:n muuttamisesta ..... „
 20) Kululaitosvaliokunnan mietintö n:o 1 Pyhäjärven ja Oriveden välisen kannaksen kanavoimista tarkoittavasta toivomusaloitteesta 738

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi varapuhemies Hakkila sekä edustajat Estlander, Leppälä, Mantere, Oksala, Paasi-vuori, Somersalo, Suokas, Tanner, Toivola ja Virkkunen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ensi viikon maanantaiksi, tiistaiksi ja keskiviikkoksi oikeusasian takia ed. Perho sekä Sodankylässä pidettävien Lapin maakuntapäivien johdosta ensi viikon ajaksi ed. Kaijalainen.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kallio: Suuri valiokunta kokoontuu huomenna kello 10.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus Suomen ja Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton välisen porosopimuksen hyväksymisestä.

Yllämainitun ehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 13, jota on valmistelevasti käsitelty ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 5 ja, mitä tulee esityksessä olevaan lakiehdotukseen, myös suuren valiokunnan mietinnössä n:o 7, esitellään osittain kolmannen, osittain ainoaan käsitellyn.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on, mitä tulee sopimuksen hyväksymistä koskaan ponteen, ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 5 siitä oleva ehdotus. Ensinnä sallitaan keskustelu asiasta, sen jälkeen tehdään kolmannessa käsittelyssä päätös lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä ja sitten ainoassa käsittelyssä itse sopimuksesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Hänninen: Herra puhemies! Valtakuntain välisten poronhoitosopimusten tarkoituksena on turvata poronhoito rajojen läheisyydessä ja estää kahnauksia, joita ilman sopimuksia helposti syntyy rajavaltakuntain poronhoitajien kesken. It-

senäinen Suomi on tätä ennen solminut poronhoitosopimukset Norjan kanssa 3 päivänä maaliskuuta 1922 ja Ruotsin kanssa 9 päivänä toukokuuta 1925. Tänään on 10-vuotisen valmistelun jälkeen eduskunnassa hyväksyttävänä poronhoitosopimus Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton ja Suomen välillä. Asiaa ei siis ole kiireellä pilattu.

Tarkoituksensa puolesta sopimus jakaantuu kahteen osaan: 1) miten ja millä ehdoilla saadaan rajan yli kulkeutuneet porot takaisin omaan valtakuntaan ja 2) miten porot estetään menemästä valtakunnan rajojen ylitse puoleen ja toiseen. Teoreettisesti katsoen tämä kyseessäoleva sopimus on rakennettu molempiin sopimusvaltioihin nähden oikeudenmukaisille perusteille ja sitä tehdessä on pyritty kaikessa tasapuolisuuteen sekä otettu varteen, ainakin osittain, niitä virheitä, joita edellisissä sopimuksissa on tehty.

Niinkuin hallituksen esityksestä näkyy, perustuu tämä uusi sopimuksemme n. s. raporttijärjestelmään, jonka mukaan sen valtakunnan asianomaisen viranomaisen, johon poroja on tullut toisesta valtakunnasta, on siitä sekä porojen luvusta, merkeistä ja oleskelupaikasta tehtävä ilmoitus rajan yli vastaavalle viranomaiselle. Rajan yli kulkeutuneet eläimet on sitten 30 vuorokauden kuluessa poisnoudettava. Jos näin ei tapahdu, saa ottaa joka kymmenennen poron tai arvon rahassa takavarikkoon. Tässä mainittakoon, että Suomen ja Norjan välisen poronhoitosopimuksen mukaan, joka on nyt juuri korjauksen alaisena, tehdään rajan ylitäneessä laumassa heti takavarikko ja siinä pidätetään joka kymmenes poro tai sen arvo. Silloin saa m. m. ampuakin eläimiä, ellei niitä muutoin saada kiinni. Ei myöskään tässä sopimuksessa oleva laidunmaksu, 0.05 Sveitsin kultafrangia päältä ja päivältä, näytä kohtuuttomalta, se on likimain sama kuin on Ruotsin kanssa tehdyssä sopimuksessa. Eri asia kuitenkin on, kuinka tätä sopimusta käytännössä voidaan toteuttaa koillisrajan erilaisilla osilla ja eri vuodenaikoina. Sopimus nimittäin edellyttää poromerkkien hyvää tunteusta, joka saavutetaan vasta pitkäaikaisen kokemuksen ja harjoittelun kautta ja joka vaatii pitkälle kehittynyttä eläytymystä itse poron hoitoon. Sitä tuskin voi-

daan odottaa rajan vartijoilta, joiden tehtävänä ensi kädessä on katsoa niin hyvin ihmisten kuin eläintenkin rajan ylittämisiä. Kun itärajan seudut aina Petsamon tunturiseutuun saakka ovat metsäisiä, kun ne ovat melkoiselta osaltaan aivan koskemattomien metsien peitossa, ja kun porot kesällä näissä kivelioissa ovat ilman paimennusta, on selvää, että niitä menee silloin rajankin yli, kulkeutuu puoleen ja toiseen. Silloin on tietysti aivan mahdotonta tietää tarkalleen, milloinkapa porot ovat ylittäneet rajan. Talvella, kun jäljet näkyvät, se on paljon helpompi, kun porot silloin ovat kesympiä ja niitä on parempi ottaa kiinni. Talvella on myös parempi todeta merkit. Kun porot sitä paitsi sekaantuvat toisen valtakunnan karjoihin, voidaan erotaminen suorittaa täydellisemmin vain porokaarteissa eli poropelloissa, joita on harvanpuoleisesti ainakin rajan takana. Siihen aikaa ja vaivaa kysyvään työhön tuskin vähien vieraan valtakunnan porojen tähden ryhdyttäneenkään, jollei satu olemaan varsinainen aitoihin kokoomisiin erotusaika. Näin ollen on siis vaikea määrittellä, koska porot ovat tulleet toiseen valtakuntaan ja kuinka paljon niitä on tullut. Ennen maailmansotaa kulkivat molempien valtakuntien porojen omistajat rajan takana erotustilaisuuksissa ja he ottivat silloin omansa takaisin. On myös huomattava, että silloin myös laidunnettiin poroja rajan takana puolelta ja toiselta.

Mutta enemmän kuin itse raporttijärjestelmään luottavat poromiehet valtakunnan rajoille tehtyihin esteaitoihin, joiden tekemisestä on säännöksiä sopimuksen 21 artiklassa ja päätöspöytäkirjassa vastaavalla kohdalla. 21 artiklan mukaan molemmat valtakunnat sitoutuvat puolella ottamaan osaa aitojen tekoon ja vartioimis- ja korjauskustannuksiin. Päätöspöytäkirjan 21 artiklaan liittyvässä lisäsopimuksessa molemmat valtakunnat katsovat välttämättömäksi jo nyt niin pian kuin mahdollista rakentaa aita noin 300 km pitkälle rajan osalle, alkaen Suomussalmen ja Kuusamon rajalta Sarvikivestä Tolvantojärven kohdalle saakka eli siihen paikkaan, jossa Tuntsajoki ensi kerran leikkaa rajan. Ja tästä on saman artiklan mukaan ohjeet ja tietysti myöskin varat annettava 1 artiklassa mainituille viranomaisille, joita kehoitetaan saatta-

maan nämä työt päätökseen ensi tilassa. Päätöspöytäkirjassa olisi kuitenkin pitänyt olla säännöksiä aidan rakenteesta sekä puusta että rautalangasta rakennettavia aitoja varten. Tällä rajan osalla kuitenkin aita tulee kaiken todennäköisyyden mukaan rakennettavaksi puusta.

Tämä asia on senkin tähden kiireellinen, koska Mikkolan paliskunnan poromiehet ovat aikoneet rakentaa aidan Tavajoesta Kuolajärven rajaan ja sitävarten heille on myönnetty jo valtion lainaa 75,000 markkaa. Tämä sopimus kuitenkin keskeyttää kaikki yksityiset aitapuuhat rajalla.

Tähän asti ovat Suomen puolen poropaliskunnat elinkeinonsa turvaamiseksi tehneet useita satoja kilometrejä esteaitaa rajalle tai sen läheisyyteen. Valtio niitä on auttanut lainoilla ja avustuksilla, ja paliskunnat ovat tähän asti maksaneet lainansa melkeinpä määräajalla. Silläkin rajan osalla, johon sopimuksen mukaan aita on heti rakennettava, on aivan uutta aitaa 110 km, nimittäin Sarvikiven ja Tavajoen välillä ja lisäksi vanhaa korjauskelpoista aitaa Kuolajärven pohjoispaliskunnan kohdalla. Ja kun jo ennestään rakennetut aidat on sopimuksen mukaan otettava huomioon, mikäli ne täyttävät tehtävänsä, ei tälle rajan osalle kustannukset Suomen puolesta nousisi kovinkaan suuriin summiin.

Porojen esteaita tehdään siten, että $2\frac{1}{2}$ à $3\frac{1}{2}$ metrin päähän toisistaan asetettuihin paaluihin eli tolppiin kiinnitetään riuksuja tai rautalankaa 7 kerrosta päällekkäin. Aita on 180 senttiä à 2 metriä korkea. Se kestää, kun tolpat ovat havupuuta, 25—30 vuotta; se kuitenkin vaatii vartiointia ja korjaamista. Sen pahimpia viholisia ovat lumen paino, hirvet ja karhut, välistä myöskin ihmiset. Itärajan aidat on tähän saakka enimmäkseen tehty puusta, ja rakennusaineena on käytetty siellä runsaasti löytyvää kelopuuta tai harvennushakkauksen tavoin otettuja tuoreita puita. Kun siellä tällaisella puutavaralla ei ole minkäänlaista menekkiä, niin voi sanoa, että itse rakennusaineet eivät siellä maksa paljon mitään. Esteaita tulee itärajan puolella maksamaan porokomitean laskelman mukaan ja myös niiden kustannusarvioiden, joiden mukaan aitoja jo on tehty, keskimäärin 5 markkaa metriltä eli 5,000 markkaa kilometriltä. Jos aita olisi uudestaan

rakennettava Sarvikivestä Tolentojärven kohdalle, eli 300 kilometriä, tulisi se maksamaan, kun puut otetaan valtion metsistä, $1\frac{1}{2}$ miljoona markkaa eli 750,000 markkaa kumpaakin valtakuntaa kohden. Mutta niinkuin jo huomautin, Suomen poropaliskuntien tekemiä aitoja tietysti hyväksytään käytäntöön, jolta osalta osuutemme pienee. Ja luulen, että tutkimuksissa käy niin, että tältä osalta kustannukset lankeavat enimmäkseen toisen valtakunnan laskuun. Kuten on jo sanottu, Suomen ja Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton porosopimuksen 21 artikla kieltää yksityisiltä oikeuden tehdä aitoja rajalle. Niiden rakentaminen ja kunnossapito siirtyy tämän sopimuksen mukaan molemmille sopimusvaltioille. Hallituksen olisi nyt kiireellisesti tämän sopimuksen hyväksymisen jälkeen annettava määräys asianomaisille viranomaisille ja ryhdyttävä neuvotteluun Neuvostoliiton edustajain kanssa tämän aidan rakentamisesta. Hallituksen olisi myöskin tehtävä tästä kustannusarvio ja otettava lisäbudjettiin määräraha tai annettava siitä erityinen esitys eduskunnalle.

Valtakuntien välisistä esteaidoista on hyöttyä yhtäläisesti molemmille valtakunnille eikä ainoastaan poronhoitoon vaan myöskin muiden eläinten laiduntamiseen nähden. Usein on sattunut, että Venäjän puolen kylistä tulevat koko kylän hevoskarjat tälle puolen ja samoin, että rajakylistä tältä puolen on mennyt hevoskarjoja rajan yli. Niitä on vaikea sieltä periä. Nykyinen olo-tila on osoittautunut ennen kaikkea poronhoidolle erittäin turmiolliseksi. Varmaan poromiehet odottavat hyötyä tästä sopimuksesta ja varsinkin luottavat siihen, 21 artiklan määräykseen, että lopultakin saadaan poron pitävä aita pitkin itärajaa alkaen Sarvikivestä aina Korvatunturiin saakka. Korvatunturin ja Vaitolahden välinen osa on jonkin verran erilainen, niinkuin hallituksen esityksessäkin mainitaan, ja mielestäni on erikseen harkittava, rakennetaanko myös sille osalle poroaita.

Hyväksyn siis kyseessäolevan lain ja sen yhteydessä olevan sopimuksen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä oleva sopimusponssi hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus Suomen ja Ison-Britannian sekä Pohjois-Irlannin Yhdistyneen Kuningaskunnan välisen kauppasopimuksen hyväksymisestä.

Yllämainitun kauppasopimuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 40, jota on valmistelevalisti käsitelty ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 6 ja, mikäli on kysymys esitykseen sisältyvästä lakiehdotuksesta, myös suuren valiokunnan mietinnössä n:o 8, esitellään osittain kolmanteen, osittain ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on, mitä tulee sopimuksen hyväksymistä koskevaan ponteen, ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 6 siitä oleva ehdotus. Ensin sallitaan keskustelu asiasta, sen jälkeen tehdään kolmannessa käsittelyssä päätös lakiehdotuksen hyväksymisestä taikka hylkäämisestä ja sitten ainoassa käsittelyssä itse sopimusponnesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Voionmaa: Herra puhemies! Tärkeä tapaus Suomen kauppapolitiikan alalla on nyt täyttymässä. On lyötävä kiinni mitä tärkein sopimus, joka arvattavasti pitkäksi aikaa on määräävä Suomen tärkeät kauppasuhteet erään sen kaikkein tärkeimmän kauppatuttavan kanssa. Englannin kauppahan on läpi vuosikymmenien, etten sanoisi läpi vuosisatojen, ollut yhtenä pääosana meidän maamme ulkomaankaupassa. Kun tarkastelee numerosarjoja pitemmältä ajalta, niin huomaa tämän kaupan tavattoman merkityksen. Onhan Englannin kaupamme viime aikoina tuontineen ja vientineen ollut pian kolmas osa koko meidän maamme kauppavaihdosta ja viimeisimpänä aikana Englanti on ollut mei-

dän maamme kauppatuttavista ensimmäisellä sijalla, pitkän aikaa sitä ennen oltuaan milloin toisella, milloin kolmannella, mutta poikkeuksetta toisinaan ensimmäiselläkin sijalla. Ominaista meidän Englannin kaupassamme on se pysyvä piirre, että meidän tuontimme Englannista ei ole ollut niin tavattoman suuri; se on jäänyt paljonkin jälkeen meidän tuonnistamme eräistä muista maista, se on osoittanut suunnilleen siinä kymmenen, kahdenkymmenen prosenttien välistä suhdetta. Sen sijaan vientimme tähän maahan on ollut läpi vuosikymmenien tavattoman suuri ja on osoittanut viime aikoina jälleen sangen huomattavaa elpymistä, jota on jatkunut aivan viimeisiinkin aikoihin saakka. On huomattava, että on ollut aikoja varhaisemmin, jolloin meidän vientimme Englantiin on ollut keskimäärin samalla tasolla kuin se nyt viimeisten vuosikymmenien aikana on ollut. Niinpä olen havainnut, että niin varhain kuin 1870-luvun ensimmäisen vuosikymmenpuoliskon aikana meidän vientimme Englantiin oli keskimäärin koko tuona puolivuosisikymmenen aikana meidän maamme kokonaisviennistä — jos jätetään pois meidän maamme vienti Venäjälle ja pidetään silmällä vain meidän läntistä vientiämme — jopa 43 % koko meidän maamme viennistä, mikä osoittaa sitä määrävää asemaa, joka Englannin kaupalla jo niin varhain meidän maassamme on ollut.

Kun tämä näin tärkeä kauppa nyt on joutunut uudelleen järjestelyn alaiseksi uusien merkillistenkin periaatteitten mukaan, niin on luonnollista, että tätä tapusta meidän maamme elinkeinonharjoittajain taholla huomioidaan tavattomalla kiinnostuksella. Päävaikutelma, jonka tästä uudesta sopimuksesta saamme, on se, että se on tämän omituisen ajan tuote. Se näyttää koskevan kovin läheltä niihin oloihin, jotka näyttävät vuosikymmenien kuluessa melkein pä pysyväisiksi juurtuneen ja se tuo kieltämättä erään levottomuuden aiheen näihin vanhoihin, niin levollisiin ja niin luotettaviin kauppasuhteisiin kuin meidän vanhat kauppasuhteemme Englannin kanssa ovat. Ei voi päästä siitä käsityksestä, että tämäkin kauppasopimus on tulos hetken suuresta kansainvälisestä taistelusta, jossa voimakkaampi ja häikäilemättömämpi ja ovelampi näyttää aina voittavan. Ei

ole mieluista nähdä, kuinka vanhat, oikeina pidetyt kauppavapauden periaatteet, jotka kaikista tullitaksoista huolimatta sittenkin ovat hallinneet pohjoismaiden kauppaa monien vuosikymmenien aikana, ei ole mieluista havaita, että nämä periaatteet asetetaan jo täysin palvelleiden periaatteiden luokkaan, ja että niiden sijalle tunkeutuu uusia periaatteita kiintiöineen ja monenlaisine muine sitoumuksineen, jopa suoransine valtion ostositoumuksineen, mitkä tietysti vapaakaupan kannalta katsoen tuntuvat pakotustoimenpiteiltä. On ymmärrettävä sen vuoksi, että tässä kauppasopimuksessa meidän maamme osalle määrättyt säännökset sellaiset kuin nuo sillikiintiöt, herättävät epäilyksiä ja ikäviä tunteita niin meidän maamme uuden sillikalastuselinkeinon harjoittajain kuin meidän maamme kansanomaisen merikalastuksen harjoittajain keskuudessa. Ja ymmärrettävä on sekin, että kun uudessa kauppasopimuksessa erälle Englannin pumpuliteollisuuden valtatuoille avataan jokseenkin varma pääsy meidän maahamme, oma teollisuutemme sillä alalla mahdollisesti joutuu kärsimään ja joka tapauksessa on pakotettu perinpohjin harkitsemaan menetelmiänsä ja toimeentulomahdollisuuksiansa. On siis ymmärrettävää, että meidän maamme puuvillateollisuudenkin taholla tämä kauppasopimus herättää ristiiriitaisia tunteita. Ja hallituksen esityksen perusteluissa suoraan tunnustetaan kivihiihen pakkotuontiin nähden, että se saattaa tuottaa ja luultavasti tuottaakin vaikeuksia meidän maamme kivihiihen kulutuksen järjestämisessä. Tämähän ei enää ole mitään vapaakauppaa, vaan se on hyvin olennainen piirre nykyajan hätätilassa taikka kansainvälisessä anarkistisessa kauppatilanteessa.

Mutta on toisenlaisiakin piirteitä tässä kauppasopimuksessa. Rohkenisin lausua, että sen henki sittenkin kaikista niistä vähemmän ilahuttavista piirteistä huolimatta, joita olen kosketellut, sen henki sittenkin on oikea. Sen lähtökohdat ovat järkevät ja oikeat. Onhan siinä suurin piirtein kaikissa suurissa pääasioissa asetettu sille vanhalle perinnäiselle kauppakannalle, joka on vallinnut Suomen ja Englannin välillä ja jota olemme tottuneet pitämään oikeana, koska se on luonnollinen ja järjellinen. Englanti on aina ymmärtänyt sen, että sen

harjoittaman maailmankaupan luonnollisia ja tärkeitä kaupallisia takamaita on tämä Itämeren piiri suurine metsä- ja elintarvetuotantomahdollisuuksineen, samoin kuin että tämä alue kansojensa korkean sivistyksen ja monien vuosisatojen ahkeran elinkeinollisen aherruksen perustuksella on sangen ostokykyinen piiri Englannin maailmankaupan tuotteille. Englanti on aina havainnut tämän tosiasian ja pitänyt Itämerenmaita tärkeänä kaupp-alanaan. Ja mekin olemme rauhallisesti voineet suhtautua tähän kauppaamme Englannin kanssa siinä tietoisuudessa, että meidän maamme, niinkuin koko sen luonnollisen kauppapiirin, johon meidän maamme kuuluu, metsärikkauudet ja elintarvetuotantomahdollisuudet ovat tarpeellisia ylikansoitetuille länsimaille. Sitä kauppavaihtoa on siis ollut itse luonto ja taloushistoriallinen kehitys määräämässä ja järjestämässä, ja mieluisan vaikutelman tekee, kun näkee, että näitä oikeita ja järjellisiä perusteita tässä kauppasopimuksessa kuitenkin kaikkienkin tahdotaan pystyssä pitää.

Meidän metsäteollisuustuotantomme on pääosana meidän maamme viennissä Englantiin. Hallituksen esityksestä näkee selvästi, kuinka meidän maamme puutavaran ja puuteosten viennistä viimeisinä vuosina 1930 42 %, vuonna 1931 yli 49 %, vuonna 1932 vähän vaille 55 % on mennyt Englantiin, mikä osoittaa kuinka nämä suuret luontaiset tuotantovoimat ahtainakin aikoina sittenkin jaksavat elää ja toimia, sentähden että ne kuuluvat sivistyskansojen tarpeisiin. Ja me näemme paperiteollisuutemme viennissä melkein samaa, kuinka siitä vuonna 1931 yli 41 %, vuonna 1932 lähes 45 % on suuntautunut tuohon samaan voimakkaaseen ostajamaahamme. Seurattessamme meille suorastaan kansalliseksi elinkysymykseksi kehittyneen metsäteollisuutemme vaiheita, me näemme, kuinka se jo vuosisadan kuluessa on ollut riippuvaisuussuhteessa tästä Pohjanmeren ostokykyisestä valtamasta Englannista. Me havaitsemme taloushistoriastamme, mitenkä meidän maamme metsäteollisuuden tavaton puutavaran vienti aikaisempina aikoina, käsin sahattujen puutavaroiden ja metsätuotteiden, tervan ja muun sellaisen vienti tavattomasti elpyy siitä, kun Englannissa luovutaan vanhanaikaisista purjehdussäännöistä ja kun Suomen laivat saavat tulliin

nähdessä samoja oikeuksia Englannissa kuin Englannin omat laivat. Ja aivan käänteentekevästi vaikuttaa meidän puutavarateollisuutemme, kun puutavaratulli Englannista 1860-luvun alussa poistetaan, mistä olivat seurauksena ne korkeat vientinumerot 1870-luvun alussa, josta äsken mainitsin. Uusimpana aikana on Englannin metsäteollisuustuotteiden kulutus tavattomasti kasvanut ja sen kautta vakauttanut meidän metsäteollisuutemme asemaa. Sillä tavoin metsäteollisuus on saavuttanut tässä Englannin kaupassa sellaisen hallitsevan aseman, joka ei ainoastaan määrää meidän Englannin kauppamme luonnetta, vaan suorastansa on ydintekijä meidän maamme koko viennissä, meidän maamme koko ulkomaakaupassa, joka seikka on meidän kansallistaloutemme kannalta aivan ensiluokkainen. On senvuoksi todettava mielihyvin, että tämä molemmille sopimuspuolille niin ilmeisen tärkeä ja ensiluokkainen asia on järjestetty sillä järkevällä tavalla kuin on ollut odotettavaakin.

Myöskin maatalousvientimme kannalta Englanti on ollut ensisijaisen tärkeä, vaikka meidän maataloutemme vienti Englantiin mielestäni on koko lailla toisessa asemassa kuin metsäteollisuustuotteiden vienti senvuoksi, että Englanti itse harjoittaa erikoisesti karjataloutta, jonka tuotteet tässä nyt pääasiallisesti ovat kysymyksessä. Englanti itse on tärkeä karjataloustuotantomaa ja uskoo varsinkin näinä aikoina omiin autarkisiin toimiinsa tällä alalla, jotenka meillä ei ole siellä meidän maataloustuotteillemme aivan yhtä taattua ja luonnollista menekialuetta kuin metsäteollisuustuotteillemme, jotapaitsi karjataloustuotteiden alalla paljon useammat maat, paljon suurempi talouspiiri kuin Itämeren metsätalouspiiri on kilpailemassa karjataloustuotteiden viennissä Englantiin. Kuitenkin tälläkin niin paljon vaikeammalla alalla ja paljon hankalammin hallittavalla alalla, on Suomen onnistunut vähitellen saavuttaa huomattava jalansija Englannin markkinoilla. On rohkaisevaa seurata voinvientimme historiaa Englantiin, kuinka se ensinnä alkaa vieraiden välityksellä, sitten kauan aikaa oltuansa skandinaviaalaisten naapurimme ja muiden käsissä vähitellen Suomen miesten omilla ponnistuksilla alkaa joutua suomalaisten omiin käsiin, niin että kun vielä v. 1887 ainoastaan 26,000 kiloa

voita Suomesta vietiin suoraan Englantiin, niin 10 vuoden perästä voinvienti sinne, joka jo luettiin miljoonissa kiloissa, meni pääasiassa suoraan Suomesta Englantiin. Ja samalla tavoinhan on täällä Suomen miesten toimella saatu avatuksi uusia maataloustuotteiden markkinoita Englannissa, mainitaksemme vain nyt viimeaikaisista tuloksista munien viennin ja pekonin viennin. Mutta tällä näin vaikealla ja vaihtelujen alaisella alalla ei tietenkään ole ollut kaikkea saavutettavissa, sitä luonnollisesti ei ole voitu järjestää aivan samalle kannalle kuin metsätaloustuotteiden vientiä, mutta täytynee katsoa sitäkin järjestelyä, joka tällä vaikealla alalla on tässä kauppasopimuksessa aikaansaatu, kuitenkin siedettäväksi.

Kauppasopimuksen johtava ajatus minusta näyttää siis olevan se lohdullinen, että siinä tahdotaan säilyttää ja, mikäli mahdollista, kehittää vanhalla pohjalla kasvaneita tärkeitä kauppasuhteita Suomen ja Englannin välillä. Nämä tällaiset seikat, vaikka ne kuuluvatkin niin sanoakseni sellisiin tekijöihin, ovat sittenkin nykyisenä taloudellisen sekasorron, maailmantaloudellisen anarkismin aikana lujia ja vakauttavia tekijöitä yleisen epävarmuuden ja epävakaisuuden keskellä.

Olen tällä lyhyellä esitykselläni tahtonut osoittaa tämän kauppasopimuksen päälunnetta, olen halunnut eduskunnalle esittää sen käsityksen, jonka uskon olevan koko eduskunnan omankin, nimittäin, että tämä kauppasopimus on hyväksyttävä ja että sen pohjalla voidaan meidän tärkeitä kauppasuhteitamme parhaan kauppatuttavamme kanssa edelleen kehittää siihen suuntaan, josta meidän maassamme tänä syksynä vietetty englantilainen viikko on antanut niin lupaavia toiveita.

Ed. Sergelius: Herr talman! Jag kommer icke att i denna läsning så mycket att beröra detaljerna i handelsfördraget som mera att belysa dess principiella sida.

Storbritanniens har särskilt under långa tider fått tjäna som mönster för den liberala ekonomiska politik, som sökt främja varuutbytet nationerna emellan, och det Britiska riket skall i framtiden tillkomma den oförlömmeliga äran att i det längsta hava försökt upprätthålla frihandelsprincipen trots att så många länder, särskilt under se-

naste tider, ridit spärr för denna förnuftiga uppfattning.

Efter år 1926, då det Brittiska riket tillerkände dominions en med moderlandet jämlik ställning har en förskjutning inträtt, och de ekonomiska världskonferenserna med Ottawa-konferensen i spetsen ha bidragit till att dräpa Englands på traditioner så rika frihandelspolitik. Även vår starkt protektionistiskt inställda land har dragit sitt „lilla strå till stacken” för att hindra det fria varuutbytet nationerna emellan. Så länge England förmådde hålla sin frihandel vid liv, kunde vårt land utan bekymmer forceera sitt tullskydd och handla tullpolitiskt efter förgottfinnande, ty vår export till sina huvuddelar var i följd av Englands liberala hållning alltid tryggad.

Men nu, då det Brittiska riket även gentemot oss blivit tvunget att visa konsekvenserna av aliehandla restriktioner på handelsns område, hava även vi medels en del skol-exempel blivit upplysta om det protektionistiska systemets „förträfflighet”. Vid underhandlingar i varuutbytessyfte med en sådan makt som det Brittiska riket är det givet att en isolerad och så obetydlig faktor som vårt land måste få vidkännas kraftiga offer. I ett block med de Skandinaviska länderna, som ointetgjordes i tiden genom oskicklighet, hade, om också resultatet ej blivit nämnvärt bättre, åtminstone underhandlingarna fått ett mindre friktionsfritt förlopp. Inflytelserika medlemmar i det engelska parlamentet, som bevakat sina intressen, sill- och textlexport, hava tryckt sin prägel på handelsfördraget och vår kolimport, som fastställts till 75 % av hela vår importerade kolmängd, kommer otvivelaktigt åtminstone i början att erbjuda överstigligen svårigheter, om ej nya restriktioner införas med begränsning av de enskilda konsumenternas ekonomiska intressen. Man fäster sig särskilt vid del II uti protokollet till föreliggande fördrag, däri stipuleras, att kolkontingenten skulle vidtaga redan från den 1 september innevarande år. Jag frågar mig, huru skall det vara möjligt att kunna tillfredsställa de engelska kraven, då importen redan av de olika firmorna för sina årliga behov fördelats så, att det icke blir möjligt utan utomordentliga åtgärder att under de tolv följande månaderna kunna fullfölja de föreskrifter, som givas uti del II av protokollet.

Men ur stabiliseringssynpunkt av varuutbytet mellan Finland och England måste, såsom jag tidigare nämnt, förslaget accepteras trots att flere intressegrupper få sitta emellan, av vilka utrikesutskottet omnämner de hårdast ansatta. En del av dessa har redan kompenserats, men rättvisan kräver väl, att även statsverket håller de övriga fördelade på sätt eller annat skadeslösa.

Utgående från synpunkten att vår marknad på England såsom varande vår främsta och mest givande icke får riskeras och för att i framtiden även påminna de starka vännerna av protektionism, varav även i denna församling finnas icke så få, om detta systems konsekvenser är det nödigt och hälsosamt att handelsfördraget godkännes.

Ed. Räisänen: Suomen tasavallan hallituksen ja Ison-Britannian sekä Pohjois-Irlannin Yhdistyneen Kuningaskunnan hallituksen väliseen kauppasopimukseen liittyy pöytäkirja, jossa sen allekirjoittajat, asianmukaisesti siihen valtuutettuina, selittävät sopineensa eräistä määräyksistä, joita tuossa pöytäkirjassa on esitetty. Eräissä näistä määräyksistä, joka sisältyy tämän pöytäkirjan ensimmäisen osan ensimmäiseen kohtaan, sanotaan: „Suomen hallitus, ottaen huomioon Yhdistyneen Kuningaskunnan suhteellisen osuuden Suomen viennistä, selittää aikovansa tämän sopimuksen tarkoituksien edistämiseksi rohkaista ja suosia kaikin sen käytettävissä olevin keinoin Yhdistyneessä Kuningaskunnassa tuotettujen ja valmistettujen tavarain tuontia Suomeen”. Minä tässä yhteydessä, kun tästä kauppasopimuksen hyväksymisestä päätetään nyt lopullisesti, esittäisin evästyksenä hallitukselle — täällä on ulkoministeri ja pääministeri läsnä, niin, ja herra oikeusministeri myöskin — että hallitus, huomioon ottaen sen, mitä se tässä pöytäkirjassa on luvannut Yhdistyneelle Kuningaskunnalle, vaikuttaisi kaikella arvovallallaan — ja eduskunnan apua käyttäen, jos sitä tarvitaan — siihen, että vieniteollisuutemme saataisiin maksamaan työmiehelle työstä ja talonpojalle puusta sellaiset hinnat, että nämä voisivat ostaa tarpeikseen niitä tuotteita ja valmisteita, joita Yhdistyneessä Kuningaskunnassa valmistetaan ja joiden puolesta hallitus on luvannut propagandaa tässä maassa tehdä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä oleva sopimusponssi hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi eräiden asunto-osakeyhtiöiden pakkohallinnosta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 18, jota on valmistelevasti käsitelty lakivaliokunnan mietinnöissä n:ot 3 ja 3 a sekä suuren valiokunnan mietinnöissä n:ot 3 ja 3 a, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on, mitä tulee lakiehdotuksen julistamiseen kiireelliseksi, suuren valiokunnan mietinnössä siitä esitetty ehdotus. Ensin sallitaan keskustelu asiasta, sen jälkeen tehdään päätös lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi. Siinä tapauksessa, että suuren valiokunnan tätä koskeva ehdotus hyväksytään, päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä taikka hylkäämisestä, mutta jos ehdotus lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi hylätään, on päätös tehtävä lakiehdotuksen hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin taikka sen hylkäämisestä. Keskustelun kuluessa on esitettävä kaikki ehdotukset, jotka halutaan asiasta tehdä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Pääministeri Kivimäki: Esillä oleva lakiehdotus on asian käsittelyn eri vaiheissa saanut arveluttavan sisällyksen. Hallitus oli ehdottanut, että velalle tai sille osalle velkaa, jonka pakkohallinnan alaisen sopimuksen mukaisen koron maksuun talon tuotto ei riitä, on maksettava 5 %:n korko. Tämä ehdotus sisälsi kohtuullisen sovittelu-

ratkaisun vastakkaisten etujen välillä, samalla kun esitys kokonaisuudessaan teki mahdolliseksi velkojen sekä niiden korkojen maksun lykkäämisen, joita ei voitu suorittaa talon tuloilla, parempiin aikoihin. Oikeusministeri on asian toisessa käsittelyssä huomauttanut, että voitiin myöhemmin, jos lakiehdotuksen edellytykset eivät kosketellussa suhteessa toteutuisikaan, ottaa harkittavaksi, olivatko muutkin toimenpiteet kuin hallituksen ehdottamat asunto-osakeyhtiöiden vaikean aseman helpottamiseksi tarpeen. Näin tavoin hallitus oli ajatellut olevan mahdollista yleisiä etuja loukkaamatta ja kiinteistöjen luotto-oloja tai ainakin luottamusta niiden pysyvyyteen järkyttämättä voitavan tulla vaikeuksiin joutuneiden asunto-osakeyhtiöiden ja niiden osakkeenomistajien avuksi.

Valitettavasti tämä kohtuullinen, kaikille asiapuolille oikeutta jakava ehdotus ei ole tyydyttänyt eduskuntaa. Eräät asunto-osakeyhtiöiden ja osakkeenomistajien asianajat ovat liiallisessa innossaan suositelleet mentäväksi pitemmälle, kuin asiaa valmistanut komitea ja hallitus olivat pitäneet mahdollisena. Siinä tarkoituksessa on esitys vastoin hallituksen mielipidettä muutettu siten, että ne korot, jotka eivät kerry talon tuloista, jo nyt olisivat pyyhittävät lopullisesti pois. Tällä tavoin on hallituksen ehdottamasta moratoriosta tehtykin eräänlaatuinen konkursimenettely, joka suosii asunto-osakeyhtiöiden osakkaita velkojen edellä, mikä ei ole oikein eikä kohtuullista. Tämä on jo johtanut siihen, että säästö pääomat ovat säikähtäneet kiinteistöluotto-oloja kaupungeissa ja jos lakiehdotus tulee laiksi, on enemmän kuin luultavaa, että kiinteistöluottoa ei enää tulla saamaan muuta kuin ensiluokkaisia kiinnityksiä vastaan ja että tämän luoton korko nousee. Tätä on pidettävä erittäin valitettavana paitsi muuta rakennusyrityksellisyys elpymisen kannalta.

Oikeusministeri on lakiehdotusta käsitellessä kolme kertaa huomauttanut, että hallituksen esitys olisi ollut puheena olevassa suhteessa hyväksyttävä, mutta on eduskunta aina suurella äänten enemmistöllä hylännyt sitä koskevan esityksen. Kun nyt on ratkaistava, onko lakiehdotus kuitenkin hyväksyttävä eduskunnan sille antamassa muodossa, on sanottava, että lakiehdotuksen hyväksyminen olisi kenties

ollut ajateltavissa, ellei sen jälkeen, kun eduskunta viimeksi hylkäsi lakivaliokunnan mietintöön ehdotetun hallituksen esityksen mukaisen muutoksen, olisi esiintynyt asianhaaroja, jotka suuresti vaikeuttavat kysymyksen ratkaisua. Ehdotus korkeiden pyyhkimisestä on herättänyt ikävää huomiota ja kyselyjäkin kiinteistöluottoa maahamme myöntäneiden ulkomaalaisten luottolaitosten taholta, ja vaikuttaa, jos lakiehdotus nyt hyväksytään, epäedullisesti niihin neuvotteluihin, joita viime viikolla on käyty Asuntohypoteekkipankilla olevien lainojen koron alentamiseksi ja joiden onnellisesta loppuunsaattamisesta on muutoin hyviä toiveita. Näin voivat asunto-osakeyhtiöiden osakkeenomistajat joutua toisella kädellä menettämään, mitä he lain hyväksymisestä toisella kädellä voittavat, jota paitsi yleiset luottosuhteet ulkomaille heikentävät.

On valitettavaa, että hallituksen ponnistelut asunto-osakeyhtiöiden tukalan aseman helpottamiseksi joutuvat raukeamaan tyhjiin. Paras on tässäkin osoittautunut hyvän pahimmaksi viholliseksi.

Sitä seikkaa silmällä pitäen, että esillä oleva lakiehdotus tulee hylätyksi, on hallitus eduskunnalle antamassaan esityksessä pakkohuutokauppojen lykkäämisestä ehdottanut siinä esitetyn velkojan ja velallisen välisen sovittelun ja huutokauppojen lykkäytymisen tulevan kysymykseen myös kaupunkikiinteistöjen kohdalla. Jos juuri mainittu lakiehdotus hyväksytään, niin kuin toivottavasti käy, voivat ne asunto-osakeyhtiöt, joita pakkomyynti uhkaa, saada maksuajan pidennystä tämän lain nojalla ainakin siihen, että mahdollisesti tarpeellinen uusi esitys nyt käsiteltävänä olevassa asiassa voidaan myöhemmin antaa. Yhtiöt eivät siis jää aivan turvaille, ja sen johdosta ei esillä olevan lakiehdotuksen hyväksyminen ole kiireellinen kään.

Kun hallituksen mielestä on ennen kaikkea huolehdittava siitä, että maan kotimaiset luotto-olot ja ulkomaiset luottosuhteet säilyvät terveisinä, ja kun niitä vaikeuksia, joita asunto-osakeyhtiöillä on, ei voida lieventää sellaisella menettelyllä, joka vaarantaa mainittuja oloja ja suhteita, ei hallitus voi olla sanomatta, että hallitus, sen jälkeen kun lakiehdotus aivan oleellisesti on muuttunut hallituksen esityksestä

siinä kohdin, jota olen kosketellut, ei voi mitenkään pitää lakiehdotuksen hyväksymistä suotavana.

Ed. Komu: Herra puhemies! — Lain säätäminen eräiden asunto-osakeyhtiöiden pakkohallinnosta on osoittautunut vaikeammaksi tehtäväksi kuin moni edustaja lienee alussa sitä kuvitellut. Kyseellisen esityksen ovat joutuneet sekä lakivaliokunta että suuri valiokunta käsittelemään kahteen kertaan. Eikä tämän moninkertaisen työn jälkeenkään ole saatu lakia sellaiseksi, että se läheskään kaikkia tyydyttäisi. Nyt aivan äsken on herra pääministeri lausunut sangen suuren tyytymättömyytensä eduskunnan suorittamaan työhön.

Maksuvaikeuksiin joutuneiden asunto-osakeyhtiöiden osakkeenomistajain taholta pidetään ensiksikin lain ulottuvaisuutta liian vähäisenä, se kun näet jättää 1 §:ssä mainittujen rajoitusten vuoksi huomattavan osan maksuvaikeuksissa olevia asunto-osakeyhtiöitä pois lain piiristä. Toiseksi ei edellämainitulla taholla pidetä riittävänä niitä helpotuksia, joita lailla tällaisille yhtiöille pyritään aikaansaamaan. Työläispiireissä taas pelätään pakkohallinnon aikana vuokrien kohoavan pienistä huoneistoista, koska niiden vuokraajia yleisen köyhtymisen vuoksi on enemmän kuin suurten huoneistojen, joita viimeksimainittuja ei edelläsanotuista syistä saada vapailla markkinoillakaan kyllin edullisesti vuokrataksi. Rahamiespiirit ovat taas tyytymättömiä sen vuoksi, että tällä lailla mukalyödään kiinni vaarallinen periaate: korkojen poispyyhkiminen joko kokonaan tai osaksi; sekä pidetään myös säännöstä, että vain ensimmäiselle kiinnitykselle lankeavat korot maksetaan pakkohallinnon aikana, kohtuuttomana, ainakin niiden toissijaisten kiinnitysten haltijoita kohtaan, joilla olisi tilaisuus saada korkonsa perityksi takajilta, jollei vaikeuksissa oleva asunto-osakeyhtiö pystyisikään niitä suorittamaan.

Sikäli kuin on saattanut havaita, löytyy tosin suuri määrä sellaisiakin kansalaisia, jotka seuraavat suurella jännityksellä käsiteltävänä olevan lain kohtaloita. He olisivat valmiit hyväksymään lain muodoltaan ja sisällöltään sellaisena kuin se on valiokunta- ja eduskuntakäsittelyissä saanut. Täytyy vain valittaa, että hallitus ei näy pitävän tämän lain hyväksymistä niin tär-

keänä kuin nämä viimeksi mainitut kansalaiset.

Tässä yhteydessä lienee syytä tarkastella hiukan arvosteluja, joita niin julkisuudessa kuin yksityisestikin on käsiteltävänä olevaa lakia vastaan esitetty. Tällöin on ensimmäiseksi huomautettava, että ei kai meillä enempää kuin muissakaan maissa liene koskaan säädetty sellaista poikkeuslakia, johon kaikki kansalaiset olisivat olleet tyytyväisiä. Käsittääkseni on kapitalistisen talouselämän, siis vapaaseen kilpailuun taloudellisella alalla perustuvan järjestelmän, tielle sulkujen ja raja-aitojen asettaminen niitä kaikkein kiperimpiä tehtäviä, mitä koskaan lainsäätäjän eteen saattaa sattua. Rahamies- ja heitä oikeusperiaatteiden varjolla hanakasti tukevat piirit pitävät melkein kauhistuksena sitä, että tällä lailla käydään pyyhkimään pois langenneita ja maksamatta olevia korkoja sekä avataan näin tie korkojen yleisemmällekin poispyyhkimiselle; näin pelätään heidän taholtaan. Heille on kuitenkin huomautettava, että kaikki uusi tuntuu aina ensi näkemältä oudolta, mutta kun tottuu jotakin kuvaa, vaikkakin pakosta katselemaan, niin siihen saattaa lopuksi mieltä (Keskustasta: Niinkuin esimerkiksi noita!). Tarvinnee huomauttaa, että kun Sunilan hallitus aikoinaan esitti eduskunnalle lakiesityksen eräänlaisesta moratoriosta velkaisille maanviljelijöille, herätti se toimenpide hyvin huomattavaa tyytymättömyyttä sekä eduskunta- että muissa piireissä. Valitettiin, että tällaisella maatalouden velkojen moratoriolla muka talouselämän säännönmukainen kulku saatetaan aivan vaarallaiseksi ja näin ollen mennään auttamisen asemasta aivan hakoteille. Me olemme kuitenkin kuluneiden vuosien aikana joutuneet jo monta kertaa toteamaan, että tämä tie ei ollutkaan niin vaarallinen, kuin sitä alussa pelättiin. Onhan eduskunta joutunut menemään paljon pitemmällekin. On täytynyt myöntää asuntoviranomaisille, vieläpä tarkoitusta varten perustetulle pankkilaitoksellekin, oikeus vielä huutokaupan jälkeenkin lunastaa pakkohuutokauppaan joutunut maatila, ja tämä tila on myöhemmin melkein säännöllisesti annettu asianomaiselle velalliselle, jolle samanaikaisesti on koitunut se etu, ettei tätä näin uudesti saatua tilaa ole enää voinut hänen vanhasta velastaan ulosmitata. Siinäkin on tapahtunut

pitemmälle menevä moratorio kuin alussa suunniteltiin. Nyt eivät tämänsuuntaiset toimenpiteet näytä herättävän eduskunnassa kovinkaan suurta vastustusta. Sillä meidän olemme joutuneet sanotun lain nokeen kertaan käsittelemään, ja parastaikaa on tämä esitys korjauksen alaisena eduskunnassa.

Jos siis on käsiteltävänä olevalla lailla pakko lähteä korkojen pyyhkimisen tielle, ja siihen on minun nähdäkseni pakko, jos tällä lailla aijotaan saada helpotus vaikeuksissa oleville asuntoyhtiöille ja niiden velkaisille osakkeen omistajille kuten min nokeen kertaan on eduskunnassa tätä asiaa käsiteltäessä lausuttu, on silloin jonkun toisenkin tingittävä eduistaan, koska osakkeen omistajille ei jäisi juuri mitään intressiä jäädä asumaan osakkeihinsa ja korkeinta vuokraa maksamaan sekä siirtämään täten tuonnemmaksi sitä romahdusta, joka muuten nyt jo olisi välttämättömästi tapahtuva. Heidän jättäessään tällä hetkellä talonsa pakkohuutokauppaan eivät tästä varmaankaan hyötyisi ne kiinnityksen haltijat, jotka nyt mahdollisesti menettävät korkonsa, sillä heidän pääomansa on nyt jo mennyt kalua. Vaikka tässä siis avattaisiin tie korkojen pyyhkimiseen, ei sitä tietä minun nähdäkseni tarvitsisi kuitenkaan kulkea pidemmälle, ellei siihen vastaisuudessa olisi pakkoa. Ja jos pakkotilanne on olemassa, kuten tässä tapauksessa on laita, on herttaisen yhdentekevää, milloinkaan tie tarpeellisille toimenpiteille avataan. Luulen muuten, ettei löydy yhtään edustajaa tässä salissa, joka voisi mennä väittämään, ettei mahdollisesti vastaisuudessa voitaisi korkojen yleisemmänkin poispyyhkimisen tielle joutua lähtemään. Jos joku väittää sellaista, niin varmasti aivan yhtä päteviä päinvastaisia väitteitä voidaan myös esittää. Vaikka siis laki onkin saanut moratorioluonteeseen asemasta, jommoiseksi sitä on aluksi, kuten herra pääministeri äskeisessä lausunnossaan todisti, suunniteltu, on nyt saanut korkojen osittaiseen poispyyhkimiseen tähtäävän sisällön, ei lakia olisi käsitykseni mukaan senvuoksi vastustettava, vaan olisi se hyväksyttävä, jos näille vaikeuksissa oleville asuntokiinteistöjen omistajille aijotaan jotain hyvää saada aikaan.

Julkisuudessa on näkynyt, kuten jo edellä mainitsin, arvosteltavan lakia siksi että se asettaa pienasuntojen osakkeenomistajat

huonompaan asemaan kuin suurasuntojen osakkeenomistajat, ja pidetään sillä taholla siis jotenkin arveluttavana tämän lain hyväksymistä. Tällä väitteellä lienee kyllä jonkun verran pohjaa. Mutta tätä vaaraa on minun nähdäkseni hyvin paljon liioiteltu, ja johtuu koku tässä suhteessa, niin kuin muissakin, siitä hermostuneisuudesta, jonka tämän lain säätäminen on taholla jos toisellakin aiheuttanut, sillä käsittääkseni riippuu hyvin paljon vuokran suuruuden määrääminen toimitsijasta, joka lakiehdotuksen 10 §:n mukaan tekee ehdotuksen kustakin huoneistosta suoritettavan vuokran suuruudesta, joka ehdotus sitten on vielä yhtiön hallituksen ja velkojain kokouksen hyväksyttävä ja elleivät nämä siitä sovi, on asia alistettava maistraatin ratkaistavaksi, maistraatin, jossa on jäsenenä tällaisia asioita tuntevia henkilöitäkin. Käsittän siis tämän lainpaikan siten, että toimitsijalla ja yhtiön hallituksellakin on asiassa jotain sanottavaa, joten tilanne ei liene niin synkkä kuin sitä julkisuudessa on tahdottu väittää.

Tulkoon muuten tässä mainituksi, että lakivaliokunnassa ja sen asianomaisessa jaostossa mietittiin tarkoin tätä vuokrien jakautumisasiaa, mutta ei löydetty muutakaan järjestelmää kuin nyt ehdotettu, joka olisi taannut paremmin osakkeenomistajien rauhan ja sovun. Jos käytäntö osoittaa, että joku muu järjestelmä olisi parempi, niin mikä estää lakia muuttamasta tässä kuten muissakin kohdissa. Onhan maatalouden velkain vakauttamislakia muutettu mooneen kertaan, ja niin tulee ilmeisesti olemaan tämänkin lain laita, ellei sitä nyt jo hallituksen toivomuksesta hylätä, mitä seikkaa pitäisin valitettavana.

Myöhemmin voitaisiin laajentaa m. m. lain ulottuvaisuutta, joten ne vaikeuksissa olevat asuntoyhtiöt, jotka nyt jäävät lain ulkopuolelle, voitaisiin myös tällöin pelastaa. Mahdollisesti silloin on käytävä pyyhkimään entistä suuremmassa määrässä maksamattomia korkojakin, johon pyyhkimiseen olisin ollut omasta puolestani valmis jo nyt, ellei se toimenpide olisi yhä suuremmassa määrässä vaarantanut lain hyväksytyksi tulemistä, lain, jota, kuten hyvin tiedetään, hyvin kipeästi kaivataan heti.

Edellä on tullut mainituksi lain vaikutusalan rajoittuneisuus. Mutta aivan eri-

tyisen lukunsa vaativat ne vaikeuksissa olevien asuntojen „omistajat”, viimeksimainittu sana otettava tietysti siteerattuna, jotka kuuluvat n. s. omakoti-rakentajiin. Heidän hyväkseen ei ole tehty vielä mitään. Tosin on julkisuudessa mainittu, että hallitus on antanut erään virkamiehensä tehtäväksi tutkimuksen toimittamisen niiden pienrakentajien asemasta, jotka ovat saaneet valtiolta rakennuslainoja. Hallituksen toimeksiannosta suoritettava tutkimus käsittää kuitenkin vain osan vaikeuksissa olevista omakotirakentajista, sillä löytyyhän maassamme suuri joukko sellaisiakin pienrakentajia, jotka ovat suorittaneet sosiaalisesti sangen hyödyllistä rakennustoimintaa yksityisiltä saatujen lainojen varassa ja jotka rakentajat ovat nyt vaikeuksissa. Heidän hädänalaisen asemansa ei pitäisi olla hallituksellekaan tuntematon, sillä he ovat lähetystönsä kautta saattaneet asiansa hallituksen tietoon. Hallituksella on tässä asiassa ollut myöskin evästyksenä eduskunnan pari vuotta sitten hyväksymä ponsi, joten näillä vähäväkisillä on ollut täysi syy kääntää kasvonsa hallituksen puoleen. Nyt olisi siis jo korkea aika hallituksenkin ryhtymiselle toimenpiteisiin tässä asiassa, sillä kuten näiden vähäväkisten, velkatakaan alla huokailevien taholta on annettu tietää, ei asia siedä viivytystä.

Kuten edelläsanoitusta on käynyt selville, en pidä käsiteltävänä olevaa lakia niin hyvänä, ettei sitä voitaisi vielä joskus parantaa, mutta kun vaikeuksissa olevien asunto-osakeyhtiöittenkään asia ei siedä viivyttelyä, olisi kyseellinen laki hyväksyttävä ja tehtävä siihen myöhemmin ne korjaukset, jotka kokemus piankin osoittanee tarpeelliseksi. Ja jottei unohdetaisi myöskään vaikeuksissa olevia pienrakentajia, sijaitkoipa heidän kotinsa kaupungeissa, taajaväkisissä yhdyskunnissa tai vaikkapa maaseudulla, pyydän saada, herra puhemies, esittää eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavan toivomuksen, että eduskunta kehottaisi hallitusta kiireellisesti valmistamaan ja eduskunnalle antamaan esityksen maksuvaikeuksissa olevien omakoti- ja pienrakentajien auttamiseksi.

Ed. N y m a n: Herr talman! Jag har med tillfredställelse tagit del av den förklaring, som herr statsministern här avgav

och delar i huvudsak de synpunkter han framställde.

Det nu till slutligt avgörande föreliggande lagförslaget vidlades av så betydande brister, att det även enligt min åsikt icke borde godkännas. I sakens tidigare behandling har jag för min del intagit en rätt kritisk inställning till de ändringar speciellt i 12 §, som under handläggningen i riksdagen gjorts i regeringens proposition. Särskilt har jag icke kunnat förlika mig med att, då man här velat i lagförslaget införa räntefrihetsprincipen och grundat denna på motivet, att såväl ränta som kapital i detta nu vid försäljning av fastighet vore förlorat, för såvitt icke prima inteckningslån beträffar, att man med detta motiv för ögonen — vilket ju kan till en viss grad accepteras — icke följdriktigt utbyggt stadgandena i lagförslaget. Det vore en skriande orättvisa enligt min mening, att en vederhäftig borgen icke skulle få tagas i anspråk i och för betalning av räntor utan att man helt radikalt skulle avskära möjligheten härför. I denna punkt föreligger ett sådant kardinalfel i lagförslaget i dess nuvarande form, att det redan på denna grund måste befinnas för lätt och icke acceptabelt. De förändringar man här i riksdagen infört i regeringens proposition, ha förvanskat denna på ett olyckligt sätt, då man här i vissa väsentliga punkter strävat till att införa nya grundsatser, dem man dock icke velat genomföra i alla sina konsekvenser, varigenom dock det system man uppbyggt skulle tett sig logiskt och övertygande. Jag föreslår alltså, herr talman, att lagförslaget förkastas, och jag motsätter mig dess antagande i brädskaordning.

Naturligtvis kan det vara beklagligt, att det syftemål propositionen haft, icke nu nås, men å andra sidan kan man dock icke gå med på vad som helst. Kristidslagstiftandet bör i varje fall röra sig inom förnuftiga gränser. Jag beklagar, att man icke här i riksdagen förstätt, att iakttaga måttfullhet i iveren att komma de nödlidande bostadsaktiebolagen till hjälp.

Ed. Kares: Tässä asiassa on pitkälti ja laajasti todisteltu, niin että sellaista ei tietenkään kannata enää uudistaa. Huomautan vain herra pääministerin ehdotuksen johdosta, että tässä eivät ole varsin pie-

net asiat kysymyksessä. Hallitushan esityksessään sanoo, että tämä asia koskee tuhansia vähävaraisia perheitä, niiden kaiken omaisuuden ja, minä sanoisin, niiden kotien menettämistä. Tätä on hallitus sanonut esityksellään koettavansa estää. Mutta eihän kukaan, joka tämän esityksen lukee puolueettomasti, voi kieltää sitä, että hallituksen esitys paljon enemmän tukee lainantajien oikeuksia kuin kysymyksessä olevien tuhansien pikkueläjäjen etuja. Onhan huomattava, että esim. huippukiinnitysten omistajat, lainantajat, hallituksen esityksen kautta tulevat paljon parempaan asemaan kuin se asema, missä he nykyään ovat, sillä nykyään heillä ei ole mitään näihin taloihin nähden omistettavana eikä saatavana, vaan heidän kaikki pääomansa ja korkonsa ovat menneet, jotavastoin hallituksen esityksen mukaan heidän asemaansa tuettaisiin. Osakkeenomistajat sitävastoin menettävät tämän esityksen mukaan miltei kaikki oikeutensa. Heille ei jää enää minikäänlaista sananvaltaa yhtiönsä asioista. Minä huomautan erityisestikin pikkuväestöön nähden, joiden etua tässä sanotaan erityisesti ajettavan, sitä, että pienasuntojen omistajat menettävät tämän lakiehdotuksen mukaan sen erinomaisen tärkeän ja kallisarvoisen edun, mikä heillä nykyään on ollut, nimittäin, että heidän vuokransa määrätään neliömetriltä, siis aivan samantyyppisenä kuin suurasuntojenkin vuokrat. Tämä nykyoloissa merkitsee suurta etua, kun pienasuntojen vuokrat suhteellisesti ovat paljon korkeammat kaikissa kaupungeissa. Hallituksen esityksen ja tämän käsillä olevan ehdotuksenkin mukaan pienasuntojen osakkaat menettävät asunto-osakeyhtiöissä tämän edun ja joutuvat mak samaan arvioitua korkeinta vuokraa huolimatta siitä, että he tämän kautta joutuvat aivan toisenlaiseen asemaan suurasakkeenomistajain suhteen kuin ennen.

Hallituksen esitys, jos se olisi sellaisenaan hyväksytty, olisi kyllä tietänyt jotakin etua ja apua pienelle osalle näistä osakeyhtiöistä, nimittäin niille asunto-osakeyhtiöille, joiden viimeisissä kiinnityksissä on hyvin pätevät ja maksukykyiset takaushenkilöt. Ne olisivat voineet selviytyä 5 % koron velaksi jäämisellä, koskapa takaushenkilöt olisivat kai niitä hoidelleet, mutta tällaisia näiden yhtiöiden joukossa on peräti vähän, tuskinpa 10 % yhtiöistä, jotka

tässä kysymykseen tulevat. Ja sentähden on aivan luonnollista, että eduskunnassa ja valiokunnassa on koetettu tätä piiriä jollakin tavalla laajentaa ja saada asia kulkemaan sitä tietä, että sekä lainan antajien että yhtiöiden edut jollakin tavalla tasapuolisesti tulevat hoidetuiksi.

Minun täytyy ihmetellä hallituksen menettelyä tässä asiassa varsinkin sen jälkeen, mitä pääministeri nyt täällä lausui. Minä huomautan eduskunnalle siitä, että kun herra oikeusministeri asian toisessa käsittelyssä tämän asian johdosta puhui, niin hän teki valiokunnan mietintöä vastaan painavia muistutuksia erityisesti mikäli se koski hypoteekkiyhtiön saatavien vakiinnuttamista. Nämä muistutukset tehtyään hän lopettaa lausuntonsa: „Edellä lausumaani viitaten toivon, että suuri valiokunta palauttaisi lakiesityksen hallituksen ehdotamaan muotoon tai ainakin tekisi lakivaliokunnan ehdotukseen ne lisäykset, jotka edellä olen maininnut”. Tästä lausunnostaahan siis käy selväksi, että me, jotka olemme joutuneet tätä lakia valiokunnassa valmistelemaan, täydellä syyllä jäämme siihen käsitykseen, että kunhan ne kohdat, jotka oikeusministeri huomautti, saataisiin korjatuiksi, laki saadaan sellaiseen muotoon, että hallitus voi sen hyväksyä, vaikka se korkopykälään nähden poikkeaaakin hallituksen esityksestä. Tätä oikeusministerin toivomusta on koetettu noudattaa niin pitkälle kuin mahdollista. Ja on kai päästy kuitenkin siihen, että ensiarvoisten kiinnitysten saatavat, asuntophoteekkipankin saatavat, on kai nyt sentään suurelta osalta tuettu. Joku kohta siinä on jäänyt vielä. Voihan olla esim., että photeekkipankilla on saatavaa maksamatonta korkoa enemmän kuin kuudelta kuukaudelta j. n. e. Mutta yleensä on pyritty tyydyttämään kaikki oikeusministerin silloin tekemät vaatimukset. Nyt tulee pääministeri kuitenkin ja sanoo, että tämä lakiehdotus on hylättävä, koska se ei ole siinä muodossa kuin hallitus on sen esittänyt. Nyt on ruvettu vetoamaan, herra oikeusministeri viime kerralla ja nyt herra pääministeri, siihen, että kysymyksessä oli hallituksessa pelkkä moratorio. Eihän se nyt kuitenkaan ole totta. Eihän pelkkä moratorio hallituksella ole ollut kysymyksessä, vaan hallituksellakin on ollut kysymyksessä koron säännöstely. Hallitushan ehdotti, että korko alennettaisiin

siin niiltä lainoilta, joiden korkoa ei kokonaan voida maksaa, 5 %:iin, siis korkosäännöstelystä kuitenkin oli kysymys eikä pelkkä moratorio. Tämä moratorio on aivan viimeisessä käsittelyssä keksitty. Juuri tällä 5 %:n korkosäännöstelyllä asetetaan huippukiinnitysten omistajat edullisempaan asemaan kuin ennen, sillä hyvin useissa tapauksissa he ovat joutuneet näinä viimeisinä aikoina tyytymään alempiin korkoihin, jos he ovat saaneet sitäkään. Vieläpä ovat alempaan korkoon, sikäli kuin tapauksia tunnen, ensiarvoistenkin kiinnitysten haltijat tyytyneet, kun eivät ole tahtoneet päästää taloa pakkohuutokauppaan.

Pääministeri on lausunut, että asuntophoteekkiyhtiöiden asiamiesten taholta on tehty tässä kohdin ehdotuksia. Me olemme tosin kysyneet asuntophoteekkiyhtiöiden asiamiehiltä heidän mielipidettään asiantuntijoina, mutta pyydän kuitenkin huomauttaa, että valiokunnassa ei asuntophoteekkiyhtiöiden yhdistysten tekemä ehdotus tämän lain järjestämisestä ole saanut minkäänlaista kannatusta. Sehän oli aivan toisella linjalla kulkeva ja paljon pidemmälle vievä. Valiokunta on koettanut hakea sitä keskitietä, mitä tämä lakiehdotus nyt tietää.

Minä en myös oikein käsitä sitä, että nyt viimeisellä hetkellä tuodaan taasen eduskunnalle eräs uusi pelotin, niitähän on joka asteella tuota uusia. Minä huomautan siitä, että Asuntophoteekkipankin puolelta ei lausuttu, kun pankin johtaja kävi valiokunnassa asiantuntijana, ei silloin puhuttu mitään, että photeekkipankilla olisi sellaisia kiinnityksiä, jotka valiokunnan ensimmäisen ehdotuksen mukaan joutuisivat kärsimään. Se tuotiin vasta toisella kerralla esille tämä. Kolmannella kerralla tuotiin esille muutamien säästöpankkien puolelta ajatuksia ja epäilyksiä, ilman että kuitenkaan tuotiin edes luetteloa siitä, mitkä niistä osakeyhtiöistä, joille he ovat lainoja antaneet, joutuvat pakkohallinnan alaisiksi. Nyt tässä viimeisessä asteessa pelotetaan ulkomaalaisilla luotonantajilla. Minä en siitä lainkaan ymmärrä, sillä kyllä kai nyt suunnilleen ovat photeekkipankin lainat tuetut, jotta ei ulkomaalaisilla luotonantajilla pitäisi olla tässä mitään pelkäämistä. Minä en sittenkään pidä mahdollisena, että eduskunta näiden tuhansien kotien asian antaisi jäädä taasen viipymään. Tätä on vuosi valmistettu

ja sen vuoden kuluessa on asema asunto-osakeyhtiöiden keskuudessa paljon muuttunut ja monet eivät enää apua tarvitse, se on ollut niille liian myöhäistä. Jos asiaa vielä viivytellään, niin tulee se yhä enemmän myöhäiseksi, ja ehdotan siis, että lakiehdotus hyväksyttäisiin.

Ed. Kivioja: Me pidämme valitettavana, jos eduskunta nyt hylkää tämän lakiehdotuksen tai estää sen heti hyväksytyksi tulemisen. Tällä lailla on mahdollista auttaa monia hädänalaisia. — Jos on niin kuin herra pääministeri mainitsi, että joka päivä tuo uusia näkökohtia ja uusia tiedusteluja, joita ei ole aikanaan miltään taholta saatettu valiokunnan eikä eduskunnan tietoon, niin ehkä sellaisia uusia seikkoja ehtii tulla lisää puolelta ja toiselta siihen mennessä, kun laki olisi vahvistettava. Sillä hetkellä on enempi näitä arvosteluperusteita hallituksella ja silloin se osaa päättävämmiin kantansa ilmaista kuin nyt täällä tapahtui, ja silloin siis on enemmän mahdollisuuksia arvostella, onko hallituksen presidentille uusittava ed. Nymanin täällä juuri tekemä ehdotus, vai annettava silloin lain tulla voimaan ja vähävikisiä auttamaan.

Pääministeri Kivimäki: Ed. Kares jätti lausunnossaan sanomatta, että oikeusministeri asian toisessa käsittelyssä, kun lakivaliokunnan toista mietintöä täällä harkittiin, lausui eduskunnassa: „Onko lakivaliokunta onnistunut tyydyttävästi järjestämään korkovapauden laajuuden sekä sen teknillisen ja käytännöllisen puolen, on kysymys, johon voidaan suhtautua eri tavoin”. Oikeusministerillä oli tässä kohden vakavat epäilyksensä ja sanoi hän lausuntonsa lopussa, että hänen käsityksensä mukaan hallituksen esitys oli hyväksyttävä ennen lakivaliokunnan ehdotusta. Eduskunnalla siis ei ole ollut mitään epätietoisuutta siihen nähden, mikä hallituksen kanta lakiehdotukseen nähden kysymyksessä olevassa suhteessa on. Jos edustajat Kares ja Kivioja olisivat vastuussa asioiden hoitamisesta, eivät he voisi niin kevytmielisesti suhtautua niihin epäilyksiin kysymyksessä olevan lakiehdotuksen suhteen kuin he ovat tehneet.

Ed. Pekkala: Pyysin puheenvuoron kannattaakseni ed. Komun tekemää ehdotusta.

Ed. Kares: Eihän herra oikeusministerin viimeinen lausunto sisältänyt muuta kuin sen, minkä hän sanoi edelliselläkin kerralla. Edellisellä kerralla hän jo sanoi, että hallituksen esitys hänen mielestään on parempi, mutta ainakin määrätty muutokset on tehtävä. Ne on koetettu tehdä ja oikeusministeri sanoi, että hallituksen esitys on vielä nykyin parempi. Hän on aivan samalla kannalla siis molemmilla kerroilla. Kummassakaan ei ollut mitään uhkausta siitä, että nyt on laki sellainen, että sitä ei voi hyväksyä. Ei sitä ole mainittu, minä en ainakaan muista hänen sitä koskaan sanoneen.

Ed. Nyman: I anledning av rdm. Kares yttrande vill jag framhålla, att om lagförslaget nu faller och därigenom tusentals hem icke får den lättnad, som rdm. Kares tillönskar dem, så sker det bland annat därför att rdm. Kares och hans parti och rdm. Kivioja och hans parti drivit saken in absurdum och förvanskat lagförslaget på ett sätt, så att det nu måhända faller. Det är på dem ansvaret faller för lagförslagets öde, som omformulerat detsamma så att det nu är oantagbart.

Ed. Linkomies: Eduskuntakäsittelyssä on nimenomaan lakiehdotuksen 12 § saanut sellaisen muodon, että se ei ole hyväksyttävissä. Lakiehdotuksen 2 §:ään sisältyy sitäpaitsi sellainen kohtuuttomuus, johon asian toisessa käsittelyssä olen kiinnittänyt huomiota. Näin ollen minun täytyy yhtyä siihen mielipiteeseen, jonka ed. Nyman täällä on esittänyt. Kun lakiehdotus ehkä nyt ei tule laiksi, niin olisi luonnollisesti syytä, että hallitus mahdollisimman pian valmistaisi eduskunnalle asiasta uuden esityksen.

Ed. Komu: Minua ihmetyttää, että tähän lakiin tyytymättömyyden legio kasvaa. Kun asia oli toisessa käsittelyssä, käytti ed. Linkomies puheenvuoron, — yleensä hän on tämän asian käsittelyjen aikana käyttänyt monia puheenvuoroja, — jossa hän ensiksi

polemiso 12 §:ssä mainittua korkojen pyyhkimistä vastaan. Tämä tapahtui yleiskeskustelun aikana, mutta kun sitten asia tuli yksityiskohtaiseen käsittelyyn, ei hänen lausuntonsa estänyt häntä ehdottamasta 2 §:n 2 momenttiin sellaista muutosta, että takaaaja, jolla ei ollut kiinnitystä panttina takauksellaan, olisi myös vapautettu maksamasta velkaa. Tämä on minun nähdäkseni pitemmälle menoa, kuin 12 §:ssä on menty, joten minun on vedettävä tästä se johtopäätös, että ed. Linkomies on esiintynyt sangen ristiriitaisesti tässä asiassa.

Ed. Nymanille on huomautettava, että hän käytti myöskin puheenvuoron ennenkuin asia palasi lakivaliokuntaan toisen kerran ja hänen lausuntonsa sisälsi sen, minkä valiokunta on sittemmin kirjoittanut mietintöönsä, jonka eduskunta myöskin on hyväksynyt, mutta se ei estä häntä olemasta tämän lain vastustajien joukossa. En siis tiedä, mikä tässä asiassa on hyvää, koska kannanotot näyttävät muuttuvan melkein joka päivä. Perusteluja näille kannanhelehteluille ei ole esitetty.

Ed. Linkomies: Minun täytyy ihmetellä, että lakivaliokunnan varapuheenjohtaja voi käyttää sellaisen puheenvuoron, kuin mitä ed. Komu tässä käytti. Olen nimenomaan sanonut 12 §:ää käsiteltäessä, että en voi hyväksyä sellaista korkojen pyyhkimistä, jota siinä ehdotetaan. Se, mitä ehdotin 2 §:n kohdalla, johtui siitä periaatteesta, jonka hallitus tähän pykälään nähden oli omaksunut. Jos näet kerran voidaan asettaa kiinnitetyn lainan takaaaja sellaiseen asemaan, ettei häneltä saa velkaa hakea, niin silloin mielestäni sama etu pitää olla myöskin kiinnittämättömän lainan takaaajalla. Lakivaliokunnan varapuheenjohtajan pitäisi ymmärtää tämä asia, eikä ruveta esittämään sellaista, että minä muka olisin asiassa ollut ristiriitaisella kannalla (Ed. Räisänen: Vähän sekava kuitenkin!).

Ed. Kalliokoski: Kun tämän asian yhteydessä on arvosteltu myös hallituksen tapaa hoitaa tätä asiaa, on minun sen johdosta huomauttaminen, että mielestäni tämä ilmoitus siitä, että lakiehdotusta tällaisena ei mitenkään voida hyväksyä, tulee vähän liian myöhään. Oikea aika tämän ilmoituksen tekemiselle olisi mielestäni ollut silloin kuin asia lakivaliokunnan uuden ehdotuksen

mukaisena palasi suureen valiokuntaan. Viimeistään, ennenkuin asia siellä lyötiin lukkoon, olisi tällainen ilmoitus ollut tehtävä, jos asia olisi tahdottu tyydyttävästi hoitaa.

Ed. Kivioja: Ed. Nymanin ja herra pääministerin lausunnonkin jälkeen pysyy totena se, että hallitus ei ole niin kiinteästi ennenkuin tänä päivänä esittänyt kantansa, aivan niinkuin ed. Kares ja ed. Kalliokoski ovat osoittaneet. Tässä uudistuu vähän samanlaista, kuin sen lain käsittelyssä, jolla tahdottiin lykätä maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppoja. Siinä myöskin hallituksen perustelut täällä käsittelyn aikana vähän muuttuivat ja tulos oli se, että se laki hylättiin. Ja se oli valitettavaa. Tässä käy nähtävästi yhtä valitettavasti. Mitä pääministeri lausui siitä, että minä edesvastuuttomasti tässä asiassa olisin toiminut, niin minä en pidä myöskään suurta vastuunalaisuutta todistavana sitä, että valiokunnalta jätetään salaan eräät asianhaarat, jotka vasta kolmannessa käsittelyssä esitetään.

Pääministeri Kivimäki: Ed. Kivioja ei nähtävästi ollut läsnä tässä istunnossa, kun lausunnossani mainitsin, että lakiehdotuksen hyväksyminen olisi ehkä voinut tulla kysymykseen, ellei sen jälkeen kuin käsittely lakiehdotuksen sisällykseen nähden oli päättynyt, olisi ilmaantunut niin vakavia asianhaaroja, joista aikaisemmin ei tiedetty, että lakiehdotuksen hyväksyminen nyt on epäilyksen alainen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Komu ed. Pekkalan kannattamana ehdottanut, että eduskunta hyväksyisi näin kuuluvan ponsilauselman: „että eduskunta kehoittaisi hallitusta kiireellisesti valmistamaan ja eduskunnalle antamaan esityksen maksuvaikeuksissa olevien omakoti- ja pienrakentajien auttamiseksi”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Komun ehdotukseksi. Ed. Nyman on lausunnossaan sekä vastustanut kiireellisyyttä että ehdottanut lain hylättäväksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä ed. Komun ponsiehdotukseen tulee, en katso sanotun ehdo-

tuksen olevan sellaisessa välittömässä asiallisessa yhteydessä hallituksen esityksen kanssa, että voisin laskea ehdotuksen tässä yhteydessä äänestyskennalaiseksi.

Äänestys lakiehdotuksen kiireelliseksi julistamisesta:

Joka hyväksyy ehdotuksen lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään 5/6 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on ehdotus asian julistamisesta kiireelliseksi hyväksytty, mutta muuten on sanottu ehdotus hylätty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 53 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 17.

Puhemies: Kun eduskunta ei ole hyväksynyt lakiehdotusta kiireelliseksi, niin tulee nyt äänestettäväksi lakiehdotuksen hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin taikka sen hylkäämisestä.

Äänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään tai sen hylkäämisestä:

Joka hyväksyy kysymyksessä olevan lakiehdotuksen jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin, äänestää „jaa”; jos „ei” voittoa, on lakiehdotus hylätty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 53 jaa- ja 121 ei-ääntä, 9 tyhjää; poissa 16.

Lakiehdotus on siis hylätty.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi tielain 93 §:n muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä ed. Kiviojan lak. al. n:o 40, jota on valmistele- vasti käsitelty laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 4 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 9, esitellään kolman- teen käsittelyyn.

Eduskunta pysyy asian toisessa käsitte- lyssä tekemässään päätöksessä lakiehdotuk- sen hylkäämisestä.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely juliste- taan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi väkijuomista annetun lain 1 §:n muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä ed. von Frenekellin y. m. lak. al. n:o 35, jota on valmistele- vasti käsitelty talousvaliokun- nan mietinnössä n:o 4 ja suuren valiokun- nan mietinnössä n:o 10, esitellään kol- manteen käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. von Frenekell: Herra puhemies! Kysyessäni elokuun lopulla, oliko mitään aloitetta odotettavissa alkoholilainsäädän- nön alalla, erittäinkin mikäli koskee mieto- jen juomien suosimista, sain sen käsityksen, ettei aloitetta ollut odotettavissa. Näin ollen tein aloitteen, koska tilanne minun kä- sitykseni mukaan on niin vakava, ettei edus- kunta voi olla puuttumatta asiaan. Kun tietooni oli tullut, että alkoholiliikekin, joka tarkkaan seuraa kehitystä, on tullut samaan käsitykseen, johon aloitteessa pyritään, vaikkei siinä laajuudessa, olen jo ensim- mäisessä käsittelyssä tästä huomauttanut samaten kuin olen ollut puoltamassa aloi- tettani, ettei kahta keskustelua syntyisi ly- hyen ajan kuluessa, jos nimittäin hallitus, näinkuin minä toivon, ennen pitkää tuo eduskunnalle alkoholiliikkeen ehdotuksen.

Ed. Lumme lausui kuitenkin toisessa kä- sittelyssä sen toivomuksen, ettei mitään aloi- tetta hallituksen puolelta tehtäisi. Näin ollen minä en voi jättää hänen lausuntoansa huomiotta. Jos eduskunta omaksuisi sen käsityksen, että lainmuutokset nyt ovat tar- peettomia, niin se ymmärtääkseni siten asettuisi sille kannalle, että kehitys maas- samme, mikäli koskee alkoholipitoisten juo- mien myyntiä ja anniskelua, on kulkemassa kiitettävään suuntaan. Näin ei kuitenkaan ole asian laita. Jos hallitus ja eduskunta luulevat voivansa hallita alkoholitulvaa ra-

joittamalla toimenpiteensä ainoastaan estämään merellä tapahtuvaa pirtun salakuljettusta, niin pettymys tulee olemaan suuri. Käsi kädessä lainsäädännön kanssa tällä alalla, jota ohimennen lausuen, lämpimästi kannatan, on kehitystä seurattava rajojen sisäpuolella niin sanotuilla kotimarkkinoilla, joiden varalta on sekä hintapolitiikassa että alkoholipitoisten juomien saannissa korjauksia ja parannuksia usein tehtävä. Esi-merkiksi pääkaupungissa on kokemus jo siksi suuri, että parannuksiin nyt heti olisi ryhdyttävä. Ravintoloille myönnettiin alussa pidennetty aukioloaika, jotta yökerhot saataisiin tapetuksi. Tämä toimenpide oli alussa oikeaan osunut, ja mikäli minulle on ilmoitettu, onkin kaupungissa ainoastaan kaksi yökerhoa, joita molempia, ikävä kyllä, pidetään kahden urheiluseuran nimessä. Nämä kerhot olisi niin pian kuin mahdollista lopetettava eikä uusia lupia annettava. Ilta- ja yöravintolain toimitusaika voitaisiin myös muuttaa esim. siten, niinkuin Ruotsissa ja Tanskassa, että ainoastaan muutamille annettaisiin vuorotellen pidennetty toimilupa lauantaisin vaikkapa klo 3:een asti. On kuitenkin suotta kehoittaa nuorisoa käymään iltaisin säännöllisesti tällaisissa paikoissa. Mitä niissä tapahtuvaan anniskeluun tulee, olisi väkevämpien juomien anniskelu sellaisissa huoneistoissa, missä tanssi on sallittu, yöllä rajoitettava siten, että nuorisoo, joka on tullut sinne tanssitarjoituksessa, ei alituisesti joutuisi kiusauksen alaiseksi. Anniskelu olisi rajoitettava mietoihin viineihin ja olueen, jolloin oluen hinta olisi alennettava siten, että oluen muodossa tapahtuvaa alkoholinautintoa suositeltaisiin väkevämpien juomien asemasta. Nyt on, niinkuin tilastosta havaitaan, esim. II lk. olut hävinnyt kokonaan markkinoilta ja sen valmistus tullaan ennen pitkää lopettamaan kokonaan. Yleisö, jota ei voida pettää, on havainnut, että II lk. oluessa on niin vähän alkoholia, ettei se maksa siitä niin kallista hintaa kuin hallitus vaatii. Luulen siis, että tilanne maassamme on niin vakava, että kaikki voimat, jotka ilmoittavat olevansa valmiit taistelemaan väkijuomien käytön vähentämisen puolesta, olisi otettava mukaan eikä yliolkaisesti jätettävä huomiotta sellaisia ehdotuksia, jotka tarkoittavat aseman parantamista toista tietä kuin täyskiellon avulla. Jos siis ed. Lumme ja hänen puolueensa voi vaikuttaa hallituk-

seen siihen suuntaan, ettei mitään esitystä tule, niin he myös ottavat edesvastuun asian nykyisestä kehittymisestä, jolloin muut ehkä olisivat valmiit tekemään lakiin ehdottomasti tarvittavia korjauksia.

Lausun siis, herra puhemies, toivomuksen, että hallitus antaisi eduskunnalle tilaisuuden ennen pitkää puuttua asiaan.

Ed. Reinikainen: Ei kai voi onnitella panimoliikkeen harjoittajia siitä, että heillä on ed. von Frenckell täällä asianajajansa. Minä en sano, että he ovat häntä pyytäneetkään tähän. Olemme huomanneet, että ed. von Frenckellillä tässä asiassa, niinkuin monessa muussakin täällä eduskunnassa on vastatuulta ja me huomaamme tällä kertaa, että valiokunta on yksimielisesti hylännyt hänen tekemänsä aloitteen. Ja minä antaisin päinvastoin kuin edellinen puhuja hallitukselle sen neuvon, että se ei tulisi tämän käsittelyn jälkeen pian tuomaan tätä aloitettansa eduskuntaan, joka kuuleman mukaan sillä on valmiina (Vasemmalta: Oikein!).

Ed. von Frenckell lähtee tällä kertaa esittämään tässä aloitteessansa sen kannan, että II luokan olut olisi vapaa kaikesta säännöstelystä, toisin sanoen, että sitä voitaisiin tarjota kaupaksi yhtä helposti kuin esim. maitoa. Koko meidän nykyinen alkoholilainsäädäntömme lepää sillä perusteella, että alkoholijuomain on oltava säännöstelyn alaisia, ja sitä kantaa ed. von Frenckellkin on aikaisemmin samaan olueen nähden edustanut. Meidän täytyy nimittäin muistaa, että II luokan olut on päihdyttävä juoma. Minä vielä kerran huomautan siitä, että se on samaa olutta kuin meillä oli ennen kieltolakia, jotenkin samaa olutta, jota on Ruotsissa ja Norjassa ja Tanskassa. Ruotsissa esimerkiksi voimakkaampaa olutta ei saa muuta kuin apteekkien kautta (Eduskunnasta: Reinikaisen kaljaa!). Tulen vielä siihenkin. Myöskin se on samaa olutta, jota on Münchenin kuuluisa Hellesbier, taitaa olla siinä $\frac{1}{10}$ % enemmän alkoholia. Ei minun käsittääkseni olisi oikein tehdä nyt niin pian eikä ollenkaan poikkeuksia siihen oikeaan periaatteeseen, joka hyväksyttiin meidän alkoholilainsäädäntöömme, nimittäin että se on oleva säännöstelyn alaisena.

Valiokunta on tahtonut nimenomaan perusteluissaan osoittaa, että oluen käytön

menekki, huolimatta pula-ajasta on tuntuvasti, etten sanoisi, huimasti noussut. Me näemme, että kun tammikuussa oli kolmannen luokan oluen menekki lähes 300,000 litraa, se on nyt noussut enemmän kuin puolella siitä, mitä se oli tämän vuoden alkaessa, samaan aikaan kuin maidon ja muiden tarvikkeiden menekki on tuntuvasti alentunut, eikä ole osottanut läheskään tämän suuntaista nousua.

Meidän oluen kulutuksemme alkaa vähitellen saada sen suuruuden, joka sillä oli normaaliaikana, se ei ole vielä aivan sillä tasolla, kuin on Ruotsin, Norjan ja Tanskan ja muiden Skandinavian maiden kulutus, mutta se alkaa vähitellen tässä suhteessa päästä samalle tasolle.

Kun aikoinaan täällä eduskunnassa paljon keskusteltiin tästä olutkysymyksestä, niin silloin pitkien ja vaivaloisten teiden kautta löydettiin raja 2.25 % käsittävälle oluelle, joka katsottiin sellaiseksi (Eduskunnasta: Ed. Reinikaisen kalja!), joka täyttäisi raattisuusjuomana sille asetetut vaatimukset, se tahtoo sanoa, että se ei ole päihdyttävää, toiseksi että sitä voimme säilyttää sekä valmistettuna että myös, ettei valmistettaessa mene hukkaan siinä aineita. Ja panimoliiton taholta ilmoitettiin, että tämä olut, nykyinen I luokan olut täyttää sille asetetut vaatimukset. Siis tältä kannalta meillä ei ole syytä panna toista olutta nykyjään kauppaan.

Ed. von Frenckell ja monet muut ovat useasti täällä eduskunnassa tuoneet sen väärän ajatuksen esiin, että mietojen alkoholijuomien käyttäminen vaikuttaisi siihen suuntaan, että silloin ruvettaisiin käyttämään vähemmän voimakkaita alkoholijuomia. Meilläkin kokemus, se lyhyt kokemus, joka meillä on nykyisen alkoholilainsäädännön aikana, on selvästi osoittanut, että tämä on väärä. Meillähän viime heinäkuun jälkeen — elokuussa laskettiin kauppaan Karhu-viina; sitä myytiin yhdessä kuukaudessa, viime elokuussa 529,000 litraa (Eduskunnasta: Uutuus viehättää!). Täällä huudettiin: Uutuus viehättää. Mutta numerot ovat jatkuvasti olleet tavattoman korkeat. Minä en huomannut ottaa mukaani niitä lukuja, mitä tästä on ollut, en ajatellut, että tästä enää tulee keskustelua, mutta kyllä ne luvut ovat niin suuret, että se aivan tuntuvasti todistaa, että eivät väkevät juomat, kun samaan aikaan oluen

käyttö, joka on voimakkaampaa olutta kuin minkään muun maan olut, on niin tavattoman paljon lisääntynyt ja yhä edelleen lisääntyy — vähentää voimakkaampien alkoholijuomien käyttöä. Muistamme myös, että aikoinaan niissä olutkeskusteluissa, joita täällä eduskunnassa tapahtui, tuotiin esiin eittämättömän selviä todistuksia Skandinavian maista, kuinka siellä juuri olutjuopottelu oli vähitellen saanut aikaan alkoholismin ja johtanut väkevämpien alkoholijuomien käyttämiseen.

Kyllä minä nyt antaisin vielä kerran hallitukselle sen neuvon, ettei se todellakaan tulisi enää tänne eduskuntaan esityksensä kanssa, sillä kyllä minä olen vakuuttettu siitä, että ed. von Frenckell on tehnyt niin sanoakseni raittiusaatteelle hyvän palveluksen, kun hän on mennyt kiirehtimään, tekemään tämän aloitteensa.

Ed. Lumme: Herra puhemies! — On ilahduttavaa, että ed. von Frenckell ja minä olemme jossakin asiassa yhtä mieltä. Ed. von Frenckell mainitsi täällä, että tilanne on vakava nykyjään tällä hetkellä, ja minä pyydän kerrata sen ajatuksen, jonka mainitsin asian ollessa toisessa käsittelyssä. Katselen asiaa erikoisesti lasten ja nuorison kannalta ja näen asian siinä valaistuksessa, että mitä enemmän miedot juomat pääsevät meidän kansan keskuuteen tuhoa tuottamaan, sitä vaarallisempaa se on meidän lapsillemme, meidän nuorillemme ja siis myös meidän koellemme. Oluen käyttö meidän maassamme on melko runsasta, niin että esim. vuonna 1932 täällä on juotu kaikkiaan noin 30 milj. litraa. Ja kun otamme huomioon kaiken muun, mitä täällä juodaan, niin ei todella tarvitse kuivin suin ja kurkuin väkijuomien käyttäjien ja sitä nauttivien olla.

Kun täällä mainittiin esim. tanssiravintoloista, niin on ilahduttava todeta, että täällä katsottiin tarpeelliseksi niihin nähden eräitä rajoituksia. Mielestäni ensiksikin tanssiravintoloita ei tarvittaisi koko maassa laisinkaan, mutta jos niitä on, niin ensi tilassa pitäisi saada niistä kaikenlaiset väkijuomat pois. Tanssi, väkijuomien käyttö ja elostelu, nehan ovat ne, jotka vievät sortumisen tielle tuhansia ihmisiä, voimme sanoa, joka vuosi maassamme. Ja mielestäni tässäkin suhteessa olisi paljon

järjestelyn varaa, ja jos todella tajutaan, että tilanne on vakava, niin onkin tämä suunta ohjelmistoon otettava.

Ed. von Frenckell huomautti hintapolitiikasta tässä yhteydessä ja väkijuomien vapaasta saannista. Mikäli minä tunnen raittiusliikkeen historiaa ja väkijuomaliikkeen historiaa samalla, niin mitä useammalla taholla ja mitä vapaammin ja mitä halvemmalla väkijuomia saa, niin sitä suurempi on niiden käyttö. Se tietää siis sitä, että jos esim. II luokan olut tehdään vapaaksi, joka todetaan päihdyttäväksi, niin silloinhan juopottelu entisestään ja nykyisestäään huomattavasti tulee lisääntymään. Suorastaan säälii esim. niitä maalaiskuntia, jotka ovat pitkien matkojen päässä kaupungeista. Kun tulisi II luokan olut vapaaksi, niin sinnehän sitä vietäisiin, siellä sitä tarjottaisiin kaikenlaisissa kahvikopeissa, sekatarvakaupoissa j. n. e. Ja kansa todella oluella läpeensä myrkytettyä. Kun esim. 1870-luvulla tehtiin joitakin rajoituksia väkijuomien saantiin nähdessä tässä maassa, niin tilastolliset numerot jo siltä ajalta osoittavat, miten huomattavassa määrässä väkijuomien käyttö väheni. Tai ei meidän tarvitse kiinnittää huomiota kuin siihen, että jollakin paikkakunnalla esim. markkina-aikana väkevien juomien myynti lopetetaan tai aikaisemmin esim. anniskelu on keskeytetty, niin tiedämme, että poliisiputkat niinä aikoina ovat melko tyhjä j. n. e.

Minä pyydän uudestaan uudistaa sen toivomuksen ja tiedän, että Suomen raittiuskansa on minun esitykseni takana, että hallitus ei tulisi enää etsimään tietä väkijuomien laajemmalle saannille, helpommalle saannille ja halvemmalle saannille kuin tähän asti, vaan päinvastoin hallitus kansamme ja varsinkin sen nuorison parasta tarkoitettavana alkaisi nähdä turman syyt ja koettaisi myös siinä suhteessa korjauksia saada aikaan.

Ed. von Frenckell huomauttaa, että se, että me hylkäämme hänen esityksensä tietää sitä, että eduskunta huomaisi, miten kuljetaan kiitettävään suuntaan. Mielestäni talousvaliokunnan mietintö ja täällä esitetyt lausunnot eivät sellaista käsitystä tai suuntaa sinne päin. Kun päinvastoin me näemme nykyisen suunnan johtavan väärään, niin me tahdomme edes tämän pienen telkeen asettaa ja viitata

tietä todella raittiimpaan suuntaan, se tietää väkijuomien vähempää käyttöä kohti.

Ed. von Frenckell: En ymmärrä, minkä tähden ed. Reinikainen on puhunut III luokan oluesta. Aloitteessahan nimenomaan mainitaan II luokan oluen menekistä. Ei suinkaan ed. Reinikainen ole sekoittanut näitä kahta niin paljon, että hän valiokunnassa on puhunut kolmannelle luokalle, kun hän on tarkoittanut toista luokkaa.

Ed. Lumme ja minä olemme samaa mieltä siitä, että asia on hyvin vakava. Ero on vain siinä, että minä tahtoisin saada parannuksia, mutta ed. Lumme istuu kädet ristissä. Minä olen tehnyt ehdotuksen niin kuin minun tyhmä järkeni sen vaatii, mutta ed. Lumme ei ole tehnyt mitään aloitetta tässä asiassa.

Ja loppujen lopuksi pyytäisin saada kysyä ed. Reinikaiselta, eikö nyt jo olisi syytä lopettaa se henkilökohtainen irvistely, mitä tähän asti aina on harjoitettu tämän yhteydessä. Eikö minun vakaumukseni voi olla yhtä suuri kuin ed. Reinikaisen? En minä minkäänlaisena asianajajana täällä esiinny enkä koskaan ole esiintynyt, mutta minä uskallan puhua sen, mitä minä ajattelen.

Ed. Wickman: Då enligt ekonomiskommittén betänkande ölet av III klass utträngt i stort sett ölet av II klass, så att detta öl till och med i allmänhet ej står att fås å restauranger, så kan jag ej heller förstå, varför rdm. von Frenckell med all makt skall försöka få denna dryck tillbaka i handeln. Jag tror ej, att den skatt, som ålagts öl av II klass, varit det som gjort drycken impopulär, utan saken torde vara den, att öl-drinkarne ej nöja sig med svagare dryck än klass III. Om så är, varför i all världen försöker rdm. von Frenckell ingripa i den naturliga utvecklingen i vårt folks val av maldrycker, så att nykterhetsfolket berövas sitt nykterhetsöl, när sådana, som älska starköl, hava tillgång till sådant i ölet av III klass. Låt då gränsen 2.25 alkoholviktprocent vara i fred såsom varande ett gott skydd för folknykterheten. Jag hoppas att regeringen aldrig tillmötesgå rdm. von Frenckells uttalande önskemål i denna sak.

Ed. Reinikainen: Olen katsonut tarpeelliseksi pyytää puheenvuoron osoittaakseni täällä, niinkuin aikaisemminkin, että tässä on kysymys siitä, että II luokan olut on päihdyttävä juoma. Minä koskettelin III luokan olutta näyttääkseni, että sen menekki on noussut vuosi vuodelta, tänäkin vuonna tammikuusta lähtien enemmän kuin puolella ja panimoliikkeen harjoittajien pitäisi olla tyytyväisiä siihen, ja että he ovat verrattuina muihin elinkeinonharjoittajiin paljon paremmassa tilanteessa. Mitä ed. Wiik sanoi, ettei siitä ole kysymys, niin kyllä minun käsittääkseni on kysymys, kun ed. von Freneckell aloitteensa perusteluissa toi esiin näitä seikkoja. Kyllä minä olen ed. von Freneckellin kanssa aivan samaa mieltä siinä, että meidän on ryhdyttävä, ja voimakkaalla kädellä ryhdyttävä, kaikkea sitä väärinkäytöstä vastaan, mikä niin suuressa määrin ilmenee. Mutta sitä ei poisteta tällä keinolla eikä avaamalla yhä enemmän portteja oluen saantiin, vaan niillä toimenpiteillä, joita hallituskin on alkanut esittää. Ensinnäkin trokarilaki on jo yksi hyvä laki tähän suuntaan. Tämänäsuuntaiseen lainsäädäntöön minun käsittääkseni on täällä mentävä. Se alkaa olla vähän samantilaista lainsäädäntöä jolla Päivänsalo-vainaja aikanaan oli.

Ed. Lumme: Ed. von Freneckell mainitsee, että kansan raitistuttamistyössä olen istunut tähän asti kädet ristissä. Itse olen jäävi sanomaan tässä asiassa mitään. En ole kuitenkaan ensi kertaa raittiuskysymyksen kanssa tekemisessä, mutta olen kuitenkin iloinen, että ed. von Freneckell on herättänyt minun tässä asiassa toimimaan täällä eduskunnassakin. Toivon, että vastaisuudessa ed. von Freneckell kannattaa minun esityksiäni täällä tällä alalla (Ed. von Freneckell: Jos ne ovat hyviä!). — Huonoja en pyri esittämään.

Ed. A. Halonen: Ed. von Freneckellin lausunnosta sai sen käsityksen, niinkuin hän olisi tehnyt aloitteensa läheisessä yhteisymmärryksessä alkoholiliikkeen johdon kanssa. Niin ei kumminkaan liene asianlaista, sillä alkoholiliikkeen taholta pyydetty asiantuntija ilmoitti talousvaliokunnassa, että hän ei tiedä ed. von Freneckellin aloitteesta mitään. Ja siinä kävi ilmi, ettei tämä ed. von Freneckellin aloite olekaan niin

läheisessä yhteisymmärryksessä tehty alkoholiliikkeen johdon kanssa kuin minkä käsityksen täällä on asiasta saanut. Päinvastoin alkoholiliikkeen taholta ilmoitettiin, etteivät he olisi puolestaan valmiit niin pitkälle menemään kuin mitä ed. von Freneckellin aloite tietäisi. Ja mitä tulee sitten ed. von Freneckellin aloitteessa mainittuihin näihin mallasjuomain alkoholiprosenttimääriin ja verotukseen, se on siksi sekava, että se saattaisi huomattavia häiriöitä kenties aikaan, toisin sanoen, että se on lakiteknisestikin verrattain hatara. Tästä käynee ilmi, että ed. von Freneckell on nähtävästi omasta asianharrastuksestaan ilman laajempien kansalaispiirien kannatusta tehnyt tämän aloitteen. Sen vuoksi minä yhtyisin niihin, jotka lausuvat hallitukselle toivomuksen, ettei hallitus enää tämän luontoisia aloitteita tekisi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta pysyy asian toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus laiksi oppisopimuslain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 6 a ja otetaan jatkettuun toiseen käsittelyyn siinä sekä saman valiokunnan mietinnössä n:o 6 ja työväenasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmis-televasti käsitelty hallituksen esitys n:o 32, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 6 a, josta nähdään, että suuri valiokunta asian uudelleen käsiteltyään on kaikissa muissa kohdin yhtynyt eduskunnan siitä tekemiin päätöksiin, paitsi että on ehdottanut lakiehdotuksen johtolauseetta jonkin verran muutettavaksi. Kun tämä lakiehdotuksen johtolauseeseen tehty muutos on vain seuraus 13 §:n poistamisesta itse lakiehdotuksesta ja voimassa olevasta laista, voitaneen laki-

ehdotuksen toinen käsittely valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 3 momentin mukaisesti ilman muuta katsoa päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy puhemiehen käsitykseen ja lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotukset laiksi Suomen hallitusmuodon 14 §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 11 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 5 valmistelevasti käsitelty ed. Heiskasen y. m. lak. al. n:o 1 ja ed. V. Annalan y. m. lak. al. n:o 2, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 11.

Keskustelu:

Ed. Lahdensuo: Kun siitä tavasta huolimatta, joka on, käsitykseni mukaan, pilannut tämän asian käsittelyä aikaisemmissa vaiheissa, tekee mieli siihen kuitenkin vielä puuttua, niin ei se tapahdu siksi, että siitä hyötyä asian hyväksymiseen nähdessä tällä kertaa enää olisi, vaan siksi, että täytyy voida osoittaa, että asiaa voidaan ajaa vilpittömässä mielessä päähän asti ja että täytyy voida uudestaan ja uudestaan osoittaa, mikä se pohja suomalaisen katsomuksen mukaan on, jolta pyrkimys kieliohjelmien järjestämiseen oikealle kannalle lähtee.

On usein aikaisemmin ja tälläkin kertaa koetettu lohduttaa niitä, jotka näkevät hallitusmuodon 14 §:n sisältävän kielellisten suhteiden kannalta kohtuuttomia säännöksiä, sillä, että mainittua pykälää on väärin tulkittu, kun sille on tahdottu antaa sellainen sisältö, että siitä voitaisiin saada joku oikeusperuste kielellisiin suhteita määrittäessä ja nimenomaan ruotsinkielisen asemaa ja ruotsalaisten kielellisiä oikeuksia määrittäessä. Suomalaiselta taholta on tämä kanta kyllä aina yritetty torjua, mutta siitä huolimatta on toiselta taholta yhä uudestaan ja uudestaan ja yhä jyrkästi väitetty mainitun pykälän sisältävän juuri

sellaisen positiivisen lainsäädännön, joka sinänsä jo määräisi ruotsinkielisen ja ruotsinkielisten oikeudet.

Kun on tahdottu kieltää, ettei ruotsalaisella taholla olisi vedottu hallitusmuodon 14 §:n määräyksiin, kun on ollut kysymyksessä ruotsinkielisen asema ja oikeudet, niin on syytä palauttaa mieliin joku tapaus ja ehkä kaikkein kuvaavin tapaus, joka osoittaa, minkä merkityksen ruotsalaiset mainitulle pykälälle tahtovat antaa.

Kun Helsingin yliopiston järjestysmuodon perusteita koskeva laki aikanaan oli eduskunnassa käsiteltävänä, kannattivat ruotsalaiset, kuten muistetaan, toteutettavaksi n. s. linjakokoa yliopiston opetuksessa. Kun sitävästoin perustuslakivaliokunta oli asettunut toiselle kannalle, joka sitten tuli eduskunnassakin hyväksytyksi, ja ehdotti määrättäväksi, että suomen- ja ruotsinkielisten julkisten luentojen suhteellinen määrä kussakin tiedekunnassa tuli suunnilleen vastata suomen- ja ruotsinkielisten opiskelijain keskimääräistä suhdetta asianomaisessa tiedekunnassa, niin lausui ed. Estlander vastalauseessaan tästä: „Itse tämän periaatteen kohtuuden- ja oikeudenmukaisuus on mitä jyrkimmin kiellettävä. Se on pikemmin ilmeisessä ristiriidassa hallitusmuodon 14 §:n periaatteiden kanssa. Sillä tämä säännös merkitsee, että valtion ylläpitämissä korkeakouluissa tulee tarjota kummankin kansallisuuden jäsenille sivistysmahdollisuudet samanlaisten perusteiden mukaan. Ruotsinkielisellä opiskelevalla nuorisolla täytyy siis olla mahdollisuus saada tällä kielellä tiedot aivan niinkuin suomenkieliselläkin. Määrätä sen opiskelualan laajuus, joka on oleva kullakin avoinna hänen äidinkiellellään molempiin kieliryhmiin kuuluvain opiskelijain suhdeluvun mukaan on yhtä epäoikeudenmukaista kuin epäjohtomukaistakin.” Ja vähän myöhemmin vastalauseessa sanotaan: „On vaikea uskoa, että valistuneella ja johtavalla suomalaisella taholla tätä tahdotaan väittää siksi oikeudeksi ja kohtuudeksi, mikä hallitusmuodon 14 §:n mukaan halutaan valmistaa ruotsinkielelle ja kulttuurille tässä maassa.”

Vaikka tätä ed. Estlanderin y. m. allekirjoittamassa vastalauseessa esiintyvää ruotsalaisten käsityskantaa vastaan asettuivat useat puhujat, m. m. nytkin asiantuntijana käytetty ministeri Erich, niin aiheutti se vain sen, että ed. Estlander käytti eduskun-

nassa puheenvuoron, jossa hän ehkä vielä jyrkemmässä muodossa esitti mielipiteensä. Hän lausui näet tähän tapaan: „Tärkeimmät määräykset tässä yliopistolaissa ovat kuitenkin ne, jotka koskevat yliopiston kieltä. Jos jo lain vaikutusalan laajentaminen on aiheuttanut sen, että se on tullut ristiriitaan perustuslain kanssa, niin tulee se muutos perustuslakiin, jonka valiokunnan ehdotus aiheuttaisi, aivan kouraantuntuvaaksi, mikäli on kysymys kieltä koskevista säännöksistä. Mietinnössä alun perin olivat tätä koskevat säädökset niin tyhjänpäiväiset ja epämääräiset kuin suinkin, mutta nyt on kuitenkin suuri valiokunta ottanut siihen perusluontoisen säädöksen, joka ilman epäilyjä on ristiriidassa hallitusmuodon 14 §:n kanssa”. Ja vähän myöhemmin sanotaan lausunnossa: „Sen yhdenvertaisuusperiaatteen sijaan, jonka hallitusmuodon 14 § ilmaisee, tulisi laissa lukkoon lyödyksi oikeuksiin nähden erivertaisuusperiaate, joka jakaisi erilaista oikeutta suomea ja erilaista ruotsia puhuville kansalaisille”. Kuten edellisestä näkyy, vedotaan ruotsalaisten taholla — ja olkoon lisäksi mainittu, että sen tekivät muutkin puhujat kuin ed. Estlander — nimenomaan hallitusmuodon 14 §:n säännökseen selittäen sen sisältävän positiivisen lainsäädöksen, vieläpä niin, että siinä oleva määräys „samanlaisten perusteiden mukaan” merkitsi sitä, että ruotsinkielisillä tulisi olla samanlainen ja yhtäläinen tilaisuus saada omalla kielellään yliopisto-opetusta, kuin suomenkielisillä on omalla kielellään.

Kun sosialidemokraattien taholta on melkoisella välinpitämättömyydellä suhtauduttu tällä kertaa esillä olevan asian käsittelyyn, he osoittavat toisin sanoen „ei meitä liikuta”-kantaa, niin on syytä yliopistoasian käsittelyssä vielä palauttaa mieleen, mitä silloin siltä taholta esitettiin. Ed. Ryömä näet lausui ruotsalaisten vetoamisen johdosta hallitusmuotoon tällä tavalla: „Lopuksi minä tahtoisin viitata muutamii seikkoihin, joita on ed. Estlanderin ja eräiden muiden vastalauseessa. Täällä sanotaan, että ruotsinkielisellä opiskelevalla nuorisolla tulee olla oikeus korkeakoulussa saada opetusta täydellisesti ruotsinkielellä, samalla kun sanotaan, että samanlainen vaatimus suomenkieliselle ylioppilasnuorisolle on varattava. Tässä väitteessä vedotaan hallitusmuotoon, jossa on muka olemassa tällainen

peruste. Minä kuitenkin väitän, että tällaista perustetta ei hallitusmuodossa ole. Siellä sanotaan ainoastaan, että kummankin kielisiä sivistystarpeita on avustettava samanlaisten perusteiden mukaan, ja kun nyt tässä uudessa laissa on se peruste, että kummankin kielisten opiskelijain on kuunneltava luentoja molemmilla kielillä siinä suhteessa kuin näitä opiskelijoita on, niin on siinä olemassa peruste, joka parhaiten vastaa hallitusmuotoon otettua yleistä perustetta”.

Kuten viimeksimainitusta näkyy, oli socialidemokraateilla silloin selvä kanta ruotsalaisten vaatimuksia vastaan, eivätkä viimeksimainitut myöskään saaneet sosialisteilta tukea hallitusmuodon tulkitsemiselle. Olisi toivottava, että sama selvä asiallinen kanta saisi tälläkin kertaa määrätä heidän menettelynsä eikä sellainen ennakkokanta, kuten perustuslakivaliokunnassa, joka tekee sen vaikutuksen, kuin ei tahdottaisikaan näissä oloissa asiaa asiallisten syiden perustuksella käsitellä.

Mutta esimerkkejä siitä, minkä sisällön ruotsalaiset tahtovat hallitusmuodon 14 §:n säädöksille antaa, ei tarvitse hakea kauempaa kuin siitä istunnosta, jossa tätä asiaa ensimmäisen kerran käsiteltiin. Kun ed. Kullberg lausunnossaan viittasi siihen, että ruotsalaisten kielelliset oikeudet ovat perustuslaissa turvatut, että ruotsalaiset joutuisivat eri asemaan perustuslain edessä kuin suomalaiset, jos hallitusmuodon 14 §:ään tehtäisiin sellainen muutos kuin eduskunta-aloitteissa tarkoitetaan, niin osoittaa se, ettei käsitys hallitusmuodon kielipykälästä positiivisena säädöksenä ole vain lainselittäjillä ja oppineilla, vaan on se myös ruotsalaisilla kansanmiehillä.

Kun maan ruotsinkieliset eivät tyydy hallitusmuodon 14 §:lle antamaan ja tunnustamaan vain sellaisen deklaratoorisen, julkilausuman omaisen merkityksen, josta asiantuntijat puhuvat ja joka sillä ilmeisesti on ollut tarkoitus antaa, niin johtuu siitä, että pykälän säännökset on tulkittu ja edelleen tulkitaan eri tavalla ja että se siitä syystä on jatkuvasti erimielisyyksien ja ristiriidan aiheena. Niiden poistamiseksi pitäisi olla riittävästi syytä siihen, että on tehty ne eduskunta-aloitteet, jotka nyt on käsiteltävänä.

Niissä asiantuntijalausunnoissa, jotka perustuslakivaliokunta on hankkinut, on, kuten ed. Virkkunen aikaisemmassa istun-

nossa mainitsi, paljon positiivista ja myönteistä asian käsittelyyn ja ratkaisuun, vaikka ei se tapahtuisikaan vielä tällä kertaa näiden aloitteiden tarkoittamaan suuntaan, kuten ed. Virkkusen lausunto oli kai käsitettävä. Minun mielestäni kyllä olisi ed. Virkkusenkin pitänyt tulla sen laajan ja mielestäni mielenkiintoisen sekä hyvin paljon myönteistä sisältävän lausuntonsa perustuksella, jonka hän esitti, sellaiseen tulokseen, että hän olisi voinut yhtyä aloitteentekijöihin. Ehkäpä ed. Virkkunen vielä niin tekeekin. Mutta kajoamatta siihen sen enempää, on sen sijaan syytä tarkastaa asiantuntijain, professori Setälän ja ministeri Erichin lausuntoa niissä kohdin, jotka määräävät heidän kielteisen tuloksensa aloitteiden hyväksymiseen nähden.

Professori Setälä lausuu m. m. näin: „Olisivatko nämä säännökset nyt siis muutettavat ehdotettuun tapaan ja mitä etua näistä muutoksista olisi. Arvostellessani tätä kysymystä minun on lähdettävä siitä, että nämä säännökset, joiden muuttamisesta on kysymys, ovat otetut voimassaolevaan perustuslakiin ja että kysymys saataisi muodostua toisenlaiseksi, jos olisi kysymys uudesta säädettävästä laista.” Tästä nähdäkseen voidaan lukea se ajatus, että jos nyt olisi kysymys uuden perustuslain laatimisesta eikä vanhan korjaamisesta, niin olisi asiaa arvosteltava toisella tavalla ja että tulos voisi olla sellainenkin, että aloitteiden tarkoitus tulisi toteutetuksi. Se, mikä näyttää määräävän asiantuntijana kuullun professori Setälän kannan näihin kysymyksiin, käykin selville hänen lausuntonsa viimeistä edelliseen kappaleeseen sisältyvästä ajatuksesta: „Se seikka”, sanoo professori Setälä „että Suomi vaikeana aikana, jolloin sen oli itselleen säädettävä uusi valtiosääntö, on tähän valtiosääntöön ottanut erikielisten kansanainesten oikeutta ja etua turvaavat säännökset, tekee nämä säännökset vapaasti annetun lupauksen luontoisiksi, jonka peruuttamista minun käsitykseni mukaan ei oikeuden- eikä kunniantunto salli”.

Tämähän tuntuu kyllä kovinkin juhlalliselta, ainakin näin jäljestäpäin kuulen, mutta kun asettaa tämän sen kanssa yhteyteen, mitä professori Setälä perustuslakivaliokunnassa, siellä suullisesti kuultuna, sanoi, niin tämän juhlallisen lupauksen merkitys muuttuu hiukan toisen arvoiseksi. Hän mainitsi silloin, että oli jo lakia sää-

dettäessä ollut kysymys siitä, oliko sellaista säädöstä, kuin sisältyy hallitusmuodon 14 §:n 1 momenttiin, ensinkään otettava hallitusmuotoon. Asia ei siis näyttänyt olleen läheskään itsestään selvä. Ja lisäksi hän sanoi, että koko 14 § ei olisi ollenkaan tarpeellinen hallitusmuodossa. Jos siis jo lakia säädettäessä on oltu kahdenvaiheilla siitä, oliko ensimmäisen momentin säädös ollenkaan niin tärkeä, että se oli lakiin otettava, ja että koko pykäläkin voisi jäädä pois hallitusmuodosta, mikä merkitsisi sitä, että tavalliset lainsäädökset olisivat riittävät kielisuhteiden järjestämiseen, niin ei tuollaisen lupauksen merkitystä tarvitsisi tämän jälkeen liian suureksi arvioida. Mutta mikä on selvää asiantuntijain lausuntoon nähden, on se, että jonkinlaiset kunnia-arkuussyyt ovat esteenä siihen, että hallitusmuodon kielipykälää ei voisi muuttaa. Kun siis professori Setäläkin, jolle ruotsinkielisetkin näyttävät tunnustavan auktoriteetin merkityksen ja antavat hänen mielipiteilleen suuren arvon, tulee tällaiseen lopputulokseen, niin olisi ruotsalaisten ja aivan erikoisesti sosialidemokratien aihetta harkita, onko tässä kyllin luja perustus, jolla suomalaiskansallisia pyrkimyksiä vastustetaan.

Ministeri Erichin lausunnosta havaitaan, että hänen mielipiteensä hallitusmuodon kielipykälän muuttamisesta käy samaan suuntaan kuin professori Setälän. Niinpä hän lausuu sen muuttamisesta näissä oloissa m. m. seuraavaa: „Jos perustuslain ja lainsäännöksiä kielioloistamme ei tällä hetkellä olisi, vaan tämä ala vasta nyt olisi säännösteltävänä, voidaan ajatella, että hallitusmuodossa ei käytettäisi nykyistä deklaratoorista sanontaa, vaan vaatimattomampaa, tämän silti tarvitsematta merkitä ruotsia äidinkielenään käyttävien kansalaisten leimaamista minkäänlaisiksi „toisen luokan kansalaisiksi”. Jos siis vasta nyt olisi kysymys perustuslain säännöksen laatimisesta, voitaisiin ehkä ajatella sanottavan jotakin sellaista, kuin että suomenkieli on yleinen virallinen kieli ja ruotsinkieli on virallinen kieli niissä rajoissa, jotka lainsäädäntö tarkemmin määrää. Toisin on asianlaita nyt, jolloin tuo hallitusmuodon 14 §:n säännös on jo kauan ollut voimassa.”

Ei ole ehkä ihmeteltävä sitä, että ministeri Erich, joka on ollut kauan poissa kotimaastaan eikä siitä syystä tunne sitä mieli-

alaa ja niitä virtauksia, jotka antavat leiman meidän omille oloillemme, eikä sitä kansallisen hengen voimakasta nousua, joka on ominaista meidän kansamme ja varsinkin sen nuorison harrastuksille ja pyrkimyksille nykyaikana, muodostaa mielipiteensä enemmän sen mukaan, minkä vaikutuksen tällainen lainmuutos tekisi maan rajojen ulkopuolella. Siitä syystä hän puhuikin paljon siitä, että Suomen arvonanto maailman silmissä kärsisi, että kansa, joka näyttäisi aikovan huonontaa vähemmistönsä asemaa, saattaisi itsensä varsin epäedulliseen valoon j. n. e. Näilläkin seikoilla on kieltämättä merkitystä ja on nekin varteen otettava, mutta suuremman merkityksen pitäisi toki antaa sen katkeruuden, tyytymättömyyden ja riidan olemassaoloon ja poistamiseen, joka on meidän omassa maassamme ja meidän omassa keskuudessamme. Epäilykset siitä, miten jotkut meidän toimenpiteemme otettaisiin vastaan ulkomailla, ovat huomionarvoisia, mutta aihe sellaiseen täytyy voida poistaa, koska kaikkien itsenäisten ja arvonsa tuntevien kansojen täytyy voida ymmärtää Suomen kansan pyrkimykset päästä sellaiseen asemaan omassa maassaan, kuin muilla kansoilla on kullakin omassa maassaan. Mutta sitävastoin sitä mahtia ei tule, joka pystyisi vastustamaan, vielä vähemmän tyhjäksi tekemään niitä kansallisen innostuksen ja itsetunnon herääviä voimia, jotka täällä suomalaisen kansan keskuudessa elävät, kasvavat ja valtaavat yhä enemmän ja enemmän alaa.

Mielestäni onkin tohtori Ruutu aivan oikeassa lausuessaan m. m. näin: „Olen vakuutettu siitä, että nyt puheenaolevat lakialoitteet perillevietyinä tulisivat kerta kaikkiaan lopettamaan kielipoliittiset ristiriidat, joskin joistakin yksityiskohdista voisi erimielisyyttä ilmetä myöhemminkin, ja tekemään kansamme eri kieliryhmien välisen yhteisymmärryksen hyväksi ja siunaukselliseksi. Jo yksin ulkopoliittisistakin syistä olisi tässä asiassa pyrittävä kerta kaikkiaan lopulliseen ratkaisuun.”

Kun me maalaisliittolaiset olemme ryhtyneet ajamaan näitä kielipoliittisia asioita eduskunnassa, niin ei meillä — sehän on julkisesti nöyrällä mielellä tunnustettava — ole sellaisia panoksia pantavana liikkeelle kuin eräällä toisella taholla näyttää olevan, jopa uhkauksiakin siitä, että

pian nähdään, mitä tuleva on. Meidän tulee tyytyä päinvastoin tälläkin kertaa toteamaan, että vastustus on valitettavan suuri emmekä me näy voivan pystyä sen murtamiseen niillä laillisilla keinoilla, joita me kunniassa pidämme ja tahdomme käyttää. Mutta me lähdemme siitä vakaumuksesta, että ruotsalaisemme tulevat itse käsittelemään antaa oikea arvo niille kansallisille ja kielellisille pyrkimyksille, jotka suomenkielisen kansan keskuudessa elävät ja että he tulevat tunnustamaan ne oikeutetuiksi, yhtä oikeutetuiksi kuin he aivan epäilemättä ne tunnustaisivat, jos meidän arparamme ja osamme olisivat vaihdoksissa ja he olisivat meidän asemassamme. Jos tämä tällainen käsitys ruotsinkielisistä näyttäisi yhä uudestaan ja uudestaan pettävän, niin ainakin meidän täytyy voida uskoa, että maan suomenkielisen kansan keskuudessa kansallinen ajatustapa, kaikista puolerajoituksista piittaamatta, saa enemmän ja enemmän jalansijaa ja että suomalaisen kansan suuren enemmistön voima tulee kielelliset ja kansalliset pyrkimykset viemään tässä maassa onnelliseen voittoon.

Pysyen johdonmukaisena tämän aloitteen perilleviemiseen, niin toivottomalta kuin se näyttääkin, minä siis, herra puhemies, ehdotan, että perustuslakivaliokunnan mietintöön liittyvässä I vastalauseessa oleva lakiehdotus asetettaisiin käsittelyn pohjaksi.

Ed. R y ö m ä: Herra puhemies! Silloin kuin maamme vielä oli Venäjän valtakunnan yhteydessä, käytettiin nimitystä „molemmat kotimaiset kielet” suomen ja ruotsin kielestä yhdessä venäjän kieltä vastaan, jota myöskin pakollisesti käytettiin maassa virallisena kielenä. Sillä ilmaistiin se tosiasia, että Suomi oli kaksikielinen maa, väestön enemmistön kielenä suomi ja vähemmistön kielenä ruotsi. Kun sitten maa tuli itsenäiseksi, oli selvää, ettei enempää ollut syytä eikä mahdollisuutta puhua kotimaisista kielistä, koska vierasta virallista kieltä ei enää ollut olemassa. Kun kuitenkin hallitusmuodossa oli todettava, että Suomen kansa on kaksikielinen ja että on olemassa kaksi kansan kieltä, johduttiin silloin määrittelemään, että suomi ja ruotsi ovat tasavallan kansalliskielet. Olisi luonnollisesti voinut puhua myöskin maan kahdesta vi-

rallisesta kielestä, mutta kummankin kielen tunnustaminen kansalliskieleksi nojaa siihen kokonaisuusajatuksen, että on olemassa vain yksi Suomen kansa, „finska folket”, joka puhuu kahta kieltä. Tämä kokonaisuusajatus on perusaatteena yhtä hyvin hallitusmuodossa kuin valtiopäiväjärjestyksessä.

Tätä ajatusta ei myöskään ole näihin asti kiellettykään ainakaan kansan suomenkielisen osan taholla. Päinvastoin on pyritty asioita hoitamaan niin, että kielellisen eroavaisuuden aiheuttama hajamaisuus häipyisi mahdollisimmassa määrässä olemattomiin. Ruotsinkielisen kansanosan johtajain taholta ei mielestäni ole sitä vastoin kaikissa suhteissa yhtä lojaalisesti suhtauduttu koskettelemaani kokonaisuusajatuksen. Tarkoitan tässä ennenkaikkea sitä, että ruotsinkielisellä taholla kotimaassa ja sen mukaan myöskin skandinavisissa maissa on otettu käytäntöön tuo tunnettu finländare- ja finländsk (suomenmaalainen)-muoto vastaamaan suomalaista eri merkityksissä, eikä ainoastaan merkitsemään Suomen ruotsinkielisiä, vaan myöskin kansan suomenkielistä ainesta. Tätä nimitystä, joka ei ole yhdenmukainen hallitusmuodon ja valtiopäiväjärjestyksen ruotsinkielisille nimityksille „finsk medborgare” ja finska folket”, ei tietääkseni millään suomenkielisellä taholla ole tunnustettu päteväksi eikä oikeaksi, vaan on se kaikkialla käsitetty ruotsinkielisten separatistien merkinäiksi, enkä puolestani luule tämän itsessään tosin vähäpätöisen seikan psykologisilta vaikutuksiltaan olleen edullisen ruotsinkielisen vähemmistön asialle.

Mutta kun on puhe suomenkielisestä enemmistöstä, ei ole mielestäni sen kannalta mitään syytä pyrkiä hävittämään tuota historiallista kokonaiskäsitettä, että Suomen kansa on yksi, vaikka se puhuuakin kahta kieltä. Silloin on myöskin oikein ja paikallaan todeta tämä tosiasia hallitusmuodossa, jotenka ei ole olemassa mitään järjellistä syytä tämän hallitusmuodon kohdan kumoamiseen.

Kun ollaan selvillä sanomastani, ollaan silloin myöskin selvillä, kuten herrat Setälä ja Erich lausunnoissaan ovatkin selvästi osoittaneet, myöskin siitä, mitä hallitusmuodon 14 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetaan sanoilla „samanlaisten perusteiden mukaan”. Mitä tulee oikeuteen käyttää toista tai toista kieltä, sanottu periaate

onkin oikein oivallettu kielilaeissa ja, mikäli nämä käytännölliseltä kannalta kaipaavat muutoksia ja lievennyksiä, voivat nämä jälleen tapahtua samaa hallitusmuodon edellyttämää vastavuoroisuusperiaatetta noudattamalla, ilman että itse perussääntöä siltä tarvitsisi muuttaa. Samoin on näihin asti aina aivan oikein käsitetty, mitä merkitsee suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisten ja taloudellisten tarpeiden tyydyttäminen „samanlaisten perusteiden mukaan”. Kun on esim. säädetty laki valtion osanotosta kansakoululaitoksen kustannuksiin, ei ole määrärahoja suomenkielisille ja ruotsinkielisille kouluille jaettu erikielisten väestöjen suhdelukujen mukaan, vaan oppilasmäärien ja koululuvun perusteella kieleen katsomatta. Samoin on kansanopistojen ja työväenopistojen avustuksia määrättäessä otettu huomioon sivistystarpeen vaatimukset eikä kielisyyttä. Niin edelleen korkeampaa kouluopetusta ja yliopistolista opetusta järjestettäessä on otettu huomioon kummankin kielisten opiskelijain suhteet eikä väestösuhteita, yhtä vähän kuin voidaan siinä suhteessa ottaa huomioon muitakaan erilaisia yhteiskuntaryhmittymiä ja näiden keskinäisiä suhteita. Ed. Lahdensuon lausunnon johdosta huomautan, että yliopistolakiin nähden olen edelleen samalla kannalla kuin olin sitä lakia laadittaessa, että se vastaa juuri tätä hallitusmuodon ajatusta ja kannatankin sitä lakia oikeastaan siinä muodossa, kuin se nyt on. Edelleen on valtionavustukset maanviljelys-, kalastus- y. m. taloudellisille yrityksille hallitusmuodon periaatteen mukaisesti osattu jakaa asiallisilla eikä väestösuhdeperusteilla.

Ei ole tosiaan vallinnut mitään epäselvyyttä asiassa. Paha kiihkomielinen on nyt tullut väliin ja yrittää hävittää luonnollisen asiankulun. Sillä eivät mitkään yhtä vähän sivistykselliset kuin taloudellisetkaan syyt ole vaatineet sellaisen repivän kiihoitustyön toimeenpanoa kuin on tapahtunut, varsinkin tällaisena aikana, jolloin kaikki voimat olisi koottava yhteen taisteluun talouspulaa vastaan, mikäli sellaista taistelua tulosten saavuttamisen mielessä nykyisen talousjärjestelmän vallitessa voi ajatella. Me olemme viime päivinä nähneet ennenkuulumattomia esiintymisiä Helsingin kaupungin kaduilla. Minkälainen syy-yhteys näillä lienee eduskunnassa viireille pantuun kielitaisteluun, ovatko ne

mahdollisesti vastakaikua näistä vai ovatko nämä aloitteet jonkinlaisena seurauksena niiden mielialoista, jotka kaduilla osoittavat mieltään? Ei voi kuitenkaan olla tekemättä vertauksia työttömyyden ja puutteen kanssa kamppailevan työväestön ja koskettelemieni kielikiikhkon liikkeen panevien joukkojen välillä. Eduskunnan olisi mielestäni selvästi sanouduttava irti tällaisista kiihkoiluista, missä muodossa ne esiintyvätkin, hylkäämällä nyt käsiteltävänä oleva ja muut myöhemmät samantyyppiset aloitteet.

Joku aika sitten eduskunnan istunnossa eräs edustaja nimitti itseään „tosisuomalaiseksi”, merkiten samalla erään savolais-syntyisen edustajan, joka ei kannata hänen kielikiikhkoilujaan, jonkunlaiseksi puolisomalaiseksi. Tällaisia puheita kuullessa muistuu mieleen ajat varsinkin juuri ennen maailmansotaa. Silloin nimittäin eri maissa esiintyi vähin kaikkialla tuollaisia tosikansallisia ryhmiä, joiden pääpyrkimyksenä oli maansa kielellisten vähemmistöjen sortaminen. Venäjällä nämä tosi-venäläiset sortivat suomalaisia, virolaisia, latteja ja jopa sellaisia slaavilaisiakin kansoja kuin ukrainalaisia ja puolalaisia. Näistä tosi-venäläisistä muistamme erittäin kaksi henkilöä, joista toinen jo kerran riemumielin huudahti: „Finis Finlandiae!” (Suomen loppu). — Saksassa nämä tosisaksalaiset sortivat puolalaisia, tanskalaisia y. m., Itävallassa tshekkejä j. n. e. Sosialidemokraatteja ei noiden meidän tosi-suomalaisen hengenheimolaisten keskuudessa missään esiintynyt, vaan esim. venäläiset sosialidemokraatit voimakkaasti puolivat m. m. Suomen kansan oikeuksia, tuon pienen vähemmistökansallisuuden, joka oli ainoastaan $\frac{1}{50}$ suuren Venäjän valtakunnan kansallisuuksista.

Maailmansodan päättyessä nämä tosikansalliset olivat eri maissa merkittävällä tavalla poistuneet näyttämöltä ja tunnuslauseena silloin oli kansojen itsemääräämisoikeus ja kansallisten vähemmistöjen suojaaminen. Maamme itsenäisyys on yksi näiden tunnuslauseiden käytännöllinen tulos. Ja meidän kielilainsäädäntömme perusperiaatteet ovat näytteenä asian toisesta puolesta. On valitettavaa, että sellaisilla aloitteilla, joilla ei maan sivistyksellisiä yhtä vähän kuin taloudellisiakaan oloja mitenkään paranneta, yritetään kumota sitä perustetta, joka perustuslaeissamme

on kielikysymyksellemme ja erikielisten vähemmistöryhmien keskeisille muille järjestelyille olemassa.

Minä toivon, herra puhemies, että eduskunta yhtyisi perustus- ja suuren valtiokunnan ehdotuksiin ja hylkäisi aloitteen (Eduskunnasta: Huonon asian puolesta!).

Ed. Simojoki: Herra puhemies! Käsillä olevan lakiehdotuksen käsittely eduskunnassa on jälleen osoittanut sen masentavain tosiasian, että suomalainen kansallisuus on ainakin valtiollisen edustuslaitoksensa kautta vielä kypsytymättömänä ottamaan vastaan sen valta-aseman tässä maassa, joka sille kaiken oikeuden nimessä täytyy kuulua. Se ei ole vielä lyhyen itsenäisyytensä aikana voinut vapautua niistä vieraista vaikutteista, joiden alaisena se on vaeltanut vuosituhansien korpitaipaleensa aikana. Suomalaisen nuorison olisi syytä olla ruotsalaisten johtomiehille siitä kiitollisia, että he ovat politiikallaan avanneet sen silmät huomaamaan, kuinka suuresta asiasta nyt on kysymys, silloin kun taistellaan kielikysymyksestä. Ruotsalaistemme separatistinen politiikka viime vuosikymmenen alkupuolella alkoi nimenomaan tehostaa ruotsinkielistämme „valtakunnan-ruotsalaista” luonnetta, esim. järjestönsä kautta „Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet”. Tämä niin sanottu itäruotsalaisuus, jonka räikein ilmenemismuoto oli Ahvenanmaan separatistien liike, ei tosin saavuttanut kaikkien ruotsalaistemme, ei ainakaan ruotsalaisen rahvaan hyväksymistä, ja on siitä viime aikoina virallisella taholla yhä enemmän luovuttu, kun on tullut huomatuksi se taktillisesti epäviisaaksi ja itselleen ruotsalaisuudelle vahingolliseksi. Mutta sen kylvämä ruotsinmaalaisen kulttuuri-imperialismin siemen on kuitenkin langennut hyvään maaperään. Ruotsinkielinen kulttuuri on yhä päättävämmin kääntänyt kasvonsa Skandinaviaan päin ja yhä selvemmin sanoutunut irti suomenkielisestä sivistysyhteydestä. Avoimesti puhuvat ruotsinkieliset kirjailijamme ruotsalaisesta kansallistunteestaan, eivätkä heidän uudet historioitsijansa erehdyksessäkään mainitse heitä suomalaisiksi. Ruotsalaistemme mainitunlaisesta asennoitumisesta on ollut suomalaisuusliikkeelle sen nykyisessä vaiheessa se välillinen hyöty, että se on vaikuttanut suomalaisessa nuo-

risossa, varsinkin ylioppilasnuorisossa välttämättömän reaktion ja tehnyt sen piirissä uudestaan ajankohtaiseksi kysymyksen suomalaisesta kansallisvaltiosta. Meille on selvinnyt, että suomenkielisen ja ruotsinkielisen kansanaineksen vieraus ei rajoitu vain kielelliseen ilmaukseen, vaan Suomen valtakunnan rajojen sisäpuolella on kaksi kansallista tahtoa, kaksi erillistä kulttuurisuuntausta. Vaikkakaan emme hyväksyisi sitä käsitystä, joka on ruotsalaisen sivistyneistön taholla jo yleinen, että olisi kysymys kahden erilaisen rodun, kahden kansallisuuden välisestä valtataistelusta, täytyy meidän todeta, että on kysymys enemmästä kuin kieliasiaista. Kieli ilmentää puhujansa kansallista ajatusta, sen väestöryhmän sielua, joka määrättyä kieltä puhuu. Kielen kautta toteuttaa kansa sille ominaista sivistysmuotoa. Me puhumme nimenomaan suomalaisesta kulttuurista tarkoittaen sillä kansallista suomenkielistä kulttuuria. Silti me kuulumme länsimaiseen sivistysyhteyteen ja meidän tulee kehittää näitä yhteyksiä, mutta me emme hyväksy Ruotsia tämän sivistyksen ainoaksi ja välttämättömäksi välittäjäksi, emmekä tunnusta skandinaavista sivistysmuotoa tässä maassa sinänsä kansalliseksi. „Meidän täytyy irtautua siitä käsityksestä”, sanoi jo Juhana Vilhelm Snellman, „että Suomi olisi jonkunlainen Ruotsin alainen maakunta”. Kuta varmemmin suomalainen kansallinen herätysliike valtaa jalansijaa tässä maassa, myöskin työväestön keskuudessa, sitä ehdottomammin lähestyy se aika, jolloin ruotsalaisemme saavat valmistautua tyytymään niihin oikeuksiin, jotka kansainvälisten periaatteitten mukaan kuuluvat vähemmistökansallisuksille, elleivät tahdo omaksua sitä kansallista sivistysmuotoa, jolle yksin kuuluu tulevaisuus tässä maassa. Tähän vaatimukseen nähden emme astu yhtään sen pitemmälle kuin Juhana Vilhelm Snellman jo vuonna 1856. Luen erään hänen lausuntonsa tältä ajalta, vaikka tiedänkin, ettei häntä ruotsalaisella eikä marxilaisella taholla pidetä auktoriteettina, niinkuin me suomalaiset pidämme. Hän lausuu: „Tosiasia on, että suomalaisissa vaatimuksissa on yksi äärimmäinen kohta, jonka täytyy asettaa ruotsalaiset Suomessa samaan tilaan, jossa suomalaiset tätä nykyä ovat. Opetusta ja lain käyttöä voidaan paikka-

kunnittain toimittaa kahdella kielellä eri väestöjä varten, mutta yliopistosivistyksellä, korkeammalla hallinnolla ja lain käytöllä sen ylimmällä asteella tuskin voinee olla kahta kieltä”. Ja hän lisäsi: „Näitä ja samanlaisia vaatimuksia, että 1½ miljoonaa” — suomenkielisiä oli silloin niin paljon — „että 1½ miljoonaa suomalaista Suomessa vähitellen pääsisi nauttimaan niitä oikeuksia, joita ruotsalaiset vuosisatoja ovat pitäneet yksinoikeutenaan, voinee ainoastaan sokeus pitää vihan ilmauksena ruotsalaisuutta ja ruotsalaista kulttuuria vastaan”.

Tarkastellakseni edelleen kielikysymystä nimenomaan kansallisena kulttuurikysymyksenä, viittaan tässä yhteydessä tohtori Ruudun lausuntoon. „Kansamme kieliryhmät muuttuvat käytännössä enemmistö- ja vähemmistökansallisuudeksi silloin kun eri väestöjen sivistystarpeiden oikeudenmukainen tyydyttäminen on ratkaistava, kun on kysymys erikielisten koulujen ylläpitämisestä ja kun on valmistettava esim. yliopisto-opetuksen kautta henkisen työn suorittajia yhteiskuntaa varten”.

Kun tarkastelee sivistysmäärärahojen jakautumista eri kieliryhmien välillä, ei voi olla eri mieltä siitä, että hallitusmuodon 14 §:n sanamuoto, jonka mukaan ne on jaettava, „samanlaisten perusteiden” mukaan, on tuottanut hämmennystä ja mieltävaista tulkintaa. Eipä edes professori E. N. Setälä ole mainitun pykälän sanamuotoon tässä suhteessa ainakaan aikaisemmin ollut tyytyväinen. Seuraus mainitun pykälän sanamuodon epämääräisyydestä onkin käytännössä ollut se, että ruotsalaisemme ovat päässeet kulttuurimäärärahoja jaettaessa säännöllisesti epäoikeutettuun asemaan. Tästä esitän muutamia numeroita, jotka lyhyden vuoksi olen ottanut vain oppikoulumenojen kohdalta.

Varsinais-Suomessa on ruotsinkielinen aines vain 15.7 % koko maakunnan väestöstä, mutta valtion kouluista on heillä 33.3 %, yliopistoon johtavista valtion kouluista 28.6 %. Valtion koulujen kustannuksista tulee ruotsinkielisten hyväksi 29 %. Jokainen ruotsalainen oppilas maksaa Varsinais-Suomessa valtiolle 733 markkaa 44 penniä enemmän kuin suomenkielinen. Viipurissa oli vuoden 1930 tilaston mukaan suomalaisia asukkaita 44,437 ja ruotsalaisia 3,391. Näiden ruotsalaisten tähden, jotka

yleensä osaavat suomenkieltä, ylläpitää valtio ruotsalaisia oppikouluja, ja nousevat valtion kustannukset kutakin ruotsinkielistä asukasta kohti Suomen markkaan 361, sen sijaan kun sen menot nousevat kutakin suomalaista asukasta kohti vain 94 markkaan 80 penniin. Yksityiskoulut mukaanluettuina uhrasi valtio vuoden 1930 tilaston mukaan ruotsalaisten koulujen menoina 83 markkaa jokaista ruotsinkielistä asukasta kohti maassa, ja suomalaisten koulumenoina noin 31 markkaa 70 penniä kutakin suomenkielistä asukasta kohti. Kun ottaa huomioon, että ruotsinkielisiä on noin 10 % maan asukasluvusta, huomaa, että valtio uhraa enemmän kuin kaksinkertaisen rahamäärän ruotsinkielisen väestönsä kuin suomalaisen väestönsä oppikouluihin. Ja on kysyttävä: Onko hallitusmuodon 14 §:n määräystä sivistystarpeiden tyydyttämisestä „samanlaisten perusteiden” mukaan noudatettu, ja jos on, eikö suomenkielinen kansanaineksemme jo ala tajuta, että mainittu pykälä olisi jo viimeinkin korjauksen tarpeessa? Jos ruotsinkielelle suotaisiin vain paikalliskielen oikeudet, kuten lakiesityksessä ehdotetaan, ja suomen- ja ruotsinkielisen väestön kansansivistystä koskevia tarpeita tyydytettäisiin väestösuhteen mukaisessa määrässä, saatettaisiin suomalainen kansanainekseksi kuuluvaa oikeuteen kulttuurillisessa suhteessa loukkaamatta ruotsalaistemme oikeuksia, katsoen siihen määräykseen, joka jo Bernin kansainliittokokouksessa vuonna 1919 hyväksyttiin kansainväliseksi sopimukseksi vähemmistöjen suojelemiseksi, ja jossa sanotaan: „Valtion määrärahat erikielisten opetus- ja sivistyslaitosten perustamiseen, ylläpitämiseen ja avustamiseen jaetaan yleisimmassa valtiossa asuvien kansallisuuksien pääluvun mukaisen suhteellisuuden perusteella.”

On valitettavaa, että sellaiset kulttuuripersoonallisuudet kuin professori E. N. Setälä ja ministeri Rafael Erich, tarkastelevat tätä kysymystä niin kokonaan eri näkökulmilla kuin nuorempi suomalainen sivistysteistömme, eikä tunne sitä kansallista tahtoa, joka ilmenee kyseenäolevassa lakiesityksessä hallitusmuodon 14 §:n muuttamiseksi. Ikävintä on, että ministeri Erich viittaa siihen ulkomaiseen painostukseen, joka mahdollisesti seuraisi, jos kyseessäoleva lainmuutos saataisiin aikaan. Ministeri

Erich tarkastelee kysymystä, kuten lausuttiin täällä asian ollessa viime kerralla esillä, „Tukholman horisontista”, sillä läntisen naapurimaamme taholta voi yksin sanotunlainen painostus olla mahdollinen, kuten olemme lukemattomia kertoja saaneet kokea. Suomalainen kansallistunto on valitettavasti vain niin tylsytynyt, ettei se reagoi mainitunlaisiin loukkauksiin nähden, tulivatpa ne Suomenmaassa tai Ruotsinmaassa asuvien ruotsalaisten taholta, vaan pitää tällaisia loukkauksia ikäänkuin suomalaiselle kansallisuudelle asiaan kuuluvina. Mutta meidän on päästävä siihen, että meille ei määrää, mitä me saamme omassa maassamme tehdä tai tekemättä jättää, itä eikä länsi, vaan puhtaasti suomalaiskansalliset näkökohdat (Vasemmalta: Niinhän ne määräävätkin!).

Tahdon vielä tähdentää sitä seikkaa, että kysymyksessäolevalla lainmuutoksella ei ole tarkoitus sortaa ruotsinkielistä kansanainekstamme, vaan poistaa ne etuoikeudet, jotka sillä ovat ja jotka muodostavat jarrun suomalaiskansalliselle kulttuurikehitykselle. Ruotsalaistemme oikeudelle kehittää täällä omaa kulttuurimuotoaan niissä rajoissa, jotka ovat kansainvälisen oikeuden mukaan vähemmistökansallisuuksille myönnettyjä, ei suomalaisuusliike tule panemaan esteitä. Turhaa on ruotsalaistemme pelätä taholtamme sentapaista räikeää kansallista sortoa kuin mihin Ruotsi on tehnyt itsensä syy-pääksi Länsi-Pohjassa ja josta on sangen tuoreita esimerkkejä, tai sellaista kansallista painostusta ja sortoa, jolla Norja on rikkonut Ruijan suomenkielistä asutusta vastaan, puhumattakaan siitä, että suomalaisuusliikkeellä olisi jonkunlainen panslavismiin verrattava luonne, nänkuin täällä viime kerralla asiaa käsiteltäessä ed. Urho Vilpitiön Toivola suvaitsi asiasta käyttämässään lausunnossa viitata, ja jolle, hänen räikeälle ja mauttomalle lausunnolleen, on täällä tänään antanut ed. Ryömä siunauksensa. Suomenmaa on ainoa maa maailmassa, jossa voidaan hoitaa muinoin kukoistavaa suomalais-ugrialaista kulttuuriperintöä ja siksi Suomen lainsäädännönkin on taivuttava suomalaiskansallisen tahdon edessä, jotta suomalainen kansallisuus voisi tämän perinnön kunnialla hoitaa. Jos te, jotka nyt asetutte vastustamaan tätä tärkeätä aloitetta, voitatte, muodostuu siitä teille Pyrrhoksen voitto, sillä jos suomalaisuuden asia nyt

kaatuu tämän asian yhteydessä, niin se kaatuu varmasti eteenpäin, sille tekään, herrat marxilaiset, ette voi mitään (Vasemmalta: Sepä nähdään!).

Ehdotan, herra puhemies, että käsittelyn pohjaksi vastoin suuren valiokunnan mientintöä otetaan perustuslakivaliokunnan mientintöön liittyvässä maalaisliiton vastalauseessa oleva lakiesitys, lakiesitys, joka on sama kuin ed. V. Annalan aloitteessa (Vasemmalta: Se on ehdotettu jo!).

Ed. Heiskanen: Herra puhemies! Pyydän saada vaivata arvoisan eduskunnan jäseniä vielä tämän asian yhteydessä muutamilla huomautuksilla. Ensiksi pyydän saada tässä surulla todeta sen mahtavan aseman, mikä ruotsinkielisillä meidän maassamme vielä on, joka on niin voimakas, että kun tämä asia oli käsiteltävänä perustuslakivaliokunnassa ja suuressa valiokunnassa, niin eivät ruotsinkieliset tarvinneet pitää siellä yhtään puhetta, vaan suomalaisia löytyi enemmänkin kuin riittävä määrä puolustamaan tämän asian yhteydessä ruotsinkielisten etuoikeuksia.

Täällä on aikaisempien käsittelyjen yhteydessä suuressa valiokunnassa ja osaksi muuallakin erikoisesti vasemmistomme taholla puhuttu siitä, että tässä pyritään ruotsalaisia sortamaan tai että tässä olisi suorastaan kysymys jonkinlaisista kustotimenpiteistä. Nämä ovat niin vahvoja väitteitä, että nämä pitäisi voida todistaa siinä tapauksessa, että ne heitetään. Eihän siinä tapauksessa, että nämä lakialoitteet hyväksytään, millään tavalla eikä missään muodossa tulla sortamaan maamme vähemmistökansallisuutta. Jos taas on tarkoitus, että meidän vasemmistolaisemme tällä tavalla pyrkivät ehkä jossakin määrin pahaa omaatuntoansa lohduttamaan, niin sehän on asia sinänsä. On myös huomautettu siitä, että tämä suomalaisuuskysymys on tehty jonkinlaiseksi agitatiovälineeksi, jota käytetään vaalien edellä. Tämä huomautus kai tehtiin erikoisesti vasemmiston taholta. Mutta jos halutaan todella päästä siitä, että tästä ei tehtäisi, niin kuin siellä väitetään, minkäänlaista puoluepoliittista agitatiovälinettä, niin silloinhan on kaikkein loogillisinta hyväksyä nämä lakialoitteet, ynnä toiset samaan suuntaan tähtäävät mahdollisimman pian, ja silloin niiden

käyttäminen agitatiovälineenä, kuten sieltä on huomautettu, ilmeisesti loppuisi.

Sitten vielä pyydän saada mainita muutamien sanan ed. Ryömän puheenvuoron johdosta. Hänkään nimittäin, silloin kun asia oli täällä esillä vuonna 1918 (Ed. Ryömä: Se oli 1919!), ei ollut niin varmallakaan tämän pykälän onnistuneisuudesta. Hänhän eräiden toisten kanssa kirjoittamassaan vastalauseessa moitti erikoisesti hallitusmuodon 14 §:n ensimmäisen momentin epämääräisyyttä m. m. sanoen: „Sitä vastaan voidaan muistuttaa, että se joko asiallisesti ei sano mitään, jota jo pykälä itsessään ei sisällä, tai sanoo jotakin, mikä ei ole täysin selvä”. Olen jo aikaisemmin riittävästi osoittanut, mitenkä tämä hallitusmuodon pykälä tuli hyväksytyksi vasta pitkän painostuksen jälkeen.

Kun täällä ed. Ryömä erikoisesti on viitannut myöskin niihin tapauksiin, joita valitettavasti viimeisinä iltoina on Helsingin kaduilla ollut nähtävissä, niin pyytäisin tässä saada esittää erään Hufvudstadsbladetista otetun selonteon siitä, kutka tai mihinkä yhteiskuntaluokkiin kuuluvat ne, jotka täällä ovat olleet mukana. Täällä sanotaan, että siellä oli mukana pidätettyjen joukossa yksi lämmittäjä, yksi talonmies, yksi asianajaja, yksi palosotilas, kaksi koulupoikaa, yksi raitiovaunun konduktööri, yksi seppeleensitoja, yksi räätäli, yksi . . .

Puhemies (koputtaa): Minun mielestäni nämä eivät kuulu tähän asiaan.

Puhuja: Siis mitä demokraattisin nahina täällä kadulla.

Sitten pyysin oikeastaan puheenvuoron sen johdosta, että ed. von Born viime kerralla vastasi — oliko se ed. Kareksen — tekemään huomautukseen, joka koski sitä tapausta, jolloin Yrjö-Koskinen ensi kerran ritaristossa ja aatelistossa käytti suomenkielisen puheenvuoron. Kun tämän johdosta ed. von Born esitti asian sellaisessa valossa kuin vapaherra von Born vanhempi tätä vastustaessaan olisi esiintynyt vain laillisuuden ritarina, eikä millään tavalla suomalaisuuden vihollisena, niin minun on pakko, jotta ei jäisi eduskunnan pöytäkirjoihin tämä harhaanjohtava lausunto oikaisematta, tässä esittää sitä valaisevia kohtia. Tämä on myös-

kin siinä mielessä läheisessä yhteydessä esillä olevan asian kanssa, että se osoittaa ruotsinkielistemme suhtautumisen suomenkielen asemaan silloin, kun he olivat täällä määräämässä.

Tapaus sattui vuoden 1894 valtiopäivillä, kun vapaaherra Yrjö-Koskinen piti säädysä lyhyen puheen suomen kielellä. Tämän johdosta tiedusteli maamarsalkka, oliko säädyn jäsenissä sellaista, joka ei voinut ymmärtää, mitä Yrjö-Koskinen oli suomeksi lausunut. Tähän vastasi vapaaherra von Born, ettei hän ymmärtänyt tätä. Maamarsalkka tiedusteli silloin vapaaherra Yrjö-Koskiselta, eikö hän tahtois toistaa lausuntoa ruotsiksi. Tästä Yrjö-Koskinen kieltäytyi katsoen, ettei sellainen tehtävä kuulunut hänelle. Tämän jälkeen sai puheenvuoron von Born, joka lausui, että oli tapahtunut ritarihuoneen aikakirjoissa jotakin ennenkuulumattoman epähienoa, olipa tapahtunut vielä enemmän, oli tapahtunut laittomuus. Valitti sitä, että maamarsalkka ei ollut kieltänyt Yrjö-Koskista puhumasta ja pyysi asiaa pöydälle voidakseen seuraavassa istunnossa tehdä ehdotuksen sellaiseksi muutokseksi ritarihuonejärjestykseen, että moinen laittomuus ei enää olisi mahdollista. Tämän jälkeen syntyi hyvin pitkä keskustelu RHJ. 36 §:n tulkinnasta, se on, mitä tarkoitetaan tässä pykälässä käytetyillä sanoilla „landets officiella språk”. Maamarsalkka katsoi pykälän selväksi siinä, että tämä tarkoittaa sitä kieltä, mikä kulloinkin on maan virallisena kielenä, ja kun suomenkieli kieltämättä jo oli virallisen kielen asemassa, ei hän voinut estää suomea käyttämästä. Kehoitti säädyn sihteerii tulkitsemaan Yrjö-Koskisen lausunnon ruotsiksi. Tähän taas von Born vastasi, että hänestä tulkitseminen on yhtä laiton kuin itse puhekin, ja pyysi, ettei tehtäisi tätä uutta laittomuutta enää täällä ritaristossa ja aatelissa. Jotkut häntä kannattivat, mutta useat puhujat, kuten esimerkiksi Mechelin ja Svinhufvud, — nykyinen tasavallan presidentti, ellen väärin ole ymmärtänyt — oli sitä mieltä, että kun suomi nyt on toinen virallinen kieli, ei RHJ. 36 § tee estettä suomenkielen käyttämiselle ja että lainsäätäjän tarkoitus käyttäessään muotoa „landets officiella språk”, mikä Svinhufvudin huomautuksen mukaan voi olla sekä yksikkö että monikko, on ollut,

että RHJ:tä ei tarvitsisi muuttaa, kun suomi kerran tulee viralliseksi kieleksi. Samaa mieltä oli myös vapaaherra V. von Hellens, joka vastusti myöskin tätä aloitetta. Sitten von Born jätti memorialin RHJ. 36 §:n muuttamisesta, missä hän teki laajasti selkoa pykälän käsittelystä vuoden 1863 valtiopäivillä ja tuli siihen tulokseen, että pykälässä on tarkoitettu ainoastaan ruotsinkieltä ollenkaan ajattele mattakaan, että joku muu kieli vastaisuudessa tulisi ruotsinkielen ohella tai sen sijasta viralliseksi kieleksi. Vieläpä hän teki eräitä huomautuksia, joita toiset säädyn jäsenet mitä jyrkimmin lausuivat vastustavansa.

Tässä siis, kun ed. von Born viime kerralla asian esillä ollessa esitti, että niiden taholta, jotka katsoivat tässä laitto muuden tapahtuneen, myös tehtiin aloite lain muuttamiseksi, niin se on oikein. Mutta millä ehdoilla, se on tässä kaikkein tärkein kohta, ja sen pyydän saada esittää.

Aloitteentekijä asetti nimittäin suomenkielen käyttämiselle seuraavat ehdot:

1. Se, joka tahtoo puheessaan käyttää suomea, ilmoittakoon siitä puheenvuoroa pyytäessään ja olkoon velvollinen heti puheensa jälkeen joko itse tai säädyn muun jäsenen kautta lausumaan saman ruotsiksi.
2. Jos hän tässä niskoitelee, on lausunto jätettävä pois säädyn pöytäkirjasta, ja älköön hän olko oikeutettu samoilla valtiopäivillä saamaan puheenvuoroa suomenkielistä lausuntoa varten. Mutta jos sellaisessa kääntämättömässä lausunnossa on käyty henkilökohtaisesti jonkun säädyn jäsenen kimppuun, olkoon tämä kuitenkin oikeutettu siihen vastaamaan, niin että hänen lausuntonsa tulee pöytäkirjaan.
3. Mikään enempi tulkinta ei tule kysymykseen. — Tällainen oli tämä ehdotus, joka ed. von Bornin esittämän lausunnon mukaan ei suinkaan aiheutunut mistään vihamielisyydestä suomalaisuutta kohtaan. Aloitteentekijä aikoinaan samoin vakuutti aivan samaa, ettei se aiheudu mistään maan toisen kielen halveksumisesta, vieläpä hän piti ehdotusta „huumanisena”, vaikkakaan ei voinut olla sanomatta siinä yhteydessä, ettei muutos sillä hetkellä ollut tositarpeen vaatima ja ettei ollut kohtuullista sillä häiritä vanhan sukupolven rauhaa. — — —

Puhemies: Ehkä puhuja koettaa pysyä tässä hallitusmuodon 14 §:ssä.

Puhuja: Tässä onkin pääasia tullut tästä kohdasta esitetyn. Ehkä jossakin toisessa yhteydessä voisin sitä jatkaa. Nyt siis tässä yhteydessä lopetan sen ja toivon, että eduskunta yhtyi kannattamaan ensimmäisessä vastalauseessa tehtyä lakialoitetta ja asettaisi sen käsittelyn pohjaksi täällä. Pyydän siis kannattaa ed. Lahdensuon tekemää ehdotusta.

Pääministeri Kivimäki: Joka tahtoo tätä kysymystä harkita kylmästi, sen täytyy sanoa, että siitä on tehty liian suuri numero. Tietenkään ei ole kiellettävissä, etteikö kielilainsäädäntö ole eräissä kohdissa korjauksen tarpeessa. Kymmenen vuoden kuluessa, jotka ovat vierineet siitä, kun kielilaki säädettiin, ovat olosuhteet muuttuneet siinä määrässä, että tämän lain säännökset eivät maan pääväestön eikä kokonaisuudenaan kannalta kaikissa suhteissa enää vastaa tarkoitustansa. Mutta tarpeelliset muutokset, joita tehtäessä käytäntö ja saadut kokemukset on huomioon otettava, ovat aikaansaavissa hallitusmuodon 14 §:ään koskematta ja ilman sitä repivää kiihkoa, joka tämän kysymyksen johdosta on syntynyt ja joka on johtanut pahaa ennustaviin katurähinöihin.

Viime keväänä lausui eduskunta toivomuksen kielilainsäädännön uudistamisesta siihen suuntaan, että kaksikielisyyden haitat saataisiin supistetuiksi. Tämän toivomuksen noudattamiseksi on laadittu ehdotus kielilainsäädännön muuttamisesta ja on tämä ehdotus par'aikaa valtioneuvostossa ministerivaliokunnan käsiteltävänä, ja kun hallitus vain saa tarpeeksi aikaa perehtyäksensä asiaan sillä perinpohjaisuudella, jota se vaatii, on eduskunta saava asiasta esityksen, joka toivoakseni poistaa pohjan esillä olevalta kiistakysymykseltä.

Samoin on yliopistokysymyksen ratkaisu, niin että maan suomenkielinen väestö voi nähdä suomalaisen sivistyksen tarpeet tyydytettynä ja että ruotsinkieliselläkään väestöaineksella ei ole oikeutettua valittamisen aihetta.

Näiden kysymysten ratkaiseminen on vaikeaa osittain siitä syystä, että liiallinen

kiihko on asiassa vallannut kansalaisten mielet, ja toisaalta siitä syystä, että ruotsalaiset eivät aina ole havainneet, mitä kello on lyönyt. Viimeksimainitussa suhteessa esim. on sanottava, että jos ruotsalaiset olisivat vuosi takaperin hyväksyneet, mitä silloisessa hallituksessa ehdotettiin yliopistokysymyksen ratkaisemiseksi, kysymys olisi ainakin pitkäksi aikaa poistunut päiväjärjestyksestä.

Muutoin en voi olla tässä yhteydessä lausumatta, että se viha ja riita, joka on esilläolevan asian ympärillä virinnyt, on omiansa mitä suurimmassa määrässä vahingoittamaan maan etuja. Se on vieroittanut porvarilliset ainekset toisistaan kauemmaksi kuin pahimpina venäläisvallan aikoinakin ja se on valtakunnan elinkysymysten hoitamisen kannalta syvästi valitettava. On annettava arvoa sille syvälle vakaumukselle ja väsymättömälle innolle, joka ilmenee m. m. ed. Heiskasen taholla tämän asian ajamisessa, mutta en voi olla asettamatta hänen eteensä kysymystä, onko hän tullut ajatelleeksi, mihin asiat voivat ajan oloon mennä, ellei päätä pidetä kylmänä niiden puolella, joiden on vastattava maan kansanvaltaisen hallitusjärjestelmän pysytämistä ja lujittamisesta (Keskustasta: Kaksi eri asiaa!). Kansalliskiihkon merkeissä ja sen varjolla on äärimmäisellä taholla useasti ajettu poliittisia sivutarkoituksia ja senvuoksi sanoisin, että ne, joilla on silmät nähdä, ne nähkööt ja katsokoot, ettei maa joudu vaaraan (Eduskunnasta: Oikein!).

Ed. H o n k a: Jotenkin yksimielisiä olta-
neen maassamme siitä, että n. k. kielikiista olisi saatava pois häiritsemästä kansalaisopua ja luomasta turmiollista juopaa väestöpiirien keskuuteen, jotka muuten voisivat toimia täydessä yhteisymmärryksessä. Mutta varmaa on, että niin kauan kuin ruotsinkielisen väestön johtajat ja sivistyneistö eivät väisty tuumaakaan päivä päivältä yhä enemmän vanhentuvista asemistaan muuten kuin pakon edessä ja niin kauan kuin kansallisuusasiaa väheksyvä sosialidemokratia heitä tässä yksipäisyys-sään tukee, niin kauan ei tämä katkeruutta herättävä taistelu herkeä. Ja kuitenkin on ruotsinkielistemme kanta kestävä, joskin historiallisen kehityksen ja inhimillisten rajoituksien valossa käsitettävissä.

Kuten perustuslakivaliokunnan kuulema asiantuntija, prof. E. N. Setälä, lausunnossaan sanoo, leimaa hallitusmuodon 14 § kielilainsäädäntömme tasa-arvolainsäädännöksi eikä vähemmistölainsäädännöksi. Kun nyt ruotsinkielinen väestömme on vain vajaa 10 % maan koko väestöstä, niin onhan päivän selvää, että silloin on tasa-arvoisuusperiaatteen noudattaminen kielilainsäädännössä kohtuutonta ja sen aiheuttama kaksikielisyysjärjestelmä tarpeetonta räsistystä aiheuttava.

Ruotsinkielistemme taholta kuulee usein väitettävän ja viimeksi on väitetty eräässä ruotsalaisuuden päivänä pidetyssä juhlapuheessa, että tämä 10 % ei ole mikään tavallinen kielivähemmistö, vaan että suuri osa siitä on kiinteästi liittynyt suomenkieliseen väestöön ja edustaa väestöainesta joka aikojen kuluessa on mitä arvokkaimmalla tavalla osallistunut työhön ja taisteluun yhteisen isänmaan hyväksi. Tämän vuoksi olisi muka huutavaa vääryyttä tehdä tästä väestöaineksesta jonkinlaisia toisen arvoluokan kansalaisia. Tähän haluaisin huomauttaa: Suuri osa, ehkä suurin osa ruotsinkielistä sivistyneistöämme on sukujuuriltaan täysin suomalaista, osa taasen on alkuaan eri maista Suomeen muuttaneiden sukujen jälkeläisiä ja vain sangen pieni osa niin sanotun ruotsalaisen rannikkoväestön jälkeläisiä. Mielestäni ei ole mitenkään kohtuutonta odottaa, että tällaiset väestöpiirit myöntäisivät suomen kielelle ehdottoman valtakielen aseman ja omasta vapaasta tahdostaankin lakkaisivat vaatimasta pienen vähemmistön kielelle täyttä virallista tasa-arvoa. Ja sitä paitsi ei ruotsinkielinen väestömme suinkaan sen kautta tule julistetuksi vähäarvoisemmiksi kansalaisiksi, jos sen on uhrattava ruotsinkielen kohtuuton virallinen tasa-arvoisuus maan yhteiseksi parhaaksi.

Esilläoleva lakiehdotus hallitusmuodon kielipykälän muuttamiseksi käy mielestäni valvutunutta suomalaista kansalaismieltä tyydyttävään suuntaan. Sen saaman eduskuntakäsittelyn yhteydessä on useaan kertaan lausuttu, että hallitusmuodon muuttaminen on siksi vakava ja laajakantoinen asia, että siihen ei kansan eduskunnan tulisi ryhtyä, ilman että asia perusteellisesti valmistellaan. Ja on oltu sitä mieltä, että tällaisen valmistelun voi paraiten saada aikaan maan hallitus. Samoin lausutaan

esimerkiksi kansallisen kokoomuspuolueen ja isänmaallisen kansanliikkeen edustajain allekirjoittaman eduskunnan tulkitsemisjärjestelmän muuttamista tarkoittavan aloitteen perusteluissa m.m.: „Aloitteet muutosehdotuksiin, jotka koskevat perustuslakiin sisältyviä kaksikielisyysäännöksiä, kuuluvat asian luonnon mukaisesti maan hallitukselle.” Tämä ajatus on mielestäni edelleen huomioonotettava. Mutta jos, kuten meillä tällä kertaa on asian laita, maan hallitukselta ei voida tässä asiassa odottaa sellaista aloitetta, jota kuitenkin laajat väestöpiirit katsovat tärkeäksi ja tosiolojen vaatimaksi, niin ei tämä periaate kuitenkaan saa estää eduskuntaa panemasta asiaa vireille. Mutta siitä huolimatta on tällainen aloite tietenkin valmistettava kaikella sillä huolella ja tunnollisuudella, johon eduskunta suinkin kykenee. Näin ei kuitenkaan mielestäni ole esilläolevan asian käsittelyssä menetelty. Verraten ylimalkaisin perusteluin on perustuslakivaliokunta asian hylännyt ja sen hylkäävään kantaan on suuri valiokunta yhtynyt suomatta aloitteelle edes jaostokäsittelyä.

Ollen sitä mieltä, että hallitusmuodon 14 § nykyisessä muodossaan on tosioloja vastaamaton, kohtuuton ja erilaisia tulkittoja ja haitallisia erimielisyyksiä synnyttävä, katson, että aloitteet sen muuttamiseksi eivät ole syntyneet liian aikaisin. En ole kuitenkaan vakuutettu siitä, että ensimmäiseen vastalauseeseen sisältyvän lakiehdotuksen sanamuoto on täysin onnistunut. Puolestani katsoisin esim., että ehdotetun pykälän 1 momentissa esiintyvä sana „kansalliskieli, olisi vaihdettava sanaan „valtakunnankieli”, joka olisi selvempi ja niin sanoakseni monumenttaalisempi ja senkin vuoksi hyvin puolustaa paikkaansa hallitusmuodossa. Edelleen en ole ehdottomasti vakuutettu siitä, että välttämättä olisi ruotsinkielestä käytettävä sanaa „paikalliskieli”. Lisäksi on lakiehdotuksen viimeisellä momentilla muoto, josta eivät edes suomalais-kansallisen asian innokkaimmakaan ajajat näytä olevan läheskään yksimielisiä. Eduskunnan tuoreessa muistissa lienee kai vielä, mitä esim. edustaja Kares täällä asian viimeksi ollessa esillä kansanliikkeen nimessä puhui ruotsinkielisten oikeudesta saada pitää omankielisiä oppikouluja. Nyt ei kuitenkaan lakiehdotuksessa

puhuta muusta kuin kansansivistystä koskevista tarpeista. Taloudelliset tarpeet ovat niinkään jätetyt mainitsematta. Lisäksi ei perustuslakivaliokunta ole, kuten ed. Linkomies vastalauseessaan huomauttaa, hankkinut selvitystä siitä, mitä muutoksia kysymyksessä olevan pykälän muuttaminen ehdotettuun suuntaan vaatisi tehtäväksi kielilainsäädännössämme yleensä.

Näin ollen ei mielestäni asia ole vielä kypsä lopullisesti ratkaistavaksi ja pyydän senvuoksi, herra puhemies, että se palautettaisiin perustuslakivaliokuntaan tarkemman valmistelun saamista varten.

Ed. R a n t a n e n : Minäkin kuulun niihin, jotka ovat täällä odottaneet, että tämä hallitusmuodon 14 § tulisi ratkaistuksi siihen suuntaan, mikä on lausuttu ed. Annalan ja ed. Heiskasen aloitteissa. Tämän käsittelyn aikana on eduskunnassa ja valiokunnassa esiintynyt hyvin huomattavia epäilyksiä siitä, että tämä asia ei ole kyllin perusteellisesti valmisteltu ja että tässä tarvittaisiin hallituksen esitys. Mutta olen kumminkin sitä mieltä, että perustuslakivaliokunnalla on yhtä hyvin kuin hallituksellakin aikaa ja mahdollisuuksia hankkia tämän asian valmistelulle pätevää asiantuntemusta ja tulen senvuoksi kannattamaan ed. Hongan tekemää ehdotusta.

P u h e m i e s : Keskustelussa on tehty ehdotus asian palauttamisesta perustuslakivaliokuntaan ja sitä on kannatettu. Kun tämän ehdotuksen hyväksyminen tietäisi asian asiallisen käsittelyn keskeyttämistä, niin pyydän seuraavia puhujia lausumaan mielensä tästä ehdotuksesta.

Ed. O k s a n e n : Luovun.

Ed. V i r k k u n e n : Olen pyytänyt puheenvuoroa toisessa tarkoituksessa, mutta katson voivani kannattaa tehtyä ehdotusta mietinnön palauttamisesta perustuslakivaliokuntaan.

Ed. V. A n n a l a : Luovun.

Ed. P e n n a n e n : Luovun.

Ed. T a k a l a : Luovun.

Ed. v o n B o r n : Jag anser för min del en återremiss fullkomligt överflödig, och ber därför att få motsätta mig förslaget.

Keskustelu ed. Hongan ehdotuksesta julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelun kuluessa on ed. Honka ed. Rantasen kannattamana ehdottanut, että asia palautettaisiin perustuslakivaliokuntaan uuden perusteellisemman lausunnon antamista varten. Kutsun tätä ehdotusta ed. Hongan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Hongan ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 84 jaa- ja 88 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 22.

P u h e m i e s : Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Hongan ehdotuksen.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. v o n B o r n : Jag anhaller om öppen omröstning.

P u h e m i e s : Avointa äänestystä on pyydetty. Kehoitin niitä edustajia, jotka kannattavat avointa äänestystä, nousemaan seisolle.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

P u h e m i e s : Avoin äänestys tulee toimitettavaksi.

Sihteeri lukee äänestysesityksen uudeleen.

P u h e m i e s : Äänestyksen jälkeen keskeytetään eduskunnan istunto ja jatketaan sitä tänään kello 18,30.

„Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Aarniokoski, Aattela, Ampuja, Andersson, von Born, Bryggari, Colliander, Erkkö, Eskola, Fagerholm, von Frenckell, Furuhielm, Haga, Halonen, T., Helenelund, Herrala, Hildén, Hiltunen, Huotari, Hämäläinen, Hästbacka, Jacobsson, Jern, Kanner, Kesti, Kettunen, Kivimäki, Kivisalo,

Komu, Koponen, Kujala, Kullberg, Kulo-
vaara, Kuusisto, Lastu, Lehtokoski, Lepistö,
Lindman, Lindström, Linna, Lonkainen,
Lumijärvi, Lumme, Malkamäki, Malmi-
vuori, Mangs, Marttila, Mattsson, Meriläinen,
Metsäranta, Nyman, Pajunen, Palmgren,
Pekkala, Peltonen, Penttala, Perho, Puitti-
nen, Pärssinen, Rantala, Reinikainen, Ryd-
man, Rytinki, Salmenoja, Salonen, Sarlin,
Sergelius, Sinisalo, Sirén, Sjöblom, Sven-
torzetski, Syrjänen, Särkkä, Söderhjelm,
Toivonen, Tolonen, Turkia, Turka, Wel-
ling, Wenman, Wickman, Wiik, Voionmaa,
Väisänen, Åhlström, Östenson ja Öster-
holm.

„Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aakula, Aittoniemi, Ala-Kulju, Alestalo,
Annala, J., Annala, V., Arffman, Asikai-
nen, Brander, Böök, Ellilä, Forstadius,
Halonen, A., Hannula, Hautala, Heikki-
nen, Heiniö, Heiskanen, Hirvensalo, Honka,
Honkala, Horelli, Huittinen, Hänninen,
Ikonen, Inkilä, Janhonen, Junnila, Jutila,
Kaasalainen, Kaijalainen, Kalliokoski, Ka-
res, Karvetti, Kauranen, Kemppi, Kiven-
oja, Kivioja, Koivisto, Koivuranta, Kor-
venoja, Kukkonen, Kämäräinen, Kääriäi-
nen, Lähdensuo, Lahtela, Lampinen, Leh-
tonen, Leiwo, Linkomies, Lohi, Luostari-
nen, Löthman, Miikki, Moilanen, Musta-
silta, Mäkeläinen, Nikkola, Oksanen, Oulas-
maa, Paksujalka, Pennanen, Pesonen, Pit-
känen, Pohjala, Rantanen, Riipinen, Salo,
Sariola, Schildt, Setälä, Simojoki, Soini,
Soininen, Sundström, Suurkonka, Takala,
Tapaninen, Tarkkanen, Tukia, Tuomivaara,
Tyrni, Vaarama, Wainio, Vallas, Valta,
Vehkaoja, Venho, Vesterinen, Vilhula ja
Virkkunen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat 18
edustajaa:

Estlander, Hakkila, Harvala, Helo, Jo-
kinen, Koivulahti-Lehto, Kosonen, Leppälä,
Mantere, Oksala, Paasivuori, Pilppula,
Ryömä, Räisänen, Somersalo, Suokas, Tan-
ner ja Toivola.

Täysistunto keskeytetään kello 17,10.

Täysistuntoa jatketaan

kello 18,30.

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Ed. Kalliokosken y. m. välikysymys, joka koskee hallituksen toimenpiteitä talouspulan seurausten lieventämiseksi.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjes-
tyksen esitellään ed. Kalliokosken y. m.
allekirjoittama välikysymys, joka luetaan.

Notaari lukee:

Eduskunnalle.

Maassa vallitseva taloudellinen pulakausi
tuottaa talouselämälle edelleen tuhoisia
seurauksia. Huolimatta yleisen taloudelli-
sen tilan vähäisistä helpottumisen oireista,
ei ainakaan maatalouden asemassa ole mi-
tään merkitsevää helpottumista tapahtu-
nut. Pakkahuutokauppavyöry esim. on
näihin asti jatkunut vähentymättömänä.
Osoittavatpa maakiinteistöjen pakkahuuto-
kauppojen lukumäärästä kertovat tiedot
lisääntymistäkin. Esim. vuonna 1932 toi-
mitettiin runsaasti kaksi kertaa niin pal-
jon maakiinteistöjen pakkahuutokauppoja
kuin v. 1931, ja kuluvan vuoden alkupuoli
osoittaa niinkään lisäystä edellisen vuo-
den vastaavaan aikaan verrattuna. Lu-
vut: noin 1,200 pakkahuutokauppaa v.
1931, n. 2,500 v. 1932 ja 1,267 v. 1933 al-
kupuoliskolla. Mikäli vähentymistä kulu-
van vuoden loppupuoliskolla on tapahtu-
nut, on se seuraus Maakiinteistöpankin
toiminnan tehostamisesta, eikä tilanteen
muusta parantumisesta.

Olisi luultu, että näissä oloissa edus-
kunnan ja hallituksen tärkeimmäksi teh-
täväksi, kulumassa olevan valtiopäiväkau-
den alettua, olisi tullut koko maan kan-
nalta erittäin turmiollisen pulakauden seu-
rausten lievittäminen. Näin ei kuitenkaan
ole tapahtunut.

Tosin hallitus antoi eduskunnalle esityk-
sen pakkahuutokauppojen toimittamisajan
pidentämistä tarkoittavasta ulosottolain vä-
liaikaisesta muuttamisesta. Esitystä pe-
rusteltiin lähinnä toimitusten paljoudesta

ulosottoviranomaisille aiheutuvilla käytännöllisillä vaikeuksilla. Niinkään on hallitus esityksessään v:n 1934 tulo- ja menoarvioksi ehdottanut huomattavien rahamäärien myöntämistä eräiden maataloustuotteiden hintojen tukemispalkkioihin.

Edellämainittu esitys ulosottolain väliaikaiseksi muuttamiseksi tuli kuitenkin eduskunnassa hylätyksi ja tapahtui hylkääminen hallituksen painostuksesta. Hallituksen kannanotto asiassa aiheutui siitä, että eduskunta oli pidentänyt hallituksen esittämää pakkohuutokauppojen toimeenpanoaikaa. Eduskunnan menettely, käsityksemme mukaan, taas riippui siitä, että tahdottiin käyttää, ehkäpä ainoaa, tarjoutuvaa tilaisuutta edes jonkinlaisen sulun asettamiseksi turmiolliselle pakkohuutokauppavyörylle. Epätietoiselta nimittäin tuntui hallituksen esityksen saaminen yleisestä pakkohuutokauppojen keskeyttämisestä, niin myös tätä asiaa koskevien edustajien tekemien aloitteiden esilletulo näytti siirtyvän vaarallisen etäiseen tulevaisuuteen.

Puheenaolevan hallituksen esityksen kolmannessa käsittelyssä kuitenkin saatiin hallituksen taholta ilmoitus uuden esityksen antamisesta samasta asiasta. Sitäpaitsi eduskunta, hallituksen toivomuksen mukaisesti hylättyään lakiehdotuksen, hyväksyi toivomusponnen, jonka mukaan hallituksen uuden esityksen tuli merkitä yleistä maatalousomaisuuteen kohdistuvien pakkohuutokauppojen lykkäämistä.

Hallituksen lupaama uusi esitys on nyttemmin eduskunnalle jätetty — sellaiseksi kai on käsitettävä hallituksen esitys laiksi velan maksun järjestelystä kiinteistöjen ulosmittauksen yhteydessä. Tämä esitys ei kuitenkaan tarkoita pakkohuutokauppojen yleistä lykkäämistä, eikä siis lopeta maatalousomaisuuksien pakkohuutokauppoja, mikä käsityksemme mukaan oli eduskunnan tarkoitus.

Alussa mainittu, kuluvan vuoden loppupuolella tapahtunut pakkohuutokauppojen vähentyminen, päinvastoin kuin pintapuolisesti arvostellen saattaisi otaksua, tukee pakkohuutokauppojen keskeyttämisvaatimusta, koska velkojen vakaannuttamistoinnasta saatu kokemus kehoittaa tällaisen tauon varaamiseen sitäkin varten, että tämä toiminta tuon ajan kuluessa voitaisiin ulottaa mahdollisimman laajalle. Nykyoloissa ei pakkohuutokauppojen kes-

keyttäminen myöskään kohtaisi entisenlaisia vaikeuksia, koska rahalaitosten asemassa tapahtunut huomattava parantuminen suojaisi nämä keskeytyksen vuoksi joutumasta vaikeuksiin ja koska siten tarjoutuvana hengähdysaikana, tehostettujen ja edelleen tehostettavien vakauttamistointenpiteiden ohella, myös usko paremman ajan tulemiseen, edistäisi velkasuhteitten sellaista järjestelyä, että pakkohuutokaupat, ainakin useimmat niistä, saisivat jäädä toimeentuloa keskeytyksen jälkeenkin.

Pakkohuutokauppojen toistaiseksi siirtäminen on kuitenkin vain väliaikainen toimenpide, joka, kuten jo edellä viitattiin, on järjestettävä sitä varten, että tuon ajan kuluessa suoritettavilla toimenpiteillä tehdään pakkohuutokauppojen toimeenpano myöhemminkin tarpeettomaksi. Paitsi maatalouden velkojen vakauttamistointia, olisi pakkohuutokauppojen ollessa keskeytyksissä myös huolehdittava korkokannan saattamisesta oikeaan suhteeseen maan taloudellisen elämän kantokyvyn kanssa. Ainakin maatalouden puhdas tuotto on niin alhainen — kirjanpitoliloilla viimeksi selvitettyä tilikautena 3.5 % — että maatalous siellä, missä sitä harjoitetaan suureksi osaksi velkapääomien varassa, ei mitenkään kykene selviytymään nykyisen korkokannan aiheuttamasta rasituksesta. Kun tiedetään, että maanviljelijöistämme lähes 60 % on velallisia ja että liian korkea korko alati kuluttaa heidän omia pääomiaan samalla lisäten velkamääriä, on selvää, että ainakin maatalouden velkain korot on saatava huomattavasti alenemaan, jos pysähdysajan jälkeen mielitään välttyä uudelta pakkohuutokauppatulvalta. Siksi olisi hallituksen välttämättä kiireellisesti annettava eduskunnalle esitys ainakin kaikkien maatalouden velkain korkojen alentamisesta.

Maatalouden velkain vakaannuttamiseksi otettiin viime vuosikymmenen kuluessa huomattava määrä ulkomaisia lainoja, jotka eri rahalaitosten välityksellä jaettiin maanviljelijöille pitkäaikaisiksi kuoletuslainoiksi. Melkoinen osa näistä varoista on myös lainattu vaikeuksissa oleville maalaiskunnille, näiden raha-asiajn järjestämiseksi. Muuttuneissa taloudellisissa olosuhteissa on näiden lainojen korko jo ilman kurssitappioitakin käynyt ylivoimaisen rasittavaksi niille maanviljelijöille, joiden talouden

tukemista lainoilla tarkoitettiin. Lainansaajien suoranaiseksi tuhoksi ovat lainat kuitenkin muodostuneet vasta markkamme kultakannasta luopumisen jälkeen. Kulturna — markkaamme verrattuna — lähes kaksinkertaiseksi kohonneet arvot, ovat vastaavasti nostaneet puheena olevien lainojen korkoja. Samalla näiden n. s. kultaklausuulilainojen pääomamäärät, mikäli ne joutuvat suoritettaviksi, lasketaan virallisen kurssin mukaan. Näin ollen on selvää, että tällaisen lainan suoritettavaksi joutuminen jokseenkin poikkeuksetta merkitsee lainansaajan taloudellista sortumista.

Valtiovallan toimesta on parina vuonna osoitettu melkoisia rahamääriä näitä kultaklausuulilainoja saaneiden velallisten, joko täydelliseksi tai osittaiseksi vapauttamiseksi kurssitappioiden suorittamisesta. Tällainen asiainjärjestely, vaikka se vuodeksi kerrallaan vapauttaakin velallisen suurista tappioista, ei poista asiaa päiväjärjestyksestä, vaan jättää puheenaolevia lainoja saaneet epävarmuuden tilaan, eduskunnan päätös kun saattaa olla eri vuosina erilainen.

Kun on selvää, että kultaklausuulilainoja saaneet velalliset eivät nykyisin pulakauden ohimentyäkään, edellyttämällä, että kurssisuhteet pysyvät suunnilleen nykyisellään, kykene selviytymään kulthaedon aiheuttamista velkojen ja niiden korkojen lisäyksistä, olisi asia lainsäädäntötoimin pysyvästi järjestettävä ja mahdollinen tappio jätettävä valtion kärsittäväksi. Tällaiseen menettelyyn on sitäkin suurempi syy, kun nämä maanviljelijäin auttamiseksi tarkoitetut lainat on otettu joko suoraan valtion toimesta tai ainakin valtiovallan myötävaikutuksella. Mikäli tiedämme, onkin Osuuskassojen Keskuslainarahasto O. Y., joka on välittänyt puheenaolevista lainoista suurimman osan, jättänyt asiasta valtioneuvostolle perustellun ehdotuksen.

Mitä edellä on sanottu kultaklausuulilainojen tuottamista vaikeuksista yksityisille, koskee vastaavasti myös näitä lainoja saaneita kuntia. Vielä on huomattava, että näitä lainoja saaneet kunnat yleensä ovat maan köyhimpiä ja suurimmissa vaikeuksissa olevia, joten kulthaedon poistaminen luonnollisesti on ulotettava myös näitä lainoja saaneita kuntia koskevaksi.

Maatalouden velkojen vakauttamistoimin-

taa vaikeuttaa huomattavasti se seikka, että vakauttamisessa käytettävillä obligatioilla ei ole käytäntöä. Tosin O. Y. Maakiinteistöpankin liikkeellelaskemia obligatioita on velkoja vakautettaessa pakko vastaanottaa, mutta kun niiden käytäntö loppuu tähän ensi asteeseen, ovat useat saamamiehet vastahakoisia ottamaan obligatiota ja antavat mieluummin vakauttamislaissa edellytetyn lykkäyssitoumuksen, jolloin vakauttamistoimenpide itse asiassa jää puolinaiseksi. Velalliset itsekin koettavat välttää vakauttamislainan hakemista viimeiseen asti sellaisissa tapauksissa, jolloin heille läheiset ja siihen vastahakoiset saamamiehet joutuisivat ottamaan obligatioita ja estää tämäkin seikka vakauttamistoiminnan muodostumista täysin tehokkaaksi.

Muiden maatalouden velkojen vakauttamista haittaavien esteiden poistamisen ohella, olisi vakauttamisen rahoittamiseksi liikkeellelaskettujen ja laskettavien obligatioiden käytön lisääminen erittäin paljon merkitsevä toimenpide. Harkittava mielettämme olisi, eikä tämän alan lainsäädäntöä olisi kehitettävä siten, että jokainen ulosottoteitse saatavaansa perimään ryhtyvä saamamies olisi velvollinen ottamaan lainansa suoritukseksi puheenaolevia obligatioita niiden nimellisarvosta, riippumatta siitä, onko velalliselle itselleen myönnetty vakauttamislaina. Niinikään olisi harkittava, eikä näiden obligatioiden käyttöä voitaisi lisätä tekemällä mahdolliseksi veron ja muiden julkisluontoisten maksujen suorittaminen niillä.

Edellä viitattujen toimenpiteiden uskomme melkoisesti vilkastuttavan taloudellista elämäämme, koska ne vaikuttaisivat erityisesti maaseudulla vallitsevan, kaikkea yritteliäisyyttä suuresti ehkäisevän epävarmuuden poistumiseen. Luottavamman mielialan syntyminen, joka merkitsisi yrittämisrohkeuden lisääntymistä, vähentäisi myös työttömyyttä ja siten, ainakin jossain määrin kohottaisi työttömyyden vaikutuksesta eräissä osissa maata kohtuuttomasti alentunutta palkkatasoa.

Edellä kosketelluista asioista on tosin näiden valtiopäivien alussa tehty eduskunnassa aloitteita, mutta koska on epätietoista, milloin ne joutuvat eduskunnassa käsiteltäviksi ja kun eduskunnan periaatteellinen kannanotto niissä on omiaan jou-

duttamaan hallituksen toimenpiteitä pulakysymysten suotuisaan ratkaisuun saattamiseksi sekä, koska toimenpiteisiin mielestämme olisi ryhdyttävä kiireellisesti, olemme tahtoneet välikysymystietä saattaa nämä asiat eduskunnan harkittavaksi. Näin olemme menetelleet senkin vuoksi, että muuta lainmukaista menettelyä välttämättä tarvittavien toimenpiteiden jouduttamiseksi ei näytä olevan.

Edellä sanotun perusteella ja viittamalla valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momenttiin, saamme asianomaisen hallituksen jäsenen vastattavaksi kunnioittaen esittää seuraavan välikysymyksen:

1) aikooko hallitus, noudattaen eduskunnan toivomusta, antaa eduskunnalle esityksen yleisestä, ainakin maatalousomaisuuteen kohdistuvien pakkohuutokauppojen lykkäämisestä toistaiseksi,

2) antaako hallitus eduskunnalle esityksen laiksi lainauskorkojen yleisestä tai ainakin kaikkien maatalousluottojen korkojen alentamisesta maatalouden kantokykyä vastaavaksi tahi, ellei lakiesitystä anneta, mihin muihin toimenpiteisiin hallitus asiassa aikoo ryhtyä,

3) aikooko hallitus saattaa eduskunnan käsiteltäväksi kysymyksen maanviljelijäin ja maalaiskuntain velkojen vakauttamiseksi ulkomailta otettuihin lainoihin sisältyvän n.s. kultaklausuulin lopullisesta poistamisesta, ja

4) ryhtyykö hallitus toimenpiteisiin maatalouden velkojen vakauttamiseksi liikkeelle laskettavien obligatioiden käytön lisäämiseksi?

Helsingissä, marraskuun 10 päivänä 1933.

Viljami Kalliokoski.	Heikki Soininen.
E. M. Tarkkanen.	Heikki Vehkaoja.
Matti Pitkänen.	S. Salo.
P. V. Heikkinen.	Emil Jutila.
Vihtori Vesterinen.	Janne Koivuranta.
Kalle Kämäräinen.	Eemeli Aakula.
Uuno Hannula.	Alpo Luostarinen.
J. Takala.	Viljo Venho.
V. A. Heiskanen.	Albin Asikainen.
T. N. Vilhula.	Lauri Kaijalainen.

Einari Karvetti.	Jussi Annala.
Toivo Ikonen.	Antti Kukkonen.
Lauri A. Sariola.	Kusti Arffman.
Kaarlo Hänninen.	J. Emil Lampinen.
K. A. Lohi.	Jooseppi Kauranen.
Juho Paksujalka.	J. Koivisto.
Matti Miikki.	Anton Suurkonka.
L. O. Hirvensalo.	Ville Vallas.
Tilda Löthman.	Väinö Kaasalainen.
Elias Tukia.	Vilho H. Kivioja.
Ansh. Alestalo.	K. J. Ellilä.
Antti Kemppi.	M. O. Lahtela.
Akseli Brander.	T. Janhonen.
Kaapro Huittinen.	Antti Halonen.
Jalo Lahdensuo.	S. S. Aittoniemi.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaan asia on pantava pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon.

Asia pannaan pöydälle ensi istuntoon.

Jatketaan päiväjärjestyksessä olevan 7) asian käsittelyä.

Äänestyksen tulos hallitusmuodon 14 §:ää koskevasta asiasta.

Puhemies: 7) asian käsittelyn yhteydessä äsken toimitetussa äänestyksessä on annettu 88 jaa- ja 91 ei-ääntä.

Eduskunta on siis päättänyt palauttaa asian perustuslakivaliokuntaan uuden perusteellisemman lausunnon antamista varten.

8) Ehdotus laiksi tielain 78 §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 12 ja otetaan toiseen käsitteilyyn siinä sekä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 6 valmistelevasti käsitelty ed. Sarlinin y. m. lak. al. n:o 39, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 12.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi eräiden kapinaan osaaottaneiden henkilöiden armahtamisesta.

Esitellään lakivaliokunnan mietintö n:o 8 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Kiviojan y. m. lak. al. n:o 18, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 8.

Keskustelu:

Ed. Sundström: Herra puhemies! Armahdusoikeuden käyttäminen on valtiotodistuksen jaloimpia, mutta samalla arkaluontoisimpia tehtäviä. Armahdus tarkoittaa asiallisen oikeellisuuden toteuttamista silloin kuin muodollisen oikeuden soveltaminen johtaa kohtuuttomuuteen tai oikeustajuntaa loukkaavaan tulokseen. Eräissä tapauksissa voi sen käyttäminen olla oikeutettu jo yhteiskuntarauhan edistämiseksi esim. poistamalla sitä katkeruutta, minkä rangaistus on joissakin piireissä aiheuttanut. Mielestäni ovat armahdusoikeuden käyttämisestä koskevat sekä kriminaalipoliittiset että eettiset edellytykset olemassa n. s. Nivalan kapinaan osallistuneiden suhteen. Tämä kapinahan pohjautuu lähinnä taloudellisen ahdingon luomaan jännitettyyn mielentilaan, joka spontaanisesti purkautuu maanviljelijä Ruuttuseen kohdistuneen paikkakunnalla yleisesti väärään osuneeksi katsotun pakkotoimenpiteen johdosta. Kapinallisten rikos ei senvuoksi sosiaalisessa suhteessa ole niin suuri kuin mitä teon objektiivinen puoli osoittaa. Kun tuomitut henkilöt ovat muuten rauhallista yhteiskuntaa säilyttävää kansanainesta, ei rangaistuksen täytäntöönpano näytä olevan tarpeellista sen enempää rangaistuksen yleistävän kuin erikoisestävänkään tehtävän kannalta. Päinvastoin olisi täytäntöönpano

omiansa vain synnyttämään ja ylläpitämään jatkuvaa levottomuutta ja mielen katkeruutta. Kaiken tämän vuoksi vaatii mielestäni yhteiskunnan etu että Nivalan kapinalliset armahdetaan kärsimästä heille tuomittua vapausrangaistusta. Se tosiasiallisesti kielteinen suhtautuminen Nivalan miesten armahtamiseen, joka ilmenee lakivaliokunnan enemmistön hyväksymästä mietinnöstä, on ristiriidassa sen kannan kanssa, mikä eduskunnassa on aikaisemmin omaksuttu armahdusasiassa. Varsinkin vasemmiston jäsenten asenne, joka perustuneen sosialidemokraattisen ryhmän nimenomaiseen päätökseen, on, esitettäköön kielteisen kannan hyväksi mitä muodollisia verukkeita tahansa, asiallisesti aivan vastakkainen heidän aiemmin armahdusasioissa noudattamalleen periaatteelle. Osoittaakseni tämän ja selvittääkseni, millaisiin rikollisiin aikaisemmin on vaadittu armahdusta sovellettavaksi ja myös sovellettu, pyydän, herra puhemies, lausua vielä seuraavaa.

Suomen sosialidemokraattisen puolueen johtoon kuuluvat henkilöt tekivät v. 1918 kapinan, valtiopetoksen ja maanpetoksen (Vasemmalta: Vanha asia! — Joko taas?). He kantoivat kiistattomasti vastuun siitä, että kansamme vapauden aamuna täällä vuodatettiin virtanaan veljesverta ja että suuri osa maasta syöstiin täydellisen anarkian valtaan. Näistä rikoksista heidät tuomittiin. Mutta heidät armahdettiin pian. Tiedän sosialidemokraattien sanovan: Puolueellisia porvarituomioita (Vasemmalta: Varmasti!). Julistihan ed. Tanner äskettäin täällä eduskunnassakin, että vasemmalla on kauan sitten lakattu meidän tuomioistuihimme luottamasta. Tämä oli oikeuslaitoksemme häpeällistä herjaamista. Jotta kävisi vasemmistollekin täydellisesti selville, millaisia todellisuudessa olivat ne vuonna 1918 tapahtuneet rikokset, joihin eksyneet sosialidemokraattien vaatimuksesta armahdettiin, pyydän saada todistukseksi esittää sosialidemokraattien (Ed. Räisänen: Eihän tämä kuulu asiaan!) omia lausuntoja niistä. Tämä on mielestäni tarpeellista, jotta sosialistijohtajain sumuttamien työläisten ja heidän valitsemainsa rehellisten edustajain piirissä herättäisiin huomaamaan, kuinka mitättömän pienet Nivalan miesten rikokset ovat verrattuina vuoden 1918 armahdettujen rikollisten tekoihin (Vasemmalta: Tämä on Nivalan kapinasta!). Vuo-

den 1918 maanpetoksellisen kapinan johtajat ja nostattajat olivat, kuten mainitsin, sosialidemokraattisen puolueen ylimpiä luottamusmiehiä, joten heidän vastuunsa sosialisessa suhteessa — mikä armahduksessa olisi ollut ehdottomasti otettava huomioon — oli sitäkin suurempi. Tuossa ominaisuudessa he myös esiintyivät rikollisessa toiminnassa. Jo kapinajulistuksessa 28 päivänä tammikuuta 1918 lausuivat sen allekirjoittajat, niiden joukossa nykyinen edustaja Matti Turkia: „Me olemme sosialidemokraatteja, tiedätte siis, mikä on toimintaohjelmamme, se on sosialistinen ohjelma”. Hannes Ryömä sanoo nimenomaan vuonna 1918 ilmestyneessä julkaisussaan „Vallankumousvuoden tapahtumista”, että sosialidemokraattisen puolueen lisätty puolue-toimikunta teki vallankaappauksen sosialidemokraattisen puoluekokouksen edellisessä marraskuussa päätettyä, että puolue voi ottaa vallan yksin käsiinsä, jos puolueen eduskuntaryhmä ja puolueuuvosto ovat yhtä mieltä asiassa”. Pyydän tässä siis sivumennen huomauttaa, että sosialidemokraattinen puolue oli siis ed. Ryömän auktoritatiivisen todistuksen mukaan v. 1917 periaatteellisesti hyväksynyt vallankaappauksen toimeenpantavaksi. Tämänkin seikan olisi pitänyt lisätä vuoden 1918 rikosten raskautta ja vaikeuttaa armahdusta. Osoittaahan se rikosten pitkäaikaista suunnittelua (Ed. Ryömä: Ei siellä semmoista sanotakaan sen puolesta! — Varsemmalta: Entä Nivalan kapina?).

Tohtori Ryömä arvosteli äskennämainitsemassani, heti kapinan kukistamisen jälkeen ilmestyneessä julkaisussaan mitä ankarimmin näitä sosialidemokraattisen kapinan johtajia, joita hän kuitenkin kohta oli valmis vaatimaan armahdettaviksi (Ed. Ryömä: Aivan!). Hän kutsuu heitä tässä kirjassaan puolueen johtoon joutuneiksi seikkailijoiksi ja mainitsee heistä kansanvaltuuskunnan jäsenen Matti Turkian ensimmäisenä, joka samalla toimi kansanvaltuuskunnan prokuraattorina, ja erikoisen raskaana hän piti juuri Matti Turkian rikollisuutta siitä huolimatta, että hän vaati hänen armahtamistaan. Näin arvosteli hän Turkian toimintaa. Katson välttämättömäksi tämänkin otteen esittämisen, koska se osoittaa selvästi, millä tavalla silloin arvosteltiin rikoksia armahdusta silmällä pitäen (Ed. Räisänen: Pitäisi tulla asiaan miehen!). Minun mielestäni tämä on asiaa, sillä se osoittaa juuri,

millaisiin rikollisiin armahdusta on ennen katsottu voitavan soveluttaa ja vaatia.

Ei ollut „prokuraattori” Turkialla myöskään sen johdosta ainakaan julkisuudessa mitään mainitsemista, kun valtiokaappausajan ensi viikolla kansanvaltuuskunnan omassa talossa punakaartilaiset vangitsivat yövuoteeltaan senaatin iäkkään ylivahtimestarin, veivät kadulle ja ampuivat kuoliaaksi. Ei ollut hänellä eikä hänen työkuoppaneillaan mitään sanottavaa lukemattomista muista Helsingissä ja kaikkialla punaisen kaartin alueella todistettavasti punakaartilaiden toimittamista yksityisten henkilöiden murhista. Yleisin lauseparsin niitä tosin joskus paheksuttiin, mutta ne olisi täytynyt paljastaa heti tapaus tapaukselta ja toimittaa teon tekijät samalla nopeasti ja aristelematta tuomituiksi ja rangaistuuksi. Vasta kuudennen vallankumousviikon lopulla julkaisi „prokuraattori” Turkia asiasta selvänlaisen julistuksen, mutta oliko tämäkin vielä vaan kaunistusta puhetta, siitä ei ole ainakaan julkisuudessa näkynyt mitään tietoa, kun sitä vastoin on ilmoitettu vastustajia tuomitun monien tuhansien sakkoihin jo sellaisesta „rikoksesta”, että olivat yrittäneet piiloutua tällaisen terrorin kynsistä. Jos valtiokaappauksen toimeenpanijoilla olisi ollut kykyä ja rohkeutta estää punakaartilaiden toimeenpanemat lukuisat yksityismurhat, eivät välit olisi täällä Etelä-Suomessa lainkaan käyneet niin kireiksi ja katkeriksi ja työväenluokalle olisi voitettunakin ollut paljon helpompi selvitä tästä onnettomuudesta.

Tohtori Ryömä tunnusti silloin myös nimenomaan, että vallankaappauksen toimitaneet sosialidemokraattisen puolueen johdon jäsenet, joita hän nimenomaan taas vaati armahdettaviksi, olivat tehneet maanpetoksen. Hän sanoo tässä julkaisussaan: „Puoluejohto uhrasi itsenäisyyden luokkataistelun hyväksi, sillä muuksi ei sitä voi sanoa kuin itsenäisyyden loukkaukseksi, kun maan työväenluokan luokkataistelu perustetaan vieraan kansan sotilaihin ja aseihin” (Ed. Räisänen: No, saksalaisiinhan työkin perustitte!). Ja näitä maanpettureita vaati Ryömä tovereineen, kuten kohta osoitan, muutaman kuukauden perästä armahdettavaksi. Eikö Nivalan miesten rikos ole melkein olematon näiden maanpetturien rikosten rinnalla?

Ja erittäin suureksi luki ed. Ryömä myös

Työmies-lehden päätoimittajan Valpas-Hännisen rikoksen, rikoksen, josta hän vaati jälleen Valpas-Hännistä armahdettavaksi (Ed. Räisänen: Ei se ollut vastaava toimittaja!). Hän sanoo nimenomaan tässä teoksessaan: „Hänelle vieritän minä asiassa mitä suurimman edesvastuun (Ed. Ryömä: Aivan!). Ja lisäksi huomauttaa hän, että kaikki Valpas-Hännisen työtoverit Työmies-lehdessä olivat yhtä suuressa määrin vastuussa kapinan syntymisestä. Tohtori Ryömän mukaan oli juuri Työmies-lehden ja sosialidemokraattisen puolueen johdon tietoinen valhepropaganda yhtenä kapinan pääaiheuttajana myrkyttäessään sillä kansan sielun.

Samoin tunnusti totuuden sosialidemokraattisen puolueen puoluejohdon rikollisuudesta ed. Tanner, avatessaan vuoden 1918 sosialidemokraattisen puoluekokouksen. Hän lausui silloin: „Ei koskaan ennen ole minikään maan yhteiskunnallista luokkaa niin lyhyessä ajassa syösty vallan ja voiman huiputta mitä syvimpään kurjuuteen ja merkityksettömyyteen asemaan. Ja kaikki tämä oli seurausta väärästä menettelytavasta, onnettomasti suoritetuista laskelmista, joiden tarkoituksena oli jouduttaa työväenluokan valtaansaapääsyä. Puoluejohtomme pyrki saatamaan puolueen vähemmistönäkin ollen aseellisen voiman kautta valtaan.”

Ja siinä sosialidemokraattisen puolueen johtomiesten julkaisussa Suomen työväelle, jota levitettiin heti Helsingin vallankumouksen jälkeen v. 1918, tunnustetaan myöskin, että sosialidemokraattinen puoluejohto oli tehnyt vallankaappauksen. Tämän julistuksen allekirjoittajat, jotka eivät olleet koroittaneet ääntään rikollista, maanpetoksellista kansanvaltuuskuntaa vastaan taistelujen vielä ollessa ratkaisematta, lausuvat siinä kansanvaltuuskunnasta, jonka jäseniä he kuitenkin kohta olivat valmiit armahdettaviksi vaatimaan, m. m. seuraavaa, joka osoittaa sitä, millaisia henkilöitä vaadittiin armahdettaviksi. Siinä sanottiin näin: „Tämä diktatuurihallitus, joka oli noussut valtaan polkemalla maahan korkeimman valtiovalan omaavan, kansanvaltaisesti valitun eduskunnan, lupasi työväelle pikaisen aseellisen voiton venäläisten avulla. Mutta sen teot eivät vastanneet noita lupauksia. Heti diktatuurimiesten noustua valtaan alkoi tapahtua sadoittain mitä pöyristyttävempiä veritekoja, ei ainoastaan kansanvaltuuskunnan

sotajoukkojen käsiin joutuneiden aseellisten vastustajain tappamista, vaan myöskin viattomien aseettomien kansalaisten inhottavia salamurhia. Noiden murhatöiden tekijät eivät joutuneet rangaistukseen eikä edesvastuuseen ja yhteiskuntaelämän kallein ehto, ihmisten hengen ja omaisuuden sekä yleisten kansalaisvapauksien turva ei ollut taattu vähimmässäkään määrässä. Omaisuutta ryöstettiin ja varoja kiristettiin vapauden ja hengen menettämisen uhalla, ja kaikki tämä tapahtui vallankumouksen nimellä”.

Mainittakoon, että tämän julistuksen allekirjoittajina ja vähää myöhemmin täydellisen armahduksen vaatijoina olivat m. m. Väinö Hupli, J. V. Keto, Matti Paasivuori, Hannes Ryömä, Miina Sillanpää, Väinö Tanner ja Väinö Wuolijoki (Vasemmalta: Eikös siellä ollut Eino Pekkala myös?). Minulla täytyy myös olla oikeus sanoa, että sanottuun rikolliseen kansanvaltuuskuntaan, jonka jäsenten armahtamista vaadittiin, ovat kuuluneet nykyiset edustajat Turkia ja Pärssinen.

Maanpetos on törkein ja häpeällisin rikos, minkä ihminen kansalaisena voi tehdä. Sellaisena on sitä pidetty historian hämähärydestä alkaen. Kuolema on voimakkaiden ja terveiden kansojen keskuudessa maanpetturien palkka. Maanpetokseen syylistynyt on aina saanut kantaa häpeällistä Kaininmerkkiä otsassaan hautaan asti. Se onneton, joka tuon rikoksen on kansaansa vastaan tehnyt, ei ole koskaan voinut saada kansansa luottamusta ja koskaan ei hänellä pitäisikään enää olla oikeutta puhua kansansa puolesta. Kun harkitaan, mihin rikoksenteijöihin armahtamista käytetään, tulisi olla selviö, että sitä ei saa käyttää maanpettureihin eikä ainakaan niihin, jotka johtajina ovat suorittaneet tämän maanpetoksen. Niiden, jotka ovat katsoneet voitavansa armahtaa tällaisia rikollisia, pitäisi aina olla valmiit antamaan armahduksen sellaisille pienille rikoksenteijöille kuin mitä Nivalan kapinalliset ovat. Sosialidemokraatit, jotka nyt ovat tosiasiallisesti asettuneet vastustamaan Nivalan kapinaan osallistuneiden armahtamista, eivät sen sijaan ole lainkaan olleet epäilevällä kannalla armahdukseen nähden, silloin kun on ollut kysymys vuoden 1918 maanpetoksellisen kapinan johtajista, vaikka niiden rikos on ollut mittaamattoman paljon suurempi sekä subjektiivisessa että objektiivisessa suh-

teessa kuin Nivalan miesten. Suoraan kyy-nillinen, sanon suoraan sen, oli se røyh-keys, jolla sosialidemokraatit heti kapinan jälkeen ensimmäisestä pelästyksestä selvittyään jo vuonna 1918 vaativat maanpetturien armahtamista. Niinpä esitti sosialidemokraattisen puolueen väliaikainen puoluetoimikunta vuoden 1918 ylimääräisessä puoluekokouksessa hyväksytäväksi ponnen, jossa kaunistelematta vaadittiin kaikkien tuomittujen maanpetoksellisten kapinallisten armahtamista, mikäli he eivät olleet tehneet itseänsä syy-päiksi murhaan tai murhapolttoon, samalla nimenmaan korostaen, että noiden rikollisten kansalaisoikeuksiinkaan ei saanut mitenkään koskea. Heille piti toisin sanoen armahduksen vaatijain mukaan palauttaa kaikki rehellisille kansalaisille kuuluvat kansalaisoikeudet (Vasemmalta: Ne saivat kärsiä paljon ennen sitä!). Tuo väliaikainen puoluetoimikunta katsoi siis tosiasiallisesti, että nuo vuoden 1918 kapinan johtajien, Suomen heimon historian häpeällisimmän ja törkeimmän rikoksen tekijäin teot olivat assosialisessa suhteessa niin vähän merkitykselliset, etteivät ne ansainneet mitään rangaistusta. Tuo ponsi osoittaa, että sosialidemokraattisella taholla on törkeimpienkin ja verisimpienkin rikosten tekijät, silloinkin kun ne ovat johtaneet kymmenien tuhansien syyttömien ihmisten kuolemaan ja tuhoon, oltu valmiit vapauttamaan rikolliset rangaistuksesta, kun rikokset ovat tähdänneet sosialistisen yhteiskuntajärjestyksen aikaansaamiseen.

Niin, vuoden 1918 rikollisille, joiden — uskallan sanoa sen — sormenpäistä kuvaannollisesti puhuen tihkui veri ja joiden rinnalla Nivalan verettömästä kapinasta tuomitut ovat kuin viattomia lapsia, vaativat sosialidemokraatit täydellistä armahdusta, ja vaatijoiden joukossa olivat sosialidemokraattisen puolueen nykyiset huomattavimmat johtomiehet. Kuuluivathan tuohon väliaikaiseen puoluetoimikuntaan miehet sellaiset kuin nykyiset edustajat V. Tanner, Matti Paasivuori, Hannes Ryömä, Väinö Hakkila, V. Voionmaa, Sventorzetski ja Sillanpää, J. V. Keto ja Väinö Hupli. Te, nyt mainitsemani sosialidemokraattiset edustajat, vaaditte silloin nimenomaan myös kapinan johtajien ehdotonta armahtamista ja juuri te vastustitte vuoden 1918 puoluekokouksessa ed. Huttusen

ehdotusta, että heidät jätettäisiin armahduksen ulkopuolelle. Palautan mieliin silloisen kantanne valaisemiseksi, mitä ed. Huttunen lausui ehdotusta perustellessaan, koska sillä on periaatteellisesti ainakin teidän kohdaltanne merkitystä Nivalan miesten armahduskysymyksen ratkaisemisessa. Hän sanoi: „En voi yhtyä valiokunnan ehdotukseen useistakin syistä ja sen vuoksi olen pakotettu esittämään eriävän mieliteeni. Kun valiokunta ehdottaa, että armahdus on myönnettävä kaikille paitsi murhasta ja murhapoltosta tuomituille, ei mielestäni tässä ole osuttu oikeaan. Tahaisin asettaa kyseenalaiseksi, eivätkö ne, jotka ovat antaneet määräyksiä, käskyjä rikollisten tekojen suorittamiseen, ole moraalisesti yhtä suuressa edesvastuussa kuin nekin, jotka käskyläisinä ovat olleet rikoksen toimeenpanijoina. Armahduksen ei tulisi ulottua sellaisiin määräävässä asemassa olleisiin enempää kuin niihinkään, jotka tietoisesti ovat ryhtyneet kapinaan ja nousee valtiota vastaan.”

Tällaista kantaa ette te herrat edustajat, jotka äsken mainitsin, silloin ymmärtäneet tai hyväksyneet, vaikka ympärillänne kymmenissä tuhansissa kodeissa, ja nimenomaan juuri työläiskodeissa näitte ääretöntä kurjuutta, tuskaa ja kuolemaa, ja vaikka teidän tuli tietää, että tämä kaikki oli aiheutunut näiden maanpetollisten kapinajohtajien katalasta rikoksesta, joka oli tuhota tämän kansan juuri saavutetun itsenäisyyden. Te, ja koko sosialidemokraattinen puolue, ponnistitte silloin samoin kuin sitä seuraavana aikana voimanne hankkiaksenne armahduksen kaikille kapinarikollisille ja maanpettureille, ja seurauksena onkin ollut, että ne, jotka vuonna 1918 venäläisten avulla ryhtyivät tuhoamaan kansallista yhteiskuntajärjestystämme ja pystyttämään tänne sosialistista valtiota, ovat, sikäli kuin ne ovat palanneet maahan, saaneet kaikki kansalaisoikeudet takaisin. Ja kuten sanoin itse kansanvaltuuskunnan jäsenet, M. Turkia ja H. Pärssinen, saavat nyt istua eduskunnassakin puhumassa sosialidemokraattien laillisuudesta ja yhteiskuntaa suojelevasta toiminnasta. Tämä on mielestäni liian karkeata pilaa suurilla arvoilla. Kun pidämme tämän kaiken silmämme edessä, tuntuu käsittämättömältä, että teidän mainitsemamme edustajat ja teidän eduskun-

taryhmänne vastustaa onnettomien Nivalan kapinallisten armahtamista siitä huolimatta, että näiden rikos, niin tuomittava kuin se onkin ollut, on sittenkin ollut yhteiskuntaa vahingoittavalta merkitykseltään häviävän pieni vuoden 1918 veririkoksen rinnalla ja siitä välittämättä, että monet varteenotettavat kriminaalipoliittiset näkökohdat nyt, päinvastoin kuin asianlaita oli vuonna 1918, todella puoltavat armahdusta.

Olen näin ollen ehdottomasti sitä mieltä, että Nivalan miehille on saatava armahdus. Kannatan sen vuoksi lakivaliokunnan mietintöön liitettyä I vastalauseetta. Toivon kuitenkin, että suuri valiokunta laajentaisi lakiehdotuksen asiallista soveltamisalaa siten, että armahduksesta tulisivat osallisiksi myöskin ne kysymyksessä olevaan kapinaan osalliset, jotka eivät ole joutuneet kärsimään heille tuomittua rangaistusta.

Ed. V. Annala: Minä lausun valitteluni sen johdosta, että tätä asiaa ei ole hoidettu toista tietä, vaan että on ollut pakko tuoda se tänne eduskuntaan. Kun minun asiallisesti on pakko yhtyä siihen, mitä ed. Sundström esitti, en voi tulla muuhun tulokseen kuin että nämä kapinalliset on armahdettava. Yhdyn siis kannattamaan ed. Sundströmin ehdotusta.

Ed. Kivisalo: Herra puhemies! — Minä toivon, että tätä asiaa käsitellään kaikella sillä objektiivisuudella ja arvokkuudella, mitä sen vakavuus vaatii. Sen vuoksi minä ilmoitan vastalauseen sitä perin loukkaavaa puhetapaa vastaan, jota ed. Sundström äsken täällä käytti. Minä huomautan vuoden 1918 kansalaissodan johdosta, että siitä on kulunut vasta niin vähäinen aika, ja me olemme sitä niin likellä, että emme ole päteviä sanomaan siitä läheskään kaikkea, mitä siitä vielä tullaan sanomaan. Ja sen vuoksi me tyydymme siihen tuomioon, minkä historia meille tulee antamaan ja toivomme, että eduskunta tyytyisi myöskin. Jos kumminkin jotain on kesken, niin haastakaa meidät uudestaan oikeuteen silloisesta teostamme, niin minut kuin muutkin, sillä se asia on ainakin minun osaltani auki niin kauan kuin minä elän. Mutta nyt ei ole puhe v. 1918 kapinallisista, vaan Nivalan kapinallisista. Koete-

taan nyt pysyä siinä asiassa, mistä on kysymys.

Kapina laillista yhteiskuntajärjestystä ja kansanvaltaista valtiota vastaan on rikos, vakava rikos, teki sen kuka tahansa. Se on rangaistava sellaisella vakavuudella, että kapinalliset itsekin huomaavat, että he ovat leikkineet sellaisilla arvoilla, jotka ovat liian kalliita ollakseen seikkailijain leikkikaluja. Näin opetetaan porvarillisten lainopin oppikirjoissa ja mikäli minä jak-san ymmärtää, niin se on oikein.

15 vuotta sitten tätä sovellettiinkin n. s. punakapinallisiin. Silloin rangaistiin säälimättömällä ankaruudella ei ainoastaan varsinaisia kapinallisia, vaan suuri osa syyttömiäkin joutui silloin koston uhreiksi. Silloin suuri osa kapinallisista ilman laillista tuomiota ammuttiin, ja tuhansia kuoli nälkään, likaan ja tauteihin valkoisen Suomen kuuluisissa vankileireissä. Tuomiot, joita silloin annettiin olivat niin ankaroita, että itse valtionhoitajat Svinhufvud ja Mannerheim, joita ei voitane syyttää ystävällisyydestä kapinallisista kohtaan, katsoivat kumpikin asiakseen antaa laajoja amnestioita, ja näitä vielä sitten pienemmillä amnestioilla eduskunta myöhemmin täydensi.

Tästä silloisesta ankaruudesta vai mistä lieene johtunut, että myöhempiin kapinallisiin on suhtauduttu melkoista lievemmin. Niinpä esim. vähän myöhemmin alkoi Ahvenanmaalla kapinaliike, jonka tarkoituksena oli meidän valtakunnastamme erottaa osa ja liittää Ruotsiin. Näille annettiin amnestia v. 1921 eikä heitä kai oltu vielä ehditty tuomitakaan. Samoin tehtiin Mäntsälän kapinallisille viime vuonna. Heille annettiin amnestia ennenkuin edes tiedettiin, mitä kaikkia Mäntsälässä ja muuallakin tapahtui siihen aikaan.

Sekä sellainen ankaruus, mitä osoitettiin v. 1918 kapinallisille ja sellainen lempeys, mitä myöhemmin on osoitettu muille kapinallisille, kumpaisetkin nämä ovat olleet turmiollisia. Punakapinallisille osoitettu liiallinen ankaruus synnytti meillä kommunismin, synnytti meillä raa'an luokkavihan, josta ei aikaisemmin meillä paljoa tiedetty, ja Mäntsälän kapinallisille osoitettu hempeämielisyys on vaikuttanut sellaisen asiantilan, jota kuvaa tunnettu sananlasku: lauha sää rosvon rohkaisee.

Sensijaan se suhtautuminen, mitä valtiolta on osoittanut Nivalan kapinallisiin,

näyttää minusta objektiiviselta ja asianmukaiselta ja sillä on ollut myöskin hyvät vaikutukset. Mikäli tiedetään, niin Nivalan miehet eivät ole metelöineet, vaan ovat tyytyneet elämään säädyllisten ihmisten tavoin. Ei siis ole niinkuin ed. Sundström väitti, että heidät on aiheettomasti tuomittu. Varmaa olisi, että tänä aikana olisi senlaatuksia meteileitä kuin Nivalassa melkoisen paljon, ellei valtiovalta tarttunut ankarasti Nivalan kapinallisten otteita esittämään (Ed. Räisänen: Ja tukistanut!). Me pidämme siis heidän tuomioitaan oikeina.

Mutta samalla on minun oikeuskäsitykseni, jonka olen velvollinen valtiopäiväjestyksen mukaan sanomaan, se että Nivalan kapinallisten tuomiota on syytä lieventää. Heillä on jo ollut aikaa miettiä tekonsa tuhoisuutta ja koska myöskään ei ole mitään meteileitä siellä päin ollut jälkeinpäin, niin minä pidän oikeana, että nivalaisten rangaistus lievennetään siten, että heidät lasketaan ehdonalaiseen vapauteen, kuten ehdotetaan lakivaliokunnan mietinnön I vastalauseessa. Minä en pidä vaarallisena heidän pääsyään ehdonalaiseen vapauteen, sillä onhan milloin tahansa mahdollisuus sulkea nämä yhdeksän miestä uudelleen lukkojen taakse, jos he alkavat käyttää vapauttansa väärin.

Nivalan miehille olisi syytä myöntää amnestia senkin vuoksi, että tässä eduskunnassa, kuten jo tästä esityksestäni on käynyt edellä ilmi, ei ole montakaan ryhmää, joka ei olisi amnestiaa tarvinnut. Melkein kaikki ovat olleet kapinallisia lähellä. Punakapina oli työläisten kapina, Ahvenanmaan separatistiliike ruotsalaisten kapina ja Mäntsälän kapina oli kokoomuksen ja lapualaisten kapina ja tämä Nivalan kapina kai on maalaisliittolaisten kapina. Täällä on tarvinnut amnestiaa milloin yksi, milloin toinen. Ja kun ottaa huomioon eräitä Nivalan asiassa olevia lieventäviä seikkoja, joiden luettelemisella en tahdo kuluttaa eduskunnan aikaa, mutta joihin viittaen, niin ei meillä ole syytä olla niin hurskaita kuin on lakivaliokunta mietinnössään, vaan on pikemminkin muistettava suuren mestarin ohjetta, että joka on synnitön heittäköön ensimmäisen kiven. Tämän vuoksi minä toivon, herra puhemies, että suuri valiokunta hyväksyisi lakivaliokunnan mietintöön liitetyn I vastalauseen mukaisen päätöksen.

Ed. Turkia: Minulla ei ole mitään sitä vastaan, jos Nivalan miehille annetaan amnestia. Minä puolestani suon sen hyvän heille, en sellaisilla perusteluilla kuin se minulle annettiin vaan lievemmillä. Minä en vaadi, että heidän täytyy olla 10 vuotta maanpakolaisuudessa ja 6 kuukautta istua sen jälkeen vankilassa yksityiskopissa. Minä voin myöntää heille lievemmän.

Täällä ed. Sundström jatkoi sellaista solvauspuhetta, jota täällä aikaisemmin minua vastaan syyti ed. Pihkala. Minä en kertaakaan viitsinyt nousta häntä vastaan, sillä ne olivat niin kömpelöitä ja köykäisesti seipitettyjä. Täällä nyt ed. Sundström puhui maanpetturuudesta ja minusta yhteensä. Tarkoittiko ed. Sundström, että minut on tuomittu tai syytetty maanpetoksesta? Ei vastaa! No, asia on niin, että jos hän sitä tarkoitti, niin hän kai joko tietoisesti tai tietämättään puhui pötyä. Minua ei tähän mennessä ole syytetty maanpetoksesta, sen vähemmin tuomittu. Ne jutut, mitä tämä herra luki Ryömän kirjasta, josta Ryömä välihuudoilla huomautti, ettei niin ollut, Sundström taisi pistää omaansa joukkoon. Minä en lähde väittelemään Ryömän kirjan totuudenmukaisuudesta, sillä minä voin todistaa koska tahansa, että punainen prokuraattori katosi asiaan silloin kuin senaatissa tapahtui se mainittu veriteko. Jos Ryömä on toisin kirjoittanut, hän on laskenut siinä luikuria siihen aikaan kun hän näytti olevan hirmuisen terrorin ahdistamana, ehkä pelastaakseen oman nahkansa sillä. Sitäpaitsi minä voin osoittaa, että minä punaisena prokuraattorina julkaisin jo helmikuun alussa ankaran sanaisen julistuksen, jossa kielsin kaikki rintamantakaiset ja kaikki rosvo- ja huli-gaanityöt. Ja koska tämä näkyy uusiintuvan yhtenäen tämä syyttely täällä, niin minä pyydän lukea julistuksen, jonka minä julkaisin 7 päivänä maaliskuuta 1918. Tämä alkaa otsikolla „Julistus” seuraa-vasti: „Sen johdosta, että prokuraattorivirastoon on ilmoitettu eri puolilla maata tapahtuneista ja yhä vieläkin tapahtuvista erilaisten henkilöiden murhista sekä samaten rosvoiluista ja muista väkivallantöistä, joita ovat harjoittaneet ei ainoastaan meitä vastaan taisteleviin puolueisiin lukeutuvat henkilöt, vaan myöskin sellaiset, jotka lukeutuvat vallankumouksellisen köyhälistön riveihin, vieläpä tänne saapuneiden tietojen mukaan erinäisten paikkakuntien pu-

naisiin kaarteihin tunkeutuneet roistot, saa prokuraattorinvirasto täten käskää, että missä puheenaolevia konnanteikoja tapahtuu, on paikallisten vallankumousoikeuksien yleisten syyttäjien velvollisuus panna toimeen tarkka tutkimus moisten konnaintöiden tekijäin selville saamiseksi (Oikealta: Pantiinko?) sekä henkilöt, jotka sellaisiin inhoittaviin rikoksiin havaitaan syyllisiksi, on heti sotarosvoina pidätettävä, kuulukootpa he mihin puolueeseen tahansa, ja toimitettava ansaittuun rangaistukseen, ja paikallisten punakaartien samoin kuin miliisinkin annettava tehokasta avustusta tutkinnon suorittajille. Sen lisäksi saan huomauttaa, että tietäkööt sellaisten roistotekojen tekijät, että he eivät välttä rangaistusta, vaan heidät ennemmin tai myöhemmin tullaan rankaisemaan vallankumouslakien kaikella ankaruudella. Samalla saan kehoittaa kaikkia henkilöitä, joille vallankumouksemme onnistuminen on kallis, voimensa mukaan mitä tarmokkaimmin toimimaan, etteivät moiset yksityiset kosto- ja ryöstömurhat ja muut rintamantakaiset väkivallantyytöt voi pitemmälle jatkua. Helsingissä prokuraattorinvirastossa 7 päivänä maaliskuuta 1918. Matti Turkia.”

Minä kysyn, julkaisiko valkoisen puolueen prokuraattori sinä aikana mitään tällaista, jolloin valkoisella puolella surmatettiin ilman mitään laillista tutkintoa punikkeja? Mitään tällaista, tämantapaista ei siellä julkaistu (Ed. Räisänen: Varkaudessa teloitettiin joka kymmenes!) — — — Varkaudessa niitä teloitettiin joka kymmenes mies (Ed. Räisänen: Niin!). Minun käsittääkseni, jos ed. Sundströmillä on jotakin minun vapauttamistani vastaan, niin hänen pitäisi siitä tehdä syytös, taikka minä oikeastaan käsitan, että kun hän moitti, että minä olen eduskunnassa ja saanut vapauden, niin tämä moite on samalla moite korkeimman oikeuden päätöstä vastaan ja tasavallan presidenttiä vastaan, samalla valtioneuvoston yksimielistä päätöstä vastaan. Hänen tulisi tehdä kantelu ja vaatia valtakunnanoikeuteen entinen presidentti (Ed. Kivisalo: Eikä nalkuttaa!). — Tällainen nalkuttelu ei ole kunniaksi hänelle, mitä hän käyttää. Minä huomautan, että valtionhoitaja antoi amnestian 7 päivänä joulukuuta 1918 sangen lukuisille valkoisille murhaajille, jopa sellaisille, jotka oli asetettu syytteeseen ryöstöstä, ki-

ristyksestä ja murhasta. Ja tässä amnestiassa sanottiin: „Henkilöt, jotka maan laillista järjestystä vastaan nostetun kapinan kukistamisen tarkoituksessa tahi estääkseen kapinan levenemistä taikka palauttaakseen järjestystä, ovat teossa menneet yli sen, mitä mainittujen tarkoitusten saavuttamiseksi olisi ollut tarpeen, jätettäköön niistä syytteeseen panematta ja rankaisematta.” Tämä oli amnestia summakaupalla ja sangen monet, jopa kymmenet oikeusjutut, jotka jo oli nostettu ryöstömurhista ja murhista, ne jäivät esille tulematta ja toisia ei voitu nostaa. Kun noin puhutaan toiselta puolelta armahduksesta, niin pitäisi myös kajota toiselle puolelle, että onhan niitä amnestioita myönnetty noin summakaupalla toisillekin rikollisille.

Vallankumous on hirvittävä sana porvariston keskuudessa. Mutta asia on niin, ettei v. 1918 vallankumousyritys, joka muodostui lopulta kapinaksi, ollut ensimmäinen eikä viimeinen. Porvarillisetkin ovat järjestäneet aikaisemmin vallankumouksia. Mainitsen Ranskan suuren vallankumouksen, jossa he voittivat, voittivat osittain köyhälistön avulla, kukistivat aateliston ja papiston yliherruuden vallan. Vallankumous on paheksuttu silloin kun se muuttuu kapinaksi, toisin sanoen, kun ne, joita vastaan se tehdään, voittavat. Mutta vallankumoukseen lähtiessä ei olla tietoisia siitä, tuleeko siitä voittoisa vallankumous vai ainoastaan kapina. Ja kun v:n 1918 asiaa tarkastellaan, niin vielä ei ole sanottu, ei todistettu sitä, alkoiiko työväki tämän vallankumouksen vai porvaristo. Se ei ole todettu (Eduskunnasta: On!). Minä huomautan, että 25 päivänä tammikuuta 1918 hyökkäsivät valkoiset joukot Enson ja Imatran tehtaille, vangitsivat suuren joukon työläisiä ja anastivat heidän talonsa. Ja minä huomautan, että työväen vallankumousjulistuksen antoi n. s. vallankumouskomitea tammik. 27 p:nä 1918, eikä mikään puoluejärjestö, ja minä en tänä päivänä vielä ole selvillä, kuka tämän vallankumouskomitean valitsi, eivätkä ole porvaritkaan. Minä en tiedä, oliko siinä myöskin porvarien kynnet pelissä. Sillä se tapahtunut puolueen johtoelinten kaikkea suunnittelua vastaan. Minä mainitsen, että kun tuli tammikuun 27 päivän aamuna puoluetoimistoon, sanottiin minulle, että nyt ovat joukot lähteneet liikkeelle. Minä suoras-

taan hermostuin (Eduskunnasta: Oho!). Minun mielestäni se oli odottamaton ja ennenaikainen yritys (Naurua eduskunnassa). Minun käsitykseni mukaan olisi porvaristo piakkoin lähtenyt liikehtimään. Jos viikkokauden punaiset olisivat pysyneet vielä rauhallisina, niin porvaristo olisi lähtenyt kapinantielle (Eduskunnasta: Väärinkäsitys!). Ei ole väärinkäsitys. Tammikuun 26 päivänä lähetti senaatti jo erikoisia senaattoreita Vaasaan tarkastamaan hallituspaikkaa. Sinne piti hallituksen siirtyä ja valkoisen rintaman osissa kiehuu sillä tavoin, että tammikuun 28 päivänä, kun Mannerheim antoi julistuksen liikkeelle lähtöön, niin joukot olivat ihan valmiina lähtemään (Ed. Tarkkanen: Venäläisten aseitten riisumiseen!). Venäläisten aseitten riisumiseen osittain, mutta samalla valloittamaan maata (Eduskunnasta: Keneltä?). Maata punaisilta (Naurua. — Eduskunnasta: Ryssiltä!).

P u h e m i e s (koputtaa): Pysytään asiassa.

P u h u j a: Se, että te sanotte ryssiä olleen punaisten puolella, niin olihan niitä valkoistenkin. Teillä oli venäläistä johtoa, nimittäin valkoisella porvaristolla, sitäpaitsi ruotsalaista johtoa ja saksalaista (Ed. Tarkkanen: Suomen tasavallan!) ja samoin miehistöä varsin huomattavat määrät. Ei siis kannata tästä tehdä suurta numeroa.

Kun v. 1918 asiasta historia kirjoitetaan ja se voi tapahtua kun tapahtumasta on kulunut 20 vuotta, niin silloin voidaan asiasta kirjoittaa puolueettomasti, totuudenmukaisesti, ja osoittaa, ettei työväki niinä aikoina niin suurena syyllisenä ollut, kuin mitä on tahdottu väittää.

Täällä ed. Sundström lausui, että me 1918 muka pyrimme diktatuuriin. Minä pyytäisin, että hän lukisi Kansanvallan kirjoittaman hallitusmuodon. Se on maailman kansanvaltaisin hallitusmuoto ja siihen suuntaan me pyrimme. Se on porvarien juttua, kun he sanovat, että oli muka tarkoitus diktatuuriin. Siinä ei ole mitään perää, se on sellaista hermostuneiden rouvien keittiössä seipittämää juttua.

Minä olen siis sitä mieltä, että myönnetään nivalaisille amnestia. Myönnetään paljon helpommilla ehdoilla kuin mitä minä olen sen saanut.

Ed. P e k k a l a: Sen johdosta, että herra puhemies on sallinut ed. Sundströmin puheenvuorossaan laajasti selostaa vuoden 1918 tapahtumia, vaikka nyt on esillä kysymys armahtamisesta vuoden 1932 tapahtumista, panen vastalauseeni tätä herra puhemiehen menettelyä vastaan. Tästä hänen menettelystään on aiheutunut, että keskustelu tässä asiassa on joutunut pääkysymyksestä kokonaan syrjään, mikä ei ole ollut asian käsittelylle eikä myöskään eduskunnan arvolle eduksi.

Ed. H a u t a l a: Minä kohdaltani ihmetelen ja samalla valitan, että tämä niin vaatimaton pieni asia on saanut täällä tässä istunnossa, samoin kuin jo aikaisemminkin, varsin huomattavan taustan. Tässä istunnossa on vilautettu melkein pä kansainvälistä taustaa. Mutta lieneekö niin, että tämä asia on todellakin sen arvoinen, että sitä on näin suurpiirteisesti käsiteltävä. Toivoisin kuitenkin, että kaikki se katkeruus, mikä ehkä lienee syntynyt niistä kiistoista ja mielenilmauksista, mitkä täällä on tänä iltana lausuttu, että ne unohdetaisiin tämän asian ympärillä, kun tätä asiaa todellisesti ratkaistaan. Jotkut ovat ehkä jonkin verran kiivailleetkin, rinnastelleet eri kysymyksiä ja vertailleet perusteluissaan tätä asiaa suurempiin kysymyksiin, kuin tämä asia oikeastaan olisi edellyttänyt. Toivoisin, että nämä Nivalan n. s. konikapinan miehet saisivat kaikilta puolin sen huomion ja ymmärtämyksen, mitä todellakin näissä puutteellisissa kohteissa tälläkin hetkellä kaivattaisiin. Ei mielestäni ole tarpeellista eikä ollut terveellistä tämän asian yhteydessä käydä kaivelemaan kaikkia vanhoja kiistoja, sellaisia surullisia kysymyksiä, jotka ovat syvästi repineet ja raastaneet meidän poloista kansaamme. Tämä on tapahtuma, joka on tuloksena puutteesta ja hädästä. Sitä on ymmärrettävä myöskin täällä ei puoluekiistana, vaan tosiaan käsiteltävä se puolueiden ulkopuolella, sillä sellaisena se on käsittääkseni myös tapahtunut äärimmäisen hädän ja ahdistuksen painamana. Eikä meillä ole syytä suinkaan arvostella sitä, minkä arvostelun ovat tuomioistuimet tapahtumasta antaneet, vaan mielestäni meidän olisi täällä käytävä arvostelemaan asiaa armahtajan mielessä ja ymmärtämään, että laki on tehnyt tehtävänsä ja että meille

tosiaan täällä kuuluisi armahtaminen, jos todella tahdottaisiin ymmärtää näiden puutteenalaisten kotien asujamia.

Täällä nimettiin, että tämä tapahtuma olisi ollut maalaisliiton kapina. Tälle tapahtumalle on annettu värityksiä monissa eri muodoissa, mutta tämä nimitys lienee kai ollut uusiin. Minä luulisin, että nämä miehet ja kodit, joidenka kannettavaksi nämä raskaimmat seuraamukset ovat joutuneet, ne mielihyvällä kantavat kaiken, sanoisinko senkin, mitkä nimitykset heidän kohdalle nyt sattunevatkin, kun vaan saataisiin näiden kotien huoltajat ja vaalijat huoltapitämään noista hätääntyneistä perheistään. Ja mielihyvällä minä voinenkin todeta ja odottaa tämän illan keskustelusta, kaikesta huolimatta, vaikka pisteliäisyyttäkin on muutamissa puheenvuoroissa ilmennyt, että asia täällä saa sellaisen suotuisan ratkaisun, kun noissa puutteenalaisissa hätääntyneissä kodeissa perheet tosiaankin täältä odottavat.

Ed. v o n B o r n : Jag finner icke för min del, — i likhet med vad rdm. Pekkala gjorde, — någonting att anmärka på talmannens förfarande. Jag anser, att talmannens ställning i allmänhet är sådan, att han hellre bör fria än fälla. Men vad jag icke kan här underlåta att framhålla är, att jag finner det osmakligt att, på sätt här skett, draga in 1918 års händelser i den föreliggande frågan.

Ed. V i r k k u n e n : Minäkin pyydän lausua, että ed. Pekkalan hyökkäys herra puhemiestä vastaan on aiheeton. Minun täytyy lausua kummastukseni siitä, että ed. Pekkala siinä asemassa, missä hän kuitenkin on, katsoo mahdolliseksi tällä tavalla esiintyä. Olen tarkkaavasti seurannut ed. Sundströmin lausuntoa, enkä voi ymmärtää muuta, kuin että se oli sidottu siihen asiaan, jota täällä käsitellään. En myöskään käsitä, miten herra puhemies olisi voinut menetellä sillä tavalla, kuin ed. Pekkala vaatii, että hän olisi esiintynyt. Ed. Pekkalan olisi tietysti pitänyt kohdistaa, jos hän tahtoi, arvostelunsa, ei herra puhemieheen, vaan siihen puhujaan, jonka lausunto hänelle on ollut epämieluisa. Se olisi ollut hänen asiansa, ja sen tähden hänen lausuntonsa oli varustettu kokonaan väärällä osoitteella.

Ed. A m p u j a : Ed. Sundströmin esittämässä lausunnossa tiedot, jotka koskivat lähinnä tätä asiaa, eivät pitäneet paikkaansa. Hänen mainintansa, että socialidemokraattinen ryhmä olisi päättänyt vastustaa Nivalan miesten armahtamista, ovat väärät. Sellaista päätöstä ei ole ryhmässä tehty.

Mitä tulee tämän asian yhteydessä käsitellä 1918 vuoden tapauksia, niin minusta tuntuu, kuin eräissä suhteissa eilen illalla olisi oltu liian arkoja 1918 vuoden tapauksiin nähden, kun oikeusministerin määräyksestä on kielletty niihin puuttumasta taiteellisessa merkityksessä teatterissa. Se ainakin on minusta ollut ennenkuulumatonta ja kerrassaan ymmärtämätöntä menettelyä. Mutta ainakin niin kaukana nivalaiset ovat myöskin epäilemättä olleet 1918 kapinaan, etteivät ne kuuluisi eduskunnassakaan tässä yhteydessä käsiteltäviin. Mutta mikä on tässä yhteydessä antanut ajattelemisen aihetta oli se, etteikö suuren valiokunnan olisi asiaa käsitellessään koetettava voittaa aikaa niin, että myöhempi asiallisesti aikaisemmista kapinoista, joista tuomiot vielä on ratkaisematta, joutuisi myös lopulliseen vaiheeseen (Keskustasta: Ne on eri asioita!). Ilmeisesti on niin, että näistä tulee jossain muodossa eduskunnassa puhe uudelleen ja on nyt sen tähden liikaa vaadittu, että yhdeksän miehen ja toisissa tapauksissa parin kolmenkymmenen miehen asioista käytetään päiväkausia eduskunnan aikaa. Kenties niitä voitaisiin hoitaa joko hallituksen toimesta taikka yhtäaikaa käsitellä eduskunnassa.

Ed. W i i k : Ilmoitan olevani sitä mieltä, että Nivalan miehille olisi annettava armahdus. Olen tätä mieltä siitä huolimatta, että äärimmäinen oikeisto on niin alhaisen demagogisesti koettanut käyttää tätä asiaa omiin tarkoituksiinsa.

Ed. K a l l i o k o s k i : Mitä Nivalan miesten armahtamiseen tulee, niin siinä asiassa minä olen aloitteen kannalla, nimittäin sitä mieltä, että armahdus olisi myönnettävä. Mutta pyysin puheenvuoron oikeastaan sen johdosta, että täällä esitettiin vastalause eduskunnan herra puhemiehen menettelyä vastaan senvuoksi, että hän salli ed. Sundströmin käyttää sen puheenvuoron, jonka hän täällä käytti. Tämän johdosta tahtoisin

sanoa, että täällä eduskunnassa pannaan puhemiehen kärsivällisyys usein erinomaisen kovalle koetukselle ja monesti edustajat käyttävät puheoikeuttansa hyvin suuressa määrin väärin ja koettelevat eduskunnan puhemiehen kärsivällisyyttä enemmän kuin olisi luvallista.

Mitä tulee nyt esilläolevaan tapaukseen, oli minun mielestäni, niin harmillista kuin itse asiassa sentapainen asiain käsittely saattaa eräiden mielestä ollakin, nämäkaksi asiaa, joita ed. Sundström käsitteli, niin hyvin sidottu toisiinsa, että puhemiehellä ei olisi ollut mielestäni minkäänlaista muodollistakaan oikeutta koputtaa ed. Sundströmin puheenvuoron johdosta. Sen sijaan kyllä ed. Turkian puheenvuorolle, jos asia otetaan muodollisesti, olisi tietysti voitu koputtaa. Mutta minä ymmärrän herra puhemiehen menettelyn tarkoittaneen sitä, että hän tahtoi olla suvaitsevainen ed. Turkiaa kohtaan senvuoksi, että tämän puheenvuoro oli aiheutunut ed. Sundströmin puheenvuorosta, vaikka siinä ei oltukaan sillä tavalla yhdistetty käsiteltäviä asioita kuin ed. Sundströmin puheenvuoroon nähden oli asianlaita. Eduskunnan puhemies tietysti saattaa erehtyä; on voinut sattua niin, että tänä päivänäkin on vasara aiheuttomastikin paukahtanut, mutta tässä tapauksessa minun mielestäni herra puhemiehen menettely on ollut oikea.

Ed. Sundström: Kun täällä pari edellistä puhujaa — en tarkoita viimeistä, vaan aikaisempia — ovat maininneet, että minä muka olisin lausunut jonkinlaisen paheksumisen tuomioistuimen päätöstä vastaan Nivalan asiassa, niin huomautan, että sitä en ole suinkaan tarkoittanut enkä myöskään sanonut. Olen puhunut ainoastaan näiden miesten armahtamisesta.

Mitä sitten tulee ed. von Bornin täällä esittämään huomautukseen, niin minä ymmärrän kyllä hänen mielipahansa sen johdosta, että minä olen kosketellut ruotsalaisen puolueen liittolaisten menneisyyttä. Minun mielestäni on todellakin varsin vaikea ruotsalaisella ylhäisöllä olla niin kiinteässä yhteistoiminnassa vasemmiston kanssa, varsinkin kun sillä puolella juuri ovat päämiehinä nyt ne henkilöt, joita vastaan ed. von Born itse vuonna 1918 taisteli. Minä en myöskään voi ymmärtää, kuinka ed. von Born on voinut katsoa

minun menettelyäni tässä vääräksi. Nyt on kysymys armahduksesta, ja sosialidemokraattiset jäsenet ovat vastustaneet tosiasiallisesti armahdusta. Kyllä kai minulla silloin täytyy olla oikeus esittää ne periaatteet, joita sosialidemokraatit ovat aikaisemmin noudattaneet silloin, kun on ollut kysymys armahduksesta ja silloin kun on ollut kysymys monta kertaa törkeämmästä rikoksesta kuin mistä nyt on puhe. Minä en voi todellakaan ymmärtää, millä tavalla ed. von Born on juristina voinut katsoa minun menettelyni vääräksi. Tätä kantaa ei ole voinut sanella mikään muu kuin juuri se läheinen liittolaisuussuhde, joka on olemassa ruotsalaisten ja sosialidemokraattien välillä.

Ed. Lehtokoski: Se puheenvuoro, mikä asiasta ensimmäiseksi käytettiin, ja tämä nyt viimeksi käytetty, olivat sisälöltään sellaisia, jotka mielestäni tämän asian yhteydessä eivät enää olisi tarvinneet tulla esille. Eikä myöskään ole sopivaa, että vuoden 1918 tapauksia, joista Suomen työväenluokka on kärsinyt niin raskaan ja ankaran rangaistuksen, tuodaan täällä esille. Mainitsen vain, koska vertailuja on tehty, että silloin yksin valtiotrikosoikeuksissa tuomittiin vankeusrangautusta 292,331 vuotta ja että näistä tuomituista varsin suuri osa kuoli vankilaan nälkään ja kurjuuteen. Samoin surmattiin työläisiä ilman mitään tutkintoa ja tuomiota. Se pitäisi tyydyttää ed. Sundströmiä ja hänen edustajaveriteaan.

Sitten täällä on törkeästi hyökätty eräitä ryhmämme jäseniä vastaan. On ymmärrettävää, että ainakin jotkut syyteistä ovat katsoneet velvollisuudekseen ja oikeudekseen puuttua näihin törkeisiin syytöksiin, jotta ne eduskunnan asiakirjoihin tulisivat oikaistuiksi. Kaikki taas eivät ole katsoneet velvollisuudekseen ryhtyä ed. Sundströmin väitteitä oikaisemaan, mutta tahdon vain lyhyesti huomauttaa, että ne toisiinkaan nähden eivät pidä paikkaansa.

Ed. Lastu: Lakivaliokunnan sosialidemokraattisilla jäsenillä ei ollut mitään vastaan Nivalan miesten armahtamista. Oli vain kysymys muodoista ja tämä asia on ollut jo m. m. tasavallan herra presidentin käsiteltävänä. Ja siellä on jo useita noista armahdettu ja lakivaliokunnassa oltiin sitä

mieltä, että tällainen armahdus olisi ollut käytännöllisesti tässä tapauksessa vielä mukavampi kuin se, että eduskunta menee tekemään päätöksen, koska nämä armahdettavat ovat saaneet erilaisista rikoksista eripituisia tuomioita. Nivalan kapinaan otti osaa noin 500—600 miestä. Heistä pidätettiin vain parisataa ja oikeuteen haastettiin vieläkin vähemmän. Niistä on armahdettu siis jo suurin osa, niistä on 9 vain jällellä, jotenka siis ei laki ja oikeus ole tässä ollut liian tiukka, koska kapinaan osallistuneita päästettiin heti alusta kohta vapaaksi. Ymmärrämme hyvinkin täältä sen puheen, jonka täällä ed. Sundström on lausunut, koska heidän tahollaan mahdollisesti tarvitaan myös kohta armahdusta. Ja minä siis ymmärrän hyvin, että jonkinlainen ennakkopäätös olisi nyt hyvin mukava tässä ollut eduskunnan tehdä, koska sitä mahdollisesti olisi voinut tulevaisuudessa käyttää hyväksi. Sentähden lakivaliokunnan käsityksen mukaan eduskunnan oli tämä asia jätettävä ja toivomus olisi lausuttava, että edelleenkin herra tasavallan presidentti tämän armahduksen toimittaisi, ettei eduskunnan tarvitsisi mennä tekemään mitään ennakkopäätöksiä asiassa.

Ed. von Born: Jag ville endast gentemot rdm. Sundström framhålla, att jag om hans inblandning av händelserna från 1918 uti denna fråga icke sade, att det var orätt, utan smaklöst, och jag vidhåller detta. Om tyeke och smak skall man icke diskutera. Vad herr Sundströms övriga invektiv mot mig beträffar, voro de av den art, att de icke ens förtjäna, att jag bemöter desamma.

Ed. Tolonen: Muistelen ed. Kareksen päivä sitten lausuneen että unohdettakoon nyt jo nuo kaikenlaiset kapinat. Minä yhdyn tähän lausuntoon erittäinkin tämän asian yhteydessä ja toivon että ed. Sundströmkäin yhtyisi, ja että pysyisimme asiassa.

Ed. Sergelius: Samtidigt som jag ber att få förena mig om rdm. von Borns yttrande, ville jag ytterligare tillägga, att ingen vill förneka att ej rdm. Sundström var i sin fulla rätt, då han i sitt yttrande berörde händelserna från 1918, men det

var tonen och sättet, icke formen i hans yttrande som sådant, som icke anstår en riksdagsman med omdöme och smak.

Ed. Räisänen: Ed. Sundströmin kiihoitus kieli- ja kansallisuusasialla vaikuttaa kovin keinotekoiselta ja tekopeliltä ainakin niin kauan, kunnes hän on suomentanut hänelle rakkaan ruotsalaisen nimensä (Eduskunnasta: Kuuluuko sekin asiaan!).

Ed. Kivisalo: Minä huomautan myös ed. Sundströmille ettei meillä ole totisesti mitään liittoa ruotsalaisten eikä ed. von Bornin kanssa, joten hän taistelee tuulimyllyjä vastaan, kun hän sanoo taistelevansa sitä liittoa vastaan. Edelleen huomautan ettei ed. von Born ole antanut tietävästi mitään amnestiaa punaisille. Niitä antoivat Svinhufvud ja Mannerheim; näitä olisi moitittava eikä ed. von Bornia.

Mitä tulee edelleen vuoden 1918 tapauksiin, pyydän uudistaa mitä äsken sanoin. Minä uskon että se pitää paikkansa senkin jälkeen kuin Lapuan liikkeestä ei ole enää jällellä muuta kuin häpeällinen muisto. Toistan vielä että me emme ole päteviä v. 1918 asioista sanomaan kaikkea, mitä niistä vielä tullaan sanomaan. Jätetään sekin asia historiaan, kun kerran ed. Kareksen mukaan jo Mäntsälän kapinakin, josta ei ole kulunut kuin vähän toista vuotta, olisi historiaan jätettävä. Näin olisi tehtävä sitäkin suuremmalla syyllä kun itse sotamarsalkka Mannerheim keväällä suuressa juhlassa sanoi, että on ojennettava veljen käsi jokaiselle, joka tahtoo työskennellä rehellisesti isänmaan hyväksi eikä ole kysyttävä, missä hän oli 15 vuotta sitten.

Ed. Kares: Täällä on vedottu siihen, että minä olen kehoittanut unohtamaan kapinoita. Kyllä minä olen samaa mieltä varsinakin kun ed. Kivisalon esitys eri ryhmien kapinoista tuntui minusta kovin tutulta ja minusta tuntui melkein niinkuin se olisi minua hyvin läheisestä lähteestä otettu. Minä olen kyllä samaa mieltä, että niissä on paljon unohtamista ja ennen kaikkea vuoden 1918 kansalaissodan ajoilta, punakapinan ajoilta, on unohdettava joukkojen tekemät teot, punaisten rintamamiesten tekemät teot, mutta tuskimpa tämä unohdus voi vielä ulottua sittenkään näiden tekojen

johtajiin, jotka pettivät Suomen punaisia rintamamiehiä, Suomen työtätekevää kansaa. Minä olen vakuutettu siitä, että te ette suosittellemaanne unohdusta vähän ajan perästä noudata, kun tulee hallituksen kertomukset ja muut tässä esille, vaan kyllä uudestaan vedetään teidän taholtanne esille vanhat jutut ja silloin kun te vedätte vanhat jutut esille, olkaa varmat, että täältä kyllä vastauksia saatte.

Mitä tulee siihen, että täällä on mainittu sotamarsalkka Mannerheimin ja Svinhufvudin armahtaneen, niin nämä ensimmäiset armahdukset koskivat nimenomaan joukkoja, niitä miehiä, jotka joukkueissa palvelivat, ja niissä varmaan oli aika paljon armahtamista, olisi ollut jo aikaisemmin, mutta sitä vastoin on eduskunnassa eduskuntapäätöksillä armahdettu sellaisia, joita ei olisi vielä silloin pitänyt armahtaa (Vasemmalta: Eikä vielääkään!). Ja kun täällä nyt kerran armahduksesta puhutaan, niin kyllä kai on eduskuntaa huomautettava ja muistutettava siitä, minkälaisia on ennen eduskuntapäätöksillä armahdettu, jotta ed. Sundströmin lausunto tässä asiassa oli aivan asiallinen.

Ed. Wickman: Jag måste säga, att jag i dag var synnerligen upprörd över den anda, som råder här i denna fina sal. När man kommer hit från landsbygden, tror man, att man kommer till en högtidlig församling, där saklighet, broders- och fosterlandskärlek äro rådande, men snart finner man, att här råder partihat, utpräglad nationalism och kärlekslöshet. En liten fråga till denna församling: Finnas här sådana som av hela sitt hjärta vilja vara kristna? Om så är så vill jag lägga alla dessa på hjärtat att bedja för detta armaland och folk. Om ej Herrens ande får intaga den plats i vårt hjärta, som ondskans, hatets och kärlekslöshetens anda nu synes intaga, går vårt folk och land under. Jag hoppas att alla allvarligt kristna beflita sig om att undvika allt som ännu ytterligare kan söndra vårt folk.

Vad saken, som här föreligger till behandling, beträffar ville jag såvitt möjligt låta nåd gå före rätt.

Ed. Sundström: Vasemmiston puheenvuorojen johdosta, pyydän mainita, että en ole itse antanut yhtäkään arvostelua 1918 vuoden tapahtumista.

Jotta olisi ollut niin objektiivinen kuin mahdollista, niin en ollut uskaltanut edes nojata tuomioistuinten päätöksiin, koska ed. Tanner täällä julisti, että vasemmiston taholla on jo aikoja sitten hävinnyt luottamus tuomioistuihin. Sen vuoksi minä olen kohta kohdalta käyttänyt teidän, sosiaalidemokraattien, omien johtomiestenne arvosteluja vuodelta 1918. Kaikki, mitä minä olen sanonut, on lähtöisin teidän omien miestenne suusta. Minä uskon, että miehet vuodelta 1918 teidän omista riveistänne arvostelivat oikein niitä virheitä, joita te olitte tehneet. Minua ei niinollen voida syyttää mistään, kun kysymyksessä olevia tekoja arvostelen teidän omien miestenne sanoin.

Ed. Kivisalo: Ed. Kareksen huomautuksen johdosta, ettei niiden, jotka ovat n. s. työväen johtajia, tekoja ole unohdettava, vaan niitä kohtaan on kiristeltävä hampaita edelleen — ajatus oli se — huomautan siitä, mistä sanoin puheessani, että minun osaltani on asia aina auki niin kauan kuin minä elän. Haastakaa meidät uudelleen oikeuteen, ellei se tullut tarpeeksi vastatuksi, mutta lopetakaan tämän maan onnen ja tulevaisuuden nimessä joutava ja tyhjä nalkutuksenne. Minä olen varma siitä, että niiden vuosituhansien aikana, jotka ovat tällä kansalla vielä edessä — minä nimittäin uskon, että Suomi elää vielä kevätaikaansa —, se ei tule kiristelemään koko aikaa hampaitaan sentähden, että yhtenä vuonna on parin kuukauden aikana tapeltu. Näin on varsinkin kun tässäkin asiassa pitää paikkansa se suomalainen sananlasku, ettei ole yhden syy, kun kaksi tappelee. Tällä kertaa paljon vakavammat asiat vaativat huomiota kuin nalkuttaminen siitä, mitä 15 vuotta sitten tapahtui. Sitäpaitsi ei kummaltakaan puolelta, ei porvarien paremmin kuin työväenkään puolelta osoittanut muuta kuin suurta noloutta, suurta taitamattomuutta, ettei asioita silloin osattu järjestää sovinnollista tietä, vaan että selvityksen täytyi kulkea kansalaissodan onnetonta tietä.

Ed. Colliander: Jag vill ingalunda blanda mig in i den ganska beklagliga debatt, som här har förekommit, men då det gång på gång under riksdagsdebatter

framskyntar att älänningarna skulle hava gjort sig skyldiga till uppror och att svenska riksdagsgruppen skulle stå i ansvar för detta, ber jag att få säga, för det första att älänningarna icke hava gjort sig skyldiga till uppror och för det andra att svenska riksdagsgruppen till deras åtgöranden intog en avvisande hållning, samma hållning, som var utmärkande för riksdagen i dess helhet. Jag hoppas att man därför för framtiden skall undvika att alldeles med orätt komma fram med något slags insinuationer i antydd stil mot den svenska riksdagsgruppen.

Ed. Kivioja: Minäkin yhdyn niihin, jotka toivovat, että tällä kertaa edustajat eivät toisiansa kovin paljon sinuttelisi, sillä minä uskon, että asia, josta nyt on kysymys, suuressa valiokunnassa lähtee oikeille raiteille. Minä perustan tämän uskon sihen tietoon, mitä olen saanut, että suuren valiokunnan jaosto „trokarilakia” käsitellessään on antanut armoa nykyjään istuville trokareille enemmän kuin lakivaliokunta. Koska lakivaliokunta on kieltänyt nivalaisilta tuon armon, niin varmasti suuressa valiokunnassa hekin tulevat sen saamaan ja sitähan me olemme pyytäneet, joten turhaa meidän on tässä keskustella, kun suuri valiokunta jo on armahtamisen kannalla, kaikesta päättäen.

Ed. Kares: Pyydän ed. Collianderin lausunnon johdosta huomauttaa, että minä olen koettanut tarkasti keskustelua seurata enkä minä ole täällä kuullut kenenkään lausuvan sellaista ajatusta, että ruotsalainen valtiopäiväryhmä olisi vastuussa ahvenanmaalaisten menettelystä (Ed. Kallioski: Kyllä se Kivisalo vähän siihen viittasi!). En usko, että sellaista on lausuttu. Minä puhuin myöskin ahvenanmaalaisista, mutta silloin puhuin koko ruotsia puhuvasta kansanryhmästä (Keskustasta: Se oli Kivisalo!).

Ed. Lohi: Pyydän vain huomauttaa samasta asiasta. Kun täällä on mainittu eri puolueeryhmien kapinasta, että Nivalan n. s. kapina ei ole kapina siinä merkityksessä, että Nivalan ymmärtämättömien joukkojen liikehtiminen ja väkivallantyöt olisivat tarkoittaneet valtiopetosta tai kapinaa siinä mielessä, että laillinen valtiovalta on nujer-

rettava ja valtiovalta heidän käsiinsä otettava. Sitä ajatustakaan tuskin joukoilla oli pienimmästäkään määrässä. Tämä on vain sellainen ajattelematon teko, kun viranomaiset tekivät ensin virheitä ja äärimmäisen hädän partaalla olevat ihmiset katsoivat viranomaisten menettelyn niin virheelliseksi, että suuttumus meni yli rajojensa ja tällä tavalla jouduttiin väkivallan töihin. Talonpojat eivät ole tässä maassa yrittäneet Suomen itsenäisyyden aikana yhtään kertaa valtiovaltaa laitonta tietä itselleen anastaa ja uskon, että ne eivät siihen vastakaan pyri. Me koetamme kaikki voimamme kohdistaa siihen, että tästä kansasta saataisiin vielä sellainen kansa, joka kykenee yhtenä kansana maailman historiassa esittämään sitä osaa, jonka Korkein on meidän osaksemme antanut. Meillä on siihen mahdollisuudet, emmekä me saa näitten sisäisten erimielisyyksien antaa hajoittaa tätä kansaa sillä tavalla, että toistensa syyttelemisen takia koko kansa tuhotaan. Meidän tarkoituksemme on rakentaa eikä tuhota ja tässä rakentavassa mielessä me käsitämme, että tämä virhe, minkä nämä Nivalan talonpojat ovat tehneet, on niin pieni, että tässä on eduskunnalla syytä antaa armon käydä oikeuden edestä (Keskustasta: Annetaan!).

Ed. Virkkunen: Keskustelussa on lausuttu muutamia sanoja, joita pidän velvollisuutenani saattaa eduskunnan suomenkielisten jäsenten tietoon, koska minun ymmärtääkseni asianomainen puhuja pani pääpainon näille sanoille. Ed. Wickman on kysynyt, onko täällä eduskunnassa kristittyjä, ja jos hän niitä täällä löytää, hän on kehoittanut heitä rukoilemaan tämän kansaraukan puolesta. Pyydän tähän vain lisätä, että kaikki meidän toimemme ja arvostelumme pitäisi tapahtua sekä rakkauten että totuuden ohjeitten mukaan.

Ed. Colliander: Med anledning av rdm. Kares senaste yttrande ber jag att få säga att min avsikt var att bemöta en helt annan talare. Då herr Kares emellertid vill frikänna sig själv så sker det antagligen på grund av dåligt samvete.

Ed. Turkia: Minä huomautan ed. Virkkuselle hänen viimeisten sanojensa joh-

dosta, että ed. Sundström rakensi koko puheensa perättömyydelle, totuuden vastaiselle pohjalle. Hän alkoi puheensa, että sosialidemokraatit ovat asettuneet Nivalan kapinaa vastaan ja tämähän on perätöntä. Mistä ed. Sundström tietää sellaista, kun minä en tiedä eikä meidän ryhmämme tiedä mitään sellaisesta päätöksestä. Siis ihan totuuden vastaiselle pohjalle perustui koko se Sundströmin legenda, joka samalla oli monessa kohden sangen väärä.

Ed. K i v i s a l o: Pyydän yhtyä ed. Virkkuseen siinä hartaassa toivomuksessa, että kaikki mitä täällä tapahtuu, tapahtuisi entistä suuremman sovinnollisuuden mielessä, mutta samalla minä toivon, että ed. Virkkunen tekisi selvän pesäeron niiden kanssa, jotka työkseen voimiensa mukaan lietsovat vihaa eri kansalaisryhmien välille, jotta vihdoinkin tiedettäisiin mikä on ed. Virkkusen suhde näihin vihanlietsojiin.

Ed. L u m m e: Minä olen myöskin tämän syksyn aikana, jolloin olen eduskunnan jäsenenä ensi kertaa, odottanut, että varsinkin niitten taholta, jotka julkisuudessa sanomalehdissä ja muualla esiintyvät kristillisten periaatteiden puolesta, täälläkin esittäisivät todella sellaista, joka osoittaisi kristillistä rakkautta, rauhaa ja anteeksiantoa. Kuitenkin valitettavasti minä olen saanut usean kerran huomata, mitenkä vedotaan vuoden 1918 tapauksiin ja erikoisesti juuri siltä taholta, jolla, niinkuin äsken mainitsin, kristillisten sanojen keralla kuljetaan (Ed. Räisänen: Ei ne osaa käskyjä!). Minusta tuntui sangen surulliselta kuulla ed. Sundströmin esitys vuoden 1918 tapauksista, sillä minulla, joskaan en ole akateemisen sivistyksen saanut, on sivistyksestä sellainen käsitys, että siihen pitäisi sisältyä hienotunteisuutta, anteeksiantamusta ja myöskin ymmärtämystä niitä kohtaan, jotka ovat vähän elämässä saaneet. Mutta kun yliopiston professori saattaa esittää sellaisia esityksiä, joita täällä on saanut kuulla, niin alkaa kysyä, mitenkä sen sivistyksen ja sen kristillisyyden kanssa on, jota siltä taholta esitetään. Meidän täytyisi ajatella sekä tasavallan parlamentissa että kaiken kansan keskuudessa, että niiltä, joille elämässä on paljon annettu sekä valtion että yhteiskunnan puolelta, niiltä on myös oikeus odottaa paljon. Kun ajattelen lastensuojelutyönteki-

jänä vuoden 1918 tapauksia ja jouduttuani ohjailemaan lastensuojelutyötä sotaorpojen ja sotaaleskien keskuudessa, sotaorpojen, joita Tampereen kaupungissa on ollut enemmän vuoden 1918 jälkeen kuin tässä huoneessa tänä päivänä on ihmisiä, ja kun tiedän, mitenkä heidän vanhempansa ovat saattaneet nääntyä nälkään vankileireille tai suorastaan sodassa kaatuneina, niin minusta työväestö on tässä maassa niin raskaan taakan ja niin raskaan rangaistuksen saanut, että 15 vuoden kuluttua niiden ihmisten, jotka ovat kristittyjä, ja ihmisten, jotka ovat sivistyneitä, niiden pitäisi valeta ja pitäisi antaa jo unhoituksen vaikuttaa menneiden vuosien erehdyksiin. Lasku on maksettu ja maksettu raskaasti.

Ed. K i v e n o j a: Pyysin puheenvuoron ed. Wickmanin lausunnon johdosta, kun hän esitti kysymyksen, onko täällä kristittyitä. Minä puolestani kaipaisin tältä arvovaltaiselta eduskunnalta paljon. Jos täältä ei kuuluisi myös nuhtelevaa ääntä, ei se olisi oikein. Siitä pyhä sana sanoo: „Nuhtelee säälimättä kaikkien kuullen, että ne, jotka aikovat pahaa tehdä, myöskin pelkäisivät” (Vasemmalta: Mäntsälä!). Jos tätä noudatetaan, niin täytyy myöskin kuulla pyhän vanhurskauden ääni tässä eduskunnassa, ja tämän äänen kuuleminen ei suinkaan muhhduta Jumalan valtakunnan jäseniä, vaan on iloksi. Kansan ruumis, johon ei suolaa anneta, mätänee, ja totuuden ja vanhurskauden ääni on kansan elämässä suola.

Ed. S u n d s t r ö m: Viimeistä edellisen puhujan lausunnon johdosta pyydän mainita, että minä en ole puhunut lainkaan niiden suurten joukkojen teoista, jotka vuoden 1918 sosialistijohtajat saattoivat tuhoon ja kurjuuteen. Minä päinvastoin säälin heitä, samalla kuin pidän näiden johtajien rikosta kahta suurempana. Heidän rikostaan me emme saa vielä 15 vuoden perästä unohtaa. Kun täällä on mainittu, että lausuntoni ei ollut pätevä, niin pyydän tässä vielä uudelleen mainita, että lukemissani julkilausumissa on teidän parhaiten miestenne nimet alla. Allekirjoittajinahan olivat Väinö Tanner, Miina Sillanpää, Hannes Ryömä, Matti Paasivuori, J. V. Keto, Väinö Hupli, Lauri af Heurlin, Rieti Itkonen, Paavo Raittinen, Toivo Salminen. Olen puhunut yksinomaan näiden miesten suulla.

Minä sen vuoksi tahtoisin vielä edelleen korostaa, että lausuessani sen, mitä lausuin, tahdoin ainoastaan sanoa, että, koska aikaisemmin on katsottu voitavan antaa armahdus paljon törkeämmistä, johtajien tekemistä rikoksista, niin pitää meidän voida antaa anteeksi ne pienet rikokset, jotka Nilalan miehet ahdingossaan ovat tehneet. Kun minä tätä vaadin, niin noudatan juuri sitä anteeksiantamuksen periaatetta, josta viimeistä edellinen puhuja puhui.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

10) Ehdotus laiksi Jyväskylän kasvatusopillisesta korkeakoulusta.

Esitellään sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 25, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelu:

Ed. Riipinen: Herra puhemies! Minä en halua täällä tähän korkeakoulukysymykseen käydä sen koko laajuudessa, vaan minä pyydän vain korostaa tämän kysymyksen ajankohtaisuutta eräältä näkökulmalta.

Meillä on opillisella alalla olemassa huomattavissa järjestelmällisyyden puute. Nähtävästi sekin johtuu tästä parlamentaarista järjestelmästä, josta niin monet epäkohdat johtuvat, nimittäin siitä, että ylimmät hallituselimet alituisesti muuttuvat, ja että näin ollen mitään alaa tuskin voidaan pidemmällä tähtäimellä suunnitella. — Vuosikausia esim. on meillä puhuttu ja kirjoitettu käytännöllisyyden, elävän elämän vaatimusten soveltamisesta opetustoimintaan. Mutta vaikka tämä käsitys on yleensä hyväksytty, on hyvin vähän tehty siihen suuntaan. Tosin on alakansakoulut pantu soveltamaan lapsen as-

kartelun, työn ja leikin periaatetta, mutta siinäkin on samalla se vajavaisuus, että kun tuo koulumuoto ottaa lapsen varhaimmassa lapsuudessa pois kotoa, niin moni koti, joka voisi ja tahtois lapsellensa olla koti, valittaa oikeutetusti, että lapsi riistetään kodin elämän piiristä liian varhain. Jonkinlaista käytännöllisyyden vaatimusta toteutetaan myöskin siinä, että tyttökouluihin on saatu vähän kotitaloutta ja kodinhoitoa ja että joissakin yhteiskouluissa opetetaan vähän käsitöitä, veistoa, kotitaloutta ja sellaista. Ne ovat tietysti pieniä askeleita eteenpäin, mutta jos oppikoulureformi, jota suunniteltaneen oppikoulukomitean ehdottamassa muodossa, niinkuin m. m. tämän asian käsittelyssä valiokunnassa on ikäänkuin tämän asian eteenpäin viemiseksi edellytetty, jos se menee läpi, niin tuo sana „käytännöllistä elämää lähemmäs” häviää yhäkin vähemmän merkitseväksi lauseparreksi.

Mutta johtuakseni esilläolevan kysymyksen ratkaisun merkitykseen tällä hetkellä, täytyy minun vielä viitata erääseen seikkaan oppikoulualalla. Meillä on erikoisesti oppikoulun perustamiseen nähden vallinnut parin vuosikymmenen ajan järjestelmällisyyden ja ohjailun puute. Meillä on ja vallankin senjälkeen kun n. s. koekouluajastusta on ruvettu toteuttamaan, voinut perustaa oppikoulun vähänkin tarmokkaamalla toimella melkein minne tahansa, kuinka syrjään tahansa, kunhan on ollut käytettävissä kolme kamaria luokkahuoneiksi. Ja kun ylemmällä taholla on ollut valtion myöntämielisyys juuri 3-luokkaisten koulujen puolella, oli tuo perustaminen sitäkin helpompaa. Sellaiset oppikouluthan saavat suurempaa valtioapua toisiin oppikouluihin verrattuna eduskunnan päätöksen mukaisesti. Tätä tietä on oppikoulutoimessa jouduttu siihen, että meillä oloihimme nähden on liian paljon teoreettisesti kasvattavia oppilaitoksia niihin laitoksiin verrattuna, jotka valmistavat käytännölliseen elämään, siis ammattioppilaitoksiin verrattuna aivan liian paljon. Oppikoulu on tarkoitettu alunperin etupäässä valmistamaan korkeakoulutyöskentelyyn, ja ellei pula-aika olisi tullut esteeksi, me olisimme tulleet siihen, että tällainen oppikoulutuotanto olisi painunut suuresti yli taloudellisen kantokyvyn ja olisi antanut yhä useammille nuorille sellaisen elämän valmistuksen pohjan,

jolla heidän on ehkä vaikeata rakentaa eteenpäin.

Toisaalta kansakoulunopettajan valmistustoiminta, tuo kasvatustoimen ehkä kaikkein tärkein ala, on vuosikymmenet pysynyt suurin piirtein samanlaisena. Kun v. 1866 perustettiin seminaari, se v. 1886 määrättiin 4-luokkaiseksi ja määrättiin kansakoulu sen pohjakouluksi. Mitäpä muuta oppilaitosta olisi pohjakouluksi siihen aikaan voitukaan määrätä. Sen jälestä on vähäisiä muutoksia tapahtunut. Seminaari on muuttunut 5-luokkaiseksi, pari seminaaria on vuodesta 1920 saanut ottaa keskikoulusta valmistuneita naisoppilaita vastaan, jotka valmistuvat kolmessa vuodessa opettajiksi, ja v. 1898 annettiin lupa myöskin oppikoulun koko oppimäärän suorittaneille hospitanttiluokkain avulla valmistua kansakoulunopettajiksi. Tämä viime mainittu muoto on sitten vuoden 1932 jälkeen täydellisesti lopetettu.

Seminaarin uudistusajatus meillä on kyllä ollut vuodesta 1919 vireillä ja komitean mietintö, ellen erehdy, lienee valmiskin. Mutta pidemmälle ei tässä ole päästy. Näin ollen kaikkein tärkein ja suurimerkityksisin oppiala, kansakoulunopettajan valmistus, on oppikoulun runsaan kasvun ohella jäänyt suorastaan huomion ulkopuolelle. Se on, nim. seminaari, ollut eristettynä omana piirinsä, jossa kylläkin on saavutettu arvokkaita tuloksia, riippuen niistä persoonallisuuksista, jotka seminaareissa ovat tehneet työtä. Ja meidän on yksimielisesti sanottava: seminaareistamme on lähtenyt suurin piirtein sivistystyöhön altista opettajavoimaa. Suomen kansakoulu on pysytellyt tunnustusta ansaitsevalla tasolla ja kansakoulunopettaja säilynee meistä useimmalla sellaisena kasvatustekijänä, johon saattoi katsoa ylös ja jota lämmöllä ja kiitollisuudella muistaa läpi myöhempien vuosiansa. Mutta maan sivistysolojen muilta kohdilta suuresti muuttuessa ja oppikoulusivistyksen saaneiden luvun lisääntymistään lisääntyessä täytyy tältäkin kohdalta kehityksen tapahtua. Asia, joka nyt on esillä, olisi saanut vain paljon, paljon aikaisemmin tulla esille. Yksistään tuo suurarvoinen osuus, mikä seminaareillamme on ollut maamme kulttuurityössä, olisi ansainnut suurempaa huomiota tämän alan edelleen kehittämiseksi. Niinpä esim. se aika, jolloin olot vaativat

asettamaan kansakoulun kansakoulunopettajan valmistuksen pohjaksi, on jo kaukana takanapäin. Tämänkään lakiesityksen hyväksymisellä ei valitettavasti oloja kokonansa muuteta, niinkuin minun oma kohtaisen käsitykseni mukaan olisi korkein aika tehdä. Mutta siirtämällä edes yhden seminaarin kohdalta opettajavalmistuksen pohjaa opillisia oloja ja sivistysvaatimuksia vastaavaksi, tehdään ainakin vähäinen alku sinnepäin, mitä olisi vuosia sitten jo pitänyt suorittaa.

On järjestelmällisyyden puutetta myös siinä, että nämä kaikki oppireformit tehdään meillä ikäänkuin pala palalta ilman että kokonaisuutta tarkoittavaa suunnitelmaa lienee edes olemassakaan. Milloin uudistetaan oppikoulu, milloin kansakoulu, milloin ehkä korkeakoulu, esim. sinne pääsyyvaatimukset ilman, että koko opetustoiminnan eheää kokonaisuutta huomioidaan. Olisihan esim. oppikoulujen tullessa jo vuosia sitten niin lähelle kansaa, että melkein kuka tahansa lahjakas, oppia haluava lapsi, myöskin köyhistä oloista, on voinut niihin päästä, olisihan ollut syytä nostaa samalla kansakoulunopettajan valmistuksen pohjaa ainakin silloin, kun itse kansakoulu on luokkaluvultansa laajentunut kaksi kertaa alkuperäistänsä laajemmaksi. Ainoa puolustus, ettei näin ole käynyt, saattaisi olla se, että on peljätty reformien maksavan.

Nyt kuitenkin tässä muodossa, jossa asia tuodaan eduskunnalle, tällä reformilla on se erinomainen puoli, että tämä ei maksa mitään. Päinvastoin se voi aiheuttaa jopa säästöä, ja toiseksi se aukaisee sen mahdollisuuden, että tulevaisuudessa kehittämällä samaa menettelyä, jota pidän puolestani aivan välttämättömänä, voidaan seminaaritoimintaa asteittain supistamalla keskittää opettajavalmistusta kokonaisuudessaan korkeakouluun. Yksi korkeakoulu voi suorittaa hyvin vähin lisäkustannuksin useiden seminaarien työn niinkuin olot ulkomailta todistavat. Ja se tulee meille ehdottomasti halvemmaksi. Sitäpaitsi tämän esityksen hyväksymisellä lopetettaisiin se aivan nurinkurinen olotila, että, kuten nyt, ylioppilaiden, jotka haluavat päästä kansakoulunopettajiksi, täytyy istua keskikoulun suorittaneiden kanssa samoilla luokilla, taikka että filosofian kandidaatit opiskelevat seminaarin penkeillä, joka, jos mikään,

on sekä tuhlausta että kohtuuttomuutta ja vääryyttä oppikoulun käyneitä ja ylioppilaita kohtaan. Ainoa epäily, joka kohdistuisikin korkeakoulutietä käyvään opettaja-valmistukseen, olisi juuri oppikoulujemme liika teoreettisuus, siis sen esivalmistuksen puute, jota kansakoulunopettaja ensitärkeästi tarvitsee. Nyt kuitenkin tämä puute muutamissa aineissa tavallaan korvautuu siten, että oppikouluissa on esim. piirustusta ja voimistelua kokolailla runsaasti seminaaria vastaavasti. Ja kun siitä asetusluonnoksesta, joka valiokunnalle on esitetty, ilmenee, että suunnitellun korkeakoulun kahteen vuoteen sovitaan näiden käytännöllisten aineiden opetusta huomattavassa määrässä, tulee tämäkin aukko täytetyksi.

Sitten on näkynyt ja kuulunut julkisuudessa, että entäpä eivät syvistä riveistä opettajiksi haluavat pääse, kuten ennen, kansakoulunopettajiksi. Tämä väite on aivan aiheeton. Ensiksikin jäävät seminaarit toistaiseksi olemaan ja niihin pääsy pohjautuu, kuten ennen, kansakouluun. Sitäpaitsi lahjakkailla nuorilla, jotka eivät lapsina ehkä ole joutuneet opintielle, on tällä hetkellä mahdollisuus suorittaa vaikkapa yksityisopiskelutietä sekä keskikoulun tutkinto että ylioppilastutkinto. Minä olen nähnyt että 8-vuotisen oppikoulun kurssin lahjakas nuori on voinut suorittaa jopa neljässä vuodessa, onpa joku suorittanut sen puolessatoistakin vuodessa. Lahjakkuuden on meidän oloissamme mahdollista miltei joka tapauksessa päästä eteenpäin. Myös on väitetty, että ylioppilasta opettajiksi valmistuneet eivät sovi eivätkä halua maalaisoloihin yhtä hyvin kuin seminaareista tulleet. Numerot kuitenkin todistavat tähän saakka valmistuneista, että suurin osa ylioppilasopettajia tekee työtä juuri maaseudulla, esim. 1930 valmistuneesta 30:sta ylioppilasopettajasta 29 maaseudulla. Ja sitäpaitsi: mitä ne ovat nuo meidän päiviemme ylioppilaat suurimmalta osalta? Nehän ovat maalaiskotien, talonpoikaiskotien, työmieskotien, vähävaraisten kotien lapsia, jotka monet maaseudun oppikoulun käyneinä ovat sananmukaisesti kasvaneet maaseudun maaperästä, kuuluvat välittömästi sen kansaan, työhön, elämään ja harrastuksiin. He, jos kutka, sopivat juuri kansanopetustyöhön ja ennen kaikkea he soveltuvat maaseudun opettajatyöhön.

On lisäksi huomautettava, että näin tätä

tietä tulee korjatuksi eräältä osalta sekin oppitoimintamme järjestelmättömyydestä johtuva kohta, että ylioppilas, jota koko kouluaikansa on valmistettu teoreettiseen työhön, joutuu sitä vastaavan työalan puutteessa, nyt esim. kansakoulunopettaja-alan puutteessa, antautumaan jollekin aivan yksinomaan kädentaitoa ja käytännöllistä kykyä kysyvälle alalle, jossa hän on ehkä aivan avuton teoreettisesta valmistuneisuudesta johtuen.

Kuten siis sanoin, kokonaista oppireformisuunnitelmaa meillä yhäti kaivataan. Tämänkin lakiesityksen kautta tehdään samaa paloittaista paikkaustyötä, jota on tällä alalla tapahtunut. Mutta koska tämä kohta, nimittäin kansakoulunopettajavalmistuksen johtaminen uutta pohjaa kohden, on kuitenkin niitä kysymyksiä, jotka sopivat vaikkapa kokonaisen laajan, läpi kaikkien asteiden johtavan reformin alkuasteeksi, voi siitäkin huolimatta suhtautua siihen myönteisesti.

On vielä eräs puoli, joka puoltaa juuri Jyväskylän kasvatusopillista korkeakoulua. Jyväskylän seminaarin piirissä on aivan erikoisella lämmöllä ja harrastuksella hoidettu juuri kasvatustoitimen kehittymistä, hoidettu kunniakkaasti Cygnaeuksen suurta perintöä. M. m. on noin kaksi vuosikymmentä Jyväskylän seminaarin läheisessä yhteydessä sen opettajien tukemana toteutettu kasvatusopillisen korkeakoulun ajatusta pienen valtioavun turvin kesäyliopiston muodossa, jossa laitoksessa maan opettajat ovat voineet juuri kasvatusopin opintoja harjoittaa. Samaa erikoisen korkeaa sivistysharrastusta todistaa myös se, että Jyväskylässä on saatu aikaan maan huomatuimpia tieteellisiä kirjastoja, joka jo 14 vuoden ajan on saanut valtiolta vapaakappaleen kaikesta Suomessa ilmestyneestä kirjallisuudesta. Näin ovat paikalliset sivistysharrastukset ja kasvatustyölle antautuneet persoonallisuudet, joista on mainittava ainakin lehtori Oksala, joka vuosikausia on innolla ja tunnollisuudella tutkinut jopa ulkomaita myöden tätä kysymystä, näin ovat siis tuo paikkakunnan sivistysharrastus ja kasvatustyöhön innostuneet persoonallisuudet kehittäneet ja valmistaneet pohjan ja ympäristön valmiiksi korkeakoululle kasvatusta, yksinomaan kasvatusta palvelemaan aiotulle korkeakoululle.

Mutta samalla tätä korkeakoulua ei ole ajateltava vain sellaiseksi, jossa suoritetaan tutkintoja ja tavoitellaan määrättyjä arvoasteita, vaan sellaiseksi, jossa, kuten esim. kesälukukausista on suunniteltu, eri koulujen opettajat sekä opiskelun että toistensa kanssa tapahtuvan vuorovaikutuksen kautta perehtyvät kasvatustieteen kysymyksiin ja jossa voidaan antautua tieteelliseen tutkimustyöhön sekä kasvatustieteen että sen kanssa yhtä tärkeän ja oikeastaan vielä tärkeämmän, nimittäin lapsisielutieteen alalla. Tämä viimeksi mainittu puoli esitetyn korkeakoulun toiminnassa on niin huomion arvoinen, että yksin jo sen aikaansaamiseksi olisi esitetty reformi toteutettava.

Eduskunnalle on varmaan harvoin esitetty niin paljon positiivisesti antavaa ja niin vähän taloudellisesti vaativaa, oikeastaan, kuten on sanottu, jopa suuria säästöjä vastaisuudessa lupaavaa toimenpidettä maan siivoustyö ja kansansivistyksen hyväksi. Siksi saanee toivoa, että asia suuresti valiokunnassa ja eduskunnassa saa saman myönteellisen ratkaisun, kuin mihin sivistysvaliokunta perusteellisen käsittelyn ja monelta puolelta hankitun asiantuntemuksen nojalla on johtunut.

Ed. Vaarama: Herra puhemies! Tämä hallituksen esitys on varmaankin herättänyt ei ainoastaan opettajapiireissä, vaan kaikissa kouluasioita harrastavissa henkilöissä huomattavaa mielenkiintoa, ja senhän tämä asia kyllä ansaitsee. Täällä jo ed. Riipinen toi esille useita niitä seikkoja, joita olisin minäkin kosketellut, mutta koska ne on esitetty, niin tietysti vältän niitä enää toistamasta. Mutta erikoisesti tahtoisin yhtyä häneen siinä, että juuri ylioppilaiden valmistumisen kannalta kansakoulunopettajiksi tämä on hyvin tärkeää.

Allekirjoittanut yliopistoon johtavan opettajainseuran rehtorina on viime vuosina monasti joutunut näkemään, miten vaikeassa asemassa nuoret ylioppilaat ovat, kun he tahtoisivat valmistua kansakoulunopettajiksi, mutta mitään tilaisuutta ei nyt ole ollut. Nyt on siis hyvä, että tämäkin asia selvenee ja epäkohta poistuu. Kun nyt pyritään siihen, että kansakoulu tulisi pohjakouluksi, niin on tietysti hyvin tärkeää, että ainakin huomattava osa kansakoulunopettajista on oppikoulun käyneitä, sillä

eiväthän he oikein ymmärrä oppikoulua eivätkä osaa oikealta kannalta valmistaa siihen oppilaita. Tällä en kuitenkaan tarkoita sitä, että yksinomaan olisi korkeakoulutietä opettajia valmistettava. Päävastoin minusta olisi säilytettävä vanhan ajan seminaari ja myöskin sellainen seminaari, joka valmistaisi keskikoulun käyneitä opettajiksi. Tämän vaatimuksen esittämistä sentakia, että muuten ne, jotka eivät ole oppikoulua käyneet ja tahtoisivat tulla kansakoulunopettajiksi, joutuisivat kärsimään vääryyttä. Meillä on kokemus siitä, miten kansakoulun käyneistä on tullut erinomaisia opettajia. Meidän vanha opettajapolvemehan on todistuksena siitä, miten lahjakasta väkeä siitä on saatu koulutyöhön. Siis olkoon kansakoulun käyneillä edelleenkin tilaisuus tulla opettajiksi.

Mutta kun meillä kerran on satoja ylioppilaita, joissa on erittäin hyvää ainesta, niin olisihan väärin, jollei heillä olisi jonkunlaista ylioppilastietä mahdollisuus tulla opettajiksi. Kuulin Jyväskylän ylioppilasseminaarin johtajalta, lehtori Oksalta, kuinka hän erityisesti kiitti sitä ylioppilasainesta, mitä viime vuosina oli tuossa ylioppilasseminaarissa ollut. Esimerkiksi tietopuolisesti olivat pyrkijät niin korkealla asteella, että alin arvosana ylioppilastodistuksessa oli 12 ääntä, siis korkein cum laude eli korkein tyydyttävä, siis enimmäkseen vain laudatuurin ylioppilaita. Tietystihän tällainen opillinen tietodistutus ei yksinään takaa sitä, että saada hyviä opettajia. Mutta varteen otettava on sekin, sillä jolla on hyvät pohjatiedot, hänestä paremmin saadaan myös taitava opettaja.

Sivistysvaliokunnassakin osittain ilmeni pelko, että tällaiset korkeakoulun käyneet opettajat ja seminaarin käyneet opettajat eivät pystyisi tasaväkisesti kilpailemaan, vaan lausuttiin sellainen ajatus, että seminaarin käyneet jäisivät ikäänkuin syrjään. Mutta nyt on muistettava, että opettajia valittaessa aina on pääpaino pantava opettajataitoon ja käytännöllisiin taitoihin. Edelleenkin on tämä tasavertaisuus säilytettävä, ja se opettaja, jolla on kiitettävä opettajataito, täytyy aina asettaa etusijalle korkeakoulunkin käyneen rinnalla, jos hänen opettajataitonsa on vain tyydyttävä.

Myöskin on huomattava, että esimerkiksi Saksassa, jossa on kansakoulunopettajain valmistus kokonaan nyt muuttunut korkeakoulukannalle, on tultu tähän tulokseen siitä syystä, että on huomattu, että opettajavalmistus tapahtuu paremmin silloin kun ensin on suoritettu teoreettiset opinnot ja sitten voidaan täysin voimin antautua harrastamaan ammattiaineita. Mutta seminaarissa, niinkuin tiedämme, täytyy sekä opiskella että samalla harjoittaa käytännöllistä opetustaitoa. Ja Saksassa ainakin on tultu siihen tulokseen, että tämä usein häiritsee huomattavasti. Siksi on parempi ensin suorittaa opinnot. Siis tässä korkeakoulussa voitaisiin juuri sama järjestelmä toteuttaa, mikä Saksassa on viime aikoina otettu käytäntöön.

Ed. Riipinen viittasi siihen, että korkeakoulussa tulisi myöskin kesälukukauden aikana toimimaan edelleen kesäyliopisto, jossa korkeakoulun professorit toimisivat opettajina ja myöskin muita täältä Helsingistä, mikäli opettajia on saatavissa. Tämä on erittäin tärkeätä senkin takia, että kesälukukauden aikana opettajat voivat suorittaa jatko-opintoja, jotka tulisivat heille suureksi hyödyksi virkoja haettaessa, siis jonkinlaiseksi lisämeriitiksi. Samoin oppikoulun opettajat voisivat siellä jatkaa ja täydentää kasvatustieteellisiä tutkintojaan.

Kun siellä olisi eri koulujen opettajia, niin niiden välillä syntyisi läheisempi vuorovaikutus. Siellähän olisi tietysti paljon keskusteluja ja kaikenlaisia tilaisuuksia, joissa nämä opiskelijat yhteisesti keskenään vaihtaisivat kokemuksiaan ja sillä tavalla syntyisi oppikoulujen opettajain ja kansakoulunopettajain välillä läheisempi suhde. Ikävä kyllä, näihin aikoihin saakka usein eri koulujen opettajat ovat liiaksi eristyneitä ja kukin toimii vain omassa karsinassaan. Korkeakoulussa heillä olisi tilaisuus yhteisiin neuvotteluihin. Luulen, että siitä eri koulumuodot hyötyisivät. Ja kun ajattelemme, että meillä nykyisin on kaikkiaan yli 12,000 opettajaa, jos otetaan huomioon kansakoulun opettajat, oppikoulun opettajat, kansanopistojen ja työväenopistojen opettajat j. n. e. niin tuntuuhan luonnolliselta, että tuollaisella mahtavalla ammattikunnalla pitäisi olla oma korkeakoulunsa, joka heidän ammattikehitystään veisi eteenpäin. Sitäpaitsi Jyväskylän seminaarissa on erittäin hyvät tilavat raken-

nukset; siis mitään lisärakennuksia ei tarvittaisi. Päinvastoin tämän seminaarin opettajat, mikäli allekirjoittanut on heidän kanssaan keskustellut, vakuuttavat, että tilaa on aivan riittävästi. Sitäpaitsi, niinkuin täällä jo viitattiin, ei tulisi valtiolle juuri sanottavasti lisämenoja. Jyväskylän seminaarin vuotuinen kustannusarvio on 2,170,000 markkaa. Korkeakoulun vuotuinen kulunkiarvio on 2,400,000 markkaa, siis vain jonkun verran kolmattasataatuhatta markkaa lisämenoja. Mutta nyt on huomattava, että tällaisessa korkeakoulussa voidaan valmistaa, jos tahdotaan, hyvinkin paljon opettajia. Yksinkertaisessa seminaarissa ei voida valmistaa kuin korkeintaan 30 opettajaa, korkeakoulussa sen sijaan voidaan valmistaa joko 60, 100 tai 120 opettajaa. Sen kautta opettajavalmistus tulisi paljon halvemmaksi kuin seminaarissa. Tästä voisi joku säikähtää ja väittää, että opettajia tulisi liikaa. Mutta ei ole syytä tuohon pelkoon, sillä kouluhallituksen esityksestä voi hallitus rajoittaa korkeakoulun oppilasmäärän aina sen mukaan, mitenkä tarvis vaatii. Siis ei sen tarvitse opettajia valmistaa niin, että siitä liikatuotantoa tulisi.

Kaikkien näiden esilletuotujen perustelujen nojalla minä siis rohkenen toivoa, että eduskunta yhtä myöntämielisesti hyväksyy tämän korkeakoululakiehdotuksen kuin sivistysvaliokuntakin teki. Sielläkin oltiin aivan yksimielisiä, eikä kukaan sitä vastustanut (Vasemmalta: Ei täälläkään kukaan vastusta!).

Ed. K u k k o n e n: Valiokunnan mietintö on todellakin yksimielinen, ja sen vuoksi saattaa asettaa kyseenalaiseksi, onko aihetta käsittelyn tässä vaiheessa asiaan lähemmin puuttua. Minä olenkin tätä mahdollisuutta ajatellut, ja aikomukseni oli ensin olla puuttumatta koko asiaan. Kun nyt kuitenkin rohkenen parilla sanalla kysymykseen kajota, johtuu se yksinomaan siitä, että virallisen keskustelun ulkopuolella on sivistysvaliokunnan mietintö jo ehtinyt synnyttää keskustelua, joka ilmeisesti perustuu väärinkäsitykseen. Jotta tällainen keskustelu jatkuvassa virallisessa käsittelyssä tulisi torjuttuksi, pyydän puuttua asiaan, kuten sanoin, aivan muutamain sanoin.

Älköön sivistysvaliokunnan mietinnön lyhydestä pääteltäkö, että valiokunta olisi pinnallisesti suorittanut esityksen tarkastelun. Asian valmisteluun on uhrattu melko paljon aikaa ja mietintöön piiloutuu runsaasti työtä, joka ei suorastaan näy kirjoitetusta tekstistä. Syynä siihen, että mietinnön perustelut ovat jääneet näköjään laihoiksi, lienee lähinnä aiheen uutuudesta johtunut varovaisuus. Puheenaolevalla korkeakoululla ei ennestään ole esikuvaa. Kun vertauskohtia puuttuu ja kun tulevaisuus itsepintaisesti tässäkin asiassa pysyttelee tuntemattomana, puolustaa pidättyvä esiintyminen hyvin paikkaansa. Vaikka valiokunta esitystä käsitellessään ei olekaan tahtonut huolettomasti jurare in verba magistri, eli ei ole punnitsematta yhtynyt hallituksen mielipiteeseen, ei se myöskään ole langennut kiusaukseen asettua sitä sen uutuuden vuoksi vastustamaan, vielä vähemmän esittämään sen johdosta omia aivoituksiaan. Valiokunta onkin perusteluihinsa ottanut vain sellaisia näkökohtia, joiden tärkeydestä se on ollut varma ja joita se on voinut pitää riittävästi harkittuina. Kokeiltavaksi otettavan yrityksen ollessa kyseessä saattaa näet arvata, että mietinnön perusteluja tullaan myöhemmin lukemaan ja hakemaan niistä ohjetta lainsäätäjän tarkoituksen toteamiseksi.

Vaikka valiokunta hyväksyikin esityksessä lähemmin selostetun suunnitelman, ei se tapahdu aivan ilman varauksia. Oleellimmat niistä ilmenevät mietinnössä. Varauksen, sekä mietinnön perusteluissa mainittujen että vain valiokuntakeskusteluissa esitettyjen, aiheuttajana on lähinnä pidettävä sitä, että suunnitelman yksityiskohtia ilmentävät asetus- ja ohjesääntöehdotukset olivat valiokunnan käytettävissä ainoastaan tarkistamattomina luonnoksina. Tämä seikka ei ole kuitenkaan estänyt valiokuntaa, joka odottaa korkeakoulun tehokkaasti edistävän kasvatustieteellistä tutkimusta ja syventävän kansakoulunopettajiston ammattikasvatusta, pitämästä asiaa jo nyt ratkaisukypsänä.

Omalta osaltani esitän vielä erään yleis huomautuksen ja pari varautusta.

Korkeakoulu on suunniteltu kolmihaaraiseksi. Haaraumat ovat: Tieteellinen tutkimuslaitos, opettajain valmistuslaitos ja jatko-opintoja palveleva kesätoiminta.

Kuinka nämä osat ovat toisiinsa nivellettävät, sen minä luottamuksellisesti jättäisin hallituksen ja viranomaisten huostaan. Sen sijaan haluan jo nyt merkitä sen varauksen, ettei kasvatusopillinen korkeakoulu saa ennustaa vanhamuotoisen seminaarilaitoksemme kuolemaa eikä opettajain valmistuksen siirtymistä kokonaan ylioppilaslinjalle. Tässä kohden minun mielipiteeni on aivan toinen kuin ensimmäisenä asiasta puheenvuoroa käyttäneen ed. Riipisen. Meidän kunniakas seminaarilaitoksemme on edelleen säilytettävä ja myöskin ainoastaan kansakoulun tai keskikoulun käyneille tarjottava tilaisuus valmistua kansakoulunopettajiksi. Korkeakoulu on opettajien valmistajana oleva kokeilunluontoinen laitos, näin ovat viranomaiset valiokunnalle vakuuttaneetkin tarkoituksen olevan, ja lopullisestihan päätäntövalta on eduskunnan omissa käsissä. Suorastaan ajankohtainen on kysymys, kuinka paljon opettajia lakkaavan seminaarin sijalle syntyvä uusi laitos vuosittain valmistaa. Jyväskylän nykyinen tuotanto on 60 opettajaa vuodessa. Vaikka uusi järjestely kykeneekin kaksinkertaistuttamaan sanotun määrän, ei luvun 60 ylittäminen toistaiseksi saa tulla kysymykseen. Vasta kun lisätuotannon tarpeellisuus on riidaton, voidaan koneesta ottaa irti täysi teho. Kun valmistuksen lisääminen ei voi tapahtua aivan ilman lisäkustannuksia, on tämän johdosta eduskunnalle valtion raha-arkun vartijana tarjottava tilaisuus kontrolloida korkeakoulun toiminnan laajuus. Tässäkin kohden sitäpaitsi vetoan asiantuntijoina kuultujen viranomaisten lausuntoihin.

Erikoista mielenkiintoa herättää niin ikään kysymys, millaiseksi muodostuu Jyväskylältä lähtevien opettajien suhde muualla valmistuneisiin. Lähinnä edellinen puhuja kosketteli muutamain sanoin asiaa. Minä pyydän siihen myöskin hie man kajota. Minä korostan valiokunnan yksimielistä käsitystä, että vanhempi opettajapolvi ja seminaareista vastedes valmistuva eivät viranhausssa joudu polkeelliseen asemaan uuden koulun kasvattien rinnalla. Mikäli suuressa valiokunnassa, johon asia menee, tässä suhteessa ilmenisi epäilyjä, minä pyydän vakuuttaa, että niihin ei näytä olevan riittävä perustetta. Pätevyyden näytteitä on niitä toisiinsa verrattaessa käsiteltävä samanarvoisina aivan

riippumatta siitä, missä laitoksessa ne on suoritettu.

Mitä vihdoin korkeakoulun perustamisesta aiheutuviin kustannuksiin tulee, viitataan valtiovarainvaliokunnan asian siitä puolesta antamaan lausuntoon.

Ed. Syrjänen: Kun edelliset puheenvuorojen käyttäjät ovat kiinnittäneet huomionsa kysymyksessäolevassa asiassa ainoastaan niihin positiivisiin puoliin, mitä on seurauksena Jyväskylän kasvatusopillisen korkeakoulun perustamisesta, niin on syytä myöskin kiinnittää huomiota siihen negatiiviseen puoleen, siihen sekavuuteen, mitä tämä kasvatusopillinen korkeakoulu aiheuttaa kansakoulunopettajien valmistuksessa. Meillä on nyt jo tällä kertaa olemassa kahdenlaisia seminaareja. On sellaisia, joissa kansakoulunopettajat valmistuvat kansakoulun pohjalta lähteneinä ja sellaisia, jotka valmistuvat oppikoulun viidennen luokan pohjalta lähteneinä. Meille tulee tässä nyt kolmas seminaarimuoto, joka perustuu ylioppilassivistyksen pohjalle. Kysymyksessäoleva asia koskee syvästi koko kansakoulunopettajien valmistuksen perusteita ja tulee vaikuttamaan myöhemmin tulevaisuudessa aivan ratkaisevasti siihen suuntaan, että kansakoulunopettajien valmistus tulee perustumaan kokonaan ylioppilassivistyksen pohjalle. Vaikka täällä on mainittukin, että tämä kasvatusopillisen korkeakoulun perustaminen ei saa johdtaa siihen, että tulisi syrjäytetyksi se seminaarimuoto, mikä nykyään on vallitsevana, nimittäin se, joka perustuu kansakoulun pohjalle, niin siitä huolimatta kehitys tulee kulkemaan siihen suuntaan, että niillä nuorukaisilla, jotka ovat käyneet kansakoulun, ei enää tämän jälkeen ole mahdollisuutta valmistua kansakoulunopettajiksi.

Täällä mainittiin, että tulevaisuudessa, kun opettajia valitaan, ei saa tulla kysymykseen se, että Jyväskylän kasvatusopillisen korkeakoulun käyneet tulisivat sivuuttamaan opettajavirkoja haettaessa opettajat, jotka ovat viisivuotisessa seminaarissa valmistuneet opettajiksi. On tosiasia, että nuorukaisella, joka yhtäjaksoisesti jatkaa opintojaan, on suurempi mahdollisuus saada seminaarista parempi todistus kuin sillä, joka opintonsa joutuu 5 tai 6 vuodeksi keskeyttämään. Ne oppilaat, jotka tulevat op-

pikoulutietä valmistumaan kansakoulunopettajiksi, jatkavat opintojaan lapsesta alkaen siihen asti, kunnes valmistuvat opettajiksi, ja niiden harrastus keskittyy kokonaan henkiselälle alalle. Se on yhtämittaista henkistä painiskelua ja niillä on tietysti paljon suurempi mahdollisuus saada seminaarista parempi päästötodistus kuin niillä oppilailla, jotka kansakoulun käytyään joutuvat 5—6 vuotta toimimaan ehkä kokonansa ruumiillisen työn aloilla ja joittenka harrastus siirtyy kokonansa henkiseltä alalta täksi ajaksi pois. Näin ollen tulee käymään niin, että ne opettajat, jotka ovat kasvatusopillista korkeakoulutietä valmistuneet opettajiksi, tulevat varmasti valtaamaan parhaimmat opettajapaikat. Mutta kun kehitys kulkee tähän suuntaan, että opettajain pohjasivistystä täytyy kohottaa, niin en ole sivistysvaliokunnassa voinut ottaa mitään muuta kantaa kuin sen, mikä sivistysvaliokunnan mietinnössä tällä kertaa tulee näkyviin. Sanon vain tämän sentähden, että ei unohdetaisi sitä seikkaa, mikä tästä on seurauksena, juuri sitä, että ensinnäkin tulee muodostumaan monenlaisia opettajia, ja ne opettajat, jotka ovat käyneet kasvatusopillisen korkeakoulun, tulevat valtaamaan parhaimmat opettajapaikat. Mutta siitä huolimatta meillä on nykyään jo niin paljon oppikoulun käyneitä, esim. 5 luokkaa oppikoulua käyneitä, että niistä jo riittävästi saadaan oppilaita 5-vuotiseenkin seminaariin, joten tämänkään tähden en ole voinut asettua millekään muulle kannalle kuin puoltamaan sitä, että tällainen kasvatusopillinen korkeakoulu myöskin tässä maassa täytyy olla välttämätön. Näin ollen on kiinnitettävä tämän asian yhteydessä huomiota erääseen seikkaan, joka tällä kertaa suuresti tekee mahdolliseksi sen, että kasvatusopillisessa korkeakoulussa valmistuneet opettajat tulevat valtaamaan parhaimmat paikat. Jos nimittäin olisi opettajien vaalia koskeva laki se, mikä se oli varhaisemmin, että johtokunnat saisivat vapaasti valita opettajia, niin silloin tietysti olisi kansakoulun pohjalta valmistuneilla opettajilla mahdollisuus saada myöskin hyviä paikkoja, sillä johtokunnat eivät katso ehdottomasti aina siihen todistukseen, mutta katsovat opettajissa myös moneen muuhun ominaisuuteen, joka on yhtä tärkeä kuin todistuksessa olevat numerot. Ja jotta päästäisiin siihen, että todellakin vapaa kilpailu

opettajien keskuudessa opettajavirkoja ha-
kiessa olisi vallalla, niin täytyy minun mie-
lestäni lähitulevaisuudessa muuttaa opetta-
jien vaaleja koskeva laki. Silloin ei tästä
Jyväskylän kasvatustieteellisestä korkeakou-
lusta tule olemaan häntä opettajavirkoja
täytettäessä.

Ed. Helo: Kysymyksessä olevan lakiesi-
tyksen tarkoituksena on nähtävästikin en-
nenkaikkea ollut varata ylioppilassivistyksen
saaneille henkilöille, joilla alkavat tiedet muil-
le aloille olla tukossa mahdollisuus valmis-
tua käytännöllisesti mahdollisimman ly-
hyessä ajaksi kansakoulunopettajiksi. Tämä
pyrkimys ainakin nykyisissä oloissa on
hyvin ymmärrettävissä ja olisi ollut pai-
kallaan sellainen jo aikaisemminkin. Kui-
tenkin on täysin perusteltua se pelko, jonka
edellinen puhuja esitti, että tätä tietä val-
mistuneet kansakoulunopettajat tulevat val-
taamaan koko kansakoulunopettaja-alan it-
seen ja että muille suoraan kansan jou-
kosta lähteneille tulevat mahdollisuudet
päästä kansakoulunopettajiksi varsin pie-
niksi. Jos kehitys menee todella tähän
suuntaan, niin on tämä kehitys valitettava,
ja valtiovarainvaliokunta ainakin siellä esi-
tetyistä mielipiteistä päättäen on ollut sitä
mieltä, että tähän suuntaan kehitystä ei olisi
koetettava edistää, vaan varattava myöskin
niille, jotka eivät ole voineet hankkia itsel-
leen ylioppilassivistystä, mahdollisuus päästä
kansakoulunopettajatoimeen.

Kun sivistysvaliokunnan mietinnössä ei
yhtä vähän kuin valtiovarainvaliokunnan-
kaan antamassa lausunnossa ole mitään sel-
vää muutosehdotuksen tapaista epäilystä
hallituksen esitykseen nähden, niin on syytä
huomauttaa, että valtiovarainvaliokunta
kuitenkin lausunnossaan kiinnittää huo-
miota suunnitellun koulun sisäiseen raken-
teeseen mainitsemalla, että „esitettyyn me-
noarvioon on mahdollista tehdä supistuk-
sia”. Tämä tarkoittaa ennenkaikkea sitä,
että valiokunnan mielestä ei ole syytä ra-
kentaa kyseessä olevaa korkeakoulua siksi
laajalle pohjalle kuin näkyy olevan halli-
tuksen tarkoituksena, vaan että siihen voi-
daan ja olisi myöskin tehtävä erinäisiä su-
pistuksia. Ennenkaikkea on lausuttu epäi-
lyksiä siihen nähden, olisiko tähän korkea-
kouluun perustettava myöskin varsinaisia
professorinvirkoja vai eikö yhtä hyvin tul-
taisi toimeen ilman tällaisia virkoja. Val-

tiovarainvaliokunta on ollut siinä käsityk-
sessä, että nämä virat eivät ole tarpeellisia,
ja se on odottanut, että sivistysvaliokunta
olisi lähemmin kiinnittänyt tähän seikkaan
huomiota, mutta kun näin ei ole tapahtu-
nut, niin katson asianmukaiseksi suositella
suurelle valiokunnalle, että se kiinnittää
tähän puoleen huomiota ja tarkistaa, ovatko
todella kaikki ne virat, jotka esiintyvät
hallituksen esityksessä, tarpeelliset, vai eikö
niitä voida supistaa, ja ennenkaikkea, ei-
vätkö suunnitellut professorinvirat ole siksi
tarpeettomia, että koulu voi alkaa toiminta-
nsa ilman sellaisia virkoja.

Ed. Voionmaa: Ed. Helon koskette-
lema seikka on kyllä ollut huomionalaisena
sivistysvaliokunnassakin, se seikka nimit-
tään, joka koskee opettajapätevyyden saa-
mistä. Sivistysvaliokunnan mietinnössä toi-
sessa kappaleessa on tällainen lause: „Mitä
tulee seminaareissa ja suunnitellussa kor-
keakoulussa hankittuun opettajapätevyy-
teen, pitää valiokunta sitä samanarvoisena”.
Sen olisi voinut laatia valiokunnassa käy-
dyn keskustelun pohjalla ehkä vielä päättä-
vämpään muotoon, koska valiokunta ym-
märtääkseni on ollut yksimielinen siitä,
että on kouluhallituksen taikka muiden
asiaa ratkaisevien viranomaisten ohjeensa-
pidettävä se, että näissä kummankin laatu-
sessa laitoksessa, sekä kasvatustieteellisessä
korkeakoulussa että tavallisessa seminaa-
rissa, saatu päästötodistus on pidettävä sa-
manarvoisena. Silloin, jos todella niin tu-
lisi käymään niinkuin meille kouluhallituk-
sen taholta vakuutettiin siellä olta-
van samaa mieltä, ei tästä kohdasta tarvitsisi huo-
lehtia eikä sen suurempiin toimenpiteisiin
siinä kohden ryhtyä.

Mitä sitten tulee ed. Helon myöskin kos-
kettelaan asiaan professorinvirkojen pe-
rustamisesta tähän korkeakouluun, niin,
koska on tarkoitus tästä kasvatustieteellisestä
korkeakoulusta varsinaisen ylioppilassemi-
naarin ohella muodostaa myös pedagogis-
ten jatko-opintojen keskus kansakoulun-
opettajain jatko-opintoja ja muidenkin,
oppikoulunopettajain jatko-opintoja varten,
niin kyllä semmoinen tieteellinen opetus
sentään edellyttää, että tällä alalla on tie-
teellisesti täysin päteviä ja korkeampia pä-
tevyysvaatimuksia vastaavia opettajavoi-
mia, ja semmoisia olisivat ne kasvatustieteen
professorit, joiden virat sinne perustetta-

siin. Sitäpaitsi kun on tarkoitus antaa opetusta yliopistoon kypsyneelle nuorisolle, on edellytettävä, että opetus silloin voi tapahtua yliopistollisissa muodoissa, yliopistollista vapautta ja opetustapoja noudattaen, joka myöskin edellyttää sillä tavoin kehitettyjä opettajia kuin on yliopistossa ja korkeakouluissa tavallista. Näin ollen näyttää kyllä olevan syytä puolttaa sitä ehdotusta, että todella mainittuja pedagogisia aineita varten, silmälläpitäen erilaisten opettajain jatko-opintoja ja myöskin niitä tieteellisiä tarkoituseriä, joita on ehkä hiukan optimistisesti otettu ohjelmaan, näyttää olevan kyllä syytä, että sinne asetetaan ne professoorinvirat, joista on ollut puhetta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

11) Ehdotuksen laiksi edustajanvaaleista ja muutoksista lakiin niiden valitsijamiesten valitsemisesta, jotka toimittavat tasavallan presidentin vaalin

sisältävä hallituksen esitys n:o 56 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Hannula: Herra puhemies! Olen uskaltanut pyytää puheenvuoron jo tällä asteella ja siis jo ennen tämän asian valiokuntaan lähettämistä kiinnittäakseni sekä eduskunnan että ennen kaikkea perustuslakivaliokunnan jäsenten huomiota kysymykseen, onko meidän syytä ollenkaan lähteä kulkemaan sitä tietä, jota hallitus nyt viitoittaa, toisin sanoen, kehittämään sitä suhteellista vaalitapaa, mikä meillä nyt on ollut käytännössä yli neljännesvuosisadan ja jonka puutteet ja virheet alkavat yhä selvemmin esiintyä. Saattaa jo täydellä syyllä kysyä, eikö meidän olisi syytä ottaa mitä vakavimmin harkittavaksi suhteellisesta vaalitavasta luopuminen ja enemmistövaaleihin siirtyminen. Viimeksimainitulle poh-

jalle minä olisin toivonutkin tämän hallituksen esityksen rakentuvan. Kun hallitus ei ole kumminkaan tahtonut tälle tielle lähteä ja kun yksityisen edustajan on ollut mahdotonta lyhyessä ajassa tehdä tämänsuuntaista rinnakkaisaloitetta, niin ei ole käsitykseni mukaan järellä muuta mahdollisuutta, kuin että perustuslakivaliokunta omasta aloitteestaan hankkii kaiken enemmistövaaleja koskevan tarpeellisen selvityksen, perehtyy toisin sanoen asian tähänkin puoleen niin tarkoin, kuin se valiokunnalle suinkin mahdollista on. Vakaa käsitykseni on, että valiokunta tällaisen perinpohjaisen selvityksen jälkeen ei voi tulla muuhun tulokseen kuin siihen, että hallituksen esitys on hylättävä. Ja näinhän on tosin käynyt aikaisemminkin. Onhan eduskunnalle kerta kerran jälkeen jätetty esityksiä vaalilain muuttamisesta ja kerta kerran jälkeen ne ovat täällä tulleet hylätyiksi. Kun näin on käynyt, niin tämän pitäisi jo päivän selvästi osoittaa, että tältä vanhalta suhteellisuuden pohjalta me emme pääse askeltaakaan eteenpäin, vaan poljemme paikallamme. Senpä vuoksi perustuslakivaliokunnan työ tässä asiassa ei mielestäni saisi supistua pelkästään kielteiseksi, negatiiviseksi. Tavanmukainen hylkäävä mietintö ei riitä enää, vaan valiokunnan täytyy koettaa löytää tie, joka veisi meidät kokonaan toisenlaiseen vaalilain muutokseen kuin mihin hallitus nyt pyrkii.

Kun kysymys vaalilakimme uudistamisesta ja muuttamisesta koskee koko kansakunnan elämää ja ennen kaikkea valtakuntamme kansanvaltaisten perusteiden säilyttämistä, kehittämistä ja lujittamista, niin sallinee herra puhemies minun seuraavassa aivankuin laajempaa taustaa vastaan tarkastella esillä olevaa kysymystä. Minun täytyy tällöin osoittaa, kuinka kansanvallan asema näinä aikoina on käynyt uhatuksi ja kuinka sellainen seikka kuin vanhentunut vaalilaki saattaa ylläpitää määrättyä heikkouden tilaa, joka voi, jos se saa jatkua, muodostua kansakunnalle kohtalokkaaksi.

Muutamassa vuodessa on Europan kartta poliittisessa suhteessa huomattavasti muuttunut. Maa toisensa jälkeen on siirtynyt diktatuuria kannattamaan. Diktatuuriaatteen huomattavin viimeaikaisin saavutus on Saksan demokratian luhistuminen ja hitleriläisyyden voitto siellä. Ennen Hitlerin valtaan tuloa vain harva saattoi tuolaista käännettä uskoa mahdolliseksi, siinä

määrin lujana pidettiin demokratian asemaa Saksassa, siinä määrin pieninä Hitlerin mahdollisuuksia. Ja kuitenkin Hitlerin johtama hyvin organisoitu vähemmistö otti vallan Saksassa haltuunsa. Hitleriläisten erinomaisen hyvin järjestettyä hyökkäystä ei kansanvalta kestänyt. Se luhistui omaan sisäiseen rikkinäisyyteensä ja voimattomuuteensa.

European kartta on viime aikoina paljon muuttunut. Kansanvallan kannalla olevain valtioiden lukumäärä on vähentymistään vähentynyt. Kun näin käy ja kun näkee tuollaisen kehityksen jatkuvan, niin silloin joutuu pakostakin kysymään, missä vika. Epäilemättä pääsyynä tähän on maailmansota ja sen kaikille kansoille raskaat seuraukset: talouspula, luottamuksen puute, epätoivo — kaikki tekijöitä, joita taantumus osaa nyt käyttää yhtä mestarillisesti hyväkseen kuin Napoleonin sotien jälkeen toista sataa vuotta sitten.

Mutta näiden syiden ohella on vakavasti otettava pohdittavaksi, onko demokratiassa tai sen eräissä ilmenemismuodoissa joitakin puutteita, jotka aivan kuin omalla painollaan jouduttavat kansanvallan tuhoa. Ja jos on, niin silloin jokaisen kansanvallan kannattajan velvollisuus on tunnustaa tällaiset puutteellisuudet ja mahdolliset epäkohdat. Eikä epäkohtien myöntäminen yksistään riitä, vaan johdonmukaisena seurauksena täytyy olla, että jos vika havaitaan, niin se käydään myöskin viipymättä poistamaan. Sillä se, joka näkee puutteet ja virheet, mutta ei tee rikkaita ristiin niiden poistamiseksi, ei ole kansanvallan todellinen ystävä, vaan sen saamaton vihollinen.

Kun vähemmistö ottaa vallan käsiinsä demokraattisessa maassa, ilman että enemmistö voi sitä estää, niin täytyy silloin olla vika valtiovallassa ja sen käytössä. Kun vähemmistö voi vakiinnuttaa valtansa ja alistaa enemmistön tahtonsa alle, niin merkitsee se sitä, että vallankäyttö on lujemissa käsissä kuin aikaisemmin. Kansa huomaa, että heikot ovat väistyneet ja voimakas tahto on tullut tilalle, ja se alistuu. Lujaa valtiovaltaa kunnioitetaan, heikkoaa halveksitaan.

Tänä myrskyisenä aikana vaaditaan valtiolaivan peräsimen voimakasta, päämäärästään tietoisia tahtoa. Aika on toinen nyt kuin neljännesvuosisata sitten, jolloin demokratialla oli valta-asema miltei kaikissa

maissa. Silloin eivät kansanvaltaa uhanneet ne vaarat kuin nyt. Silloin saattoi, kuten tapahtui meillä, tietoisesti pyrkiä välttämään lujuutta valtiovallan käytössä. Meillähän siirryttiin silloin säätyeduskunnasta yksikamariseen eduskuntaan. Meillä olisi ollut mahdollisuus heikkouteen johtavan suhteellisen vaalittavan asemasta valita enemmistövaalit ja toteuttaa luja demokratia, jollainen on vielä tänäkin päivänä Europan mahtavimmissa suurvalloissa Englannissa ja Ranskassa. Näissä kummassakin maassa on kansanvalta, kuten meillä, mutta tätä kansanvaltaa ylläpitää enemmistövaalien avulla valittu eduskunta. Meillä taas on säätyvaltiopäivien päättymisestä ja yksikamarisen eduskunnan luomisesta lähtien noudatettu suhteellista vaalitapaa, joka ei voi antaa muuta tulokseksi kuin heikon eduskunnan ja heikon hallituksen.

On todellakin merkillistä havaita, miten se komitea, joka 1905 asetettiin ja jonka tehtävänä oli uuden vaalilain ja uuden valtiopäiväjärjestyksen luominen, itsekin myöntää, että enemmistövaalitapa sopii lujaalle valtiolle. Lausuuhan komitea nimenomaan: „Eduskunnan tulee antaa kuva kansasta kokonaisuudessaan ja ilmituoda siinä esiintyvät eri pyrkimykset ja harrastukset. Maissa, joilla on ulkonainen valta-asema, voi pääpaino olla siinä, että kansaneduskunnassa on lukumäärältään vankka enemmistö. Meillä sitävästoin on ennen muuta tärkeätä, että kaikki ovat mukana ja ettei sentähden harvalukuisempiakaan aateriymiä estetä ottamasta osaa eduskuntaan ja sen työhön.” Komitea, tai tarkemmin sanoen sen enemmistö, oli siis sitä mieltä, että enemmistövaalit ja sen perusteella vankka enemmistö eduskunnassa sopivat kyllä jollekin mahtavalle valtiolle, jolla on ulkonainen valta-asema, mutta eivät meille. Tuntuu kuin komiteaa olisi elähdyttänyt sama ajatus kuin virrentekijää: „Suuruutta emme rukoile, me pienuuteemme tyydymme.” Komitean mielestä oli tärkeintä, että kaikki aatesuunnat olisivat mukana. Kaikki ryhmät piti saada eduskuntaan mukaan eikä edes harvalukuisimpiakaan aateriymiä saanut sivuuttaa. Ja tässä suhteessa aletaankin päästä meillä vähin erin toivottuihin tuloksiin. Nykyisessä eduskunnassa on jo kahden miehen ryhmä ja toinen kolmen edustajan ryhmä ja kuvaavinta on,

että maata hallitsee siinä määrin harvalukuinen aateriymä, että sen takana on 5 % eduskunnasta. Tarvitaanko parempaa köyhäintodistusta siitä, mihin nykyinen suhteellinen vaalitapa johtaa, kuin se, että valtiolaivan peräsimessä on viisiprosenttinen vähemmistö. Väärinkäsitysten välttämiseksi on kai sanottava, että minä en tahdo lausua pienintäkään moitteen sanaa niistä miehistä, jotka nyt ovat hallituksessa, tai siitä puolueesta, joka tästä hallituksesta virallisesti vastaa. Minä puhun vain järjestelmästä, joka johtaa tällaisiin tuloksiin. Siinä on vika ja siitä on päästävä. Mitä pikemmin, sen parempi. Sillä täytyyhän jokaisen, joka avoimin silmin oloja tarkkaa, myöntää, että 5 %:n vastuulla toimiva hallitus on kansanvallan kannalta suorastaan vaarallinen. Sellaisen olemassaolosta nauttivat kaikkein eniten kansanvallan viholliset, sillä kyllä he muita selvemmin näkevät siinä todistuksen kansanvallan voimattomuudesta. Heille sellainen on ilonaihe ja he odottavat vain, että kehitys saisi rauhassa jatkua saamaan suuntaan.

Kun meillä suhteellinen vaalitapa hyväksyttiin, niin historialliset olosuhteet olivat kokonaan toiset silloin kuin tänä päivänä. Suomi oli Venäjän valtakunnan erottamaton osa. Sen suuriruhtinaana oli itsevaltiassaa tsaari, „suurivaltaisin ja armollisin“. Syvimässä nöyryydessä oli Suomen eduskunnan häntä lähestyttävä adresein ja anomuksiin ja jotta nuo alamaiset anomukset ja adressit tulisivat kaikkein korkeimmassa paikassa paremmin varteenotetuiksi, niin sitä varten tarvittiin, tai ainakin luultiin tarvittavan kokoonpanoltaan sellainen eduskunta, joka edustaisi pienimpiäkin aatesuuntia ja sillä tavoin olisi, kuten kauniisti sanottiin, pienoiskuva tästä Suomen kansasta. Sen vuoksi silloin ajatus enemmistövaaleista tuli hylätyksi ja ehdotus suhteellisen vaalitavan käytäntöön ottamisesta hyväksytyksi.

Nykyinen vaalitapa meillä on siis Venäjän vallan aikuinen perintö, nykyinen vaalilaki on laadittu epävapaaalle maalle. Mutta näistä ajoista on vierähtänyt jo yli neljännesvuosisata ja tämän ajan kuluessa on tapahtunut paljon: tsaari on kuollut, Suomen suuriruhtinaskunnan tilalle on tullut vapaa ja riippumaton Suomen tasavalta. Suomen eduskunta ei lähetä enää alamaisia anomuksiaan millegään korkeim-

man vallan haltijalle, vaan se edustaa ja käyttää itse korkeinta valtaa. Neljännesvuosisata sitten suunnitellun eduskunnan tehtävät ja asema ovat näin ollen täydellisesti muuttuneet. Mutta yksi on pysynyt muuttumattomana: tapa, millä eduskunta kokoonpannaan. Vaalilaki on ennallaan. Maa välttämättä kaipaisi muuttuneiden olosuhteiden vuoksi lujan eduskunnan, lujan hallituksen, sanalla sanoen lujan valtiotavallan, mutta sellaisen asemasta me saamme valituksi pienoiskuvan Suomen kansasta, joka ei ole kyennyt eikä kykene riittävällä lujuuella tarttumaan itsenäisen valtakunnan peräsimen.

Eivät edes kaikki ne komitean jäsenet, jotka 1905 saivat tehtäväkseen vaalilakiehdotuksen valmistamisen, olleet yksimielisiä komitean työn tuloksesta. Niinpä Alkio, Torppa, Danielson ja Paasikivi vastustivat laajoja vaalipiirejä ja asettuivat kolmen miehen vaalipiirin kannalle. Alkion ja Torpan vastalauseessa, joka liittyy komitean ehdotukseen, lausutaan syvä huolestuminen siitä, että suhteellinen vaalitapa komitean ehdottamassa muodossa tulisi johtamaan luokka- ja puoluevihan yllyttämiseen, ja he jatkavat: „Mutta emme olisi tahtoneet, että Suomen uusi ihanteellinen eduskunta synnyttää täällä vaalitapansa kautta puolue- ja luokkavihan lietsomisen tarpeen. Tahtoisimme tämän eduskunnan saada kokoonpannuksi korkeampia ja jalompia näkökohtia silmälläpitäen. Olemme vakuutetut siitä, että eduskunnan kokoonpano puoluevaaleilla ei ole välttämätöntä, jos vain kansalaiset asettavat eduskunnan tehtävän suhteellisesti oikeuslaitoksen tasalle sekä isänmaan edun puolue-etujen yläpuolelle. Puolueisiin me silloinkin kyllä jakaudumme, mutta eduskuntaan ei mennä ennen kaikkea puolue-miehinä, vaan kansan edustajina. Kun meillä nyt siis luokkaeduskunta hajoaa jättääkseen sijaa kansaneduskunnalle, ei ole tarkoituksenmukaista asettaa vaalitapaa, joka kerää erityiset luokat lääneittäin ryhmiin valvomaan etujaan, vaan olisi asetettava sellainen vaalitapa, joka pakottaиси eri luokat, jopa puoluevivahtuiksiakin, läheneämään toisiaan, valitsemaan yhdessä kansan eikä puolueiden ja luokkien edustajia.”

Miten oikeassa Alkio ja hänen toverinsa ovatkaan ennustaessaan puoluevihan yllyt-

tämisen muodostuvan vaalitaistelun aseeksi! Näinhän on käynyt. Joka ainoat tämän neljännesvuosisadan aikana toimitetut vaalit ovat tästä parhaimpana todistuksena. Mitäpä ne ovat olleet muuta kuin puoluevihan hillitöntä lietsontaa! Miten korkeasti ihanteellinen onkaan Alkion ja hänen toverinsa käsitys kansaneduskunnasta ja kansanedustajista. Eduskunnan tulee olla kaikkien yläpuolella kuin oikeuslaitoksen. Sen tulee asettaa isänmaan etu puolueetujen yläpuolelle, ja kansanedustajien tulee olla kansan edustajia ensi sijassa ja vasta toisessa sijassa puoluemiehiä. Voidaan sanoa: nämä vaatimukset ovat liian korkeita, liian ihanteellisia, aate on toista ja aatteellisuuden käytännöllinen soveltaminen toista. Mutta tähän voidaan myöskin väittää vastaan ja sanoa: Alkion ja Torpan vaatimukset eivät olleet sittenkään liian ihanteellisia, liian korkeita. Ne voidaan toteuttaa ja on myös toteutettu eräässä toisessa yhteydessä, tasavallan presidentin vaalissa. Ennen valituksi tulemistaan ovat Ståhlberg, Relander ja Svinhufvud olleet puoluemiehiä. Mutta ei Ståhlberg ollut edistyksen presidentti, ei Relander maalaisliiton presidentti, eikä Svinhufvud kokoomuksen presidentti, vaan joka ainoa heistä on ollut tasavallan presidentti. Tultuaan korkeaan tehtäväänsä valituksi on isänmaa, tämä Suomen tasavalta, ollut heille kaikki kaikessa ja puolue mies on saanut väistyä niin taka-alalle kuin se inhimillisesti mahdollista on. Valitettavasti suhteellinen vaalitapa meillä on johtanut siihen, että kansanedustajat eivät meillä ole, kuten Alkio ja hänen toverinsa syystä pelkäsivätkin, kansan edustajia, vaan yksi on maalaisliiton edustaja, toinen sosialidemokraattien, kolmas kokoomuksen j. n. e. Yksi saattaa edustaa pienviljelijöitä, toinen pulamiehiä, ja kolmas jotain vapaamielistä aateryhmää. Mutta kuka edustaa Suomen kansaa? (Oikealta: EKL!). Joka ainoa kansanedustaja, kuuluipa hän sitten mihin ryhmään tahansa, edustaa ensi sijassa jotain puoluetta ja vasta toisessa sijassa Suomen kansaa ja kuitenkin pitäisi olla päinvastoin.

Missä sitten vika? Tsaarinvallan aikana omaksutussa suhteellisessa vaalitavassa. Se tuo eduskuntaan ensiluokkaiset puolue miehet, mutta jättää personallisuudet kotiin (Ed. Räisänen: On yksi!). Tasavallan

presidentin vaalissa me onneksi sentään vielä pyrimme personallisuuteen, mutta eduskuntavaaleissa me ensi sijassa äänestämme puolueita, henkilökysymys niissä on aivan toisella sijalla.

Mihin on sitten pyrittävä, mihin päättävä? Siihen, mihin Alkio ja Torppa jo neljännesvuosisata sitten pyrkivät: pieniin vaalipiireihin. Heidän ihanteinaan olivat pienet, kolmen miehen vaalipiirit. Mutta se, mikä silloin saattoi näyttää riittävältä, ei riitä enää. On astuttava askel pitemmälle, on mentävä yhden miehen vaalipiireihin ja siis enemmistövaaleihin, maa jaettava 200 vaalipiiriin.

Voidaan kysyä: minkävuoksi tällainen muutos, mitä puutteellisuuksia ja vikoja tässä nykyisessä suhteellisessa vaalitavassa sitten on, jotta se pitäisi hylätä ja johonkin toiseen järjestelmään siirtyä? Edellä on jo tullut osoitetuksi, että suhteellinen vaalitapa on heikkouden lähde. Jo tätä vaalitapaa suunniteltaessa siitä oltiin selvillä, että se soveltuu kyllä epäitsenäiselle maalle, mutta ei jollekin mahtavalle valtakunnalle. Suomi tosin ei ole mikään mahtava valtakunta eikä se voi luonnollisesti koskaan sellaiseksi tullakaan, jos se tietoisesti ylläpitää vaalijärjestelmää, joka johtaa heikkoon valtiovalan käyttöön. Monarkioissa hallitsija edustaa valtiotahtoa, diktatuuri maissa diktaattori ja parlamentaarisisissa maissa pitäisi eduskunnan kyetä tähän. Mutta parlamentin tahtoa ei ole silloin olemassa, kun maata hallitsee 5 %:nen vähemmistö, sen tahto on joko kuollut taikka täydellisesti nukkuu. Suhteellisten vaalien avulla meillä ei ole mahdollisuutta päästä parempiin tuloksiin. Suhteellinen vaalitapa tuo poliittiselle näyttämölle mahdollisimman paljon puolueita ja kuten viimeaikainen kehitys meillä osoittaa, puolueitten lukumäärä ei meillä suinkaan ota vähentyäkseen, vaan se kasvaa vain. Nykyisen vaalitavan voimassa ollessa ei millään puolueella ole mahdollisuutta saada eduskunnassa enemmistöä. Eduskunta tulee kokoonpanoltaan voimattomaksi, sillä ei ole mahdollisuutta myötävaikuttaa lujan hallituksen syntymiseen. Ja tilanne jatkuu vaaleista vaaleihin samana. Vaalien aikana voi kukin puolue luvata valitsijoilleen niin paljon kuin suinkin kehtaa, sillä minkään puolueen ei tarvitse pelätä sitä, että joutuisi eduskunnassa enemmistöön ja

siis lunastamaan annetut vekselit. Koko vaalitaistelu liikkuu näin ollen edesvastuuttomuuden pohjalla, ja riippuu vain puolueista ja edustajaehdokkaista, kuinka pitkälle tätä edesvastuuttomuutta kehitetään. Ei liioin minkään puolueen tarvitse hallitusvastuuta ottaa vakavalta kannalta, sillä jokainen hallitus voi viitata siihen, että sillä ei ole enempään mahdollisuuksia. Ja mitäpä mahdollisuuksia hallituksella olisi, jonka takana on eduskunnan vähemmistö, ja sellaisiahan kaikkein useimmat hallitukset meillä ovat olleet. Niiden on ollut pakko kompromissata, neuvotella, sovitella oppositiossa olevien ryhmien kanssa. Ne ovat olleet aina tästä syystä voimattomia ja lopulta ne kukistuvat omaan mahdottomuuteensa toinen toisensa jälkeen.

Näin on ollut vuodesta vuoteen ja näin tulee jatkumaan niin kauan kuin suhteellista vaalitapaa ylläpidetään. Sillä ei eduskunta tule kokoonpanoltaan suurestikaan muuttumaan, vaikka meillä toimitettaisiin vaaleja vaalin jälkeen. Tulevan eduskunnan kokoonpanon voi suurin piirtein joksinkin helposti ennustaa pitkiksi ajoiksi eteenpäin nykyisen vaalittavan voimassa ollessa. Luonnollisesti miehiä voi eduskuntaan vaihtua, voipa poikkeuksellisenä murrosaikana sattua sellaistaakin kuin oikeistolle viime vaaleissa, mutta pääasia pysyy samana: Yksikään puolue ei kykene hankkimaan enemmistöä, vaan eduskuntaan tulee lukuinen määrä pieniä vähemmistöjä, jotka ovat keskenään eripuraisia ja jotka tuovat eduskuntaan rikkinaisyyttä, hajanaisuutta, riitaa sellaista kuin tänä iltana on viimeksi nähty. Sellainen eduskunta ei kykene valtiotahtoa edustamaan tai lujaa hallitusta luomaan (Ed. Räisänen: Tule pois!).

Jokaisessa talossa täytyy olla isäntä. Ellei sellaista ole, menee talo hunningolle. Samoin on laita valtakunnassa. Saksassa on Hitler isäntänä, Italiassa Mussolino, Englannissa ja Ranskassa parlamentti ja hallitus. Mutta missä ovat nykyisen hallituksen isäntävaltuudet meillä? Siinä 5 %:n reaalisessa kannatuksessako, jonka eduskunta tälle hallitukselle suo. Missä ovat olleet sen hallituksen isäntävaltuudet, joka kukistui Vaskuri-juttuun tai sen hallituksen, joka meni polvilleen parin kolmen nälkälakkoon ryhtyneen kapinallisen edessä. Nykyinen hallitus saattaa, esimerkin mai-

nitakseni, kukistua sellaisen valtakunnallisen kysymyksen edessä kuin jäniksen ja riekon laidunmaiden laajuus sen vuoksi, ettei parlamentti voi tuntea mutta kuin verrattain rajoitettua kunnioitusta hallitusta kohtaan, jonka takana on 10—11 edustajaa 200:sta (Ed. Räisänen: Maalaisliiton metsästysohjelma! — Vasemmalta: Ruotsalaiset!). Perusvirhe on siinä, että vaalipiirit ovat liian suuria. (Oikealta: Se on oikein!). Maa on jaettu 16 vaalipiiriin, kun se pitäisi jakaa 200:aan. Edustajia valitaan suurimmasta vaalipiiristä Uudelta- maalta 26, pienimmästä Lapin vaalipiiristä taas 1 ainoa. Muista vaalipiireistä on yksi 17 miehen vaalipiiri, kaksi 16, yksi 15, yksi 13, kolme 12, kaksi 11, kolme 10 ja yksi 8 edustajan vaalipiiri. Sellaisessa vaalipiirissä siis kuin Uudenmaan voi puolue asettaa 26 ehdokasta, ja saada valituksi yhden ainoan. Voiko tällaisessa tapauksessa puhua mistään persoonallisesta kannatuksesta. Kannatushan on tullut puolueelle ensi sijassa, henkilölle toisessa sijassa. Mitä suurimmalla menestyksellä voidaan suurissa vaalipiireissä asettaa ehdokkaiksi n. s. syöttejä, joita ei ole tarkoitettukaan valittaviksi, vaan äänen kerääjiksi. Näin saattavat valitsijat hyvässä uskossa äänestää kiivasta suomalaisuuden harrastajaa ja valituksi tuleekin suomalaisuuden penseä vastustaja tai päinvastoin. Raitiusmies on voinut äänestää kieltolakimiestä ja saanutkin nähdä, miten valituksi hänen äänillään on tullut kokonaan toinen henkilö, kuin mihin hän on pyrkinyt: tuon lain ilmeinen vastustaja (Ed. Voionmaa: Totta!). Voiko valitsija olla siveellisessä vastuussa tällaisesta vaalin tuloksesta? Eipä suinkaan, sillä siitä ei voida vierittää vastuuta valitsijalle vaan järjestelmälle. Ei liioin kansanedustaja ole ensi sijassa persoonallisessa vastuussa valtiovallan käytöstä. Siitä vastaavat eduskuntaryhmät, siis kollektiivinen vastuu, toisessa sijassa puolueet ja vasta kolmannessa sijassa edustaja. Nykyinen vaalijärjestelmä johtaa siihen, että persoonallista vastuuta ei tapaa nimeksikään. Valitsija ei vastaa eduskunnan kokoonpanosta eikä kansanedustaja eduskunnan teosta tai tekemättä jättämisestä. Tämä järjestelmä kehittää ja tukee edesvastuuttomuutta (Ed. V. Annala: Hyvä!) puolin ja toisin (Ed. V. Annala: Hyvä!). Se on persoonattomuuden, eripuraisuuden ja vas-

tuottomuuden järjestelmä (Ed. V. Annala: Oikein!). Senpä vuoksi onkin päästävä yhden miehen vaalipiireihin. Silloin tiedetään, kenen on vastattava ja kenelle.

Englannissa ja Ranskassa, kansanvallan vahvimmissa maissa, valitaan parlamentti enemmistövaaleilla. Kummassakin maassa ovat yhden miehen vaalipiirit ja kuitenkin näillä molemmilla vaalijärjestelmillä on oleellisessa kohdassa eroa olemassa. Ero on siinä, että Ranskassa edustajan täytyy saada valitsijain ehdoton enemmistö taakseen tullakseen valituksi; Englannissa taas julistetaan valituksi se, joka on saanut vaalipiirissään eniten ääniä. Englantilainen systeemi toimi erinomaisesti ja moitteettomasti niin kauan kuin maassa oli ainoastaan kaksi puoluetta, liberaalinen ja vanhoillinen. Mutta sen jälkeen kuin työväenpuolue ilmestyi kolmanneksi valtatekijäksi poliittisella näyttämöllä, ovat Englannin vaalisysteemin epäkohdat tulleet selvimmiksi näkyviin. Englantilainen vaalijärjestelmä on saattanut johtaa yllättäviin tuloksiin (Ed. Voionmaa: Työväen hallitukseen!). — Aivan! Niinpä vaalit 1929, jolloin työväenhallitus kai muodostettiin, toivat parlamenttiin työväenpuolueen edustajia 48 %, siis lähes puolet parlamentin jäsenmäärästä, ja kuitenkin työväenpuolue ei ollut ääniä saanut valitsijoiltaan kuin 37.7 % kaikista annetuista äänistä (Ed. Räisänen: Enemmistövaalit!). Samoissa vaaleissa vanhoillinen puolue sai enemmän ääniä kuin työväenpuolue, 38.7 %, mutta edustajia se sai huomattavasti vähemmän kuin työväenpuolue, nimittäin 42.5 %. Eniten kärsi vaalisysteemistä vapaamielinen puolue. Se sai likipitään neljänneksen annetuista äänistä, mutta edustajista vaan vajaan 10 %. Vapaamielisten äänimäärä oli $\frac{2}{3}$ työväenpuolueen äänimäärästä, mutta kumminkin viimeainittu sai edustajia viisi kertaa enemmän kuin vapaamieliset. Mielestäni ranskalainen vaalisysteemi on miellyttävämpi ja johtaa juuri siihen, mihin on pyrittäväkin, nimittäin että valitun edustajan takana on valitsijain enemmistö (Ed. Räisänen: Lyhytaikaiset hallitukset sielläkin!). Menettelytapa on sellainen, että ellei yksikään ehdokkaista ole vaaleissa saanut ehdotonta enemmistöä, toisin sanoen yli puolet vaalipiirissä annetuista äänistä, toimitetaan uusintavaalit. Uusintavaaleissa on valitsi-

jain ratkaistava kahden eniten ääniä saaneen välillä, ja valituksi julistetaan se, ken uusintavaaleissa voittaa kilpailijansa.

Kun on sellainen vaalijärjestelmä kuin meillä, jolloin yhdessä ainoassa vaalipiirissä, kuten Uudellamaalla, kukin puolue voi asettaa 26 ehdokasta, ja kun virallisia puolueita on nykyään 8 — — ainakin eduskunnassa läsnä — — niin merkitsee se sitä, että yhdessä ainoassa vaalipiirissä saattaa ehdokkaita olla 208 eli siis enemmän kuin mitä eduskuntaan edustajia valitaan (Vasemmalta: Mitä ihmeellistä siinä on?). Valitsijan on nyt näistä, — — ja siinä se ihmeellisyys onkin 208:sta löydetävä ja valittava oma ehdokkaansa. On mahdotonta vaatia, että hän tuntisi edes $\frac{1}{10}$ osan näistä ehdokkaista. 90 % heistä ovat hänelle täysin outoja (Ed. Räisänen: Yhtä hän äänestää!), mutta kuitenkin hänen on vaali tällaisten edellytysten varassa suoritettava (Ed. Räisänen: Sekava puhe!). — — Vastenmielinen vasemmistolle! Pelkäätekö te joutuvanne vastuuseen?

Yhden miehen vaalipiirijärjestelmä helpottaisi suunnattomasti valitsijoiden tehtävää, sillä ehdokkaita ei yhdessä vaalipiirissä voi olla kolmatta sataa, vaan 8, toisin sanoen yhtä paljon kuin puolueitakin (Ed. Pennanen: Puoluejärjestön asettamia!). Jos vielä otettaisiin Englannin vaalijärjestelmästä käytäntöön sellainen menettelytapa, että kunkin puolueen on jokaisessa vaalipiirissä, missä se aikoo ehdokkaan asettaa, talletettava valtiolle vissi rahasumma, joka sitten menetettäisiin valtiolle siinä tapauksessa, ettei ehdokas saisi määrättyä osaa annetuista äänistä, niin johtaisi tämä siihen, että puolue, jolla ei olisi mitään toiveita saada ehdokastaan jossakin vaalipiirissä valituksi, ei tulisi myöskään sellaista ollenkaan asettamaankaan. Vähin erin päästäisiin siihen, että kussakin yhden miehen vaalipiirissä tulisi asetetuksi vain 3—4 ehdokasta, ja silloin valinta muodostuisi valitsijalle yksinkertaiseksi ja mutkatommaksi. Hän tietäisi kenelle hän kannatuksensa antaa ja keneltä hän sen epää tai kieltää (Ed. Pennanen: Eikä olisi liikaa varaa valita!).

Edellä on otettu esimerkki Uudenmaan läänin vaalipiiristä. Voidaan sanoa, että se on suurin ja muodostaa siis poikkeuksen. Mutta jos jätetään Lapin vaalipiiri lukuunottamatta, missä suoritetaan jo enemmistö-

vaalit, niin vaalipiireistä edustajamääränsä nähden jää pienimmäksi Oulun pohjoinen. Sieltä valitaan vain 8 edustajaa, mutta kun puolueita on 8, niin voidaan täälläkin päästä helposti 64 ehdokkaaseen. Kolmesta muusta vaalipiiristä valitaan kymmenen edustajaa. Ehdokkaita siis voi olla niissä 80 kussakin. Muut vaalipiirit ovat suurempia ja niissä voidaan asettaa eräissä hyvän joukon toista sataa ehdokasta. Kaikki tämä edellytyksellä, että vaaleissa esiintyy vain 8 puoluetta. Mutta jos kehitys jatkuu yhtä suotuisana, kuten merkit viittaavat, kohti pirstoutumista ja uusien puolueiden syntymistä, niin ehdokaiden määrä vain kasvaa kasvamistaan ja valitsijoille käy yhä vaikeammaksi ratkaisu. Että ratkaisuun täytyy tällaisissa oloissa käydä ensi sijassa ja miltei yksinomaan puolumerkeissä ja että ehdokkaan persoonallisuus jää jokseenkin sivuasiaksi, silloin kun ehdokkaita ja valittavia on näin tavattoman paljon, siihen seikkaan on jo edellä viitattu. Toista on yhden miehen vaalipiirissä. Se on ensinnäkin alueeltaan pieni ja sekin jo helpottaa valintaa. Pienessä vaalipiirissä ehdokas joutuu läheisempään ja välittömämpään kosketukseen valitsijainsa kanssa kuin silloin kun hän on läänin suuruisen alueen ehdokkaana. Ehdokkaita ei ole paljon, vain 3—4, niiden välillä on helppo valita, helppo ratkaista. Jos joudutaan, kuten Ranskassa, uusintavaaleihin, niin silloin on valinta ja ratkaisu suoritettava kahden pääehdokkaan välillä. Edustajan valituksi tulemisesta ei olisi vastuussa sadas- tai kahdessadasosa valitsijoista, vaan valitsijain ehdoton enemmistö. Ja tällä tavoin me pääsisimmekin siihen, mihin ehdottomasti on pyrittävä: personalliseen vastuuseen. Valitsijain enemmistö olisi aina vastuussa edustajastaan ja edustaja taasen olisi vastuussa valitsijoilleen.

Aivan itsestään saattaa herätä kysymys, kuinka kunkin puolueen kävisi, jos enemmistövaaleihin siirryttäisiin. Mutta kun on kansakunnan kohtalosta kysymys, niin silloin saavat tällaiset puolueet ainakin minun kohdaltani väistyä (Eduskunnasta: Hyvä!). Sillä pääasia on, että maalle saadaan luja eduskunta ja lujan eduskunnan avulla voimakas hallitus, käyköön puolueiden sitten miten tahansa. Sillä niin pian kuin päästään siihen, että eduskunnassa on selvä

enemmistö, niin silloin ovat olemassa myöskin riittävät edellytykset kansanvallan tärkeimmän tehtävän tyydyttävään suorittamiseen. Tärkein tehtävä on saada maahan hallitus, joka vaikeimmissakin olosuhteissa pystyy johtamaan sekä eduskuntaa että kansaa. Kansanvallan historian viimeiset sata vuotta osoittavat tämän riittävän selvästi. Niinpä Englanti brittiläisen maailmanvallan kiinteänä keskuksena on voinut myrskyisinäkin aikoina aina löytää itselleen sellaiset valtiolliset johtajat, jotka ovat olleet tehtävänsä tasalla. Tämä johtajavaali on suoritettu kansanvaltaisilla perusteilla kokoonpannussa parlamentissa. Jos näin valittu johtaja kansan kohtalon hetkellä keskittää kansan yhteistahdon itseensä ja ratkaisuihinsa, niin hänessä ei silloin kukaan näe vihattavaa diktaattoria, vaan demokratian itselleen valitseman johtajan, jolla on kansan enemmistö takanaan. Mutta tällainen johtaja ei silti ole vastuuton, sillä parlamentti voi minä hetkenä hyvänsä siirtää nämä johtajavaltuudet toisiin, mahdollisesti vieläkin voimakkaampiin, arvokkaampiin käsiin.

Menneinä vuosina me olemme tässä maassa kyenneet luomaan terveen ja vankan pohjan kansanvaltaiselle yhteiskuntajärjestykselle. Tältä pohjalta on olojamme edelleenkin kehitettävä ja tästä lähtien on päähuomio keskitettävä siihen, että tähänkin maahan saadaan voimakas valtiovalta ja valtiotahdon toteutettuja. Tähän päämäärään ei hallituksen viitoittamaa tietä päästä, vaan enemmistövaaleihin siirtymällä.

Ed. Sergelius: Beträffande regeringens proposition kommer jag till samma resultat som den föregående talaren, nämligen till dess förkastande, men på helt andra grunder. Jag konstaterar då först liksom rdm. Hannula, att riksdagen under en följd av år förkastat olika regerings- och motionsförslag angående ändring av vallagen i syfte att få en rättvisare fördelning till stånd av riksdagsmandaten på de olika partierna med tillämpning av den proportionella valmetoden, och försöken hava främst strandat på egennyttan hos de stora partierna, enär föreslagna reformer hade drabbat dem i form av mandatförluster. I föreliggande proposition inför regeringen den icke okända principen om valförbund av högre ordning under form av s. k. val-

ringar, vilka skulle begränsa sig av lätt förstådda skäl enbart till en och samma valkrets, ty annars vore propositionen redan på förhand dömd. Dessa valkretsringar skulle enligt regeringens uppfattning i högre grad än hittills möjliggöra beräkning av vilka röstgrupper inom ringen komme att draga fördel av en sammanslutning. Regeringen har i detta avseende rätt; det skulle bli de stora valförbunden, och de mindre och små finge sitta emellan liksom hittills. Alltså samma förhållande som med det nuvarande systemet, men det bleve än värre. Medels ett enkelt aritmetiskt exempel kan man bland annat visa att ett valförbund inom en valring som genom sin röstsiffra bidrager till ökningen av ringens riksdagsmannarepresentanter, kan förlora på anslutning till ringen trots att en eller flere enskilda kandidater inom valförbundet erhållit flera röster än en eller flere kandidater inom ett annat av ringens valförbund. Det nuvarande systemet förbygger detta. Regeringens proposition skulle sålunda bland annat i förenämmt avseende fjärna oss ännu mera från proportionalitetsprincipen än vad för närvarande är fallet.

Vid genomläsandet av propositionen har jag ej kunnat värja mig för tanken, att regeringen med sitt förslag helt och hållet velat för det första slå ihjäl de små partierna, för det andra decimera de medelstora partierna, men framför allt komma därhän att svetsa ihop de borgerliga gentemot de socialdemokratiska. Men detta är väl dock icke möjligt, eller kanske jag säger, knappast möjligt, då olikheterna i åskådning och mentalitet bland de borgerliga äro så påtagliga som de för närvarande äro.

Alltså, genom sin valreform strävar regeringen till samma mål som hr Hannula. Någon valreform med proportionaliteten till sin rätt är icke regeringens förslag. Den är ett steg längre bort från rättvisans väg, den är obillig, jag ville säga nästan ett monstrum och enligt mitt förmenande icke antagbar med mindre än att i den samma vidtagas genomgripande förändringar. Jag uttalar förhoppningen att vederbörande utskott innan det fattar ställning till lagförslaget framför allt ville fästa sig vid att propositionen innebär ett första steg mot proportionalitetens avskrivande, vart-

hän även rdm. Hannula syftade, men om vars verkan jag tror att rdm. Hannula icke har gjort sig fullt klart i alla detaljer. Rdm. Hannula hänvisande till förhållandena i Frankrike och England, där majoritetsval äga rum. Det är riktigt, men har hr Hannula tagit reda på, huru de politiska förhållandena gestaltat sig i Frankrike och i England? Äro de idealiska? Har valsyste- met fört dem till bättre parlamentariska förhållanden än hos oss?

Jag skall be att få i ett följande yttrande mera i detalj bemöta rdm. Hannulas olika påståenden beträffande valsystemets i Frankrike och England förträfflighet.

Vi skola, hr Hannula, icke flyga längre än vingarna bära, utan också beträffande vallagen försöka fortfarande stå med fötterna på marken. Flykten i rdm. Hannulas yttrande var ibland så hög att jag knappast kunde följa den. Det enda jag saknade uti hans yttrande, det var förhoppningen om att vi i framtiden skulle få en konung som skulle ställa och regera detta land.

Ed. Kares: Herra puhemies! Katselin tätä nyt käsilläolevaa esitystä ja ajattelin, että minulla ei ainakaan siinä ole mitään puhumista eikä minun ole tarvis siihen millään tavalla tarttua. Esityshän tarkoittaa nykyisen puoluevaltaisen järjestelmän jonkinlaista paikkaamista ja lujittamista ja minä olen syvästi vakuutettu, että siitä paikkaamalla ei hyvää lähde. Olen myöskin vakuutettu siitä, joka nyt jo edellisen puhujan puheesta kävikin selväksi, että tämän asian yhteyteen heti paikalla vedetään vanha juttu yhteisestä vaaliliitosta koko maata varten, jotta puoluevillitys saataisiin vieläkin pahemmaksi, jotta joka-ainoa ihminen voisi muodostaa puolueen siinä toivossa, että kyllä hän nyt sentään koko maasta, kun hän vähän työtä tekee, niin paljon ääniä saa, että ainakin itse tulee valituksi. Siihenhän koko maan käsittävä vaaliliitto veisi. Minä tiesin, että se astuu tässä esille ja sitä varten jotakuinkin kylmältä kannalta katselin tätäkin esitystä.

Mutta ed. Hannula piti puheen, joka pakkottaa minut jotakin lausumaan, ennen kaikkea sen tähden, että ed. Hannula minun ihmeekseni puhui sen vaalipuheen, jonka minä olen pitänyt ainakin 20 eri kertaa (Eduskunnasta naurua. — Vasemmalta:

Hyvä, hyvä!). Niin asia on, ja täsmällisesti niin. Tosin, minä myönnän, en ole niin yksityiskohtia myöten asiasta puhunut — minähän olen puhunut yleensä vapaasti — kuin Hannula, joka oli tarkasti esityksensä kirjoittanut, niinkuin näkyi (Ed. Räisänen: Parannettu painos!). Mutta minä vakuutan, että päämäärissä sen ylitse, mitä ed. Hannula nyt tässä toi esille, ei ole koskaan sen liikkeen piirissä, jota te nykyään pidätte kansanvallan vihollisena ja vastustajana, puhuttu. Ainakaan minä en ole koskaan kuullut, että olisi sen pitemmälle päämäärään nähden menty.

Onhan kieltämätön totuus se, että nykyinen järjestelmä, — sitä ei kukaan voi kieltää, kun menee tuntoonsa ja siihen mitä hän asioista yleensä tuntee —, että nykyinen järjestelmä on vienyt eduskunnalta maassa jotakuinkin tyystin kaiken arvovallan. Sitä pidetään laitoksena, jossa puolueet keskenään riitelevät, usein varsin tyhjiä asioista, ja jossa kaikki asiat määrätään, ei sen mukaan, mitenkä asiat oikein ovat, vaan puolueittain (Ed. Räisänen: IKL soittaa rauhantorvea!). Tämä on kaiken tällaisen parlamentarismien tulos. On meitä sanottu parlamentin vihollisiksi. Sellaisia vihollisia on aina syntynyt siellä, missä puoluevaltainen järjestelmä oikein kukoistaa. Minä olen Lapuan kirkon arkistosta „vapauden ajan” viimeiseltä ajalta löytänyt merkillisen pöytäkirjan. Se oli pitäjän kokouksen pöytäkirja, jossa annettiin lausunto eräästä miehestä, joka pyrki Lapuan pitäjän asukkaaksi; — siihen aikaanhan pitäjän kokoukset antoivat lausuntonsa niistä. — Tässä lausunnossa, joka on ruotsiksi kirjoitettu, ilmoitettiin, että seurakuntalaiset eivät mitenkään tahtoneet ottaa kysymyksessä olevaa miestä pitäjän asukkaaksi siitä syystä, että hän on tavattoman riitainen ja pahansisuihin mies, „han är en riktig parlamentmakare”, siis, että hän on oikea eduskuntarähisijä, jos minä sanoisin sen nykyisellä kielellä. Katsokaa, tällainen käsitystapa oli silloin vallalla ja kieltämättä tätä käsitystapaa on nyt vallalla. Eihän meissä ketään niin sokeata ole, ettei sitä huomaa, kun käy maakunnassa ja kuuntelee mitä siellä puhutaan ja katselee asioita avoimin silmin. Mutta ei ole surullista ainoastaan se, vaan ennen kaikkea se, että tämä järjestelmä on, niinkuin ed. Hannula aivan oikein ja asiallisesti sanoi, vienyt hal-

lituksen arvovallan. Se on maalle, kansalle ja valtakunnalle mitä suurin onnettomuus. Jos hallituksen arvovalta häviää, niin silloin häviää laita arvovalta ja kaikelta järjestetyltä eläältä. Sitä ei myöskään käy kenenkään kieltäminen. Ja hallitukset, joita puolueittain muutellaan, kadottavat arvovaltansa, eikä asia — ed. Hannula puhui siitä, että nyt on pikkuista prosenttimäärää edustava hallitus — ei asia paljon muutu, jos näissä oloissa, sitten kun yhteiskunta on muka hädässä, keksitään se keino, että puolueet muodostavat yhteisen hallituksen. Eivät yhteiset puoluehallitukset ole paljon sen parempia, vaan usein käy niin, että parlamenttiviheliäisyys, puolue riitaisuudet ja keskinäinen vahdissaolo vietään hallituksen pöydän taakse. Eräs englantilainen kirjailija sanoo, ettei hän suurta odota siitä, että vanhat parlamenttitappelukukot eräänä päivänä tekevät sulan sovinnon ja päättävät yhdessä hallita valtakuntaa, mutta kuitenkin puolueittain. Tämä hallituksen arvovallan aleneminen on nykyisen järjestelmän tulos, nykyisen vaalijärjestelmän ja parlamenttaarisen järjestelmän. Tästä on seurauksena, että ei ole vaarassa vain parlamentti ja hallitus, vaan lopulta koko isänmaa ja valtakunta. Sillä olen aivan vakuutettu siitä, mitä ed. Hannula sanoi, että hallituksen heikkous merkitsee valtakunnan heikkoutta ja koko isänmaan elämän heikkoutta.

Jos tervehtyminen alkaisi tapahtua tähän suuntaan, kuin ed. Hannula puheessaan viittasi, eikä vain ajatuksissa ja puheissa, vaan teoissa, niin herrat edustajat saisivat pian nähdä, että me, joita te nyt pidätte kansanvallan vihollisina, olemme samalla linjalla emmekä suinkaan yhteistyötä kiellä. Minua on ihmetyttänyt se, että hallituksen taholta esim. ministerien pitämässä esitelmissä on monissa tunnustettu nykyisen järjestelmän heikkouksia. Nämä tunnustukset edellyttäisivät myöskin rohkeita otteita näiden heikkouksien parantamiseksi. Niitä me olemme odottaneet, mutta emme ole kuitekaan nähneet. Minä siis tervehdin ilolla tällaista tervehtymistä mieliteissä, kuin ed. Hannulan puhe, jolle täällä vasemmistossa naurettiin ja myös ruotsalaisessa oikeistossa (Vasemmalta: Se oli Kareksen puhe!). Minä en kyllä luule, että asia on aivan niin yksinkertainen kuin ed. Hannula luulee. Olen paljon ajatellut

vaalijärjestelmää, olen tutkinut sitä eri ta-
hoilta ja myöskin eri maiden parlamentaa-
risia oloja silmälläpitäen. Yhteen aikaan
luulin, että asia olisi todellakin niin yksin-
kertaisesti järjestettävissä kuin yhden mie-
hen vaalipiireillä. Sillä saavutetaan kyllä
jo paljon, varsinkin, jos lisäksi olisi täyte-
vaali, että jokaisen täytyisi saada ehdoton
enemmistö, ennenkuin pääsee eduskuntaan.
Sillä olisi jo paljon voitettu, olisi päästy
siitä sokeasta ja järjettömästä kimppuvaa-
lista, missä me nykyään olemme, ja missä
valitsija ei saa valita miestä, vaan kimpputa,
kokonaista joukkoa ihmisiä, joista hän ei yh-
tään tiedä, kuka niistä eduskuntaan tulee;
voi tulla sellainen, jota kaikkein vähimmin
olisi siinä kimpussa toivonut. Mutta ei asia
sittenkään aivan niin yksinkertaista tietä
selvene. Olen vakuutettu siitä, että voidaan
löytää vielä tehokkaampi järjestelmä ilman,
niinkuin minä eräässä puheessani täällä sa-
noin, ilman että todellisen kansanvallan
päästä yhtään hiusta putoaa.

Huomautan vain siitä, mistä ed. Sergelius
tässä jo huomautti, että eivät olot Ranskassa
suinkaan ole millään tavalla ihanteelliset.
Eiväthän tietääkseni missään eurooppa-
laisessa parlamentaarisesti hallitussa maassa
ole hallitukset vaihdelleet niin paljon kuin
Ranskassa. Emme edes me, vaikka meillä
on aika suuri ennätys hallituksien lukui-
suudessa, ole sentään ennättäneet Ranskan
tasalle. Ja koko järjestelmä Ranskassa ki-
tisee ja kulkee eteenpäin aivan niinkuin
rattaissa olisi hiekkaa. Se on aivan kieltä-
mätöntä, ja me näemme, että Ranskassa
juuri näiden heikkouksien, tämän hallituk-
sen tavattoman vaihtelun tähden, on syn-
tynyt liikettä, joka ottaa esikuvaa Saksasta
ja vie samaan suuntaan. Se on näkyvässä
Ranskassa jo, ja pyydän huomauttaa, että
herroilla sosialidemokraateillakin on näinä
päivinä Ranskasta jotakin opittavaa. Siellä
on teidän tahollanne syntynyt sosialistinen
liike, joka ilmeisesti kulkee lähellä Hitlerin
linjaa. Niin on sielläkin tyytymättömyys
voimallinen, eikä suinkaan ilman syytä.
Englannissa sitävastoin ovat olot nytkin
vielä paremmat kuin missään muualla, ja
aivan viimeisiin vuosikymmeniin asti ovat
todellakin olleet ihanteelliset. Eihän Eng-
lannissa hallitukset vaihdu sillä tavalla,
vaan useimmat ovat useita vuosia, koko pa-
lamenttiajan on yksi hallitus. Mutta Eng-
lannissahan onkin parlamentarismi — sehän

on parlamentarismien syntymämaa, — syn-
tynyt valtakunnan historiallisista oloista ja
sieltä se on tuotu muihin maihin, mutta ei
ole voitu tuoda englantilaista järjestelmää
pohjaan asti eikä missään tapauksessa eng-
lantilaista parlamenttikotyyymiä, joka mer-
kitsee enemmän kuin mitkään lait ja ase-
tukset.

Englantilaisessa järjestelmässä on kaksi
asiaa, jotka ovat järjestelmän voimana ja
jotka ovat kaiken oikean parlamentarismien
voimana. Jos niistä jompikumpi häviää,
niin parlamentarismi on myöskin tuomittu
häviöön ehdottomasti. Toinen on kaksi-
puoluejärjestelmä, se järjestelmä, jossa
yksi puolue todella hallitsee maata ja toi-
nen lojaalisesti arvostelee hallitusta, tie-
täten, että joskus tulee senkin aika ja tar-
vitsee sekin lojaalista arvostelua vastusta-
jain puolelta. Kahden puolueen järjestel-
mässä ei puolue-elämä koskaan voi synnyt-
tää sitä katkeruutta, niitä rumia kasvan-
naisia, mitä puoluejärjestelmä on synnyt-
tänyt kaikissa maissa. Ajatellaan — minä
mainitsen vain esimerkin — Amerikkahan
on vielä suurin piirtein katsellen kahden
puolueen maa, milloinkahan meillä tapah-
tuisi sellainen tapaus, joka sattui viime
presidentin vaalien jälkeen Chicagossa, kun
republikaaninen presidenttiehdokas voitti.
Oli suureen halliin kokoontunut kymmen-
kuntatuhatta ihmistä molemmista puo-
lueista. Jännittyneinä odotettiin vaalien
tulosta ja kun tulos ilmoitettiin ja republi-
kaanit olivat voittaneet, niin tietysti siellä
huudettiin moninkertaiset eläköön-huudot,
tavaton riemu vallitsi. Demokraatit olivat
noloina. Vähän hetken perästä nousee re-
publikaanien keskuudesta mies ja sanoo:
„Yksi eläköön-huuto on vielä huudettava
ja sen me tahdomme huutaa täydellä voi-
malla: Eläköön demokraatit!“. Se oli kah-
den puolueen järjestelmän tulosta, jossa
molemmat ryhmät tiesivät, että heidänkin
aikansa tulee ja he tarvitsevat silloin toi-
silta sitä myötätuntoista ja oikeata arvos-
telua, mitä meillä ei koskaan puolue voi
antaa toiselle. Siis tämä on eräs parlamen-
tarismien perus: kaksi puoluetta.

Englannissa on asia ruvennut vaikeutu-
maan senjälkeen, kun on tullut kolmas
puolue, sosialidemokraattinen tai työväen-
puolue, niinkuin sitä siellä nimitetään,
mutta englantilainen mentaliteetti on sel-
lainen, että se on tähän asti aina kimmoi-

sesti pyrkinyt takaisin kahden puolueen järjestelmään. Se ei kuitenkaan riitä selittämään parlamentarismien voimaa Englannissa. Siihen tarvitaan eräs toinen tärkeä tekijä, jota minusta aivan liian vähän huomataan. On yleensä ulkopuolella Saksan tehty pilaa ja sanottu epäkansanvaltaiseksi erästä periaatetta, jota Saksan hitleriläiset voimallisesti tunnustavat: johtajaperiaatetta. Tämä periaate — enhän minä nyt käy puhumaan siitä, onko se Saksassa toteutettu paremmin tai huonommin, — itse tämä johtajaperiaate on sellainen, joka kuuluu kansakuntien ja valtakuntien hallituselämään aivan itsestään ja luonnollisena osana. Jos johtajaperiaate hävitetään valtakunnan lainsäädäntö- ja hallituselämästä, silloin ei mikään järjestelmä voi meitä auttaa. Se on elämän luonnollisiin lakeihin kuuluva. Se on sellainen, joka kasvaa elämästä itsestään, se oikea isäntäperiaate, josta ed. Hannula myöskin huomautti. Englannissahan johtajaperiaate on parlamentaarisessa elämässä mitä johdonmukaisimmin toteutettu aina viimeisiin aikoihin asti. Ensinnäkin hallitus on ehdottomasti johtamassa maan asioita, oli hallitus mikä se milloinkin on, se ehdottomasti johtaa. Tietääkseni noin kolmisenkymmenen vuoteen ei Englannin parlamentissa ole muutettu hallituksen tekemiä lakiehdotuksia kuin kaksi kertaa, vain kaksi eri kertaa — jos en nyt aivan erehdy, voi olla pieni erehdys muistissa, mutta suunnilleen on näin — on muutettu niitä lakiesityksiä, mitä hallitus on antanut. Meillähän ja kaikissa muissa parlamenteissa hallituksen esitykset ovat puhdasta ilmaa, paperipalasia, joihin joka ainoa edustaja ja joka puolue koettaa panna oman Eskonpuumerkinsä. Sellaiseen tilanteeseen on jouduttu — naurettavimpia tilanteita ja samalla surullisimpia on esimerkki viime aikojen Espanjasta. Siellä on presidenttinä kiihkokatolilainen mies, aivan jyrkästi katolinuskoinen, mutta hänen oli pakko kirjoittaa nimensä lakiin, joka miltei hävittää katolilaisen kirkon Espanjasta. Hän on siis joutunut samaan asemaan kuin „vapaudenaikana” kuningas, jonka nimileimalla varustettiin laki silloin, kun kuningas ei sitä itse allekirjoittanut. Ja minä pyydän huomauttaa, herrat, tämä eduskunta on pakottanut meidän vanhan arvokkaan presidenttimme jo kerran sellaiseen

tilanteeseen ja aivan suotta (Vasemmalta: Ei ollut suotta!).

Johtajaperiaate on tunnustettu Englannissa. Hallitus on ehdottomasti johtamassa ja sinä päivänä, kun esim. sen tekemästä budjettiehdotuksesta, jonkun ministeriön budjetista edes yksi punta vähennetään, silloin on se merkki, että hänen aikansa on tullut. Hallituksen täytyy ehdottomasti olla johtamassa. Mutta ei ainoastaan hallitukseen nähdessä tämä johtajaperiaate ole toteutettu, vaan se on toteutettu myöskin molemmissa puolueissa, ehdoton johtajaperiaate. Meillä puhutaan puoluejohtajista, mitä ne semmoiset meillä ovat? (Vasemmalta: Itse olette semmoinen!) — Missä ne ovat sellaiset puoluejohtajat meillä, ne ovat tänä päivänä ja huomenna niitä ei ole. Sanoin eräälle vanhalle poliitikon miehelle, joka valitti sitä, että Suomesta puuttuu kaukonäköiset politiikan tekijät, kysyin häneltä, hyvältä ystävältäni: No, osaisitko sinä hoitaa kaukonäköisesti politiikkaa. Sanoppa nyt suoraan. — Hän sanoi: Ei, se oli mahdotonta. — Miksi se oli mahdotonta? — Sen tähden, että se, mitä minä suunnittelin, piti viedä aina puolueeseen tarkastettavaksi, ja puolue vei nämä suunnitelmat, mihin se tahtoi. —

Englannissa ei koskaan puolueessa voi käydä näin. Puoluejohto johtaa puoluetta ja sinä päivänä, kun puolue menee toiseen suuntaan, johtajat eroavat, usein koko puolueesta. Johtajaperiaate on siis toteutettu englantilaisessa parlamenttielämässä. Jos meilläkin asema tahdotaan todella pelastaa, niin olisi tässä tällä eduskunnalla suuri ja, minä sanoisin, ihanan korkea tehtävä. Me voisimme pelastaa tämän maan suuresta riidasta ja taistelusta, jos me kerran voisimme kaikki kieltää itsemme niin, että me yrittäisimme luoda tälle maalle sellaisen järjestelmän, jossa edustajat eivät jo ennakolta, eduskuntaan tullessaan ole puolueihin sidottuja, missä ei joka ainoa mitätönkin asia tule lopulta puolueasiaksi ja missä johtajaperiaate toteutettaisiin. Jos me voisimme kaikki tällaiseen päämäärään pyrkiä ja tällaiseen järjestelmään päästä, niin tulevaiset sukupolvet voisivat siunata meitä, ja tämä eduskunta voisi olla käänteentekevä Suomen kansan historiassa, yhteisen isänmaan ja koko yhteisen kansamme onneksi ja menestykseksi.

Ed. Virkkunen: Herra puhemies! — Ed. Hannula on iltamyöhällä yllättänyt eduskunnan suurella parlamenttaarisella puheella, josta tullaan puhumaan vielä pitkät ajat ja jolla epäilemättä tulee olemaan myöskin merkitystä poliittisen elämämme kehityksessä. Hän oli, niinkuin kaikesta huomasi, huolellisesti ja harkitsevasti valmistanut esityksensä. Meillä muilla, jotka emme voi olla muutamia sanoja sanomatta tai reunamuistutuksia liittämättä hänen esitykseensä, ei ole tähän valmistukseen tilaisuutta, vaan puhumme sen välittömän vaikutuksen alaisina, jonka hänen puheensa on herättänyt.

Minä jätän sanomatta, kuinka kaikki ne laajaperäiset ja suurusuuntaiset näkökohdat, joita ed. Hannula on esittänyt, saadaan mahtumaan hallituksen esitykseen vaalilain muuttamisesta. Erinäisissä kohdissa huomatakseni ed. Hannula itsekin tätä epäili, mutta evästi kuitenkin perustuslakivaliokuntaa sillä toivomuksella, että valiokunta tämän yhteydessä ottaisi vakavasti harkitakseen myös kysymystä koko vaalijärjestelmän muuttamisesta yhden miehen vaalipiireiksi. Puolestani suuresti epäilen, onko perustuslakivaliokunta ollenkaan tässä yhteydessä kykenevä noudattamaan ed. Hannulan toivomusta, enkä käsitä, että tällainen suuri kysymys voitaisiin selvittääkään sillä tavalla kuin ed. Hannula ajattelee. Minulla näet on juuri tämän asian, yhden miehen vaalipiirien harkitsemisesta, kokemusta viime vuosilta. Sitä on harkittu, jopa virallisestikin. Svinhufvudin hallitus otti tätä kysymystä valmistaaksensa. Sen suorittamat esityöt jäivät puolitiehen, kun hallituksen elinaika oli sangen lyhyt. Mutta sinäkin aikana jo havaittiin, että kysymys on hyvin monipuolinen ja laajakantoinen ja vaatii paljon asiallista valmistamista (Ed. Räisänen: Onhan siitä Teljon lentokirjanen?). Ei Teljon lentokirjanen ensinkään riitä asian selvittämiseksi, se esittää ainoastansa muutamia näkökohtia, ponsia, mutta siihen perusteelliseen työhön, joka on suoritettava Teljo suppeassa lentokirjassaan tietysti ei ole voinut antautua (Ed. Räisänen: Mutta se kai tehtiin hallituksen toivomuksesta!). Sitten myöhemmin, Svinhufvudin hallituksen jätettyä paikkansa, on erinäisissä piireissä tätä ed. Hannulan nyt niin suuresti harrastamaa kysymystä pohdittu. Sitä on myöskin koetettu yksi-

tyisellä taholla niin paljon valmistaa, kuin mahdollista on ollut, mutta on tultu samaan tulokseen, että asia on hyvin laajakantoinen ja vaatii vielä enemmän valmistusta, kuin mihin yksityisissä piireissä on ollut tilaisuutta. Kuitenkin minulla on pääasiassa ed. Hannulan käsitystä lähentelevä ajatus. Minä kyllä luulen, että ed. Hannula yliarvioi yhden miehen vaalipiirien merkitystä keinona, päästäksemme niistä vaikeuksista, joihin parlamenttaarinen elämämme on meidät johtanut. Luulen, että hän siinä kohden yliarvioi yhden miehen vaalipiirien pelastavaa voimaa, mutta tästä huolimatta minulla on se käsitys, että on hyvinkin mahdollista, että meidän maassamme etäisessä tai läheisessä tulevaisuudessa siirrytään yhden miehen vaalipiireihin. Mutta tämä jääköön tulevaisuuden kysymykseksi.

Ed. Hannulan lausunnon voima on nähdäkseni siinä terveessä ja oikeassa arvostelussa, siinä kritiikissä, jonka hän yllätyksekseni on täällä näin julkisesti ja tarkan harkinnan mukaan lausunut. Onhan näistä asioista puhuttu eduskunnassakin ja muutoin julkisuudessa. Tavallisesti on saatu varsinkin vasemmiston taholta tietää, että kaikki tällainen kritiikki on vain taantumuksellisuuden ilmausta. Mutta että me tänä iltana olemme kuulleet meille kylläkin tunnettuja ja tuttuja arvosteluja, se osoittaa, että asiat ovat kipeitä ja että parlamenttaarisessa elämässä ilmestyneitä epäkohtia ei voida kieltää. Ed. Hannula on epäilemättä oikeassa siinä, että jos annetaan asioitten mennä vain kulkuansa sillä tavalla, kuin ne ovat viimeisinä aikoina kulkeneet, niin me ennen pitkää jonakin kauniina päivänä tulemme huomaamaan, että olemme joutuneet auttamattomien vaikeuksien eteen (Ed. Väisänen: Ja puoluehaarautumia tulee!). Tässä kohden olen samaa mieltä kuin ed. Hannula. Hänen sanansa on kyllä sana aikansa lausuttu ja hyvä on, että se on tullut lausutuksi juuri siltä taholta, jota ed. Hannula edustaa.

Tahtoisin tehdä eräitä reunamuistutuksia vain näin suoralta päältä eräisiin ed. Hannulan edustamiin näkökohtiin osoittaakseni, että minäkin olen paljon näitä kysymyksiä harkinnut. Minun ymmärtääkseni parannustoimenpiteet, joita täytyy suorittaa julkisessa elämässämme, voivat monessa koh-

den kulkea siihen suuntaan, kuin ed. Hannula täällä on hahmoitellut.

Ensimmäinen reunamuistutukseni koskee kansanvaltaa ja parlamentarismia. Käsitin ed. Hannulan lausunnon sillä tavalla, että hän ei, niinkuin monasti tehdään ja niinkuin varsinkin sosialidemokraatit ovat eduskunnassa tehneet, ilman muuta rinnasta kansanvaltaa ja parlamentarismia. Voimme olla sekä vakaumuksellisia että julkisen elämän käytännössä demokraatteja, enkä omasta puolestani voi ajatella, mitenkä Suomen valvutunut kansalainen, joka historiastansa on jotakin oppinut, voi olla mikään muu kuin demokraatti. Siitä myöskin seuraa, että hän tahtoo edistää todellista demokraattista elämää ja hallitustapaa maassa. Mutta meidän tulee päästä yksimielisyyteen myöskin siitä, että demokratian nimellä — siihen kait ed. Hannulakin viittasi — esitetään nykyaikana sekä opeissa että käytännössä paljon sellaista myöskin meidän eduskunnallisessa ja puolueitoiminnassamme, jolla todellisen demokratian kanssa on sangen vähän tekemistä. Itse asiassa meidän puolue-elämämme kaikkine haarautumineen, josta toisessa yhteydessä olen puhunut, voivat muodostua ja monella taholla muodostuvat sellaisiksi, että ne ovat vähäisessä määrässä demokratisia. Olemme saaneet viimeisten vaalien jälkeen havaita, että sosialidemokraattiset johtajat esim. ovat olleet tyytymättömiä siihen, että viime vaaleissa heidänkin puolueessansa suuremmassa määrässä kuin aikaisemmin siirryttiin kolmen edustajan vaalilistoista yhden miehen vaalilistoihin. Olen lukenut heidän pää-äänenkannattajassaan valituksia siitä, että puoluejohto ei yhtä hyvin kuin aikaisemmin voinut määrätä, kutka monista ehdokkaista tulivat todella valituiksi. On julkisesti lausuttu se ajatus, että on palattava entiseen käytäntöön, kolmen miehen edustajalistoihin siitä syystä, että puolueen johto voi silloin paremmin hoitaa asioita niin, että ehdokkaat, joita halutaan saada eduskuntaan, tulevat todella valituiksi. Tämä on yksi esimerkki siitä, mitenkä kansanvallan, demokratian naamarilla voidaan harjoittaa hyvinkin yksivaltaista tai harvanvaltaista poliittisen elämän käytäntöä (Ed. Räisänen: Kahden miehen listoita Vinkkunnenkin tuli eduskuntaan!). Ei omasta toiminnastaan, vaan yksinomaan hänen valitsijainsa toivomuksesta

ja tahdosta (Ed. Räisänen: Entäs Vaasan Jaakko!). Kun vakavasti käsittelemme tätä kysymystä, meidän pitäisi myös päästä selvyyteen siitä, mikä on todellista ja oikeaa kansanvaltaa valtiollisessa elämässämme, miten pääsemme sitä puhdistamaan, sitä kehittämään ja siitä tekemään oikeita johtopäätöksiä.

Kun ed. Hannula, suositellessaan yhden miehen vaalipiirejä, löytää niin paljon hyviä esikuvia sekä Englannin että Ranskan nykyisestä vaalijärjestelmästä, niin saanen epäillä, onko hän tarpeeksi syvällisesti perehtynyt näihin asioihin. Täällä on jo ed. Kares oikein huomauttanut, miten erilainen parlamentaarinen käytäntö on Englannissa verrattuna siihen, mikä se on Ranskassa. Olen jo kauan ollut selvillä siitä, olen jo useita vuosia sitten julkisuudessaakin lausunut, että Suomen parlamentaarisen elämän heikko kehitys osalta johtuu siitä, että me olemme alusta pitäen asettaneet liian suuressa määrässä ranskalaisen parlamentarismien esikuvaksemme emmekä ole ottaneet riittäviä esikuvia Englannista, jossa kumminkin, niinkuin täällä on huomautettu, parlamentarismia on paljon edullisemmin ja eheämmin voitu toteuttaa kuin Ranskassa.

Se arvostelu, minkä ed. Hannula täällä on esittänyt valtiollisen elämän epäkohdista, sattuu aivan erikoisesti ranskalaiseen parlamentarismiin. Ei auta se, että muodostetaan vain yhden miehen vaalipiirejä. Se, joka on ratkaiseva tekijä parannuksiin pyrittäessä ja johon ed. Hannula ei ole kiinnittänyt huomiota, mutta jonka ed. Kares täällä mainitsi, on se, että kysymys hallituksen johtavasta toiminnasta ja hallituksen auktoriteetista on aivan toinen Englannissa, kuin mitä se on Ranskassa. Ranskan hallitusten lyhytaikaisuus, niiden tuleminen ja meneminen johtuu siitä, että Ranskassa on toteutettu n.s. valiokunta- tai eduskuntaparlamentarismia, jota vastoin Englannin hallitusten pitkäikäisyys ja lujuus johtuu siitä, että siellä on toteutettu n.s. kabinettiparlamentarismi. Ranskassa puolittain tosissa, puolittain leikillä ja ivalisesti sanotaan, että Ranskan mahtavissa valiokunnissa, ennen kaikkea finanssi-, sikkäläisessä valtiovarainvaliokunnassa, aina edustajia jonottaa odottaessaan tietä ministeripenille. Siellä valmistuvat tulevat ministerit. Nämä Ranskan parlamentin mah-

tavat valiokunnat pitävät hallitusta alituisessa kurissa ja valmistautuvat kaatamaan hallitusta, jotta ne siellä jonottavat pääsivät paikoille. Ranskalainen valtiomies Tardieu on muutamia viikkoja sitten kirjoittanut sarjan poliittisia artikkeleja eräässä Pariisin lehdessä, artikkeleja, jotka ovat herättäneet huomiota ympäri Eurooppaa. Näissä artikkeleissaan hän harjoittaa jotenkin samaa arvostelua Ranskan hallitusparlamentarismista, sen suurista epäkohdista, sen heikkoudesta, kuin mitä ed. Hannula täällä nyt on yleensä lausunut. Olisi voinut luulla, että ed. Hannula on varsinkin esityksensä alkuosassa tutustunut näihin Tardieun poliittisiin arvosteluihin.

Ydinkysymys parlamentarismien ja kansanvallan kohentamisessa on lujan, johtavan hallitusvallan synnyttäminen. Kun muutamia istuntoja sitten täällä kuulumme sosiaalidemokraattien taholta moitittavan ulkoministeriä siitä, että hän ei ollut ulkoasiainvaliokunnalle antanut tilaisuutta jo hyvissä ajoin olla mukana kauppasopimusta koskeissa neuvotteluissa, niin tämä oli aiheeton ja huono muistutus. Se osoittaa juuri sitä, että ranskalainen pyrkimys päästä valiokuntatietä ohjaamaan kaikkia hallituksen toimia ja pitämään hallitusta kurissa, aivan liian suuressa määrässä tahdotun tunkautua Suomenkin eduskuntaan. Jos lähemme noudattamaan ed. Sventorjetskin neuvoja ja vaatimuksia tässä kohden, niin luisumme yhä heikompaan ja yhä enemmän horjuvaan hallitusvaltaan. Tätä ydinkohtaa nykyisten olojen kohentamisessa ed. Hannula ei ole lausunnossaan ollenkaan ottanut huomioon. Se kumminkin on kysymys, jonka ympärille kaikki muut reformivaatimukset kiteytyvät. Meillä täytyy päästä siihen, että johtajaperiaate, vastuunalaiseen hallitukseen keskitettynä pääsee meidänkin valtiollisessa elämässämme paljon suurempaan arvontaan ja todelliseen tehoon, kuin mihin se tähän saakka on voinut päästä.

Mitä vielä erittäin yhden miehen vaalipiireihin tulee, niin sen lisäksi, mitä siitä olen huomauttanut, tahdon sanoa, että kenties hyppäys 26 edustajan vaalipiiristä ilman muuta yhden miehen vaalipiiriin olisi liian raju yhdellä kertaa. Enemmän pidettäisiin silmällä käytännöllistä elämää ja historiallisen kehityksen kontinuiteettia, jos pyrittäisiin alussa vaalipiirien tuntuvaan

pienentämiseen, mitä ehdokkaiden lukumäärään tulee. Heitän esille kysymyksen, eikö olisi syytä vakavasti ajatella ja tutkia kolmen edustajan vaalipiirin mahdollisuutta. Tämä tulisi, sen myönnän, tulevaisuudessa johtamaan yhden miehen vaalipiireihin. Minäkin käsitän, että tulemme siihen menemään, taikka jollemme me, nykyinen sukupolvi, niin joku myöhempi sitten. Mutta ehkä ei olisi syytä ilman muuta tällaista suurta hyppäystä suorittaa, vaan koettaa jaksottain kulkea päämäärää kohti.

Tässä yhteydessä pyydän huomauttaa siitä, että eduskunnassa on meidän taholtamme esitetty myöskin aloite edustajain lukumäärän vähentämisestä. Olen sitä mieltä, että tämäkin kysymys on otettava vakavasti harkittavaksi silloin, kun kansanvaltaista ja parlamentaarista elämää tahdotaan parantaa ja kohentaa. Erityisesti jos pyrimme vaalipiirejä pienentämään ja asetamme kehityksen määräksi päästä yhden miehen vaalipiireihin, niin siinä yhteydessä samalla kysymys edustajain lukumäärän vähentämisestä tulee työntäytymään esille. Se on asia, jota ei voida erottaa niistä pyrkimyksistä, joiden tuliksi ed. Hannula täällä nyt on asettunut.

Tietenkin on kansakunnan valtiolliselle elämälle erityisen tärkeätä, että valitsijat, kansalaiset, saavat valita todella ehdokkaita, henkilöitä ja persoonallisuuksia, eivät pelkkiä puolueita. Kuulemme laajain valitsijain keskuudesta esitettävän, sen valituksen, että heitä käsitellään ainoastaan vaalikarjana, suurena laumana, jota puolueet ja puoluejohtajat työntävät niihin karsinoihin, joihin heidät pitää saada mahdollisimman suurissa joukoissa sijoitetuiksi. Erittäin Englannissa on valtiollisen elämän syvää harrastusta ylläpitänyt se, että siellä valitsija todella on voitu asettaa henkilöiden kosketukseen ja ne tietävät, ketä he parlamentiinsa äänellään auttavat. Meillä suuret tai meidän puolueemme muodostavat helposti toimintansa niin jäykäksi ja suvaitsemattomaksi, että siirtyminen meillä puolueesta toiseen on merkillinen ilmiö ja sitä selitetään sekä ystävien että vastustajain taholta hyvin eri tavalla. Englannissa siirtyminen puolueesta toiseen on tavallista. Englannissa peräkkäisissä vaaleissa kansallinen saattaa äänestää toisen puolueen ehdokkaita siitä syystä, että kysymys siellä on asioista ja henkilöistä suuremmassa

määrässä kuin puolueista ja puolueiden enemmän tai vähemmän kuluneista ohjelmista. Siellä päivän suuret kysymykset ratkaisevat valitsijain kannanoton. Kun tarkemmin seuraamme Englannin valtiolista elämää, näemme, miten kä siellä voi tapahtua, niinkuin sanotaan, suoranaisia maan vyörymiä toisesta puolueesta toiseen. Ja tämä tapahtuu juuri sen takia, että valitsijat asetetaan henkilöittensä, luottamusmiestensä kosketukseen suuremmassa määrässä kuin Ranskassa.

Näihin reunamuistutuksiin minä tässä yhteydessä rajoitun. Olen varma siitä, että ed. Hannulan vakavasta esityksestä tullaan vielä paljon puhumaan, sitä tullaan käsittelemään monelta eri puolelta. Omasta puolestani olen hyvilläni, että tämä kysymys on tullut täällä esille niin valmistulla tavalla, kuin ed. Hannula omasta puolestaan sen on tehnyt.

Lausuin jo esitykseni alussa epäilykseni siitä, voidaanko ed. Hannulan sydämellä olevaa kysymystä käsitellä nyt valiokuntaan lähetettävän hallituksen esityksen yhteydessä. Minä tätä epäilen, mutta olen mielelläni mukana toisessa yhteydessä myötävaikuttamassa siihen, että ne näkökohdat ja pyrkimykset, joita ed. Hannula puheessaan on esittänyt, pääsevät meidän eduskunnallisessa toiminnassamme vaikuttamaan.

Minä en harjoita sellaista kritiikkiä hallituksen esityksen suhteen, jota täällä ed. Hannulakin ja varsinkin ed. Sergelius ovat harjoittaneet. Minä näen, että jos nykyinen vaalijärjestelmä toistaiseksi säilytetään, hallituksen esitys kumminkin tietää edistystä. Se tietää edistystä siinä, että se luullakseni tyydyttää meidän maakunnissamme laajain valitsijajoukkojen pyrkimyksiä. Minulla on se käsitys, että kansalaiset ja valitsijat laajalti ovat vähemmän riitaisia, kuin mitä me täällä eduskunnassa olemme. Heidän on naapuri-, kylä- ja kunnallisissa oloissansa helpompi päästä yhteistoimintaan suurissa ja pienissä asioissa, kuin mitä meillä näyttää olevan täällä eduskunnassa. Sentähden jokainen pyrkimys, joka tähtää suuremman yhteyden luomiseen meidän poliittisessa elämässämme, on laajoille, ainakin porvarillisille valitsijajoukoille, jotka jakautuvat eri puolueisiin, sangen mieluinen. Tätä pyrkimystä palvelee ymmärtääkseni hallituksen

esitys. Sosialidemokraatit ovat lehdistään jo ennättäneet sanoa, että heille hallituksen esitys on vastenmielinen siitä syystä, että se tulisi johtamaan porvarillisia kansaineksia ja valitsijoita enemmän yhteen. Jos näin tulisi tapahtumaan, niin se samalla on omiansa luomaan pohjaa suuremmalle yhteistoiminnalle meidän julkisessa elämässämme yleensä ja eduskuntatoiminnassamme erittäin, ja ehkä osaltansa vaikuttamaan myöskin siihen, että edellytyksiä saadaan lujemman ja pitkäaikaisemman hallitusvallan harjoittamiseen. Nämä ovat ne näkökohdat, joiden nojalla minä olen myötämieleisesti suhtautunut hallituksen esitykseen. En huomaa siinä tilassa, missä me nykyään valtiollisessa ja eduskunnallisessa toiminnassamme olemme, hyväksi muuta kuin kannattaa hallituksen esitystä.

Ed. Kivisalo: Herra puhemies! Ed. Hannula on meille nyt koettanut valaa kultaisen vasikan uudesta vaalijärjestelmästä. Hän on esittänyt muotojen palvontaa ja unohtanut kokonaan sen, että kaikissa asioissa ei ole muoto yksin tärkeä, vaan myös sisällys. Jos sisällys on hyvä, niin silloin vaillinaisempikin muoto menee mukiin, jos taas sisältö on kelvoton, niin se tekee hyvänkin muodon kelvottomaksi. Minun muistui mieleeni eräs asia kuulesani ed. Hannulan pitkää puhetta, nim. se, että tällä kansalla näyttää olevan aina kansanedustajia myöten taipumus palvoa joitakin muotoja, uskoa joihinkin vähäpätöisiin ulkonaisiin seikkoihin, jotka olivat jo niinä aikoina huomattavissa, kun Elias Lönnrot kulki Karjalan laulumaille ja lääkäri kun oli, koetti auttaa ihmisiä heidän taudeistaan. Hän huomasi etteivät hänen neuvonsa kelvanneet, hän otti selvää, mistä se johtui ja huomasi, että siellä oli n. s. poppamiehiä, jotka myös paransivat ihmisiä taudeistansa ja sitä tehdessään mulkoilivat silmillänsä ja tekivät outoja kädenliikkeitä, ja ihmiset uskoivat näihin temppuihin. Lönnrot alkoi tehdä samalla tavalla ja sitten häneen uskottiin. Meillä on Lönnrotin aikojen jälkeenkin ilmennyt samanlainen muodon palvominen. Se on ilmennyt monissa asioissa eikä vähimmin silloin kun tapahtui eduskuntauudistus ja käytiin ensimmäisiin vaaleihin. Silloin uskottiin voivan tapahtua vaikka mitä, jos vain punainen viiva tulee oikealle paikalle

vedettyä. Ja nyt meillä vahvasti uskotaan eräissä piireissä, että mustan puseron päälle panemalla ja varustamalla itsensä sinisellä kravatilla sekä panemalla joitakin vastenmielisiä ihmisiä autoihin ja kiikuttamalla niitä jonnekin, saadaan ihmeitä aikaan. Ei valtiollinen elämä, hyvä ed. Hannula, ole sentään niin yksinkertaista, että se vain jollakin uudella muodolla on parannettavissa. Ed. Hannula on erehtynyt, väittäessään että meidän puolueet ovat nykyisen vaalijärjestelmän tuote. Eikö ed. Hannula tiedä, että meillä oli lähimain samat puolueet kuin nytkin, jo kauan ennenkuin meillä eduskuntauudistus tulikaan. Eikö ed. Hannula tiedä, että puolueet syntyvät ja imevät elinvoimaansa kansan elämässä, kansalaisten piirissä olevista vastakkaisuuksista ja että jos tahdotaan parantaa puolue-elämää, niin täytyy koettaa näitä vastakkaisuuksia, joista ne syntyvät ja imevät elinvoimansa, poistaa. Onko ed. Hannulalle todellakin tuntematonta, että meidän eduskuntamme on sentään Ranskan parlamenttiin nähden monta astetta ylempänä. En minä tosiaankaan kansanvallan ja parlamenttarismin ystävänä toivo tänne sellaista, mitä siellä on (Oikealta: Ja missä suhteessa?). Jos meillä onkin joskus hallitus kaatunut johonkin Vaskurin juttuun, niin se on valitettava asia, mutta se on myös ollut varoittava esimerkki, josta on viisastuttu, eikä sellaista ole myöhemmin tapahtunutkaan. Me emme voi tervehdyttää valtiollista elämää sanottavasti muotoa muuttamalla, me voimme tervehdyttää sitä koettamalla kukin osaltamme puhalttaa siihen uutta tervettä ja puhdasta henkeä. Ja siinä on sillä puolueella, johon ed. Hannula kuuluu, vielä paljon korjaamisen varaa, jos en kiellä että sitä on meilläkin. Velvollisuutemme on tehdä voitavamme, että poliittinen elämämme tulisi nykyistä puhtaammaksi, mutta emme saa sitä muotoa muuttamalla, vaan koettamalla itseämme kasvattaa ja kehittää paremmiksi. On enemmän kuin tähän asti opittava tunnistamaan toisin ajattelevistakin se, mitä niissä on pysyvästi hyvää. Sen mukaan kuin minä olen huomannut, niin sitä onkin viime aikoina tapahtunut, lukuunottamatta sitä hajoitustyötä ja siivotonta puhe- ja kirjoitustapaa, mitä äärimmäisellä oikealla on harjoitettu (Keskustasta: Kyllä teilläkin on!). Minä luulen, ettei meistä tee

enkeleitä mikään järjestelmä, vaan sitä kohti ehkä pienen askeleen voimme päästä koettamalla arvostella vähemmän muita ja enemmän itseämme (Keskustasta: Sanoo sana!). Ei ole sellaista järjestelmää, että voitaisiin päästä puolueturnauksista, ei sitä tunne historia, eivät ainakaan ne historiat, mitä minä olen lukenut. Puolueturnaukset ovat niin vanhoja kuin valtiollinen elämäkin huolimatta siitä, mikä järjestelmä on ollut, ja jos puolueet ovat poissa, niinkuin oli Ranskassa Ludvigien aikana, niin tiedämmehän minkälaiseen mädännäisyyteen se vei sen kansan. Venäjällä oli voimakas valtionpäämies, se oli perustuslain ensimmäisen pykälän mukaan vastuussa toistiaan ainoastaan Jumalalle, ei millegään parlamentille, — — sen mädännäisyys on myös kai kaikkien arvoisain edustajain tuoreessa muistissa. Ei sellainen järjestelmä, että on valtiossa mahdollisimman voimakas päämies, semmoisenaan ole mikään ratkaiseva asia tässä suhteessa. Poliittinen mätä ja saasta voi pesiä mihin järjestelmään vain, elleivät kansalaiset herää sellaista vastustamaan.

Mitä muuten tulee poliittisen elämän varjopuoliin, niin ei millään muullakaan alalla ole erehtymättömiä ihmisiä. Ei ole mitään muutakaan toiminta-alaa, jossa ei olisi tehty erehdyksiä. Se joka menee myllyyn, tulee tomuun. Poliitiikan myllyssäkin ryvöttyy yksi niinkuin toinenkin, ellei muustakaan, niin vastustajain solvauksista. Mutta emme halveksi seppää pajasaan sentähden, että hän on noessa, taikka vanhaa kuokkamiestä sentähden, että hänen selkensä on köyryssä. Emme myöskään voi, jos rehellisesti puhutaan, halveksia poliitikkoa, joka joskus erehtyy. Se on mahdollista sitäkin suuremmalla syyllä, kun poliittisessa elämässä lakkaamatta tapahtuu kehitystä, sehän ei pysy paikallaan lyhempääkään aikaa ja se, mikä tänään on mestariteko, voi jo olla huomenna ehkä suurikin virhe. Minä en ymmärrä, mistä ed. Hannula nyt toisi eduskuntaan ja hallitukseen ne yli-ihmiset, joista hän puhui.

Mitä tulee ed. Hannulan arvosteluun hallituksen heikkoudesta, niin olisi hän lyönyt listan pöytään uudesta ministeristöstä, se olisi ollut paljon positiivisempaa kuin sellainen pitkälinen moite nykyisestä hallituksesta (Keskustasta: Olisiko Kivisalo hyväksynyt?).

Mitä tulee poliittisiin johtajiin, niin meillä sosialidemokraateilla ainakin on johtaja ja hyvä onkin (Eduskunnassa hilpeyttä).

Ed. Pennanen: Herra puhemies! Ed. Hannula lopetti lausuntonsa sillä toivomuksella, että valiokunta ehdottaisi hallituksen esityksen hylättäväksi. Minä rohkenin pyytää puheenvuoron esittäakseni lyhyesti valiokunnalle päinvastaisen toivomuksen, että valiokunta ottaisi hallituksen esityksen varteen ja tekisi nykyiseen vaalilakiin ainakin pääasiallisimmat muutokset, joita hallitus esittää.

Minä en ota paljon puhuakseni tässä melkein sydänyön aikana niin toisesta kuin toisesta vaalijärjestelmästä, vain muutamin sanoin kosketan kumpaakin. Mutta jo tämä tähän asti käyty keskustelu osoittanee sentään kaikille, että mitä hyviä puolia nähtäneen ja toivottaneenkin enemmistövaalijärjestelmästä, sen aikaansaaminen ei ole aivan lähiaikojen asia.

Ed. Hannula, ensimmäinen puheenvuoron käyttäjä, jos minä hänen oikein käsitin, osoitti, ettei Englannin järjestelmä meille sovi. Hän mainitsi muutamia epäkohtia ja kohtuuttomuuksia, mihin siellä on järjestelmä johtanut. Ed. Kares, jos minä taas hänen käsitin oikein, osoitti, ettei ranskalaisenaan sovi. Ed. Virkkusella, hänelläkin on ollut omat epäilyksensä ja on arvellut, että kolmen miehen vaalipiirit, siis semmoinen nykyistä vähempi suhteellisuus, saattaisi olla ehkä mahdollinen ja toivottava. Ennenkuin näistä kaikista ja monista muista sekä myötä että vastaan esitettävistä syistä on saatu kokoon sellainen kokonaisuus, että eduskunta joskus voisi hyväksyä enemmistövaalit, niin minun käsitykseni mukaan ennen sellaista tulosta on tässä maassa toimittettava monet vaalit, ja kun niin on asia, miksi ei silloin tehdä nykyiseen vaalijärjestelmään niitä korjauksia, jotka siihen muutenkin mielestäni tarvitaan ja joita hallitus nyt esittää. Eihän se estä pohtimasta edelleen kysymystä, sopiiko Suomessa paremmin sitten joku toinen vaalijärjestelmä, myöskin enemmistövaalijärjestelmä. Ed. Hannula ei ole säästänyt arvostelua paitsi nykyisestä vaalijärjestelmästä myöskään eduskunnasta kokoonpanoineen eikä myöskään hallituksista. Hän on myöskin esit-

tänyt meille ihannekuvan siitä, minkälaisia meillä pitäisi olla valitsijat, minkälaisia edustajat ja minkälainen meillä pitäisi olla hallitus. Ja se ihannekuva on hyvä, toivon sen toteutuvan, mutta arvelen, että hän erehtyy siinä, kun hän luulee tämän ihanteen saavutettavan sillä, jos mennään enemmistövaalijärjestelmään. Kyllä siihen tarvitaan paljon muutakin, ennenkuin päästään siihen, mihin ed. Hannulakin aivan oikein pyrkii. Nykyisessä suhteellisessakin vaalijärjestelmässä on kieltämättä heikkoja puolia mutta sellaisia on kaikissa vaalijärjestelmissä, samaten kuin niitä on kaikissa verotusjärjestelmissä ja yleensä kaikissa järjestelmissä mitä on olemassa. Niitä vastaan voidaan esittää myös heikkoja puolia ja mitä tulee tähän nykyiseen vaalijärjestelmään, niin sen heikoimpana puolena on esitetty aikaisemminkin ja tänäkin iltana moneen kertaan, että se on omiaan tuomaan kokoon voimasuhteiltaan hajanaisen eduskunnan, moneen ryhmytykseen hajaantuneen eduskunnan ja sellaisen eduskunnan on sitten tietysti vaikea saada kokoon hallitusta jolle se voipi antaa kannatusta tarpeeksi lavealla pohjalla. En pyrikään väittämään, ettei näissä arvosteluissa ole perää. Mutta minä käsitän tämän hallituksen esityksen eräät korjaukset sellaisiksi, jotka ovat omiaan vähentämään niitä heikkouksia, joita nykyisessä vaalijärjestelmässä on. Minä pidän hallituksen esityksessä olevan parannuksia, jotka ovat korjauksia myöskin siltä kannalta katsoen, jolta ed. Hannula nykyistä vaalijärjestelmää arvosteli. Onhan ainakin näihin asti osoittautunut, että yhteiset vaaliyhtymät, vaaliliitot, ovat ainakin jossain määrin taltuttaneet ja lieventäneet puoluepolitiikan nurjia puolia ja liiallisia särmiä niin vaalitaistelussa kuin myös eduskunnassa. Ne luovat jonkunlaisen solidaarisuuden samaan yhtymään kuuluvien kesken. Minä en muista kuulleen esim. täällä eduskunnassa sitä, että samasta vaaliliitosta valitut edustajat olisivat täällä eduskunnassa joutuneet selvittämään vaalistaistelun aikaisia kalavelkojaan, mutta eri vaaliyhtymistä tänne joutuneet edustajat ovat niin tehneet verrattain äskeisessä ajassa (Oikealta: On!). Vaaliliittojen muodostamista kumminkin eri aateryhmien kesken on, kuten yleisesti tunnettu, vaikeuttaneet erinäiset vaaliteknilliset syyt. Esityksen mukainen vaalilain kor-

jaus, niin sanotut vaalirenkaat, poistaisivat nuo vaalitekniilliset vaikeudet ja tekisivät siinä suhteessa suuremmatkin vaaliyhtymät mahdollisiksi niin, että ne, jotka edes jotenkuten katsoisivat voivansa toimia eduskunnassa yhteistyössä, ne voisivat nykyistä paremmin yhtyä n. s. vaalirenkaaseen, toisin sanoen korkeamman asteen vaaliliittoon.

Tällä tavalla päästäisiin juuri siihen tai sanoisinko varovaisuuden vuoksi sinnepäin, johon ed. Hannula pyrkii enemmistövaaleilla, nimittäin että yhtenäisyys ja ryhmitys tulisi nykyistä laajemmaksi ja kiinteämmäksi. Ja sitten minä pyytäisin huomauttaa vielä enemmistövaaleista sen verran, ettei ole mitään edes teoreettistakaan varmuutta siitä, että tuo tavoiteltava yhtenäisempi enemmistö saavutettaisiin enemmistövaaleilla. Ei ole mitään varmuutta edes siitäkään, että äänestäjien enemmistö voisi saada enemmistön eduskunnassa. Pittevästi tätä nyt ainakaan tässä yhteydessä perustelematta huomautan vain siitä, että ei ole läheskään aina odotettavissa sellaista tulosta, että joku ehdokas tulisi valituksi ehdottomalla enemmistöllä ensimmäisessä äänestyksessä kuten ed. Hannulakin jo viittasi. Jos hänelle siis annetaan valtakirja tämän ensimmäisen äänestyksen jälkeen, niin ei hän ole enemmistön edustaja ja niitä jos karttuu useampia eduskuntaan, niin silloin voi tapahtua, että valitsijain enemmistö on toisenlainen kuin valittujen enemmistö. Ed. Hannula on sitten tässä, jos oikein käsitin, suositellut ranskalaista järjestelmää, että kahden tai kolmen enimmänsä ääniä saaneen välillä toimitettaisiin uusinta-vaali (Ed. Hannula: Kahden!). Tällä tavalla kyllä päästään loppujen lopuksi jonkunlaiseen enemmistöön siinäkin (Ed. Hannula: Ehdottomaan!), mutta saattaisi tulla kumminkin silläkin tavalla valituksi henkilö, jolla ei olisi valitsijain enemmistön ääniä takanaan. Onko nyt tällaiseen tulokseen pyrittävä tai ei, siitä saattaa olla eri mieltä. Ed. Hannula sanoi sitten, että enemmistövaaleissa on valitsijain helppo valita, kun ehdokkaita on vain harvoja. Mutta hän unohti sanoa sen, että nuo harvat ehdokkaat tulisivat olemaan juuri niiden puoluejärjestöjen asettamia, joita hän mielestäni syystä kyllä aika kirpeästi arvosteli, ja siinä ei sitten enää tavalliselle valitsijalle valitsemisen varaa. Jos mieli äänellään jotain vaikuttaa, on äänestettävä juuri

sitä henkilöä, jonka hänen puoluejärjestönsä on ehdokkaaksi asettanut. Ja saattaa vielä tapahtua niinkin, että enemmistövaalijärjestelmässä valitsija joutuu sellaisen vaikeuden eteen jota ei nykyisessä vaalijärjestelmässä olekaan. Ajatellaanpa, että on toisessa ratkaisevassa vaalissa, vai kolmasko se olisi, ratkaistava sitten kahden tai kolmen edustajan välillä, jotka saattavat olla mielipiteiltään niin erillään toisistaan kuin yö ja päivä, jos niin saisi sanoa. Mitenkä ed. Hannula sellaisessa loppuäänestyksessä äänestäisi, jos hänen olisi valittava jonkun IKL:läisen kiistakumppaninsa tai jonkun oikeistososialistin välillä. Minä luulen, että valitseminen ei olisi niinkään helppoa kuin nykyisen vaalijärjestelmän aikana.

Minä en tahdo tässä asiassa tällä kertaa tämän pittevästi puhua. Minä tahtomatta ollenkaan väittää, ettei enemmistövaalijärjestelmääkin saisi pohtia ja tutkia, lopetan siihen, mistä minä aloitin, että tällä kertaa suositan valiokunnalle hallituksen esityksen hyväksymistä, niin että seuraavissa vaaleissa, milloin ne tapahtuvatkin, lakimääräisinä tai muuna aikana, voisivat valitsijat muodostaa suurempia yhtymiä kuin mitä tähän asti vaalitekniillisistä syistä on mahdollista ollut.

Ed. Kuusisto: Minä sain ed. Hannulan puheesta sen vaikutelman, että hän oli yhtäkkiä ihastunut johonkin uuteen, ajattelemaan sitä kuitenkin johdonmukaisesti loppuun saakka. Hänen ihanteenaanhan on luja hallitus. Mutta kuitenkin hän otti esimerkiksi maan, jossa hallitukset ovat ehkä vaihtuneet useammin kuin toisissa Euroopan maissa. Hän ihailee maata, jossa on vähän puolueita, mutta otti esikuvaksi Ranskan, jossa on kolmattakymmentä puoluetta. Meidän maamme kelpaa esikuvaksi Ranskalle tässä suhteessa.

Sitten ed. Hannula on sanomattomasti ihastunut enemmistövaalijärjestelmään. Enemmistövaalijärjestelmällä myöskin on varjo puolensa, ja sinä on se, että monta kertaa täpärä enemmistö valitsee koko edustajamäärän tai melkein kaiken, jotavastoin vähemmistölle ei tule edustusta ollenkaan. Onhan mahdollista, että jos maa olisi yhtenä vaalipiirinä, niin se puolue, joka saa 51 % annetuista äänistä, valitsee kaikki edustajat, ja ne jotka saavat 49 % äänimäärästä, eivät saa yhtään edustajaa. Kun nyt

maa on jaettu tietysti useampaan vaalipiiriin, niin ei aivan näin voi tietenkään käydä. Mutta voi olla se mahdollisuus, että pieni enemmistö, olkoon yhden tai kolmen miehen vaalipiiri, saa paikat ja suuri vähemmistö jää edustusta vaille.

Täällä on paljon puhuttu siitä, että äänestäjä ei tiedä, tuleeko se valituksi, jota hän valitsee. Minä tahtoisin sanoa, että minkään muunkaan järjestelmän vallitessa valitsija ei tiedä, tuleeko se henkilö valituksi, mille hän on äänensä antanut. Vain Hitlerin Saksassa tai Neuvosto-Venäjällä, jossa hallitus asettaa kaikki edustajaehdokkaat, ainoastaan sellaisessa maassa äänestäjä tietää, tuleeko hänen äänestämänsä ehdokas valituksi.

Ajatelkaamme vielä käytännöllistä esimerkkiä. Ed. Hannula jakaisi meidän maamme 200:aan vaalipiiriin ja jokaiseen vaalipiiriin siis tulisi noin 17,800 valitsijaa. Loppuäänestyksessä valitaan sitten kustakin tällaisesta 17,800 äänestäjän vaalipiiristä yksi, äänestäjillä on siis loppuäänestyksessä oikeus valita kahdesta miehestä, tässä 17,800 äänestäjän vaalipiirissä. Mutta, voivatko ne, joiden ehdokas saa esim. 6,000 ääntä, toisen saadessa 7,000 — aina täytyy olettaa, että kaikki eivät äänestä, — voivatko nämä 6,000 tietää, joutuuko heidän äänensä hukkaan vai eikö ne joudu, eihän sellaista mahdollisuutta ole olemassa, että tietää missään, enemmistö- paremmin kuin suhteellisen järjestelmän vallitessa, että juuri hänen ehdokkaansa tulee valituksi. Vain diktatuurimaissa vaalin tulos on etukäteen tiedossa.

Nyt sanotaan, että on erinomaisen luja hallitusvalta niissä maissa, joissa on enemmistövaalijärjestelmä. Totta kyllä onkin, että se on vaalien välisen ajan luja. Se on nimittäin se sama hallitus ja se on kyllä hyvä, en minä sitä sinänsä moiti, mutta lankeemus voi kyllä vaalien jälkeen tulla ja se on silloin sitä suurempi ja perinpohjaisempi, kun se tulee. Mehän näimme esim., miten Yhdysvalloissa tätä edellisen presidentin valtakauden aikana silloin, kun presidentti Hoover valittiin, ja myöskin tasavaltalainen enemmistö Yhdysvaltojen liittovaltioiden parlamenttia, meidän naimme, miten suuri enemmistö kansasta oli sen takana. Kului vain neljä vuotta, niin saatiin nähdä, että se sysättiin valtavalla enemmistöllä syrjään ja ne järkytykset,

jotka maa sitten saa kestää tällaisista yhtäkkisistä suurista muutoksista, jotka varsinkin taloudellisen kokeilun muodossa pannaan toimeen, ne eivät maalle suinkaan ole mieluisia eivätkä helposti kestettäviä. Sellaisesta ei voi koitua onnea millekään maalle. Minä luulen, että parempi on se, että asteettain lähdetään, mihin päin tarpeet kulloinkin vaativat kuin se, että jyrkkiä muutoksia ja heilahduksia sinne ja tänne äkkiä toimeenpannaan. Ja samanlaisia esimerkkejä nähdään muissakin enemmistövaalijärjestelmien maissa. Täällä ed. Hannula jo mainitsi Englannin vuoden 1929 esimerkin. Hän osoitti, että Englannin vapaamielinen puolue sai suhteellisen suurella äänimäärällä hyvin pienen edustajiston parlamenttiin. Englannin vapaamielinen puolue ei siis saanut likimainkaan niin monta edustajaa parlamenttiin kuin äänimäärä edellytti. Eikä valitsijain kannatus kovin vahva ja ehdoton ole sielläkään. Olemmehan nähneet, miten nykymaailman aikana joku parlamentin enemmistö voi vaihtua uusintavaalien tai koko vaalien kautta toiseksi kuin miksi se aivan äskettäin vielä oli valittu. Se johtuu ennenkaikkea siitä, että parlamentin ratkaistavaksi tulleet kysymykset ja probleemmat ovat erikoisen suuret ja niitä vaikeuksia lisää se, että ihmiset odottavat parlamentilta varsinkin taloudellisiin oloihinsa paljon suurempia etuja, kuin mitä hallitus ja parlamentti pystyvät antamaan.

Sitten ed. Hannula ja muutkin puhujat ovat väittäneet, että enemmistövaalijärjestelmä poistaa puoluevallan vaikutuksen ja kansa saa vapaasti valita. Tämä ei ole lainkaan totta, mutta siihen en halua nyt lähemmin puuttua. Mitä sitten tulee puolueiden vaikutukseen meillä, josta ed. Virkunen mainitsi, että jos on useamman nimen listoja, niin silloin puoluejohto eli puoluevalta määrää kuka tulee valituksi kuka ei. Minä en tietystikään tunne kuin vain rajoitetussa määrässä, mikä vaikutus puoluevallalla edustajien valitsemiseen on, mutta se kokemus, mikä minulla on, on kyllä aivan toisenlainen kuin mikä tässä edellä mainitsemillani arvoisilla edustajilla. Ainakaan sosialidemokraattisessa puolueessa ei kolmen nimen listoissa enempää kuin yhdenkään nimen listoissa puolueen johto määrää eikä voi määrätä kenenkään edustajan eduskuntaan tuloa. Meillä toimitte-

taan puolueäänestyksellä ehdokkaiden asettelu ja sen mukaan kuin puolueäänestyksessä on joku saanut ääniä, sen mukaan ne asetetaan listoille. Puoluejohto ei sitä voi sorteerata mihinkään päin. Kolmen nimen ehdokaslistoissa voi kyllä suunnilleen arvata kuka tulee valituksi, yhden nimen listoissa ei sitä luonnollisesti tiedä, mutta puoluejohdolla ei kummassakaan tapauksessa ole mitään tekemistä asiassa. Puoluejohto ei voi siihen vaikuttaa, eikä meillä ainakaan ole koskaan vaikuttanut, ehdokkaat kun asetetaan verrattain suuren joukon yleisellä äänestyksellä, sen jälkeen äänioikeutetuilla on valta määrätä, ken lopullisesti tulee valituksi.

Vielä ed. Hannula puhui siitä, kuinka kauhea tilinteon aika on valitsijoidensa edessä silloin tällöin kun eivät ole täyttäneet vaaleissa antamia lupauksia. Tässäkin minun täytyy sanoa, että minun kokemukseni on varsin pieni. Tässä olen sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän sihteerinä joutunut usein selostamaan ryhmän toimintaa ja siis vastaamaan tavallaan siitä, mitä täällä olemme tehneet tai tekemättä jättäneet, mutta minä en muista ainoatakaan tapausta, että kukaan valitsija koskaan ja missään kokouksessa olisi vierittänyt ryhmän kenenkään jäsenen niskoille tai ryhmän niskoille kokonaisuudessaan syytöksiä, että ne ovat tässä tai tuossa kohden pettäneet jonkun antamansa lupauksen. Minä en todellakaan ainoatakaan sellaista tapausta tiedä. Se johtunee siitä, että ainakaan meidän taholtamme ei ole luvattu liikoja. On oltu pidättyväisiä. Olkaa myöskin te, hyvät porvarit, jonkin verran pidättyväisiä vaalien edellä, niin ei tarvitse joutua ikäviin tilintekoihin valitsijoiden kanssa.

Tässä minä tavallaan olen myöskin huomauttanut ed. Virkkuselle siitä, kun hän luulee parannuksen tulevan siihen, jos edustajalukua vähennetään, ja hän kaiken tämän esityksensä perusteeksi laskee sen, että puoluejohto sitten valitsee ne parhaat, jotka tänne voivat tulla. Puoluejohto ei voi, toistan sen vielä ainakaan sosialidemokraattisessa puolueessa, valita tänne ketään. Enkä minä usko, että myöskään kokoomuksen puoluejohto voi sitä tehdä. Olihan esim. Uudenmaan läänin vaalipiirissä kokoomuksella hyvin ansioituneita talousmiehiä ehdokkaina viime vaaleissa, joiden puolesta tehtiin lentokoneidenkin avulla ja muulla

tavalla voimakasta agitatiota, mutta eivät ne tulleet valituiksi. Ei se siis ollut kokoomuksen puoluejohdon määrättävissä kuka tulee valituksi ja ikävää se olisikin, jos niin olisi.

Vielä joku sana ed. Hannulalle. Minä puolestani olen kyllä vähän kauemmin aikaa kuin ed. Hannula tutkinut käytännössäkin molempia, sekä enemmistö- että suhteellista vaalijärjestelmää. Jokseenkin puolet elämäniästäni olen ollut suhteellisen vaalijärjestelmän maassa Suomessa ja myöskin toisen puolen, noin 15 vuotta, enemmistövaalijärjestelmän maassa, mutta ei minulla ole jäänyt niin kaunista kuvaa enemmistövaalijärjestelmästä, kuin ed. Hannulalla on. Mutta toiselta puolen ei minulla ole sellaista pelkoa kuin ed. Virkkunen koetti uskotella, että sosialidemokraattinen puolue siinä häviäisi. Jos minä ajattelin yksinomaan sitä, miten suuren pääluvun sosialidemokraattinen puolue saa eduskuntaan, niin jos minä yksin tätä ajattelin, silloin minä ehdottomasti kallistuisin enemmistövaalijärjestelmän kannalle. Kyllä siinä suuret puolueet tavallisesti voiton perivät, ja tämä meidän puolueemme on tällä kertaa suurin ja sillä näkyy olevan — kuten viimeiset vaalitkin todistavat — vielä sentään kasvamiskykyäkin. Se näkyy lisääntyvän ja tältä kannalta jos katsoo eikä oikeudenmukaisuuden kannalta, jolta minä olen sitä katsonut, niin silloin kyllä voisi yhtyä kannattamaan sitä. Me emme siis pelkää sitä, ed. Virkkunen. Mehän vielä voisimme josakin tapauksessa ehkä tehdä vaaliliiton jonkun toisen suuren puolueen kanssa ja silloin ei vaaleissa olisi kenelläkään muulla puolueella juuri mitään sanomista. Jos esim. viime vaaleissa olisi ollut enemmistövaalijärjestelmä, ja olisimme tehneet vaaliliiton jonkun toisen suuren puolueen esim. maalaisliiton kanssa, silloin ei tähän eduskuntaan ainakaan muista vaalipiireistä kuin ehkä Uudeltamaalta olisi tullut juuri muita kuin sosialidemokraatteja ja maalaisliittolaisia. Uudellamaalla olisi voitu tehdä ruotsalaisten kanssa vaaliliitto. Silloin ei täältä taas olisi tullut ketään muita kuin sosialisteja ja ruotsalaisen puolueen edustajia. Näillä esimerkeillä minä tietysti vain selitän, enemmistövaalijärjestelmän teoriaa (Ed. Hannula: Ei siinä tehdä vaaliliittoa!). Kyllä siinä voisi senkin järjestelmän luoda. Jos mennään taas siihen, mitä ed. Hannula

kuvitteli, että pienet puolueet hävitetään sillä, että vaaditaan joku maksu, joka menee valtiolle, jos ne eivät saa määrättyä äänimäärää, niin se kyllä estää köyhien kansalaisten muodostamasta uusia puolueita ja köyhien ihmisten asettamasta itselleen ehdokkaita, mutta se ei estä rikkaita muodostamasta vaikka kuinka pieniä puolueita, niiden, joille ei raha mitään merkitse, niin että minä luulen, että ed. Hannula ei ole enempää yhdeltä kuin toiseltakaan kohdalta kehittänyt tätä ajatusta loppuun saakka. Häneltä on jäänyt sittenkin, vaikka hän muodollisesti, valmisti hyvin kirjoitetun puheen, niin ajatuspuoli ehkä vielä on jäänyt vähän niinkuin keskeneräiseksi.

Ed. Voionmaa: Herra puhemies! Minä puolestani olen suurella kiinnostuksella ja arvonnalla kuunnellut ed. Hannulan puhetta täällä tänä iltana. Ymmärän, että sen puheen aiheuttajana ovat olleet ne ikävät havainnot, joita hän, niinkuin kaikki ajattelevat kansalaiset, ovat nykymaailman poliittisesta ja yhteiskunnallisesta elämästä tehneet pitkän maailmaa. Kun näkee, missä hätätilassa kansat ja yhteiskunnat elävät ja mitä melkein mielettömiä ponnistuksia tekevät siitä tilasta päästäksensä, niin tulee tietysti edesvastuuntuntoinen ja ajatteleva kansalainen täällä Suomessakin ajatelleeksi, mitä on tehtävä, jotta ei täällä tapahtuisi sitä, mitä näemme melkein joka taholla ympärillämme tapahtuneen taikka olevan tapahtumassa. Sellaiseksi olen käsittänyt ed. Hannulan huomattavan puheen lähtökohdan ja minusta on ollut hauskaa kuulla avomielistä ja rohkeata puhetta näistä asioista, sillä ei vähän ne suinkaan siitä parane, että iankaikkisesti niitä koetellaan peitellä ja painella näkyvistä pois luulotellen, että ne olisi sillä voitettu.

Jättämällä toiseen tilaisuuteen laajemmat käsittelyt tästä asiasta rohkenen tässä tilaisuudessa tehdä vain muutaman lyhyen reunaumautuksen hänen esitykseensä. Mielestäni ed. Hannula liioitteli, sanoisinpä suunnattomasti liioitteli, yhden miehen vaalipiirien poliittista merkitystä ja vähäksyi nyt vallitsevan vaalijärjestelmän arvoa. Ei voi sentään kohtuudella sanoa, että suhteellinen vaalitapa olisi yleisen parlamenttaarisen ja valtiollisen heikkouden lähde, jopa päälähde meidän maassamme, ja että se on

epäitsenäisen valtion vaalijärjestelmä. On totta, että se syntyi silloin kun meidän maamme vielä oli Venäjän keisarikunnan vallan alainen, mutta tuskinpa mikään vaalijärjestelmä on kauniimmalla tarkoituksella koskaan syntynyt kuin meidän silloinen vaalijärjestelmäme. Minäkin muistan lukeeneeni 1905 vuoden komitean mietintöä ja ellen väärin muista, puolustettiin siinä suhteellista vaalitapaa sillä, että peljättiin juuri yhden miehen vaalipiirien saavan aikaan aivan loputtomia ja pääsemättömiä puoluetisteluja. Niistä tahdottiin päästä sillä, että otettiin käytäntöön suhteellinen vaalitapa, joka antaisi kansan kaikille kerroksille, kaikille ryhmille tilaisuuden yhtyä yhteisvaikutukseen eduskunnassa. Ja kun katsottiin, että meidän kansamme siihen aikaan tarvitsi yhtymistä sitä pelättävää painostusta vastaan, joka valtiollisesti meidän kansaamme ahdisti, ja sen epävarman tulevaisuuden tähden, joka silloin, niinkuin nytkin, on meidän kansamme edessä, niin ei voi sanoa, että se nyt aivan niin huonoilla tai väheksyttävillä syillä syntyi tämä suhteellinen vaalitapakaan ja että sillä olisi millään tavalla vähäksyttävät tarkoitukset ja että semmoinen järjestelmä, sillä tarkoituksella luotu, voisi toimiakaan ainakaan siiveellisesti ja tuskinpa poliittisestikaan heikoutta luovana.

Mutta tämän sanoen olen kyllä valmis myöntämään, että on muissa maissa ja mahdollista on, että meidänkin maassamme voi syntyä sellaisia oloja, jolloinka yhden miehen vaalipiirit sittenkin ovat edullisemat. Tämän voi sanoa avonaisesti sosialidemokraattikin, koskapa sosialidemokraattiset suuret puolueet muissakin maissa harastavat juuri yhden miehen vaalipiirejä, mainitakseni vain Ruotsin, jonka sosialidemokraattinen puolue verraten äsken on tehnyt sentapaisen aloitteen Ruotsin valtiopäivillä. Tämä on mahdollista, nähdäkseni, korkealle kehittyneessä parlamentillisesti sivistyneessä maassa, jossa on niitä edellytyksiä olemassa tälle järjestelmälle, niitä poliittisesti sangen vaativia edellytyksiä, maassa, jossa ei ole kireitä puoluevastakoh-
tia, ehkäpä eivät kansallisetkaan vastakohdat senlaatuiset kuin ne meidän maassamme valitettavasti ovat. Sellaisissa maissa on edellytyksiä yhden miehen vaalipiireille. Mutta meidän maassamme, meidän maamme epävakaisissa, vielä alkavissa oloissa on

puolensa sillä järjestelmällä, joka koettaa noudattaa mahdollisimman suurta oikeudenmukaisuutta, niinkuin suhteellinen vaalilapa kieltämättä koettaa noudattaa.

Tässä ovat suuret vastakkaiset periaatteet kysymyksessä, enkä luule, että asia niin kädenkäänteessä on ratkaistavissa. Asiata sietää tietysti miettiä, ja toivottavaahan on, että poliittinen kulttuuri meidän maassamme nousisi sille kannalle, että saataisiin joku ihanteellinen vaalilapa toimimaan. Mutta niinkuin olot nyt ovat, en minäkään, enempi kuin ed. Kivisalokaan, usko, että jollakulla ulkonaisella tempulla voitaisiin rientää historiallisen kehityksen edelle ja saada yhdellä muutoksella aikaan eduskunnan ja ihmisten muuttuminen. Minä varon, että muuttaisimme vaalijärjestelmämme kuinka toisenlaisiksi hyvänsä, tänne marssisi niitä samoja puolueita, luultavasti samoja arvoisia edustajiaakin, kuin tähänkin saakka. Ja mikäli uusia edustajia tulee, voi käydä, niinkuin minusta on näinä viime aikoinakin näyttänyt käyvän, että ne täällä turmeltuvat samanlaisiksi kansanedustajiksi kuin me vanhat edustajatkin olemme. Ei tässä ole siis missään tapauksessa se pääpiste, se heikoin kohta meidän poliittisissa oloissamme, joka ehdottomasti olisi operoitava suuren parannuksen toivossa.

Tahdon koskettaa myös hiukan ed. Kareksen puhetta. Kun kuulin hänen puhuvan ja muistin, mitä ed. Hannula oli puhunut, niin tuli mieleeni vanha roomalainen sananparsa, että „kun kaksi tekee samaa, ei se sittenkään ole samaa”. Molemmilla puhujilla, sekä ed. Kareksella että ed. Hannulalla, saattaa olla samat kauniit päämäärät, ja kyllähän niitä ihanteita meillä kaikilla saattaa olla, mutta menettelytavat sittenkin ovat aivan toiset. Kun ed. Hannula haluaa parantaa ja lujittaa parlamentarismia ja kansanvaltaa, niin ed. Kares tahtoo kiiruimman kautta hävittää parlamentarismin, jonka hän uskoo kaiken pahan lähteeksi. Sivumennen en voi olla huomauttamatta sitä, että hänen sieltä Lapuan kirkon arkistosta löytämänsä sana „parlamentmakare” ei ensinkään voi tarkoittaa mitään valtiopäiviä, vaan se on sitä parlamenteerausta, joka senaikaisessa kielessä tarkoitti suunsoittamista ja rettelöimistä ja tinkimistä ylimalkaan; valtiopäivillä oli omat toiset vanhat nimet: „herrain

päivät” tai „valtiopäivät”, „riksdag”. Vielä nykyisessäkin kielessä tuolla sanalla on sekä hyvä, että paha merkitys, parlamentti-sanalla, ilman että se kohdistuu samaan. Minusta näyttää, että ed. Hannula ja ed. Kares puhuessaan myös lujasta hallituksesta ammentavat ehdotuksensa hengen aivan erilaisista lähteistä. Toinen autokratista, vastuuttomuudesta, toinen laillisuudesta, edesvastuullisuudesta, parlamentillisuudesta. Johtajaperiaatekin on näillä molemmilla edustajilla aivan erilainen. Kun ed. Kares ihailee Englannin johtaja-periaatetta ja ehkä vielä enemmän Saksan hitleriläistä periaatetta, niin nämä ovat kaksi käsitettä, jotka eivät mahdu ollenkaan samoihin raameihin. Johtajaperiaate Englannissa on nimittäin puhtainta puoluevaltaa, mitä ikinä ajatella saattaa. Tunnettuahan on, että Englannin parlamentissa kaikki valta on poliittisilla puolueilla, ne asettavat hallitukset ja ne hallitsevat parlamenttia, melkein voisi sanoa, että parlamentti on poliittisten puolueiden leikkikalu. Siinä määrin on Englannissa puoluevalta kehittynyt, mutta se puoluevalta on valistunutta puoluevaltaa, se on edesvastuusta tietoinen ja sen johtajat toimivat yksinomaan sen luottamuksen nojalla, jota heidän puolueensa heille antavat ja jota Englannin parlamentissa voimassaoleva oppositiojärjestelmä myöskin sille myöntää. Mitään sellaista nähdäkseni ei voida uneksiakaan meidän parlamentissamme; eihän täällä ole niin kauan kun yksikamarista eduskuntaa on ollut olemassa, opposition lojaalisuutta kovinkaan suurella määrin tunnustettu, ja olemmekaan tänäkin päivänä nähneet loistavia näytteitä siitä, kuinka vähän sitä meidän maassamme ymmärtään ja tunnustetaan. Ranskan parlamentarismia on täällä arvosteltu. On unohdettu se, että niin hajanaiselta kuin Ranskan hallitukset näyttävät, niin nopeasti kuin ne vaihtelevat, niin monia puolueita kuin Ranskassa on, niin levotonta kuin poliittinen elämä siellä on, niin siitä huolimatta että siellä on kokonaan toinen parlamentaarinen elämäntapa kuin Englannissa, siellä kuitenkin, kun suuret yhteiset ja maan edut tulevat kysymykseen, häviävät puoluerajat näissä kysymyksissä. Se on poliittisesti kulttivoitu kansa kuitenkin ja sen riitaiset puolueet osaavat asettua samaan riviin silloin kuin tarvitaan.

Mutta minä hetkeksi vielä palaan ed. Hannulan mietelmiin. Luulen, että hän on etsinyt vikaa meidän poliittisessa elämässämme väärästä paikasta kun hän etsii sitä yksinomaan vaalijärjestelmästä. Mutta myönnän hänen huomautuksensa hallitusvallan laadusta oikeutetuksi. Minustakin täytyy, kun ajattelee meidän maamme hallitusjärjestelmää, tulla toisinaan siihen päätelmään, että hallituksen valta, arvovalta, ja johtovalta, jota pitäisi olla olemassa, joka olisi aikaansaattava, se meillä nykyään perustuu enemmän eduskunnan riittävyyteen kuin eduskunnan kannatukseen. Se tekee mahdolliseksi niin kapealla pohjalla toimivien hallitusten toimessaolon kuin nykyinen on. Minä en mitenkään tahdo halventaa ja vähäksyä nykyisen hallituksen kykyä ja toimintaa. Sillä on kaikki perustukset ja hallitusmuodot ja valtiopäiväjärjestykset kyllä takanansa, sen juriidinen asema on erinomaisen loistava, mutta kyllä sen parlamentillinen asema sittenkin on vähän niin ja näin. Sitä ei voi oikeudellisesti mitenkään moittia, mutta se ei lujita suinkaan meidän maamme poliittista turvallisuuden tunnetta ja luottamusta tulevaisuuteen, kun meillä on kapealla pohjalla olevia hallituksia, jotka eivät edes etsikään nojaansa niistä laajoista kansanpuolueista, eduskunnan todellisista enemmistöistä, joihin kuitenkin meidän maamme hallituksen erittäinkin semmoisina etsikköaikoina, joissa me nyt elämme, täytyisi perustua, jos me yleensä haluamme kansanvaltaista parlamentarismia tässä maassa ylläpitää, niinkuin minä olen vakuutettu kansamme moninkertaisesti suurempain enemmistöjen haluavan.

Siis jos vika jossain on löydettävissä ja osoitettavissa, niin täytyy tulla siihen lopputulokseen, että se on yksinkertaisesti puolueissa itsessään. Sanotaan, onhan meillä ollut kokoomahallituksia. Niin onkin ollut ja niillä on ollut eduskunnan enemmistö puolellansa. Mutta näiltä hallituspuolueilta on puuttunut lojaalisuutta omaa hallitustaan kohtaan. Menkööt ne puolueet jotka ovat lukuisia kokoomahallituksia muodostaneet, itseensä, kyllä ne tämän voivat todeta. Oppositio sen sijaan on kyllä ollut lojaalinen. Ei voine kukaan kiistää, etteikö sosialidemokraattinen puolue ole koettanut olla lojaalinen oppositiopuolue, kannattanut hallitusta, missä ikinä se on

voinut sitä tehdä. Lojaalisen opposition kannalta olisi ollut toivottava, että hallituspuolueet olisivat paremmin kannattaneet hallituksiansa ja toimeenpanneet semmoisen yhteistyön hallitustensa ja omien ryhmiensä välillä, joka antaisi oikean tuen hallituksen arvovallalle ja johtavan aseman hallitukselle. Silloin hallitus voisi todellakin sekä johtaa laajaa kannatustansa eduskunnassa että toimia koko maan hyväksi, ja oppositiossa oleva sos.dem. puolue voisi odottaa sitä tilaisuutta, jolloinka sen on vuoro tulla hallitukseen, ja vaikuttaa oman kaavansa mukaan niiden kansanosain hyväksi, joiden hyväksi se erityisesti toimii, sillä edellytyksellä, että porvarillinen oppositio suhtautuu yhtä lojaalisesti siihen kuin vasemmistolainenkin oppositio on suhtautunut porvarilliseen hallitukseen.

Me olemme kaukana tällaisista ihanteellisista oloista. Mutta ennen kuin sen kysymyksen kykenemme selvittämään, pelkään minä, on turha koettaa millään tempuilla saada oloja parannetuiksi ja etsiä parannusta muuta kautta.

Meidän maamme puolue-elämässä siis näyttäisi olevan jotakin toivomisen varaa. Eduskunnassa esiintyvät puolueet ovat tietysti emanatioita eli ilmauksia eduskunnan ulkopuolella olevista kansan todellisista puolueista. Näitä puolueita on, täytyy olla, on hyvä että niitä on, niitä on vapaassa yhteiskunnassa oleva ja ne ovat oikeutettuja ajamaan eri kansankerrosten ja kansanluokkien oikeutettuja vaatimuksia. Ja jos puolueet yleensä ja erityisesti kansanvaltaiset puolueet, joiden harteilla kuitenkin edesvastuu maan tulevaisuudesta on, sen lisäksi oivaltaisivat, että heidän yhtä tärkeä tehtävänsä on myöskin ajatella ja kyetä toimimaan kokonaisuuden hyväksi, niin silloin, minä luulen, olisi niitä edellytyksiä jonkun verran olemassa, jotka saattaisivat meidän poliittisen asemanne paremmaksi ja poistaisivat päiväjärjestyksestä sellaiset surumieliset kysymykset, joita me tänä iltana täällä olemme pohtineet.

Ed. V. Anna la: Minä olen joutunut tänä iltana hämmästyttämään yhtä iloisesti ja yhtä vilpittömästi kuin tämä naapurini, edustaja Kares. Ed. Hannulan puhe oli niin täysi yllätys ja miellyttävintä lajia sellainen. Esitetty muutos vaalilakiin ei

minunkaan käsitykseni mukaan paranna asiaa. Se on sellainen pieni näpertelymuntos, joka saattaa tuoda vissiä etua puolueille, koska ne voivat ryhmittyä vaalirenkaisiin. Minä en tällä kuitenkaan tahdo sanoa sitä, ettenkö minä hallituksen esitystä loppujen lopuksi kuitenkin kannattaisi. Paremman puutteessa. Ja nimenomaan siinä toivossa, että siitäkkin jotain parannusta tähän puoluesurkeuteen tulisi. Hukkuva tarttuu oljenkorteenkin.

Täällä ed. Hannula on esittänyt asian aivan samalla tavalla, kuin joku meikäläinen olisi sen esittänyt. Mutta minä epäilen, tokko esim. ed. Voionmaa olisi niin „suurella arvonnalla” kuunnellut sitä jonkin meikäläisen esittämänä, kuin hän nyt kuunteli ed. Hannulan esitystä. Ja minusta on aivan oikein, että hän kuunteli arvokasta esitystä arvonnalla.

Ed. Hannulan lähtökohta ja perustelut ne tässä olivatkin minusta esityksen kaikkein tärkein osa. Niissä ed. Hannula kiinnitti erikoista huomiota puoluesurkeuteen ja toiselta puolen johtajapuutteeseen. Minulla on tässä yhteydessä syytä huomauttaa ed. Voionmaalle, että hänen selityksensä siitä, miten ed. Kareksen ja ed. Hannulan käsitykset tästä johtajaperiaatteesta muka pohjautuvat kokonaan erilaisiin perusteisiin, on luullakseni sitä samaa tahallista vääristelyä, jota on syydetty kansanliikettä kohtaan monet, monet kuukaudet. Ne diktatuurisyytökset, joita etenkin vasemmalta ja keskustasta on esitetty, ovat kaikkea tosipohjaa vailla. Ei isänmaallinen kansanliike ole milloinkaan pyrkinyt diktatuuriin. Ei se ole milloinkaan missään ilmoittanut, että se sellaista tavoittelee. Ja kun sellaista ei ole nähty meidän lehtiemme kirjoituksissa ja kun sitä ei ole kuultu meidän puheissamme, silloin ovat vastustajat selittäneet, että me pyrimme salaamaan todelliset tarkoitukset. Ja niin meidän todellisten tarkoitustemme on täytynyt olla sellaiset, jollaisiksi meidän vastustajamme ovat ne kuvitelleet. Ei meidän pyrkimyksemme ole tähännyt yhtään sen pitemmälle, kuin mitä ed. Hannula täällä esitti. Me olemme iskeneet puoluevaltaisuuksien kimppuun, me olemme sitä arvostelleet juuri samalla tavalla, kuin ed. Hannula on tänä iltana tällä paikalla sen tehnyt, ja me olemme tehneet sen juuri samoista syistä: jotta estettäisiin tämä

kansa kulkemasta perikatoansa kohti. Kansanvalta ja johtajaperiaate, eivät ne ole vieraita käsitteitä toisillensa. Ne kuuluvat yhteen, jos kansanvalta tahtoo olla jotakin muuta kuin puoluevaltaa. Vaalitavan muutokset valitettavasti minunkaan käsitykseni mukaan ei aiheuta sitä parannusta, mihin ed. Hannula pyrkii ja mihin pyrkii isänmaallinen kansanliike. Ei sen avulla saada sitä voimakasta tahtoa johtamaan valtakunnan asioita, joka kuitenkin on saatava, jos mielitään tästä surkeudesta pelastua. Sen takia, kun isänmaallinen kansanliike ei tällaiseen muodolliseen seikkaan ja sen parantavaan vaikutukseen usko, on perustettu se järjestö, joka on leimattu sotilaalliseksi kapinajärjestöksi. Mikä tämä järjestö on? Ei se ole mitään muuta kuin kasvatuslaitos valtiolliseen ja yhteiskunnalliseen ajatteluun ja toimintaan. Se muodostaa sen todellisen kansanvallan perustan, jota ilman ei demokraattinen järjestelmä voi säilyä. Se turmeltu häikäilemättömäksi puoluevallaksi. Isänmaallinen kansanliike ei ole pyrkinyt kansanvaltaa hävittämään, vaan se on pyrkinyt luomaan todellisen kansanvallan, johtaja-aatteeseen perustuvan kansanvallan. Se merkitsee, että on saatava syntymään vastuuntuntoa siitä toiminnasta, millä kansalainen osallistuu yhteisten asiain hoitoon, yhteisten asiain valintaan. Kasvatus todelliseen kansanvaltaan, taikka paremminkin pyrkimys tähän on vienyt siihen, että järjestötoiminnan johtavana periaatteena on jouduttu erikoisesti alleviivaamaan epäitsekästä uhrimieltä: pois puolue-egoismista, vapaaksi henkilökohtaisesta itsekkyydestä yhteistoiminnassa. On tunnustettava ensiarvoisen tärkeäksi se periaate, että kansalaisella on velvollisuuksia eikä vain oikeuksia. Kansalaisen velvollisuudet täytyy olla suuremmat kuin oikeudet. Vasemmisto ei tätä julistusta voi hyväksyä, sillä siltä taholta on kolme vuosikymmentä tässä maassa saarnattu itsekkyyden evankeliumia (Ed. Kivisalo: Se on valhe! — Puhemies koputtaa: Kutsun järjestykseen!). Palkkataistelussa on sosialistien taholta vaadittu kyllä korkeita palkkoja, mutta ei milloinkaan korkeita työsuorituksia. Velvollisuudet on kokonaan jätetty yksityisasiaksi, etujen vaatimukset vain ovat yhteisiä.

Kun ryhdytään nykyiseen järjestelmään muutoksia tekemään, on ne käsitykseni mu-

kaan tehtävä siihen suuntaan, kuin mitä ed. Hannula on täällä kuvannut. On saatava voimakas johto. Ohjaket on annettava voimakkaisiin käsiin ja jos löydetään vielä voimakkaammat, on miestä vaihdettava, niinkuin ed. Hannula sanoi. Tätä tietä vain päästään siihen, minkä isänmaallinen kansanliike on asetanut korkeimmaksi päämääräkseen, siihen että on keran syntyvä kansallisesti sisään ja ulospäin voimakas Suomi ja yhtenäinen, eheä Suomen kansa.

Ed. von Born: Jag behjärtar till fullo de upphöjda syften och vackra motiv, som väglett hr Hannula vid utarbetandet av hans av en djup övertygelse burna anförande här i afton. Jag medger även viligt, att förbättringar i det avseende han anförde äro i hög grad av behovet påkallade. Men jag tror nog rdm. Hannula alltför mycket överskattar betydelsen av en reform i det ifrågavarande avseendet. Han tror, att allt i huvudsak är systemets fel, om något är på tok. Han tror, att om vi få ett nytt system, så blir allt i hast bra igen. Han överskattar enligt min tanke alldeles reformens, systemets, förmåga att omskapa förhållandena och förbättra människorna. Nej, är något på tok, så nog är det då snarare i oss, i medborgarena, i folket, uti oss själva som sitta här, som felet ligger. Det är kort sagt i människorna långt mer än i det ena eller det andra systemet. Det hava redan andra här kanske sagt i afton. Om vi försöka allvarligen förbättra och höja medborgarena och människorna, då skola vi nog lättast nå fram till det mål, till vilket hr Hannula strävar. Det är åtminstone min tro.

Vad åter beträffar den föreliggande propositionen, så har jag redan tidigare här uttalat mina tvivelsmål med avseende å densamma.

Ed. Riipinen: Täällä on esillä hallituksen esitys ja sellainen asia, josta jo etukäteen saattoi edellyttää, että valtiollisesti hyvinkin ensitärkeitä asiat tämän käsittelyssä tulevat esille. Suuresti siksi ihmettelee sitä, että tasavallan hallituksesta ei ainuttakaan ministeriä ole ollut tämän asian käsittelyn aikana tässä parlamentissa läsnä. Minä pyydän tämän vain saada merkityksi pöytäkirjaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja esitys lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Poistoja päiväjärjestyksestä.

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 12)—15) asiat.

Pöydällepanot:

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon:

16) Ehdotuksen laiksi maatalouskiinteistöstä saatujen tulojen verottamisesta kaupungeissa ja kauppaloissa

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 7;

17) Ehdotuksen laiksi valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n muuttamisesta

sisältävän lakialoitteen johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6;

18) Ehdotus laiksi torpan, lampuotitilan, ja mäkitupa-alueen vuokrauksesta 12 päivänä maaliskuuta 1909 annetun asetuksen 67 §:n muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 3;

19) Ehdotuksen laiksi maalaiskuntain asutuslautakunnista 5 päivänä toukokuuta 1925 annetun lain 1, 8 ja 10 §:n muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 4; ja

**20) Pyhäjärven ja Oriveden välisen kannak-
sen kanavoimista**

tarkoittavan toivomusaloitteen johdosta laadittu kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 1.

Puhemies: Kun edustajille on jaettu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 8, voitaneen sekin panna pöydälle ensi istuntoon.

Puhemiehen ehdotus hyväksytään, ja pannaan siis pöydälle ensi istuntoon

Hyökkäyskäsitteen määrittelemisestä Lontoossa 3 päivänä heinäkuuta 1933 tehdyn sopimuksen hyväksymistä

koskevan hallituksen esityksen johdosta

laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 8.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan lauantaina 11 p. marraskuuta kello 0,42.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Anton Kotonen.

24. Tiistaina 14 p. marraskuuta 1933

kello 14.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Kolmas käsittely:

- 1) Ehdotus laiksi oppisopimuslain muuttamisesta 741
 Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:o 6 a ja 6; työväen-asiainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 32.
- 2) Ehdotus laiksi tielain 78 §:n muuttamisesta 743
 Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 12; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 6; ed. Sarlinin y. m. lak. al. n:o 39.

Toinen käsittely:

- 3) Ehdotus laiksi eräiden väkijuo-
malakeja vastaan tehdyistä rikoksista
tuomittujen henkilöiden pitämisestä
yleisessä työssä ..... ”
 Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 13; lakivaliokunnan
mietintö n:o 6; hallituksen esitys
n:o 41.
- 4) Ehdotus laiksi eräiden kapinaan
osaaottaneiden henkilöiden armahta-
misesta 762
 Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 14; lakivaliokunnan
mietintö n:o 8; ed. Kiviojan y. m. lak.
al. n:o 18.

Ensimmäinen käsittely:

- 5) Ehdotus laiksi maatalouskiin-
teistöistä saatujen tulojen verottami-
sesta kaupungeissa ja kauppaloissa .. 765
 Asiakirjat: Laki- ja talous-

Siv.

valiokunnan mietintö n:o 7; hallituk-
sen esitys n:o 29.

- 6) Ehdotus laiksi torpan, lampuoti-
tilan ja mäkitupa-alueen vuokrauk-
sesta 12 päivänä maaliskuuta 1909 an-
netun asetuksen 67 §:n muuttamisesta 767
 Asiakirjat: Maatalousvaliokun-
nan mietintö n:o 3; hallituksen esitys
n:o 36.

7) Ehdotus laiksi maalaiskuntain
asutuslautakunnista 5 päivänä touko-
kuuta 1925 annetun lain 1, 8 ja 10 §:n
muuttamisesta ..... ”

Asiakirjat: Maatalousvaliokun-
nan mietintö n:o 4; hallituksen esitys
n:o 37.

- 8) Ehdotus laiksi valtiopäiväjärjes-
tyksen 88 §:n muuttamisesta 768
 Asiakirjat: Perustuslakivalio-
kunnan mietintö n:o 6; ed. Vilhulan
y. m. lak. al. n:o 3.

Ainoa käsittely:

9) Ehdotus hyökkäyskäsitteen mää-
rittelemisestä Lontoossa 3 päivänä hei-
näkuuta 1933 tehdyn sopimuksen hy-
väksymisestä 784

Asiakirjat: Ulkoasiainvalio-
kunnan mietintö n:o 8; hallituksen
esitys n:o 54.

10) Ehdotus toivomukseksi Pyhä-
järven ja Oriveden välisen kannaksen
kanavoimisesta 785

Asiakirjat: Kululaitosvalio-
kunnan mietintö n:o 1; ed. Branderin
y. m. toiv. al. n:o 82.

Esitellään:

- 11) Hallituksen esitys n:o 58 rau-
tatierakennuksista vuosina 1934—
1938 786

12) Ed. Kiviojan lak. al. n:o 46 laiksi rautatierakennuksista vuosina 1934—1938	Siv. 801
13) Ed. Eskolan y. m. lak. al. n:o 47 laiksi rautatierakennuksista vuosina 1934—1938	”
14) Ed. Aaltosen lak. al. n:o 48 laiksi rautatierakennuksista vuosina 1934—1938	”
15) Ed. Hännisen y. m. lak. al. n:o 49 laiksi rautatierakennuksista vuo- sina 1934—1938	”
16) Ed. Räisäsen lak. al. n:o 50 laiksi rautatierakennuksista vuosina 1934—1938	802
17) Ed. Vaaraman y. m. lak. al. n:o 51 laiksi rautatierakennuksista vuosina 1934—1938	”

Pöydällepanoa varten esitellään:

18) Laki- ja talousvaliokunnan mie- tintö n:o 8 hallituksen esityksen joh- dosta laiksi tuulaakimaksun laskemi- sen perusteesta	”
19) Valtiovarainvaliokunnan mie- tintö n:o 5 hallituksen esityksen joh- dosta Lontoon lähetystön kiinteistön myynnistä	”
20) Työväenasiainvaliokunnan mie- tintö n:o 4 hallituksen esityksen joh- dosta laiksi vakuutusneuvostosta ja laiksi valtion tapaturmatoimistosta ..	”
21) Valtiovarainvaliokunnan mie- tintö n:o 6 hallituksen esityksen joh- dosta määrärahan myöntämisestä val- tion eläinlääkintölaboratorion uuden tallirakennuksen käyttökuntoon saat- tamista varten	”
22) Valtiovarainvaliokunnan mie- tintö n:o 7 hallituksen esityksen joh- dosta lisämäärärahan myöntämisestä valtion maiden asuttamisen johdosta erinäisille toimihenkilöille suoritetta- viin palkkioihin ja korvauksiin	”

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Kaijalainen, Moilanen, Paasi-
vuori, Pekkala, Perho, Rantanen, Somer-
salo, Suokas, Toivola ja Valta.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat vir-
katehtävien takia tästä istunnosta ed. Ran-
tanen, läheisen omaisen hautauksen joh-
dosta ensi perjantaiksi ja lauantaiksi ed.
Heikkinen, ottaakseen osaa maakuntakä-
rään Ahvenanmaalla 15—20 päivinä tätä
kuuta ed. Mattsson sekä kunnallisten teh-
tävien takia ensi perjantaiksi ed. Soininen.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat:

Ed. Kalliokoski: Suuri valiokunta
kokoontuu huomenna kello 10.

Ed. Hirvensalo: Valitsijamiesten
kokous pidetään tässä huoneessa huomenna
keskiviikkona kello 9,30.

Uusi edustaja.

Puhemies: Ilmoitan, että kunnallis-
neuvos Aleksanteri Fränti, joka
nyttemmin edustajatoimestaan vapautuk-
sen saaneen maaherra Jatkolan varamie-
henä on valittu tulemaan eduskunnan jä-
seneksi, on tänään minulle esittänyt asian-
mukaisesti tarkastetun ja hyväksytyn edus-
tajavaltakirjansa ja siis tullut oikeutetuksi
ryhtymään edustajantointaan hoitamaan.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskun-
nalle on tasavallan presidentin kirjelmän
ohella kuluva marraskuun 10 päiväältä
saapunut hallituksen esitykset n:ot 60 ja
61, jotka nyt on edustajille jaettu.

Ed. Kalliokosken y. m. välikysymys, joka koskee hallituksen toimenpiteitä talouspulan seurausten lieventämiseksi.

Puhemies: Ilmoitetaan, että viime istunnossa tähän istuntoon pöydällepan- tuun ed. Kalliokosken y. m. välikysymyk- seen on sen allekirjoittajien lisäksi kirjal- lisesti yhtynyt ed. Leppälä. Kun väli- kysymykseen näin ollen on sen allekirjoit- tajat mukaanluettuina liittynyt kaikkiaan 51 edustajaa, tulen valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaisesti antamaan välikysymyksen tiedoksi asianomaiselle val- tioneuvoston jäsenelle.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi oppisopimuslain muut- tamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 32, jota on valmis- televasti käsitelty työväenasiainvalidiokun- nan mietinnössä n:o 2 ja suuren valiokun- nan mietinnöissä n:o 6 ja 6 a, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskus- telu asiasta, senjälkeen tehdään päätös asian toisessa käsittelyssä päätetyn laki- ehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämi- sestä.

Keskustelu:

Ed. Fagerholm: Föreliggande lag- förslag innehåller otvivelaktigt en del för- bättringar av den gällande lagen om läro- avtal, men å andra sidan är bortlämnand- et av 13 § en så betänklig åtgärd, att vi socialdemokrater icke vilja vara med om detta. Genom att denna paragraf, som reglerar lärlingarnas förhållanden under en inträffad arbetskonflikt, har blivit bort- lämnad, så riskera de unga lärlingarna att effektivt bliva inblandade i arbetskonflik- ter av en eller annan art, och detta åter föränleder för deras framtida verksamhet sådant men, att vi se oss vara tvungna att föreslå lagförslagets förkastande. Jag framställer alltså förslag om förkastande.

Ed. Bryggari: Herra puhemies! Eduskunta on muuttanut käsiteltävänä ole- van lain kaikkein oleellisinta kohtaa pois- tamalla siitä 13 §:n ja vielä sen lisäksi voimassaolevasta laista vastaavan pykälän. Eduskunnan päätös on vastainen sekä hal- lituksen esitykselle että työväenasiainvalidi- kunnan mietinnölle. Eduskunta teki pää- töksensä marraskuun 7 p:nä ja lopullisesti sen vahvisti marraskuun 10 p:nä. Tämä päätös on oppilaskysymykseen nähden niin vaikuttava, että on syytä palaut- ta mieleen, mitä voimassaolevan lain kyseellinen pykälä sisältää. Se on seu- raava: „Työlakon tai työsulun kohdatessa sitä työpaikkaa, jossa oppilas työskentelee, olkoon niin hyvin ammatinharjoittaja kuin oppilas oikeutettu työseisauksen ajaksi kes- keyttämään oppilassuhteen taikka myös- kin purkamaan oppisopimuksen. Jollei op- pisopimusta ole purettu, pitkittyy oppi- aika yhtä pitkän ajan kuin minkä oppi- las työseisauksen vuoksi oli opista poissa.” Nyt tämä pykälä ehdotetaan voimassaole- vasta laista poistettavaksi. Kyseellisen py- kälän poistaminen tietää sitä, että oppilas voidaan pakottaa työlakon puhjetessa työ- hön, joka on julistettu lakon alaiseksi. Tuntukoon tuollainen yliote miten mielu- salta tahansa sille enemmistölle, joka tä- män päätöksen on tehnyt, niin mitenkään se ei ole edullista ammattitaidon lisäämi- selle eikä myöskään Suomen teollisuustuot- teiden kilpailukyvyyn säilyttämislle. Nämä molemmat näkökohdat kärsivät eduskun- nan tekemästä päätöksestä. Sosialidemo- kraatit eivät haluaisi, että näitä kumpaa- kaan tekijää tehdyllä päätöksellä vaikeu- tettaisiin. Meillä on käsitys, että ammatti- taitoiselle työläiselle on toimeentulo hel- pompaa kuin sille, jolla ei ole ammattitai- toa ja myöskin käsitämme, että koko maan oloille on sen parempi minkä suurempi kil- pailukyky on maan teollisuuden tuotteilla, ja niillä on kilpailukyky sen suurempi, minkä korkeammassa tasossa on ammatti- taito.

Jos työlakko puhkeaa sellaisessa työpai- kassa, jossa lakkolaisten joukossa on saman oppilaan isä, veli ja sisko, niin ei voida mitenkään, jos haluamme olla rehellisiä, käsittää sillä tavalla, että tuon oppilaan suhde omaisiinsa ja toisiin työläistoverei- hinsa voisi katketa sen perusteella, että hän on lähtenyt ammattioppia itsellensä hank- kimaan. Se suhde edelleenkin jatkuu eten-

kin sen vuoksi, koska hän tietää minkälaisissa oloissa hänen omaisensa elävät ja että ne olot ovat aiheutuneet sen vuoksi, että työpalkka on liian alhainen. Ja tästä seuraa, että oppilas, vaikka olisi juuri ammattioppinsa loppuaikaa suorittamassa, yhtyy siihen joukkoon, joka on työlakon alkanut. Minä en maallikkona käsitä, mikä on seurauksena sen jälkeen, jos oppilas liittyy lakkolaisiin, kun tämä kyseellinen pykälä poistetaan, mutta seurauksista välittämättä — niin minä käsitän — eivät oppilaat lähde rikkurityötä tekemään. Ne eivät lähde rikkurityötä tekemään sen vuoksi, että ne turmelisivat nimensä tulevaisuudessa ja että ne tietäisivät vastustavansa toveriensa ja omaistensa pyrkimystä.

Minä valitan, että eduskunta on tässä lähtenyt toiselle linjalle mitä hallituksen esitys sisältää. Minä toivon nyt asian tässä vaiheessa, että eduskunnassa löytyisi enemmistö tämän lain hylkäämiselle. Tämän lain hylkäämisen kautta varataan toisaalta työnantajalle, toisaalta työntekijälle mahdollisuus joko keskeyttää tai purkaa työehtosopimus työlakon puhjetessa. Sitä mahdollisuutta ei sen jälkeen ole, jos eduskunnan nyt esittämä päätös tulee kolmannessa käsittelyssä hyväksytyksi.

Esittämilläni perusteilla, harra puhemies, minä kannatan ed. Fagerholmin tekemää hylkäävää ehdotusta.

Ed. Heiniö: Asian alkuvaiheessa kannatin hallituksen tekemää ehdotusta pykälälle 13, mutta kun sitä ei hyväksytty, niin olin pakotettu myöhemmin siirtymään valiokunnan ehdotuksen kannalle. Kun lakiehdotus kuitenkin sisältää erinäisiä parannuksia oppisopimuslakiin, pitäisin tarpeellisena sen hyväksymistä nykyisessäkin muodossa, enkä tahtoisi suositella, niinkuin täällä edelliset puhujat, sen hylkäämistä vain tuon yhden pykälän vuoksi, vaikka kin tuo pykälä poistettuna jättää epämiellyttäväksi sen käsitteen, millä tavoin oppilaan on suhtauduttava työlakkoon ja työsulkuun. Lakiehdotuksella on kuitenkin monia etuisuuksia, joten puolestani pitäisin välttämättömänä sen hyväksymistä sellaisenaan kuin se on esitetty.

Ed. Ampuja: Lain ollessa esillä työväenasianvaliokunnassa vaikuttivat ratkai-

sevilla tavalla opetusasiain kanssa tekemisessä olevat edustajat Inkilä, ja ellen väärin muista, Sergelius oppilaiden etujen turvaamiseksi tämän lain 13 §:n ratkaisussa. Oli valitettavaa, että ed. Inkilän ryhmästä toinen näiden asioiden kanssa tekemisessä oleva edustaja Heiniö asettui päinvastaiselle kannalle ja sai kannatusta taholta, jossa ei olla näiden asioiden kanssa juuri missään tekemisissä, ennenkaikkea koko maalaisliittolainen ryhmä. Ne edut, mitä oppilaille olisi tämän pykälän avulla tarjottu, olisivat rahallisesti olleet epäilemättä hyvin vähäiset, kenties vuosikausiin ei olisi tullut niiden käyttäminen kysymykseen ollenkaan, sillä onhan meillä työtaisteluita nykyisin hyvin harvoin, mutta muutamankin oppilaan koulunkäynnin turvaaminen mahdollisesti sattuvan työtaistelun aikana olisi ollut erinomaisen tärkeä etu juuri korkeamman ammattikoulutuksen alalla, ennenkaikkea käsityöliikkeiden alalla, joissa oppilassopimuksia juuri suuremmassa määrässä käytetään. Täytyy näin ollen todeta, että ed. Heiniö ammattikoulualalla työskentelevänä henkilönä on tehnyt oppilaille erinomaisen huonon palveluksen, ja tämä olisi mahdollisuus estää hylkäämällä laki.

Ed. Sergelius: Jag anser för min del att lagen hade fått en mer tillfredställande och omfattande innebörd, i händelse § 13 kvarstått under den form vari den formulerats i socialutskottets betänkande, men jag har icke ur de yttranden, som nu avgivits, kunnat utläsa, att, sådant lagförslaget utgått ur stora utskottet, icke detta skulle betyda ett framsteg och en förbättring i den nugällande lagen om läroavtal. Bl. a. kommer en förbättring till stånd beträffande det obligatoriska lärlingsförhållandet sätillvida, att åldersgränsen förskjutes från 18 till 21 år. Detta innebär enligt mitt förmenande en förbättring, och då icke från sakkunnigt håll kunnat anföras vägande skäl för att denna bestämmelse vore till förfång så kan jag för min del icke rösta för lagförslagets förkastande.

Ed. Bryggari: Ed. Sergeliuksella näyttää olevan harhakäsitys lain sisällöstä sen sisältöisenä, mitä eduskunta on siitä päättänyt. 13 § on niin suuri huononnus,

että ne parannukset, mitä lakiin muutoin tehtäisiin, menettävät merkityksensä. Tulee muistaa, että oppiajan lyhin raja on nyt yksi vuosi, joka ennen oli kaksi vuotta, ja tämä edellyttää, kun otamme huomioon, että koeaika on kolme kuukautta, että työlakon sattuessa eräillä ammattialoilla, esim. maalariammattialalla, mestari ottaa kokeilaita niin paljon, että ne kerkiävät tuon työn suorittaa koeaikana, ja kun koeaika lähenee loppuaan, hän ilmoittaa, että teistä ei tule maalareita, lähtekää hiiteen

...

Puhemies, koputtaen: Kiellän käytästä sopimattomia sanoja.

Puhuja: ... ja näin ollen on pidettävä käsiteltävänä oleva laki niiden muutosten perusteella huononnuksena voimassaolevaan lakiin verrattuna.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Fagerholm ed. Bryggarin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Fagerholmin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Fagerholmin ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 110 jaa- ja 75 -ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 13.

Eduskunta on siis hyväksynyt lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi tielain 78 §:n muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä ed. Sarlinin y. m. lak. al. n:o 39, jota on val-

mistelevasti käsitelty laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 6 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 12, esitellään osittain kolmanteen, osittain ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on, mitä tulee käsiteltäväksi tulevaan toivomusponteen, laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä siitä esitetty ehdotus.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Eduskunta pysyy asian toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä oleva toivomusponsi hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi eräiden väkijuomalakeja vastaan tehdyistä rikoksista tuomittujen henkilöiden pitämisestä yleisessä työssä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 13 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 6 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 41, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 13. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen käydään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Keskustelu:

Sisäasiainministeri **Puhakka:** Herra puhemies! Lakivaliokunnan ehdotettua, että käsiteltävänä oleva lakiehdotus olisi hyväksytty sellaisena kuin se on hallituksen esityksessä, suuri valiokunta on ehdottanut siihen kaksi muutosta, joista varsinkin toisella tuskin olisi sanottavaa merkitystä itse siihen tulokseen nähden, johon hallitus on pyrkinyt mutta joita vastaan voidaan muista syistä tehdä painaviakin muistutuksia. Ensinnäkin suuri valiokunta

on ehdottanut, että lakiehdotuksessa tarkoitettut rikolliset pidettäisiin yleisessä työssä eikä, kuten hallitus oli ehdottanut, pakkolaitoksessa. Hallituksen kannan on määrännyt se seikka, että niin hyvin ne syyt, jotka vaarallisista rikoksenuusijoista 27 päivänä toukokuuta 1932 annetun lain mukaan aiheuttavat pakkolaitokseen määräämisen, kuin se tarkoituskin, johon tällä toimenpiteellä pyritään, ovat aivan samanluontoiset kuin nyt käsiteltävänä olevan lakiehdotuksenkin mukaan. Ensimmäisen lain nojalla voidaan pakkolaitokseen määrätä se, joka useamman kerran on tullut tuomituksi rikoksesta ja jota ilmenneiden asianhaaran perusteella on pidettävä yleiselle tai yksityiselle turvallisuudelle vaarallisena, se tahtoo sanoa, josta hänen aikaisemman rikollisen elämänsä takia on syytä varoa, että hän, jos pääsee vapauteen, tulee edelleenkin oikeusjärjestystä vastaan rikkomaan. Hallituksen esityksessä olevan lakiehdotuksen mukaan taas olisi pantava pakkolaitokseen ne, jotka ovat ottaneet määrätynlaisten rikoksien tekemisen ammatikseen tai tavakseen ja joista sentähden on odotettavissa, että he vapaudessa ollen tulisivat edelleenkin tällaisia rikoksia tekemään. Kysymyksessä olevan toimenpiteen syy on kummassakin tapauksessa ilmeisesti niin samanlainen, että se ei enempää selvittelyä kaipaakaan.

Pakkolaitoksessa pitämisen tarkoitus on vuoden 1932 lain mukaan estää rikoksen uusijaa enempiä rikoksia tekemästä ja turmiollisesti vaikuttamasta ympäristöönsä. Tästä lausutaan hallituksen mainittua lakia koskevan esityksen perusteluissa, sitten kuin ensin on huomautettu, että rangaistus ei kysymyksessä oleviin rikoksenuusijoihin vaikuta paremmin pelottavasti kuin parantavastikaan, seuraavasti: „Yhteiskunnan suojelemiseksi sanotunlaisten rikoksentekejiin taholta tavantakaa toistuvilta rikoksilta ja myös sen turmiollisen vaikutuksen ehkäisemiseksi, jota nämä rikoksenteekijät vapaudessa ollessaan levittävät ympäristöönsä, on senvuoksi oikein, että heidät eristetään yhteiskunnan piiristä pitemmäksi ajaksi kuin yksinomaan rangaistuksen kautta on mahdollista”.

Edelleen lausutaan samoissa perusteluissa, että turvasäilö, joksi pakkolaitosta esityksessä sanottiin, on tarkoitettu rangaistuksen täydennykseksi siinä, missä rangaistus

ei riitä yhteiskuntaa suojelemaan. Se, mitä viitatus esityksen perusteluissa pakkolaitoksessa pitämisen tarkoituksesta lausutaan, pitää täydellisesti paikkansa myöskin nyt käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen kannalta. Vuoden 1932 lain mukaan tosin rikoksenuusija pannaan pakkolaitokseen periaatteellisesti loppuiäkseen, vaikkakin hän erityisistä syistä voi päästä sieltä vapauteen, kun taas käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen mukaan, rikollinen joutuisi pakkolaitokseen enintään määräajaksi säädettävän lain voimassaoloajaksi. Mutta tämä eroavaisuus johtuu itse asian luonnosta, siitä, että jälkimmäisessä tapauksessa on kysymys sellaisesta erikoislaatuudesta rikollisuudesta, jonka voidaan odottaa mainitun ajan päättyessä suurin piirtein katsoen lakanneen.

Kun siis, kuten edellä lausumastani helposti havaitaan, kysymyksessä olevan toimenpiteen sekä syyt että tarkoitus ovat vuoden 1932 lain ja nyt käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen mukaan samanlaiset, ei hallituksella ole ollut mitään aihetta ehdottaa jälkimmäisessä tapauksessa itse toimenpidettä toisenlaiseksi kuin miksi se edellisessä tapauksessa jo on säädetty. Esitys ei suinkaan, kuten suuressa valiokunnassa on väitetty, ole tässä suhteessa epäkypsä, vaan siihen kohdistettu arvostelu on lievimminkin sanoen ollut epäkypsä.

Jos sitten tarkastetaan sen toimenpiteen, yleisen työn, luonnetta, jota suuri valiokunta ehdottaa pakkolaitoksissa pitämisen sijasta, niin on huomautettava, että yleiseen työhön tuomitaan meillä irtolaisista ja niiden kanssa menettelemisestä 2 päivänä joulukuuta 1883 annetun asetuksen mukaan irtolaisuudesta. Irtolaisuudella taas tarkoitetaan asetuksessa tarkemmin määriteltäviä paheksuttavaa elämäntapaa, jota vastoin sellaiseen seuraamukseen ei voida tuomita rikoksesta eikä sitä liioin voida käyttää rikoksen ennakolta ehkäisemiseksi ainakaan muussa mielessä kuin, mikäli irtolaisuuden voidaan varoa johtavan varsinaisiin rikoksiin, tekoihin, joista lain mukaan seuraa rangaistus. Syy, jonka takia yleiseen työhön tuomitaan, on näin ollen toinen kuin käsiteltävänä olevassa lakiehdotuksessa. Mutta toinen on myöskin yleisen työn tarkoitus. Sillä pyritään nimittäin ojentamaan ja kasvattamaan irtolaista, jotta hän palaisi säädylliseen elä-

mään. Uusimman, vuoden 1932 heinäkuussa valmistuneen irtolaislakiehdotuksen mukaan, jota ainakin suuren valiokunnan jaostossa on suositeltu käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen sijasta, olisi yleinen työ edelleenkin seuraamus irtolaisuudesta tai pahan tapaisesta elämästä ja niinkään pysyisi myöskin sen tarkoitus ennallaan. Seuraamuksena rikoksesta tai ennakkokeinona tietyn rikoksen estämiseksi yleistä työtä ei käytettäisi.

Viimeksi lausumastani käy selville, että on epäjohtonmukaista ja periaatteellisesti arveluttavaa käyttää yleistä työtä, joka on seuraamus määrätynlaisesta elämäntavasta, vaan ei rikoksesta, ja joka tarkoituksensa puolesta on läheisesti rangaistuksen luontoinen ojennus- ja kasvatustoimenpide, poliisitoimenpiteen luontoisena ehkäisykeinona odotettavana olevaa rikosta vastaan. Kun tämä toimenpide, kuten alussa viittasin, kuitenkin käytännössä johtaa samaan tulokseen kuin hallituksen ehdottamakin, niin on tuloksen kannalta jotensakin yhdenmukaista, kumpapaiko toimenpidettä käytetään. Jos eduskunta ei katso mainitsemiani periaatteellisia epäilyksiä esteeksi suuren valiokunnan ehdotuksen hyväksymiselle, voidaan siihenkin tyytyä, mutta ne muistutukset, jotka tätä menettelyä vastaan voidaan tehdä, menevät silloin tietyksi eduskunnan lukuun.

Tässä yhteydessä on syytä vielä torjua eräs muistutus, joka hallituksen esitystä vastaan on tehty, nimittäin se, että jos kysymyksessä olevat rikoksentehtäjät pantaisiin pakkolaitokseen, tämä olisi omiaan heikentämään sitä peloittavaa vaikutusta, joka uhalla joutua tällaiseen laitokseen muutoin on. Vuoden 1932 lain mukaan pakkolaitoksessa oleva saa erityisellä luvalla hankkia itselleen parempaa ravintoa ja enemmän mukavuutta, kuin laitoksessa tarjotaan, ja on hän muutoin samassa asemassa kuin ylimmässä osastossa oleva vankeusvanki. Kun pakkolaitokseen pantavaa ei edes ankarin vapausrangaistuksen muoto, kuritushuone, ole riittänyt estämään uusista rikoksista, niin ei ole ensinkään uskottavaa, että pakkolaitokseen joutumisen vaara uhkaavan pakkotoimenpiteen laadun takia häntä rikoksesta pidättäisi, vaan mikäli pakkolaitokseen joutumisen uhka vaikuttaa ennakkolta estävästi, johtuu se siitä, että rikollinen määrätään pakkolaitokseen pit-

käksi aikaa, periaatteellisesti loppuäkseen. Lievempi uhka tässä suhteessa koskisi vain väkijuomalainsäädäntöä vastaan rikkoneita, eikä muu rikollinen voisi arvostella asemaansa heidän mukaansa.

Toinen suuren valiokunnan ehdottama muutos tietää sitä, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa tehdystä rikoksesta tuomitut tai tuomittavat joutuisivat edellytetyn toimenpiteen alaiseksi ainoastaan valtioneuvoston erityisestä määräyksestä. Tämä säännös sinänsä aiheuttaisi melkoisia käytännöllisiä vaikeuksia, jotka kuitenkin voitaisiin osaksi voittaa. Mutta kun ehtona valtioneuvoston määräykselle olisi ei ainoastaan että on syytä varoa, että tuomittu jatkaa rikollista toimintaansa, vaan myöskin että hän siten elämäntavallaan tuottaa vaaraa yleiselle järjestykselle, turvallisuudelle tai siveellisyydelle, niin tämä ehto poistaa useimmissa tapauksissa koko säännöksen tehon ja mahdollisuuden sitä käyttää. Säännöstä nimittäin tuskin voitaisiin tulkita muutoin kuin siten, että tuomitun tulisi itse välittömästi elämäntavallaan uhata yleistä järjestystä, turvallisuutta tai siveellisyyttä, mutta sitä hän useimmiten ei välittömästi tee, vaikkakin hänen rikollisen toimintansa välillisenä seurauksena on sellainen uhka niiden taholta, jotka hänen kauttansa saavat laittomia väkijuomia ja niitä käyttävät. Puheenaoleva ehto olisi sen tähden joka tapauksessa poistettava, jollei eduskunnan tarkoituksena ole oleellisesti vähentää hallituksen ehdottaman lain tehokkuutta ja siirtää sen vaikutusta keskimäärin ainakin yhdeksi vuodeksi eteenpäin. Rohkenen sentähden lausua sen vakavan toivomuksen, että eduskunta tässä kohdassa palauttaisi lakiehdotuksen sellaiseksi, kuin se on hallituksen esityksessä, taikka ainakin poistaisi sanat: „ja siten elämäntavallaan tuottaa vaaraa yleiselle järjestykselle, turvallisuudelle tai siveellisyydelle”. Viimemainitussakin tapauksessa tosin lain voimaantuloa lähinnä seuraavana aikana moni vaarallinen lainrikoja tulisi pakostakin pääsemään vapaaksi ja palaamaan entiseen ammattiinsa, mutta tämä asiantila korjaantuisi kyllä myöhemmin.

Ed. Kalliokoski: Herra puhemies! Suuri valiokunta on tehnyt esilläolevaan esitykseen muutoksia, kirjoittaen kokonaan uuteen asuun lakiesityksen 1 §:n. Näitä muutoksia on herra sisäasiainministeri täällä juuri antamassaan lausunnossa arvostellut enkä puolestani katso minulla olevan edellytyksiä ryhtyä varsinaiseen polemiikkiin herra sisäasiainministerin esittämiä katsomuksia vastaan, mutta pyydän kuitenkin lyhyesti perustella suuren valiokunnan asiassa ottamaa kantaa ja siis selostaa niitä syitä, joiden nojalla suuri valiokunta on asiasta päätöksensä tehnyt.

Mitä ensinnäkin tulee pakkolaitoksen muuttamiseen yleiseksi työksi, ovat tähän päätökseen vaikuttaneet osaksi periaatteelliset, mutta pääasiassa nähdäkseni käytännölliset syyt. Sen tarkoituksen kannalta, joka tällä eristämistoinenpiteellä, jota hallitus nyt ehdottaa, on, on suuren valiokunnan jäsenten mielestä näytännyt täysin hyväksyttävältä myöskin yleiseen työhön määrääminen. Yhteiskunta tulee suojeltua tälläkin toimenpiteellä niiltä vaaroilta, joita väkijuomarikollisten vapauteen laskeminen yhteiskunnalle tuottaa. Onpa näytännyt siltäkin, niinkuin tämä olisi periaatteellisesti paremmin oikein kuin näiden henkilöiden pakkolaitokseen siirtäminen, koska pakkolaitos on käsitetty laitokseksi, johonka siirretään varsinaisesti suuret rikolliset ja koska yleinen työ on sellainen seuraamus, joka on tuloksena häpeällisestä elämäntavasta, johon mielestäni väkijuomarikollisuus hyvin läheisesti liittyy. Epäilyksillä että tällä muutoksella poistettaisiin tämän seuraamuksen teho ja tehtäisiin tämä seuraamus vähemmän pelottavaksi rikollisten keskuudessa, ei mielestäni pitäisi olla aihetta, sillä toki irtolaisten joukkoon leimatuksi tuleminen pitäisi olla häpeällistä ja niin häpeällistä kuin pakkolaitokseen joutuminenkin jopa häpeällisempääkin, ja siltä kannalta arvostellen pitäisi tämän toimenpiteen vaikuttaa ennakoehkäisevästi vähintään yhtä suuressa määrässä kuin tietoisuus pakkolaitokseen joutumisesta rikollisuuden seurauksena.

Mutta, kuten sanottu, pääasiassa tähän ratkaisuun ovat vaikuttaneet käytännölliset näkökohdat. Vankeinhoitohallituksen ylijohtaja, joka oli suuren valiokunnan jaostossa asiantuntijana, selosti siellä, että kun nykyisin ei ole olemassa mitään sellaista

pakkolaitosta, johonka vankiloista vapautuvat tämän alan rikolliset voitaisiin siirtää, jouduttaisiin tekemisiin melko vaikeasti voitettavan käytännöllisen vaikeuden kanssa. Näitä henkilöitä, sen jälkeen kuin heidän rangaistuksensa vankiloissa on päättynyt, ei voitaisi lain mukaan pitää vankilassa eikä kuitenkaan olisi olemassa pakkolaitosta, johon nämä siirrettiin. Sen sijaan tällaista estettä ei olisi olemassa, jos olisi kysymyksessä näiden henkilöiden siirtäminen yleiseen työhön, koska vuoden 1883 irtolaisasetuksen mukaan voidaan irtolaisuudesta yleiseen työhön tuomitut henkilöt pitää myöskin vankilassa ja vankilaviranomaisten huostassa, ellei muuta sijoituspaikkaa heille ole olemassa, ja siis tietysti harkinnasta riippuen joko vankilassa tai muussa sijoituslaitoksessa. Tämä käytännöllinen seikka on hyvin määrävällä tavalla vaikuttanut ainakin suuren valiokunnan jaoston jäsenten kannanottoon sen kysymyksen ratkaisemisessa, onko otettava pakkolaitoslinja vai yleisen työn linja.

Mitä sitten tulee 2 momentissa ehdotettuun muutokseen, on siitä sanottava, että hallituksen esitykseen sisältyvään tämän lain taannehtivaan vaikutukseen nähden on esitetty niin paljon periaatteellisia epäilyksiä, jotta niiltä kaikilta ei ole voitu oikeutusta kieltää. Näitä periaatteellisia epäilyksiä on katsottu voitavan vähentää sillä, että tämä taannehtiva seuraus säädetään riippuvaksi kussakin erikoistapauksessa suoritettavasta harkinnasta ja että ei siis ilman muuta jokaista tämänlaatuista rikoksesta kärsimässä olevaa henkilöä siirretä yleiseen työhön tai pakkolaitokseen. Myös suuren valiokunnan ehdottamalla tavalla voidaan saavuttaa se tarkoitus, johon hallitus esityksellään on pyrkinyt, nimittäin kaikkien nyt rangaistustaan kärsimässä olevien vaarallisten tämän alan rikollisten vapaaksi laskemisen estäminen. Eikä pitäisi olla mahdotonta voittaa niitä käytännöllisiä vaikeuksia, joita saatava olla olemassa kussakin erikoistapauksessa suoritettavan harkinnan tiellä. Siis mainitsemieni periaatteellisten epäilysten vuoksi on suuri valiokunta ottanut asiassa tämän kannan, koska se ei ole katsonut muutoksen, josta nyt on puhe, millään tavalla vaarantavan sen tarkoituksen saavuttamista, johon lailla pyritään.

Mitä sitten tulee niihin lisäperusteisiin, jotka suuri valiokunta on lisännyt tähän ehdottamaansa 2 momenttiin ja joiden poistamista herra sisäasiainministeri suosittelee, vallitsi suuren valiokunnan jaostossa sellainen käsitys, että ne eivät vaikeuta tämän lain mukaisten seuraamusten soveltamista niihin rikollisiin, joiden pakkolaitokseen siirtämisestä saattaa tulla kysymys. Katsottiin nimittäin sellaiseksi, että väkijuomarikollinen aina elämäntavallaan tuottaa vaaraa yleiselle turvallisuudelle, järjestykselle ja siveellisyydelle eikä siis katsottu tämän määritelmän ottamisen heikentävän lain tehoa.

Tässä yhteydessä minun on mainitsemisen eräästä seikasta, johonka suuressa valiokunnassa tai ainakin sen jaostossa kiinnitettiin huomiota, nimittäin kysymykseen siitä, onko laki, sen jälkeen kun tämä 1 §:n 2 momentti on saanut sen muodon, jonka suuri valiokunta on sille ehdottanut, onko laki senkin jälkeen säädettävä perustuslain säätämisestä voimassaolevassa järjestyksessä. Tässä suhteessa on tultu siihen käsitykseen, että laki todennäköisesti voitaisiin nyt säätää yksinkertaisessakin lainsäätämisyjärjestyksessä. Kun kuitenkin kysymyksessä on rajatapaus, jossa on hyvin vaikeasti tulkittavissa kysymys siitä, onko tässä kysymys perustuslain säätämisyjärjestyksen soveltamisesta vai ei, on katsottu olevan turvallista säätää laki perustuslain säätämisestä voimassa olevassa järjestyksessä, niinkuin hallituskin oli esittänyt, vaikka sen luonne suuren valiokunnan tekemän muutoksen jälkeen onkin jossain määrin muuttunut.

Vielä minun on tässä kiinnittäminen huomio erääseen seikkaan, josta suuren valiokunnan jaostossa oli puhetta. Lakivaliokunnan mietinnön perusteluissa lausutaan: „Kun lakiehdotuksessa tarkoitettuja rikoksentekijöitä oikeusjärjestykselle vaarallisina henkilöinä pannaan pakkolaitokseen niin pian kuin heidät olisi päästettävä rangaistuslaitoksesta vapauteen, niin voitaisiin tästä ehkä tehdä se johtopäätös etteivät sanotut henkilöt voisi päästä ehdonalaiseen vapauteen vaikka edellytykset siihen muutoin olisivat olemassa. Koska lakiehdotuksessa ei kuitenkaan ole säädetty, ettei ehdonalaiseen vapauteen päästämistä annettua säännöksiä voitaisi heihin sovellet-

taa, ei valiokunta ole katsonut olevan epäselvyyttä siinä, että säännökset ehdonalaiseen vapauteen päästämistä koskevat myöskin näitä henkilöitä, vaikkakin heidät vapauteen laskemisen sijasta pannaan pakkolaitokseen.” Suuri valiokunta on tässä kysymyksessä asettunut sille kannalle, että ristiriitaa ehdonalaiseen vapauteen laskemista koskevien säännösten ja tämän lain säännösten välillä ei tule olemaan siitä syystä, että edellytykset ehdonalaiseen vapauteen laskemiselle puuttuvat aina sellaisilta henkilöiltä, jotka tämän lain mukaan voidaan siirtää yleiseen työhön.

Mitä sitten tulee tämän lain hyväksymiseen periaatteelliselta kannalta, tahtoisin siitä omana henkilökohtaisena käsityksenäni lausua sen huomion, että mitään senlaatuista toimenpidettä väkijuomarikollisuuden ehkäisemiseksi, jonkalaisesta nyt on kysymys, ei olisi pidetty mahdollisena siihen aikaan kuin maassamme oli kieltolaki voimassa. Olen aivan varma siitä, että jos jotain tämäntapaista olisi silloin esitetty, olisi sitä vastaan noussut niin jyrkkä periaatteellisten epäilysten sarja erityisesti eduskunnan lainoppineiden jäsenen keskuudessa, että maallikoiltakin olisi puuttunut rohkeus tämänlaisen lainsäädännön toteuttamiseen.

Kun näin on asianlaita, ei voi tulla muuhun kuin siihen käsitykseen, minkä lausuin silloin kun täällä eduskunnassa ratkaistiin kysymys kieltolain kohtalosta, nimittäin että uudessa väkijuomalainsäädännössä jo asetuttiin sille kannalle, että väkijuomarikosta kieltolain kaaduttua pidetään raskauttavampana rikoksena kuin ennen sitä. Nyt esillä oleva lakiehdotus tätä käsitystä aivan erikoisen suuressa määrässä vahvistaa. Tämä laki on mitä selvin todistus siitä, että väkijuomarikosta kieltolain kaatumisen jälkeen pidetään paljon raskauttavampana asianhaarana kuin ennen sitä, vaikka meidän, kieltolain ystävien, mielestä olisi pitänyt olla aivan päinvastoin. Mainitsemassani tilaisuudessa huomautin siitä, että silloin kun maassa oli kieltolaki, oli väkijuomakauppa kokonaisuudessaan katsottu rikokseksi, se oli pidetty yhteiskunnalle vaarallisena ja vahingollisena ammattina ja siksi sen harjoittaminen oli kokonaisuudessaan kielletty. Tottakai rikollinen väkijuomaliiikkeen harjoittaminen

silloin oli raskauttavampi rikos kuin nykyisissä oloissa, jolloin samaa toimintaa valtio katsoo voivansa harjoittaa.

En voi tässä yhteydessä olla lausumatta myös sitä käsitystä, joka kieltolain ystävien taholta kieltolain voimassa ollessa, lain valvonnan tehostamiskysymysten esillä ollessa useaankin kertaan esilletuottiin, nimittäin sitä, että se vastustus, joka lainvalvontatoimenpiteiden tehostamisen suhteen niiden periaatteellisten epäilysten muodossa, joihinka äsken viittasin, niin usein eduskunnassa esille tuotiin, ilmeisesti riippui halusta tehdä kieltolain voimassapitäminen mahdottomaksi. Tahdottiin vaikeuttaa tehokkaiksi toimenpiteisiin ryhtymistä kieltolain valvonnan tehostamiseksi, jotta olisi voitu osoittaa kieltolain ylläpitäminen mahdottomaksi. Olen sitä mieltä, että jos sellaisiin toimenpiteisiin väkijuomarikollisuuden estämiseksi, joihin nyt on ryhdytty, olisi ryhdytty kieltolain voimassa ollessa, niin ei ainakaan raittiustilanne maassa olisi vaatinut kieltolain kumoamista. Silloin olisi täytynyt kieltolakia vastaan taistellessa peittämättä tuoda esille todelliset syyt.

No niin. Mutta puhe siitä, mitä kieltolain aikana on tapahtunut, on puhetta menneen talvisesta lumesta, saatetaan minulle huomauttaa ja siksi en puhukaan siitä tämän pitämälle.

Tahdon lopuksi sanoa, että olkoon minusta kaukana se, että tahtoisin nyt, kun meillä on luovuttu kieltolaista, asettaa vaikeuksia väkijuomalakien noudattamisen valvonnan tielle. Tahdon omasta puolestani edelleen siitä huolimatta, että mielestäni meidän väkijuomalainsäädännössämme on lähdetty väärälle tielle, tehdä voitavani väkijuomarikollisuuden vastustamiseksi ja säädettyjen väkijuomalakien noudattamisen valvomisen tehostamiseksi ja siinä mielessä minä tahdon kannattaa suuren valiokunnan esityksen hyväksymistä ja toivon, että esillä olevasta laista tämän suuren valiokunnan ehdotuksen pohjalla saadaan tehokas ase tässä taistelussa.

Ed. Virkkunen: Herra puhemies! — Minäkin kannatan pääasiassa hallituksen aloitetta, eikä minun sen suosittamiseksi tarvitsisi käyttää puheenvuoroa. Mutta katson tarpeelliseksi saattaa käsiteltävänäolevan lainsäädäntötoimen laajempaan yhteyteen siinä tarkoituksessa, että

tarjoaisin jotakin lisävalaistusta taisteluun väkijuomien luvaton ja laitonta valmistusta, maahantuontia, kauppaa tai kuljetusta vastaan.

Hallitus sanoo esityksessään oikein, että taistelu puheenaolevaa ammattimaista rikollisuutta vastaan on myöskin valtakunnan rajojen sisällä saatava riittävän tehokkaaksi. Tehokkaimpana, kieltämättä varsin radikaalisena keinona hallitus esittää väkijuomalakia vastaan tehdyistä rikoksista tuomittujen henkilöiden pitämistä pakkolaitoksissa. Pirtun myyjälle ja trokarille voikin olla hyvin pelottava uhka joutua suljetuksi pakkolaitokseen. Mutta asialla on myöskin vaikeutensa, jotka ehkäisevät tämän lain vaikutusten ulottamista varsin laajalle. Olemme juuri kuulleet valiokunnan puheenjohtajan esittävän, että valiokunta on kiinnittänyt huomionsa näihin vaikeuksiin. Ennenkuin pirtunmyyjä voidaan sulkea pakkolaitokseen tai asettaa yleiseen työhön, niinkuin suuri valiokunta ehdottaa, hän on esityksen mukaan tuomittava vankeusrangaistukseen. Tähän tarvitaan ensiksikin todistajat ja tuomio, joka asianomaisen langettaa vankeusrangaistukseen. Kokemus osoittaa, että todistajien hankkiminen nykyisissä oloissa tosin ei ole mahdotonta, mutta kuitenkin vaikeata. Useissa, ehkä useimmissa tapauksissa tällaiset rikolliset pääsevät saikoilla. Sitä paitsi on otettava huomioon, että kaikkia salamyymiä ja trokareita ei voida, niinkuin pitäisi, pitää pakkolaitoksessa, sillä yksistään Helsingissä niitä on liian suuri määrä, jotta ne mahtuisivat pakkolaitokseen. Tätä käytännöllistä vaikeutta on suuri valiokuntakin pitänyt silmällä. Nyt säädettävä laki on tarpeellinen ja terveellinen uhka ammattimaisille rikollisille. Se on epäilemättä hyvin tepsiväkin uhka. Se voi myöskin jossakin määrin vähentää pirtutrokarien lukua. Mutta älkäämme antautuko siihen käsitykseen, että laki tulisi murtamaan laitonta väkijuomakauppaa. Tämä uusiin lainsäädäntö voi olla eräs, ehkä tärkeäkin taistelumuoto, mutta se ei riitä.

On kuitenkin välttämättä päästävä siihen, että laitton väkijuomaliike murretaan. On löydettävä keinoja, joilla laitonta väkijuomien myyntiä kerta kaikkiaan ja säälimättä tukahdutetaan järjestysviranomaisen hellittämättömällä ja johdonmukaisella

toiminnalla. Aivan ensiluokkainen keino on väkijuomien salakuljetuksen tekeminen mahdottomaksi. Jos tämä onnistuisi, ei muita keinoja tarvittaisikaan. Toivo-kaamme, että se onnistuu. Onhan ryhdytty entistä voimakkaammin kehittämään taistelua salakuljetusta vastaan. Tässä tehostetussa taistelussa on suurena apuna Ison Britannian kanssa tehty sopimus, jonka mukaan Englannin lippu ei enää suojele salakuljetusaluksia aavalla merellä.

Mutta tässä yhteydessä pyydän korostaa asiaa, jonka valaisemiseksi varsinaisesti käytänkin tämän puheenvuoron. Rajoitun puhumaan yksinomaan pääkaupungin oloista tällä alalla, mikäli minulla niistä on tietoa. Niin kauan kuin esim. Helsingissä ja muissa rannikkokaupungeissa sekä ehkä pienemmilläkin paikkakunnilla on laittomien väkijuomien kysyntää, niitä valitettavasti taitaa olla tarjonakin. Niin kauan kuin pirtua voidaan myydä esim. Helsingissä yhä vielä tavattavissa epälukeisissa pirtumyymälöissä ja juomapaikoissa, vieläpä, kuten tulen osoittamaan, niitä voidaan nauttia ravintoloissakin, niin pirtun salakuljetustakin valitettavasti tulee jatkuamaan. Yksistensä sakot ja vankeusrangais-tukset tai nyt säädettävä internoiminen pakkolaitokseen tai yleiseen työhön eivät nujerra kyseessäolevia rikollisia, sillä kohdistuvathan nämä rangaistukset pääasiallisesti syvälle vajonneeseen kansanainekseen, jollaisia ammattimaiset trokarit enimmäkseen ovat. Olisi keksittävä ja suoritettava sellaisia toimenpiteitä, joiden seuraukset koskisivat kansan niin sanoakseni ylempänäkin olevia aineksia.

Käytännöllisiä näkökohtiani, joita seuraavassa esitän, perustelen eräillä tosiasioilla, jotka on otettu keskeeltä Helsingin kuohuilevaa elämää. On viime aikoinakin, niinkuin usein aikaisemmin kieltoain aikana, erityisesti valitettu sitä, että lukuisasti on kieltoain kumoamisen jälkeenkin yhä vielä pääkaupungissa taloja ja huoneistoja, jotka ovat pirtunmyynnin ja -nauttimisen sekä kaikenlaisen trokauksen pesiä. Niistä on hiljakkoin kirjoitettu sanomalehdissäkin. En voi ajatella muuta kuin että nämä pesät ovat myöskin poliisiviranomaisten tiedossa, vaikka niitä ei tähän mennessä vielä ole voitu hävittää. Tosiasia on, että tällaisia pirtupesii on eri osissa pääkaupunkia kymmeniittäin. Esim. pää-

kaupungin aivan keskustassa sen pääkadulla suuressa kivitalossa oli ainakin vielä aivan äskettäin samassa talossa kolme pirtunmyyntipaikkaa (Keskustasta: Mikä talo se on?), mitä sitten pääkaupungin laitaosissa! (Ed. Lohi: Poliisi ei tiedä!). On sanottu, että väkijuomien takavarikoimisia on tehty enemmän ja suuremmin määrin kuin ennen. Näin lieneekin tapahtunut. Kumminkin on pirtua paljon liikkeessä, päättäen sen hämmästyttävän lukuisista myyntipaikoista. Se näkyy siitäkin, että pirtun hinnan mainitaan huojustuneen. Erittäin ikävää on havaita ja kuulla, että pirtupesien asiakkaina on paljon miespuolista nuorisoa ja niiden joukossa myöskin runsaasti asevelvollisia. Mainitsen tämän sen perustuksella, mitä asiantuntevalta taholta olen kuullut.

Mitä sitten tulee laillistettuihin alempiin ravintoloihin pääkaupungissa, on niiden joukossa — se on mainittava tunnustuksella — koko joukko, joissa hyvää järjestystä ja lain asettamia määräyksiä noudatetaan ja joissa pyritään tarkasti valvomaan, ettei mitään lainvastaista niissä saa tapahtua. Mutta on toisia, joissa laitonta väkijuomaa nautitaan siten, että niihin vieraat jotenkin esteettömästi voivat tuoda pirtua mukanaan ja sitä ravintolassa nauttia sellaisin seurauksin, että juopotteleva elämä siellä ilmenee useasti hyvinkin räikeänä. Minulla kyllä on se käsitys, että juopottelu lienee osalta vähentynyt, mutta valitettavassa määrässä sitä vielä harjoitetaan. Samoin ovat eräät yöklubit antaneet aiheita huonoihin arvosteluihin. Mutta erityisen suurena pahennuksena täällä pääkaupungissa on mainittava tanssiravintolat. Niissäkin voidaan laitonta väkijuomaa nauttia laillisen rinnalla. Kuten eduskunta muistaa, puhuttiin erityisesti näistä epäkohdista toisessa yhteydessä muistaakseni edellisessä istunnossa.

Tutustuminen näihin surullisiin ja paheellisiin puoliin pääkaupungin elämässä tekee selväksi, että toimenpiteet on suunnattava itse pirtun myyntiä ja käyttämistä vastaan. Pari viikkoa sitten luettiin eräässä ruotsinkielisessä rannikkolehdestä tämä kehoitus, joka on vallan oikeaan osunut. Lehti kirjoitti: „Tehkää loppu laittomasta pirtunmyynnistä yhteiskunnassa, niin salakuljettajat ja trokarit eivät kykene säilyttämään asemiansa.” Tämän vaatimuksen täyttämiseen olisi voimat kohdistettava.

Kysytään, mitä siis voitaisiin tehdä? Minä en huuda poliisia syyttääkseni sitä, sillä ymmärrän senkin vaikeudet. Kuitenkin lienee oikeus vaatia enemmän aktiivista, määrätietoista ja tinkimätöntä esiintymistä järjestysvallan puolelta. Poliisiviranomaisen toiminta ei saisi rajoittua siihen, että syylliset saatetaan edesvastuuseen ja rangaistukseen. Poliisiviranomaisen pitäisi kaikella tarmolla koettaa estää pirtukaupan harjoittamista. Ei saisi tulla kysymykseen sellaisia räikeitä tapauksia, joihin viittasin, että saman talon ainakin kolmessa huoneistossa kuukausimäärin myydään pirtua hyvin lähellä poliisiviranomaisen silmien edessä. Minulla on se käsitys, että viranomaisilla pitäisi olla keinoja muutamissa päivissä puhdistaa pirtutalo tai huonossa maineessa oleva pirtukatu (Eduskunnasta: Oikein!). Korkeammille viranomaisille luulisi olevan helppoa antaa alemmille jyrkkiä ja sitovia määräyksiä. Alemmat poliisiviranomaiset sellaisia kyllä tarvitsevat, sillä myönnettävä on, että poliisilaitoksen katuja kenttämies voi usein joutua ymmälle, mitä hänen olisi tehtävä. Tehokas keino olisi epäilemättä se, että pahamaineinen talo asetettaisiin joksikin aikaa jatkuvan tiukan poliisivalvonnan alaiseksi. Aivan samoin kuin merellä merivartioston laiva vaanii pirtulaivan ympärillä, kaupungissa pitäisi asettaa niin sanoakseni „lisättyyn valvontatilaan” talo, johon nähdään asiakkaita menevän ja sieltä tulevan jatkuvassa kulussa. Sisäministeri, maaherra ja poliisipäällystö voinevat järjestää tällaisen valvonnan niin tehokkaaksi, että se pirtutrokarille käy sietämättömäksi. Hallinnollistakin tietä voitaneen poliisiviranomaisille antaa oikeuksia poikkeusvalvonnan toimeenpanemiseen, missä tarpeellista on. Tällainen valvonta tulisi kaupungissa pian tunnetuksi. Se varmaan herättäisi sekä talonomistajat että talonmiehet valvomaan, että talon huono maine paranisi. Kunnon kansalainen ei voi suvaita sitä, että samassa talossa, jossa hän asuu, on pirtukaupan pesä. Minulle on kerrottu, kuten uskon, aivan totuudenmukaisesti, pääkaupungin erään tunnetuimman pirtutrokarin tekemistä asunonvaihdoista viimeisinä kuukausina. Osaksi ne ovat johtuneet siitä, että hän tunsu itsensä turvattomaksi, mutta myös siitä, että isännöitsijä karkoitti hänet talostansa. Poliisiviranomaisille on asiaa

harrastavain kansalaisten tarmokkaalla yhteistoiminnalla oleva mahdollista lyhyessä ajassa saavuttaa tässä välttämättömässä taistelussa voittoja.

Mitä tulee olutravintolain valvontaan, pitäisi nykyisin paljon tehokkaammin huolehtia siitä, että väkijuomalain 44 §:n kielltoa anniskelupaikassa nauttia mukaan tuotuja väkijuomia, ehdottomasti toteutetaan. Niinikään olisi noihin, erityisesti sukupuolisiveellisyyden kannalta suuresti arveluttaviin tanssiravintoloihin kohdistettava erityistä valvontaa paheellisen elämän ja monenlaisen laittomuuden ehkäisemisen tarkoituksessa. Kysyä täytyy, mistä syystä näitä kaikkein huonoimpia huvittelulaitoksia on lisätty viime aikoina, vaikka niitä pitäisi ankarasti kiristää. Minkätähden ei ole meilläkin otettu vakavasti harkittavaksi sitä eräissä toisten maiden suurissa keskustoissa noudatettua sääntöä, että huoneistossa, jossa tanssitaan, ei sallita väkijuomien tarjoilua, ja huoneistossa taas, jossa väkijuomia saadaan tarjota, tanssi on kielletty. Yleensä on sanottava, että jos tahdotaan tehdä täysi tosi taistelussa laittonta väkijuomaliikettä vastaan, niin väkijuomalaki poliisiviranomaisille jo tarjoaa paljon keinoja, joita luullakseni tähän asti on hyvin vähän käytetty. Viittaen vain väkijuomalain 86 §:ään, jossa säädetään, että jos joku on ottanut väkijuomien luvottoman valmistuksen, maahantuonnin, kuljetuksen, myynnin, välittämisen tai kaupaksi tarjoamisen ammatikseen tai tavakseen, taikka jos joku, saatuaan haasteen vastamaan sellaisesta väkijuomalain rikkomisesta, josta voi tulla vankeusrangaistus, vain jatkaa rikollista toimintaansa, hänet voidaan heti vangita. Lieneeköhän tätä ankaraa määräystä ollenkaan noudatettu? Tämä säännös kumminkin jo tarjoaa viranomaisille samansuuntaisia valtuuksia, joita hallitus nyt käsiteltävänä olevalla lakiehdotuksellansa pyytää. Väkijuomalain mainittuun pykälään olisi useammin turvauduttava ja siten ikäänkuin katkaistava ammattitrokarin rikollinen toiminta.

Olen tahtonut tällä, mitä olen lausunut, osoittaa, että taistelua laittonta väkijuomaliikettä vastaan voidaan käydä ja sitä olisi käytävä paljon tehokkaammin, kuin mitä tähän asti on tapahtunut. Odotellessa niiden valtuuksien valmistumista, joita hallitus eduskunnan nyt käsiteltävän ja hyväk-

syttävän lain kautta tulee saamaan, olisi sekä korkeammilla että alemmilla viranomaisilla riittävästi tekemistä tehostaakseen mahdollisimman vaikuttavaksi taistelua ammattimaista rikoksellisuutta vastaan myöskin valtakunnan rajain sisällä, niinkuin hallitus itse huomauttaa. Jokaisen oikein ajattelevan kansalaisen tehtävä on voimiansa ja kykyjensä mukaan vaikuttaa siihen, että yleinen mielipide saataisiin ehdottomasti nousemaan pirtun salamyyntiä ja sen myyjä, trokareita, vastaan. Poliisipäällystöä ja alempia poliisiviranomaisia on kaikin voimin tuettava heidän usein vaikeassa taistelussaan tämän rikollisuuden hävittämiseksi. Ammattimainen rikollisuus on todella suurimpia yhteiskuntavaaroja tällä hetkellä. On olemassa yhä vielä yhteiskunnassamme trokariterroori ja se on muserrettava. Yksistään siihen olen edellisessä tahtonut kiinnittää huomiota. Olen ainoastaan viittauksin puhunut asioista, joista olisi paljon enemmän sanomista, mutta ne eivät sovi esitettäväksi eduskunnan pöytäkirjan edessä. Minä lienen tilaisuudessa asettaa ne tiedot, joita minulle on annettu ja joita voin välittää, poliisiviranomaisten käytettäväksi.

Mitä tulee suuren valiokunnan tekemiin muutoksiin hallituksen esitykseen, jonka lakivaliokunta on muuttamatta hyväksynyt, niin herra sisäministeri on täällä enemmän periaatteen kuin käytännön kannalta tehnyt muistutuksen suuren valiokunnan 1 §:ään lisäämää 2 momenttia vastaan, mutta samalla hän kuitenkin on ilmoittanut, että jos eduskunta hyväksyy tämän lisäyksen, siihenkin on tyydyttävä, kun sekin hallitukselle antaa niitä valtuuksia, joita se tarvitsee. Tässä kohden voin kannattaa suuren valiokunnan tekemää muutosta. Mutta minä yhdyn herra sisäministerin toiseen huomautukseen, että ne lisäperusteet, joilla suuri valiokunta on varustanut puheenalaisen 1 pykälän 2 momenttia, ovat tarpeettomia ja ne olisi sisäministerin mainitsemista syistä poistettava. Riittää mielestäni hyvin, kun puhutaan rikoksenteijästä, joka jatkaa rikollista toimintaansa. On näin ollen syytä yksityiskohtaisessa käsittelyssä kannattaa sitä sisäministerin lausumaa toivomusta, että ne erinäiset sanat, joilla suuri valiokunta on tahtonut tarkemmin perustella lisäystensä, poistetaan lakiehdotuksen 1 §:n 2 momen-

tista. Tulen tekemään tätä tarkoittavan ehdotuksen yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Ed. Lumme: Herra puhemies! — Jo viime viikolla käydyn olutkeskustelun yhteydessä oli minulla tilaisuus osoittaa, miten surullisella ja samalla pelottavalla kohdalla me olemme. Väkijuomain käyttö monin muodoin on hyvin suurta. Eräänlainen tuhotulva suorastaan vaanii kansaamme ja turmanviestit ovat jokapäiväisiä. Otan pienen esimerkin. Kotkan poliisimestari äskettäin esimerkiksi sanomalehdissä ilmoitti, että tänä vuonna on siellä ensimmäisellä poliisipiirillä 200 % ja toisella piirillä 60 % enemmän kuin viime vuonna samaan aikaan väkijuomien hallussapidosta syytettyjä. Äskettäin on eräänä päivänä saman kaupungin raastuvanoikeuden istunnossa ollut käsiteltävänä 100 väkijuomarikosjuttua eli enemmän kuin koskaan ennen tuossa kaupungissa samana päivänä oikeudessa. Kotkalaiset tietävät kertoa, että eräissä tunnetuissa taloissa on monia salakapakoita. Niinpä mainitaan, että kahdessa talossa yhteensä on 12 salakapakkaa ja poliisinkin tiedossa on sekä kaupungissa että Hovinsaarella ja Metsolessa noin 40 pirtukauppaa. Lohdullinen ei ole tilanne siellä, mutta lohdullinen ei se ole myöskään muualla. On tultu siihen, että yksistään Helsingissä on nykyjään laillisia väkijuoma-anniskeluoikeuksia enemmän, kuin niitä oli ennen kieltolakia koko maassa. Vuoden 1932 aikana valtion alkoholiliikkeen vuosikertomuksen mukaan tässä kaupungissa oli 262 anniskeluoikeuksilla varustettua ravintolaa, niistä osa tanssiravintoloita. Salakaupoista, niinkuin edellinen arvoisa puhuja täällä huomautti, ei täällä myöskään ole puutetta. Senhän sanomalehdet vähän väliä toteavat ja poliisiviranomaisilla on suuri työ niiden kukistamiseksi.

Hallituksen esitys on siis tarpeenvaativa. Muodostavathan n.s. trokarit suorastaan valtion valtiossa. He eivät säästä valtion palkkaamia toimihenkilöitä, jos niikseen tulee. Siitähän on meillä lukuisia esimerkkejä. Saattavatpa he avata suoranaisen sodankin puolustaakseen asemiaan. Siksi on valtionkin korkea aika käyttää valtaansa ja kerta kaikkiaan kukistaa vihallisensa. Se on vaikeata, sillä laitonta väkijuomaliikettä on laillisen varjolla

helppo harjoittaa. Paras tulos tulisi tais-telulla sekä laitonta että laillista väkijuo-maliikettä vastaan.

Miten pitkälle pirtutrokarien toiminta sisämaassamme on kehittynyt, pyydän vain mainita, että minulla on tässä käsissäni Tampereen poliisiviranomaisten antama luettelo erään tamperelaisen trokariperheen tuomioista. Tulisi pitkäksi kohta kohdalta tuo luettelo käydä läpi. Mutta siinä mai-nitaan perheen isä, perheen äiti, lapset ja kotiapulaiset ja heille kaikkiaan on Tam-pereen raastuvanoikeus antanut 78 tuo-miota. Voimme käsittää, mitä turmiota tuollainen koti, jos sitä enää voi kodiksi sanoa, tuottaakaan ympäristölleen, minkä-lainen on se nuori polvi, joka tuossa ilma-piirissä kasvaa!

Ankara on nyt kyseessä oleva laki, mutta toivottavasti se kuitenkin ankaruudestaan huolimatta säädetään. On merkillepantava, niinkuin täällä aikaisemmin mainittiin, että se nyt voidaan hyväksyä ja sulattaa. Kun kieltolain aikana esitettiin samaan suun-taan käyppiä, mutta lievempiä rankaisuja, niin niitä vastaan oltiin voimakkaasti, niitä pidettiin trakoonisina ja mahdotto-mina. Jos kieltolain valvojilla olisi ollut tämänlaiset aseet käytettävänä, niin sil-loin tilanne olisi ollut parempi kuin se oli. Hyvä on, että nyt huomataan, ettei troka-rien kanssa leikitellen onnistuta. Parempi on oikea ote myöhäänkin kun ei milloin-kaan. Tämä kansa alkaa tuskastua troka-rien toimintaan. Ja se on ilahuttavaa. On viime aikoina saanut huomata, että eri puolilla maata nousee trokareita ja sala-kuljettajia vastaan. On pidetty kunnal-lisia kokouksia ja neuvotteluja. Eiköhän hallituksen olisikin syytä miettiä edelleen keinoja ja toimenpiteitä siihenkin, miten saataisiin kaikki kansalaiset sankoissa jou-koissa liikkeelle. Yleisen mielipiteen mah-tihan on voimakas ja se olisi jo vihdoinkin saatava väkijuomaliikettä vastaan.

Mutta tässä yhteydessä minä en saata olla huomauttamatta, että tämä ote saa olla vain osa siitä työskentelystä, jota valtio-vallan tulee käydä väkijuomaliikettä vas-taan. Väkijuomien turmeluksen ehkäisy on otettava vakavasti ja huolella harkitta-vaksi. Emme me pelastu väkijuomista pel-kästä tällä lailla. Missä ovat toimenpi-teet raittiusopetuksen järjestämiseksi, alko-holistilain aikaansaamiseksi, irtolaisuuden

ehkäisemiseksi j. n. e. Näillä kaikilla rinta-milla on edettävä, jos mieli onnistua. Tä-män päivän keskustelukin osoittaa, että irtolaislainsäädäntö tarvitsee myös kor-jauksia.

Raittiusopetuskysymys on ollut keskuste-lun alaisena jo kymmenisen vuotta. V. 1929 valtioneuvosto asetti erikoisen rait-tiusopetuskomitean, joka sai mietintönsä valmiiksi vuoden 1931 lopulla. Tietääk-seni kouluhallitus antoi siitä syyskuulla v. 1932 opetusministeriölle lausuntonsa. Sen jälkeen ei ole taas mitään kuulunut. Tä-mänlaisena suurten houkuttelujen aikana olisi tehostettu raittiusopetus rannikkoseu-duillakin erikoisen tärkeitä. Luulen, että varsinkin kaupunkioloissa ja maaseudulla, rannikoilla j. n. e. raittiusopetuksella saat-taisi olla hyviäkin tuloksia. Erikoisesti ajattelen myös meidän maamme oppikou-luja, joissa tarvittaisiin sitä. Jos se kyt-ketään oppikoulujen uudistuskysymykseen, niin kuluu siihen vuosia seuraajineen. Kansakoulun taholla — ilahduttavaa to-deta — suuressa määrässä harrastetaan raittiusopetuksen vapaaehtoista antamista, mutta toivomisen varaa siinäkin tietysti on.

Minä toivon ja pyydän, että herra ope-tusministeri puuttuisi tähän asiaan ja joh-taisi sen lupaustensa mukaan suotuisaan ratkaisuun. Nuori polvi olisi saatava pois väkijuomien teiltä ja olisi sitä vahvistet-tava raittiusopetuksenkin avulla houkutuk-sia voittamaan.

Alkoholihuoltoasia on ollut esillä jo miltei ihmisiän ajan, mutta tuloksiin ei ole päästy. Tohtori A. A. Granfelt rita-ristossa ja aatelistossa jo v. 1888 esitti asian ja sitä ennen oli asia ollut esillä jo talonpoikaissäädystä, ellen minä aivan erehdy, pappissäädystä jo vuoden 1863 valtiopäivillä. Kun keväällä v. 1931 halli-tus antoi esityksen „hiljaisten humalais-ten” nuhtelemisesta, niin se lupasi antaa lähiaikoina lain alkoholihuollostakin. Ti-lastot osoittavat meillä olevan suuren mää-rän alkoholisia sairastavia henkilöitä, jotka ovat yhteiskunnallisen huollon tar-peessa, jotka aiheuttavat moninaisia hait-toja itselleen, omaisilleen ja yhteiskunnalle kokonaisuudessaan, mutta joista suuri osa todennäköisesti voitaisiin pelastaa. Alko-holistihuoltolaki jo pelkällä olemassaolol-laan ja varsinkin antaessaan mahdollisuuksia puuttua alkoholin käyttäjän elintapoi-

hin, jo ennenkuin hän on painunut pahimmalle asteelle, varmaankin vaikuttaisi paljon. Sen tulee oleellisenä osana sisältyä nykyisen kansanraittiuudesta huolehtivan yhteiskunnan huoltojärjestelmään. Kun yhteiskunta on ottanut kantaakseen edesvaatuun alkoholijuomien myynnistä, on sen myös tehtävä kaikkensa alkoholin uhrien pelastamiseksi. Mainittakoon tässä, että henkilöitä, jotka esim. vuoden kuluessa joutuvat juopumuksen takia poliisin kanssa tekemisiin useammin kuin kerran, on nyt enemmän kuin ennen. Vuonna 1923 toimitetun virallisen tutkimuksen mukaan ei maamme kaikissa kaupungeissa ollut yhtään henkilöä, joka olisi pidätetty useammin kuin 20 kertaa vuodessa, mutta vuonna 1932 oli yksistään Helsingissä, Turussa ja Viipurissa kussakin 30 tällaista henkilöä. Turusta kuulin, että eräs henkilö oli ollut siellä 2 vuoden kuluessa 94 kertaa putkassa.

Herra puhemies! Olen rojhennut kajota edellisiin seikkoihin, koska ne liikkuvat niin lähellä nykyistä väkijuomakysymystä. Viivyttelet näissä asioissa kostavat meille ja siksi olisi ripeästi toimittava. Olisi syytä tehdä suorastaan muutosehdotuksia nykyiseen alkoholilakiin, mutta myöhemmin, kun kyllin on väkijuomien kirousta koettu, tilanteen pohjimmainen syy paremmin tajutaan ja se aika on jo nähtävästi piankin käsissä.

Pyydän kannattaa suuren valiokunnan esitystä.

Ed. Sundström: Olen sitä mieltä, että yhteiskunnalla on sekä oikeus että velvollisuuskin käyttää väkijuomarikollisuuden tukahduttamiseksi niin ankaria keinoja, kuin tarve vaatii. Se vaara, joka nyt uhkaa yhteiskuntaa väkijuomien salakuljetuksen ja salakaupan kautta, on todellakin niin suuri, etteivät ankarimmatkaan keinot laittoman väkijuomalikenteen lopettamiseksi loukkaa oikeustajuntaa.

Hyväksyn siis ehdottomasti sen tarkoituserän, johon esillä olevan lakiehdotuksen perusteena oleva hallituksen esityskin tähtää.

Lakivaliokunnan hyväksymän hallituksen esityksen kannalla olleen lakiehdotuksen 1 §:n mukaan on siinä mainittu henkilö pantava sellaiseen pakkolaitokseen, josta on säädetty 27 päivänä toukokuuta 1932

annetussa laissa vaarallisista rikoksentekeistä. Tässä kohden ei ehdotus mielestäni ollut kriminaalipoliittisesti oikeaan osunut. Vuoden 1932 lain luoma pakkolaitos on tarkoitettu parantumattomien vaarallisten rikollisten säilytyslaitokseksi. Se oli oleva yhteiskunnallisen hylkyaineksen kaatopaikka, joka samalla kuitenkin jo nimensä ja leimansa kautta oli oleva voimakkaana preventiona eli ennakoestävänä toimenpiteenä rikollisuudelle. Pelottavana momenttina oli siinä ennen kaikkea yhteiskunnasta periaatteellisesti ainaiseksi erottaminen. Jos tähän samaan laitokseen ryhdytään panemaan väkijuomarikoksiin syylistyneitä, joita, ikävä kyllä, yleinen mielipide ei vielä pidä aina suurina rikollisina ja joita tuossa laitoksessa ei ole edes aikomus pitää muuta kuin suhteellisesti lyhyen ajan, on vaara tarjolla, että pakkolaitos yleisessä käsityksessä menettää kokonaan tai ainakin osittain sen luonteen ja leiman, mikä sille kriminaalipoliittisesti pitäisi rikollisuuden vastustamiseksi olla. Lakiehdotus tässä suhteessa siis heikentää yleisen rikollisuuden vastustamiskeinojen tehoa ja merkitystä, ja tähän meillä ei mitenkään nykyisissä olosuhteissa ole varaa. Sitä paitsi tuottaisi, kuten täällä suuren valiokunnan puheenjohtaja jo huomautti, pakkolaitoksen järjestäminen nykyisin niin suuressa rikollismäärällä kuin lakiehdotus edellyttää tällä hetkellä vankeinhoidollisesti hyvin suuria vaikeuksia. Ei olisi näet mitään mahdollisuutta lain voimaantultua varata paikkoja kaikille niille, jotka olisi tämän uuden lain mukaan pakkolaitokseen pantava. Seurauksena siitä olisi, että k. o. rikollisia olisi vastoin lakia pidettävä vankeiloissa. Mielestäni pitäisi olla selvä, ettei saa luoda sellaista lakia, jonka toteuttamiseksi ei ole tosiasiallisesti mahdollisuuksia.

Olen näistä syistä ollut sitä mieltä, että kysymyksessä olevia rikollisia ei pitäisi eristää pakkolaitokseen. Sen sijaan olisi nämä rikolliset pantava yleiseen työhön. Tähän suuntaan menevän säännöksen sisälsi jo rikollisuuden vastustamistoimenpiteitä suunnittelemaan asetetun komitean ehdotus laiksi rikollisten ja pahantapaisten huolosta. Sen mukaan saatettiin henkilö, joka pitämällä tapanaan hankkia tuloja hyvien tapojen vastaisella tavalla ja siveellisesti hylättävillä keinoilla tai muulla elämäntavallaan tuottaa ilmeistä vaaraa yleiselle

järjestykselle, turvallisuudelle tai siveellisyydelle, panna pakkotyöhön. Mielestäni voidaan nyt erikoislaissa ulottaa tämän pakkotyön, joka vastaa nykyistä yleistä työtä, soveltaminen kysymyksessä oleviin rikoksentekijöihinkin, sillä he ovat juuri senkaltaisia pahantapaisia, yhteiskunnalle vaarallisia henkilöitä, kuin tässä komitean mietinnössä edellytetään. Suuri valiokunta onkin nyt muuttanut kysymyksessä olevan kohdan. Se ehdottaa yksimielisesti, että väkijuomalakia vastaan rikkonut olisi pantava pakkolaitoksen sijasta yleiseen työhön. Tämä muutos on tyydytyksellä todettava muistakin syistä kuin niistä, jotka jo edellä mainitsin. Sitä puoltaa näet seuraavakin seikka, jolla on suuri periaatteellinen merkitys. Vuoden 1932 lain 9 §:n 4 momentin mukaan on pakkolaitokseen suljettuun vankiin nähden sovellettava soveltuvilta kohdin, mitä vangeista yleensä ja ylimässä osastossa vankeusrangaistusta kärsivästä erikseen on säädetty. Pakkolaitoksessa olevan työvelvollisuuteen nähden ovat niin ollen voimassa ne säännökset, mitkä vankeusvangeista säädetään. Tästä työvelvollisuudesta on voimassa rangaistuslaitoksen täytäntöön panosta annetun asetuksen 4 luvun 2 §, jossa m. m. säädetään: „Vankeusrangaistusta kärsivä on velvollinen tekemään työtä, mutta saakoon oman valintansa mukaan ja omaksi hyödykseen määrätä sellaista työtä, joka rangaistuslaitokselle soveltuu ja joka hänen ja laitoksen työkaluilla käy mahdolliseksi; ellei hän sellaista työtä voi osoittaa olkoon velvollinen harjoittamaan käsiteollisuutta tai tekemään muuta soveliaista työtä kruunun hyväksi.” Vankeusvanki saa siis tehdä itse valitsemaansa työtä, jos se vankilaan soveltuu. Varakkaat trokarit voivat aina järjestää itselleen sellaista vankilassa suoritettavaksi sopivaa työtä, josta valtiolle on tuloa. Ainahan heillä on näet mahdollisuus rahalla järjestää työn tilaajia. Mutta tästä olisi seurauksena, että pakkolaitoksessa ei ainakaan rikkaita trokareita voisikaan panna ruumiilliseen työhön, kuten tarkoitus on ilmeisesti ollut. Tämä olisi epäilemättä suuri epäkohta. Se loukkaisi oikeustajuntaa. Sen kautta vähenisi myös eristämisen kasvatuksellinen merkitys, johon trokareista puheenollen olisi myös, päinvastoin kuin herra sisäministeri näyttää ajattelevan, vakavaa huomiota kiinnitettävä. Minun käsitykseni mukaan näet on

yhteiskunnan ehdottomasti opetettava nämä henkilöt tekemään kunniallista työtä (Eduskunnasta hyvä!). Tämä tehtävä ja tarkoitus onkin juuri yleisellä työllä.

Mutta kysymyksessä olevalla muutoksella on erittäin suuri ja kauaskantoinen merkitys silloin, kun on harkittava suunniteltujen säännösten soveltamista niihin henkilöihin, jotka on tuomittu väkijuomalakeja vastaan tehdyistä rikoksista ennen uuden lain voimaantuloa. Lakivaliokunnan hyväksymässä ehdotuksessa ei voida hyväksyä lain taannehtivaa vaikutusta. Siinä suhteessa on yhdyttävä täydellisesti lakivaliokunnan mietintöön liitettyyn vastalauseeseen. Lakimiehelle ei ainakaan ole mahdollista muunlainen kannanotto. Se, mitä lakivaliokunta esittää päinvastaisen kantansa tueksi, on arveluttavaa. Lakivaliokunta lausuu näet: „Kun tarkoitettua pakkolaitokseen eristämistä ei ole katsottava rangaistusseuraamukseksi, vaan tavallaan hallinnolliseksi toimenpiteeksi valtiovallan puolelta kerrotun rikollisen toiminnan estämiseksi, ja kun tämä tarkoitus jäisi nykyoloissa saavuttamatta, jollei ehdotettua eristämistä kohdistettaisi myöskin niihin henkilöihin, jotka nyt ovat rangaistustaan kärsimässä ja joita valiokunnan saaman tiedon mukaan on 399, on valiokunta katsonut voivansa yhtyä kannattamaan esitystä myöskin mikäli se on tarkoitettu koskemaan ennen lain voimaantumista rangaistukseen tuomittuja henkilöitä.” Lakivaliokunta pitää siis silmällä yksinomaan tarkoituksenmukaisuusnäkökohtia. Se jättää asiallisesti kokonaan varteenottamatta sen kaikkialla sivistysmaissa tunnustetun oikeus- ja kulttuuriperiaatteen, että teosta ei saa määrätä ankarampia rangaistusluontoisia tai niihin verrattavia seuraamuksia, kuin mitkä teon aikana voimassa ollut laki sääsi. Tämän periaatteen tunnustaminen on katsottu välttämättömäksi mielivallan torjumiseksi. Jos asetuttaisiin toiselle kannalle, voisi näet valtasuhteiden yhteiskunnassa muuttuessa kulloinkin valtaan päässyt ryhmä ryhtyä uuden lain avulla koston toimenpiteisiin aikaisemmin tapahtuneiden heille epämieluisien tekojen vuoksi. On senvuoksi arveluttavaa luopua sanotusta periaatteesta. Kerrankin syrjäytettynä on se menettänyt absoluuttisuutensa ja samalla myös loukkaamattomuutensa.

Lakivaliokunta tosin sanoo, että pakkolaitokseen sulkeminen ei ole rangaistus-

raamus, vaan hallinnollinen suojelutoimenpide. Tämä on kuitenkin tosiasiallisesti sanoilla leikkitelemistä. Vuoden 1932 lain tarkoittama pakkolaitokseen sulkeminen liittyy niin läheisesti rangaistukseen, että niiden välillä on olemuksellisesti hyvin vaikea vetää mitään rajaa. Se komitea, joka laati ehdotuksen turvasäilölaiaksi, mihin nykyinen laki vaarallisista rikoksen uusijoista nojautuu, lausuu mietinnössään turvasäilöstä, jota pakkolaitos nykyisin täydellisesti vastaa, seuraavaa: „Koska sanotunlaiset suojelutoimenpiteet yksistään jo senkin vuoksi, että niiden tehdäkseen rikoksentehtijän yhteiskunnallisesti vaarattomaksi, tulee jatkua pitemmän ajan, myös osaltaan ilmeisesti merkitsee kärsimyksen aiheuttamista sille, joka näiden toimenpiteiden kautta yhteiskunnasta eristetään, ja kun rangaistuksen toiselta puolen sekä turvasäilön toiselta puolen välinen erotus tästä syystä jää käytännöllisesti katsoen pakostakin vain asterotukseksi, ei ehdotuksessa ole asetettu sille Ranskassa ja Australiassa sekä osin myös Norjassa ja Englannissa hyväksytylle kannalle, että ensin rangaistus on pantava täytäntöön ja vasta senjälkeen käytettävä turvasäilöä, yhtä vähän kuin sille kannalle, joka on Ruotsissa ja Tanskassa sekä Serlachiuksen ehdotuksessa omaksuttu, että turvasäilöön tuomitaan rangaistuksen sijasta, vaan on pidetty oikeampana yhdistää nämä molemmat rangaistukset toisiinsa sillä tavoin, että tarkoituksenmukaisuussyiden perusteella jää kussakin esillä olevassa tapauksessa erikseen harkittavaksi, pannaanko rangaistus täytäntöön, vai korvaako turvasäilö rangaistuksen joko kokonaan tai joltakin osalta.” Tästä havaitaan, että komitean ehdotuksen mukaan turvasäilö ja rangaistus olisivat erottamattomassa yhteydessä toisiinsa. Samoin on asianlaita pakkolaitoksen ja rangaistuksen suhteen vuoden 1932 laissa. Se käy selville siitä, että eräissä tapauksissa on sanotun lain mukaan jätetty tarkoituksenmukaisuussyiden perusteella harkittavaksi, pannaanko tuomittu rangaistus lainkaan vankilassa täytäntöön, vai saako pakkolaitos korvata rangaistuksen. Tuleepa eräissä tapauksissa pakkolaitoksessa pitäminen välittömästi lain määräyksen perusteella vankilassa kärsittävän rangaistuksen tilalle.

Kun yleinen työ voimassaolevan lain mukaan on suojelutoimenpide elämäntavaltaan

vaarallista henkilöä vastaan, ei sen käyttäminen taannehtivasti ennen uuden lain voimaantuloa ilmenneen elämäntavan perusteella tuota periaatteellisesti vaikeuksia. Tämä on mielestäni erittäin tärkeänä seikkana varteen otettava, kun on harkittava, otetaanko käytäntöön pakkolaitos vaiko yleinen työ. Näin siitä syystä koska efektiivinen taistelu laitonta väkijuomaliikettä vastaan edellyttää, että vaaralliset, nyt rangaistustaan kärsivät trokarit voidaan heti eristää, jotteivät he enää pääse jatkaamaan rikollista toimintaansa. Ja tästä syystä on välttämätöntä, että eristäminen tapahtuu yleiseen työhön määräämisen kautta. Mielestäni ei pitäisi niinollen olla mitään epäilyksiä yleisen työn käytäntöön ottamiseen nähden, varsinkin kun se, kuten herra sisäasiainministerikin täällä huomautti, tosiasiallisesti johtaa samaan tulokseen, kuin pakkolaitoskin. Yhteiskunta suojelee kysymyksessä olevan toimenpiteen kautta itseään yhtä hyvin kuin pakkolaitoksenkin toimenpiteen kautta. Mutta omaksumissaan yleisen työn välttöy se niiltä vaaroilta, jotka liittyvät pakkolaitoksen käytäntöönottamiseen. Mielestäni näin ollen pitäisi olla selviö, että milloin yhteiskunta voi päästä haluamaansa päämäärään vahingoittamatta taistelua yleistä rikollisuutta vastaan ja heikentämättä sen käytettävissä olevia kriminaalipoliittisia keinoja, pitäisi sen epäilyksittä omaksua juuri yleinen työ. Katsoisin näin ollen, että eduskunnan olisi omaksuttava suuren valiokunnan kanta nyt koskettelemassani suhteessa.

Sisäasiainministeri on huomauttanut, että suuri valiokunta on heikentänyt suunnitellun lain tehokkuutta, koska sen mukaan ennen lain voimaantuloa tehdystä teosta tuomittu voidaan eristää yleiseen työhön valtioneuvoston määräyksestä vain silloin, kun on syytä varoa, että rikoksentehtijä jatkaa rikollista toimintaansa ja siten elämäntavallaan tuottaa vaaraa yleiselle järjestykselle, turvallisuudelle tai siveellisyydelle. Hän katsoi, että sen johdosta, että laissa on sanat: „siten elämäntavallaan tuottaa vaaraa yleiselle järjestykselle, turvallisuudelle ja siveellisyydelle”, supistetaan kysymyksessä olevan lain soveltamisalaa. Mielestäni on kuitenkin tämä pelko aiheeton. Onnan selviö, että henkilö, johon nähden on syytä varoa, että hän tulee jatkamaan rikollista ammattimaista toimintaansa, aina

siten elämäntavallaan tuottaa vaaraa yleiselle järjestykselle, turvallisuudelle tai siiveellisyudelle. Joka tapauksessa todennäköisyys aina puhuu tämän olettamuksen puolesta. Ja valtioneuvoston harkitessaan eristämisen tarpeellisuutta ei tarvitse muuta kuin ottaa huomioon tämä ilmeinen todennäköisyys. Nuo sanat, joita herra sisäministeri piti vaarallisina, on luullakseni otettu kysymyksessä olevaan lainkohtaan sen vuoksi, että kävisi selväksi, että suunniteltu pakkotoimenpide on tarkoitettu kohdistumaan k. o. henkilöön juuri hänen vaarallisen elämäntapansa perusteella. Myönnän kuitenkin, että nuo sanat eivät sittenkään liene kysymyksessä olevassa ehdotuksessa varsin tarpeelliset lain taannehtivan vaikutuksen oikeuttamiseksi. Olisin näin ollen siis sitä mieltä, että kysymyksessä oleva lakiehdotus olisi nyt hyväksyttävä suuren valiokunnan hyväksymässä muodossa, mutta toiselta puolen myönnän, että herra sisäministerin tekemä muutosehdotuskaan ei millään tavoin huononna kysymyksessä olevaa lakiehdotusta.

Lopuksi pyydän sanoa, että yhdyin kaikkien siihen, mitä ed. Virkkunen täällä esitti. Huomautan samalla, että isänmaallinen kansanliike on ainakin aloittanut jyrkän taistelun laitonta väkijuomakauppaa vastaan. Se on antanut kaikille kannattajilleen ja jäsenilleen ehdottoman ja jyrkän kehoituksen olla käyttämättä laittomalla tavalla hankittuja väkijuomia. Samalla on se huomauttanut, että kaikkien isänmaalliseen kansanliikkeeseen lukeutuvien on annettava tehokasta apua viranomaisille taistelussa laitonta väkijuomakauppaa ja salakuljetusta vastaan.

Ed. Jacobsson: Stora utskottets betänkande innebär utan tvivel med hänsyn till lagförslagens första paragraf och första mom. en förbättring i jämförelse med lagutskottets betänkande. Men däremot kan man mot det av stora utskottet föreslagna andra momentet, utom de mycket vägande anmärkningar som redan hava gjorts här av inrikesministern, framställa samma principiella anmärkningar, som redan ingå i den reservation, vilken anslutits till lagutskottets betänkande. Den distinktion, som här av rdm. Sundström gjorts mellan tvångsinskränkning och allmänna arbeten, är icke heller enligt mitt förmenande av den art,

att den kan upphäva befogenheten av dessa anmärkningar. I detaljbehandlingen anser jag mig därför tvungen att föreslå, att andra momentet måtte utgå. Jag anser mig kunna göra det så mycket hellre, som, även fastän andra momentet uteslutes, regeringen erhåller tillräckligt effektiva medel för att hålla de brottsliga elementen i schack. Dessutom blir det så mycket lättare att få lagen antagen då den under dylika förhållanden kan stiftas i vanlig lagstiftningsordning.

Ed. von Frenckell: Jag har icke, herr talman, anhallit om ordet för att förklara min anslutning till den föreliggande lagpropositionen, som jag anser gå i rätt riktning, om också densamma mähända till de delar, som herr inrikesministern berörde, borde förändras. Men jag ville beröra några av de detaljer som rdm. Virkkunen i sitt andragande berörde och framhålla, att om så är fallet att i restaurationer i Helsingfors missbruk förekommit, det vore skäl att omedelbart ställa allt det material, som finnes, icke enbart till polisens förfogande utan även till stadsmyndigheternas, jag avser närmast stadsstyrelsen. Saken är nämligen den, att förrän någon utskänkingsrättighet i Helsingfors beviljas ansökningen sändes i och för utlåtande till stadsfullmäktige, som äga antingen förordna eller förkasta sådan anhållan. Skulle staden hava sig ett endaste fall bekant, då missbruk i någon restauration ägt rum, så, — det kan jag försäkra rdm. Virkkunen — skulle staden icke tillstyrka dylik utskänkingsrättighets beviljande, och om vi efteråt få höra att någon restauration missbrukat sina rättigheter, så bruka vi omedelbart gå i författning om att utskänkingsrättigheterna bliva indragna. Jag uttalar således det önskemålet att rdm. Virkkunen benäget ville ställa till vårt förfogande allt det material han har, så att vi effektivt kunde ingripa där missbruk förekommit.

Rdm. Virkkunen berörde även de danspalats som finnas här i Helsingfors. I ett tidigare anförande har jag framhållit, hurusom dessa danspalats utvecklas i en osund riktning, i det att alltför många erhållit licens att för länge öppenhålla sina lokaler. Man borde kunna inskränka deras antal till en eller två per vardag och må-

hända ett större antal på lördagar. Jag tror dock icke och har mig icke heller bekant att i dessa danslokaler något alkoholmissbruk skulle hava förekommit i den form att olaglig alkohol därstädes skulle hava försålts eller att medhämtad olaglig alkohol på stället skulle hava till förtäring tillåtits. De kvantiteter alkohol, som stå till dessa restaurationers förfogande, äro ju praktiskt taget obegränsade och prisen borde vara så pass låga att dessa restaurationer icke borde falla för frestelsen att, för att förtjäna några mark, inköpa olaglig sprit. Men om rdm. Virkkunen har några bevis så vore jag honom synnerligen tacksam på det att vi omedelbart kunna låta undersöka förhållandet.

Jag giver rdm. Virkkunen rätt däri att utskänkning av starka drycker, åtminstone icke efter midnatt, bör vara tillåten i sådana lokaler som äro öppna huvudsakligen eller enbart för dans. Men för att få bot på detta måste riksdagen ändra sin uppfattning i en annan fråga, nämligen ifråga om beskattning av nöjen. Nu har riksdagen hårdnackat intagit den ståndpunkten, att danstillställning skall beskattas med 40 % nöjesskatt, d. v. s. 40 % på bruttointkomsten, och tillåter icke ungdomsföreningar, idrottsföreningar eller andra legala sammanslutningar att anordna danser för längre än 1 timme, därest icke, entré uppbäres, av vilken entré 40 % bör erläggas såsom skatt. Vill riksdagen ställa sig mera förståelsefull till dels förädlade, dels ofarliga nöjen och bl. a. avsevärt sänka skatten för dylika danstillställningar, så tror jag att ungdomen skulle hållas inom de egna föreningarna, där man kan utöva större kontroll, och icke frestas att gå till offentliga danslokaler, där alkohol i obegränsade mängder kan förtäras och där någon personlig kontroll knappast utövas.

Rdm. Virkkunen nämnde om att det finnes ett otal spritnåsten bl. a. i Helsingfors. Jag tror att så är fallet, men jag vill nämna om att stadsmyndigheterna göra allt vad de kunna för att utrota dessa spritnåsten. Vi hava gått så radikalt tillväga, att, där vi hava uppdagat ett spritnåste och sett att detta icke omedelbart kan utrotas, vi, för såvitt det rör sig om stadens ägande hus, uppsäga vederbörande till omedelbar avflyttning och, därest arrendatorn på något vis anses vara inblandad,

arrendet uppsäges. Ja, det har t. o. m. hänt att arrendet icke har förlängts och att vederbörande ålagts att omedelbart riva ned sitt ägande trähus eller, då det gäller större trähus vilkas nedrivande skulle drabba oskyldiga familjer, har stadsmyndigheterna såsom ett villkor för fortsatt arrende kräft att såsom gårdskarl anställas polis för att såvitt möjligt få dessa spritnåsten utrotade.

Men det har visat sig att meddelandena om dylika spritnåsten synnerligen ofta äro överdrivna, och att angivelserna ofta äro anonyma eller att vederbörande icke vill stå för sin angivelse, varigenom såväl stadsmyndigheterna som även polisen har svårt att förfölja ifrågavarande spritnåsten. Har således rdm. Virkkunen bevis i sin hand så uttalar jag den förhoppningen att han så fort som möjligt till vederbörande ville överlämna dem då vi icke önska se mellan fingrarna i fråga om smugglare.

Sisäasiainministeri P u h a k k a : Suuren valiokunnan herra puheenjohtaja määritteli aivan oikein erotuksen pakkolaitoksen ja yleisen työn välillä lausueessaan, että pakkolaitos on rikoksenteikiöitä varten ja yleinen työ niitä varten, jotka viettävät häpeällistä elämää. Hän jätti vain toteamatta sen, että tässä on kysymys rikoksenteikiöistä eikä henkilöistä, jotka viettävät häpeällistä elämää.

Ed. Sundströmin kanssa minä en halua ryhtyä pitempään väittelyyn tästä asiasta. Tahdon kuitenkin hänelle huomauttaa, että hän sekoittaa toisiinsa rangaistuksen ja suojelutoimenpiteen. Edellistä koskeva säännös ei voi vaikuttaa taannehtivasti, mutta kyllä jälkimmäistä koskeva. Yleistä työtä meillä käytetään seuraamuksena määrätynlaatuista elämäntavasta, ja tämän seuraamuksen ankaraus määräytyy sen mukaan, kuinka paljon katsotaan tarvittavan asianomaisen parantamiseksi. Sitä vastoin pakkolaitos on sellainen laitos, johon henkilö pannaan, jotta hänet estettäisiin vastaisuudessa rikoksia tekemästä, ja tämän toimenpiteen aika taas määräytyy kokonaan sen mukaan, kuinka kauan katsotaan tarpeelliseksi asianomaista pitää pakkolaitoksessa, jotta hänet saataisiin estetyksi rikoksia tekemästä. Sen komitean mietinnön perusteluissa, josta ed. Sundström mainitsi, sanotaan tästä muun muassa näin: „Yh-

teiskunnan on parantumattomiin rikosten-tekijöihin nähden, jotka ovat osoittautuneet yleiselle turvallisuudelle vaarallisiksi, pakko turvautua tätä vaarallisuutta vastaan suojelutoimenpiteisiin"; siis ei toimenpiteisiin, jotka olisivat määrättyssä suhteessa tekoon, paheelliseen elämään taikka muuhun sellaiseen seikkaan, vaan jotka määrättyvät kokonaan sen tarpeen mukaan, millaisia ja kuinka pitkäaikaisia toimenpiteitä katsotaan vaadittavan, että uudet rikokset tulisivat estetyiksi.

Ed. Virkkusen lausunto antaa minulle aiheen tehdä eräitä huomautuksia. Ensinnäkin on mainittava, että niistä rikoksista, joista nyt on kysymys, väkijuomalain mukaan aina seuraa vapausrangaistus, joten sakkorangaistukseen tuomitut eivät tässä yhteydessä tule kysymykseen. Mitä sitten tulee ed. Virkkusen suosittelemiin toimenpiteisiin, niin niihin on hallinto- ja poliisiviranomaisten puolesta jo aikoja sitten ryhdytty, sikäli kuin ne tarkoittavat laitoman väkijuomaliikkeen ehkäisemistä. Mikäli taas ed. Virkkunen kiinnitti huomiota muihin epäkohtiin, en tahdo nyt niihin puuttua, koska ne eivät kuulu tähän yhteyteen.

Mainitsen vielä, että erityisesti Helsingissä on suuria alueita asetettu sellaisen poikkeuksellisen valvonnan alaiseksi, jota laki järjestyksen ja turvallisuuden tehostamisesta edellyttää. Tämänlaatuisista toimenpiteistä en ole tahtonut kernaasti antaa julkisuuteen tietoja, koska kokemus on osoittanut väkijuomalain rikkojain ymmärtävän tällaiset tiedonannot omalta kannaltansa varoitukseksi ja kehoitukseksi etsiä uusia muotoja toiminnalleen. Voin mainita, että m. m. eräästä toimenpiteestä, johon hiljakkoin on ryhdytty, tänään saamassani raportissa ilmoitetaan sanotun toimenpiteen, oltuaan käytännössä lyhyen ajan, tuottaneen tuloksena, että on takavarikoitu 5 salakuljetuksessa tavattua autoa, yhteensä noin 1,800 litraa spriitä, 2 soutuvenettä, 1 polkupyörä, 2 matkalaukua ja 17 luvattomasti hallussa pidettyä asetta sekä nostettu syytteitä 132. Edelleen lausutaan raportissa: „Paitsi näitä suoranaisia tuloksia on pantu merkille, että spriin saanti rannikkoseuduilla on huomattavasti vaikeutunut ja sen hinta yleensä noussut, muutamilla paikoilla huomattavastikin. Tästä osoitukseksi mainitta-

koon, että spriin hinta vähittäismyynnissä on tämän toimenpiteen jälkeen noussut Helsingissä 20 %, Kirkkonummella 30—40 %, Ruotsinpyhtäällä 50 % ja Malmilla 75 %. Ulkomerellä on samanaikaisesti spriin hinnassa, saatujen tietojen mukaan, havaittavissa jonkun verran laskua.” Spriin saannin vaikeutumista osoittavana seikkana ilmoitetaan vielä, että Helsingissä on juopuneiden luku viime viikon aikana ollut huomattavasti pienempi kuin edellisinä viikkoina. — Tämän mainitsen vain osoitukseksi siitä, että jotakin sentään tehdään ja toimitetaan, vaikka en tässäköön tapauksessa tahdo ryhtyä itse toimenpiteen laatua selittelemään. Jos ed. Virkkusen tiedossa on huoneistoja, joissa harjoitetaan salakapakoitsemista tai esiintyy muita sellaisia epäkohtia, niin tietysti on erinomaisen suotavaa, että hän näistä seikoista antaisi poliisiviranomaisille täsmälliset tiedot. On muistettava, että kun jokin kaupunginosa taikka jotkin talot otetaan erityisen valvonnan alaisiksi, niin salakapakoitsijat pian sieltä siirtyvät toisiin paikkoihin, ja ennenkuin heidät taas siellä saadaan ilmi, saattaa kulua melkoisesti aikaa. Myös on usein todettu, että ilmiannot eivät ole olleet aiheellisia tai ainakaan eivät ole johtaneet sellaisiin tuloksiin, että rikosten tekijäin jäljille todella olisi päästy.

Ed. Brander: Herra puhemies! Katson suuren valiokunnan ehdotuksen laiksi tultuaan parantavan tilannetta. Sillä kansa on nyt halukas auttamaan, kansa ymmärtää, että nyt lain vielä nuorena ollessa on jotakin yritettävä tai sitten heitettävä kokonaan valtaan. En tunne Helsingin oloja kovin paljoa, mutta jonkun verran tunsin niitä ennen kieltolakia. Yleisesti on minun sanottava, että kieltolain aikana poliisit eivät olleet silloin näkevinään mitään, joka koski korkeampia piirejä Helsingissä. Eräässä Helsingin suuressa ravintolassa tarjottiin juomia siksi julkisesti poliisin nähden, että maalainen voi hyvin arvioida, suurenko summan edestä niitä sinä tanssi-ilтана tarjottiin. Arvioimme sen 50,000 markaksi. Toisessa huomattavassa ravintolassa kävi tarjoilija huutamassa salissa: „Pankaa juomat piiloon, poliisit saapuvat!” Pullot pantiin pöydän alle seisomaan, ja niin tyhmiä poliiseja ei Suomessa ole, etteivät he olisi niitä huomanneet, jos

olisivat halunneet. Se oli silloin. Turhaa oli nousta silloin juomatapaa vastaan, kun Helsingissä n. s. sivistyneistö kannatti ja vaati väkijuoma-anniskelua. Maaseutukaupungeissa oli tilanne melkein sama ja ei ollut paljon eroa maaseudullakaan. Kansa kokonaisuudessaan tiesi kaikki viinan keittoja myyntipaikat. Laivoilla oli tunnettu vihelystapa, milloin laiva ilmoitti pirtua myyvänsä ja jonka viranomaiset tunsivat.

Virkamiehistöä kiristämällä olisi paljon voitettu, mutta kiristäminen olisi ollut aloitettava ylimmistä virkamiehistä. Maaseudulla olin yhtenä yönä nimismiehen mukana keräämässä viinakeittiöitä yhdeltä kylältä. Sinä yönä kerättiin 9 tehtaan kalustot. Mutta joka poliisin takana istuikin kaksi luotettavaa miestä, jotka eivät jättäneet sekunniksikaan poliiseja tarkastuksen puutteeseen. Poliisit on nyt uusittu ja viina-tehtaat ovat myös kylältä hävinneet.

Tämän kieltolain aikana, se oli kesällä v. 1932, soudin erästä saloseudun jokea vieraassa pitäjässä. Siellä oli juoksupuita yli joen, kysyin, minne polku vie? Sanottiin nimi, kenen tehtaalle polku johtaa. Lyhyellä matkalla oli 6 tehdasta. Kysyin, eivätkö ole ilmoittaneet poliisille. Soutajani vastasi: „Vai poliisille! Onhan poliisia käytetty tällä tehtaallakin keitoksen aikanaikin, mutta on sanottu: Ota ryyppy, mutta varo aukaisemasta suutasi.” Tämän poliisin piirissä on enin tehtaita. Tietojeni mukaan tämäkin poliisi on siksi yksinkertainen ja rauhaa rakastava, että nimismiehen on hänet tunnettava, etten ole ryhtynyt vieraassa pitäjässä ilmoituksia tekemään.

Poliisi saa kyllä tiedon, jos haluaa, ja kohtelee kansaa muuten tarpeellisella kohteliaisuudella.

Ei tilanne parane, ellei korkeimmat viranomaiset tutki ankarammin alaisiaan ja heidän taipumuksiaan. Kun kuulin keran, että Matkaselän asemalla oli poliisin hallussa oleva kapakka, niin menin yönä junalta mainittuun majataloon yöksi ja tulin vakuutetuksi, että talossa on kapakka. Ilmoitin asian ylemmille ja poliisi karkoitettiin pois pitäjältä ja annettiin ylennys Helsingin todistuksella 15 vuoden erinomisesta toiminnasta. Meni pari vuotta, ja Helsingin uuden vuoden sanomalehdessä oli kertomus, että eräs aviomies tullessaan edellämämainitun poliisin talosta — oliko se

Tapanin kylässä — pisti vaimonsa kadulla juoppohulluudessa puukolla kuoliaaksi. Sanottiin, että aviopari oli juopotellut poliisin luona, ei kuitenkaan poliisin nähden. Kirjoitin Helsingin poliisilaitokselle, oliko poliisi se sama, joka Matkaselällä piti kapakkaa, niin voisin jotakin sanoa, kun nimi oli sama. En saanut mitään vastausta yhtä vähän kuin anomaani puhelua, joka koski presidentti Ståhlbergin kyyditystä. Jotakin haluttomuutta on poliisilaitoksissa asioihin syventymiseen, eikä yleisö halua olla aina virkamiehiä pakottamassa. Se oli eilen, kun Hammaslahdessa kuuluisa ajattelija, seppä Kinnunen, kehoitti minua tuomaan eduskuntaan terveiset, että hankittaisiin hyvä jakoavain, jolla ylempien virkamiesten kierteitä kiristettäisiin.

Kannatan suuren valiokunnan pontta, mutta toivoisin, että tulisi myös pykälä, jossa olisi jyrkkä vaatimus virkamiehille pitämään toimistaan vaari tahi olemaan virastansa klaari.

Ed. Wickman: För min del anser jag föreliggande lagförslag vara av nöden. Skada blott att lagen kommer cirka tio år för sent, men bättre sent än aldrig gäller väl också i den hårda kamp mot sprittråkare och smugglare vårt samhälle i folknykterhetens och laglighetens intresse fått upptaga.

Vidare anser jag, att stora utskottets förslag till lag om hållande i allmänt arbete av särskilda för brott mot lagen om alkoholdrycker dömda personer, innebär en påtaglig förbättring av det lagförslag regeringens föreslagit och vilket lagförslag av lagutskottet förordats. Särskilt lyckat måste man anse stora utskottets förslag om tråkares och spritsmugglars hållande i s. k. allmänt arbete vara.

Vad de av särskilda talare angripna orden „den allmänna ordningen, säkerheten eller sedligheten” beträffar anser jag att de kunna försvara sin plats såsom en beskrivning av följderna av ett fortsatt liv i spritsmugglingens och den olagliga alkoholhanteringens tecken.

Ty att den allmänna ordningen, säkerheten och sedligheten äventyras av sådana, som sysselsätta sig med spritsmuggling och olaga alkoholhantering torde vara för alla känt.

För övrigt instämmer jag helt i vad rdm. Kalliokoski nyss yttrade i denna fråga, och i likhet med rdm. Kalliokoski hoppas jag, att riksdagen godkänner lagen i den form som av stora utskottet föreslagits.

Ed. Oksanen: Ed. Virkkunen puhui väkijuomalain valvonnan epäkohdista pääkaupungissa sekä antoi useita viitteitä valvonnan tehostamiseksi. Kannatan hänen mielipiteitään ja haluan lisätä, että samantaisia epäkohtia on maaseutukaupungeissakin, esim. Jyväskylässä, minkä kaupungin oloista minulla on tietoja. On välttämätöntä, että järjestysviranomaiset vihdoinkin asettavat ne talot, joissa trokarit asuvat ja inhoittavaa ammattiaan harjoittavat, sellaisen ja niin tehokkaan valvonnan alaisiksi, että trokarien ammatin harjoittaminen käy mahdottomaksi ja että ympäristö pääsee rauhaan ja turvaan heidän terroristaan.

Niillä perusteilla, jotka ed. Kalliokoski täällä esitti, asetuin minäkin suuressa valiokunnassa kannattamaan jaoston ehdotusta, koska sulkeminen työlaitokseen vie samaan tulokseen kuin hallituksen esittämät keinot, ja edelleen, koska laki tässä muodossa voidaan säätää koskevaksi niitä, jotka nyt jo kärsivät rangaistusta tai jotka tuomitaan ennen lain voimaantuloa tehdyistä rikoksista. Yhdyn siis kannattamaan suuren valiokunnan ehdotusta ja toivon, että tämä laki mahdollisimman pian saataisiin myöskin voimaan.

Ed. Sundström: Herra sisäministeri ei näy itse tietävän, mikä ero on olemassa suojelutoimenpiteen ja rangaistuksen välillä. En katso kuitenkaan tarpeelliseksi ryhtyä nyt tässä sitä sen tarkemmin selittämään. Siitä, mitä olen sanonut, käy kuitenkin selville, että meillä voimassa olevan lain mukaan pakkolaitos ei ole tarkoin erotettu rangaistuksesta. Ne tavallaan kuin punoutuvat toinen toiseensa. Kun korkeimmalta oikeudelta pyydettiin turvasäilölaista lausuntoa, lausui tämä auktoritatiivinen asiantuntija, että kysymyksessä olevassa ehdotuksessa ovat kummatkin toimenpiteet tavallaan erottamattomasti yhdistetyt toinen toisiinsa. Korkein oikeus lausui myös sen toivomuksen, että ne olisivat selvästi erotettavat toisistaan. Mutta tätä huomautusta ei eduskunta ottanut varteen.

Pyydän erikoisesti vielä korostaa, että pakkolaitos on voimassaolevan lain mukaan ainoastaan säilytyslaitos. Korkein oikeus lausuu tästäkin seuraavaa: „Turvasäilössä ei sanottavassa määrässä yritetä kasvattaa rikoksenteikijää. Kun yhteiskunta sulkee paatuneen henkilön turvasäilöön, toimii se etupäässä oman itsensä hyväksi.” Yleistä työtä sen sijaan käytetään myöskin kasvatukseen. Silloin kun yhteiskunta eristää henkilön ja määrää hänet yleiseen työhön pantavaksi, tahtoo se myöskin kasvattaa ja opettaa häntä kunnialliseen työhön. Tämä on yhteiskunnallinen velvollisuuskin sellaisiin yksilöihin nähden, joita ei vielä voida pitää parantumattomina. Trokareihin nähden täytynee yhteiskunnan ottaa huomioon, että niiden joukossa on suuri joukko alaikäisiä ja nuoria henkilöitä. Sen tulee valita toimenpiteensä siten, että näille henkilöille vielä jää vara kehittyä ja kasvaa. Mielestäni siis yhteiskunnan etu jo tämänkin vuoksi vaatii yleisen työn käyttämistä.

Minä pyytäisin muuten lopuksi lukea erään kohdan sen komitean mietinnöstä, joka on tehnyt ehdotuksen turvasäilölaiksi. Siitä havaitaan selvästi, että komitea, ottaen huomioon niin hyvin lainvalmistelukunnan kannan kuin skandinavisenkin laisäädännön, on juuri omaksunut sen periaatteellisen kannan, jolle nyt suuri valiokunta on asettunut. Siinä sanotaan: „Voimassaolevain rikosten syytteen panemista koskevain lainsäädännön johdosta, jotka sisältyvät rikoslain voimaantuloa seuranneesta annetun asetuksen 15 §:ään, komitea myös kannattaa lainvalmistelukunnan käsitystä, että rikosten vuoksi, joista seuraa kahden vuoden tai sitä pitempi vapausrangaistus, ei rikollisen pahantapaisena käsitteleminen missään tapauksessa saa tulla kysymykseen. Vähäisempiin rikoksiin nähden se mahdollisuus sitävästoin jäisi olemaan, ei kuitenkaan ennen, kuin syylliset on saatettu kärsimään rikoksista lain mukaan seuraavat rangaistukset ja sillä nimenomaisella edellytyksellä, että rikollisuuden on heissä katsottava muuttuneen elämäntavaksi, joka on vaaraksi yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Puheenaolevalla lainsäädännöllä tulisi siten olemaan suuri merkitys myös taistelussa rikollisuutta vastaan”.

Minun mielestäni eduskunta on, silloinkin se ryhtyy näin kauaskantoisiin ja yksilöllistä vapautta niin suuresti rajoittaviin

toimenpiteisiin, kuin mistä nyt on kysymys, velvollinen kuitenkin huomioon ottamaan sen, että se näillä toimenpiteillä palvelee oikeita kriminaalipoliittisia tarkoituksia.

Mielestäni siis tämäkin lisä, minkä tässä olen esittänyt, tukee suuren valiokunnan kantaa.

Ed. Miikki: Ed. Sundström viimeistä edellisessä puheenvuorossaan ilmoitti, että isänmaallinen kansanliike on antanut tiukan määräyksen siitä, että kansanliikkeeseen lukeutuva ei saa käyttää kohtuuttomasti väkijoumia tai esiintyä yleistä järjestystä häiritsevästi. Tällainen määräys lienee annettukin eikä siitä suinkaan liene mitään pahaa sanottavana. Mutta sen toteuttamisen kanssa lienee vähän niin ja näin. Minä tunnen m. m. erään tapauksen, jolloin poliisin pahnoille joutui eräs mies juopottelun ja huonon elämän takia. Tämä mies väitti olevansa kansanliikkeeseen kuuluva henkilö, ja sikäli kuin häntä tunnen, lienee näin asianlaista. Tämä mies uhkaili tekevänsä julkisen skandaalin siitä, että poliisi oli uskaltanut ryhtyä kansanliikkeen mieheen. Tämän sanon osoitukseksi siitä, että määräyksiä ei aina noudateta, vaan että teoria ja käytäntö ovat kaksi eri asiaa. Näyttää siis siltä, että tiukkoja lakipykäläitä tarvitaan kansanliikkeen miehiinkin nähden, siitäkin huolimatta, vaikka kansanliikkeen johdon määräykset olisivatkin aika ankaria.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §.

Keskustelu:

Ed. Virkkunen: Ehdotan, että pykälän toisesta momentista sanat „ja siten elämäntavallaan tuottaa vaaraa yleiselle järjestykselle, turvallisuudelle tai siveellisyydelle”, poistetaan.

Ed. Jacobsson: Jag föreslår att ur 1 paragrafen andra mom. måtte avlägsnas.

Ed. Sjöblom: Det har föreslagits att från 2 mom. skulle uteslutas dessa ord „och

sålunda genom sitt levnadssätt äventyra den allmänna ordningen, säkerheten eller sedligheten”. För min del anser jag att dessa ord borde kvarstå, emedan de motivera ett förfarande som går ut på att sätta en sådan förbrytare, varom fråga är, i sådant allmänt arbete som gäller för lösdri-vare. Det har såväl i stora utskottet som i dess delegation till och med varit fråga om att det vore farligt att insätta orden „försätta sin brottsliga verksamhet”, emedan detta skulle kunna verka så att man ansåge att lagen komme att gälla retroaktivt, men enades man om att definiera detta begrepp genom att tillsätta ifrågavarande ord, vilket jag anser vara av största betydelse för att motivera att lagen ej finge retroaktiv verkan. Jag skulle därför föreslå, att momentet bibehålles såsom stora utskottet föreslagit.

Ed. Nyman: Jag ber att få understöda rdm. Jacobssons förslag.

Ed. Lohi: Minä päinvastoin kannatan ed. Virkkusen tekemää ehdotusta. Kyllä minun mielestäni sellainen ihminen kuin trokari, joka monta kertaa jo on tuomittu, siinä täytyy olla vapaa harkintaoikeus silloin hallituksella, milloin semmoinen määrätään jatkuvaan eristämiseen sen ammatin harjoittamisesta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Virkkunen ed. Lohen kannattamana ehdottanut, että 1 §:n 2 momentista poistettaisiin sanat „ja siten elämäntavallaan tuottaa vaaraa yleiselle järjestykselle, turvallisuudelle ja siveellisyydelle”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Virkkusen ehdotukseksi. Ed. Jacobsson ed. Nymanin kannattamana on ehdottanut, että 2 momentti poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Jacobssonin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä äänestykseen tulee, ehdotan meneteltäväksi sillä tavalla, että ensin äänestetään valiokunnan mietinnön ja ed. Virkkusen ehdotuksen välillä ja sitten pykälä sellaisena kuin se tässä äänes-

tyksessä tulee, asetetaan vastaehdotukseksi ed. Jacobssonin ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Virkkusen ehdotuksen välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Virkkusen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 62 ei-ääntä, 6 tyhjää; poissa 13.

Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

2) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Jacobssonin ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Jacobssonin ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Kehoitin niitä edustajia, jotka äänestävät „ei”, nousemaan seisalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Vähemmistö.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Lakiehdotuksen 2 §, lain voimaannossäännös, lakiehdotuksen johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Eduskunnan istunto keskeytetään nyt; sitä jatketaan tänään kello 19.

Istunto keskeytetään kello 16,56.

Täysistuntoa jatketaan

kello 19.

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

4) Ehdotus laiksi eräiden kapinaan osaaottaneiden henkilöiden armahtamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 14 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 8 valmistelevasti käsitelty ed. Kiviojan y. m. lak. al. n:o 18, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 14.

Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiassa. Sen jälkeen käydään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Hänninen: Herra puhemies! — Muodollisen oikeuden soveltaminen kaikessa ankaruudessaan n. s. Nivalan levottomuuksiin osaaottaneisiin on epäilemättä kohtuutonta. Siihen käsitykseen on tullut lakivaliokuntakin asiaa tutkiessaan, vaikkakin ehdottaa lakialoitteen hylättäväksi, mutta toivoo tasavallan presidentin tässä käyttävän armahtamisoikeuttaan. Suuri valiokunta on sen sijaan hyväksynyt lakialoitteen antaen armon tässä tapauksessa käydä muodollisen oikeuden edellä, ja siihen on suuri valiokunta tullut ottamalla huomioon ne syvemmät syyt, jotka osan Kalajokilaakson vakavasta kansasta olivat saattaneet kiihtymyksen tilaan ja ei-hyväksyttävällä tavalla protestoimaan virkamiesten toimenpiteitä vastaan.

Nivalan liikehtimistä ei voi verrata mihinkään entisiin kapinoihin. Se oli mittasuhteiltaan pieni ja oikeastaan aseetonkin. Ne 20 revolveria ja 8 vanhaa kivääriä, jotka löytyivät, eivät paljon merkitse, kun niitä sitä paitsi ei käytettykään. Nivalan levottomuuteen osallistuneet eivät toiminnallaan pyrkinet saavuttamaan itselleen mitään etua: eivät pyrkineet valtaan, niinkuin on

tavallista kapinoissa, eivätkä kumoamaan laillista yhteiskuntajärjestystä. Se ei ollut edes yksinomaan taloudelliseen hätään joutuneiden pulamiesten liike, sillä joukossa oli varakkaampiakin. Se oli suurelta osalta spontaaninen ilmiö, mielen yhtäkkinen kuohahtaminen maanviljelijä Ruuttusen, kansan mielestä syyttömän rangaistuksen johdosta, kun osaksi sattumalta oli väkeä tavallista enemmän koolla.

Ei ole kuitenkaan unohdettava, että kansan mieliala oli masentunut, osaksi ärtynyt. Pulan tunnettiin raskaasti painavan seutukuntaa ja varsinkin velkaantuneita maanviljelijöitä. Monet maamiehet olivat jo ijäksi sulkenneet entisen kotinsa oven, toisten tiloja odotti valtion vasaramiehen viimeinen tuomio. Toisilta taas hieillä ja väellä vähin erin kerättyä irtainta omaisuutta oli pakkotoimin myyty hintoihin, jotka eivät olleet kymmentäkään osaa niiden todellisesta arvosta. Vakavimmatkin ja syvästi uskonnolliset kansanmiehet arvostelivat silloin tilannetta tutkien: onko oikein, että maatilat ja muu omaisuus pitää juuri nyt muuttaa rahaksi, kun raha on miltei kokonaan kadonnut paikkakunnalta; toiseksi: miksi annetaan lain ankaran kouran murskata tervettä ja elinvoimaista maaseutuasukasta; ja kolmanneksi: ovatko hallitus ja kansaneduskunta tehneet kaikkensa Suomen talonpoikien pelastamiseksi.

Niin! Nämä ovat kysymyksiä, jotka vieläkin ovat nykytärkeitä hallitus- ja eduskuntapiireissä. Tätä puolta on pidettävä erittäin painavana, kun Nivalan levottomuuksien perimmäisiä syitä tutkitaan. Tahdomatta asiasta tehdä riita- ja agitatiokysymystä, niinkuin siitä valitettavasti tehtiin asian ensimmäisessä käsittelyssä, toivoisin, että vapaan Suomen eduskunta näkisi tässä, niinkuin jo suuri valiokunta on nähnyt, muodollisten lakipykälien yli asian syvimpiin syihin ja hyväksyisi suuren valiokunnan mietintöön sisältyvän lakiehdotuksen sellaisenaan.

Ed. Wiik: Arvosteltaessa nyt esillä olevaa asiaa on otettava huomioon ne olosuhteet, joissa n. s. Nivalan kapina puhkesi. Se puhkesi seurauksena, mutta tahdoisin sanoa välillisenä seurauksena maassa ilmenneestä fascistisluontoisesta liikkeestä. Vuodesta 1929 lähtien oli täällä julistettu, että lain kirjainta ei tarvitse kunnioittaa, kun se joutuu ristiriitaan kansan oikeus-

käsityksien kanssa ja „kansalla” ymmärrettiin tällöin sitä äärimmäis-oikeistolaista ryhmää, joka pyrki oikeistodiktatuuriin ja joka mainitunlaisilla selittelyillä tahtoi puolustaa omia lainvastaisia tekojaan ja pidättää itselleen rankaisemattomuuden. Tämä liike sai houkutelluksi riveihinsä myöskin yksinkertaisia pienviljelijöitä ja käytti heitä tihutöidensä toimeenpanossa, näkymättömien johtajien pitäessä langat käsissään. Ei voi ihmetellä sitä, jos nämä yksinkertaiset talonpojat tekivät saamistaan opetuksista eräitä vääriä johtopäätöksiä, jos he luulivat voivansa käyttää omaksi hyödykseen niitä oma-aloitteisia menettelytapoja, jotka fascistiset johtajat olivat heille opettaneet. Niinpä kokoontui Lounais-Suomessa näitä talonpoikia estämään väkivalloin maatilkkujensa pakkohuutokauppoja, ja Pohjolassa kokoontui heitä, lyhyesti sanoen, puolustamaan Ruuttusen tamman henkeä (Ed. Räisänen: Ruunahan se oli! — Keskustasta: Tamma se oli!).

Paljon suuremmalla oikeudella tämä esiintyminen voidaan tunnustaa erään kansanjoukon oikeustajunnan oma-aloitteiseksi, spontaaniseksi ilmaisuksi kuin ne liikehtimiset, jotka alkoivat ja päättyivät ilmeisesti eräistä keskuspaikoista annettujen määräysten mukaisesti, niinkuin vuonna 1930 kyyditykset ja pahoinpitelyt ja vuonna 1931 työväentalojen tuhopoltot. Paljon suuremmalla syyllä Nivalan miehet voivat pyytää yhteiskunnalta anteeksi-antoa, myöskin sentähden, että heidän liikehtimisensä seuraukset supistuivat sangen vähään. Heihin ei liittynyt kenraaleja eikä edes suojeluskuntain piiripäällikköjä, eikä maata saatettu levottomuuden tilaan, eivätkä he myöskään ole senjälkeen jatkaneet liikehtimistään edes toisella nimellä. Tuo tapahtuma pysyy näin ollen kyläpoliittisena välikohtauksena. Ja koska Nivalan miehet ovat kokemuksistansa viisastuneet, niin sitä suuremmalla syyllä on heille annettava armo, koska on armahdettu sellaisiakin, jotka eivät ole ymmärtäneet viisastua.

Minä näin ollen, herra puhemies, suositelen suuren valiokunnan mietinnön hyväksymistä.

Ed. Estlander: Herr talman! Det är icke min mening att tala om detta lag-förlags politiska betydelse, ehuru också

därom ett och annat kunde vara att orda. Men sakens juridiska sida förtjänar enligt min tanke något närmare beaktande än vad som utskottet ägnat densamma. Lagförslaget svarar icke mot syftet med stadgandet i regeringsformen om allmän benådning eller amnesti, i motsats till benådning i enskilt fall. Och synnerligast sedan rikets president med utövande av sin benådningsrätt redan mellankommit och i de få enskilda återstående fallen ännu måhända kan komma att ingripa, om verkliga skäl finnas, kan formen av allmän amnesti icke sägas vara på sin plats.

Stora utskottets förslag är även i så måtto ägnat att väcka betänkligheter som däri tillgripes utvägen av villkorlig frigivning. Användande av denna utväg, mot vilken för övrigt just de senaste åren anmärkningar måste göras, förutsätter förhandenvaron av vissa subjektiva omständigheter, som endast kunna prövas i de enskilda fallen. Och detta har varken utskott eller riksdag gjort, ej heller kunna varken utskott eller riksdag göra det. Men rikets president har prövat skälen även beträffande denna förmildring och de fall, där den kunnat tillämpas. Också av denna anledning synes det mig vara högst oformligt att riksdagen nu skrider till att antaga detta lagförslag.

Ed. Kosonen: Koska määrytyllä taholla on pyritty useampaan kertaan heittämään viittauksia eduskunnan vasemmiston muka epäjohtonmukaisuudesta asiassa selittelemällä, kuinka me tämän esillä olevan asian suhteen olisimme kylmäkiskoisia, mutta vaatineet kyllä armahduslakeja 1918 vuoden tapausten johdosta, on syytä jyrkästi torjua tällainen käsitys. Kun lakivaliokunnan enemmistön kanta oli kielteinen itse lain suhteen, ei se suinkaan merkitse sitä, etteikö Nivalan miehiä ollut lainkaan armahdettava. Lakivaliokunta katsoi, että on asianmukaisempaa olla laatimatta lakia muutamia miehiä varten. Laki ehdotuksen käsittelyn alkaessa kävi nimittäin selville, että sillä hetkellä oli rangastusta kärsimässä vain yhdeksän miestä. Nämä voivat vähällä vaivalla kääntyä uudestaan armonanomuksella tasavallan presidentin puoleen, joka voi ottaa anomukset käsiteltäväkseen. Täten kyllä hyvin uskottavasti voisikin asia tulla pois-

tetuksi päiväjärjestyksestä myönteisellä tavalla. Tätä sopii päätellä sitäkin suuremmalla syyllä, kun lakivaliokunnan mietintö asiasta on juuri sellainen kuin se on. Vasemmiston taholla ei kuitenkaan haluta tehdä asiasta kiistakysymystä, joten kannattamme lain aikaansaamista siinä muodossa kuin suuri valiokunta on ehdottanut. Arvattavasti nyt sitten lakkaa se poliittinen keinottelu, jota asiassa on jo paljon harjoitettu.

Ed. Hautala: Herra puhemies! Koska tämä Nivalan miesten asia sai täällä jo ensimmäisessä käsittelyssä ja suuressa valiokunnassa ymmärtämystä osakseen, niin en niiden pitkien keskustelujen jälkeen, jotka asiasta käytiin, tahdokaan kuluttaa eduskunnan kallista aikaa pitkälti jatkaakseni juttua, johon uskallan toivoa eduskunnan enemmistön ratkaisseen jo myönteisen kantansa. Pyydän kuitenkin silti vielä lausua tähän asiaan muutaman sanan. Kiinnittäisin mielelläni ajatuksenne tässä asiassa, teille varmaan jokaiselle tuttuun vakavaan lauseeseen: On autuaampi antaa kuin ottaa. Harkinnastannehan juuri riippuu tässä asiassakin, asetummeko antajaksi vai ottajaksi, ja minä toivoisin, että eduskunta ratkaisisi asian ensinmainitsemallani tavalla. Kylminkään sydän ei voine kieltää, etteivätkö nämä miehet ja ennen kaikkea heidän perheensä olisi jo tarpeeksi kärsineet siitä, mihinkä nämä miehet niiden tunnettujen syiden vaikuttamina ryhtyivät tuona kohtalokkaana kevätkesän lauantaina toista vuotta sitten. Rikoksen suuruutta en tahdo lähteä arvostelemaan, minä vain totean ja luotan niinkuin ne kärsivät miehetkin, että tuomioistuimet ovat tehneet tehtävänsä. Näiltä miehiltä meni jo tapatumavuonna kesä 1932 vankilassa, aika, joka on maalaisoloissa maamiehelle mitä arvokkainta, ja nyt jo ovat kärsineet varsinaisesta tuomiostaankin viime kesän puolivälistä lähtien näin kauan, että nyt jo alkaa joulu lähennellä. Sen tappion ja kärsimysten lisäksi, minkä perheen päämiehen poissaolo on koteihin jättänyt, ovat nämä vähävaraiset miehet saaneet kannettavikseen myöskin raskaat oikeudenkäynnissä syntyneet kulut, joka sekin lisää varsinkin tuntuvasti kuormaa, vaikkapa niinkin lievästi, etteivät ainakaan kaikki kykene tähän osaan kuormasta osallistumaan ollenkaan

varattomuutensa takia. Kun näin on, että nämä miehet ja heidän perheensä ovat jo ehtineet sangen raskaasti tuntea rikoksensa seuraukset ensinnäkin aineellisina rangaistuksina ja lisäksi, jota te, eduskunnan kunnioitettavat jäsenet, varmaankin pidätte suuriarvoisempana, nimittäin henkisenä koulutuksena välttämään sellaisia tekoja, jotka eivät kestä arvostelua lain kirjaimen edessä, rohkenen uskoa ja toivoa, että ette te, eduskunnan jäsenet ja tasavaltamme kunnioitettava herra presidentti tulisi pettymään myöntäessänne näille miehille vapauden. Tässä huoneessa on muitakin kuin minä, jotka kyllä hyvin tuntevat ja tietävät, että nämä miehet, joista on tällä kertaa kysymys, ovat kunnan miehiä ja kunnan kansalaisia varattomuudessaankin, eivätkä suinkaan mitään yhteiskuntaamme kaatavaa ainesta, vaan siitä joukosta, jotka viimeiseksikin jaksavat vielä uskoa, ettei Suomi ole niin köyhä maa, ettei se kykenisi elättämään rehellisesti työtätekeviä poikiansa.

Kun tarkkailee tuon tapahtuman vaikutteita, päätyy kieltämättä lopulta lieventävään tulokseen. Nämä syyt ovat tulleet kyllä tunnetuiksi jo tämän asian yhteydessä, nimittäin erheelliseksi osoittautunut hevostarkastus, Ruuttusen tammajuttu. Puute ja lukuisat pakkohuutokaupat toivat käsitykseni mukaan Pohjanmaalle vierasta orjuudentuntua. Ja se lieneekin tapahtuneen yksi syvimpiä syitä, sillä Pohjanmaalla elää rehellisenä vapauden ajatus niin pitkiltä ajoilta, kuin historiamme kertoo tietäneekin. Se elää siellä köyhimmänkin töllin asujamissa. Tätä ominaisuutta eivät Pohjanmaan miehet eivätkä nämäkään miehet ole enemmin lain edessä väärinkäyttäneet, vaan aina kunnioittaneet ja pystyssä pitäneet tämän maan oikeutta ja lakeja, ja siksi he nyt nuo miehet ja ennen kaikkea heidän perheensä toivovat meiltä ymmärtämystä heidän hätäänsä, sillä ei ole niissä kodeissa isienkään kotona ollessa toimeentulo helppoa. Tämä heidän odottamansa vapaus on heille kaivattu lahja näin joulun kynnyksellä, jonka arvon varmaankin te, kunnioitettavat edustajat, äiteinä ja isinä parhaimmin tietänne.

Alussa mainitsin, että on autuaampi antaa kuin ottaa. Tässä tapauksessa voimme sovelluttaa tätä vakavaa lausetta ja koska ei ole kysymys vaarallisten rikollisten ar-

mahtamisesta, vaan kunniallisten miesten, niin toivoisin, että eduskunta hyväksyisi kysymyksessäolevan armahduslakiehdotuksen suuren valiokunnan päätöksen mukaisena ja antaisi noihin koteihin kaivatun, vaikkapa aikaisen joululahjan, ja sitäkin suuremmalla syyllä juuri siksi, että se sattuu näin joulun kynnyksellä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Esitellään lakiteksti.

1 §, lakiehdotuksen johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi maatalouskiinteistöistä saatujen tulojen verottamisesta kaupungeissa ja kauppaloissa.

Esitellään laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 7 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 29, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 7.

Keskustelu:

Valtiovarainministeri R e l a n d e r: Tahdotoin, herra puhemies, esittää muutamia huomautuksia evästykseksi nyt kun tämä asia joutuu suureen valiokuntaan. Nämä huomautukseni aiheutuvat niistä perusteista, jotka on esitetty ensinnäkin laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liitetystä vastalauseesta ja osaksi myös niistä, jotka ovat esitetyt siinä eriävässä mielipiteessä, joka kuuluu eduskunnan valtiovarainvaliokunnan lausuntoon.

Tässä viimeksimainitussa eriävässä mielipiteessä sanotaan valtiovarainvaliokunnalle ilmoitetun, että lainvalmistelukunnan valmisteilla oleva verouudistusta koskeva lainsäädäntö ehkä valmistuisi vielä kuluvan syksyn aikana ja ehdotetaan sen johdosta tämä hallituksen esitys hylättäväksi ja asia otettavaksi esille verotuslainsäädännön uudistuksen yhteydessä.

Olen tämän johdosta tiedustellut lainvalmistelukunnalta, missä vaiheessa tämä työ on, ja saanut tietää, että suomenkieliset lakitekstit jo ovat valmiit ja että perusteluja paraikaa kirjoitetaan. Mutta samalla ilmoitti asianomaisen jaoston puheenjohtaja, että kuluu varmaankin kaksi kuukautta tulevaa vuotta, ennenkuin asia tulee niin valmiiksi, että se voi tulla valtioneuvostoon. Se joutuu sitten valtiovarainministeriössä valmistettavaksi. Tietysti on näin laajakantoisesta verotuslain uudistuksesta sitten vaadittava lausuntoja viranomaisilta, m. m. maaherroilta, ja sen laajaan taloudelliseen kantavuuteen nähden myöskin erältä taloudellisilta järjestöiltä. Näin on hyvin todennäköistä, että hallituksen esitys joutuu vasta eduskunnan syysistunnossa eduskunnan käsiteltäväksi ja kyseellistä on, ehtiikö se eduskunnan syysistunnossa tulla niin ajoissa valmiiksi käsitellyksi, että se voisi tulla seuraavan vuoden alusta voimaan. Päävastoin näyttää todennäköiseltä, että sitä ei ehditä niin ajoissa saada valmiiksi, sillä myös virastoilla pitää olla joku valmistusaika tuomoksen uuden lainsäädännön täytäntöönpanemiseen nähden. Näin ollen näyttää siis olevan täysi aihe nyt jo poistaa se epäjohdonmukaisuus, joka haittaa nykyistä verojärjestelmää ja joka on siinä, että maatalouskiinteistöistä saatuja tuloja verotetaan toisten perusteiden mukaan, jos nämä maakiinteistöt kuuluvat kaupunkiin tai kauppalan ja toisten perusteiden mukaan, jos ne kuuluvat maalaiskuntiin.

Tässä mainitsemassani laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liitetyssä vastalauseessa vielä esitetään epäilyksiä siitä, säilyykö nykyinen pinta-alatuoton keskimääräisarvoon perustuva maalaiskiinteistöjen verotustapa maalaiskunnissakaan vai määrätäänkö ehkä piankin aikaansaataavassa uudessa verotuslainsäädännössä joku muu peruste mainittujen kiinteistöjen verotuksen pohjaksi. Pyydän tämän johdosta saada ilmoittaa, että lainvalmistelukunnassa on hyväksytty pääasiassa nämä nykyiset perusteet maalaiskiinteistöjen verotukselle ja on niitä ehdotettu, niitä samoja perusteita, käytettäväksi myöskin silloin, kun maalaiskiinteistöt kuuluvat jonkin kaupungin tai kauppalan alueeseen. Myöskin näiden esittämieni ajatusten perusteella pyytäisin siis saada suositella suurelle valiokunnalle hallituksen esityksen hyväksymistä.

Ed. Takala: Pyysin puheenvuoron tämän asian kohdalla pääasiassa samasta syystä kuin valtiovarainministerikin.

Nyt esillä oleva lakiesitys maatalouskiinteistöjen verottamisesta kaupungeissa ja kauppaloissa on tarpeen vaatima. Esikaupunkiliitosten yhteydessä on kaupunkikuntien alueelle jäänyt runsaasti maanviljelijöitä. Kun uudet kauppalat on alueeltaan muodostettu laajoiksi, on niiden rajojen sisään jäänyt myöskin huomattavasti maanviljelijöitä, etupäässä sellaisia, joilla sekä viljellyt että kokonaispinta-alat ovat suhteellisesti pienet. Kun maanviljelijöitä ei ole voitu verottaa pinta-alaverotuksen perusteella, kuten maalaiskunnissa, on otettu käytäntöön harkintaan perustuva verotus. Tällaisesta verotuksesta maanviljelijät joutuvat kuitenkin kärsimään. Monessa tapauksessa harkintaverotus saattaa johtaa suorastaan mielivaltaan. On nimittäin otettava huomioon, että maanviljelijöiden edustus valtuustoissa, kaupunkien ja kauppaloitten hallituksissa jää pakostakin muihin elinkeinonharjoittajiin nähden heikoksi ja he eivät saa niin ollen edustajiaan tarpeellisessa määrässä verotuslautakuntiin eikä monessa tapauksessa ollenkaan. Valtiovarainvaliokunta lausunnossaan laki- ja talousvaliokunnalle aivan oikein huomioi, että pinta-alaverotuksen soveltaminen kaupunki- ja kauppalakunnissa maakiinteistöihin nähden samojen perusteitten mukaan kuin maalaiskunnissakin, on tärkeätä erikoisesti metsätaloudesta kertyvään tuloon nähden, josta kaupungit voivat kantaa edelleen veroa metsänmyynnistä saadun koko puhtaan tulon mukaan siitä huolimatta, että jo aikaisemmin on maksettu maalaiskunnille veroa puhtaan tuoton ja vuotuisen lisäkasvun perusteella. Tällaisen olotilan jatkuminen on ilmeinen väärä kaupunkien ja kauppalakuntien maanviljelijöitä kohtaan ja jos eduskunta tahtoo jakaa oikeutta, niin se poistaa epäkohdan hyväksymällä nyt ensimmäisessä käsittelyssä esilläolevan lakiesityksen.

Sosialidemokraattien maatalousvihamielisyyttä selvästi kuvastaa se, että he sekä valtiovarainvaliokunnassa että laki- ja talousvaliokunnassa ovat asettuneet vastustamaan oikeuden tekemistä kysymyksessä oleville maanviljelijöille sekä tämän lain hyväksymistä. Laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liittyvä sosialistien vastalause sisältää pelon, että laki tulisi todennäköisesti helpottamaan maanviljelijäin kunnal-

lisveroja, jotka jo nyt muka, kuten vastalauseessa sanotaan, ovat suhteellisesti vähäisemmät kuin muiden kuntalaisten. Tämä väite ei pidä paikkaansa, minkä hyvin tietävät kysymyksessä olevien kuntien alueella asuvat maanviljelijät.

Vastalauseen allekirjoittajat edelleen pelkäävät, että laki rajoittaisi asianomaisten taksoituslautakuntien vapaata harkintaa. Juuri sitä vapaata harkintaa, jos maanviljelijöille tehdään oikeutta, onkin syytä rajoittaa. Minä huomautan sosialisteille, että tätä lakia vastustamalla te annatte kiviä leivän asemesta kannattajillenne, sillä suuri osa niistä, joita tämä laki tulisi koskemaan, on ollut teitä valitsemassa tänne eduskuntaan. Minullekin ovat eräät sosialisteihin lukeutuneet maanviljelijät puhuneet tästä epäkohdasta ja pyytäneet tekemään asiasta eduskunta-aloitteen, minkä olisin tehnytkin — huomattessani epäkohdan — ellei hallitus olisi antanut asiasta lakiesitystä. Minä toivon, että eduskunnassa kuten valtiovarainvaliokunnassa ja laki- ja talousvaliokunnassa eduskunnan muut ryhmät tekisivät tyhjäksi sosialistien vastustuksen ja hyväksyisivät lakiesityksen.

Minä toivoisin myöskin, että sosialistien pienviljelijäedustajat eivät nyt panisi kynttiläänsä vakan alle, sillä tässä on kysymys juuri pienviljelijöistä. Mainitsen vain esimerkin, että Varkauden kauppalassa on 150 maanviljelijästä tuskin 10 sellaista, joiden viljelty pinta-ala kohoaa yli 10 hehtaarin. Tässä on siis kysymys ennen kaikkea juuri pienviljelijöistä. Ja jos te sosialistit tahdotte ajaa pienviljelijöiden asiaa, niinkuin te sanotte, niin kannattakaa tätä lakiesitystä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

6) Ehdotus laiksi torpan, lampuotilan ja mäkitupa-alueen vuokrauksesta 12 päivänä maaliskuuta 1909 annetun asetuksen 67 §:n muuttamisesta.

Esitellään maatalousvaliokunnan mietintö n:o 3 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty

hallituksen esitys n:o 36, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on maatalousvaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

7) Ehdotus laiksi maalaiskuntain asetuslautakunnista 5 p:nä toukokuuta 1925 annetun lain 1, 8 ja 10 §:n muuttamisesta.

Esitellään maatalousvaliokunnan mietintö n:o 4 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 37, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on maatalousvaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelu:

Ed. Koivisto: Maatalousvaliokunta on tässä asiassa joutunut eduskunnalle suosittelemaan läksyn hallitukselle takaisin palauttamista huolimatta siitä, että valiokunta on yhtä mieltä hallituksen kanssa esityksessä tarkoitetun lainsäädännön tarpeellisuudesta. Jo pintapuolinenkin tarkastus riitti maatalousvaliokunnalle osoittamaan, ettei tätä esityksessä tarkoitettua päämäärää saavuteta sillä, että ainoastaan kolme pykälää tässä kyseessä olevassa laissa muutetaan, vaan on muutoksia tehtävä vähintään kymmeneen pykälään tämän lain 13 pykälästä, vieläpä lain nimikkeeseenkin. Olisi tietysti mahdollista sekin, että valiokunta olisi käynyt näitä muutosehdotuksia tekemään, mutta kun on pidettävä sopivana, että hallitus tällaisetkin, vaikka ne ovat osittain muodollista laatua olevia muutoksia, valmistelee, niin on tähän tulokseen tultu. Suurelle valiokunnalle vain ilmoittaa että asianomainen ministerikin piti asian tällä tavalla järjestelyä sopivana ja mikäli minä ymmärsin, onkin siellä jo ryhdytty valmistelutöihin uuden esityksen antamiseksi asiassa.

Ed. Kullberg: Herr talman! Uttalande min anslutning till de synpunkter, som här av den föregående talaren framfördes, skulle jag ännu be att få dröja vid frågan med ett par ord.

Det finnes knappast någon lagstiftning i vårt land som så ofta blivit föremål för ändringar och tilläggbestämmelser som just vår kolonisationslagstiftning. Redan till denna riksdag har från regeringshåll inlämnats icke färre än 4 regeringspropositioner, som avse dels ändring i gällande kolonisationslagstiftning, dels tillägg till densamma. Det torde i detta nu icke finnas en enda lag på kolonisationslagstiftningens område, som icke en eller flere gånger ändrats. Det är därför svårt isynnerhet för lekmannen att veta vad i detta avseende nu är gällande lag, vad icke. Då kolonisationslagstiftningens bestämmelser i främsta hand skall tillämpas av personer, som endast i undantagsfall äga juridisk utbildning, nämligen kolonisationsnämnderna i landskommunerna, så vållar detta för nämnderna svårigheter, som icke äro att underskatta. Om också kolonisationsstyrelsen i cirkulär oftast uppmärksamgöra nämnderna på de ändrade lagbestämmelserna, så kvarstår dock faktum, att det för de flesta är förenat med svårigheter att för stunden hålla reda på vad som är gällande lag, vad ej. Det vore därför enligt mitt förmenande av stor vikt att även den lagändring, som nu är uppe för behandling och som avser särskilda paragrafers ändring i lagen av den 5 maj 1925 angående kolonisationsnämnder i landskommunerna och som av agrarutskottet föreslås till förkastande, av regeringen skulle behandlas så att hela den gamla lagen upphävdes och i dess ställe utarbetades en ny lag angående kolonisationsnämnder, som till alla delar vore gällande. Det är ingen idé att i en lag på 13 paragrafer föreslå en ändring åtminstone i 9 paragrafer av sakligt innehåll och bibehålla endast 4 paragrafer av formell natur oförändrade. Det är nog bäst att i ett sådant fall ändra hela lagen.

Jag vågar därför uttala förhoppningen, att stora utskottet måtte intaga samma ståndpunkt till lagförslaget som agrarutskottet intagit, och att regeringen, så fort sig göra låter, skulle låta utarbeta en ny proposition, som till alla delar upphävde den gamla lagen och att härvid alla syn-

punkter skulle tagas i beaktande, så att en ny ändring åtminstone i förstaste ej vore påkallad. Jag är övertygad om att på detta sätt den största reda erhålles och att de av mig här påpekade olägenheterna därigenom bäst avlägsnas.

Keskustelu julistetaan päättäneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättäneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

8) Ehdotus laiksi valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n muuttamisesta.

Esitellään perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Vilhulan y. m. lak. al. n:o 3, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6.

Keskustelu:

Ed. Takala: Herra puhemies! — Minun nähdäkseni jokaisen suomenkielistä kansaa edustavan edustajan velvollisuuksiin kuuluu toimia niin, että suomenkieli saataisiin tässä maassa mahdollisimman korkealle kaikumaan. Kumoamaton tosiasia on, että tämä mielipide on myöskin niiden suomenkielisten valitsijain, niin sosialistien kuin porvarillisiin puolueisiin lukeutuvienkin, jotka ovat meidät lähettäneet itseään edustamaan eduskuntaan. Suomalainen väestö, niin työväestö kuin talonpojat, ja suomeapuhuva virkamiehistö yli kaikkien puoluerajojen, ajattelevat suomalaiskansallisesti. Kielikysymys tältä kanalta katsoen ei siis ole varsinaisessa mielessä poliittinen kysymys.

Onkin aivan luonnollista, että talonpoikaisväestön edustajien taholta on kerta toisensa jälkeen ilman minkäänlaisia poliittisia sivutarkoituksia sekä säätyvaltiopäivillä että täällä yksikamarisessa eduskunnassa tehty aloitteita suomalaisen valtioon nostamiseksi siitä alennustilasta, johonka sen suomalaista kansaa hallinneet ja sortaneet vä-

kevämmät voimat ovat saattaneet (Ed. Räisänen: Entäs silloin kun hallituksessa ovat olleet maalaisliittolaiset?). Minä en puolusta niitä maalaisliittolaisia hallituksia, jotka eivät ole tehneet sitä, mitä olisivat voineet tehdä suomalaisuuden asian eteen (Ed. Räisänen: Ei ole vielä ollut ministerinä!).

Talonpoikaisväestön kaikkia kerroksia edustava maalaisliitto luonnollisesti otti yhdeksi päätehtäväkseen suomenkielen oikeuksiinsa saattamisen niin eduskuntalaitoksessamme kuin muillakin hallintoelämän aloilla. Nimenomaan eduskunnasta puheenollen sanotaan maalaisliiton suomalaisuusohjelmassa lyhyesti ja koruttomasti: „Virallinen kaksikielisyyjärjestelmä on eduskunnasta poistettava.” Se ei jätä varaa millekään tulkinnalle. Juuri tämän suomalaisen kansan ajattelutapaan ja tähän maalaisliiton ohjelmakohtaan perustuu se aloite valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n muuttamisesta, joka nyt on täällä eduskunnassa käsiteltävänä, mutta jonka perustuslakivaliokunta lyhytnäköisesti ja hämmästyttävän hataroin ja köykäisin perustein on ehdottanut hylättäväksi. Ei näitä aloitteita ja suomalaisen kansan ajatuksissa pyhiksi tulleita vaatimuksia voi eikä saa näin erinomaisen kevyesti sivuuttaa. Perustuslakivaliokunnan antaman lausunnon asiallinen puoli tällaisessa ensiarvoisessa kysymyksessä rajoittuu vajaan 12 riviin 1-palstaista tekstiä ja lausunnon tämäkään kohta ei kestä arvostelua. Minä luulen, että kukaan lukutaitoinen suomalainen henkilö puhtaasti asialliset näkökohdat huomioonottaen ei voi tulla lukiessaan valtiopäiväjärjestyksen nykyään voimassaolevan 88 §:n sellaiseen tulokseen kuin perustuslakivaliokunnan enemmistö, että tarpeeton kaksikielisyy asian käsitte-lyistä valtiopäivillä voidaan poistaa perustuslakiemme säännöksiin koskematta eduskunnan työjärjestykseen tehtävin muutoksin. Tämä edellämäinittu väite jää sitten jokseenkin kokonaan perustelematta. Viitataan vain ed. Pennasen tekemään aloitteeseen eduskunnan työjärjestyksen muuttamisesta, minkä jälkeen ehdotetaan lakiesitys hylättäväksi.

Perustuslakivaliokunnan enemmistön antamaa lausuntoa voi varsin päteillä syillä sanoa kansallisen hengen köyhydentodistukseksi. Minä ihmettelen, että perustus-

lakivaliokunnan puheenjohtajakin on voinut asiallisesti näin köykäisen mietinnön päästää käsistään. Ei pyritä hakemaan vertailukohtia, kuten tässä olisi ollut paikallaan sellaisista maista, joissa kansallinen vähemmistö on samansuuruinen kuin meillä Suomessa. Ja silloin olisi huomattu, ettei löydy toista valtakuntaa koko maapallolla, missä pikkuinen kansallinen vähemmistö on eduskuntalaitoksessa saanut niin laajat kansalliset oikeudet kuin meillä Suomen eduskunnassa. Puolassa on 6 milj. ryssää, 3 milj. juutalaista ja huomattava määrä muita kansallisuuksia, niin että pääkansallisuutta on kansasta vain 65 %. Mutta ei tule kysymykseenkään, että Puolan parlamentissa puhuttaisiin muuta kuin puolan kieltä. Sama on laita Yhdysvalloissa.

Niinikään perustuslakivaliokunta ei kiinnitä lausunnossaan minkäänlaista huomiota satoihin tuhansiin markkoihin nouseviin menoihin, joita eduskunnan kaksikielisyy aiheuttaa ja mihin asian lähetekeskustelussa jo ed. Vilhula kiinnitti huomiota. Vaikka perustuslakivaliokunta ei olekaan taloudellisten asiain ammattivaliokunta, niin mielestäni köyhän maan jokaisen eduskunnan jäsenen on nimenomaan taloudelliset puolet aina muistettava. Se että perustuslakivaliokunnassa oleva edistyspuolueen edustaja on asettunut puheenaolevaan lakiesitykseen nähden hylkäävälle kannalle, samoin kuin se, että edistyspuolue yleensä näyttää kieli- ja kansallisuuskysymyksissä unohtavan ohjelmansa ja valitsijoilleen antamansa lupaukset näihin kysymyksiin nähden, pakottaa minut tuomaan esiin muutamia kohtia n. s. kansallisen edistyspuolueen kieli- ja kansallisuuskysymyksiä koskettelevasta ohjelmasta.

Jo v. 1926 pitämässään puoluekokouksessa hyväksyi mainittu puolue toistakymmentä kohtaa käsittävän ohjelman mainituissa kysymyksissä, missä heti alussa sanotaan näin: „Antaen entistä voimakkaampana heränneen suomalaisuuden oikeutetuille vaatimuksille tunnustuksensa, puoluekokous hyväksyy erikoiset ohjelauseet.” Nämä hyväksytyt ohjelmalauseet käyvät sitten suomalaiskansallista linjaa eivätkä anna suinkaan oikeutta sellaisille lausunnoille, kuin mitä edistyspuolueen taholta erään toisen perustuslain muutoksen yhteydessä on täällä eduskunnassa esitetty. Tänä vuonna pitä-

mässään puoluekokouksessa paransi edistyspuolue vielä tässä kohden ohjelmaansa, mikä onkin ymmärrettävää, sillä olihan tämä vaalivuosi, hyväksyen m. m. seuraavan lauselman: „Suomenkieli on tasavallan kaikilla hallinnon ja julkisen toiminnan aloilla saatava siihen asemaan, joka sille kansan valtavan enemmistön kielenä kuuluu, ja samalla vapauduttava julkista elämää rasittavasta tarpeettomasta kaksikielisyydestä.” Julkista elämää rasittavasta tarpeettomasta kaksikielisyydestä ei kuitenkaan päästä, herrat edistyspuolueen edustajat, sillä, että täällä eduskunnassa pidetään komeita puheita ruotsinkielisten kohtuuttomien oikeuksien puolesta ja että asetetaan vastustamaan täällä niiden edustajain esityksiä, jotka todella vilpittömästi pyrkivät tarpeetonta kaksikielisyyttä poistamaan. Minä olen vakuutettu siitä, että millekään puolueelle, ei edes n. s. kansallisselle edistyspuolueelle, ole terveellistä toimia käytännössä näin räikeästi ohjelmaansa ja valitsijoilleen antamiaan lupauksia vastaan. Sen tähden minä toivonkin, että edistyspuolueen edustajat Kivimäen hallituksen kaatumisen ja ruotsinkielisten suosion menettämisen uhallakin tulisivat ohjelmansa taakse nyt esilläolevan asian kohdalla. Sillä periaatteet ovat enemmän kuin tämän maailman valta ja ja kunnia.

Perustuslakivaliokunnan mietintöön liittyvän vastalauseen allekirjoittajat ovat sentään perustelleet kantaansa asiassa paljon paremmin ja tiiviimmin kuin itse perustuslakivaliokunta. Lakialoitteen allekirjoittajana en kuitenkaan voi yhtyä hyväksymään sitä lisäystä, mikä lakiesitykseen on vastalauseessa esitetty ja jonka mukaan keskusteluissa edustajalle jätetään oikeus käyttää myöskin ruotsinkieltä. Käsitykseni mukaan tämä lisäys asiallisesti ei ruotsinkielisillekään merkitse mitään, sillä silloin kun eduskunnassa ja sen valiokunnissa ei enää tulkita lausuntoja, ei ruotsinkielisen vähemmistön oman edunkaan kannalta ole viisasta lähettää eduskuntaan sellaisia henkilöitä, jotka eivät osaa suomenkieltä.

Eduskunnalla olisi mielestäni mitä suurin syy pyrkiä nopeasti ratkaisemaan nämä kielikysymykset. Minä toivoisin hartaasti, että sosialidemokraatitkin myönteisessä mielessä ottaisivat osaa näiden asiain

käsittelyyn (Vasemmalta: Turha toivo!). Kun minulle monet sosialistiset edustajat ovat yksityiskeskustelussa väittäneet, että maalaisliitto ei aja asiallisista syistä näitä kysymyksiä, vaan pelkästään poliittisen edun tavoittelusta (Vasemmalta: Ei ajakaan!), niin haluaisin sanoa tämän johdosta teille, sosialidemoksaatit: Ottakaa pois meiltä tämä vaalivaltti. On varmaa, että kielitaistelu ei lopu täällä eduskunnassa eikä sen ulkopuolella, ennenkuin poistetaan epäkohdat, ennenkuin lakipykälät saadaan sopusointuun edelle menneen kehityksen kanssa. Ja minä uskallan olla sitä mieltä, että kansallisuustaistelu oikeamielisellä pohjalla ei saakaan loppua, ei sittenkään, vaikka entisen emämaan halu sekaantua Suomen asioihin kasvaisi nykyistakin suuremmaksi, ennenkuin päämäärä on saavutettu, suomalainen kansallisvaltioajatus toteutettu. Minä en voi päästä siitä käsityksestä, etteivätkö monessa suhteessa kunnioitettavat ruotsinkielisemme pian mukautuisi uuden kehityksen tahtiin, sillä mikäli minä olen historiaa ymmärtänyt, niin mukautuivat he paremmin kuin me suomalaiset venäläisten mielipiteisiin ja „pyhän valtakunnan” tahtoon aikana, jolloin Venäjän keisari hallitsi Suomen kansan elämää ja onnea.

Ed. Schildt: Herra puhemies! — Se aloite, joka on nyt täällä käsiteltävänä, on mielestäni sellainen, että sitä ei sinänsä mitenkään voida hyväksyä. Eihän millään muotoa voida ottaa lakeihin sellaista periaatetta, että jokin henkilö, oli hän sitten kuka tahansa, ei saisi puhua omaa äidinkieltään. Tämän aloitteen tekijät, jotka täällä edustavat suomalaista maakansaa, eivät ole ottaneet huomioon, että he tällä aloitteella tekevät väärin juuri ruotsinkieltä puhuville rahvaanmiehille (Eduskunnasta: Sehän on korjattu valiokunnassa!). Voidaanhan toivoa, että sellaiset kansalaiset, joilla on ruotsi äidinkielenä, mutta jotka osaavat suomea, puhuisivat täällä viimeksi mainittua kieltä. Mutta asettaa tuollainen vaatimus ruotsinkieliselle rahvaanmiehelle, se on, lievimminkin sanoen, kohtuutonta. Käyttäähän useampia kieliä taitavakin henkilö sentään mieluummin äidinkieltään kuin jotakin toista osaamaansa kieltä. Rohkenen olla muuten sitä mieltä, että suomalaisilla seuduilla asuvat ruotsin-

kieliset kansalaisemme voivat vähitellen naapuriston vaikutuksesta muuttua äidinkieltään suomalaisiksi (Ed. Räisänen: Ja nimeltään!) sukupolvien vaihtuessa, mutta varmuna pidän, että vakinainen ruotsinkielinen rahvas tulee kielensä säilyttämään aina yksinkertaisesti siitä syystä, että missä on äitejä siellä on äidinkieliäkin. Jokainen, joka rakastaa omaa äidinkieltään, ymmärtää varmaan, että toinenkin tekee niin oman äidinkiелensä suhteen. Se että eduskuntatyöstä poistetaan jotakin sellaista kaksikielisyyttä, joka on tarpeetonta, sillä seikalla ei ole mitään tekemistä tämän asian kanssa.

Olen näin ollen sitä mieltä, että aloite olisi hylättävä. Mitä sitten tulee perustuslakivaliokunnan mietintöön liitettyyn vastalauseeseen, niin on siinäkin mielestäni parantamisen varaa. Sehän sallii kyllä keskustelussa käyttää ruotsia, mutta ei sano sitä, saisiko ruotsinkielinen kansanedustaja jättää esim. aloitteensa sisään eduskunnan kansliaan omalla kielellään. Vaikka käytännölliset seikat veisivätkin siihen, että suomea kokonaan käytettäisiin eduskuntatyössä, niin olisi kuitenkin kaiketikin myönnettävä ruotsinkielisille edustajille periaatteellinen oikeus esittää omat asiansa äidinkiellä myös kirjallisessa muodossa. Tässä olisi mielestäni jotain samanlaista kuin esim. Kanadan parlamentissa on havaittavissa. Tuo maahan on kaksikielinen maa ja sen parlamentissa puhutaan yksinomaan englantia. Mutta puhe kuninkaalle esitetään sekä englanniksi että ranskaksi. Suomi on tasavalta ja siis jokainen on kuningas, kuten laulussa lauletaan. Olkoon siis täällä eduskunnassa ruotsinkielisellä edustajalla oikeus omassa asiassaan puhua ja kirjoittaa omalla äidinkiellään. Toivon, että pykälä suuressa valiokunnassa saa paremman muodon.

Vaikka kovin hyvin ymmärrän ne syyt, miksi ruotsinkieliset edustajat, vaikka osaatkin kaunista ja hyvää suomea, käyttävät äidinkieltään täällä puheissaan, niin toivoisin kuitenkin, että he, mikäli mahdollista, tästä tavasta poikkeaisivat nimenomaan kokonaisuutta silmälläpitäen. Eduskunnan työ täysistunnoissa menettää paljon siitä, että ruotsiksi puhutut lausunnot valuvat hiekkaa siksi, että yleistulkin lyhyt käännös on vain utukuva siitä, mitä puhuja esittää. En tietenkään mitenkään käy yleis-

tulkin kimppuun ja väitä, että hän tekee tehtävänsä huonosti. En suinkaan, mutta käännös on käännös tuollaisesta tiivistetystä ponsimuodosta puhumattakaan. Kun ottaa huomioon, että ruotsinkielisen puheen aikana sali lisäksi epäkohteliaasti tyhjenee, niin jää puheen vaikutus kokonaisuuden kannalta hyvin vähäiseksi.

Ja loppujen lopuksi pyytäisin, että arvotat ruotsinkieliset edustajat puhuisivat kovemmin, jotta tuonne minunkin paikalleni kuuluisi. Täällä on mainittu suomalaisesta nimestä. Kannan kyllä muukalaissointuista nimeä, mutta ed. Räisäselä pyytäisin huomauttaa, että minun isoisäni on ensiksi lausunut ajatuksen suomalaisesta valtionyliopistosta ja perustanut ensimmäisen suomalaisen oppikoulun. Minun isäni on ollut yksi niistä ensimmäisistä, jotka ovat ritaristossa ja aatelistossa puhuneet suomea, mutta niin suomalaiset traditiot kuin minulla on, en minä voi niin pitkälle mennä kuin tämä aloite tähtää (Ed. Räisänen: Kyllä nimen voisi suomentaa!).

Ed. Heiskanen: Herra puhemies! Valtioapäiväjärjestyksen 88 § kuuluu näin: „Asiain käsittelyssä valtiopäivillä käytettävään suomen- taiikka ruotsinkielä. Valiokuntien mietinnöt ja lausunnot, niin myös puhemiesneuvoston ja kansliatoimikunnan kirjalliset ehdotukset ovat toimitettavat näillä molemmilla kielillä. Suomeksi ja ruotsiksi ovat myös annettavat hallituksen kirjalliset ilmoitukset eduskunnalle.” Siinä vastalauseessa, jonka eräät perustuslakivaliokunnan jäsenet ovat perustuslakivaliokunnan mietintöön liittäneet, siinä ehdotetaan, että asiain käsittelyssä valtiopäivillä käytettäisiin suomenkieltä kuitenkin niin, että keskusteluissa sallittaisiin myös ruotsinkielen käyttöä. Tämä esillä oleva kysymys valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n muuttamisesta on erittäin tärkeä ja vaatii eduskunnassa osakseen huolellisen käsittelyn, jotta se toivon mukaan saataisiin onnelliseen ratkaisuun nyt jo, sillä tätä kysymystä ei suinkaan ole otettu esille liian aikaisin.

Aloitankin täällä kertaa asian historiallisesta puolesta ja joudun silloin — herra puhemiehen luvalla — jatkamaan siitä, mihiin viime istunnossa — herra puhemiehen pyynnöstä — lopetin. Silloin vuonna 1894 oli kysymys ritarihuonejärjestyksen 36 §:n muuttamisesta. Se ehdotus, jonka silloin

vapaaherra von Born vanhempi teki ja jonka esitin täällä viime kerralla, herätti aatelistossa ja ritaristossa sangen yksimielisen vastustuksen myrskyn. Niinpä V. von Hellens sanoi: „Vapaaherra von Bornin esittämä ehdotus näyttää olevan senlaatuinen, ettei se ansaitse minkäänlaista huomiota ritariston ja aateliston puolelta.” Yrjö-Koskinen katsoi ehdotuksen julkeaksi solvaukseksi suomenkieltä kohtaan ja Svinhufvud leimasi ehdotuksen suorastaan perustuslainvastaiseksi kahdessa kohdassa, kuten seuraavasta lausunnosta ilmenee: „Vapaaherra von Bornin ehdotuksen ponsilauseista täytyy minun kuitenkin mainita vähäsen. Hän esittää, että suomenkielen käyttämistä tosin sallittaisiin täällä, mutta ehdolla, m. m. että sitä kieltä puhuva heti itse kääntäisi tai toisella Säädyn jäsenellä käännättäisi lausuntonsa ruotsiksi, uhalla, että lausunto muuten suljettaisiin pois pöytäkirjasta ja puhujan ei enää sallittaisi käyttää suomen kieltä. Tämän ehdotuksen tekee hän laillisuuden nimessä ja laittomuutta poistaaksensa. Mutta hän ei huomaa, että hänen ehdotuksensa, jos Sääty sen hyväksyisi, itse olisi lakia, vieläpä perustuslakia vastaan sotiva.” — — —

„Mutta toisessa ehkä vielä aremmassa kohden rikkoisi vapaaherra von Bornin ehdotuksen hyväksyminen perustuslakeja. Äsken mainitsemani R. J. 31 § ja V. J. 46 § määräävät nimittäin vielä, että täysistunnossa on jokaisella Säädyn jäsenellä oikeus pöytäkirjaan vapaasti puhua ja lausua mielipiteensä, toisin sanoen julistavat tuon kaikille eduskuntalaitoksille niin kalliin sananvallan vapauden. Että vapaaherra von Bornin ehdotus rajoittaisi suomenkielisten Säädyn jäsenten sananvaltaa arveluttavassa määrin, tarvinnee tuskin huomauttaa.” Ja edelleen: „Yhtä vähän kuin R. ja A. saattaisi hyväksyä vapaaherra von Bornin ehdotusta, yhtä vähän yksikään Säädyn suomenkielisistä jäsenistä saattaisi alistua tällaisen päätöksen alle. Se olisi yksityisen edustamisoikeuden sortamista. Tämä lieneekin ensi kerta, kun meidän eduskuntalaitoksemme yritetään vapaata sananvaltaa supistamaan ja rajoittamaan. Toivottavasti se myös on viimeinen.” Ja edelleen: „Minusta ainakin tämä tuntuu loukkaukselta suomen kieltä kohtaan. Ja tuskastuttavasti lienee tämä ehdotus myös vaikuttanut kaikkiin niihin,

joille suomen kielen oikeus tässä maassa on kallis.”

Ritariston ja aateliston kunniaksi on sanottava, että se hylkäsi tämän vapaaherra von Bornin ehdotuksen ynnä toisen samantapaisen ehdotuksen. Tässä oli siis vapaaherra von Born huiskanut turhan tähden. Oikein sanoikin asian käsittelyssä herra August Schauman: „Vuodesta 1863 on ajan ja kehityksen ratas pyörinyt kolme vuosikymmentä eteenpäin, suomen kieli on kulkenut rataansa eteenpäin ja kiistämätön on nyt sen asema maan virallisena kielenä. Mutta vapaaherra von Born ei näy kykenevän tai tahtovan tätä eteenpäinmenoa käsittää. Toivossa, että hän vielä voisi pelastaa Suomen Ritarihuoneen suomen kielen soraaanilta, asettuu hän, joskin yksin, tätä pyörää vastaan, mutta ei voi muuta kuin rurentua sen alle.” Tämä lausunto annettiin 1894.

Lienen edellisellä riittävän selvästi osoittaneeni, että suomenkielen käytön kieltoyritys Suomen ritaristossa ja aatelistossa 39 vuotta sitten tapahtui vastenmielisyydestä suomen kieltä kohtaan ja että sen kieltäjä oli siis suomen kielen vihollinen eikä laillisuuden ritari, kuten edustaja von Born huomautti. Ylläsanomani heittänee myös uutta valoa nykyisen edustaja von Born nuoremman laillisuuden harrastukseen.

Nyt en enää kajoa viime vuosisadan tapauksiin, mikäli ei joku eduskunnan jäsenistä esitä sieltä harhaanjohtavia lausuntoja, jotka siinä tapauksessa tietysti on aikanaan oikaistava.

Tästä tapauksesta aika on mennyt eteenpäin ja suomalaisuus myös siitä huolimatta, että ruotsinkielisemme ovat sitä, mahdollisesti vain „laillisuuden ritareina”, vastustaneet. Olemme tulleet niin pitkälle, että nyt pyritään kaksikielisyyttä eduskunnassa vähentämään. Me olisimme voineet vaatia, että suomenkieli olisi yksinomainen eduskunnan kieli Suomessa, ja niidenkin perusteita, jotka näin ajattelevat, voidaan käsittää. Miten paljon helpompi on puolustaa perustuslakivaliokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen esittäjien kantaa. Tämän vastalauseen mukaan sallittaisiin näet keskusteluissa myös käyttää ruotsin kieltä, siinä vain tarpeeton kaksikielisyys halutaan poistaa. Eikä siinä aseteta mitään sellaisia nöyryyttäviä ehtoja ruotsin kielen

käyttämislle, jollaisia aikaisemmin pyrittiin asettamaan suomen kielen käyttämislle.

Yliä pyytäisin mainita muutaman sanan. Kun edellisessä olen osoittanut, minäkälaista menettelytapaa ruotsinkielisillämme on ollut suomenkieltä kohtaan, jossa menettelyssä he eivät vielä tänäkään päivänä näe mitään moitittavaa, niin on kiintoisaa nähdä ja kuulla, onko heillä nyt otsaa syyttää ruotsalaisten sorrosta niitä, jotka nyt vaativat tarpeetonta kaksikielisyttä poistettavaksi Suomen eduskunnasta.

Ajattelin sanoa myös muutaman sanan herra pääministerin viime perjantaisen puheenvuoron johdosta, mutta kun en näe häntä täällä, niin voin sen sanoa myöhemmin (Ed. Pitkänen: Kyllä sille terveiset viedään!). Tällä kertaa toivoisin vaan, että suuri valiokunta, liittyen perustuslakivaliokunnan mietintöön liitettyyn vastalauseeseen, ottaisi sen käsittelynsä pohjaksi ja että eduskunta aikanaan hyväksyisi tämän vastalauseen mukaisen lain valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n muuttamisesta.

Ed. Linkomies: Herra puhemies! Esillä oleva lakialoite pyrkii samaan päämäärään kuin ed. Pennasen ehdotus eduskunnan työjärjestyksen muuttamiseksi. Aloitteella on vain suurempi periaatteellinen kantavuus, sikäli että se tekee suomen kielen eduskunnan varsinaiseksi yleiseksi viralliseksi kieleksi.

Allkujansa oli lakialoitteella sellainen muoto, ettei ruotsinkieltä sen mukaan olisi ollut mahdollista käyttää eduskunnan keskusteluissakaan. Mutta sellaisena kuin laki esiintyy perustuslakivaliokunnan mietintöön liittyvässä vastalauseessa, on siihen liitetty uusi kohta, jonka mukaan edustajilla on keskusteluissa oikeus käyttää ruotsinkieltä. Kun tällainen muutos lakiehdotukseen on tehty, olen puolestani katsonut voivani yhtyä sitä tässä muodossa kannattamaan. Olen näet sitä mieltä, että kielilainsäädäntömme kauttaaltaan kaipaa tarkistusta sen periaatteen mukaisesti, että suomenkieli tulee asetetuksi sille kuuluvaan asemaan maan pääkielenä. Suomalainen ajatustapa ei enää mitenkään voi hyväksyä sitä, että pienen kielellisen vähemmistön kieltä käytetään virallisesti yhtä laajassa mitassa kuin suuren enemmistön kieltä. Ruotsinkielen käyttö on rajoitettava sellaiseen laajuuteen, joka

vastaa ruotsinkielisen vähemmistön suhteellista lukumäärää kansamme kokonaislukumäärästä. Ei voi olla ajan pitkään ylläpidettävissä sellainen asiointila, että eduskunnan virallisessa käytössä ruotsinkieli esiintyy kaikkialla rinnan suomenkielen kanssa, vaikka tällaiseen asiointilaan erikielisten edustajain suhteellinen määrä ei anna mitään oikeutusta. Suomen valtiollisen elämän täytyy saada suomalaisempi leima, kuin mitä sillä nykyisen kaksikielisyysjärjestelmän vallitessa on. Se on kansamme suomenkielisen pääosan kansallistunnosta johtuva vaatimus, joka ei ole syrjäytettävissä, vaan jonka ennen pitkää täytyy tulla toteutetuksi.

Ruotsinkieliseltä taholta on täällä käsiteltäessä ed. Pennasen ehdotusta lausuttu, että tällaiset aloitteet osoittavat „pikkumaisuutta, ahdasnäköisyyttä ja rettelöimishalua”. Nämä ovat ed. von Bornin lausumia sanoja. Puolestani osoitan nuo sanat takaisin sille taholle, mistä ne ovat lähtöisin. Sillä ahdasnäköisyyttä ja rettelöimishalua on juuri ruotsinkielistemme esiintymisessä, kun he kaikin tavoin vastustavat suomenkielisten oikeutettuja pyrkimyksiä saattaa kielensä siihen asemaan, joka sille maan pääväestön kielenä ehdottomasti kuuluu. Mitä muuta kuin pikkumaisuutta osoittaa se käsittely, jonka ed. Pennasen ehdotus on saanut osakseen puhemiesneuvostossa? Siellähän ilmeni pikkumaista haluttomuutta tehdä työjärjestyksessä edes kaikkein tarpeellisimpia muutoksia, jotka olisivat vähentäneet eduskuntakäsittelyjen kankeaa ja aikaa kuluttavaa kaksikielisyttä. Kun tällä tavalla ruotsinkielisten taholla menetellään, täytyy lopulta senkin, joka toivoisi mahdollisimman sovinnollista asiain selvittelyä, luopua uskostaan yksimielisyyden saavuttamisen mahdollisuuteen ja asettua sille kannalle, että suomalaisuuden oikeutettujen vaatimusten voittoon saattamiseksi on taistelu välttämätön (Vasemmalta: Aleksanterillä!).

Lakialoitetta, samoin kuin ed. Pennasenkin ehdotusta, on vastustettu viittaamalla siihen, että eduskunnassa aina on muutamia ruotsinkielisiä kansanmiehiä, jotka eivät ymmärrä suomea. Mutta heitähän varten on eduskunnassa yksityistulkki, jonka avulla he voivat seurata eduskuntakäsittelyjä niinkuin tähänkin asti. Joskaan puhemiehen selostuksia ja äänestys ehdotuksia ei

enää esitettäisi ruotsiksi, voivat suomea taitamattomat kansanmiehet pysyä käsittelyjen tasalla yksityistulkin avulla ja he voivat tässä helposti saada apua myöskin suomea taitavilta ryhmätovereiltaan. Eihän nytkään esimerkiksi hallituksen jäsenten suullisia tiedonantoja, jotka voivat useasti olla paljon tärkeämpiä kuin yksityisten edustajain ehdotukset, useimmissa tapauksissa ensinkään esitetä ruotsiksi. Sitä paitsi on senkin jälkeen, kun valtiopäiväjärjestyksen puheenaoleva pykälä saisi uuden muodon, oleva mahdollista työjärjestyksen puitteissa järjestää asiat niin, että harvojen ruotsinkielisten, suomea taitamattomien kansanmiesten edut tulevat riittävästi huomioon otetuiksi. Tämä koskee nimenomaan valiokuntien mietintöjä, jotka lakialoitteen mukaan laadittaisiin ainoastaan suomeksi. Toistaiseksi voisi ajatella ruotsinkielisten kansanmiesten kohdalta esimerkiksi monistettujen epävirallisten käännösten käyttämistä, mikä olisi paljon käytännöllisempi tapa kuin kaikkien mietintöjen laatiminen ja painattaminen myöskin ruotsinkielellä, mikä nykyisin tuottaa paljon hankaluutta ja ajanhukkaa. Mutta ennen pitkää olosuhteet maassamme varmaan muuttuvatkin niin, että ruotsinkieliset kansanmiehet alkavat yhä useammissa tapauksissa taitaa suomea. Tähän mennessä ruotsinkielinen väestö on liaksi eristäytynyt suomenkielisestä, mistä monessa tapauksessa juuri puutuva suomenkielen taito johtuu. Yhä selvemmin alkavat ruotsinkieliset kuitenkin huomata, että tällainen eristäytyminen ei ole heille itselleenkaan eduksi. Uskon, ettei ole varsin kaukana aika, jolloin ruotsinkielisten kansakoulujen lukusuunnitelmaan, Ahvenanmaata lukuun ottamatta, missä se ikävä kyllä ei ole mahdollista, on pakko sijoittaa suomenkielen opetusta. Sitä tulee uskoakseni ennen pitkää vaatimaan ruotsinkielisen kansanaineksemme oma etu.

Historialliset syyt vaikuttivat aikoinaan sen, että ruotsinkielen asema eduskunnan käsittelyissä järjestettiin sellaiseksi mitä se nyt on. Voimassaolevat säännökset eivät kuitenkaan enää vastaa tosiooloja, joten ne on muutettava. Nyt käsiteltävänä oleva lakialoite koskee eduskunnan asiain käsittelyä, jota koskevan lainsäädännön uudistaminen lähinnä on eduskunnan oman aloitteen varassa. Kun kysymys sitä paitsi on lain muutoksesta, jonka käytännölliset seu-

raukset ovat ilman muuta nähtävissä ja joka ei voi aiheuttaa tulkintavaikeuksia, voidaan mielestäni lakialoite perustuslakivaliokunnan mietintöön liittyvän vastalauseen mukaisessa muodossa hyväksyä. Suosittelen siis suurelle valiokunnalle tätä vastalauseetta käsittelyn pohjaksi.

Ed. Schildt on täällä mielestäni liian teennäisen jyrkästi suhtautunut vastalauseessa esitettyyn lakiehdotukseen. Hänen omasta puheenvuorostaan kävi selville, että hän loppujen lopuksi kuitenkin suurin piirtein katsoen on valmis yhtymään siihen. Hän vain ehdottaa, että ruotsinkielisillä edustajilla olisi oleva mahdollisuus myöskin kirjallisesti kääntyä eduskunnan puoleen äidinkielellään. Tällainen oikeus voitaisiin järjestää työjärjestyksen avulla, niinkuin yksityistulkin asema tietysti edelleenkin olisi järjestettävä. Huomaatan muuten, että se pykälä, joka nyt on valtiopäiväjärjestyksessä ja jonka muuttamisesta on kysymys, sai toisen momenttinsa vasta kun valtiopäiväjärjestystä muutamia vuosia sitten muutettiin. Siihen mennessä oli ruotsinkielen asema eduskunnassa pääasiallisesti työjärjestyksen varassa, niinkuin se tulisi käsiteltävänä olevan lainmuutoksenkin jälkeen olemaan (Keskustasta: Tämä oli hyvä puhe!).

Ed. J. Annala: Minulla ei ollut tarkoitus esiintyä tässä asiassa. Mutta ed. Schildtin ällistytävä puhe sai minut pyytämään puheenvuoron, sen tähden, että tämä aloite mielestäni on sellainen, joka tarkoittaa käytännöllistä parannusta voimassa olevan valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n muuttamiseksi.

On vain ikävää, että perustuslakivaliokunta on ottanut niin ylimielisen kannan näihin suomalaisuusaloitteisiin ja asioihin, kuin mitä näillä valtiopäivillä on asianlaita ollut. Tämänkin aloitteen mainittu valiokunta ehdottaa jokseenkin heikoin perusteluin hylättäväksi, niinkuin se on tätä ennen ehdottanut jo m. m. sittemmin laiskanläksynä takaisin saaneensa hallitusmuodon 14 §:n muuttamisenkin. Tämä perustuslakivaliokunnan kanta, että se ylimielisesti, lainkaan näihin tämälapsisiin asioihin syvemmlä perehtymättä, ennakkoluulojensa perusteella ehdottaa ne kaikki hylättäväksi, ei ole hyväksyttävä kanta. Sen tähden toivoisin, että suuri valiokunta tä-

mänkin aloitteen kohdalla antaisi perustuslakivaliokunnalle tarpeellisen ojennuksen hyväksymällä tämän aloitteen siinä muodossa kuin se perustuslakivaliokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa ehdotetaan hyväksyttäväksi. Sillä tosiasia on, että voimassa olevassa valtiopäiväjärjestyksessä on tässä kaksikielisyyksymyksessä sellaisia puutteita, että ne täytyy ennemmin tai myöhemmin saada korjatuiksi. Perustuslakivaliokunnan vähemmistö onkin tahtonut tätä asiaa korjattavaksi tämän valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n muuttamisella siten, kuin tässä mietintöön liitettyssä vastalauseessa ehdotetaan. Tässä ehdotetaan pykälälle seuraavaa muotoa: „Asian käsittelyssä valtiopäivillä käytettävään suomenkieltä. Keskustelussa olkoon edustajalla kuitenkin oikeus käyttää myöskin ruotsinkieltä.” Tällaisena tulisi käytäntö olemaan sellainen, ettei kukaan täällä eduskunnassa kärsisi vääryyttä, eivät varmaan ruotsalaiset kansanmiehetkään, sillä tämänkin jälkeen täällä varmasti säilyisi, emmekä me tahdo mitenkään sitä poistaa, yksityistulkki, joka tekisi ruotsalaisille kansanmiehille, jotka eivät suomea ymmärrä, selväksi, mitä eduskunnassa puhutaan, kertoisi heille pääasiat lausunnoista, esityksistä j. n. e. Tällöin ruotsalainen kansanmies olisi ainakin yhtä hyvässä asemassa kuin mitä nykyään täällä ovat suomalaiset kansanmiehet, jotka eivät saa muuta kuin lyhyen selostuksen yleistulkin välityksellä, jota tulkintaa eivät ehdi kuullakaan, kun ovat poistuneet ruotsinkielisen lausunnon aikana salista. Yksityistulkki mielestäni pitäisi ruotsalaiset kansanmiehet täysin asioiden tasalla, niin ettei heille mitään vääryyttä voisi tämän valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n muuttamisesta tulla, vaikka se muutettaisiin sellaiseksi kuin tässä vastalauseessa ehdotetaan.

Ed. Schildtin esiintyminen oli todellakin hämmästyttävä sen tähden, että hän ehdotti tätä aloitetta kokonaan hylättäväksi. Tämä on hämmästyttävää sitä varten, että tähän saakka tämä uusi ryhmä on innostuneesti ajanut kaikkia hyviä asioita, mitä toisten ryhmien taholta tässä eduskunnassa ikinä on esille tuotu. IKL on myöskin tahtonut ajaa samoja asioita, tehdä aivan samojen kaavain mukaan samanlaisia aloitteita, niin myöskin näissä suomalaisuuskysymyksissä. On kokonaan unohtunut sekin joitakin vuosia sitten lausuttu uusi aate, jota täällä usein

on siteerattu, etteivät tämän maan pellot kysy, mitä kieltä kyntäjä puhuu ja esiinnytty täysin suomalaisina, niinkuin oikein on. Minä olen ilolla sen merkinnyt, enkä ole katsonut asiakseni yhtään kertaa puuttua näihin suomalaisuuskeskusteluihin, kun täällä on ollut paljon parempia asianajajia. Mutta nyt ed. Schildt on kieltänyt kokonaan tämän periaatteen, tämän ryhmänsä uuden suomalaisuuskannan ja palannut nähtävästi sille aikaisemmalle kannalle, että jälleen olisi hylättävä tuollaiset ehdotukset, jotka tarkoittavat tämän eduskuntatyön käytännöllistytämistä siten, että täällä päästäisiin vähän nopeammin eteenpäin eikä kaksikielisyydestä johtuva kankeus esiintyisi kaikissa asioissa. Minä toivon, että IKL:n eduskuntaryhmä samaten kuin ed. Schildt seuraisivat niitä tunnustettavia periaatteita, joita hän esi-isiensä kertoo noudattaneen näissä suomalaisuuskysymyksissä. Tätä minä toivon sitä varten, että nämä asiat saataisiin todella pois päiväjärjestyksestä ja me voisimme ryhtyä näitten ruotsalaisten kanssaikin yhteistoimintaan tämän isänmaan hyväksi ensin poistamalla tällaiset alituiset riidan ja jankutuksen aiheet, jotka meitä aivan teennäisesti erottavat. Ei tässä mitään todellista syytä riitaan olisi, elleivät ruotsalaiset pitäisi kiinni etuoikeuksistaan niin itsepintaisesti, kuin he pitävät, etuoikeuksista, jotka loukkaavat meitä suomalaisia. Kun me saisimme nämä tällaiset virheet korjatuiksi, silloin me voisimme tehdä työtä paljon paremmin yhteisymmärryksessä. Minä en ole suomalaisuusasioita, eikä mielestäni maalaisliiton eduskuntaryhmäkään, koskaan ajanut siinä mielessä, että tahdomme riitaa ja eripuraisuutta ylläpitää, vaan me pyrimme sopuun poistamalla riitaa aiheuttavat virheet.

Toivon siis, että suuri valiokunta, kuten jo edellä sanoin, hyväksyisi käsittelyn pohjaksi sen vastalauseen, joka liittyy tähän perustuslakivaliokunnan mietintöön.

Ed. Pitkänen: Minunkin puheenvuoroni asiassa johtui ed. Schildtin lausunnon johdosta. Minä täällä ennemmin olen kuulut saman ryhmän edustajien lausuntoja, jotka ovat olleet täysin maalaisliittolaisten kannan mukaiset, siis verrattain hyvin sopeutuvia suomalaisuuden ja isänmaallisen kansanliikkeenkin periaatteitten mukaisesti. Mutta nyt ed. Schildtin lausunto oli poik-

keava ja minun täytyy sanoa, että jos tällä tavalla isänmaallinen kansanliike alkaa hoitaa vaaliohjelmaansa, niin sen täytyy tehdä kahtiajako tässä kysymyksessä, siis olla ruotsalainen ja suomalainen isänmaallinen kansanliike, täällä eduskunnassa edustettuna. Sitten kun joutuvat taloudelliset kysymykset, jotka ovat edustajille nähtävästi paljon tärkeämpiä vielä kuin tämä kysymys, niin onkohan sittenkin sanotussa ryhmässä tällainen kahtiajako, mahdollisesti kolmenjakokin tarpeen.

Ed. Pärssinen: Koska täällä on vedottu myöskin sosialidemokraatteihin, pyydän lausua jonkun sanan.

En tunne yhtään paikkakuntaa Suomessa, jossa olisin kuullut työväen kokouksissaan vaativan, että sen edustajien täytyisi ryhtyä ajamaan kielikysymystä väkivallattavana. Kielikysymys synnyttäisi aiheetonta erimielisyyttä maamme suomalaisen ja ruotsalaisen työväestön kesken, joiden yhteistyö on välttämätön työväen elin-ehdojen puoltamiseksi. Suomen työväki huokaa tällä kertaa taloudellisessa ahdingossa, ja tämä häitä on samanlainen puhua työläinen kumpaa maan kieltä tahansa. On turhaa yrittää pitää kielikysymystä bulvaanina, johon huomio kohdistetaan, jotta unohtuisi kansan syvien rivien todellista elämää ja vapautta koskevat suuret asiat. Suomalaisella kielikiivillä ei myöskään mielestäni saavuteta tämän maan rajojen ulkopuolella arvontaa varsinkaan sen jälkeen, kun maa vasta lyhyen ajan on saanut olla itsenäisenä.

Mitä erikseen suomalaisuuden edistämiseen tulee, tapahtuu se suomalaisen sivistyksen ja kirjallisuuden syventämisellä, jota mekin tahdomme olla mukana tuke-massa, eikä suinkaan kielikiivon lietsomisella ja siten, että enemmistönä ollen pyritään riistämään maan toiselta vähemmistö-kansanosalta sen oikeudet ja saattamaan se tuntemaan itsensä maassa lapsipuoleksi.

Suosittelun suurelle valiokunnalle perustuslakivaliokunnan mietintöä.

Ed. Sundström: Sen johdosta, mitä täällä on isänmaallisen kansanliikkeen kannasta puheenaolevaan kysymykseen nähden huomautettu, pyydän kaiken väärinkäsityksen välttämiseksi sanoa, että isänmaallisen kansanliikkeen ryhmä on vasta-

lauseen kannalla (Ed. Pitkänen: No hyvä on!). Me olemme vaatineet tätä muutosta Suomen kansan eheyttämiseksi ja suomalaiskansallisten päämäärien voittoon viemiseksi. Meidän mielestämme tämä muutos on välttämätön sen vuoksi, että muutoin tässä maassa ei saada aikaan työrauhaa. Kansamme jakautuu kielellisellä pohjalla kahtia ja meidän täytyy päästä kerta kaikkiaan niistä ristiriidoista, jotka aiheutuvat kielellisistä erimielisyyksistä, ja nämä erimielisyydet eivät voi tulla pois päiväjärjestyksestä, ellei niitä kerta kaikkiaan ratkaista oikeudenmukaisella tavalla.

Minun mielestäni oli varsin ikävää, että ed. Annala teki sen hyökkäyksen, minkä hän teki tässä, isänmaallista kansanliikettä vastaan. Minä oletan, että ed. Annala on erehtynyt ed. Schildtin lausunnon suhteen. Sikäli kuin minä olen voinut päästä siitä selville, tarkoitti hän näet ainoastaan sitä, että ruotsinkielisille edustajille olisi varattava myös oikeus kirjallisesti omalla kielellään esittää ajatuksensa eduskunnalle. Periaatteellisesti hän on siis samalla kannalla kuin tämä vastalausekin, vaikkakin hän on siis laajentanut tätä oikeutta suullisesta myöskin kirjalliseen. Jos olemme rehellisiä, niin meidän täytyneekin ehkä myöntää, että johdonmukaisuus mahdollisesti sitä vaatii. Mielestäni kuitenkin vastalauseeseen sisältyvä ehdotus tässä on oikea ja suosittelen sitä sen vuoksi suurelle valiokunnalle.

Ed. Sarlin: Ed. Takalan lausunnon johdosta ainoastaan muutama sana. Hän on asettanut vakavasti epäilyksen alaiseksi, mille kannalle kansallinen edistyspuolue esillä olevassa kieliasiaassa tulee asettumaan ja pysykö se puoluekokouksensa päätösten takana ratkaisuihin. Sen jälkeen kuin kansallinen edistyspuolue viimeksi on määritellyt kantansa kieliasiaassa, on tasavallan hallituksen johto joutunut kansallisen edistyspuolueen käsiin. Herra pääministeri on täällä nimenomaan selittänyt, että kielilainsäädäntöä koskeva kysymys on valtioneuvostossa käsittelyn alaisena ja jo ministerivaliokunnassa. Minä olen omasta puolestani varmistautunut vielä siitä, että asia todella on näin. Ei ole siis minkäänlaista syytä ennakkoon ryhtyä riemuitsemaan siitä, että me emme tulisi seisomaan puolueemme ohjelman kannalla. Lienee luon-

nollista, että se puolue, jonka keskuudesta hallituksen pääministeri on, antaa hallitukselle sen verran työrauhaa, että jaksaa odottaa, mitä sen oman hallituksen taholta esitetään, eikä kiirehdi sitä kaikenlaisilla aloitteilla sivulta pommittaen. Jos niin käy, että hallitus ei katso voivansa maan kielilainsäädäntöä tyydyttävästi järjestää ilman että myöskin perustuslainluontoisiin säännöksiin, vastoin luuloa, tehtäisiin muutosta, niin ymmärtääkseni on johdonmukaisinta ja järkevintä, että kielilainsäädännön uudistuksen yhteydessä samalla kertaa valmistetaan myöskin perustuslainluontoiset säännökset ja saadaan tämä suuri kysymys ratkaistavaksi yhdellä kertaa, niinkuin arvoisa edellinen puhuja täällä lausui, eikä pala palalta. Perustuslakiluontoisten säännösten muuttaminen ei suinkaan ratkaise lopullisesti tätä kysymystä, niinkuin monet ovat luulotelleet, vaan alkavat todelliset vaikeudet sitten vasta, kun kielilainsäädännön kautta ryhdytään käytännöllisiä kysymyksiä järjestämään.

Ed. Schildt: Tahtoisin vain lyhyesti ed. Annalalle huomauttaa seuraavaa.

Täällä puhutaan niin paljon ryhmistä, ja minusta tämä asia kuulostaa niin oudolta ensi kerran mies kun olen. Minun ryhmäni ei ole vastuussa siitä, mitä minä esittän täällä yksityisenä mielipiteenäni, sillä minä nojaudun tässä toiminnassani valtiopäiväjärjestyksen 11 §:ään, jonka kai herrat edustajat tuntevat. Olen kieleltäni ja mieleltäni suomalainen, mutta en minä täällä aio koskaan ruveta kilvoitteluun kohtuuttomuuksilla.

Ed. Kares: Ed. Annala ja Pitkänen aivan hyvin itse tiesivät, millä kannalla isänmaallinen kansanliike näiden asioiden suhteen on ja on aivan yksimielisesti (Keskustasta: Vastahan täällä ed. Schildt oli eri mieltä!). Eivät mainitut edustajat sentähden puhuneet, vaan he puhuivat vain sitä varten, että heidän täytyi välttämättömästi paljastaa se, mitenkä eräiden suomalaisten puolueryhmien taholta tätä kieliasiaa on käytetty vuodesta vuoteen halpahintaisena ja alhaisena vaalitaktillisena syöttinä toisia suomalaisia ryhmiä vastaan.

Ed. Takala: Ed. Sarlinille pyytäisin huomauttaa, että se, mitä minä lausuin

edistyspuolueesta, on aivan totta. Sillä edistyspuolueen edustaja perustuslakivaliokunnassa on äänestänyt suomalaisuusaloitteita vastaan, ja sellaiset puheet kuin ed. Rydmanin ja Toivolan täällä eduskunnassa osoittavat, että ne ovat toisenlaisia kuin ne puolueohjelman kohdat, mitkä minä täällä edistyspuolueen ohjelmasta luin. Jos edistyspuolue nyt on hallituksineen tulemassa suomalaisille linjoille, niin lausun sen tervetulleeksi.

Ed. Pärssisen lausunnon johdosta tahtoisin sosialidemokraateille huomauttaa, että jos suomalaisuusliikettä ei olisi syntynyt niin minä luulen, että työväen asiat olisivat toisin tässä maassa, ja erikoisesti minä tahtoisin sosialidemokraateille vielä mainita, että silloin kuin te yhdytte täällä ruotsalaisten kanssa ja ruotsalaisten suurkapitalistien kanssa kysymyksessä toisensa jälkeen, niin te toimitte silloin niitä suuria valitsijajoukkojanne vastaan, jotka ovat teidät tänne eduskuntaan valinneet. Sillä ettekö te huomaa, että nämä suurkapitalistit määräävät teidän valitsijajoukkonne työpalkat, ja kun te yhdytte täällä, niin te toimitte silloin suurkapitalistien apureina. Ja minä luulen, että Suomen työtätekevä kansa tulee sen myöskin huomaamaan ja silloin se tulee vetämään, niinkuin osa on jo vetänyt, se osa, joka äänestää meitä maalaisliittolaisia, johtopäätöksensä, ja minä luulen, että te ette voi silloin seisoa tällä epäkansallisella linjalla, jolla te nyt seisotte.

Ed. J. Annala: Ed. Sundströmin ja Kareksen lausunnon johdosta minä vain huomautan sen, että me olemme saaneet täällä toisen käsityksen siitä, että IKL:n ryhmä olisi yksimielinen. Ed. Schildt viimesi toisessa käyttämässään puheenvuorossa sanoi, että hän ei ole vastuussa ryhmästään, hän seuraa valtiopäiväjärjestyksen 11 §:ää, mikä on tietysti aivan oikein mutta hän ilmoitti vielä toisessa puheenvuorossaan, että tässä pyritään kohtuuttomuuksiin. Meidän mielestämme ei tässä pyritä kohtuuttomuuksiin.

Mitä taas tulee ed. Kareksen huomautukseen, että tätä suomalaisuusasiaa yleensä on käytetty vaalivalttina, minä torjun sen jyrkästi maalaisliittoon nähden. Me emme ole käyttäneet sitä vaalivalttina, me olemme vain ajaneet tässä oikeutta takaa. Mutta

eräs toinen ryhmä täällä on, joka on aikaisemmin esittänyt, niinkuin äsken esitin, aivan toisenlaista kantaa, mutta huomatesaan, että sen kanta ei vastaa niiden maalaisliittolaisten äänestäjämassojen mieliä pidettä, joita tämä ryhmä on lähtenyt valloittamaan, niin se on ottanut tämänkin hyvän asian ohjelmaansa ja esiintyy nyt suomalaisena. Minä valitan vain sitä, ettei tämä ryhmä esiinny yksimielisenä.

Ed. Pennanen: Herra puhemies! Kun minä en ole tuntenut erinäistä kutsusta keskustella eri puolueiden ohjelmista ja tulkita niitä, niin olen nyt, niinkuin monesti ennenkin, ollessani suuren valiokunnan jäsenenä yleensä pidättäytynyt tästä n. s. lähetekeskustelusta, jonka ainakin osittainen, minä sanoisin, pääasiallinen tarkoitus on antaa evästyksiä sille valiokunnalle, jolle asia lähetetään. Minä myönnän, että onhan kyllä välistä välttämätöntäkin varsinkin suurissa ratkaisevissa kysymyksissä esittää kantansa jo näin asian, sanoisin, alkuvaiheissa, enkä pidä siis yleensä sopimattomana sitä, jos suurelkin valiokunnan jäsenet joskus tarvittaessa jo asian tässä vaiheessa esiintyvätkin. Mutta puolueohjelmien selostaminen, siitä ei suuri valiokunta mitään kostu (Eduskunnasta: Hyvä! — Oi-kein!).

Minä pyysin puheenvuoron nytkin pääasiallisesti alleviivatakseni sitä, mitä perustuslakivaliokunnan enemmistö perusteluissaan sanoo. Täällä on nimittäin jo useampaankin kertaan mainittu, että perustuslakivaliokunnalla on käsiteltävänä aloite eduskunnan työjärjestyksen muuttamisesta enemmän yksikieliseksi. Siis tarpeettomaksi havaitun kaksikielisuuden poistamiseksi eduskunnan työstä. Sen kokemuksen nojalla, mikä asian käsittelystä puhemiesneuvostossa on, katson olevan syytä alleviivata sitä, mitä perustuslakivaliokunta tästä viimeksimainitsemastani aloitteesta sanoo. Perustuslakivaliokunta on sitä mieltä, että tarpeeton kaksikielisyys asiain käsittelystä valtiopäivillä voidaan poistaa perustuslakiemme säännöksiin koskematta eduskunnan työjärjestykseen tehtävillä muutoksilla. Tässä siis perustuslakivaliokunnan enemmistökin, nähtävästi vasemmistoa myöten, myöntää sen, että eduskuntatyössä esiintyy liian paljon tarpeetonta kaksikielisyyttä (Ed. Räisänen: Varmasti!). Minä siis rohkenen toivoa, että kun aloite eduskunnan

työjärjestyksen muuttamisesta joutuu valiokunnasta eduskuntaan, niin mainitsemani valiokunnan käsitys näkyy myöskin perustuslakivaliokunnan ehdotuksesta ja ettei siis ainakaan se aloite johda aivan kielteiseen tulokseen.

Mitä sitten tulee tähän kysymyksessä olevaan aloitteeseen valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n muuttamisesta, niin minä olen taipuvainen siihen käsitykseen, jonka monta kertaa ennenkin olen tältäkin paikalta esittänyt, ja jota en pyrikään salaamaan, että yleensä perustuslain muutokset tarvitsevat kaiken sen perusteellisen valmistuksen, mikä asioille voidaan antaa. Niin ei nyt mielestäni näytä olevan tällä kertaa kumminkaan laita. Eduskunta-aloite on osoittautunut niin yksipuoliseksi vastalauseen kirjoittajainkin mielestä, että hekin ovat pitäneet tarpeellisena lisätä siihen toisen momentin. Onko sitten tässäkin muodossa asiaa aivan perusteellisesti tullut harkituksi, sitä voipi kysyä. Minä en tietysti, kun en ole lakimies, voi mennä väittämään, että valtiopäiväjärjestyksen kysymyksessä oleva pykälä niin muutettuna kuin vastalauseessa ehdotetaan, olisi suoranaisessa ristiriidassa hallitusmuodon 22 §:n kanssa. Mutta epäjohdonmukaisuutta nähdäkseni tulisi olemaan silloin, jos valtiopäiväjärjestyksen kysymyksessä oleva pykälä muutetaan ja hallitusmuodon 22 § jää sellaisekseen. Hallitusmuodon mainitussa kohdassahan sanotaan m. m., että eduskunnalle annettavat hallituksen esitykset annetaan molemmilla kielillä, suomen- ja ruotsinkielillä. Jos valtiopäiväjärjestys muutetaan vastalauseen mukaiseksi, niin valiokuntain ehdotukset, valiokuntain mietinnöt tulisivat olemaan vain suomenkielisiä. Minä en ryhdy vertailemaan, kumpiko näistä asiakirjoista on tärkeämpi, hallituksen esityskö vaiko sen johdosta annettu valiokunnan mietintö. Mutta sen voin sanoa, että molemmat ovat niin tärkeitä, että kaikkien edustajien on niistä saatava selvä. Enkä minä ymmärrä, mitenkä esim. joku ummikko ruotsinkielinen edustaja, jota me emme ainakaan toistaiseksi voi estää tänne tulemasta, jos ruotsinkieliset hänet valitsevat, mitenkä hän esim. yksityistulkkin avulla saisi täyden selvyuden tärkeistä valiokunnan mietinnöistä, sanoikaamme esim. valtiovarainvaliokunnan budjettimietinnöstä. Tämän pyydän mainita vain osoittaakseni sitä, että asia nyt ei ole sentään aivan kaikista kypsimmäksi valmis-

tettu (Eduskunnasta: Pennanen ottaa aloitteensa takaisin!).

Täällä on sitten erinäisissä lausunnoissa mielestäni toivottu liikoa tästä asiasta, vaikka se meni vastalauseen ehdottamalla tavalla, ja nähty nykyisyys paljon mörkinpänä kuin mitä se oikeastaan on. Onhan aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja ed. Vilhula puhunut suomenkielen alennustilasta täällä eduskunnassakin. Se nyt on sentään kokolailla reilusti sanottu. Ja ed. Annala, J. on sanonut, ettei heidän tahollaan ole asiassa mitään teennäistä. Minä uskon, että ed. Vilhula ei ole tahtonut esittää teennäistä, mutta kyllä tällainen väite, jonka mainitsin, ei ole kuulostamatta teennäiseltä. Sitten on joku oikeistopuhuja maininnut, että jos tämä valtiopäiväjärjestyksen pykälä muutetaan vastalauseen mukaisesti, niin valtakuntaan palaa työrauha, eduskuntaankin. Minä luulen, että siihen tarvitaan paljon muitakin muutoksia. Ed. J. Annala on myöskin lausunut toivomuksenaan, että jos valtiopäiväjärjestyksen 88 § muutettaisiin, niin eduskunnan työ sujuisi vähän nopeammin. Minä olen sitä mieltä, että jos eduskunnan työjärjestys muutetaan sellaiseksi, että tarpeeton kaksikielisyys eduskunnan työstä poistetaan, niin eduskunnan työ sujuu tosiaankin vähän nopeammin. Ei ole voinut välttää sitä vaikutusta näiden kieliasioiden käsittelyssä, kuin eduskunnan jäsenistä suuri osa käsittäisi, en väitä, että he niin käsittävät, mutta sanon, että näyttää siltä kuin he käsittäisivät, että historia alkaa heistä. Ei se ala meistä eikä se myöskään pääty meihin.

Ed. Pitkänen: Pyysin puheenvuoroa mainitakseni muutaman sanan ed. Sarlinin lausunnon johdosta. Minä muistan mukana olleena hyvin, että edistyspuolueen taholta aina on pyritty samaan suuntaan näissä suomalaisuuskysymyksissä kuin maalaisliittokin, ainakin vielä vuoteen 1929 saakka, lähemmin sanottuna ainakin siihen asti kuin nykyisen opetusministeri Mantereen hallitus oli toimessa. Sitten sen onnettoman tapahtuman johdosta, jolloin eduskunta hajoitettiin ja edistyspuolue sai vaaleissa sen tuntevan tappionsa, niin silloin lähti siitä ryhmästä maalaisedustajat ja olivat jo aikaisemminkin lähteneet, ja niiden mukana lähti paljon muitakin,

mainitakseni yhden nimen vain, professori Vennolakin ja sen mukana lähti myös suomalaisuusharrastus siitä ryhmästä. Todistaakseni tätä sanontaani minä vain viittaen herra pääministerin lausuntoon ja ed. Toivolan lausuntoon viimeisessä istunnossa, ja vielä sen lisäksi on sanottava, että kun 1930 vaaleissa alkoi taas edistyspuolue tuntea heikkouttansa, se oli valmis hyväksymään v. 1926 puoluekokouksessa hyväksymänsä ohjelman. Tämän todettuani on minun vielä sanottava, että ei ed. Sarlinin tarvitsisi nyt erikoisemmin esiintyä nykyisenkään heille rakkaan hallituksensa puolesta tässä asiassa.

Ed. Kuusisto: Niissä pitkissä ja verrattain ikävissä keskusteluissa, joita eduskunta on saanut kuulla näissä kieliasioissa, on eräitä huvittaviakin puolia, ja varmaan sellainen on esim. se, että sosialidemokraatteja aina uhataan kansan tuomiolla, jolleivät ne näissä asioissa lähde ed. Pitkäsen ja ed. Takalan ja muiden samanhenkisten matkaan. Mutta se kansan tuomio ei ole kuitenkaan kohdannut sosialidemokraattista puoluetta, mutta kyllä sen arvostelijoita. Niin se kävi esim. viime vaaleissakin. Mitä ed. Takalan lausuntoihin tulee, valitan että eduskunnalla on ollut niin lyhyt aika kuulla sellaista edustajaa, kuin ed. Takalaa, joka täältä korkealta jalustalta neuvoa sosialidemokraattista eduskuntaryhmää, edistyspuolueen eduskuntaryhmää, ruotsalaista eduskuntaryhmää, vieläpä maan hallitustakin. Jos ed. Takala olisi saanut kauemmin vaikuttaa täällä, niin varmaan nämä eri ryhmät olisivat suuresti viisastuneet ed. Takalan kynttilän valaistuksesta.

Ed. Pärssinen: Pyydän lausua vain ed. Takalalle, että me täällä emme äänestä kenenkään mukaan, me äänestämme oman ryhmämme päätöksen mukaan, ja hänen ei siitä tarvitse huolta pitää, miten tämä äänestys tapahtuu. Muuten minä aion sanoa samaa kuin ed. Kuusisto, että tästäkö valtista, josta hän puhui, johtuu maalaisliiton vaalitappio. Minä vain toivotan onnea edelleen samalle ed. Takalalle, että hän käyttää edelleen samaa vaalivalttia. Muuten täällä porvariston puheenvuoroista on käynyt esiin, että tämä kysymys näyttää olevan yleensä vaalivaltti. Sosiali-

demokraatit lähtevät eduskuntatyössä kokonaan toiselta pohjalta. Meille työväestö antaa ohjelmia, antaa evästyksiä ja lähettää omia asioitaan ajamaan. Emme lähde sellaisia vaalivaltteja tyrkyttämään, jotka ovat heille vieraita.

Ed. Heiskanen: Pyydän ed. Sarlinille huomauttaa, että tältä hallitukselta ei ole mitään erikoista odotettavissa kielilainsäädännön alalla. Hallitus on sitonut kätensä silloin kuin hallitus muodostettiin ottamalla ruotsinkielisiä ministereitä sen uhkavaatimuksen jälkeen, joka ruotsinkielisten taholta esitettiin, joten sieltä ei ole mitään odotettavissa, ja hallituksen pääministeri ei edes ole luvannut valtiopäiväjärjestykseen mitään muutoksia tehdä, niin että ne ainakin eduskuntatietä ovat tehtävät, kuten luonnollista on. Täällä on myös sanottu siitä, että näitä asioita ajetaan pala palalta. Siihen on pakko valtiopäiväjärjestyksen mukaan, joka kieltää useampia asioita käsittelemästä samassa eduskuntaaloitteessa.

Jos jossain suhteessa aloite on risti-riidassa hallitusmuodon kanssa, niin muutettakoon kernaasti myös hallitusmuodon 22 §. Ei minulla sitäkään vastaan mitään ole. Kun ed. Pennanen sanoi, että täällä jotkut ehkä haluavat esiintyä sillä tavalla, niinkuin historia alkaisi heistä, niin se on turhaa puhetta. Kun minä olen täällä useita kertoja näistä kieliasioista puhunut, niin voinen sen ehkä käsittää tarkoittavan minuakin, mutta minä en ainakaan ole sitä mieltä, sillä minä tässäkin istunnossa olen puhunut historiallisista tapauksista 40 vuoden takaa, joskin toivon, etten tarvitse niihin palata kovin usein.

Ed. Pärssiselle pyytäisin sitten huomauttaa, että kyllä niitä on työmiehiäkin hyvin paljon sellaisia, joille nämä suomalaisuusasiat ovat hyvin läheisiä, ei siitä päästä mihinkään. Ja vaikkakaan ne eivät kokouksissa ole vielä nyt päässeet enemmistöön, niin tässä on minulla juuri todistus siitä, että se oli juuri eräs suomalainen työmies, joka ehdotti, että Suomalaisuuden Liitto rupeaisi myymään suomalaisuuden merkkiä. Ja tämän työmiehen aloitteesta niitä ruvettiin myymään ja ne ovat menneet hyvästi kaupaksi kaikkien yhteiskuntakerrosten keskuuteen. Liian pitkäksi kä-

visi ruveta lukemaan tätä kirjettä, jonka eräs suomalainen työmies kirjoitti niiden suomalaisuuskokousten johdosta, joita viime keväänä pidettiin ylioppilastalolla, — niin että ei suomalainen työmies ole niin vieras näille suomalaisuuden asioille kuin sen johto.

Ed. Collander: Såsom motiv för de många förslag, som från finskt håll hava gjorts för att åstadkomma svenskans tillbakaträngande och slutliga avlägsnande ur vårt offentliga liv, har man bl. a. anfört sådana utomordentliga motiv som att det är obehvämt att här talas svenska, att det blir dyrt att här talas svenska o. s. v. Den som har följt med blott denna enda diskussion och den som nödgats åhöra en mängd liknande debatter i frågor av denna art, kan konstatera — även genom att slå upp riksdagens handlingar — att det som är obehvämt och dyrt för riksdagen, det är det onödiga pratet och den upphetsning, som man åstadkommer från vissa grupperns sida. Skulle man lämna endel av detta åsido, så kunde man åhöra de svenska yttrandena som här i riksdagen fällas.

Det är egendomligt för oss, som ytterst sällan begagna oss av ordet ens i frågor, vilka röra oss så nära som denna, att bevittna huru man från olika partiernas sida begagnar dessa frågor, som man föregiver vara till för finskhetens befordran, till att smäda varandra på det mest otrevliga sätt, det ena partiet det andra. Kan detta vara uppbyggligt, kan detta vara lämpligt i Finlands riksdag? Och är det fosterländskt?

Så ville jag till rdm. Annala m. fl. säga, att det finnes ingenting som är så otäckt som den jesuitism, som här kommer till synes i sådana yttranden som att vi på intet sätt vilja förtrycka svenskan och de svenskspråkiga i landet, vi vilja endast ordna frågorna på ett för alla bekvämt och lämpligt sätt helt enkelt genom att avlägsna svenskan till att börja med till största delen och slutligen helt och hållet. Och man säger, att åt er svenska riksdagsmän, som inte förstå ett ena ord finska, åt er skola vi ännu en tid framåt unna svensk tolkning av de finska yttrandena, och så säger man som rdm. Pennanen — kanske var det en lapsus calami (Ed. Virk-

kunen: Linguae!), alldeles riktigt en lapsus linguae också för mig —, kanske var det blott en sådan då rdm. Pennanen sade, att så länge vi nu behöva se svenska representanter här, som icke kunna finska, så länge vi ännu behöva se svensk bondebefolkning här representerad, kanske var det blott en missägning, men det har förekommit sådana missägningar så ofta, att man här i denna riksdag bör förstå, huru det kännes för den svenska befolkningen, som läser och hör dessa anföranden. Man måste väl ändå medgiva, att den svenska befolkningen i detta land har försökt utföra en hedersam gärning för detta land, varför skall man då göra dess levnad här så obekvämt som möjligt, varför skall man öda så mycket av riksdagens tid för att få fram ohemula anfall på denna samma svenska befolkning, som ingenting annat begär än att här få leva och arbeta i fred enligt de betingelser som den haft från urminnes tider. När man säger att det är loukkaava, stötande, för den finska befolkningen att det talas svenska i riksdagen, -- ett sådant yttrande har också i dag fällts här — så ville jag fråga: kan man då icke på finskt håll, där man lägger så oändligt mycket ner i kärleken till sitt finska modersmål, förstå huru loukkaava, huru stötande det skall vara för oss svenskar, då man vill beröva oss det som vi hålla kärtast här på jorden, vårt modersmål.

Ed. Linkomies: Edellisen puhevuoron johdosta haluan vain sanoa, etten ole kuullut täällä lausuttavan mitään sellaista, että ruotsinkielien puhuminen eduskunnassa tulee kalliiksi, vaan on puhuttu yleisen virallisen kaksikielisyyjärjestelmän kalleudesta. Eduskunta-aloite sellaisessa muodossa kuin se sisältyy vastalauseeseen, nimenomaan jättää ruotsinkielisille edustajille oikeuden käyttää ruotsinkieltä keskusteluissa. Näin ollen on täydellisesti yli maalin ampumista, kun ed. Colliander tahtoo väittää, että on tarkoitus riistää ruotsinkielisiltä heidän kallis oikeutensa käyttää puheessa äidinkieltään.

Ed. Kares: Ed. Colliander mainitsi, että edustajat varmaan ymmärtävät, miten erinomaisen vastenmielistä ja raskasta on ruotsinkieltä puhuvan väestön lukea — hän

sanoi myöskin „lukea” sanan — lukea sitä, mitä täällä suomenkielen asiasta suomenkielisten taholta lausutaan. Pyytäisin ed. Collianderilta kysyä, milloinka ruotsinkielinen väestö saa lukea sitä, mitä me täällä olemme näistä kieliasioista lausuneet. Sillä ruotsinkielinen sanomalehdistö aivan tarkasti salaa meidän sisimmät aikomuksemme ja pyrkimyksemme näistä asioista. Ruotsinkieliset sanomalehdet kuvailevat meitä suomenkielisiä sellaisiksi, joilla ei ole mitään muuta tarkoitusta kuin hävittää ruotsalaisuus kokonaan tästä maasta, riistää ruotsinkieliseltä kansalta kaikki sen kielelliset oikeudet. Milloinka, herra Colliander, me olemme jotakin sellaista puhuneet? Minä en ole sitä täällä eduskunnassa kuullut. Ja tämä salataan tarkasti ruotsinkieliseltä väestöltä, aivan tarkasti. Esimerkiksi minun viimeisestä lausunnostani on ollut arvosteluja ruotsalaisissa lehdissä, pahoja arvosteluja, mutta erittäin tarkasti on ruotsinkieliseltä kansalta salattu se, mitä oikeuksia me haluamme aina jättää niille, jotka tässä maassa ruotsinkieltä puhuen viljelevät ja vartioivat tätä maata ja tekevät siinä työtä. Minusta pahinta farisealaisuutta ja jesuitismia on se, että kaikki tällainen tarkasti salataan ruotsinkieliseltä kansalta, ja se saa aikaan sitä katkeruutta, jota meidän pitäisi koettaa välttää. Minä olen varma siitä, jos ruotsinkieliset edustajat tässä eduskunnassa edes pikuisen haluaisivat asettua katselemaan asioita siltä kannalta, kuin me suomalaiset edustajat niitä katselemme, niin löydettäisiin vieläkin se yhteinen tie, jolla päämäärään päästään. Sitä ei koskaan löydetä, niin kauan kuin ruotsinkielinen säätyläis-aineisto ja johtajisto pitää ehdottomasti kiinni kaikista asemista, mitä he historiallisen kehityksen kautta ovat saavuttaneet, huomaamatta lainkaan, mitä kello nyt on lyönyt ja mitenkä aika on kehittynyt toiseen suuntaan.

Ed. J. Annala: Ed. Collianderin lausunnon johdosta minäkin tahtoisin huomauttaa, että minä en ole koskaan suomalaisuasiasia ajanut, tai toisin sanoen, suomalaisten oikeuksien puolesta taistellut jesiittamaisessa mielessä, vaan minä olen aina lähtenyt siitä vilpittömästä ajatuksesta, että ne epäkohdat, mitä meidän kielioloisamme on, ja jotka ovat omiansa aiheutta-

maan riitaa ja väärinymmärtämystä suomen- ja ruotsinkielisen väestön välille, pitäisi poistaa. Silloin esim. me maalaisliittolaiset voisimme yhteisymmärryksessä tehdä työtä niiden ruotsalaisten maalais-edustajain kanssa, jotka taloudellisissa asioissa ajattelevat aivan samoin kuin mekin ajattelemme. Nyt ovat nämä kansanmiehet suljetut ruotsalaisten johtavien miesten muodostamaan kehään, josta he eivät pääse ajamaan niitä asioita, mitkä heidän sydämellään ovat (Oikealta: Mistä Annala sen tietää?), sen tähden, että heitä estetään tästä osoittamalla heille, että me tarkoitamme heidän sortamistaan, ja tehdään tämä vielä siinä jesuiittamaisessa mielessä, josta ed. Kares täällä edellä huomautti. Tämä jesuiittamaisuus se kuuluu kyllä sinnepäin ja se näkyy m. m. siinä, mitä ruotsalaisen kansanaineksen johtavat henkilöt tekevät m. m. ruotsalaisilla seuduilla asuvien suomalaisten työläisten ja vähäväkisten sortamiseksi. He kuitenkin kaikessa tahtovat esiintyä aivan puhtaina, ja puhuvat, että me täällä vain sorramme. Me emme pyri sortamaan.

Minä kyllä uskon, että ed. Colliander ei tunne eikä ymmärrä sillä tavalla kuin ruotsalaiset kansanmiehet, yhteistyön välttämättömyyttä maalaisliiton kanssa, sillä hän edustaa toisia päämääriä ja toisia ihanteita kuin me, sekä taloudellisessa että sivistyksellisessä suhteessa.

Ed. Virkkunen: Ed. Colliander on tyytynyt ottamaan osaa illan keskusteluun asiasta ainoastansa tunteenpurkauksella. Olisi hyvin toivottavaa, että ruotsinkieliset edustajat antautuisivat asiallisesti käsittelemään kielikysymystä, johon tälläkin kerrataa perustuslakivaliokunnan mietintö kyllä antaisi aihetta. Minulla on se käsitys, että ainoastansa asiallisella selvittelyllä ja asiallisilla keskusteluilla voidaan tätä kysymystä hoitaa lopulta niin, että sekä suomen- että ruotsinkielinen väestö ja sen edustajat tulevat tyydyttyiksi.

Ed. Collianderin lausunnossa oli kumminkin eräs kohta, johon on kiinnitettävä melkoista huomiota. Me olemme viime päivinä Ruotsinmaan sanomalehdissä saaneet lukea sen hirvittävän perättömyyden, että täällä suomenkielinen väestö tahtois kielittää ruotsinkielistä väestöä käyttämästä äidinkieltään. Ja nyt me kuulumme, että

eduskunnassa ed. Colliander lopetti lausuntonsa samalla hirvittävällä perättömyydellä. Tästä ei voi tehdä muuta johtopäätöstä, kuin että Ruotsissa sanomalehtien kirjoittajat ja muut, jotka sekaantuvat Suomen kielikysymyksen nykyiseen käsittelyyn, ammentavat sellaisista vääristä lähteistä, joita ed. Colliander on täälläkin suoraan asettanut heidän käytettäväkseen. Tätä menettelyä vastaan ei voi kyllin jyrkästi panna vastalausestaan. Minä en ole kenenkään kuullut Suomessa esittävän jotakin sellaista, että Suomen ruotsinkielisiltä kiellettäisiin oikeus käyttämästä heidän äidinkieltänsä, enkä usko, että sitä milloinkaan tullaan suomenkielisen väestön taholta esittämäänkaan.

Ed. V. Annala: Ed. Virkkunen täällä esitti jo sen vastalauseen, mitä varten minä oikeastansa pyysin puheenvuoroa. Yhdyn siis siihen. Mutta lisäksi pyydän ed. Collianderin puheenvuoron johdosta lausua, että siinä ilmenevä erinomaisen suuri ärtyneisyys on kyllä ymmärrettävä. Mutta ei ole ymmärrettävää se, että hän leimaa jesuiittamaisuudeksi oikeutetun suomalaisuuspyrkimyksen, joka tässäkin ehdotuksessa ilmenee. Me emme pyri vähentämään ruotsinkielien ja ruotsinkielisten luonnollisia oikeuksia, vaan ainoastaan ruotsinkielisten etuoikeuksia tässä maassa. Tämä ruotsinkielinen sukupolvi ei, sen jälkeen kuin tämä kysymys kerran on kokonaisuudessaan ratkaistu, varmastiakaan jaksu unohtaa sitä, että etuoikeuksista on ollut luovuttava. Isänmaallinen kansanliike on ottanut tämän kysymyksen ajaaksensa nimenomaan sentakia, että saataisiin poistetuksi työrauhaa häiritsevä kielikysymys. Ja kun se on ratkaistu ja kun nykyisen polven katkeruus on unohtunut eikä uusi polvi siitä enää tiedä, silloin on syntyvä se aika, jolloin ruotsinkielinen ja suomenkielinen väestö voi rinnan tehdä positivistista työtä yhteisymmärryksessä tämän yhteisen isänmaan hyväksi.

Ed. Colliander: Jag vill till den senaste ärade talaren säga, att han synbarligen icke har förstått vad jag sade, ty han yttrade sig om saker som jag icke berört.

Så vill jag till rdm. Linkomies säga följande, som jag skall be att få läsa upp

ifrån rdm. Pennanens motion: „Paitis rahallisia kustannuksia valtiolle aiheuttaa tällainen kaksikielisyys ja tulkitsemisjärjestelmä hankaluutta myöskin eduskunnalle” o. s. v. Och jag har i mitt yttrande sagt, att det finnes annat som åstadkommer mycket mera „hankaluutta” och bevisat detta med en hänvisning till den debatt, som ägt rum nu och många gånger förut.

Till rdm. Kares ber jag att få säga blott det att herr Kares icke mände läsa de svenska tidningarna, ty jag skulle vilja göra gällande, att exempelvis den här utkommande dagliga morgontidningen bättre än någon annan tidning refererar alla uttalanden i riksdagen, medan vi i motsvarande tidningar på finska språket ofta iakttagit, att yttrandena från svenskt håll endast refererats med några få ord, om ens alls.

Till rdm. Kares vill jag ytterligare säga, att han här för några plena tillbaka yttrat sig om huru man sommaren 1930 från den då s. k. lapporörelsens sida ville på överenskommelsens väg lösa nationalitets- och språkfrågorna. Och så fortsatte han med att säga, att då voro ni icke med om att lösa den. „Me olemme nyt joutuneet taistelun tietä toteuttamaan samaa ohjelmaa kieliasiassa mitä lapuanliikkeen aikana aioimme ja halusimme toteuttaa neuvottelujen tietä”.

Jag ber få göra rdm. Kares uppmärksam på de 10 motioner, som uti dessa frågor lämnats till riksdagen, bland dem flere också ifrån IKL:s sida och som tydligt klargöra vad det var man sommaren 1930 ville bjuda oss svenskar, fastän det nu först har blivit klart att det var någonting som aldrig hade kunnat antagas på svenskt håll.

Ed. Pennanen: Se aloite, joka tarkoittaa eduskunnan työjärjestyksen muuttamista, ei sovi tässä nyt perusteluiksi tänään tapahtuvissa väittelyissä. Kyllä ed. Collianderkin on kai sitä aloitetta sen verran lukenut, että hän huomaa, että mitä siinä puhutaan kustannuksista, on enemmän sivumotiivi ja myös tietäähän ed. Colliander, niinkuin kaikki muutkin, etteivät ne kustannukset, jotka kaksikielisyydestä aiheutuvat, aiheudu suinkaan ruotsinkielillä annetuista lausunnoista täällä eduskunnassa, mutta koko siitä järjestelmästä kaikkine painatustöineen ja käännöstöineen, mitä nykyinen kaksikielinen järjestelmä si-

sältää. Eikä mainittu aloite, ed. Colliander tietää senkin, tarkoitakaan kaksikielisyyden tyyten poistamista. Se tarkoittaa vain tarpeettoman, käytännössä jo ylikäiseksi joutuneen kaksikielisyyden poistamista. Sillä tavalla tietysti jonkin verran, enemmän tai vähemmän, halpenevat myöskin painatus- ja käännöskustannukset.

Ed. Kares: Minä luulen tietäväni paremmin lapuanliikkeen aikuisen menon kuin ed. Colliander ja minä olen vakuutettu siitä, että neuvottelujen tietä silloin olisi päästy eteenpäin ja aivan samaan tulokseen, mihinkä isänmaallinen kansanliike nyt aloitteellaan pyrkii ja joka esiintyi minun lausunnossani viime kerralla. Jos vaan otetaan huomioon koko se lausunto, mitä olen sanonut isänmaallisen kansanliikkeen puolesta. Mutta sehän Hufvudstadsbladettissakin on hyvin tarkasti salattu. Minä kyllä muuten myönnän, että Hufvudstadsbladet, ruotsinkielinen aamulehti, verrat- tain hyvin referoi; paremminkin kuin toiset, mutta tällaiset kohdat tarkasti salataan.

Ed. von Born: Jag har icke deltagit i diskussionen här i dag uti denna fråga. Jag hade anledning att uttala mig om detta initiativ liksom särskilda andra liknande initiativ, då de första gången föredrogos i riksdagen, alltså för remiss. Jag har sedan dess icke velat delta i frågornas behandling, — den har varit mig alltför motbjudande, — och jag skall icke heller göra det nu. Men jag skall be att få återkomma ännu en gång till dessa frågor innan de föredragas till slutligt avgörande.

Jag bad om ordet i anledning av det, som rdm. Virkkunen sade, att ingen har tänkt på att hindra de svenska riksdagsmännen att använda sitt eget modersmål i riksdagen. Jag har här framför mig häftet med de initiativ, som väckts vid denna riksdag. Här finnes ett initiativ, väckt av herr Vilhula och omfattat av nästan hela agrargruppen, och däri finnes föreslaget, att § 88 i riksdagsordningen, just alltså den paragraf, varom nu är fråga, skulle erhålla följande lydelse: „Asiain käsittelyssä valtiopäivillä käytettäköön suomen kieltä”. Punkt. Jag kan icke fatta detta annorlunda, än att det avser, att vid förhandlingarna i riksdagen skall i alla avseenden användas finska språket. Här i betänkandet

har visserligen reservationsvis föreslagits ett tillägg, ett andra moment, som innebär, att i diskussionen skall riksdagsman få använda jämväl det svenska språket, men i det ursprungliga initiativet avsåg förslaget, att endast finska språket kunde användas vid förhandlingar i riksdagen. Åtminstone har icke jag och de flesta på svenskt håll kunnat uppfatta detta annorlunda än såsom jag här antytt.

Ed. J. Annala: Ed. von Bornin lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että hänellä on kyllä oikein siinä, että aloitteessa tämä esitys on sellainen kuin hän sanoi, mutta aloitteen allekirjoittajien toimesta se on kuitenkin korjattu vastalauseeseen sellaiseksi kuin sitä vastalauseentekijät ehdottavat hyväksyttäväksi.

Ed. Virkkunen: Ed. von Bornin olisi pitänyt perustuslakivaliokunnan mietinnöstä huomata, että kun aloitteentekijät itse luopuivat hänen mainitsemastaan lausumistavasta, he ilmeisesti eivät ole sitä enemmän ajatelleet eivätkä tahtoneet louta ruotsinkielisen väestön ja edustajien oikeutta käyttää äidinkieltään. Tämä heidän tekonsa minun mielestäni osoittaa sitä, miten suomenkielisellä taholla tahdotaan menetellä, kun asiaan enemmän perehdytään. Jos minä saan ymmärtää ed. von Bornin lausunnon jonkinlaiseksi puolusteluksi siihen, että Suomesta päin Ruotsiin levitellään sellaisia tietoja, että täällä tahdotaan kieltää ruotsinkielistä väestöä käyttämästä omaa äidinkieltään, niin totta tosiaan tämä puolustelu on huono.

Ed. von Born: Jag har icke avsett att försvara någonting, jag har endast velat rätta en uppgift, som rdm. Virkkunen här lämnat. — Rdm. Virkkunen säger nu, att motionärerna hava ändrat sitt förslag i grundlagsutskottet. Jag vill endast påpeka, att den första motionärens, rdm. Vilhulas, namn icke återfinnes under reservationen. Icke framgår det alltså utan vidare, att de alla frångått sitt ursprungliga förslag (Keskustasta: Ei kuulu valiokuntaan!).

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

9) Ehdotus hyökkäyskäsitteen määrittelemisestä Lontoossa 3 päivänä heinäkuuta 1933 tehdyn sopimuksen hyväksymisestä.

Esitellään ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 8 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 54, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 8.

Keskustelu:

Ed. Linkomies: Pyydän ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle ensi istuntoon.

Ed. Sventorjetski: Herra puhemies! Tämä on myöskin tärkeä asia eduskunnassa. Ettei se menisi ihan huomamatta eduskunnan käsittelyssä, rohkenen lausua muutaman sanan tämän esilläolevan sopimuksen johdosta.

Pienen maan turvallisuuden ja yleisen rauhan nimessä on syytä tyydytyksellä tervehtiä sellaista hallituksen esitystä, jonka tarkoituksena on vahvistaa eri maiden välillä vallitsevia rauhan siteitä. Tässä suhteessa Suomen liittyminen sopimukseen, joka sisältää lisättyjä ennakkotakeita rajarauhan säilyttämiseksi m. m. Venäjän kanssa, on sellainen ulkopoliittinen toimenpide, jolle on annettava pysyväinen arvo Suomen koskemattomuuden ja sen rajojen loukkaamattomuuden kannalta. Esilläoleva sopimus hyökkäyskäsitteen määrittelemisestä suuresti rajoittaa sellaisia tulkintamahdollisuuksia, joiden avulla voi kiertää ja kaartaa Kansainliiton peruskirjan määräykset sekä väärin selittää Kellogg-paktin y. m. kansainvälisten oikeusnormien alkuuperäiset tarkoitukset. Sota voi olla teoreettisesti kielletty, mutta käytännöllinen kysymys siitä, mikä on sota, saattaa olla kussakin eri yhteyksessä riidanalainen asia. Näin

venyvän tulkinnan mukaan esim. Japanin omasta mielestä ei ole sodassa Kiinan kanssa, vaan puolustaa itseään rosvojoukkoja vastaan kiinalaisella alueella. Sellaisen muka puolustustarkoituksessa tehdyn hyökkäyksen puoltaminen on voinut tulla kysymykseen osittain myös sellaisen lainsäädännöllisen aukon takia, joka esilläolevassa sopimuksessa tahdotaan nyt täyttää hyökkäyskäsitteen täsmällisen määritelmän avulla. Tämän sopimuksessa olevan määritelmän mukaisesti on ehdottomasti kielletty sodan julistaminen toiselle valtiolle, sotavoimien tunkeutuminen toisen valtion alueelle, maa-, meri- tai ilma-voimien hyökkääminen toisen valtion aluetta, sen laivoja tai ilma-aluksia vastaan, toiselle valtiolle kuuluvan rannikon tai satamien saartoon asettaminen ja sellaisten aseistettujen joukkueiden avustaminen, jotka ovat tunkeutuneet jonkun toisen valtion alueelle, tai kieltäytyminen ryhtymästä omalla alueella toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on estää mainittuja joukkoja saamasta mitään apua tai suojelusta.

On valitettavaa, ettei niin kiinteään ja selväpiirteiseen sopimukseen ole toistaiseksi liittynyt kuin ainoastaan 9 valtiota. Olen kuitenkin vakuutettu siitä, että kansainväliselle oikeudelle näin avattu uusi turvallisuuden tie tulee kuitenkin jättämään pysyvät jäljet siinä yhteisessä luomistyössä, jonka tarkoituksena on antaa kansainvälisille oikeusnormeille yhtä velvoittava, yhtä imperatiivinen luonne, kuin mitä annetaan jokaisen maan sisäisille lainmääräyksille. Se seikka, että Suomi keskellä maailman anarkiaa on kuitenkin ajoissa joutunut tälle oikealle tielle, tulee kansainvälisen lainsäädännön historiassa merkityksi Suomen kunniaksi. On hyvä, että pieni maa pysyy lojaalisesti syrjässä kaikesta riistopolitiikasta ja tekee sen niin, että suuri maailma voi aina nähdä tuon oikean suunnan kansainvälisistä sopimuksista sekä muista rauhanrakkautta osoittavista asiakirjoista.

Ed. Virkkunen: Pyydän kannattaa ed. Linkomiehen ehdotusta asian pöydälle panemisesta.

Puhemies: Kun kaksi edustajaa on pyytänyt asian pöydälle, on se valtiopäivä-

järjestyksen 65 §:n mukaan jääpä pöydälle. Pyydän sen takia seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa pöydällepanon aikaan.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Linkomies ed. Virkkusen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Kun muuta ehdotusta ei ole tehty, pantaneen asia pöydälle ensi istuntoon.

Asia pannaan pöydälle ensi istuntoon.

10) Ehdotus toivomukseksi Pyhäjärven ja Oriveden välisen kannaksen kanavoimisesta.

Esitellään kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 1 ja otetaan ainoaan käsiteltyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Branderin y. m. toiv. al. n:o 82, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on kulkulaitosvaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelu:

Ed. Pennanen: Kysymyksessä olevan laajan ja rautateistä verrattain loitolla olevan Kuopion ja Viipurin läänin rajoittaman Pyhäjärven kanavalla yhdistämisestä mereen johtaviin vesireitteihin on ollut jo aikaisemminkin kysymys, on ollut suunnitteleja, jopa yrityksiäkin. Myöskin on tämän kysymyksessä olevan kannaksen kanavoimissuunnittelun ohella jo v. 1888 ollut suunnitteleja ja kysymystä vaihtoehtoisesti erään toisen kannaksen katkaisemisesta kanavalla, nimittäin saman Pyhäjärven ja Puruveden välisen kannaksen katkaisemisesta. Tämä viimeksimainittu kannas antaisi nimittäin kulkureitin kokolailla paljon enemmän sen luonnolliseen suuntaan, etelään päin. Minä en tahdo tehdä mitään

lisäehdotusta kulkulaitosvaliokunnan ehdottamaan ponteen. Mielihyvällä yhdyin kannattamaan ja suosittamaan tätä vaatimantonta pontta eduskunnan hyväksyttäväksi. Siinähan ei pyydetä muuta kuin, että eduskunta kehoittaisi hallitusta tutkimaan tätä asiaa. Pyydän kumminkin eduskunnan pöytäkirjaan nähtäväksi merkitä sen käsityksen, joka minulla henkilökohtaisesti on, että milloin tutkimus toimitettaneinkin, niin tutkimusviranomaiset tuskin voivat olla vertailematta toisiinsa tätä aloitteessa ehdotetun ja valiokunnan suosittaman kannaksen kanavoimiskysymystä ja sen kannaksen kanavoimista, josta minä tässä olen maininnut. Siinäpähän sitten näkyy, kumpainenkö näistä osoittautuu toistaan tarkoituksenmukaisemmaksi. Asialla on, ei vain paikallinen, mutta kansantaloudellinen merkitys, sen voin sanoa paikkakunnan oloja aivan läheltä tuntevana.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Kulkulaitosvaliokunnan ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ehdotuksen laiksi rautatierakennuksista vuosina 1934—1938

sisältävä hallituksen esitys n:o 58 esitellään.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin kulkulaitosvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Hästbacka: Herr talman! Såsom känt är prishöjningen icke minst på utförselvaror grundläggande för ett lands ekonomiska framtid. Dessa sakförhållanden reglera och styra icke blott produktionen, utan också distributionen. Ett lands ekonomiska framtid är därför beroende av hur nära folket kan hållas de stora ekonomiska stråkvägar, där förtjänsterna fördelas icke blott inom det egna landets gränser utan jämväl mellan olika länder. För att segerrikt kunna vinna

avsättningsområden även på världsmarknaden gäller det därför att ordna produktionen så, att man kan vid dessa stråkvägar salubjuda alster till billigt pris. Och ett verksamt medel i denna tjänst utgör ett lands järnvägar, om de äro dragna så att desamma på ett ändamålsenligt sätt underlätta varutransporten till in- och utförselhamnar. För främjandet av vår exports konkurrensförmåga är det därför av vikt, att våra direkta förbindelser med avsättningsländerna vidare utvecklas. Det bör särskilt observeras, att, såsom förhållandena nu äro, vi genom vårt lands geografiska läge få betala avsevärt högre frakter för träexporten än motsvarande alster, som exporteras från Sverige och Norge. Vi ha därför åtskilligt att ännu uträtta i vårt land för att kunna uppta konkurrensen med nämnda länder på världsmarknaden, och böra därför icke minst söka underlätta transportkostnaderna för exportvaror till hamnar inom landet.

Efter världskrigets slut har vårt lands politiska blick i fråga om att vinna avsättningsområden för exportalster, främst trä och smör, varit riktad på att få utfartslinjerna sträckta till de stora konsumtionsorterna Storbritannien, Tyskland, Amerika, Nederländerna m. fl. länder. I syfte att underlätta förbindelserna mellan skilda delar av vårt land och utlandet har även flere nya järnvägar byggts i direkt anslutning till utförselhamnarna. Till sådana järnvägar kunna räknas Viborg—Koivisto—Uraibanen, samt Nurmes—Uleåborgs, och Haapamäki—Björneborgs banan, vilka i öster, norr och sydväst sammanbinda inlandet med de förnämsta utförselhamnarna. Ur försvarssynpunkt ha även flere nya järnvägar byggts för att trygga landets hittillsvarande självständiga ställning. Såväl ekonomiska som försvarspolitiska intressen ha således i viss mån varit bestämmande vid utförandet av särskilda järnvägsbyggen. Dessa synpunkter böra även framdeles vara utslagsgivande vid byggandet av nya järnvägar om vi skola kunna behålla vår plats på världsmarknaden och trygga vår självständighet.

Som känt ha de genomgripande förändringar i världens ekonomiska organisation tilltagit i styrka och omfattning och under de senaste tre åren nått en kritisk punkt, där det jäktande människosläktet utan av-

brott piskas vidare mot oskönjbara framtidsmål. Striden om världsmarknaden omslingrar redan världens alla större stater och har även indragit småstaterna, bland dem även vårt land. Handelstraktaterna äro de synliga papper i vilka villkoren upptagas och utgöra grunden för staternas kommande ekonomiska och sociala samvaro i världsfamiljen.

För att Finland så länge som möjligt skall kunna bevara en framskjuten plats uti den stora världsfamiljen ifråga om avsättningsmöjligheter för olika alster, har Finland att med ytterst stor noggrannhet överväga sitt nuvarande läge och söka efter bästa förmåga utnyttja förhandenvarande möjligheter att utföra stora mängder varor till billiga pris. Konkurrensförmågan gentemot utlandet är ju i främsta rummet bestämd av produktionens s. k. naturliga förutsättningar, vilka intimt sammanfalla med gynnsamma transportförhållanden. I väsentlig grad innebär goda naturliga förutsättningar, såsom skogstillgångar, att ett land kan bli överlägset ett annat land med mindre tillgång på naturliga förutsättningar blott man förstår utnyttja sådan tillgång på ett fördelaktigt sätt mot länder med sämre förutsättningar. I detta avseende ha vårt land på många sätt felat, främst beroende därpå att de bestämmande, icke minst riksdagen, mera beaktat lokala intressen än de allmänna, däribland åsidosatt transportförhållanden för utförselvaror.

Föreliggande proposition om byggandet av nya järnvägar är även ett tydligt bevis på att de regeringsmedlemmar, som stå bakom propositionen, icke varit hemmastadda uti de förhållanden, som de tagit ställning till. Jag avser härmed främst förslaget att bygga en ny järnväg från Suolahti till en mellanstation å bansträckan Iisalmi—Ylivieska. Jag är medveten om att regeringen icke varit enig i denna fråga och att en avsevärd del av regeringen hållit på Suolahti—Gamlakarleby bansträckningen, bland dem de ministrar, som ha sig anförtrott att främst bevaka de ekonomiska och försvarspolitiska intressena. Jag beklagar att de ministrar, som hava till sin främsta uppgift i regeringen att se till att kommunikationslederna utvecklas på ett ändamålsenligt sätt, och att handelsutbytet med andra länder planmässigt

befordras till landets fromma, ställt sig bakom den framlagda propositionen. Detta bevisar att de icke grundligt lagt sig in uti förhållandena, ty för en var, som har den minsta lokalkännedom, framstår frågan klart om man tittar på kartan, att det förslag, som regeringens flertal omfattat, icke betjänar ett större allmänt intresse varken för statsjärnvägarna, förädlingsindustrin eller exporten i allmänhet. Att fördela den obetydliga persontrafiken från trakten norrom Ylivieska på tvenne banlinjer nämligen Ylivieska—Jyväskylä—Haapamäki, samt från Ylivieska—Seinäjohti—Haapamäki kan icke vara till nytta för landets järnvägsnät i allmänhet. Någon nämnvärt större persontrafik kommer icke heller den nya banlinjen att tillföra statsjärnvägarna, dels av den orsaken att den icke direkte sammanbinder inlandet med någon stad och dels emedan banlinjen löper på lång sträcka utmed ångbåtsled. Då busstrafiken står i mer direkt förbindelse med såväl Jyväskylä som Gamlakarleby, är det självfallet att densamma fortsättningsvis kommer att befordra persontrafiken.

Ifråga om Suolahti—Haapajärvi bansträckningen framhöll järnvägsstyrelsen år 1929 bl. a. följande:

Banan är icke av större betydelse. Den skär flottleden vid Suolahti och löper nära ångbåtsled ända förbi Viitasaari. Härtill kommer att virket redan kan från vidsträckta områden nedflottas till Suolahti, Vaajakoski och Iisvesi samt där landlyftas och föras vidare med järnväg.

Till detta kan med fullt skäl tilläggas, att om en järnväg bygges från Suolahti till Haapajärvi, att största delen av det virke, som är avsett att förädlas vid Äänekoski, Suolahti eller Jyväskylä, fortsättningsvis kommer att forslas fram efter flottleden, emedan flottningskostnaderna t. ex. från Pihtipudas till Jyväskylä knapast uppgår till hälften av järnvägsfrakten. Detta blir även nödvändigt av den orsaken, att mellersta Finlands förädlingsindustri får större konkurrens med utlandet sedan den råvara, som finnes utmed Kivijärvi vattendrag, beredes möjlighet att transporteras med järnväg.

I anslutning till den sisttuttalade åsikten får jag även påminna mellersta Finlands ledare för trävaruindustrin, vilka av allt

att döma i hög grad direkt eller indirekt påverkat till regeringens beslut, att, om Suolahti—Haapajärvi banlinjen mot förmodan skulle byggas, densamma mer skadar än gynnar den träförädlingsindustri, som är förlagd i mellersta Finland. Jag är fullt övertygad om att större mängder av oförädlad vara kommer att utgå från Kivijärvi vattenområden än nu, om nämnda banlinje skulle bliva en verklighet.

Såsom uträkningsbana för persontrafik mellan norra och södra Finland motsvarar den icke heller det ändamål, som regeringen omtalar uti propositionen, ty i sådant syfte överträffas den av Haapamäki—Nivala banlinjen som kommittén föreslagit. I sist antytt avseende nödgas jag emellertid påpeka ett par omständigheter som tala mot kommitténs förslag, Haapamäki—Nivala banlinjen, nämligen att denna bana kommer att motarbeta Uleåborgs banan å sträckan Ylivieska—Haapamäki. En järnväg, dragen på det sättet som kommittén föreslagit, strider även mot alla principer som fackmyndigheterna i andra länder i regeln hålla fast vid, och som vårt lands järnvägsstyrelse även tidigare omfattat då nya järnvägar planerats, nämligen att en ny järnväg icke får i nämnvärd grad undergräva redan tidigare anlagda järnvägars räntabilitet, icke fördyra fraktkostnaderna genom omvägar till in- och utförselhamnar och icke leda råvarutransporten så att redan byggda förädlingsindustrier därigenom äventyras. Haapamäki—Nivala banlinjen hör till den kategori av nya järnvägar, som genomgripande bidrager till värdeminskning av nedlagda kapital i vårt lands järnvägsnät, samt kommer att bli ett inbördes konkurrerande samfärdsmedel av vida mer omfattande betydelse för staten än vad automobiltrafiken hittills medfört för någon av våra gamla järnvägar, utan annan nämnvärd nytta än att en färd från norra Finland till Helsingfors kunde göras på c:a 2 timmar kortare tid. Detta utgör emellertid icke ett tillräckligt motiv för att gräva ned pengar i denna järnväg, synnerligast som den därjämte riktar ett dråpslag mot den i Keski-Suomi — Finlands hjärta, förlagda livskraftiga industrin. Med hänsyn till anförda omständigheter, att järnvägen Haapamäki—Nivala i så hög grad komme att skada den gamla

stambanan och den träförädlingsindustri, som är förlagd till Jyväskylä-trakten, och dess största betydelse bleve att bereda möjlighet för några tiotal resande per tåg att komma par timmar tidigare till Helsingfors genom ifrågavarande uträkning, har denna banlinje redan erhållit benämningen „Edustajain saunatie”.

I detta sammanhang är det kanske skäl att nämna, att jag icke hör till dem som önska befrämja exporten av oförädlade trävaror, ehuru omständigheterna voro sådana förrän jag inträdde uti riksdagen, att jag stod för anskaffningen av de största partierna runtvirke som exporterades från Finland. Jag har därför också med stor tillfredsställelse sett att de stora sågverken i Jakobstad på nytt synas komma i gång samt att där planeras uppförande av en större sulfittfabrik, vilka planer även synas kunna förverkligas. Drages den nya järnvägen direkte till Gamlakarleby kommer även nämnda förädlingsindustri att hava stor nytta av Gamlakarleby—Suolahti banan. Denna järnväg stöder nämnda förädlingsindustri men öppnar icke mer än nu möjligheterna att undandraga mellersta Finlands förädlingsindustrin råvara. Annat är förhållandet med regeringens förslag och det av vägkommittén uppgjorda förslaget, vare sig ändpunkterna skulle bliva i söder Haapamäki eller Myllymäki, ty båda bereder möjlighet för utländska köpare att undandraga den inhemska träförädlingsindustrin råvara, som ligger utmed Keitele, Kivijärvi och Pihtipudas vattenvägar, genom att vardera förslagen förena nämnda vattendrag med Iisalmi—Ylivieska banan. En bansträckning från Suolahti till Gamlakarleby har därjämte den fördelen framom de konkurrerande bansträckningarna, att den icke minskar trafiken på de färdiga banorna, och när direkt de skogstillgångar främst i Karstula, Perho och till Veteli å ledande bifloder, vilka icke nu kunna utnyttjas på grund av dåliga flottleder. Sådant är icke förhållandet med den föreslagna Suolahti—Haapajärvi banan, ty där kan man på korta släpningsdistanser nå goda flottleder för frambefordrande av virket direkt till förädlingsindustrierna eller till de av järnvägsstyrelsen nämnda upplyftningsplatserna vid redan färdigbyggda järnvägar.

Då man genomgår motiveringen uti föreliggande järnvägsproposition och jämför densamma med slutsatsen till vilken regeringen kommit, tror jag att envar skall finna, att mitt påstående, att regeringen icke behärskat den sak, vartill den nödgats taga ställning, är riktig. Motiveringen behäftas ju även genomgående av inkonsekvenser. Ibland talas det om att man icke bör bygga den eller den järnvägen för att den berör god flottled eller tangerar goda förbindelsevägar, som kunna uppehålla såväl person- som godstrafiken o. s. v., men trots allt detta föreslår regeringen byggande av järnvägar som i högre grad än konkurrerande bansträckningar tangerar de synpunkter, som anföras mot byggandet av de från propositionen utesluta bansträckningarna.

Det säges uti propositionen vidare att Suolahti—Haapajärvi banan behövs för frambefordrande av klenvirket, som på grund av transportsvårigheter icke nu erhåller avsättning. Detta påstående är sökt och saknar fog, emedan detsamma i betydligt högre grad även kunde tillämpas på såväl Suolahti—Gamlakarleby, som Haapamäki—Nivala bansträckningen. Uti motiveringen talas även om Eskola smalspåriga järnväg, såsom blivande konkurrent till andra än Suolahti—Haapajärvi bansträckningen.

Den som skrivit motiveringen till föreliggande proposition, synes ha fullständigt saknat lokalkännedom och begrepp om de flottnings- och avsättningsmöjligheter för skogsalster som finnas inom det banlösa området i mellersta Österbotten. Det vore av synnerlig vikt att i denna sak få höra forststyrelsens åsikt i saken, ty med den kännedom jag äger rörande skogstillgångar och flottningsförhållanden i mellersta Österbotten tror jag icke att forststyrelsen kan förena sig om de synpunkter som regeringen uttalat beträffande de till Suolahti—Haapajärvi linjen konkurrerande bansträckningar inom detta område. Jag är också fullt övertygad om att järnvägsstyrelsens även tager avstånd från regeringens förslag ock likaså från de motiv som regeringen anför som stöd för sitt förslag.

Ty, såsom redan anförts ur järnvägsstyrelsens utlåtande rörande de c:a fyrtio järnvägsmotioner, som inlämnades till 1929

års riksdag, tog styrelsen bestämt avstånd från den av regeringen nu föreslagna banlinjen, och framhöll därjämte att Suolahti—Gamlakarleby banlinjen är den enda inom detta område som står på säker beräkningsgrund. Sagda bansträckning är också den enda, som på statens bekostnad blivit fullständigt undersökt, och varöver tillförlitliga räntabilitetskalkyler föreligger. Av de år 1929 framlagda räntabilitetskalkylerna för ifrågavarande banlinjer stod Suolahti—Gamlakarleby främst med c:a 50 % bättre räntabilitet än andra inom nämnda område. Antecknas bör även att regeringens proposition vidlåder en stor bristfällighet, emedan till densamma icke ens bifogats räntabilitetskalkyler för de föreslagna nya banorna. Kanske får man tolka denna uraktlägenhet vara beroende av att endast Suolahti—Gamlakarleby bansträckningen blivit tekniskt undersökt på statens bekostnad, och att regeringens förslag och de i motionsväg väckta förslagen ännu vilar på osäker beräkningsgrund, dels oundersökta och dels okulärt undersökta på privat bekostnad. Det är självfallet att staten icke kan taga dylika undersökningar som fullgoda utan kompletterade besiktningar, vilket regeringen emellertid synes hava gjort beträffande Suolahti—Haapajärvi bansträckningen.

En ledsam företeelse är även att anteckna att regeringen, eller kanske riktigare sagt kommunikationsministeriet, åsidosatt att taga intryck av det utlåtande järnvägsstyrelsens fackman avgivit rörande olika järnvägslinjer och tagit så stort intryck av en med det praktiska järnvägsbyggnadsarbetet så litet inkommen person, som den, som på privat initiativ uppgjort räntabilitetskalkyler för bl. a. Suolahti—Haapajärvi bansträckningen. Jag gör denna anmärkning emedan jag anser det vara till skada för landets järnvägspolitik om såväl regeringen och riksdagen börjar i alltför stor utsträckning åsidosätta fackmyndigheterna och lita på författarna till den romanlitteratur som utdelas rörande skilda banlinjer, som icke blivit tekniskt undersökta, och vilken litteratur icke ens vunnit nämnvärd uppmärksamhet på fackmannahål. Till denna klass av litteratur hör även, enligt mitt förmenande, räntabilitetskalkylerna för den nu föreslagna Suolahti—Haapajärvi banan, ty kalkylerna bygga icke på

praktisk grund med beaktande av reella förhållanden inom det område banan är avsedd att betjäna.

Men icke nog med förbigående av järnvägsstyrelsen såsom varande fackmyndighet. Regeringen har även åsidosatt militärmyndigheternas framställning om järnvägslinjernas riktning i försvarspolitiskt syfte. Såsom känt har nämnda myndighet och dess expert bestämt uttalat sig för Suolahti—Gamlakarleby bansträckningen. Tidigare, då nya järnvägsbyggen planerats, har man i regeln följt den militära fackmyndighetens önskemål, vilket ju är riktigt, då ju även järnvägarna äro en led uti försvaret, för vilket stora belopp årligen upppoffras. Vid uppgörandet av nu föreliggande proposition har man även ansett sig kunna negligera den militära sakkunskapen och således även alla fackmyndigheters syn på saken, vilket är liktydigt med att man tagit avstånd från dem som ha att bevaka landets allmänna intressen. En av fackmyndigheternas främsta uppgift är ju att bevaka det allmännas intresse då viktiga frågor avgöras, icke minst vid uppgörande av förslag till byggande av nya järnvägar, där lokala och privata intressen vanligen spela en alltför stor roll.

Jag har med det anförda bevisat att regeringens och även kommitténs förslag till nya järnvägar är misslyckat, främst på den grund att förslaget avviker från de allmänna principer, som äro fastslagna för byggandet av nya järnvägar, nämligen att linjerna böra så dragas, att järnvägen står i närmaste förbindelse med en god hamn, till vilken kommunikationerna kunna ledas över havet, samt att hamnen och därtill ledande järnväg har ett tillräckligt uppland för nya utförselvaror. Härutinnan felar regeringens förslag på ett så påtagligt sätt att det tydligen framgår att bakom förslaget icke ligger någon lokalkännedom, på sin höjd sådan ytlig, som man vinner under en hastig bilfärd efter landsvägen. Men redan en blick på kartan, och den omständigheten, att ifrågavarande järnvägs ändpunkt slutar vid en mellanstation, såsom Haapajärvi, hade bort väcka ministrarnas uppmärksamhet och mana till en grundligare undersökning om vad dylika omvägar fördyra fraktkostnaderna för utförselvaror. Envar måste inse att frambefordrande av exportvaror på omvägar äro stridande mot alla ekonomiska principer, och detta i högre

grad om man tager med i beräkningen att dylika omvägar, som i detta fall, icke öka utförselvarornas mängd mera än den direkta förbindelsen med hamnen och därjämte komme att betjäna ett mindre antal av den redan bosatta befolkningen.

I dessa tider beviljar ju nästan alla länder direkta understöd för särskilda exportvaror, dels direkta statsunderstöd, dels understöd från produktionsinrättningar, som i form av dumping utbjuder varor till lägre pris än produktionsomkostnaderna utgör, i syfte att därigenom kunna behålla eller utvidga sin qvot på världsmarknaden. I detta syfte beviljar ju även vårt land årligen stora belopp, dels i form av exportpremier och understöd åt ångbåtsbolag, och dels genom iklädande av ansenliga garantier för varor som exporteras till Ryssland o. s. v., vilka i avsevärd grad betungar skattebetalarna. Men trots detta gör regeringen förslag om nya järnvägar, som fördyra fraktkostnaderna, ehuru järnvägsfrågan inom rayonen Haapamäki—Pieksämäki—Idensalmi—Ylivieska och stambanan till förstnämnda utgångspunkt kunnat på ett ändamålsenligare sätt lösas till förmån för exporten och även på detta sätt utgöra ett tillskott uti landets järnvägsnät, om järnvägen från Suolahti skulle dragas direkt till Yxpila hamn. Men regeringen och även kommittén synes hava satt större värde på att kunna bereda tillfälle för ett fåtal resande, vilka äro bosatta norrom Ylivieska, att komma par timmar tidigare fram till Helsingfors, än på de stora nackdelar förslaget innebär för exporten genom att på omvägar nödgas föra virket fram till utskeppningshamn och fördyra kostnaderna, och således minska möjligheten att kunna salubjuda varor på världsmarknaden till billigt pris.

Att Yxpila hamn överträffar alla konkurrerande hamnar utmed Bottniska viken är en officiell uppgift, som icke heller kan omkullkastas. Även den officiella statistiken visar att de erhållna prisen för props- och pappersvedutskeppningen från Yxpila hamn överstiger medelpriset från hela landet med icke mindre än 9 %. Läger man härtill att stora mängder virke söker sig ned till Yxpila hamn från så avlägsna delar som Kontiomäki, Sukeva, Soinlahti, Siilinjärvi, Peltosalmi m. fl. stationer, visar detta att hamnen erbjuder exportörerna stora fördelar, som bör i allt större utsträckning

utnyttjas till skogsägarnas, exportörernas och hela landets fromma. Såsom förtydligande till det anförda må nämnas att en enda firma under de senaste sex månader transporterat med järnväg till Yxpilä 8,107 vagnar utförselvaror, varav från så avlägsna delar som Kuopio—Iisalmi och Kontiomäki—Iisalmi c:a 13.5 %. För regeringsmedlemmar har nämnda sakförhållanden klargjorts, men flertalet ha icke tagit hänsyn till dem, ehuru desamma är av så viktig beskaffenhet för befrämjandet av handelsutbytet med andra länder.

Då jag antydningvis hört, att det skulle föreligga en okulärt uppgjord räntabilitetskalkyl för Haapamäki—Nivala banlinjen, samt att regeringen skulle hava stött sitt beslut beträffande Suolahti—Haapajärvi banan på en beräkning, som uppgjorts på privat initiativ, nödgas jag även med några ord beröra dessa kalkyler. Felet uti de räntabilitetskalkyler, som föreligga för såväl Suolahti—Haapajärvi, och Haapamäki—Nivala banan består främst däruti, att de nya bansträckningarna räknats till godo allt det som tillföres dem efter de färdiga järnvägar, men icke i beräkningen tagits, vad de nya banorna minska räntabiliteten för de gamla banorna från vilka trafiken ledes bort. Det är självfallet om en järnväg bygges från Nivala till Haapamäki att den gamla banan å sträckan Ylivieska—Haapamäki kommer att få mer lokal betydelse.

Jag skall icke ägna rdm. Kiviojas motion, som avser att bygga en ny järnväg till Ryöpäs lastageplats, många ord, ty ett sådant förslag får helt och hållet lämnas ur beräkningen, även om regeringens eller kommitténs förslag skulle kodkännas. Den som känner till denna lastageplats och där utfört lastningar, såsom jag under 15 års tid, vet också att denna lastageplats icke kan med fördel byggas till en hamn med kajer. Lastageplatsen är för trång och kan icke heller utvidgas till någon hamnplats av betydelse. Den är och bör förbli allt framgent en lastageplats för virke som kommer ned efter Siiponjoki och från Kalajoki samt en del smärre bäckar, som leda till havet.

Jag skall även förbigå att beröra motionen om en järnväg från Jyväskylä till Riihimäki, ty den liksom Suolahti—Haapajärvi banan har flera gånger tidigare blivit av riksdagen förkastad och vill jag hop-

pas att de även denna gång skola träffas av samma öde.

Däremot synes det föreligga skäl att fördjupa sig uti ett omnämnt förslag om en järnväg från Jyväskylä till Heinola och från Lahti till Kerava, såvida man icke från militär synpunkt har någonting att anmärka däremot. Sagda sträcka kunde utgöra en fortsättning på Gamlakarleby—Suolahti banan och bilda en kortare väg även mellan inlandet och östra och södra Finland. Det är självfallet att även denna bansträckning bör tekniskt undersökas förrän avgörande ställning toges till densamma, ty som redan antytts anser jag att varje nytt järnvägsförslag, som icke bygger på noggrann undersökning och säker ekonomisk grund, bör förkastas. Detta utgör även huvudmotivet för att jag anser Suolahti—Haapajärvi banan böra förkastas.

Till sist får jag fästa riksdagens medlemmars uppmärksamhet på särskilda omständigheter som äro förenade med Suolahti—Gamlakarleby banlinje.

Såsom känt går sagda banlinje nära det värdefulla kalkområdet mellan Perho och Vindala socknar, och vilket område med fördel kunde utnyttjas för jordbruks- och andra ändamål ifall nämnda järnväg bygges. Inom det område banan skär har även konstaterats att värdefulla malmfyndigheter finnas av samma beskaffenhet, som vid Boliden i Sverige.

För en vecka sedan höll disponenten för Bolidens Gruv A. B., bergsingenjören Vesslau ett instruktivt föredrag vid tekniska föreningen om Bolidens gruvdrift. Vid enskild förfrågan om möjligheten till dylik gruvdrift på finska sidan om Bottniska viken, framhöll bergsingenjör Vesslau, såsom det även framgår av Hufvudstadsbladet, att dylik gruvdrift är tänkbar hos oss. Bolidens gruvbolag har även flera gånger genom hr Vesslau låtit utföra undersökningar just uti de områden som Suolahti—Gamlakarleby banan skär, och hans utlåtande är således främst riktat på de orter, som han låtit undersöka, nämligen Kaustby och Terijärvi. Även flera av vårt eget lands geologer hava undersökt sagda orter och kommit till gott resultat, såsom framgår av dr Saksela's uttalande i Uusi-Suomi för den 11 sist-vikne oktober. I likhet med ing. Vesslau anser dr Saksela det även möjligt i dessa trakter att utföra gruvdrift, och att sådan

sannolikt komme till stånd om ifrågavarande Suolahti—Gamlakarleby järnvägskulle byggas.

Även rörande nämnda förhållanden borde kommunikationsutskottet inhämta närmare besked av Geologiska kommissionen för erhållande av säkra uppgifter i en så viktig fråga. I detta sammanhang bör också omnämnas att järnvägsstyrelsens planerat byggandet av en grusbana från Gamlakarleby till Kaustby socknegräns c:a 3½ mil efter den banlinje som går från Gamlakarleby till Suolahti. För utskottet är det skäl att i denna sak inhämta närmare uppgifter av järnvägsstyrelsen, ty enligt uppgift har även vägkommittén ställt sig på samma ståndpunkt att grusspåret borde byggas, men med medel som uti budgeten äro anvisade för dylika ändamål. Uppmärksamhet bör även fästas vid den omständigheten, att om järnvägsstyrelsens plan förverkligas på sätt antytts, detta komme att åsamka staten ansevärliga kostnader för inlösen av jord för banan och grusområdet, vilken kostnad kan beräknas till flera miljoner mark. Denna utgiftspost kan inbesparas om Gamlakarleby—Suolahti banan bygges, ty som känt följer med byggandet av nya järnvägar skyldigheten för kommunerna att avstå behöfliga jordområden utan ersättning.

Jag vill hoppas att utskottet behandlar denna fråga med all noggrannhet och fäster behörig uppmärksamhet vid det anförda och de synpunkter, som anförts uti rdm. Kalliokoskis m. fl. hemställningsmotion n:o 95 samt till den av mig m. fl. i dag inlämnade motionen rörande Gamlakarleby—Suolahti banan. Om utskottet så handlar, att det tar med verkligt sakliga skäl, är jag fullt övertygad om att utskottet skall komma till den slutsatsen, att sistnämnda järnväg bör byggas framom de konkurrerande järnvägar inom nu ifrågavarande område.

Ed. Hänninen: Koillis-Pohjanmaan ratakysymyksen lopullinen ratkaisu on siirtynyt kerta kerralta tuonemmaksi ja toisia, mielestäni vähemmän kiireellisiä on sillä välin saatu rakenteelle ja rakennetuksikin. Kerran on Oulun—Kuusamon—Paanajärven rata rautatiehallituksen taholta asetettu ensi sijalle, mutta kun hallitus ja eduskunta takertuivat suuntakysymyksiin ovat toiset sen kautta samanaikai-

sesti rakennettavaksi ehdotetut Lappeenrannan—Elisenvaaran ja Varkauden—Viinijärven radat menneet edelle. Kuvaavaa viimeaikaiselle rautatiepolitiikalle on se, että molemmat nämä edellemenneet radat ovat Kaakkois-Suomessa, jossa muutenkin rautatieverkko on maan tihein. Samoin on siellä hyviä vesireittejä suurliikenteen käytettäväksi.

Enimmin on Koillis-Pohjanmaan tärkeän rautatiekysymyksen ratkaisua viivyttänyt se, että laajan Koillis-Pohjanmaan ja Pohjois-Kainuun radan tarve koetetaan korvata vain yhdellä ainoalla rautatiellä, vaikka kaikilla niillä tutkituilla suunnilla, jotka tähtäävät eri puolilta Kuusamoon, on jonkinmoinen elämisen oikeutensa. Mutta mikään niistä viidestä suunnasta ei yksin voi tämän noin 300 kilometriä pitkän ja yhtä leveän alueen rautatietarvetta likimainkaan tyydyttää. Vaikka minä omasta puolestani asetan Oulun—Kuusamon—Paanajärven suunnan vuorossa ensi sijalle, en voi kieltää myöskään Kontiomäen—Taivalkosken—Paanajärven enkä Paanajärven—Kitkan—Kulusjoen radalta merkitystä. Vain Oulun—Pudasjärven ja Iin—Pudasjärven suunnat ovat vaihtoehtoisia. Vieläpä tälle alueelle mielestäni mahtuu n. s. halkaisuratakin, jonka pitäisi mennä Oulujärven länsipuolitse suoraan pohjoiseen. Kaikki nämä eri suunnat ovat jo silmämääräisesti, puolikoneellisesti ja osa koneellisestikin tutkitut. Nyt on siis jo vertailu numeroidenkin pohjalla mahdollinen ja Koillis-Pohjanmaan ratakysymys kypsä ratkaistavaksi, eikä sitä ratkaisua, mikä niistä ensin rakennetaan, saa enää siirtää tuonemmaksi. Koillis-Suomen raskas taloudellinen tila ei sitä nimittäin kestä.

Hallitus onkin esityksessään huomannut Koillis-Pohjanmaan rautatien tarpeen kaikkien suurimmaksi, koska on sinne johtavan radan asettanut ensi sijalle, nimittäin esitykseen sisältyvän lain 3 §:ssä. Mutta se ratkaisu suunnan valinnassa ei ole mielestäni onnistunut. Lähtökohtana olisi pitänyt olla Oulun (Tuiran) asema eikä Kontiomäki seuraavista syistä:

1) Kannattavuus Kontiomäen suunnalla tulisi olemaan huonompi kuin Oulun—Paanajärven suunnalla. Minä tässä erikoisesti huomautan, että hallituksen esitykseen ei sisälly n. s. kannattavuus-

lukuja, jotka tavallisesti ennen on eri radoista esitetty. Ja minä pidän sitä huonona merkinä. Aina silloin kuin jonkun radan, joka otetaan ohjelmaan, kannattavuus ei ole lupaava, silloin se tavallisesti jätetään pois.

Huomautan tässä lisäksi, että Oulun—Paanajärven radan kannattavuusluku rautatiehallituksessa suoritettujen laskelmien mukaan on 2.25, mutta jos otetaan lukuun valtion metsien arvon nousu, nousee se neljään jopa siitä ylikin, siis lukuun, jota eivät mitkään näistä viimeksi rakennetuista ja rakennettavaksi esitetyistä radoista tuota. Tämä johtuu siitä, että siellä rajaseudulla on laajoja alueita, joihin ei tukkimiehen kirves ole koskenut ja joissa maapohja on kokonaan tuottamaton, jollei sinne saada rautateitä.

2) Kontiomäen—Paanajärven suunta kuljettaisi ulkomaille vietävän puutavaran, joka on tärkein kuljetustavara, mutkan kautta mereen, kun sen sijaan Oulun suunta veisi sen suorinta tietä satamaan. Siitä on edellinen puhuja täällä pitänyt pitkän luennon, mitenkä meillä raakapuu, joka on näillä radoilla kaikkein tärkein kuljetettava tavara, pitäisi kulkea suoraan satamaan. Minä muistuttaisin tässä, että kun oli kyseessä Rovaniemen—Kemijärven rata, niin se vietiin suoraan eikä n. s. jokilaakson suuntaa, joka olisi ollut 2 peninkulmaa pitempi, vietiin sentähden, että suoraa suuntaa puutavaran kuljetus tulee halvemmaksi. Tässä on kuitenkin kysymys hirtittävistä mutkasta, kun otetaan huomioon, että molempien ratojen, Kontiomäen—Paanajärven ja Oulun—Paanajärven puuvarastot ovat Taivalkosken ja Kuusamon laajoilla erämailla ja vain vähäisempi osa Taivalkosken ja Kontiomäen välillä.

3) Kontiomäen suunta leikkaa harvaan asuttua Oulun läänin itäosaa, särkeä maakunnallisen yhteyden, kun Oulun suunta johtaa tiheään asuttua seutua läänin pääkaupunkiin.

4) Kontiomäen suunnalla on vanhastaan perin heikko liikenne, kun sensijaan Ouluun johtavalla ikivanhalla suunnalla se on erittäin vilkasta. Henkilöliikenteestä tuskin $\frac{1}{10}$ suuntautuu Kuusamosta ja Taivalkoskelta etelään, mutta sensijaan Oulun ja Kuusamon välinen liikenne — sekä henkilö- että tavaraliikenne on vilk-

kaampi kuin millään Pohjois-Suomen maantiellä.

5) Väkiluku Kontiomäen suunnalla on pienempi ja asutusmahdollisuudet heikommät kuin Oulun suunnalla. On näitä rautatiesuuntia vertaillen moitittu, että esim. Oulun—Pudasjärven välillä ei muka ole hyviä asutusmahdollisuuksia, mutta kyllä ne suot, joita on siellä paljon, ovat viljelyskelpoisia kauttaaltaan ja ne riittävät.

6) Raskaan ja halvan tavarahan kuten kiven ja halkotavaran kuljetuksen kannattavuus tulisi Kontiomäen kautta kyseenalaiseksi.

7) Kun suurimmat raaka-ainevarastot, raakapuu ja kivi sekä enimmäkseen koskivoimat ovat Taivalkosken ja Kuusamon pitäjissä, syntyy sinne rautatien tultua teollisuuslaitoksia itse paikalle ja tavarat kuljetetaan sen jälkeen puolivalmiina ulkomaille. Niillekin on suora tie paras.

Hallitus näkyy esityksessään arvelevan, että Oulun—Paanajärven radalla tulisi kuljetettavaksi enimmäkseen sahattua puutavaraa, ja kun muka sen menekki ulkomaille on ollut huono, niin sen tähden ei tämä suunta olisi nyt ensin rakennettava. Mutta tässä kohden on esitys jo vanhentunut, sillä tiedämme, että sahatun puutavaran menekki on aika suuri, ja nyt jos rata rakennetaan Kontiomäelle ja sahoja syntyy, kuten olen varma, ylämaille, niin sahattu puutavara tulisi kuljetettavaksi ikäänkuin Halikon kautta Ruotsiin ja samoin myöskin massapuutavarat, propisit ja halot. Sekin mahdollisuus on olemassa, että ylhäälle Taivalkoskelle ja Kuusamoon, jossa on tavattomia koskivoimia, syntyy hiomamassa- ja selluloosatehtaita. Silloin ne tarvitsevat raaka-ainevarastot itse paikalla ja puolivalmis tavara kulkee meren rantaan. Oulun satamaa on moitittu huonoksi, mutta se on kuitenkin Perä-Pohjolan suurin merisatama nykyään ja sitä kautta ne kulkevat Kainuunkin puutavarat nykyisin. Huomautan tässä, että Kontiomäellä ei ole minkäänlaista satamaa eikä myöskään Kajaanissa. Sentähden ulkomaille vietävien massatavaroiden, hiomamassan, selluloosan ja myöskin raakapuun täytyy kulkeutua sieltä meren rantaan. Aivan väärää politiikkaa on se, niinkuin täällä jo edellinen puhuja totesi, että raskasta tavaraa kuljetetaan pitkin maata kauas etelään. Sillähän kyllä

on se näennäinen etu, että kannattamattomat rataosat, jotka vievät etelään, tulevat tämän kautta kannattavammiksi, mutta kenenkä kustannuksella? Ne tulevat valtion metsien ja myöskin paikkakuntalaisten yksityisten metsien kustannuksella kannattaviksi, sillä mikäli ulkomaille vietävää tavaraa kuljetetaan etelään päin liikaa, niin se liikarahti tulee kantohinnoista vähennettäväksi. Siitähän me emme pääse mihinkään. Kontiomäen suunnalla kannatetaan muutamien yhtiöiden tehdaslaitoksia, esim. Kajaanin Puutavara Osakeyhtiön, ehkäpä sieltä riittää raaka-ainetta etelämmäksi aina Varkauteen asti, mutta kuljetuskustannukset tulevat rautateillä sikäli kalliiksi, että ei niitä voi enää Kymenlaaksonkaan tehtaat kuljettaa niin kaukaa pohjoisesta. Rahti tulee sikäli kalliiksi, että ne karkaavat väliltä jotakin poikkirataa taikka Iijokea myöten mereen ja sen kautta ulkomaille.

8) Oulusta Taivalkoskelle tulisi rautatien rakentaminen halvemmaksi kuin Kontiomäeltä, sillä maasto Oulun—Taivalkosken välillä on erittäin tasaista. Suotkin ovat matalamutaisia, karipohjaisia ja siellä rautatien rakentaminen tulee ainakin $\frac{1}{4}$ miljoonaa huokeammaksi kilometriä kohti.

Hallitus on mielestäni väärin käsittänyt Koillis-Pohjanmaan radan merkityksen, kun se pitää sitä etupäässä raaka-aineratana, jota myöten Koillis-Pohjanmaan kuusipuutarastot kuljetetaan jalostulaitoksiin. Tässä ei ole siis otettu huomioon muuta puutavaraa, ei kivitavaraa eikä kappaletavaraa, joiden rahti tulisi mutkan kautta paljon kalliimmaksi. Ja niinkuin jo mainitsin, ei hallitus ole ottanut huomioon, että tänne itse paikalle tulee perustettavaksi tehdaslaitoksia.

Hallituksen esityksessä on myöskin ikäviä maantieteellisiä virheitä, joita ei saisi olla tällaisessa asiakirjassa. Siellä mainitaan, että Kontiomäen ja Taivalkosken väliselle osalle voidaan myöskin Simojoen vesialueelta tuoda puutavaraa (Keskustasta: Se on virhe!). Minä en ymmärrä, mitenkä se kävisi päinsä muuten, kuin pitäisi rakentaa rata tältä väliltä Simojoelle, siis Pudasjärven lävitse, ja sitä tietä kuljetettaisiin puut Kontiomäelle ja sieltä taas Ouluun (Keskustasta: Se tarkoitus onkin!).

Koillis-Pohjanmaan kansa toivoo hartaasti, että kulkulaitosvaliokunta ja koko eduskunta muuttaa hallituksen esitystä si-

ten, että Kontiomäen—Taivalkosken radan sijalle asetettaisiin Oulun—Taivalkosken—Paanajärven rata. Ja minäkin toivon, että kulkulaitosvaliokunta ottaa käsittelynsä pohjaksi näille valtiopäiville tehdyn lakialoitteen n:o 49, jossa Kontiomäen—Taivalkosken radan sijalle on asetettu Oulun—Paanajärven rata.

Minä en tahdo näin myöhäisenä ilta hetkenä eduskunnan aikaa enemmän käyttää esittäakseni numeroita väitteeni tueksi. Ne tulen antamaan suoraan valiokunnalle ja jos kulkulaitosvaliokunta ei ota huomioon näitä väitteitäni, niin asian ensimmäisessä käsittelyssä tulen sitten esittämään ne myöskin eduskunnassa.

Ed. Korvenoja: Herra puhemies! Kun siitä huolimatta, vaikka vuoden 1932 valtiopäivien kulkulaitosvaliokunta varsin laajojen ja seikkaperäisten perustelujen nojalla on puoltanut Turun—Riihimäen radan rakentamisen ottamista vuosien 1932—37 rautatierakennusohjelmaan, ei hallitus esityksessään eduskunnalle rautatierakennuksista vuosina 1934—38 ole ottanut kyseellistä rautatierakennusta esitykseensä eikä se siitä esityksensä perusteluissakaan mitään mainitse, on ollut aivan luonnollista, että hallituksen esityksen yhteydessä on tehty uusi aloite, joka ehdottaa esitykselle sellaisen sisällön, että rautatierakennusohjelmaa vuosiksi 1934—1938 laadittaessa siihen sisällytettäisiin Kontiomäen asemalta Hyrynsalmen kautta Taivalkosken kunnan kirkonkylään ja Jyväskylään Haapajärvelle rakennettavaksi ehdotettujen ratojen lisäksi Riihimäen asemalta Turkuun tai jollekin sen lähiasemalle rakennettava rata.

Käsittäakseni me eteläsuomalaiset voimme yhtyä siihen hallituksen kannanottoon, että Keski-Suomen ja Kainuun on saatava liikenneyhteytensä parannetuksi, mutta kohutuullista on, että samanaikaisesti kiinnitetään huomiota Etelä-Suomen väkirikkaan viljelysalueen vuosikymmenien ajan toivomaan liikenneolojen parantamiseen ja tällöin on ensi sijalle asetettava niin sanottu Turun—Riihimäen ratasuunta.

Kun täällä tänään jo on yleensä varsin laajasti puhuttu niiden rata-aloitteiden ja suunnitelmien johdosta, jotka koskevat monia muita kuin hallituksen esityksessä mainittuja ratasuuntia, niin sallittaneen vielä

esittää tässä yhteydessä lyhyt selvitys myös Turun—Riihimäen radan puolesta.

Ensikertalaisena olen, tutustuttuani vuoden 1932 valtiopäivien kulkulaitoskomitean kyseellistä kohtaa koskevaan osaan, voinut aivan täydellisesti yhtyä siinä esitettyihin perusteluihin, joita tässä saanen osaltani jonkun verran kerrata ja varustaa eräillä lisähuomautuksilla.

Radan yleisen taloudellisen merkityksen kannalta olisi huomattavimpana tekijänä mainittava, että se kaikkein luonnollisimmin yhdistäisi liikenteen maan luonnollisimpaan vientisatamaan Turkuun, jonka satamaloissa viime vuosina on tehty suuria uudistuksia, niin että satama kykenee lähiaikoina varsin ajanmukaisesti palvelemaan sellaisenkin helposti pilaantuvien ja tarkalla huolella hoidettavien vientitavarain, kuten erilaisten kotieläintuotteiden viennissä. Nämä sekä muut huomattavat uudistukset Turun satamassa, jonka myöskin on todettu olevan ympäri vuoden käyttökelpoisen sataman, saattavat varsinkin Varsinais-Suomen väestön samaten kuin koko maankin siihen asemaan, että Turkua olisi mahdollisimman suuressa määrässä käytettävä vientisatamana. Turkuun nähden sopii erikoisen hyvin Riihimäen—Turun radan välttämättömyyden perusteluksi ed. Hästbackan ynnä muiden rautatierakennusaloitteiden perusteluissa oleva toteamus, että uusia ratoja rakennettaessa on ensi sijassa otettava huomioon se, että yhdysliikenteen maantieteelliset linjat tulevat niin vedetyiksi, että maan eri alueita varten luodaan keskussatama, johon maailman merien yli käyvät liikenneyhteydet voidaan paraiten johtaa. Keskittyminen vissien tuonti- ja vientisatamain ympärille on välttämätöntä toisaalta, jotta voitaisiin pienentää kuorma- ja purkauskustannuksia käyttämällä koneellisia apuneuvoja, toisaalta, että saataisiin rataverkko, jolla olisi arvokas rintamaa parhaiden satamien ympärillä. Voin siis aivan täydelleen yhtyä niihin ed. Hästbackan perusteluihin vientisatamien tarpeellisuudesta ja rautateiden ohjaamisesta niihin.

Turun—Riihimäen suuntainen rata tulisi kulkemaan sitäpaitsi maan viljavimman ja lisäksi sellaisen seudun lävitse, missä viljelyksen voimaperäisyydelle ja uusien viljelysalueiden viljelykseen ottamiselle on tavattoman suuret mahdollisuudet olemassa. Henkilölle, joka tuntee nämä seudut, on

aivan kuin silmissään yleinen viljelystason kohoaminen ja viljelysalueiden laajeneminen niin pian kuin nämä alueet joutuvat niille maantieteellisen asemansa perusteella oikeutettuun etuisuussuhteeseen maan talouselämässä. Tällä alueella on vuodesta vuoteen kärsivällisesti odotettu, että seutukunnalle jaettaisiin vihdoinkin tasapuolisuuden nimessä oikeutta. Ikävä vain, etteivät eduskunnan jäsenet kai ole riittävästi vaivautuneet näistä seikoista selvää ottamaan. Luulen havainneeni, että viime eduskunnan kulkulaitosvaliokunnan jäsenten silmät monessa kohden avautuivat heidän tehdessään retken alueen lävitse. Monet heistä, jotka eivät ennen ole näillä alueilla olleet, sen suoraan tunnustivatkin.

Niin paljon kuin on puhuttukin autoliikenteen hyväksikäyttämistä esim. kyseessäkin olevalla alueella rautateiden liikenteen korvaajana, ei voida pitää tätä väitettä riittävästi perusteltuna. Voimaperäisen maanviljelyksen kehittymiselle on rautatieliikenne välttämätön. Voimaperäinen maanviljelys tarvitsee nykyjään huomattavia määriä kalkkia, väkiläntöjä y. m., jotka ovat pitkien maantiematkojen taakse kuljettaviksi varsin sopimattomia. Maatalous siinä voimaperäisyysasteessa, mikä Varsinais-Suomessa ja Etelä-Hämeessä tällä kertaa on mahdollista, tuottaa myöskin markkinoitavaksi tuotteita, jotka edellyttävät rautatiekuljetusta. Sellaisia ovat, esimerkiksi mainitakseni, esim. sokerijuuri- kas ja peruna sekä verrattain suuret viljämäärät.

Olen tullut asioita seutukunnalla seurattessani siihen vakaumukseen, että pitkien, hankaloitten maantiematkojen vuoksi viljely ei ole voinut elpyä siinä mitassa kuin maaperän ja ilmastollisten edellytysten vuoksi kysymyksessä olevan radan vaikutusalueella olisi pitänyt tapahtua. Olen siis sitä mieltä, että liikennesuhteiden paraneminen olisi varmaan voimakkaana sysäyksenä alueen taloudellisen elämän huomattavalle elpymiselle. Mielestäni on siis seutukunnan asukkailla täysi syy odottaa, että heidän oikeutetut vaatimuksensa vihdoinkin otettaisiin huomioon.

Maanviljelyksen rinnalla on Turun—Riihimäen ratasuunnan vaikutusalueella kulkevalla radalla myöskin metsätaloudelle tärkeä merkityksensä. Metsäalueet eivät alueen lounaispuoleisissa osassa ole kovin

suuret. Mutta niitä hoidetaan nykyään yleensä asiallisesti ja pohjaltaan hyvinä maina antavat jopa 10 m³:n tuoton hehtaarilta. Ja jos metsäntuotto monipuolisesti käytetään, niin tämäkin edellyttää paljon parempia kuljetusmahdollisuuksia kuin mitä nykyisin on olemassa. Näiden metsävarojen täysin edullista taloudellista käyttöä on syytä edesauttaa paremmilla liikennemahdollisuuksilla senkin vuoksi, että ne varat, mitä tätä tietä saadaan, nykyään jo tulevat tällä alueella käytetyiksi maatalouden hyväksi ja sitä tietä koko kansantalouden parhaaksi.

Vaikutusalueen toisessa päässä Someron—Riihimäen välisellä alueella on sitäpaitsi suuria metsäalueita, joita vaikeiden kuljetussuhteiden, erikoisesti uittoväylien puutteen vuoksi ei ole voitu lähimainkaan riittävillä hinnoilla rahaksi muuttaa, ollen sitäpaitsi pienemmän puutavaran hyväksikäyttö suorastaan mahdoton. Olisi sen vuoksi luonnollista, että radan rakentamisen seuraamuksena olisi varsin huomattavan sellulosa- ja paperitehtaan perustaminen noiden metsäalueiden pienemmän puutavaran teollistamiselle. Mikäli tiedossani on, saatameen pian selvitys näiden metsien arvosta ja niiden käyttömahdollisuuksista teolliseen tuotantoon ja pyytäisin kulkulaitosvaliokuntaa tämän esityksen sille jouduttua siihen perusteellisesti tutustumaan, ja olen vakuutettu, että se on omiaan todistamaan näiden alueiden suhteen samaa, mistä edellä olen maininnut.

Samalla kuin kyseellisellä alueella parantuneiden liikenneolosuhteiden vuoksi viljelys voimaperäistyy ja laajenee, antaa se työtä paljon suuremmalle työntekijämäärälle, asutus lisääntyy tästä syystä sekä uusien teollisuuslaitoksien perustamisen takia. Varmaa on, että vauraus ja hyvinvointi lisääntyvät alueella, jossa väestö aina on tottunut uutteralla työllä leipänsä ansaitsemaan pyrkimyksenään jatkuvasti korkeamman maanviljelystason saavuttaminen. Tämä väestö odottaa, kuten sanottu, että sen vuosikymmenien toive toteutuisi ja rohkenen sen vuoksi kulkulaitosvaliokunnalle suosittelua ed. Aaltosen aloitetta n:o 48, jonka toteuttamisella saavutettaisiin tasapuolisesti taloudellisia etuja maan kaikkiin osiin, siis Etelä-, Keski- ja Pohjois-Suomeen, juuri niille alueille, jotka niitä tällä kertaa kipeimmin kaipaavat.

Ed. Vehkaja: Kun tarkastelee eduskunnalle jätettyjä rautatiealoitteita, joiden lukumäärä on kokonaista 23, niin tulee siihen tulokseen, että maassamme rautateiden tarve on tavattoman suuri. Mutta tänä taloudellisesti vaikeana aikana, mikä maassamme vallitsee, ei luonnollisesti näin monta rautatietä voida ottaa tällä kertaa rakennusohjelmaan. Kun näin on laita, on eduskunnan velvollisuus tarkoin harkita, mitkä ratasuunnat ovat tärkeimmät otettaviksi nyt alkavaan rakennusohjelmaan. Tämä työ tulee olemaan vaikea varsinkin sen kautta, että hallituksen esitys tässä asiassa minun mielestäni on peräti heikko ja heikosti perusteltu.

Sivuuttamalla tässä esityksessäni kokonaan Kontiomäen—Taivalkosken ratasuunnan, kohdistan huomioni hallituksen esittämään Keski-Suomen rataa koskevaan kohtaan. Perusteluissaan hallitus tästä radasta aivan oikein lausui, että alue, jonka keskiosasta noin 4,650 km²:n alalta on matkaa lähimmälle rautatieasemalle noin 50 km, että tällainen alue tarvitsee radan, se on aivan selvä asia. Mutta mihin suuntaan tällä alueella rautatie olisi pantava kulkemaan, se on kysymys, mikä vaatii perusteellista harkintaa. Sitä ei osoita kylläkään hallituksen esitys. Hallitus on kohdistanut huomionsa vain siihen, että rautatie on rakennettava niin, että se suuntaa kulkunsa pohjoisesta etelään. Näin on tämänkin esityksen laita. Välittämättä vähääkään rautatien kannattavuudesta tahtoo hallitus, että kaikki tiet olisivat edullisessa asemassa maan pääkaupunkiin, Helsinkiin. Minun mielestäni hallituksen olisi pitänyt ottaa huomioon se tosiasia, että jos kyseenalainen rautatie rakennetaan pituussuuntaan, siis pohjoisesta etelään, kuten sitä esityksessä on ehdotettu, se tulee kannattamaton, eikä ainoastaan, että tästä radasta tulee kannattamaton, mutta mikä on kaikkein pahin vika tällä ratasuunnalla, on se, että se huonontaa nykyisin jo huonosti kannattavaa n.s. Pohjanmaan rautatietä. Jos tämä rata rakennettaisiin, päinvastoin kuin hallituksen esityksessä mainitaan, poikkisuuntaan, siis sillä tavalla, että se tulisi kulkemaan Vaasasta Kuopioon, missä on jo tutkittu ratasuunta ja mikä tutkimusten mukaan olisi hyvin kannattava rata, niin tämä rata ei suinkaan tulisi huonontamaan entistä Pohjanmaan eli n.s.

Oulun rataa, koska tämä poikkisuuntaa johtavana ratana tulisi päinvastoin entistä enempi tuottamaan liikennettä myöskin tälle entiselle radalle ja olisi omiansa siis lisäämään tämän entisenkin rautatien tuloksia. Tämä poikkisuuntaan ehdottamani ratasuunta on niin tärkeä paikallisena ratana kuin myöskin Pohjanmaan, Savon ja Karjalan yhdysratana sekä myöskin, mitä maanpuolustuksen kannalta katsoen tulee, on sillä myöskin hyvin suuri merkitys, jotenka minä olenkin vakuutettu siitä, että tulee aika, jolloin tämä alue tulee rautatiellä katkotuksi esittämälläni tavalla.

Täällä rautatiekeskustelussa on usein mainittu sitä, mitenkä tuottavia alueita pitää rautateiden kulkea. Minä en lähde tässä yhteydessä enempi selostamaan tämän esittämäni ratasuunnan kannattavuutta. Minä vain mainitsen, mitenkä suurimerkityksellinen m. m. eteläpohjalaiselle viljelykselle olisi tämä esittämäni ratasuunta jo senkin tähden, että se tulisi halukomaan alueita läheltä n. s. Vimpelin kalkkivuoria, missä tunnetaan aivan loputtomat kalkkiaarteet, aarten, mitä ainetta taas eteläpohjalainen maa kaipaa happamuutensa vuoksi. Jos esittämälläni tavalla tälle alueelle rautatie rakennettaisiin, se tulisi palvelemaan sekä paikallisen väestön suurta tarvetta, mutta samalla tulisi myöskin valtiolle tuottamaan tuloksia. Sentähden, kun asian laita on tällainen, minä rohkenenkin toivoa, että kulkulaitosvaliokunta, johon tämä asia nyt lähetetään, perusteellisesti tutkisi niin pituussuuntaan kulkevan ratasuunnan kuin poikkisuuntaan kulkevan ratasuunnan, ja jos se tämän tekee, niin minä täydellä luottamuksella voin jättää tämän asian kulkulaitosvaliokunnan harkintaan, sillä silloin minun käsittääkseni kulkulaitosvaliokunta tulee hyväksymään esittämäni ratasuunnan.

Ed. Vilhula: On tyydytyksellä pantava merkille, että Keski-Suomen ratakysymyksen ratkaisu alkaa vihdoinkin saada ansaitsemaansa huomiota osakseen. Nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys pyrkii ratkaisemaan sitä omalla tavallaan ja n. s. kulkulaitoskomitean mietintö sisältää myöskin saatujen tietojen mukaan ehdotuksen rautatien rakentamisesta Keski-Suomeen, vaikkakin toisessa suunnassa kuin hallituksen esitys. Toivottavaa vain on, että edus-

kunta myös puolestaan nyt vihdoinkin saat-
taa koko maankin kannalta tärkeän ja tässä maakunnassa erittäin kipeästi kaivatun rautatiekysymyksen onnelliseen ratkaisuun. Kysymys nyt nähtävästi onkin vain siitä, mille suunnalle Keski-Suomeen rautatie olisi rakennettava. Ja pääohje tässä suhteessa on oleva se, mitä suuntaa noudattaen koko maan etu tulee parhaiten tyydytetyksi.

Eduskunnan ryhtyessä nyt käsittelemään rautateiden rakentamissuunnitelmaa lähivuosia varten on tälle käsittelylle Keski-Suomeen nähden enemmän asiallista pohjaa olemassa kuin koskaan aikaisemmin on ollut. Tarkoit-
tan ennen kaikkea sitä, että parhaillaan on ilmestymässä julkisuuteen maamme ensimmäisistä tämän alan asiantuntijoista kokoonpannun komitean, kulkulaitoskomitean, mietintö. Ihmettelyä vain on omiaan herättämään se, että nykyinen hallitus on kiirehtinyt antamaan esityksensä rautatierakennussuunnitelma-
n komitean mietintö on edes saatettu julkisuuteen. Mutta hallituksen esityksen antaminen ei kuitenkaan voi tehdä tyhjäksi sitä tosiasiaa, mikä sisältyy komitean mietintöön, nimittäin sitä, että kysymyksessä olevan asian ratkaiseminen mietinnön pohjalla lepää koko maan eikä vaan Keski-Suomen kannalta arvosteltuna asiallisuuden vankalla perustalla, joka ei eduskunnan ratkaistessa kysymyksen lopullisesti varmaankaan tule jäämään huomioon ottamatta. Luonnollisena ja yleispätevänä to-
tuutena täytyy nimittäin pitää rautateiden rakentamiskysymyksenkin nähden sitä, että paras pohja yleisedun kannalta näissä asioissa löydetään siten, että asiantuntijat saavat lausua vakavan sanansa niiden suhteen. Olisi näin ollen odottanut, että hallituskin olisi valmistanut esityksensä rautateiden rakentamisesta asiantuntijakomitean mietinnön pohjalle. Mutta näin ei ole kuitenkaan tapahtunut.

Kun meillä julkisuudessa jatkuvasti on pyritty moittimaan jopa valtiovaltaakin epäpätevyyden palvelemisesta ja asiantunte-
muksen syrjäyttämisestä, niin joutuu nykyinen hallitus rautatie-esityksellään Keski-Suomeen nähden lievästi sanottuna omitui-
seen valoon syrjäyttäessään asiantuntijain mielipiteen. Tämä on sitä ihmeellisempää, kun hallitus on kokoonpantu pääasiassa juuri sellaisten piirien luottamusmiehistä, joiden taholta asiantunteumuksen syrjäyttä-

mistä julkisessa elämässämme on aina tahdottu julistaa. Näyttää siltä ikäänkuin hallituksen esitys kyseessäolevan seudun ratäkysymyksen ratkaisun suhteen olisi loistava kukkanen epäpätevyyden palveluksen vainiolla (Keskustasta: Ei voi pitää paikkaansa!). Sen johdosta joudutaan kysymään, mitä me yleensä asiantuntemuksella teemme, jos se kerran näinkin suuressa, koko maan kannalta ensiarvoisessa kysymyksessä kylmästi tahdotaan sivuuttaa.

Komitean ehdotus rautatien rakentamisesta Haapamäen asemalta Keuruun, Multian, Pylkönmäen, Saarijärven, Karsulan ja Kinnulan kautta Ylivieskaan tai Nivalaan ja tältä radalta sivuradan tekemisestä Saarijärven Kalmarinkylästä Suolahteen täyttää maakunnallisessakin mielessä, johon hallituksen esityksessä viitataan, varsin suuret vaatimukset, minkä ohessa se Pohjois- ja Etelä-Suomen välistä rautatieyhteyttä lyhentämällä yli 100 kilometriä palvelee senkin kautta muun ohessa suuresti koko maata niin taloudellisia, sivistyksellisiä kuin puolustusnäkökohtiakin silmällä pitäen. Ja kulkulaitoskomitean perustelut ehdotukselleen tästä rautatiestä ovat varmaan myöskin sekä kannattavuisuuden ja maan yleisen rautatiepolitiikan kannalta arvioituna varsin painavat. Komitean mietinnön asiallisuutta kyseelliseen rataan nähden on nähdäkseni omiaan puolustamaan myöskin se, että tämä rata-suunta on tullut esiin aivan kuin omalla painollaan ilman pitempiaikaista paikallista mainostusta ja melkein ilman erikoisaloitteitakin, vain asiaintuntijain koko maan edun huomioon ottaman harkinnan pohjalta.

Asian näin ollen toivon, että kulkulaitosvaliokunta laatiessaan kyseellisestä hallituksen esityksestä mietintönsä, ottaisi siihen rautatien rakentamisen Keski-Suomeen kulkulaitoskomitean ehdottamalla tavalla.

Ed. Soinin: Herra puhemies! Savon ja Karjalan rautateiden yhdistämisestä lienee ollut käsittelyä jo noin 40 vuotta sitten. V. 1897 asetettu niinkutsuttu suuri rautatievaliokunta on taloudellisten ja liikepoliittisten tutkimustensa nojalla laatinut pitkälle tähtäävän ohjelman rautateiden rakentamisesta maassamme ja tällöin huomannut tämän Savon ja Karjalan poikkiradan tarpeelliseksi. Myöhemmin on v.

1909 valtiopäivillä ollut poikkiradasta kysymys, joka muuttuneiden olosuhteiden vuoksi jäi silloin toteutumatta. Sitten min asianomaisten kuntain v. 1922 asettaman poikkiratakomitean anomuksen johdosta on hallitus myöntänyt varat radan koneellista tutkimista varten. Tämä tutkimus on suoritettu jo v. 1924. V. 1932 syksyllä on kulkulaitosvaliokunta käynyt tutustumassa Karjalan ja Savon poikkiratasuuntaan ja tällöin tullut siihen käsitykseen, että rata on rakennettava Rikaveden pohjoispuolitse Sysmäjärven asemalta Kaavin kautta Juankoskelle ja Vuotlahden kautta Savon radalle. Tällöin myös on retkikunta tullut siihen tulokseen että rata on heti rakennettava. Myöskin se seikka, että nämä osat ovat Savosta ja Karjalasta lapsipuolen asemassa muuhun Suomeen verrattuna, olisi valtiovallan nyt jo korkea aika toteuttaa ja päättää tämä rataosa rakennettavaksi ja varattava sille määräraha. Viimeisestä työttömyysapurahasta jäivät nämä seudut mitättömälle osalle. Vedottiin siihen, ettei ollut suunnitelmia ja kustannusarvioita. Olisi nyt muistettava seutuja, jotka kärsimyksiensä aikana eivät pulakokouksia eikä hallituksen vastaisia liikkeitä järjestele. Tämän seikan meidän maaherramme Ignatius useamman kerran on todennut liikkensa kuntain alueella. Valtiovaltamme taholta on paljon paremmin suhtauduttu liikepaikkoihin. En tätä kadepdi, mutta olisi suotava oikeutta kaikille, niillekin, jotka eivät täysipainoisesti voi rautatieasioissa edustautua, eikä suuria kirjoja painaa eikä karttoja laitella. Tämä kysymyksessäoleva rata on valtion taloudelliselta kannalta tärkeä siinä tapauksessa, että se kulkee Rikaveden pohjoispuolitse Kaavin kautta. Tällöin se joutuu kulkemaan suurten metsäalueiden kautta, kun sensijaan radalla ei ole sitä merkitystä, jos se kulkee Rikaveden eteläpuolitse Tuusniemen kautta, jossa on mahdollisuus vesi- ja laivaliikenteeseen ja rautatietulot valtiolle muodostuvat pieneksi verrattuna siihen, jos rata kulkee metsärikkaita seutuja myöten. Ja lisäksi Kaavin Luikonlahdesta on tutkimuksessa löydetty kuparipitoista malmia, minkävuoksi on luultavaa, että Outokummun kuparikaivos joutuu radan kautta yhteyteen malmipitoisten seutujen kanssa. Muutoin olisi pieneltä osalta ratasuuntaa

muutettava. Tämä koskisi kysymyksessä olevan radan suuntaa Kaavin pitäjän Maarianvaaran kohdalta. Jos ratasuunta lähtien Outokummusta kulki Maarianvaaran kohdalla noin 8—9 km. pohjoiseen Rikavedestä, olisi radalle maasto paljon suotuisampi ja koskisi tämän kautta Enso Gutzeitin, Hackmanin sekä monen muun tukkiyhtiön metsäaloja sekä myöskin sydänmaalla olevat yksityisten metsämaat joutuisivat radan välittömään yhteyteen, hyödyksi valtiolle ja myöskin tämän syrjäseudun taloudellisten olojen kohottamiseksi ja kulttuurielämän herättämiseksi. Matka ei tulisi tämän muutoksen kautta jatkumaan, sillä suunnanmuutos olisi seuraava: Outokummusta noin 12 km:iä Louhivaarasta Syrjävaaran kautta Sivakka-vaaran eteläpuolitse Luikonlahteen, joten muualta jo tutkittua ratasuuntaa. Tällä suunnanmuutosesitykselläni en millään tavoin tahdo viivyttää radan lähimpään rakennusohjelmaan ottamista, mutta paikallisia oloja hyvin tuntien pitäisin tämän pienen suunnanmuutoksen valtiotaloudelle ja radan yhteydessä oleville erikoisen tärkeänä. Pääasia on, että rata tulee Kaavin kautta ja lähivuosina rakennettavaksi. Se seikka, että Varkauden rataa rakennetaan parastaikaa, ei saisi tulla esteeksi radan rakennusohjelmaan ottamiselle Sysmäjärveltä Kaavin kautta Savon radalle, sillä jo silloin, kun Varkauden rata on päätetty rakennettavaksi, on todistettu, että johtaja Backbergin edellyttämä 746,390 kiintokuutiometriä kuljetettava puutavaramäärä oli arvioitu liian suureksi, jonka vuoksi on metsän arvioimisen professori Y. Ilvessalo toimittanut sanotun radan vaikutusalueesta metsätieteellisen tutkimuksen, ja tutkimuksen tuloksena on ollut ainoastaan 364,000 kiintokuutiometriä eli vain puolet arvioidusta määrästä.

Tästä nyt en tahdo lausua enempää. Toetan vain tässä yhteydessä, että miltei taholta ei ole tahdottu tehdä tyhjäksi sitä, että metsätaloudellinen merkitys on vallan suurenmoinen Sysmäjärven Kaavin Savon radalla. Tältä ratasuunnalta on professori Ilvessalon tutkimuksen mukaan metsävarojen ylijäämä 740,000 kiintokuutiometriä eli siis lähes kaksi kertaa suurempi kuin rakenteella olevan Varkauden—Viinijärven radan. Tarkoitukseni ei olisi palata jo päätettyihin asioihin, joista ei kumminkaan

enää päästä, vaan toivoisin, että tämä ei saisi tulla esteeksi normaaliraiteisen rautatien rakentamiselle Sysmäjärven asemalta poikkiratana Savon radalle, kun tästä on olemassa Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan kuntain yksimielinen päätös ja ratasuunta Sysmäjärvi—Kaavi—Ala-pitkä on sekä teknillisesti että taloudellisesti täysin pätevästi tutkittu. Lisäksi tämä katkaisisi suuren rautatiettömän alueen, josta koituisi suuri taloudellinen tulolähde valtiolle ja, kuten jo alussa viittasin, vaikuttaisi rata tästä kautta rakennettuna heikossa asemassa oleville pienviljelijöille talouden kohottajana ja työväki näillä paikkakunnilla pääsisi kurjasta asemastaan saadessaan työtä rakennusaikana ja radan valmistuttua metsähoidollisissa metsätoissa, kun nykyään kuljetetaan kulkuneuvojen puutteessa vain paras puu maailmanmarkkinoille — haapapuut kolo-taan pystyyn ja jätetään lahoamaan puhumattakaan halko- y. m. heikommasta puulajista, jotka rikkaruohona turmelevat metsän jalomman puun kasvua. Jos ratayhteys saadaan, niin tällöin on mahdollista järkipäisempi metsänhoito näilläkin syrjäisemmillä paikkakunnilla.

Tämän vuoksi ei mielestäni rautatieasioissa saisi jättää ulkopuolelle seutukuntia, jotka mitä kipeimmin kaipaavat päästä rautatieverkoston yhteyteen ja josta olisi hyötyä ennenkaikkea myöskin valtiolle, minkä vuoksi olisikin syytä rautatierakennuksia määrättäessä, niinkuin useat edelliset puhujat ovat myös viittanneet, ottaa huomioon valtion ja kansamme taloudellinen kohottaminen ja todelliset laskelmat.

Edellä sanomani perusteella esitän, että kulkulaitosvaliokunta käsitellessään nyt esillä olevaa hallituksen esitystä laiksi rautateiden rakentamisesta, ottaisi huomioon ja sisällyttäisi lakiin ed. Heikkisen y. m. toivomusaloitteen n:o 105 koskeva rautatien rakentamista Karjalan radalta Sysmäjärven asemalta Savon radalle.

Ed. Pennanen: Jos vetäisi johtopäätöksen siitä kuvasta, minkä eduskunnan istunto tällä hetkellä tarjoaa, niin päätelmä olisi se, ettei eduskunnassa enää esiinny ollenkaan harrastusta rautatieasioihin. Me tiedämme kumminkin kaikki, että tätä harrastusta on ollut aikaisemminkin

yleensä kulkulaitosasioihin ja nimenomaan rautatieasioihin. Tällä kertaa näillä valtiopäivillä tämä harrastus näyttää esiintyvän kahdenkertaisena ainakin siinä suhteessa, että edustajat ovat valtiopäiväin alussa tekemiensä ja valiokuntaan jo lähetettyjen toivomus- ja raha-aloitteiden ohella tehneet, hallituksen esityksen annettua, samoista rautatiesuunnista lakialoitteita, ainakin 8 kappaletta minä olen sellaisia nähnyt. Minä ja eräät toiset edustajat olemme myöskin jättäneet toivomusaloitteen rautatien rakentamisesta Joensuusta Ilomantsiin. Mutta me olemme jo kokeneet, että sekä tämän, kuten yleensä kaikkien uusien rautateiden suuntien puolesta ennättää yleensä karttua aloitteita vuosien varrella melkoinen luku, vaikka samasta suunnasta tehtäisiin yksi kappale kullakin eri vaalikaudella. Tahtomatta nyt tässä sydänyön aikana pitemmälti kuluttaa eduskunnan aikaa, pyydän vain aivan lyhyesti lausua kulkulaitosvaliokunnalle eduskunnan pöytäkirjan välityksellä sellaisen toivomuksen, että valiokunta, miten se muuten suhtautuneekin hallituksen esitykseen, sisällyttäisi siihen vuosien 1934—1938 rautatierakennusohjelmaan rautatien rakentamisen Joensuun kaupungista Ilomantsiin. Tästä suunnasta on jätetty kaksikin toivomusaloitetta, numerot 103 ja 104, ja josta ratasuunnasta viime valtiopäiväin kulkulaitosvaliokunta sanoo, että „Se laaja alue, joka tulisi kuulumaan tämän rautatien vaikutuspiiriin, on rajaseutuhuollon tärkeimpiä alueita ja jo senkin vuoksi eduskunnan vuonna 1925 tekemän päätöksen mukaisesti huomioon otettava rautatierakennussuunnitelmaa laadittaessa.” Minä siis rohkonen toivoa, että kulkulaitosvaliokunta paitsi muita eduskunnan asiakirjoja kiinnittäisi huomiota tähän lukemaani kohtaan viime valtiopäiväin kulkulaitosvaliokunnan mietinnöstä sekä myöskin siihen päätökseen, jonka eduskunta vuonna 1925 asiassa on tehnyt.

Ed. T a k a l a: Herra puhemies! Kun täällä harvalukuisten edustajain joukossa on kuitenkin kulkulaitosvaliokunnan puheenjohtaja, niin lausun minäkin hänelle kulkulaitosvaliokunnalle terveisiä vietäväksi tästä ratakysymyksestä.

Vaikka en voikaan yhtyä hallituksen esitykseen rautateiden rakennusohjelmasta, niin täytyy kuitenkin tunnustaa, että hal-

litus on pyrkinyt ratkaisemaan rautateiden rakentamiskysymyksen sikäli oikeaan suuntaan, että se suunnittelee rautateitä rakennettavaksi suurille rautatiettömille alueille. Mielestäni Etelä-Suomen rautatietarve onkin pitkäksi aikaa tyydytetty ja valtakunnan kokonaisuuden kannalta katsoen huomio kiinnitettävä suurille rautatiettömille alueille Pohjois-Suomessa, Savossa, Pohjois-Karjalassa ja Keski-Suomessa.

Meillä on tullut tavaksi tehdä rautatierakennuksista 5-vuotissuunnitelma ja hallitus ei poikkea tälläkään kertaa siitä. Kuitenkin monissa muissa maissa, esim. naapurimaassamme Eestissä, on hyväksytty rautateiden rakennussuunnitelma useiksi vuosikymmeniksi. Meidän maamme on harvaan asuttu ja asutuskeskuksia saattaa nousta lähivuosisikymmenien aikana alueille, missä nyt nähdään vain sydänmaita. Tältä pohjalta katsoen meillä ei voida ajatella niin pitkäaikaista rakennussuunnitelmaa rautateihin nähden, mutta mielestäni olisi paikallaan, että tuollainen suunnitelma tehtäisiin ainakin kolme kertaa pitemmälle ajalle kuin mitä hallitus nyt esittää. Silloin luonnollisesti voitaisiin myöskin useampia ratasuuntia sijoittaa ohjelmaan. Sitäpaitsi, jos valtio yleensä käyttää ulkomaista luottoa, voitaisiin sitä parhaiten käyttää rautatierakennuksiin, koska tulevatkin sukupolvet tulevat nauttimaan niiden eduista. Pelkästään verotuksella koottavilla varoilla rautatieverkostomme tihentäminen voi ymmärrettävistä syistä käydä hitaasti. Kuitenkin olisi tärkeätä mahdollisimman nopeasti vetää kaukana rautatiestä olevat seudut elimelliseen yhteyteen muun valtakuntaruumiin kanssa ja saattaa syrjäseutujenkin veronmaksajat nauttimaan niistä eduista, joita rautateiden piirissä olevat saavat nauttia.

Hallitus on asettunut vastustamaan poikki maan kulkevien ratojen rakentamista, nojautuen kulkulaitoskomitean kantaa, jonka mielipiteen mukaan poikkiradat eivät tulisi kulkemaan liikenteen luonnolliseen suuntaan. Tämä liikenteen „luonnollinen suunta” Helsingin näkökulmasta katsottuna on pohjoisesta etelään, mutta minä uskaltaisin väittää, että tässä laajassa maassa on liikenteelle luonnollisia suuntia nimenomaan rautateiden ollessa kysymyksessä silloinkin, vaikka rautatiet eivät aina olisikaan käännettynä Etelä-Suomea tai

pääkaupunkia kohti. Ja liikenteelle annetaan luonnolliset suuntansa juuri rautateilla.

Se rautatie, joka on suunniteltu yhdistämään Pohjois-Karjalaa, Pohjois-Savoa, Keski-Suomea ja Etelä-Pohjanmaata, tulisi suuntaamaan liikenteen juuri luonnolliseen suuntaan, lähimpään merisatamaan. Minä en jaksa käsittää, niinkuin kulkulaitoskomitea ja hallitus väittävät, että juuri tämän poikkiradan vaikutus ei olisi sillä laajalla ja metsärikkaalla alueella, jonka kautta se tulisi kulkemaan, yhtenäinen. Tuntuu myöskin liikaa sanotulta siinäkin, että tällä radalla tulisi vain vähässä määrässä olemaan liikennettä. Minä en jaksa myöskään ymmärtää sitä kulkulaitoskomitean kantaa, jolle hallitus on antanut niin suuren arvon, että se mainitsee siitä esityksensä perusteluissa ja jonka mukaan Keski-Suomeen rakennettavan rautatien suunta olisi valittava siten, että siitä tulisi lyhin tie Pohjois- ja Etelä-Suomen väliselle kaukoliikenteelle. Tätä liikennettä välittäviä ratoja meillä alkaa olla jo tarpeeksi. Tuollaisen radan rakentamisella vähennettäisiin liikennettä jo valmiina olevilla, pohjoisesta etelään kulkevilla radoilla ja tehtäisiin ne kannattamattomiksi. Jos esim. kulkulaitoskomitean ehdotus Keski-Suomen rataksymykseen nähden hyväksyttäisiin, jäisi silloin rautatie Haapamäki—Ylivieska kokonaan paikallisradaksi. Onko nyt meillä varaa rakentaa näin läheltä samaan suuntaan kulkevia ratoja? Tässä minä uskaltaisin olla ed. Vilhulan kanssa eri mieltä.

Suositan sentähden kulkulaitosvaliokunnalle, että Keski-Suomenkin rautatietarve tyydytettäisiin Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan ja Etelä-Pohjanmaan yhdistävällä radalla, joka kulkisi näiden viimeksimainittujen maakuntien keskuspaikkojen kautta ja halkaisisi kokonaan myöskin varsinaisen nousevan Keski-Suomen maakunnan. Tässä mielessä kulkulaitosvaliokunnalla on syytä tarkoin tutustua tätä ratasuuntaa koskeviin eduskunnalle jätettyihin aloitteihin.

Ed. Schildt: Pyytäisin tässä lyhyesti suositella eduskunnan pöytäkirjan kautta kulkulaitosvaliokunnalle seuraavaa:

Rakennettu Lahden—Heinolan rata on viety kalliilla kustannuksilla Kymijoen yli ja päättyy nyt Heinolaan. Olisi odottanut, että nyt olisi tätä rataa jatkettu edelleen

ja se olisi viety päämääräänsä Otavaan, sillä eihän voida pitää suotavana, että tällainen kallis siltakustannus jätetään siihen, ilman että lopulliseen päämäärään pyritään. Kun täällä näissä annetuissa laki-aloitteissa on suositeltu myös rakennettavaksi rautatie Jyväskylästä Riihimäelle, niin pyytäisin sen sijasta suositella sille suuntaa Jyväskylä—Heinola, joka paremmin halkaisee sen suuren rautatiettömän alueen, joka Sisä-Suomessa on.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja hallituksen esitys lähetetään kulkulaitosvaliokuntaan.

12) Ehdotuksen laiksi rautatierakennuksista vuosina 1934—38

sisältävä ed. Kiviojan lak. al. n:o 46 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

13) Ehdotuksen laiksi rautatierakennuksista vuosina 1934—38

sisältävä ed. Eskolan y. m. lak. al. n:o 47 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

14) Ehdotuksen laiksi rautatierakennuksista vuosina 1934—38

sisältävä ed. Aaltosen lak. al. n:o 48 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

15) Ehdotuksen laiksi rautatierakennuksista vuosina 1934—38

sisältävä ed. Hännisen y. m. lak. al. n:o 49 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

16) Ehdotuksen laiksi rautatierakennuksista vuosina 1934—38

sisältävä ed. Räisäsen lak. al. n:o 50 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

17) Ehdotuksen laiksi rautatierakennuksista vuosina 1934—38

sisältävä ed. Vaaraman y. m. lak. al. n:o 51 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti kulkulaitosvaliokuntaan.

Puhemies: Kun edustajille on jaettu ed. Hästbackan lakialoite n:o 52 ja ed. Kaasalaisen lakialoite n:o 53, niin voitaneen nekin esitellä valiokuntaan lähettämistä varten.

Puhemiehen ehdotus hyväksytään.

Esitellään ja lähetetään kulkulaitosvaliokuntaan

Ehdotuksen laiksi rautatierakennuksista vuosina 1934—38

sisältävä ed. Hästbackan y. m. lak. al. n:o 52; sekä

Ehdotuksen laiksi rautatierakennuksista vuosina 1934—38

sisältävä ed. Kaasalaisen lak al. n:o 53.

Pöydällepanot:

Pöydällepanoa varten esitellään ja puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle seuraavaan istuntoon

**18) Ehdotuksen laiksi tuulaakimaksun laske-
misen perusteesta**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 8;

19) Lontoon lähetystön kiinteistön myyntiä

tarkoittavan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5;

20) Ehdotuksen laiksi vakuutusneuvostosta ja ehdotuksen laiksi valtion tapaturmatoimistosta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 4;

21) Määrärahan myöntämistä valtion eläinlääkintölaboratorion uuden tallirakennuksen käyttökuntoon saattamista varten

tarkoittavan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6; sekä

22) Lisämäärärahan myöntämistä valtion maiden asuttamisen johdosta erinäisille toimihenkilöille suoritettaviin palkkioihin ja korvauksiin

tarkoittavan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 7.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi perjantaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 23,40.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Anton Kotonen.

25. Perjantaina 17 p. marraskuuta 1933

kello 14.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi eräiden väkijoumalakia vastaan tehdyistä rikoksista tuomittujen henkilöiden pitämisestä yleisessä työssä .....

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 13; lakivaliokunnan mietintö n:o 6; hallituksen esitys n:o 41.

2) Ehdotus laiksi eräiden kapinaan osaaottaneiden henkilöiden armahtamisesta .....

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 14; lakivaliokunnan mietintö n:o 8; ed. Kiviojan y.m. lak. al. n:o 18.

Toinen käsittely:

3) Ehdotus laiksi työttömyyskassoista, joilla on oikeus saada apurahaa valtion varoista .....

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 15; työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 35.

4) Ehdotus laiksi maatalouskiinteistöistä saatujen tulojen verottamisesta kaupungeissa ja kauppaloissa ..

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 16; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 7; hallituksen esitys n:o 29.

5) Ehdotus laiksi torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrauksesta 12 päivänä maaliskuuta 1909

Siv.

804

813

823

832

Siv.

840

”

”

856

858

859

annetun asetuksen 67 §:n muuttamisesta .....

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 17; maatalousvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 36.

6) Ehdotus laiksi maalaiskuntain asutuslautakunnista 5 päivänä toukokuuta 1925 annetun lain 1, 8 ja 10 §:n muuttamisesta .....

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 18; maatalousvaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 37.

7) Ehdotus laiksi valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n muuttamisesta ....

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 19; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6; ed. Vilhulan y.m. lak. al. n:o 3.

Ensimmäinen käsittely:

8) Ehdotus laiksi tuulaakimaksun laskemisen perusteesta vuonna 1934 .

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 8; hallituksen esitys n:o 52.

9) Ehdotukset laiksi vakuutusneuvostosta ja laiksi valtion tapaturmatoimistosta .....

Asiakirjat: Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 59.

10) Ehdotus laiksi Valtioneuvoston oikeuttamisesta myymään Lontoon lähetystön kiinteistö .....

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 12.

Ainoa käsittely:

11) Ehdotus hyökkäyskäsitteen määrittelemisestä Lontoossa 3 päivänä heinäkuuta 1933 tehdyn sopimuksen hyväksymisestä .....

Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 8; hallituksen esitys n:o 54.

12) Ehdotus määrärahan myöntämisestä valtion eläinlääkintölaboratorion uuden tallirakennuksen käyttökuntoon saattamista varten .....

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6; hallituksen esitys n:o 31.

13) Ehdotus lisämäärärahan myöntämisestä valtion maiden asuttamisen johdosta erinäisille toimihenkilöille suoritettaviin palkkioihin ja korvauksiin .....

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 7; hallituksen esitys n:o 46.

Esitellään:

14) Hallituksen esitys n:o 60 lainan ottamisesta väkijuomain salakuljetuksen vastustamisesta aiheutuviin menoihin sekä tästä vuoden 1933 tuloja menoarvioon tehtävästä lisäyksestä .....

15) Hallituksen esitys n:o 61 erinäisistä muutoksista ja lisäyksistä Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle annettuun kirkkolakiin .....

Pöydällepanoa varten
esitellään:

16) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3 englannin kielen saattamista pakolliseksi oppiaineeksi oppikouluihin tarkoittavan toivomusaloitteen johdosta .....

17) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4 almanakkojen ja kalenterien julkaisemisen erioikeuden lopettamista tarkoittavan toivomusaloitteen johdosta .....

Siv.

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat von Freneckell, Heikkinen Honkala, Kaijalainen, Kivenoja, Leiwo, Mattsson, Paasivuori, Setälä, Soininen, Somersalo, Syrjänen ja Toivola.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä istunnosta sairauden takia ed. Kivenoja ja läheisen omaisen kuoleman johdosta ed. Syrjänen, läheisen omaisen sairauden johdosta tämän istunnon loppuosasta ed. Oulasmaa, ulkomaanmatkan takia ensi viikon loppuun ed. von Freneckell, kunnallisten tehtävien takia ensi tiistaiksi ed. Sariola sekä yksityisten asiain takia tämän istunnon alkuosasta edustajat Honkala ja Leiwo.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kalliokoski: Suuri valiokunta kokoontuu huomenna kello 9.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi eräiden väkijuomalakia vastaan tehdyistä rikoksista tuomittujen henkilöiden pitämisestä yleisessä työssä.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 41, jota on valmis-televasti käsitelty lakivaliokunnan mietinnössä n:o 6 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 13, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on, mitä tulee lakiehdotuksen julistamiseen kiireelliseksi, suuren valiokunnan mietinnössä siitä esitetty ehdotus. Ensin sallitaan keskustelu asiasta, sen jälkeen teh-

dään päätös lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi. Siinä tapauksessa, että suuren valiokunnan tätä koskeva ehdotus hyväksytään, päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä taikka hylkäämisestä. Mutta jos ehdotus lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi hylätään, on päätös tehtävä lakiehdotuksen hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin taikka sen hylkäämisestä. Keskustelun kuluessa on esitettävä kaikki ehdotukset, jotka halutaan asiassa tehdä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Sisäasiainministeri Puhakka: Herra puhemies! Niiden sangen ankarien toimenpiteiden johdosta, joihin viime aikoina valtiovallan taholta on ryhdytty laittoman väkijuomaliikkeen tukahduttamiseksi, on tässä liikkeessä, saatujen tietojen mukaan, ollut havaittavissa jonkinlainen pysähdys. Ilmoitetaan, että väkijuomien salakuljettajat ja kauppiaat ovat asettuneet odottavalle ja epäroivälle kannalle siihen nähden, kannattaako liikettä enää ainakaan tähänastisissa muodoissa jatkaa, vai olisiko siitä luovuttava tai koetettava etsiä uusia toimintamuotoja. Tähän on osaltaan vaikuttanut myöskin se uhka, minkä käsiteltävänä oleva lakiehdotus, sellaisena kuin hallitus oli sen esittänyt ja lakivaliokunta ehdottanut hyväksyttäväksi, sisälsi. Suuren valiokunnan lakiehdotuksen 1 §:ään lisäämä ja eduskunnan hyväksymä 2 momentti on kuitenkin saanut sellaisen sisällön, että se on tullut kysymyksessä oleville rikoksentekijöille yhtä yllättäväksi kuin tehokkaaksikin helpotukseksi. Asian toisessa käsittelyssä huomautin, että kun edellytetty toimenpide voisi kohdata niitä, jotka ovat tehneet rikoksen ennen lain voimaantuloa, vain sillä ehdolla, että olisi ei ainoastaan syytä varoa heidän jatkavan rikollista toimintaansa, vaan myöskin, että he siten elämäntavallaan tuottaisivat vaaraa yleiselle järjestykselle, turvallisuudelle tai siveellisyydelle, niin viimeksimainittu ehto siirtäisi itse asiassa lain vaikutuksen keskimäärin vuodeksi eteenpäin. On huomattava, että sellaisessa laissa, josta nyt

on kysymys, ei tällä ehdolla voitane tarkoittaa muuta kuin sitä, että rikoksentekijä välittömästi omalla elämäntavallaan saattaa järjestyksen, turvallisuuden tai siveellisyyden vaaranalaiseksi, jotavastoin hänen elämäntapansa välilliset seuraukset eivät voisi asiaan vaikuttaa. Ne kysymykseen tulevat rikoksentekijät, joiden elämäntavalla välittömästi on tällainen vaikutus, ovat verrattain vähäisiä tekijöitä laittomassa väkijuomaliikkeessä, tavallisesti pienien väkijuomaerien valmistajia, myyjiä tai kuljettajia. Sitävastoin ne, joiden rikollisella toiminnalla on laajemmat mittasuhteet, etupäässä salakuljettajat, suurkauppiaat ja salakuljetuksen rahoittajat, vaikka ovat voineet laitonta liikettensä harjoittaa vuosikymmenenkin ajan, eivät kaikki ole meidän maassamme koskaan edes käyneet, eivätkä siis elämäntavallaan välittömästi saattaneet yleistä järjestystä, turvallisuutta tai siveellisyyttä täällä vaaranalaiseksi. Sama on asianlaita ainakin enimmissä tapauksissa myös m. m. Suomessa oleskeleviin spriitrustien osakkaisiin nähden, jotka voivat ulkonaisessa elämässään esiintyä täysin moitteettomasti, jopa tehdä lahjoituksia yleishyödyllisiin tarkoituksiin j. n. e. Mutta juuri näihin laittoman väkijuomaliikkeen suurtekijöihin oli hallituksen tarkoitus kohdistaa lain taannehtiva vaikutus, koska heidän toimintansa luo pienempien rikollisten toiminnalle sen pohjan ja ne edellytykset, joita vailla viimeainitut eivät voisi ainakaan sanottavasti toimiakaan.

Kuten edellä lausumastani pitäisi käydä jokaiselle edustajalle selväksi, käsiteltävänä oleva lakiehdotus, sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä hyväksytty, ei näytä antavan hallitukselle niitä valtuuksia, jotka sille olisivat tällä hetkellä kaikkein tärkeimmät ja joista lain pikainen teho on riippuvainen. Kun lakiehdotus muilta osiltaan kuitenkin on tyydyttävä ja siis vie asiaa eteenpäin, ja kun hallituksella, jos ehdotus tulee laiksi, on tilaisuus aikanaan antaa eri esitys 1 §:n 2 momentin muuttamisesta, eivät edellä koskettelemani seikat ole sellaisia, että ne olisivat esteenä lakiehdotuksen hyväksymiselle.

Ed. Estlander: Herr talman! De i propositionen föreslagna, från det normala alldeles avvikande åtgärderna moti-

veras med att de förbrytare det här gäller att komma in på livet gjort en mot rättsordningen stridande verksamhet till sitt yrke och näringsfång. Att smuggling och andra brott mot lagen om alkohol drycker är både synnerligen förkastlig och jämväl utgör en samhällsfara, det vill väl ingen bestrida. Men man stannar dock tveksam inför den konklusion, som i propositionen drages, nämligen „att de brottsliga sålunda förverkat sin moraliska rätt till de förmåner nutida rättsordning eljes garanterar.”

Jag nödgas anmärka, att detta uttalande, om därmed verkligen avses vad som säges, icke är värdigt statsmakten i ett civiliserat samhälle. Ty det innebär att vissa förbrytare förklaras i akt, göras fängelfria i förhållande till straffmakten, som gentemot dem förklarar sig obunden av sina egna rättsnormer. Detta var den gråa forntidens uppfattning, då grova brottslingar förklarades icke längre vara medlemmar av rätts- och fridsförbundet. Man ville dock tro, att staten nuförtiden hölle sig förpliktad att skänka alla samma skydd inför lagen, om icke av hänsyn till förbrytarens mänsklighet, så åtminstone för att visa aktning mot sina egna domstolar, då de döma efter lagen. En motsatt uppfattning eller den uppfattning, som propositionen gjort till sin, är ett återfall i barbari och den sats, som här proklamerats, hör hemma i den atmosfär av statlig maktfullkomlighetsdyrkan, som nuförtiden omsveper så många länder. Om verkligen det vore så, att dylika emot all naturlig rättskänsla stridande åtgärder, som ett retroaktivt återverkande straff innebär, måste tillgripas i de fall propositionen avser, så frågar man sig i namn av allas likhet inför lagen, om icke det hos oss dessa år funnits och kanske ännu finnes ligor av yrkesförbrytare, vilka utföra för stat och samhälle vida farligare brott utan att regeringen funnit nödigt på dem tillämpa sådana ytterlighetsåtgärder, ja, kanske ej ens alltid påkallat en sträng tillämpning av gällande lag.

Det får heller icke alldeles förbises, att smuggling m. fl. dylika brott utgöra en direkt följd av den föregående, mångåriga missriktade alkohollagstiftningen, vilken jämte flere andra faktorer bidragit till att fördunkla laglydnaden. Om smuggling

alltjämt liksom förut lönar sig, beror det av allmänhetens medhåll och understöd. Detta sorgliga faktum borde mana lagstiftaren att icke skapa nya lagar, vilkas tveaktiga halt ökar förvirringen i rättsbegreppen. Det kräves längre tider och andra medel än dem regeringen nu föreslår, till att häva den likgiltighet för det allmänna bästa och det förakt för lag, som fått så rundlig tid att inrota sig. I främsta rummet är det väl därför till en moraliskt uppbyggande verksamhet på detta som på många andra områden vi nu måste sätta vårt hopp. Ett stärkande av den inre motståndskraften kan ensamt avhålla från skadligt bruk av rusdrycker och hindra allmänheten att gynna olaglig import och annan dylik trafik. Men mycket olyckligt vore det, om lagstiftningen och opinionsbildningen begynte återgå till förbudslagstiftningen.

Visst är att det är vida svårare att råda bot på missförhållanden av den art, som här är i fråga, än att framkalla dem, och därför måste man också räkna med att i detta fall en längre tid kan komma att åtgå än den regeringen i sin otålighet nu har tagit i beräkningen för att få dessa missförhållanden avhjälpta. Det är icke skäl att låta förleda sig till överdrivna handlingar uti en så allvarsam situation som den nuvarande.

Men jag återgår till lagförslaget. Även med de ändringar riksdagen infört bör det enligt min tanke förkastas på skäl som reservationsvis i lagutskottet anförts. Det är dock en alltför allvarlig sak att röra vid fällda, laga kraft vunna domar. Endast som benådning billigar rätten dylika ingrepp. Över allt har detta erkänts och inom rättsvetenskapen är detta en av de mest oomtvistliga grundsatser. Men lagförslaget söker att kringgå detta utan att låtas om att själva denna rättsgrundsats, som man föregiver sig vilja respektera, lika fullt undermineras. Ändringen, som i stora utskottet tillkommit, har icke betagit lagen denna dess fränstötande karaktär. Och när man vet, att den nya lagen förklarats vara utan all betydelse, om den ej erhåller retroaktiv kraft, kan man icke hysa tillförsikt att den administrativa prövningsrätten skulle nyttjas blott med beaktande av det rättvisa i varje särskilt fall. Än mer måste detta betvivlas, då i

lagutskottets betänkande detta retroaktiva ingripande i domstolarnas beslut i dessa brottmål förordas på en så ihålig motivering som att tvångsinternering eller låt vara också allmänt arbete icke utgör ett straff utan blott ett medel att skydda samhället mot förbrytare.

Också i propositionen skiner samma uppfattning igenom, att det här nämligen icke är fråga ens om rättvisa, utan om lämplighetsåtgärder allenast. Är det då således också regeringens mening, att i dylika fall samhället med avvikelse från grundlag och allmän strafflag kan tillgripa vilka medel som helst för att nå ett tillfälligt syfte? Bland folkrepresentationens medlemmar har hänvisats på ett vida effektivare medel som i sådana fall kunde komma till användning, i själva verket det allra verksamaste medel att skydda samhället mot dessa 399 individer, vilka staten har i sin vård. Ville måhända regeringen betrakta ett retroaktivt ingripande i rättsskipningen för att ernå ett dylikt ofelbart skydd mot de brottsliga befärade framtida verksamhet såsom rättfärdigat genom den grundsats regeringen i föreliggande proposition proklamerat?

Man behövde ju icke kalla ett sådant ultima ratio för ett straff. Bort det! Det vore endast fråga om ett skydd, om ett medel som regeringen vill hava överlämnat i sin hand, att „nå ett syfte, vilket under nuvarande förhållanden annars icke skulle uppnås.” Är icke dessutom denna skillnad mellan straffet och dess syfte å ena sidan och skyddet av samhället å den andra alltför mycket vad man plägar kalla för tillfället uppfunnet? Hava ej alla de straff, som enligt vår strafflag fällas, till gemensamt syfte att jämväl skydda staten och samhället? Det är länge sedan statens straffmakt upphörde att söka sin grund enbart i vedergällningens teori, ja dess värre också i fråga om förbättringssyftet som grund för kriminalrätten. Därför ter det sig icke så litet förlegat teoretiskt att i denna allvarsamma konkreta sak komma fram med distinktionen mellan straffpåföljd och administrativa skyddsåtgärder, när det gäller påföljder av den reelt ingripande bärvidd som denna. Och cyniskt är det, om ett dylikt argument nyttjas för, att slå blå dunst i ögonen på lek-

mannen och försöka bortförklara, att det här gäller ett svårt retroaktivt ingripande i rättstillståndet, i laga kraft vunna domar, vilka skulle kullhåvas, och i enskilda medborgares enklaste rättigheter, deras likhet inför lagen, deras frihet och deras möjlighet att efter utståndet straff få återvända till samhället.

Herr talman! Jag ber att få föreslå, att detta lagförslag icke må förklaras för brådskanie.

Pääministeri Kivimäki: Ed. Estlanderille on sanottava, että ammattimaisilla salakuljettajilla ja muilla heihin verrattavilla rikollisilla todellakaan ei ole siveellistä oikeutta, niinkuin hallituksen esityksessäkin sanotaan, siveellistä oikeutta niihin etuihin, joita nykyaikainen oikeusjärjestys muutoin kansalaisille takaa. Ne rikolliset, jotka ovat ottaneet oikeudenvastaisen toiminnan ammatikseen ja elinkeinokseen, ovat yhteiskunnan parasiitteja, joita on kohdeltava kaikella valtiovallan ankaruudella, ja elleivät säännölliset keinot näytä riittävän heihin käsiksi pääsemiseksi, on turvaututtava ylimääräisiin keinoihin (Ed. Wiik: Mielivaltaan!). Onkin sanottava, kuten herra sisäministeri täällä on huomauttanut, että eduskunta on ilman aihetta supistanut hallituksen valtuuksia salakuljetuksen tyrehtyttämiseksi. Hallitus ei voi nyt sillä ankaruudella, jota se oli ajatellut, taistella tätä pahetta vastaan.

Esillä oleva ehdotus tulee kuitenkin tarjoamaan viranomaisille erinäisiä mahdollisuuksia tehdä vaarattomiksi ne väkijuomalain ammattimaiset rikkojat, jotka joutuvat rikkomuksistaan vastaamaan. Tahtoisin kuitenkin saada korostetuksi, ettei tänäänkään lain kautta tietenkään saada väkijuomalain rikkomista kokonaan lopetetuksi eikä tuosta rikkomisesta elävää ammattikuntaa tyystin hävitetyksi, koska siihen pääsemiseksi on vielä tarpeen, että todella kaikki lainrikkijat saadaan selville ja teostaan vastuuseen. Se taas ei ole mahdollista yksin viranomaisten toimin, vaan siihen tarvitaan lisäksi kansalaisten vapaaehtoista apua. On näet itsestään selvää, että väkijuomalain rikkojat koettavat kaikin keinoin kiertää ja eksyttää viranomaisia, joten rikkomusten selville ja todistetuksi saaminen tuottaa suuria vaikeuksia. Sen sijaan satuu tietysti jokseenkin usein, että yksityiset

kansalaiset saavat tietoonsa väkijuomalain rikkomista ammattinaan harjoittavan henkilön tai paikan, jossa tällaista rikkomista harjoitetaan. Tällaiset tapaukset olisi viranomaisille ilmoitettava. On todennäköistä, ja julkisuudessaakin on siitä näkynyt merkkejä, että väkijuomalain rikkomisista ei tehdä ilmoituksia siitä syystä, että ilmoittaja katsoo tulevansa jonkinmoiseen ilmiantajan asemaan siinä mielessä kuin tätä ajateltiin venäläisvallan aikana, sortovuosina, jolloin halpamieliset henkilöt oman edun tavoittelusta taikka kostonhimosta saattoivat kunniallisia ihmisiä valtiollisen vainon alaisiksi (Ed. Voionmaa: Ja kieltolain aikana!). Väkijuomarikoksen ilmoittajan rinnastaminen venäläisajan ilmiantajaan ei kuitenkaan näytä olevan missään suhteessa paikallaan. Viimemainittu kylvi hajaannusta yhteiskuntaan omien yksityisten pyyteittensä vuoksi, kun sen sijaan henkilö, joka tiedoillaan auttaa ammattimaisen väkijuomalain rikkojan vaarattomaksi saattamista, tukee yhteiskuntaa sen taistelussa vaarallista vihollista vastaan. Kun ammattimaista väkijuomalain rikkomista tapahtuu niin laajassa mitassa, ettei taistelu sitä vastaan ainoastaan vaadi valtiovallalta suuria ponnistuksia ja rahallisia uhrauksia, vaan tämä lain rikkominen myöskin vaikuttaa demoralisoivasti laajoihin kansalaispiireihin, täytyy sanoa, että sellainen henkilö, joka tietää väkijuomalain rikkojan taikka paikan, jossa tätä lakia rikotaan, eikä ilmoita siitä viranomaisille, täyttää huonosti velvollisuutensa kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä. Tämän voi sanoa sitä suuremmalla syyllä, kun on todettava, että väkijuomalain ammattimaisessa rikkomisessa on kysymyksessä rikollisuus, jonka suhteen ei yhteiskunta ole voimaton, jos vain kaikki kansalaiset, jotka laille antavat arvoa, haluavat olla mukana tuon rikollisuuden tukahduttamisessa. Asiahan on niin, että ammattimainen väkijuomalain rikkoja ei voi rikollista toimintaansa harjoittaa, elleivät muut kansalaiset häntä tavalla tai toisella suosi tai suojele. Ellei kukaan ostaisi väkijuomia laittomasta kaupasta, olisi tällainen kauppa tietysti äkkiä tuomittu häviämään. Mutta jo sekin, että kukin niistä henkilöistä, jotka eivät tahdo itse olla missään suhteessa laittomaan väkijuomaliikkeeseen, aina arvelematta ilmoittavat viranomaisille, saatuaan tietoonsa

laittoman väkijuomaliikkeen harjoittajan taikka harjoituspaikan, riittää tekemään lainrikkokojain toiminnan ennen pitkää mahdolltomaksi. Kansalaisten vapaaehtoisen toiminnan pitää siis tässä työssä tulla valtiovallan ja viranomaisten avuksi. Pitäisi toki päästä siihen, että esim. kansanedustajat, jotka saavat tietoonsa, että jossakin määrättyssä talossa, pääkaupungissa tai muualla, on sellaisia väkijuomapaikkoja, siitä heti ilmoittavat sisäministerille taikka poliisiviranomaisille (Eduskunnasta: Aivan oikein!). Se antaisi käytännössä paljon paremman tuloksen kuin pitkät puheet täällä siitä, että pääkaupungissa ja muualakin on taloja, joissa harjoitetaan laitonta väkijuomaliikettä (Eduskunnasta: Oikein!).

Ed. Voionmaa: Herra puhemies! Tahdon heti alussa mainita, että aion äänestää esilläolevan lakiehdotuksen hyväksymisen puolesta, vaikka teen sen osittain toisinlaisin perustein kuin ne, mitä hallituksen esityksessä ja valiokuntain mietinnössä ja eräissä puheenvuoroissa täällä eduskunnassakin on esitetty. Yleensä olen valmis hyväksymään laitonta alkoholiliikettä vastaan melkeinpä miten ankaria toimenpiteitä tahansa, mitä maan alkoholipoliitikasta vastuullinen hallitus tahtoo eduskunnalle esittää, kunhan esitetyt toimenpiteet eivät ole sellaisia, että ne jollakin tavalla edistävät alkoholismia.

Nyt esitetyt toimenpiteet siinäkin muodossa, minkä ne ovat saaneet eduskunkäsittelyssä, ovat kieltämättä outoja ja tavattomia. Täällä on jo huomautettu, ettei kieltolain aikana niitä eduskunnassa olisi otettu kuuleviin korviinkaan, vaikka ne silloin olisivat olleet paljon enemmän oikeutettuja kuin nyt. Mistä nyt tämä suuri virkainto, josta ennen ei ole nähty jälkeäkään? Hallituksen taholta on hiukan puutteellisesti ja epäselvästi perusteltu tätä outoa ja tavatonta toimenpidettä. Kun ministeri Puhakka hallituksen esitystä eduskunnassa esiteltäessä lausui, että näihin tavattomiin rankaisutoimenpiteisiin on ryhdyttävä, koska puheena oleva rikollisuus „menee kauas niiden rajojen ulkopuolelle, joiden sisällä normaalin ja normaalsen lainsäädännön tarkoittama rikollisuus pysyttelee”, on se hebreankieltä. Kun herra ministeri lisäsi, että puheenaolevat rikolliset ovat, „tekemällä rikollisen toiminnan

ammattikseen ja elinkeinokseen, menettäneet siveellisen oikeutensa niihin etuihin, jotka nykyaikainen oikeusjärjestys muutoin takaa", ei sekään vielä riitä näin harvinaisen ankaran rangaistuksen perusteluiksi. Sillä ammatiksi ja elinkeinoksi kehittynyttä rikollisuutta on, paratkoon, ollut ennenkin ja on edelleen hyvin paljon muutakin kuin tämä, ilman että se olisi saanut ministerin hiukset tällä tavoin nousemaan pystyyn.

Onko sitten, tulee kysyneeksi, itse aine, alkoholi, sellainen, niin vaarallinen, että sen laitonta ja kontrolloimatonta levittämistä olisi aivan erityisen ankarasti rangaistava. Monet ovat sitä mieltä ja minäkin kyllä olen sitä mieltä. Se on minulle pääsyy, minkä vuoksi minä hyväksyn tämän lakiehdotuksen. Mutta valtiolta ei ole sitä mieltä, eikä voi olla sitä mieltä, koska se itse harjoittaa alkoholiliikettä, onpa Alkoholiliike suorastaan edistänyt alkoholin myyntiä kansalle. Muutenhan ei voi käsittää esimerkiksi Karhu-viinan liikelle laskemista ja Alko-ravintolan, tuon kansan „maitopisaraksi" kutsuman laitoksen avaamista Siltasaarella, josta entiset sukupolvet suurella vaivalla koettivat saada kaiken alkoholiliikkeen hävitetyksi. Mutta jos alkoholia ei katsota vahingolliseksi ja vaaralliseksi aineeksi, niin miksi tämän itsessään viattomana pidetyn aineen ammatimaisesti harjoitettua rikollisuutta rangaistetaan niin tavattoman ankarasti, vaikka toisten samanlaisina pidettävien ja valtiotaloudelle myöskin tärkeiden verotusesineiden, kuten kahvin ja tupakan ammattimaisesta salakuljetuksesta ei tiettävästi rangaista niin ankarasti.

Valtiovallalla täytyy siten olla muita syitä tällaisen lain esittämiseen. Käsitänkin, että oikeana syynä tämän lain esittämiseen on se, että laitton alkoholiliike on paisunut niin suureksi ja vallitsevaa yhteiskuntajärjestelmää niin uhkaavaksi että valtion tavalliset keinot eivät riitä sen pahan hylitsemiseen, ja yhteiskunnallisen järjestyksen suojelukeinona tällaisetkin keinot ovat hyväksyttäviä, vaikka niiden raittiuspoliittinen heikkous onkin ilmeinen.

Käytän kuitenkin tilaisuutta tehdäkseen kaksi huomautusta nyt hyväksyttävänä olevan lakiehdotuksen johdosta. Toinen koskee alkoholin salakuljetusta maahan.

On ero laittoman ja laillisen alkoholi-liikkeen välillä. Kun täällä on puhuttu

pääkaupungin taloissa tapahtuvasta julkeasta ja inhottavasta alkoholiliikkeestä ja tanssiravintoloiden laittoman anniskelun tuottamasta turmeluksesta (myöskin laillinen väkijuomain anniskelu mielestäni on yhtä turmiollinen), niin nähdäkseni ei ole vielä koskettu pahan alkujuureen. Alkoholin laitton myynti ja anniskelu on seuraus enimmäkseen alkoholin laittomasta maahan tuonnista. Tosin myöskin valtion laillista alkoholia saatetaan laittomasti anniskella (Vasemmalta: Ja myydä!). En myöskään luule, että taistelussa laitonta alkoholi-liikettä vastaan voidaan niin erinomaisen paljon saada aikaan alkoholia nauttivan yleisön myötävaikutuksella. Alkoholin salakuljetuksen ja salaa levittämisen estämiseksi suuren yleisön avustava toiminta asian luonteen vuoksi on gustan rajoitettu. Valtion mahtikeinot siinä sittenkin ovat lopullisesti auttavat. Sillä laittomalla alkoholilla taas, jota voidaan maahan tuoda ja levittää, on aina juojia. Eivät kysy tämän maan juomaveikot, onko heidän pulloissaan laillista tai laitonta alkoholia. Poikkeuksia tosin saattaa olla. Tuskinpa voivat alkoholin nauttijat aina tietääkään onko heidän nauttimansa tavara laillista tai laitonta.

Tietysti on kaikkea laitonta alkoholiliikettä vastustettava. Mutta minusta näyttää kuitenkin hallitus olevan muita oikeammilla jäljillä, kun se taistelussa tätä laitonta alkoholiliikettä vastaan on pannut pääpainon merellä tapahtuvan alkoholinsalakuljetuksen ehkäisemiseksi. Hallituksen tätä koskevaa esitystä eduskunnalle esiteltäessä herra sisäministeri esitti merkittävän luettelon hallituksen viimeaikaisista toimenpiteistä alkoholin salakuljetuksen estämiseksi. Herra sisäministeri sanoi: „Puoli vuotta kestäneiden neuvottelujen tuloksena on Ison-Britannian kanssa saatu aikaan sopimus, jonka avulla tämän valtakunnan lipun väärinkäyttö spriivarastolaivojen suojana Suomenlahdella ja Pohjanlahdella voidaan estää. Puheenaolevan rikollisuuden estämistä tarkoittavan toiminnan elvyttämiseksi annettiin viime kesäkuun 22 päivänä uusi asetus sakkojen ja menetetyksi tuomitun tavaran arvon jakamisesta tullijutuissa, jolla asetuksella huomattavasti koroitettiin ilmiantajaa ja takavarikon tekijän osuuksia, ja samana päivänä annettulla toisella asetuksella ulotettiin oikeus näihin osuuksiin myöskin niihin väkijuomalakirikoksia

koskeviin juttuihin, joita ei ole käsitelty tullijuttuina.” Onkin kuulunut, että nuoret miehet näiden asetusten jälkeen pyrkivät joukottain merivartiolaituksen palvelukseen hyville sakkosaalisosille, joka heille on hyvin kernaasti suotu. Tähän tulee lisäksi nyt se uusi esitys, jolla hallitus pyytää varoja merivartiolaituksen alusten luvun lisäämiseksi, ja muita toimenpiteitä. Tällä tavoin on saatu vihdoin salakuljetusta vastaan suunnitelluksi sarja toimenpiteitä, joiden pätevyyteen täytyy uskoa ja joille täytyy toivoa hartaimmasti menestystä. Merisota se tässä on mielestäni ensi sijassa ja toiseksi ainoa ratkaiseva. Mitä sitten tehdään, se on sen ajan murhe, kun ensin nykhetken pääepäkohta tällä alalla on saatu poistetuksi.

Ja sitten se toinen huomautus, se on se, että jos ankarasti vastustankin laitonta alkoholiliikettä, en suinkaan sillä hyväksy laillista alkoholiliikettä. Ei valtion laillinen viinaliike tule sillä hyväksi, että laitton alkoholiliike julistetaan pahaksi. Alkoholii on alkoholia; oli se laitonta tai laillista, aina se on yhtä turmiollista. On ollut raittius-taistelijoita, suuriakin, tämän maan ensimmäisiä raittiudenharrastajia, jotka ovat pitäneet laillista alkoholiliikettä vielä vaarallisempänä kuin laitonta, koska laillinen alkoholiliike ajan pitkään varmemmin turmelee kansan kuin laitton, jossa aina on laittomuuden ja rikollisuuden inhoittava leima ja joka senvuoksi on helpompi saada poistetuksi kuin laillisuuden ja valtion hyveen kaavussa kulkeva laillinen alkoholiliike. Mikäli tällä uudella lailla on tarkoitus levittää ja laajentaa laillisen alkoholin kulutusta, niin luulen, ettei sellaiseen pyrkimykseen voida saada ehdottoman raittiuden harrastajain kannatusta. Varmasti erehdytään, jos luullaan, että raittiudenharrastajat hyväksymällä tämän lain olisivat ruvenneet suosimaan alkoholiliikkeen politiikkaa. On lausuttu, että valtio on ollut pakotettu laajentamaan alkoholiliikettä, helpottamaan väkijuomien hintoja, laskemaan liikkeelle karhuviinojaan ja suoraan levittämään alkoholia, saadakseen tietään pois laittoman alkoholiliikkeen, joka estää valtiota toteuttamasta mitään raittiusmielistä politiikkaa. On peittelemättä lausuttu, että valtion täytyy kieltolain kumoamisen jälkeen laittomaan alkoholin käyttöön jo tottuneet kuluttajat ensin totuttamalla totuttaa kuluttamaan laillista

alkoholia, minkä jälkeen vasta on aika alkaa ajatella raittiusmielisiä supistuksia alkoholiliikkeessä. Jos nämä tällaiset mielipiteet jo itsestään ovat mitä turmiollisimmat ja vastustettavimmat, niin ainakin silloin niiltä katoa kaikki siveellinen pohja, kun ja mikäli laitton alkoholiliike todella saadaan hillityksi ja hävitetyksi. Tämän vuoksi minä olen valmis, kuten sanoin, kannattamaan melkein pä kuinka ankaria toimenpiteitä tahansa laitonta alkoholiliikettä vastaan. Teen sen siinä toivossa, että siten helpotettaisiin valtion alkoholipolitiikan järjestämistä oikeammille urille. Ilokseni huomaankin hallituksen esityksestä n:o 60, joka koskee äskennämainitsemiä uusien merivartiolaivojen hankkimista, että hallitus itse on tullut ainakin karhuviinasta aivan sellaisiin tuloksiin, kuin on raittiusmieliseltä taholta ennustettu. Hallituksen esityksessä näet sanotaan: „Toiselta puolen taasen karhuviinalla suoritettu kokeilu osoittaa, ettei laillisessa kaupassa olevien väkijuomien hintaa voida alentaa niin paljon, että ne olisivat yhtä halpoja tai halvempia kuin salakuljetusprii, koska tällainen järjestely epäilemättä vaikuttaisi, että juoppous ja sen yhteydessä oleva rikollisuus lisääntyisivät. Näin ollen on väkijuomien salakuljetuksen estämiseksi löydettävä toisia keinoja.” Näistä „toisista keinoista” nyt on kysymys ja onhan ymmärrettävää, että raittiusmielinen kansalainen asettaa nämä toiset keinot, joista nyt on kysymys, edelle näitä hallituksen alkoholiliikkeen käyttämiä keinoja, karhuviinoja ja muita sellaisia.

Kun minulla on se toivo, että täten sekä alkoholiliikkeessä saadut kokemukset että myöskin se parempi mahdollisuus oikeaman alkoholipolitiikan harjoittamiseen, joka toivoakseni tämän nyt esilläolevan lain ja muiden samanlaisten ehkä vielä tarpeellisten lakien hyväksymisellä voidaan aikaansaada, avaavat tien parempiin oloihin, niin tulen äänestämään tämän lain hyväksymisen puolesta (Vasemmalta: Hyvä!).

Ed. Virkkunen: Viime istunnossa katsoin asiakseni ajaa sisäministerin mielipidettä käsiteltävänä olevan lain 1 §:n 2 momenttiin tehdyn lisäyksen muuttamisesta. Tässä tarkoituksessa tekemäni muutosehdotuksen eduskunta kuitenkin hylkäsi. Tässä istunnossa herra sisäministeri on edelleen lausunut käsityksensä pu-

heenaolevan lisäyksen turmiollisuudesta lain tehon vaikutuksiin, vieläpä niin jyrkin sanoin, että minä odotin, että herra sisäministeri lausuisi mielipiteensä olevan, että laki olisi hylättävä. Kun hän ei kuitenkaan ole sitä tehnyt, vaan lausunut, että hallitus kuitenkin voi tätä lakia käyttää, niin minä tietenkin tälläkin kertaa seuraan herra sisäministerin osoitusta. Erityisesti korostan hänen sanojansa, että hallitus tulisi huolehtimaan siitä, että ne huononukset, joita eduskunta on tehnyt tähän lakiin, tulevat parannetuiksi.

Herra pääministerin lausuntonsa loppuosassa esittämään toivomukseen, että asiaa harrastavat kansalaiset tukisivat hallituksen ja poliisiviranomaisten toimenpiteitä, minä kaikissa kohdin yhdyin. Jos tässä lausunnossa oli joku osoitus minuunkin päin, niin pyydän ilmoittaa, että olen juuri jo menetellyt sillä tavalla, kuin herra pääministeri on toivonut. Minä olen viime istunnon jälkeen, jossa asiasta puhuin, käynyt sisäministerin puheilla, olen neuvottellut hänen kanssansa siinä tarkoituksessa, että antaisin viranomaisille sen avun, mihin kykenen. Samalla olen lausunut myöskin toivomuksia siitä, että järjestysviranomaisten omaatoimintaa tällä alalla voitaisiin tehostaa.

Ed. Wiik: Se hallituksen esityksen perusteluissa lausuttu käsitys, että jotkut henkilöt voivat „menettää siveellisen oikeutensa niihin etuihin, jotka nykyaikainen oikeusjärjestys muutoin takaa”, on kyllä sellainen, jota ei luulisi löytävänsä oikeusvaltion hallituksen antamista asiakirjoista. Onhan jokainen rikos oikeusjärjestyksen vastainen ja moni rikollinen toiminta voi muodostua ammattimaiseksi, mutta ei silti voi sanoa, että joku henkilö sitä harjoittamalla voisi asettua oikeusjärjestyksen ulkopuolelle. Saman hengen tuotteita ovat kyllä ne monet lait, joita viime vuosina kommunismin vastustamisen nimessä on säädetty ja joilla on asetettu hallinnollinen mielivalta oikeusjärjestyksen tilalle. Sellaisena, kuin tämä lakiehdotus nyt on, katson että se voidaan kyllä hyväksyä, mutta tätä ei ole tulkittava siten, että eduskunta silloin hyväksyisi myöskin sen oikeusjärjestyksen vastaisen periaatteen, jonka hallitus on esityksensä perusteluissa lausunut.

Ed. Sundström: Yhteiskunnalla on ehdoton oikeus suojella itseään ja oikeusjärjestystään. Ja tässä tarkoituksessa on se oikeutettu myöskin ryhtymään ennakkotestäviin toimenpiteisiin. Kun ed. Estlander vastusti kysymyksessäolevassa lakiehdotuksessa suunniteltuja suojele- ja turvaamistoimenpiteitä, niin hän asetti vastakkain oikeudenmukaisuus- ja tarkoituksenmukaisuusnäkökohdat. Kun yhteiskunta harkitsee, mitä keinoja se käyttää turvakseen, niin mielestäni sen onkin juuri etusijassa pantava pääpaino tarkoituksenmukaisuusnäkökohdille. Suojelutarve määrää ne keinot ja niiden voiman, mitä yhteiskunta tarvitsee. Näin ollen siis jokainen keino, joka on välttämätön yhteiskunnan suojelemiseksi on luvallinen ja mielestäni myöskin se on oikeudenmukainen. Ed. Estlander, jollen häntä väärin ymmärtänyt, huomautti, että kysymyksessäolevat suunnitellut suojelutoimenpiteet tulevat yhteiskunnassa herättämään vastenmielisyyttä. Minä päinvastoin oletan, että ne, jotka ovat avoimin silmin nähneet sen vaaran, mikä on yhteiskuntaa uhannut laittoman alkoholi liikkeen taholta, tulevat epäilyksittä hyväksymään nämä toimenpiteet.

Olen puoltanut lakiehdotusta, koska siinä on kysymys todellakin juuri suojele- ja turvaamistoimenpiteistä, ja vastustan hallituksen esitystä, koska sen suunnittelemat toimenpiteet eivät olleet puhtaasti suojele- ja turvaamistoimenpiteitä.

Herra sisäasiainministeri on huomauttanut, että suuren valiokunnan 2 momenttiin ottamat sanat „siten elämäntavallaan tuottaa vaaraa yleiselle järjestykselle, turvallisuudelle tai siveellisyydelle” ovat omiansa supistamaan valtiovallan keinoja taistelussa laitonta alkoholiliikettä vastaan. Minä luulen, että herra sisäasiainministeri on liian kirjaimellisesti tulkinut kysymyksessäolevaa säännöstä. Laissa sanotaan: „jatkaa rikollista toimintaansa ja siten elämäntavallaan tuottaa vaaraa yleiselle järjestykselle, turvallisuudelle tai siveellisyydelle”. Mielestäni tässä on pantava paino sanalle „siten”. Käsitykseni mukaan lakiehdotuksen laatijat ovat olleet sitä mieltä, että se, joka on ottanut tavakseen tai ammatikseen laittoman alkoholitavaran salakuljetuksen tai kaupan, siten myöskin jo elämäntavallaan tuottaa vaaraa yleiselle järjestykselle, turvallisuudelle tai siveellisyy-

delle. Se, joka hankkiakseen itselleen tuloja taikka siten kuin tavanomaisuus edellyttää harjoittaa kysymyksessä olevaa toimintaa, on epäilemättä elämäntavaltaan jo sellainen, että hänestä on vaaraa ainakin siveellisyydelle. Näitä sanoja voidaan verrattain vapaasti tulkita ja katsoa, että tavanomainen tai ammattimainen, tässä lainkohdassa tarkoitettu rikollinen toiminta säännön mukaan tuottaa vaaraa lainkohdassa mainituille oikeushyville. Minä luulen sen vuoksi, että säännön mukaan voidaan lakia käyttää niihin henkilöihin, joita varten se hallituksen esityksenkin mukaan on tarkoitettu.

Pitäisin useinmainittuja sanoja 1 §:n 2 momentissa verrattain tärkeinä erittäinkin teoreettiselta kannalta. Kysymys lain taannehtivasta soveltamisesta on näet erikoisen arka. Olen vakuutettu siitä, että tätä lakia ei koskaan olisi eduskunnassa saatu hyväksytyksi, jos puheena oleviin sanoihin sisältyvää selitystä ei olisi. Nuo sanat osoittavat mielestäni selvästi, että kysymys on todellakin preventiivisestä toimenpiteestä ja niihin on yhteiskunnalla oikeus ryhtyä aikaisemmista tuomioista riippumatta.

Ed. Estlanderille olisin halunnut huomauttaa, että esim. Ruotsissa sattuu tänäkin päivänä, että henkilö, joka on tuomittu määrätynlaisista rikoksista, jotka sisältävät irtolaisuudelle ominaiset tunnusmerkit, rangaistuksen kärsittyään ilman muuta vankilan portilla otetaan kiinni ja toimitetaan yleiseen työlaitokseen. Näin tehdään riippumatta siitä, mitä tuomioistuin on asiasta lausunut. Sielläkään ei siis katsota, että kysymyksessä oleva suojelutoimenpide jollain tavoin loukkaisi tuomioistuimen päätösvaltaa.

Olen sitä mieltä, että kysymyksessä oleva laki on ehdottomasti välttämätön laittoman salakuljetuksen ja salakaupan lopettamiseksi ja sen vaaran torjumiseksi, mikä yhteiskuntaa uhkaa trokarien taholta. Mutta toiselta puolen katson, että lakia hyväksyttäessä on kuitenkin pidettävä kiinni niistä oikeusperiaatteista, jotka on katsottu absoluuttisiksi. Kysymyksessä olevan lain retroaktiivinen vaikutus voidaan käsitykseni mukaan nojata siihen periaatteeseen, mikä sisältyy 1 §:n 2 momenttiin, ja niihin sanoihin, joita sisäministeri täällä on katsonut vaarallisiksi. Ne joka tapauk-

sessä selvittävät ja osoittavat, minkä vuoksi lain retroaktiivinen vaikutus on katsottu mahdolliseksi.

Ed. Lumme: Täällä on herra pääministeri vedonnut kansalaispiireihin, että saataisiin salakuljetus ja salakapakointi ilmi ja loppumaan. Tämä on erikoisen tärkeää ja minä olin edellisessä istunnossa asiaan kiinnittänyt huomiota ja esittänyt toivomuksen hallitukselle, että sen taholta käännyttäisiin kansan puoleen. Mutta mielestäni valtion ja erikoisesti valtion alkoholiliikkeen taholta tulisi suhtautua toisin kunnallisiin viranomaisiin kuin tähän asti on tehty. Kunnalliset viranomaiset ovat olleet useasti raittiusmielisempiä kuin valtion hallitus ja valtion virkamiehet ja valtion alkoholiliike. Kunnalliset viranomaiset ovat esim. antaneet hylkääviä lausuntoja anniskelu- ja kapakoimisoikeuksista ja esittäneet niitä annettaviksi varovasti, mutta tällaisia mielipiteitä ei ole otettu lainkaan huomioon. Esim. Turussa on kaupungin hallitus katsonut 10 anniskelu-oikeutta riittäväksi, mutta joku aika sitten siellä oli jo 56 kapakkaa; taitaa nyt olla enemmän. Helsingissä on anniskelu-oikeuksia enemmän kuin koko maassa ennen kieltolakia. Tällaiset vastaukset ja toimenpiteet valtion taholta ovat masentaneet raittiusmielisiä kansalaisia ja herpauttaneet heidän haluaan tukea hallituksen otteita, jopa tehneet ne suorastaan vastenmielisiksi. Kun nyt siis hallitus toteaa, että se ei tule toimeen ilman laajojen kansankerrosten tukea, niin on tarpeen, että se ottaa huomioon enemmän kuin tähän asti myös kunnallisten viranomaisten ja raittiusmielisten kansalaisten esitykset näissä asioissa. Tulokset silloin ovat varmasti paremmat ja koko meidän kansallemme siunausta tuottavat.

Ed. A. Halonen: Herra pääministerin lausunnosta panin merkille, että hän tunnusti ettei kansalaispiireissä ole sellaista henkistä herätystä tapahtunut salakuljetusta vastaan kuin mitä aikaisemmin olisi odottanut. Minä muistan niihin aikoihin, jolloin kieltolaki kumottiin ja uuteen alkoholilainsäädäntöön pyrittiin, niin silloin kieltolain kumoojien taholta väitettiin, että kun saadaan uusi alkoholilaki, niin ihmisissä tapahtuu ihmeellinen parannus, sil-

loin ei osteta salakuljettajilta eikä myöskään salakuljeteta, viranomaiset tulevat tavattoman valppaiksi ja vireiksi ilman muuta sekä tilanne kaikin puolin paranee. Nyt hallituskin on tunnustanut, että se on pettynyt kansan sisäiseen kuntoon nähden. Meikäläisten taholta ja muun muassa allekirjoittanut oli tilaisuudessa huomauttamaan eduskunnassa tästä asiasta ja rohkenimme jo silloin epäillä, ettei tämä luottamus kansalaisiin tule pitämään paikkaansa. Olihan kysymyksessä silloin vetoamus kansan alhaisimpiin aineksiin, jotka ovat alkoholisteja ja salakuljettajia. Kansan heikoimpaan osaan silloin vedottiin ja sen parannukseen luotettiin. Meikäläisellä taholla ei koskaan ole näihin luotettu, ja nyt käy ilmi, että perin pohjin tässä on petetty. Ja olosuhteiden pakosta on jouduttu kurinpidollisiin toimenpiteisiin turmiollisten aineksien valtaan pääsyn johdosta. Minä puolestani olen myös valmis kaikkiin sellaisiin toimenpiteisiin, jotka tahtovat rajoittaa alkoholin salakuljetusta ja kauppaa. Kumminkin on minun huomautettava, että aniharvoin kunnan kansalaiset ja raittiussäki joutuvat tekemisiin salakauppiaiden kanssa, koska eivät semmoisissa taloissa kaupungeissakaan asuskele, eivätkä maaseudullakaan sellaisissa seurapiireissä seurustele, ja ne, jotka salakauppiailta alkoholia ostavat ja sitä käyttävät, ne eivät myöskään siitä viranomaisille tee ilmoitusta. Ja tämä se eniten vaikeuttaa nykyistä raittiustilannetta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Estlander vastustanut lain kiireellisyttä.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätös:

1) Joka hyväksyy ehdotuksen lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään $\frac{5}{6}$ annetuista äänistä on jaa-ääniä, on ehdotus lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi hyväksytty, mutta muuten on sanottu ehdotus hylätty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 165 jaa- ja 11 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 20.

Eduskunta on siis hyväksynyt lakiehdotuksen kiireelliseksi.

Puhemies: Nyt tulisi äänestettäväksi lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

2) Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään $\frac{2}{3}$ annetuista äänistä on jaa-ääniä, on lakiehdotus hyväksytty, mutta muussa tapauksessa se on hylätty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 170 jaa- ja 10 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 16.

Eduskunta on siis hyväksynyt lakiehdotuksen sellaisena, kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi eräiden kapinaan osaaottaneiden henkilöiden armahtamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä ed. Kiviojan y. m. lak. al. n:o 18, jota on valmistelevasti käsitelty lakivaliokunnan mietinnössä n:o 8 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 14, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta. Sen jälkeen tehdään päätös asian toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Keskustelu.

Oikeusministeri Serlachius: Herra puhemies! Tehdyn lakialoitteen johdosta on eduskunta toisessa käsittelyssä hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön n:o 14 mukaisena lakiehdotuksen, joka sisältää säännöksen, että ne vapausrangaistusta kärsimässä olevat henkilöt, jotka ovat tuomi-

tut kesäkuussa 1932 olleesta n. s. Nivalan kapinasta tai osallisuudesta siihen, on heti laskettava ehdonalaan vapauteen.

Ne motiivit, jotka ovat eduskuntaa ohjanneet mainitun päätöksen teossa, ovat monestakin syystä ymmärrettävät, tarkasteltakoonpa asiaa sattuneiden tapahtumien yleisen laadun tai lain tarkoittamien henkilöiden kansalaisominaisuuksien kannalta. Liioittelua on kuitenkin ollut asiassa annetuissa lausunnoissa sikäli, että on tahdottu selittää koko tämä onneton Nivalan tapaus vaarattomaksi ja mitättömäksi tilapäishäiriöksi. Eduskunnassa näyttää unohdetun se tosiasia, että levottomuuksien uhkaava luonne pakotti kutsumaan paikalle sotaväkeäkin pitämään huolta järjestyksestä. Tämä järjestyksen palauttamisessa tarvittu apu, jos mikään, osoittaa, miten vakavasta selkkauksesta Nivalassa itse asiassa oli kysymys, vaikka tapahtumia ei ollutkaan etukäteen valmisteltu.

Niihin lieventäviin asianhaaroihin, mitkä asiassa esiintyvät, on tapahtuneiden rikosten selvittelyn eri vaiheissa luonnollisesti kiinnitetty tarpeenmukaista huomiota. Se nähdään tuomittujen lukumäärästä ja käytettyjen rangaistusten laadusta ja määrästä. Tällä en tahdo sanoa, etteikö olisi paikallaan käyttää asiassa vielä niitä ylimääräisiäkin lainlievennyskeinoja, joita voimassa oleva oikeus, lähinnä hallitusmuodon 29 §, tarjoaa. Tosiasia onkin, että tuomituista on jo neljä saanut armahduksen. Vapausrangaistusta kärsii tällä hetkellä 9 tuomitua, minkä lisäksi on otettava huomioon Vaasan hovioikeuden äskettäin tuomitsemat 2 kapinallista. Eduskunnan suunnittelema amnestia tulisi näin muodoin koskemaan 11 kapinallista.

Katsoen siihen, että tasavallan presidentti on jo ehtinyt käyttää armahdusoikeuttaan neljään kapinalliseen nähden, tuntuu oudolta, että eduskunta nyt ryhtyy, kiirehtiäkseen jäljellä olevien rangaistuksen kärsijäin vapaaksi pääsemistä, puolestaan käyttämään armahdusoikeutta.

Eduskunnan suunnittelema toimenpide näyttää sitäpaitsi muodollisestikin arvelutavalta. On vaikea torjua sitä käsitystä, että kun hallitusmuodon 29 §:ssä perustuslainvoimaisesti valta yksityisessä tapauksessa antaa armoa on pidätetty tasavallan presidentille ja lainsäädännön alaan osoitettu vain yleisen armahduksen, amnestian,

säättäminen, niin yksityisen armahduksen säättäminen lailla tietäisi poikkeusta mainitusta perustuslain säännöksestä, ja sentähden olisi aikaansaataavissa ainoastaan sellaisella lailla, joka säädettäisiin siinä järjestyksessä, joka perustuslaista on voimassa (Keskustasta: Miksi ei ilmoitettu aikaisemmin?). Yleinen armahdus taas ei ole kysymyksessä aina, milloin kysymys on useamman henkilön armahtamisesta, vaan yleisellä armahduksella ymmärretään sitä, että tarkoituksena on armahtaa määrättyjen tunnusmerkkien nojalla vastedes yksilöitä, mutta lakia säädettäessä vielä epämääräisenä esiintyvä ryhmä rikoksentekejiä. Tähän sisältyy, niinkuin valtio-oikeutemme etevä tuntija, professori Rafael Erich onkin lausunut, että milloin armahduksella tarkoitetaan vain tiettyjen yksilöiden samanaikaista armahtamista, tämä satunnainen kollektiivisuus ei vaikuta toimenpiteen oikeudelliseen luonteeseen, eikä tee mahdolliseksi aineellisen amnestialain säätämistä. Amnestialaki, joka tällaisissa tapauksissa säädetään, on vain laki muodollisessa merkityksessä, jollaisen säätämiseen eduskunnalla ei ole toimivaltaa, ellei nimenomainen säännös anna siihen oikeutta. Mikäli siis tahdotaan säätää armahduslaki, joka koskisi vain sillä tavoin määriteltäviä rikoksentekejiäin ryhmää, että lakia säädettäessä voidaan ne yksityiset henkilöt, joihin laki tulee sovellettavaksi, osoittaa yhtä suurella tarkkuudella kuin jos nämä henkilöt olisi laissa nimeltä mainittu, on kysymyksessä lainsäädäntötoimenpide, jonka voidaan katsoa tietävän poikkeusta hallitusmuodon säännöksistä. Näin on mielestäni esillä olevassa tapauksessa laita. Ehdotettu laki on siten kirjoitettu, että epätietoisuutta siitä, keitä yksityisiä henkilöitä se koskee, ei voi esiintyä. Tästä saa myöskin selityksensä se, että monet niistä, jotka lakia ovat täällä puolustaneet, ovat nimenomaan viitanneet armahdettujen hyviin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin kansalaisina, mitkä ovat juuri sellaisia seikkoja, joihin tasavallan presidentti yksilöllistä armahdusoikeuttaan käyttäessään nojautuu.

Vaikkapa oletettaisiin, että voitaisiin keksiä jokin muodollinen, tarkoitan sanamuodollinen seikka, jolla käsiteltävänä oleva lakiehdotus saataisiin mahtumaan hallitusmuodon puitteisiin, jää joka tapauksessa jäljelle se kieltämätön tosiasia, että pu-

heenaoleva laki on asiallisessa suhteessa hallitusmuodon periaatteista poikkeava. Ei ole oikein, että eduskunta ryhtyy käyttämään armahdusoikeutta olosuhteissa, jolloin vain teennäisin keinoin voidaan saada laki esiintymään aineellisen lain luontoisena.

Myöskin on syytä huomauttaa eräistä kohtuuttomuuksista, joihin lain soveltaminen tulisi käytännössä johtamaan. Ensimmäkin on todettava, että laki tulisi tietämään kohtuuttomuutta niitä lievemmin tuomittuja kohtaan, jotka jo ovat ehtineet kärsiä rangaistuksen loppuun. Toiseksi tulisi laista olemaan se seuraus, että Vaasan hovioikeudessa 6 päivänä kuluva kuuta tuomitut Jakola ja Kallio, jotka molemmat saivat kuuden kuukauden vankeustuomion, joutuisivat, koska lakiehdotuksen sanamuoto ja tarkoituks on selvä siinä, että hekin ovat oikeutetut pääsemään armahduksesta osallisiksi, puheenaolevan amnestialain vaikutuksesta ehdonalaiseen vapauteen päästetyn vangin asemaan rangaistuksensa loppuajaksi ja siis myöskin velvolliseksi alistumaan tämän lisäksi vielä vuodeksi n. s. koeaikaan, vaikka rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen 13 §:n 3 momentin mukaan heidän tulisi, katsoen heille tuomitun rangaistuksen määrään, kertakaikkiaan päästä ehdottomaan vapauteen, kun rangaistuksen kärsiminen vankilassa päättyy. Ehdotettu amnestialaki tulisi siis aiheuttamaan heille erityisen, lain yleiseen järjestelmään soveltumattoman haitallisen seuraamuksen. Tässäkin suhteessa tulisi siis amnestialaki sotimaan hallitusmuodon 29 §:ää vastaan, sillä tämän mukaan ei sellainen rangaistusseuraamusten muunnos ole mahdollinen, joka itse asiassa merkitsee sen ajan pidennystä, jolloin rangaistusseuraamus jatkuu, olkoonkin n. s. koeajan muodossa. Jotta kosketeltu kohtuuttomuus vältettäisiin, olisi siis tasavallan presidentin toimenpiteestä suotava puheena oleville kapinallisille vapautus koeajasta. Eduskunta, toisin sanoen, välillisesti pakottaisi tasavallan presidentin määrättyllä tavalla käyttämään armahdusoikeuttaan. Hyvän järjestyksen mukainen ei tällainen suhde ole.

Niinkuin edelläolevasta on ilmennyt, voidaan puheena olevaa lakiehdotusta vastaan esittää monia oikeudellisia muistutuksia. En sen vuoksi voi puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä.

Ed. Kivioja: Herra puhemies! Tämän aamun lehtien uutisista päättäen olikin odotettavissa, että oikeusministeri tulisi täällä jotakin tämän suuntaista esittämään, minkä hän juuri teki. Kun uutisen luettuani kuuntelin aamuhartautta radiossa, niin siinä sanottiin tämän päivän tunnussanaksi, että „tarvitsisi rukoilla meidän toisillemme, että meille annettaisiin oikeat sanat, kun suomme avaamme”. Ja minä muistin silloin sitä, että, kun herra oikeusministeri suunsa avaa tästä asiasta, hänellä olisi oikeat sanat puhua Nivalan miesten puolesta. Minusta tuntuu, että tämä minun toivomukseni — minä tietysti olen huonosti osannut sen puolesta huoata — ei ole toteutunut täydellisesti. Mutta kuitenkin on merkittävä se ilahduttava piirre hänen puheessaan, että hän ei erittäin jyrkästi tahtonut esittää kantaansa. Hän viittasi useampaan kertaan hallitusmuodon 29 §:ään, tarkoittaen sen 1 momenttia, ja sitten myöskin hän viittasi perustuslain henkeen. Kyseellinen momentti kuuluu tässä suomenkielisessä tekstissä: „Presidentti voi yksityisissä tapauksissa, saatuaan lausunnon korkeimmalta oikeudelta, armoa antamalla kumota rangaistuksen tai lieventää sitä. Valtioneuvoston jäsenen ja oikeuskanslerin armahtamisesta noudatettakoon kuitenkin, mitä siitä on erikseen säädetty. Yleistä armahdusta alkoon annettako muuten kuin erityisellä lailla.” Eikä momentin ruotsinkielinen tekstikään mitään muuta sisällä. Se kuuluu nimittäin: „Presidenten kan i enskilda fall, efter att hava inhämtat utlåtande av högsta domstolen, genom beviljande av nåd upphäva eller mildra straff. Angående benådning av medlem av statsrådet eller justitiekanslern länders likväl till efterträttelse vad därom är särskilt stadgat. Allmän benådning må ej beviljas annorlunda än genom särskild lag.”

Kun näitä momenteja tutkii, niin ei sanamuodosta voi löytää minun nähdäkseni sitä, jonka herra oikeusministeri löysi. Tässähän on sanottu, että presidentti voi yksityisissä tapauksissa armahtaa, mutta on kielletty: yleistä armahdusta alkoon annettako muuten kuin erityisellä lailla. Mutta tässä ei löydy sitä lausetta, että yksityistä armahdusta ei saisi antaa yleisellä lailla. Presidentti ei voi muuta antaa kuin yksityisen armahduksen, mutta ei yleistä. Eduskunta voi säätää yleisestä armahduksesta lain, mutta yksityisestä armahduksesta on jätetty sanomatta, voiko sen eduskunta lailla säätää.

Mutta ei sitä ole tässä kielletty (Eduskunnasta: Hyvä on!).

Kun tätä asiaa katselee ja muistaa, mitä siinä on tapahtunut, niin on ensinnäkin sanottava, että hallituksen jäsenen esiintyminen tässä asiassa tulee taas, pahaksi käyneen tavan mukaan, liian myöhään. Herra oikeusministeri istui juuri samalla paikalla kuin nytkin viime syyskuun 20 päivänä, kun eduskunta lähetti lakivaliokuntaan puheenalaisen lakialoitteeni. Silloin olisi hänellä ollut tilaisuus jo evästyksenä sanoa käsityksensä lakivaliokunnalle. Lakivaliokunta kuuli, tosin puhelimitse, pätevää asiantuntijaa tästä asiasta ja hänen käsityksensä oli, että tämä momentti ei pane mitään muodollista estettä tämän lain säätämislle. Ja siihen tulokseenhan on lakivaliokunta tullut muuten hylkäävän mietintönsä viimeisessä kappaleessa, samoin 1) vastalauseen lopulla on siitä huomautettu.

Kun ei herra oikeusministeri silloin sitä huomauttanut, eikä tämän asian ensimmäisessä eikä toisessa käsittelyssä, niin on tietenkin vaikea ymmärtää, mikä tämän asian nyt toisen ja kolmannen käsittelyn välillä olisi tehnyt hallitusmuodon vastaisemmaksi (Eduskunnasta: Oikein!), kuin mitä se ennestään on ollut. Ja jos herra oikeusministeri katsoo eduskunnan pöytäkirjasta viime helmikuun 21 päivän kohdalta, jolloin on luettu silloisen oikeusministerin Hugo Malmbergin 16 päivänä helmikuuta päivätty vastaus ed. H. Eskolan y. m. kyselyyn Nivalan kapinallisten armahtamisesta, niin hän huomaa siinä sanotuksi: „Ilmoitan, että, koska hovioikeuden päätös voidaan saattaa korkeimman oikeuden tutkittavaksi eikä, tuomittujen lukumäärän vähäisyyteen nähden armahdusesityksen antaminen tässä tapauksessa ole ollut välttämätöntä tutkimusaineiston rajoittamiseksi, kuten oli laita Mäntsälän kapinan suhteen, armahdusesityksen antamista ei voida pitää asianmukaisena, vaan tulen, sittenkun asia on lopullisesti ratkaistu, sikäli kuin siihen aihetta on, Tasavallan Presidentille esittämään, että hän armahdusteitse lieventäisi tuomittujen rangaistuksia tai vapauttaisi heidät tai osan heistä kokonaan rangaistuksesta.” Tahtoisin tässä lausunnossa erikoisesti alleviivata näitä sanoja: „Ei ole ollut välttämätöntä”, sillä jos se olisi hallitusmuodon vastaista ollut silloisen oikeusministerin mielestä, niin varmaan hän olisi myöskin sen vastauksessaan kyselyyn selvästi lausunut.

On vielä huomattava, että silloinen oikeusministeri lupasi, sanamuodosta päättäen, omasta aloitteestaan ilman tuomittujen anomusta heti esittää tasavallan presidentille tuomioiden lieventämistä tai ehkä osan heistä kokonaan vapauttamista. Valitettavasti se oikeusministeri ei pysynyt siinä virassa, mutta se on kyllä todettava, että sen jälkeen oikeusministeri ei ole toteuttanut tätä lupautta, että olisi jotakin tuomittua, edes yhtä omasta aloitteestaan esittänyt armahdettavaksi. Päinvastoin kun tuomitut tekivät jokainen anomuksen — oliko se nyt heinäkuun lopussa tai elokuun alussa, sitä minä en nyt tällä kertaa muista — ja sitten elokuun puolivälissä lisäksi liitettiin 6,542 kansalaisen allekirjoittama joukkoanomus heidän armahtamiseksi, sitten vasta oikeusministeri esitteli asian ja meillehän on tunnettua, niinkuin hän äsken kertoi, että siitä ei ollut sellaisia tuloksia, kuin tämä helmikuussa esitetty edellisen oikeusministerin vastaus lupasi ja edellytti, jos ei sanamuoto, niin ainakin tämän henki edellyttää, että armahdusta käytetään enemmän, kuin mitä sitä käytettiin viime syyskuun alussa.

On vielä huomattava, että sanomalehdissä, viimeiseksi tietääkseni eilisessä Ilta-sanomassa on lämpimästi asetettu puolustamaan tämän lakiehdotuksen hyväksymistä. Minulla ei ole ollut tilaisuutta hakea sitä arvovaltaisen sanomalehden numeroa, joka muistissani on, että siihen aikaan, kuin tämä tuomittujen armonanomus oli presidentin käsiteltävänä, niin siihen aikaan luin jostakin arvovaltaisesta lehdestä — ja muistelen, että se oli Helsingin Sanomat — sellaisen kirjoituksen ja muistaakseni pääkirjoituksen paikalta, että tässä on kysymys joukkoliikkeeseen osaaottaneiden armahtamisesta ja niin ollen ei mistään yksityisestä armahtamisesta, joten sen kirjoittajan mielestä presidentti ei voine käyttää armahdusoikeuttansa, vaan asia olisi järjestettävä amnestialailla. Kun sitten tuli tiedoksi sanomalehtien kautta, että presidentti oli enemmän osan näistä armahdusanomuksista hyljännyt, tein parin päivän kuluttua sen aloitteen, joka on johtanut tähän esillä olevaan lakiin. Minulla oli siis hyviä syitä silloin uskoa ja järempäänkin oikeusministerin esiintymisestä tähän päivään saakka uskoa, että asiassa ei tapahdu mitään perustuslain vastaista, vaikka eduskunta tällaisen lain säätää. Päinvastoin, ellen minä aivan väärin ole käsittänyt, niin ensimmäiset keskustelut herra oikeus-

ministerin kanssa sisälsivät jotakin sellaista, että tämä on hyvä aloite, hallitus ja presidentti pääsevät ikävästä tuomittujen armahdamisesta, kun eduskunta säättää siitä lain, ja että siis vastakin tällaiset vaikeat tapaukset ovat olevat eduskunnan vallassa, säädetäänkö armahduslaki vai eikö muissa rikollisryhmissä. Minä käsitin niin, että tällä lailla siis helpotetaan tasavallan presidentin ja hänen esittelijänsä, oikeusministerin, asemaa. Jos tämä lakiehdotus nyt hyväksytään, niinkuin varmaan hyväksytäänkin tänä päivänä, niin siinähan jää sitten vielä herra oikeusministerille tilaisuus tasavallan presidentille esittää, että tämä laki niistä syistä, jotka hän mainitsi, olisi jätettävä vahvistamatta — jota minä en toivoisi tapahtuvan.

Mitä tulee hänen mainitsemiinsa tapauksiin, niin juuri se sotaväen kutsuminen Nivalaan oli yksi niitä valitettavia epäonnistumisia tämän kapinan kukistamisessa. Ilman sotaväkeä olisi rauha varmaan paljon pikemmin paikkakunnalla palannut. Eihän ole täällä vastaavanlaisissa liikehtimisissä viime viikolla Helsingin kaduillakaan, jolloin väkijoukot eivät ole hajaantuneet poliisin käsystä, eihän ole kuitenkaan käsketty sinne sotaväkeä, mutta nivalalaiset saivat sotaväen sinne ja kuitenkin valtiovallan täytyy myöntää, että siinäkin oli valitettava erehdys, että reserviläisten passitarkastus järjestettiin samalle päivälle kuin erään sakkoaan sovittamaan joutuvan vangin vienti. Molemmat tapaukset, vangin vienti ja sotilaspassin tarkastus, olivat valtion viranomaisten järjestämiä. Pakkoko oli valtion viranomaisten järjestää ne samalle päivälle, niin että nuoret miehet olivat jo valtion viranomaisten toimesta koottuna aseman läheisyyteen? Ja sitten kun ne siellä, niinkuin täälläkin kaduilla, tekivät jotakin väkivaltaa ja vaadittiin, että pitää syylliset tuoda ilmi, niin eivät hajaantuneet, vaan sanoivat, että he vastaavat koko joukolla asiasta ja pysyvät koossa, kun sotaväki tuli heitä hajoittamaan. Kyllä tässä tapahtui ilmeinen erehdys valtiovalnan puolelta, ja se on sovitettava tämän armahduslain säätämisellä.

On merkillistä, että hallituksen myötunto on paremmin kaikkien muiden rikollisten puolella. Esim. hallituksen esityksessä 30 päivästä elokuuta 1932 n:o 57, jonka on allekirjoittanut oikeusministeri T. M. Kivimäki, sanotaan: „Vankiluku on maassamme edelleen huolestuttavan suuri vaikut-

taen haitallisesti tarkoituksenmukaiseen vankien käsittelyyn”. Ja vähän päästä jatketaan: „Tällöin on huomio kiintynyt niihin henkilöihin, jotka on tuomittu sakkoihin kieltolain aikana”. Miksei hallituksen huomio koskaan kiinny siihen, että Nivalan kapinalliset tarpeettomasti kansoittavat vankiloita ja estävät vankien tarkoituksenmukaista käsittelyä?

Kun ei siis tällä aloitteella ole mitenkään loukattu presidentin armahdusoikeutta — tämä tehtiin sen jälkeen kuin hän oli armahdusoikeuttansa jo käyttänyt ja hänellä on oikeus ennen tämän vahvistamista käyttää sitä vieläkin oikeusministerin helmikuisen lupauksen mukaan, kun tällä lailla ei ole mitenkään loukattu presidentin oikeuksia, niin en näe olevan mitään syytä, että eduskunta tämän hylkäisi. Kun kävi selville viime syyskuun alkupuolella, minkä verran armoa oli odotettavissa yksityistä armahdusoikeutta käyttäen ja minkä verran sitä siltä taholta ei tullut, niin oli syytä tehdä tällainen aloite, sillä Nivalan kapina on ollut senlaatuista, kuin täällä valiokunnan mietinnössä ja vastalauseessa ja eduskunnassa muutenkin on esitetty. Minä siis uskallan toivoa, että eduskunta pysyy toisessa käsittelyssään tekemässään päätöksessä lakiehdotuksen hyväksymisestä.

Pääministeri Kivimäki: Minun on vaikea käsittää, mitenkä voidaan sanoa, että hallituksen ilmoitus siitä, että lakiehdotus voi joutua ristiriitaan hallitusmuodon kanssa, on tullut liian myöhään (Eduskunnasta: Tottakai!). Lakivaliokunnan mietintö oli asiassa hylkäävä. Asian toisessa käsittelyssä ei nykyisen valtiopäiväjärjestyksen mukaan voinut olla kysymys muuta kuin lakiehdotuksen sisällyksestä, koska suuren valiokunnan mietintö sisälsi lakiehdotuksen. Silloin ei siis voitu tehdä ehdotusta lakiehdotuksen hylkäämisestä eikä hallituksella ollut silloin mitään aihetta lausua mieltänsä siitä, onko lakiehdotuksen hyväksyminen joutuva ristiriitaan hallitusmuodon kanssa (Eduskunnasta: Kyllä!). Asia on nyt kolmannessa käsittelyssä ja eduskunnalla on aivan vapaat kädet joko hyväksyä tai hyljätä lakiehdotus, ottaa huomioon tai olla ottamatta huomioon sen, mitä herra oikeusministeri on täällä lausunut.

Mitä tulee ed. Kiviojan lausuntoon, tulkitse hän oikeusministeri Malmbergin vastausta ed. Eskolan kyselyyn mielivaltai-

sesti, ja aivan omalaatuinen oli se tulkinta, jonka hän antoi hallitusmuodon 29 §:lle.

Koskien itse asiaa, on myönnettävä, että lakiehdotus käytännössä on kantavuudeltaan vähäinen, koska niitä henkilöitä, joita se tulisi koskemaan, on tätä nykyä rangaistustaan kärsimässä enää vain 9. Siis niin pieni määrä, että niiden armahtaminen, jos se katsotaan suotavaksi, on yksityistapaustietäkin vaikeuksitta toteutettavissa. Periaatteellisesti sen sijaan on lakiehdotus juuri siksi, että se tulisi koskemaan vain hyvin harvalukuista henkilöryhmää, sangen laajakantoinen. Jos näet yleinen armahdus säädetään, silloin kuin armahtettavia henkilöitä on vain joitakuuta, niin sillä riistetään merkitystä siltä armahtamisoikeudelta, joka hallitusmuodon 29 §:n 1 mom. mukaan kuuluu tasavallan presidentille. Kun asialla siis on melkoinen periaatteellinen merkitys, tulee hallitus, jos lakiehdotus nyt kuitenkin hyväksytään, kaikessa tapauksessa pyytämään siitä korkeimman oikeuden lausunnon ja vasta sen jälkeen lopullisesti määrittämään kantansa siihen kysymykseen, onko lakiehdotus vahvistettava vai ei.

Ed. Lohi: Herra oikeusministeri lausunnossaan ilmoitti ymmärtävänsä ne syyt, mitkä ovat johtaneet eduskunnan siihen käsitykseen, että eduskunta on toisessa käsittelyssä jo hyväksynyt tämän lakiehdotuksen, ja niin ollen minä toivon, että myöskin herra oikeusministeri omaksuu saman kannan kuin eduskunta, että nämä Nivalan kapinalliset on syytä armahtaa. Mutta se juriidinen kysymys, onko tämä laki hallitusmuodon vastainen, niinkuin oikeusministeri tahtoo väittää, minun käsitykseni mukaan herra oikeusministerin todistelut tässä suhteessa eivät olleet riittäviä. Yksityinen armahdusoikeus on hallitusmuodon 29 §:n mukaan tasavallan presidentillä, mutta joukkoarmahdusta sillä ei ole oikeutta antaa. Kysymys siitä, onko yksityistä armahdusoikeutta eduskunnalla, se on hyvin kyseenalainen. Mutta vaikkapa niin tulkittaisiinkin, että siihen ei ole oikeutta eduskunnalla, niin käsitykseni mukaan tämä laki ei missään tapauksessa voi olla tämän hallitusmuodon säännöksen vastainen. Tässä ei armahdeta ketään yksityistä. Tässä armahdetaan sellaiseen kapinaan osaaottaneet, joiden takia on tarvittu sotaväkeä lähettää kapinaa kukista-

maan, ja ketään luettelematta kaikki, jotka tämän kapinan johdosta ovat tuomitut, tässä armahdetaan. Miten voi olettaa silloin, että tämä olisi hallitusmuodon kanssa ristiriidassa, joka säätää, että yleisestä armahduksesta on säädettävä lailla? Onko näitä tuomittuja suurempi tai vähempi määrä, se ei minun käsittääkseni merkitse ollenkaan sitä, että tämä armahdus ei olisi tällaisen yleisen armahduksen luonteinen, koska tässä ehdolliseen vapauteen lasketaan kaikki, jotka tämän kapinan johdosta ovat tuomitut, joten minä rohkenen olla sitä mieltä, että tällainen lain tulkinta, että tämä laki olisi hallitusmuodon vastainen, se ei ainakaan luullakseni eduskunnassa voi saada koskaan sitä uskottavaksi. Jos tämä laki olisi sellainen, että joku yksityinen tai useampi yksityinen siinä lueteltaisiin, silloin voisi sanoa, että tämä on yksityinen armahdus, mutta siinä muodossa kuin tämä on, tämä on täydellisesti yleinen armahdus. Se voi olla, että on henkilöitä, jotka tietävät ja jotka ovat asiakirjoihin perehtyneet, ketä kaikkia tämä armahdus koskee, mutta minä ainakaan en sitä tiedä. Minä armahdan kaikki, jotka ovat tähän kapinaan osallistuneet ja minun käsitykseni mukaan se on silloin joukkoarmahdus, kun minä tuntematta näitä, kaikki armahdan.

Mitä sitten siihen väitteeseen tulee, josta oikeusministeri huomautti, että ne henkilöt, jotka ovat vasta nyt joutuneet rangaistustaan kärsimään, tämä tulisi esteeksi niille, etteivät ne täydellistä vapautta saavuta silloin kuin olisi mahdollisuus niillä saavuttaa. Minä käsitan tämän lain sellaiseksi, että jos tämä armahdus on jossakin suhteessa joihinkin henkilöihin nähden puutteellinen, niin herra oikeusministerillä on oikeus tasavallan presidentille esittää yksityistä tietä täydennettäväksi niiden armahdus, joten ei tässäkään suhteessa heidänkään oikeutensa minun mielestäni tule sorretuksi. Kun asiallisesti eduskunta nähtävästi on verrattain yksimielinen, että tässä on käytettävä armoa oikeuden sijasta, niin minun mielestäni tässä ei mitään juridisia epäilyksiä ole, että tässä astuttaisiin tasavallan presidentin oikeuksia supistamaan.

Mutta ristiriidasta hallituksen ja eduskunnan välillä myöskin välttyttäisiin kenties sitä tietä, että sillä välin, ennenkuin tämä laki joutuu lopullisesti esitettäväksi presidentille vahvistettavaksi, herra oikeusminis-

teri esittäisi sitä yksityistä tietä, että nämä, joita tämä laki koskee, nämä armahdettaiisiin. Silloin hyvällä syyllä hallitus voisi esittää, ettei tätä lakia vahvistettaisi (Eduskunnasta: Oikein! Oikein!).

Ed. Virkkunen: Herra puhemies! — Käsiteltävänä oleva arkaluontoinen armahdusasia olisi nyt luultavasti lopullisesti ratkaistu ilman mitään keskustelua ja eduskunnan toisessa lukemisessa tekemä yksimielinen päätös vahvistettu puhemiehen pelkällä nuijanlyönnillä, jollei hallituksen puolesta olisi esiinnytty tällä yhdenneltoista hetkellä niin odottamattomasti, kuin tapahtunut on. Minun täytyy heti merkitä olevani kokonaan toista mieltä kuin herra pääministeri sen menettelyn sopivaisuudesta, jolla hallitus on merkinnyt kantansa tähän eduskunnan käsittelemään asiaan (Keskustasta: Ja väliin muihinkin!). Lisään minäkin sen, että hallitus on mielestäni ottanut epätavaksi, joka näyttää jo muodostuneen johdonmukaiseksi, olla selaisessa yhteistyössä eduskunnan kanssa, että hallitus tyytyy ja rajoittuu vasta kolmannessa käsittelyssä esittämään mielipiteensä hyvinkin tärkeiden eduskuntatöiden ja lakiehdotusten suhteen. Niiden tapausten lukuisuus, joissa hallitus tällä tavalla on menetellyt, oikeuttaa jo sanomaan, että kun hallitus vasta kolmannessa käsittelyssä havahtuu ilmituomaan käsityksensä tai vaatimuksensa jonkun asian ratkaisemisen suunnasta, hallitus myöskin saa tehdä tällaisesta myöhästymisestä johtopäätöksensä. Luulen voivan seuraavassa osoittaa, että herra pääministerin tältä paikalta esittämä kanta ei voi olla oikea.

Tässä tapauksessa tekevät useat yhdessä vaikuttavat tosiseikat suorastaan käsittämättömäksi sen, että hallitus on säästännyt mielenilmaisunsa vasta tähän hetkeen, ja siten, minä en kiellä sitä, asettanut eduskunnankin kiusalliseen asemaan. Huomautan ensinnäkin asian käsittelyn menosta, että lakivaliokunnan enemmistön ehdotus on hallituksen nyt tekemästä ilmoituksesta päättäen ollut hallituksen mielen mukainen. Onkin tiedossa, että lakivaliokunta oli antanut päätöksensä vaikuttaa oikeusministerin käsityksen, jota yksityisesti oli tiedusteltu. Mutta suuri valiokunta asettui lakivaliokunnan vähemmistön kannalle, joka puolsi Nivalan kapinan johtajain ar-

mahtamista. Toisessa käsittelyssä eduskunta on, kuten sanoin, yksimielisesti omaksunut suuren valiokunnan kannanoton. Saapuvilla oli tässä käsittelyssä useita herroja ministereitä, muistaakseni myös oikeusministeri. Mutta hallituksella ei tässä asiallisessa käsittelyssä, jolloin eduskunnalla vielä oli aivan vapaat kädet järjestää, herra pääministeri, lakiehdotuksen sisällys sellaiseksi, jollaiseksi hallituksenkin myötävaikuttaminen tämän sisällyksen mahdollisesti olisi muodostanut, hallituksella ei ollut mitään muistutettavaa eduskunnan armahdukselle myönteistä päätöstä vastaan. Minun täytyy sanoa, että hallitus on nyt liian myöhään herännyt tai herätetty esittämään eduskunnan päätöksen johdosta kielteisen kantansa. Luulisi hallituksen itse käsittävän ja myöntävän, että se ei ole hoitanut tätä asiaa sillä tavoin, kun sen olisi pitänyt, jos se kerran tahtoi asettua armahtamista vastustamaan ja jos sillä oli epäilyksiä sen lainsäädännön sisällyksestä, jota eduskunta edellisissä istunnoissa ja valiokunnissa on harjoittanut. Hallitus on nyt jo menettänyt, niinkuin lakimiehet sanovat, fataljinsa ja tällä esiintymisellään asettanut itsensä koko noloan asemaan ja myöskin, minä uudistan sen, tuottanut eduskunnalle eräitä vaikeuksia.

Minulla ei ole aikaisemmin ollut halua lausua ajatustani myöskin itse pääasiasta. Käytän nyt, kun minulla oikeus- ja pääministerin esiintymisen johdosta on puheenvuoro, tilaisuutta myös tämän käsitykseni ilmituomiseen.

Käsiteltävänä olevaan armahdusasiaan liittyy eräitä osaksi vastakkaisia tosiasioita, joiden takia lopullinen kannanotto on tuottanut vaikeuksia. Yleisesti hyväksyttävä periaatteellinen kanta tällaisessa yleisen armahtamisen asiassa on mielestäni oleva se, että vankilassa ei pidä säilyttää ketään, jonka paikka paremmin on vapaassa elämässä, kun näet on takeita olemassa siitä, että asianomainen tai asianomaiset eivät käytä vapauttansa väärin. Puolestani olen jo toista vuotta sitten eräässä julkisessa tilaisuudessa ilmituonut käsityksenäni, että sekä Mäntsälän että Nivalan kapinain johdosta, jotka silloin vielä melkoisesti kiihdyttivät mieliä maassa, olisi, jos mahdollista, pyrittävä rauhoittamaan näitä mieliä Nivalan ja Mäntsälän kapinallisten armahtamisella ja siten laajanäköisesti likvidoi-

tava nämä ikävät asiat. Ikävä kyllä on molempien loppukäsittely yhä venynyt. Tällä välin on tasavallan presidentti, niinkuin täällä on mainittu, käsitellyt eräitä Nivalan kapinasta tuomittujen armahdus-anomuksia, hyväksyen niistä muutamat ja hyläten toiset. On kuitenkin suuren yleisön keskuudessa ja myöskin eduskuntapiireissä käsitetty hylkäykset niin, etteivät ne ole, niinkuin ne ehkä eivät voinekaan olla, lopullisia, vaan että ne sopivimmaksi katsotussa tilanteessa uudelleen käsitellään ja silloin todennäköisesti myönteisellä tuloksella. Lakivaliokunnan tällä kertaa hylkäävä kanta perustunee tähän käsitykseen, jollaiseen valiokunnalla lieneekin ollut perusteltua aihetta. Kun siis korkein valta jo on käsitellyt tai lähitulevaisuudessa uudelleen tulee käsittelemään niiden kaikkiaan 9 tai 11:n, niinkuin täällä sanottiin, tuomitun armahtamiskysymystä, näiden, jotka Nivalan kapinasta tuomituista vielä ovat vankilassa, niin minä kyllä olen sitä mieltä, että tuskin olisi pitänyt eduskunnassa tehdä mitään aloitetta asiassa, vaan asia olisi ollut luottamuksella jätettävä tasavallan presidentin edelleen hoidettavaksi. Mutta toisaalta, kun aloite eduskunnassa kerran tehtiin ja varsinkin sen jälkeen kuin suuri valiokunta on esittänyt myönteiseen suuntaan käyvän ehdotuksen, tätä ehdotusta eivät ole tahtoneet vastustaa nekään, joiden mielestä lakivaliokunnan enemmistön kanta on niistä syistä, joihin olen viitannut, nykyisessä tilanteessa paremmin perusteltu. On kieltämättä olemassa niitäkin näkökohtia, jotka tukevat myös suuren valiokunnan kannanottoa. Minä annan tunnustuksen niille perusteille, joita ed. Hautala edellisessä istunnossa esitti lausunnossaan, joka sävynsä puolesta oli miellyttävä kuulla.

Mitä vielä hallitukseen tulee, on sanottava, että jos hallitus olisi aikaisemmin ja sopivalla tavalla esiintynyt, niin ei ole ollekaan mahdotonta, että se olisi voinut johtaa tämän asian, jonka tunnustan arkaluontoiseksi, kaikkia tyydyttävään tulokseen. Minä pidän, vastoin herra pääministerin puolustamisyritystä, puolustamattomana asiana sitä, että hallitus ei ole tahtonut myötävaikuttaa asian käsittelyyn eduskunnan toisessa käsittelyssä, vaan se on antanut eduskunnan lyödä lukkoon lain ja nyt se esiintyy muistutuksillaan, jolloin ei enää ole mihinkään muutoksiin

mahdollisuutta. Olihan eduskunnalla toisessa käsittelyssä mahdollisuus palauttaa asia lakivaliokuntaankin, enkä minä pidä mahdottomana sitä, että jos hallitus olisi asettunut asiallisessa käsittelyssä yhteistyöhön eduskunnan kanssa, niinkuin sen mielestäni olisi pitänyt, niin eduskunta puolestansa olisi ollut valmis poistamaan kaikki sellaiset kohdat lakiehdotuksesta, jotka näyttivät kajoavan tasavallan presidentin erikoisoikeuksiin. Koko kysymys, jonka herra oikeusministeri täällä on esittänyt, kysymys eduskunnan harjoittaman amnestian säätämisen ja tasavallan presidentin harjoittaman yksityisarmahduksen keskinäisestä suhteesta, olisi ollut sen arvoisen, että eduskunta hallituksen myötävaikutuksella olisi joutunut sitä asiallisesti käsittelemään. On liian myöhäistä, että hallitus nyt tekee huomautuksiansa hallitusmuodon 29 §:n 1 momentin johdosta. Nämä huomautukset tulevat tällä kertaa ihan post festum. Jos on jotakin aihetta puhua ristiriidan syntymisestä eduskunnan oikeuden välillä säätää amnestia ja tasavallan presidentin armahtamisoikeuden välillä, niin täytyy sanoa, että siihen hallituksen esiintyminen tässä asiassa on yksinomaan syynä. Hallitus ei ole osoittanut sitä taitavuutta ja joustavuutta, jota asian johtaminen täällä olisi vaatinut. Minkä hallitus oikealla hetkellä esiintyessään kenties olisi voinut saavuttaa, sen se nyt täytyy nähdä menettäneensä. Ikävää on, jos eduskunnan jälkeenpäin täytyy nähdä, että hallituksen lopullinen kannanotto tulee riippumaan niistä taikka näistä selvityksistä, joita hallitus pääministerin viittauksen mukaan myöhemmin tulee hankkimaan, vaikka niiden selvittämisessä eduskunta kait mielellään olisi ollut yhteistoiminnassa hallituksen kanssa.

Hallituksen yritystä tässä ratkaisevassa tilanteessa painostaa eduskuntaa täytyy katsoa epäonnistuneeksi. Ei ole eduksi, että hallitus nyt esittää sellaisen ehdotuksen, jota täytyy pitää kuolleena syntyneenä, enkä minä voi käsittää muuta, kuin että eduskunta pysyy ennen tekemässään päätöksessä.

Ed. Vehkaja: Minäkin pyysin puheenvuoron herra oikeusministerin lausunnon johdosta. Se tapa, millä aikaisemmin on useinkin hallituksen ja eduskunnan vä-

lillä toimittu erinäisten asiain käsittelyssä, oli minun mielestäni jokseenkin oikea ja hyvä, sillä olihan usein aikaisempina vuosina, kun oli tärkeitä asioita esillä, hallituksessa mies suuressa valiokunnassa asian tuntijana selvittämässä tilannetta. Nykyisen hallituksen ja tämän eduskunnan aikana minä olen tavannut vain yhden ainoan kerran hallituksen jäsenen suuressa valiokunnassa asioita käsiteltäessä lausumassa mielipiteensä. Jos hallitus olisi esim. suureen valiokuntaan tämän asian käsitelyyn yhteydessä tullut esittämään näkökohtiaan, niin ehkä ainakin se puoli asiasta olisi tullut korjatuksi, mihinkä herra oikeusministeri viittasi, että lain sanamuotokaan ei ole oikeaan osunut. Ehkä se olisi tullut korjatuksi. Kun asia on tällaiseen vaiheeseen tullut, missä se nyt on, tuntuu mahdottomalta peräytyä siitä kannasta, minkä aikaisemmin on ottanut. Ilmoitan, että tulen äänestämään lakiehdotuksen hyväksymisen puolesta, kuten olen tehnyt aikaisemmissakin vaiheissa.

Ed. Kivioja: Minulta jäi oikeusministerille äsken ilmoittamatta, että ne järempää Vaasan hovioikeudessa tuomitut eivät valita sitä kohtaloo, johonka hän luuli, että he eivät ole velvolliset alistumaan. He siihen ilomielellä tyytyvät ja tyytyvät hovioikeuden tuomioon ja menevät sitä heti kärsimään päästäksensä tämän lain alaisiksi silloin, kun laki astuu voimaan.

Herra pääministerin lausunnon johdosta minun on huomautettava, että jos hän piti tämän asian hallitusmuodon vastaisena, niin hänen olisi pitänyt sen valiokuntaan lähettämisen aikana tai ellei silloin huomannut, niin ensimmäisen käsittelyn aikana, ja ellei silloin huomannut, niin toisen käsittelyn aikana ilmoittaa täällä, ellei pääministerinä niin edustajana, että nyt tulee puhemiehelle erehdys, kun esitetään perustuslain vastaista. Valtiopäiväjärjestyshän kieltää, että puhemies ei saa päästää käsittelyn alle mitään perustuslain vastaista. Ja jos puhemies ei olisi ottanut varteen hänen huomautustansa, niin hänen olisi pitänyt vaatia puhemiehen menettely perustuslakivaliokuntaan. Mutta tämä hänen vaikenemisensa tähän asti osoittaa, että hän tähän saakka on ollut sillä kannalla, että

tällaisen aloitteen tekeminen, käsitteleminen ja hyväksyminen ei ole perustuslain vastaista.

Ed. Sundström: Pyydän esittää muutaman sanan asian juriidisesta puolesta ja lähinnä huomioon ottaen sen, mitä herra oikeusministeri täällä on lausunut.

Yleinen armahdus voi kohdistua joko tiettyihin yksilöihin tai etukäteen henkilöillisesti yksilöimättömiin rikoksesta tuomittuihin, jolloin vain säädetään noudatettavaksi määrätty oikeussäännökset, joiden nojalla on määrättävä, ketkä pääsevät armosta osallisiksi. Edellisessä tapauksessa yleinen armahdus kuuluu oikeudenhoitoon, tarkemmin sanoen oikeushallintoon, vaikka käytetäänkin armahduslain muotoa. Jälkimmäisessä tapauksessa on sen sijaan kysymys varsinaisesta lainsäädäntötoimesta. Tällä kannalla on mielestäni m. m. ministeri Erich teoksessaan „Suomen valtio-oikeus”. Hänen mukaan muodollisessa suhteessa lailla toteutettava yleinen armahdus voi siis, vaikka asialliselta luonteeltaan hallintotoimena, kohdistua tiettyihin rikoksesta tuomittuihin henkilöihin. Hän lausuu sanotussa teoksessaan näet m. m. näin: „Mitä taasen tulee yleiseen armahdukseen, niin on huomattava, että milloin sillä tarkoitetaan vain tiettyjen yksilöiden samanaikaisia armahdusta, ei tämä satunnainen kollektiivisuus vaikuta toimenpiteen oikeudelliseen luonteeseen.” Tässä siis ministeri Erich on toisella kannalla kuin mitä herra oikeusministeri, minun ymmärtääkseni, ilmoitti.

Mutta milloin on tällaista useampiin tiettyihin henkilöihin kohdistettua armahdusta pidettävä yleisenä? Vastaus on epäilemättä harkinnan, usein varsin vaikean varassa. Silloin kuin armahdus saa laajemman luonteen, on sitä mielestäni pidettävä yleisenä. Käsitykseni mukaan ei ole epäilemistä, että silloin kuin samalla kertaan armahdetaan esim. 11 samaan rikokseen osallista, kuten asianlaita on esilläolevassa tapauksessa, armahdusta on pidettävä yleisenä. Sellainen armahdus ei mielestäni niin ollen ole mahdollinen enää tasavallan presidentille kuuluvan toimivallan piirissä. Mutta esillä oleva ehdotus tarkoittaakin sitä paitsi vain säätää noudatettavaksi määrätty oikeussäännökset, joiden nojalla on

määrättävä, ketkä pääsevät osallisiksi suunnitellusta armosta. Se armahduslaki, josta nyt on kysymys, on siis asiallisesti todellinen lainsäädäntötoimi. Näin ollen ei ole epäilystäkään siitä, että se ei asiallisesti kuulu eduskunnalle hallitusmuodon mukaan kuuluvan kompetenssin piiriin. Materiaalisesti sillä pyritään antamaan armo sellaiselle kollektiivisesti määrätylle henkilöryhmälle, jolle, kuten mainitsin, tasavallan presidentti ei voi hallitusmuodon 29 §:n suoman toimivallan piirissä samalla kertaa suoda armoa. Näin ollen ei voida myöskään katsoa, että eduskunta säätämällä kysymyksessä olevan lain, loukkaisi tasavallan presidentin oikeutta.

Esilläolevassa lakiehdotuksessa on kysymys amnestiasta eli kollektiiviarmahduksesta, jolle on ominaista paitsi se, mistä jo edellä on huomautettu, se, että sitä ei motivoida, ei ainakaan teoreettisesti, armahdettavien yksilöllisyyttä silmälläpitäen, kuten päinvastoin asian laita on yleensä yksityisessä armossa. Amnestiapäätös tehdään yleensä, kuten sanotaan, „valtiotoussaussyistä”, vaikkakin käytännössä tietenkin asiaan vaikuttavat tai ainakin voivat vaikuttaa, armahdettavien persoonallisetkin olosuhteet. Näin on asian laita esilläolevassakin tapauksessa. Armahdusta puoltaa tässä yhteiskunnallisen rauhoittumisen tarve. Rangaistusten synnyttämä katkeruus on poistettava armon kautta.

Nämäkin näkökohdat osoittavat, että esillä olevan armahduslakiehdotuksen tarkoittaman armahduksen sosiaaliset päämäärät ovat eräissä suhteissa toiset kuin varsinaisen armon. Tämäkin on siis todistuksena siitä, että kysymyksessäoleva armahdus on olemukseltaan toisenlainen, ainakin teoreettisesti, kuin tasavallan presidentin käytettävissä oleva yksityinen armo.

Esillä olevan lakiehdotuksen hyväksyminen ei siis käsitykseni mukaan loukkaa eikä voi loukata presidentin armahdusoikeutta. Muuten olen samaa mieltä kuin eräs edellinen puhuja siitä, että mikäli tällä lailla syntyy jollekin armahdetulle kohtuuttomia kärsimyksiä toisiin verraten, niin voi tasavallan presidentti ne poistaa käyttämällä hänelle kuuluvaa armahdusoikeutta. Olen myöskin vakuutettu siitä, että hän tulee tätä armahdusoikeuttaan silloin käyttämään.

Pääministeri K i v i m ä k i: Ed. Virkkuselle tahdon ainoastaan huomauttaa, että eduskunnalla itselläänkin toki on joitakin velvollisuuksia katsoa, että lakiehdotus tulee sellaiseksi, että sen vahvistaminen voitulla kysymykseen. Ed. Virkkunen ei maininnut yhtään syytä, minkä vuoksi hän pitäisi tämän lakiehdotuksen hyväksymistä tarpeellisenä. Hänhän päinvastoin mainitsi, että hänen mielestään lakivaliokunnan hylkäävä mietintö olisi ollut parempi. Ed. Virkkusen hyökkäys hallitusta vastaan olisi ollut oikeutettu, jos hallitus ei olisi ennen asian lopullista ratkaisua ilmoittanut kantaansa lakiehdotukseen nähden, vaan vasta sitten, kun sen vahvistaminen tuli kysymykseen, sillä perusteella, että laki voi joutua ristiriitaan hallitusmuodon kanssa, olisi tasavallan presidentille ilmoittanut, että lakiehdotusta ei olisi vahvistettava. Mielestäni hallitus on tässä menetellyt niin kuin sen pitääkin ja ed. Virkkusen hyökkäykset hallitusta vastaan johtuvatkin epäilemättä muista motiiveista kuin niistä, mitä hän on maininnut.

Ed. V i r k k u n e n: Herra pääministerille pyydän oitis huomauttaa, että minulla on ollut asiallinen syy, jonka takia puollan armahdusta. Syyni, jonka selvästi sanoin, on se, että henkilö, jonka oikea paikka ei ole vankila, on sieltä laskettava vapaaksi. Olen puoltanut lakivaliokunnan mietintöä parempana vaihtoehtona siitä syystä, että olisin suonut armahduksen, jota pidän tarpeellisenä, jäävän tasavallan presidentin asiaksi.

Minulla on vieläkin se ajatus, että jos hallitus olisi halunnut olla eduskunnan kanssa yhteistoiminnassa, olisi tämä asia voitu hoitaa molemminpuoliseksi tyydytykseksi. En pidä sitä herra pääministerin kantaa oikeana, että hallitus ikäänkuin korkeammalta kannalta katselee ja seuraa eduskunnan toimintaa, kaikkein vähimmän silloin, kun pääministeri itse myös on eduskunnan jäsen. Ed. Kivioja on vallan oikeassa lausueessa, että eduskunta voisi odottaa, että eduskunnan jäsen, vaikka hän myös on pääministeri, ottaisi johtaakseen kaikella sillä tiedolla ja taidolla, mitä hänellä on, eduskunnan lainsäädäntötoimintaa oikeaan tulokseen. En voi ymmärtää, kuinka herra pääministeri voi tällaista pas-

siivisuutta hänen puoleltaan puolustaa sekä edustajana että hallituksen jäsenenä.

Pääministeri Kivimäki: Mielestäni olen tehnyt kaikki, mitä velvollisuuksiini kuuluu, kun olen, ennenkuin eduskunta tekee asiassa lopullisen päätöksen, ilmoittanut, minkälaisen tämän päätöksen pitäisi olla (Ed. Virkkunen: Ei hetikään kaikkea!).

Ed. Kesti: Herra oikeusministerin lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että se väite, että viranomaiset eivät olisi valtaansa käyttäneet liian reilusti Nivalan miehiin nähden, ei ole paikkansa pitävä. Me, jotka tunnemme, miten Nivalan miesten käsittely viranomaisten puolelta toimitettiin, luulemme, että suomalaista talonpoikaa ei ole Ilkan aikojen jälkeen käsitelty tutkimatta ja tuomitsematta niin kovakouraisesti kuin Nivalan miehiä käsiteltiin. Se suunta, joka virkamiesten taholla on tullut näkyviin tässä jutussa, osoittaa, että suomalaista talonpoikaa pidetään jo niin syyntakeellisena, että jos se rikkoo yhteiskuntaa vastaan, niin siinä ei voida löytää mitään lieventäviä asianhaaroja. Mutta jos herrat ja narrit järjestävät yhteiskunnan vastaisiakin liikkeitä, ei niitä tahdota saada syyntakeisiksi ollenkaan. Jos ne eivät muuten pääse lain kourista, niin ne heittäytyvät hulluiksi (Naurua vasemmalta), jota keino suomalainen talonpoika ei ole arvonsatuntevana vielä alistanut käyttämään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun keskustelun kuluessa ei ole kukaan ehdottanut lakiehdotusta hylyttäväksi, niin hyväksyttäneen lakiehdotus sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty.

Lakiehdotus hyväksytään sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi työttömyyskassoista, joilla on oikeus saada apurahaa valtion varoista.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö

n:o 15 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä työväenasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 35, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 15. Ensimmäin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sitten käydään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Ikonen: Esillä olevasta työttömyyskassalaista on täällä eduskunnassa tehty tavallaan suurpoliittinen kysymys, jossa nekin, jotka lain suhteen ovat samaa periaatetta, eivät näy lain sanamuodosta pääsevän yksimielisyyteen. Asian ollessa täällä eduskunnassa ensimmäisessä käsittelyssä, antoivat edustajat Somersalo ja Lohi vähemmän mairittelevat lausunnot työväenasiainvaliokunnan porvarillisista jäsenistä, koska nämä eivät olleet panneet vastalausekseen valiokunnan mietintöön. Tässä kohden täytyykin tunnustaa työväenasiainvaliokunnan pahasti rikkoneen sen yksikamarisen eduskunnan oloaikana omaksumat traditiot. Työväenasiainvaliokunnan porvarillisten ryhmien jäseniä ei kylläkään syytetty niin paljon pahuudesta kuin tyhmyydestä, mutta kun viimeainittukaan ominaisuus ei erikoisesti pue valtiopäivämiestä, koetan yhtenä syntipukkina selviytyä tästä syyntakeettomuuden tilasta selvittämällä kyseessä olevaa asiaa.

Asiasta käyty keskustelu liikkui viime kerralla lain 2 §:n viidessä viimeisessä sanassa, jotka sanat valiokunta oli lakiesitykseen lisännyt. Näistä sanoista ed. Somersalo veti sen johtopäätöksen, että työttömyyskassalaissa on päädytty siihen, mistä kahdeksan vuotta sitten lähdettiin, kun ryhdyttiin saamaan muutoksia nyt voimassa olevaan asetukseen. Ed. Lohi yhtyessään tähän käsitykseen tehosti sitä lisäyksellä, että jopa nyt ovat porvarit antaneet vetää itseään nenästä aikalailla (Ed. Komu: Ei käsittänyt!). Myönnän avoimesti, ettei tuo valiokunnan tekemä lisäys ollut tarpeen vaatima, vaan parempi olisi ollut hyväksyä laki tässä kohdin hallituksen esityksen mukaisesti. Näin siitäkin huolimatta, että

nuo valiokunnan lisäämät sanat olivat sopu-
soinnussa Svinhufvudin hallituksen anta-
man, silloisen sosialiministeri Tuomivaaran
varmentaman esityksen kanssa, samoin
kuin ne ovat sopusoinnussa viime valtio-
päivien työväenasiainvaliokunnan peruste-
lujen kanssa, jotka perustelut ovat vastalau-
seetta hyväksyneet m. m. sellaiset työnan-
tajapiirien luottamushenkilöt kuin nykyi-
nen puolustusministeri Oksala ja ed. Palm-
gren. Näistäkin, ammattijärjestöille aivan
vastakkaisten henkilöiden ja piirien peri-
aatteisiin soveltuvista kannoista huolimatta
olis, kuten sanoin, ollut parempi, että
tuota periaatetta ei olisi viety itse lakiin.
Nämät sanat otettiin lakiin pitkän harkin-
nan jälkeen, sen jälkeen kuin tultiin siihen
tulokseen, etteivät ne olleet ristiriidassa sen
pyrkimyksen kanssa, johon tällä lainmuu-
toksella pyrittiin, nimittäin etteivät työt-
tömyyskassat saa olla sellaisessa riippuvai-
suussuhteissa ammattijärjestöihin, kuin ne
nykyjään ovat. Kun näiden sanojen li-
säyksellä päästiin asiassa yksimielisyyteen,
ei katsottu olevan syytä vastustaa niiden
ottamista pykälään.

Jos nyt kuitenkin lukee tämän yhden
ainoan pykälän tässä uudessa lakiesityk-
sessä, niin ei ole ollenkaan ihme, jos tulee
niihin tuloksiin, mihin ed. Somersalo ja
ed. Lohi tulivat. Mutta jos edustajilla on
aikaa lukea tämä 2 § nyt voimassaolevasta
laista ja verrata sitä työväenasiainvalio-
kunnan laatimaan 2 §:ään, niin silloin voi
jo hieman horjua usko, että tässä lainsää-
dännössä oltaisiin tultu siihen pisteeseen,
mistä kahdeksan vuotta sitten lähdettiin.
Ja edelleen, jos edustajat vaivautuvat ver-
taamaan nyt esillä olevan lain pykälissä
4, 7, 10 ja 21 olevia määräyksiä nyt voi-
massaolevan asetuksen määräyksiin, niin
varmasti huomataan, että käsitys, jonka
mukaan 8 vuotta olisi pyöritty samassa
kehässä, on runsaasti liioiteltu, etten sanoisi
enemmän. Kun voimassa oleva asetus myön-
tää, että kassa saa olla yhdistettynä yh-
distykseen tai yhdistysten liittoon, jolla on
muitakin tarkoituksia, siis esimerkiksi juuri
ammattiyhdistyksiin, niin käsiteltävänä oleva
lakiehdotus, sen nimenomaan kieltää. Ny-
kyisen asetuksen mukaan voi olla mahdol-
lista sellainen työttömyyskassan ja ammat-
tijärjestön yhteys, josta ed. Somersalo esi-
merkkinä mainitsi puuteollisuustyöväenlii-
ton säännöissä olevasta määräyksestä, jonka

mukaan liiton toimikunta toimii myös työt-
tömyyskassan hallituksena. Jos nyt esillä
oleva laki hyväksytään, niin silloin tällai-
nen yhteys tulee selvästi kielletyksi.

Olettakaamme nyt kuitenkin sellainen
mahdollisuus, että hallituksen esitys 2 §:n
suhteen hyväksytään ja pyyhitään pois nuo
viisi valiokunnan lisäämää sanaa, ja katso-
kaamme, onko silloin päästy siitä, mistä
ed. Somersalo, samoin kuin me useimmat
muut porvarilliset edustajat, tahtoisimme
päästä, nimittäin, että työttömyyskassat
eivät olisi juuri missään yhteydessä ammat-
tijärjestöjen kanssa. Olen sitä mieltä, että
hallituksen esittämässäkään muodossa 2 § ei
estä: 1) ammattijärjestöihin kuuluvia työn-
tekijöitä kuulumasta työttömyyskassoihin ja
päinvastoin, 2) ammattijärjestön toimi- ja
luottamushenkilöitä tulemasta valituiksi
myöskin työttömyyskassojen toimi- ja
luottamushenkilöiksi sekä päinvastoin, sekä
3) huoneiston omistajaa vuokraamasta huo-
neistoa yhteisesti kahdelle järjestölle, joista
toinen voi olla esimerkiksi ammattijärjestö
ja toinen työttömyyskassa. Vai ollaanko
sitä mieltä, että tällainen yhteys voitaisiin
kieltää, jos molemmat järjestöt voivat ker-
ran lain suojassa toimia. Ainakin minä
luulen, että tällaista yhteyttä ei voida es-
tää, vaikka lain 2 § hyväksyttäisiin halli-
tuksen esittämässä muodossa. Kaiken tä-
män jälkeen kuitenkin uudistan väitteen,
että hyväksytään 2 § hallituksen, työ-
väenasiainvaliokunnan tai suuren valiokun-
nan ehdottamassa muodossa, se joka ta-
pauksessa tietää huomattavaa eroa nykyisen
asetuksen hengestä. Omasta puolestani
pidän parhaimmin onnistuneena muotona
hallituksen esitystä.

Todistaakseni edelleen sitä väitettäni,
ettei työttömyyskassalainsäädäntö ole tul-
lut siihen, mistä kahdeksan vuotta sitten
lähdettiin, viittaan lyhyesti vielä muuta-
miin lainpykälisiin. Lain 4 §:ssä sanotaan
m. m.: „Jäsenenä pysymisen ja jäseneksi
pääsemisen ehtona ei saa olla, että jäsen
tai jäseneksi pyrkivä kuuluu tai liittyy jo-
honkin muuhun yhdistykseen, järjestöön
tai yhteenliittymään.” Tällä tahdotaan
estää m. m. se täällä mainittu seikka, ettei
esim. suojeluskuntaan kuuluminen tai liit-
tyminen voi olla esteenä työttömyyskas-
sassa olemiselle. Mitään vastaavaa mää-
rystä ei ole nykyisessä asetuksessa. Tämä
on siis huomattava parannus laissa. Kol-

mas myöskin tärkeä määräys sisältyy lain 7 §:ään, jonka mukaan sosialiministeriö voi määrätä kassan hallitukseen yhden vakinaisen ja yhden varajäsenen. Tällaistaakaan määräystä ei nyt voimassaolevassa laissa ole olemassa. Jos työttömyyskassassa ilmenee joitain epäkohtia, voi valvontaviranomainen kutsua kassan jäsenet yleiseen kokoukseen, vaikka kassan hallitus kieltäytyisikin tällaista kokousta kutsu-
masta koolle.

Verrattain huomattava muutos voimassaolevaan lakiin tulee myöskin 21 §:n kohdalle, joka kieltää kassan avustamasta jäsentään, joka välillisesti työlakon tai työsulun johdosta on joutunut työttömäksi, jos asianhaaroista voidaan päättää, että työriidan tarkoituksena on saada muutos myös hänen työ- tai palkkasuhteisiinsa. Mitään tällaistaakaan ei ole olemassa voimassaolevassa asetuksessa. Lain 26 § taas pyrkii estämään niitä liiallisia hallintokustannuksia, jotka ovat yleisiä kaikellekin sosialiselle huollolle.

Luulen nyt ainakin osittain näyttäneeni, ettei työttömyyskassalainsäädännössä ole tultu siihen, mistä kahdeksan vuotta sitten lähdettiin.

Täällä varsinkin ed. Somersalon taholta viime kerralla verrattain laajasti tuotiin esille se vaara, mikä on olemassa työttömyyskassoilla, jos ne ovat liitettyinä ammattijärjestöihin. Myöskään tämä seikka ei ole jäänyt työväenasiainvaliokunnan porvarillisilta jäseniltä huomaamatta, vaikka sitä ei ole tahdottukaan enemmän valiokunnan perusteluissa kuin täällä eduskunnassa esitetyissä lausunnoissakaan tuoda esille niin räikeästi ja pitkillä puheilla, kuin se täällä muilta taholta tuotiin. Kyllä valiokunnan porvarilliset jäsenet muistavat vielä meikäläisen ammattijärjestöliikkeen historian, muistavat ne virheet ja erehdykset, mitkä meidän ammattijärjestöämme ovat kohdanneet sen liittyessä poliittisiin puolueihin. Mehän kaikki muistamme, miten se oli juuri vuonna 1917, kun ammattijärjestön kokous antoi kehoituksen marraskuun kohtalokkaan lakon alkamiselle, jota lakkoa puolusteltiin sosialistisessa sanomalehdistössä sillä, että sen avulla tahdottiin vähän hieroa porvareita. Tämä „hierominen” silloin maksoi muutamien porvari-
hengen. Tämä ammattijärjestön aloittama lakko oli esisoittoa sille

kapinalle, johon vuonna 1918 meillä mentiin. Tämä kapina sitten, kuten tiedämme, löi ammattijärjestön hajalle. Kun se vuonna 1919 sitten taas uudelleen pantiin pystyyn maltillisessa hengessä, niin ei se voinut olla paria vuotta pitempää kuin se joutui jo uudestaan kommunistien käsiin ja hallituksen oli pakko se syksyllä 1930 kieltää toimimasta. Nämä pari räikeintä esimerkkiä ovat kyllä olleet työväenasiainvaliokunnankin porvarillisten jäsenten tiedossa ja ovat olleet kyllin muistuttamassa siitä, että on pyrittävä saamaan työttömyyskassat mahdollisimman erilleen ammattijärjestöstä, joka voi milloin tahansa liittyä poliittiseen puolueeseen. Ammattijärjestö, tai oikeastaan tällä kertaa olevat kaksikin ammattijärjestöä, vaikka ne tahtovatkin kulkea puolueettomuuden nimessä, ne minun nähdäkseni ovat kumpikin taval-
laan sidottuina visseihin poliittisiin puolueisiin, joten on ollut kyllin perusteltua se työväenasiainvaliokunnan ja hallituksen kanta, että työttömyyskassat ja nämä ammattijärjestöt on koetettava pitää toisistaan erillään.

Mitä sitten itse tähän työttömyyskassasiaan tulee, niin minun nähdäkseni se ei meillä ole niin erinomaisen tärkeä kysymys työttömyyden torjumisen kannalta katsottuna. Tästä asiasta on meilläkin kirjoitettu paljon, miten asia missäkin maassa on menestynyt ja mitä tuloksia tai mitä epäonnistumisia sillä on ollut, mutta minä ne sivuutan tässä. Viittaan vain verrattain ohueen, mutta sitä tuoreempaan opukseen tällä alalla, nimittäin siihen kirjaan, joka edustajille jaettiin tämän istuntokauden alussa, työttömyysneuvoston sihteeri Eljas Kahran kirjoittama „Työttömyyskauden 1933/1934 työttömyyden torjumista tarkoittava ohjelma”. Siinä hän muun ohella kertoo havaintojaan tämän vuoden aikana ulkomaille tekemältään opintomatkalta, mikä merkitys missäkin hänen käymistään maissa työttömyyskassoilla on ollut työttömyyden torjumisessa. Ruotsista hän mainitsee, että siellä työttömyyden torjuminen perustuu siihen tosiasiaan, ettei siellä ole voimassa minkäänlaatuista valtion tukemaa työttömyysvakuutusta, vaan on työttömien toimeentulosta huolehdittava kuntien ja valtion erikoistoimien avulla. Sen jälkeen hän tekee sitten varsin laajasti selkoa niistä toimen-

piteistä, joihin Ruotsissa on ryhdytty vapaaehtoisen työttömyysvakuutuksen aikaansaamiseksi. Norjassa taas on vapaaehtoiset työttömyyskassat, mutta niistäkin hän sanoo, että kun vapaaehtoisen työttömyysvakuutuksen kautta ei ole saavutettu kyllin tehokkaita tuloksia työttömyyden lieventämiseen nähden, on Norjassa ryhdytty laatimaan suunnitelmaa pakollisen työttömyysvakuutuksen käytäntöön ottamiseksi. Samoin Tanskassa on voimassa vapaaehtoinen työttömyysvakuutus, joka yleensä on toiminut sangan hyvin, mutta nykyisen pulan aikana työttömyys kuitenkin on lisääntynyt niin suuresti, että työttömyysvakuutus yksin ei ole riittänyt, vaan on valtion täytynyt ryhtyä huomattaviin ylimääräisiin toimenpiteisiin työttömyyden lieventämiseksi. Myöskin Belgiassa on vapaaehtoinen työttömyysvakuutus, mutta se ei ole osoittautunut riittäväksi taistelussa työttömyyttä vastaan. Siellä pyritään myös pakolliseen työttömyysvakuutukseen ja esitetään toimenpiteen aiheuttamien menojen peittämiseksi erityistä pulaveroa tämän vuoden aikana kannettavaksi palkoista, eläkkeistä ja niihin verrattavista asioista, joka vero monissa kohdin muistuttaa sitä veroitusehdotusta, jonka ed. Takala aloitteessaan esitti meillä kannettavaksi puolustuslaitoksen hyväksi.

Hänen käymistään maista Saksa on ainoa, jossa tällä kertaa on voimassa pakollinen työttömyysvakuutus, mutta siitä hän lausuu seuraavaa: „Saksassahan on voimassa pakollinen työttömyysvakuutus. Suurin osa työttömiä on sen vuoksi suoranaisten raha-avustusten varassa. Mutta yhä enemmän pyritään järjestämään myös työtilaisuuksia, mitä varten joulukuun 15 päivänä 1932 annetulla asetuksella on asetettu erityinen valtakunnan työnhankintakomisari. Julkaistessaan tammikuussa 1933 työnpikahankintaohjelmansa valtakunnan työnhankintakomisari huomautti, että työttömyyshuollon vuotuiskestannukset nousivat yli 3 miljoonin Saksan markan, ja että tämä summa oli saatu kokoon vain supistamalla muita menoja, pääasiassa työ määrärahoja, mistä oli seurauksena ollut, että vastaavasti vähemmän oli voitu tehdä tilauksia yksityisyrityksiltä. Tämä oli uudelleen lisännyt työttömyyttä ja näin oli jouduttu tekemään kohtalokasta kiertokulkua.”

Näistä työttömyysneuvoston sihteerin Kahran ulkomailta tekemistä havainnoista me siis huomaamme, että sellaisissa maissa, joissa ei ole minkäänlaista työttömyysvakuutusta, niissä maissa pyritään vapaaehtoiseen työttömyysvakuutukseen. Missä on vapaaehtoinen työttömyysvakuutus, niissä se ei ole tuottanut tyydyttäviä tuloksia, joten niissä pyritään pakolliseen työttömyysvakuutukseen. Missä taas on ollut pakollinen työttömyysvakuutus, niinkuin Saksassa, siellä on tehty se havainto, ettei se riitä työttömyyden torjumisessa, siellä täytyy taas mennä uusiin järjestelmiin. En tiedä, minkälaisia järjestelmiä sitten siellä tällä kertaa on, mutta tämän vuoden alussa siellä todettiin, ettei pakollinen työttömyysvakuutusjärjestys ollut saanut muuta kuin tuon kohtalokkaan kiertokulun, joka edistää työttömyyttä.

Minun nähdäkseni ei meilläkään tällä työttömyyskassalailla erityisen paljon tehdä työttömyyden torjumiseksi. Kun valtio niitä vuosittain tulee avustamaan puolen miljoonan tai miljoonan markan määrärahoilla ja kun saman verran tai hieman enemmän saadaan näitä maksuja kassojen osakkailta, niin jos nämä rahasummat verrataan siihen, että meillä täytyy työttömyyden hyväksi käyttää vuosittain satoja miljoonia markkoja, niin tämä työttömyyskassajärjestelmä työttömyyden poistamisessa on tavallaan kuin pisara meressä. Mutta asiahan minunkin nähdäkseni on sinänsä aika hyvä, sitäähän voi tavallaan verrata johonkin henkivakuutukseen, säästämiseen tai muuhun asiaan, jolla koetetaan ihmisessä kehittää oman avun periaatetta, siltä kannalta nähdäkseni myös tämä työttömyyskassa-asia ja sen kehittäminen on puolustettavissa.

Ed. A m p u j a: Ed. Somersalo viime istunnossa saamansa eduskunnan puhemiehen varoituksen johdosta jatkoi tätä hirmuisen pitkää puhettansa vielä seuraavan päivän lehdessään „Ajan Suunnassa”, oikeammin huonon ajan suunnassa. Tässä jatkopuheessaan, jossa ei tietysti kukaan koputtanut, hän luetteli joukon nimiä, jotka muka pitäisi olla hänen tietojensa mukaan ammatillisten järjestöjen palveluksessa nykyisin. Riittänee näiden tietojen laatua osoittamaan se, kun mainitsen, että näiden henkilöiden joukossa oli pari tai

kolme vuotta sitten kuolleita ja kunniallisesti haudattuja henkilöitä. Täällä eduskunnassa puheensa alkuosassa hän käytti juhlallista sanontaa, että hän on asettanut itsellensä vaivan tutustua näihin asioihin ja niiden tutkimuksiä täällä muka esittää. Ne tiedot päinvastoin osoittavat, ettei hän ollut edes vaivatonta tutkimusta asian selvittämiseksi käyttänyt. Näiden väärin tietojensa perusteella hän esitti ohjelmansa, että valtio voi myöntää avustusta järjestöille enempi kuin mitä nyt esitetään työttömyyskassoille. Mutta että siinä on ehtona, että nämä järjestöt toimivat „isänmaallisen mielen kasvattamiseksi”. Tietysti meidän maassamme on paljon erinimisiä semmoisia järjestöjä, jotka herra everstin mielestä täyttävät mitan, mutta etteivät ne järjestöt pysty suurillakaan valtionavulla hoitamaan työttömyyskassatoimintaa, siitä meidän ei tarvitse olla epätietoisia. Että porvarillisissakin piireissä suurin piirtein on oltu ylimalkaan, milloin on asiallisella pohjalla liikuttu, toista mieltä työttömyysvakuutustoiminnasta kuin mitä meillä viime aikoina on esiintynyt, siitä pyydän esittää ainakin sosialiministerin hyvin tuntemasta teoksesta „Taloustieteen pääpiirteet”, ranskalaisen kuuluisan talousoppineen kirjoittaman, muutaman lauseen. Hän sanoo: „Yhteiskunnan talousjärjestelmä näet saa aikaan sen luonnottoman asiointilan, että työläinen erotetaan työvälineestään ja siten pakotetaan pyytämään työtä, jotta hän voisi elää. Itse edistuksen laki sellaisena kuin se esiintyy suurtuotannossa, mekaanisissa keksinnöissä, kansainvälisessä kaupassa, synnyttää työttömyyttä ja liikepulia. On siis varsin oikeudenmukaista, että yhteiskunta, joka kokonaisuudessaan hyötyy jokaisesta tapahtuneesta edistyksestä ja joka tässä suuressa elämäntaistelussa korjaa voiton hedelmät, myös ottaa niskoilleen sen aiheuttamat rasitukset, rientää auttamaan haavoittuneita ja voitetuja. Juuri tätä sanotaan yhteiskunnalliseksi solidaarisuudeksi.”

Käsitellessään niitä käytännöllisiä vaikeuksia, mitä työttömyysvakuutuksen järjestämisessä on, hän lausuu: „On olemassa vain yksi laitos, joka luonteensa puolesta jonkinlaisella menestyksellä voi toimia tällä vaarallisella alalla, nimittäin työväen ammattiyhdistys. Ainoastaan se voi jäsentensä joukosta erottaa todelliset työttömät

teeskentelijöistä, ja jos se samalla toimii työnvälittäjänä, on sen helppo saattaa teeskentelijät häpeään osoittamalla heille työtä. Toiselta puolen on työttömyysvakuutus ammattiyhdistyksellä mahtava ase palkkatason ylläpitämiseksi antamalla avustusta jäsenilleen ettei nälän pakotuksesta tarvitse heti taipua epäedullisiin työehtoihin.” Näin tämä tunnettu taloustieteilijä (Vasemmalta: Onko hän sosialisti?), jota ei ole näihin asti edes leimattu marxilaiseksi. On luultavaa, että meidän ed. Lohi tulee täällä hihkaisemaan että jopa ovat häntäkin marxilaiset vetäneet nenästä. Ed. Somersalo hänet varmaan leimaa kulttuuriliberalismin vaaralliseksi edustajaksi, joka muun puolueturmeluksen ohella on tuhattava, on kenties valmis polttamaan näitä taloustieteellisiä teoksia oppisiensä saksalaisten malliin.

Kun näin on asia, että kokemuksen kautta on tultu siihen, että vain ammatillisten järjestöjen yhteydessä voivat työttömyyskassat jonkinlaisella menestyksellä toimia, niin olisi luonnollisin johtopäätös tässä se, että sekä hallitus että porvarillinen eduskunnan enemmistö tunnustaisivat koko puuhan 8 vuoden aikana olleen turhan. Olisi ollut viisainta, että olisi vain tyydytty voimassaolevan työttömyyskassalain sitä pykälää muuttamaan, jossa päivä- ja yöavustukset määrätään korottaamalla näiden summaa. Kun näin ei ole, on tietysti ollut työväenasiainvaliokunnan jäsenkin koetettava saada nämä porvariston huononnuksaikeet, eräissä suhteissa mahdottomatkin aiheet supistumaan puheena olevan lain käsittelyssä mahdollisimman vähäiseen määrään. Ja mielestäni sekin tulos, mikä sisältyy suuren valiokunnan mietintöön, on pisin, mihin meidän taholtamme myönnytyksissä voidaan mennä.

Että työttömyyskassalaki ei ole meillä tälläkään hetkellä ihan merkityksetön, pyydän mainita tällä kertaa toiminnassa olevan paraan ammatillisen järjestömmen ja paraan työttömyyskassan yhteistoiminnassa hyvistä tuloksista ammatillisen järjestön kanssa. Tämä kassa on Suomen Kirjatyöntekijäin Liiton työttömyyskassa. Senkin keskuudessa on työttömyys viime vuosina ollut suuri, niin suuri, että työttömyyskassan jäsenmaksutuloilla ja lain säätämällä valtionavulla kassa ei ole pystynyt kaikkia sitoumuksiaan täyttämään. Mutta

varakas liitto on voinut rientää apuun ja voinut sillä tavalla hoitaa työttömyyskassatoiminnan sääntöjensä määräämällä tavalla. On mainittava tämän kassan tuloksisista seuraavaa: Että viimeisten 3 vuoden aikana, siis näiden pulavuosien aikana on tällä kassalla ollut jäsenmaksutuloja yhteensä 355,005 markkaa, valtionavustus saman ajan sisällä 269,901 markkaa, liiton avustus, siis pelkästään uhraamalla omia varojaan työttömyyskassan hyväksi, samana aikana 167,899 markkaa, sen lisäksi on huomattava, että koko tämän kolmen vuoden aikana pulakautena on liitto kokonaan kustantanut työttömyyskassain hallintokustannukset veloittamatta niistä yhtään mitään. Työväenasiainvaliokunnassa on paljon keskusteltu siitä, miten voitaisiin työttömyyskassain hoitokustannukset saada halvemmiksi. Hallituksen valvontaa on siinä tehostettu. Tässä nähdään, että hyvän ammatillisen järjestön yhteydessä voivat työttömyyskassat toimia vuosikausia aivan ilman hoitokustannuksia, koska ammatti-liitto suorittaa ne omista rahoistaan. On selvää, että tällaisia tuloksia te ette saa työttömyyskassojen toiminnasta, jos ne pakotettaisiin toimimaan ammatillisista järjestöistä erossa. Niitä pystyvät hoitamaan menestyksellisesti vain voimakkaat ja yhtenäiset ammatilliset järjestöt (Vasemmalta: Oikein!).

Ed. Palmgren: Herr talman! När socialutskottet i första läsningsen behandlade denna fråga, var jag bland dem, som röstade för regeringens proposition, såvitt det gällde 2 § 2 mom. i lagförslaget. Vi vunno emellertid icke majoritet. I första läsningsen beslöt socialutskottet nämligen att i stället för 2 § 2 mom. i propositionen antaga det motsvarande stadgande, som ingår i den nu gällande lagen av år 1917. Vid andra läsningsen av nämnda 2 § gällde det därför, såvitt på mig ankom, främst att komma ifrån det olyckliga beslutet i första läsningsen. Det kompromissförslag, som från borgerligt håll inom utskottet framställdes, var bättre än vad i första läsningsen beslutits. Utsikt att få propositionens 2 § genomdriven var den gången i utskottet icke stor. Det var på dessa grunder samt för att uppnå enighet även beträffande andra tvistefrågor jag och med mig flera andra ledamöter i utskottet höllo

på medlingsförslaget. Vid jämförelse av detta medlingsförslag med stora utskottets förslag, finner jag dem i sakligt avseende ganska likartade, men stora utskottets förslag är till formen bättre. Därför omfattar jag också numera stora utskottets förslag, ehuru jag fortfarande är av den mening, att jag hellre skulle hava sett att propositionens stadgande i denna del hade blivit godkänd.

Ed. Lehtonen: Sitä muotoa, jonka 2 §:n 2 momentin loppupuoli on saanut suuressa valiokunnassa, en minäkään puolestani osaa pitää yhtään parempana kuin sitä 2 §:n 2 momentin loppupuolta, minkä se sai työväenasiainvaliokunnassa, jota eduskunta täällä arvosteli peräti ankarasti. Minun tekisi mieleni kysyä: ketä suuren valiokunnan jäsenistä on vedetty nenästä? En minäkään voi tulla mihinkään muuhun kuin siihen, että hallituksen esitys 2 §:n 2 momentista on paras näistä kolmesta ehdotuksesta, paras sen vuoksi, että se ei voi johtaa harhaan johtaviin ja hämäriin tulkintoihin.

Ed. Bryggari: Asian ensimmäisessä käsittelyssä on jo meidän taholtamme tehty ne muistutukset, jotka lakia vastaan käytännön kannalta on ollut aihetta tehdä, enkä aijo tässä yhteydessä enää niitä yksityiskohdittain uusia. Haluan vain todeta, että kaikki ne lain muutokset, jotka ovat porvariston mielestä parannuksia, on kassojen toiminnan kannalta katsottava kassojen toimintaa vaikeuttaviksi. Niinpä tuo määräys, että kassat eivät saa kuulua yhdistykseen tai yhdistysten liittoon, tulee aiheuttamaan kassoille lisätyötä ja lisäkustannuksia. Toisaalta siis, vaikka pyritään lain muutoksella kustannuksia vähentämään, niin tämä laki vie siihen, että kustannukset tulevat lisääntymään. Omituisinta on tämä „kustannus”-sana, jota on käytetty iskulauseena työttömyyskassojen valtioapua vastaan taisteltaessa, että juuri kustannuksista vedetään se johtopäätös, onko jonkun kassan toiminta ollut oikeaa tai virheellistä; eihän kassan toiminnan virheellisyys tai virheellisyys riipu siitä, ovatko kustannukset suuremmat tai pienemmät. Mitä suurempi on työttömyys, sen suuremmat ovat kustannukset. Erikoisesti nykyään muodostavat kassojen toiminnassa

kustannusmenot hyvin suuren osan. Minä pelkään, että jos hallitus tulee ahdasmielisesti 26 §:ää soveltamaan käytäntöön, niin sen avulla kyetään vaikeuttamaan työttömyyskassojen toimintaa hyvin suuressa määrässä. Minä kuitenkin toivon, että sosialiministeri tätä lakia käytäntöön soveltaessaan ei takerru tähän kustannuspykälään.

Myöskin on tässä yhteydessä muistettava, mikä työttömyys on välillistä, mikä sisältyy 21 §:ään. Sen kysymyksen ratkaisu muodostuu hyvin vaikeaksi kassojen hallinnolle, kun ne joutuvat työttömyysavustushakemuksesta päätöksen tekemään. Otaksukaamme, että on kysymyksessä puutyöläisten työttömyyskassa. Uittotyöläiset ovat kesällä tehneet työlakon. Sen johdosta eivät ole puut joutuneet perille, vaan ovat ne jääneet välille, jonka vuoksi saha on talvella pantava seisomaan. Tämän sahan työläiset hakevat työttömyyskassalta avustusta. Ja työttömyyskassan hallitus joutuu silloin 21 §:n mukaan hyvin vaikeaan asemaan. Voiko se antaa työttömyysavustusta näille sahan työläisille, koska niiden työttömyys on aiheutunut kesällä sattuneista työlakoista? No, täällä ehkä ajatellaan, että onko näiden sahan työläisten palkka- ja työoloihin vaikuttanut tuo työlakko. Sen ei tarvitse vaikuttaa välittömästi, mutta kylläkin välillisesti. Ja näin ollen, jos tätä pykälää ahtaasti lähdetään tulkitsemaan, täytyisi puutyöläisten liiton työttömyyskassan hallituksen kieltää näiltä sahan työläisiltä työttömyysavustus. Seurauksena siitä on, että sellaiseen kassaan eivät nuo sahan työläiset vastaisuudessa voi kuulua, josta ei saa työttömyysaikana avustusta. Mutta jos asiaa tahdotaan oikeamielisesti ymmärtää, niin ei ole vaikeaa hallintoviranomaisten käsittää tätä asiaa siinä muodossa, että näille sahan työläisille on annettava työttömyysavustusta, vaikka puiden loppumisen vuoksi on työttömyys sahallia aiheutunut. Me olemme kuitenkin pitäneet itse-avustukseen perustuvaa työttömyysavustustoimintaa niin tärkeänä, että olemme katsoneet sopivammaksi tässä tilanteessa hyväksyä esillä olevan lain, vaikkakin siinä on monessa kohdassa meidän kannalta tehtävä muistutuksia. Ja näin ollen tulemme siinä muodossa kuin suuri valiokunta sen ehdottaa, hyväksymään käsiteltävänä olevan työttömyyskassalain.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Eduskunnan istunto keskeytetään ja jatketaan sitä tänään kello 19.

Täysistunto keskeytetään kello 17,15.

Täysistuntoa jatketaan

kello 19.

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Ilmoitusasiat:

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle on tasavallan presidentin kahden kirjelmän ohella tältä päivältä saapunut hallituksen esitykset n:ot 62 ja 63, jotka on nyt edustajille jaettu.

Uusi jäsen lakivaliokuntaan.

Puhemies: Ilmoitetaan, että valitsijamiehet ovat jäseneksi lakivaliokuntaan edustajatoimesta vapautuksen saaneen maa-herra Jatkolan tilalle valinneet ed. Fräntin.

Lakivaliokunnan puheenjohtaja.

Puhemies: Ilmoitetaan, että lakivaliokunta on puheenjohtajakseen valinnut ed. Jacobssonin.

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tämän istunnon loppuosasta kunnallisten tehtävien takia ed. Lahdensuo sekä yksityisasiain takia ed. Kares.

Ed. Vilhulan y. m. välikysymys, joka koskee valtion määräämisvallan alaisten puunjalostusteollisuutta harjoittavien osakeyhtiöiden yhtymistä samalla alalla toimivien yksityisten yhtiöiden muodostamaan renkaaseen.

P u h e m i e s: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että eduskunnalle on jätetty välikysymys, joka luetaan.

Notaari lukee:

E d u s k u n n a l l e.

Vuonna 1918 osti valtio osake-enemmistön eräissä puunjalostusteollisuutta harjoittavissa osakeyhtiöissä. Silloisen hallituksen kyseellisten osakkeiden ostamista tarkoittavan esityksen perusteluissa puollettiin kauppaa m. m. sillä, että vallinneissa oloissa pyrittiin estämään ulkomaisia yhtiöitä ja yksityisiä henkilöitä saamasta haltuunsa suuria suomalaisia osakeyhtiöitä omaisuuksineen. Mutta varmaa lienee, että jo silloin pidettiin laajoissa kansalaispiireissä kyseenalaista toimintaa tärkeänä myöskin senvuoksi, että valtion määräämisvallan alaisina olevilla, maamme tärkeimmän teollisuuden alalla toimivilla yhtiöillä olisi mahdollisuutta pitää puunjalostusteollisuutta sellaisissa puitteissa, ettei se voisi suuryhtymien kautta mahdollisesti ryhtyä rasittamaan kohtuuttomasti niitä kansalaispiirejä, jotka joutuvat sen kanssa taloudellisiin suhteisiin.

Maailmansodan jälkeisten nousukonjunkturien vallitessa ei mitään valitettavampaa ilmiötä tässä suhteessa liene esiintynyt. Mutta talouselämän kiristytessä vuoden 1929 jälkeen näyttää eräänlaista yhteistoimintaa puunjalostusteollisuuden harjoittajien keskuudessa olleen todettavissa, kuten julkisuudessaakin on mainittu. Kun tuo todennäköinen yhteistoiminta, jota julkisuudessa on kutsuttu rengastumiseksi, lienee pantu alulle siinä mielessä, että raaka-aineiden hinnat ja työpalkat saataisiin sen kautta alenemaan, ansaitsee tällainen toiminta, sen koskiessa varsin laajoja kansalaispiirejä, yleistä huomiota, vaikkapa katsottaisiinkin sopivissa rajoissa tapahtuvan yhteistoiminnan tälläkin alalla olevan paikallaan. Ja näin sitä suuremmalla syyllä, jos valtionkin hallussa olevat yhtiöt

ovat tuollaisessa toiminnassa välillisesti tai välittömästi mukana. Olisihan varsin arveluttavaa, jos valtion omistamat ja siis tavallaan yleistä hyvää tarkoittavat laitokset tai vaikkapa vain yksikin sellainen kyseenalaisen toiminnan kautta pyrkisi toiminta-alueellaan painamaan kansan merkitsevimmän osan, talonpoikaisväestön ja työväestön elinmahdollisuuksia alas, jota puuraaka-aineen hintojen ja työpalkkojen alentaminen tietäisi. Sitä merkittävämpi olisi tämä ilmiö, jos valtion omat liikelaitokset tai vaikka vain yksikin laitos olisi muiden yhteistoiminnassa olevien yhtymäin kanssa alentamassa vaikkapa välillisestikin valtionkin metsien hintoja.

Kun lisäksi näyttää olevan todettavissa, että kyseellisen rengastumisen kautta puuraaka-aineen hintoja ja todennäköisesti metsätyöpalkkojakin on voitu painaa kohtuuttoman alhaisiksi, ei tätä koko kansakunnan kannalta katsottuna ensiluokkaisen tärkeätä kysymystä voida vaittiollen sivuuttaa. Tämän vuoksi esitämme kunnioittaen valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momenttiin viitaten hallituksen asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

1. Tietääkö Hallitus, onko jokin tai ovatko jotkin sellaiset puunjalostusteollisuutta harjoittavat yhtiöt, joissa valtio omistaa osake-enemmistön, välittömästi tai välillisesti mukana raaka-aineen hintojen ja työpalkkojen alentamistarkoituksessa yksityisten tällä alalla toimivien yhtiöiden muodostamassa renkaassa?

2. Jos Hallitus on tietoinen, että näin on asianlaita, niin mihin toimenpiteisiin Hallitus on ehkä jo ryhtynyt tai aikoo ryhtyä tämän asiantilan suhteen?

Helsingissä marraskuun 16 päivänä 1933.

T. N. Vilhula.
Matti Pitkänen.
Heikki Vehkaoja.
Jooseppi Kauranen.
Kaapro Huittinen.
Antti Kemppi.
Viljo Venho.
J. Takala.
Emil Jutila.

V. A. Heiskanen.
K. A. Lohi.
Einari Karvetti.
Emeli Aakula.
Ville Vallas.
J. Emil Lampinen.
L. O. Hirvensalo.
S. S. Aittoniemi.
Alpo O. Luostarinen.

Antti Kukkonen.	Akseli Brander.
Juhani Leppälä.	Matti Miikki.
Kaarlo Hänninen.	Väinö Kaasalainen.
K. J. Ellilä.	Anton Suurkonka.
Kusti Arffman.	Lauri A. Sariola.
J. Erl. Pilppula.	Albin Asikainen.
Vihtori Vesterinen.	Juho Paksujalka.
Kalle Kämäräinen.	Ansh. Alestalo.
Vilho H. Kivioja.	Uuno Hannula.
Antti Halonen.	Jalo Lahdensuo.
Toivo Ikonen.	Jussi Annala.
Elias Tukia.	T. A. Janhonen.
M. O. Lahtela.	Viljami Kalliokoski.
E. M. Tarkkanen.	Tilda Löthman.
S. Salo.	Janne Koivuranta.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaan on asia pantava pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon.

Asia pannaan pöydälle ensi istuntoon.

Puhemies: Jatketaan päiväjärjestyksessä olevan 3) asian käsittelyä.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 § hyväksytään.

2 §.

Keskustelu:

Ed. Tuomivaara: Ehdotan, että 2 §:n 2 momentti saisi sen sanamuodon, mikä sillä on hallituksen esityksessä.

Ed. Sundström: Minä pyydän saada kannattaa ed. Tuomivaaran ehdotusta.

Ed. Fagerholm: Jag ville bara påpeka, att denna paragraf, sådan den nu föreligger i stora utskottets förslag, är formulerad av herr socialministern. Han har sålunda själv funnit den tidigare formuleringen vara mindre lyckad, och det är på hans diktamen som paragrafen fått den lydelse den nu har i stora utskottets förslag.

Ed. Lohi: Hallituksen esityksen sanamuoto kai on myöskin sosialiministerin laatima ja minusta se on selvempi, joten minä kannatan sitä.

Ed. Sundström: Minä pyytäisin huomauttaa, että tässä suuren valiokunnan hyväksymässä ehdotuksessa on huomio kiinnitetty yksinomaan työttömyyskassan juridiseen itsenäisyyteen. Käytännössä tulisivat nämä työttömyyskassat tosiasiallisesti joka tapauksessa riippuvaisiksi ammattijärjestöistä. Kun on ratkaistava, mille kannalle on asetettava, on mielestäni päähuomio kiinnitettävä juuri tähän käytännölliseen puoleen. Silloin kun työttömyyskassat ovat ammattijärjestömiesten hallussa, silloin kun niiden koko toiminta tapahtuu ammattijärjestön piirissä, silloin kun ne on ammattijärjestön huoneistossa, niin varmaa on, että sinne kassaan ei ole esim. kellaan suojeluskuntalaisella asiaa.

Ed. Ampuja: Edellisen puhujan lausunnon johdosta on huomautettava, että lain myöhäisemmissä pykälissä nimenomaan määrätään, että johonkin järjestöön kuuluminen tai kuulumattomuus ei saa estää työttömyyskassaan kuulumasta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Tuomivaara ed. Sundströmin kannattamana ehdottanut, että 2 §:n 2 momentti hyväksyttäisiin hallituksen esityksen mukaisena. Kutsun tätä ehdotusta ed. Tuomivaaran ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Tuomivaaran ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 57 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 28.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Lakiehdotuksen 3—12 §, I luvun nimike, 13—22 §, II luvun nimike, 23—26 §, III luvun nimike, 27—33 §, IV luvun nimike, lakiehdotuksen johtolause ja nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi maatalouskiinteistöistä saatujen tulojen verottamisesta kaupungeissa ja kauppaloissa.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 16 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 7 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 29, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 16. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sitten käydään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Kivisalo: Herra puhemies! Ed. Takala luki tätä asiaa suureen valiokuntaan lähetettäessä meille sosialidemokraateille isällisen jeremiaadin, jossa hän valitti, että me olemme laki- ja talousvaliokunnassa vastustaneet tämän lain hyväksymistä. Yhtä isällisesti hän neuvoi, että meidän olisi nyt tämä laki hyväksyttävä, koska se on kaupunkien ja kauppaloitten maatalouskiinteistöjen omistajille kovin edullinen.

Me kiitämme ystävällisestä neuvosta, mutta samalla ilmoitamme, että emme voi sitä noudattaa. Lainsäätäjä ei saa mitään asiaa ratkaistessaan pitää yksinomaisena ja ainoana silmämääränään sitä, mikä jollekin ryhmälle on edullista, vaan hänen on katsottava samalla myös sitä, ettei hän joudu muille ryhmille tekemään vääryyttä. Oikeuden ja vanhurskauden tulee hallita maata eikä lainsäätäjällä ole oikeutta tuijottaa itseänsä siveellisesti sokeaksi jonkin elinkeinoryhmän etuihin, niin sokeasti, ettei välitä siitä, vaikka kaikkien muiden etuja suurestikin loukattaisiin. Tämä on otettava huomioon myös verotuslainsäädännössä ja myös tästä lakiesityksestä päätettäessä.

Tämä lakiesitys tarkoittaa kaupunkeihin ja kauppaloihin kuuluvain maatilojen kunnallisverotuksen saattamista yhdenmukaiseksi maalaiskunnissa olevain maatalouskiinteistöjen verotuksen kanssa, ja tämä muutos merkitsee käytännössä sitä, ettei enää voida, kuten tähän asti, sovelluttaa kaupungeissa ja kauppaloissa olevain maati-

lojen verotukseen laadun ja laajuuden mukaan harkittua verotusta.

Silloin kun maalaiskuntien kunnallisverotuksessa siirryttiin maatalouskiinteistöjen pinta-alatuoton verotuksen kannalle, asetettiin maanomistajat omittuiseen oikeudelliseen poikkeusasemaan muihin kiinteistöomistajiin verraten. Laki säättää tehdas- ja käsityöliikkeiden y. m. suhteen, että jos liikkeen tai laitoksen tulon arvaus verotuksessa on päättynyt niin, että on syntynyt vähän tai ei ollenkaan verotettavaa tuloa, niin tällöin on taksoituslautakunnalla oikeus harkita se kohtuullinen määrä, mikä katsoen liikkeen laajuuteen ja laatuun, sille voidaan panna veroa. Sen sijaan maatalouskiinteistöjen verottamisessa ei taksoituslautakunnalla ole tätä harkintaoikeutta. Jos siis jonakin vuonna maatalouskiinteistöjen veroperusteista päätettäessä katsottaisiin, että ei ole jäänyt mitään puhtaaksi tuotoksi, täydyttäisiin silloin tulla siihen päätelmään, että näiden kiinteistöjen omistajille ei voida panna mitään veroa. Tällaiseen päätelmään ei lain mukaan voida tulla minkään muun kiinteistön omistajan verotuksen suhteen ja tämä on mielestäni jotain oikeudellisesti luonnotonta.

Kun 11 vuotta sitten siirryttiin maatalouskiinteistöjen pinta-alan verotuksen kannalle, tehtiin se siinä vakaassa toivossa, että keskikokoisten ja suurten maatilojen omistajat joutuisivat maksamaan kunnallisveroa enemmän kuin siihen asti. Mutta tässä toivossa on kuluneiden 11 vuoden aikana täydellisesti petetty. Tästä voisin esittää varsin lukuisia esimerkkejä, mutta en tahdo kuluttaa niillä eduskunnan aikaa, koska oletan että ne ovat ilman erityisten esimerkkien luettelemista kaikille selviä. Taksoituslautakunnat ovat yleensä määränneet maatalouskiinteistöjen veroperusteet kohtuuttoman alhaisiksi ja näin jo ennen taksoitukseen ryhtymistä järjestäneet asiat niin, että keskikokoisten ja suurten maatilain omistajat ovat päässeet suhteellisesti vähemmällä veroilla kuin muut kuntalaiset. Jos taksoituslautakunnat ovatkin joissakin kunnissa määränneet nämä perusteet kohtuullisen korkeiksi, näin sellaisissa tapauksissa maaherrat ovat alentaneet ne perusteet samaan matalaan tasoon, kuin yleensä muissakin kunnissa.

Tämän vuoksi ja siitäkin syystä, että nykyiset kunnallisverolait alkuaan ovat tar-

koitetut väliaikaisiksi, on laajoissa piireissä herättänyt vakavaa epäilyä, onko pinta-alatuoton keskimääräiseen arvioimiseen perustuva veroitustapa edes oikeakaan. On ajateltu siitä luopumista ja jonkun muun perusteen, esim. hyvityksen ottamisen verotuksen perusteeksi, jotta verotaakka voitaisiin oikeudenmukaisemmin säilyttää kunta-laisten hartioille. Herra valtiovarainministeri ilmoitti tosin viime istunnossa, että lainvalmistelukunta ehdottaa pian valmistuvassa esityksessään pinta-alatuoton arvion säilyttämistä. Mutta vaikka näinkin on, niin täytyy lainvalmistelukunnan ehdotuksessa olla muita säädöksiä, joiden avulla aikaansaadaan nykyistä suurempaa oikeudenmukaisuutta verotusoloihimme. Ellei näin ole, silloin lainvalmistelukunnan on aivan tarpeellonta hikoilla ehdotuksensa tekemisessä, sillä ovathan nykyiset kunnallisverolait ilman heidän ehdotustaankin voimassa.

Kun nykyiset verotuslait ovat väliaikaiset ja ehdotukset uusiksi verolaeiksi valmistuvat niinkin pian kuin herra valtiovarainministeri viime istunnossa ilmoitti, niin tuskin tarvinnee enää toimittaa ennen niiden voimaantuloa enempää kuin yksi taksoitus, ja tästä yhdestä taksoituksesta varmasti selviydytään ilman tätä lakia, niinkuin on lukuisia kertoja ennenkin selviydytty. Hylättäköön siis tämä laki ja jätetään odottamaan uudistusta, joka kokonaan uudistaa verotusolot.

Tämä laki on uusi tulokas sellaisten verolakien pitkässä sarjassa, joiden tarkoituksena on suurten ja keskikokoisten maanviljelijäin verojen helpottaminen muiden veronmaksajain kustannuksella. Ei meidän kansamme tällaisia verolakiuudistuksia kaipaakaan. Se kaipaa kipeästi sellaista verolainsäädäntöä, jonka mukaan alinta verotettavaa tuloa nykyisestä huomattavasti korotetaan ja kunnallisverotukseenkin sovelletaan edes jossain määrin progressiivisuutta. Mutta juuri tällaisia verouudistuksia porvarilliset ovat kaikkiin voimin vastustaneet ja koettavat tällaisilla paikkauksilla kuin nyt esilläoleva lakikin, viivyttää todellista verouudistusta. Lähes 10 vuoden ajan ovat porvarit enemmistövoimalla säätäneet toinen toisensa jälkeen verolakeja, jotka helpottavat suurten ja keskikokoisten maanviljelijäin veroa. Tällainen kehitys saisi nyt vihdoin loppua ja sen jouduttamiseksi olisi tämä laki hylättävä.

Hylkäämisen puolesta puhuvat eräät muutkin syyt m. m. se, ettei ole minkäänlaista laskelmaa eikä edes arviota siitä, mitä tämä uudistus tulee vaikuttamaan asianomaisten kuntien talouteen ja muiden asianomaisissa kunnissa olevien veronmaksajain verotukseen. Ed. Takala koetti silitellä sosialidemokraattisessa ryhmässä olevien pienviljelijäedustajain päitä selittämällä että esilläoleva laki on pienviljelijöille niin tavattoman edullinen että meilläkin pienviljelijäin edustajat mitämaks tekevät rikoksen, elleivät ole valmiit tätä hyväksymään. Asia ei ole kuitenkaan niin selvä, kuin ed. Takala ja useat muut olettavat. Pienviljelijäin verotuksenalaisesta tulosta muodostaa n. s. isännänpalkka, ansiotulot, asuntoedut y. m. yhteenlaskettuina suurimman osan ja vain pienemmän osan niistä tuloista muodostaa pinta-alatuotto. Täten siis pienviljelijä voi joutua kärsimään veroäyrien suurenemisesta enemmän, mitä hän alhaisesta pinta-alatuotosta hyötyy. Mutta pääasia tässä ei ole se, mikä on edullista, pääasia täytyy olla se, minkä alussa mainitsin, että oikeutta on noudatettava, lahjomatonta, kenellekään vääryyttä tekemätöntä oikeutta.

Joka kerta kun tämän laatuksia muutoksia kuin tämä on hyväksytty verolakiin, on kasattu esteitä todellisen verolainsäädännön uudistuksen tielle. Kun tämänkin laki osaltaan lisäisi näitä esteitä ja kun sen hylkäämisen puolesta puhuvat useat muutkin syyt, joista edellä olen vain muutamia lyhyesti selostanut, niin tulen ehdottamaan, herra puhemies, että esilläoleva lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Linna: Herra puhemies! — Suuri valiokunta on hyväksynyt muuttamattomana laki- ja talousvaliokunnan mietinnön laiksi maatalouskiinteistöistä saadun tulon verottamisesta kaupungeissa ja kauppaloissa. Minä pidän varsin valitettavana sitä, että hallituksen aloitteesta eduskunnan enemmistö joka vuotuisilla verolain uudistuksilla siirtää verotaakkaa kuntien vähävaraisten veronmaksajien kannettavaksi. Tämän vuoden alussa voimaan tullut verolain muutos kiinnitetyn velan korkojen vähentämisestä aina 15,000 markkaan asti sai aikaan sen, että omistavan luokan verotettava tulo väheni siinä määrin, että veroäyrien hinta yksin tämän johdosta nousi jo varsin huomattavasti. Minulla oli tilai-

suus kuulla tällä viikolla Pohjois-Savon kunnallismiehiä, jotka mainitsivat, että eräissä Pohjois-Savon kunnissakin tämän lainmuutoksen johdosta veroäyrin hinta kohosi varsin huomattavasti. Löytyy tapauksia, missä tämän vuoden alussa voimaan astuneen lain johdosta veroäyrin hinta on kohonnut usealla markalla. Silloin kun vasemmiston taholta epäiltiin, onko syytä tällaisena ajankohtana ryhtyä tällaiseen lainsäädäntöön, koska hallituksen taholta ei oltu toimitettu minkäänlaista tutkimusta siitä, mitä se vaikuttaa kuntien talouteen, niin tähän meidän esittämäämme näkökohtaan suhtauduttiin varsin ylimielisesti ja laki ilman muuta hyväksyttiin. Taasen hallitus on rientänyt eduskuntaan esityksellä. Omistavan luokan avunhuudot se on ottanut huomioon ja kiirehtinyt korjaamaan verolakia tällaisella pienellä muutoksella, joka tulee yksinomaan omistavan luokan hyväksi, sillä tästä lainmuutoksestahan pääsevät osalliseksi kauppala- ja kaupunkikuntien alueella olevat maanviljelijät, nauttimaan siis etua siitä, että heitä ei voida verottaa, kuten tähän asti, harkinnan mukaan, vaan sen mukaan kuin maaherra nämä perusteet vahvistaa. Tähän asti on ollut tilaisuus verotuslautakunnilla käyttää n. k. harkintakasoitusta silloin, kun on ollut maatalouskiinteistöt verotettavina. Nyt tämäkin mahdollisuus lainsäädännöllä estetään. Seurauksena tulee olemaan, että taasen lisääntyy niiden luku, jotka ovat verovapaita kunnan kansalaisia. Ei sen johdosta, että ei olisi verotettavaa tuloa näillä, mutta sen vuoksi, että laki on niin erilainen eri veronmaksajiin nähden. Toisten veronmaksajien on maksettava veroa kaikesta siitä, mitä he ansaitsevat, mutta toisten verontuoton perusteen määrää maaherra. Siitähän meillä on kunnista esimerkkejä, että verojen tuottoperusteet ovat määrättyt niin alhaisiksi, että useissa tapauksissa keskikokoiset ja sitä suuremmatkin maatilat ovat päässeet verovapaiksi. Kun siirryttiin nykyiseen verotottoperusteeseen 11 vuotta takaperin, oli siinä varmassa uskossa, että verotus maatalouden harjoittajien kohdalla saataisiin oikeudenmukaisemmaksi kuin mitä se oli ollut aikaisemmin, mutta tässä me olemme suuresti pettyneet. Täällä jo ed. Kivisalo viittasi tähän seikkaan ja allekirjoittaneen täytyy todeta ollessaan pitkän aikaa verotuslautakunnan jäsenenä, että maa-

talouden harjoittajat varsinkin teollisuuslaitoksien lähellä ovat olleet siinä onnellisessa asemassa, että ne eivät ole joutuneet maksamaan veroa puoltakaan sitä määrää kuin mitä on joutunut maksamaan teollisuuslaitoksen pientä päiväpalkkaa nauttiva palkkatyöläinen siitä huolimatta, vaikka tämä pientilallinen tässä teollisuuslaitoksen vieressä on voinut elää verrattain puutteellonta elämää ja voinut tehdä vielä säästöjäkin. Jokavuotinen kunnan vero on ollut puolta pienempi kuin sellaisen palkkatyöläisen, jonka palkka on tuskin riittänyt jokapäiväiseen elämään.

Tällä kertaa, jolloin kunnilla on suuria vaikeuksia työttömyyden torjumisessa, kuntien lisääntyvät köyhäinhuoltomenot aiheuttavat kunnalle tavattoman suuria lisämenoja, on vaikeuksia saada kokoon niin paljon varoja, että voitaisiin hoitaa kunnan asioita. Kun verotettavat tulot ovat entisestään jo huomattavasti vähentyneet, niin onhan selvää, että tällainenkin lainmuutos, joka nyt on esillä, tulee varsin suuressa määrässä vaikeuttamaan niitä kauppaloita asioidensa hoidossa, missä kauppala-alueella huomattavammassa määrässä on maanviljelijöitä, jotka joutuvat nyt verotettavaksi toisten perusteiden mukaan kuin aikaisemmin. Lain voimaan tultua ei voida ottaa huomioon kaikkia niitä seikkoja, jotka ovat olleet vaikuttamassa heille veroa määrättäessä, kuten kananhoito, sianhoito, eräiden teollisuuskasvien viljeleminen y. m., jotka on voitu kauppalan alueella verotuksessa ottaa huomioon. Nyt tällainen ei ole mahdollista, ne on verotettava pinta-alan mukaan. Jos toisin menetellään, niin valitustietä asia korjataan.

Minä tahdon tässä ottaa erään esimerkin. Esim. sellaisessa kauppalassa, kauppala-alueeseen kuuluvat maanviljelijät viljelevät juurikasveja pääasiassa. Verrattain pienetkin maatilat ovat tällaisen viljelystavan käytäntöön ottamalla voineet hankkia aivan sievoiset hehtaaritulot, vieläpä 4—5 kertaa suuremmat kuin viljaa viljeltäessä. Näitä on voitu verottaa vertaamalla hiukan heidän tulojansa teollisuuslaitoksessa työskentelevän palkkatyöläisen tuloon, ei kohtuuttomasti verottaen. Mutta nyt tämän lain hyväksymisen jälkeen tähän ei ole enää mahdollisuutta. Minusta tässä tehdään väärä palkannauttijoille. Kun nämä maanviljelijät, maatalouden harjoittajat, ovat

saaneet sellaista erikoista etua siitä, että he ovat tällaisen kulutuskeskuksen lähellä, niin nämä pitäisi olla verotuslautakunnalla tilaisuus ottaa verotuksessa huomioon. Mitkään näkökohdat eivät minun mielestäni ole tällä kertaa olleet pakottamassa hallitusta antamaan tällaista lakiesitystä, koska minun käsitykseni mukaan verolakiuudistus vähempivaraisten kansalaisten kohdalta kaipaisi uudistuksia. Niihin hallituksen taholta ei ole kajottu, on riennetty taaskin turvaamaan ensi kädessä niiden asemaa, joiden varmaankaan ei ole kaikkein heikoin. Minä kyllä olen valmis myöntämään, että verotuksessa pitäisi päästä siihen, että kaikkia maatalouden harjoittajia verotettaisiin samojen perusteiden mukaan (Keskustasta: Mutta siihenhän tässä pyritäänkin!). Mutta on kuitenkin otettava huomioon, että verotuslautakunnalla pitäisi sen lisäksi olla mahdollisuus vielä käyttää harkintaa silloin kuin maatalouden yhteydessä harjoitetaan sellaista erikoista viljelystapaa, josta jo aikaisemmin mainitsin. Jos palkkatyöläinen ahertaessaan ympäri vuorokaudet on tilaisuudessa saamaan suuren tulon, niin kyllä se tulo verotetaan viimeistä penniä myöten, jos se onnistutaan saamaan selville, ja se on verrattain helppo saada selville sen vuoksi, että työnantaja on velvollinen antamaan verotuslautakunnalle tiedon, mitä se on suorittanut työntekijälle palkkaa. Mutta jos maatalouden harjoittaja, kuten on esimerkkejä, järjestää peltonsa sokerijuurikkaalle, viljelee sitä 10—15 ha:n pinta-alalla, saa hän siitä sellaisen nettotulon, että se nousee useihin kymmeniin tuhansiin markkoihin (Keskustasta: Oho!), tätä tuloa ei ole tilaisuus verottaa muuta kuin sen hehtaarituo-ton mukaan, jonka maaherra on vahvistanut. On maanviljelijäin oman äänenkannattajan „Maa”-nimisen lehden palstoilla todistus siitä, että maanviljelijät ovat hehtaarin alalta saaneet yli 10,000 markan puhtaan tulon (Ed. Lahdensuo: Äsken sanottiin, että monta kymmentätuhatta markkaa!). Minä sanon, jos on yli 10 ha:n pinta-ala, jota hän viljelee, niin hän tältä pinta-alalta saa useiden kymmenientuhansien markkojen tulon. Tämä pitää paikkansa jos voidaan luottaa niihin tiedonantoihin, joista suurviljelijäin oman ammattijärjestön julkaisut ovat todistamassa.

Se seikka, että meillä tällä kertaa verotuksessa on vallalla sellainen järjestelmä,

että veronmaksajat luetaan kolmeen eri luokkaan, on minusta sangen valitettava. Ensimmäisen luokan muodostaa palkkatyöväki, jonka tulot verotetaan viimeistä penniä myöten, sikäli kuin ne on tilaisuudessa saada selville, ja nehän, kuten mainitsin, on verrattain helppo saada selville. Toisen luokan muodostavat liikkeenharjoittajat, joiden tulot verotetaan siitä huolimatta, vaikeivät ne saisikaan tuloja. Esimerkit ovat osoittamassa, että liikkeitä ja teollisuuslaitoksia ei ole päästetty verovapaiksi, vaikka on voitu tilinpäätöksellä osoittaa liikkeiden tuottaneen tappiota. Silloin verotusviranomaiset turvautuvat siihen, että käyttävät liikkeen laadun ja laajuuden mukaista verotusta, ei sallita verovapautta niin kauan kuin liike ei ole tehnyt vararikkoa. Sitä verotetaan. Löytyy kolmas ryhmä, maanviljelijät, joita verotetaan vain sen mukaan kuin maaherra tuottoperusteet määrää. On tapauksia, että keskikokoista suuremmat tilat ovat usean vuoden aikana olleet verovapaina sen vuoksi, että ne ovat voineet asiansa niin järjestää, että niiden poistot ovat olleet tuloja suuremmat. Verotusviranomaiset ovat olleet kykenemättömiä tämän tosiasian edessä, eivät ole voineet asettaa näiden tällaisten tilallisten maksettavaksi yhtään veroa. Mutta samalla tilalla on löytynyt muonamiehiä, joiden vuosipalkka on siinä 10,000 markan nurkissa. Tämä muonamies maksaa veroa, kun isäntä on verovapaa. Jos mikä, niin tämä on synnyttänyt oikeutettua tyytymättömyyttä veronmaksajain joukossa, ja on odotettu, että hallitus kiirehtisi verolain uudistusta, että saataisiin tällaiset räikeät epäkohdat poistettua, mitkä nyt ovat olemassa verotuslakiimme nähden vallalla. Minä toivon, että hallitus kiinnittäisi asiaan vakavaa huomiota, antaisi eduskunnalle tilaisuuden nopeasti ryhtyä korjaamaan verolakia, että kävisi mahdolliseksi tehokkaamman ja oikeudenmukaisemman verotuksen toimeenpaneminen, sillä veronmaksajain joukko on supistunut niin vähäiseksi, että ne, jotka vielä maksavat veroa, ne myöskin alkavat vaatia, että tämä verorastitus mahdollisimman oikeudenmukaisesti tasataan kuntalaisten veronmaksukyvyyn mukaan.

Ed. Kivisalo: Minä pyydän korjata äskeistä lausuntoani sikäli, että kun siinä ehdotin lain hylättäväksi, niin tarkoi-

tukseni oli sanoa, että tulen ehdottamaan sen hylättäväksi sitten myöhemmin.

Ed. T u k i a: Vasemmisto on sekä valiokunnassa sekä nyt täällä eduskunnassa vastustanut esillä olevaa lakia sillä perusteella, että se heidän käsityksensä mukaan huomattavalla tavalla helpottaisi niiden maanviljelijäin veroa, jotka ovat kaupunkija kauppala-alueella. Kun valiokunnassa tästä oli kysymys ja siellä kuultiin asian tuntijaa ja juuri erikoisesti kysyttiin tästä, vaikuttaako se mitä näiden kaupunkien ja kauppala-alueiden veroihin, niin hän mainitsi käsityksensä olevan, että se ei vaikuta sitä eikä tätä verotukseen. Jos taas olisi niin, että nämä maanviljelijät todellakin tulisivat saamaan helpotusta, silloin kun siirryttäisiin pinta-alaverotukseen, niin silloin minusta tuntuu, että tällä lailla olisikin erittäin kiire saada hyväksytyksi. Sillä jos todellakin harkintaverotus on ollut sellaista, että se on huomattavasti ollut korkeampi kuin mitä pinta-alaverotus tulisi olemaan, niin se on ollut silloin kohtuutonta. Mutta erikoisesti tämä lain muutos on tärkeä niiden maanviljelijäin kannalta, jotka aivan viimeisinä vuosina ovat joutuneet kaupunkija kauppala-alueille. Ne ovat jo monia vuosia maksaneet pinta-alaveroa metsämaastansa ja metsästään. Jos ne nyt myyvät metsää, heidän täytyy maksaa veroa koko siitä kauppasummasta, jonka he saavat metsällään, ja tämä, jos mikään, on kohtuutonta. He ovat maksaneet metsästään veroa useita vuosia ja nyt heidän täytyy maksaa vielä uudestaan. Ja senvuoksi juuri, että aivan viimeisinä vuosina on useita maatiloja joutunut kaupunkija kauppala-alueiden tähden niiden alueelle, on tämä verotusuudistus tärkeä ja sen vuoksi hallitus on antanut tämän esityksen. Mitä tulee siihen, että jätettäisiin odottamaan uusia verolaki-esityksiä, niin ei se, vaikka ed. Kivisalo täällä äskettäin väitti, ole yhden eikä kahdenkaan vuoden asia, vaan siihen kuuluu vielä useita vuosia.

Ed. H o r e l l i: Tässä hallituksen esityksessä pyritään saattamaan kaupungeissa ja kauppaloissa olevat maanviljelijät vain samaan asemaan kuin maalaiskunnissakin olevat saman ammatin harjoittajat. Ei siis ole kysymys siitä, että heidät asetettaisiin

johonkin edulliseen poikkeusasemaan, kuten täällä eräs puhuja väitti. Onko pinta-alaverotus sinänsä oikeutettua tai onko sen noudattamisessa epäonnistuttu, se on kysymys, jonka ratkaiseminen ei kuulu tähän yhteyteen. Nyt tahdotaan vain poistaa erästä epäjohtonmukaisuutta, joka on 10 vuotta ollut vallitsemana. Kun emme tiedä eikä nähtävästi tiedä hallitukseen, koska uusi verotuslaki saadaan valmiiksi ja tulee noudatettavaksi, on meidän tehtävä osittaisiakin parannuksia, missä niitä voidaan tehdä. Asiaan ei vaikuta se, tulisiko kuntien talous tästä hyötymään tai kärsimään. Ei siis myöskään tarvita sellaisia laskelmia kuin täällä eräessä puheenvuorossa viitattiin. Tahdotaan vain poistaa vallinnut epäjohtonmukaisuus ja pyritään siis juuri saamaan sitä oikeutta, josta ed. Kivisalo mainitsi. Nykyistä menettelyä, jonka mukaan maanviljelijää verotetaan eri perusteilla sen mukaan, asuuko hän maalaiskunnassa vai kauppala-kunnan puolella, ei voitane millään perusteella puoltaa. Hallituksen esitys on näin ollen mielestäni oikeuden ja kohtuuden mukainen ja katson, että se olisi sinänsä hyväksyttävä.

Ed. T a k a l a: Ed. Kivisalon lukema puhe ei muuttanut suinkaan minun käsitystäni tästä hallituksen esityksestä. Minun mielestäni se on oikeudenmukainen ja siinä tehdään oikeutta kauppalaja kaupunkikuntien maanviljelijöitä kohtaan, ja kun nämä ovat pienviljelijöitä enimmäkseen, niin ennen kaikkea juuri silloin näitä pienviljelijöitä kohtaan. Ed. Kivisalo täällä pikeminkin on tänä iltana unohtanut vanhurskauden vaatimukset esiintyessään juuri niitä vastaan, jotka täällä tahtovat tehdä oikeutta. Ed. Linna täällä tunnustikin, että on tärkeää saada veroperusteet samanlaisiksi. Minä en käsitä, minkä tähden hän sitten olenkaan meni puhumaan, koska hän tämän tunnusti ja koetti sitten selvittää asiaa toiselta kannalta. Tämä sosialidemokraattien vastalause valtiovarainvaliokunnassa ja lakija talousvaliokunnassa sekä heidän esiintymisensä täällä eduskunnassa nyt on osoittamassa sitä, että sosialidemokraatit ovat vihamielisiä maataloudelle ja koettavat taistella sitä vastaan kaikin keinoin. On hyvä, että täällä on sentään muita ryhmiä vielä, jotka tahtovat tehdä tässäkin kohdassa oikeammin.

Ed. Kivisalo: Ed. Takala väitti lausunnossaan viime istunnossa, että tämä laki on maanviljelijöille kovin edullinen ja erittäin pienviljelijöille, ja nyt hän väitti samaa. Ed. Tukia taas väittää, että tämä ei ole ollenkaan niille edullinen. Minä en siten tiedä, kumpako tässä olisi uskottava, sillä eivät kai molemmat puhu aivan sitä totuuden viimeistä sanaa. Ed. Horellille pyydän huomauttaa, etten minä ole tarkoittanut, että maanviljelijät nyt asetetaan poikkeusasemaan tämän lain kautta. Minä tarkoitin sitä, että maanviljelijät ovat olleet muihin kiinteistönomistajiin ja elinkeinonharjoittajiin nähden poikkeusasemassa siitä alkaen kuin nykyinen laki on ollut. Heihin nähden ei voida minkäänlaista harkintaverotusta sovelluttaa, jota kaikkiin muihin kiinteistönomistajiin ja elinkeinonharjoittajiin nähden on saatu sovelluttaa silloin kun verotettavan tulon arvaus on osoittanut, ettei ole ollut verotettavaa tuloa tai sitä on ollut liian vähän.

Että todellakin näin on käynyt, kuin ed. Linna sanoo ja johon minäkin viittasin, siitä voisin esittää lukuisia esimerkkejä. Niinpä esim. Janakkalassa v. 1922, jolloin nykyisiä verolakeja ensi kerran sovellettiin käytäntöön, eräs kartano ilmoitti puhtaaksi tuotoksi 1,200 markkaa hehtaaria kohti ja yleensä ilmoitettiin silloin tuotot suuremmiksi, mutta sen jälkeen kun Maataloustuottajain Keskusliitto piiriliittoineen on alkanut tässä asiassa huiতোlemaan, niin vuosi vuodelta on tämä hehtaarin puhdas tuotto niin pellossa kuin luonnonniityssäkin ja metsässäkin laskenut ja kehitys on johtanut siihen esimerkiksi minun kotikunnassani, Hämeenlinnan maalaiskunnassa, että siellä se suhteellinen osuus, minkä maanviljelijät maksavat kunnan veroa, on laskenut vuosi vuodelta, lukuunottamatta paria kolmea viime vuotta, jolloin työläisten veronmaksukyky on suuren työttömyyden tähden huomattavasti heikentynyt.

Ylöjärvellä vuonna 1924 siellä kun verotettiin taksoituslautakunnassa Lielahden kartanon ja tehtaan työläisiä niistä muutamista aareista, jotka he olivat saaneet kartanosta peltoa viljelläkseen niillä perunaa y. m., niin siellä laskettiin näille pienille pikkuviljelijöille 12 markkaa aarilta puhdasta tuloa, mikä siis merkitsee samaa kuin 1,200 markkaa hehtaarilta. Ja kun työläisedustajat taksoituslautakunnassa väittivät tätä liian suureksi, niin silloin väittivät por-

variedustajat, että me maanviljelijät me tunnemme ja tiedämme, mitä maa tuottaa. Siis köyhän miehen pieni maatilkku saattaa tuottaa 1,200 markkaa puhdasta tuottoa, mutta suuret maanomistajan maat eivät Ylöjärvelläkään sinä vuonna tuottaneet hehtaaria kohti muuta kuin 400 markkaa keskimäärin. Niin, minä en halua kuluttaa eduskunnan aikaa näiden esimerkkien luettelomisella, mutta sen sanon, että mitä olen sanonut, on vedenpitävää.

Ed. Forstadius: Nämä ed. Kivisalon lausumat esimerkit eivät todista mitään. Ensiksikin vuosien 1918, 1919 ja 1920 elintarpeiden hinnat olivat 50 % korkeammat kuin nykyään ja enemmänkin kuin 50 % korkeammat kuin vuosi takaperin, ja toiseksi esimerkkinä mainitut viljelmät olivat vain 1—2 aaria. Se saa paljon korkeamman tuoton jolla on 1 aari, kuin se, jolla on hoidettavanaan 2 hehtaaria tahi enemmän, sillä ei koskaan suurempaa viljelystä voi viedä eteenpäin sillä voimaperäisyydellä kuin yhden aarin viljelystä.

Ed. Tukia: Minä en voi vakuuttaa, kuten ed. Kivisalo väitti sitä, onko pinta-alaverotus edullisempi tai epäedullisempi kuin harkintaverotus, mutta tässä on pääasia se, että pinta-alaverotus on oikeudenmukainen ja sitä tunnustusta emme aina voi antaa harkintaverotuksesta. Se, mitä täällä ed. Kivisalo mainitsi, että heidän ryhmänsä pienviljelijöitä olisi tällä kosiskeltu ja hän tahtoi sanoa, että niiden verotuksesta muodostaa isännän työ suuremman osan ja pinta-alaverotus pienemmän, sitäkö varten ed. Kivisalo tahtoi harkintaverotusta, että se pienviljelyksenkin pinta-alaverotus tulisi vähän suuremmaksi?

Ed. Linna: Ed. Takalan äskeisen lausunnon johdosta minä pyydän huomauttaa, että kun minä mainitsin, että minä olen valmis hyväksymään perusteet yhdenmukaisiksi, minä lisäsin, että minä sen lisäksi tahtoisin myös verotuslautakunnalle varata mahdollisuuden arvioida ja harkita, missä määrin on verotettava niistä sellaisista elinkeinoista, joita harjoitetaan maatilalla silloin, kun se on hyvien liikeyhteyksien ja liikekeskuksien varrella, jolloin ne ovat erikoistuneet viljelemään jotakin erikoista teollisuuskasvia tai pääasiassa teollisuuskes-

kuksia varten joitakin erikoisia juurikasvilajeja. Nämä ovat verrattavissa puutarhaviljelijään ja puutarhaviljelijää verotetaan ei pinta-alan mukaan, mutta puutarhan tuoton mukaan. Totta kai pitäisi olla verotuslautakunnalla oikeus tällaisia maanviljelijöitä, jotka viljelevät suuressa määrässä teollisuuskasveja ja saavat niistä suuret tulot, verottaa ainakin samalla tavalla kuin puutarhaviljelijöitä. Onko tämä, ed. Takala, väärin, jos me vaadimme tällaista oikeutta verotuslautakunnille? Turhaa on, ed. Takala, puhua teidän pienviljelijäryöstä, sitä teillä ei ole koskaan ollut, sen todistavat teidän tekonne.

Ed. Miikki: Vasemmistopuhujain, varsinkin ed. Linnan mielestä, päästään vain harkintatakoituksella oikeudenmukaisuuteen kauppaloiden alueella olevia maatalouksia verottaessa. Minun käsittääkseni harkintatakoitus, siis sellainen taksoitus, jolla ei ole mitään varmaa perustetta, on taksoitustavoista ehdottomasti heikoin. Kauppaloiden alueilla olevat liikemiehet, virkailijat ja työmiehet verotetaan ilmoituksensa perusteella, mutta maanviljelijät taas ovat kokonaan verotuslautakunnan mielivallan alaisia. Kauppaloiden alueella on maanviljelijöitä aina kovin vähän, joten he eivät voi saada verotuslautakuntaan siksi voimakasta edustusta, että näillä olisi siellä jotakin huomattavampaa sanontavaltaa, vaan ovat verotuslautakunnat poikkeuksetta valitut liikemiesten ja työmiehistä, siis kuluttajapiireistä, jotka ovat kokonaan vieraita maanviljelykselle. Tämän vuoksi onkin erittäin tärkeätä, että saadaan laki, joka jossain määrin turvaa myös kauppaloiden alueella oleville maanviljelijöille oikeudenmukaisen verotuksen. Harkintaverotushan tässä jää joka tapauksessa, sillä isännän verotushan on harkintaverotusta, jolla tavallisesti käytännöllisesti katsoen tasoitetaan veroitus. Jos huomataan, että jokin maatalouskiinteistö jäisi muuten liian pienelle verotukselle, niin isäntäverotuksen avulla on tilaisuus nostaa veroitusta kohtuulliseen määrään.

Ed. Vehkaja: Ed. Kivisalolle minä pyydän huomauttaa, että totta kai hänen täytyy ymmärtää se asia, että olipa pienviljelijä tai suurviljelijä, niin yhtä hyvin tämä suurviljelijäkin voi saada joltakin

aarinalalta suuremman tuloksen, kuin mitä se saa koko pinta-alaltaan, sillä onhan selvää jokaiselle maanviljelijälle ainakin se tosiasia, että erinäisiä kasviviljelemiä saadaa monta kertaakin suurempia tuloksia hehtaaria kohti, kuin mitä voidaan saavuttaa koko pinta-alan viljelyksillä.

Ed. Honkala: Ed. Kivisalon puheenvuoron johdosta tahdon vaan huomauttaa, että on aivan luonnollista, että Hämeenlinnan maalaiskunnassa maanviljelijät maksavat suhteellisesti vähän veroa sentähden, että siellä ei ole kuin 11 maanviljelijää minun tietääkseni, kun koko kunnan asukasluku on noin 2,500.

Ed. Takala: Minä totean vain, että tällä esityksellä pyritään mielivallasta oikeuteen kaupunkien ja kauppaloiden maanviljelijäin verotuksessa. Ymmärrän kyllä sosialidemokraattien asennetta tässäkin kysymyksessä heidän oppi-isänsä Karl Kautskyn lausuntojen pohjalla. Hänhän sanoo eräässä teoksessaan, että sosialistiseen valtion päästään vasta sitten, kun itsenäinen talonpoikaissluokka on hävitetty. Ja siihen te sosialidemokraatit pyritte nytkin.

Ed. Kivisalo: Minä huomautan ed. Takalalle, että minä olen lukenut Kautskyn teokset — ainakin kaikki, mitkä suomeksi ovat ilmestyneet (Ed. Takala: Paljon mahdollista!) — ja että niissä minä en ole huomannut tällaista lausuntoa. Minä en usko ed. Takalaa, ennenkuin hän näyttää, missä kirjassa ja millä sivulla se on.

Mitä tulee ed. Honkalan huomautukseen Hämeenlinnan maalaiskunnasta niin se on kyllä oikea. Siellä on maanviljelijöitä vähän muuhun väestöön verraten, joskin niitä kyllä on enempi kuin 11 (Oikealta: 12 siellä on!). Mutta siellä aikaisemmin maanviljelijät maksoivat noin 25 % kunnan kaikista verotuloista ja nyt ne olivat tässä joitakin vuosia sitten muistaakseni 9 % (Keskustasta: Siihenkö te pyritte?). Niin on siellä käynyt tämän lain aikana ja sen vuoksi se on osoittautunut siellä sellaiseksi, ettei se ole tuonut sitä tulosta, mitä siltä odotettiin 11 vuotta takaperin, jolloin se astui voimaan. Ed. Vehkaojan huomautus, että tottakai siitä pienviljelijäkin hyötyy, kun pinta-alan tuotto määrätään alhaiseksi, ei ole niin selvä asia kuin sitä tahdotaan

täällä väittää. Se on vähän saman laatuinen asia kuin jos ajattelemme, että on kaksi kauppaa rinnatusten. Toinen kauppias ilmoittaa myyvänsä nappeja puolta halvemmalla kuin toinen ja myykin. Ihmiset menevät sinne puotiin ilostuneena siitä, että saavat puolta halvemmalla nappeja, mutta eivät huomaakaan, että kauppias ottaa 10 tai 20 % enemmän kankaista ja ostajat siis tosiasiallisesti joutuvatkin enemmän maksamaan sille, joka myy nappeja halvemmalla (Keskustasta: Ei pidä ostaa kankaita!). Kun verrataan n.s. isännän palkkaa ja pinta-alan tuottoa, y. m. niin suurviljelijällä pinta-alatuotto muodostaa hänen verotettavista tuloistaan, sanoisinko pukukankaan ja sitten isännän palkka vain napit. Mutta pienviljelijälle tämä asia on, jollei lähes päinvastainen, niin ainakin sinnepäin ja se muuttaa tämän asian luonnetta aika tavalla.

Ed. Forstadius: Minä myönnän, että ennen aikaan olivat ne maatalouden harjoittajat, joiden tilat olivat kaupunkien, kauppaloiden ja suurten asutuskeskusten vieressä, paljonkin edullisemmassa asemassa kuin kauempana maaseudulla olevat maatalouden harjoittajat. Mutta nykyisin ei asianlaita ole enää sillä tavalla. Nyt kun on tuo kuorma-autoliikenne niin tavattoman laajassa määrässä levinnyt maaseudullekin, niin ei ollenkaan mitään merkitse, asuuko 5 km:n päässä vai 15 tai 30 km:n päässä kaupungista. Sensijaan niillä maanviljelijöillä, jotka asuvat kaupungin vieressä, on siitä kaupungin läheisyydestä myös tavattoman paljon haittaa. Palvelijain palkat ovat paljon korkeammat, he eivät milloinkaan saa pitää aitojaan ehjinä, sillä kaupungin väestö tallaa ja särkee ne, he saavat vahtia karjaansa, etteivät ne pääse pahan tekoon, niiden mailla eivät säily milloinkaan marjat eivätkä metsän otukset j. m. s. He saavat kärsiä kaiken sen vahingon, mikä tästä kaupungin läheisyydestä heille tulee ja saavat vaan saman hinnan tuotteistaan kuin pitkämatkalaisetkin, niin ettei niiden kaupunkien ja kauppaloiden alueella olevien maanviljelijäin tila ole ollenkaan kadehdittava.

Ed. Honkala: Ed. Kivisalon puheenvuoron johdosta tahdon huomauttaa, että

sikäli kuin tiedän — minä olen naapuri-pitäjästä nimittäin — ja tiedän varmasti, niin siellä ei ole enempää kuin 11 maanviljelijää, jos ei oteta huomioon kääpiötiloja. Jos nämä sitten ovat joutuneet maksamaan aikaisemmin 25 % kaikista veroista, niin kyllä täytyy kaikkien myöntää, että tämä on kohtuutonta. Luulen, että tämä 25 % on maksettu silloin, kun ei ole ollut vielä pinta-alaverotusta ja että siis on päästy oikeampaan verotukseen. Huomautan vielä, että täällä on yli 2,500 asukasta.

Ed. Kivisalo: Minä huomautan, että Hämeenlinnan maalaiskunnassa on suuria kartanoita ja se muuttaa tätä asiaa, vaikka itse maanviljelijäin lukua onkin vähän. Mitä tulee ed. Forstadiusen huomautukseen, että nämä kaupungin lähellä olevat maanviljelijät joutuvat kärsimään niistä ilkitöistä, mitä siellä kaupunkilaiset pikkupojat ja mahdollisesti muut tekevät, niin sehän on asia erikseen eikä sitä ymmärtääkseni voida verotuslainsäädännöllä korjata.

Ed. Lahtela: Täällä ed. Linna selitti, että vaikka taksoituslautakunnat ovat asettaneet mahdollisimman alhaiset veroperusteet, niin siitä huolimatta, jos olisi joissakin kunnissa pantu vähän ylemmät, ovat maaherrat säännöllisesti alentaneet. Tämän johdosta pyytäisin huomauttaa, että maaherrat ovat myöskin veroperusteita ylentäneet, joten ed. Linnan selitys tässä tapauksessa ei pidä paikkaansa tai on se kovin yksipuolinen. Ed. Linna myös selitti, että sen jälkeen kun on säädetty laki, jonka mukaan saadaan vähentää kiinnitettyjen lainojen korko, ovat suuri- ja keskikokoiset maatilat jääneet verottamatta. Ed. Linnan käsityksen mukaan siis velkojen korkomenoistakin pitäisi olla oikeus verottaa. Minä olen aivan päinvastaisella kannalla. Koska kerran tuloista voidaan verottaa, niin ei silloin ole oikeutta menoista verottaa. Mutta minä ymmärrän hyvin ed. Linnan selitykset tässä, kun hän lausuntonsa lopussa vaatii, että verotuslautakunnilla pitäisi olla oikeus asettaa vero niiden maksettavaksi, joilla on veronmaksukykyä. Hän ei siis pysykään esityksessään tuloverotuksen pohjalla, vaan siirtyy pää-

omaverotukseen ja asettaisi verot niille, joilla on entistä säästöä, joilla verot voidaan maksaa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään järjestänsä keskustelutta 1—3 §, lakiehdotuksen johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrauksesta 12 päivänä maaliskuuta 1909 annetun asetuksen 67 §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 17 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä maatalousvaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 36, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 17.

Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta. Sen jälkeen esitellään lakiteksti.

Yleiskeskustelussa ei kukaan pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen 67 §, sen voimaannanosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi maalaiskuntain asutuslautakunnista 5 päivänä toukokuuta 1925 annetun lain 1, 8 ja 10 §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 18 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä maatalousvaliokunnan mietinnössä n:o 4 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 37, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 18.

Puheenvuoroja ei pyydetä.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan hylkävään ehdotukseen.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 19 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 6 valmistelevasti käsitelty ed. Vilhulan y.m. lak. al. n:o 3, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 19.

Keskustelu:

Ed. Vilhula: Herra puhemies! Nyt toisessa käsittelyssä oleva maalaisliiton taholta tehty aloite valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n muuttamisesta on yksi niistä mainitun ryhmän taholta tehdyistä esityksistä, jotka hyväksyttyinä tietäisivät toteutuneena Suomen kansan yhden tärkeimmistä olemassaolon perusteista, nimittäin suomalaisen kansallisvaltion muodostumisen.

On myönnettävä, että aloite sellaisenaan tähtää varsin pitkälle eduskunnan kieliohjien järjestämisessä, nimittäin eduskunnan täydelliseen kielelliseen suomalaistamiseen. Sehän tietäisi, niinkuin täällä jo on todetukin, sitä, että eduskuntaan voisi tulla valituksi vain suomenkieltä taitavia kansalaisia. Tämä päämäärä on tietysti julki lausuttuna varsin radikaalinen ja sen eduskunnassa läpivieminen ei ole nykyisin mahdollista. Mutta haluan tässäkin yhteydessä kuitenkin todeta, että sen sisältämä päämäärä saattaa tulla vielä joskus tässä maassa toteutumaankin. Täytyy nimittäin voida olettaa, että kansalaisella, joka tulee valituksi maan parlamenttiin, pitäisi olla niin suuri kunnioitus omaa kansakuntaansa kohtaan, että hän tahtoo omaksua yhden

kansakuntansa kalleimmista omaisuuksista, nimittäin kansakuntansa kielen. Kunnioitus äidinkieltä kohtaan on ehdottomasti kaikkea arvontantoa ansaitseva tunne, mutta kyseellinen kaksikielisyys Suomessa ei käsitteäkseni saisi kuitenkaan olla kansakunnan kokonaisuutta silmälläpitäen jatkuvan erimielisyyden aiheuttajana, jota eduskunnankin kaksikielisyys tietää. Ja käytännöllisesti katsoen onkin eduskunta jo todellisuudessa paljon suomalaisempi kuin mitä ulkoinen voisi voimassaolevan valtiopäiväjärjestyksen juhlallisten sanontain mukaan luulla. Nykyisessäkin eduskunnassa lienee vain n. 2.5 pros. sellaisia edustajia, jotka eivät suomenkieltä ymmärrä, ja tuon 2.5 prosentin edustajamäärän välttämätöntä tarvetta silmälläpitäen meillä pyörii täällä käytännöllisesti katsoen koko kaksikielisyysjärjestelmä. Tämän yhteydessä lienee ehkä lupa kysyä, että mitähän Ruotsin eduskunnassa sanottaisiin, jos joku Ruotsin suomalaisista siellä käyttäisi suomenkieltä.

On valitettavaa, että suuren valiokunnankin enemmistö on tullut aloitteeseen ja siihen perustuslakivaliokunnassa liitettyyn vastalauseeseen nähden hylkäävälle kannalle. Mutta perustuslakivaliokunnan mietintöön liittyvä edellämainittu vastalause ja asiain käsittely suuressa valiokunnassa ovat omiaan kuitenkin todistamaan, että eduskunnan kieliolojen järjestäminen on aloitteen kautta kaatunut eteenpäin. Ja tämä asia tulee varmasti olemaan jatkuvasti ja entistä yhä voimakkaammin eduskunnassa esillä, kunnes tarpeeton kaksikielisyys eduskunnasta on saatu poistetuksi.

Perustuslakivaliokunnan enemmistö on hylkäävän mietintönsä perusteluksi kätkeytynyt m. m. ed. Pennasen eduskunnan työjärjestyksen muuttamista koskevan aloitteen taakse. Tämä tuntuu jonkinlaiselta lupaukselta siinä suhteessa, että kun ed. Pennasen aloitteen kohtalo tulee eduskunnassa lopullisesti ratkaistavaksi, niin edistysmielis-sosialistis-ruotsalainen nykyistä kaksikielisyysjärjestelmää kannattava rintama murtuu. Tämä saadaan pian nähdä.

Kun minulla on sama käsitys kuin perustuslakivaliokunnan vähemmistöllä, että vain eduskunnan työjärjestyksen tehtävillä muutoksilla ei eduskunnan kielioloja saada tyydyttävästi korjatuksi, yhdyn minä perustuslakivaliokunnan mietintöön liittyvään vastalauseeseen ja pyydän ehdottaa, herra

puhemies, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin perustuslakivaliokunnan mietintöön liittyvään vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. J. Annala: Tämän asian ensimmäisessä käsittelyssä esitti m. m. ed. Pennanen sellaisen käsityksen, että tämä valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n muuttaminen olisi mahdollisesti ristiriidassa hallitusmuodon 22 §:n kanssa (Ed. Pennanen: En minä sitä ole sanonut!). Tavallisella maallikkojärjellä asiaa tutkiessa tuntuu kuitenkin siltä, ettei valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n muutos olisi ristiriidassa hallitusmuodon 22 §:n kanssa. Viimemainittu nimittäin sisältää määräyksiä siitä, millä tavalla hallituksen ja eduskunnan välinen asiakirjain vaihto on tehtävä. Voimassa oleva valtiopäiväjärjestyksen 88 § taas sisältää määräyksiä eduskunnan sisäisestä työjärjestyksestä. Tosin pykälän 3 momentissa puhutaan myöskin hallituksen kirjallisista ilmoituksista eduskunnalle, mutta sellainen määräys on valtiopäiväjärjestyksessä mielestäni tarpeeton, koska asiasta on säädetty hallitusmuodon 22 §:ssä. Jos taas tätä valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n 3 momenttia pidetään tarpeellisena esim. sitä varten, että hallituksen tulee vastata valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momentin edellyttämiin välikyselyihin myöskin ruotsinkielellä, niin tämä ei mielestäni ole mitenkään tarpeellista. Tuntuu hyvin kiusalliselta välikyselyihin vastattaessa kuulla myöskin sanasta sanaan sama esitys ruotsinkielellä, jota esitystä kuuntelee tavallisesti täällä eduskunnassa pari kolme edustajaa. Tämä on tuiki tarpeeton vaiva ja ajanhukka, josta pitäisi mahdollisimman pian päästä. Samoin pitäisi mielestäni päästä siitä tulkinnasta, josta eduskunnan työjärjestyksen 40 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään. Sen mukaan tulee täysistunnossa ruotsinkielisten lausuntojen ponnet kunkin lausunnon jälkeen tulkita suomeksi. Aivan tarpeeton toimenpide, jolla ei ole mitään positiivista merkitystä. Samoin on tarpeetonta esittää puhemiehen esitykset ja tiedoksiannot kummallakin kielellä. Varmaankaan ei eduskunnan työssä sattuisi mitään kommelluksia, vaikka puhemiehen esitykset esitettäisiin vain suomenkielellä. Ruotsalaisille kansanmiehillä asia selviäisi yksityistulkin välityksellä, josta säädetään

mainitun työjärjestyksen 40 §:n 2 momentissa, joka ehdotetun valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n muutoksen jälkeenkin voisi jättää voimaan.

Kaiken kaikkiaan olisi siis mielestäni pikaisesti päästävä siitä laajasta ja tarpeettomasta kaksikielisyydestä, joka eduskunnassa on käytännössä. Tämä muutos on tarpeen ensiksikin sitä varten, että nykyinen kaksikielisyys ei ilahduta ketään. Ruotsalaisten kannalta se on varmasti puutteellista ja suomalaisten kannalta äärettömän kiusallista. Toiseksi tämä nykyinen kaksikielisyys maksaa tarpeettomasti valtiolle. Minä en tässä esitä yksityiskohtaista luetteloa siitä, mitä tarpeeton ruotsinkielen käyttö maksaa palkkoina, paimatuskustannuksina y. m. sellaisina menoina täällä eduskunnassa. Kuvaavana esimerkkinä kuitenkin tulkoon mainituksi, että nähtävästi voimassa olevan valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n 2 momentin määräyksestä johtui aikoinaan m. m. se kansliatoimikunnan päätös, jonka mukaan tässä talossa laitettiin kaikkien ovien nimikilpiin ruotsinkielinen teksti. Näin ei alussa ollut, mutta koska valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n 2 momentti määräsi kansliatoimikunnan antamaan kirjalliset tiedonantonsa molemmilla kielillä, niin ruotsalaisella taholla vaadittiin myöskin ruotsinkielistä tekstiä ovikilpiin. Kansliatoimikunnalla ei ollut muuta neuvoa kuin totella tätä vaatimusta, koska kielilaki ja valtiopäiväjärjestys olivat omiaan siihen pakottamaan. Ruotsinkielinen teksti laitettiin ovikilpiin, ja tästä ruotsinkielisten edustajien huvista sai Suomen valtio maksaa 18,000 markkaa. Aivan turhaan mennyttä rahaa, sillä varmaankaan ainoakaan ruotsinkielinen edustaja ei olisi ilman tätä toimenpidettä eksynyt siten, ettei olisi osannut tarpeelliseen valiokuntaan tai muuhun tarpeelliseen paikkaan tässä talossa. Tämä esimerkki riittääköön osoittamaan, kuinka tarpeetonta varojen ja ajan tuhlausta liian laaja ruotsinkielen asema täällä eduskunnassa aiheuttaa. Valtiopäiväjärjestyksen muutos on joka tapauksessa kysymyksessä olevan pykälän kohdalla tarpeen. Sitäpaitsi pykälän muutosehdotus siinä muodossa, jossa se esitetään perustuslakivaliokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa, ei mitenkään loukkaa kenenkään oikeudenmukaisia oikeuksia. Näin ollen on syytä toivoa, että edus-

kunta ottaisi käsittelyn pohjaksi perustuslakivaliokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa esitetyn lakiehdotuksen. Näin ollen pyydän, herra puhemies, kannattaa ed. Vilhulan tekemää ehdotusta.

Ed. Heiskanen: Herra puhemies! — Käsiteltäessä kysymyksiä valtiopäiväjärjestyksen ja hallitusmuodon kielipykälään sekä kielilakien muuttamisesta meidän on syytä tarkastella myöskin ja ennen kaikkea niitä periaatteita, joista tässä on kysymys, ja silloin ennen kaikkea kiintyy huomio siihen, minkälainen lainsäädäntö on valtakunnalle ja sen olemassaololle edullisin, sellainenko, joka pyrkii pienen kansallisen vähemmistön ikäänkuin eristämään omaksi erikoiseksi ryhmäksi, jonka harrastukset, kuten meillä on asianlaita ainakin välistä ollut, on suuntautunut jopa valtakunnan rajojen taa, vai sellainenko lainsäädäntö, joka pyrkii yhdistämään ja edistämään kansallisen vähemmistön sulautumista yhdeksi valtakunnan enemmistön kanssa yhdensuuntaisesti ajattelevaksi kokonaisuudeksi.

Meidän kielilainsäädäntömme henki on ollut väärä. Se kaksikielisyys, joka meillä on epäedullisen historiallisen kehityksen tuloksena vielä olemassa, on epäilemättä poikkeustilanne. Mutta tätä poikkeustilannetta meillä on lainsäädäntö pyrkinyt ikäänkuin vahvistamaan ja sen olemassaoloaika tarpeettomasti pidentämään. Tästä tarpeettomasta kaksikielisyydestä, joka missään tapauksessa ei valtakunnan voimaa ole omiaan lisäämään, meidän olisi päästävä. Ja siihen tähtäävät kaikki ne aloitteet, jotka täällä tänä syksynä on eduskunnalle jätetty.

On sanottu, että olisi parempi nämä kaikki muutosehdotukset käsitellä yhtä aikaa. Epäilemättä niin olisikin asianlaita, mutta kun eri asioita ei saa kytkeä yhteen aloitteeseen, niin on ollut pakko tehdä kustakin näistä eri aloite. Olisi ollut tietysti suotavampaa, että nämä eri aloitteet olisivat joutuneet samoihin aikoihin täällä täysistunnoissa käsiteltäviksi, mutta sekään ei ole mahdollista sen takia, että valiokunnissa käsitellään ensin perustuslain luonnokset lakialoitteet, sitten tavalliset lakialoitteet ja sitten toivomusaloitteet. Niinpä nyt ovat nämä perustuslain muutosta koskevat kielilakialoitteet joutuneet täällä

esille. Esim. lakialoite yliopiston suoma-laistamisesta joutunee esille vasta joulun jälkeen, ehkä vasta maaliskuulla, ja toivo-musaloite kielilakien muuttamisesta ehkä parhaassa tapauksessa vasta keväällä. Näin ollen joudutaan olosuhteiden pakosta käsit-telemään kutakin aloitetta täällä erikseen. Asian laita olisi tietysti aivan toinen, jos hallitus olisi ottanut vaivakseen näistä asioista laatia myöskin enemmistöä tyydyt-täviä aloitteita, mutta siltä taholta me emme voi, kuten usein on jo huomautettu, mitään erikoista toivoa.

Yksi kohta tässä pyrkimyksessä päästä tarpeettomasta kaksikielisyysdestä on tämä valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n muuttami-nen. Ja kun tämä muutos tehdään siinä muodossa kuin perustuslakivaliokunnan mietinnössä liitettyssä vastalauseessa on eh-dotettu, niin siinä vain pyritään poista-maan tarpeeton kaksikielisyys. Niinpä sen-kin mukaan on oikeus keskusteluissa käyt-tää ruotsinkieltä, kuka sitä katsoo tarpeel-liseksi ja kuka ehkä ei suomenkieltä riit-tävästi osaa. Mitä taas kirjallisiin tiedon-antoihin tulee, niin niiden toimittaminen kahdella kielellä on epäilemättä turhaa vai-vaa ja ajan ja varojen hukkaa. Sillä ne, jotka täällä Suomen eduskunnassa edusta-vat eri kansalaispiirejä, niiden täytyy aina-kin jossakin määrin ymmärtää suomea, sillä eihän suomenkielisiä puheenvuoroja-kaan käännetä ruotsiksi, ja valiokunnissa myöskin ruotsalaisten täytyy pystyä ym-märtämään suomenkielisiä puheenvuoroja. Elleivät he sitä voi, niin heidän mahdolti-suutensa täällä työskennellä tulee pakosta jossakin määrin rajoittumaan. Ja mikäli kaikki täällä olevat edustajat voivat seu-rata suomenkielisiä puheenvuoroja, niin paljon helpommin he voivat silloin seurata suomenkielisiä mietintöjä, joita täällä va-liokuntien ja muiden taholta annetaan. Siis nämä muutokset ovat mitä kohtuulli-simpia ja toivoa sopii, että ne myöskin tullaan hyväksymään.

Mitä erikoisesti ruotsalaisten taholla täl-laisista muutoksista on sanottu, niin siihen meidän ei tarvitse erikoisemmin paljon kiin-nittää huomiota, kun ottaa huomioon esim. sen, mitä Hufvudstadsbladet hakkapeliittain päivänä kirjoitti, jossa se sanoi: „ei ole perustuslain hengen mukaista riistää meiltä mahdollisuus kulttuuritarpeittemme tyydyt-tämiseen suhteellisesti laajemmassa mitta-

kaavassa kuin suomalaiset.” Kun tällaisia, etten sanoisi, julkeita väitteitä ja vaatimuk-sia sillä taholla esitetään, niin silloin on mahdotonta löytää heidän kanssaan yhteis-ymmärrystä ja yhteistä pohjaa näissä kysy-myksissä.

Sen sijaan on tehnyt masentavan vaiku-tuksen se kanta, jonka valitettavasti sosia-lidemokraattiset edustajat ovat täällä tässä asiassa ottaneet. Kun esim. tämän kuun 15 päivän Sosialidemokraatissa kirjoitetaan, selostetaan viime tiistain istuntoa, niin siinä sanotaan suoraan: „Mitä kielikysymykseen vielä tulee, niin ilmoitettiin meikäläiseltä taholta, että työmiehelle muka on jokseenkin samantekevä, minkä kieliset häntä riistä-vät.” En luule, että asia sittenkään on aivan niin. Minä luulisin sittenkin, että myöskin suomalainen työmies ajattelee suo-malaisesti. Ja että niin ilmeisesti on asian-laita, siitä on todistuksena se, että saman 15 päivän Sosialidemokraatissa eräs tun-nettu nimimerkki kirjoitti tällä tavalla: „Kieli- ja kansallisuusasiat eivät ole sosia-lidemokraattiselle työväenliikkeelle asioita, joihin sen ei tarvitse puuttua. Ne ovat inhimillisen elämän piiriin kuuluvia ja väis-tämättömiä, ikäviä asioita monesti ja sen-vuoksi niitä pyritään välttämään ja lykkää-mään, mutta ovat aina edessä, ellei niitä ole järjestetty kunkin ajan kehityksen mu-kaisesti. Jos sanotaan että työmiestä ei kieliasia koske lainkaan, niin sellainen väi-tös ei todista muuta kuin lausujansa pinta-puolisuutta tai halua puuttua asiaan, jota ei ymmärrä.” Ja sitten edelleen samassa kirjoituksessa: „Kieltämättä ovat perustus-lakivaliokunnan mietinnöt kieliasioissa olleet liian negatiivisia, niin hallitusmuodon 14 pykälää koskeva kuin valtiopäiväjärjes-tyksen 88 pykälääkin koskeva.” Yhdyn täydelleen tähän kannan ilmaisuun.

Sen sijaan saman päivän pääkirjoituk-sessa pyritään siirtymään kokonaan pois pääasiasta, jopa suorastaan esittämään, mi-nun nähdäkseni ainakin, tarpeettomia il-keyksiä. Muun muassa sanotaan: „Yhä ovat jyrkistyneet vaatimukset ruotsinkieltä puhuvain kansalaisten työntämiseksi mah-dollisimman kauas sivuun julkisesta elä-mästä ja ruotsinkielen käyttämisen supista-miseksi niihin puitteisiin, joilla maailman-sodan päättyessä kansainliiton taholta py-rittiin turvaamaan jonkinlainen elämisen minimimahdollisuus niille kansan sirpaleille,

jotka tuolloin joutuivat siihenastisesta elimellisestä kokonaisuudesta vieraan kansan yhteyteen." Tässä, mitä ensinnäkin tähän alkupuoleen tulee, niin ei millään taholla voitane perustellusti väittää sitä, että tässä on pyrkimys ruotsinkieltä puhuvia kansalaisia työntää mahdollisimman kauas sivuun julkisesta elämästä. Päinvastoinhan meillä mitä tuoreimmat tapaukset osoittavat, — esim. eräs nimitys tässä muutama kuukausi sitten — että eräs erittäin ansioitunut suomalainen sosialidemokraatti tuli sivuuteksi erään ruotsalaisen aatelisen takia. Siis missään tapauksessa ei voida sanoa sitä, että tässä millään taholla pyritään ruotsalaisia työntämään syrjään julkisesta elämästä. Heiltä pyritään etuoikeuksia vähentämään ainakin, eikä mitään muuta.

Kun taas on joskus viitattu kansainliiton tekemisiin päätöksiin näissä asioissa, niin siihen on vain viitattu sentakia, kun ruotsinkielisellä taholla on nimenomaan huomautettu, että heidän täytyy lähteä hakemaan kansainliitosta turvaa sitä sortoa vastaan, jota täällä harjoitetaan. Suomalaisella taholla on sanottu, että olkaa hyvä ja menkää, tällaista turvaa te sieltä saatte.

Täällä on myös samassa Sosialidemokraatin pääkirjoituksessa valitettu erikoisesti sitä, että porvarillisella taholla ei kiinnitetä ollenkaan huomiota esim. sellaiseen kysymykseen kuin työläisten palkkakysymykseen ja että muka sentakia ikäänkuin vastalahjaksi sosialidemokraatit eivät piittaa näistä kieliasioista. Se, että muka porvarilliselta taholta ei perusteta näistä asioista, nyt ilmeisesti ei pidä paikkaansa, se voidaan todistaa monella tavalla. Siihen suuntaan viittaa muun muassa se välikysymys, joka tässä pari tuntia sitten luettiin. Ja tässä kirjoituksessa edelleen sanotaan: „Siis nämä palkankorottamisasiat ovat asioita, joista kielitaisteluun innostuneet herrat niin puolella kuin toisellaakin voisivat keskustella ja niiden parissa kuluttaa aikansa paljon paremmin kuin mitä he nyt tekevät." Aivan oikein. Näistä sopii keskustella ja on keskusteltava, mutta se ei suinkaan estä keskustelemasta myöskin näistä kansallisuus- ja kielikysymyksistä. Eivät ne millään tavalla ole ristiriidassa toistensa kanssa. Päinvastoin ne voidaan aivan hyvin ajaa yhtäkaaa, sillä meillä ainakin kansallisuuskysymyksen ajaminen tähän asti on ollut myöskin omalta osalta vähäväkisten asian huoltamista. On

sanottu, että nämä kansallisuusasiat ovat herrojen asioita. Siinä on sen verran perää, että kärjessä näissä asioissa pitäisikin kulkea suomalaisen oppineiston edustajien. Ja mikäli olen ollut huomaavinani tästä eduskunnasta, niin siten onkin ollut asian laita. Täällä on eri tahoilla esiintynyt yliopiston opettajia, oppikoulujen opettajia, pappeja y. m. ajamassa tätä asiaa. Toivoo vain sopii, että kansallisuus- ja kulttuuri-työ saavuttaisi laajan kannatuksen ei ainoastaan talonpoikaisväestön vaan myöskin työväestön keskuudessa. Sillä, kuten äsken sanoin, minä yhä vielä tahdon toistaa sen, että kyllä kai sittenkin suomalainen työmies, samoin kuin suomalainen talonpoika ajattelee, tuntee ja tahtoo suomalaisesti. Yhdyn kannattamaan ed. Vilhulan tekemää ehdotusta.

Ed. Estlander: De i riksdagen väcktta förslagen gå ut på att avlägsna det svenska språket så mycket som möjligt från landets offentliga liv. Detta har också av ett par föregående talare ganska tydligt uttats. I det fall, som nu föreligger, gälla yrkandena närmast att göra riksdagsarbetet finskt. Emellan de förslag, som sett dagen, finnes vissa skillnader, men syskonlikheten sticker fram överallt. Somliga vilja helt och hållet förbjuda svenskan att i riksdagsarbetet yttra sig på sitt modersmål. Så enligt rdm. Vilhulas motion med dess 38 underskrifter. Motivet, som här angives, är att en liten minoritet som den svenska icke behöver tillerkännas rättigheter. Andra återigen vilja låta de svensktalande ämnestone uti vissa fall uttala sig på sitt modersmål, men förhindra dem åter att på detta språk få utskottsberättiganden eller jämförliga handlingar, som äro oundgängliga för riksdagsarbetet. Man vill alltså i så hög grad som möjligt försvåra för de svenska att deltaga i riksdagsarbetet, ehuru man drager sig för att själv komma fram med de önskningsmål, som man antagligen innerst dock hyser. Och de, som i förvarande avseende icke anse sig kunna gå så långt, de vilja åtminstone förbjuda översättning av de svenska uttalandena vid plena och förmodligen också i utskotten. Denna ställning intager rdm. Pennanen m. fl. uti den motion han framlämnade om ändringar i arbetsordningen. Jag skall dock icke nu upptaga de särskilda yrkandena som uti denna motion äro framställda.

Gemensamt för alla dessa förslag och meningar är att man på dessa finska håll vägrar på förhand att samarbeta med dem som tala svenska, att samarbeta med dem under lika villkor. Man vill icke ens veta vad de hava att framställa uti riksdagen och huru de uppfatta landets angelägenheter och vad de önska göra till landets bästa.

Detta är att uppenbarligen orätt uppfatta sin plikt som folkrepresentant. Ty riksdagsarbetet har till förutsättning ett samarbete mellan alla de som äro valda till folkrepresentanter.

Jag nämnde redan att i den motion, som undertecknats av rdm. Vilhula och hans grupp, det uttryckligen utsägs att en liten språkminoritet icke av dem åtminstone kan påräkna någon erkänsla av sin rätt. Andra åter finna det lämpligare, jag vet icke av vilka skäl, att åberopa de föregivna stora kostnaderna och andra olägenheter som skäl för sin avoga ståndpunkt. Jag nödgas säga att det skulle vara orätt emot dessa sistnämndas omdöme och erfarenhet att taga dessa skäl såsom annat än svepskäl. Men jag skall icke närmare ingå härpå.

Beträffande alla dem, vilka omfatta motionen eller utskottets reservation, torde dock utan vidare vara tydligt att deras förslag, med de skiftningar och skiljaktigheter som dem emellan finnas, äro att betrakta såsom led i strävandena att nedsätta det svenska språket inom landets offentliga liv och allra helst avskaffa detsamma samt att tvinga alla, även de svensktalande riksdagsmännen, att yttra sig på det finska språket. Dylika strävanden kunna vi icke vara med om att främja. Vi tro att det svenska språket och vad därpå yttras alljämt har sin tillbörliga plats i Finlands offentliga liv, och att detta icke minst gäller folkrepresentationen. Den svenska befolkningen önskar hava sitt ord med vid avgörandet av fosterlandets angelägenheter, och vad dess representanter hava på hjärtat att säga, det vilja de uttala på sitt eget modersmål. Herr talman! Jag förordar betänkandet.

Ed. Pennanen: Jos voisin yhtyä ed. Vilhulan tekemään ehdotukseen, en olisi tarvinnut pyytää tätä puheenvuoroa, mutta kun minä en voi kannattaa valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n muuttamista sellaiseksi,

kuin perustuslakivaliokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa ehdotetaan, niin pidän velvollisuutenani lyhyesti ilmoittaa oman käsitykseni.

Aloitteessa eduskunnan työjärjestyksen muuttamiseksi, minkä aloitteen minäkin olen allekirjoittanut, sanotaan m. m., että „aloitteet muutosehdotuksiin, jotka koskevat perustuslakeihin sisältyviä kaksikielisiä säännöksiä, kuuluvat asian luonnon mukaisesti maan hallitukselle.” Mielipiteeni ei ole tällä välin muuttunut, joten pysyn siinä, minkä olen allekirjoittanut. Kumpahan sitten tässä mainitsemani aloite joutuu valiokunnasta eduskuntaan, saataisiin edes tuon aloitteen mukainen uudistus eduskunnan työjärjestykseen, se olisi minusta jo melkoinen askel eteenpäin eduskunnan pyrkiessä suurempaan yksikielisyyteen.

Mitä tulee käsittelyn pohjaksi nyt ehdotettuun vastalauseeseen, niin sen mukaanhan olisi m. m. valiokuntien mietinnöt ja lausunnot toimitettava yksinomaan suomenkielisinä. Kun kuitenkin nyt — sehän on tosiasia — eduskunnassa on tällä kertaa ja mahdollisesti tulee olemaan vastakin sellaisia jäseniä, jotka joko eivät taida ollenkaan tai aivan puutteellisesti taitavat suomenkieltä, niin lieneeköhän aivan kohtuudenmukaista, että tällaiset edustajat saavat tärkeät valiokunnan mietinnötkin yksikielisinä, kielellä, jota he eivät ymmärrä. Minun käsitykseni mukaan se mahdollisuus, että saisivat ehkä valiokunnan mietinnöt omalla kielellään, kuuluu sentään niihin vähemmistökieltenkin oikeuksiin, joista eduskunnassa on niin moneen kertaan ja paljon puhuttu ja luvattu. Nyt ehkä voitaisiin sanoa, että jos vastalause asetetaan käsittelyn pohjaksi, niin olisihan mahdollisuus ehdotella siihen joitakin korjauksia. Asian käsittely suuressa valiokunnassa kuitenkin osoitti, ettei asia nähtävästi muuttuisi täällä eduskunnassakaan ainakaan sillä kohdalla, josta äsken mainitsin. Kysyin näet siellä suuressa valiokunnassa kahteenkin kertaan vastalauseen puoltajilta, että pitävätkö he kohtuullisena, että ummikko ruotsinkielinen edustaja saa tärkeimmätkin mietinnöt, esim. budjettimietinnönkin, vain suomenkielisenä. Minulle vastattiin, että niin kyllä sopii tehdä ja ellei sopisikaan, niin voisi eduskunnan työjärjestyksessä myöntää jonkun ylimenoajan. Onhan nyt kuitenkin ilman muuta selvää, että eduskunnan työjärjestyk-

sellä ei saa muuttaa perustuslainsäännöksiä. Mainittiin myöskin siellä, että yksityistulkki voisi selitellä ummikkoruotsalaisille valiokuntain mietintöjä. Kumpahan nyt ensikertalaisetkin edustajat näkevät ensi viikolla budjettimietinnön, niin arvaavat, min-käläinen urakka yksityistulkilla olisi selitellessään sitä ruotsinkielisille (Oikealta: Aivan oikein!). Edelleen on täällä ed. Annala aivan äsken sanonut, ettei hänenkään mielestään vastalauseen ehdotus mitään korjauksia kaipaakaan, se kyllä kelpaa päättää laiksi aivan sellaisenaan. Minä en anna tässä ollenkaan vaikuttaa kantaani sen, miten-ikä ruotsinkieliset suhtautuvat kaikista oikeutetuimpiinkin suomenkielisiin vaatimuksiin, kun he eivät näy itse hoksaavan pitää huolta siitä, mitä heidän rauhaansa sopii, niin täytyy tässä suomalaisen — ainakin minä pidän velvollisuutenani — katsoa, ettei heille sentään kohtuuttomuuksia aseteta eteen.

En tahdo jatkaa pitemmälti. Minä vain tällä perusteella mitä edellä olen lyhyesti maininnut, tulen nyt toimitettavassa äänestuksessa kannattamaan suuren valiokunnan enemmistön ehdotusta. Asiahan on nyt jo kaikissa tapauksissa siinä vaiheessa, että toinen käsittely on jo lopulla, eikä liene soveliasta, että perustuslakiin tehdään muutoksia näissä asian käsittelyvaiheissa. Aikaisemminkin säädettyjä lakeja ja voimassa olevia pykäläiä vastaan on juuri huomautettu sitä, niin tätä kuin hallitusmuodon 14:kin pykälää vastaan, että ne ovat saaneet nykyisen muotonsa asian käsittelyjen melkein loppuvaiheessa. Minä en kyllä sellaista käsittelytapaa ainakaan perustuslakisäännöksiin nähden puolla ja juuri siitä syystä en tahtoisi nyt tällä tavalla valmistaa uutta muotoa valtiopäiväjärjestyksen 88 §:lle. Tällä en suinkaan väitä, ettei se pykälä, niinkuin monet muutkin mahdollisesti kaipaasi korjausta, mutta ne on aloitettava ja valmistettava toisella tavalla kuin nyt tapahtuisi, jos tässä nyt tosiaan eduskunnan päätös tehtäisiin vastalauseen pykälän muotoon.

Ed. von Born: Herr talman! Man efterlyste här senast den sakliga behandlingen av nu föreliggande ärende. Ja, ingen önskar ju en sådan behandling högre än vi på svenskt håll. Men är väl det en saklig behandling, när man här vidlyftigt återger vad tidningar av olika färger skriva, eller

när man, såsom senast skedde, läser upp sidtals av vad den eller den för 40 år sedan haft att säga om ett då framställt förslag, utan att med ett enda ord ens antydes, vad som framfördes till samma förslags motivering och försvar. Man läser därvid historien antagligen på samma sätt som den talare, vilken senast yttrade sig därhän, att, „såvitt han förstått historien, så anpassade sig de svenskatalande bättre än de finskatalande efter de ryska tänkesätten och det „heliga rikets” vilja den tid, då Rysslands kejsare härskade över det finska folkets liv och lycka”. Den enda förklaringen till ett sådant yttrande är väl den, att talaren är för ung för att själv hava någon erfarenhet från de ryska förtryckstiderna och hans historiska vetande åter stammar från källor, vars upprinnelse säkerligen är mer eller mindre dunkel. I varje fall blir det allvarsamt, om en lärare, en „joh-taja-opettaja”, börjar implanta sådana föreställningar i den växande ungdomen.

Det är eljes förvånansvärt, när man sökt fördjupa sig så mycket i vår historia, att man förbiser den kända märkliga omständigheten, att de finska bönderna i tiden själva, nämligen vid 1809 års lantdag, anhöllo i underdånighet om att allt framgent få betjäna sig av det svenska språket, på vilket sätt man kunde undvika ryskan. Och så skall jag ännu i förbigående för de historiskt intresserade be att få erinra om att, när man 1894 tog finskan i bruk i ridderskapet och adeln, så var det nog icke det praktiska behovet som därvid gjorde sig gällande — det är ju detta, det oundgängliga behovet, som man nu vill fästa så stort avseende vid och som anses vara det enda normgivande — utan det var nog helt andra skäl. Ty i ridderskapet och adeln talade och behärskade alla fullständigt svenska den tiden, medan åter en stor del icke kunde komma till rätta på finska språket. Allra största delen av ståndet var för övrigt rent svenskspråkig. Och därför var ju icke heller där en allmän tolkning till finska, men väl en från finska till svenska, fullt på sin plats.

Men jag skall övergå till den sakliga behandlingen av föreliggande ärende angående ändring av 88 § R. O.

Som skäl för ändringen har åberopats bland annat, att tvåspråkigheten jämte den långt drivna tolkningen fördröjer i hög

grad ärendenas handläggning och gör denna handläggning tung och uttråkande. Måne man verkligen bemödat sig om att taga reda på, i huru hög grad behandlingen därav fördröjes. Jag tror det vid närmare undersökning skall visa sig vara mycket mindre tidsförlust, än man tror. Det blir i vanliga fall knappast fråga om mer än några minuter, och vad spelar detta för en roll i jämförelse med de timslånga förhandlingarna och debatterna i övrigt här. Och den s. k. tungheten och tråkigheten åter, de höra nog mera samman med hela riksdags-systemet som sådant än med tvåspråkigheten. Nog är det annat än det svenska språkets användning här, som gör arbetet tråkigt och tungt. Endast uppläsning av spörsmål och svar på desamma, — det må medgivas, — kan i vissa fall ställa sig tidsödande. Men detta gäller då i lika hög grad uppläsning av de finska texterna. Måhända kunde saken ordnas så, att spörsmål och svar icke vidare, åtminstone icke i regel, upplästes. I § 88 R. O. står ju blott, att regeringens svar skall avläsas till riksdagen på båda språken. De kunde alltså, i likhet med betänkanden och annat, här endast utdelas till riksdagsmännen.

Man säger vidare, att tolkning ej heller medför den nytta, som den ursprungligen avsett. För så vitt det gäller tolkning av talmannens förslag och redogörelser — där han icke själv, såsom riktigt vore, kan återgiva dem på båda språken, — är denna tolkning, såsom tidigare påvisats, behöfelig för de svenska riksdagsmännens vidkommande, även där de nödtorftigt kunna reda sig på finska språket. Möjligheten, lusten och förmågan för den svenska befolkningen att deltaga i riksdagsarbetet minskas nog i den mån användningen av deras språk här begränsas. Åtminstone skulle många svårigheter därmed följa. Översättning åter av de svenska anförandena till finska är egnad att medföra reda och ordning i förhandlingarna, vad som säkerligen äventyras, ifall en stor del av de finskspråkiga medlemmarna av riksdagen icke redan under själva diskussionen skulle sättas i tillfälle att följa med vad som föreslås eller yttras från svenskt håll.

Vidare anmärker man, att översättning och tryckning av handlingarna på tvenne språk föranleder mycket extra arbete och kostnader. Ja, det kostar ju, lika väl

som det finska trycket kostar. Men icke är detta ett tillräckligt skäl för dess slopande. Man kan väl ändå icke begära, att de svenska riksdagsmännen skola bilda sig en uppfattning i olika frågor blott på basen av betänkanden och förslag, vilkas innebörd de icke begripa och där det ofta gäller att väga ord och uttryckssätt mot varandra. Liksom alla lagar skola utgivas på båda språken — det kan väl ändå icke krävas underkastelse under lag, vars innehåll man icke får del av på sitt eget språk — så bör också lagberedning och lagstiftning i dess olika skeden försiggå på båda språken, ty endast så kan garanti erhållas för att tillfredställande resultat nås och särskilt för att lagtexterna bli något så när riktiga och likformiga.

Slutligen gör man gällande, att inga bilighetshänsyn heller kräva tvåspråkighetens bibehållande i riksdagen, enär så många svenska riksdagsmän förstå finska och de övriga kunna av enskild tolk erhålla det bistånd, som är nödvändigt för att kunna taga del i ärendenas handläggning och avgörande. De svenskspråkiga riksdagsmännen kunna för närvarande räknas till 26 eller 27. Visserligen förstå flere av dem finska, men få dock så väl, att deltagandet i enbart finskspråkiga förhandlingar icke skulle bereda dem några svårigheter. Många kunna icke alls göra det, än mindre studera sig in uti de finskspråkiga handlingarna. Och för så gott som alla svenska riksdagsmän är det svenska trycket välkommet vid övervägandet av de olika frågorna och deltagandet i dessas handläggning på finska; och detta gäller, såsom redan nämndes av rdm. Pennanen, icke minst budgetfrågorna och budgetbehandlingen. Tages det svenska trycket bort, så försvåras härigenom i hög grad de svenska riksdagsmännens verksamhet. Enskild tolkning kan knappast heller stå till buds i sådan utsträckning, att olägenheterna därmed kunde undanrödjas. Huru skall t. ex. under plena den enskilda tolken eller rättare de enskilda tolkarna, — ty det reder sig nog icke då blott med en tolk — kunna hålla sina skyddslingar i varje nu på det klara med förhandlingarnas gång, med talmannens redogörelser, omröstningspropositioner och så vidare, allt sådant som det gäller att omedelbart göra sig förtrogen med och

förstå och taga standpunkt till. Därvid gives ju vanligen icke något längre råderum, såsom i fråga om under debatten avgivna yttranden. Det blir vid sådant förhållande tvivelsutan lätt svårigheter och misstag och framför allt en stor vantrevnad och otillfredsställelse med hela riksdagsarbetet på svenskt håll. Och vem garanterar för övrigt, att icke de svenska representanterna vid en senare riksdag i ännu mindre utsträckning än nu förstå finska språket. Skall verkligen kunskap i finska göras till kompetensvillkor för en svensk riksdagsman och därmed den svenska allmogen mer eller mindre utestängas från deltagande i riksdagsarbetet. Och kostnaderna för all denna tvåspråkighet spelar dock slutligen en bra nog underordnad roll i jämförelse med allt det man äventyrar och tillspillogiver genom att göra vårt tvåspråkiga lands folkrepresentation i all huvudsak enspråkigt finsk.

Man talar om det obekväma och besvärliga i tvåspråkigheten. Ja, man vill nu tydligen på finskt håll göra det bekvämt och angenämt för sig själv genom att ställa det mer eller mindre obekvämt och besvärligt för andra. Man vill tillgodose sina anspråk på bekvämlighet, trevnad och enkelhet på bekostnad av andras enahanda intressen. Och man vill för att vinna några minuter av en tid, som eljes ödslas bort i timslånga förhandlingar och meningslösa dispyter, och för att inbespara en del av lagstiftningsapparatusens kostnader, göra inskränkningar och begränsningar på bekostnad av säkerheten och tryggheten, och redan i arbetet.

Man hänvisar till att de svenska riksdagsmännen redan nu i stor utsträckning själva använda finska språket. Ja, de göra ju det och de hava börjat göra det under de senare åren alltmåra, till och med med risk att bli utsatta för anmärkningar och hån med anledning av sin dåliga språkbehandling. Men det, att vi på detta sätt i samförståndets intresse göra vårt bästa för att förenkla förfarandet och underlätta förhandlingarnas gång, särskilt i utskotten, bör väl dock icke få utnyttjas emot oss såsom ett skäl för att beröva oss vår rätt.

Vår medgörlighet och foglighet användes nu rent av som ett vapen emot oss själva. Förstår man icke, att man på detta sätt blott stör den inslagna utvecklingen och

försonliga stämningen, och att det kan hända, att de svenska riksdagsmännen en dag se sig föranlättna att åter börja i större utsträckning taga i bruk sitt eget språk. Rätten därtill vilja vi icke uppgiva, den skall kunna tagas i anspråk, där det så behöves, men vi äro villiga att var på sitt håll i övrigt i möjligaste mån under riksdagsarbetet söka utjämna de olägenheter, som följa med olikspråkigheten. Detta tror jag vi också i allmänhet givit många och otvetydiga bevis på. Varför då skrida till åtgärder, som måste rubba allt detta och som tvinga oss att åter ängsligt slå vakt om det, som vi dock anse vara en rätt för oss. På så sätt befrämjas nog icke samförståndet och förhållanden utveckling här emot större trevnad, arbetsfrid och arbetsglädje. Långt mer befrämjas det av sådant som t. ex. när riksdagens nuvarande aktade talman vid en bjudning för riksdagsmännen här på riksdagshuset hälsade de svenska riksdagsmännen välkomna med några ord på deras eget språk. Det var visserligen en gest blott, men en gest värd allt erkännande, och det var tillika ett vackert uttryck för samförståndsvilja och rättsinnigt hänsynstagande, som djupt rörde oss och som vi icke i hast skola glömma. Av sådant göres oss mera behov i denna tvedräktens och förbistringens tid. I den andan bör även riksdagsarbetet och umgänget här mellan de båda språkgrupperna kunna utvecklas. Därav gagnades det hela mycket mera än av allehanda reformförsök och diskussioner av den art, som vi i frågor som denna upprepat här fått bevittna.

När man talar så mycket om tvåspråkigheten i riksdagen, så förbiser man även alldeles, att den är till icke blott för de svenska riksdagsmännen själva och för underlättandet och möjliggörandet av deras arbete. Utan den har även sin betydelse för befolkningen såsom sådan, som ju vill och har rätt att kunna följa med riksdagens arbete och vad i folkrepresentationen beslutes och säges. Betänkanden och uttalanden liksom regeringens framställningar intressera även den stora allmänheten. Också den har behov att veta vad de innehålla, och den bör kunna taga del av dem, icke i mer eller mindre ofullständiga och förvanskade översättningar, förmedlade kanske genom tidningspressen, utan i en

riktig och tillförlitlig och oantastlig form. Och detta bör kunna ske såväl under ärendenas fortgående behandling som efteråt, när man vill studera sig in i något ärendes redan avslutade handläggning i folkrepresentationen. Vill man nu beröva den svenska befolkningen rätten och möjligheten att på detta sätt följa riksdagens verksamhet och det viktiga lagstiftningsarbetet uti alla dess faser? Vi svensktalande hava ur denna synpunkt vissa skyldigheter emot den befolkning vi representera. Den bör på ett språk, som den förstår, hava rätt att få del av vad vi hava att säga liksom ock av vad vi hava att anföra reservationsvis gentemot utskottens förslag och betänkanden. Vi kunna ofta uttrycka oss muntligt — på vår dåliga finska — i utskott och delegationer, där vi sitta så att säga för oss själva, men vi anse oss icke hava anledning att i allmänhet göra det i plena, ty dels finnes det sådana bland oss, som då icke förstode vad vi säga, dels bör även den svenska befolkningens och den svenska tidningspressens intressen i nyss antytt avseende beaktas. Härtill kommer ju, att ytterst få behärska finska språket till den grad, att de kunde uppträda på detsamma vid debatterna i plena.

Att även den finska befolkningens möjligheter att följa med allt som försiggår i riksdagen bör genom tolkning underlättas, anse vi vara både skäligt och rättvist. Att några eller låt oss säga till och med många förstå allt som säges och skrives på det andra språket bör icke vara skäl för dem att för andra försvåra uppfattningen därav. Ännu mindre borde den omständigheten, att många ej bry sig om, vad som säges på det andra språket, vara ett skäl att hindra dem, som bry sig om det, att få del därav. Alltså, vi hava skyldigheter emot andra än oss själva. Så länge här finnes tvenne befolkningsgrupper, som tala olika språk i vårt land, och detta alltså är att betrakta såsom tvåspråkigt, borde icke tvåspråkigheten heller kunna utmönstras ur vår folkrepresentation.

Nu invänder man, att man ju endast vill avlägsna den onödiga tvåspråkigheten. Ja, detta är naturligtvis blott ett sätt att uttrycka sig. Ej heller vi på svenskt håll önska bibehålla en faktiskt onödig tvåspråkighet. Men det är om begreppet onödig, som hela striden rör sig. Vad vill man

egentligen inlägga i detta begrepp? Jo, så gott som hela agrargruppen ansåg, då den skrev sin motion, att ingen ens skulle få tala svenska vidare i riksdagen. Hr Takala deklarerade ännu vid senaste plenum, att han såsom undertecknare av motionen ingalunda vore med om några avprutningar på denna fordran. Så långt går den onödiga tvåspråkigheten enligt uppfattningen på det hållet. Var och en har tydligen sin åsikt om vad som är oundgängligen behöfvligt, vad icke. Och om man resonerar såsom ytterlighetsmännen på finskt håll det göra, så borde man i varje fall kunna vara ense om, att tvåspråkigheten i ridderskapet och adeln på sin tid var alldeles onödig, såsom jag redan antydde.

Enligt uppfattningen på svenskt håll gör man alldeles för stort nummer av tvåspråkigheten i riksdagen och dess nackdelar. Till något verkligt men och besvär är den nog knappast för någon. Det är mer eller mindre överkliga, inbillade olägenheter och obehag det är fråga om, i varje fall ingenting, som medför verklig skada för någon. Men tager man bort tvåspråkigheten från riksdagen, skapar man faktiska och påtagliga olägenheter för många. Detta bör icke få ske. Finskan har ju sin i alla avseenden givna och härskande ställning här. Icke behöver något tagas från den rätt, som hittills tillkommit de svenska riksdagsmännen, för att det finska språket och de finska riksdagsmännen skola äga vad dem rättvisligen tillkommer.

Det försäkras från finskt håll upprepat, att man ej vill förtrycka oss svensktalande. Kanske tror man själv därpå. Men för oss på svenskt håll skiner nog vanligen, enligt vår tanke åtminstone, avsikten, den djupare avsikten, igenom. Och den avsikten kommer tydligt nog till synes även i många yttranden, liksom man på flera andra sätt ser till, att den blir uppenbar för oss. För övrigt finnes det tillräckligt många, som sköta om, att angreppen emot oss med oförminskad styrka fortgå. Och det finnes slutligen också stormtrupper, som, säkerligen med mängas tysta gillande, operera på egen hand, även där ledarna taga avstånd från deras förehavanden. Målet för den aktiva finskheten, sådan den framträder t.ex. i föreliggande initiativ, är nog att så snart som

möjligt få den svenska befolkningen att uppgiva sitt modersmål och sin fädernearvda odling. Med andra ord, man vill få det svenska språket och den svenska befolkningen att försvinna från detta land eller åtminstone att de bringas därhän, att de icke mera ha någon ställning eller betydelse i landets offentliga liv. Däri kunna vi icke se annat än ett utslag av fientlighet, en strävan att kuva och förtrycka. Och detta, just detta, alstrar denna känsla av bitterhet, vantrevnad och otrygghet, som vi icke, alla vackra försäkringar till trots, kunna frigöra oss ifrån. Kalla det vad man vill, icke ligger det i någon händelse vänskaplighet eller förståelsefullhet i den inställning, som man på finskt håll merendels intager gentemot det svenska folkelementet i landet.

Man säger ofta, att vi svensktalande icke veta vad klockan är slagen. Å jo, nog veta vi det. Nog veta vi också, att man redan nu på många håll anser, att döds-klockorna klämta för oss. Men att vi icke synas taga notis därom, beror därpå, att vi icke någonsin följt eller komma att följa principen „rädda vad som räddas kan”. Det gjorde vi icke heller under Bobbrikoffs dagar, då vårt lands välfärd stod på spel. Vi köpslå icke om det, som vi anse vara en rätt. När ofärd ringes in över vårt land, då skall förvisso ingen behöva vänta på oss. Men i övrigt bida vi nog trots allt med lugn vår tid. Kanhända få vi också en gång anledning att som Sandels i Pardala säga: „vårt ur var tolv och vi följde det, men den ryska klockan var ett”.

Ed. Helenelund: Det har från finskt håll upprepat försäkrats att avsikten med såväl nu föreliggande motion om ändring av 88 § i riksdagsordningen som jämväl de övriga, det svenska språkets ställning berörande initiativen, icke är att på något sätt beröva den svenska minoriteten dess ställning som en med flertalsbefolkningen likaberättigad del av nationen, utan att åtgärderna uteslutande äro förestavade av sakliga skäl. De föreslagna ändringarnas formulering och innebörd samt den allmänna tankegång, som synes ligga bakom en stor del av de i dessa frågor framförda yttrandena, göra det dock omöjligt för oss på svenskt håll att

fatta åtgärderna på detta sätt. Yrkandenas mångfald och samstämmigheten mellan dem tvinga oss att i den nu på så bred front inslagna aktionen se någonting mera än blott en av verkliga saksakal påkallad reform. Vi kunna icke annat än betrakta allt detta såsom slag, ägnade att drabba hela den svensktalande befolkningens i detta land livsnerv. Och det må icke förtänkas oss om vi, såsom varje folk och varje individ som älskar sitt språk, känna oss djupt upprörda och mot de planlagda anslagen inlägga den bestämdaste gensaga.

Den föreliggande motionen avser en sådan ändring av 88 § i riksdagsordningen att enbart det finska språket skulle bliva riksdagens språk. Detta innebär, att regeringens propositioner och meddelanden skulle delgivas riksdagen endast på finska och riksdagens egna betänkanden liksom också talmannens meddelanden och redogörelser för under debatten framställda förslag skulle likaledes avgivas endast på finska språket. Uti diskussionen skulle det visserligen vara tillåtet att fortsättningsvis också använda svenska, men då någon tolkning till det andra språket icke vidare skulle förekomma, så förlorar denna rätt därmed en stor del av sitt praktiska värde.

Man motiverar allt detta med att de flesta av de svenska riksdagsmännen förstå finska och kunna framföra sina önskemål på detta språk, samt att tvåspråkigheten i riksdagen är tidsödande och dyr. Men man förbiser härvid fullständigt att det finnes en talrik svensk landsbygdsbefolkning i vårt land, framför allt i Österbotten och på Åland, som under sådana förhållanden helt och hållet skulle ställas utom möjligheten att genom representanter ur egna led deltaga uti rikets lagstiftningsarbete. Hava riksdagens finska bönder alls tänkt på att förändring av riksdagens språk till enbart finska kunde leda därhän, att de svenskspråkiga bonderesponenterna skulle försvinna från riksdagen. Männe en sådan utgång skulle lända de finska böndernas egna agrarsträvanden till gagn?

I varje fall komme här på svenskt håll ett kompetensvillkor till för mottagande av riksdagsmannakandidatur, nämligen kunskap i finska språket. Och då riksdagens förhandlingar försigginge enbart på detta språk, så vore en bristfällig kunskap i det på arbetsplatserna eller på

landsbygden brukliga samtalsspråket icke nog för att med någon som helst utsikt till framgång kunna deltaga uti riksdagsarbetet. Personer med tillräcklig kunskap i finska finnas icke bland landsbygdens eget folk, och för denna bygdebefolkning skulle då ej återstå annat, än att antingen avstå från sin rätt eller att söka sina företrädare ur andra samhällsklasser.

Åtgärden syftar — så synes det mig — till utestängande av en hel folkgrupp från utövandet av sina medborgarrättigheter. Inför en sådan utsikt måste den svenska befolkningens djupa led känna sig lida den största oförrätt. Och åtgärden blir så mycket mera meningslös, som det här aldrig kan vara tal om att majoritetsbefolkningens språk icke skulle tillkomma den ställning detsamma i kraft av flertalens språk bör hava.

Det har jämväl från finskt håll intygats, att det finska språket, alla lagstadganden förutan, är statt på en rask utveckling och frammarsch.

Man frågar sig under sådana förhållanden vartill all denna kamp emot det tillbakagående svenska språket tjänar. Vi äro en minoritet och kunna som sådan icke stå i vägen för eller hindra det finska språket i dess utveckling. Vi vilja ingenting sådant heller. Men vi önska oförkränt i mån av krafter deltaga uti rikets uppbyggande, vilket endast kan ske om vi därvid få betjäna oss av det språk vi behärska. Och detta kan icke vara riket till skada.

Jag emotser, herr talman, att stora utskottets avböjande förslag måtte godkännas.

Ed. B ö ö k: Herra puhemies! — Minä olen tullut tänne sanomaan tässä asiassa muutaman sanan. En tee sitä oikeastaan yhtään mielelläni. Mutta minusta tuntuu, etten ole oikein rehellinen enkä lojaalinen omaa ryhmääniikään kohtaan, ellen minä sano tässä mielipidettäni, joka tuntuu menevän ryhmäni mielipidettä vastaan ainakin suurimmalta osalta. Sillä minä pyydän ilmoittaa, että minä yhdyn niihin perusteluihin, joita ed. Pennanen on täällä esittänyt, ja tulen myöskin samalla tavalla äänestämään, valiokunnan enemmistön mukana. Mutta minun täytyy myöskin samalla sanoa hiukan ajatuksiani näistä kielikysymyksistä. Minusta tuntuu siltä, että jos minä

saisin asioita hoidella, niin kaikkein vähimmin tahtoisin kiistellä mistään kielikysymyksistä. Minun mielestäni olisi niin sanomattoman paljon myönteisiä asioita, joita voitaisiin ajaa. Mutta toiselta puolen ei mikään mahti maailmassa voi estää kansallistunnon heräämistä ja nousua kansassa, joka on kulkenut sellaisen historiallisen kehityksen kautta kuin tämä Suomen kansa. Ja täytynee sanoa, että sitä nousua vastaan on kutakuinkin turha potkia. Ja on selvää, sen myöntänevät arvoisat ruotsalaiset edustajatkin, että suomalaisustaistelussa on todella täytyntä käyttää taisteluasennetta, ja jos siinä taistelussa isku joskus on sattunut kipeämmin kuin olisi ollut tarpeellista, niin eiköhän siihen sentään monta kertaa ole ollut syytä myöskin ruotsalaisella puolella. Eikä se ole tapahtunut ainoastaan historiassa. Emme otä vain historiasta esimerkkejä. Ei ole oikein sanottu, että se, joka puhuu siitä, että ruotsalaiset eivät ymmärrä, mitä kello on lyönyt, taikka että heissä on ilmaantunut sellaisia piirteitä, jotka ovat syvästi sattuneet suomalaiseen mieleen, on turhaa puhetta pitänyt. Ei se ole lopettanut sanomalehtien lukua 1870—80 luvulla, joka sanoo, että ruotsalaisuudessa on ilmentunut separatismia. Minä, joka mielestäni olen ollut kaikkein vähimmin minkäänlainen kielifanaatikko, olen saanut aivan omakohtaisesti kokea sellaista, jota minä en voi leimata miksiikään muuksi kuin ruotsalais-kansallisyylpeudeksi ja eristäytymiseksi, ja joka on todella vaikuttanut sitä, että puolisuomalaisestakin tulee hyvin helposti täyssuomalainen. En tahtoisi ottaa esille esimerkkejä, sillä ne ovat vähemmän rakentavia, mutta voin kuitenkin viitata esimerkiksi sellaiseen tapaukseen, jossa vieraalla pohjalla, Ruotsinmaalla, olen ollut määräämässä sen joukon, jonka mukana olin joka toisena päivänä suomalaiseen ja joka toisena päivänä ruotsinkieliseen komennukseen, ja jokainen suomalainen, sanoisinko, päivystäjä, jaksoi kahdella kielellä antaa ne pienet komennukset ja määräykset, joita tarvittiin, usein vain kaksi tai kolme sanaa (joukolle, jossa on sekä suomalaisia että ruotsalaisia), mutta en millään keinolla saanut ruotsalaista taipumaan sanomaan näitä kolmea sanaa suomenkielellä. Aina sain vain vastauksen: „Jag kan inte.” Ja niin minä olen tullut sitä ajatelleeksi, että jos sellainen nuori mies olisi ollut vaikka Kiinassa, jos minä olisin ollut

Kiinassa, ja kiinalainen olisi sanonut kaksi sanaa ja pyytänyt: sano nyt näin, niin minä olisin pystynyt sen sanomaan, mutta Suomesta tullut mies ei siellä tahtonut käyttää kahta kolmea sanaa suomenkieltä. Se on tuntunut ylen raskaalta ja siinä täytyi minun seisoa vieressä ja tulkita suomenkielillä pojille tämä komento. Ja vielä, kun täällä ed. von Born muistaakseni silloin kun ensimmäisen kerran näitä kieli-pykäliä esitettiin, mainitsi, että näiden aloitteiden allekirjoittajien joukossa on mies, joka kirkossa puhui rakkaudesta ja yhteisymmärryksestä (Ed. von Born: Kau-niisti!), niin se näkyi olleen „tomma fraser” tai jotain sellaista, siis tyhjiä sanoja. Minusta se tuntui hyvin raskaalta siitä syystä, että kun minä seisoin arvoisain edustajain edessä siellä suurkirkossa, niin kyllä minä yritin vaatimattomat sanani puhua sydäimestä, niinkuin minä sen nyt taisin puhua, ja jos nyt, myöskin vaatimattomien aloitteiden allekirjoittamisen tähden, kaikki minun sanani ja toimintani leimataan tyhjiksi fraaseiksi, niin se on minun mielestäni sellaista ruotsalaiselta taholta osoitettua ymmärtämättömyyttä, että en sitä osaa millään puolustaa.

Kyllähän, jos tahtoisin jatkaa, minulla voisi olla sanottavaa suomalaisellekin puolelle. Minä viittaan vain yhteen asiaan. Täällä on joskus esitetty, kuinka nuori tämä suomenkielinen sivistys ja kulttuuri on. Se on nuori. Ensimmäinen suomalainen oppikoulu on viettänyt 75-vuotisjuhlaansa hiljattain. Tunnen kaksi pappia, jotka ovat saaneet papillisen vihkimisensä suomeksi, ensimmäisessä suomalaisessa pappisvihkimisessä, mitä Suomessa koskaan on suoritettu j. n. e. Jos ajatellaan, kuinka nuori suomenkielinen sivistys on ja miten pitkällä sentään suomalaisessa kulttuurissa nyt ollaan, niin tuntuu siltä, kuin täytyisi sanoa myöskin suomalaiselle puolelle: Ei meillä ole syytä hätäillä eikä meillä ole syytä aliarvioida näitä saavutuksia ja jollain tavoin valitella meidän sorrettua asemaamme nyt enää, vaan meidän täytyy katsella asiaa kylmästi ja järkevästi arvostellen. Kyllä tästä hyvää tulee ja jollei aloitteita juuri tänä hetkenä saada läpiviedyiksi, niin kyl-lähän sekin aika tulee, jolloin todellisuus-pohja maassamme on sellainen, ettei enää tarvitse pelätä mitään vastuksia tällaiselle kielifilainsäädännölle.

Vielä kuitenkin yksi kysymys. Jos täällä

suomenkieli otettaisiin käytäntöön eduskunnan käsittelyssä ja siinä rinnalla saataisiin käyttää ruotsinkieltä vaikkakin ehkä yleis-tulkki poistettaisiin ja ruotsalainen ryhmä siis pakotettaisiin jollain tavoin käyttämään enemmän suomenkieltä, olisiko nyt niin verinen vääryys, jos meidän kansamme ruotsinkieltä puhuvat jäsenet osaisivat myös suomenkieltä? Minä olen oppinut ruotsin-kielen kodissani pikkupojasta asti ja siitä, että minä olen sen kielen osannut, on ollut minulle paljon iloa ja hyötyä. Mutta olenko menettänyt oikeuden olla suomalainen tai suomalaisen äidinkieleni sentähden, että olen oppinut toisenkin kielen, sanokaamme toisen kotimaisen kielen?

Ed. Linkomies: Kuvaavaa ed. von Bornin asenteelle tähän kysymykseen nähden on hänen avomielisesti antamansa lausunto, että hänen käsityksensä mukaan kaksikielisyys ritaristossa ja aatelistossa vuonna 1894 oli tarpeeton. Tämä mielipide osoittaa, että ed. von Bornin on mahdotonta objektiivisesti katsella asioita ja mitata itselleen ja suomenkielisille samalla mitalla. Kun hän puolustaa ruotsinkielen säilyttämistä nykyisessä laajuudessa valtiopäivillä, hän esitti syyksi tähän, että ruotsinkielisen väestön ja lehdistön täytyy saada seurata eduskuntakäsittelyä omalla kielellään. Mutta hänen mieleensä ei nähtävästi ole ensinkään johtunut, että sama näkökohta olisi vuonna 1894 ollut sovitettava suomenkielen eduksi, sillä olihan ritaristo ja aateli osa Suomen kansan eduskuntaa, jossa tapahtuvaa asiain käsittelyä suomalaisen pääväestön täytyy saada seurata 1894 yhtä suurella oikeudella kuin voidaan asettaa v. 1933 vaatimus, että ruotsinkielisen vähemmistön täytyy voida seurata asiain käsittelyä täällä. Ed. von Born katselee siis asioita aivan eri tavoin silloin kun on kysymys ruotsinkielestä, kuin milloin on puheena suomenkieli. Ed. von Born lausui nimenomaan, että kaksikielisyys vuonna 1894 ritaristossa ja aatelistossa oli „obehövlig”.

Muuten ed. von Born lausui, että kun lait kerran edelleen on julkaistava ruotsiksi, on niiden säätämässä myös käytettävä ruotsia, siis kaikessa asian käsittelyssä; muuten ei ole takeita, että lain ruotsinkielinen teksti tulee oikeaksi. Mutta jo nytkin tarkistajat päättävät eduskunnan vallalla ruotsinkielisen lakitekstin sanamuodosta. Niin on työ-järjestyksessä säädetty. Tässä suhteessa ei

varmuus lainkaan vähenisi, vaikka ehdotettu lainmuutos hyväksyttäisiin.

Ed. Heiskanen: Pyysin puheenvuoron mainitakseni muutaman sanan herra pääministerin viime perjantaisesta puheesta. Tämä minun vastaukseni tulee kyllä myöhään, ehkä suunnilleen yhtä myöhään kuin hallituksen nyarkiniskut tänä syksynä eduskunnalle. Joka tapauksessa pyydän saada mainita muutaman sanan sentakia, että hän huomautti viime perjantain istunnossa, että sillä taholla, jolla lainmuutoksia on vaadittu, on haluttu ylläpitää ja lietsoa vihaa ja riitaa, „joka on omiaan mitä suurimmassa määrässä vahingoittamaan maan etuja”. Tähän tietysti ei ole kellään halua, mutta hallituksen ymmärtämättömyys näissä asioissa ja haluttomuus puuttua näihin asioihin sillä tavoin kuin yleinen mielipide maassa olisi toivonut, on johtanut verrattain intomieliseen keskusteluun näiden kysymysten yhteydessä. Ja kun herra pääministeri huomautti erikoisesti minulle että olenko tullut ajatelleeksi, „mihin asiat voivat aikansa mennä, ellei päättä pidetä kylmänä niiden puolella, joiden on vastattava maan kansanvaltaisen hallitusjärjestelmän pysyttämisestä ja lujittamisesta”, niin tässä on herra pääministerin asenne aivan väärä, sillä tottakai kansanvaltaa voidaan tukea ja suomalaisuusasiaa ajaa yhtäaikaa. Niin ainakin pitäisi olla. Mielestäni kansanvaltaa ei voida riittävässä määrässä tukea, ellei näissä mitä selvimmissä suomalaisuusasioissa myöskin ymmärretä kansan enemmistön mielipidettä ja sen mukaan toimita.

Ed. von Bornin puheenvuoron johdosta en katso olevan syytä vastata, koska en halua kosketella sitä, mitä hän puhui ruotsiksi, vaan ainoastaan sitä, mitä tulkki täällä suomeksi esitti (Hilpeyttä eduskunnassa. — Ed. Sergelius: Lapsellista on!).

Ed. Wickman: Herr talman! Man har gång efter annan från finskt håll försäkrat, att samtliga strävanden att reformera riksdagsordningen och särskilt språkförhållandena i riksdagen dikterats av praktiska och ekonomiska intressen. Numera har den verkliga avsikten genom föreliggande lagmotion trätt fram i full dager. Man vill ingenting mindre än att praktiskt taget täppa munnen på varje allmogerepresentant, som ej är i stånd att

behärska det finska språket. Att beviljas rätt att använda sitt svenska modersmål i riksdagen, anser många av det finskatalande folkets representanter vara en så stor nådegåva att vi svenskar borde falla ned inför folkflertalet och tacka för densamma. Jag vill också försäkra, att vi med tacksamhet begagna oss av denna rätt, och vi våga hoppas, att den dag aldrig skall komma, då ej svenska språket ljuder i Finlands lagstiftande församling.

Jag nämnde att avsikten att förjaga det svenska språket från riksdagen blev uppenbar genom det lagförslag, som i all sin korthet lyder: „§ 88. Vid ärendenas behandling i riksdagen användes finska språket.” Tydligt sagt, icke sant? Nu kommer ytterligare motionären själv i denna diskussion fram med det smaklösa påståendet, enligt vad min tolk skrivit, att „motionens godkännande vore ett av de viktigaste initiativen till uppfyllande av det finska folkets strävanden. Resultatet av dess godkännande skulle bliva att endast personer, som kunna finska, skulle bliva invalda i riksdagen. Vårt folks enhet fordrar avskaffande av tvåspråkigheten i riksdagen”. Så långt rdm. Vilhula. Väl hava sju stycken riksdagsmän från finskt håll, av vilka åtminstone fyra undertecknat rdm. Vilhulas motion, i en reservation till grundlagsutskottets betänkande föreslagit en så lydande lag: „Vid riksdagens förhandlingar användes finska språket. I diskussion vore riksdagsman likväl berättigad att använda jämväl svenska språket.” Det är ett tyst medgivande att rdm. Vilhula och hans 37 medmotionärer gått för långt i sin reformiver. Men enligt min åsikt syfta de ännu för långt, ty att blott genom enskild tolk få del av de finska andragandena, utan att någon tolkning av de svenska riksdagsmännens andraganden komma i fråga, är icke blott orättfärdigt utan rent av vådligt för frågornas allsidiga och sakliga behandling i riksdagen. Det gagnar helt säkert varje föreliggande fråga, att den svenska allmogemannen har möjlighet att följa med vid behandlingen av densamma och att han vet sig hava rätt och möjlighet att på sitt eget språk få låta andra få del av sina åsikter. Skulle nu finskan bliva det enda officiella språket i riksdagen och svenskan ett nätt och jämt tolererat, sådant manne

då icke en skriande orättfärdighet blivit begången?

Det förvånar mig, som är en svensk bondeson, att finna de finska böndernas representanter i regeln gå i spetsen när det gäller att föreslå åtgärder syftande till att skada den svenska yrkesbrodern. Ännu mera förvånar det mig, ja, jag ville säga det smärtar mig djupt att finna, att i regeln, när det gäller en storm mot svenskarna i detta land, man då också på den fronten har att räkna med ett stort antal finska prästmän. Jag har arbetat i 13 års tid i kyrklig ungdomsrörelse och arbetat i gott samförstånd med präster, men att komma hit och ständigt finna, att just denna grupp av medborgare i vårt land är nästan bland de hetskaste, det är det som smärtar, det är det som sårar. Give Gud att denna anda snart skulle försvinna från prästkåren!

Och mest förvånar jag mig över att gamla aktivister och djupt kännande fosterlandsvänner anse sig hava råd att bortvisa den hand vi svenskar alltid hållit utsträckt till uppbyggande och fosterländsk gärning. Det är många av oss, som med risken av vårt eget liv varit med i kampen för detta lands självständighet, och vi äro ännu i dag som är redo att följa dem, som gå ut för att kämpa för vårt land, ifall en anstormande yttre fiende vore på väg att erövra detsamma. Det är därför det smärtar varje svensk, som älskar sitt land, när han märker att han icke på ovannämmt håll möter den förståelse som han hade rätt att vänta.

Jag hoppas därför livligt att alla i detta land, både svenskar och finnar, ville bilda en enhetsfront i kampen mot alla de makter, som hålla på att splittra vårt folk och så göra oss till ett folk, som går sin undergång till mötes. Jag tror, att det finnes på alla håll, inom alla partier, inom alla samhällsklasser sådana som ännu vilja vara med om att uppbygga ett enigt folk i vårt eget älskade fosterland. Jag vågar därför föreslå, herr talman, att föreliggande lagmotion bleve förkastad.

Ed. von Born: Jag vet icke, om herr Linkomies förstår svenska, men så mycket kan jag säga, att mitt senaste yttrande har han icke förstått; om det var hans fel eller mitt, skall jag lämna osagt. Jag har

aldrig som min egen uppfattning framfört, att införande av finska språket i ridderskapet och adeln skulle hava varit onödigt. Jag har endast sagt, att, om man resonerar såsom ytterlighetsmännen på finskt håll nu resonera, nämligen att svenska språket icke behöver användas i riksdagen, att svenska riksdagsmännen kunna använda det finska språket, då de till allra största delen behärska det o. s. v., om man resonerar på det sättet, då måste man också anse, att införande av finska i ridderskapet och adeln i tiden var onödigt, ty där förstodo ju alla svenska och där kunde alla begagna detta språk. Det är en väsenlig skillnad mellan detta och vad rdm. Linkomies ville uttolka ur mitt anförande.

Jag ikläder mig i övrigt inget som helst ansvar för vad som skedde i ridderskapet och adeln 1894, och jag medgiver, att mycket, som då passerade där, för nutida ögon han framstå som obehörigt.

Ed. Linkomies: Ed. von Bornin puheenpuorosta päättelen, että olen aivan oikein ymmärtänyt hänen lausuntonsa.

Ed. J. Annala: Minun mielestäni täällä esiintyneet ruotsalaiset edustajat ovat ottaneet tämän asian aivan vääralta kohdalta. Eihän nyt ole kysymys mistään isänmaanrakkaudesta ja sankariteoista eikä niistä tarvitse puhua tämän asian yhteydessä. Nyt on kysymys valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n muuttamisesta ja me olemme ehdottaneet sitä muutettavaksi sillä tavalla, että eräät hyvin räikeästi esiintyvät virheet meidän valtiopäiväjärjestyksetämme ja käytännöllisestä eduskuntatyöstä voitaisiin poistaa.

Ed. Tuomivaara: Ed. von Born sanoi m. m., jos minä nimittäin olen ymmärtänyt ruotsia, että me suomalaiset tahdomme riistää ruotsalaisilta äidinkielen jopa karkoittaa heidät maastakin. Se on ed. von Bornin oma keksintö. Sellaista ajatusta minä en ole kuullut täällä eduskunnassa kenenkään lausuvan. Ed. von Born sanoi vielä, että he ovat täysin selvillä siitä, mitä kello on jo lyönyt, mutta he eivät ed. von Bornin ilmoituksen mukaan toimi sen mukaisesti eivätkä noudata periaatetta; on pelastettava se, mitä voi-

daan vielä pelastaa. Ja hän lisäsi: samaa periaatetta he noudattivat Bobrikoffinkin aikana. Se on luonnollisesti ruotsalaisten oma asia, jos he itseperintäisesti pitävät kiinni kaikesta siitä, mitä he joskus entisyydessä suomalaista kansallisuutta halliten ja valittavasti usein myös sortaen ovat itselleen ottaneet. Se kaikki ei enää oikeudenmukaisesti katsottuna kuulu ruotsalaisille vähentämättömänä etuoikeutena ja menneisyyden perintönä. Suomalainen kansa on taistellut jo itselleen määräävän aseman ja siihen liittyvät myöskin suomalaiskansalliset oikeudet velvollisuuksineen. Suomen suomalainen kansa ei siedä enää liiallista holhousta ja kansallisten pyrkimystensä alituista rajoittamista. Jos ruotsalaiset eivät sitä vielääkään tajua, niin on suomalaisten velvollisuus taistella ne lopulliseen voittoon (Eduskunnasta: Aivan!). Se on meidän pakko tehdä silläkin uhalla, että ruotsalaisemme silloin ehkä menettävät paljon enemmän kuin jos he haluaisivat nyt käsitellä meidän pyrkimystemme vilpittömyyden ja ehdottoman oikeudenmukaisuuden. Bobrikoffin ajat eivät, ed. von Born, sovi rinnastettaviksi suomalaispyrkimyksemme ajamiseen. Sellainen on meitä loukkaavaa.

Ed. von Born: Den senaste talaren har nog missuppfattat mig, då han påstår, att jag jämfört vår strid med Bobrikoffska tiden. Jämförelsen innebär icke detta, utan något helt annat.

Gentemot rdm. Linkomies måste jag ännu be att få säga och förklara, att jag har sagt, att, om man resonerar såsom äktfinnarna, så kommer man till att finska språket i ridderskapet och adeln var onödigt, men jag resonerar ju icke som äktfinnarna, och därför kan väl icke jag själv komma till denna slutsats.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Vilhula ed. J. Annalan kannattamana ehdottanut, että eduskunta päättäisi käsittelyn pohjaksi ottaa perustuslakivaliokunnan mietintöön liitetystä vastalauseesta olevan lakiehdotuksen. Kutsun tätä ehdotusta ed. Vilhulan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Vilhulan ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 104 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 28.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Vilhula: Pyydän avointa äänestystä.

Puhemies: Avointa äänestystä on pyydetty. Kehoitetaan niitä edustajia, jotka kannattavat avointa äänestystä, nousemaan seisolle.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Avoin äänestys tulee toimitettavaksi.

Sihteeri lukee äänestysesityksen uudelleen.

„Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

- Aaltonen, Aattela, Ampuja, Andersson, von Born, Brander, Bryggari, Böök, Colliander, Erkkö, Estlander, Fagerholm, Fränti, Furuholm, Haga, Hakala, Halonen, T., Harvala, Heiniö, Helenelund, Helo, Herrala, Hildén, Hiltunen, Horelli, Huotari, Hämmäläinen, Hästbacka, Inkilä, Jacobsson, Jern, Jokinen, Kanerva, Kettunen, Kivimäki, Kivisalo, Koivulahti-Lehto, Komu, Koponen, Kosonen, Kujala, Kullberg, Kulovaara, Kuusisto, Kääriäinen, Lastu, Lehtokoski, Lepistö, Lindman, Lindström, Linna, Lonkainen, Lumijärvi, Lumme, Malkamäki, Malmivuori, Mangs, Mantere, Marttila, Meriläinen, Metsäranta, Mustasilta, Mäkeläinen, Nyman, Oksala, Pajunen, Palmgren, Peltonen, Pennanen, Penttala, Perho, Pesonen, Puitinen, Pärsinen, Rantala, Reinikainen, Rydman, Ryömä, Salmenoja, Salonen, Sarlin, Sergelius, Sinisalo, Sirén, Sjöblom, Suokas, Sventorjetski, Särkkä, Söderhjelm, Tanner, Toivonen, Tolonen, Turkia, Tyrni, Valta, Welling, Wenman, Wickman, Wiik, Voionmaa, Väisänen, Åhlström, Östenson ja Österholm.

„Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aakula, Aittoniemi, Ala-Kulju, Alestalo, Annala, J., Annala, V., Arffman, Asikainen, Ellilä, Forstadius, Halonen, A., Hannula, Heiskanen, Hirvensalo, Honka, Honkala, Huittinen, Hänninen, Ikonen, Jänhonen, Junnila, Jutila, Kaasalainen, Kalliokoski, Kauranen, Kemppi, Kesti, Kivioja, Koivisto, Koivuranta, Korvenoja, Kukkonen, Kämäräinen, Lahtela, Lampinen, Lehtonen, Leppälä, Linkomies, Lohi, Luostarinen, Löthman, Miikki, Nikkola, Oksanen, Paksujalka, Pilppula, Pitkänen, Rytinki, Salo, Sariola, Schildt, Soini, Sundström, Suurkonka, Takala, Tapaninen, Tarkkanen, Tukia, Tuomivaara, Vaarama, Wainio, Vallas, Vehkaoja, Venho, Vesterinen, Vilhula ja Virkkunen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat 27 edustajaa:

Aarniokoski, Eskola, von Frenekell, Hautala, Heikkinen, Kaijalainen, Kares, Karvetti, Kivenoja, Lahdensuo, Leiwo, Mattsson, Moilanen, Oulasmaa, Paasivuori, Pekkala, Pohjala, Rantanen, Riipinen, Räisänen, Setälä, Simojoki, Soininen, Somersalo, Syrjänen, Toivola ja Turkk.

Puhemies: Avoimessa äänestyksessä on annettu 104 jaa- ja 67 ei-ääntä.

Eduskunta on siis päättänyt käsittelyn pohjaksi hyväksyä suuren valiokunnan ehdotuksen.

Suuren valiokunnan hylkäävä ehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi tuulaakimaksun laskemisen perusteesta vuonna 1934.

Esitellään laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 8 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 52, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 8.

Keskustelu:

Ed. Wainio: Pyytäisin kyseessä olevasta asiasta mainita muutaman sanan. Kun hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tuulaakimaksun laskemisen perusteesta oli laki- ja talousvaliokunnassa esillä, tehtiin siellä lakiin sellainen muutos, että se olisi voimassa vain vuoden 1934, kun hallitus puolestaan oli esittänyt kaksivuotiskautta 1934—35. Tämän toimenpiteen perustelut olivat kuitenkin mielestäni heikonlaiset. Laki- ja talousvaliokunnassa lausuttiin muutosta tahtovien taholta m. m., että eduskunnalla on kyllä aikaa vuosittainkin käsitellä puheenaolevaa kysymystä ja vielä, että laki on vanhentunut ja tietää vain muutamille kaupungeille tarpeettomasti etua yleisen edun kustannuksella. Epäiltiin vielä hallituksen hyvää tahtoakin asian järjestelyyn nähden. En puolestani ollut valiokunnassa näiden perustelujen kannalla, vaan katsoin hallitukselle voitavan myöntää kaksi vuotta kysymyksen lopullista järjestämistä varten, jollainen lupaus mielestäni esiintyi hallituksen esityksen lopulla. Kun tämän lisäksi on huomattava, että tuulaakimaksun pysyttäminen toistaiseksi voimassa on taloudellisista syistä niille 27 kaupungille, joiden oikeutena se nykyään on, suotava, se kun niiden tuloissa merkitsee paljon, mutta maksajille merkitsee enemmän periaatetta kuin rahakysymystä ja että tuulaakimaksu ei ole semmoisenaan oikeus ilman vastaavia velvollisuuksia, niin en minä puolestani näe nykyisessä järjestelyssä sellaista epäkohtaa, joka pakottaisi tässä asiassa kiirehtimään valiokunnan omaksuman kannan mukaan. On viimeksi otettava huomioon se seikka, että oikeus tuulaakimaksun kantamiseen lankeaa perustuslain piiriin.

Pyytäisin sen vuoksi ehdottaa, että suuri valiokunta asettuisi puoltamaan hallituksen esittämää 2-vuotiskautta, jonka mukaan laki tulisi olemaan voimassa vuoden 1935 loppuun.

Ed. Pitkänen: Vastoin sitä, mitä edellinen puhuja on lausunut, pyytäisin kiinnittää eduskunnan huomiota siihen, että tuulaakin kantaminen näiden 27 kaupungin eduksi on, jo nyt vastoin kaikkea oikeudenmukaisuutta. Täällä eduskunnassa

on aikaisemmin tästä asiasta käyty kovaa-kin kiistaa ja on tehty ehdotuksia, että tämä tuulaakin kantaminen lopetettaisiin. Mutta nyt kun ei ole tässä lakivaliokunnan mietinnössä minkäänlaista vastalause-
 setta, tämä näyttää olevan yksimielinen, niin minunkin täytyy tähän nähtävästi yhtyä. Mutta huomautan kumminkin edelliselle puhujalle, että missään tapauksessa ei enää tämän ajan kohdalla näille 27 kaupungille saisi myöntää mitään lisäoikeuksia.

Ed. Heiniö: Herra puhemies! Tarkoitukseni ei ollut tänä iltana käyttää puheenvuoroa tästä asiasta, mutta kun valiokunnassa oleva vierustoverini ed. Wainio katsoi velvollisuudekseen tehdä ehdotuksen muutokseksi, niin pidän velvollisuutenani myöskin häntä hiukan valistaa sen lisäksi, mitä jo tehtiin valiokunnassa.

Hän huomauttaa uudelleen, että niillä henkilöillä, jotka tuulaakia vastustavat, yleensä on hyvin heikot perustelut puolustukseksien. Mutta hän ei ole ottanut vaivakseen tutustua niihin moniin lausuntoihin, joita jo aikaisemmin on asiasta esitetty ja niihin moniin lupauksiin, joita monet hallitukset ovat antaneet tästä asiasta, niin että hän nähtävästikin on valituksen tarpeessa, ja minä pyytäisin suositaa hänelle eräiden vanhojen eduskuntapöytäkirjojen lukemista, koska ne antaisivat hänelle lisävalaistusta varsin runsain määrin.

Tahtoisin huomauttaa niille, jotka tässä vielä vetoavat siihen, niinkuin myöskin hallituksen esityksessä tehdään, että olisi eräille kaupungeille jätettävä mahdollisuus järjestää kunnallistaloutensa hieman toiselle perustalle, jos tällainen apuraha niiltä evätään. Mutta kun jo kolmisenkymmentä vuotta on tästäkin huomautettu, niin olisi ollut Helsingillä ja Oululla, jota ed. Wainio tässä edustaa, ynnä monilla muilla kaupungeilla tilaisuus taloutensa uudelleen järjestelyyn sellaisilla perusteilla, että ne eivät sodi oikeudenmukaisuutta vastaan.

Täällä on aikaisemmin tältä paikalta esitetty numeroita, missä määrin Helsingin veroäyri voisi nousta, jos tuulaaki otettaisiin pois ja on mainittu että se nousisi 40 penniä, Turussa 20 penniä; Hanko on kai ainoa poikkeus, jossa se nousisi enemmän, nimittäin 3 markalla. Mutta ei ole lain-

kaan otettu huomioon, missä määrin monet sisämaan kaupungit ja maaseutupaikat tietysti samalla tavoin joutuvat kohtuuttomasti hoitelemaan Helsingin ynnä muiden kaupunkien menoja, jos tuulaaki edelleen säilytetään. Tästä asiasta on nähtävästi tehty monia aloitteita virheen korjaamiseksi ja 1902 asetettiin komitea asiaa miettimään. Mikä oli tämän komitean lausunto, sitä en tunne. Mutta esim. vuoden 1930 valtiopäivillä annetussa hallituksen esityksessä on m. m. seuraava lause: „Kun on katsottu, että tuulaakin kanto-oikeus vanhentuneena verotusmuotona olisi lakautettava, asetti valtioneuvosto 11 päivänä marraskuuta 1929 erityisen komitean harkitsemaan kysymystä tuulaakin lakkauttamisesta ja siihen liittyvistä seikoista. Tämä komitea ei kuitenkaan ole vielä saanut työtään loppuun suoritetuksi, jonka johdosta on laadittu lakiehdotus vuotta 1931 varten.”

Joudumme seuraavalle vuodelle ja silloin taas hallitus jättää esityksensä, ja siinä mainitaan, että kyseessä olevan komitean mietintö valmistuu ensi marraskuulla, siis varsin läheisessä tulevaisuudessa ja jos kerran marraskuulla 1931 luultiin tämän lausunnon tulevan valmiiksi, niin 1932 tai 1933 ainakin olisi luullut sen valmistuvan. Mutta kun tässäkin hallituksen esityksessä taas sanotaan: „kun kysymystä kaupunkien oikeudesta tuulaakiin ei ensi vuoden alkuun mennessä ehditä vielä saada lopullisesti ratkaisuun”, niin se antaa toiveita, että se ainakin keskivaiheilla tai viimeistään ensi vuoden lopulla on selvillä ja tulee eduskunnan ratkaistavaksi. Kysymys tuulaakimaksun poistamisesta on siis näin ollen sarja loppumattomia lupauksia, jotka oikeastaan tekevät eduskuntahistoriassa koomillisen vaikutuksen ja niistä olisi lopultakin kai päästävä.

Turha on vetoamus perustuslakiin, jonka ed. Wainio täällä teki, nähtävästi perustaen sen eräaseen professori Tulenheimon aikaisemmin tässä asiassa esittämään väitteeseen, eikä pidä paikkaansa, koska näitä tuulaakioikeuksia on myönnetty kaupungeille hallinnollisilla asetuksilla vielä joitakin vuosia sitten. En ymmärrä, minkä vuoksi nämä olisivat juuri perustuslain luontoisia; jos ne kerran hallinnollisilla asetuksilla on myönnetty, kai ne voidaan hieman kevyemmällä tavalla myös peruuttaa.

Minä toivoisin, että hallitus, niin työkykyinen kuin se onkin, voisi siis saada ensi vuonna tästä asiasta komitean lausunnon ja oman ehdotuksensa eduskunnan käsiteltäväksi siitäkkin huolimatta, että tämä kysymys on vaikeasti ratkaistavia. Minä muistutan muutama vuosi sitten täällä olleen paljon visaisemman kysymyksen, kielto-lakikysymyksen, jossa täytyi koko kansaan vedota, kansanäänestyskin suorittaa ja kaikki tuo hoidettiin muutamassa kuukaudessa, kysymys, joka oli ehdottomasti paljon suurempi tätä. En voi käsittää miksi ei siis päästäisi jonkunlaiseen lopputulokseen, joka vastaisi kansan enemmistön oikeudentuntoa. Tämä moite ei ole suinkaan tarkoitettu tälle hallitukselle, koska edelliset hallitukset ovat olleet yhtä syypäitä. Tämän tahdon huomauttaa, jotta minua ei tässä laskettaisi kuuluvaksi ed. Virkkusen linjalle, jolla täällä niin erikoisesti on hallituksen tukistamisesta huolehdittu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

9) Ehdotus laiksi vakuutusneuvostosta ja laiksi valtion tapaturmatoimistosta.

Esitellään työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 4 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 59, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelu:

Ed. Bryggari: Herra puhemies! Käsiteltävänä oleva lakiesitys sisältää työläisten oikeuksien supistamisen. Laissa ei tyydytä ainoastaan siihen, että laillistutettaisiin se lain sisällön ja tarkoituksen vastainen menettely, jota nykyinen ja edellinen vakuutusneuvoston johtaja on tapaturmakorvausta koskevien asioiden ratkaisussa noudattanut, vaan mennään vielä pitemmälle. Tämän oikeuden supistamisesta teh-

tyä johtopäätöstä haluan hiukan perustella. Se sisältyy käsiteltävänä olevan lain 4 §:ään. Mutta sitä ennen on syytä palauttaa mieleen nykyinen käytäntö, joka käsitykseni mukaan ei ole lain sisällön mukainen.

Vakuutusneuvoston johtaja, entinen ja nykyinen, ovat ottaneet käytäntöön menettelyn, että vakuutusneuvoston kokouksiin käsketään ainoastaan se vähin määrä jäseniä, mikä lakiin on sisällytetty, jotta päätökset ovat lainvoimaisia (Ed. Kalliokoski: Kustannusten säästämiseksi!). Tällainen menettely ei käsitykseni mukaan ole oikea. Jos jonkin yhdistyksen tai osakeyhtiön hallinnon puheenjohtaja käsittäisi tällä tavalla säännöt, niin kukaan ei voisi niitä hyväksyä. Lain sisällön minä käsittän sellaiseksi, että jokaiseen vakuutusneuvoston kokoukseen on käskettävä lain määräämä jäsenmäärä ja jos kokoukseen ei ole tilaisuudessa joku jäsen saapumaan, niin sen varalta on lakiin otettu määritelmä, kuinka monen jäsenen saapuvilla ollessa päätökset ovat lainvoimaisia. Muunlainen käsittäminen vakuutusneuvoston kokouksien kokoonpanosta ei ole käsitykseni mukaan oikea.

Käsiteltävänä olevan lain 4 §:ssä muutetaan asiaan tila siten, että asiaan käsittely jaetaan kahteen osaan, 5- ja 3-jäsenisen neuvoston ratkaistavaksi. 5-jäseniseen neuvostoon vielä on oikeus osallistua sekä työnantaja- että työntekijäjärjestön asettaman jäsenen, sen lisäksi johtajan, assessorin ja lääkärin, mutta 3-jäsenisen neuvoston kokouksessa on jo syrjäytetty sekä työnantaja- että työntekijäjäsen. Tämä mielestäni on suuri huononnnus voimassaolevaan lakiin. Tulee muistaa, että 5-jäseninen neuvosto ratkaisee ainoastaan sellaiset asiat, että joku vakuutusyhtiö on kieltäytynyt antamasta tapaturmakorvausta. Kaikki muut asiat tulisivat tämän 3-jäsenisen neuvoston ratkaistaviksi. Minulla on käsitys, että senlaatuista tapauksia on harvoin, jolloin joku vakuutusyhtiö kokonaan kieltäytyy korvausta suorittamasta, mutta sen sijaan on useammin sellaisia tapauksia, että korvaus ei ole niin suuri kuin lain mukaan pitäisi olla. Nämä asiat kaikki kuitenkin ratkaistaan jo 3-jäsenisen neuvoston kokouksessa eli sisärenkaassa, jossa työläisillä ei ole enää vaikutusvaltaa päätöksen tekoon (Ed. Lohi: Niin se on käytännössä nytkin!). Jos käytäntö on lainvastainen, se ei edellytä, että olisi luovuttava lain sisältämästä oikeu-

desta. Minä tahdon vain sen puolen tässä mainita.

Minun on vielä huomautettava, minkälaituiset asiat on mahdollista saada 3-jäsenisen neuvoston ratkaisupiiristä 5-jäsenisen neuvoston ratkaistaviksi. Ensiksi sellaiset, jotka on katsottava olevan periaatteellista laatua. Toiseksi sellaiset, että 3-jäseninen neuvosto on erimielinen asian ratkaisusta. Ja kolmanneksi sellaiset, että 5-jäsenisen neuvoston jäsen esittää vakuutusneuvoston johtajalle vaatimuksen, että ne ja ne asiat, jotka joutuvat kokouksessa käsiteltäviksi, on siirrettävä 5-jäsenisen neuvoston ratkaistaviksi.

Kun tarkastaa ensiksikin sitä näkökohtaa, minkälaituiset asiat 3-jäseninen neuvosto katsoo periaatteelliseksi, niin se ei ilmene lain sisällöstä. Näin ollen se jää riippuvaksi harkinnasta. Ja kuka tämän harkinnan ja ratkaisun tekee, sitä minä en saa selville laista.

Toinen kohta, milloin on nämä 3 jäsentä, lääkäri, vakinainen ja apulaisjohtaja erimielisiä siitä, onko työläiselle annettava 6,000 tai 3,000 elinkorkoa, siinä saattaa myöskin olla kysymys, jota työläisedustaja voisi arvostella aivan toiselta pohjalta kuin nämä vakinaisella palkalla olevat virkamiehet, joten tuo erimielisyys monessa tapauksessa saattaa esiintyä paljon harvemmin näiden keskuudessa, kun työläisten edustus on tästä syrjäytetty.

Ja sitten tämä viimeinen mahdollisuus siirtää sisärenkaasta ulkorenkiaan ratkaistavaksi asia, on myöskin sellainen, jota käytännössä on vaikea minun käsittääkseni toteuttaa oikealla tavalla. Se edellyttää, että nämä 5-jäsenisen neuvoston jäsenet ovat selvillä niistä asioista, mitä sisärengas aikoo päättää. Siellä on useasti 50 asiaa esityslistalla ja minä olen vakuutettu siitä, että siinä kutsukirjelmässä, joka vakuutusneuvoston jäsenille kokouksen ajasta ilmoitettaessa annetaan, ei voi olla mahdollista asioita perustella, vaan on niistä ainoastaan lyhyesti mainittu, että ne ja ne asiat tulevat esille. Ainoa mahdollisuus, jos haluaa ennakoita saada selvyuden eri asioiden perusteista ja sisällöstä, on se, että vakuutusneuvoston jäsenen on mentävä sosialiministeriöön ja saatava asiakirjat nähtäväkseen. Mutta minä epäilen, että tuskin löytyy sellaista henkilöä, enemmän työnantaja kuin työntekijäedustajaakaan, joka voisi jokaisen

kokouksen edellä lähteä tämän tutkimuksen suorittamaan. Näin ollen tämäkin oikeus jää teoreettiseksi ja sitä hyvin harvoin voidaan käytännössä toteuttaa.

Siinä komiteassa, joka on tätä asiaa valmistanut, on m. m. SAK:n puheenjohtaja E. Huttunen ollut sitä mieltä, että kaikissa alistettavissa asioissa pitäisi olla sellainen kokoonpano neuvostolla, että siinä olisi mukana myöskin työläisten edustaja. Tätä ajatusta ei ole sovellettu lakiin ja sen vuoksi olen juuri pyytänyt puheenvuoron, että suuri valiokunta kiinnittäisi tähän näkökohtaan huomiota. Minä toivon viimeiseen saakka, että suuri valiokunta muuttaa lain 4 §:n sisältöä sellaiseksi, että kaikissa alistettavissa asioissa, jotka koskevat tapaturmakorvausta, olisi myöskin työläisedustajalla oikeus olla mukana asiaa ratkaisemassa.

Ed. Palmgren: De av den föregående ärade talaren berörda spörsmålen hava en avsevärd betydelse. Socialutskottet har därför också behandlat hela ärendet och speciellt dessa principfrågor med största uppmärksamhet. Efter det utförlig diskussion ägt rum och sakkunniga blivit hörda, har utskottet kommit till ett betänkande, som icke är åtföljt av någon reservation. Detta visar med vilken enhällighet man kommit till resultat. För egen del anser jag också, att utskottet väl träffat det riktiga beträffande ifrågavarande spörsmål.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

10) Ehdotus laiksi valtioneuvoston oikeuttamisesta myymään Lontoon lähetystön kiinteistö.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 12, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelu:

Ed. Voionmaa: Jotta eräät eduskunnan jäsenet saisivat tilaisuuden hankkia asiaan lisävalaistusta, jota eivät ole ehtineet saada tähän istuntoon, ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle ensi viikon perjantaina pidettävään eduskunnan täysistuntoon.

Ed. Sergelius: Jag ber att få understöda rdm. Voionmaa.

Puhemies: Kun kaksi edustajaa on pyytänyt asian pöydälle, on se valtiopäiväjärjestyksen mukaan pantava pöydälle. Kehoitin seuraavia puhujia lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Ed. Pitkänen: Minä ehdottaisin tämän asian siirtämistä tiistain istuntoon. Jo on aikaa siinäkin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Voionmaa ed. Sergeliuksen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi viikon perjantain istuntoon. Kutsun tätä ehdotusta ed. Voionmaan ehdotukseksi. Ed. Pitkänen on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon, mutta tätä ehdotusta ei ole kannatettu, joten se ei tule äänestyksen alaiseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Kun muuta kannatettua ehdotusta ei ole tehty kuin ed. Voionmaan ehdotus, päätettäneen asia panna pöydälle ensi viikon perjantaina pidettävään istuntoon.

Asia pannaan pöydälle ensi viikon perjantain istuntoon.

11) Ehdotus hyökkäyskäsitteen määrittelemisestä Lontoossa 3 päivänä heinäkuuta 1933 tehdyn sopimuksen hyväksymisestä.

Esitellään ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 8 ja otetaan ainoaan käsitteeseen siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 54, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsitteilyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 8.

Keskustelu:

Ulkoasiainministeri Hackzell: Herra puhemies! — Kuten hallitus jo on esityksessään sopimuksen hyväksymisestä eduskunnalle ilmoittanut, liittyy esillä oleva sopimus läheisesti eräisiin Suomen aikaisemmin tekemiin sopimuksiin varsinkin Briand-Kellogg sopimukseen ja Neuvostoliiton kanssa tehtyyn hyökkäämättömyyssopimukseen. Näissä sopimuksissa sitoudutaan olemaan ryhtymättä hyökkäykseen, mutta itse hyökkäyskäsite on jäänyt ensimmäisessä kokonaan määrittelemättä ja toisessa siitä on ainoastaan ylimalkainen määritelmä. Kun tämän käsitteen määrittäminen on osoittautunut tärkeäksi ja tarpeelliseksi, otettiin asia käsiteltäväksi yleisessä aseriisuntakonferenssissa Genèvessä tarkoituksella sisällyttää hyökkäyskäsitteen määrittely oleellisena osana suunniteltuun aseriisuntasopimukseen. Tietysti olisi ollut suotavaa, että aseriisuntakonferenssi olisi päässyt positiiviseen tulokseen ja että asiasta siten olisi saatu aikaan yleinen kansainvälinen sopimus. Tämän näyttäessä epävarmalta Puolan ja Romanian sekä Neuvostoliiton edustajat Lontoon talous- ja rahakonferenssissa muodostivat aseriisuntakonferenssin yleiskomission hyväksymän tekstin erikoissopimukseksi, koska ne pitivät erittäin tärkeänä, että hyökkäyskäsite niiden ja muiden Neuvostoliiton rajanaapurien kesken saadaan mahdollisimman tarkoin määritellyksi. Huolimatta siitä, että hallituksella olisi ollut sopimuksen muodolliseen puoleen nähden eräitä toivomuksia, katsoi hallitus siitä huolimatta Suomen yleisen rauhanpolitiikan mukaisesti suotavaksi, että Suomi olisi mukana tässä Neuvostoliiton ja sen naapurivaltain välisessä rauhan vakiinnuttamista tarkoittavassa sopimuksessa. Tämän se teki sitäkin suuremmalla syyllä, kun Suomen ja Neuvostoliiton kesken 21 päivänä tammi-kuuta 1932 oli tehty sopimus hyökkäämättömyydestä ja riitojen rauhanomaisesta ratkaisemisesta sekä 22 päivänä huhtikuuta samana vuonna sopimus sovittelumenettelystä, joista ensiksi mainittu jo sisältää myös määritelmän hyökkäyskäsitteestä, jota

määritelmää esilläoleva uusi sopimus täydentää. Esilläolevan sopimuksen teksti on asiallisesti sama, jonka aseriisuntakonferenssin yleiskomissio oli Genèvessä hyväksynyt. Sielläkin se saatiin aikaan neuvottelujen ja sovittelujen tuloksena, jolloin eri vallat tekivät myönnytyksiä aikaisemmin ehdottamastaan sanamuodosta, jotta olisi päästy joihinkin positiivisiin tuloksiin asiassa.

Lontoossa tehtyyn sopimukseen Suomen hallitus aluksi suhtautui varovaisella harkinnalla, koska sen mielestä ei ehkä ollut välttämätöntä kiirehtiä asettamaan erikois-sopimusta vielä lopullisesti hyväksymättömän yleissopimuksen edelle. Kun kuitenkin kaikki muut Neuvostoliiton rajanaapurit asettuivat toiselle kannalle ja hyväksyivät viipymättä Lontoossa laaditun tekstin sellaisenaan, osoittaen samalla selvästi antavansa suuren arvon sille, että Suomikin seuraisi niiden esimerkkiä, niin Suomi, jonka yksinäisenä syrjään jääminen olisi voinut antaa aihetta maamme rauhan-tahdolle epäedullisille tulkinnoille, harkitsi sittenkin tarkoituksenmukaisimmaksi liittyä tällä sopimuksella toteutettuun yritykseen rauhan vakiinnuttamiseksi määrätyllä alueella, pitäen tätä rauhan edistämistah-tonsia ilmausta erittäin tärkeänä nykyisissä kansainvälisesti niin levottomissa oloissa. Näin tehdessään oli hallituksella myös täysi syy otaksua toivovansa eduskunnassa jatku-vasti ilmenneen mielipiteen mukaisesti, sillä hallituksen esityksessä mainitut eri sopi-mukset, jotka kieltävät sodan ja samalla jossakin määrin määrittelevät hyökkäys-käsitteen, ovat säännöllisesti tulleet edus-kunnassakin hyväksytyiksi, joten tämä sopimus ei itse asiassa tee mitään muuta kuin lisää eräitä teknillisiä yksityiskohtia eduskunnan jo aikaisemmin hyväksymän sopimuksen teksteihin.

Edellä esitetyn huomioonottaen toivoo hallitus eduskunnan hyväksyvän hyökkäys-käsitteen määrittelemisestä tehdyn sopi-muksen.

Ed. Linkomies: Herra puhemies! Ensinnä on minun valittaen huomautet-tava, että hallituksen esitykseen sisältyy virheellinen ilmoitus, jonka herra ulkomi-nisteri nyt jälleen erehdyksestä on toista-nut. Tämä virheellinen ilmoitus koskee melkoisen tärkeää puolta asiassa. Mutta

siitä huolimatta ulkoasiainvaliokunta ei ole, nähtävästi siitä syystä, ettei se ole tutustunut aseriisuntakonferenssin pöytäkirjoihin, tä-hän seikkaan kiinnittänyt mitään huomiota. Esityksen toisessa tekstikappaleessa nimit-täin selostetaan hyökkäyskäsitteen määrit-telemistä koskevan kysymyksen aikaisempia vaiheita aseriisuntakonferenssin piirissä. Tunnettuahan on, että Venäjän ulkoasiain-komissaari Litvinov tämän vuoden helmi-kuussa teki aseriisuntakonferenssille ehto-tuksen hyökkääjän määritelmäksi. Tämän ehdotuksen perusteella sitten konferenssin asettama alakomissioni teki uuden ehdotuk-sen, joka tuli käsiteltäväksi aseriisuntakonferenssin yleiskomissionissa. Tämän ehto-tuksen mukainen on se sopimusteksti, joka nyt on jätetty eduskunnan hyväksyttä-väksi.

Nyt lausutaan hallituksen esityksessä ja ulkoministeri lausui täällä, että aseriisun-takonferenssin yleiskomissioni muka olisi hyväksynyt tämän ehdotuksen ensimmäi-sessä lukemisessa, vaikka, niinkuin hallituk-sen esityksessä lisätään, eräät maat tällöin ilmoittivatkin toivovansa siihen erinäisiä muutoksia. Ikävä kyllä, ei tämä hallituk-sen eduskunnalle antama tieto kumminkaan pidä paikkaansa. Sillä se, joka tutustuu aseriisuntakonferenssin yleiskomissionin pai-nettuihin väliaikaisiin pöytäkirjoihin, jotka ulkoasiainministeriö on pyynnöstä jättänyt nähtäväkseni, havaitsee niistä, että kysy-myksessä olevaa hyökkäyskäsitteen määrit-telemistä koskevaa ehdotusta ei suinkaan ole ensimmäisessä lukemisessa hyväksytty. Päinvastoin käy pöytäkirjoista ilmi, että asia on lykätty toistaiseksi, määrittelemättä ehdotukseen nähden minkäänlaista kantaa. Asiaa käsiteltiin viimeksi yleiskomissionin istunnossa toukokuun 29 päivänä 1933. Tämän istunnon pöytäkirjoista ilmenee, että puheenjohtaja tällöin totesi, että asiaa käsiteltäessä on esiintynyt kaksi aivan eri-laista käsityskantaa. Toiset valtiot eivät ole halunneet minkäänlaista jäykkää hyök-kääjäkäsitteen määritelmää ja toiset taas ovat halunneet ehdotuksen mukaista ratkai-sua. Puheenjohtaja huomautti, että olisi valitettavaa, ellei päästäisi yhteisymmär-rykseen, jonka jälkeen asia vastaiseksi ly-kättiin. Erikoisesti tämä johtui Englan-nin kannasta, tämä valta kun jyrkästi vas-tusti ehdotusta, niinkuin pöytäkirjasta pit-kin matkaa selvästi ilmenee. Ettei asia

suinkaan ole ensimmäisessä lukemisessa hyväksytty, käy ilmi asiakirjasta, joka on päivätty Genevessä 27 päivänä lokakuuta 1933 ja joka sisältää kaikki aseriisunkonferenssin valmistavasti hyväksymät ehdotukset. Tähän asiakirjaan sisältyy kyllä tämä ehdotus hyökkääjän määrittelemiseksi, mutta liitetään siihen nimenomainen huomautus, joka kuuluu suomeksi käännettynä näin: „Teksti, jota ei ole hyväksytty, mutta joka liitetään tähän tiedoksi.” Jo tästä asiakirjasta ilmenee aivan selvästi, ettei ehdotusta ole ensimmäisessä käsittelyssä hyväksytty. Hallituksen esitys on tässä kohdassa siis kahdessa suhteessa virheellinen. Ensinnä tieto, että ehdotus olisi hyväksytty ensimmäisessä lukemisessa, on paikkansa pitämätön. Toiseksi on sanontatapa, että eräät maat vain olisivat ilmoittaneet toivovansa erinäisiä muutoksia ehdotukseen, myöskin jossakin määrin harhaan johtava. Olisi pitänyt eduskunnalle selvästi ilmoittaa, että erikoisesti Englanti on asettanut ehdotukseen nähden selvästi kielteiselle kannalle.

En ole selvillä siitä, mistä johtuu tämä esityksessä oleva erehdys, mutta olkoonpa syy mikä tahansa, on puolustamatonta, että tällaista tapahtuu. Ulkoasiainministeriöltäkin täytyy vaatia, että se silloinkin, kun on kysymys vaikeista ja monimutkaisista asioista, kykenee antamaan asiakirjassa, joka eduskunnalle jätetään, täysin paikkansapitäviä tietoja. Jo joskus aikaisemminkin on ulkoasiainministeriön alaan kuuluvissa eduskunnalle annetuissa asiakirjoissa esiintynyt epätarkkuuksia, mutta tässä ei ole kysymys ainoastaan epätarkkuudesta, vaan suorastaan virheellisestä tiedosta, joka vaikuttaa itse pääasiaankin, niinkuin pyydän osoittaa.

Jos näet aseriisunkonferenssin yleiskomissioni ensimmäisessä lukemisessa olisi hyväksynyt sellainen ehdotuksen, joka on samanlainen kuin nyt käsiteltävänä oleva sopimus, niin saattaisi otaksua, että sellainen hyökkääjäkäsitteen määritelmä, joka sisältyy nyt hyväksyttävänä olevaan sopimukseen, tulisi ennen pitkää yleisesti omaksutuksi. Silloinhan ei olisi mitään muistuttamista sitä vastaan, että Suomi jo etukäteen erikoissopimuksella muutamien muiden valtojen kanssa hyväksyisi tällaisen määritelmän. Mutta kun tietää, ettei ehdotusta

olekaan edes ensimmäisessä lukemisessa hyväksytty, vaan että sitä erään määräävän vallan taholta on jyrkästi vastustettu, muuttuu asia melkoisesti toiseksi. Täytyy näet pitää mielessään, että hallituksen allekirjoittama ja nyt eduskunnalle hyväksyttäväksi ehdotettu sopimus on irtisanomaton. Sitä ei siis voida muuttaa ilman kaikkien sopimuspuolien suostumusta. Jos nyt siis aseriisunkonferenssissa sovittaisiin toisenlaisesta hyökkäyskäsitteen määrittelystä, joka sitten kansainliiton taholta yleisesti omaksuttaisiin, joutuisi Suomi varsin omituiseen asemaan. Tuskin voisimme silloin yhtyä määrittelemään hyökkäyskäsitettä uudella tavalla, elleivät kaikki nyt hyväksyttävänä olevan sopimuksen allekirjoittajat siihen suostu. Asemamme tulisi silloin sängen vaikeaksi, me kun emme voisi yhtyä yleiseen sopimukseen, koska olisimme sidotut tähän erikoissopimukseen. Tämä näkökohta puhuu vahvasti nyt eduskunnalle esitetyn sopimuksen hyväksymistä vastaan.

Asiaa harkittaessa on suuri merkitys niinkään eräällä seikalla, jota ministeri Rafael Erich Statsvetenskaplig Tidskriftissä äskettäin julkaisemassaan arvokkaassa, hyökkäyskysymystä koskevassa kirjoituksessaan erikoisesti korostaa. Ministeri Erich huomauttaa, että kun hyökkäyskysymystä kansainliiton piirissä on käsitelty, on samalla oltu sitä mieltä, että tulee olla olemassa kansainvälinen instanssi, joka auktoritatiivisesti toteaa, kuka on katsottava hyökkääjäksi. Mutta nyt käsiteltävänä olevassa sopimuksessa ei ole viittaustakaan tällaiseen instanssiin. Tämä onkin varsin luonnollista, koska se valtio, joka on tahtonut saada tällaisen erikoissopimuksen syntymään, yleensäkin on ehdottomasti vastustanut kansainvälistä välitystuomioistuinmenettelyä. Mutta kun näin on asianlaita, ei myöskään ole olemassa mitään takeita siitä, että mahdollisesti esiintyvissä tapauksissa kysymys syyllisyydestä hyökkäykseen tulee asiantuntevasti ja objektiivisesti selvitettyksi. Ne määritelmät, jotka sopimustekstissä hyökkääjästä annetaan, ovat tosin sinänsä varsin selviä, mutta niiden soveltaminen konkreettisiin tapauksiin edellyttää, niin päättelee asiantuntija, kansainvälistä elintä, joka niitä tulkitsee. Kun ei tällaista ole sopimuksessa edellytetty, antaa se mah-

dollisuuden mielivaltaisille tulkinnoille, joita sopivissa tilaisuuksissa epäilemättä tulotaisiin käyttämään hyväkseen.

Nyt hyväksyttäväksi esitetty sopimus voi lisäksi joutua ristiriitaan niidenkin velvollisuuksien kanssa, joita kansainliiton sanktiomääräykset sen jäsenille antavat. Ministeri Erich viittaa kirjoituksessaan siihen mahdollisuuteen, että sanktiomääräykset täsmällistytettäisiin. Jos tällöin hyväksyttäisiin tarkempia säännöksiä, kuin ne ylimalkaiset säännöt, jotka ovat olemassa, ja nämä uudet säännökset eivät sopeutuisi käsiteltävänä olevan sopimuksen määritelmään, olisi Suomen mahdotonta täyttää kansainliiton jäsenyydestä johtuvat velvollisuutensa. Kun ei sopimus ole irtisanottavissa, voisi tästä aiheutua erittäin vaikeasti selvitettäviä ristiriitoja.

Ne näkökohdat, jotka tässä olen esittänyt, ovat mielestäni siksi vakavaa laatua, että sopimuksen hyväksyminen ei ole puolustettavissa. Se, että Suomen hallitus on allekirjoittanut sopimuksen, on ollut diplomaattinen voitto sille vallalle, joka on tehnyt asiassa aloitteen ja sitä tarmokkaasti ajanut. Mutta meidän kannaltamme on kysymys diplomaattisesta tappiosta, joka on korjattavissa vain siten, että eduskunta hylkää hallituksen esityksen. Ehdotan siis, herra puhemies, että hallituksen esitys hylätään.

Ed. Schildt: Herra puhemies! Tulen täällä koskettelemaan suurin piirtein samalla tavalla tätä asiaa kuin edellinen puhuja, mutta luulen katsovani sitä enemmän upseerin näkökulmasta.

Meidän valtiomme ulkopoliitikassa näkyy toistaiseksi tunnuseikat painavan enemmän kuin realiset tosiasiat tai voimasuhteet. Meillä ei ole pidetty mielessä sitä, että politiikka ja sotilaalliset toimenpiteet kulkevat käsi kädessä johtuen siitä, että jälkimmäinen on vain edellisen toinen ilmenemismuoto eikä mikään toista laatua oleva asia. Sotahan määritellään siten, että se on politiikan jatkamista voimakeinoin, silloin kun neuvottelut eivät enää vie tuloksiin (Ed. Räisänen: Clausevitzin viisaus!) Aivan niin. Tältä realisen voimatakeijan pohjalta tulee terveen ulkopoliittikan lähtöä. Koska imperialistinen sota saattaa uhata meitä vain itäisen naapurimme puolelta eikä mistään muualta, niin

tulee meidän ulkopoliitikamme olla idän politiikkaa. Meidän tulee siksi hoitaa ulkopoliitikamme niin, että se saa realista tukea maallemme, jos politiikan viimeinen keino, sota, tulee kysymykseen. Täten me parhaiten turvaamme itsenäisyytemme ja täten parhaiten luomme pohjan sille politiikallamme, jonka avulla pyrimme hoitamaan irredenttojamme. Realinen painostusmahdollisuus auttaa ulkopoliitikkaamme paljon paremmin turvaamaan nämä asiat kuin noottien vaihdot, jotka ovat vain paperia ja joita käsitellään senmukaisesti.

Ulkopoliittisessa orientoimisessamme meillä on kolme varteen otettavaa seikkaa, nimittäin suhteemme Skandinavianmaihin, reunavaltioihin ja Kansainliittoon. Jos pidämme kiinni siitä vanhasta politiikan määritelmästä, jonka täällä sanoin, ja siitä tosiasiasta, että meidän politiikkamme tulee olla idän politiikkaa, niin emme voi tulla muuhun tulokseen kuin siihen, että Skandinavianmaiden arvo on meille poliittisena tukena hyvin pieni (Vasemmalta: Nehän on demokraattisia valtioita!). Erikoisesti on Ruotsista sanottava, että se on unohtanut idän politiikan vuonna 1617, kun se teki rauhan ikuisiksi ajoiksi Stobovassa. Siitä tuesta, jonka Ruotsi on meille valtiona antanut, on kuvaavaa 1918 tapahtumat, jotka elvyttivät niitä muistoja, joita meillä oli Isostavihasta ja 1808—09 sodasta. On vallan ymmärrettävää, että Ruotsilla on sellainen asema kuin sillä on. Sehän yhdessä muiden Skandinavianmaiden kanssa kuuluu poliittisesti vallan toiseen ja suojatumpaan yhtymään kuin me täällä. Ihmetellä täytyy kuitenkin sitä, että Ruotsia eivät sido edes historialliset muistot meihin paremmin, sillä tarkkaavainen lukija on saattanut sanomalehdistä havaita, että aina silloin kun me Kansainliitossa olemme pyrkineet turvaamaan ja vahvistamaan poliittista asemaamme, niin pahimpana vastustajanaamme silloin Genèven neuvottelupöytien ääressä olemme kohdanneet Ruotsin. Täytyykin näin ollen sanoa, että meidän suuntautumisemme Skandinavianmaihin on ollut kaikilla tavoin erheellinen.

Jos me katsomme tämän jälkeen reunavaltioita, niin me totisesti huomaamme, miten paljon paremman pohjan hedelmälliselle ja voimalliselle idän politiikalle ne tarjoavat. Meillä kaikilla on sama väli-

tön vaara. Me voimme kaikki yhtäaikaista ja välittömästi realisin keinoin tukea toinen toisemme ulkopoliittikkaa. Täytyykin tässä murheella merkitä, että ulkopoliittikkamme ei ole tätä asiaintilaa osannut paremmin käyttää hyväkseen.

Kolmas orientoitumiskohteemme on, kuten sanoin, Kansainliitto. Se kyllä natisee liitoksissaan, mutta ei se vielä ole niin merkityksetön etenkin pienen vallan kannalta, kuin meillä tahdotaan kuvitella. Erikoisesti nyt, kun on alkanut kuulua ääniä, jotka vaativat maailmanjohtoa suurille valtioille, on meidän pienen kansan syytä lojaalisesti suhtautua Kansainliittoon.

Katselkaamme nyt tämän selvittelyn jälkeen tätä esillä olevaa sopimusta, joka on meille tarittu allekirjoitettavaksi ilman omaa ansiotamme. Tarkastelkaamme sitä noiden kolmen orientoitumiskohteen suhteen, joista edellä olen puhunut. Mitä ensinnäkin Skandinavianmaihin tulee, niin on heille tuolla selkämme takana ollen vallan samantekevää kirjoittamme me tämän asiakirjan alle vai ei. Mitä reuna-valtioihin tulee, niin niiden suhteen tällä asiakirjalla on luonnollisesti toinen merkitys, koska he ovat sen ennen meitä allekirjoittaneet. Tämä asiakirjahan käytännössä toteutettuna sitoo meidät kaikki täyteen passiivisuuteen. Se tarjoaa yhteiselle naapurillemme oivallisen tilaisuuden lyödä meidät kunkin erikseen, yhden toisensa jälkeen, ilman että me voimme toisiamme auttaa tai yhteistoimintaan ryhtyä, jos emme nimittäin riko tätä sopimusta. Tämä siis avustaa mitä paraiten itäisen naapurimme toimintaa strategisilla sisälinjoillaan ja lisäksi suo sille tarpeellisen selkänöjan, nyt kun tärkeät sotilaallis-poliittiset seikat sitovat sen huomion kaukaiseen itään. Te ehkä täällä sanotte, että sitohan tämä sopimus itäistä naapuriammekin. Kyllä varmaan, mutta jos sen imperialistiset edut tai toiveet joutuvat ristiriitaan tämän sopimuksen kanssa, niin sillä on aina paljon suurempi mahdollisuus saada muut niin sanotut korkeat sopimuspuolet näennäisesti sellaiseen tilaan kuin he olisivat sopimuksen rikkoneet, ja sen jälkeen voi kyseellinen naapurimme alkaa voimakkeiden käytön näennäisesti pätevällä verukkeella. Tämä johtuu tuon naapurimme sotailaitoksen järjestelystä, joka ilmenee seuraavasta. Sanomalehdistähän olemme

jo ammoin lukeneet, että kyseellisen maan armeija on niin järjestetty, että siellä voidaan joukko-osastot saada sodan vahvuiksi vain siten, että asianomaisten rykmenttien komentajat kutsuvat lomalle lasketut sotilaat jälleen lippujen alle. Näin syntyy itse asiassa hiljainen liikekannallepano. Näissä olosuhteissa voi tämä naapurimme keskittää jonkin pienen reuna-valtion rajalle olevaan suureen varuskuntaansa niin suuren ja operatiovalmiin armeijan, että tuo uhka pakottaa jonkun reuna-vallan asettamaan kaikki voimansa valmiiksi uhkan vastapainoksi. Se on siis pakotettu panemaan armeijansa liikekannalle. Näissä olosuhteissa voi naapurimme aina parin provosoidun laukauksen jälkeen aloittaa sotatoimet. Tätä meidän muiden reuna-valtioiden tulisi katsella kädet ristissä ja odottaa vuoroamme. Tässä sopimuksessa ei siis ollenkaan ole otettu huomioon sitä sodanuhkaa, jonka itäinen naapurimme suuren voimansa vuoksi saa aikaan. Tämä sodanuhkatilanne, jota tässä kuvasin, on jätetty kokonaan tästä esilläolevasta sopimuksesta pois. Lisäksi ei Neuvosto-Venäjä ole ottanut tähän sopimukseen omalta puoleltaan mitään mainintaa niistä henkisistä hyökkäyksistä, joita se maanalaisen kiihottuksen ja radiopuheiden kautta harjoittaa.

Jos sitten loppujen lopuksi tarkastelemme sitä, miten Kansainliiton jäsenenä olemme pakotetut arvostelemaan tätä asiakirjaa, niin emme voi tulla muuhun kuin kielteiseen tulokseen. Olemme Kansainliiton jäsenenä velvolliset auttamaan toisia kanssajäseniämme, kun ne joutuvat hyökkäyksen alaisiksi ja saamme siihen Kansainliitolta käskyn. Mutta tähän on selvästi ristiriidassa tämän hyväksyttäväksi esitetyn, ikuisesti irtisanomattoman sopimuksen kanssa. Tämä sopimushan menee niin pitkälle, että meille tulee mahdottomaksi edes tukea niitä joukko-osastoja maalla, merellä tai ilmassa, jotka Kansainliiton käskystä jokin suurvalta asettaa suojaamaan uhkanalaiseksi tullutta jäsentään. Hyväksymällä tämän sopimuksen me tulemme ristiriitaan niiden velvollisuuksien kanssa, jotka meille kuuluvat Kansainliiton jäsenenä.

Tämän lausuntoni tueksi tahtoisin tuoda ministeri Erichin lausunnon siitä samasta aikakauskirjasta, josta ed. Linkomies täällä puhui. Tässä kirjoituksessa tämä minis-

teri muun muassa lausuu: „Se, että eriliset ryhmät valtioita selittävät määrittelevänsä hyökkäyskysymyksen vissien kriteerioiden mukaan, kun toinen osa, erikoisesti Englanti, kaikesta päättäen myös Italia ja todennäköisesti muut suurvallat, eivät tahdo olla mukana tunnustamassa näitä ehdottomia sovellutuksia, ei voi olla oikein ja yhdenmukaista Kansainliiton perusperiaatteiden kanssa.” Ja vielä lausuu ministeri Erich tästä asiasta muun muassa seuraavaa, puhuessaan tämän sopimuksen toisesta kohdasta: „Tässä — nimittäin siinä sopimuksessa — luvataan siis mitä täydellisin ja laajalle menevin vapautus kaikenlaisesta aseellisesta puuttumisesta jonkun maan asioihin, tekeepä tämä maa sitten mitä hyvänsä loukatakseen toisen maan etua ja laillisia oikeuksia, kun se ei itse vain aloita hyökkäystä.” Tämä olisi hyvä muistaa meidän erinäisten Venäjää meidän suhteemme sitovien sopimusten suhteen.

Vielä seuraava ministeri Erichin lausunto: „Sama tuomio kohtaa selvästi myös jokaista tapausta, kun humanisten syiden vuoksi puututaan toisen maan asioihin, olipa siellä oleva epäkohta mikä tahansa.” Tämä sopii myös meihin erikoisen hyvin.

Kaikkien näiden esilletuomioiden asioiden perusteella olen sitä mieltä, että on tarkasti harkittava ennen kuin tämä ikuinen sopimus hyväksytään.

Ed. Tuomivaara: Minä yhdyn, perehdyttyäni tähän asiaan ja varsinkin luettuani ministeri Erichin asiasta kirjoittaman valtiotieteellisen aikakauslehden erikoispainoksen, siihen, mitä täällä on sanottu. Se on täysin yhtäpitävää sen kanssa, mitä ministeri Erich tästä asiasta lausuu. Minä voin yhtyä hallituksen pyrkimykseen siinä täydelleen, että me omalta osaltamme myötävaikutamme siihen, että maailmassa ja meidänkin rannoillamme rauha säilyy. Mutta minusta meidän on katsottava, ja tarkasti harkittava, millä hinnalla me ostamme jonkinlaisen turvallisuuden Venäjään nähden. Se, että me sidomme itsemme kokonaan Venäjän määräysvaltaan ja holhoukseen, olkoonpa että toisetkin reuna-valtiot ovat sen tehneet, se minun mielestäni merkitsee sitä, että me siirrymme siitä valtapiiristä, nimittäin eurooppalaisesta valtapiiristä, johon me olemme kuu-

luneet, joiden kanssa me olemme tähän saakka koettaneet rauhantilaa omalta kohdaltamme auttaa ja valvoa, aasialaiseen valtapiiriin, siihen valtapiiriin, jonka tekoja ja pyrkimyksiä ohjaa aivan toinen, meille länsimaisen yhteiskuntajärjestyksen mukaisesti eläneelle kansalle vieras käsityskanta poliittisista pyrkimyksistä (Eduskunnasta: Diktatuuripyrkimys!). Ja minä pitäisin varsin valitettavana, jos Suomen eduskunta näin suoraa päättä, asiaa lähemmin tutkimatta ja hallituksen epäselviin perusteluihin nojaten, hyväksyisi tämän sopimuksen. Siitä syystä minä kannatan ed. Linkomiehen tekemää ehdotusta sopimuksen hylkäämisestä.

Ed. Voionmaa: Herra puhemies! — Saattaa olla mahdollista, että hallituksen esityksessä on virheellinen ilmoitus. Tämän tapaisen asian, ei tämän asian, joka on syntynyt Lontoossa määrättyjen valtojen yhteistoiminnalla, vaan toisen tämän tapaisen asian käsittelystä aikaisemmin Genevessä saattaa olla virheellinen ilmoitus. Mutta en kuitenkaan katso, että se mitenkään vaikuttaa siihen pääasiaan, joka meillä täällä tänä iltana on ratkaistavanamme. On myönnettävä myöskin, että tämä sopimus on irtisanomaton, siinä kuin ei ole mitään irtisanomisaikaa. Mutta rohkenen huomauttaa, että tässä suhteessa on kysymys käsitteen määrittämisestä, ja voisiko sellaisesta määritelmästä, joka yhteisesti hyväksytään, voiko siitä kernaasti tehdä semmoisen sopimuksen, että tämä järjellinen määritelmä on voimassa niin ja niin monta kuukautta ja että se sanotaan irti niin ja niin monen kuukauden perästä. Siinäkö löydetään viisaus? Kai tämä on katsottava ensi sijassa sellaiseksi teoreettiseksi kansainvälisoikeudelliseksi asiaksi, josta ei kernaasti voi olla irtisanomista.

Mutta jos kuitenkin pelätään, että tämä kovin sitoisi meitä ja saattaisi meitä kansallisiin onnettomuuksiin, niin rohkenen huomauttaa, että tämän sopimuksen toisen artiklan alussa nimenomaan sanotaan selvästi: „Täten siis pidetään kansainvälisissä riitakysymyksissä hyökkääjävaltiona ottaen huomioon riitapuolten välillä voimassaolevat sopimukset.” Ei siis tämä uusi sopimus ole yksin määräävä näiden valtioiden välisissä suhteissa, vaan on sitä sovellettaessa otettava

huomioon näiden riitapuolten välillä voimassaolevat entiset sopimukset. Vihdoin liitteen lopussa sanotaan vielä selvin sanoin, että „korkeat sopimuspuolet ovat toisaalta yksimielisiä siitä, että tätä sopimusta ei milloinkaan voida käyttää oikeuttamaan niitä rikkomuksia kansainvälistä oikeutta vastaan, jotka ehkä ovat kysymyksessä ....”. Ylläolevan luettelon edellyttämien seikkojen nojalla siis tässä selvästi tunnustetaan, että kansainvälinen oikeus on yläpuolella tämän sopimuksen. Eikä muu oikeastaan ole käsitettävääkään, kun pitää silmällä että tämän sopimuksen isinä ovat olleet sellaiset kansainvälisessä elämässä yleistä kunnioitusta ja arvovaltaa nauttivat kansainvälisen oikeuden tuntijat kuin on ministeri Politis ja myös Rumanian nykyinen ulkoministeri Titulesco.

Katson puolestani, että meillä on syytä omakohtaisen harkinnan pohjalla antaa luotamusemme tasavallan presidenttillemme ja hallitukselle, jotka ovat tarkoin harkittuaan menneet tähän sopimukseen. Ulkoasiainvaliokunnalla on ollut tilaisuutta hallituksen esityksen lisäksi kuulla aikaisemmin herra ulkoministerin esitystä asian kulusta Lontoossa, ja kaikista niistä epäilyksistä ja näkökohdista, mitä siellä on esiintynyt. Ja niinikään on ulkoasiainvaliokunnalla ollut tilaisuus tutustua valtioneuvostossa asian käsittelyssä syntyneisiin asiakirjoihin, erityisemmin asiantuntijan, tohtori Kairan asian esittelemistä eduskunnalle koskevaan lausuntoon. Kaiken tämän saamansa valaistuksen nojalla ulkoasiainvaliokunnan jäsenet ovat olleet yhtä mieltä siitä, että he katsovat voivansa rehellisesti kannattaa hallituksen esitystä, eikä ole ulkoasiainvaliokunnalla asian laatuun nähden ollut lisättävääkään mitään sen parempia perusteluja kuin mitä hallitus on esittänyt. Minä kyllä valitan, jos on meiltä jäänyt oikaisematta hallituksen esitykseen sisältyvä virheellinen ilmoitus, joka ei vaikuta kuitenkaan pääasiaan, mutta niin laajaa asian tutkimusta ei sentään voida ulkoasiainvaliokunnan jäseniltä vaatia, että me voisimme yksityiskohtaisesti asian historiallisen kulun ja historialliset juuret tuntea.

Puolestani tunnen liikkuvani tässä kysymyksessä jokseenkin varmalla pohjalla, eikä sitä ministeri Erichin täällä esitetty lausunto, jota valitettavasti en ole ollut tilaisuudessa lukemaan, ole voinut horjuttaa. Tunnen liikkuvani varmalla pohjalla, kun

minulla on kädessäni Ranskan instituutin jäsenen A. Alvarezin sen liiton, johon niin monet tämänkin eduskunnan jäsenet kuuluvat, nimittäin parlamenttien välisen liiton äänenkannattajassa äskettäin julkaisema kirjoitus, jossa tämä nykyajan kaikkein ensimmäisiä kansainvälisen oikeuden tunti-joita ja yleistä arvovaltaa ja kunnioitusta tällä alalla nauttiva henkilö lausuu, että tämä sopimus, josta nyt on kysymys, on täysin sopusoinnussa kansainvälisen oikeuden kanssa ja on ilolla tervehdittävä. Hän mainitsee, — kun tässä on luettu, mitä professori Erich on kirjoittanut, sopii lukea, mitä Alvarez on kirjoittanut — hän mainitsee, että heinäkuussa 1933 tehtiin Lontoossa kaksi kansainvälistä sopimusta, toinen Neuvosto-Venäjän, Puolan, Romanian, Turkin, Eston, Latvian, Persian ja Afganistanin kesken, toinen Neuvosto-Venäjän, Turkin ja pikku ententen (Romanian, Jugoslavian ja Tšhekkoslovakian) kesken. „Lontoon sopimuksilla,” lausuu Alvarez, „on se suuri ansio, että ne koskevat sangen tärkeän kysymyksen ratkaisua, jota on kauan tuloksetta käsitelty Kansainliitossa: hyökkääjän määrittelyä. Ajatus sopimuksen tekemiseksi tämän määrittelyn aikaansaamiseksi on lähtöisin Venäjän hallituksesta, mutta suuri romanialainen valtiomies Titulesco on kyennyt antamaan sille muodon ja sopeuttamaan sen tosioihin.”

„En jää tutkimaan — kirjoittaa Alvarez edelleen — miksi näitä sopimuksia, joiden teksti on samanlainen, kuitenkin on kaksi. Totean ainoastaan, että niiden ainoa eroavaisuus on siinä, että kun edellinen on luonteeltaan alueellinen, sen näet ovat tehneet keskenään Neuvosto-Venäjä ja sen naapurimaat ja se on avoinna ainoastaan Suomen liittymiselle, joka äsken onkin käyttänyt sitä tilaisuutta (se on allekirjoitettu, vaikkei vielä ratifioitu). Toinen sopimus ilmaisee yleismaailmallisen pyrintöperänsä sisällyttämällä säännöksen jokaisen muun valtion liittymisoikeudesta siihen. Hyökkääjän määrittelyssä molemmat Lontoon sopimukset omaksuvat aseittenriisumiskonferenssille 24 päivänä toukokuuta 1933 annettuun turvallisuuskysymysten komitean raporttiin eli n. k. Politisin raporttiin sisältyvän määrittelyn. Mainitun komitean laatima teksti on toistettu puheenaolevien sopimusten 2 ja 3 artiklassa.” Seuraa sitten Alvarezin kirjoituksessa sopimuksen tekstin kaikki kohdat ja lopuksi Alvarez lausuu

alleviivatuin sanoin: „Nämä Lontoon sopimukset merkitsevät siis suurta edistysaskelta aikaisemmin tehdyistä”, ja lausuu sitten kiitokset niille, jotka ovat aikaansaaneet tämän sopimuksen.

Mutta vielä enemmänkin. Samaa asiaa käsittelee hiukan laajemmin tässä mukana olevassa „L'Esprit International” (kansainvälinen henki) nimisen kaikille tunnetun aikakauslehden viime numerossa parislainen professori Yves de la Brière — en tiedä, miten suuri valtio-oikeuden oppinut hän on, mutta aikakauskirjan tunnen ja tiedän, että se on arvovaltainen ja mitä vilpittömin kansainvälisen yhteistyön tukija ja pienten kansojen asian ajaja. Artikkelini, jota tarkoitan, on nimeltään „Uusi edistysaskel oikeuden tiellä: hyökkääjän määritelmä”. Siinä referoidaan tätä sopimusta, jossa tämä kirjoittaja huomauttaa olevan sangen merkittäviä asioita. Hän lausuu m. m. näin — en lue hänen pitkästä kirjoituksestaan muuta kuin jonkun lauseen —: „Johtolause viittaa Briand-Kelloggin sopimukseen, johon kaikki sopimuspuolet ovat yhtyneet, vaan ei Kansainliiton peruskirjaan, johon ei Neuvosto-Venäjä enempää kuin Afganistankaan ole yhtynyt. Mutta se ei mitenkään estä sopimusta edistämästä itse Kansainliiton peruskirjankin valaisua, sillä sellaisessa kohdassa, joka peruskirjassa on jäänyt jonkin verran epävarmaksi, uusi sopimus antaa selvän, täsmällisen, vuoden 1919 peruskirjan (siis Kansainliiton peruskirjan) hengen mukaisen selityksen, jonka ovat selvin sanoin hyväksyneet virallisessa asiakirjassa useat valtiot, jotka ovat Kansainliiton jäseniä. Ei ole mitään epäilyä sellaisen selityksen nykyisestä ja tulevasta merkityksestä.”

Artiklaan 3 nähden kirjoittaa tämä tekijä: „Määritellyt teot muodostavat itsessään varman, leimatun, kaikissa suhteissa tunnettavan hyökkäyksen, ilman että on mahdollista kieltää niiden hyökkäyksellistä ja rikoksellista luonnetta millään sellaisessa tapauksessa helposti esitetyillä vetoomuksilla jonkin valtion sisäisiin asioihin tai sen kansainväliseen menettelyyn.” Artiklan 3 liitteen loppukappaleen johdosta, jota äsken kosketelin, tämä kirjoittaja lausuu: „Liitteessä lisätään toisaalta, että tätä sopimusta ei milloinkaan voida käyttää oikeuttamaan niitä rikkomuksia kansainvälistä oikeutta vastaan, jotka ehkä ovat yhteydessä vastamainittujen asianhaarojen

kanssa. Jos kansainvälistä oikeutta on loukattu, niin loukatulla vallalla pysyy kaikki keinot, joita kansainvälinen menettely sille avaa, sen oikeudettomasti kärsimän vääryyden parantamiseksi. Mutta sillä vallalla ei ole sellaisten loukkausten nojalla oikeutta aseelliseen hyökkäykseen toisen alueelle ja kaikkiin muihin sellaisiin tekoihin, joita edellä on leimattu hyökkäysteoksi ja sellaisina luvattomiksi.”

Kirjoittaja huomauttaa sitten, että sopimuksen rehellisen täyttämisen edellytyksenä on, että sopimuksentekijäin kesken on olemassa varmat ja määrätyt rajat. Ellei niitä ole, myöntää hän, voi selkkauksia syntyä. Mutta, arvelee kirjoittaja, että sellaiset tietävästi ovat olemassa näiden valtioiden välillä, jotka ovat tämän sopimuksen tehneet. Ja yleisarvosteluna kirjoittaja lausuu: „Tämän laatuiset kansainväliset sopimukset eivät ole hyödyllisiä ainoastaan sikäli, että ne sitovat omia allekirjoittajia, mutta vielä paljon enemmän niiden kansainoikeudellisten periaatteiden kautta, joita ne julistavat, joita ne pyhittävät ja joita ne suosittavat sivistysvaltioiden yhteisölle.” Sellainen on varmaan heinäkuussa tehdyn hyökkääjän määritelmän sisältävän kahden sopimuksen laita. Muudan kansainvälisen oikeuden pääkäsite, käsite, joka on mitä tärkein Briand-Kellogg-sopimuksen ja Kansainliiton peruskirjan ymmärtämiselle ja soveltamiselle on nyt määritelty, selvitetty, arvovaltaisesti esitetty kansainvälisen maailman huomioon sillä tavoin kuin ei ole vielä koskaan virallisissa asiakirjoissa tapahtunut.” „Autenttinen ja varma keino määrätä syyllinen hyökkääjä kansainvälisessä selkkauksessa tekee mahdolliseksi toteuttaa pakkokeinoja ja oikeudenkäyttämisiä (n. s. sanktioita), jotka ovat asianmukaisesti järjestyneen kansainvälisen yhteisen rauhan välttämätön tae.”

Nämä selitykset, joita tässä olen rohkennut tuoda esille, joista minä varsinkin katson Alvarezin esitystä kyllä täysin verrattavaksi minkä muun kansainvälisen oikeusoppineen esityksiin, tekevät sen, että minä ainakin katsoisin tämän esityksen voitavan rauhallisesti hyväksyä, ja rohkenen suosittaa eduskunnallekin sen hyväksymistä.

Ulkoasiainministeri Hackzell: Herra puhemies! — Professori Linkomies väitti täällä, että hallituksen esityksessä eduskun-

nalle tässä asiassa olisi virhe, minkä virheen minä tätä esitystä suositellessani olisin toistanut. Hän nimittäin väittää, että esityksen toisen kappaleen viimeisessä lauseessa löytyvä maininta siitä, että ase-riisuntakonferenssin yleiskomisioni olisi hyväksynyt tämän tekstin ensimmäisessä lukemisessa, olisi väärä. Näin ei kuitenkaan ole asianlaita, vaan pitää kaikin puolin paikkansa se, mitä hallitus on esittänyt. Aseriisuntakonferenssin työn suhteen oli sovittu, että ensimmäisessä lukemisessa läpikäydyt, — kylläkin äänestyksettä läpikäydyt tekstit — muodostaisivat pohjan myöhemmälle toiselle lukemiselle, mikä ei kuitenkaan estäisi, kuten myös nimenomaisesti sovittiin, tekemästä muutosehdotuksia ensimmäisessä lukemisessa läpikäytyihin teksteihin, kun ne tulivat esille toisessa lukemisessa ja jo sitä valmisteltaessa. Yksikään ase-riisuntakonferenssin tähän asti laadituista teksteistä ei ole lopullinen, vaan voidaan kaikkia niitä vielä muuttaa, mutta ne kaikki on päätetty asettaa pohjaksi asioiden jatkokäsittelylle toisessa lukemisessa ja kaikista niistä siksi sanotaan, että ne ovat ensimmäisessä lukemisessa hyväksytyt. Tämä selviää myös tästä lopullisesta ehdotuksesta, joka on 27 päivänä lokakuuta tänä vuonna laadittu Genèvessä ja jota kutsutaan „Projet de Convention texte prépare provisoirement à la lumière des modifications acceptées en premiere lecture et des amendements présentes par les délégations”. — Tässä sanotaan siis selvään, että tämä teksti on hyväksytty ensimmäisessä lukemisessa. Siis tässä ei minun käsittääkseni mitään virhettä ole olemassa.

Mitä sitten tulee itse asiaan, niin minä pyydän vain lyhyesti vastata. Nyt ei ole kysymys muusta kuin hyökkääjämäärityksen teksteistä. Tässä ei ole mitään kysymystä itse hyökkäyksestä, sillä Suomi on jo aikaisemmin sopinut sekä kansainvälisesti että erikseen rajanaapurinsa Neuvostoliiton kanssa, ettei mitään hyökkäyksiä voi tulla kysymykseen. Tämä yleinen sopimus, nimittäin n. s. Briand-Kellogg pakti, johon ovat liittyneet kaikki maailman valtakunnat määrää että „kaikki korkeat sopimuspuolet selittävät juhlallisesti kansojensa nimessä tuomitsevansa sotaan turvautumisen kansainvälisten riitaisuuksien ratkaisukeinona sekä hylkäävänsä sen kansallisen politiikkansa välikappaleena keskinäisissä

suhteissaan.” Ja paktin 2 artiklassa ne tunnustavat, „ettei niiden riitaisuuksien tai erimielisyyksien selvitykseen tai ratkaisuun, joita niiden kesken saattaa syntyä, olkootpa mitä laatua tai alkuperää tahansa, koskaan ole pyrittävä muuta kuin rauhallisin keinoin.” Tämä sopimus, samalla tavalla kuin nyt käsiteltävänä oleva hyökkääjämääritys, joka, kuten alkulauseessa myös sanotaan, liittyy tähän, ne ovat kumpikin tehdyt määräämättömäksi ajaksi. Koska siis alkuperäinen sopimus oli määräämättömäksi ajaksi laadittu, seurasi siitä, että tälle lisäsopimukselle, joka sitä selvittää, ei myöskään voitu saada läpi määrääaikaa.

Edelleen on Suomi Neuvostoliiton kanssa tehnyt hyökkäämättömyyssopimuksen, jossa samalla tavalla täysin selvästi ja vielä selvemmin on sovittu siitä, että hyökkäykset ja sota eivät voi tulla kysymykseen. Tässä sopimuksessa selitetään: „Korkeat sopimuspuolet takaavat molemminpuolisesti loukkaamattomiksi Suomen tasavallan ja sosialistisen Neuvostotasavaltain Liiton väliset nykyiset rajat sellaisina, joiksi ne on järjestetty Tartossa 15 päivänä lokakuuta 1920 tehdystä rauhansopimuksessa, joka pysyy niiden välisten suhteiden järkkymättömänä perustana, ja sitoutuvat kumpikin puolestaan pidättäytymään kaikesta hyökkäyksestä toista sopimuspuolta vastaan.” Ja sitten seuraa hyökkääjämääritysmä, joka tässä on suppeampi kuin nyt käsillä olevassa sopimuksessa, selitetään nimittäin: „Hyökkäyksenä on pidettävä jokaista väkivaltaista tekoa, joka loukkaa toisen korkean sopimuspuolen maa-alueellista eheyttä ja koskemattomuutta tahi valtiollista riippumattomuutta, vaikka se olisi suoritettu sotaa julistamatta tai välttämällä sodan tunnusmerkkejä.”

Jos nyt väitetään, että nämä ovat sellaisia sitoumuksia, jotka ovat Suomelle vaarallisia, ja että Suomi ei voisi, silloin kuin muita uhataan, ryhtyä niitten hyväksi minkäänlaisiin toimenpiteisiin, on otettava huomioon, että Briand-Kellogg-paktissa selvään määrätään, että jokainen sopimusvaltio, joka vastedes pyrkii edistämään kansallisia etujaan sotaan ryhtymällä, on julistettava menettäneeksi sopimuksen suomat edut. Siis samalla vapautuvat kaikki muut itsestään sitoumuksistaan. Sama oikeus on suotu sopimuskumppaneille Suomen ja Neuvostoliiton välisessä hyökkää-

mättömyyssopimuksessa. Siis mitään esteitä puolustaa itseään ja auttaa toisia siinä tapauksessa, että jonkun sopimusvaltion kimppuun hyökätään koko tällä rintamalla tai muilla rintamilla koko maailmassa, ei ole olemassa. Tähänkin kohtaan kohdistunut kritiikki ei ole asianmukainen.

Tietysti on myönnettävä, että riittäviä sanktioita, turvallisuusvakuuksia, vielä ei löydy. Niitä ei ole voinut antaa kansainliiton sopimus, eivätkä nämä myöhemmät sopimukset. Mutta tätä on koetettu, mikäli tulee hyökkäämättömyyssopimukseen, parantaa sillä, että samassa yhteydessä on tehty sovittelumenettelystä erityinen sopimus, joka täydentää hyökkäämättömyyssopimusta. Jos katsotaan, että yleinen hyökkäämättömyyssopimus tarvitsee sanktioihin nähden täydennystä, niin kuuluisi se eri neuvotteluihin. Tässä esilläolevassa kysymyksessä on nyt ainoastaan kysymys hyökkääjän määrittelystä. Tämä määrittely on ehkä puutteellinen ja varmasti jossakin määrin puutteellinen, mutta hallitus on, kuten näiden kaikkien muiden siihen liittyneiden maiden hallitukset, katsonut, että tämä määrittely on parempi kuin entiset, jotka ovat olemassa, ja joka tapauksessa paljon parempi kuin ei mitään.

Ed. Sergelius: Herr talman! Herr utrikesministern har redan tillbakavisat de påståenden som rdm. Linkomies gjort beträffande regeringens motivering av föreliggande konvention, detta beträffande den första punkten i hans påstående, men den andra glömde hr utrikesministern att bemöta liksom ordföranden i utskottet för utrikesärenden, nämligen att då ärendet var föremål för behandling uti utskottet så nämnde utrikesministern att England de facto icke varit så tilltalat av fördraget, så att detta sakförhållande nog delgivits utskottet.

Rdm. Linkomies förmenar att för den händelse vi nu godkänna denna konvention, det icke skulle vara möjligt för oss att i framtiden vara med om en konvention, som skulle omfattas av ett större antal stater, och vilken kanske vore fylligare formulerad. Men ett sådant påstående faller ju på sig självt.

Vidare har rdm. Schildt i sitt rätt långa yttrande icke på något sätt kunnat visa, att vårt medlemskap uti Nationernas För-

bund skulle bliva lidande av ett godkännande av denna konvention. Jag ber att bara få hänvisa till den andra artikeln uti föreliggande fördrag angående definition av begreppet däri det tydligen säges, huru man skall förfara vid internationella konflikter. Finland har ju alltid förklarat sig villigt att understöda strävanden som avse världsfredens befestande. För den skull har vårt land anslutit sig till Nationernas Förbund. Det har vidare undertecknat Kellogg-pakten, som många gånger nämnts i detta sammanhang, vidare Generalpakten, av 1928, innehållande bestämmelser om förlikning, skiljedom och rättsligt avgörande av tvister, och sist och slutligen godkändes senaste år nonagressionsfördraget om fredligt avgörande av tvister med Rådsrepubliken. Ut i denna konvention ingår, såsom utrikesministern riktigt nämnt, uti 2 mom. av första artikeln ett slags definition på „angrepp”. Men denna definition är så allmänt avfattad, att därur icke framgår närmare vad med begreppet „angrepp” avses. För att förtydliga detta har Sovjet republiken kompletterat detta 2 mom. med föreliggande konvention, ur vilken framgår mera detaljerade bestämmelser av detta begrepp.

Om jag fattade rdm. Linkomies riktigt, ansåg han att fördragets betydelsefullaste innebörd ligger i behovet hos de enskilda staternas regeringar och representanter, alltså i detta fall Sovjetryssland och herr Litvinoff, att för nationerna visa att de äro intresserade av utbyte av pakter och fördrag, och här ligger, jag medgiver det, en viss sanning. Men om huvudsaken är „intresset att visa sig aktiv”, så måste väl denna konvention anses så mycket mindre farlig.

Då ett sådant, ett idéelt mål åsyftande fördrag, som detta, förelägges parlamentet, så brukar redan av artighetsskäl de intresserade regeringarna, länderna, av vilka redan här åtta, om jag ej missminner mig, undertecknat konventionen, icke uppfatta förslaget endast som en tom gest eller demonstration, och gör man det, så brukar man åtminstone icke säga det offentligt i folkrepresentationen, utan uttrycker sig då under en mer förtäckt eller avrundad form. Men förhållandet skulle jag icke anse vara sådant att här är fråga blott om en tom gest eller demonstration, utan

jag betraktar detta säsom en följdriktig akt, anslutande sig till det tidigare av oss godkända nonaggressionsfördraget.

Ed. Schildt: Se seikka tämän sopimuksen suhteen on huomattava, että Venäjä ei ole Kansainliiton jäsen, sitä eivät siis ne sopimukset, mitkä velvoittavat ja antavat meille etua Kansainliiton jäsenenä, ollenkaan sido. Kun täällä on sanottu, että muut aikaisemmat sopimukset otetaan tätä tehdessä huomioon, niin se ei paranna sitä asiaa, jonka suhteen minä tein huomautuksen, että sodan uhkaa ei tämä sopimus käsitä hyökkäysluontoiseksi teoksi. Jos olen pakotettu sen sanomaan selvemmin, niin sanon sen, että meidän itäisellä naapurillamme on aina mahdollisuus pakottaa meidät liikekannallepanoon vain keskittämällä rajagarnisooniin 10 armeijakuntaa. Kun meidän armeijamme on pantu liikekannalle, niin voidaan meitä syyttää, että me olemme rikkoneet sopimuksen. Pari laukausta rajalla ja asia on selvä, ja tämä asia ei korjaannu sillä, että tämä sopimus on tehty.

Ed. Linkomies: Ed. Voionmaa on tahtonut antaa asialle sen leiman, kuin ei mikään varsin vakava asia tässä ollenkaan olisi kysymyksessä. On muka vain kysymys erään käsitteen määrittämisestä. Hän ihmettelee, kuinka siis voitaisiin esittää sellainen katsantokanta, että sopimuksessa pitäisi olla joku irtisanomisaika. Nyt on kumminkin asia todellisuudessa niin, että jotkut allekirjoittajavallat ovat nimenomaan tahtoneet varata irtisanomismahdollisuuden mutta toiset sopimuspuolet eivät ole siihen suostuneet. Ei siis tässä yhteydessä suinkaan ole tarpeetonta korostaa vaaraa, joka johtuu siitä, että sopimus on irtisanomaton, koska nimenomaan eräiden maiden hallitukset ovat tähän asiaan kiinnittäneet huomiota.

Mitä sitten tulee ed. Voionmaan mainitsemiin ulkomaisiin lainoppineihin, täytyy heistä sanoa, että he ainakaan eivät missään tapauksessa tunne meidän asemaamme. Toisin on ministeri Erichin laita. Hän on sekä kansainvälisen oikeuden auktoriteetti että myöskin meidän olemme tuntija. Näin ollen hänen sanalansa epäilemättä tässä kysymyksessä on paljon suurempi kantavuus kuin niillä

ranskalaisilla oppineilla, joihin ed. Voionmaa vetosi. Ei myöskään suinkaan ole satuma, että ymmärtäviä lausuntoja tästä sopimuksesta annetaan juuri Ranskasta, sillä Ranskassahan vallitsee nykyisin erittäin suuri myötämielisyys Neuvostoliittoa kohtaan ja Neuvostoliiton aloitteestahan tässä on kysymys.

Herra ulkoministeri on ymmärrettävistä syistä ryhtynyt puolustamaan sitä erehdystä, joka hallituksen esityksessä on tehty, ja lukenut erään asiakirjan otsikon, joka minullekin on tunnettu. Asiakirjan otsikko on kyllä se, minkä herra ulkoministeri täällä luki. Mutta herra ulkoministeri jätti lukematta ne alaviittaukset, jotka liittyvät kysymyksessäolevan ehdotuksen sekä tekstiin että liitteeseen. Mikäli minä ulkomuistista voim siteerata, niin alaviittauksessa sanotaan: „Texte non adopté mais inséré à titre d'information.” Tämä merkitsee juuri sitä, minkä lausuin puheenvuorossani: Tekstiä ei ole hyväksytty, vaan on se liitetty asiakirjaan ainoastaan tiedoksi. Kun tällaista merkintää ei ole missään muussa tekstissä, joka esiintyy tässä asiakirjassa, niin toki täytyy olla joku ero kysymyksessä olevan ehdotuksen ja asiakirjaan muuten sisältyvien tekstien välillä. Yleensä siis tämä asiakirjavihko sisältää valmistavasti hyväksyttyjä ehdotuksia, mutta tätä ehdotusta ei ole edes valmistavasti hyväksytty. Näin ollen pitää se, mitä olen lausunut edellisessä puheenvuorossani esitykseen sisältyvästä virheellisyydestä, täysin paikkansa, ja tämä virheellisyys, niinkuin lausuin, vaikuttaa myöskin itse pääasiaan. Kun meillä näet on selvillä, että ei ole mitään toivoa siitä, että sopimukseen sisältyvät hyökkääjäkäsitteen määritelmät tulevat yleisesti hyväksytyiksi, niin samalla myöskin olemme selvillä siitä, että tämä nyt allekirjoitettu ja eduskunnan hyväksyttäväksi jätetty sopimus voi saattaa meidät tulevaisuudessa ristiriitoihin, jos Kansainliiton taholta hyväksytään aivan toisenlaiset hyökkääjäkäsitteen määritelmät.

Ed. Voionmaa: Edelliselle puhujalle tahtoisin vain lyhyesti huomauttaa, että Suomella on Neuvosto-Venäjän kanssa Tartossa tehty rauha, joka, niinkuin herra ulkoasiainministeri selitti, on rakennettu sille pohjalle, että nämä valtiot eivät hyök-

kää toisiansa vastaan. Ei sekään ole irti-sanomisella varustettu, se rauhansopimus. Sitten tässä viime vuonna tehdyssä hyökkäämättömyyssopimuksessa on ensimmäisen artiklan toisessa kohdassa koetettu määritellä hyökkäystä. „Hyökkäyksenä on pidettävä — siinä sanotaan — jokaista väkivaltaista tekoa, joka loukkaa toisen korkean sopimuspuolen maa-alueellista itsenäisyyttä, koskemattomuutta tai valtiollista riippumattomuutta, vaikka se olisi suoritettu sotaa julistamattakin ja välttämällä sodan tunnusmerkkejä.” Tässä nyt esilläolevassa sopimuksessa mennään pitämälle, detaljeeratumpaan määritelmään, mutta nimenomaan sanotaan, että se on yleisen Briand-Kellog-paktin hengessä tulkittava ja niinkään ettei saa loukata yleistä kansainvälistä oikeutta eikä myöskään sopimuspuolten välillä voimassa olevia sopimuksia. Asia ei ole ihan sillä tavalla kuin ed. Linkomies sanoi, että tämä on venäläisten aloite. Alkujaan asia on vanha kansainvälinen asia. Minulla on tässä edessäni Genèven pöytäkirja vuodelta 1924, jonka useat Euroopan johtavat valtiot hyväksyivät, vaikka Englanti ei hyväksynyt, ja jossa on laajat määritelmät hyökkäyskäsitteestä. Se ei silloin onnistunut. Kansainvälisessä elämässä ei ole onnistuttu pääsemään yksimielisyyteen hyökkäjäkäsitteen määrittelemisestä. Nyt ovat muutamat valtiot keskenänsä onnistuneet siinä, mutta se seikka, että se ei ole tullut kaikkialla hyväksytyksi, ei suinkaan ole aihe sen hylkäämiseen, jos se muuten on kellovoinen, niinkuin se näyttää olevan, ja parempi kuin ei mitään.

Ed. Tuomivaara: Minä ihmettelin ensin, kun minä luin tämän hallituksen esityksen perustelujen toista kappaletta. Kun minä olin aikaisemmin selvillä siitä, että kansainvälisissä suhteissa ei hyökkäyskäsitettä ole pystytty vielä tarkalleen määrittelemään, siinä on ollut erimielisyyttä, ihmettelin, mitenkä nyt on löydetty yhtäkkiä määritelmä hyökkäyskäsitteelle. Mutta mitä enemmän minä olen syventynyt nyt kysymyksessä olevaan sopimukseen ja siihen liittyviin seikkoihin, sitä selvemmäksi minulle on käynyt se syy, minkä takia tämä hyökkäyskäsite on nyt selvinnyt aivan kuin ilmasta pudoten. Se on

syntynyt siksi, että sen on määritellyt tuo mahtavin korkea sopimuskumppani omien tarkoituseriensä ja pyrkimystensä mukaisesti ja se pyrkii nyt sen sanelemaan toisille, jotka ovat vähäisempiä tekijöitä tässä maailmassa. Sen takia se on löytänyt nyt tällaisen sisältönsä, joka on tarkoin määritelty. Ja kun vielä korkeimpana instanssina, asiallisesti tämän sopimuksen määrittämisestä keskusteltaessa ja rikkomuksia ratkaistaessa on tämä mahtavin korkea sopimuskumppani, niin minusta me menemme silloin sellaiseen sopimukseen, jolla me sidomme itsemme Venäjän pyrkimysiin ja mielivaltaan, olkoon niissä sopimuksissa koetettu sitten määritellä mitä hyvänsä. Suomen kansa on lähes 1,000 vuotta asunut tätä niemimaata ja se ei ole tällaisia liittosopimuksia koskaan ennen tehnyt ja tässä se on ja itsenäisenä kansana se on. Ja minä uskon, että se säilyttää itsenäisyytensä vielä ilman tällaista tämän suuren mahtavan sopimuskumppanin kylläen liittymistä (Vasemmalta: Siinä on diplomaatti!)

Mitä sitten tulee tämän sopimuksen sotilaalliseen puoleen, niin tosiasia nyt minun mielestäni on se, että me saamme silloin vasta ryhtyä puolustustoimenpiteisiin, kun korkean sopimuskumppanin joukot ovat ylittäneet rajan. Minusta se tilanne, johon me silloin tämän sopimuksen kautta joudumme, jättää meidät suorastaan tuon korkean mahtavan sopimuskumppanin mielivallasta riippuvaisiksi (Keskustasta: Missä paikassa sopimuksessa niin sanotaan?).

Minä pyytäisin kysyä herra ulkoministeriltä, koska tällä on tärkeä merkitys juuri sotilaallisessa suhteessa ja koska yleisesikunta vastaa ehkä sittenkin ratkaisevimmin siitä, että me olemme puolustuskuntoiset ja valmiit minä hetkenä hyvänsä, onko ulkoministeriö kysynyt tästä sopimuksesta yleisesikunnan mielipidettä, sellaisena kuin se nyt eduskunnan hyväksyttäväksi esitetään.

Ed. Swentorjetski: Tämän asian yhteydessä on tehty se ilmeinen virhe, että eräät kysymykset, joita oikeiston taholta on nyt nostettu eduskunnassa, olisi pitänyt aikaisemmin käsitellä asianomaisessa valiokunnassa ja sitä suuremmalla syyllä, kun asianomaisessa valiokunnassa on tilai-

suus puhua ja esittää ja tiedustella näissä asioissa oikeiston puolueiden kumpaisella-kin kilpailevalla siivellä.

Ed. Sundström: Minun mielestäni on väärin sanoa, että kysymyksessä on ainoastaan käsitteen määritelmä sanan tavallisessa merkityksessä. Sopimushan asiallisesti tarkoittaa hyökkäyskäsitteen ulottamista sellaisiin toimintamuotoihin, joita ei voida katsoa sisältyviksi käsitteeseen sen varsinaisessa merkityksessä. Asiallisesti merkitsee siis esilläoleva sopimus alkuperäisen hyökkäämättömyyssopimuksen asiallista laajentamista sellaisella tavalla, joka on meidän itsenäisyydellemme vaarallinen ja sitoo meidän toimintamahdollisuuksiamme sangen suuresti.

Ed. Tuomivaara: Koska minusta näyttää siltä, ettei herra ulkoministeri vastaa minun kysymykseeni, minä voin sanoa, että minä olen katsonut asian niin tärkeäksi, että olen hankkinut tämän tiedon, ja minun tiedossani on, että yleisesikunta ei tässä muodossa pidä sopimusta sellaisena, että se antaisi meille ne takeet, mitä me tarvitsemme. Tämä on minun käsitykseni, en tiedä, onko ulkoministerin käsitys yleisesikunnan kannasta toinen.

Ulkoasiainministeri Hackzell: Pyydän tämän asian yhteydessä ilmoittaa, että ulkoasiainministeriö, kun tätä asiaa hallituksessa harkittiin, on kaikilta asianomaisilta, joita asia voi koskea, pyytänyt ja saanut lausunnot ja että ne ovat kaikki olleet positiivista sisältöä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Linkomies ed. Tuomivaaran kannattamana ehdottanut, että ulkoasiainvaliokunnan ehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Linkomiehen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ulkoasiainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voit-

taa, on ed. Linkomiehen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 112 jaa- ja 29 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 57.

Eduskunta on siis hyväksynyt ulkoasiainvaliokunnan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ehdotus määrärahan myöntämisestä valtion eläinlääkintölaboratorion uuden tallirakennuksen käyttökuntoon saattamista varten.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 31, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6.

Eduskunta hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ehdotus lisämäärärahan myöntämisestä valtion maiden asuttamisen johdosta erinäisille toimihenkilöille suoritettaviin palkkioihin ja korvauksiin.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 7 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 46, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 7.

Eduskunta hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Lainan ottamista väkijuomain salakuljetuksen vastustamisesta aiheutuviin menoihin sekä tästä vuoden 1933 tulo- ja menoarvioon tehtävää lisäystä

koskeva hallituksen esitys n:o 60 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

15) Erinäisiä muutoksia ja lisäyksiä Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle annettuun kirkkolakiin

koskeva hallituksen esitys n:o 61 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

Pöydällepanot:

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon:

16) Englanninkielen saattamista pakolliseksi oppiaineeksi oppikouluihin

tarkoittavan toivomusaloitteen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3; ja

17) Almanakkojen ja kalenterien julkaisemisen erioikeuden lopettamista

tarkoittavan toivomusaloitteen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4.

Puhemies: Kun eduskunnalle on jaettu erinäisiä mietintöjä, voitaneen nekin esitellä pöydällepanoa varten?

Hyväksytään.

Esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon

Edustajanpalkkiosta annettua lakia väliaikaisesti muuttaneen lain voimassaoloajan pidentämistä

tarkoittavan lakialoitteen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8.

Ehdotuksen laiksi perheettömien viran- ja toimenhaltijain palkkausten vähentämisestä v. 1934 aikana

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 9;

Ehdotuksen laiksi koroitettun tupakkavalmisteveron kantamisesta vuonna 1934

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 10;

Ehdotuksen laiksi tulitikkuverosta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 11;

Makeisvalmisteveroa

tarkoittavan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 12;

Ehdotuksen laiksi mallasjuomaverosta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 13; sekä

Ehdotuksen laiksi Suomen Pankin 1933 vuoden voiton käyttämisestä

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 15.

Samoin esitellään pöydällepanoa varten

Hallituksen toimenpiteistään vuonna 1932 antaman kertomuksen johdosta

laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 7.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian pantavaksi pöydälle ensi istuntoon.

Keskustelu:

Ed. J. Annala: Pyydän ehdottaa, että tämä asia pantaisiin pöydälle ensi viikon perjantain istuntoon.

Ed. Aaltonen: Pyydän kannattaa ed. Annalan ehdotusta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on vastoin puhemiesneuvoston ehdotusta ed. J. Annala ed. Aaltosen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi viikon perjantaina pidettävään istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. J. Annalan ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Kehoitin niitä edustajia, jotka äänestävät „ei”, nousemaan seisalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Enemmistö.

Eduskunta on siis päättänyt panna mietinnön pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi tiistaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan lauantaina marraskuun 18 päivänä kello 0,36.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Anton Kotonen.

26. Tiistaina 21 p. marraskuuta 1933

kello 13.

Päiväjärjestys.	Siv.
Ilmoituksia.	
Kolmas käsittely:	
1) Ehdotus laiksi työttömyyskas- soista, joilla on oikeus saada apu- rahaa valtion varoista 880	
Asiakirjat: Suuren valiokun- nan mietintö n:o 15; työväenasiain- valiokunnan mietintö n:o 3; halli- tuksen esitys n:o 35.	
2) Ehdotus laiksi maatalouskiin- teistöistä saatujen tulojen verottami- sesta kaupungeissa ja kauppaloissa ..	”
Asiakirjat: Suuren valiokun- nan mietintö n:o 16; laki- ja talous- valiokunnan mietintö n:o 7; hallituk- sen esitys n:o 29.	
3) Ehdotus laiksi torpan, lampuoti- tilan ja mäkitupa-alueen vuokrauk- sesta 12 päivänä maaliskuuta 1909 annetun asetuksen 67 §:n muuttami- sesta	”
Asiakirjat: Suuren valiokun- nan mietintö n:o 17; maatalousvalio- kunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 36.	
4) Ehdotus laiksi maalaiskuntain asutuslautakunnista 5 päivänä touko- kuuta 1925 annetun lain 1, 8 ja 10 §:n muuttamisesta 881	
Asiakirjat: Suuren valiokun- nan mietintö n:o 18; maatalousvalio- kunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 37.	
5) Ehdotus laiksi valtiopäiväjär- jestyksen 88 §:n muuttamisesta	”
Asiakirjat: Suuren valiokun- nan mietintö n:o 19; perustuslaki- valiokunnan mietintö n:o 6; ed. Vil- hulan y.m. lak. al. n:o 3.	
Toinen käsittely:	
6) Ehdotus eläinsuojelulaiksi ..... 885 Asiakirjat: Suuren valiokun- nan mietintö n:o 20; talousvaliokun- nan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 23.	
7) Ehdotus laiksi erikoisasutustoi- minnasta 898	
Asiakirjat: Suuren valiokun- nan mietintö n:o 21; maatalousvalio- kunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 22.	
8) Ehdotus laiksi Osakeyhtiö Maa- kiinteistöpankin oikeudesta ostaa tai lunastaa pakkohuutokaupalla myytä- viä kiinteistöjä 899	
Asiakirjat: Suuren valiokun- nan mietintö n:o 22; maatalousvalio- kunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 21.	
9) Ehdotus laiksi Jyväskylän kas- vatusopillisesta korkeakoulusta 902	
Asiakirjat: Suuren valiokun- nan mietintö n:o 23; sivistysvalio- kunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 25.	
10) Ehdotus laiksi tuulaakimaksun laskemisen perusteesta vuosina 1934 ja 1935	—
Asiakirjat: Suuren valiokun- nan mietintö n:o 24; laki- ja talous- valiokunnan mietintö n:o 8; halli- tuksen esitys n:o 52.	
Ensimmäinen käsittely:	
11) Ehdotus laiksi viran- ja toi- menhaltijain palkkausten vähentämi- sestä vuoden 1934 aikana	—
Asiakirjat: Valtiovarainvalio- kunnan mietintö n:o 9; hallituksen	

esitys n:o 10; ed. Kestin y. m. lak. al. n:o 24.

12) Ehdotus laiksi koroitettun tupak-kavalmisteveron kantamisesta vuonna 1934 .....

Asiakirjat: Valtiovarainvalio-kunnan mietintö n:o 10; hallituksen esitys n:o 2.

13) Ehdotus laiksi tulitikkuverosta
Asiakirjat: Valtiovarainvalio-kunnan mietintö n:o 11; hallituksen esitys n:o 3.

14) Ehdotus laiksi makeisvalmiste-verosta .....

Asiakirjat: Valtiovarainvalio-kunnan mietintö n:o 12; hallituksen esitys n:o 4.

15) Ehdotus laiksi mallasjuoma-verosta .....

Asiakirjat: Valtiovarainvalio-kunnan mietintö n:o 13; hallituksen esitys n:o 5.

16) Ehdotus laiksi Suomen Pankin 1933 vuoden voiton käyttämisestä ...

Asiakirjat: Valtiovarainvalio-kunnan mietintö n:o 15; hallituksen esitys n:o 9.

17) Ehdotus laiksi edustajanpalk-kiosta annettua lakia väliaikaisesti muuttaneen lain voimassaoloajasta ..

Asiakirjat: Valtiovarainvalio-kunnan mietintö n:o 8; ed. Kiviojan lak. al. n:o 23.

Ainoa käsittely:

18) Ehdotus toivomukseksi englan-nin kielen saattamisesta pakolliseksi oppiaineeksi oppikouluihin .....

Asiakirjat: Sivistysvaliokun-nan mietintö n:o 3; ed. Rantasen y. m. toiv. al. n:o 42.

19) Ehdotus toivomukseksi alma-nakkojen ja kalenterien julkaisemisen erioikeuden lopettamisesta .....

Asiakirjat: Sivistysvaliokun-nan mietintö n:o 4; ed. Erkon y. m. toiv. al. n:o 46.

Esitellään:

20) Hallituksen esitys n:o 62 Koke-mäenjoen alajuoksun ruoppaamisesta 909

Siv.

21) Hallituksen esitys n:o 63 laiksi yhdistyksistä annetun lain muuttami-sesta .....

Siv.

909

Pöydällepanoa varten esitellään:

22) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen toimenpiteistään vuonna 1932 antaman kertomuksen johdosta, mikäli se koskee suhteita ulkovaltoihin .....

23) Talousvaliokunnan mietintö n:o 5 lakialoitteesta, joka sisältää ehdotuksen laiksi elinkeinon harjoitta-misen oikeudesta annetun lain muut-tamisesta .....

24) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksen johdosta laiksi metsänmyynnistä eräänlaatu-i-silta asutustiloilta 28 päivänä huhti-kuuta 1925 annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta .....

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat J. Annala, von Frenckell, Häst-backa, Kivenoja, Moilanen, Paasivuori, Sa-riola ja Virkkunen.

Ilmoitusasiat:

Eduskunnan sihteerin toimen hoitaminen.

Puhemies: Eduskunnan sihteerin laa-manni Kotosen sairauden takia olen työ-järjestyksen 9 §:n 2 momenttiin nojautuen kutsunut keskuskanslian notaarin toistai-seksi hoitamaan eduskunnan sihteerin teh-täviä.

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tä-män viikon ajaksi sairauden takia ed. Moi-

lanen ja lääkärintodistuksella näytetyn sairauden perusteella ed. Kivenoja sekä tästä istunnosta yksityisten asiain takia edustajat Hästbacka ja J. Annala.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Ilmoitan, että eduskunnalle on tasavallan presidentin kirjelmän ohella tältä päivältä saapunut hallituksen esitykset n:ot 64 ja 65, jotka nyt edustajille jaetaan.

Ed. Vilhulan y. m. välikysymys valtion määräämisvallan alaisten puunjalostusteollisuutta harjoittavien osakeyhtiöiden yhtymisestä samalla alalla toimivien yksityisten yhtiöiden muodostamaan renkaaseen.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että viime istunnossa tähän täysistuntoon pöydällepantuun ed. Vilhulan y. m. välikysymykseen ovat sen allekirjoittajain lisäksi yhtyneet edustajat Soininen, Heikkinen ja Kaijalainen. Kun välikysymykseen on yhtynyt valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentissa edellytetty määrä edustajia, tulen antamaan sen tiedoksi asianomaiselle valtioneuvoston jäsenelle.

Ed. Kalliokosken y. m. kysymys muutoksen tekemisestä yhdistyslakiin.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään ed. Kalliokosken y. m. valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi osoittama kysymys sekä sisäasiainministerin siihen antama kirjallinen vastaus.

Sihteeri lukee kysymyksen ja sisäasiainministerin vastauskirjelmän.

Sihteeri lukee:

Eduskunnan Herra Puhemiehelle.

Yhdistyksistä tammikuun 4 päivänä 1919 annetun lain 21 §:n mukaan, sellaisena kuin sanottu lainkohta kuuluu muutettuna

lailla tammikuun 16 päivästä 1930, voidaan yhdistys julistaa lakkautetuksi, jos se toimii vastoin lakia ja hyviä tapoja tahi yhdistyksen säännöissä määrättyä tarkoitusta taikka jos yhdistys ilmeisesti on tarkoitettu lakia kiertäen jatkamaan jonkin lakkautetun yhdistyksen toimintaa. Saman lainkohdan mukaan on Sisäasiainministeriöllä tai maaherralla oikeus kieltää yhdistyksen toiminnan jatkaminen toistaiseksi, jos yhdistys toimii vastoin lakia ja hyviä tapoja, mikä kiello sitten on alistettava tuomioistuimen tutkittavaksi.

Sittenkun vuonna 1930 perustettu Lapuan Liike r. y. -niminen yhdistys oli sekaantunut talvella 1932 Mäntsälässä sattuneeseen kapinaliikkeeseen, Sisäasiainministeriö ylläselostetun lainkohdan nojalla maaliskuun 24 päivänä 1932 oli kieltänyt yhdistyksen toiminnan jatkamisen. Kielolle oli Lapuan y. m. pitäjän käräjäkunnan kihlakunnanoikeus toukokuun 28 päivänä 1932 antanut vahvistuksen. Yhdistykselle toimitetun haasteen perusteella vaadittiin sitten samassa kihlakunnanoikeudessa Lapuan Liike r. y. n lakkauttamista, mutta asiassa ei vielä ole annettu päätöstä, vaan kihlakunnanoikeus on jäänyt odottamaan Korkeimman oikeuden ratkaisua Mäntsälän kapinaliikkeestä syytettyjä vastaan käydyssä oikeusjutussa.

Mutta kohta Mäntsälässä puhjenneen kapinaliikkeen kukistamisen jälkeen, ennenkuin sen tutkimukset edes olivat päättyneet, Hämeenlinnassa pidetyssä eräiden Lapuan Liikkeen vapaalla jalalla olevien johtajien ja muiden yhdistyksen kannattajien kokouksessa päätettiin perustaa yhdistys, jonka ilmeinen tarkoitus oli silloin jo toimintakiellon saaneen Lapuan Liike r. y. n toiminnan jatkaminen. Tämä uusi yhdistys sai nimekseen „Isänmaallinen kansanliike”. Ei voi olla pienintäkään epäilystä, etteikö „Isänmaallinen kansanliike” olisi Lapuan Liike r. y. n toiminnan jatkaja, sillä sen luonnostaan määräytyksi julistettu „johtaja” oli Lapuan Liike r. y. n puheenjohtaja, sen merkissä on Lapuan Liike r. y. n vaakuna j. n. e.

Maan hallitus ei kuitenkaan ole ryhtynyt toimenpiteisiin lainvastaisena kielletyn Lapuan Liike r. y. n toiminnan jatkamisen estämiseksi. Tämä arvattavasti johtuu siitä, että yhdistyslain mukaan väliaikaista toimintakieltoa ei voitane antaa sellaiselle yh-

distykselle, joka on perustettu toimintakiellon saaneen ja lakkautettavaksi vaaditun yhdistyksen toiminnan jatkamista varten, ennenkuin on saatu lainvoimainen tuomio yhdistyksen lakkauttamiseksi.

Kun oikeudenkäynti lakkautettavaksi vaadittua yhdistystä vastaan siksi kunnes lainvoimainen tuomio on saatu, voi kestää vuosikausia, ja kun tällä ajalla yhdistyksen toiminnan jatkajaksi perustettu uusi yhdistys voi vapaasti toimia, niin täytynee pitää selvänä, että se tarkoitus, mihin yhdistyslainmuutoksella pyritään, on jäänyt saavuttamatta.

Edelläolevan perusteella ja viitaten valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 mom. saamme asianomaisen Valtioneuvoston jäsenen vastattavaksi kunnioittaen esittää seuraavan kysymyksen:

aikooko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin sellaisen muutoksen saamiseksi yhdistyslakiin, jonka nojalla oikeusistuimen vahvistaman toimintakiellon saaneen yhdistyksen toimintaa ilmeisesti jatkamaan perustettu yhdistys voitaisiin kieltää toimimasta, samalla tavalla kuin voidaan kieltää toimimasta lakkautetun yhdistyksen toiminnan jatkaja.

Helsingissä, syyskuun 15 päivänä 1933.

Viljami Kalliokoski.	Jalo Lahdensuo.
Juhani Leppälä.	J. Koivisto.
Antti Kukkonen.	Kaarlo Hänninen.
S. Salo.	Tilda Löthman.
Ansh. Alestalo.	L. O. Hirvensalo.
Vihtori Vesterinen.	K. J. Ellilä.
P. V. Heikkinen.	Elias Tukia.
K. A. Lohi.	J. Erl. Pilppula.
Janne Koivuranta.	Kaapro Huittinen.
T. A. Janhonen.	Jooseppi Kauranen.
Heikki Vehkaoja.	Vilho H. Kivioja.
Alpo O. Luostarinen.	Matti Pitkänen.
Jussi Annala.	Uuno Hannula.
S. S. Aittoniemi.	Kalle Kämäräinen.
Eemeli Aakula.	Ville Vallas.
Anton Suurkonka.	Antti Halonen.
Antti Kemppi.	Lauri Kaijalainen.
Albin Asikainen.	M. O. Lahtela.
Akseli Brander.	T. N. Vilhula.
Emil Jutila.	Toivo Ikonen.
Lauri A. Sariola.	J. Takala.
Viljo Venho.	Väinö Kaasalainen.
E. M. Tarkkanen.	Juho Paksujalka.

Eduskunnan Herra Puhemiehelle.

Herra Puhemiehelle osoitetussa, viime syyskuun 15 päivälle päivätyssä kirjoituksessa edustaja Viljami Kalliokoski sekä 45 muuta edustajaa ovat valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi esittäneet seuraavan kysymyksen:

Aikooko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin sellaisen muutoksen aikaansaamiseksi yhdistyslakiin, jonka nojalla oikeusistuimen vahvistaman toimintakiellon saaneen yhdistyksen toimintaa ilmeisesti jatkamaan perustettu yhdistys voitaisiin kieltää toimimasta, samalla tavalla kuin voidaan kieltää toimimasta lakkautetun yhdistyksen toiminnan jatkaja?

Perustelujensa mukaan kysymys on aiheutunut siitä, että sisäasiainministeriö on maaliskuun 24 päivänä 1932 antamallaan päätöksellä kieltänyt Lapuan Liike r. y. nimisen yhdistyksen toiminnan jatkamisen toistaiseksi, minkä kiellon Lapuan pitäjän käräjäkunnan kihlakunnanoikeus on vahvistanut ja että Isänmaallinen Kansanliike r. y. nimisen yhdistyksen toimintaa, vaikka se kysymyksen tekijäin käsityksen mukaan on edellä mainitun yhdistyksen toiminnan jatkamista, ei yhdistyksistä 4 päivänä tammikuuta 1919 annetun lain 21 §:n nojalla, sellaisena kuin tämä lainkohta on 10 päivänä tammikuuta 1930 annetussa laissa, yksistään tästä syystä voida kieltää, vaan viitatus lainkohdan mukaan siihen vaadittaisiin, että Lapuan Liike r. y. olisi tuomioistuimen päätöksellä lopullisesti lakkautettu.

Arvosteltaessa edellytetyn lain muutoksen tarpeellisuutta on ollut huomattava, että sisäasiainministeriön edellä viitattu päätös johtui eräistä Lapuan Liike r. y:n johtokunnan ja valtuuskunnan Mäntsälän kapinan aikana tekemistä päätöksistä ja niitä seuranneista toimista eikä koskenut yhdistykseen kuuluvia itsenäisiä rekisteröityjä alayhdistyksiä. Näin ollen ei siis sellainen ohjelma, jonka pohjalla yhdistys sääntöjensä mukaan tarkoitti toimia, ole kieltä aiheuttanut, vaan voidaan sellaisen ohjelman pohjalla laillisestikin toimia. Kun Eduskunta oli hallituksen esityksen perusteella vuoden 1932 valtiopäivillä hyväksynyt lakiehdotuksen yhdistyksistä annetun lain muuttamisesta, mikä muutos olisi koskenut myös lain 21 §:ää, ja sanottu

lakiehdotus oli jätetty lepäämään, ei hallitus sentähden katsonut olevan syytä ottaa harkittavaksi kysymyksessä mainitun lainmuutoksen tarpeellisuutta ennenkuin lepäämään jätetyn lakiehdotuksen lopullinen kohtalo oli ratkaistu. Täysistunnossa viime lokakuun 27 päivänä Eduskunta on mainitun lakiehdotuksen hylännyt. Kuten pääministerin silloin esittämästä lausunnosta kävi ilmi, otti hallitus tämän jälkeen harkittavakseen kaikki ne muutokset, jotka yhdistyksistä annettuun lakiin voivat osoittautua tarpeellisiksi. Tänä päivänä Eduskunnalle annettussa, sanotun lain muuttamista koskevassa esityksessään hallitus on ehdottanut kysymyksessä edellytettyä lainmuutosta. Tällä lain muutoksella ei kuitenkaan tulisi olemaan taannehtivaa vaikutusta.

Helsingissä marraskuun 17 päivänä 1933.

Y. W. Puhakka.

Till Riksdagens Herr Talman!

Uti en till Herr Talmannen ställd, den 15 sistlidne september dagteeknad skrift hava riksdagsman Viljami Kalliokoski samt 45 andra riksdagsmän till besvarande av vederbörande statsrådsledamot framställt följande spörsmål:

Ärnar regeringen vidtaga åtgärder för åstadkommande av en sådan ändring av föreningslagen, att förening, som uppenbarligen bildats i syfte att fortsätta en, av domstol fastställt verksamhetsförbud underkastad förenings verksamhet, kunde förbjudas att utöva verksamhet, på sätt som fortsättande av upplöst förenings verksamhet kan förbjudas?

Spörsmålet har enligt dess motivering föränletts därav, att ministeriet för inrikesärendena genom beslut den 24 mars 1932 förbjudit Lapuan Liike r.y. benämnda förening att tillsvidare fortsätta sin verksamhet, vilket förbud blivit av häradsrätten i Lappo sockens tingslag fastställt, och att Isänmaallinen Kansanliike r.y. benämnda förenings verksamhet, oaktat den enligt spörsmålsställarnas uppfattning utgör fortsättning av förenämnda förenings verksamhet, ej på grund av 21 §

i lagen den 4 januari 1919 om föreningar, sådant detta lagrum lyder i lagen den 10 januari 1930, enbart av denna orsak kan förbjudas, utan skulle därför enligt åberopade lagrum erfordras, att föreningen Lapuan Liike r.y. vore genom domstols utslag slutligt upplöst.

Vid bedömande av den ifrågasatta lagändringens behövlighet har måst beaktas, att ministeriets för inrikesärendena ovan antydda beslut föränleddes av särskilda av föreningen Lapuan Liike r.y.s styrelse och delegation under Mäntsäläupproret fattade beslut med ty åtföljande åtgärder och icke gällde de till föreningen hörande självständigt registrerade underföreningarna. Vid sådant förhållande har alltså förbudet icke föränletts av det program, som enligt föreningens stadgar skulle utgöra grundvalen för dess verksamhet, utan kan verksamhet på grund därav också lagligen utövas. Då Riksdagen år 1932 hade på regeringens proposition godkänt ett lagförslag angående ändring av lagen om föreningar, vilken ändring skulle hava berört jämväl 21 § i lagen, och sagda lagförslag lämnats vilande, har regeringen förty ej funnit skäl att under övervägande taga behövligheten av i spörsmålet nämnda lagändring, innan det vilande lagförslaget slutliga öde avgjorts. Vid plenum den 27 sistlidne oktober har Riksdagen förkastat sagda lagförslag. Såsom av statsministerns då gjorda uttalande och framgick, tog regeringen därefter under omprövning alla de ändringar, vilka i lagen om föreningar kunna finnas påkallade. I sin denna dag till Riksdagen förelagda proposition angående ändring av sagda lag har regeringen föreslagit i spörsmålet förutsatt lagändring. Denna lagändring skulle dock ej hava retroaktiv verkan.

Helsingfors, den 9 november 1933.

Y. W. Puhakka.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momentin mukaan ei asiasta sallita keskustelua eikä tehdä päätöstä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi työttömyyskassoista, joilla on oikeus saada apurahaa valtion varoista.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 35, jota on valmistelevalisti käsitelty työväenasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 3 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 15, esitellään kolmannen käsittelyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, sen jälkeen tehdään päätös toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Eduskunta hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi maatalouskiinteistöistä saatujen tulojen verottamisesta kaupungeissa ja kauppaloissa.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 29, jota on valmistelevalisti käsitelty laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 7 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 16, esitellään kolmannen käsittelyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, sen jälkeen tehdään päätös toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Keskustelu:

Ed. Kivisalo: Viitaten tämän asian toisen käsittelyn yleiskeskustelussa esittämiini tosiasioihin ja tehostaen erikoisesti sitä jo silloinkin mainitsemaani seikkaa, että nykyiset kunnallisverolait ovat niin kelvottomat, ettei niiden ikää ole pidennettävä eikä verotuslainsäädännön kokonai-

suudessaan uudistamista viivytettävä sellaisten pikkupaikkauksia tarkoittavien lakien kautta kuin nyt esillä oleva, pyydän ehdottaa, että esilläoleva laki hylättäisiin.

Ed. Koivulahti-Lehto: Pyydän kannattaa ed. Kivisalon tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kivisalo ed. Koivulahti-Lehdon kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Kivisalon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kivisalon ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 106 jaa- ja 72 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 19.

Eduskunta on siis hyväksynyt lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrauksesta 12 päivänä maaliskuuta 1909 annetun asetuksen 67 §:n muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 36, jota on valmistelevalisti käsitelty maatalousvaliokunnan mietinnössä n:o 3 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 17, esitellään kolmannen käsittelyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, sen jälkeen tehdään päätös toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Keskustelu:

Ed. Sundström: Herra puhemies! Isänmaallisen kansanliikkeen taholta on huomautettu, että kysymyksessä olevan lakiehdotuksen mukaan työttömyyskassat tosiasiallisesti joutuisivat ...

Puhemies: Minä pyydän huomauttaa, että käsittelyn alaisena on 3) asia.

Puhuja: Pyydän anteeksi (Poistuu puhujakorokkeelta).

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta päättää hyväksyä lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi maalaiskuntain asutuslautakunnista 5 päivänä toukokuuta 1925 annetun lain 1, 8 ja 10 §:n muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 37, jota on valmistelevalisti käsitelty maatalousvaliokunnan mietinnössä n:o 4 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 18, esitellään kolmannen käsittelyyn.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n muuttamisesta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä ed. Vilhulan y. m. lak. al. n:o 3, jota on valmistelevalisti käsitelty perustuslakivaliokun-

nan mietinnössä n:o 6 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 19, esitellään kolmannen käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Heiskanen: Herra puhemies! Käsiteltäessä perustuslakivaliokunnassa ja suuressa valiokunnassa valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n muuttamista tarkoittavaa eduskunta-aloitetta, esitettiin useammaltakin taholta se käsitys, että tämä aloite ei ole saanut osakseen riittävää esivalmistusta ja että asialle olisi eduksi, jos maan hallitus valmistaisi tämän kysymyksen ja antaisi siitä eduskunnalle esityksen. Erikoisesti on vasemmiston taholta tällaisia käsityksiä esitetty, ilman että siltäkään taholta olisi tahdottu väittää, etteikö valtiopäiväjärjestyksen 88 § olisi muuttamisen tarpeessa. Vaikkakin minä puolestani olen vakuutettu siitä, että tämän pykälän muuttaminen perustuslakivaliokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen mukaisesti olisi ollut sekä oikeuden- että tarkoituksenmukainen sekä selvä ilman lisäselvityksiä, niin minä kuitenkin aion ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi hallitusta velvoittavan pönnen. Tämän teen siksi, jotta niillekin suomalaisille eduskunnan jäsenille, jotka eivät ole katsoneet vielä nyt voivansa edesauttaa valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n hyväksytyksi tulemistä tehtyjen aloitteiden mukaan, tulisi tilaisuus äänestämällä tämän pönnen puolesta viedä suomalaisuusasiaa tältä kohdalta edes kukon askeleen eteenpäin. Kun ehdotan tämän pönnen hyväksyttäväksi, niin en tee sitä antaakseni hallitukselle tilaisuutta painaa asiaa vihreän veran alle, vaan siinä toivossa, että hallitus ryhtyisi asiaa mahdollisimman nopeasti valmistelemaan, niin että lakiehdotus vielä eduskunnan tämän- tai ainakin kevätistuntokauden kuluessa ennättäisi eduskunnan käsiteltäväksi ja hyväksyttäväksi. Ellei näin tapahdu, niin kysymys täytyy uudelleen ottaa esille eduskunta-aloitteen muodossa.

Edelliseen viitaten ehdotan, herra puhemies, eduskunnan hyväksyttäväksi toivomuksen „että hallitus kiireellisesti valmistuttaisi ja antaisi eduskunnalle esityksen laiksi valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta siten, että tarpeeton kaksikielisyys tulisi eduskunnasta poistetuksi”.

Ed. Takala: Minä pyydän kannattaa ed. Heiskasen esittämää pontta.

Ed. Oksanen: Minäkin pyysin puheenvuoroa kannattaakseni ed. Heiskasen tekemää ehdotusta.

Ed. Aaltonen: Mitkään pakottavat syyt eivät vaadi valtiopäiväjärjestyksen 88 §:n muuttamista. Se aloite, mikä tässä asiassa on tehty, on syntynyt sen kielikiihkon merkeissä, jota meillä viime aikoina entistä suuremmalla ponnella on esiinloihdittu. Ne muutokset, mitä eduskunnan kielikäyttöön mahdollisesti tarvitaan, voidaan tehdä työjärjestystä muuttamalla ja siis valtiopäiväjärjestykseen muutoksia tekemättä. Hallituksen taholta on aikaisemmin myöskin ilmoitettu, että siellä parhaallaan valmistellaan esitystä kielilainsäädännöksi. Jos tällöin osoittautuu välttämättömäksi, että hallitusmuodon tai valtiopäiväjärjestyksen jotkut säännökset ovat esteenä tämän kielilainsäädännön kehittämiseksi, niin hallitus varmasti on pakotettu harkitsemaan, onko muutoksia niihinkin tehtävä. Sen vuoksi ei myöskään minkäänlaisten ponsien hyväksyminen enää tässä vaiheessa mielestäni ole tarpeellista.

Ed. von Born: Jag är av samma uppfattning som den senaste talaren, att några sakliga skäl icke kunna anföras för godkännande av en sådan kläm som här nu föreslagits. Då det dessutom enligt min uppfattning icke finnes anledning att uppmuntra framställande av dylika klämmar till godkännande i riksdagen, klämmar, vilka icke undergått behörig beredning i utskott, så anser jag så mycket mindre skäl föreligga för förslagets godkännande.

Ed. Räisänen: Kun täällä joku viikko sitten ed. Sarlin pyysi hallitukselle työrauhaa sen valmistaessa eduskunnalle esityksiä kieli-asiasta, niin, vaikka periaatteessa hyväksynkin ed. Heiskasen esityksen ja ponnin, minä antaakseni hallitukselle puolestani sen työrauhan, mitä se tarvitsee valmistaessaan esitystä kielilaisista ja ehkä näistä muistakin paragraafeista, jotka tässä asiassa tulevat kysymykseen, voin yhtyä ed. Aaltosen esitykseen ja äänestää tämän ed. Heiskasen ponnin hyväksymistä vastaan.

Ed. Kares: Minusta edellisen puhujan huolenpito hallituksen työrauhasta tässä asiassa on aivan tarpeeton. Ponsi ei yhtään häiritse hallituksen työrauhaa, kun nimenomaan hallituksen taholta on ilmoitettu, että siellä valmistetaan ehdotuksia kielilakien muutoksiksi. Minä en käsitä, millä tavalla hallitus häiriintyy, jos se lukee tämän eduskunnan ponnin, jossa sitä kehoitetaan jatkamaan tätä hyvää harrastusta kielilakien muutoksiksi.

Mitä taas tulee ed. von Bornin lausuntoon, niin myönnän, että täällä on usein valmistamattomia ponsia hyväksytty, mutta tuskin mikään ponsi on niin valmistettu kuin tämä. Täällä on nimittäin lausuttu monelta eri taholta, että hallituksen on aloite tässä asiassa otettava. Hallitus on ilmoittanut myös tekevänsä tässä ehdotuksia, niin että minusta on aivan vaaratonta eduskunnan hyväksyä tällainen ponsi. Ei se sen pitempiä valmistuksia tarvitse.

Ed. Rydman: Mitä tahtoisin vain viitata siihen, että täällä eduskunnassa on tällä hetkellä käsiteltävänä asia, joka juuri koskee työjärjestyksen muuttamista siinä mielessä, että tarpeeton kaksikielisyys voitaisiin eduskunnasta poistaa. Tämä asia on, niinkuin perustuslakivaliokunta tämän nyt käsiteltävänä olevan asian yhteydessä mietinnössään lausuu, perustuslakivaliokunnan käsiteltävänä ja minusta ei ole mitään syytä mennä tämän asian edelle ja hyväksyä sellainen ponsi, jota ed. Heiskanen nyt on ehdottanut, vaan olisi kai ensin odotettava, mitä tuloksia voidaan saavuttaa sillä ed. Pennasen ehdottamalla ponnella, johonka viittasin.

Ed. Sarlin: Pyysin puheenvuoroa lausakseni suunnilleen sen, minkä ed. Rydman jo on lausunut, ja samalla huomauttaakseni siitä, että siitä huolimatta, että eduskunnalle tarjottiin tilaisuutta allekirjoittaneen ja ed. Rydmanin aloitteesta järjestää asiat niin, että tällaisia äkillisiä ponsia, joilla ei ole mitään valmistelua takanaan, ei yhdeltä kuulemalta olisi pakko joko hyväksyä tai hylätä. Eduskunta aloitteen hylkäsi joten tälläkään kertaa, minun käsitykseni mukaisesti, ei ole syytä mennä tällaisia ponsia hyväksymään.

Ed. Heiskanen: Minä vain pyytäisin huomauttaa ensinnäkin ed. Räisäselle, ettei tässä, jos halutaan suomalaisuuden asiaa ajaa, pelkät teoriat riitä, vaan meidän täytyy myöskin käytännössä jotain toimia. Ja tässä minun nähdäkseni olisi eduskunnalla yksi muoto toimia käytännössä. Se ei minusta millään tavalla vaarantaisi hallituksen työrauhaa, kuten täällä on huomautettu, vaan hallitus saisi näitä asioita yhä edelleen kehittää; minkä ponsi ehkä toivon mukaan aiheuttaisi, olisi kai se, että hallitus ehkä nykyistä nopeammassa tempossa näitä asioita, kuten suotavaa olisi, tulisi käsittelemään.

Kun viitattiin täällä ed. Sarlinin antamaan lupaukseen hallituksen puolesta, niin siinä puheenvuorossa kai ei mainittu mitään valtiopäiväjärjestykseen mahdollisesti hallituksen taholta tehtävistä muutoksista, joten ilman eduskunnan toivomuspontta, tämä kysymys kaiken todennäköisyyden mukaan jää hallituksessa käsiteltävä tai ainakin muutosehdotusta vaille.

Kun täällä on mainittu siitä, että työjärjestykseen on ehdotettu muutoksia ja että ne tulee aikanaan perustuslakivaliokunnassa esille, niin ensinnäkin pyytäisin huomauttaa, että taitaa kestää siellä koko kauan, ennenkuin tämä asia tulee esille, mahdollisesti ehkä koko kevään, joka tapauksessa kevätpuolelle. Ja taasen työjärjestyksessä ehdotetaan vain sellaisia muutoksia, mitkä ovat mahdollisia ilman valtiopäiväjärjestyksen muuttamista. Kun tässä nyt ehdotetaan ponsi, jossa hallitusta kehoitetaan valtiopäiväjärjestystä muuttamaan tässä suhteessa, niin ei se millään tavalla ole ristiriidassa sen kanssa, että eduskunta samanaikaisesti käsittelee eduskunnan työjärjestyksen muuttamista.

Ed. Pennanen: Minä olen jo kerran aikaisemmassa istunnossa joutunut sanomaan, että pysyn siinä, minkä olen allekirjoittanut, enkä katso velvollisuudekseni samoilla valtiopäivillä panna puumerkkiä kahdenlaiseen päätökseen. Minä jätän entisten eduskunnan esittämien ponsien nojalla ja hallituksen oman harrastuksen nojalla hallituksen harkittavaksi, tarvitaanko muutoksia valtiopäiväjärjestyksen 88 §:ään ja minkälaisia muutoksia. Ed. Heiskasen ehdottama ponsi on siinä suhteessa avonainen, ettei siinä puhuta muuta kuin tarpeet-

toman kaksikielisyyden poistamisesta. Kenties hänen mielestään on se poistettava sillä tavalla juuri, kuin äskettäin käsitellyssä vastalauseessa on ehdotettu. Minä arvelen, ettei ainakaan nykyinen hallitus sentään ihan semmoiseen ehdotukseen mene. Minä tulen äänestämään ed. Heiskasen ponsiehdotusta vastaan, kuten sanoin, siitä syystä, että minä en kahdenlaista pontta samoilla valtiopäivillä allekirjoita.

Ed. Junnila: Minusta ed. Heiskasen ponsiehdotus on aivan vaaraton ja eduskunta voi aivan hyvällä syyllä tämän tapaisen toivomuksen hallitukselle esittää. Se on mielestäni vähin, mitä eduskunta tällä hetkellä voi asiassa tehdä.

Ed. Aaltonen: Ed. Heiskaselta pyytäisin tiedustella, millä tavalla tällaisen ponsien hyväksyminen käytännössä edistäisi eduskunnan tarpeettoman kaksikielisyyden poistamista. Jos käytännöllisiin tuloksiin tahdotaan päästä, silloin kai on kuljettava sitä linjaa, jota ed. Pennanen on suositellut, nim. tekemällä muutoksia eduskunnan työjärjestykseen.

Ed. Heiskanen: Ed. Aaltoselle pyytäisin vain huomauttaa, että hänen kysymystään minä en ollenkaan ymmärrä. Totta kai tällainen toivomus hallitukselle vie tätä asiaa myöskin käytännössä eteenpäin, sillä siten hallitus joutuu kiinnittämään tähän kysymykseen huomiota, jota se tuskin muussa tapauksessa tekisi. Ja taas työjärjestyksen puitteissa ei päästä niin pitkälle kaksikielisyyden poistamisessa eduskunnasta kuin mitä suotavaa käytännön ja tarkoituksenmukaisuuden kannalta olisi. Paitsi nämä käytännölliset syyt, niin tietysti tässä on tärkeitä periaatteellisia syitä, jotka vaativat kajoamaan myös valtiopäiväjärjestykseen.

Aikaisempaan ed. Aaltosen puheenvuoroon, jossa huomautettiin kielikiellosta, pyytäisin huomauttaa, että tässä maassa kyllä näkyy olevan kielikielloa, mutta se on yksinomaan ruotsalaisella taholla. Ehkä toisessa yhteydessä pyydän saada esittää eräitä sitaatteja siitä, mitä siellä on näiden kysymysten yhteydessä esitetty. Silloin ed. Aaltonen voi nähdä, millä taholla on kiihkoa näiden kysymysten ratkaisemisessa.

Ed. Pitkänen: Ed. Räisäsen lausunnon johdosta, kun hän tahtoo hallitukselle varata työrauhaa, tämän kaksikielisyyden poistamisen suhteen, on sanottava, että hallituksella, minun käsitykseni mukaan, on liiaksikin työrauhaa. Sitä todistaa se esitysten tulva, jota hallitus syyttää eduskuntaan ja ovat ne monetkin vähemmän tarpeellisia ja vieläpä ehkä tarpeettomiaakin. Käsitykseni mukaan hallitus häiritsee eduskunnan työrauhaa, kun ei anna tulla niiden asioiden esille, joita välttämättömästi tämän eduskunnan tarvitsisi käsitellä. Näillä pienillä jonninjoutavilla aloitteilla, joita valiokunnat joutuvat käsittelemään viikko viikon perästä, todellakin hallitus häiritsee eduskunnan työrauhaa.

Ed. Haktila: Kyllä ne aloitteentekijät, jotka haluavat laatia pönten, ovat siinä suhteessa oikeassa, että suuressa valiokunnassa kävi eittämättömän selvästi ilmi, että perustuslakialoitteita ei olisi tehtävä niin hatarasti, kuin tässä tapauksessa on tapahtunut. Suuressa valiokunnassa katsottiin mahdottomaksi korjata asiaa edes lähettämällä se jaostoon ja sen vuoksi siellä hylättiin ehdotus asian lähettamisestä jaostoon sekä samoin aloitteen pohjalla tehty vastalause. Kyllä asia mielestäni on oikealla tolalla silloin kuin perustuslain muuttamista koskevat asiat valmistellaan huolellisesti ja perusteellisesti hallituksen taholta. Minun mielestäni kuitenkin riittäisi maalaisliitolle tällä kertaa se että ovat tällä puutteellisella aloitteellaan saavuttaneet niin suunnattoman taktillisen voiton, kuin he ovat saavuttaneet siinä, että saivat koko isänmaallisen kansanliikkeen ryhmän, Lapuan liikkeen jatkajan, yhtymään heihin vastoin selvää kolme vuotta sitten hyväksyttyä ohjelmaansa. Silloin kaikki kyntäjät saivat puhua mitä kieltä hyvänsä. Nyt Suomen eräiden kyntäjien osa, ruotsinkieliltä puhuvat, eivät saa enää käyttää edes omaa äidinkieltään ollessaan näiden ruotsinkieliltä puhuvien kyntäjien edustajina täällä maan parlamentissa. Minulla on syytä vilpittömästi onnitella maalaisliittoa tästä tavattoman suuresta taktillisesta voitosta (Keskustasta: Kiitos!).

Ed. Heiskanen: Ed. Haktilalle pyytäisin vain huomauttaa, että tosiaankin va-

litettavasti perustuslakivaliokunnassa tämä aloite tuli liian puutteellisesti käsitellyksi, ja siihen suhtauduttiin juuri vasemmiston taholta aivan liian ylimielisesti, se täytyy täällä perustuslakivaliokunnan jäsenenäkin tunnustaa. Muuten, mitä kannatuksen saantiin tulee, niin minun nähdäkseni maalaisliitolle on näissä suomalaisuusasioissa samantekevää, mistä tulevat lisäänet. Maalaisliitto yksikseen ei saa näitä asioita läpi. Se ajaa niitä vakavassa mielessä. Tulkooppa sitten ääniä oikealta tai vasemmalta, niin lain hyväksytyksi tulemiseen nähden se on sama. Pääasia on, että enemmistö tulee, ja ennemmin tai myöhemmin se tulee.

Ed. V. Annala: Ed. Haktilalle pyydän vain huomauttaa, että isänmaallinen kansanliike ei ole ottanut ohjelmaansa maalaisliitolta enempää kuin se on velvolinen noudattamaan sitä ohjelmaa, jonka Lapuan liike aikoinansa on hyväksynyt. Isänmaallinen kansanliike on oma liikkeensä ja sillä on oma ohjelmansa, jota se ajaa riippumatta lainkaan siitä, millaista ohjelmaa maalaisliitto ajaa. Tässä tapauksessa minä asiallisista syistä katson voivani yhtyä ed. Heiskasen ponsiehdotukseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Heiskanen ed. Takalan y. m. kannattamana ehdottanut eduskunnan hyväksyttäväksi toivomuksen, „että hallitus kiireellisesti valmistuttaisi ja antaisi eduskunnalle esityksen laiksi valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta siten, että tarpeeton kaksikielisyys eduskunnassa tulisi poistetuksi”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Heiskasen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Eduskunta päättää pysyä toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Nyt tulee äänestettäväksi ed. Heiskasen ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ed. Heiskasen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on sanottu ehdotus hylätty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 79 jaa- ja 109 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 10.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Heiskanen: Pyydän avointa äänestystä.

Puhemies: Avointa äänestystä on pyydetty. Kehotan niitä edustajia, jotka kannattavat avointa äänestystä, nousemaan seisalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Avoin äänestys tulee toimitettavaksi.

Sihteeri lukee äänestysesityksen uudelleen.

„Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aakula, Aittoniemi, Ala-Kulju, Ales-talo, Annala, V., Arffman, Asikainen, Böök, Ellilä, Forstadius, Halonen, A., Hannula, Hautala, Heikkinen, Heiskanen, Hirvensalo, Honka, Honkala, Horelli, Huit-tinen, Ikonen, Janhonen, Junnila, Jutila, Kaasalainen, Kaijalainen, Kalliokoski, Ka-res, Karvetti, Kauranen, Kemppe Kesti, Kivioja, Koivisto, Koivuranta, Korvenoja, Kukkonen, Kämäräinen, Lahdensuo, Lah-tela, Lampinen, Lehtonen, Leiwo, Leppälä, Linkomies, Lohi, Luostarinen, Löthman, Miikki, Nikkola, Oksanen, Oulasmaa, Pak-sujalka, Pilppula, Pitkänen, Pohjala, Ran-tanen, Riipinen, Rytinki, Salo, Schildt, Si-mojoki, Soini, Soininen, Somersalo, Sund-ström, Suurkonen, Takala, Tapaninen, Tarkkanen, Tukia, Tuomivaara, Vaarama, Wainio, Vallas, Vehkaoja, Venho, Vesteri-nen, Vilhula ja Virkkunen.

„Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Aarniokoski, Aattela, Ampuja, Andersson, von Born, Brander, Bryggari, Colliander, Erkkö, Eskola, Estlander, Fa-gerholm, Fränti, Furuholm, Haga, Hak-

kila, Halonen, T., Harvala, Heiniö, Hele-nelund, Helo, Herrala, Hildén, Huotari, Hämäläinen, Inkilä, Jacobsson, Jern, Joki-nen, Kanerva, Kettunen, Kivimäki, Kivi-salo, Koivulahti-Lehto, Komu, Koponen, Kosonen, Kujala, Kullberg, Kulovaara, Kuusisto, Kääriäinen, Lastu, Lehtokoski, Lepistö, Lindman, Lindström, Linna, Lon-kainen, Lumijärvi, Lumme, Malkamäki, Malmivuori, Mangs, Marttila, Mattsson, Meriläinen, Metsäranta, Mustasilta, Mäke-läinen, Nymä, Oksala, Pajunen, Palm-gren, Pekkala, Peltonen, Pennanen, Pent-tala, Perho, Pesonen, Puittinen, Pärssinen, Rantala, Reinikainen, Rydman, Ryömä, Räisänen, Salmenoja, Salonen, Sarlin, Ser-gelius, Setälä, Sinisalo, Sirén, Sjöblom, Suokas, Sventorzetski, Syrjänen, Särkkä, Söderhjelm, Tanner, Toivola, Toivonen, Tolonen, Turkia, Turkka, Tyrni, Valta, Welling, Wenman, Wickman, Wiik, Voion-maa, Väisänen, Åhlström, Östenson ja Ös-terholm.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat 10 edustajaa:

Annala, J., von Frenckell, Hiltunen, Hänninen, Hästbacka, Kivenoja, Mantere, Moilanen, Paasivuori ja Sariola.

Puhemies: Avoimessa äänestyksessä on annettu 80 jaa- ja 108 ei-ääntä.

Eduskunta on siis hylännyt ed. Heiska-sen ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus eläinsuojelulaiksi.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 20 ja otetaan toiseen käsitte-lyyn siinä sekä talousvaliokunnan mie-tinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty hal-lituksen esitys n:o 23, joka sisältää yllä-mainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsitellyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 20.

Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu; sen jälkeen käydään lakiehdotuksen yksi-tyiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Reinikainen: Suuri valiokunta on pääasiallisesti yhtynyt talousvaliokunnan mietintöön niissäkin kohdin, joissa talousvaliokunta oli aivan eri kannalla kuin hallitus. Valiokunta on kuitenkin tehnyt muutamia pieniä sekä asiallisia että muodollisia muutoksia. Tärkein asiallinen muutos sisältyy 2 §:n uuteen momenttiin, joka kuuluu: „Hevosen hännän typistäminen häntäluusta lihaksia tai jänteitä katkaisemalla on kielletty.” Se merkitsee sitä, että tässä maassa kerta kaikkiaan hevosen hännän leikkaaminen on kielletty. Valiokunta on sillä kannalla, että koiran hännän, lehmän ja kissan hännän saapi leikata kuka hyvänsä ja milloin hyvänsä, mutta hevosen häntää ei saa leikata edes eläinlääkärinkään, kuten talousvaliokunta oli ehdottanut. Suuri valiokunta ei perustele tavallisesti kantaansa. Minä huomasin, että suuren valiokunnan puheenjohtaja pyysi puheenvuoron ja pian eduskunta saapi kuulla millä perusteella tällainen ihmeellinen säädös on tähän lakiin pantu (Ed. Kalliokoski: Oikein!). Minä luulen etukäteen, että se on tullut sen evästyksen perusteella, jonka täällä ed. Bööck esitti, jossa hän esitti tämän saman ajatuksen. Hän perusteli tätä ajatusta sillä, että hevonen tarvitsee häntäänsä ajaakseen pois karpäsiä (Eduskunnassa hilpeyttä), mutta jos tähän pyritään, niin silloin pitäisi säätää, ettei hevosen hännän jouhia saa leikata. Jos hevosen hännän jouhia saa leikata niin minä luulen, että sillä tyngällä, joka jää jällelle, on hyvin vaikea karpäsiä ajaa pois (Eduskunnassa naurua). Ja ehkä tullaan sanomaan lisäksi, että tämä ei kiellä hevosen hännän leikkaamista, kirurgista leikkaamista, kuten eräs suuren valiokunnan jäsen sanoi. Tämä koskee ainoastaan loistohevosen hännän leikkaamista. Eläinlääkärit ovat soittaneet ja kysyneet minulta, eikö siis tästä lähin saa leikata hevosen häntää, joka synnymäisesti ei ole suora. Tämä täytyy siis leikata, ei sairauden tähden, mutta kauneussyistä. Kun ihmisille saa tehdä kauneussyistä vaikka minkälaisia leikkauksia ja kuten sanoin, kissalta ja koiralta saa leikata hännän kuka hyvänsä ja miten hyvänsä, niin ei minusta voi tehdä näin suurta poikkeusta hevoseen nähden (Kes-

kustasta: Ihmiseltä kysytään lupa!). — — — Ihmiseltä kysytään lupa, mutta hevoselta ei voida kysyä lupaa. Eihän voi kissalta eikä koiraltakaan kysyä lupaa.

Minulle on sanottu, että suuressa valiokunnassa ja jaostossa, jossa minä olin asian tuntijana, oli voimakkaana sellainen käsitys, että koirankaan häntää ei saa leikata, mutta silloin sanottiin, että joskus on mahdollonta käyttää koiraa metsästyksessä ja silloin tehtiin koiriin nähden poikkeus. Mutta me tiedämme, että enemmistö niistä koirista, joilta on häntä leikattu ja jotka kulkevat rouvien perässä, eivät mene sen pitemmälle metsään kuin Esplanaadin puistoon ja että on siis määräämässä kauneussyt niiden hännän leikkaamiseen. Tämä osoittaa, kuten huomautin aikaisemmin, että kun käydään säätämään laki, jossa kauniita aatteita koetetaan lain avulla sovelluttaa elämään, niin siitä helposti johdutaan siihen, että tunteille annetaan liian suuri vaikutus ja ei asiaa järjellä ajatella loppuun saakka.

Kun nyt kerran tässä maassa saavat kulkea sellaisetkin hevoset, joilla häntä on leikattu — muutamilla ulkomaalaisilla on kuulemma sellaisia rotuhevosia, joiden rotuominaisuuksiin kuuluu, että niiden häntäjänneet on jollakulla tavalla leikattu — niin minun käsittääkseni on turhaa sitä kieltää, kun se ei ole eläinrääkkäystä. Minulle päinvastoin ovat eläinlääkärit sanoneet, että m. m. karpästen poistaminen on paljon helpompaa m. m. silloin kun häntä on leikattu. Otin siitä tänään viimeksi selvän parilta eläinlääkäriltä. Ja pyydän huomauttaa, että maatalousministeriön eläinlääkintöosaston johtaja ihmetteli tätä suuren valiokunnan kantaa.

Lisäksi on valiokunta tehnyt sellaisen muutoksen tähän samaan pykälään, että se kieltää piikkikannusten käyttämisen. No, meidän tiedämme, että tällaisia kauniita asioita tähän lakiin voitaisiin luetella vaikka minkä verran hyvänsä. Niitä ei tarvita sentähden, että tämä laki antaa itsestään tarpeeksi suuren vallan, jos jonkinlaista esinettä käytetään väärin eläinrääkkäykseen. Ja toiseksi tämä piikkikannusten käyttäminen on tavattoman harvinaista. Sitä ei juuri sotaväessä käytetä ollenkaan. Minä kysyin yleisesikunnalta tätä ja minulle ilmoitettiin että sitä sotaväessä jossakin ta-

pauksessa käytetään, mutta se on harvinaista. Minusta turhaa oli tällaista pykälää panna, mutta eihän se vahingoitakaan.

Suuri valiokunta on sitten lisäksi 4 §:ään tehnyt muutoksen, jossa se, niin sanoakseni, laventaa juutalaisten oikeutta teurastukseen nähden. Ja lisäksi se on sitä vähän jollakin tavalla stiliseerannut. Käsittäakseni se on vähäpätöinen asia, samoin kuin myös nämä muut muodolliset muutokset, joita valiokunta on tehnyt. Käsittäakseni nämä muodolliset muutokset eivät myöskään ole parantaneet talousvaliokunnan mietintöä. Talousvaliokunnan mietintöön on otettu muutamia lisämomentteja, joista talousvaliokunnan mietinnössä huomauteetaan, että ne ovat tarpeettomia. Ja on parempi kirjoittaa laki lyhykäsesti kuin pitkästi, jos sitä ei kaipaakaan. Mutta kun ne tänne on kerran kirjoitettu taas uudestaan, niin minun käsittäakseni ne voivat siellä olla. Muuten tämä mietintö voidaan hyväksyä suuren valiokunnan ehdotuksen mukaisesti. Mutta minä sallisin hevosen hännän leikkaamisen.

Ed. Kalliokoski: Herra puhemies! Olin tosiaankin aikonut vähän selostaa niitä muutoksia, joita suuri valiokunta on talousvaliokunnan mietintöön tehnyt, niin kuin ed. Reinikainen edellisessä puheenvuorossaan otaksuikin. Ennen näihin selostuksiin ryhtymistäni tahdon kuitenkin todeta, että mielestäni ed. Reinikainen on käsittänyt valiokunnan puheenjohtajan tehtävän sillä tavalla, että hänen velvollisuutensa on kaikissa vaiheissa urhoollisesti puolustaa valiokunnan mietintöä, eikä ole lupa tunnustaa niitä mahdollisia korjauksiakaan, joita siihen on saatettu myöhäisemmässä käsittelyssä tehdä. Minä kuitenkin olen joskus joutunut taistelemaan oman valiokuntani ehdotuksia vastaan ja siis pidän mahdollisena omasta puolestani kyllä arvostella suuren valiokunnan työtä, ja sallin, että muutkin sitä arvostelevat.

Niinkuin ed. Reinikainen aivan oikein huomautti, ovat tärkeimmät suuren valiokunnan esittämät muutokset 2 ja 4 §:ssä. Lisäksi suuri valiokunta on ehdottanut lakiin otettavaksi uuden 11 §:n, joka tulisi kuulumaan: „Tarkemmat määräykset tämän lain soveltamisesta annetaan asetuksella.” Näiden muutosesitysten johdosta nyt sitten lyhyesti muutama sana.

Mitä tulee ensimmäiseen suuren valiokunnan ehdottamaan muutokseen, joka koskee hevosen hännän typistämistä häntäluustoa, lihaksia tai jänteitä katkaisemalla, niin tähän muutokseen on suuren valiokunnan mielestä ollut perusteltu aihe, vaikka kysymys ei olekaan lukuisista tapauksista, sen vuoksi, että sen asiantuntemuksen nojalla, joka oli suuren valiokunnan jaoston käytettävissä, ei ole voitu osoittaa ainoatakaan sellaista tapausta, jossa käytännöllinen tarve vaatisi hevosen hännän katkaisemista ja että yksinomaan kauneussyyt ovat tekijöinä silloin, kun hevosen hännän katkaisemistoimitukseen ryhdytään. Mitä tulee siihen, että tällainen säännös kieltäisi hevosen häntää leikkaamasta sellaisessa tapauksessa, että hännässä on joku synnynnäinen vika, se minun käsitykseni mukaan on ehdottomasti saivartelua, eikä sellaista tulkintaa laille mitenkään voida antaa. Silloinhan voitaisiin asiat tulkita niin, että kun yleensä lailla kielletään sattumasta ihmisen ruumiiseen, niin ei lääkäriellä olisi oikeutta suorittaa ihmiselle leikkausta, koska ihmiseen puukolla sattuminen on lailla kielletty. Se on samantapaista. Nämä ovat täysin verrannollisia toisiinsa silloin, jos on kysymys leikkauksen toimittamisesta hevosen hännässä siinä olevan synnynnäisen vian tai sellaisen sairauden takia, joka vaatii kirurgista hoitoa.

Ed. Reinikainen yritti tehdä naurettavaksi tämän lisäyksen, jonka suuri valiokunta on tähän 2 §:ään ottanut, osoittamalla m. m., että tällä tavoin asetetaan hevosen häntä melko tavalla eri asemaan kuin muiden eläinten hännät. No, sillä tavalla asian ottamalla sen voi tehdä naurettavaksi, mutta ei talousvaliokunta vapaudu tästä samasta virheestä, koska sekin on esittänyt lakiin otettavaksi erikoisen pykälän hevosen häntää varten, eikä silläkään ollut ehdotuksessaan mitään erikoissäännöstä muiden eläinten häntiä varten. Näin ollen oli olemassa aivan samanlainen epäloogillisuus talousvaliokunnan ehdotuksessa tässä suhteessa, vaikkakin sillä oli hiukan toisenlaiset säännökset hevosen hännän kohtelusta, niin sanoakseni, kuin suuri valiokunta ehdottaa, mutta poikkeusasemaan sekin oli pannut hevosen hännän.

No niin. Siis tämä lisäys on lakiin katsottu voitavan ottaa sen vuoksi, ettei ole, kuten jo sanoin, minkäänlaista käytännöllistä tarvetta, joka vaatisi hevosen hännän

katkaisemista luustoon, lihaksiin, tai jän-teisiin sattumalla, kun sen sijaan esitettiin ainakin metsästysoloja tuntevien jaoston jäsenten taholta mielestäni täysin perusteltuja väitöksiä, jotta koiriin nähden joskus ihan käytännölliset tarpeet sellaista saattavat vaatia. Että tätä kieltä ei ole ulotettu muihin eläimiin kohdistuvaksi, riippuu yksinomaan siitä, että käytännössä ei ole sellaista tavattu, että esim. lehmän häntä, josta ed. Reinikainen on maininnut, katkaistaisiin. Lehmät yleensä, tietääkseni, saavat pitää häntänsä, mutta hevosen häntä ei ole käytännössä samalla tavalla suojattu (Eduskunnasta: Entäs koirat!). Koirista minä jo mainitsin, että osoitettiin, kuinka metsästyksessä väliin käytännölliset seikat vaativat, että koiran hännän tulee olla katkaistuna. Minä en kykene sitä arvostelemaan, mutta luotan muihin (Vasemmalta: Täytyykö nyt kissain häntäkin katkaista välttämättä!). Mielestäni tällainen säännös on täydellisesti sopusoinnussa sen periaatteen kanssa, joka sisältyy lakiehdotuksen 1 §:ään, jonka mukaan eläintä on niin kohdeltava, että sille ei tuoteta tarpeetonta kärsimystä. Ja sellaista ehdottomasti tuotetaan eläimille, jonka häntä katkaistaan sillä tavoin kuin laki tässä muodossa nyt kieltää katkaisemasta, koska sellaista tuskan tuottamista ei mikään käytännöllinen tarve vaadi.

Piikkikannusten käyttäminen katsotaan voitavan kieltää senvuoksi, että näitä ei käytännössä enää tarvita, vaikka toisinaan tapaa varsinkin yksityisratsastajia, jotka kurittavat hevosiaan piikkikannuksilla. Niiden käyttäminen katsotaan epäinhimilliseksi, kun sen sijaan katsotaan, että siihen nopeuteen, jonka saavuttamiseksi näitä hevoselle käytetään, päästään tuskattomammin ja eläimelle vauriota tuottamatta esimerkiksi piiskaa käyttämällä, jonkalainen ratsastuksessa säännöllisesti tulee kysymykseen.

Sitten suuri valiokunta ehdotti tähän 2 §:ään otettavaksi takaisin talousvaliokunnan siitä poistaman 2 momentin. Se katsotaan olevan selvempi, jos tämä poistettu momentti palautetaan pykälään, kuin se on talousvaliokunnan ehdottamassa muodossa.

Tulen sitten 4 §:ään. Sen jälkimmäisessä lauseessa on suuri valiokunta ehdottanut perusteeksi sille poikkeukselle, jonka tämä

lause sallii käytännössä olevasta yleisestä teurastustavasta, perusteeksi sille vaadittavan, että tällaisen poikkeuksen myöntäminen saattaa tulla kysymykseen vain uskonnollisista syistä. Ed. Reinikainen on täällä esittänyt sellaisen käsityksen, että suuri valiokunta on laajentanut juutalaisten oikeutta teurastaa oman tapansa mukaan eläimiä. Minun käsitykseni asiasta on se, että kysymyksessä ei ole tämän oikeuden laajentaminen. Kysymys on vain siitä, että on tahdottu laissa suoraan sanoa, minkävuoksi tällainen poikkeus yleisestä säännöstä sallitaan. Tätä että syy sanotaan ei suinkaan ole pidetty oikeuden laajentamisena. Mitä muuten tähän säännökseen tulee, on se suuren valiokunnan ehdottamassa muodossa juutalaisten käyttämään teurastustapaan nähden enemmän supistava kuin laajentava, jos ehdotusta vertaa talousvaliokunnan ehdotukseen. Tässä nimittäin määrätään, että teurastamo, jossa tällainen teurastaminen tapahtuu, valvovan eläinlääkärin tulee olla henkilökohtaisesti teurastuksessa saapuvilla silloin kuin tällaista teurastustapaa käytetään ja tällaista säännöstä ei ollut talousvaliokunnan ehdotuksessa. Tällaisen säännöksen ottaminen tähän mielestämme antaa suuremman turvallisuuden kuin muuten olisi asian laita, siitä, että tässä juutalaisten rituaalin mukaisessa teurastuksessa ei harjoiteta eläinrääkkäystä. Tämän pykälän suhteen on eläinsuojeluväen taholta huomautettu, jotta olisi pitänyt tässä säätää maatalousministeriölle ei ainoastaan oikeus hyväksyä se teurastamo, jossa tällainen teurastaminen saattaa tulla kysymykseen, vaan myös valta antaa lähempiä ohjeita siitä, miten tällaisen teurastuksen tulee tapahtua. Kun olen tätä kysymystä suuren valiokunnan käsittelyn jälkeen harkinnut, on minusta kuitenkin tuntunut siltä, että kun lakiin on otettu uusi 11 §, joka jättää tarkempien määräysten antamisen asetuksella tehtäväksi, voidaan tässäkin ehkä esiintyvä puute järjestää asetusteitse ja asetuksella säätää mahdollisesti tarvittavat yksityiskohtaiset säännökset, joita puheenalaisen rituaalin mukaan teurastuksen tapahtuessa sen lisäksi, mitä laki siitä sanoo, on huomioon otettava.

Tämän 4 §:n yhteydessä on huomautettu myöskin siitä, että suuri valiokunta on saattanut mennä liian pitkälle tämän pykä-

län 3 momentissa, kun se on jättänyt kaiken siipikarjan teurastamista koskevan lainsäädännön asetuksella annettavaksi. Tuntuu kuitenkin siltä, että tällaiseen menettelyyn on ollut käytännöllisiä ja perusteltuja syitä, koska muuten olisi saatettu joutua sellaiseen tilanteeseen, että samassa taloudessa olisi ollut noudatettava erilaista menettelytapaa kotitaloudessa käytettävän ja myytäväksi käytettävän siipikarjan teurastamisen suhteen. Varsinkin näytti olevan vaikeata pysyttää säännös siinä muodossa, kuin talousvaliokunta sitä oli ehdottanut, jolloinka maasta vietävän siipikarjan teurastaminen olisi jäänyt asetuksen varaan ja muun siipikarjan teurastuksessa olisi ollut noudatettava lain säännöksiä.

Kun meillä tosiaankin on syytä edellyttää, niinkuin eläinsuojeluväki suuren valiokunnan jaostolle jätetyssä kirjelmässä edellytti, että lähiaikoina saadaan maahan „valistunut maatalousministeri”, niin ei minusta ole vaaraa jättää siipikarjan teurastusta koskevia säännöksiä asetuksella annettavaksi.

Uusi 11 §, joka sisältää säännöksen siitä, että tarkemmat määräykset tämän lain soveltamisesta annetaan asetuksella, on katsottu tarpeelliseksi m. m. sen vuoksi, että laki ei sisällä yksityiskohtaisia säännöksiä siitä, miten esim. teurastettavan eläimen tainnuttamisen tulee tapahtua. Saattaa sitäpaitsi olla muitakin sellaisia yksityiskohtia, joiden säätäminen asetuksella myöhemmin osoittautuu tarkoituksenmukaiseksi, ja sen vuoksi suuri valiokunta harkitsi tarpeelliseksi ehdottaa lakiin otettavaksi uuden 11 pykälän.

Mitä yleensä lakiesitykseen siinä muodossa, kuin suuri valiokunta sen nyt ehdottaa hyväksyttäväksi, tulee, niin olen sitä mieltä, että se voidaan hyväksyä ja että se suurin piirtein vastannee käytännöllistä tarvetta ja samalla toteuttaa lain 1 §:n säännöstä niin pitkälle, kuin se käytännöllisissä oloissa ja käytännöllisen elämän tarpeita syrjäyttämättä on mahdollista. Selvää on, että 1 §:n säännöstä ei voida täydellisesti toteuttaa, sillä käytännöllisen elämän vaatimukset, varsinkin kaupaksitoimitettavien ja maailmanmarkkinoille lähetettävien eläinten teurastamiseen nähden, saattavat vaihdella nopeasti, ja vaikeaa on lainsäädäntöä saada niin jous-

tavaksi, jotta se toisaalla turvaisi käytännöllisen elämän tarpeet ja toisaalla täydellisesti ja ehdottomasti suojaisi eläimet tarpeettomilta kärsimyksiltä.

Ed. Pohjala: Kyllä minustakin tuntuu, kun eläinsuojelulakia lähdetään laatimaan, ettei tämän puitteissa voisi yhtä eläintä asettaa edullisempaan asemaan kuin toistakaan, sillä emmehän me tiedä, kumpi kidutettaessa kärsii enemmän lammas vai kohevonen, ja siksi minusta tuntuu oudolta, että hevonen suuren valiokunnan lausunnon mukaan häntänsä suhteen pääsee tässä etualalle. Minä toivon nyt kuitenkin, ettei kukaan keksi sellaista muotia, että lehmenkin häntiä ruvettaisiin leikkaamaan. Olen kyllä sillä kannalla, että jokaisen eläimen pitäisi saada pitää häntänsä, sillä on kuitenkin määrätty eläintä suojeleva merkitys ja maalaisena en kaupunkilaisten omituista muotia tässä kohden ymmärrä. Mutta koska kerran suuren valiokunnan mietintö asettaa edes hevosen häntänsä puolesta suojelun alaiseksi, niin minä täydellisesti yhdyn tässä kohdassa suuren valiokunnan mietintöön ja olen iloinen siitä, että edes tämä parannus on siellä aikaan-saatu.

Mitä sitten tulee 4 §:ään, niin minä katson, että tässä suhteessa on vähän, sanoin-sinko, huononnettu talousvaliokunnan mietintöä. Ensiksikin on otettava huomioon, että lait, joissa puhutaan juutalaisesta teurastustavasta, eivät koske suoranaisesti uskontoa. Nämä lait Palestiinassa laadittiin hygienisistä syistä, kansan terveyden säilyttämiseksi, siksi, että ilmasto oli lämmin ja siihen aikaan ei jääkoneita vielä ollut käytännössä, niinkuin nyt. Puolestani katson, että nykyiset olot jo edellyttävät sen, että lihaa voidaan säilyttää pilaantumattomana ilman tällaista teurastustapaa. Ja siksi, kuten sanoin, koska tämä pykälä on mielestäni huonontunut siinä muodossa, että nyt suuren valiokunnan mietinnön perusteella juutalaisillakin on oikeus perustaa omia teurastamoitaan täällä ja laillistuttaa omat juutalaiset eläinlääkäriinsä, niin minä katsoisin asiain näin ollen, että tämä 4 §:n ensimmäinen momentti kuuluisi seuraavasti: „Kotieläimen teurastaminen muulla tavoin kuin eläimen välittömästi ennen veren laskemista tapahtuvan tainnuttamisen jälkeen, olkoon kielletty.” Näin

ollen yhdyn kannattamaan hallituksen esitystä tässä kohden.

Ed. Schildt: Ed. Kalliokosken käyttämän puheenvuoron vuoksi luovun.

Ed. Kemppi: Lakiehdotuksen ensimmäisessä käsittelyssä olin tilaisuudessa selostamaan niitä muutoksia, mitä talousvaliokunta oli tehnyt hallituksen esityksen eläinsuojelulakiesitykseen ja tehnyt ne siitä syystä, ettei tästä laista olisi tullut käytännöllisesti mahdoton. Ne muutokset, mitä suuri valiokunta on tehnyt talousvaliokunnan ehdotukseen ovat myöskin minun mielestäni enemmän muodollista laatua. Minä en tahdo tässä 2 §:n toisesta momentistaakaan tehdä mitään suurta numeroa, hyväksyn sen sellaisenaan.

Täällä talousvaliokunnan puheenjohtaja huomautti myöskin siitä, että suuri valiokunta on laajentanut tätä 4 pykälää teurastusoikeuteen nähden. Talousvaliokunnan ehdotuksen mukaan juutalaisilla oli oikeus toimituttaa teurastuksensa vain yleisissä teurastamoissa, suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan voidaan sitä toimittaa myöskin pienteurastamoissa ja missä muualla hyvänsä, kunhan vain haetaan ja saadaan maatalousministerin lupa siihen.

Suuren valiokunnan puheenjohtaja huomautti täällä siitä, että talousvaliokunnan ehdotus 4 §:ään nähden oli puutteellinen, kun talousvaliokunnan ehdotuksen mukaan ei juutalaista teurastusta valvomassa olisi ollut henkilökohtaisesti seuraamassa laillinen eläinlääkäri. Tämä ilmoitus on kuitenkin erheellinen. Talousvaliokunnan mietinnössähän nimenomaan sanotaan, että sellainen teurastus tulee tapahtua yleisessä teurastamossa laitoksen eläinlääkärin valvonnan alaisena, ja tietysti hänen silloin täytyy olla henkilökohtaisesti läsnä. Minä hyväksyisin tämän 4 §:n mieluummin talousvaliokunnan ehdottamassa muodossa.

Ed. Böök: Tahdon lausua valitteluni sen johdosta, että niin usein kuin täällä eläinsuojelulakia on käsitelty, niin on niitä, joiden mielihalu on ollut saattaa siinä tehtyjä ehdotuksia naurettaviksi ja naurunalaisiksi. Ne ovat joka tapauksessa sellaisia kysymyksiä, jotka vaatisivat täyttä arvonantoa. Myönnän, että voi tuntua hiukan naurettavalta jotkut kohdat siitä syystä, että niitä ylimalkaan huononnetaan

ja tehdään sellaisiksi, että niissä näyttää olevan ristiriitoja niinkuin esim. jonkun eläimen, hevosen tai koiran hännän katkaisemiskysymyksessä tullaan eri eläimen kohdalla erilaisiin tuloksiin. Mutta minä puolestani olisin taipuvainen, koska, kuten jo aikaisemmin täällä käyttämässäni puheenvuorossa tässä yhteydessä olen sanonut, tämä laki tietää paljon parannusta, olisin ollut valmis puolustamaan tätä ehdotusta suuren valiokunnankin esittämässä muodossa, mutta kun ehdotus on tehty 4 §:n muuttamisesta, niin minä tässä ilmoitan tulevani kannattamaan ed. Pohjalan tekemää ehdotusta sillä kohdalla.

Ed. Vehkaja: Mitä tähän lakiehdotukseen 2 §:ään nähden tulee, niin minä suuressa valiokunnassa siitä olin jo tilaisuudessa lausumaan mielipiteeni, enkä katso tähän momenttiin nähden olevan tarpeellista kajota, olipa se nyt niin tai näin. Mitä sitten 4 §:ään tulee, niin siihen nähden olen sitä mieltä, että talousvaliokunnan ehdotus on ehdottomasti parempi. Se on ensiksikin tähän ensimmäiseen kohtaan parempi, nimittäin uskonnollisista syistä olevaan teurastustapaan nähden, mutta sitä enempi talousvaliokunnan mietintö minusta oli oikeampaan osunut siihen nähden, mikä koskee siipikarjan teurastusta. Jos asiantuntijalla on sillä tavalla, kuten suuren valiokunnan puheenjohtaja täällä huomautti, että suuren valiokunnan jaostolle joku eläinsuojeluyhdistyksestä oleva asiantuntija on lausunut ne sanat tulevasta maatalousministeristä, mitä ed. Kalliokoski huomautti, niin silloin minä epäilen, että maassa tullaan rikkomaan lakia siipikarjan teurastukseen nähden. Sillä jos senlaatuinen maatalousministeri tulee, joka näkee, kuten nyt eräillä tahoilla eläinsuojelusystävien piirissä, kaikki eläinräkkäykseksi, tapahtuupa teurastus millä tavalla tahansa, niin sellainen maatalousministeri voi antaa minkälaisia järjettömiä asetuksia tahansa, joita ei voi eduskunta muuttaa.

Ed. Kullberg: I stora utskottets delegation hörde jag till dem som hyste den uppfattningen, att bestämmelsen om stubbande av svans på häst och förbud mot användande av taggsporrar icke skulle intagas i lagen. De äro enligt min uppfattning fullkomligt överflödiga och isynnerhet förbudet mot användande av taggspor-

rar verkar rent av löjligt. Jag hoppas därför att riksdagen nu vidtager de ändringar att omnämnda bestämmelser i paragrafen måtte utgå.

Vad sedan 4 § vidkommer så synes det mig att främst vad judeslaktens vidkommer stora utskottets förslag är en försämring jämfört med ekonomiutskottets förslag, emedan det binder judeslaktens inom så att säga snävare former. Enligt stora utskottets förslag är det lantbruksministeriet som äger bestämma var judeslaktens får verkställas. Det är en rätt så stor makt och myndighet som härvidlag gives i ministeriets händer. Jag skulle därför gärna se att första momentet i 4 § skulle intagas i den form som det har i ekonomiutskottets betänkande. Övriga av stora utskottet vidtagna ändringar i lagen anser jag vara förbättringar.

Ed. Aarniokoski: Kun suuri valiokunta on ottanut eläinsuojelulain 2 §:ään sellaisen kohdan, että hevoselta ei voida häntää typistää, niin se minun mielestäni on ollut oikeutettu huomioiminen tähän kohtaan. Mutta sen sijaan, mitä suuri valiokunta on tehnyt muutoksia eläinsuojelulain 4 §:ään, juutalaisten teurastustapaan, niin minä katson, että talousvaliokunnan mietintö tässä suhteessa on oikeutetumpi katsomalla inhimillisesti niitä teurastustapoja, joita juutalaisen teurastustavan mukaan joudutaan harjoittamaan eläimiä teurastettaessa. Nykyiset nopeat liikennevälineet voivat kyllä välittää sellaisista kaupungeista, missä on yleinen teurastamo, niihin kaupunkeihin, missä yleistä teurastamoa ei ole, lihaa juutalaisten syötäväksi. Näin ollen minä katson, eläinsuojelulain kannalta, että on edullisempaa ja inhimillisempää hyväksyä eläinsuojelulain 4 § siinä muodossa kuin talousvaliokunta on sen hyväksynyt.

Ed. Kalliokoski: Mitä tulee ensinnäkin ed. Kempin lausuntoon kun hän väitti, että minun selitykseni siitä, että me olisimme ottaneet suuressa valiokunnassa 4 §:ään jotakin uutta, kun me olemme säättäneet, että eläinlääkärin tulee olla henkilökohtaisesti valvomassa tämän pykälän ensimmäisessä momentissa poikkeuksellisesti sallittua teurastustapaa, että tämä minun esitykseni ei pidä paikkaansa, niin minun

täytyy huomauttaa tämän johdosta, että tämä selitys kyllä on oikea. Kun talousvaliokunnan ehdottamassa muodossa tämä säännös on kuulunut niin, että tällaisen teurastuksen tulee tapahtua eläinlääkärin valvonnan alaisena, niin ei se suinkaan merkitse sitä, että eläinlääkäri on teurastusta henkilökohtaisesti valvomassa. Asianlaita on nimittäin niin, että kaiken teurastuksen kaikissa virallisesti hyväksytyissä laitoksissa tulee tapahtua eläinlääkärin valvonnan alaisena ja eläinlääkärin valvonta rajoittuu siihen, että hän käy laitoksessa korkeintaan kerran päivässä tarkastamassa laitosta ja toteaa, että siellä teurastettu liha on sellaista, että se terveydellisesti kelpaa käytettäväksi. Se, että teurastus tapahtuu eläinlääkärin valvonnan alaisena, ei suinkaan merkitse sitä, että eläinlääkärin on aina oltava saapuvilla kun teurastaminen toimitetaan. Sensijaan tällä säännöksellä, jonka suuri valiokunta on ehdottanut tähän pykälään otettavaksi, on nimenomaan säädetty, että niin tulee olla, ja tämä on katsottu tarkoituksenmukaiseksi siitä syystä, että eläinlääkärin on valvottava paitsi sitä, että liha tulee tarkoituksenmukaista, myös sitä, että eläinlääkäystä ei tapahtuisi nyt puheenaolevan teurastustavan yhteydessä.

Mitä sitten tulee tähän poikkeuksen myöntämistä koskevaan kohtaan erikseen, niin en ole lausunut minkäänlaista käsitystä siitä, onko tällainen poikkeus sallittava vai eikö, olen ainoastaan lausunut käsitykseni siitä, mikä on talousvaliokunnan ja suuren valiokunnan ehdotusten keskinäinen suhde asiassa.

Ed. Sergelius: Enligt min uppfattning är stora utskottets förslag en förbättring av ekonomiutskottets förslag beträffande lagen om djurskydd. Det är endast i ett avseende som jag ville få en förbättring även i stora utskottets förslag till stånd. Den avfattning, som första momentet av § 4 fått enligt stora utskottets förslag, är en försämring av ekonomiutskottets formulering. Den verkar rent av överraskande — den sista meningen, eller den sista relativsatsen i första momentet — då däri stadgas att inrättningen djurläkare personligen bör närvara och övervaka slaktningen. Rdm. Kalliokoski har alldeles tydligt angivit orsaken

varför denna bestämmelse indragits. Det är för att kunna kontrollera bättre än hittills själva skäkten. Men jag anser för min del att en sådan bestämmelse är fullkomligt överflödig ur mer än en synpunkt. Det är fullständigt onödigt att man i lag föreskriver i detalj vad en djurläkare, som har att övervaka slakten, bör göra och vad han icke bör göra i alla detaljer. På denna grund anser jag att åtminstone denna relativa bisats bör utgå och kommer även att göra, herr talman, härom förslag vid detaljbehandlingen.

Ed. Korvenoja: Olen suuren valiokunnan jaostossa ehdottanut 4 §:n 1 momentin toisen lauseen kokonaan poistettavaksi. Mutta kun tälle ehdotukselleni en ole saanut kannatusta, niin olen kannattanut ensimmäisen momentin sanamuotoa sellaisena kuin se nyt esiintyy suuren valiokunnan mietinnössä, ja sillä perusteella, että käsittäkseni momentin toisen lauseen sanamuoto sisältää rajoituksia, joilla voidaan mahdollisimman kiinteästi, pitämällä kiinni siitä päämäärästä, että tällaista erikoista teurastusmenettelyä ei millään järejllisellä syyllä voida puoltaa, asettaa sille niin suuria rajoituksia, kuin suinkin mahdollista. Ellei eduskunta voisi tätä muutosta 4 §:n 1 momenttiin hyväksyä siinä muodossa kuin se esiintyy suuren valiokunnan mietinnössä, niin olisin sitä mieltä, että olisi parempi silloin jättää tämä lause kokonaan pois siitä ja yhdyä siinä mielessä kannattamaan ed. Pohjolan tekemää ehdotusta.

Ed. Heiniö: Pyytäisin kiinnittää suuren valiokunnan huomiota 2 §:n viimeiseen momenttiin, jonka suuri valiokunta on lakiesitykseen lisännyt, koska se kielellisessä suhteessa on epäselvä. Siinä puhutaan eläimen nostamisesta tai siirtämisestä „lyhyen matkan punnitsemisesta” tai muuta sellaista tarkoitusta varten. Mutta nythän ei ole kysymys maanmittaustoimittuksesta, jota lyhyen matkan punnitsemiset tietävät, vaan on kysymys eläimen punnitsemisesta. Pitäisi sanoa, että eläimen punnitsemiseksi tai siirtämiseksi ei katsota eläimen siirtämistä lyhyen matkaa punnitsemisesta tai muuta sellaista tarkoitusta varten, tai ehkä vielä paremmin sanomalla, että kuljettamista tai ripustamista

ei tämän lain mukaan kuitenkaan ole eläimen nostaminen tai siirtäminen lyhyen matkaa eläimen punnitsemisesta tai muuta sellaista tarkoitusta varten. Jo pieni muutos suuressa valiokunnassa viimeisessä käsittelyssä olisi suositeltava.

Ed. Wickman: Vad judarnas rätt att slakta efter deras egna traditionella och religiösa metoder beträffar, ville jag betona att man bör fara varsamt fram när det gäller ordnandet av denna viktiga fråga. Religiösa bruk äro bland de ömtåligaste i varje folks liv, och judarna äro trots allt människor, vars religiösa känslor man bör taga hänsyn till. När man kunnat med sakkunnigutlåtanden bevisa att deras slaktmetod ej innebär djurplågeri, får jag ansluta mig till dem, som ej vilja hindra judarna att slakta, naturligtvis under nödigt kontroll och övervakning, på sätt deras religiösa forskrifter påbjuda.

Vad senare delen av § 4 beträffar anser jag att stora utskottet träffat det rätta då utskottet föreslår „angående slakt av fjäderfä stadgas genom förordning” och jag hoppas att man i denna förordning tager hänsyn till den slaktmetod jag i ett tidigare andragande förordnat. Därför vill jag också ansluta mig till dem som kunna omfatta stora utskottets betänkande.

Ed. Heiniö: Kun minä äsken mainitsin, että suuri valiokunta vielä korjaisi lakiesityksen 2 § viimeistä momenttia, niin minä erehdyin, koska asia jo on toisessa käsittelyssä. Tulen tällä kohdalla tekeään asianmukaisen korjauksen yksityiskohtaisessa keskustelussa.

Ed. Kares: Erään täällä käytetyn puheenvuoron johdosta tahtoisin huomauttaa, että meiltä täällä eduskunnassa minun ymmärtääkseni puuttuvat kaikki edellytykset tutkia syitä Israelin lainsäädännössä oleviin teurastus- y. m. samansuuntaisiin sääntöihin, miksi niitä on annettu, sillä tiedemiehetkin ovat niistä varsin erimielisiä. Mitä erittäinkin shektaus-tapaan tulee, niin voidaan sille löytää ja on ilmeisesti olemassa erittäin syvällisiä teologisiakin perusteluja. Pääasia on se, että nämä säännöt juutalaisilla ovat nimenomaan uskonnollisia sääntöjä ja koskevat heidän omaatuntoansa, ja sellaisina on

niitä myöskin lainsäädännössä katseltava. Minä pitäisin suuren valiokunnan tekemää ehdotusta 4 §:ksi suurena parannuksena siihen, mitä talousvaliokunta oli ehdottanut. On huomattava, että ainakin muutamien mielestä shektatun liha on maukaampaa kuin muulla tavalla teurastettu ja voisi helposti sattua, että myös makusyistä ruvettaisiin shektaamalla teurastamaan. On sentähden erittäin hyvä, että se myönnetään vain uskonnollisista syistä. Pidän tätä pykälää erittäin hyvin muodostettuna. Täällä on sanottu, että pienissäkin teurastamoissa voitaisiin silloin sitä ruveta toimittamaan. Eivät ne nyt voi olla vallan pieniä teurastamoita, joilla on oma eläinlääkäri, jonka tulee aina olla läsnä, kun shektataan. Kyllä minusta on pykälässä jo tehty niin paljon rajoituksia, että kohtuuden vaatimukset eläinsuojelukseen nähden on täytetty.

Ed. Vallas: Mielestäni 7 §:n loppuosassa sanotaan hieman raa'asti, kun sanotaan tällä tavalla: „Paikalla tappaa tai tapattaa eläin”, kun kuitenkin samassa pykälässä vähän jäljempänä puhutaan „lopettaa eläin”. Eikö voitaisi sanoa tässä siten esim., että „määrätä heti lopetettavaksi eläin”. Tulen yksityiskohtaisessa käsitelyssä tekemään tätä koskevan muutosehdotuksen.

Ed. Vehkaja: Ed. Kareksen lausunnon johdosta minä huomautan, että sellaisten mielestä, jotka tahtovat laajempaa oikeutta juutalaisille heidän teurastustapaansa nähden, tyydyttää suuren valiokunnan mietintö enempi kuin talousvaliokunnan mietintö. Minä vain huomautan siitä, että jos talousvaliokunnan mietinnön mukaan sanotaan tämä kohta, niin silloin ei juutalaisilla ole sitä mahdollisuutta asettaa teurastettava eläin ehkä enempi eläinrääkkäyksen alaiseksi kuin mitä suuren valiokunnan ehdottamalla tavalla, sillä talousvaliokunnan mietinnön mukaan ei saa tällä tavalla teurastaa eläintä muuta kuin yleisteurastamoissa eläinlääkäriin valvonnan alla, kun taasen suuren valiokunnan mietinnön mukaan juutalaiset voivat perustaa oman teurastamon ja hankkia myöskin oman eläinlääkäriinsä. Jos kerran tahdotaan rajoittaa tällaista teurastusmene-

telmää, niin silloin minun mielestäni on hyväksyttävä talousvaliokunnan ehdotus, sillä se on ehdottomasti parempi kuin suuren valiokunnan ehdottama.

Ed. Virkkunen: Vastoin edellistä arvoisaa puhujaa minäkin tahtoisin merkitä, että suuren valiokunnan ehdotus 4 §:n muodostamiseksi on ilmeinen parannus talousvaliokunnan mietintöön. Minä olen samalla kannalla kuin täällä joku edellinen puhuja, että juutalaisten teurastustapoja ei ole syytä vastustaa, kun vain kaksi tärkeätä ehtoa täytetään. Toinen on se, että on olemassa asiantunteva selvitys siitä, että heidän teurastustapansa ei ole sen suurempaa eläinrääkkäystä, kuin mitä kaikki teurastus on. Ja toinen on se, että tämä teurastustapa asetetaan niin tarkan valvonnan alaiseksi, kuin mahdollista on. Molempia edellytyksiä suuren valiokunnan sanamuoto 4 §:n ensimmäiselle momentille täydellisesti tyydyttää. Näin ollen minäkin kannatan suuren valiokunnan ehdotusta.

Ed. Kalliokoski: Minä joudun sanomaan oikeastaan hieman samaa mitä edellinen puhuja. Minäkin tahdon ed. Vehkajalle sanoa, että sellainen väite, että suuri valiokunta on laajentanut oikeutta harjoittaa sitä poikkeuksellista teurastustapaa, josta 4 §:n 1 momentin toisessa lauseessa puhutaan, on ehdottomasti väärä. Talousvaliokunnan ehdotus sisältää oikeuden saman poikkeuksen harjoittamiseen ilman rajoitusta. Suuri valiokunta sen sijaan on ehdottanut kaksi tärkeätä rajoitusta, ensimmäisen, että tällaisen teurastuksen tulee tapahtua vain uskonnollisista syistä — se on mielestäni rajoitus eikä laajennus — ja toisen, jonka mukaan poikkeuksellinen teurastaminen saa tapahtua vain silloin kuin eläinlääkäri on henkilökohtaisesti teurastusta valvomassa. Jos nämä eivät ole rajoituksia oikeuteen, niin silloinhan on ihme.

Ed. Vehkaja: Edellisen johdosta pyydän huomauttaa, että minun mielestäni laajennusta on silloin kun voidaan maahamme perustaa vaikka 50 teurastamoa, joissa voidaan teurastaa tällä tavalla, jota vastoin talousvaliokunnan mie-

tinnön mukaan vain yleisessä teurastamossa on oikeus teurastaa, ja niitä kai ei, — kuten ed. Kalliokoski tietää — ole maassamme monta.

Ed. Kares: Edellinen puhuja nähtävästi uskoo, että juutalaisia tänne lisääntyy vallan hirvittävässä määrässä, koska hän luulee, että voidaan tarvita 50 teurastamoja teurastamaan eläimiä uskonnollisista syistä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Yleiskeskustelun aikana on ed. Pohjala tehnyt muutosehdotuksen 4 §:ään. Tämä ehdotus on, tullakseen äänestyksen alaiseksi, uudistettava lakiehdotuksen yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Yksityiskohtainen käsittely.

1 § hyväksytään keskustelutta.

2 §.

Keskustelu:

Ed. Reinikainen: Sen jälkeen kuin suuren valiokunnan herra puheenjohtaja on ilmoittanut, että suuri valiokunta ei tarkoitakaan sitä mitä se on kirjoittanut, vaan että tämän suuren valiokunnan mietinnön mukaan saa myöskin hevosen hännän leikata kauneussyistä, niin silloin minä voin sen hyväksyä ja silloin se ei tule käytännöllisessä elämässä tuottamaan mahdolluuksia. Se nyt vain jää vähän heikoksi. Talousvaliokunta oli tämän saman asian hyväksynyt niin, että eläinlääkäriin oli se tehtävä. Mutta me tiedämme käytännössä, että tätä ei voi muu kuin eläinlääkäri tehdä ja minä voin sen selvityksen jälkeen, jonka suuren valiokunnan herra puheenjohtaja on esittänyt, sen hyväksyä. Mutta minä annan sen neuvon, että ensi kerran kun kirjoitetaan laki, se kirjoitettaisiin selvästi. Silloin ei ole mahdollista ajatella muuta kuin mitä on kirjoitettu.

Ed. Kullberg: Jag ber att få föreslå att ur 2 § andra och tredje momenten så lydande: „att stubba svansen på häst

medels avskärande av svanskota, muskler eller senor” och att „använda taggsporrar”, måtte utgå.

Ed. Linkomies: Suuressa valiokunnassa käsiteltäessä hevosen häntään liittyvää kauneuskysymystä on tullut kauneusvirhe itse tähän 2 §:ään. Suuri valiokunta on nimittäin tehnyt kaksi lisäystensä nähdäkseni väärälle paikalle. Talousvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti ensimmäinen ja toinen kohta koskisivat kotieläimen kurittamista, s. o. lyömistä seipäällä j. n. e. tai tarpeetonta tai liiallista kurittamista. Tähän väliin tulee nyt hevosen hännän typtämistä koskeva kohta. Siihen se ei kuitenkaan sovi. Samoin talousvaliokunnan ehdotuksen mukaan kolme ensimmäistä kohtaa koskivat kotieläimiä yleensä. Mutta tässäkin suhteessa talousvaliokunnan ehdotus erottaa sellaista, mikä kuuluu yhteen. Väliin puhutaan erikseen hevosesta, kun sen sijaan talousvaliokunnan ehdotuksessa, niinkuin hallituksen esityksessäkin, asiat olivat oikeassa järjestyksessä. Kun tämä kauneusvirhe ei kuitenkaan vaikuta itse asiaan, en tahdo tehdä sen johdosta muutosehdotusta. Olen käyttänyt puheenvuoroni ainoastaan senvuoksi, että suuressa valiokunnassa vastedes muutoksia tehtäessä kiinnitettäisiin myös lakitekstin muodolliseen puoleen tarpeellista huomiota.

Ed. Heiniö: Minä ehdottaisin pykälän viimeisessä lauseessa olevat sanat „lyhyen matkan” muutettavaksi „lyhyen matkaa”.

Ed. Kalliokoski: Kun ed. Linkomies on tehnyt huomautuksen suuren valiokunnan ehdottaman pykälän muotoa vastaan, niin minun mielestäni olisi ollut kohdasta huomauttaa, mihinkä uudet kohdat olisi ollut sijoitettava, jotta pykälä olisi tullut paremmin kauneusvaatimuksia vastaavaksi.

Ed. Sergelius: Jag ber att få understöda rdm. Kullbergs förslag.

Ed. Linkomies: Puheenvuorostani piti käymän selvästi ilmi, että minun mielestäni nämä lisäykset olisi ollut liitettävä 3) kohdan jälkeen, siis sen kohdan jälkeen, joka kuuluu: „Terveydelle tiettävästi vaa-

rallisen ravinnon antaminen kotieläimelle". Sen jälkeen olisi tullut puhe hevosesta, siipikarjasta, elävästä kalasta j. n. e. Silloin asiat tässä pykälässä olisivat olleet oikeassa yhteydessä.

Ed. Kemppi: Pyydän kannattaa ed. Heiniön tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kullberg ed. Sergeliuksen kannattamana ehdottanut, että 1 momentin toinen ja kolmas kohta poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Kullbergin ehdotukseksi. Ed. Heiniö ed. Kempin kannattamana on ehdottanut, että viimeisen momentin sana „matkan" muutettaisiin „matkaa". Kutsun tätä ehdotusta ed. Heiniön ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä tehtyihin ehdotuksiin tulee, on niistä kummastakin äänestettävä erikseen suuren valiokunnan ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Kullbergin ehdotuksesta:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Kullbergin ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Kehotan niitä edustajia, jotka äänestävät „ei", nousemaan seisalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Vähemmistö.

Eduskunta on siis tässä kohden hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Äänestys ed. Heiniön ehdotuksesta:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Heiniön ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Kehotan niitä edustajia, jotka äänestävät „ei", nousemaan seisalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Vähemmistö.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

3 §.

Keskustelu:

Ed. Wiik: Pykälän 2 momentissa sallitaan semmoinen poikkeus 1 momentin säännöksistä, että saadaan näyttää eläimiä „sirkus- tai muissa niihin verrattavissa näytännöissä, joiden tarkoitus on pääasiassa eläimille opetetun taidon esittäminen". Niinkuin jo ensimmäisessä lukemisessa huomautin, tässä on kysymys näytännöistä, joihin liittyy erikoisen paljon eläinrääkäystä. Lisäksi ne ovat aivan turhaa huvittelua, jossa ei ole mitään opettavaista eikä mieltäkohottavaista. Eikä kukaan ihminen sellaisista näytännöistä hyödy, paitsi mahdollisesti joku liikemies, joka tavallisesti onkin ulkomaalaista alkuperää. En tiedä, missä tarkoituksessa tällainen poikkeus myönnettäisiin. Ja huomautan lisäksi, että se voi tehdä ensimmäisenkin momentin sisällön merkityksettömäksi, koska voidaan opettaa muutamille eläimille muutamia yksinkertaisia konsteja, kuten esim. istumaan takajaloillaan, ja tämä sitten olisi muka eläimille opetetun taidon esittämistä. Kun en näe mitään syytä sallia tällaista, josta on ainoastaan vahinkoa eläimille ja tavallaan myöskin ihmisille, joiden varoja se vaatisi, niin minä ehdotan, herra puhemies, että 2 momentti pykälästä poistettaisiin ja että 1 momentti saisi seuraavan sanamuodon: „Paikasta toiseen kuljetettavien eläinten näyttäminen niin sanotuissa menaserioissa tahi sirkus- tai muissa niihin verrattavissa näytännöissä on kielletty".

Ed. Wickman: Jag får understöda rdm. Wiiks förslag om att 3 § ändras såsom han föreslår.

Ed. Kivisalo: Luovun.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Wiik. ed. Wickmanin kannattamana ehdottanut, että 3 §:n 2 momentti poistettaisiin ja että 1 momentti saisi seuraavan sanamuodon: „Paikasta toiseen kuljetettavien eläinten näyttäminen niinsanotuissa menaserioissa tahi sirkus- tai muissa niihin verrattavissa näytännöissä on kielletty.” Kutsun tätä ehdotusta ed. Wiikin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Wiikin ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Kehoitän niitä edustajia, jotka äänestävät „ei”, nousemaan seisalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Vähemmistö.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

4 §.

Keskustelu:

Ed. Pohjala: Pyydän ehdottaa, että 4 §:n 1 momentti hyväksyttäisiin hallituksen esityksen mukaisesti.

Ed. Karvetti: Pyydän kannattaa ed. Pohjalan tekemää ehdotusta.

Ed. Kemppi: Pyydän ehdottaa, että 4 § hyväksyttäisiin talousvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti.

Ed. Oulasmaa: Minä myöskin pyydän kannattaa ed. Pohjalan ehdotusta. Ja toiseksi, sen lausunnon johdosta, minkä ed. Kalliokoski täällä äskettäin esitti, että muka eläinsuojeluväki toivoo lähitulevaisuudessa maallemme saatavan valistuneemman maatalousministerin, pyydän huomauttaa, että sellainen toivomus osoittaa mitä suurinta asiantuntemattomuutta, sillä hallituksen

esityksessä juuri asetetaan kielteiselle kannalle esim. tähän juutalaisten teurastustapaan nähden, kun sen sijaan valiokunnat ovat esittäneet lakiin muutoksia, m. m. tämän eläinsuojelun kannalta sangen arveluttavan lisämomentin, joka sallii juutalaisten teurastustavan, joten eläinsuojeluväen on lähinnä syytä toivoa maallemme valistuneempaa eduskuntaa, joka ottaa eläinsuojeluväen toivomukset paremmin huomioon kuin tämä nykyinen eduskunta.

Ed. Sergelius: Hänvisande till mitt yttrande i den allmänna diskussionen, föreslår jag, herr talman, att 1 mom. i § 4 måtte erhålla följande lydelse: Slakt av husdjur, innan djuret omedelbart före blodens avtappande blivit bedövat, vare förbjudet. Där religiösa skäl sådant påkallar må dock djur slaktas i allmän slaktinrättning under kontroll av inrättningens djurläkare även sålunda att djuret, omedelbart efter blodkärlets hastiga avskärande, bedövas. Alltså ett sammanjämningsförslag mellan stora utskottets förslag och ekonomiutskottets förslag.

Ed. Tolonen: Kun tähän pykälään nähden on niin paljon erimielisyyttä ole-massa, niin minä toivon, että se lähetettäisiin takaisin suureen valiokuntaan, ja se joutuu sinne, kun jokukin näistä tehdyistä muutosehdotuksista hyväksytään. Minun mielestäni niistä ehdotuksista, joita jo tehty on, on parhain ed. Kempin tekemä ja sen tähden minä pyydän, herra puhe-mies, sitä kannattaa.

Ed. Vehkaoja: Minäkin pyysin puheenvuoron kannattaakseni ed. Kempin tekemää ehdotusta.

Ed. Kullberg: Jag ber att få understöda rdm. Sergelius förslag.

Ed. Brander: Suurta valiokuntaa kannatan, koska tästä muuten tulee kielto-laki, jota ei kuitenkaan noudateta. Jos eläimiä muuten teurastetaan, niin luultavasti juutalaiset eivät rupea syömään muuten teurastettujen eläinten lihaa, ja Suomeen tuodaan muualla teurastettuja eläimiä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Pohjala ed. Karvetin kannattamana ehdottanut, että 4 §:n 1 momentti saisi sen sanamuodon, kuin hallituksen esityksessä ehdotetaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Pohjalan ehdotukseksi. Ed. Kemppi ed. Tolosen kannattamana on ehdottanut, että sama momentti hyväksyttäisiin talousvaliokunnan ehdottamassa muodossa. Kutsun tätä ehdotusta ed. Kempin ehdotukseksi. Ed. Sergelius ed. Kullbergin kannattamana on ehdottanut, että 1 momentin toinen lause hyväksyttäisiin näin kuuluvana: „Milloin uskonnolliset syyt sitä vaativat, saatakoon eläin teurastaa yleisessä teurastamossa laitoksen eläinlääkärin valvomana myöskin siten, että eläin heti verisuonten äkillisen katkaisemisen jälkeen tainnuteetaan.” Kutsun tätä ehdotusta ed. Sergeliuksen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Äänestyksessä ehdotan meneteltäväksi sillä tavalla, että ensin äänestetään ed. Sergeliuksen ehdotuksen ja ed. Kempin ehdotuksen välillä, sitten voitaja asetetaan vastaehdotukseksi ed. Pohjalan ehdotukselle ja tässä äänestyksessä voittanut vastaehdotukseksi suuren valiokunnan ehdotukselle.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Sergeliuksen ehdotuksen ja ed. Kempin ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy ed. Sergeliuksen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kempin ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Kehotan niitä edustajia, jotka äänestävät „jaa”, nousemaan seisalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Vähemmistö.

Koneäänestystä pyydetään.

Puhemies: Esitän vastattavaksi „jaa” tai „ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 82 ei-ääntä, 6 tyhjää; poissa 19.

Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Sergeliuksen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Sergeliuksen ehdotuksen ja ed. Pohjalan ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy ed. Sergeliuksen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Pohjalan ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 137 jaa- ja 44 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 17.

Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Sergeliuksen ehdotuksen.

3) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Sergeliuksen ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Sergeliuksen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 112 jaa- ja 70 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 16.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

5 ja 6 § hyväksytään keskustelutta.

7 §.

Keskustelu:

Ed. Vallas: Syystä, josta jo yleiskeskustelun aikana mainitsin, pyydän ehdottaa 7 §:n 1 momentin lopussa muutettavaksi sanat „paikalla tappaa tai tapattaa eläin” kuuluvaksi „määrätä heti lopetettavaksi eläin”. (Eduskunnasta: Se oli 6 §:ssä!)

Puhemies: Ed. Vallaksen ehdotus koskee 6 §:ää, joka on jo käsitelty.

7 § hyväksytään.

8—12 §, lakiehdotuksen johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi erikoisasutustoiminnasta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 21 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä maatalousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 22, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 21. Ensin sallitaan yleiskeskustelu; sen jälkeen käydään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Alestalo: Ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin maatalousvaliokunnan mietintöön liitetty I vastalause. Suuri valiokunta on tosin tehnyt esilläolevan lakiehdotuksen 1 §:ään huomattavan muutoksen, jossa osto-oikeus on siirretty asutushallitukselle ennen Osakeyhtiö Maakiinteistöpankkia, mutta tämäkään lisäys ei mielestäni riitä takaamaan sitä, että hallitus siirtäisi oikeutensa maanostoihin nähdessä asutushallitukselle. Se voi myöskin käyttää Maakiinteistöpankkia ja silloin, jos asia näin olisi, olisi se valitettavaa, että asutustoiminta täten siirrettäisiin varsin uusille urille. Asianlaita on siten, että tämän 1 §:n ensimmäisen kohdan mukaan maatalousministeriöllä on oikeus ostaa maakiinteistöjä; ja sen jälkeen kun se on niillä toimittanut asutussuunnitelman, ei ole kukaan eduskunnan jäsenenä, joka sen jälkeen ryhtyy näitä asutussuunnitelmia toteuttamaan uusilla muodosteilla tiloilla, kun sitävastoin silloin, jos tämä valtuus siirretään asutushallitukselle, asutushallitus tietysti edelleenkin asutuskantien välityksellä huolehtisi näiden tilojen asuttamisesta ja valvonnasta. Tästä syystä minä en voi yhtyä suuren valiokunnan mietintöön, vaan ehdotan edelleen, että käsittelyn pohjaksi otetaan maatalousvaliokunnan mietintöön liitetty I vastalause.

Ed. Honkala: Kannatan ed. Alestalon tekemää ehdotusta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Alestalo ed. Honkalan kannattamana ehdottanut, että eduskunta päättäisi käsittelyn pohjaksi hyväksyä maatalousvaliokunnan mietintöön liitettyssä I vastalauseessa olevan lakiehdotuksen. Kutsun tätä ehdotusta ed. Alestalon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Alestalon ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Kehoitän niitä edustajia, jotka äänestävät „ei”, nousemaan seisalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Vähemmistö.

Koneäänestystä pyydetään.

Kun se on toimitettu, toteaa

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 130 jaa- ja 49 ei-ääntä; poissa 20.

Eduskunta on siis käsittelyn pohjaksi päättänyt hyväksyä suuren valiokunnan mietinnön.

1 §.

Keskustelu:

Ed. Kullberg: Herr talman! De statsmedel, som enligt denna lag komma att användas till kolonisationsverksamhetens befrämjande med tanke på arbetslöshetens lindrande, äro icke obetydliga. Redan till inlösen av jord har beräknats åtgå 42 miljoner mark, till uppförande av byggnader, åkeröjning m. m. redan under första året 24 miljoner mark, för lån till kommuner 5 miljoner mark, o. s. v. Vi äro då redan uppe vid 71 miljoner mark. Detta enligt beräkningarna i regeringens

proposition. Men då det ofta visar sig att beräkningarna i dylika fall knappast hålla streck, utan att de ofta överskridas, så är det också att befara att de verkliga kostnaderna härvidlag komma att bli större än vad förhandskalkylerna giva vid handen. För den skull borde det från statens sida finnas möjligheter att i allt kunna kontrollera verksamheten. Då så likväl ej är fallet, åtminstone vad O. Y. Maakiinteistöpankkis andel i verksamheten vidkommer, ber jag, hr talman, få föreslå, att från 1 § 1 mom. slutorden, börjande från „och är lantbruksministeriet berättigat att överföra detta bemyndigande på kolonisationsstyrelsen eller O. Y. Maakiinteistöpankki benämnda aktiebolag” måtte utgå.

Detta mitt förslag ber jag ytterligare att få motivera därmed att regeringens ursprungliga plan var att till denna speciella kolonisationsverksamhet ej betjäna sig av kolonisationsstyrelsen. Det förefaller mig därför mindre lämpligt att nu tvinga regeringen att betjäna sig av ett ämbetsverk, som det ej anser sig hava behov av. Det är därför enligt mitt förmenande lämpligast att lantbruksministeriet ensamt får bära ansvaret och svara för följderna av denna form av kolonisation, ty såvitt man nu kan bedöma verksamheten torde utsikterna att lyckas vara rätt så små.

Då likväl nämnda speciella kolonisationsverksamhet av regeringen anses betydelsefull genom att möjlighet härigenom skulle erhållas att använda arbetslöshetsmedel för nyttigare ändamål än härintills, så bör detta icke förhindras. Men regeringen bör då enligt mitt förmenande direkte handhava och leda denna verksamhet, så att den icke må råka in på avvägar och att de härför använda penningmedlen från statens sida måtte kunna övervakas och tillbörligen kontrolleras.

Om det också är att emotse att detta mitt här nu gjorda förslag icke kommer att få något större understöd i riksdagen, så har jag likväl inte kunnat underlåta att framställa detta ändringsförslag.

Ed. Aittoniemi: Kannatan ed. Kullbergin tekemää ehdotusta.

Ed. Eskola: Tehdyn ehdotuksen johdosta täytyy huomauttaa, että tämän lain 1 §:n 1 momentin mukaan ei maatalousmi-

nisteriöllä ole oikeutta siirtää muuta kuin tilojen ostaminen sekä asutussuunnitelman laatiminen ei enempää asutushallitukselle kuin Maakiinteistöpankillekaan. Huomattava on myöskin, että kummallakin sekä asutushallituksella että Osakeyhtiö Maakiinteistöpankilla on nämä oikeudet jo ennestään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kullberg ed. Aittoniemen kannattamana ehdottanut, että 1 momentista poistettaisiin sanat „ollen maatalousministeriö oikeutettu siirtämään nämä valtuutensa asutushallitukselle tai Osakeyhtiö Maakiinteistöpankille”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Kullbergin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kullbergin ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 129 jaa- ja 50 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 19.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

2—4 §, lakiehdotuksen johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi Osakeyhtiö Maakiinteistöpankin oikeudesta ostaa tai lunastaa pakkohuutokaupalla myytäviä kiinteistöjä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 22 ja otetaan toiseen käsitteilyyn siinä sekä maatalousvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 21, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 22. Ensin

sallitaan yleiskeskustelu asiasta. Sen jälkeen käydään lakiehdotuksen yksityiskohdaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Oikeusministeri Serlachius: Herra puhemies! Käytän tämän puheenvuoron lausuakseni muutaman sanan sen johdosta, että suuri valiokunta on Osakeyhtiö Maakiinteistöpankin toiminnan laajentamista koskevaan lakiin ehdottanut lisättäväksi säännöksen, jonka mukaan sanottu pankki olisi vakauttamistoiminnastaan johtuvissa kiinteistöluovutuksissa vapautettu käyttämästä julkista kaupanvahvistajaa.

Tätä muutosta ei voida perustella ainaakaan käytännöllisillä syillä, s. o. sillä, että pankki on toiminnassaan vapautettava siitä vaivannäöstä, mikä sisältyy kaupanvahvistajan kutsumiseen. Tällaiset syyt ovat aivan riittämättömät päästämään jonkin pankkilaitoksen vapaaksi lain säätämien pakollisten muotomääräyksien noudattamisesta. Muutosehdotus perustuneekin siihen näkökohtaan, että Osakeyhtiö Maakiinteistöpankki vakauttamistoimintaa harjoittaessaan suorittaa eräänlaisia julkisia tehtäviä. Mutta näinkään perusteltuna ei muutosta voida periaatteelliselta kannalta hyväksyä. Ei ole oikein, että jokin luottolaitos osittainkaan vapautetaan käyttämästä laissa nimenomaan vahvistettua kaupantekotapaa. Kiinteistön luovutuksessa noudatettavan muodon tulee olla yhtäläinen kaikille. Jos poikkeuksia joihinkin nähden myönnetään, voi käydä niin, että uusia poikkeuksia on samankaltaisia tapauksia varten myöhemmin myönnettävä, mistä voi olla seurauksena vain sekaannusta ja yleistä epävarmuutta. Missään tapauksessa ei muutosehdotusta olisi otettava puheenaolevaan lakiin, vaan maakaaren I lukuun. Muutosehdotuksen hyväksyminen edellyttää sitä paitsi, että muutkin julkisia tehtäviä suorittavat yhdyskunnat samoin kuin valtio saa osakseen saman vapauden.

Viitaten siihen, mitä edellä olen lausunut, minä siis odotan, että eduskunta ei hyväksy suuren valiokunnan tekemää muutosehdotusta.

Ed. Lohi: Herra oikeusministeri aivan oikein huomautti, että tällainen säännös on maakaaren kuuluva eikä tällaiseen erikois-

lakiin. Mutta ne perustelut mitä herra oikeusministeri esitti, eivät minun mielestäni ole oikeat.

Tämä mainittu lisäsäännös, josta tässä on kysymys, sehän otettiin maakaaren nimenomaan siitä syystä, että oli ollut todistettavissa, että tehtiin sellaisia valekauppoja paljon, joilla omaisuutta siirrettiin toisiin käsiin siinä tarkoituksessa, että omistaja pääsisi siitä vastuusta, johon hän oli sitoutunut. Tätä syytähän ei ole olemassa silloin kuin valtio tai valtion toimesta tällainen julkinen laitos harjoittaa maakiinteistöjen kauppaa. Mutta tämän vapautuksen pitäisi koskea ei yksinomaan Maakiinteistöpankkia vaan myöskin asutushallitusta, joka niin paljon kiinteistökauppoja tekee, ostaa ja myypi, kun asutustoimintaa harjoittaa. Samoin voisivat tämän säännöksen alaisena olla muutkin julkiset laitokset, niinkuin kunnat ja seurakunnat. Minä olenkin näiden valtiopäivien alussa tehnyt sellaisen muutosehdotuksen maakaaren, joka nähtävästi tulee lakivaliokunnassa käsitellyksi niiden muutosten yhteydessä, jotka hallituksen toimesta on siellä käsiteltävinä, ja näin ollen tosiaan tuntuu siltä, että tämä erikoislaki yksinään ei ole se paikka, jossa tämä suuren valiokunnan ehdottama muutos tehtäisiin, sillä tämä muutos on yhtä välttämätön ja tarpeellinen myöskin toisiin julkisiin laitoksiin nähden. Ja sentakia tuntuu minusta siltä, että se voitaisiin poistaa tästä laista, mutta ottaa maakaaren.

Ne perustelut eivät minusta ole oikeat, jotka herra oikeusministeri esitti, että myöskin valtiiovallan on kaikkiin muodollisuuksiin alistuttava, mitä erinäisistä syistä yksityisille ihmisille asetetaan. Silloin ne syyt, minkätäkia tämäkin poikkeusmääräys viime vuonna säädettiin, eivät missään tapauksessa voi kohdistua valtioon eikä julkisiin laitoksiin. Nehän eivät tällaista keinotekoa harjoita, joten on aivan tarpeetonta niitä muodollisuuksia käyttää näihin julkisiin laitoksiin nähden, ja näistä joutuvat kärsimään ne asiakkaat, ne asutustilalliset myöskin, joiden pitää jäljennökset lunastaa siitä, että on kauppa vahvistettu.

Ed. Kalliokoski: Ed. Lohi on aivan oikeassa, kun on kysymys siitä periaatteesta, miten Maakiinteistöpankin toiminnassaan tulisi suhtautua kaupan vahvistajiin. Kaupan vahvistajat ovat tosiaankin asetetut

siinä tarkoituksessa mistä ed. Lohi täällä mainitsi.

Mitä tulee sitten herra oikeusministerin huomautukseen siitä, että ei ole oikein, jotta joku laitos asetetaan erikoisasemaan sen suhteen, mitä yleensä kansalaisten ja laitojen noudatettavaksi on säädetty, niin minä tahdon huomauttaa, että hallituksen esityksenkin mukaan Maakiinteistöpankki leimaveroon nähden on tällä lailla asetettu poikkeusasemaan ja se on paljon suurempi asia kuin kysymys vapauttamisesta kaupan vahvistajasta.

Mitä vihdoin tulee siihen, että tästä asiasta olisi säädettävä maakaaressa eikä nyt esillä olevassa laissa, niin se huomautus on sikäli oikea, että jos todellakin on tarvis ulottaa tämä vapautus laajemmalle alalle kuin Maakiinteistöpankkia koskevaksi, silloin sen paikka on maakaaressa, mutta ei siinä tapauksessa, että tämä poikkeus rajoitetaan yksinomaan Maakiinteistöpankkia koskevaksi.

Suuren valiokunnan saamien tietojen mukaan ei asutushallitus toiminnassaan tarvitse kaupan vahvistajia, niin että asutushallitus ei tietääkseni tarvitse tällaista poikkeusta maakaaressa. Sen sijaan saattaa olla muita julkisluontoisia laitoksia, joiden toiminnassa kaupan vahvistajia ei tarvita, koska minä käsitän, että kaupan vahvistaminen tulee kysymykseen vain niissä tapauksissa, joissa on syytä varoa valekauppojen syntymistä.

Ed. Arffman: Kuten herra oikeusministeri huomautti, tällaisen säädöksen laajentaminen voi tulla kysymykseen muissakin kuin tässä tapauksessa, esim. kunnan ja seurakunnan, mahdollisesti muissakin tapauksissa, jotka olisivat tarpeen tällaisen vapautuksen myöntämiseksi. Onko silloin mitään syytä tässä säätää tuollaista poikkeusta voimassaolevaan lakiin. Eikö silloin olisi asiallisempaa ottaa se maakaareen, joka on lakivaliokunnan käsiteltävänä. Minä sentähden, herra puhemies, pyydän saada ehdottaa, että tämä viimeinen lause tästä poistettaisiin sanasta alkaen „Osakeyhtiö Maakiinteistöpankki”.

Ed. Eskola: Minun mielestäni tämä 10 § voitaisiin hyväksyä maatalousvaliokunnan ehdottamassa muodossa. Asiahon on nimittäin sillä tavalla, että kaupan vahvistajia voidaan määrätä myöskin läheltä Osa-

keyhtiö Maakiinteistöpankkia tai sen toimesta olevista henkilöistä, eikä tämä käytännössä voi tuottaa niitä haittoja kuin suuressa valiokunnassa epäiltiin.

Ed. Sundström: Kerrankin voin olla samaa mieltä kuin herra oikeusministerikin. Mielestäni tässä on kysymys muotomääräyksestä ja ainakin lakimiehen kannalta on välttämätöntä, että sen suhteen ollaan johdonmukaisia. Osakeyhtiö Maakiinteistöpankki on yksityisoikeudellinen oikeussubjekti. Siihen nähden ei pitäisi sen vuoksi tehdä minkäänlaisia poikkeuksia. Katson näin ollen, että kysymyksessä oleva oikeusministerin ehdottama muutos on tehtävä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen 1—9 § hyväksytään keskustelutta.

10 §.

Keskustelu:

Ed. Sundström: Olisin pyytänyt ehdottaa, että 10 §:n 1 momentin viimeinen lause poistettaisiin.

Ed. Kivioja: Niinkuin täällä yleiskeskustelussa jo kävi ilmi, on ed. Lohi y. m. tehnyt aloitteen siitä, että kiinteistökaupan vahvistajia ei tarvittaisi silloin, kun myyjänä tai ostajana on valtio, kunta, seurakunta tai Maakiinteistöpankki, ja se aloite on parhaillaan käsiteltävänä lakivaliokunnan jaostossa. On varmasti asianmukaisempaa, että se siellä käsitellään ja tultakoonpa mihin tulokseen tahansa, niin säännös otetaan silloin sinne, mihin se kuuluu, maakaareen, eikä tähän. Tähänastinen käsittely tuntuu viittaavan siihen, että ed. Lohin aloite siellä saisi myönteisen ratkaisun. Mutta joka tapauksessa ei ole oikea paikka käydä tämän lain yhteydessä näin yhtäkkiä käsittelemään yhtä osaa ed. Lohin aloitteesta ja muu sitten jäisi käsiteltäväksi toisen lain yhteydessä. Voisi sattua, että tämä nyt säädettävä laki sen vastaisen kanssa joutuisi ristiriitaan. Näistä syistä minä kannatan ed. Sundströmin ehdotusta.

Ed. Eskola: Kun ed. Sundströmin ehdotus on sama kuin maatalousvaliokunnan mietintö, niin minä kannatan sitä.

Ed. Arffman: Luovun.

Ed. V. Annala: Minä halusin myös vain ilmoittaa kannattavani ed. Sundströmin tekemää ehdotusta.

Ed. Kalliokoski: Ed. Kiviojan lausunnon johdosta minä pyytäisin huomauttaa, että nyt on kyseessä poikkeuslain säätäminen, joka tulisi olemaan voimassa aivan lyhyen ajan ja siis tämän toiminnan tarkoituksenmukaiseksi saattamisen kannalta mielestäni voidaan puolustaa tätä säännöstä, joka sisältyy 10 §:n toiseen lauseeseen, ja hänen mainitsemansa aloite lakivaliokunnassa voidaan käsitellä aivan riippumatta siitä, minkä ratkaisun asia tässä yhteydessä saa. Jos siellä katsotaan olevan tarkoituksenmukaista tehdä asiasta pysyvä säännös ja laajentaa se muitakin laitoksia koskevaksi kuin mitä tässä on ehdotettu, niin tämän lain hyväksyminen ei sitä millään tavalla häiritse eikä estä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Sundström ed. Kiviojan y. m. kannattamana ehdottanut, että 10 §:n toinen lause poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Sundströmin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittoa, on ed. Sundströmin ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 56 jaa- ja 112 ei-ääntä, 11 tyhjää; poissa 20.

Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Sundströmin ehdotuksen.

11—13 §, lakiehdotuksen johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Koska suuren valiokunnan ehdotusta ei ole muuttamattomana hyväksytty, palaute-

taan asia suureen valiokuntaan, joten asian toinen käsittely tulee jatku-
maan.

9) Ehdotus laiksi Jyväskylän kasvatustieteiden korkeakoulusta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 23, ja otetaan toiseen käsitte-
lyyn siinä sekä sivistysvaliokunnan mie-
tinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hal-
lituksen esitys n:o 25, joka sisältää yllämai-
nitun lakiehdotuksen.

Keskustelu:

Opetusministeri Mänterö: Herra pu-
hemies! Jo 1890 annetulla julistuksella
säädettiin, että täydellisen oppikoulun käy-
neet voivat valmistautua kansakoulunope-
tajiksi suorittamalla määrättyt oppiaineet
sekä hyväksytyn opetusnäytteen seminaa-
reissa. Myöhemmin säännöksiä useaan kertaan
muutettiin tarkoituksessa tehdä näin
tapahtuva opettajavalmistus aikaisempaa
tehokkaammaksi. V. 1917 perustettiin eri-
tyinen väliaikainen ylioppilasseminaari
Helsinkiin ja joitakuuta vuosia myöhemmin
Jyväskylään. Ja kun 1920 luvun alkupuol-
iskolla syntyi vaikea opettajapulaa, järjes-
tettiin kaikkiin seminaareihin ylioppilaita
varten n. s. hospitanttiluokat, jotka sitten,
niin pian kuin opettajatuottoa oli ruvet-
tava vähentämään, vähitellen lakkautettiin.
Nyt ei pariin vuoteen ole ylioppilaille ollut
mahdollisuutta valmistautua ensinkään kan-
sakoulunopettajiksi.

Kun opettajista, jotka tällä tavoin olivat
valmistuneet tehtävänsä, oli saavutettu
vuosikymmenien varrella edullinen koke-
mus, otettiin 1923 kansakoulutoimen järjes-
tysmuodon perusteista säädettyyn lakiin ni-
menomainen säännös, että kansakoulunope-
tajain valmistus voi perustua myös ylioppi-
lastutkintoon. Sitä oli myös v. 1919 ase-
tettu seminaarin uudistusta pohtinut asian-
tuntijakomitea esittänyt. Tähän mennessä
järjestysmuotolain säännös on kuitenkin
pysynyt kuolleena kirjaimena siinä mie-
lessä, ettei vakinaista oppilaitosta ylioppi-
laiden valmistamista varten kansakoulun-
opettajiksi ole maahamme perustettu. Tätä
puutetta poistamaan on nyt käsiteltävänä

oleva lakiehdotus tarkoitettu ja merkitsee siis tältä kohdalta vain sen periaatteen toteuttamista, jonka eduskunta jo v. 1923 järjestysmuotolakia säädettäessä tunnusti hyväksyttäväksi.

Vuosikymmen, joka on kulunut mainitun lain hyväksymisestä, on ollut omansa vahvistamaan sitä käsitystä, että laissa omaksuttu periaatteellinen kannanotto oli oikea. Meillä, niinkuin muissakin sivistysmaissa, on käsitys kansakoulun merkityksestä kansakunnan kulttuurin, taloudellisen ja henkisen elämän edistämiseksi entisestään yhä selkeentynyt ja vahvistunut. Se ei ilmene ainoastaan siinä, että kansakoulun käyminen kaikkialla on tullut yhä yleisemmäksi, että kouluaikaa on pidennetty ja että koulujen ulkonaisista varusteista, oppisaleista, opetusvälineistä, oppilaiden terveydenhoidosta on pidetty entistä parempaa huolta. Se ilmenee myös ja ennen kaikkea siinä, että kansakoulut kaikkialla ovat muodostumassa niin sanotun alemman kansan koulusta koko kansan kouluksi, yhteiseksi ja yleiseksi pohjakouluksi kaikelle jatkuvalla opiskelulle. Yhtenäiskoulun aikaansaaminen on ollut viime vuosikymmenen suuria sosiaalisia uudistuspyrkimyksiä, mikäli niitä toteutetaan henkisen kulttuurin piirissä ja avulla. Siitä taas johtuu kansakoulun merkityksen ja samalla kansakoulun vastuun huomattava lisääntyminen. Rinnan tämän kehityksen kanssa on kulkenut pyrkimys kansakoulun sisäiseksi uudistamiseksi, „lukukoulusta” „kehityskouluksi”, kuten nimitykset kuuluvat. Yhä kiinteämpänä esitetään vaatimus, että koulun on saatava luja ote oppilaan persoonallisuuden kehittämiseen kokonaisuudessaan, mikä tehtävä taas vaatii entistä enemmän kiinnittämään huomiota sielullisiin lakeihin ja yhteiskunnan vastaisiin kansalaisiinsa asettamiin odotuksiin. Mutta kun opetus- ja kasvatustyö järjestetään näitä vaatimuksia silmällä pitäen, edellyttää se suorittajiltaan enemmän tietoa ja etenkin itsenäistä harkintaa kuin vanhanaikaisen lukukoulun työ. Kun näissä pyrkimyksissä tahdotaan päästä eteenpäin, on pakko kiinnittää huomio toisaalta kansakoulun opetussuunnitelman tarkoituksenmukaiseen uusimiseen ja toisaalta opettajavalmistuksen ja kasvatusopin tutkimiseen ja syventämiseen. Edellinen työ on kauan sitten pantu alulle ja lähitulevaisuudessa on toivoa saada uudet opetus-

suunnitelmat kansakouluillemme vahvistetuiksi. Jälkimmäistä tehtävää täyttämään on tarkoitettu se oppilaitos, josta käsiteltävänä olevassa lakiehdotuksessa on puhe.

Epäilyä ei voine olla siitä, että perustettavaksi ehdotettu kasvatusopillinen korkeakoulu on, kun se saadaan lakiehdotuksessa suunnitellulla tavalla käyntiin, tehokkaasti edistävä sekä opettajavalmistusta että kasvatusopillista tutkimusta maassa. Kuten alussa jo mainitsin, on ylioppilastutkimannon pohjalla valmistuneista opettajista saatu edullinen käsitys kaikkialla maassa. He eivät ole saaneet esimiestensä tunnustusta ainoastaan tiedoistaan ja taidoistaan, vaan myös harrastuksensa kiinteydestä ja siitä vakavuudesta, jolla he ovat vastuunalaiseen tehtävänsä suhtautuneet. Kun oppikouluissa saatuun verrattain monipuoliseen yleissivistykseen, johon m. m. kuuluu jatkuville laajemmille opinnoille tärkeä vieraiden kielten ymmärtäminen, liittyy perusteellinen ammattiopetus, on hyvä toivo olemassa, että todella saadaan tehtävänsä hyvin valmistuneita opettajia. Tällaiseen toivoon on sitä enemmän syytä, kun kokemus on osoittanut, että puheenaolevalle opettajauralle on pyrkimässä runsaasti lahjakkaita, jopa erittäin, mitä naisiin tulee, hyvin lahjakkaita ylioppilaita. Minä voin mainita, että silloin kun ylioppilasseminaarit vielä olivat käytännössä, ei ollut pakko ottaa oppilaiksi vastaan muuta kuin korkeimman cum lauden ja laudaturin ylioppilaita, pyrkijäin luku oli siksi suuri. Tässä kohden, toisin sanoen kysymyksen ollessa tilaisuuden valmistamisesta ylioppilaille kansakoulunopettajiksi valmistumiseen, ei asiantuntijain kesken enää ole erimielisyyttä. Erimielisyyttä ei voi olla liioin siitäkään, että tätä valmistusta ei voida tarkoituksenmukaisesti järjestää koulun tapaan toimivassa seminaarissa, vaan tulisi sen tapahtua samaan tapaan kuin ylioppilaiden opetus yleensä, se on korkeakoulumaisesti siis sillä tavalla kuin yliopistossa opetus tapahtuu. Kun Helsingin yliopisto, joka nyt jo on monenlaisen opetustyön kuormittama, ei voi ottaa nyt puheenaolevaa uutta tehtävää suorittaaksensa ja kun se lisäksi vaatisi suuria kustannuksia, on havaittu tarkoituksenmukaisimmaksi antaa tämä tehtävä vartavastan järjestettävälle erityiselle korkeakoululle. Jyväskylän seminaari rakennuksiin, laitoksineen ja opetusvälineineen so-

veltuu erittäin hyvin suunnitellun korkeakoulun tyyssijaksi, sitä paremmin kuin Jyväskylän yliopistoyhdistyksen huomattavan runsas ja kallisarvoinen kirjasto annetaan korkeakoululle.

Mutta suunnitellun korkeakoulun perustaminen on tärkeä toisestakin syystä: sen avulla voidaan tehokkaasti edistää kasvatustieteellistä tutkimista ja pedagogisia jatko-opintoja maassamme. Niin toinen kuin toinenkin työmaa kaipaa meillä tarkoituksenmukaista kehittämistä. Helsingin yliopistossa on kyllä opetustuolit kasvatustieteiden tiedon levittämiseksi maan opettajistoon, mutta tämän tutkimuksen alalla on työtä yllin kyllin useammalle tutkijalle ja opettajalle, varsinkin kun ottaa huomioon, että Helsingin yliopiston kasvatustieteen professorien aika ja voimat kuluvat suurelta osaltaan säännönmukaiseen yliopisto-opetukseen monilukuisine tutkintoineen sekä opettajakandidaattien ohjaamiseen normaaliyhteisöissämme. Kun ottaa huomioon, että kasvatustieteen tutkimus näihin asti on ollut varsin hapuilevaa ja että sitä, jos mieli tehdä se käytännöllisellä kasvatustyöllä täyttävä hedelmää kantavaksi, on harjoitettava niin sanoakseni omalla maaperällä, kotoisella pohjalla, niin sitä tärkeämpää on, että saadaan aikaan laitos, jonka nimenomaisena tehtävänä on tämän tutkimuksen perusteellinen ja monipuolinen harjoittaminen eikä ainoastaan niiden ulkomaisten teoriain esittäminen, mikä on tapahtunut tieteen alalla eri maissa, vaan nimenomaan, niinkuin minä sanoin, tämän tutkimuksen harjoittaminen kotoisella maapohjalla. Tällä tavoin on toivoa saada kasvatustieteen tutkimukseen tarpeellista eloa ja sen tulokset hyödyttämään välittömästi kasvatuksen asiaa niin kodissa kuin koulussa ja koko yhteiskunnassa.

Mutta puheenaoleva uusi korkeakoulu on tarkoitettu edistämään myös opettajain jatko-opintoja, yhtä hyvin kansa- kuin oppikoulujen opettajain, vieläpä ammattikoulujen opettajainkin. Tässä kohden suunnitteilla oleva uusi oppilaitos on varmaan täyttävä koko koululaitoksellemme tärkeän palveluksen. Tähän asti nämä jatko-opinnot, jotka ovat tapahtuneet osittain Helsingin yliopistossa, osittain Jyväskylässä ke-

säisin toimeenpannuilla yliopistollisilla jatkokursseilla, ovat olleet enemmän tai vähemmän tilapäisiä, sinänsä tietenkin hyödyllisiä. Ehdotetussa korkeakoulussa niille on tarkoitus valmistaa kiinteät ohjelmat ja lisäksi laitos tulisi järjestämään erityisen kesälukukauden juuri erilaisia jatko-opintoja varten. Vähäisillä lisäkustannuksilla voitaisiin valmistaa varsin suurelle määrälle opettajia tilaisuus entisten tietojensa verestämiseen ja uusien hankkimiseen. Mitä erityisesti kansakoulunopettajain jatko-opetukseen tulee, olisi huolta pantava sellaisiin aineisiin, joilla on keskeinen asema kansakoulun jatko-opetuksessa; tämä opetus kaipaa meillä uusimista, siitähän on eduskunnassakin useaan kertaan huomautettu. Tämä uudistus ei ole aikaansaataavissa muulla tavoin kuin tekemällä opettajat nykyistä pystyvämmiksi jatko-opetuksen antamiseen. Vasta valmistuviin opettajiin nähden tämä seikka on otettava huomioon jo opettajavalmistuslaitoksissa, mutta jo valmiiden opettajain suuri joukko kaipaa erittäin tässä kohden lisäopastusta. Tämän opastuksen antaminen on oleva suunnitellun korkeakoulun tärkeänä tehtävänä, mitä jatko-opintojen järjestämiseen tulee, ja käsitykseni on, että se on siitä menestyksellä suoriutuva, tarvittamatta, niinkuin jo huomautin, käyttää suuria kustannuksia, niinkuin esimerkiksi naapurimaassamme Ruotsissa on ollut pakko tehdä, koska siellä ei tällaista laitosta, mikä nyt on kysymyksessä, ole olemassa.

Pyydän sitten lyhykäisesti kajota niihin epäilyksiin, joita suunnitteilla olevan korkeakoulun perustaminen näyttää joillakin tahoilla herättäneen. On ensinnäkin pelätty, että korkeakoulussa valmistuneet opettajat eivät täysin voisi tyydyttää niitä vaatimuksia, jotka on asetettava nimenomaan maaseudulla toimivalle kansakoulunopettajalle ja että korkeakoulun perustaminen tulisi syrjäyttämään lahjakkaat maalaisnuoret opettaja-alalta (Keskustasta: Niinkuin tekeekin!). Tämän johdosta on huomautettava, että tätä nykyä, jolloin maalaislasten oppikoulunkäynti on tullut varsin yleiseksi, ei enää ole, mitä tulee oppilaiden yhteiskunnalliseen alkuperään, suurtakaan eroa oppikoulujen ja ylioppilasseminaarien oppilaiden välillä. Vuosi vuodelta maalaisaines oppikouluissamme sitä paitsi vahvistumistaan vahvistuu, mistä on

seurauksena, että tämä aines tulee yhä runsaammin edustetuksi myös korkeakouluissa. Ja kun lisäksi on kysymys vain yhden seminaarin muuttamisesta ylioppilastutkinnon pohjalla toimivaksi laitokseksi, ei pitäisi olla pelkoa siitä, että opettajaksi valmistumisen tie nousisi pystyyn niille todella lahjakkaille maaseudun nuorille, joilla ei ole ollut halua tai tilaisuutta käydä oppikoulua ja kuitenkin tahtovat antautua opettajauralle. Minä olen puolestani ensimmäinen myöntämään, että tällainen tilaisuus on heille jatkuvasti varattava. Toisaalta on kokemus osoittanut, että ylioppilaista valmistetut opettajat ovat hyvin menestyneet maaseudulla, mukautuneet helposti ympäristöönsä ja olleet halukkaita hakemaan paikkoja maaseudun syrjäkylissäkin aina kaukaista Lappia myöten. Maaseudun yleisten sivistysrientojen edistämiseksi on epäilemättä eduksi, jos opettajalla on hyvän ammattitaidon ohella mahdollisimman perusteellinen yleissivistys ja hyvät edellytykset jatkuvaan monipuoliseen kehitykseen. Kun vielä lisäksi, että opettajaharjoittelu perustettavassa korkeakoulussa on suunniteltu järjestettäväksi nimenomaan myös maaseutukoulujen opetustehtävää vastaavaksi, luulisin osoittaneeni, ettei maaseudun kannalta ole puheenaolevassa suhteessa perusteltua syytä vastustaa lakiehdotuksen hyväksymistä.

Korkeakoulun sopivaisuutta kansakoulunopettajain valmistuslaitokseksi on epäilty myös siitä syystä, että perehtyminen kansakoululle tärkeisiin harjoitusaineisiin ei siinä tulisi riittävän perusteelliseksi. Tämän johdosta on huomautettava, että korkeakoululle suunnitellussa opetusohjelmassa on tähän asiaan kiinnitetty tarpeellista huomiota. Eräillä harjoitusaineilla, kuten voimistelulla ja urheilulla, on nyt jo varsin vahva asema oppikoulujemme opetussuunnitelmassa, ja todennäköistä on, että se lähiaikoina vielä vahvistuu. Käsityö- ja kotitalousopetus valloittaa paraikaa yhä avarampaa tilaa oppikouluissamme. Näin oppikoulun käyneillä on verrattain perusteellista harjaantumista eräisiin harjoitusaineisiin jo korkeakouluun tullessansa. Mutta lisäksi on muistettava muuan tärkeä seikka. Kun oppikoulun käyneillä useimmissa teoreettisissa aineissa on hyvinkin se tietomäärä, joka kansakouluopetuksessa tarvitaan, voidaan korkeakoulussa sitä enemmän uhrata

aikaa ja huolta harjoitusaineisiin ja käytännölliseen opettajaharjoitteluun, niinkuin ohjelman mukaan tulee tapahtumaankin.

Edelleen on huomautettu siitä, että valmistamalla opettajia nykyisten seminaarien rinnalla myös ehdotetussa korkeakoulussa saadaan eriarvoisia opettajia, joista korkeakoulussa valmistuneet muodostavat etuokeutettujen ryhmän. Tämän johdosta sivistysvaliokunta huomauttaa aivan oikein, että seminaarissa ja ehdotetussa korkeakoulussa hankittu opettajapätevyys on oleva samanarvoinen. Todistusten arvosanat, ja ennen muuta opettajataidossa saavutettu, ratkaisee olennaisesti, kuka on pätevimmäksi katsottava virkaa haettaessa. Muuten on lisättävä, että meillä on pitkät ajat ollut ylioppilaista valmistuneita kansakoulunopettajia, eikä mainittuja epäkohtia tai vaikeuksia paikkojen täyttämisessä ole ilmaantunut. Nämä opettajat ovat myös käytännöllisessä työssä ja yhteisissä riennöissä hyvin sulautuneet muuhun opettajistoon. Oppikoulun alalta voidaan sitä paitsi mainita esimerkkinä, että siellä, vaikka todella erilaisen oppiarvon saavuttaneet, nimittäin filosofian kandidaatit ja filosofian lisensiaatit, on ollut sijoitettava samanlaisiin virkoihin, on vaikeudetta voitu hoitaa asiat. Tämän yhteydessä on viitattu myös monilukuisiin paikattomiin opettajiin ja huomautettu, ettei ole sovelias aika uuden valmistuslaitoksen perustamiseen. Tämän johdosta on ensin sanottava, ettei ole kysymyksessä uuden valmistuslaitoksen perustaminen, vaan entisen muuttaminen uudenmuotoiseksi. Korkeakoulun perustamisen ei tarvitse lisätä valmistettavien opettajien lukumäärää vähääkään. Se etu tämän uuden valmistuslaitoksen perustamisesta puheenaolevassa suhteessa vain on, että sen avulla on entistä helpompaa säännöstellä opettajien valmistus tarkoin vastaamaan kulloistakin tarvetta. Kun valmistusaika on vain kaksivuotinen, voidaan lyhyessä ajassa vähentää ja lisätä opettajatuotantoa aina sen mukaan kuin tarve vaatii. Tätä nykyä on kieltämättä jokin määrä päteviä kansakoulunopettajia paikattomina, kuinka suuri, sitä en tällä hetkellä vielä osaa tarkalleen sanoa. Asiasta on tehty hallitukselle kysymys, johonka piakkoin voidaan antaa vastaus. Nyt tahdon vain mainita, että opettajatuotantoa on viimeisten kuuden vuoden aikana vähentämistään vähennetty.

Kun vuonna 1927 suomenkielisistä seminaareista valmistui 515 opettajaa, oli valmistuneiden lukumäärä viime keväänä enää vaan 262 ja ensi keväänä enintään 225, toisin sanoen pienempi kuin minään vuonna koko tällä vuosisadalla. Tästä täytyy olla seurauksena, että paikattomina oleville päteville opettajille, kun tuotantoa ei lisätä, ennen pitkää avautuu tilaisuus paikan saamiseen kansakouluissamme. Mutta, kuten sanottu, koko tällä asialla ei ole sanottavaa merkitystä nyt esillä olevan asian ratkaisussa.

Mitä lopuksi ehdotetun korkeakoulun aiheuttamiin kustannuksiin tulee, mistä valtiovarainvaliokunta on antanut lausuntonsa vain vain sanoa, että esityksessä olevat laskelmat ovat paikkansa pitäviä. Kouluhallituksen tekemä arvio on kyllä jonkun verran korkeampi kuin esityksen, mutta ilman epäilyksiä saadaan välttämättömät menot peitettyiksi niillä rahaerillä, jotka esityksessä mainitaan. Puhuessani asian puolesta sivistysvaliokunnassa ja suuren valiokunnan jaostossa, jotka valiokunnat samoin kuin valtiovarainvaliokunta puoltavat lakiehdotuksen hyväsymistä vieläpä yksimielisesti, olen lausunut sen käsityksen, että ehdotettu korkeakoulu, kun se saadaan niinkuin toivoo sopii tarkoituksenmukaisella tavalla järjestetyksi, on tehokkaasti edistävä lähinnä kansakoulujen sisäisen kehityksen kohottamista. Toistan tämän saman ajatuksen ja toivon, että nekin edustajat, jotka syystä tai toisesta ovat suhtautuneet epäillen lakiehdotukseen, ovat voittaneet epäilynsä ja voivat hyväksyä sen, kun se nyt on tullut toiseen käsittelyyn ja piakkoin kolmanteen. Minä katson, että kaikki toimenpiteet, jotka tarkoittavat sen koulumuodon sisäistä syventämistä ja tehostamista, joka on kaiken kansan yhteinen koulu, ansaitsevat eduskunnan kannatusta.

Ed. A. Halonen: Ehdotan, että tämä asia pantaisiin pöydälle ensi perjantaina pidettävään istuntoon.

Ed. Pitkänen: Minun tarkoitukseni ei ollut tässä istunnossa vielä käyttää puheenvuoroa, mutta ehkä kumminkin on tarpeellista jo merkitä kanta ja sitten kolmannessa käsittelyssä tulenkin asettumaan hylkäävälle kannalle lakiehdotukseen nähden.

Minulla on vakaasti juuri niitä epäilyksiä, joista opetusministeri Mantere täällä äsken puhui, ja enkä luule syyttää olevankaan. Edellisessä asian käsittelyssä on ed. Helo sanonut aivan selvästi, että kysymyksessä olevan lakiesityksen tarkoituksena on nähtävästikin ennen kaikkea ollut varata ylioppilassivistyksen saaneille henkilöille, joilla alkavat tiet muilla aloilla olla tukossa, mahdollisuus valmistautua käytännöllisesti, mahdollisimman lyhyessä ajassa kansakoulunopettajiksi. Näin se on. Tuskin olisi herännyt ajatustakaan ryhtyä tällaiseen puuhaan, ellei ylioppilastulva olisi niin tavattoman suuri kuin mitä se nyt on ja erittäinkin kaupunkien ja tiheästi asutujen keskuksien lapset ovat ylioppilaisiksi päästyään jääneet paikattomiksi. Minä luulisin, että opetusministeriö ja kouluhallitus olisivat tehneet paljon hyödyllisemmin, jos olisivat ryhtyneet uusimaan entisiä seminaareja ja niiden opetusohjelmaa ja täydentämään entisiä opettajia yliopistollisilla kursseilla voimakkaammin kuin mitä nyt tähän asti on tapahtunut. Minä jatkan kolmannessa käsittelyssä.

Ed. Pärssinen: Herra puhemies! Kun seminaarilaitos maassamme noin 70 vuotta sitten perustettiin, oli täällä vain harvoja kansakouluja, joten ei edes kansakoulun käyntiä voitu asettaa seminaariin pääsyn ehdoksi. Vasta parikymmentä vuotta myöhemmin saatettiin tämä askel ottaa. Että pitemmälle ei voitu mennä eikä ollut syytäkään mennä, johtui siitä, että suomalaisia oppikouluja oli perin vähän ja avautui niissä käyneille kylliksi paikkoja virkamiesurille. Verrannon vuoksi mainittakoon, että samaan aikaan olivat myös tavalliset virkamieskelpoisuusvaatimukset paljon nykyistään pienemmät. Nyt sen sijaan useiden vuosikymmenien kehitys on muuttanut sivistys- ja kouluolojamme kauttaaltaan. Kansakoululaitos on yleinen, oppikouluja on lukuisasti, jopa maaseudullakin tuhkatiheään. Vähävaraisimmatkin pyrkivät varustamaan lapsilleen tilaisuuden oppikoulun käymiseen, niin että ylioppilastulva on niin suuri, että ylioppilaiden on vaikea löytää toimialaa. Yhteiskunnan etu vaatii, että se sivistys ja opetus, mikä on annettu ylioppilasvalmistuksessa, ei mene hukkaan, ja tällöin on aivan luonnollista,

että se asetetaan palvelemaan kansanopetusta, samalla kuin ylioppilaille valmistetaan tilaisuus päästä kansakoulualalle. Myös toisaalta ovat kansakoulun opettajasivistyksen vaatimukset kasvaneet. Opettaja joutuu toimimaan ympäristössä, missä lukuisat kansalaiset ovat vähintään keskikoulun käyneitä tai saaneet erilaista ammattiopetusta. Lasten vanhemmistakin on paljon näitä tällaisia. Ja jos opettajan sivistys on rajoitettu, voi tämä heikentää hänen kasvattaja-auktoriteettiaan. Myönnettävä toisaalta on, että opettajassa vallitseva henki ei ole aina riippuvainen hänen omaamastaan tietomäärästä. Kuitenkin Kajaanin seminaarissa äskettäin ilmiömaisimmin esiintynyt erään valtiollisen suunnan vaikutus todistaa, että pienillä opin alkeilla kouluun tulleita oppilaita voidaan ohjata sokeasti minne tahansa. Tässä yhteydessä on syytä toivoa, että uutta kasvatusopillista korkeakoulua ei lähdetä johtamaan jonkun yksipuolisen ja ahdasnäköisen poliittisen suunnan mukaan, vaan että siellä asetetaan kansakoulunopettajien valmistuksen päämääräksi kehittää todellisia ihmisyssivistyksen kannattajia. Opettajan pääharrastuksena on oleva hänelle uskottujen lasten hengen ja ruumiin kykyjen sopusuhainen kehitys ja työskentely ympäristön siveellisten ja sivistyksellisten harrastusten hyväksi. Koska suurin osa hänen oppilaitaan on talonpoikien ja työläisten lapsia, on luonnollista, että näiden vanhemmat häntä vierovat, jos hän on heidän aineellisten ja henkisten pyrkimystensä ilmeinen vastustaja. Mitä kaikki vanhemmat voivat opettajalta vaatia, on koulun säilyttämistä puolueettomana ja nyt kun me täällä käymme vahvistamaan lakia kasvatusopillisesta korkeakoulusta on myös tämä vaatimus uuteen laitokseen nähden lausuttava.

Kun käsitykseni mukaan kasvatusopillinen korkeakoulu on seuraus ajan kasvaneista vaatimuksista ja muuttuneista sivistysoloista, liittyy se myös läheisesti ajan tunnuslauseeseen: kansakoulu pohjakouluksi. Tämä viimeksimainittu tarkoittaa koulun yhtenäistytymistä. Sivistyksen ei tule olla syntyperän ja varallisuuden etuoikeutena. Jatko-opetuksen, niin tietopuolisen kuin ammatillisen, saantia on helpotettava niin, että voidaan puhua yleisestä kansalaiskasvatuksesta, jonka tehtävänä on luoda uusi hengen ja

työn ylimystö, uusi yksilöllisyys yhteiskuntaa palvelemaan. Näin määrättyä ei sivistysvaarana kansanvaltaa, vaan on itse olemassa kansaa varten. Ja ikäänkuin renkaana ketjussa tulisi kasvatusopillisen korkeakoulun tätä ajatusta palvella. On tasoitettava pois juopaa oppi- ja kansakoulunopettajien välillä, kun etenkin pohjakouluna toimiva kansakoulu asettaa opettajalle suuremmat vaatimukset.

Kasvatusopillista korkeakoulua on vastustettu sillä, että on selitetty sen kautta kansakouluun pohjautuvan seminaarin aikaa voittaan häviävän. Tämä on kuitenkin kehityksen kulku. Jo kauan on joillakin ylioppilailla ollut tilaisuus tulla kansakoulunopettajiksi, mutta kun asia nyt säännöstellään, niin on tunnustettava, että opettajien liikatuotannon välttämiseksi täytyy toisaalta opettajavalmistusta supistaa. Mutta tällähän voittavat maanviljelys- ja jotkut ammattialat sillä, että valmiita seminaareja ei noin vain voida lakkauttaa, vaan on niitä muutettava muiksi, käytännöllistä elinkeinoelämää palveleviksi kouluiksi. Väitös, että uudella opettajavalmistuslinjalla vaikeutettaisiin kansan lasten pääsyä opettajiksi, ei liioin nykyoloissa pidä paikkaansa, sillä kuten jo viitattiin, tulee lasten vanhemmille halvemmaksi antaa lastensa kotiseudulla tai lähistöllä käydä joko keskikoulua tai koko oppikoulu ja sieltä siirtyä seminaariin tai kasvatusopilliseen korkeakouluun.

Kyseessäoleva hallituksen esitys hyväksyttiin yksimielisesti sivistysvaliokunnassa. Tähän on myöskin suuri valiokunta yhtynyt. Kuten sivistysvaliokunnan mietinnöstä ilmenee, on samalla tahdottu lausua eräitä suuntaviivoja ainejaosta korkeakoulun ohjelmassa. Jo Jyväskylän yliopistoyhdistyksen valtuuskunnan asettama valiokunta lausuu tästä: „Yhtä tähdellisenä on pidettävä vastaisten opettajien tietopuolistakin tutustumista kansakoulun ympäristön elämään, jonka jo omasta kokemuksesta useimmat opettajiksi valmistuvat ylioppilaat tuntevat. Tätä tarkoitusta palvelee sosiaalinen ympäristö- ja kotiseutuoppi, maataloudellisten aineiden ja kotitalouden opetus sekä tietopuolinen tutustuminen sellaisiin kansankielen ilmiöihin, joiden tunteminen kansakoulunopettajan toimessa on tärkeätä. Erikoisesti tehostettavia ai-

neita ovat edelleen: urheilu, voimistelu, terveys- ja raittiusoppi, käsityö, piirustus ja musiikkiaineet. Lisäksi on annettava täydentävää opetusta muissakin aineissa, joissa oppikoulun antamaa tietoa ja taitoa ei pidetä riittävänä kansakoulunopettajatoimeen."

Nykyisessä keskikoululle pohjautuvassa seminaarien ohjelmassa on eräitä käytännöllisiä aineita liiaksi supistettu. Niinpä opetetaan 5-luokkaisessa seminaarissa työlle 14 tuntia käsityötä, mutta 3-luokkaisessa opetetaan $7\frac{1}{2}$ tuntia ja kuitenkin on 50 % näistä oppilaista tullut sellaisista oppikouluista, joissa ei ole käsityön opetusta, ja sitä paitsi on melkein puolet oppikoulujen käsityönopetuksesta epäpätevien opettajien käsissä. Ylioppilaitten opettajavalmistuksessa olisi siis pidettävä huolta siitä, että käytännöllisten aineitten tuntimäärä on todella riittävä, sillä vain osa ylioppilaista on näissä aineissa aikaisemmin saanut riittävää harjoitusta. Sisällytän tähän erikoisesti vielä musiikin, jonka merkitys opettajalle on erittäin suuriarvoinen. Yleensä käytännöllisiin aineisiin nähden tarvitsevat koulumme paljon uudistusta, että ne tulevat todella elävää elämää vastaaviksi.

Kasvatustopilliseen korkeakouluun yhdistetään myös kansakoulunopettajien jatkokasvatus. On väärinkäsitystä, että tämä merkitsisi sitä, etteivät kansakoulunopettajat saisi enää opiskella Helsingin yliopistossa, mutta kun Jyväskylän korkeakoulussa tulee olemaan kolmas kesänaikainen lukukausi, niin opettajat vapaana ollen voivat paremmin sinne päästä. Kuitenkin haluaisin lausua, että opinnot olisi suunnattava vapaasti eri aineiden aloille eikä yksipuolisesti kasvatusopin alalle. Tietysti kasvatustopillinen korkeampi tietomäärä on arvokas, mutta ei yksinomainen pääasia. Eihän kasvatusoppi ole kansakoulun oppiaine. Perin tärkeitä on, että opettaja omaa hyvän opetustaidon eri aineissa ja nimenomaan taitaa näitä aineita. Esim. matematiikan opetus pelkkänä mekaanisena laskutaitona, jommoista yleensä kansakoulupetus tässä aineessa on, ei vastaa nykyisiä vaatimuksia. Tässä ennen kaikkea vaaditaan älyn kehittämistä. Ja ottaakseni toisen esimerkin. Opettajan on omattava historiassa laajemmat tiedot ja yhtenäinen kuva kansojen kehityksestä. Muuten hän

voi opettaa toisena tuntina sellaista, että yksilöt johtavat kansojen vaiheita, ja toisena tuntina, että olevissa oloissa olevat syyt ovat luoneet historian murroskausia ja tapauksia. Yleensäkin yhteiskuntaoppia ei historian ohella ole sivuutettava. Opettajiin nähden tulee mieleeni se, että he voivat olla niin automaattisia toiminnassaan, että siitä voi johtua hyvinkin ikäviä seurauksia oppilaille. — Vielä eräs pieni huomautus tietojen soveltamisesta elämän käytäntöä palvelemaan. Maassamme on m. m. sekä yhteiskunnallinen että yksilöllinen terveydenhoito varsin takapajulla. Tässäkin suhteessa tulisi kansakoulunopettajien valmistuksessa saada tehostusta aikaan, että kansakoulu voisi olla terveydenhoidon edelläkävijänä.

Tärkeintähän on kansakoulun tehtävistä kansamme siveellinen kasvatus etenkin nykyisenä aikana, jolloin tapainturmelus ja väkivalta rehoittavat. Niinpä onkin vaadittava, että nuoren polven opettajavalmistusta ohjataan humanisuuden ja suvaitsevaisuuden tunnusten merkeissä.

Opettajien jatko-opetuksesta sana. Siinäkään ei olisi päästettävä määrääväksi pelkkä opinarojen ja tutkintojen ajojahti. Pääasia lopultakin on opettajan persoonallisuus. Hänen tulisi käsittää elämänsä kutsu-mukseksi olla siveellisen ja tiedollisen kansalaiskasvatuksen jakaja, kasvavan polven henkisten kykyjen ja työkyntöisyyden kehittäjä, ei yksin kansallisessa, vaan yleisinhimillisyyden hengessä.

Kannatan esityksen hyväksymistä.

Ed. Kalliokoski: Pyydän kannattaa ed. A. Halosen ehdotusta asian pöydällepanosta.

Puhemies: Kun on tehty ehdotus, että asia pantaisiin pöydälle, on se valtiopäiväjärjestyksen 65 §:n mukaan jääpöydälle. Kehotan seuraavia puhujia lausumaan mielensä pöydällepanojasta.

Ed. Wainio: Minulla ei ole mitään mielipidettä asian pöydällepanosta. Olin pyytänyt aivan toisessa mielessä puheenvuoron.

Ed. Korvenoja: Luovun.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. A. Halonen ed. Kalliokosken kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Kun muuta ehdotusta ei ole tehty, pantaneen asia pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Asia pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Poistoja päiväjärjestyksestä.

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 10)—19 asiat.

20) Kokemäenjoen alajuoksun ruoppaamista tarkoittava hallituksen esitys n:o 62 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

21) Ehdotuksen laiksi yhdistyksistä annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 63 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

Puhemies: Kun eduskunnalle on jaettu hallituksen esitykset n:ot 64 ja 65, niin voitaneen nekin esitellä valiokuntaan lähettämistä varten.

Puhemiehen ehdotus hyväksytään.

Valtiontakuun myöntämistä Suomen Asuntopoteekkipankin ulkomaisille obligatiolainoille

koskeva hallituksen esitys n:o 64 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdo-

tuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

Eräiden valtionlainain uudelleen järjestämistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 65 esitellään ja lähetetään samoin valtiovarainvaliokuntaan.

Pöydällepanot:

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon:

22) Hallituksen toimenpiteistään vuonna 1932 antaman kertomuksen johdosta, mikäli se koskee suhteita ulkovaltoihin,

laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3;

23) Ehdotuksen laiksi elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain muuttamisesta sisältävän lakialoitteen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 5; sekä

24) Ehdotuksen laiksi metsänmyynnistä eräänlaatuisilta asutustiloilta 28 päivänä huhtikuuta 1925 annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 5.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Helo: Valtiovarainvaliokunta kokoontuu nyt heti tämän istunnon jälkeen.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on tänään kello 19,30.

Täysistunto lopetetaan kello 17.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Aku Kostia.
v. t.

27. Tiistaina 21 p. marraskuuta 1933

kello 19,30.

Päiväjärjestys.

		Siv.		Siv.
Ilmoituksia.			7) Ehdotus laiksi Suomen Pankin 1933 vuoden voiton käyttämisestä ..	930
			Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 15; hallituksen esitys n:o 9.	
Toinen käsittely:		Siv.	8) Ehdotus laiksi edustajanpalkkiosta annettua lakia väliaikaisesti muuttaneen lain voimassaoloajasta ..	„
1) Ehdotus laiksi tuulaakimaksun laskemisen perusteesta vuosina 1934 ja 1935	916		Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8; ed. Kiviojan lak. al. n:o 23.	
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 24; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 8; hallituksen esitys n:o 52.				
Ensimmäinen käsittely:			Ainoa käsittely:	
2) Ehdotukset laiksi viran- ja toimenhaltijain palkkausten vähentämisestä vuoden 1934 aikana	921		9) Ehdotus toivomukseksi englannin kielen saattamisesta pakolliseksi oppiaineeksi oppikouluihin	931
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 9; hallituksen esitys n:o 10; ed. Kestin y.m. lak. al. n:o 24.			Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Rantasen y.m. toiv. al. n:o 42.	
3) Ehdotus laiksi koroitettun tupakkavalmisteveron kantamisesta vuonna 1934	930		10) Ehdotus toivomukseksi almanakkojen ja kalenterien julkaisemisen erioikeuden lopettamisesta	938
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 10; hallituksen esitys n:o 2.			Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Erkon y.m. toiv. al. n:o 46.	
4) Ehdotus laiksi tulitikkuverosta ..	„		Pöydällepanoa varten esitellään:	
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 11; hallituksen esitys n:o 3.			11) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24 hallituksen esityksen johdosta valtioneuvoston myöntämisestä Suomen Asuntohypoteekkipankin ulkomaisille obligatiolainoille	939
5) Ehdotus laiksi makeisvalmisteverosta	„			
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 12; hallituksen esitys n:o 4.				
6) Ehdotus laiksi mallasjuomaverosta	„		Puhetta johtaa puhemies Kallio.	
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 13; hallituksen esitys n:o 5.				

Nimenhuudon asemesta merkitään läsnäoleviksi ne edustajat, jotka ottivat osaa

edelliseen istuntoon, ja lisäksi ed. Virkkunen.

Ed. Erkon kysymys, joka koskee hallituksen toimenpiteitä luutnantti Pentikäisen vakoluasiassa.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään ed. Erkon valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi osoittama kysymys sekä puolustusministerin siihen antama kirjallinen vastaus.

Sihteeri lukee kysymyksen ja puolustusministerin vastauskirjelmän.

Sihteeri lukee:

Eduskunnan Herra Puhemiehelle.

Yleistä huomiota on herättänyt se seikka, että Suomen yleisesikunnassa palveleva upseeri, luutnantti Pentikäinen, jokin aika sitten poistui varsin hämärien olosuhteiden vallitessa Neuvosto-Venäjälle. Jo heti katoamisen jälkeen vakiintui se käsitys, että luutnantti Pentikäinen oli toiminut vieraan vallan asiamiehenä, hankkien tietoja Suomen puolustuslaitoksesta. Joskin puolustuslaitoksen taholta on yritetty luoda sellainen käsitys, että tapahtuma olisi merkityksetön, on kuitenkin yleinen käsitys maassa luutnantti Pentikäisen toiminnan vahingollisuudesta saanut yhä enemmän vahvistusta sen kautta, että hänen pakoansa tutkittaessa on sisäasiainministeriön alainen etsivä keskuspoliisi joutunut pidättämään kokonaisen vakoilijajärjestön, jolta julkisuuteen tulleiden tietojen mukaan olisi tavattu varsin raskauttavaa todistusaineistoa.

Ottaen huomioon luutnantti Pentikäisen toiminnasta julkisuuteen tulleet tiedot ja myöskin ne mahdollisuudet, joita hänellä on ollut päästä käsiksi ensiluokkaiseen salaiseen sotilasaineistoon, ja kun kaiken lisäksi sotilasviranomaisten taholta ei tapahtuneen johdosta ole annettu minkäänlaista asiallista selitystä, lieene syytä hallitukselta tiedustella, missä määrin luutnantti Pentikäisen toiminta on todellakin voinut vahingoittaa maan puolustuslaitosta. Tähän

on sitäkin suurempi syy, kun Suomen puolustuslaitos on erittäin lähellä kansan sydäntä ja kun siihen on hyvinkin vaikeissa oloissa vuosittain uhrattu olosuhteisiimme nähden suuria summia, ja kun vielä lisäksi tuntuu siltä, kuin ei olisi välttämättömmimpien sotilassalaisuuksien suojaamiseksi ryhdytty kaikkiin niihin varokeinoihin, joita on oikeus vaatia.

Kaiken ylläolevan perusteella nojautuen valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momenttiin pyydän Teitä, herra Puhemies, saatamaan asianomaisen hallituksen jäsenen vastattavaksi seuraavat kysymykset:

1. Mitenkä on mahdollista, että luutnantti Pentikäisen asemassa oleva ja vähäisillä upseeriedellytyksillä varustettu henkilö on voinut päästä käsiksi yleisesikunnan salaisiin papereihin ja mitenkä on mahdollista, että tämäntapaisia upseereita yleensäkin käytetään arkaluontoisissa luottamustehtävissä?

2. Mitä takeita on siitä, että tällainen ei enää uudistu? Ja eikö tällaisten tapausten uudistumisen välttämiseksi ole tehtävä muutos armeijan valvontasysteemiin?

3. Onko perää siinä julkisuudessakin näkyneessä tiedossa, jonka mukaan pidetään todennäköisenä, että luutnantti Pentikäinen on voinut saada käsinsä asiapapereita ja muita tietoja, jotka tekevät mitättömäksi usean vuoden työn ja uhraukset ja voivat vaikuttaa, jos ne vihollisen käsiin joutuvat, heikentävästi maan puolustusmahdollisuuksiin?

4. Onko katsottu tarpeelliseksi ryhtyä tapahtuneen johdosta toimenpiteisiin sellaisten muutosten aikaansaamiseksi niissä edesvastuuta kantavissa sotilasspiireissä, joille tällaisten asiain hoito on uskottu, vai katsotaanko, että valvonta ja johto on tyydyttävästi hoidettu?

5. Mihinikä toimenpiteisiin on aiottu ryhtyä tai jo ryhdytty sen johdosta, että sotilasviranomaisten taholta luutnantti Pentikäisen jutussa, joka kiinnostaa kansan laajoja puolustustahtoisia kerroksia, on julkisuuteen annettu tahallaan virheellisiä ja harhaanjohtavia tietoja?

Aiotaanko tässä suhteessa saada aikaan muutos?

Helsingissä, marraskuun 7 p:nä 1933.

Eljas Erkko.

Puolustusministeriö.

Helsinki,
marraskuun 21 p:nä 1933.
N:o K. 6141/33.

Eduskunnan Herra Puhemiehelle.

Eduskunnan Herra Puhemiehelle osoittamassaan kirjoituksessa 7 päivästä kuluvaan kuuta, joka koskee reserviluutnantti Viljo Armas Pentikäisen vakoilujuttua, on edustaja Eljas Erkko hallituksen asianomaisen jäsenen vastattavaksi, valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n nojalla, tehnyt seuraavat kysymykset:

1. Mitenkä on mahdollista, että luutnantti Pentikäisen asemassa oleva ja vähäisillä upseeriedellytyksillä varustettu henkilö on voinut päästä käsiksi yleisesikunnan salaisiin papereihin ja mitenkä on mahdollista, että tämantapaisia upseereita yleensäkin käytetään arkaluontoisissa luottamustehtävissä?

2. Mitä takeita on siitä, että tällainen ei enää uudistu? Ja eikö tällaisten tapausten uudistumisen välttämiseksi ole tehtävä muutos armeijan valvontasysteemiin?

3. Onko perää siinä julkisuudessaakin näkyneessä tiedossa, jonka mukaan pidetään todennäköisenä, että luutnantti Pentikäinen on voinut saada käsiinsä asiapapereita ja muita tietoja, jotka tekevät mitättömäksi usean vuoden työn ja uhraukset ja voivat vaikuttaa, jos ne vihollisen käsiin joutuvat, heikentävästi maan puolustusmahdollisuuksiin?

4. Onko katsottu tarpeelliseksi ryhtyä tapahtuneen johdosta toimenpiteisiin sellaisten muutosten aikaansaamiseksi niissä edesvastuuta kantavissa sotilaspiireissä, joille tällaisten asiain hoito on uskottu, vai katsotaanko, että valvonta ja johto on tyydyttävästi hoidettu?

5. Mihinikä toimenpiteisiin on ajottu ryhtyä tai jo ryhdytty sen johdosta, että sotilasviranomaisten taholta luutnantti Pentikäisen jutussa, joka kiinnostaa kansan

laajoja puolustustahtoisia kerroksia, on julkisuuteen annettu tahallaan virheellisiä ja harhaanjohtavia tietoja? Aijotaanko tässä suhteessa saada aikaan muutos?

Ylläolevan johdosta on minulla kunnia esittää seuraavaa:

Reserviluutnantti Pentikäinen suoritti asevelvollisuutensa 2 divisionan 3 erillisessä konekiväärikomppaniassa huhtikuun 16 päivän 1923 ja maaliskuun 21 päivän 1924 välisenä aikana ja oli hänen käytöksensä hyvä eikä häntä oltu rangaistu. Tämän jälkeen palveli hän aliupseerina sitoumuksen perusteella Helsingin Komennuskomppaniassa vuoteen 1928 asti, saaden vuonna 1927 komennuksen reserviupseerikouluun, jossa hän suoritti reserviupseerin tutkinnon. Vuonna 1924 hankittiin Etsivältä keskuspoliisilta tiedot Pentikäisen poliittisesta luotettavuudesta ja ilmoitti keskuspoliisin Viipurin osasto kirjelmällään N:o 4080 toukokuun 3 päivästä sanottuna vuonna, että sillä ei ollut hallussaan valtiollisesti epäedullisia tietoja Pentikäisestä. Senjälkeenäkään ei ole saatu mitään epäedullisia tietoja Pentikäisestä, kunnes hän läksi Venäjälle. Vuonna 1929 ylennettiin Pentikäinen reservivälikiksi ja komennettiin yleisesikuntaan valokuvaajaksi.

Pentikäisen, ollen reserviupseeri, oli toimitettava päivystävänä upseerina. Etupäässä tässä ominaisuudessa oli hänelle mahdollista päästä käsiksi osaan salaisempaa aineistoa. Armeijassa ja suojeluskunnassa palvelee nykyään noin 400—500 reserviupseeria, joista osalla on varsin luottamusta vaativia tehtäviä. Heitä ei voida sen nojalla, että he ovat reserviupseereja, pitää poliittisesti vähemmän luotettavina kuin aktiiviupseereja. Liikekannallepanon sattuessa tulee reserviupseereilla olemaan varsin huomattavia tehtäviä korkeimmissakin esikunnissa. Se seikka taas, että Pentikäinen oli itseoppinut mies, ei voinut olla minään syynä hänen asettamisekseen erikoisasemaan toisiin upseereihin verraten. Lisäksi on otettava huomioon, että vakoojaksi antautunut henkilö, olkoonpa hän kuka tahansa, mutta varsinkin upseerin asemassa oleva, tekeytyy kaikinpuolin luotettavaksi sekä välttää esiintymisessään kaikkea sellaista, mikä voisi antaa aihetta pienimpäänkään epäilykseen.

Toisen kysymyksen johdosta huomautan, että sotilasvakoilutoiminnan lopettaminen ei ole Suomen viranomaisten vallassa. Selvää on kuitenkin, että viranomaiset tulevat tekemään parhaansa tämän toiminnan ehkäisemiseksi ja onkin tässä suhteessa jo ryhdytty lisätoimenpiteisiin, joita ei tässä yhteydessä luonnollisesti voida luetella. Kysymyksessä oleva valitettava tapaus on saattanut kysymyksen yleisesikunnan valvontatoimiston toiminnan järjestelystä uudelleen käsiteltäväksi. Asiaa on puolustuslaitoksen taholta jo aikaisemmin harkittu ja on siitä tehty ehdotuksiakin, mutta ei kysymystä ole vielä saatu lopullisesti ratkaistuksi. Nyt on selvää, että kotimainen valvonta on kiireellisesti järjestettävä uudelleen ja keskitettävä.

Kolmannessa kysymyksessä mainitussa huhussa ei ole perää. Tutkimuksissa on kyllä todettu, että Pentikäinen on toimitanut toimeksiantajilleen sellaistaakin aineistoa, josta osa on salaista. Tällä aineistolla ei kuitenkaan enää ole sanottavaa merkitystä, eikä se vaikuta kysymyksessä edellytetyllä tavalla maan puolustusmahdollisuuksiin. Yleisesikunnassa ja puolustuslaitoksessa vuosien aikana suoritettu työ ei suinkaan ole mennyt hukkaan, vaan on maanpuolustus suunnitelmallamme kokonaisuunnitelmana edelleenkin arvonsa.

Neljännän kysymyksen johdosta huomautan, että tutkimusten ollessa keskeneräisiä ei ole katsottu olevan syytä ryhtyä toimenpiteisiin muutosten aikaansaamiseksi niissä edesvastuuta kantavissa sotilaspiireissä, joille tällaisten asiain hoito on uskottu, vaan on tämä kysymys ratkaistava senjälkeen kuin asiaa on siihen vaikuttavalta osalta riittävästi tutkittu ja selvitetty.

Mitä viidenteen kysymykseen tulee, on asiasta sotilasviranomaisten taholta annettu kolme eri virallista tiedonantoa Suomen tietotoimistolle, nimittäin 5, 10 ja 17 päivänä viime lokakuuta. Nämä tiedot annettiin tutkimusten siihenastisten tulosten perusteella. Mitään tahallaan virheellisiä ja harhaanjohtavia tietoja ei ole annettu. Toinen asia on, että myöhemmät tutkimukset ovat antaneet jossain määrin toisenlaisen kuvan Pentikäisen toiminnasta kuin alussa oli saatu.

Sotilaallinen vakoilujuttu ei ole yksinomaan sisäpoliittinen, vaan suurelta osalta ulkopoliittinen asia. Kun jokin vakoilu-

juttu on paljastettu, ei ole asianmukaista antaa siitä julkiselle sanalle yksityiskohtaisia selostuksia. Tämä on helposti ymmärrettävissä, sillä jos annetaan tarkka selostus tutkittavanaolevasta vakoilujutusta sanomalehdille, niin joudutaan helposti antamaan vieraille, joitten hyväksi vakoilua on harjoitettu, niiden haluamia tietoja. Vieläpä voidaan saattaa julkisuudessa jonkun ulkovallan toiminta maassamme vähemmän edulliseen valoon. Tästä johtuu myöskin lainsäädännös, että tällaisten asioiden käsittely oikeudessa, tuomioistuimen määräyksestä, voi tapahtua ja käytännössä aina tapahtuu, suljetuin ovin.

Vielä vähemmän voidaan vaatia, että viranomaiset ryhtyisivät jo jutun tutkimusten ensi vaiheissa antamaan yleisölle tietoja asian kulusta, sillä tästä kärsisi tutkimusten menestyksellinen jatkaminen.

Jutun arkaluontoiseen laatuun nähden en katso tässäkin yhteydessä voivani antaa yksityiskohtaisempia tietoja asiasta enkä niistä toimenpiteistä, joihin jo on ryhdytty tahi tullaan ryhtymään.

Lopuksi mainittakoon, että yleisesikunta on Eduskunnan Oikeusasiamiehen pyynnöstä hänelle lähettänyt yksityiskohtaisen selostuksen toimenpiteistään ja tutkimustensa tuloksista.

Puolustusministeri Arvi Oksala.

Försvarsministeriet.

Helsingfors,
den 21 november 1933.
N:o K. 6141/33.

Till Riksdagens Herr Talman.

I en till Herr Talmannen riktad skrifvelse av den 7 dennes, vilken rör reservlöjtnanten Viljo Armas Pentikäinens verksamhet som spion, har riksdagsmannen Eljas Erkko, i stöd av riksdagsordningens 37 §, till vederbörande regeringsmedlems besvarande framställt följande spörsmål:

1. Huru är det möjligt att en person i löjtnant Pentikäinens ställning och utrustad med så små förutsättningar att vara officer, kunnat överkomma generalstabens sekreta handlingar, och huru är det möjligt att dylika officerare överhuvudtaget användas i ömtåliga förtroendeuppdrag?

2. Vilka garantier förefinnas för att något dylikt icke mera upprepas? Och bör icke, för undvikande av att dylika händelser upprepas, en förändring i övervakningssystemet inom armén företagas?

3. Finnes det någon grund i det även i offentligheten synliga meddelandet, enligt vilket man anser troligt att löjtnant Pentikäinen kunnat överkomma dokument och andra uppgifter, vilka omintetgöra flera års arbete och uppoffringar och kunna, ifall de råka i fiendehand, verka försvagande på landets försvarsmöjligheter?

4. Har man funnit nödigt att med anledning av det inträffade, vidtaga åtgärder för att få till stånd förändringar inom de ansvarsbärande militära kretsar, åt vilka anförtrotts vården av dessa angelägenheter, eller anser man, att övervakningen och ledningen hava skötts tillfredsställande?

5. Vilka åtgärder ärnar man vidtaga eller har man redan vidtagit på grund därav, att från militärmyndigheternas sida i löjtnant Pentikäinens sak, som intresserar vidsträckta försvarsvänliga folklager, offentliggjorts uppsåtligt oriktiga och vilseledande uppgifter? Ärnar man i detta hänseende få till stånd en ändring?

Med anledning av ovanstående har jag äran anföra följande:

Reservlöjtnant Pentikäinen avtjänade sin värnplikt i det till 2 divisionen hörande 3 avdelta maskingevärskompaniet från den 16 april 1923 till den 21 mars 1924. Hans uppförande var gott och blev han under denna tid icke bestraffad. Därefter tjänade han såsom underofficer på grund av avtal i Helsingfors kommenderingskompani till år 1928, och erhöll han år 1927 kommendering till reservofficersskolan, varefter han avlade reservofficersexamen. År 1924 införskaffades från detektiva centralpolisen uppgifter rörande Pentikäinens politiska tillförlitlighet och meddelade centralpolisens avdelning i Viborg i skrivelse N:o 4080 av den 3 maj sagda år, att densamma icke hade kännedom om några omständigheter, som skulle ifrågasätta Pentikäinens politiska tillförlitlighet. Ej heller senare har, innan Pentikäinen begav sig till Ryssland, några för honom ogynn-

samma uppgifter erhållits. År 1929 befordrades Pentikäinen till reservfänrik och kommenderades till generalstabens såsom fotograf.

I egenskap av reservofficer måste Pentikäinen fungera som dejourhavande officer. Huvudsakligen i denna egenskap blev det honom möjligt att komma åt en del sekretäre saker. I armén och skyddskåren tjänstgöra för närvarande cirka 400—500 reservofficerare av vilka en del hava åligganden, som kräva ett synnerligen stort förtroende. De kunna icke på den grund, att de äro reservofficerare, anses vara i politiskt avseende mindre pålitliga än aktiva officerare. I fall av mobilisering komma reservofficerare att hava synnerligen viktiga åligganden även i de högsta staberna. Den omständigheten åter, att Pentikäinen var en självlärd man, kunde icke vara någon orsak att ställa honom i en kategori för sig i förhållande till andra officerare. Vidare bör tagas i betraktande, att en person, som givit sig till spion, han må nu vara vem som helst, men synnerligast om han är i officersställning, försöker verka i alla avseenden förtroendegivande och undviker i sitt uppträdande allt sådant, som kunde väcka misstankar även i minsta mån.

Med anledning av den andra frågan påpekar jag, att det icke ligger i de finska myndigheternas makt att göra slut på det militära spionaget. Klart är likväl att myndigheterna komma att göra sitt bästa till förhindrande av sådan verksamhet och har i sådant avseende redan vidtagits ytterligare åtgärder, vilka i detta sammanhang naturligtvis icke kunna uppräknas. Ifrågavarande beklagliga händelse har bragt frågan om organisationen av generalstabens övervakningssystem till förnyad behandling. Saken har inom försvarsväsendet redan tidigare tagits under omprövning och hava även förslag till omorganisation gjorts men har något avgörande icke kunnat träffas. Nu är det emellertid klart, att den inhemska övervakningen skyndsammeligen bör omorganiseras och koncentreras.

Det i den tredje frågan omnämnda ryktet saknar grund. Undersökningarna hava väl visat, att Pentikäinen tillställt sina uppdragsgivare även sådant material, som delvis är av sekret natur. Detta material

har likväl icke mera någon nämnvärd betydelse och har ej heller den i spörsmålet förutsatta verkan på landets försvarsmöjligheter. Det i generalstaben och försvarsväsendet i övrigt under årtal bedrivna arbetet har icke gått förlorat, utan har vår försvarsplan fortsättningsvis såsom helhet sitt förra värde.

Med anledning av den fjärde frågan framhåller jag, att det så länge undersökningarna ännu pågå icke ansetts vara skäl att vidtaga åtgärder i och för åstadkommande av förändringar i de ansvarsbärande militära kretsar, åt vilka anförtrotts vården av dessa angelägenheter, utan bör denna fråga avgöras sedan saken i detta avseende blivit tillräckligt undersökt och utredd.

Vidkommande åter den femte frågan så hava militärmyndigheterna givit trenne skilda officiella meddelanden till Finska Notisbyrån nämligen den 5, 10 och 17 sistlidna oktober. Dessa meddelanden gavs på grund av undersökningarnas dåvarande resultat. Några avsiktligt oriktiga eller vilseledande uppgifter hava icke lämnats. En annan sak är, att senare undersökningar givit en i viss mån annan bild av Pentikäinens verksamhet än den, som i början erhållits.

Ett mål angående militärt spionage är icke uteslutande en inrepolitisk sak, utan är det till stor del av utrikespolitisk natur. Då ett fall av spionage blottats, är det icke riktigt att giva tidningarna detaljerade uppgifter om detsamma. Detta är lätt förståeligt, ty ifall tidningarna erhöle en detaljerad redogörelse rörande ett under utredning varande spionerimål, komme man lätt att giva åt dem, till vilkas förmån spioneri bedrivits, de åstundade uppgifterna. Ävenledes kunde man komma att inför offentligheten bringa någon utländsk makts verksamhet i vårt land i ett oförmånligt ljus. Detta är anledningen till lagstadgandet att rättegången i sådana mål enligt domstolens prövning kan försiggå och i praktiken alltid försiggår inför slutna dörrar.

Ännu mindre kan man begära, att myndigheterna redan i undersökningarnas början skulle giva allmänheten uppgifter rörande sakens gång, ty härigenom skulle sakens framgångsrika utredande lida.

I anseende till sakens ömtåliga natur an-

ser jag mig ej heller i detta sammanhang kunna giva mera detaljerade uppgifter rörande saken eller de åtgärder, vilka redan vidtagits eller komma att vidtagas.

Till slut må ännu nämnas, att generalstaben på begäran av Riksdagens Justitieombudsman tillsänt honom en detaljerad redogörelse för av generalstaben vidtagna åtgärder samt för resultatet av de undersökningar densamma föranstaltat.

Försvarsminister Arvi Oksala.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momentin mukaan ei asiasta sallita keskustelua eikä tehdä päätöstä.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kalliokoski: Suuri valiokunta kokoontuu huomenna kello 11.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi tuulaakimaksun laskemisen perusteesta vuosina 1934 ja 1935.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 24 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 8 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 52, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 24. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu. Sen jälkeen esitellään lakiteksti.

Yleiskeskustelu:

Ed. Tukia: Hallituksen esitys tuulaakimaksun laskemisen perusteesta on eduskunnalle vanha tuttu. Joka vuosi hallitus on antanut siitä esityksen, ja kun tarkastaa laki- ja talousvaliokunnan mietintöjä, niin yhtä monta kertaa on valiokunta jäänyt odottamaan hallitukselta esitystä tuulaakimaksun lakkauttamisesta. Aikaisemmin on hallituskin ollut niin toivokas, että on luullut selvittävänsä tämän

kysymyksen eduskunnan toivomuksen mukaisesti. Esityksen perusteluissa vuodelta 1931 lausuu hallitus m. m. seuraavaa: „Kun on katsottu, että tuulaakin kanto-oikeus vanhentuneena verotusmuotona olisi lakkautettava, asetti valtioneuvosto 11 päivänä marraskuuta 1929 erityisen komitean harkitsemaan kysymystä tuulaakin lakkauttamisesta ja siihen liittyvistä seikoista. Koska kuitenkin komitean mietintö ja ehdotukset valmistuvat vasta ensi marraskuulla, eduskunnalle ei tänä vuonna ehditä antaa komitean ehdotuksiin mahdollisesti perustuvaa esitystä.” Tämä esitys on päivätty lokakuun 23 päivänä samaa vuotta. Siis luvattiin antaa kuukauden perästä tämä uusi esitys. Ja valiokunta hyväksyi hallituksen esityksen melkein äänettömästi, koska kuukauden perästä oli luvattu sille antaa esitys, jotta tämä asia saataisiin kerta kaikkiaan pois tapeetilta.

Kului kuukausia, kului vuosi ja hallitus antoi esityksen, jonka perusteluissa sanotaan taas seuraavaa: „Kun on vaadittu, että tuulaakin kanto-oikeus vanhentuneena verotusmuotona olisi lakkautettava, asetti valtioneuvosto 11 päivänä marraskuuta 1929 erityisen komitean harkitsemaan kysymystä tuulaakin lakkauttamisesta ja erinäisistä siihen liittyvistä seikoista. Komitea on viime kesänä saanut mietintönsä valmiiksi”; ja sitten sanotaan täällä edelleen: „Mitä ehdotetun lainsäädännön voimaanoaikaan tulee, huomauttaa komitea, että kaupungeille olisi varattava riittävän pitkä aika mainittuja maksuja koskevien taksojensa uudelleen laatimiseksi lakiehdotuksen mukaisiksi. Tämä asia, josta ennen sen ratkaisemista on hankittava erinäisten viranomaisten ja kaupunkikuntien lausunnot, on nykyään sisäasiainministeriössä alustavan valmistelun alaisena, minkä vuoksi komitean ehdotuksiin mahdollisesti perustuvaa esitysehdotusta ei missään tapauksessa voida saada tämän vuoden kuluessa valmiiksi.” Ja sitten sanotaan, että aika, joksi tuulaakimaksun laskemisen perusta olisi laskettava, olisi tälläkin kertaa määrättävä yhdeksi vuodeksi. Näemme siis, kaikkea toivoa hallitus ei silloin vielä ollut menettänyt asian järjestämiseksi, koska se esitti lain hyväksyttäväksi vain yhdeksi vuodeksi.

Nykyinen hallitus ei enää ole niin optimistinen tämän asian järjestelyyn nähden.

Se käy selville esityksen perusteluista, joissa sanotaan m. m. seuraavaa: „Niissä lausunnoissa, jotka komitean ehdotuksesta hankittiin, tehdään joukko painavia muistutuksia, sekä asiallisia että muodollisia, lakiehdotusta vastaan. Asia, jonka ratkaiseminen suuntaan tai toiseen näkyy tuottavan monenlaisia vaikeuksia, on nykyään sisäasiainministeriön käsiteltävänä, ja sitä valmisteltaessa on ilmennyt, että kysymystä tuskin voidaan ratkaista komitean ehdottamalla tavalla sekä että toiseen suuntaan käypää esitystä ei voida saada tämän vuoden kuluessa valmiiksi.” Että tämä ikui-nen kaksintaistelu eduskunnan kanssa voitaisiin siirtää yhden vuoden yli, ehdottaa hallitus, että laki hyväksyttäisiin tällä kertaa kahdeksi vuodeksi.

Kun hallituksen esitys joutui valiokunnassa käsiteltäväksi, niin valiokunta ryhtyi käsittelemään tätä asiaa samalla tuoreudella kuin se olisi ollut aivan uusi ja verski asia. Tulos valiokunnan ponnisteluista olikin, että esitys muutettiin koskevaksi vain yhtä vuotta. Suuri valiokunta on ollut lojaalisempi hallitusta kohtaan, koska se on hyväksynyt lain hallituksen esityksen mukaan kahdeksi vuodeksi. Vaikka minä en luotakaan hallituksen kykyyn tämän asian järjestämiseksi eduskunnan toivomuksen mukaisesti, niin olen minä oman valiokuntani mietinnön kannalla ja ehdotan sen vuoksi, että esillä oleva laki hyväksyttäisiin laki- ja talousvaliokunnan mietinnön mukaisesti.

Ed. Salo: Minä kannatan ed. Tukian tekemää ehdotusta. Minustakin tuntuu, jos eduskunta antaa nyt hallitukselle kahden vuoden valmisteluajan sen sijaan, että se on ennen aina vuodeksi tämän lain säätänyt, niin se ikäänkuin merkkää sitä, ettei hallituksella ole niin kovaa kiirettä tämän valmistamisessa. Senvuoksi minusta tuntuu, että varsinkin nyt, kun on 10 vuotta jo luvattu tätä asiaa järjestää hallituksen taholta, niin pitäisi jo ajan tulleen, jolloin eduskunnan pitäisi voida mahdollisimman pian saada esitys hallitukselta tuulaakimaksun lakkauttamisesta. Kun nyt kuullaan, että komitean työ on valmis ja puuttuu enää vain neuvotteluja kaupunkien kanssa, niin luulisi toki vuodessa asian edistyvän siihen määrään, että ensi syksynä

mahdollisesti eduskunta saisi käsiinsä hallituksen tätä tarkoittavan ehdotuksen.

Ed. Paksujalka: Vaikka hallitus nyt esilläolevassa lakiesityksessä oli esittänyt tuulaakimaksun perusteen säädettäväksi 2 vuodeksi, johon suuri valiokunta oli myöskin yhtynyt, niin siitä huolimatta pyyttäisin ehdottaa, että esilläolevaa lakiehdotusta lähdetäessä ratkaisemaan asetettaiisiin käsittelyn pohjaksi siinä laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 8. Muuten yhdyin kannattamaan ed. Tukian ehdotusta, että tämä lakiesitys hyväksyttäisiin siinä muodossa kuin laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä on ehdotettu.

Ed. Bryggari: Ed. Tukian esityksen hyväksyminen tietää vain sitä, että eduskunta joutuu taas vuoden kuluttua uudestaan myöntämään tuulaakimaksun. Sen ajan kuluessa, minkä minä olen tähän asiaan tutustunut, on asia tällä tavoin, enkä minä usko, että maalaisliittokaan olisi tyytyväinen siihen, elleivät kaupungit pitäisi yllä satamalaitteita, että saataisiin lihat, munat ja voi laitetuiksi maailmanmarkkinoille. Näitä satamia ja satamalaitteita ylläpitävät kaupungit ja ne tarvitsevat myöskin tuloja näitä välineitä ylläpitääkseen. Minä yhdyin kannattamaan suuren valiokunnan ehdotusta.

Ed. Salo: Jos kaikki kaupungit, jotka toimittavat ed. Bryggarin mainitsemaa vientiä, samalla saisivat tästä osansa, niin eihän siinä olisi mitään kummaa, mutta kun vain muutamat kaupungit ovat osallisia tästä vanhanaikaisesta veronmuodosta, niin silloin se ei toisille ole oikeudenmukaista. Kun kolme suurinta Suomen kaupunkia tasaavat tästä suunnilleen 25 milj. markan tulosta 20 miljoonaa, niin silloin asia ei ole oikealla tavalla järjestetty.

Ed. Pitkänen: Minun piti huomauttaa ed. Bryggarille samaa, josta ed. Salo jo huomautti. Jos nämä muutamat n. s. tapuliakaupungit saavatkin korvausta siitä, että ne jotakin tekevät, mutta eivät he tee sitä, mitä ed. Bryggari sanoi niiden tekevän, tästä palkkiosta tuulaakituloista. Ne saavat siitä toiminnastaan, satamien ylläpidosta, paljon muita palkkioita. Kyllähän ed. Bryggarin pitäisi tietää vanhana edus-

tajana, mitä ne saavat valtiolta niinkuin kansalaisiltakin. Mutta tämä epäoikeutettu verotus, josta jo ed. Salo huomautti, joka on vain suurten kaupunkien auttamista koko kansan kustannuksella, se lopullakin pitäisi tuntua jo näiden kaupunkien johdossa olevien henkilöidenkin taholta liian vanhalta ja sellaiselta armopalojen nyppimiseltä, että he itse puolestaan alkaisivat luopua tällaisesta vanhanaikaisesta verotuksesta. Tämä on jännös vielä niistä veronmuodoista, joita vanhaan aikaan oli säädetty kansan hartioille, joilla ei ollut mitään oikeutettua puolta. Nehän olivat vain keksittyjä veroja niinkuin tämäkin ja sen takia jo tästä on aika luopua vuoden perästä. Minä yhdyin kannattamaan ed. Tukian ehdotusta.

Ed. Salmenoja: Hallituksen esitys n:o 52 koskeva nyt esilläolevaa asiaa tuulaakimaksun laskemisen perusteesta, osoittaa, että vuonna 1932 annettu laki lakkaa ole-masta voimassa tämän vuoden lopussa. Samasta esityksestä käy selville, ettei asiassa ole vielä hallituksen puolesta tehty uutta esitystä, jonka mukaan määrättäisiin, millä tavoin kaupungeille korvattaisiin tuulaakimaksutulot siinä tapauksessa, että tuulaakin kanto-oikeus heiltä peruutettaisiin. Tulee muistaa se seikka, johon ed. Bryggari täällä jo viittasi nimittäin, että ne kaupungit, joilla on tämä tuulaakin kanto-oikeus, ovat joutuneet esim. satamalaitteisiin sijoittamaan tavattoman suuria summia ja näiden kaupunkien asukkaat ovat saaneet m. m. juuri satamalaitteiden takia maksaa tavattoman paljon korkeampaa veroäyriä, kuin mitä ehkä on ollut muissa kaupungeissa asianlaita. Kun näin on ja kun tämä tuulaakimaksun edellyttämä korvaus on vaatinut kaupungeilta tavattoman paljon rahallisia menoja, niin käsittääkseni tämän tuulaakimaksun antamia tuloja ei voida näiltä kaupungeilta ottaa pois ennenkuin on saatu täysi selvyys siitä, millä tavoin kaupunkien näin kärsimät vahingot ajetaan korvata. Minä senvuoksi katson asialliseksi, että eduskunta tällä kertaa vielä yhtyisi hallituksen tekemään esitykseen, jota myöskin suuri valiokunta kannattaa.

Sisäasiainministeri Puhakka: Herra puhemies! Kuten ed. Tukia jo mainitsi,

kysymys tuulaakimaksun poistamisesta tai uudelleen järjestämisestä on pitemmän ajan kuluessa joka vuosi ollut eduskunnassa käsittelyn ja mielipiteiden vaihdon alaisena. Siitä voitaneen olla yksimielisiä, että tuulaakimaksu on vanhentunut ja että se olisi nykyisessä muodossaan poistettava sekä, sikäli kuin katsotaan tarpeelliseksi, korvattava jollakin toisella asianomaisille kaupungeille tulevalla tulolla. Mutta asian uudestaan järjestäminen on osoittautunut paljon vaikeammaksi ja paljon enemmän aikaa vieväksi kuin mitä on alkuaan oletettu, ja sentähden se myöskin on niin kauan viivästynyt. Kaikkien niiden syiden lisäksi, jotka asiaa ovat aikaisempina vuosina viivästyttäneet, on nyt tullut se, että niinkauan kuin pula-aikaa jatkuu on entistä vaikeampaa ottaa kaupungeilta tuulaakitulo pois ja korvata se jollakin muulla tulolla. Kun hallitus on esittänyt, että laki tuulaakimaksun laskemisen perusteesta tällä kertaa säädettäisiin ei yhdeksi, vaan kahdeksi vuodeksi, niin se on tehnyt tämän huomioonottaen myöskin sen seikan, että on arveltu pula-ajan estävän kysymyksen ratkaisun ensi vuoden kuluessa.

Tuulaakimaksun lakkauttamista on kiihdehditty etupäässä siitä syystä, että on väitetty tämän maksun tuottavan kohtuutonta rasitusta koko maan väestölle. Jos tarkastetaan tuulaakimaksun määrää, niin ei kuitenkaan voitane tulla siihen tulokseen, että tuo rasitus olisi ollut kohtuuton. Tuulaakimaksu on viime vuosina ollut 2 % tullimaksusta, mikä tietää sitä, että tuulaakin alaisen tavarain hinta olisi tämän maksun johdosta voinut kohota keskimäärin vähemmällä kuin puolella prosentilla, ja tämä taas merkitsee sitä, että tuulaaki ei ole saattanut vaikuttaa hintoja kohottavasti. Itse asiassa ei sillä seikalla, säädetäänkö laki nyt yhdeksi vai kahdeksi vuodeksi ole suurtakaan merkitystä. Jos laki säädetään kahdeksi vuodeksi ja kysymys tuulaakimaksun järjestämisestä saadaan sitä ennen ratkaistuksi, niin ei mikään estä tätä lakia samalla kumoamasta ja tuulaakimaksua lakkauttamasta. Mutta jos laki säädetään yhdeksi vuodeksi eikä asiaa sen kuluessa voida järjestää, niin silloin ei eduskunta, kuten hallitus on tarkoittanut, säästy siltä vaivalta, että se joutuu vielä kerran tällaisen lakiehdotuksen käsittelemään.

Lopuksi tahdon huomauttaa, että kun

itse oikeus tuulaakimaksuun ei perustu siihen lakiin, mikä nyt on säädettävänä, vaan tämä laki päinvastoin on riippuvainen tuulaakimaksun olemassaolosta, niin jos tuulaakimaksu lakkautetaan, ei sanotulla lailla sen jälkeen enää ole mitään merkitystä.

Ed. K a r e s: Kun ed. Tukia täällä puhui tuulaakikysymyksen historiasta, niin minusta tuntui kuin hän olisi erehtynyt, sillä niin kauan kuin minä olen täällä eduskunnassa ollut, on tämä juttu ollut aina esillä. Jo ensimmäisessä yksikamarisessa eduskunnassa tuulaakikysymystä tutkittiin aina kielitiedettä myöten ja kovasti julmisteltiin siitä, että tällainen verotus on saatava pois. Sitä on siis 25 vuotta koetettu saada pois — siinä on ollut pula-aikoja ja siinä on ollut nousuaikoja — mutta tuulaaki on aina pysynyt samana riidan esineenä. Kun tämän otan huomioon, niin minusta tuntuu, että voidaan aivan huoletta laki vahvistaa vielä kahdeksi vuodeksi. Me löydämme sen taas kahden vuoden perästä; ei se vielä mene meiltä hukkaan. On ihan tarpeetonta sitä vuoden perästä uudelleen tuoda tänne.

Ed. W a i n i o: Minusta on tuntunut, niinkuin tämä kysymys olisi todella aikailla vaikea, niinkuin ed. Kares mainitsi. Minusta eivät toisaalta ole ollenkaan olleet vakuuttavia ne vastustavat puheenvuorot, joita täällä on käytetty. Asia erikseen on, että laki kenties on vanhentunut ja sietää siis korjausta. Tästä on, niinkuin ed. Bryggari huomautti, käytännössä vain se tulos, jos mennään laki- ja talousvaliokunnan linjalle, että me vuoden päästä käsittelemme jälleen tätä samaa kysymystä. Meillä on siis siitä ylimääräistä vaivaa.

Kun täällä huomautettiin, että tämä tuulaakikysymys koskee vain muutamia kaupunkeja, niin mikäli minä tiedän, se koskee 27 kaupunkia, joten se ei ole niinkään muutamia. Minua persoonallisesti muuten tyydytti se selitys, minkä äsken saimme, joten minä yhä asetun suuren valiokunnan kannalle ja toivon siis, että hallitus saa aikaa kaksi vuotta.

Ed. P i t k ä n e n: Kun täällä on hyvin suurella äänellä väitetty sitä, että nämä muutamit suuremmat kaupungit, jotka saavat noin 20—25 milj. tätä tuulaakimaksua,

tekevät nyt palvelusta erittäinkin tästä syystä kansalle, niin minun täytyy huomauttaa, että ei se mitään palvelusta ole. Niitä kaupunkeja on valtio avustanut satamien rakentamisessa ja totta kai jokainen kaupunki, joka saisi tällaisen vienti- ja tuontisataman, hyvin mielellään uhraa itse hyvin paljon saadakseen itselleen sillä tavalla tuloja. Minä voisin sanoa, että esim. Kokkolan kaupunki, joka saanee vain hyvin pikkusen tuulaakimaksua, olisi kovin iloinen, jos se saisi hyvänlaisen sataman Yksi-pihlajaan, rakennettaisiin sinne johtava rautatie ja hyvä satama, niin nähtävästi Kokkolan kaupunki luopuisi tuulaakituloistaan. Mutta kyllä se siitä kivistää, kun nämä suurtenkin kaupunkien edustajat, jotka nyt ovat olleet niin pistoksissaan ja puheenvuoroja käyttäneet, että ne tietävät, että jokaisen heidän edustamansa kaupungin kansalaisen veroäyrit muuttuisivat aivan toisenlaisiksi, jos ei olisi tätä ylimääräistä tuloa, tätä lahjatuloa.

Ed. Heiniö: Kun minä viime istunnossa tein esityksen, että tuulaakiperuste hyväksyttäisiin vuodeksi, niin minä lähdin siitä, minkä hallitus esityksessään on maininnut, nimittäin ajatuksesta: „Kun kysymystä kaupunkien oikeudesta tuulaakiin ei ensi vuoden alkuun mennessä ehditä saada lopullisesti ratkaistuksi”, että se on juhanuksen seuduissa tullut ratkaistuksi tai ainakin syksyllä, kun eduskunta kokoontuu. Siinä mielessä ehdotin tämän tuulaakiperusteen vuodeksi. Tämä asia on ollut esillä jo 30 vuotta, sillä jo 1902 asetettiin komitea tätä asiaa miettimään. Siitä saakka se on ollut esillä, kuinka monessa komiteassa, sitä en tiedä, sillä en tunne sen historiaa tarkemmin.

Täällä ed. Bryggari huomautti, että kaupungit ovat saaneet uhrata melkoisia määriä varojaan satamakustannuksiin ja että sen vuoksi niillä pitäisi olla tämä oikeus. Mutta esim. Hangon kaupunki, jossa veroäyriin suuruuteen tämä vaikuttaa alentavasti 3 markalla, on tietääkseni saanut valtiolta monia miljoonia satamalaitteittensa kuntoonpanemiseen, niin kaupunki tuskin on uhrannut kovinkaan paljon siihen nähden kuin valtio. Valtio on tässä auttanut monella muotoa muitakin kaupunkeja, eikä vain yksin Hankoa. Täällä helsinkiläiset ja myöskin oululaiset edustajat saattavat puhua täydellä voimalla, sillä esim. helsinki-

läisille tuulaaki vaikuttaa 40 pennin alennusta veroäyriä kohti ja sen puolesta kannattaa puhua yhdessä istunnossa joka vuosi.

Ed. Hakkila: Kuullessani näitä puheenvuoroja muistelen, että minäkin jo toistakymmentä vuotta sitten aloin puhua tuulaakiveron uudistamisen puolesta. Ja aina on hallituksen taholta luvattu, että kun tämä laki hyväksytään, niin sitten päästään asia lopullisesti järjestämään. Sen jälkeen on ollut viimeksi Sahlsteinin komitea ja eräässä hallituksen esityksessä joku vuosi sitten luvattiin, että hyvin läheisessä tulevaisuudessa tämä asia saadaan pois päiväjärjestyksestä. On turha puhua siitä, että eräät kaupungit nyt tarvitsevat tämän veron, kun eivät kaikki kaupungit sitä saa (Ed. Vesterinen: Siinähan se onkin!). Vieläpä on suuriakin kaupunkeja, joilla on samat suuret rasitukset, joita varten tämä tuulaaki tapulikaupungeille annettiin, jotka eivät saa tätä etua hyväkseen laskea. Ne (Keskustasta: Tampereella!), jotka tätä tuulaakia kannattavat, ne puhuvat sairaan tätinsä puolesta, kun se koskee läheisesti heidän omaa kunnallisverotustaan. Millään asiallisilla syillä näin äärettömän vanhentunutta ja vääriä verotusta ei voida puolustaa (Eduskunnasta: Oikein!). Minun mielestäni on aina ainakin tervetullutta ja hauskaa niiden mielestä, jotka ovat niiden kaupunkien ja seutujen edustajia, jotka eivät saa nauttia tätä pula-aikana hauskaa verojen helpotustuottoa, että edes joka vuosi kuulevat hallituksen taholta kauniita lupauksia siitä ihanasta ajasta, jolloin tämä verorasitus tasataan kaikkien kaupunkien hyväksi. Tässä mielessä minäkin olen sillä kannalla, että hyväksytään tämä laki nyt taasen vuodeksi, jotta voisimme ensi syksynä saada uusia lupauksia siitä, että läheisessä tulevaisuudessa tämä asia tulee korjautumaan. Me sisämaan kaupunkien edustajat olemme kärsineet vuosikymmeniä vääryyttä, rasituksia on kyllä ollut, mutta korvauksia ei ole saatu. Toisten kaupunkien taholta on koetettu pieniä penninkejä jakaa, jotta saataisiin lahjotuksi meidän olemaan hiljaa asiassa, mutta lopullinen tasointa on saatava aikaan. En minäkään tahdo sitä, etteivät kaupungit saisi heille tulevaa oikeaa korvausta, mutta se olisi saatava tasaisesti kaikille kaupungeille tai sitten on siirrettävä vastaavat rasitukset valtion huostaan.

Ed. Reinikainen: Tämä keskustelu osoittaa, että vaikka hallitus antaisikin lakiesityksen, niin siitä ei tulisi lakia. Minä huomaan, että sillä on paljon vastustajia. Laki säädetään perustuslain luontoisessa järjestyksessä ja tuulaaki on perustuslain luontoinen kysymys. Eduskunta on siitä aikoinaan antanut lausunnon ja hyväksynyt sen. Ei kaupungeilta voi niin helposti saada tätä oikeutta pois. Minä pyydän huomauttaa, että Tampere saa kyllä korvauksen. Se ei saa sitä tuulaakina, mutta muussa muodossa kyllä (Eduskunnassa nauhua), kyllä ne kaupungit, jotka eivät saa hyvitystä tuulaakin muodossa, saavat jossakin muussa muodossa korvauksen.

Ed. Salmenoja: Minä yhdyin täydellisesti siihen, mitä täällä ed. Reinikainen sanoi. Ja minä pyydän huomauttaa muuten, että puhun täällä erään satamakaupungin, nimittäin Kotkan puolesta ja sen edustajana. Mutta minä en suinkaan joutunut ajattelemaan sitä, että tällä tavoin me joutuisimme maksamaan hiukan vähemmän veroa. Pyydän arvoisalle eduskunnalle ilmoittaa, että minä olen siinä kaupungissa joutunut maksamaan 12:25 veroäyriä — se riittää! — ja huomautan, että kyllä samat näille kaupungeille tulevat paljon maksamaan ja niiden pitäisi myös saada korvausta siitä. Niin kauan kuin ei ole voitu millään tavoin tätä korvausta järjestää, niin kauan meidän täytyy olla tuulaakin kannalla näissä kaupungeissa, joissa se muodostaa melkoisen tuloeran.

Ed. Pitkänen: Ed. Reinikaisen lausunnon johdosta täytyy vielä sanoa muutama sana, kun hän uskottelee, että ne kaupungit, jotka eivät saa tuulaakiveroa, saavat jotakin muuta korvausta. Saavat ne ainakin kaunista auringonpaistetta, niin kuin toisetkin kaupungit, tuskin paljon muuta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Tukian yleiskeskustelussa tekemä ehdotus otetaan huomioon lakiehdotuksen yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Esitellään lakiteksti.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Puhemies: Yleiskeskustelun kuluessa on ed. Tukia ed. Salon kannattamana ehdotanut, että lakiteksti hyväksyttäisiin laki- ja talousvaliokunnan ehdottamassa muodossa. Kutsun tätä ehdotusta ed. Tukian ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Tukian ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 85 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 20.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Lakiehdotuksen johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotukset laiksi viran- ja toimenhaltijain palkkausten vähentämisestä vuoden 1934 aikana.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 9 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 10 ja ed. Kestin y. m. lak. al. n:o 24, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 9.

Keskustelu:

Apulaisvaltiovarainministeri **Witting:** Herra puhemies! Toivon, ettei tästä asiasta tule yhtä vilkasta keskustelua kuin edellisestä. Nähtävästi voidaan tätä myös kutsua keksityksi verotukseksi ja myöskin vanhentuneeksi. Mutta tästä asiasta ovat tähän saakka olleet yhtä mieltä, ainakin osaksi, hallitus ja valtiovarainvaliokunta. Molemmat ovat katsoneet, että ne valtion viran- ja toimenhaltijain palkkauksen vähennykset, joita on tehty tänä ja edellisinä vuo-

sina, merkitsevät sellaista verotusta, jonka kantamista ainoastaan pula-aika on oikeutanut. Vielä ovat valtiovarainvaliokunta ja hallitus olleet yhtä mieltä siitä, että olot ovat jo siinä määrin parantuneet, että tätä verotusta jo voidaan lieventää. Mutta on kuitenkin olemassa erimielisyyttä. Erimielisyys koskee sitä, onko lievennys tehtävä tuntuvaksi ja järjestettävä sellaiseksi, että helpotus kohdistuu niihin, joiden toimeentuloon tämä verotus on enimmäin vaikuttanut, tai onko lievennysten kautta vain annettava merkki, että tämän veronkannon loppuminen on lähestymäisillään.

On ehkä syytä palauttaa mieleen tämän verotuksen syntyä. Kesällä 1931 toiminut valtion menojen supistamislautakunta ehdotti tämän veron käytäntöön ottamista sentakia, ja ainoastaan sentakia, että lisätulo oli silloin välttämätön ja ettei silloin muita keinoja ollut käytettävänä vuoden 1932 tulo- ja menoarvion tasapainoon saatamiseksi. Kuitenkin supistamislautakunta heti painosti, että vero olisi katsottava väliaikaiseksi ja olisi määrättävä ainoastaan vuodeksi 1932. Samalla supistamislautakunta vielä lausui, että pahimmassa tapauksessa tämä vero voitaisiin kantaa vielä vuonna 1933. Se asiantuntijalautakunta taas, joka viime keväänä antoi vastaavan lausunnon ensi vuoden talousarvion rakentamiseksi, katsoi olevan tärkeätä, että valtion viran- ja toimenhaltijain palkat pian saatettaisiin tavalliselle tasolle, mutta ehdotti kuitenkin tämän veronkannon jatkamista vielä vuonna 1933 elleivät olosuhteet siihen mennessä muuttuisi paremmiksi, jolloin tämä vero olisi poistettava. Tämän yhteydessä neuvottelukunta vielä painosti, että sellaiset perheettömät virkamiehet ja toimenhaltijat, joilla ei ole elatusvelvollisuutta, voivat samoilla tuloilla saavuttaa paljon korkeamman elintason kuin perheelliset sekä ne perheettömät, joilla on elatusvelvollisuus.

Kun jotakin veroa on kannettu jonkun aikaa ja kun sitä sitten voidaan uudelleen järjestää, niinkuin nyt on tapaus, on luonnollista ja tarkoituksenmukaista, että kantokyky uudessa järjestyksessä otetaan huomioon. Oltakoon mitä mieltä hyvänsä virkamiesten palkkaustasosta — palkkaukset itse asiassa ovat paljon pienemmät elinkustannuksiin nähden, kuin muissa samalla kulttuuritasolla olevissa maissa —

on kuitenkin myönnettävä, että meillä virkamiesten palkkaustaso ei ole niin korkea, ettei äsken kosketeltu elatusvelvollisten raskaus nykyisen järjestelmän vallitessa olisi verrannollisesti tuntuvampi kuin niiden, joilla ei elatusvelvollisuutta ole.

On siis luonnollista, että hallitus on tämän tosiseikan ottanut varteen. Kun hallituksen mielestä se hetki jo oli lähellä, jolloin tätä yhden yhteiskuntaryhmän poikkeusverotusta ei enää voitu puolustaa, niin hallitus jätti tämän kysymyksen avoimeksi talousarvioehdotuksen käsittelyn viime asteisiin saakka. Kun kuitenkin hallituksen mielestä oli aivan välttämätöntä, että ensi vuonna vuoden 1932 todettu vajaus oli peitettävä, ja kun tähän tarkoitukseen suhdanteita varovasti arvioitaessa vielä tarvittiin varoja, niin hallitus on ehdottanut, että niiden viran- ja toimenhaltijain verotus, joilla ei ole elatusvelvollisuutta, vielä jäisi voimaan, mutta kun mahdollisuutta siihen oli, että elatusvelvollisten verotus pääasiassa poistettaisiin.

Kuten eduskunnan arvoisat jäsenet ovat voineet todeta niiden ennakkotietojen nojalla, jotka sanomalehdistö on antanut valtiovarainvaliokunnan äsken päätyneestä talousarviokäsittelystä, kuvastaa tämä valiokunnan talousarvioehdotus yhä jatkettua taloudellista parantumista, siis taloudellisten suhdanteitten vielä paremmaksi arvioimista, kuin hallituksen talousarvioehdotuksessa. Itse asiassa hallitus oli, niinkuin talousarvion lähetekeskustelussa täällä tuotiin ilmi, jotenkin samalla kannalla kuin nyttemmin valtiovarainvaliokunta, mutta varovaisuussyistä, kuten jo mainitsin, hallitus ei tahtonut mennä pitemmälle tämän veron lieventämisessä, kuin silloin mentiin. Jos hallitus talousarviota valmistettaessa olisi tahtonut pohjaksi ottaa samanlaisen arvioinnin, kuin valtiovarainvaliokunta nyt on ottanut, niin on mahdollista, ettei hallitus olisi ehdottanut tämän verotuksen jatkamista.

Valtiovarainvaliokunnan ehdottama verotus poikkeaa nykyisestä järjestelmästä toiseen suuntaan kuin hallituksen. Lievennys on verrattain pieni ja se elatusvelvollisten raskaus, jonka hallitus on tahtonut poistaa, säilytetään.

Ilman niin suurta verotusta, kuin valtiovarainvaliokunta ehdottaa, sillä verotuksella, minkä hallitus ehdottaa, saadaan

talousarvio pienillä tarkoituksenmukaisilla muutoksilla lukkoon. Kun siis otetaan huomioon, että tämä väliaikainen erikoisverotus, joka voidaan säätää ainoastaan hallitusmuodon 67 §:n puitteissa, on laadultaan arkaluontoinen, eikä enää välttämätön siinä laajuudessa, kuin valtiovarainvaliokunta ehdottaa, ja kun se hallituksen ehdottamassa muodossa on helpommin kannettavissa, niin ei ole mitään syytä jatkaa tätä veroa suurempana, kuin mitä hallitus on ehdottanut.

Ed. Pärssinen: Herra puhemies! Totean, että viran- ja toimenhaltijain palkkauksen vähentämisessä on suur- ja pienpalkkaisia mitattu samalla mitalla. Oikeampi olisi rasittaa suurpalkkaisia suhteellisesti suuremmalla alennuksella kuin pienpalkkaisia. Mutta tässä ei saatane enää muutosta aikaan. Pyydänkin kiinnittää huomiota erääseen yksityiskohtaan. Eduskunnan vuotta 1932 varten säätämä laki viran- ja toimenhaltijain palkkauksen vähentämisestä ei vielä sisältänyt mitään keskenään avioliitossa olevien virkamiesten erikoisesta palkan alennuksesta. Tämä määräys hyväksyttiin lakiin vasta vuosi sitten, niin että jos viran- ja toimenhaltijat ovat keskenään naimisissa eikä heillä ole lapsia, vähennetään kummaltakin 10 %. Hallituksen tämänvuotisessa esityksessä, jossa yleensä ei perheellisille ole alennusta ehdotettu, on tämäkin kohta jätetty pois, mutta on valtiovarainvaliokunta, samalla kuin se puoltaa yleensä perheellisten palkkojen alennusta, ehdotukseensa nyt ottanut jälleen aviopuolisoiden erikoisverotuksen. 1 §:n loppulisäyksessä se kuuluu näin: „Jos viran- ja toimenhaltijat ovat keskenään naimisissa eikä heillä ole 16 vuotta nuorempia lapsia, vähennetään heiltä molemmilta 8 %.” Tämä kohta poikkeaa kuluvan vuoden voimassa olevasta tätä asiaa koskevasta määräyksestä siten, että lasten ikäraja on määrätty alle 16. Vaikka lapsettomien aviopuolisoiden suurempaa palkan alennusta onkin pidettävä oikeudenmukaisena, koska perheettömilläkin on korkeampi alennus, niin käsitykseni mukaan lapsia omaaviin nähden on 16 vuoden ikäraja liian alhainen, sillä harvassa tapauksessa voidaan 16 vuotiselle saada työtä, joten he ovat vanhempiensa huollossa ja, kuten tunnetua, tulee vanhempien lasten huoltaminen

vielä kalliimmaksi kuin pienempien. Tällainen säännös merkitsisi, että jos 16 vuotiaita lapsia omaava perheenäiti, on virassa, niin koskee suurempi alennus sekä miestä että vaimoa. Mutta perheenäidin ollessa virassa tai toimessa on kodin hoito uskottava tavallisesti talousapulaiselle, joka usein on kalliimmin palkattu, tai muuten palkatulle henkilölle. Monia kodinhoidonalan töitä on annettava ulos ammattilaisten suoritettavaksi. Jos perheenäitejä nyt halutaan puolison palkan lisäalennuksella vetää kotiin, syntyisi tästä vain sellainen tila, että talousapulaiset menettäisivät työpaikkojansa ja myöskin sellaiset ammattilaiset kuin esim. ompelijat, silittäjät, siivoojattaret ja muut menettäisivät osan työtilaisuuksistaan, kun nimittäin perheenäitien olisi pakko näitä töitä itse suorittaa. Ei ole myöskään oikein, että viran- ja toimenhaltijanaiset, jotka ovat näille aloille valmistautuneet pitkäaikaisen ammattikoulutuksen kautta, pakotettaisiin jättämään ansiotyönsä.

On sanottu, että joissakin tapauksissa voi suuremmalla kuin 16 vuotiaalla lapsella olla jokin ansio. Tämä lienee nykyään harvinaista. Kuitenkin jos määrättäisiin, että alennus ei koske niitä, joilla on huollossaan olevia lapsia, veisi selvityksen hankkiminen siitä kussakin yksityistapauksessa hyvin pitkälle ja johtaisi epämääräisiin tulkintoihin. Näin käsitykseni mukaan ei ole muuta mahdollisuutta kuin poistaa ikäraja koskeva määritelmä ja antaa pykälän loppuosalle sama muoto, kuin sillä on nykyään voimassaolevassa laissa, joten se tulisi kuulumaan niin, että jos heillä on lapsia, niin silloin ei palkanalennus koske perheen pääasiallista elättäjää (Ed. Lohi: Vaikka olisi 50 vuotias lapsi!). (Puhemies koputtaa.). Onko 50 vuotias alaikäinen lapsi?

Edelleen voidaan valtiovarainvaliokunnan ehdottaman lainmuodon mukaan perheelliseltä tehdä suurempi alennus, vaikka hänen kuukausitulonsa olisi kuinka pieni tahansa, esim. joitakuuta satoja markkoja. Tämän välttämiseksi suosittelen, että 2 momenttiin otetaan tällainen selventävä määräys: „Vähennystä ei tehdä myöskään perheettömältä tai siltä perheelliseltä, joka ei ole perheen pääasiallinen elättäjä, jonka palkkaedut kuukaudelta ovat enintään 1,150 markkaa.”

Toivon, että suuri valiokunta ottaa nämä huomautukset varteen.

Ed. Sergelius: Herra puhemies! Tämän asian historiikista on jo valtiovarainministeri täällä lyhyesti tehnyt selkoa, niin ettei minun tarvinne uudistaa selontekoa eduskunnan verotuspolitiikasta, mikäli se koskee toimenhaltijoiden palkkauksia.

Hallitus on nyt puolestaan koettanut ensi vuodeksi palauttaa ainakin osalle maan viran- ja toimenhaltijoita heille laissa määrättyt palkat, mutta valtiovarainvaliokunta on muuttanut hallituksen esityksen niiden vanhojen perusteiden nojalla, että valtion vuosirahasääntö on saatava lukkoon valtion viran- ja toimenhaltijain kustannuksella. Mutta vielä merkittävämpiä ovat tällä kertaa kaksi seuraavaa tosiseikkaa: ensinnä että nettolisäys hallituksen budjettiin valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen mukaan on 29 miljoonaa — siis tässä suhteessa on ruokahalu ainakin ollut huomattava —, toiseksi on nettoylijäämä tältä ja viime vuodelta 9 miljoonaa. Mutta riippumatta tästä on valtiovarainvaliokunta kylmäverisesti jättänyt nämä 9 miljoonaa käyttämättä, vaikka valiokunta varsin hyvin tietää, että palkannauttijat ovat olleet ja edelleenkin ovat taloudellisen pulan edessä. Kun valtion taloudellinen asema, niinkuin valtiovarainministeri mainitsi ja josta myöskin hallitus on esityksesssänsä maininnut, on parantunut ja edelleen näyttää parantuvan, olisi ei ainoastaan kohtuullista, vaan oikeudenmukaista, että maamme viran- ja toimenhaltijoita ei enää pidettäisi erikoisverotuksen alaisina, vaan että eduskunta — lähinnä siis suuri valiokunta —, ellei se katso voivansa palauttaa kaikille palkannauttijaille heille laissa taatut palkat, niin ainakin tällä kertaa hyväksyisi hallituksen esityksen, mikä tietää suunnilleen 6 milj. markan lisätulojen hankkimista, koska nimittäin valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaan kertyisi 15 milj. markkaa enemmän, kuin hallituksen esityksen tuloarvioon on merkitty. Suosittelisin siis suurelle valiokunnalle vieläkin perinpohjaisesti harkittavaksi valtiovarainvaliokunnan tekemää ehdotusta ja toivon, että suuri valiokunta asettuu ainakin puoltamaan hallituksen esitystä kaksine muutoksineen. Toisesta jo huomautti täällä edellinen puhuja, ja toinen on merkityksellinen ainakin pienipalk-

kaisille, mikä huomautus on otettu huomioon valtiovarainvaliokunnan mietinnössä, ja joka koskee alimman palkan elikkä rajan kohottamista 950 markasta, niinkuin se on merkittynä hallituksen esityksessä 1,150 markkaan, vastaavasti 1,500 markkaan.

Mistä nämä 6 miljoonaa lisätuloa saadaan, voidaan kysyä. Minä mainitsin täällä, että 29 miljoonaa on nettolisäys. Eiköhän näistä voida tavalla tai toisella vähentää nämä 6 miljoonaa ja saadaan näin ollen ainakin tällä kertaa valtion virkailijain palkka-asia ratkaistuksi.

Ed. Leiwo: Herra puhemies! Suomen valtion viran- ja toimenhaltijat ovat viime ja kuluvan vuoden aikana joutuneet maksamaan ylimääräistä veroa valtiolle 10 tai 5 % palkastaan. Vuonna 1932 tämä prosentti laskettiin vain peruspalkasta, mutta tänä vuonna se lasketaan myös ikälisistä y. m. palkkaeduista. Tämä poikkeuksellinen ja huomattavan suuri veronmaksu otettiin käytäntöön, niinkuin täällä jo on mainittu, v. 1931 valtion menojen supistamista harkitsemaan asetetun asiantuntijalautakunnan ehdotuksesta. Silloin jo lautakunnan ehdotuksen mukaan oli tähän keinoon turvaututtava vain viimeisessä tilanteessa, mikäli muita mahdollisuuksia valtion tulo- ja menoarvion järjestämiseksi ei ollut olemassa. Ja kuten on mainittu, silloin myös katsottiin, että sanottua palkan vähennystä olisi pitänyt pitää voimassa vain yhden vuoden. Juuri siitä syystä, että oli toiveita, että tämä palkan vähennys olisi voimassa vain yhden vuoden, maan viran- ja toimenhaltijakunta silloin kutakuinkin nurkumatta alistui tällaiseen ylimääräiseen veroon. Sekin tunsu, että sen tuli olla mukana kantamassa sitä yhteistä kuormaa, joka maan talouselämälle oli joutunut kannettavaksi. Kyllähän siitä valituksia kuului, mutta valitus on aina luonnollista, silloin kun toimeentulo on muutenkin niukka ja kun sitä vielä niukennetaan. Mutta varsinaista huolestumista herätti viran- ja toimenhaltijoissa se, että tätä lakia täksi vuodeksi jatkettiin, vieläpä kovennettuna. Mutta siihenkin vielä alistuttiin, koska yleensä tiedettiin, että budjettivaikeudet viime vuonna olivat vielä verrattain vaikeasti läpäistäviä. Mutta nyt on tilanne hyvän joukon toisin ja ajatustapa toisenlainen viran- ja toimenhaltijainkin keskuu-

dessä, sillä kun nyt hallitus on ehdottanut heille tässä suhteessa, tässä poikkeusverossa huojoennusta, on se heidän keskuudessaan herättänyt sen käsityksen, että lain voimassa pitäminen nykyisessä muodossaan ei ole valtion rahallisen tilanteen ehdottomasti vaatima. Senvuoksi herättääkin valtiovarainvaliokunnan ehdotus heissä tällä hetkellä levottomuutta. Siinä nähdään heidän taholtaan pyrkimystä tätä tietä saada aikaan pysyväinen palkanalennus, ja siihen heille ei omasta mielestään ole varaa. Hallituksen esityskin kyllä on otettu jonkun verran epämääräisin tuntein vastaan senvuoksi, että sen mukaan perheettömiltä yhä tultaisiin ottamaan entisen suuruinen vähennys. Mutta hallituksen esitys sisältää kuitenkin, niinkuin jo on huomauttettu, sen periaatteen, että virkamiesten palkan vähennyksestä nyt on vähitellen ruvettava luopumaan, sikäli kuin valtiovarain tila sen sallii. Ja onhan kai nyt sentään myönnettävä, että useissa tapauksissa sellaisella viran- ja toimenhaltijalla, jolla ei ole perhettä eikä muuta huoltovelvollisuutta, voinee vielä olla mahdollisuutta tämän yhden vuoden ajan kestää hallituksen ehdottama palkanvähennys. Se käy sekini helpommaksi, kun hallitus lakiehdotuksensa 3 §:ssä varaa valtiovarainministeriölle oikeuden ottaen huomioon kussakin erikoistapauksessa esiintyvät kohtuussyyt, määrätä, että sellaiselle viran- ja toimenhaltijalle, jolta 1 ja 2 §:n mukaan menisi palkkauksen vähennystä, suoritetaan palkkaus vähennettynä 5 %:lla tai vähentämättömänä. Onhan kyllä totta, että valtiovarainvaliokunnankin mietintöön saatiin sen verran muutosta nykyiseen olotilaan nähden, että se sisältää sen periaatteellisen tunnustuksen, että viran- ja toimenhaltijain palkan poikkeuksellisesta vähentämisestä on luovuttava sikäli kuin valtiovarain tila sen sallii, mutta käytännöllisesti tällainen ylimääräisen veron alennus todellisuudessa ei merkitse mitään. Onhan verrattain yhden tekevä, otetaanko joltain perheenalattajalta, joka vaikeissa oloissa perhettänsä on yrittänyt eteenpäin kuljettaa, otetaanko häneltä palkasta pois 5 % tai 4 %, ja sama kai on perheettömänkin laita, otetaanko siitä 10 tai 8 %. Kun mielestäni jo on aika ja kun ei valtiovarain hoidonkaan kannalta ole voittamattomia esteitä vapauttaa maan viran- ja toimenhaltijat mikäli

mahdollista heitä rasittavasta poikkeusverosta, olisi mielestäni kohtuullista, että hallituksen esitys tässä asiassa hyväksyttäisiin. Omasta puolestani olisin valmis kuitenkin ottamaan huomioon sen päätöksen, minkä valtiovarainvaliokunta teki, nimittäin, että sitä palkkarajaa, mitä alemmasta vähennyistä ei suoritettaisi, voitaisiin korottaa 950 markasta 1,150 markkaan kuukaudessa.

Pyydän sen vuoksi suositella suurelle valiokunnalle hallituksen tekemää ehdotusta, sillä ei voi olla valtion etujenkaan mukaista se, että se pitää alipalkkattuna ja erikoisasemassa niitä henkilöitä, joiden haltuun ja huomaan se joutuu sentään uskomaa niin tavattoman suuria sekä taloudellisia että henkisiä arvoja, joita meidän virkamieskuntamme ja muut viran- ja toimenhaltijat valtiossa saavat hoitaakseen.

Ed. Lohi: Tämä kysymys virkamiesten palkkauksesta näyttää olevan luonteeltaan samanlainen kuin tuulaakikysymys, että jos kuinka pitkään täällä eduskunnassa on, niin se on joka vuosi aina edessä ja tähän on ollut toisinaan hyvinkin kriittisessä vaiheessa. Hajoitettiinhan kerran eduskuntakin juuri tämän kysymyksen takia. Mutta minä tahtoisin ensinnäkin huomauttaa herra finanssiministerin lausunnon johdosta, kun hän käytti puheessaan useaan kertaan nimitystä erikoisverotuksesta virkamiehille (Oikealta: Eikö se ole oikein?). Se nimitys ensinnäkään ei minun käsittääkseni ole aivan oikea (Eduskunnasta: On aivan oikea!). Nythän on asiat sillä tavalla, että viime vuosina ja nyt tälläkin kerralla tulojen vähennys on tapahtunut kaikilla kansanluokilla, työväen palkat, ne ovat pudonneet puolella, useissa tapauksissa enemmän, talonpojan tulot ovat pudonneet puolella, kolmannella osalla tai niin pois päin ja kaikkein yrittäjien tulot ovat pienentyneet näiden huonojen konjunktuurien johdosta, mitä nyt on ollut. Kun konjunktuurit ovat kaikilla tuotannon elämän aloilla menneet niin alaspäin, niin se kai luonnollisesti on vaikuttanut sen, että myöskin työväen palkat on vastaavasti pitänyt laskea. Ja ei tätä lueta miksiäkään erikoisverotukseksi, se on olevien olojen seuraus, joka on johtanut tähän, ja silloin on aivan luonnollista, että kun yhteiskunnan, valtion tulot ovat kaikinpuolin pie-

nentyneet niinkuin yksityisyrityksien, sen finanssit ovat huonontuneet, niin sekään ei kykene palvelijoilleen maksamaan sitä palkkaa kuin se kykeni hyvien konjunktuurien aikana ja tähän on aivan luonnollista ja ymmärrettävää. Ja eikähän meidän maa ole ainoa maa, jossa näinä vaikeina aikoina on oltu pakotettuja menemään siihen, että myöskin valtion palveluksessa olevien henkilöiden palkkatasoa on täytynyt alentaa. Mutta virkamiesten palkkaukseen nähden on myöskin toiselta puolen otettava huomioon se, että eläntökustannukset, nehan ovat kanssa huomattavasti menneet alaspäin siitä kuin ne olivat ennen hyvinä aikoina. Nyt ovat kaikki sekä ravinto, vaatetus, mutta ennen kaikkea vuokramenot huomattavasti pienentyneet siitä kuin ne olivat muutamia vuosia jälkeenpäin, että vähäinen palkanvähennys ei elintasoon vaikuta niin paljon kuin mitä se numeroissa palkassa on.

Mutta jos me katsomme sitten asiaa siltä kannalta, onko meillä nyt valtion palveluksessa olevat kansalaiset huonommassa asemassa kuin muut kansalaiset yleensä, niin minun täytyy tulla siihen tulokseen, että kokemus osoittaa, että tilanne on sellainen, että jokainen pitää itseänsä onnellisena, kun pääsee valtion leipään käsiksi, vaikkapa näilläkin nykyisillä palkoilla, sillä muilla aloilla yleensä ovat elinmahdollisuudet paljon pienemmät. Omasta puolestani minä en ollenkaan tahdo olla virkamiesten vihollinen enkä ottaa asiaa ollenkaan siltä kannalta, niinkuin usein väitetään sitä, että ne, jotka pyrkivät asettamaan samaan asemaan elintasossa myöskin valtion palveluksessa olevat, että ne olisivat virkamiesten vihollisia. Minä täydellisesti ymmärrän sen, mikä merkitys yhteiskunnalle ja valtiolle on siinä, että sen käytettävissä on uskollinen ja kunnollinen henkilökunta, siitä riippuu koko yhteiskuntakoneiston käynti niin suuressa määrin, mutta vaikka me otamme tämänkin huomioon, niin tällä hetkellä kai on tilanne sellainen, vaikka erinäisiä oireita tilanteen parantumiseen on, niin sittenkään tällä hetkellä ei ole vielä sanottavasti tilanne parantunut kenenkään kohdalla, ei työväen, ei talonpoikien eikä monella muullakaan alalla. Ja valtion finanssit ovat verrattain vaikeat vielä tälläkin hetkellä. Kun me valtiovarainvaliokunnassa olemme tätä valtion

tulo- ja menoarviota koettaneet järjestää, me olemme tulleet huomaamaan, että juuri valtion köyhyys on pakottanut siihen, että monia meidän mielestämme aivan tarpeellisia ja miltei välttämättömiä menoeriä on täytynyt pyyhkiä pois, jättää käyttämättä sen takia, että valtio on niin köyhä, että se ei kykene näitä menoja suorittamaan ja sittenkin nyt valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen mukaan tulo- ja menoarvio on sellainen, että siihen ehdottomasti tarvitaan myöskin se lisäys, mikä valtion palveluksessa olevien henkilöiden palkkojen pienentämisellä on saatavissa. Sehän tekee valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen mukaan 45 miljoonaa. Minä en voi ymmärtää, millä tavalla tämä aukko täytettäisiin, jos tämä lakiehdotus, joka nyt on käsiteltävänä, raukeaisi. Mutta koska minä olen sitä mieltä, että tilanne on yhtä vaikea tällä hetkellä kun se oli viime syksynä budjettia laadittaessa kaikilla aloilla olemassa, niin minun mielestäni olisi aivan oikein ja kohtuullista, että virkamiesten palkkojen vähennykset toimitettaisiin samalla tavalla kuin ne toimitetaan kuluvana vuonna. Ei sittenkään ole onnettomimmassa asemassa ne ihmiset, jotka valtion palvelukseen ovat päässeet. Tästä syystä minä suosittelenkin suurelle valiokunnalle liittämäämme vastausta, joka tietää sitä, että palkkojen vähennys toimitettaisiin samanlaisena kuin se on kuluvana vuonna.

Apulaisvaltiovarainministeri Witting: Minä voin monessa suhteessa olla samaa mieltä kuin ed. Lohi, mutta tässä asiassa me emme ole. Mitä elinkustannuksiin tulee, niin valtiovarainvaliokunta silloin, kun ensiksi vuonna 1932 tämä erikoisverotus otettiin käytäntöön — sillä erikoisverotus se on tai poikkeusverotus, mitenkä ed. Lohi tahtoo — itse totesi, että syynä tähän verotukseen ei silloin voitu tuoda esille elinkustannusten laskemista, ja sama on tilanne nykyin. Vuonna 1932 oli elinkustannusindeksi 1025 eli n. 2 % korkeampi kuin tämän tilaston pohja ja tämän vuoden alkupuoliskolla se on ollut melkein sama kuin ennen, noin 2 % alempi kuin viime vuonna. Jo nyt indeksi näyttää selvää nousemista, ja on selviö, että samaan aikaan, kun kaikki palkat nousevat, samaan aikaan, kun yleiset suhdanteet paranevat, ja siten kun meidän valuuttamme on alentunut, elinkus-

tannukset tulevat meillä nousemaan, ja nousemaan nopeammin kuin tilasto tähän saakka näyttää.

Sitten siihen, että tämä virkamiesasia yhä on ollut esillä. Virkamiesjuttu sellaisenaan on ollut esillä monesti, mutta tämä virkamiesten erikoisverotus on erikoinen, ja on ollut ainoastaan kaksi kertaa tätä ennen esillä. Nyt se tulee esille, mutta tämä ei ole luonnollista kun olot ovat niin parantuneet kuin ne ovat. Kun me ensi vuonna ilman veroja ja ilman lainoja tulemme toimeen ja vielä maksamme jonkun lainan takaisin, sen sijaan että meidän tänä vuonna on täytynyt ottaa noin 300 miljoonaa lainaa, niin kyllä ne olot ovat parantuneet. Kun me olemme voineet näin lyhyen ajan kuluessa, siitä, kun hallitus jätti menoarvioehdotuksensa, tähän päivään saakka, korottaa talousarvion työmäärärahoja 60 milj. markalla j. n. e., niin kyllähän olot näyttävät parantuneen.

Mitä siihen sekkaan taas tulee, että virkamiesten asema on hyvä, niin virkamiesten asema on verrattain hyvä, se on sikäli hyvä, että virka antaa jotenkin tasaisen leivän virkamiehille. Tämä johtuu virkakoneiston luonnollisesta rakenteesta ja huomaa kylläkin, että tällaisena aikana, kun on ollut työttömyyttä eräillä aloilla, ylitarjontaa virkamiehiin nähden on ollut. Mutta jos me ajassa menemme vain pari, kolme vuotta takaperin, niin huomaamme, että eräillä aloilla oli tilanne sellainen, että ei riittävästi virkamiehiä saatu. Täytyi oikeusosalalla ja kouluosalalla j. n. e. antaa erikoisvapautuksia, jotta saataisiin miehiä, ja oltiin silloin tyytymättömiä siihen. Ja niin kohta kun olot paranevat — minä toivon, että ne kohta paranevat täällä meillä — niin tulemme taas siihen, että virkamiehet, ne, jotka vielä toimitissaan istuvat, ovat alemmalla tasolla kuin vastaavat vapaan työn tekijät. Jos silloin eduskunnassa samat miehet, jotka nyt tahtovat tätä verotusta ehdottaa, jos ne sitten menevät siihen, että ne ehdottavat lisäpalkintoa virkamiehille 5, 10, 15 % konjunktuurien mukaan, niin silloinhan ne todistavat, että se ajatussuunta, jota ne nyt seuraavat, on oikea. Mutta, jos ne silloin sitä eivät tee, niin minä tulen vetämään sen johtopäätöksen, että tämä ajatussuunta ei ole oikea.

Mitä sitten vielä tulee siihen, että veroja ei löydy, niin minä voisin sanoa 1, 2,

3 tulolähdettä, jotka aivan selvästi antavat niin paljon kuin tarvitaan, ei sikäli, että jokainen yksinään antaisi sen riittävän tulon, mutta antavat jos otetaan ensimmäinen ja toinen, toinen ja kolmas, ensimmäinen tai kolmas tai kaikki kolme yhteensä, — niin jos otamme ne kaikki kolme yhteensä, me saamme paljon suuremman ylijäämän kuin nyt valtiovarainvaliokunta on ehdottanut (Vasemmalta: Työttömyysmäärärahat!). Niitä ei kosketella tässä yhteydessä.

Ed. Helo: Tarkoitukseni ei ollut tässä yhteydessä kajota virkamiesten palkanalennuskysymykseen, mutta ne lausunnot, joita on annettu eri puolin, pakottavat lausumaan muutaman sanan valiokunnan mietinnön puolesta.

Valiokunnan mietintö käy itse asiassa niiden molempien äärimmäisten käsitysten puolivälissä, joita täällä on esitetty. Hallituksen mielestä olisi virkamiesten palkkoja vähennettävä 35 miljoonalla markalla. Ed. Lohi tahtoi vähentää niitä 70 miljoonalla markalla ja valiokunta vähentäisi niitä 50 miljoonalla markalla. Myöskin, jos asiallisesti valiokunnan mietintöä tarkastaa, ei voi olla tulematta siihen tulokseen, että se on paraita, mitä tällä hetkellä voidaan tehdä. Ensiksikin on siinä vähennetty se osuus, mikä virkamiesten palkkoista käytetään budjetin järjestelyyn, niin pieneksi kuin näissä oloissa on mahdollista. Valiokunta ei ole budjetin järjestelyn vuoksi voinut mennä pienempään määrään kuin tähän 50 miljoonaan markkaan. Toiseksi valiokunnan mietintö ymmärtääkseni parhaimmalla tavalla jakaa tämän rasituksen 50 miljoonaa markkaa virkamiesten keskehtäväksi. Se ensiksikin aivan selvästi osoittaa, että valiokunta on lähtenyt siitä, että kysymyksessä on vain tilapäinen vähennys, josta on pois pyrittävä. Tosiasiallisesti valiokunta myös mietinnössään pienentää vähennystä joka iselta valtion virkamieheltä. Minä en ymmärrä, miten ed. Leiwo voi väittää, että hallituksen esitys osoittaa, että hallitus vakavasti pyrkii pois tästä vähennyksestä, kun hallituksen esityksen mukaan kuitenkin noin 40 % virkamiehistä olisi jäänyt tämän niin sanotun erikoisverotuksen alaiseksi, sellaisena jollainen se on tämän vuoden aikana ollut. Sitä vastoin valiokunnan mietinnön mu-

kaan jokaiselta valtion virkamieheltä tulee putoamaan viides osa tästä „verosta” pois, minkä lisäksi vielä suuri joukko pienpalkkaisia pääsee „verotuksesta” kokonaan vapaaksi. Valiokuntahan on ylentänyt sitä rajaa, jota alapuolella olevat virkamiehet tulevat kokonaan vapaiksi, perheellisiin nähden 18,000 markkaan vuodessa, ja tämän rajan alapuolella tai tähän rajaan asti peruspalkkaa nauttivien virkamiesten lukumäärä on noin 35 % kaikkien virkamiesten lukumäärästä. Tämä osoittaa, että valiokunta on tässä nimenomaan tahtonut alleviivata sitä, että vakava pyrkimys on päästä täydellisesti pois siitä tilapäisestä palkanvähennyksestä, jonka alaisena virkamiehet tähän asti ovat olleet, ja että se myöskin on siinä suuressa määrässä onnistunut siten, että se on suuren virkamiesjoukon täydellisesti vapauttanut tästä „verosta” ja kaikilta muilta se on sitä vähentänyt kokonaista viidennesosan vähennyksestä siitä määrästä, millaisena se on kulvana vuonna. En ymmärrä silloin, mitenkä voidaan väittää, että virkamiehet voisivat tuntea itsensä huolestuneiksi sen vuoksi, että valiokunta on muuttanut hallituksen esitystä, kun päinvastoin virkamiesten pitäisi nähdä, että valiokunta vielä selvemmassä muodossa kuin hallitus osoittaa, että on pyrkimys päästä tästä verosta kokonaisuudessaan eikä jättää sitä pysyvästi rasittamaan jotakin virkamiesryhmää. En myöskään voi ymmärtää, mitenkä voidaan sanoa, että on aivan samantekevää tässä asiassa, alennetaanko tai vähennetäänkö tätä palkan pienentämistä 5 %:sta 4 %:iin, koska tällä pitäisi ennen kaikkea juuri osoittaa, että on kysymys askel askelelta päästä vähennyksestä kokonaisuudessaan. Jos tehtäisiin päinvastoin, jos 4 %:sta koroitettaisiin viidenteen prosenttiin, niin tuskin ed. Leiwo silloin väittäisi, että on jokseenkin samantekevää, onko se edelleen 4 %:ssa tai koroitetaanko viidenteen prosenttiin.

Ministeri Witting mainitsi, ettei olisi syytä näin suuressa määrässä turvautua tähän palkanvähennykseen budjetin järjestyksessä, koska on mahdollisuuksia saada budjetti muullakin tavalla tasapainoon. Tässä suhteessa olisi kuitenkin suuren valiokunnan syytä tarkasti harkita, ennenkuin se antautuu minkään harhakäsitysten valtaan, onko syytä tehdä sellaisia paa-

töksiä, jotka eivät kestä todellisuutta. Voi kyllä olla mahdollisuutta, että parantuvien konjunkttuurien kautta voidaan valtion tulot arvioida suuremmiksi kuin miksi valiokunta on ne arvioinut, mutta toiselta puolen on myöskin otettava huomioon, että tulopuolella on useita samantapaisia tilapäisiä tuloja kuin virkamiesten palkan alennus, joista olisi päästävä, mutta jotka on otettu budjettiin vain sen tähden, että ne ovat olleet välttämättömiä budjetin tasapainoon saamiseksi ja joilla on vielä suurempi etuoikeus siihen, että ne olisi budjetista poistettavat. Huomautan yhdestä sellaisesta. Sellainen on Suomen Pankin voittovarojen käyttäminen budjetissa yli sen mitä varsinaisessa laissa on asiasta päätetty. Lain mukaan Suomen Pankin voittovaroja voitaisiin budjetissa käyttää vain noin 70 miljoonaa markkaa, kun sitävästoin valiokunta on hallituksen esityksen mukaisesti merkinnyt näitä voittovaroja 110 miljoonaa markkaa ja tämä on tapahtunut siitä huolimatta, että pankkivaltuusmiehet jotensakin yksimielisesti asettuivat vastustamaan tällaista lisätyn määrän budjetissa käyttämistä. Jos budjetti todella parantuu niin paljon, että siinä voidaan tehdä joitakin vähennyksiä, niin nämä vähennykset pitäisi ottaa määrättyssä järjestyksessä ja silloin ei suinkaan aivan ensimmäiselle tilalle olisi asetettava virkamiesten palkan vähennyksestä johtuvaa tuloa, vaan kyllä sen edellä on eräitä muita tuloja, joihin tämä oletettu vapaasti käytettävissä oleva lisätulo olisi ensi sijassa käytettävissä.

Minä luulen, että valiokunnan mietintö näissä oloissa on paras mahdollinen tulos. Se ottaa virkamiehiltä tällä kertaa ainoastaan niin paljon kuin on aivan välttämätöntä, se toiselta puolen jakaa tämän rasituksen mahdollisimman kohtuullisesti eri virkamiesten kesken. Se antaa kaikille virkamiehille sen käsityksen, että pyritään pois näistä tilapäisistä vähennyksistä, ja samalla se kokonaan vapauttaa vähennyksistä erikoisesti suuren joukon pienipalkkaisia, jotka ensi kädessä joutuvat tästä vähennyksestä kärsimään. Minä en luule, että tämä kysymys tulisi sen paremmin järjestetyksi, jos ryhdyttäisiin noudattamaan niitä linjoja, joita valiokunnan mietintöön liitettyissä vastalauseissa on esitetty. Ja ennen kaikkea minä huomauttai-

sin suurelle valiokunnalle, ettei se antaisi itseään niiden ennakkotietojen johtaa harhaan, joita valtiovarainministeri täällä on esittänyt niistä tulolisäyksistä, joita mahdollisesti voidaan budjetin tulopuolelle merkitä siinä tapauksessa, että tulot laske- taan siihen täyteen arvoon, mihin ne mah- dollisesti ensi vuonna tulisivat nousemaan.

Ed. Bryggari: Herra puhemies! Jos hallitus yhtä auliisti tunnustaisi eduskun- nalle ja niille lähetystöille, jotka työläisten alhaisten palkkain ja työttömyyden joh- dosta ovat käyneet sen puheilla hädästään valittamassa, että valtion varat sallivat Suomen valtion työssä olevalle työläiselle maksaa sellaisen palkan, että sillä tulee työntekijä ja hänen perheensä ilman köy- hänhoidon apua toimeen, niin minä olisin valmis kannattamaan hallituksen esitystä virkamiesten palkkain palauttamisesta palk- kalain mukaiselle kannalle. Mutta näin ei ole asia. Yhteiskunnassa kansalaisten enem- mistö tällä kertaa vielä kärsii pulatilanteen seurauksia. Silloin ei ole oikein, että läh- detään yhdelle ryhmälle antamaan helpo- tusta ennen aikojaan. Me työläiset py- rimme siihen, että hyvinvointi olisi kaikilla ihmisillä, ja siihen kuuluvat myöskin vir- kamiehistö, mutta me emme pidä sitä oi- keana, että pieni joukko kansalaisista olisi hyvinvoinnissa suuren enemmistön kär- siessä. Jo silloin, kun asia oli lähetekes- kustelussa, ilmoitin mielipiteeni, että olen sitä mieltä, että ainakin suurin piirtein olisi asia ensi vuonna valtion viran- ja toi- menhaltijain palkkoissa järjestettävä siten kuin kuluva vuonna. Minä olen valmis yhtymään siihen, mitä valiokunnan mietin- töön liitetystä II vastalauseessa esitetään, nimittäin että kaikkein alhaisempipalkkai- sen asemaa parannetaan. Siinähan aset- taan samalle kannalle kuin valiokunnan mietinnössään, että perheettömän palkka, josta nyt on lähdetty vähennystä kanta- maan 950 markasta, ensi vuonna vähennys kannettaisiin 1,150 markasta alkaen ja per- heellisen palkanalennus alkaisi 1,500 mar- kan kuukausituloista. Tämä korjaus on ollut tarpeellinen. Ehkä olisi vielä tar- vinnut hiukan ylemmäksikin tuota rajaa nostaa. Mutta en olisi katsonut tarpeelli- seksi omasta puolestani, että tätä palkan- koroitusta olisi ulotettu kaikkiin palkka- luokkiin.

Kun valtiovarainvaliokunnassa olivat kes- kustelunalaisina työmäärärahat, niin viit- tasi ministeri Witting siihen, että meillä ei tarvita niin paljon maanteiden rakenta- miseen määrärahoja, meillä on työttömyys- määrärahoja, joita voidaan käyttää näihin tarkoituksiin, ja että hallitus on m. m. Etelä-Suomessa työttömien asiaa hoitanut kiitettävällä tavalla. Työläiset kokemuk- sensa perusteella tietävät, kuten kaikki kansalaiset, luultavasti myöskin herra mi- nisteri, että täällä ei ole kiitettävällä ta- valla hoidettu työttömyyttä, että täällä ei ole työläisten palkkoihin omistettu sitä huomiota, mitä sille pitäisi omistaa (Va- semmalta: Kaukana siitä!). Helsingin kau- pungissa on liki 10,000 työtöntä, joidenka kohtalolle ei omista hallitus eikä kaupun- ginvaltuusto mitään huomiota. Samoin on asia Etelä-Suomen useimmissa kunnissa. Ja kuitenkin rohjetaan sanoa, että valtion ta- lousarvio sallii virkamiehille maksaa palk- kalain mukaisen palkan, vaikka työläiset ovat nääntymässä nälkään ja näiden olojen parantamiselle ei riitä varoja.

Herra puhemies, minä en halua valistaa herroja ministereitä tällä asialla, sillä luul- tavasti he sen tuntevat. Minä suosittelen, että suuri valiokunta hyväksyisi valtiova- rainvaliokunnan mietintöön liitetyn II vas- talauseen.

Ed. Sergelius: Niin ymmärtäväinen kuin ed. Lohi onkin ihmisenä, niin mitä tähän asiaan tulee, valtion viran- ja toimen- haltijain palkka-asiaan, niin hän ei kuulu siihen ryhmään, jota minä sanoisin valis- tettaviksi, niin että keskustelua tästä voi- simme jatkaa kuinka pitkälle tahansa. Nyt minä tahtoisin edelliselle puhujalle huo- mauttaa, että virkamiehille on laissa taattu palkka, ja tätä on nyt kahtena viime vuonna vähennetty tuntuvasti. Nyt on ta- loudellinen tilanne parantunut, niinkuin valtiovarainministeri mainitsi, ja on paran- tunut sen verran, että meilläkin mahdoli- sesti tulee lisätuloja, joita valtiovarain- valiokunta ei tähän asti ole voinut laskea. Minä huomautan vieläkin siitä seikasta, että hallituksen esitys tietää ainoastaan 6 milj. markan lisäystä, jos käytetään niitä 9 miljoonaa, mitä ylijäämä on. Minä ky- syn, koska menopuolelle on merkittynä liki 58 milj. markkaa yli sen, mitä hallitus on ehdottanut, eikö sen verran voisi vielä me-

noihin tulopuolesta löytää varoja, että saisimme ainakin 6 miljoonaa ja voisimme näin ollen toteuttaa hallituksen esityksen? (Vasemmalta: Ei löydy!)

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

3) Ehdotus laiksi koroitettun tupakkavalmisteveron kantamisesta vuonna 1934.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 10 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 2, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 10.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

4) Ehdotus laiksi tulitikkuverosta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 11 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 3, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 11.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

5) Ehdotus laiksi makeisvalmisteverosta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 12 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 4, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 12.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

6) Ehdotus laiksi mallasjuomaverosta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 13 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 5, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 13.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

7) Ehdotus laiksi Suomen Pankin 1933 vuoden voiton käyttämisestä.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 15 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 9, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 15.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

8) Ehdotus laiksi edustajanpalkkiosta annetua lakia väliaikaisesti muuttaneen lain voimaoloajasta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Kiviojan lak. al. n:o 23, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

9) Ehdotus toivomukseksi englanninkielen saattamisesta pakolliseksi oppiaineeksi oppikouluihin.

Esitellään sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Rantasen y. m. toiv. al. n:o 42, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelu:

Ed. Rantanen: On tyydytyksellä mainittava, että tämä käsillä oleva asia on eduskunnan puolelta kaikissa sen eri vaiheissa saanut osakseen erikoista myötämielisyyttä. Tämä asiahan ei ole mikään uusi. Jo 1929 valtiopäivillä tehtiin saman sisältöinen aloite, mitä tämä käsillä oleva on. Se tosin ei silloin päässyt eduskunnassa asialliseen käsittelyyn eikä lopulliseen ratkaisuun siitä syystä, että eduskunta hajoitettiin. Mutta tämän aloitteen allekirjoittajina oli kumminkin kokonaista 57 edustajaa, joka osaltaan osoittaa, että eduskunnassa asialla silloin oli jo suuri kannatus. Vuoden 1932 valtiopäivillä uudistettiin siten tämä sama aloite ja silloinen sivistysvaliokunta oli sitä mieltä, että tämä toivomus, mikä aloitteessa lausuttiin, oli lähetettävä oppikoulukomitean tietoon, joka silloin istui. Ja tähän sivistysvaliokunnan mietintöön yhtyi sitten yksimielisesti eduskuntakin.

Nyt, kun tämä sama toivomusaloite on täällä esillä, niin huomaa sivistysvaliokunnan perusteluista, että se pitää erittäin tärkeänä, että asia mahdollisimman pian saisi sen ratkaisun, mikä tässä toivomusaloitteessa on lausuttu, vaikkakin lopputuloksena määrätyistä syistä on se, että valio-

kunta ei katso voivansa yhtyä siihen pontteen, mikä liittyy toivomusaloitteeseen, ja sivistysvaliokunnan epäilykset johtuvat siitä, että se odottaa aivan lähitulevaisuudessa hallitukselta esitystä oppikoulun järjestysmuodon perusteiden muuttamisesta sen mietinnön mukaan, minkä oppikoulukomitea on hallitukselle jättänyt. Ja myönnettävä on, että tässä yhteydessä tietysti tämä asia voidaan parhaiten ratkaista, mutta kun ajattelee, että tämän oppikoulukomitean mietinnön valmistamiseen on kulunut kokonaista kuusi vuotta ja että tällä kerralla kouluväen piirissä ollaan eri mieltä tästä mietinnöstä, kun sanomalehtikirjoituksia katselee, niin näkee, mitenkä tämä oppikoulukomitean mietintö on saanut hyvin ankaran arvostelun osakseen, niin tämä panee pelkäämään sitä, että viipyy enkä kauankin, ennenkuin hallitus voi tästä kiteytyntä ehdotusta eduskunnalle jättää ja voipa käydä silläkin lailla, että vielä asetetaan tässä asiassa uusi komitea ja sillä tavalla eduskunta saa vuosikausia ehkä vieläkin odottaa, ennenkuin se pääsee tätä asiaa ratkaisevasti käsittelemään. Ja kun sivistysvaliokuntakin mietintönsä perusteissa lausuu vakavana sen ajatuksen, että englanninkielen on saatava sille kuuluva sija meidän koulujemme opetusohjelmassa ja toiseksi lausuu vielä senkin, että hallituksen olisi kiirehdittävä tätä asiaa, niin ajatellen sitä pelkoa, että mahdollisesti tämä asia vielä tulee kauan viipymään, on tämä toivomusaloite tehty siinä mielessä, että asia saataisiin mahdollisimman pian täällä eduskunnassa esille. Minä en ymmärrä sitä, miksi ei eduskunta voisi tätä toivomusaloitetta hyväksyä. Siinäkin tapauksessa, että ensi vuonna tai seuraavana vuonna hallitukselta tulee tässä asiassa esitys, niin eihän ole tapahtunut mitään muuta kuin hallitus on toteuttanut sen toivomuksen, minkä eduskunta on lausunut. Ja päinvastaisessakin tapauksessa, jos tuo hallituksen esitys tämän oppikoulukomitean mietinnön perusteella viivästyisikin, niin tämä toivomus, minkä eduskunta lausuu, on omiaan kiirehtimään hallitusta ratkaisemaan asiaa toista tietä, joka minusta sekään ei ole mahdoton, vaikka näin on määrättyltä taholta väitetty. Sen vuoksi minä rohkenenkin esittää, herra puhemies, että eduskunta hyväksyisi toivomusaloitteeseen n:o 42 liittyvän ponnen tässä asiassa.

Ed. Heiskanen: Herra puhemies! — Aloitetta englanninkielen saattamisesta pakolliseksi oppiaineeksi oppikouluihin ei suinkaan ole tehty liian aikaisin. Onhan tunnettua, että sivistyneistömme englanninkielen taito on useimmissa tapauksissa miltei olematon ja niitä, jotka voivat englanninkielellä tehdä itsensä ymmärretyksi, on suomalaisella taholla odottamattoman vähän. Jos otan esimerkiksi pistokokeen eduskunnan jäsenistä, niin, kun joku edustaja Erkko, Toivola, Arffman ja mahdollisesti joku Tanner jätetään pois, niin lienee niiden luku, jotka täydellisesti puhuvat englantia, täällä sangen pieni. Tämä siitä huolimatta, että englantia on maailmankieli, jota tarvitaan kaikkialla tieteen, taiteen, kaupan, teollisuuden, urheilun ja meriliikenteen alalla. Miten tähän on tultu? Siksi, että oppikouluissa ei ennetä oppia riittävästi niitä monia kieliä: ruotsia, saksaa, englantia ja ranskaa, joita meillä opetetaan. Tuloksena on nykyään vallalla oleva tilanne, jolloin esim. ylioppilaat eivät osaa kunnollisesti mitään näistä vieraista kielistä. Johtuu mieleeni eräs tapaus parin vuosikymmenen takaa. Silloin eräältä nuorelta suomalaiselta ylioppilaalta eräs ruotsalainen naisihminen kysyi, missä jokin katu on. Vastaukseksi tuli päänpuisto. Tuli toinen kysymys: „Ettekö osaa ruotsia?“, johon ylioppilas totuudenmukaisesti vastasi: „Inte.“ Tämä ylioppilas ei liene ollut aivan lahjaton, koskapa hän nyt on yliopiston professori.

Opetettavien kielten lukua on siis vähennettävä, mutta minkä kielen kohdalla? Nähdäkseni epäilemättä ruotsinkielen kohdalla, sillä saksaa suurena sivistyskielenä ja kielenä, jolla oppikirjat vieläkin on suureksi osaksi ja suurimmaksi osaksi ainakin humanististen tieteitten alalla kirjoitettu, tarvitaan ehdottomasti. Sen sijaan ruotsi on monessa suhteessa jotakuinkin tarpeeton.

Ne, jotka vielä nykyään kannattavat ruotsille keskeistä asemaa maamme oppikouluissa, puolustavat käsitystään enimmäkseen seuraavilla syillä: „Maamme historian tutkiminen edellyttää ruotsinkielen taitoa, vanhemmat asiakirjamme on kirjoitettu ruotsiksi, joten tuomarit ja papit tarvitsevat tätä kieltä. Runeberg, Topelius y. m. runoilijat ovat kirjoittaneet ruotsiksi, joiden teoksia on muka parempi lukea alkukielellä kuin suomeksi käännettyinä. Maas-

samme on myös ruotsinkielistä väestöä, jonka takia esim. liike-elämässä tarvitaan ruotsia. Ruotsinkielen oppiminen on paljon helpompaa kuin englanninkielen sen takia, että useissa seuduissa maataamme saadaan kuulla puhuttavan ruotsia. Maamme kulttuurituotteet kulkevat etupäässä Ruotsin kautta maailmalle ja läheisten suhteiden ylläpitäminen Ruotsin kanssa edellyttää tämän kielen taitoa.“ Tarvitsematta kieltä näiltä väitteiltä kaikkea todistusvoimaa on meidän helppo huomata niiden köykäisyyttä ja todeta ne enemmän ennakkoluulojen, hedelmättömän menneisyyteen tuijottamisen ja tunteen, kuin tasapuolisen harkinnan ja nykyisyyden ja tulevaisuuden vaatimukset ja tarpeet huomioonottavan järjen saneleiksi.

Pyydän saada tarkastella hiukan näitä väitteitä. Maamme historian tutkiminen kylläkin epäilemättä edellyttää ruotsinkielen taitoa, mutta kun maassamme lienee korkeintaan muutamia kymmeniä Suomen historian tutkijoita, niin näiden takia ei ole järkevää vaatia koko muulta Suomen oppineistolta ruotsinkielen taitoa. Suomen historian tutkijat voivat yliopistossa opiskella ruotsia, samoin kuin esimerkiksi Ranskan olojen tutkijat ranskaa ja fysiikan tutkijat differentiaali- ja integraalilaskua.

Vanhemmat asiakirjamme on kirjoitettu ruotsiksi, joten toisten käsityksen mukaan voi kyllä olla suotavaa, että tuomarit ja mahdollisesti papitkin ymmärtävät ruotsia, vaikka hekin käytännössä sitä kai sangen harvoin joutunevat käyttämään. Heiltähän voi vaatia yliopistolukujen yhteydessä pienen kurssin ruotsinkielestä, mikäli se osoittautuu tarpeelliseksi, samoin kuin nyt vaaditaan filosofisessa tiedekunnassa pro exercitio saksassa ja eräiden aineiden opiskelijoilta myös latinassa. Täten siis ruotsalaiset asiakirjamme eivät mitenkään vaadi ruotsia opettamaan oppikouluissa.

Entä Runeberg ja Topelius? Ne ovat kyllä kirjoittaneet yleviä isänmaallisia romaaneja ja kauniita runoja ruotsiksi, mutta kuinka moni nykyisen polven suomalaisista, jotka ovat kouluissa ruotsia oppineet, lukee Runebergiä ja Topeliusta ruotsiksi muuta kuin ehkä pakollisessa koulukurssissa hiukan „Hirvenhiihtäjiä“ tai jotakin muuta teosta (Vasemmalta: Entä Snellman?). Snellmanin teokset on myös käännetty suomeksi. Minä ainakin olen lukenut nämä

kaikki suomeksi enkä yhtään ruotsiksi, samoin kuin minä laulan ruotsiksi alkujaan kirjoitetun maamme laulun suomeksi ilman että minun isänmaallinen tunteeni siitä olenkaan heikkenee. Nähdäkseni ei Runebergin ja Topeliuksen takia suinkaan tarvitse ruotsinkielen taitoa.

Mitä taas maamme ruotsinkieliseen väestöön tulee, niin se alkaa nopeassa tempossa ymmärtää suomea, kuten luonnollista onkin, joten sentakia ei liike-elämässämme ehdottomasti tarvita ruotsia. Sitä paitsi liikelalle aikovat voivat iltakursseilla y. m. keinoilla, joita kai nytkin käytettäneen, hankkia sen pienen ruotsinkielen taidon, jota he vielä ehkä toistaiseksi tarvitsevat.

Ruotsinkielen käytännölliseen oppimiseen on meillä kyllä paljon parempi käytännöllinen tilaisuus kuin englanninkielen oppimiseen. Mutta epäloogillista on tästä vetää sitä johtopäätöstä, että sentakia olisi opetettava ruotsia oppikouluissa. Luonnollisempaa olisi tämä väite kääntää toisin puolin ja sanoa: Kun Suomessa muutenkin on hyvä tilaisuus ruotsin oppimiseen niin sentakia sitä ei tarvitse opettaa oppikouluissa, vaan siihen aikaisemmin kulutettu aika on käytettävä tärkeän englannin oppimiseen, johon muuten maassamme on hyvin rajoitetut mahdollisuudet.

Kulkevatko sitten Suomen kulttuuritunteet maailmalle etupäässä Ruotsin kautta ja ruotsinkielen välityksellä? Eivät etupäässä joskin ehkä joissakin tapauksissa. Tosin kai käännettiin Silanpään „Nuorena nukkunut” ensiksi ruotsiksi ja se lienee ruotsalaisen käännöksen kautta kulkenut maailmalle, mainitakseni erään esimerkin. Mutta vaikka sitä ei olisi-kaan käännetty ruotsiksi, niin se „omalla painollaan”, jos tätä paljon käytettyä sanontaa voi käyttää, olisi tullut suurissa sivistysmaissa tunnetuksi, samoin kuin lie-nee Kiveäkin käännetty suoraan suomesta ranskaksi. Ja tullakseni lähemmä omaa alaani, niin tieteissä, varsinkaan luonnon-tieteissä meillä ei enää, muutamia yksityisiä poikkeuksia lukuunottamatta, kirjoiteta tieteellisiä julkaisuja ruotsiksi, vaan sekä maamme suomalaiset että ruotsinkieliset tiedemiehet kirjoittavat saksaksi, englanniksi tai ranskaksi aivan kuten Ruotsissa-kin tehdään.

Tieteissä ei siis enää tarvita Ruotsin välittäjäasemaa eikä siihen meillä sitäpaitsi

luoteta. Sekä suomalaisten että Suomen ruotsinkielisten teokset yleensä otetaan muissa maissa paljon suopeammin vastaan kuin Ruotsissa, sillä ruotsalaiset kateuden takia eivät jaksa antaa tunnustusta suomalaisille teoksille yhtä vähän kuin siellä jaksetaan „haukkumatta” niellä suomalaiset urheiluvoitot. Tieteessä ei yleensä Suomesta kuljeta Ruotsin kautta maailmalle, vaan päinvastoin suurten sivistysmaiden kautta ja suurten sivistyskielten välityksellä Ruotsiin. Esimerkkejä voisni luetella hyvinkin paljon.

Entä ne paljon puhutut suhteet Ruotsiin! Ensinnäkään eivät ne taida olla kovin läheisiä nytkään, jolloin oppikouluissamme opetetaan ruotsia ja toisaalta eivät läheiset suhteet sinnepäin suinkaan edellytä ruotsinkielen taitoa. Pitäähän Ruotsi yllä läheisiä suhteita myös Saksaan, Englantiin, Eestiin, Latviaan y. m., vaikka näissä maissa ei osata ruotsia. Ja mihinkään erikoisen läheisiin „perhesuhteihin” suomalaisen Suomen ja Ruotsin välillä muka ruotsinkielen välityksellä, jollaisista aikaisemmin itsenäisyytemme ensimmäisinä vuosina lie-nee joissakin piireissä uneksittu, ei kai kukaan Suomessa enää usko. Tavalliset, sanoisinko arkipäiväiset suhteet, Ruotsiin päin voi ylläpitää muiden kielten, esimerkiksi englannin avulla, mutta ei päinvastoin Englantiin ruotsin avulla.

Edellä esitetyllä lienen osoittanut, että me sekä sisäisissä oloissamme että ulkopoliittisissa suhteissa hyvin tulemme toimeen ruotsia osaamatta. Se, että nykyinen lainsäädäntö velvoittaa virkamiehet suorittamaan jopa useita ruotsinkielen tutkintoja — kutakin virkaa varten eri tutkinnon, minä olen sen joutunut suorittamaan kolme eri kertaa, eri kerran kutakin eri virkaa varten — ei näet suinkaan pakota jatkuvasti opettamaan oppikouluissa ruotsia, sillä nämä lait samoin kuin muukin epäonnistunut lainsäädäntö voidaan muuttaa ja toivon mukaan sangen pian muutetaan. Sitä paitsi vaikka ruotsi ja englanti oppikouluissamme vaihtaisivatkin paikkaa, ei ruotsinkielen taito maamme suomalaisen väestön keskuudesta loppuisi, ja juuri sen takia, että niillä, jotka sitä haluavat oppia, siihen Suomessa on hyvä tilaisuus. Eivät siis mitkään pakottavat järkisyyt vaadi ruotsia säilyttäväksi pakollisena aineena oppikouluissamme.

Entä miten on englannin laita. Siihen olen jo äsken viitannut. Mehän kaikki tiedämme, kuten jo sanoin, että meillä englanninkielen taito on sangen pieni. Ruotsinkielistemme keskuudessa se lieneekin tuntuvasti suurempi. Kun nyt otamme huomioon että englanti on maailmankieli, jota puhutaan Englannissa, Yhdysvalloissa, Kanadassa, Intiassa, Australiassa ja Etelä-Afrikassa, ja jonka omistavat ulkonaiseksi sivistyskielekseen yhä enenevässä määrässä Japani, Ruotsi, Norja, Tanska y. m. valtiot, niin sopii kysyä, kannattaako eteenpäin pyrkivän Suomen vielä ylläpitää sitä kielellistä kiinanmuuria, jota suurien sivistyskielten, erikoisesti englanninkielen, osamattomuus merkitsee. Tarvitsehan Suomen jatkuvasti lähettää tieteellisiä, teknillisiä, kaupallisia edustajiaan kansainvälisiin kongresseihin ja neuvottelutilaisuuksiin, jolloin vaali on, ainakin välistä, ehkä useinkin, jouduttu toimittamaan sen perusteella, kuka on sattunut osaamaan englantia, muiden pätevyysheitojen ehkä jäädessä sivuseikaksi. Tai jos tänne tulee joku anglosaksilaiseen maailmaan kuuluva kulttuurihenkilö, jotka tavallisesti useinkaan eivät osaa eivätkä tahdokaan puhua muuta kuin englantia ja näille pitäisi antaa edullinen ja oikea kuva maastamme, niin silloin usein tuottaa vaikeuksia sellaisten miesten tai naisten löytäminen, jotka osaisivat riittävästi englantia. Kulttuurielämässämme me olemme jääneet anglosaksisen sivistyksen hedelmöittävästä vaikutuksesta miltei osattomiksi juuri englanninkielen osaamattomuutemme takia tai olemme joutuneet kosketukseen anglosaksisen kulttuurin merkkitapausten kanssa kuukausien ja vuosien jälkeen vasta toisten maitten välityksellä.

Ja ennenkaikkea me tarvitsemme englantia käytännöllisen elämän, kaupan, teollisuuden ja teknillisen elämämme takia. Onhan vientikauppamme suurimmaksi osaksi suuntautunut Englantiin ja ostotilauksemme joudumme tekemään yhä suuremmassa määrin Englannista, kuten tilasto viime kuukausilta osoittaa, joten kaupan ja teollisuuden palveluksessa olevat tai palvelukseen pyrkivät tarvitsevat englantia, sitä parempi kuin täydellisemmin he sitä osaisivat. Toisaalta on teknillinen kehitys monine keksintöineen juuri englantia puhuvissa maissa, ennenkaikkea Yhdysval-

loissa niin valtava, että nähdäkseen teknikan alalla ei voida pitkälle päästä osamatta englantia. Tähän ehkä sanottaneen, molempi parempi. Opitaan sekä ruotsia että englantia. Näin voi tietysti sanoa joku professori Setälä, jolle kielten oppiminen on yhtä helppoa kuin matemaatikolle funktioteoria. Mutta tavallinen suomalainen, varsinkin jos hänen taipumuksensa viittaa luonnontieteisiin, ei jaksa oppia näistä kolmesta kielestä, saksaa tarvitaan myös, mitään kunnollisesti, kuten kokemus on osoittanut sen meillä liiankin selvästi. Tähän asti on mielestäni toisarvoisten syiden nojalla uhrattu englanti, vastaisuudessa on pakottavien syiden perusteilla uhrattava ruotsi. Sen, ettei tätä ole aikaisemmin tehty, osoittaa meillä suunnatun katseen liian paljon menneeseen epäitsenäisyysaikaan ja tajuton liian vähän nykyhetken ja tulevaisuuden käytännöllisiä tarpeita itsenäisessä valtakunnassa.

Pyydän vielä saada esittää erään tilaston, joka jossain määrin osoittaa, miten paljon tärkeämpi — sanoisinko kansainvälisessä suhteessa — tieteellisessä elämässä, on englanti kuin ruotsi. Tässä on Luonnonystävien numerossa 6 vuodelta 1932 professori Pesola esittänyt referaatin erästä hollantilaisesta teoksesta, jossa on selostettu, millä eri kielillä vuonna 1930 maailman kasvitieteellinen kirjallisuus on esitetty. Tämä tilasto käsittää 7,216 kasvitieteellistä julkaisua ja yhteinen sivumäärä on 113,700. Tästä määrästä on englanninkielellä julaistu 51.5 %, saksankielellä 21.1 %, ranskkankielellä 11.1 %, eli näillä kolmella pääkielellä yhteensä 83.7 %. Muista kielistä mainittakoon venäjänkieli 3.7 %, italiankieli 2.9 %, espanjankieli 2.3 %, hollanninkieli 2.0 %, ynnä sitten eräitä pieniä prosenttilukuja vielä ja ruotsinkieli 0.8 %. Nämä luvut, toisaalta 51.5 % englanninkielen, toisaalta 0.8 % ruotsinkielen hyväksi, osoittavat suunnilleen — tietysti eri tie-teissä suhdeluvut voivat vaihdella — miten paljon tärkeämpi englanti on kuin ruotsi.

Pyytäisin edelliseen viitaten ja erikoisesti niihin perusteluihin yhtyen, mitä ed. Rantanen edellisessä puheenvuorossaan mainitsi, yhtyä kannattamaan hänen ehdotustaan että eduskunta hyväksyisi toivomusaloitteen n:o 42 pönnän.

Ed. Österholm: Herr talman! Det synes mig alldeles klart, att kulturutskottet icke har kunnat giva ett annat svar på rdm. Rantanens framställning än att föreslå dess avböjande. Ingen, som känner de förhållanden som stå i fråga, kan göra någonting annat gällande än att utskottet förfarit riktigt, då det föreslår, att motionen icke skall föranleda åtgärd. Rent sakligt vore det ju oformligt, att riksdagen i detta skede av beredningsarbetet för läroverksreformen skulle inskrida med ett kategoriskt direktiv beträffande engelska språkets ställning, i synnerhet som det är känt att kommittébetänkandet blir föremål för diskussion vid de lärarmöten, som skola hållas vid jultiden, och det är avsett att frågan därefter skall upptagas till behandling i regeringen. Det finnes så mycket mindre anledning att tro, att beredningen av läroverksreformen skulle förhalas, som kommitténs ordförande är undervisningsminister och i denna sin egenskap säkerligen skall taga till vara reformsträvandenas intresse.

Det vore till hinder för hela saken, om riksdagen på en enda punkt av det stora programmet skulle fatta ett beslut, som vore ägnat att binda deras händer, som arbeta med det invecklade problemet, vilket bland annat avser att skapa nya läroplaner för läroverken. Ur saklig synpunkt ligger frågan sålunda fullkomligt klar. Det förhåller sig så som utskottet säger i sitt betänkande, nämligen att engelska språkets ställning på läroplanen icke kan ändras ensamt för sig, utan endast i samband med den allmänna omläggningen av läroplanen, varvid alla övriga intressen bliva beaktade, som i detta sammanhang göra sig gällande.

Men kulturutskottet hade ytterligare ett skäl för sitt ställningstagande till motionen, fastän det icke uttryckligen återopas i betänkandet. Vid 1932 års riksdag behandlade utskottet en motion, som till sitt syfte var mycket nära släkt med den föreliggande, nämligen rdm. Rantanens hemställningsmotion om att de stora kulturspråken måtte beredas större utrymme på läroverkens arbetsplaner, vilket skulle ske sålunda att svenska språket finge karaktären av ett frivilligt läroämne. Om man icke hänger upp sig på nyanser i formuleringen, kunde man säga, att syftemålen med de båda motionerna är precis det-

samma, nämligen svenska språkets undanträngande och de stora kulturspråkens, främst engelskans insättande i ställningen av obligatoriskt läroämne. Om motionen av 1932 yttrar utskottet bland annat: „Då det icke är på sin plats att i riksdagen upptaga till behandling enskilda frågor rörande lärdomsskolan, innan lagstiftningen om grunderna för lärdomsskolans organisation i dess helhet i behörig ordning kommit under riksdagens behandling, är det enligt utskottets åsikt sakenligt, att föreliggande motion genom regeringens försorg måtte delgivas sagda kommitté till kännedom och omprövning.”

Då utskottet intagit denna ståndpunkt, vilken utan meningsskiljaktighet omfattades av riksdagen, vore det så mycket mer inkonsekvent att nu, ett och ett halvt år senare, förorda godkännande av ungefär samma motion, då kommittéförslaget föreligger färdigt och reformen sålunda ryckt ett steg närmare sitt förverkligande.

Syftet med rdm. Rantanens motioner är ju icke allenast engelska språkets upphöjande till ställningen av ett obligatoriskt ämne med ett rikligare timantal, utan det ligger hans hjärta minst lika nära att reducera svenska språkets plats från ett obligatoriskt läroämne till ett frivilligt eller på sin höjd ett valfritt ämne. Detta har ju med särskild kraft och utförlighet understrukits av den föregående talaren. Detta strävande innebär ingenting nytt, det utgör tvärtom sedan länge ett led i den aktion, som pågår med avseende å förhållandenas omvandling i den riktningen, att det kulturella och offentliga livet i vårt land alltmer skall få en finsk prägel. Yrkandet att svenska språket skall förflyttas ut från sin gamla ställning som obligatoriskt läroämne i de finska läroverken är för oss på svenskt håll naturligtvis icke välkommet. Det innebär uppenbarligen en strävan att avlänka utvecklingen åt ett nytt håll, och i sista hand betyder det för det finska bildningsväsendet att göra sig urarva i ett gemensamt förflutet, på vars grund Finlands kultur byggts upp och varav det bär spår, som tiden icke kan utplåna. Men om vi också betrakta yrkandena på svenska språkets deklassering i de finska skolorna som skadlig, kunna vi självfallet icke hindra deras förverkligande. Den finska nationaliteten väljer själv sin

bildningsväg och bestämmer vad som anses nyttigt för dess ungdom att lära. Men vi få trösta oss med att utvecklingen i sådant fall giver oss en viss ersättning, som dock icke kan svara mot förlusten. I samma mån som kunskapen i svenska blir sällsynt eller åtminstone svagare företrädd än hittills bland den finska befolkningens bildade skikt, i samma mån överflyttas på den svenska befolkningen i landet i allt större utsträckning den viktiga uppgiften att förmedla samarbetet och kulturutbytet med den skandinaviska norden. Dessa förbindelser västerut måste ju alltid upprätthållas. Över Skandinavien går Finlands väg ut i världen, och inga nyorienteringsförsök skola kunna leda oss varaktigt bort från den vägen. Finnes det för övrigt något förnuftigt skäl för att så skulle ske? Särskilt i en tid som denna, då det ena folket efter det andra nere i Europa råkar under inflytande av psykosartade folkrörelser och bekänner sin politiska omyndighet genom att avstå från statsmakt och självbestämningsrätt, i denna tid bilda nordens länder de fasta punkterna i samtidens oreka och virrvarr. Här uppe i Norden står demokratin på fast grund, och tillsammans med de skandinaviska grannländerna skall Finland sluta upp, och det så göra i viss-heten att då befinna sig i gott sällskap.

Vid tanken på strävandena att tränga ut svenskan från de finska läroverken sätter åtminstone jag min lit till att verkligheten och dess behov till sist skall bli vägledande, när agitationen har upphört att göra sitt inflytande gällande. Den finska ungdomen, som går ut i livet i detta tvåspråkiga land, skall finna, att kunskap i svenska är ett gott hjälpmedel, när det gäller att bana sig väg till en tryggad ställning. Över allt, där det verkliga livet får komma till orda, blir detta erkänt. Man ser det t. ex. i arbetar-institutet, där kurserna i svenska pläga höra till de ojämförligt mest eftersökta, ofta till den grad att efterfrågan på undervisning vida överstiger tillgången. Här rör det sig om det praktiska livets män och kvinnor, som i främsta rummet fråga efter bröd och utkomst samt en framkomlig väg till bildningens källor, och de rätta sig icke efter några ovidkommande anvisningar. Jag tror att stora delar av den finska ungdomen icke skulle komma att röja någon verklig tacksamhet, när rdm. Ranta-

nen och hans meningsfränder bleve bön-hörda och finge sin vilja igenom. Men det blir då den dagens omsorg, och den saken må redas upp med dem, som nu driva utvecklingen i denna riktning.

Från den ståndpunkt jag intager i denna fråga ter sig den utveckling rdm. Rantanens motion vill befordra mycket betänklig. Det gäller, såsom redan sades, icke en vanlig skolteknisk och pedagogisk omplace-ring i skolornas läroplan, utan ett slags kulturpolitisk nyorientering. Det gäller att lägga om en gammal riktninglinje, som följts icke blott i skolornas undervisning utan i vår kulturella utveckling överhuvud. Vill man verkligen taga ut detta steg, så bör det i varje fall ske efter grundligt övertänkande och i det rätta sammanhan-get. Viktiga avgöranden, som i våra grann-länder taga i anspråk år eller årtionden av utredning och förberedelser, träffas hos oss icke sällan mycket snabbt, men ändå synes det vara i alla avseenden tillrädligt att beslut om språkundervisningens om-läggning i landets läroverk icke träffas på basen av en knapphändig motiverad mo-tion utan i stöd av den utredning, som regeringen i sinom tid skall ställa i ord-nig.

Ed. K u k k o n e n: Puheenvuoroni ai-heutuu niistä kahdesta lausunnosta, jotka tätä asiaa käsiteltäessä ensinnä annettiin. Minä saatan kaikessa oleellisessa, mitä itse pääasiaan, nimittäin englannin kielen ase-maan oppikouluissamme tulee, yhtyä mai-nittujen lausuntojen antajiin. Samaa mieltä on myöskin sivistysvaliokunta, mikä seikka ilmenee varsin selvästi valiokunnan mietin-nöstä. Erimielisyys saattaakin sen johdosta kohdistua vain siihen ajankohtaan, jolloin muutos on toimeenpantava, ja siihen asia-yhteyteen, jossa se on mahdollinen toteu-tettavaksi. Aloitteentekijät ovat sitä mieltä, että englanninkieli on saatettava oppikou-luissa obligatooriseksi aineeksi jo ennen kuin yleinen oppikoulu-uudistus toimeen-pannaan ja siis ennenkuin hallituksen esi-tys oppikoulukomitean mietinnön pohjalla ehtii valmistua. Tällöin herää tietenkin kysymys, milloin hallituksen esitys asiasta on odotettavissa? Minulla on asiaa valio-kunnassa käsiteltäessä ollut tilaisuus ja vel-vollisuuskin hallituksen asianomaiselta jäse-neltä tiedustella tätä seikkaa. Minulle on

silloin ilmoitettu, että komitean mietinnöstä on pyydetty erinäisiä lausuntoja, jotka eivät ole saapuneet hallitukselle niin aikaisin kuin oli toivottu, mutta jotka kuitenkin eivät enää viivy kauan. Hallituksen esitys ilmoitetaan olevan odotettavissa joka tapauksessa ensi vuoden kuluessa. Minusta ei tämä odotusaika, huomioonottaen kysymyksen suuren laajuuden ja tärkeyden, ole niin pitkä, ettei sitä voitaisi sietää.

Mitä tulee varsinaisesti asiaan, on luonnollista, että valiokunnan puolesta on tiedusteltu myöskin alan erikoistuntijain ja lähinnä alaa edustavien viranomaisten mielipidettä. Se uusien kielten edustaja kouluhallituksessa, jonka kanssa minulla on ollut tilaisuus asiasta neuvotella, on asiallisesti ilmoittanut kyllä olevansa pääkohdissa aloitteentekijän kannalla eikä siinä suhteessa ole tahtonut lausua mitään epäiltävää, mutta on toisaalta peittelemättä lausunut sen käsityksensä, että englannin kielen saattamista obligatooriseksi aineeksi oppikouluissamme ei voida erillisenä kysymyksenä ratkaista. Uusi obligatorinen kieli vaatisi yliopistoon johtavassa koulussa uusia tunteja 20—25. Herää tällöin luonnollisesti kysymys, mistä näin suuri viikkotuntimäärä on otettavissa, ellei samassa yhteydessä saada käsitellä koko oppikoulu-uudistusta. Hänen mielestään on englanninkielen saattaminen pakolliseksi oppiaineeksi tapahtuva siis yleisen oppikoulun uudistuksen yhteydessä. Minä puolestani en ole voinut näiltä näkökohdilta, joita asiantuntijoina käytetyt vastuulliset viranomaiset ovat esittäneet, kieltää asiallista kantavuutta, ja kun minusta toisaalta näyttää olevan varsin vahvoja toiveita siitä, että hallituksen esityksen odottaminen ei vaadi sietämättömän pitkää aikaa, olen voinut yhtyä sivistysvaliokunnan epäävään kantaan ed. Rantasen aloitteen johdosta, mikä, väärinkäsitysten välttämiseksi se vieläkin sanottakoon, ei asiallisesti katsoen merkitse suinkaan aloitteen hylkäämistä. Erimielisyys on koskenut vain ajankohtaa ja asiayhteyttä, jossa tämä hyvä toivomus on toteutettavissa.

Ed. Riipinen: Vaikka minäkin olen periaatteessa samaa mieltä kuin aloitteentekijä ja hyväksyn sen, mitä täällä ed. Heiskanen on lausunut, en voi tässä vaiheessa pitää aloitetta tämän asian parhaana

ratkaisuna. Minun mielestäni ei sitä sekaavuutta, joka oppikoulualalla on syntynyt vallankin sen jälkeen kun koekeulua on ruvettu tässä maassa kokeilemaan, sitä ei pitäisi enää jatkaa sillä, että yritetään korjata asioita yhdeltä ainoalta kohdalta. On aivan välttämätöntä, että oppikouluasiat kokonaisuudessaan tulevat käsittelyn alaisiksi ja niinkuin täällä sivistysvaliokunnan puheenjohtaja on jo lausunut, on saatu valiokunnassa tietää, että oppikoulureformi onkin seuraavana vuonna jo odotettavissa eduskunnan käsittelyyn. Sen vuoksi on sitäkin suurempi syy ottaa ed. Rantasen esittämä periaate sen yhteydessä esille. Asian käytännöllisessä ratkaisussa voidaan vasta kokonaisuuden yhteydessä päästä tarkoitusta vastaavaan tulokseen. Sitä vastoin nyt ennakolta tehty eduskuntapäätökset voisivat jopa häiritä sen päämäärän toteutumista, johon aloitteessa pyritään. Siitä syystä mielestäni eduskunta tekee asialle parhaan palveluksen, ja ennen kaikkea koululaitokselle parhaan palveluksen, jos se yhtyy sivistysvaliokunnan kantaan.

Ed. Rantanen: Minä vain tahdon huomauttaa siitä, mitä minä äskenkin lausuin, että minä olen aivan samaa mieltä siinä, mitä nämä edellisetkin puhujat ovat maininneet, että tämä asia tietysti voitaisiin järjestää parhaiten silloin kuin koulun asiat kokonaan uudistetaan. Mutta minä olen edelleen siinä uskossa, että tämä asia tulee viipymään. Kun seuraa sitä ankaraa arvostelua, minkä tämä koulukomitean mietintö on juuri kouluväen taholta osakseen saanut, ja katsoo, mitenkä kouluväen keskuudessa yleensä melkein kaikki ovat eri mieltä tässä asiassa, niin ei voi muuta ymmärtää kuin sen, että tämä asia ehdottomasti tulee viipymään. Ja senvuoksi puolestani haluaisin, että sittenkin tämä toivomusaloite hyväksyttäisiin. Sillä eihän nyt liene sentään mahdotonta tammöisen asian yksinään järjestäminen. Onhan niitä kouluasioissa suurempiakin asioita erikseen järjestetty. Mitä esim. suomalaisiin oppikouluihin tulee, niin onhan siellä ruotsinkielistä 8-luokkaisissa oppikouluissa 20 tuntia viikossa ja näissä uusmuotoisissa kouluissa 18 tuntia viikossa. Jos se tehdään vapaaehtoiseksi aineeksi, silloin niissä on jo tavattoman paljon tilaa englanninkielen pakolliselle opetukselle. Mutta tähän nyt

ei ole se paikka, missä ruvetaan harkitsemaan sitä, millä tavalla tuo opetus on järjestettävä, vaan se on luonnollisesti hallituksen asia. Minä vain tahtoisin ed. Österholmille huomauttaa — hän tosin näkyy täältä jo poistuneen (Eduskunnasta: Joo!) — että hän oli oikeassa siinä, kun hän lausui, että minä en yksinään tämän aloitteen kautta pyri siihen, että englanninkieli tulisi pakolliseksi, vaan myöskin siihen, että ruotsinkieli meidän suomalaisissa oppikouluissamme tulisi jo vihdoinkin vapaaehtois-ten oppiaineiden joukkoon.

Ed. K u k k o n e n: Minä myönnän kernaasti, että ed. Rantanen voi olla oikeassa sikäli, että oppikoulu-uudistuksen lopullinen voimaan saattaminen hyvinkin lykääntyy ehkä vuosikausiksi. Ja tämä epäilemättä tapahtuu, jos tapahtuu, senvuoksi, että eduskunta ei saata asiasta yhtyä. Aivan toista on yksimielisyyteen pääseminen hallituksen esityksestä. Siellä esitystä valmistellaan paljon suppeammassa piirissä kuin täällä. Minä senvuoksi jaksan ottaa varsin vakavalta kannalta sen hallituksen antaman ilmoituksen, että esitys asiasta on odotettavissa ensi vuoden kuluessa.

Ed. H e i s k a n e n: Täällä on eräs puhuja maininnut, että jos tämä toivomusponsi hyväksytään, niin se voi häiritä asian hoitamista valtioneuvostossa. Tätä en minä mitenkään jaksa ymmärtää, mitenkä se voisi häiritä. Kun sama puhuja mainitsi, että tällä oppikoulualalla on kovin paljon epäselvyyttä olemassa, niin tältä kohdalta ainakin silloin epäselvyys loppuisi, kun eduskunta, mikäli tulee kysymykseen englanninkielen opetus, ottaisi kiinteän kannan jo etukäteen. Kun taas on sanottu, että käytännölliset syytkin viittaavat siihen, että tätä kysymystä ei voida järjestää nyt, niin siihen vain pyytäisin sanoa, että jos halua on asia hoitaa ja järjestää, niin se voidaan järjestää. Jos taas halua puuttuu, niin silloin tietysti siitä järjestelystä ei tule mitään.

Sitten ed. Österholm mainitsi puheenvuorossaan, että ruotsinkieliset joutuvat, sittenkuin suomenkielisten ruotsinkielen taito vähenee, entistä enemmän välittämään suomalaista kulttuuria ja selostamaan suomalaisia olosuhteita Skandinaaviaan. Minä pyytäisin Suomen valtakunnan ja suoma-

laisen kulttuurin nimessä, että ruotsalaiset tätä „välittäjäasemaansa” käyttäisivät paljon vähemmän kuin mitä he tähän mennessä ovat käyttäneet. Siitä ei meidän isänmaamme eikä suomalainen kulttuuri suinkaan mitään kostu. Kyllä me pystymme itse hoitamaan suhteemme sekä Skandinaviaan että muihin Euroopan maihin, eikä sen välttämättä tarvitse tapahtua ruotsinkielen välityksellä (Oikealta: Oikein!).

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. Rantanen ed. Heiskasen kannattamana ehdottanut, että eduskunta päättäisi hyväksyä sen toivomuksen, joka on esitetty toivomusaloitteessa n:o 42. Kutsun tätä ehdotusta ed. Rantasen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy sivistysvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Rantasen ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 55 ei-ääntä, 4 tyhjää; poissa 29.

Eduskunta on siis hyväksynyt sivistysvaliokunnan hylkäävän ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotus toivomukseksi almanakkojen ja kalenterien julkaisemisen erioikeuden lopettamisesta.

Esitellään sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4 ja otetaan ainoaan käsitte-lyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Erkon y. m. toiv. al. n:o 46, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

P u h e m i e s: Käsitte-lyyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Eduskunta hyväksyy sivistysvaliokunnan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

Pöydällepano:

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi istuntoon

11) Valtiontakuun myöntämistä Suomen Asunohypoteekkipankin ulkomaisille obligatiolainoille

koskevan hallituksen esityksen johdosta

laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on huomenna kello 16.

Täysistunto lopetetaan kello 22,35.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Aku Kostia.
v. t.

28. Keskiviikkona 22 p. marraskuuta 1933

kello 16.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Ainoa käsittely:

1) Ehdotus valtioneuvoston myöntämisestä Suomen Asuntohypoteekkipankin ulkomaisille obligatiolainoille 941
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24; hallituksen esitys n:o 64.

Pöydällepanoa varten esitellään:

2) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 14 hallituksen esityksen johdosta leimaverolain muuttamisesta .. 942
3) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 16 hallituksen esityksen johdosta laiksi moottoriajoneuvoverosta ..
4) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17 hallituksen esityksen johdosta väkiviinasta ja marjaviineistä sekä paloviinasta suoritettavista valmisteveroista .....
5) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19 hallituksen esityksen johdosta laiksi lisäyksestä puolustuslaitoksen viroista ja toimista 22 päivänä joulukuuta 1927 annettuun lakiin ..
6) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 20 hallituksen esityksen johdosta eräistä kutomakoneista suoritettun tullin korvaamisesta .....
7) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 21 kananmunain vientitodistuksia koskevan lakialoitteen johdosta ..
8) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 22 omaisuusveron koroittamista vuodeksi 1934 tarkoittavan lakialoitteen johdosta ..

Siv.

9) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25 hallituksen esityksen johdosta eräiden valtiolainain uudelleen järjestämisestä 942

10) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26 erään valtiolle otetun obligatiolainain järjestämisestä ..... ”

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat J. Annala, von Frenckell, Kares, Kivenoja, Kujala, Mantere, Moilanen, Nikola, Paasivuori, Penttala, Reinikainen, Sarlin, Setälä, Simojoki, Suokas, Tanner ja Toivola.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus valtioneuvoston myöntämisestä Suomen Asuntohypoteekkipankin ulkomaisille obligatiolainoille.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 64, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24.

Puheenvuoroa ei haluta.

Eduskunta hyväksyy valtiovarainvaliokunnan mietinnössä olevat ehdotukset.

Asia on loppuun käsitelty.

Pöydällepanot:

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi istuntoon:

2) Leimaverolain muuttamista

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 14;

3) Ehdotuksen laiksi moottoriajoneuvoverosta sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 16;

4) Väkiiviinasta ja marjaviivineistä sekä palo- viinasta suoritettavia valmisteveroja

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17; sekä

5) Ehdotuksen laiksi lisäyksestä puolustuslaitoksen viroista ja toimista 22 päivänä joulukuuta 1927 annettuun lakiin

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi perjantaina pidettävään istuntoon

6) Eräistä kutomakoneista suoritettun tullin korvaamista

koskevan hallituksen esityksen johdosta

laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 20.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi istuntoon

7) Kananmunain vientitodistuksia

koskevan lakialoitteen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 21;

8) Omaisuusveron koroittamista vuodeksi 1934

tarkoittavan lakialoitteen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 22;

9) Eräiden valtiolainain uudelleen järjestämistä

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25 sekä

10) Erään valtiolle otetun obligatiolainain järjestämistä

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on tänään kello 17.

Täysistunto lopetetaan kello 16,23.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Aku Kostia.
v. t.

29. Keskiviikkoua 22 p. marraskuuta 1933

klo 17.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta 943

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 14; hallituksen esitys n:o 7.

2) Ehdotus laiksi moottoriajoneuvo-verosta 944

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 16; hallituksen esitys n:o 8.

3) Ehdotukset laeiksi väkiviinasta ja marjaviineistä sekä paloviinasta suoritettavista valmisteveroista ..... „

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17; hallituksen esitys n:o 6.

4) Ehdotus laiksi lisäyksestä puolustuslaitoksen viroista ja toimista 22 päivänä joulukuuta 1927 annettuun lakiin ..... „

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19; hallituksen esitys n:o 47.

5) Ehdotus valtioneuvoston oikeutamisesta eräiden valtiolainain uudelleen järjestämiseen ..... „

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25; hallituksen esitys n:o 65.

6) Ehdotus valtioneuvoston oikeutamisesta obligatiolainan ottamiseen ..... „

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26; hallituksen esitys n:o 48.

7) Ehdotus laiksi kananmunain vientitodistuksista ..... „

Siv.

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 21; ed. Wickmanin y. m. lak. al. n:o 28.

8) Ehdotus laiksi omaisuusveron kantamisesta koroitettuna vuonna 1934 946

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 22; ed. Tannerin y. m. lak. al. n:o 25.

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudon asemesta merkitään läsnä-oleviksi ne edustajat, jotka ottivat osaa edelliseen istuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 14 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 7, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 14.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

2) Ehdotus laiksi moottoriajoneuvoverosta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 16 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 8, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 16.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

3) Ehdotukset laeiksi väkiviinasta ja marjaviinistä sekä paloviinasta suoritettavista valmisteveroista.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 6, joka sisältää yllämainitut lakiehdotukset.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17.

Puheenvuoroa ei kukaan halua.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

4) Ehdotus laiksi lisäyksestä puolustuslaitoksen viroista ja toimista 22 päivänä joulukuuta 1927 annettuun lakiin.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 47, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19.

Puheenvuoroa ei kukaan halua.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

5) Ehdotus valtioneuvoston oikeuttamisesta eräiden valtiolainain uudelleen järjestämiseen.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 65, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

6) Ehdotus valtioneuvoston oikeuttamisesta obligatiolainain ottamiseen.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 48, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

7) Ehdotus laiksi kananmunain vientitodistuksista.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 21 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Wickmanin y.m. lak. al. n:o 28, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 21.

Keskustelu:

Ed. Wickman: Herr talman! Jag begärde ordet för att föra den produktions

talán, som genom stora utskottets sätt att behandla min motion råkat i en svår belägenhet. Den ärade församlingen förstår att här är fråga om premieringen av ägg, såsom varande det enda effektiva stödet för vår unga hönsskötsel i detta nu. Jag bryr mig icke om att repetera hönsskötselns historia, utan nöjer jag mig med att blott påpeka, att en av orsakerna till hönsskötselns stora utbredning och livskraft är, att statsmakten genom kloka och framsynta åtgärder kraftigt uppmuntrat densamma. Som känt är har staten under de senaste fem åren premierat äggen med 4 à 5 mk per kg; 4 mark för detta år och 5 mark för de 4 föregående åren, allt per kg. Detta har haft till följd, att hönsbeståndet vuxit från 1½ miljon hönor år 1928 till 3 miljoner hönor i detta nu, värderat till inemot 120 miljoner mark. Det är svårt att värdera själva hönsbuden och deras inventarier, men kan jag försäkra att även här är det fråga om många 10-tal miljoner mark. Vad produktionen beträffar uppskattar regeringen i detta nu densamma till 10 à 12 miljoner kg exportägg, eller lika mycket som exportsmöret. Till hemmakonsumtionen åtgå cirka 7 miljoner kg; alltså produceras sammanlagt 19 miljoner kg, eller i penningvärde, efter 15 mark pr kg, 285 miljoner finska mark.

Förut importerade vårt land en stor del av konsumtionsäggen. Nu icke blott fyller detta behov med hemmaproducerade ägg, utan man har kunnat exportera, som sagt, i år cirka 10 miljoner kg. Vad detta betyder för vårt land i dess helhet och särskilt för de över 19,000 äggproducenterna, som finnas i landet, är lätt att inse. Då man ännu tillägger att en stor del, ja största delen, av det foder, som hönsen behöva, är hemmaproducerad säd och animaliskt foder, förstår man att icke minst jordbrukarna hava nytta av denna utveckling på hönsskötselns område. Som bekant är havren belagd med en tull av 25 penni per kg och kornet med 1 mark per kg och särskilda torrfoderingsredienser som behövs för torrfodret, med 30 penni per kg. Man har beräknat, att hönsgrädsägarna genom dessa tullar åsamkas en utgift, som indirekte kommer staten till godo, nämligen 30 miljoner mark, eller samma belopp som staten erlägger i premier för exportäggen.

Vad konsumenternas intressen beträffar

vill jag betona, att medelpriset för äggen i hemlandet varit synnerligen lågt de senaste åren tack vare det att det endast varit s. k. kvalitetsägg som exporterats, då däremot ägg, som i konsumtionshänseende varit lika goda som de exporterade äggen, men som av olika orsaker ej kunnat exporteras, stått att få i rikliga mängder och till rimliga pris å hemmamarknaden.

Av det sagda finna vi att ingen i detta nu lidit någon skada av den politik, som under de senaste tiderna bedrivits just beträffande hönsskötseln, utan vi måste säga att landet i sin helhet haft en verkligt stor nytta av denna politik. Det är därför med synnerligen stor förvåning och bekymmer man å äggproducenthåll tagit del av regeringens förslag till ordnande av denna viktiga angelägenhet. Att på en gång minska premierna från 5 resp. 4 mark per kg till 2: 50 per kg, måste leda till en utveckling, som kanske slutar med en katastrof för de många hönsgrädsarna. Då regeringen ännu dessutom föreslår att gränserna för premieringen skall vara 12: 50 till 15 mark per kg. och giltighetstiden blott ett år förstå vi att under en stor del av året dessa hönsgrädsägare icke komma att hava någon nämnvärd nytta av premierna. Och då, som vi alla veta, äggproduktionen är så att säga en säsongproduktion, förstå vi att regeringens åtgärder äro okloka, ty det är endast på hösten och vintern som vårt land kan konkurrera med utlandet. Om nu riksdagen beslutar, som regeringen föreslår, kunna vi icke längre i utlandet konkurrera på äggmarknaden. Därför hoppas jag ännu så livligt, å alla dessa många hönsgrädsägars vägnar, att stora utskottet, till vilket denna sak går, korrigerar statsutskottets beslut.

Jag anhåller om att särskilt få vända mig till ett par partiets representanter i stora utskottet, som jag tycker verkligen borde vara med om mitt förslag. Jag vänder mig först till agrarerna. Agrarerna föregiva sig arbete för jordbrukarna, och särskilt då för småbrukarna. Jag är övertygad, att om agrarerna stöder det förslag som här framkommit, hava de därmed också verkligen bevisat att de stöda småbrukarna. Ty jag har redan tidigare bevisat med statistik, att det är främst småbrukarna som haft nytta av hönsskötseln. Men jag vill också samtidigt vända mig

till socialdemokraterna. Efter allt att döma, så hava socialdemokraterna, eller arbetarna, varit ganska kalla, för att icke säga likgiltiga eller kanhända rent av motståndare till premieringen av ägg. Men jag kan övertyga också denna grupp av medborgare, att arbetarna hava under de gångna 5 åren haft en ganska stor nytta av hönsskötsel. Först och främst har hemmamarknadspriset på äggen under de gångna 5 åren varit ganska lågt, lägre än någonsin tidigare, och dessutom har en stor del av vår befolkning, som saknar jord och andra utkomstmöjligheter, lagt an på hönsskötsel. Jag är övertygad om att, om socialdemokraterna verkligen granska sin valmanskärs leder, skola de finna en ganska stor del hönsgårdsägare också bland dem.

Till statsutskottets avböjande betänkande är bifogad en reservation, undertecknad av riksdagsmännen Hästbacka och von Born. Jag har mig dessutom bekant att utskottet understöddes mitt förslag även av ett par andra riksdagsmän. Den här nämnda reservationen går ut på att premiistorleken skall bestämmas till 3 mark per kg, och tiden för premieringen skall räcka i 3 år. Det är visserligen en betydande försämring av nuvarande förhållanden och en avsevärd försämring gentemot mitt förslag, men eftersom jag förstår att mitt förslag har svårt att vinna tillräckligt understöd, är jag med om att godkänna det förslag till lag som reservanterna gjort uti statsutskottet. Jag vågar hoppas att regeringen icke på något sätt sätter hinder i vägen för oss att få igenom detta förslag, trots att det i någon mån avviker från regeringens premieringsplaner. Nu om någonsin behöver hönsgårdsägarna, äggproducenterna, det understöd här föreslagits.

Jag anbefaller alltså på det allra varmaste reservanternas lagförslag åt stora utskottet. Måtte det där vinna det understöd som lagförslaget är berättigat till.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

8) Ehdotus laiksi omaisuusveron kantamisesta koroitettuna vuonna 1934.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 22 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Tannerin y.m. lak. al. n:o 25, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 22.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kalliokoski: Suuri valiokunta kokoontuu huomenna kello 14.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi perjantaina kello 11.

Täysistunto lopetetaan kello 17,20.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Aku Kostia.
v. t.

30. Perjantaina 24 p. marraskuuta 1933

kello 11.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus eläinsuojelulaiksi	Siv.	949
Asiakirjat: Suuren valiokun-		
nan mietintö n:o 20; talousvaliokun-		
nan mietintö n:o 3; hallituksen esitys		
n:o 23.		
2) Ehdotus laiksi erikoisasutustoi-	Siv.	951
minnasta		
Asiakirjat: Suuren valiokun-		
nan mietintö n:o 21; maatalousvalio-		
kunnan mietintö n:o 1; hallituksen		
esitys n:o 22.		
3) Ehdotus laiksi tuulaakimaksun	Siv.	964
laskemisen perusteesta vuosina 1934		
ja 1935		
Asiakirjat: Suuren valiokun-		
nan mietintö n:o 24; laki- ja talous-		
valiokunnan mietintö n:o 8; halli-		
tuksen esitys n:o 52.		

Toinen käsittely:

4) Ehdotus laiksi Osakeyhtiö Maa-	
kiinteistöpankin oikeudesta ostaa tai	
lunastaa pakkohuutokaupalla myytä-	
viä kiinteistöjä	„
Asiakirjat: Suuren valiokun-	
nan mietinnöt n:ot 22 a ja 22; maa-	
talousvaliokunnan mietintö n:o 2;	
hallituksen esitys n:o 21.	
5) Ehdotus laiksi Jyväskylän kas-	
vatusopillisesta korkeakoulusta	„
Asiakirjat: Suuren valiokun-	
nan mietintö n:o 23; sivistysvalio-	
kunnan mietintö n:o 2; hallituksen	
esitys n:o 25.	

6) Ehdotukset laiksi vakuutusneu-	Siv.	985
vostosta ja laiksi valtion tapaturma-		
toimistosta		
Asiakirjat: Suuren valiokun-		
nan mietintö n:o 25; työväenasiain-		
valiokunnan mietintö n:o 4; hallituk-		
sen esitys n:o 59.		
7) Ehdotukset laiksi viran- ja toi-		988
menhaltijain palkkausten vähentämi-		
sestä vuoden 1934 aikana		
Asiakirjat: Suuren valiokun-		
nan mietintö n:o 26; valtiovarainva-		
liokunnan mietintö n:o 9; hallituk-		
sen esitys n:o 10; ed. Kestin y.m.		
lak. al. n:o 24.		
8) Ehdotus laiksi koroitettun tupak-		1013
kavalmisteveron kantamisesta vuonna		
1934		
Asiakirjat: Suuren valiokun-		
nan mietintö n:o 27; valtiovarainva-		
liokunnan mietintö n:o 10; hallituk-		
sen esitys n:o 2.		
9) Ehdotus laiksi tulitikkuverosta ..		„
Asiakirjat: Suuren valiokun-		
nan mietintö n:o 28; valtiovarainva-		
liokunnan mietintö n:o 11; hallituk-		
sen esitys n:o 3.		
10) Ehdotus laiksi makeisvalmiste-		„
verosta		
Asiakirjat: Suuren valiokun-		
nan mietintö n:o 29; valtiovarainva-		
liokunnan mietintö n:o 12; hallituk-		
sen esitys n:o 4.		
11) Ehdotus laiksi mallasjuoma-		1014
verosta		
Asiakirjat: Suuren valiokun-		
nan mietintö n:o 30; valtiovarainva-		
liokunnan mietintö n:o 13; hallituk-		
sen esitys n:o 5.		
12) Ehdotus laiksi Suomen Pankin		„
1933 vuoden voiton käyttämisestä ..		

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 31; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 15; hallituksen esitys n:o 9.

13) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta .....

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 33; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 14; hallituksen esitys n:o 7.

14) Ehdotus laiksi moottoriajoneuvoverosta .....

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 34; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 16; hallituksen esitys n:o 8.

15) Ehdotukset laeiksi väkiviinasta ja marjaviineistä sekä paloviinasta suoritettavista valmisteveroista .....

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 35; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17; hallituksen esitys n:o 6.

16) Ehdotus valtioneuvoston oikeuttamisesta eräiden valtiolainain uudelleen järjestämiseen .....

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 36; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25; hallituksen esitys n:o 65.

17) Ehdotus valtioneuvoston oikeuttamisesta obligatiolainain ottamiseen .....

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 37; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26; hallituksen esitys n:o 48.

18) Ehdotus laiksi edustajanpalkkiosta annettua lakia väliaikaisesti muuttaneen lain voimassaoloajasta ..

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 32; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8; ed. Kiviojan lak. al. n:o 23.

19) Ehdotus laiksi omaisuusveron kantamisesta koroitettuna vuonna 1934 .....

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 38; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 22; ed. Tannerin y. m. lak. al. n:o 25.

Siv.

Ensimmäinen käsittely:

20) Ehdotus laiksi valtioneuvoston oikeuttamisesta myymään Lontoon lähetystön kiinteistö .....

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 12.

21) Ehdotus laiksi metsänmyynnistä eräänlaatuksilta asutustiloilta 28 päivänä huhtikuuta 1925 annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta .....

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 45.

22) Ehdotus laiksi elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain muuttamisesta .....

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 5; ed. Tannerin y. m. lak. al. n:o 36.

Ainoa käsittely:

23) Ehdotus eräistä kutomakoneista suoritettun tullin korvaamisesta .....

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 20; hallituksen esitys n:o 43.

24) Ehdotus laiksi työttömyyskassoista, joilla on oikeus saada apurahaa valtion varoista .....

Asiakirjat: Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; vuoden 1932 vp:ltä lepäämässä oleva lakiehdotus.

25) Kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1932 .....

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 7; ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3; mainittu kertomus.

26) Ehdotus eduskunnan oikeusasiamiehen palkkiosta vuodelta 1934 .....

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan kirjelmä n:o 25.

Pöydällepanoa varten esitellään:

27) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 23 hallituksen esityksen johdosta valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelta 1934 .....

Siv.

Siv.

28) Lakivaliokunnan mietintö n:o 9 hallituksen esityksen johdosta erinäisistä muutoksista ja lisäyksistä Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle annettuun kirkkolakiin 1029

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat von Frenckell, Hannula, Kivenoja, Moilanen, Oksala, Paasivuori ja Setälä.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisten asiain takia täksi ja huomiseksi päiväksi ed. Oksala, tästä istunnosta ed. Setälä sekä tästä päivästä tiistai-aamuun ed. Hannula.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kallio Koski: Suuri valiokunta kokoontuu huomenna kello 9.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus eläinsuojelulaiksi.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 23, jota on valmistelevalisti käsitelty talousvaliokunnan mietinnössä n:o 3 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 20, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, sen jälkeen tehdään päätös toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Keskustelu:

Ed. Ikonen: Eläinsuojelulain ollessa nyt tällä kertaa lopullisessa käsittelyssä eduskunnassa, pyydän lausua siitä muuttaman sanan.

Niitten kannalta, jotka ovat harrastaneet eläinsuojeluasiaa, otetaan tällainenkin laki tietysti mieluummin vastaan kuin se olotila, ettei olisi ollenkaan eläinsuojelulakia. Eduskunta on tosin tehnyt jonkin verran huononmuksia hallituksen esitykseen, jos asia otetaan pelkästään eläinsuojelun kannalta katsottuna, mutta ne ovat johtuneet nähdäkseni yksinomaan taloudellisista syistä. Taloudellisesti ei ole katsottu mahdolliseksi hyväksyä hallituksen esitystä eräissä kohdin, vaikka se olisikin ollut eläinsuojelun kannalta katsoen toivottava. Onkin syytä odottaa, että ihmiset ovat eläimiä, apulaisiaan kohtaan parempia kuin laki velvoittaa. Missä on taloudellisia ja muita edellytyksiä olemassa esim. kotieläinten kastreeraukseen nähden hallituksen ehdottamalla tavalla, olisi eläinlääkärien ja eläinten omistajain myötävaikutuksella siihen mentävä. Osittain näin käytäntöön tullut tapa on lainlaatijan sitten helpompi kirjoittaa lakiin kaikkienkin noudatettavaksi. Nykyisissä oloissa hallituksen esityksen sellaisenaan hyväksyminen olisi voinut viedä kielto lakiin, jota olisi paljon rikkottu.

En kuitenkaan pyytänyt puheenvuoroa pääasiassa todetakseni, mitä on tapahtunut tai esittäkseni hurskaita toivomuksia eläinten omistajille, vaan lausuakseni muuttamia toivomuksia hallitukselle lain toteuttamiseen nähden.

Paraskin laki voi jäädä kuolleeksi kirjaimeksi, ellei sen noudattamiseen asetuksella ja viranomaisten toimesta kiinnitetä tarpeellista huomiota. Tahtoisin erikoisesti kiinnittää huomiota teurastusmenetelmiin, niin proosallinen asia kuin tämä onkin. Täällä on suuresti epäilty juutalaisten teurastustavan luvalliseksi jättämistä. Siihen on kuitenkin myönnytty ehdolla, että eläinlääkäri on teurastustilaisuudessa henkilökohtaisesti saapuvilla. Tämä onkin nähdäkseni ainoa keino vähentää sitä eläinrääkkäystä, jota juutalaisten teurastustapaa käyttäen tullaan harjoittamaan. Mutta monin verroin enemmän tulee vielä tänä päivänäkin harjoitetuksi eläinrääk-

käystä tai muita vähemmän hyväksyttäviä menettelytapoja n. s. „kristittyjenkin” toimittamissa teurastuksissa. Vaikka nyt jo varsinaiset ammattimiehet tainnuttavat eläimen ennen verenlaskemista, niin maaseudulla monissa paikoin tapahtuu teurastaminen lyömällä eläintä teräaseella niskaan. Luulisin, että silloin kun on suuri kotieläin kysymyksessä, ei tainnuksiin meneminen aina ole lyönnin seurauksena, vaikka liikuntakyky menisikin. Tällaisten yksinkertaisten ihmisten menettelyä voi jotenkin ymmärtää, vaikka ei tietenkään puolustaa. Mutta anteeksiantamatonta leväperäisyyttä, jota mahdollisesti ei kylläkään voi sanoa eläinrääkkäykseksi, harjoitetaan meidän miljoonia maksavissa teurastuslaitoksissamme. Olen useaan otteeseen joutunut tekemään tästä havaintoja eräällä ajanmukaisella teurastamolla ja sitä nähdessäni tekee mieli kehoittaa hallitusta asetusta laatien ottamaan asian huomioon. Teurastuksen kulku mainitsemallani laitoksella on seuraavantapainen: eläin tainnutetaan, veri lasketaan ja koko teurastusjuttu alusta loppuun hoidetaan yhdessä ainoassa suuressa suorakaiteen muotoisessa hallissa. En ole ollut tilaisuudessa näkemään, miten tämä toimitus aamuisin aloitetaan, mutta kyllä monasti, miten se päivän mittaan käy, ja se ei totisesti ole mieltä kohottavaa. Läpi hallin kulkee käytävä, jonka kahden puolen häärii joukko teurastajia, tehden kukin työtään, missä asteessa se kulloinkin on menossa. Toisella on eläin juuri tainnutettu, verta lasketaan, toisella on asia selvä, ruhoja työnnetään ilmarataa pitkin teurastus- ja jäädytyshuoneisiin. Toisin sanoen, teurastuksen kaikki vaiheet on tässä hallissa — kahden puolen käytävää — silmien edessä. Kun joku teurastajista on saanut työnsä valmiiksi, on tietenkin haettava paikalle uusi eläin. Tämä eläin kuljetetaan läpi suuren hallin peittämättömin silmin sille vapautuneelle paikalle, koukuissa riippuvien raavaiden väliin, jossa eläin sitten saa hänelle kuuluvan vapauttavan tainnutusiskun. Luulisin jokaisen käsittävän, millä vastenmielisyydellä ja suurella kauhulla eläin ottaa askeleensa teurastushallin käytävällä edellämäinitsemäni näky ympärillään. Ei ole ihme, jos eläin haraa vastaan, eikä olisi ihme, jos eläinten kuljettajat lankeaisivat uhrinsa kuljettamisessa käyttämään kiellettyä tai

epäinhimillisiä keinoja, kuten hännästä kiertämistä y. m., saadakseen eläimen nopeasti perille määräipaikkaansa. Monia muitakin pienempiä muistutuksia voitaisiin esittää eläinten käsittelyä vastaan tällaisissa miljoonia maksavissa teurastuslaitoksissa, mutta edellämäinitsemäni on kärkeimpia. En ole ikinä kuulunut mihinkään eläinsuojelusyhdistykseen enkä ole siis sillä alalla intoilija, mutta kyllä minun totisesti pisti vihakseni nähdessäni ensi kerran edellä kuvaamani teurastuksen kulun. Enkä ole koskaan voinut antaa itselleni anteeksi sitä, että aikaisemmin, kun en ollut laitoksessa käynyt, laitoin sinne vanhan hyvän hevoseni, jotta se muka saisi mahdollisimman hyvällä tavalla eron elämästä.

Edellämäinitsemässäni tapauksessa noudatetaan lain kirjainta siinä, että eläin tainnutetaan ennen veren laskemista ja kenties siinäkin, ettei toinen eläin ole näkemässä toisen teurastusta, mutta sittenkin teurastettavan eläimen näkemykset viime askelillaan ovat sellaisia, joita ei pitäisi sallia. Eikö todellakin voitaisi tainnutusta suorittaa muualla kuin itse teurastushallissa? Eikö meidän myöhäisellä vuosisadallamme ole tekniikka kehittynyt niin pitkälle, että eläin tainnutuksen jälkeen voitaisiin muutamassa sekunnissa siirtää tainnutuspaikalta teurastushalliin! Minä vain kysyn. Muistaakseni edustaja Karvetti mainitsi jotakin sikojen teurastuksesta siinä suhteessa että ne tainnutuspaikalta siirretään pois, ettei uusien ja yhä uusien eläinten edessä olisi näkyvissä teurastettuja sikoja. Luulisin muittenkin eläinten teurastuksessa voitavan mennä tähän.

Olen edellisen maininnut toivomuksella, että maatalousministeriö laatien ottaen toimenpanoasetusta kiinnittäisi tämän tapaisiin yksityiskohtiin huomiota. Poliisiviranomaisille olisi myös annettava ohjeita lain ja asetuksen noudattamisen valvonnasta.

Ed. Karvetti: Koska kyseessäolevan lain 4 §:ää ei eduskunta ole katsonut voivansa hyväksyä hallituksen esityksen mukaisesti, niin koska täällä nyt on maatalousministeri saapuvilla, niin minä tahtoisin erikoisesti kiinnittää hänen huomionsa siihen, että nykyisen 4 §:n mukaan juutalaisten muunnettuun tapaan suoritettava teurastus sallitaan vain niin harvoissa teurastamoissa kuin vain välttämätöntä on,

että näitten teurastamojen laatuun maatalousministeri tulisi kiinnittämään erikoista huomiota.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi erikoisasutustoiminnasta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 22, jota on valmistelevalisti käsitelty maatalousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 21, esitellään osittain kolmannen ja osittain ainoaan käsitellyn.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on, mitä tulee lakiehdotukseen liittyviin pontsiin, maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1. Ensinnä sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen tehdään kolmannessa käsittelyssä päätös toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Sitten tehdään ainoassa käsittelyssä päätös lakiehdotukseen liittyvistä pontsista, huomioonottaen, että jos lakiehdotus hylätään, on kyseessä olevat pontet katsottava rauenneiksi. Keskustelun kuluessa on esitettävä kaikki ehdotukset, jotka halutaan asiasta tehdä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Järkevän asutuspolitiikan, johon hallituksen taholta viitattiin erikoisasutustoiminnan ollessa ensimmäisessä käsittelyssä täällä eduskunnassa, tärkeimpiä tehtäviä epäilemättä on edistää pientilojen kuntoonlaittamista. Siinä onkin asutuspoliittinen työmaa, jolla voi saavuttaa verraten vähäisillä uhrauksilla hyviä tuloksia. Täten toimitaan myös varsin tehokkaasti työttömyyden torjumiseksi. Todetaanhan viime toukokuun 31 päivänä val-

tioneuvostolle jätetyssä asutustoimintakomitean mietinnössäkin, että „tilaa kuntoon pantaessa on tietenkin mahdollisuus järjestää riittävästi työtä huomattavasti pienemmilläkin tiloilla, kun vaan voidaan pitää huolta siitä, että tiloilla saavutetaan oikea suhde rahatulojen ja menojen välillä”. Siinä on esitetty oiva ajatus, jota ei ole unohdettava, kun tätä pika-asutustoimintaa suunnitellaan ja käytännössä ryhdytään toteuttamaan.

Erikoisasutustoimintasuunnitelmiin sisältyykin toimenpiteitä, jotka tarkoittavat pientilojen kunnan ja kannattavuuden parantamista. Tätä etupäässä tarkoittavat nämä nyt esilläolevat pontet. Näitten pontsien kautta, jos niitä vielä eräissä kohdin laajennetaan, voidaan vaikuttaa paljoa tehokkaammin kuin itse tällä lakiehdotuksella, tuottavien ja kannattavien pienviljelyksien muodostumiseen maahamme.

Uudisraivauspalkkioiden myöntäminen on eräs sellainen keino, jonka tarkoituksen mukaisuudesta oltaneen jokseenkin yksimielisiä kysymyksen ollessa valtion avustustoimenpiteistä pientiloja kuntoon laitettaessa. Luonnollista onkin, että erikoisasutustoiminnan piiriin otetut pientilalliset saavat raivauspalkkioita samoja perusteita käyttäen kuin muutkin pientilalliset ja yhtä runsain määrin. Viimemainitussa kohdassa onkin maatalousvaliokunta parantanut hallituksen esitystä. Mutta kun on kysymys runsaasti velkaantuneista ja samalla työttömistä pientilallisista, olisi heille käsitykseni mukaan annettava lisäpalkkioita. Meillähän oli erään vuosina 1929—30 tehdyn tutkimuksen mukaan koko joukko sellaisia pientiloja, noin $\frac{1}{3}$ tutkitujen tilojen luvusta, joiden velka oli yli 3,000 markkaa muunnetun viljelysmaan hehtaaria kohden. Tuntuisi hyvin luonnolliselta, että tämänkaltaisille pienviljelijöille, jos he vielä ovat työttömiä, olisi annettava uudisraivauksistaan lisäpalkkioita. Kyllä heidän on katsottava olevan sellaisten palkkioiden tarpeessa. Tämänkaltaista toimintaa ei kuitenkaan ole suunniteltu, mutta jotain siihen vivahtavaa. Lisäpalkkioita ehdotetaan myönnettäväksi, mutta vain jostain valtion rahastosta lainaa saaneille ja lainojen lyhentämisen muodossa. Miksi näin on menetelty? Hallituksen esityksen perusteluissa esitetään siitä m. m. seuraavaa:

„Tämä on puolustettavissa sillä, että asutustilallisten valtiolta saama luotto huomattavalta osalta on rakennusluottoa, joka ei välittömästi ja nopeasti tuota korkoa ja että valtio tästä syystä ennemmin taikka myöhemmin kuitenkin tulisi pakotetuksi myöntämään helpotuksia lainojen takaisin maksussa.”

Maatalousvaliokunnassa esitetyssä asian-
tuntijalausunnossa tähdenetään samaa asiaa seuraavasti: Erikoisasutustoimin-
nan tarkoituksena on m. m. „korjata pel-
tojen lisäämisellä se asutustiloilla vallitseva epäkohta, että kuollut rakennuspääoma ei ole oikeassa suhteessa muihin maatalous-
pääoman eri ryhmiin, saattaa pääasiassa rakennuslainojen lyhentämisellä tilalta menevien vuotuisten korkojen ja kuoletusten suorittaminen tähänastista helpommaksi”. Nämä perustelut tuntuvat kokolailla haetuilta. Sitä osoittaa sekin, että puheena-
olevat lainat ovat helppokorkoisia ja että lisäpalkkioita tultaisiin antamaan paitsi rakennuslainoja saaneille myöskin viljelys-
ja maanostolainoja saaneille. Muistettava on myös, että niistä 450 milj. markasta, jotka vuosina 1918—1931 on asutusrahaston varoista lainoina annettu, on 207 miljoonaa eli 45.3 % annettu maanostoon ja noin 213 miljoonaa eli 46.7 % rakennusten rakentamiseen. Näistä luvuista huomaamme, että rakennusluoton ja maanostoluoton välinen suhde on sellainen, millainen suomalaisilla pientiloilla on yleensä rakennuspääoman suhde maapääomaan. Rakennuspääomahan on suomalaisilla maatiloilla yleensä suurempi kuin maapääoma. Tässä yhteydessä lienee syytä myös muistuttaa, että eduskunta päätti v. 1927, että itenäistyneille pientilallisille on ruvettava antamaan erikoisia rakennuslainoja. Siitä alkaen ovatkin olleet asutusrahaston varoista lainattujen rakennuslainojen yhteis-
summat suuria.

Toisaalta olen taas kuullut arvosteltavan, että ne rakennukset, jotka asutusrahastosta lainatuilla varoilla on tehty, olisivat kenties saaneet olla vaatimattomampia. Tähän on kuitenkin sanottava, että yksin vaatimattomuus ei ratkaise rakennuksien taloudellisuutta, vaan niiden tarkoituksenmukaisuus. Tässä erikoisasutustoiminnassa käytäntöön otettaviksi suunnitelluissa rakennuksissa on pyritty vaatimattomuuteen ja mahdollisimman lähelle toimeentulomi-

nimin alimmilla rajoilla elävän ihmisen rakennuksia. Onpa oltu niin vaatimattomia, ettei karjarakennuksiin ole ajateltu lantalaa ollenkaan.

Eräässä toisessa maassa, jossa on tutkittu asutustoiminnassa tehtyjä virheitä, on tultu siihen tulokseen, että asutustilalla laitettavien ensimmäisten rakennusten joukossa tulee ehdottomasti olla lantala. Tämä onkin luonnollista. Kasvuvoimaahan pientilallisen pellossa ennen kaikkea pitää olla, jos hän mieli saada elämänsä ylläpitoon, korkojen ja kuoletusten sekä mahdollisten verojen maksuun tuloja omalta tilaltaan. Se on suomalaisessa pienviljelyksessä niitä kohtia, johon vipu on asetettava, että sen kohoaminen alkaisi tapahtua. Näihin erikoisasutustoimintaponsiin olisi ehkä tarkoituksenmukaista lisätä myös lantaloiden rakentamisen avustamista koskeva ponsi. Tämä on kyllä päinvastaista, mitä hallituksen suunnitelmissa esitetään. Mutta sillä edistettäisiin pientilojen tuotantokykyä ja sitähan tässä erikoisasutustoiminnassa myös tavoitellaan.

Muilla perusteilla kuin rakennusluottoon ja sen heikkotuottoisuuteen viittaamalla lyhentää velkoja onkin käsitykseni mukaan annettava vähävaraisille pienviljelijöille lisäpalkkiota voimassa olevan lain mukaan saamiensa uudisraivauspalkkioiden lisäksi. Voidaankin kysyä, eikö ole aivan väärä menetelmä, että ryhdytään velkoja anteeksi antamaan, kun ei siihen ole vielä välttämättömyyttä tarvetta. Tämähän on paha enne. Nythän meillä on asutustoimintaviranomaisia syytetty siitä, että meillä on saatu vuosittain syntymään liian vähän asutustilallisia. Se onkin virhe eräältä asutuspoliittiselta kannalta asiaa katsottuna. Mutta huomiota on kiinnitettävä siihen erään agrariipolitiikon väitteeseen, että mitä nopeammassa vauhdissa pientilallisia valtion toimesta tehdään, sitä enemmän täytyy valtion ruveta myöntämään korkohelpotuksia ja velkojen anteeksi antamisia. Näin hutiloiden ei asutustoimintaa pitäisikään harjoittaa. Siksi tässä erikoisasutustoiminnassa olisi noudatettava mahdollisimman terveitä periaatteita ja käytettävä pääasiallisesti sellaisia toimenpiteitä, joista voidaan olettaa hyviä tuloksia.

Velkojen anteeksi antamiseen ei pitäisi ryhtyä muuta kuin sellaisissa tapauksissa, joissa ei suurien pientilallisjoukkojen ase-

maa voida muuten pelastaa. Mutta tähän lakiehdotukseen liittyvien ponsien mukaan tulisivat kaikki asutuskassoista maanosto-, rakennus- tai viljelyslainaa saaneet saamaan osittaista velkojensa anteeksisaamista. Ei näiden ponsien mukaan katsottaisi siihen, kykenevätkö puheenaolevat lainaajat maksamaan velkojaan vai ei. Ja kun sekä maanosto- ja viljelyslainaa saaneetkin saisivat lisäpalkkioita, ei tässä voi olla kysymys enää liiallisen rakennusluotonkaan aiheuttamista vaurioista pientiloilla ja niiden korjaamisesta, kuten jo edellä esitin. Mutta tässä onkin kysymys työttömyyden torjumisesta ja työttömyyshän mainitaan nimenomaan ponsissa myös lisäpalkkion saantiehtona. Miksi sitten ei näitä lisäpalkkioita voida antaa työttömyysrahoista, vaikka juuri työttömyyden torjumisesta on kysymys.

En tahtoisi uskoa mitenkään sellaista, että tässä olisi tahdottu asutushallitus saat-
taa huonoon valoon rakennusluottojensa vuoksi. Vaikea on myös käsittää sitä, miksi työttömien pienviljelijäin auttamiseksi ei voitaisi käyttää työttömyysmiljoonia. Tämän kaltainen työttömien pienviljelijäin auttaminen kuin nämä ponnet edellyttävät, on varsin sekavaa hommaa. Hallitus on ehdottanut työttömille pienviljelijöille annettavaksi uudisraivauslisäpalkkioita asutuskassoista ja maataloustuotannon edistämisrahastosta lainaa saaneille lainain lyhentämisen muodossa. Valtiovarainvaliokunta ja maatalousvaliokunta ovat taasen huomanneet, että jos lainoja lyhennettäisiin hallituksen esittämällä tavalla, aiheuttaisi se suuriakin vaikeuksia. Sen vuoksi ovat maataloustuotannon edistämisrahastosta lainoja saaneet työttömät pientilalliset jätetty oman onnensa nojaan. Sellaiset työttömät pientilalliset, joilla ei syystä tai toisesta ole lainaa jostakin valtionrahastosta, jäisivät jo hallituksen esityksen mukaan tuke-
ville.

Asianlaita on kuitenkin käsitykseni mukaan sillä tavalla, että samanlaista elämäntapaa elävät, samanlaisissa vaikeuksissa kamppailevat pientilalliset odottavat valtionvallan taholta saavansa samanlaista kohtelua. Samanlaisissa olosuhteissa eläville jäsenilleen onkin oikeusvaltion mielestäni jaettava samalla mitalla etuja ja velvollisuuksia. Väärin on, että samanlaisissa velka- ja työttömyysvaikeuksissa ja ehkä

toisen vielä eläessä suuremmissa vaikeuksissa, annetaan toiselle taikka pienemmissä vaikeuksissa elävälle näiden vaikeuksien tähden valtion avustusta. Tällaista vääryyttä kuitenkin tullaan tekemään suurille pienviljelijäjoukoille, jos nämä ponnet hyväksytään maatalousvaliokunnan esittämässä muodossa. Siksipä tulenkin niiden yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään niihin muutosehdotuksia.

P u h e m i e s: Ehdotukset on keskustelun kuluessa tehtävä.

Ed. R y t i n k i: Herra puhemies! Meillä asutustoiminnan kautta on ollut tarkoitus luoda itsenäinen, omavarainen ja ostokykynen pienviljelijäluokka tähän maahan, hankkimalla maaseudun tilattomille maansaantimahdollisuuksia ja elämisen etuihin toimeentuloedellytyksiä. Samalla sen tarkoituksena on ollut kohottaa eniten laiminlyödyn yhteiskuntaluokan asemaa, että tilaton maalaisväestö yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti saataisiin korkeammalle tasolle. Mielestäni tätä asutustoimintaa ei ole tähän asti johdettu niin, että tämän kansanluokan hyvinvointi ei merkitsisi-
kään muuta kuin sen, minkä he itse saisivat irti luonnosta, omaa itsenäistä hyötyä kurjuutensa parantamiseksi. Luullakseni tästä asutuskysymyksestä näiden varattomien ja tilattomien maatyöläisten laajojen kerrostien kohottaminen on mitä suurin, yhteinen kansantaloudellinen ja yhteiskunnallinen kysymys. Sillä pienviljelijäin suuren ryhmän taloudellinen hyvinvointi merkitsee samalla maamme teollisuusköyhälistön aseman kohottamista, ollen se siis sama kuin kaikkien alempien luokkien elintason kohottaminen, ja ei ainoastaan alempien, vaan silloin siitä myöskin kaikki elinkeinon harjoittajat hyötyvät välillisesti tai välittömästi pienviljelijäluokan kehittyessä ja hyvinvoinnin lisääntyessä. Sillä jos 100,000 köyhää maatyöläistä, päiväpalkkalaista ja torpparia korvataan yhtä monella hyvinvoivalla ja itsenäisellä pienviljelijällä, niin silloin kohoaa maanostovoima arvaamattomasti ja työttömyys vähenee tosiasiallisesti.

Tämä esillä oleva hallituksen esitys erikoisasutustoiminnan harjoittamisesta työttömyyden torjumisessa muodostuu kahteen eri linjaan. Ensiksikin työttömyysrahoilla

uusien pienviljelijäkotien rakentaminen, jotka sitten luovutettaisiin niiden työttömien asuttavaksi, joilla ei ole kotia eikä vakinaisia palkkaetuja toimeentuloon, mutta joilla ei myöskään ole varallisuutta muuten kotia itselleen hankkia, joten tämä suunnitelma on yksinkertaisesti oikea, että valtio ryhtyy rakentamaan tässä maassa pienviljelyskoteja niillä miljoonilla, jotka käytetään työttömyyden poistamiseksi moniin erilaisiin hyödyttämiin tarkoituksiin.

Tämän lain toinen linja tarkoittaa entisten pienviljelijäin auttamista, joka linja lähentelee suuripiirteisesti voimassaolevia asutuslakeja, joita meillä on noin 100 eri kappaletta. Siten voitaisiin jo voimassaolevien lakien avulla ehdä ainakin yhtä paljon tässä avustuskysymyksessä, kuin tälläkin esilläolevalla lailla, joten entiset raivaajat tässä eivät saa helpotusta siihen kurjaan tilanteeseen, mihin ne ovat voimassaolevien lakien huonouden ja epäjohdonmukaisuuden takia sortuneet. Minä kuitenkin olen sitä mieltä, että tämän lain kautta perustetut uudistilat myös joutuvat samojen entisten lakien alaisiksi ja yhtä kurjaan ja heikkoon asemaan kuin entisetkin asutustilat. Tämä hallituksen esitys on suuresti siihen tähtäävä. Tahdon sen vuoksi hiukan arvostella tätä hallituksen esitystä.

Ensinkin tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan, että maanosto- ja asutussuunnitelmien laatiminen muutettaisiin Osakeyhtiö Maakiinteistöpankille, jota muutosta pidän arkaluontoisena sen kautta, että se johtaisi asutustoiminnan aivan kokonaan uusille urille, joka voisi johtaa sellaiseen tilanteeseen, mikä ei ole jatkuvalle asutustoiminnalle terveellistä. Tätä jos katselemme vaikka säästäväisyyden kannalta katsottuna, niin ei voi saada siitäkään todistetta, koska ei ole esitetty, että Osakeyhtiö Maakiinteistöpankissa asutustoiminta voitaisiin hoitaa entisillä virastovoimilla. Sentakia ei ole syytä senkään vuoksi lähteä uusille urille viemään asutustoimintaa, sillä tämä kysymyksessäoleva asia on niin suuri ja vastuunalainen, että se tarvitsee täydellisen ja pätevän elimen asian toteuttamiseksi.

Täällä hallitus on edellisissä istunnoissa väittänyt asian syyksi, että asutushallituksen ylijohtaja ei ole ollut suvaitseva tätä erikoista asutustoimintaa vastaanottamaan. Jos niin on, niin ei siitä huolimatta ole

meillä syytä ruveta koko asutushallitusta syyttämään yhden huonon johtajan takia. Sillä onhan meillä vielä kansanvalta, joten hallituksella on oikeus poistaa sellainen virkamies, joka ei toimi lain mukaisesti, ja asettaa yhtä hyvä virkamies asutushallitukseen kuin muihinkin virastoihin tätä asiaa ajamaan.

Täällä hallituksen esittämässä toimeenpanomääräysten ponsissa ensimmäisen kappaleen a) kohdalla olevalla esityksellä hallituksen esityksen mukaan saisi pienviljelijä vain 75 % uudisviljelyspalkkiota rahassa. Nythän voimassaolevan uudis- ja laidunviljelyspalkkiolain mukaan saa raivaaja 600—1,000 mk hehtaarilta, riippuen tilan suuruudesta, joten hän vain saisi rahaavustusta noin 450—750 mk hehtaarilta. Jos nyt laskemme b) kappaleen kohdalla olevan lisäpalkkion, joka saa nousta yhteenlaskettuna korkeintaan 2,000 markkaan hehtaarilta, lisäpalkkio olisi käytettävä valtion rahastosta saatujen lainain maksamiseen, joten täytyy kysyä, että tälläkö 450—750 markalla täytyy elää tämän velkaisen ja työttömän pienviljelijän perheineen tämä pellonraivaamisaika, vaikka tämän kustannusarvio ehkä nousee 3—4,000 markkaan hehtaarilta. Tässä kysymyksessä olevassa palkkioavustusprosentissa päästäisiin paljon oikeampaan ja johdonmukaisempaan menetelmään poistamalla koko minimihehtaariaavustusmäärä ja suoritettaisiin tälle raivaajalle 75 % koko kustannusarviosta, josta perittäisiin $\frac{1}{3}$ entisten korkeakorkoisten lainojen maksamiseen.

Samoin 2 momentissa asetetaan uudisraivaajalle myös ehtoja, jotka eivät sovi. Näiden ehtojen mukaan heidän pitäisi vuosittain raivata puoli hehtaaria peltoa tai viljeltyä laidunta, kunnes tilalla on 10 ha peltoa ja 1 ha viljeltyä laidunta.

Tämä tällainen pakkotyöntekomuoto on mielestäni hallituksen ja valiokunnan ehdottamassa muodossa liiukasittava uudisasukkaalle. Esim. pienviljelijä, joka alkaa aivan uudesta raivata peltoja, hän raivauttaa, sanotaan, nyt tällä kyseellisellä työttömyysmäärärahalla 3—4 hehtaaria. Jos laskemme raivauskustannukset noin 4,000 mk hehtaarilta, niin tulee velka tästä summasta 12—16,000 markkaan. Sitten vielä rakennuskustannukset, jotka tekevät vähintään 10—15,000 mk, joten velkaa tulee alkuasteella liikaa. Nyt hänellä täytyy olla

tai hankkia vielä varoja, saada nämä 3—4 ha voimaperäiseen kasvukuntoon. Vaan jos hänet pakotetaan käyttämään ne pienet varat siihen uuden pellon raivaamiseen, niin näin ollen jäisi tämä entisen raivatuun pellon tuotto olemattomaksi. Tässä kysymyksessä olevassa kohdassa olisi jätettävä raivaajain omaan harkintaan lisäpellon raivaus, että he saisivat varojensa mukaan tehdä uudis- ja laidunviljelyspalkkion avulla lisäpeltoa, sillä voimaperäinen viljelys on aina parempi ja kannattavampi kuin laaja ja huono viljelys.

Samassa kohdassa on määrätty korko- ja kuoletusmaksun suuruus 5 %:ksi vuodessa, mistä vuotuismaksusta lasketaan 4 % korkoksi kulloinkin maksamatta olevalle lainamäärälle ja loppukuoletukseksi. Tämä kohta on mielestäni siitä alkuperäisestä suunnitelmasta, mikä lähetettiin asutushallituksen kautta asutuslautakunnille, muuttunut suurimmiten siinä, että alkuperäisessä suunnitelmassa oli koko vuosimaksu 6 %, josta lasketaan 3 korkoa ja 3 kuoletusta. Tämä korkomäärän korottaminen on tässä uudisasutustoiminnassa aivan liiaksi epäjohdonmukaista. Ehkäpä hallitus ja valiokunta tässä kohden ei ole oikein harkinnut korkokysymystä siitä, kuinka paljon meillä tuotavat korkoa vuosittain vanhat, voimaperäiset, kasvukunnossa olevat maanviljelystilat. Voipikohan tätä sanoa oikeudenmukaiseksi, käytännössä toteutettuna, että tälle uudisraivaajalle asetetaan paljon korkeampi korkomaksu suoritettavaksi kuin se, minkä meillä voipi maatalous tuottaa. Vai tahdotaanko vielä tässäkin kysymyksessä ajaa sitä periaatetta, jota kaikessa asutustoiminnassa on ajettu tähän asti, että näiden uudisraivaajain on mentävä hakemaan edelleenkin korkeihin korkomaksuihin sivuansiotöistä rahaa ja näin ollen lisäämään sitä työttömyysmassaa, jota luullakseni on nyt tarkoitettu tämän uuden asuttamisjärjestelmän avulla ruveta vähentämään. Jos työttömyyttä todella ruvetaan asutustoiminnan kautta vähentämään, niin silloin ei pidä asettaa yhteiskunnan puolesta sellaisia rasituksia, joita he eivät kestä. Tämän korkean korkorasituksen pidän sellaisena kestäättömänä taakkana. Mielestäni lainojen, jotka käytetään uudisasutuksen perustamistarkoitukseen ja viljelyksen voimaperäiseen saattamiseen, pitäisi olla korottomat.

Hallituksen alkuperäisessä suunnitelmassa sanotaan: „Myös rakennusten rakentamisesta näillä varoilla uusille tiloille ja sellaisille entisille, joihin ei ole vielä saatu viljelijöitä.” Käsittääkseni tässä jäisi ulkopuolelle sellaiset uudisviljelijät, jotka ovat rakentaneet asumuksen hätätilanteeseen joutuneina ennen vanhoista riihistä ja ladoista, jotka ovat olleet entisille omistajille jo käyttökelvottomia. Sama suhde on myös karjarakennuksissa. Tällaisia löytyy satoja etenkin Pohjois-Suomessa, jota lähemmin tunnen. Näin ollen nämä olisi terveydenkin kannalta saatava korjatuksi ja uudestaan rakennetuksi. Vaan itse tätä työtä ei köyhä pienviljelijä kykene omin voimin suorittamaan, vaan täytyy yhteiskunnan tulla avustamaan.

Mielestäni tämä epäkohta olisi korjattava nyt ja tähän ponteen saatava lisäys, että niille pienviljelijöille, joilla on asuin- ja karjarakennukset asuttavaksi kelpaamattomia, myös rakennetaan näillä työttömyysmäärärahoilla nämä rakennukset.

Tämän kyseellisen asutustoiminnan toteuttamiseen on mielestäni hallitus ottanut vuoden 1934 tulo- ja menoarvioon aivan liian pienen määrärahan. Sillä täällä hallituksen esittämässä ehdotuksessa erikoisasuttamistoimintaa tarkoittavia varoja, kaikki kohdat yhteenlaskettuna, tarvittaisiin 100 milj. markkaa. Samalla hallitus perusteluissaan ehdottaa nämä varat otettavaksi vuoden 1934 tulo- ja menoarvioon ehdotetuista työttömyysmäärärahoista. Hallituksen esityksessä tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1934 on 15 Pl. kohdalla 40 milj. markan määräraha, joka perusteluissa on ehdotettu käytettäväksi hallintomenoihin, avustuksia maanparannustöihin, metsäparannustöihin, lentokenttien rakentamiseen, suurtelakoiden rakentamiseen sekä kunnallisiin varatöihin, kuten perusparannustyöt kunnan tiloilla sekä kunnan kylätietyöt. Lisäksi suoritettaisiin näistä varoista pienviljelijäin y. m. laidun- y. m. uudisviljelyspalkkioita, kustannuksia ammattikursseista ja työtuista sekä suoranaiset avustukset etupäässä henkisen työn tekijöille. Samoin 16 Pl:n kohdalla 60 milj. markan määräraha, joka ehdotetaan käytettäväksi rautatie- ja kanavatoihin, metsäparannustöihin, valtion metsätöihin, perusparannustöihin valtion maataloilla sekä lainoiksi erilaisiin tarkoituksiin, kuten asu-

tustoimintaan ja metsänparannustöihin. Käsittääkseni nämä tähän asutustoiminnan edistämistyöhön tarvittavat määrärahat on hallitus sisällyttänyt tulo- ja menoarviossa juuri näihin kohtiin. Vaan koska näissä kohdissa oleva ehdotettu määrä on ainoastaan yhteensä 100 miljoonaa ja tähän asutustoiminnan edistämistä tarkoittavaan työhön myös tarvitaan 100 miljoonaa, mielestäni hallitus on näihin kohtiin sisällyttänyt paljon eri asioita, vaan onko lentokenttien raivaamis- y. m. sellaiset ja sitä vastaavat työt asutustoiminnan edistämistöitä?

Mielestäni nämä asutustarkoitukseen tarvittavat määrärahat olisi hallituksen pitänyt ottaa tulo- ja menoarvioon erikoisena määrärahana erityisillä kohdilla eikä sekoittaa yhteen kaikkia tarpeettomia työavustuksia, kuten edellämäinitsemani lentokentät y. m. sellaiset tarkoitukset. Vaan jos näitä asuttamiseen tarkoitettuja määrärahoja aiotaan kuljettaa tulo- ja menoarviossa näissä kyseellisissä kohdissa, niin olisi koitettava nämä kohdat tulo- ja menoarviossa ainakin 100 milj. markalla. Ja luulen kyllä, että eduskunta sitten tulo- ja menoarvion käsittelyssä lisää tämän summan tulo- ja menoarvioon, että ei jää varojen puutteessa kuolleena tämä laki paperilla olemaan.

Kuten jo alussa mainitsin, niin tässä asutustoiminnalla on tarkoitus luoda itsenäinen ja omavarainen pienviljelijäkansa tähän maahan, vaan tällä lailla sitä ei vielä yritetäkään. Sentakia meidän täytyy ehdottomasti saada täydellinen uudistus asutustoiminnassa ja meidän täytyy saada sellainen laki, jonka avulla kerrankin tämän maan korvet kyetään pelloksi raivaamaan ja, että niitä peltoja kyetään senjälkeen myös viljelemään. Sitten vasta tästä maasta työttömyys poistuu ja häviää, ja maa pääsee omavaraiseksi. Me kyllä nyt saamme tämän eduskunnan aikana asutustoiminnan ja pienviljelijäin elämän paremmalle pohjalle, kun vaan muistavat täälläkin ne suurten puolueiden edustajat, niin sosialidemokraatit kuin maalaisliittolaisetkin, minkä luokan edustajia on suurin joukko täälläkin eduskunnassa sosialidemokraattien ja maalaisliiton joukossa.

Ed. Eskola: Herra puhemies! Jo silloin kun laki oli ensimmäisessä käsittelyssä lausuin sen ajatuksen, ettei tämän lain

kautta saavuteta kaikkia niitä päämääriä, joita hallitus on toivonut ja joihin se kaikesta päättäen on uskonutkin, nimittäin samanaikaisesti työttömyyden lieventämistä ja asutustoiminnan tehostamista. Asutuspoliittiselta kannalta katsellen ei hallituksen esitys vastaa läheskään kaikkia niitä vaatimuksia, joita sille nimenomaan asutustoiminnan vuoksi olisi asetettava. Ei ainakaan, jos hallitus noudattaa niitä suunnitelmia, joita se maatalousvaliokunnalle esiteli. Niiden suunnitelmien mukaan tultaisiin ja tullaan kaikesta päättäen ostamaan maata liian kalliilla, eräissä tapauksissa todennäköisesti käypää arvoa korkeammallakin hinnalla. Hinta peritään myöhemmin takaisin niiltä köyhiltä tilallisilta, jotka työttömäin, varattomain työttömäin, joukosta otetaan näille tiloille asukkaiksi. Minkälaista tämä takaisinperiminen tulee olemaan, se on vielä epätietoista. Suuri osa luultavasti jää näistä kokonaan saamatta, mutta se on asia, jota nyt ei tarvitse lainkaan arvostella. Hallituksen suunnitelman mukaan raivattaisiin näille tiloille maata vain osa, lopun, siis suurimman osan saisi tuo viljelijä itse raivata, mutta kustannukset myöskin siltä osalta, joka hallituksen suunnitelman mukaan raivattaisiin hallituksen toimesta, kuitenkin perittäisiin viljelijältä takaisin. Rakennuksia rakennettaisiin saman suunnitelman mukaan ainoastaan asunto, sekin sellainen, ettei se mitenkään tyydytä kunnollisen asunnon tarvetta. Navettakin rakennettaisiin noin sanoisinko puolitiehen ja siis aivan keskentekeinen. Kuinka puutteellinen hallituksen suunnitelma on, siitä on lupa mainita, että m. m. asuinrakennukseen on suunniteltu rakennettavaksi kiuasuuni, jonka tulisi palvella monia eri tarkoituksia. Huoneen tulisi olla asuinrakennuksena, sen tulisi olla saunana ja riihenä ja sen tulisi yleensä tyydyttää monet muut tarpeet. Tällainen rakennus minun käsittääkseni muistuttaisi enemmän kesämajaa tai sanoisinko kalamajaa kuin kunnollista pienviljelijän asuntoa.

Ed. Aittoniemi täällä jo mainitsi, että karjatalousrakennussuunnitelma on myöskin puutteellinen. Siinä ei, niinkuin ed. Aittoniemi mainitsi, ollut suunnitelmaa ei edes lantalalle, ja minä mainitsen lisäksi, ettei edes varattu paikkaa, mihinkä lantala voitaisiin perustaa. Maatalousvaliokunnassa herätti tämä suorastaan hymyilyä sen vuoksi, että valiokunta samaan aikaan hy-

väksyi erään toivomusaloitteen, jossa puollettiin lannanhoidon tehostamista, m. m. perustamalla kunnollisia lantasaäiliöitä.

Hallituksen suunnitelmat ovat siis tällaiset ja tällaisina niitä, ellei mitään muutosta tule, tultaisiin siis käytännössä toteutamaan siinäkin tapauksessa, että tämän suunnitelman täytäntöönpano annettaisiin asutushallitukselle. Minä puolestani olen ennenkaikkea asutustoiminnan ja myöskin asutushallituksen arvovallan kannalta vastustanut, että tätä toimintaa ei olisi siirrettävä asutushallitukselle. Laki tulee joka tapauksessa olemaan tilapäinen, tuollainen poikkeuksellinen toimenpide ja on se myöskin sikäli irrallinen varsinaisesta asutustoiminnasta. Meillä on parhaillaan suunnitteella asutuslainsäädännön uudistaminen ja on tämä kokeilu silloin meille opetuksena ja esimerkkinä myöskin niistä mahdollisista virheistä, mitä tämän lain kautta tulee asutustoiminnassa tapahtumaan.

Tästä minun lausumastani voisi päätellä, että minä esitän tämän lain hylättäväksi, mutta sitä minä en nyt toki kuitenkaan tee. Huomattava nimittäin on, että tämän lain ensimmäisenä ja päätarkoituksena on työttömyyden torjuminen ja kun meidän kaikkien täytyy myöntää, että työttömyyden torjuminen tällä hetkellä on tärkeämpää kuin asutustoiminta, niin on asetettava sille kannalle, että hallitukselle on annettava tässä ne valtuudet, joita se vaatii ja hallituksen puolestaan pidettävä huoli siitä, että samalla asutustoiminnan vaatimukset otetaan huomioon paljon enemmän ja paljon oleellisemmin, kuin mitä hallitus on suunnitellut.

Mitä tulee siihen väitteeseen, että tämän esityksen hyväksyminen olisi niinkuin ensi askel asutushallituksen lakkauttamiseen, niin minun täytyy toki sanoa, että siitä nyt ei sentään voine olla kysymys, ei ainakaan sen jälkeen, kun on saatu paikaltaan syrjäytettyä asutushallituksen entinen ylijohdaja, jota ed. Rytinki nimitti huonoksi johtajaksi — minä sanoisin Rytingille, että hän oli tässä tehtävässään hyvä johtaja.

Täällä eduskunnassa samoin kuin maatalousvaliokunnassakin on lausuttu epäilyksiä siitä, etteivät ne työttömät, joita esim. kaupungeista lähetettäisiin maaseudulle ensin työhön ja sitten asutustilalliseksi, olisi kykeneviä tai muuten sopivia

maanviljelijöiksi. Tämä epäily on aiheeton, sillä suurin osa näistä todennäköisesti viljelijöiksi otettavista työttömistä on maaseudulta kotoisin mutta aikanaan siirtyneet kaupunkeihin, ovat maanviljelijöiden lapsia ja siis jo nuoresta pitäen maataloustyöhön tottuneita ja joka tapauksessa henkilöitä, joilla on kaikki edellytykset asua omaa tilaansa. Ja sitäpaitsi yleiseltäkin kannalta katsellen on epäilemättä terveellistä ja suotavaa, että kaupungeista ja varsinkin maan eteläosista siirtyy väkeä maan pohjoisosiin, sillä minulla on se käsitys, että nämä Etelä-Suomen miehet ajattelevat yhteiskunnallisista asioista hiukan vapaammin, kuin mitä ajatellaan Pohjois-Suomessa. Minä valitan, että kaikilla edustajilla ei ole ollut tilaisuutta tutustua hallituksen suunnitelmiin siinä, kuinka hallitus aikoo tätä lakia toteuttaa. Se on valitettavaa sen takia, että edustajat eivät nyt voi olla siinä määrin asian tasalla kuin tämä asia vaatisi. Mutta se toivomus minun täytyy vielä tässä viimeisessä vaiheessakin lausua hallitukselle, erikoisesti herra maatalousministerille, että hallitus sittenkin luopuisi niistä suunnitelmista, mitä maatalousvaliokunnalle esitettiin ja että tilat rakennettaisiin toki kunnollisia ja niin, että niissä tulisi myös pienviljelijän asunto-olot tyydyttävällä tavalla järjestetyksi. Tämä ei ole myöhäinen huomautus siitä syystä, että lakia ei ole vielä ollenkaan käytännössä millään tavalla toteutettu. Se on alkuvaiheessaan ja hallitus voi hyvin peräytyä aikaisemmalta kannaltaan ja ottaa huomioon ne muistutukset, mitä täällä on tehty. Lain toimeenpano, se täytyy myöntää, tulee nyt jäämään kokonaan hallituksen huoleksi ja hallitus sitten vastaa, niinkuin minä aikaisemmin sanoin, mitä on tehty ja mitä on tekemättä jätetty ja että myöskin ja ennen kaikkea asutustoiminnan periaatteetkin tulevat huomioonotetuksi.

Mitä sitten tulee ponsiin, niin minä puolestani kyllä hyväksyisin ne suurin piirtein tällaisinaan; mutta minun täytyy kuitenkin huomauttaa tässä eräästä seikasta, josta maatalousvaliokuntakin luultavasti olisi myöhemmissä vaiheissa ollut yksimielinen, mutta joka ikäänkuin huomaamatta tuli valiokunnassa hyväksyttyä. Täällä ponsien 2 kohdassa, jossa määrätään, kuinka paljon viljelijän on raivattava vuosittain peltoa täyttääksensä ne ehdot, joita hänelle asetetaan, oleva sana „vuosittain” merkitsee sitä,

että tuon pienviljelijän on joka vuosi raivattava uutta peltoa $\frac{1}{2}$ ha; ellei hän sitä tee, silloin hän menettää eräitä etuja. Jos nyt tämä viljelijä jonakin vuonna raivaisi 1 ha:n, niin se ei vapauta häntä raivaa-
masta seuraavana vuonna taas $\frac{1}{2}$ ha j. n. e. Ja epäkohta tulee sitä suuremmaksi, jos tuo uuras pienviljelijä raivaa enemmän kuin 1 ha, mutta hänen on lisäksi täytettävä velvollisuus, minkä nämä ponnet asettavat.

Minä senvuoksi, herra puhemies, ehdotan, että tämä sana „vuosittain” muutettaisiin sanoiksi „vuotta kohti”, koska sanat „vuotta kohti” merkitsee aivan samaa kuin keskimäärin tuon ajanjakson aikana, raivasipa hän yhtenä vuonna sitten enemmän tai vähemmän.

Lopuksi toivon, että kaikista näistä epäilyksistä huolimatta eduskunta sittenkin hyväksyy tämän lain tällaisenaan.

Ed. T. Halonen: Herra puhemies! Minä kajoan pääasiassa asian siihen puoleen, mikä koskee varatyökysymystä tässä yhteydessä. Se suunnitelma, joka sisältyy nyt käsiteltävänä olevaan lakiehdotukseen erikoisasutustoiminnasta, on sekä työttömyyskysymyksen että asutustoiminnan kannalta arvostellen hyvin mielenkiintoinen. Lakiehdotukseen liittyvän suunnitelman toteuttamisella pyritään saamaan varatyöjärjestelmään kansantaloudelle entistään hyödyllisempiä töitä sekä kaavamaisuuteen kangistunut asutustoiminta erältä osiltaan nopeammaksi ja joustavammaksi. Uusien kansantaloudelle edullisempien töiden hankkiminen varatyöohjelmaan ei ole suinkaan liian aikainen toimenpide. Jo vuosikautia on maaseudun väestön keskuudessa herättänyt vastenmielisyyttä ne monessa tapauksessa hyödyttömät varatyöt, joita on suoritettu vähäpätöisten maantiemutkien oikaisemiseksi tai mäkien alentamiseksi. Suuriarvoisia eivät myöskään ole olleet sellaisten uusien maanteiden rakentamistyöt, jolloin on tehty uusi ja kallis maantie lähelle ja samansuuntaiseksi kuin on entinen maantie, joka olisi vielä pitkän aikaa riittävän hyvin tyydyttänyt sekä paikallisen että kautta-
kulkuliikenteen kohtuulliset vaatimukset. Tämänlaatuisten tietöiden kautta on valtio välillisesti joutunut edistämään liikenteenkin kannalta katsoen tarpeetonta kilpailua, mistä on ollut valtiolle itselleen vahinkoa, mutta maalle kokonaisuudessaankin niistä

ei ole ollut kustannuksia vastaavaa hyötyä. Jos ne varat, jotka viime vuosina on käytetty tämänlaatuisten vähemmän tarpeellisten maanteiden, joilla liikenne on vieläkin verraten vähäistä, korjaamiseen, olisi sen sijaan annettu riittävän suuria avustuksia tarpeellisten kunnan teiden ja kyläteiden rakentamiseen, olisi sillä työttömyyden torjumiseen nähden saavutettu ehkä sama päämäärä, mutta sen lisäksi olisi tällä tavalla menetellen saatu huomattavasti suurempi määrä maaseudun asukkaista liite-
tyksi liikennekelepoisten teiden piiriin, mikä asutustoiminnan kannaltakin arvostellen olisi toivottavaa. Täten olisivat työttömyyden torjumiseen käytetyt valtion varat tulleet paremmin käytetyiksi niiden vähävaraisten kansalaistemme hyväksi, jotka ovat kaukana valtateistä eivätkä itse jaksaa rakentaa tarvittavia teitä, mikä kuitenkin on taloudellisen vaurastumisen ensimmäisiä ehtoja. Nämä kokemukset olisi otettava huomioon vastaista varatyösuunnitelmaa laadittaessa.

Tätä asiaa koskevasta hallituksen esityksestä käy selville, että varatöiden suorittamiseen viime vuosina käytetyillä varoilla on hyvin vähäisessä määrässä voitu suorittaa maataloutta edistävää työtä. Tämänlaatuisiin töihin on käytetty vuonna 1930 noin 4.5 %, 1931 noin 8.3 % ja vuonna 1932 noin 15.3 % varatöihin yleensä käytetyistä määrärahoista. Varatöiden ohjaamiseen enemmän maataloutta ja asutustoimintaa hyödyttäväksi on siis kiinnitettävä vakavaa huomiota. Eräessä komitean mietinnössä vuodelta 1932 lausutaan tästä asiasta m. m. seuraavaa: „Siitäkin huolimatta, että maatalous elää täydellistä pulakautta, olisi työttömyyden torjumisessa kiinnitettävä huomiota myöskin asutustoiminnan kehittämiseen. Ensinnäkin voitaisiin tällä toiminnalla pysyväisemmin vähentää työttömien lukua kiinnittämällä heitä maahan ja toiseksi on tämä työ sellaista, jossa sijoitetut varat miltei parhaiten voidaan sanoa tulleen käytetyiksi tuottavaan toimintaan. Myöskin tulee tilojen perustaminen nykyisissä hintasuhdanteissa huomattavasti halvemmaksi kuin noususuhdanteen aikana.” Jo näistä syistä on hallituksen esittämä suunnitelma katsottava oikeaan osuneeksi. Jos tähän nyt käsiteltävänä olevaan lakiehdotukseen sisältyvä työsuunnitelma saadaan toteutumaan niitten laskelmien mu-

kaisesti, joita tämän asian yhteydessä on esitetty, voisi siitä vastaisuudessa olla maataloudelle eräitä etuja, samoin voisi asutustoiminnallekin koitua tästä jossain määrin hyötyä. Joka tapauksessa on varmaa, etteivät ne varat, mitkä tähän n. s. pika-asutustoimintaan on ajottu käytettäväksi, tule kokonaan hukkaan heitetyksi. On hyvin luultavaa, että tämän suunnitelman toteuttamisella saadaan vastaisuutta varten asutustoiminnalle monta arvokastakin kokemusta, joilla uutta asutuslakia piakkoin säädettäessä voi olla tärkeä merkitys. On myöskin toivottavaa, että tämän uuden asutusohjelman toteuttaminen pakottaa eräitä valtion ja kuntien virastoja entistä tarkemmin seuramaan sitä uudisraivaajan raskasta työtä, jota maamme pienviljelijäväestö on monen vuosikymmenen ajan tässä maassa suorittanut. Jos valtiiovallan huomio saadaan tämän suunnitelman toteutumisen yhteydessä entistä enemmän kiintymään niihin sangen puutteellisiin oloihin, joissa suurin osa maaseudun vähävaraista väestöä on pakotettu elämään, voinee senkin merkitä pieneksi voitoksi maamme köyhemmän kansanosan asialle.

Minä kannatan lakiehdotuksen hyväksymistä. Samoin, herra puhemies, minä kannatan ponsiehdotusten hyväksymistä maatalousvaliokunnan mietinnössä ehdotetulla tavalla, kuitenkin sillä muutoksella, minkä ed. Eskola täällä äsken teki.

Ed. Aittoniemi: Pyydän ehdottaa, että esilläolevaan lakiehdotukseen liittyvä ensimmäinen ponsi hyväksyttäisiin mietintöön liittyvään toiseen vastalauseeseen sisältyvän ponsiehdotuksen mukaisesti ja että sen lisäksi hyväksyttäisiin seuraavanlainen ponsi, joka tulisi toiseksi ponneksi: „Oikeuttaa valtioneuvoston myöntämään sellaiselle pientilalliselle, jolla ei ole asutuskassasta tai maataloustuotannon edistämisrahastosta lainaa ja joka maatalousministeriön päätöksellä itse raivaa tilalle uutta peltoa, valtionavustusta uuden pellon raivaamiseen siten kuin 1 ponnella a ja b kohdissa on määrätty kuitenkin siten muutettuna, että lisäpalkkio maksetaan tuloja menoarvion työttömyyden lieventämiseksi osoitetuista määrärahoista.”

Maatalousministeri Jutila: Herra puhemies! Pyysin puheenvuoron pääasiassa

sen johdosta, että ed. Aittoniemi täällä on esittänyt erään ponnella laajennettavaksi niin, että suunniteltu avustuspalkkio uudisraivaus- ja rakennustöitä varten ulotettaisiin hyvin suureen määrään pientilallisia. Tietysti on kiitettävää, että tällaisia pyrkimyksiä eduskunnassa on, s. o. että mahdollisimman suuri määrä pientilallisia saatettaisiin laajan avustuksen alaisiksi silloin, kun olosuhteet maataloudessa vielä suurelta osalta ovat vaikeita. Vaikeuksia tässä kuitenkin tuottaa se, että valtion varat eivät ole ehtymättömät. Jos ponsi laajennetaan siinä määrin, kuin ed. Aittoniemi täällä on esittänyt, tietäisi se hyvin huomattavaa määrärahan lisäystä sanottuun tarkoitukseen. Se taas tulisi rasittamaan valtion menoarviota niin, että sen lukkoon meneminen vaarantuisi. Näin ollen meidän täytyy todeta tuo vanha viisaus, että paras on hyvän vihollinen. Hallitus on pyrkinyt helpottamaan pientilallisten asemaa sikäli kuin se valtion varojen kannalta on näissä oloissa mahdollista, ja tällöin ennen kaikkea saattamaan ne asutustilalliset, jotka ovat heikossa asemassa, omille jaloilleen siinä määrin kuin se valtion voimin on mahdollista. Ja näihin heikossa taloudellisessa asemassa oleviin asutustilallisiin nähden valtiolla on enemmän moraalista vastuuta kuin muihin tilallisiin nähden, sillä jos valtion asutustoiminta epäonnistuu, tietää se hyvin suurta moraalista tappiota tilattoman väestön aseman parantamisessa. Näin ollen minä vastustan tämän ponnella laajentamista tässä määrässä finanssitaloudellisista syistä.

Ed. Aittoniemi on täällä muutenkin arvostellut hallituksen esitystä. M. m. hän on jo maatalousvaliokunnan jaoston istunnossa tehnyt huomautuksen siitä, että hallituksen suunnittelemissa maatalousrakennuspiirustuksissa ei ole lantala otettu huomioon. Kun hallitus on pyrkinyt asuinrakennukset ja maatalousrakennukset tekemään vaatimattomat, kuitenkin huomioonottaen, että ne ovat riittävän hyvät alka-alle pienviljelijälle ja etteivät ne liiaksi rasita hänen talouttaan, on tällöin myöskin navettarakennuksessa menty yksinkertaisuuteen ja oletettu, että lantanavetta aluksi riittäisi. Ja minä luulen, että ed. Aittoniemi agronoomina tietää, että lantanavetassa saadaan erittäin hyvää lantaa, jos vain riittävästi käytetään kuivikkeita.

Ja vanhanaikainen lantanavetta voidaan myös modernisoida sisustukseltaan niin, että myöskin hygieeniset vaatimukset voidaan verraten pitkälle ottaa huomioon, niin että se pelko, että uudisviljelijöiltä jäisivät ne kasviraivaintoaineet säilöön ottamatta, mitkä lannasta tulevat, on aiheeton. Esityksellä voitaisiin siis tämä kysymys aivan tyydyttävästi ratkaista ilman, että kiinnitetäisiin suuria summia kiinni lantaloihin. Sillä täytyy sanoa, että eräissä tapauksissa myös lantaloihin meillä on kiinnitetty liian paljon varoja, enemmän kuin mitä on saavutettu hyötyä näin suoritettun toimenpiteen kautta. Ja minä luulen, että tämä lantanavetta tyydyttäneekin myöskin ed. Aittonientä.

Sitten kun uudisviljelijä rikastuu ja vaurastuu ja laajentaa navettansa täyteen käyttöön, kuten ed. Aittoniemi on maatalousvaliokunnan jaostolle esitetyistä piirustuksista ollut tilaisuudessa huomaamaan, voidaan myöskin ottaa lantalalan rakentaminen vaatimattomassa muodossa esille.

Muuten saan lausua, että siinä muodossa kuin tämä esitys suuresta valiokunnasta on tullut, se tyydyttää hallitusta.

Ed. Kesti: Olen periaatteessa sitä mieltä, että asutustilallisten lainoista, jotka ne saavat valtiolta lainaksi, ei tarvitsisi olla ollenkaan korkoa, sillä käytännössä näkemäni kokemuksen perusteella olen tullut saamaan kokemuksen, että yhteiskunnalle olisi varmasti edullisempaa luopua niistä. Mutta koska tämä hallituksen esitys on nyt väliaikaista asutustoimintaa varten, niin esitän vain korkohelpotusta. Ehdotan siis, herra puhemies, että tähän lakiehdotukseen liittyvän ponnen toisessa kohdassa olevat korkoprosentit 5 muutetaan 4:ksi ja 4 muutetaan 2:ksi prosentiksi.

Ed. Hautala: Kun kerran tiedetään, ettei vauraammillakaan asutuksilla ole mahdollisuutta saada nyt korkeampaa korkomäärää kuin mitä tässä edellinen puhuja esitti, niin ei ole mitään syytä myöskään silloin kuormittaa näitä vasta-alkajia, joita tässä nyt lähdetään luomaan, liian korkealla korkomäärällä, vaan säästää ja tosiaankin luoda heille mahdollisuudet jatkaa ja kulkea eteenpäin tällä aloitetulla tiellä, ja sen vuoksi minä yhdyinkin kan-

nattamaan ed. Kestin tekemää ehdotusta näiden kysymyksessä olevien korkomäärien alentamisesta.

Ed. Honkala: Tässä lienee tapahtunut joku erehdys. En minä ole pyytänyt puheenvuoroa.

Ed. Vilhula: Pyydän kannattaa ed. Aittoniemen tekemää ehdotusta.

Ed. Karvetti: Yhdyn ed. Haloseen ja suosittelen hallituksen esityksen hyväksymistä, koska tällä esityksellä tunnustetaan valtionvarojen käyttäminen tuottaviin töihin. Lakiesityksen ponsiin nähden olen kuitenkin maatalousministerin kanssa eri mieltä. Koska myönnettävillä lisäpalkkioilla lyhennetään yksinomaan sellaista lainaa, jonka tilallinen on asutusrahastosta saanut, niin tästä on huomautettava, että nämähän ovat viljelijän kaikkein halpalkkoisimpia lainoja. Hänen olisi saatava suorittaa takaisin sellaisia lainoja, jotka ovat kalliskorkoisimpia ja siksi olisi sallittava tilaisuus lyhentää juuri kalliskorkoisia lainoja eikä olisi rajoitettava lainojen takaisin maksua yksinomaan asutusrahastosta saatuja lainoja koskevaksi. Koska ed. Aittoniemen ehdottama ponsi tekee edelläsanotun mahdolliseksi, yhdyin minäkin hänen esittämänsä pontta kannattamaan. Ed. Kestin ponsiehdotuksesta olen eri mieltä.

Ed. Koivisto: Ed. Aittoniemen ensimmäisen ehdotuksen johdosta on minun huomautettava, että tämä ajatus kyllä tuli maatalousvaliokunnassa tutkituksi, ja maatalousvaliokunta periaatteessa olisi ollut valmis sitä puoltamaan, mutta sen käytäntöön soveltaminen näyttää tuottavan niin suuria vaikeuksia, että maatalousvaliokunta ei katsonut voivansa mennä sitä pontteen asettamaan. Sen lisäksi on huomattava, että jo valtiovarainvaliokunta lausunnossaan oli samaan kohtaan kiinnittänyt huomiota, ja lausuu, että jos näitä lyhennyksiä ruvetaan käyttämään useammista rahastoista myönnettyjen lainojen lyhentämiseen, niin siitä tilitys käy niin työlääksi ja monimutkaiseksi, että sitä ei olisi suositeltava. Ja niin kuin täällä maatalousministeri mainitsi, niin paras on monesti hyvän vihollinen, ja tässä saattaisi sillä tavalla tulla myöskin käymään.

Mitä ed. Aittoniemen toiseen ehdotukseen tulee, on siitä lausuttava, että maatalousvaliokunnalla ei ollut tilaisuuttakaan käsitellä sitä millään tavalla, vielä vähemmän pyytää siitä valtiovarainvaliokunnan lausuntoa, joka oli tämän asian yhteyteen myöskin eduskunnan taholta kytketty. Minusta siinä astutaan niin pitkälti budjettitielle, jos tällainen ehdotus tulisi hyväksytyksi, että valtiovarainvaliokuntaa kuulematta ei siihen suinkaan olisi lähdettävä (Eduskunnasta: Oikein!).

Mitä sitten tulee ed. Eskolan muutos ehdotukseen, että sana „vuosittain” muutettaisiin „vuotta kohti”, on myönnettävä, että sellaisia epäkohtia voi olla olemassa kuin ed. Eskola mainitsi, mutta jos se muutetaan sanoiksi „vuotta kohti”, niin tällöin raivaaja voi nauttia viisi vapaa vuotta selittämällä, että hän viimeisenä vuonna raivaa sitten kutakin vuotta kohti edellytetyn määrän, ja silloin hän on vapaavuodet nauttinut ja raivausta ei ole tullutkaan. Minä luulisin, että valiokunnan suosittamalla tiellä määrittelemällä se vuosittain, voidaan löytää niin joustava käytäntö, joka vie oikeisiin tuloksiin.

Mitä vihdoinkin tulee ed. Ryttingin lausuntoon, oli sitä hiukan vaikea ymmärtää. Minä en tahdo epäillä, etteikö se olisi hyvässä mielessä tehty ja omasta kädestä lähtenyt, mutta ed. Rytinki ei ollut tullut lukeneeksi maatalousvaliokunnan mietintöä, sillä hänen lausuntonsa liikkui kokonaan hallituksen esityksen pohjalla.

Ed. Bryggari: Sosialidemokraatit kannattavat asutustoimintaa, toteutettakoon sitä minkä nimisenä tahansa. Mutta tässä muodossa kuin hallitus nyt tässä esittää asutustoimintaa toteutettavaksi, on sanottava, että paljon ääntä ja vähän villoja. Lopputulos saattaa olla niin, että periaatteessa eduskunta ja hallitus hyväksyy asutustoiminnan, mutta silloin kuin pitäisi ruveta asuttamaan irtonaista väestöä, ei löydy maata, mihinkä ne asutettaisiin (Keskustasta: Kyllä!). Tällaisen käsityksen olen ainakin saanut seuratessani eri puolueiden kannanottoa tämän lain käytäntöön soveltamisesta.

Minä haluaisin myöskin tässä yhteydessä mainita yhden näkökohdan, joka minun mielestäni tahdotaan täällä paisuttaa liian avaraksi. Olkoon nykyään mikä rahan

tarve tahansa, haluttakoon tehdä mitä uudistusta tahansa, niin kaikki tahdotaan teettää työttömyysmäärärahoilla: rautatiet, kanavat, maiden kuivaukset. Nämä ovat tietysti yleisiä töitä, jotka ovat sen luontoisia, että soveltuisivat osaltaan työttömyysmäärärahoilla teetetäviksi, mutta nyt esitetään vielä asutustoimintaa työttömyysrahoilla toteutettavaksi, mainitsematta, minkä verran näitä työttömyysmäärärahoja on. Hallitus on budjetissaan ehdottanut työttömyysmäärärahoja 165,000,000. Valiokunta alensi tätä summaa 15 miljoonalla. Näin ollen on käytettävissä ensi vuonna ainoastaan 150 miljoonaa työttömyyden torjumiseen. Nyt on sisällytetty valiokunnan mietintöön, että työttömyysmäärärahoilla yksityisille maanomistajille on kaivettava salaojat ja että myös asutustoimintaan tämän esityksen perustelujen mukaan on käytettävä 24 miljoonaa markkaa. Ja kuitenkin tiedetään, että työttömyys kaupunkipaikoilla on niin suuri, että kunnat eivät kykene sitä hoitamaan ja tämä työttömyysmääräraha käytettäisiin ei todellakaan teollisuus- ja kaupunkipaikkojen työttömyyden hädän lieventämiseen, vaan yleensä muihin tarkoituksiin. Aiotaanko työttömät jättää kokonaan auttamatta? Minusta olisi ollut suotavaa, että työttömyysmääräraha olisi ollut käytettävissä todellakin työttömyyden lievittämiseen eikä asutustoimintaan ja salaojien kaivamiseen ja muihin yksityisten töihin.

Ed. Pitkänen: Minä, kuullessani ed. Kestin ehdotusta, tulin siihen käsitykseen, että hän liikkuu oikealla asialla, niinkuin pienviljelijäin edustajan tuleekin. Mutta kuitenkin minä maalaisliittolaisena katselin, että pienviljelijäpuolueen edustaja on ehdottanut vielä korkoprosentin liian korkeaksi. Kun tässä näyttää olevan vielä varaa, niin minä muuten yhtyen kannattamaan hänen ponttansa ehdottaisin kummastakin prosenttiluvusta puoli prosenttia pois, siis 3.5 % ja 1.5 % (Vasemmalla: Korko-huutokauppa!). — Vaikka en tahdokaan tässä mitään erityistä huutokauppaa saada aikaan, niin kumminkin asian vuoksi teen ehdotukseni.

Ed. Aittoniemi: Maatalousministerin lausunnon johdosta pyydän ensiksi huomauttaa, että mikäli minä olen sekä koti- että ulkomaisten agraaripoliitikkojen lau-

suntoihin tutustunut, niin niiden mukaan järkevään asutuspolitiikkaan kuuluu myös pienviljelijäin ammattisivistyksen kohottaminen ja tältä kannalta jo lantalan laittaminen ikäänkuin kasvatusvälineeksi on erikoisen tärkeä.

Mitä sitten tulee näihin uudisraivauslisäpalkkioihin ja niiden myöntämiseen työttömyysrahoista, niin minun mielestäni tämän pitäisi olla aivan oikein. Sillä lakiehdotukseen liittyvissä ponsissa esitetään, että näitä lisäpalkkioita myönnetään asianomaisen taloudellinen asema ja työttömyys huomioonottaen. Tässä on kysymys siis viljelijöistä, jotka ovat hyvin velkaantuneita ja jotka ovat työttömiä. Kenellekä nyt sitten voidaan työttömyysrahoja antaa, jos ei näille? Kun tulo- ja menoarvioon otetaan määrärahoja työttömyyden torjumiseksi, niin minun ymmärtääkseni tällaisia määrärahoja voidaan käyttää paljon suuremmalla syyllä pikkutilojen parantamiseen kuin jos niitä annetaan maantiemutkien oikaisemiseen ja muihin tuottamattomiin tarkoituksiin. Minun ymmärtääkseni ehdottamani uusi ponsi voidaan aivan hyvin ratkaista ilman valtiovarainvaliokunnan lausuntoa, niin selvästi tässä on kysymys työttömyyden torjumisesta ja tämän kansan sellaisesta kansanaineksesta, joka elää toimeentulominimin alimmilla rajoilla.

Maatalousministeri Jutila: Herra puhemies! Kun ed. Karvetti täällä on ehdottanut, että niitä uudisviljelyspalkkioita, mitä hallituksen esityksessä on esitetty maksettaviksi asutustilallisille, voitaisiin käyttää, ei ainoastaan valtionrahaston s. o. tässä tapauksessa asutusrahaston, lainain lyhentämiseen, vaan myös viljelijäin muiden lainain lyhentämiseen, niin tietäisi tämä sitä, että täytyisi ottaa huomattava erikoismääräraha menoarvioon tätä varten. Sillä kun hallituksen esityksen mukaan nämä lyhennykset maksettaisiin asutusrahastosta, ei voida katsoa, että asutusrahasto olisi tyypistettävä, jopa verraten suuressakin määrin, siten, että sen varoilla ruvettaisiin maksamaan pienviljelijäin, kenenkä tahansa, korkeakorkoisia lainoja takaisin. Terveet finanssiperiaatteet puhuvat tätä vastaan.

Vaikka haluaisikin edistää pienviljelijäin asiaa, pitäisi se toki tapahtua järkevällä ja finanssitaloudellisesti mahdollisella tavalla.

Ed. Oulasmaa: Minä kannatan ed. Pitkäsen ehdotusta siitä syystä, että tämä ehdotus köyhän pienviljelijän kannalta on vielä paljon edullisempi kuin ed. Kestin.

Ed. Tolonen: Viimeisen puheenvuoron ja ed. Pitkäsen puheenvuoron johdosta pyydän mainita, että uskovatko he olevan yhtäkään edustajaa tässä kamarissa, joka ei ymmärtäisi ilveilyksi, kun tuollaisia ehdotuksia tehdään. Minusta näyttää, että nämä molemmat henkilöt ilveilijöiksi ovat liian kömpelöitä ja asiat liian vakavia. Minä puolestani kannatan mietintöä, vaikka en pidä sitä kaikkein parhaana. Voisin hyvin vakavasti käydä asiaan sisälle vaikka luultavasti ilveilijäksi sopisin paremmin kuin äsken mainitsemani edustajat.

Ed. Pitkänen: Edelliselle puhujalle lienee syytä huomauttaa, että tässä ei ole mistään ilveilystä kysymystäkään, ainoastaan uudisviljelijäin eduista, että ne voisivat alhaisen koron vallitessa todella päästä jaloilleen. Jos ilveilystä ruvetaan puhumaan, niin sitä on tapahtunut siellä vasemmalla puolella. Muistelee edellinen puhuja vain esim. ed. Harvalan ehdotusta maalaisliittolaisten ehdotusta vastaan eräessä korokoasiassa. Se oli todellista ilveilyä, kun maalaisliittolaiset yrittivät liikkua aivan kohtuuden kannalla, niin silloin mentiin paljon sitä alemmaksi, että sitä voi käsittää ilveilyksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Nyt on tehtävä ainoassa käsittelyssä päätökset lakiehdotukseen liittyvistä ponsista.

Keskustelun kuluessa on ed. Eskola ed. T. Halosen kannattamana ehdottanut, että maatalousvaliokunnan mietinnön 5 sivulla olevan 2) ponnin viimeisessä lauseessa sana „vuosittain” muutettaisiin sanoiksi „vuotta kohti”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Eskolan ehdotukseksi. Ed. Aittoniemi ed. Vilhulan kannattamana on ehdottanut, että ensimmäi-

nen ponsi kokonaisuudessaan hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisesti ja sen lisäksi hyväksyttäisiin uusi näin kuuluva 2) ponsi: „oikeuttaa valtioneuvoston myöntämään sellaiselle pienviljelijälle, jolla ei ole asutuskassasta tai maataloustuotannon edistämisrahastosta lainaa ja joka maatalousministeriön päätöksellä itse raivaa tilalleen uutta peltoa, valtionavustusta uuden pellon raivaamiseen siten kuin 1) ponnien a) ja b)-kohdissa on määrätty, kuitenkin siten muutettuna, että lisäpalkkio maksetaan tulo- ja menoarvioon työttömyyden lieventämiseen osoitetuista määrärahoista”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Aittoniemen ehdotukseksi. Ed. Kesti ed. Hautalan kannattamana on ehdottanut, että 2) ponnien viimeisessä lauseessa oleva korko 5 % muutettaisiin 4 %:ksi ja samoin 4 % muutettaisiin 2 %:ksi. Kutsun tätä ehdotusta ed. Kestin ehdotukseksi. Ed. Pitkänen ed. Oulasmaan kannattamana on ehdottanut samat prosenttimäärät muutettavaksi 3 1/2 %:ksi ja 1 1/2 %:ksi. Kutsun tätä ehdotusta ed. Pitkäsen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Äänestyksessä ehdotan meneteltäväksi sillä tavalla, että ensin äänestetään 1) ponnien kohdalla ed. Aittoniemen ehdotuksesta maatalousvaliokunnan ehdotusta vastaan, senjälkeen 2) ponnien kohdalla ed. Eskolan erillisestä ehdotuksesta maatalousvaliokunnan mietintöä vastaan ja sitten äänestetään ed. Kestin ja ed. Pitkäsen ehdotuksista vastakkain ja niistä voittanut asetetaan vastaehdotukseksi maatalousvaliokunnan ehdotukselle.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) ponsi.

Äänestys ed. Aittoniemen ehdotuksesta.

Joka hyväksyy maatalousvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Aittoniemen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 129 jaa- ja 53 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 14.

Eduskunta on siis 1) ponteen nähdessä hyväksynyt maatalousvaliokunnan ehdotuksen.

2) ponsi.

Äänestys ed. Eskolan ehdotuksesta.

Joka hyväksyy maatalousvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Eskolan ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Kehoitin niitä edustajia, jotka äänestävät „ei”, nousemaan seisalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Vähemmistö.

Eduskunta on siis hyväksynyt maatalousvaliokunnan ehdotuksen.

Äänestys ed. Kestin ehdotuksen ja ed. Pitkäsen ehdotuksen välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Kestin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Pitkäsen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Kehoitin niitä edustajia, jotka äänestävät „ei”, nousemaan seisalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Vähemmistö.

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Kestin ehdotuksen.

Äänestys maatalousvaliokunnan ehdotuksen ja ed. Kestin ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy maatalousvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kestin ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Kehoitin niitä edustajia, jotka äänestävät „ei”, nousemaan seisalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Vähemmistö.

Koneäänestystä pyydetään.

Kun se on toimitettu, toteaa

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 126 jaa- ja 53 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 15.

Eduskunta on siis hyväksynyt 2) pönten maatalousvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi tuulaakimaksun laskemisen perusteesta vuosina 1934 ja 1935.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 52, jota on valmistelevalisti käsitelty laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 8 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 24, esitellään kolmannen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, sen jälkeen tehdään päätös toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen hyväksymisestä taikka hylkäämisestä.

Eduskunta hyväksyy lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi Osakeyhtiö Maakiinteistöpankin oikeudesta ostaa tai lunastaa pakko- huutokaupalla myytäviä kiinteistöjä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 22 a ja otetaan jatkettuun toiseen käsittelyyn siinä sekä saman valiokunnan mietinnössä n:o 22 ja maatalousvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevalisti käsitelty hallituksen esitys n:o 21, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 22 a, josta nähdään, että suuri valiokunta asian

uudelleen käsiteltyään on yhtynyt eduskunnan asiasta tekemiin päätöksiin. Valtio-päiväjärjestyksen 66 §:n 3 momentin mukaisesti julistetaan lakiehdotuksen toinen käsittely näin ollen päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi Jyväskylän kasvatustopilliseä korkeakoulusta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 23 ja otetaan toiseen käsitte-lyyn siinä sekä sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 25, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 23. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta. Sen jälkeen käyään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Kalliokoski: Herra puhemies! — Esillä olevan hallituksen esityksen käsittely on edistynyt suhteellisen suuren yksimielisyyden merkeissä. Sivistysvaliokunnan asiasta antamassa mietinnössä ei ole ollenkaan vastalauseita eikä suuressa valiokunnassakaan ole asiasta esiintynyt sanottavampaa erimielisyyttä, vaikkakin siellä on esitetty epäilyksiä esillä olevan suunnitelman toteuttamisen suhteen. Kun omasta puolestani kuulun niihin, joilla on epäilyksiä esillä olevan suunnitelman suhteen, pyydän muutamalla sanalla kosketella niitä asioita, jotka mielestäni antavat aihetta epäilykseen, jotta ennen asian lopullista ratkaisua voitaisiin näitäkin asian puolia harkita.

Jyväskylän seminaarin muuttamista kasvatustopilliseksi korkeakouluksi on perusteltu kolmella merkitsevällä syyllä. Ensimmäinen näistä on se, että tällaisen toimenpiteen kautta järjestäisi erityinen korkeakoulu, jossa voitaisiin omistaa enemmän kuin Helsingin yliopistossa huomiota kasvatustopillisten ja sielutieteellisten tutkimusten suorittamiselle ja näistä erityisesti lapsisielutiedettä koskeville tutkimuksille. Toinen peruste on kansakoulunopettajavalmistuksen suuntaaminen ylioppilastutkin-

toon perustuvaksi ja kolmas peruste on vakinaisen jatko-opiskelutilaisuuden järjestäminen maan opettajakunnalle lähinnä kansakoulunopettajille, mutta myös muulle opettajakunnalle.

Tahdon omalta kannaltani katsella kutakin näistä perusteista. Mitä ensinnä tulee kysymykseen näiden tutkimusten suorittamisesta, joista ensimmäiseksi mainitsin, niin myönnän kernaasti, että tässä ollaan tekemisissä sellaisen asian kanssa, jossa minun kompetenssini varsin heikosti ulottuu kysymyksen arvosteleamiseen ja että nimenomaan juuri tämän puolen arvosteleminen asiassa on minulle henkilökohtaisesti kaikkein vaikein. Kun kuitenkin lienee luvalista maallikonkin esittää tällaisesta asiasta käsityksensä, tahtoisin sanoa ensinnäkin, että mielestäni tällainen korkeakoulu on kyllä sopiva paikka puheenaolevanlaatuisten tutkimusten suorittamiselle. Kun laitoksen varsinainen tehtävä on lasten opettajain valmistamistoiminta, liittyy tietysti lapsisielutieteen ja yleensä kasvatusopillisten tutkimusten suorittaminen niin läheisesti laitoksen ohjelmaan, jotta se ilman tällaisten tutkimusten suorittamista tuskin voisikaan tuota, käytännöllisesti katsoen sen varsinaista päätehtävää, opettajain valmistusta suorittaa. Mutta tätäkin puolta asiassa panee mielestäni epäilemään kysymys siitä, onko tällä laitoksella mahdollisuuksia saada palvelukseensa tämän tutkimuksen suorittamista varten parhaat maassa olevat voimat. Mielestäni tuntuu hyvinkin epäilyksenalaiselta, etteikö Jyväskylän kasvatusopillinen korkeakoulu siitä huolimatta, että se tulee perustetuksi, joudu tässä suhteessa tyytymään vähemmän päteviin voimiin kuin Helsingin yliopisto ja etteikö sittenkin ole niin, että tärkeimpien tutkimusten suorittaminen tälläkin alalla vastaisuudessakin jää Helsingin yliopiston suoritettavaksi. Tämä nyt on, kuten sanottu, vain asiaatuntemattoman maallikon käsitys, jolle voidaan antaa se arvo, mikä sille tahdotaan antaa.

Mitä sitten tulee tähän kysymykseen opettajain valmistuksesta ylioppilastutkinnon kautta, niin tätä suunnitelmaa vastaan on jo asian tähänastisen käsittelyn vaiheissa ainakin yksityisesti ja osaksi julkisuudessakin esitetty hyvin paljon epäilyksiä. M. m. on esitetty sellainen epäily, että, kun opettajain valmistus täten tulisi

suuntautumaan ylioppilastutkintoon perustuvaksi, voisi käydä niin, että täten avattaisiin mahdollisuus sellaiselle kehitykselle, joka verrattain läheisessä tulevaisuudessa kokonaan syrjäyttäisi seminaaritien kansakouluopettajain valmistuksessa (Ed. Pitkänen: Sehän se on tarkoituskini!). Toiseksi on esitetty sellainen epäily, että se aines, joka tällä tavoin valmistuisi kansakoulunopettajatehtävään, ei olisi yhtä sopivaa tähän tehtävään kuin on se aines, joka pyrkii seminaareihin. Mitä tähän viimeksimainittuun kysymykseen tulee, niin siinä suhteessa olen sitä mieltä, että yleensä se opettaja-aines, joka pyrkii seminaareihin, maassa on laadultaan maan parasta. Nämä nuorukaiset ja neitokset ovat yleensä jo suhteellisen lähellä varsinaista täysi-ikäisyyttä ja heidän suhteensa voidaan siis puhua henkisestä heräämisestä ja jonkinlaisesta käsityksestä elämänsuhtumuksen tuntemisen suhteen. Sen sijaan tätä perustetta ei ole olemassa niihin oppilaihin nähden, jotka ylioppilastutkinnon kautta valmistuvat opettajatehtävään, koska heillä heidän oppikouluun mennessänsä ei ole voinut olla vielä sellaista henkistä heräämistä, joka olisi viitannut elämänsuhtumuksen etsimiseen. En kuitenkaan pidä tässä suhteessa esittämäni epäilystä kovin painavana. Erityisesti nykyisissä oloissa, jolloinka meillä on niin äärettömän runsaasti ylioppilaita, ja jolloinka tällä kasvatusopillisella korkeakoululla on tilaisuus harjoittaa huolellista valintaa ylioppilaiden keskuudessa, poistuu hyvin suuressa määrässä pelko siitä, että täten tulisi huonoa ainesta tähän korkeakouluun siellä opettajiksi valmistautumaan. Mutta tämä peruste pitää paikkansa vain niin kauan kuin meillä on sellainen ylioppilastulva, joka meillä nykyisin on. Niin pian kuin ylioppilaiden liikatuotanto on vähentynyt, niin pian on tämän kasvatusopillisen korkeakoulun mahdollisuudet valita oppilaitansa tullut rajoitetuiksi, tai postuneet kokonaisuudessaan. Se menettää sen edun, joka sillä nyt on yliopistoon verrattuna siinä, että se voi harjoittaa valintaa oppilaihinsa nähden, jota valintaa yliopisto puolestaan ei voi harjoittaa.

Mitä sitten tulee tässä laitoksessa tapahtuvaan opettajain valmistukseen, en omasta puolestani, edellyttämällä, että aines, jota tähän laitokseen tulee, todellakin on sopi-

vaa, siinä suhteessa tahtoisii esittää suuria epäilyksiä. Minä luulen, että kahdessa vuodessa voidaan ylioppilaasta, lahjakkaasta ja etevästä ylioppilaasta valmistaa sellainen opettaja, joka teoreettisen pätevyytensä puolesta hyvin on rinnastettava viidessä vuodessa seminaarissa valmistettuun opettajaan. Tältä kannalta katsoen en siis nykyoloissa pitäisi vaarallisenä, nimenomaan kansakoululaitoksemme tulevan kehityksen kannalta, tämän opettajavalmistuksen suuntaamista tälle korkeakoululinjalle. Mutta asiassa on kuitenkin eräs hyvin suuressa määrässä arveluttava puoli, kun ajattelee vastaista kehitystä. Meillehän on ilmoitettu, suunnitelman olevan, että tässä laitoksessa toistaiseksi valmistetaan vain 60 opettajaa vuodessa, siis se sama määrä, mikä opettajia nykyisin valmistuu Jyväskylän seminaarissa. Eduskunnan tiedossa kuitenkin on — tällainen tiedoitushan sisältyy hallituksen esitykseen — että ilman kustannusten sanottavaa lisäämistä voidaan tämän laitoksen opettajatuotanto lisätä kaksinkertaiseksi. Ja olkoon eduskunnan käsitys mikä tahansa tämän valmistuksen lisäämistoimenpiteen tarkoitukseenmukaisuudesta nykyhetkellä, on mielestäni selvää, että muutaman vuoden kuluu-
 - tua olot pakosta tulevat kehittymään siihen, jotta tätä valmistusta lisätään tämän laitoksen valmistuskykyä vastaavaksi, koska silloin kun tälle tielle kerran on lähdetty, on vaikea järkisyillä vastustaa sellaista uudistusta tämän laitoksen toiminnassa, jotta se työskentelisi täydellä teholla. Jos tähän mennään kuten käsittääkseni on syytä pelätä mentävän, silloin mielestäni on melkoisessa määrässä vaarannettu seminaarin kautta tapahtuvan opettajainvalmistuksen mahdollisuuksia. Jos meillä laajennetaan tämän korkeakoulun opettajain valmistuskyky kaksinkertaiseksi siitä, miksi se alusta on suunniteltu, silloin meillä hyvin suuresti rajoitetaan niiden nuorukaisten mahdollisuuksia tulla kansakoulunopettajiksi, jotka tahtoisivat siksi tulla seminaarin kautta ja se mielestäni ei ole tätä nuorisoa kohtaan oikein ja tuskin se on edes kansakoululaitoksen ja kansansivistyksen kannalta eduksi. Minä jo äsken mainitsin siitä, että käsitykseni mukaan tämä suhteellisen kypsässä iässä henkisesti heräävä nuoriso, joka silloin ryhtyy elämäkutsu-
 - mustaan etsimään, on sitä parasta opettaja-

ainesta, mitä yleensä saattaa ajatella olevan saatavissa ja että myös tämän opettaja-aineoksen valmistus seminaarissa tapahtuu niin kunnollisesti, että siitä aineksesta tulee erinomaista työväkeä maan kansakoululaitoksen työvainiolle. Minun mielestäni tähän asti saavutettu kokemus viittaa siihen, että maamme seminaarit ovat onnistuneet erinomaisella tavalla hoitamaan tehtävänsä kansakouluopettajakunnan valmistamisessa. Sen sijaan meillä ei ole läheskään samaa kokemusta ylioppilastutkintoon perustuvasta opettajavalmistuksesta, vaikkakin siitäkin kokemuksta on. Tällä en tarkoita sitä, että olisi epäonnistuttu ylioppilasopettajiin nähden, mutta tarkoitan sitä, että kokemus ylioppilastutkinnon kautta tapahtuvasta opettajavalmistuksesta on aivan liian lyhytaikainen, jotta sitä voitaisiin verrata siihen kokemukseen, joka on saavutettu seminaarin kautta tapahtuvasta opettajainvalmistuksesta. Mielestäni siis se seikka, että tämän esityksen kautta lähitulevaisuudessa joudutaan rajoittamaan seminaarin kautta tapahtuvaa opettajainvalmistusta yli sen, mitä nykyhetkellä suunnitellaan, on tämän esityksen arveluttavin puoli. Se ei ole oikein sitä nuorisoa kohtaan, jolla ei ole tilaisuutta mennä oppikouluun ja joka kypsyneemmällä iällä herää elämäkutsumuksensa valintaan, ja kun se ei ole oikein, se tuskin on hyödyksi maan kansakoululaitokselle ja maan sivistystyölle.

Tulen sitten kysymykseen näistä jatkoopinnoista. Tämä puoli Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulun työstä on se puoli joka minua asiassa kaikkein enimmäin miellyttää. Pysyvän tilaisuuden varaaminen maan opettajakunnalle jatko-opintojen suorittamiseksi on mielestäni kansansivistyksen kannalta erittäin tarkoituksenmukainen toimenpide ja sellainen nähtävästi tulee muodostumaan sivistyselämäämme hedelmöittäväksi. Jotta näin tulee tapahtumaan, sen käsityksen perustan siihen kokemukseen, mikä maassamme on saavutettu niistä tilapäisesti järjestetyistä jatko-opintojen suorittamistilaisuuksista, joita tähän asti maassa on järjestetty. Opettajakuntamme on yleensä näitä jatko-opintoja kohtaan osoittanut aivan ilahduttavaa harrastusta. Kun on syytä otaksua, että ne ovat tehtävänsä parhaiten antautuneet opettajat, jotka eniten harrastavat näitä jatko-opintoja, ja kun jatko-opinnot järjestetään py-

syviksi ja sitäpaitsi herra opetusministerin suuren valiokunnan jaostossa antaman ilmoituksen mukaan niin laajoiksi, että niihin voi samanaikaisesti osallistua hyvin suuri määrä opettajia, tulee tällä toiminnalla epäilemättä olemaan hyvin suuri merkitys maan kansakouluopettajakunnan pätevyyden kohottamisessa ja siten se tulee käsitykseni mukaan hyödyllisesti vaikuttamaan kansakoululaitoksen työn kehittämiseksi. On kuitenkin mielestäni hyvin kysymyksenalaista, onko yksistään tämän tarkoituksen vuoksi Jyväskylän seminaari muutettava kasvatusopilliseksi korkeakouluksi. Mielestäni nimittäin nämä muut perusteet, joita asiassa on esitetty, eivät selailta muutosta vaadi. Tilaisuus jatko-opintojen järjestämiseen vastaisuudessa olisi käsittääkseni mielestäni järjestettävissä ja olisi järjestettävä riippumatta siitä, tuleeko Jyväskylän seminaari muutetuksi kasvatusopilliseksi korkeakouluksi vai ei.

Olenkin siinä käsityksessä, että näitä syitä, joita olen edellä käsitellyt, suurempi syy suunnitelman syntymiseksi Jyväskylän seminaarin muuttamiseksi kasvatusopilliseksi korkeakouluksi on halu johonkin sijoittaa ylioppilaitten liikatuotanto. Mehän tiedämme, että meidän maassamme nykyhetkellä on ylioppilastuotanto niin suuri, että sen sijoittaminen niin, että se saisi tilaisuuden palvella yhteiskuntaa ja että se pääsisi tilaisuuteen ansaita leipänsä, on aivan äärettömän vaikea. Kun Jyväskylän kasvatusopillinen korkeakoulu perustetaan, voidaan tätä ylioppilaiden liikatuotantoa jossain määrin nykyistä enemmän sijoittaa varsinkin siinä tapauksessa, että tämä kasvatusopillinen korkeakoulu myöhemmin ryhtyy työskentelemään täydellä tehollansa. Tämä syy on kuitenkin mielestäni aivan liian heikko peruste tällaiseen toimenpiteeseen ryhtymiseksi. Ja ennenkuin joihinkin perustelemattomiin tai heikosti perusteltuihin toimenpiteisiin ylioppilaiden liikatuotannon sijoittamiseksi ryhdytään, olisi mielestäni ryhdyttävä tarkastamaan, onko meidän ylioppilastuotantomme todellakin sopivassa suhteessa toisaalta meidän kansamme taloudellisen kantokyvyn kanssa ja toisaalta meidän sivistyksellisen elämämme nykyisten tarpeiden kanssa. Tämän tarkastelun suorittaminen varmasti tuleekin johtamaan kielteiseen tulokseen. Tämä tarkastelu osoittaa mielestäni aivan selvästi, että

ylioppilastuotanto meillä tällä hetkellä on suurempi kuin maan taloudellinen kantokyky edellyttäisi ja on suurempi kuin meidän sivistyselämäme nykyiset mahdollisuudet takaavat sijoittamismahdollisuuksia. Sen vuoksi olisi mielestäni tässä esiintyvän epäkohdan korjaamiseksi ryhdyttävä toisenlaisiin toimenpiteisiin kuin mihinkä hallitus nyt on ehdottanut ryhdyttäväksi, ei uusien tilaisuuksien etsimiseen ylioppilaiden liikatuotannon sijoittamiseksi, mutta tehokkaisiin toimenpiteisiin tämän liikatuotannon rajoittamiseksi.

Meillä on aivan varmaan oppikoulupoliitikkaa osaksi aikaisemminkin, mutta varsinkin itsenäisyytemme aikana hoidettu, kuinka sanoisin, vähän liian avokätisesti. On esteettömästi sallittu syntyä oppikouluja enemmän kuin maan taloudellinen kantokyky olisi edellyttänyt. Kun mielestäni tämä virhe nyt on selvästi havaittavissa, olisi siis ryhdyttävä radikaalisiin toimenpiteisiin oppikoululaitokseemme supistamiseksi. Tämä tietysti tapahtuu siten, että muutetaan yksityisten oppikoulujen valtioavusta voimassaolevaa lakia niin, että heikommat ja vähiten elinvoimaiset oppikoulut tulevat lakkaamaan, ja toiseksi niin, että valtion oppikouluista lakkautetaan ne, jotka ovat vähiten elinvoimaisia. Kun meillä maassa vallitsee varsin räikeä epäsuhte suomenkielisen ja ruotsinkielisen oppikouluopetuksen kesken, olisi tässä supistustoiminnassa luonnollisesti silmälläpidettävä pyrkimystä paremman suhteellisuuden aikaansaamiseksi tällä alalla kuin mihin tähän asti on päästy. Tällä tavoin, jos meneltäisiin, ei olisi pakko ryhtyä etsimään uusia tilaisuuksia ylioppilaiden liikatuotannon sijoittamiseksi.

Tulen sitten lopuksi kysymykseen tämän uuden kasvatusopillisen korkeakoulun suhteesta maassa vallitsevaan opettajien liikatuotantoon. Minulla ei luonnollisesti ole tarkkoja tietoja siitä, missä määrin työttömyyttä kansakoulunopettajakunnan keskuudessa nykyisin esiintyy. Julkisuudessa esitetyt tiedot tästä asiasta nimittäin ovat varsin ristiriitaiset. Toisten tietojen mukaan maassa on melkoinen armeija työttömyyteen tuomittuja kansakoulunopettajia, toisten mukaan tällä alalla vallitsee suunnilleen normaalin olotila. Että työttömiä opettajia maassa on jonkin verran olemassa, sitä ei kuitenkaan kukaan ole kiel-

tänyt. Toisaalta on kuitenkin huomautettu, että kansakoululaitokselle on eduksi, että opettajia on niin runsaasti, että jonkinlainen reservi aina on olemassa. Tällainen tilanne nimittäin takaa sen, että kansakoululaitoksen ei tarvitse ottaa palvelukseensa tehtävään sopimattomia opettajia. Varmaan onkin niin, että kansakoululaitoksen työn kannalta on hyödyksi, että opettajia valmistuu niin runsaasti, että jonkinlaista valinnan varaa aina on. Mutta toisaalta on luonnollista, että silloin, jos muodostuu työttömien opettajien armeija, ollaan tekemisissä epäkohdan kanssa. Nyt on sanottu, että tällä laitoksella ei tule olemaan mitään tekemistä opettajain liikatuotannon kanssa, koska se valmistaa opettajia vain saman määrän, minkä Jyväskylän seminaarikin nykyisin valmistaa. Mielestäni ei kuitenkaan asia ole ihan näin selvä.

Minä olen edellä jo huomauttanut siitä, että muutaman vuoden kuluttua tuskin voidaan välttyä siitä, että tämä laitos tuottaa suunnitellun 60 sijasta 120 opettajaa vuodessa. Ellei silloin samanaikaisesti supisteta seminaariteitse tapahtuvaa opettajain valmistusta, on tämän laitoksen perustaminen huomattavasti lisännyt opettajien liikatuotantoa. Asia tietysti voitaisiin korjata myös siten, että nykyinen keskikoulukurssiin pohjautuva kansakoulunopettajain valmistus lakkautettaisiin ja että tämän toimenpiteen kautta jollakin tavalla turvataisiin seminaariteitse tapahtuvan opettajain valmistuksen säilymistä. Siinä on epäilemättä asia, jota tämän laitoksen perustetuksi tultua — se todennäköisesti nimittäin tulee perustetuksi — on mielestäni vakavasti harkittava. Mutta ellei mihinkään erikoisiin toimenpiteisiin ryhdytä, tulee siis tämä laitos jo äskennämainitsemastani syystä lisäämään opettajain liikatuotantoa, ja vaikka lähdetäisiin siitäkin, että laitos ainakin lähimmässä tulevaisuudessa rajoittaa toimintansa tähän 60 opettajaan vuodessa, edistää se välittömästi ainakin kahtena toimintakautensa ensimmäisenä vuotena opettajain liikavalmistusta maassa. On huomattava nimittäin, että Jyväskylän kasvatusopillisesta korkeakoulusta valmistuvat ensimmäiset opettajat keväällä 1936. Asteittain lakkaava Jyväskylän seminaari valmistaa tänä vuonna vielä miesosastoltaan tämän osaston tuotantoa vastaavan täyden määrän opettajia ja sitäpaitsi vielä seu-

raavanakin vuonna, nimittäin 1937, toimii myös Jyväskylän seminaarin miesosasto viimeistä vuotta, ja se tuottaa silloin sen määrän opettajia niinkään, minkä tämän seminaarin miesosasto vuosittain on säännöllisestikin tuottanut. Siis osittain kaksinkertainen tulee opettajain valmistus olemaan tämän laitoksen perustamisen jälkeen ainakin kahtena vuonna, siitä ei kai kerta kaikkiaan päästä mihinkään (Eduskunnasta: Miesopettajien!). — — Niin, miesopettajiin nähden nimittäin. Minä olen sanonutkin, että osittain kaksinkertainen. Tämä seikka siis jo välittömästi edistää opettajien liikatuotantoa maassa ja lisää jo nykyisin ilmenevää työttömyyttä opettajakunnan keskuudessa.

Mielestäni siis, jos katsottaisiinkin muiden syiden vaativan tämän Jyväskylän seminaarin muuttamista kasvatusopilliseksi korkeakouluksi, pitäisi, opettajain liikatuotannon välttämiseksi, tämän ratkaisun ainakin siirtyä yhtä tai mieluummin kahta vuotta tuonnemmaksi. Missään tapauksessa kasvatusopillinen korkeakoulu ei mielestäni saisi alkaa toimintaansa ennen kuin kahden vuoden kuluttua tulevasta syksystä, muuten se välttämättömästi tulee, kuten olen osoittanut, edistämään opettajain liikatuotantoa maassa ja lisäämään työttömien opettajien lukumäärää.

Kuten eduskunnan jäsenet ovat huomanneet, olen yrittänyt, ainakin omasta mielestäni, olla oikeudenmukainen tässä arvostelussani. En mielestäni ole suhtautunut esitykseen ennakkoluuloisesti, mutta olen tahtonut esittää niitä epäilykseen aihetta antavia puolia asiassa, joita olen asian käsittelyn yhteydessä tullut huomaamaan, ja minun mielestäni eduskunnalla, ennen asian lopullista ratkaisua, on syytä näitäkin puolia asiassa vakavasti harkita.

Ed. Wainio: Herra puhemies! Minä katson eräänlaisella oikeudella ja eräänlaisella velvollisuudella esiintyväni tässä kysymyksessä siitä syystä, että olen ollut tämän asian suuri epäilijä. Mutta mitä enempi olen tätä kysymystä ajatellut ja mitä enempi olen tähän kysymykseen tutustunut, sen enempi olen ruvennut tätä asiaa kannattamaan. Minä kyllä myönnän yhä vielä, että tätä Jyväskylän korkeakoulukysymystä vastaan voidaan esittää eräitä arveluja, arveluja kuitenkin, jotka

eivät minun mielestäni ole erikoisemmin sitovia. Herra opetusministeri on mielestäni edellisessä istunnossa ja eräässä jaoston istunnossa aikalailla sitovasti ja vakuuttavasti kumonnut sarjan näitä arveluita. Täällä jo mainittiin tuo arvelu, että jos Jyväskylän korkeakoulu perustetaan, niin maalaisnuoriso saattaa joutua syrjäytettyyn asemaan. Nyt on juttu kuitenkin se, että se joukko, joka korkeakoulusta tulee, on prosenteissa laskettuna suhteellisen pieni siihen joukkoon nähden, joka seminaareista valmistuu. Ja mitä tuohon etuoikeutettuun asemaan muuten tulee, niin siinä koetaan päästä, niin on ainakin herra opetusministeri vakuuttanut, tasapuolisuuteen, joten korkeakoulun käynyt ei ole sen kummempi opettaja kuin seminaaristakaan päässyt opettaja. Kysymys on erästä toisesta seikasta, nimittäin siitä, minkälainen käytännöllinen opettajakyky toisella ja toisella on. Ja se on sellainen reaalinen asia, joka näytetään käytännössä. Siis tämän nojalla katsotaan opettajapätevyys ja tämän nojalla sitten päästään etuoikeutettuun asemaan tai ollaan pääsemättä.

Tässä mainittiin ja mainittiin kai jo edellisessä istunnossakin liikatuotantokysymys. Herra opetusministeri eräässä tilaisuudessa mielestäni jälleen erittäin sitovasti todisti, että tuo liikatuotantokysymys ei ole niin vaarallinen kuin miltä se näyttää. Herra opetusministeri edellisessä istunnossa kosketteli samaa asiaa, mielestäni hän ei kuitenkaan esittänyt kaikkia niitä tosiasioita kuin jaostossa, jonka vuoksi minä kunnioittaen pyytäisin, että herra opetusministeri esittäisi ne samat perusteet täällä täysistunnossa. Näin siitä syystä, että mahdollinen epäilykseni yhä vielä hälventyisi.

Minä arvaan, vaikka ei sitä kysymystä ole erikseen kosketeltu, että epäilyksiä syntyy myös asian rahalliseen puoleen nähden. Edellinen arvoisa puhuja jo viittasi siihen, että jos Jyväskylän korkeakoulu perustetaan, se saattaa viedä siihen, että keskikoulun pohjalle rakentuva opettajavalmistus lopetetaan. Siitä ei luullakseni yleensä ole sanottavaa muuta kuin hyvää, koska ainakin minun käsitykseni mukaan tämä aines on yleensä kenties heikointa. Ja minä muistelen, että herra opetusministeri oli tässä kysymyksessä samaa mieltä. Jos siis nuo kustannukset tulevat korkeammiksi kuin miltä ne tällä hetkellä näyttävät, niin minun mielestäni tässä toisaalta voidaan tehdä

säästöjä juuri näiden seminaarien lakkautamisen kautta; sitä paitsi on otettava huomioon, että tässä voidaan kenties säästää yliopistossa ja muualla tapahtuvia menoja.

Sitten mitä tulee tuohon kasvatustieteelliseen kysymykseen sellaisenaan, niin on sanottu, että voidaanhan tulla suorittamaan kasvatustietutkimus Helsingissä, jossa sitä varten on kaksi professoria ja vielä dosentteja. Nyt on kuitenkin juttu se, että todistettavasti, vaikka en minä lähde siitä sen pidemmälle puhumaan, näillä kahdella professorilla on aivan rajattomasti työtä. Ja sitten on aivan toinen asia, jos tullaan tänne Helsinkiin lukemaan joku määrä, joku pakka kirjoja, sitten suoritetaan tuo tentti ja niin saadaan kasvatustieteessä jokin arvosana. Ja täysin toinen asia on taas se, harrastetaanko kasvatustieteitä erikoisessa instituutissa, joka sitä varten on perustettu. Minä uskaltaisin väittää, että jälkimmäisessä tapauksessa tieteiden harjoittamisen hedelmöittävä vaikutus on aivan ratkaisevasti ylivoimainen. Arvoisa edellinen puhuja sanoi jotakin siihen suuntaan, että hän epäilee niiden henkilöiden pätevyyttä, joita kenties tullaan nimittämään tähän Jyväskylään perustettavaan korkeakouluun. Ei sen tarvitse välttämättä olla, minun nähdäkseni, ollenkaan näin, ja toisaalta me emme voi kai lähteä siitä, että ensin kasvatetaan joku määrätty tiedemiespolvi ja sitten kun sellainen on, niin perustetaan tuo instituutti, Jyväskylän korkeakoulu. Se vie vallan liian pitkälle. — Kun minä olen vakuutettu siitä, että herra opetusministeri nousee puhumaan näitä arveluita vastaan, niin en tätä puolta laajemmin koskettele. Minä vain totean, että minun mielestäni nuo arvelut ovat toisaalta pieniä, toisaalta ne voidaan suhteellisen helposti kumota.

Mutta sitten tällä Jyväskylän korkeakoululla on aivan kiistattomat ansiot. Kansakoulunopettajasääty, jota minä, sivumennen sanoen, erittäin suuresti kunnioitan, on minusta sellainen sääty, joka harrastaa omaa alaansa enemmän ja yleensä harrastaa enemmän kuin luultavasti mikään muu sääty maassa. Ja nyt Jyväskylän korkeakoulu, jos sellainen perustetaan, panee koko tämän säädyn liikkeelle ja se on sellainen asia, jota minä erikoisesti pyytäisin alleviivata, sillä siinä muodossa tämä kysymys muodostuu suunnattoman laajaksi ja suuria hedelmiä kantavaksi kulttuurikysymyk-

seksi. Kun kansakoulunopettajat kerran itse pyrkivät kehittämään itseään, niin meidän mielestäni on annettava heille siihen tilaisuus. Tämä on pääasia, sellainen pääasia, josta minä toivoisin, että arvoisa eduskunta olisi täysin yksimielinen. Jyväskylän yliopistoyhdistyksen valtuuskunnan asettama valiokunta on julkaissut pikkulehtisen, jossa huomautetaan, mitenkä erikoisen paljon kesäloman aikana opettajat harjoittavat opintoja. Ja Jyväskylän kesäyliopisto — siitä minä nimittäin nyt välillä puhuin — on jo 19 lukukautta toiminut ja sen opiskelijain enemmistönä ovat olleet kansakoulunopettajat, ja viime vuosina semminkin on siellä ollut suunnattomat määrät näitä tieteen harrastajia. Muun muassa mainittu valiokunta ilmoittaa, että viime kesänä kirjoittautui kesäyliopistoon kaikkiaan 540 opintojen harjoittajaa, josta määrästä kansakoulunopettajia oli 290, ylioppilaita ja muita kansalaisia 143. Kasvatustopin virallisia tutkimuksia suoritettiin viime kesän aikana kesäyliopistossa yli puolentoista sataa. Tämä mainittu valiokunta vielä toteaa, että kansakoulun merkityksen kasvaessa on sen opettajistonkin seminaarissa tapahtuvaa valmistusta vaa-dittu parannettavaksi pidentämällä seminaarien työaika joka tapauksessakin, mutta varsinkin, niin kauan kuin tämä ehkä voidaan toteuttaa, on vastavalmistuneiden opettajain välittömästi jatkuvaa itsensä kehittämistä erikoisesti ruvettava tehostamaan. Korkeakoululle avautuisi uusi jatko-opintojen edistämisen mahdollisuus, kun se ryhtyisi antamaan opetusta edelleen kehittymään pyrkiville hiljattain valmistuneille kansakoulunopettajille. Ja huomattava on, että korkeakoulu on suunnitellut lukukauden kesää varten, jolloinka siis kansakoulunopettajilla on tilaisuus suurin joukoin mennä Jyväskylään opiskelemaan, koska heidän kesäaikanaan ei tarvitse palkata sijaista. Kun tällainen koko opettajasäädyn kohottaminen on kyseessä, niin on samalla muistettava, että hedelmät tästä tulevat pääasiassa maaseudun hyväksi. Ja minä olen sitä mieltä, että kansakoulunopettaja, nimittäin kansakoulunopettaja kaikkein parhaimmassa mielessä, ei ainoastaan opettajana, vaan sivistyshenkilönä paikkakunnalla, on aivan ensiluokkaisen tärkeä tekijä.

Jyväskylän korkeakoulun puolesta minä vielä tahtoisin lausua sen hyvän puolen,

että se lopettaa sen suunnattoman kirjavuuden, joka tähän asti on ollut kansakoulunopettajain valmistuksessa. Ylioppilaille annetaan tilaisuus siis nyt taasen valmistautua kansakoulunopettajiksi. Ed. Kallio-koski epäili, että kenties meillä muutaman ajan kuluttua ei olekaan kyllin tarjokkaita Jyväskylään, jos nimittäin ylioppilastulva vähenisi. Minä omasta puolestani sen pienen kokemuksen nojalla, mikä minulla on koulumiehenä, uskaltaisin väittää, että meillä valitettavasti ei ole odotettavissa ylioppilastulvan vähenemistä, koska valtion koulut kaikki produseeraavat suunnattomat määrät ylioppilaita, joten tarjokkaita kyläkin on, ja niin muodoin heidän tasonsa tulee olemaan jatkuvasti erinomaisen korkeaa. Voidaan siis harrastaa karsintaa.

Meidän täytyy sitäpaitsi lähteä siitä, että kansakoululaitosta on aivan voimaperäisesti kehitettävä. Jos nimittäin me joudumme sille linjalle, että kansakoulu yleensä joutuu oppikoulun pohjakouluksi, täytyy kai meidän silloin ensin laskea perusta ennen kuin lähdemme rakentamaan.

Kun tässä puhutaan, että yhtä tiedettä, pedagogiikkaa varten erikoisesti valmistaisiin oma erikoinen korkeakoulunsa, niin tuo saattaa ehkä herättää epäilyksiä. Minun mielestäni pedagogiikka tieteenäkin on nykyään erittäin ajankohtainen. Kun minä puhun pedagogiikasta, kasvatustopista, niin minä en silloin sillä tarkoita sellaista teoreettista tiedettä, jolla ei ole realista kosketusta elävään elämään, vaan minä tarkoitan sillä tiedettä, joka todella avustaa meitä kasvattamaan uutta, toivottavasti parempaa, ihmispolvea nuorisostamme. Koulun työ on mielestäni tullut paljon vaativammaksi kuin mitä se on ollut. Mainitsen vain yhden esimerkin. Mehän tiedämme kaikki, mitenkä koti on hajaantunut, äidit ovat joutuneet ansiotyöhön ja tuo ansiotyö saattaa olla sellaista, että se vie äitien ajan joskus aivan kokonaan. Silloin se kasvatustop, joka kodeissa näin joudutaan laiminlyömään, siirtyy koulun tehtäväksi. Eikä suinkaan ole yhdentekevää, ovatko opettajat silloin myöskin pedagogisesti tähän mahdollisimman paljon valmistuneet. On muistettava, että se nuoriso, joka joutuu kansakoulunopettajain käsiin, on kaikkein herkimmissä iässä.

Ei minun mielestäni siis ole tällä keralla suinkaan kysymys siitä, että ylioppilaita voitaisiin sijoittaa jonnekin ja sen

vuoksi olisi tällainen korkeakoulu perustettava. Minä näen, että tässä on suunnattoman suuri sivistyskysymys, jonka vaikutukset tuntuvat kautta laajojen kansankerosten. Minä valitan, että ed. Kalliokoski on näinkin epäilevälle linjalle joutunut, mutta toisaalta olen siitä iloinen, että hän ei, jos hänet oikein ymmärsin, kovin paljon kuitenkaan tätä perustettavaa korkeakoulua epäillyt. Ja sen vähäisen tuttavuuden nojalla, mikä minulla on, minulla on sellainen käsitys, että ed. Kalliokoski on aivan liian suuri sivistysystävä voidakseen, sanoikaamme, esimerkiksi äänestyksessä asettua tätä kysymystä vastustamaan. Ehkä minä erehdyn (Ed. Kalliokoski: Kovin kohteliasta!). No, totta kai tämän verran kohteliasta (Ed. Kalliokoski: Kiitos paljon!). Mitä ed. Kalliokosken oikeudenmukaisuuteen tulee, niin minä ainakaan omasta puolestani en aseta sitä millään lailla kysymysenalaiseksi. Eikä tämäkään ole kohteliaisuutta.

Minä pyytäisin lopuksi, herra puhemies, erikoisen lämpimästi kannattaa sitä, että tällainen Jyväskylän korkeakoulu perustettaisiin.

Ed. Korvenoja: Kun olen suuressa valiokunnassa jo esittänyt mielipiteeni tämän asian suhteen eräältä puolelta, niin katson asiakseni esittää myöskin sen täällä täysistunnossa.

En lähde siltä pohjalta, että tahtoisin millään tavalla pyrkiä vastustamaan sitä päämäärää, jota tällä lailla tavoitetaan, nimittäin kansansivistyksen laajentamista ja syventämistä. Mutta niiden keskustelujen ja hallituksen esityksessäkin esitettyjen seikkojen perusteella, joihin olen voinut tutustua, olen tullut entistä enemmän vakuutetuksi siitä, että tämän lakiehdotuksen johdannaisena tulee olemaan, jos se hyväksytään, se, että opettajain valmistus entistä seminaaritietä vähitellen loppuu ja siirrytään kokonaan korkeakoululinjalle. Tämän asian on käsittäakseni täällä aivan selvästi lausunut puheenvuorossaan m. m. ed. Riipinen sanoessaan, että hän puolestaan pitää tätä korkeakoulua välttämättömänä ja „samalla voidaan seminaaritoimintaa asteittain supistamalla keskittää opettajain valmistusta kokonaisuudessaan korkeakouluun”. Ja myöskin siinä esityksessä, jonka täällä esitti herra opetusmi-

nisteri, ei millään tavalla pyritty tätä käsityskantaa torjumaan, vaan päinvastoin hän lausui, että kun maalaisaines oppikouluissa vahvistuu, niin ei pitäisi olla pelkoa tien katkeamisesta maaseutulaisillekaan, vaikkakin siis ylioppilastutkinto tulisi kansakoulunopettajaksi valmistautumisen perusteeksi. Näin ollen tahtoisin erikoisesti vain tätä seikkaa alleviivata niin, että täällä jokainen olisi selvillä siitä, mille linjalle tässä mennään. On tietysti tavatoman vaikeaa mennä lausumaan lopullisia arvosteluja siitä, mitenkä suunnitelluissa toimenpiteissä onnistutaan ja kuinka suuri merkitys niillä on. Minä kyllä puolestani luulen, että tätä tietä voidaan opetustointaa tehostaa, mutta käsittäakseni suunta on silloin selvä: kun tälle linjalle mennään, niin joudutaan kokonaan pois nykyiseltä seminaarilinjalta.

Ed. Karvetti: Kuulun niihin, jotka mitä suurimmassa määrässä ovat olleet kyseessäolevan korkeakoulun perustamiseen nähden arvostelevalla kannalla. Kun kuitenkin suuren valiokunnan jaostossa olen ollut tilaisuudessa kuulemaan asiasta mielipiteenvaihtoa enemmän kuin edustajat yleensä, olen tullut siihen tulokseen, että kyseessäolevan korkeakoulun perustamisella on niin paljon myönteisiä puolia, että mikäli asiaa katsoo ennakkoluulottomasti, ei voi olla muuta kuin myötävaikuttamassa kyseessäolevan korkeakoulun perustamisessa.

Erikoisesti tässä yhteydessä tahdon tehdä kuitenkin sen varauksen, että lähdettäessä nyt uudelle suunnalle kansakoulunopettajain valmistamisessa ei se saa merkitä, että lahjakkaalta nuorisolta, jossa vasta joitakin vuosia kansakoulusta päästyään herää lukuhalu ja harrastus koulutielle, kokonaan riistetään mahdollisuus valmistua kansakoulunopettajiksi. Edelleen haluaisin alleviivata sitä, että eri teitä kansakoulunopettajiksi valmistuneita valittaessa käytännöllinen opettajapätevyys asetetaan ratkaisevaksi tekijäksi, milloin todistukset muuten ovat yhtä hyvät, eikä siis seminaaritietä valmistuneita aseteta huonompaan asemaan kuin ylioppilaita. Kun kansakoulujen tarkastajat ja muutkin kouluviranomaiset viime aikoina yhä enemmän ovat olleet huomioonottamatta koulun johtokunnan mielipidettä kansakoulunopettajaa valit-

taessa, niin haluaisin tehostaa sitä, että johtokunnille olisi sallittava verrattain suuri itsemääräämisoikeus tässä asiassa, mikä sitten, kun perustettavasta korkeakoulusta alkaa valmistua opettajia, on nykyistäkin tärkeämpi.

Nämä varaukset tehtyäni ilmoitan tulevani kannattamaan korkeakoulun perustamista. Pitäisin suotavana, että joku nykyisistä 3-luokkaisista seminaareista, ellei niitä kaikkia katsottaisi voitavan lakkauttaa, muutettaisiin kansakoulututkinnon pohjalla toimivaksi.

Ed. Leppälä: On jälleen puhuttu opettajien työttömyydestä ja liikatuotannosta. Tämän johdosta on syytä lausua eräs toivomus herra opetusministerille ja perustella sitä.

Kansakoulunopettajain valmistuksesta valtiovarainvaliokunnassa puhuttaessa ja varsinkin sen sivistysjaostossa sitä käsiteltäessä on jo pitemmän aikaa pyritty osoittamaan, jopa todistamaan, että kansakoulunopettajia on meillä jo liikaa, joten valmistusta olisi supistettava. Tästä syystä kirjoitti valtiovarainvaliokunta kuluva vuoden talousarvion perusteluihin jo vuosi sitten seuraavaa: „Koska pätevien kansakoulunopettajien luku jo on tai lähivuosina tulisi suuremmaksi, kuin kansakoululaitosta varten tarvitaan, on hankittava riittävä selvitys asiasta ja mikäli tämä selvitys antaa siihen aihetta, ryhdyttävä toimenpiteisiin kansakoulunopettajain luvun rajoittamiseksi.” Tämän lisäksi on, kuten muistetaan, ed. Pitkänen asiasta äskettäin tehnyt kyselyn.

Pyydän herra opetusministeriltä nyt tiedustella, kyseellisen selvityksen suuritöisyyskö on ollut syynä siihen, että sitä ei vuodessa ole saatu aikaan, ja jos aines sanottua selvitystä varten on kerätty, emmekö me voisi saada sitä kuullaksemme tämän lain käsittelyn aikana ennen kolmatta käsittelyä. Pyytämäni selvitys antaisi eräänlaista valaistusta käsiteltävänä olevaan asiaan ja vaikkei se sitä tekisikään, on vallitsevasta epävarmuudesta tässä asiassa päästävä.

Ed. Virkkunen: Keskustelu, joka tässä istunnossa ja parissa aikaisemmassa on käyty Jyväskylän uudesta korkeakoulusta, on suurimmalta osalta koskenut siinä

suoritettavaa, ylioppilastutkintoon pohjautuvaa kansakoulunopettajain valmistusta. Keskustelu on mielestäni ollut jossakin määrin yksipuolinen. Niin huomattavana osana kuin ylioppilaiden valmistaminen kansakoulunopettajiksi tuleekin olemaan uuden korkeakoulun tehtävissä, se ei kuitenkaan ole ainoa. Tuskin sitä voi sanoa tämän uuden opiston tehtävistä tärkeimmäksiään muussa merkityksessä, kuin että suunniteltu korkeakoulu tulisi ainakin ensi aluksi kansakoulunopettajien valmistukseen keskittämään ne toiset tehtävät, joiden suorittaminen sille on varsinaisesti antava korkeakoulun nimen. Kun keskustelu osoittaa, että yhä vielä on puolustettava niin hyvin hallituksen esitystä kuin sivistys- ja suuren valiokunnan yksimielisesti myönteisiä mietintöjä ja torjuttava niitä vastaan lausuttuja ainakin epäilyjä, jollei vastaväitteitä, niin puolustavassa lausunnossani haluan kiinnittää huomiota korkeakoulun merkitykseen toisissakin suhteissa kuin ylioppilaiden valmistamisessa kansakoulunopettajiksi. Minä en antaudu yksityiskohotaiseen polemiikkiin niitä epäileviä mielteitä vastaan, joita ed. Kalliokoski ja ehkä muutkin täällä ovat esittäneet. Esitän mieluummin eräitä puolia korkeakoulun tulevista tehtävistä, jotka asetan merkitykseltään etualalle. Keskustelu mielestäni osoittaa, ettei ole huomattu antaa riittävästi arvoa niille toisille olennaisille puolille Jyväskylän korkeakoulun tulevissa tehtävissä, joilla käsitykseni mukaan tulee olemaan syvälinen merkitys suomalaisen sivistyksen kohottamiselle ja erityisesti maaseutujemme sivistyksellisille pyrkimyksille.

Haluan kuitenkin sanoa jonkun sanan siitä asian puolesta, josta täällä väitellään. Kun erityisesti ajattelee maaseutujen ja maalaisväestön sivistysharrastuksia, niin ei ole syytä katsella epäillen tai jonkin verran karsaasti suunnitelmiin, jotka valmistaisivat ylioppilastutkinnon suorittaneille säännöllisesti jatkuvan tilaisuuden päästä kansakoulunopettajiksi. Onhan tällainen tilaisuus aikaisemminkin tilapäisesti ollut tarjona, mutta Jyväskylän korkeakoulun perustamisen kautta tämä tilaisuus tulisi säännöllistymään. Että näin tulee tapahtumaan, siinä ei suinkaan ole mitään pahaa, jota olisi vastustettava. Päinvastoin on ylioppilaiden säännöllinen johtaminen myöskin kansakoulunopettajan kutsumukseen

ajanmukainen ja suomalaiselle sivistyskehityksellemme tärkeä toimenpide, ei vähimmin maaseutujen edun kannalta. Huomautan siitä, johon täällä jo on viitattu, että maaseutujen sivistysharrastus parina viimeisenä vuosikymmenenä on johtanut siihen, että kasvava joukko nimenomaan maaseutujen nuorisoa on suorittanut ylioppilastutkinnon. Yhdyn siihen, mistä ed. Kalliokoski täällä huomautti, että liikatuotantoa on olemassa. Tässä kohden on lähitulevaisuudessa koulujen alalla rajoituksia tehtävä. Mutta olemme nyt sen tosiasian edessä, että näin on tapahtunut ja tapahtuu. Silloin on velvollisuus, joka eduskunnassa kuuluu erityisesti maaseutujen edustajille, myötävaikuttaa siihen, että lukuisat maaseutuylioppilaat löytävät itsellensä tien myöskin kansakoulunopettajiksi, milloin heidän halunsa ja taipumuksensa siihen johtaa. Korkeakoulu ei ole järjestettävä sen takia, että ylioppilaita liikatuotannon takia tahdottaisiin nimenomaan johtaa tälle tielle, vaan se on järjestettävä sen takia, että kun kysyntää on ja halua on, niin täytyy myöskin tilaisuutta olla olemassa.

Pääasia, josta tässä yhteydessä huomautan, on kuitenkin se, että Jyväskylän korkeakoulun tuleva työ myöskin ylioppilaiden valmistamisessa kansakoulunopettajiksi ei tule olemaan mitään uutta, ei mitään tekaistua tai keinotekoista toimintaa, vaan se on elimellisesti kasvanut meidän päivinämmä ikäänkuin kypsyneenä hedelmänä aikaisemmin, vuosikymmenten vierieessä tapahtuneen sivistyskehityksemme muokkamasta maaperästä. Tämän valaisemiseksi viittaan muutamin sanoin tämän aikaisemman sivistyskehityksen pääkohtiin, mikäli on kysymys kansakoulunopettajain valmistuksesta.

Siinä ripeässä uudistustoiminnassa, jonka alaisena Suomen kansakoulu on ensimmäisen, Jyväskylään perustetun seminaarin ajoilta ja varsinkin itsenäisyytemme aikana ollut, on kysymys kansakoulunopettajain valmistuksen tehostamisesta ajan vaatimuksia vastaavaksi jäänyt ehkä liiaksikin sivulle. On tosin ollut selvää kaikille asiantuntijoille ja myös niille kansalaispiireille, jotka opetuskysymyksiä harrastavat, että kun yleisen koulun nykyaikana suoritettavat tehtävät yhä laajenevat ja samalla syventyvät, niin tämän koulun

opettajien pätevyyyteen ja heidän sekä tietopuoliseen että ammatilliseen valmistukseensa on kiinnitettävä yhä suurempaa huomiota.

Uno Cygnaeuksen suunnittelema 4-luokkainen kansakoulunopettajaseminaari laajennettiin vuonna 1917 5-luokkaiseksi ja 10 vuotta sitten seminaarien uudistusta harkitsemaan asetettu komitea ehdotti seminaarit järjestettäväksi 6-vuotisiksi. Mutta yritystäkään tämän laajennuksen toteuttamiseksi ei jälkeinpäin ole monesta syystä voitu tehdä. Sitä vastoin on kahdessa seminaarissa opetus takavuosina järjestetty keskikoulun oppimäärään perustavaksi ja tämän johdosta on oppijaksot muodostettu 3-vuotisiksi. On siis jo tehty säännölliseksi mahdollisuus keskikoulun suorittaneille tulla 3 vuotta kestäneiden opintojen suorittamisen jälkeen kansakoulunopettajaksi. Tämä osoittaa, että on kuljettu ikäänkuin puolitiehen sitä muutosta kohti, josta nyt on kysymys. Mutta onhan enemmänkin jo tehty. Samanaikaisesti on eri toimenpitein, m. m. kahden tilapäisen ylioppilasseminaarin järjestämisen kautta tarjottu kansakoulunopettajan toimeen lyhyempi tie niille, jotka ovat suorittaneet oppikoulun täydellisen määrän. Viimeksimainittu kokeilu ylioppilastutkinnon suorittaneiden opiskelijain, etupäässä kai naisylioppilaiden, johdattamiseksi kansakoulunopettajan alalle on yleensä antaneet suotuisia tuloksia. Tällä kokeilulla on ollut tärkeä merkitys, sillä etupäässä ylioppilasseminaarien menestyksellisen toiminnan johdosta on viime vuosina yleistynyt ajatus laajemminkin määrässä asettaa oppikoulun täydellisen oppimäärän suorittaminen pohjaksi kansakoulunopettajain ammatilliselle valmistukselle. Huomautan, että Saksassa näin on jo menetelty ja Ruotsissa paraikaa laaditaan suunnitelmia tällaisen toimenpiteen suorittamiseksi.

Asettamalla suurempia vaatimuksia niiden nuorten kansalaisten pohjasivistykseen, jotka pyrkivät kansakoulunopettajantoiimeen, on katsottu parhaiten tehostettavan kansakoulunopettajain pätevyyttä heidän elämäntehtävänsä suorittamiseen. Pätevyysvaatimuksia onkin sivistysolojen yleinen ja kansansivistystyön erityinen kehitys viime aikoina melkoisessa määrässä korostanut. Jo Cygnaeus hahmoitteli kansakoulun koko kansan peruskasvatustalokseksi, vaikka se

alkuvuosinaan tuli toimimaan pääasiallisesti ruumiillista työtä tekevän kansanosan erityiskouluna. Mutta samassa määrässä kuin niiden, kansakoulua ainoana koulunaan käyttävien yhteiskuntaluokkien merkitys valtion ja yhteiskunnan asioiden hoitamisessa on kohonnut, on myös kansakoulun arvo ja merkitys noussut. Sosiaalisen kehityksen lähentäessä eri kansanluokkia toisiinsa kansakoulu on meilläkin kuten muualla maailmassa muuttamassa todella koko kansakunnan kouluksi. Tehtävät, jotka nykyaikana kuuluvat tälle yleisimmälle koulullemme, yhä vain monistuvat ja syventyvät. Mutta selvää on, että kansakoulun opetus- ja kasvatustehtävien lisääntyminen myös edellyttää kansakoulun opettajain pätevyystason kohottamista. Hallituksen esityksessä esitetyn kysymyksen nostaminen päiväjärjestykseen ei todella tule liian aikaisin.

Seminaaritoiminnan jatkuvaisuutta silmälläpitäen on maamme vanhimmalle seminaarille nyt tahdottu valmistaa korkeakoulun luonne suhteellisesti vähäisin, vaikkakin laajakantoisin muutoksin. Tämän luonteen sille antavat ne uudet professorinvirat, jotka tullaan perustamaan ja joiden vastaisten haltijain lähinnä tulee vastata siitä, että Jyväskylän seminaari monine suuriarvoisine henkisine perintöineen nostetaan uuden korkeakoulun asemaan. Kun näin voi tapahtua kaksi- tai kolme miespolvea niistä ajoista lukien, jolloin Uno Cygnaeus niin ikään Jyväskylässä aloitti suuren, kansanopetuksen levittämiseksi omistetun elämäntyönsä, niin nähdään, että tämä perustava työ meidän päivinäme on kypsynyt oman laajentumisensa ja syventymisensä hyviä hedelmiä tuottamaan.

Täällä eniten epäillään sitä, että tämä uusi yritys syrjäyttäisi kansakoulun oppimäärän pohjalle rakentuvan seminaarin. Niin ei tule tapahtumaan. Joka tapauksessa se on oleva tulevaisuuden kysymys. Meillä tulee kansakoulunopettajain valmistamisessa olemaan kolme eri koulutyyppiä: kansakoulun pohjalle rakentuva, keskikoulun pohjalle rakentuva ja oppikoulun koko oppimäärän pohjalle rakentuva opetuslaitos. Näiden kolmen eri tyyppin, joilla kaikilla on oikeutuksensa, tulee antaa vapaasti kehittyä ja, niiden kaikkien saadessa suosiota osakseen, harjoittaa hyvää keskinäistä kilpailua. Tulevaisuus on näyttävä, mikä

muoto näistä on osoittautuva elinvoimaisimmaksi.

Pyydän muutamain sanoin kosketella Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulun niitä tehtäviä, jotka oikeuttavat sen kantaan korkeakoulun nimeä. Nämä tehtävät kuuluvat siihen suoritukseen, joka edellä mainittiin, ylioppilaiden valmistamiseen kansakoulunopettajiksi, mutta ne liikkuvat paljon laajemmalla alalla.

Kansakoulunopettajaksi aikovan ylioppilaan tiedollinen sivistys kaipaa vain vähän täydentämistä, mutta sitä tärkeämpää hänelle on oleva mahdollisimman hyvä sielutieteellinen ja yleispedagoginen valmistus. Ainoastaan korkeakoulu voi tarjota sellaista valmistusta, joka selventää ja syventää opettajakokelaan ehkä omistamaa luontaista taipumusta tutustua lapsen koko henkiseen ja ruumiilliseen kehitykseen, jota hänen vastaisessa elämänsäntekemisensä tulee johtaa. Tehtävänä näin ollen tulee olemaan käytännössä toisiinsa yhdistää uudenaikaisesti järjestetyssä pedagogisessa korkeakoulussa annettava tietopuolinen opetus sekä opettajavalmistukselle välttämätön käytännöllinen harjoitus. Mutta huomattava on, että tällaisen uudistuksen toimeenpanemiseen jo on koeteltuja esitöitä olemassa juuri Jyväskylän seminaarissa. On oleva kiitollinen tehtävä, joka ei millään tavoin jää ylivoimaiseksi, järjestää kasvatustieteellinen korkeakoulu juuri Jyväskylään, joka monine kauniine koulu- ja sivistys- ja suomalaisuustraditioineen ja viimeiseksi monivuotisten kesäkurssiensa kautta on ikäänkuin itseoikeutettu tällaisen suomalaisen korkeakoulun paikka. Tämä korkeakoulu on sovelletun psykologisen ja pedagogisen päättämiskäytännön lisäksi kiinnittävä harrastusta myöskin äidinkielen tutkimukseen ja opettamiseen. Suomalainen sivistyselämä kaipaa sillä asteella, jonka se meidän päivinäme on saavuttanut, tärkeitä kasvatustieteellisiä korkeakoulua, joka työnsä keskittää lapsitutkimuksen ja lapsitieteen kaikinpuoliseen harjoittamiseen. On jo aika, että valtiolta järjestää suotuisia edellytyksiä nimenomaan lapsitutkimuksen suorittamiselle. Ed. Kalliokoski on epäillyt, onko Jyväskylän seminaarin laajentaminen oikea paikka tällaisen tutkimuksen suorittamiselle. Hän on epäillyt sitäkin, onko tutkijoita olemassa, jotka voivat johtaa tätä

työtä. Tähän on vastattava, että kasvatustieteellinen korkeakoulu tarvitsee elävää tutkimusmateriaalia, lapsia ja nuoria. Niitä on luontevasti ja helpommin saatavana pienessä ympäristössä kuin esim. pääkaupungissa, jos se joskus sijoitettaisiin valtion yliopiston yhteyteen. Kiitollisin ympäristö kasvatustieteellisen korkeakoulun toiminnalle on siihen välittömästi kuuluva seminaarilaitos harjoituskouluineen ja muine välineineen. Ja mitä tutkijoihin tulee, on ilo mainita että nuoria suomalaisia, etevää tutkijoita on valmistumassa, jotka odottavat tulevaa työmaata itselleen — nimiäkin voisi mainita, mutta sehän ei tule kysymykseen. Näitä edellytyksiä, joita monenlaiset koulut kasvatustieteellisen korkeakoulun välittämässä yhteydessä sille tarjoavat, lapsitieteellinen tutkimus voi suorastaan käyttää hyväkseen. Kun sitten ajatellaan tästä käytännöllisessä tarkoituksessa suoritettavasta tutkimuksesta ulospäin lähteviä käytännöllisiä vaikutuksia, niin ei voi ajatella suotuisampaa tilannetta, kuin että korkeakoulussa opiskelevat, tulevat opettajat levittävät saamiensa herätteitä ja lapsen ja nuoren elämään kohdistuvia syvennettyjä tietojansa kaiken kansan keskuuteen. Tätä levittämistä tarvitaan meidän päivinäme kipeästi. Huomaa usein, että erityisesti miesten keskuudessa on olemassa paljon vanhanaikuisia harhaluuloja lastenhoidosta ja lasten kasvatuksesta. Kyllä miehet, maanviljelijät esimerkiksi, ovat valmiita hankkimaan konsulentteja vaikka minkä kotieläimen hoidon edistämiseksi, mutta ajatellaan, että lastenhoito ikään kuin ilman muuta on äitien ja naisten asia. Tällöin syrjäytetään se ilahduttava tosiasia, että harva käytännöllinen tiede meidän päivinäme on sillä tavalla edistynyt kuin lapsitiede. Tämä tiede on enemmän kuin moni muu laadultaan soveltavasiinä merkityksessä, että mitä lainmukaisuutta tieteilijä tutkimushuoneessaan ja kokeilupaikallaan löytää lapsen kehityksessä, se pian tulee yhteisen kansan, kaikkien kotien ja kasvatuksen tiedoksi. Ei ole liioiteltua odottaa, että tulevien polvien hyväksi suoritettava kasvatustieteellinen ja opetustieteellinen tulee saavuttamaan entistä selvemmän ja lujemman pohjan niistä tietopuolisista, mutta aina käytäntöön johtavista tutkimuksista, joita kasvatustieteellinen korkeakoulu harjoittaa. En luule erehtyvänä, kun

sanon, että tällainen korkeakoulu pian voi tulla kasvatustieteellisen ja opetusharrastusten keskuksiksi, johon sieltä lähteneet opettajat uudelleen palaavat opintojaan jatkamaan ja herätteitä vastaanottamaan. Korkeakoulun vastaiset kesäkurssit jo työssä oleville kansakoulunopettajille, samoin kuin myös oppikoulujen opettajille, voivat tulla miltei yhtä tärkeiksi ja arvokkaiksi kuin sen työskentely opettajakokelaiden valmistamisessa opettajiksi. Tuskin voi liianhankiksi arvioida niitä vaikutuksia, joita kasvatustieteellisestä korkeakoulusta voi lähteä Suomen koko opettajasäädyn vastaiselle elämäntyölle.

Mutta vielä minun on tämän rinnalla tehtävä viittaus toiseen yhtä laajakantoiseen tehtävään. Uuden korkeakoulun suunnitteluissa on eräs kohta, josta tähän asti on julkisuudessa ollut ainoastansa vähän puhetta, mutta jolla on katsottava olevan erittäin suuri merkitys. Uusi korkeakoulu on oleva kasvatustieteellinen, mutta varsin oikein on, että siihen on sisällytetty, paitsi niitä professorinvirkoja, jotka sille varsinaisesti antavat nimen, myöskin suomenkielen ja kirjallisuuden professorin virka. On sanottava, että nimenomaan tämä esitys on tehty kaukokatseisesti ja sitä on katsottava yleissuunnitelman hyvin tärkeäksi osaksi. Tulevat kansanopettajat ja oppikoulujen opettajat tarvitsevat saada paljon muun hyvän ohella sellaista tieteellistä koulutusta äidinkielen rakenteen käsittämiseksi ja saavuttamansa monipuolisen opin soveltamiseksi käytäntöön, että he tietävät asettaa oman opetuksensa yhdeksi päätehtäväksi siirtää myös äidinkielellä saamaansa tietoa ja taitoa oppilailleen, nousevalle polvelle kautta maan. Kansallisen kulttuurityömme välttämättömiä tehtäviä sekä nykyisin että tulevaisuudessa on herättää kaikissa kansalaisissa ja kansankerroksissa palava rakkaus äidinkieleen, siihen ihmeelliseen elimistöön, joka kielesämme elää ja toimii. Äidinkieltä tuskin vielä täysin hallitsee se, joka sitä moitteettomasti käyttää jokapäiväisessä elämässä, vaan vasta se, joka on saavuttanut selvän käsityksen äidinkielen omistamiseen sisältyvästä henkisestä aarteesta. Edellytyksenä todellisen kulttuurielämän hedelmälliselle kasvamiselle kansakunnan keskuudessa on ennen kaikkea se, että mahdollisimman lukuisat kansalaiset jo pienestä pitäen ovat

henkisesti valloittaneet äidinkieliensä. Nämä lyhyet viittaukset riittäkööt osoittamaan niitä arvokkaita tehtäviä, joita äidinkielen korkeamman opetuksen tulee tulevassa kasvatusopillisessa korkeakoulussa suorittaa. Suhteellisesti lyhyessäkin ajassa tämä opetus oikein annettuna voi herättää opettajia äidinkielen monipuoliseen käsittämiseen ja viljelemiseen. Tämä on mitä voimakaimmin vaikuttava heidän tulevan opetustehtävänsä menestykselliseen suorittamiseen. Kun tulevia opettajia johdetaan näkemään, miten kansan henki harjoittaa voimakasta luomistyötä äidinkielellä, he tästä syventyneestä tietoisuudestaan ammentavat ehtymätöntä voimaa omaan opetukseensa ja tällä työllä he tulevat yli maan ja kansan tehokkaasti myötävaikuttamaan siihen, että kansastamme tulevaisuudessa tulee suomalaisen hengen elähdyttämä kulttuurikansa vielä todellisemmin, kuin mitä se tätä nykyä on.

Miltä puolin aloitetta Jyväskylän korkeakoulun perustamiseksi katseleekin, se esiintyy erittäin ajanmukaisena ja laajakantoisena. Korostan erityisesti sitä, minkä jo olen sanonut, että Jyväskylän korkeakoulu ei ole tekaistu ja ikäänkuin ilmassa liikkuva ajatus, vaan se on kasvanut hedelmänä jo pitkäaikaisista valmistavista töistä ja pyrkimyksistä. Vanha opettajapolvi sekä seminaareissa että kansakouluissa on kaikille näillekin uusille tehtäville laskenut arvokkaan, kestävän perustuksen, jota mitä suurimmalla tunnustuksella on mainittava. Sitä erinomaisen arvokasta sivistystyötä, jota vanha, seminaareissa valmistunut opettajasääty on vuosikymmenten vieriessä maassamme suorittanut, tulee sitä seuraava uusi opettajasääty, joka ei enää valmistu yksin seminaareissa, vaan jonka pohjasivistys osaksi tulee perustumaan ylioppilastutkintoonkin, yhtä kunniakkaasti jatkamaan, mutta myös viemään eteenpäin uuden ajan kohonneiden vaatimusten mukaisesti. Uudistusten toteuttaminen tulee merkitsemään uutta jaksoa meidän kansamme sivistyksellisessä ja yleensä henkisen viljelyn työssä. Sen tähden ei ollenkaan pidä epäilyksin suhtautua tähän uuteen yritykseen.

Puolestani tervehdin suurin toivein tätä uutta kulttuuriahjoa, jonka perustamiseen toivon eduskunnan nyt yhtyvän, ja olen vakuutettuna siitä, että se on tuova tar-

peellisen ja arvokkaan lisän meidän kansamme yleiselle sivistyskehitykselle.

Opetusministeri M a n t e r e: Ed. Lepälän tiedustelun johdosta pyydän lyhyesti ilmoittaa, että kouluhallitus viime vuosina joka syksy on hankkinut tietoja paikattomina olevista kansakoulunopettajista. Näin on tapahtunut myöskin tänä vuonna. Seminaarien johtajien ja kansakoulujen tarkastajien välityksellä on pyydetty samantaisia tietoja kuin aikaisempinakin vuosina tk:n 15 päiväksi kouluhallitukseen. Tiedot ovat paraikaa kouluhallituksessa selvitettävissä. Nyt, niinkuin parina aikaisempina vuonna, on havaittu olevan maassa jokin määrä kansakoulunopettajia työttöminä, ja minä luulen, vaikka minulla ei ole vielä lopullisia numeroita, että niitä on enemmän kuin aikaisemmin oli arveltu. Mutta tätä silmälläpitäen opettajain valmistusta on viime vuosina huomattavasti supistettu. Kun keväällä vuonna 1927 suomenkielisistä seminaareista valmistui 515 uutta kansakoulunopettajaa, aleni luku seuraavina vuosina alenemistaan, ollen keväällä 1932 enää vain 307, viime keväänä 262 ja ensi keväänä, edellyttäen, että kaikki nyt suomenkielisten yläkansakouluseminaarien ylimmillä luokilla olevat oppilaat saavat päästötodistuksen, 225. Toisin sanoen, ei siis puoltakaan siitä, mitä se oli keväällä 1927, ja alempi kuin minään vuonna koko tällä vuosisadalla. Yksityiskohtaisempi selvitys tulee tästä asiasta annettavaksi eduskunnalle vastauksessa ed. Pitkäsén joku aika sitten tekemään kysymykseen.

Lopuksi pyydän uudistaa saman, mitä jo lausuin, kun asia oli edellisessä istunnossa käsiteltävänä, että Jyväskylän seminaarin muuttaminen kasvatusopilliseksi korkeakouluksi ei vaikuta opettajatuotantoon kohottavasti. Jos otetaan oppilaita ainoastaan se määrä kuin mikä on otettu tähän saakka toiminnassa olleeseen seminaariin, kysymyksessä olevaan korkeakouluun, niin opettajatuotantoa ei lisätä yhdellä ainoallakaan. Eikä mikään estä asiaa niin järjestämästä. Jos taas havaitaan, että opettajia tarvitaan maassa enemmän kuin mitä tällä hetkellä luullaan, niin silloin voidaan ehdotettuun korkeakouluun ottaa suurempi määrä oppilaita ja ne kaikki silloin valmistaa kustannuksia lisäämättä.

Ed. Huotari: Ed. Kalliokoskelle en minä voi tehdä sellaista kohteliasta kumarrusta niistä hänen epäilyksistään, kuin eräs oikeistopuhuja teki. Sillä minua loukasi se väheksyminen, minkä hän sanoi niistä opettajista, jotka ylioppilassivistyksen ovat saaneet. Mikäli tähän saakka on ollut kokemusta, sikäli kuin minä tunnen, ovat ne tavallisesti köyhimmät oppilaat, jotka ylioppilaaksi tultuaan koettavat päästä seminaariin ja sieltä kautta opettajiksi. Ja mikäli on kokemus köyhäin lapsista, jotka pääsevät opintielle, niin kyllä ne ovat lahjakkaimmat heistä. Sillä köyhä, jos on lahjakas, niin sitten vasta voi opintielle päästä. Näin ollen se on parhaita aineista, ja luulen, että opettajina ollessaankin he ovat näyttäneet, etteivät huonoimpia ole olleet. Kun me ajattelemme kehitystasoa silloin kuin kansakoululaitos meillä luotiin, minkälaiset silloin olivat kouluolot, ja vertaamme sitä tähän aikaan, niin kyllä minusta tämä uudistus on jo tervetullut. Täällä on valitettu, että kansakoulunopettajia on työttöminä, ylioppilaita on työttöminä, kun on liikatuotantoa. Siitä huolimatta ainakin työväen edustajain on valitettava, kun suuri osa lahjakkaita lapsia ei voi jatkaa opiskelua sen tähden, että isän rahapussi on niin tyhjä. Kun minäkin hyväksyn sen periaatteen, että yhteiskunnan on annettava lapsille parhaimpansa, niin tulen puoltamaan tämän esityksen hyväksymistä.

Ed. Voionmaa: Herra puhemies! Täällä käyty keskustelu antaa minulle aihetta muutamalla sanalla lausua käsitykseni asiasta.

Olen yhtä mieltä ed. Kalliokosken kanssa siitä, että tälle suurelle kansanopetusasialle on pantava suuri arvo. Mutta melkein joka kohdassa on minun käsitykseni kuitenkin Jyväskylän vastaiseen kasvatusopilliseen korkeakouluun nähden hänen käsityksestään poikkeava. Koskettelen kysymyksiä samassa järjestyksessä kuin ed. Kalliokoski.

Hän arveli, että Jyväskylän kasvatusopillisella korkeakoululla tulisi olemaan verraten vähäinen arvo kasvatusopillisena tutkimuslaitoksena. Kuitenkin on ajateltu asettaa aivan samat vaatimukset Jyväskylän kasvatusopillisen korkeakoulun professorien viran haltijoille viran saamiseen

kuin yliopistossakin on laita. Siitä huolimatta uskon minäkin, että vanha suuri yliopisto ehkä kuitenkin vetää puoleensa mainehikkaampia ja kuuluisampia ja kokeilemampia kasvatusopin tutkijoita. Mutta Jyväskylän kasvatusopilliselle korkeakoululle jää tässä suhteessa semmoinen etu, jota vanhalla yliopistolla ei ole, nimittäin erikoistumisen, spesialisoitumisen etu, paremmat keskitysmahdollisuudet määrättyihin tutkimustehtäviin. Silloin luulen, että Jyväskylän kasvatusopillinen korkeakoulu näin rajoitettuna tieteellisenä tutkimuslaitoksena aivan hyvin voi kilpailla semmoisen yliopiston kanssa, jossa kasvatusopillisia tieteitä harjoitetaan sangen epämääräisessä laajuudessa, ja jossa sitäpaitsi viranhaltijain tehtävät kuluvat niin erinomaisen suuressa määrin varsinaisen tutkimustyön ulkopuolella oleviin virkatehtäviin.

Toiselta puolen taas en luulisi, niinkuin ed. Kalliokoski, että se kansakoulunopettajain jatko-opetus, jota suunnitellussa Jyväskylän kasvatusopillisessa korkeakoulussa voidaan antaa, tulisi olemaan niinkään käänteentekevää laatua, sillä se jatko-opetushan on suunniteltu tapahtuvaksi jonakuna lyhyenä kesäkuukautena ja se kaiketi tulee olemaan sellaista kiireellistä tutkimuksen suorittamishommaa, jonkalaista se näyttää tätäkin ennen Jyväskylän kesäyliopistossa olleen. Toista olisi, jos tähän jatko-opetukseen liittyisi muitakin jatko-opetukseen kuuluvia tieteenhaaroja ja jos opettajille valmistettaisiin suuremmassa määrin tilaisuus kehittyä muillakin kuin varsinaisella kasvatusopillisella alalla. Siinä suhteessa kuitenkin tuleva kasvatusopillinen korkeakoulu on heikonomaisesti varustautunut ja jääpi se kaiketi toistaiseksi pääpiirteiltään toimimaan tähänastisten kesäyliopistojen tapaan. Kuitenkin luulisin, että varsinaisen kasvatusopillisen korkeakoulun järjestäminen Jyväskylään antaisi kesäyliopistotoiminnalle sellaisen pohjan ja rungon, jonka ympärille tämä toiminta yleensä voisi sopivasti ryhmittyä ja jonka varassa se voisi hyvästi edistyä. Ainakin yhtä tärkeä tehtävä Jyväskylään suunnitellulle kasvatusopilliselle korkeakoululle kuin opettajain jatko-opinnot on mielestäni se vapaa yliopistomuoto, jota se tarjoaa kansalaisten ja vapaiden kansansivistysjärjestöjen harrastajain ja muiden käytettäväksi kesäyliopistolaitoksensa kautta.

Mutta päätehtävänä Jyväskylän kasvatustopillisessa korkeakoulussa pitäisin kuitenkin varsinaista opettajain valmistamista ylioppilaista. Tässä me tulemme asian tärkeään ydinkohtaan. Ed. Kalliokoski puhui ylioppilaiden liikatuotannosta meidän maassamme ja hän nimenomaan lausui, että ei olisi etsittävä uusia tilaisuuksia tämän liikatuotannon sijoittamiseen, vaan olisi ryhdyttävä toimiin tämän liikatuotannon ehkäisemiseksi. Puolestani luulen, että tämän liikatuotannon ehkäiseminen käy sangen vaikeaksi, ehkäpä ylivoimaiseksi eduskunnalle, joka jo niin kauan aikaa on aivan erikoisesti suosinut ja kasvattanut oppikoulujärjestelmää, minun vähäpätöisestä mielestäni tehnyt sitä aivan liika suuressa määrässä kansan syvien rivien sivistyslaitoksiin verraten. Oppikouluja on täällä suosittu monta kertaa enemmän kuin esim. vapaata kansansivistystyötä, jonka tarpeet kuitenkin meidän kansamme todelliselle sivistykselle ja tulevaisuudelle sittenkin ovat tärkeämmät kuin koko oppikoululaitos. Kun on jouduttu tällaisille urille, on niistä vaikea päästä. Se on, tuo ylioppilaiden liikatuotanto, realiteetti, tosiasia, joka on otettava huomioon. Siis meidän täytyy ajatella, mihinkä ylioppilaiden liikatuotantoa sijoitetaan. Ylioppilaiden liikatuotantohan itsessään ei ole mikään paheksuttava asia, jos vaan voitaisiin olla varmat siitä, että tuo suuri ylioppilastuotanto ei toisi mukanaan toimeentulovaikeuksia. Menen niinkin pitkälle, että katson, että koko maan kulttuurielämälle olisi suuri voitto, jos päästäisiin kerran sille kannalle, että meidän maamme kansakoulunopettajistollamme kauttaaltaan olisi yliopistollinen sivistys. Rohkenen huomauttaa siitäkin, että Uno Cygnaeus, suunnitellessaan kansakoululaitosta, kaavaili sen pohjaa paljon tieteellisemmäksi kuin miksikä se on tullut, paljon yliopistomaisemmaksi kuin miksi kansakoulunopettajavalmistuslaitokset eli seminaarit sitten olojen pakosta tulivat. Uno Cygnaeus kuvitteli kansakoulunopettajia oikeastaan hyvin sivistyneeksi luokaksi ja pani suuren, jopa tavattoman suuren arvon sille valmistuksellekin, mikä seminaarin oppilailla ennen seminaariin tuloaan pitäisi olla. Kukaan ei voi kieltää, etteikö olisi koko maan kulttuurielämälle suurenmoinen voitto, jos todella tulisimme sille kannalle, että meidän koko kansakoulunopettajistomme olisi

yliopistollisen sivistyksen saanut. Ei sen vuoksi ole itsessään katsottava karsaasti ylioppilaiden pyrkimistä ja sijoittamista kansakoulualalle eikä ole torjuttava valtion toimenpiteitä, jotka tahtovat tätä ylioppilaiden pääsyä kansakoulualalle helpottaa, kunhan silmällä pidetään, ettei sillä vahingoiteta mitään tärkeitä asioita. Ylioppilaiden pääseminen kansakoulunopettajiksi taikka heidän sijoittamisensa kansakoulualalle ei siis ole vain liikatuotannon sijoittamista, vaan se on samalla myöskin koulutyön kohottamista.

Ed. Kalliokoski joutui tekemään vertailuja yliopistoväen ja seminaariväen kesken, yliopistonuorison ja seminaarinuorison välillä, ja hänen vertailussaan minun ymmärtääkseni ainakin moraalinen etu tuli annetuksi seminaariväelle, kansan nuorisosta sisäisen kutsumuksen perustuksella ja siis moraalisesti hyvin valmistuneena seminaariin pyrkivälle nuorisolle. Täällä on kuitenkin huomautettu — mielestäni aivan sattuvasti —, ettei joku ennakkollinen kutsumus sinään, se että nuori henkilö tuntee halua ja kutsumusta opettajauralle, vielä ratkaise, onko hänellä todella opettajakykyjä ja opettajalahjoja; se nähdään vasta opinnoista ja todellisessa harjoituksessa, ja silloin voikin käydä niin, että sellaiset henkilöt, jotka tuntevat erinomaisen suurta kutsumusta opettaja-alalle, eivät kuitenkaan ole siihen kovinkaan päteviä. Ja joka suhteissa me voimme asettaa vastapainoksi sitä sisäisen kutsumuksen tuntemista vastaan, jota ed. Kalliokoski väitti seminaariin pyrkijöillä niin suuressa määrin olevan, voimme sitä vastaan asettaa sen ehkä suuremman henkisen vapauden, jonka oppikoulussa koulutettu nuoriso omistaa, ja sen yliopistolliseen opetukseen valmistuneen hengen, joka tällä tavalla on aikaansaatu ja jolla myöskin on arvonsa opettajatoimessa ja kulttuurityössä ylipäätään. Sitäpaitsi ei se seikka sinänsä, että tunnetaan kutsumusta jollekin alalle, oikeuta vielä pääsemään sille alalle. Tarvitaanhan kunnollisia ihmisiä muillakin aloilla ja täytyyhän meidän asettaa jatkuvan, kehittyvän edistyksen mukana yhä suurempia ja suurempia tiedollisia ja älyllisiä vaatimuksia eri aloille pyrkijöille. Tällä tavoin mielestäni ei se perustelu, jonka ed. Kalliokoski niin hartaasti ja niin painokkaasti esitti kansan nuorison ja seminaariopetuksen hy-

väksi, itsessään ole mitenkään ratkaisevaa laatua. Ei ole kansan nuorisoa kohtaan tehty mitään vääryyttä, jos me teemme Suomen kansan kokonaisuuden kulttuuripyrkimyksille oikeutta. Jos vääryyden vaara on olemassa, niin se mielestäni on olemassa siinä, että uusille ylioppilasopettajille, jotka ovat saaneet erittäin hyvän ja uudenaikaisen valmistuksen, annetaan etusija, että ne kilpailussa tulevat voittamaan virassaolevia kansakoulunopettajia. Pelkään, että niin tulee käymään tai että semmoisia pyrkimyksiä tulee esiintymään, s. o. että Jyväskylän kasvatusopillisen korkeakoulun läpikäyneet opettajat saavat yleisessä mieliteessä etusijan, erittäinkin kun tiedämme, että tällä korkeakoululla tulee olemaan todennäköisesti tilaisuus valita erittäin hyviä arvolauseita saaneita oppilaita oppilaitokseensa, siis on se vaara olemassa, että näille annetaan viranhaussa etusija seminaarin käyneiden virassaolevien opettajien rinnalla. Mutta se vaara on ainakin osaksi tai suurimmaksi osaksi poistunut sen sivistysvaliokunnan tekemän huomautuksen johdosta, että olisi kouluhallituksen katsottava tai vaikka lailla tai asetuksella suorastaan säädettävä, että Jyväskylän kasvatusopillisen korkeakoulun todistukset eivät ole sen parempia viransaannissa kuin seminaareista saadut todistukset, joilloinkin ratkaisevaksi ei siis jäisi tietopuolisesti arvokkaampi korkeakoulussa saatu todistus, vaan todellinen opettajakyky, jonka pitäisikin olla ratkaisevana.

Näin ollen en näe mitään vaaraa siitä, että siinä rajoitetussa muodossa, missä Jyväskylän korkeakouluajatus esitetään toteutettavaksi, ryhdytään sitä toimeenpanemaan, ja niin ollen tulen kannattamaan tämän korkeakoulun perustamista. Myönnän kuitenkin — sen tahdon sanoa, — että en olisi nähnyt asialle olevan haittaa siitä, jos sitä olisi ajettu vähemmällä kiireellä. Tämän korkeakoulun perustaminen olisi haitatta voinut lykkääntyä sanonko vuoden eteenpäin, jotta olisi voitu suuremmassa rauhassa kaikinpuolisesti tutkia asianhaaroja ja saada suunnittelut täysin valmiiksi ja kehitetyiksi. Mutta jos muut syyt vaikuttavat siihen, että korkeakoulu voidaan vahingoittaa jo nyt perustaa, en puolestani tahdo sitäkään vastustaa.

Ed. Hänninen: Herra puhemies! Niistä pitkistä ja asiallisista lausunnoista,

joita täällä on annettu Jyväskylän pedagogisen korkeakoulun puolesta, selviää, että tätä koulumuotoa eduskunta pitää erittäin tärkeänä ja tarpeellisenä. Yksityiskohdissa minä yhtyisin siihen laajaan ja asialliseen ja yksityiskohtiin saakka analysoituun lausuntoon, minkä herra opetusministeri asian ensimmäisessä käsittelyssä täällä antoi. Kun nyt näyttää varmalta, että korkeakoulu saadaan Jyväskylään, käytän tätä tilaisuutta hyväkseni puhuakseni vanhempien opettajien jatko-opintojen puolesta, joita mielestäni valtiovallan taholta olisi tuettava ei vain siten, että erityisen korkeakoulun ovet opettajille avataan, vaan myös muuten niitä taloudellisesti tukemalla.

Minä yhdyn siihen, mitä ed. Kalliokoski sanoi siitä oppilasaineksesta, mikä tulee maan seminaareihin, että se on yleensä tervettä, tervehenkistä ja kaikin puolin valio-nuorisoa ja että siitä hyvällä seminaariopetuksella saadaan hyviä opettajia. Mutta tässä ei ole kyllin. Hyvälle opettaja-ainekselle täytyy varata myöskin tilaisuutta jatkaa pedagoogisia opintojaan virassa ollessaankin, jatkaa sekä teoreettisesti että myös käytännölliseen opetustaitoon katsoen. Minä tiedän omasta kokemuksestani, kuinka tavattoman vaikeata on tähän asti ollut seminaaritietojen pohjalla jatkaa opinnoita. Useat ovatkin siihen kyllästyneinä suorittaneet ylioppilastutkinnon ja sitä tietä murtaneet tien yliopistoon. Niin ovat esimerkiksi useat nykyiset kansakouluntarkastajat tehneet. Mutta valitettavaa on ollut, että tällöin on mennyt hukkaan paljon energiaa, joka olisi voitu toisella tavalla paremmin käyttää. Jos olisi ollut tällainen pedagoginen korkeakoulu, niin varmasti sitä kansakoulunopettajat, seminaaritutkinnon suorittaneet kansakoulunopettajat olisivat käyttäneet hyvin ahkerasti, niinkuin ovat yrittelleet muitakin teitä opintojaan jatkamaan.

Erittäin tärkeänä seikkana pitäisin, että kasvatusopillisessa korkeakoulussa, paitsi teoreettista opetusta, annettaisiin myöskin tehokasta harjoitusta käytännöllisessä opetustaidossa vanhemmillekin opettajille. Opetuksenkin alalla edistytään nopeasti. Noin 25 vuotta sitten valmistunut opettaja ei enää ole aikansa tasalla, jollei hän ole harastanut käytännöllisen opettajataitonsa kehittämistä ja seurannut, miten nykyisin sivistysmaissa opetusta kehitetään. On huo-

mattava, että opetuksen tulos riippuu erittäin suuressä määrässä opetusmetoodista ja opettajan käytännöllisestä taidosta opetuksen antamisessa. Tiedot, mitkä kansakouluopetuksessa tarvitaan, neidän saadaan suurin piirtein seminaarissa, vaikkakin myönnän, että jatkuvat teoreettisetkin harrastukset eri tieteiden alalla elävöittävät opetusta. Niin paljon kuin meillä onkin viime aikoina harrastettu kasvatus- ja opetusopillisia aineita kansakoulunopettajain keskuudessa, on niissä käytännöllinen opetustaito ja sen kehitys jäänyt liiaksi sivulle, ja voimpa sanoa, että se jää liaksi sivulle myöskin yliopisto-opetuksessa tuleviin oppikoulunopettajiin nähden. Se pieni aika, minkä he tulevat seuraamaan käytännöllistä opetusta, ei mielestäni ole riittävä. Toivoisin, että tätä puolta Jyväskylän pedagogisessa korkeakoulussa tultaisiin entistä enemmän harrastamaan. Minäkin ilolla tervehdin tämän uuden korkeakoulun perustamista, josta toivon olevan hyötyä myöskin varsinaiselle kansakouluopetukselle maassamme.

Ed. Malkamäki: Minun mielestäni on sentään liikaa sanoa, kuten ed. Kalliokoski täällä lausui, että „parhain opettajaines” on se, joka kansakoulukurssi pohjanaan menee viisivuotisiin seminaareihin. Ja puhua lisäksi vielä ponnekkaasti vain tämän joukon „henkisestä heräämisestä”, ikäänkuin ylioppilaat olisivat aivan aatetonta joukkoa! Se on mielestäni sitä korkealentoista nuorisoseuratyylä josta useat maalaisliittolaiset edustajat täällä tavan takaa tarjoilevat, mutta jota ei nyt odottaisi sentään suuren valiokunnan puheenjohtajalta (Ed. Kalliokoski: Kohteliasta!).

Omasta puolestani pidän luonnollisena, että kun ylioppilas, vaikkei hän edes olisi erityisen lahjakaskaan, sillä keskitasoahan pääsee myös seminaareihin, saa kahden vuoden valmistuksen kasvatusopillisessa korkeakoulussa, niin hänestä täytyy tulla tietorikkaampi, taitavampi, avarakatseisempi ja hiotumpi opettaja, kuin kansakouluun pohjautuva seminaari kykenee valmistamaan. Tähänastinen ylioppilaiden yksivuotinen valmistus on käytännöllisiin harjoituksiin ja käytännöllisiin aineisiin, erityisesti musiikkiin ja ehkä käsitöihin nähden, ollut liian lyhytaikainen. Mutta nythän sekin epäkohta tulee poistumaan. Tuntuu joka

tapauksessa omituiselta käsitys, että vaikka ylioppilas kelpaa jatkamaan opintojaan yliopistossa ja maamme korkeakouluissa, niin kansakoulun ja 5-vuotisen seminaarin käynyt löisi kaksivuotisen erikoisvalmistuksen saaneen ylioppilaan laudalta kansakoulunopettajana. Mielestäni on loukkaus maamme ylioppilaita kohtaan esittää heistä niin halventavia lausuntoja, kuin tapahtui äsken (Ed. Kalliokoski: Minä en ole sellaista puhunut!). Sitäpaitsi ylioppilaskansakoulunopettajat ovat usein varattomista perheistä ja siis läheltä kansan syviä rivejä niinkuin useimmat seminaaritietä valmistetutkin.

Mitä tulee vastedes opettajavirkkojen täyttämiseen, minä kyllä uskon, vastoin monien muiden käsityksiä, että vastedes Jyväskylän korkeakoulusta valmistuvilla tulee olemaan ensimmäinen sija ainakin nykyisten lakien voimassaollessa. Nykyäänhan laajemmat tiedot ja opinnot takaavat etuoikeuden paikansaannissa. Laki kyllä sanoo: „sovelian ja taitavin” valittakoon. Mutta yleensä tiedollinen taitavuus on valinnassa nykyään astunut etualalle. Ja opettajat itsekin ovat vaatineet, että laajemmat opinnot otettaisiin entistä enemmän huomioon virkaan valittaessa. Mielestäni taas kukaan järkevä ihminen ei voine kieltää, etteikö juuri kysymyksessä oleva korkeakoulu valmistaisi opettajia, jotka täydellisimmin tämän ehdon täyttävät. Ja ehkä se onkin kansakoulun edun mukaista.

Puuttumatta tämän laajemmin tähän esitykseen, koska siitä on jo niin paljon puhuttu, ilmoitan vain kannattavani esityksen hyväksymistä.

Ed. Heiskanen: Herra puhemies! — Kun meillä nyt on esillä niin tärkeä kulttuurikysymys, kuin Jyväskylän kasvatusopillisen korkeakoulun perustaminen on, niin pyytäisin mainita muutaman sanan, ja erikoisesti niiden puheenvuorojen johdosta, jotka täällä on esitetty.

Täällä on joissakin puheenvuoroissa puhuttu liikatuotannosta. Toisaalta sitä on pelätty, mikäli se koskee liikatuotantoa kansakoulunopettajain kohdalla, toisaalta taas on ikäänkuin toivottu siinä mielessä, että silloin liikatuotannon vallitessa ylioppilaiden keskuudesta saataisiin mahdollisesti perustettavaan Jyväskylän korkeakouluun pätevämpiä ylioppilaita oppilaiksi kuin siinä tapauksessa, että liikatuotantoa ei olisi.

Liikatuotannolla on tietysti yleensä sängen monet epäedulliset vaikutukset. Mutta toisaalta liikatuotannolla on myös hyviä puolia, ennenkaikkea siinä mielessä, että liikatuotannon vallitessa myöskin kilpailu kohoaa, ja tätä minä pitäisin omalta kannaltani katsellen erittäin tärkeänä. Silloin myös virkamiesten taso, työskentelevätpä he millä alalla tahansa, vastaavasti myöskin nousee. Ja mitä erikoisesti kansakoulunopettajien tasoon tulee, niin minä luulisin, että tämä perustettava korkeakoulu olisi omiaan ei ainakaan tasoa laskemaan, vaan toivon mukaan sitä keskimäärin otettuna ainakin tuntuvasti kohottamaan.

Täällä on pelätty myöskin sitä, että ne, jotka heräävät myöhemmällä iällä, ja joilla ei ole — taloudellisista syistä — tilaisuutta aikaisemmin ryhtyä opiskelemaan, että niiden mahdollisuudet päästä kansakoulunopettajiksi tämän perustettavan korkeakoulun kautta pienennettäisiin. Tietysti josain määrin voi näin olla asianlaita. Mutta toisaalta tämä järjestelymuoto antaa minun nähdäkseni kummallekin ryhmälle, sekä niille, jotka alkavat 18 vuotiaana opiskella, kuin niillekin, jotka ovat joutuneet 11 vuotiaana oppikoulun penkille, samat mahdollisuudet päästä kansakoulunopettajiksi.

Otan erään ajatuskokeen. On kaksi köyhää isää, joilla on kummallakin lahjakas poika. Toinen isä panee poikansa oppikouluun, toivoen sitä tietä häntä viedyksi niin pitkälle kuin hänellä on mahdollisuuksia, ja tämä poika pääsee ylioppilaaksi, mutta ei voi enää varojen puutteessa lähteä pitkälle uralle opiskelemaan. Toinen isä ei ole pannut poikaansa kouluun, vaikka edellytykset olisivat olleet yhtä hyvät tai, paremmin sanoen, yhtä huonot kuin edelliselläkin. Tämä poika lähtee 18 vuotiaana opiskelemaan. Nyt, ellei tällä ylioppilaalla olisi mahdollisuutta antautua lyhemmän opiskelun jälkeen kansakoulunopettajan alalle, niin hänen uransa olisi lopussa, kun taas tuo 18-vuotiaana opiskelunsa alkanut voisi hyvällä menestyksellä valmistua kansakoulunopettajaksi.

Minä luulenkin, että tämän korkeakoulun perustamisen kautta hyvin suuressä määrässä tulevat lahjakkaat ja köyhät ylioppilaat antautumaan tälle alalle. Silloin tästä ei ole minun ymmärtääkseni mitään vahinkoa kansakoulunopetukselle.

Tietysti on varottava, ettei tässä muodosteta mitään kaatopaikkaa sellaisille lahjattomille tai muuten kelvottomille ylioppilaille, joita tietysti myöskin aina on olemassa, vaan että erikoisesti pidetään huolta siitä, että sisäänpääsyaatimukset pidetään riittävän ankaroina. Mutta erikoisesti tärkeä ja myönteinen näkökohta, johon useissa puheissa on kiinnitetty huomiota, tässä on se, että tästä samalla tulee tieteellinen tutkimuslaitos, jonka tehtävänä ei ole ainoastaan kansakoulunopettajien kouluttaminen yhtä vähän kuin yliopiston tehtävänä on yksinomaan virkamiesten kouluttaminen, vaan kummankin laitoksen yhtenä kaikkein tärkeimmistä tehtävistä tulee olemaan tieteellisen tutkimustyön eteenpäin vieminen. Ja tämä on erittäin tärkeä kohta. Voi olla, että ylimenoaikana ei opettajataso tule Jyväskylän korkeakoulussa olemaan yhtä korkea kuin se on Helsingin yliopistossa vastaavissa tieteissä, mutta ylimenoaikana on tietysti aina jonkun verran vaikeuksia, joita ei ole nähdäkseni kuitenkaan syytä pitää suurempina kuin mitä ne todellisuudessa ovat. Voisin mainita esimerkkejä toisten korkeakoulujen kohdalla, että niissä myöskin on ollut alkuvaikeuksia.

Kun on toisaalta pelätty, että ylioppilaita tulisi valmistumaan liian paljon kansakoulunopettaja-alalla, niin tähän pyytäisin vain mainita, että nytkin jo on ylioppilailla ainakin jossain määrin mahdollisuus valmistua kansakoulunopettajiksi. Väitteeseen, että seminaarin kautta valmistuneet opettajat olisivat keskimäärin katsottuna parempia, en puolestani haluaisi yhtyä. Sekä seminaarikoulutuksen saaneiden että ylioppilaiden joukossa on sekä hyvää että huonoa ainesta.

Minun nähdäkseni me kunnioitamme Uno Cygnaeuksen muistoa parhaimmalla tavalla päättäessämme perustaa Jyväskylään kasvatustieteellisen korkeakoulun. Tämä erikoisesti jo senkin takia, että me täten voimme luoda uuden tieteellisen tutkimuslaitoksen maahamme miltei ilman mitään lisäkustannuksia. Kun näin on asianlaita, niin miksi emme sitä perustaisi.

Kun tässä meillä nyt on esillä sellainen opetusministerin aloite, jota voin kannattaa, niin kiirchdin sen heti tekemään.

Ed. Brand er: Herra puhemies! Kilpailu eri suuntien mukaan valmistuneiden opettajien kesken takaa parhaiten kehityk-

sen kansan todellisia tarpeita vastaavaksi kansakouluopetuksen tärkeällä alalla. Yhtä hyvää ainesta antautuu seminaarialalle kuin yliopistoalallekin, aivan samoja kansanlapsia. On saatava nämä ainekset kehittämään jalossa kilpailussa kansan palvelukseen vastaamaan niitä suuria kustannuksia, joita opetukseen uhrataan. Ikui-nen kilpailu se on, joka saattaa ihmissuvun koettamaan parhaansa ja johtamaan kehityksen oikeaan uomaan. Tässä ei tee opetuslakaan poikkeusta.

Meidän kansakoululaitoksemme tunnustetu-in heikkous on ollut se, että se on valmistanut tarpeettoman monta pieniltä opin-noiltaan hiukan tyhmänylpeätä opettajaa, eli kuten kansan kielellä sanotaan „puoli-villaisia”. „Pieni oppi paisuttaa ja suuri raha saidaksi tekee.” Kehityskykyiset opet-tajat pääsevät vähitellen vapaiksi tästä se-minaarin aiheuttamasta heikkoudesta elä-mänkokemuksen ja jatkettujen opintojen kehittämänä. Tulee huomatuksi lopulta tärkein oppi: „Kuka teistä suurin tahtoo olla, olkoon kaikkien palvelija”. Ja tässä tulee Jyväskylän korkeakoulu tarpeelliseksi avuksi kaikille kansakoulunopettajille, niin maalta kuin kaupungista tulleeille, niin se-minaarin käyneille kuin yliopistosivistyksen saaneille. Ja aikaahan opettajille on va-rattu pitkien lomien aikana melkein liikaa-kin. Kehityksestään huolimaton opettaja usein loma-aikanaan vieraantuu työstään ja hermostuu, kun tuohon kirottuun, voimia vaativaan työhön täytyy jälleen palata.

Ei oppiarvojen saavuttaminen yksin tak-kaa opettajapätevyyttä. Meillä oli lyseossa tohtorinarvolla varustettu matematiikan lehtori ja silloin oli harvinaista niin korkea oppiarvo. Mutta tohtori oli melkein ke-miallisesti puhdas opettajataipumuksista ja eräs lyseolainen oppilas, köyhän työmiehen poika piti huolen yksityisopetuksellaan, että 200-lukuinen poikajoukko lyseon ylim-killä luokilla sai tarpeellisen ja hyvän ope-tuksen matemaatiikan alkeissa. Synnyn-näistä neroutta ei korvaa tohtorin hattua-kaan.

Uuden korkeakoulun kautta valmistuneet opettajat joutuvat varmasti ankaran arvos-telun alaiseksi entisen suunnan opettajien puolelta ja tähän yhtyneen osa kansakoulun tarkastajia ja kansakoulujen johtokuntien jäseniäkin. Mutta juuri tämä keskinäinen arvostelu ja kilpailu ammattitoverien puo-

lelta on terävin ja pakottaa kummankin suunnan koettamaan parhaansa. Jakautu-mista kahteen kilpailevaan leiriin osuustoi-minnassa aikanaan pelättiin taantumuk-seksi voimien hajautuessa. Mutta kokemus on osoittanut tarpeellisen kilpailun hyvät puolet, joskin äärimmäisyyteen asti hajoi-tunut kilpailu tuo vuorostaan huonoja ko-kemuksia esille.

Ei kohtuullista liikatuotantoakaan opet-taja-alalla ole pahana pidettävä. Sen kautta kykenemätön aines luonnollisimmin voidaan syrjäyttää.

Aikoinaan kun itse harkitsin forstmest-arilalalle antautumista niin sanottiin: „Suurin vaikeus on opistoon pääsyssä. Forstmestareita ei valmisteta liikaa. Kyllä valmistuttuasi paikan saat, vaikka tulisit idiootiksi” (Eduskunnassa naurua). Vasta metsänhoitajien lisätuotanto yliopistossa korjasi tämän rajoituksen valmistuksessa ja aiheutti ankaran kilpailun työstä ja paikoista. Tällä alalla olisi suunnattoman paljon kannattavaa työtä maalla ylioppilas-liikatuotannollekin, kun vain olisi antautu-mista sekä kykyä ja varoja käytettävissä.

Toivon, että tuleva Jyväskylän kasvatus-opillinen korkeakoulu, kunhan se saa aikaa kehittyäkseen sielutieteen alalla (Eduskun-nassa naurua), kuten täällä on sanottu, saapi tehdä erään kansan syvästi kaipaaman ja sangen halatun parannuksen muus-sakin kansanopetuksessa.

Kansakoulun edeltäjinä ovat olleet papit. Tunnustettakoon suoraan, että papit ovat suorittaneet tämän kunniaakkaan historialli-sen tehtävänsä hyvin. Mutta pojasta polvi muuttuu. Surukseen kansa näkee nyky-jään pappien opetusviran siirtyvän aivan koulunkäymättömien maallikkosaarnaajien tehtäväksi, joissa sattuu hyviäkin, mutta paljon epäonnistuneitakin. Kansan suruksi yliopistosivistyksen saaneet papit käyttävät liian paljon aikaansa muihin maallisiin toi-miin (Vasemmalta: Aivan oikein!), ja sillä aikaa punaiset ja mustat ketut sekä sudet vievät lampaat (Eduskunnassa naurua).

Toivoisin, että vastaisuudessa Jyväskylän kasvatusopillinen korkeakoulu saisi valita ja valmistaa erittäin saarnavirkkaan sovel-tuvista lahjakkaista oppilaistaan työnteki-jöitä tälle kansan kauan ikävöimällä odote-tulle alalle. Eivät saarnaajat nälkään kuole, kunhan heillä on annettavanaan sitä, mitä kansa odottaa, eivätkä anna kiveä

leivän asemesta. Kaikesta pienestä huolimatta on kansalla vanhoilta ajoilta peritty käsitys: „pappi paras vierahista”. Se on tarpeellisen kilpailun puute, joka vie alas-päin kansakoulunopettajien ja pappien tasoa sekä tekee opetuksen kuolleeksi.

Eräs kansanmiehen antama lyhyt vertaus tästä kuolleesta opetuksesta on seuraava. Se on sanottu silloin kuin kivisiä kilometripatsaita pystytettiin. Kansanmies lausui: „Meidän pappi on ihmeen etevä. Hän tekee saarnan taitavasti mittain ja kaavain mukaan kuin paras kivimies kilometripatsaan. Siinä on särmät ja suorat sivut paikallaan. Se on justinsa eikä melkein (Eduskunnassa naurua). Mutta saarna on yhtä kova kuin patsaskin. Ja kun se saarnatuolista pudotetaan kirkkoon, niin oikein pelottaa, että lattiasta maali särkyy (Eduskunnassa naurua). Mutta minä en ymmärrä kummankaan tarpeellisuutta meidän elämällemme enkä niiden kalliita valmistuskustannuksia.”

Kansanopettajan suurin tehtävä ei ole suurien oppimäärien jakaminen, mutta oikeudentajunnan istuttaminen ja oppilaassaan innostuksen herättäminen oppiaineisiin. Jos opettaja oppii antamaan tuon sytyttävän kipinän oppilaalleen, niin ei tuntien lukumäärä eikä pituus ole ratkaiseva tekijä. Tiedonhaluun innostuneena hankkii oppilas itse elämänvarrella tilaisuuden tietojen hankkimiseen.

Leipäpuun valitseminen on kaikille virkamiehille yksi sängen tärkeä tehtävä. Työhön innostuneita antautuu joka alalle. Leipäpappeja ja leipäopettajia tulee lähes saman verran. Tuossa kuuluisassa Matkaselän majatalossa kuulin kansakouluseminaarin tutkinnosta palaavilta seinän läpi kuvaavan lauseen: „Meinattiin päästä kovasta maatyöstä vapaaksi ja neljältä aamunousennasta helpommille päiville, mutta ei se kaikille meille onnistunut.”

Virkamiesten tulee katsoa leipäänsä, mutta ylihallituksen tulee katsoa myös, että virkamiehet eivät kehity yksin leivästään vaarinpitäjiksi, mutta että heistä kehittyi myös kansan palvelijoita.

Monen epäonnistuneen opettajan tointa voimme verrata erään etevän kirjailijan vertaukseen, kuinka „epäonnistunut opettaja ikäänkuin kylvää kuivaa pölyä nuorukaisten elosta hehkuviin aivopoimuihin ja kuolettaa oppilaan parhaat harrastukset pitkiksi ajoiksi”.

Nuorten kasvatusta vaatii parhaita ja taroituksiltaan rehellisiä voimia. Sanotaan, että lapsille ja koirille ei voida pitkälti teeskennellä. Opetuksen kehittämiseen kannattaa uhrata varoja. Kansa on aina ollut tässä runsaskätinen niin ylioppilaille kuin kansakoulunopettajillekin. Tämä laki vie opetustointia eteenpäin.

Kannatan suuren valiokunnan mietintöä.

Ed. Kalliokoski: Kun eräät täällä esitetyt lausunnot antavat aiheita muuta-miin huomautuksiin, nousen varovaisuuden vuoksi puhujalavalle, etten joutuisi kesken puheenvuoron keskeytetyksi, vaikka en aiokaan enää pitkään puhua.

Ed. Wainio täällä, minulle henkilökohtaisesti erinomaisen kohteliaassa lausunnossa, oli kuitenkin mielestäni käsittänyt eräässä kohdassa hiukan väärin lausuntoani. En ole puolestani epäillyt, että meillä jonkun vuoden kuluttua ei olisi tarpeeksi lahjakkaita oppilaita tarjolla Jyväskylän kasvatustieteelliseen korkeakouluun. Minä en kyllä usko, että ylioppilastuotantoa voitaisiin niin rajoittaa, että tällaista puutetta tulisi esiintymään. Olen ainoastaan sanonut, että jos ylioppilastuotantoa rajoitetaan, kuten välttämätöntä olisi, menettää perustettu korkeakoulu sen miltei rajattoman tilaisuuden oppilasaineksen valinnan suorittamiseen mikä sillä nykyisin on. Ja silloin ei enää ole samaa varmuutta oppilasaineksen kunnollisuudesta kuin nykyisin.

Ed. Virkkunenkin oli eräässä kohdassa mielestäni käsittänyt lausuntoani hiukan väärin. En ole lausunut minkäänlaista epäilystä Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulun sopivaisuudesta näiden kasvatustieteellisten ja sielutieteellisten tutkimusten harjoittamiseen, kun on puhe tästä opistosta tutkimusten suorittamispaikkana. Nimenomaan sanoin, että paikka mielestäni on sopiva. Epäilin ainoastaan sitä, voisiko tämä laitos saada palvelukseensa pätevimmat tutkijavoimat.

Minä en käsitä, miten ed. Huotari oli saanut aiheen siihen huomautukseen, minkä hän lausuntoani vastaan teki. En mielestäni ole millään tavalla aliarvioinut toimesta olevia ylioppilastutkimuksen kautta valmistuneita opettajia. Olen ainoastaan sanonut, että heidän toiminnastaan ei vielä ole samanlaista varmuutta sen kokemuksen perusteella, joka on olemassa, kuin on se-

minaarivalmistuksen saaneiden toiminnasta. Ja sanoin nimenomaan vielä, etten suinkaan väitä, että olisi saavutettu epäedullisia kokemuksia. Sanoin vain, että aika on liian lyhyt, jotta voitaisiin saavutettua kokemusta pitää tarpeeksi varmana.

Ed. Voionmaa on esittänyt eräitä huomautuksia lausuntoni johdosta. Mitä tulee hänen epäilyksiinsä käsitykseni suhteen näiden kasvatusopillisten tutkimusten suorittamisesta Jyväskylän kasvatusopillisessa korkeakoulussa, niin minä tahdon palauttaa muistiin, että lausuntoni alussa heti sanoin, että avoimesti myönnän, että tämä puoli on nimenomaan se osa tämän laitoksen toiminnasta, jonka arvostelemiseen myönnän itselläni olevan heikoimmat edellytykset. Ja tällä varauksella esitin arvosteluni mielestäni kokolailla varovasti.

Mitä sitten tulee lausuntooni ylioppilaiden liikatuotannon sijoituspaikkojen etsimisestä, en suinkaan asettunut sille kannalle, ettei missään tapauksessa eikä millään ehdolla olisi etsittävä sijoituspaikkoja ylioppilaiden liikatuotannon sijoittamiseksi. Olen sanonut vain, että tämä tarkoitus sinänsä ei ole riittävä joihinkin uusiin toimenpiteisiin ryhtymiseksi, ellei tällaiselle toimenpiteelle ole muuta perustetta. Puhuin myös ylioppilaiden liikatuotannon rajoittamisesta. Tahdon lisätä, mitä siihen lausunnossani jo edellä sanoin, sen, että omasta puolestani myönnän, että rajoittaminen on erinomaisen vaikeata. Oppikoululaitoksemme supistaminen kohtaa kyllä varmasti miltei ylivoimaisia vaikeuksia silloin, jos siihen käytännössä ryhdytään. Sillä vaikka ollaankin ehkä periaatteessa yhtä mieltä siitä, että oppikoululaitosta olisi supistettava, tullaan kuitenkin aivan erinomaisen suurien vaikeuksien eteen, kun tule kysymys jonkun yksityisen oppikoulun lakkauttamisesta. Henkilöt, jotka muuten saattavat kannattaa järjestelmän supistamista, panevat kynsin hampain vastaan, silloin kun tulee kysymys „meidän koulun” lakkauttamisesta. Ja se on tämä seikka, joka tekee tämän rajoittamisen kovin vaikeaksi.

Ed. Malkamäki ei käsittäkseni ole käsittänyt lausuntoani väärin. Minun on vaikeata sitä muuten ymmärtää, kuin että hän on tahallaan vääristellyt lausuntoni. Tähän käsitykseen minulle antaa oikeuden se letkauskini, joka sisältyy hänen lausuntonsa

alkuosaan, joka minusta tässä keskustelussa esiintuotavaksi oli sopimatonta, keskustelu kun muuten on yleensä liikkunut arvokkaassa ja asiallisessa sävyssä, ja minäkin puolestani olen yrittänyt pysyä esilläolevassa asiassa. Hänellä ei olisi pitänyt olla mitään oikeutta puhua siitä, että minä olen sanonut jotakin halventavaa maan ylioppilaskunnasta, minä kun en ole sanonut ylioppilaista yhtään ainoata sanaa. En ole arvostellut heitä millään tavalla, en myönteiseen enkä kielteiseen suuntaan. Olen sanonut ainoastaan, että lapsilla, jotka menevät oppikouluun, ei yleensä voi olla samanlaista henkistä heräämistä kuin voi olla sillä nuorisolla, joka pyrkii seminaariin. Mikä arvo tälle heräämiselle annetaan, se on tietysti personallinen asia. Minä puolestani panen sille melkoisesti arvoa, ed. Voionmaa ei. Minä en suinkaan tahdo väittää, että minun käsitykseni asiasta oli oikea, olen esittänyt vain käsitykseni asiasta.

Minä huomaan joutuneeni yksinäiseksi huutavan ääneksi erämaassa tässä asiassa, mutta olen katsonut velvollisuudekseni esittää myös epäilyksiä asiassa. On erinomaisen hyvä, jos ne ovat aiheettomia.

Ed. Malkamäki: Minun täytyy sanoa, että minä kyllä ed. Kalliokosken ensimmäisestä puheenvuorosta sain sen käsityksen. Hänhän nimenomaan useampaan kertaan, ainakin kahteen kertaan, mainitsi, kuinka „parhain opettaja-aines” tulee seminaaritietä. Ja muutenkin hän lausui siinä yhteydessä sellaista, jonka minä käsitin ylioppilaiden halventamiseksi, että ylioppilaat hänen mielestään siis eivät ole sopivaa opettaja-ainesta. Sitten seminaariin menevien erikoista „henkistä heräämistä” hän myös moneen kertaan painosti, niin että kyllä minä ehdottomasti tulin siihen käsitykseen, että hänen mielestään ylioppilasopettajat eivät olisi niin soveliaita kuin seminaaritietä valmistuneet, lyhytaikaisemman koulutuksen saaneet.

Ed. Pitkänen: Minä tällä kertaa pidättäydyn puhumasta paljon tästä asiasta. Olen jo kantani merkinnyt, että tulen vastustamaan suunnitellun korkeakoulun perustamista. Minun on vain nyt syytä huomauttaa ed. Heiskasen puheenvuoron johdosta. Hän pitää erittäin hyvänä, että on

paikattomia opettajia ja perustelea sitä sillä, että se synnyttää terveellistä kilpailua. Minä olisin toivonut, että hän olisi sanonut kaikkiin virkamiehiin nähden tämän. Sillä se saattaa olla tärkeämpää vielä muilla virka-aloilla kuin opettajain kesken tämä terve kilpailu. Mutta minä yhtyisin hänen eräällä varauksella ja se olisi se, että sallittaisiin terveen kilpailun vallita paikkoja hakiessa ja hakijan annettaisiin määrät palkkansa. Minä luulen, että palkan-koituksista puhuminen loppuisi sinä päivänä. Ainakin opettajien kesken olisi tämä varmaa. Paikattomat ylioppilaat, paikattomat maisterit, insinöörit ja kaikki sellaiset, ne tuskin enää ovat niin korkeita vaatimuksissaan, mitä nykyiset virkamiesten palkat ovat. Ainakin opettajat ovat tarjoutuneet tekemään työtä paljonkin halvemmalla, kun vaan paikan saisivat, sillä kouluvelat ovat raskaat. On hyvä puhua, kun on palkka virkamiehellä. Hyvin kannattaa puhua terveellisestä kilpailusta, mutta on muistettava, etteivät ne, joilla ei ole leipää eikä ole korkorahoja, siedä puhumista terveestä kilpailusta. Hänen vertauksensa kahden isän pojasta todistaa mielestäni aivan selvästi sen, että tähän asti ainakin ja hyvin suuri mahdollisuus on vielä eteenkinpäin, on tullut opettajiksi hyvin useita ylioppilaita sattumalta. Juuri se, kun hän tahtoi todistaa sitä, että varojen puutteesta tai muista syistä jäävät luvut kesken, niin silloin ei ole muuta ollut keinoa kuin lähteä pyrkimään lyhintä tietä leipään ja kansakoulunopettajaksi. Useita on tällaisia sattumalta tulleita kansakoulunopettajia ja eivät ne ole kaikkein parhaimpia. On sellaisiakin opettajia, joiden luvut ovat jääneet huonon käytöksenkin takia kesken ja ovat tulleet kansakoulunopettajiksi.

Ed. Kallio koski: Ed. Malkamäelle minä tahtoisin vielä huomauttaa, että se seikka, että olen lausunut myönteisen arvostelun seminaariin pyrkivästä nuorisosta, ei mitenkään pitäisi sisältää halventavaa arvostelua ylioppilasnuorisosta, josta minä en ole puhunut mitään.

Ed. Heiskanen: Minun täytyy ed. Pitkäsén puheenvuoron johdosta lausua muutaman sanan, koska hän on ilmeisesti käsittänyt minut väärin. Minä puhuin,

että liikatuotannolla on myös hyviä puolia, mutta minä alleviivasin sitä, että sillä on erittäin suuret huonot puolensa. Pyrin osoittamaan, että tällä mitailulla on onneksi valopuoliakin, nimittäin että kilpailu siten kovenee ja kohottaa virkamiesten tasoa. Minä silloin puhuin nimenomaan kaikista virkamiehistä enkä ainoastaan kansakoulunopettajista. En halua ruveta keskustelemaan siitä, mitenkä onnistunutta olisi ruveta valtion virkoja myymään jonkunlaisilla huutokaupoilla.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—4 §, lakiehdotuksen johtolause ja nimekkeen hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotukset laiksi vakuutusneuvostosta ja laiksi valtion tapaturmatoimistosta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 25 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä työväenasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 4 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 59, joka sisältää yllämainitut lakiehdotukset.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 25. Ensinnä sallitaan asiasta yleiskeskustelu; sen jälkeen käydään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Bryggari: Herra puhemies! Käsiteltävän lakiesityksen ensimmäisessä käsittelyssä olin tilaisuudessa toteamaan, että lailla tehdään lain sisällön vastainen asiaa käsittely lailliseksi, ja että lakiesitys sisältää työläisten oikeuksien supistamisen. Herra A. Viranko Uudessa Suomessa arvostellessaan käsiteltävänä olevaa lakia, toteaa porvariston kannalta, että kyseessä oleva laki on parannus, ja hän suosittelee eduskuntaa ottamaan koko askeleen maal-

likkojäsenten poistamisessa neuvoston jäsennydestä seuraavalla tavalla: „Työnantajain ja työntekijäin läsnäolo vakuutusneuvostossa ei ole tarpeellista tämän tuomioistuimen pätevyyden kannalta eikä sillä myöskään edistetä mitään sosiaalisia tarkoituksia. Tällainen järjestely ei myöskään tule valtiolle halvaksi, vaan päinvastoin työnantaja- ja työntekijäjäsenten päivärahoihin ja matkakuluihin menee ainakin yhden korkeapalkkaisen virkamiehen palkkaa vastaava määrä.” Ja lopuksi hän suosittelee: „Olisi syytä harkita, eikö vakuutus-tuomioistuimen uudistamiseksi olisi otettava täysi askel ja kokonaan luovuttava neuvostojärjestelmästä.” Voimassaolevan lain 2 §:ssä on määritelmä vakuutusneuvoston kokoonpanosta. Se sisältää, että vakuutusneuvostoon kuuluu johtaja, lainoppinut jäsen, kaksi lääkäriä, neljä työntekijä- ja neljä työnantajajäsentä, sekä määritelmä siitä, minkä ammattien aloilta neuvoston maallikkojäsenet on valittava. Näin kokoonpantu vakuutusneuvosto on se tuomioistuin, joka ratkaisee tapaturmavakuutuslain puitteissa elinkorkoa, päivärahaa ja loukkaantuneen hoitoa koskevat asiat. Nämä asiat ovat niin läheisiä työläisille ja laadultaan niin erilaisia muiden tuomioistuinten käsiteltäviin joutuneisiin asioihin nähden, että työläisten edustus olisi käsitykseni mukaan välttämätön. Tämä ei ole kuitenkaan käsiteltävänä olevan lain mukaan enää sen jälkeen mahdollista, kun laki tulee voimaan. Käsiteltävänä olevan lain 2 § sisältää, että neuvoston maallikkojäseniä vähennetään 4:stä 2:een ja että 3-jäseniseen neuvostoon ei enää maallikkojäseniä kuulu.

Suurin huononmus, työläisille kuuluvien oikeuksien supistus, sisältyy lakiehdotuksen 4 §:ään verratessa sitä voimassa olevan lain 6 §:ään. Esityksen 4 § sisältää, että vakuutusneuvosto asioiden käsittelyssä jaetaan kahteen neuvostoon, 5- ja 3-jäseniseen. 5-jäsenisessä on vielä työläisedustus mukana, mutta ei 3-jäsenisessä. 5-jäseninen neuvosto käsittelee ainoastaan alistetut asiat niissä tapauksissa, jolloin vakuutuslaitos on antanut kielteisen päätöksen tapaturman korvauksesta. Täysin kielteisiä päätöksiä — niin ainakin käsittän — vakuutuslaitokset antavat hyvin harvoin. Näin ollen on niitä asioita vähän, jotka lain si-

sällön mukaan ilman erikoistoimenpidettä ovat sen ratkaistavana.

Saadaksemme kuvan siitä, miten suuressa määrässä työläisten oikeuksia kyseellisen pykälän puitteissa vähennetään, minä pyydän mainita numeroita viimeisiltä vuosilta. Yhteensä oli vakuutusneuvoston ratkaistavana v. 1930 9,951 asiaa, v. 1931 8,716 asiaa, v. 1932 9,488 asiaa. Näistä oli alistettuja v. 1930 1,759, v. 1931 1,667 ja v. 1932 1,661 asiaa. Näin ollen jää siis ainoastaan osa vaikutusvaltaa työläisille asioiden käsittelyssä. Näin valtavasti suuri määrä asioita siirtyy 3-jäsenisen neuvoston ratkaistavaksi, johon maallikkojäsenillä ei ole enää vaikutusvaltaa. Tähän huomauttaen, että käsiteltävänä olevassa laissa on mahdollista siirtää 3-jäsenisen neuvoston käsittelypiiriin kuuluvia asioita 5-jäsenisen neuvoston käsiteltäviksi. Niin on asia kolmessa tapauksessa: ensiksi, että asia on periaatteellinen, toiseksi, että 3-jäseninen neuvosto ei ole asian ratkaisussa yksimielinen ja kolmanneksi, että joku 5-jäsenisen neuvoston jäsenistä ennakolta vaatii johtajaa siirtämään jonkun asian 5-jäsenisen neuvoston käsiteltäviksi. Minä asian ensimmäisessä käsittelyssä jo osoitin, miten teoreettista on se mahdollisuus, että asiat voitaisiin, edes tärkeimmät, siirtää 5-jäseniseen neuvostoon. Ja minulla on edelleen se käsitys, että ne oikeudet, jotka on tässä varattu m. m. 5-jäsenisen neuvoston jäsenelle asioiden siirtämisestä, ovat suoraan teoreettisia, ellei ole toimeenpanoasetuksessa varattu erikoisoikeuksia samantaisia, kuin on lääkäri- ja tuomarijäsenillä nykyään jaoston käsittelemiin asioihin nähden.

Kuten numerotiedoista ilmeni, on alistetuja asioita viime vuonna ollut 1,661 ja valitusasioita 797 eli yhteensä valitus- ja alistettuja asioita 2,458. Jos asioiden käsittelyn jouduttamiseen nähden olisi tarpeellista mennä neuvoston jäsenmäärän vähentämiseen, siinä olisimme voineet olla mukana, mutta edelleen olisi pitänyt säilyttää voimassa olevan lain 6 §:n sisältämät oikeudet työväelle. Näin ei ole kuitenkaan tapahtunut. Kun näyttää siltä, että asian tässä vaiheessa on mahdotonta saada lain sisältöä muuttamaan sellaiseksi, että 5-jäseninen neuvosto ratkaisisi alistus-, valitus- ja elinkorkoa koskevat asiat, niin

minä koetan vielä asian tässä vaiheessa saada lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä sellaisen muutoksen, että edes alistus- ja valitusasiat olisivat niitä, jotka ratkaistaan 5-jäsenisessä neuvostossa.

Tässä yhteydessä on tiedusteltava, minkä sisältöisenä aikoo herra sosialiministeri valmistuttaa toimeenpanoasetuksen, aiotaanko siinä varata työläisjäsenelle, joka kuuluu 5-jäseniseen neuvostoon, kuin myöskin työnantajajäsenelle samat oikeudet kuin lääkärille ja lainoppineelle jäsenelle kokousasiain ennakkotarkastuksessa. Jos tämänsisältöiseksi on aikomus toimeenpanoasetus valmistaa, niin silloin vielä muodostuu mahdollisuus työläisille päästä selville niiden asiapaperien mukaisesta asiain käsittelystä, jotka 3-jäsenisessä neuvostossa tulevat ratkaistaviksi. Ja ainoastaan täten on mahdollista saada käytäntöön se teoreettinen näkökohta, mikä on sisällytetty käsiteltävänä olevan lain 4 §:n viimeiseen momenttiin.

Haluaisin myös tässä yhteydessä huomauttaa, että se käsittelytapa, että ensiksi käsitellään laki vakuutusneuvostosta ja valtiokunnassa on vasta valmisteluasteella laki työväen tapaturmavakuutuksesta, ei ole oikea. Saattaahan tapahtua, että tapaturmavakuutuslaki joltakin kohdalta muodostuu sen sisältöiseksi, joka ei ehkä vakuutusneuvostolain mukaan olisi suotavaa ja näin ollen on siis tämä käsittelyjärjestys minun käsittääkseni tapahtunut väärin.

Asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä aion tehdä muutosehdotuksen lain 4 §:n 1 momenttiin, ja toivon, että eduskunta olisi suopea tekemälleni esitykselle.

Socialiministeri H y n n i n e n: Herra puhemies! Niinkuin täällä ed. Bryggari huomautti, vakuutusneuvoston samoin kuin tapaturmalautakunnan työ määrä on vuosi vuodelta voimakkaasti kasvanut. Kun esim. vakuutusneuvoston käsittelemien asiain luku oli v. 1924 vain 5,403, kohosi se v. 1929 jo 10,476:een ja on sen jälkeen pysynyt edelleenkin 10,000 seutuissa. Nykyinen järjestelmä, minkä mukaan vähintään 5-henkinen neuvosto, joista neljä hoitaa tehtäviään sivutoimena, ratkaisee esittelyissä vuosittain noin 9,000 à 10,000 asiaa, ei ole osoittautunut joka suhteessa aivan tarkoituksenmukaiseksi. Pakostakin on käsitteilyn täytynyt käytännössä muodostua

sellaiseksi, että lääkärjäsen ennen esittelyä tarkastaa asiakirjat lääketieteelliseltä kannalta, lakimies juriidiselta kannalta, minkä jälkeen johtaja määrää oman kantansa. Ellei mitään erimielisyyttä ilmene näiden kolmen jäsenen välillä, todetaan elinkorko-, valitus- ja ulosmittausasioiden esittelyssä ilman asioiden tarkempaa selostusta se lopputulos, johon nämä kolme jäsentä ovat tulleet, ja se merkitään pöytäkirjaan vakuutusneuvoston päätökseksi. Jos erimielisyyttä ilmenee, esitellään asia tarkemmin työnantaja- ja työntekijäjäsenille, jolloin asiasta keskustellaan ja äänestetään. Niin sanotuissa alistusasioissa eli siis niissä tapauksissa, jolloin vakuutuslaitos on evännyt korvauksen sillä perusteella, ettei se katso hakijalla olevan oikeutta korvaukseen väitetyn tai ilmoitetun tapaturman johdosta, esitellään asiat tarkemmin ja huomautetaan erikoisesti niistä tapauksista, joissa erimielisyyttä on syntynyt asiakirjat tarkastaneiden jäsenten välillä.

Eduskunnalle jätetyssä hallituksen esityksessä on tahdottu pyrkiä siihen, että vakuutusneuvosto 3-jäsenisenä saisi ratkaista ne elinkorko-, valitus- ja ulosmittausasiat, joista kokemuksesta tiedetään, että ne tavallisesti ilman erimielisyyttä ja keskustelua ratkaistaan tarkastaneiden jäsenten esitysten mukaisesti. Samaa ryhmään kuuluisivat vielä viraston sisäiset asiat, joilla ei ole suoranaista yhteyttä korvausasioiden kanssa. Taas ne asiat, joissa nämä kolme jäsentä ovat erimieliset tai joilla katsotaan olevan periaatteellinen merkitys, siirrettäisiin 5-jäsenisen neuvoston ratkaistavaksi, samoin kuin ne tapaukset, joista asianomainen työnantaja-, työntekijä- tai sotilasjäsen on ennen asian käsittelyä ilmoittanut haluavansa olla mukana asiaa käsiteltäessä. Tällä tavoin järjestettynä säilyy kaikille jäsenille tilaisuus olla mukana päättämässä niistä asioista, joissa heidän myötävaikutuksellaan tähänkin saakka on ollut tosiasiallinen merkitys. Uudistuksella voitetaan taas se etu, että esittelyjä riidattomia asioita varten voidaan pitää useammin ja virka-aikana ja saadaan yleensäkin asiain kulku entistä nopeammaksi. Kun työnantaja- ja työntekijäjäsenet edustavat ammattikokemusta teollisuuden eri aloilla ja maataloudessa, on varsin tärkeätä, että he voivat edelleenkin tehokkaalla tavalla olla mukana asioita vakuutusneuvos-

tossa ratkaistaessa. Olenkin vakuutettu siitä, että käytäntöön otettavaksi ehdotetun uuden järjestelmän puitteissa tämä on yhtä suuressa määrin kuin tähänkin asti mahdollista, ja tulee sosialiministeriö huolehtimaan siitä että edellämainittu asiantuntemus tulee vakuutusneuvoston samoin kuin tapaturmatoimistonkin ratkaistavaksi jäte-tyissä asioissa riittävästi huomioonotetuksi. Korvauksen myöntämistapa tulee asetuksen mukaan riippumaan ministeriön päätöksestä menoarvion puitteissa ja voidaan näin ollen asia melko joustavasti järjestää.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäisen lakiehdotuksen 1, 2 ja 3 § hyväksytään.

4 §.

Keskustelu:

Ed. Bryggari: Niillä perusteilla, jotka äsken puheenvuorossani esitin, pyydän ehdottaa, että käsiteltävänä olevan 4 §:n ensimmäinen momentti muutettaisiin näin kuuluvaksi: „Asiat, jotka on alistettu tai valituksen kautta joutuvat vakuutusneuvoston käsiteltäviksi, ratkaisee vakuutusneuvosto 5-jäsenisenä siten, että asian käsittelyyn ottaa osaa johtajan, asessorin ja lääkärin lisäksi asian laadusta riippuen joko asianomainen työnantaja- ja työntekijäjäsen tai sotilasjäsenet.”

Ed. Hiltunen: Koska ed. Bryggarin tekemä ehdotus on selvä parannus tähän 4 §:ään, niin pyydän sitä kannattaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Bryggari ed. Hiltusen kannattamana ehdottanut, että 4 §:n 1 momentti saisi seuraavan sanamuodon: „Asiat, jotka on alistettu tai valituksen kautta joutuvat vakuutusneuvoston käsiteltäviksi, ratkaisee vakuutusneuvosto viisijäsenisenä siten, että asian käsittelyyn ottaa osaa johtajan, asessorin ja lääkärin lisäksi asian laadusta riippuen joko asianomainen työnantaja- ja työntekijäjäsen taikka sotilasjäsenet.” Kut-

sun tätä ehdotusta ed. Bryggarin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voitaa, on ed. Bryggarin ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Kehoitän niitä edustajia, jotka äänestävät „ei”, nousemaan seisalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Vähemmistö.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

5—7 §, ensimmäisen lakiehdotuksen johtolause ja nimike, toisen lakiehdotuksen 1—5 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotukset laiksi viran- ja toimenhaltijain palkkausten vähentämisestä vuoden 1934 aikana.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 26 ja otetaan toiseen käsitte-lyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 9 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 10 ja ed. Kestin y.m. lak. al. n:o 24, jotka sisältävät mainitut lakiehdotukset.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 26. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen siirrytään suuren valiokunnan ehdotaman lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Leppälä: Suuri valiokunta ei ole ottanut huomioon maalaisliittolaisten käsi-

teltävänä olevassa valtion viran- ja toimenhaltijain palkkausten vähentämisasiassa valtiovarainvaliokunnan mietintöön liittämää III vastalauseen lakiesitystä. Sen perusteluissa sanotaan: Maan taloudellinen tila sekä valtion raha-asiallinen asema pitkäaikaisen, yhä jatkuvan pulan vuoksi on mielestämme siksi vaikea, että valtion viran- ja toimenhaltijain palkkausten parantamiseen ei ole aihetta. Pyydän sen vuoksi, herra puhemies, kun vielä ei ole myöhäistä selittää, mitä tämä lyhyt perustelu sisältää ja miksi me olemme tulleet käsiteltävänä olevassa asiassa toiseen tulokseen kuin valtiovarainvaliokunnan enemmistö ja nyttemmin myöskin suuri valiokunta.

Suomella on kunnollinen ja hyvä virkamiehistö — poikkeukset vain vahvistavat säännön — mutta tämän köyhän maan virkamiehistöllä on myöskin suhteellisen hyvä asema kansamme taloudellista asemaa kokonaisuutena tarkastellessa nykyisten palkkojenkin vallitessa parhaillaan elettyinä aikana. Tämän käsityksen sain jouduessani kerran aikaisemmin verrattain yksityiskohtaisesti tutustumaan useitten muitten Europan maitten virkamiesten palkkaukseen ja asemaan. Silloin vakautui myöskin se käsitys, että jos virkamies-temme palkkoja on aihetta parantaa, tulee sen tapahtua nykyisten virkamiesmenojen puitteissa työaikaa lisäämällä, työn tekniikkaa ja työtehoa kehittämällä ja parantamalla, siis virkamiehistöä vähentämällä ja jäljellejääneiden virkamiehien palkkoja parantamalla.

Kun tähän nyt ei ole mahdollisuutta, on virkamiehistöimme palkka-asiaa katseltava koko kansan elintason valossa, niinkuin sitä on parina edellisenä vuonna tarkastettu ja on ollut pakko tarkastaa.

Käsiteltävänä olevan asian ensimmäisen käsittelyn aikana sain varsinkin hallituksen asianomaisen jäsenen, mutta muittenkin virkamiesten palkkojen parantamista puoltavien puheista sen käsityksen, että meidän maassamme on pitkäaikaisesta pula-ajasta päästy, ollaan muka saavuttu tai ollaan juuri saapumassa taloudelliseen normaali-tilaan.

Minulla ei ole käsitystä siitä, mitä nämä puhujat, niinkuin heidän suunnallaan oleva sanomalehdistökin huomioivat, väittäessään taloudellisen tilanteen tervehtyneen ja normaalisten olojen palautuneen.

Usein kuulee kyllä näitten väitteitten yhteydessä mainittavan liike-elämän vilkastumisesta ja pankkien rahatilanteen helpottumisesta.

Mutta onko tämä kaikki, mitä silloin pitäisi huomata, kun päätellään taloudellisen tilanteen helpottuneen ja normaalisten olojen palanneen. Haluan väittää, että se ei riitä, ei varsinkaan virkamiesten palkkojen koroittamisen puolesta puhuttaessa. Kaikkihan me olemme valtakunnassa eräänlaisia toimenhaltijoita. Olisiko maasta rikkauksia kaivava talonpoika ja ruumiillisessa työssä kansaansa palveleva työmies tällöin jätettävä laskujen ulkopuolelle? Näihinhan kansakunta perustuu ja niissä on sen elinvoima. Onko näiden kohdalla jo taloudellinen tilanne normaalin? Ovatko ne jo pula-ajasta ja pula-ajan ankarasta puristuksesta päässeet? Ja jos eivät ole: Eivätkö he ennen muita ansaitse yhteiskunnan ymmärtämystä ja tukea?

Onko todellakin nyt mainitsemieni väestöryhmien keskuudessa pula-ajasta päästy ja normaalsiin oloihin palattu? Sain juuri äsken eräältä kunnallis- ja yhteiskuntamieheiltä kirjeen, jonka sisältö antaa vastauksen eräällä tavalla esittämäni kysymykseen. Pyydän siitä, herra puhemies, lukea seuraavaa: „Nimismies tiedottaa, että hänellä on tällä kertaa ulosotossa kunnassamme olevia tuomioita 146 kappaletta, näistä on ulosmitattu 24 tilaa ja 89 tuomiosta irtaimistoa. Loput 30 tuomiota on näinä päivinä käytävä ulosmittaamassa, mitä velallisilla löytyy joko irtaimistoa tai tiloja.

Kunnan ulosottomiehet kertovat, että heidän kauttaan on verorästejä useilta vuosilta perimättä yhteensä noin 1,900,000 markkaa. Näistä on ulosmitattuna noin 230 tilaa ja suuret määrät irtaimistoa. Siis noin 20 % kunnan kiinteistöistä on ulosmitattu. Olen myöskin saanut kuulla, että hyvin vähän on vuoden 1932 veroja maksettu. Nyt ensi viikolla on viimeinen kanto ja arvelujeni mukaan voi niitä jäädä rästiksi 1 milj. markkaa. Tilanne on siis verrattain synkkä.”

Kunta, josta tämä tilasto on, on puhdas maanviljelykunta. Sen 1,369 viljelmän keskipinta-ala on 35 ha ja niillä viljelty ala keskimäärin 4.9 ha. Nämä viljelijät eivät ole osallistuneet liiketoimiin ja sen vuoksi ole sortumassa. Tuskin siellä yhdel-

lääkään on autoa, joista näissä yhteyksissä on niin paljon puhuttu, ei myöskään muuta ylellisyyttä. Mutta opintovuosiensa velkoja maksaessaan nämä 20 % maanviljelijöistä ovat virkansa menettää. Syy ei ole ainaakaan yksin heidän.

En uskalla tehdä kysymystä, eikä lie sopivaakaan, mitä kuuluisi virkamiehistöstä, jos 20 % tai vain sanokaamme 2 % heistä joutuisi paikattomaksi, palkattomaksi ja eläkkeettömäksi.

Herra valtiovarainministeri asian ensi käsittelyn aikana puhui myöskin elinkustannusindeksistä ja katsoi niidenkin velvoittavan eduskuntaa luopumaan virkamiesten palkkojen vähentämisestä.

Mitä todistavat indeksit?

Elinkustannusindeksi oli meillä vuonna 1928 1,232.7, v. 1929 1,225.3, v. 1930 1,129.2, v. 1931 1,038.6, v. 1932 1,024.7 ja v. 1933 10 kuukauden ajalta 1,001.4. Laskevan elinkustannusindeksin vuoksi on siis virkamiestemme taloudellinen asema vuosi vuodelta parantumistaan parantunut. Se on myöskin huomattavasti parantunut siitä, kun Paasikiven komitea teki ehdotuksensa virkamiesten palkkojen pienentämiseksi.

Saisiko nyt tehdä pienen laskelman? Virkamies, jolla 1928 oli palkkaa esim. 18,000 markkaa, sai sen elinkustannusindeksin laskun vuoksi vuonna 1933 22,170 markan suuruisena. 75,000 markan palkka oli samoissa suhteissa kohonnut 92,400 markkaan.

Mutta mitenkä on vaihdellut maamiehen palkka samanaikaisesti?

Jos maamiehen tuotteistaan saama arvo vuonna 1928 merkitään luvulla 100, oli se 1929 99, 1930 81, 1931 71, 1932 70 ja 1933 myöskin 10 kuukauden ajalta samoin 70. Hänen palkkansa on vuosi vuodelta siis laskenut. Jos maamies 1928 sai 18,000 markan tulon, oli se 1933 vain 12,600 markkaa, ja jos joku maatalous 1928 antoi tuloja 75,000 markkaa, oli tulo hintojen laskun vuoksi 1930 vain 52,500 markkaa. Työmiesten kohdalla on suhde jokseenkin sama puhumattakaan työttömistä meidän maassamme, joita lienee enempi kuin virkamiehiä.

Eikö totta? Jos pula-ajasta on päästy, on se tapahtunut säännöllistä palkkaa nauttivien kohdalla. Mutta maamiehen ja työmiehen kohdalla on pula vuosi vuodelta vain kiristynyt.

Olen toivonut voivani todistaa, että maan taloudellinen tila ei kehoita valtakunnan kansalaisten kokonaisedun nimessä palkkoja koroittamaan.

Kuinka sitten lienee valtion rahataloudellisen aseman laita, jota myöskin on kiihretty?

Valmistuessamme käsittelemään nyt esiläolevaa kysymystä, saimme luotettavalta taholta kuulla, että vuoden 1933 vaje valtion talousarviossa olisi huomattavasti suurempi kuin miksi se on talousarviolaskelmissa tehty. Tämä vaje vienee kaike vuoden 1934 ylijäämän, jos se riittäneekään.

Ja valtion talousarvioon on otettu tuloja, joita ei siellä pitäisi olla. Suomen Pankin ohjesäännön 30 §:ssä luemme näin: „Kunnes pankin kanta- ja vararahastot ovat, kumpikin erikseen, nousseet 1,000 miljoonaa markkaan, on pankin vuosivoitosta ainakin puolet käytettävä niiden kartuttamiseen. Sen jälkeen on vähintään kolmannes vuosivoitosta siirrettävä vararahastoon. Sen osan voitosta, joka ei ole menevä pankin vararahastojen kartuttamiseen, saattaa eduskunta määrätä yleisiin tarkoituksiin käytettäväksi.” Suomen Pankin vararahasto on vasta viidesosa siitä, mitä sen tulisi olla, ennenkuin voitosta voitaisiin ottaa enempi kuin puolet. Kun virkamiehet vaativat palkkojensa vähennykset poistettavaksi, ehdottaa hallitus, ja eduskunta päättäne varat tarkoitukseen otettavaksi Suomen Pankin ohjesäännön vastaisesti Suomen Pankin voittovaroista. Luonnollisempaa olisi, että nuoren valtakunnan keskuspankkia vahvistettaisiin tulevien aikojen varalta. Kovin luonnottomin keinoin on siis valtion rahataloudellinen asema saatu talousarviossa näyttämään siltä, että se sallisi puheenaolevan palkkainkoroituksen.

Tämän sanottuani lausun sen hartaan toivomuksen, että maan isänmaallinen ja kansaansa rakastava virkamiehistö ottaisi yhdessä meidän samanlaisten kanssa koko kansansa kanssa uhrimieliin kantaakseen sitä taakkaa, jonka maailman talouspula on kaikkien meidän kannettavaksemme sälyttänyt, taakkaa, joka heille on vähemmän raskas kuin valtakunnaan muille kansalaisille.

Ehdotan näin ollen, herra puhemies, että käsittelyn pohjaksi otetaan valtiovarainvaliokunnan mietinnön III vastalauseeseen laki-

esitys ja toivon, että eduskunta sen myöskin hyväksyy.

Ed. Linkomies: Herra puhemies! Hallituksen edustaja käytti viime eduskunnan istunnossa siitä toimenpiteestä, jota käsiteltävänä oleva lakiehdotus tarkoittaa, aivan oikeaa nimitystä, kun hän sanoi sitä virkamiesten erikoisverotukseksi. Sellaiseksi on viran- ja toimenhaltijain palkkain vähentäminen alun alkaen tarkoitettukin. Siihen ryhdyttiin vuodeksi 1932 sen vuoksi, että hallitus ei nähnyt olevan muuta keinoa tulo- ja menoarvion tasapainoon saattamiseksi. Kun asiaa ensi kerran käsiteltiin vuoden 1931 valtiopäivillä, esitti esim. ed. Ståhlberg mielipiteenään, että vain valtio- talouden vaikea tila saattoi sillä hetkellä perustella virkamiesten palkkain vähentämistä. Samassa yhteydessä hän lausui, että Suomen tasavallalla ei ole varaa pitää huonosti palkkattuja virkamiehiä ja saattaa asiansa huonosti hoidetuksi. Että vuonna 1931 ei ajateltu tätä toimenpidettä muuta kuin aivan tilapäiseksi, näkyy myös silloisen valtiovarainministerin lausunnosta asiaa eduskunnassa käsiteltäessä. Hän näet sanoi viran- ja toimenhaltijain palkkain vähentämisestä, että se on väliaikainen kertakaikkinen uhraus, joka tässä vaaditaan. Ainoastaan sillä perusteella, että budjetin tasapaino ei muuten ollut saavutettavissa, oli hallitus silloin tehnyt esityksensä ja vain sillä perusteella se esityksensä puolsi. Eduskunnassa vähentämistä kyllä vastustettiin, mutta hallituksen esitys kumminkin suurella enemmistöllä tuli hyväksytyksi.

Uudelleen tuli asia esille seuraavan vuoden valtiopäivillä, jolloin hallitus esityksessään palkkain vähentämisestä vuodeksi 1933 jälleen lausui, että oli osoittautunut välttämättömäksi tulo- ja menoarvion saamiseksi tasapainoon vähentää viran- ja toimenhaltijain palkkauksia myös seuraavan, siis nyt kuluvan vuoden aikana. Mutta budjetin lähetekeskustelussa tehosti taasen valtiovarainministeri, että virkamiesten palkat oli nyt alennettu tasolle, josta ne olisi saatava pian nousemaan. Lisäksi hän nimellisesti huomautti siitä vaarasta, joka sisältyy siihen, että annetaan valtion hallinto-organisation rappeutua proletarisoidulla virkamiehistö. Kun tulo- ja menoarvion tasapainoon saattaminen kuitenkin

näytti muuten mahdollottomalta huolimatta suuresta lainavarojenkin käytöstä, ei hallituksen esitys eduskunnassa sillä kertaa herättänyt huomattavampaa vastustusta.

Nyt on asia kolmatta kertaa eduskunnan käsiteltävänä. Kumminkin se on tällä kertaa toisella pohjalla sen johdosta, että hallitus ei enää ole katsonut tarpeelliseksi niin suurta vähennystä kuin mitä aikaisemmin on tehty. Tulo- ja menoarvio on hallituksen täällä toistaman ilmoituksen mukaan tasapainoon saatettavissa ilman niin suurta virkamiesten erikoisverotusta kuin mihin varemmin on ollut pakko ryhtyä. Hallitus on tällöin mielestäni menetellyt aivan oikein, kun se tällaisessa tilanteessa on ryhtynyt huojentamaan kysymyksessä olevaa erikoisverotusta niiden kohdalla, joihin se raskaimmin kohdistuu, nimittäin perheellisten viran- ja toimenhaltijain kohdalla. Hallituksen esitys rakentuu siis tässä suhteessa oikeammalle perustalle kuin valtiovarainvaliokunnan mietintöön liittyvä lakiehdotus. Sillä kun kerran on kysymys erikoisverotuksesta, jota nyt voidaan ryhtyä lieventämään, on periaatteellisesti oikeinta suoda huojenus ensi sijassa perheellisille virkamiehille, joille palkan vähennys monessa tapauksessa tulee erittäin raskaaksi ja aina huomattavasti raskaammaksi kuin perheettömille virkamiehille, vaikkapa viime mainittujen kohdalla vähennysprosentti olisikin korkeampi. Ottakaamme esimerkki perheellisestä virkamiehestä, jonka tulot nousevat, sanokaamme, 40,000 markkaan. Kun häneltä valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaan vähennetään 4 % eli 1,600 markkaa, merkitsee tämä vähennys perheellisen virkamiehen taloudessa paljon enemmän kuin perheettömän virkamiehen taloudessa esim. 10 %:n vähennys, 4,000 markkaa. Tällaisella virkamiehellä on useimmissa tapauksissa opintovelkoja, jotka usein nousevat 60—70 tuhanteen markkaan. Perheellisille virkamiehille tuottaa tällöin taloutensa tasapainossa pitäminen tavattomia vaikeuksia, vaikkapa hän saisi palkkansa lyhentämättömänäkin. Kun valtio- talouden tila nyt sallii virkamiehiä kahden vuoden aikana rasittaneen erikoisveron huojentamiseen, on mielestäni siis ensi sijassa kiinnitettävä huomiota perheellisten virkamiesten asemaan, niinkuin hallitus aivan oikein tekee. Valtiovarainvaliokunnan ehdotus on mielestäni kohtuuton siinäkin suhteessa,

että sen mukaan perheettömät virkamiehet saisivat ensi vuonna tähän vuoteen verrattuna tuloihinsa 2 %:n lisäyksen, mutta perheelliset ainoastaan 1 %:n lisäyksen. Suhteenhan toki pitäisi olla aivan päinvastainen. Valtiovarainvaliokunta on tässä ratkaissut kysymyksen puhtaasti matemaattisesti, jollaista ratkaisua tällaisessa erikoisverotuksessa ei mielestäni voi pitää oikeana, sillä eihän nyt ole kysymys mistään palkkojen järjestelystä, vielä vähemmän palkkojen koroittamisesta, niinkuin ed. Leppälä täällä lausui, vaan on kysymys verotuksen huojentamisesta. Hallituksen esitys olisi siis mielestäni pantava eduskunnassa käsittelyn pohjaksi.

En voi olla lausumatta muutamaa sanaa myös asian periaatteellisesta puolesta. Ei ole kysymys vain erinäisistä prosenttiluvuista ja budjettieristä, joita muutellaan alaspäin tai ylöspäin. On kysymys siitä, osoittaako eduskunta pitävänsä arvossa virkamiesten suorittamaa työtä, vai ilmaiseeko se sitä väheksyvänsä. Tässä suhteessa on eduskunnassa vuosien kuluessa paljon rikkottu. Eduskunnassa on usein ilmennyt katsantokanta, joka pitää virkamiehiä jonkunlaisena erikoisasemassa olevana luokkana, jota vastaan eduskunnan pitäisi olla enemmän tai vähemmän oppositioasemassa. Tällainen katsantokanta osoittaa, että sen omaksujat eivät ole selvillä valtio-organismien olemuksesta. Virkamiehethän ovat ne, jotka lähinnä pitävät huolen siitä, että valtiokoneisto toimii moitteettomasti. Jos valtiovallan korkeimmat elimet, nimenomaan eduskunta, asettuvat virkamiehiä vierovalle kannalle, vahingoitetaan sillä epäilemättä koko valtionrakennusta. Päinvastoin vaatii valtion oma etu, että eduskunta toimii siten, että virkamieskunta tuntee olevansa merkityksensä mukaisen huolenpidon esineenä.

Virkamiehistö ymmärtää sen kannan, jolle hallitus tässä asiassa on asettunut, mutta se ei voi pitää kohtuullisena asennetta, jonka valtiovarainvaliokunta on omaksunut. Jollei tällä hetkellä vielä ole mahdollista tätä erikoisverotusta virkamiesten hartioilta kokonaan poistaa, niin on hallituksen ehdottama menettely oikea ja kohtuullinen. Jos sen pohjalla pysytään, voidaan vuoden kuluttua ottaa täysi askel ja päästä kokonaan tästä erikoisverotuksesta.

Ehdotan siis, herra puhemies, että käsittelyn pohjaksi asetetaan hallituksen esitys.

Ed. Vehkaja: Suuressa valiokunnassa minulla oli tilaisuus jo asian käsittelyn yhteydessä tehdä ehdotus, että III vastalause otettaisiin käsittelyn pohjaksi. Siellä tätä esitystä kuitenkin ei riittävän paljon kannatettu, jotenka siellä tuli päätökseen valtiovarainvaliokunnan mietintö. Mitä nyt sitten asiaan tulee, niin onhan ilmeistä, että se koskee kipeästi ehkä mooneen virkamieheen, kun täytyy heidän palkkoja edelleenkin pitää alennettuina. Mutta kun ottaa huomioon sen, että meidän maassamme on niin monta eri kansaluokkaa viime aikoina ollut paljon ahtaamalla toimeentulonsa kanssa, kuin mitä virkamiehet, niin silloin täytyy myöskin tähän kohtaan kajota. Täällä jo ed. Leppälä mainitsi ja numeroilla todisti, mitenkä esim. maatalousväestö ja työväestö ovat joutuneet viimeisinä vuosina vaikeaan asemaan, jotenka minun ei tarvitse siihen puoleen enää kajota. Mutta kun vertailee esimerkiksi maanviljelijäin asemaa virkamiesten asemaan, niin siinä täytyy ehdottomasti jokaisen huomata suuri ero. Sillä joskin virkamiesten palkkoja on käyty alentamaan, niin se alennus on niin pieni verrattuna siihen, mitä maanviljelijät ja maataloustyöväestö erikoisesti ovat saaneet kärsiä, että se ei kaada heidän toimeentulomahdollisuuttaan. Sillä onhan heillä kuitenkin aina palkka sellainen, että sillä hyvin säästeliäästi eläen voi tulla toimeen, kun taas päinvastoin, niinkuin ed. Leppälä huomautti, meidän maassamme on tavattoman paljon sellaisia ammatinharjoittajia, kuin esim. maanviljelijät, joilta kokonaan joutuu ja on joutunut ja edelleenkin joutuu menemään se ammatti, mitä he ovat harjoittaneet, menettäessään kotitilansa, ja tätä tietä joutuvat siis ammatistaan pois. Tällaista vaaraa ei suinkaan vielä ole tänäkään esityksen mukaan valtion virkamiehillä. Minun mielestäni hallituksen olisi, silloin kun hallitus lähti edellisestä vuodesta koroittamaan virkamiesten palkkoja, tai toisin sanoen pienempää alennusta esittämään seuraavalle vuodelle, kuin mitä se on tällä kertaa, sillä olisi ollut mahdollisuus tai velvollisuus myös kajota erääseen toiseen asiaan. Minä

tahtoisin mainita siitä, että silloin kun meillä alkoi pulakausi, oli kaikkein ensimmäinen esitys, mitä hallituksen ja presidentin taholta tehtiin, asevelvollisten palkkain alentaminen. Se asevelvollisten päiväraha, joka niin monen vaikean ponnistuksen kautta eduskunnassa saatiin markasta 2 markkaan nousemaan, se oli ensimmäinen pulakauden ilmiö, kun hallitus esitti tämän päivärahan alennettavaksi 1 markalla. Tällaisissa minun mielestäni olisi korjaamisen varaa, jos kerran meidän valtiotaloutemme sen sallii. Se olisi minun mielestäni ollut paljon oikeampi esittää koroitettavaksi, kuin mitä hallitus on tehnyt näiden valtion virkamiesten palkkojen koroittamiseen nähden.

Edelläolevan perusteella ja toivossa, että eduskunta tulisi hyväksymään ed. Leppälän tekemän ehdotuksen, että III vastalause otettaisiin käsittelyn pohjaksi, minä yhdyn, herra puhemies, kannattamaan ed. Leppälän tekemää ehdotusta.

Ed. Sergelius: Herra puhemies! Viitaten edellisessä käsittelyssä mainitsemini perusteluihin ja täällä äsken ed. Linkomiehen mainitsemiin, pyydän saada kannattaa hänen tekemäänsä ehdotusta, että hallituksen esitys otetaan käsittelyn pohjaksi. Koska kumminkin ed. Leppälä ja ed. Vehkaoja, etenkin edellinen ei muista, ja ed. Vehkaoja viittasi ed. Leppälän puheenvuoroon ja on näin ollen samaa mieltä asioiden kulusta ja todellisesta tuloksesta, niin minä pyydän lyhyesti palauttaa mieleen joitakuita tosiasioita.

Ed. Leppälä sanoi, että aikoinaan toimitettiin tutkimus virkamiesoloista ja palkkoista ulkomailla. Se on aivan oikein. Tällainen tutkimus toimitettiin ja tehtiin, mutta se oli siksi epäedullinen, siksi masentava virkailijoiden vihollisille, että se haudattiin suureen valiokuntaan eikä siihen viitattu milloinkaan tässä eduskunnassa. Sen lisäksi täällä ed. Leppälä, samoin kuin ed. Vehkaoja ovat viitanneet maanviljelijöiden ja maatalousväestön tukalaan asemaan. Minä pyydän tämän johdosta palauttaa heidän mieleensä sen, mitä minä aikaisemmin täällä olen talonpoikain taholta siteerannut.

Meillä oli nimittäin viime vuonna tähän aikaan, jolloin palkkakysymys oli eduskunnassa esillä, ruotsalaisessa ryhmässä edus-

taja U. Hildén, jota on pidettävä kai varsinaisena talonpoikana ja maanviljelijänä, sellaisena, joka todellakin harjoittaa maanviljelystä eikä geodesiaa tai jotain senkaltaista. Hän lausui näin — minä luen sen ensinnä ruotsiksi ja sitten toistan sen aivan lyhyesti suomeksi: „Jag kan ej finna skäl för att vi jordbrukare skola så bestämt hålla på en lönesänkning, ty det har funnits en tid, när vi förtjänat grova pengar ehuru vi icke förstodo att sätta värde på dem.” Siinä on ydin. Siis siihen aikaan, kun „krouvia rahoja tienattiin,” niin silloin me maanviljelijät, sanoi herra Hildén, me emme ymmärtäneet niitä käyttä, ne tuhlatiin toisin sanoen, ja jatkoi vieläkin ed. Vehkaojan puheenvuoron johdosta, — kun, nimittäin ed. Vehkaoja, sanoi, että virkamiehet yleensä elävät vauraasti, seuraavalla tavalla: „Skulle man bedöma en persons omständigheter av hans yttre, skulle man säga, att jordbrukaren har synnerligen goda tider, om man vill göra mitt” — alltså rdm. Hildéns — „utseende till måttstock för hans ekonomiska tillstånd.” Toisin sanoen hän kumosi sen väitteen, jonka täällä sekä ed. Leppälä että ed. Vehkaoja uudelleen tekivät, että virkamiehet eivät ole olleet eivätkä edelleen ole taloudellisen pulan edessä. Mutta näin on asian laita todellakin, jollei suurimmalla, niin ainakin huomattavalla määrällä, ja etenkin perheellisten kanssa, joten hallituksen esitys on aivan paikallansa.

Ed. Rantala: Keskustelussa siitä, onko valtion viran- ja toimenhaltijain palkkauksessa ensi vuoden aikana tehtävä tilapäinen vähennys ja missä laajuudessa se mahdollisesti on suoritettava, on esitetty eräitä väitteitä, jotka koskevat sitä, ettei mainitun palkanvähennyksen toimenpaneminen enää olisi välttämätöntä valtiotaloutemme parantuneen aseman vuoksi ja että yleinen taloudellinen tilanne myöskin osoittaisi sellaisia kohoamisen merkkejä, että tästä johtuen pula-ajan seuraukset eivät enää painaisikaan eri kansalaispiirejä varsinkin raskaina lähiaikoina. Näillä väitteillä on tahdottu johtua siihen, että virkamiesten palkkojen vähentäminen tahdottaisiin toimeenpanna muka ilman perusteltua syytä ja että muutuneiden olosuhteiden vuoksi olisi epäoikeutettua rasittaa virkamiehiä mainituilla toimenpiteillä.

Mitä ensinnä tulee valtiotaloutemme asemaan, niin on syytä huomauttaa, ettei eduskunnan ole syytä sen suhteen tuodittautua liialliseen hyväuskoisuuteen. Ei sittenkään, vaikka edustajille onkin juuri jaettu valtiovarainvaliokunnan mietintö ensi vuoden menoarviosta ja siitä huomataan, että valtion tuloissa ja menoissa edellytetään saatavan aikaan tasapaino, vieläpä tulot yli 40 milj. markalla ylittäisivät menot. On muistettava, että viime vuosina ovat valtion tulot säännöllisesti jääneet menoja pienemmiksi, että valtion rahaston pääomasäästö on loppuun kulutettu ja että viime vuoden tilinpäätöksessä syntyi vajausta. Niinikään saatujen ennakkotietojen mukaan kuluvan vuoden tulo- ja menopuolen tasapainoon saaminen tuntuu ylivoimaiselta urakalta. Vaikka taloudellinen tilanne maassa viime aikoina onkin jonkun verran parantunut ja sen mukana valtiotalouden tilakin osoittanut kehittymistä parempaan suuntaan, niin katsoen koko maailmassa vallitsevaan yleiseen epävarmuuteen taloudellisissa oloissa, on syytä olla mahdollisimman varovainen. Voihan sattua seikkoja, jotka voivat vaikuttaa valtiotaloutemmekin asemaan siten, ettei esim. odotettuja tuloja kaikilla kohdin kertyisikään. Ja sitä paitsi on muistettava, etteivät taloudellisen nousukauden vaikutukset, jos sellainen, kuten toivottavaa olisi, jäisi pysyväiseksi, läheskään heti vaikuta eräiden valtion tulojen lisääntymiseen, vaan vasta pitemmän ajan kuluessa.

Mitä sitten tulee pula-ajan vaikutuksiin maan suurille väestöryhmille, niin ne ovat olleet niin raskaat ja laajakantoiset, että niiden korjaantuminen ei voi tapahtua nopeasti. Niin on laita ainakin työväestön ja vähävaraisen pikkutilallisyväestön suurien ryhmien. Elintaso on niilläkin, joilla on ollut mahdollisuutta työnsaantiin, painunut palkkojen alaspolkemisen vuoksi aivan kurjaksi eikä sitä varmaankaan varsin nopeasti saada kohoamaan entiselleen. Valtiovarainvaliokunta onkin mielestäni aivan oikein mietintönsä perusteluissa huomauttanut siitä, että yleinen palkkataso maassa edelleenkin on varsin alhainen.

Että elintaso maassamme on nykyään aivan kurja kansan suurten kerrostien keskuudessa ja että suuri joukko ihmisiä on aliravittuja, siitä tuskin kukaan, joka tuntee olosuhteita tässä suhteessa, voi olla eri mieltä. Mainitusta tilanteesta voisi esittää esimerkkejä vaikka kuinka lukuisasti. Mai-

nitsen erään tällaisen. Olen juuri näinä päivinä saanut kuulla eräältä puolustuslaitoksen muonitusasioita tuntevalta sotilashenkilöltä, että kun alokkaat nykyään saapuvat joukko-osastoihin, niin ne, etenkin Pohjois-Suomesta saapuneet, ovat niin nälkiintyneitä aliravitsemisen vuoksi, että heille ei riitä puolustuslaitoksen tavallinen verrattain suuri leipäannos, vaan tämä on täytynyt näitä varten kahdenkertaistuttaa ja muutenkin antaa heille ylimääräisiä annoksia. Onkin varmaa, että suuri osa kansasta näkee nykyisinkin suorastaan nälkää, puhumattakaan, että se voisi tyydyttää muita sivistysyhteiskunnan jäsenille kuuluvia tarpeita. Kun ihmisillä ei ole edes työtä, on valtiovalan koetettava tätä järjestää ja tätä varten varata valtion menoarvioon riittävästi varoja. Tätä varten on oikeutettua, että ne kansalaispiirit, joilla sentään on taatut työ- ja elämisen mahdollisuudet, suostuvat uhrauksiin ja myötävaikeuttavat siihen, että valtiovalta kykenee auttamaan hätäkärsiviä kansalaisia, ennen kaikkea riittävästi työtilaisuuksia varuamalla.

Mitä sitten tulee siihen, olisiko syytä lieventää valtion virkamiesten palkkausten vähentämisessä käytettyä tähänastista menetelyä, niin mielestäni on syytä vapauttaa alimmat pienipalkkaiset viran- ja toimenhaltijat palkkausten vähentämisestä sillä tavoin kuin sekä valtiovarain- että suuri valiokunta ovat ehdottaneet. Mutta sellaista eroa, jonka hallitus on ehdottanut perheettömien ja perheellisten virkamiesten välillä tässä käytäntöön otettavaksi, että tämä palkanalennus kohdistettaisiin ainoastaan perheettömiin, sitä minä en päinvastoin kuin eräs edellinen puhuja voi pitää tasapuolisena enkä kohtuullisena. Hallituksen esityksen hyväksyminen johtaisi siihen, että perheetön viran- tai toimenhaltija esim. eräissä tapauksissa joutuisi saamaan palkkauksen, joka olisi alempi kuin kahta palkkausluokkaa alemmassa virassa oleva perheellinen viran- tai toimenhaltija tulisi saamaan. Tämä varmaankin herättäisi oikeutettua tyytymättömyyttä perheettömissä virkamiehissä. Valiokuntien ehdotus, että palkkauksia edelleen vähennetään sekä perheellisiltä että perheettömiltä virkamiehiltä, tuntuu ainakin minusta tasapuolisemmalta.

Mitä tulee vähennettäviin prosenttimääriin, olen valtiovarainvaliokunnassa asiaa käsiteltäessä ollut sitä mieltä, että ne voitai-

siin määrätä samansuuruisiksi kuin kuluvanakin vuotena. Valtion talous vaatisi vielä edelleen tällä kohdalla tulomäärän, joka palkanvähennyksiä koskevan rajan huomioonottaen tulisi jäämään noin 10 % pienemmäksi kuin kuluvana vuotena. Vasta kun yleinen palkkataso maassa alkaa jälleen muodostua normaaliksi, olisivat nämä palkanvähennykset kokonaan poistettavat. Vähennysten prosenttimäärien alentaminen myöskin suurentaa sitä epäsuhdetta, joka nykyään on olemassa siinä, että esimerkiksi perheellinen virkamies on päässyt 5 %:n palkanvähennyksellä, kun taas esim. edustajanpalkkio vastaavassa tapauksessa on säännöllistä palkkionsuuruutta 12½ % alaisempi. Tämä epäsuhde tulee nyt valiokuntien ehdotus hyväksymällä vielä suurenemaan.

Kun kuitenkin hallituksen taholta on katsottu tätä palkkauskysymystä ja sen järjestelyä niin tähdelliseksi asiaksi, että asian käsittelyn varrella esim. on ilmoitettu, että hallitus tulisi mahdollisesti asettumaan vastustamaan lain kiireellisyyttä täällä eduskunnassa, ja kun sekä valtiovarain- että suuri valiokunta ovat omaksuneet saman kannan lakiehdotukseen nähden, sekä kun täytyy välttää liian monen ehdotuksen tekemistä eduskunnassa, niin minun täytyy luopua siltä kannalta, jolla persoonallisesti olen ollut ja joka on koskenut lakiehdotuksen eräitä yksityiskohtia, ja yhtyä puolustamaan suuren valiokunnan mietintöä toivoen, että edes tämä tulee hyväksytyksi.

Mitä lain 1 §:n 1 momentin lopussa olevaan valtiovarainvaliokunnan ehdottamaan lisäykseen tulee, niin sentapaista lisäystä täällä on jo asian aikaisemmissa vaiheissa käytetyissä puheenvuoroissa puolustettu, enkä ole huomannut, että nyt asian käsitellessä tällä kertaa olisi tätä muutosta vastaan esitetty mitään huomautuksia. Voin niin ollen luopua käsittelemästä tätä kohtaa, vaikka pidän, että valtiovarainvaliokunta tässäkin kohden on pääasiassa tullut oikeaan tulokseen.

Olen siis sitä mieltä, että nykyisessä tilanteessa olisi paras hyväksyä suuren valiokunnan ehdotus, vaikka olenkin asian aikaisemmissa vaiheissa ollut jonkun verran eri mieltä lakiehdotuksen eräissä yksityiskohdissa.

Ed. V a a r a m a: Herra puhemies! Valtion viran- ja toimenhaltijapiirien ulko-

puolella on vielä nykyisinkin verrattain yleinen se käsitys, että virkamiehillä on kaikin puolin hyvät ja riittävät palkat. Tämän harhaluulon poistamiseksi pyydän arvoisalle eduskunnalle esittämään muutamia numeroita. Ja tämän taustaksi mainitsen ensin muutamia numeroita lähimmän naapurimaamme Ruotsin oloista.

Ruotsissahan esim. ratavahdille ja asemamiehelle maksetaan Suomen rahassa 24,653—31,366 markkaa ja meidän maassamme nuo palkat ovat 15,600—18,000 markkaa. Asemakirjuri saa Ruotsissa 42,943—54,147, Suomessa 25,500—27,000. Kolmannen luokan asemapäällikkö saa Ruotsissa 66,499—75,269 markkaa, Suomessa 36,000—39,000 markkaa. Yliopiston professorin palkka Ruotsissa on 145,044 markkaa, meidän maassamme 69,000—75,000 markkaa. Miespuolinen lehtori saa Tukholman kouluissa 93,951 markkaa, mutta meidän maassamme nuorempi lehtori 39,000 markkaa ja vanhempi 43,500 markkaa ja siihen Helsingissä tulee parituhatta markkaa kalliinajanlisäystä. Muualla Ruotsissa tämä lehtorinpalkka on 68,947 markkaa (Vasemmalta: Työmiehen palkka!). Tässä mainitsin vain muutamia palkkoja Ruotsista, ja kumminkin sanotaan, että hinnat Tukholmassa olisivat vain enintään 25 % korkeammat kuin Suomessa, nimittäin hotellihintojen mukaan laskettuina; tietysti yksityisperheissä ruoka ja talous tulee aina halvemmaksi (Vasemmalta: Mitä työläisten palkat ovat siellä?). Ne ovat varmaankin paremmat kuin täällä.

Hyvin muistamme, miten maailmansodan alettua täällä meillä oli suuri tavarain puute. Ja kun setelirahaa yhä vaan painettiin lisää, niin seuraus siitä oli, että virkamiesten palkka meni huimaavasti alaspäin tämän inflation takia. Sehän oli esimerkiksi 1917 siinä määrin laskeutunut, että kun hinnat olivat kolmikertaiset entistään, niin palkat olivat vaan nousseet 18 %. V. 1918 olivat elinkustannukset 7—8-kertaiset, mutta palkat olivat nousseet 6.6-kertaisiksi. Samalta vuodelta — mainitsen vaan eräänä esimerkkinä — että allekirjoittanut, suuren koulun johtajana, oli palkkauksessa ihan samassa tasossa kuin armeijan aliupseeri. En tahdo suinkaan sanoa, etteivät aliupseerit ole hyvin tärkeitä henkilöitä, minä annan niille suuren arvon. Täytynee sentään myöntää että

yliopistoon johtavan oppikoulun opettajaksi tarvitaan paljon pitemmät ja kalliimmat opinnot ja valmistelut kuin aliupseeriksi. Mutta siinä asemassa sitä oltiin, ilman lioittelua. Jokainen arvaa, että virkamiehen asema oli silloin verrattain tiukka eikä tahtonut ollenkaan tietää, miten sellaisesta asemasta selviäisi. Esimerkkinä myös tältä samalta vuodelta mainitsen, että kun hovioikeuden presidentin pohjapalkka oli 1914 20,000 mk., se oli 1918 vain 24,000, mutta sen olisi pitänyt olla 132,400. Professorin palkka oli 1914 9,000, 1918 se oli 14,200, mutta sen olisi pitänyt olla indeksin mukaan 59,600. Nuoremman lehtorin palkka 1914 oli 4,000, 1918 se oli kohonnut 9,000 markkaan, mutta indeksin mukaan sen olisi pitänyt olla 26,500. 1919 oli hintataso 7.2 kertaa korkeampi kuin 1914, mutta palkat olivat vain 3.7 kertaiset. Realipalkka oli laskenut suunnilleen puoleen 1914 palkasta. V. 1920 olivat elinkustannukset nousseet edelliseen vuoteen verrattuna 20 %:lla, elinkustannukset olivat 9.3 kertaiset, mutta palkat olivat vain 5.9 kertaiset.

Mainitsen tässä taas muutamia palkkoja vertauksena. Hovioikeuden presidentin palkka oli silloin 46,000 — siis kohotusta oli tapahtunut — mutta sen olisi pitänyt indeksin mukaan olla 187,000. Nuoremman insinöörin palkka oli 4,000:sta kohonnut 23,000:een, sen olisi pitänyt olla 37,400. Puhtaaksikirjoittaja sai v. 1914 1,400 markkaa, v. 1920 10,200 markkaa, olisi pitänyt olla 13,100. Tästä näemme siis, mitenkä alemmissa palkkausluokissa oli jo päästy vähän paremmalle palkkausasteelle, mutta korkeammissa se oli jäänyt kovin kauaksi kohtuullisuudesta.

V. 1923 päätettiin palkkoja järjestää ja vakiinnuttaa lailla. Niinkuin tiedämme, ne ovat sitten 100,000:n ja 10,000 välimailla. Hovioikeuden presidentti, joka 1914 sai 20,000 markkaa, sai siis 1924 vuoden alusta 87,000, mutta palkka olisi pitänyt indeksin mukaan olla 251,200. Nuorempi insinööri ja nuorempi lehtori, joka oli saanut 4,000, sai 47,500, vaikka sen olisi pitänyt indeksin mukaisesti olla 50,200. 1927 sai hovioikeuden presidentti 87,000 markkaa, mutta sen indeksin mukaan olisi pitänyt olla 267,800. Professorin palkan, joka oli 69,000, olisi pitänyt olla 120,500. Postiljoonin palkka, joka oli ollut noin 2,380 markkaa 1914,

oli 1927 24,000, sen olisi pitänyt olla 31,900.

Palkat olivat siis keskimäärin nousseet 70 %, mutta ylemmissä palkkausluokissa ei läheskään niin paljon, suurempi korotus oli tullut eduksi vain alemmissa palkkausluokissa. Nyt kumminkin muistamme, että maailmansodan aikaanahan vapaiden ammattien harjoittajat, maanviljelijät, liikemiehet, jopa työläisetkin joutuivat aika hyvään asemaan. Heillä oli suorastaan kulta-ajat. Otettiinhan yhdestä leivästä 20:kin markkaa, voikilosta 40—60 markkaa ja samassa suhteessa muustakin, niin että kyllä se oli oikein kulta-aikaa maanviljelijöille. Ja työläisetkin saivat aika hyviä palkkoja silloin, kun virkamiehet olivat jääneet tavattoman huonoon asemaan. Vaikka heidän palkkojaan korotettiinkin, niin ne jäivät sittenkin aivan liian alhaisiksi. Nyt yleensä unohdetaan se, että virkamiehet ovat koko 15 vuoden ajan kärsineet puutetta ja olleet alipalkkattuja. Myönnän, että näinä viime vuosina on kyllä elintarpeitten alentumisen takia tullut palkkoissa jonkun verran parannusta, niinkuin täällä on huomautettu. Mutta kun toiselta puolen otamme huomioon, kuinka epäedullisesti tämä huono palkkaus on vaikuttanut virkamiesten elintasoon, ja varsinkin perheellisten virkamiesten, niin ne ovat olleet niin uuvutettuja näillä alipalkkoilla, että ne eivät ole voineet nousta näinä parempinakaan aikoina sellaiseen asemaan kuin niitten pitäisi olla. Monet virkamiehet ovat suuresti velkaantuneet.

Minä itse olen lähellä näitä piirejä ja tiedän, että monet vähäpalkkaiset virkamiesperheet elävät niin vaikeissa oloissa, että sitä ei moni arvaakaan, vaikka ne eivät mielellään tule sitä katujen kulmiin huutamaan ja ilmoittamaan, vaan kaikessa hiljaisuudessa kärsivät puutetta. Minä tänään sain eräältä pienipalkkaiselta perheeliseltä virkamieheltä kirjeen, jossa hän kuvailee elämänsä ja olojaan, niin totisesti on virkamiehenkin elämä huonoa. Vaikka hän saa perheavustuksia, niin eivät ne niin paljon auta, että häitä suinkaan vähenisi. Myönnän kyllä, että maanviljelijöillä ja työläisillä on nykyisin hyvin huonot ajat ja olen ensimmäinen koettamaan, mitä edustajana voin, semmoisen tilanteen poistamiseksi. Tällä kertaahan on nyt puhe virkamiehistä.

Koska virkamiesten palkanvähennys on ollut vain hätäkeino, niinkuin täältä monta kertaa on ilmoitettu, niin minä olen sitä mieltä, että varsinkin mitä perheellisiin virkamiehiin tulee, tämä hätäkeino on veroituksena lakkautettava ja 5 %:n vähennys perheellisiltä poistettava. Se on ainoa keino perheellisten virkamiesten auttamiseksi. Minulla on ainakin omasta puolestani se kokemus perheettömistä, että he eivät ole sittenkään yhtä huonossa asemassa. Ja nythän tiedämme, että jos perheettömällä virkamiehellä on joko vanhemmat tai joku omainen hoidettavana, niin valtiovarainministeriö erittäin auliisti on asettanut hänen perheellisten asemaan. Olen lukuisia kertoja ollut lähettämässä tällaisia anomuksia valtiovarainministeriöön ja eikä yhtään niistä ole hylätty, vaan aina on apu perheettömälle tullut.

Pyydän siis, herra puhemies, esittää puolestani, että hallituksen esitys otettaisiin käsittelyn pohjaksi.

Ed. Oksanen: Herra puhemies! Minun täytyy ikäväkseni vastustaa ryhmätoverini ed. Linkomiehen ehdotusta, että hallituksen esitys pantaisiin käsittelyn pohjaksi. Valtiovarainvaliokunnan mietintö, johon suuri valiokunta on yhtynyt, on mielestäni suuri parannus hallituksen esitykseen, sillä se jakaa tasaisemmin oikeutta.

Vaatus, että hallituksen esitys pantaisiin käsittelyn pohjaksi, on käsittääkseni monella sen puoltajalla vain ambitiokysymys, sillä sen ehdottajatkin toki myöntävät, että sitä olisi niin paljon muutettava, että se likimain olisi sama kuin valtiovarainvaliokunnan mietintö. Hallituksen esityksessä luetaan nimittäin elatusvelvollisiksi, perheellisiksi paljon sellaisia, jotka eivät elätä ketään; lapset ovat aika-ihmisiä ja elättävät itsensä, vaimo on joko ansiotyössä taikka hoitaa kotitalouden. On kohtuutonta, että tällaiset perheelliset ehdotetaan kokonaan vapautettavaksi pulajan tilapäisestä palkanpidätyksverosta, niinkuin hallituksen esityksen mukaan on tehty. Sen sijaan on hallituksen esitys kohtuuttoman ankara perheettömille, heiltä kun otettaisiin edelleenkin 10 %:n vähennys. Kuitenkin on monen perheettömän kohdalla pulajan vaikutus ankarampi kuin edellämainittujen perheellisten koh-

dalla. Nuoret, perheettömät virkamiehet ovat yleensä ylivelkaantuneita. Miten he nyt maksavat korkeat korot ja kuolelutukset, kun valtio vielä suuren kunnan ja valtion verotaakan lisäksi paiskaa heille 10 %:n tilapäisveron. Lisäksi ei tällaisia perheettömiä ylivelkaantuneita virkamiehiä ole niinkään paljon ylemmissä palkkaluokissa, eikä juuri ollenkaan. He ovat uransa alussa, keski- ja pienipalkkaisia. Mainitsen muutamia ryhmiä esimerkiksi. Tällaisia perheettömiä virkamiehiä on vahtimestarien, luotsien, majakanvartijain, ratavartijain, vahtimiesten, tullivartijain ja alempien palkkausluokkien konstaapelien joukossa ja niiden kuukausipalkka on 1,400 à 1,200 mk. Puolustuslaitoksessa kuuluu alempiin palkkausluokkiin hyvin paljon, mahdollisesti enemmistö perheettömiä miehiä: alemmaa päällystystä sekä vahtimestareita, mekaanikkoja, varastomiehiä j. n. e. Keskipalkkaluokissa on myöskin perheettömiä miehiä m. m. juuri sellaisia nuoria virkamiehiä, joilla on huomattavat opintovelat, esim. lehtoreita, metsänhoitajia, arkkitehteja ja muita heihin verrattavia. Puolustuslaitoksen alalla on vastaavanlaisia virkamiehiä. Toiseksi on perheettömien joukossa naimattomia naisia. Heidän lukumääränsä on tosin vain muutamia tuhansia, vaikka ovatkin ememmistönä kaikista naispuolisista viran- ja toimenhaltijoista, joita tietojeni mukaan on noin 10 % kaikista viran- ja toimenhaltijoista. Kun siis viran- ja toimenhaltijoita on yhteensä läheemmäs 33,000, niin naispuoliset tekevät siitä vain vähän päälle 3,000. Ja näistäkin on suurin osa, yli 50 %, pienipalkkaisia, joiden kuukausipalkka on 1,400 markkaa ja siitä alle. Kyllä näille 10 %:n vähennys tuntuu sangen raskaana verotuksena, eikä sitä ole mahdollinen muutoin suorittaa kuin jokapäiväistä leipää kaventamalla. Tämän minä tahtoisin erittäin huomauttaa ryhmätoverilleni ed. Vaaramalle, jolla ei näy olevan henkilökohtaista kokemusta ja tietoa juuri tämän ryhmän valtion viran- ja toimenhaltijoiden oloista (Eduskunnasta: Kyllä!). Korkeammissa palkkaluokissa ei ole naisia muuta kuin siemeneksi. Esim. professorien joukossa (tämä muistuu mieleeni professori Linkomiehen lausunnon johdosta) ei ole muuta kuin yksi ainoa naispuolinen. Eikä keskipalkkaluokissakaan ole naispuolisia muuta kuin

muutamia satoja. Heistäkin on usealla opintovelat, ja jos heidän palkastaan jää yli sen, mikä menee vaatimattomaan elämään ja velkojen maksuun, niin pitää heidän kohdaltaan paikkansa se, mitä kirjoitettu on, että yksinäisellä on usein enemmän lapsia kuin perheellisellä (Eduskunnasta: Ikävä kokemus!). Vanhukset ja sairaat, vähävaraiset omaiset, heidän orpolapsensa, työttömät ja muut ahdingossa olevat ovat turvautumassa juuri heidän apunsa varaan, sillä perheelliset tuskin voivat muille turvana olla kuin omalle joukolleen. Heillä on siis usein jo juridisesta elatusvelvollisuudesta johtuvaa toisen henkilön elättämistä ja siitähän he saavat nyt huojennusta, niinkuin ed. Vaarama mainitsi. Mutta vielä useammalla on sellaista moraalista elatusvelvollisuutta, jota verolait eivät ota huomioon.

Miksi nyt sitten perheettömiä naisia tahdotaan kohtuuttomalla palkanvähennyksellä edelleen rangaista? Eihän naimattomuus ole heidän syytään (Eduskunnasta: Ei!) niin kauan kuin miehiä on meidän maassamme noin 50,000 vähemmän kuin naisia (Eduskunnassa naurua). Sitten vasta, kun hyvä ja isällinen hallitus voi toimittaa hyviä suomalaisia miehiä kaikille naisille, niin voisi hallitus jollakin oikeutuksella ruveta naimattomia naisia heidän naimattomuudestaan rankaisemaan (Eduskunnasta: Hyvä!). Perheettömän elämä on sitäpaitsi jo sinänsä paljon turvattomampaa kuin perheellisen. Ajattelen juuri etupäässä pienpalkkiaisikin. Perheelliselläkin on toki jo lapsissaan vanhuudeniloa ja apua. Minä olen monta kertaa ihmetellyt sitä, kuinka nykyaikana perheelliset, suuripalkkaisetkin perheelliset, niin paljon ruikuttavat niitä menoja, joita lapset aiheuttavat, sillä ovathan lapset heille vanhuuden ilo, tuki ja turva. Yksinäisen elämä on (Eduskunnasta naurua) henkeä kohden sitäpaitsi paljon kalliimpi kuin perheellisen. Minä sanon: henkeä kohden. Voipapa syyllä sanoa, että pieni perhe elää samalla kuin yksinäinen ja minä luulen, että herrat edustajat ovat Helsingissä asuessaan sen omassa kukkarossaan tunteet.

Perusteluja voisi jatkaa, mutta minä voin tähän lopettaa. Valiokunnan mietintö on minun mielestäni kerta kaikkiaan oikeudenmukaisempi kuin hallituksen esitys.

Mutta sitäkin voidaan vielä parantaa. Koska hallitus ei, niinkuin minä olen käsitellyt, tahdo ja katso tarvittavankaan ottaa virkakunnalta enempää kuin 35 miljoonaa ensi vuonna, niin olisi mielestäni syytä alentaa vähennysprosentti kautta linjan ja nostaa aliraja. Yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulenkin tämänsuuntaisen ehdotuksen tekemään.

Lopuksi tahdon väärinkäsityksen välttämiseksi huomauttaa, ettei laki suinkaan näinkään muutettuna minua täysin tyydyttä, sillä se ei tee täyttä oikeutta suuriperheisille, vaan vähentää heidän etujaan sellaisten perheellisten hyväksi, jotka eivät ketään elätä. Suurempi oikeudenmukaisuus saavutettaisiin siten, josta suuressa valiokunnassa jo huomautin, että laki kirjoitettaisiin niinkuin kunnallis- ja valtionverolait on kirjoitettu, nimittäin kaikille pantaisiin veroa saman periaatteen mukaan ja sitten huojennusta elätettävien lukumäärän perustuksella. Minun käsittääkseni tämä olisi se kaikkein vanhurskain ja oikeudenmukaisin tie. Tällaista suurta muutosta ei kuitenkaan asian tässä vaiheessa, toisessa käsittelyssä eduskunnassa, enää voida saada aikaan. Asia olisi ollut valiokunta-asteella valmistettava ja kun minulla ei ole ollut siihen valtiovarainvaliokunnassa tilaisuutta, kun en ole sen jäsen, eikä suuressa valiokunnassakaan, suuren valiokunnan enemmistö ei sallinut lakiehdotusta lähetettäväksi jaostoon, niin täytyy minun siitä luopua.

Kun ed. Linkomies puhui täällä virkamiehistön nimessä, niin minä myöskin puolestani voin vakuuttaa, että puhun hyvin suurten viranhaltijaryhmäin puolesta. Jos valiokunnan ehdottama linja nyt hyväksytään, on suurempia toiveita siitä, että koko laki havaitaan ennen pitkää tarpeettomaksi (Eduskunnasta: Vuoden päästä!), mutta jos vähäväkisimmät nyt jätetään ainoiksi verotettaviksi, niin on asia hyvin paljon epävarmempi. Mietintö ottaa sitäpaitsi huomioon perheellisten edun, johonka minusta täällä kaikki puhujat eivät ole tarpeeksi kiinnittäneet huomiota, onhan siinä suuri erotus perheellisten ja perheettömäin vähennysprosenttiluvun välillä, neljähän on vain puolet kahdeksasta. Tietysti mietintö voisi ottaa todellisten perheellisten edun huomioon enemmänkin, jos olisi todella kysymys ainoastaan niistä perheellisistä,

joilla todellakin on elätettäviä. Mutta nyt asia ei ole niin esityksessä järjestetty ja siitä tulisivat kärsimään, jos asia esityksen linjaa menisi, sekä nämä todelliset perheeliset, joilla on elätettäviä, että perheettömät.

Puhemies: Eduskunnan istunto keskeytetään ja jatketaan sitä kello 19 tänään, jolloin otetaan huomioon myös nyt pyydytyt puheenvuorot.

Täysistunto keskeytetään kello 17,16.

Täysistuntoa jatketaan

kello 19.

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyyntö.

Vapautusta eduskuntatyöstä saa yksityisten asiain takia tämän istunnon loppuosasta maanantai-iltapäivään ed. Kivioja.

Puhemies: Jatketaan 7) asian käsittelyä.

Yleiskeskustelu jatkuu:

Ed. Wainio: En tahdo kieltää, etteikö tämä keskustelu virkamiesten palkkauskysymyksestä ole liikkunut asiallisella pohjalla, mutta toisaalta minusta tuntuu siltä kuin tässä olisi jälleen ainakin vivahdus siitä samasta kielteisestä asenteesta virkamiehiä kohtaan yleensä, joka takavuosina antoi maamme poliittiselle elämälle sangen ikävän sävyn ja oli kaikkea muuta kuin rakentavaa laatua. Lausuipa suuren valiokunnan kokouksessa eräs niinkin rohkean ajatuksen, että hän olisi valmis alentamaan virkamiesten palkkoja vaikka 50 % — ajatus, joka vaikutti kovin irralliselta eikä herättänyt kenessäkään vastakaikua. Tahdoin täällä lausua toivomuksen, että tul-

takoon tälläkin kertaa asiassa mihin tulokseen tahansa, niin toivottavasti ei tästä kysymyksestä tehdä minkäänlaista puoluekysymystä. Maamme virkamiehistöltä vaaditaan jälleen uutta pula-ajan uhrausta, ja minä uskon, että virkamiehistö on tähän valmis samalla kärsivällisyydellä kuin ennenkin. Pyytäisin kuitenkin tässä yhteydessä erikoisesti alleviivata, että annetakaan virkamiehistölle, mitä sille tulee, ja ettei siltä siis oteta yhtään enempää kuin minkä välttämätön tarve vaatii. Virkamiehistö on säätyinä kerta kaikkiaan niin tärkeä tekijä yhteiskunnassa, ettei sitä saa tarpeettomasti tai jonkin määrätyn kiihkon vallassa painaa alas. Tätäkin näköjään pientä palkanvähennystä tehtäessä olisi otettava huomioon, että virkamiehistön ostokyky tai ostokyvyyttömyys tuntuu huomattavasti myös taloudellisessa elämässä, niin teollisuuden kuin myös maataloudenkin alalla. On myös muistettava, ettei ole olemassa ainuttakaan esimerkkiä siitä, että kohtuullisesti palkattu tyytyväinen virkamiehistö olisi tuottanut millekään maalle onnettomuutta, mutta päinvastaisia esimerkkejä on kyllä olemassa.

Minulla onkin vain oikeastaan muutama sana lisättävä siihen, mitä edellä esitin. Olen näin lyhyesti rojhennut palauttaa mieleen tässä tällaisia yleisiä periaatteita siinä varmassa vakaumuksessa, että ne täällä tunnustetaan oikeiksi. Minä tahdon nimittäin lähteä siitä edellytyksestä, jonka jo alussa mainitsin, että tässä asetetaan oikeamielisyyden linjalle eikä siis millekään puoluevärin linjalle ja tietenkin sen mukaan myöskin siis toimitaan. Mahdollisen ehdotuksen tekemisen tulen, herra puhemies, jättämään vähän tuonemmaksi.

Apulaisvaltiovarainministeri Witting: Herra puhemies! Valtion viran- ja toimenhaltijain palkkaussuhteita arvosteltaessa on otettava huomioon, että juuri valtiolta juuri keskustan tekemän aloitteen johdosta on määrätietoisesti tahtonut asettaa viran- ja toimenhaltijain palkkaukset kiinteälle tasolle. Voimassaoleva palkkauslaki sisälsi alkujaan säännöksen, joka järjesti palkkaukset tietylle liukuvalle kannalle. Tämä säännös oli otettu lakiin viran- ja toimenhaltijain omasta toivomuksesta, mutta liukuvaisuus poistettiin sittemmin, — ja tämä ei tapahtunut viran- ja toi-

menhaltijain omasta aloitteesta, — niihin aikoihin, kun elinkustannusindeksi alkoi osoittaa nousua.

Laskelmia voidaan tehdä eri tavoilla. Jos voimassaolevia palkkoja verrataan huippuindekseihin, tullaan virkamiehille hyvin edullisiin tuloksiin. Mutta voitaneen ehkä syyllä väittää, ettei sellainen laskutapa ole, sanoisinko, aivan tyhjentävä. Tähän uuteen kiinteään järjestelmään, valtiovallan määräämänä, viran- ja toimenhaltijat ovat alistuneet. Todettakoon, että he myös ovat katsooneet sitä luonnolliseksi, ja että he nyt kahtena vuotena ovat kantaneet kyseessä-olevaa verotusta, jota sitä säädetäessä evästettiin melkein pä vakuutuksilla, että kysymys oli ensin kertakaikkisesta, sitten jatkuvasta välttämättömyydestä, eikä suurempaa vastustusta ole nostettu sellaista jatkettua tarkoituksenmukaisempaa verotusta vastaan, jota hallitus on ehdottanut. Voitaneen sanoa, että viran- ja toimenhaltijat yleensä siis ovat osottaneet nykytilanteen ymmärtämistä.

Mitä vertaukseen edustajain palkkauksista tulee, joka täällä on tehty, en ole tähän saakka katsonut olevan syytä siihen kajota, olen katsonut sen asian olevan enemmän eduskunnan asia. Mutta tahdon mainita, ettei hallitus ole mitään edustajain palkkioiden vähentämistä ehdottanut. Mielestäni, jos niitä tahdotaan jossain määrin vähentää, niin riittäisi 5 %:n vero. Minulla ei tässä tilaisuudessa ole mitään aloiteoikeutta, jos minulla olisi, niin tekisin vastaavan ehdotuksen.

Kuten minulla tämän lakiehdotuksen ensimmäisessä käsittelyssä jo oli tilaisuus huomauttaa, ei pulakausi enää vaikuta ensi vuoden talousarvioehdotukseen tavalla, jota voitaisiin verrata tänä ja edellisenä vuonna seurattuun tapaan. Niillä lisäyksilläkin, joita valtiovarainvaliokunta menopuolella on ehdottanut, on talousarvio tasapainoon saatettavissa, vaikkakin hallituksen ehdottama lievämpi virkamiesverotus hyväksytään, — mutta näillä lisäyksillä talousarviota ei, jos kyseessäoleva lakiehdotus hylätään, helposti saada lukkoon.

Kun olojen parempaan päin muututtua maamme virkamiehistö nähtävästi odottaa, ettei poikkeustilannetta heihin nähden liian kovassa muodossa jatketa, kun hallituksen esitys poistaa tuntuvimman rasituksen, nimittäin elatusvelvollisten, kun vielä

voi tapahtua, ettei tarpeellista määränemistä valtiovarainvaliokunnan ehdottamalla ratkaisulla voida saavuttaa, joten asian järjestely tulee mutkistumaan, ja kun lopuksi hallituksen esitys on keskinäisen välitie tämän verotuksen poistamisen ja sen muuttumatta säilyttämisen välillä, niin katson olevan tarkoituksenmukaisinta ja viisainta, että hallituksen esitys hyväksytään niine pienine muutoksineen, jotka ehkä katsotaan tarpeellisiksi.

Ed. Jern: Herr talman! Enligt min uppfattning är statsutskottets förslag i stort sett tillfredsställande. Det markerar för tjänstemännen en tendens till förbättring eller låt oss säga en återgång till normala förhållanden. Detta är måhända berättigt på grund av de tecken till förbättring på det ekonomiska livets område, som nu kunna skönjas. Å andra sidan har statsutskottet iakttagit nödig försiktighet, vilket även är välmotiverat på grund av de allt ännu osäkra konjunkturerna.

De ändringar utskottet föreslår i 2 mom. av 1 § utgöra en avsevärd förbättring i jämförelse med regeringens proposition. Det är rättvisare, emedan de lägst avlönade tjänstemännen väl måste anses hava svårast att bära en lönereduktion.

I ett avsende är dock enligt min uppfattning statsutskottets förslag otillfredsställande. Det gäller § 2. Här föreligger måhända ett förbiseende från utskottets sida. I paragrafen stadgas, att av lärares i högre och lägre folkskolan lön skall avdragas 4 %. Detta går icke ihop med stadgandet i mom. 2, § 1, för såvitt det gäller den lägre folkskolans lärare. I berörda mom. stadgas nämligen, att „tjänsteman vars löneförmåners totalbelopp understiger 1,500 mark i månaden skall erhålla sin lön oavkortad, om han har familj och är dennas huvudsakliga försörjare. Minskningen drabbar ej heller den, som är utan familj och vars löneförmåner icke överstiga 1,150 mark i månaden”. Nu är det att märka, att lägre folkskolans lärare hava så liten lön, att om man också medräknar de anspråklösa naturaförmånerna, han knappast kommer över de belopp, som stadgas såsom minimibelopp. Det är både orätt och oförmligt att lagstifta så att stadgandet i den ena paragrafen icke överensstämmer med bestämmelserna i den

andra. Lägre folkskolans lärare åtnjuta i grundlön 850 mark i månaden. Och, som sagt, de naturaförmåner som givas äro synnerligen anspråkslösa. Under sådant förhållande hade den lägre folkskolans lärare kunnat utelämnas från § 2. I regeringens proposition föreslås, att tjänsteman, vars lön understiger 950 mark i månaden, skall få sin lön oavkortad. Då statsutskottet engång föreslår, att denna gräns skall höjas, bör det även tillses, att alla tjänstemän, som komma under sträcket, komma i åtnjutande av de förmåner i lagen stadgas. Konsekvensen borde alltså fordra, att § 2 ändras sålunda att lägre folkskolans lärare lämnas bort. Under detaljbehandlingen kommer jag att göra förslag därom.

Ed. Rytinki: Herra puhemies! Tämä hallituksen esitys laiksi perheettömien viran- ja toimenhaltijain palkkauksen järjestämiseksi vuoden 1934 aikana on näyte siitä vallitsevasta ajatussuunnasta, mitä nykyinen hallitus virkamiesten palkkauskysymyksessä edustaa. Ensinnäkin hallitus esityksensä perusteluissa tahtoo korostaa erityisesti sitä, että vuoden 1932 alusta asti käytännössä ollut prosenttivähennys vakituudesta virkamiesten palkkalaissa määrätystä palkasta olisi kun erikoisen lain avulla olevat otet huomioon ottaen sitä pienennetään, virkamiehille erikoinen „rasitus”, jolle palkkausjärjestelylle tämän asian ensimmäisen käsittelyn yhteydessä antamissaan lausunnoissa ovat valtiovarainministeri Witting ja tässä istunnossa ed. Linkomies keksineet vielä erikoisen lempinimen „virkamiesten erikoisverotus”. Tämä virkamiesten palkkauksen järjestäminen, silloin kun se tapahtuu näin lakien ja asetusten kaikkien sääntöjen mukaan, pitäisi toki minun mielestäni olla sinänsä palkkauslaki, jossa työnantaja „siis valtio” päättää, että virkamiehille maksetaan niin ja niin paljon palkkaa ensi vuodelta eikä tällä lailla tahdota sitoa ollenkaan sitä, että virkamiesten täytyy palvella valtiota vuoden loppuun, että hän ei saisi jättää virkaansa, siis sanoa itseään irti tästä halpapakkaudesta virasta. Näin ollen minusta tämä ei ole mikään verotuslaki, jolla valtio virkamiehilleen tulevasta palkasta ottaa osan verona takaisin, vaan se on puhtaasti palkkauslaki.

Verotuslait ovat aina toisenluontoisia, niissä ei asianomainen henkilö ole, johon verotus kohdistuu, vapaaehtoisuuden alainen eikä pääse ulos verotuksen kohdistuessa häneen. Tässä palkkauslaissa jää kaikille virkamiehille oikeus väistyä saottua palkanalennusta, jos ei jällelle jääneellä palkalla kannata valtiota palvella, aivan sama suhde kuin työväestöllä on työtaistelussa kun työnantaja laskee palkkaa. Ei koskaan työväestö ole sanonut palkkastaistelussa työnantajan palkan laskua heidän verotukseksaan eikä sitä olisi siksi tunnustettukaan niiden taholta, jotka tätä palkan laskua tahtovat siksi nimittää, joten minä toivoisin, että valtiovarainministeri keksisi uuden lempinimen tälle uudelle palkkauslailla.

Mitä itse varsinaiseen asiaan tulee, kutsuttakoon tätä lakia sitten millä nimellä hyvänsä, niin pidän, että valtion virkamiesten palkkoja näinä suurina katovuosina, jolloin liikatuotannon seurauksesta koko talouselämä on ollut sortua, olisi saanut enemmän laskea, että ne olisivat suhteessa olleet toisten kansalaispiirien tulojen ja elintason kanssa. Meilläähän vuodesta 1928 alkaen on ollut roima laskusuunta kaikkien elinkeinojen aloilla. Jos vertaamme esim. työläisten palkkatasoa yleensä, saadaan palkkataso noin 30—40 % alemmaksi kuin vuonna 1928. Ja kun sitten aletaan seka- ja metsätyöläisten palkkoihin vertaamaan, niin saadaan laskutulos nousemaan aina 50—60 %:iin. Tätä minä en luonnollisesti sano, kuten valtiovarainministerin sanontatapaa käyttäen voisi sanoa, työläisten verottamiseksi. Se on ollut työnantajain palkanlaskua, johon on ollut vaikuttamassa työnantajan mieliteiden mukaan huonot konjunktuurit, vaan jota väitettä vastaan voidaan tehdä vakavia vastahuomautuksia. Samoin on ollut maatalouden suhteen. Siellä on ollut huomattavissa myös 30 à 40 %:n lasku, niin myös kaikilla kauppa- ja teollisuusaloilla verrattaessa virkamiesten palkan lakua, joka nyt kahtena vuonna on ollut 5—10 %. Sitä voidaan pitää kahden suurimman elinkeinoryhmän työläisten ja maatalonviljelyn väestön palkan laskuun nähden aivan vähäpätöisenä, varsinkin kun virkamiesten palkkatulo on säännöllinen, joten elämisen järjestäminen tulojen mukaan on helpompi toteuttaa. Aivan toinen suhde vallitsee

esim. sekatyömiesten tulojen säännöllisyyteen, sillä ne ovat riippuvaisia sesonk ajoista.

Seuratessani tämän asian käsittelyä suuressa valiokunnassa, kun verrattiin samoin virkamiesten palkanlaskua työmiesten ja maanviljelijäin palkanlaskuun ja tulojen pienentämiseen, tahtoi ed. Rydman puheenvuorossaan väittää, että nämä asiat toisiinsa nähden ovat erillisiä, ettei niitä sovi verrata toisiinsa senvuoksi, että valtio määrää virkamiesten palkat, mutta ei voi määrätä työmiesten palkkoja yhtä vähän kuin se voisi vaikuttaa maanviljelijäin tuotteiden hintaankaan. Vaikka olenkin toista mieltä ed. Rydmanin kanssa siitä, onko valtio määrännyt myös työmiesten palkkojen suhteen näinä vuosina, koska valtio on ollut tavallaan suurin työnantaja samoin kuin maanviljelijäin tuotteiden hintaankin nähden, kun valtion puolesta on rahan arvon kohottamisen muodossa se tehty, niin näitä seikkoja huomioonottamalla on näillä työmiesten ja maanviljelijäin työtulojen pienentämisellä vertausoikeutensa tämän virkamiesten palkkauslain yhteydessä.

Kun maan suurimmat elinkeinoryhmät menettävät huomattavan osan tuloistaan, on luonnollista, että niiden veronmaksukyky vähenee, ja jos samaan aikaan valtion virkamiehille maksetaan täysi, hyvinä taloudellisina aikoina korkealle kiilattu palkka, niin on luonnollista, että nämä taloudellisessa puristuksessa olevat elinkeinoryhmät tulevat vielä lujemmalle valtion menoihin kannettavien maksujensa vuoksi, joten nämä asiat on rinnastettavissa toisiinsa, jos tahdotaan olla rehellisiä. On kerrassaan toinen asia, jos tahdotaan puoltaa korkeita virkamiesten palkkoja säilytettäväksi, tehtäköön se suorastaan kädellä ilman mutkia. Minä puolestani pidän virkamiesten palkkoja yleensä kohtuuttoman korkeina ja olisin valmis tällaisen vuoden kestävän palkkausjärjestelmän yhteydessä menemään vielä suurempaan laskuun ensi vuodelle kuin kuluvana vuonna on ollut, kuin se järjestely joka nyt valtiovarainvaliokunnan mietinnössä esiintyy on otettu huomioon pienipalkkaisiin virkamiehiin nähden. Virkamiesten palkkoja arvioitaessa nykyisen rahamme arvon mukaan on se 5—10 %:n laskusta huolimattakin verrattuna vuoden 1928 markan ostoarvoon

paljon korkeampi (Eduskunnasta: Tuli erehdys!). On aivan toinen asia, oliko silloinkaan virkamiesten mielestä heille tuleva palkka riittävä. Meistä kansalaisista, jotka sen palkan pienistä tuloista joudumme maksamaan monella muotoa, tuntui se jo silloinkin riittävälle.

Ed. von Born: Jag har bett om ordet för att, med hänvisning till den reservation, som också jag undertecknat, ansluta mig till förslaget om att regeringens proposition måtte läggas till grund för behandlingen. Jag är visserligen för egen del färdig att gå ännu längre i frågan om tjänstemännens befriande från den extraordinarie tunga, som nu vilar på dem. Men då det säkerligen ur budgetregleringssynpunkt icke är rådligt att nu söka driva saken därhän, så synes det mig klokast, att regeringens förslag skulle accepteras. Jag ber alltså, herr talman, få förena mig om att regeringens proposition lägges till grund för behandlingen.

Ed. Soinen: Rahataloudellinen asema edelleenkin tässä maassa on sellainen, että valtion viran- ja toimenhaltijain palkkauksen vähentäminen olisi edelleenkin tehtävä aivan samojen perusteiden mukaan kuin kuluvana vuonna. Myöskin se seikka, että kansamme kerroksissa suuri enemmistö kärsii leivän ja vaateen puutetta, puhuu asiassa esittämiäni tosiasioiden puolesta. Jos sitä pidämme perustana, että valtion talous kestää sen tulovähennyksen, joka hallituksen ehdottaman lain hyväksymisestä johtuu, niin on myös hyvin paljon valtion varojen sijoittamispaikkoja, joihin sijoitettuna voidaan palvella sellaista kansanosaa, joka puutetta ja hätää kärsii. Esim. asutustilallisia, jotka eivät saa irti millään keinoin langenneita lyhennyksiään, ja kun on tarkoitus asutusta kehittää, olisi valtion autettava tositärpeessä olevia. Myöskin kaupunkien läheisyydessä olevat pikkukotien omistajat ovat sellaisessa asemassa, että pikainen apu olisi tarpeen pulahirviön kynsistä pääsemiseksi. Täällä on jo viitattu, kuinka työmiesten palkoissa ovat alennukset huomattavia. En liioittele, jos sanon, että palkkojen aleneminen on työmiehelle ollut jopa 40—50 %. Pienviljelijä ja maanviljelijä on näinä vuosina saanut kantaa monin kerroin sen alennuksen elämäntasossa, minkä virkamiehet ovat saaneet kestää. Ei voida virka-

miesten taholta käyttää sanaa „verotus”. Kansa on suorittanut näistä veroista suurimman osan.

Kun puhutaan perheellisistä virkamiehistä, niin tällöin ei saisi lakiin sisällyttää sellaisia perheellisiä virkamiehiä, joiden täysikäiset lapset ovat toimesta, mutta pitäisi olla palkat korkeamman prosenttimäärän mukaan viran- ja toimenhaltijoilta alennettuina, joiden lapset jo ovat täysikäisiä. Sen sijaan perheellisiltä, joilla on suuri lapsilauma ja pienet palkat, voisi palkka olla vähentymättömänä. Kun kuitenkin lakia säädettäessä sattuu tapauksia, että yksityisiä asioita jää ulkopuolelle, niin en lakiin muutosesitystä tee. Parhaiten on nykyistä tilannetta vastaava valtiovarainvaliokunnan mietinnön III vastalause, johon täydellisesti yhdyn ja toivon, että tämän mukaan laki tulee hyväksytyksi.

Kun täällä on tehty vertailuja virkamiesten palkoista ulkomaihin, niin tällöin, jos vertaa maatalousväen oloja ulkomaihin, niin tuloksena on, että maaseudun väki elää paljon vaatimattomammin. Näin ollen virkamiesten tämänluontoisen lain kysymyksessä ollen pitäisi omasta aloitteestaan taittaa isovalle leivästään, ja maantieteellinen asemamme, karu luonto, lyhytaikainen aurin-
gonpaiste vaikuttaa siihen, että maata viljelevä väestö ei kykene suorittamaan korkeita palkkoja varsinkaan tämänlaisena ajankohtana. Tulin sanoneeksi „maata viljelevä väestö”, vaikka piti sanoa valtio ei kykene siihen. Sen vuoksi on budjetin käsittelyn aikana tullut menoeriä sellaisia, joita varten on varattava käyttövaroja. Sanoin myöskin sen vuoksi, kun tässä maassa on pääelinkeinona maanviljelys ja sen kestäessä kaikki kestää ja kaatuessa kaikki kaatuu, sillä ei suinkaan kukaan virkamiehistä toivo, että talonpojan harjoittama elinkeino tyrehdytetään ja kuormat asetetaan niin suuret, että kuitit jäävät lunastamatta. Tänä iltana tulee vielä käsiteltäväksi ed. Tannerin aloite omaisuusveron koroittamisesta. Luullakseni siihen ei meillä ole varaa. Oletan, että nykyinen tilanne ymmärretään oikealla tavalla ja ensi vuoden talousarvion tulopuolelle tämän asian yhteydessä varataan 50 milj. 35 milj. markan sijasta, mitä hallituksen esityksellä saataisiin. Mitään puolue-edun tavoittelua ja virkamiesvihaa ei käsitykseni mukaan liene niillä, jotka III vastalauseen

kannalla ovat. Ainoastaan se tosiasioiden tuntemus, mikä kaikilla kansanedustajilla pitäisi olla selviö, vie siihen, että pienessä määrässä pyrimme tasoittamaan kansamme eri väestökerrosten asemaa.

Ed. Brander: Herra puhemies! — Kuullessani täällä virkamiesten valituksia huonosta toimeentulosta, niin on ilmiäynyt, että velkaisia virkamiehiä rasittavat pahimmin korot ja vuokrat. Virkamiesten tulisi tehdä tässä valitukset pääasiassa pankkeja ja talonomistajia vastaan. Meillä Suomessa, missä luonnolliset pääomat henkeä kohti ovat suuremmat kuin useimmassa Europan valtakunnassa, on rahan anto supistettu ja korko nostettu sota-ajan koron tasalle ja tästä on seurauksena myös korkeat vuokrat. Suomen pankit lienevät maailman vakavaraisimpia rahalaitoksia, koska niitä ei heiluta yksin kullanarvon vaihtelu. Pankit tekevät vuorenlujiksi Suomen vihreä kulta, Suomen metsät. Yhteiskunnalliset olot ovat Suomessa myös Europan vakavimmat ja työläisaines on työhaluisin ja vähempään tyytyvä kuin missään Europan maassa. Tämän tunnus-
tuksen olen kuullut ulkomaalaisiltakin asiantuntijoilta. Eräs amerikkalainen, joka kävi täällä, hän ei nähnyt mitään ihmettä meidän ihmettelemässämme eduskuntatalossa, se oli vaatimaton pienen maan laitos ja samaten Helsinki, semmoinen pieni nätti kaupunki. Mihinkä hän kiinnitti huomiota, olivat ne kämpät tuolla Suojärven sydänmailla, mihin työmiehet valittamatta painuivat. Se oli hänestä suurin ihme.

Kun pankit eivät halua auttaa virkamiehiä, niin tehtäköön heitä varten uusi huokeakorkoinen maakiinteistöpankki oikeita velkoja varten ja uusi torpparivapautus vuokramiesten kynsistä. Tämä on paljon oikeampaa kuin pankkien rukoileminen ja etuoikeutetussa palkkaluokassa oleminen kansaan verraten. Täytyy näet ymmärtää, kun pankit ovat suurelta osalta metsävir-
mojen kanssa yhteistyössä, niin on heille edullisin antaa rahaa liikkeelle vain metsäkauppoja varten, jossa kantoraha on vain 50 % sen arvosta ja samoin rahaa, jolla työ teetetään vain 50 %:lla niiden arvosta. Tätä tietä saavat pankit kaikki liikemiehille antamansa epävarmat luottonsa nopeammin maksetuiksi ja pääoman moninkertaistetuksi. Sieltä ei siis korko heltiä

eikä siinä pankkipakkokaan auta. Tulisi vain uusi kieltolaki.

Maanviljelijät ja työmiehet, jotka suurimman osan pula-ajan viuluista suorittavat, saavat elää elintasoa, johon sisältyy kaikkien elämän mukavuuksien kieltäminen. Semmoisissakin pitäjissä, missä ei ole huutokauppoja eikä maksamattomia veroja sanottavasti ja virkamiehet ovat saaneet saatavansa, on elintaso niin alhainen, että hätä on verisen tuskan huutama. Talonpoikien hevoset laihtuvat työn ankaruudesta ja kun eräs tällainen laihtunut hevonen kuoli mainitussa pitäjässä ja miestä sakotettiin, sanoi Saunamäen nälkää kärsinyt, mutta veronsa maksanut isäntä hirteisen huumorilla: „Ei yksi vahinko mene toisetta, hevonen kuoli ja nyt sakotetaan. Halloilleen aina sataa.” Nivalassa olisi tällaisesta syntynyt kapina. Ja kapina onkin oikeutettu luonnonlain mukaan, kun se syntyy hevosen tahi emännän puolustamisen takia.

Kiteeläiset aikoinaan nousivat kapinaan hävitöntä veronkantajaa vastaan emäntiensä takia ja hautasivat veronkantajan eläviltä kiviläjään. Maila Talvion teoksessa „Jumalan puistot” on hautauspaikka kuvattuna ja asia kerrottuna. Tarvittiinko tässä armahdusta, eivät asiakirjat kerro.

Varsinkin maanviljelijäin ja osittain työmiesten emäntien työpäivä on hyvin usein tässä pitäjässä 16 tuntinen eikä siinä ole vuodessa montakaan pyhäpäivän lepoa. Maanviljelijöitä kadehtivien virkamiesten emäntiä pyytäisin kerran vuodessa ottamaan koetteeksi tuommoisen kadehditun paikan. Virkamiesten rouvat sen sijaan tulevat miehilleen niin kalliiksi sentähden, että heillä on niin paljon aikaa aprikoida mihin rahoja panna (Eduskunnassa naurua). Lapsirikkaat perheet tulevat monesti paremmin toimeen siksi, että emännät ovat tottuneet enemmän yrittämään ja heillä on päämäärä miksi säästää. Samaa on sanottava usein työmiesperheestä. Useinkin on lapseton työmiesperhe paljon tiukemmalla kuin perhe, jolla on kuusi lasta, ja samoilla palkoilla.

Kirkonkylän virkamiehen rouvan sivistyksen kiteytymistä verrataan rouvan nimipäiväkakun onnistumiseen. Aivan samoin kuin tanskalaiset virkamiehet sanovat pilkallisesti talonpojan sivistyksen kiteytyvän äsken keskustelussa mainitun lantalän virtsakaivon pohjalle, ja niin hänen täytyy kiinnittää huomionsa siihen lannanhoitoon.

P u h e m i e s koputtaen: Pyydän puhujaa palaamaan asiaan.

P u h u j a: Työmiehen alhaisesta elintasosta voin mainita lyhyen vertauksen vuodelta 1918, kun täällä kerran mainittiin virkamiestenkin pulia siltä ajalta. Työmies tuli luokseni keväällä 1918 ja sanoi: „Olin tehdastöissä, siellä leipä loppui kokonaan. Tulin maalle ja sain ojankaivuu-urakan. Palkkajauhut olivat niin akanaisia, etteivät yksinään menneet alas kurkusta. Sain ojasta sammakoita ja paistoin. Eivät ne tottumattomasta . . . .

P u h e m i e s: Pyydän puhujaa pysymään asiassa.

P u h u j a: . . . . eivät ne herkkua tottumattomasta ole, vaikka parempia kuin akanat.” Nurkumatta ja valittamatta osaansa kävi mies, jota Ojuri-Jussiksi kutsuttiin, työhön pienellä palkalla. Kun joulukuun 18 päivänä tapasin hänet vesiojasta ojankaivuussa, niin huomasin valkeat varpaat vilkkuvan kengänkärjestä, kysyin eikö vesi mene kenkään. Iloisesti vastasi Ojuri-Jussi: „Mutta hyvin se vesi kengästä poiskin tulee.” Ja nosti rikkonaisen kengän vedestä.

Tulin pari vuotta sitten samassa pitäjässä erään pienviljelijäin taloon, jossa isäntä oli keuhkokuumeessa. Talonväki oli lähdessä hakemaan sairaanhoitajataarta. Isäntä sanoi tyynesti: „Ei tähän taloon ole sairauden takia menoja kannattanut tehdä. Ei panna nytkään tilaa alttiiksi häviölle. Jos minun on lähteminen toisille asuinsejoille, niin pojat jatkavat työtäni.” Ainoastaan pakolla sain sairaanhoitajan kutsuksi paikalle. Elämän vaatimukset kansalla ovat niin alhaalla huolimatta, että pitää kehutaan hyvistä asioista.

Virkamiesten elintaso on siksi korkeammalla, että kymmenen prosentin alennus ei ole vielä verrattavissa mihinkään kansan kärsimyksiin verraten, kunhan vain korot ja vuokrat alennetaan virkamiehille eri toimenpiteillä. Virkamies on aina etevämpi valittamaan ja pitämään puoliaan kuin kansanmies. Tänään tullessa sanomalehdessä on minulla pieni kappale, joka osoittaa, miten navakasti virkamiehet pitävät puoliaan. Täällä on toinenkin lukenut pienen kappaleen: „Kansa tuumi vaan, että hyvä se on papeillekin, kun kansa käy ah-

kerasti kirkossa ja veronmaksussa ja vaali-paikassa, niin papit saavat aikanaan palk-kansa eikä valtion tarvitse tulla köyhän-avulla elättämään, kuten on Pohjanmaalla tavaksi tullut. Kiteellä tulisikin eri seu-raus, jos palkanmaksu viivästyisi papistolle. Pappien kanssa tehdyssä palkanmaksuväli-kirjassa on seuraava pykälä: „Jos maksu viipyy yli määräajan, maksetaan palkan-saajille hyvitystä 6 % päivää kohti kuu-kausipalkasta.” Tämän mukaan, kun vuo-nessa on 365 päivää, tulisi hyvitys $365 \times 6 = 2,190$ %. Jos jäisi vaikkapa 100,000 markkaa vuodessa maksamatta, kas-vaisi se vuoden lopussa 219 miljoonaksi markaksi.” Lopun jätän sanomatta. Ja tämän ankan pykälän muodostajasta sa-notaan, että hänellä on ainoa musta paita koko siinä 13,000 asukasta käsittävässä pitä-jässä.

Kannatan ed. Leppälän tekemää ehdo-tusta.

Ed. Malmivuori: Esilläolevan asian yhteydessä on hallituksen taholta huomattavalla tavalla suositeltu perheellisten valtion viran- ja toimenhaltijain palkkojen korottamista entiselleen ensi vuoden alusta lukien. On lausuttu, että valtion viran- ja toimenhaltijat ovat joutuneet suorittamaan erikoisveroa, josta heidät nyt vihdoinkin olisi vapautettava. Valtion työnantajana olisikin mielestäni esiinnyttävä mallityön-antajana ja edelläkävijänä pyrittävä vai-kuttamaan siihen, että palkkataso yleensä saataisiin nousemaan. Meillä ei kuitenkaan valtion taholta valitettavasti näin ole tehty. Valtion töissä olevat työläiset ovat monessa tapauksessa joutuneet alhaisten palkkojensa takia elämään puutteellisemmissa oloissa kuin lukuisat yksityisten työnantajain pal-veluksessa olevat. Edelleen on valtio myön-täessään kunnille varatöitä varten valtion-avustusta asettanut avustuksen saannin eh-doksi sen, että kuntien on näissä töissä mak-settava paikkakunnan keskipalkkatasoa al-haisempia palkkoja. Kun yksityiset työn-antajat ovat rientäneet seuraamaan valtion ja kuntien antamaa esimerkkiä, on valtio näin ollen ollut vaikuttamassa yleiseen palk-katason alenemiseen.

Valtion viran- ja toimenhaltijain, varsinkin pien- ja keskipalkkaisten elämä ei ole niin huoletona ja loistavaa kuin maalais-liiton taholta sitä yleensä kuvataan. Joka

lähemmin tuntee heidän elämäänsä, varsin-kin suuremmissa kaupungeissa, tulee va-kuutetuksi siitä, ettei talonpoikaisväestöllä, puhumattakaan suurviljelijöistä, pitäisi olla mitään syytä osoittaa valtion pienpalkkai-sia kohtaan sellaista kylmyyttä, jota maa-laisliiton taholta jatkuvasti on saatu kuulla.

Esillä olevan asian yhteydessä on maa-laisliiton taholta osoitettu erinomaista myö-tämielisyyttä huonosti palkattua työmiestä ja työttömiä kohtaan. Tällainen myötämie-lisyys on kyllä helposti ymmärrettävissä. Se ei näet herroille maalaisliittolaisille maksa mitään. Vetoamalla huonosti palkattuun työmieheen haluaisi maalaisliitto tässä sääs-tää ehkä suurviljelijöille ne varat, jotka val-tiovarainvaliokunnan ehdotuksen mukaan tulisivat valtion pienipalkkaisten toimeentu-lon helpoittamiseksi. Kun tulevat esille ky-symykset tullien alentamisesta ja varojen myöntämisestä työväestön aseman paranta-miseksi, niin silloin voidaan nähdä herrojen maalaisliittolaisten työväestöä kohtaan osoit-tama myötämielisyys todellisessa valossa.

Esillä olevassa asiassa valtiovarainvalio-kunnan ehdotus mielestäni parhaiten vastaa olevia oloja, jonka takia, herra puhemies, pyydän yhtyä sitä kannattamaan.

Ed. Vaarama: Täällä ed. Rytinki mainitsi, että virkamiesten palkat ovat hy-vin korkealle kiilattuja. Tämä lausunto on nyt kumminkin kerrassaan liioiteltu, sillä, niinkuin aikaisemmassa puheessani huomau-tin, esim. 1923, jolloin lailla virkamiesten palkat järjestettiin, neidän keskimäärin jäi-vät 70 % liian huonoiksi. Alemmissa palk-kausluokissa tietysti olivat vähän parem-mat, mutta korkeammassa ne olivat vielä sitäkin huonommat. Muutenkin meillähän yleensä korkeammat virkamiehet, joilla on enemmän vastuuta, ovat jääneet erityisesti huonoon asemaan verrattuna moniin mui-hin maihin. Esim. Ruotsissahan yleensä kaikilla korkeammilla virkamiehillä on 200,000 ja siitä ylöspäin palkkaa. Meillä on 100,000 korkein. Sekin on aivan mitättömän pieni siihen suureen edesvastuuseen nähden, mikä on esim. ministereillä ja muilla korkeilla virkamiehillä. Myöskin hän sanoi, että hän pitää nykyisiäkin palkkoja aivan kohtuuttomina. Kun otamme huo-mioon sen 30 %:n alennuksen jo palkkoja järjestettäessä ja sitten nyt vielä lisää 5—10 %:n alennuksen, niin huomaa selvästi,

kuinka alas palkka on mennyt. Minusta on hallituksen esitystä kannatettava ja kerta kaikkiaan luovuttava siitä, että jos valtion budjetti milloin hyvänsä joutuu pulaan, niin virkamiehet ovat juuri niitä verotus-objekteja, jotka käsille otetaan.

Ed. Sundström: Maalaisliiton ryhmän puheenjohtaja pani joku aika sitten vastalauseensa minun puheenvuoroni johdosta, jossa asiallisesti osoitin, miten sosiaalidemokraattien kielteinen kanta Nivalan miesten armahdusasiassa oli kokonaan toisenlainen kuin se, jonka he olivat omaksuneet silloin kuin he vaativat armahdusta maanpetoksellisen vallankaappauksen järjestäneille tovereilleen (Keskustasta: Kuuluuko se asiaan!). Nyt on ed. Tarkkasen ryhmätoveri täällä esiintynyt tavalla, joka mielestäni on omiansa alentamaan eduskunnan arvoa. Ed. Branderin puheenvuoro oli sellainen, joka soveltuu yksinomaan sirkuksessa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Yleiskeskustelun kuluessa on ed. Leppälä ed. Vehkaojan kannattamana ehdottanut, että eduskunta päättäisi käsittelyn pohjaksi hyväksyä valtiovarainvaliokunnan mietintöön n:o 9 liitetystä III vastalauseesta olevan lakiehdotuksen. Kutsun tätä ehdotusta ed. Leppälän ehdotukseksi. Ed. Linkomies ed. Sergeliuksen kannattamana on ehdottanut, että eduskunta päättäisi käsittelyn pohjaksi hyväksyä hallituksen esityksen. Kutsun tätä ehdotusta ed. Linkomiehen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Äänestyksessä ehdotan meneteltäväksi sillä tavalla, että ensin äänestetään ed. Leppälän ehdotuksen ja ed. Linkomiehen ehdotuksen välillä, ja niistä voitetaan asetetaan vastaehdotukseksi suuren valiokunnan mietinnölle.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Leppälän ehdotuksen ja ed. Linkomiehen ehdotuksen välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Leppälän ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Linkomiehen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 97 jaa- ja 68 ei-ääntä, 14 tyhjää; poissa 20.

Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Leppälän ehdotuksen.

2) Äänestys suuren valiokunnan mietinnön ja ed. Leppälän ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy käsittelyn pohjaksi suuren valiokunnan mietinnön, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Leppälän ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 126 jaa- ja 55 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 16.

Pyydetään avointa äänestystä.

Puhemies: Avointa äänestystä on pyydetty. Kehoitän niitä edustajia, jotka kannattavat avointa äänestystä, nousemaan seisosalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Avoin äänestys tulee toimitettavaksi.

Sihteeri lukee äänestysesityksen uudelleen.

„Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Aarniokoski, Aattela, Ala-Kulju, Andersson, Annala, V., von Born, Bryggari, Böök, Colliander, Erkkö, Eskola, Estlander, Fagerholm, Forstadius, Fränti, Furuhjelm, Haga, Hakkila, Halonen, T., Harvala, Heiniö, Heiskanen, Helenelund, Helo, Herrala, Hildén, Hiltunen, Honka, Honkala, Horelli, Huotari, Hämäläinen, Hästbacka, Inkilä, Jacobsson, Jern, Junnila, Kares, Karvetti, Kettunen, Kivimäki, Kivisalo, Koivulahti-Lehto, Komu, Koponen, Korvenoja, Kosonen, Kujala, Kullberg, Kuloaara, Kuusisto, Kääriäinen, Lastu, Lehtokoski, Lehtonen, Leiwo, Lepistö, Lindman, Lindström, Linkomies, Linna, Lonkainen, Lumijärvi, Lumme, Löthman, Malkamäki, Malmivuori, Mangs, Mantere, Marttila,

Mattsson, Meriläinen, Metsäranta, Mustasilta, Mäkeläinen, Nyman, Oksanen, Pajunen, Palmgren, Pekkala, Peltonen, Pennanen, Penttala, Perho, Pesonen, Pohjala, Puittinen, Pärssinen, Rantala, Reinikainen, Riipinen, Rydman, Ryömä, Räisänen, Salmenoja, Salonen, Sarlin, Sergelius, Simojoki, Sinisalo, Sirén, Sjöblom, Soini, Somersalo, Sundström, Suokas, Sventorzetski, Syrjänen, Särkkä, Söderhjelm, Tanner, Toivola, Toivonen, Tolonen, Tuomivaara, Turkia, Turkka, Vaarama, Wainio, Valta, Welling, Wenman, Wickman, Wiik, Virkkunen, Voionmaa, Väisänen, Åhlström ja Östenson.

„Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aakula, Aittoniemi, Alestalo, Annala, J., Arffman, Asikainen, Brander, Ellilä, Halonen, A., Hautala, Heikkinen, Hirvensalo, Huittinen, Hänninen, Ikonen, Janhonen, Jutila, Kaasalainen, Kaijalainen, Kallio-koski, Kauranen, Kemppi, Kesti, Koivisto, Koivuranta, Kukkonen, Kämäräinen, Lahdensuo, Lahtela, Leppälä, Lohi, Miikki, Nikkola, Oulasmaa, Paksujalka, Pilppula, Pitkänen, Rantanen, Rytinki, Salo, Sariola, Soininen, Suurkonka, Takala, Tapaninen, Tarkkanen, Tukia, Vallas, Vehkaoja, Venho, Vesterinen ja Vilhula.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat 16 edustajaa:

Ampuja, von Frenckell, Hannula, Jokinen, Kanerva, Kivenoja, Kivioja, Lampinen, Luostarinen, Moilanen, Oksala, Paasi-vuori, Schildt, Setälä, Tyrni ja Österholm.

Puhemies: Avoimessa äänestyksessä on annettu 130 jaa- ja 52 ei-ääntä.

Eduskunta on siis käsittelyn pohjaksi päättänyt hyväksyä suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §.

Keskustelu:

Ed. Kesti: Ehdottaisin, että 1 pykälän 1 momentissa 10:llä rivillä oleva sana

„4 prosenttia” muutettaisiin sanaksi „5 prosenttia” ja 14:llä rivillä oleva sana „8 prosenttia” muutettaisiin sanaksi „10 prosenttia”.

Ed. Sergelius: Koska valtiovarainvaliokunnan ehdotus näkyy olevan verrattain hyvin panssaroituna, niin huomattavampia muutoksia siis siihen nähtävästi ei saada aikaan. Kumminkaan en malta olla tekemättä yhtä, vaikka hyvin vaatimatonta, ehdotusta 1 pykälään nähden, nimittäin, että sana „neljä” 10:llä rivillä 1 §:ssä muutettaisiin „kahdeksi ja puoleksi”.

Jag föreslår således, herr talman, att ordet „fyra” på tionde raden i 1 § måtte utbytas mot „två och en halv”.

Ed. Oksanen: Niillä perusteilla, jotka yleiskeskustelussa esitin, ehdottaisin ensiksi, että pykälän 1 momentissa 10 rivillä oleva sana „neljä” muutettaisiin sanaksi „kolme” ja 14 rivillä oleva sana „kahdeksan” sanaksi „kuusi” ja momentin viimeistä edellisellä rivillä oleva sana „kahdeksan” myöskin sanaksi „kuusi”. Toiseksi, erillisenä ehdotuksena pyydän ehdottaa, että 1 §:n 2 momentissa alirajat ehdotettaisiin 1800:ksi 1500:n asemasta ja 1400:ksi 1150 markan asemasta. Ensimmäiseen momenttiin tekemäni ehdotus tietäisi valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen mukaisen säästön alenevan 10¹/₂ milj. markkaan jos toinen ehdotukseni myös hyväksytään, muussa tapauksessa 13 miljoonaa. Toisen ehdotukseni aiheuttama vähennys olisi yhteensä 9 miljoonaa markkaa.

Ed. Hautala: Herra puhemies! — Vaikka valtiovarainvaliokunta onkin kuskakin asiassa erinäisin muutoksin saanut työnsä tehdyksi, niin täytyy minun todeta se tosiasia, että mainittu valiokunta ei ole tätä nyt kysymyksessä olevaa kysymystä ratkaissut parhaimmalla tavalla, ja kun suuressakaan valiokunnassa ei suuri määrääväkään puolue pysynyt edes vastalauseensa takana, on se vieläkin ihmeellisempää. Siksi tahtoisinkin lausua tähän asiaan tämän pykälän yhteydessä muutaman sanan, näistä palkkausasioista (Eduskunnasta: Yleiskeskustelussa!) ja lopuksi tehdä näiden perustelujen jälkeen muutamia

muutosehdotuksia tässä nyt kysymyksessä olevaan pykälään.

Sitä tavattoman suurta epätasaisuutta, joka tunnetusti on olemassa kansalaistemme elintason välillä, on käsittääkseni velvollisuutemme mahdollisuuksien mukaan poistaa. Minun ei tarvinne lähteä, koska se on jo tehty kyllin selvästi täällä yleiskeskustelussa, uudistamaan niitä jo kuluneita sanoja, joilla on monasti täällä ja kaikkialla todisteltu kansan heikentynyttä maksukykyä, vaan minä uskon, että se tiedetään. Nyt on tilaisuus nuo kokemukset ja näkemykset tämän kysymyksessä olevan lain ensimmäisessäkin pykälässä soveltattaa käytäntöön. Kuullaan hyvin usein varsin sääliä herättävällä tavalla puhuttavan virkamiesten puolesta ja samalla sellaistenkin, joiden palkka saattaa olla jo yksinpä valtion virasta 100,000:kin lähentelevä. Ja näin tultaneen tekemään edelleenkin. Sitä on tehty täälläkin tämäniltaisessa käsittelyssä, vaikka mielestäni ainakin tällä ajankohdalla siihen ei pitäisi löytyä totuuteen perustuvia syitä, ellei todellakin pidetä välttämättömyytenä turvata pienelle joukolle kansalaisistamme yleistä elämää.

Siinä mietinnössä, joka on tällä kertaa käsittelyn pohjana, ovat alennukset kaikilta palkkausluokilta suunnilleen samat, joka mielestäni ei ole oikein. 9 ensimmäistä palkkausluokkaa ovat siksi korkeat, että niihin on tarpeellista soveltattaa suurempia alennuksia kuin mitä nyt kysymyksessä oleva mietintö hyväksyttynä mahdollisesti edellyttäisi. Kun ehdotetut esim. 8 ja 4 % sovelletaan 10 palkkausluokan peruspalkkaan, joka on niinkuin tiedetään, 43,500 markkaa, niin jää perheettömälle virkamiehelle 40,020 markkaa ja perheelliselle 41,760 markkaa. Tähän 10 pääluokkaan asti voidaan olla jotenkuten tyytyväisiä näihin nyt esillä oleviin prosenttien alennuksiin, kuitenkin yhden sanan lisäysehdoituksella näittenkin kohdalla, jonka tulen myöhemmin tekemään.

Ne alennukset, jotka aion esittää 9 ensimmäiselle palkkausluokalle, eivät ole ristiriidassa lähtökohdan kanssa. Kun 10 palkkausluokassa esim. 8 ja 4 %:n mukaan jää perheettömälle virkamiehelle niinkuin edellä tuli mainittua 40,020 markkaa ja perheelliselle mainittu 41,760 markkaa, niin ehdotukseni mukaan 9 pääluokassa, joihin esitän vastaaviksi alennusprosentteiksi 12 ja 6 %, jäisi perheettömän virkamiehen peruspalkka

42,240 markaksi ja perheellisen 45,120 markaksi. Siis erot ovat suhteelliset tällä ylimenokohdalla eikä vähennettävän prosenttimäärän vielä kohotessa viidenmen ja ensimmäisen palkkausluokan kohdalla satu ristiiriitaa. Esim. mainitakseni 12 %:n vähennyksen jälkeen 6 palkkausluokassa jää peruspalkaksi 55,440 markkaa ja 5 palkkausluokassa edelleen kohotetun alennusprosenttimäärän 16 %:n vähennyksen jälkeen jää mainitussa palkkausluokassa peruspalkaksi 57,960 markkaa.

Edelleen esittäakseni vielä viimeisen ylimenokohdan luokkien välillä, voidaan todeta että 2 palkkausluokassa jääpi 87,000 markan peruspalkasta 16 %:n vähennyksen jälkeen peruspalkaksi 73,080 markkaa. Ja viimeksi kun joudumme toteamaan, että paljon puhutusta 1 palkkausluokan 100,000 markan summasta, sanon summasta, sillä en pidä tätä määrää enää palkkana — jää 20 %:n vähennyksen jälkeen vielä 80,000 markkaa. Nyt esittämäni alennusprosenttimäärä perustuu perheellisten kohdalla samaan käsitykseen, joka ilmenee tässä esillä olevassakin valiokuntain mietinnössä, nimittäin että kunkin palkkausluokan kohdalla ehdotettu alennus olisi perheelliseltä vain puolet siitä, mitä perheettömältä virkamieheltä, niin toivoisin eduskunnalta ymmärtämystä tekemilleni ehdotuksille, jotka eivät ole suinkaan kohtuuttomia eikä ahtaana aikana myöskään vailla oikeutta.

Mielestäni ja — uskoisin monen muunkin mielestä — kysymyksessä olevat palkat eivät kestä arvostelua parempaan aikaan. On lisäksi otettava huomioon, että varsin monilla näistä valtion palkanauttijoista siellä yläpäässä on lisäksi toimensa edellyttämää tuloa ja lisäksi he saavat m. m. ikälisän prosentteina peruspalkan suuruuden mukaan. Jo tästä syystä kohoaa suurpalkkaisten etuisuudet korkeammiksi kuin voidaan äkkiä havaitakaan.

Esittämäni lyhyet laskelmat perustuvat vain peruspalkkaan ja kun niistäkin, niinkuin huomataan, jää ehdottamani alennustenkin jälkeen summia 40,000—80,000 markan välimaille ja näihin lisäksi ikälisät y. m. sellaiset, niin täytynee jokaisen tunnustaa, että näillä tuloilla pitää tulla toimeen olkoonpa kysymyksessä minkälainen herra tahansa.

On valitettavaa, että minulla ei ole tilaisuutta tällä kertaa osoittaa, kuinka paljon tällä toimenpiteellä ensi vuoden menoar-

viossa säästettäisiin (Ed. Tarkkanen: Olisihan nyt ollut aikaa laskea!) mutta varmaa on, että siitä kerääntyy varsin merkityksellinen summa, joka on jotakin verotusmuotoa lieventämällä säästettävä maksajien tyhjentyneisiin kukkaroihin. He kyllä tietävät, mitä niillä markkoillaan tehdä. Ja tämänkin jälkeen vielä näille näin veroteuille, jota nimitystä täällä kovin terhakasti suositellaan, jää varmasti riittävä palkka ja toimeentulomahdollisuus. Minä toivon, että eduskunnassa on riittävästi sellaisia edustajia, jotka tahtovat tasoittaa rehellisesti sitä epäoikeudenmukaisuutta, joka tässä asiassa kieltämättä on olemassa ja myöskin todettavissa.

Edellä esittämilläni perusteilla, herra puhemies, ensiksi ehdotan että lisäyksenä 1 §:n 2 momentin 4 riville sanan „ikälisää” jälkeen lisättäisiin sana „perhelisää”. Toiseksi lisäyksenä myöskin 1 §:n 1 momentin loppuun: „jos kuitenkin viran- ja toimenhaltija saa peruspalkkaa ensimmäisessä palkkausluokassa, vähennetään häneltä hänelle tulevan mainittujen palkkausten kokonaismäärästä 20 %, jos häneltä muuten vähennettäisiin edellä mainittujen alempien palkkausluokkien prosenttimäärä. Toisessa ja viidennessä palkkausluokassa ovat vastaavat vähennykset 16 ja 8 % ja 5—9 palkkausluokassa 12 ja 6 %”. — Käsitteäkseni meidän on kiistämättä saatava budjetin menopuoli pitkälti alle 3 miljardin markan, sillä kansalla ei yksinkertaisesti ole tällä kertaa raskaasti kärsimättä, varaa maksaa sellaisia palkkoja, joiden vähentämistä olen ehdottanut, ja tukkoon maksaa raskaasti suunniteltua valtion meno- ja tuloarviota.

Ed. Rytinki: Pyydän kannattaa ed. Kestin tekemää ehdotusta.

Ed. Pärssinen: Nykyisen nuoriso-työttömyyden aikana joutuvat vanhemmat useimmiten huoltamaan myös 16 vuotta vanhempia lapsiaan ja ovat menot näiden osalta verrannollisesti suuremmat kuin pienempien lasten osalta. Niinpä kun keskenään avioliitossa olevia viran- ja toimenhaltijoita suojellaan palkanalennukselta, olisi tuota ikärajaa 16 vuotta kohotettava ja ehdotankin, että 1 §:n 1 momentin siinä rivillä, joka on alhaalta ylöspäin kolmas, sanat „16 vuotta nuorempia lapsia” muutetaan niin, että tulee „alaikäisiä lapsia”.

Ja sitten toisena erillisenä ehdotuksena pyydän tehdä muutoksen toiseen momenttiin. Siihen ei ole otettu määräystä siitä, että myös ne perheelliset, jotka eivät ole perheen pääasiallisia elättäjiä, saavat palkkansa alentamatta, jos se on alle määrätyn alirajan. Tämä ei ole mielestäni oikeudenmukaista ja senvuoksi ehdotan, että keskellä oleva kohta tulee kuuluvaksi: „Vähennystä ei tehdä myöskään perheettömältä ja perheelliseltä, joka ei ole perheensä pääasiallinen elättäjä ja jonka palkkaedut kuukaudesta ovat enintään” j. n. e. Tämä määräykseni ei koske siis alinta rajaa, vaan koskee perheellistä, joka ei ole perheensä pääasiallinen elättäjä. Nämä molemmat muutokset aiheuttavat niin pienen ja mitättömän lisäyksen näihin valtion menoihin, ne eivät näyttele minkäänlaista taloudellista osaa arvioissa, mutta saavat aikaan oikeudenmukaisuuden, joten toivon, että ne otetaan huomioon.

Mitä muuten alarajaan tulee, kannatan ed. Oksasen tekemää ehdotusta.

Ed. Pohjala: Minäkin pyytäisin kannattaa niitä muutosehdotuksia, joita ed. Oksanen on täällä tehnyt.

Ed. Heinio: Pyydän kannattaa ed. Sergeliuksen täällä tekemää ehdotusta.

Ed. Östenson: Jag ber att få understöda rdm. Pärssinen förslag sätillvida, att i första momentet orden „barn under 16 år” skulle ersättas med „minderåriga barn” och i momentet 2 efter orden „utan familj” skulle tilläggas „eller är gift utan att vara familjens huvudsakliga försörjare”.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kesti ed. Rytinkin kannattamana ehdottanut, että 1 §:n 1 momentin 10 rivillä oleva sana „neljä” muutettaisiin sanaksi „viisi” ja 14 rivillä oleva sana „kahdeksan” muutettaisiin sanaksi „kymmenen”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Kestin ehdotukseksi. Ed. Sergelius ed. Heiniön kannattamana on ehdottanut, että 1 momentin 10 rivillä oleva sana „neljä” muutettaisiin sanoiksi „kaksi ja puoli”, mutta muuten prosenttimäärät olisivat samat kuin suu-

ren valiokunnan ehdotuksessa. Kutsun tätä ehdotusta ed. Sergeliuksen ehdotukseksi. Ed. Oksanen ed. Pohjalan kannattamana on ehdottanut, että 1 momentin 10 rivillä oleva sana „neljä” muutettaisiin sanaksi „kolme”, 14 rivillä oleva sana „kahdeksan” muutettaisiin sanaksi „kuusi” ja viimeistä edellisellä rivillä oleva sana „kahdeksan” muutettaisiin sanaksi „kuusi”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Oksasen 1) ehdotukseksi. Edelleen on ed. Oksanen ed. Pohjalan kannattamana ehdottanut, että 2 momentissa olevat palkkaetujen kokonaismäärät 1,500 markkaa ja 1,150 markkaa muutettaisiin olemaan edellinen 1,800 markkaa ja jälkimmäinen 1,400 markkaa. Kutsun tätä ehdotusta ed. Oksasen 2) ehdotukseksi. Ed. Hautala on ehdottanut, että 1 momentin 4 riville sanan „ikäisiä” jälkeen lisättäisiin sana „perhelisiä”, ja että 1 momentin loppuun lisättäisiin näin kuuluva lause: „Jos kuitenkin viran- ja toimenhaltija saa peruspalkkaa I palkkausluokassa, vähennetään hänelle tulevan mainittujen palkkausten kokonaismäärästä 20 %, jos häneltä muuten vähennettäisiin edellämäinittujen alempien palkkausluokkien prosenttimäärä; II—V palkkausluokassa ovat vastaavat vähennykset 16 ja 8 % ja V—IX palkkausluokissa 12 ja 6 %.” Tätä ehdotusta ei ole kumminkaan kannatettu, joten se ei tule äänestyksen alaiseksi. Ed. Pärssinen ed. Östensonin kannattamana on ehdottanut 1 momentin lopussa olevat sanat „kuuttatoista vuotta nuorempia” muutettaviksi sanaksi „alikäisiä”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Pärssisen 1) ehdotukseksi. Niinikään on ed. Pärssinen ed. Östensonin kannattamana ehdottanut 1 §:n 2 momentin loppuosan kuuluvaksi: „Vähennystä ei tehdä myöskään perheettömältä ja perheelliseltä, joka ei ole perheensä pääasiallinen elättäjä ja jonka palkkaeduct” j. n. e. Kutsun tätä ehdotusta ed. Pärssisen 2) ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s: Äänestyksessä ehdotan meneteltäväksi sillä tavalla, että 1 momentin kohdalla äänestetään ensin ed. Kestin ja ed. Oksasen ehdotusten välillä, niistä voitetaan asetetaan vastaehdotukseksi ed. Sergeliuksen ehdotukselle ja tässä äänestyksessä voittanut vastaehdotukseksi suuren

valiokunnan ehdotukselle, ja sitten äänestetään erikseen ed. Pärssisen 1) ehdotuksesta, joka on erillinen, suuren valiokunnan ehdotusta vastaan. 2 momentin kohdalla äänestetään ed. Oksasen 2) ehdotuksesta ja ed. Pärssisen 2) ehdotuksesta kummastakin erikseen suuren valiokunnan ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1 momentti.

1) Äänestys ed. Oksasen ehdotuksen ja ed. Kestin ehdotuksen välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Oksasen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kestin ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s: Kehoitin niitä edustajia, jotka äänestävät „ei”, nousemaan seisolle.

Kun tämä on tapahtunut, lausuu

P u h e m i e s: Vähemmistö.

Koneäänestystä pyydetään.

Kun tämä on toimitettu, toteaa

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 81 jaa- ja 81 ei-ääntä, 10 tyhjää; poissa 27.

P u h e m i e s: Kun äänet ovat menneet tasan, on toimitettava avoin äänestys.

Sihteeri lukee äänestysesityksen uudelleen.

„Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ala-Kulju, Andersson, Anala, V., von Born, Böök, Colliander, Estlander, Fagerholm, Forstadius, Fränti, Furuhjelm, Hakila, Harvala, Heiskanen, Helenelund, Helo, Herrala, Honka, Honkala, Huotari, Hämäläinen, Hästbacka, Inkilä, Jacobsson, Jern, Junnila, Kares, Karvetti, Kivimäki, Komu, Koponen, Kor-

venoja, Kullberg, Lastu, Lehtokoski, Lehtonen, Leiwo, Lindman, Linkomies, Lonkainen, Löthman, Malkamäki, Mantere, Mattsson, Nikkola, Nyman, Oksanen, Palmgren, Pekkala, Pennanen, Pohjala, Puittinen, Pärssinen, Reinikainen, Riipinen, Rydman, Ryömä, Salmenoja, Sarlin, Schildt, Sergelius, Simojoki, Sirén, Sjöblom, Soini, Somersalo, Sundström, Särkkä, Söderhjelm, Toivola, Toivonen, Tuomivaara, Turkia, Vaarama, Wainio, Wickman, Wiik, Voionmaa, Åhlström ja Östenson.

„Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aakula, Aarniokoski, Aattela, Aitto-niemi, Alestalo, Annala, J., Arffman, Asikainen, Brander, Bryggari, Ellilä, Eskola, Haga, Halonen, A., Halonen, T., Hautala, Heikkinen, Hiltunen, Hirvensalo, Huittinen, Hänninen, Ikonen, Janhonen, Jutila, Kaasalainen, Kaijalainen, Kalliokoski, Kauranen, Kemppe, Kesti, Kettunen, Kivisalo, Koivuranta, Kukkonen, Kämäräinen, Kääriäinen, Lahdensuo, Lahtela, Lepistö, Lepälä, Lindström, Linna, Lohi, Lumijärvi, Lumme, Malmivuori, Marttila, Meriläinen, Metsäranta, Miikki, Mustasilta, Mäkeläinen, Oulasmaa, Pajunen, Paksujalka, Penttala, Perho, Pesonen, Pilppula, Pitkänen, Rantala, Rytinki, Räisänen, Salo, Sariola, Sinisalo, Soininen, Suokas, Suurkonka, Syrjänen, Takala, Tanner, Tapaninen, Tarkkanen, Tolonen, Tukka, Turkka, Valas, Valta, Vehkaoja, Venho, Wenman, Vesterinen, Vilhula ja Väisänen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat 32 edustajaa:

Ampuja, Erkkö, von Freneckell, Hanula, Heiniö, Hildén, Horelli, Jokinen, Kanerva, Kivenoja, Kivioja, Koivisto, Koivulahti-Lehto, Kosonen, Kujala, Kulovaara, Kuusisto, Lampinen, Luostarinen, Mangs, Moilanen, Oksala, Paasivuori, Peltonen, Rantanen, Salonen, Setälä, Sventorjetski, Tyrni, Welling, Virkkunen ja Österholm.

Puhemies: Avoimessa äänestyksessä on annettu 81 jaa- ja 85 ei-ääntä.

Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Kestin ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Sergeliuksen ehdotuksen ja ed. Kestin ehdotuksen välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Sergeliuksen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kestin ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 68 jaa- ja 91 ei-ääntä, 7 tyhjää; poissa 33.

Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Kestin ehdotuksen.

3) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Kestin ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kestin ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 129 jaa- ja 47 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 22.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Ed. Kesti pyytää avointa äänestystä.

Puhemies: Avointa äänestystä on pyydetty. Kehoitetaan niitä edustajia, jotka kannattavat avointa äänestystä, nousemaan seisalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Ei ole riittävästi kannatusta. Avointa äänestystä ei toimiteta.

Äänestys ed. Pärssisen 1) ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Pärssisen 1) ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Kehoitetaan niitä edustajia, jotka äänestävät „ei”, nousemaan seisalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Vähemmistö.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

2 momentti.

Äänestys ed. Oksasen 2) ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voitaa, on ed. Oksasen 2) ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Kehoitän niitä edustajia, jotka äänestävät „ei”, nousemaan seisalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Vähemmistö.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Äänestys ed. Pärssisen 2) ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voitaa, on ed. Pärssisen 2) ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Kehoitän niitä edustajia, jotka äänestävät „ei”, nousemaan seisalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Vähemmistö.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

2 §.

Keskustelu:

Ed. Jern: Hänsivande till vad jag i den allmänna debatten uttalade ber jag att få föreslå, att orden „och lägre” på första raden måtte utgå.

Ed. Hautala: Vaikka minä olenkin täällä ennen tätäkin iltaa huomannut, että ulkopuolella tämän pyöreän salin puhutaan miehissä ja naisissa mitä tahansa, tuhansista hyvistä ja tarpeellisista asioista, niin täällä näyttää siltä kuin asiat unohtuisivat ja terä taittuisi. Eipä ole silloin ihme, jos kansalaiset suhtautuvat vissillä epäilyk-

sellä edustajiensa lupauksiin. Kuitenkin pyydän vielä tämänkin pykälän yhteydessä kuluttaa eduskunnan kallista aikaa hiukkasen ehdottamalla, että toisen pykälän lopusta poistettaisiin sanat „ei kuitenkaan kasvatustavustusta”.

Ed. Wickman: Jag får understöda rdm. Jerns förslag.

Ed. Rytinki: Kannatan ed. Hautalan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Jern ed. Wickmanin kannattamana ehdottanut, että 2 §:n 1 riviltä poistettaisiin sanat „ja alakansakoulun”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Jernin ehdotukseksi. Ed. Hautala ed. Rytinkin kannattamana on ehdottanut, että pykälästä poistettaisiin viimeinen sivulause. Kutsun tätä ehdotusta ed. Hautalan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Koska ehdotukset ovat erillisiä, niin on niistä kummastakin äänestettävä erikseen suuren valiokunnan ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Jernin ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voitaa, on ed. Jernin ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Kehoitän niitä edustajia, jotka äänestävät „ei”, nousemaan seisalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Vähemmistö.

Eduskunta on hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Koneäänestystä pyydetään.

Puhemies: Esitän vastattavaksi „jaa” tai „ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 48 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 27.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Äänestys ed. Hautalan ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Hautalan ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Kehoitän niitä edustajia, jotka äänestävät „ei”, nousemaan seisalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Vähemmistö.

Koneäänestystä pyydetään.

Puhemies: Esitän vastattavaksi „jaa” tai „ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 151 jaa- ja 13 ei-ääntä, 7 tyhjää; poissa 28.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

3—5 §, lakiehdotuksen johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen ed. Kestin y. m. lakialoitteen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi koroitettun tupakkavalmisteveron kantamisesta vuonna 1934.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 27 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 10 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 2, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 27. Ensimmäin sallitaan yleiskeskustelu asiasta. Sen jälkeen esitellään lakiteksti.

Yleiskeskustelu:

Ed. Wickman: Herr talman! — Jag avstår.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiteksti, lakiehdotuksen johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi tulitikkuverosta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 28 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 11 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 3, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 28. Ensimmäin sallitaan yleiskeskustelu asiasta. Sen jälkeen esitellään lakiteksti.

Yleiskeskustelua ei synny.

Lakiteksti, lakiehdotuksen johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi makeisvalmisteverosta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 29 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 12 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 4, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 29. Ensimmäin sallitaan yleiskeskustelu asiasta. Sen jälkeen esitellään lakiteksti.

Yleiskeskustelua ei synny.

Lakiteksti, lakiehdotuksen johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotus laiksi mallasjuomaverosta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 30 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 13 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 5, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 30. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta. Sen jälkeen esitellään lakiteksti.

Yleiskeskustelua ei synny.

Lakiteksti johtokappaleineen, lakiehdotuksen johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Ehdotus laiksi Suomen Pankin 1933 vuoden voiton käyttämisestä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 31 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 15 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 9, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 31. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta. Sen jälkeen esitellään lakiteksti.

Yleiskeskustelua ei viriä.

Lakiteksti, lakiehdotuksen johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Poisto päiväjärjestyksestä.

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 13) asia.

14) Ehdotus laiksi moottoriajoneuvoverosta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 34 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 16 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 8, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 34. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta. Sen jälkeen käydään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Valtiovarainministeri R e l a n d e r: Minulla olisi, herra puhemies, muutamia huomautuksia esitettävänä valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen johdosta, jota suuri valiokunta kannattaa.

Moottoriajoneuvoja koskevan hallituksen esitykseen liittyvän lakiehdotuksen 6 §:ssä mainittuja veromääriä on valtiovarainvaliokunta mietinnössään n:o 16 ehdottanut alennettavaksi kolmessa kohdassa, jonka johdosta veron arvioitu tuotto alenisi, ensiksikin linja-autojen vero noin 400,000 markalla, toiseksi henkilöautojen perusvero noin 3,200,000 markalla ja kolmanneksi voimakkaammilla moottoreilla varustettujen henkilöautojen lisävero noin 140,000 markalla, siis yhteensä 3,740,000 markalla. Linja-autojen veron koroittaminen hallituksen esityksen mukaisesti nykyisestä määrästä 200 markasta 225 markkaan kustakin hyväksytystä istuma- tai seisomasijasta tekisi tosin todennäköisesti tarpeelliseksi koroittaa jonkun verran linja-autojen taksoja, mutta nämä näyttävätkin nykyään ainakin monin paikoin olevan verrattain alhaiset. Tätä veronkoroitusta harkittaessa on myöskin kiinnitetty huomiota siihen, että valtion rautateiden henkilöliikenteestä saatujen tulojen väheneminen huomattavassa määrässä aiheutuu linja-autojen kil-

pailusta. Henkilöautojen vero saattaa tosin nykyisenä huonona aikana tuntua useasta autonomistajasta rasittavalta, mutta koska auton omistaminen, paitsi milloin sitä käytetään vuokra-ajoon tai se muuten on asianomaiselle tarpeen hänen ammatinsa harjoittamisessa, on jossain määrin ylellisyyttä ja osoittanee yleensä hyvää veronmaksukykyä, ei henkilöautojen perusveroa olisi alennettava siitä, mitä se 6 §:n 1 momentin 5) kohdan mukaan nykyään on ja myös hallituksen esityksen mukaan tulisi olemaan, vaan tulisi sen edelleen olla 70 markkaa kultakin 100 kilon määrältä tai sen osalta ajoneuvon omaa painoa, kuitenkin vähintään 700 markkaa. Voimakkailla moottoreilla varustetuista autoista 6 §:n 3 momentin mukaan suoritettavalla veron lisäyksellä on ylellisyysveron luonne ja on sen koroittaminen hallituksen esittämään määrään katsottava kohtuulliseksi.

Tähän kaikkeen nähden sekä ottaen huomioon, että valtiovarainvaliokunnan ehdottamat muutokset, etenkin mitä henkilöautojen perusveroon tulee, huomattavasti alentaisivat veron arvioitua tuottoa, olisi 6 §:ssä säädettävät veromäärät hyväksyttävä sellaisina kuin hallitus on ne ehdottanut.

Ed. Helo: Kuten valtiovarainministeri mainitsi, on valtiovarainvaliokunta huomattavassa määrässä pienentänyt autoveroa siten, että sanottu vero on pienennetty 700 markasta 500 markkaan 100 kiloa kohden ja minimivero samoin laskettu 700 markasta 500 markkaan. Tämä alennus on johtunut siitä yleisesti tunnetusta syystä, että autovero meillä on muodostunut liian raskaaksi. Tämä on tunnettu jo pitemmän aikaa, mutta tähän asti ei ole tehty muutoksia pääasiassa siitä syystä, että vuosi vuodelta on odotettu luvattua uutta verolakia, joka perinpohjaisemmin muuttaisi autoverotusta ja jossa yhteydessä myöskin voitaisiin tässä suhteessa vero saada kohtuullisemmaksi. Näin kuitenkin ei ole tapahtunut ja valiokunta ei sen vuoksi ole voinut jättää käyttämättä tilaisuutta hyväkseen saadakseen tässä verossa jotakin alennusta aikaan. Se, että vero aivan ilmeisesti on ollut liian korkea, on havaittavissa esim. siitä, että se on johtanut autojen „romuttamiseen”, siihen, että autoja on jätetty pois käytännöstä suu-

ressa määrässä. Näin ei ole tapahtunut ainoastaan ammattiautoilijoihin nähden, vaan myöskin suuressa määrässä yksityis-autoilijoihin nähden. Maassa on tällä hetkellä tuhansittain autoja seisomassa, pois käytännöstä, ja ne on jätetty käytännöstä pois sen vuoksi, että vero on ollut siksi raskas, että on ollut helpompi jättää vaunu käyttämättä kuin suorittaa siitä veroa. Kun verotus on johtanut tällaiseen tulokseen ja siten suorastaan vaikuttanut siihen, että huomattava osa autoihin sidottua pääomaa on jäänyt käyttämättä, niin täytyy myöntää, että sellainen verotus, joka johtaa tällaiseen tulokseen, ei voi olla oikea. Tästä syystä valiokunta on tullut siihen tulokseen, että vihdoinkin täytyy tässä suhteessa myöskin saada verotus kohtuulliseksi, ja tämän vuoksi valiokunta on alentanut veroa siten, kuten mietinnöstä ilmenee.

Valtiovarainministeri mainitsi, että tästä samoin kuin niistä muistakin alennuksista, jotka valiokunta on hyväksynyt, tulee veron alennusta noin 3,700,000 markkaa. Tämä on laskettu sillä perusteella, että vaunukanta pysyisi entisellään. Kuitenkin on odotettavissa, että veron alennus johtaa siihen, että monet autot, jotka nykyään on käyttämättä, otetaan uudelleen liikkeeseen, ja vielä saattaa olla mahdollista, että vau- nut rekisteröidään pitemmäksi aikaa kuin mitä nykyään tapahtuu. Nykyjäänhän suuri joukko autoja rekisteröidään ainoastaan kesäkuukausiksi, mutta otetaan liikenteestä pois muuna vuodenaikana. Tähän on suureksi osaksi ollut syynä veron ankaruus. Kun veroa nyt pienennetään, saattaa olla hyvinkin mahdollista, että autoja rekisteröidään koko vuoden ajaksi. Tämä vaikuttaa luonnollisesti siihen, että vero toiselta puolen saattaa lisääntyä ja lopullinen veronalennus epäilemättä tulee muodostumaan huomattavasti pienemmäksi kuin mitä valtiovarainministeri mainitsi.

Eräässä muussakin suhteessa on valtiovarainvaliokunta koettanut saada veron tuntumaan vähemmän raskaalta kuin mitä nykyjään tapahtuu. Kuten tiedetään, on vero nimittäin suoritettava etukäteen paitsi siinä tapauksessa, että vero on 1,000 markkaa pienempi. Tällainen veron suorittaminen etukäteen tuottaa huomattavasti vaikeuksia varsinkin ammattiautoilijoille ja useasti tätä veroa suoritettaessa saadaan

turvautua lainavaroihin. Tässä suhteessa on valtiokunta myöskin tehnyt muutoksen siten, että vero saadaan suorittaa kahdessa erässä milloin se on suurempi kuin 500 markkaa. Tämän kautta saadaan myöskin sellainen muutos aikaan, jota autoilijat ovat kipeästi kaivanneet.

Mitä tulee linja-autoveron alentamiseen 25 markalla, eli että se on pysytetty entisellään — 200 markkaa — johtuu tämä pääasiassa siitä, että koroituksen perusteena on ollut pienentää sitä kilpailua, jota linja-autot käyvät rautatieliikenteen kanssa. Valtionkunnan mielestä ei ole kuitenkaan syytä koettaa saada rautatieliikennettä osoittamaan edullisempia tuloksia siten, että sen kilpailijoita koetetaan täten estää toiminnasta koroitamalla yksistään sen vuoksi veroa näin suuressa määrässä. Valtiolla täytyy olla toisia keinoja koettaa saada rautatietaloutta kannattavammaksi kuin että koetetaan vaikeuttaa autolinjaliikennettä, joka on monella paikkakunnalla osoittautunut olevan tarpeen vaatima. Myöskin on huomattava, että veroa jo on viime vuosina suuresti koroitettu. Noin 2 vuotta sitten oli vero ainoastaan 150 markkaa kutakin paikkaa kohden ja kun vero siitä on koroitettu 200 markkaan, niin tämän verokoroituksen pitäisi olla riittävän.

Minä olen sitä mieltä, että tämän veron pysyttämisen entisellään ei pitäisi tuottaa rautatietaloudelle vaikeuksia, vaan rautatietalouden täytyy voida keksiä muita keinoja voidakseen ylläpitää talouttaan siten, että sen kannattavuus on parempi kuin miksikä se viime aikoina on muodostunut.

Minä olen myöskin vakuutettu siitä, että valtiovarainministerin esittämät numerot veron alennuksesta 3,700,000 markkaa ei ole mikään lopullinen summa, vaan että hyvinkin saattaa käydä niin, että vaunukannan nousu tulee olemaan siksi huomattava, että veron tuotto lopullisesti voinee jäädä ehkäpä samansuuruisiksikin kuin se on kuluvana vuonna.

Ed. Soininen: Sinä aikana, kun maassamme on moottoriajoneuvoja käytetty, on näiden suuri leveneminen saanut monelta taholta arvostelua, jopa hyvin ankaraakin. Minkä verran noissa on todellisuus pohjaa, sitä en tämän yhteydessä tahdo käydä selostamaan, sen myönnän, että varsinkin henkilö- ja loistoautoissa on uhrattu

köyhän maamme varoja huomattavia summia ulkomaille ilman vastaavaa hyötyä. Aikomukseni on muutamalla sanalla viitata nyt käsiteltävänä olevan lakiesityksen varsinkin siihen kohtaan, jossa esitetään veronsi kalenterivuodeksi linja-autoille. Se vero, mikä on viime vuotena linja-autojen istumapaikoista ollut, on rasittavan suuri. Hallituksen esityksessä se on vielä koroitettu. Tämän vuoksi on valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 16 esitys veron alentamisesta oikeaan osunut.

Alentaminen olisi vaan saanut olla suurempi, mielestäni olisi riittänyt 175 markkaa. Monella paikkakunnalla, joissa ei ole rautateitä, ovat nämä erämaan junat saaneet korvata tämän puutteen ja ovat ne sen suorittaneet kaikella kunnialla. Matkailuliikenne maahamme ulkomailta on lisääntynyt juuri linja-autoliikenteen ansiosta. Kulkuvuorot on rautateiden kulkuvuorojen kanssa niin järjestetty, että matkailuliikenne on päässyt maamme jokaiseen syrjäiseenkin kuntaan jokapäiväisenä säännöllisenä liikenteenä järjestymään. Paikallisena liikenteenä on myöskin linja-autoliikenteellä tärkeä merkitys. Tämän huomioonottaen ei pitäisi veroja asettaa linja-autoliikennöitsijöille sikäli korkeiksi, että tämän verotuksen kautta asetetaan heidän elinkeinonsa vaaraan. Tähän asti on jo moni yrittäjä saanut jättää toimensa, johon hän antaumuksella ja tarmolla on ryhtynyt, suurten verotaakkojen vuoksi. Vaikka en kuulu autoilijoiden riveihin, niin pidän linja-autosta, kustakin moottoriajoneuvojen katsastuksessa hyväksytystä istuma- tai seisomapaikasta suoritettavan veron riittävänä 175 markkaa, minkävuoksi ehdotan, että 1 momentin 3 kohta näin muutettaisiin.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Lakiehdotuksen 1—5 § hyväksytään keskustelutta.

6 §.

Keskustelu:

Ed. Korvenoja: Kuorma-auton monipuolisemman käytön kannalta on suotavaa,

että perävaunun käyttö saataisiin yleisemmäksi. Varsinkin kuorma-autoa maataloudessa käytettäessä on monta kertaa perävaunun käyttöön tarvetta ja näin ollen sen hankkiminen ja pitäminen on tarpeellista, vaikka ei sitä voidakaan käyttää muuta kuin silloin tällöin, usein hyvinkin pitkien väliaikojen kuluttua. Perävaunun käytön yleisemmäksi tuloa ei pitäisi kuitenkaan suhteettoman korkealla verotuksella vaikeuttaa. Sillä käsittääkseni, paitsi sen välttämättömyyttä pitemmän tavaran kuljetuksessa, puolustaa sen käyttöä vielä se, että kuorma jakautuu useammalle pyöräparille, jotenka sen tien pintaa rasittava vaikutus muodostuu pienemmäksi. Näitä näkökohtia silmälläpitäen on Maaseudun Autonomistajain Liiton taholta tehty valtioneuvostolle anomus, että perävaunuvoksi määrättäisiin 30 % emävaunun verosta. Esilläolevassa laissa on kuitenkin tämä vero ehdotettu hyväksyttäväksi 40 %:n suuruisena. Rohkenen senvuoksi ehdottaa käsiteltävänä olevaan pykälään tällä kohdalla sellaista muutosta, että vero hyväksyttäisiin kannettavaksi 30 %:n suuruisena. Valtion tuloissa ei tämä vähennys sanottaviakaan merkitsisi, mutta tällöin päästäisiin sille kohtuuspohjalle, jota varsinkin maaseutulaisten taholta pidetään toivottavana.

Ed. von Born: Jag godkänner för min del i övrigt de förändringar, som statsutskottet vidtagit uti föreliggande lagförslag, men icke den, som ingår i denna paragrafs första moment, 5 punkt. Jag finner icke, att tillräckliga skäl skulle hava anförts för denna förändring. För den skull föreslår jag, herr talman, att 1 mom. 5 punkten i denna paragraf måtte godkännas i enlighet med regeringens proposition.

Ed. Hästbacka: På de skäl, som anføres i regeringens proposition om förhöjd motorskatt, ber jag att få understöda rdm. von Borns förslag.

Ed. Kullberg: Jag ber att få understöda rdm. Korvenojas förslag.

Ed. Rantala: Olen valtiovarainvaliokunnassa asiaa käsiteltäessä ollut sitä mieltä, ettei ole syytä alentaa henkilöautojen verotusta nykyisestään. Pyydän näin

ollen yhtyä kannattamaan ed. von Bornin ehdotusta. Lisäksi pyydän ehdottaa, että myöskin tämän pykälän 3 momentti hyväksyttäisiin hallituksen esityksen mukaisesti.

Ed. Hirvensalo: Pyysin puheenvuoroa kannattaakseni ed. Korvenojan ehdotusta.

Ed. Huittinen: Minä kannatan, mitä tulee 6 §:n 3 kohtaan, ed. Rantalan tekemää ehdotusta, että tämä hyväksyttäisiin hallituksen esityksen mukaisesti.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Korvenoja ed. Kullbergin kannattamana ehdottanut, että 6 §:n 5 momentin 3 rivillä oleva prosenttimäärä 40 muutettaisiin 30:ksi. Kutsun tätä ehdotusta ed. Korvenojan ehdotukseksi. Ed. von Born ed. Hästbackan kannattamana on ehdottanut, että 1 momentin 5) kohta hyväksyttäisiin hallituksen esityksen mukaisena. Kutsun tätä ehdotusta ed. von Bornin ehdotukseksi. Ed. Rantala ed. Huittisen kannattamana on ehdottanut että 3 momentti hyväksyttäisiin hallituksen esityksen mukaisena. Kutsun tätä ehdotusta ed. Rantalan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Kun ehdotukset ovat kaikki erillisiä, niin on niistä kustakin äänestettävä suuren valiokunnan ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1 momentti.

Äänestys ed. von Bornin ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. von Bornin ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Kehoitän niitä edustajia, jotka äänestävät „ei”, nousemaan seisalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

P u h e m i e s: Vähemmistö.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

3 momentti.

Äänestys ed. Rantalan ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Rantalan ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s: Kehoitän niitä edustajia, jotka äänestävät „ei”, nousemaan seisalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

P u h e m i e s: Vähemmistö.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

5 momentti.

Äänestys ed. Korvenojan ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Korvenojan ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s: Kehoitän niitä edustajia, jotka äänestävät „ei”, nousemaan seisalleen.

Kun tämä on tapahtunut, lausuu

P u h e m i e s: Vähemmistö.

Koneäänestystä pyydetään.

P u h e m i e s: Esitän vastattavaksi „jaa” tai „ei”.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 86 jaa- ja 69 ei-ääntä, 10 tyhjää; poissa 34.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

7—19 §, lakiehdotuksen johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättäneeksi.

15) Ehdotukset laeiksi väkiviinasta ja marjaviineistä sekä paloviinasta suoritettavista valmisteveroista.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 35 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 17 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 6, joka sisältää yllämainitut lakiehdotukset.

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 35. Ensimmäinen sallitaan yleiskeskustelu asiasta. Sen jälkeen käydään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Wickman: Herr talman! När man genomläser betänkanterna från respektive utskott, som haft att behandla den viktiga frågan om accis på sprit, bärviner och brännvin, gripes man av förundran över den enighet som rått inom utskotten i uppfattningen beträffande förträffligheten av regeringens förslag om bibehållande av nuvarande bestämmelser ifråga om de skatter och acciser Alkoholilike A. B. har att erlagga för sprit, bärviner och brännvin. Det är svårt att fatta denna enighet, man frågar sig själv, männe man ännu tro på legenden om att med billiga lagliga rusdrycker utrota spritsmugglingen, och på detta sätt indirekt gynna folknykterheten genom att giva vårt folks rusdrycksbruk laglighetens stämpel. Om man låtit denna syn på frågan bestämma handlingssättet vid frågans behandling kan jag ej underlåta att peka på det bedrövlige exempel på ohållbarheten i denna teori som det s. k. Karhu-brännvinet utgör. Ifråga om prisbillighet kan ingen spritvän hava någonting att invända emot denna dryck. Ingen vill väl påstå att man kunde tänka sig en ytterligare sänkning av brännvinspriset i folknykterhetsintressets namn, och knappast vill någon påstå att denna dryck vore ägnad att vare sig motarbeta spritsmugglingen eller den olagliga brännvinstillverkningen och allra minst att den

befordrar folknykterheten. Tvärtom talar allt för att olaglig sprit flödar i strida strömmar på tusen olika vägar in i vårt land, och vad nykterheten beträffar är läget mer än bedröfligt. Erfarenheten visar att det är fåvitskt tal att orda om spritdrycker som bundsförvanter i kampen emot olagliga spritvaror till förmån för folknykterheten. Sanningen är den att intet land kan, vad spritprisen beträffar, konkurrera med dem, som på marknaden uppträda med olaglig sprit. I utlandet, särskilt i våra skandinaviska grannländer, främst Danmark, har man funnit det vara bäst både ur folknykterhetens, övervakningens och nationalekonomins synpunkt sett att belägga rusdryckerna med höga skatter och acciser. En sådan prispolitik gör spriten mindre lätt åtkomlig och tillför statskassan de medel som behövas till bl. a. en effektiv kamp emot smuglingen och annat ont, som alltid följer i högre eller lägre grad spritbruket åt. Naturligtvis måste en sådan politik med höga skatter och acciser samt tyätföljande högre priser å rusdrycker förenas med ett fast beslut från myndigheternas sida att omintetgöra all olaglig konkurrens från spritjobbarnas sida. Jag anser att en förhöjning av accisen på spritdrycker vore motiverad, då man vet huru svårt man har att få erforderliga medel för bevakningsfartyg och andra övervakningen och nykterheten beförande ändamål.

Dessutom kunde man på så sätt komma något närmare uppfyllandet av de feta löften om 350 å 500 miljoner mark till statskassan, vilka löften härstamma från tiden före förbudslagens avskaffande, ty att som nu tala om 50 å 55 miljoner som inkomst från sprit, brännvin och bärviner måste förefalla magert i jämförelse med de här nämnda stora summor man förespeglat vårt folk, som frukt av förbudslagens slopande.

Av det sagda framgår, att jag i nykterhetens intresse anser för det första Karhu-brännvinets fullständiga avskaffande, samt en förhöjning av accisen å brännvinet behöflig, sett ur både nationalekonomisk och folknykterhetssynpunkt. Jag kommer därför, herr talman, att vid detaljbehandlingen av lagförslaget om accis å brännvin att föreslå, att accisen å brännvin höjes från föreslaget 8 mark till finska mark 10 per liter.

Ed. L u m m e: Raittiusmielisen edustajan huomiota kiinnitti valtion ensi vuoden tulo- ja menoarvion lähetekeskustelussa jo yksityllä arvioon merkityt alhaiset tulot väkijuomaliikkeestä, koskevat ne sitten väkiviinasta, marjaviineistä, paloviinasta tai maljasjuomista koskevia valmisteveroja tai ulkomailta tuotavien väkijuomien tullituloja tai alkoholiliikkeen voittoja. Puhutiinhan, niinkuin edellinen arv. puhuja täällä mainitsi, kieltolain kaatamisinnostuksen aikana viidenkin sadan miljoonan markan vuosituloista. Tämänlainen puhe tietysti meni täydestä kansan keskuudessa. Nyt kuitenkin on saatu todeta, että tulokset ovat paljon huonommat ja pienemmät, joten on pitkä matka luvattuun 500 miljoonaan markkaan. Kun toisaalta otetaan huomioon, se kurjuus ja ne moninaiset raskaat seuraamukset, mitkä väkijuomaliike aiheuttaa ja mistä valtiolta nykyisen järjestelmän aikana on vastuussa, niin nämä tulot loppujen lopuksi ovat hyvin pienet, tuskin niitä on laisinkaan.

Mualla maailmassa, missä käytännössä annetaan enemmän arvoa raittiuspyrkimyksille kuin täällä ja todetaan ne kansan siiveellisen elämän säilyttämiseksi välttämättömiksi, koetetaan kansaa irroittaa väkijuomista m. m. korkealla väkijuomaverotuksella, niinkuin edellinen puhuja täällä mainitsi. Sitä tietä on maassammekin aikaisempina vuosikymmeninä käytetty ja tuloksia saatu. Minä pyydän kannattaa edellisen puhujan tekemää esitystä, että veroa tällä kohtaa korotetaan mainitusta 8 markasta kilolta 10 markkaan.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Yleiskeskustelussa tehdyt ehdotukset on, tullakseen äänestyksen alaisiksi, uudistettava lakiehdotusten yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Eduskunta siirtyy lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Ensimmäisen lakiehdotuksen 7 ja 15 a §, lakiehdotuksen johtokappale, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Toisen lakiehdotuksen lakiteksti.

Keskustelu:

Ed. Wickman: Jag föreslår att summan 8 mark utbytes till 10 mark.

Ed. Lumme: Pyydän kannattaa tehtyä ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Wickman ed. Lumpeen kannattamana ehdottanut, että lakitekstin 1 kappaleen toisella rivillä oleva veronmäärä „8 markkaa litralta” muutettaisiin olemaan „10 markkaa litralta”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Wickmanin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Wickmanin ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Kehoitän niitä edustajia, jotka äänestävät „ei”, nousemaan seisalleen.

Kun tämä on tapahtunut, lausuu

Puhemies: Esitän vastattavaksi: „jaa” tai „ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 81 jaa- ja 67 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 48.

Avointa äänestystä pyydetään.

Puhemies: Kehoitän niitä edustajia, jotka kannattavat avointa äänestystä, nousemaan seisalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Avoin äänestys tulee toimitettavaksi.

Sihtööri lukee äänestysesityksen uudelleen.

„Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Aittoniemi, Alestalo, Ampuja, Andersson, von Born, Brander, Bryggari,

Colliander, Erikko, Eskola, Estlander, Fagerholm, Forstadius, Fränti, Furuhjelm, Hakkila, Harvala, Heikkinen, Heiskanen, Helenelund, Helo, Hiltunen, Hirvensalo, Honka, Honkala, Huittinen, Hämäläinen, Hästbacka, Ikonen, Inkilä, Jacobsson, Junnila, Kaijalainen, Kauranen, Kettunen, Koponen, Korvenoja, Kosonen, Kukkonen, Kullberg, Kulovaara, Kuusisto, Kääriäinen, Lastu, Lehtonen, Leiwo, Lindman, Linna, Mantere, Marttila, Mattsson, Miikki, Mäkeläinen, Nyman, Pekkala, Pelttonen, Pennanen, Pilppula, Reinikainen, Rydman, Räisänen, Salmenoja, Salonen, Sarlin, Schildt, Sergelius, Sirén, Sjöblom, Soini, Syrjänen, Särkkä, Tanner, Tapaninen, Tolonen, Turkia, Tuomivaara, Turkka, Wainio, Valta, Vehkaoja, Welling, Wiik, Voionmaa, Ahlström, Östenson ja Österholm.

„Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aakula, Aattela, Ala-Kulju, Annala, J., Arffman, Asikainen, Böök, Haga, Halonen, A., Halonen, T., Hautala, Herrala, Hildén, Huotari, Hänninen, Jern, Jutila, Kaasalainen, Kalliokoski, Kares, Karveti, Kemppe, Kesti, Kivisalo, Koivulahti-Lehto, Koivuranta, Kujala, Kämäräinen, Lahdensuo, Lahtela, Lehtokoski, Lepistö, Leppälä, Lindström, Lohi, Lumme, Luostarinen, Löthman, Malkamäki, Malmivuori, Meriläinen, Metsäranta, Mustasilta, Nikkola, Oksanen, Pajunen, Penttala, Pesonen, Pohjala, Pärssinen, Riipinen, Rytinki, Salo, Sariola, Simojoki, Sinisalo, Soininen, Somersalo, Suokas, Suurkonka, Takala, Tarkkanen, Toivonen, Vaarama, Venho, Wenman, Wickman ja Vilhula.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat 43 edustajaa:

Aarniokoski, Annala, V., Ellilä, von Frenckell, Hannula, Heiniö, Horelli, Janhonen, Jokinen, Kanerva, Kivenoja, Kivimäki, Kivioja, Koivisto, Komu, Lampinen, Linkomies, Lonkainen, Lumijärvi, Mangs, Moilanen, Oksala, Oulasmaa, Paasivuori, Paksujalka, Palmgren, Perho, Pitkänen, Puittinen, Rantala, Rantanen, Ryömä, Setälä, Sundström, Sventorzetski, Söderhjelm, Toivola, Turkia, Tyrni, Vallas, Vesterinen, Virkkunen ja Väisänen.

Puhemies: Avoimessa äänestyksessä on annettu 87 jaa- ja 68 ei-ääntä.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Toisen lakiehdotuksen johtolause ja nimike hyväksytään.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

16) Ehdotus valtioneuvoston oikeuttamisesta eräiden valtiolainain uudelleen järjestämiseen.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 36 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 25 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 65, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 36.

Puheenvuoroa ei haluta.

Eduskunta hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

17) Ehdotus valtioneuvoston oikeuttamisesta obligatiolainan ottamiseen.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 37 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 26 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 48, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 37.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Eduskunta hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

18) Ehdotus laiksi edustajanpalkkiosta annettua lakia väliaikaisesti muuttaneen lain voimassaoloajasta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 32 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 8 valmistelevasti käsitelty ed. Kiviojan lak. al. n:o 23, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 32. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen esitellään lakiteksti.

Yleiskeskustelussa ei haluta puheenvuoroa.

Lakiteksti johtolauseineen ja lakiehdotuksen nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

19) Ehdotus laiksi omaisuusveron kantamisesta koroitettuna vuonna 1934.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 38 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 22 valmistelevasti käsitelty ed. Tannerin y. m. lak. al. n:o 25, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 38.

Keskustelu:

Ed. Harvala: Tämän asian toinen käsittely on tullut eduskunnassa esille liian aikaisin. Valtiovarainvaliokunta antoi hylkäävän mietintönsä aloitteesta sen jälkeen kun se oli saattanut tulo- ja menoarvion tasapainoon tarvitsematta turvautua aloitteessa tarkoitettuun veronkoroitukseen. Lopullinen päätös niistä menoista, joiden peitteeksi aloitteessa ehdotettu omaisuusveron korotus on tarkoitettu, on kuitenkin vielä eduskunnassa tekemättä, ja kun valtiovarainvaliokunnankin olisi vaikea palata tähän asiaan, jos eduskunta olisi siitä jo toi-

sessä käsittelyssä päätöksensä tehnyt, olisi minusta oikeinta, että tämä asia otettaisiin eduskunnassa toiseen käsittelyyn vasta sitenkuin budjetin menopuoli on loppuun käsitelty. Ehdotan senvuoksi, että asia pantaisiin pöydälle siihen eduskunnan istuntoon, joka ensinnä pidetään tulo- ja menoarvion menopuolen käsittelyn jälkeen.

Ed. Helo: Kuten ed. Harvalan lausunnosta ilmenee on tämän asian oikea käsittelyaika vasta sen jälkeen kuin menopuoli on käsitelty. Kun muunlainen menettely voisi helposti johtaa ei ainoastaan asialliisiin, vaan myöskin muodollisiin vaikeuksiin, on minusta senvuoksi asianmukaisinta, että asian käsittely tapahtuisi eduskunnassa samalla tavalla, kuin se on tapahtunut valiokunnassa, eli siis vasta sen jälkeen kuin menopuoli on käsitelty. Minä sentähden kannatan ed. Harvalan tekemää ehdotusta.

Puhemies: Kun kaksi edustajaa on ehdottanut asian pantavaksi pöydälle, niin on se valtiopäiväjärjestyksen mukaan jäävä pöydälle. Sentähden kehoitan seuraavia puhujia lausumaan mielensä pöydällepanojasta.

Kukaan ei halua puheenvuoroa pöydällepanojasta.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Harvala ed. Helon kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle siihen istuntoon, joka ensinnä pidetään sen jälkeen kuin tulo- ja menoarvion menopuoli on käsitelty. Kutsun tätä ehdotusta ed. Harvalan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Kun muuta ehdotusta ei ole tehty, hyväksyttäneen ed. Harvalan ehdotus.

Ed. Harvalan ehdotus hyväksytään. Asia pannaan pöydälle siihen istuntoon, joka ensinnä pidetään sen jälkeen kuin tulo- ja menoarvion menopuoli on käsitelty.

20) Ehdotus laiksi valtioneuvoston oikeuttamisesta myymään Lontoon lähetystön kiinteistö.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 12, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelu:

Ed. von Born: Jag har bett om ordet endast för att meddela, att, ehuru någon reservation icke är fogad till statsutskottets betänkande i föreliggande ärende, jag dock för min del i utskottet omfattat regeringens proposition och kommer också att göra detsamma här i plenum.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi; asia lähetetään suureen valiokuntaan.

21) Ehdotus laiksi metsänmyynnistä eräalaatuisilta asutustiloilta 28 päivänä huhtikuuta 1925 annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta.

Esitellään maatalousvaliokunnan mietintö n:o 5 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 45, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on maatalousvaliokunnan mietintö n:o 5.

Puheenvuoroa ei haluta.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi; asia lähetetään suureen valiokuntaan.

22) Ehdotus laiksi elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain muuttamisesta.

Esitellään talousvaliokunnan mietintö n:o 5 ja otetaan ensimmäiseen kä-

sittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Tannerin y. m. lak. al. n:o 36, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsitteilyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 5. Mietinnössä oleva toivomusponsi esitellään ainoaan käsittelyyn lakiehdotuksen kolmannen käsittelyn päätyttyä.

Keskustelu:

Ed. Reinikainen: Esillä oleva kysymys ei ole mikään suuri kysymys. Tavallisena aikana tällainen kysymys olisi varmasti täällä eduskunnassa ja eduskunnan ulkopuolella tullut hyväksytyksi ainakin siinä muodossa kuin talousvaliokunta sen ehdottaa, jotakuinkin huomaamattomasti. Mutta nyt siitä on paisutettu suuri kysymys. Osaltaan siihen lieenee vaikuttamassa se seikka, että tällaisena taloudellisesti vaikeana aikana pienemmätkin muutokset elinkeinolakiin saavat aikaan turhaa hermostuneisuutta, mutta osaksi ja suureksi osaksi on tähän vaikuttamassa tämän asian tunnettu ja kaikille eduskunnan jäsenille tuttu esihistoriansa.

Valiokuntakin on tälle asialle sentähden kiinnittänyt tavallista suurempaa huomiota. Me olemme käyttäneet tässä asiantuntijoita sekä juriidisia että myöskin kauppapoliittisia asiantuntijoita. Ja täytyy huomauttaa, että siitä huolimatta valiokunnan mietintöön on liitetty vastalauseita niin paljon, että valiokunnan mietinnön taakse ei jää montakaan edustajaa.

Mistä tässä oikeastaan on kysymys? Kysymyshän tässä oikeastaan on siitä, miten voitaisiin määrättyissä tapauksissa kuluttajille helpommin saada määrättyjä kulutustavaroita käytettäväksi. Meidän elinkeinolakimme mukaanhan nyt on niin, että jokaisessa paikassa tai useimmissa paikoissa tavallisesti on liikkeitä, joista voi saada kaikkia kulutustarvikkeita, mutta on paikkoja, jotka ovat harvaan asuttuja, on myös paikkoja, joissa määrättyinä aikana on niin sanoakseni sesonkiasukkaita. Se tahtoo sanoa, että esim. kesäasukkaat tulevat määrätylle paikalle ja sentähden ainoastaan määrätyn ajan vuodesta on kuluttajia sillä paikkakunnalla ja näin ollen on ymmärrettävää,

että sinne ei ole tarpeeksi tiheään voitu perustaa liikkeitä. Tällaisten kuluttajien etua silmälläpitäen on minun käsittääkseni tehty esitys elinkeinolain 15 §:n lisäämiseksi. Tällaista kiertokauppaa on kaikissa tai useimmissa Euroopan maissa jo harjoitettu. Minä en nyt tässä käy tekemään selkoa tällä asteella siitä, miten tämä kauppa on järjestetty Ruotsissa, miten se on Sveitsissä, Saksassa, enkä myöskään, miten se Amerikassa on järjestetty. Minä olen vakuutettu siitä, että suuressa valiokunnassa siellä olevat jäsenet tästä kyllä tulevat pitämään huolen. Meillä tällaista kiertokauppaa on vastustettu pääasiassa siitä syystä, että on huomattu, että tällainen kiertokauppa, jos se annettaisiin, jos se tehtäisiin niinkin luvalliseksi kuin se tässä on ehdotettu, se tulisi saamaan aikaan ensinnäkin tuollaista dumping-luontoista kauppaa, toiseksi se tulisi siirtämään kaupan maantielle, ja kolmanneksi tultaisiin myymään kaikenlaista vähemmän tarpeellista rihkamaa j. n. e. Jo siinä muodossa kuin aloite oli tehty, oli jo tällaisia väärinkäytöksiä rajoittanut se, että aloitteessakin ehdotettiin tällaisia lupia annettavaksi ainoastaan niille liikkeille, joilla jo määrättyillä paikkakunnilla oli joko liike tai haaraliike. Mutta jos hyväksytään siinä muodossa kuin talousvaliokunta ehdottaa, että nimittäin tällaisen kiertokaupan harjoittamiseen pitäisi pyytää lupa maaherralta, jonka tietysti tulisi ottaa lausunto sekä poliisiviranomaiselta että terveydenhoitoviranomaisilta — ja tällaista lupaa meillä käytetään ainoastaan myrkkykaupassa — niin minä luulen, että se olisi jo niin pansaroitu, ettei luulisi olevan kellään pelkoa minkäänlaisiin väärinkäytöksiin. Näin ollen minusta näyttää aiheettomilta toisessa vastalauseessa esitetyt ajatukset ja minä toivon, että eduskunta jatketussa käsittelyssä tulee suhtautumaan suopeasti tähän tehtyyn aloitteeseen ja talousvaliokunnan mietintöön.

Ed. Kaasalainen: Herra puhemies! Valitan sitä, että käsiteltävänä olevalle elinkeinolain muutokselle on erällä tahoilla annettu poliittinen sivumaku. Semmoinen ulkoa tuleva tendenssi vaikuttaa epämiellyttävästi, ja vahinko, jos moinen peruste joutuisi määräämään itse ratkaisua. Mutta minun onkin ilmoittaminen, että II vasta-

lauseen allekirjoittaneet henkilöt ovat tulleet siinä esitettyyn tulokseen asiaperusteilla. Me emme ole aliarvioineet aloitteen tekijän hyvää elinkeinoasiain tuntemusta. Osaltaan juuri se, että tiedetään muutosehdotuksen isänä olevan laajakatseisen suurliikemiehen, pani ainakin minut uumoilemaan sitä, voisivatko heikompiin osuustoiminnallisten tai yksityisten yrittäjien oikeudet tulla tässä jotenkin loukatuiksi. Lisäksi oli tietysti parhaan taidon mukaan otettava selvitetäväksi monia muitakin näkökohtia. Ja minun on avoimesti tunnustettava, että vakuuttavaa selvyyttä en ole tähän mennessä epäilyksiini saanut. Jos kysymyksessä olisi jokin väliaikainen, kipeitä epäkohtia koskeva toimenpide, olisi tietysti pitänyt ratkaista kanta tällaisenaankin. Mutta nyt ei kukaan voine väittää sitä, etteikö ravinto- ja kulutustarvikkeita olisi saatavissa maamme kaukaisimpia sopukoita myöten, jos vain on rahaa, millä ostaa. Näin ollen jakeluun mahdollisesti haluttavien uudistusten hyväksymisessä olisi noudatettava sitä harkintaa, mikä on ollut normaalille elinkeinolainsäädännöllemme ominaista. Juuri tästä syystä tarvitsee nyt puheenaolevakin muutosehdotus, mikäli sellaista kaivataan, niin perusteellisen syventymisen kuin vain hallituksen valmistelun pohjalla on mahdollista. — Muutamia viitteitä niistä seikoista, mitkä tässä on ollut otettava huomioon.

Kuinka tuollainen lakialoitteessa ehdotettu tai toivomusponnen velvoittama elinkeinonharjoittamisen oikeudesta annetun lain 15 §:n muutos sopeutuisi muuhun lakiin, puhumattakaan itse järjestelmästä ja sen hengestä, on jäänyt epäiltäväksi. Mainitsen eräänä epäilyjen aiheuttajana m. m. sen, että voimassaoleva laki pitää kiertäen suoritettavaa kaupantekoa yhteiskunnan heikompien ja eräiden tavaraatuottavien piirien oikeutena. Aloite ei tarkoita näitä. Valitettavasti en tunne riittävästi Saksan y. m. esikuvaksi suositettujen maiden lainsäädäntöä, jotta saattaisin sanoa, onko siellä itse elinkeinolain henki sama kuin täällä, mutta olen sitä mieltä, että ei Saksassa tai jossain muussa tiheämmin asutussa maassa toisten olojen synnyttämät järjestelmät sovi sinänsä meille. Lyhyesti sanoen jo se, miten ehdotettu muutos sopisi lain ynnä voimassaolevien muiden säännösten henkeen tahi tekstiin, on vielä

riittävästi selvittelemättä, joten en voi hyväksyä edes mietintöön liittyvää — hallituksen harkintoa oikeutta periaatteessa rajoittavaa — toivomusponnalla, puhumattakaan lakialoitteen ja I vastalauseen sisältämiä muutosehdotuksia.

Ja lisäksi toinen — edellistä vielä tärkeämpi — näkökohta, nimittäin se, mitä mainittu muutos vaikuttaisi itse elinkeinoelämään. Arvoisain edustajain huomiota on tähän seikkaan kiinnitetty sanomalehdistössä sekä levitettyjen artikkelien avulla. Rajoitun siksi vain lyhyeen mainintaan.

Jos aloite sinänsä hyväksyttäisiin, niin myymäläksi sisustetusta kulkuneuvosta saataisiin myydä tavaroita pelkän ilmoituksen perusteella. Näin ollen poliisiviranomaisille ei jäisi mahdollisuuksia estää edes suoranaista kiusantekoa, kun myymäläajoneuvo saisi pysähtyä mihin tahansa ja sitä saisi kauppavälineenä käyttää, missä tahansa on kiinteitä myyntipaikkoja. Tällaisen elinkeinomuodon vastustamiseen on sitäkin suurempi syy, kun se kaikkiin kulutustavaroihin ulotettuna johtaisi molempien kuultujen asiantuntijain mielipiteen mukaan eittämättömästi sekaannukseen. Voitaisiinhan lakiehdotuksessa mainittu kiinteä myyntipaikka perustaa mihin tahansa, sen ei tarvitse olla muuta kuin nimellinen, mutta sen varjolla ajoneuvoista harjoitettu kauppa saattaisi tulla koko paikkakunnan tervettä liike-elämää uhkaavaksi. On ollut pakko estää edesvastuutonta kilpailua ja ostajien houkuttelemista lainsäädännöllisesti. Käsiteltävänä oleva lakialoite sotisi selvästi tätä periaatetta vastaan. I vastalauseessa ilmenee jo tämän näkökohdan vaarinottamista, koska mainittu elinkeinomuoto on esitetty luovasta riippuvaksi, mutta sellaisenaankin se jättää vakavia epäilyksiä.

Toistan vielä sen, että nykyinen tavarain jakelu on sängen tyydyttävä. Muutosehdotusta on puollettu sillä, että syrjäseutujen asukkaat tarvitsevat ajoneuvoilla kulkevaa kauppaa. Miksi ei, mutta liikekeskuksista kauimpana olevat eivät ole herättäneet tätä kysymystä. Eikä kannatakaan lähteä harvaanasutuille seuduille vähävaraisiin piireihin tällaisille kauppamatkoille, koska auton kumit ja bentsiini maksaa enemmän kuin siten myydyt tavarakilot. Missä taas on taajempaa asutusta, siellä kauppoja on liiaksikin, enemmän kuin kannattaisi. Ei

ole syytä paikallisten liikkeiden ollessa en-tuudestaankin monasti vaikeuksissa lisätä niitä vaikeuksia luomalla uutta, kilpailevaa kauppamuotoa. Täten jouduttaisiin epäterveen kilpailun pohjalle. Tervettä kilpailua, kuten sanottu, on jo tarpeeksi. Jos taas kesäasukkaat eivät tyytyisi paikallisten liikkeiden tarjoamaan tavarahan, on heillä nykyjään täysi vapaus kutsua sitä muualta eikä kenelläkään ole syytä tarttua asiaan, jos liike on asiakaspiirinsä kera sopinut tuontipäivästä, vaikka tarvittavan tavarahan määrää ei grammalleen voitaisikaan ennakoita sanoa. Tällaisen „perhepiirissä” tapahtuvan kaupankäynnin luulisi tyydyttävän, ellei kysymyksessä olisi edelleenkin valtaushalu, semmoinen halu, mikä voi johtaa m. m. maalaistuosotteiden suoranaisen kaupan syrjäyttämiseen, ainakin paikkakunnan hintojen polkemiseen sikäli, etteivät tuottajat voisi enää saada vähittäiskauppahintaa. Samaten tästä jouduttaisiin varmaan dumping-luontoisella myynnillä tapahtuvaan markkinain valloittamiseen ja ostajain houkutteluunkin.

Tässä mainittujen sanoisinko liikepoliitisten seikkojen lisäksi voitaisiin esittää muitakin, mutta niiden tarkempi selvittely ei ole minun eikä nähdäkseni talousvaliokunnankaan suoritettavissa. Mietinnön perusteluissa on mainittu, että erinäiset seikat vaativat elinkeinolakimme lausumien käsitteiden uudelleen määrittelmistä, mutta sitä varten on hallituksen saatava vapaasti toimia eikä mielestäni ole sopivaa ennakoita jo määrätä, mihin tulokseen tuon selvittelyn on johdettava, puhuivatpa mainitut tekijät puoleen tai vastaan. Siksi, herra puhemies, en voi kannattaa mietintöön liitettyä toivomuspontta, vaan suositan suurelle valiokunnalle II vastalauseessa esitettyä kantaa.

Ed. Salmenoja: Herra puhemies! — Esillä olevassa lakialoitteessa on kysymys elinkeinon harjoittamisesta annetun lain 15 pykälän muutoksesta, pykälän, joka koskee n. s. kulkukauppaa. Kulkukaupan harjoittamiseen, kuten tiedetään, vaaditaan maaherran lupa, jonka hän myöntää tai epää harkintansa mukaan. Aloitteensa perusteluissa aloitteentekijät selittelevät kulkukaupan tunnusmerkkejä, joina on: 1) kulkukauppiaan myymät tavarat ovat rihkamatavaraa tai tehdasteollisuuden tuot-

teita, 2) kulkukauppias kierteleä kylästä kylään, talosta taloon ja myy tavaroitaan milloin ja missä tahansa, 3) kulkukauppiaalla ei ole mitään kiinteätä myyntipaikkaa, paremmin kotipaikkakunnallaan kuin silläkään paikkakunnalla, missä hän kulloinkin kauppaansa harjoittaa. Mielestäni tämä aloitteentekijän määritelmä kulkukaupasta on valaiseva ja selvä. Sitä täydentävät vielä ne muistutukset, joita julkisen edun nimessä on kulkukauppaa vastaan tehty ja jotka muistutukset taas vuorostaan ovat seuraavat: 1) kulkukauppiaan verotus oikealla tavalla on vaikea, 2) kulkukauppias kammoo työtä ja voi pettää ostajia myymällä näille ala-arvoista tavaraa ja 3) kulkukauppias voi olla siveellisenä vaarana sekä terveydellisten haittojen tuojana siellä, missä hän milloinkin joutuu liikkumaan. Nuo kulkukauppaa vastaan tehdyt väitteet ovat hyväksyttävät. Ne korostuvat ja tehostuvat silloin kun — varsinkin vanhempi polvi — palauttaa mieliinsä sen muistikuvan, mikä sillä on alitajunnassaan kulkukauppiaasta ja hänen varusteistaan. Kauppias ja hänen nyyttinsä tai reppunsa olivat monessa tapauksessa jokseenkin yhtä likaisenharmaat ja herättivät vastenmielisyyttä. Ei ole siis ihme, ettei kulkukaupan kukoistusajasta ole jäänyt suinkaan mitään valoisia muistoja.

Mutta kysymme nyt sitten: tähtääkö esillä oleva lakialoite kuvatulunaisen kauppamuodon uudestisyntymiseen, sen renessanssiin niin sanoakseni? Tahdotaanko lakialoitteen hyväksymisen kautta pyrkiä hankkimaan olemassaolon oikeutta kauppamuodolle, jolla on edelläkuvatut tunnusmerkit ja joita vastaan on tehty ne painavat muistutukset, mistä juuri äsken oli puhetta. Näitä kysymyksiä on hiukan lähemmin tarkastettava. Sitä ennen kuitenkin luemme sen lisäyksen, jonka aloitteentekijät ovat ehdottaneet tehtäväksi puheenaolevan lain 15 pykälään. Mainittu lisäys kuuluu: „1 momentissa tarkoitettua kulkukauppaa ei ole kuitenkaan se, että elinkeinonharjoittaja siinä kunnassa, jossa hänellä on pääliike tai tämän lain mukaan perustettu osasto taikka haaraliike, myymäläksi sisustetusta kulkuneuvosta myy yleisölle kaupassa luovallisia elintarpeita ja muita kulutustarvikkeita, paikkakunnan poliisiviranomaisille sitä ennen kirjallisesti ilmoitetuissa paikoissa ilmoitettuina aikoina.” Voidaanko

nyt, mennäkseni itse pääasiaan, tämän ehdotuksen edellyttämää esimerkiksi niin sanottua myymäläautoa tai muuta moottoriajoneuvoa, koska yhtä hyvin esimerkiksi tavarat, sanokaamme saaristoon kuljetus moottorivenheellä voi tulla kysymykseen, voidaanko näillä kulkuneuvoilla tapahtuvaa kauppaa rinnastaa vanhanaikaiseen kulkukauppaan? Ei, sillä niiden ero on yhtä suuri kuin on ero sillä liikunnalla, mihin kulkukauppias pystyi jalkojensa varassa ja sillä liikkeellä, johon nykyaikainen moottoriajoneuvo, pikakiitäjä, pystyy. Ja missä sitten on tämä erotus? Teemme nyt sen äsken lupaamamme tarkastelun. Sanoin kulkukaupan ensimmäisenä tunnusmerkkinä olleen sen, että myytävä tavara on pääasiassa rihkamaa, vieläpä usein alarvoista sellaiseksikin. Ehdotetun lain lisäyksen puitteissa toimivaksi tarkoitettu liikkuva myymäläauto tai muu kulkuneuvo tulee pääasiassa myymään joka päivä tarvittavia kulutustavaroita, ja vähemmän, jos ollenkaan, lyhyt- ja kangastavaroita. Rihkaman myynnistä, niinkuin kulkukaupassa, tuskin on puhuttakaan, vaikka ehdotukseen sisältyvät kaikki luvalliset tavarat. Tämä ensimmäinen kulkukaupan tunnusmerkki ei siis ole lainkaan sopiva liikkuvalla moottoriajoneuvomyymälälle, joka on moottoriajoneuvon päälle tai sisään järjestetty. Entä sitten se toinen tunnusmerkki, jossa osoitimme kulkukauppiaan kiertävän talosta taloon ja myyvän tavaroitaan missä tahansa ja milloin tahansa? Sekään tunnusmerkki ei sovellu ehdotettuun kauppamuotoon, koska lakiehdotuksen mukaan ennen myymäläauton tai muun kulkuneuvon saapumista paikkakunnalle on paikkakunnan poliisiviranomaiselle lakialoitteen mukaan tehtävä ilmoitus, milloin ja missä myynti tapahtuu. Kolmanneksi, mikäli on kysymys kiinteästä myyntipaikasta, jollaista kulkukaupan harjoittajalla ei tarvitse olla, eikä kai koskaan olekaan, tämän aloitteen mukaan liikkuvasta myymälästä myynti tulisi elinkeinon harjoittajalla kysymykseen vain sellaisissa kunnissa, jossa sitä harjoittavalla liikkeellä tai fyysillisellä henkilöstä kysymyksen ollen, herra Kaasalainen, hänellä on päälliike tai haaraosasto. Liike, jolla siis on liikkuva myymälä, ei millään tavoin joudu ylittämään sen toimialueen rajoja, joka liikkeelle jo ennestään kuuluu. Edellä sanottu liikkuvan myymälän toiminnan ra-

joittaminen vain niihin kuntiin, joissa liikkeellä on jo toimipaikka, ilman muuta taittaa kärjen siltä väitteeltä, joka verotuksen epävarmuuden suhteen voidaan tehdä tavallisesta kulkukaupasta. Tämä väite on tässä kohden jo aiheeton muutenkin, sillä veroilmoituksessa tai sen liitteissä täytyy liikkeenharjoittajan tarkkaan selostaa, millä tavoin liikkeen koko vuosimyynti ja sen tulos jakautuu esimerkiksi juuri kunnallisverotuksessa eri kuntien kesken.

Mikäli sitten on kysymys kulkukauppiaan työnkammosta, niin varsinkin silloin, kun yhteisö on liikkeenharjoittajana, taitaa olla vähän hymyilyttävää tästä puhuakin. Niinikään siveellisestä vaarasta, sikäli kuin on kysymys rinnastuksesta siinäkin suhteessa juuri siihen nähden, mitä vanhaan aikaan kulkukauppakäsitteeseen sovellettiin.

Mutta entä myymäläksi sisustettu auto tai muu kulkuväline terveellisenä myyntipaikkana, onko siinäkään, tässä viimeisessä muistutuksessa, jotain jäljellä niistä väitteistä, mitä terveyden nimessä vanhan ajan kulkukauppaa vastaan tehtiin? Ei yhtään mitään. Joka esim. on nähnyt sen myymäläksi sisustetun auton, jota vastaan viranomaiset on usutettu kannustimena tuo iänkuinen kulkukauppasäännös ja johon tapaukseen myös aloitteessa viitataan, joka on nähnyt tämän myyntiauton, niin täytyy myöntää, että se niin terveydellisissä kuin kaikissa muissakin suhteissa vastaa korkeitakin vaatimuksia ja, minä korostan nimenomaan, niitä vaatimuksia, jotka ovat tulleet yleisiksi vasta sitten kun osuustoiminta, osuuskauppaliike on ottanut myymäläkulttuurin kehittämisen yhdeksi tärkeimmistä tehtävistään. Tämä kehitys teki mahdolliseksi ja neuvoi suunnan juuri sille lainsäädännölle, jonka kautta elintarpeiden kauppa on voinut saavuttaa sen hygienisesti korkean tason, mikä sillä on. Tätä tasoa edustavat myös mallinaolevat myymäläautot siisteine kalustoineen, lasin verhostamine hyllyineen, jäähdytyslaitteineen, leivänsäilytyskomeroineen, toisin sanoen ne ovat joka suhteessa myymälöitä, jotka hyvin ylittävät ne vaatimukset, mitä nykyaikaiselle kiinteällekin myymälälle voidaan asettaa.

Mitä edellä olen sanonut, osoittaa, ettei vanhan kulkukaupan säännöt siis ole sovellettavissa eikä vähimmäissäkään mää-

rässä rinnastettavissa lakialoitteessa tarkoitettuun kauppamuotoon. Myymäläksi sisustetulla kulkuneuvolla ei ole niitä tunnusmerkkejä eikä sitä vastaan tehoa yksikään niistä muistutuksista, joita kulkukauppaa vastaan on tehty. On lisäksi huomattava, että puheenaoleva kauppamuoto, niinkuin täällä jo talousvaliokunnan puheenjohtaja mainitsi, on ajat sitten ollut käytännössä Amerikassa ja Europan maista Sveitsissä ja Saksassa. Läheisessä naapurimaassamme Ruotsissa tällainen kauppatapa on jo saavuttanut sangen merkittävän laajuuden. Edelleen ja jotta, minkä luulen varmasti täällä tapahtuvan, ei kuviteltaisi tässä kysymyksessä olevan erikoisia intressejä jollain pääkaupungin yrityksellä, on sanottava, että tämä lakialoite ei suinkaan tarkoita vain Helsinkiä ja Helsingin ympäristön palvelemista, vaan sen hyväksyminen tietää jalkavaivojen säästämistä monen muunkin Suomen seudun kuluttajaväestöltä ennen muuta tietysti sellaisilla paikkakunnilla, joissa tilapäisesti asustavien ihmisten tarpeiden tyydyttäminen tulee kysymykseen. Onkin selvää, että tietystikään myymäläautot eivät koskaan voi tulla ympäri maata kulkeviksi myymälöiksi, vaan että siten paraassakin tapauksessa niiden vaikutus pysähtyy vain jokseenkin keskuspaikkojen lähimpään ympäristöön.

Olen kuitenkin jättänyt lausuntoni lopupäähän mielestäni tärkeimmän huomautuksen, joka tässä asiassa on tehtävä, ja tämä huomautus on se, että tosiasiasa eivät ne liikkeet, jotka jo nyt ovat käyneet järjestämään myymäläautoja, ole tehneet muuta kuin täydentäneet sitä käytäntöä, joka puheenaolevassa asiassa on jo ajat sitten ollut vallalla, se käytäntö näet, että tavaroita joko autoilla tai muilla kulkuneuvoilla on viety tilaajien kotiin. Näin menettelee jokainen liike, oli se sitten joko kaupungissa taikka maaseudun kirkonkylässä. Voidaan sanoa, että tässä ei ole kysymys tilatun tavarain viemisestä, koska ostaja ei ole kiinteälle myymälälle ilmoittanut tarkkaa määrää tarvitsemistaan tavaroista. Siihen vastaan, että koska enakkotiedon mukaan liikkuva myymälä määrättyllä hetkellä saapuu määrättyyn paikkaan, tietäen sen henkilökunta verraten tarkkaan, ketkä ostajat tulevat ja mitä ne tarvitsevat, niin mitä se oikeastaan on muuta kuin säännönmukaista tavaratilau-

ten kotiin toimittamista. Ja lopuksi: mikä ero on, sanokaamme, vuoden yhteen mitaan auki pidettävän tai kaksi kuukautta tai päivän tai 2—3 tuntia auki pidettävän myymälän välillä tai että myymälä on jonkun aikaa jollain paikkakunnalla tai vietään sieltä pois. Voidaanhan monenlaisia tilapäismyymälöitä järjestää, jos niikseen tulee. Tämä tehostuu, tämä mainitsemani seikka erittäin senvuoksi, että tässä on kysymys toimialueesta ja ostajista, jotka jo ilman muuta kuuluvat kulloinkin kyseessä olevan liikkeen toimintapiiriin.

Kaiken tämän sanoen tuntuu kummalliselta se säikähdyks, jonka liikkuva myymälä on erinäisissä piireissä aiheuttanut. Tuntuu kummalliselta myös, että talousvaliokunnan enemmistö on vielä tämän säikähdyksen lumoissa eikä siis ole yhtynyt aloitteen tekijäin ehdottamaan lainmuutokseen, joka muodollisestikin olisi tehnyt mahdolliseksi sen kehityksen kauppatavoissa, joka tosiasiallisesti jo pitkät ajat on ollut vallalla, mutta nyt vasta, täydellistyneenä, saanut vastustusta osakseen. Valiokunnan epäily niin maatuotteiden myynnin vaikeutumiseen kuin kilpailuunkin nähden on perusteeton. Erikseen on tietysti dumpingkilpailu, mutta tässä yhteydessä ei siitä ole vähintäkään aihetta mainita. Mutta sensijaan asiallista kilpailua ei nykyoloissa ja nykyisten kulkuneuvojen aikana voida välttää missään paikassa. Ne, jotka joka päivä ovat mukana liike-elämässä, tietävät hyvin tämän seikan. Voiton perii se, joka tarkoituksenmukaisimmin voi yleisöä palvella. Yleisön palvelu, joustavuus ja kuluttajain etu ne ovat juuri ne seikat, jotka ovat aikaansaaneet myös myymälöiksi sisustettujen moottoriajoneuvojen käytäntönoton. Olisi mitä toivottavinta, että lainsäädäntö ei asettaisi esteitä asiain kulun luonnolliselle kehitykselle. Aloitteen tekijäin ehdotus olisi ollut riittävä selvennys viranomaisille puheenaolevan lain 15 §:ään. Koska kuitenkin maaherran lupa katsotaan tarpeelliseksi jo valiokunnan mietintöön liitettyssä I vastalauseessakin, niin, asian edistämiseksi, toivoisin suuren valiokunnan ottavan käsittelynsä pohjaksi puheenaolevan, talousvaliokunnan mietintöön liittyvän I vastalauseen.

Ed. Forstadius: Edellinen puhuja ihmetteli, voitaisiinko kutsua kulkukaupaksi

sitä kauppaa, jota harjoitetaan loistavasta, erikoisesti sitä varten sisustetusta kauppavaunusta. Minusta kulkukauppa on aina kulkukauppaa harjoitettiinpa sitä sitten pienestä selkärepuusta tai sitten tuolloisesta suuremmasta myyntiastiasta, joka kummin-kin kauppavarastoja siirtää paikasta toiseen. En ollenkaan tahdo kajota siihen, millä lailla tämä nyt on terveydellisesti ja hygieenisesti parempaa tällaisesta vaunusta myyminen kuin selkärepuusta myyminen. Ymmärsin ennen aikaan tuollaisia kontinkantajia, jotka metsäpolkuja myöten ja soutaen yli salmien kulkivat mökistä mökkiin, mutta tällaisilla teillä eivät nämä myymälävaunut pääse kulkemaan. Minä vastustan tällaisen vaunumyymälästä harjoitetun kaupan laillistuttamista meillä siitä syystä, että se tekee maaseudun pikku-kauppiaille toimeentulon epävarmaksi ja haittaa heidän laillista vakinaista ammatiansa. Tämä sääty on meillä siksi suuri ja sen harjoittajat kilpailun ollessa kiihkeän siksi tukalassa asemassa, ettei suuria liikkeitä saa päästää niiden elämää häiritsemään antamalla niille oikeus myydä tuollaisista loistomyymälävaunuista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

23) Ehdotus eräistä kutomakoneista suoritettun tullin korvaamisesta.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 20 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 43, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 20.

Keskustelua ei synny.

Eduskunta hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

24) Ehdotus laiksi työttömyyskassoista, joilla on oikeus saada apurahaa valtion varoista.

Yllämainittu vuoden 1932 vp:ltä lepäämässä oleva lakiehdotus, jota on valmistelevasti käsitelty työväenasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 1, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Siihen nähden, että eduskunta on näille valtiopäiville jätetyn hallituksen esityksen perusteella kuluven marraskuun 21 päivänä päättänyt asiasta uuden lakiehdotuksen, ehdottaa puhemiesneuvosto, että eduskunta päättäisi valtiopäiväjärjestyksen 74 §:n mukaisesti katsoa esilläolevan lepäämään jätetyn lakiehdotuksen rauenneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

Poisto päiväjärjestyksestä.

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 25) asia.

26) Ehdotus eduskunnan oikeusasiamiehen palkkiosta vuodelle 1934.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan kirjelmä n:o 25 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä tehty yllämainittu ehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan kirjelmä n:o 25, joka luetaan.

Sihteeri lukee:

„Eduskunnan
Valtiovarainvaliokunta.

Helsingissä,
marraskuun 22 päivänä 1933.
N:o 25.

Eduskunnalle.

Valtiovarainvaliokunta saa kunnioittaen ehdottaa,

että eduskunta päättäisi määrätä Eduskunnan oikeusasiamiehelle vuodelta 1934 tulevan palkkion 100,000 markaksi.

Valtiovarainvaliokunnan puolesta:

Johan Helo.

J. W. Minni.”

Valtiovarainvaliokunnan ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

Pöydällepanot:

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon:

27) Ehdotuksen valtion tulo- ja menoarvioksi sisältävän hallituksen esityksen johdosta

laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 23; sekä

28) Erinäisiä muutoksia ja lisäyksiä Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle annettuun kirkkolakiin

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 9.

P u h e m i e s: Eduskunnan seuraava istunto on ensi maanantaina kello 19.

Täysistunto lopetetaan kello 23,06.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Aku Kostia.
v. t.

31. Maanantaina 27 p. marraskuuta 1933

kello 19.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

annetaan vastaus ed. Kalliokosken y. m. välikysymykseen, joka koskee hallituksen toimenpiteitä talouspuolan seurausten lieventämiseksi 1031

Pöydällepanoa varten esitellään:

1) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18 hallituksen esityksen johdosta laiksi tullien kantamisesta vuonna 1934 1109

2) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 27 hallituksen esityksen johdosta määrärahan myöntämisestä lisämaan ostamista varten Satakunnan kasvinviljelyskoeasemalle ..... ”

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Fagerholm, Hannula, Jacobsson, Kosonen, Mangs, Paasivuori, Sundström ja Wainio.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä istunnosta yksityisten asiain takia ed.

Siv.

Wainio ja kunnallisten tehtävien takia ed. Mangs sekä täksi ja huomiseksi päiväksi läheisen omaisen sairauden takia ed. Sundström.

Ed. Kalliokosken y. m. välikysymys, joka koskee hallituksen toimenpiteitä talouspuolan seurausten lieventämiseksi.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen tulee nyt annettavaksi vastaus ed. Kalliokosken y. m. välikysymykseen, joka koskee hallituksen toimenpiteitä talouspuolan seurausten lieventämiseksi. Sittenkuin välikysymykseen on annettu vastaus ja sen johdosta ehkä aiheutunut keskustelu on julistettu päättyneeksi, esitän eduskunnan hyväksyttäväksi sen päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodon, joka on säädetty valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentissa. Niiden, jotka eivät hyväksy tällaista yksinkertaista päiväjärjestykseen siirtymistä, tulee valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 3 momentin mukaisesti jo keskustelun aikana tehdä ehdotuksensa joko asian valiokuntaan lähettamisestä taikka perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen hyväksymisestä. Jos halutaan tehdä työjärjestyksen 52 §:n 2 momentissa edellytetty ehdotus päätöksenteon siirtämisestä, on sellainenkin ehdotus tehtävä, ennenkuin keskustelu on julistettu päättyneeksi.

Menettelytapa hyväksytään.

Välikysymykseen vastaa

Valtiovarainministeri R e l a n d e r: Herra puhemies! Arvoisa eduskunta! Välikysymyksen tekijät mainitsevat perusteluissaan maatilain pakkohuutokauppain lisääntyneen aina toiselle neljännekselle kuluva

vuotta sekä niiden huomattavan lukuisuuden pariin edelliseen vuoteen verraten. Samalla he väittävät, että vähäiset parantumisen oireet taloudellisessa elämässä viime aikoina eivät ainakaan maatalouden asemassa olisi merkitsevämpää helpotusta aiheuttaneet ja että mikäli pakkohuutokauppojen vähentymistä on tapahtunut kuluvan vuoden loppupuoliskolla, on se ollut seurauksena Maakiinteistöpankin toiminnan tehostumisesta.

Sitten he jatkavat:

„Olisi luultu, että näissä oloissa eduskunnan ja hallituksen tärkeimmäksi tehtäväksi kulumassa olevan valtiopäiväkauden alettua, olisi tullut koko maan kannalta erittäin turmiollisen pulakauden seurausten lievittäminen. Näin ei kuitenkaan ole tapahtunut.”

Väläkysymyksen tekijät väheksyvät näin ollen m. m. monia hallituksen eduskunnalle antamia taloudellisen pulan lieventämisesityksiä, kaivaten critoten esitystä maaomaisuuteen kohdistuvien pakkohuutokauppojen lykkäämisestä toistaiseksi.

Mitä maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppoihin koko maassa — Ahvenanmaata lukuunottamatta, josta tiedot puuttuvat — tulee, oli niitä v. 1931 1,623, v. 1932 2,526 ja v. 1933 tammi—syyskuulla 2,664. Nämä numerot osoittavat nousua. Mutta tämän vuoden aikana on alenemistakin huomattavissa.

Kolmannella neljänneksellä kuluu vuotta pakkohuutokauppain luku laski edelliseen, s. o. toiseen neljännekseen verraten 1,101:stä 905:een, s. o. noin 18 %. Helpotusta merkitsee sekin, kun pakkohuutokaupatuilta tiloilta haetut saatavat kuluvan vuoden toiselta neljännekseltä kolmannelle laskivat 104 milj. markasta 77 milj. markkaan, kun ne edellisenä vuonna vielä vastaavasti nousivat 77 milj. markasta 101 milj. markkaan.

Tilasto osoittaa tämän lisäksi, että ainakin Suomen tärkeimmällä maatalousalueella maatilain pakkohuutokaupat ovat huomattavasti vähentyneet, mutta on tilanne edelleen huolestuttava maan itä- ja pohjoisosissa, missä maataomistavan väestönkin toimeentulo riippuu joko välittömästi tai välillisesti suuressa määrässä metsätaloudesta ja on sen suhdannevaihteille herkästi alttiina.

Pakkohuutokauppatilanteen helpottumi-

seen on epäilemättä varsinaisella maatalousalueella vaikuttanut maatalouden kannattavuuden paraneminen. Niinpä maataloushallituksen maatalouskirjanpitoiltoilla on ennakkotietojen mukaan maatalouden puhdas tuotto muunnettua peltohehtaaria kohden noussut tilivuodesta 1931—32 tilivuoteen 1932—1933 koko maassa 350:stä 417 markkaan eli 67 markalla, sekä vastaava kannattavuusprosentti 3.3 %:stä 4 %:iin.

Maatalouden rahatuloindeksi, joka kuluvan vuoden maalisi- ja huhtikuulla oli 65, on sekin jatkuvasti noussut, ollen lokakuulla jo 79. Tämä on johtunut ensi sijassa maitotaloustuotteiden hintain noususta, mikä oli 58:sta 82:een, kun vilja-indeksi sen sijaan vastaavasti laski 85:stä 77:ään. Maatalouden kustannusindeksi on hiljalleen laskenut. Oltuaan vuoden alussa 86, oli se lokakuussa enää 81. Huomattavin on lasku ollut väkirehuissa 78:sta 67:ään sekä väkilannoitteissa 102:sta 98:aan ja työpalkoissa 82:sta 79:ään.

Mikäli varsinkin hallituksen esitys karjataloustuotteiden hintain tukemisesta eduskunnassa hyväksytään, samoin kuin ne ehdotetut toimenpiteet, mitkä tarkoittavat maataloudellisten tuotantolaitosten talouden tervehdyttämistä, ovat ne omiaan edelleen helpottamaan maanviljelijäin rahallista asemaa.

Edellä mainittiin, miten varsinkin metsävaltaisilla seuduilla maanviljelijäin toimeentulo ja maksukyky riippuu suuressa määrässä metsätaloussuhdanteista. Tällöin on syytä johtaa mieleen, että yksityismetsistä saadut myynnit tuottivat v. 1931, jolloin tämä tulo oli alimmillaan, noin 280 milj. markkaa. Seuraavana vuonna tämä tulo nousi 480 milj. markkaan. Vielä paremman kuvan saamme, jos seuraamme tätä kehitystä hakkuukausittain. Yksityismetsistä hakkuukautena 1932—33 hankittujen puiden kantorahat tekivät noin 560 milj. mk eli 80 milj. mk enemmän kuin kalenterivuonna 1932. Kun viime talven kuluessa vedätetyn puutavaran hakkuu- ja ajo- y. m. kustannukset arvioitiin tekevän noin 400 milj. markkaa ja uitto noin 40 milj. markkaa, nousivat maaseudun tulot metsätaloudesta viime hakkuukautena noin yhteen miljoonaan markkaan.

Ensi hakkuukauden vastaavat metsätulot näyttävät vielä tätäkin suuremmilta. Met-

sänhoitolautakunnille kuluneen syyskuun loppuun mennessä saapuneiden metsänhakkuuilmoitusten mukaan tulisi nimittäin viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna huomattavasti suurempia puutavaramääriä ajettavaksi ja hakattavaksi.

Näistä ilmoituksista käy ilmi, että ostohalu tänä vuonna on ollut parempi kuin edellisenä. Varsinkin Savossa, Karjalassa ja Keski-Suomessa tulisi hakkuita verrattain runsaasti.

Sahatavaramarkkinoilla on, kuten tunnettua, vallinnut poikkeuksellisen vilkas ostohalu, joten Suomenkin sahatavara tältä vuodelta on jokseenkin tarkkaan loppuunmyyty. Kun hinnat vastaavasti ovat kohonneet, kaikkiaan noin 2 punttaa standardilta, on tämä vaikuttanut elvyttävästi. Metsänomistajille on tukkipuista tänä vuonna maksettu huomattavasti parempia hintoja kuin edellisenä vuonna, hinnannousun ollessa yleensä 1—1:50 mk:n vaiheilla kuutiojalalta. Parempia toiveita ja suurempaa luottamusta tulevaisuuteen osoittaa sekin että paperipuista, joiden kauppvoja toistaiseksi on enemmän tehty Itä- ja Keski-Suomessa, on maksettu noin 10—15 mk:aan m³:lta enemmän kuin viime vuonna. Metsänhoitolautakunnille hakkuuilmoitukset saapuvat pääasiallisesti vasta sitten, kun hakkuukausikin alkaa. Varmoja lukuja siitä syystä ensi talven hakkuumääristä ei vielä voida esittää, mutta todennäköistä on, että sahatavaran tuotanto kohoaa viimevuotisestaan. Nousu on arvioitu 10—20 %:ksi. Todennäköistä on sekin, että selluloosateollisuus tarvitsee raaka-ainetta yhä kasvavassa määrässä eikä ainakaan vähemmän kuin viime vuonna. Faneeriteollisuudessa huomataan niinikään nousukonjunkturi; raaka-aineen hinta on sielläkin kohonnut ja ostohalu on hyvä.

Taloudellinen tilanne maailmassa on, kuten tunnettua, vielä varsin häilyvä ja tulevaisuus epäselvä. Sahatavaramarkkinoita häiritsee kaikkialla vallitseva pelko siitä, että tuotantoa nostettaisiin liika suureksi, mutta moneen vuoteen ei syksyllä ole voitu katsella niin toivehikkain mielin talvikautteen ja talvitöihin kuin nyt. Jos mitään yllätyksiä ei tapahdu ja metsäkaupat kehittyvät, niin kuin voidaan täysin perusteellisilla syillä otaksua, saisivat metsänomistajat metsistään hakkuukauden 1933—34 kuluessa tuloina noin 800 milj. markan

vaiheilla, s. o. summan, joka noin 240 milj. markalla ylittää viime vuoden vastaavan luvun. Kun tähän lisätään vastaavat hakkuu-, ajo-, uitto- y. m. kustannukset, jotka voinevat olla noin 700 milj. markkaa, saa maaseutu täten todennäköisyyden mukaan noin 1,500 milj. markkaa, s. o. noin 500 milj. markkaa enemmän metsistään kuin edellisenä hakkuukautena. Tämä seikka sekä se tyydytyksellä mainittava tosiasia, että työmiesten palkkataso kohoaa, joskin vielä suhteellisen vähän, ehkä 10—20 %:lla, viittaa siihen, että ainakin metsätaloudellisissa piireissä uskotaan tilanteen työmarkkinoilla helpottuvan ja työttömyyden vitsauksen vähenevän.

Varsinkin niissä osissa maata, missä pakkohtokauppatilanne on vielä huolestuttava, on metsätalousskonjunktoureissa näin ilmenevä parannus myös helpoittava pakkohtokauppatilannetta.

Näin ollen ovat välikysymyksen tekijät väheksyneet parantuneen taloudellisen tilanteen helpoittavaa vaikutusta maanviljelijäin talouteen ja eritoten myös maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilanteeseen.

Välikysymyksen tekijät antavat jonkinlaista tunnustusta Maakiinteistöpankin toiminnalle. Mutta juuri sanotun pankin toiminnan tehostaminen on ollut usealla tavalla hallituksen pyrkimyksenä. Sen sijaan välikysyjät eivät ole maininneet asutushallituksen osuutta pakkohuutokauppain selvittäjänä, vaikka hallitus on melkoisia varoja myöntänyt tähänkin toimintaan.

Siksi on syytä tässä yhteydessä lyhyesti kosketella sekä Maakiinteistöpankin että asutushallituksen toimintaa maatalouspulan vastustamiseksi.

Viime toukokuun 19 päivänä annetun asetuksen mukaan on ulosottoviranomaisten ilmoitettava jokaisen maatalouskiinteistön ulosmitatuksi julistamisesta tai ulosmittauksesta neljän päivän kuluessa Maakiinteistöpankille. Täten saa pankki hyvissä ajoin tiedon kaikista maatalouskiinteistöjen ulosmittauksista. Näitten ilmoitusten perusteella kääntyy pankki sitten suoraan sen maanviljelijän puoleen, jonka kiinteistöä ulosmittaustoimenpide koskee, sekä lähettää hänelle lainanhakulomakkeen ja antaa muut asiassa tarvittavat ohjeet. Sisäasiainministeriö on myös maaherroille lähettämässään kiertokirjeessä kehoittanut

asianomaisille ulosottomiehille huomautta-
maan edellämäinitun asetuksen heille mää-
rämästä velvollisuudesta.

Mitä Maakiinteistöpankin toimintaan
maanviljelijäin velkain vakauttamiseksi
tulee, mainittakoon, että 2 päivään mar-
raskuuta 1933 mennessä Maakiinteistöpan-
kista on myönnetty kaikkiaan 4,138 lainaa,
jotka käsittävät kaikkiaan 239.3 milj.
markkaa.

Asutushallitus on taas sen siitä alkaen,
kun sillä on ollut mahdollisuus lunastaa
tiloja pakkohuutokaupoista, s. o. touko-
kuun 14 päivästä 1932 lokakuun loppuun
kuluvaan vuotta, tehnyt kaikkiaan 1,302
ostoa, tilojen lukumäärän ollessa 1,687 ja
niistä maksetun hinnan 66.3 milj. mark-
kaa.

Laskettaessa yhteen sekä Maakiinteistö-
pankin että asutushallituksen yllämainit-
tuna ajanjaksona pakkohuutokaupoissa lu-
nastamia tiloja koskevat luvut saadaan,
että kaiken kaikkiaan on pakkohuutokau-
poista tehty 1,620 ostoa, käsittäen 2,167
tilaa. Näiden hinta on ollut 102.1 milj.
markkaa. Lunastettujen tilojen kokonais-
pinta-ala on ollut 105,682 ha sekä viljellyn
maan ala 18,678 ha. Kun Maakiinteistö-
pankki on elokuun alusta alkaen voi-
nut pakkohuutokaupoissa käyttää etuosto-
oikeuttaan, on kaikista pakkohuutokaup-
paan joutuneista tiloista ainoastaan nyt
kuluneen syys- ja lokakuun aikana 318
tilaa eli 49 % lunastettu ja niistä suurin
osa voitu palauttaa entiselle omistajalle tai
hänen läheiselle omaiselleen. Tilanne on
näin ollen asiallisesti parantunut varsin
tuntuvasti.

Maakiinteistöpankin toiminnalla on ollut
myös huomattava välillinen vaikutus maan-
viljelijäin velkojen vakauttamiseen ja pula-
tilanteen lieventämiseen maataloudessa.
Niinpä monet maanviljelijäin velkojat saa-
dessaan kuulla, että heidän velallisansa on
aikaessa hakea taikka jo hakenut lainaa
Maakiinteistöpankilta, ovat ryhtyneet tä-
män kanssa neuvotteluihin, suostuneet alen-
tamaan antamansa lainan korkoa tai tarjon-
neet muita entistä edullisempia lainaehdoja,
luopuneet lainan irtisanomisesta, uloshaku-
toimenpiteestä j. n. e. sekä saaneet siten vel-
lisen joko luopumaan lainanhakuhank-
keestaan taikka peruuttamaan Maakiinteis-
töpankille jo jättämänsä laina-anomuksen.
Näin ovat tehneet sekä yksityiset velkojat

että ne rahalaitokset, etenkin säästöpankit
ja osuuskassat, jotka eivät ole halunneet ot-
taa saatavistaan Maakiinteistöpankin obli-
gatioita.

Siten on Maakiinteistöpankki välillisesti
vaikuttanut tarkoittamaansa suuntaan ulos-
hakutoimenpiteitä estävästi ja maksuvai-
keuksia lieventävästi.

Tehdäkseen pakkohuutokaupattavien tilo-
jen oston yllämainittuja tarkoituksia var-
ten vielä yhtenäisemmäksi sekä tehostaak-
seen asutukselle sopivain tilain oston, hal-
litus antoi, kuten tunnettua, syksyllä edus-
kunnalle sitä tarkoittavan esityksen.

Toimenpide pakkohuutokauppojen lyk-
käämiseksi toistaiseksi, mitä välikysymys-
tekijäin taholta on tahdottu pitää par-
haana maataloudellisen pulan lievennys- ja
parannuskeinona, osoittautuisi käytännössä
toteutettuna vaikutuksiltaan sen sijaan mo-
nessa suhteessa päinvastaiseksi kuin mitä
sen suosittelevat ovat kuvitelleet. Tätä
asiaa ei välikysymyksen tekijäin taholta
lienkään ajateltu loppuun saakka.

Niinpä on huomattava, että lähdeittäessä
suunnittelemaan uusia toimenpiteitä maa-
talouspulan lieventämiseksi, ei kysymystä
saa käsitellä yksinomaan ja yksipuolisesti
velallisen kannalta, vaan on myöskin vel-
kojan oikeutetut vaatimukset otettava huo-
mioon. Osa velkojista, joissa on runsaasti
maanviljelijöitäkin, saattaa itse olla mak-
suvaikeuksissa ja heidän oma taloutensa
on järjestetty sillä edellytyksellä että aina-
kin korot saatavista on säännöllisesti käy-
tettävissä. Jos pakkohuutokaupat keskey-
tetään toistaiseksi, on siitä luonnollisena
seurauksena, että suuri osa velallisista jät-
tää korkonsa maksamatta. Tällöin voivat
monet yksityiset velkojat samoin kuin pää-
asiassa maatalousluottoa jakavat rahalai-
tokset, kuten osuuskassalaitos ja Suomen
Hypoteekkiyhdistys sekä lisäksi maatalous-
tarvikkeita myyvät liikkeet, itse joutua
voittamattomiin maksuvaikeuksiin. Tästä
saattaa taas olla arvaamattomia seurauksia
maan koko talouselämälle.

Samoin kuin velkojien, ovat välikysy-
myslentekijät jättäneet myöskin velkaan-
tuneitten maanviljelijäin takaaajien aseman
kokonaan huomioon ottamatta. Näissä on
varsin runsaasti maanviljelijöitä. Jos vel-
koja ei saa perityksi saatavaansa velalli-
selta, jonka kiinteistöä ei voida pakko-
huutokaupalla myyttää, vaatii hän luon-

nollisestikin saatavansa takaaajilta, milloin velka on takuovelka. Ja sellaista on veraten paljon. Vaikka vielä maanviljelijä-takaajan tila, samoin kuin velallisen, turvattaisiin pakkohuutokaupalta, on huomattava, että takuusitoumuksissa olevilla maanviljelijöillä on muutakin omaisuutta, johon velkoja pääsisi käsiksi sekä että maanviljelijäin takaaajina on muitakin kuin toisia maanviljelijöitä.

Tältäkin kannalta asiaa ajatellen näyttää pakkohuutokauppojen lykkääminen aiheuttavan talouselämässä pelottavia häiriöitä.

Edellä on jo huomautettu siitä, että jos pakkohuutokaupat lykättäisiin, jättäisi suuri osa velallisista maanviljelijöistä velkojensa korot ja velkaehtojensa mukaiset kuoletukset kokonaan hoitamatta siinäkin tapauksessa, että he muuten siihen pystyisivät. Samoin jäisi suuri osa kunnan, valtion ja seurakuntain veroja saamatta. Tämä olisi omiaan demoralisoimaan velallisia ja heikentämään luottamusta talouselämässä. Tätäkään puolta asiassa ja sen aiheuttamia vakavia seurauksia ei liene riittävästi huomioon otettu.

On erikoisesti huomattava ja tätä asiaa arvosteltaessa muistettava myöskin se, että toisin kuin eräissä samaa kysymystä koskevien eduskunta-aloitteiden perusteluissa on oletettu, ylivelkaantuneiden maanviljelijäin joukossa on edelleenkin vielä paljon sellaisia, jotka ovat joko omasta syystään joutuneet nykyiseen taloudelliseen asemaansa taikka eivät yksinkertaisesti pysty maataloutta kannattavasti harjoittamaan. Niinpä on maanviljelijöissä sellaisia, jotka ovat perineet tilansa velattomana tai ostaneet sen huokeyn hintatason vallitessa ja saaneet metsästä sen, mitä tilasta ovat maksaneet ynnä siihen perusparannuksia sitoneet, mutta jotka, siitä huolimatta, etteivät ole joutuneet maksamaan takuita tai muihin vahinkoihin, ovat taloudessaan säännöllisesti vuosi vuodelta velkaantuneet ja siten todistaneet kykenemättömyytensä maanviljelijän ammattiin. Yhteiskunnan edun ja terveen taloustoiminnan kannalta on pidettävä vain suotavana, että tällainen maanviljelijäin joukko jättää tilansa toisiin pysyvämpiin käsiin.

Yleinen pakkohuutokauppojen lykkääminen koskisi kuitenkin näitä yhtä hyvin kuin ilman omaa syytäänkin velkaantuneita maanviljelijöitä.

Näistä syistä myöskin maatalousvaliokunta on lakivaliokunnalle antamassaan lausunnossa n:o 34 evännyt lakialoitteet n:o 20 ja 21, jotka koskevat maatalousomaisuuteen kohdistuvien pakkohuutokauppojen yleistä lykkäystä.

Edellä esitetyn perusteella hallitus ei katso olevan syytä ryhtyä välikysymyksen 1) kohdassa viitattuihin toimenpiteisiin.

Niin, tämä vastaus muodostuu vähän pitkälliseksi, mutta minä pyydän saada vedota herra puhemiehen ja eduskunnan kärsivällisyyteen.

Välikysymysentekijät ovat myös esittäneet vastattavaksi kysymyksen „antaako hallitus eduskunnalle esityksen lainauskorkojen yleisestä tai ainakin kaikkien maatalousluottojen korkojen alentamisesta maatalouden kantokykyä vastaavaksi tai, ellei lakiesitystä anneta, niin mihin muihin toimenpiteisiin hallitus aikoo asiassa ryhtyä”. Täten on jälleen otettu esille jo monta kertaa käsitelty ajatus korkokannan määrittämisestä lainsäädännöllä. Minullakin oli tilaisuus viime toukokuussa kosketella säännöstelyajatuksen periaatteellista puolta. Tahtoisin tälläkin kertaa ensinnä esittää eräitä mielestäni tärkeitä teoreettisia näkökohtia, ennenkuin teen selvää korkotilanteen kehityksestä tämän vuoden aikana ja hallituksen kannasta vastattavaksi esitettyyn kysymykseen nähden.

Pääomakorko, samoin kuin hinnat, on sellainen vapaassa kansalaistoiminnassa syntyvä taloudellinen ilmiö, johon valtion ei ole välittömästi lainsäädännöllä vaikutettava. Kun velkasuhteet syntyvät ja siinä silloin sovitaan korosta, on kysymyksessä vapaaehtoinen sopimus. On syytä alleviivata sitä, että nämä sopimukset, lukuunottamatta suhteellisesti aniharvoja poikkeustapauksia, ovat asiallisestikin täysin vapaaehtoisia välipuheita. Ei kukaan ota lainaa, ellei hän itse harkitse, että laina sellaisiin korkoehtoihin, joita esitetään, tuota hänelle jotain taloudellista etua. Velkasitoumuksissa esiintyvät korkomäärät ovat sellaisia, jotka kumpikin sopimuspuoli huomioonottaen kaikki asiaan vaikuttavat seikat on katsonut itselleen edulliseksi. Tässä teoreettisessa mielessä jokainen sovittu korko on katsoettava kohtuulliseksi ja oikeaksi. Jos pyytään yksityisen omistusoikeuden ja sopimusvapauden kannalla, ei valtiovallalla ole syytä eikä oikeutta puuttua tällaisiin kansalaisten keskeisiin sopimuksiin, lukuun-

ottamatta niitä tapauksia, jotka koskevat rikollista koronkiskomista tai pakkotilannetta.

Tahtoisin asian enemmän valaisuksi vielä lähemmin osoittaa, että valtiovallan puuttuminen korkokannan muodostamiseen on tarpeetonta, että sellaisen tehtävän täyttämiseen tarkoituksenmukaisella tavalla ihmisviisaus on riittämätön ja että sellainen toiminta eräissä oloissa olisi yhteiskunnan edulle vaarallista.

Sillä, että korkokanta on vapaiden sopimusten varassa ja että korkokanta siten voi vaihdella, on tärkeä kansantaloudellinen merkitys. Jos rahapääomaa jonain ajankohtana on vähemmän kuin sitä halutaan lainaksi, noussut korko supistaa lainain kysynnän tarjonnan tasolle ja ohjaa niukan pääoman sinne, missä sitä kannattavimmin voidaan käyttää. Tämä on oikeudennukainen ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisin jako. Jos esim. kaksi maanviljelijää aikoo ottaa viljelykseen suota ja toisen yritys kannattaa, jos työhön käytetyn velkapääoman korko on 7 %, ja toisen vasta, jos korko on 6 %, on oikein ja tarkoituksenmukaista, että pääoma tulee sen maanviljelijän käytettäväksi, joka sitä tuottavimmin voi käyttää.

Kun vapaa korko siis paraiten suorittaa niukkojen pääomain jaon, on tarpeetonta, kuten sanoin, ryhtyä valtiovallan taholta luomaan korkoon nähden uutta järjestelmää, jonka vallitessa talouselämän pääperiaatteen kannattavuuden sijalle tulisi miehiltä ja sattuma.

Koron lailla säännösteleminen on taloudellisesti väärä ajatus myöskin sen vuoksi, että inhimillinen äly ilmeisesti ei ole riittävä määräämään, mikä se oikea korko olisi, jonka maassa tulisi vallita. On tosin ihmisiä, jotka luulevat, että kunhan heillä vain on tarpeelliset tilastot, he kamaristaan käsin osaavat sanoa, miten kansalaisten väliset taloudelliset suhteet, tuotanto, palkat, hinnat, korot j. n. e. olisi järjestettävä. Mutta minä en puolestani usko, että tuollainen taloudellisten olojen ylhäältäpäin ohjaaminen on mahdollista. Kun tuhannet ihmiset kukin kohdastaan yrittävät hoitaa talouttaan sekä yksin että tehden vapaita sopimuksia muiden kanssa, löydetään parhaiten, onnistumisien ja erehdysten kautta, se oikea kehityksen tie, joka varmimmin ohjaa ihmiskunnan hyvinvointiin.

Näin on korkokysymyksenkin laita. Kor-

koa ei kannattaisi ryhtyä lailla säännöstelemään, ellei tällä toimenpiteellä vapaasti muodostunutta korkokantaa huomattavasti painettaisi alas. Mutta tällaiseen menettelyyn sisältyy suuria vaaroja. Jos pääsee leviämään sellainen luulo, että valtiovalta lailla ylläpitää alhaista korkokantaa, houkuttelee se panemaan alulle uusia yrityksiä ja lainaamaan velkavaroja sellaisiin tarkoituksiin, jotka ovat kannattavia ainoastaan tuon poikkeuksellisen alhaisen koron vallitessa. Jos sitten käy niin, että raja-korkoa on koroitettava tai korkosäännöstelystä sen synnyttämien epäkohtain vuoksi on luovuttava, tulevat nuo yritykset kannattamattomiksi. Silloin taas toistuu tuo surkea näytelmä, jonka viime vuosikymmenä olemme maassamme nähneet, että ihmiset kestävämmien taloudellisten laskelmien nojalla tekevät velkaa, liiaksi velkaa, ja pettyneinä sen jälkeen vaativat ulkopuolista apua. Tässä tapauksessa olisi lisäksi tappioista ja pettymyksistä vastuussa valtio, joka yrittäjät oli harhateille houkutelut.

Korkosäännöstelyn tiellä on kaikissa oloissa myös joukko käytännöllisiä esteitä, mutta jo se mitä olen esittänyt riittää osoittamaan, että korkokannan muodostuminen on asia, joka on ulkopuolella valtion tehtävien ja lainsäädännön alan.

Arvaan, että tätä käsitystä vastaan yritetään esittää se vastaväite, että korkeinta korkoa koskeva määräys on sisältynyt meidän maamme lainsäädäntöön niin myöhään kuin vuonna 1920. Mutta tällä huomautuksella ei voida kumota sitä, mitä edellä olen esittänyt. Korkoa koskeva lain määräys oli peräisin siltä ajalta, jolloin valtiovalta katsoi asiakseen myöskin määrätä esim. kuinka monta vierasta sai kutsua pitoihin, millä ehdoilla ja kenelle maalaiset saivat myydä tavaroitaan, mitkä kaupungit saivat käydä kauppaa keskenään j. n. e., tuolta merkantilististen aatteiden ajalta, jolloin ihmiskunta sai perusteellisen käytännöllisen kokemuksen siitä, kuinka haitallista valtiovallan yksityiskohtainen puuttuminen talouselämään on.

Mutta nyt voidaan ehkä väittää, että se mitä edellä olen sanonut lainsäädännön sopimattomuudesta korkoasiain järjestelyyn, pitää kyllä paikkansa säännöllisissä oloja silmälläpitäen, mutta että nykyiset olot ovat siksi poikkeukselliset, että ne pakottavat poikkeukselliseen menettelyyn, poikkeuslainsäädäntöön.

Tähän nähden tahtoisin ensiksi sanoa, että taloudelliseen lainsäädäntöön sen perustavasti tärkeissä kohdissa on yleensä mahdollisimman harvoin tehtävä muutoksia, sillä ellei kansalaisilla ole rauhallista vakaumusta taloudellisen lainsäädännön pysyvyydestä, vaikeutuu kaikki vakava, pitempiä aikaisiin laskelmiin perustuva taloudellinen toiminta ja liike-elämä muuttuu lyhytaikaisella liiketoiminnalla saavutettavien keinotteluvoittojen tavoitteluksi. Sen vuoksi täytyy olla olemassa hyvin yleinen, erinomainen vaikea ja muilla keinoilla auttamaton epäkohta ennenkuin poikkeuslajeja voidaan ryhtyä laatimaan.

Tämän välikysymyksen perusteluista käy ilmi se käsitys, että korkoasiassa olisi olemassa tuollainen yleinen ja hyvin vaikea epäkohta, lähinnä maatalouden tuoton ja korkokannan välinen ero.

Mitä elinkeinojen tuoton ja korkokannan väliseen suhteeseen yleensä tulee, on ensiksikin huomattava, että historiallisesti ja taloudellisesti oikea järjestys ei ole se, että ensin ryhdytään harjoittamaan erilaisia elinkeinoja ja sen jälkeen on pantava korkokanta sen mukaiseksi, että nuo elinkeinot kannattavat, vaan asian todellinen ja oikea kulku on se, että jossain maassa ryhdytään lainatuin pääomin vain sellaiseen taloudelliseen toimintaan, joka kannattaa tuossa maassa tavallisen korkokannan vallitessa. Edelleen on huomattava, että tuotannon kannattavuuden ja korkomäärän välinen suhde vapaissa ja säännöllisissä oloissa itsestään korjautuu. Milloin korkokanta on kannattavuuden kannalta liian korkea, uudet säästö pääomat jäävät sijoittamatta ja vanhojakin velkoja entistä enemmän maksetaan takaisin, mistä syntynyt rahanrunsas pian pakottaa korot alenemaan kannattavuuden tasalle.

Erikoisesti on usein viitattu siihen, että lainanantokorko maassamme on noin 6 % ja siitä ylöspäin, samalla kuin maatalouden tilastollisesti laskettu n. s. kannattavuusluku on nykyään vain noin 3½ %, ja tästä on ikäänkuin selvionä tehty se johtopäätös, että ollaan aivan nurinkurisissa olosuhteissa, jos lainanantokorkoa ei saada lähelle tuota 3½ %. Tällaiset maatalouden kannattavuusluvun nojalla esitetyt mieltemät johtavat sananmukaisesti siihen, että maanviljelys maassamme olisi kuolemaantuomittu ammatti.

Onneksi asianlaita ei ole näin onnettomasti. On huomattava, että tuota kannattavuuslukua laskettaessa ei oteta lainkaan huomioon metsätaloutta ja muita varsinaiseen maatalouteen kuulumattomia toimia, joten tuo luku ei osoita maanviljelijäin kokonaistalouden tulosta, ja ennen kaikkea on huomattava, että maatalous ei ole sellainen elinkeino, johon yleensä ryhdytään rahapääomain sijoittamistarkoituksessa. Se, joka hankkii itselleen maata, ei tee sitä saadakseen pääomalle korkoa, vaan ennen kaikkea hankkiakseen itselleen elättävän työtilaisuuden, kodin ja samalla riippumattoman yhteiskunnallisen aseman. Pienempi maatalous on myös siinä suhteessa erikoinen ja poikkeuksellinen elinkeino, että siinä voidaan käyttää hyväksi perheen koko työvoimaa. Näistä syistä on ostettu ja ostetaan maata varsin korkein hinnoin ja sitä viljellään innolla huolimatta siitä, mitä tilastolliset kannattavuusluvut osoittavat. Maanviljelijäin oma menettely paraiten osoittaakin, kuinka rajoitettu puheenaolevan kannattavuusluvun todistusvoima on. Viime vuosikymmenen aikana ei maatalouden kannattavuusprosentti koskaan ole ollut yli 6½ %, mutta samaan aikaan on maataloustarkoituksiin lainattu miljarditain rahaa korolla, joka on ollut monta prosenttia korkeampi.

Nämä teoreettiset näkökohdat jääkööt sikseen, mutta joka tapauksessa on otettava huomioon se kokemus, että maatalouden asema nykyään on tukala ja että niin muodoin on tarkastettava, onko maatalouden korkokysymys sellainen erittäin yleinen ja vaikea sekä muutoin auttamaton epäkohta, että se vaatisi poikkeuslainsäädäntöön ryhtymistä.

Tällöin on ensiksikin palautettava mieleen, että tilastollisen päätoimiston julkaiseman tutkimuksen mukaan Suomen maatalosta vuoden 1931 lopussa oli 49.2 % kokonaan velattomia. Kun velattomilla maanviljelijöillä tavallisesti on talletuksia, olisi koron säännöstely suurelle osalle Suomen maanviljelijöitä suorastaan etujen vastaista. Pellervo-Seuran parastaikaa käynnissä olevan tutkimuksen mukaan Pohjois- ja Itä-Suomessa, siis pulan pahimmin rasittamilla seuduilla, velattomia oli 43.4 %, lievästi velkaantuneita, sellaisia, joiden velka oli alle 25 % omaisuuden arvosta, oli lisäksi 33.8 %. Täten noin 77 %:lle Suomen maan-

viljelijöistä korkosäännöstely olisi epäedullinen tai melkein merkityksetön. Kuinka paljon oli erittäin raskaasti velkaantuneita, siis sellaisia, joille korkojen suorittaminen nykyisten hintain vallitessa on ylivoimaisen raskasta, on vaikea sanoa, koska itse käsite „raskaasti velkaantunut” on venyvä. Jos tähän luokkaan luetaan kaikki, joiden velka on yli 25 % omaisuuden arvosta, saadaan tulokseksi 22.8 %. Jos taas raskaasti velkaantuneina pidetään, kuten ehkä on oikeampaa, ne, joiden velka on yli puolet omaisuuden arvosta, supistuu prosenttiluku 6.1 %:iin. Jos taas raskaasti velkaantuneiden maanviljelijäin prosenttilukua ei lasketa kaikkien maanviljelijäin luvusta, vaan, kuten on oikeampaa, maamme kaikkien ruokakuntain luvusta, supistuu se hyvin pieneksi. Tämä tieto silmien edessä ei voi väittää, että korkojen tuottama rasitus yleisesti olisi niin uhkaavan vaikea epäkohta, että yleinen, kaikkia velkasuhteita koskeva poikkeuslaki olisi oikeutettu. Pääinvastoin nämä luvut pakosta vievät siihen päätelmään, että ylivelkaantuneita on siksi vähän, että heidät on käsiteltävä kokonaan eri ryhmänä, ja sikäli kuin heidän hyväkseen voidaan jotain tehdä, toimenpiteiden tulee rajoittua vain heihin eikä heidän vuokseen ole ryhdyttävä lainsäädäntöön, jota toiset eivät tarvitse ja joka suurelle osalle kansaa on etujen vastaista.

Edellä esitetyllä on tahdottu osoittaa, että hallituksen toimeensa astuessaan omistama kanta koron säännöstelyvaatimuksiin nähdessä perustuu mitä tärkeimpiin yleisiin kansantaloudellisiin periaatteisiin. Lisäksi on osoitettu, että yleistilanne velkaantuneitten maanviljelijäin kesken on vastoin laajalle levitettyjä ja uusiintuvia liioiteltuja arveluita pulan laajuudesta sellainen, että suuremmat vaikeudet kohdistuvat suhteellisesti vähäiseen määrään maataloudenharjoittajia. Näin ollen hallitus ei aio antaa esitystä yleisten lainauskorkojen eikä edes maatalousluottojen korkojen alenemisesta lailla.

Tällä ei suinkaan tarkoiteta, että vaikeasti velkautuneet eivät ansaitse paitsi ihmimillistä osanottoa, myöskin vakavaa huomiota valtiollaan puolelta. Vaikka heitä onkin suhteellisesti vähän, heitä on kuitenkin niin monta, että he suuremmassa määrässä joutuvat tiloiltaan pois, heidän yksi-

tyistaloudellinen kysymyksensä muuttuu myös sosiaiseksi kysymykseksi, jossa valtion on koetettava jotakin tehdä, sikäli kuin se voi tapahtua loukkaamatta toisten yhtäläistä oikeutta ja sikäli kuin valtion käytettävissä olevat keinot siihen riittävät. Tässä suhteessa, kuten tunnettua, on paljon tehty ja voitaneen edelleenkin jotain tehdä.

Tämän valaisemiseksi tahtoisin ensiksi huomauttaa, että korkokannan yleinen aleneminen on tuottanut myöskin raskaasti velkautuneille jo paljon helpotusta. Tämän osoittamiseksi pyydän johtaa mieleen muutamia pääpiirteitä korkojen viimeaikaisesta kehityksestä maassamme. On syytä muistaa, että vuosina 1929—1930 liikepankkien huippukorot olivat usein 12—13 %, toisinaan ehkä vielä enemmän eikä 10 %:n korko säästöpankeissakaan ollut harvinaisen. Mutta sen jälkeen ovat korot jatkuvasti alentuneet. M. m. korkokysymystä selvittelemään asetetun neuvottelukunnan laajassa, vähän toista vuotta sitten julkaisussa mietinnössä, jossa korkokysymystä perusteellisesti käsitellään, annetaan seuraavat tiedot syyskuussa 1932 yleisesti käytetyistä koroista eri lainausliikkeissä. Liikepankkien käyttämä korkein korko oli 10 %, säästöpankkien yleinen lainauskorko $6\frac{3}{4}$ — $7\frac{1}{2}$ %, eräät säästöpankit perivät kuitenkin jonkin verran korkeampaakin korkoa, vakuutuslaitosten tavallisin lainantokorko oli 8—9 % ja joskus siitäkin yli. Raha-asema oli kuitenkin silloin edelleen kireä. Valtiollakin oli melkoisia vaikeuksia saada varoja kerätyksi työttömyyssuunnitelmansa rahoittamiseksi. Kesti jokunen kuukausi ennen kuin 1 p:nä marraskuuta emittoitu 7 %:n obligatiolaina saatiin täyteen merkityksi, vaikka sitä tarjottiin kurssiin 95 %, joka tiesi yli $7\frac{1}{2}$ %:n efektiivistä korkoa. Silloisen hallituksen suunnittelemat koronsäännöstelytoimenpiteet synnyttivät lisäksi levottomuutta ja pääoman pakoa. Nyt, vuotta myöhemmin on huomattavaa helpponemista tapahtunut. Se näkyy selvimmin valtiopankin toimenpiteistä diskonttokorkoon nähden. Tämä on kuluvan vuoden aikana alennettu kolme kertaa, 31 p:nä tammikuuta 6 %:iin, 2 p:nä kesäkuuta $5\frac{1}{2}$ %:iin ja viimeksi 4 p:nä syyskuuta 5 %:iin. Yksityispankkien talletuskorko on niinkään alennettu 1 p:nä heinäkuuta $4\frac{1}{2}$ %:iin liikepankkien osalta

ja $4\frac{3}{4}$ —5 %:iin säästöpankkien ja osuuskassojen osalta. Tulevan vuoden alusta nämä korot jälleen alennetaan $\frac{1}{2}$ %:lla, joten liikepankkien talletuskorko tulee olemaan 4 %.

Lainanantokorot ovat vastaavasti alentuneet. Pankkien lyhytaikaisessa luotonannossaan soveltamat korkomäärät perustuvat hyviin luottoihin nähden Suomen Pankin diskonttokorkoihin. Mutta myöskin luotonannon keskikorko ja korkein korko osoittavat huomattavaa laskua. Edellinen on noin 7 % ja ylin korko, joka vielä tämän vuoden alussa oli $9\frac{1}{2}$ %, on pankkien kesken tehdyn sopimuksen mukaan tulevan vuoden alusta $8\frac{1}{2}$ %. Aivan samanlaista alenevaa suuntaa osoittavat myöskin pitkäaikaisen luoton korkomäärät. Säästöpankkien korko kiinnitysluotoista tulee olemaan $5\frac{3}{4}$ — $5\frac{1}{2}$ %. Eläkekassat ja vakuutuslaitokset ovat jo tähän mennessä yleensä alentaneet kiinnelainakorkonsa 7 %:iin.

Nykyinen korkokanta on, se täytyy myöntää, edelleenkin korkea moniin varakkaampiin maihin verraten. Tämä riippuu siitä, että maamme on köyhä ja pääoman muodostus heikkoa. Valtion huoleksi on jäänyt paljon sellaista, jota kunnat ja kansalaisten vapaat yhtymät varakkaissa oloissa hoitavat. Niinpä valtion menot nielevät vuosittain huomattavan osan kansallistuloistamme ja varsinkin valtion pääomamenot vuosina 1922—30 noin $\frac{1}{3}$ pääomamuodostuksista samana aikana. Mutta sitenkin on koron alennuksissa saavutettu tulos huomattava. Miten tuntuva tämä edellä selostettu korkomäärien alennus on, selviää, kun johdamme mieleen myönnettujen luottojen suuruuden. Sellaiseen luotonantoon, jonka korkoon rahalaitosten koronalennukset vaikuttavat voidaan lukea koko liikepankkien antolainaus, viime vuoden lopussa 8.2 miljaardia, koko säästöpankkien antolainaus noin 3.7 miljaardia sekä osuuskassojen lainanannosta se osa, mikä on muuttuvakorkoista, noin 0.7 miljaardia. Nämä tekevät yhteensä 12.6 miljaardia markkaa. Jos muusta luotonannosta vakuutusyhtiöiden, eläkekassain, säätiöiden, yksityisten, joka nousee useihin miljaardeihin, lasketaan olleen vain 1.4 miljaardia sellaista, joka on seurannut yleisen korkokannan alenemista, tullaan lukuun 14 miljaardia muuttuvakorkoista luottoa.

Jos tyydytään sanomaan, että korko-

kanta, huomioonottaen äsken tehdyn alennuspäätöksen, olisi alentunut vain $2\frac{1}{2}$ %, — todellisuudessa alennus on suurempi — on velallisten maksettavat korot vähentyneet vähintään 350 miljoonalla markalla vuotta kohti. Ja jos otetaan huomioon myös sellaiset luotot, jotka ovat alentuneet mutta ei yhtä paljon kuin rahalaitosten korot, on velallisten korkoalennuksista saama helpotus ehkä noin 400 miljoonaa markkaa vähintään vuotta kohti.

Paljonko tästä tulee maatalouden osalle, ei voida varmasti sanoa. Maatalouden velat ovat tohtori Willandtin mukaan lähes 6 miljaardia ja tilastollisen päätoimiston tutkimuksen mukaan noin $4\frac{1}{3}$ miljaardia markkaa. Jos todellinen määrä on näiden arvojen välillä, voidaan tässä ehkä käyttää lukua 5 miljaardia. Lähtemällä luvuista, jotka osoittavat kuinka suuri osa maanviljelijäin veloista on saatu yksityisiltä, liikepankeilta, säästöpankeilta ja osuuskassoilta, voi arvioida, että ainakin puolet maatalouden veloista ovat sellaisia, jotka seuraavat markkinakorkoja. Jos näihin nähden lasketaan korkojen alentuneen vain $2\frac{1}{2}$ %, ovat tapahtuneet koronalennukset tuottaneet velkaantuneille maanviljelijöille helpotusta vähintään 63 miljoonaa markkaa vuodessa. Tämä tulos on saavutettu rahalaitosten yhteistoiminnan kautta ilman lain säätämää pakkoa.

Se tietenkään ei olisi ollut mahdollista, ellei taloudellisten olojen kehitys olisi saatanut rahamarkkinoita helpottumaan ja luonut valtiopankille ja valtiovalalle mahdollisuuksia vahvistaa ja tukea tällaista kehitystä. Kun ottaa huomioon, miten suuressa määrässä meidän talouselämämme on riippuvainen luotosta, suuressa määrässä juuri ulkomaan luotosta, ei tässä yhteydessä voine olla koskematta myös ulkomaisen luoton kehitykseen kuluvana vuonna, ja niihin seikkoihin, joista se on riippunut.

Minulla on eduskunnan tällä istuntokaudella jo ollut tilaisuus huomauttaa, että valtiolla on lyhytaikaisen ulkomaisen luotonsa hoitamisessa nyt aivan toiset mahdollisuudet kuin vuosi sitten. Silloin tuotti huolia varsinkin dollariluotto; sitä ei mielellään uusittu ja muualta oli vaikea saada uutta luottoa, ja kun se saatiin, ehdot olivat tavallista raskaammat. Nyt luottoa on tarjona runsaasti, ulkomaista nimitäin, ja sellaisilla ehdoilla, että lyhytaikai-

nen dollarivelka on saatu tykkänään suoritetuksi. Mistä tämä johtuu? Muutos tapahtui aikana, jolloin kotimaassa ei vielä ollut paljon merkkejä niistä taloudellisista tekijöistä, jotka nyt ovat omansa antamaan entistä edullisemman kuvan oloistamme. Tässä on käsitykseni mukaan ollut hyvin huomattavana tekijänä valtiopankkimme politiikka ja varsinkin sen luja kanta sellaisia vaatimuksia vastaan, jotka olisivat johtaneet inflatioon tai, kuten tämän aatteen viattomalta tuntuva nimi kuului, reflation. Tuo valtiopankin kanta, jota hallitus on voimiensa mukaan kannattanut, asettui jyrkästi sellaisia toimenpiteitä vastaan, jotka veisivät arveluttaviin kokeiluihin, sellaisiin kokeiluihin, jotka nyt Amerikan Yhdysvalloissa jo aiheuttavat yleistä huolestumista, ja jotka muuallakin ensin herättivät jonkinlaista vastakaikua, mutta joista suurimmalta osalta on jo luovuttu. Tämä luja politiikka, joka eräissä taloudellisen elämän huomatuissa julkaisuissakin on saanut osakseen avomielistä tunnustusta, se juuri on antanut hyvän pohjan sille luottamukselle, jota nyt osoitetaan maamme talouselämän johdolle niiltä tahoilta, jotka ovat meille luottomme kannalta tärkeimmät ja arvokkaimmat. Tämän saman politiikan jatkuminen on näin ollen mitä tärkein ehto, jotta korkokantamme saataisiin vielä nykyisestä alenemaan. Jos luottamus maamme kohtaan, joka on saatu syntymään, edelleen säilyy ja säilytetään, on olemassa mahdollisuuksia siihen, että edullista kehitystä jatkuu. Tarkoiton lähinnä ulkomaisten valtiolainojen konverttaussuunnitelmia. Eduskunnalle on jätetty esitys vuoden 1922 7 %:n valtiolainan konverttauksesta 1 päivänä huhtikuuta tulevaa vuotta, ja suunnitteilla on, kuten eduskunnassa hyvin tiedetään, eräitä toisia paljon huomattavampia samanlaisia lainajärjestelyjä.

Tältä kannalta lähtien on tyydytyksellä merkittävä, ettei välikysymyksessä esitetkään enää sellaisia toimenpiteitä pulan lieventämiseksi, jotka johtaisivat raha- tai luottoinflatioon. Voinee siis edellyttää, että valtava enemmistö eduskunnassa asettuu ylempänä kuvatun hallituksen yleisen rahapolitiikan taakse, ja se edustaja V. Annalan y. m. raha-aloite, jossa tahdotaan ajaa vaikeuksissa olevien maanviljelijäin asiaa inflatiopyyteinä, kun se tulee eduskuntaan, saa tämän mukaisen ratkaisun.

Ylläoleva selonteko korkotason suotuisasta kehityksestä osoittaa, että velkaantuneet maanviljelijätkin jo tästä saavat melkoista huojausta, mutta, kuten jo aikaisemmin huomautettiin, heidän tukala asemansa on sellainen, että on harkittava, millä erikoisilla valtion toimenpiteillä heitä sen lisäksi olisi syytä auttaa. Tällöin on syytä johtaa mieleen, että valtio on korkopolitiikan alalla alati ottanut huomioon näitä vaikeuksia ja omalta kohdaltaan tehnyt voitavansa niitten helpottamiseksi. Vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusrahastosta myönnettyjen lainojen korko on alennettu 6 %:iin ja sen allekin; niinpä Maakiinteistöpankki maksaa huomattavasta, tästä rahastosta saadusta lainamäärästään vain 4 %. Tehdäkseen Hypoteekkiyhdistykselle ja Keskuslainarahastolle mahdolliseksi koron alentamisen 6:een ja Maakiinteistöpankille 5:een niistä lainoista, joihin valtiolla on vaikutusta, on ensi vuoden talousarvioon otettu määräraha, jota paitsi eräät lainojen takaisin suorittamista ehkäisevät lisäkorot on ehdotettu poistettavaksi. Siinä määrin kuin valtiotalous sallii, hallitus edelleenkin on pyrkivä helpotusten järjestämiseen niille, jotka maatalouspulasta pahimmin kärsivät.

Tästä selonteosta käy selvästi ilmi hallituksen kanta välikysymyksen toiseen kohtaan nähden.

Siirryn sitten välikysymyksen 3 kohtaan, joka kuuluu: „Aikooko hallitus jättää eduskunnan käsiteltäväksi kysymyksen maanviljelijäin ja maalaiskuntain velkain vakauttamiseksi ulkomailta otettuihin lainoihin sisältyvän n. s. kultaklausulin lopullisesta poistamisesta.” Täten siis tiedustellaan, aikooko hallitus antaa eduskunnalle esityksen sellaiseksi laiksi, että valtio ottaa kantaakseen sen vahingon, joka ulkomaisista varoista lainoja saaneita velallisia on kurssien nousun johdosta kohdannut, mutta ainoastaan sikäli kuin ovat kysymyksessä maanviljelijät ja maalaiskunnat.

Ennenkuin vastaan tässä tehtyä määrättyä tapausta koskevaan kysymykseen, pyydän tässäkin esittää muutamia yleisiä huomautuksia sellaisista raha-avustuksista, joita valtio antaa rajoitetulle lukumäärälle kansalaisia.

Ensiksi on pidettävä mielessä, että kun valtion tulot eivät suinkaan, niin sanoakseni, putoa pilvistä, vaan on pääosaltaan

kannettava veroina kansalaisilta ja heidän yhteisyrityksistään, eivät määrätyille kansalaisryhmille annettavat valtionavut merkitse mitään muuta kuin avustusta, jonka toiset, usein köyhyudessa ja vaikeuksissa elävät kansalaiset joutuvat antamaan toisille. Tämä tekee kysymyksessä olevat valtionavut arkaluontoisiksi niin hyvin antajan kuin vastaanottajan taholta.

Mitä sitten tulee siihen, millä edellytyksillä yksityisiä kansalaisia kohdanneita taloudellisia tappioita voidaan korvata valtion, se on toisten kansalaisten, varoilla, täytyy luonnollisesti yleisenä periaatteena pitää, että valtion varoja ei sellaiseen tarkoitukseen voi käyttää. Kaikessa taloudellisessa toiminnassa, olipa se sitten maanviljelystä, teollisuutta, kauppaa, liikennöimistä, kalastusta j. n. e., kohtaavat yrittäjää milloin mistäkin syystä taloudelliset vahingot, mutta nämä vahingot itse kunkin on kärsittävä aina siihen rajaan asti, missä alkaa suoranainen puute taikka missä yksityisten ahdinko on sen laatuinen, että se muodostuu vaikeaksi sosiaalseksi sairaudeksi, joka on parannettava. Ainoastaan milloin toinen tai toinen näistä edellytyksistä on olemassa, on valtiovallalla oikeus ottaa varoja toisilta kansalaisilta ja ilman vastasuoritusta antaa niitä toisille. On myös luonnollista, että milloin avustusta annetaan, on tutkittava ja todettava, että asianomaisen taloudellinen asema on sellainen, että he todella ehdottomasti tarvitsevat toisten kansalaisten apua. Lisäksi on selvää, että valtion tällaisessa avustustoiminnassa tulee olla puolueeton kaikkiin kansalaisiinsa nähden suosimatta enempi toista kuin toista.

Jos näiden periaatteiden nojalla, joiden oikeutuksesta ei pitäisi olla eri mieltä, tarkastetaan välikysymykseen epäsuorasti sisältyvää ehdotusta, on ilmeistä, ettei sitä voida hyväksyä. Jos valtio nyt ottaisi kantakseen puheenaolevoin kultaklausulilainojen kaikki kurssitappiot, jouduttaisiin avustusta antamaan sellaisillekin kunnille ja yksityisille, jotka eivät varallisuusasemansa puolesta ole oikeutetut ulkopuolisilta vahingonapua odottamaan. Myöskin se ajatus, että tämä asia kerta kaikkiaan, tulevaisuuttakin silmällä pitäen järjestäisiin, voisi viedä tarpeettomiin avustuksiin. Ei nimittäin ole mitään varmaa tietoa siitä, minkälaiseksi markan ja frangin arvo-

suhde tulevaisuudessa muodostuu. Sellainenkin mahdollisuus on otettava huomioon, että kurssitappio supistuu vähäiseen osaan nykyisestä ja silloin ei avustus yleisistä varoista enää ole tarpeen. Näistä syistä sellainen samalla kaavamainen ja pysyväinen järjestely, jota välikysymyksen tekijät tarkoittavat, ei ole oikeudenmukainen.

Sen sijaan tässä on pyrittävä oikeaan tulokseen tutkimalla, ovatko ja missä määrin tässä kyseessä sellaiset tapaukset, että yksityiset vahingot ja niiden aiheuttama hätä ovat muuttuneet sosiaalseksi sairaustapaukseksi, johon ulkopuolelta on käytävä käsi. Mitä tähän asian ydinkysymykseen tulee, täytynee myöntää, että se laina, jonka Keskuslainarahasto laajojen piirien vaatimuksesta hankki Ranskasta, on erittäin lukuisissa yksityistapauksissa saattanut lainanottajat sellaisiin vaikeuksiin, että niin laaja tiloilta poisjoutuminen on uhkaamassa, että yhteiskunnan avunanto lienee katsottava oikeutetuksi. Ne tiedot, joita Keskuslainarahasto on puheenaolevista lainanottajista koonnut, näyttää tätä todistavan. Se seikka, että kurssitappioiden aiheuttama rasitus perhettä kohti luultavasti on maanviljelijäin taholla suhteellisesti suurempi ja tavallisesti vaikeampi kantaa kuin muiden kansalaisten keskuudessa, oikeuttaa myös valtion tällä kertaa rajoittamaan avustuksen annon maanviljelijöiden ja ehkä asunto-osakeyhtiöiden piiriin. Näistä syistä hallitus on katsonut, että se voi ehdottaa myönnettäväksi määrärahan, jota lähemmän harkinnan mukaan voidaan käyttää avustusten antamiseksi maanviljelijöille ja maalaiskunnille, joita puheenaolevat kurssitappiot ovat kohdanneet.

Mutta tällaisen avustusrahan myöntämisestä ja sen suuruudesta on joka vuosi erittäin päätettävä. Pidemmälle meneviin toimenpiteisiin ei hallitus katso oikeaksi ryhtyä.

Viimeinen tämän moniosaisen välikysymyksen kohta kuuluu näin:

„Ryhtyykö hallitus toimenpiteisiin maatalouden velkain vakauttamiseksi liikkeelle laskettavien obligatioiden käytön lisäämiseksi.”

Välikysymyksen perustelmista käy ilmi, että Maakiinteistöpankin obligatioiden käyttöä tahdottaisiin laajentaa kahdessa suhteessa:

1) siten, että velallisille, jotka eivät ole saaneet lainaa Maakiinteistöpankista, annettaisiin oikeus, jos heidän velkaansa yritetään periä ulosottoteitse, maksaa velkansa Maakiinteistöpankin obligatioilla nimellisarvon mukaan; sekä

2) siten, että puheenaolevia obligatioita saataisiin käyttää nimellisarvosta veroja ja muita julkisia maksuja suorittaessa.

Kun jälkimmäisessä kohdassa ehdotettu oikeus heti kohottaisi puheenaolevain obligatioiden kurssin nimellisarvon tasalle, eivät ne velalliset, jotka eivät ole saaneet lainaa Maakiinteistöpankilta, saisi suunnitellusta uudistuksesta mitään etua, joten sen merkitys velkain vakauttamisasiassa rajoittuisi siihen, että ne rahalaitokset ja yksityiset, jotka ovat joutuneet ja joutuvat ottamaan vastaan Maakiinteistöpankin obligatioita, voisivat myydä nämä obligatit ilman tappiota.

Tämä ehdotettu toimenpide epäilemättä poistaisi sen kovin arveluttavan epäkohdan, että maanviljelijäin lainoja vakautettaessa ne rahalaitokset ja henkilöt, jotka aikanaan ovat tahtoneet maanviljelijöitä lainoilla auttaa, nyt saavat lain pakolla vahinkoa tuosta avunannostaan. Mutta sitenkin tämä reformi näyttää mahdottomalta toteuttaa. Jos nimittäin Maakiinteistöpankin obligatioita saisi nimellisarvostaan käyttää veron maksussa, olisi siitä tietysti seurauksena, että kaikki ne Maakiinteistöpankin obligatit, jotka tähän saakka on laskettu liikkeeseen sekä myös ne, jotka vastaisuudessa lasketaan liikkeelle, lyhyessä ajassa tulisivat kaikki valtiokonttoriin. Ja niin kauvan kuin tuollainen oikeus olisi voimassa, ne eivät pysyisi yleisön käsissä, vaan aina uudestaan tulisivat valtiolle. Tämä merkitsisi sitä, että valtio rahassa saatavien verojen asemasta saisi obligatioita, joita se ei voi rahaksi muuttaa. Toisin sanoen tuloksena olisi suuri vaje valtion tuloissa.

Tämä on pääsyy, mikä estää toteuttamasta väläkysymyksessä kosketeltua ehdotusta. Mutta sitäpaitsi voidaan vielä huomauttaa parista muustakin tähän kuuluvasta seikasta.

Ensiksikin on huomattava, että puheenaolevat obligatit melkoiselta osalta eivät enää ole alkuperäisten omistajainsa hallussa, vaan ovat jo, samaan tapaan kuin muutkin obligatit, levinneet yleisön kes-

kuuteen uusille omistajille. Kun näin on asian laita, olisi peräti outoa, että juuri näille obligatioille annettaisiin sellainen käypäisyys, jota obligatioilla yleensä ei voi olla.

Toiseksi on syytä huomauttaa, että mikäli puheenaolevat Maakiinteistöpankin obligatit vielä ovat ensimmäisten haltijainsa käsissä, se tappio, jonka obligatioiden omistajat aluksi saattoivat katsoa kärsineensä, on nyttemmin $6\frac{1}{2}\%$:n obligatioiden osalta kokonaan hävinnyt ja $5\frac{1}{2}\%$:n obligatioiden osalta suuresti pienentynyt sen kautta, että obligatioiden kurssit ovat niin huomattavasti nousseet. Maakiinteistöpankin $6\frac{1}{2}\%$:n obligatioita lienee aluksi myyty kurssiin 75% ja siitäkin alle ja kun nämä paperit ensin tulivat pörssiin oli niiden kurssi ainoastaan $79-80\%$. Mutta sittemmin on niiden kurssi, obligatioiden markkina-arvon yleisesti kohotessa, jatkuvasti noussut, niin että se nyttemmin on nimellisarvon tasalla. Myöskin Maakiinteistöpankin $5\frac{1}{2}\%$:n obligatit ovat nousseet jo 90% :iin, ja jos nousevaa suuntaa obligatiomarkkinoilla yhä jatkuu, lähence näidenkin obligatioiden arvo yhä likemmäksi nimellisarvoa. Täten se epäkohta, johon väläkysymyksessä on viitattu, on osittain hävinnyt, osittain pienemistään pienenee.

Kun, kuten edellisestä on selvinnyt, Maakiinteistöpankin obligatioiden käypäisyyden lisääminen ehdotetulla tavalla tuotaisi valtion talouden kannalta haittoja ja kun sellainen käypäisyyden lisääminen olisi hyvin poikkeuksellinen eikä ehdottomasti välttämätön toimenpide, saan hallituksen puolesta antaa viimeiseen väläkysymyksen kohtaan kielteisen vastauksen.

Herr talman! Ärade riksdagsmän! Jag ber att få meddela att den svenska texten till regeringens svar med anledning av nu föredragna interpellation i sin helhet av mig överlämnats till talmannen med anhängan om att densamma skulle intagas i protokollet.

P u h e m i e s: Valtiovarainministerin ruotsinkielinen vastaus on monistettuna ruotsalaisille eduskunnan jäsenille jaettu ja otetaan pöytäkirjaan.

Valtiovarainministerin ruotsinkielinen vastaus oli kokonaisuudessaan näin kuuluva:

Interpellanterna nämna i sin motivering, att de exekutiva auktionerna på jordlägenheter ökats ända till det andra kvartalet under innevarande år samt anföra deras betydligt större talrikhet i jämförelse med de två föregående åren. Tillika göra de gällande, att de obetydliga tecknen på en förbättring av det ekonomiska livet under den senaste tiden åtminstone icke medfört någon mera anmärkningsvärd lättnad i jordbrukets ställning och att för såvitt en minskning av de exekutiva auktionerna förekommit under senare hälften av detta år, har den varit en följd av Landsfastighetsbankens effektivare verksamhet.

Därpå fortsätta de:

„Man skulle ha trott, att under dessa förhållanden riksdagens och regeringens viktigaste uppgift, sedan den nu pågående riksdagssessionen begynt, skulle varit att lindra följderna av den ur hela landets synpunkt ödesdigra krisen. Så har emellertid icke varit fallet.”

Interpellanterna underskatta sålunda bl. a. de av regeringen till riksdagen överlämnade många propositionerna, som avse att lindra den ekonomiska krisen och sakna särskilt en proposition om uppskjutande tillsvidare av exekutiva auktioner på lantegendom.

Vad de exekutiva auktionerna på egentliga lantbruksfastigheter i hela landet vidkommer — med undantag av Åland, varifrån uppgifter saknas — uppgingo de år 1931 till 1,623, år 1932 till 2,526 och år 1933 under januari—september till 2,664. Dessa siffror ådagalägga en stegring, men under detta år är också en nedgång att observera.

Under tredje kvartalet innevarande år nedgick antalet exekutiva auktioner i förhållande till det föregående, d. v. s. andra kvartalet, från 1,101 till 905, d. v. s. med 17.8 %. En lättnad innebär också det att de utsökta fordringarna på bortauktionerade lägenheter från det andra kvartalet innevarande år nedgingo från 104 milj. mark till 77 milj. mark, medan de föregående år under motsvarande tid ännu stego från 77 milj. mark till 101 milj. mark.

Statistiken utvisar härutöver, att åtminstone i Finlands viktigaste lantbruksområden, där lantushållningen är mångsidig, de exekutiva auktionerna på jordlägenheter betydligt minskats, men situationen är fortfarande bekymmersam i

landets östra och norra delar, där även den jordägande befolkningens utkomst i hög grad beror antingen direkt eller indirekt av skogshushållningen och är känslig för dess konjunkturväxlingar.

Till en lättnad i situationen i fråga om exekutiva auktioner har otvivelaktigt i det egentliga jordbruksområdet medverkat förbättrande av jordbrukets räntabilitet. Sålunda har på lantbruksstyrelsens lägenheter med lantbruksbokföring enligt förhandsuppgifter jordbrukets rena avkastning, omvandlad per åkerhektar, stigit från räkningsåret 1931—32 till räkningsåret 1932—33 i hela landet från 350 till 417 mark eller med 67 mark samt motsvarande räntabilitetsprocent från 3.3 till 4.0.

Lantbrukets penninginkomstindex, som i mars och april detta år var 65, har även den konstant stigit och var redan i oktober 79. Detta har i främsta rummet berott på stegringen av prisindexen för mjölkhushållningsprodukter från 58 till 82, medan spannmålsindexen i stället föll från 85 till 77. Lantbrukets kostnadsindex har småningom fallit, efter att i årets början ha varit 86 var den i oktober blott 81. Mest anmärkningsvärd är prisnedgången i fråga om kraftfoder från 78 till 67 samt i fråga om kraftgödsel från 102 till 98 och i fråga om arbetslöner från 82 till 79.

För såvitt särskilt regeringens proposition angående stödande av prisen på kreatursprodukter godkännes i riksdagen liksom de föreslagna åtgärder, vilka avse en sanering av produktionsanternas på lantbrukets område ekonomi, äro de egnade att ytterligare underlätta lantbrukarnas finansiella ställning.

Ovan anfördes huru särskilt i skogsrika trakter lantbrukarnas utkomst och betalningsförmåga i hög grad beror på skogshushållningskonjunkturerna.

Härvid är det skäl att erinra sig att försäljningarna från privatskogarna avkastade under år 1931, då denna inkomst var lägst, c. 280 milj. mark. Följande år steg denna inkomst till 480 milj. mark. En ännu bättre bild få vi, om vi följa denna utveckling per avverkningsperiod.

Stubbhyrorna för träd, som under avverkningsperioden 1932—33 levererats från privatskogarna utgjorde cirka 560 milj. mark eller 80 milj. mark mer än kalenderåret 1932. Då avverknings-, släpnings-

m. fl. kostnader för under senaste vinter utdrivna trävaror beräknades utgöra cirka 400 milj. mark och flottningen cirka 40 milj. mark, uppgingo landsbygdens inkomster av skogshushållningen under senaste avverkningsperiod till cirka 1,000 milj. mark.

Skogsinkomsterna under nästa avverkningsperiod synas bli ännu större. Enligt till skogsvårdsnämnderna till slutet av förflutna september ingångna skogsavverkningsanmälningar komme nämligen i jämförelse med motsvarande tidperiod senaste år avsevärt större trävarumängder att utdrivas och avverkas.

Av dess anmälningar framgår, att köplusten detta år varit större än under föregående år. Särskilt komme avverkningarna att bli jämförelsevis talrika i Savolax, Karelen och Mellersta Finland.

På sågvarumarknaden har som känt rätt en exceptionellt livlig köplust, varför även Finlands sågvaror för detta år i det närmaste slutsålts. Då prisen i motsvarande grad stigit, inalles med c. 2 £ per standert, har detta verkat stimulerande. Åt skogsägarna har detta år för stockträd erlagts betydligt högre pris än föregående år, i det prisstegringen i allmänhet varit 1—1:50 per kubikfot. Bättre förhoppningar och större tilltro till framtiden ådagalägger också det att för pappersved, varå tillsvidare de mesta köpen avslutats i östra och mellersta Finland, har betalats c. 10—15 mark per kubikmeter mer än senaste år. Avverkningsanmälningarna till skogsvårdsnämnderna inkomma huvudsakligen först då avverkningsperioden begynner. Säkra siffror rörande avverkningsnämnderna under instundande vinter kunna förty icke framläggas, men det är troligt att produktionen av sågvaror kommer att överstiga senaste års. Stegringen har beräknats till 10—20 %. Det är också troligt, att cellulosaindustrin behöver råämnen i växande grad och åtminstone icke mindre än senaste år. Inom fanerindustrin märkes likaså stigande konjunkturer; priset på råämne har även inom den stigit och köplusten är god.

Den ekonomiska situationen i världen är, som känt, ännu ytterst vacklande och framtiden oklar. Sågvarumarknaden störes av den överallt rådande fruktan för att produktionen skall drivas alltför högt, men på många år har man icke på hösten kunnat

med så hoppfullt sinne se mot vintersäsongen och vinterarbetena som nu. Inträffa inga överraskningar och utveckla sig skogsköpen så som man på fullt grundade skäl kan antaga, finge skogsägarna från sina skogar under avverkningsperioden 1933—34 i inkomster omkring 800 milj. mark, d. v. s. en summa, som med c. 240 milj. mark överstiger motsvarande siffra för senaste år. Då härtill läggas motsvarande avverknings-, släpnings-, flottnings- m. fl. kostnader, vilka torde kunna uppgå till c. 700 milj. mark, får landsbygden härigenom sannolikt c. 1,500 milj. mark, d. v. s. c. 500 milj. mark mer från skogarna än under föregående avverkningsperiod. Denna omständighet samt det faktum, som med glädje kan nämnas, att arbetarnas lönenivå stiger om också ännu jämförelsevis obetydligt, törhända med 10—20 %, tyder på att man åtminstone i skogshushållningskretsar tror att situationen på arbetsmarknaden lättar och att den svåra arbetslösheten minskas.

Särskilt i de delar av landet, där situationen i fråga om exekutiva auktioner ännu är bekymmersam, kommer den sålunda inträdande förbättringen i skogshushållningskonjunkturer att underlätta situationen i fråga om exekutiva auktioner.

Under sådana förhållanden ha interpellanterna underskattat den förbättrade ekonomiska situations underlättande verkan på lantbrukarnas ekonomi och särskilt även på situationen i fråga om exekutiva auktioner på lantbruksfastigheter.

Interpellanterna giva sitt erkännande åt Landsfastighetsbankens verksamhet. Men regeringen har just sökt på flere sätt främja sagda banks verksamhet. Däremot ha interpellanterna icke omnämnt kolonisationsstyrelsens andel i utredningen av exekutiva auktioner, ehuru regeringen beviljat betydliga medel även för denna verksamhet.

Fördenskull är det skäl att i detta sammanhang beröra även Landsfastighetsbankens och kolonisationsstyrelsens verksamhet för bekämpande av lantbrukskrisen.

Enligt förordningen den 19 sistlidne maj skola utmättningsmyndigheterna inom fyra dagar lämna meddelande till Landsfastighetsbanken om varje fall, då lantbruksfastighet blivit förklarad utmätt eller tagen i mät. Härigenom får banken i god tid

reda på alla utmätningar av lantbruksfastigheter. På grund av dessa meddelanden vänder sig banken direkte till den lantbrukare, vars fastighet utmätningsåtgärden gäller samt tillsänder honom blankett för låneansökan och ger andra erforderliga anvisningar. Ministeriet för inrikesärendena har även i cirkulär till landshövdingarna uppmanat dessa att uppmärksamgöra vederbörande utmätningsmän på i förenämnda förordning dem föreslagna skyldigheter.

Vad Landsfastighetsbankens verksamhet för stabilisering av lantbrukarnas skulder vidkommer, må nämnas, att till den 2 november 1933 har av Landsfastighetsbanken beviljats sammanlagt 4,138 lån, vilka belöpte sig till sammanlagt 239.3 milj. mark.

Kolonisationsstyrelsen åter har under den tid den haft möjlighet att inlösa lägenheter å exekutiva auktioner, d. v. s. från den 14 maj 1932 till utgången av oktober innevarande år, verkställt sammanlagt 1,302 köp, varvid lägenheternas antal uppgått till 1,687 och det för dem erlagda priset till 66.3 milj. mark.

En sammanräkning av siffrorna för de lägenheter som såväl Landsfastighetsbanken som kolonisationsstyrelsen under ovan nämnda tidsperiod inlöst på exekutiva auktioner utvisar, att sammanlagt på exekutiva auktioner gjorts 1,620 köp, omfattande 2,167 lägenheter. Dessas pris har varit 102.1 milj. mark. De inlösta lägenheternas totalareal har varit 105,632 ha samt den odlade jordens areal 18,678 ha.

Då Landsfastighetsbanken från början av augusti kunnat vid de exekutiva auktionerna begagna sig av sin förköpsrätt, har av alla lägenheter, som sålts på exekutiv auktion 318 lägenheter eller 49 % inlösts och av dem har största delen kunnat återställas till sina förra ägare eller deras nära anhöriga. Situationen har sålunda sakligt förbättrats mycket kännbart.

Landsfastighetsbankens verksamhet har också haft en avsevärd indirekt inverkan på stabiliseringen av lantbrukarnas skulder och på lindrandet av krissituationen inom lantbruket. Sålunda ha många lantbrukares borgenärer, då de fått höra, att deras gäldenärer stå i beråd att söka eller redan sökt lån hos Landsfastighetsbanken, skridit till underhandlingar med dessa, samtyckt till sänkning av räntan på be-

viljade lån och erbjudit andra lånevillkor, som varit förmånligare än de tidigare, avstått från att uppsäga lån, från utsökningsåtgärder o. s. v. samt sålunda fått gäldenären att antingen avstå från avsikten att söka lån eller att återkalla sin redan till Landsfastighetsbanken inlämnade låneansökan. Detta har gjorts av både enskilda borgenärer och de penninganstalter, framförallt sparbankerna och andelskassorna, vilka icke önskat emottaga Landsfastighetsbankens obligationer för sina fordringar.

Sålunda har Landsfastighetsbanken indirekt verkat i den åsyftade riktningen att förhindra utsökningsåtgärder och lindra betalningssvårigheterna.

För att göra inköpet av på auktion sålda lägenheter för ovan nämnda ändamål ännu enhetligare samt för att främja inköp av för kolonisation lämpliga lägenheter, överlämnade regeringen, såsom känt, på hösten till riksdagen en proposition i ämnet.

Åtgärden att tillsvidare uppskjuta exekutiva auktioner, vilken från interpellanternas sida ansetts såsom det bästa medlet att lindra och avhjälpa den lantbruksekonomiska krisen, skulle i praktiken med avseende å sina verkningar i stället i många fall visa sig bli motsatsen till vad dess förespråkare föreställt sig. Interpellanterna torde ej heller tänkt på alla de följder denna åtgärd skulle få.

Sålunda bör det observeras, att då nya åtgärder till lindrande av lantbrukskrisen planläggas, frågan icke får behandlas enbart och ensidigt ur gäldenärens synpunkt, utan böra också borgenärens berättigade fordringar beaktas. En del av borgenärerna, bland vilka också talrika lantbrukare finnas, kunna själva befinna sig i betalningssvårigheter och deras egen ekonomi har ordnats under den förutsättningen, att åtminstone räntorna på fordringarna normalt stå till disposition. I händelse de exekutiva auktionerna avbrytas tillsvidare, är därav den naturliga följden, att en stor del av gäldenärerna lämna sina räntor obetalda. Härvid kunna många enskilda borgenärer så ock penninganstalter, som huvudsakligen bevilja lantbrukskredit, såsom andelskassorna och Finlands Hypoteksförening samt dessutom affärer, som sälja lantbruksförnödenheter, själva råka i oöverstigliga betalningssvårigheter.

Detta kan åter medföra oberäkneliga följder för landets hela ekonomiska liv.

Liksom borgenärerna hava interpellanterna jämväl lämnat de skuldsatta lantbrukarnas borgesmäns ställning helt obeaktad. Bland dessa finnas mycket talrika jordbrukare. Får en borgenär icke sin fordran indriven av gäldenären, vars fastighet ej kan säljas på exekutiv auktion, fordrar han självfallet sitt tillgodohavande av borgesmännen, då skulden är borgerskuld. Och sådana skulder finnas i jämförelsevis stor omfattning. Om även jordbrukarborgesmannens ställning, liksom gäldenärens, skulle tryggas mot exekutiv auktion, är det att märka, att lantbrukare, som iklätt sig borgesförbindelser, ha även annan egendom, som är åtkomlig för borgenären, samt att som borgesmän för jordbrukare ofta stå även andra än jordbrukare.

Tänker man på saken även ur denna synpunkt synes ett uppskjutande av de exekutiva auktionerna kunna förorsaka skrämmande störningar i det ekonomiska livet.

Ovan har redan framhållits, att i händelse de exekutiva auktionerna uppskjutas, komme en stor del av de skuldsatta jordbrukarna att alls icke sköta om räntorna på sina skulder och amorteringarna i enlighet med lånevillkoren även i det fall att de annars förmådde göra det. Likaså skulle en stor del av kommuns, statens och församlingars skatter icke komma att erläggas. Detta vore egnat att demoralisera gäldenärerna och att försvaga förtroendet inom det ekonomiska livet. Även denna sida av saken och av densamma förorsakade allvarliga följder torde icke tillräckligt ha beaktats.

Det bör särskilt påpekas och vid övervägandet av denna sak bör man också ihågkomma att tvärtemot vad i vissa motiveeringar till riksdagsmotioner berörande samma fråga antagits, bland de överhövan skuldsatta lantbrukarna fortfarande finnas många sådana, som antingen genom eget förvällande räkat i sin nuvarande ekonomiska ställning eller som helt enkelt icke förmå att sköta sitt jordbruk på ett räntabelt sätt. Sålunda finnas bland lantbrukarna sådana, vilka ärfvt sin lägenhet ograverad eller köpt den vid låg prisnivå och från skogen fått ut vad de betalat för

lägenheten och vad de i grundförbättringar placerat i densamma, men vilka oaktat de icke kommit att erlägga borgen eller lidit andra förluster, i sin ekonomi regelbundet, år efter år, skuldsatt sig och sålunda ådagalagt sin oförmåga i egenskap av lantbrukare. Ur synpunkten av samhällets fördel och en sund ekonomi bör det anses enbart önskvärt, att en dylik lantbrukargrupp lämnar sina lägenheter i andra mera kapabla händer.

Ett allmänt uppskjutande av de exekutiva auktionerna skulle emellertid gälla dessa liksom de lantbrukare, som utan eget förvällande blivit skuldsatta.

Av dessa orsaker har jämväl agrarutskottet i sitt utlåtande n:o 34 till lagutskottet avstyrkt lagmotionerna n:ris 20 och 21, vilka gälla ett allmänt uppskjutande av de exekutiva auktionerna på lantbruksegendom. — På grund av det ovan anförda anser regeringen skäl ej föreligga att skrida till de i interpellationens 1) punkt antydda åtgärderna.

Interpellanterna hava ock till besvarande framställt frågan, „huruvida regeringen skall förelägga riksdagen proposition om allmän räntesänkning eller åtminstone om nedbringande av räntorna å alla lantbruksskrediter till att motsvara lantbrukets bärförmåga eller, om lagproposition ej framlägges, vilka andra åtgärder regeringen ämnar i saken vidtaga”? Härmed har ånyo framkastats den redan många gånger behandlade tanke, att räntefoten skulle fastställas i lagstiftningssväg. Också jag var i maj detta år i tillfälle att beröra räntereguleringsfrågans principiella sida. Även denna gång ville jag först framlägga en del enligt mitt förmänt viktiga teoretiska synpunkter, innan jag redogör för räntelägets utveckling under innevarande år och regeringens ståndpunkt med avseende å den till besvarande framställda frågan.

Kapitalräntan är, i likhet med prisen, en sådan vid den fria medborgarverksamheten uppkommande ekonomisk företeelse, på vilken staten ej bör direkt inverka genom lagstiftning. Där gäldsförhållanden uppstå och därvid då överenskommes om räntan, är det en frivillig överenskommelse, som är i fråga. Det är skäl att understryka, att dessa överenskommelser, fränsett relativt ytterst få undantagsfall,

Äro även sakligt sett i allo frivilliga avtal. Ingen upptager lån, med mindre han själv finner, att lånet på de räntevillkor, som betingas, för honom medför någon ekonomisk fördel. Vid skuldförbindelser förkommande räntesatser äro sådana, som vardera parten med beaktande av alla på saken verkande omständigheter funnit för sig förmånliga. I denna teoretiska mening bör varje överenskommen ränta anses såsom skälig och rättvis. För såvitt den privata äganderätten och avtalsfriheten anses böra vidmakthållas, har statsmakten icke anledning, ej heller rätt att inblanda sig i dylika överenskommelser medborgare emellan fränsett de fall, där brottsligt ocker eller tvångsläge är i fråga.

För ytterligare belysning av saken ville jag ännu närmare ådagalägga, att statsmaktens ingripande i räntebildningen är onödigt, att människovisdomen ej räcker till för en sådan uppgifts fullföljande på ett ändamålsenligt sätt och att dylika åtgöranden under vissa förhållanden vore för samhällets intressen vådliga.

Att räntefoten är beroende på fria överenskommelser och att räntefoten sålunda kan växla, det har en viktig nationalekonomisk betydelse. Är penningkapitalet vid någon tidpunkt lägre än vad därav önskas få till låns, nedbringa den stegrade räntan efterfrågan på lån i nivå med anbudet och leder det knappa kapitalet dit, där detsamma på det mest inbringande sätt kan användas. Detta är en rättvis och ekonomiskt sett den ändamålsenligaste fördelning. Om t. ex. två jordbrukare ära bringa kärr under kultur och den enes företag blir lönande, därest ränta å det för arbetet använda kapitalet är 7 %, och den andres först om räntan utgör 6 %, är det rätt och ändamålsenligt, att kapitalet kommer att användas av den jordbrukare, som kan utnyttja detsamma på det mest produktiva sätt.

Då således den fria räntan bäst utför fördelningen av knappa kapital, är det, som sades, onödigt att från statsmaktens sida söka att med avseende å räntan tillskapa ett nytt system, vid vars genomförande i stället för det ekonomiska livets grundprincip räntabiliteten skulle träda godtycket och slumpen.

Räntans reglementering genom lag är ekonomiskt sett en oriktig tanke jämväl

därför, att det mänskliga förståndet uppenbarligen ej är i stånd att avgöra, vilken den rätta ränta vore, som borde bliva rådande i landet. Det finnes visserligen folk, som förmenar, att, för såvitt de blott hava tillgång till nödig statistik, de från sin kammare kunna upplysa, huru medborgares inbördes ekonomiska förhållanden, produktionen, lönerna, prisen, räntorna o. s. v. borde ordnas. Men jag för min del tror ej, att en dylik ledning av de ekonomiska förhållandena från ovan är möjlig. Där tusentals människor var för sig söka att sköta sin ekonomi såväl ensamma som genom fria överenskommelser med andra, där finnes genom framgångar och misstag bäst den rätta väg till utveckling, som säkrast leder till mänsklighetens välbefinnande.

Sålunda förhåller det sig ock med räntefrågan. Det skulle icke löna sig att söka reglementera räntan genom lag, såframt ej genom denna åtgärd den fritt bildade räntefoten avsevärt nedtrycktes. Men ett dylikt förfarande innebär stora risker. För den förmodan spridning, att statsmakten genom lag uppehåller en låg räntefot, lockar detta till igångsättande av nya företag, som bära sig endast så länge denna exceptionellt låga ränta är rådande. Går det så därhän, att gränsräntan måste höjas eller räntereglementeringen för av densamma framkallade missförhållandens skull frångås, bliva sagda företag oräntabla. Då upprepas ånyo det trista skådespel, som vi under det senaste årtiondet i vårt land bevittnat, att folk på grund av ohållbara ekonomiska kalkyler gör skuld, alltför mycket skuld, och besvikna därpå kräva utifrån. I detta fall vore det därtill staten som stode till svars för förlusterna och besvikelserna, enär den hade lockat företagen på villovägar.

På räntereglementeringens väg möta under alla förhållanden också åtskilliga praktiska hinder, men redan det jag anfört är tillfyllest att ådagalägga, det räntefotens bildning är en sak, som faller utom statens uppgifter och lagstiftningsområdet.

Jag förmodar, att man mot denna uppfattning skall söka göra den invändning, att en bestämmelse om högsta ränta ingått i vår lagstiftning så sent som år 1920. Genom denna anmärkning kan dock ej kullhåvas vad jag ovan anfört. Lagbe-

stämmelsen angående räntan härrörde sig från den tid, då statsmakten ansåg det ankomma å densamma att jämväl bestämma t. ex. därom, huru många gäster som finge bjudas till kalas, på vilka villkor och till vem landsbor fingo avyttra sina varor, vilka städer som fingo driva handel sinsemellan o. s. v., från denna den merkantilistiska ideologins tid, då mänskligheten inhämtade en grundlig praktisk erfarenhet i fråga om huru menligt ett omständigt intrång från statsmaktens sida i det ekonomiska livet är.

Men nu kan man tilläventyrs invända, att vad jag ovan anfört beträffande olämpligheten av lagstiftning för ränteförhållandenas reglering nog håller streck med hänsyn till normala förhållanden, men att de nurådande förhållandena äro så exceptionella, att de tvinga till ett undantagsförfarande, en undantagslagstiftning.

I anseende härtill ville jag först säga, att den ekonomiska lagstiftningen i dess grundläggande viktiga delar bör i allmänhet ändras så sällan som möjligt, ity att, där medborgare ej hava lugn tillförsikt till den ekonomiska lagstiftningens stabilitet, försvåras all solid, på för längre tid uppgjorda kalkyler baserad ekonomisk verksamhet och affärslivet förbytes till en traktan efter spekulationsprofeter genom kortvariga affärstransaktioner. Fördenskull måste ett synnerligen allmänt, utomordentligt svårt och ej annorledes avhjälpbart missförhållande vara för handen, innan undantagslagstiftning må tillgripas.

I motiven till denna interpellation framträder den uppfattning, att ett dylikt allmänt och rätt svårt missförhållande, närmast skillnaden mellan avkomsten av lantbruk och räntefoten, vore i fråga om ränteförhållandena för handen.

Vad inbördesförhållandet mellan avkomsten av näringarna och räntefoten i allmänhet vidkommer, är först och främst att märka, att den historiskt och ekonomiskt riktiga ordningen ej är den, att olika näringar först börja bedrivas och därefter skall räntefoten så ställas, att sagda näringar bära sig, utan är faktiska och riktiga gången den, att i ett land företages med upplånat kapital endast sådan ekonomisk verksamhet, som bär sig i landet vid rådande normal räntefot. Vidare bör bemärkas, att förhållandet mellan pro-

duktionens räntabilitet och räntesatserna under fria och normala förhållanden reglerar sig själf. När räntefoten ur räntabilitetssynpunkt är alltför hög, finna de nya sparkapitalen ingen placering och även gamla skulder återbetalas i större omfattning än förut, varav framkallat penningöverskott snart tvingar räntorna att nedgå till räntabilitetsnivån.

Speciellt har det ofta hänvisats därtill, att utlåningsräntan hos oss är 6 % och däröver, medan lantbrukets statistiskt uträknade s. k. räntabilitetstal för närvarande utgör blott c:a 3½ %, och härav har man dragit den såsom ett axiom betraktade slutsats, att det är alldeles förvänt med förhållandena, om icke utlåningsräntan fås närmare dessa 3½ %. Dyläka på grundvalen av lantbrukets räntabilitetstal framställda sentenser giva bokstavligen anledning till den uppfattningen att jordbruket i vårt land vore ett dödsdömt yrke.

Dess bättre förhåller det sig icke så olyckligt. Det är att märka, att vid uträkning av detta räntabilitetstal alls icke beaktas skogsbruket och andra till det egentliga lantbruket ej hörande förehavanden, vadan sagda tal ej utvisar resultatet av jordbrukarenas totalhushållning. Och framförallt bör beaktas, att lantbruket ej är något näringsfång, som företages i kapitalplaceringssyfte. Den, som förskaffar sig jord, gör det icke för att förränta kapital, utan framförallt för att förskaffa sig utkomstgivande arbetstillfälle, bostad och därjämte en oberoende social ställning. Det mindre lantbruket är också ett i så måtto säreget och exklusivt näringsfång, att därvid en familjs hela arbetskraft kan utnyttjas. Därför har det köpts och köpes jord till rätt höga pris och den bebrukas med iver oavsett vad de statistiska räntabilitetstalen utvisa. Jordbrukarnas eget förfarande utvisar ock bäst, huru begränsad beviskraften av ifrågavarande räntabilitetstal är. Under det senaste årtiondet har lantbrukets räntabilitetsprocent aldrig överstigit 6½ %, men under samma tid hava penningar för lantbruksändamål upplånats miljardvis mot en ränta, som varit många procent högre.

Dessa teoretiska synpunkter må lämnas därhän. Men i varje fall bör tagas i betraktande den erfarenheten, att lantbru-

kets ställning för närvarande är beträngd, och skärskådas, huruvida lantbrukets räntefråga är ett så synnerligen allmänt och svårt samt ej annorledes avhjälpbart missförhållande, att det skulle påfordra vidtagande av åtgärder för undantagslagstiftning.

Härvid bör först och främst ihågkommas, att enligt den av statistiska centralbyrån publicerade undersökning av jordlägenheterna i Finland i slutet av år 1931 49.2 % voro alldeles skuldfria. Då skuldfria jordbrukare i regel hava depositioner, skulle en räntereglering för en stor del av Finlands jordbrukare bliva stridande mot dessas intressen. Enligt sällskapet Pellervos som bäst pågående undersökning funnos i norra och östra Finland — alltså i trakter, där krisen mest gjort sig gällande — 43.4 % skuldfria. Lindrigt skuldsatta, sådana, vilkas skuldsättning stannade under 25 % av egendomens värde, funnos dessutom 33.8 %. Sålunda skulle en räntereglering för 77 % av Finlands jordbrukare te sig oförmånlig eller nästan betydelselös. Huru många som voro särskilt svårt skuldsatta, alltså sådana, för vilka erläggande av ränta vid nurådande prisläge var överhövan betungande, är svårt att säga, enär själva begreppet „svårt skuldsatt” är tånjhart. Därest till denna kategori hänföras alla de, vilkas skuldsättning överstiger 25 % av egendomens värde, blir resultatet 22.8 %. Om åter — såsom måhända riktigast är — till svårt skuldsatta räknas de, vilkas skulder överstiga hälften av egendomens värde, nedgår procenttalet till 6.1. Beräknas däremot procenttalet för de svårt skuldsatta jordbrukarna ej i förhållande till samtliga jordbrukare, utan såsom riktigare är i förhållande till alla matlag i landet, reduceras det till en ren obetydlighet. — Med detta sakförhållande inför ögonen kan det ej påstås, att den av räntorna förorsakade tungan allmänt vore ett så hotande svårt missförhållande, att den rättfärdiggjorde en allmän, samtliga skuldförhållanden gällande undantagslag. Tvärtom kan man icke undgå att av dessa siffror draga den slutsats, att de överhövan skuldsatta äro så få, att de måste behandlas såsom en alldeles skild kategori och att, såvitt något till fromma för dem kan göras, åtgärderna böra begränsas ensamt till dem och ej för deras skull skridas till lagstiftning, som för

andra är opåkallad och för en stor del av folket är stridande med dess intressen.

Med det ovananförda har åsyftats att påvisa, att den ståndpunkt regeringen vid tillträdet av sitt värv intog med avseende å ränteregleringskraven grundar sig på de allra viktigaste allmänna national-ekonomiska principerna. Vidare har ådagalagts, att det allmänna läget bland de skuldsatta jordbrukarna tvärtemot vittutbredda och återkommande överdrivna förmodanden beträffande krisens omfattning är sådant, att de större svårigheterna hänföra sig till ett jämförelsevis ringa antal lantbruksidkare. Vid sådant förhållande ärnar regeringen ej framlägga någon proposition om sänkning genom lag av vare sig de allmänna utlåningsräntorna eller ens räntorna å lantbrukskrediter.

Härmed avses ingalunda, att ej de svårt skuldsatta förtjäna, förutom mänskligt deltagande, jämväl allvarlig uppmärksamhet från statsmaktens sida. Ehuruval de äro relativt få, finns det dock av dem så många, att om de i större antal gå från gård och grund, deras privatekonomiska fråga också blir en social fråga, varåt staten bör försöka göra något, för såvitt det kan ske utan att andras enahanda rätt lederas och i den mån staten tillbuds stående medel därtill förslå. Härutinnan har, som känt, mycket gjorts och något torde också framgent kunna tillgöras.

Till belysande härav ville jag främst framhålla, att räntefotens allmänna nedgång även för de svårt skuldsatta redan medfört en betydande lättnad. För att påvisa detta ber jag få återkalla i minnet en del huvvuddrag i räntefrågans utveckling hos oss under senaste tid. Det är skäl att minnas, att åren 1929—1930 affärsbankernas toppräntor ofta uppgingo till 12—13 procent, stundom kanske ännu högre, och ej ens i sparbanker var en ränta av 10 % sällsynt. Men därefter hava räntesatserna kontinuerligt sjunkit. I det för något över ett år sedan publicerade vidlyftiga betänkande, som avgavs av den bland annat för utredning av räntefrågor tillsatta kommittén och vari räntefrågan ingående behandlas, återfinnas följande uppgifter rörande de i september 1932 olika lånerörelser allmänt tillämpade räntesatserna. Den av affärsbankerna tillämpade högsta räntan var 10 %, sparbankernas allmänna utlånings-

ränta $6\frac{3}{4}$ — $7\frac{1}{2}$ %, en del sparbanker beräknade dock även i någon mån högre ränta, försäkringsanstaltens vanligaste utlåningsränta var 8—9 %. Penningläget var emellertid då alltför stramt. Också staten hade betydande svårigheter vid sammanbringande av medel för finansiering av sitt arbetslöshetsprogram. Det räckte någon månad, innan den 1 november emitterade 7 % obligationslån blev fulltecknat, oaktat det utbjöds till kurs 95, vilket innebar mera än $7\frac{1}{2}$ % effektiv ränta. De av den dåvarande regeringen planerade räntereguleringsåtgärderna förorsakade dessutom oro och kapitalflykt. Nu, ett år senare, har en avsevärd lättning inträtt. Detta kommer tydligen till synes i statsbankens åtgärd med avseende å diskontrant. Denna har under innevarande år sänkts 3 gånger, den 31 januari till 6 %, den 2 juni till $5\frac{1}{2}$ % och senast, den 4 september, till 5 %. Privatbankernas depositionsränta har likaledes den 1 juli sänkts för affärsbankernas vidkommande till $4\frac{1}{2}$ %, för sparbankernas och andelskassornas till $4\frac{3}{4}$ —5 %. Från och med nästa år skola dessa räntesatser ånyo sänkas med $\frac{1}{2}$ %, så att affärsbankernas depositionsränta kommer att bli 4 %.

Utlåningsräntorna hava nedgått i motsvarande mån. Räntesatserna vid kortvarig bankkredit grunda sig i fråga om prima krediter på Finlands Banks diskontoräntor. Men även medel- och maximiräntan vid kreditgivning uppvisa en betydande nedgång. Den förstnämnda rör sig omkring 7 % och maximiräntan, som ännu i början av detta år var 9 %, blir enligt bankerna emellan träffad överenskommelse från nästa års början $8\frac{1}{2}$ %. Alldeles likadan nedgående tendens utvisa också räntesatserna vid långvarig kredit. Sparbankernas ränta å in-teckningskrediter kommer att bli $5\frac{3}{4}$ — $6\frac{1}{2}$ %. Pensionskassorna och försäkringsanstalterna hava redan härintills i allmänhet sänkt sin in-teckningslåneränta till 7 %.

Den nu gällande räntefoten är, det måste medges, fortfarande hög jämfört med förhållandet i många förmögnare länder. Detta beror därpå, att vårt land är fattigt och kapitalbildningen hos oss är svag. Mycket sådant, som i förmögna länder skötes av kommuner och fria medborgarsammanslutningar, har här stannat staten till last. Sålunda sluka statsutgifterna årligen

en avsevärd del av vår nationalinkomst och enkannerligen uppgingo statens kapitalutgifter under åren 1922—1930 till omkring $\frac{1}{3}$ av kapitalbildningen under samma tid. Icke desto mindre är det i fråga om räntesänkningar uppnådda resultatet betydande. Huru kännbar den förberörda sänkningen av räntesatserna är, blir klart, om man betänker de beviljade krediternas storlek.

Till kreditgivning, som röner inverkan av penninganstaltens räntesänkningar, kan hänföras affärsbankernas hela utlåning, vid utgången av senaste år 8.2 miljarder, sparbankernas hela utlåning, c:a 3.7 miljarder, samt av andelskassornas utlåning den del, som löper med föränderlig ränta, c:a 0.7 miljarder. Dessa utgöra sammanlagt 12.6 miljarder mark. Därest av den övriga kreditgivningen — försäkringsbolagens, pensionskassornas, stiftelsernas, enskildas — som uppgår till många miljarder, endast 1.4 miljard anses vara sådan, som följt den allmänna räntesänkningen, kommer man till ett belopp av 14 miljarder mot föränderlig ränta löpande kredit.

Nöjes man med att säga, det räntefoten, med beaktande av det nyssfattade sänkingsbeslutet, skulle hava nedgått allenast med $2\frac{1}{2}$ % — i verkligheten är nedgången större — hava gäldenärernas räntor nedgått med minst 350 miljoner mark per år. Och om i betraktande tagas även sådana krediter, vilka förbilligats, men ej i lika mån som penninganstaltens räntesatser sjunkit, blir den lättad räntesänkningarna för gäldenärerna medfört måhända 400 mark per år.

Huru mycket härav som kommer på lantbrukets andel, kan ej med säkerhet sägas. Lantbrukets skuldsättning uppgår enligt doktor Willandt till inemot 6 miljarder och enligt statistiska centralbyråns undersökning till ca 4.5 miljarder mark. Ligger det faktiska beloppet emellan dessa värden, kan här kanske brukas talet 5 miljarder. Utgående från siffror, utvisande, huru stor del av jordbrukarnas skulder gjorts hos enskilda, affärsbanker, sparbanker och andelskassor, kan uppskattas, att åtminstone hälften av lantbrukets skuldsättning är av den art, att den följer marknadsräntorna. Om även i fråga om dessa räntor beräknas hava sjunkit endast med $2\frac{1}{2}$ %, hava de inträffade räntesänkningarna för de skuldsatta jordbrukarna medfört en

lättnad av minst 63 miljoner mark om året. Detta resultat har genom penninganstalternas samverkan uppnåtts utan lagstadgat tvång.

Det hade givetvis ej varit möjligt, så framt icke de ekonomiska förhållandenas utveckling hade medfört lättnad i penningmarknaden samt skapat för statsbanken och statsmakten möjligheter att stärka och stödja en dylik utveckling. Då man betänker, i huru hög grad det ekonomiska livet hos oss är beroende av kredit, och i stor utsträckning jämväl av utländsk kredit, torde man ej kunna underlåta att i sammanhang härmed beröra också utvecklingen av den utländska krediten under innevarande år och de omständigheter, av vilka densamma betingats.

Jag har under denna riksdagssession redan varit i tillfälle framhålla, att staten i fråga om regleringen av sin kortvariga utländska kredit nu har helt andra möjligheter än för ett år sedan. Då var det isynnerhet dollararkrediten, som vållade bekymmer, den omsattes ej gärna, medan på annat håll kredit svårigen kunde uppbibras och, där den erhöles, voro villkoren tyngre än vanligt. Nu står kredit rikligt tillbuds och på sådana villkor, att den kortvariga dollarskulden kunnat helt och hållet avvecklas. Varav kommer det sig? Omslaget inträffade under en tid, då det ännu här hemma ej varslades många tecken vidkommande de ekonomiska faktorer, vilka nu äro ägnade att giva en gynnsammare bild av förhållandena hos oss. En rätt avsevärd faktor har härvid enligt min uppfattning varit statsbankens politik och enkannerligen dess fasta hållning gentemot yrkanden, som hade lett till inflation eller, såsom den menlösare förefallande benämningen lyder, reflation. Denna statsbankens ståndpunkt, som regeringen i mån av förmåga understött, motsatte sig avgjort åtgärder, vilka ledde till betänkliga experiment av den art, som för närvarande i Amerikas Förenta Stater redan föranlett allmänt bekymmer och som också annorstädes först i någon mån vunno genklang, men lämnats därhän. Det är just denna fasta politik, vilken uti ett bemärkt organ för det ekonomiska livet, vunnit oförbehållsamt erkännande, som har skapat en god grund för det förtroende, som visas ledningen för det ekonomiska livet i vårt

land från håll, som äro för oss från kredit-synpunkt viktigast och värdefullast. Denna samma politiks fortsättande utgör sålunda en den allra viktigaste betingelse för att räntefoten hos oss må kunna yttermera allmänt nedbringas. Om det förtroende gentemot vårt land, som växts till liv, fortbestår och besvaras, finnas möjligheter för en fortsatt gynnsam utveckling. Jag avser närmast den ifrågasatta konverteringen av utländska statslån. Riksdagen har förelagts proposition angående konvertering den 1 april nästa år av 1922 års 7 % statslån och äro redan vissa andra betydligt avsevärdare enahanda låneregleringar under övervägande.

Från denna ståndpunkt sett bör det med tillfredsställelse antecknas, att uti interpellationen ock ej längre hemställes om några sådana åtgärder för krisens lindrande, som skulle leda till penning- eller kreditinflation. Det torde således kunna förutsättas, att det övervägande flertalet i riksdagen skall ställa sig bakom regeringens ovanbeskrivna allmänna penningpolitik och den av riksdagsmannen V. Annala m. fl. väckta finansmotion, varmed man vill driva de i svårigheterna råkade jordbrukarnas sak medelst inflationssträvanden, när den kommer för i riksdagen, får ett härmed överensstämmande avgörande.

Förestående redogörelse angående räntnivåns gynnsamma utveckling vidhandenger, att även de skuldsatta jordbrukarna redan därav bringas en betydlig lättnad. Men, såsom tidigare framhölls, är deras ställning sådan, att det bör tagas under övervägande, vilka speciella åtgärder från statens sida som vore därutöver påkallade för deras bistående. Därvid är det skäl att besinna, det staten på räntepolitikens område städse haft dessa svårigheter för ögonen och för sin del gjort vad den kunnat för dessas avhjälpande. Räntan å lånen från ålderdoms- och invaliditetsförsäkringsfonden har sänkts till 6 % och därunder. Landsfastighetsbanken erlägger å sitt avsevärda lån från nämnda fond endast 4 %. I syfte att för Hypoteksföreningen och Centralkreditanstalten möjliggöra räntans sänkande till 6 och för Landsfastighetsbanken till 5 % å de lån, med avseende å vilka staten har inflytande, har i budgeten för nästa år upptagits ett anslag, varförutom vissa återbetalningen av lån häm-

mande tillägsräntor äro föreslagna att avskaffas. I den mån statshushållningen det tillstod, skall regeringen även framgent söka anordna lättnader för dem, vilka mest lida under landbrukskrisen.

Av denna redogörelse framgår tydligen regeringens inställning med avseende å den andra punkten uti interpellationen.

Jag övergår så till 3 punkten i interpellationen, som lyder: ärnar regeringen bringa under behandling i riksdagen frågan om slutligt undanröjande av den s. k. guldklausul, som är innesluten i de låneförbindelser, vilka ingåtts utomlands för stabilisering av jordbrukares och landskommuners skulder. Härmed göres alltså förfrågan, huruvida regeringen ärnar förelägga riksdagen proposition angående lag, varigenom statsverket påtager sig att bära den förlust, som till följd av kursernas stegring drabbat gäldenärer, vilka erhållit lån av utländska medel, men endast såvitt jordbrukare och landskommuner äro i fråga.

Innan jag besvarar den här framställda, visst fall rörande frågan, ber jag först få anföra en del allmänna reflexioner, beträffande de penningunderstöd, som av staten tilldelas ett begränsat antal medborgare.

Först och främst bör det ihågkommas, att, då statsinkomsterna ingalunda så att säga falla från skyarna, utan till huvuddelen måste i form av skatter uppbäras hos medborgarna och dessas samfälliga företag, de statsunderstöd, som tillfalla vissa medborgargrupper, innebära ej annat än understöd, vilket somliga, ofta i fattigdom och svårigheter levande medborgare få lov att tillskjuta åt andra. Detta gör ifrågasvarande statsunderstöd ömtåliga såväl på givar- som på mottagarhållet.

Vad sedan beträffar de förutsättningar, under vilka ekonomiska förluster, som drabbat enskilda medborgare, kunna ersättas med statens d. v. s. övriga medborgares medel, måste naturligtvis såsom allmän princip betraktas, att statens medel ej kunna användas för sådana ändamål. I all ekonomisk verksamhet, vare sig den gäller lantbruk, industri, handel, trafik, fiske eller annat dylikt kan företagaren av en eller annan orsak drabbas av ekonomiska skador, men dessa skador måste envar själv bära ända till den gräns, där direkt nöd inträder eller där de enskildas trångmål är

av sådan beskaffenhet, att det gestaltar sig till en svår social sjukdom, som måste botas. Endast då den ena eller den andra av dessa förutsättningar är för handen, har staten rätt att taga medel av en del medborgare och utan motprestation giva dem åt andra. Naturligtvis måste man, då understöd gives, undersöka och konstatera, att vederbörandes ekonomiska ställning är sådan, att de verkligen äro i behov av övriga medborgares hjälp. Därjämte är det klart, att staten i sådan understödsverksamhet måste vara opartisk med avseende å alla sina medborgare utan att gynna den ena framom den andra.

Om man med stöd av dessa principer, beträffande vilkas berättigande meningskiljaktighet ej borde råda, granskar det i interpellationen indirekt ingående förslaget, är det uppenbart, att detsamma ej kan godkännas. Om staten nu åtog sig att bära alla kursförluster för ifrågasvarande guldklausullån, komme man att lämna understöd jämväl åt sådana kommuner och enskilda, vilka på grund av sin förmögenhetsställning ej äro berättigade att emotse bidrag av utomstående. Även den tanken, att denna sak borde regleras en gång för alla med beaktande jämväl av framtiden, kunde leda till onödiga understöd. Man har nämligen ej någon säker kunskap därom, huru värdeförhållandet mellan marken och fransen i framtiden gestaltar sig. Också en sådan möjlighet måste tagas i betraktande, att kursförlusten inskränker sig till en ringa del av den nuvarande, och då är understöd ur allmänna medel ej vidare behöfligt. Av dessa orsaker är en sådan på samma gång schematisk och bestående reglering, som interpellanterna avse, icke rättvis.

Däremot måste här ett riktigt resultat eftersträvas genom att undersöka huruvida och i vilken omfattning här ifrågakomma sådana fall, att de enskilda skadorna och av dem orsakad nöd hava utbildat sig till sociala sjukdomsfall, i vilka utomstående måste ingripa. Vad denna sakenskärnpunkt vidkommer, torde man böra medge, att det lån, som Centralkreditanstalten på yrkande av vidsträckt kretsar anskaffade i Frankrike, i synnerligen talrika enskilda fall bragt låntagarna i sådana svårigheter, att en så omfattande förlust av lägenheter hotar, att bistånd från samhällets sida

torde böra anses berättigat. De uppgifter, som Centralkreditanstalten insamlat angående ifrågavarande låntagare, synas bevisa detta. Den omständigheten, att den tunga kursförlusterna orsakat per familj troligen på lantbrukarhåll är förhållandevis större och vanligen svårare att bära, än bland övriga medborgare, berättigar jämväl staten att denna gång inskränka understödsgivandet till lantbrukarnas och bostadsaktiebolagens kretsar. På dessa skäl har regeringen ansett, att den kan föreslå beviljande av ett anslag, vilket enligt närmare prövning kan användas för utgivande av understöd åt lantbrukare och landskommuner, som drabbats av ifrågavarande kursförluster. Men angående beviljandet av ett sådant understöd och angående dess storlek måste varje år särskilt beslutas. Mera långtgående åtgärder anser regeringen det icke riktigt att vidtaga.

Den sista punkten i denna interpellation med dess många delar lyder sålunda:

„Kommer regeringen att vidtaga åtgärder för att öka användningen av de obligationer, som emitteras för stabilisering av lantbrukets skulder.”

Av motiveringen till interpellationen framgår, att man ville utvidga användningen av Landsfastighetsbankens obligationer i tvenne avseenden:

1) sålunda, att gäldenärer, vilka icke erhållit lån av Landsfastighetsbanken, måtte medgivas rätt att, därest man försöker i utsökningsväg indriva deras skuld, betala sin skuld med Landsfastighetsbankens obligationer enligt det nominella värdet; samt

2) sålunda, att ifrågavarande obligationer finge användas enligt det nominella värdet vid erläggande av skatter och andra offentliga avgifter.

Enär den i den senare punkten föreslagna rättigheten genast skulle höja kursen på ifrågavarande obligationer i nivå med det nominella värdet, skulle de gäldenärer, vilka icke erhållit lån av Landsfastighetsbanken, ej draga någon fördel av den planerade reformen, vadan dess betydelse vid stabiliseringen av skulder skulle inskränka sig därtill, att de penninginrättningar och enskilda, vilka tagit och komma att taga emot Landsfastighetsbankens obligationer, kunde försälja dessa obligationer utan förlust.

Den föreslagna åtgärden skulle otvivelaktigt avlägsna det synnerligen betänkliga missförhållandet, att vid stabiliseringen av lantbrukares skulder de penninginrättningar och personer, vilka på sin tid med lån velat bistå lantbrukare, nu med laga tvång tillskyndas skada för detta sitt bistånd. Men det oaktat förefaller denna reform omöjlig att genomföra. Om nämligen Landsfastighetsbankens obligationer finge till sitt nominella värde användas vid betalning av skatter, vore därav naturligtvis följden, att alla Landsfastighetsbankens obligationer, vilka hittills utsläppts i rörelsen, samt jämväl de, vilka framdeles emitteras, inom kort alla skulle inflyta till statskontoret. Och så länge en sådan rätt vore gällande, skulle de icke kvarstanna i allmänhetens händer, utan städse ånyo inflyta till staten. Detta skulle innebära, att staten i skatter i stället för penningar skulle erhålla obligationer, vilka den ej kan realisera. Resultatet bleve med andra ord sagt en stor brist i statens inkomster.

Detta är den huvudorsak, som hindrar förverkligande av det i interpellationen berörda förslaget. Men dessutom kunna ytterligare ett par andra hithörande omständigheter omnämnas.

För det första måste observeras, att ifrågavarande obligationer till en avsevärd del ej vidare befinna sig i sina ursprungliga ägares värjo, utan hava redan, på samma sätt som andra obligationer, spritt sig bland allmänheten till nya ägare. Vid sådant förhållande vore det ytterst egendomligt, att just dessa obligationer skulle tilldelas en sådan gångbarhet, som obligationer överhuvud ej kunna äga.

För det andra är det skäl att påpeka, att för såvitt ifrågavarande Landsfastighetsbankens obligationer ännu befinna sig i den första innehavarens händer, den förlust, som obligationernas ägare till en början kunde anse sig hava lidit, numera beträffande $6\frac{1}{2}\%$ obligationer helt och hållet försvunnit och beträffande $5\frac{1}{2}\%$ obligationer i hög grad avtagit därigenom, att kurserna på obligationerna avsevärt stigit. Landsfastighetsbankens $6\frac{1}{2}\%$ obligationer torde till en början hava sålts till en kurs av 75 % och t. o. m. därunder och då dessa papper först inkommo på börsen, var deras kurs endast 79—80 %. Men sedermera har kursen å dem, i det marknadsvärdet på

obligationer i allmänhet stigit, fortgående gått uppåt, så att den nu står i nivå med det nominella värdet. Jämväl Landsfastighetsbankens 5 1/2 % obligationer hava redan stigit till 90 %, och om den stigande tendensen på obligationsmarknaden fortfar, närmar sig även värdet på dessa obligationer allt mera det nominella värdet. Sålunda har det missförhållande, till vilket i interpellationen hänvisats, delvis försvunnit, delvis reduceras det oavbrutet.

Då, såsom av det föregående framgått, en ökning av Landsfastighetsbankens obligationers gångbarhet på föreslaget sätt ur statshushållningens synpunkt skulle medföra olägenheter och då en sådan ökning av gångbarheten vore en i hög grad exceptionell och ej heller ovillkorligen nödvändig åtgärd, får jag å regeringens vägnar på den sista punkten i interpellationen avgiva ett nekande svar.

Valtiovarainministeri R e l a n d e r: Jag ber att härutöver få giva en kort resumé av innehållet i sagda svar. Enligt regeringens uppfattning giver interpellationen uttryck åt ett underskattande av de mångfaldiga åtgärder regeringen vidtagit för lättande av de skuldsatta jordbrukarnas ekonomiska läge. Likaså underskatta interpellanterna i avsevärd mån den förbättring av konjunkturerna den ekonomiska utvecklingen i landet under detta år medfört även för jordbrukarna, och vilken enligt statistiken visar sig bl. a. i större räntabilitet och stigande prisindex för jordbruksprodukter. Den ökning i inkomster, som skogsförsäljningar och hyggen under senaste avverkningsperiod medfört och som nästa vinter med all säkerhet framträder yttermera stegrad, lämnas alldeles utan beaktande. Likaså det arbete Landsfastighetsbanken särskilt under denna höst utfört för återförvärvande av bortauktionerade jordbrukslägenheter till dessas förre ägare, respektive deras närmaste anhöriga. Regeringen deklarerar därför i fråga om punkt 1) av interpellationen samma ståndpunkt, som agrarutskottet omfattat vid behandlingen av lagmotionen N:o 20 och 21, nämligen att densamma ej anser skäl föreligga till vidtagande av sådan åtgärd, som åsyftas i denna punkt av interpellationen.

Efter några teoretiska betraktelser över den fria räntebildningens teoretiska bety-

delse och regeringens principiella ståndpunkt i fråga om räntereglering genom lag framhålles, att omfattningen av jordbrukens skuldsättning i allmänhet framställes oriktigt. Senast påvisar den av Pellervosällskapet igångsatta statistiska undersökningen, att härom tidigare lämnats mycket överdrivna uppgifter. Denna brett anlagda undersökning utvisar, att 43.4 % av de jordbrukare, vilkas ekonomiska ställning undersökts, äro skuldfria. Antalet av dem, vilkas skulder understiga 25 % av tillgångarnas värde, är 33.8 %. De jordbrukare, vilkas skuldprocent är högre än 25 % utgöra sålunda blott 23 % av hela antalet, och de, vilkas skulder utgöra mer än hälften av motsvarande tillgångar, är blott 6.1 %.

Någon lagstiftning i syfte att nedbringa räntan till 4 %, är sålunda ej av nöden. Tvärtom tala synnerligen vägande skäl emot en sådan åtgärd, särskilt då låneräntan under året i betydande mån nedgått och en fortsatt nedgång är sannolikt, om blott den nuvarande penningepolitiken får ostört fortsättas och sålunda en fast ståndpunkt iakttagas av regering och riksdag gentemot sådana åtgärder, som kunna rubba grunden för denna politik.

Även punkterna 3) och 4) i interpellationerna besvaras av regeringen nekande. Regeringen anser, att skäl ej föreligger, att överföra på staten den börda, som några s. k. guldlausullån pålägga jordbruken och kommuner, utom i de fall där verklig nöd föreligger. Ej heller kan regeringen förorda tvångskurs på särskilda slag av obligationer, varmed jordbrukslån konsolideras.

Vastauksen johdosta viriää seuraava

Keskustelu:

Ed. Kalliokoski: Herra puhemies! Vastauksessaan tekemäämme välikysymyksen lähtee hallitus aivan toisista periaatteista kuin me välikysymyksen tekijät. Me lähdemme maaseudulla vallitsevan hätätilanteen tunnosta. Kun näemme kunnollisten yrittäjien epätoivoisen kamppailun ylivoimaisia vaikeuksia vastaan, tun-

nemme me olevamme pakotettuja toimintaan. Kun tuhannet kodit sortuvat ja perheet joutuvat maantielle vain siksi, että pulatilanne tekee mahdottomaksi rahaasioiden hoitamisen ja kun toisia joukotain sortuu takaussitoumuksien vuoksi eikä se parempi taloudellinen aika, josta hallitus niin optimistisesti puhuu, näytä tuovan muutosta tilanteeseen, niin ei maaseutu-[•]väestöön kuuluva ihminen ja tätä väestöä edustava kansanedustaja voi olla ryhtymättä parhaan taitonsa ja ymmärryksensä mukaan suunnittelemaan toimenpiteitä tilanteen auttamiseksi, varsinkin kun hallitusvalta, eräistä sen tunnustusta ansaitsevista otteista huolimatta, näyttää olevan joko voimaton tai haluton riittävän tehokkaisiin otteisiin asiassa.

Hallitus taas lähtee kokonaan taloudellisten teoriain ja otaksumien pohjalta. Näyttää siltä kuin herra valtiovarainministeri olisi tehnyt kaiken, mikä suinkin on ollut tehtävissä, voidakseen teoreettisesti osoittaa, että välikysymykseltä puutuu kaikki perusteet. Täten vastauksessa yritetään toisaalta kuvata maanviljelijäin taloudellinen asema mahdollisimman valoisin värein ja toisaalta osoittaa kaikki esittämämme suunnitelmat mahdottomiksi toteuttaa. Herra valtiovarainministeri ei ole kuitenkaan edes yrittänyt osoittaa esittämämme maataloudellisen väestön taloudellista tilaa koskevia tietoja paikkansapitämättömiksi, vaan päinvastoin esim. hänen pakkohuutokauppojen lukumäärää osoittava selostuksensa on täydessä sopusoinnussa meidän esittämämme tietojen kanssa.

Maatalouden kannattavuutta koskevissa numerotiedoissa havaitaan sensijaan vähäisen eroavaisuus, jos meidän esittämämme tietoja verrataan herra valtiovarainministerin antamiin tietoihin. Välikysymyksessä mainitaan nimittäin, että maatalouden tuotto viimeksi selvitettyä tilivuonna oli 3.5 %. Tällainen tieto perustuu maataloudellisesta tutkimustoimistosta minulle annettuun ilmoitukseen ja tarkoittaa se tilivuotta 1931—1932. Silloin kun asiaa jo mainitusta toimistosta tiedustin, ei vuoden 1932—1933 tulos vielä ollut lopullisesti laskettu, mutta ilmoitettiin sen näyttävän muodostuvan edellisen vuoden tulosta vähän edullisemmaksi ja kohoavan 3.5—4 %:n välimaille. Esittämämme ja herra valtio-

varainministerin esittämien tietojen välinen eroavaisuus on kuitenkin, koska tiedot on saatu samoista lähteistä, siksi vähäinen, ettei se vaikuta kysymyksen arvosteluun.

Ne syyt, jotka hallituksen mielestä tekevät pakkohuutokauppojen keskeyttämisen tarpeettomaksi, ovat 1) maatalouden kannattavuisuuden parantuminen, 2) parantunut tilanne puutavaramarkkinoilla, 3) työpalkkojen kohoaminen puutavaraliikkeissä ja 4) Maakiinteistöpankin ja asutushallituksen tehokas toiminta pakkohuutokauppojen järjestelyissä ja myös mainitun pankin toiminnan välitön vaikutus uloslakutoimenpiteiden ehkäisemiseksi. On luonnollista, että kaikilla hallituksen esittämällä ja mahdollisesti esittämättä jääneillä vähänkin suotuisilla ajanmerkeillä on vaikutusta myös pakkohuutokauppatilanteeseen. On kuitenkin huomattava, että maatalouden yleisen kannattavuisuuden vähäinen parantuminen ei ehdi niiden avuksi, joita kodin menetys nyt on uhkaamassa, ja että tämä parantuminen toistaiseksi on niin vähäinen, että sen vaikutus, mikäli se ollenkaan tuntuu, tuntuu lähinnä niiden taloudessa, joilla ei vielä varsinaista hätää ole. Niinpä esim. herra valtiovarainministerin mainitsema maataloustarvikkeiden hintojen alentuminen ei vaikuta mitään kaikkein uhatuimpien talouksien asemaan, koska näiden kodeistaan lähtemään tuomittujen on ollut pakko jo ajat sitten luopua esim. ostoväkirehujen käytössä karjataloudessa.

Maatalouden kannattavuusprosentin vähäistä kohoamista paljon merkitsevempi tekijä erityisesti taloudellisesti heikoimissa osissa maotamme on vilkastuminen metsätaloudellisella alalla. Puutavarainkantohintain ohella merkitsevät tässä suhteessa myös metsätyöpalkat hyvin paljon, koska erityisesti velassa elävä pienviljelijäväestömme on raha-asiaansa hoidossa varsin suuressa määrin riippuvainen talvisesta työansioista. Tämäkään apu ei kuitenkaan ulotu läheskään kaikille. Näin on varsin monesta syystä. Ensiksikin maassa on runsaasti sellaisia seutuja, jotka ovat huonossa liikeyhteydessä markkinoihin, ja joissa puutavarakauppa ei ole vilkastunut eikä metsänomistajien saamien hintojen kohoamista ole tapahtunut. Monin paikoin vaikuttaa tässä suhteessa ehkäisevästi myös ostajain rengastuminen ja siitä aiheutuva kilpailun

puute, josta asiasta toisen välikysymyksen yhteydessä tulee tarkemmin puhe. Puutavaliikkeen vilkastuminen ja ainakin eräissä osissa maata todettava metsänhintojen nousu ei ulotu läheskään kaikkiin uhattuihin talouksiin senkään vuoksi, että elettyinä raskaina vuosina monen viljelijän, voidakseen estää kodin häviön, on ollut pakko myydä metsästään hinnasta välittämättä kaikki se, mitä sieltä lain mukaan on voitu ottaa. Mitä sitten metsätyöpalkkoihin tulee, ovat ne kai ainakin toistaiseksi siksi alhaiset kaikkialla, ettei niiden turvin nykyisin pakkohuutokauppoja estetä. Onpa toisia sellaisiakin seutuja, joissa viime vuosien nälkäpalkat eivät ole lainkaan kohonneet (Ed. Ryömä: Hallitus on väärässä! — Ed. Räisänen: Mitäs Niukkanen sanoi?).

Maakiinteistöpankin toimintaa tunnustaa herra valtiovarainministeri välikysymyksen tekijäin arvostaneen. Tahdonkin tästä asiasta puheen ollen lausua sen käsityksen, että Maakiinteistöpankin toiminta maatalouden velkojen vakauttamiseksi sekä sen ja asutushallituksen toiminta pakkohuutokauppaan joutuneiden tilojen lunastamiseksi ja häviävien kotien pelastamiseksi tätä tietä, on suuriarvoisinta tähän asti suoritettussa pulan torjuntatoiminnassa. Tälle toiminnalle tahtovat välikysymyksen tekijät tosiaankin antaa tunnustuksen ja toivovat sen tehostamista.

Herra valtiovarainministeri väitti, että pakkohuutokauppojen toistaiseksi lykkäämistä on välikysymyksen tekijäin taholta tahdottu pitää „parhaana maatalouden pulan lievennys- ja parannuskeinona” ja lausui sen käsityksen, että nämä eivät liene ajatelleet asiaa loppuun saakka. Herra valtiovarainministerin käsitys on kuitenkin välikysymykseen perustumaton, koska välikysymyksessä ei ollenkaan puhuta pakkohuutokauppojen siirtämisestä pulan torjumiseksi. Pakkohuutokauppojen lykkäämisen nimenomaan sanomme tarpeelliseksi ei pulan torjumiseksi, vaan sitä varten, että ulosottotoimenpiteiden ollessa keskeytyksissä voidaan suorittaa tehokkaita toimenpiteitä pulan torjumiseksi. Emme myöskään ole väittäneet, että huomattava osa pakkohuutokauppoja keskeytyksen jälkeen saisi jäädä pitämättä sen vuoksi, että pakkohuutokauppojen toimeenpano väliaikaisesti es-

tetään. Käsityksemme tästä olemme perustaneet kokonaan niihin muihin toimenpiteisiin, joihin keskeytysajan kuluessa mielestämme olisi ryhdyttävä.

Kun hallitus on täydellisesti väärin arvioinut käsityksemme pakkohuutokauppojen keskeyttämisen merkityksen suhteen, on se luonnollisesti vetänyt asiasta muutenkin väävät johtopäätökset. Niinpä herra valtiovarainministeri väitti meidän kokonaan unohtaneen velallisten takaaajain aseman, vaikka me mielestämme olemme pitäneet silmällä tasapuolisesti velallisen ja takaaajan asemaa. On ensinnäkin luonnollista, että pakkohuutokauppojen keskeyttämisen ajaksi on turvattava myös takausmiehen omaisuus, niin ettei sen kimppuun päästä silloin kun velallisen omaisuus suojataan. Toiseksi me tahdomme suojata erityisesti takausmiehiä, koska me tahdomme saada asiat siten järjestetyiksi, että velalliset voivat itse maksaa velkansa. Vielä nykyisin, jos pakkohuutokaupat esteettömästi jatkuvat, joutuvat takaaajat vahinkoon lähes jokaisen kodin ja yrittäjän sortuessa. Jos siis pakkohuutokauppojen keskeytyminen järjestetään tehokkaiden toimenpiteiden järjestämiseksi uhanalaisen maatalouden pelastamiseksi, on se varmasti yhtä hyvin takaaajain kuin velallisten edun mukaista. Myös saamamiesten aseman olemme ottaneet huomioon. Jos ulosottotoimenpiteet järjestetään edellä selostetussa tarkoituksessa ja pysähdyskautta käytetään todella tehokkaiden toimenpiteiden toteuttamiseen, vapautetaan täten saamamiehet useille heistä nyt odotettavissa olevista tappioista ja muista ikävyyksistä.

Omasta puolestani en myöskään usko puheenaolevien toimenpiteiden vähentävän sitoumusten suorittamishalua niiden velallisten keskuudessa, jotka siihen kykenevät, sillä eihän pakkohuutokauppojen keskeyttäminen merkitse velkojen pyyhkimistä, vaan ainoastaan järjestelyaikaa. Jos järjestelyajan saaminen synnyttää toivoa ja tulevaisuudenuskoa uupuvassa yrittäjässä, ei se silloin suinkaan vähennä hänen haluaan mahdollisuuksien mukaan täyttää sitoumuksiaan.

Muuten tahdon tässä yhteydessä torjua sen maaseutupiirien ulkopuolella yhä yleisemmäksi tulleen käsityksen maanviljelijäin haluttomuudesta sitoumustensa täyttämiseen. En myöskään voi olla sanomatta, että hallituksen vastauksessa esiintyy tämän, mielestäni väärän, käsityksen vaikutusta.

Olen itse seudulta, jossa näinä vuosina on jäänyt rästiksi tavattoman paljon kunnan ja seurakunnan verosaatavia, jossa erilaisten kassojen on vaikea saada perityksi saataviaan, ja jossa paikkakunnan rahalaitosten korkosuoritukset viipyvät, ja voin tarkan henkilökohtaisen tuntemuksen perusteella vakuuttaa, että vain harvoissa poikkeustapauksissa suoritukset viipyvät maksajain haluttomuuden tai edes huolimattomuuden takia. Ylivoimaisesti useimmissa tapauksissa suoritus viipyy siksi, että maksajat, yksityiselämän tarpeiden äärimmäisestä supistamisesta huolimatta, eivät kertakaikkiaan kykene maksujaan suorittamaan. Hallitus on pitänyt pakkohuutokauppojen lykkäämistä vaarallisena myös siksi, että lykkäämisen edusta tulisivat osallisiksi sellaisetkin maanviljelijät, jotka ovat maksuvaikeuksissa omasta syystään ja jotka kaikissa oloissa ovat kykenemättömiä maanviljelijän ammattiin. Tähän epäilykseen on kieltämättä osaksi aihetta, enkä suinkaan ainaakaan minä ole tahtonut ryhtyä esimerkiksi juopottelevien ja autohurjastelua harjoittavien maanviljelijäin asianajajaksi. Tässäkin suhteessa esiintyvää vaaraa on hallitus mielestäni kuitenkin pahasti liioitellut, koska ulosotonalaisten velallisten omaisuus pakkohuutokauppojen keskeyttämisen ajaksi luonnollisesti tulisi asetettavaksi hukkaamiskielon alaiseksi, ja keskeyttämisen jälkeen, mikäli velallisen asioita ei saada järjestykseen, omaisuus säännöllisessä järjestyksessä myytäisiin saatavien suorittamiseksi. Saamamiesten ja takaajien riski ei keskeytyksen kautta voisi lisääntyä, koska keskeytyksen aikana suoritettavista järjestely- ja tukemistoimenpiteistä aiheutuisi suuri pakkohuutokauppojen lukumäärän vähentyminen ja koska niiden vähentyminen sinänsä kohottaisi omaisuuksien arvoa ja tämä arvojen kohoaminen taas luonnollisesti lisäisi saamamiesten ja takaajain mahdollisuutta saada omansa. Seurakuntien ja kuntien verot kuitenkin ehkä olisi asetettava erikoisasemaan ja niiden periminen myös ulosottoteitse, kuitenkin sopivissa rajoissa, jätettävä mahdolliseksi keskeytyksenkin ajaksi.

Pakkohuutokaupoista puhuttaessa on vielä muistettava eräs niiden luokkaan kuuluva kotien häviömuoto, johon tähänastiset toimenpiteet eivät näytä ollenkaan ulottuvan. Tarkoitin konkurssseja. Mi-

nulla ei ole käytettävissäni tilastoa siitä, missä määrin nämä „kurssit” lisäävät pakkohuutokauppojen kautta tuhottujen kotien lukumäärää, mutta aivan merkitykseton se ei voine olla. Tunnen esim. kotiseudullani pari paraikaa vireillä olevaa konkurssijuttua, jotka näyttävät johtavan yrittäjiin tuhoon ja kodin sortumiseen ja tekevät sen Maakiinteistöpankin väliin tulosta huolimatta. Toinen tarkoittamistani tapauksista on seuraavanlainen.

Yrittäjällä on paikkakunnan oloihin katsoen hyvässä kunnossa oleva talo ja omien täysikäisten lasten työvoima täysin riittää tilan viljelemiseen. Hänellä on myös ensiluokkainen irtaimisto ja velkaa vain sen verran, että omaisuuden arvo kaikissa olosuhteissa, omaisuuden osittaisen polkumyynninkin tapahtuessa runsaasti ylittää velkojen määrän. Säännöllisissä oloissa on kysymyksessä olevaa henkilöä pidetty ei ainoastaan kunnollisena, mutta myös vakavaraisena maanviljelijänä.

Yrittäjän suurin saamamies muuan yksityinen vaati saatavansa suorittamista eikä nykyoloissa kukaan tavallinen maanviljelijä voi saada kymmeniä tuhansia käteistä. Kun suoritus viipyi, ryhtyi saamamies toimenpiteisiin, ei kuitenkaan uloshakuun, kuten useimmat, vaan vaati kihlakunnan oikeudessa velallisen asettamista konkurssiin. Velallinen turvautui Maakiinteistöpankin apuun ja sai periaatteellisen myönnytyksen tarvittavan suuruisen lainan saamiseen. Konkurssi ei kuitenkaan ole keskeytynyt. Maakiinteistöpankin väliintulosta on ollut ainoastaan se apu, ettei tilaa voida tämän jälkeen myydä muuten kuin ulosottotoimin, joten pankin lunastusoikeus säilyy. On kuitenkin täysin tietymätöntä, milloin asiat edistyvät tilan myyntiin asti, mutta irtaimiston myynti on suoritettu viime viikolla toimitetulla konkurssihuutokaupalla. Perhe, joka vielä kuluvan syksyinkin aikana mitä suurimmalla uskollisuudella hoiti tilaa, tämän konkurssin vireillä olosta huolimatta, on tosiasiallisesti tuomittu hajoamaan talveksi. Jos Maakiinteistöpankki joskus toimitettavan pakkohuutokaupan jälkeen ehkä lunastaa tilan ja luovuttaa sen entiselle omistajalleen, on viljelyksen uudestaan aloittaminen irtaimiston hävittämisen vuoksi ylen hankalaa. Samalla on tilallinen myös joutunut kärsimään hyvin suuria taloudellisia tappioita.

Näihin konkurssiasioihin olisi pakkohuutokauppojen keskeyttämisen yhteydessä myös kiinnitettävä huomiota ja suojeltava kodit silloin kun sellaiseen on mahdollisuuksia, tältäkin taholta niitä uhkaavalta hävitykseltä. Viimein tahdon sanoa, että hallituksen optimistinen käsitys odotettavissa olevasta taloudellisesta kehityksestä poistaa sen epäilyksen, jonka erityisesti saamamiesten taholta voidaan otaksua kohdistuvan pakkohuutokauppojen keskeyttämistoimenpiteeseen. Taloudellisessa elämässä tapahtuva suotuista kehitys, johon hallitus tuntuu kovasti uskovan ja jonka tapahtumista minä hartaasti toivon, poistaa keskeytyksen kautta muuten mahdollisesti aiheutuvan tappionvaaran saamamiehiltä ja takaajilta.

Kun pakkohuutokauppojen jatkuminen merkitsee kotien tuhoa, viljelyksen rappautumista, saamamiesten ja takaajain vahinkoon joutumista ja kun niiden jatkuminen ehkäisee talouselämässä ehkä tapahtuvan helpottumisen ulottumista tarpeeksi laajalle, olisi keskeyttämistoimenpiteisiin mielestäni pikaisesti ryhdyttävä. Ei sen vuoksi, että pula poistetaan pakkohuutokauppojen keskeyttämisellä, vaan sen takia, että keskeytyksen aikana pula voidaan torjua muilla toimenpiteillä.

Näistä pakkohuutokauppa-asioista puhuessani tahdon lopuksi huomauttaa siitä, että hallituksen käsitys siitä kansantaloudellisesta hyödystä, mikä tapahtuu tilojen vaihtaessa omistajia, on vain osaksi oikea. Kyllä tilanhoito voi parantuakin, tilan pakkohuutokaupan kautta vaihtaessa omistajaa, mutta kokemus käytännöllisessä elämässä osoittaa, että tulos usein on päinvastainen. Usein pakkohuutokaupattu tila saattaa jäädä kokonaan viljelemättömäksi pitkäksi aikaa.

Korkokysymyksen on hallitus ottanut vain teoreettisesti käsitelläkseen, ainakin pääasiallisesti teoreettisesti kuten edellisenkin asian. Hallitus puhuu sopimusvapaudesta tässä suhteessa, ollen sitä mieltä, että sopimusvapauden rajoittaminen tässä suhteessa on vaarallista. Herra valtiovarainministeri on lausunut myös sellaisen käsityksen, että jokainen tällaiseen vapaaehtoiseen sopimukseen perustuva korko on katsottava kohtuulliseksi ja oikeaksi. Jos jokainen vapaaehtoinen sopimus koron ollessa kysymyksessä on katsottava kohtuulliseksi ja

oikeaksi, on kai silloin jokainen muunkinlainen sopimus katsottava tässä teoreettisessa mielessä kohtuulliseksi, ja kuitenkin on katsottu välttämättömäksi suorittaa kokonainen sarja lainsäädäntöä nimenomaan sopimusvapauden rajoittamiseksi.

Torpparilaitos, mainitakseni esimerkin, oli syntynyt muodollisesti, ja herra valtiovarainministerin esittämien perusteiden mukaan myös asiallisesti täysin vapaaehtoisten sopimusten nojalla, ja kuitenkin tämä laitos muodosti yhteiskunnallisen epäkohdan, jolla aikanaan oli ratkaiseva merkitys historiamme suurimpiin onnettomuuksiin. Tuo vapaaehtoihin ja siis kohtuullisiin sopimuksiin nojautuva järjestelmä oli kumottava ja yhteiskunta katsoi olevansa pakotettu ryhtymään tehokkaisiin toimenpiteisiin järjestelmän uudestaan syntymisen estämiseksi. Meillä on ollut varsin paljon yhteiskunnallisia ajattelijoita, jotka ovat soimanneet vallanpitäjiämme siitä, että epäkohta huomattiin liian myöhään, eikä liene harvinainen sekään käsitys, että paljosta onnettomuudesta olisi välttytty, jos epäkohta olisi ajoissa korjattu.

Herra valtiovarainministeri kuitenkin myöntää että sopimusvapauteen voidaan puuttua, milloin on kysymyksessä pakko-tila ja että siis tällaisissa tapauksissa myös korkoa koskeva sopimusvapaus voidaan rajoittaa. Jo tälläkin teoreettisella edellytyksellä mielestäni nykyoloissa voitaisiin käydä koron rajoittamiseen. Sillä jos asioita katsellaan velallisten kannalta, on sopimusvapaus heihin nähden jo usean vuoden ajan ollut täydellisesti teoreettinen käsite ja käytännössä on vallinnut synkkä pakkotila (Keskustasta: Aivan niin!). On huomattava, että pitkään aikaan, ainakaan vuodesta 1929 lähtien, maanviljelijämme eivät ole yleensä ottaneet uusia lainoja, vaan mikäli velkamäärät joidenkin viljelijäin osalta ovat lisääntyneet, on lisääntyminen aiheutunut entisten lainojen koroista, joita ei ole voitu maksaa ja joiden maksamiseksi mahdollisuuden mukaan on tehty uutta velkaa. Mikäli lainanottajalla joskus on ollut myös asiallinen sopimusvapaus näissä velkasuhteissaan, on tämä aika siirtynyt historialliseen menneisyyteen, aikaan, jolloin maassa vallitsi hyvä taloudellinen tila ja jolloin siis korkean koron maksaminen näytti teoreettisesti mahdolliselta. Nyt kauan on velallisen

yrittäjän asema ollut sellainen, että hänellä velkasopimusta tehdessään ei ole ollut min-käänlaista tilaisuutta kannattavuuslas-kelmien suorittamiseen, vielä vähemmän laskelmien perusteella tapahtuvaan päättä-miseen lainanottamisesta. Hänen on yksin-kertaisesti, välttyäkseen ulosotosta ja per-heen mieron tielle joutumisesta, täytynyt alistua minkälaisiin korko- ja muihin lai-naehtoihin hyvänsä (Keskustasta: Oikein!). Teoreettinen perustelu sopimusvapauden rajoittamattomuudesta on siis asiallisesti kestämaton, koska tämä vapaus asiallisesti jo kauan on ollut täydellisesti yksipuoli-nen.

Herra valtiovarainministeri on laajasti puhunut myös tapahtuneesta koron alenta-misesta, ja siitä, kuinka jatkoa seuraa. Tähän kaikkeen on hän selittänyt päästyn rahalaitosten keskeisellä vapaalla yhteistoi-minnalla ilman lain pakkoa. Hänen seli-tyksensä on kyllä muodollisesti oikea, mutta vain muodollisesti. Eiköhän asiallisesti ole niin, että maalaisliittolaisten viime vuosina esittämät vaatimukset koron rajoittami-sesta synnyttivät halun tähän rahalaitos-ten yhteistoimintaan. Lainsäädännön pelko on varmasti tehokkaasti edistänyt koron alentamisyrittämyksiä. Onkin syytä kysyä herra valtiovarainministeriltä, luulisiko hän voitavan välttää lainsäädännön puuttumi-nen korkoasioihin siinäkin tapauksessa, että ylin lainauskorko edelleen olisi esimerkiksi 13 %? Minä luulen, että herra valtiova-rainministerin täytyisi voittaa teoreettiset epäilynsä ja tarttua ihmiskeinoin ohjaa-maan asiaa, jonka järjestämiseen ihmisvi-i-saus, hänen vastauksensa sanamuodon mu-kaan, on riittämätön. Koron alennusteh-tävään puuttuminen on herra valtiovarain-ministerin mielestä mahdoton senkin vuoksi, että koron alennuksella loukataan muun muassa velattomien ja säästöjä tehneiden maanviljelijäin etuja. Tuo käsitys, niin oikea kuin se teoreettisesti saattaakin olla, on kuitenkin käytännöllisesti katsoen ko-vin ahdas, varsinkin jos asian arvostelussa, kuten herra valtiovarainministerikin on teh-nyt, rajoitutaan maatalousväestön piiriin. Eiköhän maanviljelijä sentään aina pää-asiaassa ole maanviljelijä ja vasta toisessa sijassa rahassäästöjen tekijä. Koron alen-nuksesta seuraava taloudellisen elämän el-pyminen ja maatalouden yleisen kannatta-vuuden tästä johtuva parantuminen, ko-

hottaa myös velattoman ja säästöjä tehneen viljelijän maatalouden kannattavuutta, tuottaen siten runsaasti sen, mitä hän ko-ron alennuksessa toisaalta mahdollisesti menettää.

Tapahtuneen koronalennuksen yhteydessä on tullut erittäin silmään pistäväksi ja entistä räikeämmäksi kysymys talletus- ja lainauskorkojen välisestä erosta. Herra valtiovarainministeri väittää talletuskoron ja lainauskoron alentuneen samassa suh-teessa. Tällainen väite ei kuitenkaan ole oikea, vaikka talletus- ja lainauskorot lie-nevät alentuneet yhtä monta prosenttia. Jos talletus- ja ylimmän lainauskoron väli-nen ero oli $4\frac{1}{2}\%$ silloin kuin korot olivat korkeimmillaan, oli lainauskorko silloin ainoastaan runsaasti 50 % talletuskorkoa korkeampi. Nykyisin tai ainakin ensi vuo-den alussa, on suhde sellainen, että ylin lainauskorko on yli 100 % korkeampi tal-letuskorkoa. Näin on asia, jos talletus-korko laskee 4:ään, ylimmän lainauskoron laskiessa $8\frac{1}{2}$:een, kuten herra valtiova-rainministeri täällä on ensi vuoden alusta ilmoittanut tapahtuvan. Alennus siis ei ole tapahtunut samassa suhteessa, vaikka ehkä, kuten jo sanoin, alennus on ollut yhtä monta prosenttia niin hyvin lainauskoron kuin talletuskoronkin osalta. Näissä olo-suhteissa ei koron alentamisvaatimus koh-distu lähimainkaan samassa suhteessa talle-tus- kuin lainauskorkoihin. Erikoisesti tämä vaatimus kohdistuu ylimpiin lainauskorkoi-hin, joiden maksaminen on miltei yksin-omaisesti kaikkein heikoimpien velallisten rasituksena.

Pääsyynä hallituksen vieroksuvaan kan-taan koron alentamisasiassa näyttääkin ole-van täydellinen maatalouden merkityksen käsittämisen puute (Keskustasta: Oikein!). Tämä voitane todistaa herra valtiovarain-ministerin äsken antamalla lausunnolla. Hän m. m. sanoo näin: „Mitä elinkeinojen tuoton ja korkokannan väliseen suhteeseen yleensä tulee, on ensiksikin huomattava, että historiallisesti ja taloudellisesti oikea järjestys ei ole se, että ensin ryhdytään harjoittamaan erilaisia elinkeinoja ja sen jälkeen on pantava korkokanta sen mukai-seksi, että nuo elinkeinot kannattavat, vaan asian todellinen ja oikea kulku on se, että jossakin maassa ryhdytään lainatuin pää-omin vain sellaiseen taloudelliseen toimin-taan, joka kannattaa tässä maassa tavalli-

sen korkokannan vallitessa.” Jos ei tämä todista tämän kysymyksen ytimen ymmärtämisen puutetta, niin vaikeaa sitä sitten on saada millään todistetuksi.

Mielestäni herra valtiovarainministeri on ainakin historian pannut täydellisesti pälaelleen ottaessaan senkin tässä tapauksessa todistajaksi. Kyllä kai sentään historia osoittaa, että meidän maassamme on ensin harjoitettu elinkeinoja ja vasta sitten on syntynyt korko. Kyllä ainakin maatalouteen nähden on asianlaita ollut niin, että kauan ennenkuin korosta tiedettiin mitään, harjoitettiin elinkeinoa ja korko on paljon myöhemmän ajan ilmiö kuin elinkeinojen harjoittaminen (Ed. Lohi: Oikein! — Ed. Räisänen: Kyllä se oikein on!). Kun pääperuste hallituksen kannanottoon tässä kysymyksessä on tällainen, on silloin tarpeetonta laajemmin tarkastella hallituksen esittämiä yksityiskohtaisia perusteita (Ed. Tanner: Ei siitä niin vähällä pääse!).

Välikysymyksen kolmanteen osaan on hallitus suhtautunut täysin yhtä ylimielisellä teoreettisuudella kuin edellisiinkin. Herra valtiovarainministeri sanoo: „Ensiksikin on pidettävä mielessä, että kun valtion tulot eivät suinkaan, niin sanoakseni, putoa pilvistä, vaan on pääosaltaan kannettava veroina kansalaisilta ja heidän yhteisyrityksistään, eivät määrätyille kansalaisryhmille annettavat valtionavut merkitse mitään muuta kuin avustusta, jonka toiset usein köyhyydessä ja vaikeuksissa elävät kansalaiset joutuvat antamaan toisille. Tämä tekee kysymyksessä olevat valtioavut arkaluontoisiksi niin hyvin antajan kuin vastaanottajan taholta.”

Puhe toisten omaisuuden siirtämisestä toisille tässä kurssitappioiden korvaamista koskevassa asiassa on sekin pelkkää teoriaa. Yksityisomistukseenkin perustuvassa yhteiskunnassa vallitsee sellainen eri kansalaispiirien keskeinen yhteenkuuluvaisuus, että yhden sortuminen merkitsee toisen rasisitusten lisääntymistä. Näin on asianlaita erityisesti nyt puheenaoleviin kurssitappioihin nähden. Kysymyksessä olevat lainat ovat otetut joko suoranaisesti valtion toimesta tai valtion takuulla. Ja jos nämä lainanottajat sortuvat, kuten useimpien heistä ilman valtion tukea käy, siirtyä tappio välittömästi sille yhteiskunnalle, jonka apua heille nytkin pyydämme. Yhteiskunta saa silloin huoltaakseen myös nämä sortu-

neet yrittäjät ynnä heidän perheensä. Toisten kansalaisten varoja heidän tukemisekseen on tässäkin tapauksessa käytettävä.

Kurssitappiokysymyksen pysyvää järjestelyä voidaan puoltaa jo tällä seikalla myös periaatteelliselta kannalta, mutta vielä paremmin sillä henkisellä vaikutuksella, mikä asian pysyvällä järjestämisellä saavutetaan. Ei suinkaan ole vähäksi arvioitava sen henkisen tekijän arvoa, että epäily ja epätoivo muuttuu toivoksi ja varmuudeksi, kuten tapahtuu frangilainan saaneiden keskuudessa silloin, jos tämä kurssitappiokysymys kerta kaikkiaan päiväjärjestyksestä poistetaan.

Mutta tässä asiassa on vielä kaikkea edellä sanottua merkitsevämpikin periaatteellinen puoli, nimittäin se, mistä välikysymyksessäkin erikseen puhutaan. Näiden ulkomaisten lainojen ottoon ryhdyttiin valtiovalan toimenpiteillä. Valtiovalta tahtoi ojentaa auttavan kätensä jo silloin maksuvaikeuksissa oleville maanviljelijöille. Ei ollut ihme, jos tähän käteen luottamuksella tartuttiin. Jos tuo käsi muodostuu hirttosilmukan heittäjäksi, loukataan karkeasti varsin pyhiä arvoja. Eikä tällainen mitenkään voi olla vahingoittamatta valtiovalan ja kansalaisten välisiä suhteita. Tässä ei ole kysymyksessä ainoastaan pettynneiden ja hallituksen kannan huomioonottaen petettyjen maanviljelijöiden etu, vaan myöskin tärkeiden valtiollisten arvojen suojeleminen, joiden suojeleminen tulee olla jokaisen hallituksen ja maan lainsäätäjäkunnan velvollisuus. Ainoa tapa hoitaa kysymyksessä oleva asia on poistaa se lainsäädäntötoimin pysyväisesti päiväjärjestyksestä. Jos sitä paitsi markan ja frangin kurssisuhteet muuttuvat meille edullisemmiksi, kuten herra valtiovarainministeri piti uskottavana, ei valtiolle silloin edes koidu ainkaan suurta tappiota tästä pysyväisestä käännä järjestelystä.

Viimeiseenkin välikysymyksen kohtaan on hallitus ottanut kielteisen kannan. Se on kuitenkin nähdäkseni ainoa asia, joka herra valtiovarainministeriltä saa osakseen jonkun ymmärtämyksen sanan. Kielteisinä perusteina toimenpiteisiin ryhtymistä vastaan maatalouden velkain vakauttamiseksi liikkeelle laskettavien obligatioiden käytön lisäämiseksi esitetään m. m. koron alennukseen liittyvä obligatioiden kurssin nousu. Se on huomioonotettava seikka, mutta pyr-

kimyksen täytyy olla, että obligatioiden korkoja alennetaan rahamarkkinain koron alennusta vastaavassa suhteessa ja että lopuksi tätä tietä, ilman valtiovallan välitöntä apua, saadaan vakauttamislainain korko riittävän alhaiseksi. Kun näin menetellään, pysyvät tietysti kunakin aikana käytännössä olevat obligatit kurssissaan 100 %:n alapuolella, eivätkä juokse, niin sanoakseni, ilman erikoisia toimenpiteitä. Kurssien nousu, joka nykyisin on tapahtunut, ei näin ollen poista niihin käytön lisäämisen tarvetta. Käyttöä kyllä on tähän asti liikkeeseen lasketuilla obligatioilla, mutta vastaisuudessa laskettavilla, joiden käsittäkseni täytyy jo olla nykyistä halvempikorkoisia, ei tällaista käyttöä ole.

Väläkysymyksessä esitetty ensimmäinen vaihtoehto näiden obligatioiden käytön lisäämiseksi ei mielestäni tunnu yhtään sen vaarallisemmalta kuin ensiasteinen vastaanottamispakko, mutta se epäilemättä lisääisi obligatioiden käyttöä ja poistaisi näiden heikommille rahalaitoksille tuottamat vaikeudet.

Toinen vaihtoehto, verojen ja muiden julkisluontoisten suoritusten mahdolliseksi tekeminen näillä obligatioilla, ei mielestäni myöskään tunnu niin mahdottomalta kuin herra valtiovarainministeri väittää. Jos näiden obligatioiden kurssi tämän toimenpiteen kautta nousee nimellisarvoon ja obligatit tulevat valtiokonttoriin, ei tämän tarvitse merkitä sitä, että obligatit myös ehdottomasti jäävät sinne. Kyllä kai 100-prosenttiset obligatit myös menevät valtiokonttorista, koska niitä kerran maassa tarvitaan. Voisipa tästä järjestelystä olla valtiolle suoranaista hyötyäkin, koska obligatit kasvavat korkoa myös sinä aikana, jonka ne ovat valtion hallussa, ja setelit pано- ja ottotilillä Suomen Pankissa eivät kasva korkoa. Jos tämän jälkimmäisen vaihtoehdon toteuttaminen tekee ensimmäisen vaihtoehdon toteuttamisen tarpeettomaksi, ei silloin luonnollisesti voi edelliseen välttämätöntäkään puuttua.

Ei mielestäni siis ole perusteltua syytä vastustaa obligatioiden käytön lisäämistöimenpiteitä. Emmekä me suinkaan tahdo estää hallitusta harkitsemasta muitakin, väläkysymyksessä esitettyjä mahdollisesti vielä tarkoituksenmukaisempia toimenpiteitä asian järjestämiseksi.

Loppupäätelmänä herra valiovarainmi-

nisterin väläkysymykseen antamasta vastauksesta tahtoisin lausua, että tästä vastauksesta käy selville, niin sanoakseni, maailmankatsomusten välinen jyrkkä ero. Hallitus lähtee kansalaisten keskinäisen täydellisen eristäytymisen tielle. Se ehkä tunnustaa yhteiskunnan velvollisuuden köyhäinavun antamiseen, mutta ei muuta. Sen mielestä tuntuu maatalous saavan kuolla, ainakin teoriassa, ellei se vallitsevissa taloudellisissa suhdanteissa elä. Se unohtaa vanhasta antiikin valtakunnasta peräisin olevan kertomuksen vatsasta ja muista ruumiin jäsenistä ja niiden keskenäisestä yhteenkuuluvaisuudesta, vaikka tämä kertomus on perin opettava. Me lähdemme yhteenkuuluvaisuuden tietoisuudesta. Koko yhteiskunnan etu vaatii, että maan pääelinkeino saatetaan elinvoimaiseksi, sillä jos sen annetaan kuolla, kuolevat pian myös ne elinkeinot, jotka nyt kukoistavat. Tämän opetuksen antaa meille myös se tarina, johonka edellä viittasin.

Tällaisen käsityksen esittäminen ei suinkaan ole sosialismia. Ja köyhäinapua paljon arvokkaampaa on, jos yhteiskunta kohdistaa huomiota sellaisiin toimenpiteisiin, joiden kautta elinkeinojen harjoittajat, tässä tapauksessa maanviljelijät, saatetaan tukevasti omille jaloilleen. Tämän pyrkimyksen edistäminen oli väläkysymyksen tarkoitus.

Hallituksen vastaus ei luonnollisesti minua tyydytä, koska se tarjoaa kiviä leivän asemasta niille, joidenka vaikeuksien kohentamisesta nyt on kysymys. Kysymyksessä olevat toimenpiteet ovat mielestäni kuitenkin niin välttämättömiä, ettei edes hallituksen tahto saisi olla niiden toteuttamisen esteenä.

Vielä maininta lyhyesti parista asiasta.

Väläkysymyksessä ehdotettuja toimenpiteitä hallitus nimittää kovin yksipuoliseksi ja pieneen tai ainakin erääseen kansalaisryhmään kohdistuviksi. Tästä puhuttiin erityisesti kultaklausuliasian yhteydessä. Tähän vain tahtoisin sanoa, että väläkysymyksen tekijät eivät suinkaan vastusta yhtä perusteltuja toimenpiteitä toisten kansalaisryhmäin hyväksi. Tahdon esimerkkinä mainita, että esim. asunto-osakeyhtiöiden pakkohallintolakia eduskunnassa käsiteltäessä ei suinkaan meidän taholtamme asiassa tullut vastustusta niille toimenpiteille, joilla tarkoitettiin vaikeuksissa

olevien asunto-osakeyhtiöiden asemaa helpottaa.

Hallitus puhuu tässä yhteydessä myös inflatio- ja reflatiopyrkimyksistä, vaikka me olemme näitä asioita tässä yhteydessä vältäneet. Tahdon sanoa tämän johdosta ainoastaan, että kysymys siitä, kuka tässä asiassa on oikeassa, ei vielä mielestäni ole loppuun käsitelty (Eduskunnasta: Ei ole!). En ainakaan omasta puolestani sitoudu herra valtiovarainministerin suosittamaa rahapolitiikkaa kannattamaan (Eduskunnasta: Hyvä, hyvä!).

Ed. Ellilä: Herra puhemies! Herra valtiovarainministeri on täällä esittänyt hallituksen kannan maatalouspulan torjumiskysymyksessä. Sen pääpontena oli, että kaikki on hyvin, niin kuin asiat nyt ovat ja että olosuhteet kyllä jo itsestäänkin paranevat. Kun käsitykseni mukaan tämä esitys oli vähäsen yksipuolinen, rohkenen valaista mitalin toistakin puolta.

Jotta voisimme oikein arvostella maataloustilannetta sellaisena kuin se velkaisten viljelijäin kohdalla nyt on ja jotta voisimme vetää siitä oikeat johtopäätökset juuri käytännöllistä talouspolitiikkaa silmälläpitäen, on syytä luoda yleispiirteinen katsaus maatalouden kannattavuisuuden kehitykseen itsenäisyysaikanaamme. Voitaaneen sanoa, että menneiden asioiden toistaminen on turhaa, mutta mielestäni ei näihin seikkoihin ole kiinnitetty riittävästi huomiota. Senvuoksi rohkenenkin käyttää tähän tarkoitukseen jonkin verran eduskunnan kallista aikaa.

Selviytyäkseni tästä katsauksesta mahdollisimman vähällä ajan hukalla ja numeroilla, olen jakanut itsenäisyysajan kolmeen viisivuotisjaksoon alkaen vuodesta 1919. Ensimmäinen jakso käsittää siten maatalousvuodet 1919—23, toinen vuoden 1924—28 ja kolmas, joka tosin vielä on vajaa, maatalousvuodet 1929—31. Huomautan, että maatalousvuodet meikäläisten kannattavuusuustutkimuksissa lasketaan 1 p:stä heinäkuuta 30 p:ään seuraavan vuoden kesäkuuta. Maatalousvuosi 1919, joka tässä katsauksessa on ensimmäinen, tarkoittaa siis aikaa 1 p:stä heinäkuuta 1919—30 p:ään kesäkuuta 1920 j. n. e.

Varsinaisesta maataloudesta saatu puhdas tuotto, eli sellainen liikeylijäämä, josta vielä on suoritettava verot ja rasitteet sekä

velkain korot, oli ensimmäisenä viisivuotisjaksona keskimäärin 450 markkaa viljeltyä hehtaaria kohti. Tätä puhdasta tuottoa voitiin pitää keskimäärin katsoen verraten edullisena. Se muodosti verot ja rasitteet huomioon otettuina noin $4\frac{1}{2}$ %:n nettokoron maatalousomaisuuden arvolle. Se oli myös samaa suuruusluokkaa kuin maatalouden liike-tulos oli niinä muutamina vuosina ennen maailmansotaa, jolloin tällaisia tutkimuksia ehdittiin suorittaa. Sanottaneen, ettei velkainen viljelijä tällaisellakaan tuloksella voinut pysyä pystyssä. Huomatava kuitenkin on, että maanviljelijällä on, kuten herra valtiovarainministeri aivan oikein huomautti, muitakin tulolähteitä kuin varsinainen maatalous. Kun nettotulot varsinaisesta maataloudesta nousivat tilaa kohti esim. varsinaisilla talonpoikaistiloilla pyöreän luvun 5,000 markkaan vuodessa, antoi metsätalous myös silloin nettotulota jokseenkin saman verran. Lisäksi saatiin sivuansioista nettotulota noin 3,500 markkaa. Yhteensä saatiin tuotantotaloudesta nettotulota varsinaisilla talonpoikaistiloilla noin 14,000 markkaa vuodessa. Ruokatalous aiheutti silloin rahamenoja vähän yli 4,000 markkaa. Koronmaksuihin ja yksityisiin tarpeisiin jäi silloin tilaa kohti vuodessa noin 10,000 markan ylijäämä. Kun tällaisen tilan koko pääoma-arvo oli 200,000 markan vaiheilla, voitiin koroista selviytyä pitämällä yksityistalouden rahamenot kohtuullisissa rajoissa. Koroista voitiin selviytyä, vaikka velan määrä nousi puoleen tai vähän yli varoista.

Jos sitten siirrymme tarkastelemaan asian kehitystä vuosina 1924—28, niin huomamme, että nämä vuodet muodostavat kiihkeän nousuajan miltei kaikilla tuotantoaloilla. Suomen paperimarkka kytkettiin kultaan juuri tämän jakson alussa. Kaikkialla vallitsi erinomaisen vilkas uudistustoiminta ja suuri luottamus taloudellisten olojen kestäväisyyteen. Yleinen käsitys on ollut, että tämä kausi olisi ollut varsin edullinen maataloudelle. On luultu, että maanviljelijät tänä aikana saivat vuolla puuveitsellä kultaa, kuten niin morella muulla tuotantoalalla tapahtui. Samoin on uskottu, että maanviljelijät tänä korkeakonjunktuurin aikana myös suuresti tuhlasivat varoja turhuuteen. Antakaamme kuitenkin numerojen kertoa, mitä tuona nousukautena maataloudessa todella tapahtui. Ra-

hatulot nousivat kyllä edelliseen kauteen verrattuna melko ripeästi. Varsinaisen maatalouden rahatulojen nousu teki tilaa kohti esimerkiksi talonpoikaistilalla noin 8,000 markkaa vuodessa eli 40 % edellisen kauden määrästä. Metsätulot nousivat noin 3,000 markalla, eli lähes 50 %, sivuansiotulot noin 2,500 markalla. Mutta näin saatujen tulojen nousu ei suinkaan ollut puhdasta, vaan vastasi sitä erällä talousaloilla menojen samanlainen kohoaminen. Niinpä ylitti varsinaisessa maataloudessa juoksevien menojen lisääntyminen tulojen nousun. Metsätaloustulot jättivät vähäisen enemmän puhdasta, nimittäin noin 7,700 markkaa tilaa kohti, kun edellisellä jaksolla se oli noin 5,000 markkaa. Ruokatalouden menot kohosivat niinkään 35 %:lla. Lopputulos oli, että liikeyljäämäksi, joka voitiin käyttää uudistuksiin, veroihin ja korkoihin sekä yksityiskulutukseen, jäi tilaa kohti pyörein luvuin 13,000 markkaa, kun edellisellä kaudella vastaava luku oli, kuten sanoin, 10,000 markkaa.

On ilmeistä, että kun ottaa huomioon, että välttämättömät yksityistalouden menot yleisen elintason noustessa pakostakin pyrkivät kohoamaan ja kun verot nousivat, ei mitään huomattavia säästöjä näinä vuosina voinut syntyä. Erityisesti on otettava lukuun varsinaisen maatalouden antama heikko puhdastuotto. Se oli edellisen vuosijakson keskimääristä alentunut hehtaaria kohti jonkin verran, 20 markalla, tehden kaikilla tiloilla 430 markkaa. Tiloille, joilla ei ollut sanottavasti metsätuloja, tiesi korkean suhdanteen aikakausi itse asiassa rahallista taaksepäin menoa. Uudistukset oli, mikäli niitä haluttiin suorittaa, rahoitettava velkapääomilla. Yleinen muotisuunta vaati uudistuksia ja perusparannuksia. Maatalouden voimaperäistyttäminen ja lisätty ravinto-omavaraisuus asetettiin vallankin neuvonnassa jopa isänmaalliseksi velvollisuudeksi. On senvuoksi luonnollista, että yksinkertaiset viljelijät lähtivät sille tielle, kun lisäksi luottoa oli helposti saatavissa. Ei voitane vaatia, että sellaisissa suhdanteissa maanviljelijät olisivat voineet aavistaa, että rahan arvo tulee nousemaan yli $\frac{1}{3}$:lla, kuten sitten kumminkin tapahtui, ja varoneet lainapääomien käyttämistä. Nämä epäilemättä hyvässä tarkoituksessa tehdyt sijoitukset nousivatkin huomattaviin summiin, jos otamme koko maan huomioon.

Maatalouden kannattavuustutkimuksen mukaan arvioiden tekevät sijoitukset vuosina 1924—1928 yhteensä 4,050 milj. markkaa, niistä uudisviljelyksiin ja perusparannuksiin noin 1,100 miljoonaa, rakennuksiin 2,500 miljoonaa, kalustoon 250 miljoonaa ja kotieläimistöön noin 200 miljoonaa. Kun kirjanpitotilat näissä sijoituksissa yleensä ovat olleet hyvinkin varovaisia, voitaneen sijoitukset maatalousparannuksiin korkean suhdanteen vuosina arvioida yhteensä 5—6 miljaardiin markkaan. Maanviljelijäimme joutuivat senvuoksi laskukauden kouriin teknillisesti kyllä varsin hyvin varustautuneina, mutta huomattavan lisävelkataakan rasittamina. Vuodet 1924—1928 eivät siten itse asiassa taloudellisesti olleet mitään kultaisia vuosia maanviljelijöille, kuten ne olivat useille muille ja varsinkin työväelle (Vasemmalta: Ei kannata kadehtia!).

Pula-ajan alussa kärjisti maanviljelijän aseman jyrkän tuotteiden hintatason laskun ohella vielä vuoden 1928 kato. Se heikensi vallankin Pohjois-Suomen maanviljelijäin taloutta erittäin arveluttavassa määrässä. Alkoivat sitten pulavuodet. Hintojen lasku tuotantopuolella muodostui todelliseksi vyöryksi. Aluksi alenivat etupäässä viljatuotteet, laskien vuoden 1931 loppuun mennessä $\frac{1}{4}$:lla eli 25 %:lla, tulleista huolimatta. Sitten lähtivät vuoden 1929 lopulta vierimään nopeassa tahdissa alamäkeä kotieläintuotteiden hinnat, laskien vuoden 1932 keskiväliin mennessä kokonaista 34 %. Kaikkien maataloustuotteiden yleisindeksi vuoden 1932 elokuuhun mennessä aleni 33 %:lla eli miltei täsmälleen $\frac{1}{3}$:lla. Kustannuspuolella ei sen sijaan aluksi saatu aikaan vastaavia supistuksia. Esim. vuosina 1929—1930 pysyivät palkat maataloudessa ennallaan, samoin kalusto- ja rakennustarvikemenot. Vasta v. 1931 saadaan aikaan alennusta palkoissa. Kaiken kaikkiaan tekee hintojen lasku menopuolella vuoden 1932 elokuuhun mennessä normaali-vuosista vain 15 %, kun tuotantopuolella vastaava lasku oli, kuten sanottu, 33 %.

Maatalouden harjoittaminen kävi näin ollen taloudellisesti epäedullisemmaksi, kuin se tietääkseni koskaan aikaisemmin on ollut tässä maassa. Niinpä aleneekin varsinaisesta maataloudesta saatu rahaylijäämä keskimäärin maatalousvuosina 1929—1931 vieläpä alle sen, mitä se oli ollut vuosina 1919—1923. Maatalouden puhdastuotto las-

kee myös edellisestä vuosijaksosta hehtaaria kohti lähes 100 markalla eli 25 %:lla. Kaikkein ratkaisevin seikka maanviljelijäin koronmaksukykyä silmällä pitäen on kuitenkin se, että metsätulot alenevat 50 %:lla edellisten vuosien tulomäärästä. Ne tekevät kaikilla kirjanpitotiloilla näinä pulavuosina keskimäärin tilaa kohti vain 7,200 markkaa ja varsinaisilla talonpoikaistiloilla 4,200 markkaa, vastaavien lukujen oltua edellisellä jaksolla 14,400 ja 9,300 markkaa. On ilmeistä, että velkaisten maanviljelijäin ennestäänkin heikko koronmaksukyky tällaisten järkytysten johdosta nopeasti heikkeni ja pakkohuutokaupat tulivat päiväjärjestykseen. Vuodesta 1932, sen kolmannelta neljännekseltä lähtien alkaa kuitenkin jonkinlainen parantuminen maatalouden hintasuhdanteissa. Tuotantoindeksi alkaa vähitellen nousta, päätyen tämän vuoden syyskuussa lukuun 79, se on, 21 % alle normaalivuosien hintatason. Samalla alenee kustannuspuolen indeksi myös niin, että se tämän vuoden syyskuussa on 81, eli 19 % alle normaali vuosien. Epäsuhdetta on siis vielä jonkun verran vuosien 1926—28 keskimääriin verrattuna puhtaan tuoton saantimahdollisuuteen nähden, joskaan se ei enää ole kovin suuri. Tästä johtuu, että myös maatalouden puhdas tuotto on viimeksi päätetyltä tilivuodelta kohonnut 417 markkaan, kun se edellisenä vuonna oli 350 markkaa, kuten herra rahaministeri täällä aivan oikein huomautti. Kun lisäksi metsätulot nousevat huomattavasti, voimme otaksua, että rahaylijäämää maataloudesta voidaan saada nyt kuluvalta talousvuodelta suunnilleen samassa määrin kuin saatiin keskimäärin vuosina 1919—23.

Tämä on kieltämättä ilahduttava asiahaara pitkän ja synkän korpivaelluksen jälkeen, jonka Suomen maatalous on saanut näinä vuosina läpikäydä. Se ei kuitenkaan mielestäni tiedä sitä, että nyt olisi jätettävä velkaantuneiden maanviljelijäin asiat hoitamatta ja että jo olisi tehty kaikki mitä tehtävissä on. Pakkohuutokauppatulvaa ei nimittäin voi pysäyttää jokin vähäinen suhdanneparannus. Kun verraten kohtuullisestikin velkaantuneet viljelijät ovat viimeksi kuluneina neljänä pulavuotena saaneet ponnistella kaiken tarmonsaa ja taitonsa hoitaakseen asiansa, on aivan luonnollista, että vähänkin raskaammin velkaantuneet, joita niitäkin on tutkimusten mukaan ainakin 50,000 viljelijäperhettä, ovat

voineet hoitaa asioitaan vain joko tilapäistä lisäluottoa ottamalla tai omaisuuttaan realisoimalla, taikka jättämällä korot rästiksi. Kaikkia kolmea vaihtoehtoa on käytetty laajassa mitassa, ja ne, joiden korot ovat jääneet rästiin, ovat joutuneet tai joutumassa ulosoton alaisiksi. On ilmeistä, ettei vähäinen parantuminen hintasuhteissa voi tuottaa, ellei huomattavia metsäpääomia ole myytäviksi, sellaista parannusta, että asianomaiset voisivat täyttää heti sitoumuksensa. Tarvitaan aikaa, korkokannan laskua ja velkojen uutta järjestelyä, ennenkuin tyydyttävä tulos voidaan saada ja edes kunnolliset velkaantuneet pysyttää tiloillaan ja samalla pelastaa heidät yhteiskunnalle.

Käsittäakseni eivät ne toimenpiteet, joihin meillä on ryhdytty, riittävissä määrin tuota tällaista tulosta. Herra valtiovarainministeri kyllä viittasi useihin toimenpiteisiin, joilla tällaiseen päämäärään pyritään. Tärkein niistä on kieltämättä Maakiinteistöpankin toiminta. Mutta tosiasia on, että verraten harvat tapaukset sittenkin on voitu ja voidaan tätä tietä järjestää. Kun tiedetään, että anomuksia lainan saannista on tehty Maakiinteistöpankille yli 10,000, mutta lopulleen on voitu tähän mennessä järjestää vain alle 2,000 tapausta, niin ei se todellakaan ole paljon. Lisäksi on huomattava, että se korko, jolla Maakiinteistöpankki lainaa vakaannuttaa, on liian korkea. Tähän asti se on ollut 7½ %. Huomattava kuitenkin on, että Maakiinteistöpankin lainain alle paremmalla kiinnityksellä on jäänyt runsaasti esim. Hypoteekkiyhdistyksen, kassalaitosten j. n. e. lainoja, joista kannetaan edelleenkin korkoa 8½ % ja lisäksi vaaditaan esim. Hypoteekkiyhdistyksen lainoista 5 % vuotuista lyhennysmaksua, siis yhteensä 13½ % lainoista, jotka on annettu 55 %:iin asti tilojen normaaliaikaisesta arvosta. Vaikkakin Maakiinteistöpankin korko saataisiin laskemaan, kuten herra valtiovarainministeri lupasi, joka on tietenkin ilahuttava asia, ei ole mitään varmuutta siitä, että muut rahalaitokset ja ne yksityiset, joilla on paremmalla etuoikeudella olevia lainoja, seurasivat esimerkkiä. On ilmeistä, että vaikkapa suhdanteet muuttuisivat siksikin edullisiksi kuin ne olivat vuosina 1924—1928, eivät raskaasti velkaantuneet maanviljelijät pysty selviytymään sitoumuksistaan, varsinkin milloin heillä on edelliseltä vuodelta perittyjä korkorästejä.

Herra valtiovarainministeri viittasi siihen, että jos säädettäisiin sellainen ulosoton yleinen lykkäys kuin maalaisliittolaisten lakialoitteessa n:o 20 on tehty, tulisi siitä muka varsin arveluttavia seurauksia. Herra valtiovarainministeri ei ole nähtävästi ehtinyt lukea kyseessä olevaa lakialoitetta, kun hän mainitsee, että takuumiehet joutuisivat tällaisesta lykkäyksestä kärsimään. Kuitenkin sanotaan heti kysymyksessä olevan lakiehdotuksen 1 §:ssä, ettei velkaa saa panna uloshakuun myöskään maanviljelijän takuumieheltä. Sitten mainitsi herra valtiovarainministeri siitä, että muka verot jäisivät maksamatta. Kuitenkin sanotaan lakiehdotuksen 4 §:ssä, että pakkohuutokauppa voidaan pitää vero-, palkka- y. m. sellaisten saatavien perimiseksi, joilla on etuoikeus konkurssissa. Luonnollisesti, kuten arvoisa edellinenkin puhuja jo mainitsi, ei ulosottotoimenpiteiden yleinen lykkäminen, jota kyseessä olevassa lakialoitteessa on tarkoitettu, ole mikään parannuskeino sinänsä. Se onkin tarkoitettu, kuten perusteluissa nimenomaan sanotaan, vain väliaikaiseksi toimenpiteeksi, jotta saataisiin aikaa järjestää asiat osittain luonnollista tietä hintojen kohoamisen kautta, osittain muilla järjestelyillä. Mutta että tällainenkin lykkäys tuottaisi niitä vaurioita, joita herra valtiovarainministeri pelkää, sitä on vaikea käsittää. Jo nyt lykkäävät kruununvoudit, kuten lakivaliokunnassa eräs asiantuntija mainitsi, näitä huutokauppoja jokseenkin vapaasti, vieläpä puoleksitoista vuodeksi.

Mitä sitten olisi tehtävä, jotta saataisiin pysyvä parannus niiden lukuisten viljelijäperheiden asemaan, jotka ilman omaa syytään muuttuneiden ja ennalta aavistamattomien hinnanmuutosten kautta ovat joutumassa pois tiloiltaan? Mitään patenttikeinoa ei siihen tietenkään ole olemassa eikä luonnollisesti kaikkia voida pelastaa. Mutta jotakin on tehtävä vielä tähänastisten toimenpiteiden lisäksi, sillä yhteiskunta ei tule suinkaan hyötymään mitään siitä, että lukuisia maanviljelijäperheitä, jotka eivät muuta tahdo kuin saada ahertaa omilla konnuillaan, häädetään niiltä pois. Naapurimaista saamme hyviä esimerkkejä, joihin tässä koko laajuudessaan kosketteleminen veisi liiaksi aikaa. Tahdon mainita niistä järjestelyistä, joita Virossa on suoritettu. Siellä on lailla siirretty kaikki maanviljelijäin yksityiset velat, jotka ovat

syntyneet ennen vuotta 1932 ja jotka ovat yli 20 % mutta eivät ylitä 100 % tilan arvosta, uudelle rahalaitokselle, maapankille, joka antaa 4 %:n obligatioita, jotka lunastetaan 10 vuoden aikana. Lainojen siirron hetkestä lähtien on tilallisen velkasuhde entiseen saamamieheen nähden päättynyt. Maapankin lainat ovat ensimmäisenä neljänä vuotena maanviljelijöille korottomia ja velallinen suorittaa vain 3 % kuoletusta ja $\frac{1}{2}$ % hoitokustannusten peittämiseksi. Vasta 5 vuodesta lähtien alkaa tilallinen maksaa korkoa, aluksi 2 %, joka sitten nousee 4 %:iin. 26 vuodessa tulee velka siten suoritetuksi.

Tanskassa taas on aivan äskettäin tehty laajakantoinen ehdotus velkojen osittaisesta pyyhkimisestä. Tästä alennuksesta ottaisi valtio osalleen toisen puolen, saamien kärkeissä alennuksesta saman veran. En tahdo väittää, että meidän olisi sokeasti seurattava kumpaakaan näistä menetelmistä. Mutta jotain uusia keinoja on välttämättä keksittävä, sillä tilanne on sitenkin juuri sellainen pakkotilanne, jonka vallitessa hallituksenkin mielestä voidaan erikoisiin pelastustoimenpiteisiin ryhtyä. Mutta mielestäni olisikin hallituksen juuri pitänyt ryhtyä kiireellisesti selvittämään näitä kysymyksiä, jotka joka tapauksessa ovat edessä, ja sitten tekemään tarpeellisia esityksiä niiden pohjalla eduskunnalle. Sillä mitä pitemmälle velallisten asiain järjestelmissä viivytellään, sitä vaikeampaa on asioita enää sitten järjestää kohdalleen.

Nykyinen maatalouden pula muistuttaa monessa suhteessa olosuhteita maassamme 1860 luvulla. Silloinkin saatiin luonnon kato ja silloinkin korotettiin rahan arvoa muuttamalla paperirahakanta hopeakanalle ja siinä yhteydessä yhtäkkiä koroitettiin rahan arvoa noin 18 %:lla. Seuraukset olivat täsmälleen samanlaiset kuin nytkin on rahan arvon noususta johtunut. Niinpä kirjoittaa silloin Vaasan läänin maaherra kertomuksessaan: „Uloshaut ja ulosmittaukset kuuluivat maalla kaikkialla päiväjärjestykseen, kaiken omaisuuden arvo laski ja usein ei tahtonut saada ostajaa mihinkään hintaan.” Silloin lausuttiin määrävän finanssijohdon taholta lennokkaat sanat: „Mikä on lahoa, se sortuu koon”. Mutta lahon sortuessa sortui silloin varmaan paljon, kuten nytkin, käyttökelpoista ainestakin. Myöhempi historia on pitänyt sellaista menettelyä liian kova-

kouraisena. On sanottu, että käyntiin saatettu talouskriisi tuotti maalle kärsimyksiä, jotka olisi pitänyt voida välttää. Ja eräs tunnettu talousmies, E. Schybergson, sanoi tuon aikakauden oloista, että „maalle ja kansalle olisi varmaankin harkinnalla annettu ja moratorio ollut vähemmän onneton ja asianomaiselle rahalaitokselle (nimitittäin hypoteekkiyhdistykselle) vähemmän kohtalokas kuin se pakkohuutokauppojen tie, jolle lähdettiin”.

Hallituksen vastauksesta päätellen, ei tätä opetusta nyt 70 vuoden päässä mainituista tapauksista näy otettavan ollenkaan varteen.

Ed. Pekkala: Herra puhemies! Se välikysymys, joka nyt on käsiteltävänä, koskee asioita, jotka viime vuosien kuluessa ovat eduskunnassa olleet milloin missäkin yhteydessä esillä. Niistähän on paljon puhuttu monien aloitteiden ja hallitusten esitysten sekä kertomusten yhteydessä, jota paitsi niistä on tehty kyselyjä, vieläpä kerän välikysymyksiä.

Mitään epäselvyyttä siitä, mitä nyt esillä olevassa välikysymyksessä kosketelluista asioista ajatellaan eri tahoilla, ei näin ollen pitäisi olla olemassa. Ja jo etukäteen saatettiin arvata, minkälaisen vastauksen nykyinen hallitus siihen tulisi antamaan. Olihan hallitus ohjelmajulistuksessaan nimenomaan ilmoittanut tärkeänä tehtävänä pitävänsä rahapolitiikan hoitamista kansantaloudelle edullisella tavalla. Luonnollistahan näin ollen on, että hallitus, niinkuin juuri olemme kuulleet, on — tosin hieman isällisensävyydessä, koulumestarimaisessa vastauksessaan — kulkenut aivan päinvastaiseen suuntaan kuin välikysymyksen tekijät, jotka kuitenkin kaiken todennäköisyyden mukaan eivät ole hekään muunlaista vastausta odottaneetkaan. Onhan maalaisliiton puoluesihteerikin julkisuudessa jo etukäteen hahmoitellut hallituksen vastauksen sisällön ja sen johdosta käytävän keskustelun kulun, joten ei ole syytä erityisemmin ihmetellä, jos sivustakatsojat helposti saavatkin sellaisen käsityksen, että välikysymyksellä on joitakin sivutarkoituksiakin (Ed. Vesterinen: Esimerkiksi?).

Olipa tuon kysymyksen kanssa nyt miten tahansa, niin joka tapauksessa kosketellaan välikysymyksessä vakavia asioita. Pakkohuutokaupan toimeenpaneminen tilalla on

jo semmoisenaan murheellinen tapahtuma, ja pakkohuutokauppatilaisuuksien saavuttaessa sellaiset mittasuhteet, kuin ne vuosina 1931—33 ovat saavuttaneet, merkitsee jo sosiaalista epäkohtaa, johon on kiinnitettävä vakavaa huomiota. Mutta mielestäni eivät välikysymyksen tekijät kuitenkaan siinä ole osuneet oikeaan, kun he välikysymyskirjelmässään moittivat valtiotaloutta ja myöskin eduskuntaa siitä, ettei pulakauden seurauksia muka sen taholta ole pyritty lievittämään. Niinhän on kylläkin tehty. Hallitus on vastauksessaan viitanut Oy. Maakiinteistöpankin ja asutushallituksen toimintaan tässä kohden huomauttaen m. m., että näiden laitosten toimesta on kuluvan vuoden lokakuun loppuun mennessä ostettu pakkohuutokaupoista yhteensä 2,167 tilaa 102 milj. markan hinnasta, pinta-alaltaan 105,682 ha ja että senjälkeen kun Maakiinteistöpankki elokuun alusta on pakkohuutokaupoissa käyttänyt etuosto-oikeuttaan, on se lunastanut 49 % kaikista pakkohuutokauppaan joutuneista tiloista, joista suurin osa on palautettu entisille omistajille tai heidän läheisille omaisilleen. On luonnollista, että tällaiset toimenpiteet pulan seurausten lieventämisessä jotakin merkitsevät, ja senhän myöntävät välikysymyksen tekijätkin, kun arvevat pakkohuutokauppojen vähenemisen kuluvan vuoden loppupuoliskolla aiheutuneen maakiinteistöpankin toiminnasta, se kun on kuluvan marraskuun 2 p:ään mennessä myöntänyt kaikkiaan 4,138 lainaa, yhteensä 239.3 milj. markkaa, maanviljelijöiden velkain vakauttamista varten, pankin edullisesta välillisestä vaikutuksesta, josta hallitus vastauksessaan on tehnyt selkoa, tässä kohden puhumattakaan. Pulan lieventämistoimenpiteenä maanviljelijöitten kohdalla on mainittava myös ne vientipalkkiot, joita on maksettu voista, juustosta, munista ja sianlihasta ja jotka kuluvulta vuodelta nousevat noin 92 milj. markkaan ja joiden vaikuttama hinnanlisäys maidon, sianlihan ja kananmunien osalta on laskettu — Maataloustuottajien Keskusliiton ja Pellervo-Seuran valtioneuvostolle jättämässä kirjelmässä — yhteensä 232 milj. markaksi. Kyseessä on siis varsin tuntuva rahaerä, jonka valtio ja kotimaiset kuluttajat maanviljelijöille pulan lieventämismielessä suorittavat. Tällaista rahaerää ei ole syytä unohtaa silloinkuin puhutaan valtiiovallan toi-

menpiteistä maatalouspulan lieventämiseksi. Myöskään viljatulleja ei voida tässä yhteydessä syrjäyttää. Yksin rukiin osalta nauttivat maanviljelijät 65—70 miljoonaa lisätuloa tullin takia, jotapaitsi kuluttajat maksavat valtiolle ruisverona suunnilleen saman verran, riippuen kulloinkin silloisesta tuonnin määrästä. Nähdään siis, ettei valtiovallan taholta, pienemmistä toimenpiteistä tässä yhteydessä puhumatta, suinkaan ole oltu huomiota kiinnittämättä maanviljelijäin pulan johdosta vaikeutuneeseen taloudelliseen asemaan. Katsoen siihen erinomaisten tukalaan asemaan, johon työväestö ja pienviljelijät laajan työttömyyden ja kerrassaan kehnojen palkkojen johdosta ovat joutuneet, ei heidän ja maanviljelijäin välillä voi tässä kohden edes vertailua suoritaa.

Maanviljelijöitten kohdalta on aika selvästi helpottumassa muutenkin. Hallitus on vastauksessaan ilmoittanut, että yksistään toimeenpannut koronalennotukset merkitsisivät velkaantuneille maanviljelijöille vähintään 63 milj. markan helpotusta vuositain. Kuluva vuoden sato on parempi kuin viime vuoden ja onkin Pellervo-Seuran markkinatutkimuslaitos arvioinut sen arvon 100 milj. markkaa suuremmaksi kuin viime vuonna. Erityisen huomattava tulee ilmeisesti olemaan metsätulojen nousu. Ensi vuoden sahaus käsittää noin miljoona standerttia, vastaten 250 miljoonaa kuutiokalkaa raakapuuta ja noin 500 milj. markan kantohintaa. Paperiteollisuus tarvitsee omassa maassa ainakin noin 6 milj. pm^3 paperipuuta, josta kantohintana on suoritettava noin 200 miljoonaa, jotapaitsi paperipuuta vietänee maasta lähes 1 milj. kuutiometriä, vastaten noin 30—35 milj. markan kantohintamäärää. Lisäksi tulevat muut hakkuut, joista saadut kantohinnat nousevat ainakin 200 milj. markkaan, joten metsänomistajat tulevat ensi vuoden, osittain jo tänä vuonna, saamaan kantohintoina metsistään noin tuhat miljoonaa markkaa eli siis noin 500 milj. markkaa enemmän kuin kuluvana vuonna. Kun hakkaus-, vedätys- ja uittokustannukset tulevat huomattavalta osalta metsänomistajien osalle ja kun ne yhteensä nousevat todennäköisesti samaan määrään kuin kantohinnat, kasvavat siis maanviljelijäin metsätulot edelliseen vuoteen verrattuna melkoisesti. Tällaisten lisätulojen määrä täytyy

tuntua maanviljelijäin taloudessa niin ratkaisevasti, ettei sellaiseen pessimismiin, mikä välikysymyskirjelmästä huokuu, näyttäisi olevan oikeutettua aihetta.

Tähän voitaneen ehkä sanoa, etteivät nämä lisätulot ehdi vaikuttaa niin nopeasti, että vireillä olevat tai lähiaikoina seuraavat pakkohuutokaupat tulisivat raukeamaan tai estetyiksi. Mutta huomioon on otettava, että metsäkaupoissa saadaan aina melkoinen osa kauppahinnasta käsirahoina heti, joten suurempien ja keskikokoisten tilain omistajat, jotka voivat myydä metsää, saattavat koroista ja lainojensa lyhennyksistä suoriutua. Mutta toisin on asialaita pienviljelijöihin nähden. He eivät yleensä voi metsää myydä ja heidän taloudessaan ratkaisevaa osaa näyttelevät ansiotulotkin supistuvat töiden vähyiden ja alhaisten palkkojen vuoksi varsin vähiin. Pienviljelijäin asema onkin maanviljelijöiden keskuudessa kaikkein huonoin. Kuluvan vuoden lokakuun 1 päivään mennessä on pakkohuutokauppaan joutunut, niinkuin edellä jo mainitsin, yhteensä 2,664 tilaa. Niistä oli 518 sellaisia tiloja, joilla oli maata vähemmän kuin 10 hehtaaria, nimitäin kokonaispinta-ala vähemmän kuin 10 ha, sekä 1,153 sellaisia, joiden kokonaispinta-ala oli alle 50 ha, eli siis pientiloja yhteensä 1,671 eli yli puolet kaikista tiloista. 50 à 100 ha:n tiloja oli 439 ja 100 ha suurempia 492. Haettavien saatavien määrä oli yhteensä 245.4 milj. markkaa ja tuli siitä alle 10 hehtaaristen tilojen osalle 13.6 milj. markkaa, 10—50 ha käsittävien tilojen osalle 37.4 milj. markkaa sekä 50—100 hehtaaristen tilojen osalle 25.4 milj. markkaa. Nähdään siis, että varsin suuressa määrässä pientiloja on joutunut pakkohuutokauppoihin, jos kohta tilanne vuoden viimeisellä neljänneksellä lieneekin helpottunut, niinkuin koottu tilasto osoittanee.

Pakkohuutokauppaan joutuneissa tiloissa on hyvin vähän asutustiloja ja riippuneet tämä siitä, että niistä lainoista, yhteensä noin 57,000 kappaletta, joita asutustilalliset ovat asutusrahastosta rakennus-, viljelys- y. m. lainoina saaneet, on voimassa olevien määräysten mukaan voitu myöntää maksulykkäyksiä ja muita helpotuksia. Kuitenkin on merkille pantava, että rästejä oli viime huhtikuun 1 päivään mennessä niistäkin noin 13,000 kpl. eli enemmän kuin edellisenä vuonna, jos kohta niitä tähän

mennessä onkin melko runsaasti maksettu takaisin.

Pienviljelijäin taloudelliseen asemaan onkin sosialidemokraattien taholta jo hyvissä ajoin kiinnitetty huomiota, jättämällä sitä koskeva aloite v. 1931 eduskunnalle. Helmikuussa v. 1932 hyväksyi eduskunta yksimielisesti seuraavan toivomusponnen: „että hallitus kiireellisesti selvityttäisi, mitä mahdollisuuksia on olemassa helpotusten myöntämiseksi vähäväkisen väestön valtiolta saamien lainojen lyhennysten ja korkomaksujen suorittamisesta, sekä että, mikäli mahdolliseksi ja tarpeelliseksi osoittautuu, hallitus antaisi eduskunnalle esityksen riittävän pitkän lykkäyksen myöntämisestä mainittujen lainojen lyhennysten ja koron suorittamisesta”. Tällaista esitystä ei vielä ole kuitenkaan kuulunut huolimatta siitä, että asiasta on Pienviljelijäin Liitonkin taholta jätetty valtioneuvostolle kirjelmä, jotapaitsi sitä on monesti kosketeltu täällä eri asiain yhteydessä. On vakavasti toivottava, että hallitus tällaisen esityksen antaa, sillä sen avulla voitaisiin auttaa kymmeniä tuhansia vähäväkisiä pieneläjiä, pienviljelijöitä ja omakotirakentajia, niinkuin kokemus asutustilallisista selvästi osoittaa (Vasemmalta: Turha toive!). Jos tämä keino ei auta, silloin on nopeasti ryhdyttävä toimenpiteisiin ilman omaa syytään vaikeuksiin joutuneiden pienviljelijöiden pakkohuutokauppojen keskeyttämiseksi (Keskustasta: Milloin se tulee?).

Väläkysymyksen tekijät tiedustelevat hallitukselta myös sen korkopolitiikkaa, tarkoittaen, niinkuin väläkysymyskirjelmän perusteluista käy ilmi, lähinnä maatalouden velkain koron säännöstelyä lailla. Tähän kysymykseen on hallitus vastannut kielteisesti, huomauttaen m. m. jo toimeenpannuista koron alennuksista.

Sitä tosiasiasta ei voine kukaan kieltää, että korkokanta edelleen on meillä korkea. Tähän korkokannan korkeuteen on epäilemättä niitäkin syitä, jotka hallitus vastineessaan mainitsee, s. o. maamme köyhyys ja pääcmamuodostuksen heikkous. Tähän voitaisiin lisätä: korkea verotus, syrjäinen maantieteellinen asema sekä vuosikymmen sitten sattunut inflatio. Mutta perussyyn on kuitenkin toisaalla: luotonantojärjestelmämme. Niin kauan kuin luotonanto on yksityisten kapitalististen liikeperiaatteiden mukaan toimivien pankkiyhtiöiden hallussa,

pitävät ne luonnollisesti silmällä ensi sijassa omaa voittoa. Tällöin ne helposti joutuvat keinottelunkin pyörteisiin, niinkuin on käynyt meilläkin, ja pitävät silmällä, ei sitä, mitä kansantalouden kokonaisuuden kannalta olisi suotavaa ja tarkoituksenmukaista, vaan omaa hyötyään. Useiden pankkien väitetään lisäksi olevan määrättyillä tuotannonaloilla toimivien suuryrittäjien kanssa eräänlaisessa „personaaliunionissa”, jolloin luoton jakeluun vaikuttavat näiden suuryrittäjien omakohtaiset edut. Jos mieli näin ollen saada suunnitelmallisuutta talouselämään, olisi pankkilaitos pyrittävä saamaan yhteiskunnan haltuun (Vasemmalta: Oikein!). Sitä vastoin vastustaa sosialidemokraattinen puolue kaikkia sellaisia toimenpiteitä, jotka vaarantavat hintatason vakavuuden ja voivat aiheuttaa haitallisia heilahduksia rahan arvossa. Puolue kannattaa kaikkia sellaisia toimenpiteitä, jotka ovat omiansa yksinkertaistutamaan luottokoneistoa ja kehittämään sen tarkoituksenmukaisemmaksi, sekä myös niitä toimenpiteitä, jotka johtavat luoton välityksen kustannusten vähenemiseen. Edelleen olisi yhteiskunnalle varattava ennistä suuremmat mahdollisuudet luotonjakelun tarkkailemiseen, toimeenpantava siis luottokontrolli ja pyrittävä saattamaan pankkilaitos valtion haltuun. Tällä tavoin päästäisiin sopivimmin myös lainauskoron alenemiseen, sillä siihen meillä olisi pikaisesti pyrittävä (Keskustasta: Onko vilpiton pyrkimys?). Kun vertailee toisiinsa esim. Ruotsin, Tanskan, Norjan ja Suomen pankkitoimintaa, niin pistää silmään se outo asiointila, että huolimatta meidän pankkiemme suuremmista hallinto- ja hoitomenoista, suuremmista veroista j. n. e., niiden voitto yleensä kuitenkin on ollut suurempi kuin naapurimaissa. Tämähän ei voi johtua mistään muusta kuin liian suuresta marginaalista talletus- ja lainauskoron välillä. Säännöstelemällä korko lailla ei parannusta tässä kohden kuitenkaan ilmeisesti aikaansaataisi. Kun korko ei ole mitään muuta kuin rahan vuokra, muodostuisi siitä, jos se lailla säännösteltäisiin, rajahinta. Ja meidän muistamme hyvin, mihin rajahintapolitiikka elintarviesäännöstelyn aikana vei. Tavara katosi kaupasta ja näin kävisi varmaan rahankin kanssa vapaan kilpailun vallitessa. Kokemukset koron lailla säännöstelemi-

sestä eivät muuallakaan näy olevan myönteisiä.

Kaikkeen tähän nähden ja huomioonottaen myös, mitä hallitus on vastauksessaan esiintuonut, emme puolestamme voi kannattaa koron lailla säännöstelyä, koska se veisi „ojasta allikkoon”. Huomautettakoon vain, että jos korko pari vuotta sitten olisi lailla määrätty, se nyt varmastikin olisi liian korkea (Eduskunnasta: Millä sen todistaa?).

Kolmanteen, n.s. kultaklausuulia koskevaan välikysymyksen kohtaan, on hallitus vastannut osittain myönteisesti ilmoittamalla, että se voi ehdottaa myönnettäväksi määrärahan, joka lähemmän harkinnan mukaan voidaan käyttää avustusten antamiseksi maanviljelijöille ja maalaiskunnille, joita puheenaolevat kurssitappiot ovat kohdanneet.

Kyseessä ovat lähinnä Osuuskassojen Keskuslainarahaston dollari- ja frangilainat. Vuonna 1925 myönsi valtioneuvosto Keskuslainarahastolle otetusta 10 milj. dollarin lainasta kahtena lainana 102,983,000 markkaa käytettäväksi lainanantoon kiinnitettyä vakuutta vastaan etupäässä pienviljelijöille. Lainasta on valtiolle takaisin maksamatta 87.5 milj. markkaa. Varat annettiin lainaksi yhtiölle 8 %:n vuotuisella korolla ja on ne suoritettava takaisin 20 vuoden kuluessa siten, että vuosittain, ensi kerran v. 1930, suoritetaan lainan lyhennyksenä $\frac{1}{20}$ niiden alkuperäisistä nimellismääristä.

Frangilaina otettiin vuonna 1930, ollen suuruudeltaan 300 milj. frangia. Näistä varoista on myönnetty maanviljelijöille 8,274 frangilainaa, joiden yhteinen pääomamäärä teki 317.2 milj. markkaa, mutta ehdittiin lainoista nostaa vain 7,145 lainaa, vastaten 264.5 milj. markkaa. Lainat annettiin maanviljelijöille 30 vuodeksi 4 %:n pääoma-alennuksella, ollen kolmena ensimmäisenä vuonna suoritettava 8.75 % korkoa ja neljännessä vuodesta alkaen 8 %, josta 6.6 % korkoa ja loppu kuoletusta. Maalaiskunnille ja niiden yhtymille jaettiin frangilainoja 154 kappaletta, pääomamäärältään 105.8 milj. markkaa. Lainat annettiin 21 vuodeksi, ollen korkoa kolmena ensimmäisenä vuonna suoritettava 8.75 % ja neljännessä vuodesta alkaen 9.9 %, josta 6.6 % korkoa.

Mitä ensinnä tulee dollarilainoihin, niin

on niistä 31 päivään viime maaliskuuta mennessä joutunut uloshaun alaiseksi 758 kappaletta. Vuoden 1932 lopussa oli dollarilainoja voimassa 4,286 kappaletta, niistä 71.8 % tiloilla, joiden peltopinta-ala on ollut 10 ha, siis pientiloilla. Kun hallitus on Osuuskassojen Keskuslainarahaston anomuksen mukaisesti talousarvion yhteydessä esittänyt lainaehdot muutettavaksi sellaisiksi, että yhtiö suorittaisi sanotuista varoista korkoa 6 % sekä kuoletusta vuosittain 2 % lainojen alkuperäisestä nimellismäärästä, ja valtiovarainvaliokunta on tämän ehdotuksen hyväksynyt, voitaneen kysymys dollarilainoista tässä yhteydessä sivuuttaa, sitäkin suuremmalla syyllä, kun yhtiö myös jo on saanut oikeuden suorittaa nämä lainat takaisin valtiolle milloin tahansa ilman lisämaksuja.

Frangilainoihin nähden sitä vastoin on tilanne toinen s.o. asia on järjestämättä. Frangilainojen kokonaisluvusta, 7,073 kappaletta, on 4,082 kappaletta eli 57.7 % tiloilla, joiden peltopinta-ala on alle 10 ha. Kun näiden lainojen kurssin korotus on 70 %, on ilmeistä, että asianomaiset lainansaajat ovat joutuneet mitä suurimpiin vaikeuksiin. Ja Keskuslainarahaston taholta toimeenpantu tiedustelu heidän taloudellisesta asemastaan osoittaakin, että vain 16.3 % pystynee maksamaan lainat takaisin, 7.5 % on epävarmoja ja 76.2 % ei pysty maksamaan lainkaan. Jotakin tässä kohden olisi siis tehtävä ja kun hallitus antaa lupauksia siinä suhteessa, tyydyttäne hallituksen vastaus tässä kohden (Ed. Vesterinen: Kielteinenhän se oli!). Se oli myönteinen.

Mitä vihdoin tulee välikysymyksen 4) kohtaan, joka koskee obligatioiden käytön lisäystä, niin on hallitus siinäkin kohden tullut kielteiseen tulokseen. Mitä hallitus vastineessaan tästä asiasta on lausunut, pitäänee suurin piirtein paikkansa.

Lopuksi en voi olla vielä huomauttamatta eräistä näkökohdista, joihin välikysymyksessä viitattiin.

Välikysymyskirjelmässä esitetään asiat siinä valossa ikäänkuin ne olisivat maanviljelijät, jotka pakkohuutokaupoissa kipeimmin ja yksistään kärsivät. Kärsivät niistä muutkin. Pakkohuutokauppasaatavista jäi vuonna 1931 saamatta 56.6 % saamisen summasta eli 184 miljoonaa markkaa ja vuonna 1932 51.4 % eli 224 mil-

joonaa markkaa. Lainanantajat ovat siis myös paljon menettäneet.

Esillä olevaa välikysymystä käsiteltäessä ei voi olla huomiota kiinnittämättä myöskin siihen, että se on tehty puolueen taholta, jonka hallitus vuoden 1930 vaalien jälkeen, jotka suoritettiin porvarillisen yhteistyön merkeissä, hallitsi maata parin vuoden ajan, jolloin eduskunnassa oli $\frac{2}{3}$:n porvarillinen enemmistö. Tällöinhän olisi ollut mahdollisuus omalla hallituksella annatuttaa niitä esityksiä, joita nyt odotetaan nykyiseltä hallitukselta (Vasemmalta: Sepä ei anna!). On syytä palauttaa mieleen, millainen oli Sunilan hallituksen esitysluonnos korkokannan alentamiseksi, esitys, johon hallitus sittemmin kaatui. Tässä esityksessä sanottiin nimenomaan, että korkokysymyksen ratkaisua ei voitaisi saada yleisen koron säännöstelyn tietä. Hallitus esittikin, että säädettäisiin vain laki, joka määräisi koron ylimmän rajan kaikessa varsinaisten luottolaitosten ulkopuolella tapahtuvassa lainanannossa (Vasemmalta: Kuulkaa!). Laki olisi tullut niin ollen vain koskemaan vakuutuslaitosten, kassojen ja rahastojen lainanantoa, mutta ei Suomen Pankkia, hypoteekkiyhdistyksiä ja -pankkia sekä rahalaitoksia, joilla on oikeus ottaa talletuksia. Ylin korko olisi lakiehdotuksen mukaan tullut olemaan 7 %. Tällainen oli Sunilan hallituksen esitysluonnos. Se olisi tuonut mahdollista helpotusta noin 30—40 %:lle kiinteistölutosta, liikeluotto olisi jäänyt kokonaan ulkopuolelle. Ja tällaista pidettiin silloin niin tärkeänä, että hallitus oli siihen kaadettava (Ed. Komu: Oli pakko kaatua kun vaadittiin!). Kaikki tämä oikeuttaa vetämään sellaisen johtopäätöksen, ettei vastuussa ollen rohjeta tehdä sitä, mitä oppositioasenteessa ollen vaaditaan toisten tekvän, ja se on tämä seikka, joka minun mielestäni vie pohjan pois välikysymykseltä, niin tärkeitä asioita kuin siinä kosketellaankin.

Niinkuin edellä esittämästäni käy selville, ei sosialidemokraattista ryhmää tyydytä hallituksen vastauksessa se kohta, joka koskee pienviljelijöiden taloudellisen aseman parantamista, ja odottaa ryhmä sen vuoksi, että eduskunnan helmikuussa vuonna 1932 tekemä päätös tässä kohden pikaisesti toteutetaan.

Ilmoitan samalla, että sosialidemokraat-

tin ryhmä tulee äänestämään yksinkertaisen päiväjärjestykseen siirtymisen puolesta (Keskustasta: Olikin odotettavissa!).

Ed. Pilppula: Herra puhemies! Nyt esillä olevassa välikysymyksessä on kiinnitetty erikoisesti huomiota n. s. frangilainan kurssitappioiden järjestelyyn ja mitenkä hallitus tulee lopulta suhtautumaan tähän kysymykseen. Tämän 300 miljoonan frangin suuruinen obligatiolaina, jonka Osuuskassojen keskuslainarahasto otti vuonna 1930 Ranskasta helpottaakseen rahallisissa vaikeuksissa olevien maanviljelijäin asemaa antamalla heille pitempiaikaista luottoa, on sen jälkeen kuin markkamme irrotettiin kullasta, johtanut nämä lainanantajat suurelta osalta voittamattomiin vaikeuksiin. Sen sijaan, että tästä lainasta olisi tullut pitkäaikainen vakautettu laina kohtuullisella korolla, on se lopulta muodostunut hyvinkin kalliskorkoiseksi ja arvoltaan lähes puolta suuremmaksi alkuperäistä määrää. Vakauttamistoimenpiteet ovat johtaneet lainanantajat niin epävarmaan asemaan, ettei se voi olla vaikuttamatta heidän taloudenhoidossaan suurta yritteliäisyyden herpautumista. Vieläpä se on johtanut siihen, että monet lainanantajat ovat velkamäärän puolella suuretuessa olleet pakoitettut jättämään tilansa velkojain haltuun. Kun yli 7,000 maanviljelijää on joutunut ilman omaa syytä tällaiseen asemaan yhteiskunnassa, niin ei voi odottaa muuta kuin valtiovallan pitkäisiä toimenpiteitä heidän yhteiskunnallisen ja taloudellisen asemansa vakauttamiseksi. Hallituksen taholta on odotettu toimenpiteitä tämän kysymyksen lopulliseksi ratkaisemiseksi mahdollisimman oikeudenmukaisesti ja tämän ratkaisun kiireellisyyttä tehostamalla myös maalaisliiton eduskuntaryhmä on ollut pakotettu vaatimaan hallitukselta riittävää selvitystä asiassa. Ne toimenpiteet asian hoitamiseksi, mitä tähän mennessä on tehty hallituksen ja eduskunnan taholta, että korvaukset kurssitappioista on myönnetty vain osaksi ja vuodeksi kerrallaan, eivät ole olleet riittäviä. Kun valtio osallistui vuoden 1932 kurssitappioiden korvaamiseen vain 4,926,028 markalla ehdolla, että Keskuslainarahasto maksaisi senkin myöhemmin vuosivoitostaan takaisin, suoritettiin Keskuslainarahasto itse tämän tappion korvauksena samanaikai-

sesti 9,719,151 markkaa ja lainanottajat osaltaan 4,740,186 markkaa. Kuluvana vuonna aiheutuvan kurssitappion on sen sijaan valtio ottanut kokonaan kantaakseen ja on tähän tarkoitukseen myönnetty 20 miljoonan markan suuruinen määräraha. Ensi vuodelle sen sijaan ei ole mitään määrärahaa tappioiden korvaamiseksi ehdotettu varattavaksi. Asian näin ollen on nyt kerta kaikkiaan otettava ratkaistavaksi, miten kysymyksessä olevan lainan agiotappiokysymys saataisiin lopullisesti ratkaistuksi. Lainasta Ranskaan suoritettavista maksuista ei lainaehdojen helpottamisen muodossa ole ainakaan nykyisin saatavissa helpotusta. Toistaiseksi ei ole myöskään mahdollisuuksia saada huojenmusta lainasta Ranskaan suoritettavasta verosta.

Mitä taas tulee lainan obligatioiden takaisinostoon suuremmassa määrässä nykyisin alempaan kurssiin, kuin vuosittain lainan kuoletuksien tarviin, ja joka menettely eräissä ulkomaisissa lainoissa on suuresti helpottanut agiotappion hoitamista, on siihen olemassa verrattain rajoitetut mahdollisuudet. Obligatioiden kurssi on tosin vaihdellut tänä vuonna siinä 55—60 %:in vaiheilla niiden nimellisarvosta, mutta Suomen markan epäedullinen suhde Ranskan frangiin on asettanut rajoituksia niiden ostoon. Osaltaan on ostoa vaikeuttanut myöskin se, että nämä obligatiot ovat jakautuneet tuhansiin käsiin pitkin Ranskan maata. Mikäli on kerrottu, on Keskuslainarahasto ostanut kaikki obligatiot, jotka ovat olleet kohtuullisilla ehdoilla saatavissa.

Mitä sitten tulee tämän lainan käyttöön kotimaassa, on siitä annetut lainat myöskin verraten pieniä, lainojen keskimäärän jäädessä alle 37,000 markan. Tämä johtuu siitä, että lainoja on myönnetty, kuten tarkoitus on ollutkin, etupäässä pienviljelijöille heidän lyhytaikaisten velkojensa vakauttamiseksi. Näitä lainoja on voimassa, kuten ed. Pekkala jo mainitsi, kaikkiaan 7,270, tehden pääoma-arvoltaan 368,350,000 markkaa, siitä maanviljelijöille 7,116 lainaa, arvoltaan 262,750,000 markkaa ja kunnilla sekä kuntayhtymillä 150 lainaa, joiden pääoma-arvo tekee 105,780,000 markkaa.

Että nämä lainat ovat myönnettyt pääasiassa pienille tiloille, osoittaa se, että lainat jakautuvat saadun tilaston mukaan

seuraavasti: Alle 10 ha peltopinta-alaa oleville tiloille on myönnetty 4,082 lainaa, 57.71 %, 10—25 ha peltopinta-alaa oleville tiloille 2,309 lainaa, 32.64 %, 25—50 ha peltopinta-alaa käsittävillä tiloille 504 lainaa, 7.13 %, ja yli 50 ha suuruisille tiloille vain 178 lainaa, 2.52 %, siis alle 25 ha peltopinta-alaa käsittävillä tiloille on myönnetty 7,100 lainasta 6,400 eli 90 % kaikista lainoista.

Samaa todistaa myöskin tilasto lainojen jakautumisesta tilojen kokonaispinta-alan mukaan. Alle 10 ha kokonaispinta-alaa oleville tiloille on myönnetty 371 lainaa, 5.25 %, 10—50 ha kokonaispinta-alaa oleville tiloille 3,852 lainaa, 54.45 %, 50—100 ha suuruisille tiloille 1,562 lainaa, 22.09 %, ja yli 100 ha käsittävillä tiloille vain 1,288 lainaa, 18.21 %.

Yli puolet lainoista on siis myönnetty tiloille, joiden kokonaispinta-ala on alle 50 hehtaaria.

Kun lainat suurelta osalta ovat annetut vähävaraiselle pienviljelijäväestölle, joiden taloudellinen asema kaikkialla maassa on verrattain heikolla pohjalla, niin on itsestään selvää, etteivät ne pysty mitenkään kantamaan sitä rasitusta, jonka rahanarvon muuttamisen takia yhteiskunta kokonaisuudessaan vastuullisena on heidän kannettavakseen saattanut. Onkin laskettu, että näistä velallisista on noin 75 % sellaisia, jotka eivät mitenkään pysty itse lainojensa agiotappiota maksamaan, tehden heidän lainojensa kokonaismäärä noin 80 % lainoituksesta pääomasta.

Että näiden frangilainojen saaneiden maanviljelijäin asema todellakin on näin vaikea, johtuu juuri siitä, että näillä lainavaroilla tahdottiin valtion toimenpiteillä auttaa ennen kaikkea heikommassa asemassa olevia viljelijöitä ja että niitä hakivat pääasiallisesti jo silloin, pulan alkupuolella, vaikeuksiin joutuneet maanviljelijät. Näillä lainoilla pyrittiin samaan päämäärään maatalouden velkojen vakauttamisessa kuin mitä on tarkoitettu saavutettavaksi nykyisen Maakiinteistöpankin toiminnalla, joka sekä voi lopulta johtaa samanlaiseen epäedulliseen kalliskorkoiseen lainoitukseen, kuin mitä nyt ovat nämä n. s. frangilainat. On nimittäin huomattava, että vaikka frangilainat alkuaan olivatkin silloiseen korkokantaan nähden edullisia lainoja, eivät ne

enää nykyisissä oloissa, korkokannan huomattavasti alennuttua, ole sitä ilman kurssikoroitustakaan.

Hintain kehitys on viime vuosina ollut maataloustuotannon harjoittamiselle varsin epäedullinen. Onhan kotimarkkinoilla myytävien maataloustuotteiden, joita maanviljelijäin myyntituotannosta on suurin osa, tukkuhintaindeksi, verrattuna vuoteen 1926, vain 75, kun se esim. kotimarkkinateollisuustavaroihin nähden on ollut 93 ja tuontitavaroihin nähden niinkään 93. Vientitavarain yleinen tukkuhintaindeksi oli elokuussa 80.

Maanviljelijät ovat siten joutuneet ostamistaan tarvikkeista maksamaan suhteellisesti huomattavasti korkeamman hinnan, kuin mitä ovat tuotteistaan saaneet. Maatalouden jo normaalioloissakin heikko kannattavuus on pääasiassa tästä hintain epäedullisesta kehityksestä johtuen muodostunut yhä heikommaksi. Olihan jo v. 1929—1930 kannattavuus kirjanpitotiloilla vain 2.4—3.5 % ja tämän jälkeen ei kannattavuusprosentti ole osoittanut sanottavaa nousua. Kun kirjanpitotiloilla, jotka edustavat maamme parhaita tiloja, kannattavuus on näin heikko, niin täytyy sanoa, että se suurimmalle osalle tiloista on epäilemättä vieläkin heikompaa.

Pankkilainoja saaneiden maanviljelijäin, jotka siis ovat enimmäkseen pientilallisia, taloudellinen asema on myös vaikeutunut siitä syystä, että sivuansiomahdollisuudet ovat suuresti vähentyneet, vieläpä monin paikoin kuivuneet miltei olemattomiin. Näin ollen ovat frangilainojen velkakirjojen edellyttämät suoritukset ilman kurssikoroitustakin lainansaajien varsin raskaat hoitaa. Ja kun nykyisen kurssin mukaan koroitettuna frangilainoista vuosittain suoritettavat maksut nousisivat 14—15 %:iin, tuntuu selvältä, ettei agiotappiosta aiheutuvia lisämaksuja voida millään oikeudella vaatia muutenkin varsin raskaasti velkaantuneiden lainanottajain kannettavaksi. Ei olisi valtiovalan kannalta liioin tarkoituksenmukaista antaa tämän avustamiseksi tarkoitettua toimenpiteen muodostua tuhoisaksi niille yli 7,000 maanviljelijäperheille, joiden tilat ovat nykyisin näihin frangilainoihin kiinnitettyt. Tämä tuntuisi päinvastoin sitäkin kohtuuttomammalta, kun nämä frangilainoja ottaneet maanviljelijät epäilemättä katsovat voivansa täydellä oikeudella

odottaa, etteivät he joudu kärsimään siitä, ettei valtio ja kansantaloutemme ole voinut vallitsevan maailmanpulan vuoksi pitää rahamme arvoa vakavana ja entisessä kulta-arvossaan. Tästä myöskin johtuu, ettei minkäänlainen luokittelu vähemmän varallisten ja kokonaan ylivelkaantuneiden lainanottajien välillä, jotka joutuisivat itse osaltaan kurssierotuksen maksamaan, eikä myöskään jaoittelu pienempien ja suurempien tilojen omistajien välillä tässä suhteessa voi tulla kysymykseen, vaan on täydellinen vapaus kurssieron suorittamisesta ulotettava kaikkiin lainansaajiin. Samaa on sanottava suurin piirtein niihin lainoihin nähden, joita on annettu kunnille ja kuntayhtymille. Suurin osa näitä lainoja on maan köyhimmillä kunnilla ja huomattava määrä Pohjois- ja Itä-Suomessa, sellaisilla kunnilla, jotka jo ovat saaneet kunnallisten asiainsa hoitoon usean vuoden aikana suoraista valtion avustusta ja huomattavia helpotuksia lainojensa korkosuorituksiin valtiolta.

Millä tavoin olisi parhaiten näiden lainojen kurssitappioiden suoritus siis järjestettävissä?

Tämän kysymyksen johtuu tekemään siitä syystä, että eräillä tahoilla on lausuttu sellainenkin ajatus, että Keskuslainarahaston olisi otettava tämä tappio kannettavakseen tahi että ainakin sen vararahastot olisi siihen ensin käytettävä. Kuitenkin Keskuslainarahaston vararahastojen käyttäminen agiotappioiden korvaamiseksi muodostuisi maatalouden luotto-oloille hyvinkin kohtalokkaaksi. Jos nämä Keskuslainarahaston korottomat varat käytettäisiin mainittuun tarkoitukseen, olisi sen silloin luonnollisesti huomattavasti koroitettava muista käyttövaroista antamiensa luottojen korkoja. Tämä koroitus tulisi silloin koskemaan maanviljelijäin liikeluoton korkoa, josta korko jo nykyisinkin, maatalouden heikon kannattavuuden huomioonottaen, on liian korkea. Täten myöskin frangilainojen kurssitappio siirrettäisiin sellaisten lainanottajain kannettavaksi, joilla ei ole mitään tekemistä frangilainan kanssa. Myöskin on otettava huomioon, että jos Keskuslainarahaston omat varat näin kokonaan menetettäisiin, voisi se huomattavasti heikentää sen luottoa sekä kotimaassa että ulkomailla.

Näin ollen niin hyvin käytännölliset kuin kaikki kohtuussyyt vievät siihen lopputu-

lokseen, että valtion on otettava kantaakseen näistä kurssitappioista aiheutuvat rasitukset. Valtio on joutunut monella muullakin tavoin auttamaan vaikeuksissa olevaa maatalouttamme, ja on ne uhraukset olleet pääelinkeinomme tukemisen kannalta välttämättömiä. Kysymyksessä olevan frangilainan ottaminen on ollut yksi niitä toimenpiteitä, jonka tarkoituksena oli vaikeuksissa olevien maanviljelijöiden auttaminen korkeakorkoisten lainojen muuttamiseksi helpommin hoidettaviksi kuoletuslainoiksi. Tämä toimenpide suoritettiin lisäksi kaikessa yhteisymmärryksessä valtiovallan kanssa. Laina saatiin valtion takuulla ja kaikki asiantuntijat pitivät silloin lainaa edullisena sekä sen ottamista myöskin koko maalle hyödyllisenä. Nyt tilanne näiden lainojen suhteen on osoittanut muodostuneen koko maallemme vahingoksi ja ennen kaikkea juuri frangilainoja ottaneille maanviljelijöille sellaiseksi, että he saavat elää päivästä päivään sellaisessa uhanalaisessa tilanteessa, etteivät voi tietää, milloin heidän koko taloutensa sortuu tämän takia. Heidän omakohtaiset parhaatkään pyrkimyksensä eivät ole voineet pelastaa nykyistä uhanalaista tilannetta, siksi se on omiaan lamauttamaan kaiken yritteliäisyyden. Luottamus pankkipiireissä on heikentynyt frangilainoja ottaneiden maanviljelijäin kohdalla siinä määrin, että melkein kaikille on uuden luoton saanti osoittautunut miltei mahdottomaksi. Niidenkin lainanottajain, jotka ovat kääntyneet Maakiinteistöpankin puoleen laina-anomuksella, anomukset ovat tulleet hyljättyiksi sen vuoksi, että Maakiinteistöpankki on koroittanut frangilainan nimellismäärästään 100 %:lla. Tilojen kaupoissa aiheuttaa frangilainakiinnitys myöskin suuria vaikeuksia. Useasti sattuu niin, että ostaja ei halua ottaa frangilainaa vastattavakseen, vaan tahtoo mieluummin suorittaa sen. Kun tällainen laina on maksettava frangin kurssin mukaan koroitettuna, seuraa tästä, että joko kaupasta ei tule mitään tahi että tuo kurssierotus nielee kaiken sen, mitä myyjälle muuten olisi tilan kauppahinnasta velkojen yli jäänyt. Myös tilojen pakkohuutokaupoissa tuottaa frangilainakiinnitys suuria haittoja, kun monet velkojat tavallisesti jäävät ilman minkäänlaista osaa tilan hinnasta ja joutuvat hakemaan silloin saataviaan takaaajilta, siten lisäksi vieläkin suuremmassa määrässä

vaikeuksiin joutuneiden maatalouden harjoittajain lukumäärää. Tällaisen näistä frangilainoista johtuneen epämääräisen ja sangen valitettavan tilanteen selvittämiseksi onkin eduskunta lausunut kuluvan vuoden agiotappion korvaamista koskevan käsittelyn yhteydessä sellaisen toivomuksen, että olisi otettava harkittavaksi, eikö frangilainojen agiotappiokysymystä voitaisi nyt jo lopullisesti ratkaista. On jo kulunut lähes vuosi siitä, jolloin eduskunnassa tämä toivomus on lausuttu, eikä vielääkään ole esitystä eduskunnalle asiassa annettu. Hallituksen taholta on nyt ilmoitettu, ettei hallitus tule asiassa antamaan ainakaan sellaista esitystä, että yhteiskunta kokonaisuudessaan kantaisi sen vastuun, johon lainanottajat ilman omaa syytään ovat joutuneet, vaan että se harkitsee vain tilapäisiä toimenpiteitä asian järjestämiseksi.

Kun maalaisliiton taholta käsitetään, minäkalaisessa epätoivoisessa asemassa frangilainoja ottaneet maanviljelijät ovat saaneet elää ja työskennellä jo kolmatta vuotta, niin voi jo todellakin kohtuudella vaatia, että nämä tuhannet, toivottomuuden tilassa jatkuvasti elävät viljelijäperheet olisivat saaneet siirtyä uudelle alkavalle vuositapaalle toivorikkaammalla mielellä ja tietoisina siitä, että yhteiskunta olisi heillekin jakanut tässä asiassa oikeutta.

Ed. Pitkänen: Herra puhemies! — Kuullessani hallituksen vastausta välikysymykseen jouduin ajattelemaan, että tämä on todellakin kovaa puhetta velkaisille hädässä oleville ja kurjuutta näkeville, se on niin kovaa puhetta, että eivät ne voi sitä ilman siihen jollakin tavalla vastaamatta sietää. Ennen ei ole täällä eduskunnassa nähtävästi velkaisen talonpojan ja erittäinkin hädässä olevien köyhien ihmisten asiaa käsiteltäessä kuultu tällaista puhetta muuta kuin tietääkseni tuomari Tannerilta. Minä en uskoisi, että hallitus vastausta laatiessaan olisi käyttänyt tuomari Tanneria sihteerinä; mutta kyllä siinä se henki on niin täydellisesti, ettei paljon muutakaan voisi olettaa.

Minä luulisin, että jos hallitukselle elonpäiviä jatkuu hyvinkin pitkälle, niinkuin kaiken todennäköisyyden mukaan jatkuu, niin tämä hallitus lietsoo nähtävästi samanlaisen talonpoikaisliikkeen esille kuin Tanskassa jo on ollut. Nähtävästi hallituksella

on jo keinoja myöskin varattuna senkin varalta; annetaan pamppua ja asetetaan talonpojat, nälkäiset, kurjat, hädässään huutavat talonpojat. Tällainen komento edistysmieliseltä hallitukselta ja tällainen vastaus on todellakin sellaista, että talonpoikien täytyy alkaa pelätä hallitustaan.

Hallitus on nähtävästi nyt Suomen Pankin johdon kanssa yhdessä suunnitellut täysirynnäköä pula-asioita ajavaa maalaisliittoa vastaan. Minä mainitsen Suomen Pankin johdosta sen takia, että olin tilaisuudessa kuulemaan pääjohtajan opetusta kunnallismiehille tänä päivänä. Se oli niin kyynillistä, en voi muuta sanoa, ilvehtimistä köyhien asialla. Samanlaista on myöskin hallituksen vastaus. Muulla tavalla sitä ei voi arvostella. Hallituksessa niinkuin Suomen Pankissakin ollaan hyvin iloisia ja tyytyväisiä, kun tilanne on sellainen kuin se nyt on. Onhan Suomen Pankissa seteliä tavattoman paljon, kassat on yksityispankeissa täynnä, mitään diskonttausta ei Suomen Pankissa tapahdu. Tätä Suomen Pankissa ja hallituksessa pidetään erinomaisena rikkauten merkinä. Vielä Suomen Pankin pääjohtaja selitteli, että kun kauppatase on niin erinomainen ja valtio on voinut maksaa velkojansa, niin muuhun tulokseen ei voi tulla kuin siihen, että asiat ovat niinkuin niiden olla pitääkin. Hallitus ja Suomen Pankki laskevat, että kun rahaa tulee tähän maahan, niin jakautukoonpa se millä tavalla tahansa, vaikka se jäisi yhden tai kahden miehen pussiin, niin se on sittenkin hyvä. Mutta kumminkin kansa nääntyy tällaisen politiikan vallassa ollessa, se auttamattomasti nääntyy. Ilman työtä ja ilman toimintaa ei voi tämä kansa tulla toimeen. Ainoa, minkä varassa eletään, on metsärikkauksien tuhoton myynti. Nyt ehkä myydään ja ollaan pakoitettuja myymään niin paljon metsiä, että sekin toimenpide kostaa tulevaisuudessa itsensä (Eduskunnasta: Parempaa kuin lainaaminen!). Niin, parempaa kuin lainaaminen, mutta minä luulen, että elämä kun jatkuu, niin vielä metsien myytyäkin lainataan. Nyt syödään joutenollessa ne varat, mitkä metsästä saadaan ja ollaan tyytyväisiä vain, että pankit voivat hyvin.

Vielä on mainittava, että tämä metsien myynti on erittäin tuhoisata sen takia, että metsien jalostuslaitteiden omistajat ovat niin rengastuneet lujasti, että ne eivät

suostu maksamaan, ei edes puolta raaka-aineen todellisesta arvosta ja myöskin työpalkkoja ei olla halukkaita korottamaan edes sille tasolle, että kunnat vapautuisivat työväestön perheiden elatuksesta. Mutta Suomen Pankin pääjohtaja oli tyytyväinen, että näin se pitää ollakin ja näin aina tulee olemaan kapitalistisessa ja muullakin tavalla järjestetyssä yhteiskunnassa. Kannattavuus pitää luoda tuotantolaitoksille ja kapitaalia, pääomaa, on koottava. Siis hallituksen ja Suomen Pankin pääjohtajan mielestä eletään erinomaisessa ihannetilassa.

Minä olen kuullut, että Mussolini Italiassa olisi aikoinaan jossakin puheessaan opettanut virkamiehiä ja maan hallitusmiehiä vähän toiseen tapaan. Hän on käskennyt virkamiestensä katselemaan pitkälle kansan keskuuteen ja opettelemaan tuntemaan kansaa. Meillä ei katsele hallitusvalta kansaan päin. Virkamiehiä nähtävästi opetetaan hallitusvallan taholta, että on katseltava, että virastohuoneessa on kaikki kunnossa, mutta kansan asiain tuntemista ei ole meillä opetettu.

Hallituksen vastaus oli pakkohuutokauppojen lykkäysasiaan nähden aivan kielteinen. Ja se todistaa sitä, että hallitus ei tunne tilannetta. Tai jos se tuntee, niin sillä täytyy olla jokin suunnitelma, sen takana päämäärä, johon se pyrkii tätä onnetonta tietä käyttäen. Nyt kun huutokaupataan niin kiinteää kuin irtaintakin omaisuutta niin luonnottoman paljon, ettei niille enää löydy ostajia ja tilatonta väestöä syntyy siinä määrin, että kaikki asutustoiminta on aivan turhaa sen rinnalla. Enemmän nähtävästi vuodessa, tämänkin kuluvaan vuoden aikana, tulee tilatonta väestöä kuin mitä viiteen vuoteen on asutettu. Tätä tietä eteenpäin kulkien ollaan todellakin kohta yhteisessä köyhäintalossa. Jos vasemmistohallitus olisi, niin minä olisin valmis väittämään, että hallitus pyrkii siihen päämääräänsä, että mitä pahempi sitä parempi. Mutta minä en nyt, kun se vähän kumminkin vivahtaa niinkuin porvarillisuuteen tämäkin hallitus, niin minä en oikein ottaisi uskoakseni tästä hallituksesta sellaista (Ed. Komu: Onko vaaleanpunainen?).

Minä luulisin, että jos hallitus ja Suomen Pankin pääjohtaja ottaisivat nyt kesälomien perästä talvilomia ja pistäytyisivät Savon ja Karjalan sydänmailla, asuisivat siellä taloissa sellaisissa, joissa on kaksi—

neljä lypsävää lehmää, vieläpä jonkunlainen hevonenkin, söisivät sitä samaa ruokaa, jota tällainen talo, joka saattaa olla myöskin jo ulosmitattu ja se koettaa kerätä kapitaalia vaatimusten mukaisesti kalliita korkoja velkojilleen, söisivät tällaisessa talossa samaa ruokaa ja asuisivat samoissa olosuhteissa parisen viikkoa, pitäisivät sellaista leppoisaa talvilomaa siellä, niin kotiuduttuaan ei hallitus puhuisi enää, näistä asioista puheen ollen, tällä tavalla. Ja Suomen Pankin pääjohtajakin alkaisi ymmärtää, onko samantekevää, ostetaanko halvalla kantorahalla raaka-aineita sahateollisuudelle ja maksetaanko palkkoja ja minkä verran maksetaan. Minä luulisin, että sen perästä, puheen näistä asioista tullen, ei ainakaan näin kovana oltaisi.

Jos pääjohtaja Ryti olisi ollut väliajalla siellä esitelmäpaikalla kuulemassa kunnallismiesten arvostelua hänen puheestaan, niin minä luulen, ettei ainakaan hän sallisi huomispäivän sanomalehtiin reklamoida sitä esitelmää hyvin suurin otsikoin.

Hallituksen vastaus korkokysymyksessä oli myös kielteinen ja sen perustelut olivat aivan ihmeelliset. Kun on tilanne sellainen, että tuotanto ei kannata maataloudessa, ei millään pelillä sitä nyt saa kannattamaan muut, kuin nähtävästi pari, kolme viljelijää Suomessa lienee sellaisessa asemassa näin vuosina, niin on luonnotonta, että hallitus pitää aivan sopivana vielä nykyisen korkotilanteen. Eikä ollut liioin pahaa sanaa sanottavaa jällellekään jääneestä korkotilanteesta, melkeinpä sitäkin hallituksen puolesta kaunisteltiin ja asetuttiin ymmärtävälle kannalle. Hallitus vastauksessa asettuu sille kannalle, että korkoa ei saa säännöstellä sen pitemmälle kuin ainoastaan rikollista koronkiskontaa ei voida sallia. Se on lailla estettävä. Mutta kun hallitus ei ole niissä mittasuhteissa turhantarkka, mikä on rikollista koronkiskontaa, mikä tavallista, niin jää ajattelemaan, että onko han rikollista koronkiskontaa sitten ollenkaan. Kun esim. jällelle jääneinä vuosina pankkien korko oli aina 15 ja 16 %, vuotuiskoroksi laskettuna, niin jopa melkein pitää sanoa, että eiköhän olisi jo siinä rikoksen vaiheilla tällainen toiminta. Ja nyt kun tuotanto tuottaa tuskin $\frac{2}{3}$, vieläpä toisilla aloilla puolen vain siitä, mitä silloin jällelle jääneen korkokauden aikana tuotti, ja pääoman arvo on laskenut ehkä

60 %:akin, niin nyt hallitus on valmis pitämään 9 ja 10 %:n vekselikorkoa aivan luonnollisena ja lainoista 7—8 %. Minä sanon: 9 ja 10. Hallitus ei sitä usko, että korkokanta on näin korkea, mutta minä olen ennenkin tarjoutunut todistamaan ja väittänyt ja todistanut hallituksen tiedot vääriksi ja niin olen valmis tekemään nytkin. Hallituksen ilmoittamat korkoluvut eivät ole todellisia. Puhutaan tosin yleensä siitä, että korkoja on alennettu, ja täytyy myöntää, että onhan niitä jonkin verran alennettu. Mutta eräskin pankki, joka kirjoittaa kuittiin, että korkoa peritään vain 7 %, se kirjoittaa sitten suomenkielellä ja ruotsinkielellä, että kuluja peritään niin ja niin paljon; se on provisioni toisella kielellä ja kummankin sanonnan perään on pistetty jokin pyöreä summa vain. Ja nämä kun lasketaan yhteen, on korko 10 %, leimavero vielä lisäksi. Tämä on totuus, ja tämän kun tietää, niin täytyy aivan ihmetellä, että maan hallitus on niin vähän tietoinen näistä asioista.

Velkaantuneita talonpoikia ihmetellään ja pidetään jonkinlaisina rikollisina, että ne eivät pysty velkaantumatta suorittamaan korkojansa siitä luotosta, jota ne ovat taloutensa edistämiseen ja neuvontaan perustuvaan edistykseen käyttäneet. On sanottu, että tällaiset talonpojat saavatkin sortua ja tulla parempia tilalle. Sehän termi kuuluu, että jos Mikko lähtee, niin Matti tulee ja päinvastoin. Eikä se harmita hallitusta, jos maanviljelijä lähtee ja räätäli tai kauppias menee hänen taloonsa työtä jatkamaan. Minä en ihmettelisi, että talonpoikaissluokka on velkaantunut viimeisinä vuosina, sillä pienellä laskuesimerkillä voi osoittaa, että koron ollessa niin korkealla kuin se oli, 12—16 %:iin, niin eihän tarvinnut montakaan vuotta, 5—6 vuotta, silloin oli velka kertaantunut. Tämä on totuus ja juuri pääasiassa tästä syystä ovat nyt talonpojat siinä ahdingossa missä ne ovat.

Vielä on väitetty, että korkoa ei voida säännöstellä senkään takia, että raha on niin kovin arka. Se pakenee käsistä, jos vain joitakin rajoituksia kapitaalini omistajien pyyteille asetetaan. Minun ei tarvinnut muuta huomauttaa tässä kohdassa kuin sen, että korko oli säännösteltynä lailla ennen ja se oli säännösteltynä hyvin kauan. Eikä tästä maasta rahat olleet loppuneet silloinkaan. Rahaa oli nähtävästi toisinaan vielä

paremmin ja ainakin sitä lainattiin inhimillisemmällä tavalla kuin nykyisin. Kun tällaista menoa on vuodesta vuoteen jatkunut ja kapitaali ahneudessaan on mennyt niin pitkälle, että on saattanut talonpoikaisluokan aivan häviön, kadon partaalle, niin ei vielä nytkään huomata, että olisi syytä kääntyä. Minun mielestäni kaikkein parhaiten pitäisi nyt opettaa hallitusta ja valtiovaltaa yleensä nämäkin viime aikoina toimeksipannut toimenpiteet. Mainitsen vain, että suurilla kustannuksilla on täytynyt saada Maakiinteistöpankki toimintaan ja kaikenlaisia valtiolle kalliita toimenpiteitä on täytynyt toimittaa. Ja tämä sentakia, että ei ajoissa ole lähdetty asioita korjaamaan, vaan on niiden annettu kehittyä itsekkäiden ihmisten mielipiteiden mukaan toisille ihmisille onnettomuudeksi (Keskustasta: Oikein!).

Kun sitä tahdotaan niin erityisesti alleviivata, että raha on niin arka olio, että se luiskahtaa pois piiloon silloin kuin siihen vähänkin kosketaan, niin oli ihmeellistä, että vuonna 1917 ei näin asioita arvioitu. Silloin oltiin kaikissa piireissä yksimielisiä siitä, että talonpojan vilja-aitan avain on otettava yhteiskunnan talteen. Ja niinhän se tehtiin. Silloin ei pelätty sitä, että vilja saattaa kadota, se vain pantiin toimeksi (Ed. Komu: Se katosi!). Mutta kumminkin talonpojat ymmärsivät silloinkin ja ne alistuivat tällaiseen toimintaan ja olivat itse mukana säätämässä elintarvelakia. Monikaan ei silloisista maalaisliittolaisista edustajista nähtävästi ollut vastustavalla kannalla. Mutta nyt, kun samoille piireille tahdottaisiin jonkunlaista helpotusta, niin silloin hallituksen taholta ilmoitetaan, että se on suuri mahdottomuus.

Tämä maalaisliittolaisten urakka, ajaa köyhäin ihmisten asiaa täällä eduskunnassa ja yleensäkin, silloin kun vasemmistokin luopuu tällaisesta asianajosta, on todellakin raskasta urakkaa. Minä kun tein 1932 valtiopäiville tultua aloitteen koron lailla säännöstelemisestä, olin mielessäni aivan varma, että vasemmisto kannattaa tätä aloitetta. Se ei tullut käsiteltyä viimeisillä valtiopäivillä. Olen uusinut saman aloitteen ja minä uskon, että vasemmisto ja oikeisto yksissä neuvoin pitelevät sen aloitteen taas pöydän laatikossa maalaisliittolaisten mielpidettä vastaan, eduskuntakauden viimeiseen päivään asti, niinkuin viimeisessäkin eduskunnassa tapahtui. Se oli niin läpi-

näkyvää keinotekoista hyvän asian jarruttamista, että sitä ei enää voitu salatakaan. Se tuli aivan julkisesti näkyviin, että aloitetta ei lasketa esille. Ja erittäinkin vasemmiston edustajain toimenpiteet laki-valiokunnassa olivat aivan selvä todiste siitä. Silloinkin tahdottiin ottaa asia esille ja olisi ollut jo siihen tilaisuuttakin, niin joku konsti keksittiin ja sitten äänestettiin ja vasemmisto oli aina valmis oikeiston kanssa päättämään, että aloitetta ei oteta esille.

Nyt näyttää siltä, että hallitus huolehtii tästä tällaisesta asiain jarruttamisesta. Ja sitenhan se käykin paremmin päinsä kuin yksistään valiokunnassa olevain edustajain toimenpiteestä.

Täällä kultaklausuliasiaa ovat jo puhuneet useat edustajat, joten sen sivuutan verrattain lyhyellä. Minä vain mainitsen, että kun on moitittu hallituksen taholta niitä talonpoikia, jotka ovat velkaantuneet ja ovat olleet pakotettuja ottamaan suuria kiinnityslainoja, eivät nämä talonpojat ole huonoa ainesta. Jos silloin, kun frangilaina ja dollarilaina maahan hankittiin ja jaettiin, jos silloin olisi joku lainan ottajia tuominut, niin se tuomitsija olisi ilmeisesti saanut jotensakin yksimielisen vastaväitöksen. Ne talonpojat jo huomasivat silloin ajan vaatimuksen hoitaa talouttansa ja hoitaa raha-asioitansa ja etsiä apua seläisestä, mikä niissä oloissa näytti auttalvalta. Nyt jos niitä on narrattu hallituksen ja luottoa jakavain rahalaitosten taholta, niin ei niitä voi millään tavalla syyttää siitä, että ne ovat itseänsä antaneet narrata, mutta kyllä narraajille on syytös jätettävä.

Minä muistan sen ajan, kun Keskuslainarahastossa keskusteltiin siitä, että uskalletaanko kirjoittaa velkakirjaan ehto, että jos Suomen markan arvo muuttuu, niin velansaaja on velvollinen maksamaan lisämaksua ainapa 40 %:iin saakka. Tätä estettiin silloisen hallituksenkin taholta ja erittäinkin Suomen Pankin taholta kirjoittamasta. Eivätkä myöskään ne asiantuntijat, jotka olivat Keskuslainarahastossa silloin mukana, ei niistä yksikään puoltanut tällaista reilua ja rehellistä ehtoa sinne kirjoitettavaksi. Silloin pidettiin aivan mahdottomana sanoa velanottajalle, että saatat vastata 40 %:iin saakka lisää, mitä olet velkaa saanut. Mutta nyt muutaman vuo-

den perästä on lisätty 100 %:lla velkaa ja nyt se pidetään hallituksen taholta aivan luonnollisena, että niin se saa ollakin. Nämä velanottajat eivät ole rikollisia. Niiden tahdosta ei ole markka kullasta luis- kahtanut ja ne eivät voi mitään sille, että näin on tapahtunut. Ja kumminkin tämä toimenpide, markan kullasta erottaminen, tuottaa vientiteollisuudelle ja erittäinkin kotimarkkinateollisuudelle suuria voittoja. Nämä voitot maksatetaan nyt siis näillä monilla tuhansilla köyhillä talonpojilla ja hallitus on tällaista politiikkaa valmis tuke- maan. Tämä kultaklausuulijuttu on niille talonpojille, jotka ovat ottaneet näitä kul- talainoja, siinä suhteessa erittäin onneton ja vaatii kiireellistä järjestämistä, kun niitä ei kukaan auta, ei Maakiinteistö- pankki, ei asutushallitus, ei niiden tiloja lunasta huutokaupassa kenkään, ne mene- vät armotta luotonantajille tai syrjäisille huutajille. Tällä tavalla pakkoluovutetaan köyhien ihmisten omaisuutta toisiin käsiin ja tehdään mitä suurimmassa määrässä onnettomuutta suurille ihmisjoukoille.

Herra valtiovarainministeri mainitsi, että vapaaehtoinen sopimus kaikissa luotto- ja korkoasioissa on se, jolle on annettava kaikki voima ja valta ja arvo. Mutta tämä vapaaehtoinen sopimus on sittenkin kovin vaarallista nykyisin ja kovin vaikeata, sillä eihän mistään uudesta luotosta ole kysy- mystäkään. Onko se mitään vapaaehtoi- suutta, kun entisiä vanhoja luottoja vain sisäänkannetaan ja aina uudistuspaperieissa mitä kalleinta korkoa vaaditaan. Millä ta- valla tämä velallinen on siinä sopimuk- sessa vapaaehtoinen sopimuskumppani? Sil- lähän ei ole mitään valtaa, siltä on kaikki valta pois. Hänen on maksettava se mitä vaaditaan tai annettava sitten kaikki omai- suutensa velkojille.

Ed. Pekkalan lausunnon johdosta vielä muutama sana. Ed. Pekkalalla on sama valoisa käsitys, kuin hallituksellakin, ny- kyisestä taloustilanteesta. Hän on kovin iloinen ja pitää jo niinkuin kaikki tehtynä, kun metsänhinnat ovat jonkunverran nous- seet ja metsää saa nyt kaupaksi. Mutta hän unohtaa suurelta osalta erään tosi- asian, että ne tilat, jotka nyt on pakko- huutokaupan uhan alaisina tai ovat jo ulos- mitattuina, niillä tiloilla ei tavallisesti ole enää metsää. Niillä on ollut velat ja suu- ret korot vastattavana ja niiden on vuo-

desta vuoteen täytynyt tätä metsää antaa velkojilleen, ja sillä tavalla hävittää ne mahdollisuudet, mitkä nyt olisivat hänelle erittäin tarpeelliset. Hän kyllä huomasi- kin jo pienviljelijöihin nähden sen sanoa, että niillähän tavallisesti ei ole sanottavasti metsää myytäväksi.

Minä suosittelisin vielä lopuksi, että kun tästä välikysymyksestä käymme äänes- tämään, niin maalaiset edustajat vasem- miston puolella ottaisivat kerrankin köy- hän asian huomioon ja yhtyisivät maalais- liittolaisten kanssa tällaista köyhiä koh- taan röyhkeätä hallitusta opettamaan.

P u h e m i e s (koputtaen): Kutsun pu- hujaa järjestykseen.

Ed. V e h k a o j a: Kun tekemämme väli- kysymys tuli julkiseksi, niin maan sanoma- lehdet älähtivät siitä mikä milläkin ta- valla. Oikeistolehdet olivat pois suunnil- taan, sillä ne katsoivat, että on aiheetonta ryhtyä välikysymyksillä hallitusta vaivaa- maan. Vasemmistolehdet, Sosialidemokraati- ti etunenässä, taas moittivat meitä siitä, että välikysymys on tullut aikana, jolloin jo pulatilanteesta on selviydytty. Ja yleensäkin sanomalehdistö niin oikealla kuin va- semmallakin on jo pitkän aikaa puhunut ja julistanut sellaista „totuutta” mieles- tään, että pula-aika on voitettu ja sivuu- tettu. Ja tämä samanlainen mielipide on esiintynyt myöskin suurella osalla eduskun- nan enemmistöä. Ja samalla kannalla tun- tuu olevan maan hallitus. Niinikään sitä osoittaa aivan selvästi herra valtiovarain- ministerin antama vastaus tekemäämme välikysymykseen. Tähän samaan kuoroon ovat myöskin yhtyneet meidän maamme rahalaitokset aina Suomen Pankkia myöten. Nekin ovat julistaneet jo asiamiestensä kautta pitkän aikaa, että nyt talonpoika elää onnellista aikaa, se on sivuuttanut vaikean ajan, nyt sillä on loistava aika edessä. Ei todellakaan, kun asiaa ajattelee lähemmin, voi muuta kuin valittaa sitä, että maan johtavat piirit eivät ymmärrä tai eivät tahdo ymmärtää talonpojan vai- keaa asemaa. Sillä täytyyhän jokaisen nähdä, että pakkohuutokauppojen luku- määrä lisääntyy vuodesta vuoteen. Suuren- tumistaan suuremmaksi kasvaa sellaisten perheenjäsenten lukumäärä, jotka joutuvat jättämään talonsa vieraalle ja marssimaan

perheineen tuntemattomaan tulevaisuuteen, ja täten joutuvat lisäämään jo ennestäänkin suurta työttömien lukumäärää. Jos ne onnettomat tilaltaan sortuvat talonpojat kevytmielisen elämän tähden olisivat sortuneet, silloin voisi heihin kohdistaa sellaisen suhtautumisen, sellaisen ylimielisyyden, mitä valtiovarainministeri täällä antamassaan välikysymysvastauksessa esitti. Mutta niinhän ei ole asianlaita. Jokaisen kai täytyy myöntää, että vain pieni prosentti sortuneista talonpojista on sellaisia, jotka ehkä kevytmielisyyden tähden ovat joutuneet tilaltansa lähtemään. Eikö melkein jokainen tilaltaan sortuva talonpoika, niinkuin kaikki muutkin maanviljelijät, eivätkö ne ole mitä suurinta yritteliäisyyttä harjoittavaa joukkoa, mitä ahkerinta ja kunnollisinta väestöä. Ne ovat sellaista väestöä, jotka eivät ole koskaan tottuneet säästämään itseänsä, ne ottavat ruumiistaan kaiken voiman, mikä heiltä irti lähtee, koettaessaan hankkia perheellensä toimeentulon mahdollisuutta. Eivätkä he ole koskaan tottuneet etsimään itselleen mukavuuksia, joita niin monella muulla osalla meidän kansastamme on tarjolla yllin kyllin. Työ oman perheenjäsenten toimeentulon eteen se on aina ollut se määräävä tekijä, mihinkä talonpoika on pyrkinyt. Mutta tämä ei ole ainoa. Samalla kun se on tahtonut elättää oman parheensä, se on tahtonut auttaa lähimmäistään, sillä kaikkina aikoina on talonpojassa esiintynyt suuri rakkaus lähimmäisiään ja kanssaveljiään kohtaan. Se on antanut apuansa, milloin sitä on naapuri tarvinnut, auliisti se on apuansa antanut. Apu on tullut milloin missäkin muodossa. Tämän vuosisadan aikana annettu apu on ollut usein takauksien muodossa, mitkä onnettomat takaukset ovat useinkin vieneet takaajansa maantielle.

Ainoa avuliaisuuden ja rakkauden kohde ei talonpojalle ole myöskään ollut naapuri. Se on ulottanut sen koko kansaamme ja maatamme kohtaan. Muistellaan vain aikoja, jolloin maassamme vallitsi ankara leipäpula, jolloin suuri osa kansastamme olisi kuollut nälkään, ellei talonpoika olisi silloin avannut aittansa ovia myöskin omasta leipäpalastaan kovaosaisten eteen ja juuri niiden eteen, jotka kevytmielisesti, ylimielisesti ja halveksien tänäkin päivänä ovat esiintyneet sen kovaosaisen talonpojan kovan kohtalon edessä. Minä mainitsen

vain ed. Pekkalan lausunnon, miten ylimielinen lausunto se oli koko tätä välikysymystä ja välikysymyksen tekijöitä kohtaan. Ed. Pekkalan esiintyminen oli ikäänkuin hän olisi esiintynyt hallituksen asiamiehenä, sentähden, että hän viitsi paremmin ja ilkeämielisemmin käydä meidän välikysymyksen tekijäin kimppuun, kuin mitä hallitus olisi tehnyt (Vasemmalta: Tosi-asioita!).

Täällä on väitetty m. m. valtiovarainministerin taholta, että on aivan mahdotonta käydä lailla säännöstelemään korkoa. Minä mainitsen vain, että elintarvelaillahan oli talonpojan elämisen mahdollisuus, ja sen ansaitsemismahdollisuudet olivat pitkän ajan säännösteltyinä, ja siihen alistui talonpoika silloin, kun se näki, että sillä lailla oli pelastettava suuri osa tästä kansasta. Minkävuoksi ei siis voida rahakorkoa lailla säännöstellä?

Minun tekisi mieli kysyä hallitukselta, erikoisesti valtiovarainministeriltä, onko herra valtiovarainministeri silloin kun se on laatinut tätä vastaustansa meidän antamaan välikysymykseemme, onko hän tullut todellakin ajatelleeksi, että silloin kun sillä tavalla vastataan tähän kysymykseen, kuin mitä herra valtiovarainministeri teki, se koskettelee juuri niitä samoja henkilöitä, jotka ovat aikoinansa pelastaneet tämän maan nälkäkuolemasta. Nyt kun tämä sama talonpoika elää rahalaitoksen hirveän koronkiristyksen alaisena ja pyytää apua eduskunnalta ja hallitukselta, niin hänelle vastataan sillä tavalla, kuin mitä herra valtiovarainministeri teki. Eihän tällaisena aikana ole talonpojalla muuta mahdollisuutta, kun se on kaikkensa koettanut järjestää asioita, kuin että se on tартunut viimeiseen keinoon, se on luottamuksella vielä kerran kääntynyt hallituksen ja eduskunnan puoleen, etsien pelastusta hätäänsä. Mitä hallitus ja eduskunta heille onnettomille antaa? Kauniita kuvauksiako talonpoikien loistavasta elämästä, kuten hallitus tänä iltana ja kuten Suomen Pankin pääjohtaja tänä päivänä kunnallispäivillä on esittänyt. Ei, hyvät hallitusherrat! Taloudellinen pula ei poistu kauniilla lupauksilla. Ei poistunut aikoinansa nälkä leipäpulan aikana sillä, että uskottiin tuleviin aikoihin, että ne tuovat parannusta. Jokaisen ihmisen ruumis kaipaa ravintoa ja se pelastuu vain sillä, että se sitä saa. Talous-

pula ei poistu myöskään meillä lupauksilla ja sillä, että hallitus ja pankkiherrat ja sanomalehdistö julistavat sitä, että Suomen talonpoika ei eläkään enää pula-aikaa, vaan se elää loistoaikaa.

Täällä on herra valtiovarainministeri maininnut, mitenkö korkokanta meillä on jo kohtuullinen. Minä en puhukaan siitä paljon enkä tahdo viivyttää eduskunnan aikaa pitkältä. Minä vain mainitsen siitä, että me maalaisliittolaiset emme suinkaan taistele pankkien maksamaa talletuskorkoa vastaan silloin kuin se on siinä 4 %:n seutuvilla, se alkaakin olla jokseenkin paikallaan. Mutta meidän kaikki eduskunta-aloitteet, mitä korosta on tehty, samoin kuin myös tämän välikysymyksen tarkoitus, sehän tähtää siihen, että rahalaitokset kantavat aivan liian suuren korkoerotuksen rahasta. Silloin kun meillä korkoerotus, kuten nyt olevista tiedoista on näkynyt ja herra valtiovarainministerikin mainitsi, että tammikuun 1 päivästä lähtien rahalaitokset maksaisivat $4\frac{1}{2}\%$ tallettajalle korkoa ja perisivät $8\frac{1}{2}\%$, ehkäpä 9 % siltä, joka tätä rahaa lainaa, se on meidän käsityskantamme mukaan liikaa. Ja tämä korkoerotus on juuri se, jonka meidän rahalaitoksien käyttämisestä pitää saada luopumaan. Ja ellei se luovu siitä muuten, niin se on lailla säännösteltävä, sanottakoon siitä mitä tahansa. Meidän käsityksemme mukaan 6 %:n lainauskorko kaikkine provisioineen ja kuluineen pitäisi tällä kertaa jokaisesta velkakirjasta tai lainasta riittää. Ja ellei tähän päästä, niin se tietää sitä, että pakkohuutokaupat eivät tule loppumaan, ennenkuin olosuhteet tässä suhteessa ovat korjautuneet.

Minä en voi muuta kuin toivoa, että ellei tämä hallitus, niin kylmäkiskoiselta kuin tämä vastaus tuntuukin, mielipidettään tule lähitulevaisuudessa muuttamaan, minä en toivo muuta niiden onnettomien velkaisten talonpoikien puolesta kuin sitä, että tähän maahan kerran vielä tulee sellainen eduskunta ja sellainen hallitus, joka maan ja kansan kokonaisuuden etua silmälläpitäen asettaa myöskin rahalaitoksille ja niiden johtajille rajat, mitä myöten ne saavat köyhän ja velkaisen kansan kustannuksella elää ja toimia (Ed. Räisänen: Ei olisi pitänyt lähteä virmojen hommiin 1930!).

Ed. Kesti: Herra puhemies! Tämä maalaisliittolaisten allekirjoittama välikysymys hallitukselle ei suinkaan ole liian aikainen, kun ottaa huomioon sen kansantaloudellisen vahingon, jonka maassa valitseva talouspolitiikka on aiheuttanut, ja sen välinpitämättömyyden, mikä hallitusten taholta on vallinnut taloudellisesti sortuvia kansalaisia kohtaan.

Ennenkuin ryhdyin itse asiaan, suonee herra puhemies minun kysyä maalaisliittolaisilta edustajilta, jotka ovat olleet edellisessä eduskunnassa, miksi he eivät tätä välikysymystä jo tehneet tämän nykyisen hallituksen edelliselle hallitukselle (Vasemalta: Se oli heidän oma hallituksensa? — Ed. Räisänen: Mihinkäs se Vehkaoja meni?), joka kantoi maalaisliittolaista väriä eikä silti ryhtynyt näihin toimenpiteisiin. Eivät kai nämä taloudelliset kysymykset ole sen jälkeen juuri paljon muuttuneet (Keskustasta: On totisesti!) ja vaikka ovat muuttuneetkin, osalta huonompaan päin, joka välikysymyksen perusteissa todistellaan, niin sen kaiken kyllä jo Sunilan hallituksen aikana kyllin selvästi huomasi talouselämässä. Sentähden, vaikka välikysymyksessä esitetty kysymykset ovat oikeat ja vieläkin tarpeelliset esitettäviksi maan hallitukselle, jonka ehdottomasti täytyy kantaa vastuu maan talouselämästä, sittenkin tuntuu, niinkuin tämänkin välikysymyksen todellinen tarkoitus olisi läpikuultava, josta ed. Pekkala täällä jo huomautti. Kun minä seurasin viimeiset kolme vuotta sanotun ryhmän toimintaa ja sen ryhmän vastuulla toiminutta hallitusta, niin ne ryhmän jäsenet olivat kahden käden sormin luettavissa, jotka todella tahtoivat ja vaativat hallitusvaltaa toimimaan taloudellisen elämän alalla niin, että heidän valitsijansa todella voitaisiin estää sortumasta, ja joiden miesten talouspoliittisille teorioille heidän oman ryhmänsä johtavat miehet antoivat ivallista hymyä.

Ne pienet näpertelyt, joita Sunilan hallituksen esityksiin tehtiin täällä eduskunnassa taloudellisen elämän helpottamiseksi varsinkin maatalouden eteen, eivät suinkaan hallituksen esityksen muodossakaan olleet sellaisia, joilla mihinkään ratkaisevaan tulokseen olisi päästy. Ne eivät tähänneetkään itse perussyyn, rahavallan

voittoisaa talouselämää tuhoavaa valtaa rajoittamaan, vaan ne esitykset kohdistuivat eräiden ryhmien pelastamiseksi rahavallan kynsistä ja niiden nykyhetken seurauksilta ja jotka seuraukset samalla monessa tapauksessa tulivat toisen, heikomman ryhmän kannettaviksi. Nykyiselle hallitukselle välityksymyksen tekeminen kysymyksessä olevasta asiasta on aivan turhaa muussa mielessä kuin näyttelemisen vuoksi tai siinä mielessä, että saa jättämään sen paikkansa. Se on pelannut mielestäni tähän asti pelinsä hyvin. Kun ottaa huomioon sen, minkä talouspolitiikan etuvartijaksi se on hallitusvastuun ottanut, niin ei siltä pidä näin ollen liikoja vaatia. Eikä tämän hallituksen osittaisen talouselämän lieventämisen vuoksi jättämät esitykset ole olleet huonompia kuin Sunilan hallituksenkaan.

Kuten hallituksen vastauksesta selvisi, on hallitus toiminut kaiken aikaa sitä silmällä pitäen, että rahapääoman omistajain edut ovat tulleet valvotuiksi, ja sen me kaikki myöntäemme, että siinä se on onnistunut täydellisesti. Herra pääministeri piti Oulussa ensi kuukaudella hallituksen muodostamisen jälkeen puheen, jota minä olin kuulemassa ja käsitinkin nykyisen hallituksen ohjelmapuheeksi, koska se oli ensimmäinen hänen pitämänsä julkinen puhe hallituksen muodostamisen jälkeen. Siinä puheessa herra pääministeri erikoisesti tehosti sitä periaatetta, että raha kaikkien talouselämän muiden siinä ilmenevien sairaloisten ilmestymismuotojenkin uhalla on pidettävä siinä arvossa kuin se sillä hetkellä oli. Ja kun me otamme huomioon muiden muassa maatalouden talouspulaa, niin eihän syy ole se, että maatalous ei antaisi tuotteita viljelijälleen aivan yhtä paljon kuin ennenkin, vaan johtuu maatalouspula siitä, että hintataso maataloustuotteilla on rahan arvon keinotekoisien muutoksen tähden laskenut lähes 50 % samoin kuin maatalouden realiomaisuuden arvokin. Kun itse tätä perussyötä, rahan arvon muuttumista ei käydä korjaamaan ja sen keinotekoista ostovoimaa pienentämään, niin muut toimenpiteet maan pääelinkeinon kokonaisuuden pelastamiseksi juoksevat hiekkään. Sellaiset osittaiset maatalouden avustusmuodot, joita hallituksen vastauksessa mainitaan, kuin ovat vientipalkkiot y. m. toimenpiteet, ovat ne vaikutukseltaan sellaisia, että niistä osa maataloudenhar-

joittajia hyötyy, mutta ne vastaavasti toiselta puolen, kun niiden vientipalkkioiden maksu siirretään veron muodossa m. m. toisten samassa elinkeinoluokassakin olevien ja näiden avustuskeinojen vaikutuspiiriin ulkopuolelle jääneiden kannettavaksi, niin on seurauksena, että osa saman ammatin harjoittajia lähtee vain joutuissammin sortumaan ja pakkohuutokauppojen vasaran pauke käy kiinteämmässä tahdissa.

Jos me seuraamme esim. Maakiinteistöpankin avulla tapahtuvaa maatalouden pelastusmuotoa, niin on se mitä hienoin keinopääomien pelastamiseksi. Nyt ne varat, jotka pankit y. m. olivat noihin maatalousomaisuuksiin sijoittaneet, jotka, jos ne olisivat vapaita markkinoita käyttäen realisoitu, olisi niistä korkeintaan saatu 50—60 % takaisin, ovat nyt 100—90 prosenttina nostettavissa yhteiskunnan takuulla. Onko itse maatalous tästä avustusmuoto-suunnasta hyötynyt, on kyseenalaista muuten kuin että takausmiehet ovat vapautuneet vastuusta. Nämä tilat, niiden viljelijät, jos hintatasoa maataloudessa ei saada muuttumaan, ovat sidotut kahden miespolven ajaksi kitumaan taloudellisessa elämässä, joista osan saa yhteiskunta pelastaa maksamalla heidän puolestaan.

Vaatus pakkohuutokauppojen lopettamisesta määräajaksikin on, se myönnettäköön, leikkaus tavallisuudessa olleita talouselämän lakeja vastaan. Vaan koska m. m. eduskunta on rohkennut kehoittaa hallitusta tämän rohkean leikkauksen esittämiseen, niin olisi ollut toivottavaa, että hallitus olisi tehnyt sen todella auttavammassa muodossa kuin mitä se on sen esittänyt.

Herra pääministeri eilen Kotkassa pitämässään puheessa on m. m. todennut, että eduskunta tuo paraimmalla tavalla esille kansan toivomukset, johon ministerin mieliteeseen voin yhtyä sikäli kuin on kysymyksessä pakkohuutokauppojen lopettaminen määräajaksi. Se eduskunnan antama toivomusponssi hallitukselle, jonka eduskunta hyväksyi perjantaina syyskuun 29 päivänä, oli myös yksi tällainen kansan toivomus, jonka toivomuksen toteuttamista suuret kansalaisryhmät eduskunnalta ja hallitukselta odottavat. Se esitys, jonka hallitus eduskunnalle antoi, sen jälkeen kuin tämä toivomusponssi eduskunnassa hyväksyttiin, joka esitys tarkoittaa velanmaksujärjestelyä kiinteistöjen ulosmittauksen

yhteydessä, osoittaa, että hallitus ei sitä vastoin, kuten eduskunta, tuo parhaiten nykyisessä kokoonpanossaan kansan tarpeita esille, vaan sen esitys, kuten toisetkin esitykset pulatilanteen lieventämiseksi, tähtää aina siihen, että rahapääoman omistajat eivät missään muodossa saisi tulla kärsimään ja osaaottamaan tähän yhteiseen kansan suureen hätään. Niiden oikeudet ehdottomasti on aina jätettävä loukkaamattomiksi ja tästä aiheutuu syy, että pulaa lieventävien esitysten teho on olematon, ne kiertävät kuin kissa kuumaa puuron ympärillä, koskeako vai ei koskea rahamiesten oikeuksiin.

Hallituksella ei ole tiedossaan vielä tilastonumeroiden muodossakaan sitä kansantaloudellista tappiota, mikä aiheutuu siitä, että suuri osa maaseudun kodeista elää alituudessa jännityksessä ulosottouhan alaisena. Ei siellä enää aura painu jankkoon syventämään ruokamultaa, eikä kuokka uutta peltoa raivaamaan, missä ei tiedä tämäkö tai huomina päivä ajaa heidät kodista pois, ja josta tilanteesta heidät voitaisiin innostaa edelleen luovaan työhön määrällisellä pakkohuutokauppojen keskeyttämisellä, koska he tulisivat vakuutetuiksi siitä, että heidän ei anneta sortua.

Väläkysymyksen perustelujen yhteydessä ovat väläkysymyksen tekijät tilastonumeroiden valossa esittäneet pakkohuutokauppojen määrät viime vuosilta, joten minä en katso olevan syytä tässä yhteydessä siihen puoleen erikoisesti kajota. Tahdon ainoastaan huomauttaa asutustilallisten vaikeasta asemasta, jotka suurin piirtein ovat valtion saatavien pakko-oton alaisina. M. m. on Kärämäen kunnassa asutuskassan ulosottojen saatavista ulosmitattu 35 tilaa tänä syksynä ja annettu noin 250 haastetta kihlakunnanoikeuteen maksamattomista laina-asioista, joka on nätti tilasto kuvaamaan tilannetta yhden kunnan osalle ja jota joukkosortumista vastaan eivät kunnankaan toimenpiteet kykene estämään eikä näitä tilallisia voida monessa tapauksessa Maa-kiinteistöpankin toiminnan avullakaan pelastaa.

Kysymys, johon tämän kyselyn toisessa kohdassa vaaditaan hallituksen vastausta, on mielestäni kysymys, johon mikään hallitus ei voi antaa myönteistä vastausta. Meillähän, kuten tunnetaan, on rahapääomista määräämisvalta keskitetty erittäin

suurpankkien ja muutamien vakuutusyhtiöitten johtajien määrättäväksi ja ne Suomen Pankin johdon kanssa määräävät korkokannan tässä maassa. Sinä päivänä kun joku hallitus ja eduskunta määräisi korkokannan näiden rahalaitosten noudatettavaksi, olisi pankkiherrojen nyrkki hallituksen edessä ja sitä nyrkkiä mikään hallitus ei tahdo nähdä edessään. Ainoa keino korkokannan määräämiseen olisi Suomen Pankin itsenäinen korkovipusin, ja sen liikuttaminen talouselämän kantokyvyn mukaan. Mutta sen toteuttamiseksi vaaditaisiin muutosta Suomen Pankin ohjesääntöön ja pankin johtaviin miehiin nähden, jotka eivät veljeilisi yksityisten rahamiesten kanssa, vaan kylmästi talouselämän kantokykä seuraamalla pakottaisivat yksityisrahallaitokset tanssimaan pilliensä mukaan.

Mitä ulkolaisiin lainoihin ja niiden korkoihin tulee, joita viime vuosikymmenillä on tähän maahan otettu, ne nyt käytännössä osoittavat raha- ja talousteoreetikkojemme lyhytnäköisyyttä, että nekään eivät näe nokkavartta pitemmälle, vaikka ne pitävät suurta ääntä m. m. tämän vaikean taloudellisen ajan ongelmia ratkaistaessa. Niitähän hallitukset kuuntelevat kuin jumalansanaa. Niin kauan kuin näiden teoreetikkojen johdettavissa on m. m. korkokysymyksen ratkaiseminen, tulee korko olemaan kysynnän ja tarjonnan lain alaisena, koska koronkiskomisella tarvittaessa peitetään näiden herrojen lyhytnäköisyydessä tehtyjä erehdyksiä. Ulkolaisten lainojen korkoalennukset eivät näin ollen tule koskaan rahalaitosten vahingoksi, vaan kiskotaan ne lainaajilta ja sitten vasta, kun ne eivät enää jaksa maksaa, siirretään ne kaikkien köyhienkin veronmaksajien kannettavaksi. Se on nykyisen järjestelmän suunta, missä raha ja ainoastaan raha on korkein määrääjä.

Hallitus vastauksessaan on toivehikas tulevasta talouselämästämme ja sitä näkyy kaikki julkinen sana, joka pankkipiirien äänenkannattajana esiintyy, toittottavan. Käytännössä sitä ei ole huomannut muualla esiintyvän kuin siinä muodossa, että kortti-merkintään väsyneet työttömät työläiset, joille korttijärjestelmän mukana seuraaminen ei ole tuonut leivän lisää, ovat saaneet aikaan tällä toimenpiteellä sen, että työttömyysnumerot ovat pienentyneet ja joka

työttömyysnumeroiden pientyminen ei ole ollut vielä sellaista laatua, että työnantajain olisi sen pelosta tarvinnut ryhtyä nostamaan työläisten palkkoja, vaan ne edelleen työn kysynnän ja tarjonnan lain alaisina ollen ovat säilyneet entisellään.

Rahaa on tosin ilmaantunut pankkien holveihin, mutta ei ollenkaan niin paljon, että rahataloustilanne olisi parantunut kysyntää tyydyttäväksi, koska rahan hinta, korko, on niin korkea että m. m. maatalouteen ei sitä voi sijoittaa pankinjohtajien nykyisten varovain liikeperiaatteiden mukaan, joten rahan runsauden olemassaolo on kultaisen vasikan ympärillä tanssimista. Tämä pankkien raharunsaus johtuu todennäköisesti vientiteollisuutemme, m. m. puutavarateollisuuden ansiosta, jolle teollisuudelle on ollut eduksi se, että valtio, talonpoika ja työmies ovat pula-ajan pakotuksesta olleet pakotetut tekemään tälle teollisuudelle lahjoituksia, pankkilikkeiden suosiollisella myötävaikutuksella, josta rahan runsauden tiedosta varsinainen kansa ei saa muuta hyötyä kuin sen toteamuksen, että kansallinen pääomamme, metsämme, on muutettu rahaksi ja niillä rahoilla täytetty pankkien kassaholvit josta kansalle ei ole mitään iloa. Rahaa ei voida saada liikkeelle, koska pankkipolitiikan harjoittajat eivät löydä nykyisen talousteoriansa mukaan keinoa, miten se saadaan liikkeelle, koska heidän harjoittamansa talouspolitiikka on saanut kaiken yritteliäisyyden loppumaan ja sen mukana kansalta ostaja kulutuskyvyn olemattomaksi.

Kuten hallituksen vastauksesta esiintyi, saatetaan tilastonumeroilla osoittaa yhtä jos toistakin, varsinkin sitä toista (Eduskunnasta: Mitä se on?). Mutta sitä tosiasiaa, miten saada pakkohuutokaupat loppumaan ja talouselämän rattaat pyörimään, sitä eivät näiden tilastonumerojen esittäjät näytä voivan aikaansaada. Niin kauan kuin valtiovallan kourat eivät käy otteissaan niin tiukoiksi, että estetään jonkun pienen ryhmän, jos sanoisi sitä vaikka kapitalistiseksi ryhmäksi, että sen pienen klikin annetaan tässä maassa isännöidä ja ryöstää Suomen kansa putipuhtaaksi ja ulosmittauttaa siltä ei ainoastaan tavarassa ilmenevää yksityisomaisuutta, vaan myös kaikki työn tulokset ja kansalliset rikkauudet, niin sen riiston seurauksena meillä on tilaisuus nähdä joka päivä ympärillämme ole-

vaa kurjuutta, nälän ja alastomuuden muodossa. Silti, vaikka kaiken tämän kansan kärsimyksen pitää heidän nähdä ympärillään, on heillä otsaa huutaa omien kustantamainsa sanomalehtien palstoilla silmää räpäyttämättä, että olevat olot ovat huomattavasti parantuneet.

Minusta olevia oloja ei voida yksistään rahassa mitata, jotka rahan mittaukset on kyllä helppo tehdä tilastonumeroilla. On pakotettava raha kätköistään liikkeelle, vaikka poikkeuksellisia keinoja käyttäen, poistamaan kurjuutta ja hätää kansalaisten keskuudesta (Ed. Oulasmaa: Tekijä esiin!).

Ed. Tarkkanen: Herra puhemies! Yhdyn niihin lausuntoihin, joita täällä ovat edustajat Kalliokoski, Ellilä ja Pilppula esittäneet. He ovat mielestäni selvästi osoittaneet niiden perusteiden paikkansapitämättömyyden, joilla hallituksen taholta on selitetty maalaisliittolaisten välikysymyksen tarpeettomuus. Hallituksen taholta on selitetty nousukauden tuovan kaiken sen pelastuksen, joka kysymyksessä on hallituksen selitettäväksi esitetty. Kun tarkastelee talouselämän kehitystä, on edessä oleva aika mahdollisimman synkkä. Hintojen muodostuminen ei osoitakaan sellaista tulevaisuuden kuvaa, joka ainakaan maatalouden nousulle antaisi lupauksia. Maatalouden kehitys osoittaa päinvastoin hyvin synkkiä varjoja. Amerikassa ja äärimmäisessä idässä on taloudellinen kehitys käymässä siihen suuntaan, että Euroopan talouselämä voi siitä saada hyvin raskaita kokemuksia (Eduskunnasta: Ei sitä ajatella!). Tästä onkin pääjohtaja Ryti tänä päivänä kunnallispäivillä pitämässään esitelmässä lausunut seuraavaa: „Tämän politiikan vaikutus Amerikan sisäiseen hintatasoon on sangen kysymyksenalainen, koska maan tuonti, jonka hintaan dollarin ulkomainen kurssi vaikuttaa, on vaan pieni murto-osa maan kotimaisesta tuotannosta. Mutta se vaikuttaa sitävastoin epäilemättä ennen pitkää sen, että amerikkalaisia tavaroita entistä alempiin hintoihin tarjotaan maailman markkinoilla. Siitä taas seuraa yleistä hintain laskua muidenkin maiden vastaaville tavaroille ja eri maissa uusia suojaustoimenpiteitä ja rajoituksia kansainväliselle kaupalla, kun työpalkat esim. Japanissa ovat vain 10—12 % palkoista Euroopan teollisuusmaissa ja Amerikassa ja Kiinassa ainoas-

taan puolet siitä, mitä Japanissa. Koneet näissä maissa käyvät yli 100 tuntia viikossa kun taas Euroopan teollisuusmaissa nykyään tuskin saavutetaan 30 tunnin viikkokäynti. On selvää, että aasialaiset puuvillatavarat uskottoman halpoine hintoineen kykenevät jatkuvasti valtaamaan markkinoita eurooppalaisilta tuotteilta. Samanlainen on tilanne erällä muillakin teollisuuden aloilla. Ja Aasian teollistumisesta, joka edistyy nopeasti, uhkaa muodostua yhä vakavampi vaara Euroopan teollisuudelle, hyvinvoinnille ja elintasolle. Näissä oloissa ei näillä mailla enää ole varaa laiminlyödä elintarvetuotantoansa ja pitää maapohjaansa tuottamattomana ja viljelemättömänä vain ketun metsästysmaiksi jätettynä, kuten Englannissa oli tapahtunut, samanaikaisesti kun näiden kumminkin täytyy elättää miljoonia työttömiä. Miksi ostaisivatkaan esim. Englanti ja Saksa kananmunansa Tanskasta ja meiltä, kun ne lyhyessä ajassa voivat rakentaa ja panna käyntiin yhtä hyviä „munatehtaita” kuin mekin ja samalla tarjota työtä osalle väestöstä, joka ei voi entisessä ammatissaan työtä saada. On täysin ymmärrettävää, että Englanti pyrkii kaikin keinoin kehittämään pekoni-tuotantoansa ja supistamaan tämän tavaran maahantuontia, ja joidenkin vuosien kuluttua se epäilemättä tässä suhteessa voi päästä omavaraiseksi. Voin maahan tuontia on ehkä vaikea nopeasti supistaa kotimaisen tuotannon lisääntymisen nojalla, mutta dominoiden tuotteiden suosiminen saattaa tähänkin tavaraan nähden supistaa meidän markkinoitamme, jotka muuallakin yhä vaikeutuvat. Tahtomatta maalata tilannetta paremmaksi kuin se on, näyttää minusta siltä, että maataloustuotteiden vientiämme, mikäli kysymyksessä ei ole korvaamattomat laatutuotteet, uhkaa vakava vaara, joka on otettava huomioon.” Sitten hän lausuu myöskin puutavaran suhteen: „Puuhun perustuva vientimme sitävastoin näyttää olevan jonkin verran turvatumassa asemassa, vaikka suuret vaikeudet voivat sitäkin kohdata. Kaikessa tapauksessa näyttää varmalta, että emme kovin pitkää aikaa voi ylläpitää niin edullista kauppasetta kuin meillä viimeisinä vuosina on ollut.”

Olen tahtonut tämän katkelman esittää sitä ajatuskantaa vastaan, mitä täällä tänä päivänä on tuotu esille siitä taloudellisesta noususta, jota on kuvailtu niin kirkkain vä-

rein, että meillä mahdollisesti tulevaisuus on oleva hyvinkin valoisa, ja näin ollen me kuljemme sitä aikaa kohti, jolloinka enää niistä vastuksista ei tarvitse puhua, joita tänään välikysymyksen tekijäin taholta on esitetty. Tämä lausunto, jonka pääjohtaja Ryti esittää, osoittaa, mitä mahdollisesti meillä on odotettavissa. Tätä aikaa varten olisi meidän varustauduttava. Jos kansantaloudellinen asemamme muodostuu näiden maailmanmarkkinatapausten takia uudelleen siksi vakavaksi kuin se on näinä viimeisinä vuosina ollut, niin meidän on varustauduttava talouselämäämme tervehdyttämään jo aikanaan ja silloin kuin yhteiskuntaelämä näyttää vahvalta, me myöskin paremmin jaksamme niitä uudistuksia viedä läpi, joilla talouselämän terveyttäminen on suoritettava. Ja kummastelenkin sitä, että hallitus ei vastauksessaan ole tuonut näitä varoittavia ääniä esiin. Kovin valoisin toivein ei ole lähdettävä vastaisuutta rakentamaan. Siinä mielessä olemmekin esittäneet tämän välikysymyksemme, saadaksemme keskustelun alaiseksi aikanaan kysymykset, jotka taloudelliselta kannalta on otettava päiväjärjestykseen ja joista on myöskin hallitusvallan taholta huolehdittava. Näillä perusteilla pyydänkin saada, herra puhemies, tehdä ehdotuksen esillä olevan välikysymyksen johdosta päiväjärjestykseen siirtymiseksi: Eduskunnan mielestä välikysymyksessä esitetyillä toimenpiteillä voitaisiin tuntuvasti lieventää maa-seutuväestön keskuudessa vallitsevaa taloudellista hätää. Näin ollen eduskunta kehottaa hallitusta ryhtymään välikysymyksessä ehdotettuihin toimenpiteisiin ja siirtyy päiväjärjestykseen.

Ed. Lohi: Minä tahdon ensiksi lausua tunnustuksen ed. Kestille, että hänen sisälukutaitonsa on paljon parantunut sitten kun hän eduskuntaan tuli (Eduskunnassa hilpeyttä).

Mitä muuten tulee tähän hallituksen vastaukseen, sehän oli harvinaisen seikaperäinen ja tietysti hallituksen mielestä kaikin puolin tyhjentävä. Ja minä myönnän, että tässä oli esitetty se n. s. porvarillinen eli kapitalistinen talousjärjestelmä sellaisena kuin se säännöllisissä oloissa on ollut yleensä vallalla kaikkialla maailmassa, ja säännöllisissä oloissa ollen talouselämä näissä puitteissa, sehän on sentään aika

onnellisesti toiminut. Mutta nyt me olemme sellaisessa ajassa elämässä, että melkein jokaisessa maassa maailmassa on täytynyt valtiovallan taholta sekaantua taloudellisen elämän kulkuun. Maailmantalous on joutunut sellaiseen umpikujaan miltei kaikkialla tunnetussa maailmassa, että tämä täydellisesti vapaa taloudellinen kehitys on osoittautunut sellaiseksi, että se on johtanut kansakunnan elämän umpikujaan ja valtiovallan on useimmissa maissa ollut pakko aivan poikkeuksellisiin toimenpiteisiin ryhtyä talouselämän uudelleen järjestämiseksi.

Minä myönnän kyllä sen, että ei missään maassa tähän saakka ole sellaista finanssimiestä, sellaista neroa löytynyt, joka olisi kyennyt minkään kansakunnan pelastamaan täydellisesti siitä kaaoksesta, mihin taloudellinen elämä on joutunut (Oikealta: Kesti!) ja kaiken todennäköisyyden mukaan on asia niin, että mikään yksityinen kansakunta ei liioin kykene mielensä mukaan taloudellista elämää johtamaan onnellisempaan tulevaisuuteen, ellei saada yhteisvoimin maailman kansojen välillä niitä edellytyksiä, jotka ovat välttämättömiä normaalitilaan pääsemiseksi (Vasemmalta: Tuo on kansainvälisyyttä!). Se on kansainvälisyyttä, mutta minä en usko, että „socialismi” on se taikasana, joka maailman tästä kaaoksesta kykenee pelastamaan (Eduskunnasta: Oikein!). Sillä socialismi, niin ihanalta ja teoreettisesti kauniilta kuin se näyttääkin, että yksityisomistusoikeus poistetaan ja kaikki tuotannon välineet yhteiskunnallistutetaan, se ei käytännössä kävele missään muussa maassa kuin sellaisessa, joka on niin alhaisella kehitystasolla kuin Venäjän kansa, että sitä kytetään ruoskalla kurissa pitämään ja että ihmiset tehdään aivan tahdottomiksi jättäiskoneen nappuloiksi. Sitähän socialismi oikeastaan tarkoittaa (Ed. Hakkila: Entäs kolmas järjestelmä? — Vasemmalta: Suuri erehdys!). Ja minä nyt olen tullut siihen käsitykseen, että meidänkin socialistit ovat oikeastaan sen marxilaisen kumousopin käytännössä jättäneet jo romukoppaan, vaikka he sitä teoriassa vielä tunnustavat (Ed. Räisänen: Mutta siitähän ne meinaavat viedä meidät keskitysleiriin!).

Mutta tosiasia on sittenkin, että jokaisessa maassa ja kansassa on valtiovallalla hyvin suuret mahdollisuudet sitä elämän

raskasta taakkaa, joka tahtoo tällaisena pula-aikana elämän varjopuolelle jääneet kokonaan sortaa, valtiovallalla on mahdollisuus tätä taakkaa tasata kaikkien yhteiskunnan jäsenen kannettavaksi. Ja siinä onkin tärkein merkitys valtiovallalla taloudellisen elämän alalla, että vaikeinakin aikoina eivät toiset kansanluokat pääse äärimmäiseen kurjuuteen sortumaan ja toiset rikkauksia kansan hädän kustannuksella itselleen keräämään. Ja vapaan kapitalistisen järjestelmän vallitessa on tämä vaara suuri. Kehitys pyrkii aina sinnepäin kulkemaan, että se, jolla on neroa, pääomia ja valtaa, niin se kykenee huonoina aikoina vielä suuremmassa määrin kuin normaali-aikoina kansan hätää omaksi hyödykseen käyttämään (Ed. Räisänen: Sitä vastaanhan socialismi on!).

Minä kyllä edellytin jo, että hallitus ei sellaisenaan pidä niitä toimenpiteitä täydellisesti oikeina, mitä välikysymyksessä oli esitetty, mutta en minä odottanut, että niin jyrkän kielteinen jokaiseen näihin ehdotuksiin nähden hallituksen vastaus tulisi olemaan kuin mitä se nyt todellisuudessa oli. Enkä minä olisi uskonut sitä, että hallituksen katsantokanta taloudellisen elämän tämän hetken tapahtumiin nähden on niin valoisa kuin mitä se herra rahaministerin lausunnossa esiintyi. Me, jotka olemme kosketuksissa niiden ihmisten kanssa, jotka ympäri maata ehtimiseen käyvät maaseudulta täällä pääkaupungissa, ne antavat aivan toisenlaisen kuvauksen siitä elämästä, mikä vielä tällä hetkellä on. Ja hätähuutoja kerta toisensa perästä tulee meille, jotka täällä valtiovaltaa tavaltaan käyttelemme, että on yritettävä tehdä kaikkensa, että pahinta hätää saataisiin torjutuksi, että tilanne on vielä sellainen, että tuhannet kodit ovat siinä asemassa, etteivät tiedä, tämä päiväkö se on tai huomina kuin täytyy oma kotinsa jättää. Ja minä rohkenen sanoa, että meitä maalaisliittolaisia ei ole tähän välikysymykseen kannustanut se seikka, että me pyrkisimme tällä jotakin näyttelymään tai että me olisimme hallituskipeitä ja sentakia tällaisen välikysymyksen esittäisimme. Mutta se suuri hätä, mitä maassa vielä tällä kertaa on, me emme ole voineet ummistaa korviamme niille hätähuudoille, mitkä maaseudulta joka päivä meidän puoleemme tulevat. Tänäkin päivänä on maalaisliiton

eduskuntaryhmässä käynyt lähetystöjä, jotka ovat kuvailleet, että ihmiset ovat aivan hädän ja epätoivon partaalla tälläkin hetkellä. Ja täällä parastaikaa koolla olevat, ympäri Suomen kokoontuneet kunnallismiehet kertovat jokaiselta paikkakunnalta aivan samaa. Ja sentäki minusta tuntuu siltä, että hallius katselee tilannetta liian optimistisesti.

Onhan kyllä asia niin, että kaikista niistä keinoista, mitä itsekussakin maassa on yritetty käyttää taloudellisen hädän torjumiseksi, siitä on kaikkialla oltu erimielitä, ja tietysti samalla tavalla on myöskin meillä, mutta että me olemme omasta puolestamme katsooneet ne toimenpiteet, joita välikyssymyksessä olemme esittäneet, sellaisiksi, joilla suurinta tämän hetken hätää jossain määrin voitaisiin torjua ja siirtää ja hoitaa asioita sillä tavalla, että jos kävisi niin onnellisesti, että parempi aika koittaisi, niin että tällä välin ei enää uusia sortumisia tapahtuisi niin suuressa määrin, kuin niitä viime vuosina on tapahtunut. Tämä ei ole yksistään taloudellinen kysymys, mutta meidän mielestämme tässä on mitä suurin yhteiskunnallinen vaara. Täytyyhän jokaisen ihmisen ymmärtää se, että onnettomat ovat ihmiset, jotka ilman omaa syytensä joutuvat siihen asemaan, että oma koti, joka on ollut heillä se pieni paratiisi, jossa he ovat onnelliset lepoetket viettäneet, että sen vieras viepi ja täytyy lähteä kävelemään kodittomana maailman tante-reelle. Kyllä meillä on hyvin vaikea tällaisten kansalaisten miellissä isänmaanrak-kautta ylläpitää ja he helposti tulevat siihen käsitykseen, että yhteiskunta, valtiovalta, ei ole tehnyt kaikkea, mitä sillä olisi ollut mahdollista tehdä tuon onnettomuuden estämiseksi. Ja tällaiset onnettomat ihmiset ovat helposti narrattavissa kaikenlaisten maailmanparantajien perässä juoksemaan ja kenties ryhtymään vaikka kuinka onnettomiin toimenpiteisiin asemansa parantamiseksi (Vasemmalta: Se on vähän niinkuin mäntsäläläiset!). Totta kyllä on, että meidän maalaiskansa, sen talonpoikaiskansa, se on sittenkin niin rauhallista ja niin sitkeää ainesta, etteivät ne ole vielä meidän maassa mihinkään kapina-yritykseen ryhtyneet, lukuunottamatta tuota pientä Nivalan konikapinaa (Vasemmalta: Se oli pikkunen juttu!). Täällä ovat työmiehet tehneet kerran kapinan,

herrat yrittivät toisen kerran, mutta talonpojat eivät ole vielä yhtään todellista kapinayritystä tehneet ja minä uskon, että talonpojat koettavat vielä viimeiseen asti odottaa rauhallisina päivän valkenemista, mutta että on pelättävissä, jos yhä uusia ja uusia tuhansia talonpoikia joutuu tuonne mierontielle, niin kyllä näiden ihmisten katkeruuden myöskin ymmärtää hyvin yhteiskuntaa ja valtiovaltaa vastaan. Ja sen tähden minusta oli ihmeellistä, että sosialidemokraattisen ryhmän puolelta esitettiin asia siinä valossa, että täällä ei muilla ole hätää kuin palkkatyömiehillä. Tosin tunnustettiin, että maanviljelijöistäkin pienviljelijöillä on hätää, mutta suu-remmat elävät kuin paratiisissa. Mutta mikä merkillisintä, tähän pienviljelijäinkin hätään nähden asianomainen puhuja huomautti lausunnossaan, että se kohta hallituksen vastausta ei tyydyttä, mutta samassa hengenvedossa se ilmoitti, että se tyydyttää ja he ovat valmiit yksinkertaiseen päivä-järjestykseen siirtymään. Siis tämäkin osoittaa aivan sellaista narripeliä, että pienviljelijöille koetetaan näytellä, että heidän asiaa ajetaan, mutta mitään ei tahdota tehdä (Keskustasta: Oikein!).

Täällä ed. Pekkala oikein numeroilla todisti, minkälaiset ihmiset ovat hädässä. Hän huomautti m. m., että näitä frangilainoja on saanut 7,100 lainanottajaa ja niistä on yli 6,000 sellaista, joiden viljelty pinta-ala on alle 20 ha ja yli 50 % sellaisia, joiden kokonaispinta-ala on alle 50 ha. Ja nyt on täällä keskustelussa todistettu, että niiden lainat ovat kohonneet moninkertaisiksi entisestään, mutta tämä ei liikuta herrojen sosialidemokraattien mieltä siinä määrin, että siinä tarvitsisi ryhtyä mihinkään toimenpiteisiin.

Ed. Kalliokoski täällä jo ensimmäisessä lausunnossaan hyvin taitavasti ja asiallisesti selosti sen maailmankatsomuksen, mikä minullakin on, ja sen takia minua ei myöskään tyydytä tämä hallituksen vastaus, joten minä yhdyn kannattamaan ed. Tarkkasen tekemää ehdotusta.

Ed. V. Annala: Herra puhemies! — Herra valtiovarainministerin vastaus oli hämmästyttävä sen takia että siinä, kuten ed. Kalliokoski huomautti, kuvastuu täydellinen ymmärtämättömyys maataloutta ja sen tarpeita kohtaan. Tämän me olemme

kokeneet jo silloin, kun meidän taholtamme tehtiin esitys ylimääräisten valtiopäivien koolle kutsumiseksi päättämään maakiinteistöjen pakkohuutokauppojen keskeyttämisestä, siksi kunnes ehditään järjestää riittävästi pääomaa pulaan joutuneiden maanviljelijäin velkain vakauttamiseksi. Jos tähän olisi silloin suostuttu, olisi se merkinnyt satojen maanviljelijäin pelastumista tuhoon joutumasta.

Eduskunnan kokoonnuttua meidän taholtamme tehtiin aloite, että kyseessäolevat pakkohuutokaupat keskeytettäisiin 6 kuukauden ajaksi, jotta tänä aikana ehdittäisiin ratkaista täydellisesti kysymys juuri näiden pulaan joutuneiden kunnollisten maanviljelijäin velkojen vakauttamisesta. Nämä kaksi kysymystä ovat kiinteästi yhteydessä toistensa kanssa, pakkohuutokauppojen keskeyttäminen ja toimenpiteet velkojen vakauttamiseksi alhaiskorkoisiksi. Tarkoitus näillä on pelastaa tuo maanviljelijäaines taloudelliseen perikatoon joutumasta. Mutta tällainen pelastamispyrkimys on herra valtiovarainministerin käsityksen mukaan pahasta. Häntä ei nähtävästi liikuta se, menettäkö suurempi tai pienempi osa maanviljelijöitä kotinsa ja konrunsa, koska uusi viljelijä tulee sortuneen sijalle. Hallituksen vastauksessa on jätetty huomioonottamatta se, että tämä maa on maanviljelysmaa. Tästä seuraa, että maan talonpoikaisluokka muodostaa tämän yhteiskunnan lujimman tuen. Kun näin on, on valtiovallan, niin kauan kuin se pyrkii säilyttämään nykyisen yhteiskuntajärjestyksen ja sitä lujittamaan, osoitettava kokonaan toisenlaista ymmärtämystä maanviljelijäväestöä kohtaan, kuin mitä ilmeni hallituksen vastauksessa. Maatalous on meillä aivan toisessa asemassa kuin muut elinkeinot. Jokin teollisuuslaitos voi vuodeksi, pariaksi tai pitemmäksi aikaa lopettaa tuotantonsa ilman, että se järkyttää yhteiskuntaa. Mutta maataloutta on harjoitettava kaikissa oloissa, silloinkin kun tulee kato, silloinkin kun viljelijä saa kamppailla nälän kanssa. Ei käy päinsä, jos ei tahdota sitkeällä työllä ja suurilla uhrauksilla luotua kulttuuria taannuttaa, jättää vuodeksi, pariaksi tai pidemmäksi aikaa maatila viljelemättä. Ja alaspäin vievä vaikutus on myöskin sillä seikalla, että tila kulkee kädestä käteen kuin mustalaisen hevonen. Kun siis maatalous on aivan eri-

koisasemassa, ovat myös erikoisasemassa ne poikkeukselliset toimenpiteet, jotka tarkoittavat maatalousvelkojen järjestämistä siten, että tämä elinkeinon haara pelastetaan niin pienin vaurioin kuin suinkin on mahdollista.

Isänmaallisen kansanliikkeen eduskuntaryhmän aloite tähtää pääoman hankkimiseen kunnollisten maanviljelijäin velkojen vakauttamista varten neljän prosentin korolla. Me emme siis ole aloitteissamme pyrkineet siihen, että yleensä kaikkien maatalousvelkojen korot vakautetaan eikä meidän pyrkimyksemme myöskään tähtää yleiseen koron säännöstelemiseen lailla. Ja minkä tähden? Sentähden, että me emme usko siihen, että koron säännösteleminen lailla johtaa tarkoitettuun päämäärään. Jotta tämä kävisi selville, meidän täytyy asettaa itsellemme kysymys, mitä korko on. Korko ei ole mitään muuta kuin hinta, joka maksetaan siitä edusta, että pääoman omistaja luopuu käyttämästä pääomaa ja luovuttaa sen käyttöoikeuden toiselle (Keskustasta: Mutta kun ei ole kilpailua, ottaa mitä tahtoo!). Jos tämä hinta määrätään lailla, määrätään silloin eräs rajahinta. Ja jos tällöin tarjonta on pienempi kuin kysyntä, joudutaan samaan mihin jouduttiin elintarvėsäännöstelyn aikana, josta täällä tänä iltana on puhuttu (Ed. Räisänen: Tuo on patkulioppia!). Se nimittäin johtaa siihen, että pääoma katoaa pääomamarkkinoilta aivan samalla tavoin kuin elintarvepulan aikana ei maanviljelijäin varastoissa ollut sitä määrää, mikä niissä piti olla. Ei saatu siis säädettyllä rajahinnalla riittävästi viljaa, vaan siitä oli vapaassa kaupassa maksettava moninkertainenkin hinta. Samoin käy korkosäännöstelyssä nimenomaan silloin, kun tarjonta on pienempi kuin kysyntä. Minä kuitenkin myönnän, että ed. Kalliokoski on oikeassa huomauttaessaan, miten yleinen mielipide vaikuttaa ja on jo vaikuttanut siihen, että korko alenee. Luottolaitosten on ollut pakko ryhtyä yhteistoimintaan keskenään koron alentamiseksi. Tämä onkin tapahtunut aivan yhdenmellätoista hetkellä. Ellei näin olisi käynyt, en ole lainkaan varma siitä, etteikö lainsäädännöllisiin toimenpiteisiin sittenkin olisi ollut mentävä. On nimittäin huomattava, että sikäli kuin pääoman tarjonta on yhtä suuri tai suurempi kuin kysyntä, niinkuin se nyt tällä

hetkellä on, silloin ei koron säännöstelemisestä lailla ole niitä seurauksia, joista edellä olen puhunut, ei ainakaan läheskään samassa määrin. Mutta vaikka me emme ole pyrkineet lailla korkoa säännöstelemään, me olemme sittenkin koettaneet osoittaa vain esimerkkinä erään tien, jota kulkien voidaan järjestää 500 milj. markkaa pahimmin kärsimään joutuneiden maanviljelijäin pelastamiseksi. Koska herra valtiovarainministeri on katsonut asiallisesti esittää takapotkun tätä aloitetta kohtaan, sallittaneen minun sanoa siitä muutama sana.

Varojen hankkimiseksi Oy. Maakiinteistöpankille kysymyksessä olevain velkojen vakauttamiseksi olisi 50 miljoonaa markkaa aloitteen mukaan ollut otettava Suomen Pankin voittovaroista korottomana, 250 miljoonaa markkaa olisi otettava 3 %:n obligatiolainana Suomen Pankista, jolloin Suomen Pankin johtosääntöä olisi ollut muutettava siten, että tätä obligatioiden määrää olisi poikkeuksellisesti voitu käyttää katteena; huomautan nimenomaan „poikkeuksellisesti”, sillä me olemme täysin tietoisia siitä, että tällainen kate ei normaalioloissa saata tulla kysymykseen. 100 miljoonaa markkaa olisi otettu palkinto-obligatiolainana siten, että korkoa vastaava vuotuinen meno olisi ollut noin 2½ %. Tämä on pienempi kuin pari vuotta sitten otettu obligatiolainan meno-erä, joka lienee noin 5 %. Mutta tässä onkin kaksi arvontaa. Tämä sensijaan voitaisiin järjestää yhdelläkin, jos erikoista propagandaa tämän lainan puolesta tehtäisiin. 100 miljoonan markan laina olisi otettu luottolaitoksilta 5 %:n korolla.

Kysymys Suomen Pankin osuudesta tämän summan hankinnassa on saanut herra valtiovarainministerin säikähtämään, koska hän sanoi, että tässä pyritään ajamaan velkaantuneiden maanviljelijäin asiaa inflatiopyyteillä. Jos herra ministeri on oikein tosissaan tämän väitteensä esittänyt, niin silloin hän on säikähtänyt turhasta, jopa niin että hän ei ole tyynesti jaksanut lukea aloitteen perusteluita, ja tällainen säikähtäminen ei ole varsin kiitettävä avu rahaministerille pula-aikana. Kukaan asiantuntija ei voi väittää, että 250 miljoonan markan poikkeusluontoinen kattaminen todellakin toisi mukanaan inflation. Me olemme esittäneet tätä keinoa käytettäväksi nimen-

omaan siinä varmassa vakaumuksessa, että toimenpide ei aiheuta mitään muutoksia rahanarvoon, niinkuin aloitteessa on nimenomaan sanottukin. Tästä on ollut yhtä mieltä kanssamme eräs kaikkein pätevimpiin kuuluva rahaolajemme erikoistuntija, jonka kanssa olen ollut neuvotteluissa ennenkuin aloite sai lopullisen muotonsa. Jos herra valtiovarainministeri kuvittelee tällaisen seikan vievän inflatioon, on hän varmaankin asiantuntijoista ainoa, joka on tällä kannalla.

Mitä tulee kysymykseen ulkomailta otettuihin lainoihin sisältyvän kultaklausuulin poistamisesta, vain asiallisesti yhtyä siihen, mitä ed. Kalliokoski täällä esitti.

Yllä esittämistäni seikoista on käynyt ilmeiseksi, että isänmaallisen kansanliikkeen eduskuntaryhmä ei voi yhtyä kannattamaan hallitusta siinä, ettei ole tehtävä mitään yli sen, mihin jo on ryhdytty taloudelliseen hätään joutuneiden kunnollisten maanviljelijäin auttamiseksi. Siksi saankin, herra puhemies, tehdä seuraavan ehdotuksen päiväjärjestykseen siirtymiseksi:

Odottaen, että hallitus mitä pikimmin antaa eduskunnalle esityksen maakiinteistöjen pakkohuutokauppojen yleisestä keskeyttämisestä ja samalla ryhtyy entistä tehokkaampiin toimenpiteisiin pulaan joutuneiden kunnollisten maanviljelijäin pelastamiseksi uhkaavasta taloudellisesta perikadosta, eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen.

Ed. J u n n i l a: Herra puhemies! Käsittävänä oleva välikysymys, niin päivänskohteisena kuin sen esittäjät sitä pitävätkin, on mielestäni pahasti viivähtänyt. Sen aika olisi ollut jo pari vuotta sitten, jolloin pulakausi alkoi näyttää uhkaavia tilanteita. Pulakauden laajuudesta ja sen seurauksien vaikutuksista olisi silloisella hallituksella pitänyt olla argussilmä, joka olisi nähnyt ne seuraukset, joita maailman talouspula ja meidän kotoinen pulamme erikseen ovat tuottaneet maalle ja sen maatalousväelle erikseen. Silloin olisi pitänyt hallituksella olla nopeita ja rohkeita otteita, niin monia sortumisia olisi luultavasti voitu välttää, niidenkin kohdalta joita se nyt on kohdannut. Hallituksen toimenpiteet ovat kuitenkin tippuneet vähitellen pulakauden kehityksen eri vaiheissa ja useimmat vasta sitten kun niiden teho on kulkenut sivu vai-

kutuskohteensa. Näitä hallituksen ja eduskunnan eri toimenpiteitä myöhästyneinä ei suinkaan silti ole aliarvioitava kuten valitettavasti välikysymysentekijät tekevät. Useimpien toimenpiteitten vaikutus on ollut aivan ratkaisevaa laatua maatalouspulan lieventämistoimenpiteinä, joskin joutokassa on ollut vaikutukseltaan vähäpätöisiäkin. Varsinkin Maakiinteistöpankin luominen ja sen kautta voimaan saatetut toimenpiteet ovat vaikuttaneet aivan ratkaisevasti maatalouden velkain vakauttamiseen ja hädänalaisten maanviljelijäin pelastamiseen edelleen pysymään turpeessa kiinni. Mutta kaikkien näiden toimenpiteiden merkitystä sen paremmin kuin valtion avustustoimenpiteitä yleensäkin ei pidä yliarvioida. Suurina pulakausina, kuten nykyinen, ei kaikkia pulaan joutuneita voi mikään ihmismahti pelastaa. On ihmisiä maanviljelijöittenkin joukossa, jotka hyvänäkin aikana arvioivat mahdollisuutensa yli terveiden talousperiaatteiden ja kun tulee taloudellinen kriisikausi, silloin sellaisten ihmisten asema ei ole kenenkään autettavissa. Niin on ollut aina ja niin tulee vastakin olemaan. Tällaisille harhalaskijoille, sanoisinko suhteettomasti ylivelkaantuneille ei ole muuta pelastuksen keinoa kuin laillisen ulosoton, toisin sanoen pakkohuutokauppojen, kieltäminen, jota välikysymysentekijät tarkoittavat suositella. Mihinkä se yhteiskunnan veisi, sen on herra valtiovarainministeri vastauksessaan niin selvästi ja sitovasti osoittanut, että siihen on tuskin kellään mitään lisättävää tai siitä edes kiistettävää.

Mitä sitten välikysymyksen siihen kohtaan tulee, joka koskee lainauskorkojen yleistä alennusta, niin on sekin kohta mielestäni vähän myöhästynyt. Lainauskorothan ovat yleisen rahatilanteen parannuttua varsin huomattavasti laskeneet, kuten herra valtiovarainministeri lausunnossaan osoitti. Haaveilut, että meillä voitaisiin mennä niin alhaisiin virallisiin korkoihin, kuin pääomarikkaissa maissa, on utopia, joka on toistaiseksi mahdoton toteuttaa. Jos se pakollisesti koetettaisiin toteuttaa, voisi se suoraan päättää viedä inflatioon, omaisuusarvojen suhteettomaan nousuun. Se olisi kyllä pelastus ylivelkaantuneille, mutta aivan ansiotonta arvonnousua niille omaisuuden omistajille, jotka eivät ylivelkaantuneina sellaista kaipaa. Se olisi erityisesti palkanauttijoiden kannalta, johon meidän suuret

työläisjoukotkin kuuluvat, siksi kohtalokasta, että se veisi koko yhteiskunnan täydelliseen häiriötilaan.

Välikysymyksen kolmannen kohdan suhteen minä toivoisin, että hallitus yhä tehokkaammin alkaisi seurata meidän maalauskuntiemme raha-asiain hoitoa ei ainoastaan vakauttamalla niiden lainoja pitkäaikaisiksi nykyistä tilannetta vastaavin koroin, mutta myöskin tarkkaamalla sitä julkistaloudellisten menojen nousua, joka nyt jo on vienyt suuren osan maalauskuntia melkein vararikon partaalle. Se kehitys ei toistaiseksi saa jatkua. Kun maalauskunnistamme jo lähes $\frac{1}{2}$ on valtion huollosta riippuvaisia, niin sen täytyy jo sävättää koko yhteiskuntaa huomaamaan, että jotain on vinossa. Veroäyri monissa maalauskunnissa on jo kohonnut siksi korkealle, että se uhkaa puhdistaa jo loputkin maksukykyiset, jotka pula-ajan vaikutus on vielä säästännyt. Supistuksia on saatava julkistaloudellisiin menoihin ja sitä tietä huojennusta ylen korkeaan verorasi-tukseen. Suositteisin hallitukselle siinä suhteessa yhä tehokkaampien keinojen miettimistä muistuttaen, ettei Roomaa rakenna yksi polvi.

Mitä sitten vihdoin tulee obligatioiden käytön lisäämiseksi siihen määrään, että ne muodostuisivat yleisiksi maksuvälineiksi, on se suora mahdottomuus, kuten herra valtiovarainministeri osoitti. Sehän veisi meidän valtioaloutemme suoranaiseen maksuvälineiden puutteeseen ja sitä tietä koko valtiokoneiston seisautumiseen. Jos näitä pakkomääräyksiä laajennettaessa suuremmassa määrässä jo ulotettaisiin koskemaan myöskin rahalaitoksia tietäisi se niiden pikaista loppua ja sitä tietä kaikkien talletusten siirtymistä obligatioiksi, joiden vaihtaminen käypään rahaan kävisi aivan mahdottomaksi.

Kaikesta siitä kalskeudesta huolimatta, joka sisältyi hallituksen muuten asialliseen vastaukseen, minä toivon, että hallitus edelleenkin tekee kaiken voitavansa nykyisen pulakauden johdosta ilman omaa syytään voittamattomien vaikeuksien käsiin joutuneiden maatalous- ja asuntokiinteistöjen omistajain selviytymiseksi heitä kohdanneista vaikeuksista.

Koska minua asiallisesti tyydyttää hallituksen vastaus, tulen äänestämään yksinkertaisen päiväjärjestykseen siirtymisen puolesta ja niin tekevät ryhmätöverinikin.

Ed. von Born: Herr talman! Jag kan fatta mig lika kort som regeringens svar var långt. Jag hoppas dock, att tydligheten av vad jag har att säga skall lämna lika litet övrigt att önska som regeringsdeklarationen.

Svenska riksdagsgruppen har icke ansett sig hava anledning att deltaga uti diskussionen i anledning av den föreliggande interpellationen. Gruppen kan i stort sett godtaga de principer, som regeringen givit uttryck åt uti sitt svar. Och gruppen kommer för sin del att rösta för enkel övergång till dagordningen.

Ed. K ä m ä r ä i n e n: Herra puhemies! Hallitus antoi kielteisen vastauksen välikysymykseemme. Tuo vastaus ei suinkaan ollut lyhydellä pilattu, ja kuta pitemmälle herra valtiovarainministeri sen lukemisessa ehti, sitä varmemmaksi muodostui käsitykseni siitä, että maassamme on nykyjään hallitus, joka ei tunne kansamme enemmistön, maaseutuväestön nykyistä taloudellista hätää. Luullakseni tästä syystä hallituksen vastaus oli sellainen kuin se oli.

Muutama viikko sitten luin sanomalehdistä erään euromalaisen suurvallan pääministerin käsityksiä siitä, millaisen nykypäivien valtiomiehen tulee olla. Hän sanoo m. m. näin: „Valtiomiesten on oltava ihmistuntijoita. Nykypäivien valtiomies ei voi pysytellä erillään syvistä riveistä. Hänen on päinvastoin lähestyttävä niitä ja pyrittävä kohottamaan niiden älyllistä ja elintasoa. Olemme joutuneet kokemaan kylliksi, jopa aivan viimeisimpinä aikoina tietääkseni, että syvien rivien tyytymättömyydellä ja kärsimyksillä on rajansa, ja kun se on saavutettu, ne joutuvat epätoivoon, jopa täydelliseen epätoivoon. Toiselta puolen on kansan syvien rivien kerrosten tyytyväisyys paras todistus valtion hyvästä hallinnasta. Valtiomiehen on tunnettava syvien rivien käsityskanta. Hänen on saatava tämä käsityskanta sopusointuun maan yleisen hyvinvoinnin kanssa. Hairahduminen tässä suhteessa on kukistanut monta mahtavintakin hallitsijaa, jopa aivan näinä aikoina. Syvien rivien tuntemus on valtiomiestaidon a ja o, varsinkin pulmallisina aikoina. Tarvitaan vain vähän todellista valtiomiestä, kun aurinko, sade, lämpö ja maakamara ovat anteliaita ja kun on avoimia markkinoita tälle yltä-

kylläisyydelle. Pelkkä nukkekin pystyy hoitelemaan kansakunnan asioita hyvinä aikoina.”

Verratessani näitä ajatuksia hallituksen välikysymykseemme antamaan vastaukseen, tulen siihen tulokseen, että nykyinen hallitus on tyypillinen hyvien aikojen hallitus.

Hallitus kieltäytyy antamasta eduskunnalle esitystä pakkohuutokauppojen siirtämisestä. Tämä kielteinen kanta tuntuisi minusta lievimmin sanottuna oudolta, ellei se perustuisi maaseudulla nykyjään vallitsevan tilanteen tuntemattomuuteen. Sillä hallitus käsittääkseni kielteisestä vastauksestaan huolimatta ei ole periaatteessa pakkohuutokauppojen siirtämistä vastaan. Antoihan hallitus eduskunnan kokoonnutua viime syyskuun alussa eduskunnalle lakiesityksen eräiden asunto-osakeyhtiöiden pakkohallinnosta. Tuo esitys, jos se olisi tullut eduskunnassa hyväksytyksi, olisi turvannut nuo asunto-osakeyhtiöt ja heidän takaaajansa ulosottotoimenpiteiltä, toisin sanoen pakkohuutokaupoilta aina vuoden 1937 loppuun asti, siis neljän vuoden ajaksi.

Asunto-osakeyhtiöitä koskevan lakiesityksensä perusteluissa sanoo hallitus m. m. näin: „Nykyinen pula-aika on saattanut useat asunto-osakeyhtiöt, joiden varsinaisena tarkoituksena on varata rakentamansa talon huoneistot osakkaitensa omaan henkilökohtaiseen käyttöön, niin vaikeaan taloudelliseen asemaan, etteivät ne ilman erikoisempia toimenpiteitä näytä pula-ajasta selviytyvän. Näiden sortuminen tietäisi ei ainoastaan kaiken omaisuuden menetystä niille tuhansille useimmiten vähävaraisille perheille, jotka säästövaroillaan ja lisäksi lainavarojen turvin ovat vakinaisen kodin saannin tarkoituksessa hankkineet itselleen osakkeita tällaisessa yhtiössä, vaan myöskin sijoitusten menetystä niille, jotka toisaroista kiinnitysvakuutta vastaan ovat antaneet lainoja näille yhtiöille. Tällaisen tilanteen selvittämistä on pidetty yleisedun kannalta siksi tärkeänä” j. n. e. Jokseenkin samalla tavallahan voidaan sanoa myöskin niistä tuhansista taloudellisissa sortumistilassa olevista kansalaisista, joiden elämän tehtävänä on tuottaa leipää ja muita elintarpeita kansakunnalle. Tuhansista maatalouden harjoittajista, niin pien- kuin suuremmistakin viljelijöistä, voidaan aivan hyvin sanoa, että ne ovat joutuneet niin

vaikeaan taloudelliseen tilanteeseen, että ne eivät ilman erikoisia toimenpiteitä voi selviytyä nykyisestä pula-ajasta. Ja jokaisen maanviljelijäperheenkin taloudellinen sortuminen tietää tuolle onnettomalle perheelle kaiken omaisuuden menetyksen, aivan samalla tavalla kuin asunto-osakeyhtiöidenkin osakkaille. Ja se tietää myös joko lainantajille huomattavaa sijoitusten menetystä tai takaaajille melkoisia, usein suuriakin vahinkoja. Virallinen maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppatilasto puhuu tässä suhteessa surullista kieltään.

V. 1931 toimeenpantiin maassamme 1,623 maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppaa, joissa saamisten summa oli — käytän pyöreitä lukuja — 325 milj. markkaa, mutta sitä vastaan saatiin pakkohuutokau-
poissa vain 141 milj. eli 43.4 % saamisten summasta. Viime vuodella toimeenpannuissa 2,526 maakiinteistön pakkohuutokau-
passa oli saamisten summa 434 milj. markkaa, pakkohuutokaupoissa sitä vastaan saatiin 210.5 milj. eli 48.6 % saamisten summasta. Tällä vuodella tammikuun alusta syyskuun loppuun, siis 9 kuukauden aikana, oli maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppain luku 2,664, siis huomattavasti suurempi kuin v. 1932 koko vuodessa. Saamisten summa oli niissä 348 milj. markkaa ja pakkohuutokaupoissa tuli sitä vastaan vain 199 milj. markkaa, eli 57.1 % saamisten summasta. Siis näiden edellämainittujen kolmen vuoden aikana oli maakiinteistöjen pakkohuutokauppain luku 6,813, niissä valvottujen saamisten summa 1,107 milj. markkaa, mutta sitä vastaan saatiin vain 550.5 milj. markkaa eli 49.7 % saamisten summasta. Näin ollen menettivät saajat ja takaaajat vajaan kolmen vuoden aikana niissä maatalouskiinteistöjen pakkohuutokaupoissa pyöreissä luvuin 556,5 milj. markkaa.

Maatalousirtaimistojen pakkohuutokau-
poista meillä ei ole olemassa virallista tilastoa, mutta niiden luku on varmaankin monin verroin suurempi kuin kiinteistöjen pakkohuutokauppojen. Näihin irtaimistojen pakkohuutokauppoihin ei julkisuudessa kiinnitetä suurtakaan huomiota, vaikka tuho, minkä ne tekevät, ei suinkaan ole vähäksi arvioitava. Kun maataloudesta irtain pakkotoimin myydään niinkin vähiin kuin se voimassaolevan lain mukaan saa tapahtua, käy sellaiselle maataloudelle jok-

seenkin samoin kuin tehtaalle, josta vietään pois koneistot. Ei sillä tehtaalla sen jälkeen ole sanottavampaa merkitystä. Näissäkin irtaimistojen pakkohuutokau-
poissa jää usein suurin osa perimyksistä saamatta.

Siis ei nykyinen pakkohuutokauppajärjestelmäkään säästä saamamiehiä ja takaa-
jia, joiden etuja hallitus sanoo valvovansa. Eiköhän ainakin takaaajien ole syytä pyrkiä mahdollisimman pian pois tällaisesta esivallan suojeluksesta?

Hallitus jättää sortuvat viljelijät Maakiinteistöpankin toimenpiteiden varaan. Mutta hallituksen pitäisi tietää, että ainakin tähän asti Maakiinteistöpankki vain verraten harvoissa pakkohuutokaupoissa on voinut tulla kotinsa menettäneitä perheitä auttamaan. Tämän vuoden syyskuun loppuun mennessä toimitettiin, kuten äsken sanoin, maassamme 2,664 maakiinteistön pakkomyyntiä, mutta Maakiinteistöpankki ja asutushallitus tuli väliin vain 991 tapauksessa, joten 1,673 viljelijää jää kaikkien auttamistoimenpiteiden ulkopuolelle, oman onnensa nojaan.

Hallitus sanoo vastauksessaan, että sellaiset viljelijät, jotka eivät ole kyenneet kannattavasti tilaansa hoitamaan, saavat mennä, on parempi, että sellaisten viljelijäin tilat joutuvat toisiin käsiin. Voiko hallitus noin vain suoralta kädeltä sanoa, että m. m. nuo edellämainitsemani 1,673 viljelijää, jotka tälläkin vuodella ovat saaneet luovuttaa kotinsa toisiin käsiin, ovat keltovottomia viljelijöitä? Ja muistaako hallitus, että maanviljelijät ovat jo neljän vuoden ajan saaneet maksaa ylimääräistä veroa, käyttäakseni herra apulaisvaltiovarainministerin sanontatapaa, noin 30 % tuloistaan maataloustuotteiden hintojen laskun johdosta? Tätä veroa on maaseutuväestö maksanut noin 1,000 milj. markkaa vuodessa ja toisen 1,000 milj. markkaa vuotta kohti alentuneissa metsien kantohinnoissa ja metsätyöpalkoissa. Tämä vero on ollut ja on edelleenkin liian raskas kantaa ja se on antanut useimmille niille tuhansille viljelijöille, jotka ovat sortuneet ja jotka edelleen sortuvat, huonon viljelijäin tittelin. Mutta kaikesta huolimatta hallituksen vastauksessa ylpeilläään sillä, että hallitus on vointinsa mukaan tukenut sellaista rahapolitiikkaa, joka on vienyt hintojen laskuun.

Asunto-osakeyhtiöitä koskevan hallituksen esityksen perusteluissa sanotaan m. m.: „Taloudellisten suhdanteiden parantumista ja sitä seuraavaa vuokratason nousua odottaessa on luotava olotila, jonka aikana talon pakkomyynnit tulevat estetyiksi ja talot säilytetyiksi osakkeenomistajain hallussa. Tällaisen olotilan luomista tarkoittaa esitys asunto-osakeyhtiöiden asettamisesta pakkohallinnan alaisiksi.” Nykyistä parempaa aikaa odotellessa pitäisi myöskin maaseutuväen keskuuteen luoda olotila, joka estää maatalousomaisuuksien pakkomyynnin. Maaseutuväestönkin omaisuudet pitäisi koettaa säilyttää nykyisten omistajain hallussa. Siihen me maalaisliittolaiset olemme vuosikausia täällä eduskunnassa pyrkineet ja sitä tarkoittaa tämäkin välitys. Kun hallitus asunto-osakeyhtiöiden pakkohallintalailla tahtoo estää pakkohuutokauppojen toimeenpanon kaupungeissa, kun hallitus itsekään ei halua kuulla pakkohuutokaupan pitäjän vasaran ääntä, niin miksi hallitus ei halua ulottaa samantlaisia toimenpiteitä maaseudulle? Eikö maaseutuakin jo voitaisi vapauttaa noista murhenäytelmistä, vai pitääkö meidän vielä kuinka kauan päivästä toiseen olla niitä katselemassa ja kuulla tuota pakkohuutokaupan pitäjän vasaran kylmän kylmää ääntä? (Ed. Hakkila: Itsehän olitte hallituksessa! — Vasemmalta: Ei Kämäräinen ollut!).

Usein mainitsemani asunto-osakeyhtiöiden pakkohallintalakiesityksen perusteluissa hallitus sanoi sillä esityksellä pyrkivänsä herrättämään osakkeenomistajissa luottamusta tulevaisuuteen. Se on aivan oikein. Mutta luottamusta tulevaisuuteen kaipaa nyt jo taloudellisessa hädässä oleva maaseutuväestökin. Mutta hallitus nähtävästi ei tunne kansan syvien rivien kärsimyksiä, sen pakkohuutokauppoja estävät harrastukset eivät ulotu maaseudulle asti (Ed. Hakkila: Entäs Sunilan hallitus!).

Valtiovarainministeri Relander: En aio antautua yksityiskohtaiseen väittelyyn niiden arvoisien edustajien kanssa, jotka eivät hyväksy hallituksen vastausta. Mutta tahtoisin huomauttaa ja lausua muistutukseni erästä tapaa vastaan, jota tällöinkin on käytetty, kun on tahdottu vastustaa toisen mielipidettä, nimittäin sitä tapaa, että erästä yhtenäisestä esityksestä otetaan irti

muutamia lauseita ja esitetään ne sitten aivan toisessa valossa kuin mitä on tarkoitettu. Mielestäni tällaisen huomautuksen voi tehdä jo ed. Kalliokosken lausuntoa kohtaan, mutta erityisesti tahtoisin tehdä sen huomautuksen ed. Tarkkasen esitystä vastaan, mikäli se koskee pääjohtaja Rydin esitelmää tänä päivänä. Meitä oli hyvin monta siellä kuuntelemassa sitä. Minä kysyn, mistä syystä ed. Tarkkanen päätti selontekonsa siihen kuin hän päätti? Mistä syystä hän ei jatkanut niitä selityksiä, mitä pääjohtaja Rydillä oli juuri tämän tilanteen paranemisesta, joka on olemassa? Ja mistä syystä hän ei esittänyt niitä pääjohtaja Rydin suunnitelmia, jotka koskevat tämäntapaisia suunnitelmia, kuin nyt maalaisliittolaisten puolelta esitetään? Täällä on sanottu, että hallituksen vastaus on kova ja että hallitus on kylmä maatalouden puolelle. Asia on niin, että mielestäni tämmöisessä vastauksessa on asiallisuus pääkysymys. Ja taitaa olla niin, että semmoisten mielestä, jotka ovat tottuneet lähtemään tunnepohjalta, se tuntuu kovalta. Mutta minä toivon ja olen vakuutettu siitä, että kun herrat edustajat tyynesti ajattelevat sitä kaikkea, mitä hallitus on tänä vuonna tehnyt maatalouden ja kuntien tukemiseksi, niin heidän täytyy myöntää, että hallitus siinä kohden ei ole ollut kylmä.

Ed. Leppälä: Herra puhemies! — Pyysin sanansijan lausuakseni jonkun hajanaisen ajatuksen itärajalta elävän karjalaisen talonpojan nykyisestä asemasta, ja pelkään, että se kyllä lähtee vähän tunnepohjalta. Olin toivonut hallitukselta, jossa Karjalan tuntemus on huomattavalla tavalla edustettuna, toisenlaista vastausta näiden talonpoikien ja valtakunnan vuoksi. Hallitus sanoi eräessä vastauksensa kohdassa seuraavasti: „Oikea järjestys elinkeinon valitsemisessa siis on se, että maassa ryhdytään lainatuin pääomin vain sellaiseen taloudelliseen toimintaan, joka kannattaa tuossa maassa tavallisen korkokannan mukaan.”

Minulla on käsissäni viimeiset tiedot käytettävänä maatalouden kannattavuudesta Itä-Karjalan kirjanpitotiloilla. Tuloiksi näillä tiloilla on laskettu maa- ja metsä-, — siis myöskin metsä- — sivu-, ruoka- ja yksityistalouksien tulot, mutta liikekustannuksiin ei sen sijaan ole luettu

korko-, vero- eikä eläkemaksuja. Ja tulos on tästäkin huolimatta seuraava. Tiloilla, joilla on peltoa 1—10 ha, saatiin aktiivipääomalle korkoa miinusta 0.9, tiloilla, joiden pinta-ala on 10—25 ha, oli tulos + 1.8 ja tiloilla, joiden pinta-ala on 25—50 ha, oli tulos + 1. Keskimäärin oli siis tulos aktiivipääomalle + 1.2. Tilat ovat maanviljelyseura-alueemme parhaita valikoituja tiloja. Systeemi, jonka mukaan nämä tulokset on saatu, on tieteen vahvistama ja pätevä.

Esitin viime perjantaisessa istunnossa tilaston sikäläisestä kunnasta, jonka 1,369 viljelmän keskimääräinen pinta-ala oli alle 35 ha ja ja niillä viljelty pinta-ala vain keskimäärin 4.9 ha. Tämän kunnan asioista saimme lisäksi tietää, että 20 % kunnan kiinteistöistä on ulosmitattu, että vero-rästejä on kunnassa noin 3 milj. markkaa ja että veroista on ulosmitattu kaikkiaan 230 tilaa. Tämän kunnan 1,369 tilasta on vain 40 tilaa, jotka kuuluvat siihen suuruusluokkaan, jossa aktiivipääomalle saatiin puhdasta tuloa, muut kaikki toimivat siinä suuruusluokassa, jossa kirjanpidon mukaan ansaittiin vain miinusta. Syy tällaiseen tilanteeseen ei ole — ei ainakaan yksinomaan — sikäläisten maanviljelijöiden, joten yhteiskunnan velvollisuus on tehdä kaikkensa, estääkseen maan pääväestön täällä rajalla sortumasta. Tällaisia estäviä keinoja esitti maalaisliiton välikysymys, keinoja, jotka hallitus nyt on hylännyt (Ed. Komu: Niin on Sunilankin hallitus hylännyt!).

Valtiovallan tukemana järjestettiin muutamina menneinä vuosina lainoja myöskin sikäläisille maanviljelijöille ja erikoisesti sikäläisille asutustilallisille, lainoja, joiden korko oli moninkertaisesti näillä tiloilla aktiivipääomalle saatu korko. Kuunnellesani nyt hallituksen vastausta, tuntui minusta, että nykyinen hallitus välikysymysvastauksellaan tuomitsi valtiovallan silloiset teot, tuomitsi koko asutuspolitiikan siellä.

Perjantain istunnossa minä myöskin esitin, kuinka maamiehen tulot vuodesta 1928 ovat pienentymistään pienentyneet, ja vähintään 30 %, mutta korko ei ole vastavasti alentunut. Hallituksen nyt antama vastaus tuomitsee myöskin koko maatalouden harjoittelun ainakin tässä osassa maata. Talonpoika saa sortua, mutta halli-

tuksella ei ole minkäänlaista huomauttamista esim. rahalaitoksista, jotka itse maksavat rahoistaan $4\frac{1}{2}\%$, mutta kantavat siitä vähintään kaksinkertaisen määrän. Eikö tuota mahdotonta, muissa valtakunnissa tuntematonta suurta marginaalia ole syytä säännöstelytoimin edes vähän pienentää? Se voisi kyllä aiheuttaa muutaman pankkikonttorien sulkemista, kenties pankkien liिकासuurten kulujen pienentämistä. Mutta mitä haittaa siitä olisi maalle, jos muutamia pankinkonttoreita olisikin lakautettava, konttoreita, joita Helsingissäkin kuuluu olevan 70 ja muissa maan kaupunkeissa suhteellisesti sama määrä, lisäksi asutuskeskuksissa ja kirkonkylissä, kuten tunnetaan, useampia.

Totisesti eduskunta tuli sittenkin 1920 tehneeksi kohtalokkaan päätöksen, vapauttaessaan tässä maassa koron. Siihen mennessä ei säännöstelystä korosta ollut kellekään mitään sanomista. Korkoon tyydyttiin ja sen ylittäjä oli hylkiö, jonka läheisyyttä kartettiin. Nyt koronkiskonta on eräällä tavalla laillistutettu. Hallituksen vastausta tällä kohdalla kuunnelleessa tuntui melkein siltä, kuin mitään koronkiskontaa ei olisi.

Sanottaneen, että olen etsinyt esimerkkejä sellaisesta kunnasta, joka olisi yksinäinen. Iloitsisin enempi kuin muut, jos niin olisi. Sain juuri äsken täällä olevilta kunnallismiehiltä käsiini tilaston toisestakin kunnasta. Sieltä kerrotaan seuraavaa: Kruununviranomaisilla on ulosmitattuja tiloja 240, kunnan ulosottomiehillä veroista 164, yhteensä siis 404 tilaa. Kun kunnassa on 961 tilaa, on ulosotossa kaikkiaan siis 42 % kunnan kaikista tiloista. 500 tilaa näistä on sellaisia, joilla kokonaispinta-ala on alle 500 hehtaaria. Viljelyn maan keskimääräinen suuruus kaikilla näillä tiloilla on alle 3 hehtaaria. Näitä viljelmien omistajia ei voi syyttää liiketoimista, ei ylellisyydestä, ei laiskuudesta. Syy on heille epäedullisten konjunktuurivaihteluiden (Ed. Welling: Liian pienistä työpalkoista!).

Eikä heidän asemansa ole helpottunut siitäkään, että korko vähin on laskenut. Maamieshän maksaa korkojaan tuotteillaan. Esitän sikäläisistä oloista senvuoksi eräänlaisen laskelman. Jos jollakin maanviljelijällä oli 50,000 velkaa, piti hänen vuonna 1927 maksaa siitä 12 %:n mukaan korkoa 6,000 markkaa. Hänen tuli tätä varten joko

antaa heiniä 6,000 kiloa, tai lehmii 3—4 kappaletta, sianlihaa 400—450 kiloa, ruista 3,000 kiloa. 1933, jolloin korko siis oli $8\frac{1}{2}\%$, oli tämä korko rahamäärin 4,250 markkaa. Se tiesi: hänen tuli antaa heiniä 7,000 kiloa, siis enempi kuin 12% :n aikana, ja viime talvena jopa 8,500 kiloa. Lehmii hänen piti sitä varten hävittää 4—6 kappaletta, sianlihaa antaa 475 kiloa ja ruista 2,500 kiloa. Ainoastaan rukiin kohdalla on siis tilanne vähän helpottunut. Muuta kaikkea on täytynyt antaa enemmän.

Nyt huomautettaneen ehkä, että ulosmitattu tila ei ole menetetty tila. Hallitus vastauksessaan ilmoittaa, että Maakiinteistöpankki ei ole voinut vakauttaa lainoja edes pakkotilanteeseen joutuneista puolilta. Äsken mainitsemastani kunnasta ilmoitettiin, että vuosina 1930—1933 on tiloiltaan sortunut 50 talonpoikaa ja näistä tänä vuonna, 1933 siis, 22. Tämä osoittaa tilanteen siis vain tänäkin vuonna pahentuneen.

Tämäkään kunta ei ole ainut, valitettavasti niitä on maassamme samanlaisia monta. On muistettava: pula ei ole maamiehen ja työmiehen kohdalla vielä vähääkään parantunut. Sitä se ei ole varsinkaan velkautuneen rajaseudun maamiehen kohdalla. Mutta hallitus vastauksessansa ei anna mitään toiveita siitä, että sortuneiden hyväksi yhteiskunnan puolelta mihinkään ratkaisevaan täällä rajallakaan ryhdyttäisiin. Sanoopa vain, että on onni, jos näistä pulan kourissa kamppailevista päästäisiin siten, että he joutuvat pois tiloiltaan ja heidän tilalleen saadaan uusi ja parempi.

Esiinnyn täällä, kuten jo äsken sanoin, niiden maanviljelijäin puolesta, joiden asumasijat ovat lähellä rajaa. Rajan toisella puolen kiehuu ja räiskyy yhteiskunnallinen tulivuori, jonka laava pyrkii leviämään rajan tännekin puolen. Väkevät radiolähetäjät, joiden ääntä voidaan siellä kuunnella halvoin kidekonein, ylistävät oloja tuolla puolen rajaa ja mustaavat meidän olojamme minkä kerkiävät. Kuinka vaikea meidän nyt onkaan välittää hallituksen välikysymykseemme antama kylmä vastaus rajan rahvaalle, jonka hätää hallitus ei ollenkaan näytä ymmärtävän.

Hallituksen vastaus loihtii minun mieleeni erään tunnetun suuren valtiomiehen lauseen. Se kuului jotenkin seuraavasti: Maatalous kaipaa luonteensa puolesta enempi yhteiskunnan tukea kuin mikään

muu elinkeino, sillä se on kaiken perus ja pohja. Jos se sortuu, muukin sortuu. Hävittääkää ja maahan jaottakaa teidän kaupunkinne, sahanne, tehtaanne ja myllynne, ei ihminen silti lakkaa olemasta. Mutta hävittääkääpäs maanviljelys! Puolessa vuosikymmenessä on maa autiona ja puolen vuosisadan kuluttua kiistelevät vain pedot raadoista maan päällä (Vasemmalta: Monta kertaa olette jo sanonut!). Toisen kerran sen sanon. Se on niin hyvä sana, että sen voi sanoa toistamiseen. Kertaaminen on oppimisen äiti. — — Hallituksen vastauksesta ei huokunut läheskään tämä henki, mikä tässä lausunnossa esiintyy. Ei siinä myöskään ollut ymmärtämystä siitä, että hyvinvoipa, oloihinsa tyytyväinen talonpoika on valtakunnan lujin ja paras turva (Keskustasta: Hyvä, hyvä!).

Ed. Swentorjetski: Herra puheemies! Olen pyytänyt tässä asiassa puheenpuoron, koska kuulun niihin, jotka ovat koettaneet saada aikaan paremman yhteisymmärryksen ja sen kautta myöskin paremman yhteistoiminnan kahden suuren puolueen välillä. Koska tämä on ensimmäinen tilaisuus, jolloin voidaan niin sanoakseni virallisesti puhua luottamussuhteesta eduskunnan ja hallituksen välillä, sallittaneen minun esittää muutamia näkökohtia, joista minä vastaan henkilökohtaisesti.

Mitä ensinnä tulee maalaisliittolaisten välikysymykseen, niin kiinnostaa se minua senvuoksi, koska olen aina ollut sitä mieltä, että agraarimaassa pienviljelijän ja talonpojan taloudellinen pulakausi vaikuttaa miltei mekaanisesti myös palkkatyöläisen taloudelliseen asemaan. Talonpojan ja työmiehen pulamatkat ovat yhtä pitkät ja yhtä vaivaloiset riippumatta siitä, milloin ja mistä matkan päästä kumpikin tämän näkökätäipaleen alkaa. Tästä johtuu suuri myötätuntuni sitä maatalousväkeä kohtaan, joka on joutunut taistelemaan pakollisia huutokauppoja vastaan olosuhteissa, joita se ei ole esille manannut ja joihin se ei ole myöskään syypää. Tarkoitin tässä etupäässä pienviljelijäväestöä. Senvuoksi minusta tuntuu, että maalaisliiton pitäisi suhtautua työväen kohtaloon yhtä lempeästi kuin se vaatii että sosialistit suhtautuisivat talonpojan kärsimyksiin. En jaksa ymmärtää sellaista hallituksen teoriaa, jonka mu-

kaan ei saisi kovin paljon auttaa niitä, joista vain luullaan ettei apu voi niitä pelastaa. Tämä kanta ei ole oikea eikä inhimillinen. Se ei ole oikea senvuoksi että kansainvälisen pulakauden keskellä kukaan ei voi sanoa itsestään tai naapuristaan kestääkö hän taloudellisessa kamppailussa vai eikö kestä, ja jos kestää, niin kuinka kauan. Se on epäinhimillinen kanta sen vuoksi, että se kehottaa olemaan lieventämättä yhteiskunnallisen potilaan tuskia vain sen olettamuksen perusteella, että potilas luultavasti muutenkin kuolee. Tässä konkreettisessa tapauksessa sanotaan: Jollei huutokaupan keskeyttäminen tehoa jonkun lyhyen ajan kuluessa, niin sortu-koon velallinen maamies, vaikka hänet voitaisiinkin pelastaa pitentämällä suojelutoimenpiteitä. Agraarivaltiossa, jossa suurin prosentti maatalviljelevää väestöä on pieniä talonpoikia, on työmiehen ja talonpojan kamppailu jokapäiväisestä leipäkannikasta yhtä vaikea. Tässä kamppailussa ne eivät seiso vastakkain vaan rinnakkain. Jos ei ole leipää maatyöntekijällä, niin ei sitä voi olla liikaa kaupunkien eikä maaseudun köyhälistöllä. Suomihan ei kuulu niihin maihin, joista voisi käyttää sanaa „agrariterorin”, ja joissa siis vain suurilla manttaalipomoilla on ratkaiseva määräämisvalta valtiollisissa ja yhteiskunnallisissa asioissa. Siitä ei meillä pitäisi olla puhetta, koska karun ja sangen epäkiitollisen luonnon pitäisi kasvattaa meillä talonpojan sellaiseksi työmieheksi, jolta vaaditaan työläisen ymmärtämistä ja toisen auttamista yhteisen hädän torjumiseksi. Puhuminen siitä, että talonpoika ja kaupungin työläinen seisovat taloudellisessa suhteessa vastakkain, on siis väärää puhetta. Vastakkain seisovat ja usein hyvin räikeässä muodossa toiselta puolen köyhtynyt talonpoika ja köyhtynyt työmiehen ja toiselta puolen pankkimaailma ja finanssikapitaali, jotka yhteisymmärryksessä työnantajapiirien ja suurkauppiaiden kanssa tekevät rahaa pienviljelijän ja työmiehen kustannuksella pitämällä näiden elintason paljon matalammalla kuin todellinen tarve vaatii. Senvuoksi minä kannatan erikoisesti vaatimusta pientilallisten pakko-huutokauppojen keskeyttämisestä. En voi olla samalla ilmoittamatta, että tällainen vaatimus kuuluu myös sosialidemokraattisen puolueen ohjelmaan, joka tuli selvästi näkyviin meidän keväisessä vaalijulistukses-

samme, jossa eräissä ponsissa hyvin jyrkässä sananmuodossa lausuttiin: „Pientilojen myyminen pakkohuutokaupalla on viipymättä ehkäistävä.” Sana „viipymättä” ei ole vielä myöhästännyt, vaikka julistuksesta onkin ehtinyt kulua hallituksen toimettomuuden merkeissä jo lähes viisi kuukautta.

Syntyneen yleispoliittisen taikka kuinka sitä sanoisin, sisäpoliittisen tilanteen johdosta valitan vielä kerran sitä seikkaa, että hallitus ei tahtonut heti vaalien jälkeen ottaa sen paremmin selkoa siitä, onko hallituksella uudessa eduskunnassa sellainen parlamenttaarinen pohja, joka edellyttäisi luonnollista lähtökohtaa hyvälle yhteisymmärrykselle eduskunnan ja hallituksen välillä. Sanokaamme esim. suhtautumisessa näihin pienviljelijöihin ja pakkohuutokauppoihin. Minä olen jo usein sekä kirjoituksissa että kerran täällä eduskunnassa puhunut tästä asiasta, ja minä pyydän vakuuttaa pääministerille ja arvoisille hallituksen jäsenille, että se ei voinut johtua mistään persoonallisista syistä, sillä minulle kukaan hallituksen jäsenistä ei ole tehnyt vääryyttä. — — Siellä on paljon ihmisiä, joita minä hyvin kunnioitan — — mutta minä olen ajatellut hiukan pitemmälle sitä tulevaisuutta, joka voi syntyä, jos epänormaalinen konstellationi meillä parlamenttaarisessa elämässä tulee kehittämään epäterveellisiä virtauksia poliittisessa elämässä. Eduskuntavaalit ovat aina suuri tapahtuma kansojen sisäpolitiikassa. Ja jos meillä olisi todellinen parlamenttaarinen kansanvalta, niin jo yksistään se seikka, että eduskuntaan tuli 78 sosialidemokraattista edustajaa, velvoittaisi hallitusta jättämään paikkansa vapaiksi ja antamaan tasavallan presidentille tilaisuuden kääntyä vaaleissa loistavasti voittaneen työväenryhmän puoleen (Vasemmalta: Oikein!) tiedustelulla, olisiko se ehkä halukas olemaan mukana hallitusta muodostamassa ja ajamassa sellaista politiikkaa, jota maalaisliittokin mielellään näkisi päiväjärjestyksessä (Keskustasta: Siinä se piste onkin!). Parlamenttaarisen kulttuurin ja poliittisen kasvatuksen puutteesta ei sellaisia seikkoja hallituksen ja porvariston taholta ole ymmärretty, eikä liioin tahdottukaan ottaa vaalien jälkeen huomioon. Mutta jos jätän tämän näkökohdan sivulle ja arvostelen tilannetta vain porvarillisen demokratian kannalta, niin

täytyy minun siinäkin tapauksessa todeta, että hallitus ei ole ymmärtänyt omaa heikkoutta asemaansa. Me sosialidemokraatit voimme esittää hallitusta vastaan paljon ankaramman ja paljon pitemmän syytöskirjeen kuin kaikki porvarilliset puolueet yhdessä, koska hallitus on esiintynyt puolueemme oikeuksia, sananvapautta ja omia hallinnollisia määräyksiäkin vastaan hyvin merkillisellä tavalla. On itsestään selvää, että tällainen hallitus ei voi rakentaa varmaa tulevaisuutta vasemmiston kannatuksen varaan. Jos hallitukselta nyt otetaan virallisesti pois myöskin maalaisliiton kannatus, jää neljä pienempää puoluetta jäljelle. Niistä kokoomus ja IKL eivät ole tahtoneet tunnustaa hallitusta omakseen. Pienviljelijät ja pulamiehet eivät tietenkään nekään ole hallituksen takana. Hallituksen viralliseksi kannattajiksi jää edistys ja ruotsalaiset. Tämä luottamuspiiri on ainakin minun mielestäni liian pieni hedelmällistä yhteistoimintaa varten uudelleen valituksessa eduskunnassa. Mutta pahinta on se, että tällainen tilanne synnyttää sellaisen vastustuksen, jopa suuttumuksen, hallitusta vastaan, joka nykyisissä oloissa on porvarillisenkin demokratian kannalta epäedullinen ja osittain vaarallinenkin parlamenttaariselle kansanvallalle. Ruotsalaisille ei niillekään minun mielestäni nykyinen tilanne ennusta valoisia perspektiivejä, jos hallitusvallasta poissuljettu maalaisliitto, porvariston suurin puolue, tulee siitä syystä yhä enemmän paisuttamaan vihamielistä vastarintaa nykyistä ryhmitystä vastaan. Näin ollen, herra puhemies, jos ympäri mennään, niin on nykyinen parlamenttaarinen asenne epäedullinen kaikille, jotka tahtovat välttää ristiriitojen syventymistä meidän parlamenttaarisessa elämässämme.

Maalaisliittolaisille minä tahtoisin sanoa: ei ole vaikeata kaataa hallitusta, jolla ei ole kannatusta laajoissa eduskuntapiireissä. Mutta kun esim. ed. Pitkänen on tehnyt kehoituksen, että me yhdessä kaataisimme tämän hallituksen, niin minä tahtoisin kysyä maalaisliitolta, mikä on tämän jälkeen huomispäivän ohjelma. Siitähän on koko kysymys. Maalaisliiton suhtautuminen työväelle tärkeisiin kysymyksiin ainakin nyt syyskautena ei anna meille sosialidemokraateille ennakotakeita siitä, että he kaipaavat meidän myötätuntoa sen jälkeen kuin tämä hallitus lopettaa oman toimintansa. Jos me vasemmalla puolella olemme siinä suhteessa

erehtyneet, niin tietysti on maalaisliiton asia saada meitä ymmärtämään tilannetta oikealla tavalla. Minulla on kuitenkin se käsitys, että suurissa pulakysymyksissä teille, maalaisliittolaisille, on vain sosialidemokraattinen työväenpuolue sopiva liittolainen. Te ette saa sieltä päin sitä kannatusta, jota te kaipaatte (Ed. Pitkänen: Otakaa oikea asenne!). Mutta ed. Lohen erikoisesti ei huoli tykätä pahaa, jos sanon, että te olette niin vanhoilliset, että teille on paljon tärkeämpi blokki oikeiston kanssa, vaikka puhtaasti platooninen, teoreettista laatua, kuin realipoliittiset mahdollisuudet meidän kanssa (Ed. Komu: Oikein!). Ja niin kauan kuin valtapuolueet eivät löydä toinen toistaan pitkällä pulataipaleella, ei taloudellisen pulan hoidossa tule tässä maassa sellaisia tuloksia, kuin te maalaisliittolaiset toivotte. Tämä epämääräisyys tekee sen, että vasemmistokin tahtoo ensin tietää, minkälaiseksi muodostuu huomispäivä, voidakseen toimia teidän kanssa yhteisymmärryksessä hallituskysymyksessä tänä päivänä. Siitä on koko kysymys (Vasemmalta: Hyvä, hyvä!).

Ed. von Frenckell: Herr talman! Man känner sig som en sparv i tranedansen, då man går att tala om de fyra spörsmål, som agrarerna hava framställt och har oturen att komma omedelbart efter rdm. Sventorzetski, som ju talat om helt andra kristidsföreteelser än som varit avsedda att i detta sammanhang dryftas.

Jag vill ändå framföra ett uppriktigt tack till herr finansministern för det sätt, på vilket han har besvarat de här framställda frågorna. Det kommer säkert att lugna den allmänna opinionen i landet, då den fått klart för sig att, sedan riksdagen i höst ställde sig avvisande till rdm. Hautalas motion om en inflation, riksdagen numera sannolikt kommer att ställa sig lika avvisande till frågan om räntereglementering. Därmed får man hoppas att dessa två främsta kristidsfrågor definitivt kunna avföras från dagordningen.

Emellertid nödgas man konstatera, att en hel del talare hava talat förbi varandra. Den ena har talat om gårdsgårdar och den andra om prästgårdar. Det förefaller som om i ekonomiska och finansiella frågor en förståelse emellan agrarer å ena sidan och övriga riksdagsmän på den andra icke vore tänkbar i hithörande frågor. Herr finans-

ministern ville, enligt min uppfattning alldeles riktigt, ställa sig på den ståndpunkten, att varaktiga förbättringar kunna åstadkommas endast på ett naturligt sätt och ställde sig ministern å regeringens vägnar avvisande till all sådan kristidslagstiftning, som enligt regeringens uppfattning icke skulle föra till positivt resultat utan snarare hava rakt motsatta följder.

Jag tror som sagt, att regeringen har träffat det riktiga då den med ett klart och tydligt nej besvarade de framställda frågorna. Men jag tillåter mig ändå att beröra ett par ställen i finansministerns andragande, ett par ställen, som enligt min uppfattning icke äro lyckligt formulerade. Då finansministern talar om att „ingen upptagit lån med mindre han själv funnit att lånet på de räntevillkor, som betingats, för honom medfört någon ekonomisk fördel”, och „att vid skuldförbindelser förekommande räntesatser äro sådana som vardera parten med beaktande av alla på saken verkande omständigheter funnit för sig förmånliga”, så ställer jag mig tvivlande till riktigheten av detta påstående. Ja, jag ville framhålla att under de senaste tio åren det i regel varit omöjligt för en låntagare att upplåna penningar på villkor, som han ansett för sig förmånliga, men då han varit nödsakad att skaffa rörelsekapital eller medel för avbetalning av gäld, har han nödgats taga emot pengar på de villkor kreditinstituten dikterat. I samband härmed tillåter jag mig för herr finansministern framhålla hurusom det hade verkat angenämare om finansministern, som sakligt anförde de inlåningsräntor och utlåningsräntor, som av handelsbanker och övriga kreditinstitut tillämpas, hade tillagt, att så här långt hava vi nu kommit, men nu gällde det att taga ett steg längre. Om man tager i betraktande att räntan för insättning på löpande räkning efter den 1 januari icke kommer att överstiga 2 % och den maximala utlåningsräntan fixerats till 8 ½ % kan man utan att fastslå, att räntemarginalen vore 6 ½ %, dock konstatera, att räntemarginalen fortfarande är synnerligen hög. Det hade varit angenämt om herr finansministern hade framhållit, att regeringen fäst sin uppmärksamhet vid detta missförhållande och lovat göra vad på den ankommer för att försöka få bankerna att frivilligt sänka räntemarginalen. Denna sänkning av räntemarginalen är så mycket

mer påkallad efter det bankerna i början av året infört vissa berättigade avgifter, som ökat deras inkomster och som sannolikt infördes just med tanke på att bankerna förr eller senare skulle sänka räntemarginalen. Om inlåningsräntan utgör 3 à 4 % och utlåningsräntan 7 à 8 %, uppstår en räntemarginal, som är nästan 100 % av inlåningsräntan. Här kan man tydligt peka på ett missförhållande, vilket så snart som möjligt borde rättas.

Man har här även berört francelånet, detta för låntagarna nu synnerligen ofördelaktiga lån. Emellertid får man icke glömma att då detta lån på sin tid, år 1930, upptogs, industrin samtidigt uppträdde på lånemarknaden i utlandet, och regeringen då ansåg, att tvenne konkurrenter icke borde få uppträda samtidigt. Därför gavs jordbrukarna företräde, varvid regeringen främst ville tillgodose jordbrukarnas lånebehov. Lånet var av 5 ½ % typ och emissionskursen 96 %; med andra ord, den effektiva räntan understeg 6 %, och hade icke Finland tvungits att frångå guldmyntfoten, så hade detta lån fortfarande kunnat betecknas såsom ett billigt lån. Därför borde man från agrarhåll icke nu kritisera upptagandet av detta lån.

Den enda konsekvensen som detta lån i framtiden måhända kunde medföra vore tanken på att ingen annan än staten eller tillräckligt förmögna kommuner i framtiden skulle berättigas att upptaga lån i utländsk valuta. Då skulle frågan om inflation och agioförluster, som ju egentligen staten allena bör ansvara för, avföras från dagordningen.

Vid talet om de förluster som jordbrukarna under dessa år fått vidkännas har i förbigående och alltför litet berörts en låneform som tyvärr i Finland vunnit allt större insteg. Jag avser den form där realsäkerheten av kreditinstituten anses vara för liten och där man fordrat borgesförbindelser. I intet land i världen tecknar man så lättsinnigt borgesförbindelser som i Finland och från detta kreditsystem borde vi så snart som möjligt bli befriade. I det fallet vore jag villig att gå med på en lagstiftning som skulle förbjuda tecknande av borgen utöver ett visst belopp, exempelvis så att ingen finge teckna borgen för mer än hälften av sin nettoförmögenhet, således sedan från förmögen-

heten samtliga skulder avdragits. Borgenärerna skulle då säkerligen iakttaga större försiktighet, och de förluster borgenärerna nödgades vidkänna skulle i framtiden avsevärt reduceras.

Jag har med dessa randanmärkningar endast velat framhålla hurusom vi i framtiden borde bliva befriade från dylika kristidsdiskussioner, som i alltför hög grad upptagit riksdagens tid. Vi kunde då skrida till sådan lagstiftningsverksamhet, som icke avsåge enbart tillgodosende av gäldenärerna på borgenärernas bekostnad. Att man önskar en utvidgad kredit åt agrarerna samtidigt som man omilt behandlar lantbrukarnas kreditorer är förvånande då man å andra sidan önskar, att dylika illa behandlade personer även i framtiden skola visa förståelse för lantbrukarna.

Ed. Sarlin: Herra puhemies! Hallituksen antama vastaus välikysymykseen oli mielestäni asiallinen, perusteltu ja tyhjentävä. Siitä ei suinkaan, niinkuin välikyselijäin eräistä käyttämistä puheenvuoroista olisi voinut päätellä, huokunut sellainen henki, ettei valtiovallan olisi mahdollisuuksiensa rajoissa autettava maan pääelinkeinon harjoittajia taloudellisen lamakauden ja pulan niille aiheuttamista vaikeuksista, vaan päinvastoin, että valtion taholta on tukea näille annettava, mutta muodoissaan, tavalla ja keinoilla, jotka eivät ole ristiriidassa terveen talouselämän perusedellytysten kanssa eivätkä sodi niitä oikeusperiaatteita tai sosiaalisen tarkoituksenmukaisuuden näkökantoja vastaan, joista kansan kokonaisuuden menestyksestä ja oikeamielisestä suhtautumisesta kansan kaikkiin keroksiin huolehtivan vastuunalaisen hallituksen on kaikissa oloissa pidettävä kiinni. Vastauksen olisi siten pitänyt voida tyydyttää välikyselijöitäkin, eivätkä he voine tuntea vastenmielisyyttä sen kuulemisesta, vaikka herra valtiovarainministerin jälleen oli pakko epäilykset poistavalla selvyydellä antaa tietopuolista, numeroilla hyvin perusteltua opetusta valtion oikeuksista ja velvollisuuksista sen suhtautumisessa talouselämäänsä yleensä ja lähinnä yksityisten talouteen terveellä pohjalla. Mikäli niin ei ole tapahtunut, on tietysti valitettavaa, mutta epäilemättä tästä välikysymyskeskustelusta on ollut ainakin se hyöty, että oikean katsantotavan levenemiselle on jälleen

rakennettu pohjaa. Että vastaus taasen ei ole langennut hyvään maahan n. s. isänmaallisen kansanliikkeen piirissä, on mielestäni selviö, sillä senhän on poliittisten päämääriensä saavuttamiseksi jälleen koettava luoda kutsuva silmäys sinne päin, josta se toivoo voiman lisäystä, ja puhuttava ja äänestettävä sen mukaan.

Hyvin tietäen, herra puhemies, hallituksen edelleenkin tekevän voitavansa myöskin maatalouspulan lievittämiseksi, kansallisen edistyspuolueen eduskuntaryhmä tulee äänestämään yksinkertaiseen päiväjärjestykseen siirtymisen puolesta.

Ed. Heiskanen: Herra puhemies! — Hallituksen vastaus esillä olevaan välikysymykseen teki masentavan vaikutuksen. Vastaus ei nähin maatalousväestön suurta osaa mitä lähimmin koskeviin elinkysymyksiin ollut ainoastaan kielteinen, vaan myös ylimielinen, jopa kyynillinenkin. Tämä ylimielisyys kävi ehkä selvimmän ilmi siitä hallituksen vastauksessa olevasta lauseesta, johon jo edustajat Kalliokoski ja Leppälä ovat viitanneet ja joka kuului, jos sallittaneen se vielä esittää, tähän tapaan: Historiallisesti ei ole oikein, että ensin ryhdytään harjoittamaan jotakin elinkeinoa ja sitten määrätään korkokanta sellaiseksi, että tuo elinkeino kannattaa. Tällä elinkeinolla kai hallituksen edustaja tarkoitti maataloutta: s. o. maanviljelystä ja karjanhoitoa. Ja tällainen puhe juuri on minun nähdäkseni kyynillistä. Sillä kyllä kai hallitus tietää, että meillä Suomessa ei ole tilaisuutta harkita, harjoitetaanko meillä maataloutta vai ei.

Kyllä kai meidän on pakko joka tapauksessa huolehtia pääelinkeinostamme ja sitä tehokkaasti tuettava. Sillä jos talonpoika toisensa jälkeen sortuu tilaltaan, niin me käsitämme helposti, mihin vaikeuksiin koko maa joutuu. Silloin suuri osa yhteiskuntaa parhaalla tavalla säilyttävästä väestöstä tuhoutuu. Veronmaksajain luku vähenee, yhteiskunnallisesti tuettavien luku kasvaa, kunnallis- ja valtioverot lisääntyvät, äyri nousee, työttömyys ja tyytymättömyys koaavat. Jos sen sijaan yritetään keksiä tehokkaita keinoja vaikeuksissa ja heikossa asemassa olevain talonpoikain taloudellisen tilan parantamiseksi, niin maan pääväestön, maalaisväestön, hyvinvointi kasvaa, maataloustyöväestön työnsaantimahdollisuudet li-

sääntyvät, valtion yhteiskunnalliseen huoltoon käytettävät menot vähenevät ja siten valtion kyky, sanokaamme nyt vaikka maanpuolustuksen tehostamiseen tai työväestön ja virkamiesten palkkojen kohottamiseen, lisääntyy. Valtakunta suojelee parhaalla tavalla itseään tukemalla maamme pääväestön taloudellista asemaa. Eräitä tällaisia keinoja on esitetty välikyselijäin taholta. Tuntuu raskaalta, että sellaista talonpoikais- ja maatalousmaata, jollainen Suomi on, tällä haavaa onnellistutetaan hallituksella, joka pääelinkeinostamme arvelee, ettei sen tarvitse kannattaakaan, koska sitä on pakko harjoittaa joka tapauksessa.

On sanottu, että metsien lisääntynyt myynti ja karjatalouden hoidon tuotteiden hintain nousu parantavat maalaisväestön asemaa, missä tietysti on myös perää. Mutta niitä, jotka ovat joutuneet jo pakko-huutokauppojen eteen, tämä ei ennätä riittävästi auttamaan. Tilanne on erittäin vaikea ja se vaatii erikoisia nopeita toimenpiteitä. Tilanmetta voi verrata siihen tilanteeseen, joka muodostuu silloin, kun talo syttyy tuleen. Järjettömältä tuntuu silloin kerääntyä pihalle esitelmöimään siitä, mistä tuli pääsi irti ja siitä, mikä sammutustapa olisi paras. Järkevämpää on sammuttaa tuli ensin niillä keinoilla, jotka ovat ensin käytettävissä, ja vasta sitten harkita, miten vastaiset tulipalot voidaan estää ja mitä tehokkaampia keinoja mahdollisten vastaisten tulipalojen sammuttamiseksi ehkä keksitään. Nyt olisi parempi saada aikaan joitakin pikaisia toimenpiteitä tiloiltaan sortuvien auttamiseksi, ja sitten katsoa, mitä voidaan tehdä, jotta vastaisuudessa ei vastaaviin vaikeuksiin jouduttaisi. Näin pitäisi hallituksen tehdä. Nykyinen hallitus sen sijaan esitelmöi parhaista talon sammuttamiskeinoista sen sijaan, että sammuttaisi talon.

Kuunnellessaan valtiovarainministerin kylmää vastausta ajatteli varmaan jokainen talonpoikaisväen edustaja Harrin Jussin tapaan: „Jumal' auta, mua lyötihin.”

Ed. Vesterinen: Pyysin puheenvuoroa lähinnä ed. Pekkalan käyttämän lausunnon johdosta senvuoksi, että siinä lausunnossa muistutettiin maalaisliittolaisen hallituksen aikaisempaa toimintaa varsin vahvalla tavalla. Minulla kun aina on ollut

edесmenneitä ja vainajia kohtaan syvä kunnioitus, niin minä tahdon lausua myöskin nyt puheenaolevan edесmenneen hallituksen puolustukseksi muutamia sanoja.

Ensinnäkin Sunilan hallituksessa, niin kuin kaikki tiedämme jos vain tahdomme sen rehellisesti tunnustaa, olivat enemmistönä ei-maalaisliittolaiset ministerit. Ne pääasiassa ratkaisivat taikka pitivät huolen siitä, ettei voitu saada niitä taloudellisia kysymyksiä läpi ajetuksi eikä hallituksen esityksiä eduskunnalle, joita maalaisliittolaiselta taholta olisi tahdottu hallituksen esityksenä eduskunnalle tuoda. Tämä oli yksi hyvin vaikea syy ja juuri sellainen, joka teki mahdolliseksi kaiken jarrutuksen ja kaiken toiminnan, niin että tulos oli tosiasiaa vähäinen. Sen lisäksi täytyy ottaa huomioon että se aika, jonka Sunilan hallitus joutui hallitsemaan, oli kai tämän itsenäisyytemme ajan kaikkein vaikeimpia aikoja. Taloudellinen pulakausi oli raskas, se sai ihmiset herkkiksi kaikkienkäisille toimenpiteille, omaotteisille yrityksille, se sai aikaan rauhattomuuden maassa. Sen hallituksenahan oli valvottava, että tässä maassa säilyisi yhteiskunnallinen järjestys ja rauha. Se ei ollut, jos me rehellisesti, jokainen edustaja, asetumme tätä asiaa arvostelemaan, mikään helppo tehtävä. Se oli varsin vaikea, kun sen piti torjua niitä hyökkäyksiä, joita parlamentarismia vastaan silloin niin monessa suhteessa tässä maassa pantiin toimeen. Sen piti sammuttaa kapinoita, sen piti olla rauhoittamassa kaikkialla ja sen toimenpiteitä hallituksessa, mikäli ne koskivat taloudellisia toimenpiteitä, jarrutettiin sillä taholla, jota hallituksessa olleet muut ministerit, toisiin puolueisiin lukeutuvat, edustivat. Täytyy ymmärtää, että näissä olosuhteissa ei voi vaatia hallitukselta niin paljon kuin mitä se rauhallisena, normaalisena aikana olisi voinut. Ja senvuoksi täytyy nämä lieventävät asianhaarat ottaa huomioon silloin kun tätä hallitusta arvostellaan. Minun täytyy palauttaa mieleni, että olihan meillä kerran sosialidemokraattinenkin hallitus. Toimihan se normaalisissa oloissa, olihan sillä hallituksessa yksinomaan vain sosialidemokraattisia hallituksen jäseniä. Ei ollut pienintäkään haittaa toisinajattelevien toimenpiteistä, ei jarrutuksesta eikä muista seikoista. Sosialidemokraatit olisivat voineet tuoda hallituk-

sessä monta asiaa esille, puolueensa ohjelmanmukaisia esityksiä (Vasemmalta: Niinkuin teki!). Ne kuivuivat hyvin vähiin (Vasemmalta: Miten niille kävi?). Niistä ei montakaan tullut eduskunnassa hyväksytyksi, eikä niitä monta tullut edes eduskuntaan hallituksen esityksinä annetuksi (Ed. Hakkila: Eikä pulaohjelmia annettukaan!). Täällä ed. Pekkala sanoi, että pankkilaitos on yhteiskunnallistutettava, sosialidemokraattinen ryhmä on valmis tähän toimenpiteeseen. Ja edelleen: pankkitarkastusta on laajennettava, se on saatava yhteiskunnan lähempään huoltoon ja valvontaan. Ei sosialidemokraattinen puolue ollessaan hallituksessa antanut näitä esityksiä, ei pienintäkään sellaista yhteiskunnallistuttamisesitystä, joka kuuluu pääkysymyksenä sosialidemokraattisen puolueen ohjelmaan ja tulevaisuuden suunnitelmiin. Tällaisia esityksiä ei sieltä saatu (Vasemmalta: Maalaisliitto ei ollut vielä kypsä!). Tämänkin sosialidemokraattinen hallitus on menneisyyden muisto, niinkuin monet hallitukset meidän itsenäisyytemme aikana ovat. Ja sekin kuoli ja haudattiin (Vasemmalta: Ja jäi parhaat muistot!), ja se kuoli varsin omituisella tavalla. Ei niinkuin maalaisliittolainen hallitus näihin korkoasioihin ja rahahuoliin, vaan se kuoli, tämä sosialidemokraattinen hallitus, viiden pennin tulliin, se kuoli 5 pennin ruistulliin (Ed. Hakkila: Sehän oli oikea kuolema!). Silloin kun sosialidemokraatit tahtoivat, että pitäisi alentaa 10 pennillä ruistullia, hallitus pyrki 5 pennin alennukseen, mutta ruotsalainen ryhmä, jonka turvissa silloinen hallitus oli niinkuin nykyinenkin, ei suostunut siihen ja niin kaatui tämä sosialidemokraattinen hallitus (Vasemmalta: v. Frenckell pisti tupen!).

Näiden vainajien rinnastelu minun käsitteäkseni osoittaa, että mikä hallitus tahansa, joka joutuu hallitushuolia kantaan, ei jaksakaan toteuttaa kaikkea sitä, mitä se mahdollisesti on tullut sanoneeksi tälle kansalle ja luvanneeksi ja ohjelmiinsa kirjoittanut (Vasemmalta: Vaikea on kristityn vaellus!). Se on kyllä totta, eikä se tule epäkristillisille sen helpommaksi. Sitä osoittavat nämä vertailut täällä.

Täällä ed. Sventorzetski käytti puheenvuoron, joka joka tapauksessa on ajatuksen ja miettimisen arvoinen. Hän osoitti sen,

että meillä ne ryhmät, jotka ovat kansanvaltaisen valtiojärjestyksen tukena, ne ryhmät ovat täällä toisilleen erinomaisen vieraita. Ne taistelevat eri rintamilla, niiden ristiriidat ovat sovittamattomat. Täytyy sanoa, että tätä joutuu monta kertaa vakavasti ajattelemaan. Jos vertaa esim. naapurimaittemme toimenpiteitä ja poliittista orientoitumista niissä, niin joutuu ihmettelemään, että meillä ei ole voitu enemmän sosialidemokraattisella kuin maalaisliittolaiselakkaan taholla lähemmin näitä asioita ajatella (Vasemmalta: Aivan oikein! — Ruotsalaiset!) Minä aion juuri tulla Ruotsiin. Ruotsissa ovat sosialidemokraatit ja talonpoikaipuolueet verrattain läheisessä yhteistyössä olleet. Siellä on toimittu hyvin suuressa mitassa yhteisymmärryksessä. Pyydän rahaministerille huomauttaa, että juuri sosialidemokraatit ja talonpojat Ruotsissa ovat saaneet senkin ihmeen aikaan, että siellä ei ole deflatio, rahanarvon nousu kehittynyt sillä tavalla, kuin meillä. Siellä on rahataloudellisin toimenpitein talonpoikaissäestön ja sosialidemokraattien avulla päästy siihen, että meillä kun on vähennetty ulkona olevan setelistön määrää noin 30—32 % vuoden 1928 jälkeen, niin Ruotsissa on lisätty setelistön määrää 7 % :lla, Norjassa samoin. Tanskassa Stauningin sosialistinen hallitus nimenomaan meni deflatiopolitiikassa niin pitkälle (Vasemmalta: Marxilainen!), että siellä kruunun arvo alennettiin rahataloudellisin toimenpitein 20 % :lla. Meillä, niinkuin sanoin, on rahanarvoa korotettu noin 30 à 32 % :lla, sen ostovoimaa lisätty (Ed. Hakkila: Ei se häävi ole meidän markka!). Se ei ole häävi ulkomailla, mutta se on riittävän hyvä kotimaassa (Ed. Kalliokoski: Hyvä se on, vaikka se on pieni!). Ja minä myönnän sen, että meillä ehkä ei olla vapaamielisellä porvarillisella taholla käsitetty sitä, ei maalaisliitonkaan taholla, että olisi pidetty enemmän huolta m. m. työmäärärahojen lisäämisestä y. m. (Vasemmalta: Oikein!). Minä myönnän, että tässä on ehkä oltu liian varovaisia. Tällä keinolla olisi kuitenkin voitu saada työväkeä töihin, rahaa liikkeeseen, ihmiset hyvin palkatuiksi, ostokykyisiksi. Nämä nyt tosin ovat tällaisia ylimalkaisia viitteitä, mutta mikä estää meitä ajattelemasta samalla tavalla näitä

mahdollisuuksia, kuin naapurimaissammekin on ajateltu (Ed. Hakkila: Ajatellaan pois!).

Minä sanon, hyvät herrat sosialidemokraatit, että meillä on kansanvalta näistä viimeisistä vaaleista huolimatta, jotka osoittivat parlamentarismille valtavaa nousua, siitä huolimatta vakavan vaaran edessä (Keskustasta: Se on totta!). Minä sanon teille, että te ette jaksaa hoitaa tässä maassa parlamentarismia sinä päivänä, jolloin talonpojista on toinen puoli jättänyt sen (Ed. Sventorzenski: Sen me tiedämme! — Vasemmalta: Aiotteko jättää?). Se ei pysty sitä hoitamaan (Vasemmalta: Eihän meillä ole kiväärejä!) ja jos meillä maalaisliitto pyrkii ja pysyykin kansanvallan, valtion ja valtiojärjestelmän ja parlamentarismien kannalla, niin ellei se (Vasemmalta: Pakko on pysyä!) — — niin jos me emme pysty kansanvaltaista valtiojärjestystä puolustamaan, jos me emme voi todistaa sitä, että sen avulla on saatu pienempiä ja suurempia epäkohtia maataloudessa parannetuksi, — m. m. estetyksi tämä tuhoisa pakkohuutokauppatulva —, niin mihinkä rientävät joukot? Ne voivat mennä sinne, jotka ovat kansanvallalle vakavana vaarana. Kares nostaa jo tuolla sormeaan. Minä arvasin, että siellä ollaan iloisia, jos tällainen politiikka saa jatkua ja silloin kansanjoukot voivat siirtyä vähän enemmän sinne, minne niiden ei tarvitsisi mennä (Ed. Hakkila: Ei ne Kareksen sormea seuraa!). Niin, mutta niistä ei voida saada riittävää voimaa ajamaan näitä asioita läpi ja ne joukot voivat jättää parlamentarismien. Minä luulen, että Hakkila on kerran jo kyyditetty ja silloin kun ne uudelleen kyyditsevät, niin se voi olla lopullinen kyyditys (Ed. Hakkila: Mennään yhdessä keskitysleiriin!).

Tässä minulla ei ollut tarkoitus hallitukselle sanoa montakaan sanaa. Minä olen koettanut sitä välttää ja hallitushan on saanut niin monta ankaraa arvostelua täällä. Mielestäni se kyllä on ansainnut ne. Mutta minun täytyy sanoa rahaministerille, kun hän mainitsi tässä siitä, että maalaisliittolaisella taholla eräät puhujat ovat käyttäneet lausuntoja väärin, lukee ne vain erältä kohdilta, että jouduin jo viime keväänä huomauttamaan rahaministerille, ettei hänkään aina ole jaksanut pysyä tämän vaatimuksensa takana.

Kun oli esillä rahapoliittisia toimenpiteitä koskeva eräs aloite, niin silloin hän nimenomaan mainitsi, että meillä rahataloudelliset toimenpiteet ovat samat kuin naapurimaassamme. Rahaministeri, se ei ollut paikkansapitävä se väite ja se oli lausuttu sellaisena yleisenä käsityksenä ilman mitään todisteluja. Mutta minä jo huomautin m. m. setelimääriin nähden, miten siellä ovat olosuhteet, korkomäärät myös ovat toiset, ne ovat alemmat. Meillä on deflatiopolitiikkaa harjoitettu. Siellä on koetettu pitää kruunun ostokyky sellaisena kuin se oli kullasta irtauduttua.

Minulla ei tähän asiaan nyt ole tämän enempää sanottavaa. Joka tapauksessa ne toimenpiteet, mitä meidän välikysymyksessämme on esilletuotu, ovat sellaisia, joiden toteuttamisella ei olisi minun mielestäni mitään vaaraa talouselämälle vaan päinvastoin, ja yhteiskunnalle mitä parhain menettelytapaa sen rauhoittamiseksi. Voiko kukaan edes kuvitella, että tällä hetkellä voisi olla mitään vaaraa, jos talonpoikaisväestön pakkohuutokaupat keskeytetään ajankohdalla, jolloin erään suuren pankin korottomat pano- ja ottotilillä olevat varat Suomen Pankissa ylittävät 300 miljoonaa, ne makaavat siellä ilman korkoa (Ed. Räisänen: Yhdyspankissa!). No, Sasupa sen sanoi. Ja monet muut pankit ovat täynnä rahaa. Eikö nyt ajankohta ole sopiva sen vuoksi, ettei mitään vaaraa talouselämälle ole olemassa, toteuttaa tämä ja pysäyttää jatkuva huutokauppavyöry ja samalla kertaa hoitaa asiat niin, että ihmiset saisivat asua omilla tiloillaan senkin jälkeen, kun tämä pysäyttämisaika on umpeen kulunut.

Ed. Tuomivaara: Minä en tahdo puuttua siihen välien selvitykseen, jota täällä nyt ovat käyneet keskenään maalaisliitto ja sosialidemokraatit (Vasemmalta: Parasta onkin! — Keskustasta: Antaa tulla vaan!). Ed. Vesteriselle minä pyydän vain sanoa sen, ettei meitä pidä turhan takia pelätä. Sillä alussa, kun hän puhui tältä paikalta, hän lausui ilonsa, että sellainen joukko oli tänne tullut. Nyt, kun hän puhui tuolta paikalta, tuolta vasemmiston puoleisesta puhujapaikasta, hän varoitti kovasti meistä, jotka hän silloin lausui eduskuntaan tervetulleiksi (Keskustasta: Niin kun on toisen kalavesillä!) Minusta se on vähän

epäjohdonmukaista ja minun täytyy vain todeta kuunneltuani tätä keskustelua täällä tänä iltana, että puolue-elämämme näyttää vieneen eri kansanryhmien väliset ristiriidat sovittamattomiksi ja ylipääsemättömiksi. Täällähän on hallituksen vastauksessa ja kaikissa niissä lausunnoissa, mitä on esitetty, törmännyt vastakkain kaksi maailmankatsomusta. Hallitus ja varsinkin valtiovarainministeri, joka hallituksen ajatukset on täällä esittänyt, ja erinäiset muut edustavat täällä tuota n. s. rahamaailman maailmankatsomusta, joka arvostele kaikki vain sen mittapuun varassa, missä määrin mikin tehtävä on arvokas rahan ansaitsemisessa, siis hyödyn tavoittelemisessa. Ja jos me lähemme vain tältä rahataloudelliselta näkökannalta, minun täytyy yhtyä silloin siihen, mitä ed. Sarlin täällä sanoi, kun hän ryhmänsä puolesta ilmoitti, että hallituksen vastaus välikysymykseen oli tyhjentävä, asiallinen ja perusteltu. Siltä kannalta katsottuna se sitä olikin, mutta onko se kanta kansakunnan kokonaisedun kannalta oikea ja vastakohtat ja ristiriidat sovitettava, se on toinen asia.

Herra valtiovarainministeri arvosteli maatalousammattia sellaiseksi, jollaisena hän pitää kaikkia muita taloudellisia yrityksiä. Hän näki todennäköisesti, koska hänen lausuntonsa asetti vaatimuksen maataloudelle, jos se tahtoo puolustaa paikkaansa kansan elämässä, että sen täytyy kyetä maksamaan kulloinkin käyvät korkokannat ilman muuta, tällä hän asetti sen siis aivan samanlaiseen asemaan, tarkasteli sitä siis vain ansion ja hyödyn tuottamisnäkökohdalta. Kun allekirjoittanut on joutunut elämäntehtävänsä suorittamaan maataloudessa, en katso voivani tässä olla huomauttamatta siitä, että silloinkin tältä kannalta maataloutta ja maataloudesta toimeentulonsa saapaa maatalous- ja pienviljelijäväestöä arvostellaan, ei oteta huomioon maatalouden olemusta ja sisäistä luonnetta. Maataloudella ei ole ainoana tarkoituseränään ansion tavoittelemisen, ansaitseminen. Se merkitsee myös jokaiselle harjoittajalleen elämäntehtävää, hän harjoittaa sitä sen itsensä vuoksi. Ja kun näin on asianlaita, siitä minun nähdäkseni johtuukin se, että maatalousammatti ei ole luonteeltaan niin puhtaasti kapitalistinen ja rahatalouteen sovitettavissa kuin muut liikeyritykset, teollisuus- tai kauppa- liike tai muut. Se ei ole nykyisen raha- ja luottojärjestelmän vallitessa, varsinkaan

kun se on joutunut vaikeuksiin, voinut kestää sitä joutumatta suuriin vaikeuksiin. Maatalous ei siis ole omasta syystään joutunut tähän, sen ovat vieneet olosuhteet, joista juuri mainitsin (Vasemmalta: Kapitalistinen kehitys!). Ja minusta tämä on asiallinen näkökohta tämäkin, ja se on hyvinkin asiallinen silloin kuin joudutaan arvostelemaan maatalouden vaikeata asemaa nykyisessä tilanteessa. Ja jos tältä kannalta lähdetään, jos siis pidetään selvänä se, että talonpoika ei, vaikka hän kuinka haluaisi, voi harjoittaa maataloutta täysin kapitalistisessa hengessä, jos tästä lähdetään, silloin otetaan liian vähäarvoinen mittapuu myöskin siihen, mitä hallitus on tehnyt vaikeuksissa olevan maatalouden auttamiseksi ja tukemiseksi ja sen mittapuun varassa tarkasteltuna minun täytyy tulla, samoin kuin ryhmänikin, siihen käsitykseen ja vakaumukseen, ettei ole tehty kaikkea, mitä olisi pitänyt tehdä ja mitä olisi voitu tehdä, jos talonpoikaisväestön ja pienviljelijäväestön asema maatalouden luonteen mukaisesti olisi tarkasteltu kansakunnan kokonaisuuden valossa ja vaatimusten mukaisesti. Jos sitten otetaan vielä huomioon eräät muut tekijät, jotka — rahaministeri huomautti täällä, että hän on jättänyt tunteelliset näkökohdat pois — jotka ovat tunteellisia, tunteisiin kuuluvia, mutta siitä huolimatta varsin tärkeitä, koska ne edustavat kansakunnan elämässä siksi suuria arvoja, ne edustavat niitä sukutraditioiden, ne edustavat niitä monen muun tekijän, voimakkaan tekijän muodossa, joita voimakkaita tekijöitä ilman kansakunta ei ole elinkykyinen eikä elinvoimainen, ei taloudellisesti eikä henkisesti. Jos nämä otetaan vielä lisäksi huomioon, sitäkin suuremmalla syyllä voidaan silloin asettua sille kannalle, että valtiovallalla on ehdottomasti velvollisuuksia, jos se tahtoo itseänsä suojella ja säilyttää, tehdä paljon enemmänkin kuin mitä kylmät rahataloudelliset, puhtaasti kapitalistiset näkökohdat vain myöten antavat ja oikeutetuiksi osoittavat.

Tämän olen tahtonut sanoa senkin takia, että ed. Sarlin täällä edistysmielisen ryhmän kannan välikysymykseen ilmaistessaan ei malttanut olla heittänyt syytöstä isänmaallista kansanliikettä kohtaan. Nimittäin sitä syytöstä, että meidän suhtautumisemme välikysymykseen perustuu johonkin taktillisiin laskelmiin (Vasemmalta: Niinkuin se onkin!). Olen tässä lyhyesti esittänyt ne näkökohdat, joihin nojautuen isänmaallinen

kansanliike on tässä asiassa kantansa mää-
rännyt, tavalla, joka näkyy siitä päiväjär-
jestykseen siirtymismuodosta, jonka ed. An-
nala täällä puhemiehelle esitti ja jota minä
pyydän, herra puhemies, kannattaa (Vasem-
malta: Kapitalisteja vastaan!).

Ed. T a r k k a n e n: Äskeisessä lausun-
nossani en halunnut käydä niihin yksityis-
kohtiin, joita ylimalkaisesti mainitsin halli-
tuksen vastauksen johdosta. Tahdoin vain
tuoda sillä yleislausumalla käsitykseni siitä,
minkälainen optimistinen kanta hallituk-
sella nykyiseen talouselämään nähden on.
Samalla jouduin erästä toista esitelmää, joka
eilispäivänä pidettiin ja joka kosketteli myös
samanlaisia taloudellisia kysymyksiä, tar-
koin tutkimaan ja siitä löysin semmoisen
kohdan, jossa erikoisesti alleviivattiin sitä
vakavaa tosiasiaa, joka voi olla meillä edessä
ja jota taustaa vasten meidän täytyy talous-
elämän eri puolia tarkastella. Siinä mie-
lessä esitin äsken ne otteet pääjohtaja Rydin
lausunnosta, josta selvästi näkyy tämä tule-
vaisuuden musta tausta, joka meidän täytyy
kaikessa tapauksessa vakavalta kannalta ot-
taa. Minä otin ne kappaleet juuri sen ta-
kia, että tarkastellessani myöskin sitä loppu-
tulosta, johonka esitelmöitsijä tulee, ja joka
tavallisesti loppukappaleessa keskitetysti
esitetään, siitä käy selville aivan selvästi
sama ajatus, jonka edellisessä lausunnos-
sani esittämässäni kappaleessa täällä luin.
Pyydänkin sen takia vielä todistukseksi esi-
tää, että asia näin on, ja lukea sen loppu-
lausuman, joka tämän edellä mainitun esi-
telmän ydin mielestäni on ja josta meidän
on otettava ne johtopäätökset, jotka täällä
äskeisessä lausunnossani esitin. Tässä lop-
pukappaleessa sanotaan: „Se hajanainen
kuva, minkä edellä olen koettanut ottaa ylei-
sestä taloudellisesta tilanteesta, sisältää to-
sin joukon valoisia pilkkuja erityisesti oman
maamme kohdalta, mutta on kieltämättä ko-
konaisuutena katsoen verrattain synkkä.
Taustaksi sille on vielä lisättävä se poliit-
tinen jännityksen kasvu, jota maailman mel-
kein kaikilla kolkilla on havaittavissa ja
joka jo on johtanut pienille maille niin
tärkeän kansainliiton melkein täydelliseen
paralysointiin ja kansainvälisen yhteistyön
vaikeutumiseen kaikilla aloilla sekä viime
aikoina kaikista aseistariisumiskonferens-
seista huolimatta yhä ilmeisemmäksi käy-
vään kilpavarusteluun. Kaikki tämä ei voi
olla epäedullisesti vaikuttamatta myös ta-

loudellisen tilanteen kehittymiseen, mutta
täytyy toivoa, että nytkin pitää paikkansa
erään englantilaisen valtiomiehen optimis-
tinen sana, että „mikään tilanne ei ole kos-
kaan todellisuudessa niin huono kuin miltä
se ensi silmäykseltä näyttää ja että maailma
on monasti ennen selvinnyt n. k. toivotto-
mistakin tilanteista”. Tässä on kyllä jon-
kinlainen optimistinen lauselmä lopussa,
mutta kuitenkin sen taustana on sama sävel,
jonka selvästi saa niistä katkelmista, jonka
edellisessä lausunnossani esitin, jotenka tule-
vaisuuden kuva talouselämää silmällä pi-
tään ei ole valoisia. Havaitsemme, että
maailmankauppa tulee yhä vain kriitilli-
semmäksi muodostumaan ja silloin myös-
kin meidän kaupankäyntimme ulkomaisten
kanssa vaikeutuu ja sillä tavalla ennen kaik-
kea maataloustuotannon liikatuotanto, sen
myyminen tulee saamaan esteitä, jotka voi-
vat meillä vaikuttaa hyvinkin ikävällä ta-
valla. Jos me joudumme kaiken liikatuot-
antomme sijoittamaan kotimaisille markki-
noille pyrkimällä sillä tavalla saamaan ta-
louselämämme ylläpidetyksi, niin siinä tulee
rajoituksia, jotka eivät takaa sitä nousu-
kautta, jota täällä on ennustettu, vaan joka
päinvastoin voi osoittaa eräänlaista taakse-
päin menoa taloudellisissa pyrkimyksissä.
Näin ollen meidän täytyy etsiä supistuksia
niin, että me voimme tuotantomme sovittaa
eräiltä kohdiltaan sen kulutuksen mukaan,
mitä kotimaan kulutusmarkkinat voivat tar-
jota. Näillä perusteilla olen todella siinä
synkässä ajatuksessa, että meidän ei ole
tulevaisuutta katsottava sellaisilla silmäla-
seilla, jotka meille suurentavat ne kirkkaan
loistoisiksi, vaan meidän on katsottava sitä
todellisuuskannalta ja pyrittävä siihen, että
me pahan päivän varalle varustaudumme
ja koetamme yhteiskunnassa esiintyviä ras-
kaita taloudellisia kysymyksiä hoitaa siihen
suuntaan, että vaikeitten aikojen tultua
jaksamme ne todellakin kunnialla kantaa.

Ed. K a r e s: Herra puhemies! Minulla-
kin vanhana kansantalouden opettajana
kansanopistossa olisi jotain sanomista herra
valtiovarainministerin koron muodostamis-
opista. Se oli hyvin vanha oppi ja yleinen
oppi (Ed. von Frenckell: Ja hyvä!). Jo
nuorena miehenä minä luin kansantalouden
oppikirjoista, että tällä tavalla se korko
muodostuu ja tällä tavalla se regleerautuu
ja mitään muuta mahdollisuutta ei ole. Mi-
nua on kuitenkin aina tätä oppia lukiessani

vaivannut se ajatus, että tässä teoreettisessa opetuksessa unohdetaan eräs erittäin tärkeä muistettava, josta täällä kyllä jo on huomautettu, nimittäin että koron muodostumisoppi ei pidä paikkaansa enää silloin kuin pari kolme suurta rahalaitosta maassa määrää koko korkokannan ja sellainen tilannehan meillä itse asiassa on. Silloin joudutaan sellaiseen luonnottomaan tilanteeseen, joka meillä myös nyt on, että ottoja antolainauksen välinen marginaali on yli 100 %. Se on jotakuinkin ihmeellinen seikka ja mahdollinen ymmärtää ainoastaan tämän rahayksinvaltiuden kautta, joka on syntynyt meillä. Minulle tässä toisesta ryhmästä pistettiin käteen lasku, joka osoittaa, että viime maaliskuussa vielä oli kannettu tavallisesta lainasta pankkikorkoa $9\frac{1}{2}$ prosenttia, ja tiedän, että sitäkin korkeampaa korkoa on otettu. Lasku on minulla tässä. Kun näin ovat asiat, näin luonnottomassa tilassa, niin ei toki käy ihmetteleminen, että syntyy ja leviää yhä laajemmalle semmoinen kansantalouden lakien mukaan järjetön oppi kuin oppi koronsäännöstelystä lain kautta. Ja ellei yksityistä tietä ja yleisen mielipiteen pakotuksesta pankkilaitokset ryhdy todella tehokkaisiin toimenpiteisiin nykyisen korkean korkokannan alentamiseksi, niin on jotakuinkin varma, että me emme voi kauan estää yrityksiä lainsäädännöllä järjestää korkoa. Ja minä pelkään, että näissä oloissa saa myöskin yhä laajempaa kannatusta ajatus, mikä täällä on tänäkin päivänä lausuttu, ajatus pankkien sosiaalisearauksesta, jota me puolestamme pidämme yhtä järjettömänä kuin marxilaisten muutkin haaveet ovat (Vasemmalta: Se on tärkeä asia!). Tässäkin asiassa on konsulien ehdottomasti valvottava (Ed. Vesterinen: Hitler on toista mieltä!) ennenkuin tulee aivan liian myöhäiseksi tässä jotakin tehdä. Sillä kansan elämän vaatimus kulkee lopultakin yli kaikkien sellaisten teorioiden, mitä kansantalousmiehet ovat tutkimuksissaan esittäneet.

Valtiovarainministeri käytti hyväkseen tilaisuutta ulkopuolella välikysymyksessä kosketeltuja asioita antaa potkuksen erälle isänmaallisen kansanliikkeen aloittelelle, joka oli aivan toisenluontoinen kuin ne asiat, mistä välikysymyksessä on ollut puhetta. Minä hallitukselle suon kovin mielelläni tämän syrjähyppäyksen enimmäin vi-

haamansa ryhmän ja ajatuskannan kimpuun. Minä suon sen sitäkin mieluummin, kun hallituksen vastauksessa oli myös esitetty vakavana varoituksena turhat yritykset, hallituksen turhat yritykset, säännöstellä kansalaisten elämää määrätyissä tarkeituksissa yksityiskohtia myöten, säännöstellä sitä, kuinka monta vierasta saadaan kutsua pitoihin j. n. e. Näissä samoissa säädöksissä yritettiin säännöstellä myöskin kansalaisten pukeutumista ja määrätä, min-kälaisia pukuja kukin kansalainen saa käyttää. Se oli erittäin hyvä varoitus, ja minä vain toivon, että tämä varoitus myöskin painuu hallituksen omalle kohdalle sydämiin ja mieliin. Eivät yksityiskohtaiset säännökset onnistuneet silloin, ja minä olen aivan vakuutettu siitä, että pukusäädökset eivät nytkään onnistu, hallitus yrittäköön sitä tietä miten paljon tahansa. Kielto-laki ei onnistunut silloin, kun lailla kiellettiin kansalaisia pahasta. Vielä vähemmän onnistuu, kun kielletään sellaista, mikä kaiken järjen mukaan kuuluu kansalaisten luonnollisimpiin yksityisoikeuksiin ja lapsiin nähden vanhempien valvottaviin. Se siitä.

Nyt on selvää, arvoisat maalaisliittolaiset, ettei tästä välikysymyksestä tällä kertaa mitään asiaa tule (Hilpeyttä eduskunnassa). Nimittäin sitä asiaa, mihinkä aina täällä eduskunnassa välikysymyksellä pyritään. Minä en ole nähnyt vielä yhtään välikysymystä, jossa ei olisi pyritty hallitusta kaatamaan (Ed. Sventorzetski: On ollut sellainen!) — sitä vartenhan niitä tehdään, — niin — oli kyllä eräs, missä ei pyritty hallitusta kaatamaan, se oli kesäkuussa 1930, kun hallitus sai luottamuslauseen ja tuupertui kuitenkin siihen luottamukseensa. — On selvää, että tätä tulosta ei nyt saada. Hallitus ei kaadu. Minulle itse puolestani on hallituksen kaatuminen tai kaatumattomuus herttaisen yhdentekevää (Ed. Komu: Totta kai maa hallituksen tarvitsee!). Meillä ei ole mitään luottamusta nykyiseen hallitukseen. Meillä ei ole mitään järkevää syytä antaa kannatusta tälle hallitukselle (Ed. Vesterinen: Entäs tulevalle hallitukselle?). Hallitus varmaan käsittää sen itekin. Mutta mekin katselemme tällaisessa asiassa huomispäivää. Ja tämän huomispäivän katseleminen tekee ainakin minut aivan yhden-tekeväksi tässä asiassa. Tänä päivänä voisi kaatua puoluehallitus ja huomenna syntyy uusi samanlainen viheliäisyys. Miksi niitä

sitten vaihtaisi? Tähän sopii hämäläinen sanantapa: Kun on saatu hyvä pitokotieläin, niin mitäpä siitä tappaa (Ed. Räisänen: Vaikka joulu tulisi!).

Täällä on ensinnä marxilaisten ja sitten muiltakin tahoilta hännätty maalaisliittolaisia ja sanottu: Te hallitsitte pari vuotta, ettekä saaneet yhtään mitään aikaan. Ja kyllähän teitä siitä voi hännätä. Ette saaneet aikaan mitään niissä asioissa, joiden piti olla teitä kaikkein lähinnä sydäntä: ette kieliasissa, ette pula-asiassakaan. No, joitakin korjauksia sieltä täältä, mutta peruskysymykset jäivät ratkaisematta (Eduskunnasta: Ja jäävät!). Maalaisliittolaisten taholta on taas hännätty sosialidemokraatteja ja kysytty: mitäs te saitte aikaan teidän ohjelmanne toteuttamiseksi, silloin kun te hallitsitte maata, ette tekään saaneet mitään aikaan (Ed. Räisänen: Te saitte Mäntsälän!). Korkeintaan sen, että Tanner kerran otti vastaan suuren sotilas- ja suojeluskuntaparaatin, ja se oli kyllä hyvä tulos sekin. Mutta, hyvät herrat. Täytyyhän meidän nyt myöntää, että tällainen toinen toisensa hännäileminen „ette te saaneet mitään aikaan, ettekä te saaneet mitään aikaan”, on aivan turhaa. Se on nyt sitä „parlamentmaakariutta” jota minä kerran eräässä puheessani mainitsin. Sillä mitä yleensä puoluevaltaisessa järjestelmässä mikään puoluehallitus saa aikaan? Kyllä tämä parlamentti ja sen monet puolueet pitävät huolta siitä, ettei kukaan puolue saa ohjelmaansa toteutetuksi, vaan kaikki kulkee samassa latteudessa ja tulokset ovat verrattain vähäpätöiset. — Se hallituksen kaatamisesta.

Mutta yhden asian te maalaisliittolaiset tänä iltana saitte (Eduskunnasta: Mitähän se oli?). Ja se oli varsin iloinen asia. Te saitte kauniit kihlatarjoukset marxilaisten puolelta (Eduskunnasta: Älä ole mustasukkainen! — Ed. Lahdensuo: Tehän niitä olette havitellut!). Emme me tule mustasukkaisiksi toistaiseksi. Minä olen, niinkuin kerran eräässä puheessa sanoin, ollut todistamassa tässä eduskunnassa erään tilaisuuden, jossa sama puhemies marxilaisten puolelta teki kauniit kihlatarjoukset tänne ruotsalaiselle oikeistolle ja nämä kihlat, koreat kihlat, otettiin sydämellisesti vastaan ja ne ovat sen perästä ruotsalaista puoluetta koristaneet. Aina silloin tällöin ne on otettu esille, niinkuin rakas morsian ottaa kihlat silloin tällöin tarvittaessa esille (Ed. Räis-

sänen: Milloinka rovasti vihkii?). Saa nähdä, maalaisliittolaiset, kelpaavatko kihlat teille. Me tällä toisella puolella tunnustamme olevamme joko haluttomia tai hyvin köyhiä kosijoita. Siitä me olemme hyvässä kohdassa, ettei meidän tarvitse kosia itse, niinkuin täältä vasemmistosta tehtiin, sillä ed. Sarlin ilmoittautui jo meidän puhemieheksemme. Siellä vasemmistossa on, maalaisliittolaiset, teille tarjona erinomaisia aarteita ja asioita, joita meillä oikeistossa täälläpäin ei ole lainkaan. Siellä on luokkahenki ja luokkaviha (Keskustasta: Ja minimipalkat!), siellä on internationalet, kansainvälisyydet ja vallan ihanuus. Siellä on myös koko se ihmeellinen uusi maailmankäsitys, joka on vieras kaikelle sille, mitä me ja tekin, maalaisliittolaiset, olette sukupolvesta sukupolveen (Vasemmalta: No nythän rovasti kosii!) pitäneet tärkeimpinä ja pyhimpinä elämän arvoina. Siellä on tässä maailmankatsomuksessa m. m. viha ja katkeruus kahta tämän vuosituhantisen yhteiskunnan peruspylvästä vastaan, peruspylvästä, jotka ovat sellaisia, että jos ne seisovat, niin kaikki muut pylväät saavat kaatua ja tämä rakennus kuitenkin seisoo. Nämä peruspylväät ovat: meidän uskomme, meidän koko siveellinen maailmankatsomuksemme perus. Ja toinen, minä sanoisin, yhteiskunnalliselta kannalta yhtä tärkeä peruspylväs, on itsenäinen ja vapaa maaomistus ja talonpoikaisto (Keskustasta: Korko alas!). Minä sanon, että tämä itsenäinen maaomistus on koko tämän yhteiskuntarakennuksen selkäranka niin täydellisesti, että niin kauan kuin se on olemassa, kaikki marxilaiset suunnitelmat lahoavat ja kaatuvat siihen (Eduskunnasta: Asiaan!). Ja siksi näettekin, että missä tahansa marxilaisuutta on pyritty toteuttamaan, — ainoa maa, missä se on tähän asti saatu täydellisesti toteutetuksi on Venäjä, muuallahan marxilaisuus, Saksassa ja Espanjassa ja muualla se on lysähtänyt kokoon voimattomana ja mahdottomana. Ja minkätähden? Sentähden, että se on koettanut syöttää kansoille puuta. Venäjällä marxilaisuus on syöttänyt kansalle puun hedelmää: kommunismia. Ja Venäjällä näemme mitä kohtaan marxilaisuuden raivoisin viha riehuu: Lähinnä uskontoa juuri itsenäistä maaomistusta kohtaan, siinä on se rajuin päätaistelu. Venäjän talonpoika yritetään vetää kolhoosiin (Eduskunnasta: Asiaan!) ja kulakkina

vastustetaan jokaista itsenäistä maanviljelijää, jolla on edes yksi hevonen ja pari lehmää.

Tämä on marxilaisuuden henki. Tätä teille tarjotaan. Meillä täällä toisella puolella ei ole tarjottavana mitään muuta kuin (Eduskunnasta: Keskitysleiri!) köyhä ja karu isänmaa ja se työskentely, mitä vuosituhannet on tehty tämän yhteiskunnan rakentamiseksi, yhteinen pyrkimys kaikkien yhteiseksi onneksi (Eduskunnasta: Ja keskitysleirit!).

Ed. Vesterinen näytti jo tuntuva mielitymistä niihin kihloihin, joita tarjottiin. Se oli meistä naapureista varsin iloista ja huvittavaa nähdä. Mutta tuntui aivan kuin kohtalon iskulta, että ed. Vesterisen piti vedota Ruotsin ja Norjan esimerkkiin, jossa tämä kihlaus on ollut käytännössä ja yhteisvoimin pyritty tulokseen (Vasemmalta: Tanskaan se vetosi!). Mikä on seurauksena ollut? Työmaaterrori sen pahimmassa muodossa (Ed. Komu: Ei ole sen pahempi kuin Suomessa!). Työmaaterrori, missä ei kukaan vapaa työmies saa tehdä työtä, ellei hänellä oli punainen jäsenkirja taskussaan, jossa perheen omat lapsetkin kielletään työskentelemästä kodissa, ja joissa työmaaterrori on ulotettu myöskin maatalouteen. Minä huomautan vain teille pari vuotta sitten käydystä Ådalenin maitosodasta. Tätä on saanut aikaan se voimallisäys, minkä marxilaisuus Ruotsissa on saanut niistä liitoista, mitä se on tehnyt keskustaan päin. Kun ed. Vesterinen puhui sillä tavalla kuin hän puhui, niin meillä naapureilla ei ole mitään muuta tehtävää kuin onnitella naapuria, jolle näyttää hyvin käyvän.

Pääministeri Kivimäki: Hallitus on vastauksessaan perusteellisesti osoittanut, että sen noudattama talouspolitiikka on vahvistanut maan talouselämää ja huomattavasti lujittanut tämän elämän perusteita, ja että tämä politiikka myös on ollut omansa helpottamaan pulasta kärsimään joutuneiden vaikeuksia, myönnettävästi ei kovinkaan suuressa määrässä, mutta luullakseni ainakin yhtä paljon, kuin mitä parhaimminkin järjestetyillä pulan torjumiskeinoilla olisi voitu saada aikaan. Hallitus on kylläkin selvillä siitä, ettei tuotantoiminnan kääntäminen parempaan suuntaan ole voinut eikä vielä edes ehtinyt poistaa muuta kuin vähäisen osan lamauskau-

den aikaansaamista suurista taloudellisista vaurioista, eikä hallitus ole tahtonut eikä tahdo vetäytyä etsimästä kaikkia toimenpiteitä, joilla vaikeuksissa olevia, millä taholla ne sitten lienevätkin, voidaan auttaa, panematta vaaraan valtiotaloutta tai horjuttamatta elinkeinoelämän pohjaa. Vastoin sitä, mitä täällä on lausuttu, on hallitus tuntenut ja tuntee velvollisuutensa niitä kohtaan, jotka ovat hädässä ja puutteessa. Senhän täytyy olla jokaisen vastuunalaisen hallituksen velvollisuus. Mutta hallituksen täytyy toimia niin, ettei vielä suurempaa hätää ja onnettomuutta aiheuteta väärillä keinoilla ja harkitsemattomilla taloudellisilla kokeiluilla. Eroavaisuutta ei välikysyjäin ja hallituksen välillä olekaan niin paljon siinä, miksi se on tahdottu esittää, nimittäin siinä, onko hätään joutuneita autettava vai ei, mutta kylläkin siinä suhteessa, ettei hallitus katso voivansa johdattaa maan talouselämää siten, että pulaa erikoistoimenpitein torjuttaessa ei johdeta terveitäkin talouksia vaikeuksiin ja viedä myös pulaan joutuneitakin sitä kautta mukana entistä suurempaan pulaan. Hallitus ei katso olevan mahdollista luopua tähänastisesta talouspolitiikasta, ja minä olen vakuutettu, ettei seuraavakaan hallitus katso olevansa siihen mahdollinen menemään. Ja kun hallitus on tällä kannalla, ei se voi hyväksyä ehdotuksia perusteltuun päiväjärjestykseen siirtymisestä, vaan odottaa, että eduskunta siirtyy yksinkertaiseen päiväjärjestykseen.

Ed. Vesterinen: Ed. Kares tahtoi tulla puhemieheksi täällä asiassa käydyn keskustelun perusteella, josta allekirjoittanutkin lausui käsityksensä, että se kysymys on ajatuksen arvoinen, mitä sosialidemokraattien taholta on kosketeltu. Ei ole kuin joku päivä kulunut siitä, kun ed. Kares teki samanlaisen kumarruksen sosialidemokraateille suuressa valiokunnassa ja esitti yhteistoimintaa: „kun vaan marxilaisuudesta luovutte, niin kaiken muun minä annan teille.” Hän nousi korkealle, talutti sosialistit katonharjalle ja näytti sen hyvyuden, mitä tuleman pitää. Minä luulen, että hän ei liikkunut silloin valkeuden asioilla. Minun täytyy sanoa, että ne toimenpiteet, mihinkä IKL:n taholla taloudellisissa kysymyksissä on lähdetty, ovat saataneet vakavasti ajattelemaan sitä, miten

kauan tämä tilanne kestää. Se todennäköisesti kestää niin kauan kuin he saavat riittävän voiman talonpoikaisväestön keskuudesta sellaisen hallituksen, sellaisen eduskunnan saamiseksi, joka m. m. Saksassa on toteutettu. Sen jälkeen minä luulen, että suomalaista talonpoikaa sillä taholla ei enää tunneta. Se unohdetaan. Niin Saksassa kuin meilläkin. Tällainen panee jokaisen suomalaisen talonpojan vakavasti ajattelemaan mitä tuleman pitää, jos nimittäin niillä lupauksilla, joita tehdään, päästään siihen, mihinkä todella sisäinen tarkoitus on. Suomen talonpojille on lähinnä kallein asia tässä maassa ollut itsemääräämisoikeus, kansalliset oikeudet. Ja minä päivänä se niistä luopuu, sinä päivänä se on tehnyt kaikkein suurimman virheen suomalaiselle kansalliselämälle ja kaikkein suurimman erehdyksen itsellensä. Se tuskin koskaan sitä saa takaisin, niin kauniita lupauksia, niin ihania esityksiä, kuin täällä annetaankin ja esitetäänkin. Sen päivän jälkeen, minä pelkään, että tässä maassa todella määrätty kansanosa, suomalainen talonpoikaisväestö on menettänyt sen asemansa, johonka tämä kansa on voinut turvata tähän asti.

Ed. Kares: Pyydän ed. Vesteriselle huomauttaa, että hän ei voi meidän otteissamme löytää yhtään yritystä suomalaisen talonpojan kansalaisoikeuksien vähentämiseksi eikä tule niitä löytämään. Ei meidän liikkeemme ole hitleriläisyyttä, eikä mussoiliinilaisuutta, mutta minä pyydän kuitenkin huomauttaa, kun hän niihin vetosi, että olisi hyvä, että ed. Vesterinen menisi kysymään Saksan ja Italian talonpojilta, mitä he nykyisestä järjestelmästä sanovat (Keskustasta: Ne eivät saa sanoa mitään!), ja hän varmaan puhuisi vähän toisella tavalla, kuin hän nyt puhuu.

Ed. Pitkänen: Täällä ed. Kareksen lausuntoa kuullessa, kun hän puhui korkoasiasta, tuli sellainen mielipide minulle, että hän todellakin ymmärtää asiat ja koko se ryhmä, johon hän kuuluu, se ymmärtää samalla tavalla. Ja hänen perustelujensa mukaan olisi pitänyt nyt olla tekemättä erityistä päiväjärjestykseen siirtymisehdotusta, mutta äänestää kirokkaasti maalaisliittolaisten ehdotusta. Ed. Kares mainitsi nimittäin, että viime maaliskuussa on vielä

kannettu korkoa eräästä pankkilainasta 9 1/2 %, jota hän piti erinomaisen korkeana. Minä voisin todistaa, että tällä viikolla on eräs pankki, jota minä olen pitänyt melkein parhaimpana velallisten asioita ymmärtävänä pankkina, se on kantanut vielä 7 % ja 2 % provisionia, siis 9 %, ja vielä erinomaisen säällittävässä tilanteessa on tämä tapahtunut. Siis ed. Kareksen ja koko sen ryhmän olisi ehdottomasti tultava äänestämään maalaisliiton ehdottaman päiväjärjestykseen siirtymisen puolesta.

Ed. Tanner: Eduskunta varmaan kuunteli hyvin oudoksuen ed. Kareksen lausuntoa, jolla ei ollut oikeastaan mitään tekemistä tämän illan keskustelukysymyksen kanssa. Minä ymmärtäisinkin, että tämä lausunto oli tarkoitettu jonkinlaiseksi sumuverhoksi, joka heitettiin eduskunnan silmille. Isänmaallinen kansanliike on tähän saakka koettanut antaa sen käsityksen itsestään, että se kaikilla demagogisillakin keinoilla koettaa ajaa myöskin talonpojan asiaa eikä vain työmiehen asiaa, joka nykyään on sillä taholla niin sydämenasiana. Kun se ei kuitenkaan voi mennä niin pitkälle, kuin maalaisliitto tänä iltana on ehdottanut, ei ed. Kares nähtävästi nähnyt muuta neuvoa, kuin palata mielii aiheeseensa, sättimällä vasemmistoa, marxilaisuutta, sosialismia, kaikkea, mitä siihen yhteyteen kuuluu. Kun tällä asialla ei ole mitään yhteyttä pääasian kanssa, ei meillä ole halua antautua tähän keskusteluun.

Täällä on paljon moitittu entisajan pyrkimyksiä järjestää taloutta ylhäältäpäin ja selitetty, että sentapaiset järjestelyt ovat tavallisesti olleet epäonnistuneita ja huonosti harkittuja. Entisessä rakennuskaaressa oli kuitenkin eräs hyvä määräys, joka ehkä on syytä pitää muistissa. Siellä kielletään sikoja päästämästä terhometsään.

Ed. Somersalo: Kun ed. Vesterinen täällä näyttää kovasti pelkäävän suomalaiselle talonpojalle saksalaisen talonpojan kohtaloa sen nykyisen kansallisen hallituksen alla, niin pyydän ed. Vesteriselle huomauttaa, että saksalainen talonpoika on jo saavuttanut sen, minkä puolesta maalaisliitto täällä nyt taistelee (Keskustasta: Oho!), nimittäin lailla säännöstellyn koron 4 %:iin, johonka minun tietäkseni maa-

laisliitto ei vielä ole uskaltanut mennä, ja saavuttanut vieläpä sen, jota maalaisliitto ei täällä ole uskaltanut edes uneksiakaan, nimittäin talonpojille ikuisen omistusoikeuden maahan.

Ed. Kares: Ed. Tannerin lausuntoa kuullessa taas sai todeta sen, minkä on usein täällä joutunut toteamaan, että kun meidän taholtamme lähdetään kulkemaan keskustelussa samoille linjoille, mihin toiset ovat menneet, heti huudetaan, että me olemme olleet ulkopuolella asian. Eikö ed. Tanner huomannut, että keskustelun vei tälle tolalle marxilainen edustaja Sven-torzetski ja siihen ed. Vesterinen vastaili ja minä kuljin aivan samoilla laduilla kuin nämä. Mutta se on aina samanlaista syyt-telemistä, me emme saa mennä vastailemaan siihen, mitä toiset puhuvat, jos me vastailemme, silloin me olemme ulkopuo-lella asian.

Ed. Vesterinen: Minä tahdon vaan ed. Karekselle ja edelliselle puhujalle huo-mauttaa siitä, että minun käsittääkseni ei suomalaisen talonpojan asema meillä ole sama, kuin on talonpojan asema Saksassa. Täällähän nimittäin jo ed. Kares huo-mautti siitä, että he eivät ota mitään oh-jeita Saksasta eivätkä yleensä diktatuuri-maista. Heillä on omat suunnitelmansa, omat ohjeensa (Keskustasta: Ja omat puse-ronsa!) — ja omat puseronsa, ja tällä ta-valla he eivät ole millään tavalla riippu-vaisia näistä toisista maista. Ja kun minä otan huomioon sen, että sen puolueen, sen ryhmän johdossa ovat kaikki muut paitsi talonpojat, niin minä en voi ymmärtää muuta kuin sen, että ohjelmalla pyritään suurempiin päämääriin, tarkoituksperiin. Siis ne ohjelmat, menettelytavat, joita tällä hetkellä noudatetaan, ovat vain määrättyä tarkoitusta varten. Tämä panee minut pa-hasti epäilemään, ettei se ole todellinen tar-koitus. Ja sitten tuo hirmuinen esittämis-tapa, jossa tullaan aina kuin vaivainen syntinen ihmisten eteen näkemään suuria kurjuuksia ja hätää, näkemään kaikkea sitä, mitä idässä on, ja kaikki tuo tuom-moinen, jolla tahdotaan erikoisesti vaikut-taa ihmisten mieliin, sydämeen, tunteisiin. Se minusta panee epäilemään, että tarkoi-tusperät eivät ole niin pyhät kuin synnin-tunnossa elävä puhuja luulee.

Ed. Ala-Kulju: Minä olisin vain eri-koisesti tahtonut panna merkille sen eri-laisen tavan, millä ed. Vesterinen täällä on suhtautunut vasemmistoon ja millä hän on suhtautunut isänmaalliseen kansanliik-keeseen. Hän kumarteli vasemmalle, hän-nen huomautuksensa oli se, että sieltä esi-tettiin asioita, jotka on hyvä ottaa harkit-tavaksi. Hänellä oli valmiina eräitä lu-pauksia vasemmistolle j. n. e. Ei hänellä ollut mitään pelättävää siinä, mikä tulisi suomalaisen talonpojan asemaksi, jos to-teutuisi ed. Tannerin syksyllä kaavailema työläisen ja talonpojan yhteisrintama. Tänne päin hänellä on mitä suurimpia epä-lyksiä eikä hän voi ottaa mitään todelta ja vakavalta kannalta siitä, mitä täällä on lausuttu ja esitetty talonpojan merkityk-sestä ja asemasta tässä maassa, siitä huoli-matta, vaikka kansanliike on asettunut tässä asiassa suurin piirtein samalle lin-jalle kuin välikysymyksen tekijät. Pyydän vain panna merkille tämän seikan.

Ed. Kares: Näytteenä ed. Vesterisen tavasta puhua meidän ryhmästämme ja meidän pyrkimyksistämme, parhaana näyt-teenä on se, että hän uskalsi sanoa, että meidän liikkeemme johdossa ei ole ketään talonpoikaa. Kuinka hän voi tällä tavalla sanoa? (Keskustasta: Keitä siellä on?)

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaisesti esitän nyt eduskunnan hyväksyttäväksi päiväjärjes-tykseen siirtymisen, jonka sanamuoto on seuraava: Kuultuaan annetun selostuksen eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen. Kut-sun tätä puhemiehen ehdotukseksi.

Vastoin puhemiehen ehdotusta on ed. Tarkkanen ed. Lohen kannattamana ehdot-tanut hyväksyttäväksi seuraavan perustel-lun päiväjärjestykseen siirtymisen: Edus-kunnan mielestä välikysymyksessä esite-tyillä toimenpiteillä voitaisiin tuntuvasti lieventää maaseutuväestön keskuudessa val-litsevaa taloudellista hätää. Näin ollen eduskunta kehoittaa hallitusta ryhtymään välikysymyksessä ehdotettuihin toimenpitei-siin ja siirtyy päiväjärjestykseen. Kutsun tätä ehdotusta ed. Tarkkasen ehdotukseksi.

Ed. V. Annala ed. Tuomivaaran kannat-tamana on ehdottanut hyväksyttäväksi näin

kuuluvan perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen: Odottaen, että hallitus mitä pikimmin antaa eduskunnalle esityksen maakiinteistöjen pakkohuutokauppojen yleisestä keskeyttämisestä ja samalla ryhtyy entistä tehokkaampiin toimenpiteisiin puolan joutuneiden kunnollisten maanviljelijäin pelastamiseksi uhkaavasta taloudellisesta perikadosta, eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen. Kutsun tätä ehdotusta ed. V. Annalan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Äänestyksessä esitän menettäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Tarkkasen ja ed. V. Annalan ehdotusten välillä, ja se, joka tässä äänestyksessä voittaa, asetetaan vastaehdotukseksi puhemiehen ehdotukselle.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Tarkkasen ehdotuksen ja ed. V. Annalan ehdotuksen välillä.

Puhemies: Esitän hyväksyttäväksi seuraavan äänestysesityksen: Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Tarkkasen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. V. Annalan ehdotus hyväksytty.

Äänestysesitys hyväksyttäneen?

Puheenvuoron saatuaan lausuu:

Ed. Virkkunen: Pyydän lausua käsityksenäni, että ed. V. Annalan ehdotus on herra puhemiehen ehdotusta lähempänä kuin ed. Tarkkasen ehdotus. Äskeisessä keskustelussa joku vasemmiston puhuja myöskin ilmaisi saman käsityksen. Minun mielestäni siis ed. V. Annalan ehdotus olisi saapa äänestys ehdotuksessa jaa-ään.

Puhemies: Minusta se on harkintasia, kumman niistä asettaa jaa-esitykseksi.

Puhemiehen ehdotus hyväksytään.

Puhemies: Esitän vastattavaksi „jaa” tai „ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 141 jaa- ja 31 ei-ääntä, 9 tyhjää; poissa 18.

Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Tarkkasen ehdotuksen.

2) Äänestys puhemiehen ehdotuksen ja ed. Tarkkasen ehdotuksen välillä:

Joka hyväksyy puhemiehen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Tarkkasen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 57 ei-ääntä, 14 tyhjää; poissa 20.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kalliokoski: Pyydän avointa äänestystä.

Puhemies: Avointa äänestystä on pyydetty. Kehoitän niitä edustajia, jotka kannattavat avointa äänestystä, nousemaan seisoaalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Avoin äänestys tulee toimitettavaksi.

Sihteeri lukee äänestysesityksen uudelleen.

„Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Aarniokoski, Aattela, Andersson, von Born, Bryggari, Böök, Colliander, Erkkö, Eskola, Estlander, Forstadius, von Frenckell, Fränti, Furuholm, Haga, Hakila, Halonen, T., Harvala, Heiniö, Helene-lund, Herrala, Hildén, Hiltunen, Honka, Horelli, Huotari, Hämäläinen, Hästbacka, Inkilä, Jern, Jokinen, Junnila, Kanerva, Kettunen, Kivimäki, Kivisalo, Koivulahti-Lehto, Komu, Koponen, Korvenoja, Kujala, Kullberg, Kulovaara, Kuusisto, Kääriäinen, Lastu, Lehtokoski, Lehtonen, Leiwo, Lepistö, Lindman, Lindström, Linkomies, Linna, Lonkainen, Lumijärvi, Lumme, Malkamäki, Malmivuori, Mantere, Marttila, Mattsson, Meriläinen, Metsäranta, Mustasilta, Mäkeläinen, Oksala, Oksanen, Pajunen, Palmgren, Pekkala, Peltonen, Pennanen, Penttala, Perho, Pesonen, Pohjala, Puittinen, Pärssinen, Rantala, Reini-

kainen, Rydman, Räisänen, Salmenoja, Salonen, Sarlin, Sergelius, Setälä, Sinisalo, Sirén, Sjöblom, Soini, Syrjänen, Särkkä, Söderhjelm, Tanner, Toivola, Toivonen, Tolonen, Turkia, Tyrni, Vaarama, Valta, Welling, Wenman, Wickman, Wiik, Virkkunen, Voionmaa, Väisänen, Åhlström, Östen-son ja Österholm.

„Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aakula, Aittoniemi, Alestalo, Annala, J., Arffman, Asikainen, Brander, Ellilä, Halonen, A., Hautala, Heikkinen, Heiskanen, Hirvensalo, Huittinen, Hänninen, Ikonen, Janhonen, Jutila, Kaasalainen, Kaijalainen, Kalliokoski, Karvetti, Kauranen, Kemppe, Kesti, Kivioja, Koivisto, Koivuranta, Kukkonen, Kämäräinen, Lahdensuo, Lahtela, Lampinen, Leppälä, Lohi, Luostarinen, Löthman, Miikki, Oulasmaa, Paksujalka, Pilppula, Pitkänen, Rantanen, Rytinki, Salo, Sariola, Soininen, Suurkonka, Takala, Tarkkanen, Tukka, Vallas, Vehkaoja, Venho, Vesterinen ja Vilhula.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat 28 edustajaa:

Ala-Kulju, Ampuja, Annala, V., Fagerholm, Hannula, Helo, Honkala, Jacobsson, Kares, Kivenoja, Kosonen, Mangs, Moilanen, Nikkola, Nyman, Paasivuori, Riipinen, Ryömä, Schildt, Simojoki, Somersalo, Sundström, Suokas, Sventorzetski, Tapainen, Tuomivaara, Turka ja Wainio.

Puhemies: Avoimessa äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 56 ei-ääntä.

Eduskunta on siis hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kämäräinen: Täällä kerrotaan, että minun nimelläni on ollut kaksi lippua, valkoinen ja sininen, jaa- ja ei-lippu. Sen johdosta pyydän pöytäkirjaan merkittäväksi, että minä olen äänestänyt ei-lipulla.

Pöydällepanot:

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon:

1) Ehdotuksen laiksi tullien kantamisesta vuonna 1934

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18; sekä

2) Määrärahan myöntämisestä lisämään ostamista varten Satakunnan kasvinviljelyskoeasemalle

tarkoittavan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 27.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on tänään kello 13.

Täysistunto lopetetaan tiistaina, marraskuun 28 päivänä kello 3,23.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Aku Kostia.
v. t.

32. Tiistaina 28 p. marraskuuta 1933

kello 13.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi Osakeyhtiö Maa-
kiinteistöpankin oikeudesta ostaa tai
lunastaa pakkohuutokaupalla myytä-
viä kiinteistöjä 1113

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietinnöt n:o 22 a ja 22; maa-
talousvaliokunnan mietintö n:o 2;
hallituksen esitys n:o 21.

2) Ehdotus laiksi Jyväskylän kas-
vatusopillisesta korkeakoulusta 1115

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 23; sivistysvalio-
kunnan mietintö n:o 2; hallituksen
esitys n:o 25.

3) Ehdotukset laiksi vakuutusneu-
vostosta ja laiksi valtion tapaturma-
toimistosta 1129

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 25; työväenasiain-
valiokunnan mietintö n:o 4; hallituk-
sen esitys n:o 59.

4) Ehdotukset laiksi viran- ja toi-
menhaltijain palkkausten vähentämi-
sestä vuoden 1934 aikana ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 26; valtiovarainva-
liokunnan mietintö n:o 9; hallituk-
sen esitys n:o 10; ed. Kestin y.m.
lak. al. n:o 24.

5) Ehdotus laiksi koroitettun tupak-
kavalmisteveron kantamisesta vuonna
1934 1145

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 27; valtiovarainva-
liokunnan mietintö n:o 10; hallituk-
sen esitys n:o 2.

Siv.

6) Ehdotus laiksi tulitikkuverosta 1145

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 28; valtiovarainva-
liokunnan mietintö n:o 11; hallituk-
sen esitys n:o 3.

7) Ehdotus laiksi makeisvalmiste-
verosta 1146

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 29; valtiovarainva-
liokunnan mietintö n:o 12; hallituk-
sen esitys n:o 4.

8) Ehdotus laiksi mallasjuoma-
verosta ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 30; valtiovarainva-
liokunnan mietintö n:o 13; hallituk-
sen esitys n:o 5.

9) Ehdotus laiksi Suomen Pankin
1933 vuoden voiton käyttämisestä .. „

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 31; valtiovarainva-
liokunnan mietintö n:o 15; hallituk-
sen esitys n:o 9.

10) Ehdotus laiksi moottoriajoneu-
voverosta 1147

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 34; valtiovarainva-
liokunnan mietintö n:o 16; hallituk-
sen esitys n:o 8.

11) Ehdotukset laeiksi väkiviinasta
ja marjaviineistä sekä paloviinasta
suoritettavista valmisteveroista ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 35; valtiovarainva-
liokunnan mietintö n:o 17; hallituk-
sen esitys n:o 6.

12) Ehdotus valtioneuvoston oi-
keuttamisesta eräiden valtiolainain
uudelleen järjestämiseen ..... „

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 36; valtiovarainva-

liokunnan mietintö n:o 25; hallituksen esitys n:o 65.

13) Ehdotus valtioneuvoston oikeuttamisesta obligatiolainan ottamiseen 1147

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 37; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26; hallituksen esitys n:o 48.

14) Ehdotus laiksi edustajanpalkkiosta annettua lakia väliaikaisesti muuttaneen lain voimassaoloajasta .. 1148

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 32; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8; ed. Kiviojan lak. al. n:o 23.

Toinen käsittely:

15) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta ..... ”

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 33; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 14; hallituksen esitys n:o 7.

16) Ehdotus laiksi lisäyksestä puolustuslaitoksen viroista ja toimista 22 päivänä joulukuuta 1927 annettuun lakiin 1161

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 39; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19; hallituksen esitys n:o 47.

17) Ehdotus laiksi valtioneuvoston oikeuttamisesta myymään Lontoon lähetystön kiinteistö 1168

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 41; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 12.

18) Ehdotus laiksi metsänmyynnistä eräänlaatuaisilta asutustiloilta 28 päivänä huhtikuuta 1925 annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta ..... —

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 42; maatalousvaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 45.

19) Ehdotus laiksi kananmunain vientitodistuksista ..... —

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 40; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 21; ed. Wickmanin y. m. lak. al. n:o 28.

Siv.

Ensimmäinen käsittely:

20) Ehdotus erinäisistä muutoksista ja lisäyksistä Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle annettuun kirkkolakiin 1172

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 9; hallituksen esitys n:o 61.

21) Ehdotukset laiksi tullien kantamisesta ja tullimaksuja vastaavan korvauksen antamisesta eräissä tapauksissa vuonna 1934 ja laiksi eräiden viljatuotteiden tullista vuonna 1934 ..... —

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18; hallituksen esitys n:o 42; ed. Pekkanen y. m. lak. al. n:o 30.

Ainoa käsittely:

22) Ehdotus määrärahan myöntämisestä lisämaan ostamista varten Satakunnan kasvinviljelyskoeasemalle .. —

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 27; hallituksen esitys n:o 57.

23) Ehdotus valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1934 ..... —

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 23; hallituksen esitys n:o 1; rah. al. n:ot 1—131.

Pöydällepanoa varten esitellään:

24) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28 hallituksen esityksen johdosta laiksi hallituksen oikeuttamiseksi antamaan tarpeenvaatimia säännöksiä Suomen vientikaupan turvaamiseksi 1173

25) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 6 toivomusaloitteen johdosta, joka koskee esityksen antamista laiksi maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppojen lopettamisesta määrääjäksi .. ”

26) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 7 lakialoitteen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi valtion metsämaiden asuttamisesta ja niillä ole-

Siv.

vien vuokra-alueiden lunastamisesta annettun lain eräiden pykälien muuttamisesta 1173

27) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 8 laidunmaan hankkimista pien-
viljelmille ja itsenäistyneille mäk-
itupa-alueille tarkoittavain toivomus-
aloitteiden johdosta ..... ”

28) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 9 toivomusaloitteen johdosta, joka
tarkoittaa Leppäveden, Keiteleen ja
Kivijärven sekä niiden välillä olevien
järvien vedenpinnan alentamismah-
dollisuuksien tutkimista ..... ”

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Fagerholm, von Frenckell, Linna, Paasivuori, Sundström ja Tapaninen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi Osakeyhtiö Maakiinteistö- pankin oikeudesta ostaa tai lunastaa pakko- huutokaupalla myytäviä kiinteistöjä.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 21, jota on valmisteluvasti käsitelty maatalousvaliokunnan mietinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnöissä n:ot 22 ja 22 a, esitellään kolmannen käsittelyn.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on, mitä tulee lakiehdotuksen julistamiseen kiireelliseksi, suuren valiokunnan mietinnössä siitä esitetty ehdotus. Ensin sallitaan keskustelu asiasta, sen jälkeen tehdään päätös lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi. Siinä tapauksessa, että suuren valiokunnan tätä koskeva ehdotus hyväksytään, päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä taikka hylkäämisestä, mutta jos ehdotus lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi hylätään, on päätös tehtävä lakiehdotuksen hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin

Siv. valtiopäiviin taikka sen hylkäämisestä. Keskustelun kuluessa on esitettävä kaikki ehdotukset, jotka halutaan asiasta tehdä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Alestalo: Tämä esitys voimassaolevan lain muuttamiseksi, joka koskee pakkohuutokaupalla myytävien maatalouskiinteistöjen lunastamista, on mielestäni jo menettänyt sen tarkoituksen, jota hallitus on ajatellut esitystä antaessaan, ja koska esityksen ehkä pääkohta on ollut, että pakkohuutokaupoissa voisi esiintyä yksinomaan Maakiinteistöpankki sen sijaan, että voimassaolevan lain mukaan on myös samat oikeudet asutushallituksella. Maatalousvaliokunta on 13 §:ssä poistanut hallituksen pyrkimyksen ja jättänyt edelleenkin pakkohuutokauppoihin nähdessä lunastamisoikeuden myöskin asutushallitukselle. Tämä laki tosin voisi tuoda eräitä edellytyksiä Maakiinteistöpankille, ja jos tämä laki hyväksytään, se voisi päästä tässä lunastustoiminnassaan edelle asutushallitusta. Mutta samalla kuin se toisi Maakiinteistöpankille eräitä etuuksia, se voisi myöskin itse pääkysymystä vaarantaa. Meilläähän ei ole yksinomaan kiinnitettävä huomiota siihen, että mahdollisimman suuri määrä ja ehken kaikki pakkohuutokaupattavat tilat voitaisiin lunastaa ja antaa pääasiassa entisille omistajille viljeltäväksi. Meidän on myöskin kiinnitettävä huomiota toiseen puoleen asiaa, joka minun käsitykseni mukaan onkin yhtä tärkeä. Silloin kuin lunastetaan pakkohuutokaupoissa näitä maakiinteistöjä, on ensi tilassa kiinnitettävä huomio siihen, että tilan hinta ei ole niin korkea, että sen takaisin saanut omistaja, tai jos se käytetään asutustarkoituksiin, että sen hinta on esteenä tilan viljelemiselle ja tilan asuttamiselle. Aina asutustyössä, jota tämäkin lakiesitys tarkoittaa, on ensi sijassa kiinnitettävä huomio siihen, että tilallinen voi saada tilan sellaisilla ehdoilla, että hän pystyy sitä viljelemään. Ja silloin, jos esilläoleva laki tulee hylätyksi, voitaisiin tässä hintakysymyksessä mennä sellaisiin mahdollisuuksiin, että sen tilan viljeleminen olisi vaikeaa. Tämä voisi helposti johtua siitä, että esilläolevan lain mukaan

Maakiinteistöpankki voisi käyttää obligatioita tiloja lunastettaessa, ja siinä piilee se vaara, jota ainakin allekirjoittanut asutussioita harrastavana epäilee, että hinta tulee liian kalliiksi.

Kun asianlaita on täten, ja kun on osoittautunut, että asutushallituksen toiminta on tässä suhteessa vastannut suurin piirtein niitä vaatimuksia, joita voimassaolevalla lailla on tarkoitettu, niin miksi silloin tahdotaan joku toinen, suorastaan pankkilaitos asettaa asutushallituksen edelle? Meidän on muistettava, että Maakiinteistöpankki on muodostettu ensi sijassa entisten viljelijäin luottoja järjestämään ilman pakkohuutokauppoja, ja mikäli minä olen saanut eri tahoilta kuulla, on ollut huomattavissa, että Maakiinteistöpankki on kiinnittänyt päähuomionsa viime aikoina juuri pakkohuutokaupoissa myytyjen tilojen lunastamiseen, ja unohtanut itse pääasian, nimittäin sen tarkoituksen, mikä lainlaatijalla oli, että tila on pelastettava järjestämällä luotot ilman pakkohuutokauppoja. Olen ollut näissä pakkohuutokaupoissa asutuslautakunnan puheenjohtajan ominaisuudessa, ja minä olen ollut huomaavinani, että pakkohuutokaupalla myydyin tilan entinen omistaja on siksi murtunut ja siksi masentunut moraalisesti, että sen talonpoikainen maailmankatsomus on jo yksin tällä huutokaupalla turmeltunut (Keskustasta: Oikein!). Meillä täytyy valtiiovallan toimenpiteiden kulkea siten, että ne tilat, mitkä voidaan ilman pakkohuutokauppoja pelastaa, ne on pelastettava, ja tämä tehtävä on Maakiinteistöpankin hoidettava, ja se on hoidettava niin, että talonpoikia ei päästetä sortumaan pakkohuutokaupoissa, jotenka minun käsitykseni mukaan voimassaolevat säännökset riittävät pakkohuutokauppojen jälkeen lunastettaviin tiloihin nähden, mutta Maakiinteistöpankin on entistä voimakkaammin järjestettävä maanviljelijäin luotot siten, että he pysyvät sortumattomina tiloillaan.

Kun minulla on tällainen käsitys, niin minä ehdotan, herra puhemies, että esilläoleva esitys hylättäisiin.

Ed. H o n k a l a: Herra puhemies! Koska Osakeyhtiö Maakiinteistöpankki nykyisillään valtuuksilla näyttää saavan riittävästi maata pakkohuutokaupoissa, kuten herra maatalousministeri täällä eräässä puheenvuorossaan ilmoitti — hänhän ilmoitti, että

Osakeyhtiö Maakiinteistöpankki viime lokakuussa osti 97 tilaa, yhteensä 5,581 hehtaaria, joista oli 871 hehtaaria viljeltyä maata — kun kerran Osakeyhtiö Maakiinteistöpankki kykenee kuukaudessa näin paljon pakkohuutokaupoista hankkimaan maata, ei allekirjoittaneen mielestä tarvita kyseessäolevalle pankkilaitokselle uusia valtuuksia, ja koska tämä lakiehdotus on perustuslakiluontoinen ja se on tarkoitus pitää voimassa vain vuoden 1934 loppuun, niin, samalla kuin yhdyin ed. Alestalon hylkäävään ehdotukseen, vastustan myöskin, että tämä lakiehdotus käsitellään kiireellisenä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. Alestalo ed. Honkalan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Ed. Honkala on sen ohessa vastustanut lakiehdotuksen kiireelliseksi julistamista.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s: Nyt on toimitettava äänestys lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi.

Äänestykset ja päätös:

Joka hyväksyy ehdotuksen lakiehdotuksen julistamiseksi kiireelliseksi, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään $\frac{5}{6}$ annetuista äänistä on jaa-ääniä, on ehdotus lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi hyväksytty, mutta muuten on sanottu ehdotus hylätty.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 131 jaa- ja 43 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 20.

Ed. K o i v i s t o pyytää avointa äänestystä saaden tarvittavan kannatuksen.

P u h e m i e s: Avoin äänestys toimitetaan.

Sihteeri lukee äänestysesityksen uudelleen.

„Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aakula, Aaltonen, Aarniokoski, Aattela, Aittoniemi, Ampuja, Andersson, Annala,

J., Asikainen, Brander, Bryggari, Böök, Erkkö, Eskola, Forstadius, Fränti, Furu-hjelm, Halonen, A., Halonen, T., Harvala, Heikkinen, Heiniö, Heiskanen, Helo, Her-rala, Hildén, Hiltunen, Hirvensalo, Honka, Horelli, Huittinen, Huotari, Hämäläinen, Ikonen, Inkilä, Jacobsson, Jokinen, Jun-nila, Jutila, Kaasalainen, Kaijalainen, Kal-liokoski, Kanerva, Kares, Karvetti, Kaura-nen, Kemppi, Kesti, Kettunen, Kivimäki, Kivioja, Kivisalo, Koivisto, Koivulahti-Lehto, Koivuranta, Komu, Koponen, Kor-venoja, Kosonen, Kujala, Kukkonen, Kulo-vaara, Kuusisto, Kämäräinen, Kääriäinen, Lahdensuo, Lahtela, Lampinen, Lastu, Leh-tokoski, Lehtonen, Leiwo, Lepistö, Leppälä, Lindström, Linkomies, Lohi, Lonkainen, Lumijärvi, Lumme, Luostarinen, Löthman, Malkamäki, Malmivuori, Mantere, Mart-tila, Meriläinen, Metsäranta, Miikki, Moi-lanen, Mustasilta, Mäkeläinen, Oksala, Ok-sanen, Oulasmaa, Pajunen, Paksujalka, Palmgren, Pekkala, Peltonen, Pennanen, Penttala, Perho, Pesonen, Pilppula, Pitkä-nen, Pohjala, Pärssinen, Rantala, Reinikai-nen, Riipinen, Rydman, Rytinki, Ryömä, Räisänen, Salmenoja, Salonen, Sariola, Sar-lin, Setälä, Sinisalo, Sirén, Soini, Soininen, Suokas, Suurkonka, Syrjänen, Särkkä, Ta-kala, Tanner, Tarkkanen, Toivola, Toivo-nen, Tolonen, Tukia, Tuomivaara, Turkia, Turkka, Tyrni, Vaarama, Valta, Vehkaoja, Welling, Venho, Wenman, Vesterinen, Wiik, Vilhula, Virkkunen, Voionmaa, Väisänen, Åhlström ja Östenson.

„Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Kulju, Alestalo, von Born, Collian-der, Estlander, Haga, Hannula, Hautala, Helenelund, Honkala, Hästbacka, Janho-nen, Jern, Kivenoja, Kullberg, Mangs, Mattsson, Nikkola, Nyman, Rantanen, Salo, Schildt, Sergelius, Simojoki, Sjöblom, So-mersalo, Wainio, Vallas, Wickman ja Öster-holm.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat 15 edustajaa:

Annala, V., Arffman, Ellilä, Fagerholm, von Frenekell, Hakkila, Hänninen, Lind-man, Linna, Paasivuori, Puittinen, Sund-ström, Sventorzetski, Söderhjelm ja Tapa-ninen.

Puhemies: Avoimessa äänestyksessä on annettu 153 jaa- ja 30 ei-ääntä.

Eduskunta on siis hyväksynyt ehdotuk-sen lakiehdotuksen kiireelliseksi julistami-sesta.

Äänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy esilläolevan lakiehdotuk-sen sellaisena kuin se on toisessa käsitte-lyssä päätetty, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään $\frac{2}{3}$ annetuista äänistä on jaa-ääniä, on laki-ehdotus hyväksytty, mutta muuten hylätty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 139 jaa- ja 36 ei-ääntä; poissa 24.

Eduskunta on siis hyväksynyt lakiehdo-tuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely juliste-taan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi Jyväskylän kasvatustieteil-lisestä korkeakoulusta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 25, jota on valmis-televasti käsitelty sivistysvaliokunnan mie-tinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mie-tinnössä n:o 23, esitellään kolmanteen käsitte-lyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiassa. Sen jälkeen tehdään päätös toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen hy-väksymisestä tai hylkäämisestä.

Keskustelu:

Ed. A. Halonen: Mitä Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulun perustami-sen tarpeellisuuteen ja sen myönteiseen puoleen tulee, en halua siitä puolesta pal-jon puhua, koska tämän korkeakoulun kaikki edullisilta puolilta näytävät mah-dollisuudet on monipuolisesti esiintuotu si-vistysvaliokunnan mietinnön perusteluissa

ja herra opetusministerin lausunnossa sekä tämän asian toisen käsittelyn yhteydessä täällä eduskunnassa. Sen sijaan pyydän eduskunnan huomiota kiinnittämään niihin varjopuoliin, jotka tämän asian näin ratkaisun vaiheessa ollessa olisi otettava huomioon. Ensiksi olisi vakavaa huomiota kiinnitettävä siihen ettei kansakoulunopettajain ylituotanto saisi jatkua, sillä nytkin on jo hyviä opettajia paikkaa vailla ja senhän on herra opetusministerikin kahdessa eri lausunnossaan myöntänyt todeksi. Mutta jos kerran nyt jo on opettajia liikaa, niin minkä syyn vuoksi sitten suunnitellaan sellaista oppilaitosta, joka todellisuudessa tietäisi tulevaisuudessa opettajavalmistuksen lisäämistä, sillä sitähän Jyväskylän korkeakoulun perustaminen todellisuudessa tietää. Sillä vaikka ei ensi vuosina otettaisikaan sanottuun koulun kuin entinen oppilasmäärä, niin siitä huolimatta ainakin yhtenä vuonna pääsisi ulos kaksinkertainen opettajamäärä joutuessa siitä että entiset seminaarilaiset valmistuvat ja ylioppilaista valmistuneet opettajat pääsevät kahden vuoden päästä ulos. Tätä ei voi sanoa muuksi kuin opettajain valmistuksen lisäämiseksi.

Tämän lisäksi voi sanottu korkeakoulu hallituksenkin esityksen perusteella myöhemmin jatkuvasti lisätä opettajain valmistusta puolta suuremmalla määrällä kuin tähän asti. Tästä tulisi epäilemättä joltumaan kansakoulunopettajain liikatuotantoa. Tähän voidaan huomauttaa että viimeainittu lisätoimenpide riippuu kokonaan hallituksesta ja eduskunnasta. Minä myönnän sen, että näin on asian laita. Mutta olen kumminkin sitä mieltä että jos sama henki on hallituksessa vallalla ja sama myötätunto eduskunnassa edelleen, mikä nyt näyttää olevan tätä asiaa kohtaan, niin vuoden perästä saattaa tulla uusi esitys siitä että Jyväskylän korkeakoulun toinenkin ylioppilasluokka on välttämätön ensi tilassa avata ja sitä perustellaan voimallisesti sillä, että hakijoita on ollut niin kovin paljon ettei ole voitu kuin pieni osa ottaa vastaan siitä mitä olisi ollut tulijoita. Minä puolestani epäilen että jos nyt hyväksytään tämä laki, niin Jyväskylän korkeakoulu tulee vähitellen lähitulevaisuudessa valmistamaan 120 opettajaa vuodessa aivan niinkuin hallitus on suunnitellut. Ja tähän juuri käsitykseni mukaan määrättyissä piireissä pyritään.

Mutta jos kerran yli puolet siitä opettajamäärästä, mikä maassamme nykyisin korkeintaan vuodessa tarvitaan, valmistuu Jyväskylässä, niin mihin joutuisi suurin osa niistä opettajista, mitkä pääsevät seminaareista? Näiden opettajiksi valmistuneiden asema ei olisi silloin suinkaan kaidehdittava. Tulee pakostakin ajatelleeksi, eikö tämä sittenkin ole liian mullistava muutos kansakoulunopettajain valmistuksen alalla, joka olisi omansa synnyttämään ristiriitoja ja välijuopaa tavallisessa seminaarissa valmistuneiden ja Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulusta päässeiden opettajain välille.

Täällä on opetusministeri tosin huomauttanut lausunnossaan ettei ole kysymyksessä mikään erikoisen opettajasaadyn muodostaminen, ja siihen viittaa sivistysvaliokuntakin perusteluissaan että opettajat tulevat olemaan samanarvoisia. Näin ainakin mietinnön perusteluissa sanotaan. Mutta eivät nämä lausunnot ole minua saaneet lähemmäs vakuutetuksi siitä, miten ne paikkojen hakukilpailussa voisivat olla samanarvoiset. Sanokaamme, että samaan paikkaan hakee sekä seminaarista valmistuneita että korkeakoulusta päässeitä opettajia ja johtokunta valitsisi seminaarissa käyneen ja syrjäyttäisi korkeakoulusta päässeeseen opettajan. Jos tämä viimeainittu valitsee vaalista, niin on luonnollista että tarkastaja ja kouluhallituskin asettuvat korkeakoulusta päässeeseen puolelle ja vaali kumotaan eikä siinä kai voikaan muuta tehdä, kun kerran virkaan valittaessa on otettava tiedollinen taito huomioon.

Paikkaa hakiessa ne kyllä saattavat olla samanarvoisia, mutta ei sen pitemmälle. Kun tämä käytännössä kaiken todennäköisyyden mukaan tulisi viemään siihen että Jyväskylän korkeakoulusta tulleet opettajat ottaisivat ensin opettajapaikat päältä ja jos sitten vielä sattuu jäämään opettajapaikkoja, niin saavat tavallisista kansakouluun pohjautuvista seminaareista päässeet jakaa ne paikat keskenään ja kilpailla pätevydestään.

Kun käytännössä kaiken todennäköisesti tulisi näin käymään, niin olosuhteiden pakosta muodostuisi silloin kahdenarvoisia opettajia tähän maahan. Sillä mitä edellä olen sanonut, en tahtoisi vähimmäissäkään määräsä halveksia tai aliarvioida korkeamman koulusivistyksen saaneita opettajia, pikemmin päinvastoin antaa mitä suurim-

man arvon ja kunnian niille. Mutta en olisi myöskään valmis saattamaan tavallisissa kansakouluun pohjautuvissa seminaareissa valmistuneita opettajia epäedullisempaan asemaan paikkoja hakiessaan. Sillä tämä voi tuottaa suurta sekavuutta ja synnyttää katkeraa mielialaa tällaista järjestelmää kohtaan sekä häiritä rauhallista kansakoulutyötä.

Korkeakoulun perustamista on puolustettu etupäässä sillä, että meillä on köyhiä ylioppilaita ilman paikkaa ja sellaisen asian tilan parantamiseksi tarvitaan erikoisia toimenpiteitä. Minä myönnän kaiken tämänkin todeksi, mutta en saata olla esiintuomatta tämän asian toistakin puolta, sillä minä tunnen myöskin suuren joukon seminaareissa käyneitä tai parailaan seminaareissa olevia, jotka ovat joko työläisten tai pikkutalallisten poikia ja tyttöriä ja jotka ovat velkkavaroilla koulunsa käyneet. Ei heillekään köyhyys ole sen suuremmaksi iloksi, vaan pikemminkin murheeksi. Näiden opettajapaikkojen saantia suuresti vaarannetaan, jos tämä laki nyt hyväksytään. Sillä opettajain tarve vuosi vuodelta luonnollisesti vähenee, kun uusia kouluja ei enää ole tarvis siinä laajuudessa perustaa ja entisissä kouluissa luonnollisesti entiset opettajat pysyvät yleensä paikallaan.

En minä siitäkään tullut täysin vakuutetuksi, onnistuisiko jokainen ylioppilaasta opettajaksi valmistunut koulutyössään paremmin kuin tavallisen seminaarin käynyt. Saattaisi niinkin käydä että sellainen opettaja, joka on koko ikänsä kaupungissa kasvanut ja siellä koulua käynyt ja hän joutuisi sitten maaseudulle vääräntämättömien maalaisten ja syrjäseudun asukasten pariin koulutyöhön, niin epäilen ettei aina olisi opettajan helppo päästä lähelle lapsia eikä lasten vanhempia. Mikä ennen kaikkea menestykselliselle koulutyölle on välttämätön edellytys.

Sen sijaan sellaiset opettajat, jotka ovat maaseudulla syntyneet ja kasvaneet ja jotka tuntevat maalaisnuorison sydämen sykinän ja ovat sisäisestä kutsumuksesta tienneet sekä erikoisilla opettajalahjoilla varustettuina sitten antautuneet tähän kalliiseen lasten kasvatus- ja opetustyöhön, tulisivat sillä työsaralla parhaiten menestymään, niinkuin saadut kokemukset suurin piirtein katsoen ovat selvästi osoit-

taneet. Ja vaikka minä yrittäisinkin uskoa, ettei tämän Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulun perustamisen suoranaisena tarkoituksena olisikaan rajoittaa vähävaraisten kansan nuorukaisten ja neitosten valmistumista kansakoulunopettajiksi, niin se joka tapauksessa siihen suuntaan kehitettynä kuin sen hallitus on suunnitellut ja jonka kannan sivistysvaliokuntakin on hyväksynyt, on ilmeisesti sellaiseksi tulevaisuudessa muodostuva, sillä sisältyyhän tähän suunnitelmaan Jyväskylän korkeakoulun laajennus ja mahdollisesti joittenkin seminaarien lakkautus kenties lähitulevaisuudessa, ja tämän toimenpiteen luonnollisena seurauksena tulee todennäköisesti olemaan entistä suurempi ylioppilastulva, koska ainoastaan sitä tietä parhaiten ja paremmin oikeuksin voi päästä kansakoulunopettajaksi. Onko sitten onneksi tällainen toimenpide tälle maalle, että kehitys kulkee tähän suuntaan, siitä en ole omasta puolestani tullut täysin vakuutetuksi. Kun täällä on tämän asian toisen käsittelyn yhteydessä eduskunnassa korostettu sitä, että sanottu korkeakoulu olisi erittäin tärkeä myöskin kansakoulunopettajien jatko-opintoja varten, niin tähän on minun huomautettava, että jos yksinomaan niitä näkökohtia silmällä pitäen tämä korkeakoulu järjestettäisiin, niin minulla ei olisi mitään sitä vastaan. Mutta tällä kertaa onkin kyseessä etupäässä uusien opettajien valmistus ja vasta toisella sijalla jatko-opetuksen antaminen.

Tämän korkeakoulun perustamista on puolustettu silläkin, että tämä muutos ei aiheuttaisi sanottavampia lisäkustannuksia. Minäkin myönnän, että sanotun koulun kustannusarvio on saatu niin pieneksi kuin 300,000 markaksi, se on näin suureen kouluun verraten monen mielestä erittäin pieni ja vaatimaton summa ja niin ollen hyvin edulliselta näyttävä, mutta minun mielestäni on 300,000:kin markkaa suuri summa näin köyhänä aikana ja minusta tuntuu siltä, jos tämä korkeakoulu perustetaan, niin jo lähivuosina tullaan kenties lisäämäärärahoja pyytämään, sillä se on vanha kokemus näistä valtion laitoksista, että ne alkavat hyvin vaatimattomasti, kuten muinoin oppivelvollisuuslakikin, mutta perästä saattavat paisua menot peloittavan suuriksi.

Kaiken sen nojalla, mitä edellä olen esittänyt, en voi tulla muuhun tulokseen kuin

siihen, että tämä lakiesitys olisi hylättävä. Siihen viittasi ed. Voionmaakin lausunnoissaan tämän asian toisen käsittelyn yhteydessä, että hallitus on liiaksi hätiköiden antanut tämän esityksen. Minä olen hänen kanssaan tässä asiassa aivan samaa mieltä, että hallitus on tässä asiassa pitänyt liikaa kiirettä. Senhän todistavat ne monet erikoistoimenpiteet, joihin se jo etukäteen on ryhtynyt. Senkin vuoksi olisi parasta tämä asia tällä kertaa hylätä, sillä tilanne kansakouluopettaja-alalla voisi muutamassa vuodessa niin paljon selvitä, että tämän asian ratkaisu olisi myöhemmin kenties paljon helpompi tehdä kuin mitä se tällä kertaa nyt on. Tämän lisäksi on minun huomautettava, mitä esim. aikaisemmista lausunnoista on käynyt ilmi, että opetusministerikin myönsi olevan opettajia liikaa. Nyt viimeisten uutisten mukaan ei sekään toimenpide auta opettajatilanteen selvittämiseksi, vaikka tämä Jyväskylän korkeakoulu muodostettaisiinkin sellaiseksi kuin se on suunniteltu, vaan ennenkuin se suuri opettajapula, mikä on tämän päivän Helsingin Sanomien kirjoituksen mukaan mainittu, on poistettu, niin se edellyttäisi suorastaan uuden seminaarin perustamista ja siihen ei meillä ole nyt varaa, sen vuoksi näitä näkökohtia silmällä pitäen ehdotankin, herra puhemies, että tämä lakiesitys tällä kertaa hylättäisiin.

Ed. Lohi: Olen täydellisesti samaa mieltä kuin ed. Kalliokoski täällä asian toisessa käsittelyssä esitti, että vaikkakin tällä korkeakoulun perustamisella on myönteisiä puolia, niin sillä on myöskin sellaiset varjopuolet, jotka suuresti epäilyttävät ja tästä syystä minusta ei ole tämän lain säädäntö tällä kertaa niin kiireellinen, että se tarvitsisi nyt saada aikaan. Sen takia minä ehdotan, että tämä lakiehdotus jätettäisiin lepäämään yli ensimmäisten vaalien.

Ed. Kesti: Herra puhemies! Minua ihmetytti alussa se yksimielisyys, joka esiintyi täällä eduskunnassa tämän Jyväskylän seminaarin muuttamisessa kansakouluopettajia kasvattavaksi korkeakouluksi sitäkin suuremmalla syyllä, kun tämä hallituksen esitys tuli yllätyksenä monelle eduskunnan jäsenelle. Tämä yksimielisyys esiintyi tämän ehdotuksen hyväksymisen puolesta niin eheänä, että kummankaan, si-

vistys- ja valtiovarainvaliokunnan, mietintöön ei ole eriyvää mielipidettä merkitty.

Sivistysvaliokunnan puheenjohtajan lausunnot, jonka hän antoi ensimmäisen käsittelyn yhteydessä, sai tosin huomata, että tämän päätöksen takana piilee heikkoja epäilyksiä tämän kansakoululinjan käyttäntöön ottamisesta, koska mitään kokemukseen perustuvaa tietoa ennestään tässä suhteessa ei ole olemassa. Tämän sivistysvaliokunnan puheenjohtajan lausunnon vuoksi heräsi minullakin mielenkiinto kysymyksessä olevan kasvatustieteellisen korkeakoulun perustamiskysymykseen, varsinkin sen vuoksi, että lähdetäänpä tässä n. s. kokeilun tielle opettajien valmistukseen nähden. Tämän vuoksi olen ottanut selvää siitä, mitä tulee tämä kokeilu maksamaan valtiolle, koska tämänkin koulun järjestely, kun se lailla määrätään, tulee vaatimaan siitä aiheutuvat menot vuosittain, joita määrättyjä menoja on jo niin paljon, että hallitus ja eduskunta ei tahdo löytää talousarviossa mitään keinoja kansalaisten kannettavaan verokuormaan huojennukseksi, joita kansalaiset eivät mitenkään kohta tahdo jaksaa maksaa. Niinpä tämänkin kysymyksen yhteydessä on otettava huomioon, että eduskunta ei saa mennä tunnustamaan vekseliä, jonka lunastamisessa huomataan aikanaan voittamattomia vaikeuksia.

Valiokunnan perusteluissa yhtä vähän kuin hallituksen esityksen perusteluissakaan ei tehdä selvää siitä, mitä kansakouluopettajan valmistuskustannukset tulevat maksamaan oppilasta kohden valtiolle kumpakin koulumuotoa verrattaessa toisiinsa. Jyväskylän seminaarissa on ollut 8 luokalla keskimäärin 30 oppilasta aina luokallaan, yhteensä 240 oppilasta, ollen vuotuinen meno valtion puolesta entistä koulumuotoa käyttäen 9,042 markkaa vuodessa oppilasta kohden, ja valmistuksen kestäessä 3—5 vuoteen tulee valtion kustannus opettajaa kohden 36,158 markkaa. Korkeakouluksi muodostettuna tämä sama laitos ottaisi vastaan 120 oppilasta kahdelle luokalle. Jaettuna tämä arvioitu 2,400,000 markkaa 120 oppilaalla tulee aina opettaja maksamaan korkeakoulumuotoa käyttäen 40,000 markkaa, joka on 3,842 markkaa enemmän kuin seminaaritietä käyttäen. Jokavuotisen 60 valmisuvan opettajan, jotka siitä kumpakin valmistusmuotoa käyttäen vuosittain

valmistuvat, saisi tämä uusi koulumuoto valtiolle 230,500 markan vuotuisen lisämenon. Tämän laskelman yhteydessä tulee myös muistaa, että seminaarin oppilaita lähes $\frac{1}{3}$ on saanut 70,000 markalla asunon ja ruuan, joka on ainoastaan 700 markkaa lukukautta ja oppilasta kohden, tehden noin 3 markkaa 50 penniä päivässä täyshoidosta. Tosin tähän täyshoidon pitämiseen valtion on täytynyt osallistua suurimmalta osalta, mutta se on otettu koko valtion menossa huomioon. Minä en ole kyllä saanut siitä tietoa, tuleeko uuteen suunnitelmaan sisältymään tätä etuisuutta oppilaille. Jos sitä ei tule, niin se kai olisi vähävaraisten oppilaiden kannalta katsoen edelleen säilytettävä. Koska oppilasasunnnot ovat olemassa, olisi siitä seurauksena, että uutta muotoa käyttäen tältä osalta valtionmenot vielä lisääntyisivät tällä valtion osuudella. Jos siis valmistuvat opettajat tulevat korkeakoulumuotoa käyttäen maksamaan enemmän kuin seminaarimuotoa käyttäen, niin miksi lähdetäisiin tälle tielle? Oppilaille itselleen tai niiden vanhemmille ylioppilaaksi kouluttaminen maksaa myös, ja jotka valmistuvat koulut maksavat valtiolle huikeita summia, joten valtion osuus voi tästäkin alkuopetuksesta, ennenkuin ne pääsevät korkeakouluun, maksaa muutaman 20,000 valmistuvaa opettajaa kohden, niin jokainen korkeakoulun kautta valmistunut kansakoulunopettaja tulisi lopullisesti maksamaan valtiolle noin 60,000 markkaa, siis lähes kaksi vertaa kuin seminaarilinjalla.

Tämän lisäksi on otettava huomioon taloudelliselta puolen myöskin se seikka, että Jyväskylän seminaarihuoneisto ei tule jatkuvasti ilman remonttia tyydyttämään korkeakouluhuoneistovaatimuksia, joten eduskunta saa valmistautua lähivuosina siihen, että tähän remonttiin on myönnettävä huomattavia summia valtion varoista. Valtiovarainvaliokunnan lausunto kyllä nyt toteaa, että seminaarihuoneistot tyydyttäisivät korkeakoulun tarpeen, joten toistaiseksi ei aiheutuisi huomattavasti uudisrakennuskustannuksia. Olen tässä valtiovainvaliokunnan lausunnossa alleviivannut juuri tämän sanan „toistaiseksi”. Se kai merkitsee sitä, että kun koulu ensin lain mukaan perustetaan, kyllä rakennus-uudistuksiin varoja sitten löytyy ehkä jo tulevan vuoden budjetissa. Tähän uuteen

koulumuotoon innostuneet eivät luonnollisesti tahdo tämän asian tässä vaiheessa rakennusten puutteellisuuksia vetää esille eikä ottaa huomioon sitä, että tänne kouluun tulee ylioppilaiksi lukeneet herrastuneet oppilaat, puhumattakaan korkeamman opillisen sivistyksen saaneiden opettajien tulevista vaatimuksista kouluhuoneistoihin nähden, jolloin niissä pitäisi olla keskuslämmitykset, hissit y. m. mukavuuDET, jotka nielevät miljoonia, kun ne joudutaan laittamaan (Ed. Oksanen: Voi hyvän aika!).

Hallituksen esitys, jos se hyväksytään, on vekseli, joka eduskunnan on ensimmäisinä vuosina lunastettava rakennusten uusimisen muodossa. Ja tahdon sen nyt tuoda esille, että hiukset eivät nouse pysyyn, kun se vekseli esitetään lunastettavaksi. Nykyistä talousarviota tämä muutos ei tosin rasita, ja senvuoksi valtiovainvaliokunta onkin perustelujensa lopussa lausunut, että valtion tulo- ja menoarvion kannalta ei ole estettä esityksen hyväksymiselle.

Mitä muutoin tulee opettajavalmistukseen eri linjoja käyttäen, niin siihen en tahdo tässä yhteydessä erikoisemmin kajota, koska tähänastinen kokemus eri linjoja valmistuneisiin opettajiin nähden ei ole antanut vielä kyllin riittävää kokemusta siinä suhteessa. Tuntuu tosin minusta samoin kuin ed. Halonen täällä jo lausui, että jos me alamme saada tämän korkeakoulun valmistamana maaseudulle huomattavammin opettajia, jotka ovat kaupunkikasvatuksen saaneina ja kaupungissa koulunsa käyneinä valmistuneet, niin ne eivät tule koskaan ymmärtämään maaseudun elämää täydellisesti, niinkuin ne opettajat ymmärtävät, jotka ovat maaseudulla kasvaneet ja sinne palaavat takaisin opettajiksi valmistuttuaan seminaaritietä. Tähänastinen saatu kokemus seminaarilinjaa valmistuneista kansakoulunopettajista on ollut suurin piirtein maaseudun kannalta katsottuna edullinen. Ne eivät ole vielä niin paljon herrastuneet koulunpenkillä, että ne eivät voisi mukautua ympäristöönsä. Ja niillä opettajilla, jotka viihtyvät maaseudun hiljaiseen elämään m. m. loma-aikanaan, on silloin tilaisuus vaikuttaa ympäristönsä elämään muutenkin, ei ainoastaan lastenopetuksen muodossa. Vaan jos maaseutu saa kaupunkilaiskasvatuksen saaneen opettajan, on siitä useinkin ollut seuraus, että samana päivänä, kun koulu sul-

kee ovensa lapsille, vedetään luukut koulun akkunoihin ja veräjä kiinni niin kauaksi kuin uusi lukukausi alkaa. Opettaja säilyy näin ollen vieraana paikkakunnan eri rientoihin, samoin oppilasten vanhempiin, joten mikään läheisempi kanssakäyminen ei pääse syntymään, sillä kansakoulutyön aikana opettajalla ei ole aikaa muihin rientoihin osallistua.

Minua ihmetyttää se hajanaisuus, mikä on päässyt vallalle kansakoulunopettajien valmistukseen nähden, että niitä nyt tähän mennessä on jo valmistettu monta eri linjaa, ja johtunee tämäkin siitä, että liikanaista kokeiluhalua on ollut olemassa. Kun kerran seminaarilinjaa vastaan ei ole mitään suurempaa heikkoutta kyetty esittämään, olisi sitä ollut kehitettävä kaikkia uusia vaatimuksia vastaavaksi, sillä minä ainakin olen sitä mieltä, että koulualallakin olisi selvitettävä eri linjoille eri ammattialoille pyrkivät oppilaat, ettei tarvitsisi pöntätä päähänsä kaiken maailman tietoa, ennenkuin saa selvän, mille alalle lähtee yrittämään.

Kuten alussa lausuin, oli sivistysvaliokunnan puheenjohtajan lausunto korkeakoulun perustamisesta sellainen, että „olako vai ei olla”. Siis: molempi parempi. Siitä ilmenee se pelko, että kansan ominaisuus, joka vielä ilmenee seminaarilinjaa käyttäen, voisi hävitä uuden koulumuodon tultua yleisemmäksi, ja että sen kautta esittäisiin kansan syvien rivien lasten, jotka vasta myöhemmällä iällä ovat tilaisuudessa lähtemään opettajakoulutusta etsimään, tilaisuus saavuttaa sitä, ja että tämän uuden linjan oppilaat täyttäisivät opettajapaikat. Tosinhan tätä pelkoa sanottu puhuja tahtoi hälventää loppulausunnossaan ja uskoo, samoin kuin opetusministerikin, että molemmat opettajat tulisivat olemaan samanarvoisia virkapaikkoja täytettäessä. Vaan siihen ei voida nyt saada vastausta, se tulee myöhemmin. On eri asia, voidaanko ristiriitoja, jos niitä sitten syntyy, poistaa ilman, ettei hävitetä entisiä arvoja, joita on saatu pitkällä ajalla kansakoulun alalla.

Huomioonottaen taloudellisen puolen tämän asian yhteydessä, josta olen maininnut, epäilyttää minua tämän uuden linjan ottaminen siitä syystä, että kansakoulualalla on jo ennen eduskunta osoittanut, että siinä voidaan tehdä harkitsemattomia-

kin päätöksiä, joita kohta saadaan ruveta korjaamaan ja paikkailemaan, kuten koulupakkolaissakin, joista peräytyminen ei ole enää sitten mahdollinen ilman, ettei niissä hävitetä suuria taloudellisia arvoja.

Ammattivaliokunnalle on ehkä tarkemmin selitetty asiantuntijain kautta tämän koulun perustamisen tarpeellisuus. Mutta niiden tietojen perusteella, mitkä eduskunnan suurimmalla osalla on tästä kysymyksestä, on uskallettua mennä päättämään kyseellistä koulua perustettavaksi ilman muuta.

Kannatan, herra puhemies, ed. Halosen ja ed. Lohen tekemiä ehdotuksia.

Opetusministeri M a n t e r e: Herra puhemies! Asia on eduskuntakäsittelyn eri vaiheissa saanut niin monipuolisen valaistuksen, että minun on tarpeetonta käydä lakiehdotusta enää perusteellisesti selittelemään ja puolustamaan. Eduskunnan jäsenet ovat varmaan selvillä siitä, että lakiehdotuksen hyväksyminen merkitsee sellaisen uuden sivistyslaitoksen aikaansaamista, joka huomattavassa määrässä on edistävää ei ainoastaan kansakoululaitoksen sisäistä voimistumista, millä kansallisen kulttuurimme kohottamisessa on ensisijainen merkitys, vaan myös kasvatustieteen voimaperäistä tutkimista omalla kotoisella maaperällä. Se seikka, että hallitus on tähän viimeksimainittuun tehtävään kiinnittänyt erityistä huomiota, on ollut varsinaisena tai oikeastaan yksinomaisena syynä esityksen antamiseen. Jos olisi ollut kysymys vain uuden seminaarin perustamisesta tai, paremmin sanoen, entisen muuttamisesta toisen muotoiseksi, sellaiseksi, joka rakentuu ylioppilastutkinnon pohjalle, ei olisi uutta lakia tarvittu, koska tällaisen opettajavalmistuslaitoksen perustaminen on mahdollinen kansakoululaitoksen järjestysmuodosta annetun lain nojalla. Olen jo aikaisemmin huomauttanut, että v. 1924 säädetyssä kansakoululaitoksen järjestysmuotoa koskevassa laissa tällaiset valtuudet on annettu, ja hallitus voisi siis, ellei olisi kysymys muusta kuin seminaarin muuttamisesta ylioppilastutkinnon pohjalle, järjestää asian asetuksella. Suuressa määrin aiheetonta on siis ollut laajalti pohtia kysymystä, niinkuin näyttää nyt vieläkin tapahtuvan, kuten edellisen puhujan lausunnosta kävi ilmi, kysymystä kansakoulunopettajanvalmistuksen siirtämisestä ylioppilastutkinnon pohjalle. Se asia

ratkaistiin 10 vuotta sitten järjestysmuotolakeja säädettäessä (Ed. Hannula: Ei se ole Yliruusi huomannut!). Nyt on ratkaistavana kysymys Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulun perustamisesta ja siis, mitä opettajavalmistukseen tulee, vain kysymys siitä, onko korkeakoulumuoto sovelias tähän tarkoitukseen, vai voitaisiinko tämä valmistus yhtä hyvin tai ehkä paremminkin järjestää tavallisessa seminaarissa, sellaisessa, johon pyrkijöiltä vaaditaan pohjaksi ylioppilastutkinto. Hallitus, kuultuaan asiantuntijoita, lähinnä kouluhallitusta, on tullut vakuutetuksi, että ehdotettu järjestely, siis korkeakoulu on tarkoituksenmukaisin. Perusteet on eduskunnan tiedossa. Ne ovat käyneet ilmi sekä asiakirjoista että niistä lausunnoista, joita asian käsittelyssä täysistunnoissa on annettu. Asianomaiset valiokunnat ovat asiaan yksityiskohtaisesti tutustuttuaan hyväksyneet hallituksen kannan. Jatkuneessa käsittelyssä eduskunnassa opetustoimen erikoistuntijat ovat huomautukseni poikkeuksetta puoltaneet lakiehdotuksen hyväksymistä, siis kannattaneet sellaista valmistuslaitosta, joka on järjestetty korkeakoulun muotoon. Minä en siis näin ollen voi muuta ajatella kuin että eduskunta epäilevistä lausunnoista huolimatta tulee hyväksymään lakiehdotuksen.

Mitä ed. Kestin esittämiin laskelmiin ja numeroihin tulee, niin minulla ei ole selkoa, mihin ne perustuvat. Minä tahdon vain huomauttaa, että kun suunnitellussa korkeakoulussa voidaan, jos tarve vaatii, valmistaa kaksi kertaa niin paljon opettajia, kuin nykyismuotoisessa seminaarissa, ja tämä tapahtuu samoilla kustannuksilla kuin seminaarissa, niin on ilmeistä, että kustannukset jokaista oppilasta kohti tulevat alemmiksi korkeakoulussa kuin seminaarissa.

Ed. Voionmaa: Kun täällä on vedottu siihen, että minä olisin lausunut, että tässä asiassa on eräissä kohdin osoitettu liikaa kiirehtimistä, niin minun on lausuttava, että olen ohimennen lausunut jotakin siihen suuntaan. Mutta lausuessani sen nimenomaan lisäksi, että asia siitä huolimatta saattaa olla kypsä kuitenkin toimeenpantavaksi ja asetuinkin lopulta kannattamaan lakiehdotusta. Huomautukseni asian kiirehtimisestä koski etupäässä korkeakoulupetuksen sisäisen järjestämisen erikoiskoh-
tia, joissa ei kaikkia yksityisyyseikkoja oltu

vielä loppuun käsitelty. Itse pääasiaan, joka minun mielestäni on ylioppilaiden valmistaminen kansakoulunopettajiksi korkeakoulun muodossa, joka on uusi asia ja pääasia koko tässä kysymyksessä, olen koko ajan ollut myönteisellä kannalla niin valiokunnassa kuin täällä eduskunnassakin. Kun asia on ollut pitkän ja perinpohjaisen käsittelyn ja selvittelyn alaisena, ovat minun kohdaltani viimeisetkin epäilyt kiirehtimiseen nähden haihtuneet. Arvostelun ja harkinnan pohjalla olen tullut myönteiselle kannalle tässä kysymyksessä ja näin ollen voin kaikin puolin kannattaa lain hyväksymistä.

Ed. J. Annala: Sen johdosta, että ed. Lohi on ehdottanut tämän lakiehdotuksen jätettäväksi lepäämään yli vaalien, tahdon huomauttaa, että tämä ehdotus ei mielestäni ollut sellainen, joka kestäisi asiallista arvostelua, sillä, kuten herra opetusministeri jo lausunnossaan osoitti, ei tällaisella toimenpiteellä voiteta yhtään mitään. Jos keran maassamme on opettajista puute, niin että hallitus katsoo tarpeelliseksi niitä valmistuttaa, järjestää asiat niin, että niitä voidaan valmistaa myös ylioppilaista, niin hallitus voi tämän asian järjestää asetuksella niinkuin tahtoo. Tämä asia ei muutenkaan ole mielestäni sellainen, joka nyt olisi omiaan merkittäväksi sellaiseksi, jonka merkeissä käytäisiin seuraaviin vaaleihin. Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulun perustaminen tietää joka tapauksessa maaseudun sivistysolojen kehittämistä maaseudun hyväksi, sillä tämä kasvatustieteellinen korkeakoulu on omiaan antamaan takeita siitä, että kansakoulunopettajien pätevyystaso tulevaisuudessa tulee nousemaan. Tästä luonnollisesti hyötyy juuri maaseutu, maaseudun lapset, he saavat sitä syvemmät tiedot, mitä suuremmilla tiedoilla heidän opettajansa on varustettu. Näin varsinkin maaseudun edustajien kannalta ja maaseudun asukkaiden kannalta tämä laki olisi käsittääkseni hyväksyttävä.

Mitä tulee siihen lausuntoon, jonka ed. Kesti täällä asiasta antoi, niin minun mielestäni ed. Kesti lausunnollaan todisti, että hän ei lainkaan käsittänyt sitä, mistä tässä on kysymys.

Minä toivon, että eduskunta hyväksyisi tämän lain.

Ed. Vilhula: Minusta on paikallaan, että ne arvoisat edustajat, jotka aikovat vastustaa tämän lakiesityksen hyväksymistä, kiinnittäisivät huomiota herra opetusministerin äsken täällä lausumiin ajatuksiin. Hänhän esitti sen tosiasian, josta ei päästä yli eikä ympäri, että jos tämä lakiesitys nyt hylätään, niin siitä saattaa olla seurauksena, että esim. vaikkapa ensi syksystä alkaa Jyväskylässä toimintansa puhdas ylioppilas-seminaari. Ja täten siis, jos tämä lakiesitys hylätään, tämän hylkäämisen kautta päästään juuri siihen tulokseen, jonka perusteella täällä tahdotaan tätä lakiesitystä vastustaa. Tämä olisi syytä ottaa niiden huomioon, jotka aikovat tätä vastustaa. Tahtoisin vielä kiinnittää huomiota siihen, että hylkäämisen kautta siis päästään ja johdutaan juuri siihen asiantilaan, jonka perusteella asiaa vastustetaan, mutta samalla menetetään kaksi erinomaisen tärkeätä saavutusta, nimittäin jo valmiiden kansakoulunopettajien vakinaistetun jatko-opetuksen järjestäminen ja suomalaisen kasvatustieteen tutkimisen vakinaistaminen siihen sopivaan laitokseen. Minusta tuntuu siltä, että tämän lakiesityksen hyväksymisen kautta hyväksyy eduskunta toimenpiteen, joka vaikuttaa sängen suuressa määrässä juuri suomalaisen kansan syvien rivien sivistyksen kohottamiseen, ja juuri tässä mielessäkin olisi tämän lain tultava hyväksytyksi ja minäkin puolestani toivon, että laki todella hyväksytyksi tulee.

Ed. Virkkunen: Tässä istunnossa annettujen epäilevien lausuntojen johdosta on sanottava, että esitetyt vastaväitteet liikkuvat aivan pinnalla ja että arvoisat epäilijät ja vastaväittäjät eivät ole voineet tunkeutua tämän suuren kysymyksen ydinmerkitykseen. Kun täällä puhutaan seminaarinopettajien liikatuotannosta, niin sehän on kysymys, jonka kouluviranomaiset tulevat vuosittain järjestämään, sen mukaan kuin tarpeellista on. Jos opettajia on liian vähän tai jos niitä on valmistumassa liian paljon, niin tämä on ainoastansa järjestelykysymys, josta täällä ei todella kannata sen enempää puhua. Ja mitä lausuntoihin vekselien lunastamisesta taikka tämän uuden hankkeen vaatimista suurista kustannuksista tulee, niin nämäkin epäilykset ovat vallan aiheuttomia. Missään tapauksessa tämän uudistuksen rahallinen puoli ei ole peloit-

tava. Mutta se, mikä tälle hankkeelle antaa sen suuren ja kantavan merkityksen, on että se erityisesti suomalaisen maaseutumme sivistyselämää tulee lasten kasvatuksen ja yleensä suomenkielisten sivistyspyrkimysten alalla suurenmooisesti edistämään. Täytyy lausua kummastuksensa siitä, että monet niistä, jotka täällä ovat maaseudun valitsemia edustajia, eivät ole voineet sen syvemmin nähdä, mikä suuri merkitys juuri maaseudulle Jyväskylään perustettavalla kasvatustieteellisellä korkeakoululla tulee olemaan. Olen varma siitä, että jähka muutama vuosi ehtii kulua ja kuta enemmän tämä uusi laitos tulee vaikuttamaan, kyllä epäilykset myöskin tulevat hälvenemään ja yksimielinen tulee olemaan Suomen suomalaisen kansan todistus siitä, että nyt on tehty aloite, jolla tulevaisuuteen nähden on ollut mitä arvokkain merkitys ja hyviä, laajakantoisia seurauksia.

Ed. Pitkänen: Minä olen tässä kysymyksessä samaa mieltä kuin ed. Lohi, että asialla ei ole mitään erikoista kiirettä, eikä saakaan olla tällaisella asialla kiirettä, joka on näin vähän tunnettu yleisesti. Kyllä opetusministeri vakuuttaa, että kouluviranomaisille se on hyvin tunnettu ja hyvin valmisteltu, mutta minua ei vakuuta herra opetusministerin sanonta, kun olen oppinut tuntemaan, että herra opetusministeri on sivistysasioissa vähän liian lennokas ja kouluhallitus vähän samaan tapaan. Minä muistan sen ajan, kun valmisteltiin ja säädettiin eduskunnassa lakia oppivelvollisuudesta, niin silloin myös kouluhallituksen taholta ja opetusministeriön taholta vakuutettiin, että kustannukset tulevat olemaan hyvin vähäiset ja kaikki on mahdollista se, mikä esitetään, toteuttaa tässä valtakunnassa. Nyt on tarpeeksi jo kokemuksia. Kustannukset ovat nähtävästi moninkertaisesti silloiseen laskelmaan verrattuna ja voi sanoa hyvällä syyllä, että silloin eduskunta tuli johdetuksi harhaan.

Siltä varalta, ettei tässä kysymyksessä niin kävisi, minä toivoisin, että vielä asiaa valmistettaisiin paljon pätevämmiin ja erittäinkin sen takia, että tässä kysymyksessä on oltava selvillä linjoilla. Tässä asiassa mielipiteeni mukaan on äänestettävä nimilapuilla, ettei kävisi samalla tavalla kuin oppivelvollisuuslain kanssa on käynyt, että oikeisto erittäinkin on maalaisliittolaisista

tahtonut tehdä syntipukin sen liian laajan ja kalliin oppivelvollisuuslain säätämiseen. Sen takia juuri tässä asiassa täytyy saada selville, kuka kullakin kannalla on. Minä, herra puhemies, yhdyn kannattamaan ed. Lohen tekemää ehdotusta.

Asian yksityiskohdissa minä en tahdo paljon viipyä, minä yhdyn ed. Kalliokosken edellisellä kerralla antamaan lausuntoon. Muutamaa kohtaa tahtoisin vielä erikoisemmin alleviivata.

Täällä hallituksen esityksessä todistellaan, että kustannukset tämän korkeakoulun perustamisesta olisivat suunnilleen samat, mitä nykyinen Jyväskylän seminaari vaatii. Mutta sitä puolta ei täällä hallituksen perusteluissa näy, paljonko kustannukset tulevat oppilaalle itselleen tätä tietä opettajaksi valmistuessa. Ja myöskään minä en näihin hallituksen esittämiin numeroihin voi täydellisesti luottaa siitä syystä, että jos tästä korkeakoulusta tahdotaan todellinen korkeakoulu saada, niin nämä kustannukset ovat liian pienet. En voi millään tavalla uskoa, että sinne voitaisiin palkata seminaarin lehtorien palkoilla opettajaväki ja vain muutamia professoreja, nähtävästi maistereista tehtyjä professoreja, otettaisiin sinne lisäksi korkeammilla palkoilla. Jos näin menetellään, niin silloin tästä korkeakoulusta muodostuu vain pelkkä seminaari sillä erolla, että oppilaisiksi pääsevät vain ylioppilaat. Mutta jos korkeakoulua meinaetaan tästä saada, niin silloin täytyy palkkaus välttämättömästi olla aivan toisenlainen, jos mieli parhaita voimia sinne korkeakouluun saada.

Jos korkeakoulu laitetaan Jyväskylään sellaiseen kuntoon, mitä nyt korkeakouluvaatimukset edellyttävät, niin on aivan järjestöntä, että tällainen korkeakoulu laitettaisiin vain 60 oppilasta varten. Se on aivan selviö, että kustannukset kun tulevat laskelmia korkeammiksi, niin silloin myös on oppilasmäärää lisättävä ja näin oppilasta kohden kustannukset alennettava.

Myöskin korkeakoulun paikkaan nähden olisin sitä mieltä, että (Vasemmalta: Pitäisi olla Sortavalassa!) tämä paikka Jyväskylällä ei sittenkään ole se parhain paikka. Minä luulisin, että Helsingissä yliopiston yhteydessä, samoja laitoksia ja välineitä käytäten, ja myöskin mahdollisuus paremman ja täydellisemmän opettajavoiman saantiin, se voisi sittenkin paremmin toimia.

Myöskin se on valitettava seikka, että tämä koulu meinataan nyt näin kiireellä panna kuntoon, vaikka tässä maassa on vielä niin paljon muilla aloilla tieteelliseen tutkimukseen perustuva opetus jälkipajulla. Minun tarvinnee vain huomauttaa esim. maatalouskorkeakoulusta ja siitä korkeamassa maanviljelyksessä tarpeellisen tieteen harrastelusta. Siihen nähtävästi olisi ollut syytä ennemminkin kajota ja saattaa edes se opetus ja se tiede ja tutkiminen sille luonnolliselle asteelle, missä sen tulisi olla. Nythän se on aivan mitättömässä kunnossa ja korjauksesta vain puhutaan.

Minun mielestäni myöskin Jyväskylän seminaarin kiireellisesti lakkauttaminen ja korkeakouluksi muuttaminen on aivan luonnotonta sen perästä, kun kouluhallitus ja opetusministeriö ovat julkaisseet tietoja, että opettajapula on meillä vielä vallalla. Sitä tosin en minä eikä moni muukaan usko, sillä kun on oppinut näkemään työtömiä opettajia suuret joukot ympärillään, jotka ovat useita vuosia olleet paikatta ja omaavat hyvät paperit, niin sellainen todistelu on jotain muuta kuin mitä sen tulisi olla. Jos näin olisi asianlaita, että opettajapulaa on vielä meillä, niin minkä takia tämä vanhin, paras, kunnia-arvoisin seminaari lakkautetaan eikä siellä valmisteta nyt opettajia, kun kerran niitä vielä suuremmat joukot tarvitaan.

Hallitus pitää aivan luonnollisena, että tätä tietä, nim. korkeakoulua käyttäen saadaan parempia kansakoulunopettajia. Hallituksen perusteluissa lausutaan tästä, nimittäin ennenkin jo hospitanttiluokilla ylioppilaita valmistettua on tätä tietä saatu oivallista opettaja-ainesta ja että he ovat toimeensa valmistuttuaan olleet alaansa innostuneita, jotka eivät ole hakeneet opettajiksi ainoastaan asutuskeskuksiin, vaan kautta maan syrjäisimmillekin seuduille. Minä luulen, että seminaareista päässeet opettajat ovat myöskin innokkaat menemään vaikka Lappiin, jos vaan paikan saavat. Mutta onnistuneita ne yleensä eivät maaseutuväestön mielestä ole olleet hyvin kukaan monessa tapauksessa.

Minä olisin toivonut, että opetusministeri olisi kysellyt m. m. Sortavalan seminaarin johtajalta, minkälaista väkeä siellä on hospitanttiluokilla ollut useina vuosina. Siellä oli hyviä, mutta oli siellä paljon muutakin. Siellä tapahtui erottamisia vähän perästä

ja yleensä koko seminaarin henki meinasi mennä piloille.

Sivistysvaliokunta on hyvin optimistinen ja luulee, että se on kaikkensa tehnyt, kun teki muutamia varauksia. Sivistysvaliokunnan mietinnössä lausutaan: „Yhtyen esityksen perusteluihin valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena että ryhdytään toimenpiteisiin opettajavalmistuksen syventämiseksi perustamalla esityksessä tarkoitettu kasvatusopillinen korkeakoulu.” Ja edelleen valiokunta lausuu: „Valiokunnan mielestä ei kasvatusopillisen korkeakoulun perustaminen kuitenkaan saa muuttaa opettajavalmistuksen tähänastista yleistä suuntaa, vaan tulisi eri tavoin valmistuneiden opettajien saada vapaasti kilpailla keskenään.” Jos kerran tällä tarkoitettulla toimenpiteellä, korkeakoululla, opettajakasvatusta syvennetään, niin miten sivistysvaliokunta voi olla niin epäjohdonmukainen, että se mielestään asettaa silloin nämä syvennetyt kansakouluopettajat entisten vähemmän syvennetytjen kansakoulunopettajien kanssa samantavaisiksi. Se on vain teoriaa. Niillä kyllä kilpailumahdollisuus on paikkoja hakiessa, mutta ei paikkoja saadessa; kyllä kouluhallitus siitä huolen pitää, etteivät ne paikkoja tule saamaan, jos vain on noita ylioppilaisista valmistuneita kilpailemassa. Se on vanha kokemus.

Tämän sanottuani olen valmis yhtymään, niinkuin jo mainitsin, ed. Lohen tekemään ehdotukseen ja toivoisin, että tästä asiasta äänestetään lipuilla.

Ed. Sarlin: Kun minulla sekä suuressa valiokunnassa että suuren valiokunnan jaostossa on ollut tilaisuus esittää kantani verrattain laajasti Jyväskylän kasvatusopillisen korkeakoulun perustamisasiassa, en tahdo jatkaa, herra puhemies, keskustelua uudistamalla kaikkea sitä, mitä perustamisen puolesta eduskunnassa jo on esitetty.

Katson perustamisen sekä taloudelliset että kasvatukselliset ja kasvatustieteelliset edut niin pätevästi jo todistetuksi, että niiden täytyy painaa vaaka myönteisen ratkaisun puolelle, ellei haluta menetellä samalla tavoin kuin lapsena ollessani meneteli syntymäpitäjässäni eräs vanha isäntämies, jolla oli vaistomainen pelko kaikkia uudistusyriksiä vastaan. Hän tuli kun-

takokoukseen, yhtään ainoata poikkeusta tekemättä, seurasi asioita alusta loppuun ja joka kerta, kun uusi esitys tehtiin, suurella äänellä huusi: „En minä tosin oikein tiedä, mitä asia koskoo, mutta vastaan minä panen.”

Ed. Lohen ja häneen yhtyneiden edustajain kantaa puolestani en voi ymmärtää. Onko nyt todella esilläoleva asia sen luontoinen ja laatuinen, että se olisi saatettava jossain mielessä vaalitaistelun esineeksi? Tuskinpa! — Ja jos siihen pyritään, en uskoisi missään tapauksessa tulosta sellaiseksi, kuin millaiseksi sitä mahdollisesti toivotaan. Kyllä Suomen kansa oivaltaa antaa oikean arvon sen tulevaisuuden, sen nuorison, kasvattamistaidon syventämiselle kansallisella pohjalla.

Vastustan lain lepäämään jättämistä ja tulen äänestämään lain hyväksymisen puolesta.

Ed. Kesti: Ed. J. Annalan lausunnon johdosta pyydän vain huomauttaa, että hänelle se on paikallinen kysymys Keski-Suomen edustajana, joten hän lienee valmis suurellakin määrin lisäämään valtion menoja korkeakoulun saamiseksi Jyväskylään.

Ed. Ala-Kulju: Kun tämä asia oli toisessa käsittelyssä, niin niittenkin taholta, jotka esittivät asiassa epäilyksiänsä myönnettiin, että kasvatusopillisen korkeakoulun perustamista voisi puoltaa erikoisesti jatko-opetuksen antamisen kannalta. Nythän täällä on opetusministeri huomauttanut, että ylioppilaitten valmistaminen kansakoulunopettajiksi voisi käydä ilman kasvatusopillisen korkeakoulun perustamistakin, joten siis nähdäkseni onkin pantava pääpaino siihen, että tällä on jatko-opetuksen kannalta erikoinen merkitys. Muutenkin kasvatusopillisen sivistyksen syventämisen kannalta se on tärkeä. Minä tahtoisin eräseen kohtaan kiinnittää juuri tässä jatko-opetuksessa huomiota. Nythän oppikoulun opettajilla on tilaisuus auskultoida, kuunnella opetusta, normaalilyseoissa ja suorittaa siellä opettajanäytteitä ja uusia nämä opettajanäytteensä. Minun tietääkseni kansakoulunopettajilla ei ole tilaisuutta uudistaa esim. opettajanäytteitään, jotka he antavat viimeisenä vuotena seminaarissa. Tiedän, että moni haluaisi mielellänsä sen tehdä, ja nähdäkseni juuri täällä kasvatus-

opillisessa korkeakoulussa olisi kansakoulunopettajilla, niilläkin, jotka ovat valmistuneet tavallisissa seminaareissa, tilaisuus uudistaa opettajanäyteensä ja koroittaa siis opettajapätevyysnumeroansa. Ja tämähän taasen vaatii sitä, että siinä koulussa, jossa he harjoittavat näitä jatko-opintojansa, on tieteellisesti päteviä voimia, jotta he voivat samalla kun he kuuntelevat opetusta, seurata kasvatustieteen luentoja ja koroittaa arvosanojansa. Näin ollen tieteellinen ja käytännöllinen opettaminen käy käsi kädessä. Erikoisesti juuri tältä kannalta katsoen asiaa on tätä kasvatusopillisen korkeakoulun perustamista pidettävä hyvin tärkeänä. Ja onhan aivan selvää, että se muutenkin tulee kohottamaan meidän suomalaista kansansivistystämme. Varmasti on niin, että kasvatusopillinen korkeakoulu tulee osoittamaan elinvoimaa, ja jos eduskunta asian päättää myönteisesti, niin tulee käytännössä osoittautumaan, että se on tehnyt siinä sellaisen päätöksen, joka on mennyt oikeaan suuntaan, sillä eivät vain ylioppilaat vaan myöskin muualta valmistuneet kansakoulunopettajat, jopa oppikoulun opettajatkin, tulevat innokkaasti sitä käyttämään. Kannatan lakiehdotuksen hyväksymistä.

Ed. Vaarama: Täällä ed. Halonen esitti sellaisen käsityksen, että opettajia valittaessa tietopuolinen tutkinto tulisi olemaan ratkaiseva. Kumminkin on tunnettua, kuten eduskunnassakin on jo monasti sanottu, että se on opettajakyky ja -taito, joka ratkaisee asian ja niin tulee vastakin olemaan. Jos siis seminaarin käyneellä opettajalla on parempi opettajataito, niin hän ehdottomasti syrjäyttää ylioppilaan ja korkeakoulun käyneen.

Sitten täällä on myöskin tuotu esille eräitä hyvin merkillisiä mielipiteitä siitä, että muka ylioppilasopettajat eivät menesty maaseudulla. Minusta tuntuu hyvin kummalliselta tällainen väite. Meillähän on jo monen vuoden kokemus siitä, että ylioppilasopettajat ovat erinomaisen hyvin menestyneet maaseudullakin, ja eihän tämä ole ihmeteltävääkään, sillä ylioppilastahon on lähes kuolet maaseutulaisia, lisäksi monet ovat kotoisin työläisperheistä ja vielä lisäksi maaseudun virkamiesten lapsia, kuten kansakoulunopettajien, pappien ja nimismiesten y. m. lapsia. Hehän siis ovat jo

lapsuudestaan perehtyneet maaseutuun. Eikä se, miten maalla menestyy, riipu siitä, onko kaupunkilainen tai maalainen, vaan se riippuu paljon ihmisen luonteesta. Minä tunnen sellaisiakin maaseudun opettajia, jotka ovat ikänsä olleet siellä eivätkä sitenkään ole tulleet toimeen maalaisten kanssa. Se riippuu tietenkin etupäässä heidän omituisesta luonteestaan.

On myöskin sanottu, että tämä korkeakoulu ei sovi Jyväskylään. Sinnehän se juuri sopii, sillä sehän on juuri Jyväskylän seminaariarvon koroittamista tehdä siitä korkeakoulu niinkuin vanhimmalle seminaarille sopiikin. Sitä paitsi onhan tärkeätä, että korkeampaa sivistystä tuodaan maaseudullekin eikä kaikkea keskitetä tänne Helsinkiin. Minä ihmettelen, että ed. Pitkänen pitää juuri Jyväskylää sopimattomana paikkana. Kun olin kerran hänen kanssaan puheissa, niin hän painosti sitä, että maaseutu jää liiaksi syrjään, kun korkeampia sivistyslaitoksia perustetaan ja järjestetään. Nyt hän on toista mieltä.

Sitten tuntuu aivan omituiselta, että muutamat edustajat, kuten esim. ed. Kesti, pitävät aivan uskonkappaleina sellaisia asioita, joita he luulevat ja otaksuvat. Tuo on aivan kummallista. Väitetään esim. sitä, että jos Jyväskylään perustetaan korkeakoulu, niin opettajat tulevat esittämään kaikenlaisia vaatimuksia: heidän pitäisi muka saada hissi ja keskuslämmitys. Miksei voisi lisätä, että he tulevat vaatimaan vielä autotkin, jotka kuljettaisivat heidät kouluun. Tunnen paljon uusia koulurakennuksia, mutta en ole niissä hissejä nähnyt. Keskuslämmityslaitokset voivat kyllä olla uudemmissa kivirakennuksissa, mutta eipä siellä muita mukavuuksia ole. Siis on aivan turhaa esittää sellaisia asioita varmoina tietoina, mitä joku otaksuu tai luulee. Eihän luulo ole todellisen tiedon veroista.

Täällä on esitetty sekin epäily, että noista rakennuksista tulisi lisäkustannuksia. Olen asiantuntijoitten kanssa keskustellut tästä ja he ovat vakuuttaneet, ettei tule ainakaan pitkiin aikoihin mitään lisäkustannuksia, sillä rakennukset ovat Jyväskylässä hyvässä kunnossa ja lisäksi huoneita on niin paljon, että niitä aluksi on liikaakin (Keskustasta: Ei ole sanottu!) — — Jos nyt ajatellaan, että tämä korkeakouluhomma lykätään, niin eihän siitä

paljon hyödyttäisi. Ed. Vilhula täällä minusta aivan oikein huomautti, että ylioppilaille on ainakin ylioppilasseminaari perustettava. Heidänhän täytyy saada jo lain mukaan tilaisuus valmistua opettajiksi. Olisihan se väärin heitä kohtaan, jos heiltä tämä tilaisuus kiellettäisiin. Siis joka tapauksessa olisi laitettava ylioppilasseminaari, ja asiantuntijat taas sanovat, että se tulisi vielä kalliimmaksi kuin tämä korkeakoulu. Sillä jos sellainen seminaari perustetaan, niin siinähan täytyy olla myöskin harjoituskoulu, jossa opettajat saavat kokemusta. Sellainen olisi siis joka tapauksessa ensin laitettava sellaiseenkin seminaariin, jossa olisi muita, tavallisia seminariinoppilaita. Jos sinne tulisi sitten ylioppilaita, niin niillähän täytyisi olla myöskin oma harjoituskoulu, sillä eivät he sopisi siihen samaan, missä seminaarin varsinaiset oppilaat harjoittelevat. Siis ei tämän asian lykkäämisellä mitään voiteta, asia päinvastoin vain pahenisi.

Täällä on sitten monet muut seikat jo niin perusteellisesti esitetty, etten niihin kajoa. Pyydän, herra puhemies, kannattaa Jyväskylän korkeakoulun perustamista.

Ed. Löthman: Tämän lakiehdotuksen tarkoituksenmukaisuudesta on täällä tehty monta huomautusta. Mutta ne eivät ole minua kuitenkaan saattaneet muuttamaan mieltäni Jyväskylän kasvatusopillisen korkeakoulun tarpeellisuudesta, jopa sen ajan-kohtaisuudestakin. Kun nyt lisäksi on lausuttu se mielipide, että muka ylioppilasopettajat eivät menestyisi maaseudulla, — tästä arvoisa edellinen puhuja lausui myös mielensä —, niin minulla on tästä asiasta henkilökohtaisia kokemuksia. Sanotaan, että he eivät menestyisi muka siksi, että ovat kaupungin lapsia, eivät viihtyisi maaseudulla ja pysyisivät edelleen oppilailleen ja heidän kodeilleen vieraina ja muukalaisina. Minulla on asiasta eri käsitys ja kokemus. Kansanvalistustyössä olen joutunut yhteistyöhön monien maakuntani ylioppilasopettajien kanssa. He ovat paitsi kelpoista opettaja-ainesta koulussaan, myöskin koulunsa ulkopuolella ovat maakunnassaan ohjaamassa seutunsa valistuspäynnöitä monella eri tavalla, ja tämä on mielestäni sanottava. Eikä tämä tiedä sitä, etteivät meidän seminaareista valmistuneet opettajamme olisi sitä työkykyistä, uskol-

lista ja työkelpoista väkeä mitä ovat. Sillä työ tekijäänsä kiittää.

Kun on sanottu, että korkeakoulukustannukset varmaankin tulevat paljon suuremmiksi kuin mitä on osattu täällä esittääkään, niin siihen asiaan on saatu täällä niin monta pätevää ja asiantuntijalausuntoa, että minusta se väite on myöskin kumottu. Ja kansan on oltava valmis sivistyksensä tähden uhraamaan. Sillä eiköhän sittenkin korkeinta ja parasta korkoa kasva se pääoma, mitä sivistykseen uhrataan.

Ed. Österholm: I frågan om inrättande av en pedagogisk högskola i Jyväskylä har jag visserligen hyst en del betänkligheter, men jag har icke velat motsätta mig lagförslaget, då jag är av den uppfattningen, att också vi här i Finland med avseende å lärarutbildningen för folkskolan böra ställa oss på den ståndpunkten, att båda utbildningsvägarna böra få komma till användning, nämligen så att seminarieutbildade lärare fritt få tävla med dem, som efter avlagd studentexamen utbildats till lärare. På detta sätt har vår folkskola utsikt att draga den största nytta av det lärarmaterial som står till buds. Dessutom har jag väglett av den princip, som jag följt många år i riksdagsarbetet, nämligen att icke ställa mig i vägen för uppslag som framställas till främjande av det finskspråkiga bildningsarbetet, för såvitt de äro tillfredsställande motiverade och uppbäras av ett allmännare understöd. Av dessa skäl har jag i kulturutskottet bidragit till att propositionen fått utskottets förord, och jag kommer icke heller nu att rösta emot densamma.

Ed. Kaasalainen: Herra puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron suorittaakseni erään oikaisun. Pitkän keskustelun aikana on huomautettu siitä, että se kasvatusopillinen korkeakoulu, jonka perustamisesta nyt päätetään, tulisi vasta tulevaisuudessa vaikuttamaan sen, että ylioppilastutkinnon suorittaneet syrjäyttäisivät opinhaluista kansannuorisoa kansakoulunopettajantoimesta. Nyt on kuitenkin asia niin, että tällaista syrjäyttämistä tapahtuu parhaillaan, huolimatta siitä, ettei edes ylioppilasseminaareja ole toiminnassa. Sain pari päivää takaperin Sortavalan seminaarista tiedon, jonka mukaan seminaarin nais-

linjan ensimmäisellä osastolla on enemmän kuin puolet ylioppilaita (Ed. Oksanen: Jyväskylässä samoin!). Ja saman laitoksen muilla luokilla on lukuisasti oppikoulun käyneitä ja päällepäätteeksi Sortavalan seminaarissa tällä haavaa valmistuu kansakoulunopettajiksi neljä filosofianmaisteria (Ed. Oksanen: Jyväskylässä kaksi!). On luonnollista, että tämän asiantilan vallitessa tapahtuu syrjäyttämistä. Ja sitä tapahtuu jatkuvasti. Eri asia sitten on, millä tavalla muuten suhteet olisi järjestettävä. Minusta tuntuu siltä, että jos me pakotamme ylioppilaita menemään seminaariin valmistuakseen kansakoulunopettajiksi, niin valtiolle ja heille aiheutuu kaksinkertaiset kustannukset (Eduskunnasta: Aivan!). Voi olla kyllä hyödyksi se, että tuollainen kehittyneempi, tiedollisesti kehittyneempi oppilas työskentelee rinnan kansakoulusta tulleen kanssa, mutta se ei aina ole riidatonta. Siinä on otettava huomioon myöskin eräitä koulumuodoissa vallitsevia seikkoja. Minä luulen, että oppikoulua tuntevat henkilöt kai tästä viittauksesta jo pääsevät perille. Ja lisäksi: jos kerran ylioppilaalla, joka menee seminaariin, on todellista halua, niin kyllä hän saa siltä paremman todistuksen kuin kansakoulusta päässyt henkilö, jos hänellä on halua, mutta muuten minä pelkään, hän vähän masentuneesti katselee asioita, ja se kenties vaikuttaa epäedullisesti tuon laitoksen toimintaan.

Nämä seikat minusta puhuvat sen puolesta, että kun kerran on olemassa vakava tosiasia, se nimittäin, että ylioppilaita valmistuu kansakoulunopettajiksi, niin heidän valmistumisensa olisi keskitettävä ja näin turvattava toisille laitoksille parempi homogenisuus. Mutta en kuitenkaan luule, että tämän lain hyväksymiselläkään siihen lopulta päästäisiin. Kun ylioppilaiden ylitarjontaa on olemassa, niin ne, jotka eivät pääse Jyväskylän kasvatusopilliseen korkeakouluun, yrittävät edelleenkin päästä seminaareihin. Asian ytimeen osuttaisiin vasta silloin, kun ylioppilastuotantoa vähennettäisiin. Se tunnustetaan vakavana tosiasiana kaikissa piireissä ja toivottavasti valtiovaltan taholta voidaan asiata järjestää niin, että siinä suhteessa vähennystä tapahtuu. Mutta eivät vain yleiset toimenpiteet johda tässä tulokseen. Tarvitaan lisäksi määrätynlaista kansan mielialan muotoutumista. Nyt me yleensä käsi-

tämme, että tieto on valtaa. Senvuoksi opiskelemme ja pyrimme määrättyihin tutkintoihin kilvoitellaksemme leivästä. Meidän pitäisi käsittää niin, että sivistys on valtaa. Tällä tavalla opiskelumme joutuisi toiselle uralle: ei enää olisi vastaisuudessa tavoitteena määrättyiden oppikoulututkintojen suorittaminen, vaan yleisen kansalaissivistyksen lisääminen. Ja tämä tulisi helpottamaan tilannetta kaikin puolin. Meidän täytyisi siis jatkuvasti tähdentää sitä, että varsinainen tietopuolinen sivistys, oppi, ei riitä eikä se kaikkea merkitse. Me tarvitsemme sydämen sivistystä. Tämä helpottaisi nähdäkseni myöskin nyt puheenaolevan kysymyksen järjestelyä vastaisuudessa.

Ed. Peltonen: Pyydän lyhyesti vain huomauttaa niille epäilijöille, jotka ovat esittäneet, että jos tämä Jyväskylän kasvatusopillinen korkeakoulu perustettaisiin, se tulisi aiheuttamaan sen, että kansan lapsilta vähennetään mahdollisuuksia päästä kansakoulunopettajiksi. Tämä on mielestäni aivan turha ja aiheeton pelko ja osoittaa asiantuntemattomuuttakin koulualalla. Asia nimittäin on melkein päinvastainen. Pitäisihän kaikille oppikouluoloja tunteville olla tiedossa, että nykyaikana näissä kouluissa on oppilaina myöskin kansan lapsia verrattain runsaasti. Ja juuri näillä kansan lapsilla on suuria vaikeuksia päätettyään opintonsa jatkaa niitä maan pääkaupungissa tai muualla yliopistossa. Varsinkin nykyaikana, jolloin rahansaantivaikeudet ovat erittäin suuret, varattomalle käy koulunkäynnin jatkaminen melkein mahdottomaksi. Mutta sen sijaan, että näille varattaisiin tilaisuus jatkaa koulunkäyntiä, kun he ovat päässeet jo siihen varttuneeseen ikään, kansakoulu-alalla, nimittäin seminaareissa, silloin nämä vähävaraisetkin kansan lapset saisivat tosiaankin jonkun elämänuran pitkän koulutyönsä päätettyään. Sillä on aivan tunnettua, että ylioppilailla nykyään ei ole juuri mitään mahdollisuuksia käytännöllisen elämän alalle. Kun sitäpaitsi kyseellinen koulu huomattavalla tavalla tehostaa kansakoulumme opettajain pätevyyttä ja siten on omiaan myös tehostamaan kansan lasten kasvatusta, tuntuu minusta perin ihmeelliseltä, että täällä vastustetaan koulun perustamista, ja jopa on esitetty

lepäämään yli vaalien, sillä eihän tällaisesta kysymyksestä, kuten täällä on huomautettu, ainakaan voi mitään vaalikysymystäkään saada, jos se äänestetään yli vaalien lepäämään. Minä toivoisin, että tämä korkeakoulukysymys tulisi onnellisesti täällä ratkaistuksi.

Ed. Korvenoja: Kun tulin asian toisessa käsittelyssä käyttäneeksi puheenvuoron esittäen epäilyksiä siitä, että Jyväskylän kasvatusopillisen korkeakoulun perustamisen kautta jouduttaisiin sille tielle, että mahdollisesti varsinainen seminaarilinja syrjäytettäisiin, niin tahdon vieläkin alleviivata sitä, että en ole voinut tästä käsityskannastani luopua. Mutta viitaten siihen lausuntoon, minkä herra opetusministeri täällä antoi, jossa hän erikoisesti huomautti siitä merkityksestä, mikä tällä korkeakoululla tulisi olemaan kasvatuksellisen tutkimustyön suorittamisessa ja kansakoulunopettajain jatko-opetuksen järjestämismahdollisuuksien parantamisessa ja syventämisessä, ja jos vakavasti tälle pohjalle lähdetään ja suunniteltua koulua tässä mielessä ajatellaan, silloin minusta siitä voi tulla todellinen korkeakoulu, eikä sen tarvitse siinä tapauksessa merkitä suoranaista vaaraa muille kansakoulunopettajain valmistuslinjoille. Siitä voi silloin olla suuri käytännöllinenkin hyötynsä, mikäli tätä tietä pyritään niiden kansakoulunopettajain jatko-opetusta syventämään, jotka jo ovat jonkun verran varttuneemmalla iällä ja jonkun aikaa opettajatyötä suorittaneet ja jotka siis myös ehkä siinä kehitystasossa paremmin pystyvät hyväkseen käyttämään sitä tieteellistä ohjausta, mitä tällainen laitos voi tarjota ja silloin sitä voi myös ajatella korkeakouluna toimivaksi. Näillä perusteilla en katso voivani vastustaa tätä lakia, koska yleensä asia täällä suurelta osalta on saanut myönteisen kannatuksen.

Ed. Hänninen: Asian toisessa käsittelyssä minulla oli tilaisuus lausua mielipiteeni Jyväskylän pedagogisen korkeakoulun tarpeellisuudesta. Painostin silloin erittäinkin sitä merkitystä, mikä sillä tulee olemaan kansakoulunopettajain jatko-opetukselle ja erittäinkin käytännöllisen opettajataidon kehittämiseksi. Minäkin olen sa-

maa mieltä, kuin jotkut edelliset puhujat, että silloin kun opettajat pääsevät seminaarista, eivät he voi antaa parhainta opettajanäytettä mihin he tulevat pystymään, jonkatähden pitäisi olla sellainen laitos, jossa he voisivat myöhemmin korottaa arvosanansa käytännöllisessä opettajataidossa ja myöskin tietopuolisesti kehittää itseään pedagogisissa aineissa.

Mitä itse paikkakysymykseen tulee, joka myös on täällä vedetty esille, niin pyydän huomauttaa kokemuksestani — minä olen Jyväskylän seminaarin aikoinaan käynyt — että Jyväskylä koulukaupunkina on maan ihanteellisimman tai ainakin ihanteellisimpia, sen ovat ulkomaalaisetkin tunnustaneet. Koulurakennukset ovat riittävät ja hyvässä kunnossa. Luulen, ettei niihin lähitulevaisuudessa kovinkaan suuria lisämenoja tarvita. Minun mielestäni ei tätä asiaa voisi äänestää lepäämään, sillä on korkea aika perustaa meillekin pedagogisen korkeakoulu. Kun me paljon uhraamme kansakoululaitokseen, niin meillä on oikeus odottaa siltä täyttä tehoa. Nykyisin ei kansakoulunopettajilla ole tilaisuutta täydentää opinnoitaan muualla kuin yliopistossa.

Ed. Kulovaara: Kun tätä asiaa koulumiehenä ajattelee eri puolilta, niin ei löydä miltään puolelta pätevää syytä, jolla voisi tätä asiaa vastustaa. Täällä kyllä on esitetty yksi vastasyys, mutta se perustuu yksilölliseen etukysymykseen ja sellaista ei voida panna hyvän asian esteeksi, ja tämäkin syy todennäköisesti on erheellinen. Edustajat Lohi ja Pitkänen ovat kyllä tätä asiaa vastustaneet, mutta se vain on todistus siitä, että asia on hyvä.

Ed. Kosonen: Kun useammatkin puhujat tämän päivän keskustelussa ovat tahonneet mainostaa asiaa erikoisesti sillä, että muka on kysymyksessä erinomainen maaseudun sivistyselämän kohottaminen, tahdoisin sanoa, että maaseudun edustajat tuskin näkevät asiaa vain tältä kannalta. Minusta jokaisen uuden opinahjon avaaminen tai jo enemmän perustetun suuriarvoisemmaksi muuttaminen on oleva edistävää merkki koko maan sivistyselämälle huolimatta, missä oppilaitos sijaitsee. Niin on laita kysymyksessä olevankin kasvatusopillisen korkeakoulun suhteen. Itse koulutyön

kannalta voi olla edullisempaa, että sellainen laitos sijoitetaan jonnekin muualle kuin juuri meluavaan Helsinkiin. Se on siis koko maan asia, koko maan sivistyselämän etu, mihin koulu sijoitetaan.

Muuten minustakin tuntuu varsin epäonnistuneelta yrittää viedä tämänluontoinen asia vaalitaistelun pyörteisiin. Ne, jotka sitä ounailevat, tekevät epäilemättä väärän laskelman.

Kannatan lakiehdotuksen hyväksymistä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. A. Halonen ed. Kestin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. A. Halosen ehdotukseksi. Ed. Lohi ed. Kestin ja ed. Pitkäsen kannattamana on ehdottanut, että lakiehdotus jätettäisiin lepäämään yli vaalien.

Onko selostus oikea?

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Wiik: Pyydän huomauttaa, että ed. Kesti kannatti samalla kertaa kahta ehdotusta, joten mielestäni hänen antamaansa kannatusta ei voida ottaa huomioon.

Puhemies: Näitä ehdotuksia on kannattanut useampikin edustaja, niin että niistä kaikissa tapauksissa on äänestettävä.

Ed. Kalliokoski: Sitäpaitsi nämä kaksi ehdotusta eivät olleet vastakkaisia, niin että minun mielestäni ei ollut estettä kannattaa kahtakin ehdotusta samalla kertaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ensin on äänestettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. A. Halosen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 149 jaa- ja 37 ei-ääntä, 8 tyhjää; poissa 5.

Eduskunta on siis hyväksynyt lakiehdotuksen.

Puhemies: Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi. Mutta kun on tehty ehdotus lakiehdotuksen jättämisestä lepäämään yli vaalien ja sitä ehdotusta on kannatettu, pannaan asia valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mukaisesti pöydälle seuraavaan istuntoon.

3) Ehdotukset laiksi vakuutusneuvostosta ja laiksi valtion tapaturmatoimistosta.

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävä hallituksen esitys n:o 59, jota on valmistele-
vasti käsitelty työväenasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 4 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 25, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta. Sen jälkeen tehdään päätös asian toisessa käsittelyssä päätettyjen lakiehdotusten hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotukset hyväksytään siinä muodossa, kuin ne toisessa käsittelyssä päätettiin.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotukset laiksi viran- ja toimenhaltijain palkkausten vähentämisestä vuoden 1934 aikana.

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävä hallituksen esitys n:o 10 ja ed. Kestin y. m. lak. al. n:o 24, joita on valmistele-
vasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 9 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 26, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on, mitä tulee toisessa käsittelyssä päätetyn

lakiehdotuksen julistamiseen kiireelliseksi, suuren valiokunnan mietinnössä siitä esitetty ehdotus. Ensin sallitaan keskustelu asiasta. Sen jälkeen tehdään päätös lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi. Siinä tapauksessa, että suuren valiokunnan tätä koskeva ehdotus hyväksytään, päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, mutta jos ehdotus lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi hylätään, on päätös tehtävä lakiehdotuksen jättämisestä lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin tai sen hylkäämisestä. Lopuksi tehdään päätös ed. Kestin y. m. lakialoitteeseen sisältyvästä lakiehdotuksesta. Keskustelun kuluessa on esitettävä kaikki ehdotukset, jotka asiassa halutaan tehdä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Sergelius: Vid andra behandlingen av befattningshavarnas löner avvissade riksdagens majoritet varje förslag till minskning av den extra beskattning som statstjänstemännens fortfarande skola åtvälas enligt stats- och stora utskottets anvisning. Även ett ur budgetsynpunkt så anspråkslöst förslag, som erfordrar endast en inkomstökning av 3 milj. finska mark, blev förkastat. Redan i statens eget intresse är det av vikt att större lättnad i lönebeskattningen fås till stånd än i det förslag, som enligt mitt förmenande är obilligt och orättvist. Jag ser mig därför tvungen att tillgripa den enda framkomliga väg för att få detta förslag avböjt och därmed bereda möjlighet till en annan och bättre lösning av tjänstemännens lönefråga, varför jag, herr talman, motsätter mig brådskande behandling av detta ärende.

Ed. von Born: För min del är jag också beredd att medverka till förkastande av det föreliggande lagförslaget. Det är visserligen enligt min tanke på visst sätt bättre än regeringens proposition, då det giver uttryck åt en riktig tendens, nämligen den, att bördan för alla tjänstemän såvitt möjligt bör i någon mån lättas. Men mig synes i varje fall, att den lindring med endast 1 %

som nu bjudes de gifta tjänstemännen — det är ändå den gruppen, som närmast bör komma ifråga — att den är alldeles otillräcklig. Jag anser, att det därför är klokare, att förslaget nu förkastas. Och jag emotser, ifall förslaget förfaller, att regeringen omedelbart kommer med ny proposition, som bygger på en sammanjämkning av den tidigare propositionen och det nu föreliggande förslaget.

Ed. Tarkkanen: Minä odotin, kun keskustelu alkoi käydä loppuun, että rahaministeri olisi käyttänyt puheenvuoron huomauttaakseen, kuinka mahdottomia ovat ne toimenpiteet, jotka edellisessä lausunnossa on täällä esitetty, sitäkin suuremmalla syyllä, koska ministeri on valtiovarainvaliokunnassa ollut huolehtimassa menoarvion rakenteen muodostumisesta sellaiseksi, että se voitaisiin saada tasapainoiseksi. Tästä laista suurelta osalta riippuu, millä tavalla tulo- ja menoarvio voidaan saada siten hoidetuksi, että se valtakunnan kannalta todellakin on sellainen, että se kestää ulkoisenkin arvostelun; minä siis toivoisin että arvoisa herra valtiovarainministeri huomauttaisi siitä, kuinka mahdotonta on tällaisten ehdotusten kautta nyt mennä tulo- ja menoarviota vaarantamaan.

Apulaisvaltiovarainministeri Witting: Herra puhemies! Koska minulta on kysytty hallituksen mieltä tässä asiassa, niin saanen toistaa, että palkkojen vähentämisestä aiheutuva tulo hallituksen mielestä on välttämätön sen suuruisena kuin hallitus esityksessään on ehdottanut. Tämä tulo tarvitaan, jotta tulo- ja menoarviorahastossa vuoden 1932 vajuus saataisiin peitettyksi. Hallituksen mielipide siitä, miten kyseessäoleva asia olisi järjestettävä, on tuotu ilmi sekä asian ensimmäisessä että sen toisessa käsittelyssä. Niin muodostettuna kuin lakiehdotus on tullut kolmanteen käsittelyyn, tuottaa se helpotuksia vaikkakin pieniä, nykyiseen järjestelmään verrattuna, kaikille viran- ja toimenhaltijoille ja vapauttaa palkan vähennyksestä suuremman määrän pienipalkkaisia. Mutta sitä tosiseikkaa, jonka hallitus monesti on todennut nimittäin, että elatusvelvollisilla palkkauksen vähennys on vaikeammin kannettavissa, ei lakiehdotuksessa riittävästi oteta huomioon, ollen elatusvelvollisille

myönnetty helpotus niin vähäinen, ettei siitä ole sanottavaa käytännöllistä hyötyä. Jos toisen käsittelyn tulos hyväksytään, hallitus, koska esilläoleva tulo on tarpeellinen, vaikka ei niin suurena kuin lakiehdotus tarjoaa, ei tule vastustamaan lakiehdotuksen vahvistamista. Jos taas lakiehdotusta ei tässä kolmannessa käsittelyssä hyväksytä, niin on silloin tällaisen tulon välttämättömyyden takia otettava harkittavaksi, eikö asiasta ole annettava uutta esitystä, missä, mikäli hallituksen mielestä on mahdollista, tultaneen sovittamaan yhteen eduskunnassa ilmenneitä ja hallituksen kannattamia näkökohtia.

Ed. Moilanen: Kun minä puolestani katson velvollisuudekseni äänestää tämän lakiehdotuksen kiireellisyyttä vastaan, niin teen sen siitä syystä, että valtiovarainvaliokunnan ja suuren valiokunnan mietinnöt eivät tuota tyydyttävää ratkaisua virkamiesten palkkakysymykselle tällä hetkellä. Valtiovarainvaliokunnan ehdotus tosin merkitsee sitä, että virkamiesten palkkojen nykyisiä vähennyksiä ei ajoteta jättää pysyviksi, mutta entiselleen paluutie näyttää kovin ohdakkeiselta ja pitkältä, kun liikkeelle ehdotetaan lähdeettäväksi vain 1 ja 2 %:n voimalla. Kun minun mielestäni valtiotalouden tila tekee mahdolliseksi pitemmän askeleen ottamisen virkamiesten palkkojen palauttamiseksi entiselleen kuin mitä valtiovarainvaliokunta ja suuri valiokunta ovat ehdottaneet, niin minä kannatan sitä ehdotusta, jonka ed. Sergelius on tehnyt. Minä asetun tälle kannalle sillä edellytyksellä, että hallitus antaa eduskunnalle virkamiesten palkkauskysymyksestä uuden esityksen, jossa on otettu huomioon niitä näkökohtia, joita jo valtiovarainvaliokunnassa esitettiin asiaa käsiteltäessä, sekä mahdollisesti myöskin niitä näkökohtia, joita sen lisäksi on täällä eduskunnassa esitetty.

Ed. Colliander: Då man på annan väg icke kan åstadkomma rättvisa åt tjänstemännens, ser jag ingen annan utväg än att ansluta mig till rdm. Sergelius förslag. Herr finansministerns yttrande styrker också min övertygelse därom att man på denna väg kan åstadkomma åtminstone någon förbättring i tjänstemännens läge.

Ed. Leiwö: Kun tämä lakiehdotus siinä muodossa, jossa se toisessa käsittelyssä on tullut hyväksytyksi, ei tee valtion viran- ja toimenhaltijoille oikeutta ja kohtuutta, ja kun olen tullut siihen käsitykseen, että tällainen epäoikeudenmukaisuus viran- ja toimenhaltijoita kohtaan ei ole tällä kertaa valtiovarain kannaltakaan välttämätöntä, olen, vaikkakin epäröiden, päättänyt jo ennakolta äänestää lakiehdotuksen kiireelliseksi julistamista vastaan. Nyt teen sen paljon keveämmällä mielellä, kun on ilmoitettu, että hallitus todennäköisesti tulee tässä asiassa antamaan uuden esityksen, joka ottaa huomioon asian käsittelyssä ilmenneet eri ajatustavat.

Ed. Bryggari: En olisi odottanut, että ed. Sergelius valtion viran- ja toimenhaltijoiden edun nimessä ilmoittaa lähtevänsä vastustamaan lain kiireellisyyttä. Vielä vähemmin oli odotettavissa, että hallitus miltei avomielin, avosylin ottaa vastaan tällaisen ilmoituksen ilmoittamalla, että valtion talousarvio ei joudu vaikeuksiin asian hoitamisessa, ja että kohta sen jälkeen tullaan antamaan uusi esitys.

Onko arv. edustaja Sergelius ottanut huomioon, minkä vaikutuksen tekee valtavassa enemmistössä Suomen kansaa tällä kertaa tämänlaatuinen teko, että se järjestely, jonka valtiovarainvaliokunta ja eduskunnan suuri enemmistö on pitänyt oikeana tässä asiassa, vieläpä usea edustaja on tinkinyt itsensä kanssa ja järjestänyt virkamiesten palkkausolot paremmalle pohjalle, mitä yleinen kansan elintaso tällä kertaa edellyttäisi. Tämä palkkausolojen järjestely tahdotaan nyt estää. Hallitus nähtävästi pyrkii siihen, että se tahtoo hankkia itselleen ainoastaan äärimmäisen oikeiston taak-sensa. En tiedä, olisiko eduksi, jos hallitus kysyisi Suomen kansalta äänestyksen kautta, miten se tahtoo tämän asian ratkaista. Edistyspuolue on kerran tämän asian vedonnut kansaan, ja mielestäni se vastaus, jonka kansa antoi, pitäisi olla sen muistossa.

Täällä on sanottu, että valtion viran- ja toimenhaltijat ainoastaan siten saavat oikeutta, kun annetaan palkkalain mukaiset palkat. Minun on huomautettava, että onko veronmaksajilla ainoastaan velvollisuutta, mutta ei oikeutta koskaan tässä maassa. Kun talousarvio oli lähete keskustelussa, il-

moitti ministeri Koskenmaa, että valtion ylimääräisissä töissä koko maassa oli keskipalkka tammikuussa 23: 28 markkaa, helmikuussa 25: 32 ja maaliskuussa 26: 51 ja varatöissä tammikuussa 22: 61, helmikuussa 24: 24, maaliskuussa 25: 62. Työläisten palkat ovat miltei samassa tasossa tälläkin kertaa. Siinä ei ole tapahtunut mitään vääryyttä, jos työläinen ja hänen perheensä on aliravittuna, jos työläisen perhettä, joka näin alhaista palkkaa saa, täytyy avustaa kunnan köyhäinhoidon avustuksella ja kunnan muiden jäsenten täytyy maksaa valtion velvollisuuden, palkkavelvollisuuden täyttämisen tälle työläiselle. Eiköhän olisi oikeampaa, että tässä maassa annettaisiin oikeutta muillekin, eikä valtion virkamiehille. Näillä toimenpiteillä, jos kerran ilmoitettu esitys tulee täällä päätökseksi, että lakia ei hyväksytty kiireelliseksi, virkamiehet hakevat itsellensä vastustajia tarpeettomasti (Vasemmalta: Oikein!).

Minä toivoisin viimeiseen saakka, että niissä piireissä, jotka nyt ajattelevat vastustaa lain kiireellisyyttä, muistettaisiin, missä asemassa tällä kertaa on Suomen maanviljelijä, Suomen palkkatyöläinen. Siellä odotetaan oikeutta eduskunnalta, miksi sitä ei anneta. Ei ole lähdettävä tässä silmät ummessa ainoastaan yhdelle ryhmälle järjestämään hyvinvointia. Tulee muistaa, että virkamiesten palkoista tässä on kysymys, ainoastaan peruspalkoista. Ikälisät annetaan vähentämättöminä samoin perhelisät (Eduskunnasta: Vääriä tietoja!), samoin eläkeoikeudet. Minä olen sitä mieltä, että valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisena olisi lain kiireellisyys ja myöskin sen lopullinen hyväksyminen tässä eduskunnassa hyväksyttävä, jos tahdotaan yhteiskunnallinen rauha säilyttää.

Ed. Linkomies: Minäkin ilmoitan äänestäväni lain kiireelliseksi julistamista vastaan, koska se siinä muodossa kuin se toisessa käsittelyssä hyväksyttiin, asettaa virkamiehet sellaisen erikoisverotuksen alaisiksi joka varsinkin perheellisten virkamiesten kohdalta nykyoloissa on kohtuuton. Näin tehdessäni edellytän, että hallitus antaa asiassa uuden esityksen.

Ed. Virkkunen: Herra puhemies! Minäkin olen sitä mieltä, että lakiehdotuksen kiireelliseksi julistamista on vastustet-

tava (Keskustasta: Oho!). Minulla olisi ollut pakko näin tehdä ilmankin apulaisvaltiovarainministerin ilmoitusta. Mutta sen kuultuani olen yhä enemmän varmistunut kannanottoni oikeutuksesta. Ed. Bryggari on aivan syyttä täällä kiivaillut. Kyllä eduskunta tekee maanviljelijäin ja työväen puolesta kaiken, minkä se voipi, eikä ed. Bryggari ynseää mielialaansa virkamiehiä vastaan paranna sillä tavoin, että hän eduskunnan puhujalavalta esittää vääriä tietoja (Vasemmalta: Mitä se on tehnyt työväestölle?). Maan viran- ja toimenhaltijoilta on kahtena viimeisenä vuotena vaadittu virkamiehille raskasta ylimääräistä verotusta. Sen ovat virkamiehet kuitenkin nurkumatta suorittaneet, koska se valtion taloudellisen ahdingon takia on ollut välttämätöntä. Mutta eduskunta on jo ensi kerran säätäessään tämän ylimääräisen veron nimenomaan vakuuttanut, että verotus on tilapäinen ja poistetaan, niin pian kuin se suinkin on mahdollista (Keskustasta: Ei ole vielä mahdollista!). Hallitus on esityksessään katsonut, että eduskunta nyt valtiovarain tilan parantumisen takia on tilaisuudessa poistamaan suunnilleen puolet virkamiehiä rasittavasta ylimääräisestä verotuksesta (Vasemmalta: Eipäs työläisiltä!). Mutta valtiovarainvaliokunta on kiristänyt hallituksen ehdotusta virkamiehille epäedullisemmaksi. Minä olen vastoin joitakin edellisiä puhujia sitä mieltä, että hallituksen esitys on virkamiehille edullisempi kuin valtiovarainvaliokunnan ehdotus. Valiokuntakin periaatteellisesti tunnustaa, että virkamiesten ylimääräinen verotus ei voi jäädä pysyväiseksi (Eduskunnasta: Ei se mitään veroa ole!). Minä mainitsen tämän siitä syystä, että kumminkin eräistä täällä tässä asiassa aikaisemmin annetuista lausunnoista on kuultanut esiin sekin ajatus, että tämä virkamiesten ylimääräinen rasitus olisi tehtävä pysyväiseksi. Tätä virkamiehiä vastaan huokuvaa ynseätä mieltä on pahoiteltava. Valiokunnan kanta ei ole oikeudenmukainen eikä se käsittääkseni myöskään ole eduskunnan arvon mukainen, sillä eduskunnan tulee pysyä aikaisemmissa lausunnoissaan ja sen tulee pitää kiinni sitoumuksistaan. Virkamiesten on nyt saatava se hyvitys, jonka hallitus on niille ehdottanut. Edustajain tietoon on viime viikkoina ja päivinä saatettu ne vaikeat ja tuskalliset taloudelliset olot, joissa

tätä nykyä erityisesti vähäväkisten valtion viran- ja toimenhaltijain keskuudessa on pakko suurin vaikeuksiin elää. Nämä suuret ja suurimmat joukot valtion viran- ja toimenhaltijoita samoin kuin kyllä kaikkikin valtion virkamiehet, eivät voi käsittää sitä, että eduskunta heitä tahtois yhä vielä raskaita enemmän, kuin mitä välttämätöntä on. Ainakin tämä asia on sellainen, että olisi empimättä hyväksyttävä hallituksen esitys taikka, jos hallitus siinä katsoo mahdolliseksi tehdä joitakin muutoksia aikaisempaan ehdotukseensa, niin kyllä tässä asiassa hallitus on se, jonka on johdettava eduskuntaa eikä päinvastoin.

Sen nojalla, mitä olen tässä esittänyt, vastustan lakiehdotuksen kiireelliseksi julistamista.

Ed. T a r k k a n e n : Pyytäisin huomauttaa siitä, että eduskunta ei ole toisessa lukemisessa tehnyt päätöstä niin horjuvalta tavalla, ettei olisi tahtonut syventyä näihin kysymyksiin siltä pohjalta, että olisi tietoisena päätöksensä täällä toimeenpannut. Niinollen minä totean, että uuden esityksen kautta asia ei voi toiseksi muuttua kuin mitä nyt esillä oleva esitys sisältää (Ed. Lohi: Oikein!). Tuntuu omituiselta, että hallitus tässä vaiheessa alkaa tarjota näitä uudistusoppejaan, jotka täällä on jo monta kertaa ennenkin ollut arvostelun alaisena ja joka eräällä tavalla osoittaa hallituksen heikkoutta. Nyt kun tarkastelee eilistä keskustelua ja niitä vastauksia, joissa tuotiin esille välikysymyskeskustelussa se ankara sävy, mitä hallituksen taholta silloin osoitettiin, oli hyvin kummastuttavaa niille piireille, jotka koettivat tuoda yleisen taloudellisen elämän varjopuolia esille. Nyt tänä päivänä esitellään hallituksen taholta toisenlaista menettelytapaa ja aivan samalaisissa rinnastettavissa asioissa kuin mistä viime yönä oli puhe, jotenka tämän asian tahdon tässä esille tuoda osoitukseksi, mihinkä suuntaan hallituksen toimenpiteet ovat kallistumassa ja millä tavalla yhteisen kansan asiaa sillä taholla tahdotaan harrastaa. Tämä asia on tällä kertaa hallituksen taholta esitetty keskustelun alaiseksi. Keskustelu ei ainakaan yhdistä virkamiesten ja maaseutuväestön keskinäisiä suhteita, vaan päinvastoin tästä voi muodostua ikävä risti-riita, joka ei olisi ollut toivottavaa. Minä valitan hallituksen menettelyä tässä asiassa.

Ed. V e h k a o j a : Kuunnellassani herra apulaisvaltiovarainministerin lausuntoa, ilmeni siitä, että hallitus toivoo nyt tämän lain hylkäämistä. Tämä ei ole kyllä mitään uutta nykyiseltä hallitukselta, sillä melkeinpä jokainen laki, jonka hallitus on esittänyt ja eduskunta on saanut sen siihen pisteeseen, että se on kolmannessa käsittelyssä ollut, ainakin tärkeimpiin lakeihin nähden, hallitus on ilmoittanut, että kyllä eduskunta voi tämän lain hylätä, he tulevat antamaan uuden esityksen. Niin on käynyt ennenkin ja näyttää siltä, että eduskunta siinä toivossa, että virkamiesten palkat tulisivat kohotetuiksi, nytkin asettuu hylkäämään tämän lakiehdotuksen. Minä toivon, niin turha toivo kuin se on esittääkin, että silloin, jos tämä esitys tulee hylätyksi, hallitus ottaisi tosiloit huomionsa maamme elintasossa ja päinvastoin alentaisi tuntuvasti virkamiesten palkkoja, ainakin korkeimmasta päästä, kuin mitä tässä esityksessä on ehdotettu. Silloin ne tulisivat vähän suhteellisemmiksi maatalousväestön elintasoon ja työväestön elintasoon nähden.

Ed. R ä i s ä n e n : Työmiesten palkat ovat alentuneet yleensä 20—50 %:lla, enemmänkin sanotaan joskus näiden alennusten olleen. Näin suuri on se „erikoisvero”, joka näinä vuosina on asetettu työläisten kannettavaksi. Talonpoikien tulot ovat niinkään viime vuosina alentuneet kokonaan toisella tavalla kuin 4 ja 8 %:lla. Niitäkin kohdannut „erikoisvero” on monta kertaa suurempi kuin se, jota pari vuotta on nyt virkamiehiltä kannettu. Ja minkä tähden ovat virkamiehet joutuneet tämän „erikoisveron”, niinkuin he sanovat — me tavalliset kansalaiset sanoisimme pienen palkanalennuksen — alaisiksi? Siksi tietysti, että yhteiskunnalla, kansalla, ei ole ollut maksaa enempää. On ollut tavattomia vaikeuksia budjetin lukkoon saamiseksi.

Eivätkä ainoastaan työläiset ja maanviljelysväestö, mutta myöskin yksityisillä toimialoilla työskentelevät palkannauttijat ovat viime vuosina saaneet palkkoistaan menettää paljon huomattavampia prosentteja kuin virkamiehet. Ja kuinka vähän se näyttääkään korkeammalla olevia herroja koskevan? Eilen on Suomen Pankin johtaja Ryti pitänyt esitelmän, josta täällä viime yönä mainittiin, esitelmän, jossa hän on m. m. lausunut: „Sivuuttamalla — — ko-

komaan kysymyksen siitä, onko joillakin toimialoilla ajoittain painettu työpalkat liian alhaisiksi ja kotimaisten raaka-aineiden hinnat liian mataliksi, tahdon erikaisesti alleviivata sitä, että perustava merkitys talouselämämme virkistymiselle on ollut ja tulee olemaan sillä seikalla, että taloustoimintamme useimmilla aloilla on taas saatu kannattavaksi." Näin kylmästi sivuutetaan työmiesten ja talonpoikien ahdinko.

Minä toivon, että te, virkamiesedustajat ja virkamiespiirien kannattajat, ette tässä äänestyksessä sittenkään saa estetyksi kiireellisyyttä. Jos te sen saatte, niin te otatte silloin raskaan siveellisen edesvastuun kannettavaksenne. Ja minä olen ihan varma, että kun se uusi esitys hallituksesta sitten tulee, niin te ette saa täällä siitä niin hyvää kuin miksi tämä on nyt eduskunnassa tullut (Ed. Simojoki: Paljonko Sasulta on alennettu?). On ainakin enemmän otettu pois kuin 4 prosenttia!

Ed. Kivisalo: Minä toivon, että tämä pitkä riita tästä asiasta jo loppuisi, sillä ei ole ollut tosiaankaan eduskunnan arvon mukaista, että tästä niin paljon riidellään. Se kyllä on, vastoin ed. Virkkusen esittämää ajatusta, eduskunnan arvon mukaista, että se hyväksyy valtiovarainvaliokunnan mietinnössä ehdotetut väliaikaiset alennukset. Sillä kun edustajat ovat omia palkkioitaan alentaneet 12.5 %, niin ei sen voida väittää menetelleen ala-arvoisesti, jos se puolet taikka oikeastaan vähemmän kuin puolet tästä määrästä alentaa virkamiesten palkkoja.

Mitä muuten asiaan tulee, niin minä en ole pienten palkkojen ystävä. Se aikaisemmin vallinnut teoria, jonka mukaan pienet palkat vaurastuttavat kansakunnan taloutta, on osoittautunut vääräksi. Se on nykyajan tuhoisimpia seikkoja, että palkkataso on yleensä niin alhainen kuin se on. Minä en tahdo väittää, että suurin osa meidän virkamiehistämme suinkaan saisi liian korkeita palkkoja. Mutta Suomen kansan ikivanha oikeuskäsitys on, että kun maata kohtaa joku onnettomuus, niin sen tuottamat kärsimykset ja uhraukset koetetaan säilyttää kaikkien kannettaviksi. Niinpä esim. ennen säädettiin papin palkkauksesta, että kun halla vei seurakuntalaisten viljan, niin pappilla ei ollut oikeutta vaatia jyväsäatavistaan puhdasta viljaa, vaan hänen velvolli-

suutensa oli tyytyä siihen viljaan, mikä seurakuntalaisten mailla oli kasvanut (Ed. Komu: Kyllä ne nyt vaativat!). Silloin katsottiin palkan alennus oikeaksi tällaisessa muodossa ja palkan alennushan se tosiasiassa oli, kun seurakunnan sielunpaimen ei saanut puhdasta viljaa palkkasaatavistaan (Ed. Räisänen: Virkkunen ei ollut pappina silloin!).

Nyt on Suomen kansaa kohdannut useita hallavuosia niin ankaria, että ne voidaan hyvin verrata entisajan nälkävuosiin. Tästä hädästä onkin täällä laajasti puhuttu. On tapahtunut lukuisia kertoja, että perhe, jonka vanhemmat ja esivanhemmat monien sukupolvien aikana ovat asuneet samaa taloa ja kiintyneet siihen sydänjuuriaan myöten, ovat siitä sortuneet. Ja mitä tulee työväen kärsimykseen, ovat ne niin järkyttävät, että ne voisivat puristaa kyyneleitä kalliosta. Usein saapuu työtön ja vainottu mies leivättömään kotiinsa sydän pakahtumaisillaan katkeruudesta, niinkuin haavoitettu otus pakenee luolaansa lymytäkseen henkeänsä vaanivia petoja. Ja ainoastaan hän, joka tutkii syvyyden lähteet ja kuulee ihmissydänten äänettömät huokaukset, voisi tietää, mitä täälläkin hetkellä kymmenet tuhannet ahdistetut tuntevat. Yhteiskunnan omatunto näyttää olevan kuuro avuttomien hätähuudoille ja mykässä hiljaisuudessa kärsitään Getsemanen tuskat.

Kun näin on, ja kun lisäksi on huomattava, kuten valtiovarainministeri eilen sanoi, etteivät valtiolle tulot putoa taivaasta, vaan ovat otettavat kansalaisten kukkaroista, ja tällä kertaa erityisesti perin ohuista kukkaroista, niin on äsken mainitsemani Suomen kansan ikivanhaa oikeuskäsitystä nyt sovellettava virkamiesten palkkaukseen sillä tavalla kuin se tehdään valtiovarainvaliokunnan mietinnössä. Se tietää pientä koroitusta viime- ja tämänvuotisiin, mutta kuitenkin jää vähemmäksi kuin varsinaiset peruspalkat.

Minä valitan, jos tämän lain kiireellisyys estetään. Pelkään pahoin, että uusi esitys ei täällä eduskunnassa tule sen paremmaksi, jos se sen jälkeen annetaan.

Minä rohkenen uskoa suurimmasta osasta viran- ja toimenhaltijoista sitä, mitä ed. Wainio tämän asian toisessa käsittelyssä esitti, sanoessaan, että ne varmastikin tulevat tekemään edelleenkin parhaansa maan hyväksi ja uhraamaan sille voimansa. Minä

uskon, että suurin osa virkamiehiä käsittää nykyisen ajan vakavuuden ja ahtauden ja tulee tyytymään esilläolevaan alennukseen. Niiden virkamiesten taas, jotka eivät tätä asiaa käsitä, velvollisuus on oppia se käsitämään.

Ed. Helo: Jos tämän lain kiireellisyys nyt estetään, osoittaa se sellaista kevytmielisyyttä ja välinpitämättömyyttä yleisistä eduista, jota ei ainakaan voisi odottaa niiden piirien taholta, joiden nimessä lakia on vastustettu (Eduskunnasta: Oikein!). Se osoittaa sellaista edesvastuuttomuutta ja seikkailemista, jota epäilemättä muistetaan ja joka löydetään varmastikin edessä silloin, kun on kysymyksessä toteuttaa virkamiesten oikeutettuja vaatimuksia. Valiokunta on pienentänyt virkamiesten palkan tilapäisestä vähenemisestä budjettiin saatavaa välttämätöntä erää niin pieneksi kuin mahdollista ja se on siitä määrästä, mihin tämä nykyään nousee, vähentänyt miltei $\frac{1}{3}$. Tämä on myös se raja, mihin asti tämän tulon pienentämisessä voidaan mennä. Ja myöskin minä luulen, että itse asiassa eduskunnan enemmistö olisi sillä kannalla, että tätä tilapäistä palkanvähennystä olisi päinvastoin lisättävä siitä määrästä, minkä valiokunta on mietintöönsä ottanut (Ed. Räsänen: Korkeammissa luokissa!). Minä en myöskään käsitä, mikä tulos voisi tulla siitä, että hallitus antaisi asiasta eduskunnalle uuden esityksen (Vasemmalta: Huonompi tulos!). Minä luulen, että tulos on huonompi, sillä eduskunnassa näyttää olevan varma enemmistö, joka asettuu tässä kohden virkamiehiin nähden vielä epäedullisemmalle kannalle, kuin mille valiokunnan enemmistö on asettunut. Kun täällä paljon puhutaan siitä, että on kysymyksessä erikoisvero, joka koskee virkamiehiä, niin minä huomautan lain vastustajille siitä, että todellakin tässä asiassa voidaan säätää myös budjettierikoisvero, ja se voidaan saada toimeen yksinkertaisella enemmistöllä (Eduskunnasta: Oikein!). Se ei olisi mikään uusi vero. Ei ole kuin noin 10 vuotta sitten, kun tässä maassa kannettiin virkamiehiltä sentonaaliveroa ja se vero on täydellisesti rinnastettavissa nyt kysymyksessäolevaan veroon (Keskustasta: Niin on!). Jos eduskunnan pieni enemmistö asettuu niin ymmärtämättömälle ja virkamiesten etua tosiasiasa vastustavalle kannalle, kuin täällä on mai-

nittu, niin, mikäli minä ymmärrän, eduskunnan enemmistön vastauksena tähän saat-
taa olla se, että se esim. tilapäisesti uudistaa 10 vuotta sitten voimassaolleen sentonaaliveron sellaisessa muodossa, että se tulo, mikä budjettiin on merkitty, saadaan sitä tietä kokoon. Ja tämä on täysin laillista menettelyä ja se on sellaista menettelyä, jota asiallisesti tässä tilanteessa voidaan hyvin puolustaa.

Ed. Pitkänen: Täällä on jo hallituksen kannasta lausuneet useammat edelliset edustajat ja siitä minulla ei ole paljon sanomista. Totean vaan, että tämä hallitus rupeaa näyttämään yhä enemmän „värikkäämmältä”. Hallitus eilen oli julmana hätää kärsiviä vastaan, tänä päivänä se on lempeänä hätää kärsivien puolesta, vaikka hätää kärsivien välillä on niin suuri ero, ettei samana päivänä niistä voi puhua. Jos virkamiehet ja niiden asianajajat avoimin silmin katselevat, paljonko ne ovat saaneet näinä vuosina palkankorotusta elintarpeiden hintojen halpuuden ja yleensä kaikkien tavarain halpuuden sekä vuokrien halventumisen muodossa, niin ei enää viitsisi puhua mistään erikoisverosta. Minä mielelläni kuulin ed. Helon esitystä, jolla ehkä vasemmisto ja maalaisliitto rupeaa pitämään kurissa ynseitä virkamiehiä ja niiden asianajajia. Mutta minulla olisi vielä lisättävä, että meidän on keksittävä vielä yksi toinenkin asia. Kun tulee tulopuoli käsiteltäväksi, niin on välttämätöntä, että 25 %:lla omaisuusveroa koroitetaan niistä omaisuuksista, jotka menevät yli 100,000 markan (Vasemmalta: Oikein!). Ja tällä tavalla annetaan sitten maksaa niiden, joilla on mahdollisuus maksaa, eikä maksateta niillä, joille pitäisi apua antaa.

Ed. von Born: Jag önskar endast med anledning av vad här från olika håll framhållits, bl. a. av rdm. Bryggari och också av rdm. Helo, få understryka, att det ju nu icke är fråga om, huruvida vi skola giva någonting åt tjänstemännen, utan huruvida vi skola låta bli att taga något av det, som är deras rätt.

Apulaisvaltiovarainministeri Witting: Herra puhemies! Minä luulin että asialle olisi hyödyllisempää, jos otettaisiin asia tyynellä ja asiallisella tavalla (Eduskun-

nasta: Ei voi ottaa!). Täällä nyt puhutaan verrattain kovalla äänellä ja otetaan tähän yhteyteen asioita, jotka eivät oikeastaan tähän kuulu. Mitä sellaisiin verotuksiin tulee, kuin senttonaali- j. n. e., niin tietysti teoreettinen mahdollisuus on, että niitä otetaan käytäntöön, mutta muistakaamme, että meidän nykyinen tulo- ja omaisuusvero saatettiin voimaan juuri sentakia, että tahdottiin saada koko valtakunnassa samanlainen verotus kaikille kansalaisille. Sentakia poistettiin kaikki erikoisverotukset, erityisesti ne jotka maaomistus maksoi.

Mitä sitten tulee virkamiehiin, niin ei pidä väheksyä sitä, että virkamiehet nyt kahtena vuotena ovat, — käytän nyt sitä sanaa, mitä herrat mieluummin kuulevat — ovat maksaneet tämän palkkausvähennyksen. Se on kuitenkin ollut verrattain suuri lisä valtion tuloihin. Muistettakoon, että koko kansakunta maksaa 460 miljoonaa markkaa tulo- ja omaisuusveroa ja että virkamiehet ovat maksaneet 70 miljoonaa lisää; ne ovat myös maksaneet tulo- ja omaisuusveroa. Ja mitä virkamiesten erityiseen hyvään asemaan tulee, niin virkamiehet ovat eri luokissa. On virkamiehiä, joilla on hyvin pieni palkkaus ja niissä n. k. korkeammissa palkkausluokissa on suuri määrä virkamiehistä sellaisia, jotka saavat 43 $\frac{1}{2}$ —48 tuhatta vuodessa. 48 tuhatta vuodessa saa sellainen virkamies, jolla on jo verrattain vastuunalainen toimi. Täytyy asua kaupungissa, perhe elätettävänä, ja jos laskette, mitä itse asiassa saadaan, kun otetaan kunnallis- ja muut verot varteen, ja sitten vielä tämä palkanvähennys, niin se on noin 100—110 mk. päivässä. Voidaan nyt tätä, 100 markkaa päivässä, verrata eräiden muiden tuloihin. Minä en esimerkkiä tahdo pitemmälle viedä.

Sitten korkeimmat virkamiehet meidän maakunnassamme. Yksi kantaa 150,000 markkaa vuodessa, oikeuskansleri, ja muut korkeintaan 100,000 markkaa. Minä voin sanoa, että ei minulla olisi hyvin vaikeaa tuoda tänne luettelo niistä toimihenkilöistä, jotka toimivat maataloudellisissa järjestöissä ja joilla on enemmän kuin 100,000 markkaa vuodessa, ja niitä taitaa olla satakunta (Keskustasta: Ei ole virkamiehen muita etuja!). Niillä on ollut se etu, että näinä aikoina ei niiltä ole mitään palkanvähennystä tehty (Keskustasta: On!). Niin minulle on kerrottu.

Sitten minä palaan siihen asiaan, että sanotaan, että hallitus aina viime hetkellä tuo esille ajatuksensa ja koettaa silloin kaikenlaisilla tavoilla saada tahtonsa läpi. Kyllä tämä nyt on viimeinen hetki, kun minä täällä puhun, mutta minä satuin puhumaan — siitä on noin 2 viikkoa — valtiovarainvaliokunnassa tästä, ensimmäisessä käsittelyssä, suuressa valiokunnassa, toisessa käsittelyssä ja nyt; että mikä se viime hetki on, jolloin hallituksen ajatus tulee esille.

Sitten lopuksi, täällä ei ole tuotu muuta kuin hallituksen mielipide esille. Ei ole totta, jos sanotaan, että hallitus on lausunut mitään toivomusta. Hallitus on selvästi sanonut kysymyksestä, miten hallitus tulee menettelemään, jos eduskunta hyväksyy lakiehdotuksen, silloin hallitus katsoo, ettei hallitus voi vastustaa sen vahvistamista, — ja miten hallitus tulee menettelemään, jos eduskunta hylkää lakiehdotuksen. Ja nähtävästi hallituksella ei ole mahdollisuutta painaa niihin 200 nappiin, joihin kohta painetaan. Se on eduskunnan asia.

Ed. Honka: Minä en voi käsittää sitä, että sille kiihkolle, jolla täällä vasemmiston taholta on vastustettu tätä virkamiehistölle myönnettäväksi ehdotettua verohelpotusta, olisi minkäänlaista asiallista syytä. Täällä on hallituksen taholta ja muualtakin vakuutettu, että meidän valtiotaloutemme kykenee kestäämään sen vähennyksen virkamiesten palkkojen alennukseen, jota hallitus on ehdottanut, enkä minä voi ymmärtää, että näin ollen siitä olisi vähäväkisillekään mitään vahinkoa, jos virkamiesten asemaa tällä kertaa näin parannetaan ja sitä poikkeusasemaa lievennetään, jossa he ovat olleet. Jopa täytyy myöntää, että meidän kansantaloutemme kannalta virkamiesten ostokyvyn kohottaminen ei voi olla muuta kuin terveellistä ja toivottavaa. Onhan selvää, että virkamiehet kuuluvat siihen kansanluokkaan, joiden ostokyky enemmän kuin monien muiden vaikuttaa itse talouselämään. Jos virkamiehet pakotetaan äärimmäiseen säästäväisyyteen, äärimmäisiin kieltäymyksiin, jos heidät pakotetaan olemaan esim. ilman kotiapulaista, toisin sanoen jos heidät pakotetaan luopumaan sellaisista asioista, jotka terveiden olojen vallitessa ovat oikean talouselämän edellytyksiä, niin eihän siitä voi olla mitään muuta kuin vahinkoa. En varsinkaan ym-

märrä niiden maanviljelijäin asennetta, jotka tätä pientä helpotusta nyt vastustavat. Jos jotkut niin maanviljelijäthän siitä hyötyvät, että virkamiehet kykenevät paremmin perheensä ravitsemaan, enemmän tuotteita ostamaan.

Täällä on myöskin joku puhuja maininnut, että virkamiehet epäilemättä edelleenkin, vaikkeivät tätä helpotusta saisi, tulevat uskollisesti työtä tekemään. En minäkään tätä suinkaan epäile, mutta minä olen vakuutettu siitä, että se mieliala, jolla nämä virkamiehet työtä tekevät, se sittenkin paljon sen työn tehoon vaikuttaa. Jos virkamiehet vuodesta vuoteen saavat tuntea olevansa tuollaisen painostuksen alaisina ja lisäksi jos he vuodesta vuoteen saavat velan päälle ottaa velkaa ja hankkia itsellensä, mistä suinkin saavat, lisäansiota, ei sekään voi mitenkään heidän työnsä tehoa edistää. Erikoisen epämieluisalta se niin sanoakseni epäloogilliselta tuntuu se, kun henkilöt, jotka varmasti itse ovat paljon paremmassa asemassa ja nauttivat moninkertaisia tuloja verrattuna virkamiesten enemmistöön, kun he täällä suurella kiihkolla puhuvat virkamiesten verohelpotusta vastaan. Sellainen ei suinkaan tunnu vakuuttavalta, vaan päinvastoin täytyy sanoa, että tällainen kysymys otetaan täällä agitatsioni-välineeksi. Minä en mitenkään tahdo myötävaikuttaa siihen, että tätä asiaa kiihkolla käsitellään, minä päinvastoin toivoisin, että kaikki kykenisivät ottamaan sen asialliselta kannalta eivätkä myöskään syyttäisi niitä, jotka nyt toivovat, että hallitus saisi antaa tässä asiassa uuden esityksen, mistään kevytmielisydestä. Olen vakuutettu siitä, että vaikka virkamiehet tässä asiassa ajavatkin omaa asiaansa, he samalla ajavat myöskin koko maan etua.

Ed. Sergelius: Ed. Bryggari esiintyi täällä toiselta puhujalavalta virheellisillä tiedoilla. Minä en usko kumminkaan, että se oli huonossa tahdossa, mutta tietämättömyydestä osaksi ja osaksi kevytmielisydestä väittäessään, että ainoastaan peruspalkat joutuvat veronalaisiksi. Mutta 1 §:ssä, jos ed. Bryggari olisi viitsinyt sen verran lukea esitystä, sanotaan nimenomaan, että veronalaisiksi joutuu sekä peruspalkka, palkka, paikalliskoroitus, ikä-

lisä, virantoimituspalkkio, mieskohtainen palkkauksen lisä tai muu lisäpalkkio. Näin on asianlaita. Kun ed. Bryggari kysyi minulta, olenko ottanut huomioon, minkä vaikutuksen päätös tämän lain hylkäämisestä elikkä sen jättämisestä yli vaalien tekisi kansaan, niin minä tahdon vastata siihen, että jos sanomalehdissä kansaa valaistaan niinkuin valaista pitää eikä virheellisillä tiedoilla, niin silloin kansa kyllä toimenpiteen ymmärtää. Minä tahdon lyhyesti vieläkin toistaa sen, minkä minä mainitsin asian ensimmäisessä käsittelyssä. Ensinnä nettolisäys hallituksen budjettiin valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaan on 29 miljoonaa ja ylijäämä siis, jota valtiovarainvaliokunta ei ole käyttänyt, on 9 miljoonaa. Näin ollen jos hallituksen esitys toteutettaisiin, ei tarvittaisi lisätuloja muuta kuin 6 miljoonaa. Jos nyt hallitus parantaa, niinkuin minä ainakin toivon, valtiovarainvaliokunnan ja suuren valiokunnan hyväksymän mietinnön, niin tämä ei tiedä sen verrankaan lisäystä. Näin ollen on kaikista uhkauksista huolimatta täysin perusteltu menettelytapa jättää tämä laki lepäämään yli vaalien ja toivon, että ne, jotka vastustavat tämän yli vaalien jättämistä, että ne ainakin sanomalehdistössään antaisivat oikeita eikä virheellisiä tietoja asian käsittelystä eduskunnassa.

Ed. Pennanen: Minäkin kuulun niihin, ed. Räisäsen sanontaa käyttäkseni, virkamieskunnan, eikä ainoastaan virkamiehien, mutta myöskin toimenhaltijain puolustajiin, jotka ovat asian aikaisemmassa käsittelyssä puolustaneet pääasiallisesti hallituksen esitystä. Niin tein suuressa valiokunnassa ja koetin vielä omalta vähäiseltä osaltani, kun hallituksen esitys semmoiseen ei kelvannut valiokunnalle, tehdä valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen korjauksia viran- ja toimenhaltijain hyväksi. Kun nyt kumminkin asia on sillä asteella, ettei ole kysymys muusta kuin tämän lakiesityksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, niin minä en voi yhtyä kiireellisyyttä vastustamaan. Tämän minä teen siitä syystä, ettei minulla ole vähintäkään luottamusta siihen, että jos hallitus antaa uuden esityksen, niinkuin hallituksen kai olisi annettava, eduskunta tämän paremmin kohtelisi uutakaan esitystä.

Valtiovarainvaliokunnan mietintöön on liitetty kaksikin vastalauseita, jotka molemmat ovat viran- ja toimenhaltijoille epäedullisempia kuin valiokunnan ehdotus. Näin ollen arvelen, että jos nyt lakiehdotuksen kiireellisyys estetään, joudutaan viran- ja toimenhaltijain kannalta katsoen ojasta allikkoon. Hallituksen puolelta on ilmoitettu, että tarvitaan kaikissa tapauksissa vähintään se 35 miljoonaa markkaa valtion palkkojen lyhennystä, jota hallituksen esitys tietäisi, budjetin täytteeksi, ja jonkunlainen uusi laki on saatava nähdäkseeni kumminkin sen tilalle, mikä tätä vuotta varten on olemassa. Näin ollen en puolestani näe muuta mahdollisuutta kuin koettaa saada laiksi tämä, mikä meillä nyt tässä esillä on.

Ed. Kivioja: Minä luulen, että edustajat tulevaisuudessa, sitten kun tämä keskustelu on jäänyt muistojen joukkoon, ovat yksimielisiä siitä, että ed. Sergeliuksen ei olisi pitänyt aloittaa mitään keskustelua, vaan antaa tämän lain tulla kaikessa hiljaisuudessa hyväksytyksi. Minä luulen, että ed. Sergeliuksenkin, saatuaan tarpeeksi perspektiiviä ajassa, on siitä yksimielinen. — Meillä on hallituksen esityksiä jo liikaa, ja asioita niin paljon, etteivät edustajat jouda ollenkaan nukkumaan. Ei siis tarvita enää mitään uutta esitystä, josta ei tule kuitenkaan kunnollista tässä kiireessä; jossa se on eduskunnan suorastaan unimielissään käsiteltävä! Ja mistä ed. Leiwo y. m. tietävät, että eduskunta tulisi tekemään siitä esityksestä toisenlaisen lain? Sama siitä tulee ja siis eduskunnalla teetetään aivan turhaa työtä. Mutta minä tiedän erään asian ja sanon sen tässä: 1929 elokuun alussa silloinen valtiovarainministeri Relander lausui, että maan kantokyky varmasti kestää silloisen Mantereen hallituksen esittämän hyvin suuren virkamiesten palkankorotuksen. Jälempää on yleisesti myönnetty, että eduskunnan silloin myöntämä 10 milj. markan lisäys oli liikaa maan kantokyvyille. Kun nyt saman rahaministerin apulainen ennustaa maan kantokyvystä hyvää, on se jälleen oleva pettämätön merkki siitä, että jälleen ollaan menossa entistä ahtaampia aikoja kohti, jolloin valtion ohut kukkaro ei salli mitään lisämenoja. Tämä olisi myös budjetin me-

nopuolen käsittelyssä kaikkien koroitusehdotusten tekijän muistettava.

Ed. Kuusisto: Minäkin puolestani valitan sitä, että lain vastustajat ovat turvautuneet sellaisiin äärimmäisiin keinoihin kuin lakiehdotuksen kiireellisuuden vastustaminen on. Sen kyllä jaksaisi ymmärtää, jos virkamiesedustajat vastustaisivat lakia ilman, että ryhdyttäisiin sellaiseen jarrutusmenetelmään, mitä sen kiireellisuuden vastustaminen on. Jos tässä nyt onnistutaan nimittäin lain vastustamisessa, niin on helppo käsittää, mitä seuraa budjetin käsittelyn varrella. Hallituksen esitys viipyy ja me joudumme käsittelemään budjetin menopuolta momentti momentilta ja siinä tulee käymään varmasti niin, että työmäärärahoja ja työttömyysmäärärahoja yritetään vähentää; sellaisia yrityksiä tehtiin jo valtiovarainvaliokunnassa monta kertaa. Nyt turvaudutaan varmasti budjetin käsittelyn varrella siihen uudelleen, että saataisiin varoja, joilla virkamiehille nykyisestäään koroitettuja palkkoja maksettaisiin. Minä pyydän huomauttaa, että vaikka vasemmisto on valmis yhtymään valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen, niin me emme tule suostumaan siihen, että työmäärärahoista tullaan virkamiehille koroitettuja palkkoja ottamaan. Se pidettäköön budjetin käsittelyn varrella kaiken aikaa mielessä, jos lakiehdotus hylätään.

Ed. Lohi: Minä pyysin puheenvuoron myös huomauttaakseni siitä, mihin johtaa tämä menettely, jos nyt täällä eduskunnan päätökseksi tulee, että kiireellisyys evättäisiin tältä lakiehdotukselta. Täällä herra apulaisvaltiovarainministeri huomautti, että hallituksen käsitys on se, että hallitus katsoo velvollisuudekseen antaa asiasta uuden esityksen. Mutta ollaanko nyt todella vakuutettuja siitä, että se suuri enemmistö eduskunnassa, joka on toisessa käsittelyssä muodon tälle laille nyt saanut aikaan, että se menee polvilleen ja on valmis hyväksymään sitten sen uuden hallituksen ehdotuksen. Minä pelkään, että näin ei käy. Ja näin ollen aivan todennäköisesti tullaan siihen, että tällä alalla ei saada mitään lainsäädäntöä aikaan. Seurauksena tästä on 50 milj. markan vajeus meillä (Eduskunnasta: 41 milj. markkaa!). Iso raha se on sekín.

Miten tämä vajuus täytetään, jätetäänkö aukko täyttämättä? Miten valtion asioita silloin hoidetaan (Ed. Hakkila: Omaisuusveroa koroitetaan!). Se on yksi keino, että painetaan Suomen Pankin seteleitä ja sitä tietä kai päästään inflatioon. Mutta minä luulen, että tämäkään tie ei ole mieluinen ainakaan niille, jotka nyt vastustavat tätä lakiehdotusta. Toinen tie on se, mihin vasemmistosta välihuudatus viittasi. Meillä on vielä käsittelemättä tehty aloite tulo- ja omaisuusveron väliaikaisesta korottamisesta. Mutta minä tahtoisin kysyä: onkohan tämä tie sitten parempi niille piireille, jotka nyt tahtoisivat estää tämän lakiehdotuksen kiireelliseksi. Sillä eiköhän tällaisina aikoina, jolloin vielä kaikki tuotantoelämä on veraten lamassa, eiköhän tämäkin ole hyvin kaksiteräinen miekka ja eiköhän se kohdistuisi juuri ennen kaikkea niiden piirien kannettavaksi, jotka nyt tahtoisivat tehdä turhaksi tämän lakiehdotuksen.

Eduskunnassa tapahtui kerran, että ei saatu aikaan sokeritullissa sitä muutosta, mikä oli välttämätöntä budjetin täyteeksi ja tästä oli seuraus se, että valtiovarainvaliokunta ja eduskunta olivat pakotetut tilapäisesti kohottamaan omaisuusveron kaksinkertaiseksi. Tätä pidettiin hyvin valitettavana seikkana. Mutta minun silmissäni hämöttää se mahdollisuus juuri tämänkin lakiehdotuksen raukeamisen takia, sillä kyllä kai me kaikki ymmärrämme, että jos me aiomme kunnollisesti valtion asiat hoitaa, niin meidän ei auta menoarviota luoda sille pohjalle, että siinä jo on huomattava aukko sitä tehdessä. Kyllä meillä täytyy saada menoarvio tasapainoon. Ja minä epäilen, että menopuolella budjetissa ei ole mahdollista eduskunnassa saada säästöjä aikaan, jotta sitä tietä budjetti saataisiin tasapainoon. Kokemus entiseltä ajalta osoittaa sen, että eduskunnassa usein on pyrkinyt menopuoli paisumaan vielä siitä, mitä valtiovarainvaliokunta on ehdottanut, ja se mahdollisuus on hyvin likellä nytkin. Ja silloin ollaan sellaisessa umpikujassa, että minä pelkään, niinkuin ed. Pennanen, mihin tällä tiellä joudutaan, kun pieni vähemmistö eduskunnassa hallituksen suosiollisella avulla tahtoo terrorisoida eduskunnan, että valtion talousarvio jätetään tuuliajolle.

Ed. S y r j ä n e n: Kun on kysymys valtion viran- ja toimenhaltijain palkkauksesta, olisi minun yhdyttävää niihin, jotka vastustavat tämän lain kiireelliseksi julistamista, koska itse myöskin kuulun valtion viran- ja toimenhaltijain joukkoon, mutta en voi sitä tällä kertaa tehdä siitä syystä, että käytännöllisen elämän alalla toimineena olen, varsinkin näinä viimeisenä kahtena vuotena, nähnyt niin paljon kurjuutta, että mieluummin luovutan omasta osastani kärsiville ihmisille kuin että niiltä vielä jotakin pois otan. Paitsi sitä, että meillä on suuret työttömien laumat ruumiillisen työn tekijöitä, meillä on henkiselä alalla myös suuri työnpuute ja siitä johtuva kurjuus. Kaikkien täytyisi saada jotakin etua tältä yhteiskunnalta.

Puhutaan isänmaan- ja kansanrakkaudesta. Mitä on sellainen isänmaanrakkkaus, kun kylmästi tahdotaan nähdä toisen kurjuutta silloin, vaikka itse vielä eletään tyydyttävissä oloissa. On aivan luonnollista, että ne, jotka täällä edustavat kansan pohjakerroksia, eivät voi mennä pitemmälle virkamiesten palkkakysymyksessä kuin ne nyt jo ovat menneet, sillä silloin ne tekevät rikoksen ei ainoastaan kansan pohjakerroksia vastaan, mutta ne kasvattavat virkamiehissä säälimätöntä sydämettömyyttä, opettaen ja vieroittaen virkamiehet kansasta ja kehittävät heitä yllelliseen elämään.

Jos hallitus tuleekin tässä asiassa antamaan uuden esityksen, niin uskon, että se tulee saamaan paljon kylmemmän vastaanoton kuin tämä ensimmäinen.

Ed. H a g a: Statsutskottet har enligt min uppfattning i huvudsak träffat det riktiga, bl. a. däri att gränsen för de lägst avlönade, vilka erhålla sin lön utan avdrag, blivit höjd från regeringens förslag. Det ekonomiska läget är ännu så osäkert att man icke bör draga för stora växlar på den tillfälliga ljusning som för närvarande kan skönjas i vårt land. De stora befolkningsgrupper, som jordbrukarna representera, hava allt fortfarande väsentligt mindre inkomster, och osäkert är när deras ställning förbättras då avsättningsmöjligheterna för de flesta produkter äro så osäkra med därav följande låga pris. Även arbetarna hava det svårt fortsättningsvis. Under sådant förhållande synes det mig rättvist att tjänstemännen ännu under det

kommande året erhålla sina löner något minskade enligt statsutskottets förslag. Förslaget innebär ju i varje fall en förbättring för tjänstemännen från de nugällande bestämmelserna. Jag kommer därför för min del att stöda statsutskottets förslag.

Ed. Oksanen: Herra puhemies! Minäkin äänestäisin mielelläni asian kiireelliseksi julistamista vastaan, jos siitä olisi odotettavissa vähänkään etua maan virkakunnalle. Mutta kun katson poliittisen sään merkkejä tässä parlamentissa saadakseni tietää todennäköisen sään tässä suhteessa, niin eivät merkit ole hyvän sään, vaan myrskyn merkkejä ne ovat (Keskustasta: Oikein!). Seuraus tästä olisi, sanotaan, että hallitus antaisi uuden ja paremman esityksen. Mutta minun tuntosarveni sanovat sen kohtalon olevan viranhaltijoille pahemman kuin nyt saavutetun valiokunnan mietinnön. Luultavasti tuloksena olisi III vastalauseen linja, siis sama kuin kuluneena vuonna on voimassa. Nyt sanotaan: Mutta sehän voidaan myöskin estää tulehasta voimaan! Aivan oikein. Mutta mitä sitten seuraa, ehkä jotakin vielä pahempaa, joka raskaimmin kohtaa juuri niitä, joiden palkka on paperilla, s. o. juuri viranhaltijoita. Näin tullaan, kuten ryhmätoverini ed. Pennanen jo mainitsi ja mielestäni oikein tilannetta luonnehti, ojasta allikkoon. Ja virkamiesvastaiset voimat eduskunnassa ärsytetään niin, että tuskinpa loppujen lopuksi tästä puuhasta olisi muuta kuin suuri karhunkorvaus virkamieskunnalle. Päinvastaista rohkeuden enustaa, että ensi syksynä vapautettaisiin virkakunta jo kokonaan tai ainakin suurelta osalta tästä verotuksesta. Omatuntoni, vastuuntuntoni ja suuri myötätuntoni virkakunnan asialle, on pakottanut minun tämän sanomaan, esittämään asian, niin kuin minä sen nyt näen (Keskustasta: Se on oikein!). Tulevaisuus näyttää, olenko ollut oikeassa, mutta tämä on minun vakaumukseni ja tällä kannalla minä seison enkä muuta voi. Eikähän tässä hallitukselta oteta pois aloiteoikeutta. Minä en todellakaan käsitä, miksi hallitus tässä tahtoo panna vastuun eduskunnan pienen vähemmistön harteille (Keskustasta: Niinpä juuri). Minun mielestäni on hallituksen itse tämä vastuu kannettava, ja jos se tarpeelliseksi näkee, niin hallitushan joka ta-

pauksessa voi, jos tahtoo, antaa uuden esityksen, jossa sellaisten perheellisten asema, joilla on elätettäviä, otetaan enemmän huomioon silti jättämättä huojennuksen ulkopuolelle kokonaan joitakin viranhaltijapiirejä, niinkuin hallitus nyt on tehnyt.

Näillä perusteilla, jotka olen katsonut olevani velvollinen esittämään, tulen äänestämään tämän esityksen kiireelliseksi hyväksymisen puolesta.

Ed. Heinio: Täällä on moitittu virkamiehiä, että ne puhuvat omassa asiassaan. Minä olen sattumalta ulkopuolella tämän virkamieskunnan ja katson näin ollen olevani vapaammin ottaa kantani. Minä kuitenkin olen entinen virkamies rautatielaitoksen palveluksessa ja tunnen varsinkin rautateiden alemman henkilökunnan palkkausolot. Minä kannatan sitä ehdotusta joka täällä on tehty, että olisi äänestettävä lain kiireelliseksi julistamista vastaan, koska varsinkin tämä alempi henkilökunta on sen palkan tarpeessa, joka sille lain mukaan on luvattu, mutta jonka eduskunta huonon ajan vuoksi on siltä pidättänyt parin vuoden aikana.

Täällä on ed. Kivisalo varsin murheellisenä puhunut niiden puolesta, jotka kärsivät hätää, ja huomauttanut, että tällä tavoin, jos virkamiehille palkkoja korotetaan, niin otetaan veroissa yhä enempi pois sitä, mitä heillä on. Pyydän vain edelliseen huomauttaa, että valtiovarainvaliokunnan mietinnössä on mainittu esim. sellainen siirto kuin 10 miljoonaa markkaa vanhuus- ja työkyvyttömyysrahastoon siitä huolimatta, että tuossa rahastossa on toistaiseksi ollut riittävästi varoja. Jos keran halutaan veroja maksavia sääliä, niin jätettäköön tällaiset siirtomäärärahat suorittamatta ja sillä tavoin hoidettakoon asioita.

Kuten sanottu, pidän välttämättömänä äänestää kiireellisyyttä vastaan, koska valtion virkamiehillä on oikeus odottaa eduskunnan antavan heille sen, mikä heille kuuluu.

Ed. Pitkänen: Ed. Hongan lausunnon johdosta vielä sanon muutaman sanan.

Ed. Honka näki hyödylliseksi sen, että virkamiehille maksetaan palkkaa enemmän kuin viime vuonna. Sillä tavalla mukamas autetaan maatalouspulaa. Minä olen vähän

toista mieltä. Minä luulisin, että jos se suuri, monin verroin suurempi, kymmenin kerroin suurempi työläisjoukko, joka nyt saa hyvin pientä palkkaa tai on palkkottomana ja syömättömänä suurelta osalta, jos tämän työväestön olisi mahdollisuus syödä ja kuluttaa saman verran kuin hyvinä vuosina, niin maatalouspula olisi ratkaistu. Mutta virkamiehistön vähän syönti tai syömättä oleminen ei paljoakaan meitä kosuta, sillä virkamiehet ostavat vielä liiankin paljon virkakisinkin ulkomaisia tuotteita, ainakin ne, joilla on suuremmat palkat, ikäviivät myötäänsä voita, konsa Virosta konsako Siperiasta, kunhan se ei vain Suomesta tule, eikä se kelpaa.

Sitten ed. Hongalla oli toinen tärkeä peruste, nimittäin että virkamiehet saisivat pitää kotiapulaisia. Minä siinäkin suhteessa eroan hänen mielipiteestään. Sehän käy sillä tavoin päinsä, että virassa oleva rouva tulee kotiin olemaan ja pitää kodista huolta, johon toimenpiteeseen, rouvia kotiin palauttamaan, eduskunnan, ulkomaista esimerkkiä noudattaen, pitäisi mitä kiireimmin ryhtyä. Jos ei ole rouva virassa, niin kotonaan jouten olevana jättää jouten olemisen ja ryhtyy työhön, sillä ei missään maataloudessa kannata pitää edes emäntää jouten olijana, vaan se tekee työtä yhtä paljon kuin isäntä ja vielä monessa suhteessa enemmänkin.

Ed. Sergelius tuntuu tietävän jo tekonsa seuraukset, koskapa pelkää sanomalehtiä. Minä vakuutan, että me kerromme tämän asian aivan oikein sanomalehdissä, mutta kyllä se ei ed. Sergeliuksen ja hänen kannattajiensa mieliksi ole (Ed. Sergelius: Se on hyvä että kerrotte!).

Ed. Brander: Herra puhemies! Jos hallitus laatii uuden esityksen virkamiesten palkoista, niin toivoisin, että hallitus laittaisi lain, jossa näiden hullujen aikojen opetus liian vaihtelevaisista palkkaeduista on jo huomioonotettu, niin ettemme joka vuosi tarvitsisi taistella tätä aivan luonnonmukaista taistelua palkoista. Emmehän me niin huonoa virkamiehistöä toivo, joka ei osaisi edes palkkaansa pyytää. Jokainen terve ihminen toivoo hyvän palkan työstään ja koettaa pitää puoliaan. Koettaamme ymmärtää virkamiehistöä heidän hyvältä puoleltaan.

Verotusviranomaisena olen pitkän kokemuksen opettamana tullut siihen vakaukseen, että pidän sitä kansalaista sairaalaisena, joka ei kunniansa puitteissa koeta verotusilmoitusta tehdessään pitää kiinni taloudellisista eduistaan.

Säätämällä indeksi palkkauslain pysyväksi pohjaksi päästään irti turhanpäiväisistä jaarituksista, milloin palkka on liian alhainen ja milloin se on liian korkea. Indeksipalkalla lankeaa palkka virkamiehistölle luonnostaan kuin Manulle illallinen. En ole mikään alhaisten palkkain ihailija, olipa palkka maksettava virkamiehille tai työmiehille, sillä tiedän, „että 3 markan näätäli tekee 6 markan reiän”. Me kaikkien haluamme saada hyvän palkan, istuimme oikealla tai vasemmalla (Eduskunnasta: Tai keskellä!) ja palkan lisäksi vielä pienen palkanlisäyksen ja vieläpä verovapauden, jos vain meille annetaan. Indeksii sidottu virkamiehistö tulee luonnon lain voimalla taistelevaan ja ahkeroimaan meidän kaikkien puolesta saamaan indeksin pysymään tasaisena. Nykyajan hypähtelyt arvoissa tapahtuvat sentähden, että niin yleisö kuin virkamiehistö yrittää kaikin keinoin keinotella pörssissä ja muissa hämäräperäisissä yrityksissä saadakseen ansiotonta hyötyä arvojen vaihteluissa. Miljonääri Rockefellerin oppi, että tulee pettää omia poikiakin, että pojat puolestaan oppisivat pettämään maailmaa, kantaa nykyisessä yhteiskunnassa komeita surun ja tuskan ympäröimiä kukkia.

Tässä vaiheessa kannatan asian kiireellistä käsittelyä.

Ed. Lumme: Herra puhemies! Tämän päivän sanomalehdissä on eräs uutinen, joka on sangen puhuva: tässä kaupungissa on tällä kertaa 9,705 työttöntä ihmistä. Mitähän he ajattelisivat, jos he kuulisivat keskustelua täällä eduskunnassa. He kuulisivat, että on kysymys perheellisistä valtion viran- ja toimenhoitajista, joilla on palkkaa vähintään 1,500 markkaa kuukaudessa ja heiltä aiottaisiin vaikean ajan tähden vähentää 4 % palkasta. Ja he kuulisivat edelleen, että perheettömiltä henkilöiltä, jotka saavat vähintään 1,150 markkaa kuukaudessa, palkkaa vähennetään 8 %. Nämä tuhannet työttömät varmaankin huokaisivat ja kuiskaisivat: voi, jos meillä olisi edes vähemmänkin palkkaa.

Eittämättä tässä on ristiriitaa, suurtakin ristiriitaa. Kun kansalla on raskas aika ja kun kansan keskuudessa on kymmeniä tuhansia ihmisiä työttöminä, niin silloin on kaikkien kansalaispiirien alistuttava kantamaan sitä taakkaa, joka silloin kansan hartioilla on. Ja varsinkin se on tehtävä paremmassa asemassa olevien taholta. Olen tottunut pitämään pyhänä raamatun sanaa: Kantakaa toinen toisenne kuormaa. Se sana kuuluu myös minulle virkamiehenä, mutta se sama kuuluu myös minun virkamiestovereilleni, ovat he sitten kuntien tai valtion palveluksessa. Kun olen itse virkamies ja olen joutunut suuremmastakin alennuksesta osalliseksi näinä aikoina kuin mistä nyt on kysymys, niin minusta se on ollut aivan luonnollista. Kun joudun arkisessa tehtävässäni kosketuksiin päivä päivältä, paitsi työttömien kanssa, myös vähäpalkkaisten työläiskotien kanssa, niin asia tulee sitä luonnollisemmaksi ja sitä ymmärrettävämmäksi. 6—8 henkisen perheen isä saattaa saada palkkaa 700 mk., 800 mk., 1,000 mk. kuukaudessa Tampereen kaupungissakin. Tule kysyneeksi, millä nuo perheet tulevat toimeen. Ja heidän kuukausituloistaan, jotka mainitsin, on aika matka niihin kuukausituloihin, joihin kyseellinen alennus nyt joutuisi koskettamaan. Jos varoja on kyllin valtion kassassa, niin on ne tällä kertaa käytettävä työttömyyden poistamiseksi ja siten päästävä vähitellen tästä sairaalaisesta ajasta. Niin kauan kun on kymmeniä tuhansia ihmisiä työttöminä ja samoin uudelleen kymmeniä tuhansia ihmisiä maassamme nälkäpalkkoilla, niin ei ole meillä oikeutta mielestäni antaa toisille vain ja suuressa määrässä unohtaa toiset kansalaispiirit. Minä uskon niin paljon hyvää Suomen valtion virkailijoista, että he ovat valmiit kantamaan yhteistä taakkaa ja saattavat tyytymyksellä ottaa vastaan valtiovarainvaliokunnan tekemän ehdotuksen.

Ed. Pennanen: Ed. Lohi äskettäin lausunnossaan sanoi, että ei ole oikein, että vähemmistö hallituksen myötävaikutuksella terrorisoi eduskunnan enemmistön. Minusta tämä oli nyt vähän liian voimallisesti sanottu. Minä, vaikka en kuulukaan siihen vähemmistöön, käsitan kuitenkin, ettei suinkaan vähemmistöllä ole aikomus terrorisoida, he vain esittävät oman kantansa. Ja minusta riittäisi aivan hyvin, jos edustajat

kiistelisivät tässä asiassa keskenään sekottamatta ainakaan hallituksen jäseniä tähän kysymykseen. Eihän valtiovarainministeri, jos oikein käsitin, sanonut muuta kuin sen, että jos eduskunta ei tällä kertaa tästä lakia saa aikaan ensi vuotta varten, niin hallitus harkitsee uuden esityksen antamista, ja minä käsitan, että hallitus tuskin voi olla antamatta uutta esitystä, sillä kysymys on kymmenistä miljoonista markoista. Sellainen aukko budjettiin syntyisi ja täällä on jo viitailtu siihen, mistä ja millä tavalla se aukko sitten täytettäisiin, niin ettei mistään hallituksen suosiollisesta myötävaikutuksesta asian hylkäämiseen tällä kertaa voi olla minun nähdäkseni puhetta.

Ed. Mustasilta: Niiltä arvoisilta edustajilta, jotka tässä tilaisuudessa tällä hetkellä ovat lausuneet säälintuntojaan muka kurjista valtion virkamiesten oloista tällä hetkellä, minun täytynee täysin lähtä asiaa tuntevana henkilönä teiltä, arvoisat edustajat, kysyä, oletteko te edes vähäkään tämän asian yhteydessä tulleet ajatelleksi esim. maataloustyöväestömme palkkausoloja tällä hetkellä, palkkausoloja, joilla joudutaan elättämään perheenjäsenet päätä kohti jopa 50 markan kuukausituloilla. Minä olen itse henkilö, jonka oma poika työskentelee maataloustöissä 14—15 tunnin työajalla päivässä ja saa tästä palkakseen 450 markkaa kuukaudessa. Samalla miehellä on 9-henkinen perhe. Oletteko, arvoisat edustajat, tällaisia perheitä kohtaan tässä kamarissa kuinkakaan monasti lausuneet valittelujanne, niinkuin te nyt olette lausuneet tässä esillä olevassa kysymyksessä. Jos näihin tämänlaisiin palkkoihin olisitte kiinnittäneet edes vähänkin huomiota, niin minä olen varma, että te oikeudentuntoisina kansanedustajina ette olisi niitä valitteluja, joita te tässä tilaisuudessa olette lausuneet valtion virkamiesten palkkausoloista, ette olisi niitä valitteluja tässä tilaisuudessa julki tuoneet.

Ed. Toivola: Täällä useammassa lausunnossa on kosketeltu tämän asian yhteydessä asioita, jotka eivät oikeastaan kuulu nyt käsiteltävänä olevan esityksen yhteyteen. Eihän nyt ole kysymys maataloustyöläisten palkoista eikä muutenkaan yksityisen yritteliäisyyden palveluksessa olevan työväestön palkoista. Nyt on kysymys niistä

palkoista, joita valtio maksaa työntekijöilleen. Asia on joutunut siihen vaiheeseen, ettei ole nähdäkseni edes kysymys mistään suuremmista menoistakaan, vaan niistä, jotka sisältyvät jo tähän esillä olevaan esitykseen. Onhan olemassa se mahdollisuus, että hallitus, jos se joutuu antamaan uuden esityksen, järjestää nuo peruutukset, nuo verotussuhteet perheettömien ja perheellisten välillä siten, että valtion kukkaroista ei vähene yhtään penniä siitä, mitä on laskettu, vaan että suuremmassa määrässä kuin tämän esityksen puitteissa otetaan huomioon todellakin hädänalaisten ja niiden virkamiesten tarpeet, jotka ovat vaikeimmassa asemassa. Minun ymmärtääkseni kun näin on asia, kun tämä mahdollisuus on olemassa, että tänne saadaan esitys, joka tietää jotenkin samaa kuin mitä täällä ollaan valmiit hyväksymään, niin silloin meidän ei tarvitse kiihtyä eikä huolestua siitä, että asia mahdollisesti voi vielä pitkistyä. Onhan jokaisessa tällaisessa asiassa useampia ratkaisumahdollisuuksia ja jokainen asia vaatii tavallisesti kompromissin, ei lehmäkauppaa, vaan kompromissin, jossa vastakkaiset käsitykset lähenevät toisiaan jollakin toisella tiellä, kuin millä aluksi on yritetty. Minusta ei siis ole syytä siinäkään tapauksessa, että asia ei tulisi kiireelliseksi julistetuksi, vielä julistaa vihaa virkamiehistölle, vaan katsokaamme rauhallisesti eteenpäin, eikö tätä asiaa voida tyynesti ratkaista siten, ettei nyt lukkoon saatettu budjettiehdotus siitä millään tavalla häiriinny.

Ed. Korvenoja: Seurattuani valtion viran- ja toimenhaltijain palkkauksen vähennystä koskevan asian käsittelyä suuressa valiokunnassa ja täällä eduskunnassa, en ole voinut tulla muuhun käsitykseen kuin siihen, että valtiovarainvaliokunnan ehdotus olisi sellaisenaan hyväksyttävä varsinkin, kun suuri valiokuntakin on siihen sellaisenaan yhtynyt. Käsittääkseni valtiovarainvaliokunta on koettanut tehdä tunnollista työtä ottaen huomioon sekä vähempipalkkaisten tarvitsemat huojennukset että sen yleisen taustan, jolta asiaa tällä kertaa on arvosteltava. Näin ollen puolestani yhdyin niihin, jotka tulevat äänestämään lakiehdotuksen hyväksymisen puolesta.

Ed. Moilanen: Valtion virkamiesten palkkakysymys on sangen epäkiitollinen

keskusteluaihe eduskunnassa ollut aina. Milloin tästä kysymyksestä onkin ollut puhetta, niin on aina huomautettu, että aika on sopimaton tämän kysymyksen esilleottamiseenkaan. Olipa sitten se aika ollut ennen nykyisiä pulavuosia, parempien konjunktuurien aikana tahikka pulavuosien koittaessa, niin jokainen aika aina on ollut sopimaton virkamiesten palkkojen tyydyttävälle järjestelylle. Keskustelu pyrkii muodostumaan tässä aina vertailuksi siitä, että yhteiskunnassa on henkilöitä, joiden palkat ovat paljon pienemmät kuin virkamiesten palkat. Sellainen keskustelu tietysti on aivan asiatonta silloin, jos tahdotaan pysyä puhtaasti asiallisella kannalla virkamiesten palkkakysymystä käsiteltäessä.

Tänäkin päivänä on nyt täällä vasemmiston taholta heitetty kohteliaisuuksia keskustaan ja selitetty, että maamiehet ovat kovin vaikeassa asemassa nykyjään, ja maamiehet ovat vuorostaan taas valittaneet työmiesten palkkojen pienuutta. Asianlaita onkin tietysti niin, että vaikeuksia on niin hyvin maatalouden alalla kuin työväestön piireissä, sitähän on turha kieltääkään. Mutta jos tahdotaan kytkeä virkamiesten palkkakysymys kiinteästi maatalouden tilaan ja työväestön asemaan, niin ei virkamiesten palkkakysymystä milloinkaan voida tyydyttävästi ratkaista.

Kun tätä kysymystä käsiteltiin valtiovarainvaliokunnassa, niin huomautettiin siellä maalaisliiton taholta, että kansa ei ymmärrä ollenkaan sitä, että virkamiesten erikoisverotus olisi poistettava, vaan se olisi edelleenkin säilytettävä, ja minä sain sen käsityksen valiokuntakäsittelyssä, ettei maalaisliiton taholta annettu mitään toiveita siitäkään, että tätä erikoisrasitusta lähitulevaisuudessakaan, tokko milloinkaan, tultaisiin poistamaan. Kun maalaisliiton taholta asetuttiin näin jyrkästi kielteiselle kannalle asian käsittelyssä, niin tietysti jouduttiin heti vaikeuksiin ja eteenpäin päästiin hiukkasen ainoastaan sitä tietä, että vasemmiston taholta tehtiin eräs välitysehdotus. Sellaisen välitysehdotuksen tein minäkin ja se olisi ollutkin jonkun verran parempi, kuin mikä sitten hyväksytyksi tuli. Hyväksytyksi tuli lopuksi vasemmiston välitysehdotus. Kuten minä edellisessä lausunnossani äsken huomautin, ei tämä ratkaisu kuitenkaan ole tyydyttävä, vaikka valtiovarainvaliokunnan ehdotus kenties onkin parempi eräissä kohdin kuin

hallituksen esitys, nimittäin siinä kohdin, mikäli on kysymys pienipalkkaisten virkamiesten palkoista.

Edustajat Helo ja Lohi ovat täällä puhuneet hyvin kiivaasti sitä ehdotusta vastaan, että ehdotusta ei julistettaisi kiireelliseksi, ja he ovat ennustaneet, että jos asia joutuu uuteen käsittelyyn, niin saattaa käydä vielä huonommin, kuin mitä nyt on käynyt. Nämä lausunnot ovat tehneet ed. Oksasen erittäin järkyttävän vaikutuksen, koskapa hän on ryhtynyt poliittiseen sääennusteluunkin ja tullut siinä varsin synkkiin tuloksiin. Kokemukseni mukaan minä en kuitenkaan poliittisiin sääennusteluihin yleensä paljon luota. Minä otaksun, että asian käsittely tulisi tapahtumaan nyt sillä tavalla, että eduskunta saisi hallituksen uuden esityksen ja silloin otettaisiin uudelleen tarkastettavaksi ne ehdotukset, joita eduskunnassa on tämän asian käsittelyssä lausuttu.

Mitä taas tulee siihen kysymykseen, että tekeekö valtiovarain tila mahdolliseksi muuttaa sitä esitystä, joka nyt on täällä käsittelyn pohjana, niin minulla on se käsitys, että valtiovarain tila kyllä sallii jonkinlaisen korjauksen toimeenpanemisen. Valtiovarainvaliokunnan mietintöön on otettu joukko erinäisiä määrärahoja, jotka eivät ole siellä nyt välttämättömiä ja joista voitaisiin osa käyttää tämän kysymyksen järjestämiseen sillä tavalla, että virkamiesten palkkausta koskeva kysymys saataisiin tyydyttävämmällä tavalla järjestetyksi. Senvuoksi minä katson, että olisi syytä koettaa uudestaan yrittää vielä tämän asian käsittelyä. Minä en ollenkaan lähde siitä, että kysymyksessä olisi vähemmistön puolelta harjoitettu terrori eduskunnan enemmistöä vastaan.

Ed. Inkilä: Olen asian aikaisemmassa käsittelyssä äänestänyt hallituksen esityksen puolesta ja olisin pitänyt onnellisimpana, jos se, vähennyksen ulkopuolelle jääneisiin pienipalkkaisiin nähden ja joissakin muissa suhteissa niin muutettuna kuin valtiovarainvaliokunta ehdottaa, olisi tullut eduskunnassa hyväksytyksi. Kun eduskunnan päätös kuitenkin tuli toisenlaiseksi, en omasta puolestani ole valmis ottamaan vastuulleni tämän päätöksen kiirelliseksi julistamisen ehkäisemistä. Tietäähän tämä paa-

tös joka tapauksessa sen periaatteen omaksumista, että valtion viran- ja toimenhaltijain palkkauksessa mahdollisimman pian on päästävä säännöllisiin oloihin ja että nyt jo otetaan askel tämän päämäärän saavuttamiseksi. Ettei askel tule nyt niin pitkäksi kuin hallitus katsoi mahdolliseksi, on valitettavaa. Mutta toiselta puolen täytyy myöntää, että pula-aika vielä raskaasti vaikuttaa valtiotalouteenkin ja että varovaisuus sen tähden on menojen suhteen hyvin ymmärrettävä. Myönnettävä myös on, että valtion viran- ja toimenhaltijain asema eduskunnan toisessa käsittelyssä hyväksymistä palkanvähennyksistä huolimatta sitenkin on taloudellisesti varmempi ja parempi kuin nykyään monien teknillisellä alalla, konttori- ja liikealoilla ynnä useilla muillakin aloilla toimivien heihin verrattavien henkilöiden. Mainittujen keskuudessa on nykyään paljon kokonaan työttömiä. Kun ottaa huomioon tämän ja samalla myös maanviljelijäin ja työväen monilla seuduilla varsin tukalan aseman, täytyy luottaa siihen, että valtion viran- ja toimenhaltijat käsittävät nykyisen tilanteen ja sen vaikutuksen eduskunnan päätökseen, siihen ymmärtämyksellä suhtautuvat ja tyynesti mukautuvat rasitukseen, jonka tämä päätös vielä ensi vuotenakin, vaikka kyllä nykyisestä pienennettynä, heidän harteilleen asettaa.

Ilmoitan tulevani äänestämään lain kiireellisenä hyväksymisen puolesta.

Ed. Oksanen: Ed. Moilasen puheenvuoron johdosta minä tahdon vain huomauttaa, etteivät minua ole kannanottooni ajaneet mitkään vasemmiston tai keskustan taholta tulevat pelotukset. Minä olen koettanut vain tiedemiehen perinpohjaisuudella ottaa huomioon ne virtaukset, mitä täällä eduskunnassa ovat ja ne premisseinä olen koettanut vetää oikeat johtopäätökset, joista voi koitua virkamiehille etua.

Ed. Moilanen: Minä en ole puhunut mitään ed. Oksasen kannanotosta, vaan minä olen puhunut ainoastaan siitä, että parin edustajan lausunnot tekivät häneen hyvin järkyttävän vaikutuksen (Ed. Oksanen: Se on väärin!).

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on vastustettu sekä lakiehdotuksen kiireellisyttä että myöskin sen hyväksymistä.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: On siis ensin toimitettava äänestys lakiehdotuksen kiireelliseksi julistamisesta.

Äänestykset ja päätös:

Joka hyväksyy ehdotuksen esilläolevan lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään $\frac{5}{6}$ annetuista äänistä on jaa-ääniä, on ehdotus lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi hyväksytty, mutta muuten on sanottu ehdotus hylätty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 163 jaa- ja 29 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 6.

Eduskunta on siis hyväksynyt lakiehdotuksen kiireelliseksi.

Äänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä taikka hylkäämisestä.

Joka hyväksyy esilläolevan lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään $\frac{2}{3}$ annetuista äänistä on jaa-ääniä, on lakiehdotus hyväksytty, mutta muuten hylätty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 167 jaa- ja 22 ei-ääntä; 1 tyhjä, poissa 9.

Eduskunta on siis hyväksynyt lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä ed. Kestin y. m. lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Puhemies: Eduskunnan istunto keskeytetään ja jatketaan sitä tänään kello 19.

Täysistunto keskeytetään kello 17,20.

Täysistuntoa jatketaan

kello 19.

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

5) Ehdotus laiksi koroitettun tupakkavalmisteveron kantamisesta vuonna 1934.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 2, jota on valmisteluvasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 10 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 27, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta. Sen jälkeen tehdään päätös asian toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Puheenvuoroja ei haluta.

Eduskunta hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena, kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus laiksi tulitikkuverosta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 3, jota on valmisteluvasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 11 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 28, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta. Sen jälkeen tehdään päätös asian toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Keskustelu:

Ed. Harvala: Nyt esilläoleva verolaki samoin kuin seuraavassakin kohdassa säädettävä sisältää veron, joka kannetaan jokseenkin yleisesti käytettävien kulutustavaroiden kaupan yhteydessä. Ne eivät siis ollenkaan nojaa veronmaksukykyyn ja ovat sikäli epäoikeutettuja verotusmuotoja. Silloin kun nämä verolait aluksi säädettiin, olikin tarkoitus, että ne pidettäisiin voimassa ainoastaan tilapäisesti, kunnes verotus olisi voitu toisella tavalla järjestää. Vasemmiston taholta on tästä syystä näiden verojen kantamista aina vastustettu. Kun me tällä kertaa budjetin tasapainoon saattamisen vuoksi olemme jättäneet hylkäysehdotuksen mietintöön liittämättä, ei se ole tapahtunut sen vuoksi, että me emme vastustaisi näiden verojen kantamista, vaan odottaen verotus uudistuksen joutumista eduskuntaan niin, että näiden verojen kantamisesta voitaisiin lopullisesti luopua.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta päättää hyväksyä lakiehdotuksen sellaisena, kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotus laiksi makeisvalmisteverosta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 4, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 12 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 29, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta. Sen jälkeen tehdään päätös asian toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen hyväksymisestä taikka hylkäämisestä.

Puheenvuoroja ei haluta.

Eduskunta päättää hyväksyä lakiehdotuksen sellaisena, kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotus laiksi mallasjuomaverosta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 5, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 13 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 30, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta. Sen jälkeen tehdään päätös asian toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen hyväksymisestä taikka hylkäämisestä.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotus laiksi Suomen Pankin 1933 vuoden voiton käyttämisestä.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 9, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 15 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 31, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta. Sen jälkeen tehdään päätös asian toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen hyväksymisestä taikka hylkäämisestä.

Puheenvuoroja ei haluta.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotus laiksi moottoriajoneuvoverosta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 8, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 16 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 34, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta. Sen jälkeen tehdään päätös asian toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ehdotukset laeiksi väkiviinasta ja marjaviineistä sekä paloviinasta suoritettavista valmisteveroista.

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävä hallituksen esitys n:o 6, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 17 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 35, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta. Sen jälkeen tehdään päätös asian toisessa käsittelyssä päätettyjen lakiehdotusten hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Puheenvuoroja ei haluta.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ehdotus valtioneuvoston oikeuttamisesta eräiden valtiolainain uudelleen järjestämiseen.

Yllämainitun ehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 65, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 25 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 36, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta. Sen jälkeen tehdään päätös toisessa käsittelyssä päätetyn lainavaltuutusta koskevan ponnen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Puheenvuoroja ei haluta.

Eduskunta hyväksyy ponnen siinä muodossa kuin se toisessa käsittelyssä on päätetty.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ehdotus valtioneuvoston oikeuttamisesta obligatiolainan ottamiseen.

Yllämainitun ehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 48, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 26 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 37, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta. Sen jälkeen tehdään päätös toisessa käsittelyssä päätetyn lainavaltuutuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Toisessa käsittelyssä päätetty lainavaltuutusta koskeva ponsi hyväksytään.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Ehdotus laiksi edustajanpalkkiosta annetun lakia väliaikaisesti muuttaneen lain voimassaoloajasta.

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä ed. Kiviojan lak. al. n:o 23, jota on valmisteluvasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 8 sekä suuren valiokunnan mietinnössä n:o 32, esitellään kolmannen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta. Sen jälkeen tehdään päätös toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos vähintään $\frac{2}{3}$ annetuista äänistä kannattaa lakiehdotusta, on se hyväksytty, muuten on se hylätty.

Puheenvuoroa asiasta ei haluta.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 33 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 14 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 7, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 33. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta. Sen jälkeen käydään lakiehdotuksen yksityiskohdaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Hänninen: Herra puhemies! Suuri valiokunta on tämän lakiehdotuksen 8 §:stä poistanut 10 markan suuruisen leimaveron, joka hallituksen esityksen ja valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaan

pitäisi maksaa jokaisen radion omistajan lisenssimaksun yhteydessä. Poistamishdotuksen tekijänä suuressa valiokunnassa saanen tässä lyhyesti selittää perustelut, minkätähden radiolupatodistukset eivät mielestäni sovi valtion verotusobjektiksi.

Minä myönnän, että hallituksella on toisinaan vaikea löytää sopivia vero-objekteja pysyttääkseen valtiontulot menojen tasalla. Sellaiseksi eivät kuitenkaan sovi ensiluokaiset sivistysvälineet, jollaisena minä pitäisin myöskin radiolaitosta. Sen kuuntelulupatodistuksen verottamisen rinnastaisin sanomalehtien tilauslipun verottamiseen. Sitä ei liene kuitenkaan tähän asti mikään hallitus suunnitellut.

Kaikille meille on radion merkitys selvä, sen merkitys tiedotus- ja opetusvälineenä tunnettu. Mainitsen vain, että sen välityksellä uutiset etäisimmällekin seudulle menevät tuoreina ja kaukaistenkin seutujen asukkaat tuntevat olevansa läheisemmässä yhteydessä muun maailman kanssa kuin ennen. Sen avulla maamiehet, merimiehet ja kalastajat saavat heille tärkeät säätiedotukset. Sen välityksellä kuullaan hyödyllisiä esitelmää, sen avulla opitaan kotona kieliä, sen avulla — mikä on erikoisen tärkeä puoli — voidaan seurata jumalanpalvelusta harvaan asutuillakin seuduilla, joissa kirkkomatkat, niinkuin tiedetään, ovat hyvin pitkät. Välittäähän radio myös huvittavaa puolta ja juuri tähän nähdessä hallitus lienee katsonut oikeaksi rasittaa radiolaitosta lisenssimaksulla. Mutta sellaisella huvituksellakin, mitä radiossa annetaan, on oma merkityksensä erittäinkin maaseutuväestölle. Suomen Yleisradion hallitusneuvoston promemoriassa aivan oikein sanotaan: „Valtio myöntää vuosittain kansansivistystyön tukemiseksi, kuten kansan- ja työväenopistoille, kirjastoille, opintokerhoille y. m. huomattavia summia, tänä vuonna noin 16.5 milj. markkaa”. Yleisradiotoiminta on täysin rinnastettavissa siihen sivistystyöhön, jota sanotuissa laitoksissa suoritetaan. Tähän katsoen pidän kohtuuttomana, että radiolaitos asetetaan päinvastoin verotusobjektiksi, josta epäilemättä on seurauksena sen kehityksen pysähtyminen tai taantuminen.

On kuitenkin huomautettu, että tämä ei tulisi lisäämään radiokuuntelijain maksuja, koska lupatodistuksen hinta samassa suhteessa alenisi. Mutta mielestäni radiolupa-

todistus on nyt liian korkea, ja siinä olisi epäilemättä alentamisen varaa. Ja niinkuin tilastoista näkyykin, viime aikoina ei olekaan ollut huomattavissa näiden lupa-anomusten lisääntymistä, pikemmin päinvastoin.

Samalla pyydän huomauttaa, että aivan kohtuuttomana pitäisin sitä, että pienistä kidekoneista peritään sama lisenssimaksu kuin suurista monilamppuisista tai moniputkisista koneista, joita usein poikaset askarteluhalussaan tekevät itse, hankkivat kuulotorvet ja iloitsevat suuresti siitä, että he näillä kojeilla pääsevät eetterin välityksellä kaukaisempien seutujen lähetyssemain yhteyteen. Mutta lisenssimaksu, se on loukkauskivi, joka saattaa monen askartelijan luvattomaan kuuntelemiseen ja siis arveluttavalle moraaliselle tielle.

Vähennys, joka tulo- ja menoarvioon tämän kautta syntyy, että näiden lupatodistusten leimaveron poistetaan, niinkuin suori valiokunta onkin esittänyt, tekee pyöreissä luvuissa 1,180,000 markkaa. Ei tässä ole siis tavattoman suuresta summasta kysymys. Vaikkakin radiolisenssien verotuksen poistaminen tekee tämän summan, niin eduskunta kuitenkin voi nämä varat löytää jostakin toisesta paikasta. Ei minusta ole, niinkuin jo täällä mainitsin, sopiva verotusobjekti radiolupatodistus.

Ed. Lehtokoski: Käsiteltävänä olevaan lakiin, sen 8 §:n 5 kohtaan olemme ehdottaneet lisäystä, jonka mukaan anniskelua harjoittavain tanssiravintolain olisi suoritettava kolminkertainen vero. Koska herra puhemies tietämäni mukaan ei katso mahdolliseksi äänestyttyä ehdotuksestamme, niin katson kuitenkin välttämättömäksi puuttua asiaan siinä mielessä, että hallitus kiireellisesti tekisi lopun anniskeluravintoloissa pidettävistä tanssiaisista, sillä siksi paljon ne saattavat pahennusta aikaan ja mikä pahinta, juuri nuoren kansan keskuudessa.

Anniskelutanssiravintolat ovat avoinna hyvin myöhään yöllä, jopa kello kolmeenkin asti ja kun niissä tarjoillaan aivan nuorille ihmisille ikkunain ollessa aina viimeisimpinä yöntunteina hyvin tiiviisti peitettyinä, niin ei ole ihme, että kaiken tämän jälkeen monet nuoret menettävät tietoisuutensa siitä, mikä on oikein ja sopivaa. Tällöin ravintoloitsijakin monta kertaa pitää tarpeellisenä rauhan ja järjestyksen säilyttämiseksi

ajaa heidät kadulle. Kuinka paljon onkaan joutunut poliisilaitokselle nuoria poikia ja tyttöjä aina koululaisia myöten ja kuinka paljon voisivatkaan köyhäinhoitoviranomaiset kertoa mitä sääliittävimmistä tapauksista, joihin tanssiravintolat monine seuraamukseen ovat nuoria ihmisiä johtaneet.

Monien tapausten joukosta pyydän esittää vain yhden äsken lukemani: Eräs hyvä 15 vuotias tyttö, joka äidin apuihmisenä käydessä hoitaa kotia, päättää kerran tovereittensa kutsusta lähteä tanssimaan. Hän on saanut pienemmät lapset nukkumaan, äiti ei ole vielä tullut kotiin, hän pukee pyhäpuvun päällensä ja lähtee toisten mukana ravintolaan ensi kerran ja vähäksi aikaa vain, kuten hän miettii. Hän on sievä tyttö, häntä tanssitetaan, kuten toisiakin tyttöjä, hän on lapsekkaan onnekas menestyksestään ja kun tanssitoverinsa tilaa hänelle viinilasin, ei hän tahdo olla liian lapsellinen, vaan toisten nauraessa tyhjentää sen. Se on vain yksi viinilasi, mutta se on kuitenkin kylliksi hämmentämään tämän nuoren ihmisen harkintakyvyn. Sitä seuraa toinen ja kolmas ja yhä edelleen, kunnes ravintoloitsija huomattessaan tytön humaltuvan skandaalia peläten toimittaa hänet ulos. Mutta toveristaan eksyneenä ja päästään pyörällä hänen tiensä ei viekään kotiin. Aamulla tuodaan hänet yleisten naisten mukana asiaan kuuluvaan virstaan saamaan varoituksen ja koska hänet on tavattu merimiesten kanssa määrää asetus myös hänet lääkärin tarkastettavaksi.

Tällaisia tapauksia on viime kuukausien ajoilta paljon, ja monet kodit ovat saaneet ottaa lapsensa aamuyöstä tai aamuvanhuksella vastaan tilassa, joka on tuonut kotiin mitä syvimmän murheen ja hädän. Sukupuolitaudit nuorten keskuudessa ovat viime aikoina saaneet entistä enemmän tilaa. Ja tähän ovat suurelta osalta johtaneet nämä anniskelutanssiravintolat. Nuoret ihmiset näihin oloihin joutuneina ovat kadottaneet luottamuksensa ja uskonsa parempaan elämään. Siksi olisikin hallituksen, järjestysviranomaisten ja ennen kaikkea alkoholi- liikkeen johdon toimittava aivan erikoisen kiireellisesti tanssiravintolain aiheuttaman tuhon ehkäisemiseksi. Tässä ei ymmärtääkseni tuo parannusta mikään muu kuin se toimenpide, että anniskelutanssiravintolat lopetetaan. Sen toivomuksen pyydänkin

esittää hallitukselle niiden monien kotien puolesta, jotka lastensa elämään nähden ovat mitä suurimmassa murheessa (Eduskunnasta: Hyvä! — Hyväksyttävä toivomus!).

Valtiovarainministeri R e l a n d e r: Vain muutama sana niistä muutoksista, jotka valtiovarainvaliokunta on esittänyt hallituksen esitykseen ja joita suurimmaksi osaksi suuri valiokunta on kannattanut. Minä kiinnittäisin huomiota vain niihin muutoksiin, jotka aiheuttavat vähennystä valtion tuloissa.

Huomattavimpia valiokunnan ehdottamista muutoksista on lain 5) kohdassa tehty, jonka mukaan verotusta koskevissa valitusasioissa korkeimmassa hallinto-oikeudessa, milloin valitus koskee verotuksen alentamista vähintään 5,000 markan veromäärällä tai vähintään 600 veroäyrillä, kannettaisiin lisäleimaa ehdotetun määrän 450 markan sijasta 350 markkaa sekä muissa tapauksissa ainoastaan 120 markkaa, mikä määrä tietää melkoista alennusta nykyiseen veromäärään, joka on 300 markkaa. Tällainen veronalennus todennäköisesti lisäisi korkeimmassa hallinto-oikeudessa valitusasiain lukua, joka muutenkin, kuten hallituksen ensi vuotta varten antamassa tulo- ja menoarvioesityksessä sivulla 112 mainitaan, on viime vuosina entisestään yhä kasvanut. Tämä voi aikanaan viedä siihen, että virkamiesten lukua korkeimmassa hallinto-oikeudessa täytyy taas lisätä. Näistä syistä sekä veron tuoton lisäämiseksi tulisi puheena olevien veromäärien mielestäni olla sellaisia kuin hallitus on ehdottanut.

Taidefilmiohjelmien esittämisestä suoritettavan veron oli hallitus 14 §:n 1 momentin 3) kohdassa esittänyt korotettavaksi 15 %:sta 20 %:iin. Ottamalla huomioon, että tällaisissa näytännöissä yleisesti esitetään kotimaisia täytenfilmejä, jolloin veroprosentti alenee 5:llä, oli hallituksen tarkoituksena palauttaa vero, nimittäin tavallisimmin suoritettava vero, niin suureksi, kuin se oli ennen kuluvan vuoden alkua. Valtiovarainvaliokunta on kuitenkin tahtonut pysyttää veron nykyisellään ja on siitä syystä lakiehdotuksesta poistanut edellämainitun 3) kohdan. Koska hallituksen ehdottama lainmuutos tietäisi yli 1,600,000 markan vuotuista lisäystä veron

tuottoon ja veron palauttaminen entiseen määräänsä on muutenkin paikallaan, ei valiokunnan ehdotus näytä hyväksyttävältä.

Nyrkkeilykilpailuja tuskin voidaan laatuunsa nähden pitää muihin urheilukilpailuihin verrattavissa, niin ainakin hallituksen käsityksen mukaan — tai sanoisinko varovaisesti minun käsitykseni mukaan —, jonka vuoksi on vaikeata ymmärtää, että valtiovarainvaliokunta on ehdottanut nyrkkeilykilpailut poistettavaksi. Mielihyvällä totean, että suuri valiokunta on palauttanut tämän asian hallituksen esityksen kannalle.

Mitä radiolupien verottamiseen tulee, niin minä jätän sen kysymyksen tällä kertaa sikseen.

Kuten edellä mainittiin, niin tarkoitan vain tällä esityksellä huomauttaa, että nämä esitykset tietävät melkoista vähennystä ja ne ynnä ne vähennykset, mitä on tehty moottoriajoneuvojen tuottoon, saattavat epäilemään, onko se 3 miljoonan lisäksi, jonka valtiovarainvaliokunta tulo- ja menoarviossaan ehdottaa leimaveron tuotossa otettavaksi huomioon, onko se riittävä.

Ed. Riipinen: Minä lausun kaiken tunnustuksen sille, että ed. Lehtokoski on tuonut täällä vakavan epäkohdan esiin, ja minä kannatan täydellisesti sitä ajatusta, jonka hän on täällä lausunut.

Sitten minä pyydän vielä huomauttaa siitä epäkohdasta, joka meillä on näissä opereteissa ja taidetanssi- ja mitä ne kaikki ovat esityksissä. Tätä minä tulen ajatelleeksi esim. siitä, että nytkin ilmoitetaan täällä pääkaupungissa, että tänne raahataan joku sellainen maailmankuulu neekerinainen 16 neekerin kanssa huvittamaan pääkaupungin yleisöä tällaisena aikana, jolloin maassa on pula ja Suomen raha annetaan näiden hyväksi. Se johtuu osaksi myöskin siitä, että meillä on aivan liian alhainen tämä leimavero tällaisista esityksistä. Minä lausun sen toivomuksen, että koko tämä ulkomaalainen roska pidätettäisiin Suomen rajalla. Me emme yhtään tarvitse sitä, tämä turmelee Suomen nuorison ja meidän lapseksemme, ja meidän rahamme menee ulkomaille. Minä tulen esittämään tämän lakiehdotuksen yksityiskohtaisessa käsittelyssä 14 §:n kohdalle muutoksen juuri mitä tulee tähän leimaveron kantoon.

Ed. von Frenckell: Herra puhemies! Minä suuresti valitan, että hallitus on ehdottanut, että auto- ja moottoripyöräkilpailuista vastaisuudessa kannetaan 15 %:n vero. Nähtävästi tämä johtuu siitä, että n. k. Grand Prix-kilpailussa viime talvena Helsingissä — ensimmäinen suuri kilpailu kun silloin oli — tuli muutamia satoja tuhansia markkoja bruttoa. Jos tämä prosenttimäärä nyt määrätään kaikille moottoripyörä- ja autokilpailuille, niin nähtävästi nämä kilpailut ainakin maaseuduilla vastaisuudessa täytyy kokonaan lopettaa (Keskustasta: Se ei ole vahinko!). Niin, Helsingin kaupunki kyllä viime vuonna otti muistaakseni 20 % bruttotulosta tässä kilpailussa, mutta se tapahtui sentähden että Helsingin kaupungin piti järjestää rata jolloin kaupunki viimeiseen penniin asti on käyttänyt nämä rahat juuri tätä rataa varten.

Huomaan myöskin, että nyrkkeilykilpailuista vastaisuudessa olisi otettava 15 % edellytyksellä, että on kysymys suomalaisista nyrkkeilykilpailuista. Ruotsalaisessa tekstissä luetaan nimittäin „brottningsävingar”. En siis tiedä, onko ruotsalaisista painikilpailuista ja suomalaisista nyrkkeilykilpailuista otettava 15 %. Minusta tuntuu, että molemmat saisivat niinkuin tähän asti olla vapaat.

Pyydän vielä saada huomauttaa siitä verosta, mitä on ehdotettu tanssiaisista. Olen toisessa yhteydessä ollut tilaisuudessa huomauttamaan siitä, että kun ravintoloissa sallitaan tanssia jopa kello 4 asti ilman mitään veroa, mutta yhdistyksiltä, jotka haluavat järjestää tanssia kannetaan veroa 40 %, nuorisoa suoranaisesti kehoitetaan käymään ravintoloissa tanssimassa.

Kuulin hämmästykseni, että ed. Pärssinen tulee käymään niissä tanssiaisissa, jotka joku ulkomaalainen neekeri täällä esittää. Hän nimittäin puhui (Eduskunnasta: Se oli Riipinen!) — anteeksi, se olikin ed. Riipinen (Ed. Pärssinen: Minä menenkin!), joka sanoi, että „meidän rahoja” lähtee ulkomaille (Ed. Riipinen: Suomen rahoja!). Edustaja kyllä puhui „meidän rahoista”. Jos hän edes olisi puhunut „toisten rahoista”, niin minä olisin hänet ymmärtänyt. Mutta nähtävästi ed. Riipinen menee sitä neekerityttöä katsomaan.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Lakiehdotuksen 4 § hyväksytään keskustelutta.

5 §.

Keskustelu:

Ed. von Born: Hänvisande till min till statsutskottets betänkande fogade reservation och hänvisande också till det, som här nyss anfördes av finansministern, ber jag att få föreslå, att § 5 måtte godkännas i enlighet med regeringens proposition. Här har uti 1 mom. punkt d) gjorts en avsevärd nedsättning med avseende å tilläggsstämpeln uti besvärsmål rörande beskattning. Jag skulle icke anse för min del, att denna nedsättning har varit tillräckligt motiverad, särskilt om man tager i betraktande, att under 7 § också införts en lättnad med avseende å sådana skattebesvär, gällande statsskatt, som helt eller delvis godkänts.

Ed. Ryömä: Kolmannessa vastalauseessa esitetyillä perusteilla ehdotan, että tämä pykälä hyväksyttäisiin tässä vastalauseessa ehdotetuin muutoksin. Minä tahdon huomauttaa siis herra puhemies, että ehdotukseni käsittää yhden ainoan kokonaisen ehdotuksen. Kuten herra valtiovarainministerin huomautuksesta voi huomata, tässä olisi siis päämääränä pyrkiä siihen, että juuri varaton väestö ei voisi valittaa. Sillä jos tahdotaan rajoittaa yleensä tarkoitettuja tarpeettomia valituksia, silloin pitäisi yleensä rajoittaa niitä valituksia, joita ei saisi tehdä korkeimpaan oikeuteen saakka, jotta rajoitus tulisi koskemaan samalla tavalla kaikkia piirejä. Minusta on epäjohdonmukaista, että silloin, kuin rahan arvo nousee, niinkuin nyt on tapahtunut, koroitetaan juuri tällaisia maksuja, jotka koskevat kansan alkeellisimpiä oikeuksia. Sen vuoksi toivoisin, että 5 §:ssä otettaisiin huomioon III vastalauseen ehdotus.

Ed. Hästbäck: Jag har även i utskottet omfattat regeringens förslag och ber därför få understöda rdm. von Borns förslag.

Ed. Rantala: Kannatan ed. Ryömän tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. von Born ed. Hästbackan kannattamana ehdottanut, että 5 § hyväksyttäisiin hallituksen esityksen mukaisena. Kutsun tätä ehdotusta ed. von Bornin ehdotukseksi. Ed. Ryömä ed. Rantalan kannattamana on ehdottanut, että 5 § hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena. Kutsun tätä ehdotusta ed. Ryömän ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Koska molemmat ehdotukset ovat kokonaisia, niin voitaneen menettellä sillä tavalla, että ensin äänestetään ed. von Bornin ehdotuksen ja ed. Ryömän ehdotuksen välillä ja voittaja asetetaan vastaehdotukseksi suuren valiokunnan mietinnölle.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. von Bornin ja ed. Ryömän ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. von Bornin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Ryömän ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 82 jaa- ja 82 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 33.

Puhemies: Koska koneäänestyksessä äänet ovat menneet tasan, on toimitettava avoin äänestys.

Sihteeri lukee äänestysesityksen uudelleen.

„Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aakula, Aittoniemi, Ala-Kulju, Alestalo, Annala, J., Annala, V., Arffman, von Born, Brander, Ellilä, Erkko, Estlander, Forstadius, von Frenckell, Fränti, Furu-hjelm, Haga, Halonen, A., Hannula, Heik-

kinen, Heiniö, Helenelund, Hirvensalo, Honka, Honkala, Horelli, Huittinen, Hänninen, Hästbacka, Ikonen, Janhonen, Jern, Junnila, Jutila, Kaasalainen, Kalliokoski, Kares, Karveti, Kauranen, Kemppi, Kivenoja, Kivioja, Koivisto, Koivuranta, Korvenoja, Kukkonen, Kullberg, Kämäräinen, Lahdensuo, Lampinen, Lehtonen, Leiwo, Leppälä, Linkomies, Lohi, Löthman, Mangs, Mattsson, Miikki, Moilanen, Nyman, Oksala, Oksanen, Oulasmaa, Pak-sujalka, Palmgren, Pennanen, Pilppula, Pohjala, Rantanen, Riipinen, Rydman, Salo, Sariola, Sarlin, Schildt, Sergelius, Sjöblom, Soini, Soininen, Somersalo, Suurkonka, Särkkä, Söderhjelm, Tapaninen, Tarkkanen, Toivola, Tuomivaara, Tyrni, Vaarama, Wainio, Vallas, Vehkaoja, Vesterinen, Wickman, Vilhula, Östenson ja Österholm.

„Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Aarniokoski, Aattela, Ampuja, Andersson, Asikainen, Bryggari, Eskola, Hakkila, Halonen, T., Harvala, Hautala, Helo, Herrala, Hildén, Hiltunen, Huotari, Hämäläinen, Inkilä, Jacobsson, Jokinen, Kaijalainen, Kanerva, Kesti, Kettunen, Kivisalo, Koivulahti-Lehto, Komu, Koponen, Kosonen, Kujala, Kulovaara, Kuusisto, Kääriäinen, Lahtela, Lastu, Lehtokoski, Lepistö, Lindman, Lindström, Lonkainen, Lumijärvi, Lumme, Luostarinen, Malkamäki, Malmivuori, Marttila, Meriläinen, Metsäranta, Mustasilta, Mäkeläinen, Pajunen, Pekkala, Peltonen, Penttala, Perho, Pesonen, Pitkänen, Puittinen, Pärsinen, Rantala, Rytinki, Ryömä, Räisänen, Salmenoja, Salonen, Setälä, Simojoki, Sini-salo, Sirén, Suokas, Sventorzetski, Takala, Tanner, Toivonen, Tolonen, Turkia, Turkka, Valta, Venho, Wenman, Wiik, Voionmaa, Väisänen ja Ählström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat 15 edustajaa:

Böök, Colliander, Fagerholm, Heiskanen, Kivimäki, Linna, Mantere, Nikkola, Paasi-vuori, Reinikainen, Sundström, Syrjänen, Tukia, Welling ja Virkkunen.

Puhemies: Avoimessa äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 85 ei-ääntä.

Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. von Bornin ehdotuksen.

2) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. von Bornin ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. von Bornin ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 138 jaa- ja 39 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 21.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

6 § hyväksytään.

7 §.

Keskustelu:

Ed. Korvenoja: Kun suuri valiokunta 7 §:n 10 kohtaan on hyväksynyt sellaisen lisäyksen, että leimaverosta ovat vapaat karjanjalostusta varten perustettujen siitoseläinosuuskuntien, maataloudellisten koneosuuskuntien niin myös eläke- tai muiden apukassojen säännöt, niin pyytäisin ehdottaa, että tähän samaan ryhmään lisättäisiin vielä myöskin aivan näihin rinnastettavina pikkuosuuskunnanmuotoiset paikalliset eläinvakuutusyhdistykset. Tämän ehdotuksen perusteluiksi esitän seuraavaa.

Paikalliset eläinvakuutusyhdistykset, joita maassamme 1931 vuoden tilaston mukaan oli toimessa 88, ovat kokonaan vähävaraisten pienviljelijäin perustamia ja toimivat puhtaasti keskinäisinä omanavun yhtyminä eläinvahinkojen tuottamien vahinkojen korvaamiseksi. Ne ovat aivan pieniä yhtymiä, joiden taloudelliset mahdollisuudet perustuvat kokonaan jäsenten suorittamiin vakuutusmaksuihin. Veronmaksukykyyn nähden ne siten ovat täysin rinnastettavat pieniin karjanjalostusyhdistyksiin. Osoituksena siitä, miten peräti vähäisissä oloissa nämä yhdistykset toimivat, mainittakoon, että vuoden 1931 tilaston mukaan kaikissa maan paikallisissa eläinvakuutusyhtiöissä vakuutusmaksutulot käytettiin niin tarkoin vahinkojen korvaukseen, että

keskimäärin yhdistystä kohden jäi muiden menojen suorittamiseen 603 markkaa. Varsin kohtuutonta olisi näin ollen rasittaa tällaisten pienten yhdistysten budjettia leimaveromaksua suorittamalla, sangen tuntuvalle menolla. Tämä on sitäkin kohtuuttomampaa, kun nämä yhdistykset ovat tähän saakka olleet kokonaan leimaverosta vapaat ja nyt uuden vakuutuslain mukaan joutuvat uusimaan sääntönsä ja tekemään ilmoituksen kaupparekisteriin ja siten maksamaan kaksinkertaisen leimaveron. Näiden yhdistysten toiminta on todella yleishyödyllinen, joten niiden erikoisverottaminen ei ole puolustettavissa, mitä osoittaa sekin, että tällaiset yhdistykset useissa muissakin maissa nauttivat muodossa tai toisessa valtiovallan kannatusta.

Tähän viitaten ehdotan, herra puhemies, 7 §:n 10 momentin näin kuuluvana hyväksyttäväksi: „Karjanjalostusta varten perustettujen siitoseläinosuuskuntien, maataloudellisten koneosuuskuntien ja keskinäisiä vahingonvakuutusyhdistyksiä koskevan lain mukaan perustettujen paikallisten eläinvakuutusyhdistysten sääntöjen, niin myös eläke- tai muiden apukassojen sääntöjen taikka työsääntöjen vahvistamista.”

Ed. Soini: Se esitys, jonka hallitus on antanut leimaveron muuttamisesta, tietää sellaisenaan varsin raskaita kustannuksia varattomien pienviljelijöiden muodostamille osuuskunnille. Ehdotus toteutettuna muodostuisi varmaan vakavaksi esteeksi sellaisten pienviljelijäin muodostamien osuuskuntien kuin karjanjalostusta tarkoittavien ja pienten koneosuuskuntien muodostumiselle, ja olisi siten omiaan estämään pienviljelijöitä käyttämästä hyväkseen sitä tehokasta apukeinoa, minkä mainitunlaiset osuuskunnat tarjoavat. Ken on ollut tilaisuudessa seuraamaan kyseellisten osuuskuntien syntymisvaikeuksia ja jatkuvia vaiheita, tietää, mitä merkitsee suomenmarkan 200—300 lisäkustannus perustamiskuluihin tai myöhemmin ehdotuksen edellyttämä lisämaksun suorittaminen tällä kohdalla. Ehdotuksen mukaan voisivat nimittäin kustannukset osuuskunnan säännöille vahvistusta haettaessa nousta noin 200—300 markkaan, ilmoitus kaupparekisteriin Smk. 100 ja vastaisuudessa tapahtuvat muutokset kaupparekisteriin Smk. 50 kerralta. On näin ollen näiden välttämättö-

mien pikkuosuuskuntien leviämisen ja menestymisen kannalta varsin paikallaan se muutosehdotus, jonka suuri valiokunta on hallituksen esitykseen tehnyt. Kun suuri valiokunta on kuitenkin saattanut erään yhtymämuodon, eläinvakuutusyhdistykset, jotka toimivat varsin ahtaissa olosuhteissa, koroitettun leimaveron alaiseksi, pyydän saada kannattaa ed. Korvenojan ehdotusta, joka tietää näiden vähävaraisten viljelijäin muodostamille yhtymille sitä helpotusta, johon edellä viittasin ja jolla helpotuksella voi olla ratkaiseva merkitys kyseellisten yhtymien muodostamiseen.

Ed. Hästbacka: Jag föreslår att § 7 godkännes sådan den ingår uti regeringens proposition. De tillägg, som stora utskottet infört uti paragrafen, synas mig icke ägnade att skipa rättvisa med avseende å denna beskattning.

Ed. Tuomivaara: Pyysin puheenvuoron kannattaakseni ed. Korvenojan tekemää ehdotusta.

Ed. Österholm: Ändringarna i 7 paragrafens 10 punkt är enligt min mening ett uttryck för strävandena att på ett obehörigt sätt gynna en viss grupp av medborgare. Jag vill på denna grund understöda rdm. Hästbackas förslag.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Korvenoja ed. Soinin kannattamana ehdottanut, että 7 §:n 10) kohta saisi seuraavan sanamuodon: „karjanjalostusta varten perustettujen siitoseläinosuuskuntien, maataloudellisten koneosuuskuntien ja keskinäisiä vahingon vakuutusyhdistyksiä koskevan lain mukaan perustettujen paikallisten eläinvakuutusyhdistysten sääntöjen, niin myös eläke- tai muiden apukassojen sääntöjen taikka työsääntöjen vahvistamista”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Korvenojan ehdotukseksi. Ed. Hästbacka ed. Österholmin kannattamana on ehdottanut, että tämä kohta saisi sen sanamuodon kuin hallituksen esityksessä on ehdotettu. Kutsun tätä ehdotusta ed. Hästbackan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä tulee ed. Korvenojan ehdotukseen, niin koska hallituksen esityksessä on ehdotettu 7 §:n 10) kohta muutettavaksi ainoastaan, mikäli se koskee osuuskuntien leimaverovapautusta, eikä ed. Korvenojan ehdotusta koskevasta asiasta ole asianmukaista aloitetta, en katso olevani asettaa ed. Korvenojan ehdotusta äänestyksen alaiseksi. Mitä ed. Hästbackan ehdotukseen tulee, niin tulee siitä äänestettäväksi suuren valiokunnan ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Hästbackan ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 151 jaa- ja 24 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 22.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

8 ja 10 § hyväksytään keskustelutta.

14 §.

Keskustelu:

Ed. Rantala: Mitä tulee käsiteltävään pykälään, niin tämä kohta leimaverolaissa lainmuutosten yhteydessä tavallisesti aina on synnyttänyt eduskunnassa paljon keskustelua ja erimielisyyttäkin. Allekirjoittanut on valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitettyssä IV vastalauseessa ehdottanut pykälään eräitä muutoksia, jotka kuitenkin osittain, mikäli olen saanut tietää, on katsottu olevan sellaisia, ettei niitä riittävän aloitteen puutteessa voida ottaa täällä äänestyksenalaiseksi. Täytyy näin ollen luopua tekemästä ehdotusta, joka sisältyy mainitsemaani vastalauseeseen ja joka tarkoitti yhdistysten tanssiaisista suoritettavan veron määräämistä samaksi kuin taidefilmien esityksestä sekä auto- ja moottoripyöräkilpailuistakin, joiden vero vastalauseessa on ehdotettu 20 %:ksi.

Mielestäni kuitenkin olisi elokuvanäytännöistä, kun niissä esitetään taidefilmejä, vero hyväksyttävä hallituksen esityksen mukaisesti. Elokuvateattereillahan on näitä filmejä esittäessään mahdollisuus päästä yleensä 15 %:n verolla, kun esittävät täytefilminä Suomessa valmistettuja määrätynlaisia elokuvia ja näitähän on viime aikoina valmistettu niin paljon, että niitä jo alkaa olla tarpeellinen määrä teatterien tarpeeksi.

Mitä sitten tulee suuren valiokunnan ehdotukseen, että nyrkkeilykilpailuista olisi kannettava veroa 15 %, niin tämä lisäys valtiovarainvaliokunnan mietintöön tuntuu tarpeettomalta. Kysymyksessähän on amatööriurheiluseurojen verottaminen samalla lailla kun nyt ehdotetaan auto- ja moottoripyöräkilpailuita verotettaviksi. Mielestäni näitä kilpailuita ei tulisi asettaa samaan asemaan. En ole persoonallisesti nyrkkeilyn ihailija, mutta olen joutunut tutustumaan m. m. niihin selostuksiin, joita tämän asian johdosta sekä Työväen Urheiluliitto että Suomen Nyrkkeilyliitto ovat valtiovarainvaliokunnalle tai sen jäsenille jättäneet, ja mielestäni on aivan perustetonta ryhtyä verottamaan yhtä urheilulajia, kun kerran muut voimistelu- ja urheiluesitykset ovat verosta vapaat.

Ihmettelyä tässä veroesityksessä on herättänyt se, että urheilullisen amatööriharrastuksen pohjalle nojaavat nyrkkeilykilpailut on rinnastettu auto- ja moottoriajoneuvojen kilpailuihin, joita useimmassa tapauksessa järjestetään suurten tehtaiden mainostamistarkoituksessa ja jotka siis ovat suoranaisia liikeyrityksiä (Vasemmalta: Oikein!). Eräässä tätä kysymystä koskevassa valiokunnalle jätetyssä kirjelmässä huomautetaan nyrkkeilykilpailua koskevan veron johdosta m. m. seuraavaa, jonka pyydän saada esittää: „— ei liene jäänyt huomaamatta, että nyrkkeilyurheilu on viimeisen puolentoistavuosikymmenen aikana saavuttanut maamme urheiluelämässä varsin kiinteän ja arvossapidetyn aseman. Paitsi nyrkkeilyurheilun vaikutusta harjoittajansa fyysilliseen kehitykseen, on sillä suorastaan ensiarvoinen merkitys luonteen kasvattajana. Tänä yleisenä raakalaistumisen aikana on suuresta arvosta kasvattaa nuorisoomme sellaista miehuuden käsitystä, joka on omiaan ohjaamaan sitä pois kaduilta huonojen ainesten

piiristä. Niinpä lieneekin varmaa, että tuskin yhdenkään nyrkkeilijän nimi löydetään puukkojunkkarien ja tappelupukarien joukosta. Saanemme tässä yhteydessä myös alleviivata, että nyrkkeilyurheilu on tullut maahamme suurista sivistysmaista, joissa sen kasvattava merkitys on jo ammoin oivallettu. M. m. Englannissa on tämä urheilumuoto saatettu jopa korkeakoulujen opetusohjelmaankin.”

Merkilliseltä tuntuu, että valtio, samalla kun se vuotuisilla apurahoilla kannattaa sellaisten seurojen ja liittojen toimintaa, joiden ohjelmaan nyrkkeilyharrastus kuuluu, että se toisaalta näitä samoja järjestöjä kohtaan järjestäisi uuden verotuksen.

Pyydän, herra puhemies, ehdottaa, että elokuvanäytäntöjä koskevat seuraavat kohdat tässä pykälässä, nimittäin 1 momentin 3) kohta ja 2 momentti hyväksyttäisiin IV vastalauseen mukaisesti sekä että suuren valiokunnan mietinnöstä poistettaisiin pykälän 5) kohdasta sana „nyrkkeily” eli että tämä kohta hyväksyttäisiin valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti. Pyydän nämä ehdotukset tehdä erillisinä.

Mitä tulee tähän 14 §:n 2 momenttiin, sitä ei ole kyllä otettu hallituksen esitykseen, vaikka hallituksen esityksen perusteluissa toisella sivulla toisessa kokonaiskappaleessa sitä edellytetään. Siitä selviää, että hallituksella on ollut ilmeinen tarkoitus, että tämä 2 momentti tulisi myöskin kuulumaan toisella tavalla kuin voimassaolevassa laissa. Hallituksen esityksen perusteluissa sanotaan: „Koska tällaisissa näytännöissä useimmiten esitetään kotimainen täytekuva, minkä johdosta veroprosentti 14 §:n 2 momentin perusteella alenee 5 %:lla, tulisi vero mainitun korotuksen jälkeenkin todellisuudessa yleensä olemaan, kuten nyt kuluvaan vuonna, 15 % pääsymaksusta”. Nyt on kuitenkin 14 §:n 2 momentti sellaisena kuin se on 21 päivänä joulukuuta viime vuonna vahvistetussa laissa, sensisältöinen että tässä voimassaolevassa laissa sanotaan tällä kohdalla: „Milloin elokuvanäytännössä esitetään täytekuvana vähintään 200 metrin pituinen Suomessa valmistettu filmi, joka on katsottava tiede-, opetus- tai taidefilmiksi, tahi kuvaa maan elinkeinoelämää, alennetaan vero edellisen momentin 3 kohdassa mainituista näytännöistä 10 prosenttiin j. n. e.” Nähtävästi lakitekstiä kirjoitet-

taessa tämä hallituksen perustelujen edellyttämä muutos ei tällä kohdalla ole tullut lakitekstiin otetuksi, mutta kun tämä lienee tapahtunut erehdyksestä ja kun johdonmukaisesti, jos kerran tämä 1 momentti hyväksytään hallituksen esityksen mukaisella tavalla, 2 momentti käsittääkseni olisi muutettava, toivon, että herra puhemies voi ottaa ehdotukseni tässä kohden myöskin äänestyksen alaiseksi.

Ed. Riipinen: Minä pyydän ehdottaa 14 §:n 5 momentin kohdalla seuraavan muutoksen. Viides momentti kuulisi tällä tavalla: „Konserteista, joissa esiintyjänä pääasiallisesti on ulkomailla asuvia henkilöitä, sekä auto- ja moottoripyöräkilpailuista 15 %, kuitenkin kustakin lajista vähintään 60 penniä. Ja uutena momenttina: „Taidetanssiesityksistä ja opereista, joissa esittäjänä tai pääasiallisena esiintyjänä tai säestäjänä on ulkomailla asuva henkilö, 40 %.”

Tämän teen siksi, että me emme tarvitse ulkomailta tämän kaltaista taiteen nimeä väärin käytävää tavaraa. Siitä on vain moraalista vahinkoa tälle kansalle. Toiseksi teen tämän siksi, että ulkomailta tuodut esitykset vähentävät osaltansa sitä tukea, mikä olisi kunnolliselle suomalaiselle taiteelle annettava. Kun minä olen jättänyt tämän sanan „nyrkkeily” pois, teen sen siksi, että nyrkkeily voi joskus olla tarpeellinen taito puolustautua vaikkapa säädyttömiä herrasmiehiä vastaan.

Ed. von Frenckell: Pyydän saada kannattaa ed. Rantalan täällä tekemiä ehdotuksia, siis kaikkia kolmea. Myöskin yhdyn ed. Riipisen ehdotukseen, että sana „nyrkkeily” poistettaisiin, sillä ymmärrän, että hän on käsittänyt sen englantilaisen sanan „noble art of self-defence” aivan oikein.

Ed. Moilanen: Minä pyysin puheenvuoron kannattaakseni ed. Rantalaa siinä kohden, että nyrkkeilykilpailut jätettäisiin puheenaolevan verotuksen ulkopuolelle. Minäkin katson, että nyrkkeily on sen laatuista urheilua, että on syytä sitä kehittää ja edistää eikä sitä ole senvuoksi ruvettava erikoisella verolla rasittamaan, kuten yleensä muita huveja rasitetaan.

Ed. Forstadius: Tulin pyytäneeksi puheenvuoron kannattaakseni veron poistamista automobiilikilpailuista, sillä ne ovat aivan välttämättömiä. Maaseudulla ei saada näihin kilpailuihin juuri maksavia katsojia. Mutta nämä kilpailut ovat sen tähden tarpeellisia, että ne edistävät puolustusvalmiutta, ja kehittävät autonajajia, jotka ovat varmoja ja nopeita.

Ed. von Born: Jag har med tillfredsställelse konstaterat, att stora utskottet varit förständigare än statsutskottet och tagit in boxningstävlingar bland sådana föreställningar, som äro skatt underkastade. Jag beklagar, ifall riksdagen skulle ställa sig på en annan ståndpunkt än stora utskottet det gjort.

Ed. Sergelius: § 14, sådan den avfattats av stora utskottet, ber jag att få förorda. Det vore ur mer än en synpunkt betänkligt att höja nöjesskatten på konstfilmer från 15 till 20 %. Följderna av en sådan strängare beskattning för denna filmart, för såvitt det gäller den inhemska filmproduktionen, kunde bliva ödesdigra. Rdm. Rantala nämnde att förrådet av inhemska konstfilmer redan är så pass stort att man kunde nöja sig med detta förråd. Men rdm. Rantala har antagligen icke så ofta besökt biografteatrar och känner icke publikens smak. Den vill ha omväxling. Alltså är det nödvändigt att få till stånd nya filmer. Suomi Filmi måste under sådant förhållande avstå, om nämligen det av rdm. Rantala gjorda förslaget godkännes, från att upptaga inhemska konstfilmer, åtminstone talfilmer, och flere av våra konstnärer, som under dessa tider ha det i ekonomiskt avseende svårt, skulle ytterligare berövas utkomstmöjligheter. Härutöver må ännu anmärkas, att det föreskrivna 5 % tillskottet även kommer att menligt inverka på den av staten beräknade nöjesskatten. Jag avråder därför på det bestämdaste riksdagens medlemmar att stöda rdm. Rantas förslag särskilt för såvitt det gäller punkt 3 men även de övriga av honom gjorda förslagen.

Ed. Oksanen: Koska ed. von Frenckell ei ole vielä taipunut tarpeeksi syvään kumarrukseen voidakseen kokonaisuudessaan kannattaa ed. Riipisen ehdotusta, niin

minä pyydän kannattaa ed. Riipisen ehdotusta kokonaisuudessaan.

Ed. von Frenckell: Pyydän saada kannattaa ed. Forstadiuksen tekemää ehdotusta, jonka mukaan sanat „auto- ja moottoripyöräkilpailut” poistettaisiin. Ed. Oksaselle saan huomauttaa, että täällä on ollut kysymys miesten nyrkkeilystä eikä mixt-kilpailusta.

Ed. Helo: Kun tämän pykälän kohdalla on tehty useita muutosehdotuksia, joita on vaikea pitää muistissakin ja äänestykset voivat mennä eri kohtiin nähden hajalle, on minusta syytä, että valtiovarainvaliokunnan ehdotus tässä kohden sellaiseen hyväksytään. Se on hallituksen esityksen mukainen, paitsi ensiksi mikäli ehdotus koskee elokuvanäyttämöistä suoritettavaa veroa, johon nähden valtiovarainvaliokunta ehdottaa, että nykyinen verotus edelleen säilytetään. Ei ole asianmukaista, että elinkeinoelämä yhtämittaisesti tehdään muutosten alaiseksi, silloin kuin muutoksilla verotukseen on varsin suuri vaikutus elinkeinoelämän kehitykseen. Minusta olisi syytä kuten valiokunnan mietinnössäänkin sanotaan jäädä edelleen odottamaan nykyisten säännösten vaikutusta leimaveron tuottoon ja sen jälkeen saadun riittävän kokemuksen perusteella tehdä muutoksia, mikäli ne katsotaan aiheellisiksi.

Toinen kohta, jossa valiokunta on muuttanut hallituksen esitystä, on nyrkkeilykilpailuja koskeva ehdotus. Sanottakoon nyrkkeilystä mitä hyvänsä, olkoon se raakaa tai ei, niin joka tapauksessa täytyy myöntää, että sillä on huomattava kasvatustopillinen merkitys. Se on kuitenkin sangen suuressa määrässä katsottava sellaiseksi toimenpiteeksi, joka estää huliganismia. Ja kun nyrkkeilykilpailuille on annettava tällainen merkitys, niin ei ole paikallaan, että niitä ruvetaan verottamaan siksi suuressa määrässä kuin hallituksen esityksessä on ehdotettu. Minä sentähden katson, että tässäkin kohden valtiovarainvaliokunnan mietintö on osunut oikeaan. Ehdotan, että pykälä hyväksytään valtiovarainvaliokunnan ehdottamassa muodossa.

Ed. Vehkaja: Pyysin puheenvuoron ed. Forstadiuksen lausunnon johdosta. Minun mielestäni se perustelu, jolla ed.

Forstadius puolusti auto- ja moottoripyöräkilpailujen verovapautta, ei ollut oikea. Eiköhän asia nyt sentään liene niin, että harvoin ainakin näihin asti sotilasautot ja -moottoripyörät ovat esiintyneet kilpailuissa ja minä luulen, että tuskinpa valtiolla tulee pitkiin aikoihin olemaan niin paljon varoja että se voi nämä välineet antaa kilpailukentille rikottaviksi.

Mitä sitten tulee elokuvaverotukseen, niin se on sellainen, johonka voi täydellä syyllä ulottaa verotusta, silloin kun kerran valtion täytyy koota tarpeisiinsa verotuloilla varoja. Minun nähdäkseni on asia siten, että henkilö, joka kerran haluaa elokuvanäyttämöön mennä, hänellä on myös velvollisuus maksaa valtion kassaan siitä huviviron muodossa. Näin ollen minä myös kannatan valtiovarainvaliokunnan ehdotusta mikäli se koskee näitä autokilpailuja.

Ed. Kukkonen: Nyt käsiteltävänä olevan pykälän kohdalla näkyy nyrkkeily herättävän erikoista huomiota ja mielipiteet asiasta käyvät, kuten arvata sopii, jopa vastakkaisiin suuntiin. Herra rahaministeri samoin kuin ed. von Born ovat pitäneet asiallisena ryhtyä verottamaan nyrkkeilykilpailuja hallituksen ehdottamalla 15 %:n leimaverolla pääsylippujen hinnasta. Ei olekaan minun mielestäni suinkaan ihmeteltävää, että mielipiteet nyrkkeilyn merkityksestä käyvät eri suuntiin. Asia on ainakin meillä siinä määrin uusi, että se selittää mielipiteiden toistaiseksi hyvin huomattavan erilaisuuden. Ei kuitenkaan voida kieltää sitä, etteikö nyrkkeily olisi jo saavuttanut melko vankkaa jalansijaa meidän maassamme. Melkein kaikissa urheilujärjestöissä sitä nimittäin harrastetaan. Armeijan keskuuteen se on löytänyt tiensä, samalla tavoin suojeluskuntien urheilukasvatuksessa sillä on määrätty sijansa.

Minä pyysin puheenvuoron aivan lyhyesti, ja jos mahdollista, ennakkoluulottomasti kosketellakseni muutamalla sanalla nyrkkeilyn merkitystä. Minä en lähde siitä, että nyrkkeily olisi kaikkein jaloin urheilumuoto enkä väitä, että se edes sopisi kaikille. Minä myönnän kyllä ed. Riipisen olevan oikeassa sikäli, että nyrkkeily voi tehdä huomattavia palveluksia myöskin naiselle, joka tämän taidon osaa, mutta kilpakehään minä sentään en tahtoisi naista

johtaa (Ed. Riipinen: En minäkään!). Hyvä taito hädässä ja nainen voi joutua monta kertaa hätään. Mutta samaa voi tapahtua miehellekin ja minä luulen vieläkin useammassa tapauksessa, ja arvelenkin, että mies lähinnä itsepuolustukseensa tätä taitoa tarvitsee (Vasemmalta: Ja naisen puolustukseksi!).

Oltakoon nyrkkeilyn esteettisyydestä mitä mieltä tahansa, myöntää täytyy, että sen merkitys nuorisosuojelun kannalta on melkoisen huomattava ja että tarkoittamaani suojelutyöhön jää melkoinen aukko, jos nyrkkeily eliminoidaan kokonaan pois miespuolisen nuorisomme harrastuksista, mikä luullakseni jokseenkin varmasti tapahtuu, jos nyrkkeilykilpailut saatetaan 15-prosenttisen pääsylippuveron alaiseksi. Nyrkkeily ei suinkaan ole aivan vailla kasvattavaa tarkoitusta eikä myöskään aivan vailla kasvatuksellista tehoa. Kysytään: miten se ilmenee? Nyrkkeily on minun ymmärtääkseni melkoisen voimakas vastalause puukko- ja ampuma-asekulttuuria vastaan; meidän kansaamme vaivaa valitettavasti toistaiseksi puukkojen vitsaus. Varsinkin miespuolinen väestömme ei osaa selvittää väljensä ilman puukkoa, ja tätä ilmiötä voidaan täydellä syyllä nimittää vitsaukseksi. Nyrkkeily taas vuorostaan sanoo: pois puukot, jääkööt ampuma-aseet taskuun. Miesten on selvitettävä välinsä toisella, paljon inhimillisemmällä tavalla. Oikea mies ei edes itsepuolustukseenkaan heti vedä asetta, vaan koettaa torjua häntä uhkaavan vaaran toisella tavalla. Älköön unohdeta, että nyrkkeily kiinnostaa lähinnä sitä osaa nuorisoa, joka on eniten altis sotkeutumaan väkijoumien ja puukkohurjastelun pauloihin. Nyrkkeilyä ovat ryhtyneet harrastamaan lähinnä sellaiset laitakaupunkien nuoret miehet, ei tosin yksin, mutta hyvin useissa tapauksissa, juuri nämä nuoret miehet, joiden illat muuten yleensä kuluivat vielä monin kerroin ala-arvoisemmissa, joko huvitteluissa tai alaspainavissa nautinnoissa.

Kun minun havaintoni mukaan nyrkkeily on melko tehokas suoja puheenaolevia vaaroja vastaan, en pidä hyvin harkittuna tämän harrastuksen tyrehtyttämistä kilpailuveron säätämällä, varsinkin kun on syytä pelätä, että vero ilmeisesti ei tuotaisi valtiolle tuloja senvuoksi, että nyrkkeilykilpailut jäisivät pitämättä, jos niiden

pääsylipuille asetettaisiin 15 %:n vero. Minä en suinkaan ajattele niin, että nyrkkeilyharrastus olisi ainoa tai edes paras miehisen nuorisomme suojeluskeinoista, kaukana siitä. Minä tiedän monta monin verroin jalompaa ja arvokkaampaa nuorisosuojelumuotoa, mutta minä olen toisaalta elävästi varma siitä, että on koko joukko nuorisoa, jota me emme saa millään tavoin kaikkein jaloimpien harrastusten piiriin, ja kun nyrkkeily näyttää nyt olevan sellainen harrastus, joka vetää huomattavaa osaa miespuolista nuorisoa puoleensa ja kun se vaikuttaa jalostavasti, minä en tahtoisi antaa kuoliniskua tälle urheilun muodolle ja senvuoksi olen rojhennut kiinnittää asiaan eduskunnan huomiota. Ja luulisin, ettei tapahtuisi valtiollekaan minkäänlaista vauriota, jos nyrkkeilykilpailut jätettäisiin verosta vapaiksi, niinkuin ne ovat tähänkin saakka olleet.

Ed. Hästbäck: Jag kan förstå att rdm. Moilanen som uti statsutskottet hört till försvarsdelegationen vill befria boxningstävlingar från skatt, men jag kan icke förstå att herr Rantala, som hör till kulturdelegationen intager samma ståndpunkt som rdm. Moilanen i denna sak. Jag kan icke heller förstå de synpunkter som här har framförts av rdm. Kukkonen, nämligen att man genom boxningsövningar skulle kunna motverka användandet av hårda försvarsredskap. Om så vore kunde man också tänka sig att uti krig mellan olika nationer skjutvapen även skulle kunna lämnas bort. I striden mellan skilda personer, har det alltid varit så: om en icke reder sig mot en annan tager han till vapen, och det kommer allt fortsättningsvis att vara gällande, om också boxningen vinner större omfång.

Ed. Aattela: Samalla kuin kannatan ed. Helon tekemiä ehdotuksia huomautan ed. Vehkaojalle hänen lausuntonsa johdosta, että valtiovarainvaliokunnankaan ehdotus toteutettuna ei suinkaan merkitsisi sitä, että elokuvateatterit kokonaan tulisivat veroista vapaiksi ja ettei siis elokuvissa kävijöitä verotettaisi.

Ed. Österholm: Det gör ett egenomligt intryck att här från alla håll och kanter höra lovtal över boxningssporten.

Det förefaller mig emellertid som om det icke vore beundran för boxningssporten som betingar yrkandet på skattefrihet för boxningsmatcher. Det är visst någonting annat och reellare, som ligger därunder, nämligen en strävan att finansiera idrottsföreningarnas verksamhet genom anordnande av boxningsmatcher, som draga folk genom att vädja till massornas instinkter. Enligt min mening höra boxningsmatcher till det slag av uppvisningar som under inga förhållanden borde komma i åtnjutande av skattefrihet.

Ed. Pekka la: Minäkin puolestani kannatan ed. Helon tekemää ehdotusta, joka tietää valtiovarainvaliokunnan mietinnön hyväksymistä tässä kohden. Mielestäni on tämä ehdotus seikkaperäisemmin ja perusteellisemmin harkittu kuin mikään muu nyt esillä olevista ehdotuksista, minkä vuoksi se jo tästä syystä olisi edellä muita ehdotuksia hyväksyttävä.

Ed. Wiik: Om rdm. Hästbacka verkligen icke förstod det som rdm. Kukkonen här sade, beklagar jag det, så mycket mera som rdm. Hästbacka är österbottning. Jag förstår mycket väl, att baron von Born har motsatt sig boxningens frigivande. Jag förstår också, att rdm. Rantala ser med ringaktning på boxningen och att rdm. Österholm gör det — och jag gör det själv. Men allting är relativt här i världen, och herrarna borde beakta, att de folklager, som framför allt ha sin glädje av boxningen, de ha, ifall de icke ha boxningen, sin glädje i någonting ännu mycket sämre. För den skull, trots allt vad som kan och bör sägas om boxningen såsom sådan, anser jag att det vore beklagligt, om man berövade dessa folklager den faktiska höjning de ha genom att se på boxningstävlingar.

Ed. Vilhula: Voin yhtyä niihin näkökohtiin, joita ed. Kukkonen täällä esitti nyrkkeilyn kasvattavasta merkityksestä, mutta jos on joutunut mukaan käytännössä urheiluseurojen johtoon ja erittäinkin voimailuseurojen johtoon, kuten painia ja nyrkkeilyä harjoittavissa seuroissa, niin silloin on joutunut toteamaan sen, miten suuressa taloudellisissa vaikeuksissa nuo seurukset ovat. Ja jos tämä nyrkkeilykilpai-

lujen leimaveron nyt tulee hyväksytyksi, niin se merkitsee noille seuroille varsin suurta taloudellista menetystä. Minusta tuntuu siltä, että monet niistä edustajista, jotka täällä ovat puhuneet nyrkkeilyä vastaan, ovat varsin vähän sisällä oikeasta nyrkkeilystä. He kuvittelevat nyrkkeilyn jonkinmoiseksi raa'aksi tappeluksi, jossa ei mitään erikoissisältöä olisi. Mutta jos nyrkkeilyynkin lähemmin perehtyy, niin silloin voi todeta suunnilleen sellaista asiaa tilaa, jota ed. Kukkonen täällä esitti. Nyrkkeilylläkin urheiluna on ehdottomasti kasvattava merkitys. Minäkin toivon, että nyrkkeilyn leimaveron poistetaan.

Ed. Leivo: Tahtoisin myöskin kannattaa ed. Helon tekemää ehdotusta, koska sekä valtiovarainvaliokunnan jaostossa että itse valiokunnassa olin sitä mieltä, että se ehdotus, jonka valiokunta lopullisesti hyväksyi, olisi myöskin eduskunnassa hyväksyttävä.

Ed. von Born: Jag tillåter mig ännu konstatera, att det ingalunda är för att förhindra eller döda boxningen såsom sport, som man vill lägga skatt på dess uppvisningar, lika litet som man vill döda biografföreställningarna därför, att man anser, att de kunna bära en skälig beskattning.

Ed. Koponen: Minäkin kannatan ed. Helon tekemää ehdotusta. Minä pyydän mainita, että muutama vuosi sitten elokuvateattereilla vero oli korkea, mutta silloin samalla näimme sen, että valtion tulot silloin vähenivät. Ja jos nyt koroitetaan vero, niin minä pelkään, että tulos on sama. Nyt elokuvat, samaten kuin kaikki muutkin tällä hetkellä kärsivät juuri taloudellisesta ahdinkotilasta, ja niiden kannattavuus on hyvin kyseenalaista. Minä mainitsen sen lisäksi, että elokuvateattereita ei ole ainoastaan yksityisillä, mutta niitä omistavat useat seurukset, m. m. suojeluskunnat, työväenyhdistykset ja monet muut seurukset, että jos verot koroitetaan ja nämä seurukset ovat niihin uhranneet huomattavasti pääomia, niin silloin niiden elokuvatoiminta tulee kannattamattomaksi ja näille tulee huomattavia tappioita. Ja pääasiassa juuri siitä syystä, että vero koroitetaan, niin minä,

niinkuin sanoin, pelkään sitä, että tulo valtion kassaan tuskin tulee nousemaan. Tästä syystä minä kannatan ed. Helon tekemää ehdotusta.

Ed. von Frenckell: Jag kan icke förstå att rdm. Österholm, som ju är känd för att arbeta för ideella föreningar, försöker lägga ekonomiskt krokben för andra föreningar som hava samma ideella mål som hans föreningar. Till rdm. von Born vill jag framhålla, att det nu är fråga om att införa skatt, på amatöridrottsstävlingar, och att, om man en gång så att säga tager lilla fingret utan att ens den andra behöver giva det, så ligger det mycket nära till hands att hela handen tages och samtliga idrottsföreningar i framtiden komma att beskattas. Detta motsätta vi oss bestämt.

Ed. Vallas: Kun minuakin miellyttää valtiovarainvaliokunnan ehdotus tässä kohden ja erikoisesti juuri senvuoksi, kun sana „nyrkkeily” on jätetty pois, pyydän kannattaa ed. Helon ehdotusta.

Ed. Sergelius: Jag uttrycker min förvåning över att rdm. von Frenckell understöder herr Rantala för såvitt det gällde alla hans förslag. Å ena sidan vill han sälunda ha bort den beskattning av 15 % som skulle åläggas boxningstävlingar, men samtidigt vill han höja beskattningen på den inhemska konstfilmen. Ur detta kan jag icke få annan uppfattning än att han icke vill stöda sådana ideella föreningar eller strävanden som herr Österholm har gjort sig till tolk för, då han däremot med förkärlek understöder sådana strävanden som hava föreslagits från annat icke kulturellt håll.

Ed. von Frenckell: Jag är glad att rdm. Sergelius uppmärksamgjorde mig på den föreslagna skatten på biografföreställningar. Jag hade nämligen uppfattat rdm. Rantala så att han föreslog en sänkning till 15 % och icke en höjning till 20 %. Till mitt försvar kan anföras att då grannarna prata så högt kan man icke alltid höra vad från talarstolen säges.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Eduskunnan istunto keskeytetään 10 minuutiksi.

Täysistunto keskeytetään kello 21,15.

Täysistuntoa jatketaan

kello 21,40.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Rantala ed. von Frenckellin kannattamana ehdottanut, että 14 §:n elokuvänäytäntöjä koskevat kohdat, nimittäin 1 momentin 3) kohta ja 2 momentti, hyväksyttäisiin IV vastalauseen mukaisesti. Kutsun tätä ehdotusta ed. Rantalan 1) ehdotukseksi. Edelleen on ed. Rantala ed. von Frenckellin kannattamana ehdottanut, että 14 §:n 1 momentin 5) kohdasta poistettaisiin sana „nyrkkeily” eli että tämä kohta siis hyväksyttäisiin valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti. Kutsun tätä ehdotusta ed. Rantalan 2) ehdotukseksi. Ed. Riipinen ed. Oksasen kannattamana on ehdottanut, että sanottu 5) kohta saisi seuraavan sanamuodon: „konserteista, joissa esiintyjinä pääasiallisesti on ulkomailla asuvia henkilöitä, sekä auto- ja moottoripyöräkilpailuista 15 prosenttia; kuitenkin kustakin lajista vähintään 60 penniä”, sekä että lisäksi hyväksyttäisiin näin kuuluva uusi kohta: „taidetaanssiesityksistä ja ope-reteista, joissa soittajina taikka pääasiallisena esiintyjänä tai säestäjänä on ulkomailla asuva henkilö, 40 prosenttia.” Kutsun tätä ehdotusta ed. Riipisen ehdotukseksi. Ed. Forstadius ed. von Frenckellin kannattamana on ehdottanut, että 5) kohdasta sanat „auto-, moottoripyörä- ja” poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Forstadiusen ehdotukseksi. Ed. Helo ed. Aattelan y. m. kannattamana on ehdottanut, että pykälä saisi sen sanamuodon, minkä valtiovarainvaliokunta on sille ehdottanut. Kutsun tätä ehdotusta ed. Helon ehdotukseksi.

Kun ehdotukset on tulkittu ruotsiksi, lausuu puheenvuoron saatuaan

Ed. von Frenckell: Pyydän saada huomauttaa, että ed. Rantalan 3) ehdotus

koski sanaa „nyrkkeily”, siis ruotsiksi „boxning”. Ruotsalaisessa tekstissä sanotaan „brottning” ja tulkki myöskin toisti tätä sanaa „brottning”.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Äänestyksessä ehdotan meneteltäväksi seuraavalla tavalla. Ensin äänestetään ed. Rantalan 1) ehdotuksesta suuren valiokunnan ehdotusta vastaan. Sitteen äänestetään 5) kohdassa ed. Rantalan 2) ehdotuksesta suuren valiokunnan ehdotusta vastaan ja erillisenä ehdotuksena ed. Forstadiuksen ehdotuksesta suuren valiokunnan ehdotusta vastaan, ja sen jälkeen 5) kohta sellaisena, kuin se edellisissä äänestyksissä on muodostunut, asetetaan vastaehdotukseksi ed. Riipisen ehdotukselle.

Mitä tulee ed. Helon ehdotukseen, niin koska se 3) kohtaan nähden on sama kuin suuren valiokunnan ehdotus, josta äänestetään vastaehdotuksena ed. Rantalan 1) ehdotukselle, ja 5) kohtaan nähden sama kuin ed. Rantalan 2) ehdotus, ei ed. Helon ehdotuksesta sinänsä tule erikseen äänestettäväksi.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Rantalan 1) ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Rantalan 1) ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 135 jaa- ja 50 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 11.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

5) kohta.

Äänestys ed. Rantalan 2) ehdotuksesta:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Rantalan 2) ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 80 jaa- ja 104 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 13.

Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Rantalan 2) ehdotuksen.

Äänestys ed. Forstadiuksen ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Forstadiuksen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 156 jaa- ja 29 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 13.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Äänestys ed. Riipisen ehdotuksesta.

Joka hyväksyy 5) kohdan sellaisena kuin se on edellisissä äänestyksissä muodostunut, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Riipisen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 139 jaa- ja 42 ei-ääntä, 4 tyhjää; poissa 14.

5) kohta on siis hyväksytty sellaisena kuin se on edellisissä äänestyksissä päätetty.

15 §, loppusäännös, lakiehdotuksen johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Puhemies: Kun lakiehdotusta ei ole muuttamattomana hyväksytty, niin palautetaan asia suureen valiokuntaan, joten asian toinen käsittely tulee jatkumaan.

16) Ehdotus laiksi lisäyksestä puolustuslaitoksen viroista ja toimista 22 päivänä joulukuuta 1927 annettuun lakiin.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 39 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 19 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 47, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 39. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Puolustusministeri Oksala: Nyt esillä oleva hallituksen esitys on ollut käsiteltävänä valtiovarainvaliokunnassa, joka asiasta antamassaan mietinnössä ilman juuri minkäänlaisia perusteita ehdottaa lakiesityksen hylättäväksi. Suuri valiokunta taas puolestaan ehdottaa esityksen hyväksyttäväksi. Nämä vastakkaiset valiokuntien mietinnöt osoittavat, että on olemassa jonkinlaista epätietoisuutta taloudellisen puolustusneuvoston tehtävästä ja asemasta ja sen vuoksi lienee paikallaan parilla sanalla asiaa selostaa.

Esityksessään hallitus lausuu, että taloudellista puolustusneuvostoa työtoimistoiheen voidaan pitää maan puolustuslaitokseen kuuluvana pysyväisenä osana. On nimittäin kiistämätön ja kaikissa maissa todettu tosiasia, että meidän päivinämme myös taloudellisella ja teollisella alalla täytyy rauhan aikana valmistautua sodan varalle. Tämä taloudellinen puolustusvalmistelu, joka kohdistuu maan varsinaiseen sotilaalliseen puolustukseen, on siksi tärkeä, että sodan syttyessä ei sotilaallinen puolustus voisi toimia, ellei myös taloudellisesta puolustusvalmiudesta olisi pidetty huolta. Tämä johtuu nykyaikaisen sodankäynnin yleisestä luonteesta. Nykyaikainen sota ei ole vain asevoimien välinen kamppailu, vaan yhtä suuressa määrin taistelevien puolien taloudellisten ja teollisten mahdollisuuksien välinen voimamittely. Varsinkin pienen ja taloudellisilta voimiltaan heikon maan täytyy sotatapauksessa voida mobilisoida ja suunnitelmallisesti käyttää kaikkia mahdollisuuksiansa puolustuksensa hyväksi.

Mutta taloudellinen puolustusvalmius merkitse myös jotakin muuta. Se merkitsee rauhanaikaisia valmisteluja sodan varalta ei vain maan puolustuslaitoksen, vaan koko kansakunnan ja sen siviiliväestön hyväksi. Tähän kuuluu esim. huolehtiminen siitä, että kaikki maan asukkaat saavat välttämättömimmät tarpeensa elintarvikkeisiin, vaatteisiin ja muihin kulutustarvikkeisiin nähden tyydytetyksi sekä yleensäkin

huolehtiminen siitä, että sotatila mahdollisimman vähässä määrin tulisi häiritsevästi vaikuttamaan elinkeinoelämän eri aloilla.

Valmistelujen tarkoituksena tulee siis suurin piirtein katsoen olla maan raaka-ainevarojen, teollisuuslaitosten, viljelysmaan, työvoiman y. m. mahdollisimman tehokkaan käytön suunnittelu, lähtökohtanaan puolustuslaitoksen, yhteiskuntaelämän ja kansan huollon todennäköiset tarpeet sodan aikana. Puolustusvalmiustyöhön kuuluu myös laatia suunnitelmia hallinnon ja lainsäädännön sopeuttamiseksi sodan tai muiden kansainvälisten häiriöiden aiheuttamiin poikkeuksellisiin oloihin.

Taloudelliseen puolustusvalmiuteen vaikuttavat olosuhteet ovat jatkuvan kehityksen alaisia ja laadittavan suunnitelman tulee samoin alituisesti vastata vallitsevia olosuhteita ja mahdollisuuksia. Kaikki tämä edellyttää näin ollen jatkuvaa toimintaa, jota voi menestyksellisesti suorittaa vain pysyvä, tarkoitusta varten perustettu elin. Tällaisena elimenä toimii meillä taloudellinen puolustusneuvosto. Taloudellisen puolustusneuvoston ohjesäännössä on sen tehtävä määritelty seuraavasti: „Taloudellisen puolustusneuvoston tehtävänä on työskennellä mahdollisuuksien luomiseksi sekä sotilaallisen puolustuksen aineellisten tarpeiden tyydyttämiseksi että koko kansan toimeentuloa ja elatusta varten tarvittavien elin- ja muiden välttämättömien tarvikkeiden saannin sekä kansallisen työn jatkumisen turvaamiseksi sodan tai muun pulakauden aikana.” Tästä siis huomataan, että samoin kuin „taloudellinen puolustusvalmius” käsitteellisesti jakaantuu kahteen pääosaan, joista toinen kohdistuu „sotilaalliseen puolustukseen” eli siis valtion puolustuslaitokseen, ja toinen taas „kansalliseen työhön”, samoin on myös taloudellisen puolustusneuvoston tehtävä kahdenlainen. Toiselta puolen on taloudellisen puolustusneuvoston nimittäin rauhan aikana työskenneltävä sodanaikaisen sotavoiman hyväksi päämääränä sellainen asiantila, että sotavoima voi sodan kuluessa saada „aineelliset tarpeensa” tyydytetyiksi. Ja toiselta puolen taloudellisen puolustusneuvoston tulee rauhan aikana toimia siihen suuntaan, että myös kansa sellaisenaan, eli siis valtion siviiliväestö, voi sodan aikana saada, mitä se tarvitsee voidakseen elää ja jatkaa työtään.

Tehtävänsä täyttämistä varten „tulee neuvoston” — kuten ohjesäännössä sanotaan — „itse tai muiden viranomaisten avustamana suorittaa tarpeelliset selvittelyt ja suunnittelutyöt sekä yleensäkin asettamalla yhteyteen valtion siviili- ja sotilasviranomaisten sekä elinkeinoelämän vapaitten yhtymien kanssa ynnä laatimalla ja valtioneuvostolle antamalla tarpeellisiksi katsomiaan esityksiä toimia siihen suuntaan, että jo rauhan aikana ryhdytään riittäviin valmistaviin toimenpiteisiin, joiden avulla pulakauden yhteiskuntakoneiston kulkuun aiheuttamia häiriöitä voidaan lieventää ja supistaa.

Taloudellisen puolustusneuvoston muodostavat sen puheenjohtaja sekä varsinaiset ja ylimääräiset jäsenet, jotka edustavat toiselta puolen valtion sotilas- ja siviiliviranomaisia, toiselta puolen vapaata elinkeinoelämää ja sen johtavia elimiä niillä aloilla, joihin neuvoston toiminta ulottuu.

Neuvoston työ suoritetaan pääasiallisesti jaostoissa, joita neuvosto asettaa määrättyjen kysymysten tai asiaryhmien käsittelemistä varten. Taloudellinen puolustusneuvosto siis on siltä osaltaan, jota edellä olen selostanut, organisationsa puolesta lähinnä verrattavissa vakinaiseen valtion komiteaan, jonka jäsenet pääasiallisesti vain neuvoston ja sen jaostojen kokouksissa ottavat osaa neuvoston työhön. Paitsi tätä osaa kuuluu neuvostoon kuitenkin vielä jatkuvasti toimiva osa varsinaisine henkilökuntineen, nimittäin taloudellisen puolustusneuvoston toimisto.

Toimiston tehtävänä on avustaa neuvostoa ja sen jaostoja niiden toiminnassa sekä neuvoston puheenjohtajaa mainitun toiminnan organisoimisessa ja johtamisessa. Toimisto on se elin, joka ylläpitää neuvoston ja sen jaostojen toiminnan edellyttämää yhteyttä toiselta puolen puolustuslaitoksen ja toiselta puolen siviilihallinnon ja elinkeinoelämän asianomaisten elinten kanssa sekä kerää ja muovailee neuvoston ja sen jaostojen toiminta-alaan kuuluvia kysymyksiä koskevaa tilasto- y. m. aineistoa, valmistele kokouksissa esille tulevia asioita, laatii tarpeelliset suunnitelmaehdotukset j. n. e. Lisäksi se huolehtii kaikkien kansliatoimenluontoisten tehtävien, kuten neuvoston kirjeenvaihdon, talouden- ja arkistohoidon y. m. s. suorittamisesta.

Eduskunnan vuonna 1929 taloudellista

puolustusneuvostoa varten myöntämä määräraha merkittiin sanotun vuoden ylimääräisen menoarvion lisäyksenä. Tämän jälkeen on tarpeellinen määräraha neuvoston palkkausmenoja varten vuosittain suoritettu puolustusministeriön ylimääräisen henkilökunnan palkkiomäärärahoista.

Päinvastoin kuin mitä on asian laita puolustuslaitoksen muihin oleellisimpiin elimiin nähden, ei maanpuolustusvalmiudelle laajemmassa merkityksessä niin tärkeälle taloudelliselle puolustusneuvostolle ole annettu kiinteämpää ja turvatumpaa asemaa maan puolustusjärjestelmässä. Tämä siitä huolimatta, että eduskunta on pitänyt taloudellisen puolustusneuvoston tehtävää vakinaisluontoisena ja 1932 neuvoston työn helpottamiseksi hyväksynyt erityisen pysyvälukutoisen lain „elinkeinon harjoittajien ja kunnallisten viranomaisten avustamisvelvollisuudesta puolustusvalmiutta järjestettäessä”.

Suomessa käytäntöön otettu organisatiomuoto, joka lähinnä muistuttaa vastaavaa organisaatiota Ruotsissa, on osoittautunut oloihimme soveltuvaksi. Näin ollen ei näytä olevan mitään asiallisia syitä kyseessäolevan elimen pysyttämiseksi edelleen siinä poikkeusasemassa muihin puolustuslaitoksen osiin verraten, missä taloudellisen puolustusneuvosto nyt on.

Hallitus on havainnut nykyisen asiantilan epätydyttäväksi erittäinkin siihen asemaan nähden, mitä taloudellisen puolustusneuvoston toimistolla ja sen henkilökunnalla on, kun toimiston olemassaolo on riippuvainen kunakin vuonna erityisesti myönnettävästä määrärahasta. Toimiston tehtävät ovat toiselta puolen huomattavalta osaltaan arkaluontoisia kosketellen niin hyvin sotilas- kuin teollisuus- ja muita salaisuuksia, toiselta puolen ne ovat hyvin laajoja ulottuen useille yhteiskunta- ja elinkeinoelämän eri aloille. Kaikki tämä edellyttää, että toimiston johtavien toimien haittoille on voitava järjestää asema, joka asettaa heille vastuun vakinaisina valtionvirkamiehinä, mutta samalla helpottaa heidän pysyttämistään toimissaan pitemmän ajan ja tekee mahdolliseksi alituisten toimiston työn jatkuvaisuuden haitallisten henkilövaihdojen välttämisen.

Edellisen lisäksi on huomattava, että nykyinen järjestys vaikeuttaa virkasuhteiden asiallista järjestelyä puolustusministeriössä.

Taloudellisen puolustusneuvoston toimistopäällikön tehtäviä hoitamaan on nimittäin määrätty eräs puolustusministeriön toimistopäällikkö, joka nauttii virkavapautta virastaan niin kauan kuin määräys on voimassa. Tästä johtuu, että puolustusministeriön asianomaisessa osastossa useita toimia joutuvat hoitamaan henkilöt, joita ei voida nimittää asianomaisten tointen vakinaisiksi haltijoiksi, mikä on omiansa aiheuttamaan melkoisia vaikeuksia.

Apulaistoimistopäällikkönä, jonka tehtäviin lähinnä kuuluvat maataloutta ja elintarvikehuoltoa koskevat kysymykset, toimii henkilö, joka on osoittautunut varsin sopivaksi kyseessäolevaan toimeen. Olisi mitä tärkeintä, että tämä henkilö vastedeskin voitaisiin pysyttää toimistossa, mikä todennäköisesti kävisi päinsä, jos hänelle järjestettäisiin se turvattu asema, mitä toimen vakinaistuttaminen merkitsee.

Koska lisäksi kyseessäolevien, taloudellisen puolustusneuvoston toimiston kahden toimen asettaminen vakinaiselle kannalle ei aiheuttaisi mitään menojen lisäystä vaan merkitsisi ainoastaan määrärahojen siirtämistä momentilta toiselle, toivon, että eduskunta hyväksyy suuren valiokunnan ja hallituksen esityksen asiassa.

Ed. Helo: Kuten puolustusministeri mainitsi, on valtiovarainvaliokunta tullut siihen käsitykseen, että ei ole syytä hyväksyä hallituksen esitystä. Se, että valiokunta ei ole sen pitemmältä perustellut esitystään, on johtunut siitä, että valiokunnassa tämä mielipide oli aivan ylivoimainen, niin ettei paljoakaan edes esitetty puolustusta hallituksen esitykselle, ja kuten valiokunnan mietinnöstä ilmenee, ei ole kukaan katsonut olevan syytä edes liittää siihen vastalauseetakaan. Muutenkin, mitä tulee tähän ehdotukseen, niin jo muodollisetkin näkökohdat osoittavat, että ei ole tarpeeksi harkittu asiaa. Ensiksikin hallitus aikoi vakinaistuttaa nämä kaksi virkaa yksistään vain tulo- ja menoarviossa, vaikka hallitusmuodosta selvästi ilmenee, että asian järjestäminen ei käy sillä tavalla, mutta kun valiokunta oli tehnyt tästä huomautuksen, niin vasta sen jälkeen hallitukselta tuli lakiesitys. Muuten asian järjestäminen esityksessä ehdotetulla tavalla tulee olemaan merkittävä siinä suhteessa, että itse puolustusneuvostoa ei vakinaistuteta. Ky-

symyksessä on vain kahden sen palveluksessa olevan virkailijan toimen muuttaminen peruspalkkaisiksi viroiksi. Siinä tulee hiukan anormaalin tilanne, että itse laitos ei ole vakinainen, mutta siinä on kaksi vakinaista virkamiestä. Ne perustelut, jotka on esitetty hallituksen esityksessä tämän menettelyn tueksi, eivät ole siksi vakuuttavia, että ne osoittaisivat, että asia olisi niin kiireellinen, että se olisi nyt järjestettävä. Ja valiokunnan mielestä voi tulla kyseelliseksi esim. se, että jos myöhemmin perustetaan taloudellinen neuvosto, niin sen toiminta voi myöskin koskettaa tämän neuvoston työalaa ja olisi senkin vuoksi syytä lykätä asian käsittely siksi, kunnes esille tulee kysymys taloudellisen neuvoston järjestämisestä.

Minä olen sitä mieltä, että yleensä on pidättyväisesti suhtauduttava uusien virkojen perustamiseen tai niiden vakinaistuttamiseen, sillä tilastonumerot osoittavat, että tällaisilla jatkuvilla pienillä muutoksilla virastomenot jatkuvasti kasvavat. Ne nousevat vuodessa keskimäärin toistakymmentä miljoonaa markkaa, ja jos tahdotaan virastomenoissa saada pysähdys, niin silloin täytyy asettua pidättyvälle kannalle kaikkiin ehdotuksiin nähden, jotka eivät ole riittävästi perustellut. Minä olen sitä mieltä, että hallituksen esitys olisi hylättävä, mutta koska tätä ehdotusta ei voida esittää toisessa käsittelyssä, niin minä tulen tämän ehdotuksen uudistamaan asian tullessa kolmanteen käsittelyyn.

Ed. Moilanen: Kuten ed. Helo mainitsi, oli hallitus ajatellut, että tämä kysymys voitaisiin järjestää budjettitietä ja ehdottanut siis sillä tavalla budjetin yhteydessä vakinaistutettavaksi nämä kaksi puheenaolevaa virkaa. Mutta jaosto, joka käsitteli tätä kysymystä, samoin kuin valiokuntakin, tuli siihen tulokseen, että uusia virkoja ei tällä tavoin voitu perustaa. Mitä tulee sitten siihen seikkaan, että valtiovarainvaliokunta olisi ollut aivan yksimielinen tätä asiaa käsitellessään, niin on minun huomautettava, että niin ei suinkaan ollut asianlaita, vaikka mietinnössä ei olekaan vastalauseita. Vastalauseeseen poissääminen ainakin minun kohdaltani riippui siitä, että minä en siihen aikaan, kuin vastalause olisi ollut jätettävä, ollut siinä kunnossa, että olisin voinut vastalauseen

kirjoittaa. Minä olin sairaalassa. Muuten oli valiokunnassa kyllä useita muitakin jäseniä, jotka olivat hallituksen ehdotuksen kannalla, sittenkuin hallitus antoi esityksen näiden puolustuslaitoksen kahden viran vakinaistuttamisesta. Taloudelliset puolustusneuvostot ovat vakinaisia yleensä kaikissa maissa ja tällaisia puolustusneuvostoja on kaikissa maissa. Kokemus niistä on se, että ne ovat tarpeellisia, ja se kokemus, mikä meidän maassamme on nyt tänä väliaikana saatu siitä lähtien, jolloin puolustusneuvosto perustettiin, on osoittanut, että se on välttämättömän tarpeellinen, ja kuten valiokunnassa osoitettiin, on se suorittanut myöskin maatalouden alalla paljon tärkeää tutkimustyötä, jonka tarkoituksena on maatalouden kehittämisen, vaikka nämä ovatkin sen laatuisia asioita, että niistä ei julkisuudessa varsin paljon ääntä pidetä.

Minusta on suuri valiokunta tehnyt oikein, että se on tahtonut vakinaistuttaa nämä kaksi virkaa, sillä menot eivät todellakaan lisäänty yhtään näiden kahden viran kohdalta, vaan päinvastoin hiukan vähenevät.

Ed. Huittinen: Minä en myöskään voi olla ihmettelemättä sitä intoa, jolla hallitus ajaa näiden kahden kysymyksessä olevan toimen vakinaistuttamista. Nykyinen hallitus onkin todennäköisesti ottanut yhdeksi tärkeimmäksi tehtäväkseen uusien virkamiespaikkojen perustamisen ja kaikenlaisten virkamiesten etujen parantamisen. Puolustusministeriön kohdalla yksistään ehdotetaan nyt kohta esilletulevassa budjettiehdotuksessa perustettavaksi 136 uutta vakinaista virkaa, suojeluskuntajärjestön kohdalla 24 uutta virkaa. Ja valtiovarainvaliokuntakin ehdottaa nämä kaikki hyväksyttäväksi. Tähän verrattain pieneen asiaan nähden vain valtiovarainvaliokunta asettui epäavalle kannalle. Olisi luullut puolustusministerinkin tyytyvän tähän. Näin ei ole kuitenkaan käynyt, vaan on ministeri suuressa valiokunnassa saanut mieleisensä ehdotuksen asiassa. Taloudellisen puolustusneuvoston vakinaistuttaminen ei ole mielestäni millään tavalla niin kiireellinen, ettei sitä voitaisi siirtää ainakin toistaiseksi ja edelleen harkita, tarvitaanko meillä tällaista erillistä virastoa vai voitaisiinko asia ehkä jollakin muulla tavalla järjestää ja hoitaa. Koska minulla asian tästä

puolesta ei ollut täyttä varmuutta ja kun taloudellisen puolustusneuvoston tehtävien hoitaminen ei siitä vähääkään vaikeudu, vaikka sen virkamiesten palkka edelleen maksetaan ylimääräisten virkamiesten momentilta, niin minä valiokunnassa ja jo aikaisemmin jaostossa olen asettunut kielteiselle kannalle asiaan nähden. Valtiovarainvaliokuntakin asiaa harkitessaan ja käsitellessään suurella enemmistöllä hyväksyi tämän kielteisen kannan.

Minä haluamatta lähteä tässä yhteydessä pidemmästi asiaan toivoisin vain, että eduskunta asian kolmannessa käsittelyssä voisi yhtyä tähän valtiovarainvaliokunnan kielteiseen kantaan. Ehkä se sittenkin asian vastaiselle hoidolle olisi paras ratkaisu tällä kertaa.

Puolustusministeri Oksala: Minä pyydän vain huomauttaa, että kysymys tässä ei ole uusista viroista. Tässä on kahdesta virasta kysymys, jotka ovat olleet olemassa ja jotka varmasti tulevat edelleenkin olemaan. Näiden virkojen vakinaistuttaminen on sentähden tärkeätä, että asioita ei voida muuten, niinkuin minä äsken huomautin, kunnollisesti hoitaa. Asioiden hoito joutuu muuten retuperälle. Ei taloudellisen neuvoston yhteyteen voida ajatellaakaan tämän taloudellisen puolustusneuvoston tehtäviä. Se lienee kokonaan mahdotonta. Kummankin neuvoston työ tulee nimittäin suuntautumaan eri aloille ja kummankin neuvoston tarkoitukset ovat aivan erilaiset, joten siinä suhteessa kai odotus ei saane minkäänlaista muutosta aikaan.

Ed. Aattela: Sen lisäksi, mitä täällä ed. Helo ja ed. Puittinen asian johdosta ovat lausuneet, on minullakin syytä käsitellä eräitä puolia asiassa. Tässähän tapahtuu toisen kerran eräs omituinen ilmiö tai, oikeammin, yritetään toteuttaa toisen kerran eräs omituinen ilmiö puolustuslaitoksessa. Se nimittäin, että eräiden henkilöiden viran järjestelyn vuoksi täytyy eduskunnalle esittää laki. Myöhemmin kun joudumme käsittelemään tulo- ja menoarvioehdotusta, joudutaan asianomaisen pääluokan kohdalla vakinaistuttamaan tai järjestämään eräs virka, sentähden että tätä virkaa eräs henkilö tarvitsee. Ja tässä on kysymys aivan samanlaisesta tapauk-

sesta. Todennäköisestihän tämä asia ei olisi tullut eduskunnan käsiteltäväksi, ellei eräs taloudellisen puolustusneuvoston toimitsijoista katsoisi asiakseen saada virkaansa vakinaistutetuksi. Kun täällä ed. Moilanen viittasi m.m. siihen, että taloudelliset puolustusneuvostot ovat olemassa muissakin maissa, ei se minun nähdäkseni vielä sinänsä velvoita pientä ja taloudellisesti heikosti kantokykyistä maata tällaista laitosta vakinaiselle kannalle saattamaan. Kun tämä asia oli jaostossa esillä, ei jaoston jäsenille voitu selvästi osoittaa, miten tarpeellinen tämä laitos todella on. Päinvastoin ilmeni, että laitokseen nähden lausutut epäilykset ovat monessa suhteessa oikeutetut. Laitoksen toiminnastahan pyydettiin jaostolle esittämään yksityiskoh- taista selostusta, mutta sitä ei jaoston jäsenille annettu. Tosin myöhemmin valtio- varainvaliokunnassa luettiin joitakin selostusotteita, mutta ne eivät suinkaan selvittäneet itse kysymystä. Meille jaoston jäsenille päinvastoin jäi asiasta sellainen käsitys, että tämän laitoksen tarpeellisuutta sopinee nyt ainakin harkita, niin ettei sitä vielä tarvitsisi vakinaistuttaa.

Tuntuu muuten merkkilliseltä, että jonkun suunnitelman tekemistä varten tarvitsee perustaa vakinainen valtion virasto. Tähän mennessähän valtio on voinut tällaiset tehtävät hoitaa väliaikaissluentoisilla komiteoilla, teettää niillä suunnitelmat, jotka sitten on katsottu valtiotaloudessa voitavan toteuttaa. Ja minä luulen, että mikäli on kysymys suunnitelman laatimisesta maan taloudellisen toiminnan järjestämiseksi mahdollisen sodan varalta, tuollaisen suunnitelman tekoa varten nyt ei tarvittaisi jatkuvasti toimivaa virastoa, varsinkin kun ottaa huomioon, että armeijalla on oma intendenttilaitoksensa, joka sekin huomattavalla tavalla tulee puuttumaan sodan syttyessä niihin asioihin, joita tämäkin laitos käsittelee. Tämän asian yhteydessä ei voi olla huomauttamatta siitä, että puolustuslaitoksen keskuudessa toimii eräs toinenkin neuvosto, puolustusneuvosto, ja että tällaista kummallista neuvostojärjestelmää halutaan edelleenkin puolustuslaitoksessa kehittää. Tämän yhteydessä on myöskin syytä mainita, että näiden neuvostojen puheenjohtajille maksetaan kummallekin hyvä palkka, niin että esim. taloudellisen puolustusneuvoston puheen-

johtaja on aikaisemmin saanut 4,000 markkaa kuukaudessa pelkästään siitä syystä, että on tämän neuvoston puheenjohtaja. Kun asiantuntijan ilmoituksen mukaan neuvosto on vuodessa pitänyt noin kahdeksan kokousta keskimäärin, merkinnee tämä sitä, että puheenjohtaja toimestaan on saanut 6,000 markan suuruisen palkkion kokousta kohti. Kun tällaista tapahtuu, niin silloin ei voi olla kysymystä, ovatko ne henkilöt, joita tällaisten neuvostojen puheenjohtajiksi asetetaan, niin ansioituneita, että niille välttämättömästi pitäisi näin korkea palkkio tästä virasta suorittaa, vai onko, jota minä en kuitenkaan jaksa uskoa, kokouksien puheenjohtajan tehtävien suorittaminen niin tärkeä, että siitä välttämättä on näin korkea palkkio maksettava. Minäkin olen sitä mieltä, että valtiovarainvaliokunnan kanta olisi tässä kysymyksessä hyväksyttävä.

Puolustusministeri Oksala: Edellisen puhujan puheenvuoron johdosta tahdon lausua, että ei tämä järjestely ole sentähden esitetty tehtäväksi, että juuri jollekulle määrätylle henkilölle tahdotaan saada paikka. Tämäkin seikka saa onnellisen ratkaisun esitetyn järjestelyn kautta, mutta minä juuri huomautin, että nykyinen olo- tila ei ole hyvä sentähden, että ei voida asioita nyt kunnollisesti hoitaa. Ei sovi, että puolustusministeriössä vuosikautia toimia hoitavat viransijaiset, kun niitä ei voida vakinaisesti nimittää, eikä se, että puolustusneuvoston viranhoitajina on vuosikautia henkilöitä, jotka eivät tiedä, jäävätkö pitemmäksi aikaa kuin vuodeksi toimeensa. Ed. Aattelan puheet siitä, että tämä toimisto laatisi vain jonkunlaisen suunnitelman ja sitten kaikki olisi valmista, osoittaa, ettei hänellä ole kaukaisintakaan aavistusta, miten puolustusneuvosto toimii, ja siinä suhteessa minun täytyy valittaa, että hän jaostossa ei ole saanut parempia tietoja. Ei tämän toimiston työ lopu, niin kauan kuin sotia on maailmassa, sillä joka päivä muuttuvat olosuhteet kaikilla tuotannollisen ja teollisuuselämän aloilla ja kaikkien valmisteluiden täytyy muuttua näiden mukaan joka päivä, jatkuvasti. Sentähden ei puolustusneuvoston työ ole mitään yhden suunnitelman tekoa, jonka valmistuttua neuvosto olisi valmis ja vapaa, vaan kysymys on yhä jat-

kuvasta toiminnasta, aina vaihtelevien olojen mukaan. Mitä palkkoihin tulee, niin ei neuvoston puheenjohtajan tehtävänä ole vain johtaa kokouksissa puhetta, vaan kuuluu hänelle koko neuvoston johto, eri jaostojen töiden seuraaminen j. n. e. Eikä se ole mikään vakinainen toimi, vaan on se verrattava valtion komitean puheenjohtajan toimeen. Tässä puheenjohtajan toimessa kyllä varmasti aina tapahtuu vaihdoksia, ja minä luulen, että kukaan, joka siihen jouuu, ei pidä tätä palkkaa liian korkeana.

Ed. Huittinen: Puolustusministerin äskeisen lausunnon johdosta minun täytyy vain huomauttaa, että sikäli kuin minä tiedän, niin on puheenjohtaja itsekin pitänyt tätä palkkiotansa liian korkeana ja täksi vuodeksi ehdottanut pienempää. Palkkiot ovat kohtuuttoman korkeat siihen työhön verraten, mitä tässä on tehtävä.

Ed. Aattela: Minun piti huomauttaa herra puolustusministerin lausunnon johdosta samaa kuin ed. Huittinenkin, nim. että meille jaostossa nimenomaan ilmoitettiin, että taloudellisen puolustusneuvoston puheenjohtaja itse oli tehnyt ehdotuksen palkkionsa alentamiseksi, koska se hänen mielestäänkin oli liian suuri. Mutta vieläkin on tämä palkkio yli 3,000 markkaa kuukaudessa. Mitä tulee siihen, että puheenjohtajan tehtävät olisivat laajemminkin kuin miksi minä ne mainitsin, niin tämän johdosta on syytä huomauttaa, että laitostahan asiallisesti johtaa toimistopäällikkö ja hänen kanssaan apulaistoimistopäällikkö, joiden huolena ja tehtävänä laitoksen varsinainen johto ja töiden järjestely on. Kyllä siis sittenkin on niin, että puheenjohtaja on asiallisesti varsinaisessa puheenjohtaja-asemassa tässä laitoksessa eikä siis asiallisesti ole sen toiminnan ja työn johtaja.

Mitä tulee siihen, että minulla ei ole täyttä selvyyttä, mitä kaikkea tämä laitos tekee ja aikaansaa, niin se johtuu nimenomaan siitä, että asianomaiselle jaostolle ei tämän laitoksen työtä yksityiskohtaisesti selvitetty, meille kyllä ne ohjesäännöt luettiin, joista herra puolustusministeri mainitsi. Niissä mainittiin m. m., että tämän taloudellisen puolustusneuvoston tulisi tehdä joitakin esityksiä pulakauden torjumiseksi, mutta eduskunnan käsiteltäväksi

ainakaan ei ole tullut minun tietääkseni yhtään esitystä siltä taholta, jotka olisivat koskeneet nykyään vallitsevan vaikean pulakauden torjumistoimenpiteitä.

Ed. Moilanen: Taloudellisen puolustusneuvoston puheenjohtajan tehtävänä ohjesäännön mukaan on johtaa paitsi yleisiä kokouksia myöskin jaostojen kokouksia, sikäli kuin hän niihin kerkiää. Riippuu tietysti asianomaisesta henkilöstä itsestään, mitenkä paljon hän työtä tekee. Mutta muuten tämä on ihan kokonaan sivuseikka nyt tässä kysymyksessä, sillä eihän tässä lakiehdotuksessa ollenkaan lyödä kiinni taloudellisen puolustusneuvoston puheenjohtajan palkkaa, sehän järjestetään vapaasti minkälaiseksi milloinkin katsotaan tarpeelliseksi järjestää, niin että koko juttu siitä puolesta samoin kuin organisatiosta yleensä on tässä yhteydessä tarpeeton. Asiaa ei jaostossa käsitelty niinkään vähän kuin ed. Aattela täällä kuvaili. Sitä käsiteltiin jaostossa kolmessa kokouksessa ja yhteensä noin kolme tuntia ja se on näin pieneen kysymykseen nähden jokseenkin laaja ja riittävä käsittely, kun asiantuntija on läsnä kolmisen tuntia. Kun meillä oli käsiteltävänä koko puolustusbudjetti, joka käsittää monta sataa milj., niin ei voi ajatellakaan, että noin 250,000 markan kysymykselle, joka sitäpaitsi oli vanha kysymys — se oli meille Puittisen kanssa vanha ja tuttu — pitäisi käyttää tähän enempi aikaa ed. Aattelan valistamiseksi. Ja kyllä tämä kysymys myös valtiovarainvaliokunnassa selvitettiin kaikin puolin riittävästi, niin että minusta ei voi vetäytyä sen verukkeen taakse, että tämä nyt on tuntematon ja tavattoman suuri kysymys. Jos vakiinnutetaan se tehtävä, mikä on suoritettu väliaikaisena jo useina vuosina ja katsottu välttämättömäksi, ja lisäksi otetaan huomioon, ettei kysymyksessä ole ollenkaan menojen lisäys, vaan päinvastoin vähentäminen, niin ei kysymys ole mitenkään erikoisen pulmallinen.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiteksti, lakiehdotuksen johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

17) Ehdotus laiksi valtioneuvoston oikeuttamisesta myymään Lontoon lähetystön kiinteistö.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 41 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 5 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 12, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 41. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen esitellään lakiteksti.

Keskustelu:

Ed. Huittinen: Herra puhemies! — Kysymys Lontoon lähetystön talon myynnistä on ollut monien vaiheiden alaisena valiokuntakäsittelyn aikana. Aluksi ulkoasiainvaliokunta asettui puoltamaan myyntiä, mutta valtiovarainvaliokunta harkittuaan ja selviteltyään kysymystä hyvinkin perusteellisesti, tuli asiassa melkein yksimielisesti kielteiseen tulokseen, kun taas nyt suuri valiokunta aivan lyhyen käsittelyn perusteella on ollut valmis ehdottamaan talon myyntiä (Vasemmalta: Se on nostanut sille hintaa!).

Henkilön, joka ei tunne asioita ja oloja Lontoossa muuta kuin asiapapereitten ja asiain käsittelyn aikana annettujen suullisten selvittelyjen perusteella, on tietysti ollut melkoisen vaikeaa harkita, onko olemassa todella pakottavia syitä valtion Lontoossa omistaman kiinteistön myyntiin ja toiseksi, onko tällainen toimenpide toteutettuna, erittäinkin juuri tällä kertaa valtiotalouden kannalta edullinen. Ja minun täytyy sanoa suoraan, että ne perusteet, joita on esitetty myynnin puolustukseksi, ovat minun käsitykseni mukaan sittenkin verrattain heikkoja ja vähäisiä. On mainittu, että talo on epämukava, että se on liian syrjässä keskuksesta lähetystölle ja ennen kaikkea lähettiläälle sopimattomassa kaupunginosassa j. n. e. Edelleen sanoo hallitus esityksensä perusteluissa, että talo on pieni ja tarkoitukseen epämukava, koska ei ole mahdollisuutta erottaa kansliaa ministerihuoneistosta, talon perusta on huono ja rakennus on alkanut halkeilla ja savu-

torvet kallistua. Rakennuksen rappio on johtunut pääasiassa sen ohivievällä kadulla suurilla lastiautoilla harjoitetusta rahti-liikenteestä. Nämä väitteet on valiokuntakäsittelyssä jokseenkin tarkoin kumottu. Se käsitys minulle on vakiintunut asian valiokuntakäsittelyn aikana, että mitään pakottavia syitä Lontoon lähetystön talon myyntiin ei ole vielääkään olemassa. Jotkin mukavuussyyt ja ennen kaikkea pyrkimys saada lähetystö ja lähettilään asunto siirretyksi sellaiseen kaupunginosaan, jossa suurvaltojen edustajat ja muut suurmaailman pohatat asuvat, välittämättä siitä, että tämä pakostakin vastaisuudessa lisää kustannuksia, tällaiset seikat minun mielestäni ovat olleet päätekijöinä tämän esityksen antamisessa.

Asian taloudellista puolta tarkastaessa niiden numeroiden valossa, joita ulkoasiainministeriön taholta on esitetty, osoittautuu, että, sikäli kuin nämä numerot pitävät paikkansa, ja kun jättää niistä tarpeettomat korkolaskelmat pois, että nykyinen järjestelmä, jossa lähettilään asunto ja lähetystö sijaitsevat omassa talossa, on kustannusten kannalta edullisin, päättyen siinä vuotuis-kustannukset huoneistojen kohdalla noin 1,130 puntaan. Siinä järjestyksessä, johon nyt pyritään ja jos talo myydään eikä uutta osteta tilalle, johon myös pakosta joudutaan, että kaikki Lontoossa tarvittavat huoneistot on vuokrattava, se vie siihen, että vuotuis-kustannukset ministeriön laskelmienkin mukaan kohoavat heti noin 1,720 puntaan. Mutta jos ministerin asunnosta on maksettava jatkuvasti nykyinen vuokra, 16 puntaa viikossa, niin tietää se yli 200 puntaa korkeampia vuotuis-kustannuksia kuin mitä ministeriön laskelmissa esitetään, jossa ministerin asunnon vuokramenot on laskettu 600 punnaksi vuodessa. Ja kuka takaa, ettei vuokrataso Lontoossa nykyisestään kohoaa ja silloin luonnollisesti huoneistomenot vastaavasti myös kohoavat. On kallista nykyisinkin, mutta vielä epävarmempaa tulevaisuuteen nähden minun käsitykseni mukaan heittäytyä yksistään vuokrattavien huoneistojen varaan Lontoossa.

Kolmas vaihtoehto, jota ulkoministeriön taholta on ajateltu, että nykyinen talo korjattaisiin ja lähettiläs ja osa lähetystön henkilökunnasta asuisi omassa talossa, lähetystölle ja konsulivirastolle vuokrattaisiin

toimipaikat muualta, se osoittaa, että vuotuis kustannukset tällöin kohoavat noin 1,530 punttaan, siis tässäkin huomattavasti korkeammiksi kuin jos nykyinen järjestely voidaan säilyttää, mutta toisaalta huomattavasti halvemmiksi kuin se, että kokonaan mentäisiin vuokrahuoneistojen kannalle. Ei ainakaan menojen supistamispyrkimys Lontoon lähetystön kohdalla kehoita pyrkimään talon myyntiin.

Yhtenä syynä talon myyntiin on mainittu myös, että nykyisin valtion omistamassa talossa on tarvis tehdä huomattavia korjauksia. Hallituksen esityksen perusteissa mainittiin korjausten vaativan noin 1,800 punttaa, ja tällaisena pysyi summa siihen asti kuin pysyi myötätuuli hallituksen esitykseen nähden vallalla. Mutta kun alkoi valtiovarainvaliokunnassa ilmaantua epäilyksiä myynnin edullisuudesta, kohosi summa heti 2,000:een ja lopuksi aina 2,300 punttaan. Ja nyt, sikäli kuin olen kuullut on suuressa valiokunnassa esitetty eräs ammattihenkilön lausunto, että talo on niin huono ja hajoamistilassa oleva, ettei sitä kannata korjata ollenkaan. Mutta rinnan tämän talon viikko viikolta tapahtuvan huononemisen kanssa ovat talosta tehdyt tarjoukset menneet päinvastaiseen suuntaan. Oltuaan aluksi 5,300 punttaa kohosivat ne 5,600:aan ja nyt tiedotetaan, että on mahdollisuus saada sillä täysi 6,000 punttaa (Ed. Tarkkanen: Kohotetaan kymmenen!). Minusta nämä numerot puhuvat vähän toista kieltä talon arvosta ja ehkä sen kunnostakin kuin mitä edellä mainitsemi viikko viikolta lisääntyvät huononemistodistukset osoittavat.

Jo aikaisemminkin on oltu pakotettuja muiden asiain yhteydessä esittämään huomautus ulkoasiainministeriölle epätarkkojen tietojen esittämisestä. Tämä asia minusta on taasen esimerkki siitä, kuinka heikosti valmisteltuna hallituksen esityskin voidaan tuoda eduskunnalle. Ja juuri tämä, että päivä päivältä tuodaan aina uusia ja minun mielestäni ristiriitaisia tietoja samasta asiasta, se on pannut minut epäillen kysymään, mikä on totuus asiassa ja mitkä näistä tiedoista pitävät paikkansa vai eivätkö mitkään.

Mutta tämän lisäksi on vielä eräitä seikkoja, jotka minun mielestäni puhuvat esityksen hyväksymistä vastaan. Talolla on oma tontti ja sikäli kuin on esitetty, on

oman tontin omistaminen melkoisen harvinaista Lontoossa. Se on kyllä joittenkin muodollisuuksien alainen, tämä valtion oman tontin omistaminen Englannissa, mutta sittenkin kaikesta huolimatta minä en voi olla kysymättä, onko tämä erikoisetu riittävästi huomioitu hintaa määrittellessä? Minusta tuntuu kuin se tahdottaisiin veraten vähäisestä hinnasta luovuttaa.

Hallituksen esityksessä vuodelta 1919 ilmoitetaan talon ostohinnaksi 15,000 punttaa; kauppaa seurasi tällöin myös kalustoa. Nyt hallitus ilmoittaa talon ostohinnaksi jääneen 9,500 punttaa. On lausuttu vakavia epäilyksiä: että tuskin kaluston arvo silloinkaan on ollut 5,500 punttaa, vaan että talon hinta todellisuudessa on ehkä korkeampi. Nyt kun kiinteistöjen arvot ovat laskeneet Lontoossakin, myytäisiin talo, siis noin puolesta hinnasta, mitä se on aikoinaan itselle maksanut, mutta ei ostettaisi samanaikaisesti uutta taloa tilalle, vaikkakin m. m. Lontoon ministerimme mielestä uuden talon hankinta Lontoossa on välttämättömyys. Kuka takaa etteivät kiinteistöjen arvot tällä välin taas kohoja ja valtio joudu näissä kaupoissa kärsimään ehkä huomattavia vahinkoja. Jos kerran nykyinen talo halutaan myydä, niin on samanaikaisesti hankittava uusi talo tilalle ettei ainakaan arvojen kohoamisen tähden jouduta enää lisäveroja kaupoista maksamaan. Valtiovarainvaliokunta mietinnössään lausuu, perusteltuaan hylkäävää ehdotustaan, että kuten edellä esitetystä käy ilmi, valiokunta ei ole voinut asiassa saada kaikkea sitä selvitystä, mitä se on pitänyt tarpeellisena. Ja kun valiokunnan mielestä nykyisellä talolla voidaan tulla tyydyttävästi toimeen eikä valtiolle ole odotettavissa vahinkoa siitä että asian ratkaisu ainakin toistaiseksi lykkäytyy, niin valiokunta on tullut siihen mielipiteeseen että ehdotuksen Lontoon lähetystö talon myynnistä tulisi raueta.

Niillä perusteilla kuin olen esittänyt ja yhtyen valtiovarainvaliokunnan mietintöön muutenkin olen minä edelleen kielteisellä kannalla Lontoon lähetystö talon myyntiin nähden ja tulen asian kolmannessa käsittelyssä ehdottamaan että hallituksen esitys hylättäisiin.

Ed. Erkkö: Olen valtiovarainvaliokunnassa ollut sitä mieltä että hallituksen esi-

tys olisi hylättävä. Huomaan suuren valiokunnan mietinnöstä ettei mitään sellaisia seikkoja ole esitetty, jotka voisivat muuttaa valtiovarainvaliokunnan omaksumaa kantaa. Mutta koska suuri valiokunta on asettunut hallituksen esityksen kannalle, voin vasta lakiehdotuksen kolmannessa käsittelyssä tehdä ehdotukseni. Jätän tämän vuoksi tarkemman perustellun lausunnon antamisen kolmanteen käsittelyyn.

Ed. Sergelius: Herra puhemies! Suuri valiokunta on asettunut niinkuin edellinen puhuja täällä mainitsi hallituksen esityksen kannalle. Valtiovarainvaliokunta ehdottaa taasen mietinnössään hallituksen esityksen, mikäli se koskee Lontoon lähetystötalon myyntiä, hylättäväksi. Siitä lausunnosta, jonka ulkoasiainvaliokunta on antanut ja joka liitteenä esiintyy valtiovarainvaliokunnan mietinnössä käy ilmi, että ulkoasiainvaliokunta on katsonut voivansa hyväksyä esityksen. Tällöin on kumminkin huomautettava että lukuisa määrä ulkoasiainvaliokunnan jäsenistä oli sitä mieltä ettei lähetystötaloa lähitulevaisuudessa olisi myytävä etupäässä syistä, joihin minä heti palaan, vaikkeivät nämä jäsenet silloin tahoneet lausuntoon liittää eriävää mielipidettä. Tarkoituksenmukaisuussyiden johdosta ulkomaan edustukseen nähden oli valiokunta sitä mieltä että lähetystö ja konsulaattivirasto olisi yhdistettävä samaan taloon ja sopivaan kaupunginosaan Lontoossa. Lähettilään ja lähetystön henkilökunnan asunto-olot olisi sitten järjestettävä joko niin että näille varattaisiin joko nykyinen lähetystötalo, jossa tarpeelliset korjaukset olisi suoritettava, tai vuokrattaisiin lähettiläälle asunto niinkuin asianlaita nyt on. Lukuisa määrä ulkoasiainvaliokunnan jäseniä vastusti alussa jyrkästi hallituksen esitystä, mutta jaosto, joka sai tehtäväksen syvemmin tutkia asiaa myöskin rahalliselta kannalta, ei voinut ulkoasiainministeriön erinäisiä virkailijoita kuultuaan tulla muuhun tulokseen kuin että olisi taloudellisesti edullisempaa myydä talo; eikä jaostolla ollut mitään syytä epäillä etteivät tiedot, jotka annettiin, pitäneet paikkaansa. Annettujen tietojen perusteella olisivat vuokramenot, jos lähetystö myytäisiin, vuodessa 1,280 puntaa, lähetystön ja konsuliviraston vuokramenot 500 puntaa ja lähettilään vuokramenot 780 puntaa.

Toinen vaihtoehto, jos lähetystötalo edelleen jäisi valtion haltuun ja konsulaattivirasto pidettäisiin samassa paikassa kuin nyt olisi vuosimaksuerä 1,565 puntaa siis liki 300 puntaa kalliimpi kun laskee nimittäin 5 % korkoa sille pääomalle 6,000 puntaa, joka saataisiin talosta ja 2,300 puntaa korjauksista. Vaihtoehto, talon myynti, tulee siis näiden tietojen nojalla rahallisesti edullisemmaksi ja kun vielä ottaa huomioon, että epäilemättä olisi tarkoituksenmukaisempaa pitää sekä lähetystö että konsulaattivirasto samassa talossa, niin ulkoasiainvaliokunnan enemmistö ei voinut tulla muuhunkaan tulokseen kuin hyväksyä hallituksen esityksen.

Likväl voro uppgifterna såsom här också rdm. Huittinen nämnde beträffande såväl högsta anbudet för legationshotellet, 6,000 pund, inköpssumman 9,500 pund, som också beträffande reparationskostnaderna, vilka först uppgåvos till 1,800 pund, senare till 2,300 à 2,400, så osäkra att flere av utskottets medlemmar ifrågasatte om tidpunkten var lämplig för en försäljning. Frågan har likväl numera inträtt i ett nytt skede efter de kompletterande uppgifter som kommit en del av utskottets medlemmar, liksom stora utskottets medlemmar, till del. Särskilt är den promemoria, som åtminstone blivit mig tillställd, i detta avseende belysande. Om också den av arkitekt Aalto avfattade skrivelsen, som han överstyrt och i vilken han närmare redogör för erforderliga reparationer i legationshotellet i London, innehåller motsägelser och på en del punkter verkar rent av löjlig, så måste väl hans fackkunskap som byggnadsarkitekt tillmätas betydelse. För att få hotellet, säger herr Aalto, i sådant skick, att det kan accepteras för det ändamål det skall tjäna, måste i reparationskostnader erläggas 2,600 à 2,800 pund. Om detta äger sin riktighet och ett fast anbud på 6,000 pund föreligger för byggnaden, anser jag att flera skäl tala för att legationshotellet borde säljas. Men jag tillåter mig betvivla att vi faktiskt kunna räkna med ett sådant anbud. För någon eller några veckor sedan läste jag i en engelsk daglig tidning, att ett större hus, centralt beläget, som hade betingat sig ett pris för halftannat år sedan av flere tiotusental pund, sålts för en summa under 1,000

pund. Detta visar sålunda att prisen på fastigheter är i botten och för det andra, att för den händelse 6,000 pund faktiskt erbjudits för denna mera i periferin belägna byggnadskomplex, skulle det tyda på att det icke kan vara så dåligt beställt med byggnaden som arkitekt Aalto vill göra gällande. Men orsaken till utbudet 6,000 pund kan måhända bero därav att tomten som byggnaden är uppförd på, också tillhör ägaren av byggnaden. Under sådant förhållande kunde man fortfarande ställa sig tvekan till en försäljning. Men vid övervägande för och emot av de skäl som här av mig angivits, framför allt ändamålsenlighetsskäl, synes mig slutligen dock en försäljning av ifrågavarande byggnad vara att föredraga.

Ulkoasiainministeri Hackzell: Herra puhemies! En tahdo tässä toisessa käsittelyssä käyttää pitempää puheenvuoroa, tahdon vain muutamalla sanalla antaa eräitä vastauksia ed. Huittisen täällä tekemiin huomautuksiin.

Mitä hallituksen esitykseen tässä asiassa tulee, jota hänen puoleltaan moitittiin, että se muka olisi epätarkka, niin pyydän nyt vain esityksen puolustukseksi mainita, että ei siinä, vaikka sen suhteen on paljon huomautuksia tehty, mitään virheitä kumminkaan voida löytää. Lähetystötalon ostosumma, joka on mainittu olevan 9,500 punttaa, on tosiaankin ollut 9,500 punttaa. Ne 15,000 punttaa, jotka aikoinaan pyydettiin, ne pyydettiin vallan toisen talon ostoa varten, mutta kun nämä rahat saatiin, olikin se talo jo myyty, ja sentähden ostettiin toinen halvempi talo. Mitä sitten tulee talon myyntihintaan, niin tässä mainitaan 5,300 punttaa. Se onkin vallan oikea numero, sillä silloin kuin tämä esitys annettiin, ei ollut suurempaa kiinteää tarjousta, vaikka jo kesästä lähtien oli käyty neuvotteluita erään ostajan kanssa, joka oli luvannut 6,000 punttaa. Mutta tämä toinen ostaja oli säätiö, niin sitovaa tarjousta sen puolelta ei voitu aikaisemmin saada kuin nyt tämän eduskunnan koossa ollessa.

Sitten myöskin ed. Huittinen mainitsi, että Lontoon lähettiläs ulkoasiainvaliokunnassa olisi selittänyt lähetystölle lähitulevaisuudessa olevan tarpeellista saada oma talo. Tämä on ilmeinen erehdys, sillä mi-

käli muistan, oli ministeri Gripenbergin käsitys ja lausunto samaa laatua kuin minunkin, hän nimittäin selitti, että uutta taloa hänen käsityksensä mukaan ei ollut syytä ostaa. Ja olen jyrkästi sillä kannalla, että meidän ei ole syytä ostaa uutta taloa. Pääsyynä siihen, miksi tämä talo tahdotaan myydä, on se, että se on niin huonossa kunnossa, ja että sen korjaus vaatii suuria rahoja, että siitä ei koskaan tule hyvää, ja että se on niin kaukana, epämuikavalla paikalla, mikä kaikki tässä esityksessä on esitetty. Ja näihin syihin minä viittaan tässäkin tilaisuudessa.

Ed. Huittinen: Minä valitan, jos talon ostohintaan nähden olen joutunut esittämään virheellisiä numeroita. Siinä asiakirjassa, josta minä olen tiedon saanut, nimenomaan sanotaan, että valtioneuvosto tällä hinnalla osti talon. Jos ministerin tiedoitus asiasta on oikea, niin asia siltä kohtaa on selvä. Mitä ministeri Gripenbergin mielipiteeseen tulee, niin minä olin ulkoasiainvaliokunnassa läsnä, kun häneltä nimenomaan tiedusteltiin tullaanko Lontoossa pitemmän aikaa asumaan vuokralla vai ostetaanko uusi talo. Ja hän nimenomaan sanoi, että kyllä hänen pyrkimyksensä on se, että kyllä Lontoossa pitäisi saada niin pian kuin sopiva tilaisuus ilmaantuu, ostetuksi oma talo. Ja tästä minä kyllä pidän kiinni.

Ed. Kosonen: Kun ed. Huittinen ensimmäisen lausuntonsa alussa väitti, että asia olisi mennyt suuressa valiokunnassa kevyellä käsittelyllä, puhuja kai tarkoitti, ettei asiaan olisi kiinnitetty tarpeellista huomiota, on syytä huomauttaa, että jos suuren valiokunnan tarvitsee menettää niin paljon aikaa kaikkien pikkuasioiden kanssa, kuin tämänkin, niin kyllä eduskunnan pitäisi istua koolla ympäri vuoden. Suuressa valiokunnassa tuhlattiin asiassa aikaa sekä sanoja esiintuomalla paljon epäilyksiäkin. Mutta kaikkien niiden selvitysten jälkeen, joita valiokunnalle herra ulkoministeri antoi, tuli valiokunta lopulta lähes yksimielisesti tähän tunnettuun tulokseen. Ratkaisevana seikkana Lontoon lähetystötalon myymisen suhteen on pidettävä ja pidettiin käsittääkseni suuressa valiokunnassa sitä, että koska talon korjaaminen veisi suunnilleen noin 50 % siitä, mikä olisi

oleva talosta saatavissa oleva hinta, on viisainta ryhtyä sen myymiseen.

Ed. Pennanen: Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä sanotaan, että valiokunnalle on esitetty useampia vaihtoehtoja kysymyksessä olevan asian, nimittäin Lontoon lähetystön huoneiston järjestelyyn. Mutta kun valiokunta päätyi siihen käsitykseen, että valtiolla ei ole odotettavissa vahinkoa siitä, että asian ratkaisu ainakin toistaiseksi lykkääntyy, niin tähän nähden ei ole vaihtoehtoa nähdäkseni olemassa. Jos taloa ei myydä, niin se on ehdottomasti korjattava. Siihen käsitykseen täytyi suuressa valiokunnassakin tulla, ja täällä on huomautettu jo, mitä ja missä suhteessa korjauskustannukset olisivat talon myyntihintaan. Minusta ei kuitenkaan tässä asiassa ole yksinomaan ratkaisevaa se, mikä näistä mahdollisista vaihtoehtoista tulisi kaikkein halvimmaksi. Ratkaisevampaa on kai se, että meillä suurvallan pääkaupungissa, miljoonakaupungissa, on lähetystöllä huoneisto sopivalla paikalla.

Muuten minusta tällainen asia on sitä lajia ulkopoliittikkaa, jossa täytyy käsitteäkseni luottaa vastuunalaiseen ministeriin ja hallitukseen, eikä eduskunnan pitäisi käydä, sanoisin sormeilemaan tällaisissa asioissa. Meillä nyt ei missään tapauksessa ole mahdollisuutta lähteä joukolla paikan päältä tutkimaan, minkälaisessa kunnossa tämä talo on ja mitä siitä mahdollisesti englantilaiset maksaisivat.

Ed. Voionmaa: Jotta ei pääsisi juurtumaan eduskunnassa vääriä käsityksiä siitä, mitä Lontoon lähetystön uuden talon hankkimisesta on ulkoasiainvaliokunnassa lausuttu, tahdon mainita, että olen ministeri Gripenbergin lausunnon ulkoasiainvaliokunnassa käsitteänyt aivan samalla tavalla kuin herra ulkoasiainministeri tässä juuri mainitsi, nimittäin ettei ole kaukaisintakaan aikomusta hankkia uutta taloa. Mikäli se hänestä riippuu, ministeri Gripenberg jyrkästi sanoi sitä vastustavansa; semmoisen käsityksen minä siitä sain. Olen muuten samaa mieltä kuin ed. Pennanen, että tätä asiaa ei ole arvosteltava yksinomaan sen vähaisen taloudellisen merkityksen kannalta, mikä sillä on, vaan tarkoituksenmukaisuuden kannalta. Kun kerran tarkoituksenmukaisuuden kannalta ilmeisesti — se on pon-

nella esitetty ulkoasiainministeriön taholta — olisi edullista, että saataisiin sekä lähetystö että konsulaatti saman katon alle sopivalla paikalla Lontoon maailmankaupungissa, niin tämän suuren edun vuoksi kannattaisi uhrata enemmänkin kuin mistä nyt on kysymys. Mutta niinkuin ed. Sergelius täällä vastikään esitti, on meille esitettyjen laskelmien mukaan suorastaan taloudellisesti edullista myydä talo.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Esitellään ja hyväksytään keskustelutta lakiteksti, lakiehdotuksen johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Poistoja päiväjärjestyksestä.

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 18), 19), 21), 22) ja 23) asia.

20) Ehdotus erinäisistä muutoksista ja lisäyksistä Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle annettuun kirkkolakiin.

Esitellään lakivaliokunnan mietintö n:o 9 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 61, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 9.

Huomautan, että valtiopäiväjärjestyksen 61 §:n mukaan ovat oikeutettuja ottamaan tämän asian käsittelyyn osaa ainoastaan ne edustajat, jotka kuuluvat evankelis-luterilaiseen uskontunnustukseen.

Puheenvuoroja ei haluta.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään suureen valiokuntaan.

Pöydällepanot:

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon:

24) Ehdotuksen laiksi hallituksen oikeuttamiseksi antamaan tarpeenvaatimia säännöksiä Suomen vientikaupan turvaamiseksi

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28;

25) Esityksen antamista laiksi maatalouskiinteistöjen pakkohuutokauppojen lopettamisesta määrääjäksi

koskevan toivomusaloitteen johdosta laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 6;

26) Ehdotuksen laiksi valtion metsämaiden asuttamisesta ja niillä olevien vuokra-alueiden lunastamisesta annetun lain eräiden pykälien muuttamisesta

sisältävän lakialoitteen johdosta laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 7;

27) Laidunmaan hankkimista pienviljelmille ja itsenäistyneille mäkitupa-alueille

tarkoittavain toivomusaloitteiden johdosta

laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 8; sekä

28) Leppäveden, Keiteleen ja Kivijärven sekä niiden välillä olevien järvien vedenpinnan alentamismahdollisuuksien tutkimista

tarkoittavan toivomusaloitteen johdosta laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 9.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kallio oski: Suuri valiokunta kokoontuu huomana kello 10.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi torstaina kello 12.

Täysistunto lopetetaan kello 23,20.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Aku Kostia.
v. t.

